

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA.

EXCUSEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

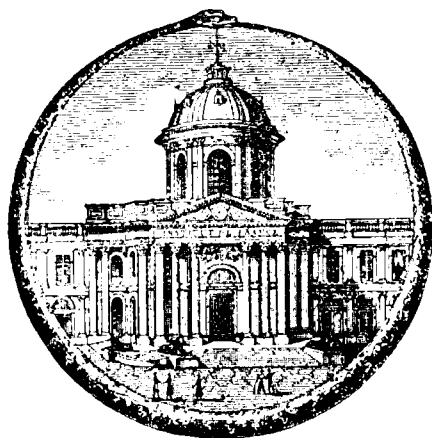
LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

GRÆCE ET LATINE CUM INDICIBUS.

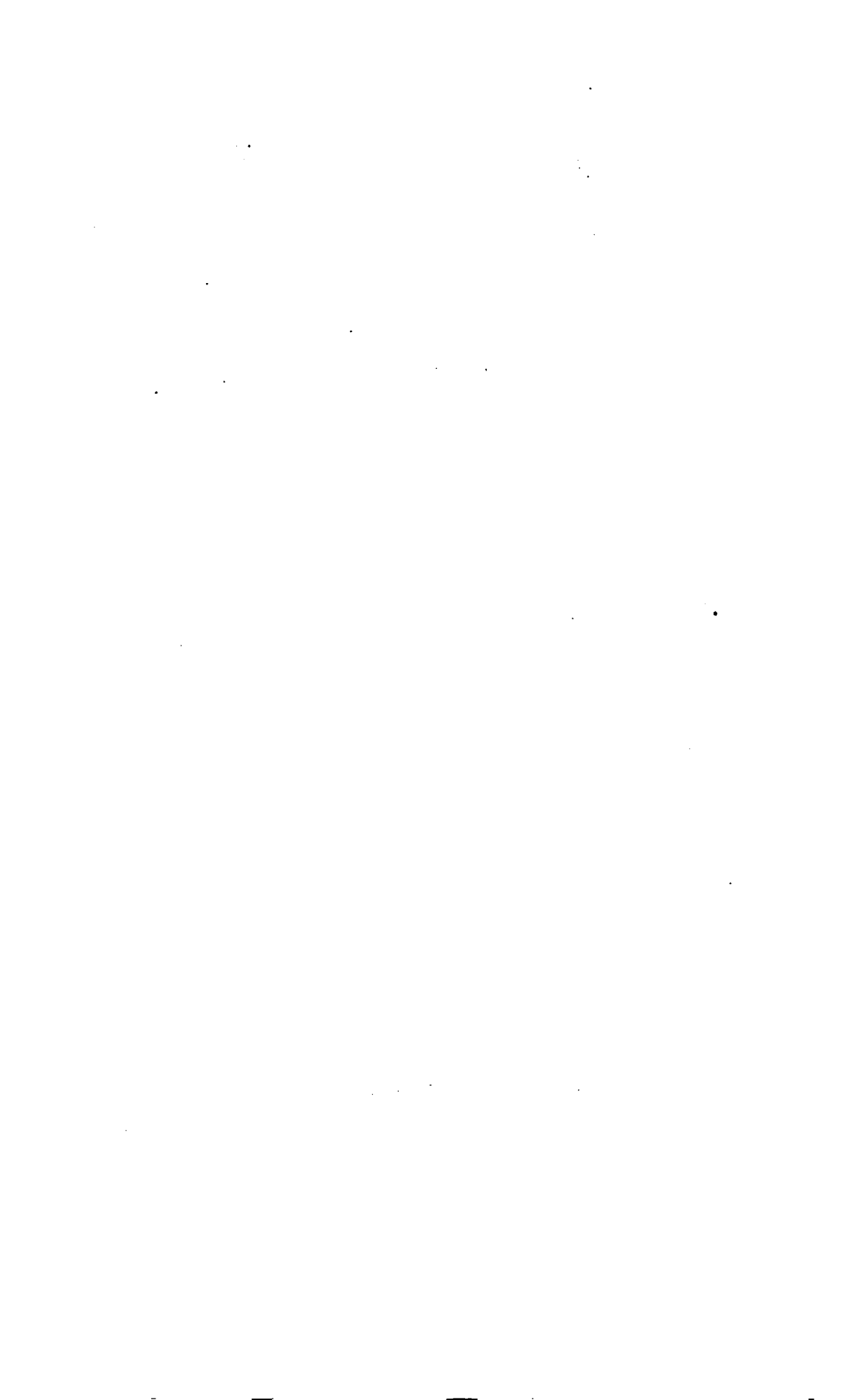
BIBLIOTHEQUE S. A.
Les Fontaines
99 - CHANTILLY

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCIE TYPOGRAPHO.

M DCCC XL.

PRÆFATIO.

Tradimus Tibi Luciani scripta, sicut nuper Polybiana, talibus formis expressa, ut uno volumine nequaquam inhabili comprehensa tractare possis. Quod quum per se videretur multis exoptatum accidere, tum in ornando et expoliendo volumine nec impensæ nec labori parsimus. Nam in ea editione, qua *Jacobitzius* Lipsiensis præclaro instituto totum Lucianum primus ad optimorum codicum præscriptionem revocavit, multa leguntur quæ a tali scriptore, atque adéo illa ætate sic scribi non poterant. Quare literis appellavimus *Guilielmum Dindorfium*, virum celeberrimum, ut, quæ eum scibamus parata habere ad emendandum Lucianum, ea nobiscum pro sua in nos benevolentia communicaret. Misit autem exemplum editionis Jacobitzianæ, cujus vix una alterave pagina non esset manu ipsius notata. Neque ex codicibus modo et conjecturis criticorum protraxit quæ ipsi videbatur Lucianus scripsisse, sed suis emendationibus ad centum sexaginta locos male affectos sanavit. In *Tragodopodagra* et *Ocypode* multum profuit varia scriptura codicum trium, in ipsius usus collatorum; in *Epigrammatis* Anthologia Palatina, cujus indicio epigrammata quædam, ut aliorum poetarum, ejecta, nova quinque addita sunt. Ceterum exemplo, quod criticus celeberrimus transmiserat, ita nos astrinximus, ut in græcis nihil contra mentem ipsius positum esse confidamus (*).

Translationem latinam condere inchoaverat *Hemsterhusius*, præstantissimam illam et qualis a tali viro poterat expectari, sed in qua non raro desiderabis argutam simplicitatem et claram facundiam Luciani: nam multa nimis artificiose nec satis usitato genere loquendi expressa leguntur. In *Nigrino* servavit versionem *Solani*, in *Timone*, *Tanaquilli Fabri*, quam utpote liberrimam, plurimis locis ad sententiam aut modum græcæ orationis revocavi-

(*) Sero nobiscum communicata est hæc admonitio. « Pag. 37, Halcyon. § 3, versu 11, post voc. *δυνάμεις* inserenda sunt verba ἢ τὰς τῆς ὅλης φύσεως ».

mus. Hemsterhusianas ea qua decebat modestia tractabamus, nihil mutationis admittentes nisi ubi vel græca nostra diserte præciperent, vel latina nimis essent impedita.

Reliqua omnia, a libro *de Sacrificiis*, pag. 525 ed. Reitzianæ, ad finem, nobis iudicibus, eximie transtulit *Matthias Gesnerus*. « Illud, » inquit, « inter alia dedi operam, ut, quantum ejus per « utriusque linguæ rationes liceret, non discederem a singulorum « verborum significatione, nec ab ordine verborum et figura dictionis; sed ipsum quoque genus dicendi eumque quem charactera vocant exprimerem. » Et paullo post: « Voluimus ergo « interpretationem nostram Lucianæ orationi, quantum ejus con- « sequi potuimus, esse simillimam. » Quæ res ei successit egregie, neque minuuntur laudes huic operi debitæ locorum aliquam- multorum notatione, in quibus græca non recte assecutus est: nam ea sorte utuntur translationes latinæ, ut taceantur sexcentæ difficultates feliciter superatæ, lapsus unus et alter protrahatur in lucem, ducatur in triumphum. Nos licet longe plura *Gesneri* correxerimus quam quæ ante nos notata fuerant, permulta prorsus aliter verterimus, propius ad mentem et verba Luciani accessisse opinantes, tamen Gesneriani operis, si universum spectas, præstantiam plane singularem læti testamur. Illud solum mirati sumus, in libro *de dea Syria* Gesnerum immemorem fuisse promissorum de *charactere* servando; nam orationem Herodoteam, quæ ibi regnat, in latinis ligavit et compisit. Ceterum per se intelligitur, omnia nostris græcis, quæ sæpissime discrepant ab Reitzianis, esse accommodata. In carminibus de Podagra non videbamur operæ pretium facturi, si versus recte modulatos Gesnerianis substitueremus. Epigrammata pleraque ab *Hugone Grotio* versa sunt, quattuor aut quinque ab nobis.

Indicem denique Reitzianum multis locis correximus, et quadringentis fere additamentis auximus. Tituli asteriscis notati libros supposititios indicant.

SCRIPTA LUCIANI.

- I. Περὶ τοῦ Ἑνυπνίου, ἢ τοι Βίος Λουκιανοῦ.
De somnio, seu, Vita Luciani.
- II. Πρὸς τὸν εἰπόντα, Προμηθεὺς εἰ ἐν λόγοις.
Ad eum qui dixerat, Prometheus es in verbis.
- III. Πρὸς Νιγρίνον ἐπιστολή.
Epistola ad Nigrinum.
- IV. Δίκη Φωνήεντων.
Judicium vocalium.
- V. Τίμων, ἢ Μισάνθρωπος.
Timon, sive Misanthropos.
- *VI. Ἀλκυὼν, ἢ περὶ Μεταμορφώσεως.
Halcyon, seu de Transformatione.
- VII. Προμηθεὺς, ἢ Καύκασος.
Prometheus, sive Caucasus.

VIII. ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DEORUM DIALOGI.

- 1. Προμηθεὺς καὶ Διὸς.
Promethei et Jovis.
- 2. Ἔρωτος καὶ Διὸς.
Cupidinis et Jovis.
- 3. Διὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Jovis et Mercurii.
- 4. Διὸς καὶ Γανυμήδους.
Jovis et Ganymedis.
- 5. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
- 6. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
- 7. Ἡφαίστου καὶ Ἀπόλλωνος.
Vulcani et Apollinis.
- 8. Ἡφαίστου καὶ Διὸς.
Vulcani et Jovis.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Ἑρμοῦ.
Neptuni et Mercurii.
- 10. Ἑρμοῦ καὶ Ἡλίου.
Mercurii et Solis.
- 11. Ἀφροδίτης καὶ Σελήνης.
Veneris et Lunæ.
- 12. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος.
Veneris et Cupidinis.
- 13. Διὸς καὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἡρακλέους.
Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
- 15. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
- 16. Ἥρας καὶ Λητοῦς.
Junonis et Latonæ.
- 17. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.
- 18. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
- 19. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος.
Veneris et Cupidinis.

- 20. Θεῶν κρίσις.
Dearum judicium.
- 21. Ἄρεος καὶ Ἑρμοῦ.
Martis et Mercurii.
- 22. Πανὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Panis et Mercurii.
- 23. Ἀπόλλωνος καὶ Διονύσου.
Apollinis et Bacchi.
- 24. Ἑρμοῦ καὶ Μαΐας.
Mercurii et Maizæ.
- 25. Διὸς καὶ Ἡλίου.
Jovis et Solis.
- 26. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.

IX. ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DIALOGI MARINI.

- 1. Δωρίδος καὶ Γαλατείας.
Doridis et Galatææ.
- 2. Κύκλωπος καὶ Ποσειδῶνος.
Cyclopi et Neptuni.
- 3. Ποσειδῶνος καὶ Ἀλφειοῦ.
Neptuni et Alphei.
- 4. Μενελάου καὶ Πρωτέως.
Menelai et Protei.
- 5. Πανόπης καὶ Γαλήνης.
Panopes et Galenes.
- 6. Τρίτωνος, Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος.
Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Νότου καὶ Ζεφύρου.
Noti et Zephyri.
- 8. Ποσειδῶνος καὶ Δελφίνων.
Neptuni et Delphinum.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Νηρηίδων.
Neptuni et Nereidum.
- 10. Ἰριδος καὶ Ποσειδῶνος.
Iridis et Neptuni.
- 11. Ξάνθου καὶ Θαλάττης.
Xanthi et Maris.
- 12. Δωρίδος καὶ Θέτιδος.
Doridis et Thetidis.
- 13. Ἐνιπέως καὶ Ποσειδῶνος.
Enipel et Neptuni.
- 14. Τρίτωνος καὶ Νηρηίδων.
Tritonis et Nereidum.
- 15. Ζεφύρου καὶ Νότου.
Zephyri et Noti.

X. ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. MORTUORUM DIALOGI.

- 1. Διογένης καὶ Πολυδεύκους.
Diogenis et Pollucis.
- 2. Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου.
Pluto, seu Contra Menippum.

- 3. Μενίππου, Ἀμφιλόχου καὶ Τροφονίου.
Menippi, Amphiloclii et Trophonii.
- 4. Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος.
Mercurii et Charontis.
- 5. Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Plutonis et Mercurii.
- 6. Τερψίωνος καὶ Πλούτωνος.
Terpsionis et Plutonis.
- 7. Ζηνοφάντου καὶ Καλλιδημίδου.
Zenophantæ et Callidemidæ.
- 8. Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου.
Cnemonis et Damnippi.
- 9. Σιμύλου καὶ Πολυστράτου.
Simyli et Polystрати.
- 10. Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ καὶ νεκρῶν διαφόρων.
Charontis et Mercurii et mortuorum diversorum.
- 11. Κράτητος καὶ Διογέους.
Cratetis et Diogenis.
- 12. Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνως καὶ Σκηπίωνος.
Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
- 13. Διογέους καὶ Ἀλεξάνδρου.
Diogenis et Alexandri.
- 14. Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου.
Philippi et Alexandri.
- 15. Ἀχιλλέως καὶ Ἀντιλόχου.
Achillis et Antiochus.
- 16. Διογέους καὶ Ἡρακλέους.
Diogenis et Herculis.
- 17. Μενίππου καὶ Ταντάλου.
Menippi et Tanti.
- 18. Μενίππου καὶ Ἑρμοῦ.
Menippi et Mercurii.
- 19. Αἰακοῦ, Πρωτεσιλάου, Μενελάου καὶ Πάριδος.
Æaci, Protesilai, Menelai ac Paridis.
- 20. Μενίππου καὶ Αἰακοῦ.
Menippi et Æaci.
- 21. Μενίππου καὶ Κερέρου.
Menippi et Cerberi.
- 22. Χάρωνος καὶ Μενίππου.
Charontis, Menippi (et Mercurii).
- 23. Πρωτεσιλάου, Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης.
Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
- 24. Διογέους καὶ Μουσώλου.
Diogenis et Mausoli.
- 25. Νιρέως καὶ Θερσίτου καὶ Μενίππου.
Nirei, Thersitæ et Menippi.
- 26. Μενίππου καὶ Χείρωνος.
Menippi et Chironis.
- 27. Διογέους καὶ Ἀντισθένης καὶ Κράτητος.
Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
- 28. Μενίππου καὶ Τειρεσίου.
Menippi et Tiresiæ.
- 29. Αἰάντος καὶ Ἀγαμέμνονος.
Ajacis et Agamemnonis.
- 30. Μίνως καὶ Σωστράτου.
Minois et Sostrati.
- XI. Μένιππος ἢ Νεκρομαντεία.
Menippus sive Oraculum mortuorum consultum.
- XII. Χάρων, ἢ Ἐπισκοποῦντες.
Charon sive Contemplantes.
- XIII. Περὶ θυσιῶν.
De sacrificiis.

- XIV. Βίων πράσις.
Vitarum auctio.
- XV. Ἀλιεύς ἢ Ἀναβιοῦντες.
Piscator vel Reviviscentes.
- XVI. Κατάπλους, ἢ Τύραννος.
Trajectus sive Tyrannus.
- XVII. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων.
De mercede conductis potentium familiaribus.
- XVIII. Ἀπολογία.
Apologia.
- XIX. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσμα.
Pro lapsu in salutando.
- XX. Ἑρμότιμος ἢ περὶ Αἰρέσεων.
Hermotimus sive De sectis.
- XXI. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων.
Herodotus sive Aetion.
- XXII. Ζεύξις ἢ Ἀντίοχος.
Zeuxis aut Antiochus.
- XXIII. Ἀρμονίδης.
Harmonides.
- XXIV. Σκύθης ἢ Πρόξενος.
Scythæ seu Conciliator hospitii.
- XXV. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν.
Quomodo historia conscribenda sit.
- XXVI. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος πρῶτος.
Veræ historiæ liber primus.
- XXVII. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος δεύτερος.
Veræ historiæ liber secundus.
- XXVIII. Τυραννοκτόνος.
Tyrannicida.
- XXIX. Ἀποκηρυττόμενος.
Abdicatus.
- XXX. Φάλαρις πρῶτος.
Phalaris prior.
- XXXI. Φάλαρις δεύτερος.
Phalaris alter.
- XXXII. Ἀλέξανδρος ἢ Ψευδόμαντις.
Alexander s. Pseudomantis.
- XXXIII. Περὶ ὀρχήσεως.
De saltatione.
- XXXIV. Λεξιφάνης.
Lexiphanes.
- XXXV. Εὐνούχος.
Eunuchus.
- *XXXVI. Περὶ τῆς ἀστρολογίης.
De astrologia.
- XXXVII. Δημόνακτος βίος.
Demonactis vita.
- *XXXVIII. Ἔρωτες.
Amores.
- XXXIX. Εἰκόνες.
Imagines.
- XL. Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων.
Pro imaginibus.
- XLI. Τόξαρις ἢ Φίλια.
Toxaris seu amicitia.
- *XLII. Λούκιος ἢ Ὄνος.
Lucius sive Asinus.
- XLIII. Ζεὺς ἐλεγχόμενος.
Jupiter confutatus.
- XLIV. Ζεὺς τραγῳδός.
Jupiter tragædus.
- XLV. Ὀνειρος ἢ Ἀλεκτρυών.
Somnium seu Callus.

- XLVI. Ἰκαρομένιππος ἢ Ὑπερνεφέλος.
Icaromenippus sive Hypernepheleus.
- XLVII. Δις κατηγορούμενος ἢ Δικαστήρια.
Bis accusatus seu Tribunalia.
- XLVIII. Περὶ παρασίτου ἥτοι ἐπὶ τέχνη ἢ παρασιτική.
De parasito, sive Artem esse parasiticam.
- XLIX. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ Γυμνασίων.
Anacharsis sive De exercitationibus.
- L. Περὶ πένθους.
De luctu.
- LI. Ῥητόρων διδάσκαλος.
Rhetorum præceptor.
- LII. Φιλοφειδῆς ἢ Ἀπιστών.
Philopseudes sive Incredulus.
- LIII. Ἰππίας ἢ Βαλανεῖον.
Hippias seu Balneum.
- LIV. Προλαλιά ὁ Διόνυσος.
Præfatio Bacchus.
- LV. Προλαλιά ὁ Ἡρακλῆς.
Præfatio Hercules.
- LVI. Περὶ τοῦ ἤλεκτρου ἢ τῶν κύκνων.
De electro seu cynis.
- LVII. Μυσία ἐγκώμιον.
Mussæ encomium.
- LVIII. Πρὸς τὸν ἀπαιδευτὸν καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον.
Adversus indoctum et libros multos ementem.
- LIX. Περὶ τοῦ μὴ βράδιος πιστεῦειν διαβολῇ.
Non temere credendum esse delationi.
- LX. Ψευδολογιστὴς ἢ Περὶ τῆς ἀπογραφῆς κατὰ Τιμάρχου.
Pseudologista sive De die nefasto contra Timarchum.
- LXI. Περὶ τοῦ οἴκου.
De oeco.
- * LXX. Μακρόβιοι.
Longævi.
- LXIII. Πατρίδος ἐγκώμιον.
Patriæ encomium.
- LXIV. Περὶ τῶν διψάδων.
De dipsadibus.
- LXV. Διάλεκτις πρὸς Ἡσίοδον.
Disputatio cum Hesiodo.
- LXVI. Πλοῖον ἢ Εὐχαί.
Navigium seu vota.
- LXVII. ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.
DIALOGI MERETRICH.
- 1. Γλυκέρα καὶ Θαΐς.
Glycera et Thais.
- 2. Μύρτιον καὶ Πάμφιλος καὶ Δωρίς.
Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Μήτηρ καὶ Φίλινα.
Mater et Philinna.
- 4. Μέλιττα καὶ Βαχχίς.
Melissa et Bacchis.
- 5. Κλωνάριον καὶ Λέαινα.
Clonarium et Leæna.
- 6. Κρωδύλη καὶ Κόριννα.
Crochyle et Corinna.
- 7. Μήτηρ καὶ Μουσάριον.
Mater et Musarium.
- 8. Ἀμπέλιν καὶ Χρυσίς.
Ampelis et Chrysis.
- 9. Δορκάς, Παννυχίς, Φιλόστρατος, Πολέμων.
Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemo.
- 10. Χελιδόνιον καὶ Δροσὴ.
Chelidonium et Drose.
- 11. Τρύφαινα καὶ Χαρμίδης.
Tryphæna et Charmides.
- 12. Ἰόεσσα καὶ Πυθιάς καὶ Λυσίας.
Ioessa, Pythias et Lysias.
- 13. Λεόντιχος, Χηνίδας καὶ Ὑμνίς.
Leontichus, Chenidas et Hymnis.
- 14. Δωρίων καὶ Μυρτάλη.
Dorio et Myrtale.
- 15. Κοχλὶς καὶ Παρθενίς.
Cochlis et Parthenis.
- LXVIII. Περὶ τῆς Περεγρίνου ταλευτῆς.
De morte Peregrini.
- LXIX. Δραπέται.
Fugitivi.
- LXX. — 1. Τὰ πρὸς Κρόνον.
Saturnalia.
- 2. Κρονοςόλων.
Cronosolon (legislator Saturnalium).
- 3. Ἐπιστολαὶ Κρονικαί.
Epistolæ Saturnales.
- LXXI. Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι.
Convivium seu Lapithæ.
- LXXII. Περὶ τῆς Συρίας θεοῦ.
De Syria dea.
- LXXIII. Δημοσθένους ἐγκώμιον.
Demosthenis encomium.
- LXXIV. Θεῶν ἐκκλησία.
Deorum concilium.
- LXXV. Κυνικός.
Cynicus.
- LXXVI. Ψευδοσοφιστὴς ἢ Σολοικιστής.
Pseudosophista seu Solecista.
- * LXXVII. Φιλόπατρις ἢ Διδασκόμενος.
Philopatris seu Qui docetur.
- * LXXVIII. Χαρίδημος ἢ περὶ Κάλλινος.
Charidemus sive De pulchritudine.
- * LXXIX. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρυχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ.
Nero sive De Isthmo perfodiendo.
- LXXX. Τραγωδοποδάγρα.
Tragodopodagra.
- * LXXXI. Ὀκύπους.
Ocyprus (Celeripes).
- LXXXII. Ἐπιγράμματα.
Epigrammata.

INDEX ALPHABETICUS.

A.

ABDICATUS, XXIX.
 ACCUSATUS (BIS), XLVII.
 ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.
 AETION, S. HERODOTUS, XXI.
 ALEXANDER, S. PSEUDOMANTIS, XXXII.
 AMICITIA, S. TOXARIS, XLI.
 AMORES, XXXVIII.
 ANACHARSIS, S. DE EXERCITATIONIBUS, XLIX.
 ANTIOCHUS, S. ZEUXIS, XXII.
 APOLOGIA, XVIII.
 APOPHRAS, S. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 ASINUS, S. LUCIUS, XLII.
 ASTROLOGIA (DE), XXXVI.
 AUCTIO VITARUM, XIV.

B.

BACCHUS. Præfatio, LIV.
 BALNEUM, S. HIPPIAS, LIII.
 BIS ACCUSATUS, S. TRIBUNALIA, XLVII.

C.

CALUMNIA (DE), S. CALUMNIE NON CREDENDUM, LIX.
 CATAPLUS, S. TYRANNUS, XVI.
 CAUCASUS, S. PROMETHEUS, VII.
 CHARIDEMUS, S. DE PULCHRITUDINE, LXXVIII.
 CHARON, S. CONTEMPLANTES, XII.
 CONCILIUM DEORUM, LXXIV.
 CONTEMPLANTES, S. CHARON, XII.
 CONVIVIUM, S. LAPITHÆ, LXXI.
 CRONOSOLON, I. E. LEGISLATOR SATURNALIUM, LXX, 2.
 CYCNI, S. ELECTRUM, LXVI.
 CYNICUS, LXXV.

D.

DEARUM JUDICIUM, VIII, 20.
 DE ASTROLOGIA, XXXVI.
 DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 DE DIPSAIBUS, LXIV.
 DE ELECTRO, S. CYCNIS, LVI.
 DE EXERCITATIONIBUS, S. ANACHARSIS, XLIX.
 DE GYMNASIIS, idem.
 DE LUCTU, L.
 DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 DEMONACTIS VITA, XXXVII.
 DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM, LXXIII.

DE NON TEMERE CREDENDO DELATIONI, LIX.
 DE ORCO, LXI.
 DEORUM CONCILIUM, LXXIV.
 DE PARASITO, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.
 DE SACRIFICIIS, XIII.
 DE SALTATIONE, XXXIII.
 DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.
 DE SYRIA DEA, LXXII.

DIALOGI DEORUM, VIII.

- 1. Promethei et Jovis.
- 2. Cupidinis et Jovis.
- 3. Jovis et Mercurii.
- 4. Jovis et Ganymedis.
- 5. Junonis et Jovis.
- 6. Junonis et Jovis iterum.
- 7. Vulcani et Apollinis.
- 8. Vulcani et Jovis.
- 9. Neptuni et Mercurii.
- 10. Mercurii et Solis.
- 11. Veneris et Lunæ.
- 12. Veneris et Cupidinis.
- 13. Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Mercurii et Apollinis.
- 15. Mercurii et Apollinis.
- 16. Junonis et Latonæ.
- 17. Apollinis et Mercurii.
- 18. Junonis et Jovis.
- 19. Veneris et Cupidinis.
- 20. Dearum judicium.
- 21. Martis et Mercurii.
- 22. Panis et Mercurii.
- 23. Apollinis et Bacchi.
- 24. Mercurii et Maïæ.
- 25. Jovis et Solis.
- 26. Apollinis et Mercurii.

DIALOGI MARINI, IX.

- 1. Doridis et Galatææ.
- 2. Cyclopi et Neptuni.
- 3. Neptuni et Alphei.
- 4. Menclai et Protei.
- 5. Panopes et Galenes.
- 6. Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Noti et Zephyri.
- 8. Neptuni et Delphinum.
- 9. Neptuni et Nereidum.

- 10. Iridis et Neptuni.
- 11. Xanthi et Maris.
- 12. Doridis et Thetidis.
- 13. Enipei et Neptuni.
- 14. Tritonis et Nereidum.
- 15. Zephyri et Noti.

DIALOGI MORTUORUM, X.

- 1. Diogenis et Pollucis.
- 2. Pluto, s. contra Menippum.
- 3. Menippi, Amphiloichi et Troph.
- 4. Mercurii et Charontis.
- 5. Plutonis et Mercurii.
- 6. Terpsionis et Plutonis.
- 7. Zenophantæ et Callidemidæ.
- 8. Cnemonis et Damnippi.
- 9. Simyli et Polystrati.
- 10. Charontis et Mercurii et diversorum mortuorum.
- 11. Cratetis et Diogenis.
- 12. Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
- 13. Diogenis et Alexandri.
- 14. Philippi et Alexandri.
- 15. Achillis et Antilochi.
- 16. Diogenis et Herculi.
- 17. Menippi et Tantali.
- 18. Menippi et Mercurii.
- 19. Æaci, Protesilai, Menelai et Paridis.
- 20. Menippi et Æaci.
- 21. Menippi et Cerberi.
- 22. Charontis, Menippi (et Mercurii).
- 23. Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
- 24. Diogenis et Mausoli.
- 25. Nirei, Thersitæ et Menippi.
- 26. Menippi et Chironis.
- 27. Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
- 28. Menippi et Tiresiæ.
- 29. Ajacis et Agamemnonis.
- 30. Minois et Sostrati.

DIALOGI MERETRICH, LXVII.

- 1. Glycera et Thais.
- 2. Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Mater et Philinna.
- 4. Melissa Bacchis.
- 5. Clonarium et Leæna.
- 6. Crobyle et Corinna.
- 7. Mater et Musarium.
- 8. Ampelis et Chrysis.
- 9. Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemon.
- 10. Chelidonium et Drose.
- 11. Tryphæna et Charmides.
- 12. Ioessa, Pythias et Lysias.

- 13. Leontichus, Chenidas et Hymnis.
- 14. Dorio et Myrtale.
- 15. Cochlis et Parthenis.

DIPSADES. DE DIPSADEBUS, LXIV.

DISPUTATIO CUM HESIO, LXV.

DOMUS. DE DOMO S. OE, LXI.

E.

ELECTRUM. DE ELECTRO, S. CYCNIS, LXVI.

ENCOMIUM DEMOSTHENIS, LXXIII

ENCOMIUM MUSCÆ, LVII.

ENCOMIUM PATRIÆ, LXIII.

EPIGRAMMATA, LXXXII.

EPISTOLA AD NIGRINUM, III.

EPISTOLÆ SATURNALIS, LXX, 3.

EUNUCHUS, XXXV.

F.

FUGITIVI, LXIX.

G.

GALLUS, S. SOMNIUM, XLV.

GYMNASIA. DE GYMNASIIS, S. ANACHARSIS, XLIX.

H.

HALCYON, S. DE TRANSFORMATIONE, VI.

HARMONIDES, XXIII.

HERCULES. PRÆFATIO, LV.

HERMOTIMUS, S. DE SECTIS, XX.

HERODOTUS, S. AETION, XXI.

HESIODUS. DISSERTATIO CUM HESIO, LXV

HIPPIAS, S. BALNEUM, LIII.

HISTORIA QUOMODO CONSCRIBENDA, XXV.

HISTORIÆ VERÆ LIB. I, XXVI.

HISTORIÆ VERÆ LIB. II, XXVII.

HOSPITII CONCILIATOR, S. SCYTHA, XXIV.

HYPERNEPHEUS, S. ICAROMENIPPUS, XLVI

I.

ICAROMENIPPUS, S. HYPERNEPHEUS, XLVI.

IMAGINES, XXXIX.

IMAGINIBUS (pro), XL.

INCREDULUS, S. PHILOPSEUDES, LIJ.

INDOCTUS. ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.

ISTHMUS. DE ISTHMO PERFODIENDO, S. NERO, LXXIX.

J.

JUDICIUM DEARUM, VIII, 12.

JUDICIUM VOCALUM, IV.

JUPITER CONFUTATUS, XLIII.

JUPITER TRAGOEDUS XLIV.

L.

LAPITHÆ, S. CONVIVIUM, LXXI.

LAPSUS. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 LEXIPHANES, XXXIV.
 LONGÆVI, S. MACROBII, LXII.
 LUCIANI VITA, S. SOMNIUM, I.
 LUCIUS, S. ASINUS, XLII.
 LUCTUS. DE LUCTU, L.

M.

MACROBII, LXII.
 MENIPPUS, S. NECYOMANTIA, XI.
 MERCES. DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 METAMORPHOSIS, S. HALCYON, III.
 MISANTHROPOS, S. TIMON, V.
 MORS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 MUSCÆ ENCOMIUM, LVII.

N.

NAVIGIUM, S. VOTA, LXVI.
 NECYOMANTIA, S. MENIPPUS, XI.
 NEFASTUS DIES. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 NERO, S. DE ISTHMO PERFODIENDO, LXXIX.
 NIGRINUS, III.

O.

OCYPUS, LXXXI.
 ŒCUS. DE ŒCO, LXI.

P.

PARASITUS, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.
 PATRIÆ ENCOMIUM, LXIII.
 PEREGRINUS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 PHALARIS PRIOR, XXX.
 PHALARIS ALTER, XXXI.
 PHILOPATRIS, S. QUI DOCETUR, LXXVII.
 PHILOPSEUDES, S. INCREDULUS, I.II.
 PISCATOR, S. REVIVISCENTES, XV.
 PRÆFATIO. BACCHUS, LIV.
 PRÆFATIO. HERCULES, LV.
 PRO IMAGINIBUS, XL.
 PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 PRO MERCEDE CONDUCTIS, S. APOLOGIA, XVIII.
 PROMETHEUS ES IN VERBIS, II.

PROMETHEUS, S. CAUCASUS, VII.
 PSEUDOLOGISTA, S. DE DIE NEFASTO, LX.
 PSEUDOMANTIS, S. ALEXANDER, XXXII.
 PSEUDOSOPHISTA, S. SOLOECISTA, LXXVI.
 PULCHRITUDO. DE PULCHRITUDINE, S. CHARIDEMUS, LXXVIII.

Q.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT, XXV.

R.

REVIVISCENTES, S. PISCATOR, XV.
 RHETORUM PRÆCEPTOR, LI.

S.

SACRIFICIA. DE SACRIFICIIS, XIII.
 SALTATIO. DE SALTATIONE, XXXIII.
 SALUTARE. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 SATURNALIA, LXX.
 SCYTHA, S. CONCILIATOR HOSPITII, XXIV.
 SECTE. DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.
 SOLOECISTA, S. PSEUDOSOPHISTA, LXXVI.
 SOMNIUM, S. GALLUS, XLV.
 SOMNIUM, S. VITA LUCIANI, I.
 SYMPOSIUM, S. LAPITHÆ, LXXI.
 SYRIA DEA, LXXII.

T.

TIMON, S. MISANTHROPOS, V.
 TOXARIS, S. AMICITIA, XLI.
 TRACODOPODAGRA, LXXX.
 TRIBUNALIA, S. BIS ACCUSATUS, XLVII.
 TYRANNUS, S. CATAPLUS, XVI.
 TYRANNICIDA, XXVIII.

V.

VERE HISTORIÆ LIB. 1, XXVI.
 VERE HISTORIÆ LIB. 2, XXVII.
 VITARUM AUCTIO, XIV.
 VOCALIUM JUDICIUM, IV.
 VOTA, S. NAVIGIUM, LXVI.

Z.

ZEUXIS, S. ANTIOCHUS, XXII.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

I.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΥ ΗΤΟΙ ΒΙΟΣ
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

1. Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσημος ὢν, ὃ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὃ τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις οὖν, ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα μικρά τε εἶναι καὶ ταχέϊαν τινὰ τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δὲ τινὰ τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκούντα παρὰ τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκίσματος εἶναι τηλικούτου ὢν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν ἀποφέρων αἰεὶ τὸ γιγνόμενον.

2. Δευτέρως οὖν σκέψας ἀρχὴν προὔτεθθαι, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν καὶ βράστη ἐκμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινούντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὃ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπιδῶν, — παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρός θεῖος, ἀριστος ἔρμολύφος εἶναι δοκῶν — Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε — δεῖξας ἐμέ — καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστὴν καὶ ἔρμολυφέα· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο φύσεώς γε, ὡς οἶσθα, τυγῶν δεξιῆς. Ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀφεθείην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ· Δι' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως, ὡς ἐδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ χρηστάς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν βραχεῖ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

3. Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, κατὰ παρεδεδόμην τῷ θεῷ μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀχθόμενος, ἀλλὰ μοι καὶ παιδιὰν τινὰ οὐκ ἀτερπῆ δόξαι ἔχειν καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, εἰ φαινομένη θεοῦς τε γλύφον καὶ ἀγαλματῖά τινα μικρὰ κατασκευάζων ἐμαυτῷ τε καὶ κείνοις οἷς προηρούμην. Καὶ τό γε πρῶτον ἐκείνο καὶ σύνθηες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίνετο· ἔγκοπτα γὰρ τινὰ μοι δοὺς ὁ θεῖος ἐκέλευσέ μοι ἡρέμα καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειπὼν τὸ κοινὸν « ἀρχὴ δέ τοι ἡμῖς παντός. »

LUCIANUS I.

LUCIANI

SAMOSATENSIS

DIALOGI.

I.

DE SOMNIO, seu VITA LUCIANI.

Editionis Reitz. p. 1-8.

1. Nuper admodum quum desissem in scholas ventitare, jam pubertati proximus, tum pater consilium inire cum amicis, quid me doceret. Plerisque igitur eruditio visa fuit et labore multo, et longo tempore, et sumtu non exiguo, et fortuna indigere splendida; reculas autem nostras tum tenues esse, tum promptum quoddam subsidium postulare: sin aliquam vilium istarum artium, quæ manu constant, edidicissem, primum me quidem ipsum statim inde habiturum quo vitam tuear, neque amplius domi cœnaturum (paternæ mensæ gravem) id ætatis; dein non diu fore quin patrem sim hilaraturus, allato usque quod mihi natum erit mercedis.

2. Ergo secundæ deliberationis initium est propositum, quæ optima sit artium, et ad ediscendum facillima, et homini libero conveniens, et expedito sumtu parabilis, et quæstu commodo. Alio aliam commendante, ut cujusque sensus aut experientia ferebat, pater ad avunculum conversus (aderat enim maternus avunculus, qui optimus statuarius ferebatur), Fas non est, inquit, aliam artem primas tenere, te præsentē: quin tu illum ducito (me demonstrans), tuamque in curam receptum effice lapidum artificem bonum, et coagmentatorem, ac statuarium: potest enim, idque ingenio præditus, ut nosti, dextro. Scilicet argumentum capiebat ab istis e cera ludicris: nam dimissus a magistris, derasa cera boves aut equos aut, ita me Jupiter amet, homines effingebam, scitule, ut videbar patri: ob quæ quidem a magistris vapulabam; at tunc ad ingenii felicitis laudem ista quoque pertinebant: quare bona teuebantur de me spe, fore ut brevi artem discerem, idque ex ista fingendi dexterritate.

3. Simul igitur atque idonea videbatur dies arti auspicandæ, committebar avunculo, rem haud sane quam valde gravatus: quin et ludum quendam non injucundum mihi videbatur habere, et ad æquales ostentationem, si deos sculperem, et simulacra quædam parva concinnarem mihi met ipsi, et quibus vellem. Tum primum illud, et quod solet incipientibus, accidit: scalpro mihi dato avunculus jussit leniter perstringere tabulam in medio jacentem, addens vulgatum illud, « Dimidium facti, qui cœpit, habet: »

I

Σκληρότερον δὲ κατενεχόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη μὲν ἡ πλάξ, ὃ δὲ ἀγανακτήσας σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν οὐ πρῶως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης.

4. Ἀποδράς οὖν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνούμαι συνεχῆς ἀνολογῶν καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλευς, καὶ διηγούμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μύλωνας ἐδείκνυν· καὶ κατηγόρουσιν πολλήν τινα ὀμότητα, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νῦν ἐπὶ πλοῦς, κατέδαρθον ἔτι ἑνδάκρυς καὶ τὴν νύκθ' ὅλην ἐννοῶν.

5. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα καὶ μεिरακιδώδη τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὦ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάννυ φιληκῶν ἀκροῶν δέοντα· ἵνα γὰρ καθ' Ὁμηρον εἶπω

Θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν δνειρος
ἄμβροσίην διὰ νύκτα

ἐναργῆς οὕτως ὥστε μὴδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας· ἔτι γοῦν καὶ μετὰ τοσούτων χρόνων τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἑναυλος· οὕτω σαφὴ πάντα ἦν.

6. Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χειρῶν εὐκλόν με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρω μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς· μικροῦ γοῦν με διεσπασάντο πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν ὅλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὐθις ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἐδόον δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρω, ἡ μὲν ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιο, ἡ δὲ ὡς μάτην τῶν ἀλλοτρῶν ἀντιποιοῖτο. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ καὶ ἀνδρική καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χεῖρι τύλων ἀνάπλευς, διεζωσμένη τὴν ἑσθῆτα, τιτάνου καταγέμουσα, οἷος ἦν ὁ θεῖος, ὁπότε ξέοι τοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρόσωπος καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος δ' οὖν ἐφῆσσι μοι δικάζειν ὁποτέρω βουλομένην συνεῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἐλεξεν·

7. Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἣν χθὲς ἤρῳ μανθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενὴς οἰκοθεν· ὅ τε γὰρ πάππος σου — εἰπούσα τούνομα τοῦ μητροπάτορος — λιθοζόος ἦν καὶ τῷ θεῷ ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς. Εἰ δ' ἐθέλεις λήρων μὲν καὶ φληναφῶν τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι, — δειξάσα τὴν ἑτέραν — ἐπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἔμοι, πρῶτα μὲν θρέψῃ γεννικῶς καὶ τοὺς ὤμους ἔξεις καρτεροὺς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔση καὶ οὐποτε ἀπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπήν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις ἐπαινέσονται σε πάντες.

8. Μὴ μυσταγωγῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελὲς μὴδὲ τῆς ἑσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ μὲν τοιούτων δρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκείνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο καὶ Μύρων ἐπηνέθη καὶ

me vero durius impingente prae imperitia, confracta est tabula: ille indignatus, scutica, quae sub manu erat, capta, haud placide neque adhortantis more me initiavit, sic ut lacrimae mihi proceminum essent artis.

4. Hinc ergo me domum proripio, crebros singultus ducens lacrimisque oculos oppletus: commemoro scuticam, vibicibusque ostensis et incusata multa quadam (avunculi) crudelitate, adjeci, haec illum ex invidia fecisse, (metuentem) ne arte se superarem. Indigne ferens mater quum multa fratri dixisset convicia, ego primis tenebris obdormivi adhuc in lacrimis, totamque noctem cogitabundus.

5. Hactenus quidem, quae dixi, ridicula sunt et puerilia: quae vero deinceps consequuntur, non jam contemptu digna, o viri, accipietis, sed talia, quae valde diligentes auditores requirant: ut enim cum Homero dicam, Divinum mihi secundum quietem venit insomnium almam per noctem, tantum clarum, ut nihil abesset a veritate: adeo post tantum tempus species rerum visarum in oculis usque inheret, et sonus auditorum auribus insonat; tam erant omnia manifesta.

6. Duae mulieres prehensis manibus me utraque ad se trahabant vehementer sane et valide, sic ut parum abesset, quin me discerperent illo mutuo contendendi studio: namque modo haec superior paene me totum habebat, modo rursus ab altera tenebar: interea vociferabantur invicem ambae; haec, eam me suum possidere velle: illa, frustra res alienas istam sibi vindicare. Erat autem una operaria, virilis, squalida coma, manibus callo plenis, succincta vestem, calce referta, qualis erat avunculus, quum poliret lapides: altera vero facie valde formosa, habitu decora, atque eleganti vestitu. Tandem ergo mihi permittunt arbitrari, utri malim adesse. Prior autem inculta illa et virilis sic est locuta:

7. Ego, care puer, ars sum Statuaria, quam heri coepisti discere, et domestica tibi et cognata genere: etenim et avus tuus (matris ipso nomine patrem appellabat) lapidum erat sculptor, et avunculus uterque magnam sunt adepti laudem ex nobis. Quodsi optes nugis et quisquiliis, quas illa praebet, abstinere (monstrabat alteram) et me sectari mecumque degere, primum tu quidem aleris firmo cibo, et humeros habebis robustos, ab omni autem invidia eris alienus, neque unquam abibis in peregrinas regiones, patria familiaribusque relictis: nec te sane propter verba laudabunt cuncti, sed propter opera.

8. Cave autem fastidiveris habitus vilitatem, aut illud vestimenti sordidum: a talibus enim initiis profectus etiam Phidias ille Jovem exhibuit, et Polycletus Junonem effinxit, et Myron in laude, et Praxiteles in admiratione

Πραξιτέλης θαυμάσθη· προσκυνούνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὲ τούτων εἰς γένοιτο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσῃ, ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περίβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα; Ταῦτα καὶ εἰ τούτων πλείονα διαπραΐουσα καὶ βαρβαρίζουσα πάντοθεν εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὲ σπουδῇ συνείρουσα καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλείστα γάρ μου τὴν μνήμην ἤδη διέφυγεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὡςδε πως·

9. Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἥδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπειρασμαι. Ἥλικία μὲν οὖν τάχαθ' ἵσθαι λιθοζῶος γενόμενος αὕτη προείρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῷ σώματι πονῶν καὶ τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγη καὶ ἀγεννὴ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελες δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερός οὔτε τοῖς πολιταῖς ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, αἰεὶ τὸν προὔχοντα ὑποπτήσων καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγῶ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἕρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γένοιτο καὶ θαυμαστά πολλά ἐξεργάσαι, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινεύονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὐξάιτ' ἂν θμιοῖός σοι γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ἦς, βάνασος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθῇ.

10. Ἦν δ' ἐμοὶ πείθῃ, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδεῖξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὡς εἰπέην ἐμπειρον ἀποφαίνουσα, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πρᾶότητι, ἐπιεικειᾷ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότερα δρῆμ· ταῦτα γὰρ ἔστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκέραιος ὡς ἀληθῶς κόσμος. Λήσει δὲ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προῦφει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως ἅπαντα, ὅσῃσ' ἐστί, τὰ τε θεῖα τὰ τ' ἀνθρώπινα· οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.

11. Καὶ ὁ νῦν πένης ὁ τοῦ δεινός, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασι ζηλωτός καὶ ἐπίφθορος ἔσῃ, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκίμων καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλοῦτῳ προὔχοντων ἀποβλεπόμενος, ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπερόμενος, — δεῖξασα τὴν ἑαυτῆς· πάντῳ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει — ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενός· καὶ πού ποῦ ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανὴς ἔσῃ· τοιαῦτά σοι περιβήσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν δρόντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῷ δακτύλῳ « οὗτος ἐκεῖνος » λέγων.

12. Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ἦ καὶ τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν διην καταλαμβάνῃ, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέπονται· καὶ πού τι λέγων τύχης, κεχρηνότες οἱ πολλοὶ

fuerunt : hi nunc propterea cum diis adorantur. Jam si tu unus eorum fias, qui potest fieri quia celebris apud omnes homines ipse habere? imo patrem efficies ut beatus praedicetur te filio, patriamque insuper reddes illustrem. Ista atque istis itidem plura titubans et usquequaque barbare locuta dixit Statuaria, perquam sane sedulo composita, ut quae mihi persuadere conaretur : sed non amplius recordor ; nam plurima jam quidem memoriam effugerunt. Postquam igitur desiit, infit altera hunc fere in modum :

9. Ego, filii, Eruditio sum, jam tibi familiaris et nota, etsi necdum ad finem usque me pertentaveris. Quanta quidem tu bona sis consecuturus, si statuarius fias, ista praedixit : nihil utique nisi operarius eris, corpus labori impendens, in eoque spem vitae omnem habens repositam ; dum ipse sis obscurus, parvam eamque illiberalem accipias mercedem, humilis animo, vilisque prodeas et incomitatus in publicum, neque amicis utilis advocatus, nec inimicis metuendus, nec quem tui cives aemulentur ; sed ipsum illud operarius, unusque e plebe multa, qui semper praestantiorum revereatur, dicendo promptum colat, leporis vitam vivens, potentioris praedia facilius. Fac autem te Phidiam aut Polycletem fieri, multaque admiranda affabre perficere : artem cuncti laudabunt ; at nullus eorum, qui spectant, si quidem sapiat, optet se tibi similem esse : qualicumque enim fueris, vilis artifex mercenariusque et manibus vitam quaerens habere.

10. Verum mihi si morem geras, primum equidem tibi multa ostendam veterum virorum acta, resque gestas admirabiles, dum eorum scripta tibi recito, atque omnium, ut plane dicam, te peritum reddo. Quin et animum, quae tui pars est primaria, excolam multis bonisque ornamentis, temperantia, justitia, pietate, placiditate, aequitate, prudentia, constantia, honesti amore, acri denique praestantissimarum rerum studio ; ista enim vere sunt sincera mentis decora. Praeteribit autem te nec vetustum quicquam, nec quod nunc fieri expediat : quin et futura prospicies mecum ; et in universum quicquid est rerum divinarum humanarumque, non diu erit quod te docebo.

11. Tum qui nunc pauper audis, et istius, cujus nomen vix constat, filius, qui jam fere deliberasti de tam ignobili arte, paulo post omnibus eris aemulationi et invidendus : honores laudemque consequeris, ob rerum optimarum cultum insignia, quique genere ac divitiis excellunt te suspicient ; porro tali veste (sua, quam splendidissimam gerebat, ostentata) amictus, magistratu primaeque aedis honore dignus habebis ; si quo peregre proficiascar, ne in externa quidem regione ignotus eris obscurusve : ejusmodi tibi circumdabo insignia, ut videntium unusquisque proximum impellat, teque digito designans, Hic ille est, aiat.

12. Si quid autem majoris momenti aut amicos aut civitatem etiam universam occuparit, ad te cuncti respicient : dixeris aliquando publice, a tuo dicentis ore plerique pen-

ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντές σε τῶν λόγων τῆς δυνάμειος καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας· ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοὶ τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὐποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. Ὁρᾷς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἤλικον ἐποίησα; ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δὲ ἐμὲ Φίλιππος ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμηνευτικῇ ταύτῃ τραφεὶς ἐπειδὴ τάχιστα συνήκατο τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἠτομολήσεν ὡς ἐμὲ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄξεται.

13. Ἄφεις δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἄνδρας καὶ πράξεις λαμπράς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπές καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίας καὶ δύναμιν καὶ ἀρχάς καὶ τὸ ἐπὶ λέγοις εὐδοκίμειν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, γιγνώσκοντι πιναρὸν ἐνδύση καὶ σχῆμα δουλοπρεπές ἀναλήψῃ καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας καὶ κολαπτήρας ἐν ταῖν χειρῶν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς καὶ χαμαιζήλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρῶδες οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμα καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρύθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα παφροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν λίθων.

14. Ταῦτα ἐτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπεφηνάμην, καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθώς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένων μοι χθες ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειψθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἠγανάκτει καὶ τῷ χεῖρει συνεκρότει καὶ τοὺς ὀδόντας συνέπριε· τέλος δὲ, ὥσπερ τὴν Νύκτην ἀκούομεν, ἐπεπήγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. Εἰ δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσῃς· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄντιροι.

15. Ἡ ἑτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα, Τοιγαροῦν ἀμείψομαι σε, ἔφη, τῆσδε τῆς δικαιούσης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίδκας, καὶ ἔλθῃς ἡδὴ, ἐπίθῃθι τοῦτο τοῦ δρχήματος, — δειξάσαί τι δρχημα ὑποπτέρων ἱππων τινῶν τῶ Πηγάσῳ ὀικωτῶν — ὅπως εἶδῃς ὅσα καὶ ἡλίκα μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσεις ἐμελλας. Ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλαυνε καὶ ὑφηνίχτει, ἀρθεῖς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπουν ἀπὸ τῆς ἑω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς τὰ ἐσπέρια πόλεις καὶ ἔθνη καὶ δῆμους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπεῖρων τὴν ἐς τὴν γῆν· οὐκέτι μὲν τοι μέμνημαι ὅτι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι κατῶθεν ἀφορῶντες ἄνθρωποι ἐπὶ νῦν καὶ μετ' εὐφημίας καθ' οὓς γενοίμην τῇ πτῆσει, παρέπιμνον.

16. Δειξάσα δέ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ μετὰ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις ἐπανήγαγεν αὖθις οὐκέτι τὴν ἐσθῆτα ἐκεῖ-

debunt auditores admirabundi, et gratulabuntur tum tibi disertæ orationis potentiam, tum patri prolis felicitatem. Quod autem ferunt immortales fieri quosdam ex mortalibus, id tibi conciliabo : etenim quum e vita discesseris, non tu desines unquam adesse doctis, et consuetudinem habere cum optimis. Viden' Demosthenem illum, quo patre natum ego quantum reddiderim? viden' Æschinem, qui plectricis tympanum pulsantis erat filius? et tamen ipsum propter me Philippus coluit. Socrates autem et ipse sub ista Statuaria nutritus, simul atque meliora percepit illaque deserta transfugit ad me, audis ut ab omnibus celebretur?

13. His tu missis tantis talibusque viris, rebus splendidis, sermonibus sapientissimis, habitu decore, honore, gloria, laude, principe considendi loco, opibus, dignitate, facundæ orationis fama, publica prudentiæ gratulatione, tuniculam indues sordidam, et habitum suscipies servilem, vecticulos, cæla, malleolos, scalptra in manibus habebis, vultu ad opas prono, humilis et humilia consectans, omnemque in modum abjectus : nunquam tu rectum caput efferes, virile nihil, nihil liberale cogitabis; sed opera quomodo tibi concinna et elegantia procedant, providebis; ut ipse sis concinnus et honestis moribus ornatus, minime curabis, sed lapidibus te viliorum reddes.

14. Hæc quum adhuc diceret, ego, non exspectato sermonum fine, surgens litem decervi, atque deformi illa et operaria spreta, conferebam me ad Eruditionem valde lætus : maxime quandoquidem in mentem mihi venit scutica, et plagas statim non paucas inchoanti mihi hesterno die fuisse impositas. Illa deserta primum indignabatur manibus complosis, et dentibus infrendens : tandem, quomodo Nioben audimus, fixa dirigit, inque lapidem fuit versa. Si vero passa videatur incredibilia, ne tamen non credatis; miras enim somnia præstigias obijciunt.

15. Tum altera, quum ad me respexisset, At ego jam, inquit, tibi vices rependam causæ justissime dijudicatæ : age ergo, inscende in hunc currum (currum aliquem ostendebat equorum alatorum, Pegaso similium), ut perspicias qualia et quanta, si te mihi non dedisses, fuisses ignoraturus. Simul autem ascendi, agitabat illa et moderabatur : atque ego in altum evectus contemplantur, ab Aurora cursu instituto ad Occidentem usque, urbes, gentes populosque, quasi Triptolemus seminis quiddam in terram projiciens : quanquam haud sane memini, qualenam esset sparsum illud semen, nisi hoc tantum, homines ad me suspicientes laudare, et faustis acclamationibus, quoscumque volatu adiassem, prosequi.

16. Postquam igitur tot res mihi meque laudantibus istis ostendisset, reduxit iterum non ista quidem veste in-

νην ἐνδεδυκότα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπάρυφός τις ἐπανήκειν. Καταλαδύουσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα ἐδεῖκνεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα καὶ μέ, ὅς τις ἤκοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν, οἷα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις ἐτι ὦν, ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

17. Μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Εἴτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, Χειμερινὸς ὄνειρος, ὅτε μήχισταί εἰσιν αἱ νύκτες, ἣ τάχα που τριέσπερος, ὥσπερ δ' Ἡρακλῆς, καὶ αὐτὸς ἐστὶ. Τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτὸς καὶ ὁνείρων παλαιῶν καὶ ἤδη γεγηρακῶτων; ἔωλος γὰρ ἡ ψυχρολογία· μὴ ὁνείρων ὑποκριτὰς τινὰς ἡμᾶς ὑπελιψεν; Οὐκ, ὡγαθέ· οὐδὲ γὰρ δ' Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῷ [πυρκαϊὰ ἀναστῆναι] ἐν τῇ πατρῷᾳ οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα (ἴστε γάρ), οὐκ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξῆει, καὶ ταῦτα ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει πραγμάτων, περιεστώτων πολεμίων, ἀλλὰ τι καὶ χρήσιμον εἶχεν ἡ διήγησις.

18. Καὶ τοίνυν καὶ τὸν τῶν ὁνείρων ὑμῖν διηγήσάμην ἐκείνου ἔνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλιστα, εἰ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ καὶ πρὸς τὴν ἥττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγεννῇ διαφθεῖραν· ἐπιρρωσθήσεται εὖ οἷδ' ὅτι κακίους ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παράδειγμα ἐμὲ προσθησάμενος, ἐννοῖεν οἷος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὥρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμῃσα μηδὲν ἀποδεδιαισας πρὸς τὴν πένιν τὴν τότε, ὅς τις δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπανεληλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γούν τῶν λιθογλύφων ἀδοξέστερος.

II.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟΝΤΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΙ
ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ.

1. Οὐκοῦν Προμηθεά με εἶναι φής; εἰ μὲν κατὰ τοῦτο, ὦ ἀριστε, ὡς πηλίωνων καὶ τοῖν ἔργων ὄντων, γνωρίζω τὴν εἰκόνα καὶ φημι ὅμοιος εἶναι αὐτῷ, οὐδ' ἀναφνομαι πηλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ δ' ἐπὶ τὸν οἶος ἐκ τριόδου, βόρβορος τις παρὰ μικρόν· εἰ δὲ ὑπερεπαινῶν τοὺς λόγους ὡς δῆθεν εὐμηχάνους ὄντας τὸν σφώτατον τῶν Τιτάνων ἐπισημίζεις αὐτοῖς, ὅρα μὴ τις εἰρωνεύειαν φῇ καὶ μυκτῆρα οἶον τὸν Ἀττικὸν προσεῖναι τῷ ἐπαίνῳ. Ἡ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοῦμόν; τίς δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμήθεια ἐν τοῖς γράμμασιν; ὡς ἐμοιγε ἱκανόν, εἰ μὴ πάνυ σοὶ γήϊνα ἐδοξε μηδὲ κομιδῇ ἄξια τοῦ Καυκάσου. Καίτοι πόσῳ δικαιοτέρων ἡμεῖς ἂν εὐχάριστοι τῷ Προμηθεῖ, ὅπόσοι ἐν δίκαις εὐδοκίμειτε ζῶν ἀληθείᾳ ποιοῦμενοι τοὺς ἀγῶνας; ζῶντα γούν ὡς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα βῆναι τὰ ἔργα, καὶ νῆ

datum, quam habebam, quom volucris curru efferrer : sed videbar omnino mihi in amictu honoratiore et pretextato redire. Quin et, ut patrem invenit astantem meque operientem, monstrabat ipsi vestem illam, et me qualis reverterer : imo etiam submonefecit, quam malum de me consilium pæne jam inivissent cognati. Ista me vidisse memini pueritiam tantum quod egressus, ut mihi quidem videtur, conturbatus ex verberum metu.

17. Hæc dum exsequor, Hercules, inquit nonnemo, quam longum somnium et judiciale : tum alius interpellat, Hibernum scilicet, quando longissimæ sunt noctes : aut al forte trinoctiale et ipsum, quemadmodum Hercules : quid vero ipsi in mentem venit, ut ista nugaretur ad nos, puerilemque noctem commemoraret, et somnia vetera jamque obsoleta? futile profecto hoc narrationis frigus : num nos somniorum interpretes esse quosdam statuit? Minime certe, o tu, quisquis es : nec enim Xenophon, quum narraret aliquando somnium, sibi visum [incendium oriri] in paterna domo et reliqua (nostis enim), velut histrionicam, visionem istam, neque nugaturus de industria persequeretur, idque in bello et desperatione rerum, urgente hoste ; sed sane et utile quiddam habebat ista narratio.

18. Similiter et ego somnium istud meum enarravi vobis ejus rei causa, ut juvenes ad meliora convertantur, et eruditioni studeant : imprimis si quis eorum ob paupertatem animo deficiat, seque deterioribus applicet, indolem haud ignobilem corrumpens : hic, sat scio, confirmabitur, audita somni nostri fabula, meque sibi idoneum exemplum ob oculos ponet considerando, ex quali conditione ad pulcherrima me contuli, eruditionemque concupivi, nequaquam ignave cedens rei familiaris, quæ tum premebant, angustiis ; itemque qualis ad vos me recepi, si nihil aliud, at saltem nemine sculptorum obsecutor.

II.

AD EUM QUI DIXERAT, PROMETHEUS
ES IN VERBIS.

1. Prometheus igitur me esse ais? si ea ratione, o optime, quod et mea opera lutea sint, agnosco imaginem, meque similem illi esse fateor, neque luti figulus dici recuso ; tametsi lutum mihi vilius sit, quale ex trivis colligitur, cœnum propemodum : sin vero extollens orationem meam, perinde ut artificiosam, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas, vide ne quis ironiam dixerit, et quasi quandam Atticam subsannationem subesse huic laudi. Vel dic, undenam artificiosum, quod ego facio? quæ vero eximia sapientia et prudentia in scriptis meis? Mihi certe illud satis fuerit, si non lutea prorsus, aut digna Caucaso tibi videantur. At vero quanto justius vos comparari Prometheo poteratis, quicumque in causis agendis celebres estis, vera certamina subeuntes! Viva enim revera atque animata vobis opera sunt, et per Jovem etiam calor illorum

Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστὶ διάπυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθεύς ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοιτε, ὅτι μὴ ἐκ πηλοῦ πλάττειτε, ἀλλὰ χρυσᾷ ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα.

2. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐς τὰ πλήθη παριόντες καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀκροάσεων ἐπαγγέλλοντες εἰδῶλα ἅττα ἐπιδεικνύμεθα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἔφη μικρὸν ἔμπροσθεν, ἢ πλαστικὴ κατὰ ταῦτα τοῖς κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὔτε κίνησις ὁμοία πρόσσεστιν οὔτε ψυχῆς δεῖγμά τι, ἀλλὰ τέρψις ἄλλως καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. Ὅστε μοι ἐνθυμεῖσθαι ἐπεισι μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθέα λέγειν εἶναι, ὡς δ' κομικὸς τὸν Κλέωνα· φησὶ δὲ, οἶσθα, περὶ αὐτοῦ·

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα.

Καὶ αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς γυτράς καὶ ἱπνοποιούς καὶ πάντας, ὅσοι πηλουργοί, Προμηθέας ἀπεκάλουν ἐπισκώπτοντες ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὀπτῶσιν· καὶ εἰ γε σοὶ τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεύς, πᾶν εὐστόχως ἀποτετόξευται καὶ ἐκ τὴν Ἀττικὴν δριμύτητα τῶν σκαυμάτων, ἐπεὶ καὶ εὐθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκείνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρὸν τις λίθον ἐμβαλὼν συντρίβειεν ἂν ἅπαντα.

3. Καίτοι, φαίη τις ἂν παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἶκασέ σε τῷ Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαινῶν καὶ μὴ πρὸς τι ἄλλο ἀρχέτυπον μεμιμημένον, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων τέως, ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας καὶ διακοσμήσας, ὡς εὐκίνητά τε εἶη καὶ ὀφθῆναι χαρίεντα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἀρχιτέκτων αὐτὸς ἦν, συνεργάζετο δὲ τι καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν καὶ ἐμψυγα ποιοῦσα εἶναι τὰ πλάσματα. Ὁ μὲν ταῦτα ἂν εἴποι πρὸς γε τὸ εὐφημότατον ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον. Καὶ ἴσως οὗτος δ' νοῦς ἦν τῷ λελεγμένῳ. Ἐμοὶ δὲ οὐ πᾶν ἔκων, εἰ καινοποιεῖν δοκοῖεν, μὴδὲ ἔχει τις λέγειν ἀρχαιότερόν τι τοῦ πλάσματος, οὗ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χάριεν φαίνοιτο, αἰσχυνομένη ἂν, εὖ ἴσθι, ἐπ' αὐτῷ καὶ ξυμπατήσας ἂν ἀρανίσαιμι· οὐδ' ἂν ὠφελήσειεν αὐτὸ, παρὰ γοῦν ἐμοί, ἢ καινότης, μὴ οὐχὶ συντετρίφθαι ἄμορφον ὄν. Καὶ εἰ γε μὴ οὕτω φρονοῖεν, ἄξιός ἂν εἶναι μοι δοκῶ ὑπὸ ἑκατάδεκα γυπῶν κείρεσθαι, οὐ συνιέει ὡς πολὺ ἄμορφότερα τὰ μετὰ τοῦ ξένου ταῦτο πεπονθότα.

4. Πτολεμαῖος γοῦν ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμελαιναν καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὡς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριδὺς μέλαν εἶναι, τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκὸν, ἐπ' ἴσος δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον, καὶ ὥστε ἐκπλήξειν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεκόσμητο καὶ ἀλουργίδι ἐπέστρωτο καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλη-

ignitus est. Quod ipsum a Prometheo profectum videri possit, nisi quod hoc discriminis inest, quod ex luto vos non fingitis, sed aurea vobis plerisque figmenta sunt.

2. Nos autem, qui ad multitudinem prodimus, atque ibi huiusmodi declamationes profitemur, simulacra tantum quaedam spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum, uti paulo ante dixi, hæc figulina versatur, quemadmodum puparum figuli: ceterum neque motus similis inest, neque animæ significatio ulla, sed delectatio quædam ad summum, et lusus merus est. Ut cogitare incipiam, num ita me Prometheum dixeris, ut Comicus Cleonem: de quo (nostri) hoc ille dixit:

Cleon Prometheus ipse post negotia est.

Ipsi etiam Athenienses signulos ollarum, furnorum constructores, et quicumque circa lutum versantur, Prometheos vocabant olim, alludentes ad lutum, opinor, et ad illam, quæ sit in igne, vasorum cocturam. Quod si hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directe jaculatus es, et secundum Aticam illam mordendi acerbiteriam; quoniam et nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ; et modicum quispiam lapillum injiciens, facile contriverit omnia.

3. Atqui, dixerit aliquis consolando nos, nequaquam in hanc partem te assimilavit Prometheus; sed novitatem illam laudans et ad nullum aliud exemplar effectum opus; velut ille, quum nondum essent homines, sua solertia excoctatos illos finxit, ac talia animantia formavit atque adornavit, quæ et moverentur facile, et aspectu gratiosa forent; et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiam Minerva, quæ et lutum inspirabat et figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille dixerit, in optimam partem dictum istud exponens. Et fortassis hæc sententia etiam dicti fuit. Verum mihi non sane satis est, si videar nova finxisse, figmentoque nostro nihil vetustius afferri possit, cujus progenies censeatur: sed nisi elegans videatur, pudeat me sane (sat scias) illius, et conculcans disperdiderim; neque illi profuerit apud me novitas, quominus conteratur, si non et formosum videatur. Ac nisi ita sentiam, dignus mihi videor qui a sedecim vulturibus arrodar: ut qui non intelligam longe deformiora ea esse, præ cam peregrinitate conjunctam habent turpitudinem.

4. Ptolemæus certe Lagi filius, quum duas res novas in Ægyptum adduxisset, camelum Bactrianam totam nigræ, et hominem bicolorem, cujus dimidia pars plane nigra, altera autem supra modum candida erat, ex æquo distributis quæ uterque color occupabat locis; congregavit in theatrum Ægyptios, et exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum postremo loco hæc quoque, camelum et senialbum hominem: putabatque se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, et parum absuit quin exsistentes profugerent, quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum etiam gemmis distinctum habebat,

τος, Δαρείου τινός ἢ Καμβύσου ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὥς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνείλεσθαι οὐκ εὐδοκίμει ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἢ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ' ἢ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελουμένη, τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῷ αὐλητῇ ἐδωρήσατο καλῶς αὐλήσαντι παρὰ τὸν πότον.

5. Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμὸν κάμηλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἐπὶ αὐτῆς θαυμάζουσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοις συγχεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη ἐἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῆξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο· ἐστὶ γοῦν ἐκ δύο καλῶν ἀλλόκοτον τὴν ξυνθήκην εἶναι· οἷον ἐκείνο τὸ προχειρότατον, ὃ ἱπποκένταυρος· οὐ γὰρ ἂν φαίης ἐπέραστόν τι ζῶον τοῦτ' γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕβριστότατον, εἰ χρὴ πιστεῖν τοῖς ζωγράφοις ἐπιδεικνυμένοις τὰς παροινας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. Τί οὖν; οὐχὶ καὶ ἐμπαλιν γένοιτ' ἂν εὐμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρίστοις ξυντεθὲν, ὥσπερ ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος τὸ ξυναμφότερον ἡδιστόν; Φημί ἔγωγε· οὐ μὴν περὶ γε τῶν ἐμῶν ἔχω διατείνεσθαι ὡς τοιούτων ὄντων, ἀλλὰ δέδωκα μὴ τὸ ἑκατέρου κάλλος ἡ μῆξις συνέφθειρεν.

6. Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ διάλογος καὶ ἡ κωμωδία, εἰ γε ὁ μὲν οἶκος καθ' ἑαυτὸν καὶ νῆ Δία ἐν τοῖς περιπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποίειτο, ἡ δὲ παραδοῦσα τῷ Διονύσῳ ἑαυτὴν θεάτρῳ ὠμίλει καὶ ξυνέπειε καὶ ἐγελωτοποίηε καὶ ἐπέσκαυτε καὶ ἐν ρυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ διον, ἀναπαύστοις μέτροις ἐποχομένη τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐχλεύαζε φροντιστὰς καὶ μετεωρολέσχας καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο ἐκείνους ἐπισκώπτειν καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροδατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ξυνόντας, ἄρτι δὲ ψυλλῶν πτηνῆματα διαμετροῦντας, ὡς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογούμενους. Ὁ διάλογος δὲ σεμνοτάτας ἐποίειτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε πέρι καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου ἐς τὸ βαρύτατον. Καὶ θμως ἐτολήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πάνυ κειθόμενα οὐδὲ εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωσίαν.

7. Δέδωκα τοίνυν μὴ αὐτοῖς ὁμοῖόν τι τῷ Προμηθεῖ τῷ σῶ πεποικηκῶς φαίνωμαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι ἐγκαταμῆξας καὶ δι' αὐτὸ δίκην ὑπόσχων· μᾶλλον δὲ μὴ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτος φανείην ἐξαπατῶν ἴσως τοὺς ἀκούοντας καὶ ὅσα παραθεῖς αὐτοῖς κεκαλυμμένα τῇ πιμαλῇ, γέλῳτα κωμικὸν ὑπὸ σεμνότητι φιλοσόφῳ· τὸ γὰρ τῆς κλεπτικῆς — καὶ γὰρ κλεπτικῆς ὁ θεός — ἀπαγε· τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐνεῖναι τοῖς ἡμετέροις· ἢ

ex Darii, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris deprobitum : homine autem viso, plerique ridebant : quidam etiam ut monstrum sunt aversati. Quare Ptolemæus intelligens parum laudis capere neque in admiratione esse apud Ægyptios novitatem, sed præ ipsa concinnitatem probari justamque formam, abduci ea jussit; hominemque non amplius eodem honore habuit, quo antea. Camelus neglecta mortua est : hominem autem illum duplicem Thespidi cuidam tibicini, cum in convivio belle cecinisset, dono dedit.

5. Vereor itaque ne et mea sint camelus in Ægypto, cujus homines adhuc frenum et purpuram admirentur : neque enim ad elegantiam sufficit, quod ex duobus optimis constat, dialogo et comœdia, nisi et ipsa compositio inter se consentiens, iustaque proportionem temperata fuerit. Ex pulchris certe duobus compositio absurda fieri potest, quale illud vulgatissimum est Hippocentaurus. Non enim amabile hoc animal esse dixeris, sed potius contumeliosissimum, si modo convenit pictoribus credere, temulentiam et cædes illorum exhibentibus. Quid ergo? an non rursus ex duobus optimis compositum fieri potest pulchrum, ut ex vino et melle commistum et temperatum suavissimum? Potest sane : meas vero compositiones contendere non ausim tales esse; quin potius vereor, ne utriusque pulchritudinem ipsa mixtura corruperit.

6. Neque enim omnino consueta inter se atque affinia ab initio dialogus et comœdia fuisse : siquidem ille domi et seorsum, ac, mehercle, in ambulacris cum paucis quibusdam disputationes suas habebat : hæc vero, Baccho se totam tradens, in theatris versabatur, simulque ludebat, et risum movebat, gaudebatque salibus et dicacitate, et ad numeros tibie incedebat interdum; sæpe etiam anapesticis versibus vecta, dialogi sectatores ut plurimum subsannabat, meditatores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, et id genus alia vocitando. Atque id solum ei cordi erat, ut eos augillaret, et Dionysiacam istam libertatem in eos effunderet; nunc in aere ambulantes et cum nubibus versantes illos exhibens, nunc pulicem saltus metientes, de aereis videlicet et sublimibus istis rebus nimis exiliter argutantes. Dialogus vero gravissimas disputationes habebat, de natura rerum deque virtute philosophans : ita ut musicorum illud, his per omnes chordas, ab acutissimo nimirum ad gravissimum sonum, ipsorum esset concentus. Et tamen ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia inter sese conjungere et coaptare, non admodum obsequentia nec facile societatem sustinentia.

7. Vereor itaque ne denique simile aliquid Prometheo isti too fecisse videar, ut qui feminam cum mari commiscuerim, et ob id ipsum nunc reus agar : vel potius ne in alia re talis qualis ille appaream, dum decipio fere auditores, ossa apponens ipsis pinguedine obducta, risum scilicet comicum sub philosophica gravitate. Ad furtum enim quod attinet (nam et furandi arte hic deus insignis est), absit;

παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλέπτομεν; εἰ μὴ ἄρα τις ἐμὲ διέλαθα τοιούτους πιτυοκάμπτας καὶ τραγελάφους καὶ αὐτὸς συνθετικῶς· πλὴν ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ἐμμενετέον μὲν οἷς ἀπαξ προειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι Ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ Προμηθέως ἐστίν.

III.

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὖ πράττειν.

Ἦ μὲν παροιμία φησί, Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ὡς γελοῖον ὃν εἴ τις ἐκεῖ κομίζῃ γλαυκάς, ὅτι πολλαὶ παρ' αὐτοῖς εἰσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἐπεμπον, εἰχόμεν ἂν τῷ γελοίῳ γλαυκάς ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος· ἐπεὶ δὲ μόνην σοι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἐθέλω, ὅπως τε νῦν ἔγω καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἰλημμαι πρὸς τῶν σῶν λόγων, ἀποφεύγοιμ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται· ὅλον γὰρ ὡς οὐχ ἡ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τολμῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τοὺς λόγους ἔρις αἴτιος. Ἐρρωσο.

ΝΙΓΡΙΝΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΗΘΟΥΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

1. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα καὶ μετέωρος ἀπανελήλυθας. Οὐ τοίνυν προσβλέπειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιοῖς οὐθ' ὁμιλίας μεταδίδως οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφρων μεταβέβησαι καὶ θωὴς ὑπεροπτικῶ τινι ἔοικας. Ἡδέως δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθόμην θθεν οὕτως ἀτόπως ἔχεις καὶ τί τούτων αἰτιον.

ΛΟΥΚ. Τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ ἑταῖρε, ἢ εὐτυχία;

ΕΤΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ὅδοῦ πάρεργον ἦκω σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγεννημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηπῆς δνομα, τρισόλβιος.

ΕΤΑΙ. Ἡράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ;

ΛΟΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΤΑΙ. Τί δὲ τὸ μέγα τοῦτο ἐστίν, ἐφ' ὅτῳ καὶ κομᾶς, ἵνα μὴ ἐν κεφαλαίῳ μόνῳ εὐφραίνώμεθα, ἔχωμεν δέ τι καὶ ἀκριβὲς εἰδέναι τὸ πᾶν ἀκούσαντες;

ΛΟΥΚ. Οὐ θαυμαστὸν εἶναι σοι δοκεῖ πρὸς Διὸς, ἀντί μὲν δούλου με ἐλευθερον, ἀντί δὲ πένητος ὡς ἀληθῶς πλούσιον, ἀντί δὲ ἀνόητου τε καὶ τετυφωμένου γενέσθαι μετρίωτερον;

2. ΕΤΑΙ. Μέγιστον μὲν οὖν ἀτὰρ οὕποι μανθάνω σαφῶς ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΟΥΚ. Ἐστάλην μὲν εὐθὺ τῆς πόλεως βουλόμενος ἱατρὸν ὀφθαλμῶν θεάσασθαι· τίνα· τὸ γάρ μοι πάθος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετέφνετο.

hoc certe nostris inesse non dices. Unde enim furatus sim? nisi forte quis me fugit, qui ejusmodi Pityocampas et Hircocervos et ipse composuerit. Verum quid faciam? Perseverandum enim est in iis quæ semel elegi; neutare enim consilium, Epimethei, non Promethei est.

III.

EPISTOLA AD NIGRINUM.

Lucianus Nigrino salutem.

Noctuas Athenas, inquit proverbium: quasi ridiculum sit si quis eo noctuas apportet, quoniam apud illos abundant. Ego vero si dicendi facultatem ostendere volens Nigrino librum a me scriptum mitterem, plane obnoxius equidem huic ridiculo forem: nunc autem, quum id solum agam, ut sententiam meam tibi aperiam, et quo nunc sim animo, et quod non leviter oratione tua affectus fuerim, effugero sane merito etiam Thucydidis illud, dicentis: Imperitia audaces, res autem cogitata atque considerata cunctatores efficit. Manifestum est enim, mihi non imperitiam solum, verum etiam amorem ac studium literarum, hujus audaciæ causam esse. Vale.

NIGRINUS sive DE MORIBUS PHILOSOPHORUM.

AMICUS, LUCIANUS.

1. AM. Quam oppido gravis nobis et sublimis rediisti! Neque enim aspicere nos amplius dignaris, neque conversaris nobiscum, nec sermones ut antea confers; sed repente immutatus es, et omnino fastidiosus videris evasisse. Luthens vero audierim ex te, unde ad hoc insolentiae perveneris, et quæ ejus rei causa sit.

LUC. Quid enim aliud, o amice, quam felicitas?

AM. Quid ais?

LUC. Dum aliud ago, felicem me et beatum vides factum, et, quod in scena solet usurpari, ter beatum.

AM. Papæ! tam subito?

LUC. Ita res habet.

AM. Quidnam autem tantum illud est quo te sic effers? ut non summatim modo lætemur, sed, singulis etiam auditis, accurate scire possimus.

LUC. An non admiratione dignum tibi videtur, per Jovem, pro servo me liberum, pro paupere vere divitem, pro stulto autem et insano factum modestum?

2. AM. Immo vero maximum. Sed nondum tamen plane intelligo quidnam illud sit quod dicis.

LUC. Recta in urbem profectus sum, ut ibi oculorum aliquem medicum circumspecerem: nam ille oculi affectus, quo laborabam, magis ac magis ingravescebat.

ΕΤΑΙ. Οἶδα τούτων ἕκαστα, καὶ ἡδέαμην σέ τινα σπουδαίῳ ἐπιτυχεῖν.

ΛΟΥΚ. Δόξαν οὖν μοι διὰ πολλοῦ προσεπειν Νιγρίνον τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἑξαναστάς ὡς αὐτὸν ἀφικόμην καὶ κόψας τὴν θύραν τοῦ παιδίου εἰσαγγεῖλαντος ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἰς αὐτὴν καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χειρὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προῦκνεντο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιον τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μέγεθος ὡς ἐδόκει πεποιημένη.

3. Σφόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος ἡρώτα δ τι πράττοιμι. Κάγω πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ ὅσα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἤξιον εἶδέναι δ τι τε πράττοι καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσκέμενον εἴη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγείσθαι τοσαύτην τινά μοι τῷ λόγῳ ἀμβροσίαν κατεσκεύασεν, ὥστε καὶ τὰς Σιριήνας ἐκείνας, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηληδόνας καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀποδείξαι· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγετο.

4. Προήχθη γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγελάσαι, πλοῦτος καὶ δόξης καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ τῶν πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τῶς δὲ κάμοι δοκούντων· ἔπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξάμενος αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ παντοῖας ἐγγιγνόμεν· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐληλεγμένῳ μοι τῶν φιλάτων, πλοῦτος τε καὶ ἀργυρίου καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρημένος, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινά καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ χοροῦ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀναβλέπων· ὥστε δὴ, τὸ καινότατον, τοῦ ὀφθαλμοῦ μὲν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας ἐπελανθανόμεν, τὴν δὲ ψυχὴν δυνεδρχέστερος κατὰ μικρὸν ἐγγιγνόμεν· ἐλελήθειν γὰρ τῶς αὐτὴν τυφλωττούσαν περιφέρων.

5. Προῖον δὲ ἐς τὸδε περιήχθη, ὅπερ ἀρτίως ἡμῖν ἐπεχάλει· γαυρὸς τε γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μετῴρος εἰμι καὶ δῶκε μικρὸν οὐκέτι οὐδὲν ἐπινοῶ· δοκῶ γὰρ μοι ὁμοίον τι πεπονθέναι πρὸς φιλοσοφίαν ὁλονπερ καὶ οἱ Ἰνδοὶ πρὸς τὸν οἶνον λέγονται παθεῖν, ὅτε πρῶτον ἐπιον αὐτοῦ· θερμότεροι γὰρ ὄντες φύσει πίνοντες ἰσχυρὸν αὐτῷ ποτὸν αὐτίκα μάλα ἐξεβαχχέυσαν καὶ διπλασίως ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἐξεμάνησαν. Οὕτω σοι καὶ αὐτὸς ἐνθεός καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων περιέρχῃ.

6. ΕΤΑΙ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νήφειν τε καὶ σωφρονεῖν ἐστίν. Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν, εἰ ὁλόν τε, αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν λόγων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ἀλλως τε εἰ καὶ φίλος καὶ περὶ τὰ ὅμοια ἐσπουδακώς ὁ βουλόμενος ἀκούειν εἴη.

ΛΟΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τοῦτο γὰρ τοι τὸ τοῦ Ὀμή-

AM. Ordine hæc omnia novi, ideoque optabam, ut in bonum atque peritum aliquem incideres.

LUC. Quum igitur statuissem, Nigrinum quoque illum Platonicum philosophum, ut quem longo temporis intervallo non videram, compellere, mane surgens, ad ipsum adeo, et pulsata janua, quum puer intro de me renunciasset, arcessitus sum. Ingressus, deprehendo ipsum quidem manibus librum tenentem, circum autem undique multas veterum sapientum imagines positas. In medio autem erat etiam tabella quædam, in qua geometricæ quædam figuræ descriptæ erant, ac sphaera arundinea, ad imitationem universi, ut videbatur, composita.

3. Amantissime igitur me amplexatus ille interrogavit de rebus meis. Quibus omnibus illi expositis, ego quoque vicissim ex eo quæsalvi, et quid ipse ageret, et numquid apud se statuisset in Græciam denno navigare. Ibi vero ille, o amice, posteaquam cœpisset de hisce rebus dicere suamque sententiam explicare, tantam verborum ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane Sirenes illas, si quæ umquam fuerunt, et Celedones et Loton illam Homeri obscurasse et obliterasse videretur: adeo divina erant quæ loquebatur.

4. Huc enim dicendo provectus est, ut philosophiam laudaret, et quæ ab ea manat, libertatem, et ista, quæ vulgo pro bonis habentur, irrideret, divitias nimirum, gloriam, regna, honores; præterea aurum quoque et purpuram, et cetera quæ admodum spectabilia plerisque, antea vero etiam mihi videbantur. Quæ ego animo intento atque aperto accipiens, continuo ita affectus fui, ut quid paleretur ipse nescirem, atque in omnes partes raperer: nunc quidem dolebam, quod vanitatis coarguerentur ea quæ mihi carissima fuerant, divitiæ videlicet, argentum, et gloria: ac tantum non lacrimabar, quum de gradu dimota cernerem: eadem mox mihi videbantur vilis et ridicula esse; gaudebamque rursum tanquam ex tenebroso quodam aere prioris vitæ ad serenitatem et magnam aliquam lucem prospiciens: adeo ut, novo sane exemplo, neglecto oculo ejusque infirmitate, animo perspicaciori paulatim evaserim, quem ad id tempus cæcutientem insciens circumtuleram.

5. Tandemque in eum statum adductus sum, quem modo mihi exprobrabas: nam et elatus oratione illius, et tanquam in sublime erectus sum, et omnino humile nihil jam cogito. Videor enim mihi a philosophia non aliter affectus, quam Indi a vino feruntur, quando primum bibere eis contigit: natura enim calidiores quum jam essent, accedente potu adeo vehementi, continuo bacchari cœperunt, ac duplo magis ex mero insanire. Ita et ego oratione ejus quasi furore captus atque ebrius obambulo.

6. AM. Atqui hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atque temperantem esse. Ego vero optarim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neque enim contemnere eam, opinor, fas est; præsertim si qui audire cupit, et amicus est, et eodem tenetur studio.

LUC. Bono animo esto, o bone! nam juxta Homericum

ρου, σπειρόντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἰ γε μὴ ἔρθῃς, αὐτὸς ἂν ἰδεήθην ἀκοῦσαι μου διηγουμένου· μάρτυρα γάρ σε παραστήσασθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐθέλω θεὸς οὐκ ἀλόγως μαίνομαι· ἄλλως τε καὶ ἡδὺ μοι τὸ μεμνησθαι αὐτῶν πολλάκις, καὶ ταύτην ἤδη μελέτην ἐποιήσαμην· ἐπεὶ κἂν τις μὴ παρὼν τύχῃ, καὶ οὕτω δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ εἰρημένα.

7. Καὶ ὥσπερ οἱ ἐρασταὶ τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων ἔργ' ἅττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων· ἐνιοὶ γοῦν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν ὁλοῦνται καὶ ὡς ἄρτι λεγόμενον πρὸς αὐτοὺς ὧν τότε ἤκουσαν, ἤδονται καὶ προσάψαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων σχολῇν οὐκ ἄγουσι τοῖς ἐν ποσὶν ἀνιᾶσθαι· οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης τοὺς λόγους, οὓς τότε ἤκουσα, συναγείρων καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἀνατυλίττων οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν· καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος ἐς πυρσὸν τινα τοῦτον ἀποβλέπω πᾶσι μὲν παρῆναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις ἄνδρα ἐκείνον οἴομενος, δεῖ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ πρὸς με λέγοντος· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνερῶσω τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει· καὶ γὰρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡς ἀληθῶς ἐγκατέλιπέ τι κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

8. ΕΤΑΙ. Παῦε, ὦ θαυμάσιε, μικρὸν ἀνακρουόμενος καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἡδὴ τὰ εἰρημένα· ὡς οὐ μετρίως με ἀποκναίεις περιάγων.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἐταῖρε, ἡδὴ τραγικὸς ἢ καὶ νῆ Δία κωμικὸς φαύλους ἐόρακας ὑποκριτὰς, τῶν συριττομένων λέγω τοῦτον καὶ διάφθειρόντων τὰ ποιήματα καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων, καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἐχόντων τε καὶ νενικηκότων;

ΕΤΑΙ. Πολλοὺς οἶδα τοιούτους. Ἄλλα τί τοῦτο;

ΛΟΥΚ. Δέδοικα μὴ σοὶ μεταξὺ δόξω γελοῖως αὐτὰ μιμεῖσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συνεύρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθενείας τὸν νοῦν διαφθεῖρων, κἄτα προαχθῆς ἡρέμα καὶ αὐτοῦ καταγινῶναι τοῦ δράματος. Καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐ πᾶν ἄχθομαι, ἢ δὲ ὑπὸ θεοῖς οὐ μετρίως με λυπήσειν ἔοικε συνεκπίπτουσα καὶ τὸ ἐμὸν μέρος ἀσχημονοῦσα.

9. Τοῦτ' οὖν παρ' ὅλον μὲμνησό μοι τὸν λόγον, ὡς δ' ἐμὴ ποιητῆς ἡμῖν τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων ἀνεύθυνος καὶ τῆς σκηνῆς πόρῳ που κᾶθηται, οὐδὲν αὐτῷ μέλον τῶν ἐν θεάτρῳ πραγμάτων. Ἐγὼ δ' ἑμαυτοῦ σοι πείραν παρέχω, ὅποιός τίς εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτῆς οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. Ὡστε κἂν ἐνδεέστερόν τι δοκῶ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔστω πρόχειρον, ὡς ἄμεινον ἦν καὶ ἄλλως δ' ποιητῆς ἴσως διεῖχεν· ἐμὲ δὲ κἂν ἐκσυρίττης, οὐ πᾶν τι λυπήσομαι.

10. ΕΤΑΙ. Ὡς εὖ γε νῆ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατὰ τὸν τῶν ῥητόρων νόμον πεπροοιμιάσται σοι· ἔοικας γοῦν

illud, ultro festinantem hortaris; ac nisi prævortissas, jam ipse rogassem, me narrantem audires. Testem enim te adhibere apud homines volo, me non sine ratione insanire. Quin et crebro meminisse volupe mihi est; et hanc meditando familiarem jam exercitationem feci: nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque his terve de die dicta illa mecum ipse revolve.

7. Et quemadmodum amatores, absentibus amasiis, dicta eorum et facta memoria repetunt, iisque immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam vero etiam colloqui secum illos putant, atque iis, quæ tum sibi audire visi sunt, quasi paulo ante rêvera dictis, gaudent, animumque memoriæ præteritorum applicantes, macerandi sese præsentibus otium non habent: sic sane et ipse, philosophia non præsentē, verba, quæ tum audiavi, recolligens, et mecum crebro revolvens, non exiguum capio solatium. In summa, perinde ac si in pelago et per noctem atram ferar, ad hanc quasi quandam faciem respicio, omnibus illis rebus, quæ a me geruntur, virum illum coram adesse existimas, semperque velut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem: interdum etiam, et maxime, quando mente in id defixa constitui, vultum ipsum illius videre mihi videor, et vocis sonus in auribus mihi resonat: etenim juxta Comicum, revera aculeum quandam in auditorum mente reliquit.

8. AM. Subsiste, o admirande, paulumque retrocede et ab initio repetens jam tandem dicta illa enarra, quoniam non mediocriter me his ambagibus excrucias.

LUC. Recte dicis, atque ita facto opus est: sed illuc quæso, vidistine aliquando sive tragicos, sive etiam, per Jovem, comicos histriones, malos istos dico, qui sibi excipiuntur, quique poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipse fabulæ sæpenumero bene se habeant ac palmam etiam reportarint?

AM. Multos novi tales. Sed quorsum hoc?

LUC. Vereor ne et ipse subinde inepte imitari videar alia quidem inordinate conserens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenii corrumpens; adeo ut cogaris sensim ipsam damnare fabulam. Nam ad histroniam meam quod attinet, non admodum ægre id feram: ceterum argumentum ipsum non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum una cadat et mea culpa inde corum appareat.

9. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem quod poeta quidem ipse talium peccatorum immunis est, a procul a scena sejunctus alicubi sedet, neque quicquam eorum curat, quæ in theatro aguntur: ego vero mei ipsius periculum tibi exhibeo, qualis scilicet histrio sim, quantumque memoria valeam, quod ad cetera attinet, nihil a nunciis tragico distans. Quare si quid minus pro rei dignitate dicere visus fuero, illud tibi in promptu sit, quod scilicet melius hoc fuerat; et quod ipse poeta aliter fortassis idem dixerat: me vero si exsibilaveris, non admodum molest feram.

10. AM. Ut bene sane, ita me Mercurius amet, et juxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videri

κάκεινα προσθήσειν, ὥς δὲ ὀλίγου τε ὑμῖν ἢ συνουσία ἐγένετο καὶ ὥς οὐδ' αὐτὸς ἤκειν πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένος καὶ ὥς ἄμεινον εἶχεν αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος ἀκούειν· σὺ γὰρ ὀλίγα καὶ ὅσα αἰὼν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. Οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἐμέλλεις; Οὐδὲν οὖν αὐτῶν ἐστὶ σοι δεῖ πρὸς ἐμέ· νόμισον δὲ τούτου γε ἕνεκα πάντα σοι προεῖρησθαι· ὥς ἐγὼ καὶ βοῶν καὶ κροτεῖν ἔτοιμος. Ἦν δὲ διαμειλλής, μνησικαχῆσω γε παρὰ τὸν ἀγῶνα καὶ δῖτάτα συρίζομαι.

11. ΛΟΥΚ. Καὶ ταῦτα μὲν, ἃ σὺ διτλήθεις, ἐβούλομην ἂν εἰρησθῆναι μοι, κάκεινα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδὲ ὥς ἐκείνος ἔλεγε, ῥῆσιν τινα περὶ πάντων ἐρῶ· πάνυ γὰρ τοῦθ' ὑμῖν ἀδύνατον· οὐδ' αὖ ἐκείνῳ περιθείς τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ' ἄλλο τι γένωμαι τοῖς ὑποκριταῖς ἐκείνοις ὅμοιος, οἱ πολλάκις ἢ Ἀγαμέμνωνος ἢ Κρέοντος ἢ καὶ Ἡρακλείους αὐτοῦ πρόσωπον ἀνελήφότες, χρυσὴ καὶ ἡμιεραισμένοι καὶ δεινὸν βλέποντες καὶ μέγα κεχηγνότες μικρὸν φθέγγονται καὶ ἰσχνὸν καὶ γυναικῶδες καὶ τῆς Ἑκάτης ἢ Πολυξένης πολὺ ταπεινότερον. Ἴν' οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι πάνυ μείζον τῆς ἑμαυτοῦ κεφαλῆς προσωπεῖον περιεικείμενος καὶ τὴν σκευὴν καταισχύνων, ἀπὸ γυμνοῦ σοι βούλομαι τοῦμοῦ προσώπου προσάλαεῖν, ἵνα μὴ συγκατασπάσω που πεσὼν τὸν ἥρκα θν ὑπακρίνομαι.

12. ΕΤΑΙ. Οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρὸς με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγωδίᾳ χρώμενος.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν παύσομαι γε· πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέφομαι. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἔπαινος ἦν Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνησιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοί εἰσι καὶ οὔτε τῶν ἀστῶν οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται δρῶντες, ὃς ἂν τρυφὴν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται, ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίκηται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἡρέμα τε μεθαρμόττουσι καὶ παραπαιδαγωγῶσι καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεθιστᾶσιν.

13. Ἐμέμνητο φοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, ὃς ἔλθων Ἀθήνας μάλ' ἐπίσημος καὶ φορτικὸς ἀκολούθων ὄγλων καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ αὐτὸς μὲν ᾤετο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὥς ἂν εὐδαίμων ἀποδύεσθαι τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἰδοῦσε τὸ ἀνθρώπινον, καὶ παιδεύειν ἐπεχείρουν αὐτὸν οὐ πικρῶς οὐδ' ἐντιμῶς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθερίᾳ τῇ πόλει καθ' ὅτινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ κἀν τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὄγληρός ἦν θλίβων τοὺς οἰκέτας καὶ στενωχωρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυγῇ τὴν ἂν ὑπεφλέγματο προσποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκείνων ἀποτεῖνων, Δίδοικε μὴ παραπολῆται μετὰ λυόμενος καὶ μὴν εἰρήνην γε μακρὰ κατέχει τὸ βαλάντιον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἀκούων ἃ ἦν μεταξὺ ἐπαιδεύετο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικίλην καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκεῖνας ἀπέδυσαν αὐτὸν ἀστεῖως πάνυ τὸ ἀνθηρὸν ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων, Ἐαρ ἦν, λέγοντες, καὶ, Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; καὶ, Τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

igitur etiam hæc additurus, sermonem inter vos non fuisse longum, teque ad dicendum non venire paratum, et melius futurum fuisse, si ipsum dicentem audissem; te enim pauca quædam et quantum licuit memoriæ mandata depromere. An non hæc quoque dicturus eras? Nihil igitur illis apud me tibi opus est: existimes autem, quantum ad hoc attinet, omnia jam tibi prædicta esse: habes enim et acclamare et plaudere paratum. Sin vero moras nectis, quum in rem ipsam ventum erit, alieniore me usurum te scias et acutissime sibilaturo.

11. LUC. Equidem et hæc, quæ tu commemorasti, dicta volui, et illa quoque, me neque ordine, neque, ut ille, iusta quadam et continua oratione de omnibus dicturum esse; meæ enim facultatis hoc minime est: nec rursus illius personæ attribuendo sermonem, ne alia etiam in parte histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamemnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumta, ac vestibus auro contextis induti, et horrendum tuentes, ore in immensum diducto, exiguum et gracile, adeoque moliebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba Polyxenave multo demissius. Ne igitur et ipse deprehendar maiorem omnino, quam pro capite meo, personam induisse, ipsumque ornatum debonestare, ex nuda tecum volo meaque propria persona colloqui, ne cadens alicubi, quem ago heroem, mecum una convulsam terræ affligam.

12. AM. Homo hic non desinet hodie apud me crebra illa scena atque tragedia uti.

LUC. Imo desinam, et ad incepta me nunc convertam. Principium igitur orationis illius commendatio fuit Graciæ et eorum hominum, qui Athenis commorantur, quod cum philosophia et paupertate degant, et neque civium neque peregrinorum quemquam intueri gaudeant, qui luxum ad sese invehere conetur: sed si quis etiam veniat ad illos ita affectus, et paulatim transformet ipsum, et veteres mores dedoceant, atque ad puritatem vitæ transferant.

13. Memorabat itaque quendam ex istis multo auro fulgentibus, qui quum Athenas venisset admodum insignis et turba comitum gravis, varia veste auroque ornatus, Atheniensibus omnibus sese admirationi esse existimabat; et tanquam beatum suspici; quum iis contra infelix esse homuncio videretur: quin et erudiendum eum sibi sumserunt, non acerbe neque aperte vetantes, ne in libera civitate pro lubitu viveret: sed quum in gymnasiis et balneis molestus esset, suis servis premens et in angustum cogens obvios, submissa voce quidam, quasi latere vellet, neque illum perstringeret: Metuit, inquit, ne inter lavandum pereat: atqui pax certe maxima balneum tenet: proinde nihil opus est exercitu. Ille autem verum audiens, interea erudiebatur. Præterea varia illa veste atque purpurea eundem exuerunt, urbane admodum floridum colorum nitorem irridentes: Jam ver adest, dicebant: et, Unde nobis pavo hic? et, Fortassis materna est: et similia. Atque eodem pacto

οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος ἢ τῆς κόμης τὸ περιέργον ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡς κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη καὶ παρὰ πολλὴ βελτίων ἀπῆλθε δημοσία πεπαιδευμένος.

14. Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογούντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκούσθαι πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γὰρ τινὰ τῶν πολιτῶν ἀγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην, ὅτι βαπτὸν ἔχων ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαι τε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησεν ἐν τοιαύτῃ ἰσθῆτι θεώμενος, ἀναδοῆσαι μὲν φωνῇ πάντας ὥσπερ ἐκαμμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆναι καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἀφθονα παρ' αὐτοῖς ἔστιν, ἀπεφαίνεται τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιοῦτοις διατριβὴν καὶ καθαρόν ἦθος φυλάττει δυνάμεν ἡν σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ καὶ πλοῦτου κατὰφρονεῖν πεπαιδευμένῳ καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον μάλιστα ἡρμοσμένον.

15. Ὅστις δὲ πλοῦτου ἐρᾷ καὶ χρυσοῦ κεκλήσθαι καὶ πορφύρα καὶ δυναστεία μετρεῖ τὸ εὐδαίμον, ἀγευστος μὲν ἐλευθερίας, ἀπείρατος δὲ παρῆρσις, ἀθέατος δὲ ἀληθείας, κολακαίᾳ τὰ πάντα καὶ δουλείᾳ σύντροφος, ἢ ὅστις ἡδονῇ πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρέψας ταύτῃ μόνῃ λατρεύειν διέγνωκε, φίλος μὲν περιέργων τραπεζῶν, φίλος δὲ πότων καὶ ἀρροδισίων, ἀνάπλεως γοητείας καὶ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, ἢ ὅστις ἀκούων τέρπεται κρουμάτων τε καὶ τερετισμάτων καὶ διεφθορότων ἁμαμάτων, τοῖς δὲ τοιοῦτοις πρέπει τὴν ἐνταῦθα διατριβήν.

16. Μεστὰ γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλάτων πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι δὲ ἀγοραί· πάρεστι δὲ πάσαις πόλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὠτῶν τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαιμοῦ καὶ δι' ἀρροδισίων· ὑφ' ἧς δὲ βρώσεως ἀενάῳ τε καὶ θολερῷ βρέματι πᾶσαι μὲν ἀνευρύνονται ὁδοί· συνεισέρχεται γὰρ μοιχεία καὶ φιλαργυρία καὶ ἐπιτομία καὶ τὸ τοιοῦτο φῶλον τῶν ἡδονῶν παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ὑποκλυζομένης πάντοθεν αἰδῶς καὶ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· τῶν δὲ ἔρῃς ὁ χῶρος γενόμενος δίψης αἰεὶ πιμτλάμενος ἀνθεὶ πολλαῖς τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. Τοιαύτην ἀπέφαινε τὴν πόλιν καὶ τοσοῦτων διδάσκαλον ἀγαθῶν.

17. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανῆεν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, πλησίον που γενόμενος ἐπιστήσας ἑμαυτὸν λόγον ἀπῆγον τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὲ τὰ τοῦ Ὁμήρου λέγων·

Τίπ' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἡλίοιο,

ἤν' Ἑλλάδα καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν

ἤλυθες, ὅρα ἴδῃς

cetera illius cum risu carpebant, nunc annulorum multitudinem, nunc comam justo curatiorē, nunc victus luxuriosam intemperantiam notantes. Ita paulatim ad modestiam est revocatus, et longe melior, sic publice emendatus, abiit.

14. Quod autem non pudeat eos paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publice ab omnibus emissam audisse sese in ludis Panathenaicis. Deprehensum enim quendam ex civibus fuisse et ad praesidem ludorum adductum, quod veste tincta amictus spectaculo interesset: quo viso misertos illius ac veniam precatos esse, praecone autem proclamante contra leges fecisse, quod tali cum veste ludos spectaret, omnes una voce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cepisse, ut venia ei daretur tali veste induto: neque enim aliam habere illum. Haec igitur ille laudabat, et praeterea libertatem, quae illic est, ac victus frugalitatem, et tranquillitatem, et otium, quae apud illos sunt cumulativissima. Ostendebat etiam, conversationem eorum hominum philosophiae consonam esse, moresque puros conservare posse; viroque gravi, et qui divitias contemnere didicisset, et qui secundum ea, quae natura honesta sunt, vivere statuisset, vitam, quae illic vivitur, quam maxime aptam atque accommodatam esse.

15. At qui divitias amat, aurumque stupet, purpuraeque et potentia felicitatem metitur, qui libertatem in dictis factisque nunquam gustavit, qui veritatem nunquam vidit, et cum assentatione et servitute contentus est, aut qui totam animam voluptati addixit, ei quae uni inservire statuit, amans opiparā mensae, indulgens vino ac rebus veneris, plenus praestigiarum, fraudis atque mendacii; aut cui chordarum pulsationes instrumentorumque lascivos crepitus cantilenasque perditas audire volupe est: talibus videlicet hominibus convenire lujus urbis consuetudinem.

16. Hic enim rerum carissimarum ipsis omnes plateae omniaque fora referta esse: ac licere ipsis omnibus quaeque portis voluptatem recipere, partim per oculos, partim per aures et nasum, partim per gulam, et per veneria: qua fluente perenni turbulentoque flumine, omnes viae dilatantur; una enim irruunt et adulterium, et avaritia, et perjurium, et reliqua id genus voluptatum cognatarum natio: a quibus exundantibus animo undique submerso, verecundia, et virtus, et iustitia abripiuntur: quibus carens jam solum semper siticulosum multis ac feris cupiditatibus suppullulat. Talem esse urbem, taliumque magistrum bonorum ostendebat.

17. Ego itaque, inquit, quando primum ex Graecia reversus jam propius accessissem, constitui, a meque ipso rationem poposci mei huc adventus, Homericam illam videlicet mecum ipse dicentem:

Cur autem, infelix, deserto lumine Phœbi

(Græciæ nempe et felicitate illa atque libertate)

venisti, ut videas

τὸν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας καὶ προσαγορεύσεις ὑπερηφάνους καὶ δεῖπνα καὶ κολακας καὶ μισαιφονίας καὶ διαθηκῶν προσδοκίας καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἢ τί καὶ πράξειν διέγνωκας μὴτ' ἀπαλλάττεσθαι μῆτε χρῆσθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος;

18. Οὕτω δὴ βουλευσάμενος καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἕκτορα ὑπεξάγαγὼν ἑμαυτὸν ἐκ βελέων, φησίν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίῃ; ἐκ θ' αἵματος; ἐκ τε κυδοιμοῦ,

τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην καὶ βίον τινὰ τοῦτον γυναικῶδη καὶ ἀτολμον τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα προτιθέμενος αὐτῇ φιλοσοφίᾳ καὶ Πλάτῳ καὶ ἀληθείᾳ προσλαλῶ, καὶ καθίσας ἑμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μυριάνδρῳ σφόδρα που μετέωρος ἐπισκοπῶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτο μὲν πολλὴν ψυχαγωγίαν καὶ γέλῳτα παρέχειν δυνάμενα, τοῦτο δὲ καὶ πείραν ἀνδρός ὡς ἀληθῶς βεβαιοῦ λαβεῖν.

19. Εἰ γὰρ χρὴ καὶ κακῶν ἐπαινὸν εἰπεῖν, μὴ ὑπολάβῃς μείζον τι γυμνάσιον ἀρετῆς ἢ τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν ἀληθεστέραν τῆςδε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς· οὐ γὰρ μικρὸν ἀντισχεῖν τοσαύταις μὲν ἐπιθυμίαις, τοσοῦτοις δὲ θεάμασι τε καὶ ἀκούσμασι πάντοθεν ἔλκουσι καὶ ἀντιλαμβάνομενοι, ἀλλ' ἀτεχνῶς δειτὸν Ὀδυσσεᾶ μιμησάμενον παρὰ πλεῖν αὐτὰ μὴ δεδωμένον τῷ χεῖρει, δεῖλόν γάρ, μὴδὲ τὰ ὅσα κηρῶ φραζάμενον. ἀλλ' ἀκούοντα καὶ λελυμένον καὶ ἀληθῶς ἐπερήφανον.

20. Ἔνεστι δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι παραθεωροῦντα τὴν τοσαύτην ἀνοίαν, καὶ τῶν τῆς τύχης ἀγαθῶν καταφρονεῖν ἐρώντα ὥσπερ ἐν σκηνῇ καὶ πολυπροσώπῳ δράματι τὸν μὲν ἐξ οὐκείτου δεσπότην προϊόντα, τὸν δ' ἀντὶ πλουσίου πένητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος ἢ βασιλέα, τὸν δὲ φίλον τούτου, τὸν δὲ ἐχθρόν, τὸν δὲ φυγάδα· τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι καίτοι μαρτυρομένης τῆς Τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα καὶ ὁμολογούσης μὴδὲν αὐτῶν εἶναι βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὀσημέραι βλέποντες ὀρέγονται καὶ πλοῦτος καὶ δυναστείας καὶ μεστοὶ περιίσι πάντες οὐ γιγνόμενων ἐλπίδων.

21. Ὁ δὲ δὴ ἔφη, ὅτι καὶ γελᾶν ἐν τοῖς γιγνόμενις ἔνεστι καὶ ψυχαγωγεῖσθαι, τοῦτο ᾗδ' σοι φράσω. Πῶς γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ καὶ τὰς πορφυρίδας προφαίνοντες καὶ τοὺς δακτύλους προτείνοντες καὶ πολλὴν κατηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότερον, τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες, ἀγαπᾶν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν; οἱ δὲ σαμνότεροι καὶ πρωτευνοῦντες περιμένοντες, οὐ πόρρωθεν οὐδ' ὡς Πέρσαι νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα καὶ ὑποκύψαντα καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινῶσαντα καὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι τὸ στήθος ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν, ζηλωτὸν καὶ περίβλεπτον τοῖς μὴδὲ τούτου τυγχάνουσιν· ὁ δ' ἔστηκε παρέχων ἑαυτὸν εἰς πλείω χρόνον ἐξαπατῶμενον. Ἐπαινῶ δὲ γε ταύτης αὐτοῦ τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μὴδὲ τοῖς στόμασιν ἡμᾶς προσίενται.

loci huius tumultum, sycophantas, salutationes superbas, epulas, adulatores, caedes, testamentorum expectationes, et amicitias simulatas? aut quid tandem facere decrevisi, quum neque discedere hinc, neque institutis hisce uti possis?

18. Quum ita mecum consultassem, et quemadmodum Jupiter Hectorem, ita me ipsum e telis, ut ait ille, subducens, eque hominum caede, atque tumultibus, eque cruore,

de cetero domi me continere statui, et vitam hanc muliebrem et timidam plerisque visam anteponebam, cum ipsa philosophia et Platone et veritate colloquor: ac me ipsum quasi in frequentissimo theatro collocans, ex sublimi admodum contempler ea quae geruntur; quae partim ejusmodi sunt, ut multum delectationis ac risus exhibere possint; partim talia, in quibus vir vere constans periculum de se ipso faciat.

19. Nam si malorum quoque encomium aliquod dicere convenit, ne credas majorem ullam virtutis palastram esse, aut veriora usquam animorum experimenta fieri, quam in hac urbe et in ea, qua hic vivitur, consuetudine. Neque enim parum est resistere tot cupiditatibus, tot spectaculis atque aurium illecebris undique attrahentibus ac detinentibus: sed oportet omnino Ulyssis exemplo praeternavigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille (nam hoc formidolosum foret), neque etiam auribus cera obturatis, sed audientem et solutum, et vere animum supra haec elatum habentem.

20. Licet autem et philosophiam mirari, conferendo cum illa tantam hominum amentiam; bonaque ista fortunae contemnere, ubi aspexeris, velut in scena ac multiplicium personarum fabula, alium quidem ex servo dominum prodire, alium autem ex divite pauperem; contra alium ex paupere satrapam, aut regem; rursus alium amicum huius, alium inimicum, alium etiam exulem esse. Nam hoc certe vel gravissimum est, quod licet Fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturque nihil illarum certum ac stabile esse, nihilo minus tamen qui quotidie ista aspiciunt, et divitias expetunt et potentiam, ac pleni obambulant omnes earum rerum spe, quae non contingunt.

21. Quod autem dixi, licere in iis, quae geruntur, etiam ridere animumque oblectare, illud tibi jam exponam. Quomodo enim non ridiculi sint divites ipsi, qui et purpuram suam spectandam exhibent, et digitorum annulos ostentant, et multas produnt ineptias? Quod autem omnium absurdissimum est, etiam obvios aliena voce salutari, et hoc quasi magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspexerint. Quidam vero fastuosiores adorari etiam se patiuntur, non e longinquo, neque ut Persis mos est, sed necesse est propius accedentem, et sese incurvantem, animo diu jam ante demisso, illiusque affectu etiam per corporis similitudinem declarato, pectus aut dextram deosculari; quod beatum atque spectabile videtur iis, qui ne hunc quidem honorem assequuntur: ille vero diu stat se ipsum praebens decipiendum. Illorum autem laudo inhumanitatem, quod ad ora oeculanda nos non admittant.

22. Πολὺ δὲ τούτων οἱ προσιόντες αὐτοὶ καὶ θεραπεύοντες γελοιότεροι, νυκτὸς μὲν ἐξανιστάμενοι μέσης, περιθύνοντες δὲ ἐν κύλῳ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τῶν οἰκετῶν ἀποκλειόμενοι, κύνες καὶ κόλακες καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ὑπομένοντες. Γέρας δὲ τῆς πικρᾶς ταύτης αὐτοῖς περιόδου τὸ φορτικὸν ἐκείνο δειπνον καὶ πολλῶν αἴτιον συμφορῶν, ἐν ᾧ πόσα μὲν ἐμπαγόντες, πόσα δὲ παρὰ γνώμην ἐμπιόντες, πόσα δὲ ὧν οὐκ ἔχρην ἀποαλῆσαντες ἢ μεμψόμενοι τὸ τελευταῖον ἢ δυσφοροῦντες ἀπίσιν ἢ διαβάλλοντες τὸ δειπνον ἢ ὕβριν καὶ μικρολογίαν ἐγκαλοῦντες. Πλήρεις δὲ αὐτῶν ἐμούντων οἱ στενωποὶ καὶ πρὸς τοῖς χαμαιτυπείοις μαχομένων· καὶ μεθ' ἡμέραν οἱ πλείονες αὐτῶν κατακλιθέντες ἰατροῖς παρέχοντας ἀφορμὰς περιόδων· ἐνιοὶ μὲν γάρ, τὸ καινότατον, οὐδὲ νοσεῖν σχολάζουσιν.

23. Ἐγὼ μέντοι γε πολὺ τῶν κολακευομένων ἐξωλεστέρους τοὺς κόλακας ὑπέληφα, καὶ σχεδὸν αὐτοὺς ἐκείνοις καθίστασθαι τῆς ὑπερφηφίας αἰτίους· ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν θαυμάσῃσι καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαινέσῃσι καὶ τοὺς πυλῶνας ἔωθεν ἐμπλήσῃσι καὶ προσελθόντες ὥσπερ δεσπότας προσεῖπωσι, τί καὶ φρονήσῃσι ἐκείνους εἰκός ἐστιν; Εἰ δὲ γε κοινῇ δόγματι κἂν πρὸς ὀλίγον ἀπέσγοντο τῆσδε τῆς ἐθελοδουλείας, οὐκ ἂν οἶε τοῦναντίον αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πτωχῶν δεομένους τοὺς πλουσίους, μὴ ἀθέατον αὐτῶν μηδ' ἀμάρτυρον τὴν εὐδαιμονίαν καταλιπεῖν μηδ' ἀνόνητόν τε καὶ ἀχρηστον τῶν τραπεζῶν τὸ κάλλος καὶ τῶν οἰκῶν τὸ μέγεθος; οὐ γὰρ οὕτω τοῦ πλουτεῖν ἐρῶσιν ὥς τοῦ διὰ τὸ πλουτεῖν εὐδαιμονίζεσθαι. Καὶ οὕτω δὲ ἔχει, μηδὲν ὄφελος εἶναι περικαλλοῦς οἰκίας τῷ οἰκοῦντι, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰ μὴ τις αὐτὰ θαυμάζῃ. Ἐχρην οὖν ταύτῃ καθαιρεῖν αὐτῶν καὶ ἐπευωννίζειν τὴν δυναστείαν ἐπιτειχίσαντας τῷ πλούτῳ τὴν ὑπεροψίαν· τῶν δὲ λατρεύοντες εἰς ἀπόνοιαν ἄγουσι.

24. Καὶ τὸ μὲν ἄνδρας ἰδιώτας καὶ ἀναφανδὸν τὴν ἀπαιδευσίαν δηλογοῦντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, μετρίωτερον ἂν εἰκότως νομισθεῖ· τὸ δὲ καὶ τῶν τινὰς φιλοσοφεῖν προσποιουμένων πολλῷ ἔτι τούτων γελοιότερα ὄρᾱν, τοῦτ' ἤδη τὸ δεινότατόν ἐστι. Πῶς γὰρ οἶε τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι μοι, ὅταν ἰδῶ τούτων τινὰ, μάλιστα τῶν προδεθηκότων, ἀναμειγμένον κολάκων ὄχλῳ καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δειπνα παραγγέλλουσι κοινολογούμενον, ἐπισημότερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ στήματος ὄντα καὶ φανερώτερον; καὶ δὲ μάλιστα ἀγανακτῶ, ὅτι μὴ καὶ τὴν σκευὴν μεταλαμβάνουσι, τὰ ἄλλα γε ὁμοίως ὑποκρινόμενοι τοῦ δράματος.

25. Ὅα μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάζονται, τίνοι τῶν καλῶν εἰκάσομεν; οὐκ ἐμφοροῦνται μὲν ἀπειροκαλώτερον, μεθύσκονται δὲ φανερώτερον, ἐξανίστανται δὲ πάντων ὕστατοι, πλείω δὲ ἀποφέρειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν; οἱ δὲ ἀστείότεροι πολλάκις αὐτῶν καὶ ᾄσαι προήχθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν γελοῖα ἡγεῖτο· μάλιστα δὲ ἐμμένητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ

22. Ceterum his multo ridiculi magis sunt, qui eos sectantur atque observant, de media nocte surgentes, et totam urbem circumcursitantes, et a servis foribus exclusi, canes, et adulescentes, et id genus alia audire sustinentes. Praenium vero acerbae illius circuitionis, onerosa illa, atque multorum malorum causa, aena est: in qua illi, quam multis comesis epotisque praeter animi sententiam, quam multa non dicenda prolocuti! postremo reprehendentes, aut aegre ferentes discedunt: et vel ipsam criminantur coenam, vel contumeliam et sordes accusant! Pleni autem et angiportus sunt vomentibus istis, et circa vilissima quaque prostibula depugnantibus. Et plerique eorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis praebent: quibusdam enim, novo sane exemplo, aegrotandi adeo otium non est.

23. Ego vero adulescentes longe iis, quibus adulantur, nequiores existimo, et propemodum auctores illis existere superbiae ac fastus istius. Nam quum illorum opulentiam admirantur, aurum laudibus extollunt, vestibula manu complent, et adeuntes ipsos quasi dominos appellunt, quicquid illos cogitare consentaneum est? Quodsi vero communi decreto vel tantisper abstinenter ab hac voluntaria servitute, an non putas vice versa ipsos divites ad fore pauperum venturos esse, ultro rogantes, ne ignobilem e absque teste latentem suam felicitatem relinquerent, ne inutilem et ab omni usu remotam mensarum pulchritudinem et domorum magnitudinem esse paterentur? Neque enim tantopere divitias amant, quam propter divitias beatum atque felices sese existimari. Atque ita sane res habet ut neque pulchrarum aedium, neque auri, neque eboris ul domo sit utilitas, nisi sit qui illa admiretur. Oportet igitur tali aliqua via diruere ipsorum et vilem redde potentiam, contentum hunc quasi munimentum diviti opponendo: nunc vero colendo ad amentiam perducunt.

24. Ac certe homines indoctos et ignorantiam aper confitentes talia factitare, tolerabilius merito existimetur verum aliquos quoque, qui se philosophari simulant, multum etiam ineptiora his, magisque ridicula facere, illud tandem omnium maxime dolendum est. Quomodo enim me put animo affectum esse, quoties video istorum aliquem, maximorum qui aetate proveci sunt, adulatorum turbi immixtum; et illorum aliquem, qui honores gerunt, satelliti modo sectantem; et cum iis, qui ad coenam vocant, sernones conferentem: ceteris insigniorem et magis conspicuum ob habitum? et quod vel maxime indignari soleo, quam non itidem habitum mutant, quum utique, quod ad cetum attinet, easdem partes agant.

25. Nam quae in conviviis designantur, cui quae necesse rei comparabimus? an non magis rustice replentur cibo, an non inebriantur magis, quam alii, manifeste: convivio autem surgunt omnium ultimi; deinde et plures alii auferre secum volunt: si qui vero ipsorum urbanio paulo sunt, saepenumero etiam cantare non erubescunt. Atque haec quidem ille ridicula censebat. Praecipue vero eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophi

τὴν ἀρετὴν ὧνιον ὥσπερ ἐξ ἀγρῶς προτιθέντων ἐργαστήρια γούν ἐκάλει καὶ καπηλεία τὰς τούτων διατριβάς· ἡξίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάζοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων.

26. Ἀμέλει καὶ πράττων ταῦτα διατελεῖ, οὐ μόνον προῖκα τοῖς ἀξιοῦσι συνδιατρίβων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν καὶ πάσης περιουσίας καταφρονῶν, τοσούτου δέων ὀρέγεσθαι τῶν οὐδὲν προσχρόντων, ὥστε μηδὲ τῶν ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅς γε καὶ ἀγρὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως κεκτημένος οὐδὲ ἐπιβῆναι αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἡξίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἶναι διωμολόγει, ταῦτ' οἶμαι διεληφώς, ὅτι τούτων μὲν φύσει οὐδενὸς ἔσμεν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαδοχῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον παραλαβάνοντες ὀλιγοχρόνιοι δεσπόται νομιζόμεθα, κάπειδαν ἢ προθεσμία παρέλθῃ, τηνικαῦτα παραλαβόντων ἄλλος ἀπολαύει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ δὲ οὐδὲ ἐκεῖνα παρέχει τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι παραδείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπέριττον καὶ τῶν γυμνασίων τὸ σύμμετρον καὶ τοῦ προσώπου τὸ αἰδέσιμον καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον, ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἡμερον τοῦ τρόπου.

27. Παρῆναι δὲ τοῖς συνοῦσι μηδ' ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν προθεσμίας ὀριζομένου ἐορτὰς ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένου τοῦ μὴ ψεύσασθαι καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι· ἡξίου γὰρ ἀμέλλητον εἶναι τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμήν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων κατεγνωκῶς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἀσκήσιν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἣν πολλαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς νέους ἀντέχειν καταγυμνάσῃ, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγούντες, οἱ δὲ χαριέστεροι καὶ σιδηρῶ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταξύνοντες.

28. Ἦγετο γὰρ χρῆναι πολλὸ πρότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερεῶν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατασκευάσαι, καὶ τὸν ἀρίστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχῃται· πολλοὺς γοῦν καὶ τελευτῶν ἔφρασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἕνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὅς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνους κινῶν, ἐπειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμεταστρεπτὶ φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ δῆλος ἦν ῥᾶον διακείμενος.

29. Ἦδῃ δὲ τούτων ἀποστὰς τῶν ἄλλων αὐθις ἀνθρώπων ἐμέμνητο καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει ταραχὰς διεξίηκει καὶ τὸν ὠθισμὸν αὐτῶν καὶ τὰ θεάτρα καὶ τὸν ἵπποδρομον καὶ τὰς τῶν ἡνιόχων εἰκόνας καὶ τὰ τῶν ἔππων ὀνόματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς περὶ τούτων διαλόγους· πολλὴ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ ἵππομανία καὶ πολλῶν ἡδὴ σπουδαίων εἶναι δοκούντων ἐπέλειπται.

30. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέρου δράματος ἤπτετο τῶν ἀμφὶ τὴν νεκυίαν τε καὶ διαθήκας καλινδουμένων, προστιθείς ὅτι μίαν φωνὴν οἱ Ῥωμαίων παῖδες ἀληθῶς

tur, virtutemque ipsam venalem tanquam de foro proponunt. Hinc et officinas cauponasque illorum scholas vocabat. Censebat enim eum, qui divitias contemnere alios docere vellet, primum se ipsum quaestu superiorem gerere debere.

26. Quod et praestabat ipse, non solum gratis conversando ac disserendo cum volentibus, sed et indigentibus necessaria subministrando, omnemque omnino opulentiam contemnendo. Ac tantum aberat ut aliena expeteret, ut ne suarum quidem rerum, quae corrumpebantur, curam gereret; ut qui agrum, quem non procul ab urbe situm habebat, jam tot annis ne invisere quidem dignatus fuerit: immo ne suum quidem prorsus esse affirmabat; illud, opinor, reputans, quod natura istarum rerum nullius domini sumus, lege autem et per successionem usum earum in tempus incertum accipientes, temporarii possessores habemur: quo exacto tempore, alius easdem a nobis accipiens, nomine eodem fruitur. Idem non parva praebet imitari volentibus exempla, victus scilicet frugalitatem, exercitiorum justum modum, vultus modestiam, et vestitus mediocritatem, et super omnia haec compositam mentem morumque mansuetudinem.

27. Monebat secum versantes, ne bene agendi tempus prorogarent, ut multis solemne est, certum sibi tempus praefinitibus, aut festos dies, aut solemnes conventus, quibus auspicentur non mentiri et recte agere. Mora enim expertem esse illum ad honesta impetum debere volebat. Ostendebat etiam se philosophos illos damnare, qui ad virtutem formare se adolescentes putant, si multis tormentorum necessitatibus atque laboribus sustinendis exercent; vincire plerique jubentes, alii flagris caedentes, et si qui elegantiores, etiam ferro cutim perradentes.

28. Putabat enim ille multo prius in animis duritiem istam et firmitatem contra dolores ac perturbationes parandam esse; eumque, qui homines optime instituere velit, partim animi, partim corporis, partim etiam aetatis et prioris educationis rationem habere debere, ne, ea quae vires excederent imponendo, reprehensionem incurrat. Multos certe et mortuos ex eo esse dicebat, dum praeter rationem ita supra vires intenderant. Unum autem etiam ipse vidi, qui quum jam ea apud illos mala degustasset, audita statim vera doctrina, irrevocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum venit, quem mox ab eo refectum cernere erat.

29. Jam vero ab istis ad alios digressus, urbis tumultus, et turbæ conflictus persecutus est, et theatra, et circum, et aurigarum statuas, et equorum nomina, deque his ipsis in angiportis colloquia: frequentissimum enim revera equorum insanum studium, quod jam et multos summæ existimationis viros invasit.

30. Post hæc quasi alteram fabulam orsus est, notando ea quae circa funera et testamenta agitantur, hoc addens, unam hanc vocem Romanos per omnem aetatem veram

παρ' ὅλον τὸν βίον προίενται, τὴν ἐν ταῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀπολαύσωσι τῆς σφετέρως ἀληθείας. Ἄ δὲ καὶ μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ γελᾶν προήχθη, ὅτι καὶ συγκατορῦττειν ἑαυτοῖς ἀξιοῦσι τὰς ἀμαθίας καὶ τὴν ἀναλγησίαν ἐγγραφον ὁμολογοῦσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς κελεύοντες συγκαταφλέγεσθαι, οἱ δ' ἄλλοι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων, οἱ δὲ καὶ παραμένειν τινὰς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι δὲ καὶ στέφειν τὰς στήλας ἀνθρῆσιν, εὐθήβεις ἔτι καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν διαμένοντες.

31. Εἰκάζειν οὖν ἤξιον τί πέπρακται τούτοις παρὰ τὸν βίον, εἰ τοιαῦτα περὶ τῶν μετὰ τὸν βίον ἐπισκήπτουσι· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς τὸ πολυτελὲς ὄψον ὠνούμενους καὶ τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ χρόνων τε καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιπλαμένους ῥόδων καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ παρὰ καιρὸν ἀγαπῶντας, τὸ δ' ἐν καιρῷ καὶ κατὰ φύσιν ὡς εὐτελὲς ὑπερφηφανοῦντας· τούτους εἶναι τοὺς καὶ τὰ μύρα πίνοντας, ὃ καὶ μάλιστα διέσυρεν αὐτῶν, ὅτι μὴδὲ χρῆσθαι ἴσασιν ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κἂν ταύταις παρανομοῦσι καὶ τοὺς δροὺς συγχέουσι πάντοθεν τῇ τρυφῇ παραδόντες αὐτῶν τὰς ψυχὰς πατεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐν ταῖς τραγωδίαις τε καὶ κωμωδίαις λεγόμενον, ἥδη καὶ παρὰ θύραν εἰσδραζόμενοι. Σολοικισμὸν οὖν ἐκάλει τὸ τοιοῦτον τῶν ἡδονῶν.

32. Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς γνώμης κάκεινο ἔλεγεν ἀτεχνῶς τοῦ Μῶμου τὸν λόγον μιμησάμενος· ὥς γὰρ ἐκεῖνος ἐμέμεφετο τοῦ ταύρου τὸν δημιουργὸν θεὸν οὐ προθέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρατα, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἡττάτο τῶν στεφανουμένων, ὅτι μὴ ἴσασιν τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· εἰ γὰρ τοι, ἔφη, τῇ πνοῇ τῶν ἰων τε καὶ ῥόδων χαίρουσιν, ὑπὸ τῇ βινὶ μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς στέφεσθαι παρ' αὐτὴν ὡς οἷόν τε τὴν ἀναπνοὴν, ἢ ὡς πλεῖστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς.

33. Καὶ μὴν κάκεινους διεγέλα τοὺς θαυμασίον τινα τὴν σπουδὴν περὶ τὰ δῆπνα ποιοιμένους χυμῶν τε ποικιλίαις καὶ πεμμάτων περιεργίαις· καὶ γὰρ αὐ καὶ τούτους ἐφασκεν ὀλιγοχρονίου τε καὶ βραχείας ἡδονῆς ἔρωτι πολλὰς πραγματείας ὑπομένειν· ἀπέφαινε γοῦν τεισάρων δακτύλων αὐτοῖς ἕνεκα πάντα πονεῖσθαι τὸν πόνον, ἐφ' ὅσους ὁ μήκιστος ἀνθρώπου λαιμὸς ἐστίν· οὔτε γὰρ πρὶν ἐμφαγεῖν, ἀπολαύειν τι τῶν ἐωνημένων, οὔτε βρωθέντων ἡδῶ γενέσθαι τὴν ἀπὸ τῶν πολυτελεστέρων πλησμονήν· λοιπὸν οὖν εἶναι τὴν ἐν τῇ παρόδῳ γινομένην ἡδονὴν τοσούτων ὠνεῖσθαι χρημάτων. Εἰκότα δὲ πάσχειν ἔλεγεν αὐτοὺς ὑπ' ἀπαίδευσις τὰς ἀληθεστέρως ἡδονὰς ἀγνοοῦντας, ὧν ἀπασῶν φιλοσοφία χορηγὸς ἐστὶ τοῖς πονεῖν προαίρουμένοις.

34. Περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς βαλανεῖσι δρωμένων πολλὰ μὲν διεξήκει, τὸ πλῆθος τῶν ἐπομένων, τὰς ὕβρεις, τοὺς ἐπικειμένους τοῖς οἰκέταις καὶ μικροῦ δεῖν ἐκφερομένους. Ἐν δὲ τῇ καὶ μάλιστα μισεῖν ἔρχεται, πολὺ δ' ἐν τῇ πάλαι τοῦτο καὶ τοῖς βαλανεῖσι ἐπιχωρίζον· προῖόν-

emittere, ea intelligens quæ in testamentis scribuntur, videlicet ne, dum in vivis sint, fruantur sua veritate. Quæ vero dum ab eo dicebantur, risum tenere non potui, hæc nimirum sunt, quod et secum sepeliri ignorantiam suam velle eos aiebat, et stoliditatem suam aperte scripto etiam testari, dum hi vestes, alii aliud quid eorum, quæ per vitam fuerant carissima, comburere eodem rogo secum mandant : alii et servos certos ad sepulcra astare, alii etiam cippos sertis coronari præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes.

31. Conjecturam igitur inde fieri volebat, quid in vita ab illis actum sit, quando talia de iis, quæ post mortem secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui cara obsonia emunt, vinumque in conviviis cum croco et odoribus effundunt; qui media hieme rosis opplentur, quas, dum raræ sunt et intempestivæ, amant; tempestivas et a natura (nullo cogente) datas tanquam viles fastidiunt. Hos illos esse, qui etiam unguenta bibunt; et, quo nomine vel maxime eos carpebat, qui ne uti quidem cupiditatibus scirent, sed et in hisce peccarent, finesque earum confunderent, animum suum voluptatibus undique conculcandum permittentes, et quod in tragœdiis atque comœdiis dicitur, alia quavis parte potius, quam per patentem januam, irruentes. Solœcismum igitur vocabat tale voluptatum genus.

32. Ceterum et hoc ex eadem sententia dicebat, prorsus Momi dictum imitatus. Ut enim ille reprehendebat tauri artificem deum, quod cornua ante oculos non posuisset : ita et ipse inscitiae arguebat eos, qui corollas in capite gestabant. Nam si odore, inquiebat, violarum rosarumque delectantur, sub naribus potissimum eas collocari oportebat, juxta ipsum, quam proxime fieri potest, spiraculum, ubi quamplurimum attraherent voluptatis.

33. Eos quoque irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cenis adhibent, dum condimentorum varietatem et cuppediarum bellariorumque curiosam compositionem sectantur. Nam et hos brevis ac momentaneæ voluptatis amore multa negotia sustinere aiebat. Indicabat autem, quatuor illos digitorum causa totum hunc suscipere laborem solere, quorum mensuram vix longissimum hominis guttur æquet : neque enim antequam edant, ullam ex emtis tanto pretio cibis voluptatem eos capere; nec devoratis, suaviorem, quam quæ ex ceteris vilioribus sit, repletionem reddi : restare igitur, ut illam, quæ velut in transcurso percipitur, voluptatem tam grandi pecunia mercentur. In hæc autem absurda delabi eos minime mirum esse dicebat, utpote imperitos veriorumque ignaros voluptatum quas omnes philosophia suppeditat laborare volentibus.

34. De iis autem, quæ in balneis aguntur, multa commemorabat : multitudinem prosequentium, contumelias, eos qui servis impositi gestantur ac propemodum efferuntur. Unum autem maxime ac præter cetera odise visus est, quod in urbe frequens, et in balneis valde familiare. Præeuntes

τας γάρ τινας τῶν οἰκετῶν δεῖ βοᾶν καὶ παραγγέλλειν προορᾶσθαι τοῖν ποδοῖν, ἣν ὑψηλὸν τι ἢ κοῖλον μελλῶσιν υπερβαίνειν, καὶ ὑπομιμνήσκειν αὐτοὺς, τὸ καινῶτατον, ὅτι βαδίζουσι. Δαμόν οὖν ἐποιεῖτο, εἰ στόματος μὲν ἄλλοτρίου δειπνοῦντες μὴ δέονται μηδὲ χειρῶν, μηδὲ τῶν ὠτῶν ἀκούοντες, ὀφθαλμῶν δὲ ὑγιαίνοντες ἄλλοτρίων δέονται προσφομένων καὶ ἀνέχονται φωνὰς ἀκούοντες δυστυχέσιν ἀνθρώποις πρεπούσας πεπηρωμένοι· ταῦτα γὰρ αὐτὰ πάσχουσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμέρας μέσης καὶ οἱ τὰς πόλεις ἐπιτετραμμένοι.

35. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα διελθὼν κατέπαυσε τὸν λόγον. Ἐγὼ δὲ τέως μὲν ἤκουον αὐτοῦ τεθηπὼς μὴ σιωπήσῃ καὶ πεφοβημένος· ἐπειδὴ δὲ ἐπαύσατο, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Φαιάκων πάθος ἐπεπόνθειν· πολλὴν γὰρ δὴ χρόνον ἐς αὐτὸν ἀπέδλεπον κεκλημένος· εἴτα πολλῇ συγχύσει καὶ ἰλίγγῳ κατειλημμένος τοῦτο μὲν ἰδῶντι κατερρεῖσθαι, τοῦτο δὲ φέγγεσθαι βουλόμενος ἐξέπιπτον τε καὶ ἀνεκοπτόμην, καὶ ἡ τε φωνὴ ἐξέλειπε καὶ ἡ γλῶττα διημάρτανε, καὶ τέλος ἐδάκρυον ἀπορούμενος· οὐ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς οὐδ' ὥς ἔτυχεν ἡμῶν ὁ λόγος καθίκετο, βαθεῖα δὲ καὶ καίριος ἡ πληγὴ ἐγένετο, καὶ μάλα εὐστόχως ἐνεχθείς ὁ λόγος αὐτὴν, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διέκαψε τὴν ψυχὴν· εἰ γὰρ τι δεῖ καμὲ ἥδη φιλοσόφων προσάψασθαι λόγων, ὧδε περὶ τούτων ὑπελιθρα.

36. Δοκεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφυοῦς ψυχὴ μάλα σκοπῶν τι ἀπαλῶ προσοικεῖναι. Τοῖότῃ δὲ πολλοὶ μὲν ἀνὰ τὸν βίον καὶ μεστοὶ τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὐστοχα τοξεύουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπιτείναντες εὐτονώτερον τοῦ δέοντος ἀφίαισι· καὶ ἀπτονται μὲν καὶ οὗτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῷ σκοπῷ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροδεύσαντα κεχρηνοῦν μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπεν. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐφικνέται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθέντα καταπίπτει πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἣν δὲ ποτε καὶ ἐφίκεται, ἄκρον μὲν ἐπιλίγδην ἀπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς ἀπεστέλλετο.

37. Ὅστις δὲ ἀγαθὸς τοξότης καὶ Τεύκρω ὅμοιος, πρῶτον μὲν ἀκριβῶς ὁφείκει τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφόδρα μαλακός, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους· γίνονται γὰρ δὴ καὶ ἀτρωτοὶ σκοποὶ. Ἐπειδὴν δὲ ταῦτα ἴδῃ, τῆνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων, ἀλλ' ἡρέμα ὀγκτιῶν τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεχνῶς ἐτοξεύσει· τὸ δὲ ἐνεχθὲν εὐ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν ἄχρι τοῦ διελθεῖν μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφίησιν, ὃ δὴ σκιδνάμενον ὀλην ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται. Τοῦτο τοι καὶ ἥδονται καὶ δακρύουσι μεταξὺ ἀκούοντες, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐπασχον, ἡσυχῇ δ' αὖ τοῦ φαρμάκου τὴν ψυχὴν περιδόντος. Ἐπ' ἧς δ' οὖν μοι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔπος ἐκείνο λέγειν·

enim quosdam ex servis clamare oportet et admonere, ut ante pedes prospiciant, si quid exstantius paullo, aut cavum prætergrediendum sit, atque commonefacere eos (id quod absurdissimum est) quo scilicet sese incedere meminerint. Indignabatur itaque, si, quum ederent, alieno ore non indigerent, aut manibus; neque quum audirent, aliorum auribus uterentur: oculis autem aliorum, valentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent, ac sustinerent voces audire, quæ miseris hominibus et excæcatis convenirent: audiunt enim has ipsas in foro, et medio die etiam ii viri, quibus mandata est urbium cura.

35. Hæc atque hujusmodi alia multa oratione persecutus, dicendi finem fecit. Ego vero interim, dum loquebatur, stupens auscultabam, metuens ne conticesceret. Ubi vero loqui desiit, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoque passus sum. Diu enim defixis in eum oculis permulsus constiti; deinde multa confusione atque vertigine correptus, ac retro inmanabam, et loqui volentem oratio deficiebat ac retro inhibebar; ipsaque vox intercidebat, et lingua titubabat: postremo animi pendens lacrimabar. Neque enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut leviter me ejus oratio tetigerat, sed altius et letale vulnus erat: scite enim admodum librata oratio ipsum, si ita dici fas est, animum trajecit. Quodsi jam decet nonnihil et me philosophicos attingere sermones, ita de hisce existimo.

36. Videtur mihi animus hominis bona indole præditi admodum similis esse scopo alicui tenero. Sagittarii autem in hac vita multi, qui plenas quidem pharetras variis atque omnis generis orationibus habent: ceterum non omnes certo jaculantur ac destinata feriunt; sed alii nervo nimium intento vehementiori quam par est impetu telum emittunt: et hi ab recta quidem via non aberrant, sagittæ autem ipsorum non manent in scopo, sed præ vehementia ictus penetrantes ac permeantes hiantem modo vulnere animum relinquunt. Aliorum contra sagittæ præ imbecillitate virium, et quod laxiore nervo emittuntur, ad scopum usque non perveniunt, sed languente impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt: quodsi vero interdum scopum contingant, summum illum quidem leviter perstringunt, altius autem vulnus nequaquam infligunt: neque enim valido missu conjiciebantur.

37. At qui bonus jaculator est ac Teucro illi similis, principio quidem diligenter scopum perspiciet, num valde mollis, num rursus nimis solidus et telo impenetrabilis: sunt enim scopi quidam invulnerabiles. Ubi autem hæc omnia perspecta habet, tum demum tincta sagitta, non veneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neque succo, ut Curetum, sed sensim mordicante pariter et dulci pharmaco infecta, certo jam jaculatur. Telum autem, valide quantum satis est impulsum, eo usque penetrans ut inhæreat, intus manet et multum medicamento emittit, quod videlicet dispersum, totum circumquaque animum ambit. Hinc est quod et oblectantur et lacrimas inter audiendum emittunt: quod et mihi accidit, sensim medicamento illo animum mihi pervagante. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ipsi dicere:

Βάλλ' οὕτως, αἱ κέν τι φόβος ἀνδρῶσι γένηαι.

Ὡς περ γὰρ οἱ τοῦ Φρυγίου αὐλοῦ ἀκούοντες οὐ πάντες μαίνονται, ἀλλ' ὅποιοι αὐτῶν τῇ ῥέᾳ λαμβάνονται, οὗτοι δὲ πρὸς τὸ μέλος ὑπομιμνήσκονται τοῦ πάθους, οὕτω δὲ καὶ φιλοσόφων ἀκούοντες οὐ πάντες ἐνθεοὶ καὶ τραυματίζαι ἀπίασιν, ἀλλ' ὅς ἐπὶ τὴν ἐν τῇ φύσει φιλοσοφίας συγγενές.

38. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὰ καὶ θαυμάσια καὶ θεῖά γε, ὦ ἑταῖρε, διεληλυθας, ἐλελήθεις τέ με πολλῆς ὡς ἀληθῶς τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ λωτοῦ κεκορεσμένος ὥστε καὶ μεταξὺ σοῦ λέγοντος ἐπασχόν τι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παυσαμένου ἄλθομαι καὶ ἵνα δὴ καὶ κατὰ σὲ εἴπω, τέ τρωμαι· καὶ μὴ θαυμάσης· οἶσθα γὰρ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῶν κυνῶν τῶν λυττωντῶν δαχθέντες οὐκ αὐτοὶ μόνοι λυττώσιν, ἀλλὰ καὶ τινες ἐτέρους καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ μανίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο διαθῶσι, καὶ οὗτοι ἐκφρονες γίνονται· συμμεταβαίνει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῷ δῆγματι καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος καὶ πολλὴ γίγνεται τῆς μανίας διαδοχή.

ΛΟΥΚ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἔρᾳν ὁμολογεῖς;

ΕΤΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ προσέτι δέομαι γέ σου κοινήν τινα τὴν θεραπείαν ἐπινοεῖν.

ΛΟΥΚ. Τὸ τοῦ ἄρα Τηλέφου ἀνάγκη ποιεῖν.

ΕΤΑΙ. Ποῖον αὖ λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ἐπὶ τὸν τρώσαντα ἐλθόντας ἰᾶσθαι παρακαλεῖν.

IV.

ΔΙΚΗ ΦΩΝΗΤΩΝ.

1. Ἐπὶ ἀρχοντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυανεψίωνος ἐβδόμῃ ἱσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ Σίγμα πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ τῶν ἐπτά Φωνητῶν βίας ὑπαρχόντων καὶ ἀρπαγῆς, ἀρρησθαι λέγον πάντων τῶν ἐν διπλῷ ταῦ ἐκφερομένων.

2. Μέχρι μὲν, ὦ Φωνητὰ δικασταί, ὀλίγα ἡδικοῦμεν ὑπὸ τούτου τοῦ ταῦ καταγρωμένου τοῖς ἑμοῖς καὶ καταίροντος ἔνθα μὴ δεῖ, οὐ βαρέως ἔφερον τὴν βλάβην καὶ παρήκουον ἕνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἣν ἴσμε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβὰς· ἐπεὶ δὲ ἐς τοσούτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκάτως αὐτὸ εὐθύνομεν νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέροις εἰδόσιν ὑμῖν. Δέος δὲ οὐ μικρὸν μοι ἐπὶ τῆς ἀποθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἑμαυτοῦ· τοῖς γὰρ προπεπραγμένοις αἰεὶ τι μείζον προστιθὲν ἄρδην με τῆς οἰκείας ἀποθλίψει χώρας, ὥς ὀλίγου δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμείσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τοῦ φόβου.

3. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἄλλοτρίαν βιάζεσθαι καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς,

Sic jace, si qua viris per te nova lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiā audiunt, non omnes in furem vertuntur, sed quotquot ipsorum a Rhea corripuntur, si vero audito carmine, prioris affectus reminiscuntur: ita et qui philosophos audiunt, non omnes a deo inspirati ac saucii abeunt; sed illi solum, quorum ingenio quiddam philosophiae cognatum subest.

38. AM. Quam gravia et admiratione digna et divina, o amice, commemorasti! quantaque revera ambrosia, quanto loto saturatus, me inscio, fuisti! Quare et te dicente, animo commovebar, et nunc desinente, maerore afficior, et, ut tuis verbis utar, saucius sum. Neque vero mireris: nosti enim eos, qui a canibus rabiosis mordentur, non solos rabie corripi, sed et si quos alios ipsi in ea insania momorderint, etiam illos mente dejecti atque in furem verti solere. Nam simul cum morsu etiam morbi istius quiddam in alium transfertur et propagatur, fitque insaniae istius multiplex successio.

LUC. Itaque etiam ipse nobis jam amare te confiteris?

AM. Maxime: oroque insuper, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atque invenias.

LUC. Ergo Telephi illud necesse erit facere.

AM. Quodnam illud dicis?

LUC. Ad eum, a quo vulnerati sumus, eundem esse, et ab illo medicinam petendam.

IV.

JUDICIUM VOCALIUM.

1. Archonte Aristarcho Phalereo, septima Pyanepsionis, actionem instituit Σίγμα adversus Ταῦ apud iudices septem Vocales, de vi et rapina bonorum; spoliari se dicens omni bus illis vocibus, quae duplici ταῦ proferri solent.

2. Quamdiu, o iudices Vocales, non admodum gravibus injuriis affectus sum ab hoc ταῦ, dum meis rebus abutebatur et eo se inferebat, ubi nullum ei jus erat; damnum non graviter tuli: nonnulla etiam, quae dicebantur, audivisse me dissimulabam, propter modestiam, quam postis me servare cum erga vos, tum erga alias syllabas: postquam vero eo avaritiae et amentiae pervenit, ut non modo non sit contentum iis, quae ego saepe dissimulavi, verum jam majorem vim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud vos, qui utrumque nostrum novistis. Non autem exiguus metus propter istam extrusionem mei me invasit. Nam quum prioribus injuriis majores semper addat, prorsus me e domestica sede expellet, eoque prope modum rediget, ut silentio mihi sit, et ne inter literas quidem amplius numerer, sed sibi modo locum habeam.

3. Est itaque aequum non modo vos iudices, sed omnes etiam reliquas literas ab hocce dolo sibi cavere. Nam, si ut libet unicuique licebit e suo ordine in alium violenter irrumpere, idque vos, sine quibus nihil omnino scribitur:

ὡν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τε γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀρχάς, ἔξουσιν. Ἄλλ' οὔτε ὑμᾶς οἶμαι ποτε ἐς τοσούτων ἀμελείας τε καὶ παροράσεως ἔξειν, ὥστε ἐπιτρέψαι τινὰ μὴ δίκαια, οὔτε, εἰ καθυφῆσете τὸν ἀγῶνα ὑμεῖς, ἔμοι παραλειπτόν ἐστιν ἀδικουμένῳ.

4. Ὡς εἶθε καὶ τῶν ἄλλων ἀνεκότησαν τότε αἱ τόλμαι εὐθὺς ἀρξαμένων παρανομεῖν, καὶ οὐκ ἂν ἐπολέμει μέχρι νῦν τὸ λάμβδα τῷ βῶ διαμφισθητοῦν περὶ τῆς κισθρέως καὶ κεφαλαιῆς, οὐδὲ τὸ γάμμα τῷ κάππα διηγωνίζετο καὶ ἐς χεῖρας μικροῦ δεῖν ἤρχετο πολλάκις ἐν τῷ γναφεῖρ ὑπὲρ γναφάλλων, ἐπέπαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχόμενον τὸ μόγις ἀφαιρούμενον αὐτοῦ καὶ μάλιστα παρακλέπτον, καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἂν ἡρέμει συγχύσεως ἀργεσθαι παρανόμου· καλὸν γὰρ ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς τετύχηκε τάξεως· τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐς ἃ μὴ χρὴ λύντός ἐστι τὸ δίκαιον.

5. Καὶ δ' γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατυπώσας, εἴτε Κάδμος δ' νησιώτης εἴτε Παλαμίδης δ' Ναυπλίου — καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἔνιοι προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην —, οὐ τῇ τάξει μόνον, καθ' ἣν αἱ προεδρίαὶ βεβαιούνται, διώρισαν, τί πρῶτον ἔσται ἡ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ ποιότητας, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνείδον. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὦ δικασταί, τὴν μείζω δεδώκασι τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δέεται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμιζαν ἔχειν μοῖραν ἐννέα τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνῇ πρόσσεσι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους.

6. Τὸ δὲ γε ταῦ τοῦτο, οὐ γὰρ ἔγω χειρόνι αὐτὸ ὀνομάσαι ῥήματι ἢ φ' καλεῖται, δ' μὰ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἐξ ὑμῶν οὗο συνηλθὼν ἀγαθὸν καὶ καθήκοντες δραστῆναι, τὸ τε ἄλφα καὶ τὸ ὤ, οὐκ ἂν ἠκούσθη μόνον, τοῦτο τοῖνων ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πώποτε βιασαμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρῶων, ἐκδιώξαι δὲ ἑμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὥς μηκέτι φέρειν τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ἔρα λέγειν.

7. Ἐπεδήμουν ποτὲ Κυβέλιῳ — τὸ δὲ ἐστὶ πολίχνιον οὐκ ἀηδὲς, ἀποικον (ὥς ἔχει λόγος) Ἀθηναίων — ἐπηγόμην δὲ καὶ τὸ κράτιστον βῶ, γειτόνων τὸ βελτιστον· κατηγόμην δὲ παρὰ κωμωδιῶν τινι ποιητῇ, Λυσίμαχος ἐκαλεῖτο, Βουώτιος μὲν, ὥς ἐφαίνετο, τὸ γένος ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀξίων λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς· παρὰ τούτῳ δὴ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ ταῦ τούτου πλεονεξίαν ἐφώρασα· μέχρι μὲν γὰρ ὀλίγοις ἐπεχειρεῖ, τετταράκοντα λέγειν ἀξίων, ἐπὶ δὲ τῆμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπώμενον, συνήθειαν ὡμῇν ἴδια ταυτὶ λέγειν, καὶ οἷσδ' ἦν μοι τὸ ἄκουσμα καὶ οὐ πάνυ τὴν ἐδακνόμεν ἐπ' αὐτοῖς.

8. Ὅποτε δ' ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε καττίτερον εἰπεῖν καὶ καττύμα καὶ πύτταν, εἴτα ἀπερυθριᾶσαν καὶ βασιλιτταν ὀνομάζειν, ἀποστεροῦν με τῶν συγγενημένων μοι καὶ συνθεραμμένων γραμμάτων, οὐ με-

permiseritis, non video quomodo sua quique ordines jura, juxta quæ a principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo vos unquam ad tantam incuriam vel negligentiam perventuros, ut ea feratis, quæ cum æquo et jure pugnant: nec, si vos certamen declinaveritis, mihi, qui injuria affectus sum, negligendum erit.

4. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, quum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa: neque enim digladiaretur ad hunc usque diem λάμβδα cum βῶ disceptans de voce κίσθης et κεφαλαιῆς: neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propemodum venisset in fullonia de dictionibus γναφεῖον et γνάφαλλα: quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi extorquens, immo suffurans: adeoque reliquæ item literæ quievissent, nec confusionem legibus vetitam inferrent. Est enim pulchrum unamquamque literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere: transcendere vero eo, quo non oportet, ejus est qui jus et æquum evertit.

5. Et qui primus nobis has leges fixit, sive Cadmus fuerit ille insularis, sive Palamedes Nauplii filius (sunt et qui hanc curam Simonidi tribuant), non ordinem tantum, per quem sua quibusque literis sedes stabilita est, finierunt, quæ debeat esse prima, quæ secunda; sed qualitates etiam et virtutes, quas habent singulæ nostrum, perspexerunt. Et vobis quidem, iudices, honorem tribuerunt maximum, propterea quod sonum edere sine ope aliena valetis: semivocalibus vero secundum, quia, ut perfecte audiantur, aliqua accessione egent: omnium autem postremum novem inter omnes literis decreverunt, quibus ne vox quidem per se ulla est. Et vocales quidem, ut apparet, his legibus obtemperant.

6. Hoc vero ταῦ (neque enim possum ipsum turpiori nomine appellare, quam quo nominari solet), quod per deos, nisi duas quasdam bonæ ex vobis, et specie decenti, ἄλφα scilicet et ὤφελον, (ejus misertæ) convenissent, ne audiretur quidem, hoc inquam ταῦ mihi majorem vim, quam ullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus et verbis patriis me extrudere, præterea ex ipsis etiam conjunctionibus et præpositionibus expellere tentat; adeo ut istam immanem aviditatem ferre ulterius nequeam. Verum jam tempus est dicere, unde et a quibus initiis cœperit.

7. Peregrinabar aliquando Cybeli (id oppidulum est non injucundum, colonia, sicuti fertur, Atheniensium), adduxeramque mecum fortissimum illud βῶ, ex vicinis meis optimum. Divertebam vero apud comicum quendam poetam, Lysimachum nomine, genere, quantum apparebat, Βοιωτίαν, sed qui se tamen e media Attica oriundum dici volebat. Apud hunc hospitem ego hujus ταῦ aviditatem deprehendi: quod dum pauca modo aggredieretur, τετταράκοντα dicere amans, præterea τῆμερον, et similes quasdam voces ad sese pertrahens, consuetudinem ipsi hanc esse opinabar, ut suo illa more proferret, ac patienter audiebam, nec vehementer admodum me ea res mordebat.

8. Sed postquam, sumto ab his initio, eo audaciæ processit etiam, ut καττίτερον, et καττύμα, et πύτταν pronunciarer, deinde, abjecto omni pudore, βασιλιτταν quoque nominaret, privans me iis literis quæ mecum essent natiæque

τρίως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ καὶ πῖμπραμαι δεδιὸς μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καὶ μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων σύγγνωτε τῆς δικαίας ὀργῆς· οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ τὰ ευχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένην τῶν συνήθων καὶ συνεσχολακῶν μοι γραμμάτων· χίσσαν μου, λάλον ὄρεον, ἐκ μέσων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κολπῶν ἀρπάσαν κίτταν ὀνόμασεν· ἀφειλετο δέ μου φάσσαν ἑμα νήσσαις τε καὶ κοσσόφοις ἀπαγορεύοντος Ἀριστάρχου· περιέσπασε δὲ καὶ μελισσῶν οὐκ ὀλίγας· ἐπ' Ἀττικὴν δὲ ἦλθε καὶ ἐκ μέσης αὐτῆς ἀνήρπασεν ἀνόμως Ὑμηττὸν, δρώντων ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαβόν.

9. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; Θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης Θερταλῆαν ἀξιοῦν λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀποκέλεικέ μοι τὴν θάλασσαν οὐδὲ τῶν ἐν κήποις φεισάμενον σευτλίων, ὡς τὸ δὴ λεγόμενον μηδὲ πᾶσαλόν μοι καταλιπεῖν. Ὅτι δὲ ἀνεξικάκον εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα σμάραγδον ἀποσπάσαντι καὶ πᾶσαν ἀφελόμενῳ Σμύρναν, μηδὲ τῷ ξυ πᾶσαν παραβάντι συνθήκην καὶ τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἔχοντι Θουκυδίδην σύμμαχον τῷ μὲν γὰρ γείτονί μου βῶ νοσήσαντι συγγνώμῃ, καὶ παρ' αὐτῷ φυτεύσαντί μου τὰς μυρρίνας καὶ παῖσαντί μέ ποτε ὑπὸ μελαγχολίας ἐπὶ κόρρην. Κἀγὼ μὲν τοιούτων.

10. Τὸ δὲ ταῦ τοῦτο σκοπῶμεν ὡς φύσει βίαιον καὶ πρὸς τὰ λοιπά. Ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀπέσχετο γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ δέλτα καὶ τὸ θῆτα καὶ τὸ ζῆτα, μικροῦ δεῖν πάντα ἡδίκησε τὰ στοιχεῖα, αὐτά μοι καλεῖ τὰ ἀδικηθέντα γράμματα. Ἀκούετε, Φωνήεντα δικασταί, τοῦ μὲν δέλτα λέγοντος· ἀφειλετό μου τὴν ἐνδελέχειαν, ἐντελέχειαν ἀξιοῦν λέγεσθαι παρὰ πάντας τοὺς νόμους· τοῦ θῆτα κρούοντος καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας τίλλοντος ἐπὶ τῷ καὶ τῆς κολοκύνθης ἐστερῆσθαι· τοῦ ζῆτα, τὸ συρρίζειν καὶ σαλπίζειν, ὡς μηκέτ' αὐτῷ ἐξεῖναι μηδὲ γρύζειν. Τίς ἂν τούτων ἀνάσχοιτο; τίς ἐξαρκέσει δίκῃ πρὸς τὸ πονηρότατον τουτί ταῦ;

11. Τὸ δὲ ἄρα οὐ τὸ ὁμόφυλον τῶν στοιχείων μόνον ἀδικεῖ γένος, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπειον μεταβέβηκε τουτονὶ τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται γε αὐτοὺς κατ' εὐθὺ φέρεσθαι ταῖς γλώσσαις· μᾶλλον δὲ, ὥς δικασταί, μεταξὺ γάρ με πάλιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἀνέμνησε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι καὶ ταύτης με τὸ μέρος ἀπῆλασε καὶ γλώτταν ποιεῖ τὴν γλώσσαν. Ὡ γλώσσης ἀληθῶς νόσημα ταῦ. Ἀλλὰ μεταθήσομαι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνο καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγορεύσω ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς πλημμελεῖ· δεσμοῖς γάρ τισι στρεβλοῦν καὶ σπαράττειν αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ μὲν τι καλὸν ἰδὼν καλὸν εἰπεῖν αὐτὸ βούλεται, τὸ δὲ παραιοπεσὼν ταλὸν εἰπεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζει ἐν ἅπασι προεδρίαν ἔχειν ἀξιοῦν· πάλιν ἕτερος περὶ κλήματος διαλέγεται, τὸ δὲ — τλήμων γάρ ἐστιν ἀληθῶς — τλήμα πεποίηκε τὸ κλήμα. Καὶ οὐ μόνον γε τοὺς τυχόντας ἀδικεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ, ὃ καὶ γῆν καὶ θά-

et educatæ: tum vero haud leviter sum commotus, et ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα appellet. Oro autem vos per Jovem, ut afflicti et omni ope et auxilio destituti justam indignationem feratis. Neque enim parvum hoc aut vulgare periculum est, quum assuetis et familiaribus me verbis spoliât; nam χίσσαν (id est picam) meam, avem loquacissimam, ex medio, ut ita dicam, sinu abreptam, κίτταν appellavit: quin et φάσσαν (id est palumbum), una cum νήσσαις (id est anatibus) et κοσσόφοις (id est merulis), interdicente Aristarcho, mihi eripuit. Pertraxit etiam ad se non paucas μελισσας (apes): in Atticam vero veniens, ex media illa regione Ὑμηττὸν præter jus rapuit, idque vobis ipsis ceterisque inspectantibus.

9. Verum quid ego ista commemoro? tota me Thessalia expulit, vulgare eam Thethtaliam dici: toto insuper θαλάσῃ (mari) sum exclusus. Neque a σεύτλοις (betis) hortensibus sibi temperat, ut jam, quod dici solet, ne πάτταλος (paxillus) quidem mihi reliquus sit. Quod vero litera sim injuriarum patiens, vos ipsi mihi testes estis: neque enim unquam accusavi litteram ζῆτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, et totam Σμύρναν surripuit; nec ipsam etiam ξυ, omnes συνθήκας (fœdera omnia) rumpentem et συγγραφέα (scriptorem historiarum) Thucydidem in tali re nactam σύμμαχον (socium). Etenim vicino meo βῶ venia danda, quod morbo laborans meas apud se μυρρίνας (myrtus) plantarit, et aliquando atra bile percitum me ἐπὶ κόρρην (in maxillam) percusserit. Talis quidem ego sum.

10. Hoc vero ταῦ quam sit natura violentum adversus reliquas etiam literas, jam consideremus. Nam quod a ceteris quoque minime abstinerit, sed et δέλτα et θῆτα et ζῆτα et prope omnia elementa injuria affecerit, de hoc mihi literas læsas ipsas accerre in testimonium. Auditis, Vocales iudices, ipsum δέλτα dicens: Surripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua ἐντελέχειαν dicere jubet; quod sane contrarium est omnibus legibus. Auditis θῆτα plangens et capiti capillos evellens, eo quod privatum est κολοκύνθῃ (cucurbita). Auditis ipsum etiam ζῆτα, querens sibi ablatum esse συρρίζειν et σαλπίζειν (fistula et tuba canere), adeo ut ne γρύζειν quidem (id est mutire) illi porro liceat. Quis ista quæso ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam scelesto Tau?

11. Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus lædit, sed jam in homines ipsos grassatur, in hunc modum. Neque enim iis permittit, ut recta ferantur linguis: immo vero, Iudices: interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης (id est linguae): nam me hac quoque ex parte extrusit, et γλώσσαν facit γλώτταν. Ο γλώσσης vere morbus ταῦ. Verum redeo ad illud quod ceperam, hominibusque patrucinabor in iis, in quibus adversus eos delinquit. Nam vinculis quibusdam vocem eorum torquere et discerpere conatur. Quum quis pulchrum quiddam videns, id καλὸν (pulchrum) appellare velit, hoc ταῦ ex transverso irruens ταλὸν ipsum dicere cogit: adeo cupit in omnibus primas sedes obtinere. Rursum alius quispiam dicit, περὶ κλήματος (id est, de palmite): hoc vero, est enim revera τλήμων (id est scelestum), τλήμα facit, quod erat κλήμα. Nec plebeios tantum homines injuria afficit, sed jam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram et

λασαν εἶξαι φασὶ καὶ τῆς αὐτῶν φύσεως ἐκστῆναι, τὸ δὲ καὶ τούτῳ ἐπιβουλεύει καὶ Κύρον αὐτὸν ὄντα Τυρόν τινα ἀπέφηνεν.

12. Οὕτω μὲν οὖν ὅσον ἐς φωνὴν ἀνθρώπους ἀδικεῖ· ἔργῳ δὲ πῶς; Κλάουσιν ἄνθρωποι καὶ τὴν αὐτῶν τύχην ὀδύρονται καὶ Κάδμῳ καταρῶνται πολλάκις, ὅτι τὸ ταῦ ἐς τὸ τῶν στοιχείων γένος παρήγαγε· τῷ γὰρ τούτου σώματί φασὶ τοὺς τυράννους ἀκολουθήσαντας καὶ μιμησαμένους αὐτοῦ τὸ πλάσμα ἔπειτα σχήματι τοιοῦτῳ ξύλα τεκτῆναντας ἀνθρώπους ἀνασκολοπίζειν ἐπ' αὐτά· ἀπὸ δὲ τούτου καὶ τῷ τεκνήματι τῷ πονηρῷ τὴν πονηρὰν ἐπωνυμίαν συνελθεῖν. Τούτων οὖν ἀπάντων ἕνεκα πόσων θανάτων τὸ ταῦ ἀξιὸν εἶναι νομίζετε; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δικαίως τοῦτο μόνον ἐς τὴν τοῦ ταῦ τιμωρίαν ὑπολείπεσθαι, τὸ τῷ σχήματι τῷ αὐτοῦ τὴν δίκην ὑποσχέσθαι, ὃ δὲ σταυρὸς εἶναι ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ὀνομάζεται.

V.

TIMON ἢ ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ.

TIMON, ZEVS, ERMES, ΠΛΟΥΤΟΣ, ΠΕΝΙΑ, ΓΝΑΘΩΝΙΔΗΣ, ΦΙΛΙΑΔΗΣ, ΔΗΜΕΑΣ, ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ.

1. TIM. Ὁ Ζεῦ φίλιε καὶ ξένιε καὶ ἑταιρεῖε καὶ ἐφέστιε καὶ ἀστεροπητὰ καὶ ὄρκιε καὶ νεφεληγερέτα καὶ ἐρίγδουπε καὶ εἰ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς πολυώνυμος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πίπτον τοῦ μέτρου καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχρῆνός τοῦ ρυθμοῦ· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισιμάραγος ἀστραπὴ καὶ ἡ βαρύδρομος βροντὴ καὶ ὁ αἰθαλόεις καὶ ἀργήεις καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἀπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε καὶ καπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικὸς ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰδιδύμῳ σου καὶ ἐκηδόλῳ ὅπλῳ καὶ πρόχειρον οὐκ οἶδ' ὅπως τελῶς ἀπέσθη καὶ ψυχρὸν ἐστὶ μὴδὲ ὀλίγον σπινθῆρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον.

2. Θάπτον γοῦν τῶν ἐπιπορκεῖν τις ἐπιχειροῦντων ἔωλον θρυαλλίδα φοβηθεῖν ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλὸν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὥς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο οἰεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβολοῦ. Ὡστε ἤδη διὰ ταῦτά σοι καὶ ὁ Σαλμωνεύς ἀντιβροντᾶν ἐτόλμα, οὐ πάντῃ ἀπίθανος ὢν, πρὸς οὕτω ψυχρὸν τὴν ὀργὴν Δία θερμουργὸς ἀνὴρ μεγαλαυχόμενος. Πῶς γάρ; ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδεις, ὃς οὔτε τῶν ἐπιπορκεῶν ἀκούεις οὔτε τοὺς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς, λημῆς δὲ καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα καὶ τὰ ὥτα ἐκκεκώφησαι καθάπερ οἱ παρηγηκότες.

3. Ἐπεὶ νέος γε ἔτι καὶ οὐξύθυμος ὢν καὶ ἀχμαῖος τὴν ὀργὴν πολλὰ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαιῶν ἐποίεις

mare cessasse atque naturam suam mutasse, insidiatur et ex ipso, quum Κύρος sit, τύρον (caseum) quendam efficit.

12. Atque in hunc modum vocem hominum lædit. Quomodo vero re ipsa et opere eodem ædat, audite. Plorant homines atque suæ fortunæ vices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum exsecrantur, quod ταῦ in elementorum genus invexerit: aiunt enim Tyrannos ejus literæ corpus secutos atque figuram imitatos, postea simili figura cruces fabricasse, quibus homines affigerent: atque ex hoc huic tam perniciosæ fabricæ pessimum nomen (σταυροῦ) obvenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum ταῦ dignum esse censetis? Ego quidem existimo merito hoc solum ad supplicium ipsius ταῦ relinqui, ut pœnam in sua illa figura sustineat, quæ sane ut σταυρός (crux) esset istius opera effectum est, nomenque hoc apud homines sortiretur.

V.

TIMON, sive MISANTHROPOS.

TIMON, JUPITER, MERCURIUS, PLUTUS, PAUPERTAS, GNATHONIDES, PHILIADES, DEMA, THRASYCLES.

1. TIM. O Jupiter Philie, et Xenie, et Heterie, et Epheæ, et Asteropeta, et Horcie, et Nephelegereta, et Erigdupe, et si quo te alio vocant nomine attoniti poetæ, idque adeo quum in versu faciundo hærent impediti (tunc enim his magno nominum agmine sustines versum labantem, et rhythmum hiantem replēs): ubi nunc fulgur illud tuum tanto strepitu erumpens? ubi tonitru tanto fremitu boans? ubi illud flammans, candens ac terribile fulmen? Cuius sane constare potest, ea omnia nihil esse aliud quidquam præter nugæ ac fumum plane poeticum, nominum strepitum si demas. Telum autem tuum decantatum illud et longe feriens et expeditum, nescio quo pacto plane restinctum est, et refrixit, ne tantilli lulam quidem iræ scintillam adversus seeleratos retinens.

2. Inde est quod perjuri potius metuerint hesternum aliquod ellychnium, quam fulminis cuncta domantis flammam: ita videris illis ultionem jaculari, ut ignem ejus vel fumum haud timeant, hocque unum ex vulnere malum sibi accidere existiment, quod fuligine operiantur atque inquinentur. Hinc adeo est quod Salmoneus ille, te contempto, contra tonare ausus est, vir qui hanc de se opinionem in animis hominum facile tueretur, audax quippe et ardens animo adversus Jovem tam frigidum. Quidni enim? quum tu veluti ex mandragoræ potu dormiens perjuro non audias, neque injustos aspicias: contra autem lippis et lusciosis oculis ea quæ sunt videas; atque auribus, velut senes, obsunderis.

3. Nam quum adhuc juvenis eras, ardenti animo et iracundia gravi, multa quotidie adversus injustos ac violento-

καὶ οὐδέποτε ἦγες τότε πρὸς αὐτοὺς ἐχειρίαν, ἀλλ' αἰεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ ἡ αἰγὶς ἐπεσειέτο καὶ ἡ βροντὴ ἐπαταγέτο καὶ ἡ ἀστραπὴ συνεχὲς ὥσπερ εἰς ἀκροβολισμὸν προηκοντίζετο· οἱ σεισμοὶ δὲ κοσκινηδὸν καὶ ἡ χιὼν σωρηδὸν καὶ ἡ χάλαζα πετρηδὸν· καὶ ἵνα σοι φορτικῶς διαλέγωμαι, ἕτοι τε βραχάιοι καὶ βίαιοι, ποταμὸς ἐκάστη σταγὼν· ὥστε τηλικαύτη ἐν ἀκαρεῖ χρόνου ναυαγία ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ὑποβρυχίων ἀπάντων καταδεδυκότων μόγις ἐν τι κιβώτιον περισωθῆναι προσκοίχταν τῷ Λυκωρεῖ ζώπυρρον τι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος διαφυλάττον εἰς ἐπιγερὴν κακίας μείζονος.

4. Τοιγάρτοι ἐκόλουθα τῆς θάθυμίας τὰ πείχαιρα κομίζῃ παρ' αὐτῶν, οὔτε θύοντος ἔτι σοί τις οὔτε στεφανοῦντος, εἰ μὴ τις ἄρα πάρεργον Ὀλυμπίων, καὶ οὗτος οὐ πᾶν ἀναγκαῖα ποιεῖν δοκῶν, ἀλλ' εἰς ἔθος τι ἀρχαῖον συντελῶν· καὶ κατ' ὀλίγον Κρόνον σε, ὦ θεῶν γενναϊότατε, ἀπορανοῦσι παρωσάμενοι τῆς τιμῆς. Ἐὼ λέγειν ποσάκις ἤδη σου τὸν νεῶν σεσυλῆχασιν· οἱ δὲ καὶ αὐτῷ σοι τὰς χεῖρας Ὀλυμπίαςιν ἐπιβεβλήκασιν, καὶ σὺ δ' ὑψιβρεμέτης ὠκησας ἡ ἀναστῆσαι τοὺς κύνας ἢ τοὺς γείτονας ἐπικαλέσασθαι, ὡς βοηδρομήσαντες αὐτοὺς συλλάβοιεν ἐτι συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγὴν· ἀλλ' ὁ γενναῖος καὶ Γίγαντολέτωρ καὶ Τιτανοκράτωρ ἐκάθητο τοὺς πλοκάμους περιχειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, δεκάπηχυν κεραυνὸν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ. Ταῦτα τοῖνον, ὦ θαυμάσιε, πηνίκα παύσεται οὕτως ἀμελῶς παρορώμενα; ἢ πότε κολάσῃ τὴν τοσαύτην ἀδικίαν; πόσοι Φαέθοντες ἡ Δευκαλίωνες ἱκανοὶ πρὸς οὕτως ὑπέραντλον ὕβριν τοῦ βίου;

5. Ἴνα γὰρ τὰ κοινὰ ἐάσας τὰ μὰ εἶπω, τοσοῦτος Ἀθηναίων εἰς ὕψος ἄρας καὶ πλουσίους ἐκ πενεστάτων ἀπορήνας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πέντης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γυναιζομαι πρὸς αὐτῶν οὐδὲ προσκοιλέουσιν οἱ τέως ὑποκητήσαντες καὶ προσκυνοῦντες καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπηρηγμένοι, ἀλλ' ἦν που καὶ ὁδῷ βαδίζων ἐν τύχῳ τινὶ αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπὲρ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται μὴδὲ ἀναγνόντες, οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες ἐτέραν ἐκτρέπονται δυσάντητον καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα ὀφείσθαι ὑπολαμβάνοντες τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ σωτήρα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν γεγεννημένον.

6. Ὡστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐσχατιὰν τραπόμενος ἐναψάμενος διφθέραν ἐργάζομαι τὴν γῆν ὑπόμισθος δδολῶν τεττάρων, τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ δικέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδανεῖν, μηκέτι ὀφείσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἐξίαν εὐπράττοντας· ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτό γε. Ἦδὴ ποτὲ οὖν, ὦ Κρόνου καὶ Πέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον — ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι — καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν ἢ ἐκ τῆς Οἰτῆς ἐναυσάμενος μεγάλην ποιήσας τὴν

parabas, sublataque omni induciarum spe, bella cum iis gerebas, neque unquam otiosum erat fulmen; ægis concussa illis intentabatur, tonitru remugiebat, fulgur in morem velitaris pugnae usque et usque mittebatur; terræ autem motus ita frequenter fiebant, ut cribri agitationem plane referrent; nix acervatim ruebat, grandinem autem saxa diceret; et ut violentius elatiusque tecum loquar, imbres effusi et vehementes deferrebantur in terras; singula guttae fluvium æquabant. Quamobrem puncto temporis sub Deucalione tantum facium est naufragium, ut omnibus aqua obrutis unica modo superfuerit arcula ad Lycœum montem appulsa; veluti quendam generis humani fomitem servans, quo majora deinde scelera sobolescerent.

4. Ergo condighum pretium ob socordiam ab iis tulisti, cui nemo hodie rem sacram facit, nec coronam imponit, nisi forte unus aut alter quasi Olympiorum corollarium, idque qui tibi præstat, rem se haud sane pernecessariam facere existimat, sed veteri nescio cui instituto id dandum credit. Illi te, o deorum præstantissime, paulatim in Saturni locum redigent, omni te honore spoliantes. Mitto jam dicere quoties templum tuum expilat: quidam etiam manus tibi apud Olympiam sunt admoliti; et tu, quem ὑψιβρεμέτην (altitontanem) poetæ vocitant, ne ausus quidem es excitare comes vel vicinos advocare, qui e vestigio concurrentes comprehenderent sacrilegos, res suas etiamnum convasantes, ut in pedes se protinus darent. Sed tu, fortis bellator, et qui γίγαντολέτωρ et τιτανοκράτωρ (Gigantum et Titanum victor) prædicaris, sedebas, manu decumbitale fulmen sustinens, interea dum cincinnos aureos otiose tibi attondebant. Hæc igitur, o deus admirabilis, quando tandem dissimulare desines? quando erit ut tanta facinora ultum eas? quot orbis conflagrationes Phaethontæ, quot Deucalionæ diluvia satis esse queant, ut tam inexhausta hominum insolentia compescatur?

5. De me enim ut dicam, iis, quæ ad ceteros pertinent, omissis, postquam tot Athenienses exevi, divitesque ex pauperrimis reddidi, atque omnibus ea, quibus egebant, benigne largitus sum, seu, ut verius dicam, postquam acervatim, ut in amicos beneficus essem, opes effudi, atque ea re factum est, ut ad inopiam redactus sim: illi me prorsus ignorant, ac ne aspiciunt quidem, quum tamen antea me revererentur, adorarent et ex meo penderent nutu: quin etiam si forte cui ipsorum in via occurrat, si me vekuti eversum hominis jamdudum sepulti titulum, temporis diuturnitate collapsum, prætereunt, ne legentes quidem: alii autem quum longe me vident, in aliam deflectunt viam, rati quippe visuros se spectaculum aliquod occursu infastum atque aversandum, me, inquam, qui non ita pridem servator ipsis audiebam et beneficiorum auctor.

6. Tot itaque malis circumvallatus, in hunc remotum et desertum agrum concessi, et suspensio ex humeris rhenone terram colo, quatuor in diem obolis locata opera, cum ligone et hac solitudine philosophans. Hic enim hoc certe laboris mei videor præmium consequi, quod plerosque præter æquum et meritum fortunatos non sum visurus: id enim mihi nimis molestum. At nunc tandem aliquando, Saturni ac Rheæ fill, excutiens altissimum istam somnum ac νήδυμον [deposito difficillimum] (nam Epimenidem dormiendo vicisti), flatu denuo suscitans fulmen, aut ex Οἰτᾷ

φλόγα ἐπιδειξαίῳ τινὰ χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διὸς, εἰ μὴ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν περὶ σοῦ καὶ τῆς ἐκεῖ ταφῆς μυθολογούμενα.

7. ΖΕΥΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγὼς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπὲρ πινάρους ὁλος καὶ αὐχμῶν καὶ ὑποδιφθερός; σκάπτει δὲ οἷμαι ἐπικεκυφώς· λάλος ἀνθρωπος καὶ θρασύς. Ἡ που φιλόσοφος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῃς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου τὸν Κολλυταίαν; οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὄλας ἑκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς ἑορτάζειν εἰώθαμεν τὰ Διάσια.

ΖΕΥΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ δὲ οἱ τοσοῦτοι φίλοι; τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἄθλιος καὶ σκαπανεύς καὶ μισθωτός, ὡς ἴσκειν, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκελλαν.

8. ΕΡΜ. Οὐτως αἰεὶ εἰπεῖν, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν καὶ φιλανθρωπία καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἀπαντὰς ὄλκτος, ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἀνοία καὶ εὐθθεια καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων, θς οὐ συνίει κοράζει καὶ λύκοις χαρίζομενος, ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσοῦτων ὁ κακοδαίμων κειρόμενος τὸ ἥπαρ φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους φέτο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ· οἱ δὲ τὰ δὲ θυμώσαντες ἀκριδῶς καὶ περιτραγόντες, εἰ δὲ τις καὶ μυελὸς ἐνὶν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ὥροντο αὖτον αὐτὸν καὶ τὰς ῥίζας ὑποτεταγμένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι οὐδὲ προσβλέποντες — πόθεν γάρ; — ἢ ἐπικουρῶντες ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δίκελ- λίτης καὶ διφθερία, ὡς ὄρεας, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνῃς τὸ ἄστυ μισθοῦ γεωργεῖ μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται οὐδὲ τούνομα, εἰ Τίμων καλοῖτο, εἰδότες.

9. ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ οὐδὲ ἀμελητέος· εἰκότως γὰρ ἡγανάκτει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὁμοία ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κολάζειν ἐκεῖνους ἐπιληησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πύστατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς βίαις τὴν κνίσαν αὐτῶν ἔχω. Πλὴν ὑπ' ἀσχολίας τε καὶ θυροῦ πολλοῦ τῶν ἐπιπορευόντων καὶ βιαζομένων καὶ ἀρπαζόντων, ἔτι δὲ καὶ φόβου τοῦ παρὰ τῶν ἱεροσυλόντων — πολλοὶ γὰρ οὗτοι καὶ δυσφύλακτοι καὶ οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καταμύσαι ἡμῖν ἐφίπτοι — πολλὴν ἡδὴ χρόνον οὐδὲ ἀπέδειξα ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μάλιστα ἐξ οὗ φιλοσοφία καὶ λόγων ἱριδὲς ἐπεπόλασαν αὐτοῖς· μαχομένον γὰρ πρὸς ἀλλήλους καὶ κεκραγόντων οὐδὲ ἐπακούειν ἔστι τῶν εὐχῶν· ὥστε ἢ ἐπιδυστάμενον χρὴ τὰ ὅσα καθήσθαι ἢ ἐπιτριβῆναι πρὸς αὐτῶν, ἀρετὴν τινὰ καὶ ἀσώματα καὶ λήρους μεγάλην τῇ φωνῇ ξυνειρόντων. Διὰ ταῦτά τοι καὶ τοῦτον ἀμεληθῆναι ξυνέβη πρὸς ἡμῶν οὐ φαῦλον ὄντα.

10. Ὅμως δὲ τὸν Πλούτον, ὦ Ἑρμῇ, παραλαβὼν

accendens, ingenti edita flamma, irae aliquid fortis illius ad manu prompti Jovis exseras, nisi forte vera illa sunt, quae de te Cretes et de sepulcro tuo apud se sito fabulantur.

7. JUP. Quis hic est, Mercuri, qui ex Attica vociferatur ad radicem montis Hymetti, sordidatus plane et squalidus, et caprinis pellibus semiamictus? incurvus autem, opinor, fodit; homo garrulus atque audax. Haud dubie philosophus est; neque enim sermones de nobis adeo impios debilateras-set.

MER. Quid ais, o pater? tunc ut Timonem Colyttensem, Echekratidae filium, haud noris? hic ille est, qui nos toties sacris rite factis opipare accepit; ille recens dives; qui totas hecatombas mactabat; apud quem splendide solebamus agere Diasia.

JUP. Heu! quae istaec rerum conversio? illene pridem honestus, dives, quem tot amici colebant? Unde igitur eo miseriarum devenit, squalidus, infelix, et fessor mercede conductus, uti ex ligone conjicere est, quem ille adeo gravem in terram demittit?

8. MER. Sua illum, ut solent loqui, comitas perdidit atque humanitas, praeterea effusa in omnes inopes misericordia: vere autem ut dicam, stultitia et simplicitas, et imprudentia in admittendis amicis; qui non animadvertet corvis se et lupis gratificari; sed existimaret tot vultures jecur sibi assidue exedentes, amicos esse et sodales, qui aliqua in ipsum benevolentia permoti obsoniis ejus gauderent. Ii vero sedulo nudatis Timonis ossibus et circumrosis, ac medulla etiam, si qua inerat, probe et diligenter exsucta, aridum illum et ab radicibus imis excisum relinquentes abierunt, ne nocentes quidem amplius aut aspicientes (cur enim id facerent?) aut opem ferentes, vel aliquid vicissim largientes. Itaque ligone, uti vides, et rhenone instructus, urbe praepudore relicta, agrum mercede conductus colit, tot malis ad insaniam adactus, quod certos homines a se antea ditatos; praetereuntes superbissimae videat, ne hoc quidem tenentes, Timon necne dicatur.

9. JUP. Sane nobis talis vir haudquaquam contemnendus negligendusve est. Infelix enim jure indignabatur, si quidem eadem faciemus ac scelesti illi assentatores, virum talem negligentes, qui nobis tot caprarum, tot taurorum femora pinguisima in altaribus cremaverit; eorum certe nido-rem etiamnum in naribus habeo. Ceterum propter negotia, quibus districtus fui, ingentemque pejerantium turbam, et eorum qui per vim rapiunt; tum vero propter metum sacrilegorum (li enim bene multi sunt, et quos haud facile quis vitet, neque nobis connivendi spatium relinquunt), jam diu est ex quo in Atticam oculos non conjeci; maxime postquam philosophia et verbosae illae concertationes inter eos exortae sunt. Quum enim inter sese digladiantur perpetuoque vociferentur, non est ut quiaquam nostrum preces et vota hominum possit exaudire: quare vel obstructis auribus otiose sedendum est, aut ab iis molestia confici necesse, virtutem nescio quam, et incorporea, et meras nugas magna voce connectentibus. Hanc ipsam ob causam evenit, ut hic Timon, vir sane nequiquam contemnendus, a nobis usque adhuc fuerit neglectus.

10. Sed utut haec se habent, assumpto tecum Pluto abi,

ἀπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλούτος καὶ Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ καὶ μενέτωσαν ἀμφω παρὰ τῷ Τίμωνι μηδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, κἂν ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς αὐτὸν καὶ αὐθις μὲν σκέφομαι καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω· κατεαγμέναι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεστομωμέναι εἰσὶ δύο ἀκτῖνες αἱ μέγιστα, ὅποτε φιλοτιμότερον ἡκόντισα πρῶν ἐπὶ τὸν σοφιστὴν Ἀναξαγόραν, ὃς ἐπείθε τοὺς ἐμυλητάς μηδὲ ὅλως εἶναι τινὰς ἡμᾶς τοὺς θεοὺς. Ἄλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον, — ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν γαῖρα Περικλῆς — ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ Ἀνακτεῖον παρασκήψας ἐκείνῳ τε κατέφλεξε καὶ αὐτὸς ὀλίγου δεῖν συνεντρίβῃ περὶ τῇ πέτρᾳ. Πλὴν ἱκανῇ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτη τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα δρῶσιν.

11. EPM. Οἶον ἦν τὸ μέγα κεκραγέναι καὶ ὀχληρὸν εἶναι καὶ θρασύν. Οὐ τοῖς δικαιολογοῦσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐχομένοις τοῦτο χρήσιμον· ἰδοὺ γὰρ τοὶ αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐκ πενιστάτου καταστήσεται ὁ Τίμων βοήσας καὶ παρρησιασάμενος ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐπιστρέψας τὸν Δία· εἰ δὲ σωπῇ ἔσκαπτεν ἐπικεκυφώς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμελοῦμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπαλθοίμην, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Διὰ τί, ὦ ἀριστε Πλούτε, καὶ ταῦτα ἐμοῦ καλεῖσθαι;

12. ΠΛΟΥΤ. Ὅτι νῆ Δία ὕβριζεν εἰς ἐμὲ καὶ ἐξεφόρει καὶ ἐς πολλὰ κατεμέριζε καὶ ταῦτα πατρῶν αὐτῷ φίλον ὄντα, καὶ μονονουχὶ δικράνοις ἐξέωθε με τῆς οἰκίας καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορροπιοῦντες. Αὐθις οὖν ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κολαζῇ καὶ ἐταίραις παραδοθησόμενος; Ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς, τοὺς περιέψοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ περιπόθητος· οὗτοι δὲ οἱ λάροι τῇ πενίᾳ ξυνέστωσαν, ἣν προτιμώσιν ἡμῶν, καὶ διφθέραν παρ' αὐτῆς λαβόντες καὶ δίκελλαν ἀγαπάτωσαν ἄθλιοι τέτταρας ὁδολοῦς ἀποφέροντες, οἱ δεκατάλαντους δωρεὰς ἀμελητὶ προϊέμενοι.

13. ΖΕΥΣ. Οὐδὲν ἔτι τοιοῦτον ὁ Τίμων ἐργάσεται περὶ σέ· πάνυ γὰρ αὐτὸν ἡ δίκελλα πεπαιδαγωγῆκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀνάληγτός ἐστι τὴν ὀσφύν, ὥς χρῆν σὲ ἀντὶ τῆς πενίας προαιρεῖσθαι. Σὺ μόντοι πάνυ μεμψιμοῖρος εἶναι μοι δοκεῖς, ὃς νῦν μὲν τὸν Τίμωνα αἰτιᾷ, διότι σοι τὰς θύρας ἀναπετάσας ἤφειε περινοστεῖν ἐλευθέρως οὔτε ἀποκλείων οὔτε ζηλοτυπῶν· ἄλλοτε δὲ τούναντίον ἡγανάκτεες κατὰ τῶν πλουσίων κατακεκλεισθαι λέγων πρὸς αὐτῶν ὑπὸ μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημείων ἐπιβολαῖς, ὥς μηδὲ παρακύψαι σοι ἐς τὸ φῶς δυνατόν εἶναι. Ταῦτα γοῦν ἀπωδύρου πρὸς με ἀποπνίγεσθαι λέγων ἐν πολλῷ τῷ σκότῳ· καὶ διὰ τοῦτο ὥχρὸς ἡμῖν ἐφαίνου καὶ φροντίδος ἀνάπλευς, συνεσπακῶς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν λογισμῶν καὶ ἀποδράσεσθαι

Mercuri, ad illum quam ocissime. Adjungat sibi comitem Thesaurum Plutus; maneantque ambo apud Timonem, neque tam cito ex ejus aedibus concedant, licet vel maxime eos Timon, qua bonitate est, denuo emittat. De assentatoribus autem illis, qui se adeo immemores beneficiorum praeberunt, post video: eos plectere certum est, ubi fulmen recusum fuerit; radii enim ejus duo omnium maximi diffracti sunt et retusi, quum illud nuper vehementius paullo in Anaxagoram sophistam jacularer, qui discipulis suis persuadebat nos deos in rerum natura prorsus non existere; et ab illo quidem aberravi frustrato ictu (propterea namque manu tutatus eum est Pericles); fulmen autem in Castorum aedem quum praeter spem delatum esset, eam exussit; ipsum vero tantum non ad saxum comminutum est. Quanquam interim satis poenarum luent assentatores, si in re perquam ampla Timonem viderint.

11. MER. Quantam affert utilitatem magnis clamoribus rem agere, et molestum esse atque audacem! neque id modo causarum actoribus utile est, sed iis etiam, qui deos comprecantur. Vel hic Timon, quam repente dives ex pauperimo factus est! nimirum ingenti clamore vociferans et magna dicendi libertate in precibus usus, Jovem ad sese advertit denique: sin vero tacitus incurvusque fodisset, etiamnum neglectus foderet.

PLUT. At ego, Jupiter, ad ipsum non ibo.

JUP. Quid ita autem, optime Plute, me praesertim jubente?

12. PLUT. Quia per Jovem in me injurius erat, domo me extrudens ac frustulatim partiens, qui tamen ipsi paternus essem amicus; meque tantum non furca expellebat, et ut eos facere videmus, qui ignem manibus haerentem excutunt. Quid igitur? redeamne ad eum, parasitis, assentatoribus et meretriculis objiciendus? Ad illos, Jupiter, me, quaeso, mittas, qui benignitatis modum intelligant, qui me amplectantur, quibus pretiosus sim et desiderabilis: hi vero fatui cum Paupertate usque et usque versentur, quando illam me potiore ducunt, accepioque ab ea rhenone et ligone, miseri quatuor obolorum mercedula contenti vivant, qui decem talentorum munera sic neglectim abjiciunt.

13. JUP. Nihil tale posthac adversus te Timon faciet; a ligone probe perdoctus fuit te Paupertati antepone, nisi si lumbos forte sortitus est cuilibet dolori impenetrabiles. At tu mihi mirum in modum querulus videris, qui nunc Timonem accuses, quod tibi reclusis foribus hac illac vagari, prout libitum fuit, permisit, neque domi claudens, neque in te zelotypia ardens: olim vero adversus divites indignabaris, claudi te ab iis conquerens repagulis, clavibus et annulo impresso, ut ne oculis quidem obliquis lucem tibi fas esset aspicere. Haec igitur apud me lamentabaris, in tantis tenebris suffocari te diclitans: ac propterea nobis pallidus videbaris, curis perditus, digitosque contractos habebas ob frequentem computandi consuetudinem; quum et

ἀπειλῶν, εἰ καιροῦ λάβοιο, παρ' αὐτῶν· καὶ δῶκε, τὸ πρῶγμα ὑπέρδεινον ἐδόκει σοι, ἐν χαλκῷ ἢ στήρῳ τῷ θαλάμῳ καθάπερ τὴν Δανάην παρθενεύσθαι ὑπ' ἀκριβείας καὶ παμπονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῷ Τόκῳ καὶ τῷ Λογισμῷ.

14. Ἄτοπα γοῦν ποιεῖν ἐφασκας αὐτοὺς ἐρῶντας μὲν ἐς ὑπερβολὴν, ἐξὸν δὲ ἀπολαύειν οὐ τολμῶντας, οὐδὲ ἐπ' ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι κυρίους γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐγρηγορούτας, ἐς τὸ σημαῖον καὶ τὸν μοχλὸν ἀσκαρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπολαύειν οἰομένους οὐ τὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάτῃ κύναν μῆτε αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν μῆτε τῷ ἔπῳ πεινῶντι ἐπιτρέπουσαν. Καὶ προσέτι γε καὶ κατεγέλας αὐτῶν φειδομένων καὶ φυλαττόντων καὶ τὸ καινότητον αὐτοὺς ζηλοτυποῦντων, ἀγνοοῦντων δὲ ὡς κατάρματος οἰκίτης ἢ οἰκονόμος ἢ πεδότριψ ὑπεισῶν λαθραίως ἐμπαροινῆσει τὸν κακοδαίμονα καὶ ἀνέραστον δεσπότην πρὸς ἀμαυρόν τι καὶ μικρόστομον λυγνίδιον καὶ διψαλέον θρυαλλίδιον ἐπαγρυπνεῖν ἐσάσας τοῖς τόκοις. Πῶς οὖν οὐκ ἄδικοι ταῦτα, πάλαι μὲν ἐκεῖνα αἰτιῶσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι τὰ ἐναντία ἐπικαλεῖν;

15. ΠΛΟΥΤ. Καὶ μὴν εἰ γε τάληθές ἐξετάζεις, ἄμφοι σοι εὐλογα δόξω ποιεῖν· τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πᾶν τοῦτο ἀνεμείνον ἀμελὲς καὶ οὐκ εὐνοῖκον ὡς πρὸς ἐμὲ εἰκότως ἂν δοκοίη· τοὺς τε αὖ κατὰ κλειστον ἐν θύραις καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοῖς παρύτερος γενοίμην καὶ πιμελὴς καὶ ὑπέρρογχος ἐπιμελουμένους, οὔτε προσαπτομένους αὐτοὺς οὔτε ἐς τὸ φῶς προάγοντας, ὡς μηδὲ ὀφείλῃ πρὸς τινος, ἀνοήτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ ὑβριστάς, οὐδὲν ἀδικουντά με ὑπὸ τούτοις δεσμοῖς κατασῆποντας, οὐκ εἰδότας ὡς μετὰ μικρὸν ἀπῆσαν ἄλλῳ τινὶ τῶν εὐδαίμωνων με καταλιπόντας.

16. Οὐτ' οὐν ἐκείνους οὔτε τοὺς πᾶν προχεύουσιν εἰς ἐμὲ τούτους ἐπαινῶ, ἀλλὰ τοὺς, ὅπερ ἄριστόν ἐστι, μέτρον ἐπιθήσοντας τῷ πράγματι καὶ μῆτε ἀφεξομένους τὸ παράπαν μῆτε προσησμένους τὸ δῶν. Σκόπει γὰρ, ὦ Ζεῦ, πρὸς τοῦ Διὸς, εἰ τις νόμῳ γῆμας γυναῖκα νέαν καὶ καλὴν ἐπειτα μῆτε φυλάττοι μῆτε ζηλοτυποῖ τὸ παράπαν, ἀφίεις καὶ βαδίζειν ἐνθα ἂν ἐθέλοι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἀπάγοι μοιχευθησομένην ἀνοίγων τὰς θύρας καὶ μαστροπεύων καὶ πάντας ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἄρα ὁ τοιοῦτος ἐρᾶν δόξειεν ἂν; οὐ σύ γε, ὦ Ζεῦ, τοῦτο φαίης ἂν ἐρασθεὶς πολλάκις.

17. Εἰ δέ τις ἐμπάλιν ἐλευθέραν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν νόμῳ παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παιδῶν γυναικῶν, ὁ δὲ μῆτε αὐτὸς προσάπτειτο ἀχμαῖας καὶ καλῆς παρθένου μῆτε ἄλλῳ προσδλέπειν ἐπιτρέπει, ἄγονον δὲ καὶ στεῖραν κατακλείσας παρθενεῖοι, καὶ ταῦτα ἐρᾶν φάσκων καὶ ὁῦλος ὢν ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτετηχίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποδεδυκῶν, ἔσθ' ὅπως ὁ τοιοῦτος οὐ παρακαλεῖν δόξειεν ἂν, δέον παιδοποιεῖσθαι καὶ ἀπολαύειν τοῦ γάμου, καταμαραίνων εὐπρόσωπον

minitabar is te quandoque aufugiturum, si quam nancisci occasionem posses. Ad pauca ut redeam, gravissimum tibi videbatur, in ferreo aut aereo thalamo virginem custodiri velut alteram Danaen, et sub acribus et scelerosis paedagogis educari, Frenore et Ratiocinio.

14. Eos itaque plane ineptos esse dicebas, qui quum te misere amarent, possentque frui, non auderent tamen: neque amore suo secure uterentur, quibus id liberum esset, sed te pervigili custodia servarent, sigillum aut repagulum oculis haudquaquam demotis aspicientes; seque abunde potiri existimantes, non si fruerentur ipsi, sed omnibus fruendi facultatem si praeceptum irent; quod plane canem in praesepio faciliare videmus, qui nec ipse horileum attingat, nec equum esurientem sinat attingere. Insuper etiam irridebas eos, qui perpetuo parcerent, et custodirent, et (quod prodigii instar sit) in se ipsos zelotypi forent, ignorarent autem aclestissimum aliquem servulum aut dispensatorem aut furciferum, clanculum subeuntem in vino lascivire, interea dum herum inamabilem et diis iratis natum ad lucernam obscuram et exiguum habentem ellychnium pauloque instructam oleo usuris computandis sinat invigilare. Qui autem, o Plute, absurdum non sit, haec olim divitiis objecisse te, nunc vero plane contraria Timoni vitio vertere?

15. PLUT. Atqui si vera lubet inquirere, utrumque cum ratione videbor facere. Nam hujus quidem Timonis soluta licentia, mera negligentia, non benevolentia, ad me quod spectat, haberi debet: illos autem qui me clausum tot ostiis in tenebris detinerent, dantes operam, ut me crassiorum redderent et pinguiorem atque corpulentiorum aequo, neque ipsi me attingentes, neque in lucem producentes, ut ne a quoquam conspicerer, prorsus desipere et in me contumeliosos esse rebar, qui nihil peccantem computrescere juberent tot vinculis impeditum, nescientes interim post paulo se e vita decessuros, meque fortunatorum cuipiam relictos.

16. Itaque adeo neque illos restrictos laudem, neque eos cursus, qui me libentius contractant et insumunt, sed potius eos, qui, quod apprime in vita utile est, moderationem adhibeant, qui neque prorsus abstineant, neque omnino projiciant, et cuilibet obtrudant. Illud enim per Jovem vide, quaeso, Jupiter; si quis legitimis nuptiis formosulam aliquam uxorem in ipso aetatis flore duxerit, deinde neque domi custodiat, neque ullo zelotypiae sensu moveatur, noctu et interdum qua visum est ei vagari permittens, et cum obviis quibusque aetatum suam oblectare; aut ipse potius aliquo corrumpendam ab adulteris ducat, fores aperiens, prostituens et omnes ad eam convocans: talis, quaeso, vir uxorem amare videatur? Haud istud tu quidem dixeris, Jupiter, qui quid sit amor, re saepenumero expertus es.

17. Si quis contra uxorem lege domum duxerit ad procreandos liberos ingenuos, florentem autem puellam neque attingat ipse, neque alium quenquam ad illam oculos adjicere sinat; domi autem conclusam custodiat virginem, nullam ex ea prolem suscipiens, ejus tamen amore flagrare se diclitans, idque indicans vultus colore, macrescente in dies et horas corpore, concavis et introrsum recedentibus oculis; an non ejusmodi vir pro cerrito circumferri debeat, qui quasi Cereri sacerdotem per totam vitam nutriens, tam venustam tam-

οὕτω καὶ ἐπέραστον κόρην καθάπερ ἱέραϊαν τῇ Θεομορφῷ τρέφων διὰ παντὸς τοῦ βίου· Ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ πρὸς ἐνίων μὲν ἀτίμως λακτιζόμενος καὶ λαφυσσόμενος καὶ ἐξαντλούμενος, ὅπ' ἐνίων δὲ ὥσπερ στιγματίας δραπέτης πεπεδημένος.

18. ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἀγανακτεῖς κατ' αὐτῶν; διδόασι γὰρ ἄμφω καλὴν τὴν δίκην οἱ μὲν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἀποτοὶ καὶ ἀγευστοὶ καὶ ξηροὶ τὸ στόμα, ἐπικεχνηνότες μόνον τῷ χρυσίῳ, οἱ δὲ καθάπερ ὁ Φινεὺς ἀπὸ τῆς φάρυγγος τὴν τροφὴν ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἀφαιρούμενος. Ἄλλ' ἄπιθ' ἤδη σωφρονεστέρω παρὰ πολὺ τῷ Τίμῳ ἐντευζόμενος.

ΠΑΟΥΤ. Ἐκείνος γάρ ποτε παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου, πρὶν ὅλως εἰσρυῆναι με, κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλούμενος τὴν ἐπιβροχὴν, μὴ ὑπέραντλος εἰσευσῶν ἐπικλύσω αὐτόν; ὥστε ἐς τὸν τῶν Δαναΐδων πῖθον ὕδροφορήσειν μοι δοκῶ καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τοῦ κύτους μὴ στέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθισσόμενου τοῦ ἐπιβρέοντος· οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἐκχυσιν κεχρηνὸς τοῦ πῖθου καὶ ἀκόλυτος ἡ ἐξόδος.

19. ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμφράζεται τὸ κεχρηνὸς τοῦτο καὶ ἐς τὸ ἀπαξ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεῖ σου βραδίως εὐρήσει τὴν διφθέραν αὐθις καὶ τὴν δίκελλαν ἐν τῇ τρυγί τοῦ πῖθου. Ἄλλ' ἄπιτε ἤδη καὶ πλουτίζετε αὐτόν· σὺ δὲ μέμνησο, ὦ Ἑρμῇ, ἀπανίων πρὸς ἡμᾶς ἄγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τῆς Αἰτίας, ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντες ἐπισκευάσωσιν· ὥς ἤδη γε τεθηγμένον αὐτοῦ δεησόμεθα.

20. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Πλοῦτε. Τί τοῦτο; ὑποσχάσεις; ἐλελήθεις με, ὦ γεννάδα, οὐ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ γυλὸς ὢν.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκ αἶε τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, ἀλλ' ὁπότεν μὲν ἀπῶ παρὰ τινα πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδὺς εἰμι καὶ γυλὸς ἀμφοτέροις, ὥς μόλις τελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα, προγηράσαντος ἐνίστε τοῦ περιμέοντος, ὁπότεν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δέη, πτηνὸν ὄφει, πολὺ τῶν ὀνείρων ὠκύτερον· ἅμα γοῦν ἔπесεν ἡ ὕσπληγξ, κάγω ἤδη ἀνακηρύττομαι νενικηκώς, ὑπερπηδῆσας τὸ στάδιον οὐδὲ ἰδόντων ἐνίστε τῶν θεατῶν.

ΕΡΜ. Οὐκ ἀληθῆ ταῦτα φής· ἐγὼ δέ τοι πολλοὺς ἀν εἰπεῖν ἔχοιμι σοι χθές μὲν οὐδὲ ὀβολόν, ὥστε πρίασθαι βρόχον, ἐσχληκός, ἄφνω δὲ τήμερον πλουσίους καὶ πολυτελεῖς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς οὐδὲ κἂν ὄνος ὑπῆρξε πώποτε· καὶ ὅμως πορφυροὶ καὶ χρυσόχειρες περιέρχονται οὐδ' αὐτοὶ πιστεύοντες σῆμαι ὅτι μὴ ὄνυχρ πλουτοῦσιν.

21. ΠΑΟΥΤ. Ἐταροῖον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ οὐχὶ τοῖς ἑμῶν ποσὶ βαδίζω τότε, οὐδὲ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλοῦτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτοὺς ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόωρος καὶ αὐτὸς ὢν· ὀνχοὶ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι. Ἐπειδὴν τοίνυν μετοικισθῆναι δέη με παρ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ἐς δέλτον ἐμβάλοντας με καὶ καταπικηνάμενοι ἐπιμελῶς φορηδὸν ἀράμενοι μετακομί-

que amabilem puellam deflorescere absque omni veneris usu sineret, quum contra liberos ex ea tollere et conjugio frui deberet? Hæc ipsa ego indignor, dum quidam me calcibus ignominiose quatunt, luxuriaque sua effundunt atque exhauriunt, a nonnullis autem velut fugitivus aliquis notis compunctus vincior.

18. JUP. Quid, quæso, illis succenses? utrique enim pulchras pœnas dant: veluti Tantalus aliquis, ore sicco ac jejuno perstant, ad auri modo aspectum rictu diducto hiantes: illi autem sibi, itidem ut Phineus, cibum ex ipais faucibus ab Harpyiis eripi vident. Sed jam abi: nam Timonem multo impensius quam antea sapere deprehendes.

PLUT. Quid autem? an is aliquando desinet consulto, veluti ex perforato cophino, exhaurire me, priusquam totus influxero, veluti prævenire studens nimiarum opum influxum, ne copiosior incidens ipsum inundem? Quare videor mihi aquam in Danaidum dolium congesturus et frustra infusus, quum vas ingruat, et id quod ingeratur, jam jamque sit effluxurum, priusquam influxerit: adeo latus est ad effluxum liquoris hiatus dolii ac facilis exitus.

19. JUP. Proinde rimam istam et perpetuo fluentem fissuram nisi obstruxerit, in facie dolii rhenonem una cum ligone reperiet facile, postquam tu cito effusus fueris. Sed jam aliquando abite, atque hominem ditare. At heus tu, Mercuri, revertens curato adductos tecum ex Ætna Cyclopas, qui mihi fulmen exacuant ac reficiant; eo enim hene acuto nobis jam erit opus.

20. MER. Pergamus, Plute. Quid hoc autem? claudicas? Ignorabam, o bone, esse te non modo cæcum, sed claudum etiam.

PLUT. Id mihi non semper usu venit: sed quum ab Jove ad quempiam mitor, nescio quomodo repente tardus fio et utroque crure claudus, ita ut vix atque ægre itineris finem attingam, quum is jam, ad quem missus fueram, senio confectus plerumque jacet. At si quando discedendum sit, tum vero me alatum dicas, ipsis somniis citiorem. Itaque ubi primum cecidit circi repagulum, jam me victorem proclamat præco, qui stadium tanta pernicitate percurrerim, ut aliquando spectatores ipsi oculis me currentem sequi non potuerint.

MER. Minus vere istæc, Plute, dicis: nam multos ego memorare possum, qui, quum heri ne obolum quidem haberent, qui sibi pararent laqueum, hodie repente divites existunt, sumtus ingentes faciunt, et bigis albis vehuntur, quibus ne assellus quidem unquam domi fuit; et tamen purpura aureisque annulis fulgentes incedunt, qui, ut opinor, nondum satis sibi persuadere possunt, suas illas opes somnium non esse.

21. PLUT. Istuc quod dicis, Mercuri, longe diversum est; nec tunc meis me pedibus porto, neque me tunc Jupiter, sed Pluto ad eos mittit, utpote qui πλουτοδότης (opum largitor) et ipse sit et splendorum munerum dator, quod et suo ipsius nomine satis indicat. Itaque quum mihi ab alio ad alium migrandum est, me in tabulas testamentarias conjiciunt, ac diligenter obsiguanes domo me bajui-

ζῶσι· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐν σκοτεινῷ που τῆς οἰκίας
πράσσεται ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιᾷ τῇ θόνῃ σκεπόμενος,
περιμάχῃτος ταῖς γαλαῖς, ἐμὲ δὲ οἱ ἐπελπίσαντες ἐν τῇ
ἀγορᾷ περιμένουσι κεχρησμένους ὥσπερ τὴν χελιδόνα προσ-
πετομένην· τετριγότες οἱ νεοττοί.

22. Ἐπειδὴν δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρήθη καὶ τὸ λίνον
ἐνηρηθῇ καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ καὶ ἀνακηρυχθῇ μοι ὁ
κατὸς δεσπότης ἦτοι συγγενὴς τις ἡ κόλαξ ἡ καταπύ-
γων οὐαέτης ἐκ παιδικῶν τίμιος, ὑπεξυρμένος ἐτι τὴν
γνῶθον, ἀντὶ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν ἡδονῶν, ἀς
ἦν ἔσχατος ὢν ὑπερέτησεν αὐτῷ, μέγα τὸ μίσθωμα
ὁ γενναῖος ἀπολαδὼν, ἐκεῖνος μὲν, ὅστις ἂν ἢ ποτε,
ἀρπασάμενός με αὐτῇ δέλτῳ θεῖ φέρων ἀντὶ τοῦ τέως
Πυρρίου ἢ Δρόμωνος ἢ Τιβίου Μεγακλῆς ἢ Μεγάδαρος
ἢ Πρώταρχος μετονομασθεὶς, τοὺς μάτην κεχρησμένους
ἐκείνους ἐς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν ἀληθῆς
ἔχοντας τὸ πένθος, οἷος αὐτοὺς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ τῆς
στῆτης διέφυγεν οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπῶν.

23. Ὁ δὲ ἐμπεσὼν ἀδρόως εἰς ἐμὲ ἀπειρόκαλος
καὶ παχύδερμος ἄνθρωπος, ἐτι τὴν πέδην πεφρικῶς
καὶ εἰ παριῶν ἄλλος μαστιγίζει τις, ὀρθιον ἐφιστάς τὸ
ὅς καὶ τὸν μυλῶνα ὥσπερ τὸ Ἀνάκτορον προσκυνῶν
οὐκέτι φορητὸς ἐστὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοὺς τε
ἐλευθέρους ὑβρίζει καὶ τοὺς δομοδούλους μαστιγοῖ ἀπο-
πειρώμενος· εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἔξεστιν, ὅχρι ἂν
ἢ ἐς κορινθίων τι ἐμπεσὼν ἢ ἵπποτροφίας ἐπιθυμήσας
ἢ κόλαξι παραδοὺς ἑαυτὸν ὀμνύουσιν, ἢ μὴν εὐμορ-
πτον μὲν Νιρέως εἶναι αὐτὸν, εὐγενέστερον δὲ τοῦ Κέ-
κροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ τοῦ Ὀδυσσεως,
κλαυσιώτερον δὲ συνάμα Κροίσων ἑκααίδεκα, ἐν ἀκαρεῖ
τοῦ χρόνου ἄθλιος ἐχέη τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν
ἐπιρριπνῶν καὶ ἀρπαγῶν καὶ πανουργιῶν συνελεγμένα.

24. EPM. Αὐτὰ που σχεδὸν φῆς τὰ γινόμενα· ὁπό-
ταν δ' οὖν αὐτόπους βαδίῃς, πῶς οὕτω τυφλὸς ὢν
εὐρίσκεαι τὴν ὁδόν; ἢ πῶς διαγιγνώσκεις ἐφ' οὗς ἂν σε
ὁ Ζεὺς ἀποστείλῃ κρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΑΟΥΤ. Οἷσι γὰρ εὐρίσκειαι με ὁτινὲς εἰσι; μὰ τὸν
Δία οὐ πάντ'· οὐ γὰρ ἂν Ἀριστείδην καταλιπὼν Ἰππονί-
κῳ καὶ Καλλιᾷ προσήειν καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἀθηναίων
οὐδὲ ὁβολοῦ ἀξίους.

EPM. Πλὴν ἀλλὰ τί πράττεας καταπεμφθεὶς;

ΠΑΟΥΤ. Ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι περὶ σπυρίων,
ἔρι ἂν λάθῃ τινὲς ἐμπεσόν· ὁ δὲ, ὅστις ἂν πρῶτός μοι
περτύγῃ, ἀπαγωγὴν παρ' αὐτὸν ἔχει, σὲ τὸν Ἑρμῆν
ἐκ τῷ παραλόγῳ τοῦ κέρδους προσκυνῶν.

25. EPM. Οὐκοῦν ἐξηπάττειται ὁ Ζεὺς οἰόμενός σε
κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν πλουτίζειν ὅσους ἂν οἴηται τοῦ
πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΑΟΥΤ. Καὶ μάλα δικαίως, ὦγαθέ, ὅς γε τυφλὸν
ὅσα εἶδος ἐπεμπεύει ἀναζητήσοντα δυσεύρετον οὕτω
γρῆμα καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκλειποῖς ἐκ τοῦ βίου, ὅπερ
οὐδ' ὁ Λυγκεὺς ἂν ἐξεύροι βραδύς, ἀμαυρὸν οὕτω καὶ
μακρὸν ἐν. Τοιγαροῦν ἀτε τῶν μὲν ἀγαθῶν ὀλίγων ὄντων,
πονηρῶν δὲ πλεόντων ἐν ταῖς πόλεσι τὸ πᾶν ἐπεχόν-

lorum opera efferunt; interea mortuus in obscuro aliquo
ædium loco jacet, detricto linteo oblectis genibus, dum circa
ipsi decertant feles ejus cadaver attingere gestientes; me
vero ii, qui jam diu speraverant, ad forum itidem ut hi-
rundinem advolantem pulli stridentes, ore hiant exspe-
cant.

22. Ubi autem sublatum est sigillum, et lineum testa-
menti vinculum incisum est, tabulæque apertæ, ac novus
dominus meus declaratus est, cognatus aliquis, aut assen-
tator, aut servulus denique, qui ad obsequium venerunt
præsto erat, et ea gratia ceteris prælatus omnibus, rasa
etiamnum mala; magnum pretium ferens ille præstantissi-
mus tam multiplicium voluptatum, quas hero attulit, dum
se, jam exoletus, ei ad omnia obsequiose permittebat. Is
igitur, quisquis tandem est, me cum testamenti tabulis ar-
ripiens, curriculo domum contendit, mutato repente no-
mine, ut qui antea Byrria, vel Dromo, aut, si mavis,
Tibius vocabatur, deinceps Megacles, Protarchus, aut Me-
gabyzus dicatur: illos incassum hiantes et inter se aspicien-
tes relinquens, jam dolore non ficto lugentes, qui tantum
thynum ex intimo sagæna recessu elapsam amiserint,
esca plurima inutiliter consumpta.

23. In me igitur irruens talis vir, omnis honesti impe-
ritus, stolidus; qui pedicas etiamnum exhorrescit, et, si
quis temere præteriens loris increpuerit, arrectis auribus
repente resistit, pistrinum autem veluti templum adorat,
talis, inquam, vir, iis, quibuscum versatur, non amplius
tolerabilis, sed et in homines liberos contumeliosus est,
et conservos suos flagellis urit, quasi experiundi gratia,
num id sibi quoque liceat; usque adeo donec meretricu-
lam aliquam nactus, vel equorum alendorum studio insa-
niens, aut assentatoribus sese totum dedens, dejerantibus
formosiores ipsum Nireo esse, Cécrope aut Codro nobi-
liorem, Ulysse prudentiorem, sedecim simul una Cræsis
ditiores; puncto temporis ea effundat infelix, quæ unciatim
ex multis perjuriis, rapinis ac fraudibus erant parta.

24. MER. Id ferme, quod res est, dicis. Quum vero tuis
ipsius pedibus uteris, qui, quæso, tanta in te quum sit
cæcitas, viam tamen invenis? aut qui tandem dijudicas, ad
quos te miserit Jupiter, divitiis illos esse dignos deputans?

PLUT. Credis videlicet invenire me, quinam illi sint?
minime vero, per Jovem: neque enim rejecto Aristide ad
Hipponicum me aut Calliam contulisses, multosque alios
ex Atheusiensibus, homines vix obolares.

MER. Ceterum ab Jove missus quid facis?

PLUT. Sursum deorsum vagor perambulans, donec im-
prudens in quempiam incidam; is autem, qui me cumque
primus obvium habuerit, abductum domi servat, te, Mer-
curi, ob lucrum adeo inasperatum venerans.

25. MER. Deceptus ergo est Jupiter, eos a te ditari de
suo decreto existimans, quos ipse opibus dignos judicarat?

PLUT. Neque vero injuria, o bone; qui quidem me cæ-
cum esse sciens, eos quesitum mittebat, rem, ut vides,
quam non sine summo labore quis reperiat, quæque jam
pridem inter homines defecit; illam ne Lynceus quidem facile
reperiat, quum adeo sit evanida et oxilis. Itaque quum boni
perquam pauci sint, pravi autem homines et scelerati in

των, ῥῆον ἐς τοὺς τοιούτους ἐμπίπτω περιῶν κατ' σα-
γηνεύομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴτα πῶς, ἐπειδὴν καταλίπης αὐτοὺς, ῥα-
δίως φεύγεις οὐκ εἰδὼς τὴν ὁδόν;

ΠΛΟΥΤ. Ὁξυδερκής τότε πως καὶ ἀρτίπους γί-
γνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς.

26. ΕΡΜ. Ἐτι δὴ μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριναι, πῶς
τυρλὸς ὢν, εἰρήσεται γάρ, καὶ προσέτι ὠχρὸς καὶ βα-
ρὺς ἐκ τοῖν σκελοῖν τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε
πάντας ἀποβλέπειν εἰς σέ, καὶ τυχόντας μὲν εὐδαιμο-
νεῖν οἰεσθαι, εἰ δὲ ἀποτύχοιεν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας;
οἶδα γοῦν τινὰς οὐκ ὀλίγους αὐτῶν οὕτω σου δυσέρωτας
ὄντας, ὥστε καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον φέροντες ἐβρίψαν
αὐτοὺς καὶ πετρῶν κατ' ἡλιβάτων ὑπερορᾶσθαι νομίζον-
τες ὑπὸ σοῦ, ὅτιπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτούς.
Πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν εὖ οἶδα ὅτι δημολογήσεις, εἰ τι
ξυνίης σαυτοῦ, κορυβαντιᾶν αὐτοὺς ἐρωμένῳ τοιοῦτῳ
ἐπιμεμηνότας.

27. ΠΛΟΥΤ. Οἷα γὰρ τοιοῦτον, οἷός εἰμι, ὁρᾶ-
σθαι αὐτοῖς, χυλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ὅσα ἄλλα μοι πρόσσε-
στιν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Πλοῦτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐ-
τοὶ πάντες εἰσὶν;

ΠΛΟΥΤ. Οὐ τυφλοὶ, ὦ ἀριστε, ἀλλ' ἡ ἀγνοία καὶ
ἡ ἀπάτη, αἵ περ νῦν κατέχουσι τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν
αὐτούς· ἐτι δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς μὴ παντάπασιν ἀμορφος
εἶην, προσωπεῖόν τι ἐρασιμώτατον περιθέμενος, διά-
χρυσον καὶ λιθοκόλλητον, καὶ ποικίλα ἐνδὺς ἐντυγχάνω
αὐτοῖς· οἱ δὲ αὐτοπρόσωπον οἰόμενοι ὁρᾶν τὸ κάλλος
ἐρῶσι καὶ ἀπολλύνται μὴ ἐντυγχάνοντες. Ὡς εἰ γέ
τις αὐτοῖς θλον ἀπογομνῶσας ἐπέδειξέ με, ὅτλην ὡς
κατεγίγνωσκον ἂν αὐτῶν ἀμβλυώττοντες τὰ τηλικαῦτα
καὶ ἐρῶντες ἀνεράστῳ καὶ ἀμόρφῳ πραγμάτων.

28. ΕΡΜ. Τί οὖν ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν
γενόμενοι καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι ἐτι ἐξα-
πατῶνται, καὶ ἦν τις ἀφαιρῇται αὐτοὺς, θάττον ἂν
τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοιντο; οὐ γὰρ δὴ καὶ
τότε ἀγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς ὡς ἐπύχριστος ἢ εὐμορφία
εἶστιν, ἐνδοθεν τὰ πάντα ὁρῶντας.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ὀλίγα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι
συναγωνίζεται.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΠΛΟΥΤ. Ἐπειδὴν τις ἐντυχὼν τὸ πρῶτον ἀναπα-
τάσας τὴν θύραν εἰσδέχεται με, συμπαρεισέρχεται
μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τυφὸς καὶ ἡ ἀνοία καὶ ἡ μεγαλαυχία
καὶ μαλακία καὶ ὕβρις καὶ ἀπάτη καὶ ἄλλ' ἅττα μυρία·
ὑπὸ δὴ τούτων ἀπάντων καταληφθεὶς τὴν ψυχὴν θαυ-
μάζει τε τὰ οὐ θαυμαστά καὶ ὀρέγεται τῶν φευκτῶν
καὶ μὲν τὸν πάντων ἐκείνων πατέρα τῶν εἰσληλυθότων
κακῶν τέθηπε δορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάντα
πρότερον πάθαι ἂν ἔμε πρόσθαι ὑπομείνειεν ἂν.

29. ΕΡΜ. Ὡς δὲ λείος εἶ, ὦ Πλοῦτε, καὶ ὀλισθηρὸς
καὶ δυσκάτοχος καὶ διαφευκτικὸς, οὐδεμίαν ἀντιλαβὴν
παρεχόμενος βεβαίαν, ἀλλ' ὅσπερ αἱ ἐγγελεῖς ἢ οἱ

urbibus omnia teneant, facilius in hos quam in illos, dum
hac illac vagor, incido, et eorum retibus impeditus hæreo.

MER. At vero quum illos relinquis, quo pacto tam facile
aufugis, qui viam non noris?

PLUT. Ad solam fugiendi occasionem oculi mihi ac
pedes vigent.

26. MER. Hoc mihi quoque responde; qui tandem fiat,
ut, quum cæcus sis, insuper etiam (neque enim vera libet
reticere) pallidus, et cruribus gravior, tot amatores habeas,
ut omnes omnino homines unum te aspiciant; sique potiri
te licuerit, beatos se existiment; sin minus, vitam sibi
abjudicent. Novi enim permultos, qui te ita misere ama-
runt, ut se præcipites piscosa per æquora saltu sublimi e
scopulo dederint, existimantes a te contemni, quod ipsos ne
primo quidem congressu aspicere voluisses. Ceterum tute
ipse confleberis, opinor, si modo te nosti, insanire istos,
qui talem amatum tam vehementi tamque perditio amore
prosequantur.

27. PLUT. Censes nimirum, enim me ipsis videri qualis
sum, claudum videlicet, cæcum, et quæ alia in me sunt vitia?

MER. Qui, quæso, Plute, nisi et ipsi cæci sunt omnes?

PLUT. Haud ita est, o bone; sed ignorantia et error,
quæ nunc omnia invaserunt, caliginem ipsis objicunt. Adde
quod ipse quoque, ne prorsus deformis videar, aptata mihi
persona perquam amabili, inaurata gemmisque distincta,
insuper varia veste ornatus, iis me offero: illi autem, qui
credant videre se non personatam aliquam pulchritudinem,
sed in ipso vultu efflorescentem, amore inardescunt, ac,
nisi potiantur, præ doloris impatientia sese ipsi perditum
eunt. Sane si quis me penitus nudatum iis ostenderet,
damnarent ipsi sese, qui tantopere cæcutirent, et res prorsus
inamabiles et invenustas peterent tam studiose.

28. MER. Quid quod, postquam jam divites facti sunt,
ac sibi personam aptavere, adhuc falluntur? atque adeo
nonnulli capite libentius careant quam persona, si quis hanc
illis eripere postulet? Neque enim cuiquam credibile sit,
ipsos etiam tum, quum omnia introrsus videant, ignorare
totam illam pulchritudinem fucata esse.

PLUT. Plurima sunt, o Mercuri, quæ me in hoc quoque
adjuvant.

MER. Quænam illa?

PLUT. Quum aliquis primum mecum congressus apertis
foribus me admittit, ingreditur una mecum, eo non animad-
vertente, Arrogantia, Dementia, Jactantia, Mollities, In-
solentia, Fraus, aliaque sexcenta: quæ ubi cuncta hominis
animum invaserunt, ibi tum quæ miranda non sunt mira-
tur, et quæ fugienda, appetit; me autem tot malorum, quæ
ingressa sunt, parentem snspicit, illorum ciuctum satellitio;
cruciatus denique quoslibet patiaturs facilius, quam me ab-
jicere sustinuerit.

29. MER. Quam vero lævis es et lubricus, Plute, quam-
que ægre retineris; facile autem fugis, ansam nullam, quæ
firma sit, præbens; sed veluti anguillæ, aut angues, inter

ἡφεις διὰ τῶν δακτύλων δραπετεύεις οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ Πενία δ' ἐμπαλιν ἐξώδης τε καὶ εὐλαβῆς καὶ μυρία τὰ ἀγκίστρα ἐκπεφυκότες ἐξ ἄπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, ὥς πλησιάζαντας εὐθὺς ἔχεσθαι καὶ μὴ ἔχειν βράδιως ἀπολυθῆναι. Ἀλλὰ μεταξύ φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα ἤδη οὐ μικρὸν διέλαθε.

ΠΛΟΥΤ. Τὸ ποῖον;

ΕΡΜ. Ὅτι τὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὐπερ ἴδει μάστιγα.

30. ΠΛΟΥΤ. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· ἐν τῇ γῇ αὐτὸν αἰεὶ καταλείπων ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς ἐπισκῆψας ἔνδον μένειν ἐπικλεισάμενον τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μηδενί, ἢν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐπιβαίνομεν ἤδη τῆς Ἀττικῆς καὶ μοι ἔπου ἐχόμενος τῆς χλαμύδος, ἄχρι ἂν πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀφίκωμαι.

ΠΛΟΥΤ. Εὖ ποιεῖς, ὦ Ἑρμῇ, χειραγωγῶν· ἐπεὶ ἦν γε ἀπολίπης με, Ὑπερβόλῃ τάχα ἢ Κλέωνι ἐμπεσοῦμαι περινοστών. Ἀλλὰ τίς ὁ φόφος οὗτός ἐστι καθάπερ σιδήρου πρὸς λίθον.

31. ΕΡΜ. Ὁ Τίμων οὐτοσί σκάπτει πλησίον ὀρεῶν καὶ ὑπολίθον γῆδιον. Παπαί, καὶ ἡ Πενία πάρεστι καὶ ὁ Πόνος ἐκείνος, ἡ Καρτερία τε καὶ ἡ Σοφία καὶ ἡ Ἀνδρεία καὶ ὁ τοιοῦτος ἔχλος τῶν ὑπὸ τῷ Λιμῷ ταττομένων ἀπάντων, πολὺ ἀμείνους τῶν σὺν δορυφόρων.

ΠΛΟΥΤ. Τί οὖν οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ Ἑρμῇ, τὴν ταχίστην; οὐ γὰρ ἂν τι ἡμεῖς δρᾶσαιμεν ἀξιόλογον πρὸς ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχημένον.

ΕΡΜ. Ἄλλως ἔδοξε τῷ Δίῃ· μὴ ἀποδεικνύμεν οὖν.

32. ΠΕΝ. Ποῖ τοῦτον ἀπάγεις, ὦ Ἀργεῖφοντα, χειραγωγῶν;

ΕΡΜ. Ἐπὶ τούτῳ τὸν Τίμωνα ἐπέμψθημεν ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΕΝ. Νῦν ὁ Πλοῦτος ἐπὶ Τίμωνα, ὁπότε αὐτὸν ἐγὼ κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τῆς Τρυφῆς παραλαβοῦσα, τουτοισί παραδοῦσα, τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἀξίον ἀπέδειξα; οὕτως ἄρα εὐκαταφρόνητος ἡμῖν ἡ Πενία δοκῶ καὶ εὐαδίκητος, ὥσθ' ὁ μόνον κτῆμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθαι με, ἀκριβῶς πρὸς ἀρετὴν ἐξειργασμένον, ἐν αὐθις ὁ Πλοῦτος παραλαβὼν αὐτὸν Ὑβρεὶ καὶ Τύφῳ ἐγχειρίσας ὅμοιον τῷ πάλαι, μαλθακὸν καὶ ἀγεννῆ καὶ ἀνόητον ἀποφῆνας ἀποδοῦ πάλιν ἡμεῖς ῥάκος ἤδη γεγεννημένον;

ΕΡΜ. Ἐδοξε ταῦτα, ὦ Πενία, τῷ Δίῃ.

33. ΠΕΝ. Ἀπέρχομαι· καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Πόνε καὶ Σοφία καὶ οἱ λοιποί, ἀκολουθεῖτέ μοι. Οὗτος δὲ τάχα εἴσεται ὅταν με οὖσαν ἀπολείψει, ἀγαθὴν συνεργὸν καὶ διδάσκαλον τῶν ἀρίστων, ἥ συνὼν ὑγιεινὸς μὲν τὸ σῶμα, ἐρρωμένος δὲ τὴν γνώμην διετέλεσεν, ἀνδρὸς βίον ζῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδλέπων, τὰ δὲ περιττὰ καὶ πολλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότρια ὑπολαμβάνων.

ΕΡΜ. Ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ προσώμεν αὐτῷ.

34. ΤΙΜ. Τίνες ἐστέ, ὦ κατάρτατοι; ἢ τί βουλόμενοι δεῦρο ἤκατε ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνο-

digitos nescio quo pacto elaberis; at contra viscosa ac tenax Paupertas est, facilem ansam præbens, et infinitos uncōs ex omnibus corporis partibus exsertos habet, ita ut, qui ad eam accesserint, continuo arripiantur, nec se facile effugere queant. Verum interea dum sermones nugando cædimus, rem haud negligendam obliiti sumus.

PLUT. Quam?

MER. Thesaurum non adduximus, quo tamen vel maxime nobis opus erat.

30. PLUT. Hac quidem causa animo offeso esto. Eum enim semper sub terra relinquo, quum ad vos ascendo, imperans domi ut maneat foribus occlusis, neve cuiquam aperiat, ni me clamantem audierit.

MER. Sed jam Atticos fines ingrediamur; tu vero sequere hac prehensum me chlamyde tenens, donec ad extremos limites pervenero.

PLUT. Recte sane, o Mercuri, quod mihi cæco viam præis; sin me deceras, fortasse in Hyperbolon aliquem aut Cleonem oberrans incidam. Sed quis hic sonus, quasi si ferrum ad saxum allidatur?

31. MER. Hic Timon videlicet montanum ac saxosum agellum fodit. Papæ! et Paupertas adest, et ille Labor, tum etiam Tolerantia, et Sapientia, nec non Fortitudo, et totum illud agmen, quod secum sub signis habere solet Fames; multo haud dubie animosiores sunt tuis illis satellitibus.

PLUT. Quid igitur causæ sit, quin hinc quam ocissime fugiamus? neque enim est ut quidquam a nobis memorabile geratur cum eo viro, qui tanto instructus exercitu sit.

MER. Jovi aliter visum est; quare strenui simus.

32. PAUP. Cæcum istum, o Argiphonta Mercuri, quoniam abducis?

MER. Nos ad hunc Timonem legavit Jupiter.

PAUP. Quid? nunc ad Timonem Plutus mittitur, quando ego, pessime a Luxu habitum quum accepissem, his, quos vides, Mercuri, Sapientiæ et Labori tradens virum fortem et quantivis pretii effeci? Itane vobis idonea Paupertas visa est, in qua sic illudatis, ut quem unum mihi habebam, eripere postuletis, postquam ad virtutem probe factus est, ut illum Plutus denuo acceptum Contumeliæ et Arrogantiæ tradens, qualis olim fuit, talem eum efficiat, mollem scilicet, ignavum et stolidum; mihi denique illum reddat, ubi nullius pretii fuerit et detricto panno haud melior?

MER. Jovi sic visum est, o Paupertas.

33. PAUP. Abeo igitur: vosque adeo, Labor, Sapientia, vosque ceteri, qui mecum aderatis, sequimini. Næ iste posterius sentiet, qualem me reliquerit, optimam nempe operis consortem, et quæ ipsam ad præstantissima quæque erudierim; me, inquam, quacum degens tum salubri corpore, tum animo vegetus fuit, viri vitam agens, et sese respiciens; cetera autem supervacanea existinans, ut re ipsa talia sunt.

MER. Abeunt: nostrum nunc est hominem convenire.

34. TIM. Qui estis vos, o scelera? aut quorsum huc venistis? mihine ut molesti sitis, homini mercede conducto?

χλήσοντες; ἀλλ' οὐ χαίροντες ἅπτεται μισοὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μῆλα βάλλων ταῖς βώλοισι καὶ τοῖς λίθοις συντρίψω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλης· οὐ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς, ἀλλ' ἐγὼ μὲν Ἑρμῆς εἰμι, οὐτοσί δὲ ὁ Πλούτος· ἐπεμψε δὲ ὁ Ζεὺς ἐπακούσας τῶν εὐχῶν. Ὡστε ἀγαθὴ τύχη δέχου τὸν ὄλβον ἀποστάς τῶν πόνων.

ΤΙΜ. Καὶ ὑμεῖς οἰμώξεσθε ἤδη καίτοι θεοὶ ὄντες, ὥς φατε· πάντας γὰρ ἅμα καὶ ἀνθρώπους καὶ θεοὺς μισῶ, τουτοῖ δὲ τὸν τυφλόν, ὅστις ἂν ᾤ, καὶ ἐπιτρέψει μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ.

ΠΛΟΥΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς τοῦ Διὸς μελαγχολᾶν γὰρ ὁ ἀνθρώπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ, μὴ τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβὼν.

35. ΕΡΜ. Μηδὲν σκαιόν, ὦ Τίμων, ἀλλὰ τὸ πένυ τοῦτο ἄγριον καὶ τραχὺ καταβαλὼν προτείνας τῷ χεῖρε λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην καὶ πλούτει πάλιν καὶ ἴσθι Ἀθηναῖον τὰ πρῶτα καὶ ὑπερῶρα τῶν ἀχαρίστων ἐκείνων μόνος αὐτὸς εὐδαιμονῶν.

ΤΙΜ. Οὐδὲν ὑμῶν δέομαι· μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι· ἱκανὸς ἐμὸι πλούτος ἡ δικέλλα· τὰ δ' ἄλλα εὐδαιμονέστατος εἰμι, μηδενός μοι πλησιάζοντος.

ΕΡΜ. Οὕτως, ὦ τᾶν, ἀπανθρώπως;

τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε;

Καὶ μὴν εἰκὸς ᾗν μισάνθρωπον μὲν εἶναι σε τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα, μισόθεον δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

36. ΤΙΜ. Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τῷ Διὶ πλείστη χάρις τῆς ἐπιμελείας, τουτοῖ δὲ τὸν Πλούτον οὐκ ἂν λάβοιμι.

ΕΡΜ. Τί δή;

ΤΙΜ. Ὅτι καὶ πάλαι μυρῶν μοι κακῶν αἴτιος ὄθος κατέστη κολαξί τε παρδούς καὶ ἐπιβούλους ἐπαγαγὼν καὶ μῖσος ἐπεγείρας καὶ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρας καὶ ἐπίφθονον ἀπορῆνας, τέλος δὲ ἄφρονι καταλιπὼν οὕτως ἀπίστως καὶ προδοτικῶς ἡ βελτίστη δὲ Πενία πόνους με τοῖς ἀνδρικωτάτοις καταγυμνάσασα καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παρρησίας προσομιλοῦσα τὰ τε ἀναγκαῖα κάμνοντι παρῆχε καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευεν ἐξ αὐτοῦ ἐμοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τοῦ βίου καὶ δείξασα ὅστις ᾗν ὁ πλούτος ὁ ἐμὸς, ὃν οὔτε κολᾷς θωπεύων οὔτε συκοφάντης φοβῶν, οὐ δῆμος παροξυνθεὶς, οὐκ ἐκκλησιαστής ψηροφορήσας, οὐ τύραννος ἐπιβουλεύσας ἀφελέσθαι δύναται· ἂν.

37. Ἐρρωμένους τοιγαροῦν ὑπὸ τῶν πόνων τὸν ἄγρον τουτοῖ φιλοπόνως ἐργαζόμενος, οὐδὲν ὄρων τῶν ἐν ἄστει κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρκῆ ἔχω τὰ ἀλφита παρὰ τῆς δικέλλης. Ὡστε παλίνδρομος, ὦ Ἑρμῆ, ἀπιθὶ τὸν Πλούτον ἀπαγαγὼν τῷ Διὶ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν ᾗν, πάντας ἀνθρώπους ἡβηδὸν οἰμώζειν ποιῆσαι.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ ἀγαθέ· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν ἐπιτήδειοι πρὸς οἰμωγὴν. Ἀλλ' ἴα τὰ ὄργια ταῦτα

Sed non sine infortunio estis hinc abituri, quum pessimi mortalium sitis omnes : jam enim vos et glebis et saxis opertos male perdam.

MER. Cave, Timon, cave saxis nos petas : non enim tu homines percusseris. Videlicet ego Mercurius sum, hic vero, Plutus. Ad te autem Jupiter, auditis precibus uis, nos misit. Itaque adeo, quod tibi faustum sit, felicitatem et opes excipe, laboribus in posterum valere jussis.

TIM. Vos quoque, etsi, ut praedicatis, dii estis, vapulabitis tamen; nam et deos et homines omnes ex aequo odi. Cæcum vero istum, quisquis est, hoc meo ligone comminuere certum est.

PLUT. Per Jovem, o Mercuri, abeamus, ne quod malum mihi accersam : plane enim homo insanire videtur.

35. MER. Ne quid inscite facias, Timon; quum potius agrestissimum istuc et asperum ingenium mitte, porrectisque manibus bonam fortunam excipe, ac denuo dives fias, et Atheniensium esto primus; illosque ingratos despice, unice unus beatus.

TIM. Ne mihi negotium facessite : vobis haudquaquam egeo : affatim copiarum in hoc ligone habeo; cetera felix, si ad me nemo accedat.

MER. Tene adeo inhumane agere, amice?

Hæcne Jovi referam tam dura atque aspera dicta?

Non sane incredibile erat, invisos esse tibi homines, a quibus tot tibi ortæ essent injuriæ; deos autem odiase, qui tibi optime consultum velint, haud sane par fuit.

36. TIM. Tibi quidem, Mercuri, ac Jovi præterea maximam habeo gratiam, quod me haud neglexistis : istunc vero Plutum haudquaquam admittam.

MER. Quamobrem?

TIM. Quia et olim infinitorum mihi causa malorum hic fuit, assentatoribus me prodens, mihi insidiatores immitiens, odium exsuscitans, deliciis corrumpens et livori obiectens; ad postremum me repente per summam perfidiam, ut proditore dignum erat, deserens. Contra autem optima Paupertas labore perquam virili me exercens, ac mecum perpetuo agens cum veracitate et libertate dicendi, quæ tempus postulavit, ea mihi opus facienti præbuit, et tot illas res despiciere docuit, efficiens ut omnes spes vitæ in memet sitæ essent; ostendens præterea, quænam divitiæ meæ forent, quas neque assentator palpare, neque sycophanta me terrens, non populus exasperatus, non quilibet in concione suffragium ferens, non denique tyrannus insidias struens mihi posset eripere.

37. Aucto itaque per laborem robore, agrum hunc industrie colens, nihil videns malorum eorum, quæ tot in urbe occurrunt, sufficientem ac perennem victum hujus ligoni ope mihi paro. Quare iter tuum relegens abito, Mercuri Plutum ad Jovem abducens : mihi autem hoc sat erit, si omnes omnino homines ejulare coegerim.

MER. Cave istuc dicas, o bone : neque enim omnes ac ejulandum recte comparati sunt. Sed istam tuam iracundiam

καὶ μετράωδῃ καὶ τὸν Πλοῦτον παραλαβε. Οὗτοι ἀπόβλητά ἐστι τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διός.

ΠΛΟΥΤ. Βούλει, ὦ Τίμων, δικαιολογήσωμαι πρὸς σέ; ἢ χαλεπαίνεις μοι λέγοντι;

TIM. Λέγε, μὴ μακρὰ μέντοι, μηδὲ μετὰ προσιμίων, ὥσπερ οἱ ἐπίτριπτοι ῥήτορες· ἀνέξομαι γάρ σε ὀλίγα λέγοντα διὰ τὸν Ἑρμῆν τουτονί.

38. ΠΛΟΥΤ. Ἐχρῆν μὲν ἴσως καὶ μακρὰ εἰπεῖν, οὕτω πολλὰ ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντα· ὁμῶς δὲ ὅρα εἰ τί σε, ὡς φῆς, ἡδίκηκα, ὅς τῶν μὲν ἡδίστων ἀπάντων αἰτίος σοι κατέστην, τιμῆς καὶ προεδρίας καὶ στεφάνων καὶ τῆς ἄλλης τρυφῆς, περίβλεπτός τε καὶ αἰδιδίμος δι' ἐμέ ἦσθα καὶ περισπούδατος· εἰ δέ τι χαλεπὸν ἐκ τῶν καλῶν πέπονθας, ἀνάτιος ἐγὼ σοι· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἡδίκημαι τούτῳ ὑπὸ σοῦ, διότι με οὕτως ἀτίμως ὑπέβαλες ἀνδράσι καταράτοις ἐπαινοῦσι καὶ καταγοητεύουσι καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσι μοι καὶ τό γε τελευταῖον ἔφησθα ὡς προδεδωκά σε, τούναντίον δὲ αὐτὸς ἐγκαλέσαιμι σοι πάντα τρόπον ἀπελαθεὶς ὑπὸ σοῦ καὶ ἐπὶ κεφαλῇ ἐξωσθεὶς τῆς οἰκίας. Τοιγαροῦν ἀντὶ μαλακῆς χλανίδος ταύτην τὴν διφθέραν ἢ τιμιωτάτῃ σοι Πενία περιτέθεικεν. Ὡστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς οὕτοσί πῶς ἰκέτευον τὸν Δία μηκέθ' ἤκειν παρὰ σέ οὕτω δυσμενῶς μοι προσενεγμένον.

39. EPM. Ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς, ὦ Πλούτε, οἷος ἡδὴ γεγένηται; ὥστε θαρρῶν ξυδιάτριβε αὐτῷ καὶ σὺ μὲν σκάπτε ὡς ἔχεις· σὺ δὲ τὸν Θεσαυρὸν ὑπάγαγε τῇ δικέλλῃ· ὑπακούσεται γὰρ ἐμβοήσαντί σοι.

TIM. Πειστίον, ὦ Ἑρμῇ, καὶ αὐθις πλουτητέον. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε οἱ θεοὶ βιάζονται; Πλὴν ὅρα γε, ἐς οἷά με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαίμονα, ὅς ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν ἄφνω τοσούτον λήψομαι οὐδὲν ἀδικήσας καὶ τοσαύτας φροντίδας ἀναδέξομαι.

40. EPM. Ὑπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμέ, καὶ εἰ χαλεπὸν τοῦτο καὶ οὐκ οἰστὸν ἐστίν, ὅπως οἱ κόλακας ἐκεῖνοι διαρραγῶσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν Αἴτην ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναπήσομαι.

ΠΛΟΥΤ. Ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ· τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν· σὺ δὲ αὐτοῦ περιμενε· ἀναπέμφω γάρ σοι τὸν Θεσαυρὸν ἀπελθὼν· μᾶλλον δὲ παῖε. Σέ φημι, Θεσαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουσον Τίμωνι τουτῷ καὶ παράσχες σεαυτὸν ἀνελέσθαι. Σκάπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν ὑπεκστήσομαι.

41. TIM. Ἄγε, ὦ δίκελλα, νῦν μοι ἐπύρρωσον σεαυτὴν μὴ καὶ κάμῃς ἐκ τοῦ βάθους τὸν Θεσαυρὸν ἐς τοῦμυανὲς προκαλουμένη. Ὡ Ζεῦ τεράστιε καὶ φίλοι Κορύβαντες καὶ Ἑρμῇ κερδῶε, πόθεν τοσούτον χρυσίον; ἢ που θναρ ταῦτά ἐστι; δέδια γοῦν μὴ ἀνθρακας εὗρω ἀνεγρόμενος· ἀλλὰ μὴν χρυσίον ἐστὶν ἐπίσημον, ὑπέρθρον, βαρὺ καὶ τὴν πρόσον ψιν ὑπερήδιστον.

Ὡ χρυσὲ, δεξιῶμα κάλλιστον βοτοῖς· αἰθέμενον γὰρ πῦρ ἄτε διαπρέπει καὶ νύκτωρ καὶ

diam et inconsulti adolescentis impetum mittas, ac Plutum recipe. Quæ a Jove mittuntur dona, ea neutiquam aspernanda sunt.

PLUT. Quid, Timon, vin' me causam adversus te agere? an tibi molestum est loqui me?

TIM. Dic, sino, modo ne longam orationem nec proœmiis instructam habeas, ut perditissimi isti rhetores: sustinebo enim te pauca dicentem, Mercurii hujusce gratia.

38. PLUT. Consentaneum quidem erat proluxa oratione uti me, quem tam graviter accusasti; tamen dispice ante, quod ais, injuria affecerim, qui tibi suavissimarum quarumque rerum, honoris scilicet, primi loci, coronarum aliarumque voluptatum causa fui: propter me spectabilis eras, et ab omnibus celebratus ac cultus; si quid autem, quod nolis, ab assentatoribus tibi accidit, in me non hæret culpa, imo mihi abs te hæc facta injuria est, quem adeo contumeliose sceleratorum illorum libidini subjeceris, laudantium, adulantium, omni arte insidiantium mihi. Quin etiam post omnia dixisti proditum te a me fuisse: at contra ego te accusaverim, omni modo ex ædibus excussus et capite protrusus foras. Quare pro molli chlamyde rhenonem tibi induit veneranda ista Paupertas; itaque hic Mercurius testabitur, quam enixe Jovem obsecraverim, ne ad te denuo mitterer, qui tantum in me odium exseruisses.

39. MER. At nunc viden', Plute, qualis repente factus sit? itaque cum eo jam audacter facito ut consuescas. Tu quidem, Timon, terram fodito, quod facis; at tu, Plute, Thesaurum sub ejus ligonem adductum facito; tibi enim inclamanti auscultabit.

TIM. Parere necesse est, Mercuri, et de integro ditescendum. Quum enim dii ipsi vim adhibeant, quid, quæso, te fiat? Tamen illud vide, in quæ me conjecturus sis incommoda, qui vita usque adhuc feliciter exacta, repente tantam auri vim accepturus sim, et tot me curis implicaturus, quum nihil mali fecerim.

40. MER. Perfer atque obdura, Timon, mea causa, etiamsi istuc molestum est et ægre tolerandum; perfer, inquam, saltem ut invidia disrumpantur assentatores. Ego autem in cælum; ubi supra Ætne cacumen ascendero, rursus volabo.

PLUT. Abiit quidem Mercurius, ut videtur: id enim ex alarum remigatione conjicio. Tu vero, Timon, istic maneto; hinc enim ubi abiero, Thesaurum ad te mittam; imo autem ligone impacto terram feri. Heus, heus, tibi dico, auri Thesauri, huic Timoni ausculta, teque illi tollendum e terra objice. Heus, Timon, strenue fodito, ligonem altius impingens. At ego vobis nunc abscedam.

41. TIM. Age, o ligo, mihi nunc validissimus fias, ne defatigare, dum Thesaurum ex terræ penetralibus in lucem eruis. O Jupiter prodigialis, et propitii Corybantes, et Mercuri lucri præses, unde mihi tantum auri? hocce somnium fuerit? Male metuo, ne expergefactus pro thesauro carbones (quod aiunt) reperiam. At profecto aurum signatum video, subrubescens, ponderosum, et aspectu quam gratissimum.

Aurum, suave munus es mortalibus: namque ignis instar eximie micæ et noctu et interdiu.

μεθ' ἡμέραν. Ἐλθε, ὦ φίλτατε καὶ ἐρασμιώτατε. Νῦν πείθομαι γέ καὶ Δία ποτὶ γενέσθαι χρυσόν· τίς γάρ οὐκ ἂν παρθένος ἀναπεπταμένοις τοῖς κόλποις ὑπέδεξάτο οὕτω καλὸν ἐραστὴν διὰ τοῦ τέγου καταρρέοντα;

42. Ὡ Μίδα καὶ Κροῖσε καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς ἀναθήματα ὡς οὐδὲν ἄρα ἦτε ὡς πρὸς Τίμωνα καὶ τὸν Τίμωνος πλοῦτον, ὧ γέ οὐδὲ δ βασιλεὺς δ Περσῶν ἴσος. Ὡ δίκελλα καὶ φιλατὴ διφθέρα, ὑμᾶς μὲν τῷ Πανὶ τοῦτῳ ἀναθεῖναι καλόν· αὐτὸς δὲ ἤδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχάτην, πυργίον οἰκοδομῶν ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἐμοὶ ἱκανὸν ἐνδιδαιτῆσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ τάφον ἀποθανόντων ἔξιν μοι δοκῶ. Δεδόχθω δὲ ταῦτα καὶ νενομοθετήσθω πρὸς τὸν ἐπιλοῖπον βίον, ἀμιξία πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνωσία καὶ ὑπεροψία· φίλος δὲ ἡ ξένος ἡ ἐταῖρος ἡ Ἐλέου βωμὸς ὕψλος πολὺς· καὶ τὸ οἰκτεῖραι δακρύοντα ἡ ἐπικουρῆσαι δεομένην παρανομία καὶ καταλύσις τῶν ἐθῶν· μονήρης δὲ ἡ διαίτα καθάπερ τοῖς λύκοις, καὶ φίλος εἰς Τίμων.

43. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι· καὶ τὸ πρόσμιλῆσαι τινὶ αὐτῶν μίσημα· καὶ ἦν τινα ἴδω μόνον, ἀποφράς ἡ ἡμέρα· καὶ ὅλως ἀνδριάντων λιθίνων ἢ χαλκῶν μηδὲν ἡμῖν διαφερέτωσαν· καὶ μήτε κήρυκα δεχόμεθα παρ' αὐτῶν μήτε σπονδὰς σπενδόμεθα· ἡ ἐρημία δὲ ὅρος ἔστω πρὸς αὐτούς. Φυλέται δὲ καὶ φράτορες καὶ δημόται καὶ ἡ πατρὶς αὐτῆ ψυχρὰ καὶ ἀνωφελὲς ὄνομα καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα. Πλοῦτεῖτω δὲ Τίμων μόνος καὶ ὑπεροράτω ἅπαντων καὶ τρυφάτω μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολακείας καὶ ἐπαίνων φορτικῶν ἀπηλλαγμένος· καὶ θεοὺς θυέτω καὶ εὐχεῖται μόνος ἑαυτῷ γέιτων καὶ ἄλλοις, ἕκας ὧν τῶν ἄλλων. Καὶ ἅπασι ἑαυτὸν δεξιώσασθαι δεδόχθω, ἣν δέη ἀποθανεῖν, καὶ ἑαυτῷ στέφανον ἐπενεγκεῖν.

44. Καὶ ὄνομα μὲν ἔστω δ Μισάνθρωπος ἡδιστον, τοῦ τρόπου δὲ γνωρίσματα δυσκολία καὶ τραχύτης καὶ σκαίδης καὶ ὀργῇ καὶ ἀπανθρωπείᾳ· εἰ δὲ τινα ἴδοιμι ἐν πυρὶ καταδιαφθερόμενον καὶ σβεννύναι ἱκετεύοντα, πῖττη καὶ ἐλαίῳ κατασβεννύναι· καὶ ἦν τινα τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὃ δὲ τὰς χεῖρας ὀρέγων ἀντιλαβέσθαι δέηται, ὠθεῖν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὥς μὴδὲ ἀνακῦψαι δυνηθεῖν· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἰσὴν ἀπολάβοιεν. Εἰσηγήσατο τὸν νόμον Τίμων Ἐγεκρατίδου Κολλυταῖς, ἐπεψήφισε τῇ ἐκκλησίᾳ Τίμων ὁ αὐτός. Ἐλεν, ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς.

45. Πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποιήσάμην ἅπασιν γνώριμά πως ταῦτα γενέσθαι, διότι ὑπερπλοῦτῶ· ἀγρόνη γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς. Καίτοι τί τοῦτο; φεῦ τοῦ τάχους. Πανταχόθεν συνθέουσι κεκοιμημένοι καὶ πνευστιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν δσφραζόμενοι τοῦ χρυσαίου. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸν πάγον τοῦτον ἀναβάς ἀπελαύνει αὐτοὺς τοῖς λίθοις ἐξ ὑπερδρεῖων ἀκροβολιζόμενος, ἢ τό γε τοσοῦτον παρανομήσομεν εἰσάπαξ αὐτοῖς δμολήσαντες, ὥς πλέον ἀνιῶντο ὑπερορώμενοι;

Ades hue, o mea voluptas. Nunc sane mihi credibile fit, etiam Jovem se in aurum olim convertiasse: quæ enim virgo amantem adeo formosum, per impluvium defluentem, expanso sinu non excipiat?

42. O Mida, o Crese, et vos Delphici templi donaria, quam nihil estis præ Timone et Timonis opulentiâ! ad quem magnus ille Persarum rex ne comparandus quidem est. O ligo, et tu rheno suavissime, optimum erit vos huic Pani consecrasse: at ego jam universum hunc agrum coemam, turremque asservando auro exstruam, quæ me unum excipere possit, non plures: eam quoque sepulchrum mihi, ut opinor, mortuo habeo. Ceterum quoad vivam, hæc sancita sunt; et lege confirmata: hominum omnium congressum fugere, notum habere neminem, omnes autem despiciere; amicus autem vel hospes, vel ara Misericordiæ, logi ac nugæ: cujusquam lamentantis misereri, vel inopi subvenire, legis transgressio habeatur et morum subversio: mihi autem vita sit solitaria itidem ut lupis; et unus omnino amicus, Timon.

43. At ceteri mihi in hostium loco sint et insidiatorum. Eorum quempiam si alloquar, impurus habear; si quando aliquem videro tantum, is nefastus dies esto: denique nihil apud me statuatur discriminis eos inter et simulacra narmorea aut ærea: neque missum ab iis legatum recipiamus, neque cum iis percutiamus sædus; fines inter me atque illos sunt deserta atque solitudines; tribules vero, et curiales, et populares, quin et patria ipsa, frigida et inutilia nomina habeantur, ac satuorum hominum ambitio. Solus Timon dives esto, ceterosque omnes despicietur: molliter secum vivat, procul ab assentatoribus et iis qui immodice laudare solent; diis sacrificet ac splendide epuletur solus, sibi vicinus et finitimus, longe a ceteris remotus hominibus. Denique hæc lex esto, se unum amplecti atque amare, si vel mori oporteat, et coronam sibi ipsam imponere.

44. Nomen suavissimum sit Μισάνθρωπος. Morum autem character esto morositas, asperitas, rusticitas, iracundia atque inhumanitas; si quem autem forte igne pereuntem videro, atque ut restinguam obsecrantem, picis atque olei injectu exstinguere decretum esto: tum porro si quem hieme fluvius auferat, atque is manibus porrectis oret ut retineatur, is in caput tradatur et submergatur, quo ne se attollere possit: sic enim isti scelerati par pro pari acceperint. Hanc legem scripsit Timon Echekratides F. Colytensis, concionem in suffragium misit idem Timon. Sic esto, statuta hæc sunt nobis; hæc viriliter observemus.

45. Verum quantivis mihi hoc foret pretii, ut omnes resciscant, esse me satis superque divitem: ea enim res ipsos ad suspendium adaxit. Sed hem, quid istuc, quæso, est? vah quanta properatio! undique pulvere respersi atque exanimati concurrunt; nescio certe unde ipsis aurum suboluerit. Utrum igitur in hunc collem evadens, lapidibus ex superiori loco missis ipsos arcem? an hoc unum adversus legem modo latam faciemus, eos semel ut alloquamur? quo videlicet in congressu contemti,

τοῦτο οἶμαι καὶ ἀμεινον. Ὡς δὲ δεχόμεθα ἤδη αὐτοὺς ὑποστάντες. Φέρ' ἴδω, τίς ὁ πρῶτος αὐτῶν οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης ὁ κόλαξ, ὁ πρῶτον ἔρανον αἰτήσαντί μοι ὀρέξας τὸν βρόχον, πίθους ὅλους παρ' ἐμοὶ πολλὰς ἐμμεκώς. Ἄλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος οἰμώζε-
ται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

46. ΓΝΑΘ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον, ὡς οὐκ ἀμελήσουσι Τίμωνος ἀγαθοῦ ἀνδρός οἱ θεοί; Χαῖρε Τίμων εὐμορφά-
τατε καὶ ἡδιστε καὶ συμποτικώτατε.

TIM. Νῆδ' καὶ σύ γε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἀπάν-
των βορώτατε καὶ ἀνθρώπων ἐπιτριπτότατε.

ΓΝΑΘ. Ἀεὶ φιλοσκώμων σύ γε· ἀλλὰ ποῦ τὸ
συμπόσιον; ὡς καὶ νῦν τί σοι ἔσμα τῶν νεοδιδάκτων
διθυράμβων ἤκω κομίζων.

TIM. Καὶ μὴν ἐλεγεία γε ἔσθ' ἡ μάλα περιπαθῶς ὑπὸ
ταύτῃ τῇ δικέλλῃ.

ΓΝΑΘ. Τί τοῦτο; παίεις, ὦ Τίμων; μαρτύρομαι
ὦ Ἡράκλει, ἰὼ ἰὼ, προσκαλοῦμαι σε τραύματος εἰς
Ἄρειον πᾶγον.

TIM. Καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιεραδύνῃς, φόνου
τάχα προσκελήσῃ με.

ΓΝΑΘ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ τραῦμα
λαοὶ μικρὸν ἐπιπάσας τοῦ χρυσίου· δεινῶς γὰρ ἰσχυρί-
σθαι ἐστὶ τὸ φάρμακον.

TIM. Ἔτι γὰρ μένεις;

ΓΝΑΘ. Ἀπειμι· σὺ δὲ οὐ χαίρήσεις οὕτω σκαῖος ἐκ
χρηστοῦ γενόμενος.

47. TIM. Τίς οὗτός ἐστιν ὁ προσῶν, ὁ ἀναφαι-
νίζης; Φιλιάδης, κόλακων ἀπάντων ὁ βδελυρώτατος.
Οὗτος δὲ ἀγρὸν ὅλον παρ' ἐμοῦ λαβὼν καὶ τῇ θυγατρὶ
προῖκα δύο τάλαντα, μισθὸν τοῦ ἐπαίνου, ὅποτε ἄσταντά
με πάντων σιωπῶντων μόνος ὑπερεπήνεσεν ἐπομοσά-
μενος ὠδικώτερον εἶναι τῶν κύκων, ἐπεὶ δὲ νοσοῦντα
πρῶτον εἶδέν με καὶ προσήλθον ἐπικουρίας δεόμενος,
κλήγας ὁ γεναῖος προσενέτεινεν.

48. ΦΙΛ. Ὡς τῆς ἀναισχυγίας. Νῦν Τίμωνα γνω-
ρίζετε; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; τοιγαρ-
τὸν δίκαια πέπονθεν οὗτος ἀχάριστος ὢν. Ἡμεῖς δὲ
οἱ πάλαι ξυνήθεις καὶ ξυνέρηφοι καὶ δημόται ὅμως με-
τριάζομεν, ὡς μὴ ἐπιτηδᾶν δοκῶμεν. Χαῖρε, ὦ δέ-
σκοτα, καὶ ὅπως τοὺς μισοὺς τούτους κόλακας φυ-
λάτῃ, τοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον, τὰ ἄλλα δὲ κοράκων
οὐδὲν διαφέροντας. Οὐκέτι πιστευτέα τῶν νῦν οὐδενί·
πάντες ἀχάριστοι καὶ πονηροί. Ἐγὼ δὲ τάλαντόν σοι
κομίζων, ὡς ἔχοις πρὸς τὰ κατεπεύγοντα χρῆσθαι, καθ'
ὁδὸν ἤδη πλησίον ἤκουσα ὡς πλουτοίης ὑπερμεγέθῃ
πινὲ πλοῦτον. Ἦκω τοιγαροῦν ταῦτά σε νοουθετήσων·
καίτοι σύ γε οὕτω σοφός ὢν οὐδὲν ἴσως δεήσει τῶν
παρ' ἐμοῦ λόγων, ὅς καὶ τῷ Νέστορι τὸ δέον παραινέ-
σεις εἶναι.

TIM. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιάδη. Πλὴν ἀλλὰ πρό-
σθ' καὶ σὲ φιλορρονήσομαι τῇ δικέλλῃ.

ΦΙΛ. Ἀνθρώποι, κατέαγα τοῦ κρανίου ὑπὸ τοῦ
ἄχρηστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνουθέουν αὐτόν.

LECIANUS. I.

urantur impensius. Erit id, ut opinor, melius. Quare hic
subsistentes, jam eos excipiamus. Age, videam quis hic
sit, qui agmen ducit? Is est Gnathonides assentator, qui nu-
per mihi erantum petenti laqueum porrexit, quum integra
dolia saepe apud me vomisset. Sed bene sane factum quod
venit; ante ceteros enim ejulabit.

46. GNATH. Nonne dixi ego saepius, Timonem virum
bonum a diis non semper neglectum iri? Salve, Timon
formosissime, et suavissime, et potator hilarissime.

TIM. Salve tu quoque, Gnathonide, vulturum omnium
voracissime, et hominum nequissime.

GNATH. Tu quidem semper dicax es; sed ubi paratæ sunt
epulae? afferro enim tibi novum quoddam canticum ex re-
centibus dithyrambis.

TIM. Atqui elegiaca tu ad hunc ligonem canes, et quidem
perquam pathetice.

GNATH. Quid istuc? o Timon, men' tu percutis? testes
capiam. O Hercules! hei, hei. Vulneris tibi dicam dico
apud Areopagum.

TIM. At si paululum modo cesses, tu mihi fortasse dicam
caedis dixeris.

GNATH. Non fiet. Sed tu non committes quin huic
vulneri facias medicinam, auri aliquid ei inspergens; facit
enim aurum inprimis ad istudendum sanguinem.

TIM. Etiamne hic manes?

GNATH. Abeo vero. At tibi male erit, qui, olim perquam
benignus, nunc te adeo agrestem et inhumanum praebes.

47. TIM. Quis hic recalvaster horsum veniens? Is Phi-
liades est, supra omnes assentatores execrandus. Hic vero,
qui a me integrum agrum accepit, tum in dotem filiae ta-
lenta duo, quia canentem me, ceteris tacentibus, solus di-
laudasset, jurejurando affirmans, me vel cynis ipsis sua-
vius canere; ubi me nuper ægrotantem vidit (ad eum enim
me contuleram, mihi ut subveniret, orans), plagas etiam
bonus vir mihi infligere sustinuit.

48. PHIL. O impudentiam! nunc Timonem agnoscitis?
nuncceine Gnathonides amicus et conviva? Merito vero,
qui adeo ingratus sit, a Timone ita depexus exornatusque
est. At nos, qui jam pridem ejus familiares et synephebi
sumus, ad hæc populares, tamen verecunde agimus, ut ne
in ejus congressum irrumpere videamur. Hero, salve; a
sceleratis istis assentatoribus caveto, qui ad mensam tan-
tum præsto sunt: ceterum eos inter et corvos nihil discrimi-
nis. Nostræ ætatis hominibus nulla fides habenda est:
ingrati omnes sunt et impuri. At ego talentum tibi afferens,
quo uti ad ea, quæ res postulare, posses, in itinere, quum
jam huc viciniae pervenissem, accepi in re amplissima
te esse constitutum. Venio igitur, hæc, quæ jam audies,
præcepta daturus; etsi fortasse, quum tanta sis præditus
sapientia, his meis sermonibus haud egeas, qui vel Nestori
præcipere possis quid factu opus sit.

TIM. Sane bene, o Phillade; sed ades dum, ut te quoque
hoc ligone amantissime excipiam.

PHIL. O cives, fractum mihi ab hoc ingrato cranium est;
quoniam quæ ipsi conducibilia sunt monebam.

49. TIM. Ἴδού τρίτος οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται ψήφισμα ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ συγγενῆς ἡμέτερος εἶναι λέγων. Οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μιᾷς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει — κατεδέδξατο γὰρ καὶ ἐδέδετο οὐκ ἀποδιδούς, καὶ γὰρ ἐλεήσας ἐλυτράμην αὐτόν — ἐπειδὴ πρῶν ἐλαχε τῇ Ἐρεχθίδι φυλῇ διανέμειν τὸ θεωρικὸν καὶ γὰρ προσήλθον αἰτῶν τὸ γινόμενον, οὐκ ἔφη γνωρίζειν πολίτην ὄντα με.

50. ΔΗΜ. Χαῖρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρεσμα τῶν Ἀθηναίων, τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος· καὶ μὴν πάσαι σε ὁ δῆμος ἐννευλεγμένος καὶ αἱ βουλαὶ ἀμφοτέραι περιμένουσι. Πρότερον δὲ ἀκουσον τὸ ψήφισμα, ὁ ὑπὲρ σοῦ γέγραφα· « Ἐπειδὴ « Τίμων Ἐγερατίδου Κολλυτεύς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς « ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ Ἑλλάδι, « παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἀρίστα πράττων τῇ « πόλει, νενίκηκε δὲ πῶς καὶ πάλιν καὶ δρόμον ἐν « Ὀλυμπίᾳ μιᾷς ἡμέρας καὶ τελείῳ ἄρματι καὶ συνωρίδι πωλικῇ —

TIM. Ἄλλ' οὐδὲ θεωρήσῃς ἐγὼ πώποτε εἰς Ὀλυμπίαν.

ΔΗΜ. Τί οὖν; θεωρήσεις ὕστερον· τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ προσκεῖσθαι ἄμεινον. « Καὶ ἡρίστευσέ δὲ ὑπὲρ « τῆς πόλεως πέρυσι πρὸς Ἀχαρναῖς καὶ κατέκοψε Πελοποννησίων δύο μοίρας —

51. TIM. Πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν δπλα οὐδὲ προὔγραψεν ἐν τῷ καταλόγῳ.

ΔΗΜ. Μέτρια τὰ περὶ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν εἴημεν ἀμνημονοῦντες. « Ἔτι δὲ καὶ « ψήφισματα γράφων καὶ συμβουλευῶν καὶ στρατηγῶν « οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν. Ἐπὶ τούτοις ἀπασιν δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ Ἡλιαίᾳ κατὰ « φυλὰς καὶ τοῖς δήμοις ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πᾶσι χρυσοῦν « ἀναστήσαι τὸν Τίμωνα παρὰ τὴν Ἀθηναίων ἐν τῇ ἀκροπόλει, κεραυνοῦν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα καὶ ἀκτῖνας ἑπτὰ « ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφάνοις καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους τήμερον Διονυσίαις τραγωδοῖς καινοῖς — ἀχθῆναι γὰρ δι' αὐτὸν « δεῖ τήμερον τὰ Διονύσια. — Εἶπε τὴν γνώμην Δημέας « ὁ ῥήτωρ, συγγενὴς αὐτοῦ ἀγγιστεύς καὶ μαθητὴς « ὢν· καὶ γὰρ ῥήτωρ ἀριστος ὁ Τίμων καὶ τὰ ἅλλα « πάντα ὅποσα ἂν ἐθέλῃ. »

52. Τουτὶ μὲν οὖν σοι τὸ ψήφισμα. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐβουλόμην ἀγαγεῖν παρὰ σέ, ὃν ἐπὶ τῷ σῷ δνόματι Τίμωνα ὠνόμακα.

TIM. Πῶς, ὦ Δημέα, ὅς οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσα γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι;

ΔΗΜ. Ἀλλὰ γὰρ, ἢν διδοῖ θεὸς, ἐς νέωτα καὶ παιδοποιήσομαι καὶ τὸ γεννηθισόμενον — ἄρρεν γὰρ ἔσται — Τίμωνα ἤδη καλῶ.

TIM. Οὐκ οἶδα, εἰ γαμήσεις ἔτι, ὦ οὗτος, τηλικαύτην παρ' ἐμοῦ πλητὴν λαμβάνων.

ΔΗΜ. Οἴμοι τί τοῦτο; τυραννίδι Τίμων ἐπιχειρεῖς καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος οὐδ'

49. TIM. Ecce autem tertius ille advenit, rhetor ille Demea, decretum in dextra ferens, seque mihi cognatum dicens. Hic quum de meo solvisset reipublicae uno die sedecim talenta (damnatus enim fuerat et in vincula coniectus, quum solvere nequirit; atque ego, quem illius commiseresceret, hominem liberavi), nuper autem sortito theoricum Erechtheidi tribui diriberet, ego vero accessissem, ut, quod mihi obtingebat, acciperem, dixit non constare sibi civis necne forem.

50. DEM. Salve, Timon, totius gentis salus, Atheniensium fulcrum, Graeciae propugnaculum; jam diu te totius populi conventus et utraque curia exspectant. Sed prius audito decretum, quod in honorem tuum a me scriptum est: « Quandoquidem Timon Colyttensis Echecratidae F., vii non tantum probitate praestans, sed sapientia etiam praeditus, quanta haud in quoquam Graeci nominis reperitur per omne tempus multa pro republica praecclare gessit; vici autem uno die pugilatu et lucta et cursu in ludis Olympicis quadrigis praeterea et bigis equestribus —

TIM. Qui pote, Demea, quum nunquam ludos Olympicos ne spectaverim quidem?

DEM. Quid tum? eos postea spectabis: talia praeterea hujus generis multa addi satius est. « Quin et anno praeterito strenue se circa Acharnas adversus Peloponnesios pro republica gessit, et duas ipsorum moras cecidit —

51. TIM. Qui tandem? nam arma mihi deerant; ind conscribi cum ceteris non potui.

DEM. De te modeste loqueris, Timon; nos autem plani ingratii haberemur, nisi memores essemus. « Insuper scripti decretis, et consilio dato, exercitu ducto, civitati inprimi profuit. Ob haec omnia placuit curiae, et populo, et Heliae per tribus, populis autem Atticae singillatim, omnibus communiter, aureum Timonem collocare juxta Minervam in arce, fulmen dextra tenentem, radiato septies capite; eum praeterea aureis coronis redimire, eumque honorem hodie Dionysiis tragædis novis proclamari: nam hodie Timon causa Dionysia hic sunt. Hanc sententiam dixit Demea rhetor, Timonis cognatus genere proximus, ejusque discipulus; etenim optimus rhetor est Timon, et quicquid esse libuerit. »

52. Ad hunc igitur modum se tibi habet decretum: e autem praeterea de adducendo ad te filio cogitabam, quod de tuo nomine Timonem vocavi.

TIM. Quo pacto, Demea, qui, quod sciam, nunquam uxorem duxisti?

DEM. At, deo juvante, ducam anno proximo, et libere procreandis operam dabo; et, quod nascetur, Timonem jam dico nomen; nam mas erit.

TIM. Haud equidem scio, utrum uxorem unquam ducturus, a me tam gravi ictu accepto.

DEM. Hei, hei. Quid hoc? tyrannidem invadere cetas, Timon, liberos homines percuteas, tu, de cujus

ἀστος ὢν· Ἀλλὰ δώσεις ἐν τάχει τὴν δίκην τὰ τε ἅλλα
καὶ ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἐνέπηρσας.

53. TIM. Ἀλλ' οὐκ ἐμπέπηρσας, ὦ μιὰρῆ, ἡ ἀκρό-
πολις· ὥστε δῆλος εἶ συκοφαντῶν.

ΔΗΜ. Ἀλλὰ καὶ πλουτεῖς τὸν ὀπισθοδόμον διορύξας.

TIM. Οὐ διώρυκται οὐδὲ οὗτος· ὥστε ἀπίθανά σου
καὶ ταῦτα.

ΔΗΜ. Διορυχθήσεται μὲν ὑστερον· ἤδη δὲ σὺ πάντα
τὰ ἐν αὐτῷ ἔχεις.

TIM. Οὐκοῦν καὶ ἄλλην λάμβανε.

ΔΗΜ. Οἴμοι τὸ μετάφρενον.

TIM. Μὴ κέκραγθι· κατοίσω γάρ σοι καὶ τρίτην·
ἐπεὶ καὶ γέλοια πάμπαν ἂν πάθοιμι δύο μὲν Λακεδαιμο-
νίων μοίρας κατακόψας ἀνοπλος, ἐν δὲ μιὰρὸν ἀνθρώ-
πιον μὴ ἐπιτρέψας· μάτην γὰρ ἂν εἶην καὶ νενικηκὼς
'Ολύμπια πῦξ καὶ πάλην.

54. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐ Θρασυκλῆς ὁ φιλόσοφος
οὗτος ἐστίν; Οὐ μὲν οὖν ἄλλος· ἐκπετάσας γοῦν τὸν
πώγωνα καὶ τὰς ὀφρὺς ἀνατείνας καὶ βρενθυόμενος τι
πρὸς αὐτὸν ἔρχεται, τιτανῶδες βλέπων, ἀνασεσοδημέ-
νος τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ κόμην, Αὐτοδορέας τις ἡ Τρί-
των, οἶους ὁ Ζεῦξις ἔγραψεν. Οὗτος δὲ τὸ σχῆμα
εὐσταλῆς καὶ κόσμιος τὸ βάδισμα καὶ σωφρονικὸς τὴν
ἀναβολὴν ἔωθεν μυρία ὅσα περὶ ἀρετῆς διεξιῶν καὶ τῶν
ἡδονῇ χαίρόντων κατηγορῶν καὶ τὸ ὀλιγαρκὲς ἐπαίνων,
ἐπειδὴ λουσάμενος ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ ὁ παῖς
μεγάλην τὴν κύλικα ὀρέξειεν αὐτῷ — τῷ ζωροτέρῳ δὲ
χαίρει μάλιστα — καθάπερ τὸ Λήθης ὕδωρ ἐκπιῶν
ἐναντιώτατα ἐπιδείκνυται τοῖς ἐωθινοῖς ἐκείνους λόγοις
προαρπάζων ὥσπερ ἱκτίνος τὰ ὄψα καὶ τὸν πλησίον
παραγκινιζόμενος, καρύκης τὸ γένειον ἀνάπλεως, κυ-
νηδὸν ἐμφορούμενος, ἐπικεκυφώς, καθάπερ ἐν ταῖς
λοπάσι τὴν ἀρετὴν εὐρήσειεν προσδοκῶν, ἀκριβῶς τὰ
τρύβλια τῷ λιγανῷ ἀποσμήχων, ὡς μηδὲ ὀλίγον τοῦ
μυττωτοῦ καταλίποι.

55. Μεμφίμοιρος αἰεὶ, κἂν τὸν πλακοῦντα δλον ἦ
τὸν σὺν μόνος τῶν ἄλλων λάβῃ, ὅ τι περ λιχνείας καὶ
ἀπληστίας ὄφελος, μέθυσος καὶ πάροις, οὐκ ἄχρι
ῥῶδης καὶ ὀρχηστύος μόνον, ἀλλὰ καὶ λοιδορίας καὶ ὀργῆς.
Προσέτι καὶ λόγοι πολλοὶ ἐπὶ τῇ κύλικι, τότε δὴ καὶ
μάλιστα, περὶ σωφροσύνης καὶ κοσμιότητος· καὶ ταῦτά
φθιν ἤδη ὑπὸ τοῦ ἀκράτου πονήριως ἔχων καὶ ὑπο-
τραυλίζων γελώεις· εἴτα ἐμετος ἐπὶ τούτοις· καὶ τὸ τε-
λευταῖον, ἀράμενοί τινες ἐκφέρουσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ συμ-
ποσίου τῆς αὐλητρίδος ἀμφοτέραις ἐπειλημμένον. Πλὴν
ἀλλὰ καὶ νήφων οὐδενὶ τῶν πρωτείων παραχωρήσειεν
ἂν ψεύσματος ἐνεκα ἡ θρασυτήτος ἡ φιλαργυρίας· ἀλλὰ
καὶ κολάκων ἐστὶ τὰ πρῶτα καὶ ἐπιποικίᾳ προχειρότατα,
καὶ ἡ γοητεία προηγείται καὶ ἡ ἀναισχυντία παρο-
μαρτεῖ, καὶ ὅπως πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ πανταγόθεν
ἀκριβὲς καὶ ποικίλως ἐντελές. Οἰμώζεται τοιγαροῦν
οὐκ εἰς μακρὰν χρηστὸς ὢν. Τί τοῦτο; παπαῖ, χρόνιος
ἤμιν Θρασυκλῆς.

56. ΘΡΑΣ. Οὐ κατὰ ταῦτά, ὦ Τίμων, τοῖς πολλοῖς

bertate et civitate non plane constat? Sed cito poenas dabis,
tum ob alia multa, tum quod ignem arci subjeceris.

53. TIM. At enim, o scelus, incensa arx nou est: quare
cuius apparet esse te scycphantam.

DEM. At perfodisti ararium, et inde natae tibi sunt opes.

TIM. Sed perfossum non est; quare ne istaec quidem
credibilia sunt, quae dicis.

DEM. Perfodietur quidem postea; sed jam tu illa omnia
penes te habes, quae istud continet.

TIM. Itaque hunc tibi ictum habeto alterum.

DEM. Hei, hei tergo meo.

TIM. Mitte clamorem; sin minus, tertium tibi ictum in-
fixero: alioquin hoc plane ridiculum mihi acciderit, si uni-
cum modo homuncionem eumque impurissimum haud per-
dam, qui Lacedaemoniorum duas moras, inermis ipse,
internecone deleverim: nam frustra quoque vicerim Olympia
et pugilatu et lucta.

54. Quid hoc autem? ecquid hic est Thrasycles philoso-
phus? Et certe is est: sane exporrecta barba, in frontem
sublatis superciliis, graviter secum ac superbe murmurans
venit, Titanice spectans, capillis anterioribus retrorsum
rejectis, plane illum ipsum Boream aut Tritonem refe-
rens, quales pinxit Zeuxis. Hic ille est, qui habitu sim-
plicilatam, incessu modestiam, pallio sapientiam ac
moderationem praese fert; qui mane plurima de virtute
disserit, et eos, qui voluptate gaudent, graviter accusat,
frugalitatem laudans; at ubi lautus a balneo ad cenam ve-
nit, et ei capaciores calicem servilius porrexit (meracius
autem libenter bibit), quasi letheum poculum hauserit, ea
omnia facit, quae planissime cum matutinis illis sermonibus
pugnanti, convivis cibaria veluti milvus praeripiens, et sibi
accumbentem cubito propellens, mentum caryca illitum
habens, canum more sese cibis implens, incurvus, quasi in
patinis virtutem inventurum se sperans, lances digito indice
sedulo detergens, ut nihil ex intrito quidquam relinquit.

55. Iniquius partita obsonia semper querens, etiam si
solus placentam aut aprum integrum sibi habet; porro
(qui gulae et insatiabilis voracitatis fructus est) ebrius ac
temulentus, non ad cantum usque et saltationem, sed ad
convicia et iracundiam provehitur. Ibi sumto in manum
calice, multos sermones fundit: tum enimvero maxime
de sobrietate et modestia agit, idque jam vino fere depositus
et ridicule balbutiens: post haec vomit. Ad postremum e
triclinio a nonnullis effertur, tibicinam anibabus retinens
manibus. Ceterum quum siccus est, nemini homini palmam
vel mendacii, vel audaciae, vel avaritiae concesserit; sed
assentatorum quoque longe princeps est, et pejerat prom-
tissime: illum in quovis negotio anteit fallacia, juxta autem
sequitur impudentia; denique homo plane sapiens, et un-
diquaque consummatus est, et varia quadam perfectione
praestans. Quare dabo operam, ut tam bonus vir jamjam
aufertur hinc grande infortunium. Quid hoc? papa! tam
diu est quum venire distulit Thrasycles?

56. THRAS. Alia me causa ad te ut venire compellit.

τούτοις ἀφίγμαι, ὥσπερ οἱ τὸν πλοῦτόν σου τεθηπότες ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ καὶ δειπνῶν πολυτελεῶν ἐλπίδι συνδεδραμῆκας· πολλὰν τὴν κολακείαν ἐπιδειζόμενοι πρὸς ἄνδρα οἷον σὲ ἀπλοῖχόν καὶ τῶν ὄντων κοινωνικόν· οἶσθα γὰρ ὅς μαζα μὲν ἐμοὶ δεῖπνον ἱκανόν, ὄψον δὲ ἥδιστον θύμον ἢ κάρδαμον ἢ εἴ ποτε τρυφώην, ὀλίγον τῶν ἁλῶν· ποτόν δὲ ἡ ἐννεάκρουνος· ὁ δὲ τρίβων οὗτος ἥς βούλει πορφυρίδος ἀμείνων. Τὸ χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲν τιμώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγίχλοις ψηφίδων μοι δοκεῖ. Σοῦ δὲ αὐτοῦ χάριν ἐστάλην, ὥς μὴ διαφθείρῃ σε τὸ καχίστον τοῦτο καὶ ἐπιβουλότατον κτῆμα ὁ πλοῦς, ὁ πολλοῖς πολλὰς αἰτίας ἀνηκέστων συμφορῶν γεγεννημένος· εἰ γὰρ μοι πελοιοι, μάλιστα ὅλον ἐς τὴν θάλατταν ἐμβαλεῖς αὐτόν, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὄντι καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον ὄρεῖν δυναμένῳ· μὴ μέντοι ἐς βάθος, ὦγαθέ, ἀλλ' ὅσον ἐς βουδῶνας ἐπεμβὰς ὀλίγον πρὸ τῆς κυματωγῆς, ἐμοῦ δρῶντος μόνου·

57. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, σὺ δὲ ἄλλον τρόπον ἀμείνω κατὰ τάχος ἐκφόρησον αὐτόν ἐκ τῆς οἰκίας μηδ' ὀβολὸν σαυτῷ ἀνείς, διαδιδούς ἅπασιν τοῖς δεομένοις, ὧ μὲν πέντε δραχμας, ὧ δὲ μῶν, ὧ δὲ ἡμιτάλαντον· εἰ δὲ τις φιλόσοφος εἴη, διμοιρίαν ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος· ἐμοὶ δὲ — καίτοι οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν αἰτῶ, ἀλλ' ὅπως μεταδῶ τῶν ἐταίρων τοῖς δεομένοις — ἱκανὸν εἰ ταυτηνὴν τὴν πῆραν ἐκπλήσας παράσχοις οὐδὲ ὅλους δύο μεδύμους χωροῦσαν Αἰγινητικούς. Ὀλιγαρχῇ δὲ καὶ μέτρων χρῆ ἐῖναι τὸν φιλοσοφοῦντα καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πῆραν φρονεῖν.

TIM. Ἐπαινῶ ταῦτά σου, ὦ Θρασύκλεις· πρὸ γοῦν τῆς πῆρας, εἰ δοκεῖ, φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδύλων ἐπιμετρήσας τῇ δικέλλῃ.

ΘΡΑΣ. Ὡ δημοκρατία καὶ νόμοι, παιόμεθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει.

TIM. Τί ἀγανακτεῖς, ὦγαθέ; μὴν παρακέχρυσμαί σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλῶ χοίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας.

58. Ἀλλὰ τί τοῦτο; πολλοὶ ξυνέρχονται· Βλεψίας ἐκεῖνος καὶ Λάχης καὶ Γνίφων καὶ ὅλως τὸ σύνταγμα τῶν οἰκωζομένων. Ὅποτε τί οὐκ ἐπὶ τὴν πέτραν ταύτην ἀνελθὼν τὴν μὲν δίκηλλαν ὀλίγον ἀναπαύω πάλαι πεπονηκυῖαν, αὐτὸς δὲ ὅτι πλείστους λίθους ξυμφορήσας ἐπιγαλαῶ πόρρωθεν αὐτούς;

ΒΛΕΨ. Μὴ βάλλε, ὦ Τίμων· ἀπιμεν γάρ.

TIM. Ἄλλ' οὐκ ἀναίμωντί γε ὑμεῖς οὐδὲ ἀνευ τραυμάτων.

VI.

ΑΛΚΥΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

1. ΧΑΙΡ. Τίς ἡ φωνὴ προσέβαλεν ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, πόρρωθεν ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν καὶ τῆς ἀκρας ἐκείνης; ὡς ἡδεῖα ταῖς ἀκοαῖς. Τί ποτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ φθεγ-

quam quæ multitudinem; qui divitiarum tuarum amore percussus huc concurrerunt, auri et argenti et sumtuosarum cœnarum spe, experiundi gratia quid in te assentationibus suis possint, virum simplicem, et qui facultates suas libenter aliis elargiatis. Nosti enim, opinor, mazam satis esse mihi, ut recte cœnem, cæpe autem et nasturtium jucundissimum mihi esse obsonium, aut, si quando mihi melius esse volo, salis paululum: potus mihi est ex Enneacruno fonte (Callirrhoe); pallium autem hoc qualibet purpure præstantius est. Nam aurum mihi quidem haud pretiosius videtur iis lapillis, quibus plena sunt litora. Sed huc tui unius gratia me contuli, ne te divitiæ, perniciosissima illa atque insidiosissima possessio, corrumpant, quæ multis sæpe gravissimas calamitates importarunt. Nam si mihi auscultabis, relictis omnibus totas in mare conjicies, quippe quas non desideret vir bonus et qui philosophiæ opes possit contemplari. Ne tamen, o bone, eas in altum mittas, sed inguinum tenuis aquam ingressus, paulo infra litoris crepidinem projicito, me uno videntem.

57. Id vero si minus placet, meliore alia ratione tu illas, quantum potest, ædibus ejicito, neu tibi vel obolum relinquas, sed omnia egentibus distribuas, huic quinque drachmas, huic minam, huic semitalentum: si quis vero ex iis philosophus erit, duplam is aut triplam partem auferre debet: mihi autem (quanquam non mea causa peto, sed ut amicis, si qui forte egebunt, largiar) abunde erit, si hanc peram aureis offertam mihi reddas, quæ duos Ægineticos modios non prorsus capit: paucis enim esse contentum et mediocritatem sequi hominem philosophantem decet, neque supra peram suam sapere.

TIM. Istuc recte, o Thrasycles; sed ante peram, si videtur, ecce caput tibi implebo pugnis, auctarium hoc ligone addens.

THRAS. O democratia et leges, in libera civitate ab homine sceleratissimo percutimur.

TIM. Quid conquereris, bone Thrasycles? an quod te inter admetiendum circumveni? atqui auctarii etiam loco adjiciam chœnices quatuor.

58. Sed quid hoc? multi concurrunt simul, Blepsias videlicet, et Laches, et Gniphon, ac denique illorum legio hominum, quos ego miris modis mulcabo. Quid itaque causæ quin petram hanc conscendam, et aliqua requie ligonem meum reficiam, quem jam tantopere exercui? ipse autem, magna vi lapidum in unum collata, eos grandinis in morem e longinquo feriam?

BLEPS. Parce quæso mittere, Timon: abimus enim.

TIM. At ego certe sine cruore et vulneribus ne abeat is faxo.

VI.

HALCYON, seu DE TRANSFORMATIONE.

CHÆREPHON, SOCRATES.

1. CHÆR. Quæ ista vox nos pepulit, o Socrates, eminus a litoribus illoque promontorio? quam suavis auribus!

γόμενον ζῶον; ἄφωνα γὰρ δὴ τὰ γε καθ' ὕδατος διαιτῶμενα.

ΣΩ. Θαλαττία τις, ὃ Χαιρεφῶν, ὄρνις ἀλκυὼν ὀνομαζομένη, πολὺβηρος καὶ πολὺδακρυς, περὶ ἧς δὴ παλαιὸς ἀνθρώποις μεμύθεται λόγος· φασὶ γυναικὰ ποτε οὔσαν Αἰόλου τοῦ Ἑλλήνος θυγατέρα κουρίδιον ἄνδρα τὸν αὐτῆς τεθνεῶτα θρηγεῖν πόθῳ φίλιας, Κήρυκα τὸν Ἰραχύνιον τὸν Ἑωσφόρου τοῦ ἀστέρος, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν· εἶτα δὴ πτερωθεῖσαν διὰ τινα δαιμονίαν βούλησιν εἰς ὄρνιθος τρόπον περιπέτεσθαι τὰ πελάγη ζητοῦσαν ἐκεῖνον, ἐπειδὴ πλαζομένη γῆν περὶ πᾶσαν οὐχ οἷα τ' ἦν εὐρεῖν.

2. ΧΑΙΡ. Ἀλκυὼν τοῦτ' ἐστίν, δ σὺ φής; οὐ πώποτε πρόσθεν ἠκηκόειν τῆς φωνῆς, ἀλλὰ μοι ξένη τις τῶ ὄντι προσέπεσε· γούδῃ γοῦν ὡς ἀληθοῦς τὸν ἦχον ἀφίησι τὸ ζῶον. Πηλίκον δέ τι καὶ ἐστίν, ὃ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐ μέγα· μεγάλην μέντοι διὰ τὴν φιλανδρίαν εἰληψε παρὰ θεῶν τιμὴν· ἐπὶ γὰρ τῇ τούτων νεοττεῖα καὶ τὰς ἀλκυονίδας προσαγορευομένας ἡμέρας ὁ κόσμος ἄγει κατὰ χειμῶνα μέσον διαφερούσας ταῖς εὐδαίαις, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ τήμερον παντὸς μᾶλλον. Οὐχ ὁρᾷς ὡς αἰθρία μὲν τὰ ἀνωθεν, ἀκύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὅμοιον ὡς εἴπειν κατόπτρῳ;

ΧΑΙΡ. Λέγεις ὁρθῶς φαίνεται γὰρ ἀλκυονίς ἡ τήμερον ὑπάρχειν ἡμέρα, καὶ γὰρ δὲ τοιαύτη τις ἦν. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, πῶς ποτε χρὴ πεισθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ὃ Σώκρατες, ὡς ἐξ ὀρνίθων γυναικίς ποτε ἐγένοντο ἡ ὄρνιθες ἐκ γυναικῶν; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἀδύνατον φαίνεται πᾶν τὸ τοιοῦτον.

3. ΣΩ. Ὡ φίλε Χαιρεφῶν, δοίκαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωτοὶ τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἀγνωστον οὔσαν καὶ ἀπιστον καὶ ἀόρατον· πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἄπορα καὶ τῶν ἐφικτῶν ἀνέφικτα, συχνὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν· τῶ ὄντι γὰρ νήπιος ὅστις εἶναι πᾶς ἀνθρώπος, καὶ ὁ πᾶν γέρον, ἐπεὶ τοι μικρὸς πᾶν καὶ νεογίλος ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. Τί δ' ἂν, ὦγαθέ, οἱ ἀγνοοῦντες τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, πότερον δυνατόν ἢ ἀδύνατόν τι τῶν τοιούτων; Ἐώρακας, Χαιρεφῶν, τρίτην ἡμέραν ὅσος ἦν ὁ χειμῶν; κἂν ἐνθυμηθέντι γὰρ τῷ δέος ἐπέλθοι τὰς ἀστραπὰς ἐκείνας καὶ βροντὰς ἀνέμων τε ἐξαίσια μεγέθη· ὑπέλαβεν ἂν τις τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι.

4. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστὴ τις κατάστασις εὐδαίης ἐγένετο καὶ διέμεινεν αὕτη γε ἕως τοῦ νῦν· πότερον οὖν οἶμαι μείζον τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρίαν ἐξ ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπος καὶ παραχρῆς μεταθεῖναι καὶ εἰς γαλήνην ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναικὸς εἶδος μεταπλασθῆναι εἰς ὄρνιθός τινος ποιῆσαι; τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον καὶ τὰ παιδιάρια τὰ παρ' ἡμῖν τὰ πλάττειν ἐπιστάμενα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, βῆδῳς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλὰκις ὄγκου μετασχηματίζει

Quoddam est tandem animal illud vocem edens? etenim muta sunt, quæ quidem in aqua degunt.

SOCR. Maritima quædam, o Chærephon, avis, Halcyon vocata, luctu lacrimisque abundans, de qua sane velus hominibus est conficta fabula: ferunt illam, quum mulier esset quondam, Æoli Hellenis filii nata, maritum, qui virginem duxerat, suum fato functum luxisse desiderio consuetudinis, Ceycem Trachinium Lucifero stella prognatum, pulchri parentis filium pulchrum; deinde vero alis instructam divina voluntate in avis morem circumvolitare maria, quærentem illum, quandoquidem oberratis terris omnibus non poterat invenire.

2. CHÆR. Halcyon id est, quod tu dicis? nunquam ante audiveram ejus vocem, quæ mihi insolens revera accidit: flebilem ergo plane sonum emittit animal istud. Quali autem corporis est magnitudine, Socrates?

SOCR. Non magnum: attamen magnum ob singularem mariti amorem accepit a diis præmium: quum enim nidulatur, halcyonios etiam qui vocantur dies mundus agit, hieme medio præcipuos serenitate, quorum est etiam hodiernus hiæce quammaxime. Nonne vides ut serena sint superna, fluctibusque careat et tranquillum sit totum pelagus, consimile, ut ita dicam, speculo?

CHÆR. Recte dicis: videtur enim halcyonius hodiernus esse dies; et heri utique talis erat. Sed, per deos, qua tandem re fidem oportet haberi iis quæ initio sunt dicta, o Socrates, ex avibus mulieres unquam exstitisse aut aves ex mulieribus? nihil enim omnium est quod minus fieri videatur posse.

3. SOCR. O care Chærephon, videmur equidem eorum quæ fieri possunt, quæque non, hebeti prorsus acie quidam esse iudices: exigimus enimvero ea secundum facultatem humanam, quæ neque nosse, nec credere, nec cernere valet: multa proinde apparent nobis et factu facilius difficilia, et eorum, ad quæ pertingere datur, ardua; hæc quidem pleraque propter imperitiam, alia etiam non pauca ob infantiam mentis: re enim vera infans videtur esse omnis homo, etiam valde senex, quandoquidem exiguum plane est et infantie instar vitæ spatium ad omne ævum. Quid autem, o bone, qui vires deorum genitorumque ignorant, dicere habeant, utrum talium rerum fieri aliquid possit, an non? Vidisti, Chærephon, nudistertius quanta fuerit hiems? quin et animo repelcentem metus invadat et ista fulmina et tonitrua ventorumque ingentes furores: existimasset aliquis tellurem totam utique fuisse collapsuram.

4. Paulo autem post mirifica quædam exstitit compositi cæli serenitas, quæ permansit ad hodiernum diem. Jam tu utrum majus quiddam et operosius esse putas, ex isto turbine, qui vix subsisti poterat, ac confusione ad placatissimum nitorem mutatam cæli faciem referre, inque tranquillitatem revocare mundum universum, quam mulieris formam transmutatam in aviculam quandam facere? nam ad eum sane modum et pueruli inter nos, qui quidem flagere sciunt, luto cerave sumta, facile ex eadem sæpe materia

πολλὰς ἰδεῶν φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ δὲ μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις εὐχερῇ τυχόν ἴσως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα καὶ λεία· ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσῳ τινὶ σαυτοῦ δοκεῖ εἶναι μεῖζω; φράσαις ἄν;

5. ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆσαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩ. Οὐκ οὖν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεισι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσας; ἡ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἡ δεκαταῖα χθονιαστὴν ὄσσην ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμεως τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι, καὶ ὅσα διὰ τῶν τεχνῶν τούτων οὕτω πολυμηχανῶν καὶ ὅσα διὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐργάζονται· ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις, ὥσπερ εἶπον, παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἔλθεῖν δυνατὰ φαίνεται.

6. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνδὸς ἀνδρὸς τελείου τὸ μέγεθος ἀμέτρητον ὄσσην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκείνα· μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πᾶν πολλὰς χειρῶσαιτ' ἂν ῥαδίως· ἡ γὰρ ἡλικία παντελῶς ἄπορος δῆπου πάντων καὶ ἀμήχανος ἐξ ἀρχῆς παρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φύσιν. Ὅπηνικα οὖν ἄνθρωπος, ὥς ἔοικεν, ἀνθρώπου τοσούτῳ διαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνουμένοις; Πιθανὸν οὖν ἴσως δοῖε πολλοῖς, ὄσσην ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρέφοντος εἶδος, τηλικούτον καὶ τὴν δύναναι αὐτοῦ καὶ τὴν φρόνησιν καὶ διάνοιαν ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως.

7. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιούτοις οὔσι πολλ' ἄτ' ἀδύνατα τῶν ἑτέροις πᾶν ῥαδίως· ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις καὶ ἀναγνῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὥσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναῖκας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθας ἐκ γυναικῶν. Ἡ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλαβούσα ζῶον ἄπου καὶ ἄπτερον πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερώσασα ποικιλίᾳ τε φαιδρύνασα πολλῇ καὶ καλῇ καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων μελίτταν ἀπέδειξε σοφὴν θεοῦ μελίτος ἐργάτιν, ἐκ τε ὧν ἁφῶνων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πεζῶν καὶ ἐνύδρων ζῶων, τέχναις, ὥς λόγος τινῶν, ἱεραὶ αἰθέρος μεγάλου προσχωρήνῃ.

8. Τὰς οὖν ἀθανάτων δυνάμεις μεγάλας οὕσας θνητοὶ καὶ σμικροὶ παντελῶς ὄντες καὶ οὔτε τὰ μεγάλα δυνάμενοι καθορᾶν οὔτ' αὖ τὰ σμικρὰ, τὰ πλείω δ' ἀπορῶντες καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν βεβαίως οὔτ' ἀλκυόνων πέρι οὔτ' ἀηδόων· κλέος δὲ μύθων, οἷον παρῆδσαν πατέρες, τοιούτων καὶ παισὶν ἐμοῖς, ὧ ὀρνι θρήνων μελωδῇ, παρὰδῶσω τῶν σὺν ὕμνων πέρι, καὶ σου τὸν εὐσεβῆ καὶ

mole fingunt refinguntque multas formarum naturas. Deo enimvero magnam habenti virtutis præstantiam neque omnino comparandam ad nostras agendi vires, ad manum esse credere par est omnia istiusmodi atque in facili posita: quandoquidem totum cælum quanto tandem temet ipso putas esse majus? an indicare possis?

5. CHÆR. Quis autem hominum, o Socrates, intelligere queat aut dicendo efferre tale quicquam? neque enim verbis illa consequi licet.

SOCR. Nonne vero animadvertimus hominum, inter sese si conferantur, magnum aliquod esse discrimen, quo alius allum superet, virium imbecillitatisque? nam virorum ætas ad pueros prorsus infantes, quinque, si lubet, a partu aut decem diebus, comparata admirabilem plane habet differentiam roboris et infirmitatis in omnibus propemodum per vitam actionibus, et iis quæcumque artibus istis tam solertibus, et iis quæ corpore et animo perficiunt: ista enim novellis, ut dixi, puerulis ne in mentem quidem venire videntur posse.

6. Roboris autem unius viri adulti magnitudo immensum quantum illos supergreditur; adeo ut millia talium unus vir valde multa devicerit facillime: ætas enimvero penitus omnium indiga, quæque nullis sibi machinis ipsa sufficiat, ab initio hominibus adest comes naturæ lege. Quandoquidem ergo homo, ut patet, homini tantum interest, quid existimabimus omne simul cælum ad nostras vires illis visum iri, qui talia contemplari valent? Probabile scilicet videbitur multis, quantum magnitudo mundi superat Socratis aut Chærephontis speciem, tantum quoque potentiam ejus ac sapientiam atque intellectum pro ratione antecedere facultatum nostrarum dotes.

7. Proinde tibi mihi ac multis aliis nostri similibus multa quidem impossibilia sunt eorum, quæ aliis valde facilia: nam et tibias inflare artis expertibus, et legere aut scribere illiteratis multo magis arduum est, usque eo dum sint imperiti, quam facere mulieres ex avibus, aut aves ex mulieribus. Natura vero acceptum in favo fere sine pedibus ac pennis animal, pedibus apposis atque alis, et varietate multa expoliens pulchraque et omnimoda colorum, apem sapientem produxit, divini mellis opificem: tum porro ex ovis mutis et inanimatis multa genera fingit alitum et terrestrium aquaticorumque animalium, artibus quibusdam, ut produnt aliqui, sacris ætheris magni ad tanti operis curam insuper usa.

8. Quum ergo vires immortalium sint ingentes, nos mortales et pusilli plane, qui neque magna possumus perspicere, et ne parva quidem, in plerisque etiam, quæ circa nos accidunt, hæsitantes, non valemus utique explorare quicquam statuere neque de halcyonibus, nec de lusciniis: famam autem fabulæ, qualem tradiderunt parentes, talem et liberis meis, o ales lamentorum modulatrix, tradam de tuis hymnis; tuumque pium et marito devinctum amorem

φιλανδρον ἔρωτα πολλάκις γυναιξὶ ταῖς ἑμαῖς Ξανθίππῃ τε καὶ Μυρτοῖ λέγων τὰ τε ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ τιμῆς ὅλας ἔτυχες παρὰ θεῶν. Ἄρα γε καὶ σὺ ποιήσεις τι τοιοῦτον, ὦ Χαιρεφών;

ΧΑΙΡ. Πρέπει γοῦν, ὦ Σώκρατες, καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ βηθέντα διπλασίαν ἔχειν τὴν παράκλησιν πρὸς γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν διμλίαν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀσπασαμένοις τὴν Ἀλκυόνα προάγειν ἤδη πρὸς ἄστυ καιρὸς ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ.

ΧΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν οὕτως.

VII.

PROMHΘEYΣ ἢ ΚΑΥΚΑΣΟΣ.

ΕΡΜΗΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, PROMHΘEYΣ.

1. ΕΡΜ. Ὁ μὲν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος, ᾧ τὸν ἄθλιον ταυτονὶ Τιτᾶνα προσηλωσθαι δεήσει περισκοπῶμεν δὲ ἤδη κρημνὸν τινα ἐπιτήδειον, εἴ που τῆς χιόνος τι γυμνὸν ἔστιν, ὥς βεβαιότερον καταπαγῇ τὰ δεσμά καὶ οὗτος ἄπαισι περιφανὴς ἢ κρεμνόμενος.

ΗΦ. Περισκοπῶμεν, ὦ Ἑρμῇ· οὔτε γὰρ ταπεινὸν καὶ πρόσγειον ἀνεσταυρῶσθαι χρὴ, ὥς μὴ ἐπαμύνειεν αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὔτε μὴν κατὰ τὸ ἄκρον — ἀφανὴς γὰρ ἂν εἴη τοῖς κάτω — ἀλλ' εἴ δοκεῖ κατὰ μέσον ἐνταῦθά που ὑπὲρ τῆς φάραγγος ἀνεσταυρῶσθαι ἐκπετασθεὶς τὸ χεῖρε ἀπὸ τουτοῦ τοῦ κρημνοῦ πρὸς τὸν ἐναντίον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόδυροί τε γὰρ αἱ πέτραι καὶ ἀπρόσβατοι πανταχόθεν, ἡρέμα ἐπινευουκῖαι, καὶ τῷ ποδὶ στενὴν ταύτην ὁ κρημνὸς ἔχει τὴν ἐπίδρασιν, ὥς ἀκροποδῆτι μόγις ἐστάναι, καὶ δλωὺς ἐπικαιρότατος ἂν ὁ σταυρὸς γένοιτο. Μὴ μέλλε οὖν, ὦ Προμηθεῦ, ἀλλ' ἀνάβαινε καὶ πάρεχε σεαυτὸν καταπαγησόμενον πρὸς τὸ ὄρος.

2. PROM. Ἀλλὰ κἂν ὑμεῖς γε, ὦ Ἥφαιστε καὶ Ἑρμῇ, κατελεγήπατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα.

ΕΡΜ. Τοῦτο φῆς, ὦ Προμηθεῦ, ἀντὶ σοῦ ἀνασκολοπισθῆναι αὐτίκα μάλα παρακούσαντας τοῦ ἐπιτάγματος; ἢ οὐχ ἱκανὸς εἶναι σοι δοκεῖ ὁ Καύκασος καὶ ἄλλους ἂν χωρῆσαι δύο προσπατταλευθέντας; Ἀλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, κατὰκλειε καὶ προσήλου καὶ τὴν σφύραν ἐρωμένως κατὰφερε. Δὸς καὶ τὴν ἑτέραν κατελήθῃω εὖ μάλα καὶ αὐτῇ. Εὖ ἔχει. Καταπατήσεται δὲ ἤδη καὶ ὁ αἰτὸς ἀποκερῶν τὸ ἥπαρ, ὥς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλαστικῆς.

3. PROM. ὦ Κρόνε καὶ Ἰαπετέ καὶ σὺ, ὦ μῆτερ, οἷα πέπονθα ὁ καχοδαίμων οὐδὲν δεινὸν ἐργασάμενος;

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω, ὅς πρῶτα μὲν τὴν νομὴν τῶν κρεῶν ἐγχειρισθεὶς οὕτως ἀδικὸν ἐποίησω καὶ ἀπατηλὴν ὥς σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ὑπεξέλεσθαι, τὸν Δία δὲ παραλογίσασθαι δοτᾶ «καλύψας ἀργεῖτι δημῷ»; μέμνημαι γὰρ Ἡσιόδου γῆ Δ' οὕτως

sæpe celebrabo, uxoribus meis Xanthippæ et Myrto enarrans tum alia, tum præterea, qualem honorem nacta fueris a diis. An tu quoque, Chærephon, simile quiddam facies?

CHÆR. Decet sane, o Socrates, dicta a te duplicem habere adhortationem, quæ mutux uxorū virorumque consuetudini conducatur.

SOCR. Ergo, salutata Halcyone, progredi jam ad urbem tempus est e Phalerico.

CHÆR. Est : atque hoc faciamus.

VII.

PROMETHEUS, SIVE CAUCASUS.

MERCURIUS, VULCANUS, PROMETHEUS.

1. MERC. Caucasus quidem, o Vulcane, hicce, cui miserum Titanem istum clavis affigi oportebit : nos jam nunc circumspiciamus rupem aliquam opportunam, sicubi qua sint a nive nuda, ut firmitus defigantur vincula, et hic omnibus conspicuus sit pendens.

VULC. Circumspiciamus, Mercuri : neque enim in humili et terræ proximo loco cruci affigendus est, ne auxiliari ipsi possint quos finxit, homines; neque etiam ad montis verticem; fugiat enim visum eorum, qui infra sunt : sed, si videtur, in medio istic propemodum supra præcipitium suffixus hæreat, dispanais manibus ab hac parte in adversam.

MERC. Recte dicis : nam exesæ sunt hæ cautes et inaccessæ undiquaque, leniter inclinatæ; et pedi hunc angustum oppido præcipitium habet ponendo vestigio locum, ut summis digitis vix alicubi consistere liceat : commodissima denique fuerit ista crux. Quin tu ergo sine mora, Prometheus, ascende, teque præbe defigendum ad montem.

2. PROM. At vos tamen, o Vulcane et Mercuri, miseremini mei, qui præter meritum hoc infortunium habeo.

MERC. Hocne sis, o Prometheus, ut tua vice jam nos statim in crucem agamur dicto non audientes? an non idoneus esse tibi videtur Caucasus, qui alios etiam duos capiat sibi clavis affixos? At tu porrige dextram : tu autem, Vulcane, include eam, appositisque clavis malleum valide quantum potes adige. Et alteram præbe : hæc etiam omnino bene revincta esto. Recte habet : devolabit jam mox aquila quoque detonsura jecur, ut nihil non habeas pro bella tua et solertissima fingendi arte.

3. PROM. Saturne, Iapete, tuque, o mater, qualia perperior miser, qui nihil mali admisi!

MERC. Nihil tu mali admisisti, Prometheus, qui primum distributione carnum tibi concredita, tam injustam feceris et fraudulentam, ut tibi quidem subdole partes optimas eximeres, Jovem autem circumvenires obiectis ossibus adipe candida? memini sane Hesiodi sic dicentis. Deinde homi-

εἰπόντος· ἔπειτα δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶντα, καὶ μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμωώτατον κτήμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις. Τοσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος φῆς μὴδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι;

4. ΠΡΟΜ. Ἔοικας, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σὺ κατὰ τὸν Ὀμηρον « ἀνάιτιον αἰτιάσθαι, » ὅς τὰ τοιαῦτά μοι προφέρεις, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, εἰ τὰ δίκαια ἐγίνετο, ἐτιμωσάμην ἂν ἐμαυτῷ. Εἰ γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησάμην ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων ὡς δεῖξαιμι ἄδικα ἐγνωκότα περὶ ἡμῶν τὸν Δία· σὺ δὲ — στωιμύλος γὰρ εἶ καὶ δικανικός — ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς δικαίαν τὴν ψῆφον ἔθετο, ἀνεσταυρωσθῆναι με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου οἰκτιστον θέαμα πᾶσι Σκύθαις.

ΕΡΜ. Ἐκπρόθεσμον μὲν, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφρουν ἀγωνίῃ καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὅμως δ' οὖν λέγε· καὶ γὰρ ἄλλως περιμένειν ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν ὁ ἀέτος καταπτῇ ἐπιμελησόμενος σου τοῦ ἥπατος. Τὴν ἐν τῷ μέσῳ δὴ ταύτην σχολὴν καλῶς ἂν εἴῃ ἔχον ἐς ἀκρόασιν καταχρήσασθαι σοφιστικὴν, οἷος εἶ σὺ πανουργότατος ἐν τοῖς λόγοις.

5. ΠΡΟΜ. Πρώτερος οὖν, ὦ Ἑρμῆ, λέγε καὶ ὅπως μοι ὡς δεινότερα κατηγορήσης μὴδὲ καθυφῆς τι τῶν δικαίων τοῦ πατρός. Σὲ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, δικαστὴν ποιοῦμαι ἔγωγε.

ΗΦ. Μὰ Δί', ἀλλὰ κατήγορον ἀντὶ δικαστοῦ ἴσθι με ἔξων, ὅς τὸ πῦρ ὑφελόμενος ψυχράν μοι τὴν κάμινον ἀπολέλοιπας.

ΠΡΟΜ. Οὐκοῦν διελόμενοι τὴν κατηγορίαν, σὺ μὲν περὶ τῆς κλοπῆς ἤδη σύνειρε, ὁ Ἑρμῆς δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποποιίαν καὶ τὴν κρεανομίαν αἰτιάσεται· ἄμφω δὲ τεχνῖται καὶ εἰπεῖν δεινοὶ εἰκάτε εἶναι.

ΗΦ. Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐρεῖ· ἐγὼ γὰρ οὐ πρὸς λόγους τοῖς δικανικοῖς εἰμι, ἀλλ' ἀμφὶ τὴν κάμινον ἔχω τὰ πολλά· ὁ δὲ ῥήτορ τέ ἐστι καὶ τῶν τοιούτων οὐ παρέρως μεμέληχεν αὐτῷ.

ΠΡΟΜ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ᾤμην καὶ περὶ τῆς κλοπῆς τὸν Ἑρμῆν ἐθελῆσαι ἂν εἰπεῖν οὐδὲ ὀνειδιεῖν μοι τὸ τοιοῦτον ὁμοτέχνῳ ὄντι. Πλὴν ἄλλ' εἰ καὶ τοῦτο, ὦ Μαίης παῖ, ὑφίστασαι, καιρὸς ἤδη περαίνειν τὴν κατηγορίαν.

6. ΕΡΜ. Πάνυ γοῦν, ὦ Προμηθεῦ, μακρῶν δεῖ λόγων καὶ ἱκανῆς τινος παρασκευῆς ἐπὶ τὰ σοὶ πεπραγμένα, οὐγὲν δὲ ἀπόχρη τὰ κεφάλαια εἰπεῖν τῶν ἀδικημάτων, ὅτι ἐπιτραπέν σοι μοιρᾶσαι τὰ κρέα σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ἐφύλαττες, ἐξηπάτησας δὲ τὸν βασιλεῖα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ' ἡμῶν ἐκόμισας ἐς αὐτούς· καὶ μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνεῖναι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πάνυ φιλανθρώπου τοῦ Διὸς πεπειραμένος. Εἰ μὲν οὖν ἔξαρκος εἶ μὴ εἰργάσθαι αὐτὰ, δεήσει καὶ διελέγχειν καὶ ῥῆσιν τινα μακρὰν ἀποτείνειν καὶ πειρᾶσθαι ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐμφανίζειν τὴν ἀλήθειαν· εἰ δὲ φῆς τοιαύτην πεποιτῇ-

nes effinxisti, animalia vaferrima; atque inprimis mulieres. Super omnia denique, pretiosissimam deorum possessionem, ignem subreptum et illum ipsum dedisti hominibus. Tot mala quum perfeceris, vinctum te esse dicis nulla re patrata?

4. PROM. Et tu mihi videris, Mercuri, secundum Poetam, inculpatum culpae, qui talia adversum me proferas, quorum ego causa victus in Prytaneo capiendi honore, si quidem ex merito jus redderetur, me dignum astimasset. Quodsi vacuum tibi tempus, libenter equidem apud te causam meam agam, ostendamque injustam de me sententiam pronunciasse Jovem: tu vero (loquaculus enim es et forensi calliditate praestans) partes ejus tuere, et proba juste calculum eum tulisse, quo damnatus sum ad crucem prope Caspiae istas portas, in Caucaso, miserabilissimum spectaculum omnibus Scythiis.

MERC. Inani quidem, o Prometheus, provocatione certabis, nullamque in rem: attamen dic: etenim tantisper inanere necesse est, dum aquila devolet jecur tuum curatura. Quod autem interea vacui est temporis, optime fuerit factum, eo si ad declamationem audiendam abutamur sophistae, qualis tu es astutissimus orationum artifex.

5. PROM. Prior ergo dic, Mercuri: utque me quam vehementissime accuses, nec quicquam tibi perire sinas eorum, quae pro jure patris dici possint. Te vero, Vulcane, judicem mihi lego.

VULC. Minime vero; sed probe scias me pro iudice accusatorem tibi fore, qui igne subducto frigidum mihi fornacem reliquisti.

PROM. Quin ergo divisa inter vos actione tu de furto jam dissere; Mercurius autem et hominum creationem et carnium distributionem incusabit: ambo enim artifices et dicendi peritissimi videmini esse.

VULC. Pro me quoque dicet Mercurius: nam ego a judicialium orationum studio longe absum, quippe circa caminum plerumque occupatus: hic vero rhetor est, ac talia non leviter ipsi sunt meditata.

PROM. Nunquam putaveram fore, ut de furto etiam Mercurius vellet dicere, mihi quae exprobraret tale quicquam in arte simili versato: attamen si vel hoc ipsum, o Maiae filii, aggredi sustines, tempus jam est peragere accusationem.

6. MERC. Valde quidem, o Prometheus, longa opus est oratione et instructo quodam apparatu adversus ea, quae tu perpetrasti; ac minime satis est sola capita exponere tuorum criminum: quod, quum praeficeris dividendis carnibus, tibimet ipsi pulcherrimas servares, deciperesque regem; quod homines effinxeris, quo nihil minus fieri debuerat; quod ignem suffuratus a nobis detuleris ad istos. Et mihi quidem videris, o optime, minime intelligere, in tanta criminum gravitate quam clementem et benignum Jovem fueris expertus. Quodsi neges ista te fecisse, arguendus eris, et longa quaedam oratio extendenda, annitendumque mihi, utquam possum maxime declarem veritatem:

σθαι τὴν νομὴν τῶν κρεῶν καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους καίνουργῆσαι καὶ τὸ πῦρ κεκλοφέναι, ἱκανῶς κατηγορηταί μοι, καὶ μακρότερα οὐκ ἂν εἰποίμι· λῆρος γὰρ ἄλλως τὸ τοιοῦτον.

7. ΠΡΟΜ. Εἰ μὲν καὶ ταῦτα λῆρός ἐστιν, ἃ εἰρηκας, εἰσόμεθα μικρὸν ὑστερον· ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ περ ἱκανὰ φῆς εἶναι τὰ κατηγορημένα, πειράσομαι ὥς ἂν οἶός τε ὦ, διαλύσασθαι τὰ ἐγκλήματα. Καὶ πρῶτόν γε ἄκουε τὰ περὶ τῶν κρεῶν. Καίτοι, νῆ τὸν Οὐρανὸν, καὶ νῦν λέγων αὐτὰ αἰσχύνομαι ὑπὲρ τοῦ Διός, εἰ οὕτω μικρολόγος καὶ μεμψιμοιρός ἐστιν, ὥς διότι μικρὸν ὅστων ἐν τῇ μερίδι εὖρα, καταπέμψαι ἀνασκολοπισθησόμενον παλαιὸν οὕτω θεόν, μήτε τῆς συμμαχίας μνημονεύσαντα μήτε αὐτὸ τῆς ὀργῆς τὸ κεφάλαιον ἥλικον ἐστὶν ἐνοήσαντα καὶ ὥς μεираκίου τὸ τοιοῦτον ὀργίζεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ τὸ μᾶλλον αὐτὸς λήψεται.

8. Καίτοι τὰς γε ἀπάτας, ὧς Ἑρμῇ, τὰς τοιαύτας συμποτικὰς οὐσας οὐ χρῆ, οἶμαι, ἀπονημονεύειν, ἀλλ' εἰ καὶ τι ἡμάρτηται μεταξύ εὐωχουμένων, παιδιὰν ἡγεῖσθαι καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ καταλείπειν τὴν ὀργήν· ἐς δὲ τὴν αὔριον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἐυλὸν τινα μῆνιν διαφυλάττειν, ἀπαγε, οὕτε θεοὶς πρέπον οὕτε ἄλλως βασιλικόν· ἦν γοῦν ἀφέλη τις τῶν συμποσιῶν τὰς κομψείας ταύτας, ἀπάτην καὶ σκόμματα καὶ τὸ διακυλλᾶναι καὶ ἐπιγεῶν, τὸ καταλειπομένον ἐστὶ μέθη καὶ κόρος καὶ σιωπὴ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῆ πράγματα καὶ ἥκιστα συμποσίῳ πρέποντα. Ὡστε ἐγὼ γε οὐδὲ μνημονεύσειν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐτι ὄμην τούτων τὸν Δία, οὐχ ὅπως καὶ τηλικαῦτα ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσειν καὶ πάνδενα ἡγήσασθαι πεπρωθέναι, εἰ διανέμων τις κρέα παιδιὰν τινα ἐπαίξε πειρώμενος, εἰ διαγνώσεται τὸ βέλτιον δ' αἰρούμενος.

9. Ἴθι δ' ὅμως, ὦ Ἑρμῇ, τὸ χαλεπώτερον, μὴ τὴν ἐλάττω μοῖραν ἀπονενεμῆναι τῷ Διὶ, τὴν δὴν δὲ ὑφ' ἡρῆσθαι· τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐχρῆν, τὸ τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμειλῆσαι καὶ δεσμὰ καὶ σταυροὺς καὶ Καύκασον δλον ἐπινοεῖν καὶ ἀετοὺς καταπέμπειν καὶ τὸ ἥπαρ ἐκκολλάττειν; ὅρα γὰρ μὴ πολλὴν τινα ταῦτα κατηγορῇ τοῦ ἀγανακτοῦντος αὐτοῦ μικροψυχίαν καὶ εὐτέλειαν τῆς γνώμης καὶ πρὸς ὀργὴν εὐχέριαν. Ἢ τί γὰρ ἂν ἐποίησεν οὗτος δλον βοῦν ἀπολέσας, εἰ κρεῶν ὀλίγων ἔνεκα τηλικαῦτα ὀργίζεται;

10. Καίτοι πόσῳ οἱ ἀνθρώποι εὐγνωμονέστερον διάκεινται πρὸς τὰ τοιαῦτα, οὓς εἶδος ἦν καὶ τὰ ἐς τὴν ὀργὴν ὀξυτέρους εἶναι τῶν θῶν; ἀλλ' ὅμως ἐκείνων οὐκ ἐστὶν ὅστις τῷ μαγεῖρι σταυροῦ ἂν τιμῆσαιτο, εἰ τὰ κρέα ἔβων καθελὺς τὸν δάκτυλον τοῦ ζωμοῦ τι περιελχίσαστο ἢ ὀπτιμένον ἀποσπάσας τι κατεβρόχθισεν, ἀλλὰ συγγνώμην ἀπονέμουσιν αὐτοῖς· εἰ δὲ καὶ πᾶν ὀργισθεῖεν, ἢ κοινὸν ἐνέτριψαντο ἢ κατὰ κόρης ἐπάταξαν, ἀνεσκολοπίσθη δὲ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς τῶν τηλικούτων ἔνεκα. Καὶ περὶ μὲν τῶν κρεῶν τοσαῦτα, αἰσχρὰ μὲν κάμοι ἀπολογεῖσθαι, πολὺ δὲ αἰσχύω κατηγορεῖν ἐκείνῳ.

sin concedis talem te fecisse divisionem carniū, condendorum hominum inventum novasse, et ignem subduxisse, satis est mihi accusatum, nec cur plura dicam, causa est: plane enim videar nugari.

7. PROM. Ista sintne nugæ, quæ dixisti, videbimus paulo post. Ego vero, quandoquidem sufficere ais quæ accusatorie sunt a te prolata, conabor, quantum potero dissolvere crimina. Primumque audi de carnibus. Atque equidem, ita me juvet Caelus, nunc etiam ista referens pudore suffundor Jovis vicem, qui tam sordidi sit contractique animi, ac suspiciose querulus, ut, quia parvulum os in sua portione reperit, in crucem tollendum mittat vetustum adeo deum, nihil amplius auxilii lati memor, neque adeo iræ causa quantilla sit cogitans, et plane pueri esse illud, succensere atque indignari, nisi partem ipse majorem accipiat.

8. Atqui versutias ejusmodi, Mercuri, conviviales non decet, opinor, memeri mente imponere; sed, si quid etiam peccatum fuerit inter epulas, ludum putare, atque ibi in convivio depositam iram relinquere: verum ut in crastinum sub pectore recondas odium, et injuriæ recorderis, atque hesternæ diei iram quandam conserves, apage, neque deos hoc decet, nec præterea regum est. Quodsi quis abstulerit a conviviis has festivitates, astum et jocos et subsannationes et irrisiones, nihil scilicet aliud erit reliquum, nisi ebrietas, satietasque et silentium, res tetricæ et injucundæ, quæque minime computationi convenient. Quare nihil minus putaram, quam horum recordaturum esse Jovem postridie; nedum ut tanto opere propterea indignaretur, seque gravem injuriam existimaret esse passum, si distribuens aliquis carnes ludum quandam inserit tentando, num, qui deligit, meliorem partem dignoscat.

9. Pone vero, Mercuri, quod gravius est, non minorem me partem attribuisse Jovi, sed totam subtripsisse: quid igitur? ideo ne oportebat, quod proverbio dicitur, terræ cælum misceri, vincula, cruces, totumque Caucasum adinvēnire, et aquilas demittere, et jecur extundere? Ista vide ne magnam patefaciant indignantis humilitatem animi ignobilem, et in ira concipienda levitatem: quid enim hic designet, si totum bovem perdiderit, qui frustulorum carnis paucorum causa tanto opere stomachetur?

10. Contra homines quanto se præbent æquiores in istius modi rebus, quos credi poterat ad iram esse promptiores diis! et tamen eorum nemo est qui coquum cruce multarit, si carnes elixans immisso digito de jussulo degustarit, aut assatarum carniū quiddam avulsam deglutterit: sed veniam dant ipsis: sin est ut etiam valde irascantur, aut pugnos incultere solent, aut alas in malam ingerere; nemoque hactenus apud eos in patibulum ire jussus est ob tanta scilicet crimina. De carnibus ista sunt satis, quorum ut turpis est mihi defensio, sic multo turpior isti accusatio.

11. Περὶ δὲ τῆς πλαστικῆς καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα, καιρὸς ἤδη λέγειν. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὁπότερον αἰτιῶσθαι μου, πότῃρα ὡς οὐδὲ ὅλως ἔχρην τοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἄμεινον ἦν ἀτρεμεῖν αὐτοὺς γῆν ἄλλως ὄντας, ἢ ὡς πεπλάσθαι μὲν ἔχρην, ἄλλον δὲ τίνα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίσθαι τὸν τρόπον; ἐγὼ δὲ ὁμῶς ὑπὲρ ἁμφοῖν ἐρῶ καὶ πρῶτόν γε, ὡς οὐδεμία τοῖς θεοῖς ἀπὸ τούτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσομαι δεικνύνειν. ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ συμπερόντα καὶ ἁμείνως αὐτοῖς αὐτὰ παρὰ πολὺ ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν.

12. Ἦν τοίνυν πάλαι — ῥᾶον γὰρ οὕτω καὶ δῆλον ἂν γένοιτο, εἰ τι ἡδίκηκα ἐγὼ μετακοσμήσας τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους — ἦν οὖν τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος, ἢ γῆ δὲ ἄγριον τὴν χρῆμα καὶ ἄμορφον, ὕλαις ἅπασα καὶ ταῦταις ἀνημέροις λάσιος, οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν ἢ νεῶς, — πόθεν δέ; — ἢ ἄγαλμα ἢ ξόανον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, οἷα πολλὰ νῦν ἀπανταχόθι φαίνεται μετὰ πάσης ἐπιμελείας τιμώμενα. ἐγὼ δὲ — αἰ γάρ τι προβουλεύω ἐς τὸ κοινὸν καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξηθήσεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐπιδύσει δὲ καὶ ἅλλα πάντα ἐς κόσμον καὶ κάλλος — ἐνένοησα ὡς ἄμεινον εἴη ὀλίγον ὅσον τοῦ πλητοῦ λαθόντα ζῶα τίνα συστήσασθαι καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεικότα· καὶ γὰρ ἐνδὲν τι ὦμην τῷ θεῷ, μὴ ὄντος τοῦ ἐναντίου αὐτῷ καὶ πρὸς ὃ ἐμελλεν ἢ ἐξέτασις γιγνομένη εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνειν αὐτό· ὄνητόν μέντοι εἶναι τοῦτο, εὐμηχανώτατον ὃ ἄλλως καὶ συνεικνότερον καὶ τοῦ βελτιότερου αἰσθανόμενον.

13. Καὶ δὴ κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον « γαῖαν ὕδρι φύρας » καὶ διαμαλᾶζας ἀνέπλασα τοὺς ἀνθρώπους ἐτι καὶ τὴν Ἀθηναίαν παρακαλέσας συνεπιλαβέσθαι μοι τοῦ ἔργου. Ταῦτά ἐστιν ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἡδίκηκα. Καὶ τὸ ζημίωμα ὁρᾷς ἡλίκον, εἰ ἐκ τηλοῦ ζῶα ἐποίησα καὶ τὸ τέως ἀκίνητον ἐς κίνησιν ἔγαγον· καὶ, ὡς εἶοικε, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἤρπτον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοί, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τίνα θνητὰ ζῶα γεγένηται· οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ νῦν ὁ Ζεὺς ὥσπερ ἐλαττωμένων τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο δέδιε, μὴ καὶ οὗτοι ἀπόστασιν ἐπ' αὐτὸν βουλεύσωνται καὶ πόλεμον ἐξενέγκωσι πρὸς τοὺς θεοὺς ὥσπερ οἱ Γίγαντες. Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ οὐδὲν ἡδίκησθε, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς ἐμοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν, δῆλον· ἢ σὺ δεῖξον κἀν ἐν τι μικρότατον, καὶ γὰρ σιωπήσομαι καὶ δίκαια ἔσομαι πεπονήως πρὸς ὑμῶν.

14. Ὅτι δὲ καὶ γρήσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιδελύψαις ἅπασαν τὴν γῆν οὐκέτ' αὐχμηρὰν καὶ ἀκαμῆ οὖσαν, ἀλλὰ πόλεσι καὶ γεωργίαις καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην καὶ τὴν θάλατταν πλεομένην καὶ τὰς νήσους κατοικοῦμένας, ἀπανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγύρεις· μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι

11. De arte fingendi autem deque eo, quod homines fecerim, tempus jam dicere : illud autem, Mercuri, quum duplicem habeat insimulationem, nescio equidem, quam in partem maxime me criminemini : utrum, in totum non oportuisse homines fieri, meliusque fuisse, si conquievissent ac mansissent terra rudis ; an, eos quidem fingi debuisse, sed alium quendam, non hunc in modum, efformatos. At ego tamen de utroque dicam : et primum quidem, nullum omnino diis ex eo damnum accidisse, quod homines in vitam sint producti, conabor ostendere ; deinde, multum interesse, ut utilius hoc ipsis et melius sit, quam si terram desertam hominumque vacuum contigisset restare.

12. Ergo erat olim (facilius enim sic palam fiat, an quid ego peccaverim alio ornatu inducto rebus humanis) divinum solum ac caeleste genus ; tellus vero inculta quadam res et informis, silvis tota liaque agrestibus horrida : neque erant arae deorum nec templum (qui poterat enim ?) nec statua, nec simulacrum, neque aliud quicquam ejusmodi, qualia multa jam ubique apparent summa cum cura in honore habita. Ego vero (semper enim aliquid consulo in commune, mecumque agito quomodo amplificentur res deorum, ceteraque omnia incrementum capiant ornatus ac pulchritudinis) in animum induxi optimum fore factum, si, parvula quadam luti parte accepta, animalia componerem atque effingerem specie nobismet ipsis assimilia : etenim ita statuebam, delicere quiddam naturam divinam, dum nihil exstat ipsi contrarium, ad quod instituta comparatione, illam esse beatiorem dilucide pateat : igitur mortale illud esse volebam ; artificiosissimum alioquin et prudentissimum, quodque melioris haberet sensum.

13. Itaque, secundum poetae dictum, aqua terrae mixta et permollita efflinxi homines, Minervamque etiam advocavi, ut una mecum operi manum accommodaret. Istae sunt scilicet, quae gravia in deos admisi : tum detrimentum videntur quantum sit, si e luto animalia confecerim, quodque hactenus erat immobile, in motum deduxerim : ex eo, ut videtur, tempore minus dii sunt dii, quia in terra quoque animantia quadam mortalia exstiterint : quippe ita etiam Jupiter indignatur, quasi deteriore dii essent conditione ab hominum ortu ; nisi forte hoc veretur, ne et illi defectionis consilia adversum se ineant, bellumque inferant diis perinde ac Gigantes. At nihil vobis accidisse mali a me, Mercuri, meisque operibus, est manifestum : sin, ostende tu unum aliquod vel minimum, et conticescam, ac justa me perpessus a vobis fatebor.

14. Quin contra haec in rem esse deorum, ita maxime discas, si consideres terram non amplius horridam, non amplius incultam, sed urbibus, cultis agris, plantisque mitibus ornate distinctam, mare navigatum, insulas habitatas, ubique aras, sacrificia, templa festorumque celebritates : Jovis autem plenae omnes viae, cuncta hominum fora.

δ' ἀνθρώπων ἀγοραί. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἔμαυτῷ μόνῳ κτῆμα τοῦτο ἐπλασάμην, ἐπλεονέκουν ἂν τῆς χρήσεως, νῦν δ' εἰς τὸ κοινὸν φέρων κατέθηκα ὑμῖν αὐτοῖς· μᾶλλον δὲ Διὸς μὲν καὶ Ἀπολλωνος καὶ Ἥρας καὶ σοῦ δέ, ὦ Ἑρμῆ, νεὸς ἰδεῖν ἀπανταχοῦ ἐστὶ, Προμηθεὺς δὲ οὐδαμῶς. Ὅρξες ὅπως τάμαυτοῦ μόνῃ σκοπῶ, τὰ κοινὰ δὲ καταπροδίδωμι καὶ ἐλάττω ποιῶ;

15. Ἔτι δέ μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τόδε ἐννόησον, εἴ τί σοι δοκεῖ ἀγαθὸν ἀμάρτυρον, οἷον κτῆμα ἢ ποίημα, θ' μηδεὶς ὀφείτῃ μηδὲ ἐπαινέσεται, ὁμοίως ἡδὺ καὶ τερπνὸν εἶσθαι τῷ ἔχοντι. Πρὸς δὲ τί τοῦτ' ἔφη; ὅτι μὴ γενομένων τῶν ἀνθρώπων ἀμάρτυρον συνέβαινε τὸ κάλλος εἶναι τῶν ὀντων, καὶ πλοῦτόν τινα πλουτήσῃν ἐμέλλομεν οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς θαυμασθησόμενον οὔτε ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίως τίμιον· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴχομεν πρὸς ὅ τι λαττον παραθεωρῶμεν αὐτόν, οὐδ' ἂν συνέμεν ἡλίκα εὐδαιμονοῦμεν οὐχ ὀρῶντες ἀμοίρους τῶν ἡμετέρων τινὰς οὕτως γὰρ δὴ καὶ τὸ μέγα δοξείεν ἂν μέγα, εἰ τῷ μικρῷ παραμετροῖτο. Ὑμεῖς δέ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ πολιτεύματι τούτῳ δέον, ἀνεσταυρώκατέ με καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλευμάτος.

16. Ἀλλὰ κακοῦργοι τινες, φῆς, ἐν αὐτοῖς καὶ μοιχεύουσι καὶ πολεμοῦσι καὶ ἀδελφὰς γαμοῦσι καὶ πατράσιν ἐπιβουλεύουσι. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐχὶ πολλὰ τούτων ἀφθονία; οὐ δῆπου διὰ τοῦτ' αἰτιάσαιτ' ἂν τις τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, ὅτι ἡμᾶς συνεστήσαντο. Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίτης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελουμένους αὐτῶν. Οὐκοῦν διὰ γε τοῦτο καὶ ὁ νομεὺς ἀχθέσθω ἐπὶ τῷ ἔχειν τὴν ἀγέλην, διότι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς. Καίτοι τὸ γε ἐργῶδες τοῦτο καὶ ἡδὺ· ἄλλως καὶ ἡ φροντίς οὐκ ἀτερπὴς ἔχουσα τίνα διατριβήν. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν οὐκ ἔχοντες ἰὼν προνοοῦμεν τούτων; ἥργουμην ἂν καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα οὐδὲν ποιοῦντες.

17. Ὁ δὲ μάλιστα με ἀποπνίγει, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι μεμφομένοι τὴν ἀνθρωποποιίαν καὶ μάλιστα γε τὰς γυναῖκας ὅμως ἐρᾶτε αὐτῶν καὶ οὐ διαλείπετε κατιόντες, ἄρτι μὲν ταῦροι, ἄρτι δὲ σάτυροι καὶ κύκνοι γενόμενοι, καὶ θεοὺς ἐξ αὐτῶν ποιεῖσθαι ἀξιοῦτε. Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν, ἴσως φῆσεις, ἀναπεπλάσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον δὲ τίνα τρόπον, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν ὁμοίους· καὶ τί ἂν ἄλλο παράδειγμα τούτου ἄμεινον προεστησάμην, θ' πάντως καλὸν ἡπιστάμην; ἢ ἀσύνητον καὶ θηριῶδες ἔδει καὶ ἄγριον ἀπεργάσασθαι τὸ ζῆον; καὶ πῶς ἂν ἡ θεοὺς ἐθυσαν ἢ τὰς ἄλλας ὑμῖν τιμὰς ἀπένεμαν οὐχὶ τοιοῦτοι γενόμενοι; ἀλλ' ὑμεῖς, ὅταν μὲν ὑμῖν τὰς ἐκατόμβας προσάγωσιν, οὐκ ὀκνεῖτε, καὶ ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν ἐλθεῖν δέη « μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας » τὸν δὲ τῶν τιμῶν ὑμῖν καὶ τῶν θυσιῶν αἴτιον ἀνεσταυρώκατε. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

18. Ἡδὲ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσομαι καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπὴν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀποκρίναι μηδὲν ὀκνήσας· ἔσθ' ὅτι

Quodsi mihimet soli homines velut legitimam possessionem effinxissem, privatis usibus studere potuissem videri : nunc vobiscum communicatam in medium attuli ; imo, quod magis est, Jovis, Apollinis, Junonis et tua, Mercuri, templa videre datur ubique ; Promethei nusquam. Viden' ut meis solius commodis invigilem, publica prodam et imminuam ?

15. Hanc porro rationem mihi pone, Mercuri : expende tecum, tibine videatur bonum aliquid teste carens, seu possessum, sive arte laboratum sit, quod nemo videat, laudet nemo, similiter suave jucundumque fore habenti ? Quorsum autem illud dixi ? quia non factis hominibus testem habitura non erat pulchritudo universi : nimirum divitiis abundaremus, quæ neque alii cuiquam essent in admiratione, nec nobismet ipsis perinde caræ ; nihil enim exstaret omnino, ad quod tanquam imperfectius eas exigeremus ; neque intelligeremus, quanta versemur in felicitate, nisi quosdam intueri daretur honorum nostrorum expertes : sic enim demum magnum videatur esse magnum, si ad parvi mensuram comparetur. Vos vero, quem decebat ob solers inventum honoribus afficere, in crucem sustulistis me, easque mihi vices reddidistis consilii.

16. At maleficos esse quosdam ais in iis : adulteria committunt, bella gerunt, sorores ducunt, patribus insidiantur. Quasi vero apud nos non magna sit vitiorum illorum copia : nec tamen propterea quis culpaverit Cælum et Terram, quod nos condiderint. Hoc insuper fieri potest, ut dicas, necessum esse multis nos negotiis implicari, dum curamus illos. Eandem igitur ob causam pastor etiam indignetur, quod gregem habeat, utpote cujus sibi cura sit gerenda. Fuit hoc ipsi laboriosum, at jucundum itidem : atque sollicitudo non ingrata est, præbens aliquam occupationem. Nos enim quid ageremus non habentes quibus prospiciamus ? cessaremus scilicet, bibereturque nobis nectar, et ambrosia nos ingurgitaremus otiosi.

17. Quod vero me maxime urit, hoc est : qui incusatis hominum fabricationem, et potissimum mulieres, ipsi tamen amatis eas, neque intermititis in terram descendere, nunc in tauros, alias in satyros et cynos versi, deosque ex illis procreare non dedignamini. At nihil oberat, forte dicetis, quominus homines effingerentur, sed alium quendam in modum, nec nobis similes : at quod aliud exemplar isto melius mihi proposuissem, quod omnino pulchrum sciebam ? num rationis expertus et ferum conveniebat atque agreste elaborari animal ? quomodo tum diis sacrificassent, ceterosque vobis honores tribuissent, alio modo comparati ? Et vos tamen, quando hecatombas offerunt, nullam moram facitis, etsi vel Oceanus longo itinere sit petendus, ut visatis probissimos Æthiopoulos : me vero, honorum vobis et victimarum causam, in patibulum egistis. De hominibus quidem ista sufficiunt.

18. Jam, si videtur, ad ignem transeo, exprobratumque tanto opere furtum. Per deos ergo hoc mihi responde nihil moratus : estne quicquam istius ignis quod amiserimus,

ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἐστίν· οὐκ ἂν εἴποις. Αὕτη γάρ, οἶμαι, φύσις τούτου τοῦ κτήματος, οὐδέν τι ἑλαττον γίγνεται, εἰ τις καὶ ἄλλος αὐτοῦ μεταλάβοι· οὐ γὰρ ἀποσθέννται ἐναυσαμένον τινός· φόβος δὲ δὴ ἀντικρυς τὸ τοιοῦτο, ἀφ' ὧν μὴδὲν ὑμεῖς ἠδίκησθε, τούτων κωλύειν μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις. Καίτοι θεοὺς γε ὄντας ἀγαθοὺς χρὴ εἶναι καὶ «ὠωτῆρας ἑάων» καὶ ἔξω φθόνου παντὸς ἐστάναι· ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα ἐς τὴν γῆν μτδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μέγαλα ὑμᾶς ἠδίκουν· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ μήτε ῥιγοῦντες μήτε ἔφροντες τὴν ἀμβροσίαν μήτε φωτὸς ἐπιτεχνήτου δεόμενοι.

19. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκαίω χρῶνται τῷ πυρὶ, μάλιστα δὲ ἐς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν κνισθῆναι τὰς ἀγνῆδας καὶ τοῦ λιθάνου τοῦ θυμιάειν καὶ τὰ μηρία καίειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. Ὅρῳ δὲ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ καὶ τὴν εὐωγίαν ταύτην ἡδίστην οἰομένους, ὅπῃ ταν ἐς τὸν οὐρανὸν ἡ κνίσα παρὰ γήνηται «ἐλίσσομένη περὶ καπνῷ». Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέψις αὕτη ἂν γένοιτο τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ. Θαυμάζω δὲ ὅπως οὐχὶ καὶ τὸν ἥλιον καλεῖσθε μὴ καταλάμπειν αὐτούς· καίτοι πῦρ καὶ ὁθὸς ἐστὶ πολὺ θεϊότερόν τε καὶ πυρωδέστερον. Ἡ χάκεινον αἰτιάσθε ὡς σπαθῶντα ὑμῶν τὸ κτήμα; Εἰρήκα· σφῶ δὲ, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἡρακλεῖ, εἰ τι μὴ καλῶς εἰρηθῆσθαι δοκεῖ, διευθύετε καὶ διεξέλεγγετε, καὶ γὰρ αὐθις ἀπολογησάμενοι.

20. EPM. Οὐ βράδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς οὕτω γενναῖον σοριστὴν ἀμιλλᾶσθαι· πλὴν ἀλλὰ ὦνῃσο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπῆκουσέ σου· εὖ γὰρ οἶδα, ἔκαίδεκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκρατα ἐξαιρήσοντας· οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγόρηκας ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκεῖνο δὲ γε θαυμάζω, ὅπως οὐκ ἔστιν ὅν οὐ προεγίνωσκας ἐπὶ τούτοις κολασθῆσόμενος.

ΠΡΟΜ. Ἡπιστάμην, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ταῦτα μὲν καὶ διότι δὲ ἀπολυθῆσθαι αὐθις οἶδα, καὶ ἥδη γέ τις ἐκ Θηβῶν ἀρίζεται σὸς ἀδελφὸς οὐκ ἐς μακρὰν κατατοξεύσων διὰ φῆς ἐπιπετήσεσθαι μοι τὸν ἀέτόν.

EPM. Εἰ γὰρ γένοιτο, ὦ Προμηθεῦ, ταῦτα καὶ ἐπίδοιμί σε λελυμένον, ἐν ἡμῖν εὐωχούμενον, οὐ μέντοι καὶ χρεανομούντά γε.

21. ΠΡΟΜ. Θάρρει· καὶ συνευωχῆσθαι ὑμῖν καὶ ὁ Ζεὺς λύσει με οὐκ ἀντὶ μικρᾶς εὐεργεσίας.

EPM. Τίνος ταύτης; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν.

ΠΡΟΜ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ, τὴν Θέτιν; ἀλλ' οὐ γὰρ λέγειν· φυλάττειν γὰρ ἄμεινον τὸ ἀπόρρητον, ὡς μισθὸς εἶη καὶ λύτρα μοι ἀντὶ τῆς καταδίκης.

EPM. Ἄλλα φύλαττε, ὦ Τίταν, εἰ τοῦτ' ἄμεινον. Ἡμεῖς δὲ ἀπώμεν, ὦ Ἡφαιστε· καὶ γὰρ ἥδη πλησίον οὐτοσὶ δ' ἀετός. Ὑπόμμενε οὖν καρτερῶς· εἴη δὲ ἥδη σοι τὸν Θηβαῖον διὰ φῆς τοξότην ἐπιφανῆναι, ὡς παύσειεν ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρνέου.

ex quo apud homines est? non dixeris: hæc, opinor, natura est ejus rei, nihil ut decrescat, etsi vel alius inde partem capiat: non enim exstinguitur, si quis ex eo lumen accenderit: invidia vero planissime est, ex quibus nullum ad vos damnum redeat, eorum prohibere ne usus imperiatur indigentibus. Atqui dii quum sitis, beneficos esse oportet commodorumque largitores, procul ab invidia remotos: atque adeo, si vel omnem hunc ignem subreptum detulissem in terram, nihilque omnino ex eo reliquisset, haud magna a me vobis injuria foret facta: neque enim vos eo indigetis, ut qui non frigeatis, nec ambrosiam coquatis, neque opus habeatis arte facta luce.

19. Hominibus vero ignis usus est et ad alia pernecessarius, et plurimum ad sacrificia, ut possint nidore vaporare vias, thus adolere, et lumbos hostiarum in aris comburere. Video sane vos summo opere delectari isto fumo, easque epulas putare suavissimas, quando nidor in cælum penetrat multo summi volumine subvectus. Adversetur ergo hæc criminatio quam maxime vestro desiderio. Miror autem, quomodo nec solem vetueritis eos illustrare: atqui ignis hic est mullo diviniore et flagrantior. Aut illumne etiam accusatis, quasi dissipantem propriam vobis possessionem? Dixi: vos autem uterque, Mercuri et Vulcane, si quid minus recte dictum videatur, emendate et arguite; tumque ego iterum partes meas tuebor.

20. MERC. Facile non est, Prometheu, cum tam valido sophista contendere. Ceterum gratulare tibi, quod Jupiter istam orationem tuam non inaudiverit: sedecim enim, quod probe scio, vultures apposuisset tibi ad intestina eruenda; tam graviter ipsum objurgasti, dum causam tuam agere videris. Illud equidem miror, quo pacto, quum sis vates, non præciveris hoc te supplicio punitum iri.

PROM. Noveram illud, Mercuri; et me solvi debere in posterum, novi: et jam quis Thebis adveniet tuus frater non longo temporis intervallo, sagittis confixurus eam, quam in me involaturam esse dicis, aquilam.

MERC. Ea, Prometheu, utinam eveniant, teque intuear solutum, et nobiscum epulantem; sic tamen, ut carnes non distribuas.

21. PROM. Bono esto animo: et simul vobiscum epulabor, et Jupiter me vinculis solvet pro non exiguo beneficio.

MERC. Quoniam isto? eloqui ne graveris.

PROM. Nostin', o Mercuri, Thetin? sed non expedit dicere: custodire præstat hoc arcanum, ut merces sit et pretium, quo me a pœna redimam.

MERC. Quin tu tecum serva, o Titan, siquidem hoc melius est. Nos autem abeamus, Vulcane; jam enim ecce, quæ prope adest, aquilam. Tu vero sustine fortiter: atque utinam tibi jam Thebanus ille, quem dicis, sagittarius exoriat, ut te liberet laceratum ab ista alite.

VIII.

ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΠΡΟΜ. Λύσον με, ὦ Ζεῦ· δεινὰ γὰρ ἦδη πέ-
πονηα.

ΖΕΥΣ. Λύσω σε, φῆς, ὃν ἐγρῆν βαρυτέρας πέδας
ἔχοντα καὶ τὸν Καύκασον ὅλον ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμε-
νον ὑπὸ ἑκαίδεκα γυπῶν μὴ μόνον κείρεσθαι τὸ ἥπαρ,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἀνθ' ὧν τοιαῦθ'
ἡμῖν ζῶα τοὺς ἀνθρώπους ἐπλασας καὶ τὸ πῦρ ἔκλεψας
καὶ γυναῖκας ἐδημιούργησας; ἃ μὲν γὰρ ἐμέ ἐξηπάτη-
σας ἐν τῇ νομῇ τῶν κρεῦν ὅσα πιμελῇ κεκαλυμμένα
παραθεῖς καὶ τὴν ἀμείνω τῶν μοιρῶν σεαυτοῖ φυλάττων,
τί χρὴ λέγειν;

ΠΡΟΜ. Οὐκοῦν ἱκανὴν ἤδη τὴν δίκην ἐκτέλικα το-
σοῦτον χρόνον τῷ Καυκάσῳ προσηλωμένος τὸν χάκι-
στα ὀρνέων ἀπολούμενον ἀετὸν τρέφων τῷ ἥπατι.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲ πολλοσθημόριον τοῦτο ὧν σε δεῖ πα-
θεῖν.

ΠΡΟΜ. Καὶ μὴν οὐκ ἀμισθί με λύσεις, ἀλλὰ σοὶ
μηνύσω τι, ὦ Ζεῦ, πάνυ ἀναγκαῖον.

2. ΖΕΥΣ. Κατασορίζη με, ὦ Προμηθεῦ.

ΠΡΟΜ. Καὶ τί πλέον ἔξω; οὐ γὰρ ἀγνοήσεις αὐθις
ἐνθα ὁ Καύκασός ἐστιν, οὐδὲ ἀπορήσεις δεσμῶν, ἣν τι
τεχνάζων ἀλίσσωμαι.

ΖΕΥΣ. Εἰπέ πρότερον, ὅντινα μισθὸν ἀποτίσεις
ἀναγκαῖον ἡμῖν ὄντα.

ΠΡΟΜ. Ἦν εἴπω ἐφ' ὃ τι βαδίζεις νῦν, ἀξιώπιστος
ἔσομαι σοὶ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων μαντευόμενος;

ΖΕΥΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΠΡΟΜ. Παρὰ τὴν Θέτιν, συνεσόμενος αὐτῇ.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδ' οὐδ' ἐπὶ τούτῳ;
δοκεῖς γὰρ ἀληθὲς τι εἰρεῖν.

ΠΡΟΜ. Μηδὲν, ὦ Ζεῦ, κοινωνήσης τῇ Νηρηίδι· ἣν
γὰρ αὐτὴ κυοφορήσῃ ἐκ σοῦ, τὸ τεχθέν ἴσα ἐργάσεται
σε οἷα καὶ σὺ ἐδρασας —

ΖΕΥΣ. Τοῦτο φῆς, ἐκπεσεῖσθαι με τῆς ἀρχῆς;

ΠΡΟΜ. Μὴ γένοιτο, ὦ Ζεῦ. Πλὴν τοιοῦτό γε ἡ
μῆτις αὐτῆς ἀπειλεῖ.

ΖΕΥΣ. Χαίρετω τοιγαροῦν ἡ Θέτις· σὲ δὲ ὁ Ἥφαι-
στος ἐπὶ τούτοις λυσάτω.

2.

ΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΕΡΩΣ. Ἄλλ' εἰ καὶ τι ἤμαρτον, ὦ Ζεῦ, σύγ-
γνωθί μοι· παιδίον γὰρ εἰμι καὶ ἔτι ἀφρων.

VIII.

DEORUM DIALOGI.

1.

PROMETHEI ET JOVIS.

1. PROM. Solve me, o Jupiter : nam gravia jam passus
sum.

JUP. Ten' ut solvam, ais, cujus oportebat graviore ha-
bentis compedes, Caucasos toto super caput injecto, a sede-
cim vulturibus non solum detonderi jecur, sed et oculos
effodi pro eo quod talia nobis animantia homines finxeris,
ignem surripueris, et mulieres sis fabricatus? nam me qui-
dem quod deceperis in distributione carnum, dum ossa
adipe oblecta mihi apponis, et præstantiorem partem tibi-
met servas, quid attinet dicere?

PROM. Nimirum sat jam poenarum exsolvi tantum
temporis Caucasos affixus, quæ avium cunctarum pessime
perire meretur, aquilam alens jecore.

JUP. Hoc ne multesimum quidem eorum, quæ te decet
pati.

PROM. At non sine mercede quidem me solves, Jupiter :
sed tibi indicabo quiddam valde magni momenti.

2. JUP. Tu me dolis circumvenire studes, Prometheus.

PROM. Ecquid ex eo lucri capiam? non enim ignoratu-
rus es postea, ubi Caucasus sit, neque carebis vinculis, si
quas technas struere deprehendar.

JUP. Ede prius, quam mercedem sis soluturus ita nobis
necessariam.

PROM. Si dixero quo nunc vadas, num tibi fide dignus
habeor in iis, quæ de reliquis prædicam?

JUP. Quidni?

PROM. Ad Thetidem properas, cum ea congressurus.

JUP. Id quidem pervidisti : quid tum porro? videris enim
aliquid veri dicturus.

PROM. Tu ne, Jupiter, rem habueris cum Nereide : ete-
nim, si uterum ferat ex te, quod erit natum pari te modo
tractabit, quo tu tractavisti —

JUP. Hoc significas, ejectionem me iri imperio?

PROM. Absit omen, o Jupiter : neque tamen non tale quid
concubitus ejus minatur.

JUP. Valeat ergo Thetis : te autem Vulcanus hujus mo-
niti gratia solvat.

2.

CUPIDINIS ET JOVIS.

1. CUP. At si quid etiam peccavi, Jupiter, ignosce mihi ;
puerulus enim sum, atque adhuc insipiens.

ΖΕΥΣ. Σὺ παιδίον δ' Ἔρως, δὲ ἀρχαιότερος εἶ πολὺ Ἰαπετοῦ; ἢ διότι μὴ πύγωνα μὴδὲ πολιὰς ἔφυσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξιοῖς νομίζεσθαι γέρων καὶ παυούργος ὢν;

ΕΡΩΣ. Τί δαί σε μέγα ἡδέικηκα δ' γέρων ὡς φῆς ἐγὼ, διότι με καὶ πεδῆσαι διανοῆς;

ΖΕΥΣ. Σκόπει, ὦ κατάρατε, εἰ μικρὰ, δὲ ἐμοὶ μὲν οὕτως ἐντροφῆς, ὥστε οὐδὲν ἐστὶν δ' μὴ πεποιήκας με, σάτυρον, ταῦρον, χρυσὸν, κύκνον, ἀετόν· ἐμοῦ δὲ ὅλως οὐδεμίαν ἦντινα ἐρασθῆναι πεποιήκας, οὐδὲ συνῆκα ἡδὺς γυναικὶ διὰ σέ γεγεννημένος, ἀλλὰ με δεῖ μαγγανεύειν ἐπ' αὐτάς καὶ κρύπτειν ἐμαυτόν· αἱ δὲ τὸν μὲν ταῦρον ἢ κύκνον φιλοῦσιν, ἐμὲ δὲ ἦν ἰδῶσι, τεθνῶσιν ὑπὸ τοῦ δέους.

2. **ΕΡΩΣ.** Εἰκότως· οὐ γὰρ φέρουσιν, ὦ Ζεῦ, θνηταὶ οὔσαι τὴν σὴν πρόσφιν.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὖν τὸν Ἀπολλῶν δ' Βράγχος καὶ δ' Ὑάκινθος φιλοῦσιν;

ΕΡΩΣ. Ἄλλ' ἢ Δάφνη κακέϊνον ἐφευγε καίτοι κομήτην καὶ ἀγέγειον ὄντα. Εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα μὴδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὡς ἥδιστον ποιεῖ σεαυτὸν ἐκατέρωθεν καθεϊμένος βοστρύχους, τῇ μήτρᾳ τούτους ἀνελιγμένους, πορφυρίδα ἔχε, ὑποδέου χρυσίδας, ὑπ' αὐλῶ καὶ τυμπάνοις εὐρυθμα βαίνει, καὶ ὅψει ὅτι πλείους ἀκολουθήσουσί σοι τῶν Διονύσου Μαινάδων.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγε· οὐκ ἂν δεξαίμην ἐπέραστος εἶναι τοιοῦτος γενομένος.

ΕΡΩΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ζεῦ, μὴδὲ ἔρᾶν θέλε· ῥάδιον γὰρ τοῦτό γε.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' ἔρᾶν μὲν, ἀπραγμονέστερον δὲ αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν· ἐπὶ τούτοις αὖθις ἀφῆμί σε.

3.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

ΖΕΥΣ. Τὴν τοῦ Ἰνάχου παιδα τὴν καλὴν οἶσθα, ὦ Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Ναί· τὴν Ἰὼ λέγεις.

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι παῖς ἐκείνη ἐστίν, ἀλλὰ δάμαλις.

ΕΡΜ. Τεράστιον τοῦτο· τῷ τρόπῳ δ' ἐνηλλάγη;

ΖΕΥΣ. Ζηλοτυπήσασα ἡ Ἥρα μετέβαλεν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ καινὸν ἄλλο τι δεινὸν ἐπιμεμηγάνηται τῇ κακοδαίμονι· βουκόλον τινὰ πολυσύμματον Ἄργον τοῦνομα ἐπέστησεν, δὲ νέμει τὴν δάμαλιν αὐπνος ὢν.

ΕΡΜ. Τί οὖν ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν;

ΖΕΥΣ. Καταπατάμενος ἐς τὴν Νεμέαν — ἐκεῖ δέ που δ' Ἄργος βουκολεῖ — ἐκείνον ἀπόκτεινον, τὴν δὲ Ἰὼ διὰ τοῦ πελάγους ἐς τὴν Αἰγυπτον ἀγαγὼν Ἴσιν ποιεῖσιν· καὶ τὸ λοιπὸν ἔστω θεὸς τῶν ἐκεῖ καὶ τὸν Νεῖλον ἀναγέτω καὶ τοὺς ἀνέμους ἐπιπεμπέτω καὶ σωζέτω τοὺς πλείοντας.

JUP. Tunc puerulus, o Cupido, qui vetustior es multo Iapeto? an, quia nec barbam nec canos protulisti, propterea infans haberi vis, quum vetulus sis et vafer?

CUP. Quid autem in te tam magnum commisi vetulus, ut ais, ego, cur me vincere quoque mediteris?

JUP. Vide, execranda, an parva; qui mihi quidem eum in modum insultas, ut nihil sit, quod non feceris me, satyrum, taurum, aurum, cycnum, aquilam: me ipsum autem omnino nullam quæ amaret effecisti, neque intellexi amabilem mulieri opera tua me factum: quin necesse habeo præstigiis adversum illas uti, et celare memet: tum taurum cycnumve amant; me si videant, moriuntur præ timore.

2. **CUP.** Merito sane: neque enim ferre possunt, Jupiter, mortales ipsæ tuum conspectum.

JUP. Qui sit ergo, ut Apollinem Branchus et Hyacinthus ament?

CUP. At Daphne illum quoque fugit, tametsi comatum et imberbem. Quodsi amabilis esse velis, ne ægidem quate, neu fer fulmen, sed quam jucundissimum te redde, utrinque demissam cæsariem mitra subnectens, purpuream habe vestem, indue calceos auratos, ad tibiam et tympana concinne ingredere: tum tu videbis plures te secuturas esse, quam Bacchi Mænades.

JUP. Apage: multum absum ut amabilis esse velim tali ornatu.

CUP. Quin ergo, Jupiter, amare noli: facile hoc quidem.

JUP. Nequaquam: equidem amare velim, sed faciliore via potiri: eaque ipsa te conditione rursus dimitto.

3.

JOVIS ET MERCURII.

1. **JUP.** Inachi filiam, formosam illam, nosti, o Mercuri?

MERC. Utique: nimirum Io.

JUP. Non amplius puella est ea, sed juvenca.

MERC. Prodigiosum hoc; at quo tandem modo mutata est?

JUP. Emulata Juno mutavit eam: quin etiam novum aliquod malum machinata est adversus miseram illam: bubulum aliquem multis oculis, Argum nomine, apposuit, qui pascit juvencam insomnis.

MERC. Quid igitur nos oportet facere?

JUP. Quum devolaris in Nemeam (illic uspiam Argus pascit), eum interfice; atque Io per pelagus in Egyptum abductam fac Isin. In posterum sit dea ibi incolentibus, Nilum exundare faciat, ventos immittat, et servet navigantes.

4.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΝΥΜΗΔΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἄγε, ὦ Γανύμηδες — ἤκομεν γὰρ ἔνθα ἐγρῆν — φίλησόν με ἦδη, ὅπως εἰδῇς οὐκέτι βράμπος ἀγκύλον ἔχοντα οὐδ' ὄνυχας ὀξεῖς οὐδὲ πτερὰ, οἷος ἐρανόμην σοι πτηνὸς εἶναι δοκῶν.

ΓΑΝ. Ἄνθρωπε, οὐκ ἀετὸς ἄρτι ἦσθα καὶ καταπτάμενος ἤρπασάς με ἀπὸ μέσου τοῦ ποιμνίου; πῶς οὖν τὰ μὲν πτερὰ σοι ἐκεῖνα ἐξερρήχε, σὺ δὲ ἄλλος ἦδη ἀναπέφνηας;

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' οὔτε ἄνθρωπον ὄρεξ, ὦ μειράκιον, οὔτε ἀετὸν, ὁ δὲ πάντων βασιλεὺς τῶν θεῶν οὗτός εἰμι πρὸς τὸν καίρῳ ἀλλάξας ἐμαυτόν.

ΓΑΝ. Τί φής; σὺ γὰρ εἶ ὁ Πάν ἐκεῖνος; εἴτα πῶς σὺρίγγα οὐκ ἔχεις οὐδὲ κέρατα οὐδὲ λάσιος εἶ τὰ σκέλη;

ΖΕΥΣ. Μόνον γὰρ ἐκείνον ἡγῆ θεόν;

ΓΑΝ. Ναί· καὶ θυομέν γε αὐτῷ ἑνορχιν τράγον ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἄγοντες ἔνθα ἔσθηκε· σὺ δὲ ἀνδραποδιστής τις εἶναι μοι δοκεῖς.

2. ΖΕΥΣ. Εἰπέ μοι, Διὸς δὲ οὐκ ἤκουσας ὄνομα οὐδὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τοῦ ὕοντος καὶ βροντῶντος καὶ ἀστραπᾶς ποιοῦντος;

ΓΑΝ. Σὺ, ὦ βέλτιστε, φής εἶναι, δεσπρῶν κατέχεας ἡμῖν τὴν πολλὴν χάλαζαν, ὁ οἰκεῖν ὑπεράνω λεγόμενος, ὁ ποιῶν τὸν φόρον, ὃ τὸν κριὸν ὁ πατὴρ ἔθυσεν; εἴτα τί ἀδικήσαντά με ἀνήρπασας, ὦ βασιλεῦ τῶν θεῶν; τὰ δὲ πρόσβατα ἴσως οἱ λύκοι διαρπάσσονται ἦδη ἐρήμοις ἐπιπεσόντες.

ΖΕΥΣ. Ἔτι γὰρ μέλει σοι τῶν προβάτων ἀθανάτω γεγεννημένῳ καὶ ἐνταῦθα συνεσομένῳ μεθ' ἡμῶν;

ΓΑΝ. Τί λέγεις; οὐ γὰρ καταΐεις με ἦδη ἐς τὴν Ἰδὴν τήμερον;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἐπεὶ μάτην ἀετὸς ἂν εἶην ἀντὶ θεοῦ γεγεννημένος.

ΓΑΝ. Οὐκοῦν ἐπιζητήσει με ὁ πατὴρ καὶ ἀγανακτήσει μὴ εὐρίσκων, καὶ πληγὰς ὕστερον λήφομαι καταλιπὼν τὸ ποιμνιον.

ΖΕΥΣ. Ποῦ γὰρ ἐκεῖνος ὀφείταί σε;

ΓΑΝ. Μηδαμῶς· ποθῶ γὰρ ἦδη αὐτόν. Εἰ δὲ ἀπάξεις με, ὑπισχνούμαι σοι καὶ ἄλλον παρ' αὐτοῦ κριὸν τυθήσεσθαι λύτρα ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἐχομεν δὲ τὸν τριετή, τὸν μέγαν, ὃς ἡγείται πρὸς τὴν νομήν.

3. ΖΕΥΣ. Ὡς ἀφελὴς ὁ παῖς ἐστὶ καὶ ἀπλοῖχός καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο παῖς ἐστὶ. — Ἄλλ', ὦ Γανύμηδες, ἐκεῖνα μὲν πάντα χαίρειν ἔα καὶ ἐπιλαθῶ αὐτῶν, τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἰδῆς· σὺ δὲ — ἦδη γὰρ ἐπουράνιος εἶ — πολλὰ εὖ ποιήσεις ἐντεῦθεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν πατρίδα, καὶ ἀντὶ μὲν τυροῦ καὶ γάλακτος ἀμβροσίαν ἔδῃ καὶ νέκταρ πίῃ· τοῦτο μάλιστα καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν αὐτὸς παρέχεις ἐγγέειν· τὸ δὲ μέγιστον, οὐκέτι ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀθάνατος γενήσῃ, καὶ ἀστέρα σου φαίνεσθαι ποιήσω καλλίστον, καὶ ὅλως εὐδαίμων ἔσῃ.

4.

JOVIS ET GANYMEDIS.

1. JUP. Age, Ganymedes, venimus enim, quo oportebat, osculare me jam, ut scias non amplius rostrum aduncum habere me, neque ungues acutos, neque alas, qualis videbar tibi volucris specie.

GAN. Tu, homo, non aquila modo eras, quumque devolasses, rapuisti me a medio grege? quomodo igitur alæ istæ tibi defluerunt, tuque jam alius evasisti?

JUP. At neque homo sum ego, quem vides, adolescentule, neque aquila; sed omnium rex deorum hinc sum, commode mutata forma.

GAN. Quid ais? tu enim es Pan iste? at quomodo fistulam non habes, nec cornua, neque hirta crura?

JUP. Illumne tu solum putas deum?

GAN. Sane: atque adeo sacrificamus ipsi integrum hircum ad speluncam adductum, ubi stat dedicatus: tu autem plagiaris aliquis esse mihi videris.

2. JUP. Dic mihi, Jovis non audivistî nomen, neque aram vidisti in Gargaro pluentis, tonantis, et fulgura mittentis?

GAN. Eum, o optime, te ais esse, qui nuper defudisti in nos multam grandinem, qui habitare superne diceris, qui excitas sonitum, cui arietem pater maclavit? Et cujus admissi reum me subripuisti, rex deorum? oves quidem lupi fortasse jam discerpent, in desertas impetu facto.

JUP. Etiamne tibi cura est ovium, qui immortalis factus hic nobiscum futurus es?

GAN. Quid ais? tu non devehes me jam in Idam hodie?

JUP. Neutiquam: alioqui frustra formam aquilæ pro deo subissem.

GAN. At requirit me pater, et indignabitur non invento, plagasque postmodum accipiam, qui gregem reliquerim.

JUP. Ubi autem ille te videbit?

GAN. Nequaquam (hic manere velim), desidero enim jam patrem. Quodsi deduxeris me, polliceor tibi et alium ab eo hircum iri immolatum, pretium scilicet mei recepti: habemus autem trimum istum grandem, qui dux est gregi ad pastionem.

3. JUP. Quam apertus puer est et simplex, ipsumque illud plane, puer adhuc! At, Ganymedes, ista quidem omnia valere jube, atque obliviscere gregis et Idæ: tu quippe (etenim jam cœlestis es) multum hinc bene facies patri patriæque: pro caseo et lacte ambrosiam edes et nectar bibes; hoc quidem adeo reliquis nobis tu præbebis infusum: quodque maximum, non homo amplius, sed immortalis eris, sidusque tuum apparere faciam pulcherrimum; denique beatus eris.

ΓΑΝ. Ἦν δὲ παίζειν ἐπιθυμῶ, τίς συμπαίζεται μοι; ἐν γὰρ τῇ Ἰδῇ πολλοὶ ἡλικιώται ἦμεν.

ΖΕΥΣ. Ἐξεῖς κἀνταῦθα τὸν συμπαϊζόμενόν σοι τουτονὶ τὸν Ἑρωτα καὶ ἀστραγάλους μάλα πολλούς. Θάρρει μόνον καὶ παιδρὸς ἴσθι καὶ μηδὲν ἐπιπόθει τῶν κάτω.

4. ΓΑΝ. Τί δαί ἔμῃν χρήσιμος ἂν γενόμην; ἢ ποιμαίνειν δεήσει κἀνταῦθα;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' οἶνοχόσεις καὶ ἐπὶ τοῦ νέκταρος τετάξῃ καὶ ἐπιμελήσῃ τοῦ συμποσίου.

ΓΑΝ. Τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν· οἶδα γὰρ ὡς χρὴ ἐγγεῖαι τὸ γάλα καὶ ἀναδοῦναι τὸ κισσύδιον.

ΖΕΥΣ. Ἰδοῦ, πάλιν οὗτος γάλακτος μνημονεύει καὶ ἀνθρώποις διακονήσεσθαι οἴεται· ταυτί δ' ὁ οὐρανός ἐστι, καὶ πίνομεν, ὥσπερ ἔφην, τὸ νέκταρ.

ΓΑΝ. Ἡδίων, ὦ Ζεῦ, τοῦ γάλακτος;

ΖΕΥΣ. Εἴσῃ μετ' ὀλίγον καὶ γευσάμενος οὐκέτι ποθήσεις τὸ γάλα.

ΓΑΝ. Κοιμήσομαι δὲ ποῦ τῆς νυκτός; ἢ μετὰ τοῦ ἡλικιώτου Ἑρωτος;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε ἀνῆρπασα, ὥς ἅμα καθεύδοιμεν.

ΓΑΝ. Μόνος γὰρ οὐκ ἂν δύναιο, ἀλλ' ἡδίων σοι καθεύδειν μετ' ἐμοῦ;

ΖΕΥΣ. Ναι, μετὰ γε τοιούτου οἷος εἴ σὺ, Γανύμηδες, οὕτω καλός.

5. ΓΑΝ. Τί γάρ σε πρὸς τὸν ὕπνον ὀνήσει τὸ κάλλος;

ΖΕΥΣ. Ἐχει τι θέλητρον ἡδὺ καὶ μαλακώτερον ἐπάγει αὐτόν.

ΓΑΝ. Καὶ μὴν ὅ γε πατὴρ ἤχθετό μοι συγκαθεύδοντι καὶ διηγέιτο ἔωθεν ὡς ἀφείλον αὐτοῦ τὸν ὕπνον στρεφόμενος καὶ λακτίζων καὶ τι φθεγγόμενος μεταξὺ δόποτε καθεύδοιμι· ὥστε παρὰ τὴν μητέρα ἔπεμπε με κοιμησόμενον τὰ πολλὰ. ὦρα δὴ σοι, εἰ διὰ τοῦτο, ὡς φῆς, ἀνῆρπασάς με, καταθεῖναι αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἢ πράγματα ἕξεις ἀγρυπνῶν· ἐνοχλήσω γάρ σε συνεχῶς στρεφόμενος.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτό μοι τὸ ἥδιστον ποιήσεις, εἰ ἀγρυπνήσαιμι μετὰ σοῦ φιλῶν πολλάκις καὶ περιπτύσσων.

ΓΑΝ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης· ἐγὼ δὲ κοιμήσομαι σοῦ καταφιλοῦντος.

ΖΕΥΣ. Εἰσόμεθα τότε δὲ πρακτέον. Νῦν δὲ ἄπαγε αὐτόν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ πίνοντα τῆς ἀθανασίας ἄγε οἶνοχόσοντα ἡμῖν διδάξας πρότερον ὡς χρὴ ὀρέγῃν τὸν σκύφον.

GAN. Sed si ludere cupiam, quis mecum ludet? in Ida enim multi æquales eramus.

JUP. Habebis etiam hic, qui tecum ludet, Cupidinem istum, talosque bene multos: bono animo solum esto, et hilaris, nullumque te rerum terrestrium capiat desiderium.

4. GAN. Quo autem vobis utilis sim? hincine etiam pastorem agere oportebit?

JUP. Minime; sed vinum temperabis, nectari præficieris, curamque geres convivii.

GAN. Id quidem baud arduum: etenim satis scio, quomodo deceat infundere lac, et scite porrigere cymbium.

JUP. Ecce iterum ille lactis reminiscitur, et hominibus se ministraturum putat: atqui cælum hoc est, bibimusque, ut dixi, nectar.

GAN. Suaviusne, Jupiter, lacte?

JUP. Scies paullo post, et eo gustato porro non desiderabis lac.

GAN. Ubi autem cubitum ibo nocte? an cum æquali Cupidine?

JUP. Non: sed eapropter te subripui, ut una dormiamus.

GAN. Tu quippe solus non possis, sed jucundius tibi dormire mecum?

JUP. Utique cum tali quidem, qualis tu es, Ganymedes, tam pulcher.

5. GAN. Quid tandem ad somnum te juvabit forma?

JUP. Habet aliquod delinimentum suave, somnumque molliorem inducit.

GAN. At pater sane mihi succensebat una dormienti, atque enarrabat mane, quemadmodum ejus intervertissem somnum volutando, calcitrando, et voce, interea dum dormiebam, missa: quare ad matrem ablegabat me plerumque dormitum. Curandum enimvero tibi, si idcirco, ut ais, subripuisti me, ut deponas iterum in terram: ceteroquin negotium habebis vigilando: incommodabo enim tibi continuo corpus versans.

JUP. Hoc ipsum a te mihi suavissimum accidet, si vigilavero tecum: usque enim deosculabor te et amplexabor.

GAN. Tu videris: ego somnum capiam vel te dissuaviente.

JUP. Sciemus tum quid factu opus sit. Nunc autem abduc ipsum, Mercuri, et ubi hauserit immortalitatis potum, reduc vinum nobis ministraturum, postquam docueris prius, quomodo porrigere deceat scyphum.

5.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐξ οὗ τὸ μεираκίον τοῦτο, ὦ Ζεῦ, τὸ Φρύγιον ἀπὸ τῆς Ἰδης ἀρπάσας δεῦρο ἀνήγαγες, λαττόν μοι τὸν νοῦν προσέχεις.

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο γάρ, ὦ Ἥρα, ζηλοτυπεῖς ἥδη ἀφελὲς οὕτω καὶ ἀλυπότατον; ἐγὼ δὲ ὦμην ταῖς γυναῖξι μόναις χαλεπὴν σε εἶναι, ὅπως αἱ ἀνδρὶ μὴ λήσωσι μοι.

2. ΗΡΑ. Οὐδ' ἐκεῖνα μὲν εὖ ποιεῖς οὐδὲ πρέποντα σεαυτῷ, δὲ ἀπάντων θεῶν δεσπότης ὢν ἀπολιπὼν ἐμὲ τὴν νόμῳ γαμετὴν ἐπὶ τῇ γῇ κάτει μοιχεύσων χρυσίον ἢ σάτυρος ἢ ταῦρος γενόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν σοι κἂν ἐν γῇ μένουσι, τὸ δὲ Ἰδαῖον τοῦτι παιδίον ἀρπάσας ἀνέπτῃς, ὦ γενναϊότατε θεῶν, καὶ συνοικεῖ ἡμῖν ἐπὶ κεφαλῇ μοι ἐπαχθὲν, οἰνοχοοῦν δὴ τῷ λόγῳ. Οὕτως ἡ πόρεῖς οἰνοχόων, καὶ ἀπηγορεύκασιν ἄρα ἢ τε Ἥδη καὶ ὁ Ἥραιος διακονούμενοι; σὺ δὲ καὶ τὴν κύλικα οὐκ ἂν ἄλλως λάβοις παρ' αὐτοῦ ἢ φιλήσας πρότερον αὐτὸν ἀπάντων ὁρώτων, καὶ τὸ φιλήμα σοι ἥδιον τοῦ νέκταρος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ διψῶν πολλάκις αἰτεῖς πνεῖν· ὅτε δὲ καὶ ἀπογευσάμενος μόνον ἔδωκας ἐκεῖνῳ, καὶ πτόντος ἀπολαβὼν τὴν κύλικα ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτῇ πίνεις, ὅθεν καὶ ὁ παῖς ἔπιε καὶ ἐνθα προσήρμωσε τὰ γέλην, ἵνα καὶ πίνῃς ἅμα καὶ φιλήσας· πρῶτον δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπάντων πατὴρ ἀποθέμενος τὴν αἰγίδα καὶ τὸν κεραυνὸν ἐκάθητο ἀστραγαλίζων μετ' αὐτοῦ ὁ πάγωνα τηλικούτων κατειμένους. Ἀπαντα οὖν ὁρῶ ταῦτα, ὥστε μὴ οἶοι λανθάνειν.

3. ΖΕΥΣ. Καὶ τί δεινόν, ὦ Ἥρα, μεираκίον οὕτω καλὸν μεταξὺ πίνοντα καταφιλεῖν καὶ ἡδεσθαι ἀμφοῖν καὶ τῷ φιλήματι καὶ τῷ νέκταρι; ἢν γοῦν ἐπιτρέψω αὐτῷ κἂν ἅπας φιλήσῃ σε, οὐκέτι μέμψῃ μοι προτιμότερον τοῦ νέκταρος οἰομένῳ τὸ φιλήμα εἶναι.

ΗΡΑ. Παιδεραστῶν οὕτοι λόγοι. Ἐγὼ δὲ μὴ οὕτω μακρῇν, ὥς τὰ χεῖλη προσενεγκεῖν τῷ μαλθακῷ τούτῳ Φρυγί οὕτως ἐκτεθλυμένῳ.

ΖΕΥΣ. Μὴ μοι λοιδοροῦ, ὦ γενναϊότατη, τοῖς παιδικοῖς· οὗτοι γὰρ ὁ θηλυδρίας, ὁ βάρβαρος, ὁ μαλθακός, ἡδίων καὶ ποθεινότερος — οὐ βούλομαι δὲ εἰπεῖν, μὴ σε παροξύνω ἐπὶ πλέον.

4. ΗΡΑ. Εἶθε καὶ γαμήσεας αὐτὸν ἐμοῦ γε ἔνεκα· μέμνησο γοῦν οἷά μοι διὰ τὸν οἰνοχόον τοῦτον ἐμπαροινεῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ἥραιστον ἔδει τὸν σὸν υἱὸν οἰνοχοεῖν ἡμῖν χωλεύοντα, ἐκ τῆς καμίνου ἤκοντα, ἔτι τῶν σπινθέρων ἀνάπλεων, ἄρτι τὴν πυράγραν ἀποτεθειμένον, καὶ ἀπ' ἐκείνων αὐτοῦ τῶν δακτύλων λαμβάνειν ἡμᾶς τὴν κύλικα καὶ ἐπισπασαμένους γε φιλήσας μετὰ, ὃν οὐδ' ἂν ἡ μήτηρ σὺ ἡδῶς φιλήσεις ὑπὸ τῆς ἀσβόλου κατηβαλωμένον τὸ πρόσωπον. Ἥδιον ταῦτα· οὐ γάρ; καὶ παρὰ πολὺ ὁ οἰνοχόος ἐκεῖνος ἐμπρέπει τῷ συμποσίῳ τῶν θεῶν, ὁ Γανυμήδης δὲ καταπεμπτέος

LUCIANUS. I.

5.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ex quo adolescentulum illum, Jupiter, Phrygium ab Ida raptum huc subduxisti, minus me curas.

JUP. Illumne etiam, o Juno, æmularis, tam simplicem et nulli plane molestum? equidem opinabar in mulieres solas difficilem esse te, quæcumque consueverint mecum.

2. JUN. Ne ista quidem recte facis, nec digna tua persona, qui omnium deorum quum dominus sis, relicta me legitima uxore, in terram descendis mæchaturus, in aurum vel satyrum taurumve mutatus. Attamen illæ tibi saltem in terra mabent: verum Idæum istum puerum rapuisti et huc evolasti, generosissime deorum: et nobiscum nunc habitat supra caput mihi inductus, verbo quidem pincerna. Tantane tibi erat pincernarum penuria? defecerunt scilicet delassati Hebe et Vulcanus ministrando: et tu sane calicem non aliter accipere soles ab eo, quam osculo prius dato in omnium conspectu: ac suavius hoc tibi suavius est nectare: ideo ne sitiens quidem sæpe poscis bibere: interdum etiam degustato solum poculo, præbere soles ipsi: quumque hiberit receptum calicem, quantum in eo reliquum est, edu- cis, unde et ipse bibit quaque parte applicuit labia, ut et bibas simul et osculeris. Nuper adeo rex et omnium pater, positus ægide ac fulmine, sedebas talis cum eo ludens, qui tantam barbam promittis. Ista video equidem cuncta, ut nihil sit cur putes te latere.

3. JUP. Et quid tantum in eo criminis est, Juno, si adolescentulum ea forma inter bibendum perbasiam, et delecter ambobus, et osculo et nectare? Imo si permisero ipsi vel sæmel osculari te, jam non amplius vitio mihi vertes, quod anteferendum nectari arbitrer suavius.

JUN. Hi sunt eorum, qui pueros sectantur, sermones: at mihi ne contigerit usque eo insanire, ut admoveam labia molli huic Phrygi tamque effeminato.

JUP. Ne tu conviciis incesse, optima, meos amores: hicce enim muliebris, hic barbarus, hicce mollis; suavior et amabilior est — sed tempero verbis, ne te magis irriter.

4. JUN. Utinam et uxorem illum ducas mea quidem gratia! memento tamen, quam indigna propter istum pincernam in me admittas.

JUP. Non hunc scilicet, at Vulcanum potius oportebat tuum filium vina nobis ministrare claudicantem, a fornace venientem, stricturis adhuc opertum, forcipe jam modo deposito; ab istisque ipsis nos digitis accipere calicem, et eum amplexu attractum osculari interea, cui ne tu quidem mater libenter osculum feras, fuligine nigra infecto faciem. Hæc jucundiora; nonne? multumque interest, ut hic a poculis minister magis deceat symposium deorum: Ganymedes autem demittendus iterum in Idam: mundus est enim,

αὔθις ἐς τὴν Ἰδὴν· καθάρσιος γὰρ καὶ ῥοδοδάκτυλος καὶ ἐπισταμένως ὀρέγει τὸ ἔκπωμα, καὶ ὃ σε λυπεῖ μάλιστα, καὶ φιλεῖ ἥδιον τοῦ νέκταρος.

5. HPA. Νῦν καὶ χυλὸς, ὦ Ζεῦ, ὃ Ἑφαιστος καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ἀνάξιοι τῆς σῆς κύλικος καὶ ἀσβόλου μεστός ἐστι, καὶ ναυτιᾶς ὀρώων αὐτὸν, ἐξ ὅτου τὸν καλὸν κομήτην τοῦτον ἡ Ἰδὴ ἀνέθρεψε· πάλαι δὲ οὐχ ἑώρας ταῦτα, οὐδ' οἱ σπινθήρες οὐδὲ ἡ κάμινος ἀπέτρεπόν σε μὴ οὐχὶ πίνειν παρ' αὐτοῦ.

ZEYΣ. Λυπεῖς, ὦ Ἥρα, σεαυτὴν, οὐδὲν ἄλλο, καὶ μοὶ ἐπιτείνεις τὸν ἔρωτα ζηλοτυποῦσα· εἰ δὲ ἄχθῃ παρὰ παιδὸς ὥραιου δεχομένη τὸ ἔκπωμα, σοὶ μὲν ὁ υἱὸς οἰνογοεῖται, σὺ δὲ, ὦ Γανυμήδης, ἐμοὶ μόνῳ ἀναδίδου τὴν κύλικα καὶ ἐφ' ἐκάστη δις φιλεῖ με καὶ ὅτε πλήρη ὀρέγοις κατὰ αὔθις ὁπότε παρ' ἐμοῦ ἀπολαμβάνοις. Τί τοῦτο; θακρύνεις; μὴ δέδιθι· οἰμώζεται γάρ, ἣν τίς σε λυπεῖν ἐθέλῃ.

6.

HPAΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. HPA. Τὸν Ἰξίονα τοῦτον, ὦ Ζεῦ, ποῖόν τινα τὸν τρόπον ἤγῃ;

ZEYΣ. Ἀνθρωπὸν εἶναι χρηστὸν, ὦ Ἥρα, καὶ συμποτικόν· οὐ γὰρ ἂν συνῆν ἡμῖν ἀνάξιος τοῦ συμποσίου ὢν.

HPA. Ἀλλ' ἀνάξιος ἐστίν, ὕβριστής γε ὢν· ὥστε μηκέτι συνέστω.

ZEYΣ. Τί δαὶ ὕβρις; χρὴ γὰρ, οἶμαι, καμὲ εἰδέναι.

HPA. Τί δ' ἄλλο; — καίτοι αἰσχύνομαι εἰπεῖν αὐτὸ τοιοῦτόν ἐστιν ὃ ἐτόλμησε.

ZEYΣ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο καὶ μάλλον εἰποῖς ἂν, ὅσῳ καὶ αἰσχροῖς ἐπεχείρησε. Μῶν οὖν ἐπεῖρα τινά; συνήνῃ γὰρ ὁποῖόν τι τὸ αἰσχρὸν, ὅπερ ἂν σὺ ὀκνήσεις εἰπεῖν.

1. HPA. Αὐτὴν ἐμέ, οὐκ ἄλλην τινά, ὦ Ζεῦ, πολὺν ἤδη χρόνον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡγνόουν τὸ πρᾶγμα, διότι ἀτενὲς ἀφείρω ἐς ἐμέ· ὃ δὲ καὶ ἔστανε καὶ ὑπεδάκρυε, καὶ εἰ ποτε πιοῦσα παραδοίην τῷ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὃ δὲ ἦτει ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πιεῖν καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξύ καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσῆγε καὶ αὔθις ἀφείρω ἐς ἐμέ· ταῦτα δὲ ἤδη συνίεν ἐρωτικά ὄντα. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἡδούμην λέγειν πρὸς σέ καὶ ὦμην παύσεσθαι τῆς μανίας τὸν ἀνθρωπὸν· ἐπεὶ δὲ καὶ λόγους ἐτόλμησέ μοι προσενεγκεῖν, ἐγὼ μὲν ἀφείσα αὐτὸν ἐτι θακρύνοντα καὶ προκυλινδούμενον, ἐπιφραξαμένη τὰ ὄντα, ὥς μὴδὲ ἀκούσαιμι αὐτοῦ ὕβριστικά ἱκετεύοντος, ἀπῆλθον σοὶ φράσουσα· σὺ δὲ αὐτὸς δρα ὅπως μέτει τὸν ἀνδρα.

3. ZEYΣ. Εὖ γε ὃ κατάρατος ἐπ' ἐμὲ αὐτὸν καὶ μέχρι τῶν Ἥρας γάμων; τοσοῦτον ἐμαθύσθη τοῦ νέκταρος; ἀλλ' ἡμεῖς τούτων αἵτιοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου

et roseo digitorum nitore, et scite porrigit poculum, quodque te maxime urit, osculatur nectare suavius.

5. JUN. Nunc et claudus, o Jupiter, est Vulcanus, et digiti ejus indigni qui tuum calicem contingant, et fuliginis plenus, illoque tu conspecto nauseas, ex quo tempore pulchrum comatulum istum Ida enutrivit: dudum ista non videbas, nec scintillæ neque caminus avertabant te, quin biheres ab eo.

JUP. Angis, Juno, temet ipsam, nihil aliud, meumque amorem intendis æmulando. Quodsi graveris a puero formoso accipere poculum, tibi filius vinum ministret: at tu, Ganymedes, soli mihi præbe calicem, et ad singulos bis suaviare me, et quum plenum porrigis, et iterum deinde, quum a me recipis. Quid hoc? lacrimare? ne time: plorabit enim si quis tibi molestiam afferre voluerit.

6.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ixionem istum, o Jupiter, qualē moribus esse putas?

JUP. Commodum hominem, Juno, atque ad hilaritatem convivii factum: non enim nobiscum versaretur, si quidem indignus esset symposio.

JUN. Indignus vero; quippe injuriæ gravis auctor: quare nobiscum amplius ne sit.

JUP. Quam tandem injuriam fecit? oportet enim, ut arbitror, me quoque certiores fieri.

JUN. Quid autem aliud? — at pudor impedit ne dicam; tale facinus est ausus.

JUP. Et eam quidem ob rem magis etiam dixeris, quod turpia fuerit conatus. An igitur aliquam tentavit? etenim intelligo, cujusmodi sit flagitiosum illud, quod eloqui refugas.

2. JUN. Imo me ipsam, non aliam quandam, Jupiter, jam dudum. Primum equidem ignorabam rem, cur intentis oculis aspiceret in me: hic autem et gemebat, et sublacrimabatur: si quando, ut biberam, traderem Ganymedi poculum, tum hic poscebat in eodem bibere; acceptumque poculum osculabatur interea, oculis admovebat, atque iterum intuebatur in me. Illa jam intelligebam amatoria esse; et diu quidem me pudebat hæc apud te dicere, putabamque cessaturum hominem ab insania: at postquam blandis sermonibus ausus est me sollicitare, ego destituens illum adhuc in lacrimis et pedibus advolutum, obturatis auribus, ne audirem contumeliosa suppliciter petentem, abii tibi indicatura: tu autem vide quomodo virum ulciscaris.

3. JUP. Siccine infandus ille in memet ipsum, et ad Junonis usque concubitus? adeone inebriatus fuit nectare? verum nosmet eorum causa sumus, et ultra modum aman-

φιλόφρονες, οἳ γε καὶ συμπότας αὐτοὺς ἐποίησάμεθα. Συγγνωστοὶ οὖν, εἰ πίνοντες ὁμοία ἡμῖν καὶ ἰδόντες οὐράνια κάλλη καὶ οἷα οὐ ποτε εἶδον ἐπὶ γῆς, ἐπεθύμησαν ἀπολαύσαι αὐτῶν ἔρωτι ἀλόντες· ὁ δ' ἔρωσι βίαιόν τί ἐστι καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον ἄρχει, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐνίοτε.

ΗΡΑ. Σοὺ μὲν καὶ πάννυ οὗτός γε δασυπότης ἐστὶ καὶ ἀγεί σε καὶ φέρεῖ τῆς ρινός, φασίν, ἔλκων, καὶ ἔπη αὐτῶν ἐνθα ἂν ἡγῇται σοι, καὶ ἀλλὰ τῇ βραδίῳ ἐς ὃ τι ἂν καλεύσῃ, καὶ δῶκε κτῆμα καὶ παιδιὰ τοῦ ἔρωτος σὺ γε καὶ νῦν τῶν Ἰξίωνι οἶδα καθότι συγγνώμην ἀπονέμεις ἅτε καὶ αὐτὸς μοιχεύσας ποτὲ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, ἥ σοι τὸν Πειρίθου ἐτεκεν.

4. ΖΕΥΣ. Ἐτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, εἴ τι ἐγὼ ἔπαξε ἐς γῆν κατελθὼν; ἀτὰρ οἶσθα ὃ μοι δοκεῖ περὶ τοῦ Ἰξίονος; κολάζειν μὲν μηδαμῶς αὐτὸν μηδὲ ἀπωθεῖν τοῦ συμποσίου· σκαῖον γάρ· ἐπεὶ δὲ ἔρῃ καὶ ὡς φῆς δακρύει καὶ ἀφόρητα πάσχει —

ΗΡΑ. Τί, ὦ Ζεῦ; δέδια γὰρ μή τι ὑβριστικὸν καὶ σὺ εἴπῃς.

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' εἰδὼλον ἐκ νεφέλης πλασάμενοι αὐτῇ σοι ὅμοιον, ἐπειδὴν λυθῇ τὸ συμπόσιον κάκεινος ἀγρυπνῇ, ὡς τὸ εἶκος, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, παρακατακλίνωμεν αὐτῷ φέροντες· οὕτω γὰρ ἂν παύσαιτο ἀνύμμενος οἴθεις τετυχηκέναι τῆς ἐπιθυμίας.

ΗΡΑ. Ἀπαγε, μὴ ὥρασιν ἱκοῖτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπιθυμῶν.

ΖΕΥΣ. Ὅμως ὑπόμεινον, ὦ Ἥρα. Ἡ τί γὰρ ἂν καὶ πάθοις δεινὸν ἀπὸ τοῦ πλάσματος, εἰ νεφέλῃ δ' Ἰξίων συνέσται;

5. ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἡ νεφέλῃ ἐγὼ εἶναι δόξω, καὶ τὸ αἰσχρὸν ἐπ' ἐμὲ ποιήσει διὰ τὴν ὁμοιότητα.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὐτε γὰρ ἡ νεφέλῃ ποτὲ Ἥρα γένοιτο· ἂν οὐτε σὺ νεφέλῃ· ὁ δ' Ἰξίων μόνον ἐξαπατηθήσεται.

ΗΡΑ. Ἀλλ' οἱ πάντες ἄνθρωποι ἀπειροκαλοὶ εἰσιν· αὐχῆσαι κατελθὼν ἴσως καὶ διηγῆσεται ἅπασιν λέγων συγγενῆσθαι τῇ Ἥρᾳ καὶ σύλληκτρός εἶναι τῷ Διὶ, καὶ που τάχ' ἂν ἔρῃν με φήσειεν αὐτοῦ, οἳ δὲ πιστεύουσιν οὐκ εἰδότες ὡς νεφέλῃ συνῇ.

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν, ἣν τι τοιοῦτον εἴπῃ, ἐς τὸν ἄδην ἐμπεσὼν τροχῷ ἄθλιος προσδεθείς συμπεριενεχθήσεται μετ' αὐτοῦ αἰεὶ καὶ πόνον ἄπαυστον ἔξει δίκην διδοῦς οὐ τοῦ ἔρωτος — οὐ γὰρ δεινὸν τοῦτο γε — ἀλλὰ τῆς μεγαλυχίας.

7.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΗΦ. Ἐόρακας, ὦ Ἀπόλλον, τὸ τῆς Μαίας βρέφος τὸ ἄρτι τεχθέν; ὡς καλὸν τέ ἐστι καὶ προμειδιᾷ πᾶσι καὶ δηλοῖ ἥδη μέγα τι ἀγαθὸν ἀποθήσμενον.

les hominum, qui convivās etiā eos adsciverimus. Ignoscendum igitur ipsis, si hausto pari atque nos potu, visisque celestibus formis, quales nunquam spectarunt in terra, desiderarunt frui illis amore capti : amor autem violentum quidquam est, neque hominibus solum imperat, sed et nobismet ipsis aliquando.

JUN. In te quidem valde dominium hicce exercet, teque agit ac fert, naso, ut aiunt, trahens : et tu sequeris ipsum, quocumque ducat, mutarisque facile in quamcumque jusserit formam : atque omnino possessio ludusque amoris es profecto : etiā nunc Ixioni scio cur veniam tribuas, quippe qui ejus uxorem ipse aliquando adulteraris, quæ tibi Pirithoum peperit.

4. JUP. Tunc etiānum recordaris eorum, si quid ego lusi in terram descendens? at scin' quid mihi de Ixione videatur? punire quidem nequaquam ipsum, neque extrudere symposio; inurbanum enim : quandoquidem vero amat, et, ut ais, plorat, et intolerabilia suffert —

JUN. Quid porro, Jupiter? nam metuo ne quid flagitiosum tu quoque dicas.

JUP. Neuliquam : sed simulacrum ex nebula ubi finxerimus ipsi tibi simile, postquam solutum fuerit convivium illeque vigilat, ut credi par est, præ amore, acclinemus juxta ipsum : sic enim sedatus fuerit ejus dolor, si putarit se, quod concupierat, adeptum esse.

JUN. Apage : pessime pereat, ut qui rem supra suam sortem affectet.

JUP. Sustine tamen, o Juno : quid enim ad te mali redundabit ab isto figmento, si cum nebula fuerit Ixion congressus?

5. JUN. At nebula ista ego esse videbor, et turpe illud in me patrabit ob similitudinem.

JUP. Nihil dicis : neque enim nebula unquam Juno fiat, nec tu nebula : Ixion tantum decipietur.

JUN. At, quales cuncti homines decori rudes sunt, gloriabitur fortasse, ubi in terram venerit, et narrabit omnibus se Junonem iniisse, in eodem, quo Jovem, lecto cubuisse : quin porro non abhorret, ut me dicat amare se : atque credent homines, ignari scilicet cum nebula ipsum fuisse.

JUP. Ergo, si quid ejusmodi dixerit, in orcum detrusus, rotæque miser alligatus circumagetur cum ea semper, laboremque perpetuum habebit poenas dans, non amoris (nam hoc quidem grave non est), sed jactantiæ.

7.

VULCANI ET APOLLINIS.

1. VULC. Vidistin', Apollo, Maia filiolium modo editum? quam pulcher est; arridetque omnibus, et jam patefacit aliquid, quod magni boni spem faciat.

ΑΠ. Ἐκεῖνο τὸ βρέφος, ὃ Ἦφαιστε, ἦ μέγα ἀγαθόν, δ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ;

ΗΦ. Καὶ τί ἂν ἀδικῆσαι δύναίτο ἀρτίτοκον δν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὴν ἑλπίαν ἐκλεψεν, ἢ τὸν Ἄρη· καὶ τούτου γὰρ ἐξεῖλκυσε λαθὼν ἐκ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμκυτὸν λέγω, δν ἀπώπλισε τοῦ τοῦου καὶ τῶν βελῶν.

2. ΗΦ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, δ μόλις ἔστηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἶση, ὃ Ἦφαιστε, ἦν σοι προσέλθῃ μόνον.

ΗΦ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἡδῇ.

ΑΠ. Τί οὖν; πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα καὶ οὐδὲν ἀπολλῶλεν αὐτῶν;

ΗΦ. Πάντα, ὢ Ἀπολλών.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσχεψαι ἀκριβῶς.

ΗΦ. Νὴ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὀρῶ.

ΑΠ. Ἄλλ' ὅφει που ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦ. Οὕτως δέξῃχειρ ἐστὶ καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐμμελετήσας τὴν κλεψικιήν;

3. ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἡδῇ στρωμύλα καὶ ἐπίτροχα· ὃ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χθὲς δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρώτα κατεπάλαισεν εὐθὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν τῷ πόδε· εἶτα μεταξὺ ἐπαινούμενος τῆς Ἀφροδίτης μὲν τὸν κεστὸν ἐκλεψε προσπτύξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ γελῶντος ἔτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκεινον ἂν ὑφέλετο.

ΗΦ. Γοργόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἡδῇ καὶ μουσικόν.

ΗΦ. Γῶ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

4. ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρὼν ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπῆξατο· πήχεις γὰρ ἐναρμόσας καὶ ζυγώσας, ἔπειτα κολλάδους ἐμπήξας καὶ μαγάδα ὑποθείς καὶ ἐντεινόμενος ἐπτά χορδὰς ἐμελῶδει πάννυ γλαφυρόν, ὃ Ἦφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καὶ αὐτῷ φθονεῖν πάλαι κιθαρίζων ἀσκοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα ὡς μηδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἀχρὶ τοῦ ἄδου κατῖοι, κλέψων τι κάκειθεν δηλαδὴ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ καὶ βράδδον τινὰ πεποίηται θαυμασίαν τὴν δύναμιν, ἣ ψυχαγωγεῖ καὶ κατὰγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν —

ΗΦ. Εὖ γε ὑπέμνησας· ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληψόμενος αὐτὴν, εἰ που ὡς φῆς εὐρεθῇ ἐν τοῖς σπαργάνοις.

ΑΠ. Illumne infantem, Vulcane, esse inasigne bonum, qui Iapeto sit senior, quantum ad astutiam?

VULC. Eoquid male facere possit recens natus?

ΑΠ. Roga Neptunum, cuius tridentem furatus est, aut Martem; illius enim eduxit clam vagina gladium: ne me ipsum dicam, quem exarmavit arcu et sagittis.

2. VULC. Hæc iste recens natus, qui vix pedibus stat, etiamnum in fasciis?

ΑΠ. Experiere, Vulcane, mox atque ad te accesserit.

VULC. Atqui jam accessit.

ΑΠ. Quid ergo? cunctane habes instrumenta, nullumque eorum tibi perii?

VULC. Cuncta, Apollo.

ΑΠ. Tamen inspicie diligenter.

VULC. Ita me Jupiter amet, forcipem non video.

ΑΠ. At videbis eum alicubi in cunabulis infantis.

VULC. Tamne acutis est manibus, ac si in utero meditata fuerit artem furandi!

3. ΑΠ. Non tu illum audivisti jam loquentem argutula quædam et volubilia: quin et ministrare nobis vult. Heri vero provocatum Cupidinem luctando dejecit statim nescio quomodo subducens pedes: tum interea dum laudabatur, Veneris cestum surripuit, illum amplexæ ob victoriam; Jovis autem ridentis sceptrum, et, nisi gravius esset fulmen, multumque ignem haberet, illud quoque surripuisset.

VULC. Agilem quandam et alacrem puerum narras.

ΑΠ. Non hoc tantum, sed et jam musicum.

VULC. Id quo indicio colligere potes?

4. ΑΠ. Testudinem alicubi mortuam quum invenisset, instrumentum ex ea musicum compegit: manubris enim adaptatis, iugo addito, tum claviculis infixis, et asserculo supposito, fidesque intendens septem, canit valde tenerum quiddam, o Vulcane, et concinnum, ut egomet ipsi invideam, qui dudum arte pulsandæ citharæ exerceor. Præterea dicebat Maia, illum ne noctu quidem manere in caelo, sed curiositatis ergo usque ad inferos descendere, nempe furaturum aliquid inde etiam: alis autem est instructus: et virgam quandam sibi confecit mirabili virtute præditam, qua animas ducit, deducitque mortuos.

VULC. Hanc ipsi donavi, ludicrum ut esset.

ΑΠ. Proinde reddidit tibi mercedem, forcipem —

VULC. Recte sane admonuisti: quare ibo ad eum recuperandum, alicubi, ut ais, reperiatur in fasciis.

8.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

ΗΦ. Τί με, ὦ Ζεῦ, χρῆ ποιεῖν; ἤκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν δξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μίᾳ πληγῇ διακόψαι.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ δίδέ μου τὴν κεφαλὴν ἐς δύο κατενεγκῶν.

ΗΦ. Πειρᾷ μου, εἰ μέμνη; πρόσταττε δ' οὖν τάληθες ἔπερ ἐθέλεις σοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτο αὐτὸ, διαιρεθῆναι μοι τὸ κρανίον· εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ. Ἀλλὰ χρῆ καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μὴδὲ μέλλειν ἀπολλυμῆαι γὰρ ὑπὸ ὤδινων, αἳ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακόν τι ποιήσωμεν· δξύς γάρ δὲ πέλεκυς ἐστὶ καὶ οὐκ ἀναιμωτὶ οὐδὲ κατὰ τὴν Εἰλείθειαν μαίωσεται σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκα μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν· οἶδα ἐγὼ τὸ συμφέρον.

ΗΦ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δέ· τί γὰρ χρῆ ποιεῖν σοῦ κελεύοντος; Τί τοῦτο; κόρη ἔνοπλος; Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶχες ἐν τῇ κεφαλῇ· εἰκότως γοῦν δξύθυμος ἦσθα τηλικαύτην ὑπὸ τῇ μήνιγγι παρθένον ζωογονῶν καὶ ταῦτα ἔνοπλον· ἥ που στρατόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήθεις ἔχων. Ἡ δὲ πηδᾷ καὶ πυρριχίζει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει καὶ τὸ δόρυ πάλλει καὶ ἐνθουσιᾷ, καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ πάνυ καὶ ἀκμαία γεγένηται ἤδη ἐν βραχεῖ· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς. Ὡστε, ὦ Ζεῦ, μάλωτρά μοι ἀπόδος ἐγγυήσας ἤδη αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Ἀδύνατα αἰτεῖς, ὦ Ἥφαιστε· παρθένος γὰρ αἰεὶ ἐθαλήσει μένειν. Ἐγὼ δ' οὖν τό γε ἐπ' ἐμοὶ οὐδὲν ἀντιλέγω.

ΗΦ. Τοῦτ' ἐβουλόμην· ἐμοὶ μελήσει τὰ λοιπὰ, καὶ ἤδη συναρπάσω αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Εἰ σοι ῥάδιον, οὕτω ποιεῖ· πλὴν οἶδα ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷς.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΟΣ. Ἔστιν, ὦ Ἑρμῇ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Διί;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ὦ Ποσειδόν.

ΠΟΣ. Ὅμως προσάγγειλον αὐτῷ.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόηλαι, φημί· ἀχαιρον γάρ ἐστιν, ὥστε οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

ΠΟΣ. Μῶν τῇ Ἥρᾳ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι ἐστὶ.

ΠΟΣ. Συνίημι· δὲ Γανυμήδης ἐνδόν.

ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.

ΠΟΣ. Πόθεν, ὦ Ἑρμῇ; δεῖνόν γάρ τοῦτο φῆς.

ΕΡΜ. Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.

8.

VULCANI ET JOVIS.

VULC. Quid me, Jupiter, oportet facere? venio enim, ut jussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapidem opus sit uno ictu dissecare.

JUP. Recte sane, o Vulcane. At tu divide meum caput in duas partes dejecta securi.

VULC. Tentasne me an insaniam? Quin impera vere quod vis tibi fieri.

JUP. Divide mihi calvariam: quod si morem non gesseris, non nunc primum iratum experire me. Sed vide ut serias omni animi contentione, neu cuncteris: pereo enim præ doloribus, qui meum cerebrum convellunt.

VULC. Vide, Jupiter, ne mali quid faciamus: acuta enim securis est, et non sine sanguine, neque ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur.

JUP. Incute modo, Vulcane, audacter: ego enim novi quid conducat.

VULC. Inventus quidem, sed tamen feriam: quid enim aliquis faciat, te jubente? Quid hoc? puella armata? Magnum, o Jupiter, malum habuisti in capite: merito igitur iracundus eras, qui tantam sub cerebri membrana virginem vivam nutries, idque armatam: profecto castra, non caput clam nobis habuisti. Hæc vero saltat, inque armis tripudiat, clypeum concutit, et hastam vibrat, ac furore concitatur: quodque maximum est, formosa admodum ac matura jam exstitit brevi: cæsia quidem, sed ornat hoc etiam ipsum galea. Quare, o Jupiter, obstetriciam mercedem redde illa virgine mihi desponsa.

JUP. Quæ fieri nequeant petis, Vulcane: perpetuo enim virgo manere vult. Attamen, quantum in me est, nihil obloquor.

VULC. Hoc volebam: reliqua mihi curæ erunt: jamque ipsam corripiam.

JUP. Si tibi hoc facile, ita hæc: novi tamen, quæ fieri non possint, te appetere.

9.

NEPTUNI ET MERCURII.

1. NEPT. Estne, Mercuri, nunc convenire Jovem?

MERC. Nequaquam, Neptune.

NEPT. Attamen adesse me renuncia ipsi.

MERC. Ne molestus sis, inquam: non opportunum enim, atque adeo visere non licet eum in præsentia.

NEPT. Num Junoni dat operam?

MERC. Minime: sed longe aliud quiddam est.

NEPT. Intelligo: Ganymedes intus.

MERC. Neque hoc: at ipse sane non optime valet.

NEPT. Unde vero, Mercuri? nam mirificum hoc est quod narra.

MERC. Pudet eloqui, tale est.

ΠΟΣ. Ἄλλ' οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῶν γε ὄντα.

ΕΡΜ. Τί τοκεν ἄρτιως, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἄπαγε, τέτοκεν ἐκεῖνος; ἐκ τίνος; οὐκοῦν ἀελήθει ἡμᾶς ἀνδρόγυνος ὄν; ἀλλ' οὐδὲ ἐπεσήμανεν ἢ γαστήρ αὐτῷ ὄγκον τινά.

ΕΡΜ. Εὐ λέγεις· οὐ γὰρ ἐκείνη εἶχε τὸ ἐμβρυον.

ΠΟΣ. Οἶδα· ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔτεκεν αὐτὴς ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν· τοκάδα γὰρ τὴν κεφαλὴν ἔχει.

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἐν τῷ μηρῷ ἐκύει τὸ ἐκ τῆς Σεμέλης βρέφος.

ΠΟΣ. Εὐ γε ὁ γενναῖος, ὡς ὅλος ἡμῖν κυοφορεῖ καὶ πανταγόθι τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τίς ἡ Σεμέλη ἐστί;

2. ΕΡΜ. Θηβαία, τῶν Κάδμου θυγατέρων μία. Ταῦτη στυγελθῶν ἐγκύμονα ἐποίησεν.

ΠΟΣ. Εἴτα ἔτεκεν, ὦ Ἑρμῆ, ἀντ' ἐκείνης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα, εἰ καὶ παράδοξον εἶναι σοὶ δοκεῖ· τὴν μὲν γὰρ Σεμέλην ὑπελθοῦσα ἡ Ἥρα — οἶσθα δὲ ὡς ζηλότυπός ἐστι — πείθει αἰτῆσαι παρὰ τοῦ Διὸς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἥκειν παρ' αὐτῇ· ὡς δὲ ἐπέισθη καὶ ἦκεν ἔγων καὶ τὸν κεραυνὸν, ἀνεπλέγη ὁ ὄροφος, καὶ ἡ Σεμέλη μὲν διαφθείρεται ὑπὸ τοῦ πυρός, ἐμὲ δὲ κελεύει ἀνατεμόντα τὴν γαστέρα τῆς γυναικὸς ἀνακομίσαι ἀτελὲς ἐτι αὐτῇ τὸ ἐμβρυον ἑπταμηνιαῖον· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησα, διελὼν τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἐντίθησιν, ὡς ἀποτελεσθεῖ ἐνταῦθα, καὶ νῦν τρίτῃ ἤδη μηνὶ ἐξέτεκεν αὐτὸ καὶ μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Νῦν οὖν ποῦ τὸ βρέφος ἐστίν;

ΕΡΜ. Ἐς τὴν Νύσαν ἀποκομίσας παρέδωκα ταῖς Νύμφαις ἀνατρέφειν Διόνυσον ἐπονομασθέντα.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἀμφοτέρω τοῦ Διονύσου τούτου καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ ὁ ἀδελφός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἔοικεν. Ἀπειμι δ' οὖν ὕδωρ αὐτῷ πρὸς τὸ τραῦμα οἷων καὶ τᾶλλα ποιήσω ἀ νομίζεται ὥσπερ λεγοί.

10.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΕΡΜ. ὦ Ἥλιε, μὴ ἐλάσης τήμερον, ὁ Ζεὺς ῥησι, μὴδὲ αὐριον μὴδὲ ἐς τρίτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνδον μένε. καὶ τὸ μεταξὺ μία τις ἔστω νύξ μακρά· ὥστε λυέτωσαν μὲν αἱ Ἥραι αὐτὴς τοὺς ἵππους, σὺ δὲ σβέσον τὸ πῦρ καὶ ἀνάπαυε διὰ μακροῦ σεαυτόν.

ΗΛ. Καινὰ ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ἀλλόκοτα ἤκει παραγγέλλων. Ἀλλὰ μὴ παραβαίνειν τι ἐδοῖξά ἐν τῷ δρόμῳ καὶ ἐξω ἐλάσαι τῶν ὄρων, κᾶτά μοι ἀχθεταὶ καὶ τὴν νύκτα τριπλασίαν τῆς ἡμέρας ποιῆσαι διέγνωικεν;

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοιοῦτον, οὐδὲ ἐς αἰ τοῦτο ἔσται· δεῖται δέ τι νῦν αὐτὸς ἐπιμηχεστέραν γενέσθαι οἱ τὴν νύκτα.

ΗΛ. Ποῦ δὲ καὶ ἐστὶν ἡ πόθεν ἐξεπέμφθης ἀγγελῶν ταῦτά μοι;

NEPT. At non decet apud me quippe patrum.

MERC. Peperit jam modo, Neptune.

NEPT. Apage : illene peperit? ex quo? ergo nobis necopinantibus fuit ambiguus sexu? sed nec indicium fecit ejus uterus tumoris ullius.

MERC. Recte ais : neque enim ille habebat foetum.

NEPT. Teneo : ex capite peperit iterum, ut Minervam : puerperum enim habet caput.

MERC. Neutiquam : sed in femore ferebat ex Semele infantem.

NEPT. Euge : ut bonus ille totus nobis uterum gestat, et in omni parte corporis. At quanam est Semele?

2. MERC. Thebana, Cadmi filiarum una : illam congressus gravidam fecit.

NEPT. Tum peperit, Mercuri, ejus vice?

MERC. Ita plane, tametsi fidem mereri tibi non videatur : Semelen enim dolis aggressa Juno (nosti gravem ejus æmulationem) inducit ad petendum a Jove com tonitrubus ac fulminibus ut veniat ad se : quum morigeratus accessit fulmen habens, succensus est tectum, ipsaque Semele perit ab igne : tum me jubet, exsecto utero mulieris, deferre nondum maturum ad se foetum septimestrem : postquam feci, percisso femori suo indit, ut maturaretur ibi. Nunc tertio jam mense partum edidit, atque imbecillius ex laboribus habet.

NEPT. Ubiam nunc infans est?

MERC. In Nysam ablatum tradidi Nymphis educandum, imposito Dionysi nomine.

NEPT. Ergo utrumque Dionysi istius et mater et pater est frater meus?

MERC. Ila quidem videtur. At abeo, aquam ipsi ad vulnus laturus, ceteraque curaturus, quæ solent, tanquam puerpera.

10.

MERCURII ET SOLIS.

1. MERC. Sol, ne currum egeris hodie, Jupiter ait, nec cras, neque perendie; sed intus mane : idque temporis intervallum una esto nox longa. Quare solvunto Horæ iterum equos : tu restingue ignem, teque recrea quiete post longum tempus.

SOL. Insolita hæc, o Mercuri, atque inusitata nuncians ades : sed numquid de via aberrare visus sum in cursu, et extra limites equos agere, idque mihi succenset, et propterea noctem triplo majorem die facere constituit?

MERC. Nihil quidem tale; neque semper illud erit : sed ita nunc ipsi usus est, ut noctem sibi fieri productionem velit.

SOL. Ille autem ubi est, aut unde missus tu, ut hæc mihi nunciares?

ΕΡΜ. Ἐκ Βοιωτίας, ὦ Ἥλιε, παρὰ τῆς Ἀμφι-
τρώωνος γυναικὸς, ἣ σύνεστιν ἔρων αὐτῆς.

ΗΛ. Εἴτα οὐχ, ἱκανὴ νύξ μία;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς τεχθῆναι γάρ τινα δεῖ ἐκ τῆς ὁμι-
λίας ταύτης μέγαν καὶ πολυάθλον θεόν· τοῦτον οὖν ἐν
μῇ νυκτὶ ἀποτελεσθῆναι ἀδύνατον.

2. ΗΛ. Ἀλλὰ τελεσιουργεῖτω μὲν ἀγαθὴ τύχη.
Ταῦτα δ' οὖν, ὦ Ἑρμῆ, οὐκ ἐγγίγνετο ἐπὶ τοῦ Κρόνου
— αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς ἐσμέν — οὐδ' ἀποκοιτός ποτε ἐκεῖ-
νος παρὰ τῆς Ῥέας ἦν οὐδὲ ἀπολιπὼν ἂν τὸν οὐρανὸν ἐν
Θήβαις ἐκοιμήτο, ἀλλ' ἡμέρα μὲν ἡμέρα, νύξ δὲ κατὰ
μέτρον τὸ αὐτῆς ἀνάλογον ταῖς ὥραις, ξένον δὲ ἡ πα-
ρηλλαγμένον οὐδέν, οὐδ' ἂν ἐκοινωνήσε ποτε ἐκεῖνος
θνητῇ γυναικί· νῦν δὲ δυστήνου γυναικοῦ ἕνεκα χρὴ ἀνε-
στράφθαι τὰ πάντα καὶ ἀκαμπεστέρους μὲν γενέσθαι
τοὺς ἵππους ὑπὸ τῆς ἀργίας, δύσπορον δὲ τὴν ὁδὸν
ἀτριβῇ μένουσαν τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν, τοὺς δ' ἀνθρώπους
ἀθλίως ἐν σκοτεινῇ διαδίου. Τοιαῦτα ἀπολαύσονται
τῶν Διὸς ἐρώτων καὶ καθεδούνται περιμένοντες, ἔστ'
ἂν ἐκεῖνος ἀποτελέσῃ τὸν ἀθλητὴν, ὃν λέγεις, ὑπὸ μα-
κρῷ τῷ ζῳφῷ.

ΕΡΜ. Σιώπα, ὦ Ἥλιε, μὴ τι κακὸν ἀπολαύσης
τῶν λόγων. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὴν Σελήνην ἀπειθῶν καὶ
τὸν Ὑπνον ὑπαγγελοῦ καλέινους ἄπερ ὁ Ζεὺς ἐπέστειλε,
τὴν μὲν σχολῇ προβαίνειν, τὸν δὲ Ὑπνον μὴ ἀνίειναι
τοὺς ἀνθρώπους, ὥς ἀγνοήσωσι μακρὰν οὕτω τὴν
νύκτα γεγεννημένην.

11.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ.

1. ΑΦΡ. Τί ταῦτα, ὦ Σελήνη, φασὶ ποιεῖν σε;
ὅπουτ' ἀνὰ τὴν Καρίαν γένη, ἰσάναί μιν σε τὸ ζευ-
γος ἀπορῶσαν ἐς τὸν Ἐνδυμῖωνα καθεύδοντα ὑπαίθριον
ἄτε κυνηγέτην ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ καταβαίνειν παρ'
αὐτὸν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

ΣΕΛ. Ἐρώτα, ὦ Ἀφροδίτη, τὸν σὸν υἱόν, ὃς μοι
τούτων αἴτιος.

ΑΦΡ. Ἐὰ ἐκεῖνος ὑβριστής ἐστιν ἐμὲ γοῦν αὐτὴν
τὴν μητέρα ὅα δέδρακεν, ἄρτι μὲν ἐς τὴν Ἰδὴν κατὰγων
Ἀγχίσου ἕνεκα τοῦ Ἰλίου, ἄρτι δὲ ἐς τὸν Λίβανον ἐπὶ
τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο μεираάκιον, ὃ καὶ τῇ Φερσεφάτῃ
ἐπέραστον ποιήσας ἐξ ἡμισείας ἀφείλετό με τὸν ἐρώ-
μενον· ὥστε πολλάκις ἠπειλήσα, εἰ μὴ παύσεται τοιαῦτα
ποιῶν, κλάσειν μὲν αὐτοῦ τὰ τοῖα καὶ τὴν φαρέτραν,
περιαιρήσειν δὲ καὶ τὰ πτερὰ· ἤδη δὲ καὶ πληγὰς αὐτῷ
ἐνέτεινα ἐς τὰς πυγὰς τῷ σανδαλῷ· ὃ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως
τὸ παραυτίκα δεδιώς καὶ ἱκετεύων μετ' ὀλίγον ἐπιλελή-
σται ἀπάντων.

2. Ἀτὰρ ἐπεὶ μοι, καλὸς ὁ Ἐνδυμίων ἐστίν; εὐπα-
ραμύθητον γὰρ οὕτω τὸ δεινόν.

ΣΕΛ. Ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ καλός, ὦ Ἀφροδίτη, δο-

MERC. Ex Bœotia, Sol, ab Amphitryonis uxore, cum
qua una est, amans illam.

SOL. Tum porro non satis est una nox?

MERC. Neutiquam: creari enim aliquem oportet ex illo
congressu magnum et multis certaminibus insiguem deum:
is talis ut una nocte absolvatur, fieri non potest.

2. SOL. Quin ergo, quod bene vortat, illud consummato.
At hæc certe, Mercuri, non fiebant ætate Saturni (sumus
autem soli sine arbitris), neque secubabat ille unquam a
Rhea, nec relicto cælo Thebis in lectum ibat: sed dies erat
dies, et nox itidem pro mensura sua exacta ad anni tempe-
states; insolens vero, aut præter ordinem mutatum nihil;
nec unquam ille rem habuisset cum mortali femina. Nunc
contra miseræ mulieris gratia cuncta sunt sursum deorsum
vertenda; minus agiles fiunt equi quiescendo; via difficilior,
non terenda quippe per continuos tres dies; homines interea
misere in caligine degent. Hos scilicet fructus capient ex
Jovis amoribus, sedebuntque exspectantes usque dum ille
perficiat athletam, quem dicis, inter longas istas tenebras.

MERC. Tace, Sol, ne infortunium tibi afferant isti ser-
mones. Ego vero ad Lunam properans et Somnum, re-
nunciabo iis etiam, quæ Jupiter mandavit; illa quidem ut
lente progrediat, Somnus autem ne remittat homines,
ignoraturos nempe tam longam exstitisse noctem.

11.

VENERIS ET LUNÆ.

1. VEN. Quid ista, Luna, dicunt facere te? quænam ad-
versus Cariam veneris, sistere te bigas, et despectare in
Endymionem dormientem sub divo, quippe venatorem; ali-
quando etiam descendere ad ipsum ex media via?

LUN. Sciscitare, Venus, ex filio tuo, qui mihi horum
causa.

VEN. Hem: ille insolenter injuriosus est: en, in me ma-
trem qualia designavit, nunc in Idam deducens Anchisæ
Iliensis gratia; alias in Libanum, ad Assyrium illum ado-
lescentulum, quem quum et Proserpinæ amabilem fecit, ex
dimidia parte mihi subripuit meos amores. Atque adeo
sæpe comminata fui, nisi desistat talia facere, me contra-
cluram esse ejus arcus et pharetram, imo etiam circumcisu-
ram alas; quin jam plagas ipsi intentavi in nates sandalio:
is autem nescio quo pacto, in præsentia quidem timefactus
et supplex, post paullo oblitus est omnium.

2. At dic mihi, pulcherne Endymion est? malum enim hoc
maxime solatio mitigetur.

LUN. Mihi quidem sane pulcher, o Venus, videtur; tum

καί, καὶ μάλιστα ὅταν ὑποβαλόμενος ἐπὶ τῆς πέτρας τὴν χλαμύδα καθεύδῃ τῇ λαίᾳ μὲν ἔχων τὰ ἀκόντια ἥδη ἐκ τῆς χειρὸς ὑπορρέοντα, ἡ δεξιὰ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸ ἄνω ἐπιεκλασμένη ἐπιπρέπῃ τῷ προσώπῳ περικειμένη, ὃ δὲ ὑπὸ τοῦ ὕπνου λελυμένος ἀναπνέῃ τὸ ἀμβρόσιον ἐκεῖνο ἄσθμα. Τότε τοῖνυν ἐγὼ ἀφορητὶ κατιοῦσα ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων βεδρυαία, ὡς ἂν μὴ ἀνεγρόμενος ἐκταραχθεῖ — οἶσθα· τί οὖν ἂν σοι λέγοιμι τὰ μετὰ ταῦτα; πλὴν ἀπολλυμαί γε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος.

12.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Ὡ τέκνον Ἔρως, δὴ οἷα ποιεῖς· οὐ τὰ ἐν τῇ γῇ λέγῃ, ὅπόσα τοὺς ἀνθρώπους ἀναπείθεις καθ' αὐτῶν ἢ κατ' ἀλλήλων ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔς τὸν μὲν Δία πολύμορφον ἐπιδεικνύεις ἀλλάττωι ἐς ὃ τι ἂν σοι ἐπὶ τοῦ καιροῦ δοκῇ, τὴν Σελήνην δὲ καθαιρεῖς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν ἥλιον δὲ παρὰ τῇ Κλυμένη βραδύνειν ἐνίοτε ἀναγκάζεις ἐπιλεησμένον τῆς ἱππασίας· ἃ μὲν γὰρ ἐς ἐμὲ τὴν μητέρα ὑβρίζεις, θαρρῶν ποιεῖς. Ἀλλὰ σὺ, ὦ τολμηρότατε, καὶ τὴν Ῥέαν αὐτὴν γραῦν ἦδη καὶ μητέρα τοσοῦτων θεῶν οὔσαν ἀνέπεισας παιδεραστεῖν καὶ τὸ Φρύγιον μεῖράκιον ποθεῖν, καὶ νῦν ἐκείνη μέμνηεν ὑπὸ σοῦ καὶ ζευξαμένη τοὺς λέοντας, παραλαβοῦσα καὶ τοὺς Κορύδαντας ἅτε μανικοὺς καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἄνω καὶ κάτω τὴν Ἰδὴν περιπολοῦσιν, ἡ μὲν ὀλολύζουσα ἐπὶ τῷ Ἄττῃ, οἱ Κορύδαντες δὲ ὁ μὲν αὐτῶν τέμνεται ξίφει τὸν πῆχυν, ὃ δὲ ἀνείς τὴν κόμην ἵεται μεμηνῶς διὰ τῶν ὀρνῶν, ὃ δὲ αὐλεῖ τῷ κέρατι, ὃ δὲ ἐπιβομβεῖ τῷ τυμπάνῳ ἡ ἐπικυτεῖ τῷ κυμβάλῳ, καὶ ὅπως θόρυβος καὶ μανία τὰ ἐν τῇ Ἰδῇ ἅπαντὰ ἐστί. Δέδια τοῖνυν ἡ τὸ τριοῦτον κακὸν ἐγὼ τεκοῦσα μὴ ἀπομανεῖσά ποτε ἡ Ῥέα ἢ καὶ μᾶλλον ἐτι ἐν αὐτῇ οὐσα καλεύσῃ τοὺς Κορύδαντας συλλαβόντας σε διασπάσασθαι ἢ τοῖς λέουσιν παραβαλεῖν.

2. ΕΡΩΣ. Θάρρει, μήτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἦδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἠνιοχῶ αὐτοὺς, οἱ δὲ σάινουσί με καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιγμυσάμενοι ἀποδιδόασί μοι· αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ῥέα πότε ἂν ἐκείνη σχολὴν ἀγάγοι ἐπ' ἐμὲ ὅλη οὐσα ἐν τῷ Ἄττῃ; Καίτοι τί ἐγὼ ἀδικῶ δεικνὺς τὰ καλὰ οἷά ἐστιν; ὤμεις δὲ μὴ ἐφίεσθε τῶν καλῶν· μὴ τοῖνυν ἐμὲ αἰτιᾶσθε τούτων. Ἡ θελεῖς σὺ, ὦ μήτερ, αὐτὴ μηχανεῖ ἔρᾳν μήτε σὲ τοῦ Ἄρεως μήτε ἐκείνου σοῦ;

ΑΦΡ. Ὡς δεινὸς εἰ καὶ κρατεῖς ἁπάντων· ἀλλὰ μεμνήσῃ μοῦ ποτε τῶν λόγων.

que maxime, quando subjecta super rupem chlamyde dormit, sinistra tenens jacula ex manu jam defluentia; dextra vero circa caput sursum reflexa admodum decet faciem ambiens, atque ipse somno solutus efflatum reciprocatur ambrosium illum halitum. Tunc igitur ego sine ullo strepitu delapsa, summisque pedum digitis innixa, ne expergefactus subito conturbetur — rem nosti: quid ergo tibi porro dicam quæ consequuntur? hoc tantum, dispergo amore.

12.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. O fili Cupido, vide qualia facis: non ea, quæ in terra contingunt, dico, quæcumque homines inducis ut in se quisque aut alii in alios admittant; sed etiam quæ in cælis: qui Jovem quidem multas in formas conversum identidem exhibes, eum mutans in quodcumque tibi commodum videtur, Lunam deducis ex cælo, Solem apud Clymenen commorari nonnunquam cogis oblitum cursus ordiendi: nam quæ in me genitricem committis, confidenter quasi jure tuo facis. Sed tu, audacissime, Rheam etiam ipsam jam vetulam et matrem tot deorum impulisti, ut puerum amet Phrygiumque adolescentulum appetat. Nunc illa furit opera tua; junctisque leonibus et assumtis in comitatum Corybantibus, qui scilicet fanatici sint et ipsi, sursum deorsum Idam circumvagantur, hæc ululatus edens ob Attin, Coryhantes autem, hic conscindit sibi ense cubitum, ille effusa coma fertur furivus per montes, alius tibiam inflat adunco cornu, alius bombum excitat pulso tympano, aut increpat cymbalo: et in summa, tumultus furorisque in Ida omnia sunt plena. Metuo igitur, quæ te tam magnum malum pepererim, ne quando plane in furorem acta Rhea, vel dixerō potius mentis suæ compos, jubeat Corybantas comprehensum te discernere, aut leonibus objicere.

2. CUP. Bono esto animo, mater, quandoquidem et leonibus ipsis jam familiaris sum, et sæpe conscensis eorum tergis, prehensaque juba tanquam habenis eos rego; illi autem adulantur mihi et manum acceptam in os delambentes, restituunt: de ipsa vero Rhea, quando tandem illa otium agat, adversum me ut quicquam conetur, tota in Attide occupata? At porro quid ego delinquo, si ostendam pulchra qualia sunt? vosmet autem ipsæ ne teneamini desiderio pulchrorum; proinde me ne insimuletis. An hocce vis, mater, ut non amplius ames neque ipsa Martem, nec ille te?

VEN. Quam mirificus es et superior omnibus: sed erit quom recordabere dicta mea.

13.

ΔΙΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλει, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι· ἀπρεπὴ γὰρ ταῦτα καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑΚ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτοῦτον φάρμακ-
κία προκατακλίνεσθαι μου;

ΑΣΚ. Νή Δία· καὶ ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΗΡΑΚ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; ἡ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραυνῶσεν ἃ μὴ θέμις ποιοῦντα, νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὖθις ἀθανασίας μετείληφας;

ΑΣΚ. Ἐπιλέλῃσαι γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλει, ἐν τῇ ὀϊτῇ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὀνειδίζεις τὸ πῦρ;

ΗΡΑΚ. Οὐκ οὐν ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν, ὁ δὲ Διὸς μὲν υἱὸς εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος καὶ ἀνθρώπους ὑβριστὰς τιμωρούμενος· σὺ δὲ δίξοτόμος εἶ καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

2. ΑΣΚ. Εὖ λέγεις, ὅτι σοι τὰ ἐγκαύματα ἰασά-
μην, ὅτε πρόην ἀνῆλθες ἡμίφλεκτος ὑπ' ἀμφοῖν διε-
φθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ γιτῶνος καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ
πυρός· ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδούλευσα ὥσπερ
σὺ οὔτε ἐξαινον ἔρια ἐν Λυδίᾳ πορφυρίδα ἐνδεδυκὼς καὶ
παιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλῃς χρυσοῦ σανδάλῳ, ἀλλ'
οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέχνα καὶ τὴν γυ-
ναῖκα.

ΗΡΑΚ. Εἰ μὴ παύσῃσιν οἰδορούμενοί μοι, αὐτίκα μάλα
εἴσῃ ὡς οὐ πολὺ σε ὀνήσει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός
σε ῥίψω ἐπὶ κεφαλῇν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μηδὲ τὸν
Παῖωνα ἰάσασθαι σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε
ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἡ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς
τοῦ συμποσίου. Καίτοι εὐγνωμον, ὦ Ἡράκλει, προ-
κατακλίνεσθαι σοι τὸν Ἀσκληπιὸν ἅτε καὶ πρότερον
ἀποθανόντα.

14.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τί σκυθρωπὸς, ὦ Ἀπολλων;

ΑΠ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, δυστυχῶ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς.

ΕΡΜ. Ἀξίον μὲν λύπης τὸ τοιοῦτο· σὺ δὲ τί δυστυ-
χεῖς; ἡ τὸ κατὰ τὴν Δάφνην σε λυπεῖ ἔτι;

ΑΠ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐρώμενον πενθῶ τὸν Λάκωνα
τὸν Οἰβάλου.

ΕΡΜ. Τέθνηκε γὰρ, εἰπέ μοι, ὁ Ὑάκινθος;

ΑΠ. Καὶ μάλα.

ΕΡΜ. Πρὸς τίνας, ὦ Ἀπολλων; ἡ τίς οὕτως ἀνέρα-
στος ἦν ὡς ἀποκτείνεται τὸ καλὸν ἐκείνου μεिरάκιον;

13.

JOVIS, ÆSCULAPII ET HERCULIS.

1. JUP. Cessate, Æsculapi et Hercules, rixantes inter
vos quasi homines : indecora enim hæc et aliena con-
vivio deorum.

HERC. Et tu velis, o Jupiter, istum veneficum supra me
accumbere?

ÆSC. Sic sane decet : etenim melior sum.

HERC. Quo in genere, attonite? idoneo, quod te Jupiter
fulmine percussit, quæ fas non erat facientem, nunc au-
tem per misericordiam iterum immortalitatem participasti?

ÆSC. Oblitusne es, Hercules, in cæta te quoque con-
flagrasse, qui mihi exprobres ignem?

HERC. Nequaquam pari similique ratione vita nobis est
exacta, ut qui Jovis sum filius, tantosque labores suscepi
expurgando hominum ætatem, feris debellandis, et in ho-
mines injuriosos animadvertendo : tu vero præsectas herba-
rum radices colligis, et circulator es, ægrotis ut maxime
hominibus utilis ad imponenda medicamenta, qui virile ta-
men nihil præstiteris.

2. ÆSC. Recte narras : nam inusta tibi flammæ vestigia
sanavi, quando nuper huc ascendisti semiustus, ab utris-
que corrupto corpore, tum tunica, tum deinde igne. Ego
vero si nihil aliud, neque servivi, quemadmodum tu, neque
carminavi lanam in Lydia porpuream vestem indutus,
ictusque ab Omphale aureo sandalio : sed neque atra bile
percitus interfeci liberos et uxorem.

HERC. Nisi desieris conviciari mihi, confestim scies,
quam tibi non multum profutura sit immortalitas : etenim
sublatum te projiciam præcipitem in caput e cælo, ut ne
Pæan quidem ipse mederi tibi possit, cranio contrito.

JUP. Finem, inquam, altercandi facite, et non contur-
bate nobis consuetudinis jucunditatem : sin, ambos ego
ablegabo vos foras a convivio. Enimvero æquum est,
Hercules, priorem decumbere Æsculapium, ut qui prior
etiam obierit.

14.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Quid contracto vultu es, Apollo?

AP. Quia enim, Mercuri, parum ex sententia mihi pro-
cedunt res amatoriae.

MERC. Dignum certe mœrore tale negotium : tu vero
qua parte infortunatus est? num casus Daphnes te pungit
adhuc?

AP. Nequaquam; sed delicias lugeo Laconem illum CE-
bali filium.

MERC. Interitne, dic, quæso, mihi, Hyacinthus?

AP. Maxime.

MERC. A quo, Apollo? et quis adeo amoris experts erat,
ut occiderit formosum illum juvenem?

ΑΠ. Αὐτοῦ ἐμοῦ τὸ ἔργον.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐμάνης, ὦ Ἄπολλον;

ΑΠ. Οὐκ, ἀλλὰ δυστύχημά τι ἀκούσιον ἐγένετο.

ΕΡΜ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι τὸν τρόπον.

2. ΑΠ. Δισκεῦειν ἐμάνθανε καὶ γὰρ συνεδίσκευον αὐτῷ, ὁ δὲ κάκιστα ἀνέμων ἀπολούμενος ὁ Ζέφυρος ἦρα μὲν ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτὸς, ἀμελούμενος δὲ καὶ μὴ φέρων τὴν ὑπεροψίαν, ἐγὼ μὲν ἀνέρριψα, ὥσπερ εἰώθειμεν, τὸν δίσκον ἐς τὸ ἄνω, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καταπνεύσας ἐπὶ κεφαλῇ τῷ παιδί ἐνέσεισε φέρων αὐτὸν, ὥστε ἀπὸ τῆς πληγῆς αἱμὰ τε ρυῖναι πολὺ καὶ τὸν παῖδα εὐθέως ἀποθανεῖν. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν Ζέφυρον αὐτίκα ἡμυνάμην κατατοξεύσας, φεύγοντι ἐπιστόμενος ἄχρι τοῦ ὄρους, τῷ παιδί δὲ καὶ τὸν τάφον μὲν ἔχωσάμην ἐν Ἀμύκλαις, σπου δὲ δίσκος αὐτὸν κατέβαλε, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄνθος ἀναδοῦναι τὴν γῆν ἐποίησα ἥδιστον, ὦ Ἑρμῇ, καὶ εὐανθέστατον ἀνθέων ἀπάντων, ἔτι καὶ γράμματα ἔχον ἐπαιάζοντα τῷ νεκρῷ. Ἄρα σοι ἀλόγως λελυτῆσθαι δοκῶ;

ΕΡΜ. Ναί, ὦ Ἄπολλον· ἥδεις γὰρ θνητὸν πεποιημένος τὸν ἐρώμενον· ὥστε μὴ ἄχθου ἀποθανόντος.

15.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τὸ δὲ καὶ χαλὸν αὐτὸν ὄντα καὶ χαλκία τὴν τέχνην, ὦ Ἄπολλον, τὰς καλλίστας γεγαμηκέναι, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χάριν.

ΑΠ. Εὐποτμία τις, ὦ Ἑρμῇ· πλὴν ἐκεῖνό γε θαυμάζω, τὸ ἀνέχεσθαι συνούσας αὐτῷ, καὶ μάλιστα δταν δρῶσιν ἰδρῶτι βρέομενον, ἐς τὴν κάμινον ἐπικεχυφότα, πολλὸν αἶθραλον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔχοντα· καὶ ὅμως τοιοῦτον ὄντα περιβάλλουσι τε αὐτὸν καὶ φιλοῦσι καὶ ζυγαθεύδουσι.

ΕΡΜ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ καὶ τῷ Ἡφαίστῳ φθονῶ· σὺ δὲ κόμα, ὦ Ἄπολλον, καὶ κιθάριζε καὶ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρόνει, καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ εὐεξίᾳ καὶ τῇ λύρᾳ· εἴτα, ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δεῖ, μόνοι καθευδήσομεν.

2. ΑΠ. Ἐγὼ μὲν καὶ ἄλλως ἀναφρόδιτός εἰμι ἐς τὰ ἐρωτικά· δύο γοῦν, οὓς μάλιστα ἠγάπησα, τὴν Δάφνην καὶ τὸν Ὑάκινθον, ἡ μὲν Δάφνη οὕτως ἐμίσησέ με ὥστε εἴλετο ζῆλον γενέσθαι μετ' αὐτὸν ἢ ἐμοὶ ζυγεῖναι, τὸν Ὑάκινθον δὲ ὑπὸ τοῦ δίσκου ἀπώλεσα, καὶ νῦν ἀντ' ἐκείνων στεφάνους ἔχω.

ΕΡΜ. Ἐγὼ δὲ ἤδη ποτὲ τὴν Ἀφροδίτην — ἄλλ' οὐ γρη αὐχεῖν.

ΑΠ. Οἶδα, καὶ τὸν Ἑρμαφρόδιτον ἐκ σοῦ λέγεται τεκεῖν. Πλὴν ἐκεῖνό μοι εἶπε, εἰ τι οἶσθα, πῶς οὐ ζηλοτυπεῖ ἡ Ἀφροδίτη τὴν Χάριν ἢ ἡ Χάρις ταύτην;

3. ΕΡΜ. Ὅτι, ὦ Ἄπολλον, ἐκεῖνη μὲν αὐτῷ ἐν τῇ Ἀθήνῃ συνέστιν, ἡ δ' Ἀφροδίτη ἐν τῷ οὐρανῷ· ἄλλως τε

ΑΠ. Meum ipsius hoc est facinus.

MERC. Num ergo te furor agitavit, Apollo?

ΑΠ. Haud sane: sed infortunium quoddam involuntarium accidit.

MERC. Quo tandem pacto? nam volo rem audire quomodo acciderit.

2. ΑΠ. Discum tractare discebat, egoque una cum eo disco exercebar: tum, qui pessime ventorum pereat, Zephyrus amabat jamdudum et ipse, sed neglectus, neque ferens istud fastidium, dum projicio, ut solebamus, discum in altum, Zephyrus, inquam, a Taygeto deorsum spirans in caput puero impigit, quam poterat vehementissime, discum illum, sic ut ex vulnere sanguis manaret multus, et puer statim emoreretur. At ego Zephyrum e vestigio ultus sum sagittis immissis, fugientem persecutus usque ad montem; puero vero sepulcrum exaggeravi Amyclis, ubi discus illum dejecit; atque a sanguine florem submittere terram feci suavissimum, Mercuri, et floridissimum omnium florum, qui præterea literas habet luctum super mortuo testantes. Num tibi sine ratione tristitia videor affectus?

MERC. Utique, Apollo: noras enim, qui mortalis esset, te tibi nactum fuisse amatum: quare ne graviter feras eo mortuo.

15.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Et quale tandem, claudum istum Vulcanum, et fabrilis artis opificem, Apollo, pulcherrimas in matrimonio habere, Venerem et Gratiam!

ΑΠ. Fati quædam felicitas, o Mercuri: verum illud demiror, qui pati possint consuetudinem ejus, maxime quando vident sudore manantem, in fornacem pronam atque intentum, multam fuliginem in facie habentem: at tamen talem amplectuntur, osculantur et una cubant.

MERC. Illud et ipse indignor, Vulcanoque invideo. Jam tu capillos ale, Apollo, et citharam pulsa, et superbius ob pulchritudinem effer te, atque ego ob palæstricum corporis habitum et artem lyræ temperandæ; tum ubi cubitum erit eundum, soli scilicet dormiemus.

2. ΑΠ. Ego quidem et alias invenustus sum in rebus amatoris: duorum ergo, quos maxime supra ceteros dilexi Daphnen et Hyacinthum, hæc odio me habuit usque eo, ut præoptarit arbor fieri, quam mecum esse; ille autem disci jactu interiit: et nunc illorum vicem coronas habeo.

MERC. At ego jam aliquando Venerem — sed non oportet gloriari.

ΑΠ. Scio: Hermaphroditum etiam ex te dicitur peperisse. Verum illud mihi, si forte scis, expone, quo pacto non æmuletur Venus Charitem, aut Charis illam?

3. MERC. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso degit, Venus in cælo: quæ præterea circa Martem est occu-

περί τὸν Ἄρη ἔχει τὰ πολλὰ κάκεινον ἐρᾷ, ὥστε ὀλίγον αὐτῇ τοῦ χαλκίως τούτου μέλει.

ΑΠ. Καὶ ταῦτα οἶει τὸν Ἥραιστον εἰδέναι;

ΕΡΜ. Οἶδεν· ἀλλὰ τί ἂν δρᾶσαι δύναίτο γενναῖον ὁρῶν νεανίαν καὶ στρατιώτην αὐτόν; ὥστε τὴν ἡσυχίαν ἄγει· πλὴν ἀπειλεῖ γε δεσμὰ τινα ἐπιμηχανήσεσθαι αὐτοῖς καὶ συλλήψεσθαι σαγηνεύσας ἐπὶ τῆς εὐνῆς.

ΑΠ. Οὐκ οἶδα· εὐξαίμην δ' ἂν αὐτὸς ὁ ξυλληφθῇ-σόμενος εἶναι.

16.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΑΗΤΟΥΣ.

1. ΗΡΑ. Καλὰ μὲν, ὦ Αἰητοῖ, καὶ τὰ τέκνα ἔτεκες τῷ Διί.

ΑΗΤ. Οὐ πᾶσαι, ὦ Ἥρα, τοιούτους τίκτειν δυνάμεθα, οἷος ὁ Ἥραιστος ἐστιν.

ΗΡΑ. Ἄλλ' οὗτος μὲν ὁ χυλὸς ὁμοῦ χρήσιμός γε ἐστὶ τεχνίτης ὢν ἀριστος καὶ κατακεκόσμηκεν ἡμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ἔγχευ καὶ σπουδάζεται πρὸς αὐτῆς, οἱ δὲ σοὶ παιδὲς ἡ μὲν αὐτῶν ἀρρενικὴ πέρα τοῦ μετρίου καὶ ὄρειος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀπελθούσα πάντες ἴσασιν ὅλα ἐσθίει ξενοκτονοῦσα καὶ μιμουμένη τοὺς Σκυθὰς αὐτοὺς ἀνθρωποφάγους ὄντας· ὁ δ' Ἀπόλλων προσποιεῖται μὲν πάντα εἰδέναι καὶ τοξεύειν καὶ κιθαρίζειν καὶ ἱατρὸς εἶναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ κραταστησάμενος ἐργαστήρια τῆς μαντικῆς τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς, τὸ δ' ἐν Κλάρω καὶ ἐν Διδύμοις ἐξαπατᾷ τοὺς χρωμένους αὐτῷ λοξὰ καὶ ἐπαμφοτερίζοντα πρὸς ἐκάτερον τῆς ἐρωτήσεως ἀποκρινόμενος, ὡς ἀκινδύνον εἶναι τὸ σφάλμα. Καὶ πλουτεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ τοιούτου· πολλοὶ γάρ οἱ ἀνόητοι καὶ παρέχοντες αὐτοῦς καταγοητεύεσθαι· πλὴν οὐκ ἀγνοεῖται γε ὑπὸ τῶν ξυνεωτέρων τὰ πολλὰ τερατευόμενος· αὐτὸς γοῦν ὁ μάντις ἠγνώνει ὅτι φονεύσει μὲν τὸν ἐρώμενον τῷ δί-σκῳ, οὐ προεμαντεύσατο δὲ ὡς φεύζεται αὐτὸν ἡ Δάφνη, καὶ ταῦτα οὕτω καλὸν καὶ κομήτην ὄντα. Ὡστε οὐχ ὁρῶ καθότι καλλιτεκνότερα τῆς Νιόβης ἔδοξας.

2. ΑΗΤ. Ταῦτα μέντοι τὰ τέκνα, ἡ ξενοκτόνος καὶ ὁ ψευδόμαντις, οἶδα, ὅπως λυπεῖ σε ὁρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα ὁπότεν ἡ μὲν ἐπαίνεται ἐς τὸ κάλλος, ὁ δὲ κιθαρίζων ἐν τῷ συμποσίῳ θαυμαζόμενος ὑπ' ἀπάντων.

ΗΡΑ. Ἐγέλασα, ὦ Αἰητοῖ· ἐκεῖνος θαυμαστός, δὲν ὁ Μαρσύας, εἰ τὰ δίκαια αἱ Μοῦσαι δικάσαι ἤθελον, ἀπέδειρεν ἂν αὐτὸς κρατήσας τῇ μουσικῇ; νῦν δὲ κατασφοισθεὶς ἄθλιος ἀπόλωνεν ἀδίκως ἀλόους· ἡ δὲ καλὴ σου παρθένος οὕτω καλὴ ἐστὶν ὥστε ἐπεὶ ἐμαθεν ὁφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀκταίωνος, φοβηθεῖσα μὴ ὁ νεανίσκος ἐξαγορεύσῃ τὸ αἶσχος αὐτῆς, ἐπαφῆκεν αὐτῇ τοὺς κύνας· ἐὼ γὰρ λέγειν ὅτι οὐδὲ τὰς τεκούσας ἐμαιοῦτο παρθένος γε αὐτῇ οὕσα.

pata plurimum, eumque amat; ideoque parum ipsam fabri istius ferrarii cura tangit.

AP. Hæc tu putas Vulcanum scire?

MERC. Sane: sed quid efficere possit, quum strenuum videt juvenem, eumque militem? quare quiescit sibi que temperat; nisi quod minatur, vincula se quædam machinaturum adversus illos, et capturum irretitos in lecto.

AP. Nescio: at equidem optaverim is esse, qui sit capiendus.

16.

JUNONIS ET LATONÆ.

1. JUN. Pulchros enimvero, Latona, etiam liberos peperisti Jovi.

LAT. Non omnes, Juno, tales parere possumus, qualis est Vulcanus.

JUN. Sed hic claudus tamen utilis est, quippe artifex optimus, et adornavit nobis cælum, et Venerem duxit, ab eaque observatur. De tuis autem liberis, illorum hæc virilis ultra modum et montana; ac denique in Scythiam profecta nemo nescit quales cibos capiat hospitibus interfectis, atque imitata Scythas ipsos, qui hominibus vescuntur: Apollo autem præ se fert cuncta se scire, et jaculari, et cithara ludere, et medicum agere, et vaticinari: tum, postquam constituit officinas artis divinandæ Delphis, Clari et Didymis, frustratur consulentes, obliqua et ambigua in utramque interrogationis partem respondens, ne periculum sit ut arguatur error. Inde quidem ditescit: plures enim sunt stulti, quique se præbent fascinandos; nec tamen præterit prudentiores, plerumque præstigias ipsum offundere. Ignorabat certe ipse ille vates se occisurum esse delicias suas disco; nec prædivinavit fore ut fugeret ipsum Daphne, idque tam pulchrum et bellule comatum. Itaque non video, qua parte prolis laude Nioben præstare videaris.

2. LAT. Isti quidem liberi, hospitum interfectrix et mendax vates, non me fugit quem tibi dolorem afferant conspecti inter deos; tum maxime, quando hæc laudatur ob formam, ille, dum cithara ludit in convivio, admirationi est omnibus.

JUN. Ridere libet, Latona: illene dignus admiratione, cui Marsyas, si quidem justum Musæ judicium ferre voluissent, pellem detraxisset, ipsa victor arte musica? nunc dolo captus miser interit, iniqua sententia damnatus: illa autem pulchra tua virgo tam est pulchra, ut, postquam comperit se visam esse ab Actæone, verita ne juvenis evulgaret turpitudinem suam, immiserit in eum canes: mitto dicere, neque parturientibus obstetricaturam fuisse, virgo si modo foret.

ΑΗΤ. Μέγα, ὦ Ἥρα, φρονεῖς, ὅτι ζῆναι τῷ Διὶ καὶ συμβασιλεύεις αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεις ἀδελῶς· πλὴν ἀλλ' ὀφθαί σε μετ' ὀλίγον αὖθις θακρύνουσαν, ὅπότεν σε καταλιπὼν ἐς τὴν γῆν κατή ταῦρος ἢ κύκνος γενόμενος.

17.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Τί γελᾷς, ὦ Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Ὅτι γελοῖότατα, ὦ Ἀπόλλων, εἶδον.

ΑΠ. Εἰπέ οὖν, ὥς καὶ αὐτὸς ἀκούσας ἔχω ξυγγελαῖν.

ΕΡΜ. Ἡ Ἀφροδίτη ζυνοῦσα τῷ Ἄρει κατελιπταὶ καὶ ὁ Ἡφαιστος ἐδήσεν αὐτοὺς ξυλλαβῶν.

ΑΠ. Πῶς; ἡδὺ γάρ τι εἶρην εἰσικας.

ΕΡΜ. Ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, ταῦτα εἰδὼς ἐθήρευν αὐτοὺς, καὶ περὶ τὴν εὐνὴν ἀφανῆ δεσμὰ περιθεῖς εἰργάζετο ἀπελθὼν ἐπὶ τὴν κάμινον· εἶτα ὁ μὲν Ἄρης εἰσέρχεται λαθὼν, ὥς ᾔετο, καθορᾷ δὲ αὐτὸν ὁ Ἥλιος καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἡφαιστον. Ἐπεὶ δὲ ἐπέβησαν τοῦ λέχους καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν καὶ ἐντὸς ἐγεγέννητο τῶν ἀρχῶν, περιπλέκεται μὲν αὐτοῖς τὰ δεσμὰ, ἐφίσταται δὲ ὁ Ἡφαιστος. Ἐκείνη μὲν οὖν — καὶ γὰρ ἔτυχε γυμνὴ οὖσα — οὐκ εἶχεν ὅπως ἐγκαλύψαιτο αἰδουμένη, ὁ δὲ Ἄρης τὰ μὲν πρῶτα διαφυγεῖν ἐπειράτω καὶ ἡλπίζετο ῥῆξιν τὰ δεσμὰ, ἔπειτα δὲ συνεῖς ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενον ἑαυτὸν ἰκέτευε.

2. ΑΠ. Τί οὖν; ἀπέλυσεν αὐτοὺς ὁ Ἡφαιστος;

ΕΡΜ. Οὐδέπω, ἀλλὰ ξυγαλέσας τοὺς θεοὺς ἐπιδείκνυται τὴν μοιχείαν αὐτοῖς· οἱ δὲ γυμνοὶ ἀμφοτέροι κατὰ νενευκότες ζυνοδεμένοι ἐρυθρῶσι, καὶ τὸ θέαμα ἥδιστον ἐμοὶ ἔδοξε μονονοῦχί αὐτὸ γινόμενον τὸ ἔργον.

ΑΠ. Ὁ δὲ χαλκεὺς ἐκεῖνος οὐκ αἰδεῖται καὶ αὐτὸς ἐπιδεικνύμενος τὴν αἰσχύνην τοῦ γάμου;

ΕΡΜ. Μὰ Δί', ὅς γε καὶ ἐπιγελαῖ ἑφεστῶς αὐτοῖς. Ἐγὼ μέντοι, εἰ χρὴ τάληθες εἰπεῖν, ἐφθόνουν τῷ Ἄρει μὴ μόνον μοιγεύσαντι τὴν καλλίστην θεὸν, ἀλλὰ καὶ δεδεμένῳ μετ' αὐτῆς.

ΑΠ. Οὐκοῦν καὶ δεδέσθαι ἂν ὑπέμεινας ἐπὶ τούτῳ;

ΕΡΜ. Σὺ δ' οὐκ ἂν, ὦ Ἀπόλλων; ἰδὲ μόνον ἐπελθὼν· ἐπαινέσομαι γάρ σε, ἦν μὴ τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸς εὖτε ἰδῶν.

18.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐγὼ μὲν ἡσχυνόμην ἂν, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι τοιοῦτος υἱὸς ἦν θῆλυς οὕτω καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς μάθης, μήτρα μὲν ἀναδεδεμένος τὴν κόμην, τὰ πολλὰ δὲ μαινομένης ταῖς γυναῖξιν συνών, ἀδρότερος αὐτῶν

LAT. Arroganter, o Juno, te effers, quia conjux es Jovis, cumque eo regnum tenes; propterea contumeliam facis perlicenter: at videbo te post paullo iterum lacrimantem, quum te Jupiter relicta in terram descenderit, tauri cyguive sumta specie.

17.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Quid rides, Mercuri?

MERC. Quia scilicet maxime ridicula, Apollo, vidi.

AP. Quin narra, ut et ipse re audita una tecum possim ridere.

MERC. Venus concumbens cum Marte constricta est, et Vulcanus vinxit eos captos.

AP. Quo tandem modo? nam facetum quiddam dicturus videris.

MERC. Jampridem, opinor, ista quum sciret, venabatur eos; circaque lectum vinculis, quæ oculos fugerent, circumpositis, postquam abierat ad caminum, operi scilicet erat intentus. Tum Mars intrat clam, ut arbitrabatur: verum conspicit eum Sol, et indicium desert ad Vulcanum. Ubi aulem ascenderunt lectum, intraque casses recepti in opere erant, ibi circumquaque implicantur ipsis vincula, et supervenit repente Vulcanus. Illa vero (etenim erat nuda) non habebat quemadmodum obtegeret sese pudibunda: Mars primum effugere conabatur, sperabatque se rupturum vincula; dein, ut sensit, tam arcte se teneri, ut inde spes evadendi sit nulla, supplicabat.

2. AP. Quid ergo? absolvit eos Vulcanus?

MERC. Nondum; sed convocatis diis spectandum præbet adulterium. Hi autem nudi ambo colligatiue demisso vultu rubore suffunduntur; spectaculumque sane jucundissimum mihi fuit visum tantum non patratum opus ipsum.

AP. Fabrum autem istum non pudet ipsum oculis exponere dedecus matrimonii?

MERC. Nequaquam, ut qui etiam juxta astans irrideat eos. Equidem, si verum est dicendum, invidebam Marti non solum adulteranti formosissimam deam, sed et alligato cum ea.

AP. Tunc ergo vinciri te patereris ea mercede?

MERC. Tu nolles, Apollo? propius accede tantum et vide: magnus eris mihi Apollo, nisi, quum videris, idem optabis.

18.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUN. Me quidem puderet, Jupiter, talis filii, tam feminei et corrupti ebrietate; qui mitra revinctam gerat comam, plurimum cum furibundis mulieribus versetur,

ἐκείνων, ὑπὸ τυμπάνοις καὶ αὐλῇ καὶ κυμβάλοις χορεύων, καὶ ὅπως παντὶ μάλλον ἐοικώς ἢ σοὶ τῷ πατρί.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὗτος γὰρ ὁ θηλυμίτης, ὁ ἀδρότερος τῶν γυναικῶν οὐ μόνον, ὧ Ἥρα, τὴν Λυδίαν ἐχειρώσατο καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὸν Τμῶλον ἔλαβε καὶ τοὺς Θρᾶκας ὑπηγάγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπ' Ἰνδοὺς ἔλασας τῷ γυναικείῳ τούτῳ στρατιωτικῷ τούτῳ τε ἑλέφαντας εἶλε καὶ τῆς χώρας ἐκράτησε καὶ τὸν βασιλείᾳ πρὸς ὀλίγον ἀντιστῆναι τολμήσαντα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε, καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξεν ὀρχούμενος ἄμα καὶ χορεύων θύροισι χρώμενος κιττίνους, μεθύων, ὡς φῆς, καὶ ἐνθεάζων. Εἰ δέ τις ἐπεχείρησε λοιδορησασθαι αὐτῷ ὑδρίσας ἐς τὴν τελευτήν, καὶ τοῦτον ἐτιμωρήσατο ἢ καταδύσας τοὺς κλῆμασιν ἢ διασπασθῆναι ποιήσας ὑπὸ τῆς μητρὸς ὥσπερ νεβρόν. Ὅρᾳς ὡς ἀνδρεῖα ταῦτα καὶ οὐκ ἀνάξια τοῦ πατρὸς; Εἰ δὲ παιδιὰ καὶ τρυφὴ πρόσσεστιν αὐτοῖς, οὐδεὶς φθόνος, καὶ μάλιστα εἰ λογισαίτο τις ὅς τις ἂν οὗτος νήφων ἦν, θποι ταῦτα μεθύων ποιεῖ.

2. ΗΡΑ. Σύ μοι δοκεῖς ἐπαινέσεσθαι καὶ τὸ εὖρημα αὐτοῦ, τὴν ἀμπελον καὶ τὸν ὄνον, καὶ ταῦτα ὀρῶν ὅσα οἱ μεθυθέντες ποιοῦσι σφαλλόμενοι καὶ πρὸς ὕβριν τρεπόμενοι καὶ ὅπως μεμηνότες ὑπὸ τοῦ ποτοῦ· τὸν γοῦν Ἰκάριον, ᾧ πρῶτῳ ἔδωκε τὸ κλῆμα, οἱ ζυμποῦται αὐτοὶ διέφθειραν παίοντες ταῖς δικελλαις.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὐ γὰρ ὁ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ Διόνυσος ποιεῖ, τὸ δὲ ἀμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὅς δ' ἂν ἐμμετρα πίνη, ἱλαρώτερος μὲν καὶ ἡδίων γένοιτ' ἂν ὅσον δὲ ὁ Ἰκάριος ἐπαθεν, οὐδὲν ἂν ἐργάσαιτο οὐδένα τῶν ζυμποτῶν. Ἀλλὰ σὺ ἐτι ζηλοτυπεῖν ἔοικας, ὧ Ἥρα, καὶ τῆς Σεμέλης μνημονεύειν, ἣ γὰρ διαβάλλεις τοῦ Διονύσου τὰ κάλλιστα.

19.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Τί δήποτε, ὧ Ἔρως, τοὺς μὲν ἄλλους θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶν, τὸν Ἀπόλλω, τὴν Ῥέαν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνης δὲ ἀπέχῃ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπυρος μὲν σοὶ ἡ δᾶς, κενὴ δ' οἰστῶν ἢ φαρέτρα, σὺ δὲ ἄτοξος εἰ καὶ ἄστοχος;

ΕΡ. Δέδια, ὧ μήτερ, αὐτὴν φοβερά γάρ ἐστι καὶ χαροπὴ καὶ δεινῶς ἀνδρική· ὅπότεν γοῦν ἐντεινόμενος τὸ τόξον ἰω ἐπ' αὐτὴν, ἐπισείουσα τὸν λόφον ἐκπλήττει με καὶ ὑπότρομος γίνομαι καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύματα ἐκ τῶν χειρῶν.

ΑΦΡ. Ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ἦν; καὶ ὅμως ἀρῶπλισας αὐτὸν καὶ νενίκησας.

ΕΡ. Ἀλλ' ἐκείνος ἐκὼν προσέταται με καὶ προσκαλεῖται, ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ὑφορᾶται αὐτὸν, καὶ ποτε ἐγὼ μὲν ἄλλως παρέπτην πλησίον ἔγων τὴν λαμπάδα, ἡ δὲ, Εἰ μοι πρόσσει, φησὶ, νῆ, τὸν πατέρα, τῷ δορατίῳ σε διαπείρασας

mollior iis ipsis, ad tympana tibiasque et cymbala choreas agens, atque omnino cuivis similior, quam tibi patri.

JUP. Atqui hicce mitra feminea redimitus, mollior mulieribus, non solum, Juno, Lydiam subegit, incolentesque Tmolium cepit, et Thracas sibi subiecit; sed et adversus Indos rapto muliebri isto exercitu elephantos in potestatem redegit, et regione tota potitus est, regemque paululum resistere ausum captivum abduxit: et ista quidem omnia perfecit saltans simul et choreas ducens, thyrsis usus hederaceis, ebrius, ut ais, et furore concitus. Tum si quis in animum induxit male dicere ipsi, contumeliis in sacrorum initia jactis, ab eo quoque poenas expetiit, vel ligatum obstringens palmitibus, vel ut discerperetur efficiens a matre tanquam hinnulus. Viden' ut virilia sint ista atque haud indigna patre? Si vero lusus et lascivia simul adsint, nihil est ea in re, quod invidiam faciat; inprimis si quis reputet, qualis sobrius hicce foret, ubi istaec facit ebrius.

2. JUN. Tu mihi videris laudaturus etiam inventum ejus, vitem et vinum; idque tametsi videas qualia perpetrent inebriati titubantes atque ad injuriam versi, et plane furentes a potu. Icarium quidem, cui primo donavit palmitem, ipsi compotatores interemerunt concisum ligonibus.

JUP. Nihil hoc ad rem, quod dicis: non enim vinum ista, neque Bacchus facit; sed potus immoderate sumtus, et ultra quam deceat ingurgitari mero: qui vero bibendi modum servat, hilarior et suavior exstitit; neque hujusmodi, quale Icarium contigit, quicquam designaverit in ulum compotatorem. At tu adhuc æmularii videris, Juno, et Semeles meminisse, ut quæ crimineris Bacchi pulcherri-mas dotes.

19.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. Quid est enimvero, Cupido, quod alios quidem deos debellaris omnes, Jovem, Neptunum, Apollinem, Rheam, me quoque matrem; a sola vero abstineas Minerva, et in illa igne careat tibi fax, vacua sit sagittis pharetra, tuque ipse quasi tractandi arcus et collimandi sis imperitus.

CUP. Metuo, mater, eam: nam formidabilis est et torva et vehementer virilis: quando igitur intento arcu aggredior ad eam, quassata crista perterrefacit me, et contremisco, defluuntque tela meis de manibus.

VEN. At Mars nonne terribilior erat? et tamen exarmasti ipsum, ac vicisti.

CUP. At iste ultro admittit me, atque invitat: Minerva contra semper suspiciosa torve me intuetur; factumque jam adeo, ut ego sic prætervolarem, propius admola face; illa confestim, Si ad me accedis, inquit, per patrem juro,

ἡ τοῦ ποδὸς λαβομένη καὶ ἐς τὸν Τάρταρον ἐμβαλοῦσα ἡ αὐτὴ διασπασαμένη διαφθερῶ. Πολλὰ τοιαῦτα ἠπειλῆσε· καὶ ὄρα δὲ δριμύ και ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερὸν ἐχίδναις κατάκομον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια· μορμολύττεται γάρ με καὶ φεύγω, ὅταν ἴδω αὐτό.

2. ΑΦΡ. Ἀλλὰ τὴν μὲν Ἀθηνᾶν δέδιας, ὡς φῆς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεὶς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός. Αἱ δὲ Μοῦσαι διὰ τί σοι ἄτρωτοι καὶ ἔξω βελῶν εἰσιν; ἡ κακέιναι λόφους ἐπισείουσι καὶ Γοργόνας προφαίνουσιν;

ΕΡ. Αἰδοῦμαι αὐτάς, ὥ μῆτερ· σεμναὶ γάρ εἰσι καὶ αἰεὶ τι φροντίζουσι καὶ περὶ ᾧδὴν ἔχουσι καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐταῖς κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους.

ΑΦΡ. Ἐὰ καὶ ταῦτας, ὅτι σεμναί· τὴν δὲ Ἄρτεμιν τίνος ἔνεκα οὐ τιτρώσκει;

ΕΡ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἷόν τε φεύγουσαν αἰεὶ διὰ τῶν ὀρῶν· εἴτα καὶ ἰδιὸν τινα ἔρωτα ἤδη ἔρῃ.

ΑΦΡ. Τίνος, ὦ τέκνον;

ΕΡ. Θήρας καὶ ἐλάφων καὶ νεβρῶν, αἰρεῖν τε διώκουσα καὶ κατατοξεύειν, καὶ ὁλας πρὸς τῷ τοιοῦτῳ ἐστὶν· ἐπεὶ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καίτοι τοξότην καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἐκηβόλον —

ΑΦΡ. Οἶδα, ὦ τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτόξευσας.

20.

ΘΕΩΝ ΚΡΙΣΙΣ.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΗΡΑ, ΑΘΗΝΑ,
ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΠΑΡΙΣ ἢ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἐρμῆ, λαβὼν τοῦτ' ἐπὶ τὸ μῆλον ἀπιθὶ ἐς τὴν Φρυγίαν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα τὸν βουκόλον — νέμει δὲ τῆς Ἰδῆς ἐν τῷ Γαργάρῳ — καὶ λέγε πρὸς αὐτὸν ὅτι σέ, ὦ Πάρι, κελεύει ὁ Ζεὺς, ἐπειδὴ καλὸς τε αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, δικάσαι ταῖς θεαῖς ἥτις αὐτῶν ἡ καλλίστη ἐστὶ· τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄθλον ἡ νικῶσα λαβέτω τὸ μῆλον. Ὡρα δὲ ἤδη καὶ ὑμῖν αὐταῖς ἀπιέναι παρὰ τὸν δικαστὴν· ἐγὼ γὰρ ἀπωθοῦμαι τὴν δίκαιαν ἐπ' ἴσης τε ὑμῶν ἀγαπῶν καὶ εἰ γε οἷόν τε ἦν, ἡδέως ἂν ἀπάσας νενικηκυῖαν εἶδον. Ἄλλως τε καὶ ἀνάγκη, μὴ τὸ καλλιστεῖον ἀποδόντα πάντως ἀπεχθάνεσθαι ταῖς πλείοσι. Διὰ ταῦτα μὲν αὐτὸς οὐκ ἐπιτήδειος ὑμῖν δικαστῆς, ὁ δὲ νεανίας ὁ Φρύξ, ἐφ' ὃν ἀπίτε, βασιλικὸς μὲν ἐστὶ καὶ Γανυμήδους τούτου συγγενής, τὰλλα δὲ ἀρελὴς καὶ ὄρεος· οὐκ ἂν τις αὐτὸν ἀπαξιώσειε τοιαύτης θέας.

2. ΑΦΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Ζεῦ, εἰ καὶ τὸν Μῶμον αὐτὸν ἐπιστήσεις ἡμῖν δικαστὴν, θαρροῦσα βαδιοῦμαι πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· τί γὰρ ἂν καὶ μωμῆσαιτό μου; χρὴ δὲ καὶ ταῦτας ἀρέσκειν τὸν ἄνθρωπον.

hasta te transfixum, aut pede correptum in Tartarum injiciam, aut ipsa dilaceratum pessumdabo. Multa hujusmodi est interminata: tum porro acerbum spectat habetque ad pectus faciem quandam formidolosam, serpentibus comatam, quam ego maxime metuo: territat enim me, et, quum eo oculos converto, in fugam propellor.

2. VEN. At expavescis Minervam, ut ais, et Gorgonem; idque tu, qui non formidaris fulmen Jovis. Musam vero cur tibi sunt invulneratae et extra teli jactum positae? an et illae cristas concutunt, et Gorgonas ostendunt?

CUP. Revereor illas, mater; nam venerandae sunt, et semper quiddam commeditantur, et cantu otium fallunt: atque ipse asto saepius illis delinitus carmine.

VEN. Age, mitte et istas, quia venerandae: at Dianam quid est cur non vulneres?

CUP. In summa, ne consequi quidem illam licet fugientem semper per montes: tam etiam sibi proprium quendam amorem jam amat.

VEN. Cujus, filii?

CUP. Venationis et cervorum hinnulorumque, ut capiat persecuta, et sagittis configat; tota denique huic rei est intenta: ceteroquin fratrem ejus arcitenentem et ipsam, ac longe jaculantem —

VEN. Scio, nate, quid velis: frequenter ipsum arcu fixisti.

20.

DEARUM JUDICIUM.

JUPITER, MERCURIUS, JUNO, MINERVA,
VENUS, PARIS ΑΥΤ ΑΛΕΧΑΝΔΕΡ.

1. JUP. Accepto, Mercuri, isto pomo abi in Phrygiam ad Priami filium hominem pastorem (pascit autem Idæ montis in Gargaro), ipsique dic: Te, Pari, jubet Jupiter, quandoquidem et formosus ipse es et sapiens in rebus amatoris, sententia deabus lata pronunciare, quæ illarum pulcherrima sit: certaminis autem præmium victrix recipiat hoc pomum. Jamque commodum est, ut ipsæmet abeat ad judicem: equidem plane repudio munus arbitri, ut qui ex æquo vos amem, et, si fieri posset, libenter cunctas vicisse videam: hoc porro, ut alia ne dicam, necesse, uni si formæ præmium tribuam, pluribus esse in odio. Propterea ipse quidem haud idoneus vobis similis judex: juvenis autem hicce Phryx, ad quem abibitis, regæ stirpis est et Ganymedis istius cognatus; ceterum simplex et montanus: nemo illum indignum consuerit ejusmodi spectatione.

2. VEN. Equidem, o Jupiter, etiamsi vel Momum ipsum imponas nobis judicem, confidenter accedam ad formæ ostentationem: quid enim ille mei reprehenderit? attamen oportet illis quoque placere hominem.

HPA. Οὐδ' ἡμεῖς, ὦ Ἀφροδίτη, δέδιμεν, οὐδ' ἂν ὁ Ἄρης ὁ σὸς ἐπιτρέπη τὴν δίαίταν· ἀλλὰ δεχόμεθα καὶ τοῦτον, ὅστις ἐστὶν ἡ, τὸν Πάριν.

ΖΕΥΣ. Ἦ καὶ σοὶ ταῦτα, ὦ θύγατερ, συνδοκαί; τί φής; ἀποστρέφη καὶ ἐρυθρίας; ἔστι μὲν ἴδιον τὸ αἰδεῖσθαι τὰ γε τοιαῦτα ὑμῶν τῶν παρθένων ἐπινεύεις δὲ θυμῷ. Ἄπιτε οὖν καὶ ὅπως μὴ χαλεπήνητε τῷ δικαστῇ αἱ νενικημέναι μηδὲ κακὸν ἐντρίψῃθε τῷ νεανίσκῳ· οὐ γὰρ οἶόν τε ἐπ' ἴσης πάσας εἶναι καλὰς.

3. EPM. Προΐωμεν εὐθὺς τῆς Φρυγίας, ἐγὼ μὲν ἡγούμενος, ὑμεῖς δὲ μὴ βραδέως ἀκολουθεῖτέ μοι, καὶ θαρρεῖτε· οἶδα ἐγὼ τὸν Πάριν, νεανίας ἐστὶ καλὸς καὶ τὰ ἄλλα ἐρωτικὸς καὶ τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἱκανώτατος· οὐκ ἂν ἐκεῖνος δικάσειε κακῶς.

ΑΦΡ. Τούτο μὲν ἅπαν ἀγαθὸν καὶ πρὸς ἐμοῦ λέγεις τὸ δίκαιον ἡμῖν εἶναι τὸν δικαστὴν· πότερα δὲ ἀγαμὸς τίς ἐστιν ὅτος ἡ καὶ γυνὴ τις αὐτῷ σύνεστιν;

EPM. Οὐ παντελῶς ἀγαμὸς, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΦΡ. Πῶς λέγεις;

EPM. Δοκεῖ τις αὐτῷ συνοικεῖν Ἰδία γυνή, ἱκανὴ μὲν, ἀγροίκος δὲ καὶ δεινῶς ὀρεῖος, ἀλλ' οὐ σφόδρα προσέχειν αὐτῇ εἰσκει. Τίνος δ' οὖν ἔνεκα ταῦτα ἐρωτᾷς;

ΑΦΡ. Ἄλλως ἡρώμην.

4. ΑΘ. Παραπρεσβεύεις, ὦ οὔτος, ἰδίᾳ ταύτη κοινολογούμενος.

EPM. Οὐδέν, ὦ Ἀθηναῖ, δεινὸν οὐδὲ καθ' ὑμῶν, ἀλλ' ἥρετό με εἰ ἀγαμὸς ὁ Πάρις ἐστίν.

ΑΘ. Ὡς δὴ τί τοῦτο πολυπραγμονοῦσα;

EPM. Οὐκ οἶδα· φησὶ δ' οὖν ὅτι ἄλλως ἐπελθὼν, οὐκ ἐξεπίτηδες ἥρετο.

ΑΘ. Τί οὖν; ἀγαμὸς ἐστίν;

EPM. Οὐ δοκεῖ.

ΑΘ. Τί δαί; τῶν πολεμικῶν ἐστὶν αὐτῷ ἐπιθυμία καὶ φιλόδοξος τις ἢ τὸ πᾶν βουκόλος;

EPM. Τὸ μὲν ἀληθές οὐκ ἔγω εἰπεῖν, εἰκάζειν δὲ χρὴ νέον ὄντα καὶ τούτων ὀρέγεσθαι τυχεῖν καὶ βούλεσθαι ἂν πρῶτον αὐτὸν εἶναι κατὰ τὰς μάχας.

ΑΦΡ. Ὅρῃς; οὐδὲν ἐγὼ μέφομαι οὐδὲ ἐγκαλῶ σοι τὸ πρὸς ταύτην ἰδίᾳ λαλεῖν· μεμφιμοίρων γάρ καὶ οὐκ Ἀφροδίτης τὰ τοιαῦτα.

EPM. Καὶ αὕτη σχεδὸν ταῦτά με ἥρετο· διὸ μὴ χαλεπῶς ἔχε μὴδ' οἴου μειονεκτεῖν, εἰ τι καὶ ταύτη κατὰ τὸ ἀπλοῦν ἀπεκρινάμην.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πολὺ προϊόντες ἀπεσπασαμεν τῶν ἀστέρων καὶ σχεδὸν γε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἐσμέν. Ἐγὼ δὲ καὶ τὴν Ἰδὴν ὁρῶ καὶ τὸ Γάργαρον ὄλον ἀκριβῶς, εἰ δὲ μὴ ἐξαπατῶμαι, καὶ αὐτὸν ὑμῶν τὸν δικαστὴν τὸν Πάριν.

HPA. Ποῦ δέ ἐστιν; οὐ γὰρ καμὸι φαίνεται.

EPM. Ταύτη, ὦ Ἥρα, πρὸς τὰ λαῖα περισκόπει, μὴ πρὸς ἄκρῳ τῷ ὄρει, παρὰ δὲ τὴν πλευράν, οὗ τὸ ἀντρον, ἐνθα τὴν ἀγέλην ὄρῃς.

HPA. Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀγέλην.

EPM. Πῶς φής; οὐχ ὄρῃς βοῖδια κατὰ τὸν ἐμὸν οὐ-

JUN. Nec nos, Venus, reformidamus, ne Marti quidem tuo si commissum fuerit arbitrium; sed accipimus istum, quicumque est, Parin.

JUP. Tibine, nata, eadem placent? quid ais? faciemne avertis et erubescis? est hoc quidem proprium, ut vercundiores sitis ad talia, vobis virginibus: attamen anxia. Abite ergo: at ne quid acerbius indignemini judici, quæ victæ eritis, nec malum inferatis juveni: fieri quippe non potest, ut æque sitis pulchræ omnes.

3. MERC. Proficiscamur recta in Phrygiam, ego viæ dux, vos autem ne lente sequimini me: bonoque estote animo; novi Parin, juvenis est formosus, præterea amoris deditus, et ad talia dijudicanda inprimis idoneus; is sane non male jus dixerit.

VEN. Hoc quidem omne bonum atque e re mea narras, nimirum justum nobis esse judicem: utrum vero innuptus est, an uxor aliqua cum eo vivit?

MERC. Haud omnino innuptus est, o Venus.

VEN. Quid ais?

MERC. Est cum eo, ut arbitror, Idea quodam mulier, commoda quidem facie, at rustica et valde montana: sed non admodum curare illam videtur. Quid est autem cur ista roges?

VEN. Sic rogabam, nullo consilio.

4. MIN. Heus tu, iniquum agis legatum privatim cum ea sermones communicans.

MERC. Nihil, o Minerva, quod metuas, nec quod vobis obsit: scilicet rogabat me, innuptusne esset Paris.

MIN. Quid ita tandem hoc curiose sciscitata?

MERC. Nescio: ait autem se, quod casu in mentem venerat, non de industria rogasse.

MIN. Quid ergo? an cælebs est?

MERC. Haud putem.

MIN. Quid porro? bellicarumne rerum studio tenetur et gloriæ cupidus est, an totus bubulcus?

MERC. Ea de re quid verum sit, haud facile dixerim: nisi quod conjicere licet juvenem expetere, horum quoque ut sibi facultas fiat, et velle sane se primum esse in præliis.

VEN. Viden? nihil ego criminor neque insimulo te, quod cum ea privatim loquaris: earum enim quæ ad querelas sunt proclives, non Veneris hoc est.

MERC. Hæc Minerva eadem fere me rogavit: quare nihil est quod ægre feras, aut putes deteriore te esse loco, si quid huic etiam ita simpliciter respondi.

5. Sed interea, dum sermones cædimus, jam longius progressi multum discessimus a stellis, et circiter ex adverso Phrygiæ sumus: quin etiam Idam video Gargarumque totum accurate, et, ni fallor, ipsum vestrum judicem Paridem.

JUN. Ubi vero est? necdum enim mihi apparet.

MERC. Illac, Juno, ad sinistrum respice; non ad summum montem, sed juxta latus, ubi antrum est et gregem vides.

JUN. Atqui non video gregem.

MERC. Quid ais? non tu vides vacculas ad hocce fere

τωσὶ δάκτυλον ἐκ μέσων τῶν πετρῶν προερχόμενα καὶ τινα ἐκ τοῦ σκοπέλου καταθέοντα καλαύροπα ἔχοντα καὶ ἀνείρνοντα μὴ πρόσω διασχίδνασθαι τὴν ἀγέλην;

HPA. Ὅρῳ νῦν, εἰ γε ἐκεῖνός ἐστιν.

ERM. Ἄλλ' ἐκεῖνος. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον ἦδη ἐσμὲν, ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ δοκεῖ, καταστάντες βαδίζωμεν, ἵνα μὴ διαταραξώμεν αὐτὸν ἀνωθεν ἐξ ἀφανοῦς καθιπτάμενοι.

HPA. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιῶμεν. Ἐπεὶ δὲ καταβεβήκαμεν, ὦρα σοι, ὦ Ἀφροδίτη, προῖναι καὶ ἡγεῖσθαι ἡμῖν τῆς ὁδοῦ· σὺ γὰρ ὡς τὸ εἰκὸς ἐμπειρος εἰ τοῦ χωρίου πολλάκις, ὡς λόγος, κατελθοῦσα πρὸς Ἀγχίσην.

ΑΦΡ. Οὐ σφόδρα, ὦ Ἥρα, τούτοις ἀχθομαι τοῖς σκώμμασιν.

6. ERM. Ἄλλ' ἐγὼ ὑμῖν ἡγήσομαι· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐνδιέτριψα τῇ Ἰδῇ, ὁπότε δὴ ὁ Ζεὺς ἦρα τοῦ μειρακίου τοῦ Φρυγός, καὶ πολλάκις δεῦρο ἦλθον ὑπ' ἐκείνου καταπεμφθεὶς ἐς ἐπισκοπὴν τοῦ παιδός, καὶ ὁπότε γε ἦδη ἐν τῷ αἰετῷ ἦν, συμπαριπτάμεν αὐτῷ καὶ συνεκούφιζον τὸν καλὸν, καὶ εἰ γε μέμνημαι, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς πέτρας αὐτὸν ἀνῆρπασεν· ὁ μὲν γὰρ ἔτυχε τότε συρίζων πρὸς τὸ ποίμνιον· καταπτάμενος δὲ ὀπισθεν αὐτὸς ὁ Ζεὺς κούφος μάλα τοῖς θυεῖ περιβαλὼν καὶ τῷ στόματι τὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν ἔχων ἀνέφερε τὸν παῖδα ταταραγμένον καὶ τῷ τραχήλῳ ἀπεστραμμένον ἐς αὐτὸν ἀποβλέποντα. Τότε οὖν ἐγὼ τὴν σύριγγα λαβὼν — ἀποβεβλήκει γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦς — ἀλλὰ γὰρ ὁ διαιτητὴς οὐτοσί πηλσίον, ὥστε προσείπωμεν αὐτόν.

7. Χαῖρε, ὦ βουκόλε.

ΠΑΡ. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ νεανίσκε. Τίς δὲ ὦν δεῦρο ἀφίξαι πρὸς ἡμᾶς; ἢ τίνας ταύτας ἄγεις τὰς γυναῖκας; οὐ γὰρ ἐπιτρέπει οὐροπολεῖν, οὕτω γε οὔσαι καλά.

ERM. Ἄλλ' οὐ γυναῖκές εἰσιν, Ἥραν δὲ, ὦ Πάρι, καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην ὄρες, καμὲ τὸν Ἑρμῆν ὁ Ζεὺς ἀπέστειλεν. Ἀλλὰ τί τρέμεις καὶ ὠχρίᾳς; μὴ δέδιθι· χαλεπὸν γὰρ οὐδέν· κελεύει δὲ σε δικαστὴν γενέσθαι τοῦ ἀλλοῦς αὐτῶν. Ἐπεὶ γὰρ, φησί, καλός τε αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, σοὶ τὴν γνῶσιν ἐπιτρέπω, τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄθλον εἴσῃ ἀναγνούς τὸ μῆλον.

ΠΑΡ. Φέρ' ἴδω τί καὶ βούλεται. Η ΚΑΛΗ, φησί, ΛΑΒΕΤΩ. Πῶς ἂν οὖν, ὦ δέσποτα Ἑρμῆ, δυνηθῇ ἐγὼ θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος ὦν δικαστὴς γενέσθαι παραδόξου θεάς καὶ μείζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ τοιαῦτα κρίνειν τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστειῶν· τὸ δὲ ἐμὸν, αἶψα μὲν αἰγὸς ὅποτέρα καλλίων καὶ δάμαλιν ἀλλης δαμάλει, τάχ' ἂν δικάσαιμι κατὰ τὴν τέχνην.

8. αὐτὰς δὲ πᾶσαι τε ὁμοίως καλά καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν ὄψιν ἀποσπάσας· οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι βῆδις, ἀλλ' ἐνθα ἂν ἀπερῇσῃ τὸ πρῶτον, τούτου ἔχεται καὶ τὸ παρὸν ἐπαινεῖ· καὶ ἐπ' ἄλλο μεταβῇ, κάκεινο καλὸν ὄρεᾷ καὶ παραμένει καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον παραλαμβάσσεται, καὶ ὁλως περιέχεται μοι τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ

digiti mei indicium ex mediis rupibus prodeuntes, et quendam ex scopulo decurrentem, qui pedum habeat, et repellat, ne protenus dissipetur armentum?

JUN. Video nunc, si quidem is est.

MERC. Is adeo ipse. Quoniam vero prope sumus, in terra, si videtur, positus vestigiis incedamus, ne conturbemus eum desuper ex improvise devolantes.

JUN. Commode dicis; atque ita faciamus. Quandoquidem autem degressi sumus, tui jam muneris, Venus, præire teque ducem præbere nobis viæ: etenim te par est peritam esse loci, quæ sæpe, ut fama fert, descenderis ad Anchisen.

VEN. Non admôdum, Juno, istis commoveor cavillationibus tuis.

6. MERC. Atque ego adeo vobis viam monstrabo: etenim ipse olim commoratus sum in Ida, quando Jupiter amabat adolescentulum Phrygem: tum sæpiusculum huc veni ab eo demissus ad invisendum puerum; quumque jam mutatus in aquila lateret, juxta simul volabam, allevabamque pulcellum: quin, si quidem memini, ab ista rupe illum subripuit: hic tum forte fistula ludebat ad gregem; devolans autem pone eum ipse Jupiter valde leviter unguibus amplexus, et oris quam in capite gerebat tiam morsu prehensens tollebat puerum turbatum, cerviceque reflexa in ipsum respicientem: tunc ego fistulam tuli; nam abjecerat eam præ timore. At enim arbiter hicce prope adest: quare alloquamur eum.

7. Salve, boum pastor.

PAR. Et tu sane, juvenis: quis autem huc advenisti ad nos? aut quas istas ducis mulieres? haud enim ita factæ, ut montes frequentent, quæ tam egregia sint forma.

MERC. Multum abest, ut sint mulieres. Junonem, Pari, Minervam et Venerem intueris, meque Mercurium misit Jupiter. At quid trepidas et palles? quin tu omnem metum pone; incommodi nihil est. Jubet autem te Jupiter judicem fieri harum pulchritudinis: Quandoquidem enim, inquit, et ipse formosus es, et doctus rebus amatoriis, tibi cognitionem permitto: certaminis autem præmium scies, ubi legeris hoc pomum.

PAR. Cedo, videam, quid tandem velit: FORMA PRÆSTANS, ait, ACCIPIAT. At quomodo, domine Mercuri, possim ego mortalis omnino, et rusticus, judicem agere admirandi spectaculi, majorisque quam ut bubulco conveniat? hæc enim talia dijudicare delicatiorum potius et urbanorum hominum: de me autem, quæ capella capellam forma præstet, item quæ juvenca juvencam aliam, id quidem forte judicaverim ex arte.

8. Hæc vero omnes perinde pulchræ, et sane nescio, quo pacto ab una quis ad alteram traducat visum abstractum; non enim vult absistere facile; sed ubi se defixerit primum, in eo hæret, illudque præsens probat: quodsi ad aliud transierit, id æque pulchrum videt, atque immoratur, et a proximis abripitur: atque adeo, ne longum faciam, circumfusa mihi est forma earum, totumque me occupavit: indi-

δλον περιελιγέ με καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Ἄργος ὄλω βλέπειν δύναμαι τῷ σώματι. Δοκῶ δ' ἂν μοι καλῶς δικάσαι πάσαις ἀποδοῦς τὸ μῆλον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε, ταύτην μὲν εἶναι συμβέβηκε τοῦ Διὸς ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα, ταύτας δὲ θυγατέρας· πῶς οὖν οὐ χαλεπὴ καὶ οὕτως ἡ κρίσις;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· πλὴν οὐχ οἶόν τε ἀναδύναι πρὸς τοῦ Διὸς κεκελευσμένον.

9. ΠΑΡ. Ἐν τούτῳ, ὦ Ἑρμῆ, πείσον αὐτάς, μὴ χαλεπῶς ἔχειν μοι τὰς δύο τὰς νενικημέναις, ἀλλὰ μόνων τῶν ὀφθαλμῶν ἡγήσθαι τὴν διαμαρτίαν.

ΕΡΜ. Οὕτω φασὶ ποιήσιν· ὥρα δέ σοι ἤδη περαίνων τὴν κρίσιν.

ΠΑΡ. Πειρασόμεθα· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις; ἐκείνο δὲ πρότερον εἰδέναι βούλομαι, πότῃ ἐξαρκέσει σκοπεῖν αὐτάς, ὥς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἀποδῶσαι δέησει πρὸς τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐξετάσεως;

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν σὺν ἂν εἴη τοῦ δικαστοῦ, καὶ πρόστατε, ὅπῃ καὶ θέλεις.

ΠΑΡ. Ὅπῃ καὶ θέλω; γυμνάς ἰδεῖν βούλομαι.

ΕΡΜ. Ἀπόδυτε, ὦ αὐταί· σὺ δ' ἐπισκόπει· ἐγὼ δ' ἂν ἀποστραφείην.

10. ΗΡΑ. Καλῶς, ὦ Πάρι· καὶ πρώτη γε ἀποδύσομαι, ὅπως μάθῃς ὅτι μὴ μόνας ἔχω τὰς ὠλένας λευκάς μηδὲ τῷ βοῶπις εἶναι μέγα φρονῶ, ἐπ' Ἰσῆς δὲ εἰμι πᾶσα καὶ ὁμοίως καλή.

ΠΑΡ. Ἀπόδυθι καὶ σὺ, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΘ. Μὴ πρότερον ἀποδύσης αὐτήν, ὦ Πάρι, πρὶν ἂν τὸν κεστὸν ἀπόδηται — φαρμακίς γάρ ἐστι — μίσε καταγοιτεύσῃ δι' αὐτοῦ· καίτοι γε ἔχρῃν μηδὲ οὕτω κεκαλλωπισμένην παρεῖναι μηδὲ τοσαῦτα ἐντετριμμένην χρώματα καθάπερ ὡς ἀληθῶς ἐταίραν τινά, ἀλλὰ γυμνον τὸ κάλλος ἐπιδεικνύνειν.

ΠΑΡ. Εὖ λέγουσι τὸ περὶ τοῦ κεστοῦ, καὶ ἀπόθου.

ΑΦΡ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ, ὦ Ἀθηνᾶ, τὴν κόρυν ἀφελούσα ψιλὴν τὴν κεφαλὴν ἐπιδεικνύνεις, ἀλλ' ἐπισείεις τὸν λόφον καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιας μὴ σοι ἐλέγχῃται τὸ γλαυκὸν τῶν ὀμμάτων ἄνευ τοῦ φοβεροῦ βλεπόμενον;

ΑΘ. Ἰδοὺ σοι ἡ κόρυς αὕτη ἀφήρηται.

ΑΦΡ. Ἰδοὺ καὶ σοι ὁ κεστός.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἀποδυσώμεθα.

11. ΠΑΡ. Ὁ Ζεὺς τεράστικος τῆς θεάς, τοῦ κάλλους, τῆς ἡδονῆς. Οἷα μὲν ἡ παρθένος, ὥς δὲ βασιλικὸν αὕτη καὶ σεμνὸν ἀπολάμπει καὶ ἀληθῶς ἀξίον τοῦ Διὸς, ὥς δὲ ὄρᾳ ἥδε ἡδέως, καὶ γλαφυρόν τι καὶ προσαγωγὸν ἐμειδίασεν — ἀλλ' ἥδη μὲν ἄλλος ἔγωγ τῆς εὐδαιμονίας, εἰ δοκεῖ δέ, καὶ ἰδίᾳ καθ' ἑκάστην ἐπιδεῖν βούλομαι, ὥς οὖν γε ἀμφίβολός εἰμι καὶ οὐκ οἶδα πρὸς ὅ τι ἀποβλέψω πάντῃ τὰς ὀψεις περισπώμενος.

ΑΦΡ. Οὕτω ποιῶμεν.

ΠΑΡ. Ἀπίτε οὖν αἱ δύο· σὺ δὲ, ὦ Ἥρα, περίμενε.

ΗΡΑ. Περιμενῶ, κατέπειδάν με ἀκριβῶς ἴδης, εἶρα σοι καὶ ἄλλα ἤδη σκοπεῖν, εἰ καλὰ σοι καὶ τὰ δῶρα τῆς

ignor equidem, quod non et ipse, quemadmodum Argus, toto videre possim corpore. Videar ergo mihi recte iudicaturus, omnibus si tribuam pomum. Huc porro accedit, hæc ut sit Jovis soror et conjux, illæ filiæ: qui ergo non ardua sit hoc etiam nomine pronuntiatio?

MERC. Haud scio: attamen fieri non potest ut subterfugas a Jove jussus.

9. PAR. Unicum illud, Mercuri, fac ut iis persuadeas, ut ne infensæ sint in me, quæ inferiores discesserint ambæ, sed solum oculorum hunc esse putent errorem.

MERC. Ita aiunt se facturas: curandum tibi nunc, ut peragas judicium.

PAR. Conabimur quidem: quid enim quis faciat? Illud autem primum scire volo, utrum satis erit spectare illas, sicut sunt, an insuper exuere oportebit, ut explore examine habeatur?

MERC. Id quidem erit tua judicis in manu: impera, qua fieri velis.

PAR. Qua velim? nudas intueri volo.

MERC. Vos, deponite vestes: tu inspicere: ego vero me avertō.

10. JUN. Optime, Pari: equidem prima vestes ponam, ut discas, me non solas habere ulnas candidas, neque eo, quod grandes mihi sint oculi, efferrī: namque æqualiter sum tota et similem in modum pulchra.

PAR. Exue tu quoque, Venus.

MIN. Ne prius illam exuas, o Pari, quam cestum deponuerit (est enim venefica), ne te fascinet ejus ope: quin etiam haud oportebat ita exornatam adesse, neque tot fucatarum pigmentis, quasi revera meretricem quandam, sed nudam formam exhibere.

PAR. Recte monent de cesto: atque ergo depono.

VEN. Quid igitur nec tu, Minerva, galea detracta nudum caput ostendis, sed quatis cristas, ac iudicem territas? num metus est ne tibi arguatur nihilque ad formam conferat cæsius illud oculorum, si absque illo galea terrore spectetur?

MIN. Ecce tibi, cassis hæc est demta.

VEN. Ecce tibi, cestus quoque.

JUN. At exuamur.

11. PAR. Jupiter prodigialis! quod spectaculum, quæ forma, quanta voluptas! qualis hæc virgo! quam regium ista et verendum resplendet, vereque dignum Jove! hæc autem ut suaviter intuetur! imo etiam festivum quiddam atque illecebrosus subrisit. At jam ego quod satis est habeo felicitatis: verum, si placet, seorsum singulas etiam inspicere volo; nam nunc quidem ambiguus hæreo, nec scio, quo potissimum oculos convertam quaquaversum visu distracto.

VEN. Ita faciamus.

PAR. Recedite ergo vos ambæ: tu, Juno, resta.

JUN. Resto: verum postquam me diligenter inspexeris, aliud etiam tibi atque etiam est considerandum, an pla-

ψήφου τῆς ἐμῆς· ἦν γάρ με, ὦ Πάρι, δικάσης εἶναι καλὴν, ἀπάσης ἐσθ τῆς Ἀσίας δεσπότης.

ΠΑΡ. Οὐκ ἐπὶ δώροις μὲν τὰ ἡμέτερα. Ἄλλ' ἀπιθι· πεπραγέται γὰρ ἅπερ ἂν δοκῇ.

12. Σὺ δὲ πρόσθι ἡ Ἀθηνᾶ.

ΑΘ. Παρέστηκά σοι, κατὰ ἦν με, ὦ Πάρι, δικάσης καλὴν, οὔποτε ἦττων ἄπει ἐκ μάχης, ἀλλ' αἰεὶ κρατῶν· πολεμιστὴν γὰρ σε καὶ νικηφόρον ἀπεργάσσομαι.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεῖ μοι πολέμου καὶ μάχης· εἰρήνη γάρ, ὡς δρᾷς, τὰ νῦν ἐπείχει τὴν Φρυγίαν τε καὶ Λυδίαν καὶ ἀπολέμητος ἡμῖν ἡ τοῦ πατρὸς ἀρχή. Θάρρει δέ· οὐ μειονεκτήσεις γάρ, κὰν μὴ ἐπὶ δώροις δικάζωμεν. Ἄλλ' ἐνδυθὶ ἤδη καὶ ἐπιβουὴν τὴν κόρυν· ἱκανῶς γὰρ εἶδον. Τὴν Ἀφροδίτην παραιναι καιρός.

13. ΑΦΡ. Αὕτη σοι ἐγὼ πλησίον, καὶ σκόπει καθ' ἐν ἀκριβῶς μηδὲν παρατρέχων, ἀλλ' ἐνδιατρίβων ἐκάστῳ τῶν μερῶν. Εἰ δ' ἐθέλεις, ὦ καλὲ, καὶ τάδε μου ἀκούσον· ἐγὼ γὰρ πάλαι ὁρῶσα σε νέον ὄντα καὶ καλὸν, ὁποῖον οὐκ οἶδ' εἰ τίνα ἕτερον ἢ Φρυγίᾳ τρέφει, μακαρίζω μὲν τοῦ κάλλους, αἰτιῶμαι δὲ τὸ μὴ ἀπολιπόντα τοὺς σκοπέλους καὶ ταυτασὶ τὰς πέτρας κατ' ἄστῳ ζῆν, ἀλλὰ διαφθεῖρειν τὸ κάλλος ἐν ἐρήμῳ· τί μὲν γὰρ ἂν σὺ ἀπολαύσεις τῶν ὁρῶν; τί δ' ἂν ἀπόναιντο τοῦ σοῦ κάλλους αἱ βόες; ἐπρεπε δὲ ἡδὴ σοι καὶ γεγαμηχένοι, μὴ μέντοι ἀγροῖκόν τινα καὶ χωρίτιν, οἶαι κατὰ τὴν Ἰδὴν αἰ γυναῖκες, ἀλλὰ τίνα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἢ Ἀργόθεν ἢ ἐκ Κορίνθου ἢ Λακκαίαν, ὅσπερ ἡ Ἑλένη ἐστὶ, νέα τε καὶ καλὴ καὶ κατ' οὐδὲν ἐλάττων ἐμοῦ, καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἐρωτικὴ· ἐκείνη γὰρ δὴ εἰ καὶ μόνον θεάσαιτό σε οἶδα ἐγὼ πάντα ἀπολιποῦσα καὶ παρασχούσα ἑαυτὴν ἐκδοτὸν εἶναι καὶ συνοικῆσαι. Πάντως δὲ καὶ σὺ ἀχχοῶς τι περὶ αὐτῆς.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀφροδίτη· νῦν δὲ ἡδέως ἂν ἀκούσαιμί σου τὰ πάντα διηγουμένης.

14. ΑΦΡ. Αὕτη θυγάτηρ μὲν ἐστὶ Λήδας, ἐκείνης τῆς καλῆς, ἐφ' ἣν ὁ Ζεὺς κατέπετ χύκνος γενόμενος.

ΠΑΡ. Ποία δὲ τὴν ὄψιν ἐστί;

ΑΦΡ. Λευκὴ μὲν, ὅταν εἰκὸς ἐκ χύκνου γεγεννημένη, ἀπαλὴ δὲ, ὡς ἐν ὧψ τραφεῖσα, γυμνάς τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικὴ, καὶ οὕτω δὴ τι περισπούδαστος ὥστε καὶ πολέμον ἀμφ' αὐτῇ γενέσθαι, τοῦ Θησέως ἄωρον εἶναι ἀρπάσαντος. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἐς ἀκμὴν κατέστη, πάντες οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν ἀπήντησαν, προεκρίθη δὲ Μενέλαος τοῦ Πελοπιδῶν γένους· εἰ δὴ θέλοις, ἐγὼ σοι καταπράξομαι τὸν γάμον.

ΠΑΡ. Πῶς φῆς; τὸν τῆς γεγαμημένης;

ΑΦΡ. Νέος εἰ σὺ καὶ ἀγροῖκος, ἐγὼ δὲ οἶδα ὡς γρητὰ τοιαῦτα δρᾶν.

ΠΑΡ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ καὶ αὐτὸς εἰδέναι.

15. ΑΦΡ. Σὺ μὲν ἀποδημήσεις ὡς ἐπὶ θεῶν δὴ τῆς Ἑλλάδος, καπνιδᾶν ἀφίκῃ ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ὅπεταί σε ἡ Ἑλένη, τούντεῦθεν δὲ ἐμὸν ἂν εἴη τὸ ἔργον δπως ἐρασθήσεται σου καὶ ἀκολουθήσει.

ceant tibi dona, quæ præmium tribuam calculi pro me lati. Siquidem me, Pari, iudicaveris esse forma præstantem, universæ eris Asiae dominus.

PAR. Non donorum spe nostra constant. Jam recede: sient in hac lite finienda, quæ videbuntur.

12. Accede tu, Minerva.

MIN. Adsum tibi: at hoc, quæro: si me, Pari, pronunciaris formosam, nonquam inferior abibis ex pugna, sed perpetuo victor: bellatorem enim te et victorias reportantem reddam.

PAR. Nihil, Minerva, opus mihi est bello ac pugna; nam pax, uti vides, nunc quidem obtinet Phrygiam et Lydiam, belloque nullo infestatur patris imperium. At hono esto animo: nequaquam tuius tuum imminuetur, etiamsi donorum spes nos iudices minime commoveat. Sed indue jam vestes, atque impone galeam; satis enim vidi. Venerem adesse tempus.

13. VEN. En adsum prope: quin tu specta singulas partes curate, nihil prætercurrans, verum immoratus unicuique membrorum. Si lubet autem, formosæ, et istæc ex me audi. Ego sane jam dudum, quum te viderem juvenem et pulchrum, qualem haud scio an alium Phrygia nutriat, beatum te prædico ob formæ decus; id autem incuso, quod non, relictis scopulis istisque rupibus, in urbe vivas, sed corrupas formam in solitudine: quem enim tu fructum capias ex montibus? quidve juvet honesta species tua boves? par fuerat jam te nuptias iniisse, non quidem agrestis alicujus ac rusticæ, quales per Idam sunt mulieres, sed cujusdam ex Græcia, aut Argis, aut Corintho, vel Lacænae, qualis Helene, ætate integra, pulchra, nullaque parte inferior me, quodque maximum est, amatoris nequitiae perita. Hæc, si te tantummodo aspexerit, sat scio, omnibus relictis et in tuam potestatem dedita, sequetur et una tecum habitabit. Sine dubio autem tu quoque inaudivisti aliquid de ea.

PAR. Nihil quicquam, o Venus: at nunc perlibenter audiverim ex te cuncta denarrantæ.

14. VEN. Est filia Ledaæ, illius formosæ, ad quam Jupiter devolvit in cygnum mutatus.

PAR. Qualinam facie?

VEN. Candida, qualem decet esse ex cygno natam; tum mollis, ut in ovo nutrita: nuda plerumque luctæ et palæstræ dedita: denique tanto studio expetita, ut bellum etiam propter eam exstiterit, Theseo immaturam adhuc rapiente. Enimvero postquam ad florem ætatis pervenit, omnes Achivorum principes ad illam sibi despondendam convenerunt: prælatus est Menelaus ex Pelopidarum gente. Si tu velis, ego tibi perficiam has nuptias.

PAR. Quid ais? nuptias jam nuptæ?

VEN. Scilicet juvenis es rudis et rusticus: ego vero novi, ut conveniat ista facere.

PAR. At quomodo? etenim velim et ipse scire.

15. VEN. Tu quidem peregrinaberis ad lustrandam mirum Græciam; tum ubi perveneris Lacedæmonem, videbit te Helena: exinde jam mearum fuerit partium curare, ut amore capta te sectetur.

ΠΑΡ. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἀπιστὸν εἶναι μοι δοκεῖ, τὸ ἀπολιποῦσαν τὸν ἄνδρα ἐθελήσαι βαρβάρῳ καὶ ξένῳ συνεπλεῦσαι.

ΑΦΡ. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα. Παῖδε γάρ μοι ἐστὼν δύο καλῶ, Ἱμερος καὶ Ἔρως, τούτῳ σοι παραδύσω ἡγεμόνε τῆς δόδῃ γεννησομένῳ· καὶ ὁ μὲν Ἔρως ὁλος παρελθὼν ἐς αὐτὴν ἀναγκάσει τὴν γυναῖκα ἐρᾶν, ὁ δ' Ἱμερος αὐτῷ σοι περιχυθεὶς τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἱμερόν τε θήσει καὶ ἐράσιμον, καὶ αὐτὴ δὲ συμπαροῦσα. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, ἅπαντες αὐτὴν ἵνα πείσωμεν.

ΠΑΡ. Ὅπως μὲν ταῦτα χωρήσει, ἀδελον, ὦ Ἀφροδίτη· πλὴν ἐρῶ γε ἡδὴ τῆς Ἑλένης καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ναὶ εἶδεν αὐτὴν οἶμαι καὶ πλέω εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῇ Σπάρτῃ ἐπιδημῶ καὶ ἐπ' ἀνέμῳ ἔχων τὴν γυναῖκα καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ ταῦτα ἤδη πάντα ποιῶ.

16. ΑΦΡ. Μὴ πρότερον ἐρασθῆς, ὦ Πάρι, πρὶν ἐμὲ τὴν προμνήστριαν καὶ νυμφαγωγὸν ἀμείψασθαι τῇ κρίσει· πρότερον γὰρ ἂν καμὲ νικηφόρον ὑμῖν συμπαρεῖναι καὶ ἐορτάζειν ἅμα καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπινίκια· πάντα γὰρ ἔνεστί σοι, τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὸν γάμον· τούτων τοῦ μήλου πρίσθαι.

ΠΑΡ. Δέδοικα μὴ μοι ἀμελήσης μετὰ τὴν κρίσιν.

ΑΦΡ. Βούλει οὖν ἐπομόσωμαι;

ΠΑΡ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ ὑπόσχου πάλιν.

ΑΦΡ. Ὑπισχνούμαι δὴ σοι τὴν Ἑλένην παραδύσειν γυναῖκα καὶ ἀκολουθήσειν γε εἴτι αὐτὴν καὶ ἀφίξεσθαι παρ' ὑμᾶς ἐς τὴν Ἰλίον, καὶ αὐτὴ παρῆσομαι καὶ συμπράξω τὰ πάντα.

ΠΑΡ. Καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἱμερον καὶ τὰς Χάριτας ἄξεις;

ΑΦΡ. Θάρρει, καὶ τὸν Πόθον καὶ τὸν Ὑμέναιον εἴτι πρὸς τούτοις παραλήψομαι.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις δίδωμι τὸ μῆλον, ἐπὶ τούτοις λάμβανε.

PAR. Id ipsum incredibile esse mihi videtur, ut, deserto marito, animum inducat cum homine barbaro et peregrino navigationi se dare.

VEN. Bonum animum habe istius quidem rei causa. Nati mihi sunt duo, pulcherrima forma, Himerus et Cupido: ambos tibi tradam duces viæ futuros. Et Cupido quidem se totum insinuabit in eam, cogetque mulierem amare; Himerus autem tibimet ipsi circumfusus, quod scilicet ipse est, desiderabilem te faciet atque amabilem: egomet etiam una adero. Præterea rogabo Gratias, ut nos comitentur: quo conjuncti omnes ipsi persuadeamus.

PAR. Quomodo ista possint fieri, non liquet, Venus: attamen amo jam Helenam, et nescio quo pacto videre illam mihi videor, et navigo recta in Græciam, et Spartæ deversor, redeoque compos mulieris, idque me male habet, quod nondum hæc omnia facio.

16. VEN. At tu ne prius ames, Pari, quam mihi conciliatrici et pronubæ gratiam retuleris sententia secundum me data: decet enim me victricem vobis una adesse, ac festum agere simul nuptiarum et victoriæ meæ: omnia quippe licet tibi, amorem, formam et has nuptias isto pomo comparare.

PAR. Metuo, ne me negligas post iudicium.

VEN. Vin' iusjurandum interponam?

PAR. Neutiquam: sed promitte denuo.

VEN. Recipio enimvero tibi Helenam me tradituram esse uxorem, eamque porro te secuturam esse, atque Ilium ad vos profecturam: ipsa ego adero, et adiutrix ero ad hæc omnia.

PAR. Etiam Cupidinem et Himerum et Gratias adduces?

VEN. Ne dubita: Pothum etiam et Hymenæum insuper assumam.

PAR. Quin ergo ea conditione trado tibi pomum, ea conditione accipe.

21.

ΑΡΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΡ. Ἦκουσας, ὦ Ἑρμῇ, οἷα ἠπειλήσεν ἡμῖν ὁ Ζεὺς, ὡς ὑπεροπτικά καὶ ὡς ἀπίθανα; Ἦν ἐθελήσω, φησὶν, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σειρὰν καθήσω, ὑμεῖς δὲ ἀποκρεμασθέντες κατασπᾶν βιάσεσθαι με, ἀλλὰ μάτην πονήσετε· οὐ γὰρ δὴ καθελκύσετε· εἰ δὲ ἐγὼ θελήσαιμι ἀνελκύσαι, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ἅμα καὶ τὴν θάλατταν συναρτήσας μετεωρίω· καὶ τὰλλα ὅσα καὶ σὺ ἀκήχας. Ἐγὼ δὲ εἴτι μὲν καθ' ἓνα πάντων ἀμείνων καὶ ἰσχυρότερός ἐστιν οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, ὁμοῦ δὲ τῶν τοσούτων ὑπερφέρειν, ὡς μὴ καταπονήσειν αὐτόν, κἂν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν προσλάβωμεν, οὐκ ἂν πεισθεῖην.

21.

MARTIS ET MERCURII.

1. MARS. Audisti, Mercuri, qualia minitatus sit nobis Jupiter, quam superba et absurda? Si voluero, inquit, ego ex cælo catenam demittam; vos inde suspensi si detrahere me magna vi contenderitis, frustra laborabitis; non enim profecto detraxeritis. Ego contra si voluero sursum attrahere, non vos solum, sed et terram simul ac mare adducta in sublime tollam: et cetera, quæcumque ipsemet audivisti. Ego autem, si singulos compares, omnibus fortiolem esse et validiorem infitias non iverim: sed una junctis tot diis superiorem esse, ut devincere eum non valeamus, etsi terram et pontum assumerimus, haud sane mihi persuaserim.

2. EPM. Εὐφήμει, ὦ Ἄρες· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ τοιαῦτα, μὴ καὶ τι κακὸν ἀπολαύσωμεν τῆς φλυαρίας.

AP. Οἶει γάρ με πρὸς πάντας ἂν ταῦτα εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ πρὸς μόνον σέ, δν ἐξεμυθεῖν ἠπιστάμην; Ὁ δ' οὖν μάλιστα γελοῖον ἔδοξε μοι ἀκούοντι μεταξὺ τῆς ἀπειλῆς, οὐκ ἂν δυναίμην σωπῆσαι πρὸς σέ· μέμνημαι γάρ οὐ πρὸ πολλοῦ, ὅποτε ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπαναστάντες ἐπεβούλευον συνδῆσαι λαβόντες αὐτὸν, ὡς παντοῦς ἦν δεδιώς, καὶ ταῦτα τρεῖς ὄντας, καὶ εἰ μὴ γε ἡ Θέτις κατελεήσασα ἐκάλεσεν αὐτῷ σύμμαχον Βριάρεων ἐκατόγχιρα ὄντα, καὶν ἐδέδετο ἂν αὐτῷ κεραυνῷ καὶ βροντῇ. Ταῦτα λογιζομένῳ ἐπῆρι μοι γελᾶν ἐπὶ τῇ καλλιρρημοσύνῃ αὐτοῦ.

EPM. Σιώπα, φημί· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς οὔτε σοὶ λέγειν οὗτ' ἐμοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα.

22.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. PAN. Χαῖρε, ὦ πάτερ Ἑρμῇ.

EPM. Νηδὶ καὶ σύ γε. Ἀλλὰ πῶς ἐγὼ σὸς πατήρ;

PAN. Οὐχ ὁ Κυλλήνιος Ἑρμῆς ὦν τυγχάνεις;

EPM. Καὶ μάλα. Πῶς οὖν υἱὸς ἐμός εἰ;

PAN. Μοιχίδιός εἰμι, ἐξαιρέτός σοι γενόμενος.

EPM. Νῆ Δία, τράγω ἴσως τινὸς μοιχεύσαντος αἴγα· ἐμοὶ γὰρ πῶς, κέρατα ἔχων καὶ ῥίνα τοιαύτην καὶ πώγωνα λάσιον καὶ σκέλη διχαλὰ καὶ τραγικά καὶ οὐρανὸν ἐπὲρ τὰς πυγὰς;

PAN. Ὅποσα ἂν ἀποσκώψῃς εἰς ἐμέ, τὸν σεαυτοῦ υἱὸν, ὦ πάτερ, ἐπονείδιστον ἀποφαίνεις, μᾶλλον δὲ σεαυτὸν, δς τοιαῦτα γεννᾷς καὶ παιδοποιεῖς, ἐγὼ δὲ ἀναίτιος.

EPM. Τίνα δὲ καὶ φῆς σου μητέρα; ἥ που ἔλαθον αἴγα μοιχεύσας ἐγώ γε;

PAN. Οὐκ αἴγα ἐμοίχευσας, ἀλλ' ἀνάμνησον σεαυτὸν, εἰ ποτε ἐν Ἀρχαδίᾳ παῖδα ἐλευθέραν ἐβιάσω. Τί δακνὸν τὸν δάκτυλον ζητεῖς καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπορεῖς; τὴν Ἰκαρίου λέγω Πηνελόπην.

EPM. Εἴτα τί παθοῦσα ἐκείνη ἀντ' ἐμοῦ τράγω σε ὅμοιον ἔτεκεν;

2. PAN. Αὐτῆς ἐκείνης λόγον σοὶ ἐρῶ· ὅτε γάρ με ἐξέπεμπεν ἐπὶ τὴν Ἀρχαδίαν, ὦ παῖ, μήτηρ μὲν σοι, ἔφη, ἐγὼ εἰμι, Πηνελόπη ἡ Σπαρτιᾶτις, τὸν πατέρα δὲ γίγνωσκε θεὸν ἔχων Ἑρμῆν Μαίαν καὶ Διός. Εἰ δὲ κερασφόρος καὶ τραγοσκελὴς εἴ, μὴ λυπεῖτω σε· ὅποτε γάρ μοι συνείη ὁ πατήρ ὁ σὸς, τράγω ἑαυτὸν ἀπείκασεν, ὡς λάθοι, καὶ διὰ τοῦτο ὅμοιος ἀπέβης τῷ τράγῳ.

EPM. Νῆ Δία, μέμνημαι ποιήσας τοιοῦτόν τι. Ἐγὼ οὖν δ' ἐπὶ κάλλει μέγα φρονῶν, ἐτι ἀγένειος αὐτὸς

2. MERC. Bona verba, Mars! non enim tutum eloqui talia, ne quid etiam mali redundet ad nos ab ista garrulitate.

MARS. Num tu putas ad omnes me promiscue hæc dicturum, non tibi soli, quem linguæ temperare posse novem? Quod igitur ridiculum maxime visum fuit mihi audienti inter illas minas, non possim reticere ad te: memini equidem non ita diu, quando Neptunus et Juno et Minerva seditione mota structisque insidiis voluerunt eum vincere comprehensum, quam multa ille tentavit præ metu, idque trium tantummodo: quod ni Thetis miserata vocasset ipsi auxiliatorem Briareum centimanum, vinculis constrictus foret cum ipso fulmine ac tonitru. Ista necum perpendens, teneri non poteram quin riderem magniloquentiam ejus.

MERC. Tace, inquam: nam tutum haud est nec tibi loqui, nec mihi audire talia.

22.

PANIS ET MERCURII.

1. PAN. Salve, pater Mercuri.

MERC. Imo et tu quoque: sed quomodo sim ego tuus pater?

PAN. Non tu Cyllenius es Mercurius?

MERC. Ita sane: at quo pacto filius meus es?

PAN. Ex adulterio natus sum, tibi peculiaris.

MERC. Profecto hirco potius, ni fallor, aliquo adulterante capram: meus enim qui fieri potest ut sis cum cornibus, et naso tali, et barba hirsuta, cruribusque bifidis ac hircinis, et cauda super nates?

PAN. Quicquid in me ridiculi dixeris, tuum ipsius filium, o pater, probris ac dedecore afficis: quin potius temet ipsum, utpote qui tales gignis et procreas; ego vero culpa vaco.

MERC. At quam tu tandem dicis matrem tuam? numquid imprudens in capra stuprum commisi?

PAN. Non capram quidem stuprasti; sed fac ut in memoriam redeas, si forte in Arcadia puellæ ingenuæ vim intulisti: quid commorso digito quaeris, multumque hæsitās? Icarī filiam inquam, Penelopen.

MERC. Et quid tandem est rei, quod, quum illa mihi deberet, hirco te similem peperit?

2. PAN. Ea ipsa quæ dixit, enarrabo tibi. Quando me ablegabat in Arcadiam, Fili, mater quidem tua, inquit, ego sum, Penelope Spartana: at patrem scito deum habero te, Mercurium Maïæ et Jovis filium: quod autem cornutus hircinisque pedibus es, id tibi ne dolori sit: quando enim mecum congregiebatur pater tuus, hirco se assimilavit, ut lateret: ea est causa, cur similis evaseris hirco.

MERC. Sane cominemini fecisse me tale quiddam. Ergo ego, cui forma spiritus facit, adhuc imberbis ipse, tuus pa-

ὦν σὸς πατήρ κεκλήσομαι καὶ γέλωτα ὀφλήσω παρὰ πάνσιν ἐπὶ τῇ εὐπαιδίᾳ;

3. ΠΑΝ. Καὶ μὴν οὐ καταίσχυνῶ σε, ὦ πάτερ· μουσικός τε γὰρ εἰμι καὶ συρίζω πᾶν καπυρόν, καὶ ὁ Διόνυσος οὐδὲν ἔμοῦ ἄνευ ποιεῖν δύναται, ἀλλ' ἑταῖρον καὶ θιασώτην πεποιήται με, καὶ ἡγούμαι αὐτῷ τοῦ χοροῦ· καὶ τὰ ποίμνια δὲ εἰ θεάσαιό μου, ὅποσα περὶ Τεγέαν καὶ ἀνὰ τὸ Παρθένιον ἔχω, πᾶν ἡσθήσῃ ἄρχω· δὲ καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἀπάσης· πρώην δὲ καὶ Ἀθηναίοις συμμαχήσας οὕτως ἤρριστευσα Μαραθῶνι, ὥστε καὶ ἀριστεῖον ἡρέθη μοι, τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπολεὶ στήλαιον. Ἦν γοῦν ἐς Ἀθήνας ἔλθης, εἴση ὅσον ἐκεῖ τοῦ Πανὸς ὄνομα.

4. ΕΡΜ. Εἰπέ δέ μοι, γεγάμηκας, ὦ Πᾶν, ἤδη; τοῦτο γὰρ, ὦμαι, καλοῦσί σε.

ΠΑΝ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ· ἐρωτικός γάρ εἰμι καὶ οὐκ ἂν ἀγαπήσαιμι συνὸν μῖξ.

ΕΡΜ. Ταῖς οὖν αἰεὶ δηλαδὴ ἐπιχειρεῖς.

ΠΑΝ. Σὺ μὲν σκώπτεις, ἐγὼ δὲ τῇ τε Ἥχοι καὶ τῇ Πίτυϊ σύνεμι καὶ ἀπάσαις ταῖς τοῦ Διονύσου Μαινάσι καὶ πᾶν σπουδάζομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οἶσθα οὖν, ὦ τέκνον, ὅ τι χάριση τὸ πρῶτον αἰτοῦντί μοι;

ΠΑΝ. Πρόσταττε, ὦ πάτερ, ἵν' ἡμεῖς μὲν εἰδῶμεν.

ΕΡΜ. Ταῦτα ποιεῖ· καὶ πρόσθι μοι καὶ φιλοφρονοῦ· πατέρα δὲ ὄρα μὴ καλίσσης με ἄλλου ἀκούοντος.

23.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

1. ΑΠ. Τί ἂν λέγοιμεν; ὁμομητρίους, ὦ Διόνυσε, ἀδελφούς εἶναι Ἐρωτα καὶ Ἑρμαφρόδιτον καὶ Πρίαπον ἀνομοιοτάτους ὄντας τὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα; ὁ μὲν γὰρ πάγκαλος καὶ τοξότης καὶ δύναμιν οὐ μικρὰν περιβεβλημένος ἀπάντων ἀρχων, ὁ δὲ θῆλυς καὶ ἡμιάνδρος καὶ ἀμφίβολος τὴν ὄψιν· οὐκ ἂν διακρίναις εἰτ' ἔξηβός ἐστιν εἴτε καὶ παρθένος· ὁ δὲ καὶ πέρα τοῦ εὐπερεῖος ἀνδρικός ὁ Πρίαπος.

ΔΙΟ. Μηδὲν θαυμάσης, ὦ Ἀπολλών· οὐ γὰρ Ἀφροδίτη αἰτία τούτου, ἀλλὰ οἱ πατέρες διάφοροι γεγεννημένοι, ὅπου γε καὶ ὁμοπάτριον πολλάκις ἐκ μιᾶς γαστρὸς, ὁ μὲν ἄρρην, ἡ δὲ θῆλειαν, ὥσπερ ὑμεῖς, γίνονται.

ΑΠ. Ναί· ἀλλ' ἡμεῖς ὁμοιοὶ ἐσμεν καὶ ταῦτά ἐπιτηδεύομεν· τοξόται γὰρ ἄμφω.

ΔΙΟ. Μέχρι μὲν τόξου τὰ αὐτά, ὦ Ἀπολλών, ἐκεῖνα δὲ οὐχ ὁμοία, ὅτι ἡ μὲν Ἀρτεμις ξενοκτονεῖ ἐν Σκύθαις, οὐ δὲ μαντεύη καὶ ἰᾷ τοὺς κάμνοντας.

ΑΠ. Οἶε γὰρ τὴν ἀδελφὴν χαίρειν τοῖς Σκύθαις, ἥ γε καὶ παρεσκεύασται, ἥν τις Ἑλλήν ἀφίκηται ποτε ἐς τὴν Ταυρικὴν, συνεχλεῖσθαι μετ' αὐτοῦ μυσσάτομην τὰς σφαγὰς;

ΔΙΟ. Εὐ γε ἐκεῖνη ποιῶσα.

ter dicar, et ludibrium debebo omnibus ob elegantiam prolis?

3. PAN. Atqui nec pudori nec probro ero tibi, pater: musices enim peritus sum, et fistula ludo valde argutum quiddam; Bacchusque nihil sine me facere potest: imo sodalem et thiasi socium constituit me, duxque ipsi sum chori. Quod si greges meos spectes, quotcumque circa Tegyem et per Parthenium habeo, multum lætabere. Nuper etiam auxilio Atheniensibus lato tam strenue rem gessi Marathone, ut virtutis præmium attributa sit mihi, quæ sub arce est, spelunca: si ergo Athenas veneris, intelliges quantum ibi Panis sit nomen.

4. MERC. At, quæso, dic mihi, duxistin' jam uxorem, o Pan? hoc enim, opinor, nomine te compellant.

PAN. Neutiquam, pater: sum enim lascivior aliquantum; nec contentus sim una, quacum rem habeam.

MERC. Capras videlicet inis.

PAN. Tu quidem irrides: ego vero et Echo et Pityn in eo, et cunctas Bacchi Mænadas, ac valde color ab ipsis atque observor.

MERC. Scin' igitur, quid mihi gratificabere, fili, jam primum petenti a te?

PAN. Impera, pater, ut ego sciam.

MERC. Ita facias: et accede ad me, et comitate blanda complectere: patrem vero vide ne appellaris me, audiente aliquo.

23.

APOLLINIS ET BACCHI.

1. APOL. Quid dicamus? eademne matre natos, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum et Priapum, dissimiles plane forma et vitæ instituto? etenim hic quidem undiquaque pulcher arcum tractat, et potentia non mediocri circumdatus omnibus imperat: iste muliebris, semivir, et ambigua facie; haud plane dignoscas, ephebus sit an virgo: ille vero etiam ultra decorum virilis, Priapus inquam.

BAC. Nihil est, quod mireris, Apollo: neque enim Venus hujus discriminis causa, sed patres inter se dispare: ubi sane eodem geniti patre sæpius ex uno utero hic masculus, illa femina, quemadmodum vos, nascuntur.

AP. Profecto: sed nos tamen similes, et eadem studia tractamus, quippe ambo arcus usu periti.

BAC. Usque ad arcum, eadem utique, Apollo: sed ista jam dissident, quod Diana hospites mactet apud Scythias; tu autem vaticineris, et sanas ægrotos.

AP. Putan' sororem delectari Scythiis, quæ ita se jam comparavit, ut, si quis Græcus pervenerit aliquando in Tauricam, abitura sit simul cum eo navi, aversata caudes.

BAC. Jure quidem illa merito.

2. Ὁ μέντοι Πρίαπος, γελοῖον γάρ τί σοι διηγήσονται, πρῶτον ἐν Λαμψάκῳ γενόμενος, ἐγὼ μὲν παρῆειν τὴν πόλιν, ὃ δὲ ὑποδεξάμενός με καὶ ξενίσας παρ' αὐτῷ, ἐπειδὴ ἀνεπαυσάμεθα ἐν τῷ συμποσίῳ ἱκανῶς ὑποβεβρηγμένοι, κατ' αὐτάς που μέσας νύκτας ἐπαναστάς ὁ γενναῖος — αἰδοῦμαι δὲ λέγειν.

ΑΠ. Ἐπείρα σε, Διόνυσε;

ΔΙΟ. Τοιοῦτόν ἐστι.

ΑΠ. Σὺ δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΔΙΟ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐγέλασα;

ΑΠ. Εὖ γε, τὸ μὴ χαλεπῶς μηδὲ ἀγρίως συγγνωστὸς γάρ, εἰ καλὸν σε οὕτως ὄντα ἐπείρα.

ΔΙΟ. Τοῦτου μὲν ἔνεκα καὶ ἐπὶ σέ ἄν, ὦ Ἀπολλων, ἀγάγοι τὴν πείραν· καλὸς γάρ σὺ καὶ κομήτης, ὥς καὶ νῆφροντα ἄν σοι τὸν Πρίαπον ἐπιχειρήσαι.

ΑΠ. Ἄλλ' οὐκ ἐπιχειρήσει γε, ὦ Διόνυσε· ἔχω γὰρ μετὰ τῆς κόμης καὶ τόξα.

24.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΙΑΣ.

1. ΕΡΜ. Ἔστι γάρ τις, ὦ μῆτερ, ἐν οὐρανῷ θεὸς ἀθλιώτερος ἐμοῦ;

ΜΑΙ. Μὴ λέγε, ὦ Ἑρμῆ, ποιοῦτον μηδέν.

ΕΡΜ. Τί μὴ λέγω, ὃς τοσαῦτα πράγματα ἔχω μόνος κάμνων καὶ πρὸς τοσαύτας ὑπηρεσίας διασπώμενος; ἔωθεν μὲν γὰρ ἐξαναστάντα σάειν τὸ συμπόσιον δεῖ καὶ διαστρώσαντα τὴν κλισίαν εὐθετίσαντά τε ἕκαστα παρεστάναι τῷ Διὶ καὶ διαφέρειν τὰς ἀγγελίας τὰς παρ' αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω ἡμεροδρομοῦντα, καὶ ἐπανελθόντα ἔτι κεκονιμένον παρατιθέναι τὴν ἀμβροσίαν· πρὶν δὲ τὸν νεώνητον τοῦτον οἰνοχόον ἥκειν, καὶ τὸ νέκταρ ἐγὼ ἐνέχω. Τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲ νυκτὸς καθεύδω μόνος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δεῖ με καὶ τότε τῷ Πλούτωνι ψυχαγωγεῖν καὶ νεκροπομπὸν εἶναι καὶ παρεστάναι τῷ δικαστηρίῳ· οὐ γὰρ ἱκανά μοι τὰ τῆς ἡμέρας ἔργα, ἐν παλαίστραις εἶναι κἂν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττειν καὶ ῥήτορας ἐκδιδάσκειν, ἀλλ' ἔτι καὶ νεκρικὰ συνδιαπράττειν μεμερισμένον.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῆς Ἀήδας τέχνα παρ' ἡμέραν ἐκάτερος ἐν οὐρανῷ ἢ ἐν ἄδου εἰσιν, ἐμοὶ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κάκεῖνα καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκαῖον, καὶ οἱ μὲν Ἀλκμήνης καὶ Σεμέλης ἐκ γυναικῶν δυστήνων γενόμενοι εὐωχοῦνται ἀφρόντιδες, ὃ δὲ Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος διακονοῦμαι αὐτοῖς. Καὶ νῦν ἄρτι ἤκοντά με ἀπὸ Σιδῶνος παρὰ τῆς Κάδμου θυγατρὸς, ἐφ' ἣν πέπομφέ με ὀφόμενον ὃ τι πράττει ἡ παῖς, μηδὲ ἀναπνεύσαντα πέπομφον αὖθις ἐς τὸ Ἄργος ἐπισκεψόμενον τὴν Δανάην, εἴτ' ἐκεῖθεν ἐς Βοιωτίαν, φησὶν, ἔλθων ἐν παρόδῳ τὴν Ἀντιόπην ἰδέ. Καὶ ὅπως ἀπηγόρευκα ἤδη. Εἰ γοῦν δυνατόν ἦν, ἡδέως ἂν ἤξιωσα πεπρᾶσθαι, ὥσπερ οἱ ἐν γῇ κακῶς δουλεύοντες.

2. Verum ad Priapum ut redeam, ridiculum enim quidam tibi narrabo, qui nuper Lampeaci fuerim : igitur prae-teribam urbem ; hic autem quum hospitio me excepisset, postquam requievimus, in convivio satis vino rigati, tum nocte admodum media insurgens bonus ille — sed pudor ve-lat dicere.

AP. Tentabat te, Bacche?

BAC. Rem tenes.

AP. Tu autem quid ad haec?

BAC. Quid aliud quam risi?

AP. Laudo, quod nihil iracunde tu nec ferociter : nam venia dignus est, si te tam pulchrum tentavit.

BAC. Istius quidem rei causa vel tui tentandi, Apollo, faciat periculum : tu enim formosus et comatus, ut vel sobrius te Priapus adoriatur.

AP. At cavebit, Bacche, ne sollicitet : habeo enim cum coma etiam arcum.

24.

MERCURII ET MAJÆ.

1. MERC. Estne enim aliquis, mater, in caelo deus miserior me?

MAJ. Ne dixeris, Mercuri, tale quicquam.

MERC. Ne dixerim, qui tot negotia sustineo solus, lassitudine confectus, inque tot ministeria distractus? mane quidem mox atque surrexi, everrere symposium oportet, et postquam instravi triclinium, tum ordine disposui singula, apparere Jovi, et perferre quoquo versus nuncios ab eo sursum deorsum in dies ingens spatium emetientem : quumque rediero adhuc pulverulentus, apponenda est ambrosia : prius vero quam recens emtus ille pincerna veniret, ego etiam nectar infundebam. Quod autem omnium est molestissimum, ne nocte quidem dormio solus deorum; sed oportet me tunc quoque Plutoni umbras deducere, defunctosque prosequi, et adesce ad tribunal. Mihi scilicet non satis sunt quæ de die facio, quum in palaestris versor, in concionibus præconem ago, rhetoras edoceo, sed præterea quæ ad mortuos spectant administranda sunt mihi in tot partes obeundas diviso.

2. Atqui Ledaë liberi alternis uterque in caelo et apud inferos degunt : mihi autem singulis diebus et hæc et ista sunt facienda. Alcmenæ et Semelæ filii, ex mulieribus missellis procreati, epulantur curarum expertes : ego Maja Atlantidis filia natus ministro illis. Quin imo jam modo venientem me Sidone a Cadmi filia, ad quam me miserat visurum quid agat puella, antequam respirassem, legavit iterum Argos, ut visitarem Danaen : tum inde in Boeotiam, inquit, profectus in transitu Antiopam vise. Jamque plane confectus animum respondi : atque adeo, si mihi facultas foret, perlibenter equidem postulaverim vendi, ut in terris solent qui malam servitutem serviunt.

ΜΑΙ. Ἐα ταῦτα, ὦ τέκνον· χρὴ γὰρ πάντα ὑπηρετεῖν τῷ πατρὶ νεανίαν ὄντα. Καὶ νῦν ὥσπερ ἐπέμφοθης, σόβει ἐς Ἄργος, εἴτα ἐς τὴν Βοιωτίαν, μὴ καὶ πληγὰς βοαδύνων λάβῃς· ὀξύχολοι γὰρ οἱ ἐρῶντες.

25.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΖΕΥΣ. Οἷα πεποίηκας, ὦ Τитάνων κάκιστε; ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνόητῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνέχθεις, τὰ δὲ ὑπὸ χρύσευ διαφθορῆναι ἐποίησε πολλὸ αὐτῶν ἀποσπάσας τὸ πῦρ, καὶ ὅπως οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραζε καὶ ξυνέχεε, καὶ εἰ μὴ ἐγὼ ξυνεῖς τὸ γινόμενον κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἂν τοιοῦτον ἡμῖν ἡνίοχον τὸν καλὸν ἐκείνον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

ΗΛ. Ἡμαρτον, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ μὴ χαλέπαινε, εἰ ἐπεισθὴν οὐῶν πολλὰ ἱκετεύοντι· πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἤλπισα τηλικούτου γενήσεσθαι κακόν;

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἤδεῖς ὅσης ἐδεῖτο ἀκριβεῖας τὸ πρῆγμα καὶ ὥς, εἰ βραχύ τις ἐκβαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα; ἡγνῶεις δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμὸν, ὥς δεῖ ξυνέχειν ἀνάγκῃ τὸν χαλινόν; εἰ γὰρ ἐνδοίῃ τις, ἀφηνιάζουσιν εὐθὺς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῦτον ἐξήνεγκαν, ἄρτι μὲν ἐπὶ τὰ λαῖα, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ ἐς τὸ ἐναντίον τοῦ δρόμου ἐνίστε, καὶ ἄνω καὶ κάτω, ὅπως ἐνθα ἐβούλοντο αὐτοί· ὃ δὲ οὐκ εἶχεν ὃ τι χρῆσαιτο αὐτοῖς.

2. ΗΛ. Πάντα μὲν ἡπιστάμην ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο ἀντείχον ἐπὶ πολὺ καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἔλασιν· ἐπεὶ δὲ κατελίπαρσε δακρύων καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη μετ' αὐτοῦ, ἀναδιδασάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην ὅπως μὲν χρὴ βεδικέναι αὐτὸν, ἐφ' ὅπως δὲ ἐς τὸ ἄνω ἀφέντα ὑπερενεχθῆναι, εἴτα ἐς τὸ κάτω αὐθις ἐπινεύειν καὶ ὥς ἐγκρατῆ εἶναι τῶν ἡνίων καὶ μὴ ἐφίεναι τῷ θυμῷ τῶν ἵππων· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὁ κίνδυνος, εἰ μὴ ὀρθὴν ἐλαύνει· ὃ δὲ — παῖς γὰρ ἦν — ἐπιβὰς τοσούτου πυρὸς καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀχανὲς ἐξεπλάγη, ὥς τὸ εἶκός· οἱ δὲ ἵπποι ὥς ἤσθοντο οὐκ ὄντα ἐμὲ τὸν ἐπιβεδικότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου ἐξετράποντο τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν· ὃ δὲ τὰς ἡνίας ἀφείλ, οἶμαι δεδιὼς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός, εἶχετο τῆς ἀντυγος. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἡδὴ ἔχει τὴν δίχην καί μοι, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

3. ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις τοιαῦτα τομῆσας; Νῦν μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι, ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἣν τι ὅμοιον παρανομήσης ἢ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον ἐκπέμψῃς, αὐτίκα εἰση ὅσον τῷ σοῦ πυρὸς ὁ κεραυνὸς πυρωδέστερος. Ὡστε ἐκείνον μὲν αἱ ἀδελφαὶ θαπτήτωσαν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ἱναπερ ἔπεσεν ἐκδιφρευθεὶς, ἤλεκτρον ἐπ' αὐτῷ δακρύουσαι καὶ ἀλγείροι γενέσθωσαν ἐπὶ τῷ πάθει, σὺ δὲ ξυμπηζόμενος τὸ ἄρμα —

ΜΑΙ. Mitte ista, fili : oportet enim cuncta morigerari patri te juvenem. Nunc igitur, ut missus es, propera, quantum potes, Argos; deinde in Boeotiam, ne plagas etiam tardior accipias : nam in iram et bilem proclives sunt qui amant.

25.

JOVIS ET SOLIS.

1. JUP. Qualia patraſti, Titanum pessime! perdidisti quæ in terris sunt omnia, adolescentulo insipienti concredito curru; qui hæc exussit, prope terram latus, illa frigore corrumpi fecit, multum inde abducto igne : utque paucis dicam, nihil est, quod non conturbarit, et confuderit : ac nisi animadversa re dejecissem illum fulmine, ne reliquæ quidem hominum restarent : talem nobis optimum illum aurigam et currus agitatore[m] emisisti.

SOL. Peccavi, Jupiter : sed ne acerbius feras, si morem gessi filio multum supplicanti : unde enim sperare potui tantum fore mali?

JUP. Non tu sciebas quanta indigeret accurate hęc res, et, si quis tantillum evagetur a via, actum esse de omnibus? ignorabasne porro equorum animos, utque deceat continere summa vi fræna? si quis enim relaxat, habenas aspernantur statim; quemadmodum videlicet istum quoque distulerunt nunc ad sinistra, post paullo ad dextra, interdum etiam in contrariam, quam quo cursus ferebat, partem; tum sursum et deorsum, ac plane quo vellem ipsi : hic interea nihil habebat quod equis faceret.

2. SOL. Istæc equidem omnia noram, ac propterea renitebar diu, nec mittebam ipsi mei currus agitationem. Postquam tandem instando expugnavit et lacrimis, et mater Clymene una cum eo, permisi currum ut conscenderet, et monendo docui, quomodo oporteret firmo gradu consistere, quousque sursum immisissis habenis in sublime ferri, tum deorsum rursus vergere, quoque pacto compotem esse habenarum, ac minimum concedere animis equorum. Adidi porro, quantum esset discrimen, nisi per rectam viam ageret. Hic vero, quippe puer, quum conscenderat tantum ignem, et prospexerat in profundum immense patens, stupore percussus est, ut par fuit : equi autem, ubi senserunt non esse me qui currum insistens regerem, contento adolescentulo, præcipientes extra viam ruerunt, et gravia ista fecerunt : at Phaethon, habens e manu dimissis, opinor metuens ne excuteretur ipse, arreptam tenebat antygem. Sed et ille jam, quam meruit, habet poenam, et mihi, Jupiter, satis est supplicii luctus.

3. JUP. Satis esse ais, talia qui fueris ausus? Nunc tamen ignosco tibi : in posterum vero si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi emisieris, confestim experire quantum igne tuo fulmen sit magis ignitum. Illum ergo sorores sepeliant ad Eridanum, ubi cecidit quadrigis excussus, electri super eo lacrimas effundentes, et populi fiant ob huncce casum : at tu refecto curru (infractus enim est te[m]po ejus,

κατέαγε δὲ καὶ ὁ ῥυμὸς αὐτοῦ καὶ ἄτερος τῶν τροχῶν συντέτριπται — ἔλαυνε ὑπαγαγὼν τοὺς ἵππους. Ἄλλὰ μέμνησο τούτων ἀπάντων.

26.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμῆ, πότερος ὁ Κάστωρ ἐστὶ τούτων ἢ πότερος ὁ Πολυδεύκης; ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν διακρίναιμι αὐτούς.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν γὰρ ἡμῖν συγγενόμενος ἐκεῖνος Κάστωρ ἦν, οὗτος δὲ Πολυδεύκης.

ΑΠ. Πῶς διαγιγνώσκεις; ὁμοιοί γάρ.

ΕΡΜ. Ὅτι οὗτος μὲν, ὦ Ἀπόλλον, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἔχνη τῶν τραυμάτων ἀ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεύων, καὶ μάλιστα ὅπως ὑπὸ τοῦ Βέβρυκος Ἀμύκου ἐτρόπή τῷ Ἰάσони συμπλέων, ἄτερος δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐμφαίνει, ἀλλὰ καθαρὸς ἐστὶ καὶ ἀπαυγής τὸ πρόσωπον.

ΑΠ. Ὡς σας διδάξας τὰ γνωρίσματα, ἐπεὶ τά γε ἅλλα πάντα ἴσα, τοῦ ὧσθ' τὸ ἡμίτομον καὶ ἀστήρ ὑπεράνω καὶ ἀχόντιον ἐν τῇ γαίρῃ καὶ ἵππος ἐκατέρω λευκός, ὥστε πολλάκις ἐγὼ τὸν μὲν προσεῖπον Κάστορα Πολυδεύκην ὄντα, τὸν δὲ τῷ τοῦ Πολυδεύκου ὀνόματι. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δήποτε οὐκ ἄμφω ζύνεισιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐξ ἡμισείας ἄρτι μὲν νεκρὸς, ἄρτι δὲ θεὸς ἔστιν ἄτερος αὐτῶν;

2. ΕΡΜ. Ὑπὸ φιλαδελφίας τοῦτο ποιοῦσιν· ἐπεὶ γὰρ ἔδει ἓνα μὲν τεθνάναι τῶν Λήδας υἱῶν, ἓνα δὲ ἀθάνατον εἶναι, ἐνείμαντο οὕτως αὐτοὶ τὴν ἀθανασίαν.

ΑΠ. Οὐ ζυνετήν, ὦ Ἑρμῆ, τὴν νομήν, οἳ γε οὐδὲ ὄφρονται οὕτως ἀλλήλους, ὅπερ ἐπόθουν, οἶμαι, μάλιστα· πῶς γὰρ ὁ μὲν παρὰ θεοῖς, ὁ δὲ παρὰ τοῖς φυιτοῖς ὢν; Πλὴν ἀλλ', ὥσπερ ἐγὼ μαντεύομαι, ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς ἴσται, σὺ δὲ παλαίην διδάσκεις παιδοτρίβης ἀριστος ὢν, ἡ δὲ Ἄρτεμις μαίεσθαι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἔχει τινὰ τέχνην ἢ θεοῖς ἢ ἀνθρώποις χρησίμην, οὗτοι δὲ τί ποιήσουσιν ἡμῖν; ἢ ἀργοὶ εὐωχῆσονται τηλικούτοι ὄντες;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ προστέτακται αὐτοῖν ὑπερσετεῖν τῷ Ποσειδῶνι καὶ καθιπευεῖν δεῖ τὸ πέλαγος καὶ ἐάν που ναύτας χειμαζομένους ἰδῶσιν, ἐπικαθίσαντας ἐπὶ τὸ πλοῖον σώζειν τοὺς ἐμπλέοντας.

ΑΠ. Ἀγαθὴν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σωτήριον λέγεις τὴν τέχνην.

alteraque rotarum contrita), cursum redordire subjunctis equis. Ut tamen memor sis horum omnium.

26.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Potin' ut mihi dicas, Mercuri, uter Castor sit horum, uterve Pollux? nam equidem ut discernam eos, non est.

MERC. Heri qui nobiscum fuit versatus, is Castor erat; hic, Pollux.

AP. Quo pacto dignoscis? similes enim.

MERC. Eo quod hic, Apollo, habet in facie vestigia vulnorum, quæ accepit ab adversariis pugilatu certans; ea maxime, quibus est a Behryce Amyco vulneratus, quando Iasoni socius navigabat: alter autem nihil tale præfert, sed purus est atque integra facie.

AP. Gratum inprimis fecisti, qui me docueris hæc indicia: ceteroquin alia cuncta sunt paria, ovi dimidium segmentum, eique addita superne stella, jaculum in manu, et equus utrique albus: quo factum est, ut sæpe hunc appellarim Castora, qui Pollux erat; illum, Pollucis nomine. Verum dic mihi etiam illud, quid tandem sit causæ, cur ambo simul nobiscum non sint, sed partitis vicibus nunc mortuus, nunc deus sit alter eorum.

2. MERC. Fraternalis amor suasit ut hoc facerent: quoniam enim oportebat unum oppetere mortem Ledaë filiorum, alterum immortalem esse, inter se diviserunt eo pacto ipsi immortalitatem.

AP. Haud prudenti, Mercuri, partitione; siquidem ne videbunt quidem sese, quod desiderabant, ut puto, maxime: qui enim hoc fieri possit, quum hic apud deos, iste apud defunctos per vices sit? Attamen, sicuti ego vaticinor, Æsculapius medetur, tu luctari doces, exercitatur in hoc genere optimus, Diana obstetricatur, celerorumque deorum singuli habent artem quandam aut diis aut hominibus utilem, quid hi nobis operis facient? an inertes epulabuntur tam grandi natu?

MERC. Neutiquam: illis hæc est mandata provincia, ut ministrent Neptuno; et obequitare decet pelagus, et sicubi nautas hieme vexatos viderint, considerare in ea navi, illaque vectos servare.

AP. Bonam, Mercuri, et salutarem narras artem.

IX.

ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ.

1. ΔΩΡ. Καλὸν ἔραστὴν, ὦ Γαλάτεια, τὸν Σικελὸν τοῦτον ποιμένα φασὶν ἐπιμεμηνέναι σοί.

ΓΑΛ. Μὴ σκῶπτε, Δωρί· Ποσειδῶνος γὰρ υἱὸς ἐστίν, ὁποῖος ἂν ᾖ.

ΔΩΡ. Τί οὖν; εἰ καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ παῖς ὢν ἄγριος οὕτω καὶ λᾶσις ἐφαίνεται καὶ, τὸ πάντων ἀμορφότατον, μονόφθαλμος, οἷε τὸ γένος ἂν τι δνῆσαι αὐτὸν πρὸς τὴν μορφήν;

ΓΑΛ. Οὐδὲ τὸ λᾶσιον αὐτοῦ καὶ, ὡς φῆς, ἄγριον ἀμορφὸν ἐστίν — ἀνδρῶδες γάρ — ὃ τε ὀφθαλμὸς ἐπιπρέπει τῷ μετώπῳ οὐδὲν ἐνδεέστερον ὁρῶν ἢ εἰ δὴ ᾔσαν.

ΔΩΡ. Ἔοικας, ὦ Γαλάτεια, οὐκ ἔραστὴν ἀλλ' ἐρώμενον ἔχειν τὸν Πολύφημον, οἷα ἐπαινεῖς αὐτόν.

2. ΓΑΛ. Οὐκ ἐρώμενον, ἀλλὰ τὸ πάνυ ὀνειδιστικὸν τοῦτο οὐ φέροι ὑμῶν, καὶ μοι δοκεῖτε ὑπὸ φθόνου αὐτὸ ποιεῖν, ὅτι ποιμαίνων ποτὲ ἀπὸ τῆς σκοπῆς παιζούσας ἡμᾶς ἰδὼν ἐπὶ τῆς ἡόνος ἐν τοῖς πρόποσι τῆς Αἴτης, καὶ ὁ μεταξὺ τοῦ ὄρους καὶ τῆς θαλάττης αἰγιαλὸς ἀπομηκύνεται, ὑμᾶς μὲν οὐδὲ προσέβλεψεν, ἐγὼ δ' ἐξ ἀπασῶν ἡ καλλίστη ἔδοξα, καὶ μόνῃ ἐμοὶ ἐπέειχε τὸν ὀφθαλμόν. Ταῦτα ὑμᾶς ἀνιᾶ· οἰῖγμα γὰρ ὡς ἀμείνων εἰμι καὶ ἀξίεραστος, ὑμεῖς δὲ παρώρθητε.

ΔΩΡ. Εἰ ποιμένι καὶ ἐνδεεῖ τὴν ὄψιν καλῇ ἔδοξας, ἐπιφθόνος οἷε γεγονέναι; καίτοι τί ἄλλο ἐν σοὶ ἐπαινέσαι εἶχεν ἢ τὸ λευκὸν μόνον; καὶ τοῦτο, οἶμαι, ὅτι ξυνηθὴς ἐστὶ τυρῷ καὶ γάλακτι πάντα οὖν τὰ ὅμοια τούτοις ἡγεῖται καλά.

3. Ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα ὁπότεν ἐθελήσης μαθεῖν, οἷα τυγχάνεις οὔσα τὴν ὄψιν, ἀπὸ πέτρας τινός, εἰ ποτε γαλήνῃ εἴη, ἐπικύψασα ἐς τὸ ὕδωρ ἰδὲ σεαυτὴν οὐδὲν ἄλλο ἢ χροᾶν λευκὴν ἀκριβοῦς οὐκ ἐπαινεῖται δὲ τοῦτο, ἢν μὴ ἐπιπρέπη αὐτῇ καὶ τὸ ἐρύθημα.

ΓΑΛ. Καὶ μὴν ἐγὼ μὲν ἡ ἀκράτως λευκὴ ὅμοιος ἔραστὴν ἔχω καὶν τοῦτον, ὑμῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἦντινα ἢ ποιμὴν ἢ ναύτης ἢ πορθμεὺς ἐπαινέει· ὃ δὲ Πολύφημος τὰ τε ἄλλα καὶ μουσικός ἐστι.

4. ΔΩΡ. Σιώπα, ὦ Γαλάτεια· ἡκούσαμεν αὐτοῦ ἄδοντος, ὅποτε ἐκώμασε πρῶτῃ ἐπὶ σέ· Ἀφροδίτῃ φίλῃ, ὅνον ἂν τις ὀγκᾶσθαι ἔδοξε. Καὶ αὕτῃ δὲ ἡ πηκτικὴ οἷα· κρανίον ἐλάφου γυμνὸν τῶν σαρκῶν, καὶ τὰ μὲν κέρατα πῆχεις ὥσπερ ἦσαν, ζυγώσας δὲ αὐτὰ καὶ ἐν-άσας τὰ νεῦρα, οὐδὲ κόλλοπι περιστρέφας, ἐμελῶδαι ἀμουσόν τι καὶ ἀπυδόν, ἄλλο μὲν αὐτὸς βοῶν, ἄλλο δὲ ἡ λύρα ὑπῆχει, ὥστε οὐδὲ κατέχειν τὸν γέλωτα ἐδω-

IX.

DIALOGI MARINI.

1.

DORIDIS ET GALATæ.

1. DOR. Pulchrum amatorem, o Galatæa, aiunt, Siculum istum pastorem, insanire in te.

GAL. Ne cavillare, Dori : Neptuni enim est filius, qualiscumque est.

DOR. Quid ergo? si vel Jovis ipsius filius ferus adeo et hirtus videretur, quodque omnium est maxime deforme, unoculus, censent' genus ei profuturum esse ad formam?

GAL. Neque hirtum illud ejus et, ut ais, ferum omni plane pulchritudine destituitur : est enim virile : et oculus decorat frontem, nihil deterius cernens, quam si duo essent.

DOR. Videre, Galatæa, non amatorem, sed amatum habere Polyphemum, prout quidem laudas eum.

2. GAL. Haud certe amatum : verum illam nimiam opprobrii libidinem vestram non fero : quin mihi videmini ex invidia illud facere, quia pascens aliquando, quum a specula ludentes nos videret in littore, ad imos pedes Ælæ, qua parte inter montem et mare longe litus protenditur, vos ne aspexit quidem; ego contra ex omnibus ipsi pulcherrima sum visa : ideoque soli etiam mihi adjecti oculum. Illa vos pungunt; indidolo enim sunt, me forma meliorem esse et amore dignam : at vos despectæ fuistis.

DOR. Tu si pastori et lumine defecto pulchra es visa, ideo te talera putas cui invidemus? atqui quid aliud in te laudare potuit, quam candorem tantummodo? hanc, opinor, ob causam, quod assueverit caseo et lacti : cuncta igitur his similia ducti pulchra.

3. Ceterum ubi volueris discere, qualis tibi sit facies, a rupe quadam, si quando tranquillum fuerit mare, prona in aquam despectans, contemplare temet ipsam, nihil aliud, quam colore candidam exquisite : illud autem non laudatur, nisi enitescat candori immixtus rubor.

GAL. Atqui illa ego mere candida tamen amatorem vel istum habeo; at vestrum nulla est quam seu pastor, sive nauta, seu portitor laudet : Polyphemus autem et aliis rebus excellit, et musicus est.

4. DOR. Tace, Galatæa : audivimus illum canentem, quando comessatum ibat nuper ad te : ita mihi Venus sit propitia, ut asinus aliquis rudere est visus. Tum ipsa lyra qualis! cranium cervi nudum carnibus; cornua quidem quasi manubria erant, quibus quum jugum addidisset, atque alligasset nervos, quos nulla clavicula tetenderat, modulabatur agreste quiddam et absonum, dum aliud ipse vociferaretur, aliud lyra subsonaret. Itaque ne continere quidem

νάμεθα ἐπὶ τῷ ἔρωτικῷ ἐκείνῳ ἄσματι· ἡ μὲν γὰρ Ἥχὼ οὐδὲ ἀποκρίνεσθαι αὐτῷ ἤθελεν οὕτω λάλος οὕσα βρυχωμένῃ, ἀλλ' ἤσχυνετο, εἰ φανεῖη μιμουμένη τραχεῖαν ὥδῃν καὶ καταγέλαστον.

5. Ἐφερε δὲ ὁ ἐπέρastos ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀθυρμάτων ἄρκτου σκύλακα τὸ λάσιον αὐτῷ προσεοικῶτα. Τίς οὖν οὐκ ἂν φρονήσῃ σοι, ὦ Γαλάτεια, τοιοῦτου ἔραστοῦ;

ΓΑΛ. Οὐκοῦν σὺ, Δωρὶ, δεῖξον ἡμῖν τὸν σεαυτῆς, καλλίῳ δῆλον ὅτι ὄντα καὶ ὠδικώτερον καὶ κιθαρίζειν ἐπιμένον ἐπιστάμενον.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἔραστος μὲν οὐδεὶς ἔστι μοι οὐδὲ σεμνύνομαι ἐπέρastos εἶναι τοιοῦτος δὲ ὅς οἱ Κῦκλωψ ἔστι, κινάβρας ἀπόζων ὥσπερ ὁ τράγος, ὠμοφάγος, ὥς φασι, καὶ σιτούμενος τοὺς ἐπιδημοῦντας τῶν ξένων, σοὶ γένοιτο καὶ σὺ ἀντερῶνς αὐτοῦ.

2.

ΚΥΚΛΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΚΥΚ. ὦ πάτερ, ὅα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, ὃς μεθύσας ἐξετύφλωσέ με κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας.

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὐτὶν αὐτὸν ἀπεκάλει, ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔξω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἶδα δν λέγεις, τὸν Ἰθακήσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτα ἔπραξεν οὐδὲ πάνυ εὐθαρσῆς ὢν;

2. ΚΥΚ. Κατέλαβον ἐν τῷ ἄντρῳ ἀπὸ τῆς νομῆς ἀναστρέψας πολλοὺς τινες, ἐπιβουλεύοντας δῆλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις· ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα — πέτρα δὲ ἔστι παμμεγέθης — καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα ἐναυσάμενος ὃ ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὅρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν ἑαυτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινες αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα ὁ πανουργότατος ἐκεῖνος, εἴτε Οὐτὶς εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδωσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγγχείας, ἥδ' ἂν καὶ εὖσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ παραχωδέστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἐδόκει μοι περιφέρεισθαι· πτόντι καὶ τὸ σπῆλαιον αὐτὸ ἀνεστρέφετο καὶ οὐκέτι ὁλως ἐν ἑμαυτοῦ ἤμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεπαύσθην. Ὁ δὲ ἀποζῶνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα, καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Πόσειδον.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθύν ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, ὃς οὐκ ἐξέθορες μεταξὺ τυφλούμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσσεὺς πῶς διέφυγεν; οὐ γὰρ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινήσαι τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ ἀφείλον, ὥς μᾶλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξιδόντα, καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων τὰς χεῖ-

risum poteramus in amatorio isto cantico : nam vel Echo multum aberat ut respondere ipsi vellet, tam licet garrula, rugienti; sed pudebat eam, si visa fuisset imitari asperum cantum et ridiculum.

5. Imo ferebat etiam amabilis iste in ulnis ludicrum, ursae catulum, hirsutia ipsi plane similem. Quis non invidet tibi, Galatea, talem amatorem ?

GAL. Quin ergo, Dori, monstra nobis tuum, formosiorum scilicet ac doctius canentem, quique cithara ludere melius sciat.

DOR. At amator quidem nullus est mihi, neque me amabilem esse arroganter prae me fero : talis autem, qualis est Cyclops, foetidum alarum odorem spargens, tanquam hircus, crudivorus, ut aiunt, et cibum capiens, qui eo deferuntur, hospites, tibi eveniat, tuque mutuo ames illum.

2.

CYCLOPIS ET NEPTUNI.

1. CYC. O pater, qualia sum passus ab illo scelerato hospite, qui, quum inebriasset, excæcavit me dormientem aggressus.

NEP. Quis ista, Polypheme, est ausus ?

CYC. Initio semet Neminem appellitabat : at postquam effugit extraque teli jactum erat, Ulyssem sibi nomen esse dixit.

NEP. Novi, quem dicas, Ithacensem illum : ex Illo domum revehebatur. Quomodo tamen ista patravit, qui haud valde forti sit animo ?

2. CYC. Deprehendi in antro a pastu reversus aliquam multos, insidiantes nimis gregibus : ubi enim opposui januae operculum (hoc saxum mihi est ingens) ignemque feci succensa quum ferebam arbore a monte, id agere videbantur, ut absconderent sese. Tum ego correptos eorum quosdam, ut æquum erat, commanducavi, quippe latrones : ibi vaferrimus ille sive Nemo sive Ulysses dat mihi bibere medicamentum infusum, suave quidem et odoris boni, sed idem insidiosissimum ac turbulentissimum : etenim cumcta statim videbantur mihi circumagi, hoc potu hausto, ipsaque spelunca sursum deorsum vertebatur, neque amplius omnino apud me eram ; denique in somnum devolutus sum. Ibi ille, exacuto vecte et ambusto insuper, lumine me privavit dormientem : ex eoque tempore cæcus sum tibi, Neptune.

3. NEP. Quam tu altum obdormivisti, fili, qui non exsilueris, dum oculus effodiebatur. Ulysses autem quo pacto effugit ? nam, ut mihi quidem certo persuadeo, non potuit amovere petram a janua.

CYC. Imo ipse abstuli, ut magis eum caperem exeuntem : nam quum consedissem juxta januam, venabar mani-

ρας ἐκπετάσας, μόνα παρείς τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κρυῷ ὅπόσα ἐχρῶν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

4. ΠΟΣ. Μανθάνω ὅπ' ἐκαίνοις ἔλαθον ὑπεξελοῦντες σέ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιδοῆσθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἤκον· ἐπεὶ δὲ ἤροντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα κάγω ἔφην ὅτι Οὐτίς ἐστι, μελαγχολᾷν οἰθιέντες με ὥχοντο ἀπίοντες. Οὕτω κατεσφίσατό με ὁ κατάρματος τῶ νόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνάσσει με, ὅτι καὶ ὀνειδίζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν, Οὐδὲ ὁ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεται σε.

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτόν, ὡς μάθη ὅτι, καὶ εἰ πῆρυσίν μοι ὀφθαλμῶν ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τὰ γούν τῶν πλεόντων, τὸ σώζειν αὐτοὺς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ· πλεῖ δὲ ἐτι.

3.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΦΕΙΟΥ.

1. ΠΟΣ. Τί τοῦτο, Ἀλφειέ; μόνος τῶν ἄλλων ἐμπεσὼν ἐς τὸ πέλαγος οὔτε ἀναμίνυσαι τῇ ἄλμῃ, ὡς ἔθος ποταμοῖς ἄπασιν, οὔτε ἀναπαύεις σεαυτὸν διαχυθεὶς, ἀλλὰ διὰ τῆς θαλάττης ξυσεστὼς καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ βρεῖθρον, ἀμιγῆς ἐτι καὶ καθαρὸς ἐπέιγῃ οὐκ οἶδα ὅποι βύθιος ὑποδὺς καθάπερ οἱ λάδροι καὶ ἐρωδιοὶ· καὶ ἔοικας ἀνακύψειν που καὶ αὖθις ἀναφανεῖν σεαυτόν.

ΑΛΦ. Ἐρωτικόν τι τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὦ Πόσειδον, ὥστε μὴ ἔλεγχῃ ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς πολλὰκις.

ΠΟΣ. Γυναικὸς, ὦ Ἀλφειέ, ἡ νύμφης ἐρῆς ἡ καὶ τῶν Νηρηίδων αὐτῶν μιᾶς;

ΑΛΦ. Οὐκ, ἀλλὰ πηγῆς, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἡ δὲ ποῦ σοι γῆς αὕτη ρεῖ;

ΑΛΦ. Νησιωτικὴ ἐστὶ Σικελή· Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν.

2. ΠΟΣ. Οἶδα οὐκ ἄμωρον, ὦ Ἀλφειέ, τὴν Ἀρέθουσαν, ἀλλὰ διζυγῆς τέ ἐστι καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφίσιν ὅλον ὑπὲρ αὐτῶν φαινόμενον ἀργυροειδές.

ΑΛΦ. Ὡς ἀληθῶς οἶσθα τὴν πηγὴν, ὦ Πόσειδον· παρ' ἐκείνην οὖν ἀπέρχομαι.

ΠΟΣ. Ἀλλ' ἀπὸ μὲν καὶ εὐτύχει ἐν τῷ ἔρωτι· ἐκεῖνο δέ μοι εἰπὲς, ποῦ τὴν Ἀρέθουσαν εἶδες αὐτὸς μὲν Ἀρκὰς ὢν, ἡ δὲ ἐν Συρακόσαις ἐστίν;

ΑΛΦ. Ἐπειγόμενόν με κατέχεις, ὦ Πόσειδον, περὶ ἑρῶν.

ΠΟΣ. Εὐ λέγεις· χώρει παρὰ τὴν ἀγαπωμένην, καὶ ἀναδύς ἀπὸ τῆς θαλάττης ξυναυλία μίνυσσο τῇ πηγῇ καὶ ἐν ὕδωρ γίνεσθε.

bus expansis, solas prætermittens oves ad pastum, præcipientesque arieti quæcumque par erat illum facere pro me.

4. NEP. Intelligere mihi videor eos sub istis latentes clam egressos fuisse. Quin tu ceteros Cyclopes quanto poteris clamore advocasses adversum eum.

CYC. Convocavi, pater, et venerunt: sciscitanti autem insidiatoris nomen, ubi ego dicebam Neminem esse, atra me bile percitum ducentes confestim abierunt: sic me circumventum detestabilis ille decepit nomine: quodque maximo mihi fuit dolori, etiam exprobrato mihi damno, Ne pater quidem, inquit, Neptunus sanabit te.

NEP. Bonum animum habe, filii; ulciscar ipsum, ut discat, quamvis cæcitati oculorum mederi non possim, fortunam tamen navigantium, ut servem eos aut perdam, in mea esse potestate: navigat autem adhuc.

3.

NEPTUNI ET ALPHEI.

1. NEP. Quid hoc est rei, Alpheus? solus aliorum illapsum in pelagus nec commisceris salo, ut quidem mos est fluviiis omnibus, nec requiescis te diffusus; sed per mare concretus, ac dulci servato liquore, non permixtus præterea purusque properas, nescio quo in profundum te demergens, ut gaviæ solent et ardere: et videris emersurus aliquibi, teque denuo in lucem prolaturus.

ALPH. Amatorium hoc quiddam est, o Neptune: quare ne arguas; amore captus enim et tu fuisti sæpius.

NEP. Mulierem, Alpheus, an nympham amas? an Nereidum ipsarum unam?

ALPH. Nequaquam; sed naiadem, Neptune.

NEP. Hæc tamen ubi terrarum tibi fluit?

ALPH. Insularis est Sicula: Arethusam vocitant.

2. NEP. Novi sane non invenustam, Alpheus, Arethusam: imo enim est pellucida, e puroque solo scaturit, et aqua lapillis illudens nitet, totaque super eos apparet argentea.

ALPH. Ut vere nosti fontem Arethusam, Neptune: ad illam ipsam ergo me confero.

NEP. At abi, et esto felix in amore. Imo istud etiam mihi expone: ubi Arethusam vidisti tu, qui Arcas es, quum illa sit Syracusis?

ALP. Festinantem me detines, o Neptune, quæ nihil ad rem faciunt sciscitando.

NEP. Bene mones: quin tu perge ad dilectam; quumque enerseris a mari, mutua conspiratione miscetor fonti, et unam in aquam coite.

4.

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΩΣ.

1. ΜΕΝ. Ἀλλὰ ὕδωρ μὲν σε γίγνεσθαι, ὦ Πρωτεῦ, οὐκ ἀπίθανον, ἐνάλιόν γε ὄντα, καὶ δένδρον, ἐτι φορητὸν, καὶ ἐς λέοντα δὲ ὁπότε ἀλλαγείης, ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἔξω πίστεως· εἰ δὲ καὶ πῦρ γίγνεσθαι δυνατόν ἐν θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω καὶ ἀπιστῶ.

ΠΡΩΤ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μενέλαε· γίγνομαι γάρ.

ΜΕΝ. Εἶδον καὶ αὐτός· ἀλλὰ μοι δοκεῖς — εἰρήσεται γὰρ πρὸς σέ — γοητείαν τινὰ προσάγειν τῇ πράγματι καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαπατᾶν τῶν ὁρώντων αὐτὸς οὐδὲν τριτοῦ γιγνόμενος.

2. ΠΡΩΤ. Καὶ τίς ἂν ἡ ἀπάτη ἐπὶ τῶν οὕτως ἐναργῶν γένοιτο; οὐκ ἀνεωγμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες ἐς ὅσα μετεποίησα ἑμαυτόν; εἰ δὲ ἀπιστεῖς καὶ τὸ πρῶγμα ψευδὲς εἶναι δοκεῖ, φαντασία τις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἱσταμένη, ἐπειδὴν πῦρ γένωμαι, πρὸς νεγκέ μοι, ὦ γεννιότατε, τὴν χεῖρα· εἴη γὰρ εἰ ὁρῶμαι μόνον ἢ καὶ τὸ κάειν τότε μοι πρόσσεστιν.

ΜΕΝ. Οὐκ ἀσφαλὴς ἡ πείρα, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Σὺ δέ μοι, ὦ Μενέλαε, δοκεῖς οὐδὲ πολὺ πουν ἑορακέναι πώποτε οὐδ' ὁ πάσχει ὁ ἰχθύς οὗτος εἰδέναι.

ΜΕΝ. Ἀλλὰ τὸν μὲν πολὺ πουν εἶδον, ὁ πάσχει δὲ, ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ.

3. ΠΡΩΤ. Ὅποι' ἂν πέτρα προσελθὼν ἀρμόσῃ τὰς κοτύλας καὶ προσφύς ἔχηται, ἐκεῖνη ὅμοιον ἀπεργάζεται ἑαυτὸν καὶ μεταβάλλει τὴν χροᾶν μιμούμενος τὴν πέτραν, ὥς ἂν λάθῃ τοὺς ἀλιέας μὴ διαλλάττων μὴδὲ φανερὸς ὦν διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἑοικὼς τῇ λίθῳ.

ΜΕΝ. Φασὶ ταῦτα· τὸ δὲ σὸν πολλῷ παραδόξοτερον, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Οὐκ οἶδα, ὦ Μενέλαε, τίني ἂν ἄλλω πιστεύσειας τοῖς ἑαυτοῦ ὀφθαλμοῖς ἀπιστῶν.

ΜΕΝ. Ἰδὼν εἶδον· ἀλλὰ τὸ πρῶγμα τεράστιον, τὸν αὐτὸν πῦρ καὶ ὕδωρ γίγνεσθαι.

5.

ΠΑΝΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΗΣ.

1. ΠΑΝ. Εἶδες, ὦ Γαλήνη, χθὲς οἷα ἐποίησεν ἡ Ἔρις παρὰ τὸ δαῖπνον ἐν Θερταλίᾳ, διότι μὴ καὶ αὐτὴ ἐκλήθη ἐς τὸ συμπόσιον;

ΓΑΛ. Οὐ ξυνειστώμων ὑμῖν ἔγωγε· ὁ γὰρ Ποσειδῶν ἐκέλευσέ με, ὦ Πανόπη, ἀκύμαντον ἐν τοσοῦτῳ φυλάττειν τὸ πέλαγος. Τί δ' οὖν ἐποίησεν ἡ Ἔρις μὴ παροῦσα;

ΠΑΝ. Ἡ Θέτις μὲν ἥδη καὶ ὁ Πηλεὺς ἀπεληλύθεσαν ἐς τὸν θάλαμον ὑπὸ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος παραπεμφθέντες, ἡ Ἔρις δ' ἐν τοσοῦτῳ λαθοῦσα πάντας — ἐδυνήθη δὲ βράδιως, τῶν μὲν π...

4.

ΜΕΝΕΛΑΙ ET PROTEI.

1. ΜΕΝ. At aquam te fieri, o Proteu, haud improbabile, quippe marinum; et arborem, id quoque ferri potest: quin in leonem quando mutaris, ne id quidem plane extra fidem est: verum, si et ignis fieri possis, in mari qui habites, id valde admiror ac minime credo.

PROT. Ne mireris, Menelae: nam ita res est, fio.

ΜΕΝ. Vidi ipse equidem: sed videre mihi, quod pace tua dictum velim, praestigias quasdam admoveere huic rei, oculosque fallere spectantium, dum ipse nihil tale fis.

2. PROT. Et quae tandem fallacia in rebus tam manifestis resideat? non tu apertis oculis es contuitus, quas in formas niemet ipse conversum fecerim? sin fidem non habes, et falsa res haec esse videtur, inanis scilicet quaedam species ante oculos consistens, tum tu, ubi ignis factus fuero, admove mihi, vir fortissime, manum: probe scies, videarne solum talis, an facultas etiam urendi tunc mihi adsit.

ΜΕΝ. Non tutum est hoc experimentum, o Proteu.

PROT. Tu quidem mihi, Menelae, videris polypum vidisse nunquam, quæque hujus piscis sit natura, ignorare.

ΜΕΝ. Imo polypum vidi: at naturam ejus libenter didicerim abs te.

3. PROT. Ad quamcumque petram accesserit, aptarique acetabula et agglutinator ei haeserit, illi similem se reddit, mutatoque colore scopulum imitatur, ut fallat piscatores nihil diversus, propterea nec conspicuus, sed plane similis isti lapidi.

ΜΕΝ. Ista narrant: tuum autem illud multo est incredibilius, Proteu.

PRO. Nescio profecto, Menelae, cui sis alteri fidem habiturus, quam tuis ipsius oculis denegas.

ΜΕΝ. Videndo sane vidi: sed res est portentosa, idem ut ignis et aqua fiat.

5.

ΠΑΝΟΠΗΣ ET GALENES.

1. ΠΑΝ. Vidistin', Galene, heri, qualia designarit Eris inter cenam in Thessalia, quod non et ipsa fuerit vocata ad convivium?

ΓΑΛ. Equidem haud epulari vobiscum: Neptunus enim jussit me, Panope, nullis fluctibus agitata ac tranquillum interea servare pelagus. Quid ergo fecit Eris, quod non adesset?

ΠΑΝ. Thetis et Peleus jam abierant in thalamum ab Amphitrite et Neptuno deducti: Eris interim clam omnibus (poterat autem facillime, dum hi quidem biberent, illi salta-

νόντων, ἐνίων δὲ κροτούντων ἢ τῷ Ἀπόλλωνι κιθαρίζοντι ἢ ταῖς Μούσαις ἀφρούσαις προσ-χόντων τὸν νοῦν — ἐνέβαλεν ἐς τὸ ξυμπόσιον μῆλόν τι πάγκαλον, χρυσῶν ὄλον, ὃ Γαλήνη· ἐπεγέγραπτο δὲ « ἡ καλὴ λαβέτω. » Κυλινδούμενον δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἔχεν ἐνθα Ἦρα τε καὶ Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνᾶ κατεκλίνοντο.

2. Κάπειδ' ὃν Ἑρμῆς ἀνελόμενος ἐπελέξατο τὰ γεγραμμένα, αἱ μὲν Νηρηίδες ἡμεῖς ἀπεσιωπήσαμεν· τί γὰρ ἔδει ποιεῖν ἐκείνων παρουσῶν; αἱ δὲ ἀντεποιούοντο ἐκάστη καὶ αὐτῆς εἶναι τὸ μῆλον ἡξίου, καὶ εἰ μὴ γε ὁ Ζεὺς διέσπασεν αὐτάς, καὶ ἄγχι χειρῶν ἂν προύγρησε τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐκεῖνος, Αὐτὸς μὲν οὐ κρινῶ, φησί, περὶ τούτου, — καίτοι ἐκεῖναι αὐτὸν δικάσαι ἡξίου — ἅπιτε δὲ ἐς τὴν Ἰδην παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα, ὃς οἷδ' ἐτε διαγνώναι τὴν κάλλιονα φιλόκαλος ὢν, καὶ οὐκ ἂν ἐκεῖνος κρίναι κακῶς.

ΓΑΛ. Τί οὖν αἱ θεαί, ὦ Πανώπη;

ΠΑΝ. Τήμερον, οἶμαι, ἀπίασιν ἐς τὴν Ἰδην, καὶ τις ἕξει μετὰ μικρὸν ἀπαγγέλλων ἡμῖν τὴν κρατοῦσαν.

ΓΑΛ. Ἦδη σοί φημι, οὐκ ἄλλη κρατήσει τῆς Ἀφροδίτης ἀγωνιζομένης, ἣν μὴ πάνυ ὁ δαιτητῆς ἀμβλυώττη.

6.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ, ΑΜΥΜΩΝΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΤΡΙΤ. Ἐπὶ τὴν Λέρνην, ὦ Πόσειδον, παραγίγνεται καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑδρευσομένη παρθένος, πάγκαλόν τι γῆμα· οὐκ οἶδα ἐγὼγε καλλίω παῖδα ἰδύν.

ΠΟΣ. Ἐλευθέραν τινὰ, ὦ Τρίτων, λέγεις, ἢ θερά-
πειναι τις ὑδροφόρος ἐστίν;

ΤΡΙΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἐκείνου θυγάτηρ, μία τῶν πεντήκοντα καὶ αὐτῇ, Ἀμυμόνη τοῦνομα· ἐπιθόμην γὰρ ἥτις καλοῖτο καὶ τὸ γένος. Ὁ Δαναὸς δὲ σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας καὶ αὐτοῦργεῖν διδάσκει καὶ πέμπει ὕμῳ τε ἀρυσομένας καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παιδεύει ἀσκήνους εἶναι αὐτάς.

2. ΠΟΣ. Μόνη δὲ παραγίγνεται μακρὰν οὕτω τὴν δόδον ἐς Ἄργους ἐς Λέρνην;

ΤΡΙΤ. Μόνη· πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος, ὥς οἶσθα· ὥστε ἀνάγκη αἰεὶ ὑδροφορεῖν.

ΠΟΣ. ὦ Τρίτων, οὐ μετρίως με διατράζας εἰπὼν τὰ περὶ τῆς παιδός· ὥστε ἴωμεν ἐπ' αὐτῇ.

ΤΡΙΤ. Ἴωμεν· ἤδη γοῦν καιρὸς τῆς ὑδροφορίας· καὶ σμερόν που κατὰ μέσσην τὴν δόδον ἐστὶν ἰούσα ἐς τὴν Λέρνην.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ζεύξον τὸ ἄρμα· ἡ τοῦτο μὲν πολλὴν ἔχει τὴν διατριβὴν ὑπάγειν τοὺς ἵππους τῇ ζευγῇ καὶ τὸ ἄρμα ἐπισκευάζειν, σὺ δὲ ἄλλὰ δελφινά μοι τινα τῶν ὠκείων παράστησον· ἐφιππάσομαι γὰρ ἐπ' αὐτοῦ τάχιστα.

rent, alii vel Apollini citharam pulsanti, vel Musis canentibus adhiberent animum) impulit in convivium malum quam pulcherrimum, aureum totum, Galene: cui erat inscriptum: PULCHRA ACCIPIAT. Id autem provolutum quasi de industria pervenit ubi Juno, Venus et Minerva decumbent.

2. Tum eo Mercurius sublato postquam perlegit inscripta, nos quidem Nereides conticimus: quid enim oportebat facere, deabus praesentibus? at haec sibi quaque vindicabant, suumque esse malum contendebant: quin etiam, nisi Jupiter diremisset eas, ad manus res pervenisset. Ille tamen, Ipse quidem, inquit, iudicium non interponam ea de re (quanquam hoc ut faceret, istae magno opere laborarent); abite vero in Idam ad Priami filium, qui certe noverit dignoscere pulchriorem, formarum elegans spectator; neque is profecto judicaverit male.

GAL. Quid ergo deae, Panope?

PAN. Hodie, puto, petunt Idam; et aliquis affuturus erit mox, qui nunciet nobis victricem.

GAL. Jam nunc tibi dico, non alia vincet, Venere quidem certante, nisi valde sit arbiter hebeti oculorum acie.

6.

TRITONIS, AMYMONES ET NEPTUNI.

1. TRIT. Ad Lernam, Neptune, accedit quotidie aequatum virgo, res plane pulcherrima: haud-equidem scio formosior me puellam vidisse.

NEP. Ingenue dicis, o Triton, an famula quaedam est ad aquam ferendam?

TRIT. Nequaquam: sed Aegyptii istius filia, una quinquagenarum et ipsa, Amymone nomine: sciscitatus enim sum et quomodo vocetur, et genus. Danans autem durus habet filias, et ad opus suis manibus faciendum instituit, atque etiam mittit aquam hausturas; ad cetera porro ministeria condocerit, ut impigræ sint.

2. NEP. Solane conficit tam longum iter Argis ad Lernam?

TRIT. Sola: valde autem siticulosum est Argos, ut nosti: atque adeo necesse est semper aquam eo ferre.

NEP. Triton, non mediocriter tu me conturbasti his de puella dictis: quare adeamus ad eam.

TRIT. Eamus: jam enim tempus est aquationis; et sere, ni fallor, in media versatur via petens Lernam.

NEP. Itaque junge currum: aut illud quidem longam habet moram, subdere equos iugo, et currum apparare: quin tu potius delphinum mihi aliquem ex velocioribus adducito: equitans enim in eo provehar celerrime.

ΤΡΙΤ. Ἴδού σοι οὐτοσί δελφίνων ὁ ὠκύτατος.

ΠΟΣ. Εἰ γε ἀπελαύνωμεν σὺ δὲ παρανήχου, ὦ Τρίτων. Κάπειδ' ἡ πάρεσμεν ἐς τὴν Λέρναν, ἐγὼ μὲν λογχίσω ἐνταῦθά που, σὺ ἀποσκοπεῖ· ὁπότεν αἰσθή προσ-
ιοῦσαν αὐτὴν —

ΤΡΙΤ. Αὐτὴ σοι πλησίον.

3. ΠΟΣ. Καλὴ, ὦ Τρίτων, καὶ ὠραία παρθένος· ἀλλὰ συλληπτέα ἡμῖν ἐστίν.

ΑΜ. Ἄνθρωπε, ποῖ με ξυναρπάσας ἄγεις; ἀνδρα-
ποδιστὴς εἶ, καὶ ἔοικας ἡμῖν ὑπ' Αἰγύπτου τοῦ θεοῦ
ἐπιπεμφθῆναι· ὥστε βοήσομαι τὸν πατέρα.

ΤΡΙΤ. Σιώπησον, ὦ Ἀμυμώνη· Ποσειδῶν ἐστί.

ΑΜ. Τί Ποσειδῶν λέγεις; τί βιάζῃ με, ὦ ἄνθρωπε,
καὶ ἐς τὴν θάλατταν καθέλκεις; ἐγὼ δὲ ἀποπνιγίσσμαι
ἢ ἀθλία καταδύσα.

ΠΟΣ. Θάρρει, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάθῃς· ἀλλὰ καὶ
πηγὴν ἐπώνυμόν σοι ἀναδοθῆναι ἔασω ἐνταῦθα πατάξας
τῇ τριαινῇ τὴν πέτραν πλησίον τοῦ κλύσματος, καὶ σὺ
εὐδαίμων ἔσῃ καὶ μόνῃ τῶν ἀδελφῶν οὐχ ὑδροφορήσεις
ἀποθανοῦσα.

7.

ΝΟΤΟΥ ΚΑΙ ΖΕΦΥΡΟΥ.

1. ΝΟΤ. Ταύτην, ὦ Ζέφυρε, τὴν δάμαλιν, ἣν διὰ
τοῦ πελάγους ἐς Αἴγυπτον ὁ Ἑρμῆς ἄγει, ὁ Ζεὺς διε-
κόρυσεν ἄλως ἔρωτι;

ΖΕΦ. Ναί, ὦ Νότε· οὐ δάμαλις δὲ τότε, ἀλλὰ
παῖς ἦν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου· νῦν δὲ ἡ Ἥρα τοιαύτην
ἐποίησεν αὐτὴν ζηλοτυπήσασα, ὅτι καὶ πάνυ ἐώρα
ἐρῶντα τὸν Δία.

ΝΟΤ. Νῦν οὖν ἔτι ἐρᾷ τῆς βοός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς Αἴγυπτον αὐτὴν
ἐπεμψε καὶ ἡμῖν προσέταξε μὴ κυμαίνειν τὴν θάλατ-
ταν ἔστ' ἂν διανήκηται, ὥς ἀποτεκοῦσα ἐκεῖ — κυεῖ
δὲ ἤδη — θεὸς γένοιτο καὶ αὕτη καὶ τὸ τεχθέν.

2. ΝΟΤ. Ἡ δάμαλις θεός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, ὦ Νότε· ἄρξει τε, ὥς ὁ Ἑρμῆς
ἔφη, τῶν πλεόντων καὶ ἡμῶν ἔσται δέσποινα, ὅντινα ἂν
ἡμῶν ἐθέλῃ ἐκπέμψαι ἢ κωλύσαι ἐπιπνεῖν.

ΝΟΤ. Θεραπευτέα τοιγαροῦν, ὦ Ζέφυρε, ἤδη δέ-
σποινά γε οὖσα.

ΖΕΦ. Νῆ Δι' εὐνουστέρα γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο.
Ἄλλ' ἤδη γὰρ διεπέρασε καὶ ἐξένευσεν ἐς τὴν γῆν.
Ὅρῃς ὅπως οὐκέτι μὲν τετραποδιστὴ βαδίξει, ἀνορθώ-
σας δ' αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς γυναῖκα παγκάλῃ αὐθις ἐποίησε;

ΝΟΤ. Παράδοξα γοῦν ταῦτα, ὦ Ζέφυρε· οὐκέτι τὰ
κέρατα οὐδὲ οὐρά καὶ διχάλα τὰ σκέλη, ἀλλ' ἐπέραστος
κόρη. Ὁ μὲντοι Ἑρμῆς τί παθὼν μεταβέβληκεν
ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ νεανίου κυνοπρόσωπος γαίγνηται;

ΖΕΦ. Μὴ πολυπραγμονῶμεν, ὅτε ἀμεινον ἐκείνος
οἶδε τὰ πρακτέα.

TRIT. Ecce tibi istum delphinorum ocissimum.

NEP. Bene : avehamur ; tu vero juxta adnata , Triton.
Quandoquidem venimus Lernam, ego insidiabor isto fere
loco ; tu prospecta ; quumque senseris adventantem illam —

TRIT. En ipsa tibi prope adest.

3. NEP. Pulchra , Triton , et florens virgo : omnino com-
prehendenda nobis est.

AMY. Mi homo , quo me correptam ducis ? plagiarus es ,
et videris in nos ab Ægypto patruo immissus esse : quare
invocabo patrem.

TRIT. Tace , Amymone : Neptunus hic est.

AMY. Quid mihi Neptunum dicis ? quid vim affers mihi ,
homo , inque mare detrahis ? misera suffocabor demersa.

NEP. Bonum animum habe ; nullum incommodum pa-
tlieris : imo etiam fontem tui nominis emicare faciam ibi ,
percutsa tridente hac petra , prope maris æstum : tu vero
felix eris , sororumque sola non feres aquam mortua.

7.

NOTI ET ZEPHYRI.

1. ΝΟΤ. Illam ergo , Zephyre , juvencam , quam per pe-
lagus in Ægyptum Mercurius ducit , Jupiter vitiauit amore
captus ?

ΖΕΦ. Ita est , Note : neque tunc tamen erat juvenca , sed
filia fluvii Inachi : nunc Juno talem fecit eam , æmulatione
fervida , quod vehementer videret amare Jovem.

ΝΟΤ. Igitur etiam nunc amat illam vaccam ?

ΖΕΦ. Plane : ideoque in Ægyptum eam misit , ac nobis
præcepit ne fluctibus agitemus mare , donec transnarit ,
ut partum ibi enixa (uterum enim jam fert) , dea fiat tum
ipsa , tum quod natum erit.

2. ΝΟΤ. Juvenca ut dea fiat ?

ΖΕΦ. Omnino , Note : et præerit , ut Mercurius narravit ,
navigantibus , nosque erimus in ejus potestate , ut quemcum-
que nostrum voluerit emittat , aut prohibeat flare.

ΝΟΤ. Colenda igitur , o Zephyre , jam quippe domina.

ΖΕΦ. Profecto : magis enim benevola nobis ita reddatur.
At ecce jam trajecit , atque evasit in terram. Viden' ut non
amplius quadrupedis more incedat , sed eam erectam Mer-
curius mulierem pulcherrimam iterum effecerit ?

ΝΟΤ. Mirabilia sane sunt ista , Zephyre : abierunt cor-
nua , cauda , bifidi pedes : contra amabilis est virgo. Atqui
Mercurius quid est quod semet mutarit , et pro juvene ca-
ninam faciem sumserit ?

ΖΕΦ. Ne curiosius inquiramus ; quandoquidem melius
ille sciverit quid sit faciendum.

8.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΕΛΦΙΝΩΝ.

1. ΠΟΣ. Εὖ γε, ὦ Δελφίνες, ὅτι αἰεὶ φιλόανθρωποι ἔστε, καὶ πάλαι μὲν τὸ τῆς Ἰνούς παιδίον ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐκομίσσατε ὑποδεξάμενοι ἀπὸ τῶν Σχειρωνίδων μετὰ τῆς μητρὸς ἐμπεσόν, καὶ νῦν σὺ τὸν κιθαρωδὸν τουτονὶ τὸν ἐκ Μηθύμνης ἀναλαβὼν ἐξηγήσω ἐς Ταΐναρον αὐτῇ σκευῇ καὶ κιθάρᾳ, οὐδὲ περιεῖδες κακῶς ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἀπολλύμενον.

ΔΕΛΦ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Ποσειδόν, εἰ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦμεν ἐξ ἀνθρώπων γε καὶ αὐτοὶ ἰχθυεὺς γινόμενοι.

ΠΟΣ. Καὶ μέφομαι γε τῷ Διονύσῳ, ὅτι ἄλλας κατανυμαχήσας μετέβαλε, δέον χειρώσασθαι μόνον, ὥσπερ τοὺς ἄλλους ὑπηγάγετο. Πῶς δ' οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀρίωνα τοῦτον ἐγένετο, ὦ Δελφίν;

2. ΔΕΛΦ. Ὁ Περίανδρος, οἶμαι, ἔχαιρεν αὐτῷ καὶ πολλάκις μετεπέμπετο αὐτὸν ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὃ δὲ πλουτήσας παρὰ τοῦ τυράννου ἐπεθύμησε πλεῦσας οἰκαδε ἐς τὴν Μήθυμναν ἐπιδείξασθαι τὸν πλοῦτον, καὶ ἐπιθὰς πορθημίου τινὸς κακούργων ἀνδρῶν ὡς ἔδειξε πολὺν ἄγων χρυσὸν τε καὶ ἀργυρον, ἐπεὶ κατὰ μέσον τὸ Αἰγαῖον ἐγένοντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ οἱ ναῦται· ὃ δὲ — ἡκροῶμην γὰρ ἅπαντα παρανέων τῷ σκάφει — Ἔπει ταῦτα ἡμῖν δέδοκται, ἔφη, ἀλλὰ τὴν σκευὴν ἀναλαβόντα με καὶ ἅπαντα θρήνόν τινα ἐπ' ἐμαυτῷ ἐκόντα ἐάσατε βῆσαι ἐμαυτόν. Ἐπέτρεψαν οἱ ναῦται καὶ ἀνέλαβε τὴν σκευὴν καὶ ἦσε πᾶν λιγυρόν, καὶ ἔπесεν ἐς τὴν θάλασσαν ὡς αὐτίκα πάντως ἀποθανούμενος· ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν καὶ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐξηγηξάμην ἐχων ἐς Ταΐναρον.

ΠΟΣ. Ἐπαῖνός σε τῆς φιλομουσίας· ἄξιον γὰρ τὸν μισθὸν ἀποδέδωκας αὐτῷ ἀκροάσεως.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΠΟΣ. Τὸ μὲν στενὸν τοῦτο, ἐνθα ἡ παῖς κατηνέχθη, Ἑλλήσποντος ἀπ' αὐτῆς καλεῖσθαι τὸν δὲ νεκρὸν ὑμεῖς, ὦ Νηρηίδες, παραλαβοῦσαι τῇ Τρωάδι προσενέγκατε, ὡς ταφεῖν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

ΑΜΦ. Μηδαμῶς, ὦ Ποσειδόν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐν τῷ ἐπωνύμῳ πελάγει τεθάρθω· ἐλεῶμεν γὰρ αὐτὴν οἰκτίστα ὑπὸ τῆς μητρικῆς πεπονθυῖαν.

ΠΟΣ. Τοῦτο μὲν, ὦ Ἀμφιτρίτη, οὐ θέμις· οὐδ' ἄλλως καλὸν ἐνταῦθα που κεῖσθαι ὑπὸ τῇ ψάμμῳ αὐτῇ, ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἐν τῇ Τρωάδι ἢ ἐν Χερρονήσῳ τεθάσσεται. Ἐκεῖνο δὲ παραμύθιον οὐ μικρὸν ἔσται αὐτῇ, ὅτι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ Ἰνώ πείσεται καὶ ἐμπεσεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀθάμαντος διωκομένη ἐς τὸ πέλαγος ἀπ' ἄχρου

8.

NEPTUNI ET DELPHINUM.

1. NEP. Recte vero, Delphines, quod semper amantes sitis hominum; etenim olim Inus filium ad Isthmum detulistis exceptum, quum a Scironiis saxis cum matre incideret in mare; tuque nunc citharædum illum ex Methymna postquam dorso sublevaras cum ipso habitu citharædico et cithara, enastasi ad Tænarum, neque neglexisti male nautarum scelere pereuntem.

DEL. Ne mireris, Neptune, si hominibus benefacimus, ex hominibus quippe ipsi in pisces versal.

NEP. Imo equidem accuso Bacchum, qui vobis prælio navali victis formam mutavit, quum decuisset in potestatem redigere tantum, quo pacto alios sibi subjecit. At quomodo, quæ ad Arionem istum spectant, sunt facta, Delphin?

2. DEL. Periander, opinor, delectabatur eo, et sæpius eum arcessebat ob artis excellentiam: hunc autem nactum a tyranno divitias desiderium cepit domum redeundi Methymnam ad ostentandas opes. Quare conscensa vectoria navicula maleficorum hominum, ut præ se tulit multum ferre se auri et argenti, ubi medium Ægæum tetigerunt, insidiantur ipsi nautæ. Tum ille (auscultabam enim omnia adnotans navigio), Quandoquidem id vobis constitutum est, inquit, at ornatu summo, decantatoque lessio sponte sinite me projicere memet ipsum. Permiserunt nautæ: mox citharædi habitum indutus cecinit admodum argute, ceciditque in mare, quasi statim plane periturus. Ego autem susceptum impositumque dorso ferens enastavi ad Tænarum.

NEP. Equidem laudo te ob studium illud musices; dignam enim mercedem reddidisti ipsi auditæ cantionis.

9.

NEPTUNI ET NEREIDUM.

1. NEP. Fretum illud angustum, quo puella delapsa est, Hellespontus ab ea vocetur: corpus autem vos, Nereides, acceptum ad Troadem deferre, ut sepeliatur a regionis incolis.

AMPH. Neutiquam, Neptune; verum hoc ipso in pelago, cui nomen dedit, sepeliatur: miseret enim nos ejus, quæ miseranda fuit a noverca passa.

NEP. Id quidem, Amphitrite, fas non est; neque porro decorum istic alicubi jacere eam sub arena: sed, quod dixi, in Troade aut Chersoneso mox sepulturæ mandabitur. Id autem solatium erit ipsi non mediocre, quod post paulo eadem et Ino patietur, præcepsque cadet ab Athamante fu-

τοῦ Κιθαίρωνος, καθ' ὅπερ καθήκει ἐς τὴν θάλατταν, ἔχουσα καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τῆς ἀγκάλῃς. Ἀλλὰ κάκεινὴν σῶσαι δεήσει χαρισαμένους τῷ Διονύσῳ· τροφὸς γὰρ αὐτοῦ καὶ τιτθὴ ἡ Ἰνώ.

ΑΜΦ. Οὐκ ἐχρῆν οὕτω πονηρὰν οὔσαν.

ΠΟΣ. Ἀλλὰ τῷ Διονύσῳ ἀχαριστεῖν, ὧ Ἀμφιτρίτη, οὐκ ἄξιον.

NHP. Αὕτη δὲ ἄρα τί παθοῦσα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ; ὁ ἀδελφὸς δὲ ὁ Φρίξος ἀσφαλῶς ὀχεῖται;

ΠΟΣ. Εἰκότως· νεανίας γὰρ καὶ δυνατὸς ἀντέχειν πρὸς τὴν φορὰν, ἡ δὲ ὑπ' ἀηθείας ἐπιβᾶσα ὀχήματος παραδόξου καὶ ἀπιδούσα ἐς βάθος ἀχανές, ἐκπλαγεῖσα καὶ τῷ θάλλει ἅμα συσχεθεῖσα καὶ ἱλιγγιάσασα πρὸς τὸ σφοδρὸν τῆς πτήσεως ἀκρατῆς ἐγένετο τῶν κεράτων τοῦ κριοῦ, ὧν τέως ἐπελιήπτο, καὶ κατέπεσεν ἐς τὸ πέλαγος.

NHP. Οὐκ οὐκ ἐχρῆν τὴν μητέρα τὴν Νεφέλην βοηθῆσαι πιπτούσῃ;

ΠΟΣ. Ἐγρῆν· ἀλλ' ἡ Μοῖρα πολλῶ τῆς Νεφέλης δυνατωτέρα.

10.

ΙΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΙΡΙΣ. Τὴν νῆσον τὴν πλανωμένην, ὧ Πόσειδον, ἣν ἀποσπασθεῖσαν τῆς Σικελίας ὑφαλον ἔτι νήγεσθαι συνέβηκε, ταύτην, ὣς οὖν, ὅς Ζεὺς, στήσῃσιν ἤδη καὶ ἀνάρησον καὶ ποίησον ἤδη δῆλον ἐν τῷ Λιγαίῳ μέσῳ βεβαίως μένειν στηρίξας πάνυ ἀσφαλῶς· δεῖται γὰρ τι αὐτῆς.

ΠΟΣ. Περπράζεται ταῦτα, ὧ Ἴρι. Τίνα δ' ὁμοῦ παρέξει αὐτῇ τὴν χρεῖαν ἀναφανείσῃ καὶ μηκέτι πλέουσα;

ΙΡΙΣ. Τὴν Λητὴν ἐπ' αὐτῆς δεῖ ἀποκυῖσαι· ἤδη γὰρ πονήροκ ὑπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Τί οὖν; οὐχ ἱκανὸς ὁ οὐρανὸς ἐντεκεῖν; εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλ' ἡ γῆ πᾶσα οὐκ ἂν δύναίτο ὑποδέξασθαι τὰς γονὰς αὐτῆς;

ΙΡΙΣ. Οὐκ, ὧ Πόσειδον· ἡ Ἥρα γὰρ ὀρυκτῶν μεγάλῳ κατέλαβε τὴν γῆν, μὴ παρασχεῖν τῇ Λητοῖ τῶν ὠδίνων ὑποδοχὴν. Ἡ τοίνυν νῆσος αὕτη ἀνώμοτος ἐστίν· ἀφ' αὐτῆς γὰρ ἦν.

2. ΠΟΣ. Συνήμι. Στήθι, ὧ νῆσε, καὶ ἀνάδουθι αὖθις ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ μηκέτι ὑποπέρου, ἀλλὰ βεβαίως μένε καὶ ὑποδεξαι, ὧ εὐδοκίμονεστᾶτη, τοῦ ἀδελφοῦ τὰ τέκνα δύο, τοὺς καλλίστους τῶν θεῶν· καὶ ὑμεῖς, ὧ Τρίτωνες, διαπορθεύσατε τὴν Λητὴν ἐς αὐτὴν· καὶ γαλήνᾳ ἅπαντα ἔστω. Τὸν δράκοντα δὲ, ὅς νῦν ἐξοιστρεῖ αὐτὴν φοβῶν, τὰ νεογνὰ ἐπειδὴν τεθῇ, αὐτίκα μέτεισι καὶ τιμωρήσει τῇ μητρί. Σὺ δὲ ἀπάγγελλε τῷ Διὶ πάντα εἶναι εὐτρεπῆ· ἔστηκεν ἡ Ἀἴλος· ἡμέτω ἡ Λητὴ ἤδη καὶ τι κέτω.

gata in pelagus ex summo Cithærone, qua parte protenditur ad mare, gerens præterea filium in ulnis. Sed illam quoque servare nos oportebit gratificantes Baccho; nam nutrix præbuit illi mammas Ino.

2. AMPH. Haud oportebat tam malam.

NEP. Sed Baccho gratiam illam negare, Amphitrite, non est æquum.

NER. Helle vero qui factum est ut deciderit ab ariete, quum frater ejus Phrixus absque periculo vehatur?

NEP. Et merito quidem: nam juvenis est, ac potest sustinere se adversus motus celeritatem: illa autem præ insolentia, quum inscendisset vehiculum prorsus inusitatum, et prospectasset in profundum immense patens, obstupefacta, æstuque simul aeris correpta et vertigine ex violentia volatus, e manibus amisit arietis cornua, quæ hactenus prehensa tenuerat, et defluxit in mare.

NER. Non oportebat matrem Nephelen auxilium ferro cadenti?

NEP. Oportebat: sed fatum multo Nephelæ potentius.

10.

IRIDIS ET NEPTUNI.

1. IR. Insula ista errans, Neptune, quæ avulsa a Sicilia, fluctu tecta adhuc natat: eam, ait Jupiter, e vestigio constitue, inque lucem profer, et fac jam ut conspicua in Ægæo medio stabilisque maneat, firmata immotis radicibus: usus enim ejus erit.

NEP. Jamjam factum erit, Iri. Verumtamen quem præbebit ipsi usum in lucem educta neque amplius innatans?

IR. Latonam in ea insula oportet partum deponere: jam enim male a doloribus habet.

NEP. Quid ergo? non idoneum est cælum, in quo pariat? hoc si minus, at universa saltem terra nonne excipere possit Latonæ partus?

IR. Minime, Neptune: nam Juno jurejurando gravi obstrinxit terram, ne præberet Latonæ commodam pariendo sedem; jam istæ insula jurata non est, quippe nondum conspicua.

2. NEP. Rem teneo. Consiste, insula, atque emerge rursus ex profundo, nec porro sub undis ferare; sed fixa mane, ac suscipe, fortunatissima, fratris liberos binos, pulcherrimos deorum. Vos, Tritones, transvehite Latonam eo; cunctaque stent tranquilla. Draconem vero, qui nunc velut uestro exagitat illam territans, infantes, statim atque nati fuerint, ulciscuntur, ac pœnas expetent pro matre. Tu renuncia Jovi, omnia esse parata: constitit Delus; veniat Latona et pariat.

11.

ΞΑΝΘΟΥ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΗΣ.

ΞΑΝΘ. Δέξαι με, ὦ θάλαττα, δεινὰ πεπονθότα καὶ κατὰσβεσόν μου τὰ τραύματα.

ΘΑΛ. Τί τοῦτο, ὦ Ξάνθε; τίς σε κατέκαυσεν;

ΞΑΝΘ. Ὁ Ὁραιοτος. Ἄλλ' ἀπνηθράκωμαι ὁλος δ κακοδαίμων καὶ ζέω.

ΘΑΛ. Διὰ τί δαί σοι καὶ ἐνέβαλε τὸ πῦρ;

ΞΑΝΘ. Διὰ τὸν ταύτης υἱὸν τῆς Θέτιδος· ἐπεὶ γὰρ φονεύοντα τοὺς Φρύγας ἱκετεύσας οὐκ ἔπαυσα τῆς ὀργῆς. ἄλλ' ὑπὸ τῶν νεκρῶν ἐνέφραττέ μοι τὸν βούν, ἐλεήσας τοὺς ἀλλοιους ἐπῆλθον ἐπικλύσαι ἐθέλων, ὡς φοβηθεὶς ἀπόσχοιτο τῶν ἀνδρῶν.

2. Ἐνταῦθα δ Ὁραιοτος — ἔτυχε γὰρ πλησίον που ὦν — πᾶν θσον, οἶμαι, πῦρ εἶχε καὶ θσον ἐν τῇ Αἴτῃ καὶ εἰ ποθὶ ἄλλοθι, φέρων ἐπῆλθέ μοι, καὶ ἔκαυσε μὲν τὰς πετελίας καὶ μυρίκας, ὥπτησε δὲ καὶ τοὺς κακοδαίμονας ἰχθύς καὶ τὰς ἐγγέλεις, αὐτὸν δὲ ἐμὲ ὑπερχολάσαι ποιήσας μικροῦ δέον θλον ζῆρὸν εἰργασται. Ὁρᾶς γούν, ὅπως διακείμεαι ὑπὸ τῶν ἐγκαυμάτων.

ΘΑΛ. Θολερὸς, ὦ Ξάνθε, καὶ θερμὸς, ὡς εἰκὸς, τὸ αἷμα μὲν ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἡ θερμὴ δὲ, ὡς φῆς, ἀπὸ τοῦ πυρός· καὶ εἰκότως, ὦ Ξάνθε, δεῖ ἐπὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν ὄρμησας οὐκ αἰδεσθεὶς δεῖ Νηρηίδος υἱὸς ἦν.

ΞΑΝΘ. Οὐκ ἰδαι οὖν ἐλεῆσαι γείτονας ὄντας τοὺς Φρύγας;

ΘΑΛ. Τὸν Ὁραιοτον δὲ οὐκ ἰδαι ἐλεῆσαι Θέτιδος υἱὸν ὄντα τὸν Ἀχιλλεῖα;

12.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ.

1. ΔΩΡ. Τί δακρύεις, ὦ Θέτι;

ΘΕΤ. Καλλίστην, ὦ Δωρί, κόρην εἶδον ἐς κιβωτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐμβληθεῖσαν, αὐτὴν τε καὶ βρέφος αὐτῆς ἀρτηγένηντον· ἐκέλευσε δὲ ὁ πατὴρ τοὺς ναύτας ἀνλαβόντας τὸ κιβώτιον, ἐπιδιδόν πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσκάσωσιν, ἀρεῖναι ἐς τὴν θάλατταν, ὡς ἀπόλοιτο ἡ ἀθλία, καὶ αὐτὴ καὶ τὸ βρέφος.

ΔΩΡ. Τίνος δὲ ἔνεκα, ὦ ἀδελφή; εἰπέ, εἴ τι ξυμθεῖς ἀκριβῶς ἅπαντα.

ΘΕΤ. Ὁ Ἀκρίσιος δ πατὴρ αὐτῆς καλλίστην οὔσαν ἐκπρήνενεν ἐς χαλκοῦν τινα θάλαμον ἐμβαλὼν· εἴτα, εἰ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, φασὶ δ' οὖν τὸν Δία χρυσὸν γενόμενον ρυτῆναι διὰ τοῦ ὀρόφου ἐπ' αὐτὴν, δεξαμένην δ' ἐκείνην ἐς τὸν κόλπον καταρρέοντα τὸν θεὸν ἐγκύμονα γενέσθαι. Τοῦτο αἰσθόμενος ὁ πατὴρ, ἀγρίως τις καὶ ζηλότυπος γέρων, ἡγανάκτησε καὶ ὑπὸ τίνος μεμοιχεῦσθαι οἰηθεὶς αὐτὴν ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κιβωτὸν ἀρτιτετοκυῖν.

LECIANUS. I.

11.

XANTHI ET MARIS.

1. XAN. Recipe me, Mare, gravia passum; restingue mea vulnera.

MAR. Quid hoc est rei, Xanthe? quis te exussit?

XAN. Vulcanus. Imo torrefactus sum totus ego miser, et ferveo.

MAR. Quam vero ob causam tibi injecit ignem?

XAN. Ob filium Thetidis hujus: quum enim occidentem Phrygas supplex adirem, atque ille tamen iram non remitteret, quin etiam cadaveribus obstrueret mihi flumen, miseratus infelices irruī tanquam undis eum mersurus, quo territus abstinere se a virorum cæde.

2. Ibi tum Vulcanus (forte enim propius aderat) quantum, credo, habebat ignis, et quodcumque in Ætna, et sicubi uspiam, collecto, impetum in me fecit, incenditque ulmos ac myricas; tum assavit etiam infelicissimos pisces et anguillas: ipsum vero me quum efferverecisset, parum abest quin totum aridum reddiderit. Vides certe, quomodo sim affectus ab istis incendii notis.

MAR. Turbidus, o Xanthe, atque æstuans, ut par erat: sanguis a cadaveribus; æstus, ut ais, ab igne. Neque id immerito, Xanthe, qui in meum nepotem irrueris, non veritus nec cogitans Nereidis esse filium.

XAN. Non decebat ergo misericordia tangi vicinorum meorum Phrygum?

MAR. Vulcanum vero non decebat misericordia tangi Achillis, qui Thetidis esset filius?

12.

DORIDIS ET THETIDIS.

1. DOR. Quid lacrimare, Theti?

THET. Formosissimam, Dori, vidi puellam in cistam a patre conjectam, tum ipsam, tum infantem ejus modo natum: jussit autem pater nautas sublatam arcam, ubi longe a terra processerint, demittere in mare, ut intereat misera, et ipsa et infans.

DOR. Quam ob causam, soror? dic, si forte accurate didicisti omnia?

THET. Acrisius pater ejus forma præstantem servabat virginem, in æreum quandam thalamum inclusam. Tum porro quid revera sit factum, si dicere non habeo, aiant tamen Jovem in aurum mutatum fluxisse per tectum ad eam; quæ, recepto in sinum defluente deo, gravis sit facta. Hoc quum sensisset pater, ferus aliquis et æmulatione fervidus senex, ægerrime tulit; et ab aliquo adulteratam suspicatus immittit in arcam partu modo edito.

2. ΔΩΡ. Ἡ δὲ τί ἐπραττεν, ὦ Θέτι, ὅποτε καθίετο;
ΘΕΤ. Ὑπὲρ αὐτῆς μὲν εἰσῆγα, ὦ Δωρί, καὶ ἔφερε τὴν καταδίκην, τὸ βρέφος δὲ παρηγεῖτο μὴ ἀποθανεῖν δακρύουσα καὶ τῷ πάππῳ δεικνύουσα αὐτὸ, καλλίστον δὲ τὸ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τῶν κακῶν ὑπεμειδία πρὸς τὴν θάλατταν. Ὑποκίμπλαμαι αὖθις τοὺς ὀφθαλμούς δακρύων μνημονεύουσα αὐτῶν.

ΔΩΡ. Κάμὲ δακρῦσαι ἐποίησας. Ἄλλ' ἤδη τε-
ονᾶσιν;

ΘΕΤ. Οὐδαμῶς· νήχεται γὰρ ἔτι ἡ κιβωτὸς ἀμφὶ τὴν Σέριφον ζῶντας αὐτοὺς φυλάττουσα.

ΔΩΡ. Τί οὖν οὐχὶ σώζομεν αὐτὴν τοῖς ἀλιεῦσι τούτοις ἐμβαλοῦσαι ἐς τὰ δίκτυα τοῖς Σεριφίοις; οἱ δὲ ἀνασπάσαντες σώσουσι δῆλον ὅτι.

ΘΕΤ. Εὖ λέγεις, οὕτω ποιῶμεν· μὴ γὰρ ἀπολέσθω μήτε αὐτὴ μήτε τὸ παιδίον οὕτως δὲ καλόν.

13.

ΕΝΙΠΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΕΝΙΠ. Οὐ καλὰ ταῦτα, ὦ Πόσειδον· εἰρήσεται γὰρ τάλιθές· ὑπελθὼν μου τὴν ἐρωμένην εἰκασθεὶς ἐμοὶ διεκόρουσας τὴν παῖδα· ἡ δὲ ὤτετο ὑπ' ἐμοῦ ταῦτα πεπονθέναι καὶ διὰ τοῦτο παρεῖχεν ἑαυτήν.

ΠΟΣ. Σὺ γὰρ, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπεροπτικός ἦσθα καὶ βραδύς, δὲ κόρης οὕτω καλῆς φοιτώσης δσημέραι παρὰ σέ, ἀπολλυμένης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὑπερεώρας καὶ ἔχαιρες λυπῶν αὐτήν, ἡ δὲ περὶ τὰς ὄχθας ἀλύουσα καὶ ἐπεμβαίνουσα καὶ λουομένη ἐνίοτε ἡύχετό σοι ἐντυχεῖν, σὺ δὲ ἐθρόπτου πρὸς αὐτήν.

2. ΕΝΙΠ. Τί οὖν; διὰ τοῦτο ἔχρῃν σε προαρπάσαι τὸν ἔρωτα καὶ καθυποκρίνασθαι Ἐνιπέα ἀντὶ Ποσειδῶνος εἶναι καὶ κατασοφίσασθαι τὴν Τυρὼ ἀφελῇ κόρην οὖσαν;

ΠΟΣ. Ὅψε ζηλοτυπεῖς, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπερόπτης πρότερον ὢν· ἡ Τυρὼ δὲ οὐδὲν δεινὸν πέπονθεν οἰομένη ὑπὸ σοῦ διακεκορεῦσθαι.

ΕΝΙΠ. Οὐ μὲν οὖν· ἐφησθα γὰρ ἀπῶν δει Ποσειδῶν ἦσθα, δ καὶ μάλιστα ἐλύπησεν αὐτήν· καὶ ἐγὼ τοῦτο ἡδίκημαι, ὅτι τὰ ἐμὰ σὺ ἡφραίνου τότε καὶ περιστήσας πορφύρεόν τι κῦμα, ὅπερ ὑμᾶς συνέκρυπτεν ἄμα, συνῆσθα τῇ παιδί ἄντ' ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Ναί· σὺ γὰρ οὐκ ἤθελες, ὦ Ἐνιπεῦ.

14.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΤΡΙΤ. Τὸ κῆτος ὑμῶν, ὦ Νηρηίδες, δ ἐπὶ τὴν τοῦ Κηφῆος θυγατέρα τὴν Ἀνδρομέδαν ἐπέμψατε, οὔτε τὴν παῖδα ἡδίκησεν, ὥς οἴεσθε, καὶ αὐτὸ ἤδη τέθνηκεν.

2. DOR. Illa vero quid faciebat, Theti, quando demittebatur?

THET. Pro se quidem lacebat, Dori, aequo animo ferens sententiam : at infantem deprecabatur, ne interiret, multis cum lacrimis avo ostendens illum pulcherrima specie : is autem ignarus malorum etiam arridebat ad mare. Complentur mihi iterum oculi lacrimis ista repelenti.

DOR. Et me ad lacrimas provocasti. Verum num mortui jam sunt?

THET. Nondum : natus enim lactenus arca circa Seriphum, vivosque eos custodit.

DOR. Quid itaque non servamus eam, et piscatoribus injicimus in retia Seriphiis istis? hi nimirum extractam servabunt.

THET. Recte mones : ita faciamus : ne enim interest nec ipsa, nec infans tam formosus.

13.

ΕΝΙΠΕΙ ΕΤ ΝΕΠΤΥΝΙ.

1. ENIP. Non bella sunt ista, Neptune : dicitur enim veritas. Per fraudem obrepens amicæ meæ, meam formam mentitus, vitilasti puellam : at illa putabat a me hæc se fuisse passam ; ideoque præbebat sese.

NEP. Etenim, Enipeu, fastosus eras et tardus, qui puellam tam pulchram ventitantem quotidie ad te, pereuntem amore despiceres, atque etiam lutereris ægre ei faciendo. Illa interim ad ripas tuas mœsta oberrabat, atque ingressa imo et se lavans aliquando, optabat te potiri : tu vero fastidiosum te gerebas erga illam.

2. ENIP. Quid ergo? propterea ne oportebat te præripere meum amorem, et simulare Enipei personam pro Neptune, doloque circumvenire Tyro, simplicem puellam?

NEP. Sero nunc æmulatione tangeris, Enipeu, qui prius superbe sprevisisti : nihil autem Tyro mali contigit, quum putabat virginitatem suam a te imminui.

ENIP. Haud ita sane : dixisti enim, quum abires, te Neptunum esse, quod et maximum in modum illam pupugit : ea quoque in me injuria redundavit, quod tu vicem meam gaudia tunc ferres ; et circumjecto purpureo fluctu, qui vos contegebat una, rem haberes cum puella pro me.

NEP. Quippe tu nolebas, Enipeu.

14.

ΤΡΙΤΟΝΙΣ ΕΤ ΝΕΡΕΙΔΥΜ.

1. TRIT. Cetus ille vester, Nereides, quem in Cephei filiam Andromedam immisistis, nec puellam læsit, ut arbitramini, et ipse jam interit.

NHP. Ὑπὸ τίνος, ὦ Τρίτων; ἢ ὁ Κηφεὺς καθάπερ δάεαρ προθεῖς τὴν κόρην ἀπέκτεινεν ἐπιῶν, λοχῆσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως;

TRIT. Οὐκ, ἀλλ' ἴσται, οἶμαι, ὦ Ἰφιάνασσα, τὸν Περσεύα, τὸ τῆς Δανάης παιδίον, ὃ μετὰ τῆς μητρὸς ἐν τῇ κιβωτῷ ἐμβληθὲν ἐς τὴν θάλατταν ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος ἐσώσατο οἰκτείραςαί αὐτούς.

IPH. Οἶδα ὃν λέγεις· εἰκὸς δὲ ἤδη νεανίαν εἶναι καὶ μάλα γενναῖόν τε καὶ καλὸν ἰδεῖν.

TRIT. Οὗτος ἀπέκτεινε τὸ κῆτος.

IPH. Διὰ τί, ὦ Τρίτων; οὐ γὰρ δὴ σῶστρο ἡμῖν τοιαῦτα ἐκτίνειν αὐτὸν ἐχρῆν.

2. TRIT. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω τὸ πᾶν ὡς ἐγένετο· ἐστάλη μὲν οὗτος ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλόν τινα τοῦτον τῷ βασιλεῖ ἐπιτελῶν, ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς τὴν Αἰθύνην —

IPH. Πῶς, ὦ Τρίτων; μόνος; ἢ καὶ ἀλλοὺς συμμάχους ἤγεν; ἄλλως γὰρ δύσπορος ἡ ὁδός.

TRIT. Διὰ τοῦ αἵρος ὑπόπτερον γὰρ αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ ἔθηκεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἦκεν ὅπου διητῶντο, αἱ μὲν ἐκάθευδον, οἶμαι, ὃ δὲ ἀποτεμὼν τῆς Μεδούσης τὴν κεφαλὴν ὄρχετ' ἀποπτάμενος.

IPH. Πῶς ἰδὼν; ἀθάτοι γὰρ εἰσιν· ἢ δεῖ ἂν ἰδῇ, οὐκ ἂν τι ἄλλο μετὰ ταύτας ἰδοί.

TRIT. Ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα προφαίνουσα — τοιαῦτα γὰρ ἤκουσα διηγούμενον αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ πρὸς τὸν Κηφεά ὕστερον — ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἀποσιτλούσης ὥσπερ ἐπὶ κατόπτρου παρέσχεν αὐτῷ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης· εἶτα λαβόμενος τῇ λαίᾳ τῆς κόρας, ἐνορῶν δ' ἐς τὴν εἰκόνα, τῇ δεξιᾷ τὴν ἄρκην ἔχων, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ πρὶν ἀνεγρέσθαι τὰς ἀδελφὰς ἀνέπτατο.

3. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παράλιον ταύτην Αἰθιοπίαν ἐγένετο, ἤδη πρόσγειος πετόμενος, ὄρεξ' τὴν Ἀνδρομέδαν προκειμένην ἐπὶ τίνος πέτρας προβλήτος προσπεπατταλευμένην, καλλίστην, ὦ θεοί, καθειμένην τὰς κόμας, ἡμίγυμνον πολὺ ἐνερθεν τῶν μαστῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἰκτείρας τὴν τύχην αὐτῆς ἀνηρώτα τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης, κατὰ μικρὸν δὲ ἀλούς ἔρωτι — ἐχρῆν γὰρ σεσῶσθαι τὴν παῖδα — βοηθεῖν διέγνω· κάπειδ' οὖν τὸ κῆτος ἐπῆει μάλα φοβερὸν ὡς καταπιόμενον τὴν Ἀνδρομέδαν, ὑπεραιωρηθεὶς ὁ νεανίσκος πρόκωπον ἔχων τὴν ἄρκην τῇ μὲν καθικνεῖται, τῇ δὲ προδεικνύς τὴν Γοργόνα λίθον ἐποίει αὐτὸ, τὸ δὲ τέθηκεν ὁμοῦ καὶ πέπηγεν αὐτοῦ τὰ πολλὰ, ὅσα εἶδε τὴν Μεδούσαν· ὃ δὲ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς παρθένου, ὑποσχὼν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο ἀρροποδῇ κατιοῦσαν ἐκ τῆς πέτρας ὀλισθηρὰς οὔσης, καὶ νῦν γαμῇ ἐν τοῦ Κηφεύς καὶ ἀπάξει αὐτὴν ἐς Ἄργος, ὥστε ἀντὶ θανάτου γάμον οὐ τὸν τυχόντα εἴρητο.

4. IPH. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ τῷ γεγονότι ἄχθομαι· τί γὰρ ἡ παῖς ἠδίκηε ἡμᾶς, εἰ τι ἡ μήτηρ ἐμεγαλυνχεῖτο καὶ ἡξίου καλλίων εἶναι;

ΔΩΡ. Ὅτι οὕτως ἂν ἤλγησεν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ μήτηρ γε οὕσα.

NER. A quo, Triton? an Cepheus, tanquam esca propolita virgine, interemit adortus inque insidiis locatus cum multa manu?

TRIT. Non: at novistis, opinor, Iphianassa, Perseum Danaes filium, quem cum matre in cista projectum in mare ab avo materno servastis eorum misertae.

IPH. Novi, quem dicas: credibile est eum jam juvenem esse, ac valde strenuum pulchrumque aspectu.

TRIT. Hic interfecit cetum.

IPH. Quam ob causam, Triton? haud enim sane salutis praemia nobis talia exsolvere ipsum decebat.

2. TRIT. Ego vobis indicabo rem omnem, ut facta est. Iter hic ingressus est adversus Gorgonas, certamen istud regi peracturus: postquam autem pervenit in Libyam —

IPH. Quomodo, Triton, solus? an et alios secum socios duxit? ceteroquin enim difficilis est via.

TRIT. Per aerem; nam alis eum Minerva instruxit. Postquam ergo venit ubi degebant, illa: dormiebant, ut puto; hic autem, abscisso Medusae capite, volando aufugit.

IPH. Quo tandem pacto conspiciens? non possunt enim aspicere; aut quicumque vidit, nihil aliud amplius postea videt.

TRIT. Minerva clypeum praetendens (nam talia enarrantem eum audiavi Andromedae et Cepheo postmodum), Minerva, inquam, in clypeo resplendente, velut in speculo, exhibuit ipsi videndam imaginem Medusae: tum Perseus, correpta laeva manu coma, inspectans in imaginem, dextraque harpen tenens, desecuit ejus caput, et antequam expurgerent sorores, evolavit.

3. Ubi vero ad hanc mari praetensam Aethiopiā accessit, jam prope terram volans Andromedam conspiciatur expositam in petra quadam prominente, clavis affixam, pulcherrimam, dii! demissis capillis, seminudam multum infra mammas: ille primum, miseratus fortunam ejus, aciscitabatur causam supplicii; tum sensim amore captus (oportebat enim servari puellam), opem ferre constituit. Ubi vero cetus irruebat valde terribilis, quasi devoraturus Andromedam, superne pendens juvenis, capuloque promptam habens harpen, hac manu ictus demittit, illa, Gorgone monstrata, in lapidem vertebat cetum: qui inde interiit, et obriguerunt ejus pleraque partes, quae quidem viderant Medusam. Perseus autem, solutis vinculis virginis, porrecta manu sustentavit suspensum pede degredientem ex rupe lubrica; et nunc nuptias celebrat in Cephei aedibus, abducentque illam Argos: adeo ut pro morte Andromeda connubium non vulgare invenerit.

4. IPH. Equidem non admodum, quod factum est, graviter fero: nam quid puella nocebat nobis, si quid mater superbius aliquando loquebatur, viderique volebat forma nos anteire?

DOR. Imo sic doluisset ob filiam amissam, quippe mater.

ΙΦ. Μηκέτι μεμνώμεθα, ὦ Δωρι, ἐκείνων, εἴ τι βάρβαρος γυνή ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἐλάλησεν· ἱκανὴν γὰρ ἡμῖν τιμωρίαν ἔδωκε φοβηθεῖσα ἐπὶ τῇ παιδί. Χαίρωμεν οὖν τῷ γάμῳ.

15.

ΖΕΦΥΡΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΟΥ.

1. ΖΕΦ. Οὐ πώποτε πομπὴν ἐγὼ μεγαλοπρεπεστέραν εἶδον ἐν τῇ θαλάττῃ, ἂν οὐ γέ εἰμι καὶ πνέω. Σὺ δὲ οὐκ εἶδες, ὦ Νότε;

ΝΟΤ. Τίνα ταύτην λέγεις, ὦ Ζέφυρε, τὴν πομπήν; ἢ τίνας οἱ πέμποντες ἦσαν;

ΖΕΦ. Ἡδίστου θεάματος ἀπελείφθης, οἷον οὐκ ἂν ἄλλο ἴδοις ἔτι.

ΝΟΤ. Περὶ τὴν ἐρυθρὰν γὰρ θάλατταν εἰργαζόμενην, ἐπέπνευσα δὲ καὶ μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ὅσα παράλια τῆς χώρας· οὐδὲν οὖν οἶδα ὧν λέγεις.

ΖΕΦ. Ἀλλὰ τὸν Σιδώνιον Ἀγήνορα οἶδας;

ΝΟΤ. Ναί· τὸν τῆς Εὐρώπης πατέρα. Τί μὴν;

ΖΕΦ. Περὶ αὐτῆς ἐκείνης διηγήσομαι σοι.

ΝΟΤ. Μὴν ὅτι ὁ Ζεὺς ἐραστῆς τῆς παιδὸς ἐκ πολλοῦ; τοῦτο γὰρ καὶ παλαι ἠπιστάμην.

ΖΕΦ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἔρωτα οἶσθα, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἀκουσον.

2. Ἡ μὲν Εὐρώπη κατεληλύθει ἐπὶ τὴν ἥονα παίζουσα τὰς ἡλικιώτιδας παραλαβοῦσα, ὁ Ζεὺς δὲ ταύρῳ εἰκάσας ἑαυτὸν συνέπαιζεν αὐταῖς κάλλιστος φαινόμενος· λευκὸς τε γὰρ ἦν ἀκριβῶς καὶ τὰ κέρατα εὐκαμπῆς καὶ τὸ βλέμμα ἡμερος· ἐσχίρτα οὖν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἥονος καὶ ἐμυκάτο ἡδίστον, ὥστε τὴν Εὐρώπην τολῆσαι καὶ ἀναβῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, δρομαῖος μὲν ὁ Ζεὺς ὤρμησεν ἐπὶ τὴν θάλατταν φέρων αὐτὴν καὶ ἐνήχετο ἐμπεισών, ἡ δὲ πάνυ ἐκπλαγῆς τῷ πράγματι τῇ λαίᾳ μὲν εἶχετο τοῦ κέρατος, ὥς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἐτέρᾳ δὲ ἡνεμωμένον τὸν πέπλον ζυγεῖχεν.

3. ΝΟΤ. Ἡδὴ τοῦτο θεᾶμα εἶδες, ὦ Ζέφυρε, καὶ ἐρωτικὸν, νηχόμενον τὸν Δία φέροντα τὴν ἀγαπωμένην.

ΖΕΦ. Καὶ μὴν τὰ μετὰ ταῦτα ἡδῶν παρὰ πολὺ, ὦ Νότε· ἡ τε γὰρ θάλαττα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο καὶ τὴν γαλήνην ἐπισπασαμένη λεῖαν παρεῖχεν ἑαυτὴν, ἡμεῖς δὲ πάντες ἡσυχίαν ἀγοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ θεαταὶ μόνον τῶν γιγνομένων παρηκολουθοῦμεν, Ἐρωτες δὲ παραπετόμενοι μικρὸν ἐκ τῆς θαλάττης, ὡς ἐνίστε ἀκροῖς τοῖς ποσὶν ἐπιπνέουσιν τοῦ ὕδατος, ἡμμένας τὰς δᾶδας φέροντες ἦδον ἅμα τὸν ὑμέναιον, αἱ Νηρηίδες δὲ ἀναδύσαι παρίπτεον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἐπικροτοῦσαι ἡμίγυμνοι αἱ πολλαί, τό τε τῶν Τριτώνων γένος καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ φοβερὸν ἰδεῖν τῶν θαλαττίων ἅπαντα περιεγόμενε τὴν παῖδα· ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν ἐπιβεβηκὸς ἄρματος, παροχουμένην τὴν Ἀμφιτρίτην ἔχων

IPH. Ne ultra meminerimus, o Dori, istorum, si quid barbara mulier supra sortem suam effutierit: satis enim nobis pœnarum dedit filię periculo consternata. Latemur ergo nuptiis.

15.

ZEPHYRI ET NOTI.

1. ZEPH. Nunquam equidem pompam magnificentiorem vidi in mari, ex quo sum et flo: tu autem nonne vidisti, Note?

NOT. Quam tu istam dicis, Zephyre, pompam? aut quidnam erant, qui ducerent?

ZEPH. Jucundissimo spectaculo carnisti, quale nullum videas in posterum.

NOT. Scilicet ad Rubrum mare operam navabam: imo etiam flando percurri partem Indiæ, quanta mari contingitur ejus regionis: nihil ergo eorum novi, quæ dicis.

ZEPH. At tu Sidonium Agenorem nosti?

NOT. Sane; Europæ patrem: quid tum postea?

ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi.

NOT. Num hoc, Jovem esse amatorem jamdudum puellæ? istuc equidem olim compertum habebam.

ZEPH. Igitur amorem nosti: quæ vero sunt consecuta, jam nunc audi.

2. Europa descenderat ad litus ludibunda, æqualibus assumtis comitibus: ibi Jupiter, tauro quum se assimilasset, una ludebat pulcherrimusque videbatur: etenim albas erat perfecte, cornibusque acite intortis, et vultu placido: subsultabat ergo et ipse in litore, mugiebatque suavissime, sic ut Europa auderet etiam inscendere taurum. Quod ubi factum est, tum cursu citatissimo Jupiter ad mare festinavit ferens illam; jamque natabat illapsus. Europa vero mirifice perculsa eo negotio læva apprehenderat cornu, ne deflueret; altera vento agitatum peplum continebat.

3. NOT. Jucundum illud spectaculum, Zephyre, vidisti, et amatorium, nantem Jovem, portantemque dilectam.

ZEPH. Imo quæ postea consequuntur jucundiora multo, Note: nam pelagus statim fluctibus vacavit, flustroque ad se attracto læve sedatumque se præbuit: nos autem omnes quietem agentes, nihil aliud quam spectatores solum eorum, quæ fiebant, assectabamur. Amores porro juxta volantes paululum supra mare, sic ut nonnunquam summis pedibus delibarent aquam, accensas faces ferentes canebant simul hymenæum: Nereides vero emersæ adequitabant in delphinis applaudentes, seminudæ pleræque: tum etiam Tritonum genus, et si quod aliud non terrificum visu marinorum, cuncta choreas ducebant circa puellam. Neptunus quidem couscenso curru, assidentem lateri Amphitriten habens

προῆγε γεγηθὼς ὁδοποιῶν νηχομένῳ τῷ ἀδελφῷ· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχης κατακειμένην, ἀνθὴ παντοία ἐπιπάττουσαν τῇ νύμφῃ.

4. Ταῦτα ἐκ Φοινίκης ἄχρι τῆς Κρήτης ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῇ νήσῳ, ὁ μὲν ταῦρος οὐκέτι ἐφαίνετο, ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς ὁ Ζεὺς ἀπῆγε τὴν Εὐρώπην ἐς τὸ Δικταῖον ἀντρον ἐρυθρῶσαν καὶ κάτω δρῶσαν· ἠπίστατο γὰρ ἤδη ἐφ' ὅτῳ ἄγοιτο. Ἡμεῖς δὲ ἐμπεσόντες ἄλλο ἄλλος τοῦ πελάγους μέρος διεκυμαίνομεν.

NOT. Ὡ μακάριε Ζέφυρε τῆς θέας· ἐγὼ δὲ γρύπας καὶ ἐλέφαντας καὶ μέλανας ἀνθρώπους ἐώρων.

X.

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ὡ Πολύδευκες, ἐντέλλομαί σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης — σὸν γάρ ἐστιν, οἶμαι, ἀναδιῶναι αὔριον — ἣν που ἴδης Μένιππον τὸν κύνα — εὐροῖς δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκείῳ τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα — εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέασται, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον· ἐκαὶ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβόλῳ σοι ἔτι ὁ γέλως ἦν καὶ πολὺ τὸ « τίς γὰρ ὄλις οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » ἐνταῦθα δὲ οὐ παύσει βεβαίως γελῶν καθάπερ ἐγὼ νῦν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν δρᾶς τοὺς πλουσίους καὶ σατράπας καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσήμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγιγνωσκομένους, καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγενεῖς εἰσι μεμνημένοι τῶν ἄνω. Ταῦτα λέγε αὐτῷ, καὶ προσέτι ἐμπλησάμενον τὴν πῆραν ἥκειν θέρμων τε πολλῶν καὶ εἰ που εὐροῖ ἐν τῇ τριόδῳ Ἐκάτης δεῖπνον κείμενον ἢ ὦν ἐκ καθαροῦ ἢ τι τοιοῦτον.

2. ΠΟΛ. Ἄλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διογένης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα ὁποῖός τίς ἐστι τὴν ὄψιν.

ΔΙΟΓ. Γέρων, φαλακρὸς, τριδώνιον ἔχων πολύθυρον, ἅπαντι ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν βακίων ποικίλον, γελᾷ δ' αἰ καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥᾶδιον εὐρεῖν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντελλομαί τι τοὺς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὄλον παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι καὶ περὶ τῶν ὄλων ἐρίζουσι καὶ κέρατα φύουσιν

præcedebat hilaris, viamque faciebat natanti fratri. Denique Venerem duo Tritones ferebant in concha decumbentem, flores omnigenos inspergentem sponsæ.

4. Hæc a Phœnicia usque ad Cretam sunt facta. Postquam vero pedem in insula posuit, taurus non amplius exstabat, sed prehensa manu Jupiter abduxit Europam in Dictæum antrum rubore suffusam dejectisque oculis : jam enim hand ignorabat, cujus rei gratia duceretur : tum nos impetu facio alius aliam pelagi partem concitabamus.

NOT. Te beatum, Zephyre, spectaculo : at ego gryphas interea, et elephantos et nigros homines videbam.

X.

MORTUORUM DIALOGI.

1.

DIOGENIS ET POLLUCIS.

1. DIO. O Pollux, mando tibi, simulatque ad superos escenderis (tuum est enim, opinor, in vitam redire cras), sicubi videris Menippum canem (inveneris autem illum Corinthi ad Craneum, aut in Lyceo altercantes inter se philosophos deridentem), ut dicas ad eum : Te, Menippe, jubet Diogenes, si tibi satis, quæ super terram geruntur, sunt derisa, venire huc multo plura irrisurum : illic etenim in ambiguo tibi visus erat, illudque in ore multum, Quis enim omnino novit quæ post vitam sint consecutura? hic vero non desines bona fide ridere, veluti ego nunc ; et maxime quidem ubi videris divites istos, et satrapas, et tyrannos, tam humiles nulloque insigni distinctos, ex solo ejulatu dignoscendos, eosque esse molles et ignavos, dum recordantur rerum superarum. Ista dic ipsi, atque insuper, ut impleta lupinis multis pera veniat, et si quam repererit in trivio Hecates cœnam jacentem, aut ovum lustrale, aut tale quiddam.

2. POL. At ista renunciabo, Diogenes : modo noverim accurate, qualis sit facie.

DIO. Senex, calvus, pallium habens multifore, omni vento apertum, et applicatis pannorum assummentis varium : ridet autem semper, et plurimum illos mendaces arroganter philosophos illudit.

POL. Facile est eum invenire ab istis quidem indicis.

DIO. Vin' ad ipsos quoque illos mandem quiddam philosophos ?

POL. Dic : neque enim grave mihi fuerit hoc.

DIO. Ergo in summa serio ipsis denuncia, ut desinant nugari, de rebus universis rixari, cornua generare sibi

ἀλλήλοις καὶ κροκοδείλους ποιῶσι καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορὰ ἐρωτᾶν διδάσκουσι τὸν νοῦν.

ΠΟΛ. Ἀλλ' ἐμὲ ἀμαθὴ καὶ ἀπαιδεύτον εἶναι φήσουςι κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμῶζειν αὐτοὺς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ.

3. ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δ', ὧ φιλατὸν Πολυδεῦχιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν· τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις συντιθέντες, οὐδ' χρὴ ἓνα ὁδολὸν ἔχοντας ἤκειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς κалоῖς τε καὶ ἰσχυροῖς λέγε Μεγίλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μελανά δμματα ἡ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐτι ἔστιν ἡ νεῦρα εὐτονα ἢ ὦμοι καρτεροί, ἀλλὰ πάντα μίᾳ Μύκονος, φασί, κρανία γυμνά τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

4. ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων, — πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ ἀγρόμενοι τῷ πράγματι καὶ οἰκτείροντες τὴν ἀπορίαν — λέγε μήτε δακρύειν μήτ' οἰμῶζειν διηγησάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰσοτιμίαν, καὶ ὅτι βρῶνται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν· καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον λέγων ἐκλελύσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαι γε· ἀ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔφησθα, ἀπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δ' ὅς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

2.

ΠΛΟΥΤΩΝ Η ΚΑΤΑ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τουτονὶ τὸν κύνα παροικοῦντα· ὥστε ἡ ἐκείνῳ ποιμάστησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν ἐς ἕτερον τόπον.

ΠΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται ὁμόνευκρος ὢν;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμῶζομεν καὶ στένωμεν ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὐτοσί τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελαῖ καὶ ἐξονεῖοιζι ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως λυπηρὸς ἐστί.

ΠΛΟΥΤ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;

ΜΕΝ. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βῖωσαι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντες ἐτι μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω· χαίρω τοιγαροῦν ἀνίων αὐτούς

mutuo, erocodilos fingere, et ejusmodi perplexas interrogatiunculas mentibus inserere.

POL. Sed me indoctum et disciplinæ expertem esse dicent, qui audeam incusare sapientiam ipsorum.

DIO. Tum tu plorare illos a me jube.

POL. Et hæc ipsa, Diogenes, referam.

3. DIO. Divitibus autem, suavissime Pollucule, nuncia istæc a nobis: Quid, o vani, aurum custoditis? quid autem vosmet ipsi cruciatis, rationem ineuntes usurarum, et talenta super talentis componentes, quos oportet uno obolo instructos huc venire paullo post?

POL. Et illa dicentur ad eos.

DIO. Imo etiam formosulis illis ac robustis dicito, Megillo Corinthio et Damoxeno luctatori, apud nos nec flavam comam, nec grate torvos aut nigricantes oculos, nec florem in facie amplius adesse, aut nervos intentos, humerosve validos; sed omnia, quod aiunt, una Myconus, crania nuda pulchritudine.

POL. Ne ista quidem molestum erit exponere apud pulchros et robustos.

4. DIO. Porro pauperibus, o Lacon, (nam sunt sane multi, et graviter ferentes illam rem, misereque deplorantes inopiam) dic, ne lacrimas neu ejulatum edant, enarrata, quæ hic obtinet, conditionum æqualitate; idque etiam eos esse visuros, qui istic in vita sunt divites, nihilo meliores se. Et Lacedæmoniiis tuis ista, si videtur, meo nomine exprobra, dicitoque moribus solutis eos a pristina severitate descivisse.

POL. Cave, Diogenes, de Lacedæmoniiis quicquam dixeris; equidem non feram: quæ vero ad alios mandasti, renuntiabo.

DIO. Mittamus istos, quoniam ita tibi videtur: at tu, quibus ante dixi, perfer mandata mea.

2.

PLUTO SEU CONTRA MENIPPUM.

1. CRÆSUS. Non ferimus, o Pluto, Menippum istum canem juxta nos habitantem: quare aut illum alio abire coge; aut nos migrabimus in alium locum.

PLUT. Quid autem vobis mali facit, qui periade ac vos sit mortuus?

CRÆS. Quando nos ploramus et gemimus, istorum remniscences quæ supra affuerunt, Midas hicco auri, Sardapalus iste multæ luxuriæ, ego vero Cresus thesaurorum, irridet et conviciatur, mancipia nos et piaculares vocitans: interdum etiam cantando obturbat nostros gemitus: in summa, molestus est.

PLUT. Quid ista dicunt, Menippe?

MEN. Vera, Pluto: odi enim eos, quippe ignavos et perditissimos, quibus non satis fuit vivere male, sed et mortui recordantur ac mordicus retinere cupiunt res superas: gaudeo propterea, dum dolore eos afflicto.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' οὐ χρέη· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

ΜΕΝ. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, δμοψήφος ὦν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιά-
ζειν ὑμᾶς.

2. ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ χάριστοι Λυδῶν καὶ Φρυ-
γῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκατε ὡς οὐδὲ παυσομέ-
νου μου· ἐνθα γὰρ ἂν ἴητε, ἀκολουθήσω ἀνίων καὶ
κατάδων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

ΜΕΝ. Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμᾶς ἐποιεῖτε,
προσκυνεῖσθαι ἀξιούντες καὶ ἐλευθέρους ἀνδράσιν ἐντρο-
φῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες·
τοιγαροῦν οἰμώξεσθε πάντων ἐκείνων ἀφρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοί, καὶ μεγάλων κτημά-
των.

ΜΙΔ. Ὅσου μὲν ἐγὼ χρυσοῦ.

ΣΑΡΔ. Ὅσης δὲ ἐγὼ τρυφῆς.

ΜΕΝ. Εὐ θεοῦ, οὕτω ποιεῖτε· ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ
δὲ τὸ γνῶθι σαυτὸν πολλάκις συνελθὼν ἐπάσσομαι ὑμῖν·
πρέποι γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις οἰμωγαῖς ἐπαχθόμενον.

3.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ, ΑΜΦΙΛΟΧΟΥ ΚΑΙ
ΤΡΟΦΩΝΙΟΥ.

1. ΜΕΝ. Σφῶ μέντοι, ὦ Τροφώνιε καὶ Ἀμφίλοχε,
νεκροὶ ὄντες οὐκ οἶδ' ὅπως ναῶν κατηξιώθητε καὶ μάν-
τεις δοκεῖτε, καὶ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων θεοὺς ὑμᾶς
ἐπειλήφασιν εἶναι.

ΑΜΦΙΑ. Τί οὖν ἡμεῖς αἴτιοι, εἰ ὑπ' ἀνοίας ἐκείνοι
τοιαῦτα περὶ νεκρῶν δοξάζουσιν;

ΜΕΝ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐδόξαζον, εἰ μὴ ζῶντες καὶ ὑμεῖς
τοιαῦτα ἐτερατεύεσθε ὡς τὰ μέλλοντα προειδότες καὶ
προειπεῖν δυνάμενοι τοῖς ἐρομένοις.

ΤΡΟΦ. ὦ Μένιππε, Ἀμφίλοχος μὲν οὗτος ἂν εἰ-
δείη ὅ τι αὐτῷ ἀποκριτέον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἥρωας
εἰμὶ καὶ μαντεύομαι, ἣν τις κατέλθῃ παρ' ἐμέ. Σὺ δ'
ἰοικας οὐκ ἐπιδεδημηκέναι Λεβαδείᾳ τὸ παράπαν· οὐ
γὰρ ἂν ἠπίστευς σὺ τούτοις.

2. ΜΕΝ. Τί φής; εἰ μὴ ἐς Λεβαδείαν γὰρ παρέλθω
καὶ ἐσταλμένος ταῖς ὁθόναῖς γελοῖως μᾶζαν ἐν ταῖν χει-
ροῖν ἔχων εἰσερπύσω διὰ τοῦ στομίου ταπεινοῦ ὄντος ἐς
τὸ σπῆλαιον, οὐκ ἂν ἡδυνάμην εἰδέναι ὅτι νεκρὸς εἶ
ὥσπερ ἡμεῖς μόνῃ τῇ γοητείᾳ διαφέρων; ἀλλὰ πρὸς τῆς
μαντικῆς, τί δαὶ ὁ ἥρωας ἐστίν; ἀγνοῶ γάρ.

ΤΡΟΦ. Ἐξ ἀνθρώπου τι καὶ θεοῦ σύνθετον.

ΜΕΝ. Ὁ μήτε ἀνθρωπὸς ἐστίν, ὡς φής, μήτε θεός;
καὶ συναμφοτέρων ἐστίν; νῦν οὖν ποῦ σου τὸ θεῶν ἐκείνο
ἡμίτομον ἀπαλήλυθε;

ΤΡΟΦ. Χρᾶ, ὦ Μένιππε, ἐν Βοιωτίᾳ.

PLUT. At non oportet : dolent enim non parvis rebus privati.

MEN. Tunc etiam deliras, Pluto, qui calculum adjicias eorum suspiriis?

PLUT. Neutiquam : sed nolim equidem seditiōnem vos movere.

2. MEN. Atqui, pessimi Lydorum et Phrygum et Assyriorum, ita vobiscum statuīte, me nullo pacto esse desitūrum : quocumque enim iveritis, persequar aegre vobis faciens, occinens ac deridens.

CROES. Istaec nonne contumelia est?

MEN. Non est : sed ista, quae vos faciebatis, dignos qui adorarentini vos ferentes, liberis hominibus insultantes, mortisque omnino immemores. Ideo ergo plorate omnibus istis spoliati.

CRCE. Multis sane, dii, magnisque possessionibus.

MIDAS. Quanto quidem ego auro!

SARDANAPALUS. Et ego quanta luxuria!

MEN. Euge, ita institute : lamentamini quidem vos; ego vero illud, Nosce te ipsum, saepius ingeminans occinam vobis; belle enim deceat istiusmodi gemitibus adcantatum.

3.

MENIPPI, AMPHILOCHI ET TROPHONII.

1. MEN. Vos quidem, Trophoni et Amphiloche, mortui quum sitis, nescio quo pacto templis estis honorati, vatesque videmini, et qui vani sunt inter mortales, deos esse vos arbitrantur.

AMPH. Quid ergo? nosne in causa sumus, si praedementia isti talia de mortuis opinantur?

MEN. At non opinarentur, nisi et vivi vos tales praestigias praebis vobis tulissetis, quasi futura praesciretis et praedicere possetis rogantibus.

TROPH. Menippe, Amphilocheus hicce sciverit quid sibi respondendum sit pro se : ego vero heros sum, et oracula reddo, si quis descenderit ad me. Haud sane videris unquam invisisse Lebadeam : non enim fidem negares istis.

2. Quid ais? ergo, nisi Lebadeam adiero, ornatusque linteis ridicule, offam manibus tenens irrepsero per os depressum in specum, nequeam scire te mortuum esse, quemadmodum nos, sola praestigiarum fraude diversum? Verum, per artem divinandi, quid tandem heros est? ignoro enim.

TROPH. Ex homine quiddam et deo compositum

MEN. Quod neque homo sit, ut ais, neque deus; sed simul utrumque? Nunc igitur quo tua ista dei dimidia pars abiit?

TROPH. Oracula edit, Menippe, in Boeotia.

MEN. Οὐκ οἶδα, ὦ Τροφώνιε, ὅ τι καὶ λέγεις· ὅτι μέντοι ὁλος εἰ νεκρὸς ἀκριβῶς ὁρῶ.

4.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝΟΣ.

1. EPM. Λογισώμεθα, ὦ πορθμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποσα μοι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὖτις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

XAP. Λογισώμεθα, ὦ Ἑρμῇ· ἄμεινον γὰρ ὠρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

EPM. Ἀγχυραν ἐντειλαμένῃ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

XAP. Πολλοὺ λέγεις.

EPM. Νῆ τὸν Ἀἰδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, καὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

XAP. Τίθει πέντε δραχμάς καὶ ὀβολοὺς δύο.

EPM. Καὶ ἀκέστραν ὑπὲρ τοῦ ἱστίου· πέντε ὀβολοὺς ἐγὼ κατέβαλον.

XAP. Καὶ τούτους προστίθει.

EPM. Καὶ κηρὸν ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεωγότα καὶ ἥλους δὲ καὶ καλῶδιον, ἀφ' οὗ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα.

XAP. Καὶ αἷα ταῦτα ὠνήσω.

EPM. Ταῦτά ἐστιν, εἰ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διέλαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτα ἀποδώσειν φῆς;

XAP. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῇ, ἀδυνατον, ἣν δὲ λοιμὸς τις ἢ πόλεμος καταπέμψῃ ἀθρόους τινὰς, ἐνέσται τότε ἀποκερδᾶναι παραλογιζόμενον τὰ πορθμεῖα.

2. EPM. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδοῦμαι τὰ χάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὡς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

XAP. Οὐκ ἐστὶν ἄλλως, ὦ Ἑρμῇ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὡς ὁρᾷς, ἀφικνοῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

EPM. Ἄμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοιτο ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοὶ, ὦ Χάρων, ὁσθα οἷοι παρεγίνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλευρ καὶ τραυματῖαι οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἡ φαρμάκος τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανὼν ἢ ὑπὸ τῆς γυναίκος ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδηκὼς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ὡχροὶ ἅπαντες καὶ ἀγεννεῖς, οὐδὲν ὅμοιοι ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἤκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλοις, ὡς εἰκόασι.

XAP. Πάνυ γὰρ περιπόνητά ἐστὶ ταῦτα.

EPM. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἁμαρτάνειν πικρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

5.

ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΛΟΥΤ. Τὸν γέροντα οἶσθα, τὸν πάνυ γεγηρακότα λέγω, τὸν πλούσιον Εὐκράτην, ὃ παιδὲς μὲν οὐκ εἰσιν, οἱ τὸν κλῆρον δὲ θηρῶντες πενταχισμῦριοι;

MEN. Non capio, Trophoni, quid tandem dicas : at te quidem totum esse mortuum, accurate video.

4.

MERCURII ET CHARONTIS.

1. MERC. Rationes ineamus, portitor, si videtur, quantum mihi jam debeas, ne quid denuo litigemus super istis.

CHAR. Ineamus sane, Mercuri : melius enim certi quid esse definitum ea de re, minusque habet molestiae.

MERC. Ancoram tibi mandanti attuli comparatam quinque drachmis.

CHAR. Magno dicis.

MERC. Per Plutonium, ipsis quinque drachmis emi ; et strophum alligando remi binis obolis.

CHAR. Pone quinque drachmas et binos obolos.

MERC. Et acum ad velum sarcindum : quinque obolos in eam persolvi.

CHAR. Et hos ascribe.

MERC. Tum ceram, qua oblineret navigii patentes rimas ; et clavos itidem, et funem, unde hyperam confecisti ; duabus drachmis haec cuncta.

CHAR. Euge, vili ista quidem pretio emisti.

MERC. Haec sunt ; nisi quid aliud nos praeteriit in computatione. Quando igitur ista te redditurum ais ?

CHAR. Nunc quidem id, Mercuri, fieri non potest : quodsi pestis aliqua aut bellum huc demiserit confertos, licebit tunc lucri quiddam inde capere in maiore turba fraudantem portoria.

2. MERC. Ergo nunc ego considebo, pessima quaeque precatus evenire, ut per ea accipiam debitum ?

CHAR. Aliter non datur, Mercuri : nunc autem pauci, ut vides, adveniunt nobis : est enim pax.

MERC. Praestat ita se rem habere ; etiamsi nobis protendatur a te debitum. Veteres tamen illi, o Charon, nostri quales advenirent, strenui omnes, sanguinis pleni et saucii plerique : nunc autem vel veneno quis a filio sublatum, aut ab uxore, aut ex luxu tumefactus ventre et cruribus : pallidi quippe omnes et ignavi, neque similes istis. Eorum autem plurimi propter opes veniunt insidiati sibi invicem, ut quidem videntur.

CHAR. Valde scilicet expetendae sunt illae.

MERC. Proinde neque ego videri possim peccare, qui paullo acerbius flagitem debita abs te.

5.

PLUTONIS ET MERCURII.

1. PLUT. Senem nosti, illum inquam valde provecutum aetate, divitem Eucratem, cui liberi quidem non sunt, haereditatem vero qui veniunt quinquaginta millia ?

ΕΡΜ. Ναί, τὸν Σικυώνιον φῆς. Τί οὖν;

ΠΛΟΥΤ. Ἐκείνον μὲν, ὃ Ἑρμῇ, ζῆν ἔασον ἐπὶ τοῖς ἐνεήκοντα ἔτεσιν, ἃ βεβίωκεν, ἐπιμετρήσας ἄλλα τούτων, εἰ δὲ οἶόν τε ἦν, καὶ ἐτι πλείω, τοὺς δὲ κόλακας αὐτοῦ Χαρίνων τὸν νέον καὶ Δάμωνα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰσπασον ἐφ' ἑξῆς ἅπαντας.

ΕΡΜ. Ἀτοπον ἂν δόξειε τὸ τοιοῦτον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ δικαιοτάτον· τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες εὐχονται ἀποθανεῖν ἐκείνων ἢ τῶν χρημάτων ἀντιποιοῦνται οὐδὲν προσήκοντες; ὃ δὲ πάντων ἐστὶ μακρότατον, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα εὐχόμενοι ὅμως θεραπεύουσιν ἐν γε τῷ φανερῷ, καὶ νοσοῦντας ἃ μὲν βουλεύονται πᾶσι πρόδηλα, θύσειν δὲ ὅμως ὑπὸ γυνῶνται, ἢν βραΐση, καὶ ὅπως ποικίλη τις ἡ κολακεία τῶν ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ὃ μὲν ἔστω ἀθάνατος, οἱ δὲ προαπίτσωσαν αὐτοῦ μάτην ἐπιχανόντες.

2. ΕΡΜ. Γελοῖα πείσονται, πανοῦργοι ὄντες· πολλὰ κακίονος εὐ μάλα διαβουκολεῖ αὐτοὺς καὶ ἑλπίσει, καὶ ὅπως αἰεθάνοντι ἐοικὼς ἔρωται πολὺ μέλλον τῶν νέων. Οἱ δὲ ἤδη τὸν κλῆρον ἐν σφίσι διηρημένοι βόσκονται ζωὴν μακαρίαν πρὸς αὐτοὺς τιθέντες.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν ὃ μὲν ἀποδυσάμενος τὸ γῆρας ὥσπερ Ἰδλεὺς ἀνηβησάτω, οἱ δὲ ἀπὸ μέσων τῶν ἑλπίδων τὸν ὄνειροποληθέντα πλοῦτον ἀπολιπόντες ἡκέτωςαν ἤδη κακοὶ κακῶς ἀποθανόντες.

ΕΡΜ. Ἀμέλησον, ὦ Πλούτων· μετελεύσομαι γάρ σοι ἤδη αὐτοὺς καθ' ἓνα ἑξῆς· ἐπτά δὲ, οἶμαι, εἰσί.

ΠΛΟΥΤ. Κατάσπα, ὃ δὲ παραπέμψει ἕκαστον ἀντὶ γέροντος αὐθις πρωτῆθης γενόμενος.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ.

1. ΤΕΡΨ. Τοῦτο, ὦ Πλούτων, δίκαιον, ἐμὲ μὲν τεθνάναι τριάκοντα ἔτη γεγενητά, τὸν δὲ ὑπὲρ τὰ ἐνεήκοντα γέροντα Θούκριτον ζῆν ἐτι;

ΠΛΟΥΤ. Δικαιοτάτον μὲν οὖν, ὦ Τερψίων, εἴ γε ὃ μὲν ζῇ μηδὲνα εὐχόμενος ἀποθανεῖν τῶν φίλων, σὺ δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπεβούλευες αὐτῷ περιμένων τὸν κλῆρον.

ΤΕΡΨ. Οὐ γὰρ ἐχρῆν γέροντα ὄντα καὶ μηκέτι χρῆσασθαι τῷ πλούτῳ αὐτὸν δυνάμενον ἀπελθεῖν τοῦ βίου παραγώρησάντα τοῖς νέοις;

ΠΛΟΥΤ. Καὶνὰ, ὦ Τερψίων, νομοθετεῖς, τὸν μηκέτι τῷ πλούτῳ χρῆσασθαι δυνάμενον πρὸς ἡδονὴν ἀποθηήσκειν· τὸ δὲ ἄλλως ἡ Μοῖρα καὶ ἡ φύσις διέταξεν.

2. ΤΕΡΨ. Οὐκοῦν ταύτης αἰτιῶμαι τῆς διατάξεως· ἐχρῆν γὰρ τὸ πρᾶγμα ἑξῆς πως γίνεσθαι, τὸν πρεσβύτερον πρότερον καὶ μετὰ τοῦτον ὅστις καὶ τῇ ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν, ἀναστρέφεσθαι δὲ μηδαμῶς, μηδὲ ζῆν μὲν τὸν ὑπὲργηρων ὀδόντας τρεῖς ἐτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις δρῶντα, οἰκέταις τέτταρσιν ἐπικεχυφῶτα, κορύζης μὲν

MERC. Sane : Sicyonium illum nempe dicis : quid autem?

PLUT. Eum, Mercuri, vivere sine, ad nonaginta annos, quos vixit, admensus totidem alios, et si quidem fieri possit, plures etiam : verum adulatorem ejus, Charinum juvenem, Damonem et ceteros, detrahe per ordinem omnes.

MERC. Alienum plane videri queat hoc tale.

PLUT. Neutiquam ; sed justissimum : quam enim illi tandem ob causam optant obire eum, aut bonis ejus sibi vindicandis inhiant nulla generis propinquitate conjuncti? Quod autem omnium est flagitiosissimum, talia quum optent, tamen eum observant in propatulo quidem ; et quando agrotat, quæ consilia agitent, omnibus sunt manifesta : neque tamen eo minus se hostia facturos esse pollicentur, si melius habuerit : et plane varia quædam est et versuta hominum istorum adulatio. Propterea hic quidem esto immortalis, illi vero ante eum abeant frustrata inhiatione decepti.

2. MERC. Ridicula patientur, quippe male subdoli : multum et ille perbelle deludit eos, et spe vana lactat : imo etiam semper moribundo similia valetudine est multo quam juvenes firmiore ; hi vero, jam sorte inter se divisa, securi pascuntur vitam beatam sibi ascribentes.

PLUT. Ergo hic exuto senio, tanquam Iolaus, repubescat : illi autem a media spe, somniatis opibus relictis, detrusi jam veniant mali male mortui.

MERC. At tu securo sis animo, Pluto : arcessam enim jam tibi eos singulos ordine : septem, opinor, sunt.

PLUT. Detrahe : ille autem singulos prosequetur, pro sene denuo primæ pubertatis juvenis factus.

6.

TERPSIONIS ET PLUTONIS.

1. TERP. Istane res, o Pluto, justa, ut ego vita discedam triginta natus annos, ubi, qui nonaginta superavit, senex Thucritus vivit adhuc?

PLUT. Justissima quippe, Terpsion, siquidem hic vivit neminem optans emori amicorum : tu contra per omne tempus insidiaberis ipsi, avide exspectans hæreditatem.

TERP. Non enim oportebat, qui senex esset, neque amplius uti divitiis ipse possit, abire vita, locumque cedere junioribus?

PLUT. Tu quidem, o Terpsion, novæ legis es auctor, ut is, qui amplius divitiis uti nequeat ad voluptatem, moriatur : hoc autem secus a Fato et Natura constitutum est.

2. TERP. Quin illam igitur incuso iniquæ constitutionis : nam conveniebat hanc rem ordine quodammodo fieri, senior ut prius abiret, et deinceps qui ætate proximus esset, nullo autem pacto rationem in contrarium verti, neque in vita remanere decrepitem, cui dentes tres admodum sint residui, vix videntem, servulis quatuor corpore curvato inni-

τὴν βῆνα, λήμης δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστὸν ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἰδόντα, ἐμψυχὸν τινα τάφον ὑπὸ τῶν νέων καταγελοῦμενον, ἀποθνήσκειν δὲ καλλίστους καὶ ἔρρωμενεστάτους νεανίσκους· ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦτό γε· ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἔχρην πότε καὶ τεθνήξεται τῶν γερόντων ἕκαστος, ἵνα μὴ μάτην ἂν ἐνίοις ἐθεράπευσον. Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἁμαξα τὸν βοῦν.

8. ΠΛΟΥΤ. Ταῦτα μὲν, ὦ Τερψίων, πολλὸ συνετώτερα γίγνεται ἢ περ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὑμεῖς δὲ τί παθόντες ἄλλοτρίους ἐπιχαίνετε καὶ τοῖς ἀτέκνοις τῶν γερόντων εἰσποιεῖτε φέροντες αὐτοὺς; τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνετε πρὸ ἐκείνων κατορυπτόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς ἥδιστον γίγνεται· ὅση γὰρ ὑμεῖς ἐκείνους ἀποθανεῖν εὐχεσθε, τοσούτω ἅπασιν ἡδὺ προαποθανεῖν ὑμᾶς αὐτῶν. Καινὴν γὰρ τινα ταύτην τέχνην ἐπινοήκατε γραῶν καὶ γερόντων ἐρῶντες, καὶ μάλιστα εἰ ἀτέκνοι εἴεν, οἱ δὲ ὄντα κενὸν ὑμῖν ἀνέραστοι. Καίτοι πολλοὶ ἤδη τῶν ἐρωμένων συνέντες ὑμῶν τὴν πανοουργίαν τοῦ ἔρωτος, ἣν καὶ τύχῃσι παῖδας ἔχοντες, μισεῖν αὐτοὺς πλάττονται, ὥς καὶ αὐτοὶ ἐραστὰς ἔχουσιν· εἴτα ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ πάλαι δορυφορήσαντες, ὁ δὲ παῖς καὶ ἡ φύσις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, κρατοῦσι πάντων, οἱ δὲ ὑποπρίουσι τοὺς ὀδόντας ἀποσφυγέντες.

4. ΤΕΡΨ. Ἀληθῆ ταῦτα φής· ἐμοὺ γοῦν Θούκριτος πόσα κατέφαγεν δαί τεθνήξασθαι δοκῶν καὶ ὅπότε ἐσίοιμι ὑποστάνων καὶ μύχιόν τι καθάπερ ἐξ ὧν νεοττὸς ἀτελής ὑποκράζων, ὥστ' ἔγωγε ὅσον αὐτίκα οἴομενος ἐπιθήσειν αὐτὸν τῆς σοροῦ ἔπεμπόν τε πολλὰ, ὥς μὴ ὑπερβάλλοντό με οἱ ἀντερασταὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ φροντίδων ἀγρυπνος ἐκείμην ἀριθμῶν ἕκαστα καὶ διατάττων. Ταῦτα γοῦν μοι καὶ τοῦ ἀποθανεῖν αἴτια γεγένηται, ἀγρυπνία καὶ φροντίδες· ὁ δὲ τοσούτον μοι δέλεαρ καταπῶν ἐφειστέχαι θαπτομένῳ πρῶν ἐπιγελῶν.

5. ΠΛΟΥΤ. Εἰ γε, ὦ Θούκριτε, ζῶσις ἐπὶ μήκιστον πλουτῶν ἅμα καὶ τῶν τοιούτων καταγελῶν, μὴδὲ πρότερόν γε σὺ ἀποθάνοις ἢ προπέμψας πάντας τοὺς κῶλακας.

ΤΕΡΨ. Τοῦτο μὲν, ὦ Πλούτων, καὶ ἐμοὶ ἥδιστον ἦδη, εἰ καὶ Χαροιάδης προτεθνήξεται Θουκρίτου.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει, ὦ Τερψίων· καὶ Φεῖδων γὰρ καὶ Μελανθὸς καὶ ὧλις ἅπαντες προελύουσιν αὐτοῦ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς φροντίσιν.

ΤΕΡΨ. Ἐπαινῶ ταῦτα. Ζῶσις ἐπὶ μήκιστον, ὦ Θούκριτε.

7.

ΖΗΝΟΦΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΔΗΜΙΔΟΥ.

1. ΖΗΝ. Σὺ δὲ, ὦ Καλλιδημιδῆ, πῶς ἀπέθανες; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτι παράσιτος ὢν Δεινίου πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγὼν ἀπεπνίγην ὁλοῦ· παρῆς γὰρ ἀποθνήσχοιτό μοι.

xum, qui pituita usum, gramiis oculos habeat oppletus, nihil amplius suave sentiat, animatum quoddam sepulchrum, ab adolescentibus derisum, dum interea moriuntur formosissimi robustissimique juvenes : hoc utique perinde est, quasi in caput flumina recurrant. Saltem denique sciendam erat, quando quisque senum esset obiturus, ne frustra quosdam observarent. Nunc autem quod proverbio vulgatur, Currus bovem (*sæpe effert*).

3. PLUT. Illa quidem, Terpsion, multo sapientius gubernantur, quam tu putas. Quæ, malum, causa vos impellit, ut alienis inhiatis, et orbis senibus vosmet adoptandos omnibus obsequiis ingeratis? propterea merito risum debetis ante eos fossi; resque illa plerisque jucundissima accidit : nam quantum illos obire optatis, tantum omnibus est gratum, si vos ante moriamini. Novam profecto illam artem excogitastis, vetularum et senum amorem, tum maxime, si prole careant; nam quibus liberi sunt, illi amore vestro vacant. Quanquam multi jam eorum, qui non amantur, intellecta vestri amoris calliditate, etsi liberos habeant, illos odisse se fingunt, ut et ipsi amatores nanciscantur : verumtamen in testamentis excludi solent, qui dum satellitum more fuerant sectati; liberi autem et natura, sicuti justum est, potentiuntur omnibus : isti vero infrendunt dentibus, dolore emacerati.

4. TERP. Vera sunt, quæ dicis : ecce enim Thucritus a me profecta quot dona consumpsit, semper mox morituro similis, et, quando intrarem, altum gemens ex imoque pectore, quasi ex ovo pallus imperfectus, crocitando suspirans. Ego igitur, qui non dubitarem quin jamjam insensurus esset sandapilam, mittebam multa, ne me superarent æmuli amatores magnitudine munerum; ac plerumque ex curis insomnia jacebam, dinumerans singula disponensque : imo hæc ipsa mihi mortis exstitit causa, insomnia, inquam, et curæ : hic vero, tanta mihi esca deglutita, astabat, quum terræ mandarer pridie, multo cum risu.

5. PLUT. Euge, Thucrite, vitam producas quam longissime, divitiis simul abundans, ac tales deridens; neque ante tu quidem moriaris, quam fueris persecutus omnes istos adulatores.

TERP. Id quidem, o Pluto, et mihi jam gratissimum erit, si etiam Charceades ante Thucritum sit moriturus.

PLUT. Bono sis animo, Terpsion; etenim et Phidon, et Melanthus, et plane cuncti eum prævertent sub iisdem curis huc deducti.

TERP. Ista laudo : vitam producas quam longissime, Thucrite.

7.

ZENOPHANTÆ ET CALLIDEMIDÆ.

1. ZEN. Tu autem, o Callidemide, quomodo mortem appetisti? me quidem, quum parasitus essem Dinia, et plus quam satis erat ingurgitasset, fuisse suffocatum nostri : aderas enim mihi morienti.

ΚΑΛΛ. Παρῆν, ὦ Ζηνόφαντε· τὸ δὲ ἐμὸν παράδοξόν τι ἐγένετο. Οἶσθα γάρ καὶ σύ που Πτοιοδώρον τὸν γέροντα;

ΖΗΝ. Τὸν ἀτεκνον, τὸν πλούσιον, ὃ σε τὰ πολλὰ ᾔδειν συνόντα.

ΚΑΛΛ. Ἐκείνον αὐτὸν αἰετὶ ἐθεράπευον ὑπισχνούμενον ἐπ' ἐμοὶ τεθνήξεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐς μήκιστον ἐπεγίνετο καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ὁ γέρον ἐξῆ, ἐπιτομὸν τινα δδὼν ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐξεῦρον· πριάμενος γὰρ φάρμακον ἀνέπεισα τὸν οἰνοχόον, ἐπειδὴν τάχιστα ὁ Πτοιοδῶρος αἰτήσῃ πιεῖν — πίνει δ' ἐπεικνῶς (ζωρότερον — ἐμβαλόντα ἐς κύλικα ἔτοιμον ἔχειν αὐτὸ καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσεις, ἐλευθέρων ἐπιμυσάμεν ἀφήσειν αὐτόν).

ΖΗΝ. Τί οὖν ἐγένετο; πάνυ γάρ τι παράδοξον εἶρεν τοιαύτα.

2. ΚΑΛΛ. Ἐπεὶ τοίνυν λουσάμενοι ἤκομεν, δύο δὲ ὁ μαιρακίσκος κύλικας ἑτοίμους ἔχων τὴν μὲν τῷ Πτοιοδώρῳ τὴν ἔχουσαν τὸ φάρμακον, τὴν δὲ ἑτέραν ἐμοί, σφαλεῖς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμοὶ μὲν τὸ φάρμακον, Πτοιοδώρῳ δὲ τὸ φάρμακτον ἔδωκεν· εἴτα ὁ μὲν ἔπινεν, ἐγὼ δὲ αὐτίκα μάλα ἐκτάδην ἐκείμην ὑποβολιμαῖος ἀντ' ἐκείνου νεκρός. Τί τοῦτο γέλῃς, ὦ Ζηνόφαντε; καὶ μὴν οὐκ ἴδαι γὰρ ἑταῖρῳ ἀνδρὶ ἐπιγελᾶν.

ΖΗΝ. Ἀστειᾶ γάρ, ὦ Καλλιδημίδη, πέπονθας. Ὁ γέρον δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΚΑΛΛ. Πρῶτον μὲν ὑπεταράχθη πρὸς τὸ αἰφνίδιον, εἴτα συνείδω, οἶμαι, τὸ γεγεννημένον ἐγγεῖα καὶ αὐτὸς, οἷά γε ὁ οἰνοχόος αἰργασται.

ΖΗΝ. Ἰδὼν ἄλλ' οὐδὲ σὲ τὴν ἐπιτομὸν ἐχρῆν τραπεῖσθαι· ἦκε γὰρ ἂν σοι διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλέστερον, εἰ καὶ ὀλίγῳ βραδύτερον.

8.

ΚΝΗΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΑΜΝΙΠΠΟΥ.

ΚΝΗΜ. Τοῦτο ἐκείνο τὸ τῆς παροιμίας· ὁ νεβρός τὸν λέοντα.

ΔΑΜ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων;

ΚΝΗΜ. Πυνθάνη ὅ τι ἀγανακτῶ; κληρονόμον ἀκούσιον καταλλοῖπα κατασοφισθεὶς ἄθλιος, οὗς ἐβουλόμην ἐν μέλειστα σχεῖν τὰμὰ παραλιπῶν.

ΔΑΜ. Πῶς τοῦτο ἐγένετο;

ΚΝΗΜ. Ἐρμολάου τὸν πάνυ πλούσιον ἀτεκνον θύτα ἐθεράπευον ἐπὶ θανάτῳ, κακείνος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσέτετο. Ἐδόξε δὲ μοι καὶ σοφὸν τοῦτο εἶναι, βιάσθαι διαθήκας ἐς τὸ φανερόν, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλλοῖπα τὰμὰ πάντα, ὡς κακείνος ζηλώσειε καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε.

ΔΑΜ. Τί οὖν δὴ ἐκείνος;

ΚΝΗΜ. Ὅτι μὲν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκας οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν ἄφρων ἀπέθανον τοῦ τέγου

CALL. Aderam, Zenophante : de me vero prorsus quidam præter opinionem evenit. Nosti enim, credo, Ptoeodorum senem?

ZEN. Orbem illum, ac divitem, quocum te plerumque noveram una esse.

CALL. Illum ipsum semper observabam, promittentem, me relicto hærede, se moritutum. Quum autem illa res in longissimum protraheretur, Tithonumque senex annis excederet, compendiosam quandam viam ad hæreditatem excogitavi : emto nimirum veneno, induxi servum a poculis, simulatque Ptoeodorus petiisset bibere (bibit autem sane meracius), infusum in calicem paratum ut illud haberet, porrigeretque ipsi : hoc si fecerit, adjuravi me ipsum manu-missurum.

ZEN. Quid ergo factum? aliquid enim valde inopinatum narraturus videris.

2. CALL. Postquam ergo loti adsumus, duos jam puer calices in promptu habens, alterum pro Ptoeodoro veneno infectum, pro me alterum, errore deceptus nescio quo pacto mihi venenatam, Ptoeodoro veneni puram potionem tradidit. Tum hic quidem hausit; ego e vestigio porrectus jacebam supposititium illius vice cadaver. Quid autem? rideas, o Zenophantes? atqui non decebat sodalem virum irridere.

ZEN. Quippe festivum hoc, Callidemide, tibi contigit. Senex vero quid ad ista?

CALL. Primum quidem nonnihil est conturbatus ad casum repentinum : tum, re, ut puto, cognita, et ipse ridebat ob ea, quæ servus a poculis patrasset.

ZEN. Enimvero neque tu ad compendiarium istam debueras te convertere : venisset enim tibi hæreditas via regia tutius, etsi paulo tardius.

8.

CNEMONIS ET DAMNIPPI.

CNEM. Hoc illud est, quod proverbio dicitur, Hinnulus leonem.

DAM. Quid indignaris, o Cnemon?

CNEM. Tu quid indignerogas? hæredem invitus reliqui, arte circumventus miser, his, quos volebam maxime mea possidere, præteritis.

DAM. Quinam illud accidit?

CNEM. Hermolaum illum valde divitem colebam spe mortis : neque ille illibenter obsequium admitteret. Illud insuper videbatur mihi callidum esse, si proferrem testamentum in publicum, quo illum scripseram hæredem bonorum meorum omnium, ut ille vicissim me æmularetur, idemque faceret.

DAM. Quid igitur ille?

CNEM. Quid suis quidem in testamenti tabulis scripserit, ignoro : ego vero repente sum mortuus, tecto mihi in caput

μοι ἐπιπεσοντος, καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τὰμα ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἀγχιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας.

ΔΑΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἀλιέα· ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας.

ΚΝΗΜ. Ἔοικα· οἰμῶζω τοιγαροῦν.

9.

ΣΙΜΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΣΙΜ. Ἦκεις ποτὲ, ὦ Πολύστρατε, καὶ σὺ παρ' ἡμῶς ἔτη οἶμαι οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῶν ἑκατὸν βεβιωκώς;

ΠΟΛ. Ὅκτὼ ἐπὶ τοῖς ἐνεθήκοντα, ὦ Σιμύλε.

ΣΙΜ. Πῶς δαὶ τὰ μετ' ἐμὲ ταῦτα ἐβίως τριάκοντα; ἐγὼ γὰρ ἀμφὶ τὰ ἐβδομήκοντά σου ὄντος ἀπέθανον.

ΠΟΛ. Ὑπερήδιστα, εἰ καὶ σοὶ παράδοξον τοῦτο δοῖται.

ΣΙΜ. Παράδοξον, εἰ γέρων τε καὶ ἀσθενὲς ἀτεκνός τε προσέτι ἤδεσθαι τοῖς ἐν τῷ βίῳ ἐδύνασο.

2. ΠΟΛ. Τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντα ἐδυνάμην· ἔτι καὶ παῖδες ὥραῖοι ἦσαν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἀβρόταται καὶ μύρα καὶ οἶνος ἀνθοσμίας καὶ τράπεζα ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ.

ΣΙΜ. Καὶνὰ ταῦτα· ἐγὼ γὰρ σε πάνν φειδόμενον ἠπιστάμην.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐπέρρει μοι, ὦ γενναῖε, παρ' ἄλλων τάγαθά· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων μάλα πολλοὶ, μετὰ δὲ παντοῖά μοι δῶρα προσήγετο ἅπαντα· χόθην τῆς γῆς τὰ κάλλιστα.

ΣΙΜ. Ἐτυράννησας, ὦ Πολύστρατε, μετ' ἐμέ;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλ' ἐραστὰς εἶχον μυριάς.

ΣΙΜ. Ἐγέλασα· ἐραστὰς σὺ τηλικούτος ὢν, δόδοντας τέτταρας ἔχων;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τοὺς ἀρίστους γε τῶν ἐν τῇ πόλει· καὶ γέροντά με, καὶ φαλακρὸν, ὡς ὄρεξ, ὄντα, καὶ λημῶντα προσέτι καὶ κορυζῶντα ὑπερήδοντο θεραπεύοντες, καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα.

ΣΙΜ. Μῶν καὶ σὺ τινα ὥσπερ ὁ Φάων τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Χίου διεπόρθμευσας, εἰτά σοὶ εὐξαμένῳ ἔδωκε νέον εἶναι καὶ καλὸν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἀξίεραστον;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν περιπόθητος ἦν.

ΣΙΜ. Αἰνίγματα λέγεις.

3. ΠΟΛ. Καὶ μὴν πρόδηλός γε ὁ ἔρωσ οὐτοσί πολὺς ὢν ὁ περὶ τοὺς ἀτέκνους καὶ πλουσίους γέροντας.

ΣΙΜ. Νῦν μαυθάνω σου τὸ κάλλος, ὦ θαυμάσιε, ὅτι παρὰ τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης ἦν.

ΠΟΛ. Ἀτάρ, ὦ Σιμύλε, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐραστῶν ἀπολέλαυκα μονονοῦχί προσκυνούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἐθρυπτόμην δὲ πολλάκις καὶ ἀπέχλειον αὐτῶν τινας ἐνίστε, οἱ δὲ ἡμιλλῶντο καὶ ἀλλήλους ὑπερεβάλλοντο ἐν τῇ περὶ ἐμὲ φιλοτιμίᾳ.

incidente. Et nunc Hermolaus habet mea, quasi lupus quidam marinus hamo simul cum esca deorsum abrepto.

DAM. Neque hoc tantum; sed et ipso te piscatore. Itaque dolos adversum te instruxisti.

CNEM. Ita quidem videor, proptereaue gemo.

9.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

1. SIM. Advenis aliquando tandem, Polystrate, tu quoque ad nos, cujus ætas, opinor, prope ab annis centum abfuit?

POL. Octo annos supra nonaginta vixi, Simyle.

SIM. Quemadmodum autem istos post me triginta annos traduxisti? nam ego, quum tu admodum septuagenarius esses, obli.

POL. Supra quam dici potest suavissime, quanquam hoc tibi plane mirum videbitur.

SIM. Mirum enimvero, si tu vetulus et imbecillus, et præterea liberis carens delectari fructu vitæ potuisti.

2. POL. Primum omnia poteram: deinde aderant etiam pueri formosi sane multi, et mulieres tenerrimæ, et unguenta, et vinum fragrans, et mensæ vel Siculis delicatiores.

SIM. Nova narras: equidem te valde parcum cognoveram.

POL. At affluebant mihi, vir optime, ab aliis hæc comoda. Summo mane statim ad januas salutatum ventitabant frequentes: tum postea omnis generis dona afferebantur, ex quocumque terrarum angulo præstantissima.

SIM. An regnasti, Polystrate, post meum obitum?

POL. Neutiquam: verum amatores habebam ingenti numero.

SIM. Ridere libet: amatores tu ea ætate, dentes quatuor habens?

POL. Ita me Jupiter amet, primarios quidem civitatis: illi me vetulum, et, uti vides, calvum, lippum præterea, et senili muco fluentem mirifica voluptate colebant, isque eorum erat beatus, quemcunque solum aspicerem.

SIM. Num et tu ut Phaonem ferunt Venerem ex Chio transvestisti, quæ tum tibi optanti dederit esse juvenem et pulchrum denuo atque amabilem?

POL. Haudquaquam; sed vel talis summe desiderabar.

SIM. Ænigmata loqueris.

3. POL. Atqui manifestus est amor hicce tam frequens, qui orbis senibus et locupletibus insidiatur.

SIM. Nunc intelligo tuam illam, vir admirande, pulchritudinem, ab aurea scilicet Venere profectam.

POL. Verum, o Simyle, non paucos ab amatoribus fructus cepi, tantum non adoratus ab iis. Quin sæpe superbius aspernabar, et excludebam eorum nonnullos aliquando: hi vero contendebant inter se, et alius alium præcedere conabantur studio et obsequiis erga me.

SIM. Τέλος δ' οὖν πῶς ἐβουλεύσω περὶ τῶν κτημάτων;

ΠΟΛ. Ἐς τὸ φανερόν μὲν ἕκαστον αὐτῶν κληρονόμον ἀπολιπεῖν ἐφασκον, ὃ δ' ἐπίστευέ τε ἂν καὶ κολακευτικώτερον παρεσκευάζεν ἑαυτόν, ἄλλας δὲ τὰς ἀληθεῖς διαθήκας ἔχων, ἐκείνας κατελίπον οἰμώζειν ἅπασιν φράσας.

4. **SIM.** Τίνα δ' αἱ τελευταῖαι τὸν κληρονόμον ἔσχον; ἢ πού τινα τῶν ἀπὸ τοῦ γένους;

ΠΟΛ. Οὐ μὰ Δεῖ, ἀλλὰ νεώνητόν τινα τῶν μειράκων τῶν ὠραίων Φρύγα.

SIM. Ἀμφὶ πόσα ἔτη, ὦ Πολύστρατε;

ΠΟΛ. Σχεδὸν ἀμφὶ τὰ εἴκοσι.

SIM. Ἦδη μαθάνω ἄτινά σοι ἐκείνος ἐχαρίζετο.

ΠΟΛ. Πλὴν ἀλλὰ πολὺ ἐκείνων ἀξιώτερος κληρονομεῖν, εἰ καὶ βάρβαρος ἦν καὶ διεθρος, δν ἤδη καὶ αὐτοὶ οἱ ἀριστοὶ θεραπεύουσιν. Ἐκείνος τοίνυν ἐκληρονόμησέ μου καὶ νῦν ἐν τοῖς εὐπατρίδασι ἀριθμεῖται ὑπεξυρημένος μὲν τὸ γένειον καὶ βαρβαρίζων, Κόδρου δὲ εὐγενέστερος καὶ Νιρέως καλλίων καὶ Ὀδυσσεύς συνετώτερος λεγόμενος εἶναι.

SIM. Οὐ μοι μέλει· καὶ στρατηγησάτω τῆς Ἑλλάδος, εἰ δοκεῖ, ἐκείνοι δὲ μὴ κληρονομεύτωσαν μόνον.

10.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΔΙΑΦΩΡΩΝ.

1. **ΧΑΡ.** Ἀκούσατε ὡς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρὸν μὲν ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῇ ἐπὶ θάτερα, οἰχέσεται περιτραπὲν, ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσοῦτοι ἤχετε πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. Ἦν οὖν μετὰ τούτων ἐμῶν, δέδια μὴ ὑστερον μετανοήσητε, καὶ μάλιστα δὴ πόσοι νῦν οὐκ ἐπίστασθε.

ΕΡΜ. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοήσομεν;

ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω· γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ῥόνης καταλιπόντας· μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμείον. Σοὶ δὲ, ὦ Ἐρμῇ, μελήσει τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὅς ἂν μὴ ψιλὸς ᾖ καὶ τὰ ἐπιπλά, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἐστὼς διαγίγνωσκε αὐτοὺς καὶ ἀναλάμβανε γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

2. **ΕΡΜ.** Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιήσωμεν. — Οὐτοὶ τίς ὁ πρῶτος ἐστι;

ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι, ὦ Ἐρμῇ, καὶ τὸ βάκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθω, τὸν τρίβωνα δὲ οὐδὲ ἐκόμισα εὖ ποιῶν.

ΕΡΜ. Ἐμβαίνει, ὦ Μένιππε ἀνδρῶν ἀριστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὑψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῆς ἅπαντας.

SIM. Ergo tandem quod consilium de tuis possessionibus iniisti?

POL. Palam singulos illorum hæredes me relicturum esse dictitabam : credebant scilicet, eoque magis ad adulationem se comparabant : at alias veras testamenti tabulas mecum servans, has reliqui, plorare jussis omnibus.

4. **SIM.** Quem ultimæ scriptum hæredem habuerunt? numquid aliquem genere propinquum?

POL. Nullo modo, sed recens emtum quendam adolescentulorum forma commendabilium Phrygem.

SIM. Quid ætatis circiter, Polystrate?

POL. Annos admodum viginti natum.

SIM. Jam teneo quæ tibi ille gratificaretur.

POL. Vel sic tamen multum illis dignior, qui hæreditatem cerneret, quantumvis barbarus et nequam; quem ipsi jam optimates assectantur. Is igitur hæres meus fuit, et nunc summo loco natis annumeratur ille mento raso delicatulus, et barbare loquens, qui tamen Codro nobilior, Nireo formosior, Ulixæ prudentior esse perhibetur.

SIM. Nihil hoc ad me : vel imperator sit Græciæ, si vult, dummodo ne isti hæreditatem capiant.

10.

CHARONTIS ET MERCURII ET MORTUORUM DIVERSORUM.

1. **CHAR.** Auscultate, quo statu nostræ sint res : parvula vobis, ut videtis, est scaphula, et nonnihil vetustate labefacta, rimisque crebris perpluit; quæ si inclinarit in alterutram partem, pessum ibit eversa : vos autem tot simul advenistis multis onusti sarcinis singuli. Cum istis itaque rebus si ingressi fueritis, metuo ne postmodum pæniteat, vos maxime, qui nare non novistis.

MERC. Quid ergo facto opus est, ut prospere navigemus?

CHAR. Equidem dicam : nudos ingredi oportet, supervacuis istis omnibus in litore relictis : vix enim vel sic cepit vos navicula hæc vectoria. Tibi autem, Mercuri, curæ erit exinde neminem eorum ut admittas, qui non fuerit onere vacuus, et supellectilem, ut dixi, deposuerit. Ad scalam itaque navalem astans dispice eos, ac recipe, nudos scapham conscendere cogens.

2. **MERC.** Recte mones; eoque modo faciamus. — Hicce primus quis est?

MEN. Menippus ego : ecce vero pera mihi, Mercuri, baculusque in paludem sunt abjecta : pallium autem recte feci qui mecum ne tulerim quidem.

MERC. Inscende, Menippe, virorum optime, primamque sedem habe juxta gubernatorem in alto, ut inspicias omnes.

3. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τίς ἐστι;

ΧΑΡΜ. Χαρμόλειος ὁ Μεγαρικὸς ὁ ἐπέραστος, οὗ τὸ φίλημα διταλαντον ἦν.

ΕΡΜ. Ἀπόδυθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῖς φιλήμασι καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρεῖων ἐρύθημα καὶ τὸ δέρμα δλον. Ἐχει καλῶς, εὐζωνος εἶ, ἐπίβαινε ἤδη.

4. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὕτω καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς τίς ὦν τυγχάνεις;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος Γελῶν τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν; ἔχρῃν, ὦ Ἑρμῇ, γυμνὸν ἦκειν τύραννον ἀνδρα;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα· ὥστε ἀπόθου ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἰδοῦ σοι ὁ πλοῦτος ἀπέριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν υπερφίαν· βαρῆσαι γὰρ τὸ πορθμεῖον συνεμπεσόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἑσόν με ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Εἴεν. Τί ἔτι; πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς ὄρῃς.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀνοίαν καὶ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἰδοῦ σοι φίλος εἰμι.

5. ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. — Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολύσαρκος τίς ὦν τυγχάνεις;

ΔΑΜ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, Δοικας· οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν ταῖς παλαίστραις ἰδών.

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Ἑρμῇ· ἀλλὰ παράδεξαί με γυμνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας περιδεδημένον· ὥστε ἀπόδυθι αὐτάς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα υπερθεῖς μόνον· ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόρριψον καὶ τὰ κηρύγματα.

ΔΑΜ. Ἰδοῦ σοι γυμνός, ὡς ὄρῃς, ἀληθῶς εἰμι καὶ ἰσοστάσιος τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἄμεινον ἄβαρῇ εἶναι· ὥστε ἔμβαινε.

6. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυφήν, μηδὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε μηδὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα, κατάλιπε δὲ καὶ γένος καὶ δοξάν καὶ εἰ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκήρυξε καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφάς, μηδὲ, ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοι ἔχωσαν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονεύόμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἔκων μὲν, ἀπορρίψω δέ· τί γὰρ ἂν καὶ πάθουμι;

7. ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἐνοπλος τί βούλεις; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἡρίστευσα καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

3. Pulcher hicce quis est?

CHARM. Charmolaus Megarensis, amabilis ille, cujus oculus binis talentis aestimabatur.

MERC. At enim exue formam, et labia cum ipais oculis, et comam promissam, ruborisque florem genis insidentem, cutemque totam. Recte habet, accinctus es : jam ingredere.

4. Tu vero cum purpurea veste et diademate, vultu truculentus, quis tandem es?

LAMP. Lampichus Geloorum tyrannus.

MERC. Quid ergo, Lampiche, tot rebus instructus ades?

LAMP. Quid autem? decebatne, Mercuri, nudum venire virum tyrannum?

MERC. Haud quidem tyrannum, sed mortuum omnino : quare depone ista.

LAMP. En tibi divitiæ sunt abjectæ.

MERC. Præterea fastum abjice, Lampiche, et despectio-nem aliorum : onerabunt enim naviculam, si tecum simul inciderint.

LAMP. At saltem diadema sine me retinere, amiculum-que purpureum.

MERC. Neutiquam ; verum et ista mitte.

LAMP. Fiat : quid porro? nam, uti vides, cuncta dimisi.

MERC. Etiam crudelitatem, et amentiam, et contumeli-
am, et iram, ista, inquam, omnia dimitte.

LAMP. Ecce me tibi plane nudum.

5. MERC. Ingredere nunc scapham. — Tu autem obesus, carnis mole gravis, quis es?

DAM. Damasias athleta.

MERC. Ita sane videris : novi enim, ut qui te sæpe vi-derim in palestris.

DAM. Sic est, Mercuri : at tu me recipe nudum.

MERC. Haudquaquam nudum, vir optime, qui tot car-nibus obtegaris : quamobrem exue istas, ceteroqui demer-surus scapham vel altero tantum pede imposito. Imo etiam coronas istas abjice, et præconia.

DAM. Ecce me tibi vere nudum, ut vides, ceterisque mortuis æqualem pondere.

MERC. Sic præstat esse levem : itaque naviculam con-scende.

6. Tu quoque, divitiis positus, o Crato, et mollitie insu-per, ac luxuria ; nec tecum porta tegumenta funebria, nec majorum dignitates : relinque vero et genus et gloriam, et si quando civitas publico te præconio decoravit bene meri-tum, et statuarum inscriptiones ; nec quod magnum mo-numentum tui honoris causa exaggerarint dicito ; gravant enim ista vel commemorata.

CRAT. Invitus equidem, abjiciam tamen : nam quid fa-ciam?

7. MERC. Papæ : tu autem in armis totus quid tibi via? aut quod tropæum illud geris?

STRAT. Quia vici, Mercuri, belloque res præclaras geasi, et præmiis me civitas honoravit.

ΕΡΜ. Ἄφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ἄδου γὰρ εἰρήνη καὶ οὐδὲν θπλων δεήσει.

8. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ὀφρῦς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντῖδων τίς ἐστιν, ὁ τὸν βαθὺν πῶγωνα καθεμίμενος;

ΜΕΝ. Φιλόσοφος τις, ὃ Ἑρμῇ, μᾶλλον δὲ γόης καὶ τερατείαις μεστός· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον· ὄφει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σκεπτόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον, εἴτα καὶ ταυτὶ πάντα. ὦ Ζεῦ, ὄσσην μὲν τὴν ἀλαζονείαν κομίζει, ὄσσην δὲ ἀμαθίαν καὶ ἔριν καὶ κενοδοξίαν καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους καὶ λόγους ἀκανθώδεις καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα πολλὴν καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον καὶ ὕβλους καὶ μικρολογίαν, νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τοῦτ' καὶ ἡδυπάθειαν δὲ καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ὀργὴν καὶ τρυφὴν καὶ μαλακίαν· οὐ λήθηθε γάρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τυφὸν καὶ τὸ οἶσθαι ἀμείνων εἶναι τῶν ἄλλων· ὥς εἰ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποία πεντηκόντορος δέξαιτο ἂν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοῖνον αὐτὰ, ἐπεὶ περ οὕτω κελεύεις.

9. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καὶ τὸν πῶγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὃ Ἑρμῇ, βαρύν τε ὄντα καὶ λασίον, ὥς ὄρεξ· πέντε μνᾶϊ τριχῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἔσται;

ΕΡΜ. Μένιππος οὗτος· λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν ἀποκόψει αὐτὸν ἐπικύπῳ τῇ ἀποδόθρᾳ χρησάμενος.

ΜΕΝ. Οὐκ, ὃ Ἑρμῇ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος γελοιότερον γάρ τοῦτο.

ΕΡΜ. Ὁ πέλεκυς ἱκανός. — Εὖ γε. Ἀνθρωπινώτερος νῦν ἀναπέφνης ἀποθέμενος σαυτοῦ τὴν κιθάραν.

ΜΕΝ. Βούλει μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρῶν;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ δακρύεις, ὃ κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλιῖς; ἐμθῇθι δ' οὖν.

ΜΕΝ. Ἐν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὃ Μένιππε;

ΜΕΝ. Κολακείαν, ὃ Ἑρμῇ, πολλὰ χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ.

ΦΙΛ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὃ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν καὶ τὸ ἀλυπον καὶ τὸ γενναῖον καὶ τὸν γέλωτα· μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελᾷς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἔχει ταῦτα, κοῦφα γὰρ καὶ πᾶν εὐφωρα καὶ ὄντα καὶ πρὸς τὸν κατάπλουν χρήσιμα.

10. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρσιώσεις καὶ περιόδους καὶ βαρβαρισμούς καὶ τὰ ἄλλα βάρη τῶν λόγων.

MERC. Super terra relinque tropæum : in orco pax, nihilque armis opus erit.

8. Ille vero severus, de habitu quidem, fastumque præferens, superciliis arrectis, in meditando defixus quis est, iste qui prolixam barbam demisit?

MEN. Philosophus aliquis, Mercuri; quin potius incantator, et prodigiorum plenus : idcirco istum quoque exuere se jube : videbis enim ridicula multa sub pallio abscondita.

MERC. Depone tu habitum primum; tum ista omnia. Jupiter! quantam inanem ostentationem gerit, quantam inscitiam, et rixandi libidinem, et vanam gloriam, quaestiones impeditas, disputationes spinosas, et sententias perplexe involutas : imo etiam inutilem laborem valde multum, nugaeque non paucas, et quisquilias, ac minutas disceptatiunculas : quin et per Jovem nummulos istos aureos, et præterea suaviter vivendi voluptatem, impudentiam, iram, luxum et mollietiam; neque enim me fallunt, quantumcumque studiose prætegas ea. Tum porro mendacium depone, atque inflatam arrogantiam, eamque de te opinionem quasi melior sis aliis : etenim si cum istis omnibus conscendas, quae te quinquaginta remorum navis accipiat?

PHIL. Depono igitur ista, quandoquidem ita jubes.

9. MEN. At barbam istam quoque deponat, Mercuri, gravem sane et hirtam, ut vides : quinque minas pili minimum pendunt.

MERC. Recte mones, et istam remove.

PHIL. Quis autem erit, qui detondeat?

MERC. Menippus ille, capta securi nautica, praecidet eam pro codice usus scala navali.

MEN. Minime, Mercuri : verum serram mihi porrige; nam hoc quidem magis ridiculum.

MERC. Securis est satis idonea. — Euge; homini nunc quidem similior evasisti, exutis tibi sordibus hircinis.

MEN. Vin' paulum etiam demam de superciliis?

MERC. Omnino : super ipsam enim frontem ea sustulit, nescio cujus rei gratia sese tam superbe erigens. Quid hoc? etiam lacrimarum, scelerate, et ad mortem expavescis? quin ocus inscende.

MEN. Unum adhuc gravissimum sub ala tenet.

MERC. Quidnam, Menippe?

MEN. Adulationem, Mercuri, quae multum in vita utilitatis ipsi attulit.

PHIL. Quin tu igitur, Menippe, depone mentis et linguae libertatem, illudque doloris experts et generosum, ac risum : tu nimirum solus reliquorum rides.

MERC. Neutiquam : quin potius ista retine, quippe levia, portatque facillima, et ad hanc navigationem percommoda.

10. Tu vero, rhetor, pone verborum futilem illam et infinitam affluentiam, opposita, paria paribus aequata, comprehensiones sententiarum, barbarismos, ceteraque orationum pondera.

PHT. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεμαι.

ΕΡΜ. Εὐ ἔχει· ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποδά-
θραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνеспάσθω, πέτασον
τὸ ἱστίον, εὐθύνε, ὡ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῶ-
μεν.

11. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλό-
σοφος σὺ δ' ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδωμένος;

ΦΙΛ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, ἀθάνατον ὤμην τὴν ψυχὴν
ὑπάρχειν.

ΜΕΝ. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ εἴοικε λυπεῖν αὐτόν.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΜΕΝ. Ὅτι μὴκέτι δειπνήσει πολυτελεῇ δεῖπνα μὴδὲ
νύκτωρ ἐξῆν ἀπαντας λανθάνων τῷ ἱματίῳ τὴν κεφα-
λὴν κατελίσσας περὶ σιν ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεῖα,
καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον
λήψεται· ταῦτα λυπεῖ αὐτόν.

ΦΙΛ. Σὺ γάρ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄχθῃ ἀποθανών;

ΜΕΝ. Πῶς, δὲ ἔσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον καλέσαν-
τος μηδενός;

12. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται
ὥσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βοώντων;

ΕΡΜ. Ναι, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄφ' ἑνός γε χωρίου,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γε-
λῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπίχου θανάτῳ καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ συνέμεται πρὸς τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παιδία νεογνά
ὄντα ὁμοίως κακείνα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφρόνοις
τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν
ἐν Σικυῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτῳ
τούτῳ. Καὶ νῆ Δία γε ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα
ἐξάργχει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶ ἐπὶ τῇ Δαμασίᾳ· σὲ
δὲ, ὦ Μένιππε, οὐδαὶς δακρύει, καθ' ἡσυχίαν δὲ κεί-
σαι μόνος.

13. ΜΕΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ'
ὀλίγον ὠρυομένων οἰκτιστον ἐπ' ἐμοὶ καὶ τῶν κοράκων
τυπτομένων τοῖς περγοῖς, ὁπότεν συνελθόντες θάπτωσί
με.

ΕΡΜ. Γεννάδας εἴ, ὦ Μένιππε. Ἀλλ' ἐπεὶ κατα-
πεπλεύκαμεν ἡμεῖς, ὑμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικα-
στήριον εὐθεῖαν ἐκείνην προϊόντες, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορ-
θμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα.

ΜΕΝ. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῇ· προΐωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς.
Τί οὖν ἐτι καὶ μέλλετε; πάντος δικασθῆναι δεήσει, καὶ
τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρέας, τροχούς καὶ λί-
θους καὶ γῦπας· δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος ἀκριβῶς.

11.

ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

1. ΚΡΑΤ. Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐγίνωσκες, ὦ
Διόγενες, τὸν πᾶν πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς
πολλὰς δακάδας ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀριστέας, πλούσιος

RHET. Ecce enim vero, pono.

MERC: Bene habet : solve itaque retinacula ; scalam
nauticam attollamus ; ancora subducatur ; expande velum :
dirige, portitor, clavum. Bona nobis sit navigatio.

11. Quid ploratis, inepti, tuque maxime, philosophe,
cujus jam modo barba fuit evastata?

PHIL. Hoc scilicet, Mercuri, quod immortalem opinabar
animam esse.

MEN. Mentitur : nam alia sunt aperte, quæ ipsum pun-
gant.

MERC. Qualia?

MEN. Quod non amplius cœnabit magno sumtu apparatus
cœnas, neque de nocte egressus, clam omnibus, palliolo
caput obvolutus, circumibit in orbem lupanaria ; nec summo
mane decipiens juvenes sapientiæ prætextu argentum acci-
piet : hæc urunt eum.

PHIL. Tu autem, Menippe, non doles te mortuum esse?

MEN. Egone, qui festinavi ad mortem citante nemine?

12. Verum interea dum cœdimus sermones, nonne cla-
mor aliquis auditur tanquam a terra vociferantium?

MERC. Sane, Menippe, neque ab una tantum regione :
etenim hi in concionem coeuntes læti rident cuncti ob Lam-
pichi mortem ; ejusque uxor comprehensa tenetur a mulieri-
bus, et infantes teneri pariter et ipsi a pueris impetuntur
largis lapidibus : alii Diophantum rhetorem laudant Sicyone,
qui funebri oratione cohonestat exsequias hujus Cratonis.
Atque etiam profecto Damasie mater gemitus ciens præit
lessum cum feminis in funere Damasie : te vero nullus, o
Menippe, lacrimis prosequitur, quieteque jaces solus.

13. ΜΕΝ. Nequaquam ; sed audies canes jamjam mise-
rabilius ululantes mei causa, corvosque flebilem in mo-
dum alis concrepantes, quando frequentes sepelient me.

MERC. Fortem te præstas, Menippe. Sed quoniam in
portum appulimus, vos abite ad tribunal, recta illæ pro-
gressi : ego vero et portitor alios arcessemus.

MEN. Prospera sit vobis navigatio, Mercuri : nos autem
pedem promoveamus. Quid ergo vos amplius cunctamini ?
omnino judicium subire oportebit : et penas aiunt esse
graves, rotas, saxa, vultures : exponetur autem palam
uniuscujusque vita.

11.

CRATETIS ET DIOGENIS.

1. CRAT. Mœrichum opulentum illum noras, Diogenes,
illum divitiis affluentem, domo Corinthium, cui multæ
erant onerariæ naves, cujus consobrinus est Aristæas, et

καὶ αὐτὸς ὢν; δὲ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκείνο εἰσθεὶς ἐπιλέγειν
 « ἦ μ' ἀνείρ' ἢ ἐγὼ σέ. »

ΔΙΟΓ. Τίνος ἔνεκα, ὦ Κράτης;

ΚΡΑΤ. Ἐθεράπευον ἀλλήλους τοῦ κλήρου ἔνεκα
 ἐκάτερος ἡλικιωταὶ ὄντες, καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερόν
 ἐτίθεντο, Ἀριστέαν μὲν δ' Μοίριχος, εἰ προαποθάνοι,
 δεσπότην ἀφίεις τῶν ἑαυτοῦ πάντων, Μοίριχον δὲ δ' Ἀρι-
 στέας, εἰ προαπέλθοι αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ἐγγέγραπτο,
 οἱ δ' ἑθεράπευον υπερβαλλόμενοι ἀλλήλους τῇ κολα-
 κίᾳ· καὶ οἱ μάντιες, οἱ τε ἀπὸ τῶν ἀστρων τεκμαιρό-
 μενοι τὸ μέλλον οἱ τε ἀπὸ τῶν ὀνειράτων, ὥς γε Χαλ-
 δαίων παιδὲς, ἀλλὰ καὶ ὁ Πύθιος αὐτὸς ἀρτι μὲν
 Ἀριστέα παρέγγε το κράτος, ἀρτι δὲ Μοίριχον, καὶ τὰ
 τάλαντα ποτὲ μὲν ἐπ' ἐκείνων, νῦν δ' ἐπὶ τούτων ἔρρεπε.

2. ΔΙΟΓ. Τί οὖν πέρας ἐγένετο, ὦ Κράτης; ἀκού-
 σαι γὰρ ἄξιον.

ΚΡΑΤ. Ἄμφω τεθνήσκον ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας, οἱ δὲ
 κληροὶ ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυκλέα περιήλθον ἄμφω
 συγγενεῖς ὄντας οὐδὲ πώποτε προμαντευομένους οὕτω
 γενέσθαι ταῦτα· διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ Σικυωνίος ἐς Κίρ-
 ραν κατὰ μέσον τὸν πόρον πλαγίῳ περιπεσόντες τῷ
 Ἰάπυγι ἀνετράπησαν.

3. ΔΙΟΓ. Εὐ· ἐποίησαν. Ἡμεῖς δὲ ὅποτε ἐν τῷ βίῳ
 ἤμεν, οὐδὲν τοιοῦτον ἐνενοοῦμεν περὶ ἀλλήλων· οὔτε ἐγὼ
 ποτε ἠύξάμην Ἀντισθένην ἀποθανεῖν, ὥς κληρονομή-
 σαιμι τῆς βακτηρίας αὐτοῦ — εἶχε δὲ πᾶν καρτεράν
 ἐκ κοτίνου ποιησάμενος — οὔτε οἶμαι σὺ δ' Κράτης ἐπε-
 θύμεις κληρονομεῖν ἀποθανόντος ἐμοῦ τὰ κτήματα, τὸν
 πίθον καὶ τὴν πήραν χοίνικας δύο θέρμων ἔγουςαν.

ΚΡΑΤ. Οὐδὲν γὰρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί,
 ὦ Διόγενες· ἃ γὰρ ἔχρην, σὺ τε Ἀντισθένης ἐκληρονό-
 μησας καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῇ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς
 Περσῶν ἀρχῆς.

ΔΙΟΓ. Τίνα ταῦτα φής;

ΚΡΑΤ. Σοφίαν, αὐτάρχειαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν,
 εὐθυβρίαν.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δία, μέμνημαι καὶ τούτων διαδεξάμενος
 τὸν πλοῦτον παρ' Ἀντισθένης καὶ σοὶ ἐτι πλείω κα-
 ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι ἡμέλουν τῶν τοιούτων
 κτημάτων καὶ οὐδεὶς ἑθεράπευεν ἡμᾶς κληρονομῆσειν
 προσδοκῶν, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἐβέβησαν.

ΔΙΟΓ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἔνθα ἂν δεῖξαντο τὰ
 τοιαῦτα παρ' ἡμῶν διερρηχότες ὑπὸ τρυφῆς, καθάπερ
 τὰ σαπρὰ τῶν βαλλαντινῶν· ὥστε εἴ ποτε καὶ ἐμβάλοι τις
 ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν ἢ παρρησίαν ἢ ἀλήθειαν, ἐξέπιπτεν
 εὐθὺς καὶ διέρρει, τοῦ πυθμένου στέγειν οὐ δυναμένου,
 οἷόν τι πάσχουσιν αἱ τοῦ Δαναοῦ αἰται παρθένοι εἰς τὸν
 τετρημένον πίθον ἐπαντλοῦσαι· τὸ δὲ χρυσίον ὁδοῦσι
 καὶ ὄνυξ καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον.

ΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἔχομεν κἀνταῦθα τὸν
 πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἤζουσιν κομίζοντες καὶ τούτον ἀγχι
 τοῦ πορθιμέως.

LUCIANUS. I.

ipse dives? qui Homericum illud solebat dicere, « Aut
 tu tolle me, aut ego te. »

DIOG. Quid ita, Crates?

CRAT. Mutuis obsequiis captabant alter alterius heredi-
 tatem, aequales; et testamenti quidem tabulas in propatulo
 proponebant, Aristea-Mœrichus, si prius decederet, domino
 relicto suorum omnium; Mœricho vicissim Aristea, si ante
 eum abiret. Hæc quidem in testamento erant scripta: illi
 vero observabant sese invicem, antecedere alter alterum
 adulatione conantes. Vates etiam, sive ab astris conjecta-
 rent futura, sive ex somniis, sive Chaldaeorum imbuti di-
 sciplina, quin et ipse Pythius modo Aristea tribuebat vi-
 ctoriam, modo Mœricho; lanceaque nunc ad istum, mox ad
 illum vergebant.

DIOG. Quem ergo exitum res habuit, Crates? est enim
 audire operæ pretium.

CRAT. Ambo mortem obierunt eodem die; hæreditates
 autem ad Eunomium et Thrasyclem inopinato pervenerunt,
 cognatos utrumque nullo unquam mentis præsagio divinan-
 tes hæc ita fore: Mœrichus enim et Aristea quum Sicyone
 trajicerent Cirrham, medioque cursu in obliquum Iapygem
 incidissent, eversa navi perierunt.

3. DIOG. Bonum factum. Verum nos, quando in vita
 eramus, nihil tale cogitabamus de nobis invicem; neque
 unquam optavi Antisthenem emori, ut hæreditatem nanci-
 sceretur ejus baculi: habebat autem admodum robustum,
 quem ex oleastro ipse consecerat. Neque tu, puto, Crates,
 cupiebas hæres esse, mortuo me, bonorum, dolii peræque
 chænicæ lupinorum duos habentis.

CRAT. Quippe nihil mihi istis erat opus: at nec tibi,
 Diogene; quam enim decebat tu ab Antisthene adeptus es
 hæreditatem, ego autem abs te, multo majorem gravioris-
 que momenti quam Persarum imperium.

DIOG. Quæ tu bona dicis?

CRAT. Sapientiam, frugalitatem parvo contentam, veri-
 tatem, loquendi fiduciam, animi libertatem.

DIOG. Memini profecto eas me opes accepisse ab Anti-
 sthene, tibi que etiam ampliores reliquisse.

4. CRAT. At ceteri non curabant ejusmodi possessiones,
 nemoque nos assecratur talis hæreditatis spe; siquidem
 auro omnes inhiabant.

DIOG. Quippeni: neque enim habebant ubi recondere
 accepta a nobis talia bona, diffuentes præ luxu, veluti
 rupta vetustate marsupia. Proinde si quis vel immitteret
 in eos sive sapientiam, sive libertatem loquendi, sive veri-
 tatem, excidebat protinus et diffuebat, quum fundus in-
 gesta continere nequiret; quale quiddam accidit Danaï filia-
 bus istis, quæ in perforatum dolium haustam aquam
 infundunt: aurum vero dentibus unguibusque et omni
 machina custodiebant.

CRAT. Propterea nos quidem habebimus hic quoque
 nostras divitias: hi autem obolum scilicet apportabunt,
 eumque ad portitorem usque tantum.

12.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ANNIBΟΥ, ΜΙΝΩΟΣ ΚΑΙ
ΣΚΗΠΙΩΝΟΣ.

1. ΑΛΕΞ. Ἐμέ δαῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίβυ·
ἀμείνων γάρ εἰμι.

ANN. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΑΛΕΞ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω.

MIN. Τίνες δὲ ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, ἐγὼ
δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

MIN. Νῆ Δία ἐνδοξοί γε ἀμφοτέροι. Ἀλλὰ περὶ
τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

ΑΛΕΞ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γάρ οὗτος ἀμείνων
γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες
ἴσασι, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν
πρὸ ἐμοῦ φημι διενεγκεῖν τὰ πολέμια.

MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἑκάτερος εἰπάτω, σὺ δὲ πρῶ-
τος ὁ Λίβυς λέγε.

2. ANN. Ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι
ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον ὥστε οὐδὲ
ταύτη πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημι δὲ τούτους
μάλιστα ἐπαινῶ ἀξιόους εἶναι, ὅσοι τὸ μὴδὲν ἐξ ἀρχῆς
ὄντες ὁμῶς ἐπὶ μέγα προεχώρησαν δι' αὐτῶν δύναμιν
τε περιβαλόμενοι καὶ ἀξιοὶ δόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼ γ'
οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν τὸ πρῶτον
ὑπαρχὸς ὢν τῶ ἀδελφῷ μεγίστων ἡξιώσθην ἄριστος
κρίθεις, καὶ τοὺς τε Κελτίβηρας εἶλον καὶ Γαλατῶν
ἐκράτησα τῶν ἐσπερίων καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς
τὰ περὶ τὸν Ἥριδανόν ἅπαντα κατέδραμον καὶ ἀνα-
στάτους ἐποίησα τσσαύτας πόλεις καὶ τὴν πεδινὴν
Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς
προϋχούσης πόλεως ἦλθον καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα
μαῖς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίουσ αὐτῶν μεδίμνοις
ἀπομετρήσαι καὶ τοὺς ποταμούς γεφυρῶσαι νεκροῖς.
Καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξα οὔτε Ἀμμωνος υἱὸς ὀνομα-
ζόμενος οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος ἢ ἐνύπνια τῆς
μητρὸς διεζίων, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρα-
τηγὸς τε τοῖς συνετυπῶταις ἀντεξεταζόμενος καὶ στρα-
τιώταις τοῖς μαχημῶταις συμπλεκόμενος, οὐ Μήδους
καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγοντας πρὶν
διώκειν τινὰ καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθὺς
τὴν νίκην.

3. Ἀλέξανδρος δὲ πατρίαν ἀρχὴν παραλαβὼν ἡύξησε
καὶ παρὰ πολλὴν ἐξέτεινε χρῆσάμενος τῇ τῆς τύχης
δρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐνίκησέ τε καὶ τὸν Ὀλεθρον ἐκείνον
Δαρεῖον ἐν Ἰσφῷ τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστάς
τῶν πατρίων προσκυνεῖσθαι ἡξίου καὶ ἐς Δαίαν τὴν
Μηδικὴν μετεδίδησεν ἑαυτὸν καὶ ἐμιαυφόνει ἐν τοῖς
συμποσίοις τοὺς φίλους καὶ συναλάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ.
Ἐγὼ δὲ ἦρξα ἐπ' Ἰσῆς τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετε-
πέμπετο τῶν πολέμων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσάντων
τῇ Λιβύῃ, ταχέως ὑπάρχουσα, καὶ ἰδιώτην ἐμαυτὸν πα-

12.

ALEXANDRI, ANNIBALIS, MINOIS,
SCIPIONIS.

1. ALEX. Me par est præponi tibi, Afer : melior enim
sum.

ANN. Neutiquam ; verum me.

ALEX. Ergo Minos causam disceptet.

MIN. Quinam estis ?

ALEX. Hic Annibal Carthaginiensis : ego Alexander
Philippi filius.

MIN. Profecto clari uterque : sed qua de re orta vobis lis
est ?

ALEX. De primæ sedis jure : fert enim hicce se præ-
stantiorem exstitisse imperatorem me ; ego vero, quemad-
modum omnes norunt, non illi solum, sed cunctis fere,
qui ante me fuerunt, aio me præstitisse belli peritia.

MIN. Ergo per vices uterque dicat : tu prior, Afer, causam
tuam age.

2. ANN. Id quidem unum, Minos, me juvat, quod hic
loci Græcum etiam sermonem edidicerim, ut ne hac quidem
parte hic præ me quicquam habeat præcipui. Eos autem
pono maxime laude dignos esse, quotcumque quum initio
nihil essent, tamen ad magnum potentiæ fastigium proces-
serunt, per se opibus comparatis, aptique imperio habiti.
Ego itaque cum paucis transgressus in Hispaniam, quum
primum sub fratris auspiciis dux fuisset, summæ rerum
præfui, belli peritissimus judicatus. Exinde Celtiberos in po-
testatem redegi, Gallos occidentales devici, superatisque
magnis montibus, quæ circa Padum sunt omnia sum de-
populatus, et sedibus emovi tot urbes ; campestrum Italiam
subjeci ; ad suburbia usque primariæ urbis perveni, tot
interfecti uno die, ut annulos eorum modis sim mensus,
inque fluviis cadaverum pontes struxerim. Hæc omnia
gessi, qui neque Anymonis filius dicebar, neque deus esse
videri volebam, nec somnia matris fabulabar ; sed me ho-
minem esse fassus, cumque ducibus prudentissimis compa-
ratus, et cum militibus pugnacissimis congressus : non
Medos Armeniosque debellans, prius aufugientes quam
aliquis insequatur, et audenti statim cedentes victoriam.

3. Alexander autem, quum paternum imperium susce-
pisset, id auxit et multis partibus ampliavit, usus secundo
fortunæ impetu. At postquam vicit illum nullius pretii
Darium, atque ad Issum et Arbelis superior fuit, per-
tæsus patrii moris, adorari volebat, atque in Medicam illam
et effeminatam vivendi rationem degeneravit ; tum impie
trucidabat inter convivia amicos, comprehendebatque ad
mortem ducendos. Ego contra præfui æquo jure patriæ,
atque ubi me domum arcessebat, hostibus magna classe
adortis Africam, e vestigio parui, meque privatum præ-

ρέσchon και καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα. Καὶ ταῦτα ἐπραξα βάρβαρος ὢν καὶ ἀπαιδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον ὥσπερ οὗτος βραβυδῶν οὔτε ὑπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημι εἶναι. Εἰ δὲ ἐστὶ καλλίων οὗτοσι, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο, Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνὰ, οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναῖος καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς τῇ γνώμῃ πλέον ἥπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἶρηκεν οὐκ ἀγεννῇ τὸν λόγον οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φῆς;

4. AΛΕΞ. Ἐγρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω θρασὺν ἀποκρίνασθαι· ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμῃ διδάξαι σε ὅς τις μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, ὅς τις δὲ οὗτος ληστής ἐγένετο. Ὅμως δὲ ὅρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα, ὅς νέος ὢν ἐπὶ παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετέτληον, κἄτα φοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς οὐκ ἤζιωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν ἄρχειν ὁπῶσον ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπισήσασα τὴν γῆν καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἀπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπὶ τῇ Ἰρανικῇ ἐκράτησα μεγάλην μάχην καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμενος ἦλθον ἐπὶ Ἰσσοῦ, ὅθεν Δαρείος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων.

5. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας κατέπεμψα· φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας πηξάμενους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώσκεισθαι ἀξίων. Καὶ ἵνα σοὶ μὴ τὰ ἐν Τύρῳ μὴδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγῆσμαι, ἀλλὰ καὶ μέγρι Ἰνδοῖν ἦλθον καὶ τὸν Ὀκεανὸν ὅρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἶλον καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην, καὶ Σχύθας δὲ οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας υπερβὰς τὸν Τάναϊν ἐνίκησα μεγάλην ἵππομαχίαν, καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμιυνάμην. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκείνοι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ.

6. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐὼ λέγειν ὅτι οὐκ ἰσχύει, ἀλλὰ πονηρίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ καὶ δόλοις, νόμιμον δὲ ἢ προφανές οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφὴν, ἐκλελίσθαι μοι δοκεῖ ὅλα ἐποίει ἐν Καπύῃ ἐταίρας συνὼν καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμασῶς καθήδυσπαθῶν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας ἐπὶ τὴν ἐμὴν μάλλον ὕμνησα, τί ἂν μέγα ἐπραξε

bui : condemnatus tuli animo moderato casum. Hæc feci barbarus et expertus disciplinæ Græcæ, neque Homeri, prout licce, carmina recitando decantans, nec sub Aristotele sophista doctrinis imbutus, at sola usus natura bona. Hæc sunt quibus ego Alexandrø præstare me fero : ille autem si pulchrior est, quia diademate caput habet revinctum, apud Macedonas ista forte majestatem habent; attamen idcirco præferendus non existimetur viro strenuo, atque artibus imperatoris instructo, qui solerti prudentia plus quam fortuna fuerit usus.

MIN. Hic certe dixit masculam orationem, nec qualem ab Afro exspectasses, pro se : tu, Alexander, quid ad illa respondes?

4. ALEX. Nihil oportebat, Minos, homini respondere tam audaci : satis enim te fama docuerit, qualis ego rex, hic contra qualis fuerit latro : vide tamen, an parvo intervallo illum superarim, qui juvenis adhuc rerum administrationem aggressus, imperium turbatum continui, et percussores parentis supplicio sum ultus ; tum percussis Thebanorum excidio Græcis, dux eorum suffragiis lectus indignum existimavi, si soli Macedonum regno incubans contentus essem imperio a patre mihi relicto : sed universum mente terrarum orbem complexus, intolerandumque putans, nisi omnium forem dominus, paucis mecum ductis militibus invasi Asiam ; ad Granicum magno prælio fui superior ; Lydiaque capta, Ionia et Phrygia, in summa proxima quæque subjiciens perveni ad Issum, ubi Darius exspectabat cum immensa copiarum multitudine.

5. Exinde, Minos, vos non præterit, quot vobis mortuos uno die huc demiserim : portitor quidem affirmat, non suffecisse ipsis tunc cymbam, sed ratibus junctis plurimos eorum trajecisse. Equidem ista agebam ipse me ante alios periculis offerens, vulnerarique pulchrum ducens. Et ne tibi quæ Tyri sunt gesta, quæque Arbelis enarrem, ad Indos usque penetravi, Oceanumque limitem feci imperii, elephantos eorum cepi, Porum subegi : Scythas etiam, minime contemnendos viros, transgressus Tanaim magna devici equestri pugna : amicis benefeci, inimicos ultus sum. Quodsi deus etiam videbar hominibus, veniam illi merentur ob magnitudinem rerum gestarum tale quiddam de me sibi persuadentes.

6. Denique ego regnans diem obii ; hicce patria extorris apud Prusiam Bithynum, ut dignum erat fraudulentissimo crudelissimoque homine. Nam quomodo superavit Italos, milto dicere ; non fortitudine sane, sed malitia, perfidia et dolis ; nihil autem in præliis justum atque apertum. Quandoquidem vero mihi exprobravit luxuriam, oblitus mihi videtur qualia fecerit Capuæ, meretriculis affixus et belli opportunitates in deliciis disperdens. Ego autem nisi, parvifactoris orbis occidui rebus, in Orientem iruissem, quid grande præstitissem Italia incruente capta,

Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν καὶ Λιβύην καὶ τὰ μέχρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἄλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκείνα ὑποπτήσσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα· σὺ δέ, ὦ Μίνως, δίκαιε· ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

7. ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἦν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βελτίτε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων στρατηγὸς ὁ καθελὼν Καρχηδόνα καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἦν τῶν εἶναι, τοῦ δὲ Ἀννίβου ἀμείνων, ὃς ἐδίδωξα νικῆσας αὐτὸν καὶ φυγεῖν κατηνάγκασα ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυτος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλεξάνδρον ἀμιλλᾷται, ὃς οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ ὁ νενικηκὼς ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἀξιώ;

ΜΙΝ. Νῆ Δ' εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σὺ, εἴτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὦν.

13.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; καὶ σὺ τέθνηκας ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΛΕΞ. Ὅραξ, ὦ Διόγενες· οὐ παράδοξον δὲ εἰ ἀνθρώπος ὦν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν ὁ Ἄμμων ἐψεύδετο λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι, σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα;

ΑΛΕΞ. Φιλίππου δηλαδὴ· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἄμμωνος ὦν.

ΔΙΟΓ. Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμοία ἐλέγετο, δράκοντα ὁμιλεῖν αὐτῇ καὶ βλέπεσθαι ἐν τῇ εὐνῇ, εἴτα οὕτω σε τεχθῆναι, τὸν δὲ Φιλίππον ἐξηπάτησθαι οἰόμενον παρ' ἑαυτοῦ σε εἶναι.

ΑΛΕΞ. Κἀγὼ ταῦτα ἤκουον ὥσπερ σὺ, νῦν δὲ ὁρῶ ὅτι οὐδὲν ὑγιές οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε οἱ τῶν Ἀμμωνίων προφῆται ἐλεγον.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ τὸ ψεῦδος αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν σοι, ὦ Ἀλέξανδρε, πρὸς τὰ πράγματα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ ὑπέπτησσαν θεὸν εἶναι σε νομίζοντες.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί νην τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλείοιπας;

ΑΛΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενες· οὐ γὰρ ἐφθασα ἐπισκῆψαί τι περὶ αὐτῆς, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγενες;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην οἷα ἐποίει ἡ Ἑλλάς, ἅρτι σε παρειληφότα τὴν ἀρχὴν κολακεύοντες καὶ προστάτην αἰρούμενοι καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἐνίοι δὲ καὶ τοῖς δώδεκα θεοῖς προστιθέντες καὶ οἰκοδομοῦντές σοι νεὸς καὶ θύοντες ὃς δράκοντος υἱῷ.

Libyaeque et cunctis ad Gades usque subactis? At ille partes bello mihi dignae non videbantur, ut quae ultro jam metu jugum subirent ac dominum faterentur. Dixi : tu, Minos, judica : haec enim ipse de multis sufficiunt.

7. SCIP. Ne prius tamen, nisi de me quoque audiveris.

MIN. At quis tu es, virosum optime? aut unde domo dicturus eris?

SCIP. Italus Scipio, imperator, qui delevi Carthaginem, Afrosque devici magnis praeliis.

MIN. Quid igitur porro tu dices?

SCIP. Alexandro quidem me concedere, verum Annibalem anteire, ut qui victum illum pepuli fugamque turpem capessere coegi. Quomodo non impudens igitur hicce, qui cum Alexandro contendat, cui ne ego quidem Scipio, qui eum superavi, comparari sustineo?

MIN. Ita me Jupiter amet, aequum loquere, Scipio : quare primo quidem loco ponatur Alexander; tu illi secundus esto : postea, si videtur, Annibal, ne ipse quidem facile contemnendus.

13.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

1. DIOG. Quid hoc, Alexander? et tu mortuus es perinde atque nos omnes?

ALEX. Res apparet, Diogenes : nec valde mirandum, si homo natus mortem obii.

DIOG. Igitur Ammon mentiebatur te praedicans suum esse filium, quum tu interea Philippi fores?

ALEX. Nempe Philippi : neque enim Ammone genitus decessissem.

DIOG. Atqui etiam de Olympiade similia quaedam ferebantur, draconem cum ea rem habere et conspici in lecto; tum ita te fuisse prognatum, Philippum vero deceptum, qui opinaretur se tibi patrem esse.

ALEX. Et ego non secus ista, quam tu, audiebam : nunc video nihil veri nec matrem, neque Ammoniorum vates dixisse.

DIOG. Verum mendacium eorum non inutile tibi, Alexander, ad res gerendas fuit : multi enim metu succumbebant, deum esse te rati.

2. At cedo mihi, cui illud tantum imperium reliquisti?

ALEX. Nescio sane, Diogenes : nam nihil antequam morerer mandavi quicquam de eo, nisi hoc solum, quod animam agens Perdiccae annulum tradidi. Interea tu quid rides, Diogenes?

DIOG. Quid scilicet aliud quam in memoriam revocavi qualia faceret Graecia, te suscepto jam modo imperio adulati, praefectumque capientes et imperatorem adversum barbaros : nonnulli etiam duodecim diis adjungebant, templaque et sacra faciebant tanquam serpentis filio.

3. Ἀλλ' εἰπέ μοι, ποῦ σε οἱ Μακεδόνες θάψαν;

ΑΛΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι καίμαι τριακοστὴν ταύτην ἡμέραν, ὑπὸ σκηνῇ δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής, ἣν ποτε ἀγάγῃ σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσὶν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν θάψειν ἐκεῖ, ὡς γενομένην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελάσω σὺν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν ἐν ᾧ δού ἐτι σε μωραίνοντα καὶ ἐλπίζοντα Ἀνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θειότατε, μὴ ἐλπίσης· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἀπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην καὶ ἐς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελὴς ὁ Αἰακὸς οὐδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταπρόντος.

4. Ἐκεῖνο δέ γε ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὁπόταν ἐννοήσης, ὅσην εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφίξει, σωματοφυλάκας καὶ ὑπασπιστάς καὶ σατράπας καὶ χρυσὸν τοσοῦτον καὶ ἔθνη προσκυνούντα καὶ Βαβυλῶνα καὶ Βάκτρα καὶ τὰ μεγάλα θηρία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐξελαύνοντα διαδεδεμένον ταινίᾳ λευκῇ τὴν κεφαλὴν πορφυρίδα ἐμπεπορημένον. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην ἰόντα; Τί δακρύεις, ὦ μάταιε; οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσεν, μὴ οἰεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

5. ΑΛΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκείνος καλῶν ἐπιτριπτότατος ὢν. Ἐμὲ μόνον ἔασον τὰ Ἀριστοτέλους εἰδέναι, ὅσα μὲν ἤτησεν παρ' ἐμοῦ, ὅσα δὲ ἐπέστελλεν, ὡς δὲ κατεχρήτῳ μου τῇ περὶ παιδείαν φιλοτιμίᾳ θωπεύων καὶ ἐπαίνων ἄρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὃν τάχαθού, ἄρτι δὲ ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἤγειρο εἶναι, ὡς μὴ αἰσχύνοιτο καὶ αὐτὸς λαμβάνων γῆς, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολλομένη αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐκείνοις, ἃ κατηριθμήσω μικρῷ γε ἔμπροσθεν.

6. ΔΙΟΓ. Ἀλλ' οἶσθα ὃ δράσεις; ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθά γε ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ καὶ τὸ Αἰθῆς ὕδωρ χανδὼν ἐπισπασάμενος πίε καὶ αὖθις πίε καὶ πολλάκις· οὕτω γὰρ παύσῃ ἐπὶ τοῖς Ἀριστοτέλους ἀγαθοῖς ἀνιώμενος. Καὶ γὰρ Κλειτὸν ἐκεῖνον ὄρω καὶ Καλλισθένην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σὲ ὁρμῶντας, ὡς διασπᾶσιντο καὶ ἀμύναιντό σε ὦν ἐδράσας αὐτούς. Ὡστε τὴν ἑτέραν σὺ ταύτην βᾶδιζε καὶ πίνε πολλάκις, ὡς ἔφην.

14.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΦΙΛ. Νῦν μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιτο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνῆκεις Ἀμμωνός γε ὢν.

3. At quæso, ubi te Macedones sepeliverunt?

ALEX. Etiamnum Babyloae jaceo tricesimum hunc diem : promittit autem Ptolemæus satelles, si quando otium agat a turbis quæ nunc urgent, se in Ægyptum me delatum humaturum ibi, ut unus siam Ægyptiorum deorum.

DIOG. Non ego rideam, Alexander, quum te video in Orco quoque desipientem, sperantemque fore ut Anubis aut Osiris evadas? At tu tamen ista, divinissime, ne speres : fas enim non est, sursum redire quemquam eorum, qui semel trajecerunt hanc paludem, et citra ostium illud sese penetrarunt; neque enim Æacus est negligens, nec talis Cerberus, quem facile contemnas.

4. Istud autem perlibenter didicerim a te, quo animo feras, quum cogitando percenses, quanta felicitate in terra relicta huc adveneris; corporis custodes inquam, satellites, satrapas, auri tantum numerum, populos adorantes, Babyloeu, Bactra, immanes belluas, honorem, et gloriam; idque præterea, insignem esse curru vehementem, religatum tænia candida caput, purpuream vestem sibula substrictam gerentem : non illa te pungunt mentem subeuntia? Quid lacrimaris, inepte? ne istud quidem te docuit sapiens Aristoteles, non putare certa esse fortunæ dona?

5. ALEX. Sapiens ille? omnium iste adulatorum est perditissimus; me solum sine ad Aristotelem quæ spectant scire, quam multa petierit a me, quales literas miserit, quam fuerit abusus meo doctrinarum ambizioso studio, dum blande assentatur, laudatque nunc ob pulchritudinem, quasi et illa pars sit boni; nunc ob res gestas et divitias : etenim illud etiam esse bonum ducebat, ut nullo pudore deterritus oblatas a me opes acciperet : præstigiator, Diogenes, plane, et mirus artifex. Illum adeo percepi fructum ex ejus sapientia, ut doleam amissis, quasi maximis bonis, rebus illis, quas denumerasti paulo ante.

6. DIOG. At scin' tu, quid facias? remedium enim tibi doloris suggeram. Quandoquidem hicce loci helleborus non nascitur, tu certe Lethes aquam ore patulo ductam bibe, iterumque bibe et sæpius; sic enim desines propter Aristotelis bonorum amissionem dolore cruciari. Verum et Clitum illum video, et Callisthenem, aliosque multos in te irruentes, ut discerpant, atque ulciscantur injurias a te illatas. Quare tu alteram illam viam ingredi, et bibe sæpius, ut dixi.

14.

PHILIPPI ET ALEXANDRI.

1. PHIL. Nunc sane, Alexander, infitias haud iveris te filium esse meum; nequaquam enim mortuus fores, si quidem Ammonis esses.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτοὺς ἡγνόνουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι, ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα ὡς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενος εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; χρήσιμον ἐδόξαι σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθῆσόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἱ βάρβαροι κατεπλάγησάν με καὶ οὐδεὶς ἐτι ἀνθίστατο οἰόμενοι θεῶ μάχεσθαι, ὥστε βῆρον ἐκράτουν αὐτῶν.

2. ΦΙΛ. Τίνων δὲ ἐκράτῃσας σύ γε ἀξιωμαίων ἀνδρῶν, δὲ δειλοῖς αἰὲ ξυνηνέχῃσας τοξάρια καὶ πελτάρια καὶ γέρρα οἰσύναι προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βωωτῶν καὶ Φωκίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικὸν καὶ τὴν Θετταλὴν ἵππον καὶ τοὺς Ἥλείων ἀκοντιστάς καὶ τὸ Μαντινέων πελταστικὸν ἢ Θρᾷκας ἢ Ἰλλυριοὺς ἢ καὶ Παιονιάς χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα. Μῆδων δὲ καὶ Περσῶν καὶ Χαλδαίων, χρυσοφόρων ἀνθρώπων καὶ ἀβρῶν, οὐκ οἶσθα ὡς πρὸ σοῦ μῦριον μετὰ Κλεάρχου ἀνελθόντες ἐκράτησαν οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι φυγόντων;

3. ΑΛΕΞ. Ἀλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδῶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταφρόνητόν τι ἔργον, καὶ διμῶς οὐ διαστῆσας αὐτοὺς οὐδὲ προδοσῖαις ὠνούμενος τῆς νίκας ἐκράτουν αὐτῶν· οὐδ' ἐπιώρκησα πώποτε ἢ ὑποσχόμενος ἐφευδάμην ἢ ἀπιστον ἐπραΐά τι τοῦ νικᾶν ἔνεκα. Καὶ τοὺς Ἑλληνας δὲ τοὺς μὲν ἀναιμῶτι παρῆλαθον, Θηβαίους δὲ ἰσως ἀκούεις ὅπως μετέλθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλεῖτος γὰρ ἀπήγγελέ μοι, ὃν σὺ τῷ δορατίῳ διελάσας μεταξὺ δειπνούντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαινέσαι ἐτόλμησε.

4. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν κάνδυν, ὥς φασί, μετενέδυσ καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους, καὶ τὸ πάντων γελοιότατον, ἐμμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅσα ἄλλα ἐπραξας, λέουσι συγκατακλείων πεπαιδευμένους ἀνδρας καὶ γάμους τοιοῦτους γαμῶν καὶ Ἠφαιστίωνα ὑπεραγαπῶν. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι ἀπέσχεο τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς καλῆς οὐσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης· βασιλικά γὰρ ταῦτα.

5. ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαινέεις καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκαις πρῶτον καθαλέσθαι ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπαινῶ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐχ ἐτι μὴ καλὸν οἶμαι εἶναι καὶ τιτρώσκεισθαι ποτε τὸν βασιλέα καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ἐτι σοι τὸ τοιοῦτον ἥκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν εἰ ποτε τρωθείης, καὶ βλέποιν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκκομίζομενον, αἵματι βέρομενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν τοῖς ὄρωσιν, ἢ καὶ δ' Ἀμμων γόνυ καὶ ψευδομάντις ἠλέγγετο καὶ οἱ προφῆται κόλακας. Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὄρων τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποψυχοῦντα· δεόμενον τῶν ἱατρῶν βοηθεῖν; νῦν μὲν

ALEX. Nec ipse ignorabam, pater, me Philippi Amynta nati filium esse : sed probavi et accepi oraculum, conducibile ratus ad res gerendas.

PHIL. Quid ita? conducibile tibi videbatur præbere temet decipiendum a prophetis?

ALEX. Non illud dico : sed barbari stupore percussi me formidabant, nullusque amplius resistebat, arbitrati cum deo se pugnare : quare facilius eos devici.

2. PHIL. At quos tu devicisti bello vinci dignos viros, qui cum ignavis semper manum conservasti, qui arcus, peltas minutas, scuta denique viminea præ se projiciunt? Græcos superare labor erat, Boeotos, Phocenses et Athenienses : tum Arcades gravis armaturæ, Thessalum equitum, Eleorum jaculatorum, Mantiniensium cetratos milites, aut Thracas, Illyrios, quin etiam Pæonas subjicere, hæc præclara : Medos autem, Persas et Chaldaeos, auro nitentes homines ac molles, non meministi ante te a decem illis milibus, qui cum Clearcho in Persidem sunt profecti, esse superatos, quum ne manus quidem gradumque conferre sustinerent, sed antequam telum ad eos perveniret, in fugam se darent?

3. ALEX. Attamen Scythæ, pater, et Indorum elephantum laud sane contemnendum opus; quos quidem, non factione mota divisos, nec emta proditiōne victoria, superavi tamen : neque pejeravi unquam, promissamve fidem fefelli, aut perfidum aliquid designavi vincendi causa. Græcos porro, hos sine sanguine mihi adjunxi; Thebanos autem forte inaudivisti quibus supplicis sim persecutus.

PHIL. Novi istæc omnia : Clitus enim rennuciavit mihi, quem tu spiculo trajectum inter cœnam trucidasti, quia me ad tuas res gestas comparatum laudare instituerit.

4. Tu præterea Macedonica chlamyde projecta, mutato, ut aiunt, habitu candyn Persicam induisti, et tiamam rectam capiti imposuisti, et adorari a Macedonibus, ab hominibus liberis, volebas, quodque omnium erat maxime ridiculum, æmulabare mores devictorum : nam onuito dicere quæ alia perpetraris, dum in eandem caveam cum leonibus includis eruditos viros, nuptiasque tales celebras, et Hephaestionem ultra modum diligis. Unum laudavi tantummodo relatum, abstinuisse te a Darii uxore formosa, ejusque matris, et natarum curam habuisse : hæc enim regia sunt.

5. ALEX. Ad pericula vero subeunda promptum animum, pater, non laudas, nec quod in Oxydracia primus desiluerim intra murum, totque acceperim vulnera?

PHIL. Non laudo, Alexander; non quod pulchrum esse non putem etiam vulnerari aliquando regem, et pro exercitu pericula suscipere; sed quod tibi tale inceptum minime conducebat : deus enim quum videbare, si quando vulnerareris, viderentque te portatum prælio efferri, cruore manantem, ingemiscentem vulnere, hæc utique ridendi materies erat futura spectantibus : sic et Ammon impostor falsusque vates arguebatur; prophetæ vero adulatores. Aut quis non risisset, si videret Jovis filium animo deficientem, implorantem medicorum operam? Nunc certe, quum jam mortuus

γὰρ ὅποτε ἤδη τέθνηκας, οὐκ οἶαι πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνην ἐπικυροῦντας, ὁρῶντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἐκτάδην κείμενον, μυδιῶντα ἤδη καὶ ἐξωδηκῶτα κατὰ νόμον σωμάτων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ χρησίμιον ἔφη, ὧς Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν βραδίως, πολὺ τῆς δόξης ἀφῆρει τῶν κατορθουμένων· πᾶν γὰρ εἶδομαι ἐνδεὲς ὑπὸ θεοῦ γίγνεσθαι δοκοῦν.

6. ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἀορνὸν ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρῶσαίην.

ΦΙΛ. Ὅρᾳς ὅτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμωνος λέγεις, δὲ Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτὸν; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὧς Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύφον ἀπομαθήσῃ καὶ γνώσῃ σεαυτὸν καὶ συνήσῃ ἤδη νεκρὸς ὢν;

15.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΧΟΥ.

1. ΑΝΤ. Οἷα πρῶην, Ἀχιλλεῦ, πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα σοι εἴρηται περὶ τοῦ θανάτου, ὡς ἀγεννῇ καὶ ἀνάξια τοῖν διδασκάλοιιν ἀμφοῖν, Χείρωνος τε καὶ Φοῖβικος. Ἡκροῶμην γὰρ, ὅποτε ἔφη βούλεσθαι ἐπάρουρος ὢν θητεῦειν παρὰ τινι τῶν ἀληθῶν, « ὅ μὴ βίσιος πολὺς εἴη, » μᾶλλον ἢ πάντων ἀνίσσειν τῶν νεκρῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἀγεννῇ τινα Φρύγα δειλὸν καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος φιλόζωνον ἰσως ἐχρῆν λέγειν, τὸν Πηλέως δὲ υἱόν, τὸν φιλοκί· λυνέτατον ἥρωϊκον ἀπάντων, ταπεινὰ οὕτω περὶ αὐτοῦ διανοεῖσθαι πολλὴ αἰσχύνῃ καὶ ἐναντιότης πρὸς τὰ πεπραγμένα σοι ἐν τῷ βίῳ, δὲ ἐξὸν ἀλκυῶς ἐν τῇ Φθιώτιδι πολυχρόνιον βασιλεύειν, ἐκὼν προεἶλου τὸν μετὰ τῆς ἀγαθῆς δόξης θάνατον.

2. ΑΧ. Ὡ καὶ Νέστορος, ἀλλὰ τότε μὲν ἄπειρος ἔτι τῶν ἐνταῦθα ὢν καὶ τὸ βέλτιον ἐκείνων ὁπότερον ᾗν ἀγνοῶν τὸ δύστηνον ἐκεῖνο δοξάριον προετίμων τοῦ βίου, νῦν δὲ συνίημι ἤδη ὡς ἐκείνη μὲν ἀνωφελής, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οἱ ἄνω βραχυδῆσουσι· μετὰ νεκρῶν δὲ δημοσιμία, καὶ οὔτε τὸ κάλλος ἐκεῖνο, ὧς Ἀντίλοχε, οὔτε ἡ ἰσχὺς πάρεστιν, ἀλλὰ κείμεθα ἅπαντες ὑπὸ τῷ αὐτῷ ζόφῳ ὅμοιοι καὶ κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέροντες, καὶ οὗτοι οἱ τῶν Τρώων νεκροὶ δεδίασί με οὔτε οἱ τῶν Ἀχαιῶν θεραπεύουσιν, ἰσηγορία δὲ ἀκριβὲς καὶ νεκρὸς ὅμοιος· ἡ μὲν κακὸς ἡ δὲ καὶ ἐσθλός. « Ταῦτά με ἀνίσχ' καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ θητεύω ζῶν.

3. ΑΝΤ. Ὅμως τί οὖν ἂν τις πάθοι, ὧς Ἀχιλλεῦ; ταῦτα γὰρ εἶδοξε τῇ φύσει, πάντως ἀποθνήσκειν ἅπαντας, ὥστε χρὴ ἐμμένειν τῷ νόμῳ καὶ μὴ ἀνίσθαι τοῖς διατεταγμένοις. Ἄλλως τε ὁρᾷς τῶν ἑταίρων ὅσοι περὶ σὲ ἴσμεν ὧδε· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς ἀφίξεται πάντως. Φέρεται δὲ παραμυθίαν καὶ ἡ κοινωνία τοῦ πράγματος καὶ τὸ μὴ μόνον αὐτὸν πεπονθέναι. Ὅρᾳς

es, non tu censens multos esse qui simulationem divinitatis istam acerbioribus jocis proscindant, quum vident cadaver dei portectum, putrescens jam ac tumidum ex lege corporum omnium? Præterea etiam illa, quam dicebas, Alexander, utilitas, quasi eam ob causam facili victoria potireris, multum tibi detraxit gloriæ rerum egregie gestarum: nihil enim non videbatur minus et infra dignitatem, quod a deo fieri videretur.

6. ALEX. Non ista de me sentiunt homines, sed cum Hercule et Baccho me comparant: quin imo Aornum, illam inaccessam avibus rupem, quum neuter illorum ceperit, ego solus subegi.

PHIL. Viden' ista te tanquam Ammonis filium dicere, qui Herculi et Baccho æquiparas te ipsum? nonne te pudet, Alexander, nec fastum dedisces, teque ipse cognosces, et jam intelliges te mortuum esse?

15.

ACHILLIS ET ANTILOCHI.

1. ΑΝΤ. Qualia pridie, Achille, ad Ulyssem a te sunt dicta de morte, quam humilis animi minimeque digna utroque præceptore, Chirone et Phœnice! Auscultabam enim, quando dictitabas malle te in terra vitam degentem mercenariam operam præstare cuiquam inopum, cui victus copia non abundet, quam omnibus imperare mortuis: ista abjectum aliquem ignavumque Phrygem, ultra quam decorum sit vitæ cupidum, forte fas erat proloqui; at Pelei filium, heroum omnium promptissime se periculis offerentem, tam demissa de se cogitare pudendum plane, et multimodis discrepans a rebus in vita gestis; ut qui, quum liceret inglorium in Phthiotide diuturnumque regnum possidere, ultro prætulisti conjunctam cum pulchra laude mortem.

2. ΑΧ. Nestoris filii, tunc equidem inexpertus rerum inferarum, ignarusque utrum ex duobus præstaret, miseram istam gloriolam anteponebam vitæ: nunc vero jam tandem intelligo illam esse infructuosam, etiam si maximo opere a superis canitur, inter mortuos autem æqualia honoris jura: neque forma illa, Antiloche, nec robur adest; sed jacemus omnes sub eadem caligine similes, et nulla parte alter ab altero diversi: neque Trojanorum umbræ per timescant me, neque Achivorum observant: verum æqualitas juris exacta, mortuique similes, ignavi fuerint an fortes. Ista me torquent, et graviter fero, quod mercenarius non sim in vita.

3. ΑΝΤ. Attamen quid facias, Achille? hoc enim ita visum fuit naturæ, ut omnino moriantur omnes. Quamobrem legi obtemperandum est, neque oportet gravari jussa. Atque etiam vides, sodalium quot circa te hic simus; Ulysses quoque jamjam adierit omnino. Affert autem solatium societas rei malæ, et quod eam non ipse solus perpetiaris.

τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Μελέαγρον καὶ ἄλλους θαυμαστοὺς ἄνδρας, οἱ οὐκ ἂν οἶμαι δέξαιτο ἀναλθεῖν, εἰ τις αὐτοὺς ἀναπέμψει θητεύοντας ἀκλήροις καὶ ἀβίοις ἀνδράσιν.

4. ΑΧ. Ἐταιρική μὲν ἡ παραίνεσις, ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ μνήμη τῶν παρὰ τὸν βίον ἀνίσταται, αἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν ἕκαστον· εἰ δὲ μὴ ἠμολογεῖτε, ταύτη χεῖρους ἐστὲ καθ' ἡσυχίαν αὐτὸ πάσχοντες.

ΑΝΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἀμείνους, ὦ Ἀχιλλεῦ· τὸ γὰρ ἀνωφελὲς τοῦ λέγειν δρῶμεν· σιωπᾶν γὰρ καὶ φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι δέδοκται ἡμῖν, μὴ καὶ γέλωτα δρῶμεν ὥσπερ καὶ σὺ τοιαῦτα εὐχόμενοι.

16.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Οὐχ Ἡρακλῆς οὗτός ἐστιν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, μὰ τὸν Ἡρακλέα· τὸ τόξον, τὸ βόπαλον, ἡ λεοντῆ, τὸ μέγεθος, ὅλος Ἡρακλῆς ἐστιν. Εἴτα τέθνηκε Διὸς υἱὸς ὢν; Εἰπέ μοι, ὦ καλλίνικε, νεκρὸς εἶ; ἐγὼ γὰρ σοι ἔθυσον ὑπὲρ γῆς ὡς θεῷ.

ΗΡ. Καὶ ὀρθῶς ἔθυσ· αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς θεοῖς σύνεστι « καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην, » ἐγὼ δ' εἰδωλὸν εἰμι αὐτοῦ.

ΔΙΟΓ. Πῶς λέγεις; εἰδῶλον τοῦ θεοῦ; καὶ δυνατόν ἐστι ἡμισείας μὲν τινα θεὸν εἶναι, τεθνάναι δὲ τῷ ἡμίσει;

ΗΡ. Ναί· οὐ γὰρ ἐκεῖνος τέθνηκεν, ἀλλ' ἐγὼ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

2. ΔΙΟΓ. Μανθάνω· ἀντανδρόν σε τῷ Πλούτωνι παροδῶκεν ἀνθ' ἑαυτοῦ, καὶ σὺ τοίνυν ἀντ' ἐκείνου νεκρὸς εἶ.

ΗΡ. Τοιοῦτό τι.

ΔΙΟΓ. Πῶς οὖν ἀκριβῆς ὁ Αἰακὸς ὢν οὐ διέγνω σε μὴ ὄντα ἐκεῖνον, ἀλλὰ παρεδέξατο ὑποβολιμαῖον Ἡρακλέα παρόντα;

ΗΡ. Ὅτι ἐώκειν ἀκριβῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀληθῆ λέγεις· ἀκριβῶς γὰρ, ὥστε αὐτὸς εἶναι. Ὅρα γοῦν μὴ τὸ ἐναντίον ἐστὶ καὶ σὺ μὲν εἶ ὁ Ἡρακλῆς, τὸ δὲ εἰδῶλον γεγάμηκε τὴν Ἥβην παρὰ τοῖς θεοῖς.

3. ΗΡ. Θρασὺς εἶ καὶ λάλος, καὶ εἰ μὴ παύσῃ σκώπτων ἐς ἐμὲ, εἴσῃ αὐτίκα οἷου θεοῦ εἰδῶλόν εἰμι.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν τόξον γυμνὸν καὶ πρόχειρον· ἐγὼ δὲ τί ἂν ἐτι φοβοίμην σε ἀπαξ τεθνηκώς; Ἀτὰρ εἰπέ μοι πρὸς τοῦ σου Ἡρακλέους, ὅπότε ἐκεῖνος ἔζη, συνῆς αὐτῷ καὶ τότε εἰδῶλον ὢν; ἡ εἶς μὲν ἦτε παρὰ τὸν βίον, ἐπεὶ δὲ ἀπεθάνετε, διαιρεθέντες ὁ μὲν ἐς θεοὺς ἀπέπτατο, σὺ δὲ τὸ εἰδῶλον, ὥσπερ εἰκὼς ἦν, ἐς ἄδου πάρει;

ΗΡ. Ἐχρῆν μὲν μὴδὲ ἀποχρίνασθαι πρὸς ἄνδρα ὁδῶς ἐρεσηγλῶντα· ὅμως δ' οὖν καὶ τοῦτο ἄκουσον· ὁπόσον μὲν γὰρ Ἀμφιτρυῶνος ἐν τῷ Ἡρακλεῖ ἦν, τοῦτο

Vides Herculem et Meleagrum, aliosque viros admirandos, qui, puto, non cupiant sursum in vitam redire, si quis eos emiseric mercedem merituros apud inopes pauperculosque homines.

4. ACH. Qualis sodalem decet est haec admonitio : me tamen nescio quomodo memoria rerum per vitam actarum angit ; ni fallor, et vestram unumquemque : quod si minus fatemini, tanto peiores estis ; per quietem id tolerantes.

ΑΝΤ. Minime, sed meliores, Achille : nullum enim esse proloquendi fructum videmus : silere igitur et ferre ac tolerare casum constitutum est nobis, ne risum insuper debeamus, quemadmodum tu, talia optantes.

16.

DIOGENIS ET HERCULIS.

1. DIOG. Non Hercules est hicce? haud sane alius, me Hercule : arcus, clava, leonina pellis, statura; plane ipse Hercules est. Et diem obiit supremum, Jovis filius qui sit? Quaeso te, pulcherrimis victoriis inclyte, mortuusne es? at ego tibi in terris sacra faciebam, tanquam deo.

HERC. Merito quidem : etenim ipse verus Hercules in caelo cum diis versatur, et habet formosam pedibus Heben : ego autem ejus sum simulacrum.

DIOG. Quomodo ais? simulacrum dei? fieri potest, ut aliquis dimidia parte sit deus, mortuus altero dimidio?

HERC. Plane : non enim ille mortuus est; sed ego ejus effigies.

2. DIOG. Rem teneo : te vicarium Plutoni tradidit pro se; tuque nunc ejus vice mortuus es.

HERC. Sic fere se res habet.

DIOG. Qui ergo factum, ut, quantumvis diligentissimam curam adhibeat, Æacus non animadvertit te non esse istum, et receperit suppositum Herculem huc advenientem?

HERC. Exacte scilicet similis eram.

DIOG. Vera loqueris : exacte quidem, ut ille ipsus esses. Cave ergo ne res contra cadat, tuque sis Hercules, illud autem simulacrum duxerit Heben apud deos.

3. HERC. Audaculus es et loquax : quodsi non destiteris cavillari me, jam senties, qualis dei sim simulacrum.

DIOG. Arcus quidem expromptus et ad manum : sed ego quid te metuum semel mortuus? Verum dic mihi per tuum illum Herculem, quum is vivebat, aderasne ipsi tunc etiam ejus effigies? an potius unus eratis in vita; postquam vero mortem obiistis, segregati, ille ad deos evolavit, tu simulacrum, ut par erat, huc ad inferos advenisti?

HERC. Ne respondere quidem oportebat homini de industria ludos facienti : hoc tamen accipe : quicquid Am

τέθηκε καὶ εἰμι ἐγὼ ἐκεῖνο πᾶν, ὃ δὲ ἦν τοῦ Διὸς, ἐν οὐρανῷ σύνοστι τοῖς θεοῖς.

4. ΔΙΟΓ. Σαφῶς νῦν μανθάνω· δύο γὰρ φης ἔτεκεν ἡ Ἀλκμήνη κατὰ τὸ αὐτὸ Ἡρακλῆας, τὸν μὲν ὑπ' Ἀμφιτρώϊνι, τὸν δὲ παρὰ τοῦ Διὸς, ὥστε ἐλελήθειτε δίδυμοι ὄντες ὁμομήτριοι.

ΗΡ. Οὐκ, ὦ μάταιε· ὃ γὰρ αὐτὸς ἄμφω ἦμεν.

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἔστι μαθεῖν τοῦτο βράδιον, συνθέτους δύο ὄντας Ἡρακλῆας, ἐκτὸς εἰ μὴ ὥσπερ ἱπποκένταυρος τις ἦτε ἐξ ἐν συμπεφυκότες ἄνθρωπος καὶ θεός.

ΗΡ. Οὐ γὰρ καὶ πάντες οὕτω σοι δοκοῦσι συγκαῖσθαι ἐκ δυοῖν, ψυχῆς καὶ σώματος; ὥστε τί τὸ κωλύόν ἐστι τὴν μὲν ψυχὴν ἐν οὐρανῷ εἶναι, ἥπερ ἦν ἐκ Διὸς, τὸ δὲ θνητὸν ἐμὲ παρὰ τοῖς νεκροῖς;

5. ΔΙΟΓ. Ἄλλ', ὦ βέλτιστε Ἀμφιτρυωνιάδῃ, καλῶς ἂν ταυτ' ἔλεγες, εἰ σῶμα ἦσθα, νῦν δὲ ἀσώματον εἶδωλον εἶ· ὥστε κινδυνεύεις τριπλοῦν ἤδη ποιῆσαι τὸν Ἡρακλέα.

ΗΡ. Πῶς τριπλοῦν;

ΔΙΟΓ. Ὡδέ πως· εἰ γὰρ ὁ μὲν τις ἐν οὐρανῷ, ὃ δὲ παρ' ἡμῖν σὺ τὸ εἶδωλον, τὸ δὲ σῶμα ἐλύθη κόνις ἤδη γενόμενον, τρία ταῦτα δὴ γίγνεται. Καὶ σκόπει, ὅτινα δὴ πατέρα τὸν τρίτον ἐπινοήσεις τῷ σώματι.

ΗΡ. Θρασὺς εἶ καὶ σοφιστής· τίς δὲ καὶ ὦν τυγχάνεις;

ΔΙΟΓ. Διογένηος τοῦ Σινωπέως εἶδωλον, αὐτὸς δὲ οὐ μὲν Δία

μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

ἀλλὰ τοῖς βελτίστοις νεκρῶν ἀνδρῶν συνὼν Ὀμήρου καὶ τῆς τοσαύτης ψυχρολογίας καταγελῶ.

17.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΤΑΝΤΑΛΟΥ.

1. ΜΕΝ. Τί κλάεις, ὦ Τάνταλε; ἢ τί σεαυτὸν ὀδύρη ἐπὶ τῇ λίμνῃ ἑστώς;

ΤΑΝ. Ὅτι, ὦ Μένιππε, ἀπόλωλα ὑπὸ τοῦ διψῶς.

ΜΕΝ. Οὕτως ἄργος εἶ, ὥς μὴ ἐπικύψας πιεῖν ἢ καὶ νῆ Δί' ἀρυσάμενος κοίλῃ τῇ χειρί;

ΤΑΝ. Οὐδὲν σφέλος, εἰ ἐπικύψαιμι· φεύγει γὰρ τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴν προσιόντα αἰσθῆται με· ἦν δὲ ποτε καὶ ἀρύσσομαι καὶ προσενέγκω τῷ στόματι, οὐ φθάνω βρέξας ἄκρον τὸ χεῖλος, καὶ διὰ τῶν δακτύλων διαρρυνὲν οὐκ οἶδ' ὅπως αὖθις ἀπολείπει ξηρὰν τὴν χεῖρά μου.

ΜΕΝ. Τεράστιόν τι πάσχεις, ὦ Τάνταλε. Ἄτάρ εἶπέ μοι, τί δαὶ καὶ δέη τοῦ πιεῖν; οὐ γὰρ σῶμα ἔχεις, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν Λυδίᾳ που τέθραπται, ὅπερ καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἐδύνατο, σὺ δὲ ἡ ψυχὴ πῶς ἂν ἔτι ἢ διψῶν ἢ πίνῃ;

ΤΑΝ. Τοῦτ' αὐτὸ ἡ κόλασις ἐστὶ, τὸ διψῆν τὴν ψυχὴν ὥς σῶμα οὔσαν.

2. ΜΕΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὥτως πιστεύσομεν, ἐπεὶ

phitryonis in Hercule erat, id mortuum est, et hoc omne sum ego : quod autem Jovis erat, in caelo inter deos agit.

4. DIOG. Plane nunc intelligo : duos, inquis, peperit Alcmena sub idem tempus Hercules, hunc ex Amphitryone conceptum, illum de Jove : quippe nos latuerat, geminos esse vos eadem matre prognatos.

HERC. Neutiquam, inepte : is ipse ambo eramus.

DIOG. Haudquaquam est ad intelligendum facile, duos esse Hercules eosque in unum conflatos : nisi forte quasi Hippocentaurus aliquis eratis, in unum coaliti homo et deus.

HERC. Non ergo omnes sic tibi videntur componi ex binis, anima et corpore? quid igitur impedit, quominus anima sit in coelis, quae erat ex Jove, ego autem mortalis illa pars apud mortuos?

5. DIOG. Sed, optime Amphitryoniada, per ista comode diceris, si corpus fores : nunc incorporeum es simulacrum; adeo ut periculum sit, ne triplicem jam conficias Herculem.

HERC. Quid ita triplicem?

DIOG. Hunc fere in modum : si unus aliquis in caelo sit, alter tu scilicet, qui nobiscum versaris, illius simulacrum, tum corpus jam in cineres solutum, tria nimirum ista habentur : atque adeo vide, quem tertium patrem inventurus sis corpori.

HERC. Es homo audax et sophista : quis tandem es?

DIOG. Diogenis Sinopenensis umbra : ipse autem non profecto inter deos immortales, sed cum manium praestantissimis versor, Homerum tamque frigidas ejus fabulationes deridens.

17.

ΜΕΝΙΠΠΙ ΕΤ ΤΑΝΤΑΛΙ.

1. ΜΕΝ. Quid ploras, Tantale? quidve temet ipse commiseraris ad lacum astans?

ΤΑΝ. Quia, Menippe, enecor siti.

ΜΕΝ. Itane piger es, ut ne corpore quidem inclinato bibas, sive magis etiam hauriendo cava manu?

ΤΑΝ. Nihil juvat, si pronus procumbam : fugit enim aqua, ubi accedentem me senserit : quodsi quandoque hausero, orique admovero, simul ac rigavi extrema labia, statim per digitos dilapsa nescio quomodo iterum destituit siccam manum rheam.

ΜΕΝ. Portentosum quiddam tibi contingit, Tantale. Verum dic mihi, quid tanto opere indiges potu? etenim corpus non habes : quin illud in Lydia alicubi humatum est, cui et esuriendi et sitiendi facultas inerat : tu vero jam anima quo tandem pacto amplius aut sitias aut bibas?

ΤΑΝ. Ea ipsa re constat supplicium meum, ut siti afficiatur anima mea velut corpus.

2. ΜΕΝ. Sed id quidem ita esse credemus, quandoqui-

φῆς κολάζεσθαι τῷ δίδει. Τί δ' οὖν σοι τὸ δεινὸν ἔσται; ἡ δέδicias μὴ ἐνδεία τοῦ ποτοῦ ἀποθάνης; οὐχ ὡρῶ γὰρ ἄλλον ἔδην μετὰ τοῦτον ἢ θάνατον ἐντεῦθεν εἰς ἔτερον τόπον.

TAN. Ὅρθῳς μὲν λέγεις· καὶ τοῦτο δ' οὖν μέρος τῆς καταδίκης, τὸ ἐπιθυμεῖν πιεῖν μηδὲν δεόμενον.

MEN. Ληρεῖς, ὦ Τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς, ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νῆ Δία, ὅστις τοῦναντίον τοῖς ὑπὸ τῶν λυτῶντων κυνῶν δεδηγμένους πέπονθας οὐ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὴν δίψαν πεπονημένος.

TAN. Οὐδὲ τὸν ἐλλέβορον, ὦ Μένιππε, ἀναίνομαι πιεῖν, γένοιτό μοι μόνον.

MEN. Θάρρει, ὦ Τάνταλε, ὡς οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος πισταὶ τῶν νεκρῶν ἀδύνατον γάρ· καίτοι οὐ πάντες ὥσπερ σὺ ἐκ καταδίκης διψῶσι τοῦ ὕδατος αὐτοῦς οὐχ ὑπομένοντες.

18.

MENIPPOU ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, Ἑρμῇ; ξενάγησόν με νήλυν ὄντα.

ERM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο ἀπόβλεψον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἐνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι καὶ Νάρκισσος καὶ Νιρεὺς καὶ Ἀχιλλεύς καὶ Τυρῶ καὶ Ἑλένη καὶ Ἀθήνα καὶ ὅλως τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλη.

MEN. Ὅσῃ μόνον ὡρῶ καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυνῆ, ὅμοια τὰ πολλὰ.

ERM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἅ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὅσῃ, ὧν σὺ ἔοικας καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἐγωγε.

ERM. Τοῦτ' ἐστὶ τὸ κρανίον ἡ Ἑλένη ἐστίν.

2. MEN. Εἴτα διὰ τοῦτο αἱ χίμαιραι νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ τοσοῦτοι ἔπεσον Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν;

ERM. Ἄλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναικα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον εἶναι τοιῇδ' ἄμφοι γυναῖκι πολὺν χρόνον ἀλγεα πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἀνθή ξηρὰ ὄντα εἰ τις βλέπῃ ἀποβεβληκῶτα τὴν βαρὴν, ἀμορφα δῆλον ὅτι αὐτῷ δοξεῖ, ὅτε μέντοι ἀνθεῖ καὶ ἔχει τὴν χροῖαν, κάλλιστά ἐστιν.

MEN. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνίεσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρονίου καὶ ραδίως ἀπανθοῦντος ποιοῦντες.

ERM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι. Ὡστε σὺ μὲν ἐπιλεξάμενος τόπον, ἐνθα ἂν ἐθέλης, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν, ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι.

dem ais sitim tibi poenam esse impositam. Quid tamen hinc tibi molesti accidet? an metuis ne inopia potus moriari? equidem non video alium post huncce orcum, aut mortem, qua functi hinc alterum in locum migremus.

TAN. Recte tu quidem loquere: at illud ipsum est pars poenae, ut desiderem bibere nullius potus indigus.

MEN. Ineptis, Tantale, et revera potu indigere videris, mero scilicet, ita me Jupiter amet, helleboro, qui contraria ratione atque illi, quos rabiosi canes momorderint, affectus sis, non aquam, sed sitim abhorrens.

TAN. Ne helleborum quidem, Menippe, renuo bibere: modo hoc mihi contingat.

MEN. Bono esto animo, Tantale: nam nec tu, neque alius quisquam bibit mortuorum: hoc enim fieri nequit. Haud omnes tamen, quemadmodum tu, ex inflicta poena sitiunt aquam ipsos fugientem.

18.

MENIPPI ET MERCURII.

1. MEN. Ubi autem pulchri sunt et pulchrae, Mercuri? vade ducem te mihi praebere, quippe hospiti et novo advenae.

MERC. Otium mihi non est, Menippe: attamen illo respice, quasi ad dextram: ibi Hyacinthus est, et Narcissus, et Nireus, et Achilles, et Tyro, et Helena, et Leda; summatim, vetustae formae omnes.

MEN. Ego ossa tantum video et crania carnibus nudata, similia pleraque.

MERC. Atqui illa sunt quae omnes poetae admirantur ossa, quorum tu contentum praeter ferre videris.

MEN. Attamen Helenam mihi monstra: etenim ego quidem non dignoverim.

MERC. Istud cranium est Helena.

2. MEN. Propter illud igitur mille navium classis instructa fuit ex tota Graecia, totque ceciderunt Graeci et barbari, urbiumque tantus numerus internecione perii?

MERC. At non vidisti, Menippe, mulierem vivam: scilicet ipse diceres non indignum fuisse nec vitio vertendum, talem ob feminam multum tempus aerumnas pati: enim vero flores arefactos si quis intueatur amisso colore, forma nimirum ipsi carere videbuntur; at quando florent, coloremque nativum habent, pulcherrimi sunt.

MEN. Atqui illud, Mercuri, demiror, non intellexisse Achivos de re tam brevis aetatis tamque facile deflorescente se laborare.

MERC. Otium mihi non est, Menippe, philosophari tecum: quare delecto loco, ubicumque velis, jace prostrato corpore: ego vero alios mortuos jam arcessam.

19.

ΑΙΑΚΟΥ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΜΕΝΕΛΑΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΡΙΔΟΣ.

1. ΑΙΑΚ. Τί ἄγχεις, ὦ Πρωτεσίλαε, τὴν Ἑλένην προσπεσών;

ΠΡΩΤ. Ὅτι διὰ ταύτην, ὦ Αἰακέ, ἀπέθανον ἡμιτελῇ μὲν τὸν δόμον καταλιπών, χήραν τε τὴν νεόγαμον γυναῖκα.

ΑΙΑΚ. Αἰτιῶ τοῖνον τὸν Μενέλαον, ὅστις ὑμᾶς ἐπὲρ τοιαύτης γυναίκος ἐπὶ Τροίαν ἤγαγεν.

ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις· ἐκείνόν μοι αἰτιατέον.

MEN. Οὐκ ἐμέ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ δικαιοτέρον τὸν Πάριν, ὃς ἐμοῦ τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα παρὰ πάντα τὰ δίκαια ὤγχετο ἀρπάσας· οὗτος γὰρ οὐχ ὑπὸ σοῦ μόνου, ἀλλ' ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἄξιος ἀγχεσθαι τοσούτοις θανάτου αἴτιος γεγεννημένος.

ΠΡΩΤ. Ἄμεινον οὕτω σὲ τοιγαροῦν, ὦ Δύσπαρι, οὐκ ἀφήσω ποτὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

ΠΑΡ. Ἄδικοι ποῖν, ὦ Πρωτεσίλαε, καὶ ταῦτα δμότεχνον ὄντα σοι· ἐρωτικός γάρ καὶ αὐτός εἰμι καὶ τῷ αὐτῷ θεῷ κατέσχημαι· ὅσθα δὲ ὡς ἀκούσιόν τί ἐστι καὶ τις ἡμᾶς δαίμων ἀγχι ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἀντιτάττεσθαι αὐτῷ.

2. ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις. Εἶθε οὖν μοι τὸν Ἑρωτα ἐνταῦθα λαβεῖν δυνατόν ᾗν.

ΑΙΑΚ. Ἐγὼ σοι καὶ περὶ τοῦ Ἑρωτος ἀποκρινοῦμαι τὰ δίκαια· φήσει γὰρ αὐτὸς μὲν τὸν ἔρᾶν τῷ Παρίδι ἴσως γεγενῆσθαι αἴτιος, τοῦ θανάτου δὲ σοι οὐδένα ἄλλον, ὦ Πρωτεσίλαε, ἢ σεαυτὸν, ὃς ἐκλαθόμενος τῆς νεογάμου γυναίκος, ἐπεὶ προσεφέρεσθε τῇ Τρωάδι, οὕτω φιλοκινδύνως καὶ ἀπονενουμένης προεπιδήσας τῶν ἄλλων δόξης ἐρασθεῖς, δι' ἣν πρῶτος ἐν τῇ ἀποβάσει ἀπέθανες.

ΠΡΩΤ. Οὐκοῦν καὶ ἐπὲρ ἐμαυτοῦ σοι, ὦ Αἰακέ, ἀποκρινοῦμαι δικαιοτέρα· οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἐπικεκλῶσθαι.

ΑΙΑΚ. Ὅρθως· τί οὖν τούτους αἰτιᾷ;

20.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙΑΚΟΥ.

1. MEN. Πρὸς τοῦ Πλούτωνος, ὦ Αἰακέ, περιήγησαί μοι τὰ ἐν ᾧδου πάντα.

ΑΙΑΚ. Οὐ βράδιον, ὦ Μένιππε, ἅπαντα· ὅσα μὲν τοι κεφαλαῖωδη, μάνθανε· οὐτοσί μὲν ὅτι Κέρβερος ἐστὶν ὅσθα, καὶ τὸν πορθμέα τοῦτον, ὃς σε διεπέρασε, καὶ τὴν λίμνην καὶ τὸν Πυριφλεγέθοντα ἤδη ἐόρακας ἐσών.

MEN. Οἶδα ταῦτα καὶ σὲ, ὅτι πυλωρεῖς, καὶ τὸν βασιλέα εἶδον καὶ τὰς Ἑρινῦς τοὺς δὲ ἀνθρώπους μοι τοὺς πάλαι δεῖξον καὶ μάλιστα τοὺς ἐνδοξοὺς αὐτῶν.

19.

ÆACI, PROTESILAI, MENELAI AC
PARIDIS.

1. ÆAC. Quid strangulas, o Protesilae, Helenam, impetu in eam facto?

PROT. Quod propter eam, Æace, interii imperfecta domo relicta, et vidua, quæ modo fuerat nupta, uxore.

ÆAC. Incusa igitur Menelaum, qui vos talis mulieris causa adversus Trojam duxit.

PROT. Bene mones: is ergo mihi reus est agendus.

MEN. Non ego, vir optime, sed justius Paris, qui mea hospitii uxore præter omne jus ac fas rapta se proripuit: hic enim non a te solo, verum ab omnibus Græcis ac barbaris dignus est strangulari, ut qui tot hominibus mortis exstiterit causa.

PROT. Ita quidem præstat; atque adeo te, inominate Pari, non dimittam unquam e manibus.

PAR. Injusta feceris, Protesilae, idque in eum, qui artem eandem ac tu colit; nam et ipse sum deditus amori, ab eodemque deo occupatus: scis autem involuntarium esse quiddam, deumque aliquem nos agere quocumque velit, cui non possit resisti.

2. PROT. Vera dicis. Utinam ergo mihi Amorem hic comprehendere detur!

ÆAC. At ego apud te causam Amoris etiam agam: dixerit enim, amandi se Paridi fortasse exstitisse causam; mortis vero tibi neminem alium, Protesilae, quam temet ipsum, qui oblitus novæ nuptæ uxoris, ubi appellebatis ad Troadem, tam audacter et desperate ante alios exsiluisti gloriæ cupiditate ductus, ob quam primus in escensu occubuisti.

PROT. Enimvero meam tibi, Æace, causam egero planius: non enim ego istorum auctor, sed fatum fatalisque staminis ab initio vitam hominum temperantis necessitas.

ÆAC. Recte: quid igitur istos accusas?

20.

MENIPPI ET ÆACI.

1. MEN. Per Plutonem, Æace, quæso comes mihi monstra, quæ in Orco sunt, omnia.

ÆAC. Haud pronum est, Menippe, omnia: quæcumque tamen præcipua summatim percurri possunt, disce. Hunc esse Cerberum nosti, portitoremque illum, qui te transexit; et lacum et Pyriphlegethontem jam vidisti, quando hæc loca intrabas.

MEN. Scio ista, et te custodem esse portæ infernalis: regem porro vidi et Erinyas. Verum homines mihi veteres illos ostende, atque inprimis eorum insignes.

ΑΙΑΚ. Οὗτος μὲν Ἀγαμέμνων, οὗτος δὲ Ἀχιλλεύς, οὗτος δὲ Ἰδομενεὺς πλησίον, οὗτος δὲ Ὀδυσσεύς, εἴτα Αἴας καὶ Διομήδης καὶ οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων.

2. ΜΕΝ. Βαβαί, ὦ Ὀμηρε, οἶά σοι τῶν ῥαψωδιῶν τὰ κεφάλαια χαμαὶ ἔρριπται ἀγνωστα καὶ ἄμορφα, κόνις πάντα καὶ λῆρος πολλός, ἀμενηνὰ ὡς ἀληθῶς κάρηνα. Οὗτος δὲ, ὦ Αἰαχέ, τίς ἐστί;

ΑΙΑΚ. Κῦρός ἐστιν· οὗτός δὲ Κροῖσος, ὁ δ' ὑπὲρ αὐτὸν Σαρδανάπαλλος, ὁ δ' ὑπὲρ τούτους Μίδας, ἐκεῖνος δὲ Ξέρξης.

ΜΕΝ. Εἴτα σέ, ὦ κάθαρμα, ἡ Ἑλλάς ἔφριττε ζευγνύντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ δὲ τῶν ὄρων πλεῖν ἐπιθυμοῦντα; Οἷός δὲ καὶ ὁ Κροῖσός ἐστι. Τὸν Σαρδανάπαλλον δὲ, ὦ Αἰαχέ, πατάζει μοι κατὰ κόρρης ἐπίτρεψον.

ΑΙΑΚ. Μηδαμῶς· διαθρύψεις γὰρ αὐτοῦ τὸ κρανίον γυναικεῖον ὄν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν ἀλλὰ προσπτύσομαί γε πάντως ἀνδρογυνήν γε ὄντι.

3. ΑΙΑΚ. Βούλει σοι ἐπιδείξω καὶ τοὺς σοφοὺς;

ΜΕΝ. Νῆ Δία γε.

ΑΙΑΚ. Πρῶτος οὗτός σοι ὁ Πυθαγόρας ἐστί.

ΜΕΝ. Χαίρε, ὦ Εὐφορβέ ἢ Ἀπολλὼν ἢ ὅ τι ἂν ἐθέλῃς.

ΠΥΘ. Νῆδὶ καὶ σύ γε, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐκέτι χρυσοῦς ὁ μηρός ἐστί σοι;

ΠΥΘ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ φέρε ἰδῶ εἰ τί σοι ἐδώδιμον ἢ πῆρα ἔχει.

ΜΕΝ. Κυάμους, ὦγαθέ· ὥστε οὐ τοῦτό σοι ἐδώδιμον.

ΠΥΘ. Δὸς μόνον· ἀλλὰ παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἔμαθον γάρ ὡς οὐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλαὶ τοκήων ἐνθάδε.

4. ΑΙΑΚ. Οὗτος δὲ Σόλων ὁ Ἐξηχεστίδου καὶ Θαλῆς ἐκεῖνος καὶ παρ' αὐτοὺς Πιττακὸς καὶ οἱ ἄλλοι· ἐπτά δὲ πάντες εἰσιν ὡς ὁρᾷς.

ΜΕΝ. Ἄλυποι, ὦ Αἰαχέ, οὗτοι μόνοι καὶ παιδῶροι τῶν ἄλλων. Ὁ δὲ σποδοῦ πλέως ὥσπερ ἐγκρυφίας ἄρτος, ὁ τὰς φλυκταῖνας ἐξηγητικὸς, τίς ἐστιν;

ΑΙΑΚ. Ἐμπεδοκλῆς, ὦ Μένιππε, ἡμέτερος ἀπὸ τῆς Αἰτνῆς παρών.

ΜΕΝ. ὦ χαλκόπου βελτιστε, τί παθὼν σαυτὸν ἐς τοὺς κρατῆρας ἐνέβαλες;

ΕΜΠ. Μελαγχολία τις, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ κενοδοξία καὶ τῦφος καὶ πολλὴ κόρυς, ταῦτά σε ἀπνηρθράκωσεν αὐταῖς κρηπίσιν οὐκ ἀνάξιον ὄντα· πλὴν ἀλλ' οὐδὲν σε τὸ σόφισμα ὤνησεν· ἐφωράθης γὰρ τεχνεύς. Ὁ Σωκράτης δὲ, ὦ Αἰαχέ, ποῦ ποτε ἄρα ἐστίν;

ΑΙΑΚ. Μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμῆδους ἐκεῖνος ληρεῖ τὰ πολλά.

ΜΕΝ. Ὅμως ἐβουλόμην ἰδεῖν αὐτὸν, εἰ ποὺ ἐνθάδε ἐστίν.

ΑΙΑΚ. Ὅρᾷς τὸν φλαχρόν;

ÆAC. Hic Agamemno; ille Achilles; iste propius aliquanto Idomeneus : tum Ulysses, deinde Ajax, et Diomedes, et præstantissimi Græcorum.

2. ΜΕΝ. Papæ, Homere; qualia tibi eximia carminum tuorum decora humi jacent abjecta, ignota, informia, pulvis cuncta, nugæque magnæ, imbecilla vere capita. Hicce autem, Æace, quis est?

ÆAC. Cyrus est : hic autem Croesus; atque super eum Sardanapalus; qui super istos, Midas : ille vero Xerxes.

ΜΕΝ. Te igitur, purgamentum hominis, horrescebat Græcia jungentem Hellespontum, perque montes navigare desiderantem? Qualis autem et Croesus est! At Sardanapalo, Æace, ut alapam in caput impingam, permitte mihi.

ÆAC. Neutiquam : diffinges enim cranium ipsius molle ac muliebne.

ΜΕΝ. Enimvero conspuam omnino effeminatum istum.

3. ÆAC. Vin' tibi demonstrem etiam sapientes?

ΜΕΝ. Ita per Jovem.

ÆAC. Primus hicce tibi Pythagoras est.

ΜΕΝ. Salve, Euphorbe, aut Apollo, aut quocumque nomine velis appellari.

PYTH. Sane tu quoque, Menippe.

ΜΕΝ. Non tibi aureum femur amplius est?

PYTH. Non quidem : verum age videam si quid tibi ad edendum paratum pera habet.

ΜΕΝ. Fabas, optime : quæ quidem edules tibi non sunt.

PYTH. Præbe tantum : alia sunt apud mortuos decreta ; etenim didici nihil hic esse simile fabis et capitibus pareutum.

4. ÆAC. Hicce autem Solon Execestidæ filius, et Thales ille, juxtaque eos Pittacus, ceterique : septem vero sunt cuncti, uti vides.

ΜΕΝ. Hi tristitiæ immunes, Æace, soli ceterorum, atque hilares. Iste vero cinere plenus velut subcinericius panis, qui pustulis totus effloruit, quis est?

ÆAC. Empedocles, Menippe, qui semicoctus huc ab Ætna advenit.

ΜΕΝ. O optime tu, æreis indute calceis, quid causæ fuit, cur ipse te in Ætnæ crateras immitteres?

ΕΜΠ. Atræ quædam bilis, Menippe.

ΜΕΝ. Nullo pacto ; sed vana gloria, et superbiæ tumor, et multa stultitia : hæc te scilicet exustularunt cum ipsis crepidis, haud indignum : attamen nihil te callidum commentum juvit ; patuit enim esse te mortuum. Socrates vero, Æace, ubi tandem est?

ÆAC. Cum Nestore et Palamede ille nugatur plerumque.

ΜΕΝ. Vellem tamen eum videre, sicubi hic esset.

ÆAC. Viden' istum calvum?

MEN. Ἀπαντες φαλακροί εἰσιν ὥστε πάντων ἂν εἶη τοῦτο τὸ γνῶρισμα.

ΑΙΑΚ. Τὸν σιμὸν λέγω.

MEN. Καὶ τοῦτο ὁμοιον· σιμοὶ γὰρ ἅπαντες.

5. ΣΩΚ. Ἐμὲ ζητεῖς, ὦ Μένιππε;

MEN. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚ. Τί τὰ ἐν Ἀθήναις;

MEN. Πολλοὶ τῶν νέων φιλοσοφεῖν λέγουσι, καὶ τὰ γε σχήματα αὐτὰ καὶ τὰ βαδίσματα εἰ θεάσαιτό τις, ἄχροι φιλόσοφοι.

ΣΩΚ. Μάλα πολλοὺς ἐόρακα.

MEN. Ἀλλὰ ἐόρακας, οἶμαι, οἷος ἦξε παρὰ σοὶ Ἀρίστιππος καὶ Πλάτων αὐτός, ὁ μὲν ἀποπνέων μύρου, ὁ δὲ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τυράννους θεραπεύειν ἐκμαθὼν.

ΣΩΚ. Περὶ ἐμοῦ δὲ τί φρονεῖσιν;

MEN. Εὐδαίμων, ὦ Σώκρατες, ἄνθρωπος εἰ τὰ γε τοιαῦτα· πάντες γοῦν σε θαυμάσιον οἰοῦνται ἄνδρα γενεῇσθαι καὶ πάντα ἐγνωκέναι καὶ ταῦτα — δεῖ γάρ, οἶμαι, τάληθῃ λέγειν — οὐδὲν εἰδότα.

ΣΩΚ. Καὶ αὐτὸς ἐφασκον ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, οἱ δὲ εἰρωνεῖαν ὦντο τὸ πρᾶγμα εἶναι.

6. MEN. Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι οἱ περὶ σέ;

ΣΩΚ. Χαρμίδης, ὦ Μένιππε, καὶ Φαῖδρος καὶ ὁ τοῦ Κλεινίου.

MEN. Εὖ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι κἀνταῦθα μέτει τὴν σαυτοῦ τέχνην καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖς τῶν καλῶν.

ΣΩΚ. Τί γὰρ ἂν ἄλλο ἤδιον πράττοιμι; Ἀλλὰ πλησίον ἡμῶν κατὰκεισο, εἰ δοκεῖ.

MEN. Μὰ Δε, ἐπεὶ παρὰ τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Σαρδανάπαλλον ἀπειμι πλησίον οἰκῆσων αὐτῶν ἔοικα γοῦν οὐκ ὀλίγα γελάσσεσθαι οἰμωζόντων ἀκούων.

ΑΙΑΚ. Κἀγὼ ἤδη ἀπειμι, μὴ καὶ τις ἡμᾶς νεκρῶν λάθῃ διαφυγῶν. Τὰ λοιπὰ δ' ἐσαυθὺς ὀφεί, ὦ Μένιππε.

MEN. Ἀπιθι· καὶ ταυτὶ γὰρ ἱκανὰ, ὦ Αἰακέ.

21.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΚΕΡΒΕΡΟΥ.

1. MEN. Ὁ Κέρβερε — συγγενὴς γάρ εἰμὶ σοὶ κύων καὶ αὐτὸς ὢν — εἰπέ μοι πρὸς τῆς Στυγὸς, οἷος ἦν ὁ Σωκράτης, ὅποτε κατῆι παρ' ὑμῶν· εἰκὸς δὲ σε θεὸν ὄντα μὴ ὑλακτεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνως φθέγγεσθαι, ὅπότε ἔθελαι.

ΚΕΡΒ. Πόρρωθεν μὲν, ὦ Μένιππε, παντάπασιν ἐδόκει ἀτρέπτω τῷ προσώπῳ προσιέναι καὶ οὐ πάνυ δεδιέναι τὸν θάνατον δοκῶν καὶ τοῦτο ἐμφῆναι τοῖς ἔξω τοῦ στομίου ἐστῶσιν ἐθελῶν, ἐπεὶ δὲ κατέκυψεν εἰσω τοῦ χάσματος καὶ εἶδε τὸν ζόρον, κἀγὼ ἐτι διαμέλλοντα αὐτὸν δακνὼν τῇ κωνελῷ κατέσπασα τοῦ ποδὸς, ὥσπερ

MEN. Omnes utique sunt calvi : idque adeo omnium fuerit indicium.

ÆAC. At simum istum dico.

MEN. Hoc etiam perinde simile : cuncti enim simi.

5. SOCR. Mene quæris, Menippe?

MEN. Maxime, Socrates.

SOCR. Quid agitur Athenis?

MEN. Multi juvenum philosophari se prædicant : et habitus quidem atque incessus si spectaverit aliquis, summi philosophi.

SOCR. Valde multos vidi.

MEN. At vidisti, opinor, qualis venerit ad te Aristippus, atque ipse Plato : ille unguentum spirans ; hic colere Siculos tyrannos edoctus.

SOCR. De me vero quid sentiunt?

MEN. Felix, Socrates, es homo ista quidem parte : omnes adeo te admirabilem existimant virum fuisse, et cuncta scivisse, idque (est enim, ut puto, verum dicendum) nihil scientem.

SOCR. Equidem affirmabam hoc ipsum apud eos : illi meram ironiam opinabantur esse factum meum.

6. MEN. Quinam hi circa te sunt?

SOCR. Charmides, Menippe, et Phædrus, Cliniaque filius.

MEN. Bene factum, Socrates, ut qui et hicce colas artem tuam, neque despicias pulchros.

SOCR. Nam quid aliud jucundius agam? Verum prope nos recumbe, si videtur.

MEN. Nequaquam : ad Cræsum enim et Sardanapalum abeo proxime illos habitaturus : videor equidem non parum risurus plorantes eos audiens.

ÆAC. Jamque ego abeo, ne quis mortuorum clam nobis effugiat : reliqua in posterum vides, Menippe.

MEN. Abi modo : hæc enim ipsa sunt satis, Æace.

21.

ΜΕΝΙΠΠΙ ΕΤ ΚΕΡΒΕΡΙ.

MEN. Cerbere, nam cognatus sum tibi, quippe canis et ipse, dic mihi per Stygem, qualis fuerit Socrates, quando descendebat ad vos : par est te deum scilicet non latrare solum, sed et humano more loqui, quum velis.

CER. E longinquo, Menippe, omnimodis videbatur constanti et imperterrito vultu accedere, neque omnino reformidare mortem, idque ipsum significare iis, qui extra ostium stabant, velle. Verum postquam se demisit intra hiatum infernæ domus, et vidit caliginem, atque ego cunctantem adhuc cicutæ morsu correptum detraxi pede, sicut

τὰ βρέφη ἐκώκυε καὶ τὰ ἑαυτοῦ παιδία ὠδύρετο καὶ παντοῖος ἐγίγνετο.

2. MEN. Οὐκοῦν σοφιστὴς ὁ ἄνθρωπος ᾗν καὶ οὐκ ἀληθῶς κατεφρόνει τοῦ πράγματος;

ΚΕΡΒ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἀναγκαῖον αὐτὸ εὔρα, κατεθρασύνετο ὡς δῆθεν οὐκ ἄκων πεισόμενος ὁ πάντως εἶδει παθεῖν, ὥς θαυμάσονται οἱ θεαταί. Καὶ δῖως περὶ πάντων γε τῶν τοιούτων εἰπεῖν ἂν ἔχοιμι, ἕως τοῦ στομίου τολμηροὶ καὶ ἀνδρεῖοι, τὰ δὲ ἐνδοθεν ἐλεγχος ἀκριδής.

MEN. Ἐγὼ δὲ πῶς σοι κατεληλυθέναι ἔδοξα;

ΚΕΡΒ. Μόνος, ὦ Μένιππε, ἀξίως τοῦ γένους, καὶ Διογένης πρὸ σοῦ, ὅτ' μὴ ἀναγκαζόμενοι ἐσθίετε μὴδ' ὠθοῦμενοι, ἀλλ' ἐθελούσιοι, γελῶντες, οἰμώζειν παραγελιαντες ἅπασιν.

22.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. XAP. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθημεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἥδιον.

XAP. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθημέυσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

XAP. Ἔστι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

XAP. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μιαιρὲ, ἢ μὴ ἀποδόῃς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

XAP. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν.

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

2. EPM. Νῆ Δί! ὠνάμην γε, εἰ μέλλω καὶ ὑπερεκτείνειν τῶν νεκρῶν.

XAP. Οὐκ ἀποστήσομαι σου.

MEN. Τοῦτο γε ἔνεκα καὶ νεωλῆσας τὸ πορθημεῖον παράμενε· πλὴν ἀλλ' ὅ γε μὴ ἔχω, πῶς ἂν λάβοις;

XAP. Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὡς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἥδειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

XAP. Μόνος οὖν αὐχέσεις προῖκα πεπλευκέναι;

MEN. Οὐ προῖκα, ὦ βέλτιστε· καὶ γὰρ ἤντηλθα καὶ τῆς κώπης συνεπελαδόμεν καὶ οὐκ ἔκλαον μόνος τῶν ἄλλων ἐπιδατῶν.

XAP. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθημέα· τὸν ὁβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

3. MEN. Οὐκοῦν ἀπαγέ με αὐθις ἐς τὸν βίον.

XAP. Χάριεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

XAP. Δεῖξον τί ἐν τῇ πῆρᾳ ἔχεις.

infantes ejulabat, suos liberos delfebat, et nihil non moliebatur.

2. MEN. Ergo subdolos erat hic homo sophista, nec vera contemnebat mortem?

CER. Minime: sed ubi necessariam animadvertit, audacter sese offerebat, quasi scilicet non invitus subiturus quod omnino oportebat pati, ut eum admirarentur spectatores. In summa de omnibus quidem ejusmodi dicere possim, Usque ad ostium audaces ac fortes: ubi igitur penetratum est, documentum timoris manifestum.

MEN. Ego vero quomodo tibi descendisse visus sum?

CER. Solus, Menippe, ut dignum erat genere, ac Diogenes ante te; quia non coacti intrabatis, neque impulsus, sed voluntarii, ridentes, plorare jubentes cunctos.

22.

CHARONTIS, MENIPPI (ET MERCURII).

1. CHAR. Redde, scelerate, portorium.

MEN. Vociferare, si id tibi allubescit, Charon.

CHAR. Redde, inquam, pro eo quod te transvexi.

MEN. Haud acceperis ab eo qui non habet.

CHAR. Estne aliquis qui obolum non habeat?

MEN. An alius aliquis, haud scio: de me vero, non habeo.

CHAR. Enimvero fauces tibi praeccludam, detestande, nisi dederis.

MEN. Ego contra baculo tibi percussus dissolvam cranium.

CHAR. Gratis igitur navigaveris tam longam navigationem.

MEN. Mercurius pro me tibi solvat, qui me tradidit tibi.

2. MERC. Per Jovem, belle mecum agatur, si mortuorum etiam vice solvendum mihi sit.

CHAR. Missum te non faciam.

MEN. Quod ad istam quidem rem attinet, vel subducto navigio assiduus esto flagitator: attamen quod non habeo, qui tandem accipias?

CHAR. Tu nesciebas obolum esse tibi apportandum?

MEN. Sciebam equidem, nec tamen habebam. Quid ergo? propterea oportebat non mori?

CHAR. Solus igitur gloriabere gratis te navigasse?

MEN. Non gratis, vir optime: etenim antliam duxi, et remo simul incubui, et unus omnium vectorum non plorabam.

CHAR. Nihil ista ad portitorem: obolum persolvere te oportet: neque enim fas est aliter fieri.

3. MEN. Quin ergo me rursus abduc in vitam.

CHAR. Pulchre sane; ut plagas insuper eapropter ab Aeaco accipiam.

MEN. Ergo desiste negotium facessere.

CHAR. Ostende quid in pera geras.

MEN. Θέρμους, εἰ θέλεις, καὶ τῆς Ἑκάτης τὸ δεῖπνον.

ΧΑΡ. Πόθεν τοῦτον ἡμῖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸν κύνα ἡγάγες; οἷα δὲ καὶ ἐλάλει παρὰ τὸν πλοῦν τῶν ἐπιβατῶν ἀπάντων καταγελῶν καὶ ἐπισκώπτων καὶ μόνος ᾄδων οἰμωζόντων ἐκείνων.

ΕΡΜ. Ἀγνοεῖς, ὦ Χάρων, ὅτινα ἄνδρα διεπόρθμευσας; ἐλεύθερον ἀκριδῶς, κοῦδενὸς αὐτῷ μέλει. Οὗτός ἐστιν ὁ Μένιππος.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἂν σε λάβω ποτέ —

MEN. Ἄν λάβης, ὦ βέλτιστε· δις δὲ οὐκ ἂν λάβοις.

23.

ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ.

1. **ΠΡΩΤ.** ὦ δέσποτα καὶ βασιλεῦ καὶ ἡμέτερα Ζεῦ καὶ σὺ Δῆμητρος θύγατερ, μὴ ὑπερίδητε δέησιν ἐρωτικὴν.

ΠΛΟΥΤ. Σὺ δὲ τίνων δέη παρ' ἡμῶν; ἢ τίς ὦν τυγχάνεις;

ΠΡΩΤ. Εἰμὶ μὲν Πρωτεσίλαος ὁ Ἰφίκλου Φυλάκιος συστρατιώτης τῶν Ἀγαιῶν καὶ πρῶτος ἀποθανὼν τῶν ἐπ' Ἰλῶ. Δέομαι δὲ ἀφελθεῖς πρὸς ὀλίγον ἀναβῶμαι πάλιν.

ΠΛΟΥΤ. Τοῦτον μὲν τὸν ἔρωτα, ὦ Πρωτεσίλαε, πάντες νεκροὶ ἐρῶσι, πλὴν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν τύχοι.

ΠΡΩΤ. Ἄλλ' οὐ τοῦ ζῆν, Ἀἰδωνεῦ, ἐρῶ ἔγωγε, τῆς γυναικὸς δὲ, ἣν νεόγαμον ἔτι ἐν τῷ θαλάμῳ καταλιπὼν ὡγρόμην ἀποπλέων, εἴτα ὁ κακοδαίμων ἐν τῇ ἀποβάσει ἀπέθανον ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος. Ὁ οὖν ἔρως τῆς γυναικὸς οὐ μετρίως ἀποκναίει με, ὦ δέσποτα, καὶ βούλομαι καὶ πρὸς ὀλίγον θφθεῖς αὐτῇ καταβῆναι πάλιν.

2. **ΠΛΟΥΤ.** Οὐκ ἐπιεῖς, ὦ Πρωτεσίλαε, τὸ Λήθης βδοῖρ;

ΠΡΩΤ. Καὶ μάλα, ὦ δέσποτα· τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπερόγκον ἦν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν περιμένειν· ἀρίζεται γὰρ χάκειν ποτὲ καὶ οὐδὲ σὲ ἀνελθεῖν δεήσει.

ΠΡΩΤ. Ἄλλ' οὐ φέρω τὴν διατριβήν, ὦ Πλούτων· ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς ᾄδῃ καὶ οἶσθα οἷον τὸ ἐρᾶν ἔστιν.

ΠΛΟΥΤ. Εἴτα τί σε ὀνήσει μίαν ἡμέραν ἀναβῶμαι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ ὀδυρούμενον;

ΠΡΩΤ. Οἶμαι πείσειν χάκειν ἄκολουθεῖν παρ' ἡμᾶς, ὥστε ἀν' ἐνὸς δύο νεκροῦς λήψει μετ' ὀλίγον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ θέμις γενέσθαι ταῦτα οὐδὲ γέγονε πώποτε.

3. **ΠΡΩΤ.** Ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὀρφεῖ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν Εὐρυδίχην παρέδωκε καὶ τὴν δημογενῆ μου Ἀλκυστιν παρεπέμψατε Ἡρακλεῖ χαρίζεσθαι.

ΠΛΟΥΤ. Θελήσεις δὲ οὕτως κρανίον γυμνὸν ὦν καὶ

MEN. Lupinos, si lubet, et Hecatae cenam.

CHAR. Unde istum nobis, Mercuri, canem adduxisti? et qualia fabulabatur inter navigandum, vectores omnes deridens et jocus incessens, solus cantans illis gementibus.

MERC. Nescis, Charon, qualem virum transverexis? liberum exacte, quique neminem curet. Hicce est Menippus.

CHAR. At si te unquam prehendero. —

MEN. Si prehenderis, vir optime: bis quidem me non prehendas.

23.

PROTESILAI, PLUTONIS ET PROSERPINÆ.

1. **PROT.** O domine, et rex, nosterque Jupiter, et tu Cereris nata, ne spreveritis petitionem amatoriam.

PLUT. Quid tibi vis a nobis fieri? aut quis tandem homo es?

PROT. Sum Protesilaus Iphicli filius, Phylacius, commilito Achivorum, quique primus eorum, qui ad Ilium venerunt, interii. Oro autem ut accepto in breve tempus commeatu, in vitam redire mihi liceat.

PLUT. Istum amorem, Protesilae, omnes mortui amant: quo tamen eorum nemo potiat.

PROT. Equidem non vivendi, Pluto, amore teneor, sed uxoris, quam novam nuptam adhuc in thalamo dereliqui, consensaque navi me proripui: deinde miser, dum in litus exponimur, Hectoris manu cecidi. Exinde amor uxoris non mediocriter me contabefacit, domine: velimque vel paululo tempore conspectus ab ea descendere denuo.

2. **PLUT.** Non tu bibisti, Protesilae, Lethes aquam?

PROT. Maxime, domine: sed amor meus vim Lethæi liquoris vehementiæ magnitudine vincebat.

PLUT. Quin ergo mane atque exspecta: aderit illa aliquando; neque tu, ut ad superos evadas, necesse habebis.

PROT. At non fero moram, Pluto: amore nimirum et tu ipse jam captus fuisti, et novisti quale sit amare.

PLUT. Et quid te juvabit unum diem reviviscere, quum post paullo sis eadem lamentaturus?

PROT. Puto me persuasurum ipsi, ut comes me sequatur ad inferos: atque adeo pro uno duos mortuos recipies brevi.

PLUT. Ista fieri fas non est; neque facta fuerunt unquam.

3. **PROT.** At faciam, ut reminiscere, Pluto: nam Orpheus eandem istam ob causam Eurydicen tradidisti, et consanguineæ meæ Alcesti commeatum dedisti Herculi gratificati.

PLUT. Tunc voles cranium ita nudum et forma destitu-

ἀμωρον τῇ καλῇ σου ἐκείνῃ νύμφῃ φανῆναι; πῶς δὲ καὶ ἐκείνη προσήσεται σε οὐδὲ δυναμένη διαγνῶναι; φοβήσεται γὰρ εὖ οἶδα καὶ φεύγεται σε καὶ μάτην ἔσῃ τοσαύτην ὁδὸν ἀνεληλυθώς.

ΠΕΡΣ. Οὐκοῦν, ὦ ἄνερ, σὺ καὶ τοῦτο ἴσασαι καὶ τὴν Ἑρμῆν κέλευσον, ἐπειδὴν ἐν τῷ φωτὶ ἤδη ὁ Πρωτεσίλειος ἦ, καθιζόμενον ἐν τῇ ῥάβδῳ νεανίαν αὖθις καλὸν ἀπεργάσασθαι αὐτὸν, οἷος ἦν ἐκ τοῦ παστοῦ.

ΠΛΟΥΤ. Ἐπεὶ Φερσεφόνη συνδοκεῖ, ἀναγαγὼν τοῦτον αὖθις ποίησον νυμφίον· σὺ δὲ μέμνησο μίαν λαβὼν ἡμέραν.

24.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΥΣΩΛΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. ὦ Κάρ, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς καὶ πάντων ἡμῶν προτιμᾶσθαι ἀξιοῖς;

ΜΑΥΣ. Καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μὲν, ὦ Σινωπεῦ, δὲ ἐβασίλευσα Καρίας μὲν ἀπάσης, ἤρξα δὲ καὶ Αὐδῶν ἐνίων καὶ νήσους δὲ τινὰς ὑπηγαγόμεναι καὶ ἄχρι Μιλήτου ἐπέβην τὰ πολλὰ τῆς Ἰωνίας καταστρεφόμενος· καὶ καλὸς ἦν καὶ μέγας καὶ ἐν πολέμοις καρτερός· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐν Ἀλικαρνασῶν μνημα παμμέγεθες ἔχῳ ἐπικείμενον, ἡλίκον οὐκ ἄλλος νεκρὸς, ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐς κάλλος ἐξησχημένον, ἵππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριδέστατον εἰκασμένων λίθου τοῦ καλλίστου, οἷον οὐδὲ νέων εὖροι τις ἀν' ῥαδίως. Οὐ δοκῶ σοι διακαίως ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν;

2. ΔΙΟΓ. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φῆς καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ βάρει τοῦ τάφου;

ΜΑΥΣ. Νὴ Δ' ἐπὶ τούτοις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλ', ὦ καλὲ Μαύσωλε, οὔτε ἡ ἰσχὺς ἐκείνη ἔτι σοι οὔτε ἡ μορφή πάρεστιν· εἰ γοῦν τινὰ ἐλοιμέθα δικαστὴν εὐμορφίας πέρι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα τὸ σὸν κρανίον προτιμηθεῖν ἀν' τοῦ ἐμοῦ· φπλακρὰ γὰρ ἄμφω καὶ γυμνὰ, καὶ τοὺς ὁδόντας ὁμοίως προφαίνομεν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφηρήμεθα καὶ τὰς βῖνας ἀποσεσιμώμεθα. Ὁ δὲ τάφος καὶ οἱ πολυτελεῖς ἐκεῖνοι λίθοι Ἀλικαρνασεῦσι μὲν ἴσως εἶεν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς τοὺς ξένους, ὥς δὴ τὴν μέγα οἰκοδόμημα αὐτοῖς ἐστὶ, σὺ δὲ, ὦ βέλτιστε, οὐχ ὁρῶ ὅ τι ἀπολαύεις αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὅτι μᾶλλον ἡμῶν ἀχθοφορεῖς ὑπὸ τηλικούτοις λίθοις πιεζόμενος.

3. ΜΑΥΣ. Ἀνόντῃα οὖν μοι ἐκείνα πάντα καὶ ἱσότημος ἐσται Μαύσωλος καὶ Διογένης;

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἱσότημος, ὦ γενναϊότατε, οὐ γάρ Μαύσωλος μὲν γὰρ οἰμώζεται μεμνημένος τῶν ὑπὲρ γῆς, ἐν οἷς εὐδαιμονεῖν ὤφειτο, Διογένης δὲ καταγελάσεται αὐτοῦ. Καὶ τάφον δὲ μὲν ἐν Ἀλικαρνασῶν ἔρει αὐτοῦ ὑπὸ Ἀρτεμισίας τῆς γυναικὸς καὶ ἀδελφῆς κατεσκευασμένον, ὁ Διογένης δὲ τοῦ μὲν σώματος εἰ καὶ τινὰ τάφον ἔχει οὐκ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἔμελλεν αὐτῷ τούτου λόγον

tum in conspectum formosae tuae sponsae venire? quomodo autem illa admittet te, quem dignoscere nequeat? imo perterrefiet, sat scio, teque fugiet; et frustra tam longam ad superos viam relegeris.

PROS. Quin tu, marite, huic etiam incommodo medere, Mercurioque manda, ut, postquam luci redditus erit Prote-silaus, eum potenti virga contactum juvenem rursus efficiat pulchrum, qualis erat ex thalamo nuptiali.

PLUT. Quoniam hoc Proserpinæ quoque placet, duc illum ad superos iterum, Mercuri, et redde sponsum. Tu, Protesilae, memineris, unius diei accepisse te commeatum.

24.

DIOGENIS ET MAUSOLI.

1. DIOG. Tu Car, ob quam rem magnum spiras, omnibusque nobis praeferi postulas?

MAUS. Primum ob regnum, Sinopen-sis, ut qui rex fuerim Cariae universae, imperaverim etiam Lydorum nonnullis, insulas quasdam subegerim, et Miletum usque progressus pleraque Ioniae debellarim. Deinde quia pulcher eram et magnus, belloque strenuus. Tum, quod maximum est, quia Halicarnassi monumentum ingens habeo mihi impositum, quantum mortuus alius nemo; sed neque ita in speciem elegantissimam expolitur, equis virisque exactissime assimilatis ex lapide pulcherrimo, quale ne templum quidem facile quis invenerit. Non tibi videor jure ob ista superbius efferi?

2. DIOG. Ob regnum, inquis, et formam, et pondus sepulcri?

MAUS. Omnino ob ista.

DIOG. Sed, formose Mausole, neque robor illud amplius, nec forma tibi adest. Quare si capiamus judicem de pulchritudine, dicere nequeas, cur tuum cranium anteponendum sit meo: utrumque calvum et nudum: dentes perinde nobis prominent; oculis sumus spoliati, naresque simas gerimus. De sepulcro autem pretiosisque istis lapidibus, Halicarnasensibus forte conducant ad ostentandum et ambitiosius ad peregrinos jactandum, ingens aliquod aedificium esse scilicet penes se: tu autem, vir optime, non video quo tibi monumentum prosit; nisi hoc dixeris, te majus quam nos gestare pondus tantis lapidibus oppressum.

3. MAUS. Infructuosa igitur ista mihi fuerint omnia, et pari honore equabitur Mausolus ac Diogenes?

DIOG. Non pari, vir praestantissime: haudquaquam. Mausolus etenim lamentabitur, recordatus eorum quae in terra praesto fuerunt, in quibus felicitatem esse sitam ducebat: Diogenes contra deridebit ipsum. Et ille monumentum quidem suum Halicarnassi memorabit ab Artemisia uxore simul et sorore constructum: Diogenes autem corpusculi sepulcrum aliquod an habeat, est nescius, siquidem

δὲ τοῖς ἀρίστοις περὶ αὐτοῦ καταλείπειν ἀνδρὸς βίον βεβιωκῶς ὑψηλότερον, ὃ Καρῶν ἀνδραποδωδέστατε, τοῦ σου μνήματος καὶ ἐν βεβαιωτέρῳ χωρίῳ κατεσκευασμένον.

25.

ΝΙΡΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΡΣΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. NIP. Ἴδου δὴ, Μένιππος οὐτοσί δικάσει πότερος εὐμορφότερός ἐστιν. Εἰπέ, ὦ Μένιππε, οὐ καλίων σοι δοκῶ;

MEN. Τίνες δὲ καὶ ἔστε; πρότερον, οἶμαι, γρὴν τοῦτο εἰδέναι.

NIP. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης.

MEN. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς καὶ πότερος ὁ Θερσίτης; οὐδέπω γὰρ τοῦτο δῆλον.

ΘΕΡΣ. Ἐν μὲν ἡδὴ τοῦτ' ἔχω, ὅτι δημοῖς εἰμὶ σοὶ καὶ οὐδὲν τηλικούτων διαφέρεις ἡλίκον σε Ὁμηρος ἐκεῖνος ὁ τυρλὸς ἐπήνεσεν ἀπάντων εὐμορφότερον προσειπόν, ἀλλ' ὁ φοξὸς ἐγὼ καὶ φεδὸς οὐδὲν χείρων ἐφάνην τῷ δικαστῇ· ὅρα δὲ σὺ, ὦ Μένιππε, ὅτινα καὶ εὐμορφότερον ἦγῃ.

NIP. Ἐμέ γε τὸν Ἀγλαΐας καὶ Χαρόπου,

ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Διον ἦλθεν.

2. MEN. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὥς οἶμαι, κάλλιστος ἦλθες, ἀλλὰ τὰ μὲν ὅσα μοῖα, τὸ δὲ κρανίον ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνοιντ' ἂν ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρανίου, ὅτι εὐθρυπτον τὸ σὸν· ἀλαπαδὸν γὰρ αὐτὸ καὶ οἷα ἀνδρῶδες ἔχεις.

NIP. Καὶ μὴν ἐρῶ Ὁμηρον, ὅποιός ἦν, ὅποτε συνιστράτευον τοῖς Ἀχαιοῖς.

MEN. Ὀνειρατά μοι λέγεις· ἐγὼ δὲ βλέπω αὐτὸ καὶ νῦν ἔχεις, ἐκεῖνα δὲ οἱ τότε ἴσασιν.

NIP. Οὐκ οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα εὐμορφότερός εἰμι, ὦ Μένιππε;

MEN. Οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος εὐμορφος· ἰστυμία γὰρ ἐν ἄδου καὶ δημοῖοι ἅπαντες.

ΘΕΡΣ. Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἱκανόν.

26

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ.

1. MEN. Ἦκουσα, ὦ Χείρων, ὥς θεὸς ὢν ἐπιθυμίας ἀποθανεῖν.

ΧΕΙΡ. Ἀληθῆ ταῦτα ἤκουσας, ὦ Μένιππε, καὶ τέθνηκα, ὥς ὄρεξ, ἀθάνατος εἶναι δυνάμενος.

MEN. Τίς δαί σε ἔβρας τοῦ θανάτου ἔσχεν, ἀνθρώπου τοῖς πολλοῖς χρήματος;

ΧΕΙΡ. Ἐρῶ πρὸς σὲ οὐκ ἀσύνετον ὄντα. Οὐκ ἦν ἔτι ἡδὺ ἀπολαύειν τῆς ἀθανασίας.

LUCIANUS. I.

nihil eam rem curavit: verum perpetuam sapientissimis viris sui commemorationem reliquit, quippe qui viri vitam vixit sublimiorem tuo, Carum abjectissimum mancipium, monumento, inque tutiore loco conditam.

25.

NIREI, THERSITÆ ET MENIPPI.

1. NIR. Ecce enim, Menippus hicce judicabit, uter sit formosior. Dic, Menippe, non pulchrior tibi videor?

MEN. Quinam estis? nam prius, opinor, illud scire commodum est.

NIR. Nireus et Thersites.

MEN. Uter ergo Nireus, uter Thersites? nondum enim hoc manifestum.

THER. Jam unum hoc in rem meam teneo, quod similis sim tibi, et nihil tanto opere præcellas, quantum te Homerus iste cæcus laudavit, omnium formosissimum appellans: sed ille ego, cui caput in acutum desinens, et rari crines, nihilo inferior visus sum judici. Expende vero, Menippe, quemnam formosiores ducas.

NIR. Me certe filium Aglaïæ et Charopi, qui pulcherrimus homo sub Ilium veni.

2. MEN. Non quidem sub terram, ut puto, pulcherrimus venisti; sed ossa similia; cranium autem ea re sola nimirum discernatur a Thersitæ cranio, quod fractu facile sit tuum: molle enim illud et minime virile geris.

NIR. Veruntamen sciscitare Homerum, qualis fuerim, quum inter Achivos militabam.

MEN. Somnia mihi narras: ego quippe conspicio quæ et nunc habes; ista, qui tunc vixere, norunt.

NIR. Non ego hicce sum fornosior aliis, Menippe?

MEN. Nec tu, neque alius est formosus: nam æquo jure in Orco versamur, et similes omnes.

THER. Mihi quidem et hoc suffecerit.

26.

MENIPPI ET CHIRONIS.

1. MEN. Audivi, Chiron, te, quamvis deus fores, cupisse mori.

CHIR. Audivisti vera, Menippe: et mortem, ut vides, obii, quum immortalis esse potuissem.

MEN. Quid est cur te cupido mortis tenuerit, rei plerisque non amabilis?

CHIR. Dicam ad te hominem haud insipientem: non erat amplius jucundum frui immortalitate.

MEN. Οὐχ ἡδὺ ἦν ζῶντα ὁρᾶν τὸ φῶς;

ΧΕΙΡ. Οὐκ, ὦ Μένιππε· τὸ γὰρ ἡδὺ ἐγώ γε ποικίλον τι καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι. Ἐγὼ δ' ἔκων δει καὶ ἀπέλαυνον τῶν ὁμοίων, ἡλίου, φωτός, τροφῆς, αἱ ὥραι δὲ αἱ αὐταὶ καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα ἐξῆς ἑαστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦν θάτερον θατέρω. Ἐνεπλήσθην γοῦν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐν τῷ αἰεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ μετασχεῖν ὅλως τὸ τερπνὸν ἦν.

MEN. Εὖ λέγεις, ὦ Χείρων. Τὰ ἐν ἔδου δὲ πῶς φέρεις, ἀφ' οὗ προελόμενος αὐτὰ ἤκεις;

2. ΧΕΙΡ. Οὐκ ἀηδῶς, ὦ Μένιππε· ἡ γὰρ ἰσοτιμία πᾶν δημοτικὴ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἔχει τὸ διάφορον ἐν φωτὶ εἶναι ἢ καὶ ἐν σκότῳ· ἄλλως τε οὔτε διψῆν ὥσπερ ἄνω οὔτε πεινῆν δεῖ, ἀλλ' ἀνεπιδεεῖς τούτων ἁπάντων ἐσμέν.

MEN. Ὅρα, ὦ Χείρων, μὴ περιπίπτῃς σεαυτῷ καὶ ἐς τὸ αὐτὸ σοὶ ὁ λόγος περιπέσῃ.

ΧΕΙΡ. Πῶς τοῦτο φῆς;

MEN. Ὅτι εἰ τῶν ἐν τῷ βίῳ τὸ ὅμοιον δεῖ καὶ ταῦτ' ἐγένετό σοι προσκορὲς, καὶ τάνταυθα ὅμοια ὄντα προσκορῇ ὁμοίως ἂν γένοιτο, καὶ δεήσει μεταβολὴν σε ζητεῖν τινα καὶ ἐντεῦθεν ἐς ἄλλον βίον, ὅπερ οἶμαι ἀδύνατον.

ΧΕΙΡ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Μένιππε;

MEN. Ὅπερ, οἶμαι, φασί, συνετὸν ὄντα ἀρέσκεισθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀφόρητον οἶσθαι.

27.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΤΟΣ.

1 ΔΙΟΓ. Ἀντίσθενης καὶ Κράτης, σχολὴν ἀγομεν· ὥστε τί οὐκ ἄπιμεν εὐθὺς τῆς καθόδου περιπατήσαντες, ἀβόητοι τοὺς κατιόντας, οἳ τέ εἰσι καὶ τί ἕκαστος αὐτῶν ποιεῖ;

ΑΝΤ. Ἀπώμεν, ὦ Διόγενης· καὶ γὰρ ἂν ἡδὺ τὸ θέαμα γένοιτο, τοὺς μὲν δακρύοντας αὐτῶν ὁρᾶν, τοὺς δὲ καὶ ἱκετεύοντας ἀφεθῆναι, ἐνίοις δὲ μόλις κατιόντας καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦντος τοῦ Ἐρμού ὅμως ἀντιβαίνοντας καὶ ὑπέρους ἀντερείδοντας οὐδὲν δέον.

ΚΡΑΤ. Ἐγώ γ' οὖν καὶ διηγῆσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον ὅποτε κατῆιν κατὰ τὴν ὁδόν.

ΔΙΟΓ. Διήγησαι, ὦ Κράτης· εἰκας γάρ τινα ἐορακῆναι παγγέλοια.

2. ΚΡΑΤ. Καὶ ἄλλοι μὲν πολλοὶ συγκατέβαινον ἡμῖν, ἐν αὐτοῖς δὲ ἐπίσημοι Ἰσμενόδορος τε ὁ πλούσιος ὁ ἡμέτερος καὶ Ἀρσάκης ὁ Μηδίας ὑπαρχος καὶ Ὅροίτης ὁ Ἀρμένιος. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμενόδορος — ἐπεφόνετο γὰρ ὑπὸ τῶν ληστῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα ἐς Ἐλευσίνα οἶμαι βαδίζων — ἑστένέ τε καὶ τὸ τραῦμα ἐν ταῖν χερσὶν εἶχε καὶ τὰ παιδία, ἃ νεογνὰ κατελε-

MEN. Non jucundum erat vivum videre lucem?

CHIR. Non, Menippe: etenim jucundi naturam ego quidem varium esse quiddam et non simplex duco. Verum ego vivebam semper et fruebar rebus iisdem, sole, luce, alimentis; tum et tempestates anni eadem, et quæ fiebant cuncta per seriem singula velut alterum alteri adhærens sequebantur. Ita exsatiatus sum iis: non enim in eo, quod semper potimur, sed in eo etiam, quod aliquando non potiamur, posita est voluptas.

MEN. Vere, Chiron. At quo animo hanc rerum conditionem quæ est in Orco, fers, ex quo iis prælatis huc advenisti?

2. CHIR. Non illibenter, Menippe: est enim status plane popularis et honorum parilitas; resque ipsa nihil tanto opere differt, in luce verseris, an in tenebris: porro nec sitire, quemadmodum supra, nec esurire necesse est; sed istorum omnium haud indigemus.

MEN. Vide tamen, Chiron, ne tecummet ipse pugnes, et in orbem tibi sermo redeat.

CHAR. Quid ita?

MEN. Nimirum si eorum, quæ in vita sunt, par semper et idem status satietatem tibi peperit, hic etiam, quum sit similis rerum conditio, perinde tibi pariat, oportebitque migrationem querere aliquam etiam hinc in aliam vitam, quod opinor fieri nequit.

CHIR. Quid ergo faciat aliquis, Menippe?

MEN. Scilicet quod, puto, vulgo dicunt, ut is, qui sit prudens, acceptis fruatur contentusque sit præsentibus, nihilque eorum tale existimet, quod tolerari nequeat.

27.

ΔΙΟΓΕΝΙΣ, ΑΝΤΙΣΤΗΝΙΣ ΕΤ ΚΡΑΤΗΤΙΣ.

1. ΔΙΟΓ. Antisthenes et Crates, otium agimus: quare quid vetat, quominus abeamus recta ad descensum Averni ambulantes, visuri eos qui deorsum veniunt, quales tandem sint, et quid eorum unusquisque faciat?

ΑΝΤ. Eamus eo, Diogenes: etenim spectaculum fuerit jucundum, hos eorum lacrimantes videre, illos supplicantes, ut dimittantur, quosdam ægre descendentes, et quamvis cervicem tundat Mercurius, tamen resistentes, et supino corpore renitentes sine ulla proficiendi spe.

ΚΡΑΤ. Ego enim vero narrabo vobis quæ vidi, quum descenderem, per viam.

ΔΙΟΓ. Narra, queso, Crates: nam videre quendam perdidicula conspexisse.

2. ΚΡΑΤ. Et alii quidem multi una nobiscum descendebant, et in iis insignes Ismenodorus ille dives noster, et Arsaces Medis præfectus, et Orastes Armenius. Ismenodorus ergo (nam trucidatus erat a latronibus juxta Cithæronem, Eleusinem, ut puto, iter faciens) gemebat, vulnusque in manibus habebat; tum infantes parvulos, quos reliquo-

λοῖπει, ἀνεκαλεῖτο καὶ ἑαυτῷ ἐπεμέμεφετο τῆς τολμῆς, θε Κιθαίρων ἀπερβάλλων καὶ τὰ περὶ τὰς Ἐλευθερὰς χωρία πανέρημα ὄντα ὑπὸ τῶν πολέμων διοδεύων δύο μόνους οἰκέτας ἐπηγάγετο, καὶ ταῦτα φιάλας πέντε χρυσαῖς καὶ κυμβία τέτταρα μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων.

3. Ὁ δὲ Ἀρσάκης — γηραιὸς γὰρ ἦδη καὶ νῆ Δ' οὐκ ἄσμενος τὴν ὄψιν — ἐς τὸ βαρβαρικὸν ἤχθετο καὶ ἠγανάκτει πεζὸς βαδίζων καὶ ἡξίου τὸν ἵππον αὐτῷ προσαχθῆναι· καὶ γὰρ ὁ ἵππος αὐτῷ συνετεθνήκει, μίᾳ πληγῇ ἀμφοτέροις διαπαρέντες ὑπὸ Θρακῆος τινος πελταστοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἀράξει πρὸς τὸν Καππαδόκην συμπλοκῇ. Ὁ μὲν γὰρ Ἀρσάκης ἐπῆλθαι, ὡς διηγείτο, πολὺ τῶν ἄλλων προὔπεξορμήσας, ὑποστάς δὲ ὁ Θραξ τῇ πέλτῃ μὲν ὑποδύς ἀποσειέται τοῦ Ἀρσάκου τὸν κοντόν, ὑποθείς δὲ τὴν σάρισαν αὐτόν τε διαπερίζει καὶ τὸν ἵππον.

4. ANT. Πῶς οἶόν τε, ὦ Κράτης, μίᾳ πληγῇ τοῦτο γενέσθαι;

KPAT. Ῥᾶσ', ὦ Ἀντίσθενης· ὁ μὲν γὰρ ἐπῆλθαι εἰκοσάπηχύν τινα προβεβλημένους κοντόν, ὁ Θραξ δὲ ἐπειδὴ τῇ πέλτῃ ἀπεκρούσατο τὴν προσβολὴν καὶ παρῆλθεν αὐτόν ἡ ἀκωκῇ, ἐς τὸ γόνυ ὀκλάσας δέχεται τῇ σαρίσῃ τὴν ἐπέλασιν καὶ τιτρώσκει τὸν ἵππον ὑπὸ τὸ στέρνον ὑπὸ θυμοῦ καὶ σφοδρότητος διαπεύραντα ἑαυτόν· διελαύνεται δὲ καὶ ὁ Ἀρσάκης ἐκ τοῦ βουβῶνος διαμπὰξ ἄχρι ὑπὸ τὴν πυγὴν. Ὁρᾶς οἶόν τι ἐγένετο, οὐ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ ἵππου μᾶλλον τὸ ἔργον. ἠγανάκτει δ' ὁμοῦ ὁμοτίμος ὢν τῶν ἄλλων καὶ ἡξίου ἵππεὺς κατείναι.

5. Ὁ δὲ γε Ὀροίτης καὶ πάνυ ἀπαλὸς ἦν τὸ πόδε καὶ οὐδ' ἐστάναι χαμαί, οὐχ ὅπως βαδίζειν ἐδύνατο· πάσχοιεν δ' αὐτὸ ἀτεχνῶς Μῆδοι πάντες, ἐπὶ ἀποβῶσι τῶν ἵππων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν βαίνοντες ἀκροποδῇ μόλις βαδίζουσιν. Ὡστε ἐπεὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο καὶ οὐδεμὶς μηχανῇ ἀνίστασθαι ἤθελεν, ὁ βέλτιστος Ἑρμῆς ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισεν ἄχρι πρὸς τὸ πορθμεῖον, ἐγὼ δὲ ἐγέλων.

6. ANT. Καγὼ δὲ ὁπότε κατήειν, οὐδ' ἀνέμιξα ἑμαυτὸν τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἀφείς οἰμώζοντας αὐτοὺς προσδραμῶν ἐπὶ τὸ πορθμεῖον προκατέλαβον χώραν, ὡς ἂν ἐπιτηδείως πλεύσαιμι· καὶ παρὰ τὸν πλοῦν οἱ μὲν ἐδάκρυόν τε καὶ ἐναυτίων, ἐγὼ δὲ μάλα ἐτερπόμεν ἐπ' αὐτοῖς.

7. ΔΙΟΓ. Σὺ μὲν, ὦ Κράτης καὶ Ἀντίσθενης, τοιούτων ἐτύχετε τῶν ξυνοδοιπόρων, ἐμοὶ δὲ Βλεψίας τε ὁ δανειστικὸς ὁ ἐκ Πίσης καὶ Λάμπις ὁ Ἀκαρνὰν ξαναγὸς ὢν καὶ Δάμις ὁ πλούσιος ὁ ἐκ Κορίνθου συγκατήεσαν, ὁ μὲν Δάμις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐκ φαρμάκων ἀποθανών, ὁ δὲ Λάμπις δι' ἔρωτα Μυρτίου τῆς ἑταίρας ἀποσφάζας ἑαυτόν, ὁ δὲ Βλεψίας λιμῷ ὁ ἀθλιὸς ἐλέγγο ἀπεσκληρῆναι καὶ ἐδήλου δὲ γε ὥχρος ἐς ὑπερβολὴν καὶ λεπτὸς ἐς τὸ ἀκριβοτάτον φαινόμενος. Ἐγὼ δὲ καίπερ εἰδὼς ἀνέκρινον ὃν τρόπον ἀποθάνοιεν. Εἶτα τῷ μὲν Δάμειδι αἰτωμένῳ τὸν υἱόν, Οὐκ ἄδικα μέντοι ἔπαθες, ἔφη, ὅπ'

rat, voce ciebat, suamque ipsius incusabat audaciam, qui, ubi Cithæron erat superandus Eleutherisque loca proxima bellis prorsus evasata transeunda, huius tantum servos secum duxerit; idque quum phialas quinque aureas et cymbas quattuor secum haberet.

3. Arsaces autem, jam ætate provector, et sane non illiberali facie, barbaricum in morem indignabatur, ægreque ferebat se pedibus ire, ac postulabat equum sibi adduci: simul enim cum eo equus obierat, dum uno ictu uterque caderent perfossi a Thrace quodam peltasta in congressu cum Cappadocæ ad fluxium Araxen. Etenim Arsaces in hostem ferebatur, ut narrabat, longe ante alios provector: Thrax autem impetum excipiens pelta, submisso corpore, amolitur Arsacæ contum: tum ipse e vestigio objecta sariassa eum simul et equum transfigit.

4. ANT. Qui potest, Crates, uno ictu hoc confici?

CRAT. Facillime, Antisthenes; hic enim irruerat, viginti cubitorum conto projecto; Thrax vero, postquam pelta demovit ictum, sic ut cuspis eum præteriret, tum genu nixus excipit sariassa prælata impetum, et vulnerat equum sub pectus, qui præ ardore cursusque vehementia semet ipse in telum induebat: eadem Arsaces opera transfoditur per inguen penitus usque sub ipsas nates. Vides quid quoque modo acciderit, non viri, sed equi potius facinus. Attamen moleste ferebat pari se cum aliis esse loco, volebatque eques descendere.

5. Oretes autem, pedibus debilis admodum, ne stare quidem humi, nedum ingredi poterat: accidit autem hoc ipsum plane Medis omnibus, quum descenderint ab equis; ut qui per spinas incedunt suspensis pedibus, vix progrediuntur. Quare quum prostratus jaceret nullaue machina surgere vellet, optimus Mercurius in humeros sublatum portavit usque ad Charontis cymbam: ego vero ridebam.

6. ANT. At ego, quum descenderem, ne immiscui quidem me ceteris, sed relictis plorantibus illis, ubi accurrerem ad cymbam, ante alios occupavi locum, quo commode navigarem: in trajectu vero hi quidem lacrimabantur et nauseabant, ego contra valde oblectabar iis.

7. DIOG. Tu Crates, tuque Antisthenes istiusmodi nacti fuistis itineris socios: mecum Blepsias danista Pisæus, Lampis Acarnan mercenarii militis præfectus, et Damis ille dives Corintho una descenderunt: Damis scilicet per filium veneno sublatus; Lampis ob amorem Myrtis meretricis vi sibi illata: Blepsias autem fame miser dicebatur extabuisse; idque satis indicabat, ut qui pallidus mirum in modum, atque attentatus exactissime conspiceretur: ego vero, quamvis scirem, exquirebam quo pacto obiissent. Tum Damidi accusanti filium, Atqui non injusta passus es, inquam, ab

αὐτοῦ, εἰ τάλαντα ἔχων ὁμοῦ χίλια καὶ τρυφῶν αὐτὸς ἐνενηκοντούτης ὦν ὀκτωκαίδεκαεἰς νεανίσκῳ τέτταρας ὀβολοὺς παρείχετο. Σὺ δὲ, ὦ Ἀχαρνᾶν — ἔστεινε γὰρ καῖκεν καὶ κατηρᾶτο τῇ Μυρτίῳ — τί αἰτίᾳ τὸν Ἑρωτα, σεαυτὸν δέον, δὲ τοὺς μὲν πολεμίους οὐδεπώποτε ἔτρεσας, ἀλλὰ φιλοκινδύνως ἡγωνίζου πρὸ τῶν ἄλλων, ὑπὸ δὲ τοῦ τυχόντος παιδισκαρίου καὶ δακρύων ἐπιπλάστων καὶ στεναγμῶν ἐάλως ὁ γενναῖος. Ὁ μὲν γὰρ Βλεψίας αὐτὸς ἐαυτοῦ κατηγόρει φθᾶσας πολλὴν τὴν ἀνοιαν, ὡς τὰ χρήματα ἐφύλαττε τοῖς οὐδὲν προσήκουσι κληρονόμοις, ἐς αἰὲ βιώσεσθαι ὁ μάταιος νομίζων. Πλὴν ἐμίγει οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν παρέσχον τότε στένοντες.

8. Ἄλλ' ἤδη μὲν ἐπὶ τῷ στομίῳ ἔσμεν, ἀποβλέπειν δὲ χρὴ καὶ ἀποσκοπεῖν πόρρωθεν τοὺς ἀφικνουμένους. Βαβαί, πολλοὶ γέ καὶ ποικίλοι καὶ πάντες δακρύνοντες πλὴν τῶν νεογνῶν τούτων καὶ νηπίων. Ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ γεγηρακότες δδύρονται. Τί τοῦτο; ἄρα τὸ φιλοῦν αὐτοὺς ἔχει τοῦ βίου;

9. Τοῦτον τὸν ὑπέρβηρον ἐρέσθαι βούλομαι. Τί δακρύεις τηλικούτους ἀποθανόντας; τί ἀγανακτεῖς, ὦ βέλτιστε, καὶ ταῦτα γέρον ἀφιγμένους; ἢ που βασιλεὺς τις ἦσθα;

ΠΤΩΧΟΣ. Οὐδαμῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ σατράπης;

ΠΤΩ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Ἄρα οὖν ἐπλούτεις, εἴτα ἀνίξ σε τὸ πολλὴν τρυφὴν ἀπολιπόντα τεθνάναι;

ΠΤΩ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ἔτη μὲν ἐγεγόνειν ἀμφὶ τὰ ἐνενήκοντα, βίον δὲ ἀπορον ἀπὸ καλᾶμου καὶ δρμιάς εἶχον ἐς ὑπερβολὴν πτωχὸς ὦν ἀτεχνός τε καὶ προσέτι χωλὸς καὶ ἀμυδρὸν βλέπων.

ΔΙΟΓ. Εἴτα τοιοῦτος ὦν ζῆν ἠθέλες;

ΠΤΩ. Ναί· ἡδὺ γὰρ ἦν τὸ φῶς καὶ τὸ τεθνάναι δεῖνόν καὶ φευκτόν.

ΔΙΟΓ. Παραπαίεις, ὦ γέρον, καὶ μεираκιεύη πρὸς τὸ χρεῶν, καὶ ταῦτα ἡλικιώτης ὦν τοῦ πορθημέως. Τί οὖν ἂν τις ἔτι λέγοι περὶ τῶν νέων, ὅποτε οἱ τηλικούτοι φιλόζωοί εἰσιν; οὐδ' ἐχρῆν διώκειν τὸν θάνατον ὡς τῶν ἐν τῷ γήρα κακῶν φάρμακον. Ἀλλ' ἀπίωμεν ἤδη, μὴ καὶ τις ἡμᾶς ὑπιδῇται ὡς ἀπόδρασιν βουλευόντας, δρῶν περὶ τὸ στόμιον εἰλουμένους.

28.

MENIPPOY KAI TEIPESIOY.

1. MEN. Ὡ Τειρεσία, εἰ μὲν καὶ τυφλὸς εἴ οὐκ ἐτι διαγνῶναι ῥάδιον· ἀπασὶ γὰρ ἡμῖν ὁμοίως τὰ ὅμματα κενὰ, μόνον δὲ αἱ χῶραι αὐτῶν· τὰ δ' ἄλλα οὐκέτ' ἂν εἰπεῖν ἔχους, τίς δ' Φινεύς ἦν ἢ τίς δ' Λυγκεύς. Ὅτι μέντοι μάντις ἦσθα καὶ ὅτι ἀμφοτέρω ἐγένου μόνος καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, τῶν ποιητῶν ἀκούσας οἶδα. Πρὸς

eo tu, qui talenta quum possideres admodum mille, inque luxu ipse viveres nonaginta natus annos, octodecim annorum juveni quatuor obolos praebebas. Tu vero, Acarnan (gemebat enim et iste, dirisque Myrtium prosequeretur), quid insimulas Amorem, non temet ipsum? qui hostes nunquam exhorruisti, sed periculi securus praelium inibas ante alios, at a vulgari meretricula, lacrimisque fictis et suspiriis captus es vir tam fortis. Nam quod ad Blepsiam attinet, se ipsum accusabat primus multae dementiae, quod opes custodierit nulla sibi necessitudine junctis haeredibus, in sempiternum se victurum ineptissimus ille putans. Mihi enimvero non vulgarem delectationem praebuerunt tunc gementes.

8. Sed jam ad Orci ostium sumus: contueri oportet et prospectare ex longinquo venientes. Papae: multi sane diversique, et omnes lacrimarum pleni praeter istos recens natos et infantes: quin et valde senes lamentantur. Quid hoc? num quis incantatis veneficiis inductus eos tenet vitae amor?

9. Illum equidem aetatis provecitissimae hominem interrogare volo. Quid lacrimare id aetatis mortuus? quid indignaris, optime, idque senex quum huc adveneris? an forte rex eras?

MENDICUS. Haudquaquam.

DIOG. At certe satrapa?

MEND. Neque istud.

DIOG. Num ergo divitiis affluerebas? idque adeo dolorem tibi creat, quod multo luxu relicto mortem obieris?

MEND. Nihil tale; sed annos quidem attigi propemodum nonaginta, vitam vero inopem calamo piscatorio ac linea sustentabam insigniter egenus, prole carens, praeterea claudus, hebetique visu.

DIOG. Tum tu talis vivere sustinuisti?

MEND. Sanequam: jucunda quippe erat lux; mori contra grave ac fugiendum.

DIOG. Deliras, senex, et juveniliter atque inepte fato adversaris, quum tamen annis ipsum portitorem aequas. Quid jam dicat aliquis de juvenibus, ubi id aetatis homines vitam amplexantur? quos oportebat consecrari mortem, tanquam senilium malorum remedium. Verum abeamus, jam ne quis nos suspectos habeat fugae cogitatae, dum videt circa hoc ostium obversantes.

28.

MENIPPI ET TIRESIAE.

1. MEN. Tiresia, caecusne sis, non amplius dignoscere facile: cunctis enim nobis perinde oculi sunt vacui; solum restant oculorum cava loca: ceterum dicere nequeas, quis Phineus fuerit, quis Lynceus. Jam vatem fuisse et utrumque te solum, marem ac feminam, ex poetis audivisse memini.

τῶν θεῶν τοιγαροῦν εἰπέ μοι, ὁποτέρου ἐπειράθης ἡδίωνος τῶν βίων, ὅποτε ἀνὴρ ἦσθα, ἢ ὁ γυναικεῖος ἀμείνων ἦν;

ΤΕΙΡ. Παρὰ πολὺ, ὦ Μένιππε, ὁ γυναικεῖος· ἀπραγμονίστερος γάρ. Καὶ δεσπόζουσι τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες, καὶ οὔτε πολεμεῖν ἀνάγκη αὐταῖς οὔτε παρ' ἐπαλξιν ἐστάναι οὔτ' ἐν ἐκκλησίᾳ διαφέρεισθαι οὔτ' ἐν δικαστηρίοις ἐξετάζεσθαι.

2. ΜΕΝ. Οὐ γὰρ ἀκήκοας, ὦ Τειρεσία, τῆς Εὐριπίδου Μηδείας, οἷα εἶπεν οἰκτείρουσα τὸ γυναικεῖον, ὡς ἀθλίας οὔσας καὶ ἀφόρητόν τινα τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων πόνον ὑφισταμένας; Ἀτὰρ εἰπέ μοι — ὑπέμνησε γάρ με τὰ τῆς Μηδείας ἱαμβεῖα — καὶ ἔτεκές ποτε, ἔποτε γυνὴ ἦσθα, ἢ στείρα καὶ ἀγονος διετέλεσας ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ;

ΤΕΙΡ. Τί τοῦτο, Μένιππε, ἐρωτᾷς;

ΜΕΝ. Οὐδὲν χαλεπὸν, ὦ Τειρεσία· πλὴν ἀπόκριναι, εἰ σοι βῆδιον.

ΤΕΙΡ. Οὐ στείρα μὲν ἦμην, οὐκ ἔτεχον δ' ὄλω.

ΜΕΝ. Ἰκανὸν τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ μήτραν εἶχες, ἐβουλόμην εἰδέναι.

ΤΕΙΡ. Εἶχον δηλαδὴ.

ΜΕΝ. Χρόνῳ δέ σοι ἡ μήτρα ἠφανίσθη καὶ τὸ μόριον τὸ γυναικεῖον ἀπερράγη καὶ οἱ μαστοὶ ἀπεσπᾶσθησαν καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀνέφυ καὶ πύγωνα ἐξήνεγκας, ἢ αὐτίκα ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ ἀνεφάνης;

ΤΕΙΡ. Οὐχ ὁρῶ τί σοι βούλεται τὸ ἐρώτημα· δοκεῖς δ' οὖν μοι ἀπιστεῖν, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐγένετο.

ΜΕΝ. Οὐ χρὴ γὰρ ἀπιστεῖν, ὦ Τειρεσία, τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ καθάπερ τινὰ βλάβαν μὴ ἐξετάζοντα εἶτε δυνατὰ ἐστὶν εἶτε καὶ μὴ παραδέχεσθαι;

3. ΤΕΙΡ. Σὺ οὖν οὐδὲ τὰλλα πιστεύεις οὕτω γενέσθαι, ὅποταν ἀκούσης ὅτι ὄρνεα ἐκ γυναικῶν ἐγένοντό τινες ἢ δένδρα ἢ θηρία, τὴν Ἀηδόνα ἢ τὴν Δάφνην ἢ τὴν τοῦ Λυκάονος θυγατέρα;

ΜΕΝ. Ἦν που κάκειναις ἐντύχω, εἰσομαι δ' τι καὶ λέγουσι. Σὺ δέ, ὦ βέλτιστε, ὅποτε γυνὴ ἦσθα, καὶ ἐμαντεύου τότε ὅσπερ καὶ ὕστερον, ἢ ἅμα ἀνὴρ καὶ μάντις ἑμαθες εἶναι;

ΤΕΙΡ. Ὅρᾳ; ἀγνοεῖς τὰ περὶ ἐμοῦ ἅπαντα, ὡς καὶ διέλυσά τινα ἔριν τῶν θεῶν, καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἐπήρωσέ με, ὁ δὲ Ζεὺς παρεμυθήσατο τῇ μαντικῇ τὴν συμφορὰν.

ΜΕΝ. Ἔτι ἔχῃ, ὦ Τειρεσία, τῶν ψευσμάτων; ἀλλὰ κατὰ τοὺς μάντις τοῦτο ποιεῖς· ἔθος γὰρ ὑμῖν μηδὲν ὑγίης λέγειν.

Per Deos itaque te obtestor, expone mihi, utrum expertus fueris suavis vitae genus, quum mas fores, an melius erat femineum?

TIR. Potior erat magno intervallo, Menippe, vita feminei sexus; quippe magis negotiorum expertus: tum dominantur in viros mulieres, neque eas bello vacare necesse est, neque ad murorum pinnas stantes excubare, neque in concionibus altercari, neque in judiciis tentari.

2. MEN. Non tu audivisti, Tiresia, Euripidae Medeam, qualia dixerit deplorans muliebrem secus tanquam miseras, atque intolerandum quendam ex puerperis dolorem sustinentes? Verum dic mihi (nam admonuerunt me isti Medearum iambi), peperistine aliquando, quum mulier eras, an sterilis et partus expertus degisti in illo vitae statu?

TIR. Quid illud, Menippe, rogitas?

MEN. Nihil explicatu difficile, Tiresia: quin responde, si tibi promptum.

TIR. Haud sterilis eram, neque tamen plane peperii.

MEN. Satis: nimirum an etiam matricem habuisses, volebam scire.

TIR. Habebam scilicet.

MEN. Temporis autem tractu tibi matrix evanuit, pars muliebris obstructa est, mammae detractae sunt et virile membrum succrevit, barbamque protulisti; an subito ex femina masculus evasisti?

TIR. Non video quid tibi velit quaesitum illud: nisi quod videre mihi non credere haec ita fuisse facta.

MEN. Non enim, Tiresia, decet diffidere talibus, sed velut insulsum, re non explorata fierine possint nec-ne, probare?

3. TIR. Tu ergo nec cetera credis ita fuisse facta, quando audis aves ex mulieribus exstitisse, aut arbores, aut feras; sicuti Aedona, Daphnen, aut Lycaonis filiam.

MEN. Illis si quando forte obviam venero, cognoscam quid dicant. Tu autem, vir optime, quum mulier eras, tunc etiam vaticinabare, quemadmodum postea, an simul vir et vates esse didicisti?

TIR. Ecce enim ignoras quae ad me spectant omnia; me scilicet litem deorum quandam diremisce, tum ut Juno me visu privaverit, Jupiter autem mitigaverit arte vaticinandi donata calamitatem illam.

MEN. Adhuc tu, Tiresia, affixus haeres mendaciis? Verum hoc quidem solemniter vatum more facis: soletis enim vates nihil sani et veri proloqui.

1. ΑΓΑΜ. Εἰ σὺ μανεῖς, ὦ Αἴαν, σαυτὸν ἐφόνευσας, ἐμῶν δὲ καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, τί αἰτίᾳ τὸν

1. AGAM. Si tu furore actus, Ajax, temet ipse interemisti, nosque omnes destinaras, quid incusas Ulixen? et nuper ne

Ἵδυσσέα καὶ πρῶν οὔτε προσέβλεψας αὐτὸν, ὁπότε ἔχε μαντευσόμενος, οὔτε προσεῖπεν ἡξίωσας ἀνδρὰ συστρατιώτην καὶ ἑταῖρον, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς μεγάλα βαίνων παρῆλθες;

ΑΙΑΣ. Εἰκότως, ὦ Ἀγάμεμνον· αὐτὸς γάρ μοι τῆς μανίας αἴτιος κατέστη μόνος ἀντεξετασθεὶς ἐπὶ τοῖς δπλοῖς.

ΑΓΑΜ. Ἡξίωσας δὲ ἀνανταγώνιστος εἶναι καὶ ἀκονιτὶ κρατεῖν ἀπάντων;

ΑΙΑΣ. Ναί, τὰ γε τοιαῦτα· οἰκεία γάρ μοι ἦν ἡ πανοπλία τοῦ ἀνεψιῶ γε οὔσα. Καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι πολὺ ἀμείνους ὄντας ἀπέπασθε τὸν ἀγῶνα καὶ παρεχωρήσατέ μοι, ὁ δὲ Λαέρτου, δν ἐγὼ πολλάκις ἔσωσα κινδυνεύοντα κατακεκρόθαι ὑπὸ τῶν Φρυγῶν, ἀμείνων ἡξίου εἶναι καὶ ἐπιτηδείτερος ἔχειν τὰ δπλα.

2. ΑΓΑΜ. Αἰτιῶ ταιγαροῦν, ὦ γενναῖε, τὴν Θέτιν, ἣ δέον σοι τὴν κληρονομίαν παραδῶναι τῶν δπλων συγγενί γε ὄντι, φέρουσα ἐς τὸ κοινὸν κατέθετο αὐτά.

ΑΙΑΣ. Οὐκ, ἀλλά τὸν Ἵδυσσέα, δς ἀντεποίηθ' ἡ μόνος.

ΑΓΑΜ. Συγγνώμη, ὦ Αἴαν, εἰ ἄνθρωπος ὦν ὠρέχθῃ δόξης ἡδίστου πράγματος, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμῶν ἕκαστος κινδύνους ὑπέμενεν, ἐπεὶ καὶ ἐπράττῃσέ σου καὶ ταῦτα ἐπὶ Τρωσὶ δικασταῖς.

ΑΙΑΣ. Οἶδα ἐγὼ, ἥτις μοι κατεδίκασεν· ἀλλ' οὐ θέμις λέγειν τι περὶ τῶν θεῶν. Τὸν δ' οὖν Ἵδυσσέα μὴ οὐχὶ μισεῖν οὐκ ἂν δυναίμην, ὦ Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ αὐτῇ μοι ἡ Ἀθηνᾶ τοῦτ' ἐπιτάττοι.

30.

ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΜΙΝ. Ὁ μὲν ληστής οὐτοσί Σώστρατος ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντα ἐμβεδλήσθω, ὁ δὲ ἱερόσυλος ὑπὸ τῆς Χιμαίρας διασπασθῇ, ὁ δὲ τύραννος, ὦ Ἑρμῇ, παρὰ τὸν Τιτυδὸν ἀποταθείς ὑπὸ τῶν γυπῶν καὶ αὐτὸς κειρέσθω τὸ ἥπαρ, ὑμεῖς δὲ οἱ ἀγαθοὶ ἀπιτε κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδίον καὶ τὰς μακάρων νήσους κατοικεῖτε, ἀνθ' ὧν δίκαια ἐποιεῖτε παρὰ τὸν βίον.

ΣΩΣΤ. Ἀκουσον, ὦ Μίνως, εἰ σοι δίκαια δόξω λέγειν.

ΜΙΝ. Νῦν ἀκούσω αὐθις; οὐ γὰρ ἐξελήλεξαι, ὦ Σώστρατε, πονηρὸς ὦν καὶ τοσούτους ἀπεκτονῶς;

ΣΩΣΤ. Ἐλήλεγμαί μὲν, ἀλλ' ὄρα, εἰ καὶ δικαίως κολασθῆσμαι.

ΜΙΝ. Καὶ πάνυ, εἰ γε ἀποτίνειν τὴν ἀξίαν δίκαιον.

ΣΩΣΤ. Ὅμως ἀπόκριναι μοι, ὦ Μίνως· βραχὺ γάρ τι ἐρήσομαι σε.

ΜΙΝ. Λέγε, μὴ μακρὰ μόνον, ὥς καὶ τοὺς ἄλλους διακρίνωμεν ἤδη.

2. ΣΩΣΤ. Ὅποσα ἐπραττον ἐν τῷ βίῳ, πότῃρα ἐκὼν ἐπραττον ἢ ἐπεκέκλωστό μοι ὑπὸ τῆς Μοίρας;

asperiisti quidem eum, quando Tiresiam interrogatum veniebat, neque alloqui dignum habuisti virum commilitonem et sodalem, sed superbe grandi passu incedens praeteristi?

AJAX. Et merito, Agamemmo : is enim mihi furoris causa fuit, solus mecum qui se composuerit in armorum judicio.

AGAM. Volebasne adversarium habere mollium, et sine pulvere ac certamine vincere omnes?

AJAX. Sane, hac quidem in parte : nam generis jure ad me pertinebat tota haec armatura, quippe patruelis. Et vos ceteri multo praestantiores detrectastis certamen, et mihi cessistis : verum Laertae filius, quem ego saepe servavi in periculo versantem, ne concideretur a Phrygibus, meliorem se ferebat et magis idoneum qui possideret arma.

2. AGAM. Accusa itaque, vir fortissime, Thetin, quae, quum oporteret haereditatem armorum tibi tradere, quippe cognato, in medium allata proposuit.

AJAX. Minime; sed Ulixen, qui contra me solus illa sibi vindicavit.

AGAM. Venia dignum, o Ajax, si homo cupiditate tactus fuerit gloriae, gratissimae rei, cujus causa quisque nostrorum pericula subire non refugit : quin vero superavit te, idque Trojanis judiciis.

AJAX. Equidem scio, quanam me condemnaverit : sed fas non est dicere quicquam de diis. Ulixen enimvero ut non oderim impetrare a me nequeo, Agamemmo, etsi hoc vel ipsa Minerva mihi praecipiat.

30.

ΜΙΝΟΙΣ ΕΤ ΣΟΣΤΡΑΤΙ.

1. ΜΙΝ. Hic quidem latro Sostratus in Pyriphlegethontem injiciatur : ille sacrilegus a Chimera dilaceretur : iste tyrannus, Mercuri, juxta Tityum porrectus a vulturibus praecordia et ipse tondeatur. At vos probi abite quantocius ad Elysium campum, Beatorumque insulas incolite pro eo quod justa feceritis per vitam.

SOST. Audi, Minos, si tibi justa videar dicere.

ΜΙΝ. Nunc audiam iterum? nonne enim tu convictus es, Sostrate, malefici totque homicidiorum?

SOST. Sum sane convictus : considera tamen an jaste supplicio sim afficiendus.

ΜΙΝ. Omnino : siquidem dare meritas poenas justum est.

SOST. Nihilominus responde mihi, Minos : paullum enim quiddam rogare te volo.

ΜΙΝ. Loquere, dum ne proluxa, ut et de aliis judicium jam reddamus.

2. SOST. Quaecumque egi in vita, utrum sponte mea egi, an fatali stamine destinata mihi fuerant a Parca?

MIN. Ὑπὸ τῆς Μοίρας δηλαδὴ.

ΣΩΤ. Οὐκοῦν καὶ οἱ χρηστοὶ ἅπαντες καὶ οἱ πολλοὶ δοκοῦντες ἡμεῖς ἐκείνη ὑπηρετοῦντες ταῦτα ἰδρῶμεν;

MIN. Ναί, τῇ Κλωθοῖ, ἣ ἐκάστῳ ἐπέταξε γεννηθέντι τὰ πρακτέα.

ΣΩΤ. Εἰ τοίνυν ἀναγκασθεὶς τις ὑπ' ἄλλου φονεύσαι τινα οὐ δυνάμενος ἀντιλέγειν ἐκείνῳ βιαζομένῳ, ὅλον δῆμιος ἢ δορυφόρος, ὁ μὲν δικαστὴν πεισθεὶς, ὁ δὲ τυράννῳ, τίνα αἰτιάσῃ τοῦ φόνου;

MIN. Ἀπλὸν ὥς τὸν δικαστὴν ἢ τὸν τυράννον, ἐπεὶ οὐδὲ τὸ ξίφος αὐτό· ὑπηρετεῖ γὰρ ὄργανον ὃν τοῦτο πρὸς τὸν θυμὸν τῷ πρώτῳ παρασχόντι τὴν αἰτίαν.

ΣΩΤ. Εὖ γε, ὦ Μίνως, ὅτι καὶ ἐπιδαφιλεύει τῷ παραδείγματι. Ἦν δέ τις ἀποστειλάντος τοῦ δεσπότης ἤκη αὐτὸς χρυσὸν ἢ ἄργυρον κομίζων, τίνη τὴν χάριν ἰστέον ἢ τίνα εὐεργέτην ἀναγραφτέον;

MIN. Τὸν πέμψαντα, ὦ Σώστρατε· διάκονος γὰρ ὁ κομίσας ἦν.

3. ΣΩΤ. Οὐκοῦν ὁρᾷς ὅπως ἄδικα ποιεῖς κολάζων ἡμᾶς ὑπηρετάς γενομένους ὧν ἡ Κλωθὴ προσέταττε, καὶ τούτους τιμῶν τοὺς διακονησαμένους ἄλλοτρίοις ἀγαθοῖς; οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε εἰπεῖν ἔχοι τις ἄν, ὥς τὸ ἀντιλέγειν δυνάτῃν ἦν τοῖς μετὰ πάσης ἀνάγκης προστεταγμένοις.

MIN. Ὁ Σώστρατε, πολλὰ ἴδοις ἂν καὶ ἄλλα οὐ κατὰ λόγον γινόμενα, εἰ ἀκριβῶς ἐξετάζοις. Πλὴν ἄλλα σὺ τοῦτο ἀπολαύεις τῆς ἐρωτήσεως, διότι οὐ ληστής μόνον, ἀλλὰ καὶ σοφιστὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀπόλυσον αὐτὸν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ μηκέτι κολάζεσθω. Ὅρα δὲ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τὰ ὅμοια ἐρωτᾶν διδάξης.

XI.

MENIPPUS ἢ NEKYOMANTEIA.

MENIPPUS ΚΑΙ ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ.

1. MEN. Ὁ χαῖρε μελαθρον πρόκυλ' ὅ' ἐστίας ἐμῆς, ὥς ἀσμένος σέ γ' εἶδον ἐς φάος μολών.

ΦΙΛ. Οὐ Μένιππος οὗτός ἐστιν ὁ κύων; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, εἰ μὴ ἐγὼ παραβλέπω Μένιππος ὄλος. Τί οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος καὶ λύρα καὶ λεοντῆ; προσιτέον δὲ ὅμοις αὐτῷ. Χαῖρε, ὦ Μένιππε· πόθεν ἡμῖν ἀφίξαι; πολλὴν γὰρ χρόνον οὐ πέφηνας ἐν τῇ πόλει.

1. MEN. Ἦκυ νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπῶν, ἴν' Ἄδης χωρὶς ὤκισται θεῶν.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, ἐλελήθει Μένιππος ἡμᾶς ἀποθανόν, κατ' ἐξ ὑπαρχῆς ἀναβεβίωκεν;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐτ' ἐμπνουν Ἀΐδης μ' ἐδέξατο.

ΦΙΛ. Τίς δ' ἡ αἰτία σοι τῆς καινῆς καὶ παραδόξου ταύτης ἀποδημίας;

MIN. A Parca videlicet.

SOST. Nempe igitur probi omnes, malique qui videmur nos, illi ministrantes hæc fecimus?

MIN. Prorsus, Clothoni quippe, quæ unicuique nato injunxit quæ facienda forent.

SOST. Si quis ergo occiderit aliquem necessitate adactus ab alio, cui contradicere non potuerit vi compellenti, velut carnifex aut satelles, ille judici morem gerens, hic tyranno, quem reum ages cædis?

MIN. Nimirum judicem aut tyrannum: nam nec ipsum enssem egerim: is enim administer est, utpote instrumentum libidinis illi, qui primus intulit cædis causam.

SOST. Perbene, Minos, qui uberius etiam illustres et cumulatius exemplum meum. Si quis porro, mittente domino, ipse veniat aurum argentumve apportans, utri gratias habendæ beneficiumque acceptum erit ferendum?

MIN. Mittenti, Sostrate; quippe minister tantum erat qui portavit.

3. SOST. Jamne igitur vides quam injusta facias, qui nos ad supplicium condemnes, ministros eorum quæ Clotho imperabat, illos contra præmiis et honore afficias, qui ministrarunt in alienis bonis? illud enimvero dicere quis nequeat, resisti potuisse rebus quæ summa cum necessitate imperabantur.

MIN. Sostrate, multa videas alia non ex ratione fieri, si rem accurate explores. Verum tu quidem hunc propositæ quæstionis fructum fers, quia non latro solum, sed et sophista videris. Solve illum, Mercuri; pœnaque liber esto. Tu cave ne alios quoque mortuos similes interrogatiunculas proponere doceas.

XI.

MENIPPUS, sive ORACULUM MORTUORUM CONSULTUM.

MENIPPUS ET PHILONIDES.

1. MEN. Salve domus, ædisque vestibulum mem! ut te lubens aspexi luci redditus.

PHIL. Nonne hic Menippus est ille canis? non hercle alius, nisi hallucinor: plane Menippus ipse est. Quid autem ipsi vult insolens habitus, pileus, lyra, leonina pellis? quippe adendum est ad illum. Salve, Menippe: unde tu nobis advenisti? jam enim multo abhinc tempore non visus es in urbe.

MEN. Advenio linquens Acherontem et calliginis portas, ubi Orci sedes ab dis dissita.

PHIL. Hercules tuam fidem! nobis ignaris mortem Menippus obierat; tumque denuo rediit in vitam?

MEN. Non: sed spirantem inferna me admisit plaga.

PHIL. At quæ causa tibi fuit novæ et fidem superantis hujus peregrinationis?

MEN. Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ θράσος τοῦ νοῦ πλέον.

ΦΙΑ. Παῦσαι, μακάριε, τραγωδῶν καὶ λέγε οὕτως ὡς ἀπλῶς καταβάς ἀπὸ τῶν ἱαμβείων, τίς ἡ στολή; τί σοι τῆς κάτω πορείας ἐδέχσεν; ἄλλως γὰρ οὐχ ἡδεῖα τις οὐδὲ ἀσπάσιος ἡ ὁδός.

MEN. Ὁ φιλότης, χρεῖω με κατήγαγεν εἰς Ἄλδαο ψυχῇ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

ΦΙΑ. Οὗτος, ἀλλ' ἢ παραπαίεις; οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἐμμέτρως ἐρραψώδεις πρὸς ἄνδρας φίλους.

MEN. Μὴ θαυμάσης, ὦ εἰταῖρε· νεωστὶ γὰρ Εὐριπίδῃ καὶ Ὀμήρῳ συγγενόμενος οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνεπλήσθην τῶν ἐπῶν καὶ αὐτόματά μοι τὰ μέτρα ἐπὶ τὸ στόμα ἔρχεται.

2. Ἄτάρ εἰπέ μοι, πῶς τὰ ὑπὲρ γῆς ἔχει καὶ τί ποιοῦσιν οἱ ἐν τῇ πόλει;

ΦΙΑ. Καὶνὸν οὐδὲν, ἀλλ' οἷα καὶ πρὸ τοῦ ἀρπάζουσιν, ἐπιρροκοῦσι, τοκογλυφοῦσιν, ὀβολοστατοῦσιν.

MEN. Ἀλλοιοὶ καὶ κακοδαίμονες· οὐ γὰρ ἴσασιν οἷα ἐναγῆχος κεκῶρται παρὰ τοῖς κάτω καὶ οἷα κεχειροτόνηται τὰ ψηφίσματα κατὰ τῶν πλουσίων, ἃ μὰ τὸν Κέρβερον οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν αὐτούς.

ΦΙΑ. Τί φής; δέδοκται τι νεώτερον τοῖς κάτω περὶ τῶν ἐνθάδε;

MEN. Νῆ Δία, καὶ πολλά γε· ἀλλ' οὐ θέμις ἐκφέρειν αὐτὰ πρὸς ἅπαντας οὐδὲ τὰ ἀπόρρητα ἐξαγορεύειν, μὴ καὶ τις ἡμᾶς γράψῃται γραφὴν ἀσεβείας ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθους.

ΦΙΑ. Μηδαμῶς, ὦ Μένιππε, πρὸς τοῦ Διὸς, μὴ φθονήσης τῶν λόγων φίλῳ ἀνδρὶ· πρὸς γὰρ εἰδότα σιωπᾶν ἔρεῖς, τὰ τ' ἄλλα καὶ πρὸς μεμνημένον.

MEN. Χαλεπὸν μὲν ἐπιτάτεις τοῦπίταγμα καὶ οὐ πάντῃ ἀσφαλές· πλὴν ἄλλα σοῦ γε ἔνεκα τολμητέον. Ἔδοξε δὴ τοὺς πλουσίους τούτους καὶ πολυχρημάτους καὶ τὸ χρυσίον κατὰκλειστον ὥσπερ τὴν Δανάην φυλάττοντας —

ΦΙΑ. Μὴ πρότερον εἴπῃς, ὦγαθέ, τὰ δεδογμένα, πρὶν ἐκεῖνα διελθεῖν, ἃ μάλιστα· ἂν ἡδέως ἀκούσαιμί σου, τίς ἡ ἐπινόα σου τῆς καθόδου ἐγένετο, τίς δὲ ὁ τῆς πορείας ἡγεμὼν, εἴθ' ἐξῆς ἃ τε εἶδες ἃ τε ἤκουσας παρ' αὐτοῖς· εἰκὸς γὰρ δὴ φιλόκχλον ὄντα σε μὴδὲν τῶν ἀξίων θέας ἢ ἀκοῆς παραλιπεῖν.

3. MEN. Ὑπουργητέον καὶ ταῦτά σοι· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; Καὶ δὴ πρῶτά σοι δίδειμι τὰ περὶ τῆς γνώμης τῆς ἐμῆς καὶ ὅθεν ὥρμήθην πρὸς τὴν κατάβασιν· ἐγὼ γὰρ, ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν, ἀκούων Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου πολέμους καὶ στάσεις διηγουμένων οὐ μόνον τῶν ἡμιθέων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἡδὲ τῶν θεῶν, ἔτι δὲ καὶ μοιχείας αὐτῶν καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ δίκας καὶ πατέρων ἐξελάσεις καὶ ἀδελφῶν γάμους, πάντα ταῦτα ἐνόμιζον εἶναι καλὰ καὶ οὐ παρέργως ἐκνόμεν πρὸς αὐτά· ἔπει δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἡρξάμην, πάλιν αὖ ἐνταῦθα ἤκουον τῶν νόμων τῶν ἀντιπρὸς τοῖς ποιηταῖς κελευόντων, μήτε μοιχεύειν

MEN. Suasit juvena, vi potens, mente impotens.

PHIL. Desine, vir bone, tragicos numeros recitare, et dic ita simpliciter pedestri sermone, ubi descenderis ab iambis, quis ille sit ornatus? quid tibi itinere ad inferos suscipiendo opus fuerit? est enim alioquin haud jucunda neque expetenda haec via.

MEN. O bone, res urgens hinc me demisit in Orcum, Tiresia Thebani ut consulerem senis umbram.

PHIL. At tu plane deliras: aliter enim non ita modulatos versus occitares hominibus amicis.

MEN. Ne mirere, mi sodalis: nuper enim Euripidem et Homerum quum convenerim, nescio quo pacto repletus sum versibus, et sponte sua mihi numeri in os veniunt.

2. Verum dic mihi, ut se res in terris habeant, et quid faciant qui sunt in urbe.

PHIL. Nihil quidem novi, sed perinde atque antehac rapiunt, pejerant, sordide scenerantur, usuras extendunt.

MEN. Miseros atque infelices! ignorant enim qualia nuper admodum sancita sint apud inferos, et qualia sint per lala cunctis suffragiis scita adversus divites, quae sane per Cerberum nullis machinis effugere licebit illis.

PHIL. Quid ais? novumne aliquod factum est ab inferis decretum de superis, qui hic sunt?

MEN. Per Jovem, sane multa: verum fas non est illa offerre ad omnes, neque arcana evulgare, ne quis etiam nobis dicam scribat impietatis apud Rhadamantulum.

PHIL. Ne tu, Menippe, per Jovem, ullo pacto invidias hosce sermones homini amico: ad eum enim qui tacere sciat dixeris; praetereaue ad initium.

MEN. Difficile quidem mandas mandatum, neque usquequaque tutum: attamen tui gratia audendum est. Visum igitur est divites illos ac pecuniosos, qui aurum occlusum, tanquam Danaen, servant —

PHIL. Ne prius dixeris, o bone, quae decreta sunt, quam ista fueris persecutus, quae libentissime audiverim ex te; quae causa tibi descensus constiterit, quisque fuerit itineris dux; tum deinde quae visu, quaeque auditu acceperis apud eos: quippe credibile est te hominem elegantem nihil eorum, quae videri audiri que merebantur, praetermisisse.

3. MEN. Haec etiam opera tibi navanda est: quid enim aliquis faciat, quando blande vir amicus cogit? Jamque primum tibi enarrabo consilium meum, et unde impetum descendendi ad inferos ceperim. Equidem dum adhuc in pueris eram, audiebamque Homerum et Hesiodum bella et factiones narrantes non solum semideorum, sed ipsorum etiam deorum, praetereaue eorum adulteria, vim, raptus, judicia, parentum expulsioniones, fratrum nuptias, cuncta illa ducebam esse honesta, nec mediocriter ad ea titillabar. Ubi vero virilem aetatem ingredi coepi, ex contrario tum leges audiebam, quae pugnantia poetarum praeceptis jubebant, non moechari, neque seditiones excitare, nec rapere. In

μήτε στασιάζειν μήτε ἀρπάζειν. Ἐν μεγάλῃ οὖν καθειστώκειν ἀμφιβολίᾳ οὐκ εἰδὼς ὃ τι χρῆσθαι μὴν ἐμαυτῷ· οὔτε γὰρ ἂν ποτε τοὺς θεοὺς μοιχεύσαι καὶ στασιάζσαι πρὸς ἀλλήλους ἡγούμην, εἰ μὴ ὡς περὶ καλῶν τούτων ἐγίγνωσκον, οὔτ' ἂν τοὺς νομοθέτας τάναντία τούτοις παραινέειν, εἰ μὴ λυσιτελεῖν ὑπελάμβανον.

4. Ἐπεὶ δὲ διηπόρουν, ἔδοξέ μοι ἐλθόντα παρὰ τοὺς καλουμένους τούτους φιλοσόφους ἐγχειρίσαι τε ἐμαυτὸν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν χρῆσθαι μοι ὃ τι βούλονται καὶ τινα δὸδὸν ἀπλῆν καὶ βέβαιον ὑποδείξαι τοῦ βίου. Ταῦτα μὲν δὴ φρονῶν προσήειν αὐτοῖς, ἐλαλήθειν δ' ἐμαυτὸν ἐς αὐτὸ, φασί, τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος· παρὰ γὰρ δὴ τούτοις μάλιστα εὗρισκον ἐπισκοπῶν τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν ἀπορίαν πλείονα, ὥστε μοι τάχιστα χρυσοῦν ἀπέδειξαν οὗτοι τὸν τῶν ἰδιωτῶν βίον· ἀμέλει δ' μὲν αὐτῶν παρῆναι τὸ πᾶν ἡδεσθαι καὶ μόνον τοῦτο ἐκ παντὸς μετιέναι· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ εὐδαιμον· ὃ δὲ τις ἐμπαλιν, πονεῖν τὰ πάντα καὶ μοχθεῖν καὶ τὸ σῶμα καταναγκάζειν ῥυπῶντα καὶ αὐχμῶντα καὶ πᾶσι δυσαρστούντα καὶ λοιδορούμενον, συνεχὲς ἐπιρραψιδῶν τὰ πάνδημα ἐκεῖνα τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη καὶ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνάβασιν· ἄλλος καταφρονεῖν χρημάτων παρεκλείετο καὶ ἀδιάφορον οἰεσθαι τὴν κτῆσιν αὐτῶν· ὃ δὲ τις ἐμπαλιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν πλοῦτον αὐτὸν ἀπεφαίνετο· περὶ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου τί χρῆ καὶ λέγειν; ὅς γε ἰδέας καὶ ἀσώματα καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ τοιοῦτόν τινα ὄχλον ὀνομάτων δημέραι παρ' αὐτῶν ἀκούων ἐναντιῶν. Καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι περὶ τῶν ἐναντιωτάτων ἕκαστος αὐτῶν λέγων σφόδρα νικῶντας καὶ πιθανοὺς λόγους ἐπορίζετο, ὥστε μήτε τῷ θερμὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγοντι μήτε τῷ ψυχρὸν ἀντιλέγειν ἔχειν καὶ ταῦτα εἰδόντα παρῶς ὡς οὐκ ἂν ποτε θερμὸν εἴη τι καὶ ψυχρὸν ἐν ταύτῃ χρόνῳ· ἀτεχνῶς οὖν ἐπασχον τοῖς νυστάζουσι τούτοις ὁμοιον ἄρτι μὲν ἐπινεύων, ἄρτι δὲ ἀνανεύων ἐμπαλιν.

5. Πολλῶν δὲ τούτων ἐκεῖνο ἀλογώτερον· τοὺς γὰρ αὐτοὺς τούτους εὗρισκον ἐπιτηρῶν ἐναντιώτατα τοῖς αὐτῶν λόγοις ἐπιτηδεύοντας· τοὺς γοῦν καταφρονεῖν παραινούντας χρημάτων ἑώρων ἀπρὶξ ἔχομένους αὐτῶν καὶ περὶ τόκων διαφερομένους καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύοντας καὶ πάντα ἕνεκα τούτων ὑπομένοντας, τοὺς τε τὴν δόξαν ἀποβαλλομένους αὐτῆς ταύτης χάριν τὰ πάντα καὶ πράττοντας καὶ λέγοντας, ἡδονῆς τε αὐτῶν σχεδὸν ἅπαντας κατηγοροῦντας, ἰδίᾳ δὲ μόνῃ ταύτῃ προσηρτημένους.

6. Σφαλεῖς οὖν καὶ τῆσδε τῆς ἐλπίδος ἔτι μᾶλλον ἔδυσγέραινον ἡρέμα παραμυθούμενος ἐμαυτὸν, ὅτι μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν καὶ σφόδρα ἐπὶ συνέσει διαβεδομένων ἀνόητός τέ εἰμι καὶ τάλῃθές ἔτι ἄγνων περιέρχομαι· καὶ μοι ποτε διαγρυπνοῦντι τούτων ἕνεκα ἔδοξεν ἐς Βαβυλῶνα ἐλθόντα δεηθῆναι τινος τῶν μάγων τῶν Ζωροάστρου μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἥκουσιν δ' αὐτοὺς ἐπρωδαῖς τε καὶ τελεταῖς τισιν ἀνοίγειν τε τοῦ Ἄδου

magna igitur versabar hæsitatione, ignarus quid me facerem: neque enim deos unquam arbitrabar mœchatos fuisse, mutisve seditionibus collisos, nisi has res honestas esse judicassent; nec rursus legislatores his contraria præcipere, nisi ea conducere putassent.

4. Quoniam itaque incertus hærebam, visum mihi fuit ut ad hos quos vocant philosophos accederem, meque ipsum traderem, ac rogarem eos, me quo vellent modo uterentur, et viam aliquam vitæ simplicem ac tutam mihi præmonstrarent. Hoc animo adibam eos, minime prospiciens fore, ut in ipsum, quod aiunt, ignem ex fumo me inferrem: etenim apud hosce maxime inveniebam, re considerata, inscitiae dubitationisque plus; adeo ut cito mihi auream esse persuaderent idiotarum vitam. Ecce enim hic eorum præcipiebat omnino voluptati indulgere, idque solum omni modo persequi; nam ea in re sitam esse felicitatem: ille contra, in labore perpetuo versari, corpusque contundere sordidum et squalentem, cunctis offensum et convicia ingerentem, dum continuo inculcat illa pervulgata Hesiodi de virtute carmina, sudoremque, et in summum verticem ascensum: alius despicere opes adhortabatur et indifferenterem putare possessionem earum: alius iterum in bonis etiam esse divitias decernebat: nam de mundo quid attinet dicere? siquidem ideas, incorporea, individua, spatia vacua talemque turbam vocabulorum quotidie ab iis dum audiebam, nausea mihi oriebatur. At omnium illud absurdissimum, quod de rebus plane contrariis quum unusquisque eorum diceret, valde præstantes probabilesque rationes suppeditabat; adeo ut neque ei, qui calidum esse idem affirmaret, neque alteri, qui frigidum, contradicere posses; idque licet scires perspicue nunquam rem eandem et calidam esse et frigidam eodem tempore: prorsus ergo simile quiddam accidebat mihi atque dormitantibus, nunc ut annuerem, mox vice versa renue-rem.

5. Præterea vero longe hoc istis erat absurdius: nam illos ipsos inveniebam observando valde contrariam suis sermonibus ac doctrinæ vitæ rationem instituere: eos itaque qui contemnere præcipiunt opes, animadvertiebam illum in modum iis adhærere, ut inde divelli non possent, de usuris litigare, pacta mercede docere, nihil non pecuniæ causa perpeti: illos porro qui gloriam abjiciendam putent, gloriæ causa cuncta et facere et dicere; voluptatem denique pæne omnes criminantes, at privatim huic soli affixos.

6. Frustratus igitur hac quoque spe, magis etiam moleste ferebam, sensim tamen me consolans, quod cum multis iisque sapientibus et valde ob prudentiam celebratis demens sim, et veri hactenus ignarus circumvager. Jam mihi inso- mnem aliquando noctem horum causa ducenti visum fuit Babylonem profectum implorare auxilium cuiusdam magorum Zoroastris discipulorum et successorum: fama autem cognoveram eos incantationibus et sacris quibusdam aperire Orci

τὰς πύλας καὶ κατὰγειν ὃν ἂν βούλωνται ἀσφαλῶς καὶ ὀπίσω αὖθις ἀναπέμπειν. Ἄριστον οὖν ἡγοῦμην εἶναι παρὰ τίνος τούτων διαπραξάμενον τὴν κατὰβασιν ἐλθόντα παρὰ Τειρεσίαν τὸν Βουώτιον μαθεῖν παρ' αὐτοῦ ἅτε μάντιως καὶ σοφοῦ, τίς ἐστὶν ὁ ἄριστος βίος καὶ ὃν ἂν τις ἐλοιτο εὖ φρονῶν· καὶ δὴ ἀναπηδήσας ὡς εἶχον τάχους ἔτεινον εὐθὺς Βαβυλῶνος. Ἐλθὼν δὲ συγγίγνομαι τινι τῶν Χαλδαίων σοφῶ ἀνδρὶ καὶ θεσπεσίῳ τὴν τέχνην, πολὺ μὲν τὴν κόμην, γένειον δὲ μάλα σεμνὸν καθειμένον, τούνομα δὲ ἦν αὐτῷ Μιθροβαρζάνης· δεηθεὶς δὲ καὶ καθιεταύσας μόγις ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ, ἐφ' ὅτῳ βούλοιτο μισθῷ, καθηγήσασθαι μοι τῆς ὁδοῦ.

7. Παραλαβὼν δὲ με ὁ ἀνὴρ πρῶτα μὲν ἡμέρας ἐννεὰ καὶ εἰκοσιν ἅμα τῇ σελήνῃ ἀρξάμενος ἔλουε κατὰ γυν ἔωθεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ῥῆσιν τινα μακρὰν ἐπιλέγων, ἥς οὐ σφόδρα κατήκουον· ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τῶν ἐν τοῖς αἰῶσι κηρύκων ἐπίτροχόν τι καὶ ἀσαφὲς ἐφθέγγετο· πλὴν ἔφκει γέ τινας ἐπικαλεῖσθαι δαίμονας. Μετὰ δ' οὖν τὴν ἐπωδὴν τρεῖς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, ἐπανάειν πάλιν οὐδένα τῶν ἀπαντῶντων προσβλέπων· καὶ σιτία μὲν ἡμῖν τὰ ἀκρόδρυα, ποτὸν δὲ γάλα καὶ μελίκρατον καὶ τὸ τοῦ Χοάσπου ὕδωρ, εὐνὴ δὲ ὑπαίθριος ἐπὶ τῆς πόας. Ἐπεὶ δὲ ἄλις εἶχε τῆς προδαιτήσεως, περὶ μέσας νύκτας ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἀγαγὼν ἐκάθηρέ τέ με καὶ ἀπέμαξε καὶ περιήγησε δαδίοις καὶ σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλειοσιν ἅμα καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐκείνην ὑποτονθορύσας, εἶτα ὅλον με καταμαγεύσας καὶ περιελθὼν, ἵνα μὴ βλαπτομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων, ἐπανάγει ἐς τὴν οἰκίαν, ὡς εἶχον, ἀναποδίζοντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀμφὶ πλοῦν εἴχομεν.

8. Αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδου στολὴν τὰ πολλὰ εἰοικυῖαν τῇ Μηδικῇ, ἐμὲ δὲ τουτοῖσι φέρων ἐνεσκεύασε τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρᾳ, καὶ παρεκελεύσατο, ἥν τις ἔρῃται με τούνομα, Μένιππον μὲν μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα.

ΦΙΛ. Ὡς δὴ τί τοῦτο, ὦ Μένιππε; οὐ γὰρ συνήμι τὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ σχήματος οὔτε τῶν ὀνομάτων.

MEN. Καὶ μὴν πρόδηλον τοῦτο γε καὶ οὐ παντελῶς ἀπόρρητον· ἐπεὶ γὰρ οὗτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες ἐς Ἄδου κατεληλύθεσαν, ἤγειτο, εἰ με ἀπεικάσειεν αὐτοῖς, βῆδ' ὡς ἂν τὴν τοῦ Αἰακοῦ φρουρὰν διαλαθεῖν καὶ ἀκωλύτως παρελθεῖν ἅτε συνηθέστερον τραγικῶς μάλα παραπεμπόμενον ὑπὸ τοῦ σχήματος.

9. Ἦδη δ' οὖν ὑπέβαινον ἡμέρα, καὶ κατελθόντες ἐπὶ τὸν ποταμὸν περὶ ἀναγωγὴν ἐγγιγνόμεθα· παρεσκεύαστο δ' αὐτῷ καὶ σκάφος καὶ ἱερεῖα καὶ μελίκρατον καὶ ἄλλ' ὅσα πρὸς τὴν τελετὴν χρήσιμα. Ἐμβαλόμενοι οὖν ἅπαντα τὰ παρεσκευασμένα οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ

βαίνομεν ἀχνύμενοι, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες.

Καὶ μέχρι μὲν τίνος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ, εἶτα δ' ἐσεπλεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐ-

fores, et demittere quem velint tuto, iterumque rursus redire. Optimum igitur factu ducebam, ab eorum aliquo comparata mihi descendendi copia, adire ad Tiresiam Doctum, ab eoque discere, quippe vate et sapiente, quæ sit optima vita, quamque sibi quis deligat bene prudens. Atque adeo repente exsiliens quam poteram celerrime tendebam recta Babylonem. Ibi convenio quendam Chaldaeorum virum sapientem et arte divinum, qui canus erat coma, barbamque plane venerabilem promittebat, nomine Mithrobarzanem: cum multis precibus obtestatus vix exoravi, ut, qua vellet mercede, se mihi ducem præberet viæ.

7. Tum me assumptum ille vir primum dies novem et viginti, a luna nova initio facto, lavabat deducens ad Euphratem summo mane, et ad orientem solem carmen aliquod longum effatus, quod equidem non admodum exaudiebam: ut enim mali, qui sunt in ludis, præcones, volubile quiddam et inconditum proferebat; nisi quod videbatur genios aliquos invocare. At post incantationem, quum ter in faciem meam inspuisset, redibam rursus neminem obviorem intuens. Cibis autem nobis arboreæ nuces; potus lac, mulsum et Choaspis aqua; lectus sub divo in herba. Postquam vero satis erat præparationis, circa mediam noctem ad Tigrin fluvium deductum lustravit me, deterisitque, et circumtulit læda, scilla allisque pluribus, simul et istam incantationem submurmurans: deinde me totum quum arte magica incantasset et circumiisset, ne læderer a spectris, reducit me domum, ut eram, retrocedentem: tum porro navigationi parandæ intenti eram.

8. Ipse quidem magicam quandam induebat stolam, persimilem Medicæ: me vero istis propere instruxit, pileo, leonina pelle, itidemque lyra; præcepitque, si quis roget me nomen, Menippum ut ne dicerem, sed Herculem, aut Ulixem, aut Orpheum.

PHIL. Quorsum illud, Menippe? neque enim intelligo causam vel habitus vel nominum.

MEN. Atqui perspicuum illud quidem est, nec prorsus arcanum: quandoquidem enim hi ante nos vivi ad inferos descenderunt, existimabat, si me illis assimilasset, fore ut facile custodiam Æaci fallerem et sine impedimento transirem, utpote consuetior, tragice plane commendatus ab ipso habitu.

9. Jam igitur illucescebat dies, quum descendentes ad fluvium solvendo navigio operam dabamus: comparata autem ipsi erant et scapha, et victimæ, et mulsum, et quæcumque alia ad sacri rationem conducebant. Ergo impositis in navim quæ fuerant parata cunctis, sic demum et ipsi ingredimur, tristes largasque lacrimas effundentes. Tum ad aliquod tempus deferabamur in flumine: post inventi sumus in paludem et lacum, in quem Euphrates im-

φράτης ἀφανίζεται· περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφικνούμεθα ἐς τι χωρίον ἔρημον καὶ ἰλιῶδες καὶ ἀνήλιον, εἰς δὲ ἀποδάντες — ἤγειτο δὲ ὁ Μιθροβαρζάνης — βόθρον τε ὠρυζάμεθα καὶ τὰ μῆλα ἐσφάζαμεν καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπείσαμεν. Ὁ δὲ μάγος ἐν τοσούτῳ δῶδα καομένην ἔχων οὐκέτ' ἤρεμαίᾳ τῇ φωνῇ, παμμέγεδρος δὲ, ὡς οἷός τε ἦν, ἀνακραγὼν δαίμονάς τε ἡμῶν πάντας ἐπεβοῶτο καὶ Ποινὰς καὶ Ἑρινύας,

καὶ νυχίαν Ἑκάτην καὶ ἐπαινὴν Περσερόνειαν.

παραιμυγνὺς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσχημα ὀνόματα καὶ παλυσύλλαβα.

10. Εὐθὺς οὖν ἅπαντα ἐκεῖνα ἐσαλεύετο καὶ ὑπὸ τῆς ἐκφῶδης τοῦδαφος ἀνερρήγνυτο καὶ ἡ ὑλακὴ τοῦ Κερβερίου καὶ πόρρωθεν ἤκούετο καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπὸν.

Ἔδδεικνεν δ' ὑπὲρθεν ἀναξὶ ἐνέρον Ἀιδωνεύς·

κατεφαίνεται γὰρ ἤδη τὰ πλεῖστα, καὶ ἡ λίμνη καὶ ὁ Πυριφλεγέθων καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Κατελθόντες δ' ὁμοῦ διὰ τοῦ χάσματος τὸν μὲν Ῥαδάμανθυν εὖρομεν θενωτῶτα μικροῦ δαίνῃ ὑπὸ τοῦ δέους· ὁ δὲ Κέρβερος ὑλάκτισε μὲν τι καὶ παρεκίνησε, ταχὺ δέ μου κρούσαντος τὴν λύραν παρασχρῆμα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ μέλους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν λίμνην ἀφικόμεθα, μικροῦ μὲν οὐδ' ἐπεραιώθμεν· ἦν γὰρ πλήρης ἡδὴ τὸ πορθμεῖον καὶ οἰμωγῆς ἀνάπλεων, τραυματίαι δὲ πάντες ἐπέπλεον, ὁ μὲν τὸ σκέλος, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ ἄλλο τι συντετριμμένος, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τινος πολέμου παρόντες. Ὅμως δ' οὖν ὁ βέλτιστος Χάρων ὡς εἶδε τὴν λεοντῆν, αἰθεῖς με τὸν Ἡρακλῆα εἶναι, ἐσεδέξατό με καὶ διεπόρθημεν σὲ τ' ἄσμενος καὶ ἀποδοῖσι διεσήμηνε τὴν ἀτραπὸν.

11. Ἐπεὶ δὲ ἤμεν ἐν τῷ σκότῳ, προήει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰσὶ μὲν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐχόμενος αὐτοῦ, ἕως πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα τῷ ἀσφοδελῷ κατάρυτον, ἐνθα δὴ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαί· κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγιγνώμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνω δικαστήριον, ἐτύγγανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καθήμενος, παρειστήκεισαν δὲ αὐτῷ Ποινὰ καὶ ἀλάστορες καὶ Ἑρινύες· ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐφεξῆς ἀλύσει μακρᾷ δεδεμένοι, ἐλέγοντο δὲ εἶναι μοιχοὶ καὶ πορνοδοσκοὶ καὶ τελῶναι καὶ κολακες καὶ συκοφάνται καὶ ὁ τοιοῦτος ὁμιλος τῶν πάντα κυκόντων ἐν τῷ βίῳ· χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν ὤγροι καὶ προγάστορες καὶ ποδαγροί, κλοιὸν ἕκαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπιτείμενος. Ἐφροσύνες οὖν ἡμεῖς ἐωρώμεν τε τὰ γινώμενα καὶ ἤκούομεν τῶν ἀπολογουμένων· κατηγόρου δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοξοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; μὴ γὰρ ὀκνήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

MEN. Οἷσθ' αὖ ποῦ ταυταὶ τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελούμενας σκιάς ἀπὸ τῶν σωματῶν;

mergitur : eo trajecto devenimus in locum desertum, silvestrem et sole carentem : quo ubi escensum est (viam autem præibat Mithrobarzanes), foveam effodimus, oves mactavimus, et sanguinem circa scrobem aspersum libavimus. Magus interea telam ardentem tenens non jam sedata voce, sed quam poterat maxima exclamans, dæmones simul omnes invocabat, Pœnas et Furias, et nocturnam Hecaten, et tremendam Proserpinam, admixtis etiam barbaris quibusdam ignotisque nominibus et multarum syllabarum.

10. Statim igitur omnia ibi quassabantur, potentique carmine solum fissum discedebat, latratus Cerberi procal audiebatur, adeo ut res valde formidolosa foret ac truculenta. Ipse pertimuit in inferna regione rex manium Pluto : apparebant enim jam pleraque, lacus, Pyriphlegethon, Plutonisque regia. Nos tamen ubi descenderamus per hiatus, Rhadamanthum invenimus mortuum propemodum præ metu ; Cerberus autem latravit ille quidem ac nonnihil se commovit, verum me cito pulsante lyram illico sopitus est cantu. Postquam vero ad lacum venimus, prope fuit ut non trajiceremur : jam enim onusta portitoris erat cymba, ejulatuque plena ; quippe saucii omnes in ea navigabant, hic crus, caput ille, iste aliud quiddam contusum habens, sic ut mihi viderentur ex bello aliquo advenisse. Veruntamen optimus Charon ut vidit leoninam pellem, opinatus me Herculem esse, recepit me lubensque transvexit, atque etiam egressis demonstravit semitam.

11. Quum autem eramus in calligine, præibat Mithrobarzanes, sequebar ego pone illi adhærens, donec ad pratrum ingens pervenimus asphodelo consitum : ibi tum circumvolitabant nos stridulæ mortuorum umbræ. Sensim autem progressi accessimus ad Minois tribunal, qui quidem in solio quodam sublimi sedebat : astabant autem ipsi Pœnæ, scelerum vindices genii, et Furix. Ab alia vero parte adducebantur ordine multi sane longa catena vincti, qui dicebantur esse adulteri, lenones, publicani, adulatores, sycophantæ, talisque turba hominum cuncta permiscantium in vita. Seorsum porro divites sordidique sœneratores a se cedebant pallidi, ventre projecto, podagra capti, holam singuli canemque, qui bina talenta pendat, impositum ferentes. Nos igitur prope stantes videbamus quæ florent, audiebamusque causam suam agentes, dum accusarent eos novi quidam atque inopinati oratores.

PHIL. Quinam hi, quæso per Jovem ? illud enim quoque ne dicere refugas.

MEN. Nostin' illas ad solem projectas a corporibus umbras ?

ΦΙΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΜΕΝ. Αὐταὶ τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσιν τε καὶ καταμαρτυροῦσιν καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον, καὶ σφόδρα τινὲς ἀξίόπιστοι δοκοῦσιν ἅτε αἰετὶ ξυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωματίων.

12. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμπεν ἕκαστον ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χῶρον δίκην ὑφέζοντα κατ' ἀξίαν τῶν τετολημένων, καὶ μάλιστα ἐκείνων ἥπτετο τῶν ἐπὶ πλούτοις τε καὶ ἀρχαῖς τετυρωμένων καὶ μονονουχί καὶ προσκυνεῖσθαι περιμενόντων, τὴν τε ὀλιγοχρόνιον ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπεροψίαν μισαττόμενος, καὶ ὅτι μὴ ἐμείμνητο θνητοὶ τε ὄντες αὐτοὶ καὶ θνητῶν ἀγαθῶν τετυχηκότες· οἱ δὲ ἀποδυσάμενοι τὰ λαμπρὰ ἐκείνα πάντα, πλούτους λέγω καὶ γένῃ καὶ δυναστείας, γυμνοὶ κάτω νενευκότες παρυστήκασαν ὥσπερ τινὰ ὄνειρον ἀναπεμπαζόμενοι τὴν παρ' ἡμῖν εὐδαιμονίαν· ὥστε ἔγωγε ταῦθ' ὄρων ὑπερέχαιρον καὶ εἰ τίνα γνωρίσαιμι αὐτῶν, προσίων ἂν ἡσυχῇ πως ὑπερίμνησκον οἷος ἦν παρὰ τὸν βίον καὶ ἡλίκαν ἐφύσα τότε, ἥνικα πολλοὶ μὲν ἔωθεν ἐπὶ τῶν πυλώνων παρυστήκασαν τὴν πρόδον αὐτοῦ περιμένοντες ὠθούμενοι τε καὶ ἀποκλειόμενοι πρὸς τῶν οἰκετῶν· ὁ δὲ μόγις ἂν ποτε ἀνατείλας αὐτοῖς πορφυρῶς τις ἢ περίχρυσος ἢ διαποίκιλος εὐδαιμόνας ᾤετο καὶ μακαρίου ἀποφαίνειν τοὺς προσειπόντας, εἰ τὸ στῆθος ἢ τὴν δεξιὰν προτείων δότῃ καταφιλεῖν. Ἐκείνοι μὲν οὖν ἠνῶντο ἀκούοντες.

13. Τῷ δὲ Μίνῳ μίαν τις καὶ πρὸς χάριν ἐδικάσθη· τὸν γάρ τοι Σικελιώτην Διονύσιον πολλὰ καὶ ἀνόσια ὑπὸ τοῦ Δίωνος κατηγορηθέντα καὶ ὑπὸ τῆς σκιάς καταμαρτυρηθέντα παρελθὼν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναιὸς — ἀγοῦσι δ' αὐτὸν ἐν τιμῇ καὶ δύναται μέγιστον ἐν τοῖς κάτω — μικροῦ δεῖν τῇ Χίμαιρᾳ παραδοθέντα παρέλυσεν τῆς καταδίκης λέγων πολλοῖς αὐτὸν τῶν πεπαιδευμένων πρὸς ἀργύριον γενέσθαι δεξιόν.

14. Ἀποστάντες δὲ ὁμοῦς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὲ, ὦ φίλε, πολλὰ καὶ ἐλεεινὰ ἦν καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ ὁμοῦ ψόφος ἤκουετο καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὀπτωμένων καὶ στρέβλαι καὶ κύφωνες καὶ τροχοὶ, καὶ ἡ Χίμαιρα ἐσπάραττε καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν, ἐκολάζοντο τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δοῦλοι, σατράπαι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοὶ, καὶ μετέμελε πᾶσι τῶν τετολημένων. Ἐνίοις δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν ἰδόντες, ὅποσοι ἦσαν τῶν ἐναγχοῦς τετελευτηκότων· οἱ δὲ ἐνεκαλύπτοντο καὶ ἀπεστρέφοντο, εἰ δὲ καὶ προσβλέποιν, μάλα δουλοπρεπὲς τι καὶ κολακευτικόν, καὶ ταῦτα πῶς οἱεῖ βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπτα παρὰ τὸν βίον; Τοῖς μὲντοι πένησιν ἡμίτελαι τῶν κακῶν ἐδίδοδοτο, καὶ διαναπαύομενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ μὴν κακείνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἴξιον καὶ τὸν Σίσυφον καὶ τὸν Φρύγα Τάνταλον χαλεπῶς ἔχοντα καὶ

PHIL. Utique.

MEN. Hæ igitur ipsæ, postquam mortui sumus, accusant, testimonium adversus nos dicunt, et arguunt quæ a nobis per vitam sunt acta; et valde videntur quædam esse fide dignæ, quippe quæ semper adsint neque unquam absistant a corporibus.

12. Minos ergo cum cura singulos explorans ablegat ad impiorum sedes, pœnas subituros meritis pro facinoribus patris : maxime vero acerbius eos tractabat, qui ob divitiis et imperia fuerant inflati, et tantum non adorari se postulabant, ostentationem eorum brevissimi temporis inanem et fastum detestatus, itidemque quod non meminissent se mortales esse, ac bona mortalia sortitos. Hi autem, exutis splendidis istis omnibus, divitiis, inquam, genere et imperiis, nudi demisso in terram vultu astabant, quasi somnium aliquod secum retractantes, quam apud nos habuissent, felicitatem. Quare ego ista quum viderem, impense gaudebam, et, si quem agnoscerem eorum, leniter accedens commoneficebam qualis fuisset in vita, et quantos spiritus tunc gessisset, quum multi mane vestibulis astabant egressum ejus expectantes, impulsique exclusique a vernulis : hicce vero vix tandem exortus ipsis in veste purpurea, vel auro prætexta, vel vario colore distincta, felices putabat beatosque se redditurum salutatores, si pectus aut dextram porrectam dederit osculari. Et illi quidem pungebantur his auditis.

13. A Minoe vero unum quoddam in gratiam disceptatum est judicium : etenim Siculum Dionysium multorum ac nefariorum a Dione criminum insimulatum, umbræque suæ testimonio pressum, in medium progressus Aristippus Cyrenæus (eum in honore habent, multumque pollet apud inferos) jamjam Chimææ tradendum exsolvit pœna, dum diceret in multis eruditorum pecunia juvandis eum dextre fuisset versatum.

14. Digressi tamen a tribunali ad supplicii locum pervenimus : ibi enimvero, amice mi, multa miserandaque erant audire ac videre ; nam simul et flagellorum sonitus exaudiebatur, et ploratus eorum qui in igne torrebantur, et tormenta, et cippi, et rotæ ; Chimæra discerpebat, Cerberus laniando vorabat : una autem omnes puniebantur, reges, servi, satrapæ, pauperes, divites, mendici ; cunctosque pœnitebat patratorem. Nonnullos agnovimus etiam conspicati, eorum de numero scilicet, qui nuper vitam finierant : illi vero præ pudore vultus tegebant seseque avertabant : quodsi forte nos aspicerent, valde quidem servilem in modum atque adulatorie, illi ipsi qui fuerant quam putas graves et superbi aliorum contemptores in hac vita ! At pauperibus pro dimidia parte malorum immunitas erat concessa ; et quum interquievisset, denuo pœnis afficiebantur. Porro illa etiam vidi fabulosa, Ixionem, Sisyphum, Phrygem

τὸν γηγενῆ Τιτυὸν, Ἡράκλεις δὸς· ἐκεῖτο γοῦν τόπον ἐπέχων ἄγροῦ.

15. Διελθόντες δὲ καὶ τούτους ἐς τὸ πεδίον ἐσβάλ-
λομεν τὸ Ἀχερούσιον, εὐρίσκομεν τε αὐτόθι τοὺς ἡμι-
θέους τε καὶ τὰς ἡρώϊνας καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν
νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα διαιτωμένους, τοὺς
μὲν παλαιούς τινας καὶ εὐρωτιῶντας καὶ ὡς φησιν
Ὅμηρος, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἔτι νεαλεῖς καὶ συνεστη-
κότας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν διὰ τὸ
πολυαρχὲς τῆς ταριχείας. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν
ἕκαστον οὐ πάνυ τι ἦν ῥάδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς
ἀλλήλοις γίγνονται ὅμοιοι τῶν δότων γεγυμνωμένων·
πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολλοῦ ἀναθεωροῦντες
αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκείντο δ' ἐπ' ἀλλήλοις
ἀμαυροὶ καὶ ἄσημοι καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν παρ' ἡμῖν κα-
λῶν φυλάττοντες. Ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῃ σκελετῶν
κειμένων καὶ πάντων ὁμοίων φοβερὸν τι καὶ διάκενον
δεδορκῶτων καὶ γυμνούς τοὺς δδόντας προφαινόντων,
ἠπόρουσαν πρὸς ἑμαυτὸν ὅτινι διακρίναμι τὸν Θερσίτην
ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ
Φαίακων βασιλέως ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ
Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἔτι τῶν παλαιῶν γνωρισμά-
των αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ δότα ἦν, ἄδῃλα
καὶ ἀνεπίγραφα καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἔτι διακρίνεσθαι δυ-
νάμενα.

16. Τοιγάρτοι ἐκεῖνα δρῶντι ἐδόκει μοι δὲ τῶν ἀνθρώ-
πων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσεικέναι, χορηγεῖν δὲ
καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχῃ διάφορα καὶ ποικίλα
τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ
λαβοῦσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε τιάραν τε
ἐπιθείσα καὶ δορυφόρους παραδοῦσα καὶ τὴν κεφαλὴν
στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτῳ σχῆμα περιέθη-
κε, τὸν δὲ τινα καλὸν εἶναι ἐκόσμησε, τὸν δὲ ἄμορφον
καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, ὦμαι, δεῖ
γενέσθαι τὴν θέαν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς
πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα οὐκ ἔωσα ἐς τέλος
διαπομπεῦσαι ὡς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφέσασα τὸν
μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν οἰκέτῳ καὶ αἰχμαλώτου
σκευὴν ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαιάνδριον τέως ἐν τοῖς οἰ-
κέταις πομπεύοντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα
μετενέδυσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἶασε χρῆσθαι τῷ σχή-
ματι· ἐπειδὴν δ' ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθῃ, τῇ καὶ αὐτῇ
ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα
μετὰ τοῦ σώματος ὅσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίνεσθαι, μηδὲν
τοῦ πλησίον διαφέρων. Ἐνιοὶ δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης,
ἐπειδὴν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπιστάσα ἢ Τύχῃ, ἄχθον-
ται τε καὶ ἀγανακτοῦσιν ὥσπερ οἰκείων τιῶν στερισκό-
μενοι καὶ οὐχ ἂν πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο, ἀποδιδόντες.
ὦμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἐορακτέ-
ναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτὰς τούτους πρὸς τὰς χρεῖας
τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πριάμους
γιγνομένους ἢ Ἀγαμέμνονας, καὶ δ' αὐτὸς, εἰ τύχοι, μι-
κρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρε-
χθίδος σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν

Tantalum male se habentem, terrigenam Tityum : Hercule,
quantus erat ! jacebat enim spatium occupans agri.

15. His quoque præteritis, in campum nos inferimus
Acherusium, invenimusque ibi semideos, et heroidas, ce-
teramque mortuorum in populos et tribus dispersitum tur-
bam ibi commorantem ; veteres alios situque mutidos et,
ut ait Homerus, roboris expertes ; alios recentes et com-
pactos, inprimis vero qui ex illis Egyptii erant, ob con-
dituræ suæ durabilitatem. Verum unumquemque digno-
scere non admodum erat facile : omnes enim plane sibi in-
vicem sunt similes ossibus nudatis : vix tamen et per multum
tempus contemplati eos noscibamus. Jacebant autem
acervatim, obscuri ignotique, et nihil eorum, quæ apud
nos pulchra videntur, servantes. Quin imo, multis eodem
in loco sceletis jacentibus, cunctis similibus, qui terribile
quiddam per vacuos oculorum orbes intuerentur, nudosque
dentes ostenderent, necum hæsitabam, quo signo discerne-
rem Thersiten a formoso Nireo, aut mendicum Irum a Phæa-
cum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone : nihil
enim amplius pristinatorum indiciorum ipsis adharebat, sed
consimilia ossa erant, incerta nullisque notis inscripta, sic
ut a nemine amplius distingui possent.

16. Tum vero ista videnti videbatur mihi hominum vita
pompe cujusdam longæ similitudinem habere ; admini-
strare vero atque ordinare singula Fortuna, diversos ac va-
rios pompam ducentibus habitus attribuens : hunc enim
oblatum, si fors fert, regali cultu instruxit, tiara imposita,
satellitibus additis et capite diademate coronato : alteri ser-
vilem schemam circumdedit : alium quandam formæ decore
ornavit : illum deformem ac ridiculum finxit : ex omnigenis
enim, puto, formis decet componi hoc spectaculum. Sæpe
vero per mediam pompam immutare solet nonnullorum ha-
bitus, haud sinens ad finem usque pompæ intereas quo col-
locati fuerant ordine : atque adeo detracto priore vestitu
Cræsum coegit servi captivique ornatum suscipere ; Mæan-
drio contra, qui hactenus in pompa servis erat inmixtus,
Polycratis tyrannidem induit eoque ad aliquod tempus per-
misit uti habitu. Verum ubi pompæ tempus præterit,
tunc unusquisque, reddito ornatu exutoque habitu cum
corpore, qualis erat ante, fit, nihil ab alio quolibet diversus.
Sunt autem qui præ dementia, quando repetit ornatum
instans ipsis Fortuna, graviter ferant atque indignentur
quasi propriis quibusdam rebus orbi, non ea redditentes
quæ ad parvum tempus mutua sumserant. Opinor autem
eorum qui versantur in scena sæpe te vidisse tragicos acto-
res istos, qui, prout usus fabularum poposcerit, nunc
Creontes, alias Priami fiunt, aut Agamemnones : ideoque,
si ita evenit, qui paullo ante valde magnifice Cecropis aut
Erechthei personam sustinuit, confestim servus prodire

ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος ἤδη δὲ πέρας ἔχοντας τοῦ δράματος ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαιστον ἐκείνην ἐσθῆτα καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβαδῶν πένης καὶ ταπεινὸς περιείσιν οὐκέτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρεΐδης οὐδὲ Κρέων ὁ Μενεικίεως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος ἢ Σάτυρος Θεογείτονος Μαραθῶνιος. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματά ἐστιν, οἷς τότε μοι δρῶντι ἔδοξεν.

17. ΦΙΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς καὶ στήλας καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγράμματα οὐδὲν τιμιώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Ἀηρεῖς, ὦ οὗτος· εἰ γοῦν θεάσω τὸν Μαύσωλον αὐτὸν — λέγω δὲ τὸν Κἄρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιδύοντα — εὖ οἶδα οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὕτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραδύστῳ που λανθάνων ἐν τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσοῦτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος, παρ' ὅσον ἐβαρύνετο τηλικούτου ἄχθος ἐπικείμενος· ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἑταῖρε, ὁ Αἰακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον — δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλεον ποδός — ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῶ δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ θεάσω τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλέας καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς καὶ ἦτοι χαριχοπωλοῦντας ὑπ' ἀπορίας ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβριζομένους καὶ κατὰ κόρην παιομένους ὥσπερ τῶν ἀνδραπόδων τὰ ἀτιμώτατα· Φίλιππον γοῦν τὸν Μακεδῶνα ἐγὼ θεασάμενος οὐδὲ κρατεῖν ἑαυτοῦ δυνατὸς ἦν· ἐδέλχθη δέ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαπρὰ τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτούντας, Ξέρξας λέγω καὶ Δαρείους καὶ Πολυκράτας.

18. ΦΙΛ. Ἄτοπα διηγῇ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τί δὲ ὁ Σωκράτης ἐπραττε καὶ Διογένης καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης κάκει περιέρχεται διελέγων ἅπαντας· σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμῆδης καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Νέστωρ καὶ εἰ τις ἄλλος λάλος νεκρός. Ἐτι μέντοι ἐπεφύσητο αὐτῷ καὶ διωδῆκει ἐκ τῆς φαρμακοποιίας τὰ σκέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλλῳ τῷ Ἀσσυρίῳ καὶ Μίδα τῷ Φρυγί καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολυτελῶν· ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν καὶ τὴν παλαιὰν τύχην ἀναιμετρούμενων γελᾷ τε καὶ τέρπεται καὶ τὰ πολλὰ ὑπτίως κατακείμενος ἄδει μάλα τραχέα καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ τὰς οἰμωγὰς αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνίσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ διασκέπτεσθαι μετοικεῖν οὐ φέροντας τὸν Διογένην.

19. ΦΙΛ. Ταυτὶ μὲν ἱκανῶς· τί δὲ τὸ ψήφισμα ἦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγες κεκυρῶσθαι κατὰ τῶν πλουσίων;

MEN. Εὖ γε ὑπέμνησας· οὐ γάρ οἶδ' ὅπως περὶ τούτου λέγειν προθέμενος πάμπλου ἀπεπλανήθη τοῦ λόγου. Διατρίβοντας γάρ μου παρ' αὐτοῖς προὔθεσαν οἱ πρυτάνεις ἐκκλησίαν περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων· ἰδὼν οὖν πολλοὺς συνθέοντας ἀναμίξας ἑμαυτὸν τοῖς νε-

solet a poeta jussus : at finito jam dramate, quum exuerit eorum quisque auro sparsam illam vestem, personam posuerit, et descenderit a cothurnis, pauper et humilis obambulat, non amplius Aganemno Atrei filius, neque Creon Menœcei, sed Polus Chariclis Suniensis nomine nunc suo dictus, aut Satyrus Theogitonis Marathonius. Perinde atque ista hominum quoque res sunt, ut mihi tum videntur apparuit.

17. PHIL. At dic mihi, quæso, Menippe, qui sumtuosa ista sepulcrorum et celsa monumenta habent in terris, columnas, imagines atque inscriptiones, nihiline sunt honoratiores apud eos, quam plebei mortui?

MEN. Deliras, o bone : quodsi conspexisses Mansolum ipsum (Carem illum dico, cujus ex monumento late fama circumfertur), id quidem bene scio, te cessaturum non fuisse a ridendo ; tam humiliter abjectus erat in angulo quodam remoto, latens in reliqua mortuorum gente, tantum, opinionione mea, fructus capiens ex monumento, quantum gravabatur tam grandi onere pressus : nam, amice, postquam Æacus admensus est suum singulis locum (tribuit autem ad summum non plus pede), eo necesse est contentos decumbere corpore ad modulum spatii contracto. Jam porro multo magis, puto, risisses, si spectasses illos qui reges apud nos et satrapæ fuerant, mendicantes ibi, et vel salsamentarios ex inopia, vel elementa prima docentes, dum a quolibet ex vulgo contumelias et alapas in caput impactas patiuntur, perinde ac mancipiorum vilissima. Philippum quidem Macedonem quando contemplantur, plane me continere non poteram : scilicet monstrabatur mihi in angulo quodam mercede resarciens attritos calceos. Multos præterea alios videre licebat in triviis stipem petentes, Xerxas inquam, Darios et Polycratas.

18. PHIL. Mirabilia narras de regibus, et parum abest quin incredibilia. Quid autem Socrates agebat, et Diogenes, et si quis alius sapientum?

MEN. Socrates ibi quoque obambulat redarguens omnes : adsunt autem ipsi Palamedes, Ulysses, Nestor, et si quæ alia est umbra garrula : adhucdum vero inflata illi erant atque extumuerant e veneni potu crura. Optimus autem Diogenes habitat juxta Sardanapalum Assyrium, Midam Phrygem et alios quosdam hominum splendorum : eos quum audit plorantes pristinamque fortunam animo remeientes, ridet ac delectatur ; tum plurimum supinus recumbens cantat, valde aspera ac dura voce ejulatus eorum abscondens ; quod illi adeo moleste patiuntur, ut consilia volvant migrandi, non ferentes Diogenem.

19. PHIL. Ista quidem satis : sed quod erat illud plebiscitum, quod initio dicebas perlatum esse adversus divites?

MEN. Bene vero submonuisti : nescio enim quomodo, quum de eo dicere proposuissem, longissime aberratim ab instituto sermone. Ergo dum versabar apud inferos, edixerunt prytanes comitia de rebus ad communem utilitatem pertinentibus : ego, qui multos viderem concurrentes,

κροῖς εὐθὺς εἰς καὶ αὐτὸς ἦν τῶν ἐκκλησιαστώων. Διω-
κῆθῃ μὲν οὖν καὶ ἄλλα, τελευταῖον δὲ τὸ περὶ τῶν
πλουσιῶν ἐπεὶ γὰρ αὐτῶν κατηγορήτο πολλὰ καὶ δεινὰ,
βία καὶ ἀλαζονεία καὶ ὑπεροψία καὶ ἀδικία, τέλος
ἀναστάς τις τῶν δημαγωγῶν ἀνέγνω ψήφισμα τοιοῦ-
τον.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

20. « Ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράνομα οἱ πλούσιοι
ὀρώσι παρὰ τὸν βίον ἀρπάζοντας καὶ βιαζόμενοι καὶ
πάντα τρόπον τῶν πενήτων καταφρονούντες, δεδόχθω
τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, ἐπειδὴν ἀποθάνωσι, τὰ μὲν
σώματα αὐτῶν κολάζεσθαι καθάπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων
πονηρῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀναπεμφθεῖσας ἄνω εἰς τὸν βίον
καταδύεσθαι εἰς τοὺς ὄνους, ἄχρι ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ δια-
γάγῃσι μυριάδας ἑτῶν πέντε καὶ εἴκοσι, ὅνοι ἐξ ὄνων
γιγνόμενοι, καὶ ἀχθουροῦντες καὶ ὑπὸ τῶν πενήτων
θαινομένοι, τούτου ὕδην δὲ λοιπὸν ἐξείναι αὐτοῖς ἀπο-
θαινεῖν. Εἴπε τῇ γυνάμην Κρανίων Σκελετίωνος Νεκυ-
σεὺς φυλῆς Ἀλιβαντίδος. »

Τούτου ἀναγνωσθέντος τοῦ ψηφίσματος ἐπεψήφισαν
μὲν αἱ ἀρχαί, ἐπεχειροτόνησε δὲ τὸ πλῆθος καὶ ἐνεβρι-
μήσατο ἡ Βριμὴ καὶ ἐλάκτεσεν ὁ Κέρβερος· οὕτω γὰρ
ἐντελῆ γίνεται καὶ κύρια τὰ ἀνεγνωσμένα.

21. Ταῦτα μὲν δὴ σοὶ τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐγὼ δὲ,
ὅπερ ἀφίγημην ἐνεκα, τῷ Τειρεσίᾳ προσελθὼν ἰκέτευον
αὐτὸν τὰ πάντα διηγησάμενος εἰπεῖν πρὸς με, ποῖόν
τινα ἡγεῖται τὸν ἀριστον βίον. Ὁ δὲ γελᾶσας — ἴσθι
δὲ τυρλόν τι γερόντιον καὶ ὥχρον καὶ λεπτόφωνον —
Ἦ τέκνον, φησί, τὴν μὲν αἰτίαν οἶδά σοι τῆς ἀπορίας
οἷ παρὰ τῶν σοφῶν ἐγένετο οὐ τὰ αὐτὰ γινωσκόντων
ἐαυτοῖς· ἀτὰρ οὐ θέμις λέγειν πρὸς σέ· ἀπείρηται γὰρ
ὑπὸ τοῦ Ῥαδαμάνθυος. Μῆδαμῶς, ἔφη, ὦ πατέριον,
ἀλλ' εἰπὲ καὶ μὴ περιόδῃς με σοῦ τυρλότερον περιόντα
ἐν τῷ βίῳ. Ὁ δὲ δὴ με ἀπαγαγὼν καὶ πολὺ τῶν ἄλ-
λων ἀποσπᾶσας ἡρέμα προσκύψας πρὸς τὸ οὖς φησιν,
Ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἀριστος βίος καὶ σωφρονέστερος· ὥς τῆς
ἀπροσύνης παυσάμενος τοῦ μετεωρολογεῖν καὶ τέλη καὶ
ἀρχὰς ἐπισκοπεῖν καὶ καταπτύσας τῶν σοφῶν τούτων
συλλογισμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα λῆρον ἡγησάμενος τοῦτο
μόνον ἐξ ἀπαντος θηράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος
παρὰ δράμης γελῶν τὰ πολλὰ καὶ περὶ μηδὲν ἔσπου-
δακώς.

Ὡς εἰπὼν πάλιν ὄρω κατ' ἀσφοδελὸν λευμᾶνα.

22. Ἐγὼ δὲ — καὶ γὰρ ᾗδῃ ὅψι ἦν — Ἄγε δὴ, ὦ
Μιθροβαρζάνη, φημί, τί διαμελλόμεν καὶ οὐκ ἄπιμεν
αὐθις εἰς τὸν βίον; Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, Θάρρει, φησίν, ὦ
Μένιππε· ταχέϊαν γάρ σοι καὶ ἀπράγμονα ὑποδείξω
ἀτραπὸν. Καὶ δὴ ἀπαγαγὼν με πρὸς τι χωρίον τοῦ
ἄλλου ζοφερώτερον δείξας τῇ χειρὶ πόρρωθεν ἄμαυρόν
τι καὶ λεπτόν ὥσπερ διὰ κλειθρίας ἐσρέον φῶς, Ἐκείνο,
ἔφη, ἴσθι τὸ ἱερὸν τὸ Τροφωνίου, κακάϊθεν κατέλασιν οἱ

immixtus umbris, statim unans eram illorum quibus in
in concionem veniendi jus erat : tum igitur et alia sunt
administrata, et denique quod ad divites spectabat nego-
tium. Itaque quum criminum accusati essent multorum
et gravium, violentiæ, arrogantiae, superbiae, iniustitiæ,
tandem surgens aliquis populi moderatorum prælegit scitum
tale.

PSEPHISMA.

20. « Quandoquidem multa et injusta divites perpetrunt
in vita, rapiendo, vim inferendo omnibusque modis paupe-
res despiciatui habendo, visum est Senatui Populoque, ut,
quum obierint, eorum corpora poenas subeant non secus
atque aliorum improborum; animas autem sursum remis-
sas in vitam demergi in asinos, usque jam in tali stata
transegerint bis centum et quinquaginta millia annorum,
asini ex asinis prognati, onera ferentes atque a pauperibus
acti : exinde demum ut liceat ipsis mori. Dixi sententiam
Cranion Scelektionis F. Necysiensis, tribu Alibantide. »

Hoc lecto psephismate in suffragia mittunt magistratos,
scivit plebs, infremuit Brimo, et latravit Cerberus : nam eo
pacto firma fiunt et rata quæ lecta sunt.

21. Atque hæc tibi sunt acta in concione. Ego porro,
cujus gratia eo veneram, Tiresiam adii, eumque supplex
rogavi, re tota narrata, ut exponeret mihi qualem tandem
ducat optimam vitam. Tum ille risu sublato (est autem
captus oculis seniculus, pallidus et tenuissima voce), Fili,
inquit, causam novi tue fluctuationis a sapientibus esse
ortam, qui secum ipsi dissident : at fas non est hæc ad te
proloqui; interdictum enim ab Rhadamantho. Nullo pacto,
inquam, suavissime pater, quin eloquere, neu me asper-
neris, qui te ipso cæcior oberrem in vita. Ille enimvero,
quum me seduxisset longeque a ceteris abstraxisset, leniter
inclinatus ad aurem, Idiotarum, ait, optima est vita, et
prudentissima. Quare tu, posita dementia rimandi celestia,
et fines ac principia rerum inspicendi, despuens solertes
illos syllogismos, et hæc talia pro nugis ducens, illud ex
omnibus unum modo venabere, ut eo, quod in manibus
est, sapienter usus prætercurras ridendo pleraque, nec
quicquam serio studio consectoris. Hæc ubi dixerat, re-
cepit se in asphodelo consitum pratium.

22. Atque ego (etenim jam serum erat), Age vero, Mi-
throbazanes, inquam, quid ultra moramur et non abimus
iterum in vitam? Ad hæc ille, Bono, inquit, esto animo,
Menippe : brevem equidem tibi et minime molestum osten-
dam tramitem. Simul abduxit me ad quendam locum alte-
ro caliginosiorum, ostendensque manu procul obscurum
aliquid et tenue tanquam per fenestram influens lumen,
Illud, ait, est Trophonii sanum, atque inde descendunt

ἀπὸ Βοιωτίας· ταύτην οὖν ἀνίθι καὶ εὐθὺς ἔσῃ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἦσθεις δὲ τοῖς εἰρημένους ἐγὼ καὶ τὸν μάγον ἀσπασάμενος χαλεπῶς μάλα διὰ τοῦ στομίου ἀνερπύσας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν Λεβαδείᾳ γίγνομαι.

XII.

ΧΑΡΩΝ ἢ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ.

ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝ.

1. ΕΡΜ. Τί γέλῃς, ὦ Χάρων; ἢ τί τὸ πορθμεῖον ἀπολιπὼν δεῦρο ἀνελήλυθας ἐς τὴν ἡμετέραν οὐ πᾶν εὐωδὸς ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω πράγμασιν;

ΧΑΡ. Ἐπεθύμησα, ὦ Ἑρμῇ, ἰδεῖν ὅποιά ἐστι τὰ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἃ πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ ἢ τίνων στερόμενοι πάντες οἰμώζουσι κατιόντες παρ' ἡμᾶς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ἀδακρυτὴ διέπλευσεν. Αἰτησάμενος οὖν παρὰ τοῦ Ἄδου καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Θεττάλος ἐκεῖνος νεανίσκος μίαν ἡμέραν λειπόνους γενέσθαι ἀνελήλυθα ἐς τὸ φῶς, καὶ μοι δοκῶ ἐς δέον ἐντετυχηκέναι σοι· ξεναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με συμπερινοστών καὶ δείξεις ἕκαστα ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα.

ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ πορθμεῦ· ἀπέρχομαι γάρ τι διακονησόμενος τῷ ἄνω Διὶ τῶν ἀνθρωπικῶν· ὁ δὲ ὀξύθυμός ἐστι καὶ δέδια μὴ βραδύναντά με θλον ὑμέτερον ἑάσῃ εἶναι παραδοῦς τῷ ζόφῳ, ἢ ὅπερ τὸν Ἡφαιστον πρῶτον ἐποίησε, ῥίψῃ καμὲ τεταγὼν τοῦ ποδὸς ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ, ὡς ὑποσκάζων γέλωτα καὶ αὐτὸς παρέρχοιμι οἰνοχοῶν.

ΧΑΡ. Περιώφει οὖν με ἄλλως πλανώμενον ὑπὲρ γῆς καὶ ταῦτα ἐταῖρος καὶ σύμπλους καὶ ξυνδιάκτορος ὢν; Καὶ μὴν καλῶς εἶχεν, ὦ Μαΐας παῖ, ἐκεῖνον γοῦν σε μεμνησθαι, ὅτι μηδεπώποτε σε ἢ ἀντλεῖν ἐκέλευσα ἢ πρόσκωπον εἶναι· ἀλλὰ σὺ μὲν βέγκεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθεὶς ὥμους οὕτω καρτεροὺς ἔχων, ἢ εἴ τινα λάλον νεκρὸν εὐροῖς, ἐκεῖνον παρ' ὅλον τὸν πλοῦν διαλέγῃ· ἐγὼ δὲ πρεσβύτερος ὢν τὴν δικωπίαν ἐρέττω μόνος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦ πατρὸς, ὦ φίλτατον Ἑρμίδιον, μὴ καταλίπῃς με, περιήγησαι δὲ τὰ ἐν τῷ βίῳ ἅπαντα, ὡς τι καὶ ἰδὼν ἐπανελθοίμι· ὡς ἦν με σὺ ἀφῆς, οὐδὲν τῶν τυφλῶν διοίσω· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι σφάλονται διολισθάνοντες ἐν τῷ σκότῳ, οὕτω δὴ χάγῳ σοι ἐμπαλὶν ἀμβλυώττων πρὸς τὸ φῶς. Ἀλλὰ ὁδός, ὦ Κυλλήνιε, ἐς αἰὲ μεμνησομένην τὴν χάριν.

2. ΕΡΜ. Τοῦτο τὸ πρᾶγμα πληγῶν αἴτιον καταστήσεται μοι· ὁρῶ γοῦν ἤδη τὸν μισθὸν τῆς περιηγήσεως οὐκ ἀκόνδῳλον παντάπασιν ἡμῖν ἐσόμενον. Ὑπουργητέον δὲ ὅμως· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε φίλος τις ὢν βιάζοιτο; Πάντα μὲν οὖν σε ἰδεῖν καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἀμήχανόν ἐστιν, ὦ πορθμεῦ· πολλῶν γὰρ ἂν ἔτων ἡ διατριβὴ γένοιτο. Εἴτα ἐμὲ μὲν κηρύττεσθαι δεήσει καθάπερ ἀποδράντα ὑπὸ τοῦ Διὸς, σὲ δὲ καὶ αὐτὸν κωλύσει ἐνεργεῖν τὰ τοῦ Θανάτου ἔργα, καὶ τὴν

Bœoti, hac igitur enitere, et statim eris in Græcia. Ego vero dictis delectatus, salutatoque mago, quum difficulter admodum per angustum ostium erepaissem, nescio quomodo in Lebadia adsum.

XII.

CHARON, SIVE CONTEMPLANTES.

MERCURIUS ET CHARON.

1. MERC. Quid tu rides, Charon? quidve navicula derelicta huc evasisti, ad præsentem usque diem non valde solitus frequentare res superas?

CHAR. Desideravi, Mercuri, inspicere qualia sint quæ habentur in vita, quæque ibi agant homines; deinde quibus privati omnes plorent, ubi deorsum venerint ad nos: nullus enim eorum sine lacrimis trajecit. Quare postulata ab Orco, non secus ac Thessalus ille juvenis, ad unum diem linquendæ navis venia, escendi in lucem; mihiq; videor in te peropportune incidisse: non enim dubito, quin hospitum amice ducturus sis, mecum obeundo singula monstrandoque, ut qui noris omnia.

MERC. Non sane vacat, portitor: etenim propero curaturus supero Jovi quiddam negotioli humani: hicce vero, quippe facilis irasci, metuo ne me cessantem vestræ ditionis esse totum sinat traditum in tenebras; aut, quod Vulcano nuperrime fecit, me quoque projiciat pede correptum de sacro cœli limine, ut subclaudo gressu risum et ipse præbeam vinum ministrans.

CHAR. Ergo te nulla mei cura tanget temere oberrantis in terra, idque quum sodalis sim, tecumque simul navigem et umbras transveham? Atqui non indecorum erat, Maïæ fili, eorum quidem ut meminisses, quod nunquam te antliam ducere jussi, nec remis admovi: quin stertis in transtris porrectus tu, qui humeros habes tam validos; nisi si garrulam aliquam umbram inveneris, quacum per totum cursum confabuleris: ego iuterea vetulus binos remos agens solus remigo. At per patrem te obsecro, suavissime Mercuriole, ne me destituas: imo age, per partes, in hominum vita quæ sint, omnia mihi demonstra, ut fructum aliquem ex ea contemplatione referam. Quodsi tu me deserueris, nihil inter me et cæcos intererit; quemadmodum enim illi vacillant frustratis per lubrica vestigiis in caligine, similiter sane et ego tibi vicissim acie sum ad lucem hebetata. Verum fac mihi, Cyllenie, semper memori futuro hanc gratiam.

2. MERC. Hocce negotium mihi non sine plagis abibit: jamque video mercedem præstiti officii præsentibus pugnis omnino persolutum iri: neque tamen eo minus opera tibi danda est: quid enim facias, ubi vir amicus blanda vi cogit? Ergo omnia quidem ut videas singulatim et accurate, nullo modo fieri potest; multorum enim hæc annorum foret mora. Tum me quidem oportuerit præconio citari, tanquam fugitivum, a Jove: te quoque ipsum idem impediverit, ne administres mortuale tuum munus; et Plutonis imperio

Πλούτωνος ἀρχὴν ζημοῦν μὴ νεκραγοῦντα πολλοῦ τοῦ χρόνου· καὶ τὰ δὲ τελώνης Αἰακὸς ἀγανακτήσει μὴδ' ὀβολὸν ἐμπολῶν. Ὡς δὲ τὰ κεφάλαια τῶν γιγνομένων ἰδοῖς, τοῦτο ἤδη σκεπτεόν.

ΧΑΡ. Αὐτὸς, ὦ Ἑρμῆ, ἐπινόει τὸ βέλτιστον· ἐγὼ δὲ οὐδὲν οἶδα τῶν ὑπὲρ γῆς ξένος ὢν.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον, ὦ Χάρων, ὑψηλοῦ τινος ἡμῖν δεῖ χωρίου, ὡς ἀπ' ἐκείνου πάντα κατ'ἰδοῖς· σοὶ δὲ εἰ μὲν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν δυνατόν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάμνομεν· ἐκ περὶωπῆς γὰρ ἂν ἀκριβῶς ἅπαντα καθέωρας. Ἐπεὶ δὲ οὐ θέμις εἰδῶλός αἰετὶ ξυνόντα ἐπιβατεύειν τῶν βασιλείων τοῦ Διὸς, ὥρα ὑμῖν ὑψηλὸν τι ὅρος περισκοπεῖν.

3. ΧΑΡ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῆ, ἅπερ εἶωθα λέγειν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴν πλέωμεν; ὁπότεν γὰρ τὸ πνεῦμα καταγίγισαν πλαγίᾳ τῇ δρόνῃ ἐμπέσῃ καὶ τὸ κύμα ὑψηλὸν ἄρθῃ, τότε ὑμεῖς μὲν ὑπ' ἀγνοίας κλυεῦτε τὴν δρόνῃν στεῖλαι ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ ποδὸς ἢ συνεχδραμεῖν τῷ πένοντι, ἐγὼ δὲ τὴν ἡσυρίαν ἀγειν παρακλυέομαι ὑμῖν· αὐτὸς γὰρ εἰδέναι τὸ βέλτιον. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ σὺ πράττει ὁπόσα καλῶς ἔχειν νομίζεις κυβερνήτης νῦν γε ὢν· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἐπιβάταις νόμος, σιωπῇ καθεδοῦμαι πάντα πειθόμενος κλυέοντι σοι.

ΕΡΜ. Ὅρθῶς λέγεις· αὐτὸς γὰρ εἰσομαι τί ποιητέον κάξερῆσω τὴν ἱκανὴν σκοπὴν. Ἄρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος ἢ ὁ Πάρνασος ὑψηλότερος ἢ ἄμφοιν ὁ Ὀλύμπος ἔχεινος; καί τοι οὐ φαῦλον ὁ ἀνεμνήσθην ἐς τὸν Ὀλύμπον ἀπιδῶν· συγκαμῖν δὲ τι καὶ ὑπουργῆσαι καὶ σὲ δεῖ.

ΧΑΡ. Πρόστατε· ὑπουργῆσαι γὰρ ὅσα δυνατό.

ΕΡΜ. Ὁμηρὸς ὁ ποιητὴς φησι τοὺς Ἀλκίους υἱέας, δύο καὶ αὐτοὺς ὄντας, εἶτι παιδὰς θηελῆσαι ποτε τὴν Ὀσσαν ἐκ βάθρων ἀνασπάσαντας ἐπιβῆναι τῷ Ὀλύμπῳ, εἰτα τὸ Πήλιον ἐπ' αὐτῇ, ἱκανὴν ταύτην κλίμακα ἔξιν ἰομένους καὶ πρόσβαιναι ἐπὶ τὸν οὐρανόν. Ἐκείνω μὲν οὖν τῷ μερακίῳ, ἀτασθαλὴ γὰρ ἦσθη, δίκας ἐτίσάτην· νῦν δὲ — οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ τῶν θεῶν ταῦτα βουλεύομεν — τί οὐχὶ οἰκοδομοῦμεν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπικυλινδρῶντες ἐπάλληλα τὰ ὄρη, ὡς ἔχοιμεν ἄρ' ὑψηλοτέρου ἀκριβεστέραν τὴν σκοπὴν;

4. ΧΑΡ. Καὶ δυνήσομεθα, ὦ Ἑρμῆ, δὴ ὄντες ἀναβῆσθαι ἀράμενοι τὸ Πήλιον ἢ τὴν Ὀσσαν;

ΕΡΜ. Διὰ τί δ' οὐκ ἂν, ὦ Χάρων; ἢ ἀξιότης ἡμᾶς ἀγενεστέρους εἶναι τοῖν βρεφυλλίοιν ἐκείνοιν, καὶ ταῦτα θεῶς ὑπάρχοντας;

ΧΑΡ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ μοι ἀπίθανόν τινα τὴν μεγαλουργίαν εἶναι.

ΕΡΜ. Εἰκότως· ἰδιώτης γὰρ εἰ, ὦ Χάρων, καὶ ἥμιστα ποιητικὸς· ὁ δὲ γεννάδας Ὁμηρὸς ἀπὸ δυοῖν στίχοιν αὐτίκα ἡμῖν ἀμδατὸν ἐποίησε τὸν οὐρανόν, οὕτω βράδως συνθεῖς τὰ ὄρη. Καὶ θαυμάζω, εἰ σοι ταῦτα τεράστια εἶναι δοκεῖ τὸν Ἀτλαντα δηλαδὴ εἰδόντι, ὅς τὸν πόλον αὐτὸν εἰς ὧν φέρει ἀνέγων ἡμᾶς ἅπαντας. Ἀκούεις δὲ γε ἴσους καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἡρα-

LOGIANUS. I.

damnum attuleris, si nullos mortuos deducas longo temporis intervallo: denique publicanus Æacus indignabitur, ne obolum quidem lucrificiens. Ut vero summa rerum, quæ geruntur, capita species, id jam nunc dispiciendum est.

CHAR. Ipse tu, Mercuri, quid optimum sit, excogita: quandoquidem ego eorum ignarus sum, quæ sunt in terra, quippe hospes.

MERC. Ut paucis dicam, Charon, eminente quodam nobis opus erat loco, ut inde cuncta contempleris: quodsi in cælum ascendendi jus tibi foret, non laboraremus: ex specula enim exacte cuncta despiceres: nunc, quoniam fas non est te, qui cum umbris semper versaris, pedem ponere in regia Jovis, id scilicet agendum nobis, ut montem aliquem altum circumspiciamus.

3. CHAR. Scin', Mercuri, quæ soleam dicere vobis, quando navigamus? quum enim ventus turbine impulsus in obliquum velum incidit, fluctusque tumidi tolluntur, tum vos præ imperitiis jubetis velum contrahere, aut laxare paululum pedem, aut obsecundare vento rapienti: ego vero vos, ut quietem agatis, admoneo; me enim ipsum optime scire quid facto sit opus. Similem in modum tu, qui nunc vicem gubernatoris geris, fac quodcumque putaveris e re esse: at ego, ut vectorum est officium, silentio sedebo, per omnia morem gereas imperanti tibi.

MERC. Recte mones: nam ipse scivero quid fieri conveniat, et invenero idoneam speculam. Num igitur Caucasus opportunus? an Parnassus altior, an utroque Olympus iste? At enim non incitum aliquid mihi in mentem venit ad Olympum respicienti: verum te quoque operam mecum laboremque consociare oportet.

CHAR. Impera modo: adjuvabo quod in me est.

MERC. Homerus poeta Aloeï filios, et ipsos duos, ait adhuc pueros voluisse aliquando Ossam ex fundamentis revulsam imponere Olympo, tum Pelion Ossæ, illamque se scalam idoneam habituros putasse et ascensum in cælos. Illi quidem ambo adulescentuli, utpote perditissime improbi, poenas luerunt: nos autem, quibus in deorum fraudem hæc consilia non capiuntur, cur non structuram et ipsi similem adornamus, convolutis aliis super alios montibus, ut nanciscamur ab altiore loco accuratiorem prospectum?

4. CHAR. Et poterimus, Mercuri, nos duo in altum extollere levatum Pelium aut Ossam?

MERC. Quidni, Charon? an nos statuis ignaviores esse puerulis istis, idque, qui dii simus?

CHAR. Non quidem: verum res mihi videtur improbabilem quandam habere operis aggrediundi magnitudinem.

MERC. Sane; quippe literarum imperitus es, o Charon, minimeque poetica facultate præditus: at animosus ille Homerus binorum versuum opera statim nobis aditum in cælos consecit: tam ex facili componebat montes. Equidem miror, si ista tibi esse portentosa videantur, quem Atlas non latet scilicet, qui polum ipsum fert unus, sustinens nos simul omnes. Etiam inaudiveris forte de fratre meo Her-

κλέους, ὡς διαδέχαιτό ποτε αὐτὸν ἐκείνον τὸν Ἀτλαντα, καὶ ἀναπαύσειε πρὸς ὀλίγον τοῦ ἄχθους ὑποθείς ἐαυτὸν τῷ φορτίῳ.

ΧΑΡ. Ἀκούω καὶ ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῆ, σὺ ἄν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ οἱ ποιηταὶ εἰδείητε.

ΕΡΜ. Ἀληθέστατα, ὦ Χάρων· ἡ τίνος γὰρ ἔνεκα σοφοὶ ἄνδρες ἐψεύθοντο ἄν; ὥστε ἀναμοχλεύωμεν τὴν Ὀσσαν πρῶτον, ὥσπερ ἡμῖν ὑφηγεῖται τὸ ἔπος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων,

αὐτὰρ ἐπ' Ὀσση
Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

Ὅρᾳς, πῶς; βραδίως ἅμα καὶ ποιητικῶς ἐξεργάσμεθα. Φέρ' οὖν ἀναβάς ἴδω εἰ καὶ ταῦτα ἱκανὰ ἢ ἐποικοδομεῖν ἐτι δεήσει.

5. Παπαῖ, κάτω ἐτι ἐσμὲν ἐν ὑπωρεΐᾳ τοῦ οὐρανοῦ· ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἐφ' ὧν μόγις Ἰωνία καὶ Λυδία φαίνεται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσπέρας οὐ πλέον Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτικῶν τὰ ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰστροῦ μόνον, καχεῖθεν ἢ Κρήτη οὐ πᾶν σαφῶς. Μετακινήτῃ ἡμῖν, ὦ πορθημῦ, καὶ ἡ Οἴτη, ὡς ἔοικεν, εἴτα ὁ Παρνασὸς ἐπὶ πᾶσιν.

ΧΑΡ. Οὐτω ποῖωμεν. Ὅρα μόνον μὴ λεπτότερον ἐξεργασώμεθα τὸ ἔργον ἀπομηχύναντες πέρα τοῦ πιθανοῦ, εἴτα συγκαταρριφέντες αὐτῷ πικρᾷ τῆς Ὀμήρου οἰκοδομητικῆς πειραθῶμεν ζυττριβέντες τῶν κρανίων.

ΕΡΜ. Θάρρει· ἀσφαλῶς ἔξει ἅπαντα. Μετατίθει τὴν Οἴτην· ἐκυκλινδείσθω ὁ Παρνασός. Ἰδοὺ δὴ, ἐπάνειμι αὖθις· εὖ ἔχει· πάντα ὁρῶ· ἀνάβαινε ἤδη καὶ σὺ.

ΧΑΡ. Ὅρεξον, ὦ Ἑρμῆ, τὴν χεῖρα· οὐ γὰρ ἐπὶ μικρὰν με ταύτην μηχανὴν ἀναβιβάζεις.

ΕΡΜ. Εἰ γε καὶ ἰδεῖν ἐθέλεις, ὦ Χάρων, ἅπαντα· οὐκ ἐνὶ δὲ ἅμῳ καὶ ἀσφαλῇ καὶ φιλοθεάμονα εἶναι. Ἄλλ' ἔχου μου τῆς δεξιᾶς καὶ φείδου μὴ κατὰ τοῦ ὀλισθηροῦ πατεῖν. Εὖ γε, ἀνελήλυθας καὶ σὺ· ἐπεὶ περ δὲ δικόρυμβος ὁ Παρνασός ἐστι, μίαν ἐκάτερος ἄκραν ἐπιλαβόμενοι καθελώμεθα. Σὺ δὲ μοι ἤδη ἐν κύκλῳ περιβλέπων ἐπισκόπει ἅπαντα.

6. ΧΑΡ. Ὅρῳ γῆν πολλὴν καὶ λίμνην τινὰ μεγάλην περιρρέουσιν καὶ ὄρη καὶ ποταμούς τοῦ Κωκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέθοντος μεζζοντας καὶ ἀνθρώπους πᾶν σμικροῦς καὶ τινὰς φωλεοὺς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Πόλεις ἐκεῖναί εἰσιν, οὓς φωλεοὺς εἶναι νομίζεις.

ΧΑΡ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἑρμῆ, ὡς οὐδὲν ἡμῖν πέπρακται, ἀλλὰ μάτην τὸν Παρνασὸν αὐτῇ Κασταλίᾳ καὶ τὴν Οἴτην καὶ τὰ ἄλλα ὄρη μετεκινήσαμεν;

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ἀκριβὲς ἐγὼ γούν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ὁρῶ· ἐδεόμην δὲ οὐ πόλεις καὶ ὄρη αὐτὸ μόνον ὥσπερ ἐν γραφαῖς ὁρᾶν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς καὶ ἅ πρᾶττοι καὶ οἷα λέγουσιν, ὥσπερ ὅτε με τὸ πρῶτον ἐντυχὼν εἶδες γελῶντα καὶ ἤρου με ὅ τι γελῶν· ἀκούσας γὰρ τίνος ἤσθον ἐς ὑπερβολήν.

cule, ut successerit aliquando hic in vicem illius ipsius Atlantis, eumque recrearit interquiescentem tantisper, dum ipse subditis humeris onus coeli gestaret.

CHAR. Audivi et ista : sintne vera, tu, Mercuri, poetæque sciveritis.

MERC. Verissima, Charon : nam quam ob rem sapientes viri falsum dicerent? Itaque emoliamur Ossam primum, uti nobis præmonstrat carmen et architectus Homerus; « dein super Ossam tremulum arboribus Pelion. » Viden' ut successerit? facile simul et poetice rem perfecimus. Age igitur ascendam videamque, istane sint satis idonea, an plura insuper accumulare debeamus.

5. Papæ! infra sumus adhuc in radicibus Olympi : etenim ab Orientali plaga vix Ionia et Lydia apparet; ab Occidente non plus quam Italia et Sicilia; a Septentrionali regione, quæ cis Istrum sunt sola : ab ista vero parte Creta non admodum dilucide. Sedibus suis emovenda nobis, portitor, etiam Ceta, uti par est; tum Parnassus super omnes imponendus.

CHAR. Ita faciamus : vide modo, ne subtilius elaboremus opus producendo ultra verisimilitudinem; deinde ne cum ipsa mole devoluti amaram nobis Homeri architecturam experiamur, contritis craniis.

MERC. Bono sis animo : periculo nobis vacabunt hæc omnia. Transfer CEtam : subvolvatur etiam Parnassus. En iterum escendo : recte habet; cuncta video : jam tu quoque huc subi.

CHAR. Porrigite, Mercuri, manum : haud enim in parvam istam me machinam elevas.

MERC. Siquidem contemplari vis, Charon, omnia : etenim non licet utrumque, et tutum et spectandi cupidum esse. At tu tene dextram meam firmiter, et parce pedem in lubrico ponere. Euge, tu etiam huc evasisti : quandoquidem vero biceps est Parnassus, alterum uterque verticem occupemus ubi consideamus. Tu vero jam mihi in orbem circumspiciens, contuere omnia.

6. CHAR. Video terram amplam, eamque lacum quandam magnum circumfluentem; tum montes, et fluvios Coccy ac Pyriphlegethonte majores; deinde homines valde parvos, eorumque lustra quædam.

MERC. Sunt illæ urbes, quas tu lustra esse putas.

CHAR. Scin' tu, Mercuri, nihil esse nobis actum? quin frustra Parnassum cum ipso fonte Castallo, et CEtam et alios montes loco emovimus.

MERC. Quid ita?

CHAR. Nihil equidem accurate distinctum ex alto video : volebam enimvero non urbes nec montes solos tantum, velut in picturis, videre; sed ipsos homines, quæque agant, et qualia loquantur : uti quum mihi primum obviam factus conspexisti ridentem, quærebassque quid riderem : etenim re quadam audita mirificum in modum eram delectatus.

ΕΡΜ. Τί δαί τοῦτο ἦν;

ΧΑΡ. Ἐπὶ δαίπνον, οἶμαι, κληθεὶς ὑπὸ τινος τῶν φίλων ἐς τὴν ὑστεραίαν, Μάλιστα ἤξω, ἔφη, καὶ μεταξὺ λέγοντος ἀπὸ τοῦ τέλους κεραμὶς ἐπιπεσοῦσα οὐκ οἶδ' ὅτου κινήσαντος ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἐγέλασα οὖν, οὐκ ἐπιτελέσαντος τὴν ὑπόσχεσιν. Ἔοικα δὲ καὶ νῦν ὑποκαταθήσεσθαι, ὥς μάλλον βλέπομαι καὶ ἀκούομαι.

7. ΕΡΜ. Ἐγ' ἀτρέμας· καὶ τοῦτο γὰρ ἐγὼ ἰάσομαι σοὶ καὶ ὀξυδερκέστατον ἐν βραχεὶ ἀποφανῶ παρ' Ὀμήρου τινὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἐκφῶδ' ἡ λαβὼν, κάπειδ' ἀν εἶπω τὰ ἔπη, μέμνησο μηκέτι ἀμβλυώττειν, ἀλλὰ σαφῶς πάντα ὁρᾶν.

ΧΑΡ. Λέγε μόνον.

ΕΡΜ. Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπ' ἔην, ὅφρ' εὖ γινώσκῃς ἡμῖν θεὸν ἡδὲ καὶ ἄνδρα.

Τί ἐστιν; ἦδη ὁρᾷς;

ΧΑΡ. Ὑπερφῶς γε· τυφλὸς δ' Αὐγκεὺς ἐκαῖνος ὡς πρὸς ἐμέ· ὥστε σὺ τὸ ἐπὶ τούτῳ προσδίδασκέ με καὶ ἀπακρίνου ἑρωτῶντι. Ἀλλὰ βούλει ἀγῶν κατὰ τὸν Ὀμήρου ἐρήσομαι σε, ὡς μάθῃς οὐδ' αὐτὸν ἀμελέτητον ὄντα με τῶν Ὀμήρου;

ΕΡΜ. Καὶ πόθεν σὺ ἔχεις τι τῶν ἐκαῖνου εἰδέναι ναυτὴς αἰεὶ καὶ πρόσσωπος οὖν;

ΧΑΡ. Ὅρᾳ; ὀνειδιστικὸν τοῦτο ἐς τὴν τέχνην. Ἐγὼ δὲ ὅποτε διεπόρθμενον αὐτὸν ἀποθανόντα, πολλὰ βαρβυδοῦντος ἀκούσας ἐνίῳν ἐτι μέμνημαι· καίτοι χειμῶν ἡμᾶς οὐ μικρὸς τότε καταλάμβανεν. Ἐπεὶ γὰρ ἤρξατο ἄδειν οὐ πάνυ αἰσιὸν τινὰ ὥδ' ἦν τοῖς πλέουσιν, ὥς δ' Προσειδῶν συνήγαγε τὰς νεφέλας καὶ ἐτάραξε τὸν πόντον ὥσπερ τορύνῃ τινὰ ἐμβαλὼν τὴν τρίαιναν καὶ πᾶσας τὰς θυέλλας ὠρόθυνε καὶ ἄλλα πολλὰ, κυκλῶν τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτῶν, χειμῶν ἄφνω καὶ γνόφος ἐμπεσὼν ὀλίγου δαῖν περιέτρεψεν ὑμῖν τὴν ναῦν· ὅτε περ καὶ ναυτιᾶσας ἐκαῖνος ἀπήμισε τῶν βαρβυδιῶν τὰς πολλὰς αὐτῇ Σκύλλῃ καὶ Χαρύδδει καὶ Κύκλωπι. Οὐ χαλεπὸν οὖν ἦν ἐκ τοσούτου ἐμέτου ὀλίγα γούν διαφυλάττειν.

8. Εἰπέ γάρ μοι·

τίς γὰρ ὅδ' ἐστὶ πάχιστος ἀνὴρ ἢς τε μέγας τε, ἔτοχος ἀνθρώπων κεφαλῇ καὶ εὐρέας ὤμους;

ΕΡΜ. Μῶν οὗτος δ' ἐκ Κρότωνος ἀθλητῆς. Ἐπιπροτοῦσι δ' αὐτῷ οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸν ταῦρον ἀράμενος φέρει διὰ τοῦ σταδίου μέσου.

ΧΑΡ. Καὶ πόσω δικαιότερον ἂν ἐμὲ, ὦ Ἐρμῆ, ἐπαινοῖεν, ὅς αὐτὸν σοὶ τὸν Μῶνα μετ' ὀλίγον ξυλλαβὼν ἐνθήσομαι ἐς τὸ σκαφίδιον, ὅπόταν ἤκη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀναλωτοτάτου τῶν ἀνταγωνιστῶν καταπαλαισθεὶς τοῦ Θανάτου, μὴ δὲ ξυνεῖς ὅπως αὐτὸν ὑποσκελίζει; ἄττα οἰμώζεται ἡμῖν δηλαδὴ μεμνημένος τῶν στεφάνων τούτων καὶ τοῦ χρότου· νῦν δὲ μέγα φρονεῖ θαυμαζόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ ταύρου φορᾷ. Τί δ' οὖν οἰθώμεν; ἄρα ἐλπίζειν αὐτὸν καὶ τεθνῆξέσθαι ποτε;

MERC. Quid autem illud erat?

CHAR. Ad cenam aliquis, opinor, vocatus a quodam amicorum in posterum diem, Sine dubio veniam, inquit: dumque loquebatur, de tecto in caput tegula delapsa, nescio quo impellente, eum interemit: quare risi, quod ad constitutum non venerit. At vero mihi nunc etiam inferius descendendum, ut magis videam et audiam.

7. MERC. Ne te moveas: equidem et huic malo remedium tibi asseram, teque visu acutissimum brevi reddam ab Homero quadam ad hunc quoque usum incantatione sumta: tu vero, simul ac pronunciavero versus, sic tibi persuade, te non amplius esse haberi oculorum acie, sed plane cuncta perspicere.

CHAR. Dic modo.

MERC. Ecce tibi nebulam velantem lumina demst, divos mortalesque ut jam dignoscere possis.

Quid est? jamne liquide vides?

CHAR. Mirum in modum, ut nihil supra: cæcus fuerit Lynceus ille præ me. Itaque tu nunc porro doce me, ac responde roganti. Sed vin' ex Homero et ego te rogem, ut discas in Homeri carminibus me quoque non esse non versatum?

MERC. Unde vero tibi sit, eorum quicquam ut scias, qui nauta semper remoque affixus fueris?

CHAR. Ecce autem, quam hoc probrose dicitur in artem! Neque tamen eo minus, quando illum trajiciebam fato functum, quum multa canentem audiverim, quorundam adhuc memini; quanquam tempestas nos non mediocri tunc deprehendebat. Postquam enim occepit cantando recitare nescio quam non valde navigantibus auspicatam cantilenam, scilicet Neptunum conduxisse nubes, turbasso pontum, velut ridicula quadam injecto tridente, omnesque procellas concitasse, atque alia multa, dum mare miscet versibus, tanta tempestas subito caligoque ingruit, ut parum abesset quin navim nobis everteret; dum ille nausea correptus evomuit rhapsodiarum plerasque cum ipsa Scylla, Charybdi et Cyclope. Haud arduum igitur erat ex tanto vomitu pauca certe conservare.

8. At dic mihi, quaeso,

Quisnam hic eximie crassus vir, strenuus, amplus, qui capite et latissimis humeris supereminet omnes?

MERC. Milon Crotone oriundus, athleta: plausus ipsi dant Græci, quod taurum sublatum ferat per stadium medium.

CHAR. Et quanto justius me, Mercuri, laudent, qui ipsum tibi Milonem baud multo post comprehensum imponam in cymbulam, quum veniet ad nos a Morte adversariorum invictissimo dejectus, ne intelligens quidem, quo pacto ipsum supplantatum prosternat? deinde nobis gemitus edet scilicet, recordatus coronarum istarum et plausus: nunc vero magnum spirat, dum omnes eum admirantur ob taurum gestatum. Quid ergo? illumne existimabimus sperare se aliquando morituum esse?

ΕΡΜ. Πόθεν ἐκείνος θανάτου νῦν μνημονεύσειεν ἂν ἐν ἀκμῇ τοσαύτῃ;

ΧΑΡ. Ἐὰ τοῦτον οὐκ εἰς μακρὰν γέλωτα ἡμῖν παρεῖχοντα, ὅπταν πλὴν μὴδ' ἐμπίδα ἡμῖν οὐχ ὅπως ταῦρον ἔτι ἀρᾶσθαι δυνάμενος.

9. Σὺ δέ μοι ἐκεῖνο εἰπὲ,

τίς τ' ἀρ' ὅδ' ἄλλος ὁ σεμνὸς ἀνὴρ;

οὐχ Ἑλλήν, ὡς εἰκεν ἀπὸ γούν τῆς στολῆς.

ΕΡΜ. Κῦρος, ὃ Χάρων, ὁ Καμβύσου, ὃς τὴν ἀρχὴν πάσαι Μήδων ἐχόντων νῦν Περσῶν ἤδη ἐποίησεν εἶναι· καὶ Ἀσσυρίων δ' ἐναγχος οὗτος ἐκράτησε καὶ Βαβυλῶνα παρεστήσατο καὶ νῦν ἐλασεῖν ἐπὶ Λυδίας εἰκεν, ὡς καθελὼν τὸν Κροῖσον ἀρχειν ἀπάντων.

ΧΑΡ. Ὁ Κροῖσος δὲ ποῦ ποτε κακείνός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἐκεῖσε ἀπόβλεψον ἐς τὴν μεγάλην ἀκρόπολιν τὴν τὸ τριπλοῦν τείχος Σάρδεις ἐκείναι, καὶ τὸν Κροῖσον αὐτὸν ὁρᾷς ἤδη ἐπὶ κλίνης χρυσῆς καθήμενον Σόλωνι τῷ Ἀθηναίῳ διαλεγόμενον. Βούλει ἀκούσωμεν αὐτῶν ὃ τι καὶ λέγουσι;

ΧΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

10. ΚΡ. Ὡς ἐνέε Ἀθηναῖε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ ὅσος ἀσσημιᾶς χρυσός ἐστιν ἡμῖν καὶ τὴν ἄλλην πολυτελείαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγῇ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.

ΧΑΡ. Τί ἄρα ὁ Σόλων ἔρει;

ΕΡΜ. Θάρρει· οὐδὲν ἀγεννές, ὦ Χάρων.

ΣΟΛ. Ὡς Κροῖσε, ὅλγοι μὲν οἱ εὐδαιμόνες· ἐγὼ δὲ ὧν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωννα ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι, τοὺς τῆς ἱερείας παῖδας τῆς Ἀργόθεν.

ΧΑΡ. Φησὶν οὗτος τοὺς ἅμα πρόφην ἀποθανόντας, ἐπεὶ τὴν μητέρα ὑποδύντες εἰλκυσαν ἐπὶ τῆς ἀπῆνης ἄχρι πρὸς τὸ ἱερόν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐστὼ· ἐχέτωσαν ἐκεῖνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δεῦτερος δὲ τίς ἂν εἴη;

ΣΟΛ. Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος, ὃς εὖ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

ΚΡΟΙΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ κάθαρμα, οὐ σοι δοκῶ εὐδαιμόνων εἶναι;

ΣΟΛ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἢν μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου· ὃ γὰρ θάνατος ἀκριβὴς ἐλεγχος τῶν τοιούτων καὶ τὸ ἄχρι πρὸς τὸ τέρμα εὐδαιμόνως διαβῶναι.

ΧΑΡ. Καλλίστα, ὦ Σόλων, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐπιέλῃσαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πορθμεῖον αὐτὸς ἀξιοῖς γίγνεσθαι τὴν περὶ τῶν τοιούτων κρίσιν.

11. Ἀλλὰ τίνας ἐκείνους ὁ Κροῖσος ἐκπέμπει ἢ τί ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουσι;

ΕΡΜ. Πλίνθους τῷ Πυθίῳ χρυσᾶς ἀνατίθῃσι μισθὸν τῶν χρησμῶν, ὑφ' ὧν καὶ ἀπολαῖται μικρὸν ὑστερον· φιλόμαντις δὲ ἀνὴρ ἐκτόπως.

ΧΑΡ. Ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ὁ χρυσός, τὸ λαμπρὸν δ' ἀποστίδει, τὸ ὑπωχρον μετ' ἐρυθρίματος· νῦν γὰρ πρῶτον εἶδον ἀκούων αἰεῖ.

MERC. Qui fieri potest, mortis ut ille meminerit in tanto roboris vigore?

CHAR. Mitte istam, qui non longe post risum nobis præbiturus est, quando navigio meo vectabitur, quum ne culicem quidem nobis, nedum taurum, sustinere poterit.

9. Tu porro id mihi dic, quis hic alius sit venerabili forma vir præstans? non Græcus, ut videtur, quantum e vestitu quidem apparet.

MERC. Cyrus, Charon, Cambysæ filius, qui imperium, quod Medi dudum tenebant, nunc ad Persas transtulit: Assyrios idem licce nuper devicit, suamque in potestatem Babylonem redegit; et nunc expeditionem videtur meditari et jamjam suscipere in Lydiam, ut, Croeso subacto, potiaturo omnium.

CHAR. Croesus autem ubi tandem et ille est?

MERC. Eo respice ad magnam illam arcem, triplici muro munitam: Sardes istæ sunt: ipsumque jam Croesum conspicias in aureo lecto sedentem, cumque Solone Atheniensi confabulantem. Vin' auscultemus quidnam dicant?

CHAR. Lubentissime quidem.

10. CRES. Hospes Atheniensis (nam vidisti divitias meas, et thesauros, quantumque nobis sit rudis auri, ceterarumque rerum lautissimum apparatus), dic mihi quem ducas omnium hominum felicissimum esse.

CHAR. Quid ergo Solon respondebit?

MERC. Hac de re securus esto: nihil, Charon, quod animum magnum dedeceat.

SOL. Cræse, pauci felices: eorum autem, quos ego novi, Cleobin et Bitonem statuo felicissimos exstistisse, illos inquam sacerdotis Argivæ filios.

CHAR. Illos hic dicit, qui una nuper admodum sunt mortui, postquam matrem jugo succedentes traxerant in carpento usque ad templum.

GROES. Sit ita: primas illi ferant felicitatis: at secundas quis obtineat?

SOL. Tellus Atheniensis, qui et bene vixit, et pro patria mortem oppetiit.

CRES. Ego vero, purgamentum hominis, non tibi videor esse felix?

SOL. Necdum mihi liquet, Cræse, nisi ad finem perveneris vitæ: mors enim exactissimus index ejusmodi rerum et vita ad metam usque feliciter peracta.

CHAR. Pulcherrime, Solon, quod nostri non sis oblitus, sed in cymbala nostra esse censeas de talibus bene judicandi normam.

11. Sed quosnam istos Croesus ablegat? aut quid id est quod in bumeris ferunt?

MERC. Lateres Apollini Pythio aureos consecrat, mercedem oraculorum, per quæ etiam pessumbit brevi post tempore: est autem vatibus vir deditus supra modum.

CHAR. Illud igitur est aurum, splendidum id quod refulget, subpallidum rubore tinctum? nunc enim primum vidi de quo semper audio.

ΕΡΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Χάρων, τὸ αἰδιδιμον ὄνομα καὶ περιμάχητον.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν οὐχ ὁρῶ ὅτι ἀγαθὸν αὐτῷ πρόσ-
εστιν, εἰ μὴ ἄρα ἐν τι μόνον, ὅτι βαρύνονται οἱ φέρον-
τες αὐτό.

ΕΡΜ. Οὐ γὰρ οἶσθα ὅσοι πόλεμοι διὰ τοῦτο καὶ
ἐπιβουλαὶ καὶ ληστήρια καὶ ἐπιωρκίαι καὶ φόνοι καὶ
δεσμὰ καὶ πλοῦς μακρὸς καὶ ἐμπορίαι καὶ δουλείαι;

ΧΑΡ. Διὰ τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, τὸ μὴ πολλὸ τοῦ χαλ-
κοῦ διαφέρων; οἶδα γὰρ τὸν χαλκὸν, ὁβολὸν, ὡς οἶσθα,
παρὰ τῶν καταπλεόντων ἐκάστου ἐκλέγων.

ΕΡΜ. Ναί· ἀλλ' ὁ χαλκὸς μὲν πολλὺς, ὥστε οὐ
πάνυ σπουδάζεται ὑπ' αὐτῶν· τοῦτον δὲ ὀλίγον ἐκ πολ-
λοῦ τοῦ βάθους οἱ μεταλλεύοντες ἀνορύττουσι· πλὴν
ἀλλ' ἐκ γῆς καὶ οὕτως ὥσπερ ὁ μόλυβδος καὶ τὰ ἄλλα.

ΧΑΡ. Δεινὴν τινα λέγεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀβελ-
τερίαν, οἱ τοσούτον ἔρωτα ἔρῳσιν ὥχροῦ καὶ βαρέος
κτῆματος.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐ Σόλων γε ἐκεῖνος, ὦ Χάρων, ἔρῳ
αὐτοῦ φαίνεται· ὡς ὁρᾷς, καταγελᾷ γὰρ τοῦ Κροίσου
καὶ τῆς μεγαλαυχίας τοῦ βαρβάρου, καὶ μοι δοκεῖν
ἐρίσθαι τι βούλεται αὐτόν· ἐπακούσωμεν οὖν.

12. ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Κροῖσε, οἷε γάρ τι δεῖσθαι
τῶν πλίνθων τούτων τὸν Πύθιον;

ΚΡΟΙΣ. Νῆ Δι'· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς
ἀνάθημα οὐδὲν τοιούτων.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν μακάριον οἷε τὸν θεὸν ἀποφαίνειν,
εἰ κτῆσαιτο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πλίνθους χρυσαῖς;

ΚΡΟΙΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΟΛ. Πολλὴν μοι λέγεις, ὦ Κροῖσε, πενίαν ἐν τῷ
οὐρανῷ, εἰ ἐκ Λυδίας μεταστέλλεσθαι τὸ χρυσίον δεήσει
αὐτοῦς, ἣν ἐπιθυμήσωσι.

ΚΡΟΙΣ. Πού γὰρ τοσούτος ἀν γένοιτο χρυσὸς ὅσος
παρ' ἡμῖν;

ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, σίδηρος δὲ φύεται ἐν Λυδίᾳ;

ΚΡΟΙΣ. Οὐ πάνυ τι.

ΣΟΛ. Τοῦ βελτιόνος ἄρα ἐνδεεὶς ἐστέ.

ΚΡΟΙΣ. Πῶς ἀμείνων ὁ σίδηρος χρυσοῦ;

ΣΟΛ. Ἦν ἀποκρίνη μὴδὲν ἀγανακτῶν, μάθοις ἀν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐρώτα, ὦ Σόλων.

ΣΟΛ. Πότεροι ἀμείνους, οἱ σώζοντές τινας ἢ οἱ
σώζόμενοι πρὸς αὐτῶν;

ΚΡΟΙΣ. Οἱ σώζοντες δηλαδὴ.

ΣΟΛ. Ἄρ' οὖν, ἣν Κῦρος, ὡς λογοποιοῦσί τινες,
ἐπὶ Λυδοῖς, χρυσαῖς μαχαίρας σὺποίησιν τῷ στρατῷ,
ἢ ὁ σίδηρος ἀναγκαῖος τότε;

ΚΡΟΙΣ. Ὁ σίδηρος δῆλον ὅτι.

ΣΟΛ. Καὶ εἰ γε τοῦτον μὴ παρασκευάσαιο, οἴχοιτο
ἀν σοι χρυσὸς ἐς Πέρσας αἰχμάλωτος.

ΚΡΟΙΣ. Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε.

ΣΟΛ. Μὴ γένοιτο μὲν οὕτω ταῦτα φαίνῃ δ' οὖν
ἀμείνων τοῦ χρυσοῦ τὸν σίδηρον ὁμολογῶν.

ΚΡΟΙΣ. Οὐκοῦν καὶ τῷ θεῷ σιδηρᾶς πλίνθους θέ-
λει ἀνατιθέναι με, τὸν δὲ χρυσὸν ὀπίσω αὐθις ἀνακαλεῖν.

MERC. Hoc illud est, Charon, decantatissimum nomen
et magnis omnium contentionibus expetitur.

CHAR. At equidem nullus video quid boni ipsi adsit, nisi
forte hoc unum, quod qui ferant eo graventur.

MERC. An nescis, quot propterea bella existant, et in-
sidiae, latrocinia, perjuria, caedes, vincula, navigatio lon-
ginqua, mercaturae, servitutes denique?

CHAR. Ob istudne Mercuri, quod non multum ab aere
differt? aes enim novi, ut qui obolum, ut scis, a vectorum
unoquoque exigam.

MERC. Sane: sed aes quidem abundat; eamque ob rem
non valde magno studio expetitur ab ipsis: verum illud pau-
cum ex profundissimis terrae visceribus metalli fossores
erunt: perinde tamen hoc etiam ex terra oritur, itidem ut
plumbum ceteraque metalla.

CHAR. Incredibilem quandam narras hominum demen-
tiam, qui tanto amore capiantur rei pallidae ac ponde-
rosae.

MERC. At Solon quidem ille, Charon, ejus amore duci
non videtur: deridet enim, uti vides, Cræsum et jactabun-
dam barbari gloriationem. Verum, ni fallor, ex illo quæ-
rere quidpiam vult: auscultemus ergo.

12. SOL. Dic mihi, Cræse, nummam putas opus habere
lateribus istis Pythium?

CRÆS. Ita per Jovem: non enim est illi Delphis dona-
rium tale ullum dedicatum.

SOL. Ergo beatum arbitrare te Apollinem esse redditu-
rum, si possideat in ceteris etiam lateres aureos?

CRÆS. Quidni putem?

SOL. Magnam mihi narras, Cræse, paupertatem in cælo,
quando dii eo redacti sunt, ut aurum ipsis e Lydia sit pe-
tendum, si desiderarint.

CRÆS. Ubinam tanta fuerit auri copia, quanta apud
nos?

SOL. Quæso te, ferrumne etiam nascitur in Lydia?

CRÆS. Non sane multum.

SOL. Potioris ergo metalli indigetis.

CRÆS. At quomodo præstet ferrum auro?

SOL. Si respondeas nihil indignatus, discere licebit.

CRÆS. Roga modo, Solon.

SOL. Utrum, qui servant aliquos, meliores, an qui ab
iis servantur?

CRÆS. Qui servant videlicet.

SOL. Num igitur, si Cyrus, quos rumores nonnulli spar-
gunt, adoriatur Lydos, aureos enses tu confici curabis
exercitui, an ferrum tunc videbitur necessarium?

CRÆS. Ferrum utique.

SOL. Hoc sane metallum nisi compararis, abeat tibi au-
rum in Persidem captivum.

CRÆS. Di meliora, mi homo.

SOL. Absit, hæc ut ita contingant: videre tamen nunc
auro melius esse ferrum fateri.

CRÆS. Num igitur Apollini quoque me jubes ferreos la-
teres dedicare, aurum vero rursus repetere?

ΣΟΛ. Οὐδὲ σιδήρου ἐκεῖνός γε δεήσεται, ἀλλ' ἦν τε χαλκὸν ἦν τε χρυσὸν ἀναθήσῃ, ἄλλοις μὲν ποτε κτῆμα καὶ ἔρμαιον ἔσθ' ἀναθετικῶς ἢ Φωκεῦσιν ἢ Βοιωτοῖς ἢ Δελφοῖς αὐτοῖς ἢ τινι τυράνῳ ἢ ληστῇ, τῷ δὲ θεῷ ὀλίγον μέλει τῶν σῶν χρυσοποιῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ἀεὶ σύ μου τῷ πλούτῳ προσπολεμεῖς καὶ φθονεῖς.

13. EPM. Οὐ φέρει ὁ Λυδὸς, ὦ Χάρων, τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων, ἀλλὰ ξένον αὐτῷ δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, πένης ἀνθρώπος οὐχ ὑποπτήσων, τὸ δὲ παριστάμενον ἐλευθέρως λέγων. Μεινῆσεται δ' οὖν μικρὸν ὕστερον τοῦ Σόλωνος, ὅταν αὐτὸν δέῃ ἀλόντα ἐπὶ τὴν πυρὰν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἀναχθῆναι· ἤκουσα γὰρ τῆς Κλωθοῦς πρῶν ἀναγιγνωσκούσης τὰ ἐκάστῳ ἐπι κεκλωσμένα, ἐν οἷς καὶ ταῦτ' ἐγγράπτο, Κροῖσον μὲν ἀλῶναι ὑπὸ Κύρου, Κύρον δὲ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνησιν τῆς Μασσαγέτιδος ἀποθανεῖν. Ὅρξας τὴν Σκυθίδα, τὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου τούτου τοῦ λευκοῦ ἐξελαύνουσαν;

ΧΑΡ. Νὴ Δία.

EPM. Τόμυρις ἐκείνη ἐστὶ, καὶ τὴν κεφαλὴν γε ἀποτεμοῦσα τοῦ Κύρου αὕτη ἐς ἄσχον ἐμβαλεῖ πλήρη αἵματος. Ὅρξας δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεανίσκον; Καμδύσης ἐκεῖνός ἐστιν· οὗτος βασιλεύσει μετὰ τὸν πατέρα καὶ μυρία σφαλεῖς ἐν τε τῇ Λιβύῃ καὶ Αἰθιοπία τὸ τελευταῖον μανεῖς ἀποθανεῖται ἀποκτείνας τὸν Ἄπιν.

ΧΑΡ. Ὡ πολλοῦ γέλωτος. Ἀλλὰ νῦν τίς ἂν αὐτοὺς προσδλέψειεν οὕτως υπερφρονούντας τῶν ἄλλων; ἢ τίς ἂν πιστεύσειεν ὡς μετ' ὀλίγον οὗτος μὲν αἰχμαλώτος ἔσται, οὗτος δὲ τὴν κεφαλὴν ἔξει ἐν ἀσπῷ αἵματος;

14. Ἐκεῖνος δὲ τίς ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, ὃ τὴν πορφυρᾶν ἐφαστρίδα ἐμπεπορημένος, ὃ τὸ διάδημα, ὃ τὸν δακτύλιον ὁ μάγειρος ἀναδίδωσι τὸν ἰχθὺν ἀνατεμῶν,

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ; βασιλεὺς δὲ τίς εὐχεται εἶναι.

EPM. Εὖ γε παρωδεῖς ἤδη, ὦ Χάρων. Ἀλλὰ Πολυκράτην ὄρξας τὸν Σαμίων τύραννον πανευδαίμονα ἡγούμενον εἶναι· ἀτὰρ καὶ οὗτος αὐτὸς ὑπὸ τοῦ παρестῶτος οἰκέτου Μαιανδρίου προδοθεὶς Ὀροίτῃ τῷ σατραπῇ ἀνασκοποισθήσεται ἄθλιος ἐκπεσὼν τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου· καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Κλωθοῦς ἐπήκουσα.

ΧΑΡ. Ἀγαμαὶ Κλωθοῦς γεννητικῆς· καὶ αὐτοὺς, ὦ βελτίστη, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπότημεν καὶ ἀνασκολόπιζε, ὡς εἰδῶσιν ἄνθρωποι ὄντες· ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαίρεσθων ὡς ἂν ἀφ' ὑψηλοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσοῦμενοι. Ἐγὼ δὲ γελάσομαι τότε γνωρίσας αὐτῶν ἕκαστον γυμνὸν ἐν τῷ σκαφιδίῳ μῆτε τὴν πορφυρίδα μῆτε τιάναν ἢ κλίνην χρυσὴν κομίζοντας.

15. EPM. Καὶ τὰ μὲν τούτων ὥδε ἔξει. Τὴν δὲ πληθὺν ὄρξας, ὦ Χάρων, τοὺς πλείοντας αὐτῶν, τοὺς πολεμοῦντας, τοὺς δικαζομένους, τοὺς γεωργοῦντας, τοὺς δανεῖζοντας, τοὺς προσαιτούντας;

ΧΑΡ. Ὅρῳ ποικίλην τινὰ τὴν τύρβην καὶ μεστὸν

SOL. Is ne ferro quidem opus habebit; at tu sive aes sive aurum consecres, aliis quod in possessionem aliquando ac prædam facilem cedat dedicaveris, Phocensibus, inquam, aut Bœotis, aut ipsis Delphiis, aut cuidam tyranno, aut latroni: Pythius certe parum curat tuos aurifices.

CROES. Semper tu meis divitiis bellum indicis et invides.

13. MERC. Non fert Lydus, o Charon, loquendi istam libertatem verosque sermones: quin res ipsi videtur plane inusitata, pauper homo qui nullo metu se submittat, animique cogitata libere proferat. Verum in memoriam non diu post redibit Solonis, quum tempus aderit ut captus in rogi Cyri jussu imponatur. Etenim audiavi ex Clothone nuper prælegente quæ cuique forent fato decreta: in quibus et hæc erant consignata, Croesum captum iri a Cyro, Cyrum autem ipsum ab ista Massagetide occidendum esse. Viden' illam mulierem Scythicam, illam equo hoc albo invehentem?

CHAR. Ita sane.

MERC. Illa Tomyris est, quæ caput Cyri præcisum in utrem injiciet plenum sanguinis. Viden' etiam filiam Cyri juvenem? iste Cambyses est, regnabitque post patrem: is rebus omnibus male gestis et in Libya et in Æthiopia, tandem mente captus interibit, postquam occiderit Apin.

CHAR. O multam ridendi materiam! At nunc quis eos adspicere sustineat tanto fastu elatos? aut quis in animum inducat, paullo post hunc fore captivam, illum caput habiturum in utre sanguinis?

14. Verum quis ille est, Mercuri, qui purpureum amiculum fibula substrictum gerit, diademate revinctus, cui annulum coquus porrigit pisce dissecto,

insula in ambita ponto? rex esse videtur.

MERC. Belle versum Homeri huc inflectis, Charon. At enim Polycratem intueris Samiorum tyrannum, qui se omni ex parte felicem esse putat: verum hic ipse ab adstante familiari servo Mæandrio proditus Oretæ satrapæ in crucem agetur miser, ejectus fortunæ omnibus in puncto temporis: etenim hæc quoque ex Clotho percepit.

CHAR. Laudo Clothonem strenuissimam: atque ipsis, optima, et capita præcide, atque palo suffige, ut se sciant homines esse: interea in altum tollantur, quippe ab excelso fastigio acerbius casuri. Tum ego ridebo singulos agnoscens nudos in cymbula, nec purpuream vestem neque tiaram neque lectum aureum secum ferentes.

15. MERC. Et illorum quidem, quos dixi, talis erit sors: multitudinem vero, Charon, istam vides, navigantes, bellantes, in judiciis versantes, agros colentes, fœnus exercentes, stipem petentes?

CHAR. Equidem video variam quandam turbam, ple-

ταραχῆς τὸν βίον καὶ τὰς πόλεις γε αὐτῶν δοικίαις τοῖς σμήνεσιν, ἐν οἷς ἅπας μὲν ἰδίον τι κέντρον ἔχει καὶ τὸν πλησίον κεντεῖ, ὀλίγοι δὲ τινες ὥσπερ σφῆκες ἄγουσι καὶ φέρουσι τὸ ὑποδέσπερον. Ὁ δὲ περιπετόμενος αὐτοὺς ἐκ τάφανους οὗτος ὄχλος τίνες εἰσίν;

ΕΡΜ. Ἐλπίδες, ὦ Χάρων, καὶ δειμάτα καὶ ἄνοιαι καὶ ἡδοναὶ καὶ φιλαργυρίαι καὶ ὄργαι καὶ μίσση καὶ τὰ τοιαῦτα. Τούτων δὲ ἡ ἄνοια μὲν κάτω ξυναναμείμικται αὐτοῖς καὶ ξυμπολιτεύεται γε νῆ Δία καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ὄργη καὶ ζηλοτυπία καὶ ἀμαθία καὶ ἀπορία καὶ φιλαργυρία, ὁ φόβος δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες ὑπεράνω πετόμενοι ὁ μὲν ἐμπίπτων ἐκπλήττει, ἐνίοτε καὶ ὑποπτήσσειν ποιεῖ, αἱ δ' ἐλπίδες ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρούμεναι, ὅπταν μάλιστα οἴηται τις ἐπιλήψεσθαι αὐτῶν, ἀναπτάμεναι οἰχόνται κεκηνότας αὐτοὺς ἀπολιποῦσαι, ὅπερ καὶ τὸν Τάνταλον κάτω πάσχοντα ὄρῃς ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

16. Ἦν δὲ ἀτενίσσης, κατόφει καὶ τὰς Μοῖρας ἄνω ἐκυκλωθούσας ἐκάστω τὸν ἀτρακτον, ἀφ' οὗ ἡρτῆσθαι ξυμβέβηκεν ἅπαντας ἐκ λεπτῶν νημάτων. Ὅρῃς καθάπερ ἀράχνηά τινα καταβαίνοντα ἐφ' ἑαστον ἀπὸ τῶν ἀτράκτων;

ΧΑΡ. Ὅρῳ πάνυ λεπτὸν ἐκάστω νῆμα ἐπιπεπλεγμένον γε τὰ πολλὰ, τοῦτο μὲν ἐκείνω, ἐκεῖνο δὲ ἄλλω.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὦ προθυμῷ· εἰμαρται γὰρ ἐκεῖνον μὲν ὑπὸ τούτου φονευθῆναι, τοῦτον δὲ ὑπ' ἄλλου, καὶ κληρονομήσαι γε τοῦτον μὲν ἐκεῖνου, οὗτον ἂν ἤ μικρότερον τὸ νῆμα, ἐκεῖνον δὲ αὐτῷ τούτου· τοιόνδε γάρ τι ἡ ἐπικλοκῆ δηλοῖ. Ὅρῃς δ' οὐν ἀπὸ λεπτοῦ κρεμαμένους ἅπαντας; καὶ οὗτος μὲν ἀνασπασθεὶς ἄνω μετέωρός ἐστι καὶ μετὰ μικρὸν καταπεσὼν, ἀπορραγέντος τοῦ λίνου, ἐκπιδὼν μηκέτι ἀντέχη πρὸς τὸ βῆρος, μέγαν τὸν ψόφον ἐργάσεται, οὗτος δὲ ὀλίγον ἀπὸ γῆς αἰωρούμενος, ἦν καὶ πέση, ἀψοφητὶ κείσεται, μόλις καὶ τοῖς γείτοσιν ἐξαικουσθέντος τοῦ πτώματος.

ΧΑΡ. Παγγέλοια ταῦτα, ὦ Ἑρμῇ.

17. ΕΡΜ. Καὶ μὴν οὐδ' εἰπεῖν ἔχοις ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν, ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα, ὦ Χάρων, καὶ μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ αὐτῶν καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἰχεσθαι ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἄγγελοι δὲ καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ μάλα πολλοὶ, ὡς ὄρῃς, ἡπίαιοι καὶ πυρετοὶ καὶ φθοαὶ καὶ περιπνευμονίαι καὶ ξίφη καὶ ληστήριον καὶ κώνεια καὶ δικάσται καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὅλιως αὐτοὺς εἰσέρχεται, ἔστ' ἂν εὖ πράττωσιν, ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ ὁποιοῖ καὶ αἰαὶ καὶ οἰμοί. Εἰ δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνενοῦν ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπιδημήσαντες τῷ βίῳ ἀπίασιν ὥσπερ ἐξ ὀνείρατος πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔξων τε ἂν σωφρονέστερον καὶ ἥττον ἡνιώντο ἀποθανόντες· νῦν δὲ ἐς αἰὲ ἐλπίσαντες χρῆσεσθαι τοῖς παρούσιν, ἐπιδὼν ἐπιστάς ὁ ὑπηρέτης καλῇ καὶ ἀπάγῃ πεδήσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθῇ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν οὐκ οὔτε προσδοκῆσεντας ἀποσπασθῆσθαι αὐτῶν. Ἡ τί γὰρ οὐκ ἂν

namque trepidi tumultus vitam; quin et urbes eorum persimiles alvearibus, in quibus unusquisque proprium quandam aculeum habet, proximumque pungit; at pauci nonnulli, tanquam vespa, agunt feruntque imbecilliores. Quod autem circumvolat eos ex occulto agmen illud, quinam sunt?

MERC. Spes, Charon, et metus, et amentia, voluptates, avaritia, ira, odia, atque ejusmodi plura: ex eo numero amentia quidem infra ipsis adest immixta, et in eadem hercle velut civitate degit, itemque odium, ira, æmulation, inscitia, perplexa hæsitatio, et avaritia: sed metus et spes superne volitantes, ille quidem incidens mentem excutit, nonnunquam et paventem demittere se facit; hæ vero capitibus imminentes, ubi maxime quis putat se prehensurum cas, avolant repente hiantesque destituunt; quod ipsum et Tantalus videns accidere apud inferos ab aqua fugiente.

16. Quodsi aciem intenderis, conspicias etiam Parcas stamina singulis versato deducentes fuso, unde nexos pendere contingat omnes ex tenuibus filis. Videsne quasi araneorum fila quædam in singulos a suis demissa?

CHAR. Cerno tenuissimum unicuique licium additum implexumque ut plurimum, hoc illi, illud alii.

MERC. Et jure quidem, portitor: nam illi fatale est, ab isto ut occidatur; isti, ut ab alio: huic vero, ut hæreditatem adeat ejus, cujus brevius sit filium; isti contra, ut illius: tale enim quiddam mutuus implexus significat. Jam perspicis a tenui filo suspensos omnes? hic quidem sursum attractus sublimis apparet; ac paullo post præcipitatus abrupto limbo, quando non amplius oneri sustinendo sufficet, magnum edet sonitum: ille autem paululum modo a terra levatus, etiamsi ceciderit, nullo jacebit excitato sonitu, sic ut a vicinis vix casus ejus exaudiat.

CHAR. Sunt illa, Mercuri, omnino ridicula.

17. MERC. Imo vero ne verbis quidem consequi possis, prout dignum est, quanto sint risu excipienda, Charon: maxime si spectes eorum contentissima studia, et quod inter medias spes intereant correpti ab optima Morte. Ejus autem sunt nunci ministrique valde multi, ut vides, frigora febrium et ardores, tabes, pulmonum affectus, gladii, latrocinia, cicutæ potiones, judices, tyranni: horum ipsis nihil in mentem plane subit, dum felices agunt; simulatque offenderint, mox crebrum in ore otote, ah, ah, hei mihi. Quodsi statim ab initio secum cogitarent tum se esse mortales, tum paucillum istud temporis in vitam quasi peregrinatione instituta, abituros tanquam ex somnio, omnibus super terram relictis, viverent sane sapientius, minusque doloris morientes caperent: nunc autem perpetuo quum se sperent usuros esse rebus presentibus, ubi præsto fuerit minister, citaveritque et duxerit vinculis impeditos febris tabisve, indignantur se abduci, ut qui nunquam exspectaverant fore ut inde avellerentur. Quid enim

ποιήσειεν ἐκεῖνος ὁ τὴν οἰκίαν σπουδῇ οἰκοδομούμενος καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέρχων, εἰ μάθοι ὅτι ἡ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δὲ ἄρτι ἐπιθεις τὸν ὄροφον ἄπεισι τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μὴδὲ δειπνήσας ὁ ἀθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστιῶν καὶ τοῦνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἡπίστατο ὡς ἐπitéτης γενόμενος ὁ παῖς τεθνήσκειται, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γεννωμένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ἐπὶ τῇ παιδί ἐκείνῳ δρᾷ τὸν τοῦ ἀθλητοῦ πατέρα τοῦ Ὀλύμπια νενικηχότος, τὸν γείτονα δὲ τὸν ἐκκομίζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ οὐδὲ οἶδεν ἀφ' οἷας αὐτῷ κρόκης ἐκρέματο. Τοὺς μὲν γὰρ περὶ τῶν θρῶν διαφερομένους ὁρᾷς, ὅσοι εἰσι, καὶ τοὺς ξυναγεῖροντας τὰ χρήματα, εἴτα, πρὶν ἀπολαύσαι αὐτῶν, καλουμένους ἕφ' ὧν εἶπον τῶν ἀγγέλων τε καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

18. ΧΑΡ. Ὅρῳ ταῦτα πάντα καὶ πρὸς ἑμαυτόν γε ἐννοῶ ὅτι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς παρὰ τὸν βίον ἢ τί ἐκεῖνό ἐστιν, οὗ στερόμενοι ἀγανακτοῦσιν. Ἦν γοῦν τοὺς βασιλέας ἴδῃ τις αὐτῶν, ὅσπερ εὐδαιμονέστατοι εἶναι δοκοῦσιν, ἔξω τοῦ ἀθεσίου καὶ ὡς φῆς ἀμφιβόλου τῆς τύχης, πλείων τῶν ἡδέων τὰ ἀνιάρᾳ εὐρήσει προσόντα αὐτοῖς, φέβους καὶ ταραχὰς καὶ μίσση καὶ ἐπιβουλὰς καὶ ὀργὰς καὶ κολακείας· τοῦτοις γὰρ ἅπαντες ἕνευσιν. Ἐὼ πένθη καὶ νόσους καὶ πάθη ἐξ ἰσοτιμίας δηλαδὴ ἄρχοντα αὐτῶν· ὅπου δὲ τὰ τοῦτων πονηρὰ, λογιζέσθαι καιρὸς οἷα τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἂν εἴη.

19. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῇ, εἰπεῖν, ὥστιν ἐοικέναι μοι ἐδοξάν ὁ ἀνθρώποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἥδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὑδασι θιέσσω ὑπὸ κρουνοῦ τινι καταράττοντι ἀνισταμένας; τὰς φουσαλλίδας λέγω, ἀφ' ὧν ξυναγεῖρεται ὁ ἀφρός· ἐκείνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπέσθησαν, αἱ δ' ἐπὶ πλεον διαρκοῦσι καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερφυσώμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἰρῶνται, εἴτα μέντοι καθεῖναι πάντως ἐξεργάγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπου βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι οἱ μὲν μελίκους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ξυστῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' οὖν ἀποραγῆναι ἀναγκαῖον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν χεῖρον σὺ τοῦ Ὀμήρου εἰκασας, ὦ Χάρων, ὅς φύλλοις τὸ γένος αὐτῶν ὁμοιοῖ.

20. ΧΑΡ. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὦ Ἑρμῇ, ὁρᾷς οἷα ποιοῦσι καὶ ὡς φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλους ἀρχῶν πέρι καὶ τιμῶν καὶ κτήσεων ἀμιλλώμενοι, ἅπερ ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἕνα ὁβολὸν ἔχοντας ἥκειν παρ' ἡμᾶς. Βούλει οὖν, ἐπεῖπερ ἐπ' ὕψηλοῦ ἐσμέν, ἀναβήσας παμμέγεθες παραινέσω αὐτοῖς ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ματαίων πόνων, ζῆν δὲ αἰετὸν τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, λέγων, ὦ μάταιοι, τί ἐσπουδάκατε περὶ ταῦτα; παύσασθε κάμνοντες· οὐ γὰρ ἐς αἰεὶ βιώσασθε· οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα σεμνῶν αἰδίδιον ἐστιν, οὐδ' ἂν

vero non faciat iste, qui domum graviter ædificat, operariosque urget, si didicerit, hanc quidem sibi finitum iri, at se, viduum imposito tecto, decessurum, hæredique relicturum ut ea domo fruatur, in qua ne sæculi quidem ipse miser cœnaverit. Ille porro, qui gauḍat quod masculum infantem uxor sibi pepererit, ideoque amicos prolixæ accipit et patris nomen ei imponit, si sciret septennem puerum esse obiturum, num tibi videtur lætaturus eo nato? sed hoc nimirum in causa est, quod illum felicem filii sorte contempletur, athletæ patrem Olympico certamine victoris; sed vicinam, qui exsequias it infanti, non cernit, neque novit a quo stamine ipsi pendeat. Jam de finibus litigantium vides quantus sit numerus; item eorum, qui coacervant pecunias, tum, antequam frui liceat, citantur ab iis, quos modo dixi imminentiis nunciis et ministris.

18. CHAR. Hæc omnia video, et apud animum meum cogito, quid ipsis dulce sit in cursu vitæ, quidve sit illud quo privati indignantur. Vel reges eorum si quis intueatur, qui esse felicissimi censentur, præter instabilem et ut ais ancipitem fortunam, multo plura jucundis ingrata inveniet ipsis adesse, timores, perturbationes, odia, insidias, iras, adulationes: in his enim malis omnes versantur. Mitto luctus, morbos, affectiones, quæ scilicet in eos æquali jure atque in alios quosvis imperium exercent. Nunc ubi regum istorum conditio misera est, exputare commodum, qualis privatorum sit hominum.

19. At enim exponere tibi volo, Mercuri, cuinam rei similes mihi visi sint homines eorumque universa vita. Tu jam sane bullas aliquando in aqua spectasti sub scatebra violenter præcipientante existentes? bullas istas inquam inflatas, unde cogitur spuma: earum igitur quædam parvæ sunt, quæ statim diruptæ solent extingui; aliæ diutius perdurant, accedentibusque aliis hæc mirifice inflatæ maximum in tumorem excrescunt; nec tamen et ipsæ non tandem ruptæ dilabuntur; hæc enim aliter fieri potest. Id ipsum est hominis vita: cuncti a spiritu quodam intumuerunt, hi majores, illi minores; et nonnulli quidem brevissimi temporis habent et cito pereuntem inflationem, alii simul atque coaluerint deficiunt: veruntamen omnes bullæ modo ruptos interire necesse est.

MERC. Nulla quidem parte deteriorem, Charon, comparisonem instituiisti, quam Homerus, qui cum foliis genus eorum confert.

20. CHAR. Ejusmodi quom sint, Mercuri, vides qualia aggrediantur, quamque ambitiosa contentione inter se de magistratibus, honoribus et possessionibus decertent; quibus tamen omnibus relictis, non effugient quin haud plus uno obolo habentes veniant ad nos. Vin' ergo, quoniam in alto sumus, quanta potero maxima voce exclamein adhorterque eos, ut abstineant se a vanis laboribus, eoque modo vivant, ut semper mortem sibi ante oculos habeant positam, sic eos compellans: Inepti, quid studio istis in rebus abutimini? desinite fatigari, non enim in perpetuum vivetis: nihil eorum, quæ in terris maximi sunt, sempiter-

ἀπόγοι τις αὐτῶν τῇ ξυν αὐτῷ ἀποθανόν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν μὲν γυμνὸν ὄχρσθαι, τὴν οἰκίαν δὲ καὶ τὸν ἀγρόν καὶ τὸ χρυσίον αἰεὶ ἄλλων εἶναι καὶ μεταβάλλειν τοὺς δεσπότης. Εἰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπιτηκόου ἐμβόθηταιμι αὐτοῖς, οὐκ ἂν οἶε μεγάλα ὠφελήθηται τὸν βίον καὶ σωφρονεστέρους ἂν γενέσθαι παρὰ πολὺ;

21. EPM. Ὁ μακάριε, οὐκ οἶσθα, ὅπως αὐτοὺς ἡ ἀγνοια καὶ ἡ ἀπάτη διατεθείκασιν, ὥς μὴδ' ἂν τρυπάνῳ ἐτι διανοιχθῇται αὐτοῖς τὰ ὧτα· τοσούτῳ κηρῷ ἔδυσαν αὐτὰ, οἷόν περ ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐταίρους ἔδρασε δέει τῆς Σειρήνων ἀκροάσεως. Πόθεν οὖν ἂν ἐκείνοι ἀκοῦσαι δυνήθων, ἣν καὶ σὺ κεκραγῶς διαρραγῆς; ὅπερ γὰρ παρ' ὑμῖν ἡ Ἀθήνη δύναται, τοῦτο ἐνταῦθα ἡ ἀγνοια ἐργάζεται. Πλὴν ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ὀλίγοι οὐ παραδεγμένοι τὸν κηρὸν ἐς τὰ ὧτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπαλλήγοντες, ὅδ' ἀποδοκότες ἐς τὰ πράγματα καὶ κατεγνωκότες οἷά ἐστιν.

XAP. Οὐκοῦν ἐκείνοις γοῦν ἐμβόθησωμεν;

EPM. Περιττὸν καὶ τοῦτο, λέγειν πρὸς αὐτοὺς ἅ ἴσασιν. Ὅρᾳς ὅπως ἀποσπάσαντες τῶν πολλῶν καταγελῶσι τῶν γιγνομένων καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀρέσκονται αὐτοῖς, ἀλλὰ δῆλοι εἰσι δρασμὸν ἥδη βουλευόντες παρ' ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ βίου; καὶ γὰρ μισοῦνται ἐλέγχοντες αὐτῶν τὰς ἀμαθίας.

XAP. Εὖ γε, ὦ γεννάδι· πλὴν πάνυ ὀλίγοι εἰσιν, ὦ Ἑρμῆ.

EPM. Ἰκανοὶ καὶ οὗτοι. Ἀλλὰ κατώμεν ἥδη.

22. XAP. Ὁ ἐν ἐπιπόθουν, ὦ Ἑρμῆ, εἰδέναι, καὶ μοι δειξας αὐτὸ ἐντελῆ ἔση τὴν περιήγησιν πεποιημένος, τὰς ἀποθήκας τῶν σωματίων, ἵνα κατορύττουν, θεάσασθαι.

EPM. Ἡρία, ὦ Χάρων, καὶ τύμβους καὶ τάφους καλῶσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεῖνα τὰ χώματα ὁρᾶς καὶ τὰς στήλας καὶ πυραμίδας; ἐκεῖνα πάντα νεκροδοχεῖα καὶ σωματοφυλάκιά εἰσι.

XAP. Τί οὖν ἐκείνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους καὶ χρίουσι μύρω; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμάτων καὶ βόθρον τινὰ ὀρύξαντες κάουσι τε ταυτὶ τὰ πολυτελῆ δεῖπνα καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρατον, ὥς γοῦν εἰκάσαι, ἐκχέουσιν;

EPM. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἀδου· πεπιστεύχασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένας χάτωθεν δειπνεῖν μὲν ὥς οἷόν τε περιπετομένας τὴν κνίσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

XAP. Ἐκείνους ἐτι πίνειν ἡ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ἡρώτατα; καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα δσημέραι κατὰγοντι αὐτούς. Οἴσθ' οὖν, εἰ δύναιεν' ἂν ἐτι ἀνελθεῖν ἀπ' αὐτῶν ὑποχθόνιοι γενόμενοι; ἐπεὶ τοι καὶ παγγέλοι' ἂν, ὦ Ἑρμῆ, ἐπασχες, οὐκ ὀλίγα πράγματα ἔχον, εἰ εἶδει μὴ κατὰγειν μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἀνάγειν πομένους. Ὁ μάταιοι, τῆς ἀνοίας, οὐκ εἰδότες ἡλικίους ὁροὺς διακρίνεται τὰ νεκρῶν καὶ τὰ ζώντων πράγματα καὶ οἷα τὰ παρ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ διτι

num est; nec quicquam inde secum abstulerit qui vita fungitur; quandoquidem necesse est ipsum abire nudum, domum vero, agrum, aurum aliorum ex aliis esse et mutare dominos. Hæc atque ejusmodi si sic, ut exaudiri possim, ipsis inclamem, non tu censes magnos inde redundaturos ad vitam fructus, ipsosque multo fore prudentiores?

21. MERC. Mi Charon, nescis quam eos ignorantia et fraudulentus error teneant occupatos, ut ne terebra quidem ipsis perforari queant aures: tanta ceræ copia eas obstruxerunt, quemadmodum Ulysses fecit sociis metuens ne Sirenas auscullarent. Quæ ergo spes est, illi ut audire possint, etiamsi tu clamando dirumparis? Quod enim apud vos Lethe potest, idem hic ignorantia perficit. Attamen sunt eorum pauci, qui ceram in aures non receperunt, veritatis partes sequentes, acie mentis ad pervidendas cognoscendasque res humanas plane singulari.

CHAR. Quin illis certe inclamamus?

MERC. Supervacuum et hoc fuerit, si dicas iis quæ novērunt. Viden' ut semoti a vulgo hominum derideant quicquid agitur, nullaque ex parte probant unquam? imo vero non obscure patefaciunt, se aufugere jam conari ad vos ex vita; eo magis quod odio sint, dum redarguunt istorum inscitias.

CHAR. Euge, generosa pectora! verum valde sunt pauci, Mercuri.

MERC. Etiam hi sufficiunt. Sed jam descendamus.

22. CHAR. Unum est adhuc quod desiderem scire, Mercuri: id si mihi ostenderis, plene res mihi humanas demonstrandī beneficium absolveris; scilicet conditoria cada-verum, ubi ea sepeliunt, ut spectem.

MERC. Monumenta, Charon, tumulos et sepulcra vocant istiusmodi conditoria. Ceterum, qui ante urbes sunt, aggestæ terræ cumulos illos vides, cipposque et pyramidas? ista omnia loci sunt mortuis recipiendis servandisque corporibus.

CHAR. Quid igitur illi coronant lapides et perungunt unguento? quidam vero etiam rogo præ tumulis exstructo et scrobe quadam effossa comburunt sumtuosas istas cœnas, atque in foveas vinum mulsumque, quantum conjectare licet, invergunt?

MERC. Equidem, o portitor, quid ista faciant ad eos qui sunt in Orco, ignoro: hoc tamen illis esse persuasum scio, animas sursum emissas ab inferis cœnare, qua licet, circumvolitantes nidorem et fumum, atque haurire de scrobe mulsum.

CHAR. Illi ut adhuc bibant edantve, quorum crania sunt aridissima? ridiculus enimvero sim, hæc tibi si dicam, qui quotidie deducis eos. Scin' quid, si possint remeare, ubi semel terram subierunt? nimirum tibi plane risu digna acciderent, Mercuri, qui jam satis quod agas habes negotii, si te oporteret non deducere solum ad inferos, sed insuper eos iterum reducere potaturos. Vah dementiam! inanissimi mortales, qui nescitis quam longinquo finium intervallo discreta sint mortuorum viventiumque negotia, qualisque rerum sit nostrarum ratio; nec illud sciatis:

κάθαν' ὁμῶς δ' τ' ἀτυμβος ἀνὴρ δς τ' Ὀλαχε τύμβου,
ἐν δὲ ἱζ' τιμῇ Ἴρος κρείων τ' Ἀγαμέμνων·
Θερσίτη δ' ἴσος Θέτιδος παῖς ἠυκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκῶν ἀμνηνὰ κάρηνα,
γυμνοὶ τε ξηροὶ τε κατ' ἀσφοδελὸν λευμῶνα.

23. EPM. Ἡράκλεις, ὥς πολλὸν τὸν Ὅμηρον
ἐπαντλεῖς. Ἄλλ' ἐπέπερ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοι
δείξαι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὅρξς τὸν ἐπὶ τῇ θα-
λάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνό ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ
δὲ δ' Αἴας τέθαιπται ἐν τῷ Ῥοιτεῖω.

ΧΑΡ. Οὐ μεγάλοι, ὦ Ἑρμῆ, οἱ τάφοι. Τὰς πό-
λεις δὲ τὰς ἐπιστήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἅς κάτω ἀκούο-
μεν, τὴν Νίνον τὴν Σαρδαναπάλλου καὶ Βαβυλῶνα καὶ
Μυκῆνας καὶ Κλεωνὰς καὶ τὴν Ἴλιον αὐτήν· πολλοὺς
γούν μέμνημαι διαπορθεύσας ἐκεῖθεν, ὥς δέκα ὧν
ἐτῶν μὴ νεωλῆσαι μὴδὲ διαψῦξαι τὸ σκαφίδιον.

ΕΡΜ. Ἡ Νίνος μὲν, ὦ πορθευῖ, ἀπόλωνεν ἤδη
καὶ οὐδὲ ἔχνος ἐτι λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἰποις ὅπου
ποτ' ἦν· ἡ Βαβυλὼν δὲ σοι ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ εὐπυργος, ἡ
τὸν μέγαν περιβολόν, οὐ μετὰ πολὺ καὶ αὐτὴ ζητηθη-
σομένη ὥσπερ ἡ Νίνος· Μυκῆνας δὲ καὶ Κλεωνὰς
αἰσχύνομαι δεῖξαι σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον. Ἀπο-
πνίξεις γὰρ εὖ οἷδ' ὅτι τὸν Ὅμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ
μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. Πλὴν ἀλλὰ πάλαι μὲν ἦσαν
εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθνηῖσι καὶ αὐταὶ ἀποθνήσκουσι
γὰρ, ὦ πορθευῖ, καὶ πόλεις ὥσπερ ἄνθρωποι, καὶ τὸ
παραδοξότατον, καὶ ποταμοὶ ὅλοι· Ἰνάχου γούν οὐδὲ
τάφρος ἐτι ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται.

ΧΑΡ. Παπαὶ τῶν ἐπαίνων, Ὅμηρε, καὶ τῶν ὀνο-
μάτων, Ἴλιος ἱρὴ καὶ εὐρυάγυια καὶ εὐκτίμενα Κλεω-
ναί.

24. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολε-
μοῦντες ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

ΕΡΜ. Ἀργεῖους ὄρξς, ὦ Χάρων, καὶ Λακεδαιμο-
νίους καὶ τὸν ἡμιβήντα ἐκείνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν
τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

ΧΑΡ. Ὑπὲρ τίνος δ' αὐτοῖς, ὦ Ἑρμῆ, δὲ πόλεμος;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

ΧΑΡ. Ὡς τῆς ἀνοίας, οἳ γε οὐκ ἴσασιν ὅτι, κὰν
δλὴν τὴν Πελοπόννησον ἕκαστος αὐτῶν κτήσωνται,
μόγισ ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰακοῦ· τὸ
δὲ πεδίον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι πολλάκις ἐκ
βάθρων τὸ τρόπαιον ἀνασπᾶσαντες τῷ ἀρότρῳ.

ΕΡΜ. Οὕτω μὲν ταῦτα ἔσται· ἡμεῖς δὲ καταβάν-
τες ἤδη καὶ κατὰ χώραν εὐθετήσαντες αὐθις τὰ ὄρη
ἀπαλλαττώμεθα, ἐγὼ μὲν καθ' ἃ ἐστάλην, σὺ δὲ ἐπὶ
τὸ πορθεῖον· ἤξω δὲ σοι καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον νεκρο-
στολῶν.

ΧΑΡ. Εὖ γε ἐποίησας, ὦ Ἑρμῆ· εὐεργέτης ἐς αἰ-
ἀναγεγράφῃ. Ὡνάμην δέ τι διὰ σέ τῆς ἀποδημίας. —
Οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαίμωνων ἀνθρώπων πράγματα.
Χάρωνος δὲ οὐδεὶς λόγος.

Æque oblit nactus tumulum quisque intumulus :
hinc similis est in honore Iruusque et rex Agamemno,
et par Thersitæ pulchra Nereide natus.

Debilia umbrarum capita omnes sunt simul atque
per pratium asphodeli nudi siccique vagantur.

23. MERC. Hercules, quam large nobis Homeri versus
ingeris? Sed quandoquidem me commonefecisti, volo tibi
monstrare Achillis sepulcrum. Viden' mari prope adiacens?
Sigeum est illud Troicum; e regione autem situs est Ajax
in Rhæteo.

CHAR. Non magna sunt, Mercuri, monumenta. Nunc
urbes insignes monstra mihi, quas infra celebrari audimus,
Ninum illam Sardanapali, Babylonem, Mycenæ, Cleonæ,
ipseamque Ilium : multos equidem inde memini me trajeciasse,
adeo ut decem integris annis nec subducere neque ventis
exponere licuerit scapham.

MERC. Ninus jam, portitor, interit, neque ullum vesti-
gium amplius est ejus reliquum; sic ut dicere nequeas ubi
olim fuerit. Ecce tibi Babylonem turribus ornatam, quæ
magno mœnium ambitu est cincta : illa ipsa quoque non
diu post quæretur, haud secus ac Ninus. Mycenæ vero
Cleonasque pudet me monstrare tibi, ac præcipue Ilium :
offocabis enim, sat scio, Homerum ad Orcum reversus ob
magniloquentiam carminum. Attamen olim erant felices;
nunc vero hæc quoque totæ sunt mortuæ : moriuntur enim,
quemadmodum homines, sic et urbes; quodque maxime
mirabile, fluvii etiam integri : Inachi certe ne alveus quidem
Argis amplius superest.

CHAR. Papæ, quæ laudes, Homere! qui nomen
splendor! Ilios sacra latisque viis insignis; Cleonæ nitide
conditas.

24. Sed, dum hæc loquimur, quinam isti sunt belligeran-
tes, aut cujus rei causa sese invicem obruncant?

MERC. Argivos cernis, Charon, et Lacedæmonios, il-
lumque semianimem imperatorem Othryaden, qui inscribit
tropæum suo sanguine.

CHAR. Pro qua re, Mercuri, bellum inter eos est?

MERC. Pro illo ipso campo, in quo pugna conseritur.

CHAR. O insignem dementia! scilicet ignorant se, li-
cet vel totam Peloponnesum eorum quisque possederit, vix
tamen unius pedis spatium ab Æaco accepturos esse : cam-
pum autem illum alii atque alii usque colent, ac sæpe fun-
ditus illud tropæum eruent aratro.

MERC. Hæc quidem ita sient : nos vero, ubi jam descen-
derimus, suisque montes sedibus reposuerimus, discedamus,
ego ad ea peragenda quorum gratia iter ingressus sum, tu
ad cymbalam tuam : neque diu erit quum adventabo tibi
mortuos deducens.

CHAR. Bene de me meritis es, Mercuri : in omne tempus
beneficii auctor penes me eris scriptus. Haud mediocris
autem per te fructus ex istac peregrinatione ad me redun-
davit. — Qualia sunt hominum infortunatorum negotia!
Charontis vero nulla habetur ratio.

XIII.

ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ.

1. Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι καὶ ταῖς ἑορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν καὶ ἃ αἰτοῦσι καὶ ἃ εὐχονται καὶ ἃ γινώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτω κατηφής ἐστι καὶ λελυπημένος ὅστις οὐ γελᾷ-σεται τὴν ἀβελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων· καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελᾶν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει πότερον εὐσεβεῖς αὐτοῦς χρὴ καλεῖν ἢ τούναντίον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ καχοδαίμονας, οἳ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννές τὸ θεῖον ὑπειλήφασιν ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεῆς καὶ χολακευόμενον ἡδεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον· τὰ γοῦν Αἰτωλικά· πάθη καὶ τὰς τῶν Καλυδονίων συμφορὰς καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φράσιν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμφιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρελήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως· οὕτως ἄρα βαθείως καθίκετο αὐτῆς ἡ τῶν ἱερῶν διαμαρτία. Καί μοι δοκῶ ὁρᾶν αὐτὴν ἐν τῇ οὐρανῷ τότε μόνῃ τῶν ἄλλων θεῶν ἐς Οἰνέως κετορευμένων, δεινὰ ποιοῦσαν καὶ σχετλιάζουσαν ὅλας ἑορτῆς ἀπολειφθήσεται.

2. Τοὺς δ' αὖ Αἰθίοπας καὶ μακαρίους καὶ τρισευδαίμονας εἰποι τις ἂν, εἰ γε ἀπομνημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἦν [ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως] πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστιάσαντες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεούς. Οὕτως οὐδὲν, ὡς εἰκεν, ἀμισθὶ ποιοῦσιν ὧν ποιοῦσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἔνεστι κρίσασθαι παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὑγιαίνειν, εἰ τύχοι, βοῖδιον, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἐκαστόμβης, τὸ δὲ σὺν ἐπανελθεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον ταύρων ἑνεία, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐς Ἴλιον διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς· ἡ μὲν γὰρ Ἑκάβη τὸ μὴ ἄλωνα τὴν πόλιν τότε ἐπρίατο παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς βοῶν δώδεκα καὶ πέπλου. Εἰκάζειν δὲ χρὴ πολλὰ εἶναι καὶ ἀλεκτρυόνος καὶ στεφάνου καὶ λιθανωτοῦ μόνου παρ' αὐτοῖς ὄνια.

3. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρῶσης ἐπιστάμενος ἄτε ἱερεὺς καὶ γέρον καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἀπρακτος ἀπῆκε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν δικαιολογεῖται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβὴν καὶ μόνον οὐκ ὀνειδίζει λέγων, ὦ βέλτιστε Ἀπόλλον, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεῶν τέως ἀστεφάνωτον ὄντα πολλάκις ἐστεφάνωσα καὶ τοσαῦτά σοι μῆρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βωμῶν, σὺ δὲ ἀμελεῖς μου τοιαῦτα πεπονητός καὶ παρ' οὐδὲν τίθισαι τὸν εὐεργέτην. Τοιγαροῦν οὕτω κατεδυώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀπασάμενος τὰ τόξα καὶ ὑπὲρ τοῦ ναοστάθμου καθίσας ἑαυτὸν κατετόξευε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν.

4. Ἐπεὶ δ' ἄπαξ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμνήσθη, βούλομαι καὶ τὰ ἄλλα εἰπεῖν, ἃ περὶ αὐτοῦ οἱ σοφοὶ τῶν ἀν-

XIII.

DE SACRIFICIIS.

1. In sacrificiis quæ perpetrant inepti homines, in diebus festis, in salutationibus deorum; quæ porro petunt, quæ optant, quæ de illis sentiunt; nescio an ita demissus quisquam aut tristis sit, quin rideat, eorum quæ sunt stoliditatem inspiciens. Verum multo, opinor, antequam rideat, cum animo suo exquiret, piosne prædicare illos fas sit, an contra ea hostes deorum et scelestos; qui quidem ita humilem illiberalemque esse divinam naturam opinentur, ut hominibus indigeat, ut gaudeat adulantibus, negligi se indignetur. Etenim Ætolicos illos casus, et calamitates Calydoniorum, et tot cædes, et illam Meleagri talem, universa hæc opera aiunt esse Dianæ ægre forentis ad sacrificium se non adhibitam ab Cæneo: tam profunde in animum illius descendit, quod sacrificialibus epulis excidit! Ac videor mihi illam videre in cælo solam tunc relictam, reliquis diis ad Cæneum profectis, afflictantem se, et conquerentem quali sacro sibi sit carendum.

2. Ab altera parte Æthiopes beatos ac ter felices aliquis dixerit, si gratiam his habeat Jupiter, quam [in ipso Homeri poeseos principio] ab illo iniierunt, duodecim deinceps dierum epulis illum excipientes, idque quum reliquos etiam deos tanquam umbras secum adduceret. Adeo eorum quæ faciunt, absque mercede, ut videtur, faciunt nihil, sed vendunt bona hominibus, estque ut emat ab illis hic quidem valetudinem forte bucula, divitias alius bobus quatuor; alius regnum becatomba; alius ut salvus ab Ilio Py-lum redeat, tauris novem; uti vero Anlido Ilium liceat trajicere, virgine regia. Nam Hecuba quidem, ne tum urbs caperetur, bobus duodecim atque peplo a Minerva medimebat. Conjicere autem fas est, multa etiam gallo, aut corona, aut solo thure adeo apud ipsos esse venalia.

3. Horum puto, etiam Chryses gnarus, qui sacerdos esset, et ænex et divinarum rerum consuitus, quum infectis rebus rediret ab Agamemnone, expostulat cum Apolline, tanquam apud quem in fœnore collocasset gratiam, et vicem reposcit, et tantum non conviciatur, dicens: Equidem, optime Apollo, ædem tuam, coronarum honore ad eum diem carentem, sæpe coronavi, totque tibi taurorum caprarumque femora in altaribus tuis adolevi: tu vero me talia negligis passum, nulloque numero habes optime de te meritum. Itaque tantum oratione illa pudorem ei objecit, ut sagittis correptis insessoque editiore prope navium stationem loco, pestilentiae telis Achivos ipsis cum mulis canibusque confugeret.

4. Quum vero semel in Apollinis incidi mentionem, volo etiam reliqua dicere, quæ docti de illo homines commemo-

θρώπων λέγουσιν, οὐχ ὅσα περὶ τοὺς ἔρωτας ἔδυστύχη-
σεν οὐδὲ τοῦ Ὑακίνθου τὸν φόνον οὐδὲ τῆς Δάφνης
τὴν ὑπεροψίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ καταγνωσθεὶς ἐπὶ τῷ τῶν
Κυκλωπῶν θανάτῳ κἄροστραχισθεὶς διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ
οὐρανῷ κατεπέμφθη ἐς τὴν γῆν ἀνθρωπίνῃ χρησόμε-
νος τῇ τύχῃ· ὅτε δὴ καὶ ἐθῆτευσεν ἐν Θετταλίᾳ παρ'
Ἀδμήτῳ καὶ ἐν Φρυγίᾳ παρὰ Λαομέδοντι, παρὰ τούτῳ
μὲν γε οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἀμφοτέροι
πλινθεύοντες ὑπ' ἀπορίας καὶ ἐργαζόμενοι τὸ τεῖχος,
καὶ οὐδὲ ἐντελῇ τὸν μισθὸν ἐκομίσαντο παρὰ τοῦ Φρυ-
γός, ἀλλὰ προσώφειλαν αὐτοῖς πλεόν ἢ τριάκοντα,
φασί, δραχμάς Τρωϊκάς.

5. Ἡ γὰρ οὐ ταῦτα σεμνολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ περὶ
τῶν θεῶν καὶ πολλὸν τούτων ἱερώτερον περὶ τε Ἥφαιστου
καὶ Προμηθέως καὶ Κρόνου καὶ Ῥέας καὶ σχεδὸν
ὅλης τῆς τοῦ Διὸς οἰκίας; καὶ ταῦτα παρακαλέσαντες
τὰς Μούσας συνωδοὺς ἐν ἀρχῇ τῶν ἑπτῶν, ὅφ' ὧν δὴ
ἐννοεῖται γενόμενοι ὡς τὸ εἶδος ἄδουσιν, ὡς ὁ μὲν Κρόνος
ἐπειδὴ τάχιστα ἐξέτεμε τὸν πατέρα τὸν Οὐρανὸν, ἐβα-
σίλευε τε ἐν αὐτῷ καὶ τὰ τέκνα κατήσθιεν ὥσπερ ὁ
Ἀργεῖος Θυέστης· ὕστερον δὲ ὁ Ζεὺς κλαπείας ὑπὸ τῆς
Ῥέας ὑποβαλλομένης τὸν λίθον ἐς τὴν Κρήτην ἐκτεθείς
ὑπ' αἰγὸς ἀντετράφη καθάπερ ὁ Τήλεφος ὑπ' ἐλάφου
καὶ ὁ Πέρσης Κύρος ὁ πρότερον ὑπὸ τῆς κυνὸς, εἰτ'
ἐξελάσας τὸν πατέρα καὶ ἐς τὸ δεσποτικόν καταβαλὼν
ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτός· ἔγχε δὲ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας,
ὕστατ' ἂν τὴν Ἥραν τὴν ἀδελφὴν κατὰ τοὺς Περσῶν
τοῦτο καὶ Ἀσσυρίων νόμους· ἐρωτικὸς δὲ ὢν καὶ ἐς τὰ
ἀφροδίσια κεχυμένος ῥαδίως ἐνέπλησε παῖδων τὸν οὐ-
ρανὸν, τοὺς μὲν ἐξ ὁμοτίμων ποιησάμενος, ἐνίοις δὲ
καὶ νόθους ἐκ τοῦ θνητοῦ καὶ ἐπιγείου γένους, ἄρτι μὲν
ὁ γεννάδας γιγνώμενος χρυσίον, ἄρτι δὲ ταῦρος ἢ κύ-
κνος ἢ ἀετός, καὶ ὅλως ποικιλώτερος αὐτοῦ Πρωτέως·
μόνην δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἔφυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς
ὅπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τὸν ἐγκέφαλον συλλαβὼν· τὸν μὲν
γὰρ Διόνυσον ἡμιτέλῃ, φασίν, ἐκ τῆς μητρὸς ἔτι κοιμέ-
νης ἀρπάσας ἐν τῷ μηρῷ φέρων κατώρυξε κἄτα ἐξέ-
τεμε τῆς ὠδίνος ἐνστάσης.

6. Ὅμοια δὲ τοῦτοις καὶ περὶ τῆς Ἥρας ἄδουσιν,
ἀνευ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα διμιλίας ὑπηνέμιον αὐτὴν
παῖδα γεννῆσαι τὸν Ἥφαιστον, οὐ μάλα εὐτυχῇ τοῦ-
τον, ἀλλὰ βράναισον καὶ χαλκία καὶ πυρίτην ἐν καπνῷ
τὸ πᾶν βιοῦντα καὶ σπινθήρων ἀνάπλεων οἷα δὴ καμι-
νευτὴν καὶ οὐδὲ ἄρτιον τὸ πόδε· χωλευθῆναι γὰρ αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ πύματος, ὅπότε ἐρρίφη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐξ οὐ-
ρανῷ, καὶ εἰ γε μὴ οἱ Ἀῆμιοι καλῶς ποιῶντες ἔτι
φερόμενον αὐτὸν ὑπεδέξαντο, κἂν ἐτεθνήκει ἂν ἡμῖν ὁ
Ἥφαιστος ὥσπερ ὁ Ἀστυνάξ ἀπὸ τοῦ πύργου κατα-
πεσών. Καίτοι τὰ μὲν Ἥφαιστου μέτρια· τὸν δὲ
Προμηθέα τίς οὐκ οἶδεν οἷα ἔπαθε, διότι καθ' ὑπερβο-
λὴν φιλόφρωνος ἦν; καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτον ἐς τὴν
Σκυθίαν ἀγαγὼν ὁ Ζεὺς ἀνεσταύρωσεν ἐπὶ τοῦ Καυ-
κάσου καὶ τὸν ἀετὸν αὐτῷ παρακαταστήσας τὸ ἥπαρ
δοσιμέραι κολάφοντα.

rant, non quam invenustus amator fuerit, nec Hyacinthi
caedem, neque ut Daphne aspernata sit illum; sed quod et
iudicio damnatus ob Cyclopos interfectos et testarum suf-
fragio de caelo in terram sit eiection, humana conditione atque
sorte usus: illo igitur tempore etiam servili ministerio,
in Thessalia apud Admetum, et apud Laomedontem in
Phrygia, functus est; apud hunc quidem non ipse solus,
sed cum Neptuno, lateribus ducendis ambo et muro struen-
do operam locantes ob inopiam, ne integram quidem a
Phryge mercedem tulerunt, sed debuit hic de ea illis, aiunt,
amplius triginta drachmas Troicas.

5. Numquid enim non talia magnifice narrant de diis
poetae, et multum hisce diviniore, de Vulcano, et Prome-
theo, et Saturno et Rheae, totaque pene Jovis familia? et
haec faciunt invocatis in principio versuum Musis cantus
adjutricibus, quarum afflatu deo, ut consentaneum est,
pleni canunt, ut Saturnus exsecro statim Caelo patre in illo
imperaverit, suosque natos devoravit, ut Argivus Thyestes;
ut deinde Jupiter, furto subijcientis lapidem Rheae, in Creta
expositus et a capra nutritus sit, quemadmodum Telephus
a cerva et a cane Persa Cyrus superior; ut deinde expulso
patre et in carcerem coniecto, imperium ipse tenuerit; ut
uxores duxerit ille quidem complures alias, ultimam vero
Junonem germanam suam, ex Persarum hoc quidem Assy-
riorumque legibus: amator vero maximus quum esset et
effusus solutusque in venerem, facile caelum liberis ut com-
pleverit; quorum alios ex suae dignitatis matribus, alios vero
etiam nothos ex mortali ac terrestri genere creaverit, quum
nunc aurum generosus ille, nunc taurus, aut olor, aut
aquila fieret, denique ipso Proteo mutabilior; solam autem
ex suo ipse capite Minervam ut genuerit, intra ipsum plane
cerebrum conceptam: Bacchum enim, semiformem, aiunt,
ex matre cum maxime flagrante ereptum, in suo ipse femore
ocius defodit, ac deinde instante partus dolore exsecuit.

6. Similia vero hisce etiam de Junone canunt, sine viri
consuetudine eam peperisse filium Vulcanum, quasi aura
conceptum, non nimis illum beatum, sed sordidum opificem,
fabrum erarium, igne adustum, in fumo viventem semper,
favilla oppletum, ut qui camino astet tota vita; et ne recte
quidem pedibus valentem: claudum nempe redditum ex
casu, quum de caelo projectus a Jove esset; et nisi (bonum
factum!) Lemnii, quum ita praecipis ferretur, illum excepis-
sissent, perierat adeo nobis Vulcanus, ut ille praecipitatus
de turri Astryanax. Quanquam Vulcani ista tolerabilia:
Prometheo vero quis ignorat quae acciderint ea causa, quod
supra modum homines amaret? abductum enim hunc in
Scythiam Jupiter Caucasio monti tanquam cruci affixit,
aquila etiam apposita, quae jecur viri quotidie rostro tun-
deret.

7. Οὗτος μὲν οὖν ἐξετάλασε τὴν καταδίκην. Ἡ Ῥέα δὲ — γρῆ γάρ ἴσως καὶ ταῦτα εἰπεῖν — πῶς οὐκ ἀσχημονεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, γραῦς μὲν ἤδη καὶ ἔξωρος οὖσα καὶ τοσοῦτων μήτηρ θεῶν, παιδεραστοῦσα δ' ἔτι καὶ ζηλοτυπούσα καὶ τὸν Ἀττίν ἐπὶ τῶν λεόντων περιφέρουσα, καὶ ταῦτα χρήσιμον μηκέτι εἶναι δυνάμενον; ὥστε πῶς ἂν ἔτι μέμφοιτό τις ἢ τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅτι μοιχεύεται, ἢ τῇ Σελήνῃ πρὸς τὸν Ἐνδυμίωνα κατιούση πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

8. Φέρε δὲ ἤδη τούτων ἀφέμενοι τῶν λόγων ἐς αὐτὸν ἀνέλθωμεν τὸν οὐρανὸν ποιητικῶς ἀναπτάμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ὁδὸν καὶ θεασώμεθα ὅπως ἕκαστον διακεκόμεναι τῶν ἀνῶν καὶ ὅτι μὲν χαλκοῦς ἐστὶ τὰ ἔξω, καὶ πρὸ ἡμῶν τοῦ Ὀμήρου λέγοντος ἠκούσαμεν· ὑπερβάντι δὲ καὶ ἀνακίψαντι μικρὸν ἐς τὸ ἄνω καὶ ἀτεχνῶς ἐπὶ τοῦ νότου γενομένη φῶς τε λαμπρότερον φαίνεται καὶ ἥλιος καθαρώτερος καὶ ἀστρα διαυγέστερα καὶ τὸ πᾶν ἡμέρα καὶ χρυσοῦν τὸ δάπεδον· εἰσόντων δὲ πρῶτα μὲν οἰκοῦσιν αἱ Ὠραι· πυλῶροισι γάρ· ἔπειτα δ' ἡ Ἴρις καὶ ὁ Ἑρμῆς ὄντες ὑπηρεταὶ καὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Διὸς· ἑξῆς δὲ τοῦ Ἡραίστου τὸ χαλκεῖον ἀνάμενον ἀτάσσης τέχνης, μετὰ δὲ αἱ τῶν θεῶν οἰκαὶ καὶ τοῦ Διὸς τὰ βασίλεια, ταῦτα πάντα περικαλλῇ τοῦ Ἡφαίστου κατασκευάσαντος.

9. « Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι » — πρέπει γάρ, οἶμαι, ἄνω ὄντα μεγαληγορεῖν — ἀποσκοποῦσιν ἐς τὴν γῆν καὶ πάντῃ περιδελπούσιν ἐπικύπτοντες, εἰ ποθεν ὄρονται πῦρ ἀναπτόμενον ἢ ἀναφερομένην « κνίσαν ἑλισσομένην περὶ καπνῷ. » Κἂν μὲν θύη τις, εὐωγῶνται πάντες ἐπικεχηγότες τῇ καπνῷ καὶ τὸ αἶμα κίνοντες τοῖς βωμοῖς προσχεόμενον ὥσπερ αἱ μυῖαι· ἢν δὲ οἰκίστοι ὥσι, νέκταρ καὶ ἀμβροσία τὸ δεῖπνον. Πάλαι μὲν οὖν καὶ ἄνθρωποι συνειστίθοντο καὶ συνέπινον αὐτοῖς, ὁ Ἑῖων καὶ ὁ Τάνταλος· ἔπει δὲ ἦσαν ὕβρισταὶ καὶ λάλοι, ἐκεῖνοι μὲν ἔτι καὶ νῦν κολάζονται, ἀβαστος δὲ τῷ θνητῷ γένει καὶ ἀπὸρρητος ὁ οὐρανός.

10. Τοιοῦτος ὁ βίος τῶν θεῶν. Τοιγαροῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι συνωδὰ τοῖς τοῖς καὶ ἀκόλουθα περὶ τὰς θρησκείας ἐπιτηδεύουσι· καὶ πρῶτον μὲν ὕλας ἀπετέμοντο καὶ ὄρη ἀνέθεσαν καὶ ὄρνεα καθιέρωσαν καὶ φυτὰ ἐπεφῆμισαν ἑκάστῳ θεῷ· μετὰ δὲ νειμάμενοι κατὰ ἔθνη σέβουσι καὶ πόλεις αὐτῶν ἀποφαίνουσιν, ὁ μὲν Δελφὸς τὸν Ἀπόλλω καὶ ὁ Δῆλιος, ὁ δ' Ἀθηναῖος τὴν Ἀθηνᾶν — μαρτυρεῖται γοῦν τὴν οἰκειότητα τῷ ὀνόματι — καὶ τὴν Ἥραν ὁ Ἀργεῖος καὶ ὁ Μυγδόνιος τὴν Ῥέαν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Πάριος, οἱ δ' αὖ Κρήτης οὐ γενέσθαι παρ' αὐτοῖς οὐδὲ τραφῆναι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσι· καὶ ἡμεῖς ἄρα τοσοῦτον ἡπατήμεθα χρόνον οἰόμενοι τὸν Δία βροντᾶν τε καὶ βεῖν καὶ τᾶλλα πάντα ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ ἐλελθέει πάλαι τεθνεὺς παρὰ Κρησὶ τεθαμμένος.

11. Ἐπειτα δὲ ναοὺς ἐγείραντες, ἐν αὐτοῖς μὴ δοῖκα μὴδὲ ἀνέστησι ὀθῆεν ὥσιν, εἰκόνας αὐτοῖς ἀπεικάζ-

7. Hic igitur pœnas persolvit. Rheam vero (fortasse enim ista quoque dicenda sunt) quis neget indecore se gerere et indigna facere, quæ, anus licet et effœta et tot deorum mater, puerorum adhuc amoribus ac zelotypia ardeat, atque Attin suum juncta leonibus rheda tollat, eumque talem qui jam nec utilis illi esse possit? Quæ quum ita sint, quis jam Veneri succenseat ob adulteria, aut Lunæ de media sæpe via ad suum descendenti Endymionem?

8. Age vero jam his relictis sermonibus in ipsum ascendamus cœlum, poetarum licentia eadem qua Homerus Hesiodusque via eveci, videamusque quomodo cœlestium unumquodque ornatum instructumque sit. Atque æneum quidem esse cœlum exterius, jam ante nos Homerum narrantem audivimus: si quis autem transgressus paulum etiam interiora sublato capite introspexerit, atque adeo in dorsum et terga convexa evaserit, illi vero et lux candidior fulget, et sol purior, et illustriora sidera, ac dies ubique et solum aureum. Ad primum ingressum Horæ habitant, janitricæ nempe; tum Iris et Mercurius, ministri siquidem Jovis ac nuntii: deinde æraria Vulcani officina omni artis instrumento plena; tum deorum domus, et ipsa Jovis regia: hæc omnia pulcherrima undique a Vulcano fabricata.

9. « Consedere dei » (deceat enim puto superna illa ingressum magnifice etiam loqui) circa Jovem et in terram despicunt, ubique oculos cernui circumferentes, si qua videant ignem accensum, aut surgentia « nidore volumina fumi » Et si quis sacrificat, epulantur omnes inhiantes fumo, et sanguinem altaribus affusum, muscarum instar, haurientes; domi vero si cœnant, nectar et ambrosia illorum sunt epulæ. Olim quidem homines etiam ad convivium et comessationem illorum adhibebantur, Ixion puta et Tantalus: quum vero tentatores dearum essent et loquaces, ipsi quidem pœnas ad hunc diem luunt, ceterum inaccessum est ab illo tempore mortalium generi cœlum atque interdictum.

10. Talis deorum vita est. Homines igitur consonantia his et consequentia circa religiones instituerunt. Primum nemora sacrarunt, et montes dedicarunt, et sacras esse jusserunt aves, et suas unicuique plantas deo assignarunt; deinde in gentes descriptos colunt, suosque cives declarant; Delphus quidem Deliusque Apollinem; Minervam vero Atheniensem (testatur enim ipso suo nomine Græco illam conjunctionem); Junonem porro Argivus, et Mygdonius Rheam, et Venerem Paphius: rursum Cretenses non natum modo apud se, neque nutritum modo Jovem prædicant, sed sepulcrum quoque illius ostendunt. Nos igitur longo adeo tempore falsi sumus, qui putaverimus Jovem tonare et pluere et reliqua omnia perficere: at fugit nos, olim eum esse mortuum, qui apud Cretenses sepultus sit.

11. Deinde templis excitatis, ne sine domo videlicet et sine foco sibi sint dii, signa illis assimilant, aut Praxitele

ζουσι παρακαλέσαντες ἢ Πραξιτέλην ἢ Πολύκλειτον ἢ Φειδίαν, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὅπου ἰδόντες ἀναπλάττουσι γε-
νειήτην μὲν τὸν Δία, παῖδα δ' ἐς αἰὲν τὸν Ἀπόλλωνα
καὶ τὸν Ἑρμῆν ὑπηνήτην καὶ τὸν Ποσειδῶνα κυανο-
χαίτην καὶ γλαυκῶπιν τὴν Ἀθηνᾶν. Ὅμως δ' οὖν οἱ
παριόντες ἐς τὸν νεῶν οὔτε τὸν ἐξ Ἰνδῶν ἐλέφαντα ἔτι
οἶονται δρᾶν οὔτε τὸ ἐκ τῆς Θράκης μεταλλευθὲν χρυ-
σίον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Κρόνου καὶ Ῥέας ἐς τὴν γῆν ὑπὸ
Φειδίου μετακισμένον καὶ τὴν Πισαίων ἐρημίαν ἐπι-
σκοπεῖν κεκλευσμένον, ἀγαπῶντα εἰ διὰ πέντε ὅλων
ἔτων θύσει τις αὐτῷ πάρεργον Ὀλυμπίων.

12. Θέμενοι δὲ βωμούς καὶ προρρήσεις καὶ περι-
ραντήρια προσάγουσι τὰς θυσίας, βοῦν μὲν ἀροτῆρα ὁ
γεωργὸς, ἄρνα δὲ ὁ ποιμὴν καὶ αἶγα ὁ αἰπόλος, ὁ δὲ
τις λιθαντῶν ἢ πόπανον, ὁ δὲ πένης ἱλάσατο τὸν θεὸν
φιλήσας μόνον τὴν αὐτοῦ δεξιάν. Ἄλλ' οἱ γε θύοντες
— ἐπ' ἐκείνους γὰρ ἐπάνειμι — σταφανάσαντες τὸ ζῶον
καὶ πολὺ γε πρότερον ἐξετάσαντες εἰ ἐντελὲς εἴη, ἵνα
μὴδὲ τῶν ἀχρήστων τι κατασφάττωσι, προσάγουσι τῷ
βωμῷ καὶ φονεύουσιν ἐν ἀφθαλμοῖς τοῦ θεοῦ γοερὸν τι
μυκώμενον καὶ ὡς τὸ εἰκὸς εὐφημοῦν καὶ ἡμίφωνον ἤδη
τῇ θυσίᾳ ἐπαυλοῦν. Τίς οὐκ ἂν εἰκάσειεν ἥδεσθαι
ταῦτα ὁρῶντας τοὺς θεούς;

13. Καὶ τὸ μὲν πρόγραμμα φησι μὴ παρίεναι ἐς τὸ
εἶσω τῶν περιρραντηρίων ὅστις μὴ καθαρὸς ἐστί τὰς χει-
ρας· ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς ἐστῆκεν ἡμαγμένος καὶ ὥσπερ ὁ
Κύκλωψ ἐκείνος ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαίρων καὶ
καρδιουκῶν καὶ τὴν αἷμα τῷ βωμῷ περιχέων καὶ τί γὰρ
οὐκ εὐσεβὲς ἐπιτελεῖν; ἐπὶ πᾶσι δὲ πῦρ ἀνακαύσας ἐπέ-
θηκε φέρον αὐτῇ δορᾷ τὴν αἶγα καὶ αὐτοῖς ἑρίοις τὸ
πρόβατον· ἡ δὲ κνῖσα θεσπέσιος καὶ ἱεροπρεπὴς χωρεῖ
ἄνω καὶ ἐς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἡμέρα διασκίδνεται. Ὁ
μὲν γε Σκυθὴς πάσας τὰς θυσίας ἀφίει καὶ ἡγησάμενος
ταπεινάς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῇ Ἀρτέμιδι παρί-
σσει καὶ οὕτω ποιῶν ἀρέσκει τὴν θεόν.

14. Ταῦτα μὲν δὴ ἴσως μέτρια καὶ τὰ ὑπ' Ἀσσυρίων
γινόμενα καὶ ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, ἦν δ' ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἔλθης, τότε δὴ τότε ὄψει πολλὰ τὰ σεμνὰ καὶ
ὡς ἀληθῶς ἄξια τοῦ οὐρανοῦ, κριοπρόσωπον μὲν τὸν
Δία, κυνοπρόσωπον δὲ τὸν βέλτιστον Ἑρμῆν καὶ τὸν
Πᾶνα ὅλον τράγον καὶ ἴβιν τινα καὶ κροκόδειλον ἕτερον
καὶ πῆθηκον.

Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὅρρ' εὖ εἰδῆς,

ἀκούσῃ πολλῶν σοφιστῶν καὶ γραμματέων καὶ προφη-
τῶν ἐξυρημένων διηγουμένων — πρότερον δὲ φησιν ὁ
λόγος, « θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι » — ὡς ἄρα ὑπὸ
τῶν πολεμίων καὶ τῶν γιγάντων τὴν ἐπανάστασιν οἱ
θεοὶ φοβηθέντες ἦκον ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς δὴ ἐνταῦθα
λησόμενοι τοὺς πολεμίους· εἴθ' ὁ μὲν αὐτῶν ὑπέδου τρά-
γον, ὁ δὲ κρῖον ὑπὸ τοῦ δέους, ὁ δὲ θηρίον ἢ ὄρνεον, διὸ
δὴ εἰσέτι καὶ νῦν φυλάττεσθαι τὰς τότε μορφὰς τοῖς
θεοῖς· ταῦτα γὰρ ἀμέλει ἐν τοῖς ἀδύτοις ἀπόκειται γρα-
φέντα πλεῖον ἢ πρὸ ἑτῶν μυρίων.

advocato aut Polycleto, aut Phidia : atque hi nescio ubi
viderint deos; fingunt certe barbatum Jovem, perpetuo
adulescentem Apollinem, Mercurium primæ lanuginis juve-
nem, caeruleo capillo Neptunum, et glaucis Minervam oculis.
Tamen qui intrant ædem, non jam Indicum sibi ebur viden-
tur videre, aut quesitum ex Thraciæ metallis aurum; sed
ipsum Saturni ac Rhæe filium, in terram tractum collo-
catumque a Phidia, et Pisæorum desertis præsidere jussum,
ac satis habere si ipsis quinque interjectis annis per Olym-
piorum occasionem obiter aliquis ei sacrificet.

12. Positis vero altaribus et edictis et vasis lustralibus,
hostias admovent, aratorem bovem agricola, opilio ovem,
capram caprarius, alius quidam thus aut libum; pauper au-
tem placavit deum adorata solum dextra. Ipsi vero sacri-
ficantes (ad hos enim redeo) vittatum animal, quod quidem
diu ante probarunt si sit integrum, ne quod impurum aut
parum idoneum mactent, admovent altari, et in oculis dei
mactant lugubre quiddam sonans, quæ bona illius verba
interpretari licet, et tibiurum instar dimidiata jam voce sac-
rificio accinens. Quis non putet delectari, hæc quum vi-
dent, deos?

13. Et edicti quidem tabula denunciat, ne ingredi audeat
intra vasa lustralia, si quis manus puras non habeat : ce-
terum sacerdos ipse stat cruentatus, et ut Cyclops ille secans
et exta eximens et cor protrahens, et sanguinem affundens
altari, et nihil non pium perficiens : denique vero igni ac-
censio imponit ipsa cum pelle capram, et ovem cum sua
sibi lana : tum nidor ille sanctus ac deo dignus alta petit
et in ipsum cælum paullatim diffunditur. At Scythia reli-
ctis hostiis omnibus, quas humiles putat, ipsos homines
ad aram Dianæ sistit, eoque facto deam placat.

14. At ista forte mediocria, non minus his quæ apud Assy-
rios fiunt et Phrygas Lydosque : in Ægyptum vero si ve-
neris, tum sane, tum videbis magnifica multa et vere digna
cælo : arietina facie Jovem, canina præclarum illum Mercu-
rium, et Pana caprum usquequaque : et aliquem eorum ibi
videbis, crocodilum alium, et simiam.

Hæc si nosse vells, ut sint tibi cognita plane,

audies sophistas multos et scribas, et raso capite prophetas,
qui tibi enarrent, edicto prius, « Aures cohibete profani ! »
qui tibi enarrent, inquam, ut ab hostibus et gigantibus se-
ditionem metuentes dii in Ægyptum venerint, ubi latere se
sperarent ab hostibus; deinde unus illorum caprum subierit,
arietem præ metu alius, bestiam quancumque alius, aut
avem : hancque ob causam illas formas hodie quoque servari
diis. Hæc nimirum in penetralibus templorum reposita
servantur, scripta ante decies mille amplius annos.

15. Αἱ δὲ θυσίαι καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ αὐταί, πλὴν ὅτι πενθοῦσι τὸ ἱερεῖον καὶ κόπτονται περιστάντες ἤδη πεφονευμένον, οἱ δὲ καὶ θάπτονται μόνον ἀποσφάζαντες. Ὁ μὲν γὰρ Ἄπις, ὁ μέγιστος αὐτοῖς θεός, ἐὰν ἀποθάνῃ, τίς οὕτω περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν κόμην ὅστις οὐκ ἀπεξύρῃσεν καὶ ἐψηλὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ πένθος ἐπεδείξατο, κὰν τὸν Νίσου ἔχῃ πλόκαμον τὸν πορφυροῦν; Ἔστι δὲ ὁ Ἄπις ἐξ ἀγέλης θεός ἐπὶ τῷ προτέρῳ χειροτονούμενος, ὥς πολὺ καλλίων καὶ σεμνότερος τῶν ἰδιωτῶν βοῶν. Ταῦτα οὕτω γινόμενα καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμῆσοντος οὐδενός, Ἡρακλείτου δὲ τινος ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελᾶσμένον τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἀνοίαν ὀδυρουμένου.

XIV.

BION ΠΡΑΣΙΣ.

1. ΖΕΥΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρβα καὶ παρασκεύαζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὥς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῇ, κήρυττε καὶ συγκαλεῖ ἀγαθὴ τύχη τοὺς ὄνιγτάς ἤδη παρῆναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἶδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Εἰ δὲ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τέργυριον καταβαλέσθαι, ἐς νέωτα ἐκτίσει καταστήσας ἐγγυητήν.

ΕΡΜ. Πολλοὶ συνίσσιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Πωλῶμεν οὖν.

2. ΕΡΜ. Τίνα θέλεις πρῶτον παραγάγωμεν;

ΖΕΥΣ. Τουτονὶ τὸν κομήτην, τὸν Ἰωνικὸν, ἐπεὶ καὶ σεμνός τις εἶναι φαίνεται.

ΕΡΜ. Οὗτος ὁ Πυθαγορικὸς κατέβηθι καὶ παρέχεε σαυτὸν ἀναθεωρεῖν τοῖς συνευγεγμένους.

ΖΕΥΣ. Κήρυττε δὴ.

ΕΡΜ. Τὸν ἀριστον βίον πωλῶ, τὸν σεμνότατον, τίς ὠνήσεται; τίς ὑπὲρ ἀνθρώπων εἶναι βούλεται; τίς εἶδέναι τὴν τοῦ παντὸς ἀρμονίαν καὶ ἀναβῶναι πάλιν;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ. Τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀγεννής. Τί δὲ μάλιστα οἶδεν;

ΕΡΜ. Ἀριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, τερατείαν, γεωμετρίαν, μουσικὴν, γοητείαν. Μάντιν ἄκρον βλέπεις.

ΑΓΟ. Ἐξεστὶν αὐτὸν ἀνακρίνειν;

ΕΡΜ. Ἀνάκρινε ἀγαθὴ τύχη.

3. ΑΓΟ. Ποδαπὸς εἶ σύ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Σάμιος.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐπαυδεύθης;

ΠΥΘ. Ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῖς ἐκεῖ σοφοῖσι.

ΑΓΟ. Φέρε δὲ, ἦν πρῶμαί σε, τί με διδάξεις;

ΠΥΘ. Διδάσσομαι μὲν οὐδὲν, ἀναμνήσω δέ.

ΑΓΟ. Πῶς ἀναμνήσεις;

15. Ceterum sacrificia etiam apud illos eadem, nisi quod lugent hostiam et plangunt circumstantes modo mactatam; alii vero eam sepeliunt, contenti jugulasse. Maximus quidem illorum deus Apis si moritur, quis tanti facit comam, quin tondeat, et altum in capite luctum præ se ferat, si vel purpureum Nisi circum habeat? Est porro Apis de grege deus, priori illi suffectus, honestior longe ceteris de plebe bobus et augustior. Hæc quæ ita fiunt et a vulgo creduntur, reprehensore opus habere mihi non videntur, sed vel Heraclito quodam vel Democrito, quorum alter ignorantiam illorum rideat, amentiam alter deploret.

XIV.

VITARUM AUCTIO.

1. JUP. Tu scamna dispone, et locum para advenientibus: tu colloca productas ordine vitas; sed exorna ante, ut speciosæ videantur et emtores quam plurimos alliciant. Tu vero, Mercuri, præconium fac, et jube, quod bene vertat! emtores jam adesce ad forum. Præconio autem vendemus vitas philosophas omnis generis et sectarum diversarum. Si quis vero præsentem pecuniam numerare non possit, fidejussore dato, proximo anno solvet.

MERC. Multi conveniunt: proinde nihil cunctandum est, neque illos retinendum.

JUP. Vendamus ergo.

2. MERC. Quem vis primum producamus?

JUP. Comatum huncce, Ionicum; etenim honestus esse videtur.

MERC. Heus tu, Pythagorice, descende et perspicendum te præbe congregatis.

JUP. Jam fac præconium.

MERC. Optimam vitam vendo, honestissimam: quis emet? quis supra hominis conditionem extolli vult? quis nosse concordiam universi, et reviviscere?

EMTOR. Specie videtur haud illiberali. Quid vero maxime novit?

MERC. Arithmeticam, astronomiam, præstigias, geometriam, musicam, imposturam. Vatem vides summum.

EMT. Licetne interrogare hominem?

MERC. Interroga, quod bene eveniat!

3. EMT. Cujas es?

PYTHAGORAS. Samius.

EMT. Ubi institutus es?

PYTH. In Ægypto apud sapientes qui ibi sunt.

EMT. Age, si te emero, quid me docebis?

PYTH. Docebo te nihil, sed in memoriam tibi revocabo.

EMT. Quomodo revocabis?

ΠΥΘ. Καθάρην πρότερον τὴν ψυχὴν ἐργασάμενος καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ ῥύπον ἐκκλύσας.

ΑΓΟ. Καὶ δὴ νόμισον ἤδη κεκαθάρθαι με, τίς δὲ τρόπος τῆς ἀναμνήσεως;

ΠΥΘ. Τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίῃ μακρῇ καὶ ἀφωνίῃ καὶ πέντε θύων ἐτέων λαλέειν μηδέν.

ΑΓΟ. Ὡρα σοι, ὦ βέλτιστε, τὸν Κροίσου παῖδα παιδεύειν· ἐγὼ γὰρ λάλος, οὐκ ἀνδριάς εἶναι βούλομαι. Τί δὲ μετὰ τὴν σιωπὴν ὅμως καὶ τὴν πενταετίαν;

ΠΥΘ. Μουσουργίῃ καὶ γεωμετρίῃ ἐνασχέσεαι.

ΑΓΟ. Χάριεν λέγεις, εἰ πρῶτόν με κιθαριζόν γε- νόμενον καὶ εἶναι σοφὸν χρῆ.

4. **ΠΥΘ.** Εἴτ' ἐπὶ τούτοις ἀριθμείν.

ΑΓΟ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμείν.

ΠΥΘ. Πῶς ἀριθμείεις;

ΑΓΟ. Ἐν, δύο, τρία, τέτταρα.

ΠΥΘ. Ὅρα; ἀ σὺ δοκεῖς τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελές καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.

ΑΓΟ. Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τοίνυν ὄρκον τὰ τέτταρα, οὐποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα οὐδὲ μάλλον ἱεροῦς.

ΠΥΘ. Μετὰ δὲ, ὦ ξεῖνε, εἰσεαὶ γῆς τε πέρι καὶ ἡέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς ἥτις αὐτέοισι ἡ φορὴ καὶ κοῖα ἐόντα μορφὴν ὅπως κινούνται.

ΑΓΟ. Μορφὴν γὰρ ἔχει τὸ πῦρ ἢ ἀήρ ἢ ὕδωρ;

ΠΥΘ. Καὶ μάλα ἐμφανέα· οὐ γὰρ οἶα τε ἀμορφῇ καὶ ἀσχημοσύνῃ κινέεσθαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις δὲ γνώ- σεαι τὸν θεὸν ἀριθμὸν ἐόντα καὶ νόον καὶ ἁρμονίην.

ΑΓΟ. Θαυμάσια λέγεις.

5. **ΠΥΘ.** Πρὸς δὲ τοῖσδεσι τοῖσιν εἰρημένοισι καὶ σεωυτὸν ἐνα δοκέοντα καὶ ἄλλον ὁρεόμενον ἄλλον ἐόντα εἰσεαὶ.

ΑΓΟ. Τί φῆς; ἄλλος εἰμὶ καὶ οὐχ οὗτος ὅσπερ νῦν πρὸς σὲ διαλέγομαι;

ΠΥΘ. Νῦν μὲν οὗτος, πάλαι δὲ ἐν ἄλλῳ σώματι καὶ ἐν ἄλλῳ οὐνόματι ἐφαντάξω· χρόνῳ δὲ αὖτις ἐς ἄλλον μεταδῆσαι.

ΑΓΟ. Τοῦτο φῆς, ἀθάνατον ἔσεσθαι με ἀλλαττό- μενον ἐς μορφὰς πλείονας; Ἀλλὰ τάδε μὲν ἱκανῶς.

6. **Τὰ δ' ἀμφὶ δίαίταν ὁποῖος εἶ;**

ΠΥΘ. Ψυχῆτιον μὲν οὐδὲ ἐν σιτέομαι, τὰ δ' ἄλλα πλὴν κυάμων.

ΑΓΟ. Τίνος εἵνεκα; ἢ μυσάττη τοὺς κυάμους;

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱροὶ εἰσι καὶ θωυμαστὴ αὐτέων ἡ φύσις· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή εἰσι, καὶ ἦν ἀπο- δύσης κύαμον ἔτι χλωρὸν ἐόντα, ὅφειαι τοῖσι ἀνδρηίοις μορίοις ἐμπερέα τὴν φυὴν· ἐψηθέντα δὲ ἦν ἀφῆς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένησι, αἶμα ποιήσεις. Τὸ δὲ μεῖζον, Ἀθηναίοις νόμος κυάμοισι τὰς ἀρχὰς αἰρέεσθαι.

ΑΓΟ. Καλῶς πάντα ἔφης καὶ ἱεροπρεπῶς. Ἀλλ' ἀπόδουθι, καὶ γυμνὸν γάρ σε ἰδεῖν βούλομαι. Ὡ Ἡρά- κλεις, χρυσοῦς αὐτῷ δὲ μηρός ἐστι. Θεὸς, οὐ βροτός τις εἶναι φαίνεται· ὥστε ὀνήσσομαι πάντως αὐτόν. Πόσου τοῦτον ἀποκηρύττει;

PYTH. Purgando prius animam, et sordes in ea collectas eluendo.

EMT. Pone nimirum me jam purgatum esse : quis modus reponendi in memoriam?

PYTH. Primum quidem longa quies, et silentium, et quinque integris annis nihil quicquam loqui.

EMT. Quin tu, bone vir, Cresi filium instituas : ego enim loquax esse volo, non statua. Sed tamen, quid post silentium, et post quinquennium istud fiet?

PYTH. In musicis exercere et geometricis.

EMT. Lepide narras, si prius fieri citharædum oportet, tum deinde sapientem.

4. **PYTH.** Post hæc deinde numerare.

EMT. Novi jam nunc numerare.

PYTH. Quomodo igitur numeras?

EMT. Unum, duo, tria, quattuor.

PYTH. Viden? quæ tu putas quattuor, ea decem sunt, et trigonum perfectum et nostrum jusjurandum.

EMT. Ita me quaternio, maximum illud jusjurandum, ut non unquam diviniore nec sacros magis sermones audi.

PYTH. Post ea vero, hospes, scies de terra et aere et aqua et igne, quis motus illorum naturalis sit, qua sint forma, et quomodo moveantur?

EMT. Formam igitur habet ignis, aut aer, aut aqua?

PYTH. Et maxime quidem manifestam : alioquin qui possent habituque nullo et forma cassa moveri? Ad hæc intelliges deum numerum esse, mentem et harmoniam.

EMT. Mira prædicas.

5. **PYTH.** Præter ea quæ dicta sunt, etiam ipsum te, qui unus videris, alium oculis cerni, alium autem esse cognosces.

EMT. Quid ais? alium me esse, non illum ipsum qui nunc tecum loquor?

PYTH. Jam quidem hic es, olim vero in alio corpore et sub nomine alio apparebas : cum tempore vero rursus in alium transibis.

EMT. Hoc dicis, immortalem me futurum, mutandum in formas plures? Sed de his satis.

6. **Quod ad victum, qualis es?**

PYTH. Animale edo prorsus nihil : sed reliqua exceptis fabis.

EMT. Cur hoc? an aversaris fabas?

PYTH. Non aversor : sed sacræ sunt, et mira earum natura. Primum quantæ sunt, genitura sunt; et si cute nudes fabam adhucdum viridem, videbis eam virilibus membris figura similem; coctam vero si destituas sub luna certo numero noctium, sanguinem efficies. Quod vero majus, lex est Atheniensibus fabarum suffragiis eligere magistratus.

EMT. Præclare omnia dixisti, et ut sacris dignum est. Sed exue te; nam et nudum te videre volo. Hercules, aureum illi femur est! Deus, non mortalis aliquis esse videtur. Itaque omnino emam eum. Quanti hunc prædicas?

ΕΡΜ. Δέκα μυν.

ΑΓΟ. Ἐγω τοσούτου λαβών.

ΖΕΥΣ. Γράφε τοῦ ὠνησαμένου τοῦνομα καὶ δθεν ἐστίν.

ΕΡΜ. Ἰταλιώτης, ὃ Ζεῦ, δοκεῖ τις εἶναι τῶν ἀμφὶ Κρότωνα καὶ Τάραντα καὶ τὴν ταύτη Ἑλλάδα· καί-
τοι οὐχ εἷς, ἀλλὰ τριακόσιοι σχεδὸν ἐώνηγται κατὰ
κοινὸν αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγέτωσαν· ἄλλον παραγάγωμεν.

7. ΕΡΜ. Βούλει τὸν αὐχμῶντα ἐκεῖνον, τὸν Πον-
τικόν;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος δὲ τὴν πῆραν ἐξηρημένος, δὲ ξωμίας,
ἐλθὲ καὶ περίθι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρι-
κὸν πωλῶ, βίον ἀριστον καὶ γεννικόν, βίον ἐλεύθερον·
τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυς πῶς ἔφης; πωλεῖς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΑΓΟ. Εἴτα οὐ δέδιας μὴ σοι δικάσῃται ἀνδραποδι-
σμοῦ ἢ καὶ προκαλέσῃται σε ἐς Ἄρειον πάγον;

ΕΡΜ. Οὐδὲν αὐτῷ μέλει τῆς πράσεως· οἴεται γὰρ
εἶναι παντάπασιν ἐλεύθερος.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ρυπῶντι καὶ οὕτω
κακοδαίμονως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε
καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεκτέον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἣν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπι-
στήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει
κύων αὐτῷ καὶ τοῦνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δέ ἐστι καὶ τίνα τὴν ἀσκησιν ἐπαγ-
γέλλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ
με ὑλακτίσῃ προσελθόντα ἢ καὶ νῆ Δία δάκῃ γε. Οὐχ
ὁρᾷς ὡς διῆρται τὸ ξύλον καὶ συνέσπαξε τὰς ὀφρῦς καὶ
ἀπειλητικόν τι καὶ χολώδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδωθι· τιθαδὸς γάρ ἐστι.

8. ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὃ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὁρᾷς.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δέ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῇν ἀμπέχῃ; τὸ μὲν γὰρ
ξύλον ἔοικας αὐτῇ.

ΔΙΟΓ. Τοῦτί μοι λεοντῇ, τὸ τριβῶνιον. Στρα-
τεύομαι δὲ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστὸς,
ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκπαθᾶραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα
εἰδέναι σε φῶμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτικὴς εἰμι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἱατρὸς
τῶν παθῶν· τὸ δ' ἰδιὸν ἀληθείας καὶ παρρησίας προφή-
της εἶναι βούλομαι.

9. ΑΓΟ. Ἄγε, ὃ προφῆτα, ἣν δὲ πρίωμαί σε, τίνα
με τὸν τρόπον διασκήσεις;

LUCIANUS. I.

MERC. Decem minis.

EMT. Meus igitur est: tanti enim emo.

JUP. Scribe nomen emtoris et patriam.

MERC. Videtur, Jupiter, Italicus esse de his qui circa
Crotonem et Tarentum et illam Græciam habitant. Quan-
quam non unus, sed trecenti circiter emerunt communiter
possidendum.

JUP. Abducant. Nos producamus alium.

7. MERC. Visne squalidum illum, illum Ponticum?

JUP. Prorsus ita volo.

MERC. Heus tu peram suspense, exserte humerum,
veni, circumi undique hunc consessum. Virilem vitam
vendo, vitam præclaram et generosam, vitam liberalem:
ecquis emet?

EMT. Quid ais, præco? liberum tu hominem vendis?

MERC. Equidem.

EMT. Et non metuis, ne dicam tibi impingat plagii, aut
in Areopagum te in jus vocet?

MERC. Nihil sua referre putat, si vendatur: putat enim
omni modo se esse liberum.

EMT. Quis vero usus esse possit hominis squalidi et
adeo miseri? nisi forte fossorem aut aquarium facere vo-
limus.

MERC. Non hoc solum, sed si januæ etiam custodem
illum imponas, multo quam sunt canes fideliori illo ut-
ris: sane cani ei et nomen est.

EMT. Cujas est autem et cujus rei usum et exercitatio-
nem promittit?

MERC. Ipsum interroga; id enim melius factu erit.

EMT. Metuo truculentum hominis vultum atque tristem,
ne allatret me accedentem, aut hercle etiam mordeat. Nonne
vides uti clavam sustulit et supercilium contraxit, et minax
quiddam ac biliosum obtinetur?

MERC. Noli timere: cicur est.

8. EMT. Primum, bone vir, cujas es?

DIOGENES. Omnigena.

EMT. Quid ais?

DIOG. Mundi civem vides.

EMT. Quem vero sectaris?

DIOG. Herculem.

EMT. Quin igitur et leoninam sumis? nam ad clavam
quod pertinet, similis ei videris.

DIOG. At leonina mihi est delirium hoc palliolum. Bel-
lum autem gero, ut ille, contra voluptates, non jussu, ut
ille, sed mea sponte, qui repurgare illis vitam instituerim.

EMT. Laudo propositum. Sed quid maxime scire te dica-
mus? aut quam artem habes?

DIOG. Liberator sum hominum, et medicus affection-
um: in universum autem veritatis et libertatis in loquendo
propheta esse volo.

9. EMT. Age, propheta, si te emero, qua me ratione
docebis?

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφὴν καὶ ἀπορία συγκατακλείσας τριδώνιον περιβαλὼν, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω χαμαι καθεύδοντα καὶ ὕδωρ πίνοντα καὶ ὦν ἔτυχε πιμπλάμενον, τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔχῃς, ἐμοὶ πιθόμενος ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβαλεῖς, γάμου δὲ ἀμελήσεις καὶ παίδων καὶ πατρίδος, καὶ πάντα σοι λήρος ἔσται, καὶ τὴν πατρῴαν οἰκίαν ἀπολιπὼν ἢ τάφον οἰκήσεις ἢ πυργίον ἔρημον ἢ καὶ πῖθον· ἢ πῆρα δέ σοι θέρμων ἔστω μεστὴ καὶ ὀπισθογράφων βιβλίων, καὶ οὕτως ἔχων εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δέ τις ἢ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιάρων ἡγήσῃ.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῃς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; οὐ γὰρ χελώνης ἢ καράβου δέρμα περιδέβληται.

ΔΙΟΓ. Τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο ζηλώσεις μικρὸν ἐναλλάξας.

ΑΓΟ. Τὸ ποῖον;

ΔΙΟΓ. Ἡ φρὴν σοι ἀλγήσει, ἢ δὲ γλῶσσα ἔσται ἀνάληγτος.

10. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτ' ἐστίν· ἰταμόν χρῆ εἶναι καὶ θρασὺν καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσῃς καὶ βασιλεῦσι καὶ ἰδιώταις· οὕτω γὰρ ἀποβλέφονται σε καὶ ἀνδρεῖον ὑπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω καὶ ἀπηχὲς τὸ φθέγμα καὶ ἀτεχνῶς ὁμοῖον κυνὶ, καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον καὶ βάδισμα τοιούτῳ προσώπῳ πρέπον, καὶ ὁλως θηριώδη τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδῶς δὲ καὶ ἐπιεικεία καὶ μετριότης ἀπέστω, καὶ τὸ ἐρυθρίαν ἀπόξερσον τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπότατα τῶν χωρίων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς μόνος καὶ ἀκοινωνητος εἶναι θέλε μὴ φίλον, μὴ ξένον προσίεμενος· κατάλυσιν γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς. Ἐν ὕψει δὲ πάντων, ἀ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσεις ἄν τις, θαρρῶν ποιεῖ, καὶ τῶν ἀφροδισίων αἰροῦ τὰ γελοιότερα, καὶ τέλος, ἣν σοι δοκῇ, πολυπόδα ὦμόν ἢ σιπίαν φαργὼν ἀπόθανε. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξενούμεν.

11. **ΑΓΟ.** Ἀπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινα λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ ῥᾶστά γε, ὦ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν· οὐ γάρ σοι δεήσει παιδείας καὶ λόγων καὶ λήρων, ἀλλ' ἐπίτομος αὐτῇ σοι πρὸς δόξαν ἢ δόδος· καὶ ἰδιώτης γὰρ ἐὰν ᾖς, ἥτοι σκυτοδεφὺς ἢ ταριχοπώλης ἢ τέκτων ἢ τραπεζῖτης, οὐδὲν σε κωλύσει θαυμαστόν εἶναι, ἣν μόνον ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος παρῇ καὶ λοιδορεῖσθαι καλῶς ἐκμάθης.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαί σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρὸς ἐν καιρῷ γένοιο, καὶ ταῦτα, ἣν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὗτοσι τὸ μέγιστον δὴ ὀβολῶν.

ΕΡΜ. Ἐχε λαβὼν καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλαξόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοῶντος καὶ ἀπαντας ἀπαταπλῶς ὑβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

12. **ΖΕΥΣ.** Ἄλλον καλεῖ τὸν Κυρηναῖον, τὸν ἐν τῇ πορφυρίδι, τὸν ἐστεφανωμένον.

DIOG. Quum primum te accepero, et deliciis exutum cum inopia concluderem, palliolo te amictum, deinde opus facere et elaborare te cogam, humi dormientem inter haec, aquam bibentem, et obvio primum facillimoque cibo implendum : opes autem, si quas habeas, mihi obsecutus statim in mare abjicies: tum matrimonium et liberos et patriam negliges, et nugas putabis omnia : relictisque domo paterna, aut sepulcrum inhabitabis, aut desertam turriculam, aut dolium denique. Ceterum pera tibi lupinorum plena erit, et librorum in tergo etiam scriptorum. Ita constitutus beatiorem te magno rege Persarum putabis. Si vero flagris te caedat aliquis, aut torqueat, nihil horum molestum judicabis.

EMT. Quid ais? non dolere flagris licet caesum? non enim testudinis neque cancri testa circumdatus sum.

DIOG. Euripidis illud parva mutatione deflexum aemulabere.

EMT. Quodnam?

DIOG. Animus tibi dolebit, sed lingua dolore vacabit.

10. Porro quæ maxime adesse tibi debent, hæc sunt : improbum oportet esse, et audacem, et conviciari ordinem omnibus regibus pariter et privatis : ita enim oculos in te conjicient, fortemque te virum putabunt. Porro barbara vox erit, et absona loquela, et plane cani similis : vultus contentus ac rigidus, et incessus qui vultum talem deceat : verbo, fera omnia et agrestia. Pudor vero et æquitas et mediocritas abesto : erubescendi facultatem a facie abrade penitus. Loca sequere celeberrima, et in his ipsis solus et insociabilis esse postula, neque amico admisso neque hospite : in hoc enim inest regni illius tui interitus. In conspectu omnium ea fac animose, quæ neque solus aliquis temere suscipiat, et rerum venerearum elige formas vulgaribus magis ridendas. Tandem, si e re videbitur, crudo polypo aut sepia devorata mortem oppete. Hanc tibi propinamus felicitatem.

11. **EMT.** Apage : impura narras et ab humanitate abhorrentia.

DIOG. Sed heus tu, facillima et quæ nullo negotio unusquisque obeat. Neque enim opus tibi erit eruditione et literis et nugis, sed compendiaria ista tibi ad famam via. Licet enim idiota fueris, vel cerdo, aut salsamentarius, aut faber, aut argentarius, nihil prohibebit admirabilem te esse, modo impudentia audaciaque adsint, et conviciari præclare didiceris.

EMT. Ad ista quidem te non opus habeo : verum nauta forte, aut olitor opportunus es, idque, hic si duobus summum obolis te vendere voluerit.

MERC. Habe tibi hominem : gaudemus enim illo liberari, qui molestiam nobis facessat, et clamet, et in universum omnibus insultet atque maledicat.

12. **JUP.** Alium voca, Cyrenæum illum, purpura ipsum indutum, coronatum.

ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, πρόσχε πᾶς· πολυτελὲς τὸ χρῆμα καὶ πλουσίων δεόμενον. Βίος οὗτος ἡδύς, βίος τρισμακάριστος. Τίς ἐπιθυμεῖ τρυφῆς; τίς ἀνείττει τὸν ἀδρό-
τατον;

ΑΓΟ. Ἐλθὲ σὺ καὶ λέγε ἅπερ εἰδὼς τυγχάνεις· ὦνή-
σομαι γάρ σε, ἢν ὠφέλιμος ᾖς.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόχλει αὐτόν, ὦ βέλτιστε, μηδὲ ἀνά-
χρινε· μεθύει γάρ· ὥστε οὐκ ἂν ἀποκρίναιτό σοι τὴν
γλῶτταν, ὡς ὁρᾷς, διολισθάνων.

ΑΓΟ. Καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν πρίαιτο διεφθαρμένον
οὕτω καὶ ἀκόλαστον ἀνδράποδον; ὅσον δὲ καὶ ἀποπνεῖ
μύρων, ὡς δὲ καὶ σφαλερὸν βαδίζει καὶ παραφόρον.
Ἀλλὰ καὶ σὺ γε, ὦ Ἑρμῆ, λέγε ὅποσα πρόσσεστιν αὐτῷ
καὶ ἅ μετιὼν τυγχάνει.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον συμβιῶναι δεξιὸς καὶ συμπιεῖν
ἐκάνος καὶ κομάσαι μετὰ αὐλητρίδος ἐπιτήδειος ἐρῶντι
καὶ ἀσώτῳ δεσπότῃ· τὰ ἄλλα δὲ πεμμάτων ἐπιστήμων
καὶ ὀφιοῦδος ἐμπειρότατος, καὶ ὅλος σοφιστῆς ἡδύπα-
θείας. Ἐπαίδευθῇ μὲν οὖν Ἀθῆνσιν, ἐδούλευσε δὲ
καὶ περὶ Συκελίαν τοῖς τυράννοις καὶ σφόδρα ἡδδοκίμει
παρ' αὐτοῖς. Τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς προαιρέσεως, ἀπάν-
των καταφρονεῖν, ἅπασι χρῆσθαι, πανταχόθεν ἐρανί-
ζεσθαι τὴν ἡδονήν.

ΑΓΟ. ὦρα σοι ὅλον περιβλέπειν τῶν πλουσίων
τούτων καὶ πολυχρημάτων· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιτήδειος ὀλα-
ρὸν ἀνείσθαι βίον.

ΕΡΜ. Ἀπράτος εἴκειν, ὦ Ζεῦ, οὗτος ἡμῖν μεγείν.

13. ΖΕΥΣ. Μετάστησον ἄλλον παράγαγε· μάλλον
δὲ τὸ δύο τούτω, τὸν γελῶντα τὸν Ἀδθηρόθεν καὶ τὸν
κλάοντα τὸν ἐξ Ἑφέσου· ἅμα γὰρ αὐτῷ πεπρᾶσθαι
βούλομαι.

ΕΡΜ. Κατάδητον ἐς τὸ μέσον. Τὸ ἀρίστῳ βίῳ
πωλῶ, τὸ σοφωτάτῳ πάντων ἀποκηρύττομεν.

ΑΓΟ. ὦ Ζεῦ τῆς ἐναντιότητος. Ὁ μὲν οὐ διαλεί-
πει γελῶν, ὁ δὲ τίνα εἴκει πενθεῖν· δακρύει γὰρ τὸ
παράπαν. Τί ταῦτα, ὦ οὗτος; τί γελᾷς;

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ. Ἐρωτᾷς; ὅτι μοι γελοῖα πάντα
δοκέει τὰ πρήγματα ὑμέων καὶ αὐτοὶ ὑμέες.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις; καταγελάς ἡμῶν ἀπάντων καὶ
παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὰ ἡμέτερα πράγματα;

ΔΗΜ. Ὃδε ἔχει· σπουδαῖον γὰρ ἐν αὐτοῖσι οὐδὲν,
κενὰ δὲ τὰ πάντα καὶ ἀτόμων φορὴ καὶ ἀπειρή.

ΑΓΟ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ κενὸς ὡς ἀληθὺς καὶ
ἀπειρος. Ὃ τῆς ὕδρεως, οὐ παύση γελῶν;

14. Σὺ δὲ τί κλάεις, ὦ βέλτιστε; πολὺ γὰρ οἶμαι
καλλίον σοι προσλαλεῖν.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ. Ἠγέομαι γὰρ, ὦ εἴνε, τὰ ἀνθρώ-
πινα πρήγματα διζυρεῖ καὶ δακρυώδεα καὶ οὐδὲν αὐτέων
δὲ τι μὴ ἐπικήριον τῷ δὴ οἰκτείρω τε σφέας καὶ ὀδυρο-
μαι, καὶ τὰ μὲν παρὲν οὐ δοκέω μεγάλαι, τὰ δὲ ὀστέ-
ρω χρόνῳ ἐσόμενα πάμπαν ἀντηρᾶ, λέγω δὲ τὰς ἐκ-
πυρώσεως καὶ τὴν τοῦ ὅλου συμφορὴν· ταῦτα δόξομαι
καὶ ὅτι ἐμπεδον οὐδὲν, ἀλλὰ κως ἐς κυκεῖνα πάντα

MERC. Age ergo, attende quisquis es : res pretiosa et
locupletem emtorem desiderans. Hæc vita suavis, vita ter
beata. Quis voluptatis cupidus est? quis emit delicatis-
simum?

EMT. Huc veni, et dic quæ nosti : emam enim te, si
frugi fueris.

MERC. Noli molestiam ei facessere, o bone, neu inter-
roga; ebrius enim est : quare hand responderit tibi, la-
bante, ut vides, lingua.

EMT. Et quis bene sanus emat corruptum adeo et ne-
quam mancipium? ut vero olet unguenta! ut incerto la-
bantique pede incedit et extra viam fertur! Interim vel tu
dic, o Mercuri, quæ sint in illo et quæ tractet.

MERC. In universum conviva dexter est, et compotationi
aptus, et qui comessetur cum tibicina apud amatorem
herum et luxuriosum : ceterum bellariorum coquendo-
rum sciens, et obsoniorum peritissimus, et omnino volu-
ptatis magister. Institutus quidem est Athenis, servit autem
tyrannis in Sicilia, quorum gratia floruit. Summa autem
illius instituti, contemnere omnia, uti omnibus, undique
corrocare voluptatem.

EMT. Circumspiciendus tibi erit alius emtor, de divitibus
illis et pecuniis : equidem hilarem adeo vitam emere non
possum.

MERC. Videtur hic non vendibilis esse et apud nos
mansurus, Jupiter.

13. JUP. Transire illum in alteram partem jube. Produc
alium, quin duos illos, ridentem alterum ex Abdera, et ex
Epheso alterum ploratorem : ambo enim una vendi volo.

MERC. Descendite in medium. Vitas optimas vendo,
sapientissimos omnium prædico venales.

EMT. Quantum, Jupiter, distant! alter ridere non desi-
nit; lugere alter aliquem videtur, ita plorat perpetuo. Heus
tu, quid hoc sibi vult? quid rides?

DEMOCRITUS. Rogas? quoniam ridiculæ mihi videntur
res vestræ omnes et vos ipsi.

EMT. Ain tu? omnes tu nos derides, nihilque putas res
nostras?

DEM. Sic est. Serium enim in iis nihil quicquam :
vana omnia, atomorum impetus et infinitas.

EMT. Enimvero tu vanus es re vera et imperitus. O in-
solentiam! non desines ridere?

14. Tu vero, vir optime, quid ploras? multo enim melius
credo, te alloqui.

HERACLITUS. Puto enim, hospes, res hominum questu
et lacrimis dignas, neque quicquam earum non fato obno-
xium. Hoc sane nomine miseror illos et desleo, et præsentia
quidem magna non arbitror; sed quæ in posterum futura
sunt, ea demum tristia, exustiones dico, et universi ca-
lamitatem. Hæc deploro, et quod stabile nihil est ac fir-
mum, sed cinno quasi quodam permista et confusa feruntur,

συνειλέονται καὶ ἐστὶ τὸ αὐτὸ τέρψις ἀτερψίη, γνῶσις ἀγνώσις, μέγα μικρὸν, ἄνω κάτω περιχωρέοντα καὶ ἀμειδόμενα ἐν τῇ τοῦ αἰῶνος παιδιῇ.

ΑΓΟ. Τί γὰρ ὁ αἰὼν ἐστὶ;

ΗΡΑΚ. Παιὶς παίζων, πεσεύων, διαφερόμενος.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ ἄνθρωποι;

ΗΡΑΚ. Θεοὶ θνητοί.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ θεοί;

ΗΡΑΚ. Ἄνθρωποι ἀθάνατοι.

ΑΓΟ. Αἰνίγματα λέγεις, ὦ ὄντος, ἢ γρίφους συντίθης; ἀτεχνῶς γὰρ ὥσπερ ὁ Λοξίας οὐδὲν ἀποσαφείς.

ΗΡΑΚ. Οὐδὲν γὰρ μοι μέλει ὑμῶν.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν οὐδὲ ὠνήσεται σέ τις εὖ φρονῶν.

ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ κέλομαι πᾶσιν ἡβηδὸν οἰμῶζειν, τοῖσι ὠνεομένοισι καὶ τοῖσι οὐκ ὠνεομένοισι.

ΑΓΟ. Τοῦτ' ὁ κακὸν οὐ πόρρω μελαγχολίας ἐστίν· οὐδέτερον δ' ἔγωγε αὐτῶν ὠνήσομαι.

ΕΡΜ. Ἀπρατοὶ καὶ οὗτοι μενοῦσιν.

ΖΕΥΣ. Ἄλλον ἀποκέρυττε.

15. ΕΡΜ. Βούλει τὸν Ἀθηναῖον ἐκεῖνον, τὸν στωμύλον;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Δεῦρ' ἔλθε σύ. Βίον ἀγαθὸν καὶ συνετὸν ἀποκέρυττομεν. Τίς ὠνεῖται τὸν ἱερῶτατον;

ΑΓΟ. Εἰπέ μοι, τί μάλιστα εἰδῶς τυγχάνεις;

ΣΩΚ. Παιδεραστής εἰμι καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά.

ΑΓΟ. Πῶς οὖν ἐγὼ πρίωμαι σε; παιδαγωγῷ γὰρ ἰδεόμεν τῷ παιδί καλῶ ὄντι μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τίς δ' ἂν ἐπιτηδεύειν ἑμοῦ γένοιτο συνεῖναι καλῶ; καὶ γὰρ οὐ τῶν σωμάτων ἐραστής εἰμι, τὴν ψυχὴν δὲ ἡγοῦμαι καλὴν. Ἀμέλει κἄν ὑπὸ ταῦτον ἱματίον μοι κατακέωνται, ἀκούσῃ αὐτῶν λεγόντων μηδὲν ὑπ' ἑμοῦ δεινὸν παθεῖν.

ΑΓΟ. Ἀπιστά λέγεις, τὸ παιδεραστὴν ὄντα μὴ πέρα τῆς ψυχῆς τι πολυπραγμονεῖν, καὶ ταῦτα ἐπ' ἐξουσίας, ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ κατακείμενον.

16. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ὀμνύω γέ σοι τὸν κύνα καὶ τὴν πλάτανον, οὕτω ταῦτ' ἔχειν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀτοπίας τῶν θεῶν.

ΣΩΚ. Τί σύ λέγεις; οὐ δοκεῖ σοι ὁ κύων εἶναι θεός; οὐχ ὄρας τὸν Ἀνουβιν ἐν Αἰγύπτῳ θεός; καὶ τὸν ἐν οὐρανῷ Σεῖριον καὶ τὸν παρὰ τοῖς κάτω Κέρβερον;

17. ΑΓΟ. Εὖ λέγεις, ἐγὼ δὲ διημάρτανον. Ἄλλὰ τίνα βιοῖς τὸν τρόπον;

ΣΩΚ. Οἰκῶ μὲν ἑμαυτῷ τινα πόλιν ἀναπλάσας, χρῶμαι δὲ πολιτείᾳ ξένη καὶ νόμους νομίζω τοὺς ἑμούς.

ΑΓΟ. Ἐν ἐβουλόμην ἀκοῦσαι τῶν δογμάτων.

ΣΩΚ. Ἄκουε δὴ τὸ μέγιστον, ὁ περὶ τῶν γυναικῶν μοι δοκεῖ· μηδεμίαν αὐτῶν μηδενὸς εἶναι μόνου, παντὶ δὲ μετεῖναι τῷ βουλομένῳ τοῦ γάμου.

ΑΓΟ. Τί τοῦτο φής; ἀνηρῆσθαι τοὺς περὶ μοιχείαν νόμους;

ΣΩΚ. Νῆ Δία, καὶ ἀπλῶς γε πᾶσαν τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μικρολογίαν.

idemque sunt delectatio et fastidium, cognitio ignorantia, magnum parvum, sursum deorsum circueuntia, et vices in illo sæculi lusu permutantia.

EMT. Quidnam est sæculum?

HER. Puer ludens, talos jactans, huc illuc vagans.

EMT. Homines vero quid?

HER. Dii mortales.

EMT. Dii vero?

HER. Homines immortales.

EMT. Ænigmata loqueris, mi homo, an griphos nectis? plane enim veluti Loxias ille nihil clare dicis.

HER. Nihil enim vos curo.

EMT. Igitur neque sanus quisquam te emerit.

HER. Ego vero plorare jubeo omnes, maximos minimos, emtores non emtores.

EMT. Morbus hujus hominis ab atra bile non procul abest; neutrum vero eorum emerim equidem.

MERC. Neque igitur hi vendi poterunt.

JUP. Prædica alium.

15. MERC. Vis Atheniensem illum, illum loquaculum?

JUP. Ego vero volo.

MERC. Huc tu transi. Vitam bonam et prudentem prædicamus. Quis emit sanctissimum?

EMT. Dic mihi, quid maxime nosti?

SOCR. Puerorum amator sum et doctus artes amatorias.

EMT. Quomodo igitur ego emam te? pædagogus enim opus habebam puero qui mihi est pulchro.

SOCRATES. Ecquis vero aptior me sit contubernalis pulchri? neque enim corporum amator ego, verum animam pulchram judico. Adeo si vel sub eadem veste mecum pernoctarint, audias dicentes, nulla se injuria a me affectos.

EMT. Supra fidem sunt quæ dicis: amatorem ultra animam nihil nugarum tentare, idque ubi plena ejus rei sit facultas, utpote sub eadem veste jacenti.

16. SOCR. At ego canem tibi juro et platanum, hæc ita se habere.

EMT. Hercules! quam absurdi sunt isti dii!

SOCR. Quid ais? nonne canis deus tibi esse videtur? Anubin non vides quantus sit in Ægypto? et illum in cælo Sirium? et Cerberum illum apud inferos?

17. EMT. Recte dicis: ego vero errabam. Sed qua ratione vivis?

SOCR. Civitatem incolo quam ipse mihi formavi, republica utor nova, et meas ipse mihi leges fero.

EMT. Unum velim audire decretorum tuorum.

SOCR. Audi ergo maximum, quod de mulieribus statui. Placet nullam earum uniuscujusquam esse, sed in partem nuptiarum venire quisquis voluerit.

EMT. Quid ais? sublatas abrogatasque quæ sunt de adulterio leges?

SOCR. Ita per Jovem, et omnem simpliciter circa talia minutam illam diligentiam.

ΑΓΟ. Τί δαι περὶ τῶν ἐν ᾠρᾳ σοι παίδων δοκεῖ;
ΣΩΚ. Καὶ οὗτοι ἐσονται τοῖς ἀρίστοις ἄθλον φιλή-
 σαι λαμπρόν τι καὶ νεανικὸν ἐργασαμένοις.

18. **ΑΓΟ.** Βαβαὶ τῆς φιλοδοξίας. Τῆς δὲ σοφίας
 τί σοι τὸ κεφάλαιον;

ΣΩΚ. Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ τῶν ὄντων παραδείγματα·
 ὅποσα γὰρ ὃν ὄρεται, τὴν γῆν, τὰπὶ γῆς, τὸν οὐρανὸν,
 τὴν θάλατταν, ἀπάντων τούτων εἰκόνες ἀφανεῖς ἐστᾶσιν
 ἐξω τῶν ὄλων.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐστᾶσιν;

ΣΩΚ. Οὐδαμοῦ· εἰ γὰρ που εἶεν, οὐκ ἂν εἶεν.

ΑΓΟ. Οὐχ ὁρῶ ταῦθ' ἄπερ λέγεις τὰ παραδεί-
 γματα.

ΣΩΚ. Εἰκότως· τυφλὸς γὰρ εἴ τῆς ψυχῆς τὸν
 ὀφθαλμόν. Ἐγὼ δὲ πάντων ὁρῶ εἰκόνας καὶ σὲ ἀφανῆ
 καί με ἄλλον, καὶ ὄλως διπλᾶ πάντα.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν ὠνητέος εἴ σοφὸς καὶ δευδερχῆς
 τις ὢν. Φέρε δ' ἴδω τί καὶ πράξεις με ὑπὲρ αὐτοῦ σύ;

ΕΡΜ. Ἄδς δύο τάλαντα.

ΑΓΟ. Ὀνησάμην ὅσου φῆς. Τὰργύριον μέντοι ἐς
 αὐτὴς καταβαλῶ.

19. **ΕΡΜ.** Τί σοι τοῦνομα;

ΑΓΟ. Δίων Συρακοσίος.

ΕΡΜ. Ἄγε λαβὼν ἀγαθὴ τύχη. Τὸν Ἐπικουρείον
 σὲ ἤδη καλῶ. Τίς ὠνεῖται τοῦτον; Ἔστι μὲν τοῦ γε-
 λῶντος ἐκείνου μαθητῆς καὶ τοῦ μεθύσαντος, οὗς μικρῶν
 πρόσθεν ἀπεκηρύττομεν. Ἐν δὲ πλεῖον οἶδεν αὐτῶν,
 παρ' ὅσον ἀσεβέστερος τυγχάνει· τὰ δ' ἄλλα ἡδὺς καὶ
 λιχνείᾳ φίλος.

ΑΓΟ. Τίς ἡ τιμή;

ΕΡΜ. Δύο μναί.

ΑΓΟ. Λάμβανε· τὸ δεῖνα δὲ, ὅπως εἰδῶ, τίσι χαίρει
 τῶν ἐδιδασμάτων.

ΕΡΜ. Τὰ γλυκέα σιτεῖται καὶ τὰ μελιτώδη καὶ
 μάλιστα γὰρ τὰς ἰσχάδας.

ΑΓΟ. Χαλεπὸν οὐδέν· ὠνησόμεθα γὰρ αὐτῷ πα-
 λάθως τῶν Κερικῶν.

20. **ΖΕΥΣ.** Ἄλλον καλεῖ, τὸν ἐν χρῶι κουρίαν ἐκεῖ-
 νον, τὸν σκυθρωπὸν, τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς.

ΕΡΜ. Εὐ λέγεις· δοῖκασι γοῦν πολὺ τι πλῆθος αὐ-
 τὸν περιμένειν τῶν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπηνηχότων. Αὐτὴν
 τὴν ἀρετὴν πωλῶ, τῶν βίων τὸν τελειότατον. Τίς
 πάντα μόνος εἰδέναι θέλει;

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΕΡΜ. Ὅτι μόνος οὗτος σοφὸς, μόνος καλὸς, μόνος
 δίκαιος ἀνδρείος βασιλεὺς ῥήτωρ πλούσιος νομοθέτης
 καὶ τᾶλλα ὅποσα ἐστίν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν, ὦγαθὲ, καὶ μάγειρος μόνος, καὶ νη-
 Δία γε σκυτοδεφὸς καὶ τέκτων καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΕΡΜ. Ἔοικεν.

21. **ΑΓΟ.** Ἐλθέ, ὦγαθὲ, καὶ λέγε πρὸς τὸν ὠνητήν
 ἐμὲ ποῖός τις εἴ, καὶ πρῶτον εἰ οὐκ ἄχθῃ πιπρασκό-
 μενος καὶ δοῦλος ὢν.

ΕΜΤ. De pueris vero ætate et forma florentibus quid
 statuis?

ΣΟCR. Et hi erunt præmium fortissimis, qui osculentur
 eos, quoties splendidum et audax facinus ediderint.

18. **ΕΜΤ.** Hem magnificentiam! Sapientie vero quod tibi
 caput est?

ΣΟCR. Formæ et exemplaria rerum. Quidquid enim
 vides, terram, terrestria, cælum, mare : horum omnium
 imagines quædam, visum effugientes, stant extra hoc uni-
 versum.

ΕΜΤ. At ubi stant?

ΣΟCR. Nusquam : si enim in loco aliquo essent, plane
 non essent.

ΕΜΤ. Non video ea quæ narras exemplaria.

ΣΟCR. Neque id mirum : cæcus enim es mentis quidem
 oculo. At ego omnium video imagines, et te quandam
 alium corporis oculis fugientem, et me, et prorsus duplicia
 omnia.

ΕΜΤ. Ergo emendus es, ita sapiens et visu ita acuto præ-
 ditus. Jam age videam, quid pro illo a me exiges?

MERC. Dabis talenta duo.

ΕΜΤ. Emi quanti dicis. Pecuniam vero deinde solvam.

19. **MERC.** Quod tibi nomen?

ΕΜΤ. Dio Syracusanus.

MERC. Habe tibi et duc, quod bene vertat! Te jam Epi-
 cureum voco. Quis hunc emet? Est quidem ridentis illius
 discipulus, et ebrii alterius, quos paullo ante præconio
 offerebamus. Unum autem amplius novit illis, quatenus
 magis est impius. Ceterum suavis est, et gulæ amicus.

ΕΜΤ. Quod pretium?

MERC. Duæ minæ.

ΕΜΤ. En tibi illas. Illud vero fac ut sciam, quibus gau-
 det cibis.

MERC. Dulcibus vescitur et mellis saporem habentibus,
 maxime quidem ficibus.

ΕΜΤ. Hæc res difficultatem non habet : emanus viro
 massas caricarum.

20. **JUP.** Alium voca; illum ad cutem rasum, tristem
 illum de porticu.

MERC. Bene mones : videntur sane multi eum expectare
 eorum qui ad forum venerunt. Ipsam virtutem vendo,
 vitam perfectissimam. Quis omnia solus scire cupit?

ΕΜΤ. Quorsum illud dicis?

MERC. Nempe solus hic sapiens, solus pulcher, solus
 justus, fortis, rex, rhetor, dives, legislator et quotquot
 sunt reliqua.

ΕΜΤ. Ergo, o bone, coquus etiam solus, et medius fidius
 cerdo, et faber, et id genus?

MERC. Apparet.

21. **ΕΜΤ.** Huc prodi, o bone, et dic mihi te emiuro, quid
 hominis sis; et primum, an non ægre feras te vendi et ser-
 vum esse.

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ. Οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ταῦτά ἐστιν. Ὅσα δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀδιάφορα εἶναι συμβέβηκεν.

ΑΓΟ. Οὐ μανθάνω ἤ καὶ λέγεις.

ΧΡΥΣ. Τί φῆς; οὐ μανθάνεις ὅτι τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἐστὶ προηγημένα, τὰ δ' ἐμπαλιν ἀποπροηγημένα;

ΑΓΟ. Οὐδὲ νῦν μανθάνω.

ΧΡΥΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἰ συνήθης τοῖς ἡμετέροις ὀνόμασιν οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις, ὁ δὲ σπουδαῖος ὁ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκμαθὼν οὐ μόνον ταῦτ' οἶδεν, ἀλλὰ καὶ σύμβαμα καὶ παρασύμβαμα ὁποῖα καὶ ὅπως ἀλλήλων διαφέρει.

ΑΓΟ. Πρὸς τῆς σοφίας, μὴ φθονήσης καὶν τοῦτο εἰπεῖν τί τὸ σύμβαμα καὶ τί τὸ παρασύμβαμα· καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τοῦ ρυθμοῦ τῶν ὀνομάτων.

ΧΡΥΣ. Ἄλλ' οὐδεὶς φθόνος· ἦν γὰρ τις χωλὸς ὢν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ χωλῷ ποδὶ προσπτασίας λίθῳ τραῦμα ἐξ ἀφανοῦς λάβῃ, ὁ τοιοῦτος εἶχε μὲν δήπου σύμβαμα τὴν χωλείαν, τὸ τραῦμα δὲ παρασύμβαμα προσέλαβεν.

22. ΑΓΟ. Ὡ τῆς ἀγχυνοῖας. Τί δαί ἄλλο μάλιστ' αὖ φῆς εἶδέναι;

ΧΡΥΣ. Τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, αἷς συμποδίζω τοὺς προσαιμιούντας καὶ ἀποφράττω καὶ σιωπᾶν ποιῶ φεμὸν ἀτεχνῶς αὐτοῖς περιτιθεῖς· ὄνομα δὲ τῇ δυνάμει ταύτῃ ὁ αἰδιμος συλλογισμός.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις, ἀμαχόν τινα καὶ βίαιον λέγεις.

ΧΡΥΣ. Σκόπει γοῦν. Ἔστι σοι παιδίον;

ΑΓΟ. Τί μὴν;

ΧΡΥΣ. Τοῦτο ἦν πως κροκόδειλος ἀρπάσῃ πλησίον τοῦ ποταμοῦ πλαζόμενον εὐρών, κατὰ σοὶ ἀποδύσειν ὑπισχνῆται αὐτόν, ἦν εἴπῃς τάληθες ὁ τι δέδοκται αὐτῷ περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ βρέφους, τί φήσεις αὐτὸν ἐγνωκέναι;

ΑΓΟ. Δυσσάποκритον ἐρωτᾷς· ἀπορῶ γὰρ ὁ πρότερον εἰπὼν ἀπολάβοιμι. Ἀλλὰ σὺ πρὸς τοῦ Διὸς ἀποκρινάμενος ἀνάσωσάι μοι τὸ παιδίον, μὴ καὶ φράσῃ αὐτὸ κταπιῶν.

ΧΡΥΣ. Θάρρει· καὶ ἄλλα γάρ σε διδάξομαι θαυμασιώτερα.

ΑΓΟ. Τὰ ποῖα;

ΧΡΥΣ. Τὸν θερίζοντα καὶ τὸν κυριεύοντα καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν Ἡλέκτραν καὶ τὸν ἐγκεκαλυμμένον.

ΑΓΟ. Τίνα τοῦτον τὸν ἐγκεκαλυμμένον ἢ τίνα τὴν Ἡλέκτραν λέγεις;

ΧΡΥΣ. Ἡλέκτραν μὲν ἐκείνην τὴν πάνυ, τὴν Ἀγαμέμνονος, ἣ τὰ αὐτὰ οἶδ' ἐτε ἅμα καὶ οὐκ οἶδε· παρεστῶτος γὰρ αὐτῇ τοῦ Ὀρέστου ἔτι ἀγνῶτος οἶδε μὲν Ὀρέστην, ὅτι ἀδελφὸς αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὀρέστης ἀγνοεῖ. Τὸν δ' αὖ ἐγκεκαλυμμένον καὶ πάνυ θαυμαστὸν ἀκούσῃ λόγον· ἀποκρίναι γάρ μοι, τὸν πατέρα ὤσθα τὸν σεαυτοῦ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί οὖν; ἦν σοι παραστήσας τινὰ ἐγκεκαλυμμένον ἔρωμαι, τοῦτον ὤσθα; τί φήσεις;

ΑΓΟ. Δηλαδὴ ἀγνοεῖν.

CHRYSIPPUS. Nequaquam; hæc enim in nostra potestate non sunt: quæcumque vero in potestate nostra non sunt, ea indifferentia esse contingit.

EMT. Non intelligo quomodo hoc dicas.

CHRYS. Quid ais? intelligere te negas, talium quædam esse præposita, alia rursus rejectanea?

EMT. Ne nunc quidem intelligo.

CHRYS. Nec mirum, qui non assuetus sis nostris nominibus, neque facultate gaudeas facile percipiendi rerum imagines. Sed studiosus, qui rationalem inspectionem perdidicit, non hæc modo novit, verum etiam accidens et præteraccidens qualibus et quantis rebus inter se differant.

EMT. Per Philosophiam, ne inideas mihi vel hoc dicere, quid rei accidens sit, et quid præteraccidens: nescio enim quomodo ferit aures ipse numerus horum nominum et concinnitas.

CHRYS. Nulla vero est invidia: si quis enim, claudus quum sit, illo ipso clauda pede offendens ad lapidem, vulnus ex improvviso accipiat, ille habuit accidens claudicationem, vulnus autem illud ut præteraccidens insuper nactus est.

22. EMT. Hem solertiam! Quid vero amplius te nosse ais?

CHRYS. Verborum laqueos, quibus impedio qui mecum loquuntur, quos obturato ore et freno plane injecto ad silentium redigo. Nomen huic facultati decantatus ille syllogismus.

EMT. Inexpugnabilem hercle mihi et violentum narras.

CHRYS. Attende igitur. Estne tibi puer?

EMT. Quid tum?

CHRYS. Hunc si forte crocodilus ad flumen oberrantem rapiat, ac deinde redditurum se tibi polliceatur, ea lege, si verum dicas quid statuerit ipse de reddendo puero: quid dices illum decrevisse?

EMT. Rogas ad quod respondere admodum sit difficile: anceps enim hæreo, quo responso recipere illum possim. Sed tu per Jovem responso tuo serva mihi puerum, ne, antequam ego respondeam, illum devoret.

CHRYS. Bono es animo: nam et alia te docebo etiam admirabiliora.

EMT. Quænam?

CHRYS. Metentem syllogismum, et dominantem, et super omnia Electram et opertum.

EMT. Quem tu mihi Opertum, quam Electram narras?

CHRYS. Electram dico nobilissimam illam, Agamemnonis filiam quæ eadem novit simul et non novit: astante enim apud illam Oreste nondum agnito, novit illa quidem Orestem esse fratrem suum, huncce hominem vero esse Orestem ignorat. Opertum autem illum et prorsus admirabilem sermonem jam statim audies. Etenim responde mihi: patrem tuum nosti?

EMT. Sanequam.

CHRYS. Quid igitur, si quendam hominem opertum astare jubeam, teque interrogem, Huncce nosti? quid dices?

EMT. Scilicet me non nosse.

23. ΧΡΥΣ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸς οὗτος ἦν ὁ πατήρ δός· ὥστε εἰ τοῦτον ἀγνοεῖς, δῆλος εἰ τὸν πατέρα τὸν σὺν ἀγνοῶν.

ΑἴΟ. Οὐ μὲν οὖν· ἀλλ' ἀποκαλύψας αὐτὸν εἰσομαι τὴν ἀλήθειαν. Ὅμως δ' οὖν τί σοι τῆς σοφίας τὸ τέλος, ἢ τί πράξεις πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς ἀρικόμενος;

ΧΡΥΣ. Περὶ τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν τότε γενήσομαι, λέγω δὲ πλοῦτον, ὕψιστον καὶ τὰ τοιαῦτα. Πρότερον δὲ ἀνάγκη πολλὰ προπονήσαι λεπτογράφους βιβλίοις παραθήγοντα τὴν ψῆφιν καὶ σχόλια συναγείροντα καὶ σολοικισμῶν ἐμπιπλάμενον καὶ ἀτόπων ῥημάτων· καὶ τὸ κεφάλαιον, οὐ θέμις γενέσθαι σοφὸν, ἢ μὴ τρεῖς ἐφεξῆς τοῦ ἑλλεβορίου πῖχς.

ΑἴΟ. Γενναῖά σου ταῦτα καὶ δεινῶς ἀνδρικά. Τὸ δὲ Γνίφωνα εἶναι καὶ τοκογλύφον — καὶ γὰρ τάδε ὁρῶ σὺ προσόντα — τί φῶμεν, ἀνδρὸς ἡδὴ πεπωκότος τὸν ἑλλέβορον καὶ τελείου πρὸς ἀρετὴν;

ΧΡΥΣ. Ναί· μόνω γοῦν τὸ δανείζειν πρέπει ἂν τῷ σοφῷ· ἐπεὶ γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ συλλογίζεσθαι, τὸ δανείζειν δὲ καὶ λογιέσθαι τοὺς τόκους πλησίον εἶναι δοκεῖ τοῦ συλλογίζεσθαι, μόνου ἂν εἴη τοῦ σπουδαίου καθάπερ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο, καὶ οὐ μόνον γε ἀπλοῦς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, τοὺς τόκους, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐτέρους τόκους λαμβάνειν· ἢ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι τῶν τόκων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοί τινες, οἱ δὲ δεύτεροι καθάπερ αὐτῶν ἐκείνων ἀπόγονοι; Ὅρᾳς δὲ δῆτα καὶ τὸν συλλογισμόν ὁποῖα φησιν· εἰ τὸν πρῶτον τόκον λήψεται, λήψεται καὶ τὸν δεύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸν πρῶτον λήψεται, λήψεται ἄρα καὶ τὸν δεύτερον.

24. ΑἴΟ. Οὐκοῦν καὶ μισθῶν περὶ τὰ αὐτὰ φῶμεν, οὓς σὺ λαμβάνεις ἐπὶ τῇ σοφίᾳ παρὰ τῶν νέων, καὶ δῆλον ὅτι μόνος ὁ σπουδαῖος μισθὸν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ λήψεται;

ΧΡΥΣ. Μανθάνεις· οὐ γὰρ ἑαυτοῦ ἐνεκα λαμβάνω, τοῦ δὲ διδόντος αὐτοῦ χάριν· ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν ὁ μὲν τις ἐκχύτης, ὁ δὲ περιεκτικός, ἑαυτὸν μὲν ἄσκῳ εἶναι περιεκτικόν, τὸν δὲ μαθητὴν ἐκχύτην.

ΑἴΟ. Καὶ μὴν τοῦναντίον ἐχρῆν, τὸν νέον μὲν εἶναι περιεκτικόν, σὲ δὲ τὸν μόνον πλούσιον ἐκχύτην.

ΧΡΥΣ. Σκώπτεις, ὦ οὔτος. Ἀλλ' ὅρα μὴ σε ἀποταξέωσιν τῷ ἀναποδείκτω συλλογισμῷ.

ΑἴΟ. Καὶ τί δεινὸν ἀπὸ τοῦ βέλους;

ΧΡΥΣ. Ἀπορία καὶ σιωπὴ καὶ διαστραφῆναι τὴν διάνοιαν.

25. Ὁ δὲ μέγιστον, ἢν ἐθέλω, τάχιστα σε ἀποδείξω λίθον.

ΑἴΟ. Πῶς λίθον; οὐ γὰρ Περσεὺς σὺ, ὦ βέλτιστε, εἶναι μοι δοκεῖς.

ΧΡΥΣ. Ὡδέ πως· ὁ λίθος σῶμά ἐστι;

ΑἴΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; τὸ ζῶον οὐ σῶμα;

ΑἴΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ ζῶον;

ΑἴΟ. Ἐοικα γοῦν.

23. CHRYS. Verum enim vero ille ipse erat pater tuus. Hunc igitur si non novisti, manifestum est patrem tuum te non nosse.

EMT. Minime vero, sed ego relecto illo verum sciam. Attamen quis tibi finis sapientiae, aut quid facies quum ad fastigium virtutis perveneris?

CHRYS. In primis naturae tunc morabor, divitias dico, sanitatem et similia. Opus vero est multa ante laborare, libris subtiliter scriptis velut cote acueri mentis aciem, commentarios congerere, solecismis impleri et inusitatis vocibus: et quod caput rei est, fas non est sapientem fieri, nisi ter deinceps helleborum biberis.

EMT. Generosa ista et plane virilia. Sed Gniphonem sordidum esse et sœneratorem improbum (nam hæc quoque tibi inesse video), hæcne dicemus esse viri helleboro jam purgati et perfecti ad virtutem?

CHRYS. Ita sane; solum igitur sapientem sœnerari deceat. Quum enim proprium illius sit argumentis putare, sœnerari autem et argenti computare usuras vicinum videatur argumentis putandi industriae, solius esse dixerim viri boni, quemadmodum illud, ita hoc etiam, et non simplices modo, ut reliqui solent, usuras, sed usurarum quoque alias usuras capere. An enim ignoras, usurarum alias quasdam esse primas, alias secundas, illarum quasi filias? Vides vero scilicet syllogismum, quid dicat: si primas usuras accipiet sapiens, accipiat etiam secundas: atqui primas accipiet: accipiet ergo etiam secundas.

24. EMT. Igitur de mercedibus eadem dicemus, quas sapientiae nomine tu sumis ab adolescentibus, manifestumque est solum virum bonum mercedem virtutis nomine capturum.

CHRYS. Rem tenes; neque enim ego mea causa capio, sed ipsius dantis. Quum enim alius sit effusor et prodigus, alius comprehensor, et tenax; ego quidem comprehensor esse meditor, discipulum autem studeo effusorem efficere.

EMT. At enim contrarium oportebat; ut juvenis quidem esset comprehensor, tu vero, qui solus dives es, effusor.

CHRYS. Rides tu quidem: sed vide ne syllogismo te in-demonstrabili feriam.

EMT. Et quid ab illo teko metuendum?

CHRYS. Dubitatio et silentium, et mentis distractio.

25. Quod vero maximum, si voluero, statim efficiam te lapidem.

EMT. Quomodo lapidem? neque enim tu, opinor, optime vir, es Perseus.

CHRYS. Hac fere ratione. Lapis corpusne est?

EMT. Est.

CHRYS. Quid vero? animal nonne corpus?

EMT. Est.

CHRYS. Tu vero animal?

EMT. Sic sane videtur.

ΧΡΥΣ. Λίθος ἄρα εἶ σῶμα ὦν.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἄλλ' ἀνάλυσόν με πρὸς τοῦ Διὸς καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποίησον ἄνθρωπον.

ΧΡΥΣ. Οὐ χαλεπὸν· ἀλλ' ἐμπαλιν ἴσθι ἄνθρωπος. Εἰπέ γάρ μοι, πᾶν σῶμα ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; λίθος ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ σῶμα εἶ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σῶμα δὲ ὦν ζῶν εἶ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Οὐκ ἄρα λίθος εἶ ζῶν γέ ὦν.

ΑΓΟ. Εὖ γε ἐποίησας, ὥς ἤδη μου τὰ σκέλη κα-
θάπερ τῆς Νιόβης ἀπεψύχето καὶ πάγια ἦν. Ἄλλὰ
ὠνήσομαι γέ σέ. Πόσον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλῶ;

ΕΡΜ. Μνᾶς δώδεκα.

ΑΓΟ. Λάμβανε.

ΕΡΜ. Μόνος δ' αὐτὸν ἐώνησαι;

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' οὔτοι πάντες, οὐδ' ὄρθς.

ΕΡΜ. Πολλοί γε καὶ τοὺς ὤμους καρτεροὶ καὶ τοῦ
θερίζοντος λόγου ἄξιοι.

26. ΖΕΥΣ. Μὴ διάτριβε· ἄλλον κάλει τὸν Περι-
πατητικόν.

ΕΡΜ. Σέ φημι, τὸν καλὸν, τὸν πλούσιον. Ἄγε
δὴ, ὠνήσασθε τὸν συνενώτατον, τὸν ἅπαντα διῶς ἐπι-
στάμενον.

ΑΓΟ. Ποῖος δέ τις ἐστί;

ΕΡΜ. Μέτριος, ἐπιεικής, ἀρμόδιος τῷ βίῳ, τὸ δὲ
μέγιστον, διπλοῦς.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Ἄλλος μὲν ὁ ἐκτοσθεν φαινόμενος, ἄλλος δὲ
ὁ ἐντοσθεν εἶναι δοκεῖ· ὥστε ἦν πρὶν αὐτὸν, μέμνησο
τὸν μὲν ἐσωτερικόν, τὸν δὲ ἐξωτερικὸν καλεῖν.

ΑΓΟ. Τί δὲ γινώσκει μάλιστα;

ΕΡΜ. Τρία εἶναι τάγαθὰ, ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι, ἐν
τοῖς ἐκτός.

ΑΓΟ. Ἀνθρώπινα φρονεῖ. Πόσου δέ ἐστιν;

ΕΡΜ. Εἰκοσι μνῶν.

ΑΓΟ. Πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Οὐκ, ὦ μακάριε· καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχειν τι ἀρ-
γύριον δοκεῖ· ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις ὠνησάμενος. Ἐτι
δὲ εἴση αὐτίκα μάλα παρ' αὐτοῦ πόσον μὲν ὁ κῶνωψ
βιοῖ τὸν χρόνον, ἐφ' ὃ πόσον δὲ βάθος ἡ θάλαττα ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταλάμπεται, καὶ ὅποια τίς ἐστιν ἡ ψυχὴ
τῶν ὀστρεῶν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀκριβολογίας.

ΕΡΜ. Τί δαί, εἰ ἀκούσεις ἄλλα πολλῶν τούτων
δυσδεκνέστερα, γονῆς τε περὶ καὶ γενέσεως καὶ τῆς ἐν
ταῖς μήτραις τῶν ἐμβρύων πλαστικῆς, καὶ ὡς ἄνθρω-
πος μὲν γελαστικόν, ὄνος δὲ οὐ γελαστικόν *** οὐδὲ
τεκταινόμενον οὐδὲ πλωϊζόμενον;

ΑΓΟ. Πάνσεμνα φῆς καὶ ὀνησιφόρα τὰ μαθήματα,
ὥστε ὀνοῦμαι αὐτὸν εἰκοσιν.

CHRYΣ. Lapis ergo es, qui sis corpus.

EMT. Nequaquam vero. Sed solve me per Jovem, et
rursus me hominem redde.

CHRYΣ. Difficile non est : sed rursus esto homo. Dic
mihī : omne corpus animal?

EMT. Non.

CHRYΣ. Quid vero? num lapis animal?

EMT. Non.

CHRYΣ. Tu vero es corpus?

EMT. Scilicet.

CHRYΣ. Corpus vero quum sis, an animal es

EMT. Sane.

CHRYΣ. Nec igitur lapis es, qui sis animal.

EMT. Bene abs te factum : jam enim crura mea, ut
olim Niobes, spiritu vitali exeunte dirigerant. Verum
emam te. Quantum pro illo numerabo?

MERC. Minas duodecim.

EMT. Hem cape.

MERC. Solus vero illum emisti?

EMT. Non hercle, sed hi quos vides universi.

MERC. Multi quidem et robusti humeros et ratione illa
metente digni.

26. JUP. Noli tempus terere, voca alium, Peripateticum
illum.

MERC. Te jam dico, te pulchrum, divitem. Agite,
emite prudentissimum, scientem omnino omnia.

EMT. At qualis est?

MERC. Moderatus, æquus, vitæ aptus, et, quod maxi-
mum est, duplex.

EMT. Quid ais?

MERC. Alius est qui extra apparet, intus autem vide-
tur alius. Itaque si illum emeris, memento hunc quidem
interiorem, illum vocare exteriorem.

EMT. Quid vero maxime tenet?

MERC. Tria esse bona, in anima, in corpore, in rebus
externis.

EMT. Humanum sapit. Quanti vero est?

MERC. Viginti minarum.

EMT. Multum dicis.

MERC. Non, o bone : videtur enim et ipse argenti ali-
quantum habere. Itaque non est cur cesses emere. Porro
statim ex illo scies, quanto tempore culex vivat; ad quam
altitudinem mare a sole perluceat, et qualis sit anima ostreo-
rum.

EMT. Hercules! quam subtilis illa perscrutatio!

MERC. Quid vero, alia multa si audias hisce acutiora? de
semine, et generatione, et illa embryonum in uteris figlina;
et ut homo sit animal risibile, asinus autem non risibile,
*** neque fabricans, neque navigans.

EMT. Gravissima narras, et utilia plane hujus disciplinæ
capita : itaque eniam illum viginti minis.

27. EPM. Εἶπεν.

ΖΕΥΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλείπεται;

ΕΡΜ. Ὁ σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ δὲ Πύρρῳ προσιθι καὶ ἀποκρῦπτου κατὰ τάχος. Ἦδη μὲν ὑπορρέουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἐν ὀλίγοις ἢ πρᾶσις ἔσται. Ὅμως δὲ τίς καὶ τοῦτον ὀνειρεῖται;

ΑΓΟ. Ἐγωγε. Ἀλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ τί ἐπίστασαι;

ΠΥΡΡΩΝ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἔφησθα;

ΠΥΡΡ. Ὅτι οὐδὲν ὅλως εἶναι μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἰσμέν τινες;

ΠΥΡΡ. Οὐδὲ τοῦτο οἶσα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ὅτι σὺ τις ὦν τυγχάνεις;

ΠΥΡΡ. Πολὺ μᾶλλον ἔτι τοῦτ' ἀγνοῶ.

ΑΓΟ. Ὡς τῆς ἀπορίας. Τί δαί σοι τὰ σταθμῖα ταυτὶ βούλεται;

ΠΥΡΡ. Ζυγοστατῶν ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπευθύνω, καὶ ἐπειδὴν ἀκριβοῦς ὁμοίους τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττοις ἐμμελῶς;

ΠΥΡΡ. Τὰ πάντα πλὴν δραπέτην μεταδιώκειν.

ΑΓΟ. Τί δαί τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΠΥΡΡ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβάνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδὺς γάρ καὶ νωθὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΠΥΡΡ. Ἡ ἀμαθία καὶ τὸ μῆτε ἀκούειν μῆτε ὁρᾶν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἅμα καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις.

ΠΥΡΡ. Καὶ ἀκριτὸς γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος καὶ ὅλος τοῦ σκόληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὡνητέος εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον γρὴν φάναι;

ΕΡΜ. Μνάς Ἀττικῆς.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φῆς, ὦ οὗτος; ἐπριάμην σε;

ΠΥΡΡ. Ἀδῆλον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς· ἐώνημαι γάρ καὶ τὰργύριον κατέβαλον.

ΠΥΡΡ. Ἐπέχω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολουθεῖ μοι, καθάπερ γρὴν ἐμὸν οἰκέτην.

ΠΥΡΡ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ καὶ ἡ μναὶ καὶ οἱ παρόντες.

ΠΥΡΡ. Πάρεσι γάρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἀλλ' ἐγωγε σε ᾗδῃ ἐμβαλὼν ἐς τὸν μυλῶνα πείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρῳ λόγον.

ΠΥΡΡ. Ἐπεχε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δί, ἀλλ' ᾗδῃ γε ἀπεφηνάμην.

ΕΡΜ. Σὺ μὲν παῦσαι ἀντιτείνων καὶ ἀκολουθεῖ τῷ πριαμένῳ, ὅπως δὲ ἐς αὖριον παρακαλοῦμεν· ἀποκρῦζειν γὰρ τοὺς ἰδιώτας καὶ βαναύσους καὶ ἀγοραίους βίους μέλλομεν.

27. MERC. Fiat.

JUP. Quis reliquus nobis est?

MERC. Scepticus hicce. Neus tu, Pyrrhon, prodi, praconio vendendus celeriter. Jam enim plures paulatim recedunt, ut inter paucos futura sit venditio. Attamen quis et hunc emet?

EMT. Ego. Verum hoc tu primum dic mihi, quid nosti?

PYRRHON. Nihil equidem.

EMT. Quid tibi vis hoc responso?

PYRRH. Nempe nihil omnino esse mihi videtur.

EMT. Ergo neque nos quicquam sumus?

PYRRH. Neque hoc novi equidem.

EMT. Neque te si quis sis nosti?

PYRRH. Etiam multo hoc magis ignoro.

EMT. Vah quanta dubitatio! Ista vero bilanx quid sibi vult?

PYRRH. Rationes in ea expendo et exaequo : deinde quum ad amissim pares et ejusdem ponderis esse intelligo, tum demum utra verior sit, plane ignoro.

EMT. Reliquarum vero rerum num quid facere recte et ordine potes?

PYRRH. Omnia, nisi quod fugitivum nescio persequi.

EMT. Cur vero hoc non potes?

PYRRH. Quia, o bone, non comprehendo.

EMT. Credibile est : tardus enim et ignavus esse videris. Sed quis finis tibi scientiae est?

PYRRH. Nihil discere, et neque audire quicquam; nec videre.

EMT. Surdum igitur simul et caecum esse dicis te ipsum.

PYRRH. Et insuper judicii omnis expertem et sensus, denique a verme nulla in re differentem.

EMT. Propter hanc emendus sane es. Quanto hunc dignum dicemus?

MERC. Mina Attica.

EMT. Sume. Neus tu, quid ais? num emi te?

PYRRH. Obscurum id est.

EMT. Minime vero : emi enim et pecuniam numeravi.

PYRRH. Cohibeo me hac de re, et dispicio.

EMT. Quin tu sequere me, ut par est meum servum.

PYRRH. Quis novit utrum vere illa dicas?

EMT. Praeco, et mina, et praesentes.

PYRRH. Adsunt ergo nobis quidam?

EMT. At ego tibi jam in pistrinum compacto planum faciam, dominum me tuum esse, secundum rationem deteriorem.

PYRRH. De hoc cohibe assensum.

EMT. At hercle jam quid videatur pronuntiavi.

MERC. Desine contra niti, et sequere emlorem : vos autem in crastinum invitamus; nam idiotas, et sellularias, et forenses vitas praecoio vendemus.

XV.

ΑΛΙΕΥΣ Η ΑΝΑΒΙΟΥΝΤΕΣ.

1. ΣΩΚΡ. Βάλλε βάλλε τὸν κατάρaton ἰφθόνοισ τοῖς λίθοις, ἐπιβάλλε τῶν βώλων, προσεπιβάλλε καὶ τῶν δοτράκων, παῖε τοῖς ξύλοις τὸν ἀλιτήριον, ὅρα μὴ διαφύγῃ· καὶ σὺ βάλλε, ὦ Πλάτων· καὶ σὺ, ὦ Χρυσίππε, καὶ σὺ δέ. Πάντες ἅμα ξυνασπίσωμεν ἐπ' αὐτόν,

ὡς πῆρῃ πῆρῃσιν ἀρήγῃ, βάκτρα δὲ βάκτροις.

Κοινὸς γὰρ πολέμιος, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ὑμῶν οὐχ ὕβριξε. Σὺ δέ, ὦ Διόγενης, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, γρῶ τῷ ξύλῳ, μὴδὲ ἀνῆτε· διδόντω τὴν ἀξίαν βλάσφημος ὢν. Τί τοῦτο; κεκμήκατε, ὦ Ἐπίκουρε καὶ Ἀριστιππε; καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν.

Ἄνερές ἐστε, σοφοί, μνήσασθε δὲ θούριδος ὀργῆς.

2. Ἀριστοτέλες, ἐπισπούδασον ἔτι θάπτον. Εὖ ἔχει· ἐάλωκε τὸ θηρίον· εὐλήφκαμέν σε, ὦ μιარέ. Εἴση γοῦν αὐτίκα οὐστῖνας ὄντας ἐκακηγόρεις. Τῷ τρόπῳ δέ τις αὐτὸν καὶ μετέλθῃ; Ποικίλον γάρ τινα ἐπινοοῦμεν θάνατον κατ' αὐτοῦ πᾶσιν ἡμῖν ἐξαρκέσαι δυνάμενον· καθ' ἕκαστον γοῦν δίκαιός ἐστιν ἡμῖν ἀπολωλέναί.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Α. Ἐμοὶ μὲν ἀνεσκολοπίσθαι δοκεῖ αὐτόν.

ΦΙΛ. Β. Νῆ Δία, μαστιγωθέντα γε πρότερον.

ΦΙΛ. Γ. Τὸς ὀρθαλμοὺς ἐκκεκρόβω.

ΦΙΛ. Δ. Τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἔτι πολὺ πρότερον ἀποτετμήσθω.

ΣΩΚ. Σοὶ δὲ τί, Ἐμπεδόκλεις, δοκεῖ;

ΕΜΠ. Ἐς τοὺς κρατῆρας ἐμπεσεῖν αὐτόν, ὥς μάθῃ μὴ λοιδορεῖσθαι τοῖς κρείττοσι.

ΠΛΑΤ. Καὶ μὴν ἀριστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα

λαχιστόν ἐν πέτραισιν εὐρέσθαι μέρος,

ἔν' ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο καὶ —

3. ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ πρὸς ἱεσιῶ φείσασθέ μου.

ΣΩΚ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν ἀφελθείς ἔτι. Ὅρξῃ δὲ δὴ καὶ τὸν Ὀμηρον εἴ φησιν,

ὥς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά;

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν καθ' Ὀμηρον ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἱκετεύω· αἰδέσεσθε γὰρ ἴσως τὰ ἔπη καὶ οὐ παρόψεσθε βαψυρδῆσαντά με·

Ζωγρεῖτ' οὐ κακὸν ἄνδρα καὶ ἀξία δέχθε ἄποινα, χαλκὸν τε χρυσόν τε, τὰ δὴ φιλέουσι σοφοί περ.

ΠΛΑΤ. Ἄλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ἀπορήσομεν πρὸς σέ Ὀμηρικῆς ἀντιλογίας. Ἄκουε γοῦν·

Μὴ δὴ μοι φῦνι γε, κακηρόρε, βάλλεο θυμῷ χρυσόν περ λέας, ἐπεὶ ἴκεο χεῖρας ἐς ἡμάς.

XV.

PISCATOR VEL REVIVISCENTES.

1. SOCR. Feri, feri execrabilem saxis copiosissimis; adjice glebas; insuper adjice testas: pulsa baculis impium; vide né effugiat. Et tu, Plato, feri, et tu, Chrysippe, et tu. Omnes simul in illum irruamus facta testudine,

Ut baculus baculo firmetur, peraque peris.

Communis enim hic hostis, neque quisquam est nostrum, quem contumelia non affecerit. Tu vero, Diogenes, si unquam alias, clava nunc utere; nec remittite quicquam: dignas maledico illo ore purnas luat. Quid hoc? fessius estis, Epicure et Aristippe? Atqui non decebat. Sapientes,

Estе viri, calidae moveat vos impetus irae.

2. Aristoteles, magis accelera! Bene habet: capta est bestia. Cepimus te, impure. Mox igitur scies, quibus viris maledixeris. Quo vero modo illum tractabimus? Variam enim quandam contra ipsum mortem excogitemus, quae sufficere nobis omnibus possit; dignus vero est qui secundum uniuscujusque nostrum sententiam sigillatim pereat.

PHILOSOPHUS A. Ego censeo palo eum figi.

PHIL. B. Flagellis quidem hercle prius caesum.

PHIL. C. Oculi effodiuntur ei.

PHIL. D. Imo multo prius lingua ipsi exciditor.

SOCR. Tibi vero quid videtur, Empedocles?

EMP. In crateres dejici Aetnae, ut discat non maledicere melioribus.

PLAT. Quin optimum fuerit, eum instar Penthel alicujus aut Orphei,

lacerum invenire fatum per petras,

ut etiam partem illius habens quisque discedat, et —

3. LUC. Minime vero: sed per Jovem supplicum praesidem mihi parcite.

SOCR. Decretum est: non amplius potes dimitti. Vides vero quid Homerus dicat,

Nunquam foedera fida leonibus atque viris sunt?

LUC. Verumtamen ex Homero et ego vobis supplicabo: reverebimini fortasse versus, neque aspernabimini consuetum carmina:

Ducite captivum! vir non malus: ac redimet se aere, auro: nec enim sapientes munera spernunt.

PLAT. Sed neque nobis deerit HomERICA responsio tibi facienda. Audi modo:

Ne meditare fugam, blasphemata, barbata, lingua, ostentans aurum, postquam mea praeda fulsit.

ΛΟΥΚ. Οἱμοι τῶν κακῶν. Ὁ μὲν Ὅμηρος ἡμῖν ἀπρακτος, ἡ μεγίστη ἐλπίς. Ἐπὶ τὸν Εὐριπίδην δὴ μοι καταφρευκτέον· τάχα γάρ ἂν ἐκείνος σώσειέ με.

Μὴ κτείνε· τὸν ἱκέτην γὰρ οὐ θέμις κτανεῖν.

ΠΑΑΤ. Τί δ'; Οὐχὶ κακείνα Εὐριπίδου ἐστίν,

οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους;

ΛΟΥΚ. Νῦν οὖν ἑκατὶ ῥημάτων κτανεῖτέ με;

ΠΑΑΤ. Νὴ Δία· φησὶ γοῦν ἐκείνος αὐτὸς,

Ἀχαλίνων στομάτων
ἀνόμου τ' ἀφροσύνας
το τέλος δυστυχία.

4. **ΛΟΥΚ.** Οὐκοῦν ἐπεὶ δέδοκται πάντως ἀποκτινύναι καὶ οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν με, φέρε, τοῦτο γοῦν εἰπατέ μοι, οἵτινες ὄντες ἡ τί πεπονθότες ἀνῆκιστον πρὸς ἡμῶν ἀμελιχτα ὀργίζεσθε καὶ ἐπὶ θανάτῳ με ἐννεύληρατε;

ΠΑΑΤ. Ἄτινα μὲν εἰργασαὶ ἡμᾶς τὰ δεινὰ, σεαυτὸν ἐρώτα, ὦ κακίστε, καὶ τοὺς καλοὺς ἐκείνους σου λόγους, ἐν οἷς φιλοσοφίαν τε αὐτὴν κακῶς ἡγόρευες καὶ ἐς ἡμᾶς ὕβριζες ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἀποκηρύττων σφόδρος ἄνδρας, καὶ τὸ μέγιστον, ἐλευθέρους· ἐφ' οἷς ἀναγκτήσαντες ἀνελήλυθαμεν ἐπὶ σὲ παραιτησάμενοι πρὸς ὀλίγον τὸν Αἰδῶνεια, Χρύσιππος οὐτοσί καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Πλάτων ἐγὼ καὶ Ἀριστοτέλης ἐκείνοσι καὶ ὁ σιωπῶν οὗτος Πυθαγόρας καὶ ὁ Διογένης καὶ ἅπαντες δσους διέσχυρες ἐν τοῖς λόγοις.

5. **ΛΟΥΚ.** Ἀνέπνευσα· οὐ γὰρ ἀποκτενεῖτέ με, ἦν μάθητε ὁποῖος ἐγὼ περὶ ὑμᾶς ἐγενόμην· ὥστε ἀπορρίψατε τοὺς λίθους, μᾶλλον δὲ φυλάττετε. Χρήσεσθε γὰρ αὐτοῖς κατὰ τῶν ἀξίων.

ΠΑΑΤ. Ληρέεις. Σὲ δὲ τήμερον χρὴ ἀπολωλέναι, καὶ ἤδη γε

λαΐνον ἔσσο χιτῶνα κακῶν ἐνεχ', ὅσσα ἔοργας.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν, ὦ ἀριστοί, δν ἔχρην μόνον ἐξ ἀπάντων ἐπαινεῖν οἰκεῖόν τε ὑμῖν ὄντα καὶ εὖνον καὶ ἐμογνωμόνα καί, εἰ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, κηδεμόνα τῶν ἐπιτηδευμάτων, εὖ ἴστε ἀποκτενοῦντες, ἦν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοσαῦτα περὶ ὑμῶν πεποννηχότα. Ὅρατε οὖν μὴ τὸ τῶν νῦν φιλοσόφων αὐτὸ ποιῆτε, ἀχάριστοι καὶ ὀργῖλοι καὶ ἀγνώμονες φαίνόμενοι πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην.

ΠΑΑΤ. Ὡ τῆς ἀναίσχυντίας. Καὶ χάριν σοι τῆς κακῆγορίας προσοφείλομεν; οὕτως ὡς ἀνδραπόδοις ἀληθῶς οἶει διαλέγεσθαι; καὶ εὐεργεσίαν καταλογιῇ πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ὕβρει καὶ παροινίᾳ τῶν λόγων;

6. **ΛΟΥΚ.** Ποῦ γὰρ ἐγὼ ὑμᾶς ἡ πότε ὕβριχα, δεῖ φιλοσοφίαν τε θαυμάζων διατελέεχα καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπερπαίνων καὶ τοῖς λόγοις οὓς καταλεόιπατε διμύλων; Αὐτὰ γοῦν ἄρημι ταῦτα, πόθεν ἄλλοθεν ἢ παρ' ὑμῶν λαβὼν καὶ κατὰ τὴν μέλιτταν ἀπανθισάμενος ἐπιτεῖκνυμαι τοῖς ἀνθρώποις; οἱ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ γνωρίζουσιν ἕκαστον τὸ ἄνθος ὅθεν καὶ παρ' ὅτου καὶ ὅπως ἀνελεξάμην, καὶ λόγῳ μὲν ἐμὲ ζηλοῦσι τῆς ἀνθολογίας, πὼ δ' ἀληθὲς ὑμᾶς καὶ τὸν λειμῶνα τὸν ὑμέτερον, οἱ

LUC. Vae mihi! Homerus nos destituit, spes maxima! Ad Euripidem nempe confugiendum: forsitan ille me servaverit.

Ne caede: supplicem etenim jus vetat mori.

PLAT. Quid vero? nonne et illa sunt Euripidea,

Haud digna ferre, indigna qui patravérint?

LUC. Sic igitur propter verba me occidetis?

PLAT. Sic per Jovem. Ait enim idem ille,

Effrenis loquelæ,
impli stuporis
finis miseria est.

4. **LUC.** Igitur quum stet sententia omnino interficere me, neque ulla arte liceat mihi, effugere agite, hoc certe mihi dicite, qui sitis, aut quam immedicabilem a me injuriam passi sine ullo remedio mihi irascamini, et supplicii causa me comprehenderitis.

PLAT. Quibus nos injuriis affeceris, ipsum te, scelus, interroga, et præclaros illos tuos libros, in quibus et philosophiæ ipsi maledixisti, et nos affecisti contumelia, tanquam in foro vendens præconio viros sapientes, et, quod maximum, ingenuos. Propter hæc indignati, contra te ab inferis huc venimus, commeatu brevi a Plutone impetrato, Chrysippus hic, et Epicurus, et ego Plato, et Aristoteles ille, et tacitus hic Pythagoras, et Diogenes, et omnes quos in libris tuis lacerasti.

5. **LUC.** Respiravi. Nec enim interficietis me, ubi co-guoveritis qualem erga vos me præbuerim. Itaque abjicite lapides. Quin servate potius: utemini enim iis contra dignos.

PLAT. Nugaris: hodie enim periisse te oportet. Quin jam

saxea adest toga tantorum tibi pœna malorum.

LUC. Enimvero scitote, viri optimi, vos eum interfecturos, quem unum omnium laudare oportebat, utpote familiarem vestrum et benevolum, et earundem sententiarum, et nisi dictu grave est, vestrorum studiorum curatorem utoremque, me si interficiatis, qui tantum pro vobis laboris susceperim. Videte igitur ne idem faciatis, quod qui nunc sunt philosophi, si ingrati, iracundi et parum officii memores videamini adversus virum bene de vobis meritum.

PLAT. Impudentiam hominis videte! Insuper gratiam tibi maledicentiæ illius causa debemus? usque adeone cum mancipiis te putas disputare veris? etiamne in beneficio nobis imputabis contumeliam tantam et ebriam verborum in nos petulantiam?

6. **LUC.** Ubi ergo vos ego aut quando affeci contumelia? qui semper ita vixerim, philosophiam ut admirarer, et vos ipsos laudibus tollerem, et in libris quos reliquistis versarer. Hæc enim ipsa quæ dico, unde alias, quam a vobis, sumens, et apum instar delibans flores vestros, ostendo hominibus? at illi laudant, et florem unumquemque agnoscunt, unde et a quo et quomodo legerim: et verbis quidem me sectantur propter florum legendorum solertiam, re autem ipsa vos et vestrum illud pratum, qui tales protuleritis, tam

τοιαῦτα ἐξηνοθήκατε ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὰς βαφὰς, εἴ τις ἀναλέξασθαι τε αὐτὰ ἐπίττατο καὶ ἀναπλέξαι καὶ ἀρμόσαι, ὥς μὴ ἀπάδειν θάτερον θατέρου. Ἐσθ' ὅστις οὖν ταῦτα εὖ πεπονθὼς παρ' ὑμῶν κακῶς ἂν εἰπεῖν ἐπιχειρήσειεν εὐεργέτας ἀνδρας, ἀφ' ὧν ἤδη τις εἶναι ἔδοξεν; ἐκτὸς εἰ μὴ κατὰ τὸν Θάμυριν ἢ τὸν Εὐρυτον εἴη τὴν φύσιν, ὥς ταῖς Μούσαις ἀντάδειν, παρ' ὧν εἰλήφει τὴν ὥδην, ἢ τῷ Ἀπολλωνί ἐριδαίνειν ἐναντία τοξεύων, καὶ ταῦτα δοτῆρι ὄντι τῆς τοξικῆς.

7. ΠΛΑΤ. Τοῦτο μὲν, ὦ γενναῖε, κατὰ τοὺς ῥήτορας εἰρηταί σοι· ἐναντιώτατον γοῦν ἐστὶ σοι τῷ πράγματι καὶ χαλεπωτέραν σου ἐπιδείκνυσσι τὴν τόλμαν, εἰ γε τῇ ἀδικίᾳ καὶ ἀχαριστίᾳ πρόσσεστιν, δς παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα, ὅς φῆς, λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες, ἐνα τοῦτον ὑποθέμενος τὸν σκοπόν, ἅπαντας ἡμᾶς ἀγορεύειν κακῶς· τοιαῦτα παρὰ σοῦ ἀπειλήσαμεν ἀνθ' ὧν σοι τὸν λειμῶνα ἐκείνον ἀναπετάσαντες οὐκ ἐκωλύσαμεν ὀρέπεσθαι καὶ τὸ προκόλπιον ἐμπλησάμενον ἀπελθεῖν· ὥστε διὰ γε τοῦτο μάλιστα δίκαιος ἂν εἴης ἀποθανεῖν.

8. ΛΟΥΚ. Ὅρᾳτε; πρὸς ὀργὴν ἀκούετε καὶ οὐδὲν τῶν δικαίων προσέειπε. Καίτοι οὐκ ἂν ὥρῃην ποτὲ ὡς ὀργῇ Πλάτωνος ἢ Χρυσίππου ἢ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν ἄλλων ὑμῶν καθίκοιτο ἂν, ἀλλὰ μοι ἔδοκεῖτε μόνον δι' ἄλλῳ εἶναι τοῦ τοιούτου. Πλὴν ἀλλὰ μὴ ἄκριτόν γε, ὦ θυμάρσιοι, μὴδὲ πρὸ δίκης ἀποκτείνητέ με· ὑμέτερον γοῦν καὶ τοῦτο ἦν, μὴ βία μὴδὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον πολιτεύεσθαι, δίκη δὲ τὰ διάφορα διαλύεσθαι διδόντας λόγον καὶ δεγνόμενους ἐν τῷ μέρει. Ὡστε δικαστὴν ἐλόγμενοι κατηγορήσατε μὲν ὑμεῖς ἢ ἅμα πάντες ἢ ὅτινα ἂν χειροτονήσῃτε ὑπὲρ ἁπάντων, ἐγὼ δὲ ἀπολογίσσομαι πρὸς τὰ ἐγκλήματ', καὶ ἦν μὲν ἀδικῶν φαίνωμαι καὶ τοῦτο περὶ ἐμοῦ γινῶ τὸ δικαστήριον, ὑγέω δὲ γὰρ τὴν ἀξίαν· ὑμεῖς δὲ βίαιον οὐδὲν τολμήσατε. Ἦν δὲ τὰς εὐθύνas ὑποσχὼν καθαρὸς ὑμῖν καὶ ἀνεπίληπτος εὐρίσκωμαι, ἀρήσουσί με οἱ δικασταί, ὑμεῖς δὲ ἐς τοὺς ἑξαπατήσαντας ὑμᾶς καὶ παροξύναντας καθ' ἡμῶν τὴν ὀργὴν τρέψατε.

9. ΠΛΑΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἐς πεδίον τὸν ἵππον, ὡς παρχηρυσάμενος τοὺς δικαστὰς ἀπέλθης· φασὶ γοῦν ῥήτορά σε καὶ δικανικόν τινα εἶναι καὶ πανούργον ἐν τοῖς λόγοις. Τίνα δὲ καὶ δικαστὴν ἐθέλεις γενέσθαι, ὅτινα μὴ σὺ δωροδοκῆσας οἷα πολλὰ ποιεῖτε, ἄδικοι πείρεις ὑπὲρ σοῦ ψεύσασθαι;

ΛΟΥΚ. Θαρρεῖτε τοῦτο γε ἔνεκα· οὐδένα τοιούτον διαιτητὴν ὑποπτον ἢ ἀμφίβολον ἀξιόσαιμ' ἂν γενέσθαι καὶ ὅστις ἀποδώσεται μοι τὴν ψῆφον. Ὅρᾳτε γοῦν, τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν μεθ' ὑμῶν δικάστριαν ποιοῦμαι ἔγωγε.

ΠΛΑΤ. Καὶ τίς ἂν κατηγορήσειεν, εἰ γε ἡμεῖς δικάσομεν;

ΛΟΥΚ. Οἱ αὐτοὶ κατηγορεῖτε καὶ δικάζετε· οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο δέδια· τοσούτον ὑπερέρω τοῖς δικαίοις καὶ ἐκ περιουσίας ἀπολογησάσθαι ὑπολαμβάνω.

varios specie et coloribus; si quidem legere illos sciat aliquis et nectere et concinnare, ne alter ab altero dissideat. Esne igitur qui his bonis vestris usus male audeat dicere viris bene de se meritis, a quibus jam hoc habet, ut esse aliquis videatur? nisi forte eo sit ingenio, quo Thamyris quondam aut Eurytus, ut occinat ipsis Musis, a quibus canendi artem acceperit, aut cum Apolline contendat, jaculari ausus contra ipsum muneris hujus et artis sagittandi datorem.

7. PLAT. Ista quidem, vir fortis, ex rhetorum arte declamasti: maxime enim rebus ipsis sunt contraria, et eo importunior ostendunt audaciam tuam, quandoquidem injuriæ huic ingratus etiam animus accedit, qui acceptis a nobis, quod falere, telis, contra nos jaculatus sis, hoc uno tibi scopo proposito, de omnibus nobis male uti diceret. Hæc a te praemia habemus, quod aperto tibi illo prato nostro, non prohibuimus quominus meteres, et pleno sinu abires. Itaque vel propter ipsum hoc mori dignus fueris.

8. LUC. Videtisne? cum ira auscultatis; neque justum quidquam admittitis: quanquam non putabam fieri unquam posse, ut ad Platonem, ad Chrysippum aut Aristotelem aut ad alium quenquam vestrum ira perveniat; verum soli vos ab ejusmodi rebus videbamini esse remotissimi. Sed quidquid est, certe non indemnatum, viri admirabiles, nec ante judicium me occideritis. Vestrum enim hoc quoque erat, non vi, nec prout quis robustior est, rem gerere, sed jure lites dirimi, redditis invicem auditisque rationibus. Itaque judice capto accusate me vos aut simul omnes, aut quemcumque pro universis dicturum suffragiis vestris elegeritis: ego vero criminibus respondebo. Si deinde pareat me fecisse injuriam, idque de me statuerit judicium, sustinebo nimirum justam poenam; vos vero nihil per vim audebitis. Si vero, cognitione facta, purus vobis et expers reprehensionis inveniar, absolvent me scilicet judices, vos vero inde in eos iram vertite, qui deceperunt vos et contra nos incitarunt.

9. PLAT. Hoc vero illud fuerit, Equum in campum, ut tu impulsus in fraudem judicibus abeas. Atunt enim te rhetorem esse et causidicum et versutum in dicendo veteratorem. Quem vero judicem vis fieri, quem tu non muneribus corruptum (ejusmodi enim multa facitis) inducas, ut injuste secundum te ferat sententiam?

LUC. Hac quidem cura vos libero: suspectum id genus judicem, aut ambiguum, quique calculum mihi suum vendat, esse velim neminem. Videte enim, ipsam vobiscum Philosophiam judicem vobis ipse fero.

PLAT. Quis igitur accuset, siquidem nos judicaturi sumus?

LUC. Vos iidem et accusate et judicate. Ne hoc quidem metuo: tantum justitia causæ supero, et ex abundantia pro me dicturum confido.

10. ΠΑΑΤ. Τί ποῦμεν, ὦ Πυθαγόρα καὶ Σώκρατες; εἶπες γὰρ οὐκ ἄλογα ὁ ἀνὴρ προκαλεῖσθαι ἀξίων.

ΣΩΚ. Τί δ' ἄλλο ἢ βαδίζομεν ἐπὶ τὸ δικαστήριον καὶ τὴν Φιλοσοφίαν παραλαβόντες ἀκούσωμεν ὃ τι καὶ ἀπολογησεται· τὸ πρὸ δίκης γὰρ οὐχ ἡμέτερον, ἀλλὰ δεινῶς ἰδιωτικὸν, ὀργίλων τινῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ χειρὶ τιθεμένων. Παρέξομεν οὖν ἀφορμὰς τοῖς κακῶς ἐθέλουσι καταλείψαντες ἄνδρα μὴδὲ ἀπολογησάμενον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα δικαιοσύνη χαίρειν αὐτοὶ λέγοντες. Ἡ τί ἂν εἴποιμεν Ἀνύτου περὶ καὶ Μελήτου, τῶν ἐμοῦ κατηγορησάντων, ἢ τῶν τότε δικαστῶν, εἰ οὗτος τεθνήσκει μὴδὲ τὸ παράπαν ὕδατος μεταλαβών;

ΠΑΑΤ. Ἄριστα παραινεῖς, ὦ Σώκρατες· ὥστε ἀπῶμεν ἐπὶ τὴν Φιλοσοφίαν· ἢ δὲ δικασάτω, καὶ ἡμεῖς ἀγαπήσομεν οἷς ἂν ἐκείνη διαγνῶ.

11. ΛΟΥΚ. Εὖ γε, ὦ σοφώτατοι, ἀμείνω ταῦτα καὶ νομιμώτερα. Τοὺς μέντοι λίθους φυλάττετε, ὡς ἔφη· δεήσει γὰρ αὐτῶν μικρὸν ὕστερον ἐν τῇ δικαστηρίῳ. Πού δὲ τὴν Φιλοσοφίαν εὑρίοις τις ἄν; οὐ γὰρ οἶδα ἐνθα οἰκεῖ· καίτοι πάνυ πολλὴν ἐπλανήθην χρόνον ἀναζητῶν τὴν οἰκίαν, ὡς συγγενομένη αὐτῇ· εἴτα ἐντυγχάνων ἂν τις τριβῶνι περιβεβλημένος καὶ πύγωνας βαθεῖς καθεήμενος παρ' αὐτῆς ἐκείνης ἤκειν φάσκουσιν, οἷόμενος εἰδέναι αὐτοὺς ἀνθρώπων· οἱ δὲ πολλὸν μᾶλλον ἐμοῦ ἀγνοοῦντες ἢ οὐδ' ὄλως ἀπεκρίνοντό μοι, ὡς μὴ ἐλέγχοντο οὐκ εἰδότες, ἢ ἄλλην θύραν ἄντ' ἄλλης ἀπεδείκνουν. Οὐδέπω γοῦν καὶ τήμερον ἐξευρεῖν δεδύνημαι τὴν οἰκίαν.

12. Πολλάκις δὲ αὐτὸς εἰκάσας ἢ ξαναγῆσάντος τινος ἦγον ἂν ἐπὶ τινος θύρας βεβαίως ἐλπίσας τότε γοῦν εὐρηκέναι, τεκμαίρομενος τῇ πλήθει τῶν εἰσόντων τε καὶ ἐξιόντων, ἀπάντων σκυθρωπῶν καὶ τὰ σχήματα εὐσταλῶν καὶ φροντιστικῶν τὴν πρόσοφιν μετὰ τούτων οἷν συμπαρεσθῆεις καὶ αὐτὸς ἐσθλὸν. Εἴτα ἑώρων γύναιον τι οὐχ ἀπλοῖχον, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐς τὸ ἀφελές καὶ ἀκόσμητον ἑαυτὴν ἐρρύθμιζεν, ἀλλὰ κατεράνημαι αὐτίκα οὐδὲ τὸ ἀνετον δοκοῦν τῆς κόμης ἀκαλλώπιστον ἑώσα οὐδὲ τοῦ ἱματίου τὴν ἀναβολὴν ἀνεπιτηδεύτως περιστέλλουσα· πρόδηλος δὲ ἦν κοσμουμένη αὐτοῖς καὶ πρὸς εὐπρέπειαν τῇ ἀθεραπεύτῳ δοκοῦντι προσχωμένη. Ὑπεραίετο δὲ τι καὶ ψιμύθιον καὶ φῶκος καὶ τὰ ῥήματα πάντα ἐταιρικά· καὶ ἐπαινουμένη ὑπὸ τῶν ἑραστῶν ἐς κάλλος ἔχαιρε, καὶ εἰ δόη τις, προχειρῶς ἐδέχτο, καὶ τοὺς πλουσιωτέρους ἂν παρακαθιστάμενη πλησίον τοὺς ἐραστῶν οὐδὲ προσέβλεπε. Πολλάκις δὲ καὶ γυμνωθείσης αὐτῆς κατὰ τὸ ἀκούσιον ἑώρων περιδέραια χρύσεια τῶν κλοιῶν παχύρετρα. Γαῦτα ἰδὼν ἐπὶ πόδας αὐτῆς ἀνέστρεφον οἰκείρας δηλαδὴ τοὺς κακοδαίμονας ἐκείνους οὐ τῆς βνός, ἀλλὰ τοῦ πάγωνος ἐλκομένους πρὸς αὐτῆς καὶ κατὰ τὸν Ἰξίωνα εἰδώλῳ ἀντὶ τῆς Ἥρας ξυνόντας.

13. ΠΑΑΤ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰλέας· οὐδὲ γὰρ

10. PLAT. Quid agimus, Pythagora et Socrates? videtur enim vir non præter rationem provocare velle ad iudicium.

SOCR. Quid vero aliud quam eamus ad tribunal, et assumpta Philosophia audiamus, quid causæ dicturus sit. Indicta enim causa damnare nostrum non est, sed valde idioticum, iracundorum quorundam hominum et jus in manu ponentium: Præbebimus enim occasiones volentibus male de nobis loqui, si indicta causa virum lapidemus, idque homines gaudere nos justitia professi: aut de Anyto ac Melito quid dicemus, meis accusatoribus, aut de iis qui tum erant iudices, si hic ne aqua quidem concessa et clepsydra ad defensionem moriatur?

PLAT. Optime mones, Socrates. Itaque abeamus ad Philosophiam: illa judicet, et nos sententia illius stabiliemus.

11. LUC. Euge, viri sapientissimi, meliora ista et magis legitima. Verum lapides servate, uti dixi: opus enim paullo post illis erit apud tribunal. Ubi vero Philosophiam inveniat aliquis? neque enim ubi habitat, novi; quanquam longo tempore oberravi domo ejus quærenda, ut illius consuetudine uterer. Deinde quum incidere in quosdam pallioli amictos et prolixas barbas submittentis, qui ab illa se venire dicerent, putans hos scire, interrogabam: at illi, qui multo quam ego magis ignorarunt, aut plane non respondere mihi, ne ignorantiae suæ convincerentur, aut aliam pro alia januam mihi demonstrare. Itaque ad hodiernum diem nondum invenire illius domum potui.

12. Sæpe vero vel mea conjectura vel aliquo deducente ad januas quasdam delatus sum, firma cum spe tandem aliquando me invenisse, idque colligebam ex multitudine intrantium et exeuntium, qui severi omnes viderentur, habitu composito, et vultu acriorem cogitationem præ se ferente. Cum his igitur clanculum me inferciens et ipse intrabam. Deinde vidi mulliculam minime caudidam, quantumvis ad simplicitatem quandam cultus expertem se concinnaret: sed mox mihi apparuit scilicet, eam neque comas, quas negligenter solutas videri volebat, inornatas reliquisse, neque vestis amictum sine affectatione composuisse; manifesto autem iis se rebus exornaverat, et ad decentiam assimilato illo cultus neglectu usa fuerat. Sublucēbat vero etiam aliquantum cerussæ et fuci, verbaque omnino meretricia; laudarique se ab amatoribus pulchritudinis nomine gaudebat, et, si quis quid daret, accipiebat cupide, et ditiores prope se assidere jubens, pauperes amatorum suorum ne respiciebat quidem. Sæpe vero etiam si imprudens audaretur, videbam monilia illius aurea bovis crassiora. Hac videns mea per vestigia mox recessi, miseratus nempe infelices illos, qui se ab illa non naso quidem, sed barba ducti paterentur, et Ixionis exemplo inanem speciem amplecterentur pro Junone.

13. PLAT. Illud quidem recte dixisti: neque enim in

πρόδηλος οὐδὲ πᾶσι γινώριμος ἡ θύρα. Πλὴν ἀλλὰ οὐδὲν δεήσει βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα γὰρ ἐν Κεραμεικῇ ὑπομενούμεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἡδὴ που ἀφίξεται ἐπανοῦσα ἐξ Ἀκαδημείας, ὡς περιπατήσῃ καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ· τοῦτο δσημέραι ποιεῖν ἔθος αὐτῇ· μᾶλλον δὲ ἡδὴ προσέρχεται. Ὅρᾳς τὴν κόσμιον, τὴν ἀπὸ τοῦ σγῆματος, τὴν προσηνῇ τὸ βλέμμα, τὴν ἐπὶ συννοίᾳ ἡρέμα βαδίζουσαν;

ΛΟΥΚ. Πολλὰς ὁμοίας ὁρῶ τὸ τε σγῆμα καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν. Καίτοι μία πάντως ἡ γε ἀληθὴς Φιλοσοφία ἐστὶν ἐν αὐταῖς.

ΠΛΑΤ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ δηλώσει ἥ τις ἐστὶ φθειγ-
ξαιμένη μόνον.

14. **ΦΙΑ.** Παπαῖ· τί Πλάτων καὶ Χρύσιππος ἄνω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτὰ δὴ τὰ κε-
φαλαιὰ μου τῶν μαθημάτων; τί αὖθις ἐς τὸν βίον; ἄρα
τι ἡμᾶς ἐλύπει τῶν κατῶν; ὀργιζομένοις γοῦν εἰόχαι-
τε. Καὶ τίνα τούτων ξυλλαβόντες ἄγετε; ἢ που τυμωρῶχος
τις ἢ ἀνδρὸς φόνος ἢ ἱεροσουλός ἐστι;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δί, ὦ Φιλοσοφία, πάντων γε ἱεροσύ-
λων ἀσεβέστατος, δς τὴν ἱερωτάτην σὲ κακῶς ἀγορεύειν
ἐπεχείρησε καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, ὅποσοι τι παρὰ σοῦ
μαθόντες τοῖς μεθ' ἡμᾶς καταλειοπίκαμεν.

ΦΙΑ. Εἴτα ἡγανακτήσατε λοιδορησαμένου τινός,
καὶ ταῦτα εἰδότες ἐμὲ, οἷα πρὸς τῆς Κωμωδίας ἀκού-
ουσα ἐν τοῖς Διονυσίοις θμῶς φίλην τε αὐτὴν ἡγῆμαι
καὶ οὔτε ἐδικασάμην οὔτε ἡττιασάμην προσελθοῦσα,
ἐφίημι δὲ παίζειν τὰ εἰκότα καὶ τὰ ζυνήθη τῇ εορτῇ;
οἷδα γὰρ ὡς οὐκ ἂν τι ὑπὸ σκώμματος χεῖρον γένοιτο,
ἀλλὰ τούναντίον ἔπερ ἂν ἢ καλόν, ὥσπερ τὸ χρυσίον
ἀποσπώμενον τοῖς κόμμασι λαμπρότερον ἀποστίλβει
καὶ φανερώτερον γίγνεται. Ὑμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως
ὀργῖλοι καὶ ἀγανακτικοὶ γεγόνατε. Τί δ' οὖν αὐτὸν
ἀγχετε;

ΠΛΑΤ. Μίαν ἡμέραν ταύτην παραιτησάμενοι ἤκο-
μεν ἐπ' αὐτόν, ὡς ὑπόσχη τὴν ἀξίαν ὧν δέδρακε· φῆμαι
γὰρ ἡμῖν διτήγγελλον οἷα ἔλεγεν ἐπιὼν ἐς τὰ πλήθη κατ'
ἡμῶν.

15. **ΦΙΑ.** Εἴτα πρὸ δίκης οὐδὲ ἀπολογησάμενον
ἀποκτενεῖτε; δῆλος γοῦν ἐστὶν εἰπεῖν τι θέλων.

ΠΛΑΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπὶ σὲ τὸ πᾶν ἀνεβαλόμεθα.
Καὶ σοὶ ἂν δοκῇ τοῦτο, ποιήσῃ τέλος τῆς δίκης.

ΦΙΑ. Τί φῆς σύ;

ΛΟΥΚ. Τοῦτο αὐτὸ, ὦ δέσποινα Φιλοσοφία, ἥπερ
καὶ μόνη τάληθες ἂν εὐρεῖν δύναιτο· μόγις γοῦν εὐρύμην
πολλὰ ἱκετεύσας τὸ σοὶ φυλαχθῆναι τὴν δίκην.

ΠΛΑΤ. Νῦν, ὦ κατάρτατε, δέσποιναν αὐτὴν καλεῖς;
πρῶην δὲ τὸ ἀτιμότατον Φιλοσοφίαν ἀπέφαινες ἐν το-
σούτῳ θεάτρῳ ἀποκηρύττων κατὰ μέρη δὴ ὀβολῶν ἑκα-
στον εἶδος αὐτῆς τῶν λόγων.

ΦΙΑ. Ὅρατε, μὴ οὐ Φιλοσοφίαν οὗτός γε, ἀλλὰ
γόητας ἄνδρας ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀνόματι πολλὰ καὶ
μιαρὰ πράττοντας ἡγόρευσε κακῶς.

propatulo janua, neque nota omnibus. Ceterum ne opus
quidem est domum ad illam ire: hic enim ipsam in Ceramico
operiemur, mox huc venturam in reditu ab Academia, ut in
Pœcile inambulet, quod facere solet quotidie. Quin jam
accedit. Viden' illam decenti habitu, aspectu propitio,
quæ cogitabunda placide incedit?

LUC. Multas video similes habitu, incessu atque ami-
ctu: et tamen inter has quoque una tantum est vera qui-
dem Philosophia.

PLAT. Recte; sed quum loqui incipiet, satis se ipsa indi-
cabit.

14. **PHIL.** Vah! quid Plato et Chrysippus apud superos,
et Aristoteles, et reliqui omnes, ipsa disciplinæ meæ ca-
pita? quid vos rursus in vitam? num quid adversi vobis
apud inferos accidit? irati certe videmini. Et quis est quem
captum hic ducitis? sepulchrorumne spoliator est, an ho-
micide, an sacrilegus?

PLAT. Et quidem, Philosophia, sacrilegorum omnium
scelestissimus, qui sanctissimam te maledictis lædere ausus
sit, et nos omnes, quotquot aliquid eorum, quæ apud te
didiceramus, posteris reliquimus.

PHIL. Et vos indignati estis maledicente nobis quodam,
idque quum me sciatis, qualia a Comœdia audiens Dionysiis,
tamen amicam illam putem, neque in jus vocarim unquam,
neque accedens cum illa expostulaverim; sed patiar illam
ludere quæ convenire videntur et solemnia sunt illis feriis?
quippe quum noverim, nihil a dicto fieri deterius, sed contra
ea, quod pulchrum sit, ut aurum ipsa percussione deter-
sum clarius exsplendescere et fieri manifestius. Vos vero
nescio quomodo iracundi facti estis et irritabiles. Quid
vero collum obtorquetis homini?

PLAT. Commeatu unius hujus diei sumto, contra illum
venimus, ut dignam factis suis pœnam sustineat. Fama
enim ad nos perlatus est, qualia in concionem progressus
de nobis dixerit.

15. **PHIL.** Deinde vos illum ante judicium, indicta causa
interficietis? apparet certe dicere illum velle aliquid.

PLAT. Non; sed ad te rejecimus omnia. Ac tibi si ita
videtur, tu litem dirimes.

PHIL. Tu quid ais?

LUC. Idem hoc, Philosophia domina, quæ sola nempe
invenire verum possis. Itaque vix multis precibus hoc im-
petravi, tibi ut cognitio causæ servaretur.

PLAT. Nunc, sacerrime, dominam vocas? paullo ante
vero contemtissimam rerum pronuntiabas Philosophiam,
in tanto theatro præconio vendens, et duobus quidem obo-
lis genus unumquodque illius disputationum.

PHIL. Videte ne iste non Philosophiam, sed impostores
quosdam, nostri sub nominis obtentu turpia multa patran-
tes, traduxerit.

ΠΛΑΤ. Εἴση αὐτίκα, ἣν ἐθέλῃς ἀκοῦειν ἀπολογουμένου μόνον.

ΦΙΑ. Ἀπίωμεν ἐπ' Ἄρειον πάγον, μάλλον δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν, ὥς ἂν ἐκ περιωπῆς ἅμα καταφανῇ πάντα εἴη τὰ ἐν τῇ πόλει.

16. Ὑμεῖς δὲ, ὦ φίλοι, ἐν τῇ Ποικίλῃ τέως περιπατήσατε· ἤξω γὰρ ὑμῖν ἐκδικάσασα τὴν δίκην.

ΛΟΥΚ. Τίνες δέ εἰσιν, ὦ Φιλοσοφία; πάνυ γὰρ μοι κόσμιοι καὶ αὐταὶ δοκοῦσιν.

ΦΙΑ. Ἀρετὴ μὲν ἡ ἀνδρώδης αὕτη, Σωφροσύνη δὲ ἐκείνη καὶ Δικαιοσύνη ἡ παρ' αὐτήν· ἡ δὲ προηγούμενη Παιδεία, ἡ ἀμυδρά δὲ αὕτη καὶ ἀσαφὴς τὸ χρῶμα ἡ Ἀλήθεια ἐστίν.

ΛΟΥΚ. Οὐχ ὁρῶ ἥντινα καὶ λέγεις.

ΦΙΑ. Τὴν ἀκαλλώπιστον ἐκείνην οὐχ ὁρᾷς, τὴν γυμνὴν, τὴν ὑπορεύουσαν αἰεὶ καὶ διολισθάνουσαν;

ΛΟΥΚ. Ὅρῶ νῦν μόγις. Ἀλλὰ τί οὐχὶ καὶ ταύτας ἄγεις, ὥς πληρὲς γένοιτο καὶ ἐντελὲς τὸ ξυνέδριον; τὴν Ἀλήθειαν δέ γε καὶ ξυνήγορον ἀναβιδάσασθαι πρὸς τὴν δίκην βούλομαι.

ΦΙΑ. Νῆ Δία, ἀκολουθήσατε καὶ ὑμεῖς· οὐ χαλεπὸν γὰρ μίαν δικάσαι δίκην, καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἡμετέρων ἐσομένην.

17. ΑΛΗΘ. Ἄπιτε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν δέομαι ἀκοῦειν ἢ πάλαι οἶδα ὅποιά ἐστιν.

ΦΙΑ. Ἄλλ' ἡμῖν, ὦ Ἀλήθεια, ἐν δέοντι ξυνδικάζοις ἂν, ὥς καὶ καταμνησὺς ἕκαστα.

ΑΛΗΘ. Οὐκοῦν ἐπάγομαι καὶ τὼ θεραπευιδίῳ τούτῳ συνοικοτάτῳ μοι ὄντε;

ΦΙΑ. Καὶ μάλα ὁπόσας ἂν ἐθέλῃς.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθον, ὦ Ἐλευθερία καὶ Παρρησία, μεθ' ἡμῶν, ὥς τὸν δειλῆιον τουτονὶ ἀνθρωπίσκον ἐραστὴν ἡμέτερον ὄντα κινδυνεύοντα ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει δικαίᾳ σῶσαι δυνηθῶμεν· σὺ δὲ, ὦ Ἐλεγχε, αὐτοῦ περίμενε.

ΛΟΥΚ. Μῆδαμῶς, ὦ δέσποινα, ἡκέτω δὲ καὶ οὗτος, εἰ καὶ τις ἄλλος· οὐ γὰρ τοῖς τυχοῦσι θηρίοις προσπολεμῆσαι δεήσει με, ἀλλ' ἀλαζόσιν ἀνθρώποις καὶ δυσελέγκτοις, αἰεὶ τινὰς ἀποφυγὰς εὐρισκομένοις, ὥστε ἀναγκαῖος ὁ Ἐλεγχος.

ΦΙΑ. Ἀναγκαιότατος μὲν οὖν· ἀμεινον δὲ, εἰ καὶ τὴν Ἀπόδειξιν παραλάβοις.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθε πάντες, ἐπεὶ περ ἀναγκαιότατοι δοκεῖτε πρὸς τὴν δίκην.

18. ΑΡΙΣΤ. Ὅρᾳς; προσεταιρίζεται καθ' ἡμῶν, ὦ Φιλοσοφία, τὴν Ἀλήθειαν.

ΦΙΑ. Εἴτα δέδωκε, ὦ Πλάτων καὶ Χρυσίππε καὶ Ἀριστοτέλες, μὴ τι ψεύσῃται ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀλήθεια οὔσα;

ΠΛΑΤ. Οὐ τοῦτο, ἀλλὰ δεινῶς πανοῦργός ἐστι καὶ κολαχικός· ὥστε παραπείσει αὐτήν.

ΦΙΑ. Θαρρεῖτε· οὐδὲν μὴ γένηται ἄδικον, Δικαιοσύνης ταύτης ὑμπαρούσης. Ἀνίωμεν οὖν.

19. Ἄλλ' εἰπέ μοι σὺ, τί σοι τοῦνομα;

PLAT. Hoc statim scies, si modo causam dicturo operam darevolueris.

PHIL. Abeamus in Areopagum: potius vero in ipsam arcem, ut ex illa quasi specula simul in conspectu sint res urbanae omnes.

16. Vos vero, amicae, in Pœcile interim inambulate. Veniam enim vobis, hac lite judicata.

LUC. Quæ vero sunt, o Philosophia? videntur enim mihi et ipsæ decentissimæ.

PHIL. Virtus est illa virago, Temperantia ista, et prope illam Justitia, præcedens vero Eruditio, sed obscura illa et tenui colore Veritas est.

LUC. Non video quam tu dicas.

PHIL. Nonne vides fuci illam expertem, nudam, subducentem se semper et elahentem?

LUC. Nunc tandem vix video. Sed quidni has etiam adducis, ut plenus perfectusque nobis consessus fiat? Veritatem vero etiam advocatam mihi adducere in jus volo.

PHIL. Nempe sequimini etiam vos: nec enim molestum erit, unam judicare causam, eamque de rebus nostris futuram.

17. VER. Ite vos: ego enim non opus habeo audire quæ dudum scivi ut sint comparata.

LUC. Verum tu nobis, Veritas, adfueris, quando erit opus, in iudicio, et indices singula.

VER. Itaque adducam etiam duas ancillulas meas, quæ semper mecum habitant?

PHIL. Duc sane quotquot volueris.

VER. Sequimini, Libertas, et tu, Loquendi Fiducia, ut iafortunatum hunc homuncionem, amatorem nostrum, in periculo justa nulla causa versantem servare possimus. Tu vero, Elenchie (Arguens), hic mane.

LUC. Minime vero, domina: quin hic etiam, si quis alius, veniat. Neque enim cum vulgaribus bestis depugnandum mihi erit, sed cum insolentibus hominibus et qui difficillime arguantur, effugia sibi semper quædam invenientibus. Itaque necessarius est Elenchus.

PHIL. Maxime ille quidem: rectius vero feceris, si Demonstrationem etiam assumes.

VER. Sequimini omnes, quandoquidem maxime necessarii ad iudicium videmini.

18. ARIST. Viden? ad suas partes allicit, o Philosophia, contra nos Veritatem.

PHIL. Et vos metuitis, Plato, Chrysippe, Aristoteles, ne quid mentiatur pro ipso, quum sit Veritas?

PLAT. Non istuc quidem: sed terribili quadam astutia est et adulandi facultate. Itaque persuasione a via illam abducat.

VER. Bono animo estote. Nihil profecto injustum fiet, hac una præsentē, Justitia. Ascendamus igitur.

19. Sed ago dic, quod tibi nomen est?

ΛΟΥΚ. Ἐμοὶ Παρρησιάδης Ἀληθίνους τοῦ Ἐλεγ-
ζικέλους.

ΦΙΛ. Πατρίς δέ;

ΛΟΥΚ. Σύρος, ὃ Φιλοσοφία, τῶν Ἐπευφρατιδίων.
Ἄλλὰ τί τοῦτο; Καὶ γὰρ τούτων τινὰς οἶδα τῶν ἀντι-
δίκων οὐχ ἦττον ἐμοῦ βαρβάρους τὸ γένος· ὁ τρόπος δὲ
καὶ ἡ παιδεία οὐ κατὰ Σολέας ἢ Κυπρίους ἢ Βαβυλωνί-
ους ἢ Σταγειρίτας. Καίτοι πρὸς γε σὲ οὐδὲν ἂν
ἐλάττων γένοιτο οὐδ' εἰ τὴν φωνὴν βάρβαρος εἴη τις,
εἴπερ ἡ γνώμη ὀρθὴ καὶ δικαία φαίνεται οὕσα.

ΦΙΛ. Εὖ λέγεις· ἄλλως γοῦν τοῦτο ἠρόμην.

20. Ἡ τέχνη δέ σοι τίς; Ἄξιον γὰρ ἐπίστασθαι
τοῦτό γε.

ΛΟΥΚ. Μισαλαζών εἰμι καὶ μισογῆς καὶ μισοφου-
δῆς καὶ μισότυρος καὶ μισῶ πᾶν τὸ τοιοῦτόδης εἶδος
τῶν μιαιφῶν ἀνθρώπων· πᾶν δὲ πολλοὶ εἰσιν, ὥς οἶσθα.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, πολυμίσθ' ἵνα μέτει τὴν τέχνην.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις· ὅρξ γοῦν ὁπόσοις ἀπεχθάνο-
μαι καὶ ὥς κινδυνεύω δι' αὐτήν. Οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ τὴν
ἐναντίαν αὐτῇ πᾶν ἀκριβῶς οἶδα, λέγω δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ
φιλο τὴν ἀρχὴν ἔχουσαν· φιλαλήθης τε γὰρ καὶ φιλό-
καλος καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι ξυγγενῇ·
πλὴν ἄλλ' ὀλίγοι πᾶν ταύτης ἄξιοι τῆς τέχνης· οἱ δὲ
ὕπὸ τῇ ἐναντίᾳ ταττόμενοι καὶ τῷ μίσει οικειότεροι
πεντακισμῦριοι. Κινδυνεύω τοιγαροῦν τὴν μὲν ὑπ'
ἀργίας ἀπομαθεῖν ἤδη, τὴν δὲ πᾶν ἡκριβωκέναι.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν· τοῦ γὰρ αὐτοῦ καὶ τάδε,
φασί, καὶ τάδε· ὥστε μὴ διαίρει τὴν τέχνην· μία γὰρ
ἴστων δὲ εἶναι δοκούσαι.

ΛΟΥΚ. Ἀμείνων σὺ ταῦτα οἶσθα, ὦ Φιλοσοφία.
Τὸ μέντοι ἐμὸν τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τοὺς μὲν πονηροὺς
μισεῖν, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ φιλεῖν.

21. ΦΙΛ. Ἄγε δὴ, πάρεσμεν γὰρ ἐνθα ἐχρῆν· ἐν-
ταῦθά που ἐν τῷ προναῷ τῆς Πολιάδος δικάσωμεν. Ἡ
Ἱέρεια διάθες ἡμῖν τὰ βάρβα· ἡμεῖς δὲ ἐν τοσούτῳ
προσυδρήσωμεν τῇ θεῷ.

ΛΟΥΚ. ὦ Πολιάς, ἐλθέ μοι κατὰ τῶν ἀλαζόνων
σύμμαχος ἀναμνηθεῖσα ὁπόσα ἐπιπορούμενων ὁσημέραι
ἀκούεις αὐτῶν καὶ ἀπράττουσι δὲ, μόνῃ ὁρᾷς ἅτε δὴ
ἐπίσκοπος οὕσα. Νῦν καιρὸς ἀμύνεσθαι αὐτούς. Ἐμὲ
δὲ ἦν που κρατούμενον ἴδης κἂν πλείους ὥσιν αἱ μέλαι-
ναι, σὺ προσθεῖσα τὴν σπουδῆς οὐκ ἔμε.

22. ΦΙΛ. Εἴεν ἡμεῖς μὲν ἡμῖν καὶ δὴ καθήμεθα
ἔτοιμοι ἀκούειν τῶν λόγων, ὑμεῖς δὲ προελόμενοι τινα
ἐξ ἀπάντων, ὅστις ἀριστα κατηγορήσῃ ἂν δοκῇ, ξυ-
εἴρετε τὴν κατηγορίαν καὶ διελέγετε· πάντας γὰρ ἅμα
λέγειν ἀμήχανον. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, ἀπολογήσῃ
τὸ μετὰ τοῦτο.

ΧΡΥΣ. Τίς οὖν ἂν ἐπιτηδειότερος ἐξ ἡμῶν γένοιτο
πρὸς τὴν δίκην σου, ὦ Πλάτων; ἡ τε γὰρ μεγαλόνοια
θαυμαστὴ καὶ ἡ καλλιφωνία δεινῶς Ἀττικὴ καὶ τὸ κε-
χαρισμένον καὶ περὶ οὓς μεστὸν ἦ τε ζήνσεις καὶ τὸ ἀκρι-
βὲς καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἐν καιρῷ τῶν ἀποδείξεων, πάντα
ταῦτά σοι ἀθρόα πρόσεσθαι· ὥστε τὴν προηγορίαν δέ-

LUC. Parrhesiades Alethionis Elenxicielis (i. e. Confiden-
tius Veri F. Convincetii N.).

PHIL. Sed patria?

LUC. Syrus sum, o Philosophia, eorum qui ad Euphra-
tem colunt. Sed quid hoc ad rem? nam horum etiam ad-
versariorum meorum novi quosdam non minus quam ego
sum genere barbaros; mores vero et eruditio, non qualis So-
lensium, aut Cypriorum, aut Babyloniorum, aut Stagiri-
tarum. Quanquam apud te quidem nihil quicquam deterio-
re causa quis fuerit, neque si voce sit barbarus; modo
sententia recta et iusta esse appareat.

PHIL. Recte narras: temere enim illud quaesieram.

20. Ars vero quæ tibi est? nam istud quidem scire refert.

LUC. Osor superbæ sum, et prestigiarum, et menda-
ciorum, et timoris inanis: odi igitur omne hoc genus
impurorum hominum. Admodum vero multi sunt, quod
nosti.

PHIL. Hercules! multi odii quandam artem facis.

LUC. Bene dicis. Vides enim apud quam multos in
odio sim, et in quæ pericula propter eam venerim. Verrum
tamen etiam oppositam illi artem accurate novi: illam puta
quæ amore constat. Sum enim veri amans, et honesti ac
pulchri, tum simplicitatis et quæcumque natura anabilia
sunt: verum pauci admodum digni in quibus hac arte
ular; contra alteri illi oppositæ arti subjecti et odio aptio-
res quinquagies mille: quare periculum est ne alteram qui-
dem, cujus exercendæ ita rara offeratur occasio, dedis-
cam; alteram autem nimis etiam calleam.

PHIL. At non oportebat: ejusdem enim et hoc est, aiunt,
et illud. Noli itaque has artes dirimere, quæ duæ quum vi-
deantur esse, una sunt.

LUC. Melius tu ea nosti, Philosophia. Mea igitur hæc
ratio est, odisse malos, bonos autem laudare atque amare.

21. PHIL. Jam age, adsumus enim nunc ubi oportebat:
hic alicubi in templo urbicæ Palladis judicemus. Disponi nobis,
Antistes, jube subsellia: nos interea deam adoremus.

LUC. Custos urbis, præsidio mihi veni contra insolentes
homines, recordata quot illorum perjuria quotidie audias.
Quæ faciunt, sola vides, quæ inspectionem habeas. Nunc
tempus est illos ulciari. Me vero si qua succumbere vi-
deas, et plures sint nigri calculli, tuo tu adjecto me serva.

22. PHIL. Age jam sedemus vobis, paratæ vestras au-
dire rationes. Vos autem electo uno ex omnibus, qui
optime accusaturus videatur, actionem componite, et reum
convincite: neque enim fieri potest ut simul omnes dicatis.
Tu vero post hæc causam dices, Parrhesiade.

CHRYΣ. Quis igitur nostrum huic iudicio aptior fuerit
te, o Plato? tua enim cogitandi admirabilis sublimitas, et
mere Attica vocis suavitas, et gratia illa, quæ tantum in
persuadendo valet; tum prudentia, et exquisitum illud
artificium, et illæ, ubi demonstrandum est, verborum il-
lecebræ; omnia hæc copiose tibi adsunt. Itaque orandi

λου καὶ ὑπὲρ πάντων εἰπὲ τὰ εἰκότα. Νῦν ἀναμνή-
σῃτι πάντων βλαίων καὶ θυμφορέων τὸ αὐτὸ, εἴ τί
σοι πρὸς Γοργίαν ἢ Πῶλον ἢ Ἰππίαν ἢ Προδίκον εἰρη-
ται· δεινότερος οὗτός ἐστιν. Ἐπίπαυτε οὖν καὶ τῆς
εἰρωνείας καὶ τὰ κομψὰ ἐκείνα καὶ συνεχρῆ ἑρώτα, καὶ
σοι δοκῇ, καὶ ἐκείνῳ που παράβυσον, ὡς ὁ μέγας ἐν οὐ-
ρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἂν, εἰ
μὴ οὗτος ὑπόσχοι τὴν δίκην.

23. ΠΛΑΤ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ τινα τῶν σφοδρоте-
ρων προχειρισώμεθα, Διογένην τούτων ἢ Ἀντισθένην ἢ
Κράτητα ἢ καὶ σέ, ὦ Χρύσιππε· οὐ γὰρ δὴ κάλλους
ἐν τῷ παρόντι καὶ δεινότητος συγγραφικῆς ὁ καιρὸς,
ἀλλὰ τινος ἐλεγκτικῆς καὶ δικανικῆς παρασκευῆς· ῥή-
τωρ δὲ ὁ Παρρησιάδης ἐστίν.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτοῦ κατηγορήσω· καὶ γὰρ οὐδὲ
πάνυ μακρῶν ὀλομαι τῶν λόγων δεῖσθαι. Καὶ ἄλλως
δὲ ὑπὲρ πάντας ὕβρισμαὶ δύο ὀβολῶν πρῶην ἀποκεκ-
ρυγμένος.

ΠΛΑΤ. Ὁ Διογένης, ὦ Φιλοσοφία, ἐρεῖ τὸν λόγον
ὑπὲρ πάντων. Μένυσο δὲ, ὦ γενναίε, μὴ τὰ σεαυ-
τοῦ μόνον πρεσβεύειν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, τὰ κοινὰ δὲ
ὁρᾶν· εἰ γὰρ τι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα ἐν τοῖς
λόγοις, σὺ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ἐξέταξε, μὴδ' ὅστις ἐστίν
ὁ ἀληθέστερος νῦν λέγει, θλῶς δὲ ὑπὲρ φιλοσοφίας αὐ-
τῆς ἀγανάκει περιυβρισμένης καὶ κακῶς ἀκούουσας ἐν
τοῖς Παρρησιάδου λόγοις, καὶ τὰς προαιρέσεις ἀφεί-
ς, ἐν αἷς διαλλάττομεν, ὁ κοινὸν ἅπαντες ἔχομεν, τούτου
ὑπερμάχει. Ὁρᾷς δὲ, μόνον σέ προεστησάμεθα καὶ
ἐν σοὶ τὰ πάντων ἡμῶν νῦν κινδυνεύεται, ἢ σεμνόντατα
δοῦναι ἢ τοιαῦτα πιστευθῆναι οἷα οὗτος ἀπέφηνε.

24. ΔΙΟΓ. Θαρρεῖτε, οὐδὲν ἐλλείφομεν, ὑπὲρ ἁπάν-
των ἐρῶ. Κἂν ἡ Φιλοσοφία δὲ πρὸς τοὺς λόγους ἐπι-
κλασθεῖσα — φύσει γὰρ ἡμερος καὶ πρῶός ἐστιν —
ἀρεῖναι διαβουλεύεται αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τὰμὰ ἐνδεήσει·
δεῖξω γὰρ αὐτῷ ὅτι μὴ μάτην ξυλοφοροῦμεν.

ΦΙΛ. Τοῦτο μὲν μηδαμῶς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μᾶλλον
— ἀριστον γάρ — ἤπερ τῷ ἔξῳ. Μὴ μέλλε δ' οὖν.
Ἦδη γὰρ ἐγμέχεται τὸ ὕδωρ καὶ πρὸς σέ τὸ δικαστή-
ριον ἀποβλέπει.

ΛΟΥΚ. Οἱ λοιποὶ καθιζέσθωσαν, ὦ Φιλοσοφία,
καὶ ψηφοφορεῖτωσαν μεθ' ὑμῶν, Διογένης δὲ κατηγο-
ρεῖται μόνος.

ΦΙΛ. Οὐ δέδιας οὖν μὴ σου καταψηφίσωνται;

ΛΟΥΚ. Οὐδαμῶς· πλείοσι γοῦν κρατῆσαι βούλομαι.

ΦΙΛ. Γενναῖά σου ταῦτα· καθίστατε δ' οὖν. Σὺ δ',
ὦ Διόγενες, λέγε.

25. ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἄνδρες ἐγεγόμεθα παρὰ
τὸν βίον, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἀκριβῶς οἶσθα καὶ οὐδὲν
δεῖ λόγων· ἵνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σωπῆσω, ἀλλὰ Πυθα-
γόραν τούτων καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Χρύ-
σιππον καὶ τοὺς ἄλλους τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον
καλὰ ἐσεκομίσαντο; ὁ δὲ τοιοῦτους ὄντας ἡμεῖς ὁ τρι-
κατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβρισκεν, ἤδη ἐρῶ· ῥή-
τωρ γάρ τις, ὡς φησιν, ὢν, ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια

LUCIANUS. — I.

suscipe provinciam, et pro omnibus ea, quibus opus est,
profer. Nunc recordare omnium illorum, et ibi eundem
locum confer, si quid tibi ad Gorgiam, aut Polum, aut
Hippiam, aut Prodicum dictum est: hic enim illis magis
formidandus est. Itaque asperge etiam aliquid de ironia,
et lepidas illas perpetuasque interrogationes profer: et si
videbitur, illud etiam alicubi inferci, ut magnus ille in
caelo Jupiter volucrum currum agens indignaturus sit, nisi
supplicio iste afficiatur.

23. PLAT. Nequaquam: sed vehementiorum aliquem
deligamus, Diogenem hunc, vel Antisthenem, vel Cratetem,
vel te adeo, Chrysippe. Neque enim sane pulchritudinem
aut in scribendo vim quandam praesens tempus desiderat,
sed apparatus convincendi et judicialem: orator autem est
Parrhesiades.

DIOG. Ego vero accusabo illum: neque enim puto longa
oratione opus futurum. Et alioquin ego supra omnes con-
tumeliose tractatus sum, quem duobus ille obolis nuper
sub praecone vendiderit.

PLAT. Diogenes, o Philosophia, aget pro omnibus. Me-
mento autem, vir generose, ne tuum modo in accusatione
negotium agas, sed communem causam spectes. Si quid
enim inter nos non convenit de nostris disputationibus, tu
in praesentia quidem hoc noli quaerere, aut ultra sit verior
ratio definire: sed in universum modo pro philosophia ipsa
indignationem ostende, contumeliis obruta et male audiente
in Parrhesiadæ sermonibus; relictisque sectis, quibus dis-
sidemus, quod commune habemus omnes, pro eo propu-
gna. Vide, solum te praefecimus, in te nostra jam omnia
periclitantur, ut aut honestissima videantur, aut talia cre-
dantur esse qualia hic proposuit.

24. DIOG. Bomo estote animo; nulla in re deficiemus:
dicam pro omnibus. Et, si forte Philosophia sermonibus
istius fracta, ut est ingenio mansuetum et miti, dimittere il-
lum cogitet, at ego certe causæ non deero: ostendam
enim homini nos non frustra clavam gerere.

PHIL. Istuc quidem minime; sed oratione potius, quod
optimum, quam clava res gerenda est. Sed noli cunctari
diutius. Jam enim infusa est in clepsydram aqua, et in te
consilium intuetur.

LUC. Assideant reliqui, o Philosophia, et ferant suffra-
gia vobiscum: Diogenes vero accuset solus.

PHIL. Non metuis igitur ne contra te ferant suffragia?

LUC. Minime: pluribus enim volo vincere.

PHIL. Generose tu quidem. Asside igitur: tu vero
dic, Diogenes.

25. DIOG. Qui viri nos in vita fuerimus, o Philosophia,
accurate nosti, neque oratione opus est. De me enim ut ta-
ceam, quis vero hunc Pythagoram, et Platonem, et Ari-
stotelem, et reliquos ignorat, quanta in vitam bona intule-
rint? quibus vero nos, tales quum simus, execrabilis ter et
amplius iste Parrhesiades contumeliis affecerit, jam dicam.
Quum enim orator, ut ait, esset, relictis judiciis et secunda

καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκίμησεις, ὅσῃς ἢ δεινότητος ἢ ἀκμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γότας καὶ ἀπατεῶνας ἀποκαλῶν, τὰ πλήθη δὲ ἀναπείθων καταγελαῖν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν ὥς τὸ μηδὲν ὄντων· μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἤδη πεποίηκεν αὐτούς τε ἡμᾶς καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σὰ καὶ τὰ σπουδαϊότατα ὧν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῷ διεξιών, ὥστε αὐτὸν μὲν χροτεῖσθαι καὶ ἐπαινέσθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι· φύσει γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολὺς λεῷς, χαίρουσιν ἀποσχωπτοῦσι καὶ λοιδορουμένοις, καὶ μάλισθ' ὅταν τὰ σεμνότερα εἶναι δοκούντα διασύρῃται, ὥσπερ ἄμελει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπόλιδι Σωκράτην τουτονὶ ἐπὶ χλευασίᾳ παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ κωμωδοῦσιν ἄλλοχότους τινὰς περὶ αὐτοῦ κωμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐτόλμων τοιαῦτα καὶ ἐν Διονύσῳ, ἐφεμμένον αὐτὸ δρᾶν, καὶ τὸ σκῶμμα μέρος δέδοκει τῆς ἐορτῆς, καὶ ὁ θεὸς ἴσως χαίρει φιλόγελως τις ὦν.

26. Ὁ δὲ τοὺς ἀρίστους συγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίσας καὶ παρασκευασάμενος καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς κακῶ βιβλίον ἐγγράψας μεγάλην τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρύσιππον ἐκεῖνον, ἐμὲ καὶ ὅλους ἅπαντας οὔτε ἐορτῆς ἐπιούσης οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν· εἶχε γὰρ ἂν τινα συγγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος, ἀλλὰ μὴ ἄρχων αὐτὸς ἔδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότερον, ὅτι ταῦτα ποίων καὶ ὑπὸ τὸ σὸν ὄνομα, ὧ Φιλοσοφία, ὑποδύεται καὶ ὑπελθὼν τὸν Διάλογον ἡμέτερον οἰκεῖον ὄντα, τοῦτω ξυναγωνιστῇ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καθ' ἡμῶν, ἔτι καὶ Μένιππον ἀναπείσας ἐταῖρον ἡμῶν ἄνδρα ξυκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλὰ, δε μόνος οὐ πάρεστιν οὐδὲ κατηγορεῖ μεθ' ἡμῶν, προδοὺς τὸ κοινόν.

27. Ἀνθ' ὧν ἀπάντων ἀξίον ἐστὶν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοι τὰ σεμνότερα διασύρας ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιοῦτον, εἰ θεάσαιτο αὐτὸν κολασθέντα, ὥς μηδὲ ἄλλος τις ἔτι καταφρονοῖ φιλοσοφίας· ἐπεὶ τό γε τὴν ἡσυχίαν ἀγειν καὶ ὑβριζόμενον ἀνέχεσθαι οὐ μετριότητος, ἀλλ' ἀνανδρίας καὶ εὐηθείας εἰκότως ἂν νομίζοιτο. Τὰ γὰρ τελευταῖα τίς φορητά; δε καθάπερ τὰ ἀνδράποδα παραγαγὼν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ πωλητήριον καὶ κήρυκα ἐπιστήσας ἀπημπούλησεν, ὥς φασι, τοὺς μὲν ἐπὶ πολλῷ, ἐνίους δὲ μνάς Ἀττικῆς, ἐμὲ δ' ὁ παμπονηρότατος οὗτος δὴ ὁδολῶν· οἱ παρόντες δ' ἐγέλων. Ἀνθ' ὧν γε αὐτοὶ τε ἀνεληλύθαμεν ἀγανακτῆσαντες καὶ σὲ ἀξιοῦμεν τιμωρῆσαι ἡμῖν τὰ ἀσχηστὰ ὑβρισμένους.

28. ANAB. Εὐ γε, ὦ Διόγενες, ὑπὲρ ἀπάντων καλῶς ὅσα ἐχρῆν εἰρηκας.

ΦΙΛ. Παύσασθε ἐπαινούντες· ἔγχει τῷ ἀπολογουμένῳ. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, λέγε ἥδη ἐν τῷ μέρει· σοὶ γὰρ τὸ ὕδωρ βεῖ νῦν. Μὴ μέλλε οὖν.

in illis fama, quantum vel vehementiae vel maturitatis in dicendo ipsi suppeteret, omni, inquam, illo instrumento ac dicendi copiis contra nos collectis, male loqui de nobis non desinit, quum praestigiatores atque impostores appellet, ac persuadeat multitudini, ut irrideat nos et, tanquam nihili simus, contemnat. Quin et in plurimorum odium jam et nos ipsos et te Philosophiam adduxit, nugas ac deliria quum appellet res tuas, et, quae maxime seria nos docuisti, per risum et ludibrium enarret, ut ipse quidem plausus ferat ac laudes a spectatoribus, nobis vero insultetur. Tale enim ingenium est vulgi, gaudent irrisoribus et maledicis, praesertim quum ea traducuntur, quae videntur augustissima, ut nimirum olim quoque Aristophane gaudebant et Eupolide, Socratem hunc nostrum risus causa in scenam producuntibus, et absurdas quasdam de illo agentibus fabulas. Quanquam illi quidem unum contra virum audebant talia, idque Dionysiis, quando permissum erat hoc facere, quum pars quaedam ea solemnitatis videretur; ac deus ille forte gaudet ludis talibus qui risus amans sit.

26. At iste convocatis optimatibus, diu multumque commentatus et paratus, maledictis quibusdam inscriptis crasso libro, magna voce male differt Platonem, Pythagoram, Aristotelem, Chrysippum illum, me, et in universum omnes, nec solemnitate instante, neque ulla privatim a nobis laesus injuria. Haberet enim sane ea res veniam, si defendens injurias, non ultro laedens hoc faceret. Omnium vero indignum maxime illud est, quod haec quum agat, tuum tamen, Philosophia, nomen subit; et conciliato sibi Dialogo, familiari nostro, certaminis adiutore actoreque contra nos utitur; qui insuper Menippo persuaserit, nostro sodali, ut comedias plerumque secum agat, qui solus non adest neque accusat nobiscum, communis causae proditor.

27. Pro quibus rebus omnibus poenas illum subire aequum est. Quid enim habeat quod contradicat homo res gravissimas tot sub testibus traducens? Utile igitur etiam hisce tale supplicium, si puniri istum videant, ne quis alius in posterum philosophiam contemnat: quandoquidem si nunc quiescamus et feramus injurias, ea non jam moderatio, sed ignavia et inscitia videatur merito. Ultima enim illa cui tolerabilia? quum mancipiorum instar in forum nos productos, praecone constituto, alios, ut narrant, magno, quosdam vero mina Attica; me quidem pessimus duobus obolis, cum risu praesentium, vendidit. Quibus de causis et ipsi indignabundi in vitam rediimus, et te rogamus, ut vicem nostram ulciscaris, qui turpissimis contumeliis summa affecti.

28. REV. Euge, Diogenes! praeclare quae opus erant pro omnibus dixisti.

PHIL. Desinite laudare: infunde jam causam dictoro. Tu vero, Parrhesiade, nunc vicissim dicito: tua nunc aqua fluit; noli ergo cunctari.

29. ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγορήσε Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν παρέλειπεν. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ξαρνος γενέσθαι ὥς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἡ ἀπολογίαν τινὰ μεμελετηκώς ἀφίχθαι, ὥστε καὶ εἰ τινα ἡ αὐτὸς οὗτος ἀπεισιώπησεν ἡ ἐγὼ μὴ πρότερον ἐφθασα εἰρηκώς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶ· οὗτω γὰρ ἂν μάθοις οὐστίνως ἀπεκρήτυτον καὶ κακῶς ἡγόρευον· ἀλαζόνας καὶ γόητας ἀποκαλῶν· καὶ μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθῆς περὶ αὐτῶν ἔρω. Εἰ δέ τι βλάσφημον ἡ τραχὺ φαίνεται ἔχων δὲ λόγος, οὐ τὸν διελέγοντα ἐμέ, ἀλλ' ἐκείνους ἂν, οἷμαι, δικαιοτέρον αἰτιάσαισθε τοιαῦτα ποιοῦντας. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅποσα τοῖς βητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεῦδος καὶ θρασυτητα καὶ βοήν καὶ ὠθισμούς καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σά, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ ὀρμήσας ἤξιον ὁπόσον ἐτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδίαν τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοὶ σκεπόμενος καταβῶναι.

30. Κἀπειδὴ μόνον παρέκλυσα ἐς τὰ ὑμέτερα, σὲ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τοὺςδε ἅπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νομοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπειγομένοις χεῖρα ὀρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ ξυμφορώτατα παραινούντας, εἰ τις μὴ παραβαίνει αὐτὰ μηδὲ διαλισθάνει, ἀλλ' ἀτενὲς ἀποδιδέπων ἐς τοὺς κανόνας ὡς προτεθείκατε, πρὸς τούτους ρυθμίζοι καὶ ἀπευθύνει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅπερ νῆ Δία καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἄλλοι ποιοῦσιν.

31. Ὅρῳν δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα καὶ δημόσια καὶ ὅποσα παντὶ μμεῖσθαι ῥάδιον εὖ μάλα ὁμοκτάς ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω καὶ τὸ βᾶδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιφθεγγομένους τῷ σχήματι καὶ τὰναντία ὑμῖν ἐπιτηδεύοντας καὶ διαφθείροντας τὸ ἀξίωμα τῆς ὑποσχέσεως, ἡγανάκτου· καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιον ἐδόκει μοι καθάπερ ἂν εἰ τις ὑποκριτὴς τραγωδίας μαλθακὸς αὐτὸς ὢν καὶ γυναικεῖος Ἀχιλλέα ἢ Θησέα ἢ καὶ τὸν Ἡρακλέα ὑποκρίνοιτο αὐτὸν μῆτε βαδίζων μῆτε βοῶν ἡρωϊκόν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῃ προσωπεῖω, ὃν οὐδ' ἂν ἡ Ἑλένη ποτὲ ἢ Πολυξένη ἀνάσχοιντο πέρα τοῦ μετρίου αὐταῖς προσεοικότα, οὐ γὰρ ὅπως δ' Ἡρακλῆς δὲ καλλίνικος, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψαι τῷ βοπάλῳ παῖων τὸν τοιοῦτον, αὐτὸν τε καὶ τὸ προσωπεῖον, οὕτως ἀτίμους κατατεθλυμένους πρὸς αὐτοῦ.

32. Τοιαῦτα καὶ ἡμᾶς πάσχοντες ὑπ' ἐκείνων ὁρῶν οὐκ ἤνεγκα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πῶθι καὶ ὄντας ἐτόλμησαν ἡρώων προσωπεῖα περιεῖσθαι ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον μιμήσασθαι, ὃς λεοντῇ περιβαλόμενος ἡξίου λέων αὐτὸς εἶναι πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὀργώμενος μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικόν, ἄχρι δὲ τις αὐτὸν ξένος καὶ λέοντα ἰδὼν καὶ ὄνον πολλὰκις

29. PARRH. Non omnia contra me dixit, o Philosophia, Diogenes : sed pleraque, et difficiliora quidem, nescio quare motus, pratermisit. Ego vero tantum abest ut ea negem me dixisse, aut meditatus defensionem aliquam hunc venerim, ut statuerim, si quid aut iste ipse reticuit, aut ego dicere nondum occupavi, nunc jam adjicere : ita enim intelligas quos ego homines praeconio vendiderim, quibus male, ventosos et impostores appellando, dixerim. Et ad hoc mihi unum attendite, si vera de omnibus dicam. Si quid vero maledicum aut asperum habere videatur oratio, non me, qui arguo, sed illos accusare aequius arbitror, qui talia faciunt. Equidem quum primum perspexissem ; quae dura necessario inesse debeant caudicibus, deceptionem, mendacium, audaciam, clamorem, conflictationes, et sexcenta alia ; ab his, ut decebat, refugiens, animum ad ea quae tu pulchra habes, o Philosophia, appuli, optavi-que, quicquid reliquum mihi vitae esset, tanquam ex procella et aestu in serenum quandam portum invectus, sub tua tutela transigere.

30. Deinde quum vix inspexissem res vestras, te quidem, quod necesse erat, et hosce omnes admirabar, vitae beatae legislatores, et manum festinantibus ad eam porrigentes, honestissimis praecceptis proponendis utilissimisque, si quis ab iis non discedat neque vestigio fallente labatur, sed intentis in regulas a vobis propositas oculis, ad illas componat vitam suam ac dirigat, quod mehercules nostra aetate pauci faciunt.

31. Quum vero viderem multos non amore philosophiae captos, sed sola, quae ab illo negotio sperari potest, gloria ductos, promtis istis et palam gestis, quaeque imitari unicuique facile est, satis bene referre viros bonos, harbam dico, incessum et amictum ; vita vero et actionibus contradicere habitui, et contraria vestris studia habere, dignitatemque professionis corrumpere, indignabar equidem : videbaturque mihi negotium illi simile, si quis actor tragicus, mollis ipse atque effeminatus, Achillem, aut Thesea, aut ipsum Herculem agens, neque incessu utatur neque voce heroica, sed sub tanta persona fractas delicias faciat : queni neque Helena quondam, neque Polyxena ferret ultra modum sibi similem ; nedum ille decorus victoris Hercules, qui videtur mihi mox cum ipsa persona actorem talem sua clava elisurus a suo ignominiose adeo in feminam fractus esset.

32. Huic similem injuriam ab illis quum fieri vobis cerne-rem, non tuli illam histrioniae turpitudinem, simios hosce heroum personas induere ausos, et Cumanum illum asinum imitari ; qui leoninam indutus postulabat ipse leo esse, quum apud ignaros ejus rei Cumanos asperos terribilesque ruditus ederet, donec illum peregrinus, qui et leonem saepe et asinum vidisset, redargueret, et fustibus

ἤλεγξε παίων τοῖς ζύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινόν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφαίνετο, τοῦτο ἦν· οἱ γὰρ ἄνθρωποι εἴ τινα τούτων εὐρων πονηρὸν ἢ ἀσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἡτιῶτο καὶ τὸν Χρυσίππον εὐθὺς ἢ Πλάτωνα ἢ Πυθαγόραν ἢ ὅτου αὐτὸν ἐπώνυμον ὁ διαμαρτάνων ἐκείνος ἐποιεῖτο καὶ οὐ τοὺς λόγους ἐμιμείτο, καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πονηρὰ περὶ ὑμῶν εἰκαζον τῶν πρὸ πολυῦ τεθνηκότων — οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδῶν — ἐκείνους δὲ εὐρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἀσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἡλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε.

33. Ταῦτα οὐκ ἤνεγκα δρῶν ἐγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς καὶ διέκρινον ἀπ' ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τούτοις δέον, ἐς δικαστήριον ἄγετε. Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν μεμνημένων ἰδὼν ἐξαγορεύοντα ταῖν θεῶν τάπορρητα καὶ ἐξορχούμενον ἀγανακτῆσθαι καὶ διελέγξω, ἐμὲ τὸν ἀδικούντα ἡγήσεσθε εἶναι; ἀλλ' οὐ δίκαιον· ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται μαστιγῶν εἰώθασιν, ἣν τις ὑποκριτῆς Ἀθηναῖν ἢ Ποσειδῶνα ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκὼς μὴ καλῶς ὑποκρίνοιτο μὴδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ που ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκείνοι, ὅτι τὸν περικείμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα καὶ τὸ σχῆμα ἐνδεδυκότα ἐπέτρεψαν παῖσιν τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ᾗδουσι· ἂν, οἶμαι, μαστιγούμενων· οἰκῆτην μὲν γὰρ ἢ ἀγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι μικρὸν τὸ πταίσμα, τὸν Δία δὲ ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς θεαταῖς ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρὸν.

34. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸδε πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀναγιγνώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτηδεύοιεν, οὕτω βιοῦσι· πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασίν, ὅσον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης καὶ μόνον τὸ καλὸν οἶσθαι ἀγαθόν, καὶ ἀόρητον εἶναι καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπεροπῆν καὶ ἐξ ἰσοτιμίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὦ θεοί, καὶ σοφὰ καὶ θαυμαστά λίαν ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι καὶ τοὺς πλουσίους τετῆ-παισι καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κεχῆνασιν, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἀρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρονίων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνουσιν ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἀλλήλους παραγωνιζόμενοι, δειπνα πολυάνθρωπα δειπνῶντες καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφοροῦμενοι καὶ μεμψίμοιροι φαινόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῆ καὶ ἀπῶδὰ φιλοσοφούντες καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες· οἱ ἰδιῶται δὲ δηψάσι ξυμπίνουσι, γελῶσι δηλαδὴ καὶ καταπτύουσι φιλοσοφίας, εἰ τοιαῦτα καθάρματα ἐκτρέφει.

35. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον, ὅτι μηδενὸς δεισθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν

dolatum abigeret. Præter cetera vero indignum hoc mihi, Philosophia, videbatur, quod nemo non hominum, si quem horum prave aut indecore aut libidinose quicumque facere videret, ipsam statim philosophiam accusaret, et Chrysippum, aut Platonem, aut Pythagoram, aut cujuscumque se cognominem peccator ille ferret disputationesque imitaretur. Itaque ab male illo vivente, male de vobis conjectabant, olim mortuis: neque enim ad vos viventes exigebatur, sed vos discesseratis e medio: illum vero aperte videbant omnes indigne et inhoneste se gerentem. Ita quasi deserto vos vadimonio cum illo damnati, et in simile cum illo crimen pertracti estis.

33. Hæc ego videns non tuli, sed redargui illos et a vobis discrevi. At vos, qui honorem mihi ea de causa debetis habere, in jus me trahitis. Igitur si quem ego initiorum observans, dearum mysteria effutientem et indignis omnibus impie monstrantem, indignatus fuero, eumque redarguero; mene impium esse putabitis? injuste illud quidem: quum etiam sacrorum certaminum præsides flagris oburgare soleant, si quis histrio Minervæ aut Neptuni aut Jovis personam qui susceperat, non bene neque ex dignitate deorum perferat: neque ideo illis irascantur dii, quod personas suas gerentem et habitu suo indutum flagellis cædendum virgatoribus tradiderint: sed gaudeant, puto, vapulantibus. Nam servum aut nuntium parum dextre agere, parvus fuerit error: Jovem vero aut Herculem non pro dignitate demonstrare spectatoribus, piaculi sane instar et turpe nimis fuerit!

34. Rursus illud omnium est absurdissimum; quod dogmata quidem vestra studiosè vulgus illorum exquirat; ceterum perinde vivunt, ac si ad hoc solum ea legerent et meditarentur, ut contraria omnia sequantur. Quæ enim dicunt omnia, exempli causa, divitias gloriamque contemnere, et sola quæ bona sunt honesta putare, et iræ expertem esse, et splendidos hosce despiciere, et tanquam cum æqualibus agere, pulchra, dii boni! sunt et sapientia, et vere sane admiranda. Verum enim vero isti mercede hæc ipsa docent, et divites admirantur, et argento inhiant, et caniculis iracundiores sunt, et leporibus timidiores, magis adulatores quam simii, libidinosiores asinis, felibusque rapaciores, et in contentionibus quam gallinacei galli pertinaciores. Itaque ludibrium debent, quum circa ista conflantur, et circa divitum januas alii alios cubitis detrudunt, et celebriores cœnas frequentant, et in illis ipsis sine more modoque laudant, et ultra decus se ingurgitant, et attributa sibi parte non contentos se produnt, et in vino insuavia quædam atque absurda philosophantur, et merum non continent. Idiotæ autem quotquot convivæ adsunt, rident scilicet, et despuunt philosophiam, talia quæ purgamenta educat.

35. Quod vero turpissimum omnium est, nulla se re indigere unusquisque eorum quum dicat, sed solum divitem

σοφὸν καυχραγῶς μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθὼν καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαβὼν, ὅμοιον ὡς εἰ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι δρόθην τιάραν ἔχων καὶ διάδημα καὶ τάλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα προσάιτοίη τῶν ὑποδεεστέρων δεόμενος. Ὅταν μὲν οὖν αὐτοὺς τι δέη λαμβάνειν, πολλὸς δὲ περὶ τοῦ κοινωνικῶν εἶναι δεῖν λόγος καὶ ὡς ἀδιάφορον δὲ πλοῦτος καὶ, τί γὰρ τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρειν; ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἑταῖρος ἐκ παλαιοῦ καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα αὐτῇ προσελθὼν, σιωπῇ καὶ ἀπορία καὶ ἀμαθία καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον· οἱ δὲ πολλοὶ περὶ φιλίας ἐκείνοι λόγοι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλὸν οὐκ ὁδὸς ὅποι ποτὲ οἴγεται πάντα ταῦτα ἀποπτάμενα, πετρεόντα ὡς ἀληθῶς ἐπη, μάτην δσημέραι πρὸς αὐτῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς σκιαμαχούμενα.

36. Μέχρι γὰρ τούτου φίλος ἑκαστός αὐτῶν, ἐς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκείμενον ἐν τῷ μέσῳ· ἢν δὲ τις ὁβελὸν ἐπιδείξῃ μόνον, ἀλνται μὲν ἡ εἰρήνη, ἀσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα, καὶ τὰ βιβλία ἐξαλείφονται καὶ ἡ ἀρετὴ πῤεφυγεν, ὁδόν τι καὶ οἱ κύνες πᾶσχοῦσιν· ἐκείδαν τις ὁδοῦν ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβαλῇ, ἀνακηδῆσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους καὶ τὸν προαρπάζοντα τὸ ὁδοῦν ὑλακτοῦσι. Λέγεται δὲ καὶ βασιλεὺς τις Αἰγύπτιος πιθήκους ποτὲ πυρριχίζειν διδάξαι καὶ τὰ θηρία — μιμηλότατα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων — ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀρχεῖσθαι ἀλουργίδας ἀμπεχόμενα καὶ προσωπεῖα περιεείμενα, καὶ μέχρι γε πολλοῦ εὐδοκίμειν τὴν θῆαν, ἄχρι δὲ τῆς θεατῆς ἀστεῖος χάρυα ὑπὸ κόλπον ἔχων ἀρῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πίθηκοι ἰδόντες καὶ ἐκλαδόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πίθηκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρριχιστῶν καὶ ζυνέτριβον τὰ προσωπεῖα καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγγον καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπίρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σύνταγμα τῆς πυρρίχης διελέλυτο καὶ κατεγέλῃτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου.

37. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἔγωγε τοὺς τοιούτους κακῶς ἠγόρευον καὶ οὐποτε παύσομαι διελέγων καὶ κωμωδοῦν, περὶ ὑμῶν δὲ ἡ τῶν ὑμῖν παραπλησίων — εἰσι γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες καὶ τοῖς ὑμετέροις νόμοις ἐμμένοντες — μὴ οὕτω μανείην ἐγὼ ὡς βλάσφημον εἰπεῖν τι ἡ σκαιόν. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; τί γὰρ ὑμῖν τοιοῦτο βεβίωται; τοὺς δὲ ἀλαζόνας ἐκείνους καὶ θεοὺς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἡ σὺ γὰρ, ὦ Πυθαγόρα καὶ Πλάτων καὶ Χρῦσιππε καὶ Ἀριστοτέλες, τί φάτε προσήκειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους ἢ οἰκεῖν τι καὶ ξυγγενὲς ἐπιδείκνυσθαι τῷ βίῳ; νῆ Δία Ἡρακλῆς, φασί, καὶ πίθηκος. Ἡ διότι πύγωνα ἔχουσι καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι καὶ σκυθρωποὶ εἰσι, διὰ τοῦτο χρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; ἀλλ' ἤνεγκα ἂν, εἰ πιθάνοι γούν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς· νῦν δὲ θᾶττον ἂν γυφ' ἀηδὸνα μεμῆσαιτο ἢ οὗτοι φιλοσόφους. Εἴρηκα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἑπὶ ὅσα εἶχον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, μαρτύρει πρὸς αὐτοὺς εἰ ἀληθῆς ἐστὶ.

esse sapientem clamet, paullo post rogandi causa accedit, et nisi acceperit, indignatur: non aliter quam si quis in regio habitu tiaram rectam gerens ac diadema, et reliqua quotquot sunt insignia regni, mendicet, rogans a tenuioribus. Quum igitur sperant aliquid accipere, multa de honorum inter sapientes communione disputatio, et quam res sit indifferens divitiarum! Quid enim, inquit, aurum est vel argentum, nihil calculis in litore distans? Si vero opis indigus sodalis vetus et amicus accedens ex multis paulum quiddam roget, silentium, aestus, incitiae et verborum illorum in contrariam sententiam retractatio: multae autem illae de amicitia disputationes, et virtus, et honestum, nescio quo repente abire; omnia quidem avolarunt, volucra vero verba, quibus temere quotidie in scholis suis umbratiles pugnas ludunt.

36. Eo enim usque unusquisque eorum amicus est, quoad argentum vel aurum in medio positum non fuerit: si quis vero obolum unum ostenderit, illicet rupta pax, ut nec jam foederi locus, nec praconi sit securitas: libri deleti, fugit virtus: cujus rei simile quiddam usu venit canibus: si quis os in medios illos projecerit, exsiliunt, mordent invicem; eumque qui os praeripuit allatrant. Dicitur autem rex etiam aliquis Aegyptius simios quondam docuisse saltare pyrrhicham, easque bestias (facillime autem humanas imitantur actiones) didicisse celeriter, et saltasse in vestibus purpureis, et personatas, diuque probatum spectaculum; donec spectator aliquis festivus, qui nuces sinu gereret, projiceret eas in medium: tum vero simii, visa re, obliiti saltationis, repente pro pyrrhichistis simii, quod erant scilicet, facti, larvas contrivere, laceratisque vestibus de fructibus invicem depugnarunt: illa autem pyrrhiches institutio dissoluta risui fuit spectatoribus.

37. Talia igitur hi quoque faciunt. Talibus ego maledixi, neque unquam desinam convincere illorum fraudes, ipsosque ridendos praehere: de vobis vero vestrumque similibus (sunt enim, sunt quidam vere sectantes philosophiam, legumque vestrarum observantes) absit a me insania illa ut contumeliosum quicquam aut sinistrum dicam. Aut quid habeam dicere? quid enim horum simile est in vita vestra? At insolentes illos et diis invisos odio persequi, puto, fas est. Nisi forte tu, Pythagora, et Plato, et Chrysippe, et Aristoteles, ad vos pertinere quicquam dicetis tales, aut proprium quicquam vestrum et cognatum vita sua demonstrare: quanta scilicet Herculi cum simia necessitudo est. An forte quod barbas submitunt et philosophari se praedicant et truci vultu sunt, propter haec vobis assimilare illos oportet? Atqui equidem ferrem illos, si in ipsa illa histrionia probabiles essent: jam vero facilius lusciniam vultur imitetur, quam isti philosophos. Dixi pro me quae habebam. Jam tu, Veritas, testimonium apud hosce perhibe, si vera sint.

38. ΦΙΛ. Μετάστηθι, ὦ Παρρησιάδῃ, ἔτι πορρωτέρω. Τί ποιῶμεν ἡμεῖς; πῶς ὑμῖν εἰρηκέναι ἀνὴρ ἔδοξεν;

ΑΛΗΘ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Φιλοσοφία, μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ κατὰ τῆς γῆς δύναι νύχουμένη· οὕτως ἀληθῆ πάντα εἶπεν. Ἐγνώριζον γοῦν ἀκούουσα ἕκαστον τῶν ποιούντων αὐτὰ κἀπὴρ μοῖον μεταξὺ τοῖς λεγομένοις τοῦτο μὲν ἐς τόνδε, τοῦτο δὲ δὲ δεῖνα ποιεῖ· καὶ ὅλως ἔδειξε τοὺς ἀνδράς ἐναργῶς καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς τὰ πάντα εἰκόντας, οὐ τὰ σώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτὰς ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀπεικάζας.

ΣΩΦΡ. Κἀγὼ πάνυ ἡρυσθίρασα, ὦ Ἀλήθεια.

ΦΙΛ. Ὑμεῖς δὲ τί φατέ;

ΑΝΑΒ. Τί δαί ἄλλο ἢ ἀφείσθαι αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος καὶ φίλον ἡμῖν καὶ εὐεργέτην ἀναγεγράφθαι; τὸ γοῦν τῶν Ἰλίων ἀτεχνῶς πεπόνθαμεν, τραγῳδὸν τινα τοῦτον ἐφ' ἡμᾶς κακινήκαμεν ἀσόμενον τὰς Φρυγῶν συμφορὰς. Ἀδέτω δ' οὖν καὶ τοὺς θεοὺς ἐχθροὺς ἐκτραγῳδεῖτω.

ΔΙΟΓ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἐπαινῶ τὸν ἀνδρα καὶ ἀνατίθεμαι τὰ κατηγορούμενα καὶ φίλον ποιῶμαι αὐτὸν γενναῖον ὄντα.

39. ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ Παρρησιάδῃ· ἀφίμεν σε τῆς αἰτίας, καὶ ταῖς πάσαις κρατεῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἴσθι ἡμέτερος ὢν.

ΠΑΡΡ. Προσεκύνησα τὴν γε πρώτην· μᾶλλον δὲ τραγικώτερον αὐτὸ ποιήσειν μοι δοκῶ· σεμνότερον γάρ·

ὦ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὸν ἐμὸν
βίον κατέχου,
καὶ μὴ λήγῃς στεφανοῦσα.

ΑΡΕΤ. Οὐκοῦν δευτέρου κρατῆρος ἤδη καταρχώμεθα, προσκαλῶμεν κακείνους, ὥς δίκην ὑπόσχωσιν ἀνθ' ὧν ἐς ὑμᾶς ὑβρίζουσι· κατηγορήσει δὲ Παρρησιάδης ἕκαστου.

ΠΑΡΡ. Ὅρθως, ὦ Ἀρετῇ, ἐλεῖας ὥστε σὺ, καὶ Συλλογισμῆ, κατακύψας ἐς τὸ ἄστυ προσκλήρυττε τοὺς φιλοσόφους.

40. ΣΥΛΛ. Ἄκουε, σίγα· τοὺς φιλοσόφους ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἀπολογησόμενους ἐπὶ τῆς Ἀρετῆς καὶ Φιλοσοφίας καὶ Δίκης.

ΠΑΡΡ. Ὅρθως; ὀλίγοι συνέρχονται γνωρίσαντες τὸ κήρυγμα· ἄλλως γὰρ δεδίασι τὴν Δίκην. Οἱ πολλοὶ δὲ αὐτῶν οὐδὲ σχολὴν ἄγουσιν ἀμπεῖ τοὺς πλουσίους ἔχοντες. Εἰ δὲ βούλει πάντας ἤκειν, κατὰ τὰδε, ὦ Συλλογισμῆ, κλήρυττε.

ΦΙΛ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ σὺ, ὦ Παρρησιάδῃ, προσκάλει καθ' ὃ τι σοι δοκεῖ.

41. ΠΑΡΡ. Οὐδὲν τόδε χαλεπὸν. Ἄκουε, σίγα. Ὅσοι φιλόσοφοι εἶναι λέγουσι καὶ ὅσοι προσήκειν αὐτοῖς οἴονται τοῦ ὀνόματος, ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἐπὶ τὴν διανομήν. Δύο μναὶ ἕκαστῳ δοθήσονται καὶ σησαμαῖος πλακοῦς δς δ' ἂν πώγωνα βαθὺν ἐπιδείξηται, καὶ παλάθην ἰσχυρὰν οὗτος γε προσεπιλήψεται. Κομίζειν δ' ἕκαστον σωφροσύνην μὲν ἢ δικαιοσύνην ἢ ἐγκράτειαν

38. PHIL. Longius hinc, Parrhesiade, recede interim. Nos quid faciamus? quomodo dixisse vobis videtur?

VER. Equidem, Philosophia, illo dicente terram mihi hiscere optabam prae pudore: adeo vera dicebat omnia. Agnoscebam enim inter audiendum unumquemque qui ista faceret; et referebam, dum dicerentur, illud quidem ad huncce; hoc vero ille, inqueiebam, facit. Et omnino ostendit homines dilucide, ut in pictura quadam similes per omnia, quum non corpora modo, sed ipsas quoque animas exquisitissima similitudine exprimeret.

MODESTIA. Et ego plane erubescam, o Veritas.

PHIL. Vos autem quid dicitis?

REV. Quid aliud nisi absolvi illum a crimine oportere, et amicum nobis ac bene meritum in publico monumento scribi? Illensium enim exemplo tragœdum hunc in nos commovimus, qui Phrygum canat calamitates. Canito igitur, et illos diis invisos tragœdiis suis infamato.

DIOG. Ipse quoque ego, Philosophia, laudo virum magnopere et retracto crimina, eumque, ut virum fortem, amicum mihi ascisco.

39. PHIL. Bonum factum, Parrhesiade; solvimus te accusatione; vincis suffragiis omnibus, et quod reliquum est, scito te nostrum esse.

PARRH. Equidem initio jam adoravi: jam vero tragico magis orationis genere faciendum videtur: augustius enim fuerit.

Splendida quæso Victoria, me
comitare tuum,
viridi neu parce coronæ.

VIRT. Igitur de altero jam cratere libemus, et vocemus etiam istos, ut pœnas suarum in vos contumeliarum nobis persolvant. Accusabit unumquemque Parrhesiades.

PARRH. Bene istud, Virtus. Itaque tu, Syllogisme puer, despiciens in urbem, præconio huc evoca philosophos.

40. SYLL. Audi, tace. Veniunt philosophi in arcem, causam dicturi ad tribunal Virtuti, Philosophiæ, Justitiæ.

PARRH. Viden? pauci conveniunt agnito præconio: nam alioqui Justitiam metuunt. Ceterum vulgus illorum otium non habet, occupati circa divites. Si vero venire omnes volueris, hunc fere in modum edic, Syllogisme.

PHIL. Nequaquam: sed tu, Parrhesiade, prout videbitur, eos advoca.

41. PARRH. Nihil res habet difficultatis. Audi, tace. Quotquot philosophos se esse dicunt, quotquot nominis causa ad illos pertinere se judicant, veniunt in arcem ad congariarum. Binæ unicuique minæ dabuntur, et de sesamo placenta. Quicumque vero prolixam barbam exhibuerit, ille corollarium ficuum massam accipiet. Afferat autem quisque temperantiam aut justitiam aut continentiam mi-

μηδαμῶς οὐκ ἀναγκαῖα γὰρ ταῦτά γε, ἣν μὴ παρῇ·
πάντε δὲ συλλογισμοὺς ἐξ ἁπαντος· οὐ γὰρ θέμις ἀνευ
τούτων εἶναι σοφόν.

Κεῖται δ' ἐν μέσσοις δύο χρυσοῖο τάλαντα,
τῷ δόμεν, ὃς μετὰ πᾶσιν ἐριζέμεν ἔσχοτος εἴη.

42. Βαβαί, ὡς πλήρης μὲν ἡ ἀνodos ὠθιζομένων,
ἐπεὶ τὰς δύο μνάς ἤκουσαν μόνον. Παρὰ δὲ τὸ Πελα-
σγικὸν ἄλλοι καὶ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἕτεροι καὶ παρὰ
τὸν Ἀρειὸν πάγον εἴτι πλείους, ἐνιοὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ
Τάλω τάφον, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ Ἀνακτεῖον προσθέμενοι
κλίμακας ἀνέρπουσι βομβηδὸν νῆ Δία καὶ βοτρυδὸν
ἑσμοῦ δίκην, ἵνα καὶ καθ' Ὅμηρον εἴπω, ἀλλὰ χάκει-
θεν εὖ μάλα πολλοὶ κἀντεῦθεν

μυρίοι, ὅσα τε φύλλα καὶ ἄνθη γίνεται ὥρη.

Μεστὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις ἐν βραχεὶ κλαγγῇδὸν προκαθίζον-
των καὶ πανταχοῦ πῆρα πύγων κολακεῖα ἀναισχυντία
βακτηρία λιχνεία συλλογισμὸς φιλαργυρία· οἱ ὀλίγοι
δὲ, ὅποσοι πρὸς τὸ πρῶτον κήρυγμα ἐκεῖνο ἀνῆσαν,
ἀφανεῖς καὶ ἀσχημοί, ἀναμιχθέντες τῷ πλήθει τῶν ἄλ-
λων, καὶ λεληθάσιν ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν ἄλλων σχημά-
των. Τούτου γοῦν τὸ δεινότερόν ἐστιν, ὃ Φιλοσοφία,
καὶ ὃ τις ἂν μέμψαιτό σου μάλιστα, τὸ μὴδὲ ἐπιβαλεῖν
γνώρισμα καὶ σημεῖον αὐτοῖς· πιθανώτεροι γὰρ οἱ γόητες
οὗτοι παλλάκις τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων.

ΦΙΛ. Ἐσται τοῦτο μεθ' ὀλίγον, ἀλλὰ δεχώμεθα
ἤδη αὐτούς.

43. ΠΛΑΤ. Ἡμεῖς πρῶτους γρη' τοὺς Πλατωνικοὺς
λαβεῖν.

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς ἡμεῖς· πρότε-
ρος γὰρ ὁ Πυθαγόρας ἦν.

ΣΤΩΙΚ. Ληρεῖτε· ἀμείνους ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τῆς
στοᾶς.

ΠΕΡ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρήμασι πρῶτοι
ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου.

ΕΠΙΚ. Ἡμῖν τοῖς Ἐπικουρεῖσι τοὺς πλακοῦντας
δοτε καὶ τὰς παλάθας· περὶ δὲ τῶν μὲν περιμενομένων,
κἂν ὑστάτους δέη λαμβάνειν.

ΑΚΑΔ. Ποῦ τὰ δύο τάλαντα; δεῖξομεν γὰρ οἱ Ἀκα-
δημαῖκοι ὅσον τῶν ἄλλων ἐσμέν ἐριστικώτεροι.

ΣΤΩΙΚ. Οὐχ ἡμῶν γε τῶν Στωϊκῶν παρόντων.

44. ΦΙΛ. Παύσασθε φιλονεικοῦντες· ὑμεῖς δὲ οἱ
Κυνικοὶ μῆτε ὠθεῖτε ἀλλήλους μῆτε τοῖς ξύλοις παίετε·
ἐπ' ἄλλα γὰρ ἴσπερ κεκλημένοι· καὶ νῦν ἔγωγε ἡ Φιλο-
σοφία καὶ Ἀρετὴ αὕτη καὶ Ἀλήθεια δικάσμεν τίνες οἱ
ὀρθῶς φιλοσοφούντες εἰσιν, εἴτα ὅσοι μὲν ἂν εὐρεθῶσι
κατὰ τὰ ἡμῖν δοκούντα βιοῦντες, εὐδαιμονήσουσιν ἀρι-
στοὶ κεκριμένοι· τοὺς γόητας δὲ καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσή-
κοντας κακοὺς κακῶς ἐπιτρέψομεν, ὡς μὴ ἀντιποιοῖντο
τῶν ὑπὲρ αὐτοὺς ἀλαζόνες ὄντες. Τί τοῦτο; φεύγετε;
νῆ Δία, κατὰ τῶν γε κρημνῶν οἱ πολλοὶ ἀλλόμενοι.
Κενὴ δ' οὖν ἡ ἀκρόπολις, πλὴν ὀλίγων τούτων, ὅποσοι
μεμνήχασιν οὐ φοβηθέντες τὴν κρίσιν.

45. Οἱ ὑπηρέται ἀνάεσθε τὴν πῆραν, ἣν ὁ Κυνικός

nime; neque enim ista, si non adsint, necessaria: verum
quinque omnino syllogismos; quippe nefas est absque illis
esse sapientem.

Proposita in medio sunt auri bina talenta,
præmia, qui reliquos rixa superaverit omnes.

42. Vah quam plenus est ascensus invicem se trudentium,
quum modo de duabus minis audiere. Ad Pelasgicum
autem alii, ad Æsculapii alii, et circa Areopagum etiam plu-
res, alii vero etiam ad Tali sepulchrum: alii ad Dioscurorum
ædem scalis admotis in altum enituntur, cum bombo hercle
atque examinibus instar apum glomerati in uvam, ut Homeri
verbo utar. Verum inde etiam bene sane multi, et hinc
sexcenti,

Quot folia, et flores quot nascens exigit annus.

Brevi autem plena illorum arx erit, cum clangore considen-
tium, et ubique pera, barba, adulatio, impudentia, bacu-
lum, gula, syllogismus, avaritia. Pauci vero qui ad pri-
mam præconis vocem ascenderant, vix apparent, nulla nota
insignes, reliquorum turbæ immisti, et latent per simili-
tudinem habitus reliquorum. Illud enim, Philosophia,
sane molestissimum est, et quod quis maxime in te etiam
reprehendat, quod notam illis nullam aut signum imponis:
sepe enim hi impostores ipsis vere philosophantibus magis
probantur.

PHIL. Fiet illud paulo post, sed jam hos excipiamus.

43. PLAT. Ipsos nos Platonicos accipere primum opor-
tet.

PYTH. Non, sed Pythagoricos nos; prior enim fuit Py-
thagoras.

STOIC. Nugas agitis, meliores nos de Porticu.

PER. Nequaquam, sed quantum ad pecunias, primi nos
esse debemus Peripatetici.

EPIC. Nobis Epicureis placentas date et massas: de niinis
expectabimus, etiam accipiamus ultimi.

ACAD. Ubi duo illa talenta? ostendemus enim Academici,
quantum reliquis simus contentiores.

STOIC. Nequaquam, nobis quidem Stoicis præsentibus.

44. PHIL. Desinite rixarum: vos vero, Cynici, ne im-
pellite alii alios, neu baculis pulsate: ad alia enim vocati
estis. Et jam ego Philosophia, et Virtus hæc, et Veritas co-
gnoscemus, qui vestrum vere philosophentur, deinde qui
invenientur ex nostris placitis vivere, beati erunt, iudicio
nostro optimi: impostores vero et nihil ad nos pertinentes
malos male conteremus, ne quæ supra ipsos sunt, affectent
ventosi. Quid hoc? fugitis? per Jovem, per ipsa præcipitia
desilientes multi. Vacua igitur arx est, præter paucos illos,
qui remansere, nihil metuentes iudicium.

45. Famuli, tollite peram, quam minutus ille Cynicus in

ἀπέριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καὶ ἔχει, ἥ που
θέρμους ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐτοπυριτῶν;

ΠΑΡΡ. Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τοῦτι καὶ μύρον [καὶ
μαχαιρίδιον θυτικὸν] καὶ κάτοπτρον καὶ κύβους.

ΦΙΛ. Εὐ γε, ὦ γενναῖε. Τοιαῦτά σοι ἦν τὰ ἐφόδια
τῆς ἀσκήσεως καὶ μετὰ τούτων ἡζήσεις λοιδορεῖσθαι
ἅπασι καὶ τοὺς ἄλλους παιδαγωγεῖν;

ΠΑΡΡ. Τοιοῦτοι μὲν οὖν ὑμῖν οὗτοι. Χρὴ δὲ ὑμᾶς
σκοπεῖν ὄντινα τρόπον ἀγνούμενα ταῦτα πεπαύσεται
καὶ διαγνώσονται οἱ ἐντυγχάνοντες, οἵτινες οἱ ἀγαθοὶ
αὐτῶν καὶ οἵτινες αὖ πάλιν οἱ τοῦ ἐτέρου βίου. Σὺ δέ,
ὦ Ἀλήθεια, ἐξεύρισκε — ὑπὲρ σοῦ γὰρ τοῦτο γένοιτ'
ἂν — ὡς μὴ ἐπικρατήσῃ τὸ Ψεῦδος μηδὲ ὑπὸ τῇ
Ἀγνοίᾳ λανθάνωσιν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνδρῶν σε τοὺς χρη-
στοὺς μεμιμημένοι.

46. ΑΛΗΘ. Ἐπ' αὐτῷ, εἰ δοκεῖ, Παρρησιάδῃ ποιη-
σώμεθα τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ χρηστὸς ὥπται καὶ εὖνους
ἡμῖν καὶ σὲ, ὦ Φιλοσοφία, μάλιστα θαυμάζων, παρα-
λαβόντα μετ' αὐτοῦ τὸν Ἐλεγχον ἅπασι τοῖς φάσκουσι
φιλοσοφεῖν ἐντυγχάνειν, εἴθ' ὃν μὲν ἂν εὕρῃ γνήσιον ὡς
ἀληθῶς φιλοσοφίας, στεφανώσῃ τὸν θαλλοῦ στεφάνῳ καὶ
ἐς τὸ Πρυτανεῖον καλεσάτω, ἦν δέ τι — οἷοι πολλοὶ
εἰσι — καταράτῳ ἀνδρὶ ὑποκριτῇ φιλοσοφίας ἐντύχῃ,
τὸ τριδώνιον περισπάσας ἀποκειράτῳ τὸν πώγωνα ἐν
χρῶ πάντῳ τραγοκουρικῇ μαχαίρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου
στίγματα ἐπιβαλέτω ἢ ἐγκαυσάτω κατὰ τὸ μεσόφρυον·
ὁ δὲ τύπος τοῦ καυτήρος ἔστω ἀλώπηξ ἢ πίθηκος.

ΦΙΛ. Εὐ γε, ὦ Ἀλήθεια· ὁ δὲ Ἐλεγχος, ὦ Παρρη-
σιάδῃ, τοιοῦδὲ ἔστω, ὅλος ὁ τῶν αἰτῶν πρὸς τὸν ἥλιον
εἶναι λέγεται, οὐ μὰ Δί' ὥστε κακείνους ἀντιθέλειν τῷ
φωτὶ καὶ πρὸς ἐκεῖνο δοκιμάζεσθαι, ἀλλὰ προθεῖς χρυ-
σίον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὴν ὃν μὲν ἂν αὐτῶν ἴδῃς ὑπερ-
ορῶντα καὶ μηδαμῶς ἐλκόμενον πρὸς τὴν θῦν, οὗτος
ἔστω ὁ τῷ θαλλῷ στεφόμενος, ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέ-
ποντα καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν
ἐπὶ τὸ καυτήριον τοῦτον ἀποκειράντα πρότερον τὸν
πώγωνα.

47. ΠΑΡΡ. Ὡς ἔδοξεν, ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσο-
φία, καὶ ὅψαι αὐτίκα μάλα τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀλω-
πεκίας ἢ πιθηκοφόρους, ὀλίγους δὲ καὶ ἐστεφανωμένους·
εἰ βούλεσθε μέντοι, κἀνταῦθα ἀνάξω τινὰς ὑμῖν νῆ Δί'
αὐτῶν.

ΦΙΛ. Πῶς λέγεις; ἀνάξεις τοὺς φυγόντας;

ΠΑΡΡ. Καὶ μάλα, ἥνπερ ἡ ἱερέα μοι ἐβελήσῃ πρὸς
ὀλίγον χρῆσαι τὴν ὀρυμνὴν ἐκείνην καὶ τὸ ἀγκιστρον,
ὅπερ ὁ ἁλιεύς ἀνέθηκεν ὁ ἐκ Πειραιῶς.

ΙΕΡ. Ἰδοὺ δὴ λαβεῖ, καὶ τὸν κάλαμόν γε ἄμα, ὡς
πάντ' ἔχοις.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν, ὦ ἱερέα, καὶ ἰσχυάδας μοι τινὰς δὸς
ἀνύσασα καὶ ὀλίγον τοῦ χρυσοῦ.

ΙΕΡ. Ἀμάβανε.

ΦΙΛ. Τί πράττειν ἀνὴρ διανοεῖται;

ΙΕΡ. Δελεάσας τὸ ἀγκιστρον ἰσχυάδι καὶ τῷ χρυσίῳ
καθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ τειχίου καθήκεν ἐς τὴν πόλιν.

fuga abiecit. Age videam, quid habeat: num forte lupinos,
aut librum, aut panes ex atrorum genere?

PARRH. Non: sed hoc aurum, et unguentum, [et cultrum
ad sacrificiales epulas,] et speculum, et tesseras.

PHIL. Bonum factum, vir fortis. Haec igitur tibi habe-
bas exercitationis tuae vialica? his instructus postulabas ma-
ledicere omnibus, et reliquos disciplina continere?

PARRH. Tales quidem nobis hi sunt. Oportet autem
vos videre quemadmodum ista ignorari desinant, digno-
scantque qui in illos incidunt, qui illorum boni viri sint,
et qui alterius sint vitae. Tu vero, Veritas, inveni: quan-
doquidem e tua hoc re fuerit, ne invalescat contra te Men-
dacium, neve sub Ignorantia te lateant pravi homines bonos
speciose imitati.

46. VER. Ipsi, si videtur, Parrhesiadæ hoc permittamus,
quandoquidem bonus vir spectatus est, et nobis benevolus,
et tuus, Philosophia, admirator maximus, ut secum assumpto
Elencho, cum omnibus agat, qui se dicunt philosophos: deinde
si quem invenerit germanum vere philosophiæ, coronet eum oleagina
corona, et in Prytaneum vocet; si vero incidat in aliquem, quod
genus multi sunt, execrabilem virum, philosophiæ histronem,
detraeto pallio, barbam illi in ipsa cute eo genere cultri, quo capri
tondentur, reseccet, et stigmata fronti illius imponat, aut inter
supercilia iuratur: typus autem cauteris vulpes esto, aut simia.

PHIL. Bene ista, Veritas: examen autem, Parrhesiade, tale
erit, quale aquilarum ad solem esse dicitur: non sane ut et illi
adversus lumen contueantur et ad illud examinentur; sed auro
proposito, et gloria, et voluptate, quem illorum videris despici-
re ista et nequaquam ad speciem illam trahi, hic esto ille ramo
olivæ coronandus: quem vero fixis oculis respicere et manum ad
aurum porrigere, hunc vero ad cauterium memento, detonsa prius
barba, abducere.

47. PARRH. Fient ista, ut tibi visum est, Philosophia: et
videbis confestim vulgus illorum vulpe notatos aut simia; sed
paucos quosdam etiam coronatos. Verum si vultis, etiam huc
profecto quosdam illorum vobis extraham.

PHIL. Quid? in fugientes huc retrahes?

PARRH. Ego vero, si antistes velit paullum mihi com-
modare lineam illam cum hamo, quem piscator ex Pirææo
dedicavit.

ANT. En tibi, cape, una cum arundine, ut habes omnia.

PARRH. Ergo fac, antistes, ut mihi des etiam caricæ
aliquot, et pauxillum auri.

ANT. Cape.

PHIL. Quid facere vir cogitat?

ANT. Escam hamo impositam ficum et aurum, sedens
ipse in lorica muri demisit in urbem.

ΦΙΛ. Τί ταῦτα, ὦ Παρρησιάδῃ, ποιεῖς; ἥ που τοὺς λίθους ἐλιεύσειν διέγνωκας ἐκ τοῦ Πελασγικοῦ;

ΠΑΡΡ. Σιώπησον, ὦ Φιλοσοφία, καὶ τὴν ἄγραν περιμένε· σὺ δὲ, Πρόσειδον ἀγρεύῃ καὶ Ἀμφιτρίτῃ φίλῃ, πολλοὺς ἡμῖν ἀνάπεμπε τῶν ἰχθύων.

48. Ἄλλ' ὁρῶ τινα λάβρακα εὐμεγέθη, μᾶλλον δὲ χρύσοφρον.

ΕΛΕΓ. Οὐκ, ἀλλὰ γαλέος ἐστι· προσέρχεται δὲ τῷ ἀγκίστρῳ κεχηνώς. Ὁσφραῖται τοῦ χρυσοῦ, πλησίον ἦδ' ἐστίν· ἐψαυσεν, εἰληπται, ἀνασπάσσωμεν.

ΠΑΡΡ. Καὶ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, νῦν ξυνεπιλαβοῦ τῆς ὁρμίδος· ἄνω ἐστί. Φέρ' ἴδω τίς εἴ, ὦ βέλτιστε ἰχθύων; κίων οὗτός γε. Ἡράκλεις τῶν ὁδόντων. Τί τοῦτο, ὦ γενναῖότατε; εἰληψαί λιχνεύων περὶ τὰς πέτρας, ἐνθα λήσειν ἡλπίσας ὑποδοδικῶς; ἀλλὰ νῦν ἔση φανερός ἄπασιν ἐκ τῶν βραγχίων ἀπηρητημένος. Ἐξέλωμεν τὸ δέλεαρ καὶ τὸ ἀγκίστρον τοῦτ' ἐκεῖ. Κενόν σοι τὸ ἀγκίστρον· ἡ δ' ἰσχὰς ἦδη προσέσχηται καὶ τὸ χρυσίον ἐν τῇ κοιλίᾳ.

ΔΙΟΓ. Μὰ Δ' ἐξεμεσάτω, ὥς δὴ καὶ ἐπ' ἄλλους δολεάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Εὖ ἔχει· τί φῃς, ὦ Διόγενες; οἶσθα τοῦτον δοτις ἐστίν, ἢ προσήκει σοί τι ἀνῆρ;

ΔΙΟΓ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡΡ. Τί οὖν; πόσου ἄξιον αὐτὸν χρὴ φάναι; ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ ὁδοῶν πρόηκ' αὐτὸν ἐτιμησάμην.

ΔΙΟΓ. Πολὺ λέγεις· ἀβρωτός τε γάρ ἐστι καὶ εἰδεχθῆς καὶ σκληρὸς καὶ ἀτιμος· ἄφες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῇ ἀπὸ τῆς πέτρας· σὺ δὲ ἄλλον ἀνάσπασον καθεὶς τὸ ἀγκίστρον. Ἐκεῖνο μέντοι θρα, ὦ Παρρησιάδῃ, μὴ χαμπότομένος σοι ὁ κάλαμος ἀποκλασθῇ.

ΠΑΡΡ. Θάρρει, ὦ Διόγενες· κοῦφοί εἰσι καὶ τῶν ἀφρών ἐλαφρότεροι.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δ', ἀφύεστατοί γε· ἀνάσπα δὲ ὅμως.

49. ΠΑΡΡ. Ἰδοὺ· τίς ἄλλος οὗτος ὁ πλατύς; ὥσπερ ἡμίτομος ἰχθύς προσέρχεται, ψήττα τις, κεχηνὼς ἐς τὸ ἀγκίστρον· κατέπιεν, ἔχεται, ἀνεσπάσθω.

ΔΙΟΓ. Τίς ἐστίν;

ΕΛΕΓ. Ὁ Πατωνικός εἶναι λέγων.

ΠΛΑΤ. Καὶ σὺ, ὦ κατάρατε, ἤκεις ἐπὶ τὸ χρυσίον;

ΠΑΡΡ. Τί φῃς, ὦ Πλάτων; τί ποιῶμεν αὐτόν;

ΠΛΑΤ. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέτρας καὶ οὗτος.

50. ΔΙΟΓ. Ἐπ' ἄλλον καθεῖσθω.

ΠΑΡΡ. Καὶ μὴν ὁρῶ τινα πάγκαλον προσιόντα, ὥς ἂν ἐν βυθῷ δόξειεν, ποικίλον τὴν χροάν, ταινίας τινὰς ἐπὶ τοῦ σώματος ἐπιχρύσους ἔχοντα. Ὁρᾷς, ὦ Ἐλεγγε; δὲ τὸν Ἀριστοτέλην προσποιούμενος οὗτός ἐστιν. Ἦλθεν, εἶτα πάλιν ἀπηνήξατο. Περισκοπεῖ ἀκριδῶς, αὐθις ἐπανήλθεν, ἔχανεν, εἰληπται, ἀνιμήσθω.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἔρη με, ὦ Παρρησιάδῃ, περὶ αὐτοῦ· ἀγνώω γὰρ δοτις ἐστίν.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος, ὦ Ἀριστοτέλες, κατὰ τῶν πετρῶν.

PHIL. Quorsum hæc facis, Parrhesiade? numquid lapides piscari cogitas o Pelasgico?

PARRH. Tace, quæso, Philosophia, et capturam exspecta. Tu vero, piscator Neptune, et tu, cara Amphitrite, multos nobis submitte pisces.

48. Verum video lupum speciosum, aut potius auratam.

ELENCH. Non : sed mustelus est. Accedit sane ad hamum hians : jam auri odorem captat : prope jam est : attingit, captus est : extrahamus.

PARRH. Et tu, Elenche, manum lineæ admove. Jam supra est. Age videam, quis es, piscium optime? Canis hic quidem est. Hercules! qui dentes! Quid hoc, vir bone, captus es, gulam dum sectaris circa petras, ubi putabas subeundo te latere posse : sed nunc manifestus eris omnibus, suspensus e branchiis. Eximamus escam, et hamum huncce. Vacuus jam tibi hamus, ficus jam insedit, et aurum descendit in ventrem.

DIOG. Per Jovem evomat, ut ea ad alios etiam esca utamur.

PARRH. Recte. Quid ais, Diogenes? nosti hunc quis sit, et ad tene aliqua ratione hic vir pertinet?

DIOG. Minime.

PARRH. Quid igitur? quanti illum æstimare par est? equidem duobus illum obolis nuper indicavi.

DIOG. Multum narras. Neque enim edulis est, et horridus aspectu, et durus, et nullius pretii. Demitte illum per petram præcipitem : tu vero alium hamo demisso extrahe. Illud tamen vide, Parrhesiade, ne inflexa tibi arundo frangatur.

PARRH. Noli metuere, Diogenes : leves enim sunt et minoris quam apud ponderis.

DIOG. Ita sane : maxime sunt cognati apuis, infelicissimi ingenii homines. Sed tamen extrahe.

49. PARRH. Vide : quis alius ille latus? quasi dimidiatus piscis accedit : rhombus est, hians ad hamum : deglutiit : tenetur : extrahatur.

DIOG. Quis est?

ELENCH. Platicum se dicit.

PLAT. Et tu, sacerrime, ad aurum venis?

PARRH. Quid ais, Plato? quid illo faciemus?

PLAT. De eadem petra hic etiam.

50. DIOG. In alium jam demittatur hamus.

PARRH. Et sane video quendam undique pulchrum accedere, ut in profundo videri potest, vario colore, ténias quasdam per tergum inauratas habentem. Viden', Elenche? hic est qui Aristotelis se esse prædicat. Accessit : deinde rursus renatat : cum cura respicit : demum redit : hiat, captus est : extrahatur.

ARIST. Noli me de illo interrogare, Parrhesiade : ignoro enim quis sit.

PARRH. Igitur hic quoque, o Aristoteles, de rupe ibit præceps.

51. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἦν ἰδοῦ, πολλοὺς που τοὺς ἰχθῦς δρῶ κατὰ ταυτὸν ὑμόχροας, ἀκανθώδεις καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκτετραχυσμένους, ἐχίνων δυσληπτοτέρους. Ἡ που σαγήνης ἐπ' αὐτοὺς δεήσῃ; ἀλλ' οὐ πάρεστιν. Ἰκανὸν εἰ καὶ ἓνα τινὰ ἐκ τῆς ἀγέλης ἀνασπάσαιμεν. Ἡξεῖ δὲ ἐπὶ τὸ ἀγκιστρον δηλαδὴ ὅς ἂν αὐτῶν θρασυτάτος ᾖ.

ΕΛΕΓ. Κάθες, εἰ δοκεῖ, σιδηρώσας γε πρότερον ἐπὶ πολὺ τῆς ὀριμᾶς, ὥς μὴ ἀποπρίσῃ τοῖς ὁδοῦσι καταπιῶν τὸ χρυσίον.

ΠΑΡΡ. Καθῆκα. Σὺ δὲ, ὦ Πόσειδον, ταχέϊαν ἐπιτελεῖ τὴν ἄγραν. Βαβαί, μάχονται περὶ τοῦ δελιάτος, καὶ συνάμα πολλοὶ περιτρώγουσι τὴν ἰσχάδα, οἱ δὲ προσφύντες ἔχονται τοῦ χρυσοῦ. Εὖ ἔχει· περιπαρῇ τις μάλα καρτερός. Φέρ' ἴδω τίνας ἐπώνυμον σεαυτὸν εἶναι λέγεις; καίτοι γελοῖός γε εἰμι ἀναγκάζων ἰχθὺν λαλεῖν· ἄφωνοι γὰρ αὐτοί. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, εἰπέ ὅτινα ἔχει διδάσκαλον.

ΕΛΕΓ. Χρυσίππον τούτον.

ΠΑΡΡ. Μανθάνω· διότι χρυσίον, οἶμαι, προσῆν τῷ ὀνόματι. Σὺ δ' οὖν, Χρυσίππε, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς εἰπέ, οἶσθα τοὺς ἀνδρας ἢ τοιαῦτα παρήνεις αὐτοῖς ποιεῖν;

ΧΡΥΣ. Νῆ Δ', ὑβριστικά ἐρωτᾷς, ὦ Παρρησιάδη, προσῆκειν τι ἡμῖν ὑπολαμβάνων τοιούτους ὄντας.

ΠΑΡΡ. Εὖ γε, ὦ Χρυσίππε, γενναῖός εἰ. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλὴν μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ ἀκανθώδης ἐστὶ, καὶ δέος μὴ διαπαρῇ τις τὸν λαίμῳ ἐσθλῶν.

52. ΦΙΛ. Ἄλῃς, ὦ Παρρησιάδη, τῆς ἄγρας, μὴ καὶ τίς σοι, οἷοι πολλοὶ εἰσιν, οἴχεται ἀποσπάσας τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀγκιστρον, εἰτά σε ἀποτίσαι τῇ ἱερεΐᾳ δεήσῃ. Ὡστε ἡμεῖς μὲν ἀπίωμεν περιπατήσουσαι· καιρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπιέναι ὅθεν ἤχετε, μὴ καὶ ὑπερήμεροι γένησθε τῆς προθεσμίας. Σὺ δὲ καὶ ὁ Ἐλεγχος, ὦ Παρρησιάδη, κύκλω ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἰόντες ἢ στεφανοῦτε ἢ ἐγκάετε, ὥς ἐφην.

ΠΑΡΡ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία. Χαίρετε, ὦ βέλτιστοι ἀνδρῶν. Ἡμεῖς δὲ κατιώμεν, ὦ Ἐλεγγε, καὶ τελώμεν τὰ παραγγελλόμενα. Ποῖ δὲ καὶ πρῶτον ἀπιέναι δεήσῃ; μῶν ἐς τὴν Ἀκαδήμειαν ἢ ἐς τὴν Στοάν;

ΕΛΕΓ. Ἀπὸ τοῦ Λυκαίου ποιησόμεθα τὴν ἀρχήν.

ΠΑΡΡ. Οὐδὲν διοίσει τοῦτο. Πλὴν οἶδά γε ἐγὼ ὥς ὅποι ποτ' ἂν ἀπελθωμεν, ὀλίγων μὲν τῶν στεφάνων, πολλῶν δὲ τῶν καυτηρίων δεησόμεθα.

XVI.

ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ἢ ΤΥΡΑΝΝΟΣ.

1. ΧΑΡΩΝ. Εἶεν, ὦ Κλωθοῖ, τὸ μὲν σκάφος τοῦτο ἡμῖν πάλαι εὐτρεπὲς καὶ πρὸς ἀναγωγὴν εὖ μάλα παρεσκευασμένον· ὅ τε γὰρ ἄντλος ἐκκέχυται καὶ ὁ ἰστός

51. DIOG. Sed ecce multos illic pisces video in eodem loco concolores, spinosos, exasperata facie, echinis captu difficiliores. Anne sagena ad illos opus erit? Verum ad manus non est. Satis fuerit, vel unum de grege si extraxerimus. Nimirum veniet ad hamum, qui illorum erit audacissimus.

ELENCH. Demitte si videtur, ferrata prius probe linea, ne auro devorato dentibus illam serratis resecet.

PARRH. Demisi : tu vero, Neptune, propere piscatum perfice. Vah! pugnant de esca : et alii quidem simul multum arrodunt, alii vero mordicus tenent aurum. Bene habet. Trajectus est hamo unus robustissimus. Age videam : cujus nomine te dictum ais? quanquam ridiculus equidem sum qui loqui piscem cogam; mutum enim hoc genus. Sed tu dic, Elenche, quem habeat magistrum.

ELENCH. Chrysippum hunc.

PARRH. Jam percipio : ideo quod aurum (Chrysus) inerat nomini. Tu igitur, Chrysippe, per Minervam, dic, an nosti hos viros? aut talia facere illos jubebas?

CHRYΣ. Contumeliose facis, Parrhesiade, quum talia nos interroges, hoc sumens, ad nos aliquid pertinere qui sint tales.

PARRH. Euge, Chrysippe, vir fortis es. Itaque hic etiam præceps eat cum reliquis, spinosus quum sit, metuendumque adeo, ne quis edere volens guttur sibi configat.

52. PHIL. Satis captum, Parrhesiade, ne quis tibi, ut sunt multi, abeat cum auro et hamo, ac tu deinde dependere antistitæ cogaris. Itaque nos quidem ambulatum ibimus in Peripatum : sed tempus etiam est vos abire unde venistis, ne commeatum vobis datum excedatis. Tu vero, Parrhesiade, et Elenchus, in orbem ad omnes illos euntes, vel coronate vel inurite ut jussi.

PARRH. Fiet istuc, Philosophia. Vos valete viri optimi. Nos vero, Elenche, descendamus, perfecturi quæ injuncta nobis sunt. Quorsum vero primo eundum erit? in Academiamne an in Porticum?

ELENCH. A Lyceo capiemus initium.

PARRH. Nihil intererit. Verum scio ego, quocumque tandem ibimus, paucis nobis coronis, cauteriis vero plurimis opus futurum.

XVI.

TRAJECTUS, sive TYRANNUS.

1. CHARON. Satis de his, Clotho. At scapha nobis dudum instructa, et ad trajectum parata optime est : exhausta enim sentina, erectus malus, velum passum, suo loco su-

ὄρθωται καὶ ἡ θόνη παρακέχρυσται καὶ τῶν κωπῶν ἐκάστη τετρώπεται, κυλύει τε οὐδὲν, ὅσον ἐπ' ἑμοί, τὸ ἀγκύριον ἀνασπασάντας ἀποπλεῖν. Ὁ δ' Ἑρμῆς βραδύνει, πάλαι παρῆναι δέον· κενὸν γοῦν ἐπιβατῶν, ὡς ὁρᾷς, ἔστι τὸ πορθμεῖον τρεῖς ἡδὴ τήμερον ἀναπεπλευκέναι δυνάμενον· καὶ σχεδὸν ἀμφὶ βουλευτόν ἐστιν, ἡμεῖς δὲ οὐδέπω οὐδὲ ὁδὸν ἐμπεπολήκαμεν. Εἴτα ὁ Πλούτων εὖ οἶδα ὅτι ἐμὲ βραθυμεῖν ἐν τούτοις ὑπολήφεται, καὶ ταῦτα παρ' ἄλλω οὗσης τῆς αἰτίας. Ὁ δὲ καλὸς ἡμῖν ἀγαθὸς νεκροπομπὸς ὥσπερ τις ἄλλος καὶ αὐτὸς τὸ τῆς ἄνω Λήθης ὕδωρ πεπωκὼς ἀναστρέφει πρὸς ἡμᾶς ἐπιλέλησται, καὶ ἤτοι παλαίει μετὰ τῶν ἐγρήτων ἢ καθαρίζει ἢ λόγους τινὰς διεξέρχεται ἐπιδεικνύμενος τὸν λήρον τὸν αὐτοῦ, ἢ τάχα που καὶ κλωπεύει δ' γεννάδας παρελθὼν· μία γὰρ αὐτοῦ καὶ αὕτη τῶν τεχνῶν. Ὁ δ' οὖν ἐλευθεριάζει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα ἐξ ἡμισείας ἡμέτερος ὢν.

2. ΚΛΩΘΩ. Τί δέ; οἶδας, ὦ Χάρων, εἰ τις ἀσχολία προσέπεσεν αὐτῷ, τοῦ Διὸς ἐπὶ πλεόν δευθέντος ἀποχρήσασθαι πρὸς τὰ ἄνω πράγματα; δεσπότης δὲ καὶ κείνός ἐστιν.

ΧΑΡ. Ἄλλ' οὐχ ὥστε, ὦ Κλωθῶ, πέρα τοῦ μετρίου δεσπόζειν κοινοῦ κτήματος, ἐπεὶ οὐδὲ ἡμεῖς ποτε αὐτόν, ἀπιέναι δέον, κατεσχέκαμεν. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδα τὴν αἰτίαν· παρ' ἡμῖν μὲν γὰρ ἀσφόδελος μόνον καὶ χοαὶ καὶ πόπανα καὶ ἐναγίσματα, τὰ δ' ἄλλα ζῶφος καὶ βυλχλή καὶ σκότος, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ φαιδρὰ πάντα καὶ ἡ τε ἀμβροσία πολλή καὶ τὸ νέκταρ ἀφθονον· ὥστε μοι ἥδιον παρ' ἐκείνοις βραδύνειν ἔοικε. Καὶ παρ' ἡμῶν μὲν ἀνίπτата καθάπερ ἐκ δεσμωτηρίου τινὸς ἀποδιόρασκων· ἐπειδὴν δὲ καιρὸς κατιέναι, σχολῇ καὶ βάρην μόλις ποτὲ κατέρχεται.

3. ΚΛΩΘ. Μηκέτι χαλέπαινε, ὦ Χάρων· πλησίον γὰρ αὐτὸς οὗτος, ὡς ὁρᾷς, πολλοὺς τινὰς ἡμῖν ἄγων, μᾶλλον δὲ ὥσπερ τὴν αἰπόλιον ἀθρόους αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ σοῶν. Ἀλλὰ τί τοῦτο; δεδεμένον τινὰ ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλον γελῶντα ὁρῶ, ἕνα δὲ τινὰ καὶ πῆραν ἐξημμένον καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα, ὀριμὸν ἐνορῶντα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισπεύδοντα. Οὐχ ὁρᾷς δὲ καὶ τὸν Ἑρμῆν αὐτόν ἰδρῶτι βέβημενον καὶ τὸ πόδε κεκονιμένον καὶ πνευστιῶντα; μεστὸν γοῦν ἄσθματος αὐτῷ τὸ στόμα. Τί ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ; τίς ἡ σπουδή; τεταραγμένος γὰρ ἡμῖν ἔοικας.

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο, ὦ Κλωθῶ, ἢ τούτον τὸν ἀλιτήριον ἀποδράντα μεταδιώκων ὀλίγου δεῖν λειπόνεως ὑμῖν τήμερον ἐγενόμην;

ΚΛΩΘ. Τίς δ' ἐστίν; ἢ τί βουλόμενος ἀπεδίδρασκε;

ΕΡΜ. Τούτῳ μὲν πρόδωλον, ὅτι τῇ μᾶλλον ἐβούλετο. Ἔστι δὲ βασιλεὺς τις ἢ τύραννος, ἀπὸ γοῦν τῶν ὀδυρμῶν καὶ τῶν ἀνανακῶν, πολλῆς τινος εὐδαιμονίας ἐστερηθῆσθαι λέγων.

ΚΛΩΘ. Εἴθ' ὁ μάταιος ἀπεδίδρασκεν, ὡς ἐπιβιώναι δυνάμενος, ἐπιλειοικότος ἡδὴ τοῦ ἐπιτεκλωσμένου αὐτοῦ νήματος;

spensus unusquisque remus; neque quicquam in me morae est, quominus sublata ancora solvamus. Sed moras nectit Mercurius, qui jam olim adesse debebat. Itaque vacua vectoribus, ut vides, navis est, quae ter jam hodie trajecisse poterat: et prope jam vesperam est, nos vero obolum nondum fecimus. Deinde Pluto, bene novi, me omissiore esse his in rebus animo putabit, idque quum penes alium sit culpa.

Præclarus vero ille noster et bonus mortuorum deductor, si quis alius, supra et ipse aquis Lethes potis redire ad nos oblitus est, et vel luctatur cum adolescentulis, vel cithara canit, aut orationes quasdam explicat, suis nugis ostendendis, aut forte obiter etiam furatrinam facit generosus ille: est enim hæc quoque una ipsius artium. Licenter igitur nobiscum agit, quum tamen ex semisse noster sit.

2. CLOTHO. Quid vero? an nosti, Charon, si quod forte negotium illi incidit, dum Jovi opus fuerit opera illius diutius abuti ad superna negotia? herus autem et ille est.

CHAR. Verum non ita, Clotho, ut ultra modum imperitet communi mancipio: quandoquidem neque nos unquam illum retinimus quum discedendum esset. Verum causam novi equidem. Apud nos enim asphodelus solum est, et libationes, et placentæ, et inferiæ; ceterum obscuritas, nebulæ, tenebræ: in cælo vero læta sunt omnia, et multa ambrosia, et copiosissimum nectar: itaque suavius apud illos morari mihi videtur: atque a nobis quidem evolat, tanquam e carcere quodam fugiens; quum vero descendendi tempus est, otiose et lento gradu vix tandem aliquando adest.

3. CLOTHO. Desine indignari, Charon; prope enim ipse est, ut vides, multos nobis adducens, vel potius ut gregem caprarum confertos virga agens. Sed quid hoc? vinctum quendam inter hos, et alium ridentem, alium vero peram ab humeris suspensam et clavam in manu habentem video, torvum tuentem, et cogentem urgentemque reliquos. Nonne vides autem Mercurium ipsum sudore diffluentem, pulvere oppletis pedibus, et anhelantem? plenum enim spiritu os habet. Quid hæc, Mercuri? quæ ista est festinatio? perturbatus enim esse nobis videre.

MERC. Quid aliud, Clotho, quam quod, impurum hunc fugitivum dum persequor, navem parum abest quin hodie deseruerim?

CLOTHO. Quis vero est? aut quid sibi voluit quum fugam molitus est?

MERC. Illud quidem apertum, vivere hominem maluisse. Est autem rex aliquis vel tyrannus, quantum quidem intelligas ex lacrimis, et quatenus ejulat, multa se felicitate privatum dicens.

CLOTHO. Et ineptus homuncio fugere instituit, quasi diutius posset supervivere, deficiente jam, quod netum ipsi a me fuit, stamine?

4. EPM. Ἀπεδίδρασκε, λέγεις; εἰ γὰρ μὴ ὁ γενναϊότατος οὗτος, ὁ τὸ ξύλον, συνήργησέ μοι καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ἐδήσαμεν, κὰν ὄχγετο ἡμᾶς ἀποφυγῶν· ἀφ' οὗ γὰρ μοι παρέδουκεν αὐτὸν ἡ Ἀτροπος, παρ' ἧν τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε καὶ ἀνέσπα, καὶ τὴν πόδε ἀντερείδων πρὸς τοῦδαφος οὐ παντελῶς εὐάγωγος ἦν· ἐνίστε δὲ καὶ ἱκέτευε καὶ κατελιπάρει ἀφεθῆναι πρὸς ὀλίγον ἀζιών καὶ πολλὰ δώσειν ὑπισχνόμενος. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ εἶκός, οὐκ ἀνίειν ὁρῶν ἀδυνάτων ἐφιέμενος. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὸ δὴ τὸ στόμιον ἤμεν, ἐμοῦ τοὺς νεκροὺς, ὡς ἔθος, ἀπαριθμοῦντος τῷ Αἰακῷ κάκεινου λογιζομένου αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὰ τῆς σῆς ἀδελφῆς πεμφθέν αὐτῷ σύμβολον, λαθὼν οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ τρισεκτάρατος ἀπίων ὄχγετο. Ἐνέδει οὖν νεκρὸς εἰς τῷ λογιζομένῳ, καὶ ὁ Αἰακὸς ἀνατείνας τὰς ὀφρὺς, Μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, φησί, χροῖ τῇ κλεπτικῇ, ἅλις σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί· τὰ νεκρῶν δὲ ἀκριβῆ καὶ οὐδαμῶς λαθεῖν δυνάμενα. Τέτταρας, ὡς ὁρᾷς, πρὸς τοῖς χιλοῖς ἔχει τὸ σύμβολον ἐγκεχαράγμενους, σὺ δὲ μοι παρ' ἑνα ἥκεις ἄγων, εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς παραλελόγισται σε ἡ Ἀτροπος. Ἐγὼ δὲ ἐρυθρίασας πρὸς τὸν λόγον ταχέως ὑπεμνήσθην τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, κάπειδ' ἡ περιβλέπων οὐδαμοῦ τοῦτον εἶδον, συνείης τὴν ἀπόδρασιν ἐδίωκον ὡς εἶχον τάχους κατὰ τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ φῶς· εἵπετο δὲ αὐθαίρετός μοι ὁ βέλτιστος οὗτος, καὶ ὥσπερ ἀπὸ ὑσπληγγοῦ θεόντες καταλαμβάνομεν αὐτὸν ἤδη ἐν Ταϊνάρῳ· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε διαφυγεῖν.

5. ΚΛΩΘ. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Χάρων, ὀλιγορίαν ἤδη τοῦ Ἑρμοῦ κατεγιγνώσκομεν.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐτι διαμέλλομεν ὡς οὐκ ἱκανῆς ἡμῖν γεγεννημένης διατριβῆς;

ΚΛΩΘ. Εὖ λέγεις· ἐμβαινώτωσαν. Ἐγὼ δὲ προχειρισμένη τὸ βιβλίον καὶ παρὰ τὴν ἀποθάβραν καθεζομένη, ὡς ἔθος, ἐπιβαίνοντα ἕκαστον αὐτῶν διαγνώσομαι, τίς καὶ πόθεν καὶ ὅτινα θεινῶς τὸν τρόπον· σὺ δὲ παραλαμβάνων στοίβαζε καὶ συντίθει· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, τὰ νεογνά ταυτὶ πρῶτα ἐμβαλοῦ· τί γὰρ ἂν καὶ ἀποκρίναιτό μοι;

ΕΡΜ. Ἴδού σοι, ὦ πορθμεῦ, τὸν ἀριθμὸν οὗτοι τριακόσιοι μετὰ τῶν ἐκτεθειμένων.

ΧΑΡ. Βαβαὶ τῆς εὐαργίας. Ὁμφακίας ἡμῖν νεκροὺς ἥκεις ἄγων.

ΕΡΜ. Βούλει, ὦ Κλωθοῖ, τοὺς ἀκλαύστους ἐπὶ τούτοις ἐμβιβασώμεθα;

ΚΛΩΘ. Τοὺς γέροντας λέγεις; οὕτω ποιεῖ· τί γάρ με δεῖ πράγματα ἔχειν τὰ πρὸς Εὐκλείδου νῦν ἐξετάζουσιν; Οἱ ὑπὲρ ἐξήκοντα ἡμεῖς πάριτε ἤδη. Τί τοῦτο; οὐκ ἐπακούσασί μου βεθυμένοι τὰ ὕτα ὑπὸ τῶν ἐτῶν. Δεήσει τάχα καὶ τούτους ἀράμενον παραγαγεῖν.

ΕΡΜ. Ἴδού πάλιν οὗτοι δυοῖν δέοντες τετρακόσιοι, ταχεροὶ πάντες καὶ πέπειροι καὶ καθ' ὅραν τετρυγημένοι.

ΧΑΡ. Νῆ Δί', ἐπεὶ ἀσταφίδες γε πάντες ἤδη εἰσὶ.

6. ΚΛΩΘ. Τοὺς τραυματίας ἐπὶ τούτοις, ὦ Ἑρμῆ,

4. MERC. Instituisse fugere dicis? nisi enim vir ille fortissimus, ille cum clava, adjuvisset me, nisi comprehensum vinxissemus, fuga nobis evaserat. Ex quo enim tradiderat illum mihi Atropos, per totam viam contra contendit, et obtraxit gradum, pedibusque solo obnixus non sane facilis ductu fuit: interdum vero supplicavit etiam, et blandis precibus magnisque promissionibus interpositis, dimitti paululum rogavit. Ego vero, ut par erat, non remisi, quum ea illum petere viderem, quæ fieri non possunt. Quum vero in ipsis jam faucibus essemus, annumerante me pro more mortuos Æaco, et illo ad lesseram a tua sorore missam eos recensente, illicet, clanculum execrabilis ille nescio quomodo abierat. Defuit igitur mortuus unus rationibus, et subductis Æacus superciliis, Noli, inquit, Mercuri, apud omnes illa furandi solertia uti: satis tibi apud superos lusus sit; mortuorum res accuratæ, neque latere quicquam potest. Quatuor et mille, ut vides, insculptos habet tabula; tu vero mihi uno minus adducis; nisi forte hoc dixeris, circumventum te ab Atropo. Ego vero erubescens ad hanc illius orationem, mox recordatus sum eorum quæ in via acta essent, quumque circumlatis oculis nusquam hunc viderem, intellecta fuga, quam celeriter potui, qua ad lucem itur persecutus sum; sua vero sponte insecutus me est vir optimus hicce: itaque velut emissi carceribus currentes comprehendimus hominem in ipso jam Tænaro: tantillum aberat quin effugisset.

5. CLOTH. Nos vero, Charon, jam negligentiae Mercurium damnabamus.

CHAR. At quid cunctamur adhuc, quasi non satis jam morarum fuerit?

CLOTH. Bene dicis: incendant. Ego vero libro in manus sumto ad scalas assidens, uti mos est, illorum ingredientem unumquemque cognoscam, quis sit et unde et qua ratione mortuus. Tu vero assumptos stipa et compone. At tu, Mercuri, hosce recens natos primum injice: quid enim mihi respondeant?

MERC. En tibi, portitor, trecenti hi sunt numero una cum expositis.

CHAR. Vah dives captura! acerbos nobis et immaturos mortuos adducis.

MERC. Vin', Clotho, ut indeploratos post hosce imponamus?

CLOTH. Senes dicis? ita facias. Quid enim molestiam subeam exquirendi nunc quæ ante Euclidem acta sunt? Vos jam accedite sexagenariis majores. Quid hoc? non exaudiunt me: ab annis ipsis (credo) occalluerunt illis aures. Opus forte erit ut hos quoque sublato admoveamus.

MERC. En tibi hos etiam duodequadringentos, maturitate mites omnes et suo tempore vindemiatos.

CHAR. Ita sane: qui passi jam omnes et corrugati sint.

6. CLOTH. Jam vulneribus interfectos, Mercuri, admove.

παράγαγε· καὶ πρῶτοί μοι εἶπατε ὅπως ἀποθανόντας
ἔχετε· μᾶλλον δὲ αὐτῇ πρὸς τὰ γεγραμμένα ὑμᾶς ἐπι-
σκέβομαι. Πολεμοῦντας ἀποθανεῖν ἔδει χθὲς ἐν Μυσίᾳ
τέτταρας ἐπὶ τοῖς ὀγδοήκοντα καὶ τὸν Ὀξυάρτου υἱὸν
μετ' αὐτῶν Γωδάρην.

ΕΡΜ. Πάρεισι.

ΚΛΩΘ. Δι' ἔρωτα αὐτοὺς ἀπέσφαξαν ἐπτά, καὶ
ὁ φιλόσοφος Θεαγένης διὰ τὴν ἐταίραν τὴν Μεγαρόθεν.

ΕΡΜ. Οὐτοὶ πηλείων.

ΚΛΩΘ. Ποῦ δ' οἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑπ' ἀλλήλων
ἀποθανόντες;

ΕΡΜ. Παρεστᾶσιν.

ΚΛΩΘ. Ὁ δ' ὑπὸ τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς γυναικὸς φο-
νευθεῖς;

ΕΡΜ. Ἰδοὺ σοι πηλείων.

ΚΛΩΘ. Τοὺς ἐκ δικαστηρίων δῆτα παράγαγε, λέγω
ὃς τοὺς ἐκ τυμπάνου καὶ τοὺς ἀνεσκολοπισμένους. Οἱ
δ' ὑπὸ ληστῶν ἀποθανόντες ἐκκαίδεκα ποῦ εἰσιν, ὧ
Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Πάρεισιν οἷδε οἱ τραυματῆται, ὡς ὁρᾷς. Τὰς
δὲ γυναῖκας ἅμα βούλει παραγαῶ;

ΚΛΩΘ. Μάλιστα, καὶ τοὺς ἀπὸ ναυαγίων γε ἅμα·
καὶ γὰρ τεθνήσκει τὸν ὅμοιον τρόπον. Καὶ τοὺς ἀπὸ
τοῦ πυρετοῦ δὲ, καὶ τούτους ἅμα, καὶ τὸν ἱατρὸν μετ'
αὐτῶν Ἀγαθοκλέα.

7. Ποῦ δ' ὁ φιλόσοφος Κυνίσκος, ὃν ἔδει τῆς Ἑκά-
της τὸ δεῖπνον φαγόντα καὶ τὰ ἐκ τῶν καθαρσίων ὥρα
καὶ πρὸς τοῦτοις γε σηπῖαν ὥμην ἀποθανεῖν;

ΚΥΝ. Πάλαι σοι παρέστηκα, ὦ βελτίστη Κλωθοῖ.
Τί δέ με ἀδικήσαντα τοσούτον εἰσας ἄνω τὸν χρόνον;
σχέδον γὰρ ὅλον μοι τὸν ἄτρακτον ἐπέκλωσας. Καίτοι
πολλάκις ἐπειράσθην τὸ νῆμα διακόψας ἔλθειν, ἀλλ' οὐκ
οἶδ' ὅπως ἄρρηκτον ἦν.

ΚΛΩΘ. Ἐφορὸν σε καὶ ἱατρὸν εἶναι τῶν ἀνθρω-
πίνων ἁμαρτημάτων ἀπελὶμπανον. Ἄλλ' ἐμβαινέ
ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΥΝ. Μὰ Δι', εἰ μὴ πρότερόν γε τουτοῖν τὸν δεδε-
μένον ἐμβιδασόμεθα· δέδρα γὰρ μή σε παραπέσει δαό-
μενος.

8. ΚΛΩΘ. Φέρ' ἴδω τίς ἐστι.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης ὁ Λαχύδου, τύραννος.

ΚΛΩΘ. Ἐπίβαινε σὺ.

ΜΕΓ. Μηδαμῶς, ὦ δέσποινα Κλωθοῖ, ἀλλὰ με
πρὸς ὀλίγον ἔασον ἀνελθεῖν. Εἴτά σοι αὐτόματος ἦξω
καλοῦντος μηδενός.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ ἔστιν οὗ χάριν ἀφίκεσθαι θέλεις;

ΜΕΓ. Τὴν οἰκίαν ἐκτελέσαι μοι πρότερον ἐπίτρε-
ψον· ἡμῖτελῆς γὰρ ὁ δόμος καταλείπεται.

ΚΛΩΘ. Ληρεῖς· ἀλλ' ἐμβαινέ.

ΜΕΓ. Οὐ πολὺν χρόνον, ὦ Μοῖρα, αἰτῶ· μίαν με
ἔασον μεῖναι τῇδε ἡμέραν, ἄχρι ἂν τι ἐπισχῇσω τῇ
γυναικὶ περὶ τῶν χρημάτων, ἔνθα τὸν μέγαν εἶχον θη-
σαυρὸν κατορυγμένον.

ΚΛΩΘ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν τύχοις.

Et vos primi mihi dicite, qua ratione mortui huc veneritis :
potius vero ipsa ad ea quæ descripta sunt, recognoscam.
In pugna mori oportuit heri in Mysia quattuor et octaginta
et in his Gobarem Oxyartis filium.

MERC. Adsunt.

CLOTH. Amoris impatientia interfecerunt se septem : et
Theagenes philosophus propter Megarensē meretricem.

MERC. Hic prope te isti.

CLOTH. Ubi vero sunt qui regnandi causa alter ab al-
tero interemti sunt?

MERC. Astant.

CLOTH. Et ille ab adultero et uxore interfectus?

MERC. En prope te.

CLOTH. Jam iudicio damnatos adduc : dico autem illos
fustibus et fidiculis excruciatos, itemque palo suffixos.
Sexdecim vero a latronibus interfecti ubi sunt, Mercuri?

MERC. Adsunt saucii isti, ut vides. Vin' mulieres si-
mul adducam?

CLOTH. Sane : et naufragos ; simul enim et eodem modo
perierunt. Et a febris confectos simul, et cum illis Agathocle-
m medicum.

7. Ubi autem Cyniscus ille philosophus, quem cæna He-
cates devorata et ovis piacularibus, insuperque sepia cruda,
mori oportuit?

CYN. Olim tibi adsum, Clotho optima. Ob quod vero
peccatum meum diu adeo me apud superos reliquisti? fere
enim totum mihi fusum glomeraveras : quanquam sæpe
tentabam abscisso filo huc venire ; at illud nescio quomodo
rumpi non poterat.

CLOTH. Reliqueram te, ut inspector esses et medicus
corum quæ peccant homines. Sed inscende, quod faustum
felixque sit.

CYN. Non prius, Hercule, quam vinctum huncce im-
posuerimus : metuo enim ne precibus te suis præter fas mo-
veat.

8. CLOTH. Age videam quis sit.

MERC. Megapenthes Lacydis filius, tyrannus.

CLOTH. Inscende tu.

MEG. Nequaquam, Clotho domina : sed paullum me re-
dire ad superos patere ; deinde mea tibi sponte veniam,
vocante nemine.

CLOTH. Quid vero est cujus causa ire cupis?

MEG. Domum perficere mihi prius permittite : ex dimidia
enim parte ædificatam reliqui.

CLOTH. Nugas agis ? verum inscende.

MEG. Non multum, o Parca, temporis oro. Unum hunc
diem manere mihi permittite, dum uxori de pecuniis aliquid
mandem, ubi magnum thesaurum defossum habeam.

CLOTH. Stat sententia : non potes consequi.

ΜΕΓ. Ἀπολείται οὖν ὁ χρυσὸς τοσοῦτος;

ΚΛΩΘ. Οὐκ ἀπολείται. Θάρρει τούτου γε ἐνεκα· Μεγακλῆς γὰρ αὐτὸν ὁ σὸς ἀνεψιὸς παραλήψεται.

ΜΕΓ. Ὡς τῆς ὕβρεως. Ὁ ἐχθρὸς, ὃν ὑπὸ βραθυμίας ἐγύοιγε οὐ προαπέκτεινα;

ΚΛΩΘ. Ἐκείνος αὐτὸς· καὶ ἐπιβιώσεται σοι ἔτη τετταράκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, τὰς παλλακίδας καὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν χρυσὸν ὅλον σου παραλαβών.

ΜΕΓ. Ἀδικεῖς, ὦ Κλωθοῖ, τάμα τοῖς πολέμοις τοῖς διανέμουσα.

ΚΛΩΘ. Σὺ γὰρ οὐχὶ Κυδιμάχου αὐτὰ ὄντα, ὃ γενναϊότατε, παρείληφεις ἀποκτείνας τε αὐτὸν καὶ τὰ παῖδιά ἐτι ἐμπνέοντι ἐπισφάζας;

ΜΕΓ. Ἀλλὰ νῦν ἐμὰ ἦν.

ΚΛΩΘ. Οὐκοῦν ἐξήκει σοι ὁ χρόνος ἤδη τῆς κτήσεως.

9. ΜΕΓ. Ἄκουσαν, ὦ Κλωθοῖ, ἃ σοι ἰδίᾳ μηδενὸς ἀκούοντος εἰπὲν βούλομαι· ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε πρὸς ὀλίγον. Ἄν με ἀφῆς ἀποδρᾶναι, χίλια σοι τάλαντα χρυσοῦ ἐπισήμου δώσω ἐπισχνοῦμαι τήμερον.

ΚΛΩΘ. Ἔτι γὰρ χρυσὸν, ὦ γελοῖε, καὶ τάλαντα διὰ μνήμης ἔχεις;

ΜΕΓ. Καὶ τοὺς δύο κρατῆρας, εἰ βούλει, προσθήσω, οὐς ἔλαβον ἀποκτείνας Κλεόκριτον, ἔλκοντας ἑκάτερον χρυσοῦ ἀπέφθου τάλαντα ἑκάτον.

ΚΛΩΘ. Ἐλκετε αὐτόν· ἔουκα γὰρ οὐκ ἐπεμδῆσθαι ἡμῖν ἐκῶν.

ΜΕΓ. Μαρτύρομαι ὑμᾶς, ἀτελὲς μένει τὸ τεῖχος καὶ τὰ νεώρια· ἐξετέλεσα γὰρ ἂν αὐτὰ ἐπιβιούς πέντε μόνας ἡμέρας.

ΚΛΩΘ. Ἀμέλησον· ἄλλος τευχίει.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν τοῦτο γε πάντως εὐγνωμον αἰτῶ.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰς τοσοῦτον ἐπιβιώναι, μέχρι ἂν ὑπαγάγωμαι Πισίδας καὶ Λυδοῖς ἐπιβῶ τοὺς φόρους καὶ μνήμα ἐμαυτῷ παμμέγεθες ἀναστήσας ἐπιγράψω ὅποσα ἐπραξα μεγάλα καὶ στρατηγικά παρὰ τὸν βίον.

ΚΛΩΘ. Οὗτος, οὐκέτι ταῦτα μίαν ἡμέραν αἰτεῖς, ἀλλὰ σχεδὸν εἴκοσιν ἐτῶν διατριβήν.

10. ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐγγυητὰς ὑμῖν ἔτοιμος παρασχεῖται τοῦ τάχους καὶ τῆς ἐπανόδου. Εἰ βούλεσθε δέ, καὶ ἀντανδρὸν ὑμῖν ἀντ' ἐμαυτοῦ παραδώσω τὸν ἀγαπητόν.

ΚΛΩΘ. Ὡς μισρὲ, ὃν ἡῤυχου πολλάκις ὑπὲρ γῆς κατὰλιπεῖν;

ΜΕΓ. Πάλαι ταῦτα ἡγχομένην· νυνὶ δ' ὁρῶ τὸ βέλτιον.

ΚΛΩΘ. Ἦξει κάκεινός σοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ νεωστὶ βασιλεύοντος ἀνηρημένος.

11. ΜΕΓ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τοῦτο γε μὴ ἀντίπης ὦ Μοῖρά μοι.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰδέναι βούλομαι τὰ μετ' ἐμὲ ὄντινα ἔξει τὸν τρόπον.

ΜΕΓ. Peribit igitur tantum auri?

CLOTH. Non peribit : noli laborare. Megacles enim illud cognatus tuus accipiet.

ΜΕΓ. Heu quæ ista contumelia ! inimicus ille meus, quem præ socordia non prius interfeci?

CLOTH. Ille ipse : et superstes tibi erit annis quadraginta et paullo amplius, pellices tuas nactus et vestem et aurum tuum universum.

ΜΕΓ. Injuriam mihi, Clotho, facis, quæ res meas inimicissimis attribuas.

CLOTH. Nonne enim tu eadem, quum Cydimacbi fuissent, accepisti, interfecto illo, et liberis ipsius super spirantem adhuc jugulatis?

ΜΕΓ. Sed jam quidem mea erant.

CLOTH. Nunc igitur exit tibi possessionis tempus.

9. ΜΕΓ. Audi, Clotho, quæ tibi soli, nemine audiente, dicturus sum. Vos vero paulum recedite. Si patiaris me aufugere, mille tibi auri signati talenta dare hodie promitto.

CLOTH. Itaque adhuc aurum et talenta in memoria habes, ridiculum caput?

ΜΕΓ. Et duos crateras, si vis, adjiciam, quos interfecto Cleocrito accepi, utrumque auri excocti et purissimi talentorum centum pondo.

CLOTH. Rapite hominem : sponte enim sua incensus non videtur.

ΜΕΓ. Antestor vos : imperfecta manent mœnia et navale, quæ perfecturus eram si vel quinque ipsos dies vivere adhuc licuisset.

CLOTH. Omittite curam, struet alius.

ΜΕΓ. Verum hoc quidem omnino æquum postulo.

CLOTH. Quid illud est?

ΜΕΓ. Tantum ut superstes sim, quoad Pisidas subegero, et Lydis tributa imposuero, et monumentum mihi ipsi maximum excitavero, cui inscribam quot et quanta imperatoria in vita facinora ediderim.

CLOTH. Heus tu, non jam diem unum postulas, sed viginti fere annorum moram.

10. ΜΕΓ. Verum vades vobis dare paratus sum celeritatis et redditus. Si vultis vero, succedanem vobis pro me dabo unicum filium meum.

CLOTH. Impurissime, quem sæpe optabas esse tibi superstitem?

ΜΕΓ. Olim istud optabam; sed nunc quod est melius video.

CLOTH. Veniet et ille tibi paullo post, ab eo qui modo regnat sublatus.

11. ΜΕΓ. Igitur illud certe non negabis mihi, Parca.

CLOTH. Quid?

ΜΕΓ. Scire volo quemadmodum post me in ea se habitura sint.

ΚΛΩΘ. Ἄκουε· μᾶλλον γὰρ ἀνίαση μαθών. Τὴν μὲν γυναῖκα Μίδας ὁ δούλος ἔξει, καὶ πάλαι δὲ αὐτὴν ἐμοίχυσεν.

ΜΕΓ. Ὁ κατάρατος, ἐν ἐγὼ πιθόμενος αὐτῇ ἀφῆκα ἐλεύθερον.

ΚΛΩΘ. Ἡ θυγάτηρ δὲ σοι ταῖς παλλακίσιν τοῦ νυνὶ τυραννοῦντος ἐγκαταλεγήσεται· εἰκόνες δὲ καὶ ἀνδριάντες, οὓς ἡ πόλις ἀνέστησέ σοι πάλαι, πάντες ἀνατετραμμένοι γέλωτα παρέξουσιν τοῖς θεωμένοις.

ΜΕΓ. Εἰπέ μοι, τῶν φίλων δὲ οὐδεὶς ἀγανακτεῖ τοῖς δρωμένοις;

ΚΛΩΘ. Τίς γὰρ ἦν σοι φίλος; ἡ ἐκ τίνος αἰτίας γεγόμενος; ἀγνοεῖς ὅτι πάντες οἱ καὶ προσκυνούντες καὶ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἕκαστα ἐπαινούντες ἢ φόβῳ ἢ ἐλπίσιν ταῦτ' ἔδρων τῆς ἀρχῆς ὄντες φίλοι καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἀποβλέποντες;

ΜΕΓ. Καὶ μὴν σπένδοντες ἐν τοῖς συμποσίοις μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐπηύχοντό μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, προαποθανεῖν ἕκαστος αὐτῶν ἐτοιμος, εἰ οἷόν τε εἶναι, καὶ δῶως, ὄρκος αὐτοῖς ἦν ἐγὼ.

ΚΛΩΘ. Τοιγαροῦν παρ' ἐνὶ αὐτῶν χθές δειπνήσας ἀπέθανες· τὸ γὰρ τελευταῖόν σοι πιεῖν ἐνεχθὲν ἐκείνο δευρὶ κατέπεμψέ σε.

ΜΕΓ. Ταῦτ' ἄρα πικροῦ τινος ἡσθόμην· τί βουλόμενος δὲ ταῦτ' ἔπραξε;

ΚΛΩΘ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ἐμβῆναι δέον.

12. **ΜΕΓ.** Ἐν με πνίγει μάλιστα, ὦ Κλωθοῦ, δι' ὅπερ ἐπόθουν καὶ πρὸς ὀλίγον ἐς τὸ φῶς ἀνακῦψαι πάλιν.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ τοῦτό ἐστιν; ὅμοιε γάρ τι παμμέγεθες εἶναι.

ΜΕΓ. Καρίων ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἐπεὶ τάχιστά με ἀποθανόντα εἶδε, περὶ δειλὴν ὄψιν ἀνελθὼν εἰς τὸ οἶκίμα, ἐνθα ἐκείμην, σχολῆς οὐσῆς — οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἐφύλαττέ με — Γλυκέριον τὴν παλλακίδα μου — καὶ πάλαι δὲ, οἶμαι, κεκοινωνήσασα — παραγαγὼν ἐπισπασάμενος τὴν θύραν ἐσπόδει καθάπερ οὐδενὸς ἐνδον παρόντος, εἰτ' ἐπειδὴ ἄλλος εἶχε τῆς ἐπιθυμίας, ἀποβλέψας εἰς ἐμέ, Σὺ μέντοι, φησὶν, ὦ μιὰρὸν ἀνθρώπιον, πληγὰς μοι πολλὰς οὐδὲν ἀδικοῦντι ἐνέτεινας· καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων παρέτιλλέ με καὶ κατὰ κόρρης ἔπαιε, τέλος δὲ πλατὺ χρεμψάμενος καὶ καταπτύσας μου καὶ, εἰς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἀπιθί, ἐπειπὼν ὥρετο· ἐγὼ δὲ ἐνεπιμπράμην μὲν, οὐκ εἶχον δὲ ὁμοῦς ὅ τι καὶ δράσαιμι αὐτὸν αὐὸς ἦδη καὶ ψυχρὸς ὢν. Καὶ ἡ μιὰρὰ δὲ παιδίσκη ἐπεὶ φόφου προσιδόντων τινῶν ἤσθετο, σιέλω χρίσασα τοὺς ὀφθαλμούς ὡς δακρύσασα ἐπ' ἐμοί, κωκύουσα καὶ τοῦνομα ἐπικαλουμένη ἀπηλλάττετο. Ὡς εἰ λαβοίμην —

13. **ΚΛΩΘ.** Παῦσαι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ἐμβῆθι· καιρὸς ἦδη σοι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ δικαστήριον.

ΜΕΓ. Καὶ τίς ἀξιώσει κατ' ἀνδρὸς τυράννου ψῆφον λαβεῖν;

ΚΛΩΘ. Κατὰ τυράννου μὲν οὐδεὶς, κατὰ νεκροῦ δὲ

CLOTH. Audi : magis enim iis auditis lugebis. Uxorem tuam Midas habebit servus, qui dudum adulterio illi cognitus est.

MEG. Sacerrimus homo, quem ego illi obsecutus manumisi.

CLOTH. Filia tua in pellicibus ejus, qui nunc imperitat, annumerabitur. Imagines vero et statuæ, quas olim tibi posuit respublica, eversæ omnes, ludibrium præbehunt spectantibus.

MEG. Dic mihi, an amicorum nullus indigne fert ea quæ fiunt?

CLOTH. Quis enim amicus tibi fuit? aut qua justa causa fuisset? Ignoras, etiam qui adorabant te, et quæcumque diceres faceresve laudabant, eos universos aut metu aut spe quadam hoc fecisse, imperii tui amicos et rationem habentes temporis?

MEG. At illi libantes in conviviis magna voce multa mihi et magna bona apprecari solebant, vicariam pro me mortem, si fas esset, subire parati omnes : et omnino per genium meum jurabant.

CLOTH. Igitur apud unum illorum cænatus heri periisti. Ultimum enim quod oblatum tibi poculum est, illud ipsum huc te defecit.

MEG. Hoc erat ergo, quod amarulentum quid gustabam. Quo vero consilio hæc fecit?

CLOTH. Multa me interrogas, quum inscendendum sit.

12. **MEG.** Unum me angit maxime, Clotho, propter quod cuperem vel pauxillum in lucem respicere.

CLOTH. Quid vero illud est? videtur enim maximum quiddam esse.

MEG. Cario servus meus, ut primum me vidit mortuum, circa vesperam, quum ascendisset in conclave ubi jacebam, nactus opportunitatem (neque enim quisquam adebat qui me custodiret), Glycerium pellicem meam, cum qua stupri consuetudinem olim, credo, habuit, ostio clauso, quasi nemine intus præsentē, subegit : deinde quum explevisset libidinem, me respiciens, Tu quidem, inquit, impure homuncio, plagas mihi sæpe nihil commerito inflixisti; et cum his dictis vellicavit me, et malas mihi percussit : denique pituitam lato screatu adductam in me quum expulisset, et in impiorum loca abire me jussisset, discessit. Ego vero quamvis excandescens, non habebam tamen quo ulciscerer hominem, qui exsanguis jam et frigidus essem. Scelestæ vero puella, strepitu quorundam supervenientium animadverso, saliva madefactis oculis, quasi me lacrimasset, plorans et nomen meum appellans discessit. Quos ego si nanciscar —

13. **CLOTH.** Parce minis, sed inscende : tempus est te jam ad tribunal venire.

MEG. Et quis audebit contra virum tyrannum sumere tabellam?

CLOTH. Contra tyrannum quidem nemo; contra mor-

ὁ Ῥαδάμανθος, ὃν αὐτίκα δῦει μάλα δίκαιον καὶ κατ' ἀξίαν ἐπιτιθέντα ἐκάστω τὴν δίκην· τὸ δὲ νῦν ἔχον μὴ διάτριβε.

ΜΕΓ. Κἂν ἰδιώτην με ποιήσων, ὦ Μοῖρα, τῶν πενήτων, κἂν δοῦλον ἀντὶ τοῦ πάλας βασιλέως ἀναβιώωμαι με ἕσσον μόνον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ ἴσιν δὲ τὸ ξύλον; καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, σύρετ' αὐτὸν εἰσὼ τοῦ ποδός· οὐ γὰρ ἂν ἐμβαίῃ ἐκὼν.

ΕΡΜ. Ἐπὺ νῦν, δραπετά· δέχου τοῦτον σὺ, πορθμεῦ, καὶ, τὸ δεῖνα, ὅπως ἀσφαλῶς —

ΧΑΡ. Ἀμέλει, πρὸς τὸν ἴστων δεδῆσεται.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐν τῇ προεδρίᾳ καθέζεσθαι με δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ὅτι τί;

ΜΕΓ. Ὅτι, νῆ Λαία, τύραννος ἦν καὶ δορυφόρους εἶχον μυρίους.

ΚΥΝ. Εἴτ' οὐ δικαίως σε παρέτιλλεν ὁ Κάρϊων οὕτωσι σκαῖον ὄντα; πικράν γοῦν τὴν τυραννίδα ἔξεις γευσάμενος τοῦ ξύλου.

ΜΕΓ. Τολμήσει γὰρ Κυνίσκος ἐπανατείνασθαι μοι τὸ βάκτρον; οὐκ ἐγὼ σε πρῶην, ὅτι ἐλεύθερος ἄγαν καὶ τραχὺς ἦσθα καὶ ἐπιτιμητικὸς, μικροῦ δεῖν προσεπατάλευσα;

ΚΥΝ. Τοιγαροῦν μενεῖς καὶ σὺ τῷ ἴστῳ προσεπατταλευμένος.

14. ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κλωθοῖ, ἐμοῦ δὲ οὐδεὶς ὑμῖν λόγος; ἢ διότι πένης εἰμι, διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον ἐμβῆναι με δεῖ;

ΚΛΩΘ. Σὺ δὲ τίς εἶ;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μίκυλλος.

ΚΛΩΘ. Εἴτα ἄχθῃ βραδύνων; οὐχ ὀρθῆς ὀπόσα ὁ τύραννος ὑπισχνεῖται δώσειν ἀφειθείς πρὸς ὀλίγον; θαῦμα γοῦν ἔχει με εἰ μὴ ἀγαπητὴ καὶ σοὶ ἡ διατριβή.

ΜΙΚ. Ἀκουσον, ὦ βελτίστῃ Μοιρῶν· οὐ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος εὐφραίνει δωρεὰ, τὸ ὑπισχνεῖσθαι ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν Οὐτὶν κατέδομαι· ἂν τε γοῦν πρῶτον, ἂν τε πύματον, οἱ αὐτοὶ ὀδόντες περιμένουσιν. Ἄλλως τε οὐδ' ὅμοια τὰμὰ τοῖς τῶν πλουσίων· ἐκ διαμέτρου γὰρ ἡμῖν οἱ βίοι, φασίν· ὁ μὲν γε τύραννος εὐδαίμων εἶναι δοκῶν παρὰ τὸν βίον, φοβερός ἅπασι καὶ περίελεπτος, ἀπολιπὼν χρυσὸν τοσοῦτον καὶ ἀργύριον καὶ ἐσθῆτα καὶ ἵππους καὶ δαίπνα καὶ παιδὰς ὠραίους καὶ γυναῖκας εὐμόρφους εἰκότως ἡνῖατο καὶ ἀποσπώμενος αὐτῶν ἤχθετο· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως καθάπερ ἰζῶ τινι προσέχεται τοῖς τοιοῦτοις ἡ ψυχὴ καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι βραδίως ἅτε αὐτοὺς πάλας προστετηκυῖα· μάλλον δὲ ὥσπερ ἄρρηκτός τις οὗτος ὁ δεσμός ἐστιν, ᾧ δεδῆσθαι συμβέβηκεν αὐτούς· ἀμέλει κἂν ἀπάγῃ τις αὐτοὺς μετὰ βίας, ἀνακωκύουσι καὶ ἱκετεύουσι, καὶ τὰλλα ὄντες θρασεῖς, δειλοὶ πρὸς ταύτην εὐρίσκονται τὴν ἐπὶ τὸν Ἄδην φέρουσαν ὁδόν· ἐπιστρέφονται γοῦν εἰς τοῦπίσω καὶ ὥσπερ οἱ δυσέρωτες κἂν πόρρωθεν ἀποβλέπουν τὰ ἐν τῇ φωτὶ βούλονται, οἷα ὁ μάταιος ἐκείνος ἐποίει καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀποδιδράσκων κἀνταῦθ' αὖ σε καταλιπαρῶν.

tuum vero Rhadamanthus, quem statim videbis plane justum et juste de unoquoque pronunciantem. Jam vero moras diutius neclere noli.

MEG. Vel privatum me facito, Parca, pauperum unum, vel servum pro eo qui rex nuper fui : ad vitam modo redire me pater.

CLOTH. Ubi ille cum clava? et tu, Mercuri, pede illum intro trahite : neque enim sponte intraverit.

MERC. Sequere jam, fugitive : assume hunc, portitor, et, quod dicere volebam, ut tuto —

CHAR. Noli curare, ad malum alligabitur.

MEG. Atqui loco primo assidere me oportet.

CLOTH. Quid ita?

MEG. Quod mehercule tyrannus fui, et satellites decies mille habui.

CYN. Et tum non juste barbam tibi vellit Cario, scævo adeo mortali? Amaram igitur tyrannidem habebis, clava hujus subinde gustata.

MEG. Audebit quippe Cyniscus intendere mihi baculum? non ego te nuper, quum procax nimium et asper esses, et increpare me ausus, vix continebar quin clavis affigerem?

CYN. Propterea et tu nunc ad malum defixus manebis.

14. MIC. Dic mihi, Clotho, mei plane nulla a vobis habetur ratio? an quod pauper sum, ideo ultimo etiam inscendum mihi est?

CLOTH. Tu vero quis es?

MIC. Sutor Micyllus.

CLOTH. Et gravaris moram? non vides quanta daturum se pollicetur tyrannus, ad exiguum tempus si dimittatur? miror igitur, nisi tibi etiam grata videtur mora.

MIC. Audi, Parcarum optima. Non sane illud me Cyclopi munus delectat, quum promittit, Ultimum ego Utim devorabo : sive primum enim sive ultimum, lidem dentes manent. Ceterum nec par mea ac divitum ratio est : ex diametro enim opposita nobis vitæ genera. Tyrannus quippe felix quum videretur in vita, metuendus omnibus et conspicuus, relicto auro illo tanto atque argento, et vestibus, et equis, et cænis, et pueris speciosis, formosisque mulieribus, non absurdeangebatur, et se ab illis abstrahi ferebat graviter : nescio enim quomodo velut visco quodam talibus adhærescit animus, nec facile ab illis vult discedere, quibus olim conglutinator velut fuerit : potius illud quasi nescium rumpi vinculum est, quo devinciri eos contigit. Quin si quis vi illos abducatur, ejulatus tollunt, supplicant, et quum cetera sint audaces, meticulosi ad hanc ferentem ad inferos viam deprehenduntur. Itaque conversi retro ad ea quæ a tergo sunt, ut invenusti amatores, e longinquo certe aspicere cupiunt, ea quæ in vita sunt, qualia ineptus ille modo facitabat, qui et in via fugam tentarit, et hic te fatigarit precibus.

15. Ἐγὼ δὲ ἄτε μὴδὲν ἔχων ἐνέχυρον ἐν τῷ βίῳ, οὐκ ἄγρον, οὐ συνοικίαν, οὐ χρυσόν, οὐ σκεῦος, οὐ δόξαν, οὐκ εἰκόνας, εἰκότως εὐζωνος ἦν, κατὰ τὴν μόνον ἢ Ἀτροπος ἐνευσέ μοι, ἄσμενος ἀπορρίψας τὴν σμίλην καὶ τὸ κάττυμα — κρηπίδα γάρ τινα ἐν ταῖν γεροῖν εἶχον — ἀναπτήδης εὐθὺς ἀνυπόδητος οὐδὲ τὴν μελαντηρίαν ἀπονιψάμενος εἰσήμεν· μᾶλλον δὲ ἡγούμεν ἐς τὸ πρόσω δρῶν. Οὐδὲν γάρ με τῶν κατόπιν ἐπέστρεψε καὶ μετεκάλει. Καὶ νῆ Δί' ἤδη καλὰ τὰ παρ' ὑμῖν πάντα δρῶν· τὰ τε γὰρ ἰσοτιμίαν ἅπασιν εἶναι καὶ μὴδὲνα τοῦ πλησίον διαφέρειν, ὑπερήδιστον ἐμοὶ γούν δοκεῖ. Τεκμαίρομαι δὲ μὴδ' ἀπαιτεῖσθαι τὰ χρέα τοὺς ὀφειλόντας ἐνταῦθα μὴδὲ φόρους ὑποτελεῖν, τὸ δὲ μέγιστον, μὴδὲ βίγουν τοῦ χειμῶνος μὴδὲ νοσεῖν μὴδ' ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων βαπτίζεσθαι. Εἰρήνη δὲ πάσα καὶ τὰ πράγματα ἐς τὸ ἐμπαλιν ἀνατετραμμένα· ἡμεῖς μὲν οἱ πένητες γελῶμεν, ἀνιώνται δὲ καὶ οἰμώζουσιν οἱ πλούσιοι.

16. ΚΛΩΘ. Πάλαι οὖν σε, ὦ Μίκυλλε, γελῶντα ἑώραν. Τί δὲ ἦν ὃ σε μάλιστα ἐκίνει γελᾶν;

ΜΙΚ. Ἀκουσον, ὦ τιμιωτάτῃ μοι θεῶν· παρσικῶν ἄνω τυράνῳ πάντῃ ἀκριβῶς ἑώραν τὰ γινόμενα παρ' αὐτῷ καὶ μοι ἐδόκει τότε ἰσοθέος τις εἶναι· τῆς τε γὰρ πορφύρας τὸ ἀνόθος δρῶν ἐμακάριζον, καὶ τῶν ἀκολούθουντων τὸ πλῆθος καὶ τὸν χρυσόν καὶ τὰ λιθοκόλλητα ἐκπώματα καὶ τὰς κλίνας τὰς ἀργυρόποδας· ἔτι δὲ καὶ ἡ κνῖσα ἢ τῶν σκευαζομένων εἰς τὸ δειπνον ἀπέκναιέ με, ὥστε ὑπεράνθρωπός τις ἀνὴρ καὶ τρισόλοιός μοι κατεφαίνετο καὶ μονονοῦχι καλλίων καὶ ὑψηλότερος ὅλῳ πῆγῃ βασιλικῷ, ἐπαίρομενος τῇ τύχῃ καὶ σεμνῶς προβαίνων καὶ ἑαυτὸν ἐξυπτιάζων καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκπλήττων· ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν, αὐτὸς τε παγγέλοιος ὤρθη μοι ἀποδυσάμενος τὴν τρυφήν, ἁμαυτοῦ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, ὅσον κάθαρμα ἐτεθέθειν ἀπὸ τῆς κνίσης τεκμαίρομενος αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαρίζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων.

17. Οὐ μόνον δὲ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸν δανειστήν Γνίφωνα ἰδὼν στένοντα καὶ μεταγιγνώσκοντα, ὅτι μὴ ἀπέλαυσε τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἀγέυστος αὐτῶν ἀπέθανε τῷ ἀσώτῳ Ῥοδοχάρει τὴν οὐσίαν καταλιπὼν — οὗτος γὰρ ἄγχι τῶν αὐτῶν γένους καὶ πρῶτος ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν νόμων — οὐκ εἶχον ὅπως καταπαύσω τὸν γέλῳτα, καὶ μάλιστα μεμνημένος ὡς ὠχρὸς αἶ καὶ αὐγμυρὸς ἦν, φροντίδος τὸ μέτωπον ἀνάπλευς καὶ μόνους τοῖς δακτύλοις πλουτῶν, οἷς τάλαντα καὶ μυριάδας ἐλογίζετο, κατὰ μικρὸν συλλέγων τὰ μετ' ὀλίγον ἐκρυπτόμενα πρὸς τοῦ μακαρίου Ῥοδοχάρους. Ἀλλὰ τί οὐκ ἀπερχόμεθα ἤδη; καὶ μεταξὺ γὰρ πλέοντες τὰ λοιπὰ γελασόμεθα οἰμώζοντες αὐτοὺς ὁρῶντες.

ΚΛΩΘ. Ἐμβαίνει, ἵνα καὶ ἀνιμῆσται ὁ πορθμεὺς τὸ ἀγκύριον.

18. ΧΑΡ. Οὗτος, ποῖ φέρῃ; πλῆρες ἤδη τὸ σκάφος αὐτοῦ περιμενε εἰς αὐρίον· ἐωθέν σε διαπορθμεύομεν.

15. Ego vero, quippe qui nullum in vita pignus haberem, nec agrum, nec domus plures, nec aurum, nec instrumentum, neque gloriam, neque stultas, non est mirum quod succinctus fui, et ad primum Atropi nutum laetus, abjecto scalpro et coriis (crepidam forte in manibus habebam), exsilii statim, ut eram discalceatus, ac non abluto prius atramento, secutus sum, vel praevi potius, ad anteriora prospiciens: neque enim quicquam eorum quae a tergo erant advertit me et revocavit. Et Hercules, jam pulchra esse vestra video omnia. Quod enim aequo omnes honore sunt, neque quisquam super alium eminet, supra sane quam dici potest jucundum mihi videtur. Arbitror autem neque as alienum repositi hic debitores, nec tributa pendere; et quod maximum, neque frigere per hiemem, neque egrotare, nec pulsari a potentioribus. Pax vero ubique, et res plane in contrarium versae: nos enim ridemus pauperes, at illi divites affliguntur et plorant.

16. CLOTH. Hoc est quod diu te ridere observavi, Micylle. Quid vero est quod risum tibi movit maxime?

MIC. Audi, veneranda mihi maxime dearum. Quum apud superos vicinis essem tyranni, accurate, quae fierent ab illo, observavi, et videbatur mihi tunc par diis esse: quippe florem purpureae quum viderem et ministrantium multitudinem, et aurum et pocula gemmis distincta, et lectos argenteis fultos pedibus, beatum hominem praedicabam: enecabat me potro nidor eorum quae in cornam illi parabantur, adeo quidem, ut ille egressus mortalium sortem ac ter beatus mihi videretur, ac tantum non pulchrior excelsiorque reliquis cubito ipso regio: sublati fortuna, et procedens cum gravitate quadam, ac vultu supino, et colloqui volentibus terrorem incutiens. Quum vero defunctus esset, et ipse mihi usquequaque ridiculus videbatur exutis illis deliciis, neque ipsum magis etiam deridebam quale purgamentum admirari essem, nidore aestimans illius felicitatem, et beatum illum putans propter cochlearum Laconici maris sanguinem.

17. Quum vero non hunc solum, sed praeterea Gniphonem feneratorum viderem, ingemiscentem et cruciantem se penitentia, quippe non fructum divitiis, sed haud gustatis illis mortuum, relicta substantia Rhodochari luxurioso, qui proximus genere illi quum esset, primus lege ad hereditatem vocabatur; haec inquam quum viderem, compescere risum non potui, recordatus praesertim, quam pallidus semper squalidusque fuerit, curarum, quod frons ostenderet, plenus, solisque dives digitis, quibus talenta et myriadas computaret, minutatim ea colligans, quae paulo post effunderent a beato illo Rhodochare. Sed cur non jam solvimus? etenim inter navigandum ridebimus reliqua, plorare illos videntes.

CLOTH. Ingredere, ut tollat ancoram portitor.

18. CHAR. Heus tu, quo tendis? plena jam est cymba: illic exspecta: cras mane trajiciemus te.

ΜΙΚ. Ἄδικεῖς, ὦ Χάρων, ἔωλον ἤδη νεκρὸν ἀπολιμπάνων· ἀμέλει γράφομαι σε παρανόμων ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθους. Οἱμοὶ τῶν κακῶν· ἤδη πλέουσιν· ἐγὼ δὲ μόνος ἐνταῦθα περιλειψομαι. Καίτοι τί οὐ διανήχομαι κατ' αὐτούς; οὐ γὰρ δέδια μὴ ἀπαγορεύσας ἀποπνιγῶ ἤδη τεθνεὺς· ἄλλως τε οὐδὲ τὸν ὄβολόν ἐχω τὰ πορθμεῖα καταβαλεῖν.

ΚΛΩΘ. Τί τοῦτο; περιμένειν, ὦ Μικυλλε· οὐ θέμις οὕτω σε διελθεῖν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν ἴσως ὑμῶν καὶ προκαταχθήσομαι.

ΚΛΩΘ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προσελάσαντες ἀναλάβωμεν αὐτὸν, καὶ σὺ, ὦ Ἑρμῇ, συνανάσπασον.

19. **ΧΑΡ.** Ποῦ νῦν καθεδεῖται; μεστὰ γὰρ πάντα, ὥς ὁρᾷς.

ΕΡΜ. Ἐπὶ τοὺς ὤμους, εἰ δοκεῖ, τοῦ τυράννου.

ΚΛΩΘ. Καλῶς δ' Ἑρμῆς ἐνένοησεν.

ΧΑΡ. Ἀνάβαινε οὖν καὶ τὸν τένοντα τοῦ ἀλιτηρίου καταπάτει· ἡμεῖς δὲ εὐπλοῦμεν.

ΚΥΝ. ὦ Χάρων, καλῶς ἔχει σοι τὰς ἀληθείας ἐντεῦθεν εἰπεῖν. Ἐγὼ τὸν ὄβολόν μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι δοῦναι σοι καταπλεύσας· πλεόν γὰρ οὐδὲν ἐστὶ τῆς πήρας, ἣν ὁρᾷς, καὶ τουτοῦ τοῦ ξύλου· τᾶλλα δὲ ἦν ἀντλεῖν ἐθέλης· ἔτοιμος καὶ πρόσκυπος εἶναι· μέμψη δὲ οὐδὲν, ἦν εὐήρες καὶ καρτερόν μοι ἔρετμόν δῶς μόνον.

ΧΑΡ. Ἐρεττε· καὶ τουτὶ γὰρ ἱκανὸν παρὰ σοῦ λαβεῖν.

ΚΥΝ. Ἡ καὶ ὑποκελεύσαι δεήσει;

ΧΑΡ. Νῆ Δ', ἥνπερ εἰδῆς κέλευσμά τι τῶν ναυτικῶν.

ΚΥΝ. Οἶδα καὶ πολλὰ, ὦ Χάρων. Ἄλλ', ὁρᾷς, ἀντεπηχοῦσιν οὗτοι βακρύοντες· ὥστε ἡμῖν τὸ ἄσμα ἐπιταραχθήσεται.

20. **ΝΕΚΡΟΙ.** Οἱμοὶ τῶν κτημάτων. — Οἱμοὶ τῶν ἀγρῶν. — Ὅτοτοῖ, τὴν οἰκίαν οἶαν ἀπέλιπον. — Ὅσα τάλαντα δ' κληρονόμος σπαθήσει παραλαβών. — Αἰαί, τῶν νεογνῶν μοι παιδιῶν. — Τίς ἄρα τὰς ἀμπέλους τρυγῇ, ἃς πέρυσιν ἐφρυτευσάμην;

ΕΡΜ. Μικυλλε, σὺ δ' οὐδὲν οἰμώξεις; καὶ μὴν οὐ θέμις ἀδακρυτὶ διαπλεῦσαι τινα.

ΜΙΚ. Ἀπαγε· οὐδὲν ἐστὶν ἐφ' ὅτῳ οἰμώξαιμι εὐπλοῦν.

ΕΡΜ. Ὅμως κἂν μικρόν τι ἐς τὸ ἔθος ἐπιστέναξον.

ΜΙΚ. Οἰμώξομαι τοίνυν, ἐπειδὴ, ὦ Ἑρμῇ, σοὶ δοκεῖ. Οἱμοὶ τῶν κατ' κτημάτων· οἱμοὶ τῶν κρηπιδῶν τῶν παλαιῶν· ὅτοτοῖ τῶν σαθρῶν ὑποδημάτων. Οὐκ ἐτί δ' κακοδαίμων ἔωθεν εἰς ἐσπέραν ἄσιτος διαμενῶ, οὐδὲ τοῦ χειμῶνος ἀνυπόδητός τε καὶ ἡμίγυμνος περινοστήσω τοὺς ὁδόντας ὑπὸ τοῦ κρύους συγκροτῶν. Τίς ἄρα μου τὴν σμύλιν ἐξεῖ καὶ τὸ κεντητήριον;

ΕΡΜ. Ἰκανῶς τεθρήνηται· σχεδὸν δὲ ἤδη καὶ καταπεπλεύκαμεν.

21. **ΧΑΡ.** Ἄγε δὴ τὰ πορθμεῖα πρῶτον ἡμῖν ἀπόδοτε· καὶ σὺ δὲς παρὰ πάντων ἤδη ἔχω. Δὲς καὶ σὺ τὸν ὄβολόν, ὦ Μικυλλε.

MIC. Injuriam mihi, Charon, facis; si relinquo me hesternum jam mortuum. Crede mihi, legum te violatarum apud Rhadamantum reum faciam. Heu mihi malorum! jam navigant, ego vero solus hic destituar. Quamquam cur non post illos transnato? neque enim metuo viribus defectus suffocer, qui jam sim mortuus, praesertim quum nec obolum habeam unde naulum solvam.

CLOTH. Quid hoc? exspecta, Micylle: non est fas ita te transire.

MIC. Quin forte citius quam vos deferar.

CLOTH. Nequaquam: sed adnavigabimus ejus recipiendi causa, et tu, Mercuri, una illum manu porrecta intro trahae.

19. **CHAR.** Ubi jam aedebit? plena enim, ut vides, omnia.

MERC. Super humeros, si videtur, tyranni.

CLOTH. Scite excogitavit illud Mercurius.

CHAR. Ascende igitur et cervicis impii conculca. Nobis vero felix cursus contingat!

CYN. Optimum fuerit, nunc tibi, Charon, verum dicere. Ego obolum, quem post trajectum tibi solvam, non habeo: neque enim mihi quicquam est praeter hanc quam vides peram, et hanc clavam. Ceterum si exlaurire me velis, aut remigare, paratus sum: nihil autem de me querere, modo commodum et robustum mihi remum dederis.

CHAR. Remiga. Satis etenim fuerit si hoc abs te auferam.

CYN. Numquid etiam cantu incitare remiges oportebit?

CHAR. Sane, si nosti celeusma quoddam nauticum.

CYN. Novi, Charon, et plurima quidem. Sed vide, occinunt hi nobis ploratus: illaque cantus nobis perturbabitur.

20. **MORTUI.** Hei mihi divitias! — Hei mihi agros! — Hei mihi quam domum reliqui! — Quot talenta haeres meus a me accepta per luxum effundet! — Hei mihi recens mihi natos pueros! — Quis igitur vineas vindemiabit, quas superiore anno institui?

MERC. Tu vero nihil, Micylle, ploras! et tamen nefas est, sine lacrimis quenquam trajicere.

MIC. Apage, nihil est quod secunda adeo navigatione plorem.

MERC. Tamen vel pauxillum quiddam moris gratia ingemisce.

MIC. Plorabo igitur, quum tibi ita videatur, Mercuri. Hei frustra corii! hei crepidas veteres! hei hei putres calceos! Non jam infelix ego a mane ad vesperam sine cibo mancho, nec hieme sine calceis oberrabo et seminudus, stridens praefrigore dentibus. Quis igitur scalprum meum habebit et subulam?

MERC. Satis ploratum est, et prope jam trajecimus.

21. **CHAR.** Age jam vecturae pretium nobis primum date — da tu quoque: ab omnibus jam habeo. Tu quoque obolum da, Micylle.

ΜΙΚ. Παῖς, ὦ Χάρων, ἡ καθ' ὕδατος, φασίν, γράφεις παρὰ Μικύλλου τινὰ δβολὸν προσδοκῶν. Ἄρχην δὲ οὐδὲ οἶδα εἰ τετραγώνων ἐστὶν ὁ δβολὸς ἢ στρογγύλων.

✦ ΧΑΡ. Ὁ καλῆς ναυτιλίας καὶ ἐπικερδοῦς τήμερον. Ἀποβαίνετε δ' ὅμως· ἐγὼ δ' ἵππους καὶ βοῦς καὶ κύνας καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα μέτεμι· διαπλεῦσαι γὰρ ἤδη κακέϊνα δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ἄπαγε αὐτοὺς, Ἑρμῇ, παραλαβὼν· ἐγὼ δὲ αὐτὴ ἐς τὸ ἀντιπέραν ἀναπλευσοῦμαι Ἰνδοπάτρην καὶ Ἡραμίθρην τοὺς Σῆρας διάζουσα· ταῖνάσι γὰρ ἤδη πρὸς ἀλλήλων περὶ γῆς ὕδρων μαχόμενοι.

ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ οὔτοι· μᾶλλον δὲ πάντες ἐξῆς ἐκασθέ μοι.

22. ΜΙΚ. Ὁ Ἡράκλεις, τοῦ ζόφου. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς Μέγίλλος; ἡ τῷ διαγνῶ τις ἐνταῦθα εἰ καλλίων Φρύνης Σιμίχη; πάντα γὰρ ἴσα καὶ ὁμόχροα καὶ οὐδὲν οὔτε καλὸν οὔτε καλλίον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ τριδώνιον πρότερον τέως ἄμορφον εἶναι μοι δοκοῦν ἰσότημον γίγνεται τῇ πορφυρίδι τοῦ βασιλέως· ἀφανῆ γὰρ ἄμφω καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ σκότῳ καταδεδυκότα. Κυνίσκε, σὺ δὲ ποῦ ποτε ἄρα ὦν τυγχάνεις;

ΚΥΝ. Ἐνταῦθα λέγω σοι, Μικύλλε· ἀλλ' ἄμα, εἰ δοκᾷ, βαδίζωμεν.

ΜΙΚ. Εὖ λέγεις· ἐμβαλεῖ μοι τὴν δεξιάν. Εἰπέ μοι — ἐτελέσθης γὰρ, ὦ Κυνίσκε, τὰ Ἑλευσῖνια δῆλον ὅτι — οὐχ ὅμοια τοῖς ἐκεῖ τὰ ἐνθάδε σοι δοκεῖ;

ΚΥΝ. Εὖ λέγεις· ἰδοὺ γοῦν προσέρχεται δαδουχοῦσά τις φοβερόν τι καὶ ἀπειλητικὸν προσελέπουσα. Ἡ ἄρα που Ἑρινύς ἐστιν;

ΜΙΚ. Ἔοικεν ἀπὸ γε τοῦ σχήματος.

23. ΕΡΜ. Παραλαβε τούτους, ὦ Τισιφῶνη, τέταρτα ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

ΤΙΣ. Καὶ μὴν παλαί γε ὁ Ῥαδάμανθος οὗτος ὑμᾶς περιμένει.

ΡΑΔ. Πρόσαγε τούτους, ὦ Ἑρινύ. Σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῇ, κήρυττε καὶ προσκάλει.

ΚΥΝ. Ὁ Ῥαδάμανθ, πρὸς τοῦ πατρὸς πρῶτον ἐμὲ ἐπίσχεσαι παραγαγών.

ΡΑΔ. Τίνος ἔνεκα;

ΚΥΝ. Πάντως βούλομαι κατηγορῆσαι τινος ἀσυνέπισταμαι πονηρὰ δράσαντι αὐτῷ παρὰ τὸν βίον. Οὐκ ἂν οὖν ἀξιοπίστος εἴην λέγων, μὴ οὐχὶ πρότερον αὐτὸς φανεὶς οἷός εἰμι καὶ οἷόν τινα ἐβίωσα τὸν τρόπον.

ΡΑΔ. Τίς δὲ σὺ;

ΚΥΝ. Κυνίσκος, ὦ ἄριστε, τὴν γνώμην φιλόσοφος.

ΡΑΔ. Δεῦρ' ἔλθε καὶ πρῶτος εἰς τὴν δίκην κατὰ στήθι. Σὺ δὲ προσκάλει τοὺς κατηγόρους.

24. ΕΡΜ. Εἰ τις Κυνίσκου τούτου κατηγορεῖ, δεῦρο προσίτω.

ΚΥΝ. Οὐδεὶς προσέρχεται.

ΡΑΔ. Ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο, ὦ Κυνίσκε· ἀπόδουθι δὲ, ὅπως ἐπισκοπήσω σε ἀπὸ τῶν στιγμάτων.

ΚΥΝ. Ποῦ γὰρ ἐγὼ στιγματίας ἐγενόμην;

MIC. Ludis, Charon, aut in aqua, quod aiunt, scribis, a Micyllo si exspectas obolum. Omnino enim neque hoc novi, quadratum quiddam sitne obolus, an rotundum.

CHAR. Præclaram vero navigationem hodie et lucrosam! Exscendite tamen. Ego vero ad equos, et boves, et canes, et reliquas animantes transeo: trajici enim et has oportet.

CLOTH. Accipe istos abducendos, Mercuri. Ego ipsa in adversam ripam renavigabo, Indopatrem et Heramithrem Seras transductura: mortui enim sunt in pugna quam inter se de finibus commiserant.

MERC. Heus procedamus, vel potius sequimini me deinceps omnes.

22. MIC. Vah quanta hic obscuritas! ubi nunc pulcher Megillus? aut qua re hic dignoscat aliquis, pulchriorne Phryne sit Simicha? omnia enim æqualia, et ejusdem coloris, neque quicquam vel pulchrum vel pulchrius, sed jam detrita illa lacerna, quæ turpis mihi paullo ante videbatur, æquum honorem regis porpuræ obtinet: speciem enim neutra habet, easdem utraque tenebras subiit. Tu vero ubi tandem es, Cynisce?

CYN. Hic, dico tibi, Micylle. Sed, si videtur, amho una ibimus.

MIC. Bene mones: manum mihi porrige. Dic mihi (initiatu enim es, Cynisce, Eleusiniis), nonne tibi similis hic status superis esse rebus videtur?

CYN. Bene dicis. Ecce igitur accedit cum facibus mulier, terribile et minax quiddam tuens. Numquid ista Erinys est?

MIC. Sic quidem videtur, habitum si spectes.

23. MERC. Adsume hosce, Tisiphone, quatuor supra mille.

TIS. Quin diu jam Rhadamanthus hic vos exspectat.

RHAD. Adduc eos, Erinys. Tu vero, Mercuri, præconium fac et advoca.

CYN. Per ego te tuum patrem obtestor, Rhadamanthe, me primum inspiciendum admove.

RHAD. Qua causa?

CYN. Omnino decrevi accusare eriminum quendam quæ me conscio in vita patravit: neque vero fide dignus antea fuerim, quam aperto, quis fuerim ipse, et quonam modo vixerim.

RHAD. Quis autem es?

CYN. Cyniscus, vir optime, sequentia philosophus.

RHAD. Huc accede, et primus sta in iudicio. Tu vero accensaturos advoca.

24. MERC. Si quis contra hunc Cyniscum velit dicere, huc accedito.

CYN. Nemo accedit.

RHAD. Verum non satis hoc est, Cynisce. Exue te, ut inspiciam de stigmatibus.

CYN. Ubinam ego notis compunctus essem?

ΡΑΔ. Ὅποσα ἂν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσθαι παρὰ τὸν βίον, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ στίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει.

ΚΥΝ. Ἴδού σοι γυμνὸς παρῆσθηκα· ὥστε ἀναζητεῖ ταῦτα ἅπερ σὺ φησὶ τὰ στίγματα.

ΡΑΔ. Καθαρὸς ὡς ἐπίπαν οὐτοὶ πλὴν τούτων τῶν τριῶν ἢ τεττάρων ἀμαυρῶν πᾶν καὶ ἀσαφῶν στιγμάτων. Καίτοι τί τοῦτο; ἔχνη μὲν καὶ σημεῖα πολλὰ τῶν ἐγκαυμάτων, οὐκ οἶδα δὲ ὅπως ἐξαληλιπται, μᾶλλον δὲ ἐκκέκοπται. Πῶς ταῦτα, ὦ Κυνίσκε, ἢ πῶς καθαρὸς ἐξ ὑπαρχῆς ἀναπέφνης;

ΚΥΝ. Ἐγὼ σοι φράσω· πάλαι πονηρὸς δι' ἀπαιδευσίαν γενόμενος καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἐμπολήσας στίγματα ἐπειδὴ τάχιστα φιλοσοφεῖν ἠρέξαμην, κατ' ὀλίγον ἀπάσας τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς ἀπελουσάμην ἀγαθῷ γε ὄντι καὶ ἀνυσιμωτάτῳ χρησάμενος τῷ φαρμάκῳ.

ΡΑΔ. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς Μακάρων νήσους τοῖς ἀρίστοις συνεσόμενος, κατηγορήσας γε πρότερον οὐ φησὶ τυράννου. Ἄλλους προσκάλει.

25. ΜΙΚ. Καὶ τοῦμόν, ὦ Ῥαδάμανθ, μικρόν ἐστι καὶ βραχείας τινὸς ἐξετάσεως δεόμενον· πάλαι γοῦν σοὶ καὶ γυμνὸς εἰμι, ὥστε ἐπισκόπει.

ΡΑΔ. Τίς δὲ ὢν τυγχάνεις;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μικυλλός.

ΡΑΔ. Εὖ γε, ὦ Μικυλλε, καθαρὸς ἀκριβῶς καὶ ἀνεπίγραφος· ἀπὸ καὶ σὺ παρὰ Κυνίσκον τουτονί. Τὸν τύραννον ἤδη προσκάλει.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης Λακίδου ἤκω. Ποῖ στρέφῃ; πρόσθι. Σὲ τὸν τύραννον προσκαλῶ. Πρόβαλλ' αὐτόν, ὦ Τισιφόν, ἐς τὸ μέσον ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦσα.

ΡΑΔ. Σὺ δὲ, ὦ Κυνίσκε, κατηγορεῖ καὶ διελεγγε ἤδη· πλησίον γὰρ ὁ ἀνὴρ οὐτοσί.

26. ΚΥΝ. Τὸ μὲν θλον οὐδὲ λόγων ἔδει· γνώσῃ γὰρ αὐτὸν αὐτίκα μάλα οἷός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Ὅμως δὲ καὶ τοὺς ἀποκαλύψω σοὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοῦ λόγου δείξω φανερώτερον· οὐτοσί γὰρ ὁ τρισκατάρτος ὅποσα μὲν ἰδιώτης ὢν ἐπραξε, παραλείψει μοι δοκῶ· ἐπεὶ δὲ τοὺς θρασυτάτους προσεταιριόμενος καὶ δορυφόρους συναγαγὼν ἐπαναστὰς τῇ πόλει τύραννος κατέστη, ἀκρίτους μὲν ἀπέχτεινε πλείους ἢ μυρίους, τὰς δὲ οὐσίας ἐκάστων ἀφαιρούμενος καὶ πλοῦτος πρὸς τὸ ἀκρότατον ἀφικόμενος οὐδεμίαν μὲν ἀκολασίας ἰδέαν παραλείπειν, ἀπάσῃ δὲ ὠμότῃ καὶ ββρει κατὰ τῶν ἀθλῶν πολιτῶν ἐχρήσατο, παρθένους διαφθείρων καὶ ἐφήβους καταισχύων καὶ πάντα τρόπον τοῖς ὑπηκόοις ἐμπαροινῶν. Καὶ ὑπεροφίας μέντοι καὶ κύφου καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας φρυάγματος οὐδὲ κατ' ἀξίαν δύναιτο ἂν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν δίκην· ῥᾶν γὰρ οὖν τὸν ἥλιον ἂν τις ἢ τοῦτον ἀσκαρδαμυκτὴ προσέβλεψεν. Οὐ μὲν καὶ τῶν κολάσεων τὸ πρὸς ὠμότητα καινουργὸν αὐτοῦ τίς ἂν διηγῆσθαι δύναίτο, ὅς γε μὴδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχετο; Καὶ ταῦτα ὅτι μὴ ἄλλως κενὴ τίς ἐστι κατ' αὐτοῦ διαβολὴ αὐτίκα εἰσεῖ προσκαλέσας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους· μᾶλλον δὲ ἀκλητοί, ὡς

RHAD. Quaecumque vestrum quiaque mala in vita pataverit, eorum notas quasdam visum effugientes in animo circumfert.

CYN. Ecce nudus tibi asto. Require igitur quas dicis notas.

RHAD. Purus ut plurimum hic est, praeter tres illas aut quatuor evanidas omnino et vix cognoscibiles notulas. Quanquam quid hoc est? vestigia quidem et signa multa notarum inustarum adsunt, sed nescio quomodo deleta vel exsculpta potius. Quomodo haec se habent, Cynisce, aut quomodo purus quasi postliminio factus es?

CYN. Dicam tibi. Olim malus quum essem disciplinae defectu, ac multa hinc nactus stigmata, quum primum coepi philosophari, maculas paulatim omnes ex animo elui: tam bono et exlimie efficaci usus sum remedio.

RHAD. At abi in Beatorum insulas, versaturus cum optimis quibusque, quando prius tyrannum quem dicis reum peregeris. Advoca alios.

25. MIC. De me negotium parvum est, o Rhadamanthe, et brevi exploratione opus habet. Olim enim nudus tibi sum: inspicie igitur.

RHAD. Quis vero es?

MIC. Sutor Micylus.

RHAD. Euge, Micylle, purus plane es et nulla nota inscriptus: abi et tu ad Cyniscum illum. Tyrannum jam advoca.

MERC. Megapenthes Lacydae F. prodito. Quo te veris? accede. Te tyrannum advoco. Protrude illum, Tisiphone, oborto collo in medium.

RHAD. Tu vero, Cynisce, accusa jam et convince: prope enim homo est.

26. CYN. Universe quidem neque opus erat oratione: statim enim illum, qualis sit, cognoscas ex notis: tamen et ipse delegam tibi virum, et oratione mea clarius ostendam. Quae igitur sacerrimus iste, quamdiu privatus fuit, perpetraverit, omittenda arbitror: postquam vero assumptis in sceleris societatem audacissimis quibusque, et conducto satellitio, insurgens contra civitatem, tyrannidem occupavit, indemnatos interfecit decies mille amplius. Horum vero omnium bonis correptis, ad fastigium divitiarum quum pervenisset, nullam ille luxuriae formam praetermisit: crudelitate porro omni et contumelia in miseros cives usus est, virgines eorum stupris corrumpit, adolescentibus pudorem eripuit, ebrii more in subjectos sibi impotenter grassatus. Et superbiae quidem, et fastus, et fremebundae illius erga alloquentes insolentiae ne possis quidem satis dignas ab isto poenas repetere: facilius enim solem aliquis quam istum oculis rectis et nihil conniventibus aspexisset. Verum etiam crudelem istius in novis suppliciis excogitandis sollicitiam quis valeat enarrare, ut qui ne familiarissimis quidem pepercerit? Hanc vero non esse inanem contra istum calumniam, statim scies, si advocari jusseris ab isto interemtos: quin invocati, ut vides, adsunt, et circumfusi illum

ὄρας, πάρεισι καὶ περιστάντες ἀγγουσιν αὐτόν. Οὗτοι πάντες, ὃ Ῥαδάμανθυ, πρὸς τοῦ ἀλιτηρίου τεθνῶσιν, οἱ μὲν γυναικῶν ἔνεκα εὐμόρφων ἐπιβουλεύθεντες, οἱ δὲ υἱέων ἀπαγομένων πρὸς ὕβριν ἀγανακτήσαντες, οἱ δὲ, ὅτι ἐπλούτουν, οἱ δὲ, ὅτι ἦσαν δεξιοὶ καὶ σώφρονες καὶ οὐδαμοῦ ἠρέσκοντο τοῖς δρωμένοις.

27. ΡΑΔ. Τί πρὸς ταῦτα φης, ὦ μιὰρὲ σύ;

ΜΕΓ. Τοὺς μὲν φόνους εἰργασμαι οὐς λέγει, τὰ δ' ἄλλα πάντα, τὰς μοιχείας καὶ τὰς τῶν ἐφήβων ὕβρεις καὶ τὰς διαφθοράς τῶν παρθένων, ταῦτα πάντα Κυνίσκος μου κατεψεύσατο.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν καὶ τούτων, ὦ Ῥαδάμανθυ, παρέξω σοι μάρτυρας.

ΡΑΔ. Τίνας τούτους λέγεις;

ΚΥΝ. Προσκάλει μοι, ὦ Ἑρμῇ, τὸν λύκον αὐτοῦ καὶ τὴν κλίνην· μαρτυρήσουσι γὰρ αὐτοὶ παρελθόντες, οἷα πράττοντι συνηπίστατον αὐτῷ.

ΕΡΜ. Ἡ Κλίνη καὶ ὁ Λύκνος ὁ Μεγαπένθους παρέστω. Εὖ γε ἐποίησαν ὑπακούσαντες.

ΡΑΔ. Εἰπατε οὖν ὑμεῖς ἂ συνεπίστασθε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρα δὲ σὺ ἢ Κλίνη λέγε.

ΚΛΙΝ. Πάντα ἀληθῆ κατηγόρησε Κυνίσκος. Ἐγὼ μέντοι ταῦτα εἰπεῖν, ὦ δέσποτα Ῥαδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἂ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο.

ΡΑΔ. Σαφέστατα μὲν οὖν καταμαρτυρεῖς μηδὲ εἰπεῖν αὐτὰ ὑπομένουσα. Καὶ σὺ δὲ ὁ Λύκνος ἤδη μαρτύρει.

ΛΥΧ. Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ εἶδον· οὐ γὰρ παρῆν· ἂ δὲ τῶν νυκτῶν ἐποίει καὶ ἐπασχεν, ὁκνῶ λέγειν· πλὴν θρασυαγῆν γε πολλὰ καὶ ἀρρητὰ καὶ πᾶσαν ὕβριν ὑπερπεπαυκότα. Καίτοι πολλάκις ἐκὼν τοῦλάχιστον οὐκ ἐπινον ἀποσβεσθῆναι θελῶν· ὁ δὲ καὶ προσῆγέ με τοῖς δρωμένοις καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον κατεμίαιεν.

28. ΡΑΔ. Ἄλις ἤδη τῶν μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ ἀπόδοθι τὴν πορφυρίδα, ἵνα τὸν ἀριθμὸν ἴδωμεν τῶν στιγμάτων. Παπαῖ, ὅλος οὗτος πελιδνός καὶ κατάγρασος, μᾶλλον δὲ κυανός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Τίνα ἂν οὖν κολασθεῖν τρόπον; ἄρ' ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντά ἐστιν ἐμβλητέος ἢ παραδοτέος τῷ Κερβέρῳ;

ΚΥΝ. Μηδαμῶς· ἀλλ' εἰ θέλεις, ἐγὼ σοι καινὴν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ τιμωρίαν ὑποθήσομαι.

ΡΑΔ. Λέγε, ὡς ἐγὼ σοι μεγίστην ἐπὶ τούτῳ χάριν εἰσομαι.

ΚΥΝ. Ἔθος ἐστίν, οἶμαι, τοῖς ἀποθνήσκουσι πᾶσι πίνειν τὸ Ἀθήης ὕδωρ.

ΡΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μόνος οὗτος ἐξ ἀπάντων ἀποτος ἐστω.

29. ΡΑΔ. Διὰ τί δή;

ΚΥΝ. Χαλεπὴν οὕτως ὀφέξει τὴν δίκην μεμνημένος ὅς ἦν καὶ ὅσον ἡδύνατο ἐν τοῖς ἀνῶ, καὶ ἀναπεμπαζόμενος τὴν τρυφήν.

ΡΑΔ. Εὖ λέγεις· καὶ καταδεδικασθῶ καὶ παρὰ τὸν Τάνταλον ἀπαχθεῖς οὗτοι δεδέσθω, μεμνημένος ὧν ἐπραξε παρὰ τὸν βίον.

angunt. Hi omnes, Rhadamanthe, ab exsecrabili homine perierunt: alii quidem insidiis, quas ob uxores formosas illis struxit; alii, quod indignarentur filijs suis contumeliae causa ad ipsum perductis; alii, quod essent divites; alii, quod dextri essent ac prudentes, iisque quae fierent minime delectarentur.

27. RHAD. Quid ad haec, impurate, respondes?

MEG. Caedes quidem perpetravi quas dicit; reliqua vero omnia, adulteria, adolescentum contumelias, corruptelas virginum, haec omnia, inquam, contra me Cyniscus mentitus est.

CYN. Igitur et horum exhibebo tibi, Rhadamanthe, testes.

RHAD. Quosnam dicis?

CYN. Advoca mihi, Mercuri, lucernam ipsius et lectum: haec enim pro testimonio dicent quae se consocii fecerit.

MERC. Lectus et Lucerna Megapenthis adsunto. Bonum factum! paruerunt.

RHAD. Dicite igitur vos, quorum consciis sitis huic Megapenthi. Prior vero tu dicas, Lecte.

LECT. Vere omnia accusavit Cyniscus. Ego tamen dicere ea, domine Rhadamanthe, pudore prohibeor: tam turpia erant, quae in me patravii.

RHAD. Planissime igitur contra illum fers testimonium, qui nec dicere ea sustineas. Et tu jam, Lucerna, dic testimonium.

LUC. Diurna ejus facinora non novi; neque enim adeam: quae vero noctibus fecerit ac passus fuerit, piget dicere. Verum vidi equidem infanda multa, et contumeliam omnem supergressa. Quamvis saepe ultro oleum non bibere, exstingui cupiens: at ille et admovit me factis suis, et lucem meam modis omnibus polluit.

28. RHAD. Salis jam testium. Sed exue etiam purpuram, ut numerum videamus stigmatum. Papae! totus hic est lividus et notis scriptus, quin caeruleus est a notis. Quo igitur modo puniatur? numquid in Pyriphlegethontem injiciendus, an tradendus Cerbero?

CYN. Nequaquam. Sed ego tibi, si placet, novum quoddam et dignum illo supplicium subijciam.

RHAD. Dic, maximam ea re gratiam a me initurus.

CYN. Mos est, puto, mortuis omnibus Lethes aquam bibere.

RHAD. Ita est.

CYN. Solus igitur iste ex omnibus non bibit.

29. RHAD. Quid ita?

CYN. Gravem ita poenam sustinebit, qui meminert quis fuerit, quantum potuerit apud superos; et delicias illas animo revolvat.

RHAD. Bene mones. Damnas esto; et ad Tantalum abductus vincitor, memor eorum quae in vita egerit.

XVII.

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΙΣΘΩ ΣΥΝΟΝΤΩΝ.

1. Καί τί σοι πρῶτον, ὦ φιλότης, ἢ τί ὑστατον, φασί, καταλέξω τούτων, ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας κἂν ταῖς τῶν εὐδαιμόνων τούτων φίλαις ἐξεταζομένους, εἰ γὰρ φιλίαν τὴν τοιαύτην αὐτῶν δουλείαν ἐπονομάζειν; οἶδα γὰρ πολλὰ καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς, οὐκ αὐτὸς μὰ Δία τοῦ τοιοῦτου πειραθεῖς — οὐ γὰρ ἐν ἀνάγκῃ μοι ἡ πείρα ἐγεγένητο, μηδὲ, ὦ θεοί, γένοιτο — ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἐς τὸν βίον τοῦτον ἐμπεπτωκότων ἐξηγόρευον πρὸς με, οἱ μὲν ἐτι ἐν τῷ κακῷ ὄντες, ἀποδυρόμενοι ὅποσα καὶ ὅποια ἔπασχον, οἱ δὲ ὅσπερ ἐκ δεσμωτηρίου τιγὸς ἀποδράντες οὐκ ἀηδῶς μνημονεύοντες ὧν ἐπεπόνθησαν· ἀλλὰ γὰρ ὑψοφραίνοντο ἀναλογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγησαν. Ἀξιοπιστότεροι δὲ ἦσαν οὗτοι διὰ πάσης, ὥς εἰπεῖν, τῆς τελευτῆς διεξεληλυθότες καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος ἐποπτεύσαντες. Οὐ παρέργως οὖν οὐδὲ ἀμελῶς ἐπήκουον αὐτῶν καθάπερ ναυαγίαν τινὰ καὶ σωτηρίαν αὐτῶν παράλογον διηγούμενων, οἳοί εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλὰς, συνάμα πολλοὶ τὰς τρικυμίας καὶ ζάλας καὶ ἀκρωτήρια καὶ ἐκβολὰς καὶ ἱσοῦ κλάσεις καὶ πηδαλίων ἀποκαυλίσεις διεξιόντες, ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς Διοσκούρους ἐπιφανομένους — οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγωδίας οὗτοί γε — ἢ τιν' ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ καρχησίῳ καθεζόμενον ἢ πρὸς τοῖς πηδαλίοις ἐστῶτα καὶ πρὸς τινὰ ἥονα μαλακὴν ἀπευθύνοντα τὴν ναῦν, οἱ προσενηχεῖσα ἐμελλεν αὐτῇ μὲν ἡρέμα καὶ κατὰ σχολὴν διαλυθῆσθαι, αὐτοὶ δ' ἀσφαλῶς ἀποδῆσθαι χάριτι καὶ εὐμενείᾳ τοῦ θεοῦ. Ἐκείνοι μὲν οὖν τὰ πολλὰ ταῦτα πρὸς τὴν χρείαν τὴν παραυτίκα ἐπιτραγωδοῦσιν, ὥς παρὰ πλειόνων λαμβάνοιεν οὐ δυστυχεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλεῖς τινες εἶναι δοκοῦντες.

2. Οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις χειμῶνας καὶ τὰς τρικυμίας καὶ νῆ Δία πεντακυμίας τε καὶ δεκακυμίας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διηγούμενοι, καὶ ὥς τὸ πρῶτον εἰσέπλευσαν, γαλήνου ὑποφαινομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν θλον ὑπέμειναν ἢ διψῶντες ἢ ναυτιῶντες ἢ ὑπεραντλούμενοι τῇ ἄλμῃ, καὶ τέλος ὥς πρὸς πέτραν τινὰ ὑφαλον ἢ σκόπελον ἀπόκρημνον περιρρήξαντες τὸ δύστηνον σκαφίδιον ἄθλιοι κακῶς ἐξηγήσαντο γυμνοὶ καὶ πάντων ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων· ἐν δὴ τούτοις καὶ τῇ τούτων διηγήσει ἐδόκουν μοι τὰ πολλὰ οὗτοι ὑπ' αἰσχύνῃς ἐπικρύπτεσθαι καὶ ἐκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν· ἀλλ' ἔγωγε κάκιστα καὶ εἰ τιν' ἄλλα ἐκ τοῦ λόγου ζυντιθεὶς εὐρίσχω προσόντα ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις, οὐκ ὀκνήσω σοι πάντα, ὦ καλὲ Τιμόκλεις, διεξελθεῖν· δοκῶ γάρ μοι ἐκ πολλοῦ ἤδη κατανενοηκέναι σε τούτῳ τῷ βίῳ ἐπιβουλευόντα.

3. Καὶ πρῶτον γε, ὀνηνίκα περὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος ἐνέπεσεν, εἴτα ἐπῆνεσέ τις τῶν παρόντων τὴν τοι-

DE MERCEDE CONDUCTIS POTENTIUM FAMILIARIBUS.

1. Et quid primum tibi, amice, aut quid ultimum, aiant, enarrem illorum, quæ pati vel facere coguntur mercenarii familiares illi, quique censeri se in amicitiiis beatorum istorum volant, modo amicitiam nominare fas sit hanc illorum servitutem? Novi enim multa et fere pleraque eorum, quæ usu illis veniunt, non ego profecto ejusmodi aliquid expertus (neque enim necessarium mihi experimentum fuit, neque unquam, dii boni, fiat), sed multi eorum, qui in hanc vitam inciderant, apud me enunciarunt; alii in malo adhuc constituti, quum deslerent quam multa et qualia paterentur; alii vero, qui ex illo quasi carcere effugerant, quæ perpessi essent non sine jucunditate memorantes: sane enim letabantur, quoties rationes ponerent quæ effugissent. Fide autem digniores hi erant, qui tota, ut ita loquar, mysteria exsecuti, ab initio ad finem omnia in-spexissent. Non obiter itaque nec incuriose audiebam illos velut naufragium quoddam et insperatam ex illo salutem enarrantes; quales sunt quos ad templa videmus rasis capitibus, multi simul decumanos fluctus, et procelas, et promontoria, et jacturas, et malos fractos, et gubernacula revulsa persequentes: super omnia vero ut Dioscuri præ-sentes illuxerint (hi enim tragediæ hujus velut domestici sunt), aut alius aliquis ex machina deus in carchesio sede rit, aut astiterit gubernaculo, et ad molle quoddam litus navem direxerit, quo delata ipsa quidem paullatim et otiose solveretur, ipsi vero gratia et benignitate numinis salvi discederent. Et illi quidem multa id genus, prout ipsis tum usus est, tragice declamant, ut a pluribus accipiant nimirum, si non calamitosi solum, sed diis etiam cari esse videantur.

2. At hi tempestates domesticas, fluctusque triplices, atque adeo quintuplices et hercle decemplices, si fas sit ita dicere, enarrant, et ut primum solverint, tranquillo ad speciem mari, et quos deinde labores per totam navigationem sustinuerint, vel siti, vel nausea, vel abundante ultra exhaurientium vires aqua salsa; et denique ut ad cæcum aliquem scopulum aut præruptam rupem, fracta infelici scapha, miseri aggre enataverint, nudi et rerum omnium necessariarum indigentes. Inter hæc sane et in harum rerum enarratione videbantur mihi multa illi præ pudore legere, ac velle eorum oblivisci. At ego et illa, et si qua alia ex sermonibus illorum conjectura quadam componens, invenio adesse ejusmodi familiaritatibus, non gravabor tibi omnia, mi bone Timocles, enarrare: quippe diu est quum intellexisse mihi videor, hujus te vitæ incundes consilium agitare.

3. Et primum quidem, si quando sermo incideret de talibus, ac deinde laudaret præsentium aliquis vitam illam

αὐτὴν μισθοφορὰν τρισευδαίμονας εἶναι λέγων ὡς μετὰ τοῦ τοῦ φίλους ἔχειν τοὺς ἀρίστους Ῥωμαίων καὶ δειπνῆναι δεῖπνα πολυτελῆ καὶ ἀσύμβολα καὶ οἰκεῖν ἐν καλῷ καὶ ἀποδημεῖν μετὰ πάσης βρασιμένης καὶ ἡδονῆς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, εἰ τύχοι, ἐξυπτιάζοντας, προσέτι καὶ μισθὸν τῆς φιλίας καὶ ὧν εὖ πάσχοισι τούτων λαμβάνειν οὐκ ὀλίγον ἐστίν. — ἀτεχνῶς γὰρ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα τοῖς τοιούτοις τὰ πάντα φύεσθαι — ὁπότε οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἤκουες, ἑώραν ὅπως ἐμεχρήνεις πρὸς αὐτὰ καὶ πᾶν σφόδρα πρὸς τὸ δέλεαρ ἀναπεπταμένον παρήχεις τὸ στόμα. Ἔς οὖν τό γε ἡμέτερον εἰσαυθὶς ποτε ἀνάτιον ἢ μὴδὲ ἔχῃς λέγειν ὡς ὁρῶντές σε τηλικούτου μετὰ τῆς καρίδος ἀγχιστορον καταπίνοντα οὐκ ἐπελαβόμεθα οὐδὲ πρὶν ἐμπέσειν τῷ λαίμῳ περιεσπάσαμεν οὐδὲ προεδηλώσαμεν, ἀλλὰ περιμέναντες ἐξελκομένου καὶ ἐμπεπηγότες ἤδη συρόμενον καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀγόμενον ὁρᾶν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος ἐστῶτες ἐπεδακρύομεν ὅπως μὴ ταῦτα λέγῃς ποτὲ πᾶν εὐλογα, ἣν λέγεται, καὶ ἀφικτα ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀδοκῶμεν μὴ προμηνύσαντες, ἄκουσον ἐξ ἀρχῆς ἀπάντων καὶ τὸ δίκτυόν τε αὐτὸ καὶ τῶν κύρτων τὸ ἀδιέξοδον ἔκτοθεν ἐπὶ σχολῆς, ἀλλὰ μὴ ἐνδοθεν ἐκ τοῦ μυχοῦ προεπιστάλησον, καὶ τοῦ ἀγχιστορου δὲ τὸ ἀγκύλον καὶ τὴν ἐς τὸ ἔμπαλιν τοῦ σκόλοπος ἀναστροφὴν καὶ τῆς τριαίνης τὰς ἀκμὰς ἐς τὰς γείρας λαβὼν καὶ πρὸς τὴν γνάθον πεφουσημένην ἀποπειρώμενος ἦν μὴ πᾶν ὀξεία μὴδὲ ἀφικτα μὴδὲ ἀνιάρᾳ ἐν τοῖς τραύμασι φαίνεται βιαίως σπῶντα καὶ ἀμάχως ἀντιλαμβάνόμενα, ἡμᾶς μὲν ἐν τοῖς δειλοῖς καὶ διὰ τοῦτο πεινώσιν ἀνάγραφε, σεαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαρρεῖν ἐπιχειρεῖ τῇ ἀγρᾷ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος θλον περιγρᾶν τὸ δέλεαρ.

4. Ῥηθήσεται δὲ ὁ πᾶς λόγος τὸ μὲν θλον ἴσως διὰ σέ, πλὴν ἀλλ' οὐ γὰρ περὶ τῶν φιλοσοφούντων ὑμῶν μόνον, οὐδ' ὅποσοι σπουδαιοτέρων τὴν προαίρεσιν προσέλονται ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ γραμματιστῶν καὶ ῥητόρων καὶ μουσικῶν καὶ ὁλων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ συνείναι καὶ μισθοφορεῖν ἀξιουμένων. Κοινῶν δὲ ὡς ἐπίπαν ὄντων καὶ ὁμοίων τῶν ζυμβαίνόντων ἅπασι, ὅτλον ὡς οὐκ ἐξαίρετα μὲν, αἰσχρὸν δὲ τὰ αὐτὰ ὄντα γίνεταί τοις φιλοσοφούσιν, εἰ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἀξιοῖντο καὶ μὴδὲν αὐτοὺς σεμνότερον οἱ μισθοδοταὶ ἄγοιεν. Ὅτι δ' ἂν οὖν ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιὼν ἐξευρίσκη, τούτου τὴν αἰτίαν μέλιστα μὲν οἱ ποιοῦντες αὐτοὶ, ἔπειτα δὲ οἱ ὑπομένοντες αὐτὰ δίκαιοι ἔχειν ἐγὼ δὲ ἀνάτιος, εἰ μὴ ἀληθείας καὶ παρρησίας ἐπιτιμῶν τί ἐστι. Τούς μέντοι τοῦ ἄλλου πλήθους, ὅταν γυμναστάς τις ἢ κόλακας, ἰδιώτας καὶ μικροὺς τὰς γνώμας καὶ ταπεινοὺς αὐτοῖς ἀνθρώπους, οὔτε ἀποτρέπειν ἄξιον τῶν τοιούτων ζυνουσιῶν — οὐδὲ γὰρ ἂν πεισθεῖεν — οὔτε μὴν αἰτιάσθαι καλῶς ἔχει μὴ ἀπολειπομένους τῶν μισθοδοτῶν, εἰ καὶ πᾶν πολλὰ ὑβρίζοντο ὑπ' αὐτῶν — ἐπιτίθειαι γὰρ καὶ οὐκ ἀνάξει τῆς τοιαύτης διατριβῆς — ἄλλως τε οὐδὲ σχοίεν ἂν τι ἄλλο πρὸς δὲ τι χρὴ ἀποκλίναντας αὐτοὺς παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργούς, ἀλλ' ἦν τις

mercenariam, ter eos beatos prædicans, quibus cum eo, quod amicos haberent Romanorum nobilissimos, et cœnarent nihil ipsi conferentes cœnas sumtuosissimas, et pulchre habitarent, et peregrinarentur commodissime jucundissimeque, resupini, si res ita ferret, in curru equis albis juncto; mercedem insuper amicitiae et percepturam, quas dixi, commodatum non exiguum capere contigisset; hos enim plane esse quibus nec serentibus neque colentibus nascerentur omnia: quoties igitur hæc et his similia audires, videbam te hiare ad illa, et patens ad escam os cupide præbere. Ut igitur ego in posterum culpa sim vacuus, neque dicere possis nos, licet viderimus te talem cum carica hamum glutire, manum tibi non injecisse, neque prius, quam immergeretur gutturi, retraxisse, neque ante indicasse adeo, sed exspectasse dum videremus te reducto et fixo firmiter jam trahi et necessitate duci, et jam, quam nihil tibi ea res prosit, stantes illacrimari; ne, inquam, talia dicas aliquando, rationabilia omnino, si dicantur, et ad quæ causam dicere non possimus, quin videamur injurii in te illo silentio nostro fuisse: audi nunc a principio omnia, et rete ipsum et nassam, ut exitum non habeat, otiose extra illam constitutus, non intus ex recessu, ante considera; et hami aduncitatem, ipsumque flexum retro aculeum, et tridentis acumina in manus sumens et ad inflatam buccam tentans, nisi valde acuta, nisi inevitabilia, nisi ipso vulnere molestissima intelligas, trahentia violente et invicta contra urgentia, nos quidem in meticulosis, et ob id ipsum esurientibus ascribe; ipse vero animo confirmato venatum aggredere, si volueris, et lari more totam escam hiatu complectere.

4. Habebitur autem omnia oratio in universum quidem tua forte causa; verum non de vobis solum philosophantibus, aut his qui serium et grave vitæ genus amplexi sunt, sed de grammaticis etiam, et rhetoribus, et musicis, omnibusque adeo, qui ut sint doctrinæ causa familiares et ejus rei mercedem ferant digni habentur. Quum vero communia ut plurimum sint et similia quæ usu veniunt omnibus, manifestum est non eximia quidem esse ista, sed eo turpiora, quatenus eadem eveniunt philosophis, si ipsi iisdem quibus alii omnes digni putentur, et illi conductores nulla parte honestius ipsos tractent. Quicquid autem progressus orationis hujus deprehenderit, eorum causam maxime quidem ipsi qui faciunt, deinde vero etiam qui ea patiuntur, sustinent merito: ego vero innocens, nisi veritatis et libertatis poena est. Ac reliquam quidem turbam, ut exercitores quosdam aut adulatores, idiotas et parvo animo humilesque suo ingenio homunciones, neque opere pretium est ab ejusmodi familiaritatibus detertere: neque enim obsequantur: quin ne reprehendi quidem eos decet, si non discedant a suis conductoribus quantacumque ab illis contumelia affecti (idonei enim neque indigni sunt ea consuetudine), et alioquin neque habeant ad quod animum appellentes, opes se demonstrent; sed si quis hoc illis auferat, illicet

αὐτῶν ἀφῆλ' τοῦτο, ἀτεχνοὶ αὐτίκα καὶ ἀργοὶ καὶ περριτοὶ εἰσιν. Οὐδὲν οὖν οὐτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἂν οὐτ' ἐκείνοι ὕβρισται δοκοῖεν ἐς τὴν αἰμίδα, φασίν, ἐνουροῦντες· ἐπὶ γὰρ τοὶ τὴν ὕβριν ταύτην ἐξ ἀρχῆς παρέρχονται ἐς τὰς οἰκίας, καὶ ἡ τέχνη φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι τὰ γιγνόμενα. Περὶ δὲ ὧν προεῖπον τῶν πεπαιδευμένων ἄξιον ἀγανακτεῖν καὶ πειρᾶσθαι ὥς ἐνὶ μάλιστα μεταάγειν αὐτοὺς καὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖσθαι.

5. Δοκῶ δέ μοι καλῶς ἂν ποιῆσαι, εἰ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸν τοιοῦτον βίον ἀφικνοῦνται τινες, προεξετάσας δεῖξαι μὴ οὐ πᾶν βιαίου οὐδ' ἀναγκαίας· οὕτω γὰρ ἂν αὐτοῖς ἡ ἀπολογία προαναηροῖτο καὶ πρώτη ὑπόθεσις τῆς ἐλεοδουλείας. Οἱ μὲν δὲ πολλοὶ τὴν πενίαν καὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων χρεῖαν προθέμενοι ἰκάνον τοῦτο προκαλύμμα οἰοῦνται προβεβληθῆαι τῆς πρὸς τὸν βίον τοῦτον αὐτομολίας, καὶ ἀποχρῆν αὐτοῖς νομίζουσιν εἰ λέγοιεν ὥς συγγνώμης ἄξιον ποιούσι τὸ χυλίσματα τῶν ἐν τῷ βίῳ τὴν πενίαν διαφυγεῖν ζητούντες· εἴτα ὁ Θεογνὶς πρόχειρος καὶ πολὺ τὸ,

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος,

καὶ ὅσα ἄλλα δαίματα ὑπὲρ τῆς πενίας οἱ ἀγεννέστατοι τῶν ποιητῶν ἐξενηνόησιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἐώρων αὐτοὺς φυγῇ τινα ὥς ἀληθῶς τῆς πενίας εὐρισκομένους ἐκ τῶν τοιούτων ξυνοουσιῶν, οὐκ ἂν ὑπὲρ τῆς ἀγαν ἐλευθερίας ἐμικρολογούμην πρὸς αὐτοὺς· ἐπεὶ δὲ — ὥς ὁ καλὸς ποῦ ρήτωρ ἔφη — τοῖς τῶν νοσοῦντων σιτίοις ἐοικότα λαμβάνουσι, τίς ἐτι μηχανῇ μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τοῦτο κακῶς βεβουλεύσθαι δοκεῖν αὐτοὺς αἰεὶ μενούσης δημοῖας αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως τοῦ βίου; πενία γὰρ εἰσαεὶ καὶ τὸ λαμβάνειν ἀναγκαῖον καὶ ἀπόθετον οὐδὲν οὐδὲ περιττὸν ἐς φυλακὴν, ἀλλὰ τὸ δοθὲν, κἂν δοθῇ, κἂν ἀθρόως ληφθῇ, πᾶν ἀκριβῶς καὶ τῆς χρεῖας ἐνδεῶς καταναλίσσεται. Καλῶς δὲ εἶχε μὴ τοιαύτας τινὰς ἀφορμὰς ἐπινοεῖν, αἱ τὴν πενίαν τηροῦσι παραβοηθῶσαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἱ τέλειον ἐξαίρησουσι, καὶ ὑπὲρ γε τοῦ τοιοῦτου καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον ἴσως ῥιπτεῖν ἔδει, ὦ Θεογνι, καὶ πετρῶν, ὥς φης κατ' ἡλιθάτων. Εἰ δέ τις αἰεὶ πένης καὶ ἐνδεῆς καὶ ὑπόμισθος ὧν οἴεται πενίαν αὐτῷ τούτῳ διαφευγεῖν, οὐκ οἶδα πῶς ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν δόξειεν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν.

6. Ἄλλοι δὲ πενίαν μὲν αὐτὴν οὐκ ἂν φοβηθῆναι οὐδὲ καταπληγῆναι φασιν, εἰ ἡδύνατο τοῖς ἄλλοις δημοῖας πονοῦντες ἐκπορίζειν τὰ ἄλφια, νῦν δέ — πεπονημένοι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα ἢ ὑπὸ γήρως ἢ ὑπὸ νόσων — ἐπὶ τήνδε ῥάστην οὖσαν τὴν μισθοφορὰν ἀπνητῆκται. Φέρ' οὖν ἰδῶμεν εἰ ἀληθῆ λέγουσι καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου μὴ πολλὰ μηδὲ πλείω τῶν ἄλλων πονοῦσι περιγίγνεται αὐτοῖς τὰ διδόμενα· εὐχῇ γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτά γε, μὴ πονήσαντα μηδὲ καμόντα ἔτοιμον ἀργύριον λαβεῖν. Τὸ δὲ ἐστὶ καὶ ῥηθῆναι κατ' ἀξίαν ἀδύνατον· τὸσαῦτα πονοῦσι καὶ καμνοῦσιν ἐν ταῖς συνουσίαις ὥστε πλείονος ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τοῦτο μάλιστα τῆς ὑγιείας δεῖσθαι, μυρίων ὄντων δσημέραι τῶν ἐπιτριβόν-

inertes sunt, otiosi, superflui. Neque igitur indigna his accidere, neque illos alteros contumeliosos esse putaverim, si in matulam, quod aiunt, immingant : hujus enim contumeliae causa a principio domos isti intrant, hæc professio istorum est, ferre quæ fiunt et perpeti. Horum vero, quos dixi, eruditorum hominum causa indignari æquum est, et tentare, quantum ejus potest fieri, reducere possint et erepti dominis suis ad libertatem revocari.

5. Videor autem commode facturus, si perpensis antea causis, quibus ad hoc vitæ genus induci quidam se patiuntur, ostendam non valide urgentes esse neque necessarias. Ita enim præcidatur illis causa quam possint dicere, et primum voluntariæ servitutis argumentum. Plerique igitur paupertatem et necessariorum rerum indigentiam causati, illud putant idoneum velum prætendisse sui ad hanc vitam transfugii, ac sufficere sibi putant si dixerint venia se dignum facere, qui molestissimam rerum in vita omnium, paupertatem, effugere studeant. Tum Theognis in promptu est, et frequens illud,

Quisquis enim dira vir paupertate subactus,

et quæcumque terculamenta de paupertate ignavissimi quique poetarum extulere. Ego vero si quidem viderem illos fugam aliquam paupertatis revera talibus in convictibus invenire, minutam cum illis de nimia libertate disputationem non occiperem. At quoniam, ut præclarus alicubi orator ait, cibis ægrotorum similia accipiunt, quomodo efficiant ut non et hac parte male sibi consultuisse videantur, eodem illis vitæ tenore semper manente? Paupertas enim semper illos comitatur, accipere semper necesse habent, nihil est quod reponant aut tanquam superfluum in præsentia custodiant; sed quod datur, si quid detur, si vel crebro accipitur, ad assem omne et in præsentem necessitatem haud sufficiens impenditur. At præstiterat eas excogitasse rationes, non quæ servent paupertatem, modice modo sublevatam interim, sed quæ tollant penitus : Et hujus quidem rei causa in pontum fortæ cetis horribilem projicere se, Theogni, fas fuerit, rupe vel acria, quod ais, se dare præcipitem. Si quis vero semper inops, indigus et mercenarius quum sit, ea ipsa re paupertatem se putat effugisse : nescio qui talis non ipse sibi videatur imponere.

6. Alii rursus paupertatem ipsam a se metui negant neque reformidari, si possint eodem quo alii modo laborantes victum parare. Jam vero affecto sibi, aiunt, vel senectute vel morbis corpore, ad hanc se facillimam mercenariæ vitæ rationem delatos. Age igitur videamus, utrum vera prædicent, et an ex facili adeo redeant illis ea quæ dantur, non multum, non plus quam alii laborantibus : voto enim sane simile fuerit, sine labore aliquem, sine molestia, præsentem pecuniam accipere. Sed quam contra omnia se habeant neque dici, prout res postulat, potest : tot labores sustinent, tot molestias in illis familiaritatibus, ut firmiore hic vel ad hoc ipsum valetudine opus sit, quam sexcenta sint quæ corpus atterant quotidie, et ad ultimam

των τὸ σῶμα καὶ πρὸς ἐσχάτην ἀπόγνωσιν καταπονούντων. Λέξομεν δὲ αὐτὰ ἐν τῇ προσήκοντι καιρῷ, ἐπειδὴν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν δυσχερείας διεξιόμεν· τὸ δὲ νῦν εἶναι ἱκανὸν ἦν ὑποδεῖσθαι ὡς οὐδ' αἱ διὰ ταύτην λέγοντες αὐτοὺς ἀποδίδουσι τὴν πρόρασιν ἀληθεύουσαν ἄν.

7. Λοιπὸν δὴ καὶ ἀληθέστατον μὲν, ἥμισυ δὲ πρὸς αὐτῶν λεγόμενον, ἡδονῆς ἕνεκα καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀθρόων ἐλπίδων ἐσπῆδαν αὐτοὺς ἐς τὰς οἰκίας καταπλεγέντας μὲν τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εὐδαίμονήσαντας δὲ ἐπὶ τοῖς δαίπνοις καὶ τῇ ἄλλῃ τρυφῇ, ἐλπίσαντας δὲ ὅσον αὐτίκα χαλὸν οὐδενὸς ἐπιστομίζοντος πῖεσθαι τοῦ χρυσοῦ. Ταῦτα ὑπάγει αὐτοὺς καὶ δούλους ἀντ' ἐλευθέρων τίθησιν, οὐχ ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεία, ἣν ἔφασκον, ἀλλ' ἡ τῶν οὐκ ἀναγκαίων ἐπιθυμία καὶ ὁ τῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἐκείνων ζῆλος. Τοιγαροῦν ὥσπερ δυσέρωτας αὐτοὺς καὶ κακοδαίμονας ἐραστὰς ἔνθεν τοὶ τινες καὶ τρίβωνες ἐρώμενοι παραλαβόντες ὑπεροπτικῶς περιέπουσιν, ὅπως αἱ ἐρασθήσονται αὐτῶν θεραπεύοντες, ἀπολαῦσαι δὲ τῶν παιδικῶν ἀλλ' οὐδὲ μέχρι φιλήματος ἄκρου μεταδιδόντες· ἴσασι γὰρ ἐν τῇ τυχεῖν τὴν διάλυσιν τοῦ ἔρωτος γενησομένην. Ταύτην οὖν ἀποκλείουσι καὶ ζηλοτύπως φυλάττουσι· τὰ δ' ἄλλα ἐπ' ἐλπίδος αἰτὸν ἐραστὴν ἔχουσι· δέδισι γὰρ μὴ αὐτὸν ἡ ἀπόγνωσις ἀπαγάγῃ τῆς ἄγαν ἐπιθυμίας καὶ ἀνέραστος αὐτοῖς γένηται· προσμελιδίωσιν οὖν καὶ ὑπισχυνοῦνται ὡς αἰτιοῦνται καὶ χριοῦνται καὶ ἐπιμελήσονται ποτε αὐτῶν πολυτελῶς. Εἴτ' ἐλαθον ἀμφω γηράσαντες, ἔξωροι γεγόμενοι καὶ οὗτος τοῦ ἔρᾶν κάκεινος τοῦ μεταδιδόναι. Πέπρακται δ' οὖν αὐτοῖς οὐδὲν ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ πέρα τῆς ἐλπίδος.

8. Τὸ μὲν δὴ δι' ἡδονῆς ἐπιθυμίαν ἅπαντα ὑπομένειν οὐ πάνυ ἴσως ὑπάειτον, ἀλλὰ συγγνώμην, εἰ τις ἡδονῇ χαίρει καὶ ταύτην ἐξ ἁπαντος θεραπεύει, ὅπως μετέξει αὐτῆς. Καίτοι αἰσχρὸν ἴσως καὶ ἀνδραποδωδὲς ἀποδοῖσθαι διὰ ταύτην ἑαυτὸν· πολλὴ γὰρ ἡδίων ἢ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἡδονή. Ὅμως δ' οὖν ἔχεται τινὰ συγγνώμην αὐτοῖς, εἰ ἐπιτυγχάνοιτο· τὸ δὲ δι' ἡδονῆς ἐλπίδα μόνον πολλὰς ἀηδίας ὑπομένειν, γελοῖον οἶμαι καὶ ἀνόητον, καὶ ταῦθ' ὀρώντας ὡς οἱ μὲν πόνοι σαφεῖς καὶ πρόδηλοι καὶ ἀναγκαῖοι, τὸ δὲ ἐλπιζόμενον ἐκείνο, ὁτιδήποτε ἐστὶ τὸ ἥδον, οὔτε ἐγένετο πῶ τοσοῦτου χρόνου, προσέτι δὲ οὐδὲ γενήσεσθαι εἴκειν, εἰ τις ἐκ τῆς ἀληθείας λογίζεται. Οἱ μὲν γε τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐταῖροι γλυκύν τινα τὸν λωτὸν ἐσθίνοντες ἡμέλουν τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡδὺ τῶν καλῶς ἐχόντων κατεφρόνου· ὥστε οὐ πάντῃ ἀλογος αὐτῶν ἡ λήθη τοῦ καλοῦ, πρὸς τὸ ἡδὺ ἐκείνο τῆς ψυχῆς διατριβούσης. Τὸ δὲ λιμῷ ξυνόντα παρεστῶτα ἄλλω τοῦ λωτοῦ ἐμπορουμένῳ μὴδὲν μεταδιδόντι ὑπ' ἐλπίδος μόνης τοῦ κἂν αὐτὸν παραγεύσασθαι ποτε δεδέσθαι τῶν καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐχόντων ἐπιτελεσμένον, Ὁμήρειος, ὡς καταγέλαστον καὶ πληγῶν τινῶν Ὀμηρικῶν ὡς ἀληθῶς δεόμενον.

9. Τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τὰς ξυνουσίας αὐτοῖς ἄγοντα

desperationem fatigent. Dicemus autem suo illa tempore, quum etiam reliquas istorum molestias enarrabimus : in presentia satis fuit ostendisse, ne eos quidem verum dicere qui hac de causa se ipso vendere prædicant.

7. Relinquitur, id quod verissimum est, minime vero omnium ab illis dicitur, voluptatis causa illos et multas propter spes, easque luculentas, in domos alienas insilire, attonitos multitudo auri atque argenti, felicitatem ponentes in cœnis ceterisque deliciis, sperantes tantum non statim plenius faucibus, nemine obturante, aurum esse devoraturus. Hæc abducunt illos et ex liberis servos faciunt : non indigentia rerum necessariarum, quam dicebant modo, sed non necessariarum cupiditas, et multarum illarum atque pretii magni rerum affectatio. Itaque istos, tanquam invenustos et infelices amatores, quum nacti sunt astuti et veteratores amasii, superbe tractant, atque in tantum modo colunt, uti semper ab iis amentur, frui autem amoribus suis ne ad osculum quidem extimum permittunt, qui norint in fructu ipso solutionem amoris eventuram. Hanc igitur excludunt et summo cavent studio. Ceterum spe semper amatorem sustentant : quippe metuunt, ne desperatio illum a nimia cupiditate abducat, atque ita amare ipsos desinat. Arrident igitur, et pollicentur se quavis oblata occasione facturos et præbitturos, et curam olim ipsorum acturos plenissimum in modum. Inter hæc ambobus non sentientibus anni obrepunt, ut jam intempestivum sit, amare alterum, alterum præbere. Tota itaque vita nihil iis ultra spem effectum est.

8. Ac propter cupiditatem voluptatis sustinere omnia, non omnino forte reprehendendum fuerit ; sed venia indulgenda, si quis voluptate gaudeat, et undique illam persequatur, ut particeps illius fiat : quanquam illud tamen forte turpe ac servile, ipsum se propter eam vendere ; multo enim major ea quæ ex libertate contingit voluptas est : veruntamen veniam aliquam habeat, ea si potiat. At enim propter solam spem voluptatis insuavia ita multa sustinere, ridiculum et amens esse arbitror, idque quum videant, labores quidem manifestos esse et apertos et necessarios, speratum autem illud, quidquid demum sit suave, neque contigisse unquam tanto tempore, neque adeo, si quis recte rationem putet, ut contingat, futurum videri. Ac socii quidem Ulyssis, dulci illo loto gustato, neglexerunt reliqua, et præ eo, quod in presentia suave, videretur, honesta et pulchra neglexerunt : igitur non omnino absurda erat illorum oblivio honesti, animo in suavitate illa occupato. Verum esse aliquem qui famis ipse sodalis astet alii loto se ingurgitanti neque impertienti quicquam, hac sola spe vinculus, fore ut sibi etiam aliquando degustandus detur, atque interim bona et recta obliviscatur : illud mehercules risu dignum et Homericis plagis vero indigens.

9. Quæ igitur ad hos convictus istos agunt, et propter

καὶ ἀφ' ὧν αὐτοὺς φέροντες ἐπιτρέπουσι τοῖς πλουστοῖς χρῆσθαι πρὸς ὅ τι ἂν ἐθέλωσι, ταῦτά ἐστιν ἡ ἐπ' ἐγγύ-
τητα τούτων, πληρὴ εἰ μὴ κακέινων τις μεμνησθαι ἀξίω-
σει τῶν καὶ μόνῃ τῇ δόξῃ ἐπαιρομένων τοῦ ξυνεῖναι
εὐπατρίδαις τε καὶ εὐπαρύφοις ἀνδράσιν· εἰσὶ γὰρ οἱ
καὶ τοῦτο περιβλεπτον καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς νομίζου-
σιν, ὡς ἔγωγε τοῦμὸν ἴδιον οὐδὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ
αὐτὸ μόνον συνεῖναι καὶ συνῶν δρᾶσθαι μηδὲν χρηστὸν
ἀπολαύων τῆς ξυνουσίας δεξαίμην ἂν.

10. Τοιαύτης δὲ αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως οὐσης, φέρε
ἤδη πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισκοπήσωμεν οἷα μὲν πρὸ τοῦ
εἰσδεχθῆναι καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν, οἷα δ' ἐν αὐτῷ ἤδη
ὄντες πάσχουσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφή
τοῦ δράματος γίνεταί· οὐ γὰρ δὴ ἐκείνῳ γε εἰπεῖν ἐστιν,
ὡς εἰ καὶ πονηρὰ ταῦτα, εὐληπτα γούν καὶ οὐ πολλοῦ
δεήσει τοῦ πόνου, ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, εἴτα σοι
πέπρακται τὸ πᾶν εὐμαρῶς· ἀλλὰ πολλῆς μὲν τῆς δια-
δρομῆς, συνεγούς δὲ τῆς θυραυλίας, ἑωθέν τε ἐξανιστά-
μενον περιμέμειν ὠδοῦμενον καὶ ἀποκλειόμενον καὶ
ἀναίσχυντον ἐνίοτε καὶ ὀγληρὸν· δοκοῦντα ὑπὸ θυρωρῶ
κακῶς Συρίζοντι καὶ ὀνομακλήτορι Λιθυκῶ ταττόμενον
καὶ μισθὸν τελούντα τῆς μνήμης σου ὀνόματος· καὶ μὴ
καὶ ἐσθῆτος ὑπὲρ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν ἐπιμεληθῆ-
ναι χρὴ πρὸς τὸ τοῦ θεραπευομένου ἀξίωμα καὶ χρώ-
ματα αἰρεῖσθαι, οἷς ἂν ἐκεῖνος ἡδῇται, ὡς μὴ ἀπάδη-
μῇδὲ προσκρούης βλεπόμενος, καὶ φιλοπόνως ἔπεσθαι,
μᾶλλον δὲ ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προωθούμενον καὶ
ὥσπερ τινὰ πομπὴν ἀναπληροῦντα. Ὅ δὲ οὐδὲ πρὸς
ἐλέπει πολλῶν ἐξῆς ἡμερῶν.

11. Ἦν δὲ ποτε καὶ τὰ ἀριστα πράξεις, καὶ ἴδῃ σε
καὶ προσκαλέσας ἐρῆταιί τι ὦν ἂν τύχῃ, τότε δὴ τότε
πολὺς μὲν ὁ ἰδρώς, ἄθρόος δὲ ὁ ἱλιγγος καὶ τρόμος ἀκαι-
ρος καὶ γέλως τῶν παρόντων ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ· καὶ πολ-
λάκις ἀποκρίνασθαι δέον, τίς ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀχαιῶν,
ὅτι χλιαὶ νῆες ἦσαν αὐτοῖς, λέγεις. Τοῦτο οἱ μὲν
χρηστοὶ αἰδῶ ἐκάλεσαν, οἱ δὲ τοιμηροὶ δειλίαν, οἱ δὲ
κακοήθεις ἀπαιδευσίαν. Σὺ δ' οὖν ἐπισφαιλεστάτης
πειραθείς τῆς πρώτης φιλοφροσύνης ἀπ' ἡλθεῖς καταδικά-
σας σεαυτοῦ πολλὴν τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπειδὴν δὲ

πολλὰς μὲν ἄνους νύκτας ταύρας
ἡματα δ' αἱματόεντα

διαγάγῃς, οὐ μὰ Δία τῆς Ἑλένης ἔνεκα οὐδὲ τῶν Πριά-
μου Περγάμων, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων πάντα ὀβελῶν,
τύχης δὲ καὶ τραγικοῦ τινος θεοῦ συνιστάντος, ἐξέτασις
τοῦντεῦθεν εἰ οἶστα τὰ μαθήματα· καὶ τῷ μὲν πλουσίῳ
ἡ διατριβὴ οὐκ ἀπὸ δῆς ἐπαινουμένῳ καὶ εὐδαιμονιζομένῳ,
σοὶ δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγὼν καὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ
βίου τότε προκείσθαι δοκεῖ· ὑπεισέρχεται γὰρ εἰκότως
τὸ μὴδ' ὑπ' ἄλλου ἂν καταδεχθῆναι πρὸς τοῦ προτέρου
ἀποβληθέντα καὶ δόξαντα εἶναι ἀδόκιμον. Ἀνάγκη
τοίνυν ἐς μυρία διαιρεθῆναι τότε τοῖς μὲν ἀντεταζο-
μένοις φθονοῦντα — τίθει γὰρ καὶ ἄλλους εἶναι τῶν
αὐτῶν ἀντιποιοιμένους — αὐτὸν δὲ πάντα ἐνδεῶς εἰρη-

quæ divitibus alacriter se præbent, ut ipsis pro arbitrio abu-
tantur, hæc sunt, aut his fere proxima: nisi forte illorum
etiam mentionem injecisse aliquis velit, qui gloria sola ef-
feruntur versandi cum generosis viris et prætextatis. Sunt
enim qui hoc etiam illustre quiddam et vulgo superius pu-
tent, quum equidem, quod me privatim attinet, ne cum
magno quidem Rege esse velim et in convictu eo conspici,
si hoc per se solum sit, neque aliud quicquam boni ex illa
consuetudine ad me redeat.

10. Hoc igitur quum rationis suæ argumentum et quasi
fundamentum habeant, ago jam inter nos videamus primo,
quæ illi sustineant, priusquam admittantur et voti fiant
compotes; quæ deinde, quum ibi sunt, illis eveniant; post
omnia vero qualis ipsis exitus fiat fabulæ. Neque enim
hoc dicere licet, vilia quidem ista esse, sed ob id ipsum
facilia ad adipiscendum, neque multo labore opus habere;
sed modo opus esse ut velis, dein reliqua facile perfecta
omnia: quum multo discursu opus est, et multis ad januam
excubiis. Mane surgendum, exspectandum deinde est ac
durandum, si impellaris intērea et excludaris, et impudens
nonnunquam molestusque videaris, sub imperio quasi
janitoris Syrum male sermonem admiscantis, aut nomen-
clatoris Libyci constitutus, quibus mercedem solvas etiam
oportet, quod nomen tuum meminere. Quin etiam vestium
curam majorem quam pro facultatibus suscipere oportet,
ad dignitatem nempe ejus quem colas, et colores eligere
quibus ille delectetur, ne discrepes ab illo, non offendas
si forte te videat; tum studiose illum assectari, vel præce-
dere potius impulsam a servis, et quandam quasi pompam
vero implere. Ille multis deinceps diebus ne aspicit qui-
dem te.

11. Si vero aliquando felicissimus sis, et videat te, et ad
se vocatum rogaverit fortuitorum quiddam: tum sane sudor
multus, et crebra vertigo, et tremor intempestivus, et risus
præsentium de astu tuo: et sæpe quum respondendum sit,
quis Achivorum rex fuerit, respondes, mille illis naves
fuisse. Hoc boni quidem viri pudorem appellant, audaces
vero timiditatem, et maligni, incitiam: tu vero primam
tibi humanitatem periculosissimam expertus, discedis tuam
ipse damnans meticulosam diffidentiam. Quum vero

multæ inde tibi noctes sine munere somni,
sanguineiue dies

transierunt, non Helenæ sane causa, aut Pergamorum
Priami, sed quinque quos speras obolotum, et jam tragi-
cus tibi deus aliquis obvenerit, qui te commendat; exa-
men inde instituitur, an literas noveris. Ac diviti quidem
illa non insuavis exercitatio, qui laudetur tum et felici-
tatis nomine prædicetur; tibi vero certamen de ipsa ani-
ma et vita universa videtur esse propositum. Nec im-
merito enim subit, nec ab alio receptum te iri, rejectus a
priori aliquo et reprobatus si fueris. Necesse igitur est in
sexcentas tum partes animum distrahi, qui invidias his qui
tecum simul examinantur (pone enim alios esse eadem quæ
tu appetentes), te ipsum vero tenuiter nimis dixisse omnia

κάνει νομιζόντα, φοβούμενον δὲ καὶ ἐλπίζοντα καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἀτενίζοντα καὶ εἰ μὲν ἐκφραυλίζοι τι τῶν λεγομένων, ἀπολλύμενον, εἰ δὲ μειδῶν ἀκούοι, γεγηθότα καὶ εὐέλπιν καθιστάμενον.

12. Εἰκὸς δὲ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐναντία σοι φρονούντας καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους, ὧν ἕκαστος ὥσπερ ἐκ λόγου τοῦεύων λήληθεν. Εἴτ' ἐννόησον ἄνδρα ἐν βαθεῖ πύργῳ καὶ πολιῇ τῇ κόμῃ ἐξεταζόμενον, εἴ τι οἶδεν ὠφέλιμον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντα εἰδέναι, τοῖς δὲ μή. Μέσος ἐν τοσούτῳ χρόνος, καὶ πολυπραγμονεῖται σου ἅπας ὁ παρεληλυθὸς βίος, κἂν μὲν τις ἢ πολιτὴς ὑπὸ φθόρου ἢ γείτων ἐκ τινος εὐτελοῦς αἰτίας προσκεχρουκὸς ἀνακρινόμενος εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστὴν, τοῦτ' ἐκείνου, ἐκ τῶν Διὸς δέστων ὁ μάρτυς, ἦν δὲ πάντες ἅμα ἐξῆς ἐπαίνουσιν, ὑποπτοὶ καὶ ἀμφίβολοι καὶ δεδεκαζήμενοι. Χρὴ τοίνυν πολλὰ εὐτυχῆσαι καὶ μηδὲν ὀλως ἐναντιωθῆναι· μόνως γὰρ ἂν οὕτω κρατήσῃς. Εἴεν, καὶ δὴ ὑπὸ τύχῃ σοι πάντα τῆς εὐχῆς μιζόντως· αὐτὸς τε γὰρ ἐπήνεσε τοὺς λόγους καὶ τῶν φίλων οἱ ἐντιμώτατοι καὶ οἷς μάλιστα πιστεύει τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀπέτρεψαν· ἐτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ βούλεται, οὐκ ἀντιλέγει· δὲ οὐτε ὁ ἐπίτροπος οὐτε ὁ οἰκονόμος· οὐδέ τις ἐμέμψατό σου τὸν βίον, ἀλλὰ πάντα ἔλεω καὶ πανταχόθεν αἴσια τὰ ἱερὰ.

13. Κεκρατήκας οὖν, ὦ μακάριε, καὶ ἵστασαι τὰ Ὀλύμπια, μᾶλλον δὲ Βαβυλῶνα εἰληφας ἢ τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν καθήρηκας καὶ ξεῖς τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας καὶ ἀμείλεις ὀρνίθων γάλα. Δεῖ δὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων πόνων μέγιστα ἡλίκᾳ γενέσθαι τάγαθὰ, ἵνα μὴ φύλλινος μόνον ὁ στέφανος ἦ, καὶ τὸν τε μισθὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον ὀρισθῆναι καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἀπραγμόνως ἀποδίδοσθαι καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὑπάρχειν, πόνων δὲ ἐκείνων καὶ πηλοῦ καὶ δρόμων καὶ ἀγρυπνιῶν ἀναπεπαῦσθαι, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς, ἀποτείναντα τῷ πόδε καθεύδει μόνᾳ ἐκεῖνα πράττοντα ὧν ἐνεκα τὴν ἀρχὴν παρελήφθης καὶ ὧν ἐμμισθός εἰ. Ἐγρῆν μὲν οὐτως, ὦ Τιμόκλειε, καὶ οὐδὲν ἂν ᾖ μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν ἑλαφρόν τε καὶ εὐφορον καὶ τὸ μέγιστον, ἐπίχρυσον ὄντα. Ἀλλὰ πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός δεῖ· μυρία γάρ ἐστιν ἀφόρητα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ ἐν αὐταῖς ἤδη ταῖς συνουσίαις γιγνόμενα. Σκέψαι δ' αὐτὸς ἐξῆς ἀκούων εἰ τις ἂν αὐτὰ ὑπομείναι δύναιτο παιδείᾳ κἂν ἐπ' ἐλάχιστον ὠμοληκώς.

14. Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου δείπνου, ἦν δοχῇ, δ σε εἰκὸς δειπνήσειν τὰ προτέλεια τῆς μελλούσης ξυνουσίας. Εὐθὺς οὖν πρόσεισι παραγγέλλων τις ἥκειν ἐπὶ τὸ δείπνον, οὐκ ἀνομιλήτος οἰκέτης, ὃν χρὴ πρῶτον ἡλεῶν ποιήσασθαι, παραβύσαντα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς μὴ ἀδέξιός εἶναι δοχῆς, τούλάχιστον πάντε δραχμάς· ὁ δὲ ἀκιστάμενος καὶ, ἄπαγε, παρὰ σοῦ δέ ἐγώ, καὶ, Ἡράκλειε μὴ γένοιτο, ὑπειπὼν τέλος ἐπέσθῃ, καὶ ἀπεισὶ σοι πλατὺ ἐγχαλῶν· σὺ δ' ἐσθῆτα καθαρὰν προχειριστάμενος καὶ σεαυτὸν ὡς κοσμιώτατα σηματούσας λου-

arbitreris; porro metuas et speres, et ipsius in vultu oculos defigas, ita ut si eorum quae dicis ipse respuere quid videatur, perisse te putes; si vero cum snbrisu audiat, gaudeas et bona cum spe astes.

12. Est autem vero simile, multos esse qui obtrecent tibi, et alios tibi opponant, quorum unusquisque velut ex insidiis occulte jaculetur. Jam cogita virum prolixa cum barba et canis capillis explorari, si quid norit utile; et aliis quidem videri nosse, aliis non item. Tum tempus intercedit, quo scrupulose inquiritur vita tua omnis superior: et si quis vel tuus civis invidia, aut vicinus levi quadam de causa tibi offensus, interrogatus de te aut moechum dixerit, aut puerorum amore infamem, ilicet, is putatur ex Jovis ipsius tabulis datus testis; sin ad unum omnes ordine te laudent, suspecti habentur et ambigui et corrupti. Oportet igitur multa te felicitate uti, et nusquam omnino oppugnari: hac sola enim ratione viceris. Esto: feliciter tibi omnia et supra votum evenerunt: et ipse enim tuam laudavit orationem, et amicorum honoratissimi, et quibus maxime credit de talibus, ipsum non averterunt: porro idem vult uxor, neque procurator contradicit, nec dispensator: neque vitam tuam quiquam reprehendit, sed placata omnia, et litatum undique.

13. Vicisti igitur, beate, coronatus es Olympiis, vel potius, Babylonem cepisti, aut Sardium arcem expugnasti: et Amaltheae cornu habebis, et gallinarum Jac mulgebis. Oportet enim pro tantis tibi laboribus mirum quanta bona contingere, ne foliacea modo corona sit; mercedem oportet constitui minime contemnendam, eamque, quo tempore opus est, sine difficultate solvi, ceterumque supra vulgus honorem tibi haberi; et requietem jam contingere laborum illorum, et luti, et cursuum, et vigiliarum; et illud quod in votis fuerat, ut porrectis pedibus dormire liceat, ac sola agere ea, quorum causa assumtus initio fuisti, et quorum nomine capis mercedem. Sic quidem oportebat, Timocles, nec magnum sic malum foret, submissa cervice jugum ferre leve et commodum, et quod maximum est, inauratum. Sed multum abest, Immo omnia. Sexcenta enim sunt intolerabilia libero homini, quae in ipso jam convictu sunt. Considera autem ipse dum deinceps audies, utrum ferre ea possit, si cui vel ad brevissimum tempus consuetudo cum eruditione fuerit.

14. Incipiam autem a prima coena, si ita videtur, quam te coenaturum probabile est, aditalem quasi futurae consuetudinis. Statim igitur accedit, qui ad coenam te vocet, non inhumanus servulus, quem placare prius oportet, in manum insertis, ne rusticus esse videaris, quinque minimum drachmis. Ille vero per simulationem recusans initio, et, Apage, inquires, a tene ego? et, Mehercules non fiet, subjiciens, denique persuaderi sibi patitur, et albis te dentibus ridens abit. Tu vero pura veste deprompta, et quam ornatissime compositus lotusque venis, metuens ne

σάμενος ἦκει δειδιώς μὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀφίκοιο, ἀπειρόκαλον γάρ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕστατον ἦκει φορτικόν. Αὐτὸ οὖν τηρήσας τὸ μέσον τοῦ καιροῦ εἰσεληλυθας, καὶ σε πάνυ ἐντίμως ἐδέξαντο, καὶ παραλαβὼν τις κατέκλινε μικρὸν ὑπὲρ τοῦ πλουσίου μετὰ δύο που σκεδὸν τῶν παλαιῶν φίλων.

15. Σὺ δ' ὥσπερ ἐς τοῦ Διὸς τὸν οἶκον παρελθὼν πάντα τεθαύμακας καὶ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραττομένων μετέωρος εἶ: ξένα γάρ σοι καὶ ἀγνωστα πάντα· καὶ ἡ τε οἰκετεία εἰς σέ ἀποδίδει καὶ τῶν παρόντων ἕκαστος ὃ τι πράξεις ἐπιτηροῦσιν, οὐδ' αὐτῷ δὲ ἀμελὲς τῷ πλουσίῳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προεῖπέ τις τῶν οἰκετῶν ἐπισκοπεῖν, [ὅπως] ἐς τοὺς παῖδας ἢ ἐς τὴν γυναῖκα εἰ πολλάκις ἐκ περὶωπῆς ἀποδίδει: οἱ μὲν γὰρ τῶν συνδείκνων ἀκολουθοὶ ὀρώντες ἐκπεπληγμένοι ἐς τὴν ἀπειρίαν τῶν ὁρωμένων ἀποσκώπτουσι τεκμήριον ποιούμενοι τοῦ μὴ παρ' ἄλλῳ πρότερον σε δεδειπνηκέναι καὶ τὸ καινὸν εἶναί σοι τὸ χειρόμακτρον τιθέμενον· ὥσπερ οὖν εἰκός, ἰδὲν τε ἀνάγκη ὑπ' ἀπορίας καὶ μήτε διψῶντα πιεῖν αἰτεῖν τολμαῖν, μὴ δόξης οἰνόφυλξ τις εἶναι, μήτε τῶν ὄψων παρατεθέντων ποικίλων καὶ πρὸς τινα τάξιν ἐσκευασμένων εἰδέναι ἐφ' ὃ τι πρῶτον ἢ δεῦτερον τὴν χεῖρα ἐνέγκης: ὑποδίδει οὖν ἐς τὸν πλησίον δεήσει κάκεινον ζηλοῦν καὶ μακρῶν τοῦ δείπνου τὴν ἀκολουθίαν.

16. Τὰ δ' ἄλλα ποικίλος εἶ καὶ θορύβου πλήρως τὴν ψυχὴν, πρὸς ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐκπεπληγμένος, καὶ ἄρτι μὲν εὐδαιμονίζεις τὸν πλούσιον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῆς τοσαύτης τρυφῆς, ἄρτι δὲ οἰκτερεῖς σεαυτὸν, ὡς τὸ μηδὲν ὦν εἶτα ζῆν ὑπολαμβάνεις, ἐνίστε δὲ κάκεινο εἰσέρχεται σε, ὡς ζηλωτὸν τινα βίωσιν τὸν βίον ἅπασιν ἐκείνους ἐντυφρῶσιν καὶ μεθέξωσιν αὐτῶν ἐξ ἰσοτιμίας. Οἷε γὰρ εἰς αἰὶ Διονύσια ἑορτάσειν, καὶ που καὶ μεράσια ὄρατα διακονούμενα καὶ ἡρέμα προσμειδῶντα γλαυρυώτεράν ὑπογράφει σοι τὴν μέλλουσαν διατριβὴν, ὥστε συνεχῶς τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεσθαι,

οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς

πολλὰ πονεῖν καὶ ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοσαύτης εὐδαιμονίας. Φιλοτῆσαι τὸ ἐπὶ τούτῳ, καὶ σκύφον εὐμεγέθη τινὰ αἰτήσας προῦπιέ σοι τῷ διδασκάλῳ, ἢ ὅτιδ' ὅποτε προσειπῶν· σὺ δὲ λαβὼν, ὅτι μὲν τί σε καὶ αὐτὸν ὑπειπεῖν ἔδει ἡγνόςας ὑπ' ἀπειρίας, καὶ ἀγροικίας δόξαν ὦφες.

17. Ἐπίφθορος δ' οὖν ἀπὸ τῆς προπόσεως ἐκείνης πολλοῖς τῶν παλαιῶν φίλων γεγένησαι καὶ πρότερον ἐπὶ τῇ κατὰκλίσει ἐλύπησάς τινας αὐτῶν, ὅτι τήμερον ἦσαν προύκριθες ἀνδρῶν πολυετῇ δουλείαν ἠντληκότων. Εὐθὺς οὖν καὶ τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς περὶ σοῦ λόγος: Τοῦτο ἡμῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐλείπετο, καὶ τῶν ἄρτι ἐσεληλυθότων ἐς τὴν οἰκίαν δευτέρους εἶναι· καὶ, Μόνους τοῖς Ἑλλήσι τοῦτοις ἀνέμψεται ἡ Ῥωμαίων πόλις. Καίτοι τί ἐστιν ἐφ' ὅτῳ προτιμῶνται ἡμῶν; οὐ ῥημάτια δύστηνα λέγοντες οἰονταί τι παμμέγεθες

ante alios adsis: parum-elegantis enim hoc fuerit, ut superbum, venire ultimum. Ipso igitur medio observato tempore ingressus es, et cum multa te honoris significatione exceperunt, teque prehensum aliquis accumbere jussit paululum supra divitem, post duos circiter amicorum veterum.

15. Tu vero tanquam Jovis domum ingressus admiraris omnia, et ad unumquodque eorum quæ sunt suspensus æstuas: peregrina enim tibi et incognita omnia. Porro hinc familia in te intendit oculos, hinc convivarum quisque, quid agas, observant. Neque ipse dives non hoc curat, sed præcepit etiam servorum quibusdam, ut attendant, si ad pueros et uxorem sæpe circumlatis oculis respicias. Ac convivarum quidem servi attonitum te videntes, incitiant eorum, quæ facis, rident, signumque etiam ex illo capiunt, te nunquam apud alium prius cœnasse, quod novum tibi insolensque sit mantile appositum. Ut igitur facile est ad conjiciendum, sudare te præ æstu necesse est, nec audere quum sitis poscere poculum, ne vinctus videare; neque dapibus apposis variis, ordine quodam structis, scire ad quid primo aut postea manum porrigas. Furtim igitur respicere ad vicinum oportebit, et illum imitari, et ab illo discere cœnæ ordinem.

16. Ceterum varius es, et tumultu animi plenus, perturbatus ad singula quæ sunt: et nunc quidem beatum prædicas divitem auri causa et eboris, et tantarum deliciarum: jam vero te ipsum miserare, qui quum nihil sis ad hunc comparatus divitem, vivere tamen te arbitreris: nonnumquam vero illud quoque in mentem tibi venit, quam invidendam victurus sis vitam, qui ad delicias usque omnibus illis usus et æquo jure particeps sis illorum futurus. Putabis nimirum semper te acturum Dionysia: ac forte etiam adolescentuli formosi ministrantes et leviter arriidentes venustiorē tibi futuram vivendi conditionem pingunt, uti semper Homericum illud succinas,

Non pigeat Troasque ocreati et cruris Achivos

multa facere et pati tantæ felicitatis gratia. Hinc amicitia libabitur, et magnum quoddam poculum poscens propinat tibi Magistro, vel quocumque demum nomine te appellans: tu vero capiens poculum, et respondendum tibi esse aliquid ignorans præ imperitia, rusticatis adeo opinionem præbes.

17. Igitur invidiam ab illa propinatione veterum amicorum plurium subiisti, et jam prius in ipso accubitu offendisti quosdam illorum, quod hodie ingressus prælatus es viris qui multorum jam annorum servitutem exhausere. Statim igitur tales inter ipsos habentur de te sermones: Hoc scilicet nobis ad reliqua mala deerat, ut etiam post eos, qui modo ingressi domum sunt, habeamur! et, Solis hisce Græculis Romanorum urbs patet. Quid vero est quo ante nos censentur? nonne sermunculis quibusdam miseris proferendis maximam se putant utilitatem afferre? Alius vero, Non

ώφελεῖν; Ἄλλος δὲ, Οὐ γὰρ εἶδες ὅσα μὲν ἐπιεν, ὅπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὴν κατέφαγεν; ἀπειρώκαλος ἄνθρωπος καὶ λιμοῦ πλέως, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθεῖς, οὐτι γὰρ Νομαδικοῦ ἢ Φασιανοῦ δρονίος, ὧν μόλις τὰ δῶτα ἡμῖν καταλείποις. Τρίτος ἄλλος, Ὁ μάταιος, φησὶ, πέντε οὐδ' ὅλων ἡμερῶν ὤψεσθε αὐτὸν ἐνταῦθα που ἐν ἡμῖν τὰ ὁμοία ποτινόμενον· νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστὶν, ἐπειδὴν δὲ πατηθῇ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ πληοῦ ἀναπλασθῇ, ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀθλίως ἐρρίψεται κόρων ὥσπερ ἡμεῖς ἀνάπλεως. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαῦτα πολλὰ περὶ σοῦ στρέφουσι καὶ που ἤδη καὶ πρὸς διαβολὰς τινες αὐτὸν παρασκευάζονται.

18. Τὸ δ' οὖν συμπόσιον ὅλον ἐκείνο σὸν ἐστὶ καὶ περὶ σοῦ οἱ πλείστοι τῶν λόγων· σὺ δ' ὑπ' ἀγνοίας πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπῶν οἶνου λεπτοῦ καὶ ὀριμέος, πάλαι τῆς γαστρὸς ἐπειγούσης, πονήρως ἔχεις, καὶ οὐτε προεξαναστῆναι σοι καλὸν οὐτε μένειν ἀσφαλές· ἀποτετιμένον τοίνυν τοῦ πότου καὶ λόγων ἐπὶ λόγοις γιγνομένων καὶ θαυμάτων ἐπὶ θαύμασι παριόντων — ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαι σοι τὰ αὐτοῦ βούλεται — κόλασιν οὐ μικρὰν ὑπομένεις μήτε ὁρῶν τὰ γιγνόμενα μήτε ἀκούων εἰ τις ἄδει ἢ χιθαρίζει πᾶν τιμώμενος μεραϊσχος, ἀλλ' ἐπαινεῖς μὲν ὑπ' ἀνάγκης, εὐχὴ δὲ ἢ σεσημῶ συμπεσεῖν ἐκεῖνα πάντα ἢ πυρκαϊάν τινα προσαγγελθῆναι, ἵνα ποτὲ καὶ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον.

19. Τοῦτο μὲν δὴ σοι τὸ πρῶτον, ὦ ἐταῖρέ, καὶ ἥδιον ἐκεῖνο δεῖπνον, οὐκ ἔμοιγε τοῦ θύμου καὶ τῶν λευκῶν ἁλῶν ἥδιον, ὀπηγία βουλόμαι καὶ ὀπόσον, ἐλευθέρως ἐσθιομένον. Ἰνα γοῦν σοι τὴν ὀυρεγμίαν τὴν ἐπὶ τοῖς παρῶ καὶ τὸν ἐν τῇ νυκτὶ ἔμετον, ἔωθεν δεῖξαι περὶ τοῦ μισθοῦ ξυμβῆναι ὕμᾱς, ὀπόσον τε καὶ ὅποτε τοῦ ἔτους χρὴ λαμβάνειν. Παρόντων οὖν ἢ δύο ἢ τριῶν φίλων προσκαλέσας σε καὶ καθίζουσαι κελεύσας ἀρχεται λέγειν· Τὰ μὲν ἡμέτερα ὁποῖα ἐστὶν ἐόρακας ἤδη, καὶ ὡς τύφος ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἰς, ἀτραγώδητα δὲ καὶ πεζὰ πάντα καὶ δημοτικά, χρὴ δὲ σε οὕτως ἔχειν ὡς ἀπάντων ἡμῖν κοινῶν ἐσόμενον· γελοῖον γὰρ εἰ τὸ κυριώτατον, τὴν ψυχὴν σοι τὴν ἐμαυτοῦ ἢ καὶ νῆ Δία τῶν παίδων — εἰ παῖδες εἶεν αὐτῷ παιδεύσεως δεόμενοι — ἐπιτρέπων τῶν ἄλλων μὴ ἐπ' ἰσῆς ἡγοίμην δεσπότην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὠρίσθαι τι δεῖ, ὥρῳ μὲν τὸ μέτριον καὶ αὐταρκές τοῦ σοῦ τρόπου καὶ συνίημι ὡς οὐχὶ μισθοῦ ἐλπίδι προσελήλυθας ἡμῶν-τῇ οἰκίᾳ, τῶν δὲ ἄλλων ἐνεκα, τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ἡμῶν καὶ τιμῆς, ἣν παρὰ πᾶσιν ἔχεις· ὁμοῦ δ' οὖν καὶ ὠρίσθω τι. Σὺ δ' αὐτὸς δὲ τι καὶ βούλει λέγε μεμνημένος, ὦ φίλτατε, χάκεινόν, ἅπερ ἐν ἐορταῖς διαιτησίαις εἰκὸς ἡμᾶς παρέξειν· οὐ γὰρ ἀμελήσομεν οὐδὲ τῶν τοιούτων, εἰ καὶ μὴ νῦν αὐτὰ συντιθέμεθα· πολλὰ δὲ, ὅσθνα, τοῦ ἔτους αἱ τοιαῦται ἀφορμαί. Καὶ πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν ἀποδιέπων μετριώτερον ὅγλον ὅτι ἐπιβαλεῖς ἡμῖν τὸν μισθόν· ἄλλως τε καὶ πρέπον ἂν εἴη τοῖς πεπαιδευμένοις ὑμῖν χρεῖ-
τοσιν εἶναι χρημάτων.

tu vidisti, inquit, quantum biberit? et quomodo apposita sibi corripiens voraverit? bonarum rerum imperitus homo, et esuritionum plenus, ne per somnum quidem unquam candido pane satiat, nedum Numidica gallina, vel Phasiana, quarum vix ossa nobis reliquit. Tertius alius, Inepti, inquit, ne totis quidem quinque interjectis diebus videbitis hominem hic inter nos similiter querentem. Nunc enim ut novi calcei in honore quodam et cura est: quum vero calcatus fuerit aliquoties, et luto perlitus, sub lecto jacebit misere, inimicibus non minus quam nos refertus. Atque hi quidem talia de te multa versant, et forte jam ad calumnias se parant quidam eorum.

18. Convivium igitur illud totum tuum est, ac de te sermones plerique. Tu vero, insuetus videlicet, plus justo qui biberis vini tenuis et acris, dudum urgente ventre male habes: et tamen neque ante reliquos surgere decorum tibi est, neque manere tutum. Producta ergo complotatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectaculum succedit spectaculo (omnia enim sua ostentare tibi vult), præniam non parvam sustines, præ qua nec vides quæ fiant, neque audis si quis cantat, vel cithara canit habitus magno in pretio adolescentulus: sed laudas tu quidem necessario, ceterum aut terræ motu concidere illa omnia optas, aut incendium quoddam nunciari, ut tandem aliquando solvatur convivium.

19. Hæc itaque prima tibi, sodalis, et suavissima illa cœna: mihi quidem cepa et candido sale non jucundior, quum volo et quantum volo, libere sumtis. Jam ut acidum tibi ructum, qui consequi ista solet, et vomitionem nocturnam omittam, postridie oportebit de mercede inter vos convenire, quantum et quo anni tempore accipere oporteat. Præsentibus ergo duobus tribusve amicis, advocato te atque assidere jusso, dicere incipit: Quæ sit nostra vivendi ratio, heri vidisti, et quam nullus sit in ea superbiæ locus; nihil hic tragoediarum, pedestria omnia et civilia: ceterum ita te existimare volo, et ita te instituire, ut communia nobis futura memineris omnia. Ridiculum enim fuerit, si quod principatum tenet, animum tibi meum aut hercule liberorum (si sint illi liberi institutionis egentes) quum credam, reliquorum te non ex æquo dominum arbitrer. Quandoquidem vero et definiri aliquid opus est, video quidem mediocritatem tuam et mores sua virtute beatos contentosque, atque intelligo, non mercedis spe nostram te domum accessisse, sed ceterarum rerum causa, benevolentia nostræ, et honoris, quem omnes tibi habebunt: attamen etiam definiatur aliquid. Tu vero ipse, quid volueris, dicito, sed memineris, carissime, illorum etiam, quæ in solemnitatibus annuis daturus nos consentaneum est: neque enim negligemus ista, licet de his nihil jam inter nos conveniat: multæ autem, nosti, singulis annis ejusmodi sunt occasiones. Ad hæc ergo respiciens, moderatiorem nobis scilicet mercedem impones: et alioquin decet vos eruditos superiores esse pecunia.

20. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ θλόν σε διασαΐσας ταῖς ἐλπίσι τιθασὸν ἑαυτῷ πεποιήκε, σὺ δὲ πάλαι τάλαντα καὶ μυριάδας ὀνειροπολήσας καὶ ἀγροὺς θλούς καὶ συνοικίας συνήης μὲν ἡρέμα τῆς μικρολογίας, σαίνεις δὲ θυμῶς τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὸ, πάντα ἡμῖν κοινὰ ἔσται, βέβαιον καὶ ἀληθὲς ἔσσεσθαι νομίζεις, οὐκ εἰδὼς ὅτι τὰ τοιαῦτα

χίελα μὲν τ' ἐδίην', ὑπερώην δ' οὐκ ἐδίηνε·

τελευταῖον δ' ὑπ' αἰδοῦς αὐτῷ ἐπέτρεψας. Ὁ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ φησὶν ἐρεῖν, τῶν φίλων δὲ τίνα τῶν παρόντων κελεύει μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος εἰπεῖν ὃ μὴ αὐτῷ γίγνεται· ἂν βαρὺ καὶ πρὸς ἄλλα τούτων ἀναγκαῖότερα δαπανῶντι μῆτε τῷ ληψομένῳ εὐτελές. Ὁ δὲ ὡμογέρων τις ἐκ παίδων κολακεία συντροφος, Ὡς μὲν οὐκ εὐδαιμονέστατος εἶ, φησί, τῶν ἐν τῇ πόλει ἀπάντων, ὧς οὗτος, οὐκ ἂν εἴποις, ὅ γε τοῦτο πρῶτον ὑπῆρχεν, ὃ πολλοῖς πάνυ γλιχομένοις μόλις ἂν γένοιτο παρὰ τῆς Τύχης, λέγω δὴ, ὀμιλίας ἀξιοῦσθαι καὶ ἐστίας κοινωνῆσαι καὶ εἰ τὴν πρῶτην οἰκίαν τῶν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ καταδεχθῆναι· τοῦτο γὰρ ὑπὲρ τὰ Κροίσου τάλαντα καὶ τὸν Μίδα πλοῦτον, εἰ σωφρονεῖν οἴσθα. Εἰδὼς δὲ πολλοὺς τῶν εὐδοκίμων ἐτελέσαντας ἂν, εἰ καὶ προσδιδόναι δέοι, μόνης τῆς δόξης ἕνεκα συνεῖναι τοῦτω καὶ ὁρᾶσθαι περὶ αὐτὸν ἐταίρους καὶ φίλους εἶναι δοκοῦντας, οὐκ ἔχω ὅπως σε τῆς εὐπορίας μακαρίσω, ὃς καὶ προσλήψῃ μισθὸν τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας. Ἀρχεῖν οὖν νομίζω, εἰ μὴ πάνυ ἄσματος εἶ, τοσόνδε τι — εἰπὼν ἐλάχιστον καὶ μάλιστα πρὸς τὰς σὰς ἐκείνας ἐλπίδας —.

21. Ἀγαπᾷν δ' ὁμοῦ ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ οὐδ' ἂν φυγεῖν ἐτι σοι δυνατόν ἐντὸς ἀρχύων γενομένου. Δέχῃ τοίνυν τὸν χαλινὸν μύσας καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος εἰ πρὸς αὐτὸν οὐ πάνυ περισπῶντα οὐδὲ δέξως νύττοντα, μέχρι ἂν λάθῃς τέλεον αὐτῷ συνήθης γενομένου. Οἱ μὲν δὴ ἔξω ἄνθρωποι τὸ μετὰ τοῦτο ζηλοῦσι σε ὀρώντες ἐντὸς τῆς κιχλίδος διατρίβοντα καὶ ἀκωλύτως εἰσιόντα καὶ τῶν πάντων τινὰ ἔνδον γεγεννημένον· σὺ δὲ αὐτὸς οὐδέποτε ὁρᾷς οὐτινος ἕνεκα εὐδαιμόνων αὐτοῖς εἶναι δοκεῖς. Πλὴν ἀλλὰ χαίρεις γε καὶ σεαυτὸν ἐξαπατᾷς καὶ αἰεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. Τὸ δ' ἐμπαλιν ἢ σὺ ἥλπισας γίγνεται καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον καὶ εἰς τοῦπίσω ἀναποδίζον.

22. Ἡρέμα οὖν καὶ κατ' ὀλίγον ὥσπερ ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τότε πρῶτον διαθλέπων ἀρχὴ κατανοεῖν, ὡς αἱ μὲν χρυσαὶ ἐκείναι ἐλπίδες οὐδὲν ἄλλ' ἢ φῦσαι τινες ἦσαν ἐπίχρυσοι, βαρεῖς δὲ καὶ ἀληθεῖς καὶ ἀπαραίτητοι καὶ συνεχεῖς οἱ πόνοι. Τίνες οὗτοι; ἴσως ἐρήση με· οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅτι τὸ ἐπίπονον ἐν ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις ἐστὶν οὐδ' ἐπινόῳ ἄτινα ἐρησθα τὰ καματηρὰ καὶ ἀπόρητα. Οὐκοῦν ἄκουσον, ὦ γυναιε, μὴ εἰ κάματος ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι μόνον ἐξετάζων, ἀλλὰ καὶ τὸ

20. His ille dictis totum te commovit spe varia et mansuetum sibi reddidit : tu vero, qui talenta olim et millia somniaveras, et agros totos vicosque, intelligis quidem paulatim minutam parcimoniam ; interim tamen adularis ad promissionem, et illud, Communia nobis erunt omnia, firmum verumque esse putas, nesciens haec talia

labra rigasse quidem ; non humectasse palatum.

Denique prae pudore ipsi permittis. At ille se quidem dicturum negat, amicorum autem praesentium unum jubet intercedere, et dicere quod neque sibi grave sit, qui in alia etiam magis necessaria sumtum faciat, nec vile accepturo. Ille vero viridis senectutis homo, adulationi a pueritia inde assuetus, Felicissimum te, o noster, inquit, esse qui in hac urbe sunt omnium, non negabis, cui primum hoc contigerit, quod multis vehementer cupientibus vix a Fortuna obtingat : hoc dico, quod consuetudine et communi mensa dignus habitus es atque in primam earum, quae sunt in Romanorum imperio, domum receptus. Hoc enim supra Croesi talenta et Midæ divitias, si moderate scias uti. Equidem quum norim multos nobiles viros qui vellent, si quid etiam impendendum sit, solius gloriæ causa cum hoc vivere, et conspici circa hunc, et sodales ipsius atque amicos videri : non invenio quibus verbis fortunam tuam praedicem, qui hujus felicitatis insuper etiam mercedem sis accepturus. Sufficere igitur puto, nisi plane prodigus et nequam es, fere tantum — hic valde exiguum quiddam dicit, inprimis ad illas spes tuas.

21. Tamen boni consulas necesse est : neque enim jam fugere tibi integrum, intra retia haerenti. Recipis itaque frenum et os comprimis, et primum facilem te ipsi praebes agilemque, nec valde trahenti, neque acutum pungenti, donec sensim plane mansuetus illi fias. At qui extra familiam sunt homines ab eo tempore admirantur te videntes intra cancellos esse, ac nemine prohibente intrare, et interiorum quam qui maxime unum factum esse. Tu vero nondum ipse vides, qua re felix illis esse videaris : gaudes tamen interim, et ipse te decipis, et futura semper meliora putas fore. At illud plane contra quam tu speraveras accidit, et quod est in proverbio, Mandroboli more succedit negotium, quod singulis prope diebus minuitur et retro pedem ferat.

22. Paulatim itaque et pedetentim quasi per obscuram lucem tum primum perspicies intelligere incipis, aureas illas spes nihil fuisse aliud quam bullas aqueas coloris aurei ; graves autem, veros, inevitabiles perpetuosque labores. Qui sunt illi? forte rogabis ; nec enim video quid laboriosum sit tali in convictu, nec intelligo, quae molesta atque intolerabilia dixeris. Audi itaque, vir optime, et non hoc solum, an labor insit in hoc negotio, expende ; sed

αἰσχρὸν καὶ ταπεινὸν καὶ συνόλωσ δουλοπρεπὲς οὐκ ἐν παρέργῳ τῆς ἀκροάσεως τιθέμενος.

23. Καὶ πρῶτόν γε μέμνησο μηκέτι ἐλεύθερον τὸ ἐπ' ἐκείνου μηδὲ εὐπατρίδην σεαυτὸν οἰεσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔσω τοῦ ὁδοῦ καταλείψων ἴσθι, ἐπειδὴν ἐπὶ τοιαύτην σεαυτὸν λατρεῖαν ἀπεμπολήσας εἰσῆς· οὐ γὰρ ἐθαλήσει σοι ἡ 'Ελευθερία ξυνεισελθεῖν ἐφ' οὕτως ἀγεννῇ πράγματα καὶ ταπεινὰ εἰσιόντι. Δούλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἐχθρὸς τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν δούλων ἀναγκαιῶς ἔση καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔσθων εἰς ἱσπέραν « δεικελῶ ἐπὶ μισθῷ » καὶ ἅτε δὴ μὴ ἐκ παιδὸν τῇ δουλείᾳ ξυντραφεῖς, ὀφθαλμοῦ δὲ καὶ πόρρω που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῆς οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔση οὐδὲ πολλοῦ ἀξίος τῷ δεσπότη· διαφθείρει γάρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπιοῦσα καὶ ἀποσκιρτᾷ ἐνίστο ποιεῖ καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν, πλην εἰ μὴ ἀποκρῆν σοι πρὸς ἐλευθερίαν νομίσεις, τὸ μὴ Πυρρίου μηδὲ Ζωιπυρίωνος υἱὸν εἶναι, μηδὲ ὥσπερ τις Βιθυνὸς ὑπὸ μεγαλοφώνῳ τῷ κήρυκι ἀκημπολήσθαι. Ἄλλ' ὅπότεν, ὃ βάλτιστε, τῆς νομηνίας ἐπιστάσης ἀναμειχθεὶς τῷ Πυρρίᾳ καὶ τῷ Ζωιπυρίῳ προτείνης τὴν χεῖρα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις οἰκέταις καὶ λάβῃς ἐκεῖνο διδόμενον ἦν τὸ γινόμενον, τοῦτο ἡ πρῆσις ἐστὶ· κήρυκος γὰρ οὐκ ἔδει ἐπ' ἄνδρα σεαυτὸν ἀποκηρύξαντα καὶ μακρῷ χρόνῳ μνηστευσάμενον σεαυτὸν τὸν δεσπότην.

24. Εἴτ', ὃ κάθαρμα, φαίην ἄν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν φιλοσοφεῖν φάσκοντα, εἰ μὲν ἐς τις ἢ πλέοντα καταποντιστῆς συλλαβὼν ἢ ληστῆς ἀπεδίδοτο, ὥκτειρες ἂν σεαυτὸν ὡς παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα, ἢ εἰ τίς σου λαβόμενος ἦγε δούλον εἶναι λέγων, ἐβόας ἂν τοὺς νόμους καὶ δεινὰ ἐποιεῖς καὶ ἀγανάκτεις καὶ, ὃ γῆ καὶ θεοί, μεγάλη τῇ φωνῇ ἐκεκράγεις ἄν, σεαυτὸν δὲ ὀλίγων ἐνεκα ὁδολῶν ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ εἰ φύσει δούλος ἦσθα, καιρὸς ἦν πρὸς ἐλευθερίαν ἥδη ὁρᾶν, αὐτῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φέρων ἀκημπολήκας, οὐδὲ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους λόγους αἰδουσθεῖς, οὐς ὁ καλὸς Πλάτων ἢ ὁ Χρύσιππος ἢ Ἀριστοτέλης διεξηλύθησαν τὸ μὲν ἐλευθέριον ἐπαινοῦντες, τὸ δουλοπρεπὲς δὲ διαβάλλοντες· καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ ἀγοραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντεξεταζόμενος καὶ ἐν τοσούτῳ πληθύνει ἀστικῷ μόνος ξενίζων τῷ τρίβῳ καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἴτα δειπνῶν δεῖπνα θυρυβώδη καὶ πολυάνθρωπα συγλυβῶν τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν· καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος, ἔσθῃ ἐν τῷ κωδῶνι ἐξαναστάς ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ἥδιστον συμπεριθεὶς ἄνω καὶ κάτω ἔτι τὸν χεῖρ ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Οὕτως ἀπορία μὲν σε θέρμων ἔσχεν ἢ τῶν ἀγρίων λαχάνων, ἐπέλειπον δὲ καὶ αἱ κρῆναι ῥέουσai τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ὡς ἐπὶ ταῦτα σε ὅπ' ἀμνηχανίας ἔλθειν· Ἀλλὰ δῆλον ὡς οὐχ ὕδατος οὐδὲ θέρμων, ἀλλὰ πεμμάτων καὶ ὀψων καὶ

quid turpe, quid humile et omnino servile habeat, non obiter audi.

23. Ac primum quidem illud memento, ab illo te tempore non jam liberum, non ingenuum putare. Genus enim, libertatem, majores, hæc omnia extra te tamen illud relictum seito, quum primum ad tale ministerium a te ipso mancipatus intraveris. Nec enim ingredi tecum Libertas volet, qui ad ignobilia adeo negotia et humilia ingrediare. Servus itaque, quantumvis hoc nomen graveris, nec unius, sed multorum servus eris necessario, et serviles operas obstipio capite præstabis a mane inde usque ad vesperam, mercede iniquissima: et tanquam homo non a puero inde servituti innutritus, sed qui sero discas atque ætate jam provecta instituendum te illi tradideris, non valde probaberis, nec magni pretii videre domino. Corruptum enim te subiens libertatis recordatio, et resiliere facit nonnunquam, et ea ipsa de causa servitute male defungi: nisi forte illud satis esse putas ad libertatem, quod non Pyrrhiæ neque Zopyrionis filius es, neque ut Bithynus aliquis sub vocali præcone veniisti. Verum enim vero, quum tu, vir optime, instantibus calendis permistus Pyrrhiæ ac Zopyrioni, manum non minus quam hi alii servi porriges, capiesque quicquid est quod tibi redit; hæc vere venditio est: præcone quidem non erat opus in viro qui ipse suo se præconio venderet, et longo tempore herum ambiret et quasi procuraretur.

24. Tu vero, purgamentum hominis, prope dixerim, præsertim ad eum, qui philosophum se ferat, et te navigantem hostis qui submerserit navim, vel pirata captum vendidisset, miserareris te, ut præter dignitatem calamitosum: ut si quis, manu injecta, servum te suum perhibens abduxisset, leges proclamares, et quiritareris, et indignareris, et terram deosque magna voce testareris: sed te ipsum paucos propter nummos, in hoc ætatis, quum, si vel natus esses servus, tempus erat libertatem circumspicere, cum ipsa te virtute et sapientia ultro vendidisti, nihil veritus multas illas disputationes, quas pulcher Plato, et Chrysippus, et Aristoteles in laude libertatis et servilis humilitatis vituperatione consumserunt? neque pudet te cum adulatoribus et forensi turba et nidorem sectantibus componi, et in tanta Urbis multitudine solum peregrino cum pallio conspici, et male nec sine barbarie Romanorum lingua loqui, tum cœnas cœnare tumultuosas et multorum hominum, convenarum et majorem partem malorum? In his ipsis conviviis laudas importune, et bibis ultra mediocritatem, et mane ad tintinnabuli sonum surgens, excussa somni parte suavissima, sursum deorsum curris cum aliis, hesternum adhuc lutum in cruribus circumferens? Adeone inops lupinorum eras aut agrestium olerum, adeone defecerant te frontes frigida manantes, ut præ desperatione ad hæc devenires? Sed apertum scilicet est, te non aquæ

οἶνον ἀνθοσμίου ἐπιθυμῶν ἐάλως, καθάπερ ὁ λάβραξ αὐτὸν μάλα δικαίως τὸν δρεγόμενον τοῦτων λαίμων διαπαρεῖς. Παρὰ πόδας τοιγαροῦν τῆς λιχνείας ταύτης τάπιχειρα, καὶ ὥσπερ οἱ πίθηκοι δεθεῖς κλοιῶ τὸν τράχηλον ἄλλοις μὲν γέλωτα παρέχεις, σεαυτῷ δὲ δοκεῖς τρυφᾶν, ὅτι ἔστι σοι τῶν ἱσράδων ἀφθρόνως ἐντραγεῖν· ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ εὐγενὲς αὐτοῖς φυλέταις καὶ φράτορι φροῦδα πάντα καὶ οὐδὲ μνήμη τις αὐτῶν.

25. Καὶ ἀγαπῶν, εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προσῆν τῷ πράγματι, δοῦλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἄλλ' ὅρα εἰ μετριώτερά σοι προστέτακται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιτίῳ προστεταγμένων· ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν φήσας παρείληφε σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γὰρ κοινὸν, φασί, λύρα καὶ ὄνη; πάνυ γοῦν, εὐχ' ὄρεξ; ἐκτετῆχαι τῷ πόθῳ τῆς Ὀμήρου σοφίας ἢ τῆς Δημοσθένους δεινότητος ἢ τῆς Πλάτωνος μεγαλοφροσύνης, ὧν ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφῆλ' τὸ χρυσίον καὶ τὸ φέρυριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τύφος καὶ μαλακία καὶ ἡδυπάθεια καὶ ἀσέλγεια καὶ ὕβρις καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὴ σου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πύγωνα ἔχεις βαθύν καὶ σεμνός τις εἴ τὴν πρόσσφιν καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι καὶ πάντες ἴσασι σε γραμματικὸν ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμμελῆσαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προῖοῦσι καὶ προπομπεύουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ διως περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμαστῶν λόγων τὸν πύγωνα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέαι. Χρὴ οὖν σε αἰεὶ σὺν αὐτῷ δρᾶσθαι καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἔωθεν ἐξαναστάντα παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβάλλων ἐνιότητι σοι τὴν χεῖρα, ὅτι ἂν τύχη, ληρεῖ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὥς οὐδὲ ὀδῶν βαδίζων ἀμελής ἐστι τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν.

26. Σὺ δ' ὁ ἄθλιος τὰ μὲν παραδραμῶν, τὰ δὲ βάδην ἄναντα πολλὰ καὶ κάταντα — τοιαύτη γὰρ, ὡς ὁρᾶς, ἡ πόλις — περιελθὼν ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιᾶς, κάκεινον ἐνδον τινὶ τῶν φίλων, πρὸς θν ἦλθε, διαλεγόμενος, μηδὲ ὅπου καθίξης ἔχων ὀρθὸς ὑπ' ἀπορίας ἀναγιγνώσκεις τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον ἡ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς ἀωρὶ περὶ αὐτό που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἤκει ἐπὶ τοῖς δειπνον οὐκέθ' ὁμοίως ἐντιμος οὐδὲ περίελεπτος τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπεισέλθῃ νεαλέστερος, ἐς τοῦπίσω συ, καὶ οὕτως ἐς τὴν ἀτιμοτάτην γυνίαν ἐξωσθεὶς καταχεισεῖται μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὅσα, εἰ ἐφίκοιτο μέχρι σοῦ, καθάπερ οἱ κύνες περιεσθίων ἢ τὸ σκληρὸν τῆς μαλάρχεις φύλλον, ὃ τὰ ἄλλα συνειλοῦσιν, εἰ ὑπερορθεῖ ὑπὸ τῶν προκατακειμένων, ἄσμενος ὑπὸ λιμοῦ παρσώμενος. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἄπεστιν, ἀλλ' οὔτε ὧν

neque lupinorum, sed bellariorum et pulpamentorum et vini odorati cupiditate captum, lupi marini instar, ipsa merito, quæ appeteret ista, gula confossum. Præsto ergo sunt liguritionis illius præmia, et instar simiorum collari vinculus risum præbes aliis, tibi vero in deliciis esse videris, quod licet quantum lubet devorare ficum. Ceterum libertas cum ipsis tribulibus et sodalibus, illicet evanuerunt, nec memoria illorum ulla superest.

25. Ac ferendum erat, si sola turpitudine inesset huic negotio, quod jam pro libero servus videaris; nec labores etiam iidem qui plane servis. Verum vide mihi an moderatiora tibi injuncta sint, quam Dromoni aut Tibio. Nam doctrina illa, cujus se cupiditate ductum ascivisse te dicebat, parum illi curæ est: quid enim ajuunt, asino cum lyra? Nimirum omnino (nonne vides?) intabescunt cupiditati Homerica sapientiæ, aut Demosthenicæ gravitatis, aut magnificentie Platonis: quorum si quis ex animo aurum auferat et argentum, et earum rerum curas; quod superest, fastus est, et mollities, et voluptas, et luxuries, et contumelia, et ruditas. Ad ista vero neutiquam te opus habet: verum, quoniam barbam habes prolixam et vultum venerabilem, et Græco pallio decenter amictus es; et quod omnes grammaticum te esse norunt, aut rhetorem, aut philosophum, pulchrum illi videtur, permistum esse etiam ex hoc genere aliquem præcedentibus ipsum et deducentibus: videbitur enim ipsa hac re ipse quoque Græcarum literarum cupidus, et universim pulchritudinis illius, quæ in doctrina inest, studiosus. Itaque metus est, ne pro admirandis illis sermonibus tuis barbam palliumque locaveris. Oportet igitur te semper cum illo conspici, nec unquam desiderari, sed mane surgentem præbere te videndum in officio, nec deserere ordines. Ille vero manu nonnunquam tibi injecta, quod in buccam venerit, nugatur, ostendens obviis, se ne in via quidem curam Musarum deponere, sed ipsum quod in itinere contingit otium bene collocare.

26. Tu vero miser partim una currens, partim lente ingressus, per ardua multa et declivia (talis enim est urbs, ut nosti), post circuitum illum sudas et anhelas: et dum ille intus cum amicorum aliquo, ad quem invisit, colloquitur, tu, qui ne sedendi quidem copiam habeas, astans, quum nihil sit quod agas, deprompto libello legis. Quum vero cibi potusque expertem nox oppressit, lotus male, intempestive circa ipsam fere mediam noctem ad ocnam venis, non jam ut ante honoratus, neque conspiciendus præsentibus, sed si quis alius supervenit recentior, tu post tergum, atque ita in contemtißimum angulum expulsus testis modo accumbis eorum quæ præterferuntur, ossa sola, modo ea ad te perveniant, rodens canum instar, aut siccum malvæ folium, cui involvunt alia, si qua despiciantur ab his qui ante te accumbunt, præ fame lubenter comedens instar obsonii. Verum nec alia contumelia abest: sed neque ovum solus habet:

ἔχεις μόνος — οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ σὲ τῶν αὐτῶν αἰεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀντιποιεῖσθαι· ἀγνομοσύνη γὰρ δὴ τοῦτό γε — οὔτε ἡ ὄρνις ὁμοία ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παχέια καὶ πιμελής, σοὶ δὲ νεοττός ἡμίτομος ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις ἀντικρυς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ ἦν ἐπιλήπη ἄλλου τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀράμενος ὁ διάκονος τὰ σοὶ παρακείμενα φέρων ἐκείνῳ παρατέθεικεν ὑποτονθορύσας, Σὺ γὰρ ἡμέτερος εἶ· τεμνομένου μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ ἡ σὺς ὑπογαστρίου ἡ ἐλάφου, γρὴν ἐκ παντὸς ἢ τὸν διανεμόντα ἴλεων ἔχειν ἢ τὴν Προμηθεὺς μερίδα φέρεσθαι, ὅσα κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ. Τὸ γὰρ τῷ μὲν ὑπὲρ σὲ τὴν λοπάδα παρεστάναι, ἔστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐμποροῦμενος, σὲ δ' οὕτω ταχέως παραδραμεῖν, τίνι φορὴν ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ κἂν ὑπόσῃν αἱ ἐλάφοι τὴν χολὴν ἔχοντι; Καίτοι οὐδὲ πω ἐκείνο ἔφην, ὅτι τῶν ἄλλων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχύν πίνεις, θεραπεύων αἰεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὥς μὴ ἐλεγχεῖσθαι ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως αἷμος ὢν ζυμώτης· καὶ εἴθε γε κἂν ἐκείνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν, νῦν δὲ πολλάκις αἰτήσαντος, ὁ παῖς « οὐδ' ἀὼντι ἔοικεν. »

27. Ἀνὴρ δὲ σε πολλά καὶ ἀθρόα καὶ σχεδὸν τὰ πάντα, καὶ μάλιστα θῆαν σε παρευδοκιμῇ κινιᾶδος τις ἢ ὄρχηστοδιδάσκαλος ἢ Ἰωνικὰ ξυνείρων Ἀλεξανδρεωτικός ἀνθρωπίσκος· τοῖς μὲν γὰρ τὰ ἑρωτικά ταῦτα διακονοῦμενοι καὶ γραμματίδια ὑπὸ κόλπου διακομίζουσι πόθεν σύ γ' ἰσότητος κατακείμενος; Τοιγαροῦν ἐν μυχῷ τοῦ συμποσίου καὶ ὑπ' αἰδοῦς καταδευκῶς στένεις ὥς τὸ εἶκος καὶ σεαυτὸν οἰκτεῖρεις καὶ αἰτιᾷ τὴν τύχην οὐδ' ὀλίγα σοι τῶν χαρίτων ἐπεψέχασαν. Ἡδέως δ' ἂν μοι δοκεῖς καὶ ποιητὴς γενέσθαι τῶν ἑρωτικῶν ἁσμάτων ἢ κἂν ἄλλου ποιήσαντος δύνασθαι ἄδειν ἄξιως· ὁρᾷς γὰρ οἷον τὸ προτιμᾶσθαι καὶ εὐδοκιμεῖν ἐστίν. Ὑποστῆις δ' ἂν, εἰ καὶ μάγον ἢ μάντιν ὑποκρίνσθαι δέοι τῶν κληρῶς πολυταλάντους καὶ ἀρχὰς καὶ ἀθρόους τοὺς πλούτους ὑπισχνουμένων· καὶ γὰρ αὐ καὶ τούτους ὁρᾷς εὖ φερομένους ἐν ταῖς φιλίαις καὶ πολλῶν ἀξιοιμένους. Κἂν ἐν τι οὖν τούτων ἡδέως ἂν γένοιτο, ὥς μὴ ἀπόβλητος καὶ περιττός εἴης. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ταῦτα ὁ κακοδαίμων πιθανὸς εἶ. Τοιγαροῦν ἀνάγκη μειοῦσθαι καὶ σιωπῇ ἀνέχεσθαι ὑπομιμῶζοντα καὶ ἀμελούμενον.

28. Ἦν μὲν γὰρ κατεπὶ τῆς ψιθυρὸς οἰκίτης, ὥς μόνος οὐκ ἐπήνεις τὸν τῆς δεσποίνης παιδίσκον ὀρχούμενον ἢ κιθαρίζοντα, κίνδυνος οὐ μικρὸς ἐκ τοῦ πράγματος. Χρὴ οὖν χειραῖου βατράχου δίκην διψῶντα χειραγέειν, ὥς ἐπίσημος ἔσῃ ἐν τοῖς ἑπαινοῦσι καὶ κορυφαῖος ἐπιμελούμενον· πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλων σιωπήσαντων αὐτὸν ἐπειτεῖν ἐσκεμμένον τινὰ ἑπαινον πολλὴν τὴν κολακείαν ἐμφανιοῦντα· τὸ μὲν γὰρ λιμῷ ζυνόντα καὶ νῆ Δία γε διψῶντα μύρω χρίσθαι καὶ στεφανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, ἡρέμα καὶ γελοῖον· εἰκας γὰρ τότε στῆ ἡ ἐώλου τινὸς νεκροῦ ἄγοντος ἐναγίσματα·

LUCIANUS. I.

(neque enim opus est, et te eadem affectare semper, quæ hospites et ignoti: illa enim esset impudentia tua), neque avis tibi similis aliarum apponitur: verum vicino convivæ pinguis et saginata; tibi vero pullus dimidiatus, aut palumbus exsiccus; quæ quidem aperta contumelia est et contemptus. Sæpe etiam, si qua desit, alio repente conviva superveniente, minister ablata ea, quæ tibi apposita fuerant, ponit illi, admurmurans illud: Tu enim noster es. Quoties quidem carpitur in medium appositus aut porcellus subrumis, aut cervus, omnino aut propitium habes diviso-rem opus est, aut Promethei partem feras, ossa dico pinguedini involuta. Quod enim supra te accumbenti astat patina, donec satietate victus renunciet, te vero celeriter adeo præterit, cui libero tolerabile est, etiam si non plus quam cervi bilis habeat? Sed illud nondum dixi, quod aliis suavissimum vetustissimumque vinum bibentibus, solus tu malum et quoddam crassum potas, curans in argento. semper aut auro ut bibas, ne colore vini, quam contemptus sis conviva, prodaris. Et utinam vel illius ad satietatem bibere tibi liceret! Jam vero sæpe te poscente, puer se exaudiisse dissimulat.

27. Molestia sane te afficiunt multa et crebra, et pæne omnia: maxime quoties præ te floret vel cinardus aliquis, vel saltandi magister, vel Ionicos modos et cantilenas contextens homuncio Alexandrinus. Unde enim amatoriarum voluptatum hisce ministris, et literulas sinu perferentibus, æqualem accubitus honorem tu postules? Itaque in latibulo aliquo triclinii, præ pudore querens suffugium, ingemiscis merito, teque ipse miseraris, et fortunam accusas, quæ ne tantillum quidem tibi venustatis asperserit. Libenter autem videaris mihi et ipse poeta velle fieri amatoriarum cantilenarum, aut ab alio composita canere posse commode; quum videas quanta sit res præferri ceteris et in honore haberi. Sustineas vero, si vel magnum aut valem agere oporteat ex eorum genere, qui hæreditates multorum talentorum, et imperia, et confertas divitias pollicentur: vides enim hos quoque felicem in amicitiiis cursum habere, et magna in dignitate versari. Horum igitur unum aliquid libenter fieres, ne plane rejiculus esses et superfluous. Sed nec ad ista tu, infelix, es probabilis. Itaque necessario minueris, et silentio occultisque lacrimis perfers neglectum tui.

28. Si enim deferat te susurro servus, solum te non laudasse puerum dominæ saltantem, aut canentem cithara, periculum ex ea re non parvum. Oportet igitur terrestris ranæ instar sitientem clamare, et ut insignis inter clamantes sis et quasi præcentor, studere: sæpe etiam, postquam conticuerunt alii, ipsum subjicere meditatam quandam laudationem, magnæ adulationis indicem. Porro esuritionum te sodalem, et hercle sitientem ungi et coronari caput, fere etiam ridiculum est: tum enim similis es cippo nuperi al-
cujus mortui, cui mittuntur inferiæ: nam etiam illum per-

καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον καὶ τὸν στέφανον ἐπιθέντες αὐτοὶ πίνουνσι καὶ εὐωχοῦνται τὰ παρεσκευασμένα.

29. Ἦν μὲν γὰρ καὶ ζηλότυπος τις ἦ καὶ παῖδες εὐμορφοὶ ὥσιν ἡ νέα γυνὴ καὶ σὺ μὴ παντελῶς πόρρω Ἀφροδίτης καὶ Χαρίτων ἦς, οὐκ ἐν εἰρήνῃ τὸ πρᾶγμα οὐδ' ὁ κίνδυνος εὐκαταφρόνητος· ὧτα γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοὶ, οὐ μόνον τάληθ' ὁρῶντες, ἀλλ' αἰεὶ τι καὶ προσεπιμετροῦντες, ὥς μὴ νυστάζειν δοκοίεν. Δεῖ οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δειπνοῖς κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι δεδιότα μὴ τις εὐνοῦχος σε ἰδὼν προσβλέψαντα μιᾷ τῶν παλλακίδων, ἐπεὶ ἄλλος γε εὐνοῦχος ἐντεταμένος πάλοι τὸ τόξον ἔχων, ἃ μὴ θέμις ὁρῶντα διαπεῖρας τῷ οἰστύ μεταξὺ πίνοντος τὴν γνάθον.

30. Ἐἴτ' ἀπελθὼν τοῦ δειπνοῦ μικρὸν τι κατέδραβες· ὑπὸ δὲ ὧδ' ἄλεκτρονών ἀνεγρόμενος, ὦ δειλαιος ἐγὼ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷας τὰς πάλοι διατριβὰς ἀπολιπὼν καὶ ἐταίρους καὶ βίον ἀπράγμονα καὶ ὕπνον μετροῦμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ περιπάτους ἐλευθερίου εἰς οἷον βάραθρον φέρον ἐμαυτὸν ἐνέσεσικα. Τίνος ἔνεκα, ὦ θεοί, ἡ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθὸς ἐστίν; οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατόν ἦν καὶ προσῆν τὸ ἐλευθέρων καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δευεῖς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἰκτιστον, οὐκ εὐδοκιμεῖν εἰδὼς οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τοιούτων καὶ ἄτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδράσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοις. Ὡς δὲ καὶ ἀχάριστός εἰμι, καὶ ἥκιστα συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνήμι δὲ ὥς καὶ ἐνοχλῶ πολλὰκις βλεπόμενος, καὶ μάλιστα ὅταν ἡδίων αὐτὸς αὐτῷ εἶναι θέλω· σκυθρῶπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ, καὶ θλιωὺς οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμόσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἐμαυτὸν, ἀηδὴς ἔδοξα καὶ μονονοχὶ φευκτός, ἣν δὲ μειδιάσω καὶ ρυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἥδιστον, καταφρόνησεν εὐθύς καὶ διέπτυσσε, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοίον δοκεῖ ὥσπερ ἂν εἰ τις κωμῳδίαν ὑποκρίναιτο τραγικὸν προσωπεῖον περιεκείμενος. Ἐὶ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάταιος ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς;

31. Ἔτι σου ταῦτα διαλογιζομένου ὁ κώδων ἤρχησε, καὶ χρὴ τῶν ὁμοίων ἔχεσθαι καὶ περινοστεῖν καὶ ἐστάναι ὑπαλείψαντά γε πρότερον τοὺς βουδῶνας καὶ τὰς ἱγνύας, εἰ θέλεις διαρκέσαι πρὸς τὸν ἄθλον· εἴτα δειπνὸν ὁμοῖον καὶ ἐς τὴν αὐτὴν ὥραν περιηγμένον, καὶ σοὶ τὰ τῆς διαίτης πρὸς τὸν πάλοι βίον ἀντίστροφα καὶ ἡ ἀγρυπνία δὲ καὶ ὁ ἰδρώς καὶ ὁ κάματος ἡρέμα τῷ ὑπορύττουσιν ἡ φθόγῃ ἡ περιπνευμονίαν ἡ κώλου ἀλγῆμα ἡ τὴν καλὴν ποδάγραν ἀναπλάττοντες. Ἀντέχεις δὲ θμῶς, καὶ πολλὰκις κατακεῖσθαι δέον, οὐδὲ τοῦτο συγχεώρηται· σκῆψις γὰρ ἡ νόσος καὶ φυγὴ τῶν καθηκόντων ἔδοξεν. Ὡς τ' ἐξ ἀπάντων ὥρως αἰεὶ καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνήσκον ἐοικας.

32. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει ταῦτα. Ἦν δὲ που

fundunt unguento, et coronam illi imponunt, vinum vero ipsi bibunt et epulantur ea quæ parata sunt.

29. Si vero et zelotypus ipse sit, et formosi pueri, aut mulier juvenis, neque tu sis plane alienus a Venere et Gratiis, res in pace non transit nec periculum est contemptibile. Aures enim regis et oculi multi, nec qui vera solum videant, sed semper quasi corollarium, ne connivere unquam putentur, adjiciant. Oportet igitur, ut in Persarum conviviiis, dejecto vultu accumbere, metuentem ne quis te forte eunuchorum observet aspicientem pellicum unam, quum alius eunuchus intentum jam arcum habeat, qui spectantis quæ fas non est buccam sagitta inter bibendum trajiciat.

30. Deinde egressus convivio paulum obdormiisti. Sub gallorum vero cantum excitatus, Miserum me, inquis, et ærumnosum! quibus ego exercitationibus relictis, et sodalibus, et quam otiosa vita, et somno, quem sola metiretur dormiendi libido, et ambulationibus liberis, in quod me harathrum ipse præcipitavi! Cujus rei causa, dii boni! aut quæ splendida illa merces? nonne enim alio etiam modo plura ipsis parare mihi licuit, libertate manente et omnium rerum potestate? Nunc vero tanquam leo, quod est in proverbio, licio devinctus, sursum deorsum trahor, et quod omnium miserrimum est, nec bonam de me opinionem concitare, neque gratiosus esse possum. Idiota enim ego his in rebus et iners, maxime si cnu hominibus comparer, qui artem sibi hoc opus fecerint. Insuper vero invenustus etiam sum, et minime comis conviva, ac ne risum quidem excitare valeo: intelligo autem, conspectum etiam meum sæpe molestum esse, inprimis quoties me ipso suavior hilariorque esse volo: tetricus enim illi videor, et in universum non habeo quomodo aptus illi esse possim: nam si gravitatem servo, insuavis illi videor et tantum non fugiendus; sin rideam et ad suavitatem componam vultum, contemnit statim et despuit; et similis mihi res videtur, ac si quis tragicam personam indutus comædiam agat. In summa vero, quam aliam stultus ego vitam viui ipsi vivam, hanc præsentem si alii vixero?

31. Adhuc ista cogitas quum tintinnabulum sonuit, et consuetus vitæ tenor servandus est: circumeundum est, standum est, unctis prius summis femoribus poplitibusque, si velis durare ad instans certamen: tum cœna similis, et in eandem horam protracta. Inter hæc victus ratio superiori vitæ contraria, tum vigiliæ, et sudor, et fatigatio paullatim jam cuniculis te suffodiunt, et vel tabem, vel respirandi difficultatem, vel coli dolorem, vel præclaram podagram elaborant. Obduras tamen et sæpe, quum decumbendum esset, neque hoc tibi concessum est: simulatio enim morbus tuus videtur esse et officiorum fuga. Itaque ob hæc omnia pallidus semper, et parum abest quin jam morituro similis videaris.

32. Hæc quidem urbanæ vitæ ratio. Si qua vero etiam

καὶ ἀποδημῆσαι δέη, τὰ μὲν ἄλλα ἐὼν ὕπνου δὲ πολ-
λάκις ὕστατος ἐλθὼν — τοιοῦτο γὰρ σοι ἀποκεκλήρωται
— τὸ ζεύγος περιμένει, ἐστ' ἂν οὐκέτ' οὐσης καταγω-
γῆς τῷ μαγεῖρψ σε ἢ τῷ τῆς δεσποίνης κομμωτῇ συμ-
παρεβύσωσιν οὐδὲ τῶν φρυγάνων ἀσφιλῶς ὑποδαλόντες.

33. Οὐκ ὀκνῶ δέ σοι καὶ διηγήσασθαι ὅ μοι Θεσμό-
πολις οὗτος ὁ Στωϊκὸς διηγήσατο ζυμβάν αὐτῷ πάννυ
γελῶν καὶ νῆ Δί' οὐκ ἀνέλπιστον, ὥς ἂν καὶ ἄλλω
ταῦτον συμβαίῃ συνῆν γὰρ πλουσίᾳ τινὶ καὶ τρυ-
φῶσῃ γυναικὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει· δεῆσαν δὲ καὶ
ἀποδημῆσαι ποτε τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο παθεῖν ἐρη-
γελῶτάστον, συγκαθίζεσθαι παρ' αὐτῷ παραδεδοσῆναι
φιλοσόφῳ ὄντι κίναδον τινὰ τῶν πεπιττωμένων τὰ σκέλη
καὶ τὸν πώγωννα περιεξυρμένον διὰ τιμῆς δ' αὐτὸν
ἐκείνη, ὥς τὸ εἰκὸς, ἤγε, καὶ τούνομα δὲ τοῦ κίναδου
ἀπεμνημόνευε, Χελιδόνιον γὰρ καλεῖσθαι. Τοῦτο τοῖνον
πρῶτον ἡλίκον, σκυθρωπῷ καὶ γέροντι ἀνδρὶ καὶ πολὺ
τὸ γένειον — οἶσθα δὲ ὡς βαθὺν πώγωννα καὶ σεμνὸν ὁ
Θεσμόπολις εἶχε — παρακαθίζεσθαι φύκος ἐντετριμμέ-
νον καὶ ὑπογεγραμμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διασεσα-
λευμένον τὸ βλέμμα καὶ τὸν τράχηλον ἐπικεκλασμένον,
οὐ χελιδόνα μὰ Δί', ἀλλὰ γυῖα τινὰ περιτετιμμένον
τοῦ πώγωννος τὰ περὰ, καὶ εἰ γε μὴ πολλὰ δεηθῆναι
αὐτοῦ, καὶ τὸν κεκρύφαλον ἔχοντα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν
συγκαθίζεσθαι· τὰ δ' οὖν ἄλλα παρ' ὅλην τὴν δόδον μυ-
ρίας τὰς ἀηδίας ἀνασχέσθαι ὑπάρχοντος καὶ τερετίζον-
τος, εἰ δὲ μὴ ἐπέχεν αὐτός, ἴσως ἂν καὶ ὀρχουμένου
ἐπὶ τῆς ἀπῆνης.

34. Ἅτερον δ' οὖν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ προσαχθῆ-
ναι· καλέσασα γὰρ αὐτὸν ἡ γυνὴ, Θεσμόπολι, φησὶν,
οὕτως ὄναι, χάριν οὐ μικρὰν αἰτούσῃ δὸς μηδὲν ἀν-
τειπῶν μηδ' ὅπως ἐπὶ πλεῖόν σου δεήσομαι περιμένας.
Τῷ δὲ, ὅπερ εἰκὸς ἦν, ὑποσχομένου πάντα πράξειν,
Δέομαι σου τοῦτο, ἔφη, χρηστὸν ὁρῶσά σε καὶ ἐπιμελῇ
καὶ φιλόστοργον, τὴν κύνα ἣν οἶσθα τὴν Μυρρίνην ἀνα-
λαβὼν ἐς τὸ ὄρημα φύλαττέ μοι καὶ ἐπιμελοῦ ὅπως
μηδενὸς ἐνδεῆς ἔσται· βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γασ-
τέρα καὶ σμερδὸν ὥς ἐπίτεξ ἔστιν· οἱ δὲ κατάρατοι οὗ-
τοι καὶ ἀπειθείς οἰκέται οὐχ ὅπως ἐκείνης, ἀλλ' οὐδ'
ἐμοῦ αὐτῆς πολλὴν ποιοῦνται λόγον ἐν ταῖς ὁδοῖς. Μὴ
τοῖνον τι μικρὸν οἰθήῃς εὖ ποιήσῃς με τὸ περισπού-
δαττόν μοι καὶ ἥδιστον κυνίδιον διαφυλάξας. Ὑπέ-
σμετο ὁ Θεσμόπολις πολλὰ ἱκετευούσης καὶ μονονουχὶ
καὶ δακρυούσης. Τὸ δὲ πρᾶγμα παγγέλοιον ἦν, κυνί-
διον ἐκ τοῦ ἱματίου προκῦπτον μικρὸν ὑπὸ τὸν πώγωννα
καὶ κατουρῆσαν πολλάκις, εἰ καὶ μὴ ταῦτα ὁ Θεσμό-
πολις προσετίθει, καὶ βαλὼν λεπτῇ τῇ φωνῇ — τοιαῦτα
γὰρ τὰ Μελιταῖα — καὶ τὸ γένειον τοῦ φιλοσόφου πε-
ριλιγμώμενον, καὶ μάλιστα εἴ τι τοῦ χυλίου αὐτῷ ζωμοῦ
ἐγκατεμείμικτο. Καὶ ὁ γε κίναδος, ὁ ὕνεδρος, οὐκ
ἐμύστωσε ποτὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς παρόντας ἐν τῷ
ζυμποςίῳ ἀποσκώπτων, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἐπὶ τὸν Θε-
σμόπολιν καθῆκε τὸ σῶμα, Περὶ δὲ Θεσμοπόλιδος,
ἔφη, τοῦτο μόνον εἰπεῖν ἔγω, ὅτι ἀντὶ Στωϊκοῦ ἤδη

iter instituendum sit, reliqua omitto : sæpe vero quum pluit
ultimus tu veniens (hoc enim sors tibi tribuit) jumenta
exspectas, donec, quum jam non amplius sit devertendi co-
pia, cum coquo te aut ciniffone dominæ in vehiculum com-
pingunt, et ne virgultorum quidem satis substernunt.

33. Non piget etiam narrare tibi, quod sibi accidisse The-
smopolis, hic Stoicus, mihi narravit, ridiculum sane, quod
aliis quoque usu venire posse non improbabile, per Jovem,
fuerit. Vivebat ille in domo divitis et delicatæ mulieris ex
nobilium in Urbe numero : quum autem peregre eundum
esset aliquando, primum hoc sibi accidisse narravit omnino
ridiculum, ut juxta se philosophum hominem, assidere
juberetur cinædus quidam lævigatis pice cruribus et rasa
barba : nempe in honore illum ipsa, ut facile est ad intel-
ligendum, habebat : nomen etiam cinædi mihi retulit, Che-
lidonium dictum esse. Hoc igitur primum quale est ! te-
trico et seni viro, et cano mento, (nostri vero quam proli-
xam barbam et venerabilem Thesmopolis habuerit) assidere
infucatum, et pictis genis, et natantibus oculis, et fracta
cervice, non hirundinem sane (quæ nominis illius vis est),
sed vulturem quendam vulsis barbæ pennis ! et nisi multum
deprecatus esset, etiam caput flammeo tectum habentem
ait fuisse assessurum : se ergo tum cetera sexcentas in illa
via molestias sustinuisse, cantillante illo et minuriente ; qui,
nisi ipse retinisset, fortasse etiam in ipso planastro esset
saltaturus.

34. Verum injunctum sibi esse etiam aliud fere hujusmodi :
vocans enim ipsum mulier, Da mihi, inquit, hanc veniam,
Thesmopoli, sic fortunatus sis ! magnam quidem, petenti
nilil contradicens, nec exspecta, ut diutius te rogem. Illo
vero, quod facile credas, pollicito se facturum omnia, Hoc,
inquit, te rogo, quæ benignum te videam, et diligentem, et
a natura factum ad amorem ; canem quam nosci, Myrrhi-
nam, receptam in vehiculum custodi mihi, et curam illius
gere ne qua re indigeat : utrum enim gerit misera, et prope
abest a partu : execrabiles vero illi et immorigeri servi, ne
mei quidem ipsius, tantum abest ut illius, ullam rationem
habent in via. Ne putes igitur te mediocriter de me mereri,
si caniculam, de qua tantum laborem, suavissimamque mihi
servaveris. Pollicetur Thesmopolis multum ita et tantum
non cum lacrimis petenti. Res autem ridicula omnino,
canicula de veste sub ipsam barbam prospiciens, et sæpe
ipsum permingens, etiamsi illud quidem non addidit The-
smopolis, et minuta voce ganniens (tales enim sunt Meli-
tenses illæ caniculæ), et mentum philosophi circumlambens,
inprimis si quid pridiani juris in illo hæreret. Et cinædus
ille, assessor, qui interdum non indocta dicta in ceteros
quoque convivas jacere solet, quum in Thesmopolin quoque
aliquando laxaret dicacitatem, De Thesmopolide, inquit,

Κυνικός ἡμῖν γεγέννηται. Τὸ δ' οὖν κυνίδιον καὶ τετοκένας ἐν τῷ τρίθωνι τῷ τοῦ Θεσμοπόλιδος ἐπιθόμην.

35. Τοιαῦτα ἐντροφῶσι, μᾶλλον δὲ ἐνυβρίζουσι τοῖς ξυνοῦσι κατὰ μικρὸν αὐτοὺς χειροῆθεις τῇ ὕβρει παρασκευάζοντες. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ ῥήτορα τῶν καρχάρων ἐπὶ τῷ δειπνῷ κελευσθέντα μελετήσαντα μὰ τὸν Δι' οὐκ ἀπαιδεύτως, ἀλλὰ πάννυ τορῶς καὶ ξυγκεκροτημένως ἐπνηεῖτο γοῦν μεταξὺ πινόντων οὐ πρὸς ὕδωρ μετρημένον, ἀλλὰ πρὸς οἶνου ἀμφορέας λέγων, καὶ τοῦτο ὑποστῆναι τὸ τολμήμα ἐπὶ διακοσίαις δραχμαῖς ἐλέγετο. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως μέτρια. Ἦν δὲ ποιητικὸς αὐτὸς ἢ συγγραφικὸς ὁ πλούσιος ἦ, παρὰ τὸ δειπνῶν τὰ αὐτοῦ βραβυῶν, τότε καὶ μάλιστα διαρραγῆναι χρὴ ἐπαινοῦντα καὶ κολακεύοντα καὶ τρόπους ἐπαινῶν καινοτέρους ἐπινοοῦντα. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἐπὶ κάλλει θαυμάζεσθαι ἐθέλουσι, καὶ δεῖ Ἀδώνιδας αὐτοὺς καὶ Ὑακίνθους ἀκούειν, πῆχυνος ἐνίοτε τὴν ῥῖνα ἔχοντας. Σὺ δ' οὖν ἐὰν μὴ ἐπαινῇς, ἐς τὰς λιθοτομίας τὰς Διονυσίου εὐθὺς ἀφίξῃ· ὡς καὶ φθονῶν καὶ ἐπιβουλεύων αὐτῷ. Χρὴ δὲ καὶ σοφοὺς καὶ ῥήτορας εἶναι αὐτοὺς, καὶ εἴ τι σολοικίσαντες τύγῳσιν, αὐτὸ τοῦτο τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μεστούς δοκεῖν τοὺς λόγους καὶ νόμον εἶναι τὸ λοιπὸν οὕτω λέγειν.

36. Καίτοι φορητὰ ἴσως τὰ τῶν ἀνδρῶν. Αἱ δὲ [οὖν] γυναῖκες — καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸδε ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεται, τὸ εἶναι τινὰς αὐταῖς πεπαιδευμένους μισθοῦ ὑποτελεῖς ξυνόντας καὶ τῷ φορέῳ ἐπομένους· ἐν γὰρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων καλλωπισμάτων αὐταῖς δοκεῖ, ἣν λέγεται ὡς πεπαιδευμένας τέ εἰσι καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιοῦσιν ἄσματα οὐ πολλὰ τῆς Σαπφροῦς ἀποδόντα — διὰ δὲ ταῦτα μισθωτοὺς καὶ αὐτὰς περιάγονται ῥήτορας καὶ γραμματικούς καὶ φιλοσόφους, ἀκροῶνται δ' αὐτῶν πηνίκα; — γελοῖον γὰρ καὶ τοῦτο — ἥτοι μεταξὺ κοιμούμεναι καὶ τὰς κόμας παραπλεκόμεναι ἢ παρὰ τὸ δειπνῶν· ἄλλοτε γὰρ οὐκ ἄγουσι σχολήν. Πολλάκις δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου τι διεξιόντος ἢ ἄβρα προσελθοῦσα ὥρεξε παρὰ τοῦ μοιχοῦ γραμματίων, οἱ δὲ περὶ σωφροσύνης ἐκεῖνοι λόγοι ἐστᾶσι περιμένοντες, ἐστ' ἂν ἐκείνη ἀντιγράψασα τῷ μοιχῷ ἐπαναδράμῃ πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

37. Ἐπειδὴν δὲ ποτε διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου Κρονίων ἢ Παναθηναίων ἐπιστάντων, πέμπεται τί σοι ἐφ' ἐστρίδιον ἄβλιον ἢ χιτῶνιον ὑπόσαθρον, ἐνταῦθα μάλιστα πολλὰν δεῖ καὶ μεγάλην γενέσθαι τὴν πομπήν· καὶ ὁ μὲν πρῶτος εὐθὺς ἔτι σκεπτομένου παρακρούσας τοῦ δεσπότου προδραμῶν καὶ προμηνύσας ἀπέρχεται μισθὸν οὐκ ὀλίγον τῆς ἀγγελίας προλαβών, ξωθεν δὲ τρισκαίδεκα ἥκουσιν κομίζοντες, ἕκαστος ὡς πολλὰ εἶπε καὶ ὡς ὑπέμνησε καὶ ὡς ἐπιτραπείας τὸ κάλλιον ἐπελέξατο διεξιών. Ἀπαντες δ' οὖν ἀπαλλάττονται λαβόντες, ἔτι καὶ βρενθυόμενοι, ὅτι μὴ πλείω ἔδωκας.

38. Ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς κατὰ δύο ὁβολοὺς ἢ τέταρτας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς. Ἴνα δ' οὖν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς καὶ ἱκετευτέος, θα-

hoc solum habeo quod dicam, illum pro Stoico jam Cynicum nobis factum. Caniculum igitur etiam peperisse in pallio Thesmopolidis audiui.

35. Sic ad delicias, vel ad contumeliam potius abutuntur suis familiaribus, quos paulatim mansuetos et patientes injuriæ faciunt. Novi ego etiam rhetora quendam de asperis illis jussum in cœna declamare, non inerudite profecto, sed vehementer et concinne: laudabatur igitur inter pocula, qui non ad aquam demensam diceret, sed ad vini amphoras; dicebatur autem pro ducentis illam rem drachmis ausus esse. Sed hæc fortasse modica. Si vero dives ipse vel poeticam affectet laudem vel historicam, qui in convivio sua recitet, tum maxime est ubi rumpatur aliquis laudando, adulando, modis laudandi novis excogitandis. Sunt vero qui etiam pulchritudinis nomine admirationi esse postulent, quos Adonidas, vel Hyacinthos audire oportet, cubitalem licet nasum interdum habeant. Tu vero si non laudes, illicet in Dionysii lautumias venies, utpote qui invidias ipsi et insidieris. Oportet autem doctos esse ipsos et rhetoras, et licet solæcismos committant, Atticæ tamen et Hymetti plenos videri illorum sermones, et legem esse in posterum ita dicendi.

36. Quanquam tolerabilia forte videantur quæ viri faciunt. Mulieres vero, nam hoc quoque nunc affectant mulieres, habere quosdam eruditos, mercede conductos sibi familiares, et lecticam assectantes, quandoquidem unum hoc inter reliqua ornamenta illis videtur, si dicantur eruditæ esse et philosophæ, et carmina faciant non multum inferiora Sapphicis: propter hæc igitur mulieres ipsæ quoque mercenarios circumducunt rhetores, et grammaticos, et philosophos. Audiunt vero illos, quando? (nam hoc quoque ridiculum) vel dum ornantur et comas disponi sibi curant, vel in cœna adeo: neque enim aliud ipsis otium suppetit. Sæpe vero, dum philosophus aliquid disputat, accedens ancilla a mœcho tabellas tradit: at illi de temperantia sermones insistent expectantque, dum illa, mœcho postquam rescripserit, ad auditionem redeat.

37. Quum vero longo post tempore aliquando Saturnalibus instantibus vel Quinquatribus, mittitur tibi amiculum miserum aut tunica fere putris, tunc maxime multam institui magnamque pompam oportet. Et primus quidem, qui deliberante etiamnum domino illud sublegit, præcurrens et indicans, non parvo ablato nuncii præmio, redit. Mane vero tredecim veniunt ferentes munus, quorum unusquisque, ut multa dixerit, ut monuerit, ut dato sibi negotio pulcherrimum elegerit, commemorat. Omnes igitur cum munusculo abeunt, insuper cum fastidio quodam murmurantes, quod plura non dederis.

38. Merces ipsa minutatim tibi solvitur, obolis binis aut quaternis; si petas, gravis videris ac molestus. Ut igitur accipias; adulandum primo ipsi et supplicandum; colendus

ραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος, οὗτος μὲν καὶ ἄλλον θεραπείας τρόπον· οὐκ ἀμελητέος δὲ οὐδὲ ὁ ξύμβουλος καὶ φίλος. Καὶ τὸ ληφθὲν ἤδη προωφείλετο ἱματιοκαπήλῳ ἢ ἱατρῷ ἢ σκυτοτόμῳ τινί. Ἄδωρα οὖν σοι τὰ δῶρα καὶ ἀνόνητα.

39. Πολὺς δὲ ὁ φθόνος καὶ πού καὶ διαβολὴ τις ἡρέμα ὑπεξανίσταται πρὸς ἄνδρα ἤδη τοὺς κατὰ σοῦ λόγους ἡδέως ἐνδεχόμενον· ὁρᾷ γὰρ ἤδη σὲ μὲν ὑπὸ τῶν συνεχῶν πόνων ἐκτετρυγμένον καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν σκάζοντα καὶ ἀπηυδηκότα, τὴν ποδᾶγραν δὲ ὑπανιοῦσαν· δλοὺς γὰρ ὅπερ ἦν νοστιμώτατον ἐν σοὶ ἀπανθισάμενος καὶ τὸ ἐγκαρπώτατον τῆς φιλικίας καὶ τὸ ἀκμασιότατον τοῦ σώματος ἐπιτρέψας καὶ ῥάκος σε πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἤδη περιβλέπει, σὲ μὲν οἱ τῆς κόπρου ἀπορρίψει φέρων, ἄλλον δὲ θπῶς τῶν δυναμένων τοὺς πόνους καρτερεῖν προσλήψεται, καὶ ἤτοι μεϊράκιον αὐτοῦ ὅτι ἐπειράσας τότε ἢ τῆς γυναικὸς ἄβραν παρθένον γέρον ἄνδρ' διαφθίρεις ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐπικληθεὶς νύκτωρ ἐγκακαλυμμένος ἐπὶ τράχηλον ὥσθεις ἐξέλθῃς ἀφ' ὧν ἀπάντων καὶ ἀπορος τὴν βελτίστην ποδᾶγραν αὐτῷ γήρᾳ παραλαβὼν, καὶ ἂ μὲν τέως ἤδεις, ἀπομαθὼν ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ, θυλάκου δὲ μείζῳ τὴν γαστέρα ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι καὶ ἀπαραίτητον κακόν· καὶ γὰρ ὁ λαϊμὸς ἀπαίτεϊ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἀπομανθάνων αὐτὰ ἀγανακτεῖ.

40. Καὶ σε οὐκ ἂν τις ἄλλος δέξαιτο ἔξωρον ἤδη γεγονότα καὶ τοῖς γεγηρακόσιν ἱπποῖς εἰκότα, ὧν οὐδὲ τὸ δέρμα ὁμοίως χρήσιμον. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀποκνηνῆαι διαβολὴ πρὸς τὸ μείζον εἰκαζομένη μοιχὸν ἢ φαρμακεία σε ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο δοκεῖν ποιεῖ· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος καὶ σωπῶν ἀξιοπίστητος, σὺ δ' Ἑλλήν καὶ ῥάδιος τὸν τρόπον καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὐκόλος· τοιοῦτους γὰρ ἅπαντας ἡμᾶρ εἶναι οἴονται, καὶ μάλα εἰκότως· δοκῶ γὰρ μοι καὶ τῆς τοιαύτης δόξης αὐτῶν, ἣν ἔχουσι περὶ ἡμῶν, κατανενοημένοι τὴν αἰτίαν. Πολλοὶ γὰρ ἐς τὰς οἰκίας παρελθόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἄλλο χρήσιμον εἰδέναι μαγείας καὶ φαρμακείας ὑπέσποντο καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγῆς τοῖς ἐγθροῖς, καὶ ταῦτα πεπαιδευθῆναι λέγοντες καὶ τριβωνας ἀμπερόμενοι καὶ πώγωνας οὐκ εὐκαταφρονήτους καθεμένους. Εἰκότως οὖν τὴν ὁμοίαν περὶ πάντων ὑπόνοιαν ἔχουσιν, οὐς ἀρίστους ὥσποντο, τοιοῦτους δρῶντες καὶ μάλιστα ἐπιτηροῦντες αὐτῶν τὴν ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ ξυνουσίᾳ κολακείαν καὶ τὴν πρὸς τὸ κέρδος δουλοπρέπειαν.

41. Ἀποσεισάμενοι δὲ αὐτοὺς μισοῦσι, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἐξ ἅπαντος ζητοῦσιν θπῶς ἄρδῃν ἀπολέσθαι, ἣν δύνωνται· λογιζόμεναι γὰρ ὡς ἐξαγορεύουσιν αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τῆς φύσεως ἀτόρρητα ὡς ἅπαντα εἰδότες ἀκριβοῦς καὶ γυνούς αὐτοὺς ἐπωπτευκότες. Τοῦτο τοῖνυν ἀποπνίγει αὐτούς· ἅπαντες γὰρ ἀκριβοῦς ὁμοῖοι εἰσι τοῖς καλλίστοις τούτοις βιβλίοις, ὧν χρυσοὶ μὲν οἱ ὀμφαλοὶ, πορφυρὰ δ' ἐκτοσθεν ἢ διφθέρα, τὰ δ' ἔκδον ἢ Θυέστης ἐστὶ τῶν τέκνων ἐσιώμενος ἢ Οἰδί-

autem dispensator quoque est, hic quidem alio culturae genere : nec vero negligendus consiliarius et amicus. Porro quod accipis, id jam debebatur vestiario aut medico, aut aulici cuidam. Munera igitur illa non munera et nullius utilitatis.

39. Tum invidia multa, forte etiam calumnia paulatim contra te insurgit apud virum, sermones qui contra te habentur libenter jam excipientem. Videt enim te jam perpetuis laboribus detritum, et ad officia claudicantem, et defectum viribus, subeuntemque paulatim podagram. Omnino enim postquam florem ætatis valetudinisque tuæ præcepseris, postquam fertilissimam vitæ tuæ partem et summum vigorem corporis contrivit, et pannum te undique ssum concinnavit, jam circumspicit, te quidem in quod sterquilinum abjiciat, alium vero ex iis, qui labores sustinere possunt, ut assumat. Tum igitur vel tentasse puerum ipsius, vel ancillam virginem dominæ subigere, homo senex, vel quiddam aliud huic simile incusatus noctu, capite obvoluto, præceps ejiceris domo, relictus ab omnibus, inops, cum senectute podagram etiam optimam nactus; oblitus hoc tanto tempore interjecto eorum quæ ante sciebas, ventre auctus majore quam culeus est, malo quod neque explere possis, nec deprecari. Etenim et gula poscit te ex consuetudine, et cum indignatione et querela dediscit.

40. Nec te facile alius quis recipiat, exoletum jam et equis vetulis similem, quorum neque pellis æque utilis. Alioquin etiam calumnia e tua expulsionem orta, et majus quid suspicata, ut mæchus vel veneficus, vel horum simile aliquid videaris, efficit. Tuus enim accusator tacens etiam fide dignus : tu vero Græculus et levis ingenii, et ad scelus omne facilis. Tales enim universos nos esse arbitrantur : nec injuria. Videor enim mihi etiam talis illorum opinionis, quam de nobis habent, causam intellexisse. Multi enim in domos ingressi, quod nihil aliud utile scirent, vaticinia et veneficia polliciti sunt, et gratiam ab amasiis, et carmina magica contra hostes : idque quum facerent, se eruditos dicebant, et pallia induti erant et barbas submittebant minime contemnendas. Non absurde ergo similia de omnibus suspicantur, quum tales esse videant, quos putabant præstantissimos, maximeque quum observent eorum in cœnis et reliqua consuetudine adulationem, et quam servilem luctri causa personam suscipiant.

41. Quos vero ejecerunt, illos etiam, ut valde consentaneum est, odio habent, et undique quærunt funditus, si queant, perdere. Etenim arbitrantur illos enunciaturus multa illa in natura ipsorum ac moribus secreta, ut qui norint accurate omnia, et nudos ipsos inspexerint. Hoc igitur est, quod illos angit. Omnes enim accurate similes sunt pulcherrimis illis libris, quorum aurei umbilici, purpureique coloris membrana exterior; intus autem vel Thyestes est liberos suos epulatus, aut Ædipus cum matre

πους τῇ μητρὶ ξυνὼν ἢ Τηρεὺς δύο ἀδελφὰς ἅμα ὀπυλίων. Τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ εἰσι, λαμπροὶ καὶ περιβλεπτοί, ἔνδον δ' ὑπὸ τῇ πορφύρᾳ πολλὴν τὴν τραγῳδίαν σκέποντες· ἕκαστον γούν αὐτῶν ἦν ἐξειλήσης, δῖαμα οὐ μικρὸν εὐρήσεις· Εὐριπίδου τινὸς ἢ Σοφοκλέους, τὰ δ' ἔξω πορφύρα εὐάνθης καὶ χρυσοῦς ὁ ὀμφαλός. Ταῦτ' οὖν ξυνεπιστάμενοι αὐτοῖς μισοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσιν, εἴ τις ἀποστάς ἀκριβῶς κατανενοηκῶς αὐτοὺς ἐκτραγῳδήσει καὶ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖ.

42. Βούλομαι δ' ὁμῶς ἔγωγε ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος εἰκόνα τινὰ τοῦ τοιούτου βίου σοι γράψαι, ὅπως ἐς ταύτην ἀποδλέπων εἰδῆς εἴ σοι παριτητέον ἐστὶν ἐς αὐτήν. Ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινὸς ἢ Παρρασίου ἢ Ἀετίωνος ἢ καὶ Εὐφράνορος ἂν ἐδεήθην ἐπὶ τὴν γραφήν· ἐπεὶ δὲ ἀπορον νῦν εὐρεῖν τινὰ οὕτω γενναῖον καὶ ἀκριβῆ τὴν τέχνην, ψιλὴν ὡς οἶόν τέ σοι ἐπιδείξω τὴν εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφθω προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ ἐπύρρυστα καὶ μὴ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου καίμενα, καὶ ἡ ἀνοδος ἐπὶ πολλὴ καὶ ἀνάντης καὶ ὀλισθὸν ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τῷ ἄκρῳ ἔσεσθαι ἐλπίσαντας ἐκτραγῆλισθῆναι διαμαρτόντος τοῦ ποδός· ἔνδον δὲ ὁ Πλούτος αὐτὸς καθήσθω χρυσοῦς ὅλος, ὡς δοκεῖ, πάνυ εὐμορφος καὶ ἐπέραστος, ὁ δ' ἐραστής μόλις ἀνελθὼν καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ τεθηπέτω ἀπορῶν ἐς τὸ χρυσίον· παραλαβοῦσα δ' αὐτὸν ἡ Ἑλπίς, εὐπρόσωπος καὶ αὐτὴ καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη, ἐσαγέτω σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ εἰσόδῳ. Τοῦντεῦθεν δὲ ἡ μὲν Ἑλπίς αἰεὶ προηγείσθω, διαδεξάμεναι δ' αὐτὸν ὦλαι γυναῖκες, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, παραδότωσαν τῷ Πόνῳ, ὁ δὲ πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνήσας τελευτῶν ἐγγχειρισάτω αὐτὸν τῷ Γήρᾳ ἤδη ὑπονοσοῦντα καὶ τετραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτῃ δὲ ἡ Ὑβρις ἐπιλαβομένη συρέτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἑλπίς τὸ ἀπὸ τούτου ἀφανὴς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὗς εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἔκ τινος δ' ἀποστροφῆς καὶ ληληθιῆς ἐξόδου ἐξωθείσθω γυμνὸς προγάζτωρ ὡχρὸς γέρων, τῇ ἐτέρᾳ μὲν τὴν αἰδῶ σκέπων, τῇ δεξιᾷ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγχων· ἀπαντάτω δ' ἐξιώντι ἡ Μετανοία δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολλύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἤδη ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα ἐννόησον εἴ σοι καλῶς ἔχει προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας κατ' ἐκείνην τὴν ἔμπαλιν αἰσχυρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅ τι δ' ἂν πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Ὡς θεὸς ἀνάιτιος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

XVIII.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Πάλαι σκοπῶ πρὸς ἑμαυτὸν, ὦ καλὲ Σαβίνε, ἅτινα σοι εἰκὼς ἐπελθεῖν εἰπεῖν ἀναγνόντι ἡμῶν τὸ περὶ τῶν

concupscens, aut duas simul sorores Tereus subigens. Tales et hi sunt, splendidi et conspicui, intus vero sub purpura tragediam multam tegentes. Si enim unumquemque eorum evolvas, fabulam invenies haud parvam, Euripide aliquo aut Sophocle dignam : extra autem sunt purpura florida, et umbilicus aureus. Horum ergo sibi conscii odio habent et struunt insidias, si quis ab illis sejunctus, qui accurate ipsos norit, tragediam ipsos faciat, et in vulgus de ipsis narret.

42. Volo tamen ego, ut Cebes ille, imaginem tibi quandam talis vitae depingere, ut illa inspecta constituas, utrum in eam tibi ingrediendum sit. Libenter itaque Apellein quendam, aut Parrhasium, aut Actionem, aut Euphranorem etiam ad picturam adhiberem : quandoquidem vero fieri non potest ut nunc inveniantur aliquis eo ingenio et hac artis accuratione, tenuem tibi, quantum a me potest, imaginem ostendam. Pingatur itaque vestibulum altum, inauratum, nec infra in solo, sed supra terram in colle situm : ascensus sit valde et arduus et lubricus, ut saepe qui in summo se jam sperarent esse, vestigio fallente praecipitentur. Intra vero Plutus sedeat ipse, aurea specie totus, formosus idem atque amabilis : amator autem qui aegre ascendit et ad januam accessit, obstupescat oculis in aurum directis. Assumptum vero Spes, formosa et ipsa, et pictam vestem induta, introducat valde in ingressu perculsum. Inde vero Spes quidem praecedat semper, excipientes autem illum aliae mulieres, Fraus, et Servitus, tradant Labori. At hic postquam multum exercuit miserum, commendet eum Senectuti, jam aliquantum aegrotantem et colorem vertentem : ultima vero Contumelia comprehensum abducat ad Desperationem. Spes ab hoc inde loco avolet nec conspiciatur amplius : ipse vero non jam per aureum qua ingressus fuerat vestibulum, sed per aversum quendam et latentem exitum nudus extrudatur, ventre prominulo, pallidus, senex, altera manu pudenda tegens, dextra autem suum ipse collum angens. Occurrat autem exeunti Pœnitentia nequicquam plorans, et magis perdens perditum. Hic quidem picturae finis esto. At tu, Timocles optime, ipse jam diligenter inspiciens singula, cogita, an decere te putes, ingressum in vitam depictam per illas portas, altera illa janua opposita turpiter adeo elabi. Quicquid autem feceris, sapientis viri memento, qui, Innocens, inquit, deus est, culpa vero eligentis.

XVIII.

APOLOGIA.

1. Dudum apud me considero, pulcher Sabine, quid in mentem tibi venisse probabiliter dicam, legenti nostrum

ἐπὶ μισθῷ συνόντων βιβλίον· ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀγελαστὶ διεξήξει αὐτὸ καὶ πάνυ μοι πρόδηλον. Ἄ δὲ μετὰξὺ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο, ταῦτα νῦν ἐφαρμόττειν ζητῶ τοῖς ἀνεγνωσμένοις. Εἰ τοίνυν μὴ κακὸς ἐγὼ μαντικὴν, δοκῶ μοι ἀκούειν σου λέγοντος· Εἴτα τις αὐτὸς ταῦτα γεγραπῶς καὶ κατηγορίαν οὕτω δεινὴν κατὰ τοῦ τοιοῦτου βίου διεξελθὼν, ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος, ὁστράκου, φησί, μεταπεσόντος, ἐκὼν ἑαυτὸν φέρων ἐς δουλείαν οὕτω περιφανῇ καὶ περίβλεπτον ἐνσέσεικε; πόσοι Μίδαι καὶ Κροῖσοι καὶ Πακτωλοὶ ὅλοι μετέπεισαν αὐτὸν ἀρεῖναι μὲν τὴν ἐκ παιδῶν φιλην καὶ σύντροφον ἐλευθερίαν, πρὸς αὐτῷ δὲ ἥδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον καὶ μονοκονυχί τὸν ἔτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα παρέχειν ἑαυτὸν ἔλκεσθαι καὶ σύρσθαι καθάπερ ὑπὸ κλοιῷ τινι χρυσῷ τὸν αὐχένα δεθέντα; [οἷά ἐστι τῶν τρυφόντων πλουσίων τὰ σφιγγία καὶ τὰ κουράλλια;] πολλῇ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοὺς ποταμούς χωρεῖν καὶ ἀνестράφθαι τὰ πάντα καὶ παλινορθεῖν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτ' ἂν εἴη, οὐχ ὑπὲρ Ἑλένης μὰ Δ' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἐπ' Ἰλίῳ γενομένων, ἀλλ' ἔργῳ ἀνατρεπομένων τῶν λόγων, καλῶς πρότερον εἰρήσθαι δοκούστων.

2. Ταῦτα μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τὸ εἶκος, ἐλέκταί σοι. Ἐπάξεις δὲ ἱσως καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμὲ συμβουλήν τινα τοιαύτην οὐκ ἀκαιρον, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ οἷω σοι χρηστὴν καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ πρέπουσαν. Ἦν μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ὑποδὺς τὸ σὸν πρόσωπον ὑποκρίνωμαι, εἴ ἂν ἡμῖν ἔχοι καὶ τῷ Λογίῳ ὁσόμεν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ σὺ προσθήσεις τὰ ἐνδεόντα. Ὡρα τοίνυν μετασκευάσαντας ἡμᾶς τὴν σκηνὴν ἐμὲ μὲν σιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι τεμνόμενον καὶ καύμενον, εἰ δέοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ, σὲ δὲ ἐπιπάττειν τῶν φαρμάκων καὶ τὴν σμικρὴν ἄμα πρόχειρον ἔχοντα καὶ τὸ καυτήριον διάπυρον· καὶ δὴ παραλαβὼν τὴν βήτηραν σὺ ταῦτα πρὸς με ὁ Σαβίνος ἡδὴ λέγει.

3. Πάλαι μὲν, ὦ φιλότῃς, ὡς εἶκος; ἡδουκίμηταί σοι τοῦτ' ἐν τῷ σύγγραμμαι καὶ ἐν πολλῷ πληθεὶ δειχθέν, ὡς οἱ τότε ἀκροασάμενοι διηγούντο, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις, ὅποσοι ἐμίλειν αὐτῷ καὶ διὰ χειρὸς ἔχειν ἡξίωσαν· ἥ τε γὰρ τῶν λόγων παρασκευὴ οὐ μειμπτή καὶ ἡ ἱστορία πολλῇ καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἕκαστα σαφῶς ἐλέγετο, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι χρησίμα πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα τοῖς πεπαιδευμένοις, ὡς μὴ ὑπ' ἀγνοίας σφᾶς αὐτοὺς εἰς δουλείαν ὑπάγοιεν. Ἐπεὶ δὲ σοι μετέδοξε βελτίω ταῦτα εἶναι καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν μακρὰ χαίρειν ἔαν, ζηλώσαι δὲ τὸ ἀγενέστατον ἐκείνο ἱαμβεῖον

ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν δουλευτόν,

ὅρα ὅπως μηδεὶς ἐτι ἀκούσεται σου ἀναγιγνώσκοντος αὐτὸ, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλω παράσχῃς τῶν τὸν παρόντα σου βίον ὁρῶντων ἐπελθεῖν τὰ γεγραμμένα, εὐχῶ δὲ Ἑρμῇ τῷ χθονίῳ καὶ τῶν ἀκηκόστων πρότερον πολλὴν λήθην κατασκευάσαι, ἥ δόξειε τῷ τοῦ Κορινθίου μύθου ταυτὸν

de mercenariis familiaribus libellum. Nam id quidem omnino certum habeo, non sine risu te illum percurrisse. Quæ vero interjecto tempore et post omnia a te dicta sint, ea nunc componere his, quæ legisti, studeo. Nisi igitur male ego vaticinari didici, videor mihi audire te dicentem ista : Et est, qui postquam scripsit ipse talia, et gravem adeo accusationem contra hoc vitæ genus explicavit, repente omnium oblitus, cadente, ut aiunt, aliter calculo, sua se sponte in manifestam adeo conspicuamque servitutem alacriter demiserit? Quot hunc Midæ et Cræsi et Pactoli integri in sententiam aliam traduxere, ut relicta amica illa a teneris inde et cui innutritus est libertate, quum jam prope ipsum est Æacum, et tantum non alterum pedem in cymba Charontis habet, præberet se trahendum agendumque tanquam aureo circa cervicis collari devinctum? [quales sunt delicatorum divitum simiolæ et pueruli?] Multum ergo hæc vita et illa scriptio discrepant, et hoc sane fuerit illud, quod aiunt, flumina retro ire et inversa omnia, et in pejus recantare, non de Helena per Jovem, aut his quæ ad Ilium gesta sunt, sed opere et factis retractantur quæ bene antea dicta videbantur.

2. Hæc quidem ad te ipsum, ut consentaneum, a te dicta sunt. Subjicies autem forte ad me ipsum etiam consilium quoddam ejusmodi non intempestivum, sed amicum, teque virum bonum et sapientem decens. Si igitur pro dignitate sumtam personam tuam egero, bene res habet nobis, et Eloquenti deo sacrificabimus : sin minus, at tu quæ desunt adjicies. Tempus est igitur, conversa inter nos scena, me silentio secandum urendumque, si opus sit, salutis causa præbere me, te vero medicamenta inspergere, cultrumque in pronitu habere, et candens cauterium. Jamque sumtis dicendi partibus tu hæc ad me Sabinus, dicis.

3. Olim sane, amice, ut par erat, bonam famam tibi hoc scriptum adeptum est, tam in magna concione quum recitaretur, ut narrarunt mihi qui tum audire, quam privatim apud eruditos, quotquot cognoscere illud et in manu habere dignati sunt. Etenim verborum in eo apparatus non contemnendus, et historie multum, et rerum peritia, et quod aperte omnia dicerentur : et maxime, quod utilia omnibus essent, eruditis præsertim, ne per ignorantiam ipsi in servitutem se conjiciant. Postquam vero inutata sententia tibi visum est, meliora hæc esse, et longum libertati vale dicere, imitarique ignavissimum illum versiculum,

Ubi lucra magna, serviant et liberi :

vide ne quis in posterum audiat te illum prælegentem, sed nec alii cuiquam eorum, qui præsentem vitam tuam inspicunt, copiam facito legendi; sed infero Mercurio vota nuncupa, ut hos, qui prius audire, Lethæis aquis perfundat : alioquin videberis idem esse expertus, quod est in

τι πεπονθέναι, κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γεγραφῶς τὸ βιβλίον· μὰ γὰρ τὸν Δι' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀπολογίαν, ἥτις ἂν εὐπρόσωπός σοι γένοιτο πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας, καὶ μάλιστα, ἣν σὺν γέλῳ αὐτὸ ποιῶσιν ἐπαινοῦντες μὲν τὰ γεγραμμένα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλευθερίαν, αὐτὸν δὲ τὸν συγγραφέα δουλεύοντα ὁρῶντες καὶ ἐκόντα ὑποτιθέντα τὸν αὐχένα τῷ ζυγῷ.

4. Οὐκ ἀπεικότα γοῦν λέγοιεν ἂν, εἰ λέγοιεν ἦτοι ἄλλου τοῦ γενναίου ἀνδρὸς εἶναι τὸ βιβλίον καὶ σὲ τὸν κολοῖον ἀλλοτρίοις περὶ αἰσθημάτων ἀγάλλεσθαι, ἣ εἴπερ σὸν ἐστίν, ὁμοίᾳ σε τῷ Σαλαθῶ ποιεῖν, ὃς πικρότατον κατὰ μοιχῶν τοῖς Κροτωνιάταις νόμον θεῖς καὶ θαυμάζομενος ἐπ' αὐτῷ μετὰ μικρὸν αὐτὸς ἐάλω μοιχεύων τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. Περὶ πόδα τοῖνον καὶ σὲ τὸν Σάλαθον ἐκεῖνον εἶναι φαίει τις ἄν· μᾶλλον δὲ πολλὸν μετριώτερος ἐκεῖνος, ἔρωτι μὲν ἄλλους, ὡς ἔφασκεν ἀπολογούμενος, ἐκὼν δὲ μάλα εὐθύχως ἐς τὸ πῦρ ἀλόμενος, καίτοι ἐλευσύντων αὐτὸν ἤδη Κροτωνιατῶν καὶ ἐνδιδόντων φυγεῖν, εἰ βούλοιοτο. Τὸ δὲ σὸν οὐ παρὰ μικρὸν ἀτοπώτερον, ἀκριβοῦντος μὲν ἐν τοῖς λόγοις τὴν τοῦ τοιοῦτου βίου δουλοπρέπειαν καὶ κατηγοροῦντος, εἰ τις εἰς πλουσίῳ τινὸς ἐμπεσὼν καὶ καθιέρχας ἑαυτὸν ἀνέχοιτο μυρία τὰ δυσχερῆ πάσχων καὶ ποιῶν, ἐν γῆρᾳ δ' ὑστάτῳ καὶ σχεδὸν ἤδη ὑπὲρ τὸν οὐδὸν οὕτως ἀγεννῆ λατρείαν ἐπανηρημένου καὶ μονονουχί καὶ ἐμπεμπέοντος αὐτῇ· ὅσω γοῦν πᾶσιν ἐπισημότερος εἶναι δοκεῖς, τοσούτῳ καταγελαστότερος ἂν δόξειας εἶναι, ἀντιφωνοῦντος τοῦ νῦν βίου τῇ βιβλίῳ.

5. Καίτοι τί δεῖ καίνην ἐπὶ σὲ κατηγορίαν ζητεῖν μετὰ τὴν θαυμαστὴν τραγῳδίαν λέγουσαν

μισῶ σοριστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σορός;

Οὐκ ἀπορήσουσι δὲ οἱ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλων παραδειγμάτων ἐπὶ σὲ, ἀλλ' οἱ μὲν τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς εἰκάσουσιν, οἱ ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κρέων ἢ αὐτοῦς Ἑρακλῆς εἰσιν, ἔξω δὲ Πῶλος ἢ Ἀριστοδῆμος ἀποθήμενοι τὰ προσώπεια γίνονται ὑπόμισθοι τραγωδοῦντες, ἐκπίπτοντες καὶ συριττόμενοι, ἐνίοτε δὲ καὶ μαστιγοῦμενοί τινες αὐτῶν, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ· ἄλλοι δὲ τὸ τοῦ πιθήκου πεπονθέναι σε φήσουσιν, ὃν Κλεοπάτρα τῇ πάνυ φασὶ γενέσθαι· ἐκεῖνον γὰρ διδαχθέντα τέως μὲν ὀρχεῖσθαι πάνυ κοσμίως καὶ ἐμμελῶς καὶ ἐπὶ πολλὸν θαυμάζεσθαι μένοντα ἐν τῷ σχήματι καὶ τὸ πρέπον φυλάττοντα καὶ τοῖς ᾄδουσι καὶ αὐλοῦσι συγκινούμενον ὑμέναιον, ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἰσχάδα, οἴμαι, ἣ ἀμύγδαλον πόρρω κειμένην, μακρὰ γαίρειν φράσαντα τοῖς αὐλοῖς καὶ ρυθμοῖς καὶ ὀρχήμασι συναρπάσαντα κατατρώγειν, ἀπορρέψαντα, μᾶλλον δὲ συντρίψαντα τὸ πρόσωπον.

6. Καὶ σὺ τοῖνον, φαῖεν ἂν, οὐχ ὑποκριτής, ἀλλὰ ποιητής τῶν καλλίστων καὶ νομοθέτης γενόμενος ὑπὸ ταυτησὶ τῆς ἰσχάδος παραφανείσης ἡλέγχθης πύθιος ὢν καὶ ἀπ' ἄκρου χεῖλους φιλοσοφῶν καὶ ἕτερα μὲν κεύθων ἐνὶ φρεσίν, ἄλλα δὲ λέγων, ὡς εἰκότως ἂν τινα ἐπὶ

fabula Corinthia, et ipse contra te Bellerophon scripsisse libellum. Ita enim me Jupiter amet, ut non video, quam causam, quæ quidem speciem habeat, contra accusantes possis dicere: præsertim si cum risu hoc faciant, laudantes scripta, et quæ in illis elucet libertatem, ipsum vero scriptorem servientem videntes et qui sponte collum jugo submiserit.

4. Non absurde itaque dixerint, si dixerint aut alterius cujusdam fortis viri esse librum, teque graculum alienis superbire pennis; aut, si tuus sit, idem te quod Salæthum facere, qui acerbissima apud Crotoniatas lege contra adulteros lata, eam ob causam celebratus, non ita multo post in adulterio cum fratris uxore deprehensus est. Ad amusim igitur te quoque Salæthum illum aliquis dixerit. Quin multo tolerabilior ille, amore qui captus esset, quemadmodum in causa dicenda commemoravit, et ultro in ignem atque animose insilierit, misericordia licet illius jam tangerentur Crotoniatæ, et exilii, si voluisset, copiam facerent. Tuum autem haud paullo absurdius factum est, qui servilem hujus vitæ humilitatem accurata oratione excusseris, accusaverisque si quis in divitis alicujus domum incidens et concludens se, sexcenta incommoda et pati et facere sustineat; extrema vero senectute et prope jam in limine, ignavam adeo servitutem subieris, et tantum non in ea te, tanquam in pompa quadam constitutus, ostentes. Quanto igitur insignior esse omnibus videris, tanto magis idem videre ridiculus, reclamante quam nunc agis vita libello tuo.

5. Quamquam quid opus est novam contra te accusationem circumspicere, post admirabilem illam tragediam, quæ,

Odi (inquit) sophistam qui sibi nihil sapit?

Nec deerunt his, qui accusare volent, etiam alia in te argumenta: sed alii tragicis te actoribus assimilabunt, qui in scena quidem Agamemno unusquisque aut Creon, aut ipse adeo Hercules sunt; extra vero Polus aut Aristodemus personis depositis fiunt mercenarii tragædi, qui excidunt interdum exsibilanturque, interdum vero etiam, si ita videatur spectatoribus, flagellis quidam illorum cæduntur. Alii idem tibi usu venisse dicent quod simiæ, quam illustri Cleopatrarum aiunt fuisse. Illam enim edoctam aliquamdiu quidem saltasse decenter admodum modulateque, ac multas fuisse admirationi, quæ et habitum suum servaret, et decorum custodiret, et hymenæum voce tibiaque canentibus motus accommodaret, conspecta vero sicu, opinor, aut amygdala procul jacente, longum vale dixisse tibi et modis et saltationibus, correptosque fructus abjecta vel contrita potius persona, devorasse.

6. Et tu igitur, dixerint, non actor, sed poeta rerum pulcherrimarum et legislator qui fueris, ab hac ostensa sicu simius esse et a primoribus labris philosophari convictus es, atque mente aliud celare, aliud promere verbis; ut jure aliquis de te dicat, quæ dicis et propter quæ lau-

σοῦ εἰπεῖν ὅτι ἃ λέγεις καὶ ἐφ' οἷς ἐπαινέσθαι ἀξιοῖς, γέιλαι μὲν σου ἐδῆγεν, ὑπερήνη δ' αὐχμῶσαν καταλέλοιπε. Τοιγαροῦν παρὰ πόδας εὐθὺς ἔτισας δίκην, προπετῶς μὲν θρασυάμενος πρὸς τὰς ἀνθρώπων χρείας, μετὰ μικρὸν δὲ μονονοῦχι ὑπὸ κήρυξιν ἐξομοσάμενος τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἐφίχει ἡ Ἀδράστεια τότε κατόπιν ἐρεστώσά σοι εὐδοκιμοῦντι ἐφ' οἷς κατηγορεῖς τῶν ἀλῶν, καταγελᾶν ὡς ἂν θεὸς εἰδῶτα τὴν μέλλουσάν σου ἐς τὰ ὅμοια μεταβολὴν καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἤξιους κατηγορεῖν τῶν διὰ ποικίλας τινὰς τύχας τοιαῦτα πράττειν ὑπομενόντων.

7. Εἰ γοῦν ὑποθεῖτό τις τῷ λόγῳ τὸν Αἰσχίνην μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Τιμάρχου κατηγορίαν αὐτὸν ἀλῶναι καὶ φωραθῆναι τὰ ὅμοια πάσχοντα, πόσον ἂν οἶε παρὰ τῶν ὄντων γενέσθαι τὸν γέλωτα, εἰ Τιμάρχον μὲν ἡθύνουν ἐπὶ τοῖς καθ' ὧραν ἡμαρτημένοις, αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρενόμει; Τὸ δ' ὅλον ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπώλῃ ἑοικας, ὃς ἀποκτρύττων βηχὸς φάρμακον καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπασχοῦμενος αὐτὸς μεταξὺ σπῶμενος ὑπὸ βηχὸς ἐφαίνεται.

8. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα εἴποι τις ἂν οἷος σὺ κατηγορῶν ἐν οὕτως ἀμφιλαεῖ τῇ ὑποθέσει καὶ μυρίας τὰς ἀπορίας παρεχομένη· ἐγὼ δὲ ἤδη σκοπῶ ἤντινα καὶ τράπωμαι πρὸς τὴν ἀπολογίαν. Ἄρα μοι κράτιστον, ἐθελοκαχέσαντα καὶ τὰ νῦτα ἐπιστρέψαντα καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἀρνούμενον ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καταφυγεῖν — λέγω δὲ τὴν Τύχην καὶ Μοῖραν καὶ Εἰμαρμένην — καὶ παραιτεῖσθαι συγγνώμην· ἔχειν μοι τοὺς ἐπιτιμῶντας εἰδόμενος ὡς οὐδενὸς ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ὑπὸ τίνος κρείττονος, μάλλον δὲ μῖσος τῶν προειρημένων ἀγόμεθα οὐχ ἔχοντες, ἀλλ' ἀνάιτιοι παντάπασιν ὄντες ἃ ἂν λέγωμεν ἢ ποιῶμεν; ἢ τοῦτο μὲν κομιδῇ ἰδιωτικόν, καὶ οὐδ' ἂν σύ με, ὦ φιλότις, ἀνάσχοιο τοιαύτην ἀπολογίαν προῖσχύμενον καὶ συνήγορον τὸν Ὀμηρον παραλαμβάνοντα καὶ τὰ ἐκείνου ἔπη βραφύδουντα,

Μοῖραν δ' οὐτινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
καὶ τὸ

Γεννημένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

9. Εἰ δὲ τοῦτον ἀφίεις τὸν λόγον δις οὐ πᾶν ἀξιόπιστον ἐκεῖνο λέγοιμι, μήτε ὑπὸ χρημάτων μήτε ὑπ' ἄλλης τινὸς ἐλπίδος τοιαύτης δελεασθεὶς ὑποστῆναι τὴν παροῦσαν συνουσίαν, ἀλλὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλόνοιαν τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσας ἐβέλῃσαι κοινωῆσαι πράξεων τῷ τοιοῦτῳ, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν χάττα εὐρίσκειν ἢ λῶν, φασίν, ἐκκρούουν τὸν ἥλον, καὶ μείζονί γε τὸν σμικρότερον, ὅσω κολακεία τῶν ἄλλων ἀπάντων κακῶν τὸ δουλοπρεπέστατον εἶναι καὶ ταύτη χειρίστον νενόμισται.

10. Τί οὖν ἄλλο, εἰ μήτε ταῦτα μήτε ἐκεῖνα λέγειν δεκεῖ, ὑπολοιπὸν ἐστὶν ἢ ὁμολογεῖν μηδὲ ἐν ὕγιει εἰπεῖν

dem affectas, ea labra rigasse quidem, siccum liquisse palatum. Itaque e vestigio statim poenas dedisti, qui temere audaciam sumseris contra hominum necessitates, paullo post autem tantum non sub praecone libertatem ejuraveris. Ac videtur laudibus tibi hominum ab accusatione aliorum florenti a tergo tum astans Adrastea te derisisse, quae utpote dea futuram tuam ad idem vitae genus mutationem videret, atque illud etiam, quod non despuens ante in tuum sinum, accusares eos qui per quandam fortunae varietatem facere talia sustinerent.

7. Si quis igitur hoc declamationi argumentum ponat Aeschinem post Timarchi accusationem ipsum deprehendi patientem similia: quantum a spectantibus risum putas oriturum, si Timarchum quidem in iudicium vocet ob ea quae in flore aetatis peccaverit, ipse vero jam senex eadem in se designet? In summa, pharmacopolae illi similis ea, qui tussis remedium praedicans, et statim liberaturum se illa laborantes pollicitus, ipse interim convelli a tussi cerneretur.

8. Haec igitur et in hoc genere multa alia dicat aliquis tui similis accusator in argumento ita copioso et mille dicendi opportunitates praebente. Ego vero jam dispicio qua via ad causam dicendam aggrediar. Numquid optimum fuerit sponte me succumbere et tergum praebere, nec negare peccatum, sed ad communem illam deprecationem confugere; Fortunam dico, et Parcā, et Fatum; ac rogare veniam hos qui me reprehendant, quum sciant, nullius rei penes nos arbitrium esse, sed a praestantiore natura, aut potius ab una earum quas praediximus, agi non sponte nostra, sed extra causam undique constitutos, quicquid dicamus faciamusve? An plane hoc plebeium, ut neque tu me, amice, feras, talem defensionem si pretendam, et Homerum advocatum asciscam, versusque illius recitem,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum;
et illud,

Nascenti nevit, genitrix quum funderet alvo.

9. Sin relicta hac oratione tanquam non valde probabili, illud dicam, me neque a pecuniae neque ab alia id genus cupiditate illectum, subiisse praesentem convictum, sed prudentiae, fortitudinis et magnanimitatis in hoc viro admiratione voluisse in communionem venire talis illius actuum: metuo ne ad intentatam accusationem adulationis insuper crimen subeam, deprehendatque clavo, quod aiunt, clavum ejicere, majori quidem minorem, in quantum adlatio malorum omnium reliquorum maxime servile esse, et hoc ipso nomine pessimum, perlibetur.

10. Quid igitur, si neque haec neque illa dicenda videntur, aliud relinquitur, quam ut confitear nihil quicquam

ἔχειν; Μία μοι ἰσως ἐκείνη ἀγκυρα ἔτι ἀδροχος, οὐδὲν ῥεσθαί τὸ γῆρας καὶ τὴν νόσον καὶ μετὰ τούτων τὴν πενίαν πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναπεύθουσιν, ὡς ἐκφύγοι τις αὐτήν· καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐκ ἀχαιρον ἰσως καὶ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μήδαιαν παρακαλέσαι παρελθούσαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ἱαμβεῖα μικρὸν αὐτὰ παραδῆσασαν·

Καὶ μανθάνω μὲν ὅλα δρᾶν μέλλω κακὰ,
πενία δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Θεογνίδος κᾶν ἐγὼ μὴ λέγω, τίς οὐκ οἶδεν, οὐκ ἀπαξιούντος, καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον σφᾶς αὐτοῦς ρίπτειν καὶ κατὰ κρημνῶν γε ἡλιβάτων, εἰ μέλλοι τις οὕτως ἀποδράσεισθαι τὴν πενίαν;

11. Ταῦτα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἃ τις ἂν ὡς ἐν τοιούτῳ ἀπολογήσασθαι ἔχοι, οὐ πάνυ εὐπρόσωπον ἕκαστον αὐτῶν. Σὺ δὲ μοι θάρρει, ὦ ἑταῖρε, ὡς οὐδενὶ τούτων ἐμοῦ χρησόμενον· μὴ γὰρ τοσοῦτός ποτε λιμὸς καταλάβοι τὸ Ἄργος, ὡς τὴν Κυλλάραιον σπειρεῖν ἐπιχειρεῖν· οὐδ' ἡμεῖς οὕτω πένητες εὐλόγου ἀπολογίας ὡς ὑπ' ἀπορίας τὰ τοιαῦτα χρησφύγετα πρὸς τὴν κατηγορίαν ζητεῖν. Ἀλλὰ μοι ἐκείνο ἐννόησον, ὡς πᾶμπολυ διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπόμισθον παρελθόντα δουλεύειν καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μοί φησι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. Διελθὼν δὲ καὶ ἰδίᾳ καταθεὶς ἐκάτερον σκόπει· εὐρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, ὅς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον εὐκότως ἀλλήλοισι τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύρου καὶ χαλκοῦ χρυσῶν καὶ ἀνεμώνη ῥόδων καὶ ἀνθρώπων πίθηκος· μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κακῇ κἀναυῦθα καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῳ τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ δουλεία σαφὴς καὶ οὐ πολὺ τῶν ἀργυρωνήτων καὶ οἰκοτρίβων διαφέρουσιν οἱ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ εἰσιόντες, οἱ δὲ τὰ κοινὰ διὰ χειρὸς ἔχοντες καὶ πόλεσι καὶ ἔθνεσιν ὄλοις σφᾶς αὐτοὺς χρησίμους παρέχοντες οὐκ ἂν εἰκότως ἐκ μόνου τοῦ μισθοῦ διαβάλλονται καὶ ἐς ὁμοιότητα καὶ κοινωνίαν τῆς κατηγορίας καθέλκονται· ἐπεὶ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἀπάσας ἀναιρῶν τὰς τοιαύτας προστασίας, καὶ οὔτε οἱ τοσαῦτα ἔζη ἐπιτροπεύοντες οὐθ' οἱ τὰς πόλεις ἀμύττοντες οὐθ' οἱ τὰς φάλαγγας ἢ στρατόπεδα διαἑγγειρίζουνοι ὀρθῶς ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ μισθὸς αὐτῶν τῷ ἔργῳ πρόσσεστιν. Ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἐνός, οἶμαι, χρὴ ἀνατρέπειν τὰ πάντα οὐδ' ἰσοτιμίαν τῶν μισθοφορούντων καθιστάναι.

12. Τὸ δὲ ὅλον οὐ τοὺς μισθορνοῦντας ἀπαντας ἐγὼ φαῦλῳ βίῳ συνεῖναι ἔφασκον, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπὶ προζάσει παιδεύσεως δουλεύοντας ὥχτειρον. Τοῦτ' οὖν, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἡμέτερον πρᾶγμα παντάπασιν ἑτεροῖόν ἐστιν, εἰ γε τὰ μὲν οἶκοι ἰσοτιμία ἡμῖν, δημοσίᾳ δὲ τῆς μεγίστης ἀρχῆς κοινωνοῦμεν καὶ τὸ μέρος συνδιαπράττομεν. Ἐγὼ γ' οὖν, εἰ σκέψαιο, δόξαιμ' ἂν σοι οὐ τὸ σμικρότατον τῆς Αἰγυπτίας ταύτης ἀρχῆς ἐγκεχειρί-

sani me quod dicam habere? Illa forte una mihi ancora adhuc in sicco est, deplorare senectutem, et morbum, et cum his paupertatem, facere omnia ac pati persuadentem, ut quis illam effugiat : ubi forte nec intempestivum fuerit Euripidis Medeam advocare, quæ in medium progressa dicat pro me iambos illos paulum quiddam inflexos,

Nec me, scelestas quantum moliar, fugit;
sed major urget meis consiliis inopia.

Illam enim Theognidis vel me tacente quis ignorat, non indignum putantis vel in mare cetosum abicere se, vel montis ab aeris præcipitio, si quis hoc modo queat effugere pauperiem?

11. Hæc igitur esse videntur, quæ quis in tali re defendendi criminis causa dicere habeat, quorum nullum unum per se valde speciosum. At bono te, sodalis, animo esse jubeo, utpote nullo horum me usuro : ne enim talis unquam fames Argos deprehendat, ut Cyllarabin conserere conentur. Neque nos ita pauperes defensionis rationabilis, ut præ inopia id genus effugia contra accusationem queramus. Sed illud mihi cogita, multum omnino hæc inter se differre, utrum in domum divitis cujusdam mercede conductus aliquis ingrediatur, et ibi serviat sustineatque quantumque mihi dicit liber, an vero publicæ rei partem aliquam tractans et pro virili parte administrans, mercedem eo nomine ab imperatore accipiat. Nimirum percurrere, et separatim unumquodque horum positum considera. Invenies sane musicorum illud Disdiapason, hoc est eo quod maximum est intervallo scriptum illud distare a facto meo, ac tantundem sibi similem utramque vitam, quantum argento plumbum, æs auro, et anemone rosæ, et homini simius. Etenim merces quidem et illic et hic est, et quod alieno paretur imperio : at res ipsa plurimum discrepat. Nam ibi quidem servitus manifesta nec multum emtis mancipiis distant qui ea lege accedunt : at qui publicam rem tractant, et urbibus gentibusque integris utiles se præstant, eos iniquum fuerit solius mercedis causa male audire, et in similitudinem communionemque criminis detrahi. Quandoquidem ubi primum aliquis omnes id genus præfecturas sustulerit : neque ipsi qui tantas gentes procurant, neque qui urbium statum ordinant, neque quibus legiones et exercitus integri mandati sunt, recte facient, quum merces ipsorum quoque operi proposita sit. Verum non oportet omnia impetu evertere, neque uno loco qui mercedem accipiunt omnes habere.

12. In universum vero non omnes ego qui mercede locarent operas, miseram vitam dixi vivere, sed eos miseratus sum, qui in domibus institutionis obtentu serviunt. Hoc vero nostrum, o sodalis, negotium longe diversum est : quandoquidem privatim eodem quo ante loco sumus, publice autem in maximi communionem imperii venimus, ejusque partem una administramus. Equidem, si considerare velis, videar tibi non minimam Ægyptii hujus imperii partem

σθαι, τὰς δίκας εἰσάγειν καὶ τὰς αὐταῖς τὴν προσήκουσαν ἐπιτιθεῖναι καὶ τῶν πραττομένων καὶ λεγομένων ἀπαξάπαντων ὑπομνήματα γράφεσθαι καὶ τὰς τε ῥητορείας τῶν δικαιολογούντων ἐυθυμίζειν καὶ τὰς τοῦ ἀρχόντος γνώσεις πρὸς τὸ σαφέστατον ἅμα καὶ ἀκριδέστατον σὺν πίστει τῇ μεγίστῃ διαφυλάττειν καὶ παραδιδόναι δημοσίᾳ πρὸς τὸν θεὸν χρόνον ἀποκαισόμενας, καὶ ὁ μισθὸς οὐκ ἰδιωτικὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὐ σμικρὸς οὐδὲ οὗτος, ἀλλὰ πολυτάλαντος· καὶ τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐ φαῦλᾳ ἐλπίδες, εἰ τὰ εἰκότα γίγνεται, ἀλλ' ἔθνος ἐπιτραπῆναι ἢ τινας ἄλλας πράξεις βασιλικάς.

13. Ἐθέλω γοῦν ἐκ περιττοῦ χρησάμενος τῇ παρρησίᾳ καὶ ὁμῶς χωρήσας τῷ ἐπιγερομένῳ ἐγκλήματι καθ' ὑπερβολὴν ἀπολογίσασθαι, καὶ δὴ φημί σοι μηδὲν ἀμίσθῳ ποιεῖν, οὐδ' ἂν τοὺς τὰ μέγιστα πράττοντας εἴπῃς, ὅπου μὴδὲ βασιλεὺς αὐτὸς ἀμισθὸς ἐστίν. Οὐ φόρους λέγω οὐδὲ δασμοὺς, ὅποσοι παρὰ τῶν ἀρχομένων ἐπέτειοι φοιτῶσιν, ἀλλ' ἔστι βασιλεῖ μισθὸς μέγιστος ἑπαινοὶ καὶ ἡ παρὰ πᾶσιν εὐκλεία καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκόνας δὲ καὶ νεφ' καὶ τεμένη, ὅποσα παρὰ τῶν ἀρχομένων ἔχουσι, μισθοὶ καὶ ταῦτά εἰσιν ὑπὲρ τῶν φροντισῶν καὶ προνοίας, ἣν εἰσφέρονται προσκοποῦντες αἱ τὰ κοινὰ καὶ βελτίῳ ποιοῦντες. Ὡς δὲ μικρὰ μεγάλοις εἰκάζειν, ἣν ἐθέλῃς ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ σωτοῦ κορυφῆς ἐφ' ἑκάστον τούτων, ἀφ' ὧν σύγκειται, καταβαίνειν, ὅφει δτι μεγέθει καὶ σμικρότητι διαλλάττομεν τῶν ἀκροτάτων, τὰ δ' ἄλλα μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες.

14. Εἰ μὲν οὖν τοῦτον ἐτεθείκειν τὸν νόμον, μηδὲν μὴδὲν πράττειν, ἐνοχὸς ἂν εἰκότως ἐδόχουν τῇ παρανομίᾳ, εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς τοῦ βιβλίου λελεχταί μοι, χρὴ δὲ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἐνεργῶν εἶναι, τί ἂν ἄλλο ἐς δέον αὐτῷ χρῶτο, ἢ φιλοῖος συμποῶν πρὸς τὰ βέλτιστα καὶ τῷ μέσῳ ὑπαίθριος πείραν αὐτοῦ οἰδοὺς ὅπως ἔχει πίστεως καὶ σπουδῆς καὶ εὐνοίας πρὸς τὰ ἐγκαχειρισμένα, ὥς μὴ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο, « ἐτώσιον ἄλχος ἀρούρης » εἶη.

15. Πρὸ δὲ τῶν θλων μεμνησθαι χρὴ τοὺς ἐπιτιμῶντας ὅτι οὐ σοφῶ ὄντι μοι — εἰ δὴ τις καὶ ἄλλος ἐστὶ που σοφός — ἐπιτιμῆσουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐκ τοῦ πολλοῦ δῆμου, λόγους μὲν ἀσκήσαντι καὶ τὰ μέτρια ἑπαινοῦμένῳ ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὴν ἄκραν ἐκείνην τῶν κορυφαίων ἀρετῇν οὐ πάννυ γεγυμνασμένῳ· καὶ μὰ Δί' οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἀνίστασθαι μοι ἄξιον, ὅτι μὴδὲ ἄλλῳ ἐγὼ γοῦν ἐντετύχηκα τὴν τοῦ σοφοῦ ὑπόσχεσιν ἀποπληροῦντι. Σοὺ μέντοι καὶ θαυμάσαιμ' ἂν ἐπιτιμῶντός μου τῷ νυνὶ βίῳ, εἰ γε ἐπιτιμῶντος, ὃν πρὸ πολλοῦ ἤδεῖς ἐπὶ ῥητορικῇ δημοσίᾳ μεγίστας μισθοφορὰς ἐνεγκάμενον, ὅποτε κατὰ θέαν τοῦ ἑσπερίου Ὀκεανοῦ καὶ τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν τοῖς μεγαλομισθοῖς τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. Ταῦτά σοι, ὦ ἐπταῖρε, καί τοι ἐν μυριάσι ταῖς ἀσχολαῖς ὧν ὁμοὺς ἀπολογησάμην, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὴν λευκὴν

mandatam habere, iudicia dare et ordinem illis decentem adhibere, et eorum quæ aguntur dicunturque omnium commentarios scribendos curare, et litigantium orationes moderari, et decreta principis, quam disertissime potest et accuratissime, cum fide maxima conservare, et publice tradere ad futuri temporis perpetuitatem reponenda. Porro merces non a privato, sed ab imperatore; nec parva illa, sed multorum talentorum: et post hæc non spes quamdam exiguæ, si fiant, quæ consentaneum est fieri, sed futurum ut gens integra nobis committatur, aut actiones aliæ principales.

13. Volo equidem ex abundanti, utens fiducia, et cominus congressus intentato crimini, ultra etiam quam oportet causam dicere: et illud nempe dico tibi, neminem quicquam sine mercede facere. Neque tu mihi eos nomines, qui res maximas gerunt; quum neque ipse imperator mercedis expers sit. Non vectigalia dico neque tributa, quæ a civibus quotannis veniunt: sed est imperatori merces maxima laudes et gloria apud omnes, et quod beneficio causa adoratur; statuæ porro, et ædes, ac templa, quæ habent a civibus, merces et ista sunt pro curis et providentia, quam adhibent procuranda semper publica re et in melius augenda. Nempe ut parva assimilemus magnis, si volueris a vertice quasi acervi ad unumquodque eorum, quibus constat, descendere, videbis magnitudine nos et parvitate differre ab his qui summi sunt; ceterum mercenarios æque esse universos.

14. Si igitur eam ego legem scripsissem, neminem quicquam oportere agere, tenerer merito violatæ legis meæ: sin vero hoc quidem nusquam in libello dictum a me est, ac porro bonum virum efficacem esse oportet, quodnam aliud ad officium applicet se, quam ut elaboret cum amicis in iis quæ optima sunt, et in medio atque sub divo quasi constitutus experimentum sui præbeat, qualis sit fide, diligentia, amore eorum quæ commissa ipsi sunt, ne sit, ut Homeri verbo utar, « telluris inutile pondus. »

15. Ante omnia vero et hoc meminisse oportet qui reprehendere nos voluerint, ipsos non tanquam sapientem me (modo usquam sit aliquis sapiens) reprehensuros, sed unum de multis, qui dicendi facultatem exercuerit ille quidem, mediocre ex ea re laudem consecutus; ad summam autem illam eorum, qui capita ac duces sunt, virtutem non sit exercitatus. Neque hercules eo nomine dolere mihi fas est, quandoquidem nec in alium ego quenquam incidi, qui sapientis professionem impleteret. Ac mirer etiam te si reprehendas vitam præsentem nostram, si quidem reprehendas, ejus hominis, quem olim noveras rhetorices nomine maximas publice mercedes capere, quum occidentalis Oceani videndi causa, et Celticam eadem peragrans, in nos incideres, qui in illis sophistarum numeraremur, qui magnas mercedes mererentur. Hæc apud te, sodalis, maximas licet inter occupationes, tamen defendendi criminis causa scripsi, non obiter id agendum ratus, ut album

παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι· ἐπεὶ πρὸς γε τοὺς ἄλλους, καὶν συνάμα πάντες κατηγορῶσιν, ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ, οὐ φροντίς Ἱπποκλείδῃ.

XIX.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝ Τῇ ΠΡΟΣΑΓΟΡΕΥΣΕΙ
ΠΤΑΙΣΜΑΤΟΣ.

1. Χαλεπὸν μὲν ἄνθρωπον ὄντα δαίμονός τις ἐπὶ-
ρειαν διαφυγεῖν, πολὺ δὲ χαλεπώτερον ἀπολογίαν εὐ-
ρεῖν παραλόγου καὶ δαιμονίου πταίσματος, ἅπερ ἀμ-
φότερα νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν, ὃς ἀρικόμενος παρὰ σέ, ὡς προσεῖποιμι τὸ ἐωθινόν, δέον τὴν συνήθη ταύτην
φωνὴν ἀφείναι καὶ χαίρειν κελεύειν, ἐγὼ δ' ὁ χρυσοῦς
ἐπιλαθόμενος ὑγιαίνειν σε ἡζύουν, εὐφημον μὲν καὶ
τοῦτο, οὐκ ἐν καιρῷ δὲ ὡς οὐ κατὰ τὴν ἔω. Ἐγὼ
μὲν οὖν ἐπὶ τούτῳ εὐθὺς ἰδίον τε καὶ ἡρυθρίων καὶ
παντοίως ἦν ὑπὸ ἀπορίας, οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν παρα-
παλεῖν, ὡς εἰκός, οἱ δὲ ληρεῖν ὑπ' ἡλικίας, οἱ δὲ ἡβεινῶν
κραিপάλῃς ἀνάμεστον εἶναι ὥντό με εἶναι, εἰ καὶ ὅτι
μάλιστα σὺ ἐπιεικῶς ἤνεγκας τὸ γεγονός οὐδ' ὅσον ἄκρω
τῷ μειδιᾷ ἐπισημηνάμενος τῆς γλώττης τὴν δια-
μαρτίαν. Ἐδοξεν οὖν μοι καλῶς ἔχειν παραμυθίσαι
τινὰ ἐμαυτῷ συγγράψαι, ὡς μὴ πάνυ ἀνιώμην ἐπὶ τῷ
πταίσματι μηδ' ἀφόρητον ἡγοίμην, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ
τοσοῦτον ἀπεσφάλην τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐπὶ τοσοῦτον
μαρτύρων· ἀπολογίας μὲν γὰρ οὐδὲν ἔδει, οἶμαι, ὑπὲρ
γλώττης εἰς οὕτως εὐφημον εὐχὴν ὀλισθούσης.

2. Ἀρχόμενος μὲν οὖν τῆς γραφῆς πάνυ ἀπόρῳ
ἐντεῦξομαι ὡμῇ τῇ προβλήματι, προϊόντι δὲ πολλὰ
προὔρῃ τὰ λεκτέα. Οὐ μὴν πρότερον ἔρω αὐτὰ, ἣν
μὴ περὶ τοῦ χαίρειν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὖ πράττειν καὶ τοῦ
ὑγιαίνειν προεῖπω τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν δὲ χαίρειν ἀρ-
χαῖα μὲν ἢ προσαγορεύσεις, οὐ μὴν ἐωθινὴ μόνον οὐδὲ
ὑπὸ τὴν πρώτην ἐντεῦξιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες
ἀλλήλους ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ,

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τυρυνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμε-
νοι, ὡς τὸ,

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἔστις οὐκ ἐπιδευεῖς,

Ὅδυσσεὺς ὅπότε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβεῖαν αὐτῷ
ἐρρητόρευε· καὶ ἤδη ἀπίνοντες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ,

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὕμιν θεὸς ἀμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἴδιος δὲ καιρὸς οὐδεὶς ἀπενενέμητο τῇ προσήσει,
οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαι-
σιων καὶ ἀπεκτοτάτων ὅμως ἐχρῶντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ
Εὐριπίδου Πολυνείκης ἤδη τελευτῶν τὸν βίον,

Καὶ χαίρετ', ἥδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβολον,
ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας καὶ τοῦ μηκέτι χρῆσθαι ἀλλή-

a te et plenum calculum feram. Apud alios enim si vel simul
omnes me accusent, satis mihi illud fuerit, Non curat Hip-
poclides.

XIX.

PRO LAPSU IN SALUTANDO.

1. Difficile est, homo natus quum sis, dei alicujus invi-
diam effugere: multo porro difficilius, verba invenire qui-
bus defendas inopinatam et immissum divinitus errorem.
Quæ quidem duæ res modo usu mihi venerunt, qui matu-
tinæ salutationis causa domum tuam veniens, quum opor-
teret consuetam illam vocem mittere, et Gaude [i. e. Ave]
dicere; ego vero homo aureus oblivione lapsus, Valere te
jusserim, quod boni et ipsum quidem omnis, sed non
tempestivum, quippe quod matutino parum conveniret.
Ergo in ipso verbo statim sudabam equidem, erubescbam,
æstuabam consilii inopia: præsentibus vero qui essent, alii
desipere me videlicet, alii præ senectute delirare, alii be-
sterna crapula adhuc oppletum turbatumque existimabant,
quanquam humaniter ipse tu ferres, ut qui maxime, quod
factum erat, ac vel lenissime quidem subridens linguæ nostræ
errorem notares. Faciendum itaque putavi, ut consola-
tionem ipsi mihi aliquam scriberem, ne lapsu illo nimis
excruciarer, neque intolerandum putarem, si homo seu ex
tantum a decoro, coram tot testibus, aberrassem: nam
linguæ quidem defensione nihil opus videbatur in bene
omninas adeo preces lubrico quasi vestigio prolapsæ.

2. Ac sub initium scriptionis difficilem dubiamque sane
questionem propositam mihi fore arbitrabar: aliquantum
autem progressu multa se dicenda ultro offerebant. Ne hic
tamen prius ea dicam, quam de ipsis verbis Gaudere, Sal-
vere, et Valere, quæ opportuna videbuntur prædixero.
Atque Gaudere (si quem jubeas) est illa quidem antiqua
salutatio, verum non matutina solum, neque quæ ad pri-
mam modo congressionem pertineat: sed utebantur ea qui-
dem et qui primum se videbant, quale est,

Gaude, potens telluris o Tiryntiæ;

et qui post cenam ad comessionem et liberiores in vino
sermone se convertebant, ut,

Gaude, verum epulis paribus nec egemus, Achille;

Ulysses dicit, quando mandatam sibi legationem apud
illum orare incipit: et qui jam discedunt, ab se invicem, ut,

Gaudete, hinc vobis ero morte carens deus, haud vir.

Proprium autem tempus nullum attributum erat huic appel-
lationi, neque, ut nunc, solum matutinum: atque adeo mi-
nime auspicatis temporibus et abominandis maxime, tamen
illa utebantur, ut Euripidis ille Polynices, jam finiens vitam,
dicit,

Gaudete, jam nox atra me complectitur.

Nec benevolentiae modo illis hæc erat quasi tessera, sed ini-
micitiarum quoque, et quum negaret alter se usum altero:

λοις τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ.

3. Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλippiδης δ' ἡμεροδρομήσας λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἀρχοντας καθήμενους καὶ πεφροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης, Χαίρετε, νικῶμεν, καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ καὶ τῇ χαίρειν συνεκπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων ὁ Ἀθηναῖος ὁμημαγωγὸς ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προῦθηκεν εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκεῖθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσην· καὶ ὅπως γε μετ' ἐκείνων ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστέλλων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινε ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶν πραγμάτων.

4. Ἄλλ' ὁ θαυμαστὸς Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιοπistos νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν ὡς μοχθηρὸν ὃν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμπαῖνον, τὸ δ' εὖ πράττειν ἀντ' αὐτοῦ εἰσάγει ὡς κοινὸν σῶματός τε καὶ ψυχῆς εὖ διαχειμένων σύμβουλον, καὶ ἐπιστέλλων γε τῷ Διονυσίῳ αἰτιάται αὐτὸν, ὅτι ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον.

5. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλείπειν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκέλλω τῷ Λευκανῷ καὶ Ἀρχύτᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὕτε τὸ χαίρειν οὕτε τὸ εὖ πράττειν προῦγραπεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν ἀργεσθαι ἐκέλευεν· ἅπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες ὅποτε σπουδαῖον τι γράφοιεν, ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ παρεκελεύοντο ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμολογώτατον καὶ συνόλως ἅπαντα περιειληφὺς τάνθρωπου ἀγαθὸν, καὶ τὸ γε τριπλοῦν αὐτοῖς τρίγωνον, τὸ δι' ἀλλήλων, τὸ πεντάγρμμον, ᾧ συμβόλῳ πρὸς τοὺς δημοδοχοὺς ἐγρῶντο, ὑγίεια πρὸς αὐτῶν ὠνομάζετο, καὶ ὅπως ἡγοῦντο τῷ μὲν ὑγιαίνειν τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ χαίρειν εἶναι, οὕτε δὲ τῷ εὖ πράττειν οὕτε τῷ χαίρειν πάντως καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν τετρακτὺν, τὸν μέγιστον ὅρκον αὐτῶν, ἢ τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖ, ἥδη καὶ ὑγίειας ἀρχὴν ἐκάλεσαν, ὣν καὶ Φιλόλαός ἐστι.

6. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς λέγω, ὅπου καὶ Ἐπίκουρος ἀντὶ πάντων χαίρων τῷ χαίρειν καὶ τὴν ἡδονὴν πρὸ ἁπάντων αἰρούμενος ἐν ταῖς σπουδαιότεραις ἐπιστολαῖς — εἰσὶ δ' αὖται ὀλίγαι — καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φιλάτους μάλιστα ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ προστάττει; Πολὺ δ' ἂν καὶ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ εὖροις τὸ ὑγιαίνειν πρῶτον εὐθὺς λεγόμενον· τὸ μὲν γὰρ

Οὐδέ τε καὶ μάλα χαῖρε

σχετῶς προτεταγμένον τοῦ χαίρειν τὸ ὑγιαίνειν ἔχει· δὲ Ἄλεξις,

Ὁ δέσποθ', ὑγίαιν', ὡς χρόνος ἐλήλυθας·

ἔδ' Ἀχαιοῖς,

qui enim longum gaudere jubet aliquid, ille non curaturum se in posterum significat.

3. Primus vero illud verbum Philippides cursor dicitur usurpasse, quum a Marathone victoriam nunciaret, et dixisse ad Archontes sedentes ac de pugnae exitu sollicitos, Gaudete, vincimus; eoque dicto suo nuntio immortalis esse, et in ipso gaudendi verbo exspirasse. In epistola autem principio Cleon, Atheniensis populi ductor, primum illud Gaudere praeponit, epistolae ejus quam Sphacteria dederat, victoriae ibi reportatae et captorum Spartanorum nuntiam: in universum tamen etiam Nicias a Sicilia scribens in antiquo epistolarum more perseveravit, initium ab ipsis rebus capiens.

4. Sed admirabilis noster Plato, fide dignus legislator talium, illud Gaudere quidem gaudere (i. e. *valere*) jubet, et plane rejici, velut malum et nihil honesti significans: sed Salvere (*ad verbum* Bene agere) pro eo inducit, ut communem corporis pariter et animi bene constituti tesseram. Atque scribens ad Dionysium accusat illum, quod in Hymno Apollinis Gaudere deum jubeat, tanquam indignum Pythio, et non tantum diis, sed ne hominibus quidem non ineptis decorum.

5. Divinus sane Pythagoras, etsi nihil ipse nobis proprium relinquere suorum scriptorum dignatus est, quantum tamen ex Ocello Lucano et Arrhyta et reliquis ipsius familiaribus colligere licet, neque ipsum illud Gaudere neque Salvere praescrispsit, sed a verbo Valere jussit incipere. Omnes enim ab illo docti in epistolis quoties serium quiddam scriberent, Valere (*ad verbum* Sanum esse) in ipso statim principio jubebant, tanquam et ipsum animo pariter et corpori convenientissimum, et bona hominis complexum in universum omnia: et triplex illud triangulum sibi implexum, quinque descriptum et inclusum lineis, qua tesseram ad sententiae suae homines uterentur, sanitas ab ipsis vocabatur. Et omnino putabant, in verbo Valere inesse etiam ipsum Salvere et Gaudere; sed neque Salvere, neque Gaudere, continuo esse etiam Valere. Sunt vero etiam qui quaternionem, maximum illorum jusjurandum, qui perfectum secundum ipsos numerum efficit, jam sanitatis initium vocarent, in quibus et Philolaus est.

6. Et quid tibi antiquos narro, quum et Epicurus, vir valde gaudens Gaudere, et voluptatem rebus praecipiens omnibus, tum in seriis magis epistolis (sunt autem hae paucae), tum in his quas dedit ad omnium carissimos! Valere statim in principio jubeat? Multum etiam in tragedia et in comedia vetere invenias Valere primo statim congressu dictum. Etenim illud,

Valeque et multum gaude,

perspicue praepositum habet gaudendi voto illud validudinis. Alexis autem,

Here mi, vale quam quæso serus advenis!

et Achaëus,

Ἦχω πεπραγὸς δεινὰ, σὺ δ' ὑγιαίνει μοι·

καὶ ὁ Φιλήμων,

Αἰτῶ δ' ὑγίαιαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραξίαν,
τρίτον δὲ χαίρειν, εἴτ' ὀφείλειν μὴ δέν.

Ὁ μὲν γὰρ τὸ σκόλιον γράφας, οὗ καὶ Πλάτων μύνηται, τί καὶ οὗτος φησιν; Ὑγιαίνειν μὲν ἀριστον, τὸ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν, τοῦ χαίρειν δὲ τὸ παράπαν οὐκ ἐμνήσθη, ἵνα σοι μὴ τὸ γνωριμώτατον ἐκείνο καὶ πᾶσι διὰ στόματος λέγω,

Ὑγία, πρεσβίστα μακάρων, μετὰ σέυ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς·

ὥστε εἰ πρεσβίστη ἐστὶν ὑγία, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ὑγιαίνειν προτακτέον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν.

7. Μυρία δὲ καὶ ἄλλα ἔκ τε ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων καταδειξά σοι ἔχων, προτιμῶντων τὸ ὑγιαίνειν, τοῦτο μὲν παραιτήσομαι, ὥς μὴ εἰς ἀπειροκαλίαν τινὰ μεираκιώδη ἐκπέσῃ μοι τὸ σύγγραμμα καὶ κινδυνεύωμεν ἄλλω ἢ ἡμῶν ἐκχροῦειν τὸν ἥλον, ὀλίγα δὲ σοι τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ὅποσα μύμνηται οἰκεῖα τῷ παρόντι προσγράψαι καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον.

8. Ὅτε Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ἀγωνιῆσθαι ἐμελλεν, ὡς Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ λέγει, ἔωθεν εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλείων, εἴτ' ἐπιλαθόμενος εἴτ' ἐκταραχθεὶς ὥσπερ ἔγω, εἶτε καὶ θεοῦ τινος τοῦτο καταναγκάσαντος, ταῦτον ἐμοὶ ἔφη, Ὑγιαίνε, βασιλεῦ, καιρὸς ἤδη παρατάττεσθαι. Ταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων πρὸς τὸ παραδοῆσον τῆς προσαγορεύσεως καὶ τοῦ Ἡρακλείωνος ὀλίγου δεῖν ὑπ' αἰδοῦς ἐκθανόντος, Ἀλέξανδρος, Δέχομαι, εἶπε, τὴν κληδόνα· τὸ γὰρ σώους ἐπανήγειν ἀπὸ τῆς μάχης ἤδη μοι ὑπέσχεσθαι.

9. Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτήρ ὅτε τοῖς Γαλάταις συνάπτειν ἐμελλεν, ἔδοξεν ὄναρ ἐπιστάντα οἱ τὸν Ἀλέξανδρον κελεύειν σύνθημα πρὸ τῆς μάχης παραδοῦναι τῇ στρατιᾷ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὑπὸ τούτῳ συνθηματι τὴν θαυμαστήν ἐκείνην νίκην ἐνίκησε.

10. Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου Σελεύκῳ ἐπιστέλλων σαφῶς ἀνέστρεψε τὴν τάξιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιστολῆς ὑγιαίνειν αὐτὸν προσεπιπῶν, ἐπὶ τέλει δὲ ἀντὶ τοῦ ἐρρωῆσθαι ὑπογράφας τὸ χαίρειν, ὡς Διονυσόδωρος ὁ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν.

11. Ἄξιον δὲ καὶ Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου μνησθῆναι, ἀνδρὸς μετ' Ἀλέξανδρον τὰ δεύτερα ἐν στρατηγίαις ἐνεγκάμενου καὶ μυρίας τροπὰς τῆς τύχης ἐνεγκόντος. Οὗτος τοίνυν αἰεὶ θεοῖς εὐχόμενος καὶ θύων καὶ ἀνατιθείς οὐδεπώποτε ἡ νίκη ἢ βασιλείας ἀξίωμα μείζον ἢ εὐκλείαν ἢ πλοῦτον ὑπερβολὴν ἤτησε παρ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἤρχετο, ὑγιαίνειν, ὡς ἐστ' ἂν τοῦτ' ἔχη, ῥαδίως αὐτῷ τῶν ἄλλων προσγενησομένων. Καὶ ἀρίστα, ὦμαι, ἐφρόνει, λογιζόμενος ὅτι οὐδὲν ὄφελος τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν, ἐστ' ἂν τοῦ ὑγιαίνειν μόνον ἀπῇ.

12. Ναί, φησὶ τις· ἀλλὰ νῦν ἐκάστου καιρὸς ἴδιος

Venio patratia horrida, at tu vale!

et Philemon,

Valere est quod primum opto, tum res prosperas,
gaudere deinde, tum debere nemini.

Ille vero convivalis cantici scriptor, cujus etiam Plato mentionem facit, quid etiam hic ait? Primum volo Valere : deinde vero pulcher esse; deinde dives; Gaudendi vero omnino mentionem non fecit, ne tibi notissimum illud denique, quod omnium in ore est, dicam,

Divum senior, Valitudo, habitem tecum vitæ mihi relicuum quod superest.

Sí itaque antiquissima est Valitudo, ejus etiam opus, Valere, utique præponendum est bonis reliquis.

7. Sexcenta autem alia quum habeam quæ ostendere tibi possim e poetis, historicisque et philosophis, Valere præponentibus, supersedebo equidem, ne in pueriles mihi ineptias scriptio ista exeat, et forte clavum excutere clavo alio videar : pauca vero tibi ex antiqua historia, quantum quidem recordor in rem præsentem convenientium, ascribere opportunum putavi.

8. Quum Alexander prælium ad Issum commissurus esset, ut narrat in Epistola ad Antipatrum Cardianus Eumenes, mane in tabernaculum regis ingressus Hephestio, vel oblivione quadam, vel mente excussus, ut ego, vel numine quodam cogente, idem quod ego dixit, Vale, rex; tempus est jam eundi in aciem. Turbatus autem ad insolitam salutationem reliquis, et Hephestione præ pudore tantum non mortuo, Alexander, Accipio, inquit, omen; salvos enim nos e prælio redituros, jam mihi pollicitum est.

9. Antiochus autem Soter, conflicturus cum Gallo-Græcis, per quietem videre sibi visus est astantem Alexandrum, qui tesseram juberet ipsum dare ante pugnam militibus, Vale : et sub ea ipsa tessera admirabilem illam victoriam retulit

10. Et Ptolemæus Lagi scribens ad Seleucum aperte invertit ordinem, qui in principio epistolæ Valere illum jubere, in fine autem usitatæ formulæ loco Gaudere subscriberet, ut Dionysodorus refert, qui collegit illius epistolas.

11. Operæ vero pretium est Epirotæ etiam Pyrrhi mentionem facere, viri qui secundas post Alexandrum imperii militaris tulit, et sexcentas fortunæ vices subiit. Hic igitur qui semper diis supplicaret et mactaret et donaria suspenderet, nec victoriam unquam, neque regni majestatem amplio, neque gloriam, nec divitiarum ingentem vim ab illis petebat, sed hoc unum optabat, Valere, veluti, hoc si haberet, facile ipsi accessuris reliquis. Et præclare, arbitror, sapuit, qui ita putaret, nihil prodesse sibi bona reliqua omnia, quoad solum illud absit, Valere.

12. Recte hæc omnia, forte dixerit aliquis : at nunc qui-

ὅφ' ἡμῶν ἀποδέδευται, σὺ δὲ τοῦτον ἐναλλάξας, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἐρησθα, θμῶς τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐκ ἂν ἔξω εἴης τοῦ ἡμαρτηκέναι, ὥσπερ ἂν εἰ τις περὶ τῇ κνήμῃ τὸ κράνος ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημίδας ἐπιδήσαιοτο. Ἀλλ' ὦ βελτιστε, φαῖν ἂν καὶ πρὸς αὐτὸν, εἰκότως ἂν ταῦτα ἐλεγες, εἰ τις ὁλως καὶρός ἦν ὑγείας μὴ δεόμενος, νῦν δὲ καὶ ἔωθεν καὶ μεσοῦσης ἡμέρας καὶ νύκτωρ δεῖ τὸ ὑγιαίνειν ἀναγκαῖον, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχουσὶ καὶ πολλὰ πράττουσιν ὑμῖν, ὅσῳ καὶ πρὸς τὰ πολλὰ δεῖσθε τοῦ σώματος· ἔτι δὲ ὁ μὲν χαῖρε εἰπὼν μόνον εὐφρῆμῳ τῇ ἀρχῇ ἐχρήσατο, καὶ ἔστιν εὐχὴ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ὑγιαίνειν παρακελευόμενος καὶ χρησίμῳ τι δρᾷ καὶ ὑπομιμνήσκει τῶν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν συντελούντων, καὶ οὐ συνεύχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλει.

13. Τί δ'· οὐχὶ καὶ ἐν τῷ τῶν ἐντολῶν βιβλίῳ, ὁ δὲ παρὰ βασιλέως λαμβάνετε, τοῦτο πρῶτον ὑμῖν ἔστι παράγγελμα, τῆς ὑγείας τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι· καὶ μάλ' εἰκότως· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη ὄφελος ὑμῶν πρὸς τὰ ἄλλα μὴ οὕτω διακειμένον. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, εἰ τι καὶ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς ἐπαίω, τὼς προσαγορεύοντας ἀντιδεξιούμενοι τῷ τῆς ὑγείας ὀνόματι πολλὰς αἰεῖσθε.

14. Καὶ ταῦτα πάντα εἶπον οὐχ ὥς ἐκ προνοίας ἀφελὼν μὲν τὸ χαίρειν, ἐπιτηδεύσας δὲ αὐτ' αὐτοῦ εἰπεῖν τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλ' ὥς τοῦτο μὲν ἄκων παθὼν ἢ γελοῖός γ' ἂν ἦν ξενίζων καὶ τοὺς καιροὺς τῶν προσαγορεύσεων ἐναλλάττων.

15. Χάριν δὲ ὁμολογῶ τοῖς θεοῖς, ὅτι μοι τὸ σφάλμα εἰς ἄλλο μακρῷ αἰσώτερον περιετράπη καὶ εἰς τὸ ἀμεινον παρῴλισθον, καὶ τάχα τῆς Ὑγείας ἢ Ἀσκληπιοῦ αὐτοῦ ἐπιποναῖα τοῦτ' ἐπράχθη δι' ἐμοῦ σοὶ τὸ ὑγιαίνειν ὑπισχνουμένου· ἐπεὶ ἔγωγε πῶς ἂν αὐτὸ ἔπαθον ἀνευ θεοῦ μηδέπω πρότερον ἐν τῷ μακρῷ βίῳ ταραχθεὶς ὁμοιον;

16. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἀνθρωπίνην τινὰ ὑπὲρ τοῦ γεγονότος ἀπολογίαν εἰπεῖν, οὐδὲν ξένον, εἰ πάνυ ἐσπουδαχὼς ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑπὸ σοῦ γνωρίζεσθαι ἐκ τῆς ἁγαν ἐπιθυμίας εἰς τοὐναντίον διαταραχθεὶς ἐνέπεσον. Τάχα δ' ἂν τινα ἐκπλήξῃς τῆς κατ' ὀρθὸν λογισμὸν καὶ στρατιωτῶν πλῆθος, ὧν οἱ μὲν προωθοῦντες, οἱ δὲ ἐν τῇ τάξει τῆς προσαγορεύσεως μὴ μένοντες.

17. Σὺ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι εἰς ἄνοιαν ἢ ἀπειθευσίαν ἢ παραρροσύνην ἀναφέρωσι τὸ πρᾶγμα, αἰδοῦς αὐτὸ σύμβολον καὶ ἀφελείας ἐποιήσω καὶ ψυχῆς μηδὲν ἀγορεύων καὶ ἐντεχον ἐχούσης· ὥς τὸ γὰρ πάνυ θαρραλέον ἐν τοῖς τοιούτοις οὐ πόρρω θρασύτητος καὶ ἀναισχυρίας ἐστί. Καὶ ἔμοιγε εἴη μηδὲν μὲν τοιοῦτο σφάλλασθαι, εἰ δὲ συμβαίη, πρὸς εὐφημίαν αὐτὸ τρέπεσθαι.

18. Ἐπὶ γοῦν τοῦ πρώτου Σεβαστοῦ καὶ τοιόνδε τι λέγεται γενέσθαι· ὁ μὲν ἔτυχε δίκην τινὰ δικάσας ὁρθῶς καὶ ἀπολύσας ἐγκλήματος τοῦ μεγίστου ἀδίκως συκοφαντούμενον ἄνθρωπον, ὁ δὲ χάριν ὁμολογῶν μεγάλη τῇ φωνῇ, Χάριν οἰῶ σοι, ἔφη, ὦ αὐτοκράτορ, ὅτι κακῶς

dem proprium unicuique verbo et suum tempus ab nobis assignatum est : tu vero, illo immutato, etsi nihil diversum dixisti, tamen, si recte rem putemus, extra peccatum non fueris, non magis quam si tibi galeam alliget aliquis, aut ocreas capiti. Verum, vir optime, ego quoque huic respondeam, merito ista tu quidem diceres, si quod omnino tempus esset validudine non indigens : jam vero et mane, et in medio die, et noctu semper Valere necessarium est, et maxime imperantibus vobis et negotia multa sustentibus, quo magis corpore ad multas illas res opus habetis. Ad hæc, qui Gaude dicit, bene ominato tantum exordio usus est et votum est quicquid agitur : sed qui Valere jubet, etiam utile aliquid agit, et eorum admonet, quæ ad validudinem aliquid conferunt, nec una optat modo, sed etiam præcipit.

13. Quid vero? nonne et in mandatorum libello, quem semper ab imperatore accipitis, hoc primum vobis est præceptum, Validudinem vestram curate? Recte sane : neque enim usus aliquis vestrum esset ad reliqua, nisi ita constitutorum. Verum vos ipsi adeo, si quid ego quoque de Romanorum lingua intelligo, salutantibus comiter respondentes, validudinis (*Lat.* salutis) nomen sæpe reponitis.

14. Et hæc dixi omnia, non qui prudens Gaudere illud abjecerim, et Vale pro eo dicere affectarin; sed tanquam cui imprudenti hoc acciderit : alioqui ridiculus ego essem peregrino more agens et tempora salutationum permutans.

15. Sed gratias diis ago, quod error mihi meus in longo auspicius quiddam abiit, et labascente lingua in melius incidi : et forte Hygieæ aut ipsius adeo Æsculapii afflatu hoc est factum, Validudinem meo tibi ore promittentis : quomodo enim sine deo hoc mihi accidisset, qui in longa vita nunquam ante simili ratione turbatus fuerim?

16. Si vero humanam etiam pro eo quod accidit excusationem proferre opus est, nihil mirum, si in summo studio ut optimis in rebus abs te cognoscerer, præ nimia illa cupiditate perturbatus in contrarium incidi. Forte etiam recta cogitandi via excutiat aliquem multitudo militum, quorum alii quidem antrorsum urgent, alii vero ordinem salutandi minime servant.

17. Tu vero, bene novi, licet ceteri ad stuporem, aut rusticam ruditatem, aut delirationem referant illud factum, pudoris signum et simplicitatis iudicasti, et animi a foritritura et artificiiis abhorrentis : ut fere insignis in talibus fiducia a protervitate et impudentia non longe abest. Ac mihi quidem contingat nihil tale peccare; si vero eveniat, in bonum id ipsum quoque omen verti.

18. Primo quidem Augusto imperante etiam tale quid factum narratur. Causam forte ille quandam recte iudicaverat, hominemque maximo crimine per summam illi calumniam impacto liberaverat. At ille gratias agens, magna voco : Gratiam tibi habeo, inquit, Imperator, quod male et

καὶ ἀδίκως ἐδίκασας· καὶ τῶν περὶ Σεβαστὸν ἀγανακτησάντων καὶ διασπάσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐθελόντων, Παύσαθε γαλεπαίνοντες, ἐκεῖνος ἐφῆ· οὐ γὰρ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐξετάζειν ἄξιον. Ἐκεῖνος μὲν οὕτως· σὺ δ' εἴτε τὴν γνώμην σκέψαιο, πάνυ εὖνουν εὐρήσεις, εἴτε τὴν γλῶτταν, εὐφημος καὶ αὐτῇ.

19. Ἔοικα δ' ἐνταῦθα ἤδη γενόμενος εἰκότως ἄλλο τι φοβήσεσθαι, μὴ τισι δόξω ἐξεπίτηδες ἡμαρτηκέναι, ὥς τὴν ἀπολογίαν ταύτην συγγράψαιμι. Καὶ εἴη γε, ὡ φίλτατε Ἀσκληπιε, τοιοῦτον φανῆναι τὸν λόγον, ὥς μὴ ἀπολογίαν, ἀλλ' ἐπιδείξω ἀφορμὴν εἶναι δοκεῖν.

XX.

EPMOTIMOS ἢ ΠΕΡΙ ΑἰΡΕΣΕΩΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅσον, ὦ Ἑρμοτίμει, τῷ βιβλίῳ καὶ τῇ τοῦ βαδίσματος σπουδῇ τεκμηρίωσθαι, παρὰ τὸν διδάσκαλον ἐπείγομένῳ ἔοικας· ἐνενόεις γοῦν τι μεταξὺ προῖον καὶ τὰ χειρὶ διεσάλευες ἡρέμα ὑποτονθορύζων καὶ τὴν χεῖρα ὧδε ἀκχείσας μετέφερες ὥσπερ τινὰ ῥῆσιν ἐπὶ ἐκυτοῦ διατιθέμενος, ἐρώτημα δὲ τι τῶν ἀγκύλων συντιθεῖς ἡ σκέμμα σοφιστικὸν ἀναφροντίζων, ὥς μὴδὲ δὴ βυβλίων σχολῇ ἀγοίς, ἀλλ' ἐνεργὸς εἰς αἰεὶ σπουδαῖόν τι πράττων καὶ ὁ πρὸ ὁδοῦ σοι γένοιτ' ἂν ἐς τὰ μαθήματα.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Λυκῖνε, τοιοῦτό τι τὴν γὰρ χθιζὴν συνουσίαν καὶ ἃ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, ἀνεπεμπαζομένη ἐπιὼν τῇ μνήμῃ ἕκαστα. Χρὴ δὲ μὴδένα καιρὸν, ὅμαι, παριέναι εἰδότας ἀληθὲς δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Κῆφου ἱατροῦ εἰρημένον, ὥς ἄρα «βραχυς μὲν ὁ βίος, μακρὴ δὲ ἡ τέχνη.» Καίτοι ἐκεῖνος ἱατρικῆς περὶ ταῦτ' ἔλεγεν, εὐμαθεστέρου πράγματος· φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ ἀνέφυκτος, ἣν μὴ πάνυ τις ἐργηγορὸς ἀτενὲς αἰεὶ καὶ γοργὸν ἀποβλέπει ἐς αὐτήν, καὶ τὸ κινδύνευμα οὐ περὶ μικρῶν, ἢ ἄθλιον εἶναι ἐν τῷ πολλῷ τῶν ἰδιωτῶν συρφετῷ παραπολόμενον ἢ εὐδαιμονῆσαι φιλοσοφῆσαντα.

2. ΛΥΚ. Τὰ μὲν ἅλλα, ὦ Ἑρμοτίμει, θαυμάσια ἡλικία εἰρηκας. Οἶμαί γε μὴν οὐ πόρρω σε εἶναι αὐτῶν, εἴ γε χρὴ εἰκάζειν τῷ τε χρόνῳ, ὅσους φιλοσοφεῖς, καὶ προσέτι τῷ πόνῳ οἷόν μοι οὐ μέτριον ἐκ πολλοῦ ἤδη ἔχειν δοκεῖς· εἰ γὰρ τι μέμνημαι, σχεδὸν εἴκοσιν ἔτη ταῦτά ἐστιν, ἅψ' οὐ σε οὐδὲν ἄλλο ποιοῦντα ἐόρακα, ἢ παρὰ τοὺς διδάσκαλους φοιτῶντα καὶ ὡς τὸ πολὺ ἐς βιβλίον ἐπικεχυφότα καὶ ὑπομνήματα τῶν συνουσιῶν ἀπογραφομένον, ὡχρὸν αἰεὶ ὑπὸ φροντίδων καὶ τὸ σῶμα κατεσκληρότα. Δοκεῖς δέ μοι ἀλλ' οὐδὲ ὄναρ ποτὲ ἀνιέναι σεαυτὸν, οὕτως θλος εἶ ἐν τῷ πράγματι. Ταῦτ' οὖν σκοποῦμένῳ μοι φαίνεται οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιλήψεσθαι τῆς εὐδαιμονίας, εἴ γε μὴ λελήθας ἡμᾶς καὶ πάλαι αὐτῇ συνών.

ΕΡΜ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, δὲ νῦν ἄρχομαι παρακύ-

injuste judicasti. Quumque li qui essent circa Augustum, indigne ferrent et dilacerare hominem vellent, ille, Desinite, inquit, irasci: neque enim linguam hominis, sed mentem examinare æquum est. Atque ille quidem sic: tu vero, sive animum spectes, benevolentissimum reperies; sive linguam, bene ominata etiam hæc est.

19. Cæterum huc delatus jam non sine causa videor alterum quiddam vereri, ne sint quibus dedita opera peccasse videar, ut defensionem hanc scriberem. Ac sane contingat mihi, Æsculapi optime, talem videri hunc libellum, ut non defensio, sed ostentandæ orationis petita esse occasio videatur.

XX.

HERMOTIMUS, SIVE DE SECTIS.

1. LYCINUS. Quantum licet, Hermotime, ex libro et ex incessus celeritate colligere, ad magistrum festinare videris. Commentabaris enim aliquid inter eundum, et movebas cum leni murmure labia, et manum huc illuc transferebas, tanquam qui orationem aliquam intra te disposeret, interrogationem, videlicet quandam ex tortuosis illis componens, aut sophisticam quæstionem persequens mente, ut ne in via quidem otio indulgeas, sed operosus sis, nunquam non agens serium quiddam, quodque ad doctrinam tibi prosit.

HERM. Per Jovem, Lycine, tale quiddam erat. Etenim hesternam auditionem et quæ dixit nobis repelebam, memoria percurrrens singula. Oportet autem, puto, tempus nullum prætermittere, qui sciamus verum esse illud a Coo dictum medico, Brevem vitam esse, artem vero longam. Quanquam hæc de medicina dixit ille, re ad discendum faciliore: ad philosophiam vero aliquis ne longo quidem tempore pervenerit, nisi vigilantī admodum animo defixos et acres in illam oculos habeat; nec de parva re periculum, quum id agatur, ut aut miser sis et in multa vulgi colluvie pereas, aut beatum in philosophia ævum agas.

2. LYC. Præmia quidem, quanta dixisti, admirabilia. Ac puto equidem te non longe ab illis abesse, si quidem concipere illud fas est et ex tempore ex quo philosopharis, et ex labore insuper, quem minime mihi mediocre jam diu sustinere videris. Si quid enim memini, prope viginti ipsi anni sunt ex quo te nihil aliud vidi agentem, quam ad magistros itare, et ut plurimum libro imminere, et commentarios disputationum tibi exscribere, pallidum semper curis, et callo quodam aridum corpus habentem. Videris autem mihi adeo tolus in hac re esse, ut ne per somnum quidem te remittas. Hæc ergo cogitanti mihi videris non ita multo post comprehensurus istam felicitatem, nisi forte fugit nos te dudum cum illa versari.

HERM. Qui possim, Lycine, qui nunc tandem incipiam

πτεν ἐς τὴν ὁδόν; Ἡ δ' Ἀρετὴ πάνυ πόρρω κατὰ τὸν Ἡσίοδον οἰκεῖ καὶ ἐστὶν ὁ ὁμιος ἐπ' αὐτὴν μακρὸς τε καὶ ὀρθίος καὶ τρηχὺς, ἰδρῶτα οὐκ ὀλίγον ἔχων τοῖς ὁδοπόροις.

ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὰ οὖν ἰδρωταὶ σοι, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ ὥδοιπόρηται;

ΕΡΜ. Οὐδ', φημί· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐκώλυέ με πανευδαίμονα εἶναι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενον· τὸ δὲ νῦν ἀργόμεθα ἐτι, ὦ Λυκίνα.

3. ΛΥΚ. Ἀλλὰ τὴν γε ἀρχὴν ὁ αὐτὸς οὗτος Ἡσίοδος ἡμῖς τοῦ παντὸς ἐφη εἶναι, ὥστε κατὰ μέσσην τὴν ὁδοὺν εἶναι σε ἤδη λέγοντες οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν.

ΕΡΜ. Οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο· πάμπολυ γὰρ ἂν ἡμῖν ἦντο.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ ποῦ γάρ σε φῶμεν τῆς ὁδοῦ τυγχάνειν ὄντα;

ΕΡΜ. Ἐν τῇ ὑπωρεῖα κάτω ἐτι, ὦ Λυκίνα, ἀρτι προβαίνειν βιαζόμενον· ὀλισθηρὰ δὲ καὶ τραχεῖα καὶ δεῖ χεῖρα ὀρέγοντος.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὁ διδάσκαλός σοι τοῦτο ἱκανὸς ποιῆσαι ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἄκρου καθάπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς χρυσῇ τινι σειρᾷ καθιέει τοὺς αὐτοῦ λόγους, ὅφ' ὦν σε ἀνασπᾷ δηλαδὴ καὶ ἀνακουφίξῃ πρὸς αὐτὸν τε καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὸς πρὸ πολλοῦ ἀναβεβηκώς.

ΕΡΜ. Αὐτὸ ἐφησθα, ὦ Λυκίνα, τὸ γινόμενον· ὅσον γοῦν ἐπ' ἐκείνῳ πάλαι ἂν ἐσπάσμεν ἄνω καὶ συνῆν αὐτοῖς, τὸ δ' ἐμὸν ἐτι ἐνδεῖ.

4. ΛΥΚ. Ἀλλὰ θαρεῖν χρὴ καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ὄρῳντα καὶ τὴν ἄνω εὐδαιμονίαν, καὶ μάλιστα ἐκείνου συμπεροθυμουμένου. Πλὴν ἀλλὰ τίνα σοι ἐλπίδα ὑποφαίνει ὡς δὴ πότε ἀναβησομένη; ἐς νέωτα εἰκάξεν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἔασσθαι σε, οἷον μετὰ τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα ἢ Παναθήναια;

ΕΡΜ. Ὀλίγον φῆς, ὦ Λυκίνα.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἐς τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα;

ΕΡΜ. Καὶ τοῦτο ὀλίγον ὡς πρὸς ἀρετῆς ἀσκησιν καὶ εὐδαιμονίας κτήσιν.

ΛΥΚ. Μετὰ δύο μὲν δὴ Ὀλυμπιάδας πάντως· ἢ πολὺν γ' ἂν ὑμῶν βραθυμίαν καταγνοίη τις, εἰ μὴδ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δύνασθαι, ὅσον τρεῖς ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν εἰς Ἴνδου ἀπελθεῖν, εἴτ' ἐπανελθεῖν ῥάδιον, εἰ καὶ μὴ εὐθείαν μὴδ' αἰεὶ βαδίξῃ τις, ἀλλ' ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι περιπλανώμενος. Καίτοι πόσω τινὶ βούλει ὑψηλοτέραν καὶ λισσοτέραν θῶμεν εἶναι τὴν ἄκραν, ἐφ' ἧς ὑμῖν Ἀρετὴ οἰκεῖ, τῆς Ἀόρνου ἐκείνης, ἣν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν Ἀλέξανδρος κατὰ κράτος εἴλεν;

5. ΕΡΜ. Οὐδὲν ὁμοῖον, ὦ Λυκίνα, οὐδ' ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον οἷον σὺ εἰκάξεις, ὡς ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι καὶ ἀλῶναι, οὐδ' ἂν μυρίοι Ἀλέξανδροι προσβάλλουσιν· ἐπεὶ πολλοὶ ἂν οἱ ἀνιόντες ᾖσαν. Νῦν δὲ ἀνέρχονται μὲν οὐκ ὀλίγοι μάλα ἐρρωμένως καὶ προσέρχονται ἐπὶ ποσὸν, οἱ μὲν ἐπὶ πάνυ ὀλίγον, οἱ δὲ ἐπὶ πλεόν, ἐπειδὴν δὲ κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν γένωνται πολλοὶς τοῖς ἀπόροις καὶ δυσχερέσιν ἐντυγχάνοντες ἀποδυσ-

inspicere in viam? Valde procul autem habitat Hesiodo teste Virtus, et est via ad illam longaque et prærupta, et aspera, sudorem excutiens non parvum viatoribus.

LYC. Nondum ergo satis tibi sudatum est, Hermotime, nec viæ satis factum?

HERM. Nondum, inquam. Nihil enim prohiberet me undique beatum esse, in summo si essem: at nunc vix, Lycine, incipimus.

3. LYC. At initium idem ille Hesiodus totius dimidium ait esse. Itaque nihil erraverimus, si circa medium te ascensum jam esso dicamus.

HERM. Nondum ne hoc quidem: multum enim sic effectum esset.

LYC. Sed ubinam tandem viæ versari te dicemus?

HERM. In ipsis adhuc montis radicibus, Lycine, sed summa jam vi conantem progredi; lubrica autem est, et aspera, et opus est qui manum nobis porrigat.

LYC. Magister ergo tuus qui hoc faciat idoneus, qui desuper ex summo ut Homericus ille Jupiter auream catenam demittat, sermones suos, quibus nimirum attrahat te et levet ad se et virtutem, quum olim ipse ascenderit.

HERM. Rem ipsam, Lycine, dixisti. Quantum enim in illo est, olim extractus in altum essem, et cum illis versarer: sed quod mearum est partium, adhuc deficit.

4. LYC. Verum confidere oportet, et bonum habere animum, et finem viæ spectare, supernamque illam felicitatem, illo præsertim una animum studiumque adhibente. Interea quam tibi spem ostendit, quando futurum sit ut enitaris? proximone anno conjicit in arce te futurum, verbi causa post mysteria magna, aut Panathenæa?

HERM. Pauxillum narras, Lycine.

LYC. Sed proxima olympiade?

HERM. Et hoc parum est, ut ad virtutis exercitationem, possessionemque felicitatis.

LYC. Post duas ergo olympiadas omnino: alioquin multam quis socordiam vobis exprobraverit, si ne tanto quidem illud tempore possitis, quo facile sit ter a columnis inde Herculis ad Indos abire, indeque redire; etiamsi nec recto itinere neque semper progrediatur aliquis, sed in gentibus interjectis oberret. Quanquam, quanto vis altiore et magis lubricum ponamus verticem illum, in quo Virtus vobis habitat, Aorno petra illa, quam paucos intra dies vi cepit Alexander?

5. HERM. Nihil quicquam simile est, Lycine, neque res talis est, qualem tu imaginaris, quæ exiguo tempore confici possit et capi; non, si sexcenti simul Alexandri aggrediantur: sic enim multi ascenderent. Jam vero aggrediuntur quidem non pauci valde animose, et aliquantum appropinquant, alii perparum, alii longius: quum vero circa mediam jam viam sunt, atque in impedita multa atque aspera incidunt, difficultate victi pedem referunt, anhelantes, sudore

πετοῦσί τε καὶ ἀναστρέφουσιν ἀσθμαίνοντες καὶ ἰδρωῖσι βρόμενοι, οὐ φέροντες τὸν κάματον. Ὅσοι δ' ἂν εἰς τέλος διακαρτερήσωσιν, οὗτοι πρὸς τὸ ἄκρον ἀφικνουῦνται καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου εὐδαιμονοῦσι θαυμασίον τινα βίον τὸν λοιπὸν βιοῦντες, οἷον μύρμηκας ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντες τινὰς τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Ἐρμότιμε, ἡλίους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς Πυγμαίους ἐκείνους, ἀλλὰ χαμαιπετεῖς παντάπασιν ἐν χρῶ τῆς γῆς. Εἰκότως ὕψηλά γάρ ἤδη φρονεῖς καὶ ἀνωθεν ἡμεῖς δὲ ὁ συρφετός καὶ ὅσοι χαμαὶ ἐρχόμενοι ἐσμέν, μετὰ τῶν θεῶν καὶ ἡμᾶς προσευξόμεθα ὑπερνεφέλους γενομένους καὶ ἀνελθόντας οἱ παλαί σπεύδετε.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γένοιτο καὶ ἀνελθεῖν, ὦ Λυκίне. Ἀλλὰ πάμπλουτο τὸ λοιπόν.

6. ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἐφθσα ὅποσον, ὡς χρόνῳ περιλαβεῖν.

ΕΡΜ. Οὐδ' αὐτὸς γὰρ οἶδα, ὦ Λυκίне, τάχιρές· εἰκότως μέντοι οὐ πλεῖω τῶν εἰκοσιν ἐτῶν ἔσσεσθαι, μεθ' ἃ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα.

ΛΥΚ. Ἡράκλεις, πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ περὶ μεγάλων, ὦ Λυκίне, οἱ πόνοι.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἴσως ἀληθές· ὑπὲρ δὲ τῶν εἰκοσιν ἐτῶν, ὅτι βίωσῃ τοσαῦτα, πότερον ὁ διδάσκαλός σου καθυπέσχετο, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ μαντικός ὢν ἢ χρησμολόγος τις ἢ ὅσοι τὰς Χαλδαίων μεθόδους ἐπίστανται; φασὶ γοῦν εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· οὐ γὰρ δὴ σέ γε εἰκὸς ἐπὶ τῷ ἀθλήῳ, εἰ βίωσῃ μέχρι πρὸς τὴν ἀρετὴν, τοσοῦτους πόρους ἀνέχεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν οὐκ εἰδότα, εἰ σε πλησίον ἤδη τοῦ ἄκρου γενομένον τὸ χρεὼν ἐπιστὰν κατασπάσει λαβόμενον τοῦ ποδὸς ἐξ ἀτελοῦς τῆς ἐλπίδος.

ΕΡΜ. Ἀπαγε· δύσφημα γὰρ ταῦτα, ὦ Λυκίне. Ἀλλ' εἴη βῶναι, ὡς μίαν γοῦν ἡμέραν εὐδαιμονήσω σοφός γενομένος.

ΛΥΚ. Καὶ ἱκανὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων καμάτων ἡ μία ἡμέρα;

ΕΡΜ. Ἐμοὶ μὲν καὶ ἀκαριαῖον ὅποσον ἱκανόν.

7. ΛΥΚ. Τὰ δὲ δὴ ἄνω ὅτι εὐδαίμονα καὶ τοιαῦτα ὡς πάντα χρῆν ὑπομεῖναι δι' αὐτὰ, πόθεν ἔχεις εἰδέναι; οὐ γὰρ δὴ αὐτός πω ἀνελήλυθας.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ πιστεύω λέγοντι· ὁ δὲ πάνυ οἶδεν ἅτε ἀκρότατος ἤδη ὢν.

ΛΥΚ. Ἐλεγε δὲ πρὸς θεῶν ποῖα τὰ περὶ αὐτῶν ἢ τίνα τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι τὴν ἐκεί; ἢ που τίνα πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὰς ἀνυπερβλήτους;

ΕΡΜ. Εὐφήμει, ὦ ἐταῖρε· οὐδὲν γάρ ἐστι ταῦτα πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρετῇ βίον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίνα φησὶ τάγαθὰ, εἰ μὴ ταῦτα, ἔξειν πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀσκήσεως ἐλθόντας;

ΕΡΜ. Σοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πάντα ἐπίστασθαι βεβαίως πεπεισμένον ἢ ἑκαστα ἔχει· πλοῦτους δὲ καὶ δόξας καὶ ἡδονὰς καὶ ὅσα τοῦ σώματος, ταῦτα πάντα κάτω ἀφείς καὶ

manantes, atque impares illi labori ferendo. Quotquot vero ad finem perseverant, hi in arcem perveniunt, et ab eo inde tempore felices, admirabilem, quæ reliqua est, vitam vivunt, velut formicas quasdam de alta illa specula reliquos intuentes.

LYC. Papæ, Hermotime, quantillos nos facis! ne Pygmæis quidem illis æquales sed humi omnino, in ipsa quasi telluris cute repentes. Nec mirum: jam enim altum sapis et e summo: nos vero colluvio illa, et quotquot humi repimus, cum diis vos etiam veneramur, qui supra nubes gradimini et eo quo festinatis dudum escendistis.

HERM. Modo contingat ille ascensus, Lycine. Sed nimis multum superest.

6. LYC. Tamen non dixisti, quantum, ut tempore metiri possemus.

HERM. Nempe nec ipse accurate scio, Lycine: conjicio tamen, viginti non amplius annos futuros, post quos omnino quondam in summo futuri simus.

LYC. Hercules tuam fidem! multum narras.

HERM. Etenim, Lycine, de magnis rebus laboratur.

LYC. Istuc quidem forte verum fuerit: sed de viginti annis, te eos exacturum, an magister tibi tuus promisit, ut non sapiens modo, sed divinus quidam aut fatidicus, aut ex eorum numero aliquis, qui Chaldaeorum rationes norunt? aiunt quippe eum scire talia. Neque enim veri simile est, te rebus incertis, an vitam ad virtutem usque sis perducturus, tot labores sustinere, et ærumnis vexari noctes ac dies, dum nescias, an non te jam prope fastigium enixum, instans fatum ex imperfecta spe pede prehensum detrahat.

HERM. Apage: mali enim ominis sunt ista, Lycine. Sed vivere liceat, ut unum certe diem sapientiæ possessione beatus sim.

LYC. Ac satis tibi est pro tot laboribus unus ille dies?

HERM. Mihi quidem minuta quamvis temporis particula satis est.

7. LYC. Supera autem illa beata esse ac talia, propter quæ sustinere omnia consultum sit, unde potes scire? neque enim ipse unquam ascendisti.

HERM. Ego vero magistro fidem habeo dicenti: ille quidem omnino novit, fastigium jam assecutus videlicet.

LYC. Qualem autem dixit, per ego te deos oro, illorum conditionem, aut quam ibi esse felicitatem? numquid divitias, et gloriam, et voluptates inexasuperabiles?

HERM. Bona verba, amice! nihil enim ista ad vitam in virtute versantem.

LYC. Quæ igitur dicit bona, si hæc non dicit, habituros qui ad finem exercitationis pervenerint.

HERM. Sapientiam, et fortitudinem, et ipsum honestum, et quod firma persuasione novit quomodo se habeant singula omnia. Divitias autem, et glorias, et voluptates, et quæcumque sunt corporis, ea infra reliquit omnia, iisque

ἀποδυσάμενος ἀνέρχεται, ὥσπερ φασὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα θεὸν γενέσθαι· καὶ γὰρ ἐκείνος ἀποβαλὼν ὅπσον ἀνθρώπειον εἶχε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ καθαρὸν τε καὶ ἀκήρατον φέρων τὸ θεῖον ἀνέπτατο ἐς τοὺς θεοὺς διευκρινηθὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Καὶ οὗτοι δὲ ὑπὸ φιλοσοφίας ὥσπερ ὑπὸ τινος πυρὸς ἅπαντα ταῦτα περιαιρεθέντες, ἃ τοῖς ἄλλοις θαυμαστὰ εἶναι δοκεῖ οὐκ ὁρθῶς δοξάζουσιν, ἀναλθόντας ἐπὶ τὸ ἄκρον εὐδαιμονοῦσι πλοῦτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν ἄλλ' οὐδὲ μεμνημένοι ἔτι, καταγελῶντες δὲ τῶν οἰομένων ταῦτα εἶναι.

8. ΛΥΚ. Νῆ τὸν Ἡρακλέα, ὦ Ἑρμότιμε, τὸν ἐν Οἴτῃ ἀνδρεία καὶ εὐδαιμόνα λέγεις περὶ αὐτῶν. Πλὴν ἀλλὰ τὸδε μοι εἰπέ, καὶ κατέρχονται ποτε ἐκ τῆς ἀκρας, ἣν ἐθελήσωσι, χρῆσάμενοι τοῖς κάτω ἃ καταλελοιπάσιν, ἥ ἀνάγκη ἀπαξ ἀναλθόντας αὐτοὺς μένειν καὶ συνεῖναι τῇ ἀρετῇ πλοῦτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καταγελῶντας;

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίνα, ἀλλ' ὅς ἂν ἀποτελεσθῇ πρὸς ἀρετὴν, οὔτε ὀργῇ οὔτε φόβῳ οὔτ' ἐπιθυμίαις ὁ τοιοῦτος ἂν δουλεύει, οὐδὲ λυποῖτο, οὐδὲ θλῶς πάθος ἔτι τοιοῦτον πάθοι ἂν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ γέ με δεῖ μηδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν τῇ ἀλήθειᾳ — ἀλλ' εὐφραμεῖν χρὴ, οἶμαι, μηδὲ ὅσιον εἶναι ἐξετάζειν τὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν γινόμενα.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλ' εἰπέ ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρα, ὦ ἑταῖρε, ὡς ἔγωγε καὶ πάνυ ὀκνῶ.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴ ὀκνεῖ, ὦ γενναῖε, πρὸς γε μόνον ἐμὲ λέγων.

9. ΛΥΚ. Τὰ μὲν τοῖνον ἄλλα, ὦ Ἑρμότιμε, διηγουμένη σοὶ παρεῖπομένη καὶ ἐπίσταυνον οὕτως ἔχειν, σοφοὺς τε γίνεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ δικαίους καὶ τῶλλα, καὶ πῶς ἐκηλούμην πρὸς τὸν λόγον, ὅποτε δὲ καὶ πλοῦτου ἐφθσα καταφρονεῖν σφᾶς καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καὶ μήτε ὀργίζεσθαι μήτε λυπεῖσθαι, πάνυ ἐνταῦθα — μόνῳ γάρ σμεν — ἐπίστην ἀναμνησθεῖς ἃ πρόφην εἶδον ποιούντα — βούλει φῶ τίνα; ἢ ἱκανὸν καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος;

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰπέ, ὅστις ἦν.

ΛΥΚ. Διδάσκαλος αὐτὸς οὗτος ὁ σὸς, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα αἰδοῦς ἄξιος καὶ γέρων ἡδὲ ἐς τὸ ὕστατον.

ΕΡΜ. Τί οὖν δὴ ἐποίησιν;

ΛΥΚ. Τὸν ξένον οἶσθα τὸν Ἡρακλειώτην, ὅς ἐκ πολλοῦ συνεφιλοσοφεῖ αὐτῷ, μαθητὴς ὢν, τὸν ξανθόν, τὸν ἐριστικόν;

ΕΡΜ. Οἶδα ὃν λέγεις· Δίων αὐτῷ τούνομα.

ΛΥΚ. Ἐκείνον αὐτὸν, ἐπεὶ τὸν μισθόν, οἶμαι, μὴ ἀπειδίξω κατὰ καιρὸν, ἀπήγαγε παρὰ τὸν ἀρχοντα ἐναγχοῦς περιθείς γε αὐτῷ θοιμάτιον περὶ τὸν τράχηλον καὶ ἐβόα καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ μὴ τῶν συνήθων τινὲς ἐν μέσῳ γενόμενοι ἀφείλοντο τὸν νεανίσκον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, εὖ ἴσθι, προσφῶς ἂν ἀπέτραγεν αὐτοῦ τὴν βίαν ὃ γέρον, οὕτως ἡγανάκτει.

10. ΕΡΜ. Πονηρὸς γὰρ ἐκείνος δαί καὶ ἀγνώμων,

exutus ascendit, ut Herculem aiunt, quum in Ceta conflagrasset, deum factum. Etenim ille, abjectis quaecumque humana a matre habebat, puramque et sinceram divinitatem, ipso igne quasi purgatam a scoris, ferens evolavit ad deos. Et hi sane a philosophia velut igne quodam liberati illis omnibus quae admiratione digna aliis non recte rem putantibus videntur, in arcem evecti felix aevum agunt, divitiarum et gloriae et voluptatum ne memoriam servantes quidem, sed irridentes eos qui esse ista arbitrantur.

8. LYC. Ceteum tibi Herculem juro, Hermotime, magnam tu mihi illorum fortitudinem praedicās, magnam felicitatem. Verum hoc mihi expedi, utrum descendunt aliquando de arce illa sua, si voluerint, usuri illis quae hic infra reliquerunt? an necesse est eos qui semel ascenderunt, manere et usque versari cum virtute, divitias et gloriam et voluptates deridere?

HERM. Non hoc solum ita habet, Lycine, sed qui consummatus ad virtutem fuerit, is neque irae, neque metui, neque cupiditatibus servit, neque tristitia, nec ulla in universum perturbatione afficitur.

LYC. Verum, si quidem fas est nihil cunctantem dicere quod res est — sed linguis, puto, favere oportet, neque per religionem licere inquirere in ea quae sunt a sapientibus.

HERM. Minime, quin tu loquere quicquid est, quod dicis.

LYC. Vide, amice, quam vehementer ego cuncter.

HERM. Tu vero cunctari noli, apud me solum qui dicas.

9. LYC. Cetera quidem, Hermotime, narrantem te prosequerbar, credebamque rem ita habere, sapientesque fieri illos et fortes, et justos, et reliqua, mulcebarque aliquantum sermone illo tuo: quum vero etiam divitiarum contemptores esse diceres et gloriae et voluptatum, et neque irasci illos nec dolere, hic omnino (soli enim duo sumus) institi, quum in mentem veniret quae paullo ante videram facientem... vis dicam quem? an satis est etiam tacito nomine?

HERM. Nequaquam, sed hoc etiam dic, quis fuerit.

LYC. Ipse tuus ille doctor, reverentia dignus vir cetera, et ultimae jam aetatis senex.

HERM. Quid is igitur faciebat?

LYC. Hospitem nosti illum Heracleensem, qui diu cum ipso philosophatus est, tanquam discipulus? rufum illum, contentiosum?

HERM. Novi quem dicas. Dioni nomen est.

LYC. Illum ipsum, quum mercedem puto in tempore non solveret, rapuit nuper ad magistratum, oborto collo, vociferans et irarum plenus, et nisi familiarium quidam, qui commodum adessent, eripuissent ipsius manibus juvenem, crede mihi, correptum morsu nasum homini abstulisset senex; adeo indignabatur.

10. HERM. Siquidem malus ille semper et in reddendo

ὦ Λυκίνε, περὶ τὰς ἀποδόσεις ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους, οἷς δανείζει, πολλοὺς ὄντας, οὐδὲν τοιοῦτό πω διατέθεικεν· ἀποδιδόασιν γὰρ αὐτῷ κατὰ καιρὸν τοὺς τόκους.

ΛΥΚ. Τί δαί, ἂν μὴ ἀποδιδῶσιν, ὦ μακάριε, μέλει τι αὐτῷ καθαρθέντι ἤδη ὑπὸ φιλοσοφίας καὶ μηκέτι τῶν ἐν τῇ Οἰτῇ καταλειμμένων δεομένων;

ΕΡΜ. Οἷε γὰρ ὅτι ἑαυτοῦ χάριν ἔχεινος περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπούδακεν; ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ παιδία νεογνά, ὣν κήδεαι μὴ ἐν ἀπορίᾳ καταβιώσῃσι.

ΛΥΚ. Δέον, ὦ Ἑρμότιμε, ἀναγαγεῖν κάκεῖνα ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ὥς συνευδαιμονοῖεν αὐτῷ πλοῦτος καταφρονούντες.

11. ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Λυκίνε, περὶ τούτων διαλέγεσθαι σοι· σπεύδω γὰρ ἤδη ἀκροάσασθαι αὐτοῦ, μὴ καὶ λάθω τελέως ἀπολειφθεῖς.

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τὸ τήμερον γὰρ ἐξεχειρία ἐπήγγελλται· ὥστε ἐγὼ ἀφῆμ' ἐμοὶ σοὶ ὅσον ἔτι τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ.

ΕΡΜ. Πῶς λέγεις;

ΛΥΚ. Ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν, εἴ γε χρὴ πιστεύειν τῷ προγράμματι· πινάκιον γάρ τι ἐκρέματο ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος μεγάλοις γράμμασι λέγον, τήμερον οὐ συμφιλοσοφεῖν. Ἐλέγετο δὲ παρ' Εὐκράτει τῇ πάνυ δειπνήσας χθὲς γενέθλια θυγατρὸς ἐστιῶντι πολλὰ τε συμφιλοσοφῆσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ πρὸς Εὐθύδημον τὸν ἐκ τοῦ Περιπάτου παροξυνθῆναι τι καὶ ἀμφισβητῆσαι αὐτῷ περὶ ὧν ἐκείναι εἰώθασιν ἀντιλέγειν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· ὑπὸ τε οὖν τῆς κραυγῆς πονήρως τὴν κεφαλὴν διατεθῆναι καὶ ἰδρῶσαι μάλα πολλὰ ἔς μέσας νύκτας ἀποταθείσης, ὥς φασι, τῆς συνουσίας· ἅμα δὲ καὶ ἐπεπώκει, οἶμαι, πλεόν τοῦ ἱκανοῦ, τῶν παρόντων, ὥς εἰχὸς, φιλοτησίας προπινόντων, καὶ ἐδεδειπνῆκει πλέον ἢ κατὰ γέροντα· ὥστε ἀναστρέψας ἡμεσέ τε, ὥς ἔφασκον, πολλὰ καὶ μόνον ἀριθμῷ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὅποσα τῷ παιδί κατόπιν ἐστὼτι παραδεδοίκεται καὶ σημενόμενος ἐπιμελῶς τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει μηδένα εἰσδέχεσθαι παραγγελίας. Ταῦτα δὲ Μίδα ἤκουσα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ διηγουμένου τισὶ τῶν μαθητῶν, οἳ καὶ αὐτοὶ ἀνέστρεφον μάλα πολλοί.

12. ΕΡΜ. Ἐκράτησε δὲ πότερος, ὦ Λυκίνε, ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ Εὐθύδημος; εἴ τι καὶ τοιοῦτον ἔλεγεν ὁ Μίδα.

ΛΥΚ. Τὰ μὲν πρῶτά φασιν, ὦ Ἑρμότιμε, ἀγχώμαλα σφίσι γενέσθαι, τὸ δ' οὖν τέλος τῆς νίκης καθ' ἡμᾶς ἐγένετο καὶ παρὰ πολλὸν ὁ πρεσβύτερος ὑπερέσχε· τὸν γοῦν Εὐθύδημον οὐδ' ἀναιμωτῇ φασιν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τραῦμα παμμέγεθες ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐπεὶ γὰρ ἀλαζῶν ἦν καὶ ἐλαγκτικός καὶ πείθεσθαι οὐκ ἤθελεν οὐδὲ παρεῖχε βῆδιον αὐτὸν ἐλέγχεσθαι, ὁ διδάσκαλός σου ὁ βέλτιστος δὲ εἶχε σκύρον Νεστόρειόν τινα καταφέρει αὐτοῦ πλησίον κατακειμένου, καὶ οὕτως ἐκράτησεν.

ΕΡΜ. Εὖ γε· οὐ γὰρ ἄλλως ἔχρην πρὸς τοὺς μὴ θύλοντας εἰκεῖν τοῖς χρεῖντοις.

quod debet ingratus, Lycine. Aliis enim quibus sceneratur (sunt autem multi), nihil unquam tale fecit; solvunt quippe usuras temporis.

LYC. Quid vero, si non solvant, o beate, an curae est ipsi, purgato jam a philosophia, et relictis illis in Ceta monte nihil jam indigenti?

HERM. Putas enim sua ipsum causa laborare de talibus? Verum sunt ipsi parvi liberi, quorum curam habet, ne inopes vitam agant.

LYC. Oportebat, Hermotime, educere et illos ad virtutem, ut pari cum ipso felicitate fruantur in divitiarum contentu.

11. HERM. Non vacat mihi, Lycine, de his disputare tecum; jam enim festino ad ipsum audiendum, ne forte imprudens plane sero veniam.

LYC. Bono es animo, bone vir: hodie enim induciæ denunciatae sunt; itaque ego tibi quod reliquum est viæ remitto.

HERM. Quid ais?

LYC. Tibi illius jam copiam non futuram, si quidem fides habenda programmati. Tabella enim suspensa super vestibulum magnis literis scripta significabat, hodie illum non disputare. Dicebatur autem apud Eucratem, nobilem illum, filiae suae natalem qui celebraret convivio, heri crenatus, tum disputasse multa in convivio, tum Euthydemum Peripatetico iratior concertasse cum illo de iis, in quibus illi solent contradicere Stoicis; a clamore vero caput illi dolere, et sudasse plurimum, protracta in mediam noctem, ut aiunt, congressione. Simul vero biberat, puto, plus quam satis fuit, quum, ut fieri solet, convivae illum largioribus invitatiunculis ad bibendum provocarent; porro plus, quam pro sene, cibi sumserat. Igitur domum reversus et vomuit, ut aiunt, copiose, et quum primum annumerari sibi jussisset carnis frustra, quae puero a tergo stanti tradiderat, et curate ea obsignasset, ab eo inde tempore dormit, imperato ne quis intro admittatur. Haec autem e Mida audiavi ejus servo, narrante quibusdam ipsius discipulorum, qui et ipsi, multi sane, revertebantur.

12. HERM. Uter vero, Lycine, discessit superior, doctorne meus an Euthydemus? si quid tale etiam narravit Midas.

LYC. Primo quidem æquo fere Marte pugnatum esse, ceterum finis victoriae penes vos fuit, multumque fuit senex superior. Euthydemum enim nec incruentum discessisse aiunt, sed vulnus habentem in capite maximum. Quum enim insolens esset, et convincere vestrum studiose vellet, et persuaderi sibi nollet, nec facilem refutanti se praeberet, optimus ille tuus magister, quem forte habebat scyphum, Nestoreum quendam, impingit in illum prope accubantem, atque ita superavit.

HERM. Bonum factum! neque enim aliter oportebat adversus eos qui cedere melioribus recusant.

ΛΥΚ. Ταυτὶ μὲν, ὦ Ἑρμότιμ, πάνυ εὐλογα. Ἡ τί γὰρ παθὼν Εὐθύδημος ἄνδρα γέροντα παρώξυνεν, ἀόρητον καὶ θυμοῦ κρείττονα, σκύφον οὕτω βαρὺν ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα;

13. Ἀλλὰ σχολὴν γὰρ ἀγομεν — τί οὐ διηγῇ μοι ἑταίρω ὄντι ἐν τρόπῳ ὠρμήθης τὸ πρῶτον φιλοσοφεῖν, ὥς καὶ αὐτὸς, εἰ δυνατόν ἐστι, συνοδοιποροῖν ἡμῖν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀρξάμενος. Οὐ γὰρ ἀποκλείεστέ με δηλαδὴ φίλοι ὄντες.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ ἐθαλῆσαις, ὦ Λυκίνα· ἔψει ἐν βραχεὶ ὅσον διόσεις τῶν ἄλλων παιδας, εὖ ἴσθι, οἴσῃ ἀπαντας ὥς πρὸς σέ, τοσούτων ὑπερφρονήσεις αὐτός.

ΛΥΚ. Ἰκανὸν, εἰ μετὰ εἰκοσιν ἔτη γενοίμην τοιούτου ὅς σὺ νῦν.

ΕΡΜ. Ἀμέλει, καὶ αὐτὸς κατὰ σὲ γεγονὼς ἡρξάμεν φιλοσοφεῖν τετρακακοντούτης σχεδόν, ὅπόσα, οἶμαι, σὺ νῦν γέγονας.

ΛΥΚ. Ὅσαῦτα γὰρ, ὦ Ἑρμότιμ, ὥστε τὴν αὐτὴν ἄγε λαβὼν καί με — δίκαιον γάρ — καὶ πρῶτόν γέ μοι τοῦτο εἰπεῖ, δίδοτε ἀντιλέγειν τοῖς μανθάνουσιν, ἥν τι μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι δοκῇ αὐτοῖς, ἢ οὐκ ἐφίστε τοῦτο τοῖς νεωτέροις;

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ. Σὺ δὲ, ἥν τι βούλῃ, ἐρώτα με — ταῦθ' οὐκ ἐπιτέλει· ῥῶτον γὰρ ἂν οὕτω μάθοις.

ΛΥΚ. Εὖ γε, νῆ τὸν Ἑρμῆν, ὦ Ἑρμότιμ, αὐτὸν, οὐδ' ἐπώνυμος ὢν τυγχάνεις.

14. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, μία τις ὁδὸς ἐστὶν ἢ ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσα, ἢ τῶν Στωϊκῶν ὁμῶν, ἢ ἀληθῆ ἐγὼ ἤκουον ὥς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τινές εἰσι;

ΕΡΜ. Μάλα πολλοί, Περὶπατητικοὶ καὶ Ἐπικουρεῖοι καὶ οἱ τὸν Πλάτωνα ἐπιγραφόμενοι, καὶ αὖ Διογένης ἄλλοι τινές καὶ Ἀντισθένης ζηλωταὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐτι πλείους.

ΛΥΚ. Ἀληθῆ ταῦτα· πολλοὶ γάρ εἰσι. Πότερον δὲ, ὦ Ἑρμότιμ, τὰ αὐτὰ οὗτοι λέγουσιν ἢ διάφορα;

ΕΡΜ. Καὶ πάνυ διάφορα.

ΛΥΚ. Τὰ δὲ γε ἀληθῆς, οἶμαι, πάντως ποῦ ἢ ἦν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ πάντα διάφορά γε ὄντα.

ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν.

15. ΛΥΚ. Ἴθι δὲ, ὦ φιλότης, ἀποκρίναί μοι, τῷ τότε πιστεύσας τὸ πρῶτον, ὅποτε ἤεις φιλοσοφῆσων, πολλῶν σοι θυρῶν ἀναπεπταμένων, παρὲς σὺ τὰς ἄλλας εἰς τὴν τῶν Στωϊκῶν ἥρας καὶ δι' ἐκείνης ἡξίους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἰσεῖναι, ὥς δὲ μόνος ἀληθοῦς οὔσης καὶ τὴν εὐθειαν ἐπιδεικνυούσης, τῶν δ' ἄλλων εἰς τυρὰ καὶ ἀνέξοδα φερούσων; τί νη ταῦτ' ἐταχμαίρου τότε; Καὶ ἡς μοι τὸν νῦν δὲ τοῦτον σεαυτὸν ἐννόει, τὸν εἴτε ἡμίσορον εἴτε σοφὸν ἦδὴ τὰ βελτίω κρίνειν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἡμᾶς δυνάμενον, ἀλλ' οὕτως ἀποκρίναι, ὅποιος τότε ἦσθα ἰδιώτης καὶ κατὰ τὸν νῦν ἐμέ.

ΕΡΜ. Οὐ συνήμι δ' τί σοι τοῦτο βούλεται, ὦ Λυκίνα.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ ἀγκύλον ἡρόμην· πολλῶν

LYC. Illa quidem, Hermotime, valde rationabilia. Quibus enim intemperie agitatus Euthydemus virum senem incendit, irritari nescium et ira superiorem, scyphum adeo gravem manu tenentem?

13. Verum enim vero, quando otiosi sumus, quid non narras mihi tuo sodali, quomodo primum animum ad philosophiam appuleris? ut ipse quoque, si fieri possit, iter illud vestrum ingrediar, initio ab hac inde hora facto. Neque enim excludetis me videlicet, amicum amicum.

HERM. Modo velles, Lycine! paullo post videres quantum sis superaturus alios: pueros, mihi crede, judicabis, ad te si comparentur, omnes: tantum illos superabis sapientia.

LYC. Satis mihi fuerit, si post viginti annos talis fiam, qualem te nunc video.

HERM. Noli esse sollicitus: ego quoque ea, qua nunc es, aetate philosophari coepi, quadraginta circiter annorum, quot tu jam, puto, natus es.

LYC. Nempe totidem, Hermotime. Itaque eadem via susceptum me quoque ducito; æquum enim est. Sed primum quidem hoc mihi dic, permittitisne contradicere discipulis, si quid minus recte dictum illis videatur? an non conceditis hoc junioribus?

HERM. Non usquequaque. At tu si quid volueris, inter dicendum interrogato et contradicito; sic enim discas facilius.

LYC. Bene, ita me Hermes (*Mercurius*) amet, cujus tu nomine appellaris.

14. At illud mihi dic, umane est via ad philosophiam ducens, vestra illa Stolorum, an verum ego audiui, alios quoque multos esse philosophos?

HERM. Sane quam multi, Peripatetici, et Epicurei, et qui Platonis sibi nomen inscribunt, et rursus alii quidam Diogenis, et Antisthenis æmuli, et qui a Pythagora sunt, et adhuc plures.

LYC. Vera dicis: multi enim sunt. Utrum vero eadem isti, Hermotime, dicunt, an diversa?

HERM. Vehementer diversa.

LYC. Sed verum quidem, puto, omnino unum illorum est, at non omnia, si quidem sunt diversa.

HERM. Recte sane.

15. LYC. Age ergo, amice, responde mihi, cui tandem argumento fidem te primum habens, quum philosophatum ires, ac multæ tibi januæ paterent, ceteris relictis, Stolorum illam ingressus sis, ac per eam decreveris ad virtutem intrare, velut sola ea vera sit et rectam viam ostendat, reliquis ad cæca et exitum non habentia loca ducentibus? quo, inquam, argumento ista tum colligebas? Nec velis mihi illum qui nunc es te ipsum cogitare, vel semisapientem, vel sapientem plane, qui meliora judicare præ nobis, qui de vulgo sumus, possis: verum pro eo responde, qualis tum eras, idiota, et mei, ut nunc sum, similis.

HERM. Non intelligo, quid hoc tibi sermone velis, Lycine.

LYC. Atqui nihil valde tortuosum interrogavi. Quum

γὰρ ὄντων φιλοσόφων, οἷον Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Ἀντισθένης καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων, τοῦ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι εἰσὶ, τῷ σὺ πιστεύσας τοὺς μὲν ἄλλους εἶας, ἐξ ἀπάντων δὲ προελόμενος ἄπερ προήρησαι, ἀξιοῖς κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν; ἄρα καὶ σὲ ὥσπερ τὸν Χαιρεφῶντα ὁ Πύθιος ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὰ Στωϊκῶν ἀρίστους ἐξ ἀπάντων προσειπῶν; ἔθος γὰρ αὐτῷ ἄλλον ἐπ' ἄλλο εἶδος φιλοσοφίας προτρέπειν τὴν ἀρμόττουσαν, οἶμαι, ἐκάστῳ εἰδότει.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ Λυκίνα, οὐδὲ ἡρόμην περὶ γε τούτων τὸν θεόν.

ΛΥΚ. Πότερον οὐκ ἄξιον θείας συμβουλίας ἡγούμενος αὐτὸ ἡ ἱκανὸς ᾧ αὐτὸς εἶναι ἐλέσθαι τὸ βέλτιον κατὰ σεαυτὸν ἀνευ τοῦ θεοῦ;

ΕΡΜ. Ὡμην γάρ,

16. ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς διδάσκους ἂν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διαγνωστέον ἡμῖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τίς ἡ ἀρίστη φιλοσοφία ἐστὶ καὶ ἡ ἀληθεύουσα, καὶ ἣν ἂν τις ἐλοιτο παρὲς τὰς ἄλλας.

ΕΡΜ. Ἐγὼ σοι φράσω ἐώρων τοὺς πλείστους ἐπ' αὐτὴν ὁρμῶντας, ὥστε εἰκαζον ἀμείνω εἶναι αὐτήν.

ΛΥΚ. Πόσω τινὶ πλείους τῶν Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν ἢ Περιπατητικῶν; ἡρίθμησας γὰρ αὐτοὺς δηλαδὴ καθάπερ ἐν ταῖς χειροτονίαις.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐκ ἡρίθμησα ἔγωγε, εἰκαζον δέ.

ΛΥΚ. Ὡς οὐκ ἐθέλεις διδάξαι με, ἀλλ' ἐξαπατᾷς, δὲ περὶ τῶν τοιούτων εἰκασμῇ φῆς καὶ πληθεὶ κρῖναι ἀποκρυπτόμενος λέγειν πρὸς με τάληθές.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίνα, ἀλλὰ καὶ ἤκουον ἀπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικουρεῖοι γλυκύθυμοι καὶ φιλήδονοι εἰσιν, οἱ Περιπατητικοὶ δὲ φιλόπλουτοι καὶ ἐριστικοὶ τινες, οἱ Πλατωνικοὶ δὲ τετύφωνται καὶ φιλόδοξοι εἰσιν, περὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν πολλοὶ ἔρασκον, ὅτι ἀνδρώδεις καὶ πάντα γινώσκουσι, καὶ ὅτι ὁ ταύτην ἰὼν τὴν ὁδὸν μόνος βασιλεὺς, μόνος πλούσιος, μόνος σοφὸς καὶ συνόλως ἅπαντα.

17. ΛΥΚ. Ἐλεγον δὲ ταῦτα πρὸς σε ἄλλοι δηλαδὴ περὶ αὐτῶν οὐ γὰρ δὴ ἐκείνοις ἂν αὐτοῖς ἐπίστευσας ἐπαινοῦσι τὰ αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἔλεγον.

ΛΥΚ. Οἱ μὲν δὴ ἀντίδοξοι οὐκ ἔλεγον, ὡς τὸ εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Οἱ δ' ἄρα ἰδιῶται ταῦτα ἔλεγον.

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ὅπως αὐθὺς ἐξαπατᾷς με καὶ οὐ λέγεις τάληθές, ἀλλ' οἷμαι Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ὡς πιστεῦσαι ὅτι Ἑρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἔτη τότε γεγονώς τετταράκοντα, περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποιεῖτο τὴν αἵρεσιν τῶν κρειττόνων.

18. ΕΡΜ. Ἀλλ' οἶσθα, ὦ Λυκίνα, οὐχὶ τοῖς ἄλλοις μόνον ἐπίστευον, ἀλλὰ καὶ ἑμαυτῷ· ἐώρων γὰρ αὐτοὺς κοσμίως βαδίζοντας, ἀναβεβλημένους εὐστα-

enim philosophi sint multi, ut Plato, ut Aristoteles, ut Antisthenes, ut vestri progenitores, Chrysippus, Zeno, et reliqui quotquot sunt, quo, inquam, argumento reliquos aspernatus, ex omnibus elegisti quæ elegisti; et secundum hæc philosophandum censes? Numquid te etiam, ut Chærephontem, Pythius ad Stoicorum rationem ablegavit, optimos omnium illos appellans? mos enim illi alium ad aliud philosophiæ genus hortari, qui noverit, opinor, quod cuique maxime conveniat.

HERM. At nihil tale, Lycine; nec interrogavi de hisce deum.

LYC. Utrum ideo, quod parum dignum negotium deliberatione divina judicares, an quod sufficere te putabas, qui per te ipsum quod optimum esset, etiam sine deo eligeres?

HERM. Nimirum sic putabam.

16. LYC. Igitur nos etiam hoc primum docueris, quomodo ab initio statim dignosci possit, quæ sit optima philosophia et sola verax, quam quis relictis ceteris eligat.

HERM. Ego tibi dicam. Videbam plerosque ad illam ferri: hanc itaque optimam esse colligebam.

LYC. Quanto fere plures videbas Epicureis aut Platoniciis aut Peripateticis? numerabas enim illos videlicet, ut in suffragiis.

HERM. Quin non numerabam equidem: sed conjiciebam.

LYC. Ut tu non vis me docere! sed fallis, qui de tali re conjectura dicas et multitudine judicasse, verum apud me dicere subterfugiens.

HERM. Non hoc solum, Lycine: sed audiebam quoque omnes dicere, Epicureos quidem delicatos esse et voluptarios, Peripateticos vero divitiarum amantes et contentiosos, Platonicos denique inflatos gloriæque cupidos: de Stoicis autem multi prædicabant, fortes esse et cognoscere omnia, et qui illam viam ingressus esset, eum solum regem esse, solum divitem, solum sapientem, et universum omnia.

17. LYC. Dicebant vero de illis hæc ad te alii nimirum: neque enim sane illis ipsis credidisses sua laudantibus.

HERM. Nequaquam, sed dicebant ceteri.

LYC. Qui vero diversæ sententiæ erant philosophi, non dicebant, ut consentaneum est.

HERM. Non sane.

LYC. Ergo idiotæ dicebant ista.

HERM. Ita est.

LYC. Vides quam iterum me decipias, nec verum dicas, sed cum Margite quodam te disputare putes, qui credat Hermotimum, virum prudentem, annos tunc natum quadraginta, de philosophia et philosophia fidem habuisse idiotis, et secundum illorum dicta fecisse electionem præstantiorum.

18. HERM. Sed noris, Lycine; non aliis modo credebam sed ipsi etiam mihi. Videbam enim illos decenter ingredientes, amictos honeste, cogitabundos semper, virile quid

λῶς, φροντίζοντας αἰεὶ, ἀρρενωπούς, ἐν χρῶϊ κουρίας τοὺς πλείστους, οὐδὲν ἄβρὸν οὐδ' αὖ πᾶν ἐς τὸ ἀδιάφορον ὑπερεκπίπτον, ὡς ἐκπληκτον εἶναι καὶ κυνικὸν ἀτεχνῶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μέσου καταστήματος, ὃ δὴ ἀριστον ἅπαντες εἶναι φασιν.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν κακείνα εἶδες ποιῶντας αὐτοὺς, ὁ μικρῶ πρόσθεν ἔλεγον αὐτοὺς ἐορακεῖναι τὸν σὸν διδάσκαλον, ὃ Ἑρμότιμε, πράττοντα; οἷον δανείζοντας καὶ ἀπαιτοῦντας πικρῶς καὶ φιλονεικῶς πᾶν ἐρίζοντας ἐν ταῖς ξυνουσίαις καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπιδείκνυνται; ἡ τούτων ὀλίγον σοι μέλει, ἄχρῃ ἂν εὐσταλὴς ἡ ἀναβολὴ καὶ πῶγων βαθὺς καὶ ἐν χρῶϊ ἡ κουρά; καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἄρα ἔχωμεν τουτονὶ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων, ὡς Ἑρμότιμός φησι, καὶ χρῆ ἀπὸ σχημάτων καὶ βαδισμάτων καὶ κουρᾶς διαγιγνώσκειν τοὺς ἀρίστους, ὃς δ' ἂν μὴ ἔχῃ ταῦτα μὴδὲ σκυθρωπὸς ἦ καὶ φροντιστικὸς τὸ πρόσωπον, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀποβλητέος;

19. Ἄλλ' ὅρα μὴ καὶ ταῦτα, ὃ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς με πειρώμενος εἰ ἐξαπατῶμενος συνήμι.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἐφησθα;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὡγαθὲ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτασιν λέγεις τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων· παρὰ πολὺ γοῦν ἐκεῖνοι εὐσημονέστεροι καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώτεροι, Φειδίου τινὸς ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος πρὸς τὸ εὐμορφότατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα χρῆ ταχέως εἶναι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίη φιλοσοφεῖν; τῷ διαγνῶ τὸν τὴν ἀμείνω προαίρεσιν προσηρημένον οὔτε σχῆμα οὔτε βάδισμα ὁρᾶν δυνάμενος;

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἔμοιγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὃ Λυκίνε, οὐδὲ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὡ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνῶρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασι χρησίμων. Πλὴν εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔξω ἡμῖν φιλοσοφίας μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπεὶ περ μὴδὲ ὁρῶσι — καίτοι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς τοιούτοις μάλιστα φιλοσοφεῖν, ὡς μὴ πᾶν ἄχθονται ἐπὶ τῇ συμφορᾷ — οἱ δὲ δὴ βλέποντες, καὶ πᾶν ὀξυδαρκεῖς ὦσι, τί ἂν δύναιντο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς ἀπὸ γε τῆς ἐξωθεν ταύτης περιβολῆς;

20. Ὅ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοῖόνδε ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις αὐτοῖς καὶ ἡξίους ἀμείνων γίγνεσθαι ἐς τὰ τῆς γνώμης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οὐκ ὅτι σοι ἦν ἀφ' ὧν ἐφησθα ἐκείνων τῶν γνωρισμάτων διὸρᾶν τὸν ὁρθῶς φιλοσοφοῦντα ἢ μὴ; οὐ γὰρ φιλεῖ τὰ τοιαῦτα οὕτω διαφανεσθαι, ἀλλ' ἐστὶν ἀπόρρητα καὶ ἐν ἀφανεί κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὀψέ μόλις. Ὁ γοῦν Μῶμος, ἀκίχσας, ᾄμαι, ἅτινα ἡτιάσατο τῷ Ἡρακλείδῃ, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἀκούε· φησὶ γὰρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηναῖν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἡρακλείδην εὐτεχνίᾳς πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶν ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηναῖν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι, ὃ Ἡρακλείδης δὲ

tuentes, ad cutem tonsos plerosque, nihil neque molle, neque rursus in nimiam negligentiam prolapsum (quo fit ut attonitus aliquis et plane cynicus sit); sed in medio quodam statu, quem optimum omnes esse perhibent, constitutos.

LYC. Numquid igitur ista quoque illos facere videbas, quæ paullo ante ipse dicebam me vidisse tuum, Hermotime, magistrum facere? verbi causa, tenerari, et reposcere acerbè, et rixose omnino contendere in congressionibus, et reliqua quæ in se demonstrant? an parum ista curas, dum compositus sit amictus, et barba prolixa, et capillus ad cutem detonsus? et, quod superest, hunc habeamus canonem, hanc regulam exactam talium, de sententia Hermotimi; atque oportet ex habitu, incessu, tonsura dignoscere optimos; quicumque vero ista non habuerit, qui neque tetricus fuerit et cogilabundo vultu, reprobandus est ac rejiciendus?

19. Sed vide ne in his quoque ludas me, Hermotime, tentans an decipi me sentiam?

HERM. Quorsum hoc dixisti?

LYC. Quod statnarum, bone vir, probationem mihi narrasti, quæ fit ex habitu: multum enim illæ magis compositæ et decentius amictæ, ubi Phidias aliquis, vel Alcámenes, vel Myron ad formosissimam illas speciem conformavit. Si vero vel maxime signis talibus utendum est, quid faciat si quis cæcus philosophari cupiat? qua re dignoverit sectæ melioris sectatorem, qui neque habitum cernere neque incessum queat?

HERM. At mihi oratio est non ad cæcos, Lycine, neque tales curo.

LYC. Debebat quidem, vir bone, commune quoddam signum esse rerum ita magnarum et omnibus utilium. Interim, si videtur, extra philosophiam nobis maneat cæci, quandoquidem neque oculis cernunt: quanquam talibus vel maxime necesse erat philosophari, ne nimis graviter calamitatem ferrent suam: sed ipsi sane qui vident, vel si acutissimum cernant, quidam videre queant eorum, quæ sunt in animo, ex illo quidem externo amictu?

20. Quod autem dicere volo, ejusmodi est. Nonne verum est te amore quodam mentis et sententiarum in his viris ad eos accessisse, et mente fieri voluisse meliorem?

HERM. Ita est.

LYC. Quomodo ergo potuisti signis quæ modo dicebas, recte vel secus philosophantem pervidere? Neque enim solent ita dilucere talia, sed secreta sunt, in occulto latent, sermonibus et congressionibus et operibus sententiarum similibus vix sero tandem ostenduntur. Itaque Momus ille audisti, puto, quid Vulcanum accusaverit: sin minus, at nunc audi. Fert nempe fabula contentionem inter Minervam et Neptunum et Vulcanum de artis præstantia intercessisse; et a Neptuno quidem effictum taurum, a Minerva excogitatam domum, compositum a Vulcano hominem.

ἀνθρώπων ἄρα συνεστήσατο, καὶ ἐπέπερ ἐπὶ τὸν Μῶ-
μον ἦκον, ὅπερ δικαστὴν προεῖλοντο, θεασάμενος ἐκεί-
νος ἐκάστου τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἅτινα ἡτιάσατο
περιττὸν ἂν εἴη λέγειν, ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο
ἐμέμψατο καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἥφαιστον,
διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρον,
ὡς ἀναπετασθεῖσιν γνῶριμα γίγνεσθαι ἅπασιν ἃ βού-
λεται καὶ ἐπινοεῖ καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος
μὲν οὖν ἔτε ἀμβλυώττων οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων
διανοεῖτο, σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγχεῖα ἡμῖν δέδορκας καὶ
ὁρᾷς τὰ ἔνδον, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦ στέρνου καὶ ἀνέωχταί
σοι τὰ πάντα, ὡς εἰδέναι μὴ μόνον ἃ βούλεται καὶ ἃ
γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χείρων.

21. EPM. Παίξεις, ὦ Λυκίνα. Ἐγὼ δὲ κατὰ
θεὸν εἰλόμην, καὶ οὐ μεταμέλει μοι τῆς αἰρέσεως· ἱκα-
νὸν δὲ τοῦτο πρὸς γοῦν ἐμέ.

ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἂν εἴποις, ὦ ἑταῖρε, καὶ πρὸς
ἐμέ, ἀλλὰ περιόψαι με παραπολόμενον ἐν τῇ πολλῇ
συρφετῇ;

EPM. Οὐδὲν γάρ σοι ἀρέσκει ὧν ἂν εἴπω.

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦγαθέ, ἀλλ' οὐδὲν ἔθελαι εἰπεῖν ὅποιον
ἂν μοι ἀρέσειεν. Ἐπεὶ δ' οὖν σὺ ἐκὼν ἀποκρύπτῃ
καὶ φθονεῖς ἡμῖν, ὡς μὴ ἐξ Ἰσου γενοίμεθά σοι φιλοσο-
φῆσαντες, ἐγὼ πειράσομαι, ὅπως ἂν οἶός τε ὦ, κατ'
ἑμαυτὸν ἐξευρεῖν τὴν ἀκριβῆ περὶ τούτων κρίσιν καὶ
τὴν ἀσφαλεστάτην ἀφαιρῇ. Ἄκουε δὲ καὶ σὺ, εἰ βούλει.

EPM. Ἀλλὰ βούλομαι, ὦ Λυκίνα· ἴσως γάρ τι γνώ-
ριμον ἔρείς.

ΛΥΚ. Σκόπει δὴ καὶ μὴ καταγελάσης, εἰ παντά-
πασιν ἰδιωτικῶς ἀναζητῷ αὐτό· ἀνάγκη γὰρ οὕτως,
ἐπεὶ μὴ σὺ θέλεις σαφέστερον εἰπεῖν εἰδὼς ἀμείνων.

22. Ἔστω δὴ μοι ἡ μὲν ἀρετὴ τοιοῦδε τι, οἷον πόλις
τις εὐδαίμονας ἔχουσα τοὺς ἐμπολιτευομένους — ὡς
φαίη ἂν δὲ διδάσκαλος ὁ σὸς ἐκείθεν ποθεν ἀφιγμένος —
σοφοῦς ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀνδρείους ἅπαντας, δικαίους,
σώφρονας, ὀλίγον θεῶν ἀποδέοντας· οἷα δὲ πολλὰ γί-
γνεται παρ' ἡμῖν, ἀρπαζόντων καὶ βιαζομένων καὶ
πλεονεκτούντων, οὐδὲν ἂν ἴδοις, φασίν, ἐν ἐκείνῃ τῇ
πόλει πολυώμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁμονοίᾳ ξυμπο-
λιτεύονται, μάλ' εἰκότως· ἢ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν,
οἷμαι, τὰς στάσεις καὶ φιλονεικίας ἐγείρει καὶ ὧν ἕνεκα
ἐπιβουλεύουσιν ἀλλήλοις, ταῦτα πάντα ἐκποδὼν ἔστιν
ἐκεῖνοις. Οὐ γὰρ οὔτε χρυσίον ἔτι οὔτε ἡδονὰς οὔτε
δοξὰς ὁρῶσιν, ὡς διαφέρεισθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πάλαι
τῆς πόλεως ἐξελήλασιν αὐτὰ οὐκ ἀναγκαῖα ἡγησά-
μενοι ξυμπολιτεύεσθαι. Ὡστε γαλήνῳ τινα καὶ παν-
ευδαίμονα βίον βιοῦσι ζῶν εὐνομίᾳ καὶ ἰσότητι καὶ
ἐλευθερίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς.

23. EPM. Τί οὖν, ὦ Λυκίνα; οὐκ ἄξιον ἅπαντας
ἐπιθυμεῖν πολίτας γίγνεσθαι τῆς τοιαύτης πόλεως μήτε
χάματος ὑπολογιζομένους τὸν ἐν τῇ δῶδ' μήτε πρὸς τὸ
μῆκος τοῦ χρόνου ἀπαγορεύοντας, εἰ μέλλουσιν ἀφικό-
μενοι ἐγγραφήσεσθαι καὶ αὐτοὶ καὶ μεθέξειν τῆς πολι-
τείας;

Quum ad Momum venissent, quem arbitrum sibi nempe
sumserant, perspecto ille uniuscujusque opere, quid in re-
liquis reprehenderit, dicere jam superfluum fuerit : in ho-
mine autem hoc vituperavit, et increpuit architectum illius
Vulcanum, quod non et valvas pectori illius applicuisset,
quibus apertis nota fierent omnibus quæ is vellet atque co-
gitaret, atque utrum mentiretur an vera diceret. Ille igitur
ita de hominibus sentiebat, tanquam qui hebeti circa illos
visu esset : tu vero supra Lyncea illum nobis acute vides,
et quæ intus sunt trans ipsa, opinor, præcordia cernis, et
patent tibi omnia, ut non quæ vellet modo et quæ cognos-
cat unusquisque, scias, verum etiam uter melior sit aut
deterior.

21. HERM. Ludis, Lycine. Ego vero secundo numine
elegi, neque optionis illius meæ me pœnitet : satis autem
hoc mihi quidem est.

LYC. Mihi tamen hoc, amice, non dixeris ; sed negliges
me in multa illa colluvione pereuntem cum reliquis ?

HERM. Nihil enim tibi placet, quicquid dixerō.

LYC. Non ita est, mi bone ; sed tu nihil vis dicere,
quod placere mihi possit. Quandoquidem vero tu volens
occultus es et nobis invides, ne æque ac tu philosophemur,
ego tentabo, quantum ejus facere potero, per me
invenire accuratum de his judicium, et sectam certissi-
mam. Audi vero et tu, si volueris.

HERM. Ego vero volo, Lycine ; forte enim cognita ali-
quid dignum dixeris.

LYC. Considera igitur, sed noli irridere, si hominibus
omnino rudis in morem illud disquiram : necesse est enim
ita facere ; quum tu, qui melius scias, dicere clarius notis.

22. Sit igitur mihi virtus tale quiddam, velut civitas
quædam beatos habens cives (ut dicat forte tuus magister,
inde aliqua via huc delatus), sapientes summo gradu, fortes
universos, tum justos, temperantes, parum diis minores.
Eorum vero, quæ multa apud nos fiunt, quum rapiant
homines, vim faciant, justo plus sibi arrogant, nihil vi-
deas, aiunt, in ea urbe quenquam audere, sed per pa-
cem et concordiam civitate una fruuntur. Nec mirum :
quæ enim, puto, aliis in civitatibus seditiones et contem-
tiones excitant, quorum causa mutuas sibi insidias struunt
homines, illa e medio sublata apud illos sunt omnia. Ne-
que enim amplius aurum, neque voluptates, neque glorias
spectant, de quibus certent : sed olim civitate illa exeger-
unt, non necessaria rati quæ in ea versentur. Itaque
tranquillam quandam et undique beatam vitam vivunt,
cum bonis legibus, et æqualitate, et libertate, et bonis
reliquis.

23. HERM. Quid ergo, Lycine ! nonne dignum est omnes
concupiscere civitatem eam adipisci, nec laborem metientes
vix, neque animum despondentes propter longitudinem
temporis, si futurum sit ut, ubi pervenerint, ascribantur
et ipsi in tabulis publicis, civitatemque consequantur ?

ΑΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Ἑρμότιμε, πάντων μάλιστα ἐπὶ τούτῳ σπουδαστέον, τῶν δ' ἄλλων ἀμελητέον, καὶ μήτε πατρίδος τῆς ἐνταῦθα ἐπιλαμβανομένης πολλὴν ποιῆσθαι τὸν λόγον μήτε παίδων ἢ γονέων, ὅτω εἰσὶν, ἐπικατεχόντων καὶ κλαυθυμυρίζομένων ἐπικλᾶσθαι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κακείνους παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁδόν, εἰ δὲ μὴ ἐθέλοιεν ἢ μὴ δύναιντο, ἀποσεισάμενον αὐτοὺς χωρεῖν εὐθὺς τῆς πανευδαίμονος ἐκείνης πόλεως καὶ αὐτὸ ἀπορρίψαντα τὸ ἱμάτιον, εἰ τούτου ἐπιληγμένοι κατερύχονεν, ἐσσύμενον ἐκείσε· οὐ γὰρ δέος μὴ σέ τις ἀποκλείσῃ καὶ γυμνὸν ἐκείσε ἔκοντα.

24. Ἦδη γάρ ποτε καὶ ἄλλοτε πρεσβύτου ἀνδρὸς ἥκουσα διεξιόντος ὅπως τὰ ἐκεί· πράγματα ἔχοι, καὶ με προύτρεπεν ἔπεισθαι οἱ πρὸς τὴν πόλιν· ἡγήσεσθαι γὰρ αὐτὸς καὶ ἔλθοντα ἔγγραψεν καὶ φυλέτην ποιήσεσθαι καὶ φρατρίας μεταδώσειν τῆς αὐτοῦ, ὥς μετὰ πάντων εὐδαιμονοίην· « ἄλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην » ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε, πρὸ πεντακαίδεκα σχεδὸν ἔτων· ἴσως γὰρ ἂν αὐτὰ ἦδη ἀμφὶ τὰ προάστεια καὶ πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἐν. Ἐλεγε δ' οὖν περὶ τῆς πόλεως, εἰ γε μέμνημαι, ἀλλὰ τε πολλὰ καὶ δὴ καὶ τάδε, ὥς ξύμπαντες μὲν ἐπὶ πλῆθος καὶ ξένοι εἶεν, αὐθιγενῆς δὲ οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους ἐμπολιτευέσθαι πολλοὺς καὶ δούλους καὶ ἀμόρφους καὶ μικροὺς καὶ πένητας, καὶ ὅλως μετέχειν τῆς πόλεως τὸν βουλόμενον· τὸν γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς οὐκ ἀπὸ τιμημάτων ποιῆσθαι τὴν ἔγγραφὴν οὐδ' ἀπὸ σχημάτων ἢ μεγέθους ἢ κάλλους οὐδ' ἀπὸ γένους οὐδὲ λαμπρῶν ἐκ προγόνων, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ νομίζεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀπογορῆν δ' ἐκάστω πρὸς τὸ πολίτην γενέσθαι σύνεσιν καὶ ἐπιθυμίαν τῶν καλῶν καὶ πόνον καὶ τὸ λιπαρές καὶ τὸ μὴ ἐνδύσθαι μηδὲ μαλακισθῆναι πολλοῖς τοῖς δυσχερεῖσι κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνοντα, ὥς ὅστις ἂν ταῦτα ἐπιδείξῃται καὶ διεξέλθῃ πορευόμενος ἄχρι πρὸς τὴν πόλιν, αὐτίκα μάλα πολίτην ὄντα τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ, καὶ ἰσότημον ἅπασιν· τὸ δὲ χεῖρων ἢ κρείττων ἢ εὐπατρίδης ἢ ἀγεννῆς ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος οὐδὲ ὅλως εἶναι ἢ λέγεσθαι ἐν τῇ πόλει.

25. ΕΡΜ. Ὅρῃς, ὦ Λυκίνε, ὥς οὐ μάτην οὐδὲ περὶ μικρῶν κάμνω πολίτης ἐπιθυμῶν γενέσθαι καὶ αὐτὸς οὕτω καλῆς καὶ εὐδαιμόνης πόλεως;

ΑΥΚ. Καὶ γὰρ αὐτὸς, ὦ Ἑρμότιμε, τῶν αὐτῶν σοι ἐρῶ καὶ οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν μοι πρὸς τούτων εὐξαίμην γενέσθαι. Εἰ μὲν οὖν πλησίον ἦν ἡ πόλις καὶ φανερά ἰδεῖν ἅπασιν, καλαὶ ἂν, εὖ ἴσθι, μηδὲν ἐνδοιάσας αὐτὸς ἔχειν ἐς αὐτὴν καὶ ἐπολιτευομένην ἂν ἐκ πολλοῦ, ἔπει δὲ, ὥς ὑμεῖς φατε, σὺ τε καὶ Ἡσίοδος ὁ βασιφύδης, πάνυ πόρρω ἀπώκισται, ἀνάγκη ζητεῖν ὁδὸν τε τὴν ἀγούσαν ἐπ' αὐτὴν καὶ ἡγεμόνας τὸν ἀριστον. Ἦ οὐκ οἶσι οὐ γρῆναι οὕτω ποιεῖν;

ΕΡΜ. Καὶ πῶς ἂν ὁλως ἔλθοι τις;

ΑΥΚ. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ ὑπισχνέσθαι καὶ φέσκειν εἰδέναι πολλὴ ἀφρονία τῶν ἡγησομένων· πολλοὶ γὰρ ἔτοιμοι παρεστᾶσιν, αὐτόχθονες ἐκείθεν ἕκαστος εἶναι λέγοντες. Ὅδός γε μὴν οὐ μία καὶ ἡ αὐτὴ φαί-

LYC. Per Jovem, Hermotime, omnium maxime in hoc elaborandum est, reliquorum vero cura abjicienda; neque si hæc antiqua patria manum injiciat, multam habere rationem oportet, neque liberis aut parentibus, si cui sint, retinere cum ploratu volentibus, frangi; sed primum quidem hortari et illos ad eandem viam ingrediendum; si vero nolint vel non possint, dimotis illis recta procedere ad beatam illam ex omni parte civitatem, et ipso abjecto vestimento, si forte illo comprehenso impediunt, eo erumpere. Neque enim motus est ne quis excludat te vel nudum eo advenientem.

24. Jam enim alias quondam senem audiivi enarrantem uti se res illæ haberent; isque me hortatus est uti ad eam se civitatem sequeretur; ipsum enim se præiturum, et ascripturum civibus quum advenissem, et tribulem facturum, et curiæ mihi suæ jus impertiturum, et cum omnibus beatam vitam viverem. Ego vero præ juvenili tum inscitia (quindecim fere anni sunt) non sum obsecutus: forte circa ipsa jam suburbia et ad portas essem. Dicebat autem de civitate illa, si bene memini, tum alia multa, tum ista etiam: omnes ibi advenas esse et peregrinos, indigenam neminem; sed et barbaros in civitate versari multos et servos, et deformes, et parvos, et pauperes, atque in universum civem esse qui velit: legem enim illis esse, non ex censu ascribi quenquam, neque ex habitu, vel statura, vel pulchritudine, neque ex genere, neque claris ex majoribus; sed istorum nec rationem ullam haberi apud illos: sufficere autem unicuique ad hoc, uti civis fiat, prudentiam, et honesti amorem, et laborem, et constantiam, et animum qui neque cedat temere, neque molliatur si in multas in via difficultates incidat. Atque adeo, si quis ista in se esse demonstraverit, emensusque totum ad urbem usque iter fuerit, eum civem esse continuo, et æquo cum omnibus jure, quisquis alloqui fuerit: ista autem nomina, deterior, melior, nobilis, ignobilis, servus, liber, neque esse omnino, neque nominari in ea civitate.

25. HERM. Vides, Lycine, quam non frustra neque parvis de rebus laborem, qui civis cupiam fieri et ipse pulchræ adeo et beatæ civitatis?

LYC. Nam egomet eorundem quorum tu amore flagro: neque est quod mihi præ istis velim contingere. Si quidem igitur in propinquo esset illa civitas, et manifesta in conspectu omnium, olim, crede mihi, ipse nihil cunctatus ad eam perrexissem, et civis illius essem a longo inde tempore. Quum vero, ut vos dicitis, tu nempe et Hesiodus consarcinator ille carminum, longo admodum spatio remota habitetur, necesse est et viam quæ ducit ad illam quaerere, et ducem optimum. An non putas hoc agendum?

HERM. Et qua alia ratione perveniat aliquis?

LYC. Igitur quantum ad promissiones et scientiæ professionem, multa tibi ducum copia. Multi enim parati astant, indigenas inde esse quisque se dicentes. Sed via non una atque eadem videtur, sed multæ ac diversæ, ac

νεται, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ οὐδὲν ἀλλήλαις ὁμοίαι· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ἰσπερία, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἑωφάρειν ὅκειεν, ἡ δὲ τις ἐπὶ τὰς ἀρχαίους, καὶ ἄλλη εὐθὺ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἡ μὲν διὰ λειμῶνων καὶ φυτῶν καὶ σκιᾶς εὐστροφὸς καὶ ἡδεῖα οὐδὲν ἀντίτιπον ἢ δύσβατος ἔχουσα, ἡ δὲ πετρώδης καὶ τραχεῖα πολλὴν ἥλιον καὶ δῖφος καὶ κάματον προφαίνουσα· καὶ ὁμοῦς αὐταὶ πᾶσαι πρὸς τὴν πόλιν ἀγειν λέγονται μίαν οὖσαν ἐς τὰ ἐναντιώτατα τελευτῶσαι.

26. Ἐνθα δὴ μοι καὶ ἡ πᾶσα ἀπορία ἐστίν· ἐφ' ἣν γὰρ ἂν ἔλθω αὐτῶν, ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτραποῦ ἐκάστης ἐφεστῶς ἐν τῇ εἰσόδῳ μάλα τις ἀξιόπιστος ὀρέγῃ τε τὴν χεῖρα καὶ προτρέπῃ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπέναι, λέγων ἕκαστος αὐτῶν μόνος τὴν εὐθείαν εἰδέναι, τοὺς δ' ἄλλους πλανᾶσθαι μῆτε αὐτοὺς ἐληλυθότας μῆτε ἄλλοις ἡγήσασθαι δυναμένοις ἀκολουθήσαντας. Κἂν ἐπὶ τὸν πλησίον ἀφίκωμαι, κάκεινος τὰ ὁμοία ὑπισχνεῖται περὶ τῆς αὐτοῦ ὁδοῦ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζει, καὶ ὁ παρ' αὐτὸν ὁμοῖός καὶ ἐξῆς ἅπαντες. Τό τε τοίνυν πληθὸς τῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν οὐ μετρίως ταράττει με καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, καὶ μάλιστα οἱ ἡγεμόνες ὑπερδιατεινόμενοι καὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἐπαινοῦντες· οὐ γὰρ οἶδα ἥντινα τραπόμενος ἢ τῷ μᾶλλον ἀκολουθήσας ἀφικοίμην ἂν πρὸς τὴν πόλιν.

27. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἐγὼ σε ἀπολύσω τῆς ἀπορίας· τοῖς γὰρ προωδοιπορηκόσιν, ὦ Λυκίνε, πιστεύσας οὐκ ἂν σφαλῇς.

ΛΥΚ. Τίσι λέγεις; τοῖς κατὰ ποῖαν ὁδὸν ἔλθοῦσιν, ἢ τίνοι τῶν ἡγεμόνων ἀκολουθήσασιν; αὐθὺς γὰρ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἀπορον ἐν ἄλλῃ μορφῇ ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας μεταηλυθόσι.

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ὅτι ὁ μὲν τὴν Πλάτωνος τραπόμενος καὶ συνοδοιπορήσας μετ' αὐτοῦ, ἐκείνην ἐπαινεῖσεται ὄγλον ὅτι, ὁ δὲ τὴν Ἐπικούρου, ἐκείνην, καὶ ἄλλος ἄλλην, οὐ δὲ τὴν ὑμετέραν. Ἡ πῶς γὰρ, ὦ Ἐρμότιμε; οὐχ οὕτως;

ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν ἀπέλυσάς με τῆς ἀπορίας, ἀλλ' ἐτι ὁμοῖως ἀγνοῶ τῷ μᾶλλον χρῆσθαι πιστεῦσαι τῶν ὁδοιπόρων· ὁρῶ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν καὶ αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα μιᾶς πεπειραμένον καὶ ἐκείνην ἐπαινοῦντα καὶ λέγοντα, ὡς αὕτη μόνῃ ἀγείναι τὴν πόλιν. Οὐ μέντοι ἔχω εἰδέναι εἰ ἀληθὴ φησιν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀφίκεται πρὸς τὸ τέλος καὶ εἰδέναι τίνα πόλιν, δώσω αὐτῷ ἴσως, εἰ δὲ ἐκείνην εἶδεν, ἣν ἔχρην, ἐν ᾗ ἐπιθυμοῦμεν ἐγὼ τε καὶ αὐτὸς πολιτεύεσθαι, ἢ δέον εἰς Κόρινθον ἔλθειν, ὁ δ' εἰς Βαβυλῶνα ἀφικόμενος οἰεῖται Κόρινθον ἑορακέναι, ἀόγλον ἐμοὶ γοῦν ἔτι· οὐ γὰρ πάντως ὁ τίνα πόλιν ἰδὼν Κόρινθον εἶδεν, εἴ γε οὐ πόλιν μόνῃ ἐστὶν ἡ Κόρινθος. Ὅ δὲ δὴ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησιν, ἐκεῖνό ἐστι, τὸ εἰδέναι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ὁδόν· καὶ γὰρ ἡ Κόρινθος μία ἐστίν, αἱ δ' ἄλλαι πανταχόσε μᾶλλον ἢ εἰς Κόρινθον ἀγούσιν, εἰ μὴ τις οὕτω σφόδρα πα-

nihil altera alteri similes. Nam haec quidem ad occidentales partes, illa vero ad orientem videtur ferre; haec ad septentriones, et alia recta ad meridiem: et haec quidem per prata et plantas et umbram, irrigua et amœna, nihil durum habens, nihil incedentibus asperum: altera vero saxosa, et aspera, solem multum ac sitim et laborem denuncians. Et tamen omnes hae ad civitatem ferre dicuntur illam, quae una est, ipsae in maxime opposita exeuntes.

26. Hic igitur mihi, et quidem omnis dubitatio est. Ad quamcumque enim illarum veniam, vir ad caput uniuscujusque tramitis in ipso ingressu astans, fide dignissimus, et manum porrigit, et in suam nos abire hortatur, dicens unusquisque illorum, solum se rectam nosse, ceteros vero errare, qui nec ipsi venerint illuc, nec alios sint secuti duces peritos. Et si ad proximum accessero, ille quoque similia de sua via promittit, et aliis detrahit; et ille, qui juxta hunc est, similiter, et sic deinceps omnes. Haec ipsa igitur viarum multitudo, earumque ratio dissimilis me non mediocriter perturbat, et in consilii inopiam conjicit: ac duces maxime quantum possunt et ultra contententes, suamque singuli laudantes. Neque enim, in quam conversus, aut quem maxime secutus ad civitatem perveniam, scio.

27. HERM. At ego ista te consilii inopia liberabo. Si enim his, Lycine, fidem habueris, qui viam illam ante fecerunt, non erraveris.

LYC. Quibus dicis? et qua via euntibus, aut quem dum secutis? rursus enim nobis eadem consilii inopia alia se forma offert, quum a rebus ad viros transivimus.

HERM. Quid ita ais?

LYC. Quoniam hic quidem in Platonis viam digressus eoque viae duce usus, illam nimirum laudabit; ille vero Epicuri viam, atque alius aliam; tu autem, vestram: nam qui non ita fiat, Hermotime?

HERM. Et cur non?

LYC. Non tu liberasti me dubitatione, sed adhuc aequae ignoro, cui viatorum magis credendum sit. Video enim unumquemque illorum cum ipsum, tum ducem, unius modo viae periculum fecisse, et illam laudare, ac dicere solam ferre in urbem. Neque tamen habeo unde sciam vera illum dicere: verum venisse illum ad finem quendam, et vidisse civitatem aliquam, forte illi dederim: utrum vero illam viderit, quam oportebat, cujus cives esse tu non minus quam ego volumus; an quam Corinthum eundem esset, ille Babylonem delatus Corinthum se vidisse putarit, illud mihi quidem adhuc obscurum est: neque enim quisquis urbem vidit, Corinthum vidit, siquidem non sola urbs est Corinthus. Quod autem maxime inopem me consilii reddit, illud est, quod novi unam necessario esse veram, quippe quum et Corinthus una sit, reliquas autem quovis potius quam Corinthum ducere, nisi in tantum quis desi-

ραπαίοι, ὡς ὀλεσθαι καὶ τὴν εἰς Ὑπερβορέους καὶ τὴν εἰς Ἰνδοὺς ἀγούσαν εἰς Κόρινθον στέλλειν.

ΕΡΜ. Καὶ πῶς οἶόν τε, ὦ Λυκίνα; ἄλλη γὰρ ἄλλας ὁδὸς ἄγει.

28. ΑΥΓ. Οὐκοῦν, ὦ καλὲ Ἑρμότιμε, οὐ μικρὰς δαὶ βουλῆς ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ὁδῶν τε καὶ ἡγεμονῶν, οὐδὲ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ποιήσομεν, ἐνθα ἂν ἡμᾶς οἱ πόδες φέρωσιν, ἐκείσε ἀπιμεν· ἐπεὶ λήσομεν οὕτως ἀντὶ τῆς εἰς Κόρινθον ἀγούσης τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἢ Βάκτρων ἀπώντας. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχει, τῇ τύχῃ ἐπιτρέπειν ὥς τάχα ἂν τὴν ἀρίστην ἐλομένους, εἰ καὶ ἀνευ ἐξετάσεως ὁρμήσαιμεν ἐπὶ μίαν τῶν ὁδῶν ἡγνισαοῦν· δυνατόν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο γενέσθαι, καὶ ἴσως ποτὲ ἐγένετο καὶ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἡμᾶς δὲ γε περὶ τῶν οὕτω μεγάλων οὐκ οἶμαι δεῖν παραβόλους ἀναρριπτεῖν οὐδ' ἐς στενὸν κομιδῇ κατακλείειν τὴν ἐλπίδα ἐπὶ ριπῆς, ὥς ἡ παροιμία φησὶ, τὸν Αἰγῶνι τὸν Ἰόνιον διακλεῦσαι θέλοντας, ὅτε οὐδ' αἰτιασάμεθ' ἂν εὐλόγως τὴν τύχην, εἰ τοξεύουσα καὶ ἀκοντίζουσα μὴ πάντως ἔτυχε τάληθους ἐνὸς ὄντος ἐν μυρίοις τοῖς ψεύδεσιν, ὅπερ οὐδὲ τῷ Ὀμηρικῷ τοξότη ὑπῆρξεν, ὃς δέον τὴν πελειάδα κατατοξεῦσαι, ὃ δὲ τὴν μήρινδον ἐνέτευμεν, ὃ Τυῆρος, οἶμαι. Ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἐκεῖνο εὐλογώτερον τῶν πολλῶν τρωθήσεσθαι καὶ περιπεσεῖσθαι τῷ τοξέματι ἐλπίζειν, εἰ πάντως ἐκεῖνο τὸ ἐν ἐξ ἀπάντων. Ὅ δὲ κίνδυνος ὅτι οὐ μικρὸς, εἰ ἀντὶ τῆς ἐπ' εὐθὺς ἀγούσης ἐς τῶν πεπλανημένων μίαν ἀγοοῦντας ἐμπέσοιμεν, ἀπίζοντες ἀμεινον αἰρήσεσθαι τὴν τύχην ὅπερ ἡμῶν, αἰσάζειν οἶμαι· οὐδὲ γὰρ ἀναστρέφαι ἐστὶ καὶ ἀνασθῆναι ὀπίσω βῆδιν, ἣν ἀπᾶς ἐπιδῶ τῇ πνεύσει τις αὐτὸν τὰ ἀπογεια λυσάμενος, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τῷ πελάγει διαφέρεσθαι ναυτιῶντα ὥς τὸ πολὺ καὶ δεδιότα καὶ καρηβαρύντα ὑπὸ τοῦ σάλου, δέον ἐξ ἀρχῆς, πρὶν ἐκπλεῦσαι, ἀναβάντα ἐπὶ σκοπὴν τινα σκέψασθαι εἰ ἐπιφορὸν ἐστὶ καὶ οὐριον τὸ πνεῦμα τοῖς Κόρινθόνδε διαπλεῦσαι ἐθέλουσι, καὶ τῇ Δία κυβερνήτην ἕνα τὸν ἀριστον ἐκλέξασθαι καὶ αὐτὸν εὐπαγῇ, ὅαν διαρκῆσαι πρὸς τηλικούτον κλύδωνα.

29. ΕΡΜ. Οὕτω γε ἀμεινον, ὦ Λυκίνα, παρὰ πολὺ. Πλὴν οἶδά γε ὅτι ἀπαντας ἐν κύκλῳ περιελθὼν οὐκ ἄλλους ἂν εὐροις οὔτε ἡγεμόνας ἀμεινούς οὔτε κυβερνήτας ἐμπεριότερους τῶν Στωϊκῶν, καὶ ἣν ἐθελήσης γε ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκεῖνους βῆρ κατὰ τὰ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος ἔχῃ προῖον· ἄλλως δὲ ἀδύνατον.

ΑΥΓ. Ὅρξ, τοῦτο ὡς κοινὸν, ὦ Ἑρμότιμε, εἴρηκας; εἰποὶ γὰρ ἂν αὐτὸ καὶ ὁ τῷ Πλάτῳ ξυνοδοιπορῶν καὶ ὁ Ἐπικουρῶν ἐπόμενος καὶ οἱ ἄλλοι, μὴ ἂν ὠθεῖν με εἰς τὴν Κόρινθον, εἰ μὴ μεθ' ἑαυτοῦ, ἕκαστος. Ὡστε ἡ πᾶσι πιστεύειν χρή, ὅπερ γελοιάτατον, ἡ ἀπιστεῖν ὁμοίως· μακρῷ γὰρ ἀσφαλέστατον τὸ τοιούτου, ἄχρι ἂν εὐρωμεν τάληθῃ.

30. Ἐπεὶ φέρε, εἰ καθάπερ νῦν ἔχω, ἀγνοῶν ἐτι ὅστις ἐξ ἀπάντων ἐστὶν ὁ ἀληθεύων, εὐλομένη τὰ ὑμέτερα

plat, etiam eam quæ ad Hyperboreos fert et quæ ad Indos, Corinthum ducere ut opinetur.

HERM. Et quomodo hoc fieri possit, Lycine? alia quippe aliorum ducit.

28. LYC. Ergo, pulcher Hermotime, non parva deliberatione opus est ad electionem viarum pariter ac ductorum: neque id quod est in proverbio hic agemus, Quocumque nos pedes tulerint, eo ibimus: alioquin imprudentes pro ea quæ Corinthum fert, alteram quæ Babylonem aut Bactra ducit, ingrediamur. Neque illud consultum est, fortunæ permittere, ut qui forte optimam capessituri simus, licet sine examine in unam quamcumque viarum ingrediamur. Etenim potest quidem id quoque fieri, et forte aliquando in longo tempore factum est. At nos de tantis rebus non puto oportere periculosam temere aleam jacere, neque in angustis adeo concludere spes nostras, viminea, quod est in proverbio, crate *Ægæum* Ioniumve mare ausos trajicere: ubi nec fortunam cum ratione accusaremus, si ea sagittando vel jaculando non omnino feriat verum, quippe quod unum sit inter mille mendacia: quale quid nec Homericus illi sagittario contigit, qui cum columba deicienda esset, lineam telo rupit; Teucrum fuisse arbitror. Atqui multo rationabilius est sperare futurum ut de multis quiddam (quodcumque sit) feriat ut in telum quasi incidat, quam unum illud omnino ex omnibus. Non parvum autem esse periculum, si spe illa inducti, futurum ut melius fortuna pro nobis eligat, pro recta via in erronearum aliquam ignorantia incidamus, ita me puto colligere: neque enim redire jam et retro navigare ad salutem facile est, si quis semel spiranti se auræ, solutis retinaculis, permiserit; sed necesse est in pelago jactari nauseantem plerumque, metuentem, et gravato ob agitationem capite: quum oportuisset ab initio, ante aliquando quam portu exires, consensua specula videre, ferensne sit et secundus ventus Corinthum navigare volentibus; et, per Jovem, gubernatorem unum optimum deligere, et navim bene compactam, quæ durare ad tantum fluctum possit.

29. HERM. Ita quidem, Lycine, multo melius. Verum novi equidem, te, si circulo omnes obeas, nec duces meliores inventurum, neque peritiores gubernatores Stoicis: et si quidem pervenire aliquando Corinthum volueris, illos sequere, per Chrysippi Zenonisque vestigia progressus: aliter vero fieri non potest.

LYC. Vides quam commune illud, Hermotime, dixeris? Eodem enim modo et qui cum Platone viam faciat, et qui Epicurum sequatur, et reliqui, non perventurum me Corinthum, nisi secum, quisque dixerit. Itaque aut credere omnibus oportet, quod maxime ridiculum; aut fidem denegare similiter: longe vero tutissimum tale quid fuerit, dum qui vera promittat inveniamus.

30. Nam, age, si ita uti nunc habeo, ignarus adhuc quis ex omnibus verum dicat, vestra eligam, fide tibi habita

σοι πιστεύσας, ἀνδρὶ φίλῳ, ἀτὰρ μόνῃ γὰρ τὰ τῶν Στωϊκῶν εἶδέναι καὶ μίαν ὁδὸν ὁδοιπορήσαντι ταύτην, ἔπειτα θῶν τις ἀναβιῶναι ποιήσῃσι Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ περιστάντες ἐρωτῶν με ἢ καὶ νῆ Δί' ἐς ἱκαστῆριον ἀγαγόντες ὕβρεως ἕκαστος δικάζονται λέγοντας, Ὁ βέλτιστε Λυκίνε, τί παθὼν ἢ τίνι ποτὲ πιστεύσας Χρύσιππον καὶ Ζήνωνα προετίμησας ἡμῶν, πρεσβυτέρων ὄντων παρὰ πολὺ, χθές καὶ πρῶτην γενομένου, μήτε λόγου μεταδοὺς ἡμῖν μήτε πειραθεὶς ὁλως ὦν φαμέν; Εἰ ταῦτα λέγοιεν, τί ἂν ἀποκρινάμεθα αὐτοῖς; ἢ ἐκρχέσει μοι, ἂν εἶπω ὅτι Ἑρμοτίμῳ ἐπέισθην φίλῳ ἀνδρὶ; ἀλλὰ φαίεν ἂν, ὅδ' ὅτι, Ἡμεῖς, ὦ Λυκίνε, οὐκ ἴσμεν τὸν Ἑρμοτίμον τοῦτον ὅστις ποτὲ ἐστίν, οὐδὲ ἐκεῖνος ἡμᾶς· ὥστε οὐκ ἔχρη ἅπαντων καταγιγνώσκειν οὐδὲ ἐρήμην ἡμῶν καταδικαίειν ἀνδρὶ πιστεύσαντα μίαν ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ οὐδὲ ταύτην ἴσως ἀκριβῶς κατανοήσαντι. Οἱ δὲ γε νομοθεταί, ὦ Λυκίνε, οὐχ οὕτω προσάττουσι τοῖς δικασταῖς ποιεῖν, οὐδὲ τοῦ ἑτέρου μὲν ἀκούειν, τὸν δὲ ἕτερον οὐκ ἔαν λέγειν ὑπὲρ αὐτοῦ ἃ οἰεῖται ζυμπερεῖν, ἀλλ' ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι, ὥς ῥῶν ἀντεξετάζοντες τοὺς λόγους εὐρίσκειεν ἀληθῆ τε καὶ ψευδῆ, καὶ ἥν γε μὴ οὕτω ποιῶσιν, ἐφίεναί διδῶσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τοιαῦτα ἄττα εἰκὸς εἶρεῖν αὐτοῦς.

31. Ἡ τάχ' ἂν τις αὐτῶν καὶ προσέροίτο με, Εἰπέ μοι, λέγων, ὦ Λυκίνε, εἰ τις Αἰθίοψ μηδεπώποτε ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν, οἳ ἡμεῖς ἴσμεν, διὰ τὸ μὴ ἀποδεδημηκέναι τὸ παράπαν, ἐν τινι συλλόγῳ τῶν Αἰθίοπων δισχυρίζοιτο καὶ λέγοι μηδαμῶθι τῆς γῆς ἀνθρώπους εἶναι λευκοὺς ἢ ξανθοὺς μηδὲ ἄλλο τι ἢ μέλανας, ἄρα πιστεύοιτ' ἂν ὑπ' αὐτῶν; ἢ εἰποι τις ἂν πρὸς αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων Αἰθίοπων, Σὺ δὲ δὴ πόθεν ταῦτα, ὦ θρασυτάτε, οἶσθα; οὐ γὰρ ἀπεδήμησας παρ' ἡμῶν οὐδαμῶς οὐδὲ εἶδες νῆ Δία τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὅποιά ἐστι· φαίην ἂν ἐγωγε δίκαια ἐρωτῆσαι τὸν πρεσβύτερον; ἢ πῶς, ὦ Ἑρμοτίμε, συμβουλεύεις;

ΕΡΜ. Οὕτω· δικαιοτάτα γὰρ ἐπιπλήξαι δοκεῖ μοι.

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ ἔμοιγε, ὦ Ἑρμοτίμε. Ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' οἶδα εἰ ὁμοίως καὶ σοὶ δοξεῖ· ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πάννυ δοκεῖ.

32. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΛΥΚ. Ἐπάξει δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ καὶ φήσει πρὸς με ὥδε πως· Ἀνάλογον τοίνυν κείσθω τις ἡμῖν, ὦ Λυκίνε, τὰ Στωϊκῶν μόνῃ εἰδῶς, καθάπερ ὁ σὸς φίλος οὗτος ὁ Ἑρμοτίμος, ἀποδημήσας δὲ μηδεπώποτε μήτε ἐς Πλάτωνος μήτε παρὰ τὸν Ἐπίκουρον μήτε ὁλως παρ' ἄλλον τινά. Εἰ τοίνυν λέγοι μηδὲν οὕτω καλὸν εἶναι μηδ' ἀληθές παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἷα τὰ τῆς Στοᾶς ἐστὶ καὶ ἃ ἐκεῖνη φησὶν, οὐκ ἂν εὐλόγως θρασὺς εἶναι δοξείεν ἂν σοι περὶ πάντων ἀπορρινόμενος, καὶ ταῦτα ἐν εἰδῶς, οὐδεπώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθὼν; τί βούλει ἀποκρίνωμαι αὐτῷ; — Τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο δηλαδὴ, ὅτι ἡμεῖς τὰ μὲν Στωϊκῶν καὶ πάννυ ἐκμανθά-

viro amico, sed qui sola tamen Stoicorum dogmata didiceris, et unam hanc viam iveris; ac deinde deus aliquis in locum revocet Platonem, et Pythagoram, et Aristotelem, et reliquos: ilique circumstantes me interrogent, quin, hercle, ad tribunal tractum injuriarum unusquisque postulent, dicentes, Quo animi impetu, bone Lycine, aut cujus auctoritate Chrysippum et Zononem nobis praetulisti, homines heri et nudiustertius natos, nobis multum natu majoribus, qui nec sermonem communicaveris nobiscum, neque omnino quae dicimus exploraveris? Haec, inquam, si dicant, quid illis respondeam? satisne mihi erit dixisse, Hermotimo, amico homini, fidem habui? At ego novi illos dicturos, Nos, Lycine, Hermotimum illum tuum, quis homo sit, nescimus; neque ille nos. Itaque non decebat narrare universos, neque contra absentes et inauditos nos ferre arbitrium, ac fidem habere homini qui unam modo philosophiae viam, et forte ne hanc quidem accurate satis perspexerit. Legumlatores autem, Lycine, non ita facere iudices jubent, neque alteram quidem partem audire, alteram dicere pro se non pati quae conducere videantur, sed similiter audire utramque, quo facilius, comparatis invicem orationibus, quid verum falsumve sit inveniant: et si tamen ita non fecerint iudices, provocandi ad aliud tribunal potestatem lex tribuit. Talia fere dicturos illos veri simile est.

31. Aut forte illorum aliquis praeterea me interroget, Dic mihi, Lycine, si quis Aethiops, qui alios nunquam homines, quales nos sumus, usurpasset oculis, eo quod patria pedem non unquam extulisset, hic igitur in concione Aethiopum asseveraret atque diceret, nusquam terrarum homines esse albos, vel flavos, neque aliud usquam nisi nigros, numquid fidem apud illos inveniat? aut si quis ei de majoribus natu Aethiopibus dicat, Tu vero unde haec, audacissime, nosti, qui neque usquam a nobis peregre abfueris, neque hercle res aliorum quales sint noveris? dicamne ego merito sic interrogasse senectorem? aut quid consulis, Hermotime?

HERM. Sic est: iustissime enim illum mihi videtur increpuisse.

LYC. Nimirum mihi quoque, Hermotime. Sed quod sequitur, non jam novi an aequè tibi placeat: mihi certe hoc etiam magno videtur opere.

32. HERM. Quale id est?

LYC. Subjiciet nempe vir ille, et ita fere mecum aget: Hac igitur ratione ac proportionē servata ponatur nobis aliquis, Lycine, qui Stoicorum placita sola norit, ut amicus hic tuus Hermotimus, nunquam autem neque in Platonis regnum, neque ad Epicurum, neque ad alium quencumque peregrinatus fuerit. Is ergo si dicat, nihil ita pulchrum esse neque verum apud plerosque, quam sint ea quae sunt in Porticu, et quae dicit haec: nonne merito videatur tibi temerarius esse, qui de omnibus pronunciet, quam unum modo sciat, et nunquam alterum ex Aethiopia illa sua pedem protulerit? Quid vis illi respondeam? — Verissimum illud nempe, nos quidem Stoicorum dogmata, et praecipue

νομεν ὡς ἂν κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν ἀξιούντες, οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· ὁ γὰρ διδάσκαλος κακεῖνα μεταξὺ καὶ διεξείσει πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀνατρέπει γε αὐτὰ προσθεὶς αὐτοῖς.

33. Ἡ νομίξεις ἐνταῦθα σωπῆσθαι ἡμῖν τοὺς ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἐπικούρου καὶ τοὺς ἄλλους, οὐ γὰρ δὲ ἀναγελάσαντας ἂν εἰπεῖν πρὸς ἐμὲ, Οἷα ποιεῖ, ὦ Λυκίне, ὁ ἐταῖρός σου ὁ Ἑρμοτίμος; ἀξιοῖ τοὺς ἀντιδίκους περὶ ἡμῶν πιστεύειν καὶ οἴεται τοιαῦτα εἶναι τὰ ἡμέτερα, ὅποια ἂν ἐκεῖνοι φῶσιν ἢ οὐκ εἰδότες ἢ κρυπτόμενοι τὰ ληθές; Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν ἀθλητῶν ἴση ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος, λακτίζοντα εἰς τὸν ἀέρα ἢ πύξ κενὴν πληγὴν τινα καταφέροντα, ὡς τὸν ἀνταγωνιστὴν ὄψθαι παίοντα, εὐθὺς ἀνακτῶν αὐτὸν ἀγωνοθέτης, ὡς ὡς ἀμαχόν τινα, ἢ ἐκεῖνα μὲν οἴσεται βῆδρα εἶναι καὶ ἀσφαλὴ τὰ νεανιεύματα, οὐδενὸς ἀνταγομένου αὐτῷ, τὴν δὲ νίκην τηνικαῦτα κρίνεσθαι, ὅπότεν καταγωνίστηται τὸν ἀντίπαλον αὐτὸν καὶ κρατήσῃ, ὁ δ' ἀπαγορεύσῃ, ἄλλως δὲ οὐ; Μὴ τοίνυν μηδὲ Ἑρμοτίμος ἀπ' ὧν ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ σχιμαγῶσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας, οἰέσθω κρατεῖν αὐτοὺς ἢ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα εἶναι ὡς ἀνατρέπεσθαι βῆδρας· ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον βίον ἂν εἶναι τοῖς τῶν παιδίων οἰκοδομημασιν, ὁ κατασκευάσαντες ἐκεῖνοι ἀσθενῇ εὐθὺς ἀνατρέπουσιν, ἢ καὶ νῆ Δία τοὺς τοξεῦσιν μελετῶσιν, οἱ κάρρη τινὰ συνδήσαντες, ἔπειτα ἐπὶ κοντοῦ πῆξαντες οὐ πόρρω προθέμενοι στοργάζονται ἀφίεντες, καὶ ἦν τύχῃσι ποτε καὶ διαπείρῳσι τὰ κάρρη, ἀνέκραγον εὐθὺς ὡς τι μέγα ποιήσαντες, εἰ διεξελήλυθεν αὐτοῖς τὸ βέλος διὰ τῶν φρυγάνων. Ἄλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιοῦσιν οὐδὲ Σκυθῶν ὅσοι τοξόται, ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι ἀπ' ἑκπῶν ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξεούμεενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐ γὰρ ἐστὶν οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἐστ' ἂν ἐμπέσῃ, ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἐνὶ μάστιγι· θηρία γέ τοι ὡς τὸ πολὺ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἐνίοι τυγχάνουσιν. Ἦν δὲ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέη πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ξύλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὁμοιοεῖν προθέμενοι διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δὲ ὅπλων σφίσι χωρῆσαι τοὺς οἰστούς. Εἰπέ τοίνυν, ὦ Λυκίне, παρ' ἡμῶν Ἑρμοτίμῳ ὅτι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ φρύγανα προθέμενοι κατατοξεύουσι, εἰτά φασιν ἀνδρῶν ὀπλισμένων κεκρατημέναι, καὶ εἰκόνας ἡμῶν γραψάμενοι πυκτεύουσι πρὸς ἐκεῖνας, καὶ κρατήσαντες, ὡς τὸ εἶδος, κρατεῖν ἡμῶν οἴονται. Ἀλλὰ φαίμεν ἂν ἕκαστος πρὸς αὐτοὺς τὰ τοῦ Ἀχιλλεύου ἐκεῖνα, ἃ φησι περὶ τοῦ Ἑκτορος, ὅτι

Οὐ γὰρ ἐμὴς κόρυς λεύσσοις μέτωπον.

Ταῦτα μὲν οἱ ξύμπαντες ἐν τῷ μέρει ἕκαστος.

34. Ὁ Πλάτων δ' ἂν μοι δοκῇ καὶ διηγήσασθαι τι τῶν ἐκ Συκελίας ὡς ἂν εἰδὼς τὰ πλείστα· τῇ γὰρ Συρακοσίῳ Γέλωνι φασὶ δυσώδεις εἶναι τὸ στόμα καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ διαλαθεῖν αὐτὸν, οὐδενὸς τολμῶντος ἐλέγχειν τύραννον ἄνδρα, μέχρι δὴ τινα γυναῖκα ξένην συνενε-

quidem illa, ediscere, ut qui secundum illa philosophari postulemus; neque tamen ignorare quas dicantur ab aliis: magistrum enim et illa inter docendum nobis enarrare, atque eadem deinde suis verbis evertere.

33. An putas hic tacituros nobis Platonem et Pythagoram, et Epicurum, et reliquos, ac non potius cum risu ad me dicturos, Quid agit tuus, Lycine, sodalis Hermotimus? æquum censet adversariis de nobis nostris credere, ac talia esse putat nostra, qualia illi dixerint, vel ignorantes, vel suo studio occultantes verum? Utrum igitur si quem athletarum videat se exercentem ante certamen, calcibus petentem aera, aut vanam pugno plagam inferentem, quasi adversarium feriat: continuone, si præses sit certaminis, illum præconio ornabit pro invicto? an potius facilia illa putabit, et periculi expertes juvenis lusus, insurgente adversario nemine, victoriam vero tum decerni, quum ipsum adversarium certamine devicerit, isque victum se fassus fuerit, alias vero non? Ne igitur Hermotimus, ex eo quod magistri ipsius umbratiles forte velitationes adversus absentes nos instituunt, vincere illos arbitretur, aut talia esse nostra, quæ facile adeo evertantur: quum ea ratio similis sit puerorum ædificationibus, quas quum infirmas admodum struxerint, celeriter evertunt; aut his hercle, qui sagittandi artem meditantur, qui stipulas quasdam colligatas et in conto defixas proponunt intervallo non longo, atque ad eas deinde collineant; et si quando feriant trajiciantque stipulas, exclamant continuo, ut in magno facinore, si sarmenta telum ipsorum transierit. Verum ita Persæ certe non faciunt, neque Scytharum qui sunt sagittarii: sed primo ipsi dum moventur in equis, ut plurimum sagittant; deinde vero ea etiam quæ petuntur, volunt moveri, non stare et expectare sagittam, dum incidat, sed fugere quantum licet maxime: bestias enim ut plurimum dejiciunt sagittis, et aves quidam eorum feriunt. Si vero etiam ad scopum tentanda sit vis et contentio plagæ, lignum quod ictum repellat, aut scutum e crudo boum tergore, propositum trajiciunt, et ita sperant per arma quoque sagittas suas transaturas. Dic igitur, Lycine, a nobis Hermotimo, magistros ipsius proposita sarmenta sagittis trajicere, deinde viros armatos a se devictos gloriari; et pictas imagines nostras pugnis invadere, iisque, ut facile est ad existimandum, victis, nos a se putare superatos. Nostrum vero quisque dixerimus ad eos Achilles ista, quæ ille de Hectore dixit,

Nec galeas poterant vultumque minasque tueri nostræ.

Hæc, inquam, universi, et pro se unusquisque.

34. Plato vero videtur mihi etiam enarraturus aliquid de Sicilia, qui pleraque ejus novit. Nempe Syracusio Geloni graveolens fuisse os aiunt, idque ille ipsum ignorasse, quum nemo auderet indicare viro tyranno, donec peregrina mulier congressa illi auderet dicere, uti se res haberet:

χθεῖσαν αὐτῷ τολμήσαι καὶ εἰπεῖν θπως ἔχει· τὸν δὲ παρὰ τὴν γυναῖκα ἔλθοντα τὴν ἑαυτοῦ ὀργίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐμήνυσσε πρὸς αὐτὸν εἰδῶσα μάλιστα τὴν δυσωδίαν, τὴν δὲ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν αὐτῇ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ πεπεισθῆναι ἄλλου ἀνδρὸς μηδὲ ὁμιλῆσαι πλησίον οἰσθῆναι ἅπασιν τοῖς ἀνδράσι τοιοῦτό τι ἀποπνεῖν τοῦ στόματος. Καὶ ὁ Ἑρμότιμος τοιγαροῦν ἅτε μόνους τοῖς Στωϊκοῖς ξυνών, φαίη ἂν ὁ Πλάτων, εἰκότως ἀγνοεῖ ὅποια τῶν ἄλλων τὰ στόματά ἐστιν. Ὅμοια δ' ἂν καὶ Χρύσιππος εἰποι ἢ ἔτι πλείω τούτων, εἴπερ λιπὼν αὐτὸν ἄκριτον ἐπὶ τὰ Πλάτωνος ὁρμήσαιμι πιστεύσας τινὶ τῶν μόνῳ Πλάτῳ ὁμιληκότων. Ἐνὶ τε λόγῳ ξυνελών φημι, ἄχρι ἂν ἀδελφὸν ἢ τίς ἀληθὴς ἐστι προαίρεσις ἐν φιλοσοφίᾳ, μηδεμίαν αἰρεῖσθαι· ὕβρις γὰρ ἐς τὰς ἄλλας τὸ τοιοῦτον.

35. EPM. Ὡς Λυκῖνε, πρὸς τῆς Ἑστίας, Πλάτωνα μὲν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπικουρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀτρεμεῖν ἰάσασθαι· οὐ γὰρ κατ' ἐμὲ ἀνταγωνίζεσθαι αὐτοῖς· νῦν δὲ, ἐγὼ τε καὶ σὺ, ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσασθαι εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ φιλοσοφίας πρᾶγμα, ὅσον ἐγὼ φημι αὐτὸ εἶναι. Αἰθίοπας δέ γε ἢ τὴν Γέλωνος γυναῖκα τί ἔδει καλεῖν ἐκ Συρακουσίων ἐπὶ τὸν λόγον;

ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀπίτῳσαν ἐκποδῶν, εἰ σοὶ δοκοῦσι περιττοὶ εἶναι πρὸς τὸν λόγον· σὺ δὲ λέγε ἤδη· θαυμαστὸν γάρ τι ἐρεῖν εἴοικας.

EPM. Δοκεῖ μοι, ὦ Λυκῖνε, καὶ πάντῳ δυνατὸν εἶναι μόνῃ τὰ τῶν Στωϊκῶν ἐκμαθόντα εἰδέναι τάληθες ἀπὸ τούτων, κἂν μὴ τὰ τῶν ἄλλων ἐπεξέλθῃ τις ἐκμανθάνων ἑκαστα. Οὐτως δὲ σκόπει· ἢν τις λέγῃ πρὸς σέ μόνον τοῦτο, ὡς αἱ δύο δυάδες τὸν τέτταρα ἀριθμὸν ἀποτελοῦσιν, ἄρα δεῖσαι περιόντα σε πυνθάνεσθαι τῶν ἄλλων, ὅσοι ἀριθμητικοί, μὴ τις ἄρα εἴη πέντε ἢ ἑπτὰ λέγων αὐτὰς εἶναι; ἢ αὐτίκα εἰδείης ἂν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀληθῆ λέγει;

ΛΥΚ. Αὐτίκα, ὦ Ἑρμότιμε.

EPM. Τί ποτ' οὖν ἀδύνατον εἶναι σοὶ δοκεῖ, ἐντυγχάνοντά τινα μόνους τοῖς Στωϊκοῖς λέγουσι τάληθῃ πείθεσθαι τε αὐτοῖς καὶ μηκέτι δεῖσθαι τῶν ἄλλων εἰδόντα ὡς οὐκ ἂν ποτε τὰ τέτταρα πέντε γένοιτο, οὐδ' ἂν μυρῖοι Πλάτωνες ἢ Πυθαγόραι λέγων;

36. ΛΥΚ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος, ὦ Ἑρμότιμε· τὰ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς ἀμφισβητούμενοις εἰκάσεις, πάμπαν αὐτῶν διαφέροντα. Ἡ τί ἂν φαίης; ἔστιν ᾧτινι ἐντετύχηκας λέγοντι τὰς δύο δυάδας συντεθείσας τὸν ἑπτὰ ἢ ἐνδεκα ἀριθμὸν ἀποτελεῖν;

EPM. Οὐκ ἔγωγε· ἢ μαίνονται ἂν ὁ μὴ τέτταρα ἑμβαλεῖν λέγων.

ΛΥΚ. Τί δαί; ἐντετύχηκας πῶποτε — καὶ πρὸς Χαρίτων πειρῶ ἀληθεύειν — Στωϊκῶν τινι καὶ Ἐπικουρείῳ μὴ διαφερομένοις περὶ ἀρχῆς ἢ τέλους;

EPM. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Ὅρα τοίνυν μὴ πῶς με παραλογίζῃ, ὦ γενναῖε, καὶ ταῦτα φίλον ὄντα· ζητούντων γὰρ ἡμῶν οἷτι-

illum vero ad conjugem quum ventret suam, iratum fuisse ipsi, quod sibi non indicasset, quum maxime graveolentiam illam sciret: illam vero ignosci sibi petiisse: se enim, quod virum alium experta non esset, neque ex proximo sermones cum quoquam miscuisset, putasse viris omnibus tale quiddam os olere. Etiam Hermotimus igitur, qui solis cum Stoicis fuerit, dicat Plato, ignorat (nec id mirum) qualia aliorum sint ora. Similia vero etiam Chrysippus dicat, aut plura hisce, si quidem relinquens ipsum inauditum ad Platonica me conferam, postquam fidem habuerim eorum alicui, qui solo cum Platone versati fuerint. Uno denique verbo comprehendens omnia aio: donec obscurum sit quæ vera sit in philosophia secta, nullam earum esse sectandam: ista enim contumelia fuerit in reliquis.

35. HERM. Per Vestam, Lycine, Platonem, et Aristotelem, et Epicurum, et reliquos quiescere sinamus; neque enim cum illis contendere meum est. Nos vero, ego, inquam, et tu, per nos ipsos quaeramus, sitne tale quid philosophia, quale ego aio esse. Æthiopas autem vel Gelonis uxorem Syracusis evocare ad hunc sermonem quid attinebat?

LYC. At illi quidem e vestigio abeant, si superflui tibi videntur esse ad nostram disputationem: tu verò jam dicito, mirabile enim quiddam videris dicturus.

HERM. Videtur mihi, Lycine, et facile quidem fieri posse, ut aliquis, qui sola Stoicorum placita didicerit, sciat ex his verum, etiam si aliorum sententias non persequatur atque ediscat singulas. Ita vero considera. Si quis hoc tibi solum dicat, bis binos quaternarium numerum efficere, numquid opus est te in circuitu interrogare reliquos, quotquot sunt numerorum periti, num quis forte sit qui quinque aut septem dicat eos esse? an vero statim noris vera illum dicere?

LYC. Statim, Hermotime.

HERM. Qui tandem igitur fieri tibi non posso videtur, ut aliquis solos Stoicos adeat vera dicentes, et persuaderi sibi ab iis patiat, nec amplius opus reliquis habeat, quum sciat, nunquam quæ quatuor sint quinque posse fieri, neque si sexcenti Platones aut Pythagoræ dicant?

36. LYC. Nihil hoc ad disputationem nostram, Hermotime: ea enim de quibus inter omnes convenit, cum his de quibus disceptatur confers, quæ tamen longe inter se distant. Aut quid dixeris? estne quem videris qui dicat binarios duos compositos septem aut undecim numerum efficere?

HERM. Non equidem. Alioqui furat, qui non confieri quatuor dicat.

LYC. Quid vero? incidistine unquam (et, per ego te Gratiarum numen obtestor, tenta verum amare) in Stoicum aliquem et Epicureum, qui non dissiderent de initiis rerum aut de finibus?

HERM. Nequaquam.

LYC. Vide igitur ne me rationibus colligendis fallas, eumque amicum. Quærentibus enim nobis, qui veram ra-

νες ἀληθεύουσιν ἐν φιλοσοφίᾳ, σὺ τοῦτο προαρπάσας ἔδωκας φέρων τοῖς Στωϊκοῖς λέγων ὡς οὗτοί εἰσιν οἱ τὰ δις δύο τέτταρα τιθέντες, ὅπερ ἄδελον εἰ οὕτως ἔχει· πασιεν γὰρ ἂν οἱ Ἐπικουρείοι ἢ Πλατωνικοί, σπᾶς μὲν οὕτω συντιθέναι, ἡμᾶς δὲ πέντε ἢ ἑπτὰ λέγειν αὐτά. Ἡ οὖν δοκοῦσί σοι τοῦτο ποιεῖν, ὁπόταν ἡμεῖς μὲν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγῆσθε εἶναι, οἱ Ἐπικουρείοι δὲ τὸ ἡδὺ; καὶ ὅταν ἡμεῖς λέγητε σώματα εἶναι ἅπαντα, ὁ Πλάτων δὲ νομίζῃ καὶ ἀσώματόν τι ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι; Ἀλλ' ὅπερ ἔφη, πλεονεκτικῶς πᾶν τὸ ἀμυρισθιτούμενον συλλαβὼν ὡς ἀναμφιλόγως ἴδιον τῶν Στωϊκῶν διδῶς αὐτοῖς ἔχειν, καίτοι ἀντιλαμβανομένων τῶν ἄλλων καὶ λεγόντων αὐτῶν τοῦτο εἶναι, ἐνθα δὲ κρίσεως μάλιστα, οἴμαι, δεῖ. Ἄν μὲν οὖν πρόδηλον γένηται τοῦτο, ὡς Στωϊκῶν ἐστὶ μόνων τὰ δις δύο τέτταρα ἡγεῖσθαι, ὥρα σιωπᾶν τοῖς ἄλλοις· ἄλλ' ὅτι ἂν αὐτοῦ τούτου πέρι διαμάχωνται, πάντων ὁμοίως ἀκουστέον ἢ εἰδέναι ὅτι πρὸς χάριν διχάζειν ὁδόμεν.

37. EPM. Οὐ μοι δοκεῖς, ὦ Λυκίне, ἔνιναί πῶς βούλομαι εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν σαφέστερον χρὴ λέγειν εἰ ἑτεροῖόν τι, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτον φῆσεις.

EPM. Εἴση αὐτίκα ὅλον τι λέγω. Ἐθόμεν γάρ τινας δύο ἐσεληλυθέναι ἐς τὸ Ἀσκληπιεῖον ἢ ἐς τοῦ Διονύσου τὸ ἱερὸν, εἴτα μέντοι φιάλην τινὰ τῶν ἱερῶν ἀπολωλέναι. Δεήσει δὴ που ἀμφοτέρους ἐρευνῆσθαι αὐτούς, ὁπότερος ὑπὸ κόλπου ἔχει τὴν φιάλην.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

EPM. Ἐχει δὲ πάντως ὁ ἕτερος.

ΛΥΚ. Πῶς γὰρ οὐ, εἰ γε ἀπολωλεν;

EPM. Οὐκοῦν ἂν παρὰ τῷ προτέρῳ εὗρης αὐτὴν, οὐκέτι τὸν ἕτερον ἀποδύσεις· πρόδηλον γὰρ ὡς οὐκ ἔχει.

ΛΥΚ. Πρόδηλον γάρ.

EPM. Καὶ εἰ γε μὴ εὗρομεν ἐν τῷ τοῦ προτέρου κόλπῳ, ὁ ἕτερος πάντως ἔχει, καὶ οὐδὲν ἐρευνῆς οὐδὲ οὕτω δεῖ.

ΛΥΚ. Ἐχει γάρ.

EPM. Καὶ ἡμεῖς τοῖνυν εἰ εὗρομεν ἤδη παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὴν φιάλην, οὐκέτι ἐρευνᾶν τοὺς ἄλλους ἀξιώσομεν ἔχοντες ὁ πάλαί ἐλκτούμεν· ἢ τίνας γὰρ ἂν ἐνεκα ἔτι κάμνομεν;

38. ΛΥΚ. Οὐδενός, εἰ γε εὗροιτε καὶ εὐρόντες ἔχοιτε εἰδέναι ὡς ἐκεῖνο ἦν τὸ ἀπολωλός, ἢ δλους γνῶριμον ὑμῖν εἴη τὸ ἀνάθημα. Νῦν δὲ, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν οὐ δύο εἰσιν οἱ παρελθόντες ἐς τὸν νεῶν, ὡς ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἕτερον αὐτοῖν τὰ φώρια ἔχειν, ἀλλὰ μάλα πολλοὶ τινες, εἴτα καὶ τὸ ἀπολόμενον αὐτὸ ἄδελον ὅτι ποτὲ ἐστίν, εἴτε φιάλη τις ἡ σκύφος ἢ στέφανος· ὅσοι γοῦν ἱερεῖς, ἄλλος ἄλλο εἶναι λέγουσι καὶ οὐδὲ περὶ τῆς ὕλης αὐτῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν γαλακοῦ, οἱ δὲ ἀργύρου, οἱ δὲ χρυσοῦ, οἱ δὲ καττιτέρου εἶναι αὐτὸ φάσκουσιν. Ἀνάγκη τοῖνυν ἅπαντας ἀποδύσαι τοὺς εἰσελθόντας, εἰ βούλει εὐρεῖν τὸ ἀπολωλός· καὶ γὰρ ἂν παρὰ

tionem in philosophia sequantur, tu hoc praeceptum aliis ad Stoicos detulisti, quum diceres, hos esse, qui bis duo ponant esse quattuor; quod obscurum, an ita habeat. Dixerint enim Epicurei vel Platonici, se quidem ita componere, vos autem quinque aut septem ea esse dicere. An non videntur tibi hoc facere, quum vos quidem solum quod honestum sit idem bonum putatis esse, Epicurei autem id quod suave sit? et quum vos dicitis corpora esse quaecumque sint, Plato autem statuit etiam incorporeum quiddam in rerum natura esse? Tu vero, quod modo dicebam, prorsus arroganter id ipsum de quo disceptatur comprehendens, tanquam extra controversiam Stoicorum esset proprium, ipsis habendum adjudicas, licet vindicantibus idem sibi reliquis, et suum esse dicentibus, ubi sane iudicio vel maxime, opinor, opus est. Si quidem igitur planum hoc fiat, Stoicorum solum esse bis duo putare esse quattuor; tum sane tacendum reliquis. Dum autem de hoc ipso certaverint, omnes aequae audiendi sunt, aut sciendum, nos in opinionem venturos condati gratiae iudicii.

37. HERM. Non videris mihi, Lycine, intelligere quid mihi voluerim.

LYC. Igitur dilucidius dicendum erit, si quid diversum, non autem tale quale ante intelligebam dices.

HERM. Statim scies, quid dicam. Ponamus enim duos quosdam in Aesculapii aut in Bacchi templum ingressos: deinde vero phialam de sacris perditam. Oportebit scilicet ambos excuti, uter in sinu habeat phialam.

LYC. Sane.

HERM. Habet autem omnino alteruter.

LYC. Qui non, si quidem perditam sit?

HERM. Igitur si apud priorem illam inveneris, non jam alterum exues: planum enim, illum non habere.

LYC. Planum.

HERM. Et si non inveniamus in sinu prioris, alter omnino habet, et nihil perscrutatione neque sic opus est.

LYC. Habet enim alter.

HERM. Et nos igitur si inveniamus statim apud Stoicos phialam, non jam excutere reliquos opus putabimus, quippe qui habeamus quod dudum quaerebamus: aut cuius rei gratia plus laboris sumamus?

38. LYC. Nullius, si quidem inveneritis, et inventum scire possitis illud esse id ipsum, quod fuerat perditum; aut si omnino notum vobis sit donarium. Jam vero, amice, primum quidem non duo sunt ingressi in templum, ut necesse sit alterutrum habere rem furtivam, sed valde multi: deinde ipsum quod desideratur, quid sit obscurum est, phialane, an scyphus, an corona; quot enim sunt sacerdotes, alius aliud dicit, nec de materia ipsa inter illos convenit, sed alii ex aere, alii argenteum esse, aureum alii, alii e stanno esse dicunt. Necesse igitur est quicumque ingressi sunt, exuere omnes, si invenire vells quod desideratur:

τῇ πρώτῃ εὐθὺς εἵρης φιάλην χρυσῇν, ἔτι καὶ τοὺς ἄλλους σοι ἀποδύειν.

ΕΡΜ. Διὰ τί, ὦ Λυκίνε;

ΛΥΚ. Ὅτι ἄδῃλον εἰ φιάλην τὸ ἀπολούμενον ἦν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ πάντων ὁμολογηθεῖη, ἄλλ' οὐτι γὰρ χρυσῇν ἅπαντες φασι εἶναι τὴν φιάλην· εἰ δὲ καὶ μάλιστα γινώριμον γένοιτο ὡς φιάλη ἀπόλοιτο χρυσῇ, καὶ σὺ παρὰ τῷ πρώτῳ εὐροῖς φιάλην χρυσῇν, οὐδὲ οὕτω παύσῃ διερευνώμενος τοὺς ἄλλους· οὐ γὰρ δῆλόν που εἰ αὕτῃ ἦν ἡ τοῦ θεοῦ· ἢ οὐκ οἶε πολλὰς φιάλας εἶναι χρυσᾶς;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΛΥΚ. Δεῖξαι δὲ ἐπὶ πάντας εἶναι ἐρευνῶντα καὶ τὰ παρ' ἑκάστου εὐρεθέντα πάντα εἰς μέσον καταθέντα εἰκάζειν ὅ τι ποτὲ αὐτῶν πρόποι ἂν θεῖον κτῆμα οἶσθαι.

39. Καὶ γὰρ αὖ τὸ τὴν πολλὴν ἀπορίαν παρεχόμενον τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀποδουθησομένων ἔχει τι πάντως, ὃ μὲν σκύφον, ὃ δὲ φιάλην, ὃ δὲ στέφανον, καὶ ὃ μὲν ἐκ χαλκοῦ, ὃ δὲ ἐκ χρυσοῦ, ὃ δὲ ἀργύρου· εἰ δὲ ὅ ἔχει, τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐστίν, οὐδέπω δῆλον. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἀπορεῖν ὅντινα ἱερόσυλον εἴπῃς, ὅπου γὰρ καὶ εἰ πάντες τὰ ὅμοια εἶχον, ἄδῃλον ἦν καὶ οὕτως ὅστις ὃ τὰ τοῦ θεοῦ ὑφηρημένος· ἐστὶ γὰρ καὶ ἰδιωτικὰ ἔχειν. Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας ἐν ἐστίν, οἶμαι, τὸ ἀνεπίγραφον εἶναι τὴν ἀπολούμενην φιάλην — θῶμεν γὰρ φιάλην ἀπολυνέαι — ὡς εἰ γὰρ ἐπεγέγραπτο τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα ἢ τοῦ ἀναθέντος, ἤττον ἂν ἐκάμνομεν καὶ εὐρόντες τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπεπαύμεθ' ἂν ἀποδύοντες καὶ ἐνοχλοῦντες τοὺς ἄλλους. Οἶμαι δέ σε, ὦ Ἐρμότιμε, καὶ ἀγῶνας ἤδη γυμνικούς ἐορακέναι πολ- λάκις.

ΕΡΜ. Καὶ ὁρθῶς οἶε· πολλάκις γὰρ καὶ πολλὰ- χόθι.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν ποτε καὶ παρὰ τοὺς ἀθλοθέτας αὐτοὺς ἐκαθέζου;

ΕΡΜ. Νῆ Δία, ἔναγχος Ὀλυμπίασιν ἐπὶ τὰ λαϊὰ τῶν Ἑλλανοδικῶν, Εὐανδρίδου τοῦ Ἥλιδος θέαν μοι προκαταλαβόντος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολιταῖς· ἐπεθύμουν γὰρ ἐγγύθεν ἅπαντα ὄρᾶν τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλανοδικαῖς γιγνόμενα.

ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν καὶ τοῦτο, πῶς κληροῦσιν ὅντινα ὄντινι χρὴ παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν;

ΕΡΜ. Οἶδα γάρ.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἄμεινον σὺ εἰποις ὡς ἐγγύθεν ἰδῶν.

40. ΕΡΜ. Τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ Ἡρακλέους ἀγνοητοῦντος φύλλα δάφνης —

ΛΥΚ. Μὴ μοι τὰ παλαιά, ὦ Ἐρμότιμε, ἀδὲ εἶδες ἐγγύθεν, ἐκεῖνα λέγε.

ΕΡΜ. Κάλπις ἀργυρᾷ πρόκειται ἱερὰ τοῦ θεοῦ· ἐς ταύτην ἐμβάλλονται κλῆροι μικροί, ὅσον δὴ κυμαῖοι τὸ μέγεθος, ἐπιγεγραμμένοι. Ἐγγράφεται δὲ ἐς δύο μὲν ἄλφα ἐν ἑκατέρῳ, ἐς δύο δὲ τὸ βῆτα, καὶ ἐς ἄλλους δύο τὸ γάμμα καὶ ἐξῆς κατὰ τὰ αὐτὰ, ἣν πλείους οἱ

etiam si enim apud primum statim invenias phialam auream, adliuc reliquos tamen oportet exuere.

HERM. Cur, Lycine?

LYC. Quoniam obsecrum est, sitne phiala illud quod perit. Si vero hoc etiam inter omnes conveniat, at auream non omnes aiunt esse phialam: et si maxime illud etiam constet, auream perisse phialam, tuque penes primum invenias phialam auream, ne sic quidem excutere alios desines: neque enim planum est, sitne hæc ipsa quæ fuit dei: aut non putas plures esse phialas aureas?

HERM. Ego vero.

LYC. Opus igitur erit per omnes ire scrutando, quæque apud singulos inventa fuerint, ea in medio ponere omnia, et sic facere conjecturam, quid tandem illorum divinam possessionem putare deceat.

39. Etenim quod multam adeo dubitationem affert, illud est, quod eorum qui exuentur unusquisque habet aliquid, scyphum unus, alius phialam, alius coronam; et alius quidem ex ære, ex auro alius, alius ex argento: utrum vero quod habet quisque, id ipsum sacrum sit, nondum patet. Necesse igitur omnino est dubitare, quem dicas sacrilegum: ubi, etiam si similia haberent omnes, sic quoque obsecrum esset, quis sit qui dei res surripisset: licet enim privata quoque habere. Causa autem illius ignorantie una est, puto, quod inscriptionem non habet desiderata phiala (ponamus enim interim, phialam desiderari): nam si inscriptum ei dei esset nomen, aut donantis, minus laboraremus, inventaque ea quæ inscripta est, desineremus exuere alios et molestiam illis facessere. Puto autem te, Hermotime, gymnicos etiam sæpe vidisse ludos.

HERM. Recte putas: sæpe enim vidi, et multis locis.

LYC. Numquid igitur unquam prope ipsos sedisti certaminum præskles?

HERM. Quin nuper Olympiis ad sinistram Hellanodiceum, Evandrida Eleo spectandi locum mihi occupante in suis civibus: cupiebam enim ex proximo videre omnia quæ apud Hellanodicas fierent.

LYC. Itaque nosti hoc quoque, ut sortiantur quem quicum aut lucta certare aut pancratio oporteat?

HERM. Novi enim.

LYC. Itaque melius tute dixeris, qui videris ex proximo.

40. HERM. Olim quidem, præside certaminis Hercule, lauri folia —

LYC. Ne tu mihi antiqua, Hermotime; sed quæ ex propinquo vidisti, ea narra.

HERM. Urna argentea proposita est, dei sacra: in hanc parvæ fabarum instar sortes injiciuntur, inscriptæ. Inscriptur autem binis A, binis aliis B, aliis binis C, et eodem modo deinceps, si plures athleteæ fuerint, ut dux semper

ἀθλῆται ὦσι, δύο δαὶ κλήροι τὸ αὐτὸ γράμμα ἔχοντες. Προσελθὼν δὲ τῶν ἀθλητῶν ἕκαστος προσευξάμενος τῷ Διὶ καθείς τὴν χεῖρα ἐς τὴν κάλπιν ἀνασπάξῃ τῶν κλήρων ἓνα καὶ μετ' ἐκείνον ἕτερος, καὶ παρεστὼς μαστιγοφόρος ἐκάστῳ ἀνέχει αὐτοῦ τὴν χεῖρα οὐ παρέχων ἀναγνῶναι ὅ τι τὸ γράμμα ἐστὶν ὃ ἀνέσπαξεν. Ἀπάντων δὲ ἤδη ἐχόντων ὁ ἀλυτάρχης, οἶμαι, ἢ τῶν Ἑλλανοδικῶν αὐτῶν εἷς — οὐκέτι γὰρ τοῦτο μέμνημαι — περιὼν ἐπισκοπεῖ τοὺς κλήρους ἐν κύκλῳ ἐστῶτων καὶ οὕτω τὸν μὲν τὸ ἄλφα ἔχοντα τῷ τὸ ἕτερον ἄλφα ἀνεσπαχότι παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν συνάπτει, τὸν δὲ τὸ βῆτα τῷ τὸ βῆτα ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμογράμμους κατὰ ταῦτά· οὕτω μὲν γὰρ, ἣν ἀρτίοι ὦσιν οἱ ἀγωνισταί, οἷον ὁκτώ ἢ τέτταρες ἢ δώδεκα, ἣν δὲ περιττοί, πέντε ἢ πέντε ἢ ἑννέα, γράμμα τι περιττὸν ἐνὶ κλήρῳ ἐγγραφὲν συμβάλλεται αὐτοῖς, ἀντίγραφον ἄλλο οὐκ ἔχον. Ὅς δ' ἂν τοῦτο ἀνασπάσῃ, ἐφεδρεύει περιμέμων, ἔστ' ἂν ἐκείνῳ ἀγωνίσωνται· οὐ γὰρ ἔχει τὸ ἀντίγραμμά· καὶ ἔστι τοῦτο οὐ μικρὰ εὐτυχία τοῦ ἀθλητοῦ, τὸ μέλλειν ἀμύητα τοῖς κακμηκόσι συμπεσιῖσθαι.

41. ΛΥΚ. Ἐχ' ἀτρέμας· τούτου γὰρ ἰδεόμην μάλιστα. Οὐκοῦν ἑννέα ὄντες ἀνεσπάξασιν ἅπαντες καὶ ἔχουσι τοὺς κλήρους. Περιὼν δὲ — βούλομαι γάρ σε Ἑλλανοδικὴν ἀντὶ θεατοῦ ποιῆσαι — ἐπισκοπεῖς τὰ γράμματα, καὶ οὐ πρότερον, οἶμαι, μάθοις ἂν ὅτις ὁ ἐφεδρὸς ἐστὶν, ἣν μὴ ἐπὶ πάντας ἑλθῆς καὶ συζύξης αὐτούς.

ΕΡΜ. Πῶς, ὦ Λυκίνε, τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ἀδύνατόν ἐστιν εὐθὺς εὑρεῖν τὸ γράμμα ἐκείνο τὸ δηλοῦν τὸν ἐφεδρὸν, ἢ τὸ μὲν γράμμα ἴσως ἂν εὖροις, οὐ μὴν εἴσῃ γε εἰ ἐκείνός ἐστιν· οὐ γὰρ προεῖρηται ὅτι τὸ Κ ἢ τὸ Μ ἢ τὸ Ι ἐστὶ τὸ χειροτονοῦν τὸν ἐφεδρὸν· ἀλλ' ἐπειδὴν τῷ Α ἐντύχῃς, ζητεῖς τὸν τὸ ἕτερον Α ἔχοντα καὶ εὖρων ἐκείνους μὲν ἤδη συνέζευξας, ἐντυχὼν δὲ αὐτῷ τῷ βῆτα τὸ ἕτερον βῆτα ἔπου ἐστὶ ζηταῖς, τὸ ἀντίπαλον τῷ εὐρεθέντι, καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ἄχρι ἂν ἐκείνός σοι περιλειφθῇ ὃ τὸ μόνον γράμμα ἔχων τὸ ἀνανταγώνιστον.

42. ΕΡΜ. Τί δ' εἰ ἐκείνῳ πρώτῳ ἢ δευτέρῳ ἐντύχῃς, τί ποιήσεις;

ΛΥΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ δ' Ἑλλανοδικῆς ἰθὺς εἰδέναι ὅ τι καὶ πράξεις, πότερον αὐτίκα ἐρεῖς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐφεδρὸς, ἢ δεήσει ἐπὶ πάντας ἐν κύκλῳ ἑλθόντα ἰδεῖν εἴ που αὐτῷ γράμμα ὁμοῖόν ἐστιν; ὥς εἰ γε μὴ τοὺς πάντων κλήρους ἴδοις, οὐκ ἂν μάθοις τὸν ἐφεδρὸν.

ΕΡΜ. Καὶ μὴν, ὦ Λυκίνε, βαδῶς ἂν μάθοιμι· ἐπὶ γούν τῶν ἑννέα ἣν τὸ Ε εὖρω πρώτον ἢ δεύτερον, οἶδα ὅτι ἐφεδρὸς ὁ τούτο ἔχων ἐστὶ.

ΛΥΚ. Πῶς, ὦ Ἑρμότιμος;

ΕΡΜ. Οὕτως· τὸ Α δύο αὐτῶν ἔχουσι καὶ τὸ Β ὁμοίως δύο, τῶν λοιπῶν δὲ τεττάρων ὄντων οἱ μὲν τὸ Γ, οἱ δὲ τὸ Δ πάντως ἀνεσπάξασιν καὶ ἀνήλωται ἤδη ἐς τοὺς ἀθλητὰς ὁκτὼ ὄντας τὰ τέτταρα γράμματα. Δῆλον

sortes eandem literam habeant. Accedens autem athletarum unusquisque, Jovem precatus, demissa in urnam manu sortium unam extrahit, et post illum alius; astansque unicuique flagellifer manum illius retinet, nec sinit illum videre quae sit litera quam extraxerit. Omnibus autem suam jam habentibus, Alytarcha puto, aut ipsorum unus Hellanodicarum (hoc enim non jam recordeo) circumiens inspicit sortes stantium circulo, atque ita eum qui A habet, cum eo qui alterum A extraxit, ad luctam vel pancratiū comparat similiterque eum cui B evenit, cum altero qui B habet, et reliquos ejusdem literae eadem ratione. Atque ita quidem si pari numero sint athletae, octo puta, quattuor, duodecim: si vero impari numero, quinque, septem, novem; litera quaedam impar et ipsa, uni tantum sorti inscripta, respondentem sibi aliam non habens, cum reliquis injicitur. Hanc qui extraxerit, subeldet, exspectans dum illi certaverint: non enim habet ex adverso sibi respondentem literam. Et est illa non parva athletae felicitas, qui integer committendus sit fatigatus.

41. LYC. Insiste: hoc enim maxime mihi opus erat. Igitur novem quum sint, extraxerunt omnes et habent sortes. Circumiens itaque (volo enim te jam pro spectatore Hellanodicam facere) inspicis literas, nec prius puto didiceris, quis subessor ille sit, quam quum veneris ad omnes, eosque comparaveris.

HERM. Quid ita, Lycine?

LYC. Fieri non potest ut statim invenias literam illam subessoris indicem, aut literam forte invenias, sed ntrum ille sit, nescies. Neque enim praedictum est, aut K aut M aut I esse quae subessorem indicet. Sed ubi in A incidis, quaeris eum qui alteram A habet, eoquo invento, illos jam comparasti: et quum in B incidis, altera B ubi sit quaeris, inventae respondens, ac de omnibus similiter, donec ille tibi relinquatur, solitariam literam habens, cui nulla ex adverso respondet.

42. HERM. Quid vero si in illam primo aut secundo incidas, quid facies?

LYC. Minime quid ego sim facturus quaeritur: sed tu Hellanodica, scire volo, quid facturus sis: utrum statim sis dicturus, Hic est subessor, an ad omnes per orbem eundem putes, et videndum si qua ipsi litera similis sit: atque adeo nisi omnium sortes videris, non discas subessorem.

HERM. Quin, Lycine, facile discam. Inter novem enim si E primo invenero, aut secundo loco, novi, hanc qui habeat, esse subessorem.

LYC. Quid ita, Hermotime?

HERM. Hoc modo: A duo illorum habent, B itidem duo; reliqui, quum sint quattuor, duo C, D autem alii duo omnino extraxerunt, consumptaeque sunt in octo athletas literae quat-

οὐδ' ὅτι μόνον ἂν οὕτω περιττὸν εἴη τὸ ἐξῆς γράμμα τὸ Ε, καὶ ὁ τοῦτο ἀνεσπακέως ἐφεδρός ἐστι.

ΛΥΚ. Πότερον, ὦ Ἑρμότιμε, ἐπαινέσω σε τῆς συνέσεως, ἢ θέλεις ἀντεῖπαι τὰ γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ὅποια ἂν ᾖ;

ΕΡΜ. Νῆ Δία! διαπορῶ μέντοι ὅ τι ἂν εὐλογον ἀντειπεῖν ἔχοις πρὸς τὸ τοιοῦτον.

43. ΛΥΚ. Σὺ μὲν γὰρ ὡς ἐξῆς πάντως γραφομένων γραμμάτων εἴρηκας, ὅσον πρώτου τοῦ Α, δευτέρου δὲ τοῦ Β καὶ κατὰ τὴν τάξιν, ἄχρι ἂν ἐς ἐν αὐτῶν τελευτήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλητῶν καὶ δίδωμί σοι Ὀλυμπίασιν οὕτω γίνεσθαι. Τί δέ, εἰ ἐξελόντες ἀτάκτως πέντε γράμματα ἐξ ἀπάντων, τὸ Χ καὶ τὸ Σ καὶ τὸ Ζ καὶ τὸ Κ καὶ τὸ Θ, τὰ μὲν ἄλλα τέτταρα διπλά ἐπὶ τῶν κλήρων τῶν ὀκτῶ γράφοιμεν, τὸ δὲ Ζ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνάτου, ὃ δὴ καὶ δηλοῦν ἐμελλεν ἡμῖν τὸν ἐφεδρον, τί ποιήσεις πρῶτον εὐρών τὸ Ζ; τῷ διαγνώσῃ ἐφεδρον ὄντα τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἔλθων εὐρῆς οὐδὲν αὐτῷ συμφωνοῦν; οὐ γὰρ εἶχες ὥσπερ νῦν τῇ τάξει αὐτῶν τεκμαίρεσθαι.

ΕΡΜ. Δυσασπρόκριτον τοῦτο ἐρωτᾷς.

44. ΛΥΚ. Ἴδού δὴ καὶ ἐτέρως τὸ αὐτὸ ἐπισκόπησον. Τί γάρ, εἰ μὴδὲ γράμματα γράφοιμεν ἐπὶ τῶν κλήρων, ἀλλὰ τινα σημεῖα καὶ χαρακτηρᾶς, οἷα πολλὰ Αἰγύπτιοι γράφουσιν ἀντὶ τῶν γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς ὄντας καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους, ἢ ἐκείνα μὲν ἐάσωμεν, ἐπειπερ ἀλλόκοτὰ ἐστὶ· φέρε δὲ τὰ μονοειδῆ καὶ ἀπλά ἐπιγράφωμεν ὡς οἷόν τε εἰκάσαντες ἀνθρώπους ἐπὶ δυοῖν κλήροι, δύο ἵππους ἐπὶ δυοῖν καὶ ἀλεκτρυόνας δύο καὶ κύνας δύο, τῷ δὲ ἐνάτῳ λέων ἔστω τοῦτέστιμον. Ἦν τοίνυν τῷ λεοντοφόρῳ τούτῳ κλήρῳ ἐν ἀρχῇ ἐντύχῃς, πῶθεν ἔξεις εἰπεῖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τὸν ἐφεδρον ποιῶν, ἢν μὴ παραθεωρήσῃς ἅπαντας ἐπιῶν εἰ τις καὶ ἄλλος λέοντα ἔχει;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω ὅ τι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκῖνε.

45. ΛΥΚ. Εἰκότως οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδέν. Ὡστε ἢν ἐθέλωμεν ἢ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερὰν φιάλην εὐρεῖν ἢ τὸν ἐφεδρον ἢ τὸν ἀριστα ἡγησόμενον ἡμῖν ἐς τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἐπὶ πάντας ἀναγκαίως ἀφιζόμεθα καὶ ἐξετάσομεν ἄκρως πειρούμενοι καὶ ἀποδύοντες καὶ παραθεωροῦντες· μόλις γὰρ ἂν οὕτω τάληθές ἐκμάθοιμεν. Καὶ εἰ γὰρ τις μέλλει σύμβουλός μοι ἀξιόπιστος εἶσεσθαι φιλοσοφίας περὶ, ἥντινα φιλοσοφητέον, οὗτος ἂν εἴη μόνος ὁ τὰ ἐπὶ πᾶσιν αὐτῶν λεγόμενα εἰδώς, οἱ δ' ἄλλοι ἀτελεῖς, καὶ οὐκ ἂν πιστεύσασιν αὐτοῖς, ἐστ' ἂν καὶ μίας ἀπείρατοι ὦσι· τάχα γὰρ ἂν ἢ ἀρίστη ἐκείνη εἴη. Οὐ γὰρ δὴ εἰ τις παραστησάμενος καλὸν ἄνθρωπον λέγοι τοῦτον εἶναι καλλίστον ἀνθρώπων ἀπάντων, πιστεύσασιν ἂν αὐτῷ, ἢν μὴ εἰδῶμεν ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἐόρακεν· ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτος καλός, εἰ δὲ πάντων καλλίστος οὐκ ἂν ἔχοι εἰδέναι μὴ ἰδὼν ἅπαντας. Ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὸ μόνον καλοῦ, ἀλλὰ τοῦ καλλίστου δεόμεθα, καὶ ἢν μὴ τοῦτο εὐρωμεν, οὐδὲν ἡμῖν κλέον πεπραχθαι ἡγησόμεθα· οὐ γὰρ

tuor. Apparet igitur solam ita imparem futuram proximam litteram E, eumque qui illam extraxerit, esse subseccorem.

LYC. Utrum, Hermotime, prudentiam tuam laudabo, an vis contra dicam quæ mihi videantur, qualiacumque demum fuerint?

HERM. Quin dic. Non comminiscor equidem quid cum ratione in tali re dicere contra possis.

43. LYC. Tu quidem ita dixisti, tanquam ordine deinceps suo omnino scribantur literæ, velut prima A, altera B, et sic ordine, donec in una illarum numerus athletarum deficiat. Ac do tibi, Olympiæ ita fieri. Quid vero, si sumtis sine ordine quinque literis C, S, Z, K, T, reliquas quidem quatuor bis quamque in octo sortibus scribamus, Z autem solum in nona, quod scilicet designet nobis subseccorem : quid facies, si primum Z invenias? quamam re intelliges subseccorem esse qui illam habeat, nisi ad omnes accedens invenias nullam cum ea convenire? non enim poteris, ut modo, ex ordine illarum illud intelligere.

HERM. Difficile est ad respondendum quod rogas.

44. LYC. Ecce alio etiam modo idem illud considera. Quid enim, si neque literas scribamus in sortibus, sed signa quædam et notas, quo genere Ægyptii multa scribunt, pro literis pingentes caninis aut leoninis capitibus homines : aut illa quidem relinquamus, quum absurda sint; sed age uniformia illa et simplicia in iis pingamus, observata quantum potest similitudine, homines in duabus sortibus, duos in duabus equos, et gallos duos, et duos canes, nonæ autem nota esto leo. In hanc igitur signatam leone sortem si primum incidas, unde habebis dicere, hanc esse quæ subseccorem faciat, nisi ante obeundo omnes inspexeris, si qua etiam alia leonem habeat?

HERM. Non habeo quod tibi, Lycine, respondeam.

45. LYC. Nihil mirum : neque enim speciosum quidquam est quod responderi possit. Itaque si voluerimus vel eum qui auream phialam habeat invenire, vel subseccorem, vel optimum in civitatem illam Corinthum ducem, ad omnes necessario deveniemus, et inquiramus summo opere tentantes, et exuentes, et cum aliis conferentes : vix enim vel sic verum perdiscamus. Et si quis mihi futurus est consiliarius fide dignus de philosophia ea quæ sequenda sit, ille fuerit solus, qui ea quæ ab omnibus dicuntur noverit : reliqui omnes in censum non veniunt, neque iis crediderim, dum vel unus sectæ sint ignari : forte enim hæc ipsa fuerit optima. Neque enim sane, si quis pulchrum nobis hominem adducat, huncque dicat esse omnium hominum pulcherrimum, ipsi credamus, nisi sciamus omnes illum homines vidiase. Forte enim et hic quidem pulcher : an vero omnium pulcherrimus, scire non possit qui omnes non viderit. Nos autem non pulchro solum, sed pulcherrimo opus habemus : et hoc nisi invenerimus, nihil nobis profecisse videbimur. Neque enim satis habebimus in pul-

ἀγαπήσομεν ὁποιοῦν ποτε καλῶ ἐντυχόντες, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἀκρότατον ζητοῦμεν κάλλος, ὅπερ ἀνάγκη ἐν εἶναι.

46. EPM. Ἀληθῆ.

ΛΥΚ. Τί οὖν; ἔχεις μοι τινα εἰπεῖν ἀπάσης ὁδοῦ πεπειραμένον ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δεῖ τά τε ὑπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Χρυσίππου καὶ Ἐπικούρου καὶ τῶν ἄλλων λεγόμενα εἰδὼς τελευτῶν μίαν εἶλετο ἐξ ἀπασῶν ὁδῶν ἀληθῆ τε δοκιμάσας καὶ πείρα μαθὼν ὡς μόνῃ ἀγεί εὐθὺ τῆς εὐδαιμονίας; εἰ γάρ τινα τοιοῦτον εὐροίμεν, παυσόμεθα πράγματα ἔχοντες.

EPM. Οὐ ῥάδιον, ὦ Λυκῖνε, τοιοῦτον ἄνδρα εὑρεῖν.

47. ΛΥΚ. Τί δὴ οὖν πράττομεν, ὦ Ἑρμότιμ; Οὐκ ἀπαγορευτέον οἶμαι, ἐπεὶ μηδενὸς ἡγεμόνος τοιοῦτου ἐς γε τὸ παρὸν εὐποροῦμεν. Ἄρα τότε πάντων κράτιστόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστατον, αὐτὸν ἕκαστον ἀρξάμενον διὰ πάσης προαιρέσεως χωρῆσαι καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ πάντων λεγόμενα;

EPM. Ἔοικεν ἀπὸ γε τούτων· πλὴν ἐκεῖνο μὴ ἐναντίον ἤ, θ' μικρῇ πρόσθεν ἔλεγες, ὅς οὐ ῥάδιον, ἐπιδόντα ἑαυτὸν καὶ πετάσαντα τὴν ὁδὸν ἀνὰ δραπετὴν αὐθις. Πῶς γὰρ οἷόν τε πάσας ἐπελθεῖν τὰς ὁδοὺς ἐν τῇ πρώτῃ, ὡς φῆς, κατασχεθισμένον;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ τοῦ Θησέως ἐκεῖνο μιμησόμεθα, καὶ τι λίνον παρὰ τῆς τραγικῆς Ἀριάδνης λαβόντες εἰσιμεν ἐς τὸν λαβύρινθον ἕκαστον, ὡς ἔχειν ἀπραγμόνους μνηρούμενοι αὐτὸ ἐξίεναι.

EPM. Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀριάδνη γένοιτο· ἂν ἢ πόθεν τοῦ λίνου εὐπορήσομεν;

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦ ἑταῖρε· δοκῶ γάρ μοι εὐρηχένας ὁστέονος ἐχόμενοι ἐξελλοίμεν ἄν.

EPM. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν;

ΛΥΚ. Οὐκ ἐμὸν ἐρῶ, ἀλλὰ τίνος τῶν σοφῶν, τὸ, « νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν »· ἦν γὰρ μὴ ῥαδίως πιστεύωμεν ἀκούοντες, ἀλλὰ δικαστικῶς αὐτὸ ποιῶμεν ἀπολιπόντες καὶ τοῖς ἐξῆς λόγον, ἴσως εὐμαρῶς ἂν τοὺς λαβυρίνθους ἐκφυγοίμεν.

EPM. Εὖ λέγεις, καὶ τοῦτο ποιῶμεν.

48. ΛΥΚ. Εἴεν. Ἐπὶ τίνα δὴ αὐτῶν πρώτον ἐλθοίμεν ἄν; ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν διοίσει, ἀρξάμενοι δὲ ἀφ' ὅτουσιν, οἷον ἀπὸ Πυθαγόρου, ἦν οὕτω τύχη, πόσω ἂν χρόνῳ οἴωμεθα ἐκμαθεῖν τὰ Πυθαγόρου ἅπαντα; καὶ μή μοι ἐξαίρει καὶ τὰ πέντε ἔτη ἐκεῖνα τὰ τῆς σιωπῆς· σὺν δ' οὖν τοῖς πέντε ἱκανὰ τριάκοντα, οἶμαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ πάντως γε εἰκοσι.

EPM. Θῶμεν οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς τῶν Πλάτωνι θετέον δηλαδὴ τὸσαῦτα ἔτερα, ἔτι μὴν καὶ Ἀριστοτέλει οὐκ ἐλάττω.

EPM. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Χρυσίππῳ δὲ γε οὐκέτι ἐρήσομαι σε πόσα· οἶδα γὰρ παρὰ σοῦ ἀκούσας ὅτι τετταράκοντα μόγις ἱκανά.

EPM. Οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς Ἐπικούρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ὡς

chrum quodcumque incidisse, sed summam illam pulchritudinem quaerimus, quam unam esse necesse est.

46. HERM. Vera sunt ista.

LYC. Quid igitur? habes mihi dicere aliquem, qui viam omnem in philosophia tentaverit, quique cognitis quae dicuntur a Pythagora et Platone et Aristotele et Chrysippo et Epicuro et reliquis, unam tandem ex omnibus viam delegerit, quam veram probaverit, et cognoverit experimento, solam ducere recta ad felicitatem? talem enim si inveniimus, laborare desinemus.

HERM. Non facile est, Lycine, talem virum reperire.

47. LYC. Quid agemus ergo, Hermotime? Non puto despondendum esse animum, si in praesens quidem non sit ducis ejusmodi copia. Numquid hoc omnium optimum est atque tutissimum, ipsum quemque incipere et per sectas ire omnes, et considerare accurate quae dicuntur ab omnibus?

HERM. Sic videtur ex his quidem quae disputata sunt: modo illud paullo ante a te dictum non adversetur, quod non facile est, qui semel se vento passis velis permiserit, retro cursum agere. Quomodo enim fieri potest ut vias aliquis omnes obeat, si in prima, quod dicis, futurum sit ut retineatur?

LYC. Dicam tibi. Theset illud consilium imitabimur, et lino a tragica Ariadne accepto in labyrinthum quemque ingrediemur, ut glomerando illo sine molestia exeamus.

HERM. Quae igitur nobis Ariadne fuerit, aut unde lini nobis erit copia?

LYC. Bono animo, sodalis, esto. Videor enim mihi invenisse quod tenentes egrediamur.

HERM. Quod igitur illud est?

LYC. Non meum dicam, sed cujusdam sapientium: « Sobrius fidem nego. » Si enim non facile credamus inter audiendum, sed tanquam iudices illud faciemus, relinquentes etiam his qui sequuntur dicendi copiam, facile fortasse labyrinthos illos effugiamus.

HERM. Bene mones; hoc igitur faciemus.

48. LYC. Sint ista. Ad quem igitur illorum primum veniamus? an nihil hoc refert, verum incipientes a quocumque, verbi gratia a Pythagora, si usu ita veniat, quanto putamus tempore ediscere nos posse Pythagorae omnia? ac noli mihi excipere etiam quinque illos silentii annos. Computatis igitur quinque illis, sufficere triginta arbitror: quod si non placet, at viginti quidem certe.

HERM. Sic ponamus.

LYC. Tum deinceps Platoni assignandi totidem nempe alii; hinc vero etiam Aristoteli non pauciores.

HERM. Non sane.

LYC. Chrysippo autem non jam interrogabo te quot: novi enim ex te auditum, quadraginta annos vix sufficere.

HERM. Ita est.

LYC. Tum deinceps Epicuro et reliquis ponendi sunt,

δὲ οὐ πολλὰ ταῦτα τίθῃμι, ἐκείθεν μάθοις ἂν, ἣν ἐννοήσῃ ὅσοι ὁδηγοῦντοίτις εἰσὶ Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικουρείοι ἢ Πλάτωνικοι ὁμολογοῦντες μὴ πάντα εἰδέναι τὰ τῆς αὐτοῦ αἰρέσεως ἕκαστος, ὥς μηδὲν ἐνδεῖν σφίσιν ἐς τὰ μαθήματα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ Χρῆσιππος γε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων φαῖεν ἂν, καὶ πρὸ τούτων ὁ Σωκράτης οὐδὲν φαυλότερος αὐτῶν, δὲ ἐκεκράγει πρὸς ἅπαντας οὐχ ὅπως μὴ πάντα, ἀλλὰ μὴδ' ὅπως εἰδέναι τι ἢ τοῦτο μόνον ὅτι οὐκ οἶδε. Λογισάμεθα οὖν ἐξ ἀρχῆς· εἴκοσι τῷ Πυθαγόρᾳ ἔτη ἐτίθεμεν, εἴτα Πλάτωνι τοσαῦτ' ἕτερα, εἴτα ἐξῆς τοῖς ἄλλοις. Πόσα δ' οὖν ταῦτα συντεθέντα ἐν κεφαλῇ γένοιτ' ἂν, εἰ δέκα μόνας θείμεν τὰς αἰρέσεις ἐν φιλοσοφίᾳ;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ διακόσια, ὦ Λυκίне.

ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφαιρῶμεν τὸ τέταρτον, ὥς πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη ἱκανὰ εἶναι, ἢ τὸ ἥμισυ θλον;

49. ΕΡΜ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης ἄμεινον· ἐγὼ δὲ ὁρῶ τοῦτο, ὅτι ὅλγοι ἂν καὶ οὕτω διὰ πασῶν ἐξέλθοιεν ἐκ γενετῆς εὐδὺς ἀρξάμενοι.

ΛΥΚ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Ἐρμότιμε, εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα; ἢ ἀνατρεπτόν ἐκείνα τὰ ἥδη ὁμολογημένα, ὥς οὐκ ἂν τις ἔλοιτο ἐκ πολλῶν τὸ βέλτιστον μὴ οὐχὶ πειραθεὶς ἁπάντων; ὥς τὸν γε ἄνευ πείρας αἰρούμενον μαντεῖα μᾶλλον ἢ χρίσει τάληθές ἀναζητοῦντα. Οὐχ οὕτως ἐλέγομεν;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἐπὶ τοσούτων βιώναι ἡμᾶς, εἰ μᾶλλοιμεν εὔ τε αἰρήσεσθαι ἁπάντων πειραθέντες καὶ ἐλόμενοι φιλοσοφῆσειν καὶ φιλοσοφῆσαντες εὐδαμονήσειν· πρὶν δὲ οὕτω ποιῆσαι, ἐν σκότῳ, φασίν, ὀρχοίμεθ' ἂν οἷς ἂν τύχωμεν προσπαλόντες καὶ ὅτι ἂν πρῶτον ἐς τὰς χεῖρας ἔλθῃ, τοῦτ' εἶναι τὸ ζητούμενον ὑπολαμβάνοντες διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τάληθές. Εἰ δὲ καὶ εὗροιμεν ἄλλως κατὰ τινα ἀγαθὴν τύχην περιπεσόντες αὐτῷ, οὐχ ἔχομεν βεβαίως εἰδέναι εἰ ἐκεῖνό ἐστιν ὁ ζητούμενος· πολλὰ γάρ ἐστιν ὅμοια αὐτοῖς, λέγοντα ἕκαστον αὐτὸ εἶναι τάληθέστατον.

50. ΕΡΜ. ὦ Λυκίне, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐλογα μὲν δοκεῖς μοι λέγειν, ἀτὰρ — εἰρήσεται γὰρ τάληθές — οὐ μετρίως ἀνίψς με διεξιὼν αὐτὰ καὶ ἀκριβολογούμενος οὐδὲν δέον. Ἴσως δὲ καὶ ἔοικα οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἐξεληλυθέναι τήμερον ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐξελθὼν ἐντετυχηκέναι σοι, ὅς με πλησίον ἤδη τῆς ἐλπίδος ὄντα εἰς ἀπορίας φέρων ἐμβέβληκας ἀδύνατον ἀποφαινων τῆς ἀληθείας τὴν εὗρεσιν ἐτῶν γε τοσούτων δεομένην.

ΛΥΚ. Οὐκ οἶδ', ὦ ἑταίρε, πολὺ δικαιότερον μέμφοιο ἂν τῷ πατρὶ σου Μενεκράτει καὶ τῇ μητρὶ — ἥ τις ποτὶ καὶ ἐκαλεῖτο, οὐ γὰρ οἶδα — ἢ καὶ πολὺ πρότερον τῇ φύσει ἡμῶν, ὅτι σε μὴ κατὰ τὸν Τίθωνδον πολυετῇ καὶ μακρόβιον ἔβρισαν, ἀλλὰ περιέγραψαν μὴ πλεῖω βῶναι τὸ μάλιστα ἐτῶν ἑκατὸν ἄνθρωπον ὄντα. Ἐγὼ δὲ μετὰ σοῦ σχεπτόμενος ἔβρον τὸ ἐκ τοῦ λόγου ἀποδάν.

51. ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ὑβριστὴς αἰεὶ σὺ, καὶ οὐκ οἶδ'

Me vero jam non multos ponere, inde intelligas, si cogites quot octogenarii sint Stoici, aut Epicurei, aut Platonici, qui fateantur nondum se scire suae quisque sectae omnia, ut nihil sibi ad disciplinam desit. Si hoc non placeat, at Chrysippus, et Aristoteles, et Plato dicant, et ante hos iis nihil deterior Socrates, qui clamabat ad omnes, nedum ut omnia, nihil omnino se scire, nisi hoc solum, nihil se scire. Computemus igitur ab initio: viginti Pythagorae posuimus annos, tum Platoni totidem alios, tum ordine reliquis: quot igitur hi consummati effecerint, si decem solas ponamus philosophorum sectas?

HERM. Supra ducentos, Lycine.

LYC. Vin' ergo auferamus hinc quartam partem, ut centum et quinquaginta anni sufficiant, aut ipsum dimidium adeo?

49. HERM. Ipse noris melius: ego vero hoc video, paucos vel sic per sectas omnes ituros, si etiam a nativitate inde statim incipiant.

LYC. Quid igitur agat aliquis, Hermotime, si ita se res habet? Evertendane illa de quibus jam inter nos convenit? nempe eligere non posse quenquam ex pluribus quod sit optimum, nisi exploratis omnibus, eum quippe qui citra experimentum eligat, divinatione magis quam iudicio verum exquirere. Nonne ita diximus?

HERM. Ita.

LYC. Omni igitur ratione necessarium, eo usque nos vivere, si et bene eligere velimus exploratis omnibus, et electione facta philosophari, et per philosophiam felices esse: ante vero quam id fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltabimus, offendentes ad quaecumque obvia, et quicquid primum in manus venerit, id ipsum rati quod quaeritur, qui verum non noverimus. Si vero inveniamus temere, bona quadam fortuna in illud incidentes, non habebimus tamen unde sciamus firmiter, sitne illud hoc ipsum quod quaerimus: multa enim sunt inter se similia, quorum unumquodque se verissimum esse contendat.

50. HERM. Nescio qui fiat, Lycine, ut rationalia quidem dicere mihi videaris: sed (dicetur enim verum) non mediocri me molestia afficis persequendis illis et ad minutias usque perscrutandis praeter necessitatem. Forte etiam infelicibus hodie auspiciis domo exisse videar, et egressus in te incidisse, qui me, quum prope apem jam essem, subito in consilii inopiam conjeceris, ostendendo quam supra vires nostras veritatis sit inventio, idque quum tot annis indigeat.

LYC. Igitur, amice, multo justius irascaris patri tuo Menecrati et matri, quocumque illa nomine vocata est, non enim novi; vel etiam multo potius naturae nostrae, quod te non, Tithoni instar, annosum et longævum fecerunt, sed circumscripserunt, ne plus quam centum summum annis vivat unusquisque homo qui sit. Atego tecum considerans, illud quod ex rationibus consequitur inveniri.

51. HERM. Non: sed contumeliosus semper homo es, et

ἔτι παθὼν μισεῖς φιλοσοφίαν καὶ ἐς τοὺς φιλοσοφοῦντας ἀποσκώπτεις.

ΛΥΚ. ὦ Ἑρμότιμε, ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν ἡμεῖς ἂν ἀμεινον ἐποίοιτε οἱ σοφοί, σὺ τε καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐγὼ δὲ τό γε τοσοῦτον οἶδα, ὥς οὐ πάνυ ἡδεῖά ἐστιν αὐτῇ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ παρευδοκιμεῖται ὑπὸ τοῦ ψεύδους παρὰ πολὺ· εὐπροσωπότερον γὰρ ἔκείνο καὶ διὰ τοῦτο ἥδιον· ἡ δὲ ἄτε μὴδὲν κίβδηλον αὐτῇ συνειδυῖα μετὰ παρρησίας διαλέγεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο ἀχθονται αὐτῇ. Ἰδοὺ γέ τοι, καὶ σὺ νῦν ἀχθῇ μοι τάληθές ἐξευρόντι περὶ τούτων μετὰ σοῦ καὶ δηλώσαντι ὅλων ἐρώμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ, ὥς οὐ πάνυ βραδίων· ὥσπερ εἰ ἀνδριάντος ἐρῶν ἐτύγχανες καὶ ᾧου τεύεσθαι ὑπολαμβάνων ἀνθρωπον εἶναι, ἐγὼ δὲ κατιδὼν ὥς λίθος ἢ χαλκὸς εἴη ἐμήνυσσα πρὸς σε ὅπ' εὐνοίας θτι ἀδυνάτων ἐρῆς, καὶ τότε δύσσουν ἐμέ εἶναι ᾧου σαυτῷ, διότι σε οὐκ εἶων ἐξαπατᾶσθαι ἀλλόκοτα καὶ ἀνέλπιστα ἐλπίζοντα.

52. EPM. Οὐκ οἶν τοῦτο, ὦ Λυκῖνε, φῆς, ὥς οὐ φιλοσοφητέον ἡμῖν, ἀλλὰ χρὴ ἀργία παραδιδόντας αὐτοὺς ιδιώτας καταβῶναι;

ΛΥΚ. Καὶ ποῦ τοῦτο ἤκουσας ἐμοῦ λέγοντος; ἐγὼ γὰρ οὐχ ὥς οὐ φιλοσοφητέον φημί, ἀλλ' ἐπεὶ περ φιλοσοφητέον δοκοῖ τε πολλαὶ εἰσιν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐκάστη καὶ ἀρετὴν ἀγειν φάσκουσαι, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐν αὐταῖς ἀθλος, ἀκριβῆ ποιήσασθαι τὴν διαίρεσιν. Ἀδύνατον δέ γε ἡμῖν ἐφαίνετο, πολλῶν προτεθέντων ἐλίσθαι τὸ ἀριστον, εἰ μὴ ἐπὶ πάντα τοῖς πειρούμενοις εἶτά πως μακρὰ ἡ πείρα ὤφθη. Σὺ δὲ πῶς ἀξιοῖς; — αὐθις γὰρ ἐρήσομαι — ὅτι ἂν πρῶτῳ ἐντύχῃς, τοῦτ' ἔφη καὶ συμφιλοσοφήσεις, κακείνος ἐρμαῖον ποιήσεται σε;

53. EPM. Καὶ τί σοι ἀποκρινάμεν ἂν ἔτι, ὅς οὔτε αὐτὸν τινα κρίνειν οἶόν τε εἶναι φῆς, ἢν μὴ φοῖνικος ἔτη βίωσι πάντας ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος, οὔτε τοῖς προπεπειραμένοις πιστεύειν ἀξιοῖς οὔτε τοῖς πολλοῖς ἐπαينوῦσι καὶ μαρτυροῦσι;

ΛΥΚ. Τίνας φῆς τοὺς πολλοὺς εἰδότας καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; εἰ γὰρ τις τοιοῦτός ἐστιν, ἱκανὸς ἐμοίγε καὶ εἷς, καὶ οὐκέτι πολλῶν δεήσει. Ἦν δὲ τοὺς οὐκ εἰδότας λέγῃς, οὐδὲν τι τὸ πλῆθος αὐτῶν προσᾶζεται με πιστεύειν, ἀχρὶ ἂν ἡ μὴδὲν ἢ ἐν εἰδότες περὶ ἀπάντων ἀποφαίνονται.

EPM. Μόνος δὲ σὺ τάληθές κατεῖδες, οἱ δ' ἄλλοι ἀνόητοι ἅπαντες, ὅσοι φιλοσοφοῦσι.

ΛΥΚ. Καταψέδῃ μου, ὦ Ἑρμότιμε, λέγων ὥς ἐγὼ προτίθημι πῇ ἑμαυτὸν τῶν ἄλλων ἢ τάττω ὅπως ἐν τοῖς εἰδόσι, καὶ οὐ μνημονεύεις ὧν ἔφη, οὐκ αὐτὸς εἰδέναι τάληθές ὑπὲρ τοὺς ἄλλους διατεινόμενος, ἀλλὰ μετὰ πάντων αὐτὸ ἀγνοεῖν ὁμολογῶν.

54. EPM. Ἀλλ', ὦ Λυκῖνε, τὸ μὲν ἐπὶ πάντας εἰθεῖν χρῆναι καὶ πειραθῆναι ὧν φασὶ καὶ τὸ μὴ ἂν ἄλλως ἐλίσθαι τὸ βέλτιον ἢ οὕτως, εὐλογον ἴσως, τὸ δὲ τῇ πείρᾳ ἐκάστη τοσαῦτα ἔτι ἀποδιδόναι, παγγέλοιον, ὥσπερ οὐχ ὅτιν τε δν ἀπ' ὀλίγων καταμαθεῖν τὰ

nescio qua animi affectione odisti philosophiam et rides philosophos.

LYC. Mi Hermotime, quæ sit veritas, vos forte mellus, qui sapientes estis, dixeritis, tu et tuus ille magister : at ego tantum modo novi, audientibus illam non vehementer suavem esse, sed multum gratia a mendacio superari : speciosius enim hoc, eaque causa jucundius. At illa, quæ scilicet nihil sibi fraudulentæ conscia sit, cum fiducia agit cum hominibus, et ob id ipsum eam gravantur. Ecce jam tu quoque nunc offensus es mihi, qui verum hisce de rebus tecum invenerim, et declaraverim qualia amemus ego et tu, quam non omnino facilia : velut si statuam tu forte adamassem, ejusque te futurum compotem sperassem, quod hominem putares; ego autem, cognito lapidem esse aut æs, indicassem tibi benevolæ animo, amare te quorum fieri non posset copia, et tum malevolum me esse tibi putares, qui decipi te non passus sim et absurda atque supra omnem spem posita sperare.

52. HERM. Ergo illud, Lycine, dicis, non philosophandum nobis esse, sed consultum ut pigritiæ nos tradamus idiotarumque vitam vivamus?

LYC. Et ubi hoc dicere me audisti? Neque enim ego philosophari nos veto : sed quum philosophandum sit, multæ porro viæ sint ad philosophiam unaquæque et virtutem ducere se professæ, vera denique inter has obcura : accuratum faciendum esse discrimen dixi. Fieri autem non posse nobis apparebat, ut multis propositis eligatur quod es optimum, nisi per omnia quis experiendo eat; deinde longum aliquanto experimentum illud visum est. Tu autem quomodo vis facere? rursus enim interrogabo : in quem primum incideris, eum sequeris, cum illo philosophabere? et ille te sibi habebit lucrum a propitio Mercurio temere objectum?

53. HERM. Et quid tibi porro respondeam, qui neges per se judicare quenquam posse, nisi annos vixerit phœnicis, ac per orbem circumiens omnes probaverit, neque his credere velis, qui ante experti sunt, laudantiumve et perhibentium testimonia multitudini?

LYC. Quam mihi uarras multitudinem eorum qui sciunt et experti sint omnia? si quis enim est talis, sufficit mihi unus etiam, nec jam multis opus fuerit. Si vero nescientes dicas, nihil me ipsorum multitudo ad credendum adducet, dum aut nihil aut unum modo quum sciunt, pronunciant de omnibus.

HERM. Solus autem tu verum vidisti, reliqui amentes omnes, quotquot philosophantur.

LYC. Calumniaris me, Hermotime, quasi ego usquam me præponam reliquis, aut omnino in scientibus collocem, nec recordaris eorum quæ dixi, non contendens ipse scire verum præter reliquos, sed cum omnibus ignorare illud confessus.

54. HERM. Sed, Lycine, illud forte consentaneum rationi, eundem esse ad omnes, dicta omnium exploranda, nec aliter quam hoc modo eligendum quod optimum est : sed experimento unicuique tot annos attribuere, valde ridiculum, quasi non liceret ex paucis cognoscere universa.

πάντα. Ἐμοὶ δὲ καὶ πᾶν ῥάδιον εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενον· φασὶ γὰρ τοὶ τῶν πλαστῶν τινα, Φειδίαν οἶμαι, ὄνυχα μόνον λέοντος ἰδόντα ἀπ' ἐκείνου ἀναλαογίσθαι, ἡλικίος ἂν ὁ πᾶς λέων γένοιτο κατ' ἀξίαν τοῦ ὄνυχος ἀναπλασθεῖς. Καὶ σὺ δὲ, ἦν τις σοὶ χεῖρα μόνην ἀνθρώπου δεῖξῃ τὸ ἄλλο σῶμα κατακαλύψας, εἴη, οἶμαι, αὐτίκα ὅτι ἀνθρώπος ἐστὶ τὸ κατακεκαλυμμένον, κἂν μὴ τὸ πᾶν σῶμα ἴδῃς. Καὶ τοίνυν τὰ μὲν κεφαλαῖα ὧν ἅπαντες λέγουσι, ῥάδιον καταμαθεῖν ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, τὸ δὲ ὑπερακριβὲς τοῦτο καὶ μακρὰς τῆς ἐξετάσεως δεόμενον, οὐ πᾶν ἀναγκαῖον ἐς τὴν αἴρεσιν τοῦ βελτιόνος, ἀλλ' ἐστὶ κρῖναι καὶ ἀπ' ἐκείνων.

55. ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἑρμότιμε, ὡς ἰσχυρὰ ταῦτα εἰρηκας ἀπὸ τῶν μερῶν ἀξίων τὰ ὅλα εἰδέναι· καίτοι ἐγὼ τὰ ἐναντία ἀκούσας μέμνημαι ὡς ὁ μὲν τὸ ὅλον εἰδὼς εἰδεῖν ἂν καὶ τὸ μέρος, ὁ δὲ μόνον τὸ μέρος, οὐκέτι καὶ τὸ ὅλον. Οὕτως καὶ μοι τόδε ἀπόκριναι, ὁ Φειδίας ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχά λέοντος ἔγνων ἂν, ὅτι λέοντος ἐστίν, εἰ μὴ ἑοράκει ποτὶ λέοντα ὅλον; ἢ σὺ ἀνθρώπου χεῖρα ἰδὼν ἔσχες ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἀνθρώπου ἐστὶ μὴ πρότερον εἰδὼς μηδὲ ἑορακὴς ἀνθρώπου; Τί σιγᾷ; ἢ βούλει ἐγὼ ἀποκρινώμαι ὑπὲρ σοῦ τὰ γε ἀναγκαῖα, ὅτι οὐκ ἂν εἴχες; ὥστε κινδυνεύει ὁ Φειδίας ἀπρακτος ἀπεληλυθέναι μάτην ἀναπλάσας τὸν λέοντα· οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν Διόνυσον ὤπται λέγων. Ἡ πῶς ταῦτα ἐκείνοις ὁμοία; τῷ μὲν γὰρ Φειδίᾳ καὶ σοὶ οὐδὲν ἄλλο τοῦ γνωρίζειν τὰ μέρη αἰτίον ἦν ἢ τὸ εἰδέναι τὸ ὅλον, ἀνθρώπου λέγων καὶ λέοντα, ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ, ὅσον τῇ Στωϊκῶν, πῶς ἂν ἀπὸ τοῦ μέρους καὶ τὰ λοιπὰ ἴδους; ἢ πῶς ἂν ἀποφαινοίτο ὡς καλὰ; οὐ γὰρ οἶσθα τὸ ὅλον, οὗ μέρη ἐκείνᾳ ἐστίν.

56. Ὁ δὲ φῆς, ὅτι τὰ κεφαλαῖα ῥάδιον ἀκοῦσαι ἀπάσης φιλοσοφίας ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, ὅσον ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τέλη καὶ τί θεοὺς οἰόνται εἶναι, τί ψυχὴν, καὶ τίνες μὲν σῶματα πάντα φασί, τίνες δὲ καὶ ἀσώματα εἶναι ἀξιοῦσι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἡδονὴν, οἱ δὲ τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ εὐδαιμον τίθενται καὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτως μὲν ἀκούσαντας ἀποφήσασθαι ῥάδιον καὶ ἔργον οὐδὲν εἰδέναι δὲ ὅστις ὁ τάληθῃ λέγων ἐστίν, ὅρα μὴ οὐχὶ μορίου ἐστὶν ἡμέρας, ἀλλὰ πολλῶν ἡμερῶν δέηται. Ἡ τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες ὑπὲρ αὐτῶν τούτων ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας βιβλίων ἑκαστοὶ συγγεγράφασι, ὡς πείσαιεν, οἶμαι, ἀληθῆ εἶναι τὰ ὀλίγα ἐκείνα καὶ ἃ σοὶ ἐδόκει ῥάδια καὶ εὐμαθῆ; Νῦν δὲ μάντιως, οἶμαι, δεήσει σοὶ κἀνταῦθα πρὸς τὴν αἴρεσιν τῶν κρειττόνων, εἰ μὴ ἀνέχῃ τὴν διατριβὴν, ὡς ἀκριβῶς ἐλίσθαι, αὐτὸς ἅπαντα καὶ ὅλον ἑκαστον κατανοήσας· ἐπιτομος γὰρ αὕτη γένοιτ' ἂν, οὐκ ἔχουσα περιπλοκάς οὐδ' ἀναβολάς, εἰ μεταστευλάμενος τὸν μάντιν ἀκούσας τῶν κεφαλαίων ἀπάντων σφαγιάζοιο ἐφ' ἑκάστοις ἀπαλλάξει γάρ σε ὁ θεὸς μυρίων πραγμάτων δεῖξας ἐν τῷ τοῦ ἱεροῦ ἥπατι ἅτινά σοι αἰρετέον.

57. Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἄλλο τι ἀπραγμονέστερον

Mihi vero etiam valde facile esse tale quippiam videtur, nec multa mora indigere. Dicunt certe statuariorum aliquem, Phidiam puto, solo conspecto leonis ungue, ex illa portionis aestimatione collegisse, quantus integer leo esset, ex dignitate unguis effectus. Et tu sane, si quis manum tibi solam ostenderit hominis, reliquo conlecto corpore, scies, puto, statim, hominem esse quod tegitur, etiam si totum corpus non videas. Jam summa capita eorum quae omnes dicunt, facile est in parva diei parte discere: illud autem nimis exquisitum et longa exploratione indigens, ad melioris electionem non utique necessarium est, sed ex illis etiam potest dijudicari.

55. LYC. Vah, Hermotime, quam firma sunt quae dixisti, dum postulas ex partibus nos cognoscere tota : ego vero contraria me audire memini, qui totum norit, eum nosse etiam partes; qui vero partem modo, eum non continuo scire totum. Sic illud etiam mihi responde, Phidias unguem forte leonis videns num leonis esse cognovisset, si totum nunquam leonem vidisset? aut hominis tu manum videns an posses nobis dicere eam esse hominis, si prius neque novisses neque vidisses hominem? Quid taces? aut vis ego pro te necessaria respondeam? te non posse videlicet. Igitur infecta re abiturus videtur tuus Phidias, efflito frustra leone : deprehensus est enim quod nihil ad rem pertineat dicens. Aut quomodo haec illis similia? Phidiae enim et tibi nulla fuit causa alia partes agnoscendi, praeter eam, quod integrum nossetis, hominem dico, et leonem : in philosophia autem, velut Stoicorum, quomodo ex parte cognoscas etiam reliqua? aut quomodo ea pulchra pronunciabis? neque enim totum nosti, cujus illae partes sunt.

56. Quod vero dicis, capita summa cujuscumque philosophiae facile esse audire exigua diei parte, ut principia cujusque, et fines, et quid deos putent esse, quid animam; et qui corpora esse omnia dicant, qui incorporea etiam quaedam velint esse; et quod alii quidem in voluptate, alii vero in honestate bonum ac felicitatem collocent, et similia, sic quidem audire et reddere facile est et labor nullus : scire vero quis sit ille qui vera dicat, vide ne non tam partis sit diei, quam dies multos postulet. Aut quid illis in mentem venit, ut de his ipsis rebus centenos millenosque libros singuli conscriberent? ut persuadeant, opinor, vera esse pauca illa, quae facilia tibi videbantur et discentibus obvia. Jam vero vate, puto, opus erit tibi hic etiam ad meliorum electionem, si morae impatiens sis, qua curiose eligas, ipse omnia et singula universa inspiciens. Compendiaria enim haec forte via fuerit, nihil habens perplexum, dilationes nullas, si haruspice advoco, dum audis capita omnia singula, exta de unoquoque consulas : infinitis enim te molestiis deus liberabit, ostendens in jecinore victimae quae tibi eligenda sint.

57. Si vero vis, etiam aliud quiddam tibi minus etiam

ὑποθήσομαι σοι, ὡς μὴ ἱερεῖα καταθύης ταυτὶ καὶ θυσιάσης τῇ μηδ' ἱερεῖα τινὰ τῶν μεγαλομισθῶν παρακαλῆς, ἀλλ' ἐς κάλπιν ἐμβαλὼν γραμματία ἔχοντα τῶν φιλοσόφων ἐκάστου τούνομα κέλευς παῖδα τῶν ἀνήδων ἀμφιβαλῆναι, προσελθόντα πρὸς τὴν κάλπιν, ἀνελέσθαι δ' τι ἂν πρῶτον ὑπὸ τῇ χεῖρᾳ ἔλθῃ τῶν γραμματίων καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν λαχόντα ἔκρινον, ὅστις ἂν ᾖ, φιλοσόφει.

58. EPM. Ταυτὶ μὲν, ὦ Λυκῖνε, βωμολοχικὰ καὶ οὐ κατὰ σέ. Σὺ δὲ εἰπέ μοι, ἥδη ποτὲ οἶνον ἐπρίω αὐτός;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα πολλάκις.

EPM. Ἄρ' οὖν περιήεις ἀπαντας ἐν κύκλῳ τοὺς ἐν τῇ πόλει καπηλούς ἀπογευόμενος καὶ παραβάλλων καὶ ἀντεξετάζων τοὺς οἶνους;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς.

EPM. Ἀπέχρη γάρ, οἶμαι, σοι τῷ πρώτῳ χρηστῷ καὶ ἀξίῳ ἐντυχόντι ἀποφέρεσθαι.

ΛΥΚ. Νὴ Δία.

EPM. Καὶ ἀπὸ γε τοῦ ὀλίγου ἐκείνου γεύματος εἴχες ἂν εἰπεῖν ὅποιος ἄπας ὁ οἶνος ἐστίν;

ΛΥΚ. Ἐἶχον γάρ.

EPM. Εἰ δὲ δὴ ἔλεγες προσελθὼν τοῖς καπηλοῖς, Ἐπειδὴ κοτύλην πρίασθαι βούλομαι, δότε μοι, ὦ οὔτοι, ἐκπιεῖν θλον ἕκαστος ὑμῶν τὸν πίθον, ὡς διὰ παντὸς ἐπελθὼν μάθοιμι ὅστις ἀμείνω τὸν οἶνον ἔχει καὶ θθεν μοι ὠντήτεον· εἰ ταῦτ' ἔλεγες, οὐκ ἂν οἴει καταγελάσαι σου αὐτοὺς, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλέον ἐνοχλοῖς, τάχ' ἂν καὶ προσχέαι τοῦ ὕδατος;

ΛΥΚ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ δικάιά γ' ἂν πάθοιμι.

EPM. Κατὰ ταῦτά δὴ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ. Τί δὲ ἐκπιεῖν τὸν πίθον δυναμένους γε ἀπ' ὀλίγου τοῦ γεύματος εἰδέναι ὅποιον τὸ πᾶν ἐστίν;

59. ΛΥΚ. Ὡς ὀλισθηρὸς εἶ, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ διαδιδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν. Πλὴν ἀλλ' ὠνήσας γε οἰόμενος γὰρ ἐκπεφυγῆναι ἐς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέπτωκας.

EPM. Πῶς τοῦτ' ἐφης;

ΛΥΚ. Ὅτι αὐθομολογούμενον πρᾶγμα λαβὼν καὶ γνώριμον ἅπασιν τὸν οἶνον εἰκάσεις αὐτῷ τὰ ἀνομοιότατα καὶ περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσιν ἅπαντες ἀφανῶν ὕπνου. Ὡστε ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν καθ' ὅτι σοι ὁμοῖος φιλοσοφία καὶ οἶνος, εἰ μὴ ἄρα κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι καὶ οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι, κερασάμενοί γε οἱ πολλοὶ καὶ δολώσαντες καὶ κακομετροῦντες. Οὕτως δὲ ἐπισκοπήσωμεν δ' τι καὶ λέγεις· τὸν οἶνον φῆς τὸν ἐν τῷ πίθῳ θλον αὐτὸν αὐτῷ ὁμοῖον εἶναι, καὶ μὴ Δί' οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλὰ καὶ εἰ τις γεύσαιτο ἀρυσάμενος ὀλίγον ὅσον αὐτοῦ, εἴσεσθαι αὐτίκα ὅποιος ἄπας ὁ πίθος ἐστίν, ἀκόλουθον καὶ τοῦτο, καὶ οὐδὲν ἂν ἔγωγε τι ἀντεῖπον. Ὅρα δὴ καὶ τὸ μετὰ τοῦτο· φιλοσοφία καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες οἶον δ' διδάσκαλος δ' σὺς, ἄρα ταῦτά πρὸς ὑμᾶς λέγει ὁσημέραι καὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ἢ ἄλλα ἄλλοτε; πολλὰ γάρ ἐστι, πρόδηλον,

molestum subijciam, ut non mactes istas hostias et sacrifices cuiquam, sed neque advoces sacerdotem aliquem ex illis qui magna mercede conducuntur; verum conjectis in urnam tabellis singulorum nomina philosophorum inscripta habentibus, jube puerum impuberem, patrimonium quendam matrumque, accedere ad urnam, et extrahere quaecumque tabellarum prima sub manum venerit, ac deinde secundum eum cujus sors exierit, qui demum cumque fuerit, philosophare.

58. HERM. Ista quidem, Lycine, scurrilia, neque digna te. At dic mihi, ipseme unquam vinum emisti?

LYC. Et saepe quidem.

HERM. Tum ergo circumcibus circulo omnes in urbe caupones, degustans et comparans, et inter se conferens vina?

LYC. Minime vero.

HERM. Sufficiebat enim tibi, puto, in quod primum bonum et dignum pretio incideres, de eo ferendum tibi curare.

LYC. Per Jovem.

HERM. Et de parvo illo gustu dicere poteras universum vinum quale esset?

LYC. Poteram enim.

HERM. Si vero accedens ad caupones diceret, Quandoquidem emere vini heminam volo, date mihi, o isti, ebibere totum quisque dolium, ut, ubi omne penitus exploraverim, intelligam quis melius vinum habeat et unde mihi sit emendum. Haec igitur si diceret, non arbitraris illos te derisuros, et, si pergas molestus esse, largiorem fortasse aquam affusuros?

LYC. Equidem arbitror: nec fiat mihi injuria.

HERM. Eadem igitur philosophiae ratio. Quid ebibere dolium opus est, quum possimus de parvo gustu scire quale sit universum?

59. LYC. Quam lubricus es, Hermotime, et inter manus effugis! Veruntamen adjuvisti me: dum enim effugisse te putas, in nassam eandem incidisti.

HERM. Quid ita?

LYC. Quod rem de qua inter omnes prorsus convenit, et notam omnibus, vinum, sumasisti, eique assimilas dissimilima, de quibus nempe disputent omnes, quum sint obscura. Quare ego quidem non habeo dicere, qua re tibi similis philosophia et vinum sit, nisi forte hoc solo, quod etiam philosophi vendunt doctrinas, ut caupones, multi etiam interpolant, et adulterant, et male metiuntur. Ita vero inspicimus quod dicis: ais vinum in dolio universum simile sibi esse, nec profecto id absurdum; sed etiam si quis haustum vel tautillum illius gustet, illum statim sciturum quale totum sit dolium: consequens hoc etiam, neque quicquam equidem contra dixerit. Sed jam vide etiam, quod sequitur. Philosophia et philosophi, velut magister tuus, utrum eadem vobis dicit quotidie, et de iisdem, an alias alia? Multa enim

ὦ ἑταῖρε· ἡ οὐκ ἂν εἴκοσιν ἔτη παρέμενες αὐτῷ κατὰ τὸν Ὀδυσσεά περινοσῶν καὶ περιπλανώμενος, εἰ τὰ αὐτὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπέχρη' ἂν σοι καὶ ἀπαξ ἀκούσαντι.

60. EPM. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀπὸ τοῦ πρώτου γεύματος εἰδέναι τὰ πάντα; οὐ γὰρ τὰ αὐτά γε, ἀλλ' αἰεττερα καὶνὰ ἐπὶ καινοῖς ἔλέγετο, οὐχ ὥσπερ ὁ οἶνος ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἦν. Ὅστε, ὦ ἑταῖρε, ἦν μὴ ὅλον ἐκπίης τὸν πίθον, τὴνδ' ἄλλως μεθύων περιήεις· ἀτεχνῶς γὰρ ἐν τῷ πυθμένι δοκεῖ μοι ὁ θεὸς κατακρύψαι τὸ φιλοσοφίας ἀγαθὸν ὑπὸ τὴν τρύγα αὐτήν. Δεήσει οὖν ὅλον ἐξαντλήσαι ἐς τέλος, ἡ οὐποτ' ἂν εὕροις τὸ νεκτάρειον ἐκεῖνο πῶμα, οὐ πάλαι διψῆν μοι δοκεῖς. Σὺ δὲ οἶε τὸ τοιοῦτον αὐτὸ εἶναι, ὥς εἰ μόνον γεύσαιο αὐτοῦ καὶ σπάσαις μικρὸν ὅσον, αὐτίκα σε πάνσοφον γενησόμενον, ὥσπερ φασὶν ἐν Δελφοῖς τὴν πρόμαντιν, ἐπειδὴν πῆχυν τοῦ ἱεροῦ νάματος, ἐνθεν εὐθὺς γίνεσθαι καὶ χρᾶν τοῖς προσιοῦσιν. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔχειν ἔοικε· σὺ γ' οὖν ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ πίθου ἐκπεπωκὼς ἐνάρχεσθαι ἔτι ἔλεγες.

61. Ὅρα τοίνυν μὴ τῷδε μᾶλλον φιλοσοφία ἔοικεν· ὁ μὲν γὰρ πίθος ἔτι μενέτω σοι καὶ ὁ κάπηλος, ἐνέστω δὲ μὴ οἶνος, ἀλλὰ πανσπερμία τις, πυρὸς ὑπεράνω καὶ μετὰ τοῦτον κύαμοι, εἴτα κριθαὶ καὶ ὑπὸ ταύταις φακοί, εἴτα ἐρέβινθοι καὶ ἄλλα ποικίλα. Πρόσει δὴ σὺ ὠνήσασθαι ἐθέλων τῶν σπερμάτων, καὶ θεὸς ἀφελὼν τοῦ πυροῦ, οὐπερ ἦν, ἀνέδωκέ σοι δαῖγμα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς ἰδοῖς, ἄρα οὖν ἔχεις ἂν εἰπεῖν εἰς ἐκεῖνο ἀποβλέπων, εἰ καὶ οἱ ἐρέβινθοι καθαροὶ καὶ οἱ φακοὶ εὐτακαῖς καὶ οἱ κύαμοι οὐ διάκενοι;

EPM. Νούδαμῶς.

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ φιλοσοφίαν ἀφ' ἐνὸς ὧν φήσει τις τοῦ πρώτου, μάθοις ἂν ἅπαναν ὁποία ἐστίν· οὐ γὰρ ἐν τι ἦν ὥσπερ ὁ οἶνος, ὥπερ σὺ αὐτὴν ἀπεικάζεις ἀξίων ὁμοίαν εἶναι τῷ γεύματι, τὸ δὲ ἑτεροῖόν τι ὥφθη οὐ παρέρρου τῆς ἐξετάσεως δεόμενον. Οἶνον μὲν γὰρ φαῦλον πρίασθαι ἐν δυοῖν ὁβολοῖν ὁ κίνδυνος, αὐτὸν δὲ τινα ἐν τῷ συρφετῷ παραπολέσθαι, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ ἔφησθα, οὐ μικρὸν εἶναι κακόν. Ἄλλως τε ὁ μὲν ὅλον ἀξίων ἐκπιεῖν τὸν πίθον, ὥς κοτύλην πρίαται, ζημιῶσαι ἂν τὸν κάπηλον οὕτως ἀπίθανα γευόμενος, φιλοσοφία δὲ οὐδὲν ἂν τοιοῦτο πάθοι, ἀλλὰ κἂν πάμπολλα πῆγας, οὐδὲν τι ἐλάττων ὁ πίθος γίνεταί οὐδὲ ζημιώσεται ὁ κάπηλος· ἐπιρρεῖ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον ἐς τὸ ἔμπαλιν ἢ ὁ τῶν Δαναίδων πίθος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὸ ἐμβαλλόμενον οὐ συνεῖχεν, ἀλλὰ ἐφρρεῖ εὐθὺς, ἐντεῦθεν δὲ ἦν ἀφέλῃς τι, πλεῖον τὸ λοιπὸν γίνεταί.

62. Ἐθέλω δέ σοι καὶ ἄλλο ὁμοῖον εἰπεῖν φιλοσοφίας περὶ γεύματος, καὶ μὴ με νομίσης βλασφημεῖν περὶ αὐτῆς, ἦν εἶπω ὅτι φαρμάκιον ὁλεθρίῳ ἔοικεν, οἷον κωνεῖον ἢ ἀκονίτιον ἢ ἄλλω τῶν τοιούτων· οὐδὲ γὰρ ταῦτα, ἐπεὶ περ θανατηφόρα ἐστίν, ἀποκτείνουσιν ἂν εἴ τις ὀλίγον ὅσον ἀκαριαῖον ἀποφύσας αὐτῶν ἄκρω τῷ δνυχι ἀπογεύσαιο, ἀλλὰ ἦν μὴ τοσοῦτον ὅσον χρῆ, καὶ ὅπως

sunt : manifestum hoc, amice : alioquin probabile non fuerit apud illum mansisse te per viginti annos, Ulixi instar circumuentem et oberrantem, si eadem diceret, si semel audissee tibi sufficisset.

60. HERM. Qui enim possit res habere aliter?

LYC. Quomodo igitur potuisti de primo gustu nosse omnia? Neque enim eadem profecto, sed alia semper nova super nova dicebantur; non, quemadmodum vinum, semper idem erat. Itaque, sodalis, nisi totum ebibas dolium, temere ebrius oberraveris : in ipso enim plane fundo videtur mihi deus occultasse bonum philosophiæ, sub ipsas fæces. Oportebit igitur totum ad finem usque exhaurire, aut nunquam invenias nectareum illum, quem dudum sitire mihi videris, potum. Tu autem putas tale hoc esse, ut, si modo gustes illud et paulum quiddam haurias, continuo sapientiæ omnis consultus fias, ut Delphis aiunt antistitam, quum de sacro fonte biberit, deo statim plenam fieri et respondere accedentibus. Sed non ita se rem habere apparet : tu certe, epoto jam ultra dimidium dolio, te circa initia adhuc esse dicebas.

61. Vide igitur ne huc potius similis videatur philosophia, quod dicam. Maneat enim adhuc dolium, et mercator : inesto autem non jam vinum, sed seminum quedam omnigena congeries, triticum supra, deinde faba, tum hordeum, sub his lentescer, et alia insuper varia. Accedes igitur tu emturus de seminibus, et ille de tritico auferens aliquid ubi illud erat, specimen tibi in manum dedit, ut videres; numquid igitur posses illo inspecto videre, an etiam purum cicer, mollis ad coquendum lens, et fabæ non cassæ?

HERM. Nequaquam?

LYC. Ergo neque philosophiam ab uno aliquo, quod primum quis dixerit, universam didiceris qualis sit. Neque unum aliquid erat, ut vinum, cui tu illam assimilas, et similem esse gustui postulas : at illam in se diversum quid esse apparuit, quod exploratione non perfunctoria indigeat. Vinum enim malum emere periculo duorum obolorum constat : ipsum vero aliquem in colluvione perire cum ceteris, ipse initio dicebas non parvum esse malum. Ceterum ille, qui totum ebibere dolium postulet, ut deinde emat heminam, couponem damno illa absurda sua gustatione auxerit : philosophiæ autem nihil tale usu venit; sed quantumcumque biberis, nihil minus plenum fit dolium, neque damnum ad couponem pervenit. Affluit enim, quod in proverbio est, res illa quo magis exhauritur, contraria ratione illi Danaïdum dolio : illud enim quicquid in funderetur non continebat, quin statim diffunderet; hic autem, si quid abstuleris, plus fit quod superest.

62. Volo autem aliud quoque de gustu philosophiæ simile dicere, neque maledicere me putaveris, si veneno illam pernicioso similem dixerō, ut cicuta vel aconito, aut alii ex eo genere. Neque enim hæc, mortifera quantumvis sint, interficiant si quis minutissimum quiddam et individuum summo inde ungue abrasum degustet : sed nisi

καὶ εἶν ὅς, οὐκ ἂν ἀποθάνοι δ' προσενεγκάμενος· σὺ δὲ ἡΐους τοῦλάχιστον ἔξαρχεῖν, ὥς ἀποτελέσαι τὴν τοῦ θλου γνῶσιν.

63. EPM. Ἐστω ταῦτα ὡς βούλει, Λυκίνα. Τί οὖν; ἔκατόν ἔτη χρὴ βιώναι καὶ τοσαυτὴ ὑπομεῖναι πράγματα; ἢ οὐκ ἂν ἄλλως φιλοσοφῶσαιμεν;

ΛΥΚ. Οὐ γάρ, ὦ Ἐρμότιμε· καὶ δεινὸν οὐδὲν, εἴ γε ἀληθῆ λέγεις ἐν ἀρχῇ, ὥς δ' μὲν βίος βραχύς, ἢ δὲ τέχνη μακρὴ. Νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅτι παθὼν ἀγανακτεῖς, εἰ μὴ αὐθημερὸν ἡμῖν πρὶν ἥλιον δύναι Χρύσιππος ἢ Πλάτων ἢ Πυθαγόρας γένοιο.

EPM. Περιέρχῃ με, ὦ Λυκίνα, καὶ συναλαύνεις ἐς στενὸν οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθὼν, ὑπὸ φθόνου δηλαδὴ, ὅτι ἐγὼ μὲν προύκοπτον ἐν τοῖς μαθήμασι, σὺ δὲ ὠλιγώρησας ἑαυτοῦ τηλικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οἶσθ' οὖν δ' δράσεις; ἐμοὶ μὲν ὥσπερ κορυβαντιῶντι μὴ πρόσσε· τὸν νοῦν, ἀλλ' ἔα ληρεῖν, σὺ δ' ὡς ἔχεις, προσχώρει ἐς τὸ πρόσθεν τῆς ὁδοῦ καὶ πέραινε κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς σοι δεδογμένα περὶ τούτων.

EPM. Ἀλλ' οὐκ ἔξῃ σὺ βίαιος ὢν ἀφρεῖσθαι τι, ἣν μὴ πειραθῶ ἀπάντων.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρὴ ὡς οὐκ ἂν ποτε ἄλλο εἴποιμι. Βίαιος δὲ λέγων ἐμὲ ἀνάτιον δοκεῖς μοι κατὰ τὸν ποιητὴν αἰτιάσασθαι αὐτόν, ἔσθ' ἂν μὴ ἕτερός σοι λόγος συμμαχήσας ἀφέλῃται τῆς βίας, ἥδη ἀγόμενον· ἰδοὺ γέ τοι καὶ τάδε πολλῶ βιαιότερα φαίη ἂν σοι ὁ λόγος σὺ δ' ἐκεῖνον παρεῖς ἐμὲ ἴσως αἰτίασῃ.

EPM. Τὰ ποῖα; θαυμάζω γάρ, εἰ τι ἄρρητον καταλλεῖσθαι αὐτῷ.

64. ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὸν εἶναι φησι τὸ πάντα ἰδεῖν καὶ διεξελαθεῖν δι' αὐτῶν, ὥς ἔχειν ἥδη ἐλέσθαι τὸ βέλτιστον, ἀλλ' ἔτι τοῦ μεγίστου ἐνδεῖν.

EPM. Τίνος τούτου;

ΛΥΚ. Κριτικῆς τινος, ὦ θαυμάσιε, καὶ ἐξεταστικῆς παρασκευῆς καὶ νοῦ ὀξείας καὶ διανοίας ἀκριβοῦς καὶ ἀδεκάστου, ὅταν χρὴ εἶναι τὴν περὶ τῶν τηλικούτων δικάσουσαν, ἢ μάτην ἂν ἅπαντα ἐωραμένα εἴη. Ἀποδοτέον οὖν φησι καὶ τῷ τοιούτῳ χρόνον οὐκ ὀλίγον καὶ προθέμενον ἅπαντα εἰς μέσον ἀφρεῖσθαι διαμελλοντα καὶ βραδύνοντα καὶ πολλάκις ἐπισκοποῦντα, μήτε ἡλικίας τοῦ λέγοντος ἑκάστου μήτε σχῆμα ἢ δόξαν ἐπὶ σοφία αἰδούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἀρεοπαγίτας αὐτὸ ποιοῦντα, οἱ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν, ὥς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας, ἀλλ' ἐς τὰ λεγόμενα ἀποδλέποιεν καὶ τότε ἥδη ἔξισται σοι βεβαίως ἐλομένῃ φιλοσοφεῖν.

EPM. Μετὰ τὸν βίον φῆς· ἐκ γάρ τούτων οὐδενὸς ἀνθρώπων βίος ἔξαρχέσειεν ἂν ὡς ἐπὶ πάντα ἔλθειν καὶ ἕκαστον ἀκριβῶς ἐπιδεῖν καὶ ἐπιδόντα κρῖναι καὶ κρίνεται ἐλέσθαι καὶ ἐλούμενον φιλοσοφῆσαι, μόνως γάρ δὴ οὕτως εὐρεθῆναι φῆς τῆλθές, ἄλλως δὲ οὐ.

65. ΛΥΚ. Ὅκνῳ γάρ σοι εἰπεῖν, ὦ Ἐρμότιμε, ὅτι οὐδὲ τοῦτό πω ἱκανόν, ἀλλ' ἔτι μοι δοκοῦμεν λεληθέναι ἡμᾶς αὐτοὺς οἰόμενοι μὲν τι εὐρηκέναι βέβαιον, εὐρόντες δὲ οὐδὲν, ὥσπερ οἱ ἐλευόντες πολλάκις καθέντες τὰ

tantum quantum opus est, et quomodo, et cum quibus; non moriatur qui sumserit. Tu vero postulabas minimam particulam sufficere ad perficiendam totius cognitionem.

63. HERM. Sint ista uti vis, Lycine. Quid igitur? centumne annos vivere oportet, et tot sustinere molestias? an aliter philosophari non licet?

LYC. Non, Hermotime: neque id intolerabile putandum, si quidem vero dixisti ab initio, vitam brevem esse, artem autem longam. Nunc vero nescio qua causa indignaris, si non eodem die nobis ante solis occasum, Chrysippus aut Plato, aut Pythagoras fias.

HERM. Circumvenis me, Lycine, et in angustias cogis, nulla a me affectus injuria, prae invidia scilicet, quod ego progressus aliquo usque sum in doctrina, tu vero, id aetatis homo, te neglexisti.

LYC. Scis ergo quid facias? Mihi quidem, ut parum sanæ mentis homini, noli animum advertere, sed delirare me sinito: tu vero, ut habes, perge viam, et, ut ab initio tibi visum est de rebus hisce, ita perfice.

HERM. Sed tu, violentus homo, non pateris eligere me quicquam, nisi exploratis ante omnibus.

LYC. Atqui bene noris nunquam aliud me dicturum. Quum vero violentum me vocas, innocentem videris mihi, ut est apud Poetam, accusare, qui ipse, donec alia ratio mihi succenturiata a tua me vi liberet, jam auferar. Ecce enim ista multo jam violentiora dixerit tibi ratio: tu vero, illa ommissa, me forte accusabis.

HERM. Quæ? miror enim si quid indictum ei prætermisum sit.

64. LYC. Negat ratio sufficere si per nos videamus et persequamur omnia, ad hoc, ut jam eligere quod optimum est queamus; sed eo quod maximum est, adhuc opus esse.

HERM. Quonam illo?

LYC. Judicandi quodam, vir mirifice, et explorandi apparatu, ingenio acuto, intelligentia accurata et incorrupta, qualem oportet esse quæ tantis de rebus judicatura sit: alioquin frustra omnia inspecta fuerint. Tribuendum ergo ait huic etiam tempus non parvum, et, in medium propositis omnibus, electionem ita faciendam, ut multum cuncteris, teque sustineas, ac sæpe consideres; nec aetatem uniuscujusque qui dicunt, neque habitum, aut gloriam sapientiae revereris, sed ut Areopagitarum more hoc agas, qui noctu et in tenebris judicant, ne ad hos qui dicunt, sed ad ea quæ dicuntur respiciant: tum demum licebit tibi post firmam electionem philosophari.

HERM. Post hanc vitam nempe. Quantum enim audio, nullius hominum vita suffecerit, ut ad omnes veniamus, et unumquemque accurate inspicianus, inspectum judicemus, eligamusque judicatum, atque electione facta philosophemur: hac enim sola ratione inveniri verum ais, alia minime.

65. LYC. Piget enim tibi dicere, Hermotime, ne illud quidem jam satis esse, sed nos videri per imprudentiam putasse firmum quiddam a nobis inventum, invenisse autem nihil: uti piscatores sæpe submissis retibus pondus

δίκτυα καὶ βάρους τινὸς αἰσθόμενοι ἀνέλκουσιν ἰχθῦς παμπολλοὺς γε περιβεβληκέναι ἐλπίζοντες, εἴτα ἐπειδὴν κάμωσιν ἀνασπώντες, ἢ λίθος τις ἀναφαίνεται αὐτοῖς ἢ κεράμιον ψάμμου σεσαγμένον. Σκόπει μὴ καὶ ἡμεῖς τι τοιοῦτον ἀνеспάκαμεν.

ΕΡΜ. Οὐ μανθάνω τί σοι τὰ δίκτυα ταῦτα βούλεται· ἀτεχνῶς γὰρ με περιβάλλεις αὐτοῖς.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν πειρῶ διεκδῦναι· σὺν θεῷ γὰρ οἷσθα νεῖν, εἰ καὶ τις ἄλλος· ἐγὼ γὰρ καὶ ἐφ' ἅπαντας ἐλθωμεν πειρώμενοι καὶ τοῦτο ἐργασώμεθά ποτε, οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο δῆλον ἔσσεσθαι νομίζω, εἰ τις ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸ ζητούμενον ἢ πάντες ὁμοίως ἀγνοοῦσι.

ΕΡΜ. Τί φῆς; οὐδὲ τούτων τις πάντως ἔχει;

ΛΥΚ. Ἀδελόν. Ἡ σοι ἀδύνατον δοκεῖ ἅπαντας ψεύδεσθαι, τὸ δ' ἀληθές ἄλλο τι εἶναι πρὸς μηδεὸς αὐτῶν πω εὐρημένον;

66. ΕΡΜ. Πῶς οἶόν τε;

ΛΥΚ. Οὕτως· ἔστω γὰρ ὁ μὲν ἀληθὲς ἀριθμὸς ἡμῖν εἴκοσιν, οἷον, κυάμους τις εἴκοσιν ἐς τὴν χεῖρα λαβὼν, ἐπικλεισάμενος ἐρωτάτω δέκα τινὰς, ὅποσοι εἰσιν οἱ κυάμοι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, οἱ δ' εἰκάζοντες ὁ μὲν ἑπτὰ, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ τριακοντα λεγέτωσαν, ὁ δὲ τις δέκα ἢ πεντεκαίδεκα, καὶ ὁλως ἄλλος ἄλλον τινὰ ἀριθμόν· ἐνδέχεται μέντοι καὶ κατὰ τύχην τινὰ ἀληθεῦσαι, ἢ γάρ;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἅπαντας ἄλλον ἄλλους ἀριθμούς εἰπεῖν, τοὺς ψευδεῖς καὶ οὐκ ὄντας, μηδένα δὲ αὐτῶν φάναι ὅτι εἴκοσιν ὁ ἀνὴρ κυάμους ἔχει. Ἡ τί φῆς;

ΕΡΜ. Οὐκ ἀδύνατον.

ΛΥΚ. Κατὰ ταῦτὰ τοίνυν ἅπαντες μὲν οἱ φιλοσοφοῦντες τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦσιν ὅποιόν τι ἐστί, καὶ λέγουσιν ἄλλος ἄλλο τι αὐτὴν εἶναι, ὁ μὲν ἡδονὴν, ὁ δὲ τὸ καλόν, ὁ δὲ ὅσα ἑτέρα φασὶ περὶ αὐτῆς. Εἰκὸς μὲν οὖν καὶ τούτων ἐν τι εἶναι τὸ εὐδαιμόν, οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ ἄλλο τι παρ' αὐτὰ πάντα. Καὶ εἰκάμεν ἡμεῖς ἀνάπαλιν ἢ ἑρρῆν, πρὶν τὴν ἀρχὴν εὐρεῖν, ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ τέλος. Ἐδεῖ δ' οἷμαι πρότερον φανερόν γε γένεσθαι ὅτι ἐγνωσται τὰληθὲς καὶ πάντως ἔχει τις αὐτὸ εἰδὼς τῶν φιλοσοφούντων, εἴτα μετὰ τοῦτο τὸ ἐξῆς ἂν ᾗν ζητῆσαι, ὃ πειστέον ἐστίν.

ΕΡΜ. Ὡστε, ὦ Λυκίне, τοῦτο φῆς, ὅτι οὐδ' ἂν διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσωμεν, οὐδὲ τότε πάντως ἐξομεν τὰληθὲς ἐξευρεῖν.

ΛΥΚ. Μὴ ἐμέ, ὦγαθὲ, ἐρώτα, ἀλλὰ τὸν λόγον αὐθις αὐτόν· καὶ ἴσως ἂν ἀποκρίναιτό σοι ὅτι οὐδέπω, ἔστ' ἂν ἀδελόν ᾗ εἰ ἐν τι τούτων ἐστὶν ὧν οὗτοι λέγουσιν.

67. ΕΡΜ. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν σὺ φῆς εὐρήσομεν οὐδὲ φιλοσοφήσομεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἰδιώτην τινὰ βίον ζῆν ἀποστάντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο ζυμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύνατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνέφικτον ἀνθρώπῳ γε ὄντι· ἀξιοῖς γὰρ τὸν φιλοσοφῆσειν μέλλοντα εἰλέσθαι πρῶτον φιλοσοφίαν τὴν ἀρίστην, ἢ δ' αἴρεσις

quoddam sentientes, ea extrahunt, pisces se quamplurimos comprehendisse rati; deinde, quum multo cum labore extraxerunt, aut lapis illis apparet, aut figlinum vas arena impletum. Vide ne nos quoque tale quid extraxerimus.

HERM. Non assequor quid tua illa sibi retia velint: plane enim illis me comprehendis.

LYC. Evadere igitur tenta: dei enim virtute, si quis alius, natate didicisti. Ego enim, etiam quum tentando per omnes iverimus, idque perfecimus aliquando, nondum puto neque id ipsum planum futurum, habeatne aliquis eorum id quod quaerimus, an similiter omnes ignorent.

HERM. Quid ais? neque horum quisquam omnino illud habet?

LYC. Obscurum. Nisi forte fieri non posse putas ut fallantur omnes, verumque aliud plane quiddam sit, a nullo illorum inventum.

66. HERM. Qui fieri illud possit?

LYC. Ita. Sit enim verus nobis numerus viginti: verhi causa fabas aliquis viginti in manum sumens, ea clausa interroget decem homines, quot sint in manu sua fabae? at illi divinant dicant unus septem, alius quinque, alius triginta, alius decem aut quindecim, et in universum alium alius numerum. Fieri quidem potest ut aliquis forte quadam verum dicat: nonne ita est?

HERM. Est sane.

LYC. Verum enim vero neque illud non potest accidere, ut omnes, alium alii, numeros falsos dicant, non veros, nemo autem illorum dicat, viginti fabas virum habere. Aut quid ais?

HERM. Fieri sic posse.

LYC. Eadem ratione igitur philosophi omnes felicitatem quaerunt, qualis sit, et eam dicunt alius in alia re inesse, unus quidem in voluptate, alius in honesto, alii alia omnia de ea dicunt. Veri igitur simile est horum unum quoddam esse summum bonum; sed nec abhorret, esse quiddam praeter illa omnia. Itaque videmur nos, contra quam oportebat, initio nondum invento, festinare ad finem. Oportebat autem, puto, planum ante fieri, cognitam esse veritatem, et omnino teneri illam ab uno, qui eam sciat, philosophorum: ac deinde quaerendum erat, cui illorum fides sit habenda.

HERM. Hoc igitur, Lycine, dicis, neque si per unamquamque eamus philosophiam, ne sic quidem, inquam, omnino verum nos invenire posse.

LYC. Noli me, bone vir, interrogare, sed ipsam rursus rationem. Atque illa tibi forte respondeat, nondum hoc omnino nos posse, dum obscurum maneat, sitne aliquid eorum quae isti dicunt.

67. HERM. Nunquam igitur, quantum dicis, inveniemus, neque philosophabimur, sed idiotarum nos vitam vivere oportebit, et a philosophia desistere. Hoc cogitur ex iis quae dicis, fieri non posse ut philosophemur, pervenire ad eam rem homini nato non licere. Postuias enim eum qui philosophaturus sit eligere primum philosophiam optimam.

ὁὗτος σοι εἰδοκεῖ μόνως ἀκριβῆς ἂν γενέσθαι, εἰ διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσαντες ἐλοίμεθα τὴν ἀληθεστάτην. Εἴτα λογίζομενος ἐτῶν ἀριθμὸν, ὅπως ἐκάστη ἱκανὸς ἔστιν, ὑπερεξέπιπτες ἀπομυχνύων τὸ πρᾶγμα ἐς γενεάς ἄλλας, ὡς ὑπερήμερον γίγνεσθαι τάληθές τοῦ ἐκάστου βίου· τελευτῶν δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸ οὐκ ἀνεβόλαστον ἀποφαίνεις, ἀδελφὸν εἶναι λέγων, εἴτε εὐρηται πρὸς τῶν φιλοσοφούντων πάλαι τάληθές εἴτε καὶ μὴ.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ πῶς, ὦ Ἑρμότιμε, δύναιο ἂν ἐπομοσάμενος εἰπεῖν ὅτι εὐρηται πρὸς αὐτῶν;

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὁμολοίμαι.

ΛΥΚ. Καίτοι πόσα ἄλλα παρεῖδον ἐκὼν σοι ἐξετάσεις μακρῶς καὶ αὐτὰ δεόμενα;

68. ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΛΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρεῶν ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους ἐκάστους, τοὺς δὲ μὴ, καίτοι τὰ γε ἄλλα πάνυ ἀξιόπιστους ὄντας;

ΕΡΜ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΛΥΚ. Τὸ τοῖνυν διακρίναι τοὺς εἰδότας καὶ διαγνώσκειν ἀπὸ τῶν οὐκ εἰδόντων μὲν, φασκόντων δὲ, οὐ σοι δοκεῖ πάνυ ἐργῶδες εἶναι;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Δεήσει τοῖνυν σὲ, εἰ μάλιστα Στωϊκῶν τὸν ἀρίστον εἴσεσθαι, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἔλθειν καὶ πειραθῆναι καὶ τὸν ἀμείνω προστήσασθαι διδάσκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὥς μὴ σε λάθῃ ὁ χεῖρων προκριθεῖς. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο ὅρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου, οὐ ἐκὼν παρήκα διδύως μὴ σὺ ἀγανακτήσης, καίτοι τό γε μέγιστόν τε ἔμα καὶ ἀναγκασιότατον ἐν τοῖς τοιούτοις, λέγω δὴ τοῖς ἀδελφοῖς τε καὶ ἀμφιβόλοις, ἐν τούτῳ ἔστιν, οἴμαι· καὶ μόνῃ σοι αὕτη πιστὴ καὶ βέβαιος ἐλπίς ἐπὶ τὴν ἀληθειάν τε καὶ εὐρεσιν αὐτῆς, ἄλλη δὲ οὐδ' ἥτις οὖν ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα, καὶ εἴ ποτε τοιαύτην τινὰ δύναμιν καὶ τέχνην πορισάμενος ἦεις ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν λεγομένων, εἰ δὲ μὴ, εὖ ἴσθι ὡς οὐδὲν κωλύσει σε τῆς βίονος ἔλκεσθαι ὑφ' ἐκástων ἢ θαλλῶν προδειχθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα, μᾶλλον δὲ τῷ ἐπιτραπεζίῳ ὑδατι ἰοικῶς ἔσθῃ, ἐφ' ὃ τι ἂν μέρος ἐλκύσῃ σέ τις, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀγόμενος, ἢ καὶ νῆ Δία καλᾶμυρ τινὲ ἐπ' ὄχθῃ παραποταμίᾳ πεφυκῶτι καὶ πρὸς πᾶν τὸ πνέον καμπτομένῳ, κἂν μικρὰ τις αὐρα διαφυσήσασα διασαλεύσῃ αὐτόν.

69. Ὡς εἰ γέ τινα εὐροῖς διδάσκαλον, ὃς ἀποδείξῃς περὶ καὶ τῆς τῶν ἀμφοισθητουμένων διακρίσεως τέχνης τινὰ εἰδῶς διδάξειέ σε, παύσῃ δηλαδὴ πράγματα ἔχων· αὐτίκα γάρ σοι τὸ βέλτιστον φανεῖται καὶ τάληθές ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ καὶ τὸ ψεῦδος διαγνώσκειται, καὶ σὺ βεβαίως ἐλόμενος καὶ κρίνας φι-

Electio porro ista ita demum accurata tibi videtur esse, si per omnem philosophiam euntes, eam quæ verissima est eligamus. Deinde dum computas annorum numerum qui unicuique sectæ sufficiat, modum omnem excessisti, producto in alias generationes negotio, ut adeo post terminum vitæ singulorum veniat demum veritas. Denique vero id ipsum quoque dubitatione non usquequaque liberum esse pronuncias, qui dicas obscurum esse, inventane sit olim a philosophis veritas, an non.

LYC. At tu, Hermotime, num qua possis juratus dicere, eam inventam ab illis esse?

HERM. Equidem non juraverim.

LYC. Quam multa etiam prætervidi tibi prudens, examine longo quæ et ipsa opus habeant?

68. HERM. Quænam?

LYC. Nonne audis qui se Stoicos, aut Epicureos, aut Platonicos esse dicant, eorum partim scire rationes singulas, alios non item, quamvis fide ceteroquin dignissimos homines?

HERM. Vera ista.

LYC. Discernere igitur eos qui sciunt, et dignoscere ab his qui quum nesciant, scire tamen se dicant, nonne operosum valde esse tibi videtur?

HERM. Valde id quidem.

LYC. Oportebit igitur te, si optimum Stoicorum nosse volueris, si non ad omnes, ad plerosque certe illorum accedere, et tentare, et meliorem tibi magistrum eligere, instituta prius exercitatione, et iudicandi de talibus comparata facultate, ne imprudens deteriorem præferas. Tu vero ad hoc etiam vide quanto opus sit tempore, quod prætermisi volens, veritus ne indigne ferres, licet maximum et maxime necessarium in talibus, obscuris inquam et ambiguis, unum hoc esse arbitrer. Ac sola tibi hæc fidelis et firma spes ad veritatem inveniendam; alia vero non ulla restat nisi hæc, si iudicare possis, et separandi a veris falsa si facultas tibi sit, et, qualis est argentariorum, dignoscendi proba et fraudis expertia ab his quæ adulterata sunt; denique si tali facultate atque arte comparata, ad eorum quæ dicuntur examen tandem accedas: sin vero minus, nihil, mihi crede, obstat quominus naribus traharis ab unoquoque, aut fruticem præmonstratum sequaris uti pecora: potius vero susce per mensam aquæ similis eris, qui, quamcumque te in partem summo quis digito trahat, sequare: aut, per Jovem, enatæ ad fluminis ripam arundini, ad quemvis se spiritum flectenti, quantumvis minuta aura suo eam flatu moveat.

69. Itaque si quem magistrum invenias, qui de demonstratione atque dubiorum dijudicatione artem, quam norit, te doceat, laborare nimirum desines. Statim enim quod optimum est tibi apparuerit, et verum demonstrativa illa arte subactum; mendacium quoque hinc deprehendetur, tuque, firma electione facta et iudicio, philosophiaberis,

λοσοφῆσεις καὶ τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος
βιώσῃ μετ' αὐτῆς ἅπαντα συλλήβδην ἔχων τάγαθά.

ΕΡΜ. Εὐ γε, ὦ Λυκίνε· παρὰ πολλὸν γὰρ ταῦτ' ἀμείνω
καὶ ἔλπίδος οὐ μικρὰς ἔχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος,
ὥς ἔοικεν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος, διαγνωστικούς τε καὶ
διακριτικούς ποιήσων ἡμᾶς καὶ τὸ μέγιστον, ἀποδεικτι-
κούς· ὥς τὰ γε μετὰ ταῦτα ῥάδια ἤδη καὶ ἀπράγμονα
καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἤδη χά-
ριν οἶδά σοι ἔξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ
ἀρίστην δόδον.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκό-
τως· οὐδὲν γὰρ σοι ἔξευρηκώς ἔδειξα, ὥς ἐγγυτέρω σε
ποιήσῃ τῆς ἔλπίδος, τὸ δὲ πολλὸν πορρωτέρω γεγόναμεν
ἢ πρότερον ἦμεν καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους· πολλὰ
μοχθήσαντες ὁμοίως ἔσμεν. »

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; πᾶν γὰρ λυπηρόν τι καὶ
δύσελπι ἐρεῖν ἔοικας.

70. ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἑταῖρε, κἂν ἐβρωμεν ὑπισχνού-
μενόν τινα εἰδέναι τε ἀποδείξιν καὶ ἄλλον διδάξῃν, οὐκ
αὐτίκα, οἶμαι, πιστεύσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν
τὸν κρῖναι δυνάμενον, εἰ ἀληθῆ ὁ ἀνὴρ λέγει· κἂν τούτου
εὐπορήσωμεν, ἄδελον ἔτι ἡμῖν εἰ ὁ ἐπιγνώμων οὗτος
οἶδε διαγίγνώσκειν τὸν ὀρθῶς κρινούντα ἢ μὴ, καὶ ἐπ'
αὐτὸν αὐτὸς τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ·
ἡμεῖς γὰρ πόθεν ἂν εἰδείημεν διακρίνειν τὸν ἀρίστα
κρῖναι δυνάμενον; Ὅρθῳ δ' οὗτο ἀποτείνεται καὶ ὥς
ἀπέραντον γίγνεται, στήναι ποτε καὶ καταληφθῆναι μὴ
δυνάμενον; ἔπει καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς, ὅπως οἶον
τε εὗρίσκειν, ἀμφισητουμένας ὕψει καὶ μὴδὲν ἔχούσας
βέβαιον· αἱ γοῦν πλείσται αὐτῶν δι' ἄλλων ἀμφιση-
τουμένων πείθειν ἡμᾶς βιάζονται εἰδέναι, αἱ δὲ τοῖς
πᾶν προδήλοις τὰ ἀφανέστατα συνάπτουσαι οὐδὲν αὐ-
τοῖς κοινωνοῦντα ἀποδείξεις ὁμοῦς αὐτῶν εἶναι φάσκου-
σιν, ὥσπερ εἰ τις οἴοιτο ἀποδείξῃν εἶναι θεοὺς, διότι
βοιμοὶ αὐτῶν ὄντες φαίνονται. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε,
οὐκ οἶδ' ὅπως καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θεόντες ἐπὶ τὴν αὐ-
τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανελήλυθαμεν.

71. ΕΡΜ. Οἶά με εἰργάσω, ὦ Λυκίνε, ἀνθρακᾶς
μοι τὸν θησαυρὸν ἀποφῆνας, καὶ ὥς ἔοικεν ἀπολεῖται
μοι τὰ τοσαῦτα ἔτη καὶ ὁ κάματος ὁ πολὺς.

ΛΥΚ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμότιμε, πολλὸν ἔλαττον ἀνίαση,
ἢν ἐννόησῃς ὅτι οὐ μόνος ἔξω μένεις τῶν ἑλπισθέντων
ἀγαθῶν, ἀλλὰ πάντες, ὥς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς
μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες. ἢ τίς ἄρα δύναται δι'
ἐκείνων ἀπάντων χωρῆσαι ὧν ἔφη; ὅπερ ἀδύνατον
καὶ αὐτὸς λέγεις εἶναι. Νῦν δὲ ὁμοίον μοι δοκεῖς ποιεῖν
ὥσπερ εἰ τις δακρύοι καὶ αἰτιῶτο τὴν τύχην, ὅτι μὴ
δύναται ἀνελθεῖν ἐς τὸν οὐρανόν, ἢ ὅτι μὴ βύθιος ὑπο-
δὺς εἰς τὴν θάλατταν ἀπὸ Σικελίας ἐς Κύπρον ἀναδύ-
σεται, ἢ ὅτι μὴ ἀρθεὶς πτηνὸς αὐθημερὸν ἀπὸ τῆς Ἑλ-
λάδος εἰς Ἰνδοῦς τελεῖ· τὸ δ' αἴτιον τῆς λύπης, ὅτι
ἡλπίζει, οἶμαι, ἢ ὅτι ποτὲ ἰδὼν τοιοῦτον ἢ αὐτὸς αὐτῷ
ἀναπλάσας, οὐ πρότερον ἔξετάσας εἰ ἐφικτὰ εὐχεται καὶ
κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν. Καὶ δὴ καὶ σὲ, ὦ ἑταῖρε,

et expetita illa votis omnibus felicitate parata, cum ea vives,
bona possidens conjunctim omnia.

HERM. Euge, Lycine! multum enim ista meliora dicis,
et cum spe non mediocri conjuncta, querendusque, ut
videtur, nobis talis vir est, qui illa nos dignoscendi dijudi-
candique facultate instruat, et, quod maximum est, de-
monstrandi quoque: itaque ea quae sequuntur, facilia jam
et molestiae expertia, nec morae multae indigentia. Atque
jam tibi gratiam equidem habeo, qui compendiarium hanc
nobis optimamque viam inveneris.

LYC. Quin nondum mihi de jure debes gratias: nihil
enim vel inveni vel ostendi tibi, quod spei te tuae propius
admoveat; sed plerumque, quam prius eramus, longius
absumus, et, quod est in proverbio, post multum laborem
ut ante habemus.

HERM. Quid ita? videris enim prorsus triste quiddam
et desperationis plenum dicturus.

70. LYC. Quoniam, amice, etiamsi inveniamus aliquem
professum scire se demonstrationem, ac docere velle alios,
non statim, puto, illi credemus, sed quaeremus qui judi-
care possit, an vera ille dicat: et hujus quoque si oblata
copia sit, obscurum adhuc nobis, utrum ille judex digno-
scere possit recte judicaturum an non: et ad hunc ipsum
alio, arbitror, judice opus est: nos enim unde sciamus di-
judicare eum qui judicare possit optime? Vides, quorsum hoc
pertineat et ut sit infinitum, quum stare nusquam et com-
prehendi possit? quandoquidem ipsas quoque demonstra-
tiones, quotquot inveniri possunt, in dubium revocari vi-
deas, neque firmum quicquam habere. Nam pleraeque
illarum per alia, de quibus et ipsis adhuc lis est, persuadere
nobis nituntur se scire: aliae vero, quae e plane manifestis
suspendunt obscurissima, commune nihil cum illis habentia,
demonstrationes tamen horum se esse dicunt: verbi
causa, si quis putet inde se demonstraturum deos esse,
quod altaria illorum esse apparet. Itaque nescio quomodo,
Hermotime, ut qui currunt in circulo, ad idem initium et
dubitationem eandem redimus.

71. HERM. Ut me tractasti, Lycine! qui thesaurum mihi
in carbonibus redegeris: ut videtur, periire mihi tot anni et
labor ille plurimus.

LYC. Sed multo minus, Hermotime, moleste feres, si
cogitaveris non te solum speratis bonis carere, sed omnes,
ut ita dicam, de asini umbra pugnare philosophos. Aut
quis ire queat per illa, quae dixi, omnia? quod fieri posse et
ipse negas. Jam vero idem mihi videris facere, ac si quis
ploret et cum fortuna queratur, quod ascendere in caelum
nequeat, aut quod non profundo mari mersus a Sicilia
emergere in Cyprum, aut quod non pennis sublatum ex
Graecia eodem die ad Indos perveniat: causam vero ejus
doloris hanc habeat, quod illud speraverit, puto, aut viso
forte tali somnio, aut quod ipse sibi ultro finxerit, non ex-
plorato prius num ea optet ad quae pervenire possit, quae-
que humanae naturae convenient. Et sane tibi quoque, so-

πολλὰ καὶ θαυμαστὰ δνειροπολοῦντα νύξας δ λόγος ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐκθορεῖν ἐποίησεν· εἶτα ὀργίζῃ αὐτῷ ἔτι μόλις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων καὶ τὸν ὕπνον οὐ βράδιως ἀποσειόμενος ὑφ' ἡδονῆς ὦν εἴρας. Πάσχει οὖν αὐτὸ καὶ οἱ τὴν κενὴν μακαρίαν ἑαυτοῖς ἀναπλάττοντες, ἣν μεταξὺ πλουτοῦσιν αὐτοῖς καὶ θησαυροῦς ἀνορύττουσι καὶ βασιλεύουσι καὶ τὰλλα εὐδαιμονοῦσιν — οἷα πολλὰ ἡ θεὸς ἐκεῖνῃ βράδιουργεῖ, ἡ Εὐχῇ, μεγαλόδωρος οὔσα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγουσα, κὰν πτηνὸς θέλῃ τις γενέσθαι, κὰν κολοσσιαῖος τὸ μέγεθος, κὰν ὄρη δια χρυσῶν εὐρίσκειν — ἣν τοίνυν ταῦτα ἐννοοῦσιν αὐτοῖς ὁ παῖς προσελθὼν ἔρχεται τῇ τῶν ἀναγκαίων, οἷον ὅθεν ἄρτους ὠντήτεον ἢ ὅ τι πατέον πρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα τούνοικιον ἐκ πολλοῦ περιμένοντα, οὕτως ἀγανακτοῦσιν ὡς ὑπὸ τοῦ ἐρομένου καὶ παρενοχλήσαντος ἀφαιρεθέντες ἅπαντα ἐκεῖνα τὰγαθὰ καὶ ὀλίγου δέουσι τὴν ῥίνα τοῦ παιδὸς ἀποτραγεῖν.

72. Ἀλλὰ σὺ, ὦ φιλότης, μὴ πάθῃς αὐτὸ πρὸς ἐμέ, εἰ σε θησαυροῦς ἀνορύττοντα καὶ πετόμενον καὶ τινὰς ἐννοίας ὑπερφρεῖς ἐννοοῦντα καὶ τινὰς ἐλπίδας ἀνεφίχτους ἐλπίζοντα φίλος ὦν οὐ περιεῖδον διὰ παντὸς τοῦ βίου ὄνειρῳ ἡδεῖ μὲν ἴσως, ἀτὰρ ὄνειρῳ γε συνόντα, διαναστάνα δὲ ἀξίῳ πράττειν τῇ τῶν ἀναγκαίων καὶ ὅ σε παραπέμψῃ ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τὰ κοινὰ ταῦτα φρονούντα· ἐπεὶ δ γε νῦν ἔπραττες καὶ ἐπενόεις, οὐδὲν τῶν Ἰπποκονταύρων καὶ Χιμαιρῶν καὶ Γοργόνων διαφέρει, καὶ ὅσα ἄλλα δνειροὶ καὶ ποιηταὶ καὶ γραφεῖς ἐλευθεροὶ ὄντες ἀναπλάττουσιν οὔτε γινόμενα πώποτε οὔτε γενέσθαι δυνάμενα. Καὶ ὅμως ὁ πολλὸς λεῶς πιστεύουσιν αὐτοῖς καὶ κηλοῦνται ὁρῶντες ἢ ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ ξένα καὶ ἀλλόκοτα εἶναι.

73. Καὶ σὺ δὲ μυθοποιῶ τινος ἀκούσας ὡς ἔστι τις γυνὴ ὑπερφρεῖς τὸ κάλλος, ὑπὲρ τὰς Χάριτας αὐτὰς ἢ τὴν Οὐρανίαν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐξήτασας εἰ ἀληθὴ λέγει καὶ εἰ ἔστι που τῆς γῆς ἡ ἀνθρωπος αὕτη, ἥρας εὐθὺς, ὥσπερ φασὶ τὴν Μῆδειαν ἐξ ὀνειράτος ἐρασθῆναι τοῦ Ἰάσονος. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα σε πρὸς τὸν ἔρωτα ἐπιγὰγετο καὶ τοὺς ἄλλους δὲ, ὅπόσοι τοῦ αὐτοῦ σοι εἰδούλου ἐρῶσι, τοῦτο ἦν, ὡς γέ μοι εἰκάζοντι φαίνεται, τὸ τὸν λέγοντα ἐκείνον περὶ τῆς γυναϊκὸς, ἐπεὶ περ ἐπιστεύθη τὸ πρῶτον ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἀκόλουθα ἐπάγειν· εἰς τοῦτο γὰρ ἑωρᾶτε μόνον, καὶ διὰ τοῦτο εἴλεκεν ὑμᾶς τῆς ῥινὸς, ἐπεὶ περ ἀπαξ τὴν πρώτην λαβὴν ἐνεδώκατε αὐτῷ, καὶ ἦγεν ἐπὶ τὴν ἀγαπωμένην δι' ἧς ἔλεγεν εὐθείας ὁδοῦ· ῥάβδῃ γάρ, αἶμαι, τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὐδεὶς ὑμῶν ἔτι ἐπιστρέφόμενος εἰς τὴν εἰσοδὸν ἐξήταξεν εἰ ἀληθὴς ἔστι καὶ εἰ μὴ ἔλαθε καθ' ἣν οὐκ ἐγὼ εἰσελθὼν, ἀλλ' ἠκολούθει τοῖς τῶν προωδευκότων ἴχνεσι, καθάπερ τὰ πρόβατα πρὸς τὸν ἡγούμενον, δέον ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς σκέψασθαι, εἴπερ εἰσιτητέον.

74. Ὁ δὲ φημι, σαφέστερον ἂν μάθοις, ἣν τι τοιοῦτον ὁμοιον παραθεωρήσῃς αὐτῷ· λέγοντος γάρ τινος τῶν μεγαλοτόλμων τούτων ποιητῶν, ὡς γένοιτό ποτε τρικέφαλος καὶ ἐξάχειρ ἀνθρωπος, ἂν τὸ πρῶτον ταῦτα

dalis, multa et admirabilia somnianti latus fodiens ratio, ex somno ut exsilires effectit: deinde illi irascens vix aperiens oculos, et non sine difficultate somnum prae voluptate visorum excutens. Usu illud venit etiam iis, qui vanam illam beatam insulam sibi fingunt: quibus si, dum divites sunt, dum effodiunt thesauros, et regnant et ceteris modis beati sunt (qualia multa perpetrat dea illa, cui Voti nomen est, magna muneribus, neque contradicens cuiquam, nec si volucris fieri quis velit, nec si colossea magnitudine, nec si aureos totos montes invenire): haec igitur dum animo agitant, si puer accedens interroget necessarium quiddam, verbi gratia, unde panis emendus, aut quid sit respondendum mercedem domus repetenti, qui diu jam exspectaverit; ita indignantur, quasi ab interrogante illo atque interpellante ablata ipsis essent bona illa omnia, et parum abest quin morsu nasum puero auferant.

72. Tu vero, amice, noli eodem in me impetu ferri, si te effodientem thesauros, aut volantem, aut cogitationes quasdam majores, quam natura patitur, agitantem, et spes habentem, ad quas perveniri non potest, pro amicitia nostra non passus sum per omnem vitam in somnio suavi illo quidem fortasse, somnio tamen, versari: sed surgere jubeo, et facere aliquid eorum quae opus sunt, quodque te ad id quod superest vitae dimittere possit communi illo sensu praeditum. Quod enim modo agebas et cogitabas, ah Hippocentaurois et Chimæris et Gorgonibus nihil quicquam differt, et quaecumque alia somni et poetae et pictores pro sua libertate confingunt, quae nec fuere unquam, neque esse possunt. Et tamen major pars populi credunt illis, et videndis audiendisve talibus mulcentur, ob id ipsum nempe quod peregrina sunt et absurda.

73. Et tu sane quum ex fabulatore quodam audisses, mulierem esse, quae pulchritudine naturam supergressa, Gratiâ ipsas aut Cælestem illam Venerem vincat, licet non exploraris prius utrum vera dicat, et sitne terrarum alicubi ista mulier, statim amare eam coepisti, ut Medeam aiunt ex insomnio amore Iasonis correptam. Quod autem maxime te in amorem illum induxit, aliosque, quotquot eandem quam tu umbram amant, quantum conjectura assequor, hoc erat, quod is qui de muliere praedicabat, postquam semel fides illi habita est ut vera dicenti, ea subjunxit, quae consequentia et coherentia illis essent: ad hoc enim spectabilis solum, et propter hoc ipsum naso vos quasi alligatos traxit, quum primam semel velut ansam ei dedissetis, duxitque ad amatam recta, quam dicebat, via. Facilia enim, reor, cetera, neque quisquam vestrum ad ingressum reflexa cogitatione, verane esset via, exploravit, et num forte imprudens quam non oportebat instititisset; sed praecuntium sequebatur vestigia, uti oves suum solent ducem, quum decuisset ad introitum et principio statim videre, essetne intrandum.

74. Quod autem dico apertius intelligas, si consideres et conferas ejusmodi quiddam simile. Si enim audacium horum poetarum aliquis dicat, fuisse quondam tricipitem et sex manibus hominem, si primum ista facile recipias, non

ἀπραγμόνως ἀποδέξῃ μὴ ἐξετάσας εἰ δυνατόν, ἀλλὰ πιστεύσας, εὐθύς ἀκολουθῶς ἂν ἐπάγοι καὶ τὰ λοιπὰ, ὥς καὶ ὀφθαλμοῦς ὁ αὐτὸς εἶχεν ἕξ καὶ ὦτα ἕξ καὶ φωνὰς τρεῖς ἅμῃ ἤφειε καὶ ἥσθη διὰ τριῶν στομάτων καὶ δακτύλους τριάκοντα εἶχεν, οὐχ ὥσπερ ἑκαστός ἡμῶν δέκα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ, καὶ εἰ πολεμεῖν δέοι, αἱ τρεῖς μὲν χεῖρες ἐκάστη πέλτην ἢ γέρονον ἢ ἀσπίδα εἶχον, αἱ τρεῖς δὲ ἢ μὲν πέλακον κατέφερον, ἢ δὲ λόγχην ἤφειε, ἢ δὲ τῷ ξίφει ἐχρήτο. Καὶ τίς ἐτι ἂν ἀπιστήσῃ ταῦτα λέγοντι αὐτῷ; ἀκολουθα γὰρ τῇ ἀρχῇ, περὶ ἧς ἐχρῆν εὐθύς σκοπεῖν εἴπερ δεκτέα καὶ εἰ συγχωρητέα οὕτως ἔχουν. Ἦν δ' ἀπαξ ἐκεῖνα δῶς, ἐπιρρεῖ τὰ λοιπὰ καὶ οὐποτε στήσεται καὶ τὸ ἀπιστεῖν αὐτοῖς οὐκέτι βράδιον, ἐπεὶ περ ἀκολουθα καὶ ὁμοιά ἐστι τῇ συγχωρηθείσῃ ἀρχῇ, ἅπερ καὶ ὑμεῖς πάσχετε· ὑπὸ γὰρ δὴ ἔρωτος καὶ προθυμίας οὐκ ἐξετάσαντες τὰ κατὰ τὴν εἰσοδὸν ἐκάστην θῶας ὑμῖν ἔχει, προχωρεῖτε ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας ἐλκόμενοι, οὐκ ἐννοοῦντες εἰ πῃ γένοιτ' ἂν ἀκολουθόν τι αὐτῷ καὶ ψεῦδος ὄν, ὅσον, εἴ τις λέγοι τὰ δις πέντε ἑπτά εἶναι καὶ σὺ πιστεύσεις αὐτῷ μὴ ἀριθμήσας ἐπὶ σαυτοῦ, ἐπάξει δηλαδὴ ὅτι καὶ τετράκις πέντε τετταρεσκαίδεκα πάντως ἐστὶ καὶ μέχρι ἂν σπουδὴ ἐβλήσῃ, οἷα καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία ποιεῖ· κἀκεῖνη γὰρ τοὺς ἐν ἀρχῇ ἀλλοκοτὰ τινα αἰτήματα αἰτήσασα καὶ συγχωρηθῆναι αὐτῇ ἀξιώσασα οὐδὲ συστήναι δυνάμενα, σημειῖα τινα ἀμερῇ καὶ γραμμὰς ἀπλατεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ σαθροῖς τοῖς θεμελίοις τούτοις οἰκοδομεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἔξιοι εἰς ἀποδείξιν ἀληθῆ λέγειν ἀπὸ ψευδοῦς τῆς ἀρχῆς δρῶν μέν.

75. Κατὰ ταῦτα τοῖνον καὶ ὑμεῖς δόντες τὰς ἀρχὰς τῆς προαιρέσεως ἐκάστης πιστεύετε τοῖς ἐξῆς καὶ γνώρισμα τῆς ἀληθείας αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν ἡγεῖσθε εἶναι ψευδῇ οὖσαν· εἴτα οἱ μὲν ὑμῶν ἐναποθνήσκουσι ταῖς ἐλπίσι, πρὶν ἰδεῖν τάληθές καὶ καταγνῶναι τῶν ἐξαπατησάντων ἐκείνων, οἱ δὲ καὶ αἰσθάνονται ἐξηπατημένοι ὅψε ποτε γέροντες ἦδη γενόμενοι, ὀκνοῦσιν ἀναστρέφειν αἰδοῦμενοι, εἰ δεήσει τηλικούτους αὐτοὺς ὄντας ἐξομολογήσασθαι ὅτι πράγματα παιδῶν ἔχοντες οὐ συνίεσαν· ὥστε ἐμμένουσι τοῖς αὐτοῖς ὑπ' αἰσχύνης καὶ ἐπαινοῦσι τὰ παρόντα καὶ ὑπόσους ἂν δύνωνται προτρέπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ, ὥς ἂν μὴ μόνον ἐξηπατημένοι ὦσιν, ἀλλ' ἔχῃσι παραμυθίαν τὸ καὶ ἄλλους πολλοὺς τὰ ὁμοία παθεῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ αὖ κακῆϊνον ὁρῶσιν, ὅτι τὰ λήθεις εἴπωσιν, οὐκέτι σεμνὸν ὥσπερ νῦν καὶ ὑπὲρ τοῦν πολλοὺς δόξουσιν οὐδὲ τιμῆσονται ὁμοίως. Οὐκ ἂν οὖν ἐκόντες εἴποιεν εἰδότες, ἀφ' ὧν ἐκπεσόντες ὁμοιοὶ τοῖς ἄλλοις δόξουσιν. Ὅλιγοις δ' ἂν πάννυ ἐντύχοις ὑπ' ἀνδρείας τολμῶσι λέγειν ὅτι ἐξηπάτηνται καὶ τοὺς ἄλλους ἀποτρέπειν τῶν ὁμοίων πειρωμένους. Εἰ δ' οὖν τινι τοιοῦτῳ ἐντύχοις, φιλαλήθῃ τε καὶ ἐπὶ τὸν τοιοῦτον καὶ χρηστὸν καὶ δίκαιον καὶ, εἰ βούλει, φιλόσοφον· οὐ γὰρ ἂν φρονήσαιμι τούτῳ μόνῳ τοῦ ὀνόματος· οἱ δ' ἄλλοι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς ἴσασιν οἷόντιν εἰδέναι ἢ εἰδότες ἀποκρύπτονται ὑπὸ δειλίας καὶ αἰσχύνης καὶ τοῦ προτιμᾶσθαι βούλεσθαι.

explorato fieri possit, sed fide illi habita; illo statim consequenter subjunxerit cetera: eundem hominem sex habuisse oculos, et aures totidem, et voces eodem tempore ternas emisisse, et oribus tribus sumiasse cibum, et triginta habuisse digitos, non decem, ut quisque nostrum, in ambabus manibus: ac si bellica opera opus esset, tres quidem manus peltam, aut cratem, aut scutum habuisse; trium vero reliquarum unam dejecisse securim, alteram emisisse lanceam, tertiam usam gladio. Et quis adhuc fidem negaret dicenti talia? conveniunt enim principio, de quo statim videndum erat, possetne recipi, et an concedendum sit rem ita habere. Ubi vero semel illa dederis, affluunt quasi reliqua, neque usquam subsistent, ipsumque illud negare fidem non jam facile, quum consequentia sint et concessis principiis similia: quod quidem vobis accidit. Præ amore enim et studio quum non explorassetis ut se vobis habeant quæ sunt circa unumquemque ingressum, proceditis, tracti a consequentia, non advertentes animum si qua sit quod sequatur ex illis et idem sit falsum: velut si quis dicat bis quinque septem esse, tuque fidem illi habeas, non et ipse apud te dinumerans, inferet scilicet etiam quater sumta quinque efficere quatuordecim, et quousque ille voluerit: qualia etiam admirabilis geometria efficit. Nam illa quoque hos qui versantur circa principia, absurda quædam postulata poscit, eaque dari sibi æquum censet, quæ tamen ne consistere quidem possunt, puncta quædam individua, et lineas latitudine omni carentes, et id genus plura; deinde putribus illis fundamentis similia inædificat, et postulat vera ad demonstrationem dicere, initio a falsis principiis facto.

75. Eodem modo vos quoque, concessis sectæ cujusque principiis, his quæ sequuntur fidem adjungitis, et signum veritatis illorum consequentiam istam putatis, quæ et ipsa tamen falsa est: deinde alii quidem vestrum spei suæ immoriantur, antequam verum viderint suosque illos deceptores cognoverint; alii vero, licet sero denique senes jam facili deceptos se sentiant, redire tamen cunctantur, pudore nimirum deterriti, si oporteat, id ætatis quum sint, fateri se imprudentes puerorum tractasse ludibria: itaque manent in iisdem præ pudore, et laudant præsentia, et quotquot possunt ad eadem hortantur, ne soli sint decepti, sed solatium habeant ex eo, quod multis etiam aliis eadem quæ sibi usu venerint: nam rursus illud quoque vident, si verum dicant, se non jam graves, ut adhuc, et supra vulgus elatos visum, neque honore eodem fruituros. Nunquam ergo sua voluntate dixerint, quantumvis sciant, quam vanis opinionibus missis similes futuri sint reliquis. Paucos omnino reperias satis fortes, uti audeant dicere se deceptos esse, et debortari alios qui similia tentent. In talem ergo si incidas, veritatis amicum voca, et frugi, et justum, et si vis etiam philosophum: non invidiam enim huic soli nominis huius honorem. Reliqui autem aut veri nihil sciunt, quum scire se putent; aut quod sciunt occultant, præ timiditate et pudore, et quod præferri aliis cupiunt.

76. Καίτοι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἅπαντα μὲν ἂ ἐφην, ἐάσωμεν αὐτοῦ καταβαλόντες καὶ λήθῃ τις ἔστω αὐτῶν· ὡς περ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀρχόντος πραχθέντων, ὑποθέμενοι δὲ ταύτην φιλοσοφίαν ὁρῶντες εἶναι τὴν τῶν Στωϊκῶν, ἀλλῇ δὲ μὴδ' ἦντιναοῦν, ἴδωμεν εἰ ἐφικτὴ αὕτη καὶ δυνατὴ ἐστίν, ἥ μάτην κάμνουσιν ὅποσοι ἐφίενται αὐτῆς· τὰς μὲν γὰρ ὑποσχέσεις ἀκούει θαυμαστάς τινας, ἡλικία εὐδαιμονήσουσιν οἱ ἐς τὸ ἀκρότατον ἐλθόντες· μόνους γὰρ τούτους πάντα συλλαβόντας ἔξιν τὰ τῷ ὄντι ἀγαθὰ. Τὸ μετὰ ταῦτα δὲ σὺ ἂν ἄμεινον εἰδείης, εἰ τινι ἐντετύχηκας Στωϊκῷ τοιούτῳ καὶ Στωϊκῶν τῷ ἄκρῳ, οἷον μῆτε λυπεῖσθαι μὴδ' ὕψ' ἡδονῆς κατασπᾶσθαι μῆτε ὀργίζεσθαι, φθόνου δὲ κρείττονι καὶ πλούτου καταφρονούντι καὶ συνόλως εὐδαίμονι, ὅποιον χρὴ τὸν κανόνα εἶναι καὶ γνώμονα τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν βίου — ὁ γὰρ καὶ κατὰ μικρότατον ἐνδέειν ἀτελεῖς, κἂν πάντα πλείω ἔχῃ — εἰ δὲ τοῦτο οὐχί, οὐδέπω εὐδαίμων.

77. EPM. Οὐδένα τοιούτον εἶδον.

ΛΥΚ. Εὖ γε, ὦ Ἑρμότιμε, ὅτι οὐ ψεύδῃ ἐκῶν. Εἰς τί δ' οὐκ ἀποβλέπων φιλοσοφεῖς, ὅταν ὁρᾷς μῆτε τὸν διδάσκαλον τὸν σὸν μῆτε τὸν ἐκείνου μῆτε τὸν πρὸ αὐτοῦ μὴδ' ἂν εἰς δεκαγονίαν ἀναγάγῃς μὴδένα αὐτῶν σοφὸν ἀκριβῶς καὶ διὰ τοῦτο εὐδαίμονα γεγεννημένον; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκεῖνο ὁρθῶς εἴποις, ὡς ἀπόχρη κἂν πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας, ἐπεὶ οὐδὲν ὀφείλος· ὁμοίως γὰρ ἔξω τοῦ ὁδοῦ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὃ τε παρὰ τὴν θύραν ἔξω ἐστὼς καὶ ὁ πόρρω, διαλλάττονται δ' ἂν, ὅτι μᾶλλον οὗτος ἀνίσταται ὁρῶν ἐγγύθεν ὧν ἐστέρηται. Εἴτα ἵνα πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας — δώσω γὰρ τοῦτό σοι — τοσαῦτα πονεῖς κατατρίγων σεαυτὸν, καὶ παραδεδράμηκέ σε ὁ βίος ὁ τοσοῦτος ἐν ἀκηδία καὶ χαμάτῳ καὶ ἀγρυπνίαις κάτω νενευκότα; καὶ εἰσαυθὶς πονήσεις, ὡς φῆς, ἄλλα εἰκοσὶν ἔτη τούλαχιστον, ἵνα ὀδοσηκοντούτης γενόμενος — εἰ τις ἐγγυθῆς ἐστί σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα — ὅμως ἥς ἐν τοῖς μυδέπω εὐδαιμονοῦσιν; εἰ μὴ μόνος οἶμι τεύξεσθαι τούτου καὶ αἰρήσειν διώκων θ' πρὸ σοῦ μάλα πολλοὶ κάγαθοι καὶ ὠκύτεροι παρὰ πολὺ διωκόμενοι οὐ κατέλαβον.

78. Ἀλλὰ καὶ κατὰλαβε, εἰ δοκεῖ, καὶ ἔχε ὅλον συλλαβὸν, τὸ μὲν ὃν πρῶτον οὐχ ὁρῶ ὃ τί ποτ' ἂν εἴῃ τᾶγαθόν, ὡς ἀντάξιον δοκεῖν τῶν πόνων τῶν τοσοῦτων· ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτοῦ γέγωνναι καὶ παντὸς ἡδέος ἔξωρος εἶναι καὶ τὸν ἔτερον πόδα, φασίν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μὴ τί ἐς ἄλλον, ὅν γε γινναῖε, βίον προγυμνάζεις σεαυτὸν, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν ἄμεινον διαγάγῃς, εἰδὼς ὅτινα τρόπον χρὴ βιοῦν, ὁμοῖον ὡς εἰ τις ἐς τοσοῦτον σκευάζῃ τε καὶ εὐτερπέζῃ ὡς δειπνήσων ἄμεινον, ἄχρι ἂν λάθῃ ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρείς.

79. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο πῶς κατανεόηκας, οἴμαι, ὡς ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν ἔργοις δῆπου ἐστίν, οἷον ἐν τῷ δίκαια πράττειν καὶ σοφὰ καὶ ἀνδρεῖα, ὅμεις δὲ — τὸ δὲ ὅμεις ὅταν εἴπω, τοὺς ἄκρους τῶν φιλοσοφούντων φημί — ἀφέντες ταῦτα ζητεῖν καὶ ποιεῖν ῥημάτια δύστηνα μελετᾶτε καὶ συλλογισμοὶ ἀπορίας καὶ τὸ πλείστον τοῦ

76. Quanquam, per ego te Minervam oro, quaecumque dixi jam relinquamus hic deposita omnia, sitque eorum oblitio, ut eorum quae ante Euclidem archontem facta sunt, ponamusque hanc Stoicorum philosophiam veram esse, aliam vero quaecumque nullam : ac videamus deinde, num illa talis sit, ad quam pervenire et quam assequi aliquis possit ; an vero frustra laborent quotquot illam concupiverunt. Audio enim admirabilia quaedam esse illius promissa de eorum felicitate, qui ad fastigium ejus delati sint : solos quippe illos vera bona habituros in universum omnia. Quod vero sequitur, melius tute noris, inciderisne unquam in Stoicum talem, et summum Stoicorum, qui nunquam vincatur dolore, ad voluptatem nunquam detrahetur, irascatur nunquam, qui invidia major sit, divitiarum contemtor, et, uno verbo, beatus, qualem oportet esse, canon qui haberi velit et regula vitae ad virtutem compositae : qui enim vel minima in re deficiatur, imperfectus est, quantumvis omnibus in rebus aliis superet. Hoc vero si non sit, nondum est beatus.

77. HERM. Talem quidem vidi neminem.

LYC. Recte istud, Hermotime, quod non mentiris prudens ac volens. Quo igitur consilio philosopharis, quum videas neque tuum magistrum, neque qui illius fuit, neque qui ante istum, neque si ad decimam generationem ascendas, quenquam illorum plane sapientem, et propter hoc beatum fuisse? Neque enim illud recte dixeris, sufficere tibi si vel prope felicitatem venias ; nihil quippe profereris : nam aequae extra limen est et sub divo, tam qui ad januam stat foris, quam qui e longinquo; et in hoc fortasse differant, quod ille magis ex cruciabitur, qui e proximo videat quibus sibi bonis sit cendum. Deinde, ut prope felicitatem sis (dabo tibi enim hoc), tantum laboras, teque conteris, tantumque tibi vitae spatium effluxit, dum te non respicis, dum labores, dum vigiliae te humi deprimunt? ac denuo laborabis, ut ais, viginti alios minimum annos, ut octuagenarius senex (si quis sponsor tibi est te tantum victurum) tamen sis illorum unus qui nondum beati sunt? nisi forte solum te putas illud consecuturum et persequendo capturum, quod ante te multi admodum et boni viri et multum celeriores, persequendo non comprehenderunt.

78. Sed comprehende etiam, si ita videtur, et habe tibi universum. Tum primo quidem non video quid demum sit illud bonum, quod tantis laboribus aequiparari possit : deinde quantum est temporis reliquum quo illo fruaris, senex jam et suavitatibus omnibus non amplius tempestivus, et alterum jam pedem, quod aiunt, habens in capulo? nisi forte ad aliam, generose, te vitam exerceas, ut in eam delatus vivas melius, qui quomodo vivendum sit didiceris : quod est ejusmodi, ac si quis tantum paret atque adornet ad cenandum melius, donec fame imprudens pereat.

79. Verum neque illud animadvertisti, puto, in operibus scilicet inesse virtutem, ut in faciendo juste, sapienter, fortiter : at vos (vos quum dico, summus philosophorum dico) mittentes ista quaerere et facere, in voculis miseris exercemini et syllogismis et perplexis questionibus,

βίου ἐπὶ τοῦτοις διατρέβετε, καὶ ὅς ἂν κρατῇ ἐν αὐτοῖς, καλλίνικος ὑμῖν δοκεῖ· ἀφ' ὧν, οἶμαι, καὶ τὸν διδάσκαλον τουτονὶ θαυμάζετε, γέροντα ἄνδρα, ὅτι τοὺς προσομιλοῦντας ἐς ἀπορίαν καθίστησι καὶ οἶδεν ὡς χρὴ ἐρέσθαι καὶ σοφίσασθαι καὶ πανουργῆσαι καὶ ἐς ἀφυκτα ἐμβαλεῖν, καὶ τὸν καρπὸν ἀτεχνῶς ἀφέντες — οὗτος δὲ ἦν περὶ τὰ ἔργα — περὶ τὸν φλοῖον ἀσχολεῖσθε τὰ φύλλα καταγέροντες ἀλλήλων ἐν ταῖς ὁμιλίαις. Ἡ γὰρ ἄλλα ἐστὶν ἢ πράττετε, ὦ Ἑρμότιμε, πάντες ἔωθεν εἰς ἐσπέραν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν οὐχὶ καὶ ὁρθῶς τις φαίη τὴν σκιὰν ὑμῶς θηρεύειν ἔασαντας τὸ σῶμα ἢ τοῦ ὄψεως τὸ σύφαρ ἀμείλῃσαντας τοῦ ὅλκῳ, μᾶλλον δὲ τὸ ὅμοιον ποιεῖν ὥσπερ εἴ τις ἐς ὄλμον ὕδωρ ἐκχέας ὑπὲρ σιδηρῷ πτίττει πράττειν ἀναγκαῖόν τι καὶ προύργου οἴομενος, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἂν ἀποδόλῃ, φασί, τοὺς ὅμους πτίττων, ὕδωρ ὁμοῖως τὸ ὕδωρ μένει;

80. Καὶ μοι δὲς ἐνταῦθα ἥδη ἐρέσθαι σε εἰ ἐθέλοις ἂν ἔξω τῶν λόγων τὰ ἄλλα εὐκίεναί τῳ διδασκάλῳ, οὕτω μὲν ὀργίλος, οὕτω δὲ μικρολόγος, οὕτω δὲ φιλονεικός ὢν καὶ φιλήδονος νῆ Δί', εἰ καὶ μὴ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ. Τί σιγᾶς, ὦ Ἑρμότιμε; θέλεις διηγήσασθαι ἢ πρῶην ἡκουσα ὑπὲρ φιλοσοφίας τινὸς λέγοντος ἄνδρος πάνυ γεηρακός, ὃ πάμπαν τῶν νέων ἐπὶ σοφίᾳ πλησιάζουσιν; Ἀπαιτῶν γὰρ παρά τινος τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν ἡγανάκτει, λέγων ὑπερήμερον εἶναι καὶ ἐκπρόθεσμον τοῦ ὁρλήματος, ὃν εἶδε πρὸ ἐκκαίδεκα ἡμερῶν ἐκτετικῆναι τῇ ἡνὶ καὶ νέᾳ· οὕτω γὰρ συνθέσθαι.

81. Καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἡγανάκτει, παρεστὼς ὁ θεῖος τοῦ νεανίσκου, ἄγροικος ἄνθρωπος καὶ ιδιώτης ὡς πρὸς τὰ ὑμέτερα, Πέπαυσο, εἶπεν, ὦ θαυμάσιε, τὰ μέγιστ' ἡδικῆσθαι λέγων, εἰ ῥημάτια παρὰ σοῦ πριαμένοι μηδέπω ἐκτετικαίμεν διάφορον. Καίτοι ἢ μὲν ἡμῖν πέπρακας, ἔχεις ἔτι καὶ αὐτὸς καὶ οὐδὲν ἔλαττον γέγονέ σοι τῶν μαθημάτων· τὰ δ' ἄλλα ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπιθυμῶν συνέστησά σοι τὸν νεανίσκον, ὃ δ' οὐδὲν ἀμείνων γεγένηται διὰ σέ, ὅς τοῦμοῦ γείτονος Ἐχεκράτους τὴν θυγατέρα συναρπάσας παρθένον οὔσαν διέφθειρε καὶ ὀλίγου δίκην ἔφυγε βιαίων, εἰ μὴ ἐγὼ ταλάντου ὠνησάμην τὸ πλημμέλημα παρὰ πένητος ἀνδρός τοῦ Ἐχεκράτους· τὴν μητέρα δὲ πρῶην ἐρράπισεν, ὅτι αὐτοῦ ἐλάβετο ὑπὸ κολποῦ ἐκκομίζοντας τὸν κάδον, ὡς ἔχοι συμβολάς, οἶμαι, καταθεῖναι. Τὰ μὲν γὰρ ἐς ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ἐς τόλμαν καὶ ψεύδος μακρῷ τινι ἀμείνων εἶχε πέρυσιν ἢ νῦν· καίτοι ἐδουλόμην ἂν αὐτὸν ἐς ταῦτα ὠφελεῖσθαι ὑπὸ σοῦ μᾶλλον ἤπερ ἐκεῖνα εἰδέναι, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμῶς οὐδὲν δεομένους ἐπὶ τὸ δεῖπνον διεξέρχεται, ὡς κροκόδειλος ἤρπασε παιδίον, καὶ ὑπέσχηται ἀποδώσειν αὐτὸ, ἂν ἀποκρίνηται ὁ πατήρ οὐκ οἶδ' ὅ τι, ἢ ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμέρας οὔσης μὴ νύκτα εἶναι· ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἡμῖν ὁ γενναῖος ἀναφύει οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλέκων τὸν λόγον. Ἡμεῖς δὲ γελῶμεν ἐπὶ τοῦτοις, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιδυσάμενος

et majorem vitæ partem in his conteritis; et qui in hisce vicerit, ille pulchram vobis retulisse victoriam videtur. Quarum rerum causa hunc etiam, puto, doctorem admiramini, senem hominem, quod qui secum colloquantur in perplexas ambages conjicit, et quomodo interrogandum sit novit, et cavillationibus atque fraudibus quomodo utendum, et ad incitas quomodo redigi aliquis possit. Plane igitur fructu relicto, qui in operibus est, circa corticem negotiosi estis, solis vos invicem vestris in congressibus perfundentes. Aut sunt alia quæ facitis, Hermotime, omnes a prima luce ad vesperam?

HERM. Non, sed hæc ipsa.

LYC. Nonne igitur recte dicat aliquis, relicto vos corpore umbram captare, aut exuvias serpentis tractu ipso ac volumine corporis neglecto? aut potius simile quid illi facere, si quis aquam in mortarium infusam ferreo pistillo contundat, necessarium quid et quod ad rem faciat a se putans peragi, ignorans, aquam manere aquam, si tundendo perdat, quod aiunt, humeros?

80. Et concede mihi ut hic te jam interrogem, velisne, excepta doctrina, aliis in rebus similis esse magistri tui, æque iracundus, æque sordidus, æque contentiosus uti sis, et, per Jovem, æque voluptuarius, licet vulgo talis non videatur. Quid taces, Hermotime? Visne tibi referam, quæ nuper audiavi quandam pro philosophia dicere hominem plane senem, cujus domum multi admodum juvenes sapientiæ causa frequentant? Is dum reposcit ab aliquo discipulorum mercedem, indignabatur, dicens ipsum excessisse diem præstitutum præstando debito, quod solutum jam ab illo oportuisset sexdecim diebus ante, nempe pridie calendæ illius mensis: ita quippe convenisse.

81. Astans autem avunculus adolescentis, homo rusticus et ad hæc vestra imperitus, Desine, inquit, homo admirabilis, dicere maxima te affectum injuria, si pro verbis a te emtis pretium nondum persolvimus. Atqui quæ vendidisti nobis, eadem adhuc habes et ipse, neque quicquam decessit tibi doctrinarum: ceterum quarum rerum desiderio ab initio commendavi tibi adolescentem, in iis rebus ille nihilo melior tua opera factus est, qui Echecratis vicini mei filiam virginem raptam vitiaverit, et ægre iudicium de vi effugisset, nisi talento redemissem injuriam a pauperculo homine Echecrate. Matri vero alapas nuper dedit, deprehensus ab ea quum sub veste efferret cadum, ut haberet, puto, quas conferret symbolas. Quantum ad iram, excandescentiam, impudentiam, audaciam, mendacia, multo melius superiore anno quam nunc habebat: atqui volebam ego in hisce potius illum tuam operam utilem experiri, quam illa scire, quæ quotidie ad nos nihil opus habentes in cœna disputat, ut crocodilus puerum rapuerit, illumque se redditurum promiserit, si respondisset pater nescio quid; aut, necesse esse si dies sit, non esse noctem: interdum et cornua nobis bonus vir, sermone nescio quomodo perplexo, producit. At nos ridemus ista, et maxime quoties obturatis auribus apud se medita-

τὰ ὅτα μελετᾷ πρὸς αὐτὸν ἕξεις τινὰς καὶ σχέσεις καὶ καταλήψεις καὶ φαντασίας καὶ τοιαῦτα πολλὰ ὀνόματα διεξιῶν. Ἀκούομεν δὲ αὐτοῦ λέγοντος ὡς καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἐν οὐρανῷ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ πάντων πεφοίτηκεν, ὅλον ζῶλον καὶ λίθον καὶ ζῶον, ἄχρι καὶ τῶν ἀτιμοτάτων· καὶ τῆς γε μητρὸς ἐρομένης αὐτὸν τί ταῦτα ληρεῖ, καταγελάσας αὐτῆς, Ἄλλ' ἦν τὸν λῆρον τοῦτον, ἔφη, ἐκμάθω ἀκριβῶς, οὐδὲν κωλύσει με μόνον πλούσιον μόνον βασιλέα εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους ἀνδράποδα καὶ καθάρματα νομίζεσθαι ὡς πρὸς ἐμέ.

82. Τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς εἰπόντος, ὁ φιλόσοφος δραῖαν ἀπόκρισιν ἀπεκρίνατο, ὡς Ἑρμότιμς, ὡς πρεσβυτικῇ· ἔφη γάρ, Ἄλλ' εἰ γε μὴ ἐμοὶ ἐπλησίαζεν οὗτος, οὐκ οἶμαι μακρῷ χεῖρῳ ἂν αὐτὸν ξεργάσασθαι ἢ καὶ νῆ Δία ἱσως τῷ δημίῳ παραδεδοῖσθαι· ὡς νῦν γε χαλινόν τινα ἐμβέβληκεν αὐτῷ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ πρὸς ταύτην αἰδώς, καὶ διὰ τοῦτο μετριώτερός ἐστιν ὅμῃν καὶ φορητὸς ἔτι· φέρεται γάρ τινα αἰσχύνῃν αὐτῷ, εἰ ἀνάξιος φαίνεται τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ὀνόματος, ἃ δὲ παρακολουθοῦντα παιδαγωγεῖ αὐτόν. Ὅστε δίκαιος ἂν εἴην, εἰ καὶ μὴ ὦν βελτίω ἀπέφηνα, μισθὸν παρ' ὅμῃν λαβεῖν, ἀλλ' οὖν ἐκείνων γε, ἃ μὴ δέδρακεν αἰδοῦμενος φιλοσοφίαν· ἐπεὶ καὶ αἱ τιτθαὶ τοιαῦτα λέγουσι περὶ τῶν παιδίων, ὡς ἀπιτὸν αὐτοῖς ἐς διδασκαλίου· καὶ γὰρ ἂν μηδέπω μαθεῖν ἀγαθὸν τι δύνωνται, ἀλλ' οὖν φαῦλον οὐδὲν ποιήσουσιν ἐκεῖ μένοντες. Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ ἄλλα πάντα ἀποπλήσαι μοι δοκῶ, καὶ θνῖται ἂν ἐθέλης τῶν εἰδόντων τὰ ἡμέτερα, ἥκέ μοι ἐς αὐρίον παραλαβὼν ὅψει τε σπουᾷ ἐρωτῇ καὶ πῶς ἀποκρίνεται καὶ ὅσα μεμάρχηται καὶ ὅσα ἤδη ἀνέγνωκε βιβλία περὶ ἀξιωματίων, περὶ συλλογισμῶν, περὶ καταλήψεως, περὶ καθηκόντων καὶ ἄλλα ποικίλα. Εἰ δὲ ἡ τὴν μητέρα ἔντυπται ἡ παρθένους συνήρπαζε, τί ταῦτα πρὸς ἐμέ; οὐ γὰρ παιδαγωγόν με ἐπεστήσατε αὐτῷ.

83. Τοιαῦτα γέρων ἀνδρῶπος ὑπὲρ φιλοσοφίας ἔλεγε. Σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, ὡς Ἑρμότιμς, ἱκανὸν εἶναι, ὅς διὰ τοῦτο φιλοσοφοίημεν, ὡς μηδὲν τῶν φαυλοτέρων πράττομεν. Ἡ ἐπ' ἄλλαις ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς φιλοσοφεῖν ἤξιούμεν, οὐχ ὡς τῶν ἰδωτῶν κοσμιώτεροι εἴημεν περινοστοῦντες; τί οὖν οὐκ ἀποκρίνη καὶ τοῦτο;

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο ἢ ὅτι καὶ θαυρῶσαι ὀλίγου δέω; ἐς τοσοῦτό μοι καθίκετο ὁ λόγος ἀληθῆς ὢν, καὶ ὁδύρομαι, ὅσον ἄθλιος χρόνον ἀνάλωκα καὶ προσέτι μισθοὺς οὐκ ὀλίγους τελῶν ἀντὶ τῶν πόνων· νυνὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ μέθης ἀνανήφωρ ὁρῶ ὅα μὲν ἐστὶν ὢν ἥρων, ὅποσα δὲ κέπονθα διὰ ταῦτα.

84. ΛΥΚ. Καὶ τί δεῖ θαυρῶν, ὡς χρηστὲ; τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκείνου πᾶν συνετὸν, οἶμαι, ὃν Αἰσωπος διηγείτο· ἔφη γὰρ ἀνθρώπον τινα ἐπὶ τῇ ἡόνῃ καθεζόμενον ἐπὶ τὴν κυματωγὴν ἀριθμεῖν τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ ἀχθεσθαι καὶ ἀνίσθαι, ἄχρι δὲ τὴν κερδῶν παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ, Τί, ὡς γενναῖε, ἀνιᾷ τῶν παρελθόντων ἐνεκα, δέον τὰ ἐντέθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων; Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπεὶ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἀμεινον ποιήσεις βίον τε κοινὸν ἅπασιν βιωῦν

tur, habitus quosdam, et relationes, et comprehensionses, et visa, et nomina id genus plura persequens. Audimus autem illum dicere, non in caelo esse deum, sed ire per omnia, ut ligna, et lapides, et animalia, ad res usque contentissimas. Ac quum mater ipsum interrogaret, quorsum ista nugaretur? deridens illam, Verum, inquit, si perdidicero accurate nugas illas, nihil prohibebit solum me divitem, solum regem esse, reliquos vero mancipia et purgamenta ad me putare.

82. Hæc ille quum dixisset, quod responsum ei philosophus dederit, jam vide, Hermotime, quam senile. Dixit enim: Verum nisi se ad me applicuisset, nonne putas multo illum deteriora perpetraturum fuisse, quin carnifici forte fuisse tradendum? adeo jam frenum illi quoddam philosophia imposuit, et adversus eam reverentia, atque ob id ipsum moderatior vobis est et adhuc tolerabilis: affert enim illi pudorem quendam, si indignus isto habitu et nomine isto videatur, quæ nimirum sequuntur illum et pædagogi in morem continent. Itaque dignus sim si non eorum, in quibus meliorem illum reddidi, mercedem a vobis capere; at certe eorum quæ philosophiæ reverentia facere intermisit: quandoquidem nutrices etiam parvos in scholam censerent mittendos, quum, si nondum bonum quicquam possint discere, certe mali nihil, dum ibi manent, faciant. Equidem reliqua mihi omnia implevisse videor, et quocumque volueris eorum, qui nostra non ignorant, assumpto, cras ad me veni, videbisque ut interroget, ut respondeat, quot res didicerit, et quot jam legerit libros, de axiomatis, de syllogismis, de comprehensione, de officiis, et alia varia. Si vero aut matrem pulsavit, aut rapuit virgines, quid ea ad me? neque enim pædagogum me illi præfecistis.

83. Talia homo senex pro philosophia dicebat. Tu vero et ipse forte dixeris, Hermotime, satis esse si propter hoc philosophemur, ne quid pejus faciamus. Aut num alia spe philosophari ab initio postulavimus? non ideo, ut idiotis decentiores circumiremus? cur igitur non respondes hoc quoque?

HERM. Quid vero aliud quam quod parum abest quin illacrimet? adeo in animum meum penetravit vera ratio; ac deploro quantum miser temporis insumserim, mercedes insuper non parvas laborum meorum persolvens: jam enim velut ab ebrietate resipiscens video qualia sint quæ amabam, quæ autem propter ea perpersus sim.

84. LYC. Et quid lacrimis opus est, o bone? valde enim prudens consilium arbitror fabulæ, quam narrabat Æsopus. Dicebat enim, hominem sedentem in litore ad fluctuosum mars, numerasse fluctus: quum vero subinde erraret, graviter tulisse et excruciatum esse, donec astans vulpes ei diceret, Quid laboras, mi homo, eorum causa qui præterierunt? quum oporteat eos qui hinc oriuntur numerare incipere, neglectis illis. Et tu igitur, quoniam ita tibi videtur, in reliquum melius feceris, si communem omnibus vitam

αἰσίων καὶ συμπολιτεύσει τοῖς πολλοῖς οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυφωμένον ἐλπίζων, καὶ οὐκ αἰσχυνῇ, ἥνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἄνθρωπος μεταμαθήσῃ καὶ μεταχωρήσεις πρὸς τὸ βέλτιον.

85. Ταῦτα πάντα, ὧ φιλότης, ὅποσα εἶπον, μή με νομίσῃς κατὰ τῆς Στοᾶς παρεσκευασμένον ἢ ἔχθραν τινὰ ἐξαίρετον πρὸς Στωϊκοὺς ἐπανηρημένον εἰρηκέναι, ἀλλὰ κοινὸς εἰς πάντας ὁ λόγος· τὰ γὰρ αὐτὰ πρὸς σέ εἶπον ἂν, εἰ τα Ἰλάτωνος ἢ Ἀριστοτέλους ἤρησο τῶν ἄλλων ἀρχιτῶν ἐρήμην καταγνοῦς. Νῦν δὲ ἐπεὶ τὰ Στωϊκῶν προετίμιας, πρὸς τὴν Στοάν ἀποτετασθαι ὁ λόγος ἐδοξεν οὐδὲν ἐξαίρετον πρὸς αὐτὴν ἔχων.

86. EPM. Εὖ λέγεις· ἀπειμι γοῦν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ὥς μεταβαλομένη καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σῆμα. Ὅφει γοῦν οὐκ εἰς μακρὰν οὔτε πώγωνα ὥσπερ νῦν λάσιον καὶ βαθὺν οὔτε δῖαιταν κεκολασμένην, ἀλλ' ἀνετα πάντα καὶ ἐλεύθερα· τάχα δὲ καὶ πορφυρίδα μεταμφιάσομαι, ὥς εἰδεῖν ἅπαντες ὅτι μηκέτι μοι τῶν λήρων ἐκείνων μέτεστιν. Ὡς εἶθε γε καὶ ἐξεμέσαι δυνατὸν ἦν ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅποσα ἤκουσα παρ' αὐτῶν, καὶ εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὠκνήσα καὶ ἐλλέβορον πιεῖν διὰ τοῦτο ἐς τὸ ἐμπαλιν ἢ δ' Χρῦσιππος, ὅπως μηδὲν ἐτι ἐννοήσομαι ὦν φασί. Σοὶ δ' οὖν οὐ μικρὰν χάριν οἶδα, ὧ Λυκῖνε, ὅτι με παραφερόμενον ὑπὸ θολεροῦ τινος χειμάρρου καὶ τραχέος, ἐπιδιδόντα ἑμαυτὸν καὶ κατὰ ῥοῦν συρρέοντα τῷ ὕδατι ἀνέσπασας ἐπιστάς, τὸ τῶν τραγωδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. Δοκῶ δέ μοι οὐκ ἀλόγως ἂν καὶ ξυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων ἀποσωθέντες ἐλεύθεροι, ἅτε καὶ σωτήρια τήμερον ἄζων τοσαύτην ἀχλὺν ἀποσεισάμενος τῶν ὀμμάτων. Φιλοσόφῳ δὲ ἐς τὸ λοιπὸν κἂν ἄκων ποτὲ δδῶ βαδίζων ἐν-τύχῳ, οὕτως ἐκτραπήσομαι καὶ περιεστήσομαι ὥσπερ τοὺς λυττῶντας τῶν κυνῶν.

XXI.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ἢ ΑΙΤΙΩΝ.

1. Ἡροδότου εἶθε μὲν καὶ ἅλλα μιμήσασθαι δυνατόν ἦν, οὐ πάντα φημι ὅσα προσῆν αὐτῷ — μείζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε — ἀλλὰ κἂν ἐν ἐκ τῶν ἀπάντων, οἷον ἢ κάλλος τῶν λόγων ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ προσφυεὺς ἢ τῆς γνώμης τὸ περιττὸν ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκείνος ἅμα πάντα συλλαβὼν ἔχει πέρα τῆς εἰς μίμησιν ἐλπίδος· ἃ δὲ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς συγγραμμάσι καὶ ὥς πολλαχῶς τοῖς Ἑλλήσι γνώριμος ἐν βραχεῖ κατέστη, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμησάμεθα. Πλεῦσας γὰρ οἴκοθεν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμωδέστατα ἐπίσημος καὶ περιδότητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναῖοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγνώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει,

velis vivere, et civem te gerere de vulgo unum, nihil insolens et inflatum sperans; nec pudeat te, si recte sapis, senem hominem mutatis quasi partibus ad id quod melius est transire.

85. Ceterum hæc quæcumque dixi omnia, amice, noli me putare contra Porticum paratum, aut susceptis eximiis contra Stoicos inimicitiiis dixisse; sed communis ad omnes pertinet ratio: eadem enim ad te dixissem, si Platonis aut Aristotelis sectam secutus esses, reliquis indicta causa damnatis. Nunc vero quum Stoicorum sectam prætulisses, ad Porticum intenta videbatur ratio, quæ eximium nihil contra eam habeat.

86. HERM. Bene dicis. Abeo igitur ad hoc ipsum, ut ipsum etiam mutem habitum. Videbis enim non ita multo post neque barbam uti nunc hirsutam et prolixam, neque victum ita castigatum, sed remissa omnia atque libera. Forte autem purpuram etiam induam, uti sciant omnes, nihil mihi jam esse cum illis nugis. Utinam etiam evomere liceat, quæcumque ex illis audiui! et noris me non cunctanter helleborum propterea bibiturum, contraria quam Chrysippus ratione, nimirum ne quid amplius eorum, quæ dicunt, in mentem mihi veniat. Tibi igitur gratiam, Lycine, non parvam habeo, quod me turbido torrente ablatum atque aspero, quum jam cessissem fluctibus et secundo flumine cum aqua ferrer, extraxisti, superveniens tanquam ille in tragædiis præsens ex machina deus. Videor autem mihi non præter rationem caput etiam rasurus, ut qui e naufragiis servantur liberi, quippe qui et ipse salutis recuperatæ festum diem hodie acturus sim, tanta ab oculis amota caligine. In philosophum autem de reliquo si vel invitatus aliquando ingrediens per viam incidero, ita aversabor, ita cavebo, ut canes rabiosos solemus.

XXI.

HERODOTUS, SIVE AETION.

1. Utinam Herodoti etiam reliqua imitari liceret! non omnia dico quæ viro aderant (majus enim voto illud quidem); sed unum quiddam de omnibus, verbi causa, venustatem orationis aut compositionem, aut domesticam illam Ionicæ linguæ et nativam suavitatem, aut sententiarum divitias, aut quæ sexcenta pulchra ille una complexus habet, imitandi omnem spem transgressa: ceterum quæ circa libros suos historicos faciebat, et modum quo Græcis multis in locis brevi innotesceret, illud et ego et tu et quisvis alius imitemur. Quum enim domo e Caria versus Græciam navigaret, dispiciebat apud se, qua tandem ratione quam celerime et minimo labore insignis et celebris tum ipse, tum si quid scripisset, fieret. Jam circumire, et nunc Atheniensibus, nunc Corinthiis recitare, aut Argivis, aut Lace-

ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἦγετο εἶναι καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἶσεσθαι· οὐκ οὐν ἤξιον διασπᾶν τὸ πρᾶγμα οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνώσιν, ἐπεδούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους που λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκείνο ἤκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίχeto, πλήθουσας τηρήσας τὴν πανήγυριν, ἀπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὀπισθόδομον αὐθεατῇ, ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρῆχεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλὼν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὖσας.

2. Ἡδὴ οὖν ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν πολλῷ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἡκόντων πυθανόμενοι, καὶ εἰ ποῦ γε φανεῖν μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, οὗτος ἐκείνος Ἡρόδοτος ἐστίν ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραπώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. Τοιαῦτα ἐκείνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακρυχθεὶς οὐχ ὑφ' ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, θένε ἕκαστος τῇ τῶν πανηγυριστῶν.

3. Ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες ἐπιτόμον τινα ταύτην ἔδδον ἐς γῶσιν Ἰππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἀναξίμενης ὁ Χῖος καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντίνος καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγους εἰλεγον αἰεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ' ὧν γνῶρμμοι ἐν βραχεὶ ἐγίγνοντο.

4. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς ἐκείνους λέγω σοφιστὰς καὶ συγγραφέας καὶ λογογράφους, ὅπου καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ Ἀετιῶνά φασι τὸν ζωγράφον, γράφοντα τὸν Ῥωξάνης καὶ Ἀλεξάνδρου γάμον, εἰς Ὀλυμπίαν καὶ αὐτὸν ἀγαγόντα τὴν εἰκόνα ἐπιδειξασθαι, ὥστε Προξενίδαν, Ἑλλανοδίχην τότε ὄντα, ἡσθέντα τῇ τέχνῃ γαμβρὸν ποιήσασθαι τὸν Ἀετιῶνα.

5. Καὶ τί τὸ θαῦμα ἐνῆν τῇ γραφῇ αὐτοῦ, ἡρετό τις, ὡς τὸν Ἑλλανοδίχην δι' αὐτὸ οὐκ ἐπιχωρίῳ τῷ Ἀετιῶνι συνάψασθαι τῆς θυγατρὸς τὸν γάμον; Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ γὰρ εἶδον, ὅστε καὶ σοὶ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θαλάμῳς ἐστὶ περικαλλὴς καὶ κλίνῃ νυμφικῇ, καὶ ἡ Ῥωξάνη καθῆται πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου ἐς γῆν δρῶσα, αἰδουμένη ἐστῶτα τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐρωτες δὲ τινες μειδιῶντες ὁ μὲν κατόπιν ἐφεστὼς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν καὶ δείκνυσιν τῷ νυμφίῳ τὴν Ῥωξάνην, ὁ δὲ τις μᾶλα δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σπνδάλιον ἐκ τοῦ ποδὸς, ὡς κατακλίνοιτο ἤδη, ἄλλος τῆς γλανίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιληγμένος, Ἔρως καὶ ὕλος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην πάνυ βιαίως ἐπισπώμενος, ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα ὀρέγει τῇ παιδί, πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαιστῶν συμπάρεστι δᾶδα καομένην ἔχων, μεираκίῳ πάνυ ὠραίῳ ἐκπειρόμενος, Ὑμέναιος οἶμαι ἐστίν· οὐ γὰρ ἐπεγέ-

daemonis particulatim, laboriosum et longum esse ducebat, moramque in ea re haud parvam esse futuram. Noluit igitur negotium hoc distrahere, neque disperse ita et minutatim conciliare et cogere sibi notitiam hominum: verum eo intendit animum, ut, si fieri posset, confertos alicubi Græcos universos deprehenderet. Instant igitur magna Olympia: et Herodotus, rem ipsam putans, venire sibi tempus maxime desideratum, observato pleno concilio, collectis undique jam proceribus, ingressus in posticum templi Jovis Olympii, non spectatorem, sed certatorem se Olympiorum professus est, canens historias, et eo usque demulcens hos qui adessent, ut Musæ ipsius libri, qui et ipsi novem essent, vocarentur.

2. Jam igitur multo ipsum magis nosse omnes, quam victores ipsos Olympiæ; nec esse cui Herodoti nomen non esset auditum, partim quod ipsi illum Olympiæ audissent, partim quod ab his, qui ex concilio venerant, percontando percepissent: et sicubi conspiceretur modo, digito monstrabatur. Hic ille Herodotus est, dicentium, qui prælia cum Persis Ionico sermone conscripsit, qui victorias nostras hymno celebravit. Hunc ille talem historiarum suarum fructum cepit, in uno conventu publicum quoddam et commune totius Græciæ suffragium qui ferret, ornareturque præconio non hercle ab uno præcone, sed in unaquaque urbe, unde singuli spectalorum essent.

3. Quod quidem postea considerantes, hanc nempe compendiariam quandam ad notitiam hominum viam, Hippias ex ipsa illa Elidis regione sophista, et Ceus Prodicus, et Anaximenes Chius, et Agrigentinus Polus, et frequentes alii, semper verba et ipsi fecerunt ad concilium, unde nobiles brevi tempore facti sunt.

4. Et quid tibi antiquos illos sophistas dico, historicos et logographos, quum nuper adeo etiam Aetion pictor dicitur, depictis a se Roxanes et Alexandri nuptiis, Olympiam et ipse deportatam eam tabulam ostendisse, successu eo ut Proxenidas, iudex certaminis qui tum esset, delectatus arte generum sibi Aetionem assumeret.

5. Et quid in pictura ipsius mirum inerat, rogabat aliquis, ut arbiter certaminum propter illud Aetioni, non civi, nuptias filię conciliaret? Est illa in Italia, et ipse eam vidi, ut etiam narrare tibi possim. Thalamus est pulcherri-mus, et lectus nuptialis: et assidet Roxane virgo undique pulcherrima, humi defixos habens oculos, pudore astantis Alexandri. Cupidines autem quidam renidentes, alius quidem a tergo imminens reducit a capite flammeum, ostenditque Roxanen sponso: alius autem aliquis verniliter sane demit pede sandalium, ut jam recumbat: alius læna prehensum Alexandrum, Cupido et hic, trahit versus Roxanem, connixus validissime: rex ipse quidem coronam offert puellæ; comes autem et deductor sponsi Hephæstion uni astat, facem ardentem gerens, puero innixus formosissimò: Hymenæus pu to est; neque enim ascriptum est

γραπτο τοῦνομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνης ἄλλοι Ἑρω-
τες παῖζουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀλεξάνδρου, δύο μὲν
τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀχθοφό-
ρους, ὅποτε δοκὸν φέροντες βαροῖντο· ἄλλοι δὲ δύο ἕνα
τινὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δῆθεν καὶ
αὐτὸν, σύρουσι τῶν ὀχάνων τῆς ἀσπίδος ἐπιλημμένοι·
εἷς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὑπτιον κείμενον λο-
χῶντι ἔοικεν, ὥς φοβήσειεν αὐτοὺς, ὅποτε κατ' αὐτὸν
γένοιτο σύροντες.

6. Οὐ παιδιὰ δὲ ἄλλως ταῦτά ἐστιν οὐδὲ περιερίγα-
σται ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀετίων, ἀλλὰ δηλοῖ τοῦ Ἀλεξάνδρου
καὶ τὸν ἐς τὰ πολεμικὰ ἔρωτα, καὶ ὅτι ἅμα καὶ Ῥω-
ξάνης ἤρα καὶ τὸν ὅπλων οὐκ ἐπελέληστο. Πλὴν ἄλλ'
ἢ γε εἰκὼν αὐτῇ καὶ ἄλλως γαμήλιόν τι ἐπὶ τῆς ἀλ-
θείας διεφάνη ἔχουσα, προμνησαμένη τῷ Ἀετίῳ τὴν
τοῦ Προξενίδου θυγατέρα· καὶ ἀπῆλθε γήμας καὶ αὐ-
τὸς, πάρεργον τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων, ὑπὸ νυμφαγωγῷ
τῷ βασιλεῖ, μισθὸν εἰκασμένου γάμου προσλαβὼν ἀληθῆ
γάμον.

7. Ἡρόδοτος μὲν οὖν — ἐπάναιμι γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ —
ικανὴν τῶν Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἤγειτο καὶ συγ-
γραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἑλλήσι τὰς Ἑλληνικάς
νίκας διεξιόντα, ὥς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. Ἐγὼ δὲ —
καὶ πρὸς Φιλίου μὴ με κορυθαντιᾶν ὑπολάβῃτε μηδὲ
τάμὰ εἰκάζειν τοῖς ἐκείνου, ὡς δ' ἀνὴρ — ἀλλὰ τοῦτό
γε ὁμοίον παθεῖν φημι αὐτῷ· ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπε-
δήμησα τῇ Μακεδονίᾳ, πρὸς ἐμαυτὸν ἐσκόπουν ὅ τι
μοι χρηστὸν τῷ πράγματι· καὶ ὁ μὲν ἔρωσ' οὗτος ἦν
ἅπασιν ὁμῖν γνωστὸν καὶ ὅτι πλείστοις Μακεδόνων
δεῖξαι τάμὰ, τὸ δὲ αὐτὸν περιόντα τῆνικαῦτα τοῦ ἔτους
συγγενέσθαι τῇ πόλει ἐκάστῃ οὐκ εὐμαρὲς ἐφαίνετο, εἰ
δὲ τηρήσαιμι τήνδε ὁμῶν τὴν σύνδοον, εἴτα παρελθὼν
ἐς μέσον δεῖξαιμι τὸν λόγον, ἐς δέον οὕτως ἀποδείξεσθαι
μοι τὰ τῆς εὐχῆς.

8. Αὐτοὶ τε οὖν ἤδη συνεληλύθατε, ὅ τι περ ὄφελος
ἐξ ἐκάστης πόλεως, αὐτὸ δὴ τὸ κεφάλαιον ἀπάντων
Μακεδόνων, καὶ ὑποδέχεται πόλις ἡ ἀρίστη οὖσα οὐ
κατὰ Πίσαν μὰ Δί' οὐδὲ τὴν ἐκεῖθι στενοχωρίαν καὶ
σκηνάς καὶ καλύβας καὶ πνίγος, οἷ τε αὖ πανηγυρίζεται
οὐ συρφετῶδης ὄχλος, ἀθλητῶν μάλλον φιλυθεάμονες,
ἐν παρέργῳ οἱ πολλοὶ τὸν Ἡρόδοτον τιθέμενοι, ἀλλὰ
ρητῶρων τε καὶ συγγραφέων καὶ σοφιστῶν οἱ δοκιμώ-
τατοι, ὅσον οὐ μικρὸν ἤδη, μὴ τοῦμὸν παρὰ πολὺ ἐν-
δεέστερον φαίνεται τῶν Ὀλυμπίων. Ἀλλ' ἦν μὲν
ὑμεῖς Πολυδάμαντι ἢ Γλαύκῳ ἢ Μίλωνι παραθεωρήτέ
με, κομιδῇ ὁμῖν δόξας θρασὺς ἀνθρῶπος εἶναι, ἦν δὲ
πολὺ ἐκείνων ἀπαγαγόντες τὴν μνήμην ἐπ' ἐμαυτοῦ
μόνου ἀποδύσαντες ἴδῃτε, τάχ' ἂν οὐ πάνυ μαστιγώ-
σιμος ὁμῖν δοξάιμι· ὥς ἐν γε τηλικούτῳ σταδίῳ ἱκανὸν
ἔμοι γοῦν καὶ τοῦτο.

nomen. In altera autem tabulae parte Cupidines alii lusus
agunt in armis Alexandri, duo quidem hastam illius feren-
tes, bajulos imitati, quum trabem ferentes onere pandantur :
alii autem duo, unum in clypeo jacentem, regem nempe
ipsum quoque, tanquam in curru trahant, comprehensis
clypei ansis : unus denique in lorica, quae supina jacet,
ingressus, insidianti similis est, qui perterreat illos, quando
inter trahendum ad se deferantur.

6. Ceterum non lusus ista sunt, neque temere in illis
operam abusus est Aetion, sed indicant Alexandri amorem
etiam rerum bellicarum, ipsumque quum Roxanen amaret,
armorum non esse oblitum. Praeterea ipsa quoque tabula
haec nuptiale quiddam revera habere apparuit, nempe quae
conciliaverit Aetioni Proxenidae filiam : discessitque pictor,
nuptiis et ipse celebratis, quae parergon essent et appendi-
cula quasi nuptiarum Alexandri, conciliatore atque dedu-
ctore sponsae ipso rege, mercedis assimilarum nuptiarum
corollarium nactus veras nuptias.

7. Herodotus igitur (ad hunc enim redeo) aptum judicabat
Olympiorum concilium, quod etiam historicum admirabilem
ostenderet Graecis, qui quidem ita, ut ab ipso factum est,
victorias Graecas enarrasset. Ego vero : et per amicitia-
rum vos praesidem Jovem obtestor, ne insanire me putetis,
aut mea illius scriptis comparare, sic vir ille mihi faveat !
ego igitur illud certe simile viri illius accidere mihi con-
firmo : quum primum in Macedoniam peregrinatum venis-
sem, apud animum meum considerabam, quomodo res meae
essent tractandae : et cupiebam sane innotescere vobis
omnibus, et quamplurimis Macedonum, quid essem, osten-
dere ; circumire autem ipsum, id anni, et cum civitate una-
quaque agere praesentem, non facile videbatur : si vero
hunc vestrum conventum observarem, ac tum progressus
in medium dicendi facultatem ostenderem, sic sperabam
votum mihi meum recte eventurum.

8. Jam igitur et ipsi convenistis, quicquid in unaquaque
civitate praestantissimum est, caput ipsum et flos omnium
Macedonum : et suscipit vos urbs praestantissima, non illa
Pisae similis, per Jovem, neque angustiis illis, et taberna-
culis, et casis, et aestui : porro qui huc convenere, non
saepe populi, athletarum spectacula praeferentes plerique et
obiter tantum audiendum putantes Herodotum ; sed rheto-
rum, et historicorum, et sophistarum probatissimi : quare
paene jam effectum est, ne mea haec conditio multum inferior
videatur Olympiis. Verum si quidem ad Polydamantem
aliquem, aut Glaucum, aut Milonem me inter spectandum
comparaveritis, oppido vobis audax videbor homo esse :
sin vero, memoria longe ab illis abducta, per me solum me
exutum spectaveritis, forte non omnino flagris dignis vobis
videar : nam in tali quidem stadio satis mihi certe et hoc
fuerit.

XXII.

ΣΕΥΞΙΣ ἢ ΑΝΤΙΟΧΟΣ.

1. Ἐναγχος ἐγὼ μὲν ὑμῖν δεῖξας τὸν λόγον ἀπῆειν οὐκ ἔδε, προσιόντες δέ μοι τῶν ἀκηκοῦτων πολλοί — καλύει γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς φίλους ἤδη ὄντας ὑμᾶς λέγειν — προσιόντες οὖν ἐδεξιούντο καὶ θαυμάζουσιν ἐώκεσαν ἐπὶ πολλὸ γοῦν παρομαρτοῦντες ἄλλος ἄλλοθεν ἐβόων καὶ ἐπῆνουν, ἄχρι τοῦ καὶ ἐρυθριᾶν με, μὴ ἄρα πάμπολυ τῆς ἀξίας τῶν ἐπαινῶν ἀπολειπομένην. Τὸ δ' οὖν κεφάλαιον αὐτοῖς τοῦτο ἦν, καὶ πάντες ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπεσημαίνοντο, τὴν γνώμην τῶν συγγραμμάτων ξένην οὔσαν καὶ πολλὴν ἐν αὐτῇ τὸν νεωτερισμόν. Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἀμεινον, ἅπερ ἐκείνοι ἀπεφθέγγοντο. « Ὡς τῆς καινότητος. Ἡράκλειος, τῆς παραδοξολογίας. Εὐμήχανος ἄνθρωπος. Οὐδὲν ἂν τις εἴποι τῆς ἐπινοίας νεαρώτερον. » Οἱ μὲν τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγον, ὡς ἐκεκίνητο δηλαδὴ ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως ἡ τίνα γὰρ ἂν αἰτίαν εἶχον ψεῦδεσθαι καὶ κολακεύειν τὰ τοιαῦτα ξένον ἄνθρωπον, οὐ πάνυ πολλῆς αὐτοῖς φροντίδος ἔδειον τὰ ἄλλα;

2. Πλὴν ἐμέ γε — εἰρήσεται γάρ — οὐ μετρίως ἡνία δὲ ἐπαινος αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ποτὲ ἀπελθόντων κατ' ἐμαυτὸν γεγενημένην, ἐκείνα ἐνενοούσιν οὐκοῦν τοῦτο μόνον χάριεν τοῖς ἐμοῖς ἐνεστίν, ὅτι μὴ συνήθη μὴδὲ κατὰ τὸ κοινὸν βαδίζει τοῖς ἄλλοις, ὀνομάτων δὲ ἄρα καλῶν ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον κανόνα συγχειμένων ἡ νοῦ δέξιος ἢ περινοίας τινὸς ἢ χάριτος Ἀττικῆς ἢ ἁρμονίας ἢ τέχνης τῆς ἐφ' ἅπασαι, τούτων δὲ πόρρω ἴσως τοῦμόν· οὐ γὰρ ἂν παρέντες αὐτὰ ἐκείνα, ἐπῆνουν μόνον τὸ καινὸν τῆς προαιρέσεως καὶ ξενίζον. Ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος ἦμην, ὅπότε ἀναπηδῶντες ἐπαινοῖεν, τάχα μὲν τι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσάγεσθαι αὐτούς· ἀληθὲς γὰρ εἶναι τὸ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τὴν νέαν ὥδην κεχαρισμένην ὑπάρχειν τοῖς ἀκούουσιν· οὐ μὴν τοσοῦτόν γε οὐδὲ διον τῇ καινότητι νέμειν ἤξιουν, ἀλλὰ τὴν μὲν ὥσπερ ἐν προσθήκης μοίρᾳ συνεπικοσμεῖν τι καὶ πρὸς τὸν ἐπαινον συντελεῖν καὶ αὐτὴν, τὰ δὲ τῶ ὄντι ἐπαινούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκούοντων εὐφημούμενα ἐκείνα εἶναι. Ὡστε οὐ μετρίως ἐπῆρμην καὶ ἐκινδύνεον πιστεύειν αὐτοῖς ἕνα καὶ μόνον ἐν τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι λέγουσι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀνθρακες ἡμῶν δὲ θησαυρὸς ἦσαν, καὶ ὀλίγου δέως θαυματοποιοῦ τινος ἐπαινον ἐπαινεῖσθαι πρὸς αὐτῶν.

3. Ἐθέλω γοῦν ὑμῖν καὶ τὸ τοῦ γραφέως διηγήσασθαι· ὁ Ζεῦξις ἐκείνος ἀριστος γραφέων γενόμενος τὰ δημώδη καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραφεν, ἢ ὅσα πάνυ ὀλίγα, ἥρωας ἢ θεοὺς ἢ πολέμους, αἱ δὲ καινοποιεῖν ἐπειρᾶτο καὶ τι ἀλλόκοτον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας ἐπ' ἐκείνων τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμήμασι καὶ θήλειαν Ἰπποκένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν, ἀνατρέφουσάν γε προσέτι παιδίῳ Ἰπποκενταύρῳ διδύμῳ κομιδῇ νηπίῳ. Τῆς εἰκότος ταύ-

XXII.

ZEUXIS ΑΥΤ ΑΝΤΙΟCHUS.

1. Nuper quum dicendi vobis facultatem oratione ostendissem, domum abibam : accedentes vero ad me auditorum multi : nihil enim, puto, prohibet talia quoque apud vos amicos jam meos dicere : accedentes igitur complectebantur me, et admirationem præ se ferebant ; multum enim prosecuti aliunde alius clamare, et laudare, adeo ut erubescerem, veritus ne nimis multum a dignitate laudum illarum abessem. Caput autem et summa laudis hæc illis erat, omnesque unum et idem acclamabant, consilium scriptiorum insolitum esse, et multum in illo novatum. Quin præstat ipsa illa verba commemorare, quæ illi proferebant. « Vah novitatem ! Mirifica hercle ultra fidem oratio ! hominem ad inveniendum agilem ! Nihil quisquam dixerit cogitatis illis magis novum. » Atque illi quidem talia multa dicere, prout nimirum ab auditione moverentur : quam alioqui mentiendi causam habuissent, et eo modo adulandi peregrino homini, nec de cetero ad curam illorum magno opere pertinenti ?

2. At me (dicetur enim) ista laus eorum non mediocri afflicebat molestia, et quum tandem post illorum discessum solus essem, ita cogitabam : Ergo illud solum jucundum meis scriptis inest, quod usitata non sunt, neque communi quas cum reliquis vestigio incedunt : a nominibus autem in iisdem pulchris et ad antiquam regulam compositis, aut sensu acuto, aut excogitandi solertia quadam, aut venustate Attica, aut compositione ac numero, aut arte in omnibus constituendis, ab his, inquam, longe forte ratio mea remota est : neque enim, nisi hoc ita se haberet, relictis illis ipsis, solam laudarent novitatem rationis nostræ ac peregrinitatem. At vanus ego spei putaram, quum ad laudandum consurgerent, forte quidem hoc ipsum etiam eos allecturum esse, quum verum sit Homericum illud, novam cantilenam jucundam esse audientibus ; non tantum tamen neque omnino omnia novitati eos tribuere censebam ; verum hanc quidem, corollarii cujusdam instar, ornamentum allaturam aliquid, et laudi ipsam quoque non nihil collaturam : ea vero quæ serio ac solide laudarentur, quæque secunda audientium fama exciperentur, ista esse quæ modo commemoravi. Itaque non mediocriter jam elatus eram, et prope fuerat ut crederem illis, quum unum et solum me in Græcis esse dicerent, atque id genus alia. Verum enim vero in carbones, quod est in proverbio, thesaurus noster abiit, et parum abest quin præstigatoris circumforanei laude ab illis afficiat.

3. Volo igitur illud etiam de pictore vobis narrare. Zeuxis ille, pictorum præstantissimus, popularia ista et communia non pingebat, aut admodum certe pauca, heroas puta, aut deos, aut pugnas ; sed novum quiddam proferre semper tentabat : et si quid insolens aut peregrinum excogitasset, in eo demum vim et accuratorem artis summam ostendebat. Inter reliqua ausa Centaurum etiam feminam Zeuxis idem pinxit, lactantem adhuc pueros Centauros gemellos, admodum infantes. Tabule hujus exemplum nunc est

της ἀντίγραφος ἐστὶ νῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη· τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι, εἴτα περὶ Μαλέαν, οἴ-
uai, καταδύσσης τῆς ὁλάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα καὶ τὴν γραφὴν. Πλὴν ἀλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνης εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, δεῖξω τῷ λόγῳ, οὐ μὰ τὸν Δία γραφικός τις ὢν, ἀλλὰ πάνυ μέμνημαι οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινος τῶν γραφῶν Ἀθήνησι· καὶ τὸ υπερθαυμάσαι τότε τὴν τέχνην τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλῶσαι συναγωνίσαιτο.

4. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἡ Κένταυρος αὕτη πεποίηται· ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες, τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα ἐπεγήγερται καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν, οἱ δὲ πόδες οἱ ἐμπροσθεν οὐκέτι καὶ οὗτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν κειμένης, ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλάζοντι ἔοικεν ὢν καμπύλος ὑπεσταλμένη τῇ ὀπλῇ, ὁ δὲ ἐμπάλιν ἐπανίσταται καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντικαθίσταται, οἷοι εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνῶν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ τρέφει ἀνθρωπικῶς ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μαστόν, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκόνης οἷον ἀπὸ τινος σκοπῆς Ἰπποκένταυρος τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνομένης, ἐπικύπτει γελῶν οὐχ ὅλος φαινόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον, λέοντος σχύμον ἀνέχων τῇ δεξιᾷ καὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν αἰωρῶν, ὡς δεδιζαίτο σὺν παιδιᾷ τὰ βρέφη.

5. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοῖς ἰδιώταις ἡμῖν οὐ πάντῃ ἐμφανῇ ὄντα τὴν ὅλην ὁμῶς ἔχει δύναμιν τῆς τέχνης, οἷον τὸ ἀποτειναι τὰς γραμμὰς ἐς τὸ εὐθύτατον καὶ τῶν χρωμάτων ἀκριβοῦς τὴν κορῆσιν καὶ εὐκαιρον τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι καὶ σκιασαι ἐς δέον καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον ἰσότητά καὶ ἁρμονίαν γραφῶν παιδὸς ἐπαινού-
των, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ τοῦ Ζεύξιδος ἐκεῖνο μάλιστα ἐπήνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπέδειξατο τῆς τέχνης, τὸν μὲν ἀνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερὸν καὶ κομιδῇ ἄγριον, σοβαρὸν τῇ χαίτῃ, λάσιον τὰ πολλὰ οὐ κατὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἑξάρας αὐτῷ τοὺς ὤμους ἐπὶ πλεῖστον, τὸ βλέμμα, καί-
τοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον καὶ δρειόν τι καὶ ἀνήμερον.

6. Τοιοῦτον μὲν ἐκείνων· τὴν θήλειαν δὲ ἵππου γε τῆς καλλίστης, οἷα μάλιστα αἱ Θετταλαὶ εἰσιν, ἀδμῆτες ἔτι καὶ ἄδατοι, τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς πάγκαλον ἔξω τῶν ὠτων· ἐκεῖνα δὲ μόνῃ σατυρώδῃ ἐστὶν αὐτῇ· καὶ ἡ μῆξις δὲ καὶ ἡ ἄρμυγῃ τῶν σωματίων, καθ' ὃ συναπτεται καὶ συνδεῖται τῷ γυναικεῖῳ τὸ ἱππικόν, ἡρέμα καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ ἐκ προσαγωγῆς τρεπομένη λανθάνει τὴν ὅψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπαγομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῷ νηπιῷ ὁμῶς ἄγριον καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ἤδη φοβερὸν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν οἷον ἔδοξε μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλα πρὸς τὸν σχύ-

Athenis, exacta regula inde translatum : ipsum vero archetypum Sylla Romanorum imperator dicebatur cum aliis in Italiam misisse, deinde circa Maleam, puto, submersa navi perisse omnia, cum his illam picturam. Verum imaginem certe imaginis vidi, et ipse eam vobis, quantum ejus potero, verbis ostendam, non profecto ut qui picturae peritus sim; verum quod plane memini, qui haud ita pridem in pictoris cujusdam pergula Athenis eam viderim : et vehemens tum artis admiratio forte me nunc etiam in ea evidenti-
us declaranda juverit.

4. In viridi molliter gramine Centaurus haec facta est, qua quidem equa est, humi tota cubans extensis retrorsum pedibus : quantum autem illius muliebres est, sensim attollitur nixum cubito; anteriores vero pedes non jam ipsi quoque porrecti, tanquam jacentis in latus Centauri; sed alter quidem geniculanti similis, incurvatus subducta ungula; alter contra insurgit, humique nititur, quales sunt equi, exsilire dum conantur. Parvorum vero alterum quidem supra ipsa tenet ulnis, et humano more lactat, muliebrem illi mammam praebens : alterum ex equina parte subrumat, more pulli. In suprema vero tabulae parte, quasi e specula quadam Centaurus aliquis, illius scilicet parvos suos ultimae nutritis maritus, despiciat ridens, non totus conspicuus, sed ad medium usque equum, leonis catulum dextra ostentans et supra se extollens, quasi per lusum terrere velit parvulos.

5. Reliquas igitur picturae dotes, in quantum nobis, ejus artis rudibus, non satis apparent, quum tamen totam artis vim contineant, velut illam linearum exquisitam directionem, et pigmentorum accuratam temperationem et inductionem tempestive factam, et umbrarum commodam immissionem, et proportionem magnitudinis, et partium mensuras integro aequabiliter respondentes, pictorum filii laudaverint, quorum opus est intelligere talia : ego vero illud maxime Zeuxidis laudare soleo, quod in uno eodemque argumento varie divitias artis ostendit : qui virum quidem fecerit undique terribilem, et omnino ferum, crines superbe jactantem, hirsutum majori ex parte, non qua equus est modo, sed etiam altera parte humana, et humeros ejus quantum potest extulerit; vultum, ridentis licet, ferinum totum fecerit et montanum fere minimeque mansuetum.

6. Ita quidem illum : feminam vero finxit partem dimidiam equae pulcherrimae, quales praesertim sunt Thessalae, nondum domitae et sessorem nondum passae; superiorem partem, mulieris, undique pulcherrimam praeter aures, quae solae satyrorum instar illi sunt. Commistio vero et commissura corporum, ubi coagmentatur ac devincitur muliebri corpori equinum, sensim, non subito transiens, et accessu qui vix sentiat conversam, visum fallit, ubi ex altero in alterum deducitur. Quod autem recens uterque partus in prima infantia tamen ferus, et in tenero jam est terribilis, id ipsum quoque res admirabilis mihi videbatur; et quod

μνον τοῦ λόντος ἀναβλέπουσι, μεταξὺ τῆς θηλῆς ἐκ-
τερος ἐπιλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι.

7. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδεικνύμενος ὁ Ζεῦξις αὐτοὺς μὲν
ᾤετο ἐκπλήξειν τοὺς ὁρῶντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ, οἱ δὲ αὐτίκα
μὲν ἔβδων· ἢ τί γὰρ ἂν ἐποίουν καλλίστῳ θεάματι
ἐντυγχάνοντες; ἐπὶ μὲν δὲ μάλιστα πάντας ἄπερ καμὲ
πρώτῃν ἐκείνοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ἔξον καὶ τὴν γνώμην
τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἡγησμένην
αὖσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνείς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ
ὑπόθεσις καινὴ οὐσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν πα-
ρέργῳ τίθεσθαι τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων, Ἄγε δὲ,
ἔφη, ὦ Μικκίον, πρὸς τὸν μαθητὴν, περιέβαλε ἤδη τὴν
εἰκόνα καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἴκαδε· οὗτοι γὰρ ἡμῶν
τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπαινοῦσι, τῶν δ' ἐφ' ὅτῳ, εἰ κα-
λὸς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολὺν ποιοῦνται λό-
γον, ἀλλὰ παρευδοκίμει τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων ἡ τῆς
ὑποθέσεως καινοτομία.

8. Ὁ μὲν οὖν Ζεῦξις οὕτως, ὀργυλώτερον ἴσως.
Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτήρ ἐπικληθεὶς καὶ οὕτως ὁμοίον τι
παθεῖν λέγεται ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας μάχῃ. Εἰ βού-
λεσθε, διηγήσομαι καὶ τοῦτο, ὅποιον ἐγένετο. Εἰδὼς
γὰρ τούτους ἀλκίμους ὄντας καὶ πλήθει παμπόλλους
δρῶν καὶ τὴν φάλαγγα καρτερῶς συναρραυῖαν καὶ ἐπὶ
μετωποῦ μὲν προσσπίζοντας τοὺς χαλκοθώρακας αὐτῶν,
ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἴκοσι τεταγμένους ὀπλί-
τας, ἐπὶ κέρως δ' ἐκατέρωθεν τὴν ἵππον δισμυρίαν αὖ-
σαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου τὰ ἄρματα ἐκπηδῆσθαι μέλλοντα
δρεπανηφόρα ὀγδοήκοντα καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις
τοσάύτας, ταῦτα ὁρῶν πάνυ πονηρὰς εἶχε τὰς ἐλπίδας,
ὡς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῷ· ἐκείνος γὰρ δι' ὀλίγου
τῆς στρατιᾶς ἐκείνης παρασκευασθείσης οὐ μεγαλωστί
οὐδὲ κατ' ἀξίαν τοῦ πολέμου ἀφίκετο κοιμῶν ὀλίγους
ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ καὶ ψιλικόν· οἱ
γυμνῆτες δὲ ὑπὲρ ἡμῖς τῆς στρατιᾶς ἦσαν. Ὡστε
ἐδόκει αὐτῷ ἤδη σπένδεσθαι καὶ τινα εὐπρεπῆ διάλυσιν
εὐρίσκειν τοῦ πολέμου.

9. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τα-
κτικῶν ἐμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν καὶ ἦσαν γὰρ
ἐκααίδεκα ἐλέφαντες τῶν Ἀντιόχῳ. Τούτους ἐκέλευσεν
ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἷόν τε κατακρύφοντας,
ὡς μὴ κατάδηλοι εἶεν ὑπερφανοίμενοι τοῦ στρατοῦ, ἐπει-
δὲν δὲ σημῆν ὁ σαλπικτῆς καὶ δέη συμπλέεσθαι
καὶ εἰς χεῖρας ἵνα καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν πολεμίων ἐπε-
λαύνηται καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται ἀνοίξαντες τὴν
φάλαγγα καὶ διαστήσαντες ἐπαυῶσι, τότε ἀνὰ τέττα-
ρας μὲν τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾶν ἐφ' ἑκάτερα τοῖς ἵπ-
κῃσι, τοὺς οὐκὼν δὲ ἀντεπαφεῖναι τοῖς ἀρματηλάταις
καὶ συνωριασταῖς· Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται
αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὖθις ἐμπε-
σοῦνται φεύγοντες. Καὶ οὕτως ἐγένετο.

10. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφанта οὔτε αὐτοὶ
Γαλάται οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν οὕτω πρὸς τὸ παράδοxon
τῆς ὁφείας ἐταράχθησαν, ὥστε πόρρω ἔτι τῶν θηρίων
ὄντων ἐπεὶ μόνον τετριγύτων ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀδόντας

pueriliter admodum ad leonis catulum respiciant, mammae
interea quisque suae arcis inherentes et quam proxime
matrem assistentes.

7. Haec itaque quum ostenderet Zeuxis, ipse quidem puta-
bat futurum ut artis admiratione percelleret spectatores.
At illi statim quidem exclamarunt : quid enim facerent
aliud, ad pulcherrimum spectaculum admissi? laudabant
vero maxime omnes eadem, propter quae me nuper isti :
inventionis novitatem, argumentum picturae recens et su-
perioribus ignotum. Itaque intelligens Zeuxis occupari
illos argumento novo, et ab arte contemplanda abduci, ut
obiter modo exquisitam rerum curam considerent, Age,
inquit ad suum discipulum, Miccio, involve jam tabulam ;
vos sublatam domum refere : isti enim lutum artis nostrae
laudant : eorum autem, propter quae debebat laudari, si bene
et ex arte posita sunt, non multam habent rationem ; sed
exquisite circa opus ipsum artis laudem intercipit argu-
menti novitas.

8. Zeuxis igitur ita, justo ille forte iracundius. Antiocho
autem, Soteri cognominato, simile quiddam usu venisse
dicitur in pugna adversus Gallograecos. Si vultis, hoc quo-
que, ut factum sit, enarrabo. Quum sciret enim hos viros
fortes esse, et numero plurimos esse videret, et phalangein
valide densam, et in fronte quidem tegentes primam aciem
loricatos aere, introrsum vero et in versum stantes in acie
vicenos quaternos scutatos, cornua firmare utrumque viginti
millium equitatum ; e media acie prorupturos currus falcatos
octoginta, et bigarum praeter hos alterum tantum : haec,
inquam, videns, male sane de rebus suis speravit, qui
invicta ista sibi putaret. Ipse enim, brevi tempore com-
parato illo exercitu, non magnifice neque pro dignitate
belli veniebat, paucos oppido ducens, et in his peltastas
plerosque et levis armaturae homines : velites autem ultra
dimidiam exercitus partem erant. Itaque jam videbatur
illi pacisci, et honestam quandam belli dissolvendi rationem
reperire.

9. Verum Rhodius Theodotas, vir fortis et ordinandae
aciei peritus, quum adesset, non passus est animum abjicere :
erant enim etiam sexdecim Antiocho elephantum. Hos jussit
Theodotas tum quidem, quantum ejus fieri posset, occultos
habere, ne manifesti essent, ultra exercitum eminentes :
ubi vero classicum cecinisset, et jam concurrentium esset
atque veniendum ad manus, inveheturque jam hostium
equitatus, currusque suos Gallograeci aperta phalange et
discedentes emitterent : tum quaternos elephantum singulis
utrumque equitum alis occurrere, octo autem reliquos con-
tra immitti curruum et bigarum agitatoribus. Hoc enim
si fiet, terrebuntur, dicebat, illorum equi, et retro in ipsos
Gallograecos fuga irruent. Idque ita factum.

10. Quum enim nunquam elephantem neque ipsi Gallo-
graeci neque equi illorum vidissent, adeo ad inopinatum
spectaculum perturbati sunt, ut quum longe adhuc abessent
belluae, audito solo illorum barritu, et dentibus conspectis,

εἶδον ἀποστιβδοντας ἐπισημότερον ὥς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντὸς σώματος καὶ τὰς προνομαίας ὥς ἐς ἀρπαγὴν ὑπεραιρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον, οἱ μὲν πεζοὶ περιπειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς δοραταῖς καὶ συμπατοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἵππεων, ὥς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτοὺς, τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἐμπαλιν εἰς τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμωτὶ διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὀμήρου, « δῖφροι δ' ἀνεκυμβαλίζον » οἱ ἵπποι δ' ἐπεῖπερ ἅπαξ τῆς ἐς τὸ εὐθὺ δόδῳ ἀπετρέποντο οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποδαλόντες « κείν' ὄχρεα κροτάλιζον », τέμνοντες νῆ Δία καὶ διαιρούντες τοῖς ὁρεπάνοις εἰ τινὰς τῶν φίλων καταλάβοιεν· πολλοὶ δ' ὥς ἐν ταράχῃ τοσοῦτ' καταλαμβάνοντο. Εἶποντο δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις καὶ συναρπάζοντες καὶ τοῖς δόδουσι περιπεύροντες, καὶ τέλος οὗτοι κατὰ κράτος παραδιδόασιν τῷ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην.

11. Οἱ Γαλάται δὲ οἱ μὲν ἐτεθνήκεσαν, πολλοῦ τοῦ φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ὅσοι ἐφθασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες, οἱ Μακεδόνες δὲ ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαίωνιζον καὶ προσιόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνέδουν τὸν βασιλέα καλίνικον ἀναβοῶντες· ὁ δὲ καὶ δακρύσας, ὥς φασιν, Αἰσχυνόμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὥς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; Ἐπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μὲν μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάσει.

12. Ὡρα τοίνυν με σκοπεῖν μὴ καὶ τοῦμὸν ὅμοιον ᾗ τῷ Ἀντιόχῳ καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἀξία μάχης, ἐλέφαντες δὲ τινες καὶ ξένα μορμουλκεῖα πρὸς τοὺς ὀρῶντας καὶ θαυματοποιία ἄλλως· ἐκεῖνα γοῦν ἐπαινοῦσι πάντες. Οἷς δ' ἐγὼ ἐπεποιθεῖν, οὐ πάνυ ταῦτα ἐν λόγῳ παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μὲν θήλεια Ἴπποκένταυρος γεγραμμένη, τοῦτο μόνον ἐκπληττονται καὶ ὥσπερ ἐστὶ, καινὸν καὶ τεράστιον δοκεῖ αὐτοῖς. Τὰ δ' ἄλλα μᾶτην ᾄρα τῷ Ζεῦξιδι πεποιήται. Ἄλλ' οὐ μᾶτην γραφικὸν γὰρ ὑμεῖς καὶ μετὰ τέχνης ἕκαστα δρᾶτε. Εἴη μόνον ἀξία τοῦ θεάτρου δεικνύειν.

XXIII.

ΑΡΜΟΝΙΑΗΣ.

1. Ἀρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἤρετό ποτε Τιμόθεον διδάσκαλον αὐτοῦ ὄντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς ἂν ἐνδοξος γενομένη ἐπὶ τῇ τέχνῃ; καὶ τί ποιοῦντα εἰσονται με οἱ Ἕλληνες ἅπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὐ ποιῶν ἐδιδάξω με ἥδη, ἀρμύσασθαι τὸν αὐλὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐμπνεῖν ἐς τὴν γλωττίδα λεπτὸν τι καὶ ἐμμελὲς καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πυκνῇ τῇ ἄρσει καὶ θέσει καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ καὶ σύμφωνα εἰ-

tanto insignitius, ut e nigro nasquequaque corpore, fulgentibus, et rostris tanquam ad rapinam sublati, ante tellus inclinati sine more modoque fugerent: ubi pedites quidem confixi mutuo suorum jaculis, et ab equitibus conculcati, qui toto impetu suo in illos ruerent; currus autem, conversi et ipsi retro in suos, non sine sanguine inter ipsos differebantur, sed ut est apud Homerum,

dederunt sonitumque ruinamque:

equi vero semel recta regione viarum excussi, quum ferre elephantos non possent, dejectis aurigis, currus cum strepitu vacuos raptant, secantes, per Jovem, et lacerantes falcibus si quos amicorum comprehendissent; multi vero, ut in tanto tumultu, comprehendebantur. Insequebantur vero elephantum etiam, qui conculcarent, et rostris in altum jactarent corpora, et corripere, et confoderent dentibus: et tandem hi plenissimam tradunt Antiocho victoriam.

11. Gallogræci autem partim in prælio ceciderunt, magna cæde facta, partim vivi capti sunt, præter paucos oppido, qui fuga montes occupavere. Pæanem autem cecinere qui cum Antiocho erant Macedones, et alius aliunde accedentes coronarunt regem cum clamore, egregium victorem illum prædicantes. At ille, non sine lacrimis, ut narrant, Pudeat nos, inquit, milites, quorum salus in sexdecim his belluis posita fuerit: etenim nisi perculisset hostes hujus spectaculi novitas, quid nos ad illos futuri eramus? Deinde in tropæo jussit aliud nihil quam solum elephantem insculpi.

12. Jam mihi videndum est ne mea res similis sit Antiochi prælio, et cetera non apta quæ in aciem procedant, præter elephantos quosdam et peregrina spectantibus terribilia, et vanas præstigias: hæc enim laudant omnes. At quibus ego confisus fuero, horum nulla apud illos habetur ratio: verum ad id solum obstupescunt, pictam hic esse Centaurum feminam, idque, ut est, novum ac portentosum illis videtur. Reliqua igitur frustra elaborata Zeuxidi. At minime frustra: vos enim pictoriæ rationis periti, et cum arte inspicitis omnia. Utinam modo digna sint theatro quæ ostendantur.

XXIII.

HARMONIDES.

1. Harmonides tibicen interrogavit olim magistrum suum Timotheum: Dic mihi, inquit, Timothee, quomodo celebris in arte fieri possum? et quo facto meo me Græci omnes cognoscent? Reliqua enim, agnosco beneficium tuum! docuisti me jam, accurate tibiam temperare, et inflare in ligulam tenue quiddam ac modulatum, et admovere commode digitos sublatione crebra ac positione, et incedere ad numeros, et ut cantus consentiat choro, et modi uniuscu-

ναι τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν καὶ τῆς ἁρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἔνθεον, τῆς Λυδίου τὸ Βακχικόν, τῆς Δωριέου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἕνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δοῦναι ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν κλήβεσι καὶ δεῖκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, καὶ ἥν που φανῶ, εὐθὺς ἐπιστρέφουσιν πάντας εἰς ἐμέ καὶ λέγειν τούνομα, οὗτος Ἄρμονιδης ἐστὶν ὁ ἀριστος αὐλητής, ὥσπερ ἐκείνος ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν ἔλασθαι ἐκ Βοιωτίας ὑπηλύσας τῇ Πανδιονίδι καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἰάντι τῷ ἑμμανεῖ, τοῦ δμῶνιμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν δὲ ἡγνῶει τούνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν· ἀλλ' ἐνθα ἂν καὶ νῦν φανῆς, συνθέουσιν ἐπὶ σὲ πάντες ὥσπερ ἐπὶ τὴν γλαῦκα τὰ ὄρνεα. Ταῦτ' ἐστὶ δι' ἅπερ ἡξάμην αὐλητῆς γενέσθαι καὶ ὑπὲρ ὧν πεπόνηκα τὸν πόνον τὸν πολὺν· ἐπεὶ τὸ γε αὐλεῖν αὐτὸ ἀνευ τοῦ ἔνδοξος εἶναι δι' αὐτὸ οὐκ ἂν δεξιὰ μιν ἀγνώστῳ μοι προσγενόμενον, οὐδ' εἰ Μαρσύας ἢ Ὀλύμπιος γενήσεσθαι μέλλοιμι λαυθάνων· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἀπορρήτου, φασί, καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ σὺ, ἔφη, καὶ ταῦτα παιδεύσόν με, ὅπως μοι χρηστέον κάμειν καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ σοι διττὴν εἰσομαι τὴν χάριν, καὶ ἐπὶ τῇ αὐλήσει καὶ, τὸ μέγιστον, ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῆς.

2. Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος, Ἀλλ' ὦ Ἄρμονιδῃ, ἔρῃς μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικροῦ πράγμα-
τος, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημος εἶναι καὶ γι-
γνώσκεισθαι πρὸς τῶν πολλῶν, τούτο δὲ εἰ μὲν οὕτωςί πως
εἰς τὰ πλήθη παρῶν ἐπιδεικνύμενος ἐθλοῖς πορίζεσθαι,
μακρὸν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἰσονται σε-
ποῦ γὰρ ἂν εὐρεθείη ἡ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα,
ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἕλλησιν; Ὡς δὲ ποιήσας
γνωσθήσῃ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πέρας ἀβίῃ τῆς εὐχῆς,
ἐγὼ καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαι σοι· σὺ γὰρ αὐλεῖ μὲν καὶ
πρὸς τὰ θέατρα ἐνίοτε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν
πολλῶν. Ἡ δ' ἐπίτομος καὶ ῥῆστα ἐπὶ τὴν δόξαν
ἀγούσα ἥδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιλεξάμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλ-
λάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι
καὶ ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ,
εἰ τούτοις, φημί, ἐπιδείξαιο τὰ αὐλήματα καὶ οὗτοι
ἐπαινέσουναί σε, ἅπασιν Ἕλλησι νόμιζε ἥδη γεγενῆ-
σθαι γνώριμος ἐν οὕτω βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὅρα
πῶς συντίθῃ· εἰ γὰρ οὐδὲ ἅπαντες ἴσασιν καὶ οὐδὲ θα-
μάουσιν, οὗτοι δὲ εἰσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα,
τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἱ γε πάντως ἀκολουθήσουσι
τοῖς ἀμεινον κρίναι δυναμένοις; ὁ γάρ τοι πολὺς οὗτος
λεώς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάνασοι ὄντες οἱ
πολλοὶ αὐτῶν, ὅτινα δ' ἂν οἱ προὔχοντες ἐπαινέωσι,
πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τούτων ὥστε
ἐπαινέωσαι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶ-
σιν οἱ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασιν κροτῆσαι ποτε καὶ συ-
ρίσαι, κρίναι δὲ ἐπὶ τὰ πάντα ἢ ὅσοι δὴ. Ταῦτα δ

jusque proprietatem servare, Phrygii illum quasi divinum
afflatum, Lydii Bacchicum furorem, honestam gravitatem
Dorii, et Ionii denique venustatem. Hæc igitur didici abe
te omnia : maxima vero, et propter quæ concupivi artem
canendi tibiis, nondum video quomodo ab illa mihi contin-
gant, gloria apud populum, et ut conspicuus sim in multi-
tudine hominum, et monstrer digito, et ut, acubi appa-
ream, statim convertantur ad me omnes, et nomen meum
dicant, Hic est ille Harmonides, tibicen optimus ! quem-
admodum quum tu etiam, Timothee, primum domo e
Bœotia adveniens succinuisti Pandionidi, vicistisque in Ajace
furioso, modulos faciente tuo illo cognomine; nemo erat
qui ignoraret nomen, Timotheum Thebanum : sed ubi-
cumque nunc etiam conspiciendum te præbes, concurrunt
ad te omnes, ut ad noctuam aves. Hæc sunt propter quæ
tibicen fieri optavi, et pro quibus laborem illum multum
suscepi : ipsam quandoquidem canendi facultatem, a ce-
lebritate nominis separatam, non receperim, si inglorio
mihi et ignoto contingat, non si vel Marsyas aut Olympus
in illa obscuritate futurus sim; occultæ enim, aiunt, nullus
est respectus musicæ. Verum tu (inquit) et hæc doce me,
quomodo et me ipso et arte utendum sit : et duplicem tibi
habebo gratiam, et de canendi facultate, et, quod maximum,
gloriæ etiam quæ ejus nomino mihi continget.

2. Respondet igitur illi Timotheus : Tu vero, inquit,
Harmonide, amare te noris rem non parvam, laudem et
gloriam, et ut insignis fias, et cognoscaris a plurimis, at
hoc si sic ad multitudinem prodians tuique audiendi copiam
faciens præstare tibi velis, longum fuerit, et ne sic quidem
omnes te noverint : ubi enim aut theatrum inveniat, aut
circus ita magnus, in quo tibia canas Græcis omnibus?
Quo vero facio innotescas illis et ad finem voti tui perve-
nias, id ipsum quoque ego tibi subjiciam. Cane tu qui-
dem etiam theatris nonnunquam; sed parum cura vulgus.
Compendiaria vero et facillime ducens ad gloriam via ista
est : si elegeris Græcorum optimos, et paucos illorum qui
capita sunt et extra controversiam admirabiles, et quibus
fides in utramque partem habeatur : his, inquam, si osten-
deris cantus tuos, atque hi te laudaverint, Græcis omnibus
brevi adeo tempore innotuise te putato. Vide rem quomodo
demonstrem. Si enim quos omnes norunt, et quos admi-
rantur, hi norint te probatum tibicinem esse; quid vulgo
tibi opus est, qui omnino sequetur hos qui melius judicare
possunt? Ista enim multitudo, ipsi quidem ignorant meliora,
sellularii majorem partem opifices : quem vero principes
laudaverint, illum non sine ratione laudari credunt : itaque
laudabunt ipsi quoque. Etenim in certaminibus quoque
multitudo quidem spectatores sunt eatenus, ut plaudant
aliquando vel sibilent : judicant vero aut septem aut quin-
que, aut quocumque tandem. Illa quidem Harmonidees

μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔβη ποιῆσαι· μεταξύ γὰρ αὐλῶν, φασί, ὅτε τὸ πρῶτον ἡγωνίζετο, φιλοτιμότερον ἐμφυσὼν ἐναπέπνευσε τῷ αὐλῷ καὶ ἀσταφάνωτος ἐν τῇ σκηνῇ ἀπέθανε τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὑστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

3. Ὁ μὲντοι τοῦ Τιμοθέου λόγος οὐκ αὐληταῖς οὐδὲ Ἀρμονίδῃ μόνον εἰρησθαί μοι δοκεῖ, ἀλλὰ πᾶσιν ὅσοι δόξης ὀρέγονται δημόσιόν τι ἐπιδεικνύμενοι, τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου δεόμενοι. "Εγὼ γ' οὖν ὅποτε καὶ αὐτὸς ἐνεδούειν τὰ ὅμοια περὶ τῶν ἐμαυτοῦ καὶ ἐζήτουν ὅπως ἂν τάχιστα γνωσθεῖν πᾶσι, τῷ Τιμοθέου λόγῳ ἐπόμενος ἐσκοπούμην ὅστις ὁ ἀριστος εἴη τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅτῳ πιστεύουσιν οἱ ἄλλοι καὶ ὅς ἀντὶ πάντων ἀρχέσειεν ἄν. Οὕτω δὲ ἄρα σὺ ἐμελλες ἡμῖν φαίνεσθαι τῷ δικαίῳ λόγῳ, ὃ τι περ τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἀπάσης, ὃ γνώμων, φασί, καὶ ὃ ὀρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. Εἰ δέ σοι δείξαίμιν τὰμὰ καὶ σὺ ἐπαινέσεις αὐτὰ — εἴη γὰρ οὕτω φανήσεσθαι — καὶ δὴ ἐπὶ πέρας ἤκειν με τῆς ἐλπίδος ἐν μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀπάσας λαβόντα. Ἡ τίνα γὰρ ἂν πρὸ σοῦ ἐλόμενος οὐχὶ παραπαλεῖν ἂν εἰκότως νομισθεῖν; ὥστε λόγῳ μὲν ἐφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀναρρίψομεν τὸν κύβαν, τὸ δ' ἀληθὲς ὥσπερ ἂν εἰ τοὺς ἀπανταγῶθεν ἀνθρώπους συγκαλέσας εἰς κοινὸν θέατρον ἐπιδεικνυομένην τοὺς λόγους· ὅλην γὰρ ὡς καθ' ἕνα τε καὶ συνάμα πάντων συνειλεγμένων μόνος αὐτὸς ἀμείνων ἂν ᾔστα. Οἱ μὲν γε τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς, τῶν ἄλλων ἑκάστου μίαν ψήφον φερόντων, ἔχεινοι μόνον ἑκάτερος αὐτῶν δύο ἔφερον, σὺ δὲ καὶ τὰς τῶν ἐφόρων καὶ τὰς τῶν γερόντων προσέτι, καὶ ὅλους ἀπάντων ὁ πολυψηφώτατος ἐν παιδείᾳ σὺ γε, καὶ μάλιστα ὅσω τὴν λευκὴν αἰὲ καὶ σώζουσιν φέρεις, ὃ καὶ θαρρεῖν με ἐν τῷ παρόντι ποιεῖ διὰ γε τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ πάνυ δικαίως ἂν φοβηθέντα. Κάκεινο δὲ νῆ Δία προσέτι καὶ αὐτὸ θαρρεῖν ποιεῖ, τὸ μὴ παντάπασιν ἀλλότρια τὰμὰ εἶναι σοι, ὃς πόλεώς γε ἐκείνης εἰμὶ, ἣν πολλὰκις εὖ ἐποίησας, τὸ μὲν πρῶτον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον κοινῇ μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους· ὥστε ἦν που καὶ νῦν ἐμοὶ ἐς τὸ χεῖρον ῥέψωσιν αἱ ψῆφοι ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐλάττους ὦσιν αἱ ἀμείνους, σὺ δὲ τὴν τῆς Ἀθηναίων προστιθείς ἀναπλήρου τὸ ἐνδέον παρὰ σεαυτοῦ καὶ τὸ ἐπανόρθωμα οἰκείον σοι δοκεῖτω.

4. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκείνῳ μοι ἱκανὸν, εἰ πολλοὶ ἐθαύμασαν πρότερον, εἰ ἐνδοξος ἦδη ἐγὼ, εἰ ἐπαινοῦνται πρὸς τῶν ἀκουσάντων οἱ λόγοι. Πάντα ἐκείνα ὑπενέμια ὀνειράτα, φασί, καὶ ἐπαίνων σκιαί· τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τῷ παρόντι δειγθήσεται. Οὕτως ἀκριβὲς ὅρος τῶν ἐμῶν, οὐδὲν ἀμφίδοξον ἐστὶ οὐδ' ὡς ἂν τις ἐνδοιάσειεν, ἀλλ' ἢ ἀριστον κατὰ παιδείαν δεῖσαι νομίζεσθαι, σοὶ γε δόξαν ἢ πάντων — εὐφημεῖν δὲ χρὴ πρὸς οὕτω μέγαν ἀγῶνα χωροῦντα. Δόξαιμεν γὰρ, ὦ θεοί, λόγου ἄξιοι καὶ βεβαιώσαίτε ἡμῖν τὸν παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαινον, ὡς τὸ λοιπὸν θαρροῦντας ἐς τοὺς πολλοὺς παρῆναι· πᾶν γὰρ ἦδη στάδιον ἦτον φοβερόν τῳ Ὀλύμπῳ τὰ μεγάλα νενικηκότι.

perficere non potuit : inter canendum enim, narrant, quam primum in certamen descenderet, contentius prae honoris cupiditate dum inflat, in ipsam quasi tibiam exspiravit, et sine coronae honore in scena mortuus est, eundem et primum et ultimum cantum exhibens in Dionysiis.

3. Verum Timothei illa oratio non tibicinibus neque Harmonidi solum dicta mihi videtur, sed omnibus illis qui gloriam affectant publica aliqua commissione, populari laude opus habentes. Ego igitur, quum et ipse cogitarem de mea ratione similiter, et quomodo celerrime possem innotescere omnibus, quaererem : Timothei sermonem secutus, dispiciebam quis in quaque urbe esset praestantissimus, cui fidem reliqui essent habituri, quique unus esset instar omnium. Sic igitur tu nobis videri debebas jure meritoque, virtutis omnis quod caput est, norma, aiunt, et recta talium regula. Si vero tibi mea ostendissem, tuque ea laudasses (pono enim ita tibi visum iri), scilicet ad finem me spei venisse, in uno qui suffragio ferrem universa. Aut quis est, quem tibi si praferam, non merito insanire videar? Igitur verbo quidem in uno homine jaciemus aleam; re autem vera idem est, quasi omnibus undecumque hominibus in theatrum publicum convocatis vim dicendi ostenderem. Apertum enim est te et singulis, et collectis in universum omnibus, fuisse unum praestantiorum. Lacedaemoniorum reges, calculos reliquis singulos habentibus, soli habebant binos : tu vero et ephorum, et senum insuper calculos, et omnino omnium in doctrina amplissimum suffragandi jus habes, ea maxima de causa, quod candidum semper et salutarem fers calculum : quae res etiam mihi in praesenti facit fiduciam, qui propter rei quam conor magnitudinem merito perterrear. Ad haec illud etiam profecto animum mihi addit, quod non plane aliena tibi sunt mea, qui tum ex ea urbe sim, quam saepe tu beneficiis ornasti, primo quidem privatim ipsam, iterum vero publice cum gente universa. Itaque si forte nunc etiam in sequiorem partem inclinent, dum loquor, calculi, paucioresque sint meliores, tu adjecto Minervae, de te quae deficiunt exple : ac domesticum tibi et familiare videatur prava hic etiam corrigere.

4. Etenim neque illud mihi satis est, si multi ante admirati sunt, si nobilis jam ego, si laudantur ab his qui audierunt orationes : omnia illa somnia, quod aiunt, vento concepta et irrita, laudum umbrae : verum autem jam nunc apparebit. Hic accuratus meorum finis : nihil in utramque partem amplius accipietur, aut ita ut dubitare quis possit; sed oportebit aut optimum circa doctrinam me putari, si quidem tibi ita videatur, aut omnium . . . sed bene ominari fas est ad tantum certamen euntem. Videamur enim, o dii, digni hodie quorum ratio habeatur! et firmate nobis laudem tributam ab aliis, ut reliquo tempore cum fiducia in multitudinem procedere possimus : omne enim stadium jam minus formidabile ei, magna qui Olympia vicerit.

XXIV.

ΣΚΥΘΗΣ Η ΠΡΟΞΕΝΟΣ.

1. Οὐ πρῶτος Ἀνάχαρσις ἀφίκετο ἐκ Σκυθίας Ἀθή-
ναζε παιδείας ἐπιθυμία τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ Τό-
ξαρις πρὸ αὐτοῦ, σοφὸς μὲν καὶ φιλόκαλος ἀνὴρ καὶ
ἐπιτηδευμάτων φιλομαθὲς τῶν ἀρίστων, οἶκος δὲ οὐ τοῦ
βασιλείου γένους ὧν οὐδὲ τῶν πιλοπορικῶν, ἀλλὰ Σκυ-
θῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν, οἳ εἰσι παρ' αὐτοῖς
οἱ ὀκτάποδες καλούμενοι, τοῦτο δὲ ἐστὶ, δύο βοῶν δε-
σπότην εἶναι καὶ ἀμάξης μιᾶς. Οὗτος ὁ Τόξαρις οὐδ'
ἀπῆλθεν ἐπὶ ὁπίσω εἰς Σκύθας, ἀλλ' Ἀθήνησιν ἀπέθανε, καὶ
μετ' οὐ πολὺ καὶ ἥρως ἔδοξε καὶ ἐντέμνουσιν αὐτῷ Ξένῳ
Ἰατρῷ οἱ Ἀθηναῖοι· τοῦτο γὰρ τοῦνομα ἥρως γενόμενος
ἐπεκλήσατο. Τῇ δ' αἰτίᾳ τῆς ἐπυνουμίας καὶ ἀνδ' ὅτου
ἐς τοὺς ἥρωας κατελέγη καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν εἰς ἔδο-
ξεν, οὐ χεῖρον ἴσως διηγήσασθαι, ὥς μάθητε οὐ Σκύθαις
μόνον ἐπιχώριον ὃν ἀπαθανατίζειν καὶ πέμπειν παρὰ
τὸν Ζάμολξιν, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναίους ἐξεῖναι θεοποιεῖν
τοὺς Σκύθας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

2. Κατὰ τὸν λοιμὸν τὸν μέγαν ἔδοξεν ἡ Ἀρχιτέλους
γυνή, Ἀρεοπαγίτου ἀνδρὸς, ἐπιστάντα οἱ τὸν Σκύθην
καλεῖσαι εἰπεῖν Ἀθηναίους ὅτι παύσονται τῷ λοιμῷ
ἐχόμενοι, ἢν τοὺς στενωποὺς οἶνῳ πολλῷ βράνωσι.
Τοῦτο συχνάκις γεγόμενον — οὐ γὰρ ἡμέλησαν οἱ
Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες — ἔπαυσε μὲν ἡ λοιμώττειν
αὐτοὺς, εἴτε ἀτμούς τινας πονηροὺς ὁ οἶνος σβέσας τῇ
ὀσμῇ, εἴτε ἄλλο τι πλέον εἰδὼς ὁ ἥρως ὁ Τόξαρις, ἅτε
ἱατρικὸς ὢν, συνεβούλευσεν. Ὁ δ' οὖν μισθὸς τῆς
ἰατρικῆς ἐπὶ καὶ νῦν ἀποδίδεται αὐτῷ λευκὸς ἵππος κα-
ταθυόμενος ἐπὶ τῷ μνήματι, ὅθεν ἔδειξεν ἡ Δειμαινέτη
προελθόντα αὐτὸν ἐντεῖλαισθαι ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ οἴνου
καὶ εὐρέθῃ ἐκεῖθι ὁ Τόξαρις τεθαμμένος τῇ τε ἐπιγραφῇ
γνωστὴς, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἐφαίνετο ἐπὶ, καὶ μάλιστα,
ὅτι ἐπὶ τῇ στήλῃ Σκύθης ἀνὴρ ἐγκεκλόαπτο, τῇ λαίᾳ
μὲν τόξον ἔχων ἐντεταμένον, τῇ δεξιᾷ δὲ βιβλίον, ὥς
ἐδόκει. Ἔτι καὶ νῦν ἰδοὺς ἂν αὐτοῦ ὑπὲρ ἥμισυ καὶ
τὸ τόξον ὅλον καὶ τὸ βιβλίον· τὰ δ' ἄνω τῆς στήλης καὶ
τὸ πρόσωπον ὁ χρόνος ἤδη ἐλυμήνατό που. Ἔστι δὲ
οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ Διπύλου, ἐν ἀριστερᾷ εἰς Ἀκαδήμειαν
ἀκρίοντων, οὐ μέγα τὸ χῶμα καὶ ἡ στήλη χαμαί· πλὴν
ἀλλ' ἔσπεπται γε αἰεὶ, καὶ φασὶ πυρεταίνοντάς τινας
ἤδη πεπαῦσθαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδὲν ἀπι-
στον, ὅς ὃλην ποτὶ ἴασατο τὴν πόλιν.

3. Ἀλλὰ γὰρ οὐπὲρ ἕνεκα ἐμνήσθην αὐτοῦ, ἔξῃ μὲν
ἐπὶ ὁ Τόξαρις, ὁ Ἀνάχαρσις δὲ ἄρτι καταπεπλευκὼς
ἀνῆλθε ἐκ Πειραιῶς, οἷα δὲ ξένος καὶ βάρβαρος οὐ με-
τρίως τεταραγμένος ἐστὶ τὴν γνώμην, πάντα ἀγνοῶν,
φοροδεγὴς πρὸς τὰ πολλὰ, οὐκ ἔχων δ' τι χρήσιμα
ἑαυτῷ· καὶ γὰρ συνίει καταγελώμενος ὑπὸ τῶν ὁρών-
των ἐπὶ τῇ σκευῇ, καὶ ὁμολγῶντων οὐδένα εὕρισκε, καὶ
ὄλωσ' μετέμελεν αὐτῷ ἤδη τῆς δόδου, καὶ ἐδέδοκτο ἰδόντα
μόνον τὰς Ἀθήνας ἐπὶ πόδα εὐθὺς ὁπίσω χωρεῖν καὶ

XXIV.

SCYTHA, seu CONCILIATOR HOSPITIUM.

1. Non primus e Scythia Athenas venit Anacharsis Græcæ
disciplinæ cupidus, sed Toxaris etiam ante ipsum, sapiens
quidem et pulchrarum rerum amans optimorumque insti-
tutorum studiosus, domi vero non regii generis, neque
pileatorum, sed Scytharum de multis unus et plebeiorum,
quales apud illos sunt qui Octipedes vocantur, hoc autem
significat boum duorum dominum esse et unius planstri.
Hic Toxaris neque rursus ad Scythas rediit, sed Athenis
mortuus est; neque ita multo post pro heroe est habitus,
sacrificantque illi ut Hospiti Medico Athenienses: hoc
enim nomen, quum heros fieret, accepit. Causam vero
cognominis, et cur in heroas sit relatus, et pro Æsculapii
posterorum uno habitus, enarrare haud abs re forte fue-
rit, ut discatis, non Scythis modo patrium esse immortales
credere homines et ablegare ad Zamolxin; sed Athenien-
sibus etiam licere deos facere in ipsa Græcia Scythas.

2. In magna illa pestilentia visa sibi per quietem est vi-
dere Architelis Areopagitæ uxor astantem sibi Scytham,
qui juberet dicere Atheniensibus, a pestilentia ipsos vexari
desituros, si vicos urbis vino multo conspergant. Hoc
sepius factum (neque enim neglexerunt qui audierant Athe-
nienses) finem pestilentie apud illos imposuit, seu vapores
quosdam malos per odorem delente vino, sive aliud quid
amplius sciens Toxaris heros, quippe medicinæ peritus,
consultuit. Merces igitur curationis hodieque illi persolvitur,
equus albus in ipsius monumento immolatus, illo ipso loco,
unde ostendit Dimænete progressum ipsum illa de vino
præcepisse: et inventus ibi est sepultus Toxaris, tum in-
scriptione agnitus, etsi ea non tota jam apparebat, et ma-
xime, quod in columella insculptus erat vir Scythæ, sinistra
arcum intentum tenens, dextra vero, ut videbatur, librum.
Adhuc etiam videas ultra dimidiam ejus partem, arcum
autem integrum atque librum: superiora vero columellæ
et ipsam faciem tempus jam abolevit. Est autem non
multum a Dipylo, ad sinistram in Academiam euntium,
tumulæ non magnus, et humi jacens columella. Verum-
tamen coronata semper est, et aiunt febri laborantes
quosdam illius ope esse liberatos: neque profecto incredi-
bile, qui totam olim urbem sanaverit.

3. Verum enim vero, cujus rei causa mentionem illius
injeci, superstes erat Toxaris, quum Anacharsis, naviga-
tione modo finita, a Piræeo ascendit, tanquam peregrinus
et barbarus non mediocriter adhuc turbatus animo, igna-
rus omnium, meliculosus ad plurima, de se quid face-
ret nescius: sentiebat etenim derideri se ob habitum et
arma; et linguæ suæ peritum inveniebat neminem: et in
universum viæ ipsum jam penitentia subibat, decretum-
que ipse erat, vias modo Athenis, retro legere vestigia,

πλοῖον ἐπιβάντα πλεῖν αὐθις ἐπὶ Βοσπόρου, ὅθεν οὐ πολλὰ ἔμελλεν αὐτῷ ὁδὸς ἔσσεσθαι οἰκαδὲ ἐς Σκύθας. Οὕτως ἔχοντι τῷ Ἀναχάρσιδι ἐντυγχάνει δαίμων τις ἀγαθὸς ὡς ἀληθῶς ὁ Τόξαρις ἤδη ἐν τῷ Κεραμεικῷ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ στολὴ αὐτὸν ἐκπεπασσάτο πατριῶτις οὔσα, εἴτα μέντοι οὐ χαλεπῶς ἔμελλε καὶ αὐτὸν γνῶσεσθαι τὸν Ἀναχάρσιν ἔτε γένους τοῦ δοκιμωτάτου ὄντα καὶ ἐν τοῖς πρῶτοις Σκυθῶν. Ὁ Ἀναχάρσις δὲ πόθεν ἂν ἐκείνον ἔγνω ὁμοειδῆ ὄντα, Ἑλληνιστὶ ἐσταλμένον, ὑπευρημένον τὸ γένειον, ἀλυστον, ἀσιδηρον, ἤδη στωμύλον, αὐτῶν τῶν Ἀττικῶν ἓνα τῶν αὐτοχθόνων; οὕτω μετεπεποίητο ὑπὸ τοῦ χρόνου.

4. Ἀλλὰ Τόξαρις Σκυθιστὶ προσεπεῖπὼν αὐτὸν, Οὐ σὺ, ἔφη, Ἀναχάρσις ὃν τυγχάνεις ὁ Δαυκέτου; Ἐδάκρυσεν ὑφ' ἡδονῆς ὁ Ἀναχάρσις, ὅτι καὶ ὁμόφωνον εὐρήκει τινὰ, καὶ τοῦτον εἰδὼτα ὅστις ἦν ἐν Σκύθαις, καὶ ἤρετο, Σὺ δὲ πόθεν οἶσθα ἡμᾶς, ὧ ξέने; Καὶ αὐτὸς, ἔφη, ἐκείθεν εἰμι παρ' ὑμῶν, Τόξαρις τοῦνομα, οὐ τῶν ἐπιφανῶν, ὥστε καὶ ἐγνώσθαι ἂν σοι κατ' αὐτό. Μῶν, ἔφη, σὺ ὁ Τόξαρις εἶ, περὶ οὗ ἐγὼ ἤκουσα ὡς τις Τόξαρις ἔρωτι τῆς Ἑλλάδος ἀπολιπὼν καὶ γυναῖκα ἐν Σκυθίᾳ καὶ παιδία νεογὰ οἰχοίτο ἐς Ἀθήνας καὶ νῦν διατρέβοι ἐκεῖθι τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀρίστων; Ἐγὼ, ἔφη, ἐκείνός εἰμι, εἴ τις καμῶς λόγος ἐστὶ παρ' ὑμῖν. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀναχάρσις, μαθητὴν σου ἴσθι με γεγεννημένον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἔρωτος ὃν ἠράσθης, ἰδεῖν τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ γε τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἀποδημήσας ἦκω σοι μυρία παθὼν ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι, καὶ εἴ γε μὴ σοὶ ἐνέτυχον, ἐγνωστο ἤδη πρὶν ἥλιον δύναι, ὀπίσω αὖθις ἐπὶ ναῦν κατιέναι· οὕτως ἐτεταράγμην ξένα καὶ ἀγνωστα πάντα ὁρῶν. Ἀλλὰ πρὸς Ἀκινάκου καὶ Ζαμόλξιδος, τῶν πατρῶν ἡμῖν θεῶν, σύ με, ὦ Τόξαρι, παραλαβὼν ξενάγησον καὶ δεῖξον τὰ κάλλιστα τῶν Ἀθηνῶν, εἴτα καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, νόμων τε τοὺς ἀρίστους καὶ ἀνδρῶν τοὺς βελτίστους καὶ ἤθη καὶ πανηγύρεις καὶ βίον αὐτῶν καὶ πολιτείαν, δι' ἧς περ σύ τε καὶ γὰρ μετὰ σὲ τοσαύτην ὁδὸν ἤκομεν, καὶ μὴ περιέδης ἀθέατον αὐτῶν ἀναστρέφοντα.

5. Τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Τόξαρις, ἥκιστα ἐρωτικὸν εἶρηκας, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτάς ἐλθόντα οἰχεσθαι ἀπιόντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει· οὐ γὰρ ἂν, ὡς φῆς, ἀπέλθοις οὐδ' ἂν ἀφεῖς σε βραδίως ἡ πόλις· οὐχ οὕτως ὀλίγα τὰ θέλγητρα ἔχει πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλὰ μάλα ἐπιλήψεται σου, ὡς μήτε γυναῖκός ἐστι μήτε παίδων, εἴ σοι ἤδη εἰσὶ, μεμνησθαι. Ὡς δ' ἂν τάχιστα πᾶσαν ἰδοὺς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, μάλλον δὲ τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὰ Ἑλλήνων καλὰ, ἐγὼ υποθήσομαι σοι. Ἔστι σοφὸς ἀνὴρ ἐνταῦθα, ἐπιχώριος μὲν, ἀποδημήσας δὲ μάλα πολλὰ ἐξ τε Ἀσίας καὶ ἐξ Αἰγυπτίου καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνθρώπων συγγενόμενος, τὰ ἅλλα οὐ τῶν πλουσιῶν, ἀλλὰ καὶ κοιμῶν πένης· ὅφει γέροντα οὕτω δημοτικῶς ἐσταλμένον. Πλὴν διὰ γε τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πάνυ τιμῶσιν αὐτὸν, ὥστε καὶ νομοθέτῃ χρῶνται πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἀξιούσι κατὰ τὰ ἐκείνου προσ-

consensuque navigio navigare rursus in Bosporum, unde via sibi non longa domum ad Scythas suos futura esset. Ita affecto Anacharsidi obviam in ipso Ceramico fit bonus aliquis revera genius, Toxaris. Ac primo quidem habitus illum advertibat, patrius qui esset : deinde non difficulter ipsum quoque nosciturus erat Anacharsin, quippe generis nobilissimi virum et Scytharum e principibus. Anacharsis autem unde illum agnosceret popularem suum esse, Græce vestitum, rasum genas, non cinctum, sine ferro, jam affabilem, indigenarum istorum jam unum Atticorum? adeo ab ipso jam tempore immutatus fuerat.

4. Sed Scythice ipsum allocutus Toxaris, Non tu, inquit, Anacharsis es Dauceti filius? Lacrimari præ gaudio Anacharsis, quod et linguæ suæ peritum invenisset aliquem, eumque gnarum quis ipse esset inter Scythas; atque rogare, Tu vero, hospes, unde nosti nos? Et ipse, inquit, inde sum, e vobis; Toxaris mihi nomen, non e nobilibus, ut eo tibi notus sim. Ad quæ ille : Numquid ille tu Toxaris es, de quo audiavi ego, Toxarin quendam Græciæ amore, uxore relicta in Scythia et parvis pueris, Athenas abiisse, et nunc ibi vivere et in honore esse apud optimos quosque? Ille ipse, inquit, ego sum, si quis de me adhuc sermo apud vos est. Tum, Noris ergo, inquit Anacharsis, discipulum me tuum factum esse, et æmulum amoris, quo flagrabas, videndæ Græciæ. Hujus igitur negotii studio profectus venio tibi sexcenta perpessus mala apud interjectas gentes : ac nisi in te incidissem, decretum jam erat, ante solis occasum retro rursus descendere ad navim, adeo perturbatus eram quum peregrina et ignota mihi viderem omnia. Sed per ego te Acinacen et Zamolxin, patria numina, obsecro, tu me, Toxari, assumtum tanquam peregrinum circumducito, et ea, quæ Athenis pulcherrima sunt, ostendito, tum et quæ reliqua in Græcia, legum optimas, virorum præstantissimos, mores, festa, vivendi rationem et administrandæ reipublicæ, propter quæ et tu, et post te ego, tantum itineris fecimus; neque patere me his non visis domum redire.

5. Illud quidem, inquit Toxaris, minime pro amatore dicebas, te ad ipsas quum januas venisses, abitum parasse. Verum bono es animo. Neque enim, ut aiebas, abieris, neque te ita facile urbs hæc dimiserit : non ita pauca habet quibus hospites afficiat delinimenta : sed valide te complectetur, adeo ut neque uxoris jam, neque liberorum, si qui tibi jam sint, memoriam sis servaturus. Quomodo vero celerime omnem videas Athenarum urbem, aut Græciam potius totam et bona Græcorum ac pulchra, ego tibi subjiciam. Est hic vir sapiens, indigena ille quidem, sed multum per Asiam et Ægyptum peregrinatus, et versatus cum hominibus præstantissimis, ceterum non divitum unus, sed opido pauper; videbis senem ita plebeium in morem vestitum. Sed propter sapientiam virtutemque reliquam maximo illum in honore habent, adeo ut legislatore etiam illo ad constituendam civitatem utantur, et secundum illius præ-

τάγματα βιοῦν.· Εἰ τοῦτον φίλον κτήσαιο καὶ μάθοις ὅσος ἀνὴρ ἐστί, πᾶσαν νόμιζε τὴν Ἑλλάδα ἐν αὐτῷ ἔχειν καὶ τὸ κεφάλαιον ἦδη ἂν εἰδέναι τῶν τῆδε ἀγαθῶν· ὥς οὐκ ἐστὶν ὅ τι ἂν μεῖζόν σοι καλὸν χαρίσασθαι δυναίμην ἢ συστήσας ἐκείνῳ.

6. Μὴ τοίνυν μέλλωμεν, ἔφη, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ με λαβὼν ἔγε παρ' αὐτόν. Ἀτὰρ ἐκεῖνο δέδια, μὴ δυσπρόσοδος καὶ ἐν παρέργῳ θῆταί σου τὴν ἐντεῦθεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Εὐφύμει, ἡ δ' ἔς, ἐκείνῳ τὰ μέγιστα χαριεῖσθαι μοι δοκῶ ἀφορμὴν παρασχῶν τῆς ἐς ξένον ἀνδρα εὐποιίας. Ἐποῦ μόνον· εἴη γὰρ ὅση πρὸς τὸν Ξένιον ἡ αἰδώς καὶ ἡ ἄλλη ἐπιεικεία καὶ χρηστότης. Μᾶλλον δὲ κατὰ δαίμονα οὗτος αὐτὸς ἡμῖν πρόσσειν, ὁ ἐπὶ συννοίας, ὁ λαλῶν ἑαυτῷ· καὶ ἅμα προσειπὼν τὸν Σόλωνα, Τοῦτό σοι, ἔφη, δῶρον μέγιστον ἤκω ἄγων, ξένον ἀνδρα φιλίας δεόμενον.

7. Σκύθης δὲ ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν εὐπατριδῶν, καὶ ὅμως τάκει πάντα ἀφελὲς ἤκει συνεσόμενος ὑμῖν καὶ τὰ κάλλιστα ὀφόμενος τῆς Ἑλλάδος, καὶ γὰρ ἐπιτόμον τινα ταύτην ἐξεύρον αὐτῷ, ὅπως ῥᾶστα καὶ αὐτὸς μάθοι πάντα καὶ γνῶριμος γένοιτο τοῖς ἀρίστοις· τοῦτο δ' ἦν σοὶ προσαγαγεῖν αὐτόν. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Σόλωνα οἶδα, οὕτω ποιήσεις καὶ προξενήσεις αὐτοῦ καὶ πολλὴν γνήσιον ἀποφανεῖς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅπερ σοι ἔφη μικρὸν ἐμπροσθεν, ὦ Ἀνάχαρσι, πάντα ἐόρακας ἤδη Σόλωνα ἰδὼν, τοῦτο αἰ Ἀθηναί, τοῦτο ἡ Ἑλλάς· οὐκέτι ξένος σὺ, πάντες σε ἴσασι, πάντες σε φιλοῦσι. Τηλικούτων ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν πρεσβύτην τοῦτον. Ἀπάντων ἐπιλήρησιν τῶν ἐν Σκυθίᾳ συνῶν αὐτῷ· ἔχεις τῆς ἀποδημίας τὰ ἄθλα, τοῦ ἔρωτος τὸ τέλος· οὗτός σοι ὁ Ἑλληνικὸς κανὼν, τοῦτο δαίγμα τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἀττικῆς. Οὕτω τοίνυν γίγνωσκε ὡς εὐδαιμονέστατος ὢν, ὅς συνῆσθαι Σόλωνα καὶ φίλῳ χρῆσθαι αὐτῷ.

8. Μακρὸν ἂν εἴη διηγήσασθαι, ὅπως μὲν ἦσθη ὁ Σόλων τῷ δώρῳ, ὅσα δὲ εἶπεν, ὡς δὲ τὸ λοιπὸν συνῆσαν, ὁ μὲν παιδεύων καὶ διδάσκων τὰ κάλλιστα, ὁ Σόλων, καὶ φίλον ἄπασιν ποῖων τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ προσάγων τοῖς Ἑλλήνων καλοῖς καὶ πάντα τρόπον ἐπιμελούμενος, ὅπως ἡδίστα διατρίψῃ ἐν τῇ Ἑλλάδι· ὁ δὲ τεθηπὼς τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ μὴδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκὼν εἶναι ἀπολειπόμενος. Ὡς γοῦν ὑπέσχετο αὐτῷ ὁ Τόξαρις, ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Σόλωνος ἅπαντα ἔγνω ἐν ἀκαρεῖ καὶ πᾶσιν ἦν γνῶριμος καὶ ἐτιμᾶτο δι' ἐκείνων· οὐ γὰρ μικρὸν ἦν Σόλων ἐπαινῶν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ ἐπέθοντο καὶ ἐφίλουσαν ὅς ἐκεῖνος δοκιμάζοι καὶ ἐπίστευον ἀρίστους ἀνδρας εἶναι. Τὰ τελευταῖα καὶ ἐμνήσθη μόνος βαρβάρων Ἀνάχαρσις, δημοποίητος γενόμενος, εἰ χρὴ Θεοξένῳ πιστεῦειν καὶ τοῦτο ἱστοροῦντι περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ ἀνέστρεψεν, οἶμαι, ἐς Σκύθας, εἰ μὴ Σόλων ἀπέθανε.

9. Βούλεσθε οὖν ἤδη ἐπαγάγω τῷ μύθῳ τὸ τέλος, ὡς μὴ ἀκέφαλος περινοστοίῃ; Ὡρα γοῦν εἰδέναι οὐτινός μοι ἔνεκα ὁ Ἀνάχαρσις ἐκ Σκυθίας καὶ Τόξαρις τὰ νῦν ἐς Μακεδονίαν ἤκετον ἔτι καὶ Σόλωνα γέροντα ἀνδρα

cepta vivere velint. Hunc si amicum tibi conciliaveris, et quantus vir sit didiceris, totam te in illo Græciam habere putato, et summam jam nosse bonorum quæ hic sunt. Itaque non est quod majus tibi donare bonum possim, quam illi si te commendem.

6. Ne igitur cunctemur, Toxari, inquit Anacharsis, sed prehensum me ad ipsum deduc. Verum illud timeo, ne difficiles accessus habeat, tuamque pro me deprecationem non magni faciat. Bona verba! inquit alter, quin maxime illi gratificaturus videor subministranda beneficentiæ in hospitem occasione. Sequere modo; scies enim quantus sit illius erga peregrinorum præsidem Jovem pudor, et reliqua æquitas et benignitas. Quin divinitus ille ipse ad nos accedit, cogitabundus ille, ille secum ipse loquens: et simul Solonem allocutus, Huc tibi, inquit, donum maximum adduco, peregrinum hominem indigentem amicitia.

7. Scythia autem est ex generosis apud nos, et tamen relictis quæ ibi sunt omnibus, huc venit, ut vobiscum versetur, ut ea quæ pulcherrima sunt in Græcia videat; ego autem compendiariam hanc illi viam reperi, ut facillime et ipse discat omnia, et innotescat præstantissimis; hæc vero in eo inerat, ut ad te illum deducerem. Si igitur Solonem ego novi, ita facies, et tanquam publico illum hospitio accipies, et germanum Græciæ civem efficies. Et quod tibi paullo ante dicebam, Anacharsi, omnia vidisti, viso Solone: hic Athenæ, hic Græcia: non tu jam hospes es; norunt te omnes, omnes te amant. Tantum est in hoc sene! Omnium quæ sunt in Scythia oblivionem capies, cum hoc si fueris. Habes præmia peregrinationis tuæ, finem tui amoris: hæc tibi norma Græcanica, hoc Atticæ philosophiæ specimen. Ita igitur judica, te esse felicissimum, qui cum Solone futurus sis, et amico illo sis usurus.

8. Longum fuerit jam commemorare, quam delectatus sit munere Solon, et quæ dixerit, et quomodo ab eo inde tempore una vixerint, quum alter quidem, Solon, institueret et doceret pulcherrima quæque, et amicum omnibus conciliaret Anacharsin, et bonis eum Græcorum admoveret, omni ratione curans ut quam suavissimam in Græcia ætatem ageret: alter vero, Anacharsis, sapientiam hujus admiraretur, nec latum pedem ab illo sua voluntate discederet. Ut enim promiserat illi Toxaris, ex uno viro Solone brevissimo tempore cognoscebat omnia, et innotescebat omnibus, et in honore erat propter illum: neque enim parvum quiddam erat laudans Solon; sed homines hac etiam in re illi tanquam legislatori obsequabantur, amabantque quos ille probaret, et optimos esse viros credebant. Denique ad mysteria etiam admissus est Anacharsis, solus barbarorum, civitatis ante jure donatus, si fides habenda est Theoxeno, hoc etiam de illo narranti. Et ne rediturus quidem erat, puto, in Scythiam, nisi Solon esset mortuus.

9. Vultis igitur jam inducam etiam finem et coronidem fabulæ, ne sine capite oberret? Jam enim sciendum est cujus mihi rei causa Anacharsis e Scythia Toxarisque nunc in Macedoniam venerint, adducentes insuper Solonem, se-

ἐπαγομένω Ἀθήνηθεν. Φημί δὲ ὁμοῖόν τι καὶ αὐτὸς παθεῖν τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ νευροσπῆτέ μοι τῆς εἰκόνης, εἰ βασιλικῷ ἀνδρὶ ἐμαυτὸν εἰ-
κασα· βάρβαρος μὲν γὰρ κἀκεῖνος καὶ οὐδέν τι φαίης
ἂν τοὺς Σύρους ἡμᾶς φαυλοτέρους εἶναι τῶν Σκυθῶν.
Ἄτὰρ οὐδὲ κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰσποῶ τὰμὰ ἐς τὴν
ὁμοίότητα, κατ' ἐκεῖνα δέ· ὅτε γὰρ πρῶτον ἐπεδήμησα
ὑμῶν τῇ πόλει, ἐξεπλάγην μὲν εὐθὺς ἰδὼν τὸ μέγεθος
καὶ τὸ κάλλος καὶ τῶν ἐμπολιτευομένων τὸ πλῆθος καὶ
τὴν ἄλλην δύναμιν καὶ λαμπρότητα πᾶσαν· ὥστε ἐπὶ
πολὺ ἐτεθήπην πρὸς ταῦτα καὶ οὐκ ἐξήρχουν τῷ θαύ-
ματι, ὅσον τι καὶ ὁ νησιώτης ἐκεῖνος νεανίσκος ἐπεπόνθει
πρὸς τὴν τοῦ Μενελάου οἰκίαν. Καὶ ἐμελλον οὕτω δια-
τεθῆσθαι τὴν γνώμην ἰδὼν πολὺν ἀκμάζουσαν ἀκμῇ
τοσαύτη καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον

ἀνθοῦσαν ἀγαθοῖς πᾶσιν οἷς θάλλει πόλις.

10. Οὕτω δὲ ἔχων ἐσκοπούμην ἤδη περὶ τῶν πρ-
κτέων, καὶ τὸ μὲν δεῖξαι τῶν λόγων ὑμῖν πάλαι ἐδόδοκτο
— τίσι γὰρ ἂν ἄλλοις εἰδεῖα σιωπῇ παροδεύσας τηλι-
καύτην πόλιν; ἐξήτουν γάρ, οὐδὲ ἀποκρῦψομαι τάληθές,
οἵτινες οἱ προϋχόντες εἶεν καὶ οἷς ἂν τις προσελθὼν καὶ
ἐπιγραψάμενος προστάτας συναγωνισταῖς χρῶτο πρὸς
τὰ ὅλα. Ἐνταῦθ' αἰ μὴ εἶς, ὥσπερ τῷ Ἀναχάρ-
σιδι, καὶ οὗτος βάρβαρος, ὁ Τόξαρις, ἀλλὰ πολλοί,
μᾶλλον δὲ πάντες τὰ αὐτὰ μόνον οὐκ αὐταῖς συλλαβαῖς
ἔλεγον· ὧς ἔξενε, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι χρηστοὶ καὶ δεξιοὶ
ἀνὰ τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἂν ἀλλαχόθι τοσούτους εὖροις
ἄνδρας ἀγαθοὺς, δύο δὲ μάλιστα ἔστον ἡμῖν ἄνδρε ἀρί-
στω, γένει μὲν καὶ ἀξιώματι πολὺ προϋχόντες ἀπάντων,
παιδείᾳ δὲ καὶ λόγων δυνάμει τῇ Ἀττικῇ δεκάδι παρα-
βάλλοις ἂν· ἡ δὲ παρὰ τοῦ δήμου εὐνοία πάνυ ἐρωτική
πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοῦτι γίγνεται, ὅ τι ἂν οὗτοι ἐθέλω-
σιν· ἐθέλουσι γὰρ ὅ τι ἂν ἀρίστον ᾗ τῇ πλεί. Τὴν
μὲν γὰρ χρηστότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους φιαν-
θρωπίαν καὶ τὸ ἐν μεγέθει τοσούτῳ ἀνεπύρηνον καὶ τὸ
μετ' εὐνοίας αἰδέσιμον καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ εὐπρόσδοτον
αὐτὸς ἂν ἄλλοις διηγήσαιο πειραθεὶς μικρὸν ὕστερον.

11. Καὶ ὥς μᾶλλον θαυμάσης, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς
οἰκίας ἔστων, υἱὸς καὶ πατήρ, ὁ μὲν, εἰ τινα Σόλωνα ἢ
Περικλέα ἢ Ἀριστείδην ἐπινοεῖς, ὁ δὲ υἱὸς καὶ ὀφθαλμοῖς
μὲν αὐτίκα ἐπάξεταί σε, οὕτω μέγας ἐστὶ καὶ καλὸς
ἄρρενωπὴν τινα τὴν εὐμορφίαν· εἰ δὲ καὶ φθέγγεται
μόνον, οἰχῆσεται σε ἀπὸ τῶν ὧτων ἀναδυσάμενος, το-
σαύτην Ἀφροδίτην ἐπὶ τῇ γλώττῃ ὁ νεανίσκος ἔχει.
Ἡ γὰρ τοὶ πόλις ἅπασα κεχνηνότες αὐτοῦ ἀκούουσιν,
ὁπότεν δημηγορήσων παρέλθῃ, ὁποῖόν φασι τοὺς τότε
Ἀθηναίους πρὸς τὸν τοῦ Κλεινίου πεπονθέναι, παρ'
ὅσον τοῖς μὲν οὐκ εἰς μακρὰν μετεμέλησε τοῦ ἔρωτος,
ὃν ἡράσθησαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦτον δὲ ἡ πόλις οὐ
φιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰδεῖσθαι ἤδη ἀξιοῖ, καὶ ὅπως ἐν
τοῦτο ἡμῖν δημόσιον ἀγαθὸν ἐστί καὶ μέγα ὄφελος
ἅπασιν, ἀνὴρ οὗτος. Εἰ δὲ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατήρ αὐ-
τοῦ δέξαιντό σε καὶ φίλον ποιήσαιντο, πᾶσαν ἔχεις τὴν

nem viram, Athenis. Aio nimirum simile mihi quiddam
Anacharsidi usu venisse : et, per ego vos Gratiarum numen
rogo, nolite irasci mihi ob istam imaginem, si regii generis
viro me assimilavi. Barbarus enim et ille; neque Syros nos
Scythiis ulla in re deteriores temere dixeris. Ego vero non
quantum ad regiam nobilitatem, similitudinem illam asse-
cto, sed quantum ad illa priora. Quum enim primum pere-
grinus vestram in urbem veni, statim quidem percussus sum
conspecta magnitudine, et pulchritudine, et civium numero,
et reliqua omni facultate ac splendore. Itaque diu ad ista
stupebam, nec par eram admirationi, quale quid illi de in-
sula adolescenti accidit ad Menelai domum. Et debebam
ita animo affici, qui viderem urbem in eo culmine consti-
tutam, et secundum poetam, omnibus

bonis florentem, civitas quis possiet.

10. Ita nempe habens, quid agendum esset, jam consi-
derabam. Et facultatis quidem dicendi specimen vobis
præbere decretum olim fuerat : quibus enim præberem
aliis, si silentio talem urbem præterirem? Quærebam enim
(neque verum celabo) qui essent principes, et quibus quis
applicans se et patris sibi ascitis, deinde auxiliatoribus
uti ad universa posset. Hic mihi non unus aliquis, ut Ana-
charsidi, isque barbarus, Toxaris, sed multi, quin omnes
eadem tantum non iisdem syllabis dixere : Multi quidem,
hospes, et alii boni dextrique in urbe viri, neque alias tot
bonos viros invenias : verum duo maxime sunt nobis viri
optimi, genere quidem et dignitate multum superiores
omnibus, doctrina autem et eloquentia Atticæ illos decadi
comparaveris : præterea populari gratia ita florent, ut
plane amentur : fitque quicquid hi volunt ; volunt enim quic-
quid optimum est urbi. Nam benignitatem ipsorum et in
hospites humanitatem, et quod in tanta magnitudine nullum
invidiæ locum relinquunt, et quod in illa se benevolentia
venerabiles tamen præstant, et quam sint placidi, quam
faciles accessus habeant ; tute aliis enarrare poteris, periculo
paullo post facto.

11. Utque magis mireris, ex una eademque domo sunt,
filius et pater : hic quidem, si Solonem aliquem aut Peri-
clem aut Aristidem cogitas, talis : filius vero, ubi primum
videris, statim te amicum sibi adjungit, ita procerus est
et virili quadam formositate pulcher : deinde si locutus
modo fuerit, illicet auribus te devincto abibit, tantam in
lingua venerem habet juvenis. Urbs quidem universa
hiantes enim audiunt quoties in concionem prodierit oraturus,
id quod aiunt Atheniensibus, qui tum erant, in Cliniae
filio accidis : nisi quod illos quidem non ita multo post
amoris illius, quo persecuti Alcibiadem fuerant, pernituit;
hunc vero non amat modo civitas, sed reverentia jam dignatur :
denique unum hoc publicum nostrum bonum est, et
maxima omnibus utilitas, hic vir ! Si igitur et ipse et ipsius
pater recipiant te et amicum sibi faciant, civitatem habes
universam : et hoc solum opus est, ut manu significationem

πόλιν, καὶ ἐπισεῖσαι χρὴ τὴν χεῖρα, τοῦτο μόνον, καὶ οὐκέτ' ἐνδοιάσιμα τὰ σά. Ταῦτα νῆ τὸν Δ' ἅπαντας ἔλεγον, εἰ χρὴ καὶ ὅρκον ἐπάγειν τῷ λόγῳ, καὶ μοι ἤδη πειρωμένῳ τὸ πολλοστὸν τῶν προσόντων εἰρηκέναι ἔδοξαν. « Οὐχ ἔδρας τοίνυν οὐδ' ἀμβολᾶς ἔργον, » ὡς ὁ Κεῖος φησιν, ἀλλὰ χρὴ πάντα μὲν κάλων κινεῖν, πάντα δὲ πράττειν καὶ λέγειν, ὡς φίλοι ἡμῖν τοιοῦτοι γίνονται· ἦν γὰρ τοῦθ' ὑπάρξη, εὐδία πάντα καὶ πλοῦς οὐρίος καὶ λειακῦμων ἢ θάλαττα καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

XXV.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΝ.

1. Ἀβδηρίταις φασὶ Λυσιμάχου ἤδη βασιλεύοντος πεσεῖν τι νόσημα, ὃ καλὸ Φίλων, τοιοῦτο· πυρέττειν μὲν γὰρ τὰ πρῶτα πανδημεῖ ἅπαντας ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς ἐρρωμένως καὶ λιπαρεῖ τῷ πυρετῷ, περὶ δὲ τὴν ἑξῆς μὲν αἵμα πολὺ ἐκ βίων ῥυέν, τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγεγόνεμος, πολλὸς καὶ οὗτος, ἔλυσε τὸν πυρετόν. Ἐς γελόιον δὲ τι πάθος περιέστα τὰς γνώμας αὐτῶν ἅπαντες γὰρ ἐς τραγωδίαν παρεκινούντο καὶ ἰαμβεῖα ἐφθέγγοντο καὶ μέγα ἑδῶν, μάλιστα δὲ τὴν Εὐριπίδου Ἀνδρομέδαν ἐμονώδουν καὶ τὴν τοῦ Περσέως ῥῆσιν ἐν μέρει διεξήσαν, καὶ μεστὴ ἦν ἡ πόλις ὡχρῶν ἁπάντων καὶ λεπτῶν τῶν ἐδομαίων ἐκείνων τραγωδῶν,

Σὺ δ' ὦ θεῶν τύραννε κἀνθρώπων Ἔρως,

καὶ τὰ ἄλλα μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναβοώντων καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ, ἄχρι δὲ χειμῶν καὶ χρύος δὲ μέγα γεγόμενον ἔπαυσε ληρούντας αὐτοὺς. Αἰτίαν δὲ μοι δοκεῖ τοιοῦτου παρασχεῖν Ἀρχέλαος ὁ τραγωδός, εὐδοκίμων τότε, μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐν πολλῷ τῷ φλογμῷ τραγωδήσας αὐτοῖς τὴν Ἀνδρομέδαν, ὡς πυρέξει τε ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναστάντας ὑστερον ἐς τὴν τραγωδίαν παρολισθάνειν, ἐπὶ πολὺ ἐμφιλοχωρούσης τῆς Ἀνδρομέδας τῇ μνήμῃ αὐτῶν καὶ τοῦ Περσέως ἔτι σὺν τῇ Μεδούσῃ τὴν ἐκάστου γνώμην περιετομένου.

2. Ὡς οὖν ἐν, φασὶν, ἐνὶ παραβαλεῖν, τὸ Ἀβδηρικῶν ἐκεῖνο πάθος καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς τῶν πεπαιδαγμένων περιελήλυθεν, οὐχ ὥστε τραγωδεῖν — ἔλαττον γὰρ ἂν τοῦτο παρέβαιον ἄλλοις ἰαμβείοις, οὐ φαύλοις κατεσχημένοι — ἀλλ' ἀφ' οὗ δὴ τὰ ἐν ποσὶ ταῦτα κεκίνηται, ὁ πόλεμος ὁ πρὸς βαρβάρους καὶ τὸ ἐν Ἀρμενίᾳ τραῦμα καὶ αἱ συνεχεῖς νίκαι, οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει, μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Πρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὡς ἔοικεν, ἀληθὲς ἄρ' ἦν ἐκεῖνο τὸ, « Πόλεμος ἁπάντων πατήρ, » εἰ γε καὶ συγγραφεὺς τοσούτους ἀνέφυσεν ὑπὸ μῆτι τῇ ὀρμῇ.

3. Ταῦτα τοίνυν, ὦ φιλότις, δρῶντα καὶ ἀκούοντά με τὸ τοῦ Σινωπέως ἐκεῖνο εἰσῆλθεν· ὁπότε γὰρ ὁ Φί-

voluntatis edant, neque amplius de tuis fortunis dubitare licebit. Hæc, ita me Jupiter (si iusjurandum adicere orationi fas est), dixerunt universi : et mihi jam experienti, vix aliquam de multis partem eorum, quæ insunt, dixisse videbantur. Non igitur desidendi aut differendi, ut Cæus poeta ait, jam tempus est, sed funem omnem movere oportet, facereque et dicere omnia, hi ut amici nobis fiant. Hoc enim si contigerit, serena omnia, et secunda navigatio, et molli fluctu leniter motum mare, et portus in proximo.

XXV.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT.

1. Abderitis dicitur Lysimacho jam regnante morbus invasisse, mi jucundissime Philo, talis : primum enim febris correptam esse universam civitatem, eaque statim ab initio vehementissima et continua : circa diem vero septimum aliis sanguis copiosus naribus fluens, aliis sudor superveniens largus et ipse, febrim solvit. At illa febris in ridiculam quandam affectionem mentes illorum conjecit : omnes ad tragediam velut furore correpti ferebantur, et iambica recitabant clamantes valide, maxime vero Euripidæ Andromedæ cantica modulate pronuntiabant, et illam Persel orationem per vices declamabant. Plena igitur urbs erat pallida multitudo et extenuata, septiduanis inquam illis tragediis,

Tuque, o deorum atque hominum sæve rex, Amor,

et reliqua voce magna proclamantibus, idque diutine, donec scilicet hiems et gelu magnum factum delirantes eos sisteret. Causam vero mihi videtur ejus rei præbuisse Archelaus, tragædus ea ætate favore hominum florens, qui media ætate per multum æstum, Andromedam illis egerat, adeo ut ab ipso theatro multi febricitarent, et ubi convalescerent, deinde in tragediam delaberentur, utpote quorum memoriæ diutine insideret Andromeda, et Perseus cum sua Medusa singulorum mentes adhuc circumvolitaret.

2. Si igitur unum, quod aiunt, alteri comparare fas est, Abderiticus ille morbus nunc quoque eruditorum multos occupavit, non illos quidem uti tragedias agant (levius enim sic delirarent, si iambis alienis nec malis capti tenerentur), sed ex quo præsens hic motus exstitit, bellum, inquam, contra barbaros, et vulnus in Armenia acceptum. et victoriæ perpetuæ; nemo est quin conscribat historiam, potius vero Thucydides nobis, et Herodoti, et Xenophontes sunt omnes : proinde, ut videtur, verum erat illud, bellum omnium esse patrem, si etiam tot numero historicos hoc uno impetu genuit.

3. Hæc igitur, amice, videntem me et audientem Sino-pensis illud subiit. Quum enim jam appropinquare cum

λιππος ἐλέγετο ἤδη ἐπалаύνειν, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐταράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν, ὁ μὲν ὅπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λήθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τείχους, ὁ δὲ ἐπалаξιν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τῶν χρησίων ὑπουργῶν. Ὁ δὲ Διογένης ὁρῶν ταῦτα, ἐπεὶ μὴδὲν εἶχεν ὅ τι καὶ πράττοι — οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐς οὐδὲν ἐχρήτο — διαζωσάμενος τὸ τρίβωνιον σπουδῇ μάλα καὶ αὐτὸς ἐκύλιε τὸν πίθον, ἐν ᾧ ἐτύγγανεν οἰκῶν, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου· καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρομένου, Τί ταῦτα ποιεῖς, ὦ Διογενεῖς; Κυλίω, ἔφη, καὶ τὸν πίθον, ὥς μὴ μόνος ἀργεῖν δοκοῖν ἐν τοσοῦτοις ἐργαζομένοις.

4. Καὶ τὸς οὖν, ὦ Φίλων, ὥς μὴ μόνος ἀφωγος εἶην ἐν οὗτω πολυφώνῳ τῷ καιρῷ μὴδ' ὥσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κεχηνὼς σιωπῇ παραφεροίμην, καλῶς ἔχειν ἐπέλαθον, ὥς δυνατόν μοι κυλίσαι τὸν πίθον, οὐχ ὥς ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξέναι· οὐχ οὕτω μεγαλόταμος ἐγώ, μὴδὲ τοῦτο δέισις περὶ ἐμοῦ· οἶδα γὰρ ἡλικίος ὁ κίνδυνος, εἰ κατὰ τῶν πετρῶν κυλίω τις, καὶ μάλιστα ὁὖν τοῦμὸν τοῦτο πιθάκιον οὐδὲ πᾶν καρτερώς κεκραμευμένον· δεήσει γὰρ αὐτίκα μάλα πρὸς μικρὸν τι λιθίδιον προσπταίσαντα συλλέγειν τὰ ὀστρακα. Τί οὖν ἐγνωσταί μοι καὶ πῶς ἀσφαλῶς μετέξω τοῦ πολέμου, αὐτὸς ἔξω βέλους ἐστὼς, ἐγὼ σοὶ φράσω. « Τούτου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος » καὶ φροντίζων, δοῦναι τῷ συγγραφεῖ ἐνεῖσιν, ἀνέξω ἐμαυτὸν εὖ ποιῶν, παραίνεσιν δὲ τινα μικρὰν καὶ ὑποθήκας ταύτας ὀλίγας ὑποθήσομαι τοῖς συγγραφοῦσιν, ὥς κοινωνήσαιμι αὐτοῖς τῆς οἰκοδομίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ἅκρω γε τῷ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσαψάμενος.

5. Καίτοι οὐδὲ παραινέσεως οἱ πολλοὶ δεῖν οἰονταὶ σφίσιν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οὐ μᾶλλον ἢ τέχνης τινὸς ἐπὶ τὸ βαλῆσιν ἢ βλέπειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλὰ πᾶν ῥᾶστον καὶ πρόχειρον καὶ ἀπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράφαι, ἣν τις ἐρμηνεύσαι τὸ ἐπελθὼν δύνηται· τὸ δὲ οἶσθαι πού καὶ αὐτὸς, ὥς ἐταῖρε, ὥς οὐ τῶν εὐμεταχειρίστων οὐδὲ βραθύμως συντεθῆναι δυναμένων τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ', εἰ τι ἐν λόγοις καὶ ἄλλο, πολλῆς τῆς φροντίδος δεόμενον, ἦν τις, ὥς ὁ Θουκυδίδης φησὶν, ἐς αἰ κτῆμα συντιθῇ. Οἶδα μὲν οὖν οὐ πᾶν πολλοὺς αὐτῶν ἐπιστρέφω, ἐνίοις δὲ καὶ πᾶν ἐπαχθὲς δοῦναι, καὶ μάλιστα ὁπλοῖς ἀποτελεσθαι ἤδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ δέδεικται ἡ ἱστορία. Εἰ δὲ καὶ ἐπήνηται ὑπὸ τῶν τότε ἀχροασαμένων, μανία ἦ γε ἐλπίς ὥς οἱ τοιοῦτοι μεταποιήσουσιν ἡ μετεγράφουσι· τὶ τῶν ἀπαξ κεκυρωμένων καὶ ὥσπερ ἐς τὰς βασιλείους αὐλὰς ἀποκειμένων. Ὅμως δὲ οὐ χεῖρον καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους εἰρησθαι, ἴν', εἴ ποτε πόλεμος ἄλλος συσταῖ, ἢ Κελτοῖς πρὸς Γέτας ἢ Ἰνδοῖς πρὸς Βακτρίους — οὐ γὰρ πρὸς ἡμᾶς γε τολμήσειεν ἂν τις, ἀπάντων ἤδη κεχειρωμένων — ἔχωσιν ἀμεινον συντιθέναι τὸν κανόνα τοῦτον προσάγοντες, ἥνπερ γε δόξῃ αὐτοῖς ὀρθὸς εἶναι· εἰ δὲ μὴ, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε τῷ αὐτῷ πᾶχει ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ

exercita nunciaretur Philippus, Corinthii omnes perturbari et operi faciendo incumbere; arma reficere alius, alius afferre lapides, alius murorum partem substruere, propugnaculum fulcire alius, denique alius aliud eorum, quæ usui essent, subministrare. Diogenes vero videns ista, quum quid potissimum ageret non haberet, (nemo enim quisquam illo ad ullam rem utebatur), succincto pallio suo, studiose admodum et ipse dolium, in quo tum degebat, volvere sursum deorsum in Craneo: et familiarium interrogante aliquo, Quorsum hæc facis, Diogenes? respondit, Volvo et ipse dolium, ne otiosus esse solus inter tot occupatos videar.

4. Itaque ipse ego quoque, Philon, ne mutus solus essem in vocali adeo tempore, neu cornici satelliti instar hians ore per silentium transirem, decere arbitratus sum, pro virili me quoque dolium volvere, non ut historiam scriberem, neque ut ipsa enarrem ficta; non ita audax ego, neque ab ea re tu metueris salutis meæ: novi enim quantum sit periculum, si per saxa volvat aliquis præsertim quale meum est dolium, ne sat firmo quidem opere figlino constructum: cogar enim, si vel ad parvum lapillum offendam, ilico colligere testas. Quid igitur decretum mihi sit, et quomodo tutus in partem belli sim venturus, extra teli jactum constitutus ipse, tibi enarrabo. « Illo me fumo ac fluctu » et sollicitudinibus quæ historiarum scriptorem premunt, abstinere sapiens; admonitionem vero parvam quandam, et pauca hæc præcepta subjiciam scribentibus, ut meæ quoque partes sint in ædificando, licet in inscriptione nulla mei mentio sit, qui extremo tantum digito lutum attigerim.

5. Quanquam neque admonitione plerique opus sibi esse putant ad hoc negotium, non magis quam arte quadam ad incedendum, aut videndum, aut edendum: sed facillimum omnino et promptum et uniuscujusque esse, scribere historiam, modo quis eloqui, quæ in mentem veniunt, possit. Hoc vero nosti forte ipse quoque, sodalis, quam non sit ex facillimis, neque ex iis quæ negligenter componi possint, sed hoc esse, si quid est in dicendi arte aliud, quod multa cura indigeat; si quis, ut ait Thucydides, possessionem in perpetuum condere velit. Novi equidem fore ut non admodum multos advertam inhibeamve; quibusdam etiam ut importunus plane videar, illis præsertim quibus jam perfecta est et ostensa in publico historia. Si vero etiam laudata sit ab iis qui tum recitantem audierint, insania fuerit vel sperare retractaturos aliquid ejusmodi homines aut aliter scripturos eorum quæ semel firmata auctoritatibus et quasi in aulis regis reposita sint. Veruntamen non pessimum fuerit etiam ad illos rixos dicta hæc esse, ut, si quando bellum conflitet aliud, aut Celtarum adversus Getas, aut contra Bactrianos Indorum (neque enim contra nos quisquam ausit tale quid, perdomitis jam omnibus), habeant quomodo componere melius possint, applicanda hac norma, si quidem recta iis videatur esse: sin minus, ipsi quidem tum eadem ulna, qua nunc etiam,

πρᾶγμα· ὁ ἱατρὸς δὲ οὐ πᾶν ἀνίσταται, ἢν πάντες Ἀδδῆρῆται ἔχοντες Ἀνδρομέδαν τραγωδοῦσι.

6. Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ τῆς συμβουλῆς ἔργου, τὰ μὲν γὰρ αἰρεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν διδάσκει, φέρε πρῶτα εἰπωμεν ἄτινα φευκτέον τῷ ἱστορίᾳ συγγράφοντι καὶ ὧν μάλιστα καθαρευτέον, ἔπειτα οἷς χρώμενος οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ὀρθῆς καὶ ἐπ' εὐθὺ ἀγοῦσης, ἀρχὴν τε οἷαν αὐτῷ ἀρκτέον καὶ τάξιν ἥτινα τοῖς ἔργοις ἐφαρμοστέον καὶ μέτρον ἑκάστου καὶ ἃ σιωπητέον καὶ οἷς ἐνδιατριπτέον καὶ ὅσα παραδραμεῖν ἄμεινον καὶ ὅπως ἐρμηνεύσαι αὐτὰ καὶ συναρμῶσαι. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα ὕστερον· νῦν δὲ τὰς κακίας ἥδη εἰπωμεν, ὅπως αἱ τοῖς φαύλως συγγράφουσι παρακολουθοῦσιν. Ἄ μὲν οὖν κοινὰ πάντων λόγων ἐστὶν ἁμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ καὶ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀτεχνίᾳ, μακρόν τε ἂν εἴη ἐπελεθεῖν καὶ τῆς παρουσίας ὑποθέσεως οὐκ ἴδιον [κοινὰ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπάντων λόγων ἐστὶν ἁμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ].

7. Ἄ δ' ἐν ἱστορίᾳ διαμαρτάνουσι, τὰ τοιαῦτα ἂν εὖροις ἐπιτηρῶν, ὅσα καὶ πολλὰς ἀκρωμένῃ ἔδοξε, καὶ μάλιστα ἢν ἅπασιν αὐτοῖς ἀναπετάσῃς τὰ ὅσα. Οὐκ ἄκαιρον δὲ μεταξὺ καὶ ἀπομνημονεύσαι ἕνια παραδείγματος ἕνεκα τῶν ἥδη οὕτω συγγεγραμμένων, καὶ πρῶτον γε ἔχειν, ἡλικὸν ἁμαρτάνουσιν, ἐπισκοπήσωμεν· ἀμελήσαντες γὰρ οἱ πολλοὶ αὐτῶν τοῦ ἱστορεῖν τὰ γεγενημένα τοῖς ἑπαινοῖς ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν ἐνδιατρίβουσι, τοὺς μὲν οἰκείους εἰς ὕψος ἐπαίροντες, τοὺς πολέμειους δὲ πέρα τοῦ μετρίου κατατρίβοντες, ἀγνοοῦντες ὡς οὐ στενῶν τῷ ἰσθμῷ διωρίσται καὶ διατετρίχται ἡ ἱστορία πρὸς τὸ ἐγκώμιον, ἀλλὰ τι μέγα τεῖχος ἐν μέσῳ ἐστὶν αὐτῶν καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, ὅς διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα, εἰ γε τῷ μὲν ἐγκωμιάζοντι μόνου ἐνὸς μέλει, ὅπως οὖν ἐπαινεῖσαι καὶ εὐφραῖναι τὸν ἐπαινούμενον, καὶ εἰ ψευσαμένῃ ὑπάρχει τυχεῖν τοῦ τέλους, ὀλίγον ἂν φροντίσειεν· ἡ δὲ οὐκ ἂν τι ψεύδος ἐμπεσόν ἡ ἱστορία, οὐδ' ἀκαριαῖον ἀνάσχοιτο, οὐ μᾶλλον ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἱατρῶν παῖδες φασὶ τὴν τραχείαν παραδέξασθαι ἂν τι ἐς αὐτὴν καταποθέν.

8. Ἔτι ἀγνοεῖν δοίκασι οἱ τοιοῦτοι ὡς ποιητικῆς μὲν καὶ ποιημάτων ἄλλαι ὑποσχέσεις καὶ κανόνες ἴδιοι, ἱστορίας δὲ ἄλλοι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀκρατῆς ἡ ἐλευθερία καὶ νόμος εἰς, τὸ δόξαν τῷ ποιητῇ· ἔνθεος γὰρ καὶ κάταχος ἐκ Μουσῶν, καὶ ἵππων ὑποπτεῖρων ἄρμα ζεύσασθαι ἐθέλη, καὶ ἐφ' ὕδατος ἄλλους ἢ ἐπ' ἀνθερίων ἀκρον θευσομένους ἀναβιβάζονται, φόνος οὐδεὶς, οὐδὲ ὁπτόν· ὁ Ζεὺς αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς σειρᾶς ἀνασπᾶσας αἰωρῇ ἑμῶν γῆν καὶ θάλατταν, δέδισαι μὴ ἀπορραγείσης ἐκείνης συντριβῇ τὰ πάντα κατενεχθέντα· ἀλλὰ καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπαινεῖσαι θέλωσιν, οὐδεὶς δὲ κωλύσων Διὶ μὲν αὐτὸν ὅμοιον εἶναι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, τὸ στέρνον δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι, τὴν δὲ ζώνην τῷ Ἄρει, καὶ ὅλους σύνθετον ἐκ πάντων θεῶν γενέσθαι δεῖ τὸν Ἀτρεΐδην καὶ Ἀερόπην· οὐ γὰρ ἱκανὸς δὲ

rem metiantur : medicus vero non valde angetur, si Abderitæ omnes sua voluntate agant Andromedam.

6. Quum autem duplex consilii officium sit, quod alia eligere docet, fugere vero alia : age primum dicamus, quæ fugienda sint scribenti Historiam, et a quibus maxime sibi cavere debeat ; deinde quibus rebus usus non aberret a vera via, quæque recto itinere ducat ; quo initio illi sit incipiendum, quis ordo sit accommodandus rebus, quæ uniuscujusque mensura, quæ prætereunda silentio, quibus immorandum sit, quæ melius breviter percurrere, denique quomodo verbis explicanda omnia et inter se sint connectenda. Atque hæc quidem et similia his, deinde : jam nunc vero vitia dicamus, quæ malos scriptores comitantur. Quæ quidem igitur omni dictionis generi communia insunt peccata, in elocutione, in compositione, in sententia, in reliquis contra artis præcepta positis, longum fuerit persequi, et hujus argumenti minime proprium est. [Communia enim, quod modo dixi, omnis orationis vitia sunt in lingua et compositione.]

7. Quæ vero in historia peccant, ea, si observare velis, talia invenias, qualia mihi etiam, sæpe audienti recitantes, videbantur, et maxime si omnibus illis patulas aures præbueris. Neque vero intempestivum, interea etiam speciminis causa quedam commemorare eorum, quæ jam ita scripta sunt. Et primum quidem illud quantum sit eorum peccatum inspiciamus, quod omittit vulgus illorum docere quæ facta sint, et in laudibus principum atque ducum immoratur, suos quidem tollentes in summum, hostes vero ultra modum deprimentes : ignari quam non angusto intervallo disternata et separata sit ab encomio historia ; sed magnum hisce quasi murum esse interpositum ; et ut musicorum voce utamur, octavæ duplicis intervallo illa a se invicem distare : siquidem encomium scribenti illa sola cura est, quomodocumque laudare, et exhilarare eum, qui laudatur, et, si per mendacia finem illum consequi detur, parum curaverit ; historia vero mendacium, quod forte incidit, nullum ac ne minimum quidem ferat, non magis quam asperam arteriam recipere quicquam in illam glutitione delatum narrant medicorum filii.

8. Ignorare porro tales videntur, poeticæ artis et carminum aliam esse professionem et regulas proprias : alias vero historiæ. Illic enim immoderata libertas, et lex una, quicquid placuerit poetæ : quum enim divino afflatu plenus et a Musis obsessus sit, etiamsi alatos currui equos velit jungere, et si alios super aquas, aut per summas aristas decursuros constituat, invidia nulla est : neque, quum illorum Jupiter una catena in altum trahat terram et mare teneatque suspensa, metuntur ne rupta illa conferantur delapsa illa omnia : verum etiam si laudare Agamemnonem velint, nemo est qui intercedat, Jovi quidem illum similem caput et oculos, pectus fratri illius Neptuno, cincturam Marti, atque in universum compositum e diis omnibus fieri oportet Atrei et Aeropes filium : neque enim par Ju-

Ζεὺς οὐδ' ὁ Ποσειδῶν οὐδ' ὁ Ἄρης μόνος ἕκαστος ἀναπληρῶσαι τὸ κάλλος αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία δὲ ἦν τινα κολακεῖαν τοιαύτην προσάβδη, εἰ ἄλλο ἢ περὶ τις ποιητικὴ γίγνεται, τῆς μεγαλοφωνίας μὲν ἐκείνης ἐστερημένην, τὴν λοιπὴν δὲ τερατεῖαν γυμνὴν τῶν μέτρων καὶ δι' αὐτὸ ἐπισημοτέραν ἐκφαίνουσα; Μέγα τοίνυν, μᾶλλον δὲ ὑπέρμεγα τοῦτο κακόν, εἰ μὴ εἰδείη τις χωρίζειν τὰ ἱστορίας καὶ τὰ ποιητικῆς, ἀλλ' ἐπεισάγοι τῇ ἱστορίᾳ τὰ τῆς ἐτέρας κομμώματα, τὸν μῦθον καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὰς ἐν τούτοις ὑπερβολὰς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀθλητὴν τῶν καρτερῶν τούτων καὶ κομιδῇ πρηνίνων ἀλουργίᾳ περιβάλοι καὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τῷ ἐταιρικῷ καὶ φυκίῳ ἐντρίβοι καὶ ψιμύθιον τῷ προσώπῳ, Ἡρακλεῖς, ὥς καταγέλαστον ἂν αὐτὸν ἀπεργάσαιτο αἰσχύναν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ.

9. Καὶ οὐ τοῦτο φημι, ὥς οὐχὶ καὶ ἐπαινετέον ἐν ἱστορίᾳ ἐνίστε· ἀλλ' ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἐπαινετέον καὶ μέτρον ἐπακτέον τῷ πράγματι, τὸ μὴ ἐπαχθῆς τοῖς ὑστερον ἀναγνωστέοις αὐτὰ, καὶ ὅπως πρὸς τὰ ἐπεῖτα κανονιστέον τὰ τοιαῦτα, ἅπερ μικρὸν ὑστερον ἐπιδείξομεν. Οἱ δὲ ὄντοι καλῶς διαίρειν ἐς δύο τὴν ἱστορίαν, εἰς τὸ τερπνὸν καὶ χρήσιμον, καὶ διὰ τοῦτο εἰσποιοῦσι καὶ τὸ ἐγκώμιον εἰς αὐτὴν ὡς τερπνὸν καὶ εὐφραῖνον τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅρας ὅσον τάληθοὺς ἡμαρτήκασι; πρῶτον μὲν κιθόδηλον τῇ διαίρεσει χρώμενοι· ἐν γὰρ ἔργον ἱστορίας καὶ τέλος, τὸ χρήσιμον, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀληθοῦς μόνου συνάγεται. Τὸ τερπνὸν δὲ ἄμεινον μὲν εἰ καὶ αὐτὸ παρακολουθήσειεν, ὥσπερ καὶ κάλλος ἀθλητῇ, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν κωλύσει ἅψ' Ἡρακλέους γενέσθαι καὶ Νικόστρατον Ἰσιδότου, γεννάδαν ὄντα καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἑκατέρων ἀλκιμώτερον, εἰ αὐτὸς μὲν αἰσχιστος ὀφθῆναι εἴη τὴν ὄψιν, Ἀλκαῖος δὲ ὁ καλὸς ὁ Μιλήσιος ἀνταγωνίζοιτο αὐτῷ, καὶ ἐρώμενος, ὥς φασι, τοῦ Νικοστράτου ὦν. Καὶ τοίνυν ἡ ἱστορία, εἰ μὲν ἄλλως τὸ τερπνὸν παρεμπορεύσασαιτο, πολλοὺς ἂν τοὺς ἐραστὰς ἐπισπάσασαιτο, ἄχρι δ' ἂν καὶ μόνον ἔξη τὸ ἴδιον ἐντελές, λέγω δὲ τὴν τῆς ἀληθείας δήλωσιν, ὀλίγον τοῦ κάλλους φροντιεῖ.

10. Ἐτι κάκεινο εἰπεῖν δεῖον, ὅτι οὐδὲ τερπνὸν ἐν αὐτῇ τὸ κομιδῇ μυθῶδες καὶ τὸ τῶν ἐπαίνων μάλιστα πρόσαντες παρ' ἑκάτερον τοῖς ἀκούουσιν, ἢν μὴ τὸν συρφετὸν καὶ τὸν πολὺν δῆμον ἐπινοῆς, ἀλλὰ τοὺς δικαστικὰς καὶ νῆ Δία συκοφαντικῶς προσέτι γε ἀκροασμένους, οὓς οὐκ ἂν τι λάθοι παραδραμόν, δεῦτερον μὲν τοῦ Ἄργου δρῶντας καὶ πανταχόθεν τοῦ σώματος, ἀργυραμοιδικῶς δὲ τῶν λεγομένων ἕκαστα ἐξετάζοντας, ὥς τὰ μὲν παρακεκομμένα εὐθὺς ἀπορρίπτειν, παραδέχασθαι δὲ τὰ δόκιμα καὶ ἔννοια καὶ ἀκριβῆ τὸν τύπον, πρὸς οὓς ἀποδλέποντα χρὴ συγγράφειν, τῶν δὲ ἄλλων ὀλίγον φροντιεῖν, καὶ διαρραγῶσιν ἐπαινοῦντες. Ἦν δὲ ἀμελήσας ἐκείνων ἡδύνης πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἱστορίαν μύθοις καὶ ἐπαίνοις καὶ τῇ ἄλλῃ θωπεΐᾳ, τάχιστ' ἂν ὁμοίαν αὐτὴν ἐξεργάσαιτο τῷ ἐν Λυδίᾳ Ἡρακλεῖ· ὁρακέναι γὰρ σέ που εἰκὸς γεγραμμένον, τῇ Ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πᾶν ἄλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον,

piter, neque Neptunus, neque Mars, qui singuli per se pulchritudinem illius expleant. Historia vero, si quam id genus adulationem asciscat, quid aliud quam pedestris quædam poetica fiet, magnifico quidem illo dicendi genere privata, sed præstigias reliquas, nudatas numeris, et ob id ipsum magis conspicuas, ob oculos ponens? Magnum igitur, quin plus quam magnum illud vitium, si quis separare quæ historiæ sunt, et poetiæ, nesciat, sed historiæ fucum alterius artis inducat, fabulam puta et encomium, et quæ sunt in utroque exaggerationes: velut si quis athletam de robustorum horum numero unum, et plane flicis instar durorum, purpureis vestibus induat reliquoque cultu meretricio, et fucum affricet cerussamque faciei: quam, Hercules! ridendum illum reddiderit, deturpatum cultu isto!

9. Neque hoc dico, quasi non et laudandum sit nonnuncquam in historia: sed tempore opportuno laudandum, et modus huic negotio adhibendus, in quantum ea laus non molesta sit sequentis ævi lectoribus, et omnino ad posteritatis regulam dirigenda sunt talia, ut paullo post demonstrabimus. Qui vero putant bene se historiam in duas partes dividere, in suave et utile, ob eamque rem etiam encomium in eam inferunt, ut jucundum quiddam et lectores exhilarans, vident' quantum aberrarint a vero? primo quidem divisione quod utuntur fallaci; unum enim opus historiæ et finis, utilitas, quæ ex vero solo colligitur. Jucunditas vero melius quidem est si et ipsa consequatur, ut athletam pulchritudo: sin minus, nihil prohibebit quominus ab Hercule numeretur Nicostratus Isidoti, generosus vir et utrisque collectatoribus suis fortior, licet ipse sit aspectu fœdissimus, Alcæus autem Milesius, pulcher ille, cum ipso certet, amasius adeo, ut aiunt, Nicostrati. Historia igitur, si quidem jucunditatem corollarii cujusdam instar adjiciat utilitati, multos amatores alliciet: verum ea quamdiu proprium modo negotium omnibus numeris absolvat, declarationem veritatis dico, pulchritudinem parum curabit.

10. Illud adhuc dicere e re fuerit, ne jucundum quidem esse in historia quod sit plane fabulosum; et laudes maxime molestas in utramque partem esse audientibus, si non faciem populi et plebis multitudinem cogites, sed hos, qui judicium more, quin hercle calumniatorum insuper audituri sunt; quos nihil fugiat præterlapsum, acutius videntes Argo et ex omni parte corporis; tum trapezitica ratione singula quæ dicuntur examinentes, ut adulterina abjiciant protinus, proba autem et legitima et accurate expressa recipiant: ad quos videlicet inter scribendum oportet respicere, parum autem curare reliquos, si vel disrumpantur laudando. Sin, his neglectis, condiveris ultra modum historiam fabulis et laudibus et lenocinio reliquo, cito eam similem reddideris illi in Lydia Herculi: verisimile est enim alicubi eum te vidisse pictum, Omphalæ servientem, habitu exornatum

λείνην μὲν τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσαν, ὡς Ἡρακλέα δῆθεν οὖσαν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκατῇ καὶ πορφυρίδι ἔρια φαίνοντα καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης τῷ σανδαλίῳ καὶ τὸ θέαμα αἰσχιστον, ἀφειστώσα ἡ ἑσθὴς τοῦ σώματος καὶ μὴ προσιζάνουσα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀνδρώδες ἀσχημῶς καταθελυγμένον.

11. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἴσως καὶ ταῦτά σου ἐπαινέσονται, οἱ ὀλίγοι δ' ἐκείνοι, ὧν σὺ καταφρονεῖς, μάλα ἥδ' αὖ καὶ ἐς κόρον γελάσονται, δρῶντες τὸ ἀσύμφυλον καὶ ἀνάρμοστον καὶ δυσκόλητον τοῦ πράγματος. Ἐκάστου γὰρ ὁ ἰδίον τι καλὸν ἐστίν· εἰ δὲ τοῦτο ἐναλλάξειας, ἀκαλλές τὸ αὐτὸ παρὰ τὴν χρῆσιν γίγνεται. Ἐὼ λέγειν ὅτι οἱ ἐπαινοὶ ἐνὶ μὲν ἴσως τερπνοί, τῷ ἐπαινούμενῳ, τοῖς δ' ἄλλοις ἐπαχθεῖς, καὶ μάλιστα ἢν ὑπερφουεῖς τὰς ὑπερβολὰς ἔχωσιν, οἷους αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἀπεργάζονται, τὴν εὐνοίαν τὴν παρὰ τῶν ἐπαινουμένων θηρώμενοι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἄχρι τοῦ πᾶσι προφανῆ τὴν κολακίαν ἐξεργάσασθαι· οὐδὲ γὰρ κατὰ τέχνην αὐτὸ δρᾶν ἴσασιν οὐδ' ἐπισκιάζουσι τὴν θωπεῖαν, ἀλλ' ἐμπεσόντες ἀθρόα πάντα καὶ ἀπίθανα καὶ γυμνά διεξίσιν.

12. Ὡς οὐδὲ τυγχάνουσιν οἱ μάλιστα ἐφίενται· οἱ γὰρ ἐπαινούμενοι πρὸς αὐτῶν μισοῦσι μᾶλλον καὶ ἀποστρέφονται ὡς κολακας, εὖ ποιοῦντες, καὶ μάλιστα ἢν ἀνδρώδεις τὰς γνώμας ὦσιν· ὥσπερ Ἀριστόβουλος μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου, καὶ ἀναγνόντας αὐτῷ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς — ὦστο γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιψευδόμενος ἀριστείας τινὰς αὐτῷ καὶ ἀναπλάττων ἔργα μείζω τῆς ἀληθείας — λαβὼν ἐκείνος τὸ βιβλίον — πλέοντες δὲ ἐτύγχανον ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ — ἔρριπεν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ ὕδωρ ἐπειπὼν, καὶ σὲ δὲ οὕτως ἔχρην, ὃ Ἀριστόβουλε, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μονομαχοῦντα καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα. Καὶ ἐμὲλλέ γε οὕτως ἀγανακτήσειν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς γε οὐδὲ τὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος τολμᾶν ἠνέσχετο, ὑποσχομένου τὸν Ἀθω εἰκόνα ποιῆσειν αὐτοῦ καὶ μετακοσμήσειν τὸ ὄρος εἰς ὁμοιότητα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ κολακα εὐθὺς ἐπιγνοὺς τὸν ἀνθρωπον οὐκέτ' οὐδ' ἐς τὰ ἄλλα ὁμοίως ἐχρήτο.

13. Ποῦ τοίνυν τὸ τερπνὸν ἐν τούτοις, ἐκτός ἐι μὴ τις κομιδὴ ἀνόητος εἴη, ὡς χαίρειν τὰ τοιαῦτα ἐπαινέμενος, ὧν παρὰ πόδας οἱ ἐλεγχοί· ὥσπερ οἱ ἄμορφοι τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα γὰρ τὰ γύναια τοῖς γραφεῦσι παρακελεύμενα ὡς καλλίστας αὐτὰς γράφειν ὁλοῦνται γὰρ ἀμεινον ἔξιν τὴν ὄψιν, ἣν ὁ γραφεὺς αὐταῖς ἐρύθημά τε πλεον ἐπανθίσῃ καὶ τὸ λευκὸν ἐγκαταμῆξῃ πολλὴ τῷ φαρμάκῳ. Τοιοῦτοι τῶν συγγραφότων οἱ πολλοὶ εἰσι τὸ τήμερον καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ χρεῖωδες, ὅ τι ἂν ἐκ τῆς ἱστορίας ἐλπίσωσι, θεραπεύοντες, ὡς μισεῖσθαι καλῶς ἔχεν, ἐς μὲν τὸ παρὸν κολακας προδῆλους καὶ ἀτέχνους ὄντας, ἐς τοῦπιόν δὲ ὑποκτον ταῖς ὑπερβολαῖς τὴν ὀλην πραγματείαν ἀποζίνοντας. Εἰ δὲ τις πάντως τὸ τερπνὸν ἡγείται κα-

plane alieno; illam quidem ipsius leonina indutam, clamque manu tenentem, nempe quasi Hercules sit; ipsum vero in crocata et palla purpurea carpentem lanas, et sandalio ab Omphale percussus: in quo turpissimum illud est spectaculum, recedens a corpore vestis nec satis applicat, et quicquid in deo virile est, indecore effeminatum.

11. Ac vulgus quidem hæc ipsa fortasse tua laudaverit: at illi pauci, quos tu contemnis, suaviter sane et ad satietatem ridebunt, videntes rem absurdam, incongruam et combinari nesciam. Etenim sua cuique rei propria quædam est pulchritudo: quam si tu immutaveris, deforme idem per ipsum hunc usum reddideris. Mitto dicere, laudes istas uni quidem fortasse jucundas esse, illi qui laudatur, ceteris vero graves, præsertim si immodicas exaggerationes habeant, quales illas vulgus scribentium facit, dum aucupantur eorum quos laudant benevolentiam, et in iis eo usque morantur, donec manifestam omnibus adulationem effecerint. Neque enim cum arte hoc facere norunt neque obumbrant adulationem: sed facto impetu, conferta omnia et incredibilia et nuda persequuntur.

12. Quo fit ut ne assequantur quidem quod maxime concupiscunt. Qui enim ab ipsis laudantur, odio magis illos habent et tanquam adulatores aversantur, recte ἰβὶ quidem, maxime si virili sunt ingenio. Quemadmodum, quum solitariam Alexandri cum Poro pugnam scripsisset Aristobulus, et illum maxime libri sui locum ei recitaret (putabat enim maximam se a rege gratiam initurum, quod mentiendo fortia quædam facta illi astrueret et gesta fingeret vero majora), arreptum ille librum (commodum autem in Hydaspæ fluvio navigabant) præcipitem in aquam abiecit, addens, Te quoque sic oportebat, Aristobule, qui tales pro me pugnas singulares inieris, et uno jaculo elephantos interficias. Et consentaneum erat ita indignari Alexandrum, qui neque architecti conatum tulisset, polliciti se Athonem statuam ipsius facturum et in regis simulacrum transformatum esse montem: sed adulatorem statim hominem intelligens, non amplius illo neque ad alia similiter ut antea usus est.

13. Ubi igitur in hisce jucunditas illa, nisi si quis plane sit stupidus, ut se in talibus laudari gaudeat, quorum e vestigio ostendi vanitas possit? ut homines deformes, et præsertim mulierculæ, quæ pictoribus injungunt, se ut quam pulcherrimas pingant: putant enim speciosiore se futuras facie, si plus floridi ruboris pictor aspersionem et album multum pigmento admiscuerit. Tale est vulgus historicorum, qui præsentī temporī et suæ rei et utilitatī, quam sperant ex historia, serviant: quos bonum erat odisse, in præsentia quidem adulatores manifestos et artis rudes, in futurum autem suis exaggerationibus suspectum reddentes totum illud historiæ scribendæ studium. Si quis vero putat

ταμεμύχθαι δεῖν τῇ ἱστορίᾳ πάσῃ, **** ἀλλὰ ἂ σὺν ἀληθείᾳ τερπνὰ ἔστιν ἐν τοῖς ἄλλοις κάλλεσι τοῦ λόγου, ὧν ἀμελήσαντες οἱ πολλοὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα ἐπεισοχολοῦσιν.

14. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ διηγήσομαι ὅποσα μέμνημαι ἑναγχος ἐν Ἰωνίᾳ συγγραφένων τινῶν, καὶ νῆ Δία ἐν Ἀχαΐᾳ πρῶν ἀκούσας τὸν αὐτὸν τοῦτον πόλεμον διηγουμένων· καὶ πρὸς Χαρίτων μηδεὶς ἀπιστήσῃ τοῖς λεχθησομένοις· ὅτι γὰρ ἀληθὴ ἔστι καὶ ἐπωμοσάμην, εἰ ἀστείον ἦν ὄρκον ἐντιθέναι συγγράμματα. Εἷς μὲν τις αὐτῶν ἀπὸ Μουσῶν εὐθὺς ἤρξατο παρακαλῶν τὰς θεὰς συνεάψασθαι τοῦ συγγράμματος. Ὁρᾷς ἐμμελὲς ἢ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ τοιούτῳ εἶδει τῶν λόγων πρέπουσα; Εἶτα μικρὸν ὑποβάς· Ἀχιλλεῖ μὲν τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα εἰκάζε, Θερσίτη δὲ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς ἀμείνων ἦν αὐτῷ, εἰ ἔκτορα μάλλον ἢ Θερσίτην καθήρει, καὶ εἰ προσθεν μὲν ἔφευγεν ἐσθλός τις,

εἰδὼς δὲ μιν μὲν ἀμείνων.

Εἴτ' ἐπῆγεν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ἐγκώμιον, καὶ ὡς ἄξιός ἐστι συγγράμναι τὰς πράξεις οὕτω λαμπρὰς οὖσας. Ἦδη δὲ κατιῶν ἐπῆναι καὶ τὴν πατρίδα τὴν Μίλητον, προστιθεὶς ὡς ἀμείνων ποιοῖ τοῦτο τοῦ Ὀμήρου μηδὲν μνησθέντος τῆς πατρίδος. Εἴτ' ἐπὶ τέλει τοῦ προοιμίου ὑπισχνεῖτο διαρρήδην καὶ σαφῶς, ἐπὶ μείζον μὲν ἀρεῖν τὰ ἡμέτερα, τοὺς βαρβάρους δὲ καταπολεμήσειν καὶ αὐτὸς, ὡς ἂν δύνηται· καὶ ἤρξατό γε τῆς ἱστορίας οὕτως, αἷτια ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεξιών· «Ὁ γὰρ μισαρπάτος καὶ κάκιστα ἀπολούμενος Οὐολόγεσος ἤρξατο πολεμεῖν δι' αἰτίαν τοιάνδε.»

15. Οὗτος μὲν τοιαῦτα. Ἐτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄρκος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ αὐτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικῷ ἀποπνεύσαν. «Ὅρα γάρ· «Κρεπέρρος Καλπουρνιανὸς Πομπηίουπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς ξυνισταμένου.» Ὡστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι, ὅποια ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησε τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος, ἢ οἷον Νισιβηνοῖς λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἰρουμένοις ἐπήγαγε παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος δλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τευχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώζαντες ὤκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὥστε καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλείας γῆν τὴν πολλήν, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποῖων. Ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλοὺς Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος ἔρειν ἐμελλε. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐπεικῶς πολὺ νῦν ἔστι, τὸ οἰεσθαι τοῦτ' εἶναι τοῖς Θουκυδίδου εὐοχία λέγειν, εἰ ὀλίγον ἐντρέφας τὰ αὐτοῦ ἐκεῖνου λέγοι τις, [μικρὰ κάκεινα, ὅπως καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, οὐ δὲ αὐτὴν ἰδία]. Κάκεινο

omnino jucundum admistum esse debere historiae, **** sed quae cum veritate jucunda sunt in aliis orationis ornamentis, quibus neglectis vulgares illi ea, quae nihil ad rem faciunt, inculcant.

14. Jamque equidem narrabo quae memini nuperrime in Ionia ex historicis quibusdam, et mehercle in Achaia quoque, non ita pridem audire, idem hoc bellum narratione persequentibus. Et per ego vos Gratias obsecro, nemo his quae dicentur fidem deneget: vera enim esse dejerare etiam possim, si urbanum esset jusjurandum scripto interponere. Unus quidem illorum aliquis a Musis statim initium fecit, precatus deas, ut manum scriptioni secum admoveant. Viden' quam concinnum principium, et apte conveniens historiae, quodque tale orationis genus deceret? Tum paullum progressus Achilli quidem nostrum principem comparabat, Thersitae autem regem Persarum, ignarus tanto sibi praestantiorum futurum fuisse Achillem, si Hector empotius quam Thersiten interemisset, et si ante quidem fugisset fortis aliquis, hunc autem a egisset multum praestantior alter. Deinde subjunxit de se ipso encomium quoddam, quamque dignus sit scriptor claris adeo rebus gestis. Jam vero progressus Miletum laudabat patriam suam, subjiciens, melius hac in re facere se quam Homerum, qui mentionem patriae nusquam injecerit. Deinde in fine proemii pollicebatur disertis verbis et clare, se elaturum in majus res nostras, barbaros autem, quantum in se esset, bello et ipsum oppressurum: atque incipiebat hoc modo historiam, simul causas belli incepti persequens: «Impurissimus enim ille et pessimis exemplis periturus Vologesus, bellare cepit propter causam ejusmodi.

15. Illic quidem talia. Alius vero, Thucydidis aemulus absolutissimus scilicet et quam maxime ad archetypi sui similitudinem compositus, initium itidem ut ille a suo nomine fecit, elegantissimum omnium exordium, et quod thymum Atticum redoleat. Ecce enim: «Crepereus Calpurnianus Pompeiopolitanus, descripsit bellum Parthorum et Romanorum, ut inter se pugnarunt; initio facto ab eo tempore, quo conflatum est.» Ut post tale exordium, quid reliqua tibi dicam, quales in Armenia conciones habuerit, in medium producto ipso Corcyraeorum oratore? aut qualem Nisibenis, qui Romanas partes non essent secuti, pestilentiam immiserit, sumtam mutuo confertim totam a Thucydide, excepto solo Pelasgico et longis manibus, in quibus habitabant tum pestilentia correpti? Ceterum et ipsa inceperat ab Aethiopia, ita ut deinde in Aegyptum descenderet, et in regis terras plurimas, et bonum factum, quod in illis mansit. Equidem sepelientem illum in Nisibi miseros Athenienses relinquens discessi, quum accurate nossem quae etiam post meum discessum dicturus erat. Nam rursus hoc etiam valde frequens nunc est, uti putent hoc esse Thucydideis similia dicere, si quis paucis immutatis ipsa illius verba proferat, [minuta et illa, ut ipse quoque dixeris, non . . . propria]. Illud parum aberat quin omitt-

ὀλίγου δεῖν παρελίπον· ὁ γὰρ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τῶν θπλων καὶ τῶν μηχανημάτων, ὡς Ῥωμαῖοι αὐτὰ ὀνομάζουσιν, οὕτως ἀνέγραψε, καὶ τάρφρον ὡς ἐκείνοι καὶ γέφυραν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ μοι ἐννόησον ἡλικὸν τὸ ἔξωμα τῆς ἱστορίας καὶ ὡς Θουκυδίδῃ πρέπον, μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων τὰ Ἰταλιτικὰ ταῦτα ἐγκείσθαι, ὥσπερ τὴν πορφύραν ἐπικοσμοῦντα καὶ ἐμπρέποντα καὶ πάντως συνάδοντα.

16. Ἄλλος δὲ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν γεγονότων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κοιμίδῃ πεζὸν καὶ χαμαιπετές, ὅσον καὶ στρατιώτης ἂν τις τὰ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθηκεν ἢ τέκτων ἢ κάπηλός τις συμπερινοστών τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἄλλῃ μετριωτερός γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα δῆλος ὢν ὅλος ἦν, ἄλλω δὲ τινι χαρίεντι καὶ δυνησομένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο μόνον ἡτiasάμην αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βιβλία τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων τύχην· « Καλλιμόρφου ἱατροῦ τῆς τῶν κοντοφόρων ἔκτης ἱστοριῶν Παρθικῶν » καὶ ὑπεγέγραπτο ἐκάστη ὁ ἀριθμὸς· καὶ ἡ Δία καὶ τὸ προοίμιον ὑπέρψυχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγὼν· οἰκτεῖον εἶναι ἱατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, εἰ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν Ἀπολλωνος υἱός, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης παιδείας ἀρχὼν· καὶ ὅτι ἀρξάμενος ἐν τῇ Ἰαδί γράφειν οὐκ οἶδα ὅτι δόξαν αὐτίκα μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετέλθεν, ἡτρεῖν μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκόσα καὶ νοῦσοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοοίατα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλείστα οἷα ἐκ τριόδου.

17. Εἰ δέ με δεῖ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς μνησθῆναι, τὸ μὲν ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω, τὴν γνώμην δὲ ἐρῶ καὶ τὰ πρῶην ἐν Κορίνθῳ συγγράμματα, κρείττω πάσης ἐπιδόξ· ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ εὐθύς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προοιμίου περιόδῳ συνηρώτησε τοὺς ἀναγινώσκοντας λόγον πάνσοπον δεῖξαι σπεύδων, ὡς μόνῳ ἂν τῷ σοφῷ πρέποι ἱστορίαν συγγράφειν. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἄλλος συλλογισμὸς, εἶτα ἄλλος· καὶ ὅλος ἐν ἅπαντι σχήματι συνηρώτητο αὐτῷ τὸ προοίμιον. Τὸ τῆς κολακείας ἐς κόρον, καὶ τὰ ἐγκώμια φορτικὰ καὶ κοιμίδῃ βωμολογικά, οὐκ ἀσυλλόγιστα μέντοι, ἄλλα συνηρωτῆμένα κάκεινα. Καὶ μὴν κάκεινο φορτικὸν ἔδοξέ μοι καὶ ἥκιστα σοφῷ ἀνδρὶ καὶ πύγωνι πολιωῖ καὶ βαθεῖ πρέπον, τὸ ἐν τῷ προοιμίῳ εἰπεῖν ὡς ἐξαίρετον τοῦτο ἔξει ὁ ἡμέτερος ἀρχὼν, οὗ γε τὰς πράξεις καὶ φιλόσοφοι ἤδη συγγράφειν ἀξιοῦσι· τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἰπερ ἄρα, ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογιζέσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν.

18. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου ὅσιον ἀμνημονῆσαι, δὲ τοιάνδε ἀρχὴν ἤρξατο· « Ἐρχομαι ἐρέων περὶ Ῥωμαίων καὶ Περσίων, » καὶ μικρὸν ὕστερον· « ἔδεε γὰρ Πέρσης γενέσθαι κακῶς, » καὶ πάλιν· « ἦν Ὀσρόης, τὸν οἱ Ἑλλήνες Ὀξυρόην ὀνομάουσιν, » καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Ὅρας; ὁμοῖος αὐτὸς ἐκείνῳ, παρ' ὅσον ὁ μὲν Θουκυδίδῃ, οὗτος δὲ Ἡρόδοτῳ εὖ μάλα ἰσχύει.

19. Ἄλλος τις αἰδοῖμος ἐπὶ λόγων δυνάμει Θουκυδίδῃ καὶ αὐτὸς ὁμοῖος ἢ ὀλίγῳ ἀμείνων αὐτοῦ, πάσας

terem : idem enim hic scriptor multa etiam armorum et machinarum genera, ut Romani illa nominant, ita in scriptum retulit, fossam ut illi, et pontem, et similia latine dicens, non græce. Et cogita mihi, quæ sit historiæ illius dignitas, et quam deceat Thucydidem, inter Attica nomina Italica ista interposita esse, quæ prætextæ instar purpuræ ornamentum addant ac decus, omninoque cum illis consentiant.

16. Alius vero quidam ex illo numero commentarium eorum quæ gesta fuerant nudum scripto congescit, pedestrem valde et humilem, qualem etiam miles, quæ sunt quotidie literis mandans, composuisset, faberæ aut caupo aliquis circummigrans cum exercitu. Verum enim vero tolerabilior sane hic inductus erat, ipse quidem statim qualis esset manifestus, sed qui alii venusto homini et tractandæ historiæ perito laborem præcepisset. Illud solum in eo reprehendi, quod ita inscripserat libros suos, tumidius quam consentaneum esset libelli conditioni : « Callimorphi, medicæ sextæ contatorum, historiarum Parthicarum » et subscriptus erat uniuscujusque libri numerus. Etiam, me Jupiter, proœmium supra modum insulsum fecit, hac ratione concludens : familiare esse medico scribere historiam, siquidem Ἐσκαπλίος ipse sit Ἀπολλίνης filius, Apollo autem musageta et eruditionis omnis princeps. Postremo etiam illud reprehendi, quod, quum incepisset Ionica consuetudine scribere, nescio quo consilio ad communem subito transiit, primum ἡτρεῖν dicens et πείρην, et ὁκόσα, et νοῦσοι, reliqua vero, qualia in usu multitudinis sunt et pleraque quasi e trivio petita.

17. Si vero me oportet sapientis etiam viri mentionem facere, nomen quidem illius in obscuro jaceat; dicam vere consilium et libros nuper Corinthi editos, exspectatione omni præstantiores. In principio enim, statim prima proœmii periodo, interrogatione aggressus est lectores suos, studuitque sapientissimam rationem ostendere, solum nempe sapientem decere historiam scribere. Deinde, paucis interjectis, syllogismus alius; deinde alius : et in universum per quæstiones syllogisticas in omni figura compositum ipsi fuerat proœmium. Adulationis hic fuit ad satietatem, laudes importunæ et plane scurriles; neque illæ tamen extra syllogismum, sed ad argumentandi per interrogata leges composiæ et ipsæ. Verum illud quoque putidum mihi videbatur, et minime virum philosophum et barbam canam prolixamque decens, quod in proœmio dixit, illud eximium habiturum nostrum principem, cujus actiones etiam philosophi scribere jam dignentur. Tale quid enim, si modo omnino veri quid subest, nobis existimandum relinquere potius oportebat, quam ipsum dicere.

18. Neque vero fas fuerit mentionem prætermittere illius, qui hoc cepit exordio : « Venio dicturus de Romanis et Persis; » et paullo post, « Debeat enim Persis male evenire; » et rursus, « Erat Osroes, quem Græci Oxyrhoen vocitant, » et alia id genus multa. Viden? similis hic illi alteri, nisi quod iste quidem Thucydidem, hic vero Herodotum quam maxime referebat.

19. Alius quidam dicendi facultate nobilis, Thucydidis similis ipse quoque, aut paulum illo melior, urbes omnes,

πόλεις καὶ πάντα ὄρη καὶ πεδία καὶ ποταμούς ἐρη-
νεύσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ᾤετο·
τὸ δὲ ἐς ἐχθρῶν κεφαλὰς δ' ἀλεξίκακος τρέψει· τοσαύτη
ψυχρότης ἐνὶν ὑπὲρ τὴν Κασπίαν χιόνα καὶ τὸν κρύ-
σταλλον τὸν Κελτικόν. Ἡ γοῦν ἀσπίς ἡ τοῦ αὐτοκρά-
τορος θωγ βιβλίῳ μόγις ἐξηρημνέθη αὐτῷ, καὶ Γοργῶν
ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκ κυανοῦ καὶ
λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ζώνη ἰριοειδὴς καὶ δράκοντες
ἐλικηδὸν καὶ βοστρυχηδόν. Ἡ μὲν γὰρ Οὐολογέσου
ἀναξυρις ἡ δ' χαλινὸς τοῦ ἵππου, Ἡράκλεις, ὅσαι μυ-
ριάδες ἐπὶν ἑκαστον τούτων, καὶ οἷα ἦν ἡ Ὀσρόου
κόμη, διανέοντος τὸν Τίγρητα, καὶ ἐς ὅλον ἄντρον κα-
τέφυγε, κίττω καὶ μυρρίνης καὶ δάφνης ἐς ταῦτο συμ-
πεφυκότων καὶ σύσκιον ἀκριβῶς ποιοῦντων αὐτό.
Σκόπει ὡς ἀναγκαῖα τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα, ὧν ἄνευ οὐκ
ἂν ᾔδειμὲν τι τῶν ἐκεῖ πραχθέντων.

20. Ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τῆς ἐν τοῖς χρησίμοις ἡ
ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἐπὶ τὰς τοιαύτας τῶν χωρίων καὶ
ἀντρων ἐκφράσεις τρέπονται, καὶ ὁπότεν ἐς πολλὰ καὶ
μεγάλα πράγματα ἐμπέσωσιν, εἰκάσιον οἰκέτη νεο-
πλούτῳ, ἄρτι κληρονομῆσαντι τοῦ δεσπότη, ὅς οὔτε τὴν
ἐσθῆτα οἶδεν ὡς χρὴ περιβαλέσθαι οὔτε δειπνήσαι κατὰ
νόμον, ἀλλ' ἐμπηδῆσας, πολλὰκις ὀρνίθων καὶ σுவίων
καὶ λαγῶνων προκειμένων, ὑπερεμπίπλεται ἔττους τινὸς
ἢ ταρίχους, ἐστ' ἂν διαρραγῇ ἐσθίων. Οὗτος δ' οὖν, ἐν
προεῖπον, καὶ τραύματα συνέγραψε πᾶν ἀπίθανον καὶ
θανάτους ἀλλοκοτούς, ὡς εἰς δάκτυλον τοῦ ποδὸς τὸν
μέγαν τρωθεὶς τις αὐτίκα ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐμβόησαν-
τος μόνον Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι τῶν
πολεμίων ἐξέθανον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ τῶν νεκρῶν
ἀριθμῷ, τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς
τῶν ἀρχόντων ἐπιστολαῖς ἐψεύσατο· ἐπὶ γὰρ Εὐρώπῳ
τῶν μὲν πολεμίων ἀποθανεῖν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριά-
κοντα καὶ ἑξ πρὸς τοῖς διακοσίοις, Ῥωμαίων δὲ μόνους
δύο, καὶ τραυματίας γενέσθαι ἑνέα. Ταῦτα οὐκ οἶδα
εἰ τις ἂν εὐ φρονῶν ἀνάσχοιτο.

21. Καὶ μὴν κακείνῳ λεκτέον, οὐ μικρὸν ὄν· ὑπὸ
γὰρ τοῦ κοιμῶν Ἀττικὸς εἶναι καὶ ἀποκεκαθάρθαι τὴν
φωνὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἤλθισεν οὗτος καὶ τὰ ὀνόματα
μεταποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μετεγγράψαι ἐς τὸ Ἑλ-
ληνικόν, ὡς Κρόνιον μὲν Σατουρνίνον λέγειν, Φρόντιν
δὲ τὸν Φρόντινα, Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανόν καὶ ἄλλα
πολλῷ γελοιότερα. Ἔτι δ' αὐτὸς οὗτος περὶ τῆς Σευ-
ριανοῦ τελευτῆς ἔγραψεν ὡς οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ἐξη-
πάτνται οἰόμενοι ξίφει τεθνάναι αὐτόν, ἀποθάνει δὲ ὁ
ἀνὴρ σιτίῳ ἀποσχόμενος· τοῦτον γὰρ αὐτῷ ἀλυπότατον
δοῖαι τὸν θάνατον· οὐκ εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν πάθος ἐκεῖνο
πᾶν τριῶν ὁμίαι ἡμερῶν ἐγένετο, ἀπόσιτοι δὲ καὶ ἐς
ἐβδόμην διαρκῶσιν οἱ πολλοί, ἔκτος εἰ μὴ τοῦθ' ὑπο-
λάβοι τις, ὡς Ὀσρόης τις ἐστὶν ἡ περιμένων, ἐστ' ἂν
Σευριανὸς λιμῷ ἀποληται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπῆγε
διὰ τῆς ἐβδόμης.

22. Τοὺς δὲ καὶ ποιητικὰς ὀνόμασιν, ὧ καλὰ Φίλων,
ἐν ἱστορίᾳ χρωμένους ποῦ ἂν τις θεῖ; τοὺς λέγοντας,

et omnes montes, et campos et fluvios disertissime de-
scripsit et gravissime, ut putabat: id vero in hostium ca-
pita Avertuncus convertat! tantum frigus inerat supra
Caspias nives et glaciem Celticam. Clypeus igitur impe-
ratoris toto vix libro ab illo descriptus est, et Gorgo in
umbone, et oculi illius ex caeruleo et albo ac nigro, et bal-
teus colore iridis, et dracones flexi in capreolos et in cin-
cinnos plexi. Vologesi quidem braccæ, aut frenum equi,
Hercules! quot millia versuum singula horum occupant! et
qualis cæsaries Osrois fuerit, quum Tigrin ille transnata-
ret; et in quale antrum confugerit, quod hedera et myrtus et
laurus in unum complexæ densissime umbrosam facerent.
Vide quam ista sint necessaria historiæ, et quam sine istis
nihil intellexissemus eorum quæ ibi gesta sunt!

20. Præ imbecillitate enim in utilibus recte versandi,
aut ignorantia dicendorum, ad tales regionum et antrorum
descriptionses se convertunt; et quum in multas magnasque
res incidunt, similes sunt servo divitiarum insueto, creta
nuper demum domini sui hæreditate, qui neque vestis no-
vit quemadmodum injicienda sit, neque ex more cibum
capere; sed irruens sæpe, quum tamen alites et suillæ et
leporinæ carnes appositæ sint, in pulmentum aliquid aut
salsamentum, usque eo oppletur, donec rumpatur edendo.
Ille igitur, quem modo dicebam, etiam vulnera conscripsit
omnino incredibilia, et mortes absurdas, velut hanc, aliquem
in pollice pedis vulneratum statim exspirasse; et ut, incla-
mante solum Prisco duce, septem et viginti hostium animi
deliquium passi sint. Præterea autem in cæsorum numero,
etiam ultra scripta in principum epistolis mentitus est. Ad
Europum enim hostium quidem cecidisse trecenties et
septuagies mille ducentos sex, Romanorum vero solos duos,
saucios autem factos novem. Hæc nescio an sanæ mentis
quisquam tolerare possit.

21. Verum illud quoque dicendum, quod non pusillum
est. Præ nimio Atticismi studio et accuratissimæ circa
linguam puritatis, voluit ille etiam Romanorum nomina
Attica facere et transferre in Græcas formas, adeo ut pro
Saturnino Κρόνιον diceret, Φρόντιν autem Frontonem, Ti-
tanium porro Τιτάνιον, et reliqua multo etiam magis ridicula.
Ad hæc idem hic de Severiani obitu scripsit, deceptos esse
reliquos omnes, qui ferro illum mortuum putent; perisse
autem virum inedia; hoc enim mollissimum mortis genus
illi visum: ignorans, totam illam calamitatem trium, puto,
dierum fuisse; qui vero cibo abstinent, etiam ad septimum
diem durare plerosque; nisi quis hoc putet, stetisse Osroen
expectantem dum fame periret Severianus, et ob id ipsum
per septem dies signa non intulisse.

22. Eos vero quo quis loco ponat, jucundissime Philo,
qui poeticis in historia verbis utuntur? dicentes, « Strido-

« ἔλαλξε μὲν ἡ μηχανή, τὸ τεῖχος δὲ περὶν μεγάλως ἐδόυπησε, » καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς καλῆς ἱστορίας « Ἐδεσσα μὲν δὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις περιεσμεραγέιτο καὶ ὁδοὸς ἦν καὶ κόναθος ἅπαντα ἐκείνη, » καὶ « ὁ στρατηγὸς ἐμερμήριζεν ὃ τρόπον μάλιστα προσάγειν πρὸς τὸ τεῖχος. » Εἶτα μετὰ οὕτως εὐτελῆ ὀνόματα καὶ δημοτικὰ καὶ πτωχικὰ πολλὰ παρενεβέβυστο, τὸ « ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, » καὶ « οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγγρήζοντα, » καὶ « ἤδη λαλουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐγίνοντο, » καὶ τὰ τοιαῦτα ὥστε τὸ πρᾶγμα εἰκότως εἶναι τραγῳδῶν τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβάτου ὑψηλοῦ βεβηκότεν, θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένον.

23. Καὶ μὴν καὶ ἄλλους ἰδοὺς ἂν τὰ μὲν προοίμια λαμπρὰ καὶ τραγικὰ καὶ εἰς ὑπερβολὴν μακρὰ συγγράφοντας, ὡς ἐλπῖσαι θαυμαστὰ ἤλικα τὰ μετὰ ταῦτα πάντως ἀκούσεσθαι, τὸ σῶμα δὲ αὐτὸ τῆς ἱστορίας μικρόν τι καὶ ἀγεννὲς ἐπαγαγόντας, ὡς καὶ τοῦτο εἰκέναι παιδίῳ, εἰ που Ἐρωτα εἶδες παίζοντα, προσωπεῖον Ἡρακλέους πάμμεγα ἢ Τιτᾶνος περικείμενον· εὐθὺς γοῦν οἱ ἀκούσαντες ἐπιφθέγγονται αὐτοῖς τὸ, « Ὡδινεν ὄρος. Χρὴ δὲ οἶμαι μὴ οὕτως, ἀλλ' ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχρῳ εἶναι καὶ συνᾶδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χροσὺν μὲν τὸ κράνος εἶη, θώραξ δὲ πᾶν γελῶς ἐκ ῥακῶν ποθεν ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν συγκακτυμένος καὶ ἡ ἀσπίς οἰσύνῃ καὶ χοιρίνῃ περὶ ταῖς κνήμαις. Ἰδοὺς γὰρ ἂν ἀφθόνους τοιοῦτους συγγραφάς, τοῦ Ῥοδίου κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν νανυνδῶν σώματι ἐπιτιθέντας· ἄλλους αὖ ἐμπαιλὶν ἀκέφαλα τὰ σώματα εἰσάγοντας, ἀπροοίμιαστα καὶ εὐθὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ καὶ προσεταιρίζονται τὸν Ξενοφῶντα οὕτως ἀρξάμενον « Δαρειὸν καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο », καὶ ἄλλους τῶν παλαιῶν, οὐκ εἰδότες ὡς δυνάμει τινὰ προοίμια ἔστι ληληθότα τοὺς πολλοὺς, ὡς ἐν ἄλλοις δεῖξομεν.

24. Καίτοι ταῦτα πάντα φορητὰ ἔτι, ὅσα ἡ ἐρημείας ἢ τῆς ἄλλης διατάξεως ἀμαρτήματά ἔστι, τὸ δὲ καὶ περὶ τοὺς τόπους αὐτοὺς ψεύδεσθαι, οὐ παρασάγγας μόνον, ἀλλὰ καὶ σταθμοὺς ὅλους, τίνι τῶν καλῶν εἰκεν; Εἰς γοῦν οὕτω βραθύμως συνήγαγε τὰ πράγματα, οὔτε Σύριον τινὲς ἐντυχὸν οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τῶν ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, ὥστε περὶ Εὐρώπου λέγων οὕτως ἔφη· « Ἡ δὲ Εὐρώπη καίται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμοὺς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπώκισαν δὲ αὐτὴν Ἐδεσσαῖοι ». Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμώσατα ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀράμενος ὁ γενναῖος αὐτῇ ἀκροπόλει καὶ τεχεῖσι μετέθηκεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὡς περὶ αὐτῆς αὐτὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἐκατέρωθεν ἐν χρῶ παραμειβομένην καὶ μονονουχί τοῦ τεύχους ψαυόντων. Τὸ δὲ καὶ γελοῖον, εἰ σοὶ νῦν, ὦ Φίλων, ἀπολογώμεν, ὡς οὐ Παρθυαίων οὐδὲ Μεσοποταμίων σοὶ γινώ, οἱ μὲν φέρων ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπώκισσε.

rem dedit machina, procumbensque murus tonuit vehementer; » et rursus in alia parte bellæ historiæ : « Jam igitur Edessa armorum sonitu circumstrepebatur, erantque stridor fremorque illa omnia, » et « Dux versat sub pectore curas, qua maxime ratione ad muros accedat. » Deinde inter hæc inculcata erant vilia huiusmodi nomina, et plebeia et mendicorum propria multa, velut, « tribunus militum per literas nunciavit nostro domino, » et, « Milites mercabantur illa quibus indigebant, » et, « Jam loti ad illos se convertebant, » et similia : ut similia ea res esset tragædo, qui altero quidem pede alto cothurno nitatur, alterum autem sandalio devinctum gerat.

23. Ac videas etiam alios, procœmia quidem splendida et tragica et ad excessum usque longa scribentes, ut spes te mira quanta post istæc omnino auditurum : at ipsum corpus historiæ pusillum quoddam et ignavum subjungentes, ut hoc etiam simile videatur puerulo, si qua Cupidinem vidisti sic ludentem, persona Herculis maxima aut Titanis caput occultantem. Statim igitur qui audiere, illud subjiciunt : Parturiunt montes. At, opinor, non ita esse oportet, sed æquabilia omnia et ejusdem velut coloris, consentiensque capiti corpus reliquum, ne galea quidem sit aurea, lorica vero prorsus ridicula, ex pannis alicunde aut coriis putridis consuta, et vimineus clypeus, porcina autem circa tibias. Videas enim satis multos id genus scriptores, Rhodii Colossi caput imponentes nani corpusculo ; alios contra ea, trunca suo capite corpora inducentes, sine exordio statim res ipsas aggressos : qui etiam suarum partium esse volunt Xenophontem, qui ita cœperit : « Darii et Parysatidis filii sunt duo ; » et alios antiquorum. Ignorant nempe, esse quædam quæ vim procœmiorum habeant, licet vulgi intellectum fugiant, ut monstrabimus alias.

24. Verumtamen hæc omnia adhuc tolerabilia, quæcumque aut elocutionis, aut dispositionis reliquæ sunt peccata : mentiri vero circa ipsa loca, non parasangis modo, sed integris mansionibus, cui rerum bonarum simile est? Unus quippe eorum adeo supine res congessit, qui neque cum Syro unquam locutus videtur, neque, quod est in proverbio, in tonstrinis talia fabulantes audisse, ut de Europo verba faciens ita dicat : « Europus vero sita est in Mesopotamia, mansiones duas ab Euphrate remota : condiderunt autem illam Edessenii. » Neque satis hoc illi fuit, verum etiam Samosata, patriam meam, ipse ille vir fortis eodem in libro sublatam sua cum arce et munitionibus transtulit in Mesopotamiam, adeo ut includatur inter ambo amnes, quam proxime utrumque præterlabentes et tantum non ipsa alluentes mœnia. Ridiculum autem fuerit, si nunc cansam apud te, mi Philo, dicam, non ex Parthis me esse, neque Mesopotamenum hominem, ad quos me correptum historiæ admirabilis detulit.

25. Νῆ Δία κάκεινο κομιδῇ πιθανόν περὶ τοῦ Σευηριανοῦ ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπεν ἐπομοσάμενος, ἥ μὴν ἀκοῦσαί τινος τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων· οὔτε γὰρ ξίφει ἐθελῆσαι αὐτὸν ἀποθανεῖν οὔτε φαρμάκου πιεῖν οὔτε βρόχου ἀψασθαι, ἀλλὰ τινα θάνατον ἐπινοῆσαι τραγικὸν καὶ τῇ τόλμῃ ξενίζοντα· τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα ὑάλινα τῆς καλίστης ἁλίου· ἐπεὶ δὲ πάντως ἀποθανεῖν ἔγνωστο, κατὰξαντα τὸν μέγιστον τῶν σκύφων ἐνὶ τῶν θραυσμάτων χρήσασθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα τῇ δάλῳ τὸν λαίμον. Οὕτως οὐ ξιφίδιον, οὐ λογχάριον εὔρεν, ὡς ἀνδρείος γε αὐτῷ καὶ ἡρωϊκὸς ὁ θάνατος γένοιτο.

26. Εἴτ' ἐπειδὴ Θουκυδίδης ἐπιτάφιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς, καὶ αὐτὸς ἡγήσατο χρῆναι ἐπειπεῖν τῷ Σευηριανῷ· ἅπασι γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν οὐδὲν αἰτιον τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κακῶν, τὸν Θουκυδίδην, ἡ ἄμιλλα. Θάψας οὖν τὸν Σευηριανὸν μεγαλοπρεπῶς ἀναδιβάσκει ἐπὶ τὸν τάφον Ἀφράνιον τινα Σίλωνα ἑκατόνταρχον, ἀνταγωνιστὴν Περικλέους, δε τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπερρητόρευεν αὐτῷ ὥστε με νῆ τὰς Χάριτας πολλὰ πάνυ δακρῦσαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ μάλιστα ὅπότε ὁ ῥήτωρ ὁ Ἀφράνιος ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου δακρῶν ἄμα σὺν οἰμωγῇ περιπαθεῖ ἐμέμνητο τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δαίμων καὶ προπόσεων, εἴτα ἐπέθηκεν Αἰάντειόν τινα τὴν κορωνίδα· σπασάμενος γὰρ τὸ ξίφος, εὐγενῶς πάνυ καὶ ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν, πάντων δρώντων ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἑνυάλιον πρὸ πολλοῦ ἀποθανεῖν, εἰ τοιαῦτα ἐρρητόρευε. Καὶ τοῦτο ἐφ' ἰδόντας τοὺς παρόντας ἀπαντὰς θαυμάσαι καὶ ὑπερεπαινεῖσαι τὸν Ἀφράνιον. Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ ἄλλα μὲν αὐτοῦ κατεγίγνωσκον, μονονουχὶ ζωμῶν καὶ λοπάδων μεμνημένου καὶ ἐπιδακρύοντος τῇ τῶν πλακούντων μνήμῃ, τοῦτο δὲ μάλιστα ἡτιασάμην, ὅτι μὴ τὸν συγγραφεὰ καὶ διδάσκαλον τοῦ δράματος προαποσφάξας ἀπέθανε.

27. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ὁμοίους τούτοις ἔχον σοι, ὦ ἑταῖρε, καθαρὴν ἐποίησάν, ὁλίγων δὲ ἐπιμνησθεῖς, ἐπὶ τὴν ἑτέραν ὑπόσχεσιν ἤδη μετελεύσομαι, τὴν συμβουλὴν δπως ἂν ἄμεινον συγγράφοι τις· εἰσὶ γάρ τινες, οἳ τὰ μεγάλα μὲν τῶν πεπραγμένων καὶ ἀξιοσημείοντα παραλείπουσιν ἢ παραθέουσιν, ὑπὸ δὲ ἰδιωτείας καὶ ἀπειροκαλίας καὶ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἢ σωπητέων τὰ μικρότατα πάνυ λιπαρῶς καὶ φιλοπόνως ἐρμηνεύουσιν ἐμβραδύνοντες, ὥσπερ ἂν εἰ τις τοῦ Διὸς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ μὲν ὅλον κάλλος τοσούτον καὶ τοιοῦτον ὃν μὴ βλέποι μηδὲ ἐπαινοῖ ἢ μηδὲ τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἐξηγοῖτο, τὸ ὑποπόδιον δὲ τὸ τε εὐθεργές καὶ τὸ εὖξεστον θαυμάζῃ καὶ τῆς κρηπίδος τὸ εὐρυθμον, καὶ ταῦτα πάνυ μετὰ πολλῆς φροντίδος διεξῶν.

28. Ἐγὼ γοῦν ἤκουσα τινος τὴν μὲν ἐπ' Εὐρώπῃ μάχην ἐν οὐδ' ὅλοις ἐπὶ πλεῖστον παραδρομῆντος, εἰκοσι δὲ μέτρα ἢ ἑπὶ πλείω ὕδατος ἀναλωκότος ἐς ψυχρὰν καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκουσαν διήγησιν, ὡς Μαυρός τις ἱππεὺς Μαυσάκας τούνομα ὑπὸ δῖφους πλανώμενος ἀνὰ τὰ ὄρη

25. Illud etiam, mehercule usquequaque probabile de Severiano idem ille, interposito jurejurando, dixit, se profecto audisse quendam eorum, qui ex ipsa clade aufugissent. Neque enim ferro illum voluisse mori, neque venenum bibere, neque laqueo se innectere, sed tragicam mortem aliquam excogitasse, et ipso consilio novam. Habuisse illum forte pocula mirae magnitudinis vitrea de vitro pulcherrimo: quum autem mori omnino decretum esset, confregisse scyphorum maximum et fragmentorum uno usum ad caedem, inciso vitri ope gutture. Adeo pugionem aut lanceolam non invenit, ut certe virilis illi et heroica mors contingeret?

26. Deinde quoniam Thucydides funebrem quandam orationem dixit primis illo in bello mortuis, ipse quoque existimavit dicendum esse talem Severiano: omnibus enim illis cum Thucydide, penes quem tamen nulla causa est illorum in Armenia malorum, est æmulatio. Postquam ergo sepeliit Severianum magnifice, ad sepulcrum statuit Afranium Silonem quendam, centurionem, Periclis æmulum, qui talia ac tanta de illo declamavit, ut, ita me Grætiæ! multum sane lacrimarum risus mihi excusserit, et maxime quum orator Afranius in peroratione, lacrimans cum ejulatione maximi affectus indice, mentionem fecit sumtuosarum illarum cœnarum atque propinationum: deinde sumtam ab Ajacis fabula coronidem imponit; stricto enim ense generose sane, et ut æquum erat Afranium, in conspectu omnium ad sepulcrum se interemit, non indignus, ita me Mars amet, qui multo ante moreretur, si quidem declamavit talia. Et hoc, ait, quum viderent præsentēs, omnes admiratos esse, et supra modum laudasse Afranium. Ego vero tum reliqua illius damnabam, qui tantum non jussulorum et patinarum meminisset, illacrimareturque mentioni placentarum; hoc vero nomine maxime illum incusabam, quod non interfecto antea scriptore, qui hanc fabulam docuit, tum demum mortuus est.

27. Ceterum multos etiam alios similes hisce quum enumerare tibi, sodalis, possim; tamen paucorum facta mentione, ad alterum promissum meum jam transibo, ad consilium, quomodo quis scribat historiam mellius. Sunt enim qui magna negotia et digna memoratu prætermittant aut transcurrant; præ incitiam vero et pulchri imperitia atque dicendorum tacendorumve ignoratione, minima quæque copiose admodum studioseque enarrant, diuque in iis immorentur: velut si quis Olympii Jovis totam quidem pulchritudinem tantam tamque multiplicem non videat, neque laudet, neque his qui non viderunt enarret, scabellum vero, quod ita ad normam exactum et politum sit, admittitur, et crepidinis proportionem; eaque plurima cum cura persequatur.

28. Ego igitur audi vi quendam, qui pugnam quidem ad Europum vix septem versibus neque iis integris percurreret, viginti autem vel amplius mensuras aquæ (in clepsydra) impenderet in frigidam et nihil ad nos pertinentem narrationem, ut Maurus aliquis eques, Mausacas nomine, præ siti

καταλάβοι Σύρους τινὰς τῶν ἀγροίκων, ἀριστον παρατιθεμένους, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρῶτα ἐκεῖνοι φοβηθεῖεν αὐτὸν, εἴτα μέντοι μαθόντες ὡς τῶν φίλων εἴη κατεδέξαντο καὶ εἰστίασαν· καὶ γὰρ τινα τυχεῖν αὐτῶν ἀποδεδημηκότα καὶ αὐτὸν ἐς τὴν τῶν Μαύρων, ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ στρατευομένου. Μῦθοι τὸ μετὰ τοῦτο μαχροὶ καὶ διηγήσεις, ὡς θηράσειεν αὐτὸς ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ καὶ ὡς ἴδοι τοὺς ἐλέφαντας πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συννεμομένους καὶ ὡς ὑπὸ λέοντος ἀλίου δαῖν καταβρωθείη, καὶ ἡλίους ἰχθύς ἐπρίατο ἐν Καισαρείᾳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀφελὲς τὰς ἐν Εὐρώπῳ γιγνομένας σφαγὰς τοσαύτας καὶ ἐπελάσεις καὶ σπονδάς ἀναγκαίας καὶ φυλακὰς καὶ ἀντιφυλακὰς ἄχρι βαθείας ἐσπέρας ἐφειστήκει δρῶν Μαλχίωνα τὸν Σύρον ἐν Καισαρείᾳ σκάρους παμμεγέθους ἀξίους ὠνούμενον· εἰ δὲ μὴ νῦν κατέλαβε, τάχ' ἂν καὶ συνεδείπνει μετ' αὐτοῦ ἦδη τῶν σκάρων ἐσκευασμένον. Ἄπερ εἰ μὴ ἐνεγέγραπτο ἐπιμελῶς τῇ ἱστορίᾳ, μεγάλα ἂν ἡμεῖς ἡγνηκότες ἦμεν, καὶ ἡ ζημία Ῥωμαίοις ἀφόρητος, εἰ Μανσάκας ὁ Μαῦρος διψῶν μὴ εὔρε πιεῖν, ἀλλ' ἀδειπνος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καίτοι πόσα ἄλλα μακρῶ ἀναγκαιότερα ἐκὼν ἐγὼ νῦν παρίημι· ὡς καὶ αὐλητρὶς ἦκεν ἐκ τῆς πλησίον κώμης αὐτοῖς καὶ ὡς δῶρα ὠλητῆροι ἀντέδωσαν, ὁ Μαῦρος μὲν τῷ Μαλχίῳ λόγχην, ὁ δὲ τῷ Μανσάκᾳ πόρπην, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα τῆς ἐπ' Εὐρώπῳ μάχης αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαια. Τοιγάρτοι εἰκότως ἂν τις εἴποι τοὺς τοιοῦτους τὸ μὲν ῥόδον αὐτὸ μὴ βλέπειν, τὰς ἀκάνθας δὲ αὐτοῦ τὰς παρὰ τὴν ῥίζαν ἀκριβοῶς ἐπισκοπεῖν.

29. Ἄλλος, ὃ Φίλων, μάλα καὶ οὗτος γελοῖος, οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκ Κορίνθου πώποτε προβεβηκώς οὐδ' ἄχρι Κεγχρεῶν ἀποδημήσας, οὕτι γε Συρίαν ἢ Ἀρμενίαν ἰδὼν, ὧδε ἤρξατο — μέμνημαι γάρ — « Ὅτα ἀσθαλιῶν ἀπιστότερα » γράφω τοῖνυν ἂ εἶδον, οὐ γὰρ ἤκουσα. » Καὶ οὕτως ἀκριβοῶς ἅπαντα ἐοράκει, ὥστε τοὺς δράκοντας ἔφη τῶν Παρθυαίων — σημεῖον δὲ πληθους τοῦτο αὐτοῖς· χιλίους γὰρ οἶμα· ὁ δράκων ἄγει — ζῶντας δράκοντας παμμεγέθεις εἶναι γεννωμένους ἐν τῇ Περσίᾳ μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰθρίαν, τούτους δὲ τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους ὑψηλοῦς ἀλωρεῖσθαι καὶ πόρρωθεν ἐπαυονόντων δόος ἐμποιεῖν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ ἐπειδὴν ὁμοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφιᾶσι τοῖς πολεμίοις· ἀμελεῖ πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι καὶ ἄλλους, περισπειραθέντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι· ταῦτα δὲ ἐφεισὶς δρᾶν αὐτὸς, ἐν ἀσφαλεῖ μέντοι ἀπὸ δένδρου ὑψηλοῦ ποιούμενος τὴν σκοπὴν. Καὶ εὖ γε ἐποίησε μὴ ὁμόσε χωρήσας τοῖς θηρίοις, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφεὴ νῦν εἴχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μέγαλα καὶ λαμπρά ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον· καὶ γὰρ ἐκινδύνευσε πολλὰ καὶ ἐτρώθη περὶ Σοῦραν, ἀπὸ τοῦ Κρανείου δῆλον ὅτι βαδίζων ἐπὶ τὴν Λέρναν. Καὶ ταῦτα Κορινθίαν ἀκούοντων ἀνεγίνωσκε τῶν ἀκριβοῶς εἰδόντων, ὅτι μὴδὲ κατὰ τοῖχου γεγραμμένον πόλεμον ἐοράκει.

per montes oberrans, Syros quosdam rusticos deprehenderit, qui prandium sibi apponebant, atque ut initio illi pertimuerint eum, deinde autem, cognito amicum esse, acceperint prandio : etenim forte quendam illorum et ipsum in Maurorum terra peregrinatum esse, quod suus frater in ea regione militaret. Hinc fabulæ longæ, et narrationes, quomodo ipse in Mauritania venatus esset, et ut vidisset elephas multos una pascentes, et ut parum abfuerit quin a leone devoratus esset, et quam magnos Cæsareæ pisces emerit. Et historicus admirabilis, omisissis tantis cædibus, quæ circa Europum iuterea fiebant et invasionibus, et induciis necessariis, et præsidii ab utraque parte disponendis, ad seram usque vesperam Malchioni Syro, Cæsareæ scaros ingentes vili pretio ementi, spectator astitit : nisi vero nox oppressisset, forte etiam cœnaturus cum illo erat, scaris jam paratis. Quæ nisi cum cura scripta essent in historia, magna vero nos ignorassemus, et jactura Romanis intoleranda fuisset, si Mausacas Maurus sitiens, quod biberet, non invenisset, sed incœnatus in castra rediisset. Quamvis quot etiam alia longe magis necessaria sciens ego nunc prætermitto? tibicina etiam ut illis ex proximo pago venerit, et uti dona alter alteri dederint, Maurus quidem Malchioni lanceam, at hic fibulam Mausacæ, multaue alia ex hoc genere, ipsa nempe prælii ad Europum capita. Merito ergo dicat aliquis, tales homines rosam quidem ipsam non videre, spinas vero illius radici proximas accurate considerare.

29. Alius, mi Philo, valde ipse etiam ridiculus, qui neque alterum Corintho pedem protulisset unquam, neque Cenchreas usque discessisset, nedum Syriam vidisset aut Armeniam; ita, memini enim, exorsus est : « Aures minus fideles oculis : scribo igitur quæ vidi, non quæ audiui. » Atqui tam accurate viderat omnia, uti diceret, dracones Parthorum (est vero hoc illis numeri signum : mille enim, puto, milites draco ducit) vivos esse serpentes ingenti magnitudine, qui nascantur in Perside paullo supra Iberiam : et eos initio quidem in contis magnis revinctos celsosque ferri, atque e longinquo dum invadant, terrorem injicere : in ipsa autem pugna, inquit, quum concurrunt, solutos illos hostibus immittunt : itaque multos nostrorum ita devoratos, et alios quum spiris illos suis complexi essent dracones, suffocatos elisosque. Hæc vero ex propinquo se vidisse ipsum, in tuto tamen loco de altissima arbore speculantem. Et bene sane fecit, quod non ex propinquo congressus est illis belluis; alioqui enim tam admirabili nunc scriptore nobis carentum esset, qui manu etiam sua magnifica quædam et clarissima facinora hoc bello edidit : multa etenim pericula subiit, et vulneratus est circa Suram, dum videlicet a Cranio ad Lernam ambulaverit. Atque ista Corinthiis audientibus recitavit, qui accurate scirent illum ne pictum quidem in pariete bellum vidisse

Ἄλλ' οὐδὲ θπλα ἐκεῖνος γε ἤδει οὐδὲ μηχανήματα οἷα ἔστιν οὐδὲ τάξεων ἢ καταλοχισμῶν ὀνόματα· πάνυ γοῦν ἔμελεν αὐτῷ πλαγίαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ κέρως δὲ λάγειν τὸ ἐπὶ μετώπου ἀγειν.

30. Εἷς δὲ τις βέλτιστος ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος τὰ πεπραγμένα, ὅσα ἐν Ἀρμενίᾳ, ὅσα ἐν Συρίᾳ, ὅσα ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, τὰ ἐν Μηδίᾳ, πεντακοσίους οὐδ' ὅλους ἔπεισι περιλαβὼν συνέτριψε καὶ τοῦτο ποιήσας ἱστορίαν συγγεγραφέναι φησί. Τὴν μέντοι ἐπιγραφὴν ὀλίγου δεῖν μακροτέραν τοῦ βιβλίου ἐπέγραψεν, « Ἀντιοχianoῦ τοῦ Ἀπολλωνος ἱερónικου » — δόλχον γάρ που οἶμαι ἐν παισὶ νενίκηκε — « τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ ἐν Μηδίᾳ νῦν Ῥωμαίοις πραχθέντων ἀφήγησις ».

31. Ἡδὲ δ' ἐγὼ τινος καὶ τὰ μέλλοντα συγγεγραφότος ἤκουσα, καὶ τὴν λῆψιν τὴν Οὐολογέσου καὶ τὴν Ὀσρόου σφαγὴν, ὡς παραβληθήσεται τῷ λέοντι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν τριπόθητον ἡμῖν θρίαμβον. Οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔγων ἔσπευδεν ἤδη πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ πόλιν ἤδη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ᾤκισε μεγέθει τε μεγίστην καὶ κάλλει καλλίστην· ἐτι μέντοι ἐπισκοπεῖ καὶ διαβουλεύεται εἰτε Νίκαιαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νίκης χρῆ ὀνομάζεσθαι εἰτε Ὀμόνοϊαν εἰτε Εἰρηνίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐτι ἀκρίτον καὶ ἀνώνυμος ἡμῖν ἢ καλὴ πόλις ἐκεῖνη, λήρου πολλοῦ καὶ κορυφῆς συγγραφικῆς γέμουσα· τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς πραχθῆσόμενα ὑπέσχετο ἤδη γράφειν καὶ τὸν περιπλοῦν τῆς ἔξω θαλάττης, καὶ οὐχ ὑπόσχεσις ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προοίμιον τῆς Ἰνδικῆς ἤδη συντέτακται, καὶ τὸ τρίτον τάγμα καὶ οἱ Κελτοὶ καὶ Μαύρων μοῖρα ὀλίγη σὺν Κασσίῳ πάντες οὗτοι ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰνδὸν ποταμόν· ὃ τι δὲ καὶ πράξουσιν ἢ πῶς δέξονται τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐπέλασιν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡμῖν ὁ θαυμαστός συγγραφεὺς ἀπὸ Μουζιρίδος ἢ ἀπ' Ὀξυδρακῶν ἐπιστελεῖ.

32. Τοιαῦτα πολλὰ ὑπὸ ἀπαιδευσίας ληροῦσι, τὰ μὲν ἀξιοράτα οὔτε ὀρῶντες οὔτ', εἰ βλέποιν, κατ' ἀξίαν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπινοοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὃ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίαν γλῶσσαν, φασίν, ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀρεθμῷ τῶν βιβλίων ἐτι σεμνυνόμενοι, καὶ μάλιστα ἐπὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· καὶ γὰρ αὐ καὶ αὐταὶ παγγελοιοῦτο τοῦ δεινός Παρθικῶν νικῶν τοςάδε· καὶ αὖ Παρθίδος πρῶτον, δεύτερον, ὡς Ἀτθίδος δῆλον ἐστι. Ἄλλος ἀστείωτερον παρὰ πολὺ — ἀνέγγων γάρ — Δημητρίου Σαγαλασέως Παρθονικῆ· οὐδ' ὡς ἐν γέλῳ τι ποιήσασθαι καὶ ἐπισκῶψαι τὰς ἱστορίας οὕτω καλὰς οὕσας, ἀλλὰ τοῦ χρησίου ἕνεκα· ὡς ὅστις ἂν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φεύγῃ, πολὺ μέρος ἔχει τὸ ὀρθῶς συγγράφειν οὗτος προεῖληφε, μάλλον δὲ ὀλίγων ἐτι προσδεῖται, εἰ γε ἀληθὲς ἐκεῖνο φησὶν ἢ διαλεκτικὴ, ὡς τῶν ἀμέσων ἢ θατέρου ἀρσις τὸ ἕτερον πάντως ἀντείσταται.

33. Καὶ δὴ τὸ χωρίον σοι, φαίη τις ἂν, ἀκριβῶς ἀνακικαῖσθαι καὶ αἶ τε ἀκναθαι, ὁπόσαι ἦσαν, καὶ βᾶτοι ἐκκεκομμένοι εἰσι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐρείπια ἤδη ἐκπεφύρηται, καὶ εἰ τι τραχὺ, ἤδη καὶ τοῦτο λείον

Sed neque arma ille novit, neque machinas, quales sint; neque acierum aut ordinum struendorum nomina: qui multum scilicet curavit, ecquam transversam diceret quæ directa esset acies, vel in cornu ducere appellaret quod dici in frontem oportebat.

30. Unus autem aliquis præstantissimus res ab initio inde ad finem usque gestas omnes, quæcumque in Armenia, quæ in Syria, quæ in Mesopotamia, quæ ad Tigrim, quæ in Media acta sunt, quingentis non integris versibus amplexus comminuit: idque ubi fecit, historiam se ait scripsisse. Titulum tamen, parum abest quin majorem libro, inscripsit ejusmodi: « Antiochiani, in sacro Apollinis certamine victoris (cursu, credo, aliquando puer vicerat), eorum quæ in Armenia et Mesopotamia et Media a Romanis modo gesta sunt enarratio. »

31. Jam vero audivi etiam qui futurarum rerum historiam scripserit, et captivitatem Vologesi, et Osrois cædem, quomodo ut leoni objicietur, et super omnia desideratissimum nobis triumphum. Sic vaticinantis simul furore instinctus ad finem jam scriptionis properavit. Verum etiam urbem jam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam et pulchritudine pulcherrimam; illud vero adhuc considerat et consulit, utrum Victoriam illam appellare fas sit, an Concordiam, an Paciferam. Et istud quidem nondum decretum est et adhuc sine nomine nobis urbs illa pulcherrima, deliriis multis atque mucro historico oppleta: ea vero quæ apud Indos aliquando gerentur, jam scripturum se recepit, externique maris circuitum. Neque ista intra promissionem subsistunt, sed proæmium Indicæ jam compositum est: ac tertia legio, et Galli, et Maurorum manus exigua duce Cassio, omnes jam Indum flumen trajecerunt: quid vero facturi sint, aut elephantorum quomodo sint impetum excepturi, ea non ita multo post nobis admirabilis scriptor Muziride aut ab Oxydracis perscribet.

32. Talia multa præ inscitia delirant, qui digna visu neque vident, neque si viderint explicare pro dignitate queant, excogitent vero et confingant quicquid in buccas illas importunas, aiunt, venerit: præterea in numero quoque librorum gravitatem quandam affectant, maxime ipsis in inscriptionibus: nam rursus hæc quoque perquam ridiculæ. Alicujus Parthicarum victoriarum tot libri: et rursus, Parthidis primus, secundus, nempe ut Atthidis. Alius multo etiam urbanus (legi enim), Demetrii Sagalassensis Parthonica. Neque vero eo ista commemoro, ut ridiculo habeam et ludibrio traducam historias tam bellas, verum utilitatis causa: quandoquidem qui hæc et horum similia fugerit, ille jam multum ad rectam historiæ scribendæ rationem profecit, vel potius paucis adhuc indiget, si quidem vere illud dialectica præcipit, eorum, inter quæ nihil est medium, alterius sublationem necessario contra inducere alterum.

33. Et sane area tibi, dicat aliquis, accurate purgata est, atque spinæ, quotquot erant, et vepres excisi sunt; rudera reliquorum jam elata, et si quid asperum fuerat, jam planum est. Itaque jam tu aliquid ædifica et ipse, ut

ἔστιν. Ὡστε οἰκοδόμει τι ἤδη καὶ αὐτὸς, ὡς δεῖξῃς οὐκ ἀνατρέφει μόνον τὸ τῶν ἄλλων γεννάδας ὦν, ἀλλὰ τι καὶ αὐτὸς ἐπινοῆσαι δεξιὸν καὶ ὁ οὐδεὶς ἂν, ἀλλ' οὐδ' ὁ Μῶμος μωμήσασθαι δύναίτο.

34. Φημί τοίνυν τὸν ἀρίστα ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαῖστα οἰκοθεὺν ἔχοντα ἥκειν, συνέσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν, τὴν μὲν ἀδίδακτόν τι τῆς φύσεως δῶρον, ἡ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει καὶ συνεχεὶ τῷ πόνῳ καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγενημένη ἔστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἀτεχνὰ καὶ οὐδὲν ἐμοῦ συμβούλου δεόμενα· οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ ὀρεῖς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιοῦτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον· ἐπεὶ πολλοὺ ἂν, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός· ἦν ἄξιον, εἰ μεταπλάσαι καὶ μετακοσμήσαι τὰ τηλικαῦτα ἡδύνατο ἢ ἐκ μολύβδου χρυσὸν ἀποφῆναι ἢ ἀργυρον ἐκ καττιτέρου ἢ ἀπὸ Κόνωνος Τίτρομον ἢ ἀπὸ Λεωτροφίδου Μίλωνα ἐξεργάσασθαι.

35. Ἀλλὰ ποῦ τὸ τῆς τέχνης καὶ τὸ τῆς συμβουλῆς χρήσιμον; οὐκ ἐς πόλιν τῶν προσόντων, ἀλλ' ἐς χρήσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν· οἷόν τι ἀμέλει καὶ Ἰκκος καὶ Ἡρόδικος καὶ Θέων καὶ εἰ τις ἄλλος γυμναστής, οὐχ ὑπόσχονται ἂν σοὶ που τὸν Περδίκκην παραλαβόντες [εἰ δὲ οὗτος ἔστιν ὁ τῆς μητροῦς ἐρασθεὶς καὶ διὰ ταῦτα κατεσκληρὸς, ἀλλὰ μὴ Ἀντίοχος δ' τοῦ Σελεύκου Στρατονίκης ἐκείνης] ἀποφαίνειν Ὀλυμπιονίκην καὶ Θεαγένει τῷ Θασιῷ ἢ Πολυδάμαντι τῷ Σκοταυσσαίῳ ἀντίπαλον, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόθεσιν εὐφυῶς πρὸς ὑποδοχὴν τῆς γυμναστικῆς παρὰ πολὺ ἀμείνως ἀποφαίνειν μετὰ τῆς τέχνης. Ὡστε ἀπέστω καὶ ἡμῶν τὸ ἐκίφθονον τοῦτο τῆς ὑποσχέσεως, εἰ τέχνην φαμέν ἐφ' οὕτω μεγάλῳ καὶ χαλεπῷ τῷ πράγματι εὐρηκέναι· οὐ γὰρ ὄντινόν παραλαβόντες ἀποφαίνειν συγγραφεῖα φαμέν, ἀλλὰ τῷ φύσει συνετῷ καὶ ἀρίστα πρὸς λόγους ἡσκημένῳ ὑποδείξειν ὁδοὺς τινὰς ὁρθὰς, εἰ δὲ τοιαῦται φαίνονται, αἷς χρώμενος θάττον ἂν καὶ εὐμαρέστερον τελέσειεν ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν.

36. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπροσδεῖ τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὦν ἀγνοεῖ· ἐπεὶ κἂν ἐκιδάριζε μὴ μαθὼν καὶ ἡγῆται καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν, ὑποδείξαντος δὲ τινος ῥῆσά τε ἂν μάθοι καὶ εὖ μεταχειρίσασθαι ἐφ' αὐτοῦ.

37. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδοσθῶ, συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννής, ἀλλ' ὀξὺ δεδορκώς, ὅς καὶ πράγμασι χρήσασθαι ἂν, εἰ ἐπιτραπέη, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν καὶ νῆ Δία καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγονόσας ποτε καὶ γυμναζομένους ἢ ταπτομένους στρατιώτας ἐραχῶς καὶ ὅπλα εἰδώς καὶ μηχανήματα ἔνια καὶ τί ἐπὶ κέρους καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόγοι, πῶς οἱ ἱππεῖς καὶ πόθεν καὶ τί ἐξελαύνειν ἢ περιελαύνειν, καὶ ὅλως, οὐ τῶν κατοικιδίων τις οὐδ' ὅλος πιστεύειν μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσι.

38. Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ τῶν πάντων ἐλεύθερος

non diruendis tantum aliorum operibus virum te fortem ostendas, sed idoneum aliquid etiam per te ipsum excoagulare, quodque nemo, ne ipse quidem Momus possit reprehendere.

34. Aio igitur eum qui optime scripturus sit historiam, duo quidem ista maxime capitalia domo ad eam rem afferre debere, prudentiam civilem et vim eloquendi; alteram quidem ingenii munus, doceri nescium: eloquendi vero vis multa exercitatione, et perpetuo labore, et antiquorum emulatione accesserit oportet. Hæc quidem igitur artis et disciplinæ expertia, neque meo indigentia consilio: non enim prudentes atque acutos reddere eos qui a natura tales non sunt, hic noster libellus promittit: alioquin magni, quin quantivis esset pretii, si refingere et retractare talia posset, aut ex plumbo aurum facere, vel argentum de stanno, aut ex Conone Titormum, aut ex Leotrophide Milonem efficere.

35. Sed ubi artis et consilii usus est? Non ad creanda quæ adesse debent, sed ad usum illorum convenientem. Sicut nempe etiam Iccus et Herodicus, et Theon, et si quis alius exercitor, non promiserint tibi assumtum hunc Perdiccam [si modo hic est ille, qui novercæ suæ amore quum correptus esset, ob id ipsum contabuit; non Antiochus Seleuci filius, Stratonican illam deperiens] Olympiæ victorem reddere, et qui cum Thasio Theagene, aut Polydamante Scotussæo comparari possit: verum hoc promiserint, se datam sibi materiem aptam natam recipiendæ illi exercitationum rationi meliorem multo ope artis suæ reddituros. Itaque absit a nobis etiam pollicitationis illius invidia, si artem nos dicamus rei ita magnæ atque difficili consequendæ reperisse: neque enim hoc dicimus, nos quemcunque de medio arreptum reddituros historicum; sed ei qui natura prudens et optime ad dicendum exercitatus fuerit, ostensuros vias quasdam rectas, si quidem tales ex videbuntur, quas si institerit, celerius faciliusque ad scopum pervenire possit.

36. Neque enim hoc dixeris, qui prudens sit, eum nihil indigere arte ac disciplina eorum quæ ignorat: alioqui citiharam etiam nemine docente pulsaret, et inflaret tibias, ac nosset omnia. Jam vero sine disciplina nihil horum tractaverit: verum si quis illi commonstret, et discet facillime, et bene deinde suo ipse Marte tractabit.

37. Itaque nobis etiam talis nunc tradatur discipulus, non ignavus ad intelligendum neque ad dicendum; sed acutum cernens, qui etiam negotia publica tractare, si præficiatur, possit, militaremque animum, sed cum civili, etiam bellici ducis experientiam habere: et qui mercede in castris aliquando versatus fuerit, militesque viderit dum exercentur instruunturque, armaque et machinas quasdam norit, quidque sit in cornu, quid in frontem, quomodo ordines, quomodo equites, et unde, et quid sit obequitare, aut circumequitare: verbo, detur nobis non aliquis qui domi desideat, quique credat solum narrantibus.

38. Maxime vero et ante omnia liber sit animo, neu

ἔστω τὴν γνώμην καὶ μήτε φοβείσθω μηδένα μήτε ἐλπίζειτω μηδέν, ἐπεὶ ὅμοιος ἔσται τοῖς φαύλοις δικασταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ δικάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελέτω αὐτῷ μήτε Φίλιππος ἐκκεκομμένος τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμφιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύμπῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὅσος ἦν δειχθήσεται· μήτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ τῇ Κλείτου σφαγῇ ὥμῳ ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη, εἰ σαφῶς ἀναγράφωτο· οὐδὲ Κλέων αὐτὸν φοβήσεται μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέχων τὸ βῆμα, ὡς μὴ εἰπεῖν ὅτι δλέθριος καὶ μανικὸς ἄνθρωπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορῇ καὶ τὴν Δημοσθένους λῆψιν καὶ τὴν Νικίου τελευτὴν καὶ ὡς ἐδίψων καὶ ὅσον τὸ ὕδωρ ἔπινον καὶ ὡς ἐφρονέοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἠγήσεται γάρ — ὅπερ δικαιοτάτον — ὅπ' οὐδένος τῶν νοῦν ἔχόντων αὐτὸς ἔξω τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχῶς ἢ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγῆται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μνηυτὴς ἦν. Ὡστε κὰν καταναυμαχῶνται τότε, οὐκ ἐκείνος ὁ καταδύων ἐστὶ, κὰν φεύγων, οὐκ ἐκεῖνος ὁ διώκων, ἐκτὸς εἰ μὴ, εὐχασθαι δέον, παρέλπειν· ἐπεὶ τοί γε εἰ σωπῆσας αὐτὰ ἢ πρὸς τούναντίον εἰπὼν ἐπανορώσασθαι ἐδύναιτο, βῆστον ἦν ἐνὶ καλάμῳ λεπτῷ τὸν Θουκυδίδην ἀνατρέψαι μὲν τὸ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς παρατείσμα, καταδῦσαι δὲ τὴν Ἑρμοκράτους τριῆρη καὶ τὸν κατάρατον Γύλιππον διαπεῖραι μεταξὺ ἀποτειχίζοντα καὶ ἀποταφρεύοντα τὰς ὁδοὺς, καὶ τέλος Συρακοσίους μὲν ἐς τὰς λιθοτομίας ἐμβαλεῖν, τοὺς δ' Ἀθηναίους περιπλεῖν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν μετὰ τῶν πρώτων τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐλπίδων. Ἀλλ', οἶμαι, τὰ μὲν πραχθέντα οὐδὲ Κλωθῶ ἀν εἴ ἀνακλώσειεν οὐδὲ Ἀτροπος μετατρέψει.

39. Τοῦ δὲ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄχρι ἂν ἡ φοβῆται Ἄρτοξέρξης ἱατρὸς αὐτοῦ ὢν, ἡ ἐλπίζῃ κἀνδυν πορφυροῦν καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Ἀλλ' οὐ Ξενοφὼν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ κὰν ἰδίᾳ μισθὴν τινας, πολλὴ ἀναγκαῖον ἥγησεται τὸ κοινὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ πλείονος ποιήσεται τῆς ἔχθρας, κὰν φιλῇ, ὅμως οὐκ ἀφέζεται ἀμαρτάνοντος· ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἰδίον ἱστορίας, καὶ μόνῃ θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἰ τις ἱστορίαν γράψων ἦ, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῷ, καὶ ὅπως πῆχυς εἰς καὶ μέτρον ἀκριβές, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσομένους τοῖς συγγραφέμασι.

40. Εἰ δὲ τὸ παραυτίκα τις θεραπεύει, τῆς τῶν κολακευόντων μερίδος εἰκότως ἂν νομισθῇ, οὗς πάλαι ἡ ἱστορία καὶ ἔξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀπέστραπτο, οὐ μείον ἢ κομμωτικὴν ἢ γυμναστικὴν. Ἀλεξάνδρου γοῦν καὶ τοῦτο ἀπομνημονεύουσιν, δς, Ἡδῶς ἂν, ἔφην, πρὸς ὀλίγον ἀνεβίουν, ὧ Ὀνησίκριτε, ἀποθανόν, ὡς μάθοιμι ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀναγιγνώσκουσιν. Εἰ δὲ νῦν

metuat quenquam, neve quicquam speret: alioqui malis iudiciis similis erit, ad gratiam aut inimicitias mercede ius dicentibus. Sed neque curæ ipsi sit aut Philippus oculo privatus ab Astere Amphipolitano sagittario ad Olynthum; verum qualis erat, talis ostendetur: neque an Alexander ægre laturus sit Cliti cædem crudeliter in convivio factam, si dilucide scribatur; neque Cleon illum terrebit, multum in concione valens et regnans in suggestu, quominus dicat perniciosum furiosumque fuisse hominem: neque universa Atheniensium civitas, si Siculas clades enarret, et Demosthenis captivitatem, et mortem Nicæ, et ut sitierint, et qualem aquam biberint, et ut inter bibendum cæsi sint multi. Existimabit enim, quod res est a nemine sano vitio sibi datum iri, si, quæ infelicitèr aut parum prudenter facta sunt, ea quemadmodum contigere enarret. Neque enim ipse auctor illorum est, sed index. Itaque quum navali prælio vincuntur, non ille est qui submergit; et, si fugiant, non ille qui tergis instat: nisi forte, quum votis opus esset, ea prætermiserit. Quandoquidem si tacendo illa, aut in contrarium narrando corrigere potuisset; facillimum erat Thucydidi, tenui uno calamo evertere munitionem Epipolis impositam, et Hermocratis triremem submergere, et exsecrabilem illum confodere Gylippum, dum munitionibus vias et fossis intercludit; et tandem Syracusanos quidem in lapicidinas conijcere, Atheniensibus vero hoc præstare, ut Siciliam atque Italiam secundum primas spes Alcibiadis navigatione complecterentur. Verum quæ facta sunt, ea, puto, neque Clotho retro glomerare potest, neque retractare Atropos.

39. Historici autem unum est opus, ut gesta sint singula, ita dicere. Hoc vero facere non poterit, quam diu Artaxerxen metuet, cujus sit medicus, aut purpuream se candyn sperabit, et torquem auream, et equum Nisæum accepturum, mercedem suarum in historia laudum. Verum Xenophon hoc non fecerit, justus scriptor, neque Thucydides. Sed licet privatim quosdam oderit, multo sibi magis necessariam iudicabit rem publicam, et veritatem pluris faciet quam inimicitias: et, si quem amet, tamen non parcat peccanti. Unum enim, ut dixi, hoc historiæ proprium est, et soli litandum veritati, si quis ad scribendam historiam accedat; reliquorum vero omnium cura abijcienda ipsi. Atque in universum, norma una et mensura exacta hæc est, respicere non ad eos qui nunc audiunt, sed ad hos qui postero ævo cum scriptis nostris sint versaturi.

40. Si quis vero quod præsens est modo captet suis studiis, adulatorum merito gregi ascribetur, quos dudum historia ab initio inde non minus quam exercitatrix ars contricem illam mangonum aversata est. Alexandri quidem illam quoque memorabilem vocem referunt, qui, Lubens, inquit, Onesicrite, vel ad parvum temporis spatium post mortem meam reviviscerem, audiendi causa, quomodo ista lecturi

αὐτὰ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται, μὴ θαυμάσης· ὄνται γὰρ οὐ μικρῷ τινι τῷ δέλεατι τούτῳ ἀνασπᾶσιν ἑκα-
στος τὴν παρ' ἡμῶν εὐνοίαν. Ὁμήρῳ γοῦν, καίτοι
πρὸς τὸ μυθῶδες τὰ πλείστα συγγεγραπτόι ὑπὲρ τοῦ
Ἀχιλλέως, ἥδη καὶ πιστεύειν τινὲς ὑπάγονται, μόνον
τούτου εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας μέγα τεκμήριον τιθέ-
μενοι, ὅτι μὴ περὶ ζῶντος ἔγραφεν· οὐ γὰρ εὐρίσκουσιν
οὕτινος ἔνεκα ἐψεύδετ' ἄν.

41. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἀφοβός,
ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος,
ὥς ὁ κοιμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκά-
φην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φίλῃ τι νέμων οὐδὲ φει-
δόμενος ἢ ἐλέει τὴν αἰσχυρόμενος ἢ δυσωπούμενος,
ἴσος δικαστῆς, εὐνους ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θατέρῳ ἀπο-
νεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ
ἀπολις, αὐτόνομος, ἀδασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε
δοξεὶ λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

42. Ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα τοῦτ' ἐνομοθέτησε
καὶ διέκρινεν ἀρετὴν καὶ κακίαν συγγραπικὴν, ὁρῶν
μάλιστα θαυμαζόμενον τὸν Ἡρόδοτον, ἄχρι τοῦ καὶ
Μούσας κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία· κτῆμα γάρ φησι
μᾶλλον ἐς αἰεὶ συγγράφειν ἢ περὶ ἐς τὸ παρὸν ἀγώνισμα,
καὶ μὴ τὸ μυθῶδες ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν
τῶν γεγενημένων ἀπολείπειν τοῖς ὑστερον. Καὶ ἐπά-
γει τὸ χρήσιμον καὶ ὁ τέλος ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπόθοιτο
ἱστορίας, ὥς εἴ ποτε καὶ αὖθις τὰ δμοια καταλάβοι,
ἔχοιεν, φησί, πρὸς τὰ προγεγραμμένα ἀποδιδόντες εὖ
χρηθῆσαι τοῖς ἐν ποσὶ.

43. Καὶ τὴν μὲν γνώμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγρα-
φεὺς ἡκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν καὶ τὴν τῆς ἐξηγητικῆς
ἰσχυρὴν, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην καὶ κάρχαρον καὶ συν-
εχῇ ταῖς περιόδοις καὶ ἀγκύλῃ ταῖς ἐπιχειρήσεσι καὶ
τὴν ἄλλην τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τεθη-
γμένος ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακεί-
μενος. Καὶ ὁ μὲν γοῦς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἡ
λέξις δὲ σαφὴς καὶ πολιτικὴ, οἷα ἐπισημότατα ὁλοῦν
τὸ ὑποκείμενον.

44. Ὡς γὰρ τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραφεὺς σκοποὺς
ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὕτω δὲ καὶ τῇ
φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ
φανότατα ἐμφανίσαι τὸ πρᾶγμα, μήτε ἀπορρήτοις καὶ
ἔξω πάτου ὀνόμασι μήτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ
καπηλικοῖς, ἀλλ' ὥς μὲν τοὺς πολλοὺς συνεῖναι, τοὺς δὲ
πεπαιδευμένους ἐπαινέσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι
κεκοσμηθῶ ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα
ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωμῶν ἐοικότας
ἀποφαίνει τοὺς λόγους.

45. Καὶ ἡ μὲν γνώμη κοινωνέτω καὶ προσαπτέσθω
τι καὶ ποιητικῆς, παρ' ὅσον μεγαληγόρος καὶ διηρμένη
καὶ ἐκείνη, καὶ μάλιστα ὅπταν παρατάξαι καὶ μάχαι
καὶ ναυμαχίας συμπλέκῃται· δεήσει γὰρ τότε ποιητι-
κοῦ τινος ἀνέμου ἐπουριάσοντας τὰ ἄκατα καὶ συνδιοί-
σσοντας ἐν ἡλῇ καὶ ἐπ' ἀκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν.
Ἡ λέξις δὲ δμοῦς ἐπὶ γῆς βεβηκέντω, τῷ μὲν κάλλι καὶ

sint qui tum erunt homines. Nunc vero ea si laudant et
amplectuntur, mirari noli : putant enim ea se non parva
quadam esca piscaturos esse nostram quisque benevolen-
tiam. Homero sane, licet fabulose pleraque scripserit in
Achillis laudem, jam ad credendum quidam inducuntur,
solum illud ad veritatis demonstrationem magnum docu-
mentum ponentes, quod non de vivo scripsit : neque enim
cujus rei causa mentiretur inveniunt.

41. Talis igitur mihi historicus esto, metus expers, incor-
ruptus, ingenuus, libertatis et veritatis amicus, qui, Comici
verbo, ficum vocet ficum, scapham dicat scapham : non
odio, neque amicitiae tribuens quicquam, non parcens, non
misericordia, aut pudore vel verecundia tactus, iudex
aequus, benevolus omnibus eatenus, ne quid alteri justo
plus tribuat, peregrinus in libris suis, nullius civitatis,
suis ipse legibus vivens, regem agnoscens nullum, non quid
hic vel ille existimaturus sit reputans, sed dicens quod est
factum.

42. Praeclare igitur hanc legem tulit Thucydides, vir-
tutemque et vitium historici distinxit, quum maxima in
admiratione videret esse Herodotum, adeo ut Musarum
etiam nominibus libri illius vocarentur. Possessionem enim
potius in perpetuum scribere se ait, quam commissionem
quae in praesens tantum placeat : neque fabulosa se amplecti,
sed veram factorum expositionem posteritati se relinquere :
subjungitque utilitatem, quemque finem, si quis recte sa-
piat, constituat historiae : ut si quando rursus similia in-
gruant, habeant, inquit, respicientes ad ea quae olim scripta
sunt, quomodo recte utantur praesentibus.

43. Ac talem quidem habens animum historicus mihi
detur : quantum vero ad dictionem et eloquendi facultatem
attinet, vehementi quidem illa atque aspera, et periodis
continua, et argumentis contorta, ceteraque vi oratoria
non admodum exacutus, sed placide magis animo affectus,
ad scribendum accedat. Ac sententia quidem sit concinna
et crebra ; dictio autem dilucida et civilis, quae quam claris-
sime explicet materiam.

44. Quemadmodum enim animo scriptoris metas posui-
mus dicendi libertatem et veritatem : ita et linguae illius seu
dictioni scopus unus primus, dilucide explicare et claris-
sime rem declarare, neque obscuris et remotis ab usu no-
minibus, neque hisce de media turba et de caupona sumtis,
sed talibus quae vulgus intelligere, eruditi laudare possint.
Verum figuris quoque ornata sit non importunis, et quae
minime videantur quaesitae : alioquin offis per nimia condi-
menta corruptis similem orationem efficit.

45. Ac mens quidem historici participet aliquid asci-
scatque sibi poetices, quatenus magna et ipsam eloqui et
erigere se oporteat, praesertim quando aciebus, et pugnis,
et navalibus praeliis implicatur : opus enim tum erit poetico
quodam spiritu, qui secundo flatu vela impleat, celsamque
per summos fluctus navim perferat. Dictio autem ni-
hilominus humi incedat, quae simul cum pulchritudine

τῶ μεγεθεῖ τῶν λεγομένων συνεπαιρομένη καὶ ὥς ἐνί μάλιστα ὁμοιουμένη, ξενίζουσα δὲ μὴδ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα· κινδύνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρακινῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύθοντα, ὥστε μάλιστα πειστέον τῇ καὶ τῶ χαλινῷ καὶ σωφρονητέον, εἰδότας ὡς ἵπποτυφία τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἄμεινον οὖν ἐφ' ἵππου ὀχουμένη τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρμηνείαν περὶ συμπαράθειν, ἐχομένην τοῦ ἐπιπίου, ὡς μὴ ἀπολείποιτο τῆς φορᾶς.

46. Καὶ μὴν καὶ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εὐκράτω καὶ μέσῃ χρηστέον, οὔτε ἄγαν ἀφιστάντα καὶ ἀπαρτύντα — τραχὺ γάρ — οὔτε βυθιῶ παρ' ὀλίγον, ὡς οἱ πολλοὶ, συνάπτοντα· τὸ μὲν γὰρ ἐπαίτιον, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν τοῖς ἀκούουσιν.

47. Τὰ δὲ πράγματα αὐτὰ οὐχ ὡς ἐτυχε συνακτέον, ἀλλὰ φιλοπόνως καὶ ταλαιπώρως πολλάκις περὶ τῶν αὐτῶν ἀνακρίναντα, καὶ μάλιστα μὲν παρόντα καὶ ἐφορῶντα, εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἀδεκαστότερον ἐξηγουμένοις προσέχοντα καὶ ὅς ἐικάσειεν ἂν τις ἥκιστα πρὸς χάριν ἢ ἀπέχθειαν ἀφαιρήσειν ἢ προσθήσειν τοῖς γεγονόσι. Κάνταῦθα ἤδη καὶ στοχαστικός τις καὶ συνθετικός τοῦ πιθανωτέρου ἔστω.

48. Καὶ ἐπειδὴν ἀθρόοις ἅπαντα ἢ τὰ πλεῖστα, πρῶτα μὲν ὑπόμνημά τι συνυφανέντω αὐτῶν καὶ σῶμα ποιεῖτω ἀκαλλῆς ἔτι καὶ ἀδιάρθρωτον· εἴτα ἐπιθεὶς τὴν τάξιν ἐπαγέτω τὸ κάλλος καὶ χρωρύντω τῇ λέξει καὶ σχηματίζετω καὶ βυθιζέτω.

49. Καὶ ὅπως εἰσκέτω τότε τῷ τοῦ Ὀμήρου Διὶ ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἱπποπόλων Ὀρηκῶν γῆν ὀρῶντι, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν· κατὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἄρτι μὲν ἴδια δράτω καὶ δηλοῦτω ἡμῖν ὅσα ἐφαίνετο αὐτῷ ἀφ' ὕψους ὀρῶντι, ἄρτι δὲ τὰ Περσῶν, εἴτ' ἀμφοτέρω, εἰ μάχονται. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ παρατάξει μὴ πρὸς ἐν μέρος δράτω μὴδὲ ἐς ἓνα ἱππεῖα ἢ πεζόν, εἰ μὴ Βρασιδᾶς τις εἴη προπηδῶν ἢ Δημοσθένης ἀνακόπτων τὴν ἐπίβασιν, ἀλλ' ἐς τοὺς στρατηγούς μὲν τὰ πρῶτα, καὶ εἰ τι παρεκελεύσαντο, κάκεινο ἀκηκούσθω, καὶ ὅπως καὶ ἥτινι γνώμῃ καὶ ἐπινοίᾳ ἔταξαν. Ἐπειδὴν δὲ ἀναμυχθῶσι, κοινῇ ἔστω ἡ θέα, καὶ ζυγοστατείτω τότε ὥσπερ ἐν τρυτάνῃ τὰ γιγνόμενα καὶ συνδιωκέτω καὶ συμφεγγέτω.

50. Καὶ πᾶσι τούτοις μέτρον ἐπέστω, μὴ ἐς κόρον μὴδὲ ἀπειροκάλως μὴδὲ νεαρῶς, ἀλλὰ βραδύως ἀπολυέσθω· καὶ στήσας ἐνταῦθα ποῦ ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα μεταβαίνετω, ἢν κατεπείγῃ· εἴτα ἐπανίτω λυθείς, ὅπότεν ἐκεῖνα καλῇ· καὶ πρὸς πάντα σπευδέτω καὶ ὡς δυνατόν δημορνεῖτω καὶ μεταπετέσθω ἀπ' Ἀρμενίας μὲν εἰς Μηδίαν, ἐκεῖθεν δὲ ροιζήματι ἐνὶ εἰς Ἰβηρίαν, εἴτα εἰς Ἰταλίαν, ὡς μηδεὶς καιροῦ ἀπολείποιτο.

51. Μάλιστα δὲ κατόπτρῳ εἰκυῖαν παρασχέσθω τὴν γνώμην ἀθλῶν καὶ στιλπνῶ καὶ ἀκριβεῖ τὸ κέντρον, καὶ ὅποιος ἂν δέξηται τὰς μορφὰς τῶν ἔργων, τοιαῦτα καὶ δεικνύτω αὐτὰ, διάστροφον δὲ ἢ παραχρῶν ἢ ἑτερόσχημον μὴδέν· οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ῥήτορσι γράφουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν λεχθόσμενα ἔστι καὶ εἰρήσεται· πέπρακται γὰρ

dicendorum et magnitudine attollatur, et quantum ejus licet, illis exaequetur; interim in peregrinitatem non exeat, neque ultra quam opportunum est, spiritus effusetur. Tum enim maximum periculum est, ne insaniam praecipue in poeticum furorem incidat. Itaque tum imprimis obtemperandum est habenis, et sobrietati studendum, cogitantibus magnum etiam in oratione vitium esse nimium et fastuosum equitandi studium. Optimum igitur tum fuerit, uti mentem velut equo vectam pedestri cursu comitetur elocutio, prehensio ephippio, ne ab impetu equi destituatur.

46. Verum compositione etiam verborum temperata et media utendum, ut ea neque nimis distrahās et dimoveas (asperum enim), neque rythmo pæne, ut plerique, concludas: quorum hoc quidem vitiosum est, illud vero insuave audientibus.

47. Res autem ipsas non temere conquirere debet, sed cum labore et ærumnabili quadam diligentia, instituto sæpius de iisdem judicio, maxime quidem, præsens ipse et inspiciens; sin vero minus, fidem illis habens qui narrant ceteris incorruptius, et quos conjiciat aliqui. minime ad gratiam vel odii causa subtrahere quicquam rebus gestis vel adjicere. Et hinc jam ad conjecturam acutus sit, et qui argumentis elicere quid sit probabilius queat.

48. Et quum collegerit omnia aut pleraque, primo quidem commentarium quendam illorum contexat, et corpus faciat informe adhuc et artubus suis nondum distinctum: tum ordine adjecto pulchritudinem inducat, et dictionis colorem addat, et figurarum numerorumque ornamentis orationem instruat.

49. Et omnino tum Homérico illi Jovi similis sit, nunc quidem equestrium Thracum insipienti terram, nunc vero Mysorum: eadem enim ratione ipse quoque jam res Romanorum seorsum inspicat, et, quales sibi visæ sint ex alto contemplanti, enarret, jam vero Persarum: tum utrasque, si pugnent; et in ipsa adeo acie non ad unam partem respiciat, neque ad unum equitem vel peditem, nisi forte Brasidas aliquis prosiliat, aut Demosthenes escensum prohibeat; sed ad duces quidem primum; et, si quid illi imperent, illud quoque audiat, et quomodo et qua mente et consilio aciem instruxerint. Postquam vero ad manus ventum, commune sit spectaculum, et quasi trutina tum suspendat quæcumque geruntur: et persequentes comitentur, et fugientes.

50. Et modus adsit hisce omnibus, ne ad satietatem, neu ultra quam res poscat neu juveniliter narret; sed cum facilitate se quadam expediat: et certo quodam loco de his cessans, ad illa, si urgeant, transeat; tum redeat exsolutus, ubi ista vocaverint; ac properet ad omnia, et quantum potest, eodem cum ipsis temporibus vestigio procedat, transvolatque ab Armenia quidem in Mediam, inde vero stridentibus velut alis in Iberiam, inde in Italiam, ut nullum non tempus consequatur.

51. Maxime vero speculo similem præbeat animum, nihil turbido, splendido, centri exacti; qualesque acceperit operum species, tales etiam illas ostendat; distortum vero, aut adulterati coloris, aut figuræ diversæ, nihil. Neque enim ut eloquentiæ magistris scribunt historici: sed dicenda præsto sunt, et dicentur omnino; jam enim facta sunt:

ῥῃ· δεῖ δὲ τάξαι καὶ εἰπεῖν αὐτά. Ὅστε οὐ τί εἰπωσι ζητητέον αὐτοῖς, ἀλλ' ὅπως εἴπωσιν. Ὅλους δὲ νομιστέον τὸν ἱστορίαν συγγράφοντα Φειδίᾳ χρῆναι ἢ Πραξιτέλει εἰκέναι ἢ Ἀλκαμένει ἢ τῷ ἄλλῳ ἐκείνων. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι χρυσὸν ἢ ἀργυρον ἢ ἐλέφαντα ἢ τὴν ἄλλην ὕλην ἐποιοῦν, ἀλλ' ἡ μὲν ὑπῆρχε καὶ προϋπεβέβλητο, Ἡλείων ἢ Ἀθηναίων ἢ Ἀργείων πεπορισμένων, οἱ δὲ ἐπλάττον μόνον καὶ ἐπριον τὸν ἐλέφαντα καὶ ἔξεον καὶ ἐκόλλων καὶ ἐρρύθμιζον καὶ ἐπήνθιζον τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦτο ἦν ἡ τέχνη αὐτοῖς, ἐς δὲ οὐκ οἰκονομήσασθαι τὴν ὕλην. Τοιοῦτο δὴ τι καὶ τὸ τοῦ συγγραφῆως ἔργον, εἰς καλὸν διαθέσθαι τὰ πεπραγμένα καὶ εἰς δύναμιν ἐναργέστατα ἐπιδείξαι αὐτά. Καὶ ὅταν τις ἀκροώμενος οἴηται μετὰ τὰυτα δρᾶν τὰ λεγόμενα καὶ μετὰ τοῦτο ἐπαινῇ, τότε δὴ τότε ἀπῆκριβῶται καὶ τὸν οἰκείον ἐπαινον ἀπειλήψε τὸ ἔργον τῷ τῆς ἱστορίας Φειδίᾳ.

52. Πάντων δὲ ῥῃ παρσκευασμένων, καὶ ἀπροοιμίαστον μὲν ποτε ποιήσεται τὴν ἀρχὴν, ὅπῃ μὴ πᾶν κατεπείγῃ τὸ πρῶγμα προδιοικήσασθαι τι ἐν τῷ προοιμίῳ· δύναμει δὲ καὶ τότε προοιμῶ χρήσεται τῷ ἀποσαφύνει περὶ τῶν λεκτέων.

53. Ὅπῃ δὲ καὶ φοιμαίῃται, ἀπὸ δυοῖν μόνον ἀρξεται, οὐχ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἀπὸ τριῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐνοίας παρῆς προσοχὴν καὶ εὐμάθειαν ἐυπορήσει τοῖς ἀκούουσι. Προσέξουσιν μὲν γὰρ αὐτῷ, ἣν δεῖξῃ ὡς περὶ μεγάλων ἢ ἀναγκαίων ἢ οἰκείων ἢ χρησίμων ἐρεῖ· εὐμαθῇ δὲ καὶ σαφῇ τὰ ὑστερον ποιήσει, τὰς αἰτίας προεκτιθέμενος καὶ περιορίζων τὰ κεφάλαια τῶν γεγενημένων.

54. Τοιοῦτοις προοιμίοις οἱ ἀρίστοι τῶν συγγραφέων ἐχρήσαντο, Ἡρόδοτος μὲν, ὡς μὴ τὰ γενόμενα ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται, μεγάλα καὶ θαυμαστά ὄντα, καὶ ταῦτα νίκαι· Ἑλληνικὰς δηλοῦντας καὶ ἥττας βαρβαρικὰς· Θουκυδίδης δὲ, μέγαν τε καὶ αὐτὸς ἐλπίσας ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον καὶ μείζων τῶν προγεγενημένων ἐκείνων τὸν πόλεμον· καὶ γὰρ παθήματα ἐν αὐτῷ μεγάλα ξυνέβη γενέσθαι.

55. Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀνάλογον τοῖς πράγμασιν ἢ μηχανώμενον ἢ βραχυνόμενον, εὐαφῆς καὶ εὐάγωγος ἔστω ἢ ἐπὶ τὴν διήγησιν μετὰβάσις· ἅπαν γὰρ ἀτεχνῶς τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς ἱστορίας διήγησις μακρὰ ἐστίν· ὥστε ταῖς τῆς διηγήσεως ἀρεταῖς κατακεκοσμήσθω, λείως τε καὶ ῥημάτων προοῖον καὶ αὐτὴ ῥημάτων, ὥστε μὴ προῦχειν μηδὲ κοιλαινέσθαι· ἐπειτα τὸ σαφὲς ἐπανθείτω, τῇ τε λέξει, ὡς ἔφην, μεμηχανημένον καὶ τῇ συμπεριπλοκῇ τῶν πραγμάτων. Ἀπολυτα γὰρ καὶ ἐντελῇ πάντα ποιήσει, καὶ τὸ πρῶτον ἐξεργασάμενος ἐπὶ τὸ δεύτερον ἐχόμενον αὐτοῦ καὶ ἀλύσεως τρόπον συνηρμοσμένον, ὡς μὴ διακεκόσθαι μηδὲ διηγήσεις πολλὰς εἶναι ἀλλήλαις παρακειμένας, ἀλλ' αἰετὶ τὸ πρῶτον τῷ δευτέρῳ μὴ γεινέσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινωνεῖν καὶ ἀνακεκρῆσθαι κατὰ τὰ ἀκρᾶ.

56. Τάχος ἐπὶ πᾶσι χρήσιμον, καὶ μάλιστα εἰ μὴ ἀπορία τῶν λεκτέων εἴη· καὶ τοῦτο πορίζεσθαι χρὴ μὴ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων, ὅσον ἀπὸ τῶν

oportet autem ordinare illa atque eloqui. Itaque non quid dicant, querendum eis est, sed quomodo dicant. In universum vero putandum est, historiarum scriptorem Phidiae aut Praxiteli similem esse debere, aut Alcameni, aut cuidam alii ex eo numero. Neque enim illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut ceteram materiam faciebant ipsi; verum illa quidem aderat et subjecta illis erat, Eleis, aut Atheniensibus, aut Argivis suppeditantibus: at ipsi formabant tantum et secabant ebur, poliebantque, et conglutinabant, et concinnabant, et auri velut florem inducebant: eaque ipsa illorum ars erat, materiam, prout opus erat, disponere. Tale igitur etiam opus historici, cum ornatu disponere res gestas, et quam potest lucidissime eas demonstrare. Et ubi, qui audit, postea putat se videre ea quae dicuntur, ac deinde laudat, tunc sane tunc elaboratum accurate et propriam sibi laudem consecutum est opus historico nostro Phidiae.

52. Omnibus autem jam paratis, et sine procemio nunquam incipiet, quum res ipsa non valde postulabit praestui quicquam in procemio; quanquam tum quoque eo exordio utetur, quod vim habeat procemii ad lucem iis quae dicuntur afferendam.

53. Quum vero utetur procemio, a duobus tantum exordietur, non ut oratores a tribus, sed omissio illo quod ad benevolentiam pertinet, attentionem ac docilitatem in auditoribus parabit. Attendunt illi, si ostenderit se de magnis, aut necessariis, aut domesticis, aut utilibus dicturum: perspicua vero ea quae sequuntur et dilucida reddet, causas si primum exponat rerumque gestarum capita finibus suis describat.

54. Talibus procemiis optimi historicorum usi sunt: Herodotus quidem, Ne res gestae ipso tempore evanescent, magnae quum sint atque admirabiles, easque Graecas victorias indicent, et clades barbarorum; Thucydides autem, magnum et ipse futurum ratus et memoria dignissimum et majus prioribus illud bellum; etenim calamitates magnas in illo contigisse.

55. Post procemium vero, pro rerum ipsarum portione aut productum aut correptum, concinnus porro et facilis sit transitus ad narrationem. Nam omne prorsus reliquum corpus historiae narratio longa est. Itaque virtutibus narrationis ornata sit, mollique et aequabili vestigio pariter et ipsa procedat, ut neque emineat quicquam, neve hiet. Deinde perspicuitas efflorescat, quae et in dictione efficitur, ut dixi, et rerum inter gestarum comprehensione. Nempe expedita omnia et consummata faciet, et primo perfecto secundum illi coherens inducet et catenae instar coagmentatum, ut nusquam membratim dissecetur, neque multae sint narrationes altera alteri adjectae, sed semper prius posteriori non vicinum modo sit, sed continuum et extremis suis permistum.

56. Brevitas utilis in omnibus, et maxime si non sit dicendorum penuria: eaque paranda non tantum a nominibus aut verbis, quantum ab ipsis rebus: hoc autem dico, si

πραγμάτων· λέγω δὲ, εἰ παραθείς μὲν τὰ μικρὰ καὶ ἤττον ἀναγκαῖα, λέγοις δὲ ἱκανῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ καὶ παραλείπεις πολλά. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἐστις τοὺς φίλους καὶ πάντα ἢ παρεσκευασμένα, διὰ τοῦτο ἐν μέσοις τοῖς πέμψασι καὶ τοῖς ὀρνέοις καὶ λοπάσι τοσαύταις καὶ συσιν ἀγρίοις καὶ λαγωῖς καὶ ὑπογαστροῖς, καὶ σαπέροδιν ἐνθήσεις καὶ ἔτνος, ὅτι καὶ αὐτοὶ παρεσκευαστοί, ἀμελήσεις δὲ τῶν εὐτελεστέρων.

57. Μάλιστα δὲ σωφρονητέον ἐν ταῖς τῶν ὀρνῶν ἢ τειχῶν ἢ ποταμῶν ἐρμηνείαις, ὥς μὴ δύναμιν λόγων ἀπειροκαλῶς παρεπιδείκνυσθαι δοχοῖς καὶ τὸ σαυτοῦ ὄραν παρὲς τὴν ἱστορίαν· ἀλλ' ὀλίγον προσασάμενος, τοῦ χρησίου καὶ σαφοῦς ἕνεκα, μεταβῆσθαι ἐκφυγῶν τὸν ἴδον τὸν ἐν τῇ πράγματι καὶ τὴν τοιαύτην ἅπασαν λιχνεῖαν, οἷον ὁρᾷς τι καὶ Ὅμηρος ὁ μεγαλόφρων ποιεῖ· καίτοι ποιητὴς ὢν παραθεῖ τὸν Τάνταλον καὶ τὸν Ἰξίονα καὶ τὸν Τυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰ δὲ Παρθένιος ἢ Εὐφορίων ἢ Καλλιμάχος ἔλεγε, πόσοις ἂν οἶε ἔπεισι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ Ταντάλου ἔγαιεν; εἴτα πόσοις ἂν Ἰξίονα ἐκύλισε; Μᾶλλον δὲ ὁ Θουκυδίδης αὐτὸς ὀλίγα τῷ τοιούτῳ εἶδει τοῦ λόγου χρησάμενος σέψαι ὅπως εὐθὺς ἀφίσταται ἢ μηχανήματα ἐρμηνεύσας ἢ πολιορκίας σχῆμα δηλώσας, ἀναγκαῖον καὶ χρειώδες ὂν, ἢ Ἐπιπολῶν σχῆμα ἢ Συρακοσίων λιπὲνα· ὅταν μὲν γὰρ τὸν λοιμὸν διηγῇται καὶ μακρὸς εἶναι δοκῇ, σὺ τὰ πρᾶγματα ἐννόησον· εἴση γὰρ οὕτω τὸ τάχος καὶ ὡς φεύγοντος ὁμῶς ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τὰ γεγενημένα πολλὰ ὄντα.

58. Ἦν δὲ ποτε καὶ λόγους ἐροῦντά τινα δεῖσθαι εἰσάγειν, μάλιστα μὲν εὐκρίτα τῷ προσώπῳ καὶ τῷ πράγματι οἰκεία λεγέσθω, ἔπειτα ὡς σαφέστατα καὶ ταῦτα. Πλὴν ἐφεῖται σοι τότε καὶ ῥητορεῦσαι καὶ ἐπιδείξαι τὴν τῶν λόγων δεινότητα.

59. Ἐπαινῶ μὲν γὰρ ἢ ψόγοι πᾶν πεφτισμένοι καὶ περισκεμμένοι καὶ ἀσυκοφανῆται καὶ μετὰ ἀποδείξεων καὶ ταγείς καὶ μὴ ἄκαυτοι, ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου ἐκεῖνοι εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν Θεοπόμπῃ αἰτίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων καὶ διατριβὴν ποιουμένῳ τὸ πρᾶγμα, ὡς κατηγορεῖν μᾶλλον ἢ ἱστορεῖν τὰ πεπραγμένα.

60. Καὶ μὴν καὶ μῦθος εἴ τις παρεμπέσοι, λακτέος μὲν, οὐ μὴν πιστωτέος πάντως, ἀλλ' ἐν μέσῳ θετός τοῖς ὅπως ἂν ἐθέλωσιν εἰκάσους περὶ αὐτοῦ· σὺ δ' ἀκίνδυνος καὶ πρὸς οὐδέτερον ἐπιρρεπέστερος.

61. Τὸ δ' ὅλον ἐκείνου μοι μέμνησο — πολλὰ τις γὰρ τοῦτο ἐρῶ — καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὀρῶν γράφῃς, ὡς οἱ νῦν ἐπαινέσονται σε καὶ τιμήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστοχασμένος πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὡς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· «ἐκεῖνος μέντοι ἑλευθερὸς ἀνὴρ ἦν καὶ παρρησίας μεσῶς, οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι.» Τοῦτ', εἰ σωφρονῇ τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρονίους οὐσας.

percurras parva et minus necessaria, sufficienter autem dicas de magnis. Quin multa etiam omittenda sunt. Neque enim si quando convivio accipis amicos, paratis omnibus, propterea inter medias placentas, et aviculas, et tot patinas, et apros, et lepores, et sumina, saperdam quoque appones et pullem, quoniam haec etiam parata sunt: verum negliges villora.

57. Maxime vero sobrie versandum est in montium, aut mœnium, aut fluminum descriptionibus, ne imperite ac putide vim dicendi ostentare videaris et omissa historia tuum negotium agere: sed ubi leviter utilitatis perspicuitatisque causa attigeris, transito, viscumque veluti illius rei illasque omnes delicias effugito. Quale quiddam ipse, vides, magnanimus Homerus facit: quantumvis poeta sit, transcurrit Tantalum, et Ixionem, et Tityum, et reliquos. Si vero Parthenius, aut Euphoriion, aut Callimachus dixisset, quot, putas, versibus aquam ad labra usque Tantali perduxisset? deinde quot aliis circumegisset Ixionem? Quid? ipse Thucydides, parce hac orationis forma usus, vide quam celeriter desistat, ubi vel machinationem aliquam declaravit, aut obsidionis formam explicavit, necessarium quidem et utilem, aut Epipolarum situm, aut Syracusiorum portum. Quum enim pestilentiam describit et longus ibi esse videtur, at tu res ipsas cogita: sic enim celeritatem ejus cognoscas, et ut fugientem velut tamen facta, multa quidem illa, retineant ac reprehendant.

58. Si quando vero etiam verba facientem aliquem inducere oportebit, maxime quidem personae convenientia et propria negotio dicantur, deinde quam dilucidissime haec quoque: quanquam tum etiam permissum tibi est rhetoricam agere et vim dicendi ostentare.

59. Laudes enim aut vituperationes omnino moderatæ, et circumspectæ, et a calumnia remotæ sunt, et cum demonstratione conjunctæ, et breves, neque intempestivæ, quandoquidem extra tribunal sunt: alioquin idem quod Theopompus crimen sustinebis, qui inimicitarum quodam studio plerosque accuset, in eoque negotio diu moretur, ut accuset potius quam quæ facta sunt enarret.

60. Si etiam fabula ex transverso incidat, dicenda quidem, non tamen omnino asseveranda, sed relinquenda in medio, ut prout quisque voluerit, probabiliter de ea decernat: tu vero tutus, ac in neutram partem propensor.

61. In universum autem illud mihi memento (sapientius idem dicam), neu ad præsens modo spectans scribito, ut qui nunc sunt homines te laudent et honoribus afficiant, sed ad omnis ævi suffragia quasi collineans, his potius scribe qui post erunt, et ab illis scriptionis mercedem repote, ut de te etiam dicatur: Ille vero ingenuus vir fuit et dicendi libertate plenus: nihil neque adulatorium, neque servile; sed veritas in omnibus. Hoc, si quis sapiat, super omnes hujus vitæ spes, quæ parvi adeo temporis sunt, posuerit.

62. Ὁρᾷς τὸν Κνίδιον ἐκεῖνον ἀρχιτέκτονα, οἷον ἐποίησεν; οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον ἀπάντων, ὡς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολλῇ τῆς θαλάττης καὶ μὴ καταφέροντο εἰς τὴν Παιρατιονίαν, παγγάλεπον, ὥς φασιν, οὖσαν καὶ ἀφυκτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρματα· οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον ἐνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραψεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας ἐπέγραψε τοῦνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδὼς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάνυ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσόμενα μὲν τῇ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ, « Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτήρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἐκεῖνος ἐς τὸν τότε κληρὸν οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν αἶ, ἄχρι ἂν ἐστήκῃ ὁ πύργος καὶ μένῃ αὐτοῦ ἡ τέχνη.

63. Χρὴ τοίνυν καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῇ ἀληθείᾳ μᾶλλον πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα ἥπερ σὺν κολακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινουμένοις. Οὗτός σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας. Καὶ εἰ μὲν σταθμήσονται τινες αὐτῇ, εὖ ἂν ἔχοι καὶ εἰς δέον ἡμῖν γέγραπται, εἰ δὲ μὴ, κακύλισται ὁ πῖθος ἐν Κρανείῳ.

XXVI.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ὅπερ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν ἡσυχήμενοι οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γιγνομένης ἀνέσεως — μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν — οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδαχόσιν ἡγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιότερων ἀνάγνωσιν ἀνιέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματον ἀκμαϊοτέραν παρασκευάζειν.

2. Γένοιτο δ' ἂν ἐμμελής ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῖς, εἰ τοῖς τοιούτοις τῶν ἀναγνωσμάτων δμιλοῖεν, ἃ μὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀστείου τε καὶ χαρίεντος ψιλλὴν παρέξει τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ τινὰ καὶ θεωρίαν οὐκ ἄμουσον ἐπιδείξειται, οἷόν τι καὶ περὶ τῶνδε τῶν συγγραμμάτων φρονήσῃεν ὑπολαμβάνων· οὐ γὰρ μόνον τὸ ξένον τῆς ὑποθέσεως οὐδὲ τὸ χάριεν τῆς προαιρέσεως ἐπαγωγὸν ἔσται αὐτοῖς οὐδ' ὅτι ψεύσματα ποικίλα πιθανῶς τε καὶ ἐναλθῶς ἐξενηνόχαμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἱστορομένων ἕκαστον οὐκ ἀκωμωδῆτως πρὸς τινὰς ἦνικται τῶν παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότων, οὓς καὶ ὀνομαστὶ ἂν ἔγραφον, εἰ μὴ καὶ αὐτῷ σοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως φανεῖσθαι ἐμέλλον.

3. Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν. Ἐγράψε δὲ καὶ

62. Videsne tu Cnidium illum architectum, quale quid fecerit? Qui quum ædificasset illam in Pharo turrim, maximum omnium operum pulcherrimumque, ut inde signum igne accenso tolleretur navigantibus longe in mari, ne in Parætoniam deferrentur, difficillimam, ut aiunt, et unde effugere non possit si quis inciderit in scopulosa illa loca: opere igitur exædificato, intus quidem in ipsis saxis suum nomen inscripsit; inducta vero calce quum texisset, ipsi tectorio inscripsit nomen regis qui tum erat; ut qui sciret, quod etiam contigit, parvo admodum interjecto tempore futurum, ut cum tectorio exciderent literæ, in conspectum vero prodiret « Sostratus Dexiphanis Cnidius, diis servatoribus pro salute navigantium. » Ita neque ille ad tempus quod tum erat, neque ad suam vitam, brevem illam oppido, respexit, sed in hoc quod nunc est quodque futurum omni ævo, quamdiu turris stet, ipsiusque mazeat artificium.

63. Oportet igitur historiam quoque eo modo scribi, cum veri studio potius ad spem futuram, quam cum adulatione ad delectationem iis, qui nunc laudantur parandam. Illa tibi regula et norma justæ historiæ. Qua si qui in exigenda scribendi ratione usi fuerint, bene habebit, et cum fructu nobis erit scriptum: sin minus, at dolium volutum est in Craneo.

XXVI.

VERÆ HISTORIÆ LIBER PRIMUS.

1. Quemadmodum athleticis et his qui circa corporis curam exercentur, non habitus modo boni et exercitationum cura est, sed opportune etiam remissionis, quippe quam partem exercitationis vel maximam arbitrentur: ita etiam his qui studium in literis posuerunt, convenire arbitror ut post multam severiorum rerum lectionem remittant cogitationem, et ad futuros labores alacriorem reddant.

2. Conveniens autem illis requies contingat, si in iis legendis versentur, quæ non nudam modo ex urbanitate et venustate delectationem præbeant, sed cognitionem etiam non ineruditam suppeditent, quale quid etiam de hisce libellis ut sentiant lectores, futurum existimo. Neque enim sola argumenti peregrinitas, neque quod in ipso consilio venustum est, ipsos alliciet, neque quod mendacia varia probabilis et verisimilis oratione protulimus, sed etiam quod eorum quæ narrantur unumquodque non sine comica quadam dicacitate respectum occultum habet ad quosdam veterum poetarum, et historicorum et philosophorum, qui portentosa multa et fabulosa conscripserunt, quos nominatim scripsissem, nisi futurum esset ut tibi ipsi inter legendum appareant.

3. Scripsit Ctesias Ctesiochi filius Cnidius de Indorum regione et his quæ ibi sunt, quæ nec vidit ipse, neque alio dicente audivit. Scripsit etiam Iambulus de rebus

Ἰάμβουλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γινώριμον μὲν ἅπασιν τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὅμως συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ταῦτά τοῦτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὡς δὴ τινὰς ἐαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητας καὶ βίων καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον διηγούμενος ἀνέμῳν τε δουλείαν καὶ μονοφθαλμούς καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἐπὶ δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἐταίρων μεταβολὰς, οἷα πολλὰ ἐκείνος ὡς πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους ἐτερατεύσατο τοὺς Φαίακας.

4. Τοῦτοις οὖν ἐντυγνὼν ἅπασιν τοῦ ψεύσασθαι μὲν οὐ σφόδρα τοὺς ἄνδρας ἐμεψάμην ὁρῶν ἤδη σύνθετος δὲ τοῦτο καὶ τοῖς φιλοσοφεῖν ὑπισχυομένοις· ἐκείνο δ' αὐτῶν ἐθαύμαζον, εἰ ἐνόμισαν λήσειν οὐκ ἀληθῆ συγγράφοντες. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὑπὸ κενοδοξίας ἀπολιπεῖν τι σπουδάσας τοῖς μετ' ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνος ἄμιρος ᾖ τῆς ἐν τῷ μυθολογεῖν ἐλευθερίας, ἐπεὶ μηδὲν ἀλλῆλς ἱστορεῖν εἶχον — οὐδὲν γὰρ ἐπεπόνθειν ἀξιόλογον — ἐπὶ τὸ ψεῦδος ἐτραπόμην πολλὴν τῶν ἄλλων εὐγνωμονέστερον· κἂν ἐν γὰρ δὴ τοῦτο ἀληθεύσω λέγων, ὅτι ψεύσομαι. Οὕτω δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαν ἐκφυγεῖν αὐτὸς ὁμολογῶν μηδὲν ἀληθὲς λέγειν. Γράφω τοίνυν περὶ ὧν μήτε εἶδον μήτε ἔπαθον μήτε παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, ἐπὶ δὲ μήτε ὅλως ὄντων μήτε τὴν ἀρχὴν γενέσθαι δυναμένων. Διὸ δεῖ τοὺς ἐντυγχάνοντας μηδὰ μὴ πιστεύειν αὐτοῖς.

5. Ὅρμηθεὶς γάρ ποτε ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἀφελὶς ἐξ τὸν ἐσπέριον ὠκεανὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ τὸν πλοῦν ἐποιοῦμην. Αἰτία δέ μοι τῆς ἀποδημίας καὶ ὑπόθεσις ἡ τῆς διανοίας περιεργία καὶ πραγμάτων καινῶν ἐπιθυμία καὶ τὸ βούλεσθαι μαθεῖν τί τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τίνες οἱ πέραν κατοικοῦντες ἀνθρώποι. Τοῦτου γε μέντοι ἕνεκα πάμπολλα μὲν σιτία ἐνεβαλόμην, ἱκανὸν δὲ καὶ ὕδωρ ἐνεθέμην, πεντήκοντα δὲ τῶν ἡλικιωτῶν προσεποισάμην τὴν αὐτὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντας, ἐπὶ δὲ καὶ ὅπλων πολὺ τι πλῆθος παρεσκευασάμην καὶ κυβερνήτην τὸν ἀριστον μισθῷ μεγάλῳ πείσας παρέλαβον καὶ τὴν ναῦν — ἀκατος δὲ ἦν — ὡς πρὸς μέγαν καὶ βίαιον πλοῦν ἐκρατυνάμην.

6. Ἡμέραν μὲν οὖν καὶ νύκτα οὐρίῳ πλέοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὑποφαينوμένης οὐ σφόδρα βιαίως ἀνηγόμεθα, τῇ ἐπιούσῃ δὲ ἅμα ἡλίου ἀνατέλλοντι ὃ τε ἀνεμὸς ἐπεδίδου καὶ τὸ χῆμα ἠεζάνετο καὶ ζόφος ἐπεγίγνετο καὶ οὐκέτ' οὐδὲ στείλαι τὴν θόνην δυνατόν ἦν. Ἐπιτρέψαντες οὖν τῷ πνεύματι καὶ παραδόντες ἐαυτοὺς ἐχειμαζόμεθα ἡμέρας ἐννέα καὶ ἐβδομήκοντα, τῇ ὀγδοηκοστῇ δὲ ἄφνω ἐκλάμψαντος ἡλίου καθορῶμεν οὐ πόρρω νῆσον ὑψηλὴν καὶ δασεῖαν, οὐ τραχεῖ περιχουμένην τῷ κύματι· καὶ γὰρ ἤδη τὸ πολὺ τῆς ζάλης κατεπέπαυτο. Προσσχόντες οὖν καὶ ἀποβάντες ὡς ἂν ἐκ μακρῆς θαλασσιπλοίας πολλὴν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς χρόνον ἐκεί-

quæ in magno mari habeantur multa admirabilia, manifestum quidem omnibus mendacium fingens, non indelectabile tamen componens argumentum. Multi vero alii etiam eodem instituto scribere velut suos quosdam errores et peregrinationes, ubi bestiarum magnitudines enarrant, et hominum crudelitates, et novas victus rationes. Dux autem illis et magister ejus scurrilitatis Homericus ille Ulixes est enarrans Alcinoο ventorum servitia, et coclites, crudivorosque, et silvestres quosdam homines; ad hæc multorum capitum animalia, et versos in animalia medicamentis quibusdam socios; quod genus multa ille utpote ad imperitos rerum Phæaces prodigiose enarravit.

4. In hos igitur quum incidissem omnes, mendaciorum quidem causa non valde reprehendi homines illos, qui viderem jam solemne hoc esse his etiam, qui philosophiam promitterent: at illud in iis miratus sum, si putarunt fieri posse ut lateat se non vera scripsisse. Quare et ego, quum gloriolæ quodam studio impulsus ipse quoque relinquere aliquid vellem posteris, ne solus expertus essem illius fingendi libertatis, quando veri nihil narrare poteram, cui nihil dignum dictu usu venerit, ad mendacium conversus sum multo aliorum mendaciis rationabilior: quandoquidem vel unum hoc certe verum dixero, Mentiar. Ita autem mihi videor etiam criminationem aliorum effugere, qui ipse veri nihil me dicere fatear. Scribo igitur de quibus neque vidi neque expertus sum, neque audiavi ex aliis; ad hæc, quæ neque sunt, neque fieri omnino possunt. Nullo modo igitur fidem illis adhibere par est qui lectores mihi contigerint.

5. Jam solvens aliquando de Colamnīs Herculis et in occidentalem Oceanum delatus, secundo vento navigabam. Causa mihi peregrinationis et institutum erat mentis quædam inanis sedulitas, novarumque rerum cupido, et quod discere vellem quis finis esset Oceani, quique in diverso illius litore habitarent homines. Hujus igitur rei gratia magnam ciborum copiam et aquæ quod satis esset imposueram; porro æqualium quinquaginta mihi adjunxeram, qui consilium idem haberent: ad hæc armorum magnam vim paraveram, gubernatoremque optimum magna mercede inductum asciveram; ac navim (erat autem acatium), ut ad magnam violentamque navigationem, firmaveram.

6. Igitur diem quidem unum ac noctem secundo vento navigantes, adhuc apparente aliquantum tellure, non admodum violenter provecti sumus: at postridie ejus diei cum sole oriente et ventus increbuit, et fluctus auctus est, et caligo ingruit, nec fieri poterat ut vel velum contraheremus. Vento igitur quum concessissemus nosque tradidissemus, tempestate undeoctoginta dies jactati sumus: octogesimo vero quum subito sol illucesceret, videmus non procul insulam eminentem atque silvestrem, quam fluctus non asper circumsonabat, quoniam major tempestatis pars resedera. Appulsi igitur et egressi, ut a longa ærumna, longo quidem tempore humi jacuimus: sed surgentes tamen, delegimus

μεθα, διαναστάντες δὲ ὁμῶς ἀπεκρίναμεν ἡμῶν αὐτῶν τριάκοντα μὲν φύλακας τῆς νεῶς παραμένειν, εἰκοσι δὲ σὺν ἐμοὶ ἀναλθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν τῇ νήσῳ.

7. Προελθόντες δὲ ὅσον σταδίους τρεῖς ἀπὸ τῆς θαλάττης δι' ὕλης ὁρῶμεν τινα στήλην χαλκοῦ πεποιημένην, Ἑλληνικοῖς γράμμασι καταγεγραμμένην, ἀμυδροῖς δὲ καὶ ἐκτετριμμένοις, λέγουσαν « ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. » Ἦν δὲ καὶ ἰχνη δύο πλησίον ἐπὶ πέτρᾳ, τὸ μὲν πλεθριαῖον, τὸ δὲ ἑλαττον· ἐμοὶ δοκεῖν, τὸ μὲν τοῦ Διονύσου τὸ μικρότερον, θάτερον δὲ Ἡρακλέους. Προσκηνήσαντες δ' οὖν προήειμεν· οὕτω δὲ πολλὸν παρήειμεν καὶ ἐφιστάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιοτάτῳ μάλιστα οἷόςπερ ὁ Χῖος ἐστίν. Ἀρθρον δὲ ἦν τὸ ῥεῦμα καὶ πολλὸν, ὥστε ἐνιαχοῦ καὶ ναυσίπορον εἶναι δύνασθαι. Ἐπῆει οὖν ἡμῖν πολλὸν μᾶλλον πιστεύειν τῷ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγράμματι ὁρῶσι τὰ σημεῖα τῆς Διονύσου ἐπιδημίας. Δόξαν δέ μοι καὶ ὅθεν ἄρχεται ὁ ποταμὸς καταμαθεῖν, ἀνῆειν παρὰ τὸ ῥεῦμα, καὶ πηγὴν μὲν οὐδεμίαν εὗρον αὐτοῦ, πολλὰς δὲ καὶ μεγάλας ἀμπέλους, πλήρεις βοτρυῶν, παρὰ δὲ τὴν ῥίζαν ἐκάστης ἀπέρρει σταγὼν οἴνου διαγυγούς, ἀφ' ὧν ἐγίνετο ὁ ποταμὸς. Ἦν δὲ καὶ ἰχθὺς ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἰδεῖν, ὁνῶ μάλιστα καὶ τὴν χρόαν καὶ τὴν γεῦσιν προσεοικότας· ἡμεῖς γοῦν ἀργεύσαντες αὐτῶν τινὰς καὶ ἐμπαγόντες ἐμεθύσθημεν· ἀμέλει καὶ ἀνατεμνόντες αὐτοὺς εὐρίσκομεν τρυγὰς μεστούς. Ὑστερον μέντοι ἐπινοήσαντες τοὺς ἄλλους ἰχθὺς, τοὺς ἀπὸ ὕδατος, παραμυγνόντες ἐκεράννυμεν τὸ σφοδρὸν τῆς οἰνοφαγίας.

8. Τότε δὲ τὸν ποταμὸν διαπεράσαντες, ἥ διαβατὸς ἦν, εὗρομεν ἀμπέλων χρῆμα τεράστιον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς, ὁ στέλεχος αὐτὸς εὐερνῆς καὶ παχύς, τὸ δὲ ἄνω γυναικίης ἦσαν, ὅσον ἐκ τῶν λαγώνων ἅπαντα ἔχουσαι τέλεια. Τοιαύτην παρ' ἡμῖν τὴν Δάφνην γράφουσιν ἄρτι τοῦ Ἀπόλλωνος καταλαμβάνοντος ἀποδεδρομένην. Ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐξεφύοντο αὐταῖς οἱ κλάδοι καὶ μεστοὶ ἦσαν βοτρυῶν. Καὶ μὴν καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκόμων ἑλιξί τε καὶ φύλλοις καὶ βότρυσι. Προσελθόντας δὲ ἡμᾶς ἡσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο, αἱ μὲν Λύδιον, αἱ δὲ Ἰνδικήν, αἱ πλείεσται δὲ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν προίεμεναι. Καὶ ἐφίλουν δὲ ἡμᾶς τοῖς στόμασιν· ὁ δὲ φιληθεὶς αὐτίκα ἐμέθυσεν καὶ παράφορος ἦν. Δρέπεσθαι μέντοι οὐ παρείχοντο τοῦ καρποῦ, ἀλλ' ἤλαυνον καὶ ἐβόων ἀποσπῳμένου. Αἱ δὲ καὶ μίγνυσθαι ἡμῖν ἐπεθύμουν· καὶ δύο τινὲς τῶν ἐταίρων πλησιάσαντες αὐταῖς οὐκέτ' ἀπελύοντο, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰδῶν ἐδέδεντο· συνεφύοντο γὰρ καὶ συνερριζοῦντο, καὶ ἤδη αὐτοῖς κλάδοι ἐπεφύκεσαν οἱ δάκτυλοι καὶ ταῖς ἑλίσσι περιπλεκόμενοι ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοὶ καρποφορήσειν ἐμελλον.

9. Καταλιπόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ναῦν ἐφεύγομεν καὶ τοὺς ἀπολειφθεῖσι διηγούμεθα ἐλθόντες τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν ἐταίρων τὴν ἀμπελομυζίαν. Καὶ δὴ λαβόντες ἀμφορέας τινὰς καὶ ὕδρευσάμενοι τε ἅμα καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἰνίσάμενοι καὶ αὐτοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς ῥόνος

e nobis ipsis triginta, qui custodes navis manerent; viginti autem, qui mecum interiora peterent ad res insulæ explorandas.

7. Progressi vero per silvam stadia circiter a mari tria, videmus columnam ex ære factam, Græcis inscriptam literis, obscuris autem et exesis, in hanc sententiam: Hucusque Hercules et Bacchus pervenere. Erant autem vestigia quoque duo prope in petra, alterum jugeri magnitudine, alterum vero minus: ut mihi videbatur, Bacchi minus illud, alterum vero Herculis. Adoratis igitur diis, progredimur. Nondum autem multum progressi eramus, quum astamus amni vino, non equa, fluenti, et Chii maxime speciem referenti. Flumen erat copiosum et multum, ut quibusdam locis etiam posset navigari. Subiit ergo multo magis credere inscriptioni columnæ, quum signa præsentis Bacchi videremus. Quum autem mihi placeret discere unde oriretur fluvius, adverso itinere juxta profluentem perrexi. Ac fontem quidem illius nullum reperi, sed multas et magnas vites, uvarum plenas: ad radicem vero uniuscujusque guttatim profluebat vinum liquidum, unde colligebatur amnis. Erat autem pisces quoque in eo videre multos, vino maxime et colore et gustu similes. Nos certe captos eorum aliquot quum devorassemus, inebriati sumus: quin et resectos invenimus facie plenos. Deinde vero illud comenti sumus, ut alteris de aqua piscibus admistis temperaremus quod in vineo cibo nimium erat.

8. Tum trajecto flumine, ubi vadosum est, prodigiosum vitium genus invenimus. Quod enim terræ continens est, truncus ipse viridis et crassus: superius autem mulieres erant, ab illibus inde membra omnia perfecta habentes. Talem apud nos Daphnen pingunt, Apolline jamjam comprehendente in arborem abeuntem. Summis autem digitis enascebantur illis palmites, qui pleni erant uvarum. Verum capita etiam pro coma claviculas habebant, et folia et uvas. Ceterum accedentes nos salutabant et prensabant, vocem partim Lydiam, partim Indicam, Græcam vero pleræque emittentes. Atque osculabantur nos labris: et quem osculo contigissent, is inebriatus statim incerto vestigio oberrabat. Vindemiare tamen de fructu suo non præbebant, sed præ dolore exclamabant eo detracto. Quædam etiam misceri nobis cupiebant; ac duo quidam sociorum congressi illis, dissolvi non amplius potuere, devincti genitalibus: coalescebant nempe illis, et ipsis radicibus permiscebantur; jamque palmites ipsis qui modo digiti fuerant, et claviculis impleti, tantum non jam fructum et ipsi latere videbantur.

9. Nos autem relictis illis ad navem fugere, et his qui remanserant, advenientes narrare tum reliqua, tum illam sociorum complexionem et commistionem cum vitibus. Tum sumtis aliquot amphoris aquati quum essemus simul et vinum petissemus de fluvio, et vicino loco in littore

αὐλίσσάμενοι βωθεν ἀνήχθημεν οὐ σφόδρα βιαίῳ πνεύματι· περὶ μεσημβρίαν δὲ οὐκέτι τῆς νήσου φαινομένης ἄφνω τυφὼν ἐπιγενόμενος καὶ περιδιήσας τὴν ναῦν καὶ μετεωρίσας ὅσον ἐπὶ σταδίους τρισχίλους οὐκέτι καθήκεν εἰς τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἄνω μετέωρον ἐξαπηρητημένην ἄνεμος ἐμπεσὼν τοῖς ἱστίοις ἔφερε κολπώσας τὴν δούνην.

10. Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ τὰς Ἰσας νύκτας ἀεροδρομήσαντες ὁδὸν καθορῶμεν γῆν τινα μεγάλην ἐν τῷ ἀέρι καθάπερ νήσον, λαμπρὰν καὶ σφαιροειδῆ καὶ φωτὶ μεγάλῳ καταλαμπομένην· προσεγενχόμενοι δὲ αὐτῇ καὶ ὁρμίσσάμενοι ἀπέβημεν, ἐπισκοποῦντες δὲ τὴν χώραν εὐρίσκομεν οἰκουμένην τε καὶ γεωργουμένην. Ἡμέρας μὲν οὖν οὐδὲν αὐτόθεν καθεωρῶμεν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐφαίνοντο ἡμῖν καὶ ἄλλαι πολλαὶ νῆσοι πλησίον, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ μικρότεραι, πυρὶ τὴν χροάν προσεοικυῖαι, καὶ ἄλλη δὲ τις γῆ κάτω καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ ποταμούς ἔχουσα καὶ πελάγη καὶ ὕλας καὶ ὄρη. Ταύτην οὖν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην εἰκάζομεν.

11. Δόξαν δὲ ἡμῖν καὶ ἔτι πορρωτέρω προελθεῖν, ξυνελήφθημεν τοῖς Ἱππογύποις παρ' αὐτοῖς καλουμένοις ἀπαντήσαντες. Οἱ δὲ Ἱππογυποὶ οὗτοί εἰσιν ἄνδρες ἐπὶ γυπῶν μεγάλων δοχούμενοι καὶ καθάπερ ἵπποις τοῖς ὀρνέοις χρώμενοι· μεγάλοι γὰρ οἱ γῦπες καὶ ὡς ἐπίπαν τρικέφαλοι. Μάθοι δ' ἂν τις τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐντεῦθεν· ἐνὸς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἱστοῦ ἕκαστον τῶν περῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. Τούτοις οὖν τοῖς Ἱππογύποις προστέτακται περιπετομένοις τὴν γῆν, εἰ τις εὐρεθείη ξένος, ἀνάγειν ὡς τὸν βασιλέα· καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ἑυλλαδόντες ἀνάγουσιν ὡς αὐτόν. Ὁ δὲ θεασάμενος καὶ ἀπὸ τῆς θάλας καὶ τῆς στολῆς εἰκάσας, Ἕλληνας ἄρα, ἔφη, ὅμοιοι, ὦ ξένοι; Συμφησάντων δὲ ἡμῶν, Πῶς οὖν ἀφίκεσθε, ἔφη, τοσούτον ἀέρα διελθόντες; Καὶ ἡμεῖς τὸ πᾶν αὐτῷ διηγοῦμεθα· καὶ δὲ ἀρξάμενος τὸ καθ' ἑαυτὸν ἡμῖν διεξήκει, ὡς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν τοῦνομα Ἐνδυμίων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς καθεῶδων ἀναρπασθεὶς ποτὶ καὶ ἀφικόμενος βασιλεύσειε τῆς χώρας· εἶναι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην ἔλεγε τὴν ἡμῖν κάτω φαινομένην Σελήνην. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μηδένα κίνδυνον ὑφορᾶσθαι· πάντα γὰρ ἡμῖν παρέσσεσθαι ὢν δεόμεθα.

12. Ἦν δὲ καὶ κατορθώσω, ἔφη, τὸν πόλεμον, ἐν ἐκφέρω νῦν πρὸς τοὺς τὸν ἥλιον κατοικοῦντας, ἀπάντων εὐδαιμονέστατα παρ' ἐμοὶ καταβιώσεσθε. Καὶ ἡμεῖς ἡρόμεθα τίνας τε εἶεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφοράς· Ὁ δὲ Φαέθων, φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικοῦντων βασιλεὺς — οἰκεῖται γὰρ δὴ κάκεινος ὥσπερ καὶ ἡ Σελήνη — πολλὴν ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. Ἡρξάτο δὲ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐμῇ ποτε τοὺς ἀπορωτάτους συναγαγὼν ἐβουλήθη ἀποικίαν ἐς τὸν Ἐωσφόρον στείλαι, ὅσα ἐρημον καὶ ὑπὸ μηδενὸς κατοικοῦμενον· ὁ τοίνυν Φαέθων φρονήσας ἐκώλυε τὴν ἀποικίαν κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπαντήσας ἐπὶ τῶν Ἱππομυρμήχων. Τότε μὲν οὖν

pernoctassemus; mane vento non nimis vehementi solvimus. Circa meridiem, quum jam disparuisset insula, subito ingruens turbo circumactam vertigine navim in altum sustulit, nec per tria fere millia stadiorum demisit in mare, sed supra in aere suspensam ventus in vela irruens, eaque sinuans, ferebat.

10. Septem dies et noctes totidem per aera vecti, octavo terram quandam conspicimus magnam in aere, insulae instar, splendidam, globosam, et multa luce illustratam. Delati ad illam et appulsi escendimus, explorataque regione habitari eam colique invenimus. Atque interdum quidem nihil inde videbamus: superveniente vero nocte aliae in conspectum nobis veniebant in propinquo insulae multae, majores, minores, colore igneo: alia autem quaedam terra infra nos, et urbes in se et flumina habens, et maria, et silvas, et montes. Hanc igitur nostram esse tellurem conjiciebamus.

11. Quum vero placuisset nobis ultra progredi, comprehensi sumus ab his, qui Hippogypyi (*Equivultures*) apud illos vocantur, in quos incideramus. Sunt autem Hippogypyi viri magnis vulturibus vehentes, iisque avibus utentes velut equis: magni enim sunt illi vultures, et ut plurimum tricipites. Discat autem magnitudinem eorum inde aliquis, quod pennam unamquamque onerariae magnae navis male majorem crassioremque ferunt. His igitur Hippogypis injectum est, uti circumvolantes terram, si quis peregrinus inveniatur, deducant ad regem. Itaque nos quoque comprehensos ad eum deducunt. Ille vero, conspectis nobis, conjectura ex habitu ducta, Graeci ergo, inquit, vos estis, hospites? Fatentibus nobis, Quomodo igitur, inquit, huc venitis tanto superato aere? Et nos, quicquid erat, illi narramus. Atque ille exorsus suas nobis res enarrat, ut ipse quoque, homo qui esset, Endymion nomine, de nostra terra inter ipsum somnum sursum quondam abreptus esset, et huc delatus regioni imperitet. Esse autem terram illam dicebat eam, quae infra nobis luna videatur. Sed bono nos animo esse jussit, et periculum suspicari nullum: praesto quippe nobis futura, quibus opus esset, omnia.

12. Si vero, inquit, bellum etiam prospere confecero, quod jam Solis incolis infero, felicissimam apud me vitam vivetis. Interrogantibus nobis, quinam hostes essent, et quae dissidiorum causa, Ille Phaethon, inquit, rex eorum qui Solem incolunt (habitatur enim ille quoque non minus quam Luna), diu jam bellum adversus nos gerit. Coepit autem ex causa tali. Collectis aliquando tenuissimis imperii mei, coloniam mittere in Luciferum statui, desertum et inhabitatum a nemine. At Phaethon praeevidia prohibuit coloniam, in media se via obiciens nobis in Hippomyrmecibus (*Equiformicis*). Igitur tum quidem superati

νικηθέντες — οὐ γὰρ ἤμεν ἀντίπαλοι τῇ παρασκευῇ — ἀνεχωρήσαμεν· νῦν δὲ βούλομαι αὖθις ἐξενεγκεῖν τὸν πόλεμον καὶ ἀποστεῖλαι τὴν ἀποικίαν. Ἦν οὖν ἐθέλητε, κοινωνήσατέ μοι τοῦ στόλου, γῆπας δὲ ὑμῖν ἐγὼ παρέξω τῶν βασιλικῶν ἓνα ἑκάστῳ καὶ τὴν ἄλλην θηλίαν· αὖριον δὲ ποιησόμεθα τὴν ἔξοδον. Οὕτως, ἔφη, ἐγὼ, γιγνέσθω, ἐπειδὴ σοι δοκεῖ.

13. Τότε μὲν οὖν παρ' αὐτῷ ἐστιαθέντες ἐμείναμεν, ἔωθεν δὲ διαναστάντες ἐτατόμεθα· καὶ γὰρ οἱ σκοποὶ ἐσημαίνον πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῆς στρατιᾶς δέκα μυριάδας ἐγένοντο ἀνευ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν μηχανοποιῶν καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ξένων συμμάχων· τούτων δὲ ὀκτακισμῦριοι μὲν ἦσαν οἱ Ἰππόγυτοι, δισμῦριοι δὲ οἱ ἐπὶ τῶν λαχανοπτέρων. Ὅρνειον δὲ καὶ τοῦτό ἐστι μέγιστον, ἀντὶ τῶν πτερῶν λαχάνους πάντῃ λάσιον, τὰ δὲ ὠκύπτερα ἔχει θριδακίνης φύλλοις μέλιστα προσοικέστα. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι ἐτετάχατο καὶ οἱ Σκοροδομάχοι. Ἦλθον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἀρκτου σύμμαχοι, τρισμῦριοι μὲν Ψυλλοτοξόται, πεντακισμῦριοι δὲ Ἀνεμοδρόμοι· τούτων δ' οἱ μὲν Ψυλλοτοξόται ἐπὶ φυλλῶν μεγάλων ἱππάζονται, θένει καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχουσι· μέγας δὲ τῶν φυλλῶν ὅσον δώδεκα ἑλέφαντες· οἱ δὲ Ἀνεμοδρόμοι πεζοὶ μὲν εἰσι, φέρονται δὲ ἐν τῷ ἀέρι ἀνευ πτερῶν· ὁ δὲ τρόπος τῆς φορᾶς τοῖσδε· χιτῶνας ποδήρεις ὑποκωσάμενοι κολπώσαντες αὐτοὺς τῷ ἀνέμῳ καθάπερ ἱστία, φέρονται ὥσπερ τὰ σκάφη. Τὰ πολλὰ δ' οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς μάχαις πελτασταὶ εἰσιν. Ἐλέγοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τὴν Καππαδοκίαν ἀστέρων ἤξειν Στρουβοδάανοι μὲν ἐπτακισμῦριοι, Ἰππογέρατοι δὲ πεντακισχίλιοι. Τούτους ἐγὼ οὐκ ἐθεασάμην· οὐ γὰρ ἐφίκοντο. Διόπερ οὐδὲ γράψαι τὰς φύσεις αὐτῶν ἐτόλμησα· τεράστια γὰρ καὶ ἀπιστα περὶ αὐτῶν ἐλέγετο.

14. Αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἐνδυμῖωνος δύναμις ἦν. Σχευὴ δὲ πάντων ἡ αὐτῇ· χρόνῃ μὲν ἀπὸ τῶν κυάμων· μεγάλοι γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ κύαμοι καὶ καρτεροί· θώρακες δὲ φοριδωτοὶ πάντες θέρμιοι· τὰ γὰρ λέπη τῶν θέρμων συρράπτοντες ποιοῦνται θώρακας· ἀρρηκτον δ' ἐκεῖ γίγνεται τοῦ θέρμου τὸ λέπος ὥσπερ κέρας· ἀσπίδες δὲ καὶ ξίφη οἷα τὰ Ἑλληνικά.

15. Ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, ἐτάξαντο ὧδε· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἰππόγυτοι καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτὸν ἔχων· καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις ἤμεν· τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Αἰαχονόπτεροι· τὸ δὲ μέσον οἱ σύμμαχοι ὡς ἑκαστοι. Τὸ δὲ πεζὸν ἦσαν μὲν ἀμφὶ τὰς ἑξακισχίλιαις μυριάδας· ἐτάχθησαν δὲ οὕτως· ἀράχαι παρ' αὐτοῖς πολλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται πολὺ τῶν Κυκλάδων νήσων ἑκαστος μεζών· τούτοις προστάξει διωφῆναι τὸν μεταξὺ τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἑωσφόρου ἀέρα· ὡς δὲ τάχιστα ἐξεργάσαντο καὶ πεδῖον ἐποίησαν, ἐπὶ τούτου παρατάξει τὸ πεζὸν ἤγειτο δὲ αὐτῶν Νυκτερίων ὁ Εὐδιάνακτος τρίτος αὐτός.

16. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχον οἱ Ἰπ-

discessimus; neque enim apparatu pares eramus: jam vero denuo inferre bellum volo, et coloniam deducere. Quodsi ergo volueritis, in partem expeditionis mee venite. Vultures autem vobis ego praebebo de regis singulos, et armaturam reliquam. Ceterum crastino die egrediemur. Ita fiat, inquam ego, quandoquidem tibi sic videtur.

13. Ac tum quidem in convivio ipseus mansimus. Postridie vero ejus diei mane surgentes, in aciem processimus, quum prope esse hostem significarent speculatores. Numerus exercitus fuere centum millia, praeter calones, et machinarios, et pedites, et auxilia peregrina; erant autem octuaginta millia Hippogyporum, et viginti millia qui Lachanopteris (*oleripennibus*) vehuntur. Est illa quoque avis maxima, pro pennis undique hirsuta oleribus, alas habens lactucae foliis maxime similes. Juxta bos collocati in acie erant Cenchroboli (*jaculatores milli*) et Scorodomachi (*allitis pugnantes*). Venerant etiam de septentrione auxiliares, trigesies mille Psyllotoxotae (*pulicisagittarii*), et quinquagies mille Anemodromi (*venticursores*). Horum autem isti magnis in pulicibus equitant, unde etiam nomen habent; magnitudo singulorum pulicum, quanta duodecim elephatorum: Anemodromi autem pedites illi quidem, sed in aere feruntur sine alas. Ratio cursus ejus hujusmodi est: togas talaris substringunt, easque vento velorum instar sinuandas quum permisisse, navigiorum more feruntur. Plerumque hi in praeliis peltastae sunt. Dicebantur vero etiam de stellis Cappadociae imminetibus venturi Struthobalanorum (*passertiglandium*) septuaginta millia, Hippogeranorumque (*equigruum*) millia quinque. Hos ego non vidi; neque enim venerunt. Ideo neque naturas illorum ausus sum scribere: prodigiosa enim et incredibilia de illis dicebantur.

14. Atque hae Endymionis copiae. Ceterum arma omnium eadem: galeae de fabis, magnae enim apud illos fabae ac robustae; loricae squamatae omnes de lupinis; lupinorum nempe pelliculis consutis loricas sibi faciunt: impenetrabilis vero ibi nascitur lupini pellicula, cornu instar: clypei et gladii Graecis similes.

15. Quum vero opportunum jam esset, aciem formabant ejusmodi: dextrum cornu Hippogypi tenebant, et ipse rex, qui circa se habebat quosque fortissimos; in his nos quoque eramus: sinistrum Lachanopteri: mediam aciem auxiliares, suum sibi agmen quique implentes. Peditum numerus erat ad sexages mille millia, quorum acies hoc modo instructa est: aranei apud eos multi magnique nascuntur, Cycladum insularum singulis singulae multo majores: his obtexere imperavit interjectum Lunam inter et Phosphorum aera: ac quum primum hoc perfecissent et campum ita parassent, in eo instruxit pedites, quos ducebat Nycterion Eudianactis (*Nocturnus Sereni regis*) filius, cum duobus aliis.

16. At hostium sinistrum cornu tenebant Hippomyrme-

πομόρμηκες καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Φαέθων· θηρία δὲ ἐστὶ μέγιστα, ὑπόπτερα, τοῖς παρ' ἡμῖν μύρμηξι προσεικότα πλὴν τοῦ μεγέθους· ὁ γὰρ μέγιστος αὐτῶν καὶ διπλεθρὸς ἦν. Ἐμάχοντο δὲ οὐ μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μάλιστα τοῖς κέρασιν· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι εἶναι ἄμφι τὰς πέντε μυριάδας. Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Ἀεροκύνωπες, ὄντες καὶ οὗτοι ἄμφι τὰς πέντε μυριάδας, πάντες τοξόται κύνωφι μεγάλοις ἐποχούμενοι· μετὰ δὲ τούτους οἱ Ἀεροκόρδακες, ψιλοὶ τε ὄντες καὶ πεῖροι, πλὴν μάχιμοι γε καὶ οὗτοι· πόρρωθεν γὰρ ἐσφενδόνων βραφανίδας ὑπερμεγέθεις, καὶ ὁ βληθεὶς οὐδ' ἐπ' ὀλίγον ἀντέχειν ἠδύνατο, ἀπέθνησκε δὲ, δυσωδίας τινὸς αὐτίκα τῷ τραύματι ἐγγινομένης· ἐλέγοντο δὲ χρεῖν τὰ βέλη μαλάχης ἰῶ· ἐχόμενοι δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Καυλομύκητες, ὅπλιται ὄντες καὶ ἀγχιμαχοὶ τὸ πλῆθος μύριοι· ἐκλήθησαν δὲ Καυλομύκητες, ὅτι ἀσπίσι μὲν μυκητῆναις ἐχρῶντο, δόρασι δὲ καυλίνους τοῖς ἀπὸ τῶν ἀσπαράγων. Πλησίον δὲ αὐτῶν οἱ Κυνοβάλανοι ἔστησαν, οὓς ἐπεμψαν αὐτῷ οἱ τὸν Σείριον κατοικοῦντες, πεντακισχίλιοι καὶ οὗτοι, ἄνδρες κυνοπρόσωποι ἐπὶ βαλάνων πτερωτῶν μαχόμενοι. Ἐλέγοντο δὲ κάκεινων ὑστερεῖν τῶν συμμάχων οὓς τε ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου μετεπέμπετο σφενδονήτας καὶ οἱ Νεφελοκένταυροι. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης ἀφίκοντο, ὥς μήποτε ὠφελον· οἱ σφενδονήται δὲ οὐδὲ θῶος παρεγένοντο, διόπερ φασὶν αὐτοῖς ὕστερον ὀργισθέντα τὸν Φαέθοντα πυρπολῆσαι τὴν χώραν. Τοιαύτη μὲν καὶ ὁ Φαέθων ἐπ' αὐτῇ παρασκευῇ.

17. Συμμελόντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἤρθη καὶ ὠγκήσαντο ἑκατέρων οἱ ὄνοι — τούτοις γὰρ ἀντὶ σαλπικτῶν χρῶνται — ἐμάχοντο. Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἡλιωτῶν αὐτίκα ἐφυγεν, οὐδ' εἰς χεῖρας δεξιόμενοι τοὺς Ἱππογύπους, καὶ ἡμεῖς εἰσόμεθα κτείνοντες· τὸ δεξιὸν δὲ αὐτῶν ἐχράτει τοῦ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ εὐώνυμου, καὶ ἐπεξήλθον οἱ Ἀεροκύνωπες διώκοντες ἄχρι πρὸς τοὺς πεζοὺς. Ἐνταῦθα δὲ κάκεινων ἐπιδοηθούτων ἐφυγον ἐγκλίναντες, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἤσθοντο τοὺς ἐπὶ τῷ εὐώνυμῳ σφῶν νενικημένους. Τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγεννημένης πολλοὶ μὲν ζῶντες ἤλυσκοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνηροῦντο, καὶ τὸ αἷμα ἔρρει πολὺ μὲν ἐπὶ τῶν νεφῶν, ὥστε αὐτὰ βάπτεσθαι καὶ ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, οἷα παρ' ἡμῖν δυομένου τοῦ ἡλίου φαίνεται, πολὺ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν κατέσταζεν, ὥστε με εἰκάζειν, μὴ ἄρα τοιοῦτου τινὸς καὶ πάλοι ἀνὴρ γενομένου Ὁμηρὸς ὑπέλαβεν αἵματι ὕσαι τὸν Δία ἐπὶ τῷ τοῦ Σαρπηδόνης θανάτῳ.

18. Ἀναστρέφαντες δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως δύο τρόπαια ἔστησαμεν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀραχνίων τῆς πεζομαχίας, τὸ δὲ τῆς ἀερομαχίας ἐπὶ τῶν νεφῶν. Ἄρτι δὲ τούτων γιγνομένων ἠγγέλλοντο ὑπὸ τῶν σκοπῶν οἱ Νεφελοκένταυροι προσελαύνοντες, οὓς ἔδει πρὸ τῆς μάχης ἐλθεῖν τῷ Φαέθοντι. Καὶ δὲ ἐφάνιντο προσόντες, ἔλαβον παραδοξάτατον, ἐξ ἵππων πτερωτῶν καὶ ἀνθρώπων συγχεόμενοι· μέγεθος δὲ τῶν μὲν ἀνθρώπων

ces, atque in illis Phaethon : animalia autem illa sunt maxima, volucris, formicis nostris similia, a magnitudine si discesseris : maximum enim illorum vel duorum jugerum erat. Pugnant autem non sessorio modo, sed et ipsa, maxime cornibus : dicebanturque hi esse quinquaginta circiter millia. In dextro cornu collocati erant Aeroconopes (aeroculices), quinquagies mille circiter et ipsi, sagittarii omnes magnis culicibus inequitantes. Post hos vero Aerocordaces, levis armaturae pedites, sed pugnaces ipsi quoque : e longinquo enim fundis jaculabantur raphanos supra modum magnos, quibus percussus ne paulum quidem durare poterat, sed moriebatur fodo statim odore superveniente valneri : dicebantur autem ungere tela veneno malvae. Continuo post illos stare jussi Caulomycetes (Caulifungi), gravis armaturae milites cominus pugnantes, decies mille numero, appellationem inde nacti, quod scutis quidem e fungis, hastis autem uterentur e caulibus asparagorum. Prope hos collocati Cynobalani (Caniglandarii), quos submisserant qui habitant Sirium, quinquies mille, caninis capitibus viri, in alatis glandibus pugnantes. Dicebantur autem de illorum quoque auxiliis quidam abesse, tum quos de Lactea via arcessiverat funditores, tum Nephelocentauri (Nubicentauri). Verum illi pugna jam direpta advenierunt, et utinam nunquam venissent ! funditores autem plaue non venerunt ; propterea aiunt iratum deinde illis Phaethontem illorum regionem igni vastasse. Hoc quidem apparatu Phaethon inibat praelium.

17. Quum vero commissa esset pugna, sublati signis ruditique ab asinis utrimque edito (his enim utuntur loco tubicini), certabant. Ac sinistrum Heliotarum cornu statim fugere, quum nec ad manus admisisset Hippogynos, et nos insequi caedibus : dextrum vero illorum cornu sinistram nostram aciem superavit, impetuque facto persecuti Aeroconopes ad pedites usque pervenerunt. Hic vero et illis subsidio venientibus, inclinata acie fugerunt, et maxime quum sentirent suos in sinistro cornu victos. Quum effuse jam fugerent, multi quidem vivi capti sunt, multi vero etiam interfecti, copiosusque tum per nubes sanguis fluxit, ut tingerentur illo et rubicundae viderentur, quales apud nos occidente sole apparent ; tum multus stillavit in terram, adeo quidem ut conjicerem ego, numquid forte tale quid olim apud superos factum quum esset, Homerus putaverit sanguine pluisse Jovem ob mortem Sarpedonis.

18. A persequendis hostibus reversi tropaea duo statui-mus, alterum de pedestri praelio, in araneorum tela ; alterum vero pugnae in aere commissae, in nubibus. Commodum ista gerebantur, quum nunciantur a speculatoribus adventare Nephelocentauri, quos ante pugnam venire Phaethonti oportebat. Et sane apparebat quum accederent admirabile inprimis spectaculum, ex alatis equis et hominibus compositi : magnitudo autem, hominum, quanta est Colossi

δσον τοῦ Ῥοδίων κολοσσοῦ ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ ἄνω, τῶν δ' ἱππῶν δσον νεὺς μεγάλης φορτίδος. Τὸ μέντοι πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἀνέγραψα, μὴ τῶ καὶ ἀπιστον δόξῃ, τοσοῦτον ἦν. Ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ ἐκ τοῦ Ζωδιακοῦ τοξότης. Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς φίλους νενικημένους, ἐπὶ μὲν τὸν Φαέθοντα ἐπεμπον ἀγγελλάν αὖθις ἐπιέναι, αὐτοὶ δὲ διαταξάμενοι τεταραγμένοις ἐπιπίπτουσι τοῖς Σεληνίταις, ἀτάκτοις περὶ τὴν δίωξιν καὶ τὰ λάφυρα δισκοδασμένοις· καὶ πάντας μὲν τρέπουσιν, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα καταδιώκουσι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὰ πλείστα τῶν ὀρνέων αὐτοῦ χτείνουσιν· ἀνέσπασαν δὲ καὶ τὰ τρόπαια καὶ κατέδραμον ἅπαν τὸ ὑπὸ τῶν ἀραχνῶν πεδίον ὑφασμένον, ἐμὲ δὲ καὶ δύο τινὰς τῶν ἑταίρων ἔκωρυσαν. Ἡδὴ δὲ παρῆν καὶ ὁ Φαέθων καὶ αὖθις ἄλλα τρόπαια ὑπ' ἐκείνων ἴστατο. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἀπηγόμεθα ἐς τὸν Ἥλιον αὐθημερὸν τῷ χεῖρι ὀπίσω δεδόντας ἀραχνίου ἀποκόμματα.

19. Οἱ δὲ πολιορκεῖν μὲν οὐκ ἔγνωσαν τὴν πόλιν, ἀναστρέφοντες δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ αἵρος ἀπειτίζον, ὅσα μὲν καὶ τὰς αὐγὰς ἀπὸ τοῦ Ἥλιου πρὸς τὴν Σελήνην διήκειν. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν διπλοῦν, νεφελωτόν· ὥστε σαφὴς ἔκλειψις τῆς Σελήνης ἐγεγόνει καὶ νυκτὶ διηνεκεῖ πᾶσα κατείχετο. Πιζόμενος δὲ τούτοις ὁ Ἐνδυμίων πέμψας ἱκέτευε καθαιρεῖν τὸ οἰκοδόμημα καὶ μὴ σφᾶς περιορᾶν ἐν σκότῳ βιοτεύοντας, ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ φόρους τελέσειν καὶ σύμμαχος ἔσεσθαι καὶ μηκέτι πολεμήσειν, καὶ δηήρους ἐπὶ τούτοις δοῦναι ἤθελεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Φαέθοντα γενομένης δις ἐκκλησίας τῇ προτεραίᾳ μὲν οὐδὲν παρέλυσαν τῆς ὀργῆς, τῇ ὑστεραίᾳ δὲ μετέγνωσαν, καὶ ἐγένετο ἡ εἰρήνη ἐπὶ τούτοις.

20. « Κατὰ τὰδε συνθήκας ἐποιήσαντο οἱ Ἠλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμμάχους, ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν τοὺς Ἠλιώτας τὸ διατείχισμα καὶ μηκέτι ἐς τὴν Σελήνην ἐσβάλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ῥητοῦ ἑκάστον χρημάτων, τοὺς δὲ Σεληνίτας ἀφεῖναι μὲν αὐτονόμους τούτους γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἠλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπὶ τῇ φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἐκάστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἠλιωτῶν δρόσου ἀμφορέας μυρίους, καὶ δηήρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινὴν ποιῆσαι καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράφαι δὲ τὰς συνθήκας στήλῃ ἡλεκτρίνῃ καὶ ἀναστῆσαι ἐν μέσῳ τῷ αἵρι ἐπὶ τοῖς μεθορίοις. Ὄμωσαν δὲ Ἠλιωτῶν μὲν Πυρωνίδης καὶ Θερίτης καὶ Φλόγιος, Σεληνιτῶν δὲ Νύκτωρ καὶ Μήνιος καὶ Πολυλαμπής. »

21. Τοιαύτη μὲν ἡ εἰρήνη ἐγένετο· εὐθύς δὲ τὸ τεῖχος καθαιρεῖτο καὶ ἡμᾶς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδωκαν. Ἐπεὶ δὲ ἀφικόμεθα ἐς τὴν Σελήνην, ὑπηγνίζον ἡμᾶς καὶ ἡσπάζοντο μετὰ δακρύων ὅτι ἐταῖροι καὶ ὁ Ἐνδυμίων αὐτός. Καὶ ὁ μὲν ἤξιον μείναι τε παρ' αὐτοῦ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας ὅπως γινόμενος δώσειν πρὸς γὰρ

Rhodiorum dimidia pars superior; equorum, quanta magnæ navis oneraria: Numerum eorum non scripsi, ne cui incredibilis videretur: adeo ingens erat. Dux illorum erat ille de Zodiaco Sagittarius. Quum vero victos amicos suos esse sensissent, Phaethontem misso nuncio in prælium revocarunt: ipsi vero instructa acie in Selenitas irruunt perturbatos, palantes, et in persequendis hostibus prædaque legenda dispersos. In fugam vertunt omnes, ipsum regem ad urbem usque persequuntur, plerasque volucrum ipsius interficiunt: deinde tropæa revulsere, totumque campum ab araneis textum percusserunt: me vero et sociorum duos vivos cepere. Jamque Phaethon aderat, et rursus alia ab illis tropæa statuebantur. Nos quidem igitur eodem adhuc die ad Solem abducebamur, manibus ad terga revinctis filo de aranæ tela abscisso.

19. Atque oppugnare quidem urbem non statuerunt, reversi autem quod interjectum est aeris muro interposito absciderunt, ut splendor a sole non jam pervenire ad Lunam posset. Murus ille duplex erat, nubibus constans: hinc aperta Lunæ eclipsis efficiebatur, ut perpetua nocte universa premeretur. His quum urgeretur malis Endymion, legatione missa supplicavit ut demolirentur illam munitiorem, nec rejicerent se degentes in tenebris: promisitque tributa pendere, ac mittere auxilia, neque amplius rebellare; obsidesque harum rerum causa obtulit. Phaethon autem cum suis, concilio his habito, priori quidem irarum nihil remissere, sed posteriore sententiam mutarunt. Convenit igitur pax his legibus:

20. « In has condiciones fœdus fecere Heliotæ ipsorumque socii, cum Selenitis ac sociis illorum, ut Heliotæ demoliantur munitiorem interpositam, neque amplius irruptionem in Lunam faciant, reddantque captivos pretio quo de singulis convenit: Selenitæ autem uti liberas et sui juris esse patiantur stellas reliquas; neque bellum inferant Heliotis, sed auxilia potius militant invicem, si quis illos invadat; tributumque pendat quotannis Heliotarum regi rex Selenitarum, roris amphoras decies mille, ejusque rei obsides det ex suis decies mille; coloniam autem in Luciferum communiter mittant, et in partem ejus veniat aliorum etiam quisquis voluerit; inscribantque fœdus hoc columnæ ex electro, eamque statuunt in medio aere, ipsis in confiniis. Jurarunt in hoc fœdus Heliotarum Pyronides (*Ignis*) et Therites (*Æstivus*) et Phlogius (*Flammis*): Selenitarum vero Nyctor (*Nocturnus*) et Menius (*Menstruus*) et Polylampes (*Multilucius*). »

21. Hæc talis igitur pax facta est. Statimque munitio dejiciebatur, nosque captivos reddidere. Quum autem rediissemus in Lunam, occurrerunt nobis et cum lacrimis complexi sunt tum socii, tum ipse Endymion. Et hic quidem rogabat, maneremus apud se, et coloniam nos ascribi pateremur, pollicitus se nuptui daturum mihi puerum

μον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· γυναῖκες γὰρ οὐκ εἰσι παρ' αὐτοῖς. Ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἐπειθόμην, ἀλλ' ἤξιον ἀποπειροῦναι κάτω ἐς τὴν θάλατταν. Ὡς δὲ ἔγνω ἀδύνατον εἶναι πείθειν, ἀποτέμπεται ἡμᾶς ἐστιασας ἑπτὰ ἡμέρας.

22. Ἄ δ' ἐν τῷ μεταξὺ διατρίβων ἐν τῇ Σελήνῃ κατενόησα καὶνὰ καὶ παράδοξα, ταῦτα βούλομαι εἰπεῖν. Πρῶτα μὲν τὸ μὴ ἐκ γυναικῶν γεννᾶσθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρρένων· γάμοις γὰρ τοῖς ἀρρεσι χρῶνται καὶ οὐδὲ ὄνομα γυναικὸς ὄλωσιν. Μέχρι μὲν οὖν πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν γαμεῖται ἕκαστος, ἀπὸ δὲ τούτων γαμεῖ αὐτὸς· κύουσι δὲ οὐκ ἐν τῇ νηδί, ἀλλ' ἐν ταῖς γαστροκνημίαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἔμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὑστερον ἀνατεμνόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν ἀνεμον κεκηνότα ζωοποιοῦσι. Δοκεῖ δὲ μοι καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐκείθεν ἔχειν τῆς γαστροκνημίας τούνομα, ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γαστρὸς κυοφορεῖ. Μείζων δὲ τούτου ἄλλο διηγήσομαι. Γένος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων οἱ καλούμενοι Δενδρίται, γίνονται δὲ τὸν τρόπον τοῦτον· ὅρμη ἀνθρώπου τὸν δεξιὸν ἀποτεμνόντες ἐν γῇ φυτεύουσιν, ἐκ δ' αὐτοῦ δένδρον ἀναφύεται μέγιστον, σάρκινον, οἷον φαλλός· ἔχει δὲ καὶ κλάδους καὶ φύλλα· ὁ δὲ καρπὸς ἐστὶ βάλανος πηχυσταῖς τὸ μέγεθος. Ἐπειδὴν οὖν πεπαθῶσι, τρυγῆσαντες αὐτὰς ἐκκολάπτουσιν τοὺς ἀνθρώπους. Αἰδοῖα μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν οἱ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ζύλινα, καὶ διὰ τούτων ὀχεύουσι καὶ πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν.

23. Ἐπειδὴν δὲ γηράσῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὥσπερ καπνὸς διαλυόμενος ἀήρ γίγνεται. Τροφὴ δὲ πᾶσιν ἡ αὕτ'· ἐπειδὴν γὰρ πῦρ ἀνακαύσῃ, βατράχους ὅπως ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· πολλοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς εἰσιν ἐν τῷ ἀέρι πετόμενοι· ὁπτιμῶν δὲ περικαθεζόμενοι ὥσπερ δὴ περὶ τράπεζαν λάπτουσι τὸν ἀναθυμῶμενον καπνὸν καὶ εὖωχῶνται. Σίτω μὲν δὴ τρέφονται τοιούτῃ· ποτὸν δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ἀήρ ἀποθλιβόμενος ἐς κύλικα καὶ ὑγρὸν ἀνείει ὥσπερ δρόσον. Οὐ μὴν ἀπουροῦσιν γε καὶ ἀφοδεύουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέττηνται ἢ περ ἡμεῖς· ἀλλ' οὐδὲ τὴν συνουσίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἑβραῖς παρέχουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰγνύσιν ὑπὲρ τὴν γαστροκνημίαν· ἐκεῖ γὰρ εἰσι τετρημένοι. Καλὸς δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ἢ πού τις φαλακρὸς καὶ ἀχομος ἢ, τοὺς δὲ κομήτας καὶ μουστῆρας. Ἐπὶ δὲ τῶν κομητῶν ἀστέρων τούναντίον τοὺς κομήτας νομίζουσι καλοῦς· ἐπεδῆμον γάρ τινες, οἱ καὶ περὶ ἐκείνων διηγῶντο. Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσι μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. Καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσι μονοδάκτυλοι. Ὑπὲρ δὲ τὰς πυγὰς ἐκάστω αὐτῶν κράμβη ἐκπέφυκε μακρὰ ὥσπερ οὐρά, θάλλουσα ἐς αἶε καὶ ὑπὲρ ἀναπύπτοντος οὐ κατακλωμένη.

24. Ἀπομύττονται δὲ μέλι δριμύτατον· κάπειδαν ἢ πονοῖσιν ἢ γυμνάζωνται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδρῶσιν, ὥστε καὶ τυρὸς ἀπ' αὐτοῦ πηγνυσθαι, ὀλίγον τοῦ μελίτος ἐπιστάζαντες· ἐλαίον δὲ ποιοῦνται ἀπὸ τῶν χρομύμων πᾶν λιπαρόν τε καὶ εὐώδες ὥσπερ μύρον.

sum : mulieres enim apud illos non sunt. At ego nullo modo persuaderi mihi passus sum, sed demitti in mare petii. Quum vero vidēret persuaderi mihi non posse, post septem nos dierum epulas dimittit.

22. Quæ autem toto hoc quo in Luna commoratus sum tempore nova atque admiranda animadverterim, ea dicere jam volo. Primum quidem illud, non nasci eos ex mulieribus, sed ex viris : masculis enim nuptiis utuntur, mulierisque plane nomen ignorant. Ad quinque igitur et viginti annos nubet eorum unusquisque, ab eo inde tempore alium ipse ducit. Fœtum autem gerunt non in utero, sed in suris : quum enim conceptus est embryo, crassescit sura : atque aliquanto post per sectionem educunt mortuos, expositisque hianti ore ad ventum vitam conciliant. Videtur autem mihi ad Græcos istinc descendisse suræ nomen, quam « suræ ventrem » appellant, quod ea apud illos pro ventre gravis est. Sed hoc majus etiam aliud enarrabo. Genu est apud illos hominum Dendritæ (Arboret), quod hunc in modum nascitur : testiculum hominis dextrum resectum in terra deponunt : ex illo deinde arbor enascitur maxima, carnea, phalli instar ; habet vero etiam ramos et folia : fructus autem sunt glandes magnitudine cubitales. Has, ubi maturuere, decerpunt hominesque inde extundunt. Pudenda habent asciticia, eburnea alii, lignea vero pauperes, iisque coeunt suosque nuptos subigunt.

23. Quum consensuit homo, non moritur, sed fumi instar in aerem dissolvitur. Cibus omnibus unus est : accenso enim igne ramos in prunis assant : sunt autem apud ipsos multæ volantes in aere. Assidentes vero circa focum in quo assantur quasi circa mensam, surgentem inde nidorem ore captant, atque ita epulantur. Ac cibo quidem nutriuntur ejusmodi : potus vero illis est expressus aer in calicem, ubi liquidum quiddam roris instar dimittit. Veruntamen neque urinam emittunt, neque alterius rei causa secedunt : quin neque iisdem quibus nos locis perforati sunt. Sed neque sedem præbent pueri ad coeundum amatoribus, verum supra suram poplites : ibi enim per forati sunt. Pulcher autem apud illos habetur, si quis calvus et sine comis sit : comatos vero etiam abominantur. Contra ea in Cometis (stellis comatis) comatos pro pulchris habent : peregrini enim inde quidam aderant, qui de illis etiam narrarent. Barbas tamen habent paullum supra genua. Ungues in pedibus non habent, sed unum modo omnes ibi digitum. Supra podicem brassica unicuique enata est magna, caudæ instar, virens semper, quæ nec frangitur, si quis supinus cadat.

24. Emungunt mel acerrimum ; et quum aut laborant aut exercentur, lacte totum corpus difflunt, adeo ut caseos etiam inde, exiguo instillato melle, efficiant. Oleum sibi parant de cepis pingue admodum et unguenti instar fra-

Ἀμπέλους δὲ πολλὰς ἔχουσιν ὑδροφόρους· αἱ γὰρ ῥάγες τῶν βοτρυῶν εἰσὶν ὥσπερ χάλαζα, καὶ μοι δοκεῖν, ἐπειδὴν ἀμπεσῶν ἀνέμος διασεισῇ τὰς ἀμπέλους ἐκείνας, τότε πρὸς ἡμᾶς καταπίπτει ἡ χάλαζα διαρραγέντων τῶν βοτρυῶν. Τῇ μέντοι γαστρὶ ὅσα πῆρα χρῶνται τιθέντες ἐν αὐτῇ ὄσων δέονται· ἀνοικτὴ γὰρ αὐτοῖς αὕτη καὶ πάλιν κλειστὴ ἐστίν· ἔντερον δὲ οὐδὲ ἦπαρ ἐν αὐτῇ φαίνεται ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι δασεῖα πᾶσα ἐντοσθεν καὶ λάσιός ἐστιν, ὥστε καὶ τὰ νεογνά, ἐπειδὴν βριγῶσιν, ἐς ταύτην ὑποδύεται.

25. Ἐσθῆς δὲ τοῖς μὲν πλουσίοις θαλινὴ μαλακῇ, τοῖς πένησι δὲ χαλκῇ ὑφαντῇ· πολὺ χαλκα γὰρ τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὑδατὶ ὑποβρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. Περὶ μέντοι τῶν ὀφθαλμῶν, οἷους ἔχουσιν, ὁκνῶ μὲν εἰπεῖν, μή τις με νομισθὴ ψεύδεσθαι διὰ τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου. Ὅμως δὲ καὶ τοῦτο ἐρῶ· τοὺς ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελὼν τοὺς αὐτοῦ φυλάττει· ἔστ' ἂν δεηθῇ ἰδεῖν· οὕτω δ' ἐνθήμενος ὁρᾷ· καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὁρῶσιν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ πολλοὺς ἀποστέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι. Τὰ ὤτα δὲ πλατάνων φύλλα ἐστὶν αὐτοῖς πλήν γε τοῖς ἀπὸ τῶν βαλάνων· ἐκείνοι γὰρ μόνον ξύλινα ἔχουσι.

26. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο θαῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις θεασάμην· κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πάνυ βαθέος. Ἄν μὲν οὖν ἐς τὸ φρέαρ καταβῇ τις, ἀκούει πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ γῇ λεγομένων, ἔαν δὲ ἐς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὁρᾷ ὥσπερ ἐφ'esτωῖς ἐκάστοις· τότε καὶ τοὺς οἰκίους ἐγὼ θεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κακείνοι ἐμὲ ὠρών, οὐκ ἔχω τὸ ἀσφαλὲς εἰπεῖν. Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκείσε ἀφίκηται, εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.

27. Τότε δ' οὖν ἀσπασάμενοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐμβάντες ἀνήχθημεν· ἐμοὶ δὲ καὶ δῶρα ἔδωκεν ὁ Ἐνδυμίων, δύο μὲν τῶν θαλίνων χιτῶνων, πέντε δὲ χαλκοῦς, καὶ πανοπλίαν θερμίνην, ἃ πάντα ἐν τῷ κῆτει κατέλιπον. Συνέπεμψε δὲ ἡμῖν καὶ Ἱππογύπους χιλιούς παραπέμψοντας ἄχρι σταδίων πεντακοσίων.

28. Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χώρας παρημείψαμεν, προσέσχουμεν δὲ καὶ τῷ Ἐωσφόρῳ ἄρτι συνοικιζομένῃ καὶ ἀποδάντες ὑδρευσάμεθα. Ἐμβάντες δὲ εἰς τὸν Ζωδιακὸν ἐν ἀριστερᾷ παρῆμεν τὸν Ἥλιον ἐν χρῶ τὴν γῆν παραπλέοντες· οὐ γὰρ ἀπέβημεν καίτοι πολλὰ τῶν ἑταίρων ἐπιθυμούστων, ἀλλ' ὁ ἀνεμος οὐκ ἀπῆκεν. Ἐθειώμεθα μέντοι τὴν χώραν εὐθαλῆ τε καὶ πίονα καὶ εὐδρον καὶ πολλῶν ἀγαθῶν μεστήν. Ἰδόντες δὲ ἡμᾶς οἱ Νεφελοκένταυροι, μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ Φαίθοντι, ἐπέπτησαν ἐπὶ τὴν ναῦν καὶ μαθόντες ἐνσπόνδους ἀνεχώρησαν.

29. Ἦδη δὲ καὶ οἱ Ἱππογύποι ἀπεληλύθεσαν· πλεύσαντες δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ ἑσπέραν ἀφικόμεθα ἐς τὴν Λυχνόπολιν καλουμένην ἥδη τὸν κάτω πλοῦν διώκοντες. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται με-

grans. Vites habent multas aquae feraces, acinis uvarum grandini similibus : et, ut mihi videtur, quum ventus ingruens illas vites commovet, tum ruptis uvis decidit apud nos grando. Ventre utuntur pro pera, in qua reponant quibus opus est : aperiri enim ille potest et rursus claudi. Intestinum autem in eo nullum neque jecur apparet, nisi hoc solum, quod hirsutus intus et villosus est totus, adeo ut etiam recens nati, quum frigent, in eum irrepant.

25. Vestis divitibus ex vitro mollis ; pauperibus textilis ex aere : aeris enim feraces illae regiones, tractantque illud, affusa paucula aqua, tanquam lanam. Verum de oculis, quales habeant, an dicam haereo, ne quis mentiri me putet : adeo a fide abhorret oratio. Tamen hoc etiam dicam. Habent igitur oculos exemtiles, et qui vult exemtos suos servat, dum opus sit videre aliquid : inde imposito sibi oculo videt : ac multi quum suos perdidere, commodato acceptis aliorum oculis cernunt. Sunt autem divites, qui repositos servant multos. Aures ipsis sunt folia plataneorum, praeterquam iis quos e glandibus nasci diximus : ligneas enim hi soli habent.

26. Vidi etiam aliud in regia miraculum : speculum impositum est maximum puteo non adeo profundo. Si quis igitur descendat in puteum, audit quae in terra nostra dicuntur omnia : si vero in speculum inspiciat, urbes omnes atque gentes non minus videt, quam si astaret singulis. Tum familiares ego quoque vidi, universamque patriam : utrum vero illi me quoque viderint, non habeo certum dicere. Quisquis vero non credit ita rem habere, si quando et ipse eo delatus fuerit, vera a me dici intelliget.

27. Tum igitur salutato rege et ipsius amicis, conscensa navi solvimus. Dedit mihi etiam dona Endymion, duas quidem togas vitreas, aeneas autem quinque, et de lupinis armaturam integram, quae in ceto reliqui omnia. Misit etiam nobiscum Hippogypos mille, qui ad quingenta nos stadia deducerent.

28. Inter navigandum multas alias praetervecti sumus terras : appulimus etiam Lucifero colonis nuper aucto, egressique aquatum sumus. Invecti deinde in Zodiacum, sinistrum Solem praeterivimus, proxime terram illam praeternavigantes : neque enim ascendimus, multum licet cupientibus sociis ; sed non sinebat ventus. Vidimus tamen regionem virentem, pinguem, irriguam, et bonis multis plenam. Sed quum viderent nos Nephelocentauri, qui mercede apud Phaethontem militant, involarunt in navim, cognitoque, sedere nos comprehendi, recesserunt.

29. Jamque Hippogypii etiam discesserant. Navigaveramus noctem proximam et diem, quum versus vesperam, cursum deorsum persequuti, delati sumus in eam quae Lychno-polis vocatur. Jacet haec urbs inter aerem qui Pleiades ambit,

ταῦτο τοῦ Πλειάδων καὶ τοῦ Ὑάδων ἄερος, ταπεινότερα μέντοι πολὺ τοῦ Ζωδιακοῦ. Ἀποδάντες δὲ ἄνθρωπον μὲν οὐδένα εὗρομεν, λύχνους δὲ πολλοὺς περιθέοντας καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ περὶ τὸν λιμένα διατρίβοντας, τοὺς μὲν μικροὺς καὶ ὥσπερ εἶπειν πένητας, ὁλίγους δὲ τῶν μεγάλων καὶ δυνατῶν πάνυ λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς. Οἰκήσεις δ' αὐτοῖς καὶ λυχνεῶνες ἰδίᾳ ἐκάστῳ πεποιήντο, καὶ αὐτοὶ ὀνόματα εἶχον, ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι, καὶ φωνὴν προτεμένυν ἠκούομεν, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἠδίκουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ξενίᾳ ἐκάλουν· ἡμεῖς δὲ βίους ἐφοβοῦμεθα, καὶ οὔτε δειπνῆσαι οὔτε ὑπνώσαι τις ἡμῶν ἐτόλμησεν. Ἀρχεῖα δ' αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῇ πόλει πεποιήται, ἐνθα ὁ ἄρχων αὐτῶν δι' ὅλης νυκτὸς κάθηται ὀνομαστὶ καλῶν ἑκαστον· δς δ' ἂν μὴ ὑπακούσῃ, καταδικάζεται ἀποθανεῖν ὡς λιπὼν τὴν τάξιν· ὁ δὲ θάνατός ἐστι σθεσθῆναι. Παρεστώτες δὲ καὶ ἡμεῖς ἐωρῶμεν τὰ γινόμενα καὶ ἠκούομεν ἅμα τῶν λύχνων ἀπολογουμένων καὶ τὰς αἰτίας λεγόντων δι' ἃς ἐβράδυνον. Ἐνθα καὶ τὸν ἡμέτερον λύχνον ἐγνώρισα καὶ προσεῖπὼν αὐτὸν περὶ τῶν κατ' οἶκον ἐπυνθανόμεν ὅπως ἔχουσιν· ὁ δέ μοι ἅπαντα ἐκεῖνα διηγήσατο. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην αὐτοῦ ἐμείναμεν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἄραντες ἐπλέομεν ἤδη πλησίον τῶν νεφῶν· ἐνθα δὴ καὶ τὴν Νεφελοκοκκυγίαν πόλιν ἰδόντες ἐθαυμάσαμεν, οὐ μέντοι ἐπέβημεν αὐτῇ· οὐ γὰρ εἶα τὸ πνεῦμα. Βασιλεὺς μὲντοι αὐτῶν ἐλέγετο Κόρωνος ὁ Κοτυφίλωνος. Καὶ ἐγὼ ἐμνήσθην Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ, ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἀληθοῦς καὶ μάτην ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἀπιστοῦμένον. Τρίτῃ δ' ἀπὸ ταύτης ἡμέρᾳ καὶ τὸν ὠκεανὸν ἤδη σαφῶς ἐωρῶμεν, γῆν δὲ οὐδαμοῦ, πλὴν γε τῶν ἐν τῷ αἰέρι· καὶ αὐταὶ δὲ πυρῶδεις ἤδη καὶ ὑπεραυγεῖς ἐφαντάζοντο. Τῇ τετάρτῃ δὲ περὶ μεσημβρίαν μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος ἐπὶ τὴν θάλατταν κατετέθημεν.

30. Ὡς δὲ τοῦ ὕδατος ἐψάυσαμεν, θαυμάσιον ὡς ὑπερηδόμεθα καὶ ὑπερεχαίρομεν καὶ πᾶσαν εὐφροσύνην ἐκ τῶν παρόντων ἐπιούσαμεν καὶ ἀποδάντες ἐνηχόμεθα· καὶ γὰρ ἔτυχε γαλήνη οὖσα καὶ εὐσταθοῦν τὸ πέλαγος. Ἔοικε δὲ ἀρχὴ κακῶν μειζόνων γίνεσθαι πολλαῖς ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή· καὶ γὰρ ἡμεῖς δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδίᾳ πλεύσαντες τῆς τρίτης ὑποφαινούσης πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἄφνω δρῶμεν θηρία καὶ κῆτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπῆει δὲ κελχὸς καὶ πρὸ πολλοῦ παραττον τὴν θάλατταν ἀφρῶ τε περικλυζόμενον καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαίνον πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, δεξιὲς δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἐλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὕστατον ἀλλήλους προσεῖπόντες καὶ περιβαλόντες ἐμένομεν· τὸ δὲ ἤδη παρὴν καὶ ἀναρροφήσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηὶ κατέπιεν. Οὐ μέντοι ἐφθῇ συναράξαι τοῖς ὁδοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἡ ναὺς ἐς τὸ ἔσω διεξέπεσεν.

31. Ἐπεὶ δὲ ἐνδον ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν καὶ οὐδὲν ἐωρῶμεν, ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναχάνοντος εἶδο-

et qui Hyades, multo tamen humilior Zodiaco. *Excensione* facta, hominem vidimus neminem; lychnos vero multos circumcurrentes, et in foro et circa portum versantes, parvos alios et, ut ita loquar, pauperes, paucos vero de magnorum et potentium numero, claros omnino atque illustres. Habitationes illis et lucernaria suum unicuique facta erant: ac nomina habebant velut homines. Audivimus etiam vocem emittere; neque ulla nos affecerunt injuria, sed ad hospitium nos invitarunt. Nos vero nihilo secius timere, neque cibum capere neque somnum quisquam nostrum audere. Principis aula in media urbe exstructa est. Hic princeps illorum tota nocte sedet, nominatim unumquemque vocans: qui non obdierit, morte damnatur, ut stationis suae desertor. Mors autem est exstingui. Astantes nos etiam simul videbamus quae fiebant et audiebamus causas reorum lychnorum, quas tarditatis suae dicerent. Hic nostrum etiam lychnum agnovi, eumque allocutus, quomodo domi se res haberent, interrogavi: isque enarravit mihi illa omnia. Noctem igitur illam ibi mansimus; sed postridie solvantes prope nubes navigavimus: ibi etiam Nephelococcyciam (*nubicuculliam*) urbem conspectam admirati sumus: nec tamen in illam egressi sumus, vento non permittente. Ceterum regnare apud illos dicebatur Coronus Cottyphonis F. (*cornix Merulae F*). Ac recordatus sum Aristophanis poetae, viri sapientis ac veracis, cujus scriptis fidem frustra denegant. Tertio inde die Oceanum satis jam clare videbamus: terra vero nusquam, praeter eas quae in aere pendunt, atque ipsae quoque jam ignae et supra modum fulgentes nobis videbantur. Quarto die circa meridiem, molliter cedente vento subeidenteque, in mare depositi sumus.

30. Quum vero tangeremus jam aquam, mirum quam supra modum delectati et gavis sumus: laetitiaeque omni pro re praesenti indulgebamus, et in mare nos abjicientes natabamus: forte enim serenitas erat, et tranquillum mare. Videtur vero malorum saepe majorum initium esse mutatio in melius. Etenim nos solos duos dies in sereno mari quum navigassemus, illucescente tertio, ad orientem solem subito videmus belluas ac cetos, multos quidem etiam alios, unum vero omnium maximum, mille et quingentorum stadiorum magnitudine: contra nos autem veniebat hians et longe ante se mare perturbans, spuma undique alludente, dentes exserens, multum phallis apud nos excelsiores, palorum instar omnes acutos, et eboris in modum candidos. Nos igitur ultimum allocuti et complexi nos invicem, exspectare: at ille jam adest, et resorbens ipsa nos cum navi laurit. Neque tamen dentibus nos statim comminuit, sed per interstitia eorum navis in interiora illapsa est.

31. Quum vero intus jam essemus, primo tenebrae erant, neque videbamus quicquam. Postea illo biante, videmus

μεν κύτος μέγα καὶ πάντῃ πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάσδε πόλει ἐνοικεῖν. Ἐκεῖνο δ' ἐν μέσῳ καὶ μικροὶ ἰχθύες καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκοιμένα καὶ πλοίων ἱστία καὶ ἀγκυραὶ καὶ ἀνθρώπων ὀστέα καὶ φορτία, κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἔμοι δοκεῖν, ἐκ τῆς ὁὔρας ἦν κατέπιε συνιζάνουσα. Ὑλῃ γοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει καὶ ἑώκει πάντα ἐξηρασμένους. Περιμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετρακόντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα.

32. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἰδακρύομεν, ὕστερον δὲ ἀναστῆσαντες τοὺς ἑταίρους τὴν μὲν ναὺν ὑπεστηρίξαμεν, αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίβαντες καὶ ἀνακαύσαντες δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιοῦμεθα· παρέκειτο δὲ ἀφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων καὶ ὕδωρ ἔτι τὸ ἐκ τοῦ Ἑσποφόρου εἶχουμεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἴ ποτε ἀναγάνοι τὸ κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλὰκις δὲ καὶ νήσους· καὶ γὰρ ἡθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὀξέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης. Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐθάδες τῇ διατριβῇ ἐγενόμεθα, λαβὼν ἑπτὰ τῶν ἑταίρων ἐβόδιζον ἐς τὴν ὕλην περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὕτως δὲ ὄλους πέντε διελθὼν σταδίους εἶδον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἡ ἐπιγραφὴ, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαυγοῦς, ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὑλακὴν ἡκούομεν καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν καὶ τινα καὶ ἑπαυλὶν εἰκάζομεν.

33. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μάλα προθυμῶς πρᾶσιάν τινα ἐργαζομένοις καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν· ἡσθόντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κἀκεῖνοι δὲ ταῦτόν ἡμῖν ὡς τὸ εἶδος παθόντες ἀναυδοὶ παρεστῆσαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη, Τίνες ἄρα ὑμεῖς ἐστέ, ὧ ἔνοι; πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίων δαιμόνων ἢ ἀνθρώπων; δυστυχεῖς ἡμῖν παραπλήσιοι; καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνθρώποι ὄντες καὶ ἐν γῇ τραφέντες νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν καὶ συννηχόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν πάσχομεν ἀκριβοῦς εἰδότες· τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. Πρὸς ταῦτα κἀγὼ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς σοὶ ἀνθρώποι νεήλυδες, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρόηγον καταποθέντες. Προήλθομεν δὲ νῦν βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γάρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δέ τις, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἤγαγε σὲ τε ὀφιομένους καὶ εἰσομένους· σὲ μὴ μόνον ἐν τῷδε καθεῖργμεθα τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν αὐτοῦ τύχην, ὅστις τε ὦν καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες. Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη εἶρεῖν οὐδὲ πεύσεσθαι παρ' ἡμῶν πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι, καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν — ἐπεποίητο δὲ αὐτάρκη καὶ σιτιβάδας ἐνοικοδόμητο καὶ τᾶλλα ἐξήρτιστο — παραθείς δὲ ἡμῖν λάχανα τε καὶ ἀκρόδρυα καὶ ἰχθύς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ

magnum specum, et latum undique et altum, satis capax, ut decies mille hominum in eo urbs habitaretur. Projecti in medio et pisces minores, et animalia multa alia concisa, et navigiorum vela atque ancoræ, et hominum ossa et sarcinæ. In medio et terra et colles erant, ut mihi videbatur, de limo quem glutiebat considentes. Igitur silva in illis et omnigenæ arbores enatæ erant, et olera germinaverant, cultisque omnia apparebant similia. Ambitus terræ illius stadia ducenta quadraginta. Videre autem erat aves quoque marinas, laros et halcyones, quæ pullos in arboribus educerent.

32. Tunc quidem igitur abunde ploravimus. Deinde vero, excitatis sociis, navem firmavimus, atque igne silicibus excusso, cenam de his, quæ ad manum essent, paravimus: jacebant autem copiosæ et omnis generis carnes piscium; aquam vero de Lucifero adhuc habebamus. Postridie quum surrexissemus, quoties hiaret cetus, videbamus alias quidem terram, alias montes, alias cælum solum, sæpe etiam insulas; sensimusque adeo ferri illum celeriter in omnes maris partes. Quum jam hujus commorationis consuetudinem quandam contraxissemus, assumtis septem sociis, in silvam ingressus sum, perspecturus omnia. Quinque nondum integra stadia progressus, Neptuni templum inveni, ut indicabat inscriptio: neque multo post sepulcra etiam multa, et in iis columellas, atque in proximo fontem aquæ pellucidæ. Ad hæc canis latratum audivimus, et fumus apparuit e longinquo: unde habitationem etiam conjicere quandam potuimus.

33. Diligenter igitur progressi, seniori cuidam et juveni astitimus, studiose exercentibus hortum olitorum, atque de fonte aquam in eum derivantibus. Delectati simul et territi constitimus: et illi quoque eadem qua nos ratione, ut facile est ad existimandum, affecti, voce interclusa stabant. Post moram aliquam senex, Qui vos igitur estis, inquit, hospites? utrum marini quidam dæmones, an homines infelices, nobis similes? Etenim nos quoque homines nati et in terra nutriti marini jam facti sumus, et cum bellua hac, quæ nos continet, natamus, nec accurate, quid de nobis fiat, scientes: mortuos enim nos esse conjiciebamus, vivere tamen credimus. Ad hæc ego, Et nos sane, inquam, homines novi advenæ sumus, pater, ipsa cum navi nudius tertius hausti. Modo vero progressi sumus, exploraturi hujus silvæ interiora: multa enim et folis densa videbatur. Duxit autem nos genius aliquis, te ut videremus, disceremusque non solos nos in hac includi bellua. Sed enarra tuam nobis fortunam, qui sis, et qua ratione huc intraveris. Ille vero negavit se prius vel dicturum nobis, vel a nobis quicquam quæsiturum, quam hospitali nos munere, prout copia jam esset, impertisset: assumptosque nos in domum deduxit, quam sibi fecerat usibus satis commodam, et lectos in ea struxerat, paraveratque reliqua. Hic quum apposuisset nobis olera et arboreos fructus, et pisces, vinumque etiam ministrasset, satiatos interrogavit quid

ἱκανῶς ἐχορέσθημεν, ἐπυνθάνετο ἂ ἐπὶ σπὸνθεμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμην, τὸν τε χειμῶνα καὶ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ἐν τῷ ἁέρι πλοῦν, καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὰλλα μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

34. Ὁ δ' ὑπερβαυμάσας καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ' ἑαυτὸν διεξῆει λέγων, Τὸ μὲν γένος εἰμὶ, ὃ ξένοι, Κύπριος, δρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὄρατε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν ἐπλεον εἰς Ἰταλίαν ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νέως μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἐοράκατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκείθεν δὲ ἀρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῷ τριταῖοι εἰς τὸν ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἔνθα τῷ κήτει περιτυχόντες καὶ αὐτανδροὶ καταποθέντες δύο ἡμεῖς μόνοι τῶν ἄλλων ἀποθανόντων ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμάρμενοι τουτονὶ τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθὺς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρουα. Πολλὴ δὲ, ὡς ὄρατε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπελούς ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ᾗδι-στος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἰδετε καλ-λίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιούμεθα καὶ πῦρ ἀφρονον κόομεν καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα καὶ ζῶντας ἰχθὺς ἀγρεύ-ομεν ἐξιώντες ἐπὶ τὰ βραγγία τοῦ θηρίου, ἔνθα καὶ λουόμεθα, ὅπσοιαν ἐπιθυμήσωμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἀλμυρὰ σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον ἰχθὺς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ᾗ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμην. Ἐτῇ δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἐπτά καὶ εἴκοσι.

35. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἴσως φέρειν ἐδυνάμεθα, οἱ δὲ γείτονες ἡμῶν καὶ πάροιχοι σφόδρα χαλεποὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν, ἀμικτοὶ τε ὄντες καὶ ἄγριοι. Ἡ γὰρ, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἄλλοι τινὲς εἰσιν ἐν τῇ κῆτει; Πολλοὶ μὲν, ἔφην, καὶ ἀξενιοὶ καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτοι· τὰ μὲν γὰρ ἐσπέρια καὶ οὐραῖα τῆς ὕλης Ταριχᾶνες οἰκοῦ-σιν, ἔθνος ἐγγελυσιπὸν καὶ καραβοπρόρωπον, μάχιμον καὶ θρασὺ καὶ ὠμοφάγον· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον Τριτωνομένηδες, τὰ μὲν ἄνω ἀνθρώποις ἐοικότες, τὰ δὲ κάτω τοῖς γαλεώταις, ἥτ-τον μέντοι ἀδικοὶ εἰσι τῶν ἄλλων· τὰ λαῖα δὲ Καρ-κινόχειρες καὶ Θυννοκέφαλοι συμμαχίαν τε καὶ φι-λίαν πρὸς ἑαυτοὺς πεποιήμενοι· τὴν δὲ μεσόγειαν νέ-μονται Παγουρίδαι καὶ Ψηττόποδες, γένος μάχιμον καὶ δρομικώτατον· τὰ ἑῷα δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τὰ μὲν πολλὰ ἔρμηα ἐστὶ προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ. Ὅμως δὲ ἐγὼ ταῦτα ἔχω φόρον τοῖς Ψηττόποσιν ὑπο-τελῶν ἑκάστου ἔτους ὄστρεα πεντακόσια.

36. Τοιαύτη μὲν ἡ χώρα ἐστίν· ὑμᾶς δὲ χρὴ δρᾶν ὅπως δυνησόμεθα τοσούτοις ἔθνεσι μάχεσθαι καὶ ὅπως βιοτεύσομεν. Πόσοι δὲ, ἔφην ἐγὼ, πάντες οὗτοί εἰσι; Πλείους, ἔφην, τῶν χιλιῶν. Ὅπλα δὲ τίνα ἐστὶν αὐτοῖς; Οὐδὲν, ἔφην, πλὴν τὰ ὀστᾶ τῶν ἰχθύων. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ἀριστ' ἂν ἔχοι διὰ μά-

nobis accidisset. Atque ego ordine enarravi omnia, tempe-
statem, et quæ in insula contigerant, et navigationem per
aera, et bellum, et reliqua ad descensum usque in piscem.

34. Ille vero admiratus supra modum, vicissim ipse suas
res enarravit, sic exorsus : Genere, hospites, sum Cyprius.
Mercaturæ causa patria egressus cum filio, quem videtis,
et aliis multis servis, in Italiam navigavi, onera varia magna
navi vehens, quam in ore ceti solutam forte vidistis. Atque
ad Siciliam usque feliciter navigavimus. Inde vero valido
vento abrepti, tertio die in Oceanum delati sumus. Hic
incidentes in cetum et viri cum nave glutiti, duo nos, mor-
tuis reliquis, soli servati sumus. Sepultis vero sociis, atque
adeo Neptuno ædificata, hanc vitam vivimus, olera in horto
colentes, in reliquo cibo piscibus utentes et arborum fru-
ctibus. Silva autem, ut videtis, proluxa, vites etiam habet
multas, de quibus vinum sit suavissimum. Et fontem
forte vidistis pulcherrimæ aquæ et frigidissimæ. Cubilia
facimus de foliis, et igne utimur copioso, et aves aucupio
capimus involantes, et vivos piscamur pisces, exeuntes in
branchia belluæ : ibi etiam quando volumus lavamus. Ac
lacus quoque non porro est salsus, viginti stadiorum am-
bitu, pisces alens omnigenos, in quo natamus etiam, et in
parva scapha navigamus, quam ego fabricatus sum. Anni
nobis processerunt, ex quo hausti sumus, septem hi et
viginti.

35. Ac reliqua ferre forte poteramus : at vicini nostri et
qui juxta habitant, difficiles admodum et graves sunt, in-
sociabiles atque feri. Ecquid enim, inquam, alii quoque
nonnulli sunt in ceto? Multi vero, inquit, itque inhospita-
les, et figura horribili. Occidentales enim partes silvæ et
versus caudam sitas, Tarichanes (*salsamentarii*) habi-
tant, gens anguillinis oculis et vultu cancrino, pugnax,
audax, crudivora. Alterum vero latus, ad parietem dex-
trum, Tritonomedetes tenent, superiori parte hominibus
similes, inferiori autem mustelis : minus tamen hi injusti
sunt reliquis. Sinistra vero Carcinochires (*cancrimani*),
et Thynnocephali (*thunnicipites*) qui belli societatem
atque amicitiam inter se fecere. Mediterranea habitant
Paguridæ et Psettopodes (*rhomtipedes*), bellicosum ge-
nus et cursu valens maxime. Orientales vero et vicinæ
ori partes desertæ sunt majorem partem, quod mari al-
luuntur. Tamen hæc ego habeo Psettopodibus vectigal
pendens quingenta quotannis ostrea.

36. Ac talis quidem est regio. Videndum vero vobis
est quomodo possimus tot contra gentes pugnare, et victum
quomodo queramus. Quot vero, inquam, hi omnes sunt?
amplius mille, inquit. Quæ sunt illis arma? Nulla, in-
quit, præter spinas piscium. Igitur optimum, inquam,

χης ἐλθεῖν αὐτοῖς ἅτε ἀνόλοις οὖσιν ὤπλισμένους· εἰ γὰρ κρατήσομεν αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν οἰκήσομεν. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἀπελθόντες ἐπὶ ναῦν παρεσκευασάμεθα. Αἰτία δὲ τοῦ πολέμου ἐμείλλεν ἔσεσθαι τοῦ φόρου ἢ οὐκ ἀπόδοσις, ἥδη τῆς προθεσμίας ἐνεστώσης. Καὶ δὴ οἱ μὲν ἐπεμπον ἀπαιτοῦντες τὸν δασμόν· ὁ δὲ ὑπεροπτικῶς ἀποκρινάμενος ἀπεδίωξε τοὺς ἀγγέλους. Πρῶτοι οὖν οἱ Ψηττόποδες καὶ οἱ Παγουρίδαι χαλεπαίνοντες τῷ Σκινθάρῳ — τοῦτο γὰρ ἐκαλεῖτο — μετὰ πολλοῦ θορύβου ἐπῆσαν.

37. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἔφοδον ὑποπτεύοντες ἐξοπλισάμενοι ἀνεμείνομεν, λόχον τινὰ προτάξαντες ἀνδρῶν πέντε καὶ εἴκοσιν· προεῖρητο δὲ τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἐπειδὴν ἴδωσι παρεληλυθότας τοὺς πολεμίους, ἐκινεῖσθαι καὶ οὕτως ἐποίησαν. Ἐπαναστάντες γὰρ κατόπισθεν ἐκοπτον αὐτούς, καὶ ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοὶ πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες — καὶ γὰρ ὁ Σκινθάρος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ συνεστρατεύοντο — ὑπηντιάζομεν καὶ συμμίζαντες θυμῷ καὶ ῥώμῃ διεκινδυνεύομεν. Τέλος δὲ τροπὴν αὐτῶν ποιησάμενοι καταδιώξαμεν ἄχρι πρὸς τοὺς φωλεούς. Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν πολεμίων ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἡμῶν δὲ εἰς ὁ κυβερνήτης τρίγλης πλευρᾷ διαπαρεῖς τὸ μετάφρενον.

38. Ἐξείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐπηυλισάμεθα τῇ μάχῃ καὶ τρόπαιον ἐστήσαμεν βράχιν ξηρὰν δελφίνος ἀναπήξαντες. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αἰσθόμενοι παρήσαν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἔχοντες ὁ Ταριχᾶνες — ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Πήλαμος — τὸ δ' εὐώνυμον ὁ Θυνοκέφαλοι, τὸ μέσον δὲ οἱ Καρκινόχειρες· οἱ γὰρ Τριτωνομένδητες τὴν ἡσυχίαν ἦγον οὐδετέροις συμμαχεῖν προαιρούμενοι. Ἡμεῖς δὲ προαπαντήσαντες αὐτοῖς παρὰ τὸ Ποσειδώνιον συνεμίζαμεν πολλῇ βοῇ χρώμενοι· ἀντήχει δὲ τὸ κύτος ὥσπερ τὰ σπηλαία. Τρεψάμενοι δ' αὐτοὺς ἅτε γυμνήτας ὄντας καὶ καταδιώξαντες ἐς τὴν ὕλην τὸ λῆπτον ἐπεκρατοῦμεν τῆς γῆς.

39. Καὶ μετ' οὐ πολὺ κήρυκας ἀποστείλαντες νεκρούς τε ἀνηρῶντο καὶ περὶ φιλίας διελέγοντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἔδοξε σπένδεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς πάντας ἀρδὴν ἐξεκόψαμεν πλὴν τῶν Τριτωνομενδήτων. Οὗτοι δὲ ὡς εἶδον τὰ γινόμενα, διαδράντες ἐκ τῶν βραγχιῶν ἀφῆκαν αὐτοὺς ἐς τὴν θάλατταν. Ἡμεῖς δὲ τὴν χώραν ἐπελθόντες ἐρημον ἥδη αὔσαν τῶν πολεμίων τὸ λοιπὸν ἀδεῶς κατοικοῦμεν τὰ πολλὰ γυμνασίους τε καὶ κυνηγεσίους χρώμενοι καὶ ἀμπελουργοῦντες καὶ τὸν καρπὸν συγκομιζόμενοι τὸν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ θλας ἐώκειμεν τοῖς ἐν δεσμωτηρίῳ μεγάλῳ καὶ ἀφύκτῳ τρυφῶσι καὶ λελυμένοις. Ἐνισυτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτὼ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον.

40. Τῷ δ' ἐνάτῳ μηνὶ πέμπτῃ ἱσταμένου περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοιξίν — ἀπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος, ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοξεῖς τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας — περὶ οὖν

fuerit pugna cum illis congredi, inermibus nempe, nos qui arma habemus. Nam si vicerimus illos, sine metu deinde vivemus. Sic placuit : digressique ad navem, nos paravimus. Causa belli futuri erat, vectigal ne in posterum solveretur, cuius jam dies præstituta instaret. Atque illi quidem misere tributum poscentes : iste vero superbo cum responso nuncios repulit. Primum ergo Psettopodes et Paguridae irati, Scintharum (hoc enim nomen viro) magno tumultu invaserunt.

37. Nos vero suspicati invasionem, armati et instructi expectabamus, agmine præmisso virorum quinque et viginti, quibus præceptum erat, ex insidiis, quum prætergressos viderent hostes, insurgerent. Et sic fecere : insurgentes enim a tergo illos ceciderunt. Nos vero quinque et viginti numero et ipsi, quum Scintharus ipsiusque filius una pugnarent, occurrimus, animoseque et fortiter confligentes non sine periculo pugnavimus. Tandem vero in fugam versos persecuti sumus ad foveas usque ipsorum. Ceciderunt hostium quidem centum et septuaginta : de nostris vero unus gubernator, costa triglæe trajectory a tergo.

38. Illo igitur die ac nocte in pugnae loco mansimus, tropæumque statuimus, spina dorsi arida delphini erecta. Postridie vero et reliqui, cognita re, adsunt ; dextrum cornu tenentes Tarichanes duce Pelamo, sinistrum vero Thyanocephali, medium Carcinochires. Tritonomenetes enim quiescebant, neutris auxiliari volentes. Nos vero occurrentes illis circa Neptuni sedem, ad manus venimus, clamore utentes multo : resonabat autem speluncarum instar alvus ceti. Illos autem in fugam versos, utpote levis armaturæ, persecuti in silvam, denique campum obtinuimus.

39. Neque multo post caduceatoribus missis et mortuos tollere volebant et de amicitia agebant. Sed nobis non placuit sedus : quin postridie ejus diei contra illos profecti confertim omnes delevimus, præter Tritonomenetas. Hi vero quid fieret animadverso, cursu petitis branchiis in mare inde desilierunt. Nos vero tota lustrata regione, quæ jam vacua esset hostibus, reliquo tempore metus expertes habitabamus, exercitationibus multum utentes et venatu, vineasque colentes, et fructum comportantes ex arboribus ; et in univ ersum similes videbamus hominibus in magno quodam carcere, unde fuga non est, delicate viventibus ac solutis. Annum igitur et menses octo ad hunc modum vixeramus.

40. Sed noni mensis die quinto, circa secundam oris aptionem : semel enim in singulas horas hoc faciebat cetus, ut illis hiatibus signare horas possemus : circa se.

τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοῖξιν, ἀφ' ὧν βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἤκούετο καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρ-
σίαι· ταραχθέντες οὖν ἀνείρπισαμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα
τοῦ θηρίου καὶ στάντες ἐνδοτέρω τῶν ὁδόντων καθεω-
ρῶμεν ἀπάντων ὧν ἐγὼ εἶδον θαυμάτων παραδοξότα-
τον, ἀνδρας μεγάλους ὅσον ἡμισταδίαους τὰς ἡλικίας
ἐπὶ νήσων μεγάλων προσπλέοντας ὥσπερ τριηρῶν.
Οἶδα μὲν οὖν ἀπίστοις εἰκοτά ιστορήσων, λέξω δὲ
δμως.

Νῆσοι ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί,
ὅσον ἑκατὸν σταδίων ἑκάστη τὸ περίμετρον· ἐπὶ δ' αὐ-
τῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ
ἑκατόν· τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερα τῆς νήσου κα-
θήμενοι ἐρεξῆς ἐκωπηλάτουں κυπαρίττοις μεγάλαις αὐ-
τοκλάδοις καὶ αὐτοκόμοις ὥσπερ εἰρετμοῖς, κατόπιν
δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης, ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου
ὑψηλοῦ εἰστέκει χάλκιον ἔχων πηδάλιον πενταστα-
διαῖον τὸ μήκος· ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τετταράκοντα
ὠπλισμένοι αὐτὸν ἐμάχοντο πάντα εἰκοτάς ἀνθρώποις
πλὴν τῆς κόμης· αὐτὴ δὲ πῦρ ἦν καὶ ἑκάετο, ὥστε οὐδὲ
κορύθων ἐδέοντο. Ἄντι δὲ ἰστίων δ' ἀνεμος ἐμπίπτων
τῇ ὕλῃ πολλῇ οὕσῃ ἐν ἑκάστῃ ἐκόλπου τε αὐτὴν καὶ
ἔφερε τὴν νῆσον ἥ ἔθελοι δ' κυβερνήτης· κελυστής δ'
ἐφειστήκει αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν εἰρσίαν ὀξέως ἐκινούντο
ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν πλοίων.

41. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἡ τρεῖς ἑωρῶμεν, ὥστε-
ρον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἑξακόσιοι, καὶ διαστάντες ἐπο-
λέμενοι καὶ ἀναυμάχων. Πολλὰ μὲν οὖν ἀντίπρωροι
συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλὰ δὲ καὶ ἐμβληθεῖσαι κατε-
δύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο
καὶ οὐ ῥαδίως ἀπελύοντο· οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πρῶρας παρα-
τεταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν ἐπιβαίον-
τες καὶ ἀναιρῶντες· ἐξώγει δὲ οὐδεὶς. Ἄντι δὲ χει-
ρῶν σιδηρῶν πολὺποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλή-
λοις ἀπερρίπτοντο, οἱ δὲ περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ κατεῖχον
αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μέντοι καὶ ἐτίτρωσκον
δοστρείους τε ἀμαξοπληθείς καὶ σπόγγους πληθυσίους.

42. Ἦγετο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ
Θαλασσοπότης· καὶ μάχῃ αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδόκει,
λείας ἐνεκα· ἐλέγτο γὰρ ὁ Θαλασσοπότης πολλὰς ἀγέ-
λας δελφίνων τοῦ Αἰολοκενταύρου ἐληλακέναι, ὡς ἦν
ἀκούειν ἐπικαλούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν
βασιλέων ἐπιδομμένων. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰο-
λοκενταύρου καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν
ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ἄλλας τρεῖς λαμ-
βάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ πρύμναν κρου-
σάμεναι φεύγον. Οἱ δὲ μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ
ἐσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια τῶν πλείστων
ἐπεκράτησαν καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων
κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδόηκοντα. Ἔστη-
σαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
τοῦ χήτους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαν-
τες. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἠύ-
λισσαντο ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγεια καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν

cum dum ergo, ut dicebam, hiatum multus subito clamor
tumultuosus exaudiebatur et quasi remigantium exhorta-
tiones et remorum actorum sonitus. Perturbati ergo
erepsimus in ipsum os bestiae, stantesque intra dentes
spectabamus spectaculorum omnium, quae vidi ego, maxime
admirabile, homines magnos quantum est dimidium stadium
proceritate, magnis in insulis tanquam triremibus adnavigan-
tes. Novi quidem me incredibilibus similia referre, dicam
tamen.

Insulae erant longae illae quidem, sed non magnopere
altae, stadiorum circiter centum ambitu quaeque. In his
navigabant virorum illorum ad centum viginti. Horum
porro alii ad utrumque insulae latus deinceps assidentes
ut remos trahebant cupressos magnas ipsis cum ramis
atque foliis: in posteriori vero parte, in puppi, ut vide-
batur, gubernator excelso in colle stabat, seneum tractans
gubernaculum stadii longitudine. In prora autem eorum
quadraginta circiter armati pugnabant, similes usquequaque
hominibus praeterquam comis, pro his enim ignis erat, isque
ardens: quare galeis opus non habebant. Pro velis vero
irruens in silvam, quae multa in unaquaque erat, ventus
sinuabat illam, impellebatque quo vellet gubernator insu-
lam. Hortator autem illis stabat, atque insulae, velut
naves longae, ad remigium celeriter movebantur.

41. Ac primo duas aut tres videbamus, deinde apparere
vel sexcentas, quae intervallo capto praelium committerent
navale. Multae igitur adversis proris concurrebant sibi,
multae a conflictu vehementi submergebantur: aliae sibi
implicite pugnabant fortiter, nec facile exsolvebantur;
nam qui constituti erant in prora, alacritatem ostendebant
maximam, transilientes in naves alienas et caedem ibi
edentes; captivum vero duxit nemo. Pro ferreis manibus
polypodas magnos, revinctos sibi invicem, iniecebant,
qui silvam complexi, retinerent insulam. Jactabant vero
ostrea quae singula plaustrum implerent, et jugeri magni-
tudine spongas, iisque vulnerabant.

42. Dux erat alterius classis Aiolocentaurus, alterius
Thalassopotes (*maris polor*): pugna inter illos exorta
erat, ut videbatur, de praeda. Dicebatur enim Thalassopotes
greges multos delphinorum Aiolocentauri abegisse, quantum
audire dabatur quum inclamarent sibi invicem, et regum
nomina appellarent. Tandem vincunt Aiolocentauri mi-
lites, atque insulas hostium demergunt centum circiter et
quinquaginta, tres alias cum ipsis viris capiunt: reliquae
remis inhibentes fugiunt. Hi vero aliquo usque eos
persecuti, sub vesperam conversi ad naufragia, pleraque
in suam potestatem redegerunt, et receperunt suae: nam
ipsorum quoque insulae non minus octoginta submersae
fuerant. Statuerunt vero tropeum pugnae insularis, una in-
sularum hostilium in capite ceti suspensa palo. Illam igitur
noctem circa belluam, revinctis ab ea retinaculis et jactis

πλησίον ὀρμισσάμενοι· καὶ γὰρ ἀγκύραις ἔχρωντο μεγά-
λαις, βαλίναις, καρτεραῖς. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ θύσαντες
ἐπὶ τοῦ κήτους καὶ τοὺς οἰκίους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ
ἀπέπλεον ἡδόμενοι καὶ ὥσπερ παιᾶνας ᾄδοντες. Ταῦτα
μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γενόμενα.

XXVII.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μῆκετι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ
κῆτει δίκαιαν ἀγθόμενός τε τῇ μονῇ μηχανήν τινα ἐξή-
τουν δι' ἧς ἂν ἐξελεῖν γένοιτο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔδο-
ξεν ἡμῖν διορύξαι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἀποδρᾶναι,
καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν· ἐπειδὴ δὲ προελθόντες ὅσον
πέντε σταδίου οὐδὲν ἠνύομεν, τοῦ μὲν ὀρύγματος ἐπαυ-
σάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καῦσαι διέγνωμεν· οὕτω γὰρ ἂν
τὸ κῆτος ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδίᾳ ἐμελ-
λεν ἡμῖν ἔσεσθαι ἡ ἔξοδος. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν
οὐραίων ἐκόμεν, καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἰσας νύκτας
ἀναισθητῶς εἶχε τοῦ καύματος, ὀγδόῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ
συνίμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν ἀνέχα-
σκε, καὶ εἴ ποτε ἀναχάνοι, ταχὺ συνέμυε. Δε-
κάτῃ δὲ καὶ ἑνδεκάτῃ τέλειον ἀπονενέκρωτο καὶ δυσ-
ωδὲς ᾔν· τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν, ὥς, εἰ
μή τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειε τοὺς γομφίους,
ὥστε μῆκετι συγκλείσαι, κινδυνεύσομεν κατακλεισθέν-
τες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι· οὕτω δὲ μεγάλας δοκοῖς
τὸ στόμα διερείσαντες τὴν ναῦν ἐπσεχεύομεν ὕδωρ
τε ὥς ἐνι πλεῖστον ἐμβαλλόμενοι καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτή-
δεια· κυβερνᾶν δ' ἐμελλεν ὁ Σκίνθαρος. Τῇ δ' ἐπιούσῃ
τὸ μὲν ἤδη ἐτεβήκει.

2. Ἡμεῖς δ' ἀνελκύσαντες τὸ πλοῖον καὶ διὰ τῶν
ἀραιωμάτων διαγαγόντες καὶ ἐκ τῶν δόδων ἐξάψαν-
τες ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δ'
ἐπὶ τὰ νῦτα καὶ θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ
τὸν τρόπαιον ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλίσασμενοι — νημεῖα
γὰρ ἦν — τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὲ πολ-
λοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκρῶν ἀπηντῶμεν καὶ προσ-
ωπέλλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμά-
ζομεν. Καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἐπλόομεν εὐκράτῳ ἀέρι
χρῶμενοι, ἔπειτα βορέου σφοδρῷ πνεύσαντος μέγα
κρύος ἐγένετο καὶ ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ἐπάγῃ τὸ πέλαγος οὐκ
ἐπιπολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς βάθος ὅσον ἐπὶ τετρακο-
σίας ὀργυῖας, ὥστε καὶ ἀποθάντας διαθεῖν ἐπὶ τοῦ κρυ-
στάλλου. Ἐπιμένοντος δὲ τοῦ πνεύματος φέρειν οὐ
δυνάμενοι τοιόνδε τι ἐπενόησαμεν — ὁ δὲ τὴν γνώμην
ἀποφηνάμενος ἦν Σκίνθαρος — σκάψαντες γὰρ ἐν τῷ
ὕδατι σπῆλαιον μέγιστον ἐν τούτῳ ἐμείναμεν ἡμέρας
τριάκοντα, πῦρ ἀνακόντες καὶ σιτούμενοι τοὺς ἰχθῦς·
εὐρίσκομεν δ' αὐτοὺς ἀνορύττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη
ἐπέλιπε τὰ ἐπιτήδεια, προελθόντες καὶ τὴν ναῦν πε-
πηγυῖαν ἀνασπάσαντες καὶ πετάσαντες τὴν δόδων

circa ancoris, transegere : nam ancoris quoque utebantur
magnis, vitreis, validis. Postridie vero re sacra in ceto
peracta, sepultisque in eo suis, solverunt læti, et velut
peanas canentes. Ista sunt circa insularem pugnam gesta.

XXVII.

VERÆ HISTORIÆ LIBER SECUNDUS.

1. Ab hoc inde tempore quum non amplius ferrem illam
in ceto vitam, et commoratione illa gravarer, exeundi
aliquam rationem machinabar. Ac primo quidem placuit
dextro pariete perfosso aufugere, jamque excidere illud
cœperamus. Quum vero ad quinque stadia progressi ni-
hil efficermus, fodiendi consilio abjecto, incendere silvam
statuimus : ita quippe morituram belluam ; quo facto facilis
nobis futurus exitus erat. A caudinis igitur partibus initio
facto eam incendimus : ac septem dies totidemque noctes
non sensit ardorem ; octavo autem nonoque ægrotare eum
intelleximus : hiabat enim tardius, et si hiarat, statim os
claudebat. Decimo undecimoque plane jam ad mortem
spectabat, atque olebat male. Duodecimo vix tandem ani-
madvertimus, nisi quis illo hiante suffulciret maxillares,
quominus claudere illos posset, periculum esse ne inclusi
in cadavere una periremus. Itaque ore illius magnis tra-
bibus discuneato, navem paravimus, et aqua quamplurima
imposita, et necessariis reliquis : gubernaturus autem erat
Scintharus. Proxima luce cetus quidem jam erat mor-
tuus.

2. Nos vero extractum navigium, et per dentium inter-
stitia tractum, suspensumque e dentibus placide in mare
demisimus. Tum tergo ceti consenso sacraque re Neptuno
facta, ibidem prope tropæum commorati triduo, quod ma-
lacia esset, quarto solvimus. Hic in multos de navali illo
prælio mortuos incidimus, offendimusque, ac dimensi cor-
pora cum admiratione sumus. Ac dies quidem aliquot na-
vigavimus aere temperato usi : deinde borea flante vehe-
menti, frigus magnum est ortum et lotum inde mare conge-
latum non in superficie modo, sed in fundum etiam ad quat-
tuor circiter stadia ; ita ut egressi per glaciem discurreremus.
Durante autem vento, quum ferre non possemus, tale quid
excogitavimus, consilii auctore Scintharo : effosso intra
aquam specu maximo, triginta in hoc dies mansimus, ac-
censo igne, in cibum utentes piscibus, quos inter fodiendum
inveniebamus. Deficientibus vero jam necessariis, progressi
navem gelu firmatam revulsimus, passoque velo, traheba-

ἐσπυρόμεθα ὥσπερ πλέοντες λείως καὶ προσηνῶς ἐπὶ τοῦ πάγου διολισθάνοντες. Ἡμέρᾳ δὲ πέμπτῃ ἀλέα τε ἤδη ἦν καὶ ὁ πάγος ἐλύετο καὶ ὕδωρ πάντα αὖθις ἐγίγνετο.

3. Πλεύσαντες οὖν ὅσον τριακοσίου σταδίου νήσω μικρᾷ καὶ ἐρήμῃ προσηνέχθημεν, ἀφ' ἧς ὕδωρ λαβόντες — ἐπελελοιπεί γὰρ ἤδη — καὶ δύο ταύρους ἀγρίους κατατοξεύσαντες ἀπεπλεύσαμεν. Οἱ δὲ ταῦροι οὗτοι τὰ κέρατα οὐκ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ ὁ Μῶμος ἡξίου. Μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς πέλαγος ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος· καὶ νῆσος ἐν αὐτῷ ἐφαίνετο λευκὴ πλήρης ἀμπελων. Ἦν δὲ ἡ νῆσος τυρὸς μέγιστος, πάνυ συμπεπηγώς, ὥς ὥστερον ἐμφαγόντες ἐμάθομεν, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων τὸ περίμετρον· αἱ δ' ἀμπελοι βοτρυῶν πλήρεις, οὐ μέντοι οἶνον, ἀλλὰ γάλα ἐξ αὐτῶν ἀποθλίβοντες ἐπίνομεν. Ἰερὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ ἀνωκοδόμητο Γαλατείας τῆς Νηρηίδος, ὡς ἐδήλου τὸ ἐπίγραμμα. Ὅσον δ' οὖν χρόνον ἐκεῖ ἐμείναμεν, ὅσον μὲν ἡ γῆ καὶ σιτίον ὑπῆρχε, ποτὸν δὲ τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν βοτρυῶν. Βασιλεύειν δὲ τῶν χωρίων τούτων ἐλέγτο Τυρὼ ἡ Σαλμωνείως, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ταύτην παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος λαβοῦσα τὴν τιμὴν.

4. Μείναντες δ' ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ πέντε τῇ ἕκτῃ ἐξωρμήσαμεν, αὔρας μὲν τινος παραπεμπούσης, λειοκύμωνος δὲ οὔσης τῆς θαλάττης· τῇ ὀγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ πλέοντες οὐκέτι διὰ τοῦ γάλακτος, ἀλλ' ἤδη ἐν ἁλμυρῷ καὶ κυανῷ ὕδατι, καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέντας, ἅπαντα ἡμῖν προσεοικότας καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ μεγέθη, πλὴν τῶν ποδῶν μόνων· ταῦτα γὰρ φέλλινα εἶχον· ἀφ' οὗ δὴ οἶμαι καὶ ἐκαλοῦντο Φελλόποδες. Ἐθαυμάζομεν οὖν ἰδόντες οὐ βαπτίζομένους, ἀλλ' ὑπερέχοντας τῶν κυμάτων καὶ ἀδεῦς ὁδοιποροῦντας. Οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἡσπάζοντο ἡμᾶς Ἑλληνικῇ φωνῇ ἐλεγόν τε εἰς Φελλῶν τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπείεσθαι· μέχρι μὲν οὖν τινος συνωδοιποροῦν ἡμῖν παραθόντες, εἴτα ἀποτραπόμενοι τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον εὐπλοῖαν ἡμῖν ἐπευξάμενοι. Μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ νῆσοι ἐφαίνοντο, πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶν, εἰς ἣν ἐκεῖνοι ἔσπευδον, πόλις ἐπὶ μεγάλῳ καὶ στρογγύλῳ φελλῷ κατοικουμένη· πόρρωθεν δὲ καὶ μάλλον ἐν δεξιᾷ πέντε μέγιστα καὶ ὑψηλότατα, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκάετο.

5. Κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίου ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἦδη δὲ πλησίον τε ἤμεν καὶ θαυμαστὴ τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἥδεῖα καὶ εὐώδης, ὅταν φησὶν ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ἀπόζειν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Οἶον γὰρ ἀπὸ ῥόδων καὶ ναρκίσσων καὶ ὑακίνθων καὶ κρίνων καὶ ἰων, ἐπὶ δὲ μυρρίνης καὶ δάφνης καὶ ἀμπελάνθης, τοιούτων ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. Ἡσθόντες δὲ τῇ ὁσμῇ καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες κατ' ὀλίγον ἤδη πλησίον τῆς νήσου ἐγίγνομεθα. Ἐνθα δὲ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς ἐξιόντας ἡμέρα

mur quasi navigantes in laevi motuque blando labentes per glaciem. Quinto inde die aestus jam sit, solvitur glacies, in aquam redeunt omnia.

3. Trecenta ferme stadia navigaveramus, quum delati sumus ad insulam parvam ac desertam. Hinc aqua hausta (jam enim defecerat), confectisque sagittarum ope silvestribus duobus bubus, rursum navigavimus. Hi vero tauri non in capite habebant cornua, sed, quod Momus volebat, sub oculis. Non ita multo post in pelagus intrabamus, non aquae illud, sed lactis. Insula in eo conspiciebatur alba, plena vitibus. Erat autem haec insula caseus maximus, plane compactus, uti postea edendo experti sumus, stadiorum quinque et viginti circuitu: vites porro uvis plenae; verum non vinum inde, sed lac expressum bibebamus. Aedes in media insula exstructa erat Galatae (Lactae) Nereidis, quod significabat inscriptio. Quamdiu igitur ibi mansimus, cibum pariter atque obsonia terra nobis praebebat, potum vero lac de uvis. Regnare his regionibus dicebatur Tyro (Casea) Salmonei filia, hunc honorem, postquam hinc discessit, ab Neptuno nacta.

4. Morati in hac insula dies quinque, sexto solvimus, aura quidem nos quadam prosequente, non nisi laevibus lamen fluctibus moto mari. Octavo die, non jam lacteo navigantes, sed salso mari et caeruleo, videmus homines multos per mare discurrentes, omni ex parte nobis similes, corporibus et statura, pedibus solum exceptis; hos enim habent ex subere, a quo nempe etiam appellantur puto Phellopodes (*suberipedes*). Mirabamur igitur quum videremus illos non mergi, sed eminentes super fluctus, ac sine metu viam facientes. Atque adeunt nos etiam nonnulli et Graeca lingua salutant, dicuntque in suam se patriam Phello (*Suberiam*) contendere. Et aliquosque juxta currentes uobiscum iter faciebant: deinde ab nostra via deflectentes abibant felicem nobis navigationem precati. Post paullo insulae apparent multae: in proximo ad sinistram Phello, in quam illi festinabant, urbs in magno et rotundo subere aedificata: at e longinquo et dextrorsum magis quinque maximae atque altissimae, a quibus ignis ardens surgebat multus.

5. Versus proram lata una et humilis, stadiis distans non minus quingentis. Jam vero prope eramus, et aura quaedam circa nos spirabat admirabilis, suavis, et odora, qualem Herodotus historicus spirare ait a felici Arabia. Quale enim a rosa, et narcisso, et hyacintho, et lillis, et violis, myrto praeterea et lauro, atque vitis flore, tam suave quiddam ad nares nobis accidit. Delectati odore et optima quaeque post longos labores dum speramus, brevissimo jam intervallo absumus ab insula. Hic et portus videmus multos circumcirca, tulos a fluctibus et spatiosos, fluminaque pel-

ἐξ τὴν θάλατταν· ἔτι δὲ λειμῶνας καὶ ὕλας καὶ ὄρνεα μουσικά, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ῥήνων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων· ἄρ τε κοῦρος καὶ εὐπνοὺς περιεέχυτο τὴν χώραν· καὶ αὖραι δὲ τινες ἡδέϊαι διαπνεύσασαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχρῆ μέλη ἀπεσυρίζετο ὅμοια τοῖς ἐπ' ἑρμίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν καὶ βοὴ σύμμικτος ἤκούετο ἄθρου, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' ὅα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαιούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν.

6. Τούτοις ἅπασαι κηλούμενοι κατήχθημεν, ὀρμίσαντες δὲ τὴν ναῦν ἀπεβαίνομεν τὸν Σκίνθαρον ἐν αὐτῇ καὶ δύο τῶν ἐταίρων ἀπολιπόντες. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περπόλοις, οἱ δὲ δῆσαντες ἡμᾶς ῥοδίνοις στεφάνοις — οὗτος γὰρ μέγιστος παρ' αὐτοῖς δεσμός ἐστιν — ἀνῆγον ὡς τὸν ἄρχοντα, παρ' ὧν δὴ καὶ ὁδὸν ἠκούσαμεν ὡς ἢ μὲν νῆσος εἴη τῶν Μακάρων προσαγορευομένη, ἄρχος δὲ ὁ Κρής Ῥαδάμανθος. Καὶ δὴ ἀναχθέντες ὡς αὐτὸν ἐν τάξει τῶν δικαζομένων ἔστημεν τέταρτοι.

7. Ἦν δὲ ἡ μὲν πρώτη δίκη περὶ Αἰάντος τοῦ Τελαμῶνος, εἴτε χρὴ αὐτὸν συνεῖναι τοῖς ἥρωσι εἴτε καὶ μὴ· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ ὅτι μεμῆνοι καὶ ἑαυτὸν ἀπεκτόνοι. Τέλος δὲ πολλῶν βηθέντων ἔγνω ὁ Ῥαδάμανθος, νῦν μὲν αὐτὸν πιόμενον τοῦ ἑλιδόρου παραδοθῆναι Ἱπποκράτει τῷ Κῶφι ἱατρῷ, ὕστερον δὲ σωφρονήσαντα μετέχειν τοῦ συμποσίου.

8. Δευτέρα δὲ ἦν κρίσις ἐρωτική, Θησέως καὶ Μενελάου περὶ τῆς Ἑλένης διαγωνιζομένων, ποτέρῳ χρὴ αὐτὴν συνοικεῖν. Καὶ ὁ Ῥαδάμανθος ἐδίκασε Μενελάῳ συνεῖναι αὐτὴν ἅτε καὶ τοσαῦτα πονήσαντι καὶ κινδυνεύσαντι τοῦ γάμου ἐνεκα· καὶ γὰρ αὖ τῷ Θησεὶ καὶ ἄλλας εἶναι γυναῖκας τὴν τε Ἀμαζόνα καὶ τὰς τοῦ Μίνως θυγατέρας.

9. Τρίτη δ' ἐδικάσθη περὶ προεδρίας Ἀλεξάνδρου τε τῷ Φιλίππου καὶ Ἀννίβᾳ τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ ἔδοξε πρόχειν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ θρόνος αὐτῷ ἐτέθη παρὰ Κύρον τὸν Πέρσην τὸν πρότερον.

10. Τέταρτοι δ' ἡμεῖς προσήχθημεν· καὶ ὁ μὲν ἤρετο τί παθόντες ἔτι ζῶντες ἱεροῦ χωρίου ἐπιβαίτημεν· ἡμεῖς δὲ πάντα ἐξῆς διηγησάμεθα. Οὗτος δὲ μεταστησάμενος ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ χρόνον ἐσκέπτετο καὶ τοῖς συνέδροις ἐκοινοῦτο περὶ ἡμῶν. Συνήδρευον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὁ Ἀθηναῖος. Ὡς δ' ἔδοξεν αὐτῷ, ἀπεφῆναι τοῖς μὲν φιλοπραγμοσύνης καὶ τῆς ἀποδημίας, ἐπειδὴ ἀποθανῶμεν, δοῦναι τὰς εὐθύνας, τὸ δὲ νῦν βρῆτον χρόνον μείναντας ἐν τῇ νήσῳ καὶ συνδιαιτηθέντας τοῖς ἥρωσι ἀπελθεῖν. Ἔταξε δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐπιδημίας μὴ πλεόν μηνῶν ἑπτά.

11. Τούντεῦθεν ἡμῖν αὐτομάτων τῶν στεφάνων περιρρέντων ἐλελύμεθα καὶ εἰς τὴν πόλιν ἡγόμεθα καὶ εἰς τὸ τῶν Μακάρων συμπόσιον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πό-

lucida placide exeuntia in mare : ad hæc prata, et silvas, et canoras aves, tum in litoribus modulantes, tum multas in ramis. Aer porro levis et molliter spirans circumfusus regioni erat, atque auræ quædam suaves leni flatu silvam motabant. Itaque et a ramis motis jucunda perpetuaque cantica sibilabant, similia cantibus qui ab obliquis fistulis in loco deserto redduntur. Sed clamor etiam mistus exaudiebatur, non ille tumultuosus, sed qualis oriatur in convivio, infantibus aliis tibias, aliis laudantibus, plaudentibus ad tibiam citharamve aliis.

6. Hisce omnibus dum demulcemur appulimus, firmataque in portu navi, escendimus, relictis in ea Scintharo cum duobus sociis. Progressi per pratum floridum, in præsidarios custodes incidimus, qui roseis nos coronis vinctos (durissimum hoc apud illos vinculum est) ad principem abduxere; a quibus in via audivimus hanc esse Beatorum quæ vocatur insulam, et imperitare in ea Rhadamanthum Cretensem. Jam deducti ad illum, quarti stetimur in serie eorum qui judicandi erant.

7. Primum judicium erat de Telamónio Ajace, utrum par ait eum versari cum heroibus an non. Accusabatur autem hoc nomine, quod furiosus fuisset atque ipse manus sibi intulisset. Tandem quum multa utrumque dicta essent, pronunciavit Rhadamanthus, jam quidem helleboro potō traderetur Hippocrati Coo medico, in posterum ubi resipisset, convivio adhiberetur.

8. Alterum erat amatorium judicium, Theseo et Menelao de Helena contententibus, cum utro ea habitare deberet. Judicavitque Rhadamanthus illam esse cum Menelao, qui nuptiarum illius causa tot labores, pericula tot subisset : etenim Theseo alias quoque esse mulieres, Amazonem illam, et Minois filias.

9. Tertia causa judicata est de loco antiquiore inter Alexandrum Philippi et Hannibalem Carthaginensem, et primas visum est deberi Alexandro, ac sella ei posita est juxta Cyrum majorem Persam.

10. Quarti admoti sumus. Atque ille quidem interrogavit, qua re impulsus vivi adhuc sacram regionem ingressi essemus : nos vero omnia deinceps enarravimus. Iste autem nobis secedere aliquantum jussis, diu considerabat, suisque cum assessoribus communicat de nobis. Aderant enim illi in consilio tum alii plures, tum Aristides justus Atheniensis. Quum vero visum ipsi esset, pronunciavit curiositatis quidem et protectionis pœnas nos, ubi mortui fuisset, daturus : jam vero dicto tempore in insula morati, et convictu heroum usi, abiremus. Constituit autem etiam diem commorationis, ne plus septem mensibus maneremus.

11. Hinc sua nobis sponte defluentibus coronis liberati in urbem introducti sumus et ad Beatorum convivium. Hæc urbs tota aurea : mœnia circumposita smaragdina : portæ

λις πᾶσα χρυσῇ, τὸ δὲ τεῖχος περικείται σμαράγδινον· πόλιν δὲ εἰσὶν ἑπτὰ, πᾶσαι μονόζυλοι κινναμώμιναι· τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τεύχους γῆ ἐλεφαντίνη· ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι, καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι μονόλιθοι ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἐκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν βρεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου τὸ πλάτος πήχεων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πεντήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Λουτρὰ δὲ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἰκοὶ μεγάλοι ὑάλινοι, τῷ κινναμῶνι ἐγκασόμενοι· ἀντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυλῶσι δρόσος θερμὴ ἐστίν.

12. Ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίους λεπτοῖς, πορφυροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἀσαρκοὶ εἰσι, μορφήν δὲ καὶ ἰδεάν μόνην ἐμφαίνουσι, καὶ ἀσώματοι ὄντες θμῶς συνεστᾶσι καὶ κινεῦνται καὶ φρονεῖσι καὶ φωνὴν ἀφίπθισι, καὶ ὅπως ἔοικε γυμνῇ τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἀψαιτό τις, οὐκ ἂν ἐλάνθαιε μὴ εἶναι σῶμα τὸ δρώμενον· εἰσι γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ὄρθαι, οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νῦξ παρ' αὐτοῖς γίνεσθαι, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἑω μὲν δέπω ἀνατελλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. Καὶ μέντοι καὶ ὄραν μίαν ἴσασιν τοῦ ἔτους· αἶε γὰρ παρ' αὐτοῖς ἑαρ ἐστὶ καὶ εἷς ἀνεμὸς πνεῖ ὁ ζέφυρος.

13. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἀνέσει, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ ἀμπελοὶ δωδεκάφοροι εἰσι καὶ κατὰ μῆνα ἑκάστον καρποφοροῦσι· τὰς δὲ ῥοιάς καὶ τὰς μηλέας καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι τρισκαίδεκάφορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου δις καρποφορεῖ. Ἀντὶ δὲ πυροῦ οἱ στάχυνες ἄρτον ἔτοιμον ἐπ' ἀκρων φύουσιν ὥσπερ μύκητας. Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσαι, μέλιτος δὲ ἄλλαι τσσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσαι, μικρότεραι μέντοι αὗται· καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἑπτὰ καὶ οἶνου ὀκτώ.

14. Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν τῷ Ἠλυσίῳ καλούμένῳ πεδίῳ· λειμὼν δὲ ἐστὶ κάλλιστος καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοία, πυκνὴ, ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους, καὶ στρωμνὴ μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποδέβληται. Διακονοῦνται δὲ καὶ διαφέρουσιν ἑκασταὶ οἱ ἀνεμοὶ πλὴν γε τοῦ οἰνοχοεῖν· τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαυγεςτάτης ὑάλου, καὶ καρπὸς ἐστὶ τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοία καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μεγέθη. Ἐπειδὴν οὖν παρή τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγῆσας ἐν ἡ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἶνου πλήρη γίνονται. Οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τὰ ἄλλα μουσικὰ ὄρνεα ἐκ τῶν πλησίον λειμῶνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογῶντα κατανίφει αὐτοὺς μετ' ᾧδης ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὧδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπᾶσθαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπι-

septem ex uno singulae trunco elaboratae cinnamominae : solum urbis, quodque intra muros terrae est, eburneum : templa omnium deorum e beryllo gemma aedificata, et altaria in iis maxima, ex una gemma amethystina, in quibus becatombas faciunt. Circum urbem fluit amnis unguenti pulcherrimi, cuius latitudo centum cubitorum regionum; profunditas autem quinquaginta, ut nates in eo facile. Balnea sunt illis aedes magnae, vitreae, cinnamomo vaporatae : verum pro aqua in solis est ros calidus.

12. Ad vestitum utuntur araneorum telis tenuibus, purpureis. Corpora quidem ipsi non habent, sed tactum effugiunt, carnis expertes, et figuram solam atque speciem ostendunt, ac licet corpora non habeant, tamen stant, moventur, sapiunt, vocem emittunt. Et omnino videtur nuda quodammodo anima illorum obversari, similitudinem quandam induta corporis. Nisi enim tetigerit aliquis, haud convincatur corpus non esse id quod videt : sunt enim quasi umbræ erectae, non nigrae. Senescit vero nemo, sed qua ætate luc venerit, in ea manet. Verum neque nox apud illos est, neque dies plane clara : sed quale est mane diluculum, sole nondum exorto, talis lux terram illam obtinet. Unam etiam modo anni tempestatem norunt : semper enim apud illos ver est, et unus fiat ventus, Zephyrus.

13. Regio floribus omnibus, plantisque tum mansuetis tum umbris viret. Vites quidem duodecies feraces, mensibus singulis fructum ferunt. Punicas vero arbores, et malos, et reliquas frugiferas dicebant etiam ter et decies ferre, his nempe uno mense, qui Minous apud illos est. Pro tritico spicae panes jam paratos in summo producant, velut fungos. Fontes circa urbem aquae quinque et sexaginta supra trecentos, mellis totidem alii, unguenti autem quingenti, hi tamen minores; fluvii lactis septem, et octo vini.

14. Coenatio extra urbem structa est, in eo qui vocatur campus Elysium. Est autem pratium pulcherrimum, et circa illud silva varia, densa, accumbentibus umbram faciens : stragula de floribus vestis subjecta est. Ministrant omnia et huc illuc ferunt venti, praeterquam quod vinum non infundunt : hoc enim nihil opus est, sed sunt arbores circa coenationem vitreae, magnae, de vitro pellucidissimo : et sunt fructus harum arborum pocula varia et figuris et magnitudine. Quum igitur advenit aliquis in coenationem, decerptum unum alterumve poculorum sibi apponit; at illa statim vini plena fiunt : et sic bibunt. Pro coronis vero luscinae et aves aliae canorae ex vicinis pratis flores rostris lectos instar nivis in eos spargunt, cum cantu supervolantes. Unguentis quoque perfunduntur, hunc in modum : densae nubes bibunt e fontibus ac fluvio unguentum, deinde im-

σθσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον ἥρεμα τῶν ἀνέμων ὑποθλι-
βόντων θουσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον.

15. Ἐπὶ δὲ τῷ δειπνῷ μουσικῇ τε καὶ ὀδαῖς σχολάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἐπη μά-
λιστα· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευχεῖται αὐτοῖς
ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ
ἐκ παίδων εἰσι καὶ παρθένων· ἐξάρχουσι δὲ καὶ συνά-
δουσιν Εὐνομός τε ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀρίων ὁ Λέσβιος καὶ
Ἀνακρέων καὶ Στσησίχορος· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' αὐτοῖς
ἔθεσάμην, ἥδη τῆς Ἑλένης αὐτῷ διηλλαγμένης.
Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσονται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς
παρέρχεται ἐκ κύκνων καὶ χελιδόνων καὶ ἀηδόνων.
Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι φῶσι, τότε ἡδὴ ἡ πᾶσα ὕλη
ἐπαυλεῖ τῶν ἀνέμων καταρχόντων.

16. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκείνο ἔχου-
σι· πηγαὶ εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν γέλωτος,
ἡ δὲ ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς
εὐωχίας πίνουσι καὶ τὸ λοιπὸν ἡδόμενοι καὶ γελῶντες
διαγούσι.

17. Βούλομαι δὲ εἰπεῖν καὶ τῶν ἐπισήμων οὐστιας
παρ' αὐτοῖς ἔθεσάμην· πάντας μὲν τοὺς ἡμιθέους καὶ
τοὺς ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντας πλὴν γε τοῦ Λοκροῦ
Αἴαντος· ἐκείνον δὲ μόνον ἔρασκον ἐν τῷ τῶν ἀσεβῶν
χώρῳ κολάζεσθαι. Βαρδάρων δὲ Κύρους τε ἀμφοτέ-
ρους καὶ τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ τὸν Θρᾶκα Ζάμολ-
ξιν καὶ Νουμᾶν τὸν Ἰταλιώτην, καὶ μὴν καὶ Λυκούργον
τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Φωκίωνα καὶ Τέλλον τοὺς Ἀθη-
ναίους, καὶ τοὺς σοφοὺς ἄνευ Περιάνδρου. Εἶδον δὲ καὶ
Σωκράτην τὸν Σωφρονίσκου ἀδολεσχοῦντα μετὰ Νέ-
στορος καὶ Παλαμήδους· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν Ὑάκινθος τε
ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ὁ Θεσπιεύς Νάρκισσος καὶ Ὑλας
καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ καλοὶ. Καὶ μοι ἰδοὺ ἐρᾶν τοῦ
Ὑακίνθου· τὰ πολλὰ γοῦν ἐκείνον διηλεγχεν. Ἐλέγετο
δὲ χαλεπαίνειν αὐτῷ ὁ Παδάμανθος καὶ ἡπειληκέναι
πολλάκις ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου, ἣν φυλαρῇ καὶ
μὴ ἐθέλῃ ἀφείλῃ τὴν εἰρωνείαν εὐωχεῖσθαι. Πλάτων δὲ
μόνος οὐ παρῆν, ἀλλ' ἐλέγετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναπλα-
σθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ πόλει οἰκεῖν χρώμενος τῇ πολιτείᾳ
καὶ τοῖς νόμοις οἷς συνέγραψεν.

18. Οἱ μέντοι ἀμφ' Ἀρίστιππὸν τε καὶ Ἐπίκουρον
τὰ πρῶτα παρ' αὐτοῖς ἐφέροντο ἡδεῖς τε ὄντες καὶ κε-
χαρισμένοι καὶ συμποτικώτατοι. Παρῆν δὲ καὶ Αἰσω-
πος ὁ Φρύξ· τούτῳ δὲ ὅσα καὶ γελωτοποιῶ χρῶνται.
Διογένης μὲν γε ὁ Σινωπεὺς τοσοῦτον μετέβαλε τοῦ
τρόπου ὥστε γῆμαι μὲν Λαΐδα τὴν ἐταῖραν, ὀρχεῖσθαι
δὲ πολλάκις ὑπὸ μέθης ἀνιστάμενον καὶ παροινεῖν.
Τῶν δὲ Στωϊκῶν οὐδεὶς παρῆν· ἐτι γὰρ ἐλέγοντο ἀνα-
βαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὄρθριν λόφον. Ἠκούομεν δὲ καὶ
περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς
νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἑλλεβορίσῃ.
Τοὺς δὲ Ἀκαδημαϊκοὺς ἔλεγον ἐθέλειν μὲν ἔλθεῖν, ἐπέ-
χειν δ' ἐτι καὶ διασκέπτεσθαι· μὴ δὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό πω
καταλαμβάνειν, εἰ καὶ νησός τις τοιαύτη ἐστίν. Ἄλλως
τε καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Παδαμάνθους, οἶμαι, κρίσιν ἐδεδοί-

minentes cœnationi, placide urgentibus ventis, tanquam
tenuem rorem pluunt.

15. In cœna musicæ vacant et cantibus. Canuntur ipsis
Homeri maxime carmina : et adest ipse quoque et cum
illis epulatur, accumbens supra Ulixem. Chori puerorum
sunt et virginum : ducunt eum concinuntque Eunomus
Locrus, et Lesbius Arion, et Anacreon, et Stesichorus :
etenim hunc quoque apud illos vidi, jam reconciliata
illi Helena. Hi vero quum canere desiderunt, alter chorus
procedit cycnorum, hirundinum ac lusciniarum : et ubi
hi quoque cecinerunt, tum sane silva tota fistulis quasi
succinit, ventis cantum præeuntibus.

16. Maximum vero illud ad hilaritatem adjumentum ha-
bent, quod fontes sunt duo circa cœnationem, risus alter,
alter voluptatis; ex quorum alterutro in ipso convivii
principio bibunt, et quod superest jucunde et cum risu
agunt.

17. Dicere etiam volo, nobilium hominum quos apud illos
viderim. Semideos quidem omnes, et qui ad Ilium pugna-
runt, præter Locrum Ajacem : illum solum dicebant in loco
impiorum dare pœnas. Barbarorum vero Cyrum utrumque,
et Scytham Anacharsin, et Zamolxin Thracem, et Numam
Italum : ac præter hos Lycurgum Lacedæmonium, et Pho-
cionem ac Tellum Athenienses, et Sapientes, Periandro
excepto. Vidi etiam Socratem Sophronisci filium sermones
cædentem cum Nestore et Palamede : et circa illum erant
Hyacinthus Lacedæmonius, et Thespiensis Narcissus, et
Hylas, et multi alii pulchri. Ac videbatur mihi amare Hy-
acinthum : nam plerumque illum redarguebat. Dicebatur
autem iratus illi Rhadamanthus, et sæpe minatus esse, de
insula se illum ejecturum, si nugas agere pergeret, et nollet
dissimulatione omissa convivari. Plato solus non aderat,
sed dicebatur ipse quoque civitatem habitare a se confictam,
eaque forma reipublicæ et eis quas conscripsisset, legibus
uti.

18. Aristippus quidem et Epicurus primas illic ferebant,
suaves homines, et gratiosi, et convivæ commodi. Aderat
etiam Æsopus Phryx, quo ut scurra ridiculario utuntur.
Verum Sinopenis Diogenes ita mutavit mores suos, ut
Laida duxerit meretricem, ebriusque sæpe ad saltandum
consurgat et vinolentas nugas agat. Stoicorum aderat ne-
mo : dicebantur enim adhuc ascendere arduum illum virtu-
tis collem. Audiebamus etiam de Chrysippo, non prius illi
fas esse insulam ingredi, quam helleboro quartum usus esset.
Academicos vero dicebant velle quidem venire, sed susti-
nere se adhuc et considerare : neque enim hoc ipsum illos
percipere, an insula talis sit. Alioquin etiam Rhadaman-
thi, puto, judicium metuunt, ut qui instrumentum judi-

κασαν, ἅτε καὶ τὸ κριτήριον αὐτοὶ ἀνηρηχότες. Πολ-
λοὺς δὲ αὐτῶν ἔφασκον ὁρμηθέντας ἀκολουθεῖν τοῖς
ἀφικνουμένοις, ὑπὸ νουθείας δ' ἀπολείπεσθαι μὴ κατα-
λαμβάνοντας καὶ ἀναστρέφειν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ.

19. Οὗτοι μὲν οὖν ᾗσαν οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν πα-
ρόντων. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ μετὰ
τοῦτον Θησέα. Περὶ δὲ συνουσίας καὶ ἀφροδισίων
οὕτω φρονοῦσι· μέσονται μὲν ἀναφανδὸν πάντων ὁρών-
των καὶ γυναιξὶ καὶ ἄρρεσι, καὶ οὐδαμῶς τοῦτο αἰσχρὸν
αὐτοῖς δοκεῖ· μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο ἥ μὴν κα-
θαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις· καὶ μέντοι πάντες αὐτοῦ
ἐπιπορκεῖν κατεγίνωσκον· πολλὰς γοῦν ὁ μὲν Ὑάκιν-
θος ἢ ὁ Νάρκισσος ὠμολόγουν, ἐκείνος δὲ ἡρνεῖτο. Αἱ
δὲ γυναῖκες εἰσι πᾶσι κοιναὶ καὶ οὐδεὶς φθονεῖ τῷ πλη-
σίον, ἀλλ' εἰσὶ περὶ τοῦτο μάλιστα Πλατωνικώτατοι·
καὶ οἱ παῖδες δὲ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις οὐδὲν ἀντι-
λέγοντες.

20. Οὕτω δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι διεληλύθεσαν, καὶ
προσελθὼν ἐγὼ Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ, σχολῆς οὐσης ἀμ-
φοῖν, τὰ τε ἄλλα ἐπυνθανόμην καὶ θθεν εἶη, λέγων
τοῦτο μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰσέτι νῦν ζητεῖσθαι. Ὁ δὲ
οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖν ἔφασκεν, ὥς οἱ μὲν Χίον, οἱ δὲ
Σμυρναῖον, πολλοὶ δὲ καὶ Κολοφώνιον αὐτὸν νομίζουσιν.
Εἶναι μὲντοι γὰρ ἔλεγε Βαβυλώνιος, καὶ παρὰ γὰρ τοῖς
πλείστοις οὐχ Ὀμηρος, ἀλλὰ Τιγράνης καλεῖσθαι·
ὑστερον δὲ δημερεύσας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλάξαι τὴν
προσηγορίαν. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἀθετουμένων στί-
χων ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι. Καὶ
δὲ ἔφρασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι. Κατεγίνωσκον οὖν τῶν
ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν
πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἱκανῶς
ἀπεκρίνατο, πάλιν αὐτὸν ἡρώτων τί δὴ ποτε ἀπὸ τῆς
μήνιδος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο· καὶ δὲ εἶπεν οὕτως ἐπελ-
θεῖν αὐτῷ μηδὲν ἐπιτηδεύσαντι. Καὶ μὴν καχεῖνο
ἐπεθύμουν εἰδέναι εἰ προτέραν ἔγραψε τὴν Ὀδυσσεΐαν
τῆς Ἰλιάδος, ὥς οἱ πολλοὶ φασιν· ὁ δὲ ἡρνεῖτο. Ὅτι
μὲν γὰρ οὐδὲ τυφλὸς ἦν, ὁ καὶ αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγου-
σιν, αὐτίκα ἡπιστάμην· ἑώρα γὰρ, ὥστε οὐδὲ πυθνάνε-
σθαι ἐδεόμην. Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο ἐποιοῦν,
εἰ ποτε αὐτὸν σχολὴν ἄγοντα ἐώρων· προσίων γὰρ τι
ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, καὶ δὲ προθυμῶς πάλιν ἀπεκρίνατο,
καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δίκην, ἐπειδὴ ἐκράτησεν· ἦν γὰρ
τις γραφὴ κατ' αὐτοῦ ἐπεννηγεμένη ὕβρεως ὑπὸ Θερασί-
του ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει ἔσκωψε, καὶ ἐνέκησεν
Ὀμηρος Ὀδυσσεῶς συναγορεύοντας.

21. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφίκετο καὶ Πυ-
θαγόρας ὁ Σάμιος ἐπτάκις ἀλλαγείς καὶ ἐν τοσούτοις
ζῳοῖς βιοτεύσας καὶ ἐκτελέσας τῆς ψυχῆς τὰς περιόδους.
Ἦν δὲ χρυσοῦς ὅλον τὸ δεξιὸν ἡμίτομον. Καὶ ἐκρίθη
μὲν συμπολιτεύεσθαι αὐτοῖς, ἐνεδοιάζετο δὲ ἔτι πότε-
ρον Πυθαγόραν ἢ Εὐφορβὸν χρῆναι αὐτὸν ὀνομάζειν. Ὁ
μὲντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθε μὲν καὶ οὗτος, περιεφθός καὶ
τὸ σῶμα ὅλον ὠπτημένος· οὐ μὴν παρεδέχθη καίτοι
πολλὰ ἱκετεύων.

candi sustulerint. Multos vero illorum naftrabant impetu
capto sequi eos qui veniant in insulam, sed ignavia qua-
dam deficere antequam assequantur, et de media via re-
verti.

19. Hi quidem igitur eorum qui aderant maxime com-
memorabiles. Præcipuo autem in honore habent Achillem,
et post hunc, Theseum. De coitu et rebus venereis ita
sentiant : miscent corpora publice, et in conspectu omni-
um, cum mulieribus pariter et cum maribus, et nequa-
quam turpe hoc illis videtur. Solus Socrates dejerabat se
caste accedere ad juvenes : sed omnes pejerare illum ju-
dicabant : sæpe enim Hyacinthus quidem aut Narcissus
fatebantur, at ipse negabat. Mulieres vero communes
omnibus, neque invidet quisquam viro alteri, sed hac in
re maxime sunt Platonici. Præbent etiam pueri volentibus,
nihil repugnantes.

20. Duo nondum aut tres dies præterierant, et accedens
ad Homerum poetam, quum ambobus esset otium, tum re-
liqua ex eo quæsiavi, tum unde esset : dicens illud maxime
apud nos in hunc diem disputari. Ille autem scire et ipse
se aiebat, hos Chium, Smyrnæum alios, multos Colophoni-
um ipsum putare : se vero, dicebat, Babylonium esse,
et apud cives non Homerum vocari, sed Tigranem : postea
tamen, quum obses (*Homerus*) apud Græcos esset, nomen
mutasse. Ad hæc de versibus illius rejectis interrogabam
num scripti ab ipso essent. Atque ille suos esse omnes con-
firmavit. Damnam itaque Zenodoti et Aristarchi gram-
maticorum frigidam disputationes. Ad hæc quum satis re-
spondisset, rursus interrogavi, cur tandem ab ira initium
carminis fecisset. Et ille ita sibi temere in mentem venisse
ait, sine consilio. Etiam illud scire volebam, prioremne
scripsisset *Odysseam* *Iliade*, ut multi referunt. Negabat.
Cæcum enim non fuisse, quod ipsum quoque de illo narrant,
statim sciebam : utebatur enim oculis ; quare nec interro-
gatione opus habebam. Sæpe etiam alias hoc faciebam,
si quando otiosum illum viderem, ut accedens ipsum inter-
rogarem aliquid : atque ipse promte ad omnia respondebat,
inprimis post judicium, quum superior discessisset. Erat
enim dica illi scripta injuriæ a Thersite de iis quæ contumeliose
in ipsum lusisset in carmine : vicitque Homerus,
causam illius una agente Ulixæ.

21. Iisdem temporibus Pythagoras etiam Samius advenit,
septies mutatus, vita in totidem acta animalibus, per-
fectisque tot animæ circuitibus. Erat vero dextro toto
latere aureus. Et judicatum quidem est, ut versaretur
cum Beatis ; hoc vero adhuc dubitabatur, utrum Pythagoram
vocare an Euphorbum oporteret. Venit Empedocles quoque
circum ustulatus, et toto assatus corpore : neque tamen,
quantumvis multis verbis supplicaret, receptus est.

22. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐνέστη δ' ἀγὼν τὰ παρ' αὐτοῖς Θανατούσια. Ἦγωνοῦται δὲ Ἀχὺλεὺς τὸ πέμπτον καὶ Θησεὺς τὸ ἑβδομον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· τὰ δὲ κεφάλαια τῶν πραχθέντων διηγήσομαι. Πάλην μὲν ἐνίκησε Κἄρος δ' ἄφ' Ἡρακλέους Ὀδυσσεὰ περὶ τοῦ στεφάνου καταγωνισάμενος· πυγμὴ δὲ ἴση ἐγένετο Ἀρείου τε τοῦ Αἰγυπτίου, δς ἐν Κορίνθῳ τέθαπται, καὶ Ἐπειοῦ ἀλλήλοις συνελθόντων. Παγκρατίου δ' ἄλλα οὐ τίθεται παρ' αὐτοῖς. Τὸν μέντοι δρόμον οὐκέτι μέμνημαι ὅστις ἐνίκησε. Ποιητῶν δὲ τῇ μὲν ἀληθείᾳ παρὰ πολλὸν ἐκράτει Ὅμηρος, ἐνίκησε δὲ ὁμῶς Ἡσίοδος. Τὰ δὲ ἄλλα ἦν ἅπασι στέφανος πλακεῖς ἐκ πετρῶν ταινίων.

23. Ἄρτι δὲ τοῦ ἀγῶνος συντελεσμένου ἠγγέλλοντο οἱ ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀσεβῶν κολαζόμενοι ἀπορρήξαντες τὰ δεσμά καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες εὐαίνειν ἐπὶ τὴν νῆσον· ἠγείσθαι δὲ αὐτῶν Φάλαριν τε τὸν Ἀκραγαντῖνον καὶ Βούσιριν τὸν Αἰγύπτιον καὶ Διομήδην τὸν Θρᾶκα καὶ τοὺς περὶ Σχεῖρωνα καὶ Πιτυοκάμπτην. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσεν ὁ Ῥαδάμανθυς, ἐκτάττει τοὺς ἥρωας ἐπὶ τῆς ἡόνος· ἠγείτο δὲ Θησεὺς τε καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Αἶας ὁ Τελαμωνίος ἤδη σωφρονῶν· καὶ συμμίζαντες ἐμάχοντο καὶ ἐνίκησαν οἱ ἥρωες Ἀχιλλεὺς τὰ πλεῖστα κατορθώσαντος. Ἠρίστευσε δὲ καὶ Σωκράτης ἐπὶ τῷ δεξιῷ ταχθεὶς πολλὸν μᾶλλον ἢ ὅτε ζῶν ἐπὶ Δηλῷ ἐμάχετο. Προσιόντων γὰρ τῶν πολεμίων οὐκ ἔφυγε καὶ τὸ πρόσωπον ἄτρεπτος ἦν· ἐφ' οἷς καὶ ὕστερον ἐξηρέθη αὐτῷ ἀριστεῖον, καλὸς τε καὶ μέγιστος παράδεισος ἐν τῷ προαστείῳ, ἔνθα καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐταίρους διέλεγτο Νεκρακαδήμειαν τὸν τόπον προσαγορεύσας.

24. Συλλαβόντες οὖν τοὺς νενικημένους καὶ δῆσαντες αὐθις ἀπέπεμψαν ἔτι μᾶλλον κολασθησομένους. Ἐγραψε δὲ καὶ ταύτην τὴν μάχην Ὅμηρος καὶ ἀπώντι μοι ἔδωκε τὰ βιβλία κομίζειν τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνθρώποις· ἄλλ' ὕστερον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπωλέσαμεν. Ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος αὕτη,

Nūn δέ μοι ἐννεπε, Μοῦσα, μάχην νενύκν ἡρώων.

Τότε δ' οὖν κυάμους ἐψήσαντες, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς νόμος ἐπειδὴν τὸν πόλεμον κατορθώσωσιν, εἰσιτύντο τὰ ἐπινίκια καὶ ἑορτὴν μεγάλην ἦγον· μόνος δὲ ταύτης οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρῳ ἐκαθέζετο μυσσάμενος τὴν κυανοφάγιν.

25. Ἦδη δὲ μηνῶν ἑξ διηληλυθόντων περὶ μεσοῦντα τὸν ἑβδομον νεώτερα συνίστατο πράγματα· ὁ Κινύρας δὲ τοῦ Σκινυθάρου παῖς μέγας τε ὢν καὶ καλὸς ἦρα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἤδη τῆς Ἑλένης, καὶ αὕτη δὲ οὐκ ἀφανὴς ἦν ἐπινῶς ἀγαπῶσα τὸν νεανίσκον· πολλάκις γοῦν καὶ διένευον ἀλλήλοις ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ προὔπινον καὶ μόνοι ἐξανιστάμενοι ἐπλανῶντο περὶ τὴν ὕλην. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀμυχανίας ἐβουλεύσατο ὁ Κινύρας ἀρπάσας τὴν Ἑλένην φυγεῖν. Ἐδόκει δὲ κακείνῃ ταῦτα, οἰχεσθαι ἀπόντας ἐς τινα τῶν ἐπικειμένων νήσων, ἥτοι ἐς τὴν Φελλῶν ἢ ἐς τὴν Τυρόεσσαν. Συνωμότας δὲ

22. Procedente tempore certamen instabat, quæ Thanatusia (*Mortualia*) apud illos vocantur. Præsidebant Achilles quintum, Theseus septimum. Reliqua longum fuerit dicere : summa capita rerum enarrabo. Lucta vicit Carus Heraclides, dejecto in certamine de hac corona Ulysse. Pugilatus æquis laus fuit Arei Ægyptii, qui Corinthi sepultus est, et Epei, inter se congressorum. Pancratii præmia apud illos non proponuntur. Cursu autem quis vicerit, non amplius recorder. Inter poetas re quidem vera multum Homerus præstabat, vincebat tamen Hesiodus. Præmia omnibus plexa e pavoninis pennis corona.

23. Jam consummato autem certamine nunciantur ii, qui in loco impiorum puniuntur, ruptis vinculis superatæque custodia, pergere ad insulam, ducibus Phalari Agrigentino, et Ægyptio Busiride, et Diomedæ Thrace, Scirone item atque Pitocampse. His auditis Rhadamanthus heros eductos instruit in litore : duces erant Theseus et Achilles, et, qui jam resipuerat, Ajax Telamonius. Ac commisso prælio pugnabant : vicerunt heroes, egregia præsertim Achillis opera. Socrates etiam in dextro cornu collocatus hic fortiter rem gessit, multoque melius quam quum vivus ad Delium pugnaret. Accedentibus enim hostibus non fugit, neque usquam avertit faciem. Eapropter deinde virtutis ipsi præmium eximium decretum est, hortus in suburbio pulcher simul et maximus, ubi postea convocatis sodalibus disputabat, et Mortuorum Academiæ loco nomen dedit.

24. Victos itaque comprehensos vinctosque iterum remiserunt, magis jam puniendos. Scripsit hanc quoque pugnam Homerus, ac discedenti mihi dedit libros nostratibus hominibus afferendos : verum postea hos non minus quam alia perdidimus. Initium poematis hoc fuerat :

Nunc refer heroum pugnæ, dea, defunctorum.

Tum fabis coctis, qui apud illos mos est, quando bellum feliciter administrarunt, epulas victoriæ causa instituebant, celebritatemque agebant maximam. Solus in partem illius non venit Pythagoras, sed cibo abstinens procul sedit, abominatus istum fabarum esum.

25. Jam sex menses peracti fuerant, quum circa medium septimum novæ res conflarentur. Cinyras Scinthari filius, magnus et pulcher qui esset, diu jam amabat Helenam, et ab ipsa juvenem apparebat vehementer amari : sæpe enim et innuebant sibi invicem in convivio, et propinabant, et soli surgentes oberrabant per silvam. Atque adeo præ amore et consilii alius inopia Cinyras fugere decreverat rapta Helena. Placebat autem mulieri quoque hoc consilium, ut quidem aufugerent in quandam adjacentium insularum, sive in Phello, sive in Tyroessam. Conjuratos autem dudum

πάλοι προσειλήφεσαν τρεῖς τῶν ἐταίρων τῶν ἑμῶν τοὺς θρασυτάτους. Τῇ μέντοι πατρὶ ταῦτα οὐκ ἐμήνυσεν· ἠπίστατο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κωλυθησόμενος. Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς, ἐτέλουν τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐγένετο — ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην· ἐτύγγανον γὰρ ἐν τῷ συμποσίῳ κοιμώμενος — οἱ δὲ λαθόντες τοὺς ἄλλους ἀναλαβόντες τὴν Ἑλένην ὑπὸ σπουδῆς ἀνέχθησαν.

26. Περί δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀνεγρόμενος ὁ Μενέλαος ἐπεὶ ἔμαθε τὴν εὐνὴν κεκλήναι τῆς γυναίκος, βοήν τε ἴσθη καὶ τὸν ἀδελφὸν παραλαβὼν ἦει πρὸς τὸν βασιλεῖα τὸν Ῥαδάμανθον. Ἡμέρας δ' ὑποφαινούσης ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθορᾶν τὴν ναῦν πολὺ ἀπέχουσαν· οὕτω δὲ ἐμβιβάσας ὁ Ῥαδάμανθος πεντήκοντα τῶν ἡρώων εἰς ναῦν μονόξυλον ἀσφοδελίνην παρήγγειλε διώκειν· οἱ δὲ ὑπὸ προθυμίας ἐλαύνοντες περὶ μεσημβρίαν καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἄρτι ἐς τὸν γαλακτώδη ὠκεανὸν ἐμβαίνοντας πλησίον τῆς Τυροέσσης· παρὰ τρῶστυον ἤλθον διαδρᾶναι· καὶ ἀναδοξάμενοι τὴν ναῦν ἀλύσει βοδίῃ κατέπλεον. Ἡ μὲν οὖν Ἑλένη ἐδάκρυε καὶ ἡσχύνετο καὶ ἐνεκαλύπτετο, τοὺς δ' ἀμφὶ τὸν Κινύραν ἀνακρίνας πρότερον ὁ Ῥαδάμανθος, εἰ τινες καὶ ἄλλοι αὐτοῖς συνίσασιν, ὡς οὐδένα εἶπον, ἐκ τῶν αἰδολῶν δῆσας ἀπέπεμψεν ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χῶρον μαλ' ἄλγῃ πρότερον μαστιγωθέντας.

27. Ἐψήφισαντο δὲ καὶ ἡμᾶς ἐμπροθέσμως ἐκπέμπειν ἐκ τῆς νήσου τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μόνην ἐπιμεινάντας. Ἐνταῦθα δὲ ἐγὼ ἐποτυνύμην τε καὶ ἐδάκρυον οἷα ἐμελλόν ἀγαθὰ καταλιπεῖν αὐτῆς πλανητήσεσθαι. Αὐτοὶ μέντοι παρεμυθίζοντο λέγοντες οὐ πολλῶν ἐτῶν ἀφίξεσθαι πάλιν ὡς αὐτοὺς, καὶ μοι ᾗδῃ ὀρόνον τε καὶ κλισίαν ἐς τοῦτον ἐπεδείκνυσαν πλησίον τῶν ἀρίστων. Ἐγὼ δὲ προσελθὼν τῷ Ῥαδάμανθῳ πολλὰ ἱκέτευον εἰπεῖν τὰ μέλλοντα καὶ ὑποδείξαι μοι τὸν πλοῦν. Ὁ δὲ ἔφασκεν ἀφίξεσθαι μὲν με ἐς τὴν πατρίδα πολλὰ πρότερον πλανητέντα καὶ κινδυνεύσαντα, τὸν δὲ χρόνον οὐκέτι τῆς ἐπανόδου προσθεῖναι ἡθέλησεν, ἀλλὰ ὅτ' καὶ δεικνύς τὰς πλησίον νήσους — ἐφαίνοντο δὲ πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἄλλη δὲ ἕκτη πόρρωθεν — ταύτας μὲν εἶναι ἔφασκε τὰς τῶν ἀσεβῶν, τὰς πλησίον, Ἄφ' ὧν, Ἐφε, ᾗδῃ τὸ πολλὸν πῦρ ὀρᾷς καόμενον, ἕκτη δὲ ἐκείνῃ τῶν ὀνείρων ἡ πόλις· μετὰ ταύτην δὲ ἡ τῆς Καλυπτοῦς νῆσος, ἀλλ' οὐδέπω σοι φαίνεται. Ἐπειδὴν δὲ ταύτας παραπλεύσης, τότε δὲ ἀφίξῃ ἐς τὴν μεγάλην ἡπειρον τὴν ἐναντίαν τῇ ὑφ' ἡμῶν κατοικουμένην· ἐνταῦθα δὲ πολλὰ παθὼν καὶ ποικίλα ἔθνη διελθὼν καὶ ἀνθρώποις ἀμίκτοις ἐπιδημήσας χρόνῳ ποτὲ ᾗξει εἰς τὴν ἐτέραν ἡπειρον. Τοσαῦτα εἶπε.

28. Καὶ ἀνασπᾶσας ἀπὸ τῆς γῆς μαλ' ἄλγῃ ῥίζαν ὠρεξέ μοι, ταύτην κελεύσας ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις προσεύχεσθαι· παρήνεσε δὲ καὶ εἰ ποτε ἀφικοίμην ἐς τήνδε τὴν γῆν, μήτε πῦρ μαχαίρῃ σκαλεύειν μήτε θέρμους ἐσθίειν μήτε παιδί ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν· τούτων γὰρ ἂν μεμνημένον ἐλπίδας ἔχειν τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως. Τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν

assumerant tres sociorum meorum audacissimos. Patri tamen hæc non indicaverat, qui nosset ab ipso prohibitum iri. Quum vero visum esset, cogitata perfecerunt. Itaque oborta nocte, me non præsentem (forte enim in cœnatione obdormiveram), illi clam reliquos, assumpta Helena, festinanter avecti sunt.

26. Circa mediam vero noctem evigilans Menelaus, quum vacuum uxore torum sensisset, clamorem sustulit, assumloque fratre ad regiam Rhadamanthi perrexerat. Die exorto, videre se navim dicebant speculatores, quæ multum jam abesset. Itaque impositos heroum quinquaginta in navim uno ex ligno cavatam, asphodelinam, jussit fugitivos persequi. Hi studiose navigantes circa medium illos diem assquantur, jam intrantes in lacteum oceanum prope Tyroesam; tantillum aberat quin aufugissent! revinctaque navicena rosacea, in portum redeunt. Helena igitur lacrimari, pudorem præ se ferre, caput obvolvere. Cinyram vero cum sociis quum interrogasset ante Rhadamanthum, si qui alii quoque illorum essent conscii, negantes, in impiorum locum relegavit, pudendis revinctos, et malva verberatos antea.

27. Decreverunt autem etiam nos intra diem statutum insula emittere, solo die proximo manendi facultate concessa. Ibi ego quidem valde queri et lacrimari, quibus relictis bonis iterum oberraturus essem. Ipsi tamen consolari me ac dicere, post annos non ita multos fore ut ad se redeam, jamque mihi sellam et accubitus in posterum assignandum ostendebant, propter optimos. Ego vero ad Rhadamanthum adiens suppliciter petii, ut futura mihi diceret, et navigationem præmonstraret. Respondit venturum quidem me post errores multos atque pericula in patriam: tempus autem reditus non jam volebat adjicere; sed ostensis insulis propinquis (apparebant autem numero quinque, et sexta alia e longinquo), has quidem proximas dicebat esse impiorum, E quibus, inquit, ignem multum vides ardentem: sexta vero illa somniorum civitas; post illam Calypsus insula, sed nondum eam vides. Has vero quum præternavigaveris, tum pervenies in magnam continentem, habitata a vobis oppositam. Ibi vero multa passus, gentibus peragratis variis, inter homines versatus insociabiles, tandem aliquando in continentem alteram pervenies. Hæc dixit.

28. Inde extractam e terra malvæ radicem mihi porrexit, jubens me in maximis periculis hanc invocare; præcepitque, si quando in hanc terram venissem, ut neque gladio ignem foderem, neque lupinos ederem, neque puero duodeviginti annis majore fruerer: horum enim si essem memor, spem me habere reditus in hanc insulam. Tum igitur ad navi-

πλὸν παρεσκευαζόμεν, καὶ ἔπει καίριος ἦν, συνεισιτώ-
μην αὐτοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ προσελθὼν πρὸς Ὅμηρον
τὸν ποιητὴν ἐδεήθη αὐτοῦ ποιῆσαι μοι δίστιχον ἐπί-
γραμμα· καὶ ἔπειδ' ἐποίησε, στήλην βηρύλλου λίθου
ἀναστήσας ἐπέγραψα πρὸς τῷ λιμένι. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα
ἦν τοῖονδε·

Λουκιανὸς τάδε πάντα φίλος μακάρεσσι θεοῖσιν
εἶδέ τε καὶ πάλιν ἦλθεν ἔην ἐς πατρίδα γαίαν.

29. Μείνας δὲ κάκεινεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιούσης
ἀνηγόμην τῶν ἥρώων παραπεμπόντων. Ἐνθα μοι καὶ
Ὀδυσσεὺς προσελθὼν λάθρα τῆς Πηνελόπης δίδωσιν
ἐπιστολὴν εἰς Ὠγυγίαν τὴν νῆσον Καλυφῶ κομίζειν.
Συνέπειμ' ἐγὼ δέ μοι ὁ Ῥαδάμανθος τὸν πορθμέα Ναύ-
πλιον, ἵν' εἰ καταχθείμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς
συλλάβῃ ἄτε κατ' ἄλλην ἐμπορίαν καταπλέοντας.
Ἐπεὶ δὲ τὸν εὐώδη ἀέρα προϊόντες παρελθούμεν,
αὐτίκα ἡμᾶς ὁσμὴ τε δεινὴ διεδέχτο οἷον ἀσφάλτου
καὶ θείου καὶ πίττης ἅμα καομένων, καὶ κῆσα δὲ πο-
νηρὰ καὶ ἀφόρητος ὥσπερ ἀπ' ἀνθρώπων ὀπτωμένων,
καὶ ὁ ἀήρ ζοφερὸς καὶ θυμωδὸς, καὶ κατέσταξεν ἐξ
αὐτοῦ δρόσος πιττίνη· ἤκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψό-
φον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν.

30. Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις αὖ προσέσχομεν, ἧ δὲ
ἐπέβημεν, τοιάδε ἦν· κύκλω μὲν πᾶσα κρημνώδης καὶ
ἐπόξυρος, πέτραις καὶ τραχῶσι κατεσκληκυῖα, δέν-
δρον δ' οὐδὲν οὐδὲ ὕδωρ ἐντῇ· ἀνερπύσαντες δὲ ὅμως
κατὰ τοὺς κρημνοὺς προήειμεν διὰ τινος ἀκανόωδους
καὶ σκολόπων μεστῆς ἀτραποῦ, πολλὴν ἀμορφίαν τῆς
χώρας ἔχουσας. Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ
κολαστήριον πρῶτα μὲν τὴν φύσιν τοῦ τόπου θαυμά-
ζομεν· τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος αὐτὸ μαχαίραις καὶ σκόλοφι
πάντῃ ἐξηνθῆκει, κύκλω δὲ ποταμοὶ περιέρρεον, ὁ μὲν
βορβόρου, ὁ δὲ δευτέρου αἵματος, ὁ δὲ ἔνδον πυρὸς,
πάνν μέγας οὗτος καὶ ἀπέρατος, καὶ ἔρρει ὥσπερ ὕδωρ
καὶ ἐκυματοῦτο ὥσπερ θάλαττα, καὶ ἰχθῦς δὲ εἶχε
πολλοὺς, τοὺς μὲν δαλοῖς προσεικότας, τοὺς δὲ μικροὺς
ἀνθραξὶ πετυρωμένους, ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς λυχνίσκους.

31. Εἰσοδὸς δὲ μία στενὴ διὰ πάντων ἦν, καὶ πυ-
λωρὸς ἐφειστέχει Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. Παρελθόντες δὲ
ὅμως τοῦ Ναυπλίου καθηγουμένου ἐωρῶμεν κολαζόμε-
νους πολλοὺς μὲν βασιλέας, πολλοὺς δὲ καὶ ἰδιώτας,
ᾧ ἐνίοις καὶ ἐγνωρίζομεν· εἶδομεν δὲ καὶ τὸν Κινύραν
καπνῷ ὑποτυφόμενον ἐκ τῶν αἰδῶων ἀπηρτημένον.
Προσετίθεσαν δὲ οἱ περιγηταὶ καὶ τοὺς ἐκάστων βίους
καὶ τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κολάζονται· καὶ μεγίστας ἀπασῶν
τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευδόμενοι· τι παρὰ τὸν βίον καὶ
οἱ μὴ τἀληθῆ συγγεγραφότες, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ
Κνίδιος ἦν καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι πολλοί. Τούτους
οὖν δρῶν ἐγὼ χρηστὰς εἶχον εἰς τοῦτιδον ἐλπίδας· οὐδὲν
γὰρ ἑμαυτῷ ψεύδος εἰπόντι συνηπιστάμην.

32. Ταχέως δ' οὖν ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ναῦν —
οὐδὲ γὰρ ἡδυνάμην φέρειν τὴν ὄψιν — ἀσπασάμενος
τὸν Ναύπλιον ἀπέπλευσα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐφαίνετο

gationem necessaria parabam, et quum tempus erat, cum
illis epulabar. Postridie ejus diei accedens ad Homerum
poetam rogavi, ut duorum mihi versiculorum inscriptionem
faceret; et quum fecisset, columellæ de beryllo gemma
erectæ ad ipsum portum, inscripsi. Erat autem epigramma
ejusmodi:

Lucianus divis carus felicibus istæc
omnia contutus, patriam in terram remeavit.

29. Moratus hunc quoque diem, proximo solvi, dedu-
centibus heroibus. Hic accedens etiam Ulixes clam Pe-
nelopen dat mihi epistolam in Ogygiam insulam ferendam
Calypsoni. Miserat mihi comitem Rhadamanthus portitorem
Nauplium, ut, si deferremur in insulas istas, nemo nos
comprehenderet, qui alius negotii causa navigaremus. Quum
vero bene olentem illum aerem profecti exissemus, statim
cum teter odor nos excepit, tanquam asphalti et sulfuris
piceque una ardentium, tum nidor malus atque intolera-
bilis, velut ab ustulatis hominibus: aerque obscurus erat
et caliginosus, et a quo stillaret ros quidam piceus: au-
diebamusque et flagellorum sonitum et ploratus hominum
multorum.

30. Ad reliquas non accessimus: in quam vero escen-
dimus, ea erat ejusmodi. Tota in circuitu præceps et abru-
pta, saxis et asperis locis rigida: neque arbor ulla, neque
aqua inest. Enixi tamen rependo per præcipitia, progre-
dimur per tramitem quendam spinis et aculeis obsitum, re-
gione teterrimum aspectum præbente. Ad carcerem delati
ac suppliciorum locum, primo admirabamur regionis inge-
nium. Solum enim ipsum gladiis et aculeis undique efflue-
rat, in circuitu amnes tres fluebant; cœni unus, alter
sanguinis, intimus autem ignis, ingens hic et insuperabilis:
fluebat is instar aquæ, fluctus ut mare agebat, piscesque
habebat multos, torribus quosdam similes, minores vero
prunis: lychniscos eos appellabant.

31. Ingressus unus erat per omnia, isque angustus, cui
janitor astitit Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce
Nauplio, videbamus puniri reges quidem multos, multos
vero etiam privatos; quorum quosdam etiam agnovimus.
Videbamus etiam Cinyram pudendis suspensum fumigari.
Adjiciebant monstratores nostri vitas singulorum, et causas
propter quas punirentur: maximas omnium penas susti-
nebant qui in vita mentiti essent aliquid, et qui vera non
scripserant, in quibus Ctesias etiam Cnidius erat, et Hero-
dorus, et multi alii. Hos quum viderem, optimam de futuro
spem concepi, qui nullius mihi mendacii essem conscius.

32. Celeriter igitur ad navim reversus (neque enim ferre
spectaculum poteram), salutato Nauplio solvi. Neque

πλησίον ἢ τῶν ὄνείρων νῆσος, ἀμυδρά καὶ ἀσαφὴς ἰδεῖν· εἶχε δὲ καὶ αὐτὴ τι τοὶς ὄνείροις παραπλήσιον· ὑπεχώρει γὰρ προσόντων ἡμῶν καὶ ὑπέφευγε καὶ πορρωτέρω ὑπέβαινε. Καταλαβόντες δὲ ποτὲ αὐτὴν καὶ ἐσπλεύσαντες ἐς τὸν Ὑπνον λιμένα προσαγορευόμενον πλησίον τῶν πυλῶν τῶν ἐλεφαντίνων, ἢ τοῦ τοῦ Ἀλεκτρυόνης ἱερὸν ἐστὶ, περὶ δεῖλιν ὄψιν ἀπεβαίνομεν, παρελθόντες δ' ἐς τὴν πόλιν πολλοὺς ὄνείρους καὶ ποικίλους ἐωρῶμεν. Πρῶτον δὲ βούλομαι περὶ τῆς πόλεως εἰπεῖν, ἐπεὶ μηδὲ ἄλλω τινὶ γέγραπται περὶ αὐτῆς, ὅς δὲ καὶ μόνος ἐπεμνήσθη Ὀμηρος, οὐ πάνυ ἀκριβῶς συνέγραψε.

33. Κύκλῳ μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκε, τὰ δένδρα δ' ἐστὶ μήκωνες ὑψηλαὶ καὶ μανδραγόραι καὶ ἐπ' αὐτῶν πολὺ τι πλῆθος νυκτερίδων· τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίγνεται ὄρνειον. Ποταμὸς δὲ παρρεῖ πλησίον ὃ ἐπ' αὐτῶν καλούμενος Νυκτιπόρος, καὶ πηγαὶ δύο παρὰ τὰς πύλας· ὀνόματα καὶ ταύταις, τῇ μὲν Νήγρετος, τῇ δὲ Παννυχία. Ὁ περίβολος δὲ τῆς πόλεως ὑψηλός τε καὶ ποικίλος, Ἴριδι τὴν χροάν μοιότατος. Πύλαι μέντοι ἐπεισὶν οὐ δύο, καθάπερ Ὀμηρος εἴρηκεν, ἀλλὰ τέτταρες, δύο μὲν πρὸς τὸ τῆς Βλακειᾶς πεδίου ἀποβλέπουσαι, ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ ἐκ κεράμου πεποιημένη, καὶ ὅς ἐλέγοντο ἀποδημεῖν αὐτῶν οἱ τε φοβεροὶ καὶ φονικοὶ καὶ ἀπνηεῖς, δύο δὲ πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, ἡ μὲν κερατίνη, καὶ ἥν ἡμεῖς παρήλομεν, ἡ δὲ ἐλεφαντίνη. Εἰσιόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ τὸ Νυκτῶν· σέβουσι γὰρ θεῶν ταύτην μάλιστα καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα· ἐκείνῳ δὲ πλησίον τοῦ λιμένος τὸ ἱερὸν πεποιήται. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ τοῦ Ὑπνου βασιλεία. Οὗτος γὰρ δὴ ἄρχει παρ' αὐτοῖς σατράπας δύο καὶ ὑπάργους πεποιημένους, Ταρξιῶνά τε τὸν Ματαισιόγους καὶ Πλουτοκλέα τὸν Φαντασίωνος. Ἐν μέσῃ δὲ τῇ ἀγορᾷ πηγὴ τίς ἐστιν, ἣν καλοῦσι Καρεῶτιν· καὶ πλησίον ναοὶ δύο, Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἐνθα καὶ τὸ αὐτόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προεσίστηκει προφητεῶν Ἀντιφῶν ὁ τῶν ὄνείρων ὑποκριτής, ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

34. Αὐτῶν μέντοι τῶν ὄνείρων οὔτε φύσις οὔτε ἰδέα ἢ αὐτή. Ἄλλ' οἱ μὲν μακροὶ τε ἦσαν καὶ μαλακοὶ καὶ καλοὶ καὶ εὐεδαῖς, οἱ δὲ σκληροὶ καὶ μικροὶ καὶ ἄμορφοι, καὶ οἱ μὲν χρύσειοι, ὡς ἐδόκουν, οἱ δὲ ταπεινοὶ τε καὶ εὐτελεῖς. Ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ πτερωτοὶ τινες καὶ τερατώδεις, καὶ ἄλλοι καθάπερ ἐς πομπῶν διεσκευασμένοι, οἱ μὲν ἐς βασιλείας, οἱ δ' ἐς θεούς, οἱ δ' εἰς ἄλλα τοιαῦτα κεκοσμημένοι. Πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν πάλαι παρ' ἡμῖν ἐορακότες, οἱ δὴ καὶ προσήσαν καὶ ἡσπάζοντο ὡς ἂν καὶ συνήθεις ὑπάργοντες, καὶ παραλαβόντες ἡμᾶς καὶ κατακοιμήσαντες πάνυ λαμπρῶς καὶ δεξιῶς ἐξένιζον, τὴν τε ἄλλην ὑπόδοχην μεγαλοπρεπῆ κατασκευάσαντες καὶ ὑπισχυόμενοι βασιλείας τε ποιήσειν καὶ σατράπας. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἀπῆγον ἡμᾶς ἐς τὰς πατρίδας καὶ τοὺς οἰκείους ἐπεδείκνυν καὶ αὐθημερόν ἐπανήγον.

ita multo post Somniorum ex propinquo insula apparebat, obscura, et vix distinguenda visu. Accidebat quiddam et ipsi insulae, somniis simile: recedebat enim accedentibus nobis, et subterfugiebat, subducebatque se longius. Tandem vero quum illam teneremus, inveci in portum qui Hypnus (Somnus) dicitur, prope portas eburneas, ubi Alectryonis (Galli gallinacei) sacrum est, sero crepusculo escendimus, progressique in urbem somnia multa variaque vidimus. Primo autem de urbe dicam, quum nemo quicquam de ea scripserit; qui autem solus mentionem illius fecit, Homerus, non satis scripserit accurate.

33. In ambitu totius insulae stat silva: arbores in ea sunt procera papavera, et mandragorae, atque in illis magna vis vespertilionum: nam sola hac in insula avis nascitur. Fluvius ex propinquo alluit, Nyctiporus (Noctivagus) ab illis dictus: et fontes duo circa portas: nomina his quoque, Negretos (Inexperrectus) et Pannychia (Pernox). Vallum urbis altum atque diversi coloris, Iridi simillimum. Portae ejus sunt non duae, ut Homerus dixit, sed quattuor: quorum duae Stuporis campum respiciunt, ferrea altera, altera figlina, per quas abire dicebantur somnia terribilia, cruenta, crudelia: duae versus portum et mare, cornea altera, qua nos transivimus, altera autem eburnea. Ingredientibus in urbem ad dextram est Noctis templum; hanc enim deorum maxime colunt, et Alectryonem: illi vero prope portum aedes collocata est. Ad sinistram est Somni regia. Hic scilicet apud illos imperat, fecitque sibi satrapas et imperii sui vicarios duo, Taraxionem Matæogenis (Terriculum Vanipari) et Plutoclem Plantasionis (Divitiglorium Imaginarii) filios. In medio fons est, quem Careotin (Gravisomnem) appellant, et templa prope duo, Deceptionis ac Veritatis. Ibi adytum quoque illis est et oraculum, cujus antistes erat propheta Antiphon, ille somniorum conjector, hunc a Somno honorem nactus.

34. Ipsorum autem somniorum neque natura eadem, neque species: sed alia procera erant, et mollia, et formosa, et bona specie; alia vero dura, et parva, et informia; et alia quidem aurea, ut videbantur, humilia alia viliaque. Erant in illis et alata quaedam et prodigiosae figurae, alia tanquam ad pompam exornata, in reges inquam, in deos, in alia ejusmodi ornata. Quaedam agnoscebamus olim domi nostrae visa: quae quidem et adibant nos, et salutabant, tanquam familiaria; prehensosque nos et sopitos, splendide admodum et dextre accipiebant, tum reliquo paratu magnifico, tum quod reges nos satrapasque se factura pollicebantur. Quaedam nos etiam in patriam quemque suam abducebant, et familiares nobis nostros ostendebant, eodemque die reducebant.

35. Ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα καὶ ἰσας νύκτας παρ' αὐτοῖς ἐμείναμεν καθεύδοντες καὶ εὐωχούμενοι. Ἐπειτα ἄφω βροντῆς μεγάλης καταρραγεῖσιν ἀνεγρόμενοι καὶ ἀναθορόντες ἀνέχθημεν ἐπισιτισάμενοι. Τριταῖοι δ' ἐκείθεν τῇ Ὠυγίᾳ νήσω προσσχόντες ἐπιβαίνομεν. Πρώτερον δ' ἐγὼ λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγύκωσκον τὰ γεγραμμένα. Ἦν δὲ τοιαύδε· « Ὀδυσσεύς Καλυψοῖ χαίρειν. Ἰσθι με, ὡς τὰ πρῶτα ἐξέπλευσα παρὰ σοῦ τὴν σχεδίαν κατασκευασάμενος, ναυαγία χρησάμενος μόλις ὑπὸ Λευκοθέας διασωθῆναι εἰς τὴν τοῖν Φαιάκων χώραν, ὑφ' ὧν ἐς τὴν οἰκίαν ἀποπεμφθεὶς κατέλαβον πολλοὺς τῆς γυναικὸς μνηστῆρας ἐν τοῖς ἡμετέροις τρυφῶντας· ἀποκτείνας δ' ἅπαντας ὑπὸ Τηλεγόνου ὕστερον τοῦ ἐκ Κίρκης μοι γενομένου ἀνῆρέθην, καὶ νῦν εἰμι ἐν τῇ Μακάρων νήσῳ πάνυ μετανοῶν ἐπὶ τῷ καταλιπεῖν τὴν παρὰ σοὶ δίαίταν καὶ τὴν ὑπὸ σοῦ προτεινομένην ἀθανασίαν. Ἦν οὖν καιροῦ λάβωμαι, ἀποδρὰς ἀφίξομαι πρὸς σέ. » Ταῦτα μὲν ἐδήλου ἡ ἐπιστολή, καὶ περὶ ἡμῶν, ὅπως ξενισθῶμεν.

36. Ἐγὼ δὲ προελθὼν ὀλίγον ἀπὸ τῆς θαλάττης εὗρον τὸ σπῆλαιον τοιοῦτον οἶον Ὅμηρος εἶπε, καὶ αὐτὴν ταλασιουργοῦσαν. Ὡς δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβε καὶ ἐπελέξατο, πρῶτα μὲν ἐπὶ πολὺ ἐδάκρυεν, ἔπειτα δὲ παρεκάλει ἡμᾶς ἐπὶ ξενίᾳ καὶ εἰστία λαμπρῶς καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐπυνόανετο καὶ περὶ τῆς Πηνελόπης, ὅποια τε εἶη τὴν ὄψιν καὶ εἰ σωφρονοῖη, καθάπερ Ὀδυσσεὺς πάλαι περὶ αὐτῆς ἐκόμπαζε· καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκρινάμεθα, ἐξ ὧν εἰκάζομεν εὐφρανεῖσθαι αὐτὴν.

37. Τότε μὲν οὖν ἀπελθόντες ἐπὶ τὴν ναῦν πλησίον ἐπὶ τῆς θῆδος ἐκοιμήθημεν, ἔωθεν δὲ ἀνηγόμεθα σφοδρότερον κατιόντος τοῦ πνεύματος· καὶ δὴ χειμασθέντες ἡμέρας δύο τῇ τρίτῃ περιπίπτομεν τοῖς Κολοκυνθοπειραταῖς. Ἄνθρωποι δὲ εἰσιν οὗτοι ἄγριοι ἐκ τῶν πλησίων νήσων ληστεύοντες τοὺς παραπλέοντας. Τὰ πλοῖα δ' ἔχουσι μεγάλα κολοκύνθινα τὸ μῆκος πῆχεων ἐξήκοντα· ἐπειδὴν γὰρ ξηράνωσι τὴν κολοκύνθαν, κοιλάναντες αὐτὴν καὶ ἐξελόντες τὴν ἐντερώνην ἐμπλέουσιν, ἰστοῖς μὲν χρώμενοι καλαμίνοις, ἀντὶ δὲ τῆς ὀδόνης τῷ φύλλῳ τῆς κολοκύνθης. Προσβαλόντες οὖν ἡμῖν ἀπὸ δύο πληρωμάτων ἐμάχοντο καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον βάλλοντες τῷ σπέρματι τῶν κολοκυνθῶν. Ἀγχωμάλως δ' ἐπὶ πολὺ ναυμαχοῦντες περὶ μεσημβρίαν εἶδομεν κατόπιν τῶν Κολοκυνθοπειρατῶν προσπλέοντας τοὺς Καρυοναύτας. Πολέμιοι δ' ἦσαν ἀλλήλοις, ὡς ἔδειξαν· ἐπεὶ γὰρ ἐκείνοι ἤσθοντο αὐτοὺς ἐπιόντας, ἡμῶν μὲν ὀλιγώρησαν, τραπόμενοι δ' ἐπ' ἐκείνους ἐναυμάχουν.

38. Ἡμεῖς δ' ἐν τῷ αὐτῷ ἐπάραντες τὴν ὁδὸν ἡρεῦγομεν ἀπολιπόντες αὐτοὺς μαχόμενους. Καὶ δῆλοι ἦσαν κρατήσαντες οἱ Καρυοναῦται ἅτε καὶ πλείους — πάντες γὰρ εἶχον πληρώματα — καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων νεῶν μαχόμενοι· τὰ γὰρ πλοῖα ἦν αὐτοῖς κεύφη, καρύων ἡμίτομα, κεκωνωμένα, μέγεθος δ' ἐκάστου

35. Dies igitur triginta noctesque totidem apud illa mansimus, dormientes et cenantes. Deinde vero, tonitru subito erumpente maximo excitati et exsistentes, cibariis navi impositis, solvimus. Tertio inde die ad Ogygiam insulam apulsi escendimus. Prius autem ego soluta epistola, quæ scripta in ea fuerant, legi. Erant ejusmodi: ULIXES CALYPSONI s. Noveris me, quum primum abs te navicula constructa avectus essem, facto naufragio, vix servatum a Leucothea in Phæacum regionem; a quibus domum dimissus, procos uxoris multos deprehendi, luxuriose nostris rebus fruente: interfectis vero omnibus, deinde a Telegono, qui ex Circe mihi natus fuerat, interemptus sum, et nunc in Beatorum versor insula. Valde autem me pœnitet reliquisse illam apud te commorationem, promissamque a te immortalitatem. Si igitur opportunitatem nactus fuero, fugam capessam, atque ad te veniam. » Hæc significabat epistola, prætereaque de nobis aliquid, ut hospitaliter tractaremur.

36. Ego vero aliquantum progressus a mari, speluncam inveni talem, qualem Homerus dixerat, ipsamque intentam lanificio. Quum vero sumtam epistolam perlegisset, primo quidem multum lacrimarum fudit; deinde in hospitium nos invitavit, accepitque splendide, ac de Ulysse interrogavit, et de Penelope, qualis esset facie, et adeone casta esset, prout Ulixes olim de illa sit gloriatus. Nos respondimus ea, quibus delectari illam conjiceremus.

37. Tum reversi in navim prope litus dormivimus: mane vero, vehementiori ingruente vento, solvimus. Biduo inde tempestatibus jactati, die tertio in Colocynthopiratas incidimus. Hi sunt homines feri, de propinquis insulis latrocinia exercentes contra hos qui præternavigant. Naves habent magnas de colocynthide, longitudine cubitorum sexaginta. Quum enim siccatae sunt cucurbitæ et excavatae, demtis medullis, in iis navigant, malis utentes arundineis, pro velo autem foliis colocynthidis. Hi igitur impetu in nos facto, duarum navium sociis pugnant, multosque vulnerant, jaculantes cucurbitarum seminibus. Quum diu æquo Marte pugnassemus, circa meridiem videmus a tergo Colocynthopiratarum adnavigantes Caryonautas (Nucinautas). Erant autem, ut demonstrarunt, inimici invicem: nam illi quum adventare hos sentirent, ommissis nobis, conversi ad ipsos pugnarunt de navibus.

38. Nos interim velo sublato fugimus, pugnantisque eos reliquimus. Et apparebat victores futuros Caryonautas, ut plures (plenas enim sociis quinque naves habebant), pugnantique de robustioribus navigiis. Nempe naves ipsi erant de putaminibus, dimidiatae naves et excavatae: magnitudo uniuscujusque nucis dimidiata in longum passus

ἡμιτόμου ἐς μῆκος ὀργυαὶ πεντεκαίδεκα. Ἐπεὶ δ' ἀπεκρύψαμεν αὐτοὺς, ὥμεθά τε τοὺς τραυματίας καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς θπλοῖς ἤμην ὡς ἐπίπαν αἰετίνους ἐπιβουλὰς προσδεχόμενοι· οὐ μάρτην.

39. Οὕτω γοῦν ἐδεδόκει ὁ ἥλιος, καὶ ἀπὸ τίνος ἐρήμου νήσου προσήλυνον ἡμῖν ὅσον εἰκοσὶν ἄνδρες ἐπὶ δελφίνων μεγάλων ὀχούμενοι, λησται καὶ οὔτοι· καὶ οἱ δελφίνες αὐτοὺς ἔφερον ἀσφαλῶς, καὶ ἀναπηδῶντες ἐχρεμέτιζον ὥσπερ ἵπποι. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν, διαστάντες οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐνθεν ἐβαλλον ἡμᾶς σπηταῖς ξηραῖς καὶ ὀφθαλμοῖς καρκίνων. Τοξεύοντων δὲ καὶ ἡμῶν καὶ ἀκοντιζόντων οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλὰ τρωθέντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν πρὸς τὴν νῆσον κατέφυγον.

40. Περί δὲ τὸ μεσονύκτιον γαλήνης οὐσας ἐλάθομεν προσοκειλάντες ἀλκυόνας καλιῖ παμμεγέθει· σταδίῳ γοῦν ἦν αὕτη ἐξήκοντα τὸ περίμετρον· ἐπέπλει δὲ ἡ ἀλκυὼν τὰ ὡὰ θαλάπουσα οὐ πολλὴ μείων τῆς καλιῖς. Καὶ δὴ ἀναπταμένη μικροῦ μὲν κατέδυσε τὴν ναῦν τῷ ἀνέμῳ τῶν περῶν· ὥχεται δ' οὐν φεύγουσα γοεράν τινα φωνὴν προεμένη. Ἐσθάντες δὲ ἡμεῖς ἡμέρας ἤδη ὑποφαινούσης ἐθεώμεθα τὴν καλιὰν σχεδὶα μεγάλην προσεοικυῖαν ἐκ δένδρων μεγάλων συμπεφορημένην· ἐπὶ δὲ καὶ ὡὰ πεντακόσια, ἕκαστον αὐτῶν Χίου πίθου περιπληθέστερον. Ἦδη μὲντοι καὶ οἱ νεοττοὶ ἐνδοθεν ἐφαίνοντο καὶ ἐκρῶζον. Πελέχεσιν οὖν διακόψαντες ἐν τῶν ὥων νεοττὸν ἄπτερον ἐξεκολάψαμεν εἰκοσι γυτῶν ἁδρότερον.

41. Ἐπεὶ δὲ πλείοντες ἀπείχομεν τῆς καλιῖς ὅσον σταδίου διακοσίους, τέρατα ἡμῖν μεγάλα καὶ θαυμαστά ἐπεσήμανεν· ὅ τε γὰρ ἐν τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφην ὑπερρύχτο καὶ ἀνεβόησε, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ Σκίνθαρος φάλακρος ἦδη ὦν ἀνεκόμεθε, καὶ τὸ πάντων δὴ παραδοξότατον, ὁ γὰρ ἱστὸς τῆς νεῆς ἐξεβλάστησε καὶ κλάδους ἀνέφυσε καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐκαρποφόρησεν, ὁ δὲ καρπὸς ἦν σῦκα καὶ σταφυλὴ μέλαινα, οὕτω πέπειρος. Ταῦτα ἰδόντες ὡς τὸ εἶδος ἐταράχθημεν καὶ ἠυχόμεθα τοῖς θεοῖς ἀποτρέψαι τὸ ἀλλόκοτον τοῦ φαντάσματος.

42. Οὕτω δὲ πεντακοσίους σταδίου διελθόντες εἶδομεν ὕλην μεγίστην καὶ λάσιον πιτύων καὶ κυπαρίττων. Καὶ ἡμεῖς μὲν εἰκάσαμεν ἡπειρον εἶναι· τὸ δὲ ἦν πέλαγος ἀδυσσον ἀρρίζοις δένδροις καταπεφυτευμένον· εἰστέχει δὲ τὰ δένδρα ὁμοῦ ἀκίνητα, ὀρθὰ καθάπερ ἐπιπλέοντα. Πλησιάζαντες γοῦν καὶ τὸ πᾶν κατανοήσαντες ἐν ἀπόρῳ εἰχόμεθα τί χρὴ δρᾶν· οὔτε γὰρ διὰ τῶν δένδρων πλεῖν δυνατὸν ἦν — πυκνὰ γὰρ καὶ προσεχῇ ὑπῆρχεν — οὔτ' ἀναστρέφειν ἰδοῦναι ῥάδιον. Ἐγὼ δ' ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ μέγιστον δένδρον ἀπεσκόπουν τὰ ἐπέκεινα ὅπως ἔχοι, καὶ ἐώρων ἐπὶ σταδίους μὲν πεντήκοντα ἢ ὀλίγω πλείους τὴν ὕλην οὔσαν, ἔπειτα δὲ αὖθις ἕτερον ὡκεανὸν ἐκδεχόμενον. Καὶ δὴ ἐδόκει ἡμῖν ἀναθεμένους τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν κόμην τῶν δένδρων — πυκνὴ δὲ ἦν — ὑπερβιβᾶσαι, εἰ δυναίμεθα, ἐς τὴν θάλατταν τὴν ἐτέραν· καὶ οὕτως ἐποιούμεν. Ἐκδήσαντες γὰρ αὐτὴν

quindecim. E conspectu horum quum venissemus, curabamus saucios, atque ab eo tempore in armis plerumque eramus, semper aliquas suspicati insidias. Neque frustra.

39. Nondum enim sol occiderat, quum a deserta quadam insula versus nos perrexere viri circiter viginti, delphinis magnis vecti. Latrones hi quoque: delphini autem eos tuto ferebant, exsultantesque equorum instar hinniebant. Quum vero prope essent, ex intervallo hinc illinc consistentes, jaculati in nos sunt sepias siccatas et oculos cancrorum. Nobis vero sagittas et jacula mittentibus, non durarunt, sed vulnerati plerique eorum confugerunt ad insulam.

40. Circa mediam noctem, tranquillo mari, imprudenter offendimus ad halcyonis nidum maximum; stadiorum circiter sexaginta erat illi ambitus: vehebatur autem in eo halcyon ova incubans, non multo minor nido suo. Atque illa evolans parum aberat quin mergeret navim nostram vento alarum: aufugiebat autem lugubrem vocem edens. Descendimus nos quum jam illucesceret, nidumque inspeximus, magnæ rati similem, constructæ ex arboribus magnis: inerant vero ova quingenta, Chio dolio unumquodque capacius. Jam quidem pulli intus apparebant et crocitabant. Securibus igitur ovo uno rescisso, pullum implunem extudimus, vulturibus viginti ampliorem.

41. Quum vero navigando discessissemus a nido ad ducenta stadia, portenta nobis magna et mirifica evenere. Nam chenisens (*anserculus*) in prora subito concussis aliæ clamorem edidit, et gubernatori Scintharo calvo redire ceperunt comæ; quodque omnium jam admirabilissimum, malus navis germinavit, et emisit ramos, et in summo fructus tulit. Fructus erat ficus, et uva magna, nondum matura. Hæc videntes perturbati sumus, ut facile est ad existimandum, et deos rogavimus, ut averterent, si quid mali visum hoc portenderet.

42. Nondum quingenta stadia proVecti eramus, quum silvam vidimus maximam et densam, pinuum et cupressorum. Ac nos quidem putabamus continentem eam esse: at illud pelagus erat profundum, arboribus radice carentibus consitum: stabant arbores nihilominus immotæ, quasi rectæ innatantes. Appropinquantibus igitur, universa re considerata, in dubio eramus quid agendum esset: neque enim navigari per arbores poterat, quæ densæ essent et continuæ: neque reverti facile videbatur. Ego vero, consensu arbore maxima, prospexi quomodo ulteriora se haberent, ac vidi ad stadia quinquaginta aut paulo plura esse silvam: tum mare rursus excipere aliud. Itaque placuit navim in comas arborum (dense enim erant) impositam traducere, si possemus, in mare alterum. Idque fecimus. Revinctam enim

κάτω μεγάλῳ καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ τὰ δένδρα μολὶς ἀνιμωσάμεθα, καὶ θέντες ἐπὶ τῶν κλάδων, πετάσαντες τὰ ἱστία καθάπερ ἐν θαλάττῃ ἐπλέομεν τοῦ ἀνέμου πρὸς τοῦτον ἐπισυρόμενοι· ἐνθα δὴ καὶ τὸ Ἀντιμάχου τοῦ ποιητοῦ ἔπος ἐπεισῆλθε· φησὶ γάρ που κάκεινος·

Τοῖσιν δ' ὤληντα διὰ πλόον ἐρχομένοισι.

43. Βιασάμενοι δ' ὁμοῦς τὴν ἕλιν ἀφικόμεθα ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ὁμοῦς καταθέντες τὴν ναῦν ἐπλέομεν διὰ καθαροῦ καὶ διαγυῶς ὕδατος, ἄχρι δὲ ἐπέστημεν χάσματι μεγάλῳ ἐκ τοῦ ὕδατος διαστῶτος γεγενημένων, καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλάκις δρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γιγνώμενα διαχωρίσματα. Ἡ μὲν οὖν ναὺς καθελόντων ἡμῶν τὰ ἱστία οὐ βράδιος ἔσται παρ' ὀλίγον ἐλθοῦσα κατενεχθῆναι. Ὑπερκύψαντες δὲ ἡμεῖς ἐωρῶμεν βάθος ὅσον σταδίων χιλίων μάλα φοβερόν καὶ παράδοξον· εἰστίχει γάρ τὸ ὕδωρ ὥσπερ μεμερισμένον· περιδλέοντες δὲ δρῶμεν κατὰ δεξιὰ οὐ πᾶν πόρρωθεν γέφυραν ἐπεξευγμένην ὕδατος συνάπτοντος τὰ πελάγη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῆς ἐτέρας θαλάττης ἐς τὴν ἐτέραν διαρρέοντος. Προσελάσαντες οὖν ταῖς κώπαις κατ' ἐκεῖνο παρεδράμομεν καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεράσαμεν οὔποτε προσδοχάσαντες.

44. Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαγός τε προσηνὲς καὶ νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄγριοι ἄνθρωποι, Βουκέφαλοι, κέρατα ἔχοντες, οἷον παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάττουσιν. Ἀποθάντες δὲ προήκειμεν ὑδρευσόμενοι καὶ σῖτα ληφόμενοι, εἰ ποθεν δυνηθείμεν· οὐκέτι γὰρ εἴχομεν. Καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὔρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλην μυκηθμὸς πολλὸς οὐ πόρρωθεν ἤκούετο. Δόξαντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προσχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδίωκον, καὶ τρεῖς μὲν τῶν ἐταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν κατεφεύγομεν. Εἴτα μέντοι πάντες ὁπλισάμενοι — οὐ γὰρ ἔδοκεν ἡμῖν ἀτιμωρήτους περιδεῖν τοὺς φίλους — ἐμπίπτομεν τοῖς Βουκεφαλοῖς τὰ κρέα τῶν ἀννηρημένων διαιρουμένοις· βοήσαντες δὲ πάντες ἐδίωκομεν, καὶ κτείνομεν τε ὅσον πεντήκοντα καὶ ζῶντας αὐτῶν δύο λαμβάνομεν, καὶ αὖθις ὅπισω ἀνιστρέψαμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἔχοντες. Στείλον μέντοι οὐδὲν εὔρομεν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι παρήκουν ἀποσφάττειν τοὺς εἰλημμένους, ἐγὼ δὲ οὐκ ἔδοκίμαζον, ἀλλὰ δῆσας ἐφύλαττον αὐτοὺς, ἄχρι δὲ ἀφίκοντο παρὰ τῶν Βουκεφάλων πρίσθεις αἰτοῦντες ἐπὶ λύτροις τοὺς συνειλημμένους· συνέμεν γὰρ αὐτῶν διανευσόντων καὶ γοερὸν τι μυκηθμῶν ὥσπερ ἱκετευόντων. Τὰ λύτρα δ' ἦν τυροὶ πολλοὶ καὶ ἰχθύς ξηροὶ καὶ κρόμμυα καὶ ἔλαφοι τέτταρες, τρεῖς ἑκάστη πόδας ἔχουσα, δύο μὲν τοὺς ὀπισθεν, οἱ δὲ πρόσω εἰς ἓνα συνεπεφύκεισαν. Ἐπὶ τούτοις ἀποδόντες τοὺς συνειλημμένους καὶ μίαν ἡμέραν ἐπιμενάντες ἀνήχθημεν.

45. Ἦδη δὲ ἰχθύες τε ἡμῖν ἐφαίνοντο καὶ ὄρνεα παρῆπτετο καὶ ἄλλ' ὅποσα γῆς πλησίον οὐσῆς σημεῖα,

magno fune, arboribus conscensis, magno labore eo pertraximus, ramisque eam superimposuimus, ubi velis passis velut in mari navigavimus, vento impellente promoti. Hic mihi Antimachi poetæ versus in mentem venit, qui ait alicubi :

Per silvestre illis navi venientibus æquor.

43. Superata tamen silva, ad aquam pervenimus, ubi similiter demissa iterum navi per puram pellucidamque aquam navigavimus, donec ad hiatum consisteremus magnum ex aqua discedente ortum, ut in terra sæpe videmus a motu illius factas discessionem. Navis quidem nostra, vela nobis contrahentibus, non facile stetit, quum parum abesset quin deferretur. Nos vero capitibus porrectis despicientes, profundum videbamus vel mille stadiorum, terribile admodum atque incredibile : stabat enim aqua velut divisa. Sed circumspicientes ad dextram videmus e longinquo pontem injunctum ex aqua, quæ jungeret utriusque pelagi summas oras, et ex uno mari in alterum transfunderet. Huc igitur agitantes navim remis cursum fleximus, multoque labore trajecimus, quod nunquam speraveramus.

44. Hinc excepit nos mare placidum et insula non magna, accessu facilis, habitata. Habebant illam homines feri, Bucephali (*Tauricipites*), cornua habentes, qualem apud nos fingunt Minotaurum. Quum escendissemus, aequatum perreximus, etiam ciborum aliquid inde, si possemus, ablaturi ; non enim amplius habebamus. Et aquam quidem ibi in proximo inveniebamus, aliud vero nihil apparebat, præterquam quod mugitus multus non ex longinquo audiebatur. Quum igitur boum gregem esse putaremus, paulum pergressi, stamus apud homines. At illi conspectos nos persequantur, ac tres quidem sociorum nostrorum comprehendunt ; reliqui vero ad mare confugimus. Deinde universi armis captis (neque enim placebat inultos negligere amicos) irruimus in Bucephalos carnes interfectorum dividentes, atque in terrorem coniectos universos persequimur, eorumque circiter quinquaginta interficimus, duosque capivos vivos. Sic revertimus cum captivis : cibi vero nihil invenimus. Reliqui igitur hortabantur ut captos interficeremus ; ego vero hoc non probavi, sed vinctos asservabam, dum venirent a Bucephalis legati, qui pretio comprehensos repeterent : intelligebamus quippe illos innuentes ac lugubre quiddam, suppliciter rogantium instar, mugientes. Pretium vero redemptionis erant casei multi, et sicci pisces, et cepæ, et cervi quattuor, trium singuli pedum, quum binos quidem posteriores haberent, priores autem in unum coactos. Pro his quum reddidissimus captivos, et diem unum essemus morati, solvimus.

45. Jamque pisces in conspectum venire, et circumvolare aves, aliaque, quotquot sunt terræ propinquæ signa,

προϋφαίνετο. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἄνδρας εἶδομεν καινῶ τρόπῳ ναυτιλίας χρωμένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ ναῦται καὶ νῆες ἦσαν. Λέξω δὲ τοῦ πλοῦ τὸν τρόπον· ὕπτιοι κείμενοι ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὀρθώσαντες τὰ αἰδοῖα — μεγάλα δὲ φέρουσιν — ἐξ αὐτῶν θόνην πετάσαντες καὶ ταῖς χερσὶ τοὺς ποδῶνας κατέχοντες ἐμπύπτοντος τοῦ ἀνέμου ἐπλεον. Ἄλλοι δὲ μετὰ τούτους ἐπὶ φελλῶν καθήμενοι ζεύξαντες δύο δελφίνας ἤλαυνόν τε καὶ ἡνιόχουν· οἱ δὲ προϊόντες ἐπεφέροντο τοὺς φελλούς. Οὗτοι ἡμᾶς οὔτε ἠδίκουν οὔτε ἔφευγον, ἀλλ' ἤλαυνον ἀδεῶς τε καὶ εἰρηνικῶς τὸ εἶδος τοῦ ἡμετέρου πλοίου θαυμάζοντες καὶ πάντοθεν περισκοποῦντες.

46. Ἐσπέρας δὲ ἤδη προσήχθημεν νήσῳ οὐ μεγάλῃ· κατόκητο δὲ αὕτη ὑπὸ γυναικῶν, ὡς ἐνομίζομεν, Ἑλλάδα φωνῇ προειμένῳ· προσήσαν γὰρ καὶ ἐδεξιοῦντο καὶ ἡσπάζοντο, πάνυ ἐταιρικῶς κεκοσμημένοι καὶ καλαὶ πᾶσαι καὶ νεάνιδες, ποδήρεις τοὺς χιτῶνας ἐπισυρόμεναι. Ἡ μὲν οὖν νῆσος ἐκαλεῖτο Καδβαλοῦσα, ἥ δὲ πόλις Ὕδραμαρδία. Λαβοῦσαι δ' οὖν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκάστη πρὸς αὐτὴν ἀπήγε καὶ ξένον ἐποιεῖτο. Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὑποστάς — οὐ γὰρ χρηστὰ ἐμαντευόμην — ἀκριβέστερόν τε περιβλέπων ὁρῶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅσα καὶ κρανία κείμενα· καὶ τὸ μὲν βοῇ ἰσθάναι καὶ τοὺς ἐταίρους συγκαλεῖν καὶ ἐς τὰ θπλα χωρεῖν οὐκ ἐδοκίμαζον. Προχειρισάμενος δὲ τὴν μαλάχην πολλὰ τῷ γόμην αὐτῇ διαφυγεῖν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ξένης διακονουμένης εἶδον τὰ σκέλη οὐ γυναικός, ἀλλ' ὄνου ὀπλᾶς· καὶ δὴ σπασάμενος τὸ ξίφος συλλαμβάνω τε ταύτην καὶ δῆσας περὶ τῶν ὀλων ἀνέκρινον. Ἡ δὲ, ἄκουσα μὲν, εἶπε δὲ ὅμως, αὐτὰς μὲν εἶναι θαλαττίους γυναῖκας Ὀνοσκελέας προσαγορευόμενας, τροφὴν δὲ ποιεῖσθαι τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους. Ἐπειδὴν γὰρ, ἔφη, μεθύσωμεν αὐτοὺς, συνενηθεῖσαι κοιμημένοις ἐπιχειροῦμεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐκαίην μὲν αὐτοῦ κατέλιπον δεδεμένην, αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ στέγος ἐβῶν τε καὶ τοὺς ἐταίρους συνεκάλουν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, τὰ πάντα ἐμήνουν αὐτοῖς καὶ τὰ τε ὅσα ἐδείκνυσαν καὶ ἦγον ἔσω πρὸς τὴν δεδεμένην· ἥ δὲ αὐτίκα ὕδωρ ἐγένετο καὶ ἀφανὴς ἦν. Ὅμως δὲ τὸ ξίφος ἐς τὸ ὕδωρ καθῆκα πειρώμενος· τὸ δὲ αἷμα ἐγένετο.

47. Ταχέως οὖν ἐπὶ ναῦν κατελθόντες ἀπεπλεύσαμεν· καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ὑπὲρ ἤγειρε τὴν ἡπειρὸν ἀποβλεπόμενοι εἰκάζομεν εἶναι τὴν ἀντιπέραν τῇ ὕφ' ἡμῶν οἰκουμένην κειμένην. Προσκυνήσαντες δ' οὖν καὶ προσευξάμενοι περὶ τῶν μελλόντων ἐσκοποῦμεν, καὶ τοῖς μὲν ἐδόκει ἐπιβᾶσι μόνον αὐθις ὀπίσω ἀναστρέφειν, τοῖς δὲ τὸ μὲν πλοῖον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἀνελθόντας δὲ ἐς τὴν μεσόγειαν πειραθῆναι τῶν ἐνοικούντων. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐλογιζόμεθα, χειμῶν σφοδρὸς ἐπιπεσὼν καὶ προσαρᾶζας τὸ σκάφος τῷ αἰγιαλῷ διέλυσεν. Ἡμεῖς δὲ μόλις ἐξενηξάμεθα τὰ θπλα ἕκαστος καὶ εἰ τι ἄλλο οἶός τε ἦν ἀρπασάμενοι.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέχρι τῆς ἐτέρας γῆς συνενεχθέντα μοι ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ παρὰ τὸν πλοῦν ἐν ταῖς νήσοις

apparere. Paullo post videmus viros novo navigandi genere utentes : iidem enim et nautæ erant et naves. Dicam vero navigationis rationem. Supini in aqua jacentes pudenda erigunt ; habent autem luculenta : ex his porro velum pandentes, manibusque tenentes funes veli inferiores, vento implente navigabant. Alii post hos insidentes suberibus, duos delphinos junctos agebant regebantque habenis, qui progressi traherent post se subera. Hi neque injuria nos afficiebant, neque fugiebant, sed sine metu et pacate juxta nos vehebantur, speciem navigii nostri admirantes et perspicientes undique.

46. Vespera jam ingruerat, quum appulimus ad insulam non magnam. Habitabatur ea a mulieribus, ut putabamus, Græce loquentibus : accedentes enim nos prensabant et complectebantur, ornatae more plane meretricio, formosæ omnes et juvenculæ, talaria vestimenta trahentes. Insula vocabatur Cabbalusa (*Dejiciens*) ; urbs autem Hydramardia. Assumptos igitur nos mulieres suam quæque domum deducere, suumque sibi facere hospitem. Ego autem cunctatus paulum, cui nihil boni præ sagiret animus, et circumspectans accuratius, video multorum hominum ossa jacere et crania. Et clamorem quidem tollere, et convocare socios, atque ad arma ire, non placuit. Malvum autem depromptam multis verbis obsecravi, ut effugere liceret ex malis præsentibus. Nec ita multo post ministrante hospita, video illius non mulieris crura, sed ungulas asini. Hic stricto ense illam comprehendo, vinctamque de rebus omnibus interrogabam. Illa invita quidem, sed dixit tamen, se marinas esse mulieres, et Onosceleas (*Asinicururas*) vocari : cibum sibi parare ex advenientibus hospitibus : Postquam enim, inquit, eos inebriavimus, in lectum ascias sopitos invadimus. His auditis, illam quidem vinctam ibi relinquo : consenzo autem tecto, clamore convoco socios : congregatis indico omnia, ossa ostendo, intra eos deduco ad vinctam. At illa statim in aquam diffluens, conspectum nostrum effugit. Tamen experimenti causa in ipsam aquam demisi gladium : hic aqua in sanguinem abiit.

47. Celeriter itaque ad navem digressi solvimus. Quum illucesceret, continente conspecta, conjecimus eam esse, quæ exadversum nostro orbi (trans Oceanum) jacet. Adoratione hic votisque peractis, quid deinde facto opus esset, deliberabamus. Atque aliis videbatur, post brevem descensum ut iterum nos retro redeamus ; aliis autem, relicta ibi nave pergere versus mediterranea atque tentare inhabitantes. Dum ista disputamus, tempestas valida ingruens, et litori allidens navigium, illud dissolvit. Nos vix, arma quisque sua, et si quid forte aliud quis posset, eripientes, enatamus.

Hæc sunt quæ usque ad adventum in alteram illam tellurem contingere mihi in mari, et per navigationem, in in-

καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ μετ' αὐτὰ ἐν τῷ κήτει καὶ ἐπειδὴ
ἐξήλομεν, παρὰ τε τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς ὄνειροις καὶ τὰ
τελευταῖα παρὰ τοῖς Βουκεφάλοις καὶ ταῖς Ὀνοσκελεύαις
τὰ δ' ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς ἐξῆς βιβλίοις διηγῆσονται.

XXVIII.

TYRANNOKTONΟΣ.

Ἀνθ' ἃς τις εἰς τὴν ἀρχόπολιν ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον
αὐτὸν μὲν οὐχ εὔρε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποκτείνας κατέλιπε τὸ
ξίφος ἐν τῷ σώματι. Ἐλθὼν δὲ τύραννος καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ἤδη
νεκρὸν τῷ αὐτῷ ξίφει αὐτὸν ἀπέκτεινεν. Αἰτεῖ ὁ ἀνελθὼν καὶ
τὸν τοῦ τυράννου υἱὸν ἀνελὼν γέρας ὡς τυραννοκτόνος.

1. Δύο τυράννους ἀποκτείνας, ὧς ἄνδρες δικασταί,
μῖα ἡμέρας, τὸν μὲν ἤδη παρηδηκότα, τὸν δὲ ἀκμά-
ζοντα καὶ πρὸς διαδοχὴν τῶν ἀδικημάτων ἐτοιμότερον,
ἤκω μίαν ὁμῶς ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτήσων δωρεὰν μόνος
τῶν πώποτε τυραννοκτόνων πληγῇ μιᾷ δύο πονηροῦς
ἀποσκευασμένος καὶ φονεύσας τὸν μὲν παῖδα τῷ ξίφει,
τὸν πατέρα δὲ τῇ πρὸς τὸν υἱὸν φιλοστοργίᾳ. Ὁ μὲν
οὖν τύραννος ἀν' ὧν ἐποίησεν ἱκανὴν ἡμῖν δέδωκε τι-
μωρίαν, ζῶν μὲν τὸν υἱὸν ἐπιδὼν προανηρημένον παρὰ
τὴν τελευταίην, τελευταῖον δὲ ἡναγκασμένος, τὸ παραδο-
ξότατον, αὐτὸς αὐτοῦ γενέσθαι τυραννοκτόνος· ὁ καὶς δὲ
ὁ ἐκείνου τέθηκε μὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὑπέρετρε δέ μοι καὶ
ἀποθανὼν πρὸς ἄλλον φόνον, ζῶν μὲν συναδικῶν τῷ
πατρὶ, μετὰ θάνατον δὲ πατροκτονήσας, ὡς ἐδύνατο.

2. Τὴν μὲν οὖν τυραννίδα ὁ παύσας εἰμὶ ἐγὼ καὶ τὸ
ξίφος, ὃ πάντα εἰργασται, ἐμὸν, τὴν δὲ τάξιν ἐνῆλλαξα
τῶν φόνων καὶ τὸν τρόπον ἐκαινοτόμησα τῆς τῶν πο-
νηρῶν τελευταίης, τὸν μὲν ἰσχυρότερον καὶ ἀμύνασθαι
δυνάμενον αὐτὸς ἀνελὼν, τὸν γέροντα δὲ μόνῃ παρα-
χωρήσας τῷ ξίφει.

3. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ περιττώτερόν τι ἐπὶ τούτοις
ᾧμην γενήσεσθαι μοι παρ' ἡμῶν καὶ δωρεὰς λήψεσθαι
ἰσαριθμούς τοις ἀνηρημένοις, ὥς ἂν οὐ τῶν παρόντων
ἀπζλλάξας ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν μελλόντων
κακῶν ἐλπίδος, καὶ τὴν ἑλευθερίαν βέβαιον παρασχῶν,
οὐδενὸς παραλειμμένου κληρονόμου τῶν ἀδικημάτων·
μεταξὺ δὲ κινδυνεύω τσαυτὰ κατορθώσας ἀγέραςτος
ἀπελθεῖν παρ' ὑμῶν καὶ μόνος στέρεσθαι τῆς παρὰ τῶν
νόμων ἀμοιβῆς, ὡς διεφύλαξα. Ὁ μὲν οὖν ἀντιλέγων
οὕτοσι δοκεῖ μοι οὐ κηδόμενος, ὥς φησι, τῶν κοινῶν
τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι λελυπημένος
καὶ ἀμυνόμενος τὸν ἐκείνοισι τοῦ θανάτου αἵτιων γεγενη-
μένον.

4. Ὑμεῖς δὲ ἀνάσχεσθέ μοι, ὧς ἄνδρες δικασταί,
πρὸς ὀλίγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι καίπερ εἰδόντιν ὑμῖν ἀκρι-
βῶς διηγουμένου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτε ἂν
τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε
λογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλοις
ποσὶν ἤδη συνέβη πολλὰκις, ἀπλήν καὶ ἡμέεις τυραννίδα

sulis, et in aëre, et post hæc in ceto, et quum inde exiis-
semus, tum apud heroes, tum inter somnia, denique
extrema illa apud Bucephalos et Onoscealas : quæ vero in
illa altera tellure gesta sint, ea proximis libris persequar.

XXVIII.

TYRANNICIDA.

Ascendit aliquis in arcem, tyrannum interfecturus. Et
ipsum quidem non invenit : sed in filii ipsius a se occisi
corpore reliquit gladium. Superveniens tyrannus, con-
specto filio jam mortuo, eodem se gladio ipse interfecit.
Petit ille qui ascenderat, et filium tyranni interfecerat,
præmium ut tyrannicida.

1. Qui duos eodem die tyrannos interfeci, iudices, alterum
vigoris annos jam egressum, florentem alterum ætate, et
ad injuriarum successionem paratiorem, veni, unum ta-
men duorum causa petiturus præmium, unus ego omnium
qui unquam fuere tyrannicidarum, ictu uno malos amolitus
duos, qui interfecerim gladio filium, patrem vero natu-
rali erga filium pietate. Ac tyrannus quidem dignas factis
suis pœnas nobis dedit, qui vivus adhuc, circa finem vitæ,
filium suum ante se interemtum conspexerit, tandemque,
quod maxime admirabile est, suus ipse fieri tyrannicida
coactus sit : filius autem illius mea quidem manu periit, sed
mortuus tamen alterius mihi cædis fuit minister : qui vivus
quidem injuriarum patris socius, post mortem vero suam
parentis interfector, quatenus licuit, fuerit.

2. Tyrannidi ergo finem imposui ego, et gladius perceptor
omnium meus est : ordinem vero cædium immutavi et ra-
tionem interitus sceleratorum excogitavi novam : robu-
stiores et eum qui propugnare posset, ipse confeci ; senem
soli permisi gladio.

3. Ergo pro hisce factis ego etiam cumulatius quiddam a
vobis mihi datum iri putabam, ac totidem me præmia acce-
pturum, quot interfecisti essent, quippe qui non præsentibus
modo vos liberaverim, sed imminentium etiam spe malo-
rum, libertatemque firmam præstiterim, nullo relicto inju-
riarum herede. Interim in periculum venio, ne post rem
præclare adeo gestam discedam a vobis sine præmio, so-
lusque legum, quas ab oppressione servavi, compensatione
caream. Ac videtur meus iste adversarius non publicæ
rei cura, ut præ se fert, hoc facere, sed quod dolet inter-
fectis, et ulcisci cupit eum, qui causa illius mortis fuit.

4. Vos autem, iudices, ferte me quæso paululum, dum
vobis, accurate licet scientibus, ea quæ sunt in tyrannide
enarro : sic enim et magnitudinem beneficii mei cognosce-
tis, et ipsi magis gaudebitis, cogitantes quibus malis sitis
liberati. Neque enim, ut aliis sæpe jam contigit, simplicem
nos quoque tyrannidem et servitutem unam sustinuimus,

καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδὲ ἐνὸς ὑπηνέγκσαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότη, ἀλλὰ μόνου τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχισάντων δύο ἀνθ' ἐνὸς τυράννου εἶχομεν καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηρούμεθα. Μετρίωτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἦν παρὰ πολὺ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμβλύτερος, ὥς ἂν ἤδη τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὀρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλινάγουσας. Καὶ πρὸς γε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προῆχθαι ἔλεγετο, οὐ πάνυ τυραννικός αὐτὸς ὢν, ἀλλ' εἶκον ἐκείνῳ· φιλάτεκνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὥς ἔδειξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ καὶ ἐκείνῳ ἐπείθετο καὶ ἡδίκηαι ὅσα κελεύει καὶ ἐκόλαζεν οὐς προστάττει καὶ πάντα ὑπηρετεῖ, καὶ ὅλως ἐτυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν.

5. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ καὶ μόνου ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος, τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπολαύσιν μόνος ἐκαρπούτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκεῖνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννουμένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἐκκόπτων, ἐκεῖνος ὁ τοὺς ἐφίλους ἀνασπῶν, ὁ ἐνυβρίζων τοῖς γάμοις· ἐκείνῳ αἱ παρθένοι ἀνήγοντο, καὶ εἰ τινες σφαγαὶ καὶ εἰ τινες φυγαὶ καὶ χρημάτων ἀφαίρέσεις καὶ βάσανοι καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρονς δ' ἐκείνῳ ἡκολούθει καὶ συνηδῖκαι καὶ ἐπήνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθείστηκει· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβωσιν, οὐδὲνα ὅρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων.

6. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἔλπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδῖον τὴν δουλείαν ἐσομένην καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθισμένην τὴν πόλιν ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότη καὶ πονηρῶν κληρονόμια γενησόμενον τὸν ὄμιον· ὥς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρὰ τις ἐλπίς αὕτη, τὸ λογίζεσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, « ἀλλ' ἤδη παύσεται, ἀλλ' ἤδη τεθνήσκει καὶ μετ' ὀλίγον ἐλευθεροὶ γενησόμεθα· » ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίζετο, ἀλλ' ἐκωρῶμεν ἤδη ἔτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον. Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἔτολμα τῶν γεννικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία καὶ ἀμαχος ἡ τυραννὶς ἐδόκει πρὸς τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως.

7. Ἀλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκησα οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπέδειψα, μόνος δὲ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆγειν τοῦ συμμεμαχημένου καὶ τὸ μέρος συντετυραννοκτονηκότος, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτήν ἔχων, ἀλλαζόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ

neque unius cupiditatem domini toleravimus, sed soli omnium qui unquam in simili calamitate vivere, duos pro uno habebamus tyrannos et inter duplices injurias miseri distrabamur. Moderatio autem multo erat senex, placidiorque ad iras, et ad supplicia tardior, hebetiorque ad cupiditates, quum jam ætas vehementiores impetus cohereret, et voluptatum frenaret appetitiones. Quin ad initia injuriarum a filio præter voluntatem dicebatur impulsus, qui non valde tyrannico ipse ingenio esset, sed illi concederet, vir supra modum amans liberorum, quod facto suo comprobavit. Omnia ipsi filius, illi obsequi; quicquid ille imperaret, injuste agere; quos jubet ille, supplicio afficere; omnia illi ministrare: denique sub illius erat tyrannide et satelles cupiditatum filii.

5. At juvenis ætatis respectu honore isti cedebat soloque imperii nomine abstinere: res tamen ipsa tyrannidis et caput erat ipse: tam, ut fida esset et secunda potentia, a se præstabat, quam fructum injuriarum percipiebat solus. Ille erat qui satellites contineret, qui firmaret præsidia, qui subjectos tyrannidi terret, qui insidiantes excideret, qui adolescentes extirparet, qui contumelia nuptias afficeret: ad hunc deducebantur virgines; et si quæ cædes, si quæ exilia, et bonorum ereptiones, et tormenta, et contumeliæ, omnia hæc ausa erant juvenilia. Senex interim illi obsequi, injuriæ socius esse, laudare modo filii sui injusta facinora. Ita res eo adducta est ut jam tolerare amplius non possemus: quando enim cupiditates animi ab imperio nascuntur insuper potentiam, modum nullum injuriarum faciunt.

6. Maxime vero illud nos angebat, quod sciremus longam, potius vero æternam, futuram servitutem, et successionem quadam traditum iri urbem alii post alium domino, malorumque hominum hereditatem fore populum. Nam ceteris quidem non parva hæc spes est, quum sic docuit rationem et apud animum suum dicunt: « Veruntamen jam desinet, veruntamen jam morietur, et paulo post liberi nos erimus: » in illis vero tale nihil sperabatur, sed paratum jam videbamus imperii successorem. Igitur nec manu admove re operi quisquam ausus est generosorum alioquin hominum, qui eadem quæ ego cogitabant: sed spes omnis libertatis erat abjecta, invicta videbatur tyrannis, quum adversus ita multos conandum esset.

7. Me vero ista non terruerunt, neque difficultate operis perpensa conatum abjici, neque ad periculi conspectum metu resilli: sed solus, solus inquam ad validam adeo et multiplicem tyrannidem; quin non solus, sed gladio meo comitatus escendi, qui auxilio mihi fuit et pro sua parte tyrannum una interfecit, mortem præ oculis quum haberem, cæde tamen mea communem libertatem redempturus. Quum autem in primum præsidium incidissem, nec sine difficul-

φρουρῆ καὶ τρεφόμενος οὐ βραδίως τοὺς δορυφόρους καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων καὶ τὸ ἀντιστάμενον πᾶν διαφθείρων ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἰέμεν, ἐπὶ τὴν μὲν τῆς τυραννίδος ἰσχύν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν καὶ ἐπιστάς τῳ τῆς ἀκροπόλεως φρουρῶν καὶ ἰδὼν γεννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀντιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν ὁμῶς ἀπέκτεινα.

8. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ἤδη καθήρητο καὶ πέρας εἶχε μοι τὸ τολμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἤμεν ἐλεύθεροι, ἐλείπετο δ' ὁ γέρων ἔτι μόνος, ἀνόπλιος, ἀποβεβληκῶς τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκῶς τὸν μέγαν ἐκείνον ἑαυτοῦ δορυφόρον, ἔρημος, οὐδὲ γενναίως ἔτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὡς ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἐλογίζομαι πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατέρωθται. Τίνα ἂν ὁ περιλοιπὸς κολασθεῖν τρόπον; ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιος ἔστι καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ καὶ νεανικῷ καὶ γενναίῳ ἀνηρημένος, καταισχύνων κακείνην τὴν σφαγὴν· ἄξιον δὲ τίνα δεῖ ζητῆσαι δήμιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν καρδαίνειν. Ἰδέτω, κολασθῆτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. Ταῦτα βουλευσάμενος αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλαττόμην, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμαντευσάμην, διεπράξατο καὶ ἐτυραννοκτόνησε καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

9. Πάρεμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν καὶ θαρρεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Ἡδὴ οὖν ἀπολαύετε τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Κενὴ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, πονηρῶν ἢ ἀκρόπολις, ἐπιτάττει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ τιμᾶν ἔξεστι καὶ δικάζειν καὶ ἀντιλέγειν κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ταῦτα πάντα γένηται δι' ἐμὲ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τολμάν τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου φόνου, μετ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. Ἀξιῷ δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῆναι μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν, οὐ φιλοκερδῆς οὐδὲ μικρολόγος τις ὢν οὐδ' ἐπὶ μισθῷ τὴν πατρίδα εὐεργετῆν προσηρημένος, ἀλλὰ βεβαιωθῆναι μοι βουλόμενος τὰ κατορθώματα τῇ δωρεᾷ καὶ μὴ διαβληθῆναι μηδ' ἄδοξον γενέσθαι τὴν ἐπιχειρήσιν τὴν ἐμὴν ὡς ἀτελῇ καὶ γέρω ἀναξίαν κεκριμένην.

10. Οὗτοι δὲ ἀντιλέγει καὶ φησὶν οὐκ εὐλογον ποιεῖν με τιμᾶσθαι θέλοντα καὶ δωρεάν λαμβάνειν· οὐ γὰρ εἶναι τυραννοκτόνον οὐδὲ πεπραγῆναι μοί τι κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐνδεῖν τι τῷ ἔργῳ τῷ ἐμῷ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δωρεᾶς. Πυνθάνομαι τοίνυν αὐτοῦ, τί λοιπὸν ἀπαιτεῖς παρ' ἡμῶν; οὐκ ἐβουλήθη; οὐκ ἀνῆλθον; οὐκ ἐζόνευσα; οὐκ ἡλευθέρωσα; μή τις ἐπιτάττει; μή τις κτελεῖ; μή τις ἀπειλεῖ δεσπότης; καὶ τίς με τῶν κακούργων διέφυγεν; οὐκ ἂν εἴποις. Ἀλλὰ πάντα εἰρήνης μεστὰ καὶ πάντες οἱ νόμοι καὶ ἐλευθερία σαφῆς καὶ δημοκρατία βέβαιος καὶ γάμοι ἀνύδριστοι καὶ παῖδες ἄδελφοί καὶ παρθένοι ἀσφαλεῖς καὶ ἑορτάζουσα τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἢ πόλιν. Τίς οὖν ὁ τούτων ἀπάντων αἷτιος; τίς δ' ἐκείνα μὲν παύσας, τὰ δὲ παρεσχήμενος;

tale in fugam vertissem satellites, interfecto si quis occurreret, et quicquid obstaret trucidato, ad ipsum caput operum ivi, ad solum robur tyrannidis, ad calamitatum nostrarum argumentum. Imminens igitur huic arcis ipsius praesidio, videns illum fortiter pro se propugnantem et resistentem multis vulneribus, interfeci tamen.

8. Atque ipsa quidem tyrannis jam destructa erat et finem suum habuit meus mihi conatus : ab eo inde tempore omnes eramus liberi ; supererat senex solus, inermis, amissis custodibus, amisso magno illo suo satellite, desertus, forti manu jam non amplius dignus. Hic igitur talia, iudices, apud me agitabam : Bene jam habent mihi omnia : perfecta sunt omnia : feliciter ut oportebat omnia acta sunt. Quemadmodum vindicabitur ille relictus? me quidem et hac dextra indignus est, maxime si post facinus ita clarum et juvenile et generosum interficiatur, et illam quoque caedem dehonestet. Querendus est autem dignus illo carnifex : neque post calamitatem aequum est, eandem istum lucrifacere. Videat : puniatur : adjacentem habeat gladium : huic mando reliqua. Hoc inito consilio, ipse e vestigio discessi : at ille, quod ego divina veram, perfecit, occidit tyrannum, finem meae actioni imposuit.

9. Adsum igitur, portans vobis populi imperium, et bono animo esse jubens universos, et laetum de libertate nuncium afferens. Jam ergo fructum percipite meorum operum : vacua, ut videtis, malis hominibus arx est : imperat nemo ; sed honores dare licet, et in jus ire et contra dicere secundum leges. Atque haec omnia mea vobis opera contigerunt, perque meam audaciam, et ex una illa caede, post quam vivere pater non amplius potuit. Peto igitur pro his debitum dari mihi a vobis praemium, non lucri cupidus aut sordidus, qui mercede inductus bene de patria mereri vulerim ; sed quod firmari mihi volo praemio isto rem bene gestam, nec detrahi de illa, aut ingloriam reddi susceptam a me actionem, velut imperfectam indignamque judicatum praemio.

10. At iste contra dicit, et praeter rationem facere me ait, qui honorari postulem et accipere praemium : neque enim esse me tyrannicidam, neque peractum a me quicquam secundum legem ; sed deesse aliquid operi meo ad id, ut postulare praemium possim. Interrogo igitur illum, Quid reliquum a me poscis? non volui? non escendi? non interfeci? non liberavi? numquid imperat? numquid jubet? numquid dominus minatur? numquid me malefactorum effugit? Non sane dixeris. Sed pace omnia plena, et leges valent omnes, et libertas liquida, et firmum populi imperium, et matrimonia contumeliis non obnoxia, et liberi metus expertes, et virgines securae, et communis felicitatis causa felix dies agit civitas. Quis igitur auctor horum omnium? quis est qui istis omnibus finem imposuit, haec praestitit? Si

Εἰ γὰρ τίς ἐστι πρὸ ἐμοῦ τιμᾶσθαι δίκαιος, παραχωρῶ τοῦ γέρεως, ἐξίσταμαι τῆς δωρεᾶς· εἰ δὲ μόνος ἐγὼ πάντα διεπραξάμην τολμῶν, κινδυνεύων, ἀνιῶν, ἀναιρῶν, κολάζων, δι' ἀλλήλων τιμωρούμενος, τί μου διαβάλλεις τὰ κατορθώματα; τί δαί ἀχάριστον πρὸς με τὸν δῆμον ποιεῖς εἶναι;

11. Οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφόνευσας τὸν τύραννον· ὁ δὲ νόμος τυραννοκτόνῳ δίδωσι τὴν δωρεάν. Διαφέρει δὲ, εἰπέ μοι, τί ἡ αὐτὸν ἀνελεῖν ἢ τοῦ θανάτου παρασχεῖν τὴν αἰτίαν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶμαι· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁ νομοθέτης εἶδε, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν. Τοῦτ' ἐτίμησε, τοῦτ' ἄξιον ἀμοιβῆς ὑπέλαβεν, ὅπερ οὐκ ἂν εἶποις μὴ δι' ἐμὲ γεγενῆσθαι. Εἰ γὰρ ἐφόνευσας δι' ὃν ἐκεῖνος ζῆν οὐκ ἐδύνατο, αὐτὸς εἰργασμαι τὴν σφαγὴν. Ἐμὸς δὲ φόνος, ἡ χεὶρ ἐκεῖνου. Μὴ τοίνυν ἀκριβολογοῦ ἔτι περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευταῖς μηδ' ἐξέταξε ὅπως ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰ μὴκέτ' ἐστίν, εἰ δὲ ἐμὲ τὸ μὴκέτ' εἶναι ἔχει· ἐπεὶ κάκεινο προσεξετάσειν μοι δοκεῖς καὶ συκοφαντήσιν τοὺς εὐεργέτας, εἰ τις μὴ ξίφει, ἀλλὰ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἀπέκτεινε. Ἴί δαί, εἰ λιμῶ ἐξεπολιόρχησα τὸν τύραννον τὴν ἀνάγκην τῆς τελευταῖς παρέχων, ἀπήτεις ἂν καὶ τότε παρ' ἐμοῦ αὐτόχειρα τὴν σφαγὴν, ἢ ἐνδεῖν ἐλεγές μοι τι πρὸς τὸν νόμον, καὶ ταῦτα, χαλεπώτερον τοῦ κακούργου πεφονευμένου; Ἐν μόνον ἐξέταξε, τοῦτο ἀπαίτει, τοῦτο πολυπραγμόνει, τίς τῶν πονηρῶν λείπεται, ἢ τίς ἑλπίς τοῦ φόβου ἢ τί ὑπόμνημα τῶν συμφορῶν; εἰ δὲ καθαρά πάντα καὶ εἰρηνικά, συκοφαντούντως ἐστὶ τῷ τρόπῳ τῶν πεπραγμένων χρώμενον ἀποστερεῖν ἐθέλειν τὴν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις δωρεάν.

12. Ἐγὼ καὶ τοῦτο μέμνημαι διηγορούμενον ἐν τοῖς νόμοις, ἔκτος εἰ μὴ διὰ τὴν πολλὴν δουλείαν ἐπιληθῆσθαι τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, αἰτίας θανάτου εἶναι διττάς, εἰ τις αὐτὸς ἀπέκτεινεν ἢ εἰ τις μὴ αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινε μηδὲ τῇ χειρὶ ἔδρασε τὸ ἔργον, ἠνάγκασε δὲ καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν τοῦ φόνου, τὰ ἴσα καὶ τοῦτον ἄξιόι ὁ νόμος αὐτὸν ἀντικολάζεσθαι, μάλα δίκαιως· καὶ γὰρ ἡβούλετο τοῦ πεπραγμένου ἴσον γίνεσθαι τὸ τῆς αἰτίας· καὶ περιττὴ λοιπὸν ἡ ἐξέτασις τοῦ τρόπου τῆς σφαγῆς. Εἴτα τὸν μὲν οὕτως ἀποκτείναντα κολάζειν ὡς ἀνδροφόνον δικαιοῖς καὶ οὐδαμῶς ἀφεῖσθαι θέλεις, τὸν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν οὐ τῶν ὁμοίων ἀξιώσεις τοῖς εὐεργέταις;

13. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοις λέγειν, ὡς ἐγὼ μὲν ἀπλῶς αὐτὸ ἔπραξα, ἡκολούθησε δὲ τί τέλος ἄλλως χρηστὸν ἐμοῦ μὴ θελήσαντος. Τί γὰρ ἐτι ἐδεδείην τοῦ ἰσχυροτέρου πεφονευμένου; τί δὲ κατέλιπον τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ, εἰ μὴ πάντως τὸ ἐσόμενον αὐτὸ προεμαντευόμεν; ἔκτος εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς οὐ τύραννος τευνεύς ἦν οὐδὲ ταύτην εἶχε τὴν προσηγορίαν, οὐδὲ δωρεὰς ἐπ' αὐτῷ πολλὰς, εἰ ἀποθάνοι, ἡδέως ἂν ὑμεῖς ἐδώκατε. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἴτα τοῦ τυράννου πεφονευμένου τῷ τὴν αἰτίαν παρασχόντι τῆς σφαγῆς οὐκ ἀποδώσεις

quis enim est prae me dignus honore, cedo illi praemio, renuncio muneri: sin solus ego perfecti omnia, audendo, periculum subeundo, ascendendo, interficiendo, puniendo, alterum alterius opera ulciscendo, quid calumniaris res praecclare a me gestas? quid populum, ut ingratus adversum me sit, inducis?

11. Non enim, inquit, tyrannum ipsum interemisti: at lex tyrannicidae decernit praemium. At quidnam, dic mihi, interest, utrum quis ipsum interfecerit, an causam illi mortis praebuerit? Equidem nihil puto, sed hoc solum legislator spectavit, libertatem, potestatem populi, liberationem ab injuriis. Hoc honoravit, hoc dignum judicavit praemio, quod sane mea opera factum minime negaveris. Si enim eum interfeci, propter quem interfectum iste vivere jam non potuit, caedem ipse patravi. Caedes mea est, illius manus. Noli igitur tenuiter porro disputare de genere mortis, neve exquire quomodo perierit, sed utrum esse desierit, utrum a me illud habeat, quod desierit! Alioquin mihi illud etiam quaesiturus videris, et calumniaturus bene meritos, si quis non ferro, sed lapide, aut fuste, aut alio modo interfecerit. Quid vero si fame expugnassem tyrannum, objecta illi necessitate moriendi, numquid tum etiam a me reposceres caedem manu mea factam, aut deesse aliquid mihi diceres ad legem? idque, quum difficiliore mortis genere interfectus sit maleficus? Quin tu unum solum exquire; illud reposce, circa illud curiosus esto: quis impiorum relictus sit, aut quae metus suspicio, aut quod calamitatum monumentum; si vero pura omnia et pacata, calumniatoris est, modo et ratione facinoris ad hoc uti velle, ut intercipias praemium laboribus propositum.

12. Quin ego hoc etiam diserte dictum in legibus memini, nisi si per longam servitatem eorum quae ibi dicuntur oblitus sum, causas mortis esse duplices: si quis ipse interfecit; aut si ipse quidem non interfecit neque manu perpetravit opus, coegit autem et causam caedis praebuit; aequaliter hunc etiam ipsum lex censet vicissim debere puniri: juste sane; voluit enim ipsi facto parem esse culpam: et supervacuum deinde jam est quaerere de modo caedis. Tum tu eum, qui ita interfecit, punire ut homicidam justum arbitraris, et nullo modo vis dimitti; eum vero, qui eadem plane qua hic ratione beneficio urbem affectit, non iisdem, quibus alios bene meritos, praemiis dignum censens?

13. Neque enim illud possis dicere, me simpliciter illud ac temere fecisse, consecutum autem aliunde finem bonum praeter meam voluntatem. Quid enim amplius metuebam, interfecto qui erat fortior? quid vero gladium in jugulo reliqui, nisi omnino quod futurum erat divinavi? nisi si forte hoc dicis, tyrannum non fuisse qui periit, neque illam habuisse appellationem, neque vos de ipso, si moreretur, praemia multa libenter fuisse daturus. At non dixeris. Tum tu caeso tyranno, ei qui causam illi caedis praebuit, praemium

τὴν δωρεάν; Ὡς τῆς πολυπραγμοσύνης. Μὲν δὲ σοι, πῶς ἀπέθανεν, ἀπολαύοντι τῆς ἐλευθερίας, ἢ τὸν τὴν δημοκρατίαν ἀποδεδωκότα περιττότερόν τι προσπαγεταίς; καίτοι ὁ γε νόμος, ὡς φῆς, τὸ κεφάλαιον ἐξετάζει τῶν πεπραγμένων, τὰ διὰ μέσου δὲ πάντα ἐξ καὶ οὐκ ἔτι πολυπραγμονεῖ. Τί γάρ; οὐχὶ καὶ ἐξελάσας τις τύραννον ἤδη τιμὴν ἔλαβε τυραννοκτόνου; καὶ μάλα δικαίως ἐλευθερίαν γὰρ καὶ κακίους ἀντὶ δουλείας παρέσχηται. Τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ γεγεννημένον οὐ φυγῇ οὐδὲ δευτέρως ἐπαναστάσεως ἔλπις, ἀλλὰ παντελῆς καθαιρέσις καὶ πανωλεθρία παντὸς τοῦ γένους καὶ ριζόθεν τὸ δεινὸν ἅπαν ἐκκακομένον.

14. Καὶ μοι πρὸς θεῶν ἤδη ἀπ' ἀρχῆς ἐς τέλος, εἰ δοκεῖ, πάντα ἐξετάσατε, εἰ τι τῶν πρὸς τὸν νόμον παραλείπεται καὶ εἰ ἐνδεῖ τι τῶν προσεῖναι ὀφειλόντων τυραννοκτόνῳ. Πρῶτα μὲν δὴ γνώμην προϋπάρχειν χρὴ καὶ γενναίαν καὶ φιλόπολιν καὶ πρὸ τῶν κοινῶν κινδυνέειν ἐθέλουσαν καὶ τῷ οὐκ ἐμῷ θανάτῳ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν ὀνησομένην. Ἄρ' οὖν πρὸς τοῦτο ἐνεδέχησα, ἐμαλακισθῆν, ἢ προδόμενός τινα τῶν διὰ μέσου κινδύνων ἀπώκνησα; οὐκ ἂν εἴποις. Μένε τοίνυν ἐπὶ τούτου ἔτι μόνου καὶ νόμιζε τοῦ θελήσαι μόνον καὶ τοῦ βουλευσασθαι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ χρηστὸν ἀποθεσθῆναι, ἔκ γε τῆς γνώμης αὐτῆς καταστάναί με γέρας ἀξιοῦν ὥς εὐεργέτην λαμβάνειν. Ἐμοῦ μὲν οὐ δυνήθεντος, ἄλλω δὲ μετ' ἐμὲ τετυραννοκτονηκότος, ἄλογον, εἰπέ μοι, ἢ ἀγνώμων ἦν παρασχέιν; καὶ μάστιγα εἰ ἐλεγον, Ἄνδρες, ἐβούλομην, ἠθέλησα, ἐπεχείρησα, ἐπειράθην, τῆς γνώμης μόνης δίκαιός εἰμι τιμᾶσθαι, τί ἂν ἀπεκρίνω τότε;

15. Νῦν δὲ οὐ τοῦτό φημι, ἀλλὰ καὶ ἀνῆλθον καὶ ἐκινδύνευσα καὶ μυρία πρὸ τῆς τοῦ νεανίσκου σφαγῆς ἐπόνησα· μὴ γὰρ οἷτω βῆστον μηδ' εὐχερὲς ὑπολάβητε εἶναι τὸ πρᾶγμα, φρουρὰν ὑπερβῆναι καὶ δορυφόρων κρατῆσαι καὶ τρέψασθαι τοσούτους μόνον, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐν τῇ τυραννοκτονίᾳ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἔργων τοῦτο ἔστιν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ὁ τύραννος μέγα καὶ δυσάλωτον καὶ δυσκατέργαστον ἔστιν, ἀλλὰ τὰ φρουρῶντα καὶ συνέχοντα τὴν τυραννίδα, ἃ τις ἂν νικήσῃ, πάντα οὗτος κατάρθρωσε, καὶ τὸ λοιπὸν ὀλίγον. Τὸ δὲ ἄχρι τῶν τυράννων προελθεῖν οὐκ ἂν ὑπῆρξέ μοι, μὴ οὐχὶ τῶν περὶ αὐτοὺς φυλάκων καὶ δορυφόρων ἀπάντων κεκρατηκότι κακείνους ἅπαντας προνεμικηκότι. Οὐδὲν ἔτι προστίθημι, ἀλλ' ἐπὶ τούτων αὖθις μὲν φυλακῆς ἐκράτησα, δορυφόρους ἐνίκησα, τὸν τύραννον ἀφύλακτον, ἀνοπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. Τιμῆς ἀξίος ἐπὶ τοῖσι τοῖσι εἶναι σοι δοκεῖ, ἢ ἔτι ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ τὸν φόνον;

16. Ἄλλ' εἰ καὶ φόνον ζητεῖς, οὐδὲ τοῦτο ἐνδεῖ, οὐδ' ἀναιμᾶκτός εἰμι, ἀλλ' εἰργασμαι μεγάλην καὶ γενναίαν σφαγὴν νεανίσκου ἀκμάζοντος καὶ πᾶσι φοβεροῦ, δι' ὃν ἀντιβούλευτος κακείνους ἦν, ὃ μόνῳ ἐθάρρει, ὃς ἀντὶ πολλῶν ἦρχε δορυφόρων. Ἄρ' οὖν οὐκ ἀξίος, ὃ οὗτος, δωρεᾶς, ἀλλ' ἀτιμὸς ἐπὶ τηλικούτοις γένωμαι; Τί

non reddes? Vah curiositatem! Curas autem quomodo mortuus sit, quum libertate fruaris? an ab eo qui populo restituit imperium, amplius quid postulas? Quanquam lex quidem, ut ais, caput factorum exquirat; quæ vero in medio sunt, relinquit omnia neque amplius curiose rimatur. Quid enim? nonne etiam qui expulit tyrannum, jam præmium tyrannicidæ accepit? Et juste quidem: libertatem enim et ipse pro servitute præstitit. At meum factum non exilium est, non novæ metus invasionis, sed perfecta undique destructio et plenus universi generis interitus, radicatusque malum omne exstirpatum.

14. Et jam mihi, obsecro, ab initio inde usque ad finem, exquirite, si videtur, omnia, si quid eorum, quæ ad legem implendam pertinent, prætermisum sit, et si quid deest eorum, quæ inesse in tyrannicida debent. Primo igitur animum ante adesse oportet generosum, et amantem civitatis, et pro publica re periclitari volentem, et sua morte salutem multitudinis emtutum. Numquid igitur ad hoc defeci, emollitus sum, aut præviso aliquo eorum quæ intervenire solent periculorum, conatum abjeci? Non dixeris. Mane vero in hoc jam solo, et puta me voluntatis solius et consilii huius, etsi utile patriæ non evenerit, de animo tamen ipso et hæc agendi voluntate, hic consistentem, postulare præmium, ut bene meritum, accipere. Si igitur non potuissem, alius autem post me interfecisset tyrannum, absurdum, dic mihi, aut irrationabile erat præstari mihi præmium? inprimis si dixissem, Viri, volui, decrevi, suscepi, feci periculum; ob voluntatem solam præmio dignus sum: quid tum mihi respondeas?

15. Jam vero non hoc dico, sed etiam ascendi, periclitatus sum, et sexcenta ante cædem juvenis sustinui: nolite enim putare facillimum adeo et proclive esse negotium, præsidia superare, satellites vincere, tot homines in fugam conicere unum: sed maximum fere in tyrannicidio, et caput operum hoc est. Neque enim sane tyrannus ipse magnum quiddam est, captique et confecti adeo difficile; sed ea quæ custodiunt continentque tyrannidem: quæ si quis vicit, omnia ille præclare confecit; parvum quiddam est quod reslat. Accedere autem ad tyrannos mihi non contigisset, nisi superatis devictisque prius, quos circa se habebant, custodibus, satellitibusque universis. Nihil jam adjicio; sed in hoc rursus maneo. Præsidium superavi, vici satellites; tyrannum custodibus exui, inermem, nudum reddidi. Num propter hæc honore dignus tibi videor? an insuper cædem a me poscis?

16. Verum si cædem quoque poscis, neque hæc deest: neque incruentus sum, sed cædem feci magnam et fortem, juvenis in ipso vigore constituti et omnibus formidabilis, propter quem iste quoque superior erat insidiis, in quo solo habebat fiduciam, qui pro multis sufficebat satellitibus. Numquid igitur, mi homo, non dignus præmio, sed inho-

γὰρ, εἰ δορυφόρον ἔνα, τί δ' εἰ ὑπέρηταιν τινὰ τοῦ τυράννου ἀπέκτεινα, τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον, οὐ μέγα ἀνέδοξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ ἀκροπόλει, ἐν μέσοις τοῖς ὅπλοις φόνον τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τοῦ τυράννου φίλων· νῦν δὲ καὶ τὸν πεφρονευσμένον αὐτὸν ἰδέ. Ὑῖος ἦν τυράννου, μᾶλλον δὲ τύραννος χαλεπώτερος καὶ δεσπότης ἀπαραίτητος καὶ κολαστὴς ὁμοτέρος καὶ ὑβριστὴς βιαιότερος, τὸ δὲ μέγιστον, κληρονόμος τῶν ὅλων καὶ διάδοχος καὶ ἐπὶ πολλὴ παρατεῖναι τὰ τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς δυνάμενος.

17. Βούλει τοῦτο μόνον πεπρᾶχθαι μοι, ζῆν δ' ἐπὶ τὸν τύραννον διαπνευγόντα· γέρας δὲ ἐπὶ τούτοις αἰτῶ· τί φατέ; οὐ δώσετε; οὐχὶ κακείνον ὑφειρωᾶσθε; οὐ δεσπότης; οὐ βαρὺς; οὐκ ἀφόρητος ἦν; Νῦν δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐννοήσατε· ὁ γὰρ οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ, τοῦτο, ὡς ἐνῆν, ἀριστα διεπραξάμεν καὶ τὸν τύραννον ἀπέκτεινα ἐτέρῳ φόνῳ, οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ πληγῇ μίᾳ, ὅπερ εὐκταίστατον ἦν αὐτῷ ἐπὶ τηλικούτοις ἀδικήμασιν, ἀλλὰ λύπη προβασανίας πολλῇ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δεῖξας τὰ φιλότατα οἰκτρῶς προκείμενα, υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ, εἰ καὶ πονηρὸν, ἀλλ' οὖν καὶ ἀκμάζοντα καὶ ὁμοῖον τῷ πατρὶ, αἵματος καὶ λύθρου ἐμπεπλησμένον. Ταῦτ' ἐστὶ πατέρων τὰ τραύματα, ταῦτα ξίφη δικαίων τυραννοκτόνων, οὗτος θάνατος ἀξίος ὁμῶν τυράννων, αὕτη τιμωρία πρέπουσα τοσούτοις ἀδικήμασι· τὸ δ' εὐθύς ἀποθανεῖν, τὸ δ' ἀγνοῆσαι, τὸ δὲ μηδὲν τοιοῦτο θέαμα ἰδεῖν, οὐδὲν ἔχει τυραννικῆς κολάσεως ἀξίον.

18. Οὐ γὰρ ἡγνόουν, ὦ οὗτος, οὐκ ἡγνόουν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς, ὅσῃν ἐκείνος εὖνοιαν πρὸς τὸν υἱὸν εἶχε καὶ ὡς οὐκ ἂν ἤξιωσεν ἐπιβιώναι οὐδ' ὀλίγον αὐτῷ χρόνον· πάντες μὲν γὰρ πατέρες ἴσως πρὸς τοὺς παῖδας τοιοῦτοι. Ὁ δὲ καὶ περιττότερόν τι τῶν ἄλλων εἶχεν, εἰκότως, ὁρῶν μόνον ἐκείνον κηδεμόνα καὶ φύλακα τῆς τυραννίδος καὶ μόνον προκινδυνεύοντα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῇ ἀρχῇ παρεχόμενον. Ὡστε εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν εὖνοιαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν εὐθὺς ἠπιστάμεν τεθηζόμενον αὐτὸν καὶ λογιούμενον ὡς οὐδὲν ἐτι τοῦ ζῆν ὄφελος τῆς ἐκ τοῦ παιδὸς ἀσφαλείας καθήρημένης. Ἄπαντα τοῖνον αὐτῷ ἀθρόα περιέστησα, τὴν φύσιν, τὴν λύπην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὸν φόβον, τὰς ἐπὶ τὴν μελλόντων ἐλπίδας χρόνους, [ἐπ' αὐτὸν ἐχρησάμεν τοῖς συμμάχοις] καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκείνην σκέψιν κατηγάγασα. Ἀπέθανεν ὁμῖν ἄτεκνος, λελυπημένος, ὀδυρόμενος, δακρύων, πεπενθηκὺς πένθος ὀλιγοχρόνιον μὲν, ἀλλ' ἱκανὸν πατρὶ, καὶ τὸ δεινότατον, αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ, ὅσπερ θανάτων οἰκτιστος καὶ πολλῶν χαλεπώτερος ἢ εἰ ὑπ' ἄλλου γίγνοιτο.

19. Ποῦ μοι τὸ ξίφος; μὴ τις ἄλλος τοῦτο γνωρίζει; μὴ τινος ἄλλου ὅπλον τοῦτο ἦν; τίς αὐτὸ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνεκόμισε; πρὸ τοῦ τυράννου τίς ἐχρήσατο; τίς αὐτὸ ἐπ' ἐκείνον ἀπέστευλεν; Ὡς ξίφος κοινῶν καὶ διάδοχον τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων, μετὰ τοσούτους κινδύνους, μετὰ τοσούτους φόνους ἀμελούμεθα καὶ ἀνάξιοι δοκοῦμεν δωρεᾶς. Εἰ γὰρ ὑπὲρ μόνου τούτου τῇ

noratus post tot ac tanta ero? Quid enim si satellitem unum, quid si ministrum tyranni quendam interfecissem? quid vero si servum illi carum? nonne magnum esset visum hoc quoque, ascendere aliquem, et in media arce, inter media arma caedem facere alicujus amicorum tyranni? Jam vero interfectum vide ipsum. Filius erat tyranni: potius vero tyrannus asperior, et implacabilis dominus, et suppliciorum exactor crudelior, et in facienda injuria violentior: quod vero maximum, heres universorum et successor, quique multum extendere calamitates nostras posset.

17. Vis hoc solum a me perfectum, vivere autem et effugisse tyrannum? Præmium equidem et ob hæc peto. Quid dicitis? non dabitis? nonne illum quoque suspectum habebatis? non dominus? non gravis? non intolerabilis erat? Jam vero caput ipsum rei cogitate. Quod enim iste a me poscit, hoc ipsum quam poteram pulcherrime perfeci, et altera tyrannum caede interemi, non simpliciter, nec una plaga, quod optabile illi quammaxime fuerat in tot tantisque maleficiis: sed postquam illum dolore multo ante ex cruciavi, et ante oculos ei ostendi, quod carissimum habebat, misere projectum, filium adultum, etsi malum, at in ipso constitutum vigore et patri similem, sanguine et tabo oppletum. Hæc sunt patrum vulnera, hi gladii justorum tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyranni, hoc conveniens tot injuriis supplicium. At statim mori, cognitione privari, nullum tale spectaculum videre, nihil habet tyranni vindicta dignum.

18. Neque enim ignorabam, mi homo, non ignorabam, neque aliorum quisquam, quantam ille adversus filium benevolentiam haberet, et quam nollet vel paucillo ei tempore superstes esse: nam omnes quidem patres ita forte affecti erga filios. At hic etiam amplius quiddam præter ceteros habuit, merito, videns solum illum tutorem et custodem tyrannidis, solum pericula pro patre subeuntem, solum securitatem præstantem imperio. Itaque sciebam, etsi minus propter benevolentiam, at certe propter desperationem mox illum perituum esse, quum ita rationes subducturus esset, nihil sibi prodesse vitam sublata quam a filio habuisset securitate. Omnia igitur illi confertim objeci, naturam, dolorem, desperationem, terrorem, futuri metum temporis, [his contra illum auxiliis usus sum] et ad ultimam illam deliberationem eum adeg. Interiit vobis orbis, tristitia et dolore dejectus, plorans, luctum lugens brevem illum quidem, sed patri conficiendo qui sufficeret; et quod gravissimum est, interiit sua ipsius manus, quæ miserrima omnium mors est, multumque, quam si ab alio inferretur, difficilior.

19. Ubi est gladius meus? num eum agnoscit alius? numquid alterius conjusquam telum illud fuit? quis illum in arcem extulit? ante tyrannum quis eo usus est? quis eum isti immisit? O gladiæ particeps et successor præclare a me factorum, post tot pericula, post tot caedes negligimur, et indigni videmur præmio! Si enim pro hoc solo honorem a

τιμὴν ἵκουν παρ' ὁμῶν, εἰ γὰρ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἀποθανεῖν ἐθέλησαντι τῷ τυράννῳ καὶ ἀνὸ πλῆρ ἐπὶ τοῦ καιροῦ κατε-
λημμένῳ ξίφος τοῦτο ἐμὸν ὑπηρέτησε καὶ πρὸς τὸ τέλος
τῆς ἐλευθερίας συνήγγισεν, οὐκ ἂν τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς
ἄξιον ἐνομίσαιτε δεσπότην οὕτω δημοτικοῦ κτήματος;
οὐκ ἂν ἡμεῖς αὖτε; οὐκ ἂν ἐν τοῖς εὐεργέταις ἀνεγρά-
φατε; οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε; οὐκ ἂν
μετὰ τῶν θεῶν κάκεινο προσεκυνήσατε;

20. Νῦν μοι ἐννοήσατε ὅσα πεποιηκέναι εἰκὸς τὸν
τύραννον, ὅσα δὲ εἰρηκέναι πρὸ τῆς τελευτῆς ἐπεὶ γὰρ
ὕπ' ἐμοῦ φονευόμενος καὶ τιτρωσκόμενος πολλοὺς τραύ-
μασιν ἐς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὥς ἂν μάλιστα λυ-
πήσειν ἐμὲλλον τὸν γεγεννηκότα, ὥς ἂν ἐκ τῆς πρώτης
θέας διασπαράξειν, ὃ μὲν ἀνεδόκησεν οἰκτρὸν ἐπιβόωμε-
νον τὸν γεγεννηκότα, οὐ βοηθὸν οὐδὲ σύμμαχον — ἥδει
γὰρ πρεσβύτην οὕτα καὶ ἀσθενῆ —, ἀλλὰ θειάτην τῶν
οἰκείων κακῶν· ἐγὼ γὰρ ἀπῆλλαττόμην ποιητῆς μὲν
τῆς ὅλης τραγωδίας γεγεννημένος, καταλιπὼν δὲ τῷ
ὑποκριτῇ τὸν νεκρὸν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ
λοιπὰ τοῦ δράματος· ἐπιστάς δ' ἐκείνος καὶ ἰδὼν υἱὸν ὃν
εἶχε μόνον ὀλίγον ἐμπνέοντα, ἡμαγμένον, ἐμπεπλησμέ-
νον τοῦ φόνου καὶ τὰ τραύματα συνεχῆ καὶ πολλὰ καὶ
καίρια, ἀνεδόκησε τοῦτο, Τέκνον, ἀνηρήμεθα, πεφονεύ-
μεθα, τυραννοκτονήμεθα, ποῦ δ' σφαγέας; τίني με τη-
ρεῖ; τίني με φυλάττει διὰ σοῦ, τέκνον, προανηρημένον;
ἢ μὴ τι ὥς γέροντος ὑπερφρονεῖ, καὶ τῇ βραδυτῇτι,
κολάζειν δέον, καὶ παραπείνει μοι τὸν φόνον καὶ μα-
κροτέραν μοι τὴν σφαγὴν ποιεῖ;

21. Καὶ ταῦτα λέγων ἔζητει τὸ ξίφος· αὐτὸς γὰρ
ἀνοπλος ἦν διὰ τὸ πάντα τῶν παιδὶ θαρρεῖν. Ἄλλ' οὐδὲ
τοῦτο ἐνεδέχσε, πάλαι δὲ ἦν ὕπ' ἐμοῦ καὶ τοῦτο προ-
ποσευεασμένον καὶ πρὸς τὸ μέλλον τόλμημα κατα-
λελειμμένον. Ἀποσπάσας δὲ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ
τραύματος ἐξελὼν τὸ ξίφος φησὶ, Πρὸ μικροῦ μὲν με
ἀπέκτεινας, νῦν δὲ ἀνάπαυσον, ξίφος, πατρὶ πενθοῦντι
παραμύθιον ἔλθε καὶ πρεσβυτικῇ χειρὶ δυστυχόσῃ συν-
αγώνισαι, ἀπόσφαξον, τυραννοκτόνησον καὶ τοῦ πενθεῖν
ἀπάλλαξον. Εἶθε πρῶτός σοι ἐνέτυχον, εἶθε τὴν τάξιν
προῦλαβον τοῦ φόνου. Ἀπέθανον ἂν, ἀλλ' ἢ ὥς τύ-
ραννος μόνον, ἀλλ' ἐτι νομίζων ἔξειν ἐκδίκιον· νῦν δ'
ὥς ἀτεκνος, νῦν δ' ὥς οὐδὲ φονέας εὐπορῶν. Καὶ ταῦθ'
ἅμα λέγων ἐπῆγε τὴν σφαγὴν τρέμων, οὐ δυνάμενος,
ἐπιθυμῶν μὲν, ἀσθενῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τολ-
μήματος.

22. Πόσαι κολάσεις ταῦτα; πόσα τραύματα; πόσοι
θάνατοι; πόσαι τυραννοκτονίαι; πόσαι δωρεαί; Καὶ τέ-
λος δοράκατε πάντες τὸν μὲν νεανίαν προκείμενον, οὐδὲ
μικρὸν οὐδ' εὐκαταγώνιστον ἔργον, τὸν πρεσβύτην δὲ
αὐτῶ περιεχυμένον καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν ἀνακακράμε-
νον, τὴν ἐλευθέριον ἐκείνην καὶ ἐπινίκιον σπονδὴν καὶ
τὰ ἔργα τοῦ ξίφους τοῦ ἐμοῦ, αὐτὸ δὲ τὸ ξίφος ἐν μέσῳ
ἀμφοτέρων ἐπιδεικνύμενον, ὥς οὐκ ἀνάξιον γεγενῆται
τοῦ δεσπότη, καὶ μαρτυρούμενον ὅτι μοι πιστῶς διη-
κονήσατο. Τοῦτο ὕπ' ἐμοῦ γενόμενον μικρότερον ἦν νῦν

vobis peterem, si enim dicerem, Viri, tyranno mori volenti,
quum inermem eo temporis articulo se deprehenderet,
gladius hic meus ministravit, et ad finem libertatis restitu-
endae adjutor fuit; nonne honore simul et praemio dignum
judicassetis dominum rei ita popularis? nonne remunerare-
mini? non in bene meritis illum scriberetis? non ipsum
ensem in templi donariis reponeretis? non cum diis etiam
illum adoraretis?

20. Jam mihi animum advertite quid tyrannum fecisse
probabile sit, et quid dixisse ante obitum. Quum enim
filius, dum trucidaretur a me et vulneretur multis vulne-
ribus in apertas partes corporis inflictis (ut nempe maximum
dolorem patri essem objecturus, ut primo illum spectaculo
laceraturus), ipse quidem miserabile quiddam exclamaret,
parentem advocans, non adiutorem neque auxiliarium (norat
enim senem esse et imbecillum), sed spectatorem malorum
domesticorum: ego nempe abieram, auctor quidem totius
tragediae, sed reliqueram huic actori mortuum, scenam,
gladium, et reliqua fabulae peragenda: superveniens autem
ille quum conspexisset filium, quem solum habebat, vix spi-
rantem, cruentatum, oppletum caede, vulneraque ejus con-
tinua et multa et letalia, haec exclamavit: Fili, perimur,
trucidati sumus, pro tyrannis caesi sumus: ubi est interfe-
ctor? cui rei me servat? cui me custodit, per te, fili, jam
ante caesum? aut numquid ut senem contemnitis; et ipsa
tarditate, quum punire oporteret, extendit mortem meam,
et longiorem mihi caedem efficit?

21. Et haec dicens quaerebat ensen, inermis ipse, quum
filio in omnibus consideret. Sed ne hic quidem illi defuit;
dudum autem erat a me ille praeparatus, et ad facinus futu-
rum relictus. Extractum igitur de caede et vulnere eductum
gladium ita alloquitur: Paulo ante tu me interfecisti,
nunc vero recrea, gladi; veni lugenti patri solatium, et in-
felicem manum senilem adjuva: macta, tyrannum interfice,
luctu libera: Utinam prior in te incidissem! utinam ordinem
caedis praecipissem! mortuus essem, sed solum ut tyrannus,
sed putans habiturum me vindicem: nunc vero ut orbis
mori, nunc ut is cui ne interfectoris quidem sit copia.
Dum haec dicit, intulit caedem, tremens, perficere non valens,
capiens quidem, sed viribus ad ministerium ausi defectus.

22. Quot haec sunt poenae? quot vulnera? quot mortes?
quot tyrannicidia? quot praemia? Denique vidistis omnes
juvenem quidem jacentem in conspectu, hostiam neque
parvam, neque dejectu ita facilem; senem autem illi circum-
fusum; permistum utriusque sanguinem, libationem Libe-
ratori Jovi sacram pro victoria; et gladii mei opera, ipsum-
que adeo gladium in medio utriusque ostentantem se, quam
non indignus fuerit domino, testantemque fideliter se mihi
ministrasse. Hoc universum mea manu factum, minus

δὲ λαμπρότερόν ἐστι τῇ καινότητι. Καὶ ὁ μὲν καθελὼν τὴν τυραννίδα πᾶσαν εἰμι ἐγὼ· μεμέρισται δ' ἐς πολλοὺς τὸ ἔργον ὥσπερ ἐν δράματι· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγὼ ὑπεκρινάμην, τὰ δεύτερα δὲ ὁ παῖς, τὰ τρίτα δὲ ὁ τύραννος αὐτός, τὸ τρίτον δὲ πᾶσιν ὑπεπλήρησεν.

XXIX.

ΑΠΟΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ.

Ἀποκηρυχθεὶς τις ἱατρικὴν ἐξέμαθε. Μανέντα τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον ἰασάμενος φάρμακον δόσει ἀνέληφθ' αὐθὺς ἐς τὸ γένος. Μετὰ ταῦτα μεμνηνίαν τὴν μητρικὴν ἰάσασθαι κελεύόμενος καὶ λέγων μὴ δύνασθαι ἀποκηρύττεται.

1. Οὐ καινὰ μὲν ταῦτα, ὧς ἄνδρες δικάσται, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι γινόμενα, οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικάστηριον. Ἐκεῖνον δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶ, ὅτι ἐγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται κείθεσθαι τούτῳ κελεύοντι· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀτοπώτερον, θεραπεύειν ἐκ προστάγματος, οὐκέθ' ὥς ἡ τέχνη δύναται, ἀλλ' ὥς ὁ πατὴρ βούλεται; Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἱατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηώτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν εἴδυντο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰασαίμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλειον πέπτουται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται· καὶ τὸ δεινότερον, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν σωφρονεῖ, κατ' ἐμοῦ δὲ τοῦ θεραπεύσαντος μόνου μαίνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾷτε ὅλον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τοῦ γένους ἄλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὄλιγον, ἵν' ἀτιμώτερος γένομαι πολλάκις ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας.

2. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρῶν γοῦν ἀκλητος ἦχον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Ὅταν δὲ τι ἤ τελείως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμώτερός εἰμι· λογιζομαι γὰρ ὅα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχῶν, ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας ἀποκηρύττομαι. Ἀχθομαι μὲν οὖν, ὧς ἄνδρες δικάσται, ἐπὶ τῇ μητρικῇ χαλεπῶς ἔχουσι — χρηστὴ γὰρ ἦν — καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνωμένω, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἐμαυτῷ ἀπειθεῖν δοκοῦντι καὶ ἂ προστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένω καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἂ μὴ δύναται ποιεῖν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποσχνόμενον.

3. Δι' ἃς μὲν οὖν αἰτίας καὶ πρότερον ἀπεκλήρυσέ με, βῆδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν παρόντων. Ἐγὼ δὲ καὶ

futurum erat : jam vero ipsa novitate illustrius est. Ac destructor quidem totius tyrannidis ego sum : opus autem ipsum in plures descriptum est, ut in fabula : primum partium actor ego, secundarum filius, tertiarum ipse tyrannus, gladius ministravit universis.

XXIX.

ABDICATUS.

Abdicatus aliquis medicinam didicit. Patrem furiosum et ab aliis relictum medicis quum medicamento dato sanasset, receptus est iterum in familiam. Post hæc novercam furiosam sanare jussus, quum diceret se non posse, denuo abdicatur.

1. Non nova hæc, judices, aut præter spem eveniunt, quæ præsentī tempore a patre meo fiunt, neque nunc primum talibus modis irascitur, sed in promptu illi ista lex, et consueto more ad hoc venit tribunal. Illa autem nova mea nunc est infelicitas, quod proprium quidem crimen non habeo, sed artis subire poenam periclitor, si ea non potest per omnia istius imperitis obsequi. Quo quid fieri potest absurdius? curare pro imperio, non jam quantum ars valet, sed ut vult pater. Vellem igitur medicina tale quoque medicamentum haberet, quod non furiosos solum, verum etiam injuste irascentes posset liberare, quo patris etiam hunc morbum sanarem. Jam vero illi mentis furie plane conquieverunt; iracundia vero magis intenditur; et, quod gravissimum est, aliis sapit omnibus, contra me vero, qui sanavi, furit. Quam igitur curationis mercedem accipiam, videtis, qui denuo ab illo abdicor, familia iterum excludor, quasi ea ipsa causa ad breve tempus receptus, ut tanto fiam inhonestior, domo ejectus sapiens.

2. Ego vero in his quæ possum, imperia non exspecto : quare nuper invocatus veni ad auxiliandum. Ubi vero aliquid est plane desperatum, neque admove re inane volo. In hac muliere autem merito minus etiam audeo. reputo enim quæ a patre mihi impendeant, si excidam, qui nondum cuncta curatione abdicor. Quare graviter equidem fero, judices, novercæ morbum (bona enim erat), et patris ob eam rem tristitiam; maxime vero, quod ipse obsequium recusare videor, quum quæ imperantur ministrare, tum ob morbi magnitudinem, tum propter imbecillitatem artis, non possim. Verum enim vero justum non arbitror abdicari eum, qui, quæ facere non potest, ea omnino non promittat.

3. Propter quas ergo causas prius me abdicaverit, facile ex præsentibus perspicitur. Ego vero ad illas quidem,

πρὸς ἐκείνας μὲν, ὡς οἴομαι, ἱκανῶς τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ ἀπολογησάμην, καὶ ταυτὶ δὲ ἂ νῦν ἐγκαλεῖ, ὡς ἂν οἷός τε ὧ, ἀπολύσομαι μικρὰ ὑμῖν διηγησάμενος τῶν ἐμῶν· ὁ γὰρ δυσάγωγος καὶ δυσπειθὴς ἐγὼ, ὁ καταισχύων τὸν πατέρα καὶ ἀνάξια πράττων τοῦ γένους τότε μὲν αὐτῷ τὰ πολλὰ ἐκείνα βοῶντι καὶ διατεινομένῳ ὀλίγα χρῆναι ἀντιλέγειν ὥμην. Ἀπελθὼν δὲ τῆς οἰκίας ἐνόμιζόν μοι δικαστήριον ἔσεσθαι μέγα καὶ ψῆφον ἀληθῆ τὸν μετὰ ταῦτα βίον καὶ τὸ φαίνεσθαι πάμπλου τῶν τοῦ πατρὸς ἐγκλημάτων ἐκείνων ἀφαστηκότα καὶ περὶ τὰ καλλίστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐσπουδακότα καὶ τοῖς ἀρίστοις συνόντα. Προεωρώμην δὲ καὶ τοιοῦτόν τι καὶ ὑπώπτευνον ἤδη ὡς οὐ σφόδρα καθεστηκότος πατρὸς ἀδίκως ὀργίζεσθαι καὶ ἐγκλήματα ψευδῆ καθ' οἰοῦσιν τιθέναι· καὶ ἤσάν τινες οἱ μανίας ἀρχὴν ταῦτα εἶναι νομίζοντες καὶ ἀπειλὴν καὶ ἀκροβολισμόν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιτεσουμένον τοῦ κακοῦ, μίσος ἄλογον καὶ νόμον ἀπηνῆ καὶ βλασφημίας προχείρους καὶ δικαστήριον σκυθρωπὸν καὶ βοήν καὶ ὀργὴν καὶ ὅλως χολῆς μεστὰ πάντα. Διὸ δὴ τάχα μοι καὶ ἱατρικῆς δεήσειν ποτὲ προσεδόκων.

4. Ἀποδημῆσας οὖν καὶ τοῖς εὐδοκιμωτάτοις τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἱατρῶν συγγενόμενος καὶ πόνῳ πολλῷ καὶ προθυμίᾳ λιπαρεῖ χρησάμενος ἐξέμαθον τὴν τέχνην. Ἐπανελθὼν δὲ καταλαμβάνω τὸν πατέρα σαφὴς ἤδη μεμνηνόςτα καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον οὐκ ἐς βάθος ὥρωνταν οὐδ' ἀκριβῶς φυλακρινούντων τὰς νόσους. Πλὴν ὅπερ γε εἰκὸς ἦν ποιεῖν χρηστὸν υἱόν, οὕτε ἐμνησικαχῆσα τῆς ἀποκηρύξεως οὕτε μετὰπειμπτος γενέσθαι περιφύμεινα· οὐδὲ γὰρ εἶχόν τι αὐτῷ ἴδιον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐκείνα ἦν ἀλλότρια τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὥσπερ ἔφην ἤδη, τῆς νόσου. Παρελθὼν οὐκ ἀκλήτος οὐκ εὐθὺς ἰασάμην· οὐ γὰρ οὕτως ποιεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν οὐδὲ ταῦτα ἡ τέχνη παραινεῖ, ἀλλὰ πάντων πρῶτον τοῦτο διδασκόμεθα συνορᾶν εἰς τὴν ἰασμὸν ἐστὶ τὸ νόσημα εἰς ἀνῆκιστον καὶ ὑπερβεβηκὸς τοὺς ὅρους τῆς τέχνης· καὶ τὴν καὶ αὐτὰ, ἢ μὲν εὐμεταχείριστον ἦ, ἐπιχειροῦμεν καὶ πᾶσαν σπουδὴν εἰσφερόμεθα σῶσαι τὸν νοσοῦντα· ἢ δὲ κεκρατηκὸς ἤδη καὶ νενικηκὸς τὸ πάθος ἰδῶμεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσπατόμεθα, νόμον τινὰ παλαιὸν τῶν προπατόρων τῆς τέχνης ἱατρῶν φυλάττοντες, οἱ φασὶ μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκρατημένοις. Ἰδὼν οὖν τὸν πατέρα ἐτι ἐντὸς τῆς ἑλπίδος καὶ τὸ πάθος οὐχ ὑπὲρ τὴν τέχνην, ἐπὶ πολὺ τηρήσας καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἕκαστα ἐπεχείρουν ἤδη καὶ τὸ φάρμακον ταβαρρηκῶτως ἐνέχεον, καί τοι πολλοὶ τῶν παρόντων ὑπώπτευνον τὴν δόσιν καὶ τὴν ἰασιν διέβαλλον καὶ πρὸς κατηγορίας παρεσκευάζοντο.

5. Παρῆν δὲ καὶ ἡ μητρὺ αἰ φοβούμενη καὶ ἀπιστοῦσα, οὐ τῷ μισεῖν ἐμέ, ἀλλὰ τῷ δεδιέναι καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι πονήρως ἐκείνον διακείμενον· ἥπιστατο γὰρ μόνῃ τὰ πάντα συνοῦσα καὶ ὁμοδίατος τῇ νόσῳ. Πλὴν ἀλλ' ἐγὼγε οὐδὲν ἀποδειλιάσας — ἥπιστάμην γὰρ οὐ ψευδόμενά με τὰ σημεῖα οὐδὲ προδύσουσαν

ut puto, satis respondi ipsa vita quæ insecuta est : atque ea, quæ nunc dat crimini, quantum potero, diluam, paucula de meis rebus ubi vobis enarravero. Ego enim ille intractabilis, et refractarius, pudore ille patrem afficiens et indigna genere nostro perpetrans, tum quidem, multum illa et contenta voce clamanti, pauca reponenda putabam. Egressus autem domo iudicium mihi magnum et suffragium verum fore sperabam vitam post ea agendam, si appareret plurimum me a patris illis criminibus abesse, qui et in honestissimis studiis elaborarem, et cum viris versari optimis. Prævidebam vero etiam tale quiddam, et suspicabar jam tum, patrem, ut qui mentis esset non valde sanæ, injuste irasci et falsa contra filium crimina componere. Et erant qui furoris initium ista putarent, et minas et quædam quasi præludia mali non multo post ingruentis, oculum irrationale, agendi legem asperam, convicia in promptu, triste iudicium, et clamorem, et iram, et omnino bile plena omnia. Propter hæc sane opus mihi forte aliquando et medica arte futurum, exspectabam.

4. Peregrinatus ergo et probatissimorum apud exteros medicorum consuetudine, tum labore multo et studio inoffenso usus, artem perdidici. Redux patrem invenio aperte jam furem, et a patriis medicis depositum, qui scilicet intima non perviderent, neque accurate satis morbos discernere. Verum, quod consentaneum erat ut faceret filius bonus, ego neque abdicationis memoriam admisi, neque dum arcesserer exspectavi. Neque enim proprium quicquam ipsius, quod accusarem, habebam; sed aliena illa peccata erant omnia atque, ut modo dicebam, morbi. Accedens igitur invocatus, non statim curavi; neque enim mos est nobis ita facere, neque ars hæc præcipit, sed hoc docemur primum omnium considerare, sanabilisne sit morbus, an incurabilis et fines artis egressus: ac tum, si tractabilis est, manum admovemus, et diligentiam afferimus omnem ad servandum ægrotum: sin videamus jam superasse morbum ac vicisse, omnino non aggredimur, servantes legem antiquam progenitorum artis medicæ, qui negant manum admovendam his qui superati jam sint. Videns igitur patrem intra spem ac malum artis fines non egressum, diu observatis et accurate exploratis omnibus, manum jam admovebam et audacter infundebam medicamentum, multis licet præsentium suspectam curationem habentibus, calumniantibusque curationem, et ad accusandum se parantibus.

5. Aderat etiam noverca metuens ac diffidens, non quod odio me haberet, sed quod metueret, et male illum habere accurate sciret: noverat enim sola omnia, quæ semper una et in convictu quasi morbi fuisset. Verum enim vero nihil ego deterreret me passus, qui scirem non futurum ut signa me fallerent aut ars me proderet, curationem justo

τὴν τέχνην — ἐπήγον τὴν ἱασιν ἐν καιρῷ τῆς ἐπιχειρήσεως, καίτοι κάμοι τινες τῶν φίλων συνεβούλευον μὴ θρασύνεσθαι, μὴ καὶ διαβολὴν τινα μεῖζω ἐνέγκῃ μοι τὸ ἀποτυχεῖν ὥς ἀμυνομένῳ τὸν πατέρα φαρμάκῳ καὶ μνησικακήσαντι ὧν ἐπεπόνθειν ὅπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸ κεφάλαιον, ὥσως μὲν οὗτος εὐθὺς ἦν καὶ ἐσωφρόνεις πάλιν καὶ πάντα διεγίγνωσκεν· οἱ παρόντες δὲ ἐθαύμαζον καὶ ἡ μητρὺ δὲ ἐπὶ τῇ καὶ φανερά πᾶσιν ἦν χαίρουσα κάμοι εὐδοκίμουντι κάκιστ' ὡς σωφρονούντι. Οὗτος δ' οὖν — μαρτυρεῖν γὰρ αὐτῷ ἔχω — μήτε μελλήσας μήτε σύμβουλον τινα περὶ τούτων προσλαβὼν, ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἤκουσε τῶν παρόντων, ἔλυε μὲν τὴν ἀποκήρυξιν, οὐδὲν δὲ ἐξ ὑπαρχῆς ἐποιεῖτό με σωτήρα καὶ εὐεργέτην ἀποκαλῶν, καὶ ἀκριβῆ πείραν εἰληφέναι δημογῶν καὶ περὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐκείνων ἀπολογούμενος. Τοῦτο γινόμενον ὑψοῦται μὲν πολλοὺς, ὅσοι παρῆσαν χρηστοί, ἔλπιει δ' ἐκείνους, ὅσοις ἀποκήρυξις [οἰοῦ] ἡδίων ἀναλήψεως. Εἶδον γοῦν τότε οὐ πάντας ὁμοίως ἡδομένους τῇ πράγματι, ἀλλ' εὐθὺς τινος καὶ χροᾶν τρεπομένην καὶ βλέμμα τεταραγμένον καὶ πρόσωπον ὀργισμένον, ὅσον ἐκ φθόνου καὶ μίσους γίγνεται. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὥς τὸ εἶδος, ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδίασι ἤμεν ἀλλήλους ἀπειληφότες.

6. Ἡ μητρὺ δὲ μετὰ μικρὸν εὐθὺς νόσῳ ἐκράτετο, νόσον, ὣς ἄνδρες δικασταί, χαλεπὴν καὶ παράλογον· ἀρχόμενον γὰρ εὐθὺς τὸ δεινὸν παρεφύλαξα· οὐ γὰρ ἀπλοῦν οὐδ' ἐπιπόλαιον τῆς μανίας τὸ εἶδος, ἀλλὰ τι παλαιὸν ὑποκυροῦν ἐν τῇ ψυχῇ κακὸν ἀπέρρηξε καὶ ἐς τοῦφαντος ἐξενίκησε. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐστὶ σημεῖα τῶν ἀνιάτως μεμνηνόντων, ἐν δὲ ἐκείνῳ καινὸν ἐπὶ τῆς γυναίκος ταύτης παρεφύλαξα· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρα καὶ πραεῖα ἐστὶ καὶ παρόντων εἰρήνην ἀγείη ἡ νόσος, ἀν' ἧς τίνα ἱατρὸν ἴδῃ καὶ τοῦτ' ἀκούσῃ μόνον, κατ' ἐκείνου μάλιστα παροξύνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ τοῦ πονηρῶς καὶ ἀνηκέστως ἔχειν ἐστὶ τεκμήριον. Ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ μὲν ἡνιώμην καὶ τὴν γυναῖκα ψίχτειρον ἀξίαν οὖσαν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον δυστυχούσαν.

7. Ὁ πατὴρ δὲ ὑπὸ ἰδιωτείας — οὐ γὰρ οἶδεν οὔτε τὴν ἀρχὴν τοῦ κατέχοντος κακοῦ οὔτε τὴν αἰτίαν οὔτε τὸ μέτρον τοῦ πάθους — ἐκέλευεν ἰᾶσθαι καὶ τὸ ὅμοιον ἐγγεῖν φάρμακον· ὥστε γὰρ ἐν εἶναι μανίας εἶδος καὶ μίαν τὴν νόσον καὶ τὸ ἀρρώστημα ταῦτόν καὶ παραπλήσιαν τὴν θεραπείαν ἐνδεχόμενον. Ἐπεὶ δὲ, ὅπερ ἀληθέστατον, ἀδύνατον εἶναι φημι σώζεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ ἡττησθαι ὑπὸ τῆς νόσου ὁμολογῶ, ἀγανακτεῖ καὶ ὀργίζεται καὶ φησιν ἐκόντα καθυφίσθαι καὶ προδιδόναι τὴν ἀνθρώπων, ἐγκαλῶν μοι τὴν ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Καὶ πάσχει μὲν σύνηθες τοῖς λυπούμενοις· ὀργίζονται γοῦν ἅπαντες τοῖς μετὰ παρρησίας τάληθ' ἔλεγον. Πλὴν ἐγὼγε ὥς ἂν οἷός τε ὦ, δικαιολογήσομαι πρὸς αὐτόν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς τέχνης.

8. Καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τοῦ νόμου ἀρξομαι, καθ' ὃν οὗτος με ἀποκηρύξαι βούλεται, ἐν' εἰδῇ οὐκ ἐπ' ὁμοίαν

tempore adhibebam, licet consulentibus mihi quoque amicis quibusdam, ne confidentius agerem, quo ne frustratus eventus calumniam mihi quandam induceret majorem, ut qui ulcisci vellem patrem medicamento, et memoriam servarem eorum quae ab illo passus essem mala. In summa, salvus ille mox esse, resipiscere, dignoscere omnia : praesentes mirari, laudare noverca, et palam gaudere, quod bene audirem ego, quod ille resipuisset. Hic igitur (testari hoc ipsi possum) neque cunctatus neque adhibito de his ullo consiliario, quum audisset ab his qui adfuerant omnia, solvit abdicationem, filium me sibi de novo assumpsit, servatorem et bene meritum appellans, fassus experimentum se jam certum habere, excusans illa superiora. Id factum exhilaravit quidem multos, qui aderant viri boni; contristavit autem quibus abdicatione filii jucundior receptione fuerat. Videbam certe tunc non aequaliter omnes hac re delectari, sed statim cujusdam et versum colorem, et conturbatum visum, et vultum iratum, quale quid ex invidia et odio solet fieri. Nos igitur, ut facile est ad existimandum, in jucunditate et animi oblectatione esse, qui recepissimus alter alterum.

6. Noverca autem paullo post statim egrotare coepit, morbum, judices, difficilem et irrationabilem : incipiens enim statim malum observavi. Nam non simplex erat aut levis modo furoris species, sed antiquum aliquid desidens in anima malum ruptis quasi vinculis evicit in lucem. Sunt quidem alia quoque signa nobis multa sine spe sanationis furentium : unum autem illud novum hac in muliere observavi. Etenim ad reliquos mitior est et mansueta, praesentibus iis, inducias agit morbus : at si quem medicum videat, et hoc solum nomen audiat, in illum maxime exacerbatur : quod quidem ipsum, quam male illa habeat et insanabiliter, est indicium. Haec videns aegre ferebam equidem, et miserabar feminam, quod merebatur, praeter fas infortunatam.

7. At pater praeter imperitia, qui neque principium mali, quod eam tenet, neque causam, neque modum aegritudinis novit, curare illam jussit, atque idem infundere ei medicamentum : putavit enim unum esse furoris genus, morbum unum, infirmitatem eandem, quae similem curationem reciperet. Quum vero, quod verissimum est, nego fieri posse ut servetur mulier, quum superari eam a morbo fateor; indignatur, irascitur, me ultro ait subtrahere me, et mulierem prodere; ob artis imbecillitatem me accusat. Atque usu illi venit quod solet dolentibus : irascuntur enim omnes his qui libere vera illis dicunt. Verum ego, quantum ejus potuero, causam apud illum dicam, et pro me, et pro arte.

8. Ac primum a lege incipiam, ex qua abdicare me vult, ut sciat non jam similem esse ipsi ut prius potestatem.

οὐσαν αὐτῷ νῦν τε καὶ πρότερον τὴν ἐξουσίαν. Οὐ γὰρ ἄπασιν, ὡ πάτερ, ὁ νομοθέτης οὐδὲ πάντας υἱίας οὐδὲ δσάκις ἂν ἐθέλωσιν ἀποκηρύττειν συγκεχώρηκεν οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς πατράσι τὰ τηλικαῦτα ὀργίζεσθαι ἐφῆκεν, οὕτω καὶ τῶν παιδῶν προϋνόησεν, ὥς μὴ ἀδόκιμα αὐτὸ πάσχωσιν καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλευθέραν ἐφῆκε γίγνεσθαι οὐδ' ἄκριτον τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐς δικαστήριον ἐκάλεσε καὶ δοκιμαστάς ἐκάθισε τοὺς μήτε πρὸς ὀργὴν μήτε πρὸς διαβολὴν τὸ δίκαιον κρινούοντας· ἦδει γὰρ πολλοῖς πολλὰκις ἀλόγους αἰτίας ὀργῆς παρισταμένας, καὶ τὸν μὲν ψευδεῖ τινι διαβολῇ πειθόμενον, τὸν δὲ οἰκίῃ πιστεύοντα ἢ γυναικὶ ἔχθρῳ. Οὐκοῦν ἡγεῖτο ἀδόκαστον γίγνεσθαι τὸ πρᾶγμα οὐδ' ἐξ ἐρήμης τοὺς παῖδας εὐθύς ἀλίσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐγγεῖται καὶ λόγος ἀποδίδοται καὶ ἀνεξέταστον οὐδὲν καταλείπεται.

9. Ἐπεὶ τοίνυν ἔξεστι, καὶ τοῦ μὲν ἔγκαλιν μόνου ὁ πατὴρ κύριος, τοῦ κρίναι δὲ, εἰ εὐλογα αἰτιάται, ὑμεῖς οἱ δικάζοντες, αὐτὸ μὲν ὁμοί ἐπιφέρει καὶ ἐφ' ᾧ νῦν ἀγανακτεῖ, μηδέπω σκοπεῖτε, πρότερον δ' ἐκείνου ἐξετάσατε, εἰ ἐτι δότεον ἀποκηρύττειν αὐτῷ ἀπαξ ἀποκηρύξαντι καὶ χρησαμένῳ τῇ παρὰ τοῦ νόμου ἐξουσίᾳ καὶ ἀποπληρώσαντι τὴν πατρικὴν ταύτην δυναστείαν, εἴτ' αὖθις ἀναλαβόντι καὶ λύσαντι τὴν ἀποκήρυξιν. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδικώτατον εἶναι φημι τὸ τοιοῦτον, ἀπεράντους γίγνεσθαι τῶν παιδῶν τὰς τιμωρίας καὶ πολλὰς τὰς καταδικὰς καὶ τὸν φόβον αἰδίου καὶ τὸν νόμον ἄρτι μὲν συνοργίζεσθαι, μετὰ μικρὸν δὲ λύεσθαι καὶ πάλιν ὁμοίως ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ ὅλως ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι τὰ δίκαια πρὸς τὸ ἐπὶ καιροῦ δοκοῦν πατράσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἄξιον ἐφίεσθαι καὶ ἀγανακτοῦντι συναγανακτεῖν καὶ κύριον τῆς τιμωρίας ποιεῖν τὸν γεγεννηκότα, ἣν δ' ἀπαξ ἀναλώσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ καταχρησθῇ τῷ νόμῳ καὶ ἐμπλησθῇ τῆς ὀργῆς, εἴτα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ χρηστὸν εἶναι μεταπεισθεῖς, ἐπὶ ταύτων ἀνάγκη μένειν καὶ μηκέτι μεταπηδᾶν μηδὲ μεταβουλεύεσθαι μηδὲ μεταποιεῖν τὴν κρίσιν· τοῦ μὲν γὰρ τὸν γεννηθέντα πονηρὸν ἢ χρηστὸν ἀποδῆσεσθαι οὐδὲν, οἶμαι, γνώρισμα ἦν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀναξίους τοῦ γένους παραιτεῖσθαι συγκεχώρηται τοῖς ὅτε ἡγνῶσιν ἀναθρεψαμένοις.

10. Ὅταν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ἐπ' ἐξουσίας αὐτός τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δοκιμάσας ἀναλάβῃ, τίς ἐτι μηχανὴ μεταβάλλεσθαι, ἢ τίς ἐτι χρῆσις ὑπολοιπὸς τοῦ νόμου; Φαίη γὰρ ἂν πρὸς αὐτὸν ὁ νομοθέτης, Εἰ πονηρὸς οὗτος ἦν καὶ τοῦ ἀποκηρυχθῆναι ἄξιος, τί παθὼν ἀνακάλεις; τί δ' αὖθις ἐπαγγήγεις ἐς τὴν οἰκίαν; τί δ' ἔλυσες τὸν νόμον; Ἐλεύθερος γὰρ ἦσθα καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα κύριος. Οὐ γὰρ δὴ ἐντροφᾶν σοι δότεον τοῖς νόμοις οὐδὲ πρὸς τὰς σὰς μεταβολὰς συνάγεσθαι τὰ δικαστήρια οὐδὲ ἄρτι μὲν λύεσθαι, ἄρτι δὲ κυρίου εἶναι τοὺς νόμους, καὶ τοὺς δικαστάς καθῆσθαι μάρτυρας, μᾶλλον δὲ ὑπηρέτας τῶν σοι δοκούντων ὅτε μὲν κολάζοντας, ὅτε δὲ διαλλάττοντας, ὁπότεν σοι δοκῇ. Ἀπαξ γεγέννη-

Non enim, pater, omnibus, neque omnes filios, neque quoties voluerint, abdicare legislator concessit, neque omnibus de causis : sed quemadmodum patribus sic irasci permisit, ita etiam filiis, ne injuste hoc patiantur, prospexit. Ac propterea non liberam esse permisit nec sine iudicio poenam, sed ad tribunal eos vocavit, et aestimatores sedere iussit, neque ad iram, neque ad calumniam quid justum sit examinatos. Norat enim multis saepe irrationabiles irae causas inesse, et alium mendaci cuidam calumniae fidem habere, alium servo credere, aut mulierculas inimicæ. Quare voluit non sine iudicio hoc negotium transigi, neque inauditos filios statim damnari, sed aqua illis quoque infunditur et causae dictio datur, et nihil non examinatum relinquitur.

9. Quandoquidem igitur licet, et accusationem solum in potestate habet pater, iudicium vero, an cum ratione accuset, vestrum est, iudices : ipsum quidem quod mihi obijcit, et de quo nunc indignatur, nondum considerate : prius vero illud exquirite, sitne concedendum iterum illi abdicare, qui semel jam abdicaverit et potestate legis sit usus, illudque patrium imperium expleverit, deinde vero rursus receperit abdicationemque resciderit. Equidem injustissimum esse tale quid aio, infinitas sic fieri filiorum poenas, et condemnationes multas, et metum perpetuum, et legem nunc quidem adjuvare iras, paulo post autem solvi, et rursus æque valere, atque omnino sursum deorsum jura verti, prout quoque tempore videatur patribus. Sed primo quidem æquum est permittere aliquid et in partem indignationis venire et puniendi potestatem tribuere ei qui genuit : quum vero semel consumserit potestatem, quum lege abusus fuerit, quum satius ira, deinde post hæc receperit, bonum esse contra priorem sententiam persuasus : in his jam necessario manendum, nec transiliendum amplius, neque mutandum consilium, neque iudicium retractandum. Utrum enim filius malus, an bonus futurus esset, signo, opinor, nullo poterat dignosci : ac propterea indignos familia reprobare concessum est his, qui tum quum ignorarent, aluere.

10. Ubi vero non necessitate quadam, sed libera potestate et suapte iudicio aliquis filium probavit et recepit; quinam modus superest mutandi sententiam, aut qui legis usus ei est relictus? Dixerit enim ad te legislator : Si malus hic fuit et abdicari dignus, quid tibi in mentem venit ut revocares? quid rursus reduxisti in domum? quid legem rescidisti? liber enim eras integrum tibi erat hoc non facere. Neque enim concedendum tibi est ut ad animi tui libidinem utaris legibus, neque ut ad tuas inconstantias circumagas iudicia; neque ut nunc abrogentur, nunc valeant leges; et iudices sedcant testes, vel ministri potius eorum quæ tibi placent, modo punientes, modo reconcilians, prout tibi visum

κας, ἀπαξ ἀνατέτροφας, ἀπαξ καὶ τὸ ἀποκηρύττειν ἀντὶ τούτων ἔχεις, καὶ τότε, ἣν δικαίως αὐτὸ ποιεῖν δοκῇ· τὸ δ' ἀπαυστον τοῦτο καὶ αἰδιον καὶ πολλὸ καὶ βῆδιον μεῖζον ἦδη τῆς πατρικῆς ἐστὶν ἐξουσίας.

11. Μὴ δὲ, πρὸς Διός, ὧ ἀνδρες δικασταί, συγχωρήσητε αὐτῷ ἐκούσιον τὴν ἀνάληψιν πεποιημένῳ καὶ λύσαντι τὴν γνώσιν τοῦ πάλαι δικαστηρίου καὶ ἀκυρώσαντι τὴν ὀργὴν αὐθις τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀνακαλεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν πατρικὴν ἀνατρέχειν, ἥς ἔξωρος ἦδη καὶ ἔωλος ἡ προθεσμία, καὶ μόνῳ τούτῳ ἄκυρος καὶ προδεδεπανημένη· ὁρᾶτε γάρ που καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ὡς ἀπὸ μὲν τῶν κλήρω λαχόντων δικαστῶν, ἦν τις ἄδικον οἴεται γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον ἐφεῖναι δικαστήριον· ἣν δὲ τινες ἐκόντες αὐτοὶ συνθῶνται δικαστὰς καὶ προελόμενοι ἐπιτρέψωσι διαιτᾶν, οὐκέτι. Οἷς γὰρ ἐξῆν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμμένειν, εἰ τούτους τις αὐθαίρετος εἴλετο, στέργειν ἐστὶ δίκαιος τοῖς ἐγνωσμένοις. Οὕτω δὲ καὶ σὺ, ὃν ἐξῆν μὴκέτ' ἀναλαμβάνειν, εἰ σοι ἀνάξιος ἐδόκει τοῦ γένους, τοῦτον εἰ χρησάτων ἡγησάμενος εἶναι πάλιν ἀνείληφας, οὐκέτ' ἀποκηρύττειν ἔξεις· ὅτι γὰρ οὐκ ἄξιός αὐθις παθεῖν ταῦτα, ὑπ' αὐτοῦ σοῦ μεμαρτύρηται καὶ χρηστός ἦδη ἀνωμολόγηται. Ἀμετανόητον οὖν τὴν ἀνάληψιν καὶ τὴν διαλλαγὴν βέβαιον εἶναι προσήκει μετὰ κρίσιν οὕτω πολλὴν καὶ δύο δικαστήρια, ἐν μὲν τὸ πρῶτον, ἐρ' οὗ παρητήσω, δεύτερον δὲ τὸ σὺν, ὅτε μεταβουλεύσω καὶ ἀνάδαστον ἐποίησας· τὰ πρότερον ἐγνωσμένα λύσας βεβαίοις τὰ μετ' ἐκάινε βεβουλευμένα. Μένε τοίνυν ἐπὶ τῶν τελευταίων καὶ φύλαττε τὴν σαυτοῦ κρίσιν, πατέρα σε εἶναι δεῖ· τοῦτο γὰρ ἔδοξέ σοι, τοῦτ' ἐδοκίμασας, τοῦτ' ἐχύρσας.

12. Ἐγὼ μὲν οὐδ' εἰ μὴ φύσει παῖς ἦν, θέμενος δὲ ἀποκηρύττειν ἤθελες, εἰεῖναι ἂν σοι φόβῳ· ὃ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ ποιεῖν δυνατὸν ἦν, τοῦτ' ἄδικον λύειν ἀπαξ γινόμενον. Τὸν δὲ καὶ φύσει καὶ αὐθις προαιρέσει καὶ γνώμῃ εἰσπεποιημένον, πῶς εὐλογον αὐθις ἀπωθεῖσθαι καὶ πολλαῖς τῆς μῖσος οἰκειότητος ἀποστερεῖν; Εἰ δ' οἰκότης ὦν ἐτύγχανον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πονηρὸν οἰόμενος ἐπέδῃσας, μεταπειθεῖς δὲ ὡς οὐδὲν ἡδίκουν, ἐλεύθερον ἀφῆκας εἶναι, ἄρ' ἂν σοι πρὸς καιρὸν ὀργισθέντι αὐθις ἐξῆν ἐς τὴν ὁμοίαν δουλείαν ἐπανάγειν; οὐδαμῶς. Τὰ γὰρ τοιαῦτα βέβαια καὶ διὰ παντὸς κύρια ὑπάρχειν οἱ νόμοι ἀξιοῦσιν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τοῦ μηκέτι ἐξεῖναι τούτῳ ἀποκηρύττειν ἐν ἀπαξ ἀποκηρύξας ἐκὼν ἀνέλαθεν, ἔτι πολλὰ εἰπεῖν ἔγωγ δμως παύσομαι.

13. Σκέψασθε δὲ ἦδη ὅτινα ὄντα με καὶ ἀποκηρύξει· καὶ οὐ δὴ που τοῦτ' ὀφείμι, ὡς τότε μὲν ἰδιώτην, νῦν δ' ἱατρόν· οὐδὲν γὰρ ἂν πρὸς τοῦτο ἡ τέχνη συναγωνίσαιτο· οὐδ' ὅτι τότε μὲν νέον, νῦν δὲ ἡδὴ καὶ προβεβηκότα καὶ τὸ πιστὸν τοῦ μηδὲν ἀδικῆσαι ἂν παρὰ τῆς ἡλικίας ἔχοντα· μικρὸν γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τότε μὲν, εἰ καὶ μηδὲν ἡδικοῦμενος, ὡς ἂν ἐγωγε φαίην, ἀλλ' οὐδ' εὖ πεπονθὼς παρηγείτο τῆς οἰκίας, νῦν δὲ σωτήρα ἐναγχοῦ καὶ εὐεργέτην γεγεννημένον, οὗ τί γένοιτο· ἂν

fuerit. Semel genuisti, aluisti semel, semel etiam abdicandi pro his potestatem habes, idque tum, si iuste illud videaris facere: illud autem indesinenter facere et perpetuo, et saepe, et temere, majus jam est patria potestate.

11. Nolite sane, obsecro, iudices, concedere illi, postquam sponte receptionem fecit et superioris iudicii cognitionem reddidit irritam et iram suam retractavit, ut eandem rursus poenam revocet et ad patriam potestatem recurrat, cujus jam tempus illi praeteriit et olim dies elapsus est, quaeque illo solo actu vim suam amisit et consumpta est. Nam videtis fere in ceteris etiam iudiciis, ut a iudicibus sortitione lectis, si quis injustum factum putet iudicium, permittat lex ad aliud provocare et abire tribunal: sin aliqui ultro sibi iudices statuerint et delectis a se permiserint arbitrium, non jam hoc concedat. Quibus enim initio licebat non stare, hos si quis sua sponte legerit, justum est eorum illum cognitione contentum esse. Ita sane tu etiam, quem licebat non iterum recipere, si indignus genere tibi videbatur; hunc si, bonum arbitratus esse, denuo receptisti, non jam poteris abdicare. Non enim dignum esse qui ista denuo a te patiat, tu ipse testatus et bonum jam esse confessus es. Quare receptionem poenitentiae non jam subjectam, sed ratam conciliationem esse convenit post multum adeo iudicium et duo tribunalia, unum prius illud, quo me ejecisti, alterum tuum ipsius, quum mutato consilio irritum prius illud fecisti. Quum priora decreta rescindis, firmas quae post ea deliberasti. Mane ergo in ultimis ac tuere iudicium tuum: patrem te esse oportet; ita enim ipsi tibi placuit, hoc probasti, hoc sanxisti.

12. Ego ne tum quidem, si non natura essem filius, sed adoptatum me abdicare velles, licere tibi hoc putarem. Quod enim initio non facere licebat, illud, ubi semel factum, dissolvere iniquum est. Illum autem qui natura, deinde rursus voluntate et sententia tua in domum ascitus est, quomodo rationabile est rursus expellere et uno familiae jure privare saepius? Si vero servus fuissem, tuque primo, malum me putans, vinxisses, ac deinde mutata persuasione arbitratus nihil me injustum egisse, liberum dimisisses; numquid tibi aliquando irato liceret in similem me servitutem retrahere? Minime: haec talia enim firma et perpetuo rata esse leges jubent. De eo igitur, quod non liceat isti abdicare quem semel a se abdicatum sponte receperit, licet multa adhuc quae dicam persint, tamen desinam.

13. Videte autem nunc, qualem me hominem abdicatum eat. Et nondum hoc dico, tum imperitum, jam vero medicum; nihil enim ad hanc rem ars juverit: neque, tum juvenem, nunc autem jam provectum, qui ab ipsa jam aetate argumentum habeam, injuriam me non temere facere: parvum enim fortasse hoc etiam fuerit. Verum illo tempore, licet injuria nulla laesus, ut equidem dixerim, tamen nec auctus beneficio, domo me exclusit: jam vero servatorem recens et bene de se meritum, quo quid fieri possit ingra-

ἀχαριστότερον, σωθέντα δι' ἐμέ καὶ τληκιοῦτον κίνδυνον διαπεφυγότα τοῖς τοιοῦτοις εὐθὺς ἀμείβεσθαι τῆς θεραπείας ἐκείνης οὐδένα λόγον ἔχοντα, ἀλλ' οὕτωσι βραδίως ἐπιλελήσθαι καὶ ἐπὶ τὴν ἐρημίαν ἐλαύνειν τὸν ἐφησθέντ' ἂν δικαίως ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐξεβέβλητο, μὴ μόνον οὐ μνησικακήσαντα, ἀλλὰ καὶ σώσαντα καὶ σωφρονεῖν παρασκευάσαντα;

14. Οὐ γὰρ μικρὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ τὸ τυχόν εὖ πεποικηκώς αὐτὸν ὅμως τῶν τοιούτων νῦν ἀξιοῦμαι. Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος ἀγνοεῖ τὰ τότε, πάντες ὑμεῖς ἴστε οἷα ποιοῦντα αὐτὸν καὶ πάσχοντα καὶ ὅπως διακείμενον ἐγὼ παραλαβὼν, τῶν μὲν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωκότων, τῶν δ' οἰκείων φευγόντων καὶ μηδὲ πλησίον προσεῖναι τολμώντων, τοιοῦτον ἀπέφηνα, ὥς καὶ κατηγορεῖν δύνασθαι καὶ περὶ τῶν νόμων διαλέγεσθαι. Μᾶλλον δὲ ὁρᾷς, ὦ πάτερ, τὸ παράδειγμα τοιοῦτον ὄντα σε παρ' ὀλίγον οἷα νῦν ἡ γυνή ἐστι, πρὸς τὴν ἀρχαίαν φρόνησιν ἐπανήγαγον. Οὐ δὴ δίκαιον, τοιαύτην μοι γενέσθαι τὴν ἀμοιβὴν ἀντ' ἐκείνων οὐδὲ κατ' ἐμοῦ σε μόνου σωφρονεῖν; ὅτι γὰρ μὴ μικρὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐεργέτησαι καὶ ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐγκαλεῖς δῆλόν ἐστιν· ὃν γὰρ ὥς ἐν ἰσχύει οὖσαν τὴν γυναῖκα καὶ καμπονήρως ἔχουσαν οὐκ ὡόμενον μισεῖς, πῶς οὐ πολλὸ μᾶλλον, ὅτι σε τῶν ὁμοίων ἀπῆλλαξας, ὑπεραγαπήσας καὶ χάριν ὁμολογεῖς τῶν οὕτω δεινῶν ἀπῆλλαγμένους; Σὺ δὲ, ὅπερ ἀγνωμονέστατον, σωφρονήσας εὐθὺς εἰς δικαστήριον ἀγεις καὶ σεωσμένος κολάζεις καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκείνο μῖσος ἀνατρέχεις καὶ τὸν αὐτὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον. Καλὸν γοῦν τὸν μισθὸν ἀποδίδως τῇ τέχνῃ καὶ ἀξίας ἀμοιβὰς τῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸν ἱατρὸν βγαίνων μόνον.

15. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν εὐεργέτην τούτῳ κολάζειν ἐπιτρέφετε καὶ τὸν σώσαντα ἐξελαύνειν καὶ τὸν σωφρονίσαντα μισεῖν καὶ τὸν ἀναστήσαντα τιμωρεῖσθαι; οὐκ, ἦν γε τὰ δίκαια ποιῆτε. Καὶ γὰρ εἰ τὰ μέγιστα νῦν ἀμαρτάνων ἐτύγχανον, ἦν μοι τις οὐ μικρὰ προσπειλομένη χάρις, εἰς ἣν ἀποβλέποντα τοῦτον καὶ ἥς μεμνημένον καλῶς ἔχε τῶν μὲν παρόντων καταφρονεῖν, δι' ἐκεῖνα δὲ πρόχειρον τὴν συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα εἰ τληκαῦτη τις ἡ εὐεργεσία τυγχάνοι, ὥς πάντα ὑπερπαλεῖν τὰ μετὰ ταῦτα. Ὅπερ οἷμαι καί μοι πρὸς τοῦτον ὑπάρχειν, ὃν ἔσωσα, καὶ δε τοῦ βίου παντὸς χρεώστης ἐστί μοι, καὶ ὃ τὸ εἶναι καὶ τὸ σωφρονεῖν καὶ τὸ συνίεναι παρέσχημαι, καὶ μάλιστα δεοί οἱ ἄλλοι πάντες ἡδὴ ἀπεγνώκεσαν καὶ ἥττους εἶναι ὁμολογοῦν τῆς νόσου.

16. Τοῦτο γὰρ μελῶν οἷμαι ποιεῖν τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν, δεοῦτε υἱὸς ὃν τότε οὐτε ἀναγκαῖαν τῆς θεραπείας ἔχων αἰτίαν, ἀλλ' ἐλευθερὸς καθεστὼς καὶ ἀλλότριος, τῆς φυσικῆς αἰτίας ἀφαιρέμενος, ὅμως οὐ περιῖδον, ἀλλ' ἐθέλοντης, δακνητός, αὐτεπάγγελτος ἦκον, ἐβοήθησα, προσελιπήρησα, ἰασάμην, ἀνέστησα καὶ τὸν πατέρα ἐμαυτῷ διεφύλαξα καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποκηρύξεως ἀπελογησάμην καὶ τῇ εὐνοίᾳ τὴν ὀργὴν ἔπαυσα καὶ τὸν νόμον ἔδωκα τῇ φιλοστοργίᾳ καὶ μεγάλῃς εὐεργεσίας τὴν εἰς τὸ

tius? servatum mea opera, tali superato periculo, talem statim mercedem persolvere, nulla curationis illius ratione habita; sed ita facile oblitisci et in solitudinem abigere eum, qui quum jure laetari potuisset malis pro injusta ejectione, non solum memoriam injuriæ abiecit, verum salutem etiam præstitit et sanitatem.

14. Neque enim parvum est, judices, neque quotidianum beneficium, quo affecti illum, qui talibus nunc poenis me dignum censet. Sed etsi forte iste ignorat quæ tum acta sunt; at vos nostis omnes, qualia agentem illum et patientem, et quomodo affectum, ego illum receperim, desperantibus reliquis medicis, familiaribus autem fugientibus, ac ne prope quidem accedere ausis, ac talem reddiderim, qui etiam accusare possit et de legibus disputare. Potius hoc dicam: vides, pater, tui status specimen: talis propemodum quum esses, qualis nunc mater est, ad pristinam te mentem revocavi. Non igitur justum est eam mihi pro illis mercedem tribui, teque contra me solum sapere. Minime enim parvum tibi beneficium a me tributum esse, ex ipsa tua accusatione manifestum est. Quem enim odio jam habes, qui non sanem uxorem tuam cum extremis conflantem malis et pessime omnino habentem, cur non multo potius vehementer amas, quod similibus te liberavi, et gratiam habes tantis malis solutus? Tu vero, quod ingrattissimum, recepta mente statim trahis ad tribunal, et servatus punis, et ad antiquum illud odium recurris, et legem eandem recitas. Præclaram igitur arti mercedem exsolvis, et digna medicamentorum præmia, qui contra solum medicum sapias.

15. Vos autem, judices, huic permittetis punire bene de se meritum, servatorem expellere, sanæ mentis restitutorem odisse, afficere supplicio qui jacentem erexit? Minime, si quidem juste agatis. Etenim si maxima nunc peccata commissem, erat quæ ante deberetur mihi gratia non parva, ad quam iste respiciens, cujus recordatus jure meritoque præsentia contemneret, in promptu propter ista haberet veniam: maxime vero, si tale tantumque sit beneficium, ut longe ea, quæ post facta sunt, superet. Quod quidem apud istum mihi ita se habere arbitror, quem servaverim, qui vitam mihi ipsam debeat, cui quod est, quod sapit, quod intelligit, ego præstiterim, idque eo maxime tempore, quum reliqui omnes spem abjecissent seque impares morbo fassi essent.

16. Illa enim re augeri beneficium meum existimo, quod neque filius eo tempore, neque necessariam habens curationis causam, sed in libertate constitutus, alienus, naturali necessitudine solutus, tamen non neglexi patrem; sed sponte, invocatus, meo ipsius instinctu veni, opem tuli, assiduus fui, sanavi, excitavi, patrem servavi mihi, causam de abdicatione dixi, iram illius mea benevolentia sedavi, legem dissolvi pietate, magnoque beneficio reditum in familiam redemi, atque ancipiti adeo

γένος ἐπ'άνοδον ἐπριάμην καὶ ἐν οὕτως ἐπισφαλὲι καιρῷ τὴν πρὸς τὸν πατέρα πίστιν ἐπεδειξάμην καὶ μετὰ τῆς τέχνης ἔμαυτὸν εἰσποίησα καὶ γνήσιος υἱὸς ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνεφάνην. Πόσα γὰρ οἴεσθε παθεῖν με, πόσα καμῖν παρόντα, ὑπηρετοῦντα, καιροφυλακοῦντα, νῦν μὲν εἰκόντα τῇ τοῦ πάθους ἀκμῇ, νῦν δὲ τὴν τέχνην ἐπάγοντα πρὸς δλίγον ἐνδιδόντος τοῦ κακοῦ; ἔστι δὲ τῶν ὄντων ἀπάντων τούτων ἐν τῇ ἱατρικῇ τὸ ἐπισφαλέστατον, τοὺς τοιούτους ἰᾶσθαι καὶ πλησιάζειν οὕτω διαχειμένοις· ἐς γὰρ τοὺς πλησίον πολλάκις ἀφίᾳσι τὴν λύτταν ἐπιζέσαντος τοῦ πάθους. Καὶ ὁμως πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπώκνησα οὐδ' ἀπεδειλίασα, συνὼν δὲ καὶ πάντα τρόπον ἀντεξισταζόμενος τῇ νόσῳ τὸ τελευταῖον ἐκράτησα τοῖ φαριμάκῳ.

17. Μὴ γὰρ τοῦτ' ἀκούσας εὐθὺς ὑπολάβοι τις, ποῖος δὲ ἡ πόσις ὁ κάματος ἐγγεῖαι φάρμακον; πολλὰ γὰρ πρὸ τούτου γενέσθαι δεῖ καὶ προοδοποιῆσαι τῇ πόσει καὶ προπαρασκευάσαι ῥᾶδιον εἰς ἱσιν τὸ σῶμα καὶ τῆς ἀπάσης ἔξω φροντίσαι κενοῦντα καὶ ἰσχυαίνοντα καὶ οἷς χρῆ τρέφοντα καὶ κινοῦντα εἰς ὅσον χρήσιμον καὶ ὑπνους ἐπινούντα καὶ ἡρεμίας μηχανώμενον, ὥπερ οἱ μὲν ἄλλοι τι νοσοῦντας βραδίως πεισθεῖεν ἂν, οἱ μεμηνότες δὲ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ δυσάγωγοι καὶ δυσηνιόγητοι καὶ τῷ ἱατρῷ ἐπισφαλεῖς καὶ τῇ θεραπείᾳ δυσκαταγώνιστοι. Ὅταν γοῦν πολλάκις ποιήσωμεν ἤδη πλησίον γενέσθαι τοῦ τέλους καὶ ἐλπίσωμεν, ἐμπεσόν τι μικρὸν ἁμάρτημα, ἐπακμάσαντος τοῦ πάθους ἅπαντα βραδίως ἐκεῖνα ἀνέτρεψε καὶ ἀνεπόδισε τὴν θεραπείαν καὶ τὴν τέχνην διέσφηλε.

18. Τὸν οὖν ταῦτα πάντα ὑπομεμενηκότα καὶ οὕτω χαλεπῷ νοσήματι προσπαλαίσαντα καὶ πάθος ἀπάντων παθῶν τὸ δυσαλωτότατον νενικηκότα ἐτι τούτῳ ἀποκηρύττειν ἐπιτρέψετε, καὶ τοὺς νόμους ὡς βούλεται ἐρμηνεύειν κατ' εὐεργέτου συγχωρήσετε καὶ τῇ φύσει πολεμῖν αὐτὸν ἐάσετε; Ἐγὼ τῇ φύσει πειθόμενος, ὡς ἄνδρες δικασταί, σώζω καὶ διαφυλάττω τὸν πατέρα ἑμαυτῷ, καὶ ἀδικῇ· οὐτοσὶ δὲ τὸν εὐηργετηκότα παῖδα τοῖς νόμοις, ὡς φησιν, ἀκολουθῶν διαφθείρει καὶ τοῦ γένους ἀποστερεῖ. Μισοῦμαι οὗτος, ἐγὼ φιλοπάτωρ γίγνομαι· ἐγὼ τὴν φύσιν ἀσπαζόμεμαι, οὗτος τὰ τῆς φύσεως παρορᾷ καὶ καθυβρίζει. Ὁ πατὴρ μισοῦντος ἀδικῶς· ὁ παῖδός φιλοῦντος ἀδικώτερον. Ἐγκαλῶ γὰρ ἑμαυτῷ, τοῦ πατρὸς ἀναγκάζοντος ὅτι μισοῦμενος οὐ δέον φιλῶ καὶ φιλῶ πλέον ἢ προσῆκε. Καίτοι γε ἡ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον ἢ τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν. Ἄλλ' οὗτος ἐκὼν καὶ τοὺς νόμους παρορᾷ, οἱ τοὺς οὐδὲν ἡδικοῦσας παῖδας τῷ γένει φυλάττουσι, καὶ τὴν φύσιν, ἣ τοὺς γεννήσαντας ἔλκει πρὸς πόθον τῶν γεγεννημένων πολὺν, οὐχ ὅπως μελῶς ἀρχὰς εὐνοίας ἔχων πρὸς ἐμὲ μελίζονα τὰ δίκαιά μοι τῆς εὐνοίας εἰσφέρει καὶ ἐπιδίδωσιν, ἡ τό γε ἔλαττον ἐμὲ μιμεῖται καὶ ζηλοῖ τοῦ φίλτρου· ἀλλ', οἱμοι τῆς συμφορᾶς, προσέτι καὶ μισεῖ φιλοῦντα καὶ ἀγαπῶντα ἐλαύνει καὶ εὐεργετοῦντα ἀδικεῖ καὶ ἀσπαζόμενον ἀποκηρύττει καὶ τοὺς

tempore ostendi meam in parentem fidem, et una cum arte me ipsum quasi adoptavi, germanumque me filium in magno discrimine exhibui. Quæ enim subisse me putatis? quantum laborasse præsentem, ministrantem, tempora observantem omnia, quum nunc viribus summis morbi concederem, nunc remittenti aliquantum malo artem opponerem? Est autem omnium in medicina hoc periculosissimum, curare tales, et ad ita constitutos accedere: sæpe enim in proximos quosque rabiem, effervescente morbo, emittunt. Ego tamen ad nihil horum vel operam remisi, vel despondi animum: sed congregiens et omni modo contra morbum decertans, medicamento tandem illum expugnavi.

17. Noli enim, si quis ista audis, statim putare, Qualis aut quantus labor est infundere medicamentum? Multa enim ante hoc fieri oportet, et viam munire potioni; et parare habile ad curationem corpus, et habitus totius habere rationem, evacuando, extenuando, iis quibus oportet nutriendo, et movendo quantum utile est, et somno parando, et machinanda quiete, ad quæ morbo laborantes alio facile inducantur, furiosi autem propter mentis licentiam duci regique difficiles sunt, periculosi medico et curationi vix superabiles. Quum enim sæpe effecimus ut prope finem simus, quum speramus: incidens parvulum quoddam peccatum, ingravescente denuo morbo, omnia illa facile evertit, retro egit curationem, artem dejecit.

18. Eum igitur, qui illa omnia sustinuit, qui cum gravi adeo ægritudine conflictatus est, qui morbum morborum omnium superatu difficillimum vicit, isti adhuc abdicare permittitis, et pro sua libidine interpretari leges contra optime de se meritum patiimini, et contra ipsam pugnare naturam sinetis? Ego naturæ obsecutus, iudices, servo et custodio mihi patrem, etiam si injuriam ipse mihi faciat: at hic filium a quo beneficium accepit, legibus, ut ait, obtemperans, perdit et genere privat. Liberorum osor hic est, amans ego patris; ego amplector naturam, hic naturæ vim despicit et jus ejus contumeliose conculcat. Vah patrem injuste odio habentem! vah filium amantem etiam injustius! Me enim ipsum accuso, patre ita cogente, qui exosus præter officium amem, et magis amem quam convenit: quanquam patribus magis injungat amare liberos, quam hisce patres. Sed iste ultro et leges despicit, quæ liberos nullius injuriæ reos servant generi, et naturam, quæ parentes ad vehementem eorum qui nati sunt amorem trahit; tantum abest ut, quum majores habeat benevolentiae erga me causas, majora etiam justæ benevolentiae officia mihi tribuat addatque; aut certe me imitetur, et amoris mei se præbeat æmulum: sed, heu calamitatem! Insuper etiam odit amantem, et diligentem exigit, et bene merentem afficit injuria, et amplectentem abdicat, et leges

φιλόπαιδας νόμους ὡς μισοπαίδας κατ' ἐμοῦ μεταχειρίζεται. Ὁ μάχης, ἦν εἰσάγει, πᾶτερ, τοῖς νόμοις κατὰ τῆς φύσεως.

19. Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν ὡς θέλεις κακῶς ἐρμηνεύεις, ὦ πᾶτερ, καλῶς κειμένους τοὺς νόμους. Οὐ πολέμει φύσις καὶ νόμος ἐν ταῖς εὐνοίαις, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν ἐνταῦθα ἀλλήλοις καὶ συναγωνίζονται τῇ λύσει τῶν ἀδικημάτων. Ὑβρίζεις τὸν εὐεργέτην, ἀδικεῖς τὴν φύσιν. Τί καὶ τοὺς νόμους συναδικεῖς τῇ φύσει; οὐδ' ἀλλοῦ καὶ δικαίου καὶ φιλόπαιδας εἶναι θέλοντας οὐ συγχωρεῖς, καὶ ἔνδ' αὐτοῦ παιδὸς ὡς κατὰ πολλῶν κινῶν πολλὰς καὶ ἡσυχάζειν οὐκ ἔδωκεν ἐν ταῖς τιμωρίαις τοὺς ἐν ταῖς τῶν πατέρων πρὸς τοὺς πατέρας εὐνοίας ἡσυχάζειν ἐθέλοντας, καίτοι γε ἐπὶ τοῖς μηδὲν ἡμαρτηκόσι μηδὲ κειμένους. Καὶ μὴν οἱ γε νόμοι καὶ ἀχαριστίας δικάζεσθαι διδόναι κατὰ τῶν τοὺς εὐεργέτας μὴ ἀντ' αὐτοῦ ποιοῦντων. Ὁ δὲ πρὸς τῷ μὴ ἀμείβεσθαι καὶ ἐπ' αὐτοῖς οἷς αὐτὸν πόνος καλᾶν ἀξίω, σκέψασθε εἰ τίνα ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπολλέοιεν. Ὡς μὲν οὖν οὕτως ἀποκηρύττειν ἐπὶ τοῦτ' ἔστιν ἀπαρ' ἡδὴ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀποπληρώσαντι καὶ χρησαμένῳ τοῖς νόμοις οὕτως ἀλλως δίκαιον, εὐεργέτην εἰς τὰ τηλικαῦτα γεγενημένον ἀποθεῖσθαι καὶ τῆς οἰκίας παραιτεῖσθαι, ἱκανῶς, οἶμαι, δέδεικται.

20. Ἡδὴ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔλωμεν τῆς ἀποκηρύξεως καὶ τὸ ἐγκλημα ἐξετάσωμεν ὁποῖόν ἐστιν. Ἀνάγκη δὲ αὐτὸς ἐπὶ τὴν γνώμην ἀναδραμεῖν τοῦ νομοθέτου. Ἵνα γὰρ σοι τοῦτο πρὸς ὀλίγον δώμην, τὸ ἔξιναι δόξαις ἂν ἐθέλης ἀποκηρύττειν, καὶ κατὰ γε τὸν εὐεργέτην προσέτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην συγχωρήσωμεν, οὐχ' ἀπλῶς, οἶμαι, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις ἀποκηρύξεις. Οὐδὲ τοῦθ' ὁ νομοθέτης φησὶν, ὅτι ἂν τύχῃ ὁ πατὴρ αἰτιασάμενος, ἀποκηρυττέτω, καὶ ἀπόχρη θελῆσαι μόνον καὶ μείψασθαι· τί γὰρ ἂν ἔδει δικαστηρίου; ἀλλ' ὑμῖν ποιεῖ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, σκοπεῖν εἴτε ἐπὶ μεγάλῳ καὶ δικαίῳ ὁ πατὴρ ὀργίζεται εἴτε καὶ μὴ. Οὐκοῦν τοῦτο ἡδὴ ἐξετάσατε. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μανίαν εὐθύς.

21. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῆς σωφροσύνης τοῦ πατρὸς λύσεις ἦν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης καὶ πάντα ἦν ἐγώ. Καὶ οὐδὲν, οἶμαι, τοῦτοις ἐγκλημα προσεῖναι ἐδύνατο. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ τί τῶν πάντων αἰτίαι; τίνα θεραπείαν, τίνα ἐπιμέλειαν υἱοῦ παρῆκα; πότε ἀπόκοιτος ἐγενόμην; τίνας πότους ἀκαίρους, τίνας κώμους ἐγκαλεῖς; τίς ἀσωτία, τίς πορνοδοσχὺς ὕβρις; τίς ἡττάσατο; οὐδὲ εἰς. Καὶ μὴ ταῦτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς μάλιστα ὁ νόμος ἀποκηρύττειν ἐφίησιν. Ἀλλὰ νοσεῖν ἤρξατο ἡ μητριὰ. Τί οὖν; ἐμοὶ ταῦτ' ἐγκαλεῖς καὶ νόσου δίκην ἀπαιτεῖς; οὐ, φησὶν.

22. Ἀλλὰ τί; θεραπεύειν προσταττόμενος οὐκ ἐθέλεις, καὶ διὰ τοῦτ' ἔξιος ἂν εἴης ἀποκηρύξεως ἀπειθῶν τῷ πατρί. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν οἷα προσταττόντι αὐτῷ ὑπακούειν οὐ δυνάμενος ἀπειθεῖν δοῶ πρός ὀλίγον ὑπερβήσομαι· πρότερον δ' ἀπλῶς ἐκκινῶ φημι, ὡς οὐ

liberis faventes, tanquam infensas liberis in me torquet. Vah pugnam, qua committis, pater, leges et naturam!

19. Non sunt, non sunt ista ut tu vis. Male interpretaris, pater, leges bene constitutas. Non pugnant natura et lex circa benevolentiam; sequuntur hac in re se invicem, et mutuo se dissolvendis injuriis adjuvant. Contumeliose tractas bene de te meritum: in naturam injurius es. Quid etiam leges una cum natura injuria complecteris? quas, bonæ, justæ, liberorum amantes esse quum velint, tales esse non concedis, quum eas contra unum filium, tanquam adversus plures, sæpius moveas, et quiescere non patiaris a pœnis eas, quæ in liberorum adversus patres benevolentia quiescere cupiant, ne propositis quidem iis qui nihil peccarunt. Et sane ingrati etiam animi iudicium dant leges contra eos, qui bene de se meritis gratiam non retulere. Ille vero, qui, præterquam quod vicem non reddit, insuper propter ipsa quibus affectus est beneficia punire cupit, conspiciat si quem injuriæ excessum reliquerit. Quæ quum ita sint, neque integrum amplius isti esse abdicare, qui semel jam patriam potestatem expleverit et usus ait legibus; neque alioquin justum esse, bene in tantis rebus meritum rejici, et expelli domo, satis, puto, demonstratum est.

20. Jam vero ad ipsam quoque causam veniamus abdicationis, et crimen ipsum, quale sit, examinemus. Opus est vero rursus ad sententiam legislatoris recurrere. Ut enim tibi hoc ad parvum tempus demus, licere abdicare quoties velis, et contra bene meritum insuper hanc tibi potestatem concedamus: non tamen simpliciter, puto, neque omnibus de causis abdicabis. Neque hoc ait legislator, Quicquid accusaverit pater, abdicato, et sufficit velle tantum et insimulare (quid enim opus fuisset iudicio?) sed vos, iudices, jubet considerare, magnisne et justis de causis irascatur pater, an minus. Igitur hoc jam exquirite. Incipiam autem ab his quæ furorē statim consecuta sunt.

21. Primum quidem quod sanitate restituta egit pater, hoc fuit, quod abdicationem rescidit; tum servator, bene meritus, et omnia eram ego. Neque ullum in his crimen, puto, esse potuit. Eorum autem, quæ secuta sunt, omnium quid incusas? quem cultum, quam curam filii prætermisi? quando abnociavi? quas computationes intempestivas, quas comessationes accusas? quæ luxuria mea est? quis leno pulsatus? quis accusavit me? nemo unus. Atqui hæc sunt propter quæ maxime abdicare lex permittit. Sed ægrotare cœpit noverca. Quid igitur? me hoc nomine accusas? et morbi rationem a me repetis? Non, inquit.

22. Quid ergo? Quod curare eam jussus non vis: et propter hoc dignus fueris abdicatione, parere qui recusa patri. Ego vero, qualia præcipienti patri, quum obsequi non possim, obedientiam negare videar, disputare paullum differam: prius vero simpliciter illud dico, Neque isti lex

πάντα προστάττειν οὕτω τούτῳ δίδωσιν ὁ νόμος οὐτ' ἐμοὶ τὸ πείθεσθαι πᾶσι πάντως ἀναγκαῖον. Ἐν δ' οὖν τοῖς τῶν προσταγμάτων τὰ μὲν ἀνευθύνά ἐστι, τὰ δ' ὀργῆς καὶ τιμωρίας ἄξια· ἐὰν νοστής αὐτός, ἐγὼ δὲ ἀμελῶ· ἐὰν τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς, ἐγὼ δὲ ὀλιγωρῶ· ἐὰν τὰ κατ' ἀγρὸν ἐπισκοπεῖν προστάττης, ἐγὼ δὲ ὀκνῶ. Πάντα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια εὐλόγους ἔχει τὰς προφάσεις καὶ τὰς μέμφεις πατρικάς· τὰ δ' ἄλλα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τοῖς παισὶν, ὅντα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς τούτων χρήσεως, καὶ μάλιστα, εἰ μὴδὲν ὁ πατήρ αὐτὸς ἀδικοῖτο. Ἐπεὶ τοι ἂν τῷ γραφεῖ πατὴρ προστάττη, ταῦτα μὲν, τέκνον, γράφε, ταυτὶ δὲ μὴ, καὶ τῷ μουσικῷ, τήνδ᾽ ἐμὴν τὴν ἁρμονίαν κροῦε, ταύτην δὲ μὴ, καὶ τῷ χαλκεύοντι, τοιαῦτα μὲν χάλκευε, τοιαῦτα δὲ μὴ, ἅρ' ἂν τις ἀνάσχοιτο ἀποκηρύττοντα, ὅτι μὴ κατὰ τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ὁ παῖς χρήται τῇ τέχνῃ; οὐδὲ εἰς, οἶμαι.

23. Τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς ὅσῃ σεμνότερόν ἐστι καὶ τῷ βίῳ χρησιμώτερον, τοσούτῳ καὶ ἐλευθεριώτερον εἶναι προσήκει τοῖς χρωμένοις, καὶ τίνα προνομίαν ἔχειν τὴν τέχνην δίκαιον τῇ ἐξουσίᾳ τῆς χρήσεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ μὴδὲν μὴδὲ προστάττεσθαι πρᾶγμα ἱερὸν καὶ θεῶν παίδευμα καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα, μὴδ' ὑπὸ δουλείαν γενέσθαι νόμου μὴδ' ὑπὸ φόβον καὶ τιμωρίαν δικαστηρίου, μὴδ' ὑπὸ ψήφον καὶ πατρός ἀπειλὴν καὶ ὀργὴν ἰδιωτικὴν. Ὡστε καὶ εἰ τοῦτό σοι σαφῶς οὕτως καὶ διαρρήδην ἔλεγον, Οὐ βούλομαι οὐδὲ θεραπεύω δυνάμενος, ἀλλ' ἐμαυτῷ μόνῳ τὴν τέχνην οἶδα καὶ τῷ πατρὶ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἰδιώτης εἶναι βούλομαι· τίς τύραννος οὕτω βίαιος, ὥς ἀναγκάσαι ἂν καὶ ἄκοντα χρῆσθαι τῇ τέχνῃ; Τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκεταῖς καὶ δεήσεσιν, οὐ νόμοις καὶ ὅρκαῖς καὶ δικαστηρίοις ὑπάγειν, οἶμαι, προσήκει· πείθεσθαι τὸν ἱατρὸν χρὴ, οὐ καλεῖσθαι, βούλεσθαι, οὐ φοβεῖσθαι, ἐπὶ τὴν θεραπείαν οὐκ ἄγεσθαι, ἐκόντα δὲ ἐρχόμενον ἥδεσθαι. Πατρικῆς δ' ἀνάγκης ἄμιρος ἡ ἀτελής τέχνη, ὅπου γε τοῖς ἱατροῖς καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις τιμὰς καὶ προεδρίας καὶ ἀτελείας καὶ προνομίας δίδουσι.

24. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπλῶς ἂν εἶχον εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ καὶ σοῦ διδασκόμενον με καὶ πολλὰ ἐπιμεληθέντος καὶ ἀναλώσαντος, ὥς μάθοιμι, πρὸς μίαν ὁμῶς θεραπείαν ταύτην, δυνατὴν οὖσαν, ἀντέλεγον. Νυνὶ δὲ κάκεινο ἐνόησον, ὥς παντάπασιν ἀγνώμων ποιεῖς οὐκ ἔων με χρῆσθαι μετ' ἐλευθερίας ἐμῷ κτήματι. Ταύτην ἐγὼ τὴν τέχνην οὐχ υἱὸς ὢν σὸς ἐξέμαθον οὐδὲ τῷ σῷ νόμῳ ὑποκείμενος, καὶ ὁμῶς αὐτὴν μεμαθήκαί σοι — καὶ πρῶτος αὐτῆς ἀποτέλαυκας — οὐδὲν παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μαθεῖν ἔχων. Τίνα διδάσκαλον ἐμισθώσω; τίνα φαρμάκων παρασκευήν; οὐδ' ἡντινασὺν· ἀλλὰ πενόμενος ἐγὼ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορούμενος καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐλεούμενος ἐπαιδεύομαι. Καὶ μοι τοιαῦτα παρὰ τοῦ πατρός ἦν πρὸς τὸ μαθεῖν ἐφόδια, λύπη καὶ ἐρημία καὶ ἀπορία καὶ μῖσος οἰκείων καὶ ἀποστρόφη συγγενῶν. Ἀντὶ τούτων

permittit injungere omnia, neque parere omnibus omnino mihi necessarium. In his ergo quae imperantur a patre, alia quidem alieno arbitrio non sunt obnoxia, alia vero irae atque supplicio, si violentur, digna : si egrotus ipse, ego vero negligam; si rem familiarem curare jubeas, ego vilipendam; si rem rusticam inspicere injungas, ego piger. Omnia haec, et quae sunt in eodem genere, rationabiles habent causas et reprehensiones patrias : sed altera illa in nostra, liberorum, potestate sunt, quae nimirum ad artes earumque usum pertinent, imprimis si ipse pater nulla inde laedatur injuria. Quandoquidem si pictori pater injungat, ista quidem, fili, pinge, illa non : et musico, hanc pulsa harmoniam, illam non; et fabro, Talia fabricare, talia non : num quis ferat abdicare volentem, quod filius non prout ipsi placet, arte utatur? Nemo unus, arbitrator.

23. Medicina vero quo honestior est et vitae utilior, tanto liberior esse debet utentibus; et prerogativam aliquam habere hanc artem justum est in ipsa utendi potestate; cogi autem nihil, neque imperari rem sanctam, traditam a diis, sapientium virorum studium et opus; nec servituti legum subjici, neque metui et poenae judicii neque suffragio, et minis patris, et irae hominum imperitorum. Itaque etiam si hoc ita aperte tibi ac diserte dixissem, Nolo, neque curo, licet possim, sed mihi soli artem novi, atque patri, reliquis omnibus indoctus esse volo : qui tyrannus ita violentus, qui cogere audeat et invitum arte sua uti aliquem velit? Haec enim talia supplicationibus et precibus, non legibus et iris et judiciis subjicere, puto, convenit. Persuasionem vinci medicum oportet, non imperio; velle, non terri; ad curationem non compelli, sed sponte venientem gaudere. Necessitatis autem a patre impositae expers esse debet ars alioquin immunis, quandoquidem medicis publice etiam civitates honores et sedem antiquiorem et immunitates et prerogativas tribuunt.

24. Haec igitur haberem quae simpliciter pro arte dicerem, etiam si tute docendum me curasses, et providisses multum et in doctrinam meam impendisses, ego tamen in una hac curatione, eaque meae potestatis, repugnarem. Jam vero illud etiam cogita, quam praeter omnem rationem facias, quum meo me peculio libere uti non pateris. Hanc ego artem, quum tuus non essem filius, edidici, quum tamen legi subjectus non essem : et tamen tibi eam didici; ac primus fructum illius percepisti, quum nihil a te ad discendum praesidii haberem. Quem magistrum conduxisti? quem medicamentorum apparatus emisisti? Non ullum : sed pauper ego et necessariis rebus destitutus, per misericordiam a magistris erudiebar. Atque talia mihi erant a patre ad discendum viatica, tristitia, solitudo, inopia, odium familiarium, aversatio cognatorum. Pro his igitur uti arte mea postulas?

τοῖνυν χρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ ἀξίους καὶ δεσπότης εἶναι θέλεις τῶν θεῶν οὐκ ἦσθα δεσπότης πεπορισμένος; Ἀγάπα, εἴ τί σε καὶ πρότερον ἐκὼν οὐ προοφελῶν εὖ ἐποίησα, μηδεμίαν μηδὲ τότε χάριν ἀπαιτεῖσθαι δυνατόν.

25. Οὐ δὲ δὲ τὴν εὐπορίαν τὴν ἐμὴν ἀνάγκην ἐς τὸ λοιπὸν μοι γενέσθαι οὐδὲ τὸ ἐκόντα εὐεργετῆσαι ἀφορμὴν τοῦ ἄκοντα καλεῦσθαι καταστῆναι οὐδ' ἔθος ὑπάρχει τοῦτο, τὸ ἀπαξ τινὰ ἱασάμενον πάντας ἐς αἰὲν θεραπεύειν ὁπόσους ἂν ὁ θεραπευθεὶς θέλῃ· ἐπεὶ δεσπότης ἂν οὕτω κατ' ἡμῶν εἴμεν τοὺς θεραπευομένους χειροτονηκότες καὶ μισθὸν τὸ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ τὸ πάντα καλεῖουσιν ὑπηρετεῖν προσδεδωκότες, οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον; Διότι σε νοσήσαντα χαλεπῶς οὕτως ἀνέστησα, διὰ τοῦτο νομίζεις ἐξεῖναι σοὶ καταχρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ;

26. Ταῦτα μὲν οὖν εἶχον ἂν λέγειν, εἰ καὶ δυνατόν μοι οὗτος προσέταττεν, ἐγὼ δὲ μὴ πάντως ἅπασιν μηδὲ πρὸς ἀνάγκην ὑπήκουον. Νῦν δὲ ἤδη σκέψασθε καὶ οἷά ἐστιν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγματα· ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἴδωσ, ζησί, μεμνηνὸτα, μέμνηνε δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ ὅμοια πάσχει — τοῦτο γὰρ οἷεται — καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπένωσται, δύνασαι δὲ οὐ πάντα ὡς ἰδεῖσθαι, ἰὼ καὶ ταύτην καὶ ἀλλάττετε ἤδη τῆς νόσου. Τοῦτο δὲ οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκοῦσαι πάντῃ εὐλογον ἂν δοῖε, καὶ μάλιστα ἰδιωτῇ καὶ ἀπειρῷ ἱατρικῇ· εἰ δέ μου ἀκούσατε ὑπὲρ τῆς τέχνης δικαιολογουμένου, μάθοιτ' ἂν ὡς οὔτε πάντα ἡμῖν δυνατόν ἐστιν οὐθ' αἱ τῶν νοσημάτων φύσεις παραπλήσιοι οὗτ' ἱασίς ἢ αὐτὴ οὔτε φάρμακα τὰ αὐτὰ ἐπὶ πάντων ἰσχυρά, καὶ τότε ἔσται ὅλην ὡς ἀμύπου τοῦ μὴ βούλεσθαι τι τὸ μὴ δύνασθαι διαφέρει. Ἀνάσχεσθε δέ μου τὰ περὶ τούτων φιλοσοφούντος, καὶ μὴ ἀπειρόκαλον μὴδ' ἐξαγώνιον μὴδ' ἀλόγιστον ἢ ἀκαιρὸν ἡγήσησθε τὸν περὶ τούτων λόγον.

27. Πρῶτα μὲν δὴ σωμάτων φύσεις καὶ κράσεις οὐχ αἱ αὐταί, καὶν ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ὁμοίων συνεστάναι ὁμολογῶνται, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶνδε, τὰ δὲ τῶνδε μᾶλλον ἢ ἑλαττον μετέχει. Καὶ λέγω τοῦτο ἐπὶ περὶ τῶν ἀνδρείων, ὡς οὐδὲ ταῦτα πᾶσιν ἴσα ἢ ὅμοια οὔτε τῇ κράσει οὔτε τῇ συστάσει, διάφορα γὰρ δὴ καὶ μεγέθει καὶ εἶδει ἀνάγκη καὶ τὰ νοσήματα ἐγγίγνεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν εὐίατα εἶναι καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἀναπεπταμένα, τὰ δὲ τέλειον ἀπεγνωσμένα καὶ βραδίως ἐλισκόμενα καὶ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν νοσημάτων λαμβανόμενα. Τὸ τοῖνυν οἰεσθαι πάντα πυρετὸν ἢ πᾶσαν φθόνην ἢ περιπνευμονίαν ἢ μανίαν ἴσαν καὶ τὴν αὐτὴν οὖσαν τῷ γένει ὁμοίαν ἐπὶ παντός εἶναι σώματος, οὐ σωφρονούντων οὐδὲ λογιζομένων οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακόντων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐν μὲν τῷδε ῥᾶδιον ἰᾶσθαι, ἐν δὲ τῷδε οὐκ ἐτι. Ὡς περ οἶμαι καὶ πυρὸν ἢν τὸν αὐτὸν ἐς διαφόρους χώρας ἐμβάλης, ἄλλως μὲν ἐν τῇ πεδινῇ καὶ βαθείᾳ καὶ ποτιζομένη καὶ εὐηλίῳ καὶ εὐνέμῳ καὶ ἐξηρασμένη ἀναφύσεται, εὐδαλῆς οἶμαι καὶ εὐτροφὸς καὶ πολύχους καρπός, ἄλ-

et dominus esse eorum quæ suppeditata mihi sunt, quum dominus tu non esses? Satis habeto, si quid tibi prius ultro, quum nihil deberem, benefeci, quum nullam, nedum huiusce tanti muneris, gratiam possem reposci.

25. Non sane debet beneficentia mihi mea necessitas reliquo tempore fieri, neque, quod volens bene merui, causa constitui cur invito imperari possit; neque illa consuetudo exsistere, ut qui semel aliquem sanaverit, omnes in perpetuum curet, quotquot is qui curatus est voluerit. Alioquin dominos ea ratione in nos constituerimus quos curamus, et mercedem præterea ipsis dederimus, serviendo illis et quicquid imperent ministrando: quo quid fieri possit injustius? Quoniam te morbo correptum tanto cum labore suscitavi, propter hoc licere tibi putas abuti arte mea?

26. Hæc haberem dicere, etiam si ea mihi iste imperaret quæ possem, ego vero nec omnibus omnino, neque ut necessitate coactus, parerem. Nunc vero jam considerate etiam qualia sint istius imperia. Quum enim me sanaveris, inquit, furiosum; furiosa autem sit etiam uxor eodemque modo affecta (sic enim arbitratur), et ab aliis similiter deposita; possis autem tu omnia, id quod ostendisti: sana hanc etiam, et morbo jam libera. Hoc autem si ita simpliciter audias, rationabile omnino videatur, indocto præsertim et medicinæ imperito: si vero me audieritis causam pro arte dicentem, intelligetis neque omnia esse in nostra potestate, neque naturas morborum esse similes, neque curationem eandem neque eadem medicamenta valida ad omnia: atque tunc apparebit quam immaniter distent, non velle aliquid, et non posse. Sed ferte me de hisce rebus philosophantem, neu ineptam, aut evagantem extra causam, aut alienam, aut intempestivam earum rerum disputationem putate.

27. Ac primum quidem naturæ corporum ac temperamenta non sunt eadem, licet maxime similibus ea constare elementis in confesso sit; sed illorum alia aliorum maiorem minoremve partem habent. Et loquor adhuc de solis viro-
rum corporibus, ut ne hæc quidem paria omnibus aut similia sint, neque temperatura, neque consistentia; diversos proinde et magnitudine et specie morbos in illis exsistere necesse est; et alia quidem sanatu esse facilia et curationi opportuna, alia autem plane desperata, quæ et capiantur facile, et vi a morhis superentur. Putare igitur febrim omnem, aut tabem, aut pulmonum morbum, aut furorem, unum eundemque esse in omni corpore et genere similem, non est hominum prudentium, qui rationes harum rerum subduxerint et exquisiverint: verum idem morbus in hoc sanatu facilis est, in alio non item. Quemadmodum, puto, triticum si idem in diversos agros spargas, aliter in campestri, et profundo, et irriguo, et aprico, et bonis ventis opposito, et culto, enascetur; lætum puto, et pingue, et

λως δὲ ἐν ὄρει καὶ ὑπολίθω γῆδ' ὄν, ἄλλως δὲ ἐν δυσ-
λίῳ, ἄλλως δὲ ἐν ὑπαιρέῃ, καὶ ὅλως διαφόρος καθ'
ἐκαστοῦ τόπου· οὕτω δὲ καὶ τὰ νοσήματα παρὰ τοὺς
ὑποδεξαμένους τόπους ἢ εὐφορὰ καὶ εὐτροφα ἢ ἐλάττω
γίγνεται. Τοῦτο τοίνυν ὑπερβάς ὁ πατήρ καὶ ὅλον
ἀνεξέταστον καταλιπὼν ἀξιοὶ πᾶσαν μανίαν τὴν ἐν
ἄπαντι σώματι ὁμοίαν εἶναι καὶ τὴν θεραπείαν ἴσην.

28. Πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν ὅτι τὰ γυναικεῖα
σώματα ἀμύπολιν τῶν ἀνδρείων διαφέρει πρὸς τε νόσου
διαφορὰν καὶ πρὸς θεραπείας ἑλπίδα ἢ ἀπόγνωσιν ῥά-
διον καταμαθεῖν· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνδρῶν εὐπαγῇ καὶ
εὐτονα πόνους καὶ κινήσεις καὶ ὑπαιτέρῳ διαίτῃ γεγυ-
μνασμένα, τὰ δὲ ἐκλυτα καὶ ἀσυμπαγῇ, ἐσκιατροφημένα
καὶ λευκὰ αἵματος ἐνδείξαι καὶ θερμοῦ ἀπορία καὶ ὑγροῦ
ἐπιρροία· εὐαλωτότερα τοίνυν τῶν ἀνδρείων καὶ ταῖς
νόσοις ἐκκεκλιμένα καὶ τὴν ἰασιν οὐ περιμένοντα καὶ μά-
λιστα πρὸς μανίας εὐχερέστερα· ἅτε γὰρ πολὺ μὲν τὸ
ἄργιον καὶ κοῦφον καὶ ὀκνηνέον ἔχουσιν, ὀλίγην δὲ
τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ δύναμιν, ῥαδίως ἐς τὸ πάθος
τοῦτο καταλισθάνουσιν.

29. Οὐ δίκαιον τοίνυν παρὰ τῶν ἰατρῶν τὴν ὁμοίαν
ἐπ' ἀμφοῖν θεραπείαν ἀπαιτεῖν, εἰδότας ὥς πολὺ τὸν
μῆσιν, βίῳ παντὶ καὶ πράξεσιν ὅλαις καὶ πᾶσιν ἐπιτη-
δεύμασιν ἐξ ἀρχῆς εὐθύς κεχωρισμένον. Ὅταν τοίνυν
λέγῃς ὅτι μέμνη, προστίθει καὶ ὅτι γυνὴ οὕσα μέμνη,
καὶ μὴ σύγγει ταῦτα πάντα τῷ τῆς μανίας ὑπάγων
νόματι ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ δοκοῦντι, ἀλλὰ χωρίσας,
ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ φύσει, τὸ δυνατόν ἐφ' ἐκαστοῦ σκό-
πει· καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων εἰπὼν μέ-
μνημαι, τοῦτο πρῶτον ἐπισκοποῦμεν, φύσιν σώματος
τοῦ νοσοῦντος καὶ κρᾶσιν, καὶ τίνος πλείονος μετέχει,
καὶ εἰ θερμότερον ἢ ψυχρότερον, καὶ ἀκμάζον ἢ παρη-
θηκός, καὶ μέγα ἢ μικρόν, καὶ τιμηλές ἢ ὀλιγόσαρκον,
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Καὶ ὅλως ἂν τις αὐτὰ προ-
εξετάσῃ, πάννυ ἀξιόπιστος ἂν εἴη ἀπογιγνώσκων τι ἢ
ὑπισχυόμενος.

30. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ καὶ
παμπολλὰς ἔχει τὰς αἰτίας καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας
αὐτὰς ὁμοίας· οὐ γὰρ ταῦτόν παρανοεῖν καὶ παραπαλεῖν
καὶ λυττᾶν καὶ μεμνηναί, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ
μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχουσιν τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτία
τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἕτεραι,
καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γε-
γηρακόσι διάφοροι, ὅσον νέοις μὲν πλῆθος ὥς τὸ πολὺ,
γέροντας δὲ καὶ διαβολὴ ἀκαιρος καὶ ὀργὴ ἄλογος πολ-
λάκις κατ' οἰκείων ἐμπεσοῦσα τὸ μὲν πρῶτον διετάραξεν,
εἴτα κατ' ὀλίγον ἐς μανίαν περιέτρεψε· γυναικῶν δὲ
πολλὰ καθικνεῖται καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται,
μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τινος πολὺ ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῶ
εὐτυχοῦντι ἢ λύπῃ τις ἢ ὀργῇ κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑπο-
τυφόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα μανίαν ἀπο-
τελεῖ.

31. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε καὶ
ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἐναγχοῦ· οὐδένα γὰρ ἐκείνη

fractus inde multiplex : aliter autem in monte, et lapidoso
tenuique solo; aliter in eo quod solem non habet, aliter ad
montis radices, et in universum pro locorum diversitate
diversimode. Sic vero etiam morbi, pro locis qui eos sus-
cipiunt, aut facile augescunt ac nutriuntur, aut minuuntur.
Hoc igitur praeteriens pater atque universum inexploratum
relinquens, postulat furorem omnem, in quocumque sit
corpore, similem esse, et parem ejus curationem.

28. Praeter haec vero, quae sunt ejusmodi, illud etiam
facile est ad intelligendum, corpora muliebria plurimum a
virilibus distare, tum ad morbi differentiam, tum ad spem
vel desperationem curationis. Virorum quippe corpora so-
lida, nervosa, laboribus et motionibus et subdiali victa
exercitata : altera vero soluta, mollia, in umbra nutrita,
alba sanguinis et caloris defecta et humoris affluentia;
magis proinde, quam sunt virilia, obnoxia et exposita mor-
bis, et curationem non sustinentia, et ad furores praesertim
magis inclinata. Quum enim multum iracundiae habeant
et levitatis, et valde sint irritabiles, corporis autem parum
robusti, facile in hunc morbum labantur.

29. Injustum ergo fuerit a medicis similem utrorumque
curationem pascere, quum sciamus quam multum intersit
inter eos qui vita tota et omnibus actionibus et studiis
omnibus statim a principio sint separati. Quum ergo dicis
eam furere, hoc adde, mulierem furere : neu confunde ista
omnia sub furoris nomen cogens, quod unum ideam vide-
tur; sed separa, ut etiam est in natura, ac tum quid in omo-
quoque fieri possit, considera. Nos etenim, quod initio
orationis hujus me dicere memini, primum videmus natu-
ram corporis et temperamentum; et cujus qualitatis plus
habeat, et utrum calidius an frigidius, maturae aetatis an
jam inclinatae, magnum an parvum, pingue an extenuatum,
et omnia in eo genere. Et sane si quis ista ante exploraverit,
fide omnino dignus fuerit, sive spem superesse neget, sive
promittat aliquid.

30. Quandoquidem etiam furoris ipsius sexcentae sunt
species, isque plurimas habet causas, ne appellationibus
quidem similes : neque enim idem est desipere, delirare,
rabiosum esse, furere; sed haec omnia vel asperioris vel mi-
noris morbi nomina sunt. Tum causae in viris aliae, aliae in
mulieribus : ipsorumque virorum aliae in juvenibus, diversae
in senibus; verbi causa, in juvenibus redundantia plerum-
que; in senibus vero et calumnia intempestiva, et iratio-
nabilis ira, contra familiares saepe ingruens, primo pertur-
bare solet animum, deinde paulatim in furorem vertere.
Mulieres autem multa infestant et facile in hunc mor-
bum conjiciunt, maxime vero odium contra aliquem ve-
hemens, aut invidia adversus inimicum felicem, aut dolor
aliquis aut ira : haec paulatim sub cineribus quasi ghiscentia,
et alita longo tempore, furorem efficiunt.

31. Talia, pater, uxori quoque tuae evenerunt, et forte
nuper aliquid illam dolore affecit : neminem enim illa ode-

ἐμίσει, πλὴν ἔχεται γὰρ καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἰατροῦ θεραπευθῆναι δύναίτο· ὥς εἰ γὰρ ἄλλος τις ὑπόσχεται, εἰ τις ἀπαλλάξει, μίσει τότε ὥς ἀδικούντα ἐμὲ. Καὶ μὴν κακείνῳ, ὦ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ τελείως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλά τις ἐτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνεται, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω βραδύως προσηψάμην οὐδ' αὖ προχείρως φάρμακον ἐγγέαι ἐτόλμησα δεδῶκε τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. Ὅρξας ὡς οἰόνται πάντες εἶναι τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητρυαῖς, καὶ ὥς χρησται, καὶ τινὰ κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικεῖαν αὐτὰς μεμνηναί; Τάχ' ἂν οὖν τις ὑπώπτευσεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ κακοῦ καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνηθέντων, κακοῦ καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι.

32. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὦ πάτερ, οὕτως ἔχει, καὶ πάντῃ σοι τετηρηκὼς λέγω· οὐ ποτε ῥῶον ἔξει, καὶ μυριάκις πῆχ' τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις καὶ κακοδοξία περιβαλεῖν θέλεις. Ἐσσαν ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐάν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν καίτοι πάντων ἔρμημος γενόμενος οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὐξομαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθις ἡ νόσος ἐπανεέλθῃ; — φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα καλινδρομεῖν — τί με πρᾶξι δέησει; θεραπεύσω μὲν εὖ ἴσθι καὶ τότε καὶ οὐ ποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐμαυτῷ ἐπιλήσομαι. Εἴτ' ἂν σωφρονήσης, αὐθις ἀναλαμβάνειν πῶποτε πιστεῦσαι με δεῖ; Ὅρξας; ἤδη καὶ ταῦτα ποιῶν ἐπισπᾷ τὴν νόσον καὶ ὑπομιμνήσκεις τὸ πάθος. Χθὲς καὶ πρῶτον ἐκ τηλικούτων κακῶν ἀνασφάλας διατείνῃ καὶ βοᾷ καὶ τὸ μέγιστον, ὀργίζῃ καὶ πρὸς μῖσος τρέπῃ καὶ τοὺς νόμους ἀνακαλεῖς. Οἱμοί, πάτερ, ταῦτ' ἦν σου καὶ τῆς πάλαι μανίας τὰ προοίμια.

XXX.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὦ Δελφοί, ὁ ἡμέτερος δυνάστης Φάλαρις ἄγοντας τῷ θεῷ τὸν ταῦρον τοῦτον καὶ ὑμῖν διαλεξομένους τὰ εἰκότα ὑπὲρ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ τοῦ ἀναθήματος. Ὃν μὲν οὖν ἕνεκα ἤκομεν, ταῦτά ἐστιν· ἃ δὲ γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἐπέστειλεν, ταῦτα· Ἐγὼ, φησὶν, ὦ Δελφοί, καὶ παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλησι τοιοῦτος ὑπολαμβάνεσθαι ὁποῖός εἰμι, ἀλλὰ μὴ ὁποῖον ἢ παρὰ τῶν μισούντων καὶ φθονούντων φήμῃ ταῖς τῶν ἀγνούοντων ἀσφαίς παραδίδωκεν, ἀντὶ τῶν πάντων ἀλλαξάμεν ἂν, μέλιστα δὲ παρ' ὑμῖν, ὅσω ἱεροὶ τέ ἐστε καὶ πάρεδροι τοῦ Πυθίου καὶ μόνον οὐ σύνοικοι καὶ δμωρόφοι τοῦ θεοῦ. Ἡγοῦμαι γάρ, εἰ ὑμῖν ἀπολογησαίμην καὶ πείσαιμι μάτῃν ὥμους ὑπειληφθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄσας δι' ὑμῶν ἀπολελογημένος ἔσεσθαι. Καλῶ δὲ ὧν ἐρῶ τὸν θεὸν αὐτὸν μάρτυρα, ὃν οὐκ ἔνι δὴ που παραλογί-

rat : veruntamen tenetur, neque, ut nunc sunt res, medici opera potest sanari. Quare si quis alius susceperit, si quis liberaverit eam, tum odio me, tanquam injuriæ auctorem, persequere. Quin illud quoque, pater, non pigebit dixisse : etiam si non ita plane desperata res esset, sed aliqua adhuc salutis spes affulgeret, ne sic quidem ita facile attingerem, nec promte medicamentum auderem infundere, fortunam veritus et imminetentem a multis infamiam. Vides ut omnes arbitrentur esse quoddam in privignos odium novercis omnibus, quantumvis bonæ sint, et communem quemdam muliebrem furorem omnes furere? Facile igitur aliquis, si secus malum eveniat, nec potentia satis sint medicamenta, suspicetur malignam et subdolum curationem fuisse.

32. Ita se habent, pater, res uxoris tuæ; et post acriter institutam observationem tibi dico : nunquam illa habebit mollius, si decies millies de medicina biberit; propterea conari non est operæ pretium, nisi me ad hoc solum urges, uti excidam conatu, et infamiam vis mihi contrahere. Patere ut invidiant mihi artis æmuli. Si vero denuo me abdicaveris, nihil equidem, licet desertus ab omnibus, malum tibi imprecabor. Quid si vero, quod abominor, redeat morbus? solent enim quodammodo talia, si irritantur, recurrere : quid tum mihi faciendum erit? Curabo quidem tunc etiam, bene noveris, et stationem, in qua collocavit natura liberos, nunquam deseram, neque unquam generis mei obliviscar. Deinde ubi resipueris, an rursus aliquando te recepturum me credendum est? Viden? jam dum ista facis, arcessis morbum, et malum quasi admones. Heri et nudius tertius e tantis malis recreatus contendis, et clamas, et, quod maximum, irascersis, et ad odium verteris, et leges iterum advocas. Hei mihi! pater, talia erant etiam superioris furoris tui exordia!

XXX.

PHALARIS PRIOR.

1. Misit nos, Delphi, dynasta noster Phalaris, qui ferremus deo taurum hunc, et apud vos, quæ opportuna viderentur, de ipso pariter ac de munere dissereremus. Cujus igitur rei gratia venimus, hæc est : quæ autem vobis nunciari jussit, ista : Equidem, inquit, Delphi, quum apud omnes Græcos talis haberi qualis sum, non qualem orta ab inimicis et invidiis fama ignorantium auribus tradidit, rebus omnibus redemerim, tum inprimis apud vos, quoniam et sacrosancti estis, et accolæ Pythii, et tantum non contubernales sub eodem tecto dei. Arbitror enim, si probare vobis causam possim, et persuadere, temere crudelem me putari, etiam reliquis omnibus per vos me fore purgatum. Advoco autem eorum quæ dicam testem ipsum deum, qui non potest nimirum arguto sermone falli, vel mendaci ora-

σασθαι καὶ ψεῦδεϊ λόγῳ παραγαγεῖν· ἀνθρώπους μὲν γὰρ ἴσως ἐξαπατῆσαι ῥάδιον, θεὸν δὲ, καὶ μάλιστα τοιοῦτον, διαλαθεῖν ἀδύνατον.

2. Ἐγὼ γὰρ οὐ τῶν ἀφανῶν ἐν Ἀκράγαντι ὢν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος εὖ γεγενηὸς καὶ τραφεὶς ἐλευθερίως καὶ παιδείᾳ προσεσχικῶς, αἰετὶ διετέλουν τῇ μὲν πόλει δημοτικὸν ἔμαυτὸν παρέχων, τοῖς δὲ συμπολιτευομένοις ἐπιεικῇ καὶ μέτριον, βίαιον δὲ ἢ σκαιὸν ἢ ὑβριστικὸν ἢ αὐθάκαστον οὐδεὶς οὐδὲν ἐπεκάλει μου τῷ προτέρῳ ἐκείνῳ βίῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐώρων τοὺς τάναντία μοι ταλιτευομένους ἐπιβουλευόντας καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου ἀναλεῖν με ζητοῦντας — διήρητο δὲ ἡμῶν τότε ἡ πόλις — μίαν ταύτην ἀποφυγὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕρισκον, τὴν αὐτὴν ἅμα καὶ τῇ πόλει σωτηρίαν, εἰ ἐπιθέμενος τῇ ἀρχῇ ἐκείνους μὲν ἀναστεilaίμι καὶ παύσαιμι ἐπιβουλεύοντας, τὴν πόλιν δὲ σωφρονεῖν καταναγκάσαιμι· καὶ ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι ταῦτ' ἐπαινοῦντες, ἄνδρες μέτριοι καὶ φιλοπολίδες, οἳ καὶ τὴν γνώμην ᾔδεσαν τὴν ἐμὴν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ἀνάγκην. Τούτοις συναγωνισταῖς χρησάμενος ῥαδίως ἐκράτησα τῆς ἐπιχειρήσεως.

3. Τούτωνθεν οἱ μὲν οὐκέτι ἐτάραττον, ἀλλ' ὑπήκουον, ἐγὼ δὲ ἤρχον, ἡ πόλις δὲ ἀσασίαστος ἦν. Σφαγὰς δὲ ἢ ἐλάσεις ἢ δημεύσεις οὐδὲ κατὰ τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἰργαζόμενην, καίτοι ἀναγκαῖον τὰ τοιαῦτα τολμᾶν ἐν ἀρχῇ τῆς δυναστείας μάλιστα· φιλανθρωπία γὰρ καὶ πραδότητι καὶ τῷ ἡμέρῳ καὶ ἰστοιμίας θαυμάσιως ἐγὼ ἤλπιζον ἐς τὸ πείθεσθαι προσάξεσθαι τούτους. Εὐθύς γοῦν τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἐσπέισμην καὶ διηλλάγμην, καὶ συμβούλοις καὶ συνεστίοις ἐχρώμην τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ὁρῶν ὀλιγωρίᾳ τῶν προσώτων διεφθαρμένην, τῶν πολλῶν κλεπτόντων, μᾶλλον δὲ ἀρπαζόντων τὰ κοινὰ, ὑδάτων τε ἐπιρροαῖς ἀνεκτεσάμην καὶ οἰκοδομημάτων ἀναστάσεις ἐκόσμησα καὶ τειχῶν περιβολῇ ἐκράτυνα καὶ τὰς προσόδους, ὅσαι ἦσαν κοιναί, τῇ τῶν ἐφιστάτων ἐπιμελείᾳ ῥαδίως ἐπηύξησα καὶ τῆς νεολαίας ἐπεμελούμην καὶ τῶν γερόντων προϋνόουν καὶ τὸν δῆμον ἐν θέαις καὶ διανομαῖς καὶ πανηγύρεσι καὶ δημοθoinαῖς διήγον, ἕβρεις δὲ παρθένων ἢ ἐφήδων διαφθοραὶ ἢ γυναικῶν ἀπαγωγαὶ ἢ δορυφόρων ἐπιπέμψεις ἢ δεσποτική τις ἀπειλὴ ἀποτρόπαιά μοι καὶ ἀκούσαι ἦν.

4. Ἡδὴ δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀφεῖναι τὴν ἀρχὴν καὶ καταθέσθαι τὴν δυναστείαν ἐσκοπούμην, ὅπως μόνον ἀσφαλῶς παύσαιτο ἂν τις ἐννοῶν, ἐπεὶ τό γε ἀρχεῖν αὐτὸ καὶ πάντα πράττειν ἐπαχθὲς ἤδη καὶ σὺν φθόνῳ καματηρὸν ἐδόκει μοι εἶναι· τὸ δ' ὅπως μηκέτι τοιαύτης τινὸς θεραπείας δεῖσεται ἡ πόλις, τοῦτ' ἐζήτουν ἐτι. Κἀγὼ μὲν ὁ ἀρχαῖος περὶ ταῦτα εἶχον, οἱ δὲ ἤδη τε συνίσταντο ἐπ' ἐμὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἀποστάσεως ἐσκοποῦντο καὶ συνωμοσίας συνεκρόνουν καὶ ὅπλα ἡθροίζον καὶ χρήματα ἐπορίζοντο καὶ τοὺς ἀστυγέιτνας ἐπεκαλοῦντο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἐπρεσβεύοντο·

tione circumveniri : homines enim fallere facile fortasse fuerit, deum autem, praesertim hunc, ut quis lateat, fieri non potest.

2. Ego enim non ignobilium Agrigenti unus, sed si quis alius bene natus, et educatus liberaliter, studiisque doctrinae qui animum applicuerim, semper popularem me in civitate praestiti, iisque, qui mecum in republica versarentur, aequum et moderatum : vim autem a me factam, aut sinisteritatem, aut superbam contumeliam, aut nimiam pertinaciam ad suum omnia arbitrium referentem, nemo unquam in priori illa vita mea accusavit. Quum vero viderem adversarios in rebus publicis agendis meos insidias mihi struere et omni modo necem meam quaerere (dissidiis autem tum nostra vexabatur civitas), solum illud perflugium et securitatem inveni, eandemque simul salutem civitatis, si vindicato mihi imperio, tum illos compercerem et reprimerem insidiatores, tum civitatem sana sequi consilia cogere. Erant etenim non pauci qui ista laudarent, viri moderati et civitatis amantes, qui et consilium scirent meum et conatus illius necessitatem. Hisce adiutoribus usus, facile cogita perfecti.

3. Ab eo inde tempore nihil illi amplius turbare, sed obsequi ; imperium vero ego tenere, civitas ipsa seditionibus esse libera. Caedes autem aut exilia, aut publicationes bonorum, ne contra eos quidem, qui insidiati mihi fuerant, exercebam, quanquam necessarium est talia audere, in principio potestatis maxime. Humanitate enim, et mansuetudine, et mihi atque civili ratione eos tractandi, mirifice sperabam ad obsequium illos me redacturum. Quare celeriter induciis et pace facta conciliatus sum hostibus, et consilio atque convictu plerorumque utebar. Urbem porro ipsam videns magistratum negligentia perditam, quum vulgo homines furtis, vel rapinis potius, rem publicam vastarent, hinc aquaeductibus recreavi, hinc aedificiis excitatis ornavi, hinc mœnibus circumpositis munivi, publicoque redditus eorum, quos praefeci, cura auxi facile, et juventutis curam suscepi, et prospiciebam senibus, et populum spectaculis, congiariis, diebus festis et epulis publicis delinebam : virginum vero contumeliae, aut corruptiones adolescentum, aut conjuges perductae, aut immissi satellites, aut heriles minae, res erant auditu etiam mihi abominabiles.

4. Jamque de dimittendo imperio, de potestate depnenda cogitabam, illud solum deliberans, quomodo secure hoc facere quis posset ; quum ipsam imperare et agere omnia jam molestum mihi et cum invidia laboriosum videretur : hoc adhuc querebam, quomodo eo adduci res posset, ut tali quadam curatione non amplius indigeret civitas. Atque ego, antiquae nimium simplicitatis homo, haec agitabam : at illi jam contra me consurgere, ac de insidiarum defectionisque ratione dispicere, et comparare conjuratos, et arma congerere, et conferre pecunias, et vicinos advocare, et in Græciam ad Spartanos Atheniensesque legatos

ἃ μὲν γὰρ περὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, εἰ ληφθεῖν, ἐδέδοκτο ἤδη αὐτοῖς καὶ ὅπως με αὐτοχειρίᾳ διασπάσασθαι ἠπειλουν καὶ ἅς κολάσεις ἐπένδουν, δημοσίᾳ στρεβλούμενοι ἐξεῖπον. Τοῦ μὲν δὲ μηδὲν παθεῖν τοιοῦτον οἱ θεοὶ αἵτιοι φωράσαντες τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μάλιστα γὰρ ὁ Πύθιος ὀνειράτα τε προδείξας καὶ τοὺς μηνύσοντας ἕκαστα ἐπιπέμπων.

5. Ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα ἤδη ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δέους νῦν τῷ λογισμῷ γενομένους ἀξιώ περὶ τῶν τότε πρακτέων μοι συμβουλευεῖσαι, ὅτε ἀφύλακτος ὀλίγου δεῖν ληφθεῖς ἐξήτουν τινὰ σωτηρίαν περὶ τῶν παρόντων. Πρὸς ὀλίγον οὖν τῇ γνώμῃ ἐς Ἀκράγαντα παρ' ἐμὲ ἀποδημήσαντες καὶ ἰδόντες τὰς παρσχυνὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀκούσαντες εἴπατε τί δεῖ ποιεῖν; φιλανθρωπία χρῆσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔτι καὶ φείδεσθαι καὶ ἀνέχεσθαι ὅσον αὐτίκα μελλήσοντα πείσεσθαι τὰ ὕστατα; μᾶλλον δὲ γυμνῇ ἤδη ὑπέχειν τὴν σφαγὴν καὶ τὰ φίλατα ἐν ὀφθαλμοῖς ὄραν ἀπολλύμενα, ἢ τὰ μὲν τοιαῦτα πᾶν ἡλιθίου τινὸς εἶναι, γενναῖα δὲ καὶ ἀνδρώδη διανοηθέντα καὶ χολὴν ἔμφορον καὶ ἡδικμένου ἀναλαβόντα μετελθεῖν ἐκείνους, ἑμαυτῷ δ' ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἐς τὸ ἐπὶ ἄσφαλειαν παρασχεῖν; ταῦτ' οἶδ' ὅτι συνεβουλευσατε ἄν.

6. Τί οὖν ἐγὼ μετὰ τοῦτο ἐποίησα; μεταστειλάμενος τοὺς αἰτίους καὶ λόγου μεταδούς αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐλέγχους παραγαγὼν καὶ σαφῶς ἐξελέγξας ἕκαστα, ἐπεὶ μὴ αὐτοὶ ἔτι ἕξαντοι ἦσαν, ἡμυνόμεν ἄγανακτῶν τὸ πλεόν οὐχ ὅτι ἐπεβεβουλευμένη, ἀλλ' ὅτι μὴ εἰδῆν ὑπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ προαιρέσει μείναι, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστησάμην. Καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου φυλάττων μὲν ἑμαυτὸν διατελῶ, ἐκείνων δὲ τοὺς αἰεὶ ἐπιβουλευόντας μοι κολάζων. Εἴθ' οἱ ἄνθρωποι ἐμὲ τῆς ὀμότητος αἰτιῶνται οὐκέτι λογιζόμενοι παρὰ ποτέρου ἡμῶν ἦν ἡ πρώτη τούτων ἀρχή, συνελόντες δὲ τὰν μέσῃ καὶ ἐφ' ὅς ἐκολάζοντο τὰς τιμωρίας αὐτὰς ἡτιῶντο καὶ τὰς ὁμοῦσας ἐν αὐταῖς ὁμότητας, ὅμοιον ὡς εἴ τις παρ' ὑμῖν ἱερὸν σὺν τινι ἰδὼν ἀπὸ τῆς πέτρας ριπτόμενον ἃ μὲν ἐτόλμησε μὴ λογιζοίτο, ὡς νύκτωρ ἐς τὸ ἱερὸν παρῆλθε καὶ κατέσπεσε τὰ ἀναθήματα καὶ τοῦ ξοάνου ἔψατο, κατηγοροῖ δὲ ὑμῶν πολλὰν τὴν ἀγριότητα, ὅτι Ἑλληνεῖς τε καὶ ἱεροὶ εἶναι λέγοντες ὑπεμείνατε ἄνθρωπον Ἑλληνα πλῆσιον τοῦ ἱεροῦ — καὶ γὰρ οὐ πᾶν πόρρω τῆς πόλεως εἶναι λέγεται ἡ πέτρα — κολάσει τοιαύτῃ περιβαλεῖν. Ἄλλ', οἶμαι, αὐτοὶ τε καταγέλασθε, ἣν ταῦτα λέγει τις καθ' ὑμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐπαινέσονται ὑμῶν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβούντων ὁμότητα.

7. Τὸ δ' ὅλον οἱ ὅμοιοι οὐκ ἐξετάζοντες ὁποῖός τις ὁ τοῖς πράγμασιν ἐφεστώς ἐστίν, εἴτε δίκαιος εἴτ' ἀδίκος, ἀπλῶς αὐτὸ τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα μισοῦσι καὶ τὸν τύραννον, καὶ Ἀιακὸς ἢ Μίνως ἢ Ῥαδάμανθος ἢ, ὁμοῖως ἐξ ἅπαντος ἀνελεῖν σπεύδουσι, τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτῶν πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενοι, τοὺς δὲ χρηστοὺς τῇ κοινωνίᾳ τῆς προσηγορίας τῷ ὁμοίῳ μίσει

mittere : nam quæ de me ipso, si caperer, jam decreta ipsi essent, et ut suis me manibus discernere minarentur, quasque pœnas excogitarent, in publica tormentorum quæstione fassi sunt. Quod quidem nihil tale passus sum, dii causa fuerunt deprehendentes insidias, et inprimis quidem Pythius, qui somnia mihi ante ostenderet et indices omnium ad me mitteret.

5. Jam hic ego vos, Delphi, rogo ut in eodem metu animis et cogitatione constituti, ipsi consulatis quid mihi tum faciendum fuerit, quom tantum non per imprudentiam meam captus, salutis aliquam in re præsentii viam quærerem. Parumper igitur animis Agrigentum ad me peregrinati, conspectis illorum apparatusibus, minis illorum auditis, dicite mihi quid agendum sit? utrum humanitate porro in illos uti me vultis, et parcere, et tolerare, jam statim ultima ab illis subitum? aut potius nudum jam jugulum præbere, et præ oculis interire videre quæ mihi sunt carissima? an ista quidem plane stupidi hominis esse censetis, meque fortiter viriliterque cogitantem, ac bile viri prudentis atque injuria læsi assumpta, illos ulcisci, mihi que pro præsentii facilitate futuri temporis securitatem præstare? Hæc, novi ego, mihi consuleretis.

6. Quid igitur post ea feci? Arcessitos noxios, et causæ dicendæ copia illis facta, prolatis argumentis, plane de singulis convictos, quandoquidem nec ipsi amplius negabant, ultus sum, ægerrime ferens, non quod factæ mihi essent insidiæ, sed quod mihi per illos integrum non esset in illa ratione permanere, quam initio institueram. Atque ab eo inde tempore ita vivo, ut me custodiam, illorum vero ex numero eos, quos deprehendo mihi insidiantes, puniam. Deinde crudelitatis me accusant homines, non cogitantes illud, ab utro nostrum prima horum origo sit. Nimirum omissis iis quæ erant in medio, et propter quæ puniebantur, pœnas accusabant ipsas, et quæ viderentur in illis exerceri crudelitates : perinde ac si quis apud vos sacrilegum de rupe videns præcipitari, quæ ille designarit, non cogitet, ut noctu in templum intraverit ac donaria detraxerit signumque ipsum contrectarit; sed multam vestram feritatem accuset, qui Græcos vos et sanctos homines quom dicatis, sustinueritis tamen Græcum hominem prope templum (etenim non procul ab urbe dicitur esse rupes illa) tali supplicio afficere. Sed ipsi, puto, ridebitis, si quis talia contra vos dicat, et reliqui omnes laudabunt vestram in impios crudelitatem.

7. In universum populi, non explorato qualis sit qui rebus præest, justusne an injustus, ipsum simpliciter nomen tyrannidis odio habent; et tyrannum, etsi Æacus, aut Minos, aut Rhadamanthus fuerit, similiter universe student tollere, dum malos eorum ob oculos sibi ponunt, bonos autem, ob communionem nominis, odio simili complectuntur.

συμπεριλαμβάνοντες. Ἐγὼ γ' οὖν ἀκούω καὶ παρ' ὑμῖν τοῖς Ἑλλησι πολλοὺς γενέσθαι τυράννους σοφοὺς ὑπὸ φαύλῳ ὀνόματι δοκοῦντι χρυστὸν καὶ ἡμερον ἦθος ἐπιδεδειγμένους, ὧν ἑνίων καὶ λόγους εἶναι βραχεῖς ἐν τῷ ἱερῷ ὑμῶν ἀποκειμένους, ἀγάλματα καὶ ἀναθήματα τῷ Πυθίῳ.

8. Ὅρατε δὲ καὶ τοὺς νομοθέτας τῷ κολαστικῷ εἶδει τὸ πλέον νέμοντας, ὡς τῶν γε ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ ὁ φόβος προσεῖη καὶ ἐλπίς τῆς κολάσεως. Ἡμῖν δὲ τοῦτο πολλῷ ἀναγκαιότερον τοῖς τυράννοις, ὅσῳ πρὸς ἀνάγκην ἐξηγοῦμεθα καὶ μισοῦσί τε ἅμα καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἀνθρώποις σύνεσμεν, ὅπου μὴδὲ τῶν μορμολυκεῶν ὄφελός τι ἡμῖν γίνεταί, ἀλλὰ τῷ περὶ τῆς ὕδρας μύθῳ τὸ πρῆγμα ἔοικεν· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐκκόπτωμεν, τοσῶδε πλείους ἡμῖν ἀναφύονται τοῦ κολάζειν ἀφορμαί. Φέρειν δ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἀναφύμενον ἐκκόπτειν αἰ καὶ ἐπικάειν νῆ Δία κατὰ τὸν Ἰόλεων, εἰ μέλλοιμεν ἐπικρατῆσειν· τὸν γὰρ ἅπαξ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐμπεσεῖν ἡγαγκασμένον ὁμοῖον χρὴ τῇ ὑποθέσει καὶ αὐτὸν εἶναι, ἢ φειδόμενον τῶν πλησίων ἀπολωλέναι. Ὅλως δὲ, τίνα οἴσθε οὕτως ἄγριον ἢ ἀνήμερον ἄνθρωπον εἶναι ὡς ἡδεσθαι μαστιγοῦντα καὶ οἰμωγῶν ἀκούοντα καὶ σφαττομένους δρῶντα, εἰ μὴ ἔχοι τινὰ μεγάλην τοῦ κολάζειν αἰτίαν; Ποσάκις γοῦν ἐδάκρυσα μαστιγούμενον ἄλλων, ποσάκις δὲ ὀρηγεῖν καὶ δούρεσθαι τὴν ἑμαυτοῦ τύχην ἀναγκάζομαι μείζω κολασιν αὐτὸς καὶ χρονιωτέραν ὑπομένων; ἀνδρὶ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθῷ, διὰ δ' ἀνάγκην πικρῷ πολὺ τοῦ κολάζεσθαι τὸ κολάζειν χαλεπώτερον.

9. Εἰ δὲ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, ἐγὼ μὲν, εἰ αἰρεσίς μοι προτεθείη, πότερα βούλομαι κολάζειν τινὰς ἀδίκως ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖν, εὖ ἴστε ὡς οὐδὲν μελλήσας ἐλοίμην ἂν τεθνάναι μᾶλλον ἢ μηδὲν ἀδικοῦντας κολάζειν. Εἰ δὲ τις φαίη, Βούλει, ὦ Φάλαρι, τεθνάναι αὐτὸς ἀδίκως ἢ δικαίως κολάζειν τοὺς ἐπιβούλους; τοῦτο βουλοίμην ἂν· αὐθις γὰρ ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, συμβούλους καλῷ πότερον ἄμεινον ἀδίκως ἀποθανεῖν ἢ ἀδίκως σώζειν τὸν ἐπιβεβουλευκότα; οὐδεὶς οὕτως, οἶμαι, ἀνόητός ἐστιν ὅς οὐκ ἂν προτιμήσειε ζῆν μᾶλλον ἢ σώζων τοὺς ἐχθροὺς ἀπολωλέναι. Καίτοι πόσους ἐγὼ καὶ τῶν ἐπιχειρησάντων μοι καὶ φανερώς ἐληγεγμένων ὁμῶς ἔσωσα; οἷον Ἀκανθὸν τουτονὶ καὶ Τιμοκράτην καὶ Λεωγόραν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, παλαιᾶς συνθηθείας τῆς πρὸς αὐτοὺς μνημονεύσας.

10. Ὅταν δὲ βουλευθῇτε τοῦμὸν εἶδέναι, τοὺς εἰσφοιτῶντας εἰς Ἀκράγαντα ξένους ἐρωτήσατε ὅποιος ἐγὼ περὶ αὐτοὺς εἰμι καὶ εἰ φιланθρώπως προσφέρομαι τοῖς καταίρουσιν, ὅς γε καὶ σκοποὺς ἐπὶ τῶν λιμένων ἔχω καὶ πευθῆνας, καὶ τίνες καὶ ὅθεν καταπεπλεύκασι, ὡς κατ' ἀξίαν τιμὴν ἀποπέμποιμι αὐτούς. Ἔνιοι δὲ καὶ ἐξεπίτηδες φοιτῶσι παρ' ἐμὲ, οἱ σωφῶτατοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐ φεύγουσι τὴν συνουσίαν τὴν ἐμὴν, ὥσπερ ἀμείλει καὶ πρῶν ὁ σοφὸς Πυθαγόρας ἦκεν ὡς ἡμᾶς, ἅλλα μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀκηχώς· ἐπεὶ δ' ἐπειράθη,

Equidem audio apud vos etiam Græcos multos tyrannos fuisse sapientes, sub male existimationis nomine mansuetum et placidum ostendentes ingenium; et quorundam adeo ex illo numero brevia dicta in vestro templo reposita, quasi ornamenta et donaria Pythio.

8. Videtis legeslatores etiam pœnali sanctioni plurimum tribuere, quasi reliquorum nullus sit usus, nisi metus adsit et exspectatio pœnæ. Nobis vero tyrannis multo magis illud necessarium est, in quantum invitis imperamus, et cum hominibus versamur qui odio nos habent et insidiis appetunt, ubi larvatis tertriculamentis nihil proficimus, sed Hydræ fabulam res refert: quo plures enim exciderimus, tanto plures subnascuntur puniendi occasiones. Auferre autem oportet quod subnascitur, et excidere semper, et urere hercule Iolai instar, vincere si velimus. Eum enim qui semel in hanc vitam incidere coactus est, oportet aut similem esse argumento quod agendum suscepit, aut, dum aliis parcit, perire ipsum. Quem vero omnino putatis hominem ferum adeo et immitem esse, qui delectetur flagellandis aliis, et ploratu illorum audiendo, et spectandis cædibus, nisi magnam aliquam habeat puniendi causam? Quoties ego, dum flagellis alii cæderentur, illacrimavi! quoties deplorare lamentarique meam fortunam cogor, majorem ipse et longiorem pœnam sustinens! Viro enim natura bono, sed quem acerbum esse cogat necessitas, punire multo quam puniri difficilius est.

9. Si vero libere dicendum est, equidem, optione proposita, utrum malim injuste quosdam punire, quam ipse mori; scitote me nulla cunctatione interposita mortem potius electurum, quam, qui nihil injuste egerint, punire. Si quis vero dicat, Utrum vis, Phalari, ipse injuste mori, an juste punire insidiatores? hoc sane posterius maluerim. Denuo enim vos, Delphi, in consilium mihi advoco, meliusne sit injuste mori, an injuste servare insidiatorem. Nemo ita, puto, stupidus est, quin vivere potius præferat, quam inimicis servandis ipse perire. Quanquam quot ego eorum etiam, qui insidias mihi struxerant, manifeste licet convictos, tamen servavi! velut Acanthum hunc et Timocratem, et Leogoram illius fratrem, memoria antiquæ cum illis consuetudinis vigente.

10. Si vero meam vitæ rationem nosse volueritis, peregrinos Agrigentum venientes interrogate, qualem me illis præbeam et an humane tractem qui eo deferuntur: qui in portibus speculatores habeam et exploraturos qui et unde navibus venerint? ut pro dignitate cujusque honoratos dimittam. Quidam vero etiam dedita opera ad me ventitant, Græcorum sapientissimi, nec consuetudinem meam refugiant: ut nempe etiam nuper sapiens Pythagoras ad nos venit, qui quum alia de me audisset, experimento facto discere-

ἀπῆλθεν ἐπαινῶν με τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐλεῶν τῆς ἀναγκαίας ὀμότητος. Ἔτλα οἴεσθε τὸν πρὸς τοὺς θνητοὺς φιλόπρωπον οὕτως ἀδίκως τοῖς οἰκείοις προσφέρεισθαι, εἰ μὴ τι διαφερόντως ἡδίκητο;

11. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολαλόγημαι ὑμῖν, ἀληθῆ καὶ δίκαια καὶ ἐπαινῶν μᾶλλον, ὥς ἐμαυτὸν πείθω, ἢ μίσους ἄξια. Ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀναθήματος καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι θέναι καὶ ὅπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτεσάμην οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μανείην, ὥς τοιοῦτων ἐπιθυμῆσαι κτημάτων. Ἀλλὰ Περilaos ἦν τις ἡμεδαπὸς, χαλκεὺς μὲν ἀγαθὸς, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπλουτος τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκὸς ὥστε χαριεῖσθαι μοι, εἰ καὶ τινὰ κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὥς ἐξ ἀπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βούην ἤκε μοι κομίζων κάλλιστον ἰδεῖν καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένον κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μηχανισμῷ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἐμψυχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον εὐθὺς, ἄξιον τὸ κτῆμα τοῦ Πυθίου, πεμπτέος δὲ ταῦρος τῷ θεῷ. Ὁ δὲ Περilaos παρεστὼς, τί δ' εἰ μάθους, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ καὶ τὴν χρεῖαν ἣν παρέχεται; καὶ ἀνοίξας ἔμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ νύκτα, Ἦν τινὰ, ἔφη, κολάζειν ἐθέλεις, ἐμβιβάσας ἐς τὸ μηχανήμα τοῦτο καὶ κατακλείσας προστιθέναι μὲν τοὺς αὐλοὺς τοσούδε πρὸς τοὺς μυζωτήρας τοῦ βοῦς, πῦρ δ' ὁποκάειν κελεύεις, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται καὶ βοήσεται ἀλήκτοις ταῖς ὀδύνασις ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποταλέσει οἷα λιγυρώτατα καὶ ἐπαυλήσει θρηνώδες καὶ μυκήσεται γοερώτατον, ὥς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξὺ καταυλούμενον.

12. Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχθην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος καὶ οἰκίαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκα· καὶ, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Περilaos, εἰ μὴ καὶ ἄλλως ὑπόσχεσις ταῦτά ἐστι, δείξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθὼν τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης καὶ μίμησαι τοὺς βοῶντας, ἵν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἂ φης μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περilaos, ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον, Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἵν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλήῃς. Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἐπασχεν ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἐμπνουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὥς μὴ μιάνει το ἔργον ἐναποθανόν, ἐκείνους μὲν ἀταφον κατὰ κρημνῶν ῥίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βούν ἀπέπεμψα ὑμῖν ἀνατιθεσόμενον τῷ θεῷ καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν διήγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τοῦνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περilaon, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκείνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρόπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ χαλκίως μέλη, τὴν πρώτην παῖραν τῆς μουσικῆς.

13. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Δελφοί, δίκαια ποιήσετε θύσαντες μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ μετὰ τῶν πρόσβων, ἀναθίντες δὲ τὸν

sit meam laudans justitiam, et necessitate extortae misertus crudelitatis. Deinde num putatis hominem in peregrinos adeo humanum, injuste tractatum suos, nisi insigni affectum injuria?

11. Atque haec quidem pro me dixi, vera, justa, laude potius, ut mihi persuadeo, quam odio digna. Jam de donario vos audire tempus est, unde et quomodo dominus hujus tauri factus sim, quem ipse non locaverim statuario. Absit enim a me ille furor, ut tale quid possidere cupiam. Sed fuit Perilaus aliquis nostras, faber bonus, sed homo idem pessimus. Hic multum a conjectando animo meo aberrans, gratum se mihi facturum rebatur, tanquam univarse pœnis gaudenti, si novam quandam pœnam extogitasset. Fabrefactum igitur bovem mihi attulit, pulcherrima specie, et ad exactissimam similitudinem elaboratum: solo enim motu et mugitu deficiebatur, quominus animatus esse videretur. Ad primum autem conspectum statim exclamavi, Dignum opus quod habeat Pythius: mittendus hic taurus deo. Astans autem Perilaus, Quid si, inquit, noris artem in illo reconditam, et quem usum præbeat? et, simul aperiens in tergo bovem, Si quem punire, inquit, volueris, imposito illo in hanc machinam, eaque clausa, applicari has tibias jube naribus bovis, et succendi ignem. Sic iste ejulabit et clamabit, dolore infinito cruciatus; clamor autem iste per tibias modulos tibi efficiet canoros maxime, et threnis aptos sonos accinet, ac lugubre plane mugiet: adeo ut dum ille puniatur, tibias tu sonis interim demulceare.

12. Ego vero his auditis, pessimum artificium hominis abominatus, et exosus ingenium hujus machinæ, propriam illi pœnam imposui: et, Age sane, inquam, Perilae, nisi vana temere illa sunt promissa, ostende nobis ingressus ipse veritatem artis tuæ, et imitare clamantes, ut sciamus utrum, quos prædicas modulos, il per tibias sonent. Obsecruit Perilaus: at ego, quum intus esset, concluso homine, ignem succendi jussi, Habe tibi, dicens, dignam mercedem admirabilis illius artis tuæ, ut magister illius musices primus ipse canas. Atque ille digna factis suis passus est, fructum percipiens ingeniosæ machinationis. Ceterum ego viventem adhuc et spirantem hominem eximi jussi, ne intra moriendo opus pollueret, et insepultum per præceps abjici: expiatum vero bovem vobis misi dedicandum deo, eique inscribi totam narrationem jussi, meum dedicantis nomen, artificem Perilaum, ipsius commentum, meam justitiam, pœnam decentem, sapientis fabri modulos, primum musices experimentum.

13. Vos vero, Delphi, quod justum est feceritis, si pro me cum legatis sacrificarit, dedicaveritisque taurum in

ταῦρον ἐν καλῷ τοῦ ἱεροῦ, ὡς πάντες εἶδεῖν οἷός ἐγώ πρὸς τοὺς πονηροὺς εἰμι καὶ θπως ἀμύνομαι τὰς περιττὰς ἐς κακίαν ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἰκανὸν γοῦν καὶ τοῦτο μόνον δηλῶσαί μου τὸν τρόπον, Περίλαος κολασθεὶς καὶ ὁ ταῦρος ἀνατεθείς καὶ μηκέτι φυλαχθεὶς πρὸς ἄλλων κολαζομένων αὐλήματα μηδὲ μελωδῆσας ἄλλο ἐτι πλὴν μόνα τὰ τοῦ τεχνίτου μυκήματα, καὶ ὅτι ἐν μόνῳ αὐτῷ καὶ πείραν ἔλαβον τῆς τέχνης καὶ κατέπαυσα τὴν ἀμουσον ἐκείνην καὶ ἀπάνθρωπον ᾠδὴν. Καὶ τὰ μὲν παρόντα ταῦτα παρ' ἐμοῦ τῷ θεῷ ἀναθήσω δὲ καὶ ἄλλα πολλάκις, ἐπειδὴν μοι παράσχη μηκέτι δεῖσθαι κολάσεων.

14. Ταῦτα μὲν, ὦ Δελφοί, τὰ παρὰ τοῦ Φαλάριδος, ἀληθῆ πάντα καὶ οἷα ἐπράχθη ἕκαστα, καὶ δίκαιοι ἂν εἴημεν πιστεύεσθαι ὑφ' ὑμῶν μαρτυροῦντες, ὡς ἂν καὶ εἰδότες καὶ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ ψεύδεσθαι νῦν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ ἀνδρὸς μάτην πονηροῦ δοκοῦντος καὶ ἀκοντος κολάζειν ἡναγκασμένου, ἵκετεύομεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ Ἀκραγαντίνοι Ἕλληνές τε ὄντες καὶ τὸ ἀρχαῖον Δωριεῖς, προσέσθαι τὸν ἄνδρα φίλον εἶναι ἐθελόντα καὶ πολλὰ καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον ὑμῶν εὖ ποιῆσαι ὥρμημένον. Λάβετε οὖν αὐτοὺς τὸν ταῦρον καὶ ἀνάθετε καὶ εὖσασθε ὑπὲρ τε τῆς Ἀκραγαντος καὶ ὑπὲρ τοῦ Φαλάριδος, καὶ μήτε ἡμᾶς ἀπράκτους ἀποπέμψετε μήτ' ἐκαῖνον ὑβρίσητε μήτε τὸν θεὸν ἀποστερήσητε καλλίστου τε ἅμα καὶ δικαιοτάτου ἀναθήματος.

XXXI.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Οὐτε Ἀκραγαντίνων, ὦ ἄνδρες Δελφοί, πρόξενος ὢν οὐτε ἰδιόξενος αὐτοῦ Φαλάριδος οὐτ' ἄλλην ἔχων πρὸς αὐτὸν ἢ εὐνοίας ἰδίαν αἰτίαν ἢ μελλούσης φιλίας ἐπιπρῶς, τῶν δὲ πρέσβειων ἀκούσας τῶν ἡκόντων παρ' αὐτοῦ ἐπιεικῇ καὶ μέτριά διεξιόντων, καὶ τὸ εὐσεβὲς ἅμα καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ μάλιστα τὸ Δελφοῖς πρέπον προορώμενος ἀνέστην παραινέσων ὑμῖν μήτε ὑβρίζειν ἄνδρα δυνάστην εὐσεβοῦντα μήτ' ἀνάθημα ἤδη τῷ θεῷ καθωμολογημένον ἀπαλλοτριοῦν, καὶ ταῦτα τριῶν τῶν μεγίστων ὑπόμνημα εἰς αἰεὶ γενησόμενον, τέχνης καλλίστης καὶ ἐπινοίας κακίστης καὶ δικαίας κολάσεως.

2. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τὸ ἐνδοιάσαι ὑμᾶς ὅπως περὶ τούτου καὶ ἡμῖν προδεῖναι τὴν διάσχεψιν, εἰ γρὴ δέξασθαι τὸ ἀνάθημα ἢ ὅπισω αὐθὺς ἀποπέμπειν, ἀνόσιον ἤδη εἶναι νομίζω, μᾶλλον δὲ οὐδ' ὑπερβολὴν ἀσεβείας ἀπολελοιπέναι· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἢ ἱεροσυλία τὸ πρᾶγμα ἐστὶν· μακρῷ τῶν ἄλλων χαλεπωτέρα, ὅσω τοῦ τὰ ἤδη ἀνατεθέντα συλᾶν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνατιθέναι βυλομένοις ἐπιτρέπειν ἀσεβέστερον.

3. Δέομαι δὲ ὑμῶν Δελφὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ τὸ ἴσον μετέχων τῆς τε δημοσίας εὐκλείας, εἰ φυλάττοιο, καὶ

honesto sacri loco, ut sciant omnes qualis ego in malos aim, et quomodo ulciscar nimias illorum ad mala cupiditates. Sufficit enim vel hoc solum ad declarandum ingenium inuim, Perilaus punitus, dedicatus taurus, neque servatus amplius ad aliorum puniendorum cantus, nullum alia melodia edita, præter solos artificis mugitus: et quod in illo solo et experimentum cepi artis, et finem imposui cantui illi a Musis et humanitate abhorrenti. Et in præsens ista quidem a me deo oblata sunt: dedicabo autem sæpe etiam alia, si hoc mihi præstiterit, ut penis non amplius indigeam.

14. Hæc, Delphi, quæ a Phalaride dicere jussi sumus, vera omnia, et qualia gesta sunt singula: ac digni vide-mur esse, quibus fides habeatur a vobis, quum perhibeamus testimonium, tanquam qui et sciamus et nullam nunc men-tiendi causam habeamus. Si vero etiam preces interponen-dæ sunt pro viro, qui sine causa perhibetur malus, quique præter voluntatem suam punire coactus est, supplicamus vo-bis nos Agrigentini, qui Græci sumus et antiqua origine Do-rienses, ut admittatis virum, amicum vobis esse cupientem, et multa in vos publice, et privatim in singulos vestrum bona conferre paratum. Accipite ergo ipsi taurum, et dedicate, et pro Agrigento ipsoque Phalaride vota facile: et nec in-fecta re nos dimiseritis, neque illum affeceritis contumelia, nec deum pulcherrimo justissimoque donario privaveritis.

XXXI.

PHALARIS ALTER.

1. Neque cura mihi Agrigentini-um hospitum publice data, Delphi, neque privatum cum Phalaride hospitium intercedit, neque aliam habeo aut peculiarem benevolentie erga illum causam, aut futuræ spem amicitie: verum auditis legatis ab eo venientibus, æqua et moderata disserenti-bus, atque id quod simul et pium et publice utile est et Del-phos maxime decet, spectans, surrexi adhortaturus vos, ut neque contumelia afficiatis virum potentem, religiosum, neque donarium jam nuncupatum deo abalienetis, quod trium maximarum rerum in omne ævum monumentum futu-rum est artis præstantissimæ, commentum pessimi, et justi supplicii.

2. Equidem ipsum hoc, dubitare vos omnino hac de re, ipsum hoc, quod eam proposuere nobis magistratus dispu-tationem, sitne recipiendum donarium, an retro rursus remittendum, irreligiosum esse arbitror, vel potius, nullum impietati gradum ultra quem ascendat reliquisse. Nihil enim nisi sacrilegium hoc est, longe aliis quibuscumque gravius, quanto nimirum major est impietas, quam spoliare dedicata, ne permittere quidem dedicare volentibus.

3. Rogo autem vos, Delphus ipse quoque, et in partem veniens tum publicæ bonæ famæ, si ea servetur, tum con-

τῆς ἐναντίας δόξης, εἰ ἐκ τῶν παρόντων προσγένοιτο, μήτ' ἀποκλείειν τὸ ἱερὸν τοῖς εὐσεβοῦσι μήτε τὴν πόλιν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους διαβάλλειν ὡς τὰ πεμπόμενα τῷ θεῷ συκοφαντούσαν καὶ ψήφῳ καὶ δικαστηρίῳ δοκιμάζουσαν τοὺς ἀνατιθέοντας· οὐδεὶς γὰρ ἐστὶ ἀναθεῖναι τολμήσειεν ἂν εἰδὼς οὐ προσησόμενον τὸν θεὸν ὃ τι ἂν μὴ πρότερον τοῖς Δελφοῖς δοκῇ.

4. Ὁ μὲν οὖν Πύθιος τὴν δικαίαν ᾗδὴ περὶ τοῦ ἀναθήματος ψῆφον ἤνεγκεν· εἰ γοῦν ἐμίσει τὸν Φάλαριν ἢ τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐμισύαττετο, ῥάδιον ἦν ἐν τῷ Ἰονίῳ μέσῳ καταδύσαι αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγούσης ὀλκάδος, ὃ δὲ παλὺ τοῦναντίον ἐν εὐδίᾳ τε διαπραιωθῆναι, ὥς φασι, παρέσχεεν αὐτοῖς καὶ σῶς ἐς τὴν Κίρραν καταῖραι.

5. Ὡ καὶ δῆλον ὅτι προσίεται τὴν τοῦ μονάρχου εὐσέβειαν. Χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ψηφισαμένους προσθεῖναι καὶ τὸν ταῦρον τουτονὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τοῦ ἱεροῦ· ἐπεὶ πάντων ἂν εἴη τοῦτ' ἀποπώτατον, πέμψαντά τινα μεγαλοπρεπὲς ὅτιω δῶρον θεῷ τὴν καταδικάζουσαν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ψῆφον λαβεῖν καὶ μισθὸν κομίσασθαι τῆς εὐσεβείας τὸ κεκρίσθαι μὴδὲ τοῦ ἀνατιθέναι ἄξιος.

6. Ὁ μὲν οὖν τάναντία μοι ἐγνωκώς, καθάπερ ἐκ τοῦ Ἀκράγατος ἄρτι καταπεπλευκώς, σφαγὰς τινὰς καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ἀπαγωγὰς ἐτραγῶδει τοῦ τυράννου μόνον οὐκ αὐτόπτης γεγενῆσθαι λέγων, ὃν ἴσμεν οὐδ' ἄχρι τοῦ πλοίου ἀποδεδηκῆναι. Χρὴ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα μὴδὲ τοῖς πεπονθέναι φάσκουσι πάνυ πιστεύειν διηγουμένοις — ἀδελφὸν γὰρ εἰ ἀληθῆ λέγουσιν — οὐχ ὅπως αὐτοὺς ἀ μὴ ἐπιστάμεθα κατηγορεῖν.

7. Εἰ δ' οὖν τι καὶ πέπρακται τοιοῦτον ἐν Σικελίᾳ, τοῦτ' οὐ Δελφοῖς ἀναγκαῖον πολυπραγμονεῖν, εἰ μὴ ἀντὶ ἱερέων ᾗδὴ δικασταὶ εἶναι ἀξιούμενοι καὶ, δέον θύειν καὶ τάλλα θεραπεύειν τὸν θεὸν καὶ συνανατιθέναι εἰ πέμψῃ τις, σκοποῦντες καθήμεθα εἰ τινες τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰόνιον δικαίως ἢ ἀδίκως τυραννοῦνται.

8. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐχέτω δὴ βούλεται· ἡμῖν δὲ ἀναγκαῖον, οἶμαι, τὰ ἡμέτερα αὐτῶν εἰδέναι, ὅπως τε πάλοι διέκειτο καὶ ὅπως νῦν ἔχει καὶ τί ποιοῦσι λῶρον ἔσται. Ὅτι μὲν δὴ ἐν κρημνοῖς τε οἰκοῦμεν αὐτοὶ καὶ πέτρας γεωργοῦμεν, οὐχ Ὅμηρον χρὴ περιμένειν δηλώσοντα ἡμῖν, ἀλλ' ὁρᾶν πάρεστι ταῦτα· καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ γῇ, βαθεῖ λιμῶ ἀεὶ συνῆμεν ἂν. Τὸ δ' ἱερὸν καὶ ὃ Πύθιος καὶ τὸ χρηστήριον καὶ οἱ θύοντες καὶ οἱ εὐσεβοῦντες ταῦτα Δελφῶν τὰ πεδία, ταῦτα ἡ πρόσσδος, ἐντεῦθεν ἡ εὐπορία, ἐντεῦθεν αἱ τροφαί — χρὴ γὰρ τάληθ' ἔπος γε ἡμᾶς αὐτοὺς λέγειν — καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν, ἀσπαρτα ἡμῖν καὶ ἀνήροτα φύεται τὰ πάντα ὑπὸ γεωργῷ τῷ θεῷ, ὃς οὐ μόνον τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀγαθὰ γιγνόμενα παρέχει, ἀλλ' εἰ τι ἐν Φρυγίᾳ ἢ Λυδοῖς ἢ Πέρσαις ἢ Ἀσσυριοῖς ἢ Φοινίκῃς ἢ Ἰταλιώταις ἢ Ὑπερβορέοις αὐτοῖς πάντα ἐς Δελφούς ἀφικνεῖται. Καὶ τὰ δεύτερα μετὰ τὸν θεὸν ἡμεῖς τιμώμεθα ὑφ' ἀπάντων καὶ εὐποροῦμεν καὶ εὐδαιμονοῦ-

trariam opinionis, si qua ex praesenti negotio contrahatur, ne claudatis sacrum religiosis, neu civitati nostrae infamiam apud omnes homines concilietis, quasi ea quae mittuntur deo calumniatur, et calculo judicioque exploret qui aliquid donant. Nemo enim amplius donare quicquam temere audebit, si sciat non admissurum esse deum, quod non prius Delphis admittendum videatur.

4. Ac Pythius quidem justum jam de donario suffragium tulit: qui si odisset Phalarin, aut munus illius abominaretur, facile illi erat medio in Ionio illud cum ipsa navi, quae vehebat, demergere. Verum ille contra per serenitatem uti trajicerent, ut aiant, ipsis tribuit, et salvi ad Cirrham uti appellerent.

5. Qua re etiam manifestum est admitti ab eo monarchae pietatem. Oportet autem vos quoque eadem decernere, et adiacere hunc taurum reliquis templi ornamentis. Omnium enim absurdissimum fuerit, magnifici adeo muneris deo missi auctorem damnans ex templo suffragium referre, et mercedem hanc pietatis suae habere, ut ne dignus quidem sit habitus qui aliquid donet.

6. Ille quidem, qui contraria mihi decrevit, quasi qui Agrigento modo huc appulerit, caedes quasdam, et vim factam, et rapinas, et abductiones tyranni tragica oratione retulit, tantum non visa a se narrari dicens; quem tamen neque ad navem usque peregrinatum esse novimus. Oportet autem talia ne his quidem, qui se passos esse dicunt, omnino credere narrantibus; quum, utrum vera dicant, incertum sit: nedum ut ipsi, quae non certo scimus, accusamus.

7. Utrum igitur tale quicquam in Sicilia factum sit, hoc Delphis necesse non est studiose quaerere; nisi pro sacerdotibus jam iudices esse postulamus, et quum mactare nos oporteat et reliquum dei cultum peragere, et una ponere donaria si quis mittat, sedemus disceptaturi, si qui trans Ionium mare juste aut injuste reguntur.

8. Aliorum quidem res quomodocumque lubuerit se habeant: nobis vero necessarium arbitror nostra ipsorum scire, tam ut olim constituta fuerint, quam uti nunc se habeant, et quid facientibus melius futurum sit. Ac nos in praecipitiis habitare et saxa arare, non Homerus nobis exspectandus est qui nos doceat; sed videre ista licet: et quantum ad terram nostram, summa semper cum fame essemus. Sed templum, et Pythius, et oraculum, et mactantes, et religiosi, hi Delphorum agri, hi redditus, hinc bona copia, hinc alimenta (oportet enim vera, inter nos quidem certe, dicere), et quod a poetis dicitur, sine semine nostro, sine aratro proveniant omnia, agrum nostrum colente deo, qui non ea solum, quae apud reliquos Graecos nascuntur bona nobis praebet; sed si quid apud Phrygas, Lydos, Persas, Assyrios, aut Phoenices, aut Italos, aut ipsos Hyperboreos nascitur, Delphos omnia perveniunt. Et secundo post deum loco nos colimur ab omnibus, et abun-

μεν· ταῦτα τὸ ἀρχαῖον, ταῦτα τὸ μέχρι νῦν, καὶ μὴ παυσαμένα γε οὕτω βιῶντες.

9. Μέμνηται δὲ οὐδὲς πώποτε ψῆφον ὑπὲρ ἀναθήματος παρ' ἡμῖν ἀναδοθεῖσαν οὐδὲ χαλυθέντα τινὰ θύειν ἢ ἀνατιθέναι. Καὶ διὰ τοῦτ', οἶμαι, καὶ αὐτὸ εἰς ὑπερβολὴν ἡϋξήται τὸ ἱερὸν καὶ ὑπερπλουτεῖ ἐν τοῖς ἀναθήμασι. Δεῖ τοίνυν μὴδ' ἐν τῷ παρόντι καινοτομεῖν μηδὲν μηδὲ παρὰ τὰ πάτρια νόμον καθιστάναι, φυλοκρινεῖν τὰ ἀναθήματα καὶ γενεαλογεῖν τὰ πεμπόμενα, ὅθεν καὶ ἀφ' οὗτο καὶ ὅποια, δεξαμένους δὲ ἀπραγμόνως ἀνατιθέναι ὑπηρετοῦντας ἀμφοῖν, καὶ τῷ θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι.

10. Δοκεῖτε δέ μοι, ὦ ἄνδρες Δελφοί, ἀρίστα βουλευέσθαι περὶ τῶν παρόντων, εἰ λογισάσθε πρῶτον ὑπὲρ ὧων καὶ ἡλικίων ἐστὶν ἡ σκέψις, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ θυσιῶν καὶ ἀναθημάτων καὶ ἐθῶν ἀρχαίων καὶ θεσμῶν παλαιῶν καὶ δόξης τοῦμανταίου, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅλης καὶ τῶν συμπερόντων τῷ τε κοινῷ ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ Δελφῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐκλείας ἢ κακοδοξίας· τούτων γὰρ οὐκ οἶδα εἰ τὴ μεῖζον, εἰ σωφρονεῖτε, ἢ ἀναγκαιότερον ἡγήσασθε ἄν.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν βουλευόμεθα, ταῦτα ἐστὶν, οὐ Φάλαρις τύραννος εἰς οὐδὲ ταῦρος οὗτος οὐδὲ χαλκὸς μόνον, ἀλλὰ πάντες βασιλεῖς καὶ πάντες δυνάσται, ὅσοι νῦν χρῶνται τῷ ἱερῷ, καὶ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα ἄλλα τίμια πολλὰ πολλάκις ἀνατεθρομένα τῷ θεῷ· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κατὰ τὸν θεὸν ἐξετασθῆναι ἀξίον.

12. Τίνος οὖν ἕνεκα μὴ ὥς ἀεὶ μηδὲ ὥς πάλαι τὰ περὶ τῶν ἀναθημάτων ποιήσομεν; ἢ τί μεμφομένοι τοῖς παλαιοῖς ἔθεσι καινοτομήσομεν; καὶ ὃ μηδὲ πώποτε, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν καὶ ὁ Πύθιος χρᾶ καὶ ὁ τρίπους φθέγγεται καὶ ἡ ἱέρεια ἐμπνεῖται, γηγένηται παρ' ἡμῖν, νῦν καταστησόμεθα, κρίνεσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι τοὺς ἀνατιθέντας; Καὶ μὴν ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ παλαιοῦ ἔθους, τοῦ ἀνέδην καὶ πᾶσιν ἐξείναι, ὁρᾷτε ὧων ἀγαθῶν ἐμπέπλησται τὸ ἱερὸν, ἀπάντων ἀνατιθέντων καὶ ὑπὲρ τὴν ἐπάρχουσαν δύναμιν ἐνίων διορουμένων τὸν θεόν.

13. Εἰ δ' ὑμᾶς αὐτοὺς δοκιμαστάς καὶ ἐξεταστάς ἐπιστήσετε τοῖς ἀναθήμασιν, ὁκνῶ μὴ ἀπορήσωμεν τῶν δοκιμασθησόμενων, ἔτι οὐδενὸς ὑπομένοντος ὑπόδικον αὐτὸν καθιστάναι, καὶ ἀναλίσκοντα καὶ καταδαπανῶντα παρ' αὐτοῦ, κρίνεσθαι καὶ ὑπὲρ τῶν ὧων κινδυνεύειν. Ἡ τίνι βιωτὸν, εἰ κριθήσεται τοῦ ἀνατιθέναι ἀνάξιος;

damus, et beati sumus. Hæc antiqua ratio, hæc adhuc obtinet, et utinam ita vivere non desinamus!

9. Recordatur autem nemo unquam suffragium de donario apud nos latum, nec prohibitum quenquam, quominus sacrificaret vel dedicaret aliquid. Ac propter hoc ipsum, pnto, supra modum auctum est sacrum, et abundat donariis. Quare nec in præsentī novandum quicquam, neque præter patrum morem lex constituenda, ut scrupulose judicentur donaria, et eorum quæ mittuntur origo inquiretur, unde, a quo, et qualia sint: sed accepta sine operosa quæstione dedicare, ambobus ministrantes, tum deo, tum religiosis.

10. Videmini autem mihi, Delphi, sic demum optime de præsentibus judicaturi, si primum consideraveritis, de quot quantisque rebus sit quæstio. Primo quidem de deo, templo, victimis, donariis, moribus antiquis, legibus vetustis, gloria oraculi: deinde de tota civitate et his quæ cum reipublicæ nostræ, tum privatim unicuique Delphorum conducant: super omnia vero de bona aut mala apud omnes homines fama. Hisce enim si quid majus, magisque necessarium, modo sanum adhibeatis iudicium, existimetis, non novi.

11. Hæc ergo sunt de quibus deliberamus, non Phalaris unus tyrannus, neque taurus iste, neque æs tantum; sed reges omnes et omnes dynastæ, qui sacro hodie utuntur, et aurum, et argentum, et quæcumque alia pretiosa dedicantur in posterum deo. Primo quidem, quod ad deum pertinet, exploratu dignum.

12. Qua igitur de causa non ut semper neque ut olim ea quæ ad donaria referuntur, faciemus? aut quid reprehendentes in vetusto more novabimus, et quod nunquam a nobis, ex quo urbem habitamus, et Pythius respondet, et tripus loquitur, et sacerdos inspiratur, factum est, nunc constituemus, ut judicentur et explorentur qui aliquid deducant? Atqui ex antiquo illo more, quo promiscue et omnibus hoc licet, videtis quot quantisque bonis templum impletum sit, dedicantibus omnibus, et supra vires suas quibusdam deo donantibus.

13. Si vero vos cognitores quæsitoresque donariis constitueritis, metuo ne non habeamus amplius quæ explorentur; quum futurum esse ut nemo sustineat iudicio se submittere, et sumtibus atque impensis e sua re familiari factis insuper examinari, et periclitari adeo de capite. Quis enim vivendum sibi putet, si indignus, qui donet aliquid, iudicetur?

XXXII.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Η ΨΕΥΔΟΜΑΝΤΙΣ.

1. Σὺ μὲν ἴσως, ὦ φίλτατε Κέλσε, μικρόν τι τοῦτο καὶ φαῦλον οἶε τὸ πρόσταγμα, προστάττειν τὸν Ἀλεξάνδρου σοι τοῦ Ἀβωνοτικῆς τοῦ γόητος βίον καὶ ἐπινοίας αὐτοῦ καὶ τομῆματα καὶ μαγγανείας ἐς βιβλίον

XXXII.

ALEXANDER, SEU PSEUDOMANTIS.

1. Parvum tu forsitan, Celse carissime, et leve aliquil abs te mandatum esse existimas, quod jussisti Alexandri me tibi Abonotichitæ impostoris vitam et commenta et ausus et præstigias in librum relatas mittere: at illud, si

ἐγγράφοντα πέμψαι· τὸ δὲ, εἰ τις θῆλοι πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἑκάστον ἐπεξείναι, οὐ μείον ἔστιν ἢ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου πράξεις ἀναγράψαι· τοσούτος ἐν κακίᾳ οὗτος, ὅσος εἰς ἀρετὴν ἔκεινος. Ὅμως δὲ εἰ μετὰ συγνώμης ἀναγνώσεσθαι μέλλοις καὶ τὰ ἐνδόντα τοῖς ἰστορουμένοις προσλογισέσθαι, ὅποστές σοι τοὺν ἄθλον καὶ τὴν Αὐγέου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' ἐς δυνάμιν γε τὴν ἑμαυτοῦ ἀνακαθίστασαι πειράσομαι, ὀλίγους ὅσους τῶν κοφίνων ἐκφορήσας, ὡς ἀπ' ἐκείνων τεκμαίροιο πόση πᾶσα καὶ ὡς ἀμύθητος ἦν ἡ κόπρος, ἣν τρισχίλιοι βόες ἐν πολλοῖς ἔτεσι ποιῆσαι ἐδύναντο.

2. Αἰδοῦμαι μὲν οὖν ὑπὲρ ἀμφοῖν, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ· σοὺ μὲν, ἀξιούντος μνήμῃ καὶ γραφῇ παραδοθῆναι ἄνδρα τρισκατάρατον, ἑμαυτοῦ δὲ, σπουδὴν ποιουμένου ἐπὶ τοιαύτῃ ἱστορίᾳ καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου, ὃν οὐκ ἀναγινώσκασθαι πρὸς τῶν πεπαιδευμένων ἦν ἄξιον, ἀλλ' ἐν πανδήμῳ τινὶ μεγίστῳ θεάτρῳ δρᾶσθαι ὑπὸ πιθήκων ἢ ἀλωπέκων σπαρτατόμενον. Ἀλλ' ἦν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρειν τὴν αἰτίαν, ἔξομεν καὶ αὐτοὶ ἐς παράδειγμά τι τοιοῦτον ἀνενεργεῖν· καὶ Ἀρριανὸς γὰρ τοῦ Ἑπικτήτου μαθητῆς, ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγεγόμενος, ὁμοῖόν τι παθὼν ἀπολογήσαιτ' ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν· Τίλλιβόρου γοῦν τοῦ ληστοῦ κάκεινος βίον ἀναγράψαι ἠξίωσεν· ἡμεῖς δὲ πολὺ ὁμιότερου ληστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσῳ μὴ ἐν βλαίᾳ καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλθέσκειεν οὐ Μυσίαν μόνην οὐδὲ τὴν Ἰδὴν κατατρέχων οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη τὰ ἐρημότερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν ὡς εἰπὴν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς ληστείας τῆς αὐτοῦ.

3. Πρότερον δέ σοι αὐτὸν υπογράψω τῷ λόγῳ πρὸς τὸ ὁμοιότατον εἰκάσας τὴν μορφήν, ὡς ἂν δύνωμαι, καίτοι μὴ πάνυ γραφικός τις ὢν· τὸ γὰρ δὴ σῶμα, ἴσα σοι καὶ τοῦτο δεῖξω, μέγας τε ἦν καὶ καλὸς ἰδεῖν καὶ θεοσπεπῆς ὡς ἀληθῶς, λευκὸς τὴν χροάν, τὸ γένειον οὐ πάνυ λασίος, κόμην τὴν μὲν ἰδίαν, τὴν δὲ καὶ πρόσθετον ἐπικείμενος εὐ μάλα εἰκασμένην καὶ τοὺς πολλοὺς ὄντι ἦν ἄλλοτρίᾳ λεληθυῖαν· ὀφθαλμοὶ πολὺ τὸ γοργόν καὶ ἐνθεον διεμφαίνοντες, φώνημα ἥδιστόν τε ἅμα καὶ λαμπρότατον· καὶ δίως οὐδαμῶθεν μωμητὸς ἦν ταῦτά γε.

4. Τοιοῦδε μὲν τὴν μορφήν· ἡ ψυχὴ δὲ καὶ ἡ γνώμη, ἀλεξίκακε Ἡράκλεις καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιε καὶ Διόσκουροι σωτήρες, πολεμίοις καὶ ἐχθροῖς ἐντυχεῖν γένοιτο καὶ μὴ συγγενέσθαι τοιοῦτῳ τινί· συνέσει μὲν γὰρ καὶ ἀγγινοῖα καὶ δριμύτητι πάμπολυ τῶν ἄλλων διέφερε, καὶ τό τε περίεργον καὶ εὐμαθὲς καὶ μνημονικὸν καὶ πρὸς τὰ μαθήματα εὐφυές, πάντα ταῦτα εἰς ὑπερβολὴν ἑκαστα ὑπῆρχεν αὐτῷ· ἐχρήτο δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ χεῖριστον· καὶ ὄργανα ταῦτα γενναῖα ὑποβεβλημένα ἔχων αὐτίκα μάλα τῶν ἐπὶ κακίᾳ διαδοθέντων ἀκρότατος ἀπετέλεσθη ὑπὲρ τούδ Κέρωνας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύδατον ἢ Φρυωνίδα ἢ Ἀριστόδημον ἢ Σώστρατον. Αὐτὸς μὲν γὰρ τῷ γαμβρῷ Ῥουτιλλιανῷ ποτε γράφων καὶ τὰ με-

quis accurate velit singula persequi, non minus est, quam Alexandri Philippi filii res gestas scripto mandare: quantus enim ille ad virtutem, tantus hic ad malitiam. Verumtamen si cum venia lecturus es, et, quæ deerunt narrationi, adjecturus de tuo, laborem tibi illum sustinebo, et Augiæ stabulum, etsi non universum, certe pro viribus meis repurgare studebo, paucos aliquot cophinos egerens, ut ex illis judicare possis, quantum omne et quam inenarrabile fuerit stercus, quod ter mille boves multorum annorum spatio facere potuerunt.

2. Ac verecundia quadam afficior amborum nomine, tuo pariter ac meo: tuo, qui petas memoriam et scriptis commendari hominem omnibus modis exsecrabilem; meo, qui studium in tali historia ponam et actionibus hominis, quem non legi conveniebat ab eruditissimis hominibus, sed in maximo theatro totisque populis confluentibus frequentissimo spectari a similibus lacerandum aut vulpibus. Verum si quis hoc nos crimine accuset, habebimus et ipsi exemplum ad quod illum ablegemus. Nam Arrianus quoque, Epicteti discipulus, vir inter primos Romanorum, et tota vita in doctrinæ studiis versatus, cui simile quid usu venit, causam pro nobis dixerit: Tillibori enim latronis vitam scribere ipse quoque dignatus est. Nos autem crudelioris longe latronis monumentum faciemus, quatenus non in silvis et montibus, sed in urbibus hic latrocinatus est, qui non Mysiam solam neque Idam incursarit, neque paucas Asiae partes desertiores sit deprædatus; sed universum, fere dixerim, Romanorum imperium latrocinio suo opplevit.

3. Prius vero ipsum tibi oratione describam, formamque illius quam simillime potero, non multum licet pingendi arte valeam, delineabo. Corpore enim, ut hoc etiam tibi ostendam, et magnus erat, et honesta specie, et quæ deo dignum aliquod revera præ se ferret: colore candidus, mento non nimis hirsuto, comatus tum sua coma, tum ascita, præclare illa assimilata, ut plerosque, alienam esse, fugeret: oculi perquam vivaci lumine, et deo plenum ostendentes: vox suavissima simul et splendidissima: et paucis ut absolvam, nulla parte, quantum ad hæc, reprehensionem habebat.

4. Talis quidem erat forma. Animus autem et mens hominis, averruncator Hercules, et Jupiter depulsor, et servatores Jovis liberi! in hostes nostros et inimicos potius incidamus, quam versemur cum tali! Nam intelligentia, et sollertia, et acumine plurimum alios omnes antecellebat; tum curiositas et docilitas, ac memoria et ingenium disciplinæ capax, omnia hæc et ad excessum usque singula ipsi aderant: verum utebatur illis pessime: et quum instrumenta ista virtutis in potestate haberet, mox famosissimæ malitiæ hominum summus ipse factus est, supra Cercopas, supra Eurybatum, aut Phrynondam, aut Aristodemum, aut Sostratum. Ipse enim suo genero Rutilliano aliquando scri-

τρῶτάτα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων Πυθαγόρα ὁμοίος εἶναι ἡξίου. Ἄλλ' ὡς μὲν ὁ Πυθαγόρας εἶη, σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν γνῶμην θεσπέσιος. Εἰ δὲ κατὰ τοῦτον ἐγεγένητο, καὶς ἂν εἴδῃ ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἔδοξε. Καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με νομίσῃς ἐφ' ὅδῃ ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου λέγειν ἢ συνάπτειν πειρώμενον αὐτοὺς πρὸς ὁμοιότητα τῶν πράξεων. Ἄλλ' εἴ τις τὰ χεῖριστα καὶ βλασφημώτατα τῶν ἐπὶ διαβολῇ περὶ τοῦ Πυθαγόρου λεγομένων, οἷς ἐγώ γε οὐκ ἂν πεισθεῖην ὡς ἀληθῆσιν οὖσιν, ὅμως συναγάγοι ἐς τὸ αὐτὸ, πολλοστὸν ἂν μέρος ἅπαντα ἐκεῖνα γένοιτο τῆς Ἀλεξάνδρου δεινότητος. Ὅλας γὰρ ἐπινόησόν μοι καὶ τῷ λογισμῷ διατύπωσον ποικιλωτάτην τινὰ ψυχῆς κρᾶσιν ἐκ ψεύδους καὶ ὁδῶν καὶ ἐπιπορκῶν καὶ κακοτεχνῶν συγχειμένην, ῥαδίαν, τολμηράν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοσηθέντα, καὶ πιθανὴν καὶ ἀξιόπιστον καὶ ὑποκριτικὴν τοῦ βελτίονος καὶ τῷ ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλῆσεως ἰοικυῖαν. Οὐδεὶς γοῦν τὸ πρῶτον ἐντυχὼν οὐκ ἀπῆλθε δόξαν λαβὼν ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς εἶη πάντων ἀνθρώπων χρηστότατος καὶ ἐπιεικέστατος καὶ προσέτι ἀπλοϊκώτατος τε καὶ ἀφελέστατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸ μεγαλουργὸν προσῆν καὶ τὸ μηδὲν μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλ' αἰεὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν.

5. Μειράχιον μὲν οὖν ἔτι ὢν πάνυ ὥραϊον, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλαΐμης τεκμαίρεσθαι καὶ ἀκούειν τῶν διηγουμένων, ἀνέδην ἐπόρνευε καὶ συνῆν ἐπὶ μισθῷ τοῖς βουλομένοις. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαμβάνει τις αὐτὸν ἐραστής γῆς τῶν μαγείας καὶ ἐπωδᾶς θεσπεσίους ὑπισχνουμένων καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς καὶ θησαυρῶν ἀναπομπὰς καὶ κλήρων διαδοχὰς. Οὗτος ἰδὼν εὐφραῖα παῖδα καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ἑαυτοῦ πράξεων ἐτοιμώτατον, οὐ μείον ἐρῶντα τῆς κακίας τῆς αὐτοῦ ἢ αὐτὸς τῆς ὄρας τῆς ἐκείνου, ἐξεπαίδευσέ τε αὐτὸν καὶ διετέλει ὑπουργῶ καὶ ὑπρέτῃ καὶ διακόνῳ χρώμενος. Ὁ δ' αὐτὸς ἐκεῖνος δημοσίᾳ μὲν ἱατρός δῆθεν ἦν, ἡπίστατο δὲ κατὰ τὴν Θῶνος τοῦ Αἰγυπτίου γυναικᾶς

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά·

ὧν ἀπάντων κληρονόμος καὶ διάδοχος οὗτος ἐγένετο. Ἦν δὲ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος καὶ ἐραστής τὸ γένος Τυανεύς τῶν Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανεῖ συγγενομένων καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ τραγωδίαν εἰδότην. Ὅρᾳς ἐξ ὅας σοι διατριβῆς ἀνθρώπων λέγω.

6. Ἦδη δὲ πύγωνος ὁ Ἀλέξανδρος πιμπλάμενος καὶ τοῦ Τυανέως ἐκείνου ἀποθανόντος ἐν ἀπορίᾳ καθεστὼς, ἀπηνθηκυῖας ἄμα τῆς ὄρας, ἀφ' ἧς τρέφεσθαι ἐδύνατο, οὐκέτι μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει, ἀλλὰ κοινωνήσας Βυζαντίῳ τινὶ χρονογράφῳ τῶν καθιέντων ἐς τοὺς ἀγῶνας, πολὺ καταρατοτέρῳ τὴν φύσιν — Κοκκωνᾶς δὲ οἶμαι ἐπεκαλεῖτο — περιήεσαν γοητεύοντες καὶ μαγανεύοντες καὶ τοὺς παχεῖς τῶν ἀνθρώπων — οὕτως γὰρ αὐτοὶ τῇ πατρίῳ τῶν μάγων φωνῇ τοὺς πολλοὺς ὀνομάζουσιν — ἀποκείροντες. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Μαχέτιν

bens, et modestissime de se loquens, Pythagoræ similis esse prædicabat. Sed propitius sit Pythagoras, sapiens vir et divina mente præditus. Si vero huius ætate vixisset, puer, bene novi, ad illum visus esset. Et per Gratiarum numen, noli putare me contumeliæ in Pythagoram causa ista dicere, aut quo componere illos audeam, quantum ad actionum similitudinem. Verum si quis pessima quæque et contumeliosissima, quæ per calumniam dicuntur de Pythagora, quibus ego fidem ut veris nunquam adhibuero, tamen in unum conducat omnia; vix minima pars ea fuerit ejus quæ in Alexandro fuit malæ calliditatis. Omnino enim cogita mihi et animo effinge variam vehementer animæ temperaturam, ex mendacio, dolis, perjuriis, malis artibus compositam, agilem, audacem, periculis se objicientem, laboriosam in perficiendis cogitatis, probabilem, quæ fidem facile inveniat, quæ optima simulet, et maxime his, quæ vult revera, adversari videatur. Nemo igitur, qui primo illum convenisset, non sic ab eo discessit, ut putaret omnium illum hominum optimum et æquissimum, ad hæc simplissimum atque ab omni fūco alienum. Super ea vero omnia inerat quædam in viro magnificentia, et quod nihil unquam cogitaret parvum, sed rebus semper maximis mentem applicaret.

5. Quum igitur adolescens adhuc esset, formosus admodum, quod licebat e stipula quasi et reliquiis formæ colligere, et audire a narrantibus, effuse impudicus, pretio copiam sui faciebat cupientibus. Inter alios ducit illum amator aliquis, præstigiator ex eorum genere, qui magicas artes et divinas incantationes pollicentur, et philtro venera, et deorum evocationes in inimicos, et thesauros eruendos, et hereditates. Hic videns ingeniosum puerum, et ad suarum actionum ministeria paratissimum, non minus suæ cupidum malitiæ, quam ipse florem illius ætatis deperierat: instituit illum, et adiutore, ministro, atque famulo perpetuo usus est. Ceterum ipse ille, publica quidem professione medicus, sciebat non minus quam Thonis illius Ægyptii uxor,

pharmaca multa remista bona, ast eadem mala multa;

quorum iste omnium heres et successor factus est. Fuerat autem magister ille et amator Tyaneus genere, ex familiaribus Apollonii Tyanei et iis qui omnem illius tragediam nossent. Vides ex qua tibi schola hominem narrem.

6. Jam barbatus Alexander, mortuoque illo Tyanensi in paupertate constitutus, quum jam defloruisset ætatula, qua ali proterat, nihil jam parvum cogitabat; sed societate inita cum Byzantio quodam annalium scriptore ex eo genere, qui in certamina descendunt, multum etiam execrabilioris ingenii homine (Cocconas, puto, vocabatur), circumibant præstigiis et incantationibus utentes, et pingues hominum (sic ipsi patrio magorum nomine vulgus appellabant) detondentes. In hisce vero etiam e Macedonia mulierem

γυναῖκα πλουσίαν· ἔξωρον μὲν, ἑράσμιον δὲ ἔτι εἶναι βουλομένην, ἐξευρόντες ἐπεσιτίσαντό τε τὰ ἀρχοῦντα παρ' αὐτῆς καὶ ἠκολούθησαν ἐκ τῆς Βιθυνίας ἐς τὴν Μακεδονίαν. Πελλᾶν δὲ ἦν ἐκείνη, πάλαι μὲν εὐδαίμονος χωρίου κατὰ τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλέας, νῦν δὲ ταπεινούς καὶ ὀλιγίστους οἰκήτορας ἔχοντος.

7. Ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασούς, ὡς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι καὶ παιδίοις συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομένους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταῦτα τοῖς βρέφει· πολλοὶ δὲ γίνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπίδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκὸς, ὅποτε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντος ὄλμαι συγκαθεύδοντος αὐτῇ τοιοῦτου — ὠνοῦνται τῶν ἑρπετῶν ἐν τῷ κάλλιστον ὀλίγων ὀβολῶν.

8. Καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἀρχεται ὁ πόλεμος ἐνθόδε ἥδη. Ὡς γὰρ ἂν δύο κάκιστοι καὶ μεγάλους τολμοὶ καὶ πρὸς τὸ κακούργειν προχειρότατοι ἐς τὸ αὐτὸ συνελθόντες βράδιως κατενόησαν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ δυοῖν τούτοις μεγίστοις τυραννοῦμενον, ἐλπίδος καὶ φόβου, καὶ ὅτι ὁ τούτων ἑκατέρω ἐς δέον χρῆσασθαι δυνάμενος τάχιστα πλουτήσῃεν ἂν ἀμφοτέροις γὰρ, τῷ τε δεδιότι καὶ τῷ ἐλπίζοντι, ἐώρων τὴν πρόγνωσιν ἀναγκαιοτάτην τε καὶ ποθεινοτάτην οὔσαν, καὶ Δελφοῦς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι καὶ αἰοδιμούς γε νέσθαι καὶ Δῆλον καὶ Κλάρον καὶ Βραγχίδας, τῶν ἀνθρώπων αἰεὶ δι' οὓς προεῖπον τυράννους, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον, φοιτῶντων ἐς τὰ ἱερὰ καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα θεομένων καὶ δι' αὐτὸ ἐκατόμβας θυόντων καὶ χρυσᾶς πλίνθους ἀνατιθέντων. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους στρέφοντες καὶ κυκῶντες μαντεῖον συστήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύοντο· εἰ γὰρ τοῦτο προχωρήσειεν αὐτοῖς, αὐτίκα πλούσιοι τε καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθαι ἤλπίζον, ὅπερ ἐπὶ μείζον ἢ κατὰ τὴν πρώτην προσδοκίαν ἀπήντησεν αὐτοῖς καὶ κρείττον διεφάνη τὴν ἐλπίδος.

9. Τοῦντεῦθεν τὴν σκέψιν ἐποιοῦντο, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ χωρίου, δεῦτερον δὲ ἥτις ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τρόπος ἂν γένοιτο τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ μὲν οὖν Κοκκωνᾶς τὴν Χαλκηδὸνα ἐδοκίμαζεν ἐπιτήδειον εἶναι, ὡς ἐμπόρων χωρίον τῇ τε Θράκῃ καὶ τῇ Βιθυνίᾳ πρόσοικον, οὐχ ἑκάς οὐδὲ τῆς Ἀσίας καὶ Ἰαλατίας καὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐθνῶν ἀπάντων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔμπαινον τὰ οἶκοι προὔκρινε λέγων ὅπερ ἀληθὲς ἦν, πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀρχὴν καὶ ἐπιχειρήσιν ἀνθρώπων δεῖν παχεῖον καὶ ἡλιθίων τῶν ὑποδεχομένων, οἷους τοὺς Παφλαγῶνας εἶναι ἔφασκεν ὑπεροικούντας τὸ τοῦ Ἀβώνου τεύχος, δαισιδαίμονας τοὺς πολλοὺς καὶ πλουσίους, καὶ μόνον εἰ φανερί τις αὐλήτην ἢ τυμπανιστὴν ἢ κυμβάλους κροτοῦντα ἐπαγόμενος, κοσμίῳ τὸ τοῦ λόγου μαντευόμενος, αὐτίκα μάλα πάντας κεγηνότας πρὸς αὐτὸν καὶ ὥσπερ τινὰ τῶν ἐπουρανίων προσβλέποντας.

10. Ὀλίγης δὲ περὶ τοῦτο στάσεως αὐτοῖς γενομένης τέλος ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἀφικόμενοι ἐς

divitem, effictam illam quidem, eed quæ amabilis etiamnum esse vellet, quum invenissent, annonæ quantum opus esset ab illa nacti, e Bithynia illam in Macedoniam secuti sunt. Ex Pella autem ea fuit, beato quondam opido Macedonum regum temporibus, jam vero perpaucos eosque humiles cives habente.

7. Hic visis draconibus ingenti specie, mansuetis plane et cicuribus, qui etiam alerentur a mulieribus, et jacerent cum pueris, et calcari se paterentur, atque urgeri non ægre ferrent, et infantum instar lac e mamma sugerent (multi autem tales apud illos nascuntur, unde etiam illam de Olympiade fabulam olim exiisse probabile est, quum Alexandrum utero ferret, tali, puto, angue cum illa cubante), emunt horum serpentium unum pulcherrimum paucis obolis.

8. Et hinc, ut sit Thucydides, jam belli principia. Tanquam enim pessimi duo mortales et audacissimi et ad maleficium promptissimi, societatem coeuntes, facile intelligebant, a duobus hisce maximis quasi tyrannis vitam regi, spe et metu, eumque, qui alterutro horum, prout opus sit, uti queat, ad divitias celeriter perventurum. In utroque enim horum, quando vel metueretur vel speraretur, videbant futuri scientiam et maxime necessariam et inprimis desiderabilem esse: eaque ipsa ratione Delphos olim divites factos esse atque celebres, et Delum, et Clarum, et Branchidas, hominibus semper propter eos quos dixi tyrannos, spem ac metum, ad templa euntibus, et prædiscere futura cupientibus, ac propter ipsum hecatombas sacrificantibus, et aureos lateres dedicantibus. Hæc inter se versantes ac miscentes, de oraculo constituendo deliberabant. Hoc enim si sibi processisset, statim se divites ac beatos sperabant futuros; quæ quidem res magis illis, quam pro prima expectatione, successit, et spe melior apparuit.

9. Hinc dispiciebant primum de loco, deinde quod principium, quæ ratio esset incepti. Cocconas quidem Chalcedonem judicabat aptam, quod commercia multa haberet, atque Thraciæ pariter ac Bithyniæ esset contermina, nec procul distaret Asia, nec Gallogræci, gentesque quæ superjacent omnes. Vicissim Alexander suam patriam præferre, dicens quod verum erat, ad talium rerum initia et conatum opus esse hominibus pinguibus et stupidis qui recepturi sint, quales esse Paphlagonas dicebat, eos qui supra Aboni castrum habitarent, supersticiosos plerosque et divites; quibus si quis modo se ostendat tibicinem, aut tympanistam, aut strepentem cymbalis secum ducens, qui cribro, ut in proverbio est, vaticinetur, statim omnes hianti ore et tanquam coelestium quendam, illum aspiciant.

10. Hac de re quum aliquamdiu dissidissent, vincit tandem Alexander: ac delati Chalcedonem (nam utile tamen

τὴν Χαλκηδὸνα — χρήσιμον γάρ τι ὅμως ἡ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξε — τοῦ Ἀπολλωνος ἐν τῇ ἱερῇ, ὅπερ ἀρχαιότατόν ἐστι τοῖς Χαλκηδονίοις, κατορύττουσι δέλτους χαλκᾶς, λεγούσας ὡς αὐτίκα μάλα ὁ Ἀσκληπιδὸς σὺν τῇ πατρὶ Ἀπολλωνί μετῴσιν ἐς τὸν Πόντον καὶ καθέξει τὸ τοῦ Ἀδώνου τείχος. Αὗται αἱ δέλτοι ἐξεπίτηδες εὐρεθεῖσαι διαφοιτῆσαι βραδίως τοῦτον τὸν λόγον ἐς πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ἐποίησαν, καὶ πολλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἐς τὸ τοῦ Ἀδώνου τείχος ἐκείνοι γοῦν καὶ νεῶν αὐτίκα ἐψηφίσαντο ἐγείραι καὶ τοὺς θεμελίους ἤδη ἔσκαπτον. Κάνταυθα δὲ μὲν Κοκκωνᾶς ἐν Χαλκηδόνι καταλείπεται, διττοὺς τινὰς καὶ ἀμφιβόλους καὶ λοξοὺς χρησμοὺς συγγράφων. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ ἐχθρῶν οἶμαι δηχθεὶς.

11. Προεπισπέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθεμένος καὶ μεσόλευκον χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδυκὼς καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτοῦ λευκὸν ἀναβεβλημένος ἄρπην ἔχων κατὰ τὸν Περσέα, ἀφ' οὗ αὐτὸν ἐγενεαλόγει μητρόθεν, καὶ οἱ ὀλβιοὶ ἐκείνοι Παφλαγόνες εἰδότες αὐτοῦ ἄμφω τοὺς γονεᾶς ἀφανεῖς καὶ ταπεινοὺς ἐπίστευσαν τῇ χρησμῷ λέγοντι

Περσίδης γενεὴν Φοῖβος φίλος οὗτος ὁρᾶται,
 διὸς Ἀλέξανδρος, Ποδαλειρίου αἷμα λογιχῶς.

Ὅθεν δ' ἀρὰ ὁ Ποδαλειρίος μάχλος καὶ γυναικομανὴς τὴν φύσιν, ὡς ἀπὸ Τρίκκης ἄχρι Παφλαγονίας στέσθαι ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα. Εὐρητο δὲ χρησμὸς ἤδη ὡς Σιδύλλης προμαντευσαμένης

Εὐξείνου Πόντοιο παρ' ἧσιν ἄγχι Σινώπης
 ἔσται τις κατὰ Τύρῃν ὑπ' Αὐσονίοισι προφήτης,
 ἐκ πρώτης δαικνὺς μονάδος τρισσῶν δεκάδων τε
 πένθ' ἑτέρας μονάδας καὶ εἰκοσάδα τριστρίθμιον,
 ἀνδρὸς ἄλεξητῆρος ὁμωνυμῆν τετράκυκλον.

12. Ἐσθάλων οὖν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοιαύτης τραγῳδίας διὰ πολλοὺς ἐς τὴν πατρίδα περιδλεπτός τε καὶ λαμπρός ἦν, μεμνηνέαι προσποιούμενος καὶ ἀφροῦ ἐνίοτε ὑποσιμπλάμενος τὸ στόμα· βραδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν διαμασησαμένῳ· τοῖς δὲ θεῖον τι καὶ φοβερόν ἔδοκει καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποίητο δὲ αὐτοῖς πάσαι καὶ κατεσκευάστο κεφαλὴ δράκοντος ὀθονίνῃ ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφαίνουσα, κατὰγραφος, πάνυ εἰκασμένη, ὑπὸ θριζὶν ἱππέλαις ἀνοίγουσά τε καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα, καὶ γλῶττα οἷα δράκοντος διττὴ μέλαινα προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτὴ ἔλκομένη. Καὶ ὁ Πελαϊὸς δὲ δράκων προὔπηρχε καὶ οἰκοὶ ἐτρέφετο, κατὰ καιρὸν ἐπιφανησόμενος αὐτοῖς καὶ συντραγῳδῶσιν, μάλλον δὲ πρωταγωνιστῆς ἐσόμενος.

13. Ἦδη δὲ ἀρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοιόνδε τι νύκτωρ γὰρ ἔλθων ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς ἄρτι ὀρυττομένους — συνειστέχει δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλεϊδόμενον ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν — ἐνταῦθα κατατίθεται χήνειον ὦδον προκακενωμένον, ἐνὼν φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον, καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυγῇ τοῦ πηλοῦ ὀπίσω αὖθις ἀπηλλάττετο.

aliquid urbs ea habere illis visa est) in templo Apollinis, quod antiquissimum est Chalcedonensibus, tabulas delodiunt aeneas, in quibus scriptum esset, propediem Esculapium cum patre suo Apolline in Pontum adventurum esse, et Aboni castrum inhabitaturum. Hæ tabulæ dedita opera inventæ facile hunc sermonem per universam Bithyniam atque Pontum distulere, et multum ante alias urbes, ad Aboni castrum. Illi igitur et templum statim excitare decreverunt, et fundamentis fossam jam fodiebant. Interim Cocconas quidem Chalcedone relinquitur, ambigua quædam et duplicia atque perplexa oracula scribens: necque ita multo post diem supremum obiit, morsus, opinor, a vipera.

11. Præmittitur autem Alexander jam comatus, demissisque cincinnis, tunicam indutus purpuream ex albo virgatam, et pallium superinjectum gerens candidum, falcem gestans instar Persei, a quo maternum genus deducebat. Et perdit illi Paphlagonες, qui scirent illius parentes humiles ambos atque ignobiles, oraculo credidere dicenti,

Persides genus hic, Phœbo carusque, videtur,
 divus Alexander, Podaliri sanguine cretus.

Adeo igitur Podalirius libidinosus et natura ad furorem usque mulierum cupidus, ut a Tricca inde usque in Paphlagoniam in Alexandri matrem arrexerit. Inventum autem jam erat oraculum quasi Sibyllæ prædicentis:

Littora ad Euxini Ponti vicina Sinopæ,
 ad Turres erit Ausonio sub rege propheta,
 post primam ostendens monadem, ternas decadasque,
 quinque alias monadas, viginti et ter numerata:
 nomen Alexoteris habens ex orbe quaterno.

12. Irtuens igitur cum hac histronia Alexander post longum tempus in patriam suam, conspicuus erat et splendidus, furere interdum se simulans, et spuma os optatum habens, quod facile illi contingebat, struthii, tinctoriæ herbe, radicem mandenti: at illis divinum quiddam et terribile spuma illa videbatur. Factum autem illis et præparatum olim erat caput draconis linteum, humanæ formæ affine quiddam habens, pictum, accurate assimilatum, per setas equinas aperiens os et iterum claudens; et lingua qualis serpentum, bisulca, nigra, prominebat, setis et ipsa mobilis. Pellæus autem ille draco ipsis jam ante fuerat, et domi alebatur, suo tempore appariturus illis et adiuturus tragediam, vel primarum potius partium ipse actor futurus.

13. Quum jam faciendum esset initium, tale quid machinatur. Accedens noctu ad fundamenta templi recens effossa, in quibus aqua constiterat, vel ibidem undecumque collecta, vel celestis, deponit ibidem anserinum ovum ante excavatum, in quo inclusus serpens recens natus. Hoc in recessu quodam luti defixo, domum redit. Postridie vero

Ἔωθεν δὲ θυμὸς ἐς τὴν ἀγορὰν προσηθήσας, διάζωμα δὲ περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων κατάχρυσον, καὶ τοῦτο καὶ τὴν ἄρπην ἐκείνην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἀνετον ὥσπερ οἱ τῇ μητρὶ ἀγείροντές τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἰδημηγύρει ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς καὶ τὴν πόλιν ἐμακαρίζεν αὐτίκα μάλα δεξιόθεν ἐναργῆ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ — ξυνεδραμῆται γὰρ σχεδὸν ἅπανα ἡ πόλις ἅμα γυναιεῖ καὶ γέροισι καὶ παισὶν — ἐτεδήπεσαν καὶ ἠύχοντο καὶ προσεκύουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενος, οἵαι γένοιεν' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότες ὅ τι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν.

14. Εἴτ' ἔθει δρόμῳ ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεών καὶ ἐπὶ τὸ δρυγμα ἔλθων καὶ τὴν προακοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβὰς ἐς τὸ ὕδωρ βυμονος τε ἦδεν Ἀσκληπιῶν καὶ Ἀπόλλωνος μεγάλην τῇ φωνῇ καὶ ἐκάλεσε τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἴτα φιάλῃ αἰτήσας, ἀναδότος τινός, ῥαδίως ὑποβαλὼν ἀνιμᾶται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ τὸ φὸν ἐκείνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς αὐτῷ κατεκλείετο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμυθίῳ τὴν ἄρμωρην τοῦ στόματος ξυγκεκαλλημένον καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας ἔχειν ἔφασκεν ἦδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀτελὲς ἀπέδρασαν ὅ τι καὶ γίνοντο, πλὴν πρότερον θαυμάσαντες τὸ φὸν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ καταξας αὐτὸ ἐς κόλιν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἔρπετου ἐκείνου ἐμβρυον καὶ οἱ παρόντες εἶδον κινούμενον καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθὺς καὶ ἡσπάζοντο τὸν θεὸν καὶ τὴν πόλιν ἐμακαρίζον καὶ χανδὸν ἕκαστος ἐνεπίμπλαντο τῶν εὐχῶν, θησαυροὺς καὶ πλοῦτους καὶ ὑγίειαν καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ δρομαῖος αὖθις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἵετο φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιὸν δις τεχθέντα, ὅτε ἄλλοι ἀπαεῖ τίκονται ἄνθρωποι, οὐκ ἐκ Κόρωνιδος μὰ Δι' οὐδέ γε κορώνης, ἀλλ' ἐκ χηνός γεγεννημένον. Ὁ δὲ λεὼς ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἐνθεοὶ καὶ μεμνηότες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

15. Ἡμέρας μὲν οὖν οἶκοι ἐμεινεν ἐπιζῶν σπερτὴν, ὑπὸ τῆς φήμης αὐτίκα μάλα παμπολλοὺς τῶν Παφλαγόνων συνδραμεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ὑπερεπέπληστο ἀνθρώπων ἡ πόλις, ἀπάντων τοὺς ἐγκεφάλους καὶ τὰς καρδίας προεξηρημένων οὐδὲν εἰκοτῶν σιτοφάγοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ μόνῃ τῇ μορφῇ μὴ οὐχὶ πρόβατα εἶναι διαφερόντων, ἐν οἰκίσῳ τινὶ ἐπὶ κλίνης καθεζόμενος μάλα θεοπρεπῶς ἐσταλμένος ἐλάμβανε ἐς τὸν κόλπον τὸν Πελλαῖον ἐκείνον Ἀσκληπιόν, μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον, ὡς ἔφην, ὄντα, καὶ δλον τῷ αὐτοῦ τραχήλῳ περιμίσσας καὶ τὴν οὐρὰν ἔξω ἀφείε — πολλὸς δὲ ἦν, ὡς καὶ ἐν τῷ προκολπῷ προκχεύσθαι αὐτοῦ καὶ χαμαὶ τὸ μέρος ἐπισύρεσθαι — μόνην τὴν κεφαλὴν ὑπὸ μάλης ἔχων καὶ ἀποκρύπτων, ἀνεχομένου πάντα ἐκείνου, προῦφαινε τὴν θονομένην κεφαλὴν κατὰ θάτερον τοῦ πώγωνος, ὡς δὴ ἐν ἐκείνῳ τοῦ φαινομένου πάντως οὖσαν.

mane nudus in forum prosiliens, segestri circa pudenda vinctus aureo, hoc et illam falcem gestans, solutam simul comam quatiens, ut qui matri decorum stipem colligit fanatici, concionabatur conscenso altari quodam excelso et beatam urbem prædicabat, quæ præsentem jam statim deum susceptura esset. Qui præsentem erant (concurrerat autem tota fere civitas cum mulieribus, senibus, pueris) stupere, precari, adorare. At ille vocibus quibusdam prolatis obscuris, quales fuerint forte Hebræorum aut Phœnicum, percollebat homines, quid sibi vellet nescientes, præter illud solum, quod omnibus immiscebat Apollinem et Æsculapium.

14. Tum curriculo petit futurum templum, delatusque ad fossam structamque ante oraculi scaturiginem, in aquam ingressus, hymnosque magna voce canebat Æsculapii et Apollinis, deumque faustis auspiciis in urbem ut veniret invocabat. Tum phialam poscit, quam quum dedisset aliquis, facile subjicit, hauritque cum aqua et loto ovum illud, in quo deum ipse incluserat, commissuris aperturæ cera alba et cerussa conglutinatis. Hoc in manus sumto, habere se jam proclamat Æsculapium. At illi defixis oculis videre quid tandem fieret, qui multum ante jam admirati essent ovum in aqua inventum. Quum vero fracto illo in cavam manum susciperet foetum serpentis illius, viderentque præsentem moveri illum et circa digitos volvi, exclamant statim, et deum salutant et beatam civitatem prædicant, et magno hiatu omnes plenisque faucibus precantur, thesauros, divitias, sanitatem, bona reliqua ab eo sibi quisque expetunt. At ille curriculo rursus domum repetit, ferens secum etiam recens natum Æsculapium, bis natum, quum alii semel tantum nascantur homines, non ex Coronide, medius fidius, aut ex cornice, sed ex ansere procreatum. Populus autem universus sequitur, fanatico omnes instinctu pleni et præ spe furentes.

15. Dies igitur aliquot domi manet, sperans futurum quod res erat, ut a fama illa plurimi mox Paphlagonες concurrerent. Quum autem supra modum plena hominibus urbs esset, quibus jam ante cerebra pariter et corda exenta essent, ac nulla cum hominibus frumento vesci solitis similitudo, sed qui sola forma ab ovibus distinguerentur, in quadam adicula in lecto assidens, vestitu, qui plane deum deceret, longo indutus, sinu suscipit Pelleum illum Æsculapium, maximum, ut dixi, pulcherrimumque : ac totum suæ cervici circumponens, cauda extra vestem relicta (adeo autem magnus erat draco, ut et in gremio ipsius provolutus jaceret, et humi pars ipsius traheretur), caput solum sub ala habens et abscondens, sustinente illo omnia, linteum illud caput ab altera parte barbæ protendit, quasi nimirum illius draconis, qui videndum se præbebat, omnino esset.

16. Εἴτά μοι ἐπινόησον οἰκίσκον οὐ πᾶν φαῖδρον οὐδὲ ἐς κόρον τοῦ φωτὸς δεχόμενον καὶ πλῆθος ἀνθρώπων συγκλύδων τεταραγμένων καὶ προεκπεπληγμένων καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαυρουμένων, οἷς ἐσελθοῦσι τεράστιον ὥς εἰκὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο, ἐκ τοῦ τέως μικροῦ ἐρπετοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοσοῦτον δράκοντα πεφηνέναι, ἀνθρωπόμορφον καὶ ταῦτα καὶ τιθασόν. Ἦπειγοντο δὲ αὐτίκα πρὸς τὴν ἐξοδον, καὶ πρὶν ἀκριδῶς ἰδεῖν, ἐξηλαύνοντο ὑπὸ τῶν αἰεὶ ἐπεισιόντων. Ἐτερύπτητο δὲ κατὰ τὸ ἀντίθυρον ἄλλη ἐξοδος, οἷόν τι καὶ τοὺς Μακεδόνας ἐν Βαβυλῶνι ποιῆσαι ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ νοσοῦντι λόγος, ὅτε δὲ μὲν ἤδη πονήρως εἶχεν, οἱ δὲ περιστάντες τὰ βασίλεια ἐπόθουν ἰδεῖν αὐτὸν καὶ προσεῖπὲν τὸ ὕστατον. Τὴν δὲ ἐπίδειξιν ταύτην οὐχ ἅπασι δὲ μιᾶρος, ἀλλὰ πολλᾷς ποιῆσαι λέγεται, καὶ μάλιστα εἴ τινες τῶν πλουσίων ἀφίκοιντο νεαλέστεροι.

17. Ἐνταῦθα, ὦ φίλε Κέλσε, εἰ δεῖ τάληθ' ἰλέγειν, συγγνώμην χρὴ ἀπονέμειν τοῖς Παφλαγόσι καὶ Ποντικοῖς ἐκείνοις, παχέσι καὶ ἀπαιδέυτοις ἀνθρώποις, εἰ ἐξηπατήθησαν ἀπτόμενοι τοῦ δράκοντος — καὶ γὰρ τοῦτο παρῆχε τοῖς βουλομένοις ὁ Ἀλέξανδρος — ὁρῶντες ἐν ἄμυδρῷ τῷ φωτὶ τὴν κεφαλὴν δῆθεν αὐτοῦ ἀνοίγουσάν τε καὶ συγχλύνουσαν τὸ στόμα, ὥστε πᾶν τὸ μηχανήμα ἐδεῖτο Δημοκρίτου τινὸς ἢ καὶ αὐτοῦ Ἐπικούρου ἢ Μητροδώρου ἢ τινος ἄλλου ἀδαμαντίνην πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἔχοντας, ὥς ἀπιστῆσαι καὶ σπερ ἦν εἰκάσαι, καὶ εἰ μὴ εὐρεῖν τὸν τρόπον ἐδύνατο, ἐκείνο γοῦν προπεπεισμένου, ὅτι λεληθεν αὐτὸν ὁ τρόπος τῆς μαγανείας, τὸ δ' οὖν πᾶν ψεύδός ἐστι καὶ γενέσθαι ἀδύνατον.

18. Κατ' ὀλίγον οὖν καὶ ἡ Βιθυνία καὶ ἡ Γαλατία καὶ ἡ Θράκη συνέρρει, ἐκάστου τῶν ἀπαγγελλόντων ὥς τὸ εἰκὸς λέγοντος ὥς καὶ γεννώμενον ἴδοι τὸν θεὸν καὶ ὕστερον ἄψαιτο μετ' ὀλίγον παμμεγέθους αὐτοῦ γεγεννημένου καὶ τὸ πρόσωπον ἀνθρώπῳ ὅμοιος. Γραφαὶ τε ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰκόνες καὶ ξόανα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα, καὶ ὄνομά γε τῷ θεῷ ἐπιτεθέν· Γλύκων γὰρ ἐκαλεῖτο ἐκ τινος ἐμμέτρου καὶ θείου προστάγματος ἀνεφώνησε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος

Εἰμὶ Γλύκων, τρίτον αἷμα Διὸς, φάος ἀνθρώποισι.

19. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, ὅπερ ἕνεκα τὰ πάντα ἐμειχανήντο, καὶ χρᾶν τοῖς δεομένοις καὶ θεσπίζειν παρ' Ἀμφιλόχου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ τὸ ἐνδόσιμον λαβῶν — καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν τοῦ Ἀμφιάρεω καὶ τὸν ἐν Θήβαις ἀφανισμὸν αὐτοῦ ἐκπεσόν τῆς οἰκίας ἐς τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος οὐ πονήρως ἀπῆλλαξε προθεσπίζων καὶ αὐτὸς τοῖς Κιλιξί τὰ μέλλοντα καὶ δὴ ὁδοῦς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ λαμβάνων — ἐκεῖθεν οὖν τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος προλέγει πᾶσι τοῖς ἀφικομένοις ὥς μαντεύσεται ὁ θεὸς ῥητὴν τινα ἡμέραν. Ἐκέλευσε δὲ ἑκαστον, οὗ δέοιτ'

16. Tum cogita mihi aediculam non omnino illustrem, neque quantum satis est lucis capientem, et multitudinem hominum confluentium, perturbatorum, et jam ante admiratione perculsorum, et ad spes sublаторum, quibus ad primum ingressum portentosa, nec immerito, res videbatur, ex parvo tum serpente intra paucos dies draconem tantum prodisse, eumque humana forma capitis et mansuetum. Urgebantur autem statim ad exitum, et antequam accurate vidissent, exigebantur ab his qui novi semper accederent. Perforatus autem fuerat e regione januae exitus alius, quale quid Macedonas Babyloae fecisse, aegrotante Alexandro, sermo est, quum ille male jam haberet, isti vero regiam circumstantes videre illum desiderarent, et ultimum alloqui. Ceterum hanc ostensionem non semel impurus homo, sed saepe fecisse dicitur, praesertim si qui ex divitibus advenissent adhuc integri.

17. Hic, mi Celse, si verum dicendum est, ignoscere par est Paphlagonibus illis et Ponticis, pingui ingenio et increditis hominibus, si contacto ipsi dracone (nam hoc quoque volentibus dabat Alexander) decepti sunt, quum viderent in tenui luce caput scilicet ipsius, aperiens pariter os et claudens : adeo ut plane indigeret machinatio illa Democrito quodam, aut ipso Epicuro, aut Metrodoro, aut alio quodam, invictam ad haec et talia mentem habente, qui diffideret, et quod res esset conjiceret, et si ipsum invenire modum non posset, at illud certe jam ante persuasum haberet, licet ipsum ratio praestigiarum fugiat, totum tamen hoc mendacium esse, ac fieri non posse.

18. Paullatim igitur et Bithynia, et Gallograecia, et Thracia confluit, unoquoque reanunciantium, ut credere par est, dicente, et nascentem a se visum deum, et postea contactum, quum ingens brevi tempore interjecto factus esset et vultum haberet humano similem. Super haec picture, et imagines, et simulacra, ex aere partim, partim ex argento assimilata, et nomen deo impositum : Glycon enim appellabatur, ex divino jussu carmine concluso. Exclamavit enim Alexander :

Tertius ecce, Glycon, sanguis Jovis, atque hominum lux.

19. Et quum tempus esset ejus rei, propter quam instituta fuerant omnia, nimirum oracula edendi rogantibus ac validinandi, praecentorem quasi secutus Amphilochem, qui in Cilicia colitur (etenim ille quoque post Amphiarai patris mortem, quum ad Thebas ille periisset, eiectione domo et in Ciliciam delatus, non male rem gessit, praedicens et ipse futura Cilicibus, et duos pro unoquoque oraculo obolos accipiens) : ab hoc igitur quasi cantus initio accepto, Alexander advenientibus omnibus denuntiat, oracula redditurum deum praestituto quodam die. Jubet autem unumquemque,

ἀν καὶ δὲ μάλιστα μαθεῖν ἐθέλοι, ἐς βιβλίον ἐγγράψαντα καταρράφαι τε καὶ κατασημῆνασθαι κηρῷ ἢ πηλῷ ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ· αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ βιβλία καὶ ἐς τὸ ἄδυστον καταλθὼν — ἤδη γὰρ ὁ νεὸς ἐγγήγερτο καὶ ἡ σκηνὴ παρεσκευάσαστο — καλέσειν ἔμελλε κατὰ τάξιν τοὺς δεδωκότας ὑπὸ κήρυκι καὶ θεολόγῳ, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἕκαστα τὸ μὲν βιβλίον ἀποδώσειν σεσημασμένον ὡς εἶχε, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόκρισιν ὑπογεγραμμένην, πρὸς ἔπος ἀμειβομένου τοῦ θεοῦ περὶ ὅτου τις ἔροιτο.

20. Ἦν δὲ τὸ μηχανήμα τοῦτο ἀνδρὶ μὲν ὁλῶ σοί, εἰ δὲ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, καὶ ὁλῶ ἐμοί, πρόδηλον καὶ γινώμαι βράδιον, τοῖς δὲ ἰδιώταις καὶ κορυζῆς μεστοῖς τὴν ῥίνα τεράστιον καὶ πᾶν ἀπίστῳ ὅμοιον. Ἐπινόησας γὰρ ποικίλας τῶν σφραγίδων τὰς λύσεις ἀνεγίνωσκέ τε τὰς ἐρωτήσεις ἐκάστας καὶ τὰ δοκοῦντα πρὸς αὐτάς ἀπεκρίνετο, εἴτα κατελήσας αὐθις καὶ σημενόμενος ἀπεδίδου μετὰ πολλοῦ θαύματος τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ πολὺ ἦν παρ' αὐτοῖς τὸ, πόθεν γὰρ οὕτως ἡπίστατο ὁ ἐγὼ πᾶν ἀσφαλῶς σημενόμενος αὐτῷ ἔδωκα ὑπὸ σφραγίδι δυσμιμήτους, εἰ μὴ θεὸς τις ὡς ἀληθῶς ὁ πάντα γινώσκων ἦν;

21. Τίνες οὖν αἱ ἐπινόαι, ἴσως ἐρήση με. Ἄκουε τούτων, ὡς ἔχοις ἐλέγχειν τὰ τοιαῦτα. Ἡ πρώτη μὲν ἐκείνη, ὃ φιλοτατε Κέλσε· βελόνην πυρώσας τὸ ὑπὸ τὴν σφραγίδα μέρος τοῦ κηροῦ διατηκῶν ἐξήρει καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τὴν βελόνην αὐθις ἐπιγυλιάντας τὸν κηρὸν, τὸν τε κάτω ὑπὸ τῷ λίνῳ καὶ τὸν αὐτὴν τὴν σφραγίδα ἔχοντα, βραδίως συνεκόλλα. Ἄλλος δὲ τρόπος ὁ διὰ τοῦ λεγομένου κολλυρίου· σκευαστὸν δὲ τοῦτο ἐστὶν ἐκ πίττης Βρυττίας καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθου τοῦ διαφανοῦς τεττημένου καὶ κηροῦ καὶ μαστίχης· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἀναπλάσας τὸ κολλύριον καὶ θερμῆνας πυρὶ σιάλῳ τὴν σφραγίδα προχρίσας ἐπιτίθει καὶ ἀπέματτε τὸν τύπον. Εἴτα αὐτίκα κηροῦ ἐκείνου γενομένου, λύσας βραδίως καὶ διαναγνοὺς ἐπιτίθει τὸν κηρὸν ἀπετύπου ὥσπερ ἐκ λίθου τὴν αὐτὴν σφραγίδα εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ὅμοιον. Τρίτον ἄλλο πρὸς τοῦτοις ἀκούσονται τῖτάνου γὰρ ἐς κόλλαν ἐμβαλὼν, ἥ κολλῶσι τὰ βιβλία, καὶ κηρὸν ἐκ τούτου ποιήσας ἔτι ὑγρὸν ὄντα ἐπιτίθει τῇ σφραγίδι καὶ ἀφελὼν — αὐτίκα δὲ κηρὸν γίγνεται καὶ κέρατος, μᾶλλον δὲ σιδήρου παγιώτερον — τούτῳ δὲ ἔχρητο πρὸς τὸν τύπον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτο ἐπινεσημένα, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον μεμνῆσθαι ἀπάντων, ὡς μὴ ἀπειρόκαλοι εἶναι δοκοῖν, καὶ μάλιστα σοῦ ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψας, καλλίστοις τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασι καὶ δυναμένοις σωφρονίζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἱκανὰ παραθεμένους καὶ πολλῶν τούτων πλεονα.

22. Ἐχαρ οὖν καὶ ἐθέσπιζε, πολλῇ τῇ συνέσει ἐνταῦθα χρώμενος καὶ τὸ εἰκαστικὸν τῇ ἐπινοίᾳ προσάπτων, τοῖς μὲν λοξὰ καὶ ἀμφίβολα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος, τοῖς δὲ καὶ πᾶν ἀσαφῆ· χρησιμωδὸν γὰρ ἔδοκει αὐτῷ καὶ τοῦτο· τοὺς δὲ ἀπέτρεπεν ἢ προῦ-

quod sibi opus sit et quod maxime velit discere, in libellum inscribere, eumque trajectum filo obsignare cera, aut creta, aut id genus re alia. Ipse autem in adytum ubi descendorat (jam enim aedificatum erat templum, et parata scena), ordine vocaturus eo erat per praekonem et adhibito theologo, illos qui dedissent, et, auditis quasi a deo omnibus, libellum cuique suum, ut signatus fuit, redditurus, responsumque illius subscriptum, ad verbum respondente deo de quocumque aliquis interrogasset.

20. Erat vero machinatio ista, viro quidem qualis tu, et, si non est indecens dictu, etiam qualis ego sum, manifesta et cognitu facilis; imperitis autem et obesae ac plenae pituita naris hominibus prodigiosa, et prorsus incredibili similis. Excogitatis enim diversis solvendi sigilla generibus, legebat interrogationes singulas, et quae viderentur ad eas respondebat, tum involutas iterum et obsignatas reddebat multa cum admiratione accipientibus: et frequens inter illos haec erat oratio, Unde enim iste sciret quae firmiter admodum obsignata ipsi dedi sub sigillis imitatu difficillimis, nisi revera deus esset cognoscens omnia?

21. Quae sunt igitur, forte me interrogabis, illa commenta? Audi ergo, ut habeas qui convincas talia. Primum, Celso carissime, illud est: acu ignita partem ceræ, quae infra signum est, ubi liquefecerat, signum ipsum detrahebat, lectoque libello, acus ope liquefactam iterum ceram, tum quae infra sub lino est, tum eam quae sigillum ipsum continet, facile conglutinabat. Altera est ratio per illud quod vocatur collyrium: paratur hoc e pice Bruttia, et asphalto, et speculati lapide trito, ceraque et mastiche. Fictum ex his omnibus collyrium, et igni calefactum, in signum, saliva prius madefactum, imponebat, et typum exprimebat: deinde collyrio celeriter siccato, solutas facile tabellas perlegebat; tum cera imposita idem sigillum optime conveniens archetypo tanquam gemma iterum exprimebat. Tertiam aliam praeter has rationem audi: calcem glutini, quo libros glutinant, injectam, et in massam ceræ similem redactam, mollem adhuc sigillo imponebat: ablata deinde (nam siccatur statim, et cornu, quin ferro fit solidior) ad exprimendum utebatur. Sunt vero alia etiam multa ad hoc ipsum excogitata, quorum mentionem facere omnium nihil opus est, ne inepti esse videamur; praesertim quum tu in libris, quos contra magos scripsisti, pulcherrimis pariter atque utilissimis, quique prudentes reddere lectores possunt, satis multa proposueris, et multo his nostris plura.

22. Oracula ergo fundebat, et responsa dabat divina, multa hic prudentia usus, et probabilitatem adjungens commentis suis, qui perplexa quibusdam et ambigua responderet ad interrogationes, aliis vero plane obscura: etenim hoc etiam ad oracula pertinere ipsi videbatur: alios autem vel

τρεπεν, ὡς ἂν ἄμεινον ἔδοξεν αὐτῷ εἰκάζοντι, τοῖς δὲ θεραπαίαις προὔλεγε καὶ διαίτας, εἰδὼς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφην, πολλὰ καὶ χρήσιμα φάρμακα· μάλιστα δὲ ἡδονικίμων παρ' αὐτῷ αἱ κυτιμίδες, ἀκόποι τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους αἰγείου συνταβειμένου. Τὰς μέντοι ἐλπίδας καὶ προκοπὰς καὶ κλήρων διαδοχὰς εἰσαυθὺς αἰεὶ ἀνεβάλλετο, προστιθεὶς ὅτι ἔσται πάντα, ὅποταν ἐβελήσω ἐγὼ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ προφήτης μου δεηθῇ καὶ εὐξεται ὑπὲρ ὑμῶν.

23. Ἐτέτακτο δὲ καὶ μισθὸς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ δραχμὴ καὶ δύο ὀβολοί. Μὴ μικρὸν δὲ οἰηθῆς, ὡς ἑταῖρε, μηδὲ ὀλίγον γεγενησθαι τὸν πόρον τοῦτον, ἀλλ' εἰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ μυριάδας ἐκάστου ἔτους ἥθροισεν, ἀνὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα χρησμούς τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἀπληστίας ἀναδιδόντων. Λαμβάνων δὲ οὐκ αὐτὸς ἐχρήτο μόνος οὐδ' ἐς πλούτον ἀπεθυσάυριζεν, ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν ἔχων συνεργούς καὶ ὑπηρέτας καὶ πειθῆνας καὶ χρησιμοποιοὺς καὶ χρησιμοφύλακας καὶ ὑπογραφείας καὶ ἐπισφραγιστάς καὶ ἐξηγητάς ἅπασιν ἔνεμεν ἐκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν.

24. Ἡδὲ δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξέπεμπε, φήμας ἐμπιπῶντας τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ διηγησομένους ὡς προείποι καὶ ἀνέυροι δραπέτας καὶ κλέπτας καὶ ληστὰς ἐξελέγξειε καὶ θησαυροὺς ἀνορύξει παράσχοι καὶ νοσοῦντας ἰάσαιοτο, ἐνίοις δὲ καὶ ἤδη ἀποθανόντας ἀναστήσειε. Δρόμος οὖν καὶ ὠθισμὸς ἀπανταχόθεν ἐγίνετο καὶ θυσίαι καὶ ἀναθήματα, καὶ διπλάσια τῷ προφήτῃ καὶ μαθητῇ τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος ἐξέπεσεν ὁ χρησμός·

Τίμεναι κέλομαι τὸν ἐμὸν θεράπονδ' ὑποφήτην·
οὐ γὰρ μοι κτεάνων μέλειται ἄντα, ἀλλ' ὑποφήτου.

25. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν νοῦν ἔχόντων ὥσπερ ἐκ μῆθους βαθείας ἀνανήφοντες συνίσταντο ἐπ' αὐτὸν καὶ μάλιστα οἱ Ἐπικούρου ἑταῖροι, πολλοὶ δὲ ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπεφώρατο ἡρέμα ἤδη πᾶσα ἡ μαγανεία καὶ συσκευὴ τοῦ δράματος, ἐκφέρει φόβητρον τι ἐπ' αὐτοὺς, λέγων ἀθέων ἐμπεπλησθαι καὶ Χριστιανῶν τὸν Πόντον, οἱ περὶ αὐτοῦ τολμῶσι τὰ κακίστα βλασφημεῖν, οὓς ἐκέλευε λίθοις ἐλαύνειν, εἰ γε ἐθέλουσιν ὧλεων ἔχειν τὸν θεόν. Περὶ δὲ Ἐπικούρου καὶ τοιοῦτόν τινα χρησμὸν ἀπεφθέγγατο ἑρομένου γάρ τινος τί πράττει ἐν Ἄδου ὁ Ἐπίκουρος;

Μολυβδίνας (ἔφη) ἔχων πίδαας ἐν βορβόρῳ κἀθηται.

Εἴτα θαυμάζει εἰ ἐπὶ μέγα ἥρθη χρηστήριον, ὁρῶν τὰς ἐρωτήσεις τῶν προσιόντων συνετάς καὶ πεπαιδευμένας; Ὡς δὲ ἀποκρινόμενος ἀνέειπεν αὐτῷ ὁ πόλεμος πρὸς Ἐπίκουρον ἦν καὶ μάλα εἰκότως. Τίνι γὰρ ἄλλῳ δικαίωτερον προσεπολέμει γόνος ἀνθρώπου καὶ τερατείᾳ φίλος, ἀληθείᾳ δὲ ἐχθιστος, ἢ Ἐπικούρῳ ἀνδρὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καθορακώτι καὶ μόνῳ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν εἰδότε; οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Χρύσιππον καὶ Πυθαγόραν φίλοι καὶ εἰρήνη βαθεῖα πρὸς ἐκείνους ἦν· ὁ δὲ ἀτεγχετός Ἐπίκουρος —

dehortabatur, vel impellebat, prout melius esse conjiceret aliis curationes præcipiebat et victus rationem, qui, quod primum dicebam, multa etiam utilia medicamenta sciret. Maxime vero probabantur illi cytimides, fictum nomen unguenti ad lassitudinem et dolorem, ex caprino adipe confecti. Spes vero et bonorum incrementa et hereditatum successiones in futurum semper rejiciebat, adjiciens, Fient omnia, si voluero ego, sique Alexander propheta meus rogaverit, et vota pro vobis fecerit.

23. Constituta autem erat etiam merces unicuique responso, drachma cum duobus obolis. Ne parvum putes, amice, aut minutum fuisse hunc redditum; ad septuaginta vel octuaginta millia quotannis congerebat, densa et quindena responsa hominibus præ inexplebili cupiditate sibi reddi petentibus. Quæ autem acceperat, iis non solus utebatur, neque in thesauros reponebat: sed quum multos jam circa se haberet ministros, et operarios, et exploratores, et scriptores oraculorum pariter ac custodes, et exceptores, et obsignatores, et conjectores, illis omnibus suam cuique partem pro dignitate tribuebat.

24. Jam vero in peregrinas etiam regiones quosdam emittebat qui famam apud gentes excitarent de oraculo, ac narrarent ut prædicat, et inveniat fugitivos, ac fures et latrones convincat, et effodiendos thesauros præbeat, sanetque ægrotos, ut aliquot jam mortuos resuscitaverit. Concursus igitur et urgentium se undique turba orta est: hinc sacrificia et donaria vel duplicia prophetæ ac discipulo dei. Nam hæc etiam sors exierat:

Vatem ornare meum jubeo vos atque ministrum:
divitias nec enim curo, sed curo ministrum.

25. Quum multi jam prudentes viri, quasi ex profunda ebrietate resipiscentes, contra ipsum consisterent, inprimis Epicuri sodales (erant autem multi), et in urbibus deprehensæ paullatim essent omnes illius præstigiæ, ac totus fabulæ apparatus, terculamentum quoddam contra illos expedit, dicens Atheis plenum esse et Christianis Pontum, qui audeant pessima de se maledicta spargere, quos lapidibus jussit abigi, si propitium habere vellent deum. De Epicuro reddidit etiam oraculum tale. Interrogante quodam, Quid agit apud inferos Epicurus? respondit;

Desidet in ceno plumbis coercitus catenis.

Deinde miraris, si ad magnam gloriam elatum est oraculum, quum videas interrogationes accedentium prudentes adeo atque eruditas? Universim implacabile ipsi et ne caduceolorem quidem admittens bellum erat contra Epicurum. Nec profecto injuria. Contra quem enim justius pugnaret homo præstigiator et portentosarum fraudum amans, veritatis autem inimicissimus, quam contra Epicurum, hominem qui naturam rerum perspexisset, solusque verum in illis vidisset? Nam Platonici, Stoici, Pythagorei amici erant, profunda cum illis pax: sed Epicurus ille molliri nescius (sic enim

οὕτως γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζεν — ἔχθιστος δικαίως, πάντα ταῦτα ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ τιθέμενος. Διὸ καὶ τὴν Ἀμαστριν ἐμίσει μάλιστα τῶν Ποντικῶν πόλεων, ὅτι ἠπίστατο τοὺς περὶ Λέπιδον καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς πολλοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει· οὐδὲ ἐχρησμοδόησε πώποτε Ἀμαστριανῶ ἀνδρί· ὁπότε δὲ καὶ ἐτόλμησεν ἀδελφῶ συγκλητικῷ χρησμοδοῆσαι, καταγέλαστος ἀπῆλλαξεν οὐχ εὐρὼν οὔτ' αὐτοὺς πλάσασθαι χρησμὸν δεξιὸν οὔτε τὸν ποιῆσαι πρὸς καιρὸν αὐτῷ δυνησόμενον· μεμφομένη γὰρ αὐτῷ στομαχοῦ ὁδύνην προστάζει βουλούμενος ὕειν πόδα μετὰ μαλάχης ἐσκευασμένον ἐσθίειν οὕτως ἔφη·

Μάλ' αὖτε χοιρίων ἱερῇ κυμίνεε σιπύδην.

26. Πολλάκις μὲν οὖν, ὡς προεῖπον, ἔδειξε τὸν δράκοντα τοῖς δεομένοις, οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὴν οὐρὰν μάλιστα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα προβεβληκῶς, τὴν κεφαλὴν δὲ ὑπὸ κόλπου ἀθέατον φυλάττων. Ἐθελῆσας δὲ καὶ μειζῶνως ἐκπλήξαι τὸ πλῆθος ὑπέσχετο καὶ λαλοῦντα παρέξειν τὸν θεόν, αὐτὸν ἀνευ ὑποφότης χρησμοδοῦντα. Ἐῖτα οὐ χαλεπῶς γεράνων ἀρτηρίας συνάψας καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς μεμηχανημένης πρὸς ὁμοιότατα διείρας, ἄλλου τινὸς ἐξωθεν ἐμβοῶντος, ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, τῆς φωνῆς διὰ τοῦ ὁδονίνου ἐκείνου Ἀσκληπιῷ προσπιπτούσης. Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ χρησμοὶ οὗτοι αὐτόφωνοι, καὶ οὐ πᾶσιν ἐδίδοντο οὐδὲ ἀνέδην, ἀλλὰ τοῖς εὐπαρφοῖς καὶ πλουσίοις καὶ μεγαλόδωροις.

27. Ὁ γοῦν Σευηριανῷ δοθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐς Ἀρμενίαν εἰσόδου τῶν αὐτοφώνων καὶ αὐτοῦ ἦν· προτρέπων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν οὕτως ἔφη·

Πάρθους Ἀρμενίους τε θοῶν ὑπὸ δουρὶ δαμάσας
νοστήσεις Ῥώμην καὶ Θύμβριδος ἀγλαὰν ὕδωρ
στέμμα φέρων κροτάφοισι μεμιγμένον ἄκτινεςσιν.

Ἐῖτ' ἐπειδὴ πεισθεὶς ὁ ἡλίθιος ἐκείνος Κελτὸς εἰσέβαλε καὶ ἀπῆλλαξεν αὐτῇ στρατιᾷ ὑπὸ τοῦ Ὀθρυάδου κατακοπεῖς, τοῦτον μὲν τὸν χρησμὸν ἐξαίρει ἐκ τῶν ὑπομνημάτων, ἐντίθῃσι δὲ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ·

Μὴ σὺ γ' ἐπ' Ἀρμενίους ἐλάαν στρατὸν, οὐ γὰρ ἄμεινον,
μή σοι θηλυκῶν τις ἀνὴρ τόξου ἀπο λυγρὸν
πότμον ἐπιπροίεις παύσθ' βιότοιο φάους τε.

28. Καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο σοφώτατον ἐπενόησε, τοὺς μεταχρονίους χρησμοὺς ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν κακῶς προτεθεσπισμένων καὶ ἀποτετευγμένων· πολλάκις γὰρ τοῖς μὲν νοσοῦσι πρὸ τῆς τελευτῆς ὑγίειαν ἐπηγγέλλετο, ἀποθανόντων δὲ χρησμός ἄλλος ἔτοιμος ἦν παλινφθῶν·

Μημεῖτι δίζησθαι νοῦσιοι λυγρῆς ἐπαρωγῇ·
πότμος γὰρ προφανὴς οὐδ' ἐκφυγέειν δυνατόν σοι.

29. Εἰδὼς δὲ τοὺς ἐν Κλάρῳ καὶ Διδύμοις καὶ Μαλλῶ καὶ αὐτοὺς εὐδοχιμοῦντας ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ μαντικῇ ταύτῃ φίλους αὐτοὺς ἐποιεῖτο, πολλοὺς τῶν προσόντων πέμπων ἐπ' αὐτοὺς λέγων·

ipsum appellabat) inimicissimus merito, qui omnia ista pro risu et ludibrio sibi haberet. Propterea etiam Amastrin oderat maxime urbium Ponticarum, quod sciebat Lepidum et alios illi similes multos in ea urbe esse : neque unquam Amastriano cuiquam oraculum reddidit. Quum vero ausus etiam esset fratri senatorii viri respondere, ridicule discissit, quum neque ipse posset responsum fingere callidum, neque inveniret qui in tempore illud facere sibi posset. Querenti enim illi ventriculi dolores, quum comedendum imperare vellet suillum pedem cum malva paratum, sic dixit :

Malvaca porcinae sacro vase cumina.

26. Sæpe quidem, ut dixi antea, ostendit draconem rogantibus, non totum, sed caudam maxime et reliquum corpus protendens, caput autem in sinu, ubi videri non posset, occultans. Quum vero magis percellere multitudinem vellet, promissit se loquentem etiam deum illis præstaturum, oracula reddentem sine vatis excipientis ministerio. Commisissis deinde non difficulter gruum asperis arteriis et per caput illud ad similitudinem humani fabricatum transmissis, alio quodam extra inclamante, ad interrogata respondit, voce per linteam illum Æsculapium accidentem. Vocabantur oracula ista vocalia, nec reddebantur omnibus nec promiscue, sed vestitis magnifice, et locupletibus, et magna munera offerentibus.

27. Itaque illud Severiano datum de suo in Armeniam introitu e vocalium numero ipsum quoque fuit. Adhortans enim illum ad impressionem faciendam, sic dixerat :

Parthisque Armenisque hasta celeri superatis,
urbem ad Romanam Tiberisque fluentia redibis,
permixta radiis lauro tua tempora victus.

Deinde quum persuadere sibi passus stolidus ille Gallus irruptionem fecisset, sed male ei (nam cum exercitu suo ab Othryade concisus est) expeditio cessisset : hoc oraculum exemit e commentariis, posuitque pro eo aliud :

Ducere in Armenios noli : nec enim bene cedet :
ne tibi femineo vir amictu triste per arcum
immittens satum perimat cum lumine vitam.

28. Nam illud quoque callidum fuit viri commentum, oracula post eventum facta, quibus emendarentur ea quæ male prædicta aberraverant. Sæpe enim ægrotantibus ante mortem sanitatem promiserat : mortuis autem illis oraculum præsto aliud fuit, quo prius retractaretur :

Auxilium tristi modo desine querere morbo ;
nam satum apparet, tibi nec vitare licebit.

29. Ceterum quod sciret Clarior, ac Didymæos et Mallenses celebrari et ipsos simili vaticinandi arte, eos sibi conciliabat amicos, multis eorum qui ad se venirent eo ablegandis, dicens :

Ἐς Κλάρον ἴεσο νῦν, τοῦμοῦ πατρὸς ὡς ὅτ' ἀκούσῃς·
καὶ πάλιν·

Βραγχιδέων ἀδύτοισι πελάξεο καὶ κλύε χρησμῶν·
καὶ αὖθις·

Ἐς Μαλλὸν χώρει θεοπίσματά τ' Ἀμφιλόχοιο.

30. Ταῦτα μὲν ἐντὸς τῶν ὄρων μέχρι τῆς Ἰωνίας καὶ Κιλικίας καὶ Παφλαγονίας καὶ Γαλατίας. Ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν διεφοίτησε τοῦ μαντείου τὸ κλέος καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐνέπεσεν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄλλος πρὸ ἄλλου ἠπείγετο, οἱ μὲν αὐτοὶ ἰόντες, οἱ δὲ πέμποντες, καὶ μάλιστα οἱ δυνατώτατοι καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἐν τῇ πόλει ἔχοντες, ὧν πρῶτος καὶ κορυφαίωτος ἐγένετο Ῥουτιλιανὸς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐν πολλαῖς τάξεσι Ῥωμαϊκαῖς ἐξητασμένος, τὰ δὲ περὶ τοὺς θεοὺς πάνυ νοσῶν καὶ ἀλλόκοτα περὶ αὐτῶν πεπιστευκὸς καὶ εἰ μόνον ἀηλιμμένον που λίθον ἢ ἑσπεφανωμένον θεάσασαι, προσπίπτων εὐθὺς καὶ προσκυνῶν καὶ ἐπὶ πολλὴν παρσύναν καὶ εὐχόμενος καὶ τάχαθ' ἀπ' αὐτοῦ αἰτῶν. Οὗτος τοίνυν ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ χρηστηρίου μικροῦ μὲν ἐδέξην ἀφελὺς τὴν ἐγκεχειρισμένην τάξιν εἰς τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος ἀναπλῆναι. Ἐπεμπε δ' οὖν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις· οἱ δὲ πεμπόμενοι ἰδιωταῖ τινες οἰκέται βραδύως ἐξαπατηθέντες ἐπανησάν τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ ὡς ἰδόντες καὶ ὡς ἀκούσαντες διηγούμενοι καὶ προσεπιμετροῦντες ἔτι πλείω τούτων, ὡς ἐντιμότεροι εἶεν παρὰ τῷ δεσπότῃ. Ἐξέκαον οὖν τὸν ἀθλιὸν γέροντα καὶ εἰς μανίαν ἐρρωμένην ἐνέβαλλον.

31. Ὁ δὲ ὡς ἂν τοῖς πλείστοις καὶ δυνατωτάτοις φίλος ὢν περιήει τὰ μὲν διηγούμενος ὡς ἀκούσει παρὰ τῶν πεμφθέντων, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ προστιθείς. Ἐνέπλησε δ' οὖν τὴν πόλιν καὶ δισσάλευσεν οὗτος καὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τοὺς πλείστους διεθορύβησεν, οἱ αὐτίκα καὶ αὐτοὶ ἠπείγοντο ἀκούσαι τι τῶν καθ' αὐτούς. Ὁ δὲ τοὺς ἀφικνουμένους πάνυ φιλοφρόνως ὑποδεχόμενος ξενίους τε καὶ ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς πολυτελεσιν εὖνους ἐργαζόμενος αὐτῷ ἀπέπεμπεν οὐκ ἀπαγγελοῦντας μόνον τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ καὶ ὑμνήσοντας τὸν θεὸν καὶ τέραστα ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ αὐτοῦ ψευσομένους.

32. Ἀλλὰ καὶ μηχανᾶται ὁ τρισκατάρατος οὐκ ἄσπον οὐδὲ τοῦ προστυχόντος ληστῶ ἀξίον· λύων γὰρ τὰ πεπεμμένα βιβλία καὶ ἀναγιγνώσκων, εἴ τι εὗροι ἐπισφαλὲς καὶ παρακεκινδυνευμένον ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι, κατεῖχεν αὐτὸς καὶ οὐκ ἀπέπεμπεν, ὡς ὑποχειρίου καὶ μονονουχὶ δούλου διὰ τὸ δέος ἔχει τοὺς πεπομπότας, μεμνημένους ὅσα ἦν ἂ ἤροντο. Συνίης δὲ οἷας εἰκὸς τοὺς πλουσίους καὶ μέγα δυναμένους τὰς πύστεις πυνθανέσθαι. Ἐλάμβανεν οὖν πολλὰ παρ' ἐκείνων εἰδότην, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἔχοι τῶν ἀρχαίων.

33. Βούλομαι δέ σοι καὶ τῶν Ῥουτιλιανῷ δοθέντων χρησμῶν ἐνίοις εἰπεῖν· πυνθανομένη γὰρ αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικὸς, παιδείας ὥραν ἔχον-

Jam Claron ito, mei vocem patris auditurus :

et rursus

Branchidarum adytis accede, oracula et audi :

et iterum :

Ad Mallum Amphiloche auditum oracula vade.

30. Hæc quidem intra terminos Asiae, usque ad Ioniæ, et Ciliciam, et Paphlagoniam, et Gallogræciam. Quum vero in Italiam usque percrebuisset oraculi fama, et in Romanorum urbem incidisset; nemo fuit quin alius præ alio festinaret; alii quidem proficiscentes ipsi; alii vero mittentes alios: et inprimis potentissimi, maximeque dignitate in civitate præditi. Primus horum et caput ipsum Rutilianus fuit, vir cetera bonus et honestus et in multis dignitatibus Romanis versatus, sed circa deos religioso quodam morbo laborans et absurdas de his persuasiones habens, qui si qua unctum modo lapidem aut coronatum videret, accideret statim adorandi causa, multumque astans et vota faceret, et bona ab illo peteret. Hic igitur de oraculo quum audisset, parum aberat quin mandato sibi munere relicto, ad Abonici castrum advolaret: misit certe alios super alios. Missi vero qui essent, imperiti quidam servi, facile decepti post reditum alia a se visa, alia tanquam visa et audita narrant, et plura his corollariorum instar adjiciunt, ut gratiosiores nempe essent apud dominum. Accendunt ergo misellum senem, et in robustam illum insaniam conjiciunt.

31. At ille qui amicus esset plerisque et potentissimis, circumire et narrare partim quidem ut audierat ex his quos miserat, partim etiam de suo adjecta. Implet igitur urbem et commovet hic vir, et de aula plerosque sollicitat, qui statim ipsi quoque festinant de suis rebus aliquid audituri. At noster blande qui exciperet venientes, hospitalibusque et aliis magni pretii muneribus suos faceret, dimittebat illos, qui non renuntiarent modo interrogata, sed deum etiam celebrarent, et prodigiosa de oraculo seque ipso mentirentur.

32. Ac machinatur quiddam homo exsecrabilis non insipiens et latrone minime vulgari dignum: solvens enim libellos sibi missos et legens, si quid inveniret præceps et periculosum in interrogationibus, retinuit ipse nec remisit, ut obnoxios et tantum non servos sibi retineret isto metu eos, qui miserant, memores nimirum, qualia fuissent de quibus interrogassent. Probe autem intelligis quas interrogationes proponi a divitibus et potentibus probabile sit. Ab his ergo multa accepit, qui scirent se intra illius retia conclusos.

33. Volo autem tibi oraculorum Rutiliano datorum quædam dicere. Interroganti de filio suo e priori uxore suscepto,

τος, ὅτινα προστήσεται τὸν διδάσκαλον τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἔφη·

Πυθαγόρην πολέμων τε διάκτορον ἐσθλὸν αἰδῶν.

Εἶτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος ὁ μὲν ἠπόρει καὶ οὐδὲν εἶχε λέγειν πρὸς τοὺς αἰτιωμένους, παρὰ πόδας οὕτως ἐληλεγμένου τοῦ χρησμοῦ, ὁ δὲ Ῥουτιλιανὸς αὐτὸς φθάσας ὁ βέλτιστος ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τοῦ μαντείου λέγων, τοῦτο αὐτὸ προδεδηλωμέναι τὸν θεὸν καὶ δι' αὐτὸ ζῶντα μὲν κελεῦσαι μηδένα διδάσκαλον ἐλθεῖν αὐτῷ, Πυθαγόραν δὲ καὶ Ὅμηρον πάλαι τεθνεῶντας, οἷς εἰκὸς τὸ μεῖράκιον ἐν Ἄδου νῦν συνεῖναι. Τί τοίνυν μέμψεσθαι ἄξιον Ἀλεξάνδρῳ, εἰ τοιοῦτοις ἀνθρωπίσκους ἐνδιατρίβειν ἤξιοι;

34. Αὖθις δὲ πυνθανομένη αὐτῷ τὴν τίνος ψυχὴν αὐτὸς διεδέξατο, ἔφη·

Πρῶτον Πηλεΐδης ἐγένονο, μετὰ ταῦτα Μένανδρος,
εἰθ' ὅς νῦν φαίνη, μετὰ δ' ἔσσειαι ἡλιάς ἀκτίς,
ζῆσεις δ' ὀδῶνκοντ' ἐπὶ τοῖς ἐκατὸν λυκάδαντας.

Ὁ δ' ἐδόδομηκοντούτης ἀπέθανε μελαγχολήσας εὐ περιμένας τὴν τοῦ θεοῦ ὑπόσχεσιν.

35. Καὶ οὗτος ὁ χρησμὸς τῶν αὐτοζώνων ἦν. Ἐρομένη δὲ αὐτῷ ποτε καὶ περὶ γάμου ρητῶς ἔφη·

Γῆμον Ἀλεξάνδρου τε Σελήνης τε θυγάτηρ.

Ἀπεδεδώκει δὲ πάλαι λόγον ὡς τῆς θυγατρὸς, ἣν εἶχεν, ἐκ Σελήνης αὐτῇ γενομένης· τὴν γὰρ Σελήνην ἔρωτι ἁλῶναι αὐτοῦ καθευδόντος ποτε ἰδοῦσαν, ὅπερ αὐτῇ ἔθος, κοιμωμένων ἐρᾶν τῶν καλῶν. Ὁ δ' οὐδὲν μελλήσας ὁ συνετώτατος Ῥουτιλιανὸς ἐπεμπεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν κόρην καὶ τοὺς γάμους ξυνετέλει ἐξχοντούτης νυμφίους καὶ συνῆν, τὴν πενθερὰν Σελήνην ἐκατόμβαις θλαῖς ἱλασκόμενος καὶ τῶν ἐπουρανίων εἰς καὶ αὐτὸς οἰόμενος γεγενέσθαι.

36. Ὁ δ' ὡς ἀπαξ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων ἐλάβετο, μεῖζω αἰεὶ προσεπενόει καὶ πάντοτε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπέμπε χρησμολόγους ταῖς πόλεσι προλέγων, λοιμοὺς καὶ πυρκαϊὰς φυλάττεσθαι καὶ σεισμοὺς, καὶ ἀσφαλῶς βοηθήσειν, ὡς μὴ γένοιτό τι τούτων, αὐτὸς ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς. Ἐνα δὲ τινα χρησμὸν, αὐτόφωνον καὶ αὐτὸν, εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ λοιμῷ διεπέμψατο· ἦν δὲ τὸ ἔπος ἐν·

Φοῖβος ἀκερσεκόμης λοιμοῦ νεφέλῃν ἀπερύκει.

Καὶ τοῦτο ἦν ἰδεῖν τὸ ἔπος πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πυλῶνων γεγραμμένον ὡς τοῦ λοιμοῦ ἀλεξιφάρμακον. Τὸ δ' ἐς τούναντίον τοῖς πλείστοις προϋχώνει· κατὰ γὰρ τινα τύχην αὐται μάλιστα αἱ οἰκαὶ ἐκενώθησαν, αἷς τὸ ἔπος ἐπεγέγραπτο. Καὶ μὴ με νομίσσης τοῦτο λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἔπος ἀπώλλυντο· ἀλλὰ τύχῃ τινὶ πρῶτος ἐγένετο. Τάχα δὲ καὶ οἱ πολλοὶ θαρροῦντες τῷ στίχῳ ἡμέλουν καὶ ῥαθυμότερον διητῶντο οὐδὲν τῷ χρησμῷ πρὸς τὴν νόσον συντελοῦντες, ὡς ἂν ἔχοντες προμαχομένας αὐτῶν τὰς συλλαβὰς καὶ τὸν ἀκερσεκόμην Φοῖβον ἀποτοξεύοντα τὸν λοιμόν.

LUCIANUS. I.

qui jam ad ætatem institutionis capacem pervenisset, quem discendi magistrum ei prædiceret; respondit :

Pythagoram, egregieque canentem prælia vatem.

Puero deinde paucis post diebus mortuo, ipse quidem æstuaire, nec habere quod accusantibus responderet, oraculo ita rebus præsentibus refutato. At ipse bonus vir Rutilianus ultro suscepta oraculi defensione dixit, hoc ipsum indicatum a deo, ac propterea non vivum illi praeceptorem capi jussisse, sed Pythagoram atque Homerum vita olim functos, quibuscum versari nunc puerum apud inferos probabile sit. Quid vero reprehendendus est Alexander, si tales inter homunciones versari voluit?

34. Rursus interroganti, cujus ipse animam nactus esset? ait :

Pelides primum fueras, post ista Menander,
tum, qui nunc vivis, radius post omnia Solis,
quum supra centum octoginta exegeris annos.

At ille septuagenarius diem suum obiit, morbo atrabiliario, non exspectata promissione dei.

35. Etiam hoc erat vocalium unum oraculorum. Interroganti quondam de nuptiis diserte dixit :

Ducito Alexandro natam Lunaque puellam.

Nempe olim rumorem sparserat, filiam, quam habebat, ex Luna sibi natam esse. Lunam enim amore ipsius captam, quum dormientem vidisset : mos scilicet illius, dormientes formosos amare. Prudentissimus autem ille Rutilianus nihil conatus, statim misit ad arcessendam puellam, nuptias celebravit sexagenarius sponsus, et cum illa cubuit, placata prius socru Luna totis hecatombis, putansque se quoque jam caelestium unum esse factum.

36. At ille quum semel res Italicas attigisset, majora semper adinveniebat, et per omnes Romani imperii partes mittebat oraculorum nuncios, prædicens civitatibus, pestilentias et incendia ut caverent, et terræ motus : pollicebaturque illis, ne quid tale fieret, valide se adjuturum. Unum aliquod oraculum, vocale ipsum quoque, ad omnes gentes pestilentiae tempore misit : erat autem versiculus unus :

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Eratque videre hunc versum ubique inscriptum vestibulis, tanquam depellendæ luis remedium. Hoc vero contra plerisque evenit : forte enim fortuna quadam illas maxime domus exhaustæ sunt, quibus inscriptus fuerat versiculus. Et ne putes me hoc dicere, per ipsum illos versiculum periisse : quin forte quadam ita factum est. Forte etiam vulgo homines fiducia versiculi negligentius agebant, omissa victus cura, nihil adjuvantes oraculum contra vim morbi, qui haberent propugnaturas pro se illas syllabas, et intonsum Phœbum telis abacturum pestilentiam.

37. Πευθῆνας μέντοι ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ κατεστήσατο πᾶν πολλοὺς τῶν συνωμοτῶν, οἱ τὰς ἐκάστου γνώμας διήγγελλον αὐτῷ καὶ τὰς ἐρωτήσεις προειμῆνουν καὶ ὧν μάλιστα ἐφίενται, ὥς ἔποιουν αὐτὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις καὶ πρὶν ἤκειν τοὺς πεμπομένους καταλαμβάνεσθαι.

38. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προσεμηχανῶτο· τελετὴν τε γάρ τινα συνίσταται καὶ θαυμάσια καὶ ἱεροφαντίας, τριῶν ἑξῆς αἰετλουμένων ἡμερῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πρῆρρησις ἦν ὥσπερ Ἀθήνησι τοιαύτη· Εἰ τις ἄθεος ἢ Χριστιανὸς ἢ Ἐπικούρειος ἤκει κατὰ σκοπὸς τῶν ὀργίων, φευγέτω, οἱ δὲ πιστεύοντες τῷ θεῷ τελεσθῶσαν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Ἐἴτε εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐξέλασις ἐγίνετο· καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο λέγων « ἔξω Χριστιανούς, » τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν ἐπεφθέγγετο « ἔξω Ἐπικουρείους. » Ἐἴτα Λητοῦς ἐγίνετο λοχία καὶ Ἀπόλλωνος γοναὶ καὶ Κορωνίδος γάμος καὶ Ἀσκληπιδος ἐτίκτετο· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ Γλύκωνος ἐπιφάνεια καὶ γέννησις τοῦ θεοῦ.

39. Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ Ποδαλειρίου ἦν καὶ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου γάμος· Ἀφθὺς δὲ ἐκαλεῖτο καὶ δῆδες δὲ ἐκάοντο. Καὶ τελευταῖον Σελήνης καὶ Ἀλεξάνδρου ἔρωσις καὶ τιχτομένη τοῦ Ῥουτιλλιανοῦ ἡ γυνή. Ἐδαδούχει δὲ καὶ ἱεροφάνταις δ' Ἐνδυμίων Ἀλεξάνδρος. Καὶ ὁ μὲν καθέδων δῆθεν κατέκειτο ἐν τῷ μέσῳ, κατῆι δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ὡς ἐξ οὐρανοῦ ἀντὶ τῆς Σελήνης Ῥουτιλλία τις ὥραισι τῶν Καίσαρος οἰκονόμων τινὸς γυνή, ἐρῶσα ὡς ἀληθῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀντερωμένη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θαυμάσιου ἐκείνου ἀνδρὸς φιλήματά τε ἐγίνετο ἐν τῷ μέσῳ καὶ περιπλοκαί· εἰ δὲ μὴ πολλαὶ ἦσαν αἱ δᾶδες, τάχα ἂν τι καὶ τῶν ὑπὸ κολποῦ ἐπράττετο. Μετὰ μικρὸν δὲ πάλιν ἐσφει ἱεροφαντικῶς ἐσκευασμένος ἐν πολλῇ τῇ σιωπῇ, καὶ αὐτὸς μὲν ἔλεγε μεγάλη τῇ φωνῇ, ἡ Γλύκων· ἐπεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντες Εὐμολπίδαι δῆθεν καὶ Κήρυκαί τινες Παφλαγόνες καρβατίνας ὑποδεδεμένοι, πολλὴν τὴν σκοροδάμην ἐρυγγάνοντες, ἡ Ἀλεξάνδρε.

40. Πολλάκις δ' ἐπὶ ταῖς θαυμάσιαις καὶ τοῖς μυστικοῖς σκιρτήμασι γυμνωθεὶς ὁ μηρὸς αὐτοῦ ἐξεπίτηδες χρυσοῦς ἐξεφάνη, δέρματος ὡς τὸ εἶκος ἐπιχρῶσου περιτεθέντος καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν τῶν λαμπάδων ἀποστίδοντος. Ὡστε καὶ γενομένης ποτὲ ζητήσεως δύο τισὶ τῶν μωροσόφων ὑπὲρ αὐτοῦ, εἴτε Πυθαγόρου τὴν ψυχὴν ἔχει διὰ τὸν χρυσοῦν μηρὸν εἴτε ἄλλην ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ τὴν ζητήσιν ταύτην αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐπαυνεγρόντων, ὁ βασιλεὺς Γλύκων χρησμοῦ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν·

Πυθαγόρου ψυχὴ ποτὲ μὲν εἶναι, ἄλλοτε δ' αὖτε· ἡ δὲ προφητεία διὸς φανερόν ἐστιν ἀπορώδης. Καὶ μὲν ἐπεμψε πατὴρ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαρωγόν· καὶ πάλιν ἐς Διὸς εἰσι διὸς βληθεῖσα καρῶν.

41. Προλέγων δὲ πᾶσιν ἀπέχεσθαι παιδίου συνουσίας, ὡς ἀσεβὲς εἶναι, αὐτὸς τοῖονδε τι ὁ γεννάδας ἐτεχνάσατο·

37. Verum etiam exploratores in ipsa Roma multos sane constituerat conjuratorum, qui sententias uniuscujusque sibi nunciarent, et ante indicarent interrogationes, quæque maxime cuperent, ut paratum ad responsiones jam ante adventum suum missi invenirent.

38. Atque homines Italicos his et similibus machinis aggredebatur. Mystéria etiam quædam instituit, et facum gestationes, et sacrorum caerimonias, tribus deinceps diebus festos ritus peragendos curans. Ac primo die edicebatur, ut Athenis, in hanc formulam : Si quis athenis, aut Christianus, aut Epicureus venerit, orgiorum speculator, fugito : qui autem deo credunt, initiantor bonis auspiciis ! Deinde statim a principio fiebat exactio. Atque ipse initio dicebat, Foras Christianos ! multitudo universa subiciebat, Foras Epicureos ! Tum Latonæ agebatur puerperium, et Apollinis partus, et Coronidis nuptiæ, et nascebatur Esculapius : altero autem die Glyconis adventus et nativitas dei.

39. Tertio, Podalirii erant et matris Alexandri nuptiæ : Dadis (facularia) autem illa dies vocabatur, et faces accendebantur. Tandem agebantur Lunæ et Alexandri amores, nascensque uxor Rutiliani. Facem porro gestabat, et præibat caerimonias Endymion Alexander. Atque ipse quidem dormiens scilicet jacebat in medio, descendebat autem ad eum ex tecto tanquam e caelo pro Luna Rutilia quædam formosissimas, dispensatorum Cæsaris cujusdam uxor, vere illa amans Alexandrum, et amata vicissim ab illo, atque in oculis miseri illius viri osculaque intercedebant in medio et complexus ; si vero non adfuissent faces multæ, forte etiam quiddam eorum quæ sub veste fieri solent, patratum esset. Parvo autem interjecto temporis spatio rursus intrabat, ut antistitem caerimoniarum decet exornatus, multo cum silentio : deinde ipse quidem magna voce dicebat, Ie Glycon ! succlamabant autem comites, Eumolpidæ nimirum et Ceryces quidam e Paphlagonia, carbatinis calceati, acrem alii odorem ructantes multum, Ie Alexander !

40. Sæpe autem in illa facum gestatione et mysticis saltionibus nudatum ipsius de industria femur apparuit aureum, circumposita, ut probabile est, pelle inaurata, et ad lucernarum splendorem refulgente. Itaque exorta aliquando disputatione de illo inter duos stultitias illius consultos, utrum Pythagoræ animam haberet propter aureum illud femur, an aliam illius similem ; eamque quæstionem ad ipsum Alexandrum referentibus, Glycon rex oraculo dubitationem illam dissolvit :

Pythagoræ vicibus mens alma peritque redditque : vatis at est animus Joviali e mente propago : missus adest jussu patris auxiliator honestis, et redit ad patrem Joviali fulmine tactus.

41. Quum pueri concubitu omnibus interdiceret, tanquam re impia, ipse tale quid vir ingeniosus commentus est. Ci-

ταῖς γὰρ πόλεσι ταῖς Ποντικαῖς καὶ ταῖς Παφλαγονικαῖς ἐπήγγελλε θετῶν πέμπειν ἐς τριετίαν ὑμνήσοντας παρ' αὐτῷ τὸν θεόν· καὶ ἔδει δοκιμασθέντας καὶ προκρινθέντας τοὺς εὐγενεστάτους καὶ ὠραιότατους καὶ ἀλλεῖ διαφέροντας πεμφθῆναι, οὓς ἐγκλεισάμενος ὥσπερ ἀργυρωνήτοισι ἐχρήσατο καὶ συγκαθεύδων καὶ πάντα τρόπον ἐμπαροινῶν. Καὶ νόμον δὲ ἐπεποιήτο, ὑπὲρ τὰ ὅκτω καίδεκα ἔτη μηδένα τῷ αὐτοῦ στόματι δεξιῶσθαι μηδὲ φιλήματι ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις προτείνων τὴν χεῖρα κύσαι μόνους τοὺς ὠραίους καταφιλεῖ, καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι οἱ ἐντὸς τοῦ φιλήματος.

42. Τοιαῦτα ἐντυφῶν τοῖς ἀνόητοις διέτελει γυναῖκάς τε ἀνέδην διαφθεῖρων καὶ παῖσι συνών. Καὶ ἦν μέγα καὶ εὐκτὸν ἑκάστῳ, εἰ τινας γυναῖκα προσβλέψειεν· εἰ δὲ καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν τὴν ἀγαθὴν τύχην ᾤετο ἕκαστος ἐς τὴν οἰκίαν αὐτῷ ἐστυχέσθαι· πολλὰ δὲ καὶ ἡῤ/ουν τετοκέναι παρ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπεμαρτύρουν ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν.

43. Ἐθέλω δέ σοι καὶ διάλογον διηγήσασθαι τοῦ Γλύκωνος καὶ σακέρδωτός τινος, Τίανου ἀνθρώπου, ὁποίου τινὸς τὴν σύνεσιν, εἴη ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων. Ἀνέγων δὲ αὐτὸν χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐν Τίῳ ἐν τῇ τοῦ σακέρδωτος οἰκίᾳ. Εἰπέ γάρ μοι, ἔφη, ὦ δέσποτα Γλύκων, τίς εἶ; Ἐγὼ, ἦ δ' ὅς, Ἀσκληπιδὸς νέος. Ἄλλος παρ' ἐκείνων τὸν πρότερον, πῶς λέγεις; Οὐ θέμις ἀκοῦσαι σε τοῦτο γε. Ὅσα δὲ ἡμῖν ἔτη παραμενεῖς χρησμοῶν; Τρίτον πρὸς τοῖς χυλίοις. Εἴτα ποῖ μεταστήσῃ; Ἐς Βάκτρα καὶ τὴν ἐκεῖ γῆν· δεῖ γὰρ ἀπολαῦσαι καὶ τοὺς βαρβάρους τῆς ἐπιδημίας τῆς ἐμῆς. Τὰ δ' ἄλλα χρηστήρια, τὸ ἐν Διδομίοις καὶ τὸ ἐν Κλάροι καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἐστὶ σου τὸν προπάτορα ἔχει τὸν Ἀπόλλω, ἢ ψευδεῖς εἰσὶν οἱ νῦν ἐκπίπτοντες ἐκεῖ γρησμοί; Μηδὲ τοῦτο θελήσης εἰδέναι· οὐ γὰρ θέμις. Ἐγὼ δὲ τίς ἔσομαι μετὰ τὸν νῦν βίον; Κάμηλος, εἴτα ἵππος, εἴτα ἀνὴρ σοφὸς καὶ προφήτης οὐ μείων Ἀλεξάνδρου. Τοιαῦτα μὲν ὁ Γλύκων τῷ σακέρδωτι διελέχθη. Ἐπὶ τέλει δὲ χρησμὸν ἐμμετρον ἐφθέγγετο εἰδὼς αὐτὸν Λεπιδῷ ἐταῖρον ὄντα·

Μὴ πείθου Λεπιδῷ, ἐπεὶ οἱ λυγρὸς οἶτος ὀνηθεῖ.

Πάνυ γὰρ ἐδεδίει τὸν Ἐπίκουρον, ὡς προεῖπον, ὅς τινα ἀντίτεχνον καὶ ἀντισοριστὴν τῆς μαγγανείας αὐτοῦ.

44. Ἐνα γοῦν τινα τῶν Ἐπικουρείων τολμήσαντα καὶ διελέγχειν αὐτὸν ἐπὶ πολλῶν τῶν παρόντων ἐς κίνδυνον οὐ μικρὸν κατέστησεν· ὁ μὲν γὰρ προσελθὼν εἶλεγε μεγάλην τῇ φωνῇ, Σὺ μέντοι, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸν δεινὰ Παφλαγὸν ἀποσταγαγείν οἰκέτας αὐτοῦ τῇ ἡγομένῳ τῆς Γαλατίας τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀνέπεισας ὡς ἀπεκτονότας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παιδευόμενον, ὃ δὲ νεανίσκος καὶ ζῇ καὶ ἐπανελήλυθε ζῶν μετὰ τὴν τῶν οἰκείων ἀπώλειαν θηρίῳ ὑπὸ σοῦ παραδοθέντων. Τοιοῦτο δέ τι ἐγγένητο· ἀναπλεύσας ὁ νεανίσκος εἰς Αἴγυπτον, ἔχρι τοῦ Κλύσματος πλοίοι ἀναγομένου ἐπείσθη καὶ κῦτὸς εἰς Ἰνδίαν πλεύσαι, κατὰ κείνην ἐβράδυνεν, οἱ

vitalibus Ponticis atque Paphlagonicis injunxit ut divini cultus ministros sibi in triennium mitterent, qui laudes dei apud so canerent : oportebatque probatos ac praelatos ceteris generosissimos quosque et florentissimos aetate et formosissimos mitti : quibus inclusis tanquam emittis pecunia sua utebatur, dormiens cum illis et omni genere intemperantis contumeliae in illos utens. Insuper legem tulerat, ne quis duodeviginti annis major inter salutandum complectendumque ipsum oscularetur; verum aliis manum ad osculum quum offerret, solos aetate florentes osculabatur : dicebanturque hi intra osculum esse.

42. Hunc ad modum stupidis hominibus ad delicias suas illudebat, corrumpendis promiscue mulieribus, et pueris constuprandis. Et magnum erat unicuique atque optabile, si cujus uxorem aspiceret : si vero osculo etiam dignaretur, confertim ut bona fortuna in domum suam inlueret, futurum unusquisque putabat. Nullum vero etiam se peperisse ex eo gloriabantur, et vera illas dicere, mariti illis testantur.

43. Volo tibi etiam colloquium referre Glyconis et sacerdotis ejusdam, hominis Tianensis, qui quam prudens fuerit, ex interrogationibus discere poteris. Legi autem illud colloquium, aureis literis scriptum in Tio urbe in domo sacerdotis. Nempe, Dic mihi, inquit, domine Glycon, quis es? Ego, inquit ille, Aesculapius junior. Diversusne ab illo priore? quomodo ais? Non fas est te hoc audire. Quot vero annos manebis apud nos et dabis responsa? Tres supra mille annos. Deinde quo te conferes? Bactra, et ad vicinam regionem : oportet enim barbaros etiam frui mea inter homines peregrinatione. Oracula vero reliqua, Didymaeum, Clarium, Delphicum, habentne adhuc progenitorem tuum Apollinem reddentem sibi oracula? an mendacia sunt, quae nunc ibi exeunt, oracula? Neque hoc scire postules; neque enim fas est. Ego vero quis ero post hanc vitam? Camelus, post equus, post vir sapiens, et propheta non minor Alexandro. Haec cum sacerdote Glycon locutus est. In fine autem oraculum versu conclusum pronuntiavit, quum Lepido sodalem esse sciret :

Ne Lepido credas : tristis manet exitus illum.

Velementer enim, ut ante dixi, metuebat Epicurum, tanquam hominem arte sua et sapientia praestigias ipsius oppugnantem.

44. Unum igitur quendam Epicureorum audentem etiam multis praesentibus ipsum confutare, in periculum non parvum adduxit. Ille enim accedens ait magna voce, At tu, Alexander, Paphlagoni illi, quem scis, persuasisti, ut apud praesidem Gallograeciae postularet servos suos ultimi supplicii, tanquam qui filium suum Alexandriae doctrinae causa versantem interfecissent. Vivit autem adolescens, et salvus rediit post servorum interitum, bestiis a te obectorum. Factum vero ejusmodi quid fuerat. Adolescens, qui adverso flumine navigarat in Aegyptum ad Clysmasque, solvante commodum navi persuaderi sibi passus est, ut et ipse navigaret in Indiam; quumque cunctaretur,

δυστυχεῖς ἐκείνοι οἰκείται αὐτοῦ οἰηθέντες ἢ ἐν τῷ Νεῖλῳ πλέοντα διεσθάρθαι τὸν νεανίσκον ἢ καὶ ὑπὸ ληστῶν — πολλοὶ γὰρ ᾔσαν τότε — ἀνηρῆσθαι ἐπανῆλθον ἀπαγγέλλοντες αὐτοῦ τὸν ἀφανισμόν. Ἐῖτα ὁ χρησμός καὶ ἡ καταδίκη, μεθ' ἣν ἐπέστη ὁ νεανίσκος διηγούμενος τὴν ἀποδημίαν. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν.

45. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ ἐλέγγῳ καὶ μὴ φέρων τοῦ ὀνειδούς τὴν ἀλήθειαν ἐκέλευε τοὺς παρόντας λίθοις βάλλειν αὐτὸν ἢ καὶ αὐτοὺς ἐναγεῖς ἔσεσθαι καὶ Ἐπικουρείους κληθῆσθαι. Τῶν δὲ βάλλειν ἀρξαμένων Δημόστρατος τις ἐπιδημιῶν τοῦ Πόντου πρῶτος περιχυθεὶς ἐρρύσατο τοῦ θανάτου τὸν ἀνθρώπον μικροῦ δεῖν καταλευσθέντα, πάνυ δικαίως· τί γὰρ ἔδει μόνον φρονεῖν ἐν τοσοῦτοις μεμηνηόσι καὶ παραπολαῦσαι τῆς Παφλαγόνων μωρίας; καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον τοιαῦτα.

46. Εἰ δὲ τινων προσκαλουμένων κατὰ τάξιν τῶν χρησμιῶν — πρὸ μίας δὲ τοῦτο τοῦ θεσπίσειν ἐγίγνετο — καὶ ἐρομένου τοῦ κήρυκος εἰ θεσπίζει, τῷ δὲ ἀνέιπεν ἔνδοθεν « ἐς κόρακας, » οὐκέτι τὸν τοιοῦτον οὔτε στέγη τις ἐδέχετο οὔτε πυρὸς ἢ ὕδατος ἐκoinώνει, ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄθεον καὶ Ἐπικουρείον, ἥπερ ἦν ἡ μεγίστη λοιδορία.

47. Ἐν γοῦν καὶ γελιοτάτην ἐποίησεν ὁ Ἀλέξανδρος· εὐρὺν γὰρ τὰς Ἐπικουροῦ κυρίας δόξας, τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσθα τῶν βιβλίων καὶ κεφαλαῖωδῃ περιέχον τῆς τάνδρος σοφίας τὰ δόγματα, κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσσην ἔκασεν ἐπὶ ξύλων συκίων ὡς δῆθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς τὴν θάλατταν ἐξέβαλεν ἔτι καὶ χρησμιὸν ἐπιφθεγζάμενος·

Πυρπολεῖν κέλομαι δόξας ἀλαστο γέροντας·

οὐδ' εἰδὼς ὁ κατάρτος ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον ἐκείνο τοῖς ἐντυγχάνουσιν αἴτιον γίγνεται καὶ δσσην αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργάζεται, δειμάτων μὲν καὶ φασμάτων καὶ τεράτων ἀπαλλάττον καὶ ἐλπίδων ματαίων καὶ περιττῶν ἐπιθυμιῶν, νοῦν δὲ καὶ ἀλήθειαν ἐντιθὲν καὶ καθαῖρον ὡς ἀληθῶς τὰς γνώμας οὐχ ὑπὸ θαδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ταῖς τοιαύταις φλυαρίαις, ἀλλὰ λόγῳ ὀρθῷ καὶ ἀληθείᾳ καὶ παρησίᾳ.

48. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν τι καὶ μέγιστον τόλμημα τοῦ μικροῦ ἀνδρὸς ἄκουσον· ἔχων γὰρ οὐ μικρὰν ἐπὶ τὰ βασιλεία καὶ τὴν αὐλὴν τὸν Ρουτιλλιανὸν εὐδοκιμοῦντα πάροδον, διαπέμπεται χρησμιὸν τοῦ ἐν Γερμανίᾳ πολέμου ἀκμάζοντος, ὅτε ὁ θεὸς Μάρκος ᾔηδ τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κουάδοις συνεπλέκετο. Ἡξίου δὲ ὁ χρησμός δύο λέοντας ἐμβληθῆναι ζῶντας ἐς τὸν Ἰστρον μετὰ πολλῶν ἀρωμάτων καὶ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶν. Ἀμεινον δὲ αὐτὸν εἰπεῖν τὸν χρησμιόν·

Ἐς δίνας Ἰστροιο διυπετέος ποταμοῦ ἐσβαλεῖν κέλομαι δοιοὺς Κυβέλης θεράποντας, θῆρας ὀρειτραφέας, καὶ ὅσα τρέφει Ἰνδικὸς ἀγρὸς ἀνθεα καὶ βοτάνας εὐώδεις· αὐτίκα δ' ἔσται νίκη καὶ μέγα κύδος ἡμ' εἰρήνην ἐρατεινῇ.

Infelices illi servi ipsius, rati aut in Nili navigatione perissee adolescentulum, aut a latronibus, qui multi tum erant, de medio sublatum, redierunt, amissum illum nunciantes. Tum secutum est oraculum, et condemnatio; post quam subito affuit juvenis, suam peregrinationem enarrans. Hæc ille dixit.

45. Alexander vero ægerrime ferens se redargui, veræque reprehensionis impatiens, jussit, qui præsentibus erant, lapidibus illum petere, alioquin ipsos quoque devoti capitis futuros et Epicureos vocatum iri. Qui quum jam lapidare inciperent, Demonstratus aliquis ex Ponti proceribus, ibi commorans, circumfusus homini, morti illum eripuit, quum parum abesset quin obrueretur lapidibus: merito ille quidem: quid enim oportebat solum sapere inter tot insanientes, et præter necessitatem frui Paphlagonum stultitia? Et hæc de illo ejusmodi erant.

46. Si vero eorum alicui, qui advocarentur ordine oraculorum (siebat autem hoc pridie quam responderet), atque interrogante præcone, an responderet? intus diceret: Ad corvos! hunc talem neque tecto amplius recipiebat, neque ignem ei neque aquam impertiebat quisquam; sed cogebatur e terra una vagari ad aliam, tanquam impius homo, et atheus, et Epicureus, quod quidem maximum erat convicium.

47. Unum ergo maxime ridiculum fecit Alexander. Quum invenisset Sententias principes Epicuri, pulcherrimum, quod nosti, illius librorum et qui placita sapientiæ hujus viri summalim omnia contineat, in medium forum prolatis ficulneis lignis cremavit, quasi ipsum videlicet exureret, et in mare abiecit cineres, oraculo etiam adjecto:

Edico decreta senis comburere cæci.

Ignorabat nempe homo execrabilis, quantum onorum liber ille legentibus causa fiat, quantam in illis pacem, tranquillitatem, libertatem efficiat, qui a timoribus, et spectris, et prodigiis non minus, quam a spe vana et non necessariis cupiditatibus eos liberet; intelligentiam et veritatem inserat, et vere mentes purget, non tæda aut squilla et nugis similibus, sed recta ratione, et veritate et libertate.

48. Inter reliqua vero unum quoddam et audacissimum facinus impuri hominis audi. Quum aditus faciles haberet ad regiam atque aulam per Rutilianum gratia florentem, mittit ad illum oraculum vigente bello Germanico, quum divus Marcus Marcomanis et Quadis esset implicitus. Postulabat autem illud oraculum leones duos conjici vivos in Istrum multis cum aromatis et sacrificiis magnificis. Sed melius est ipsum ponere oraculum:

Istri vorticibus, lapsis divinitus undis, præcipitare duos Cybeles, edico, ministros montibus eductos: et, quos alit Indicus aer flores, atque herbas fragrantis: evenietque cum decore ingenti victoria, paxque benigna.

Γενομένων δὲ τούτων, ὡς προσέταξε, τοὺς μὲν λέοντας διανηξαμένους ἐς τὴν πολεμίαν οἱ βάρβαροι ξύλοις κατειργάσαντο ὥς τινὰς κύνας ἢ λύκους ξενικούς· αὐτίκα δὲ τὸ μέγιστον τραῦμα τοῖς ἡμετέροις ἐγένετο διαμυρίων που σχεδὸν ἀθρόων ἀπολομένων. Εἴτα ἐπηκολούθησε τὰ περὶ Ἀκυλητῶν γεγόμενα καὶ ἡ παρὰ μὲν τῆς πόλεως ἐκείνης θλίσις. Ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀποδεσχεῖν τὴν Δελφικὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καὶ τὸν τοῦ Κροίσου χρησμὸν ψυχρῶς παρήγε, νίκην μὲν γὰρ προειπεῖν τὸν θεόν, μὴ μέντοι δηλῶσαι, Ῥωμαίων ἢ τῶν πολεμίων.

49. Ἦδη δὲ πολλῶν ἐπὶ πολλοῖς ἐπεσρέοντων καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν θλιβομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἀφικνουμένων καὶ τὰ ἐπιτήδεια διαρκῆ μὴ ἔχουσας, ἐπινόει τοὺς νυκτερινούς καλοῦσιν χρησμούς· λαμβάνων γὰρ τὰ βιβλία ἐπεκοιμᾶτο ὡς ἔπασκειν αὐτοῖς καὶ ὡς ὅσαρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἀπεκρίνετο, οὐ μέντοι σαφεῖς τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἀμφιβόλους καὶ τεταραγμένους καὶ μάλιστα εἰ ποτε θεάσαιτο περιεργότερον τὸ βιβλίον κατεσφραγισμένον. Οὐ γὰρ παρακινδυνεύων τὸ ἐπελθὼν ἄλλως ὑπέγραψε χρησμοῖς πρόπον καὶ τὸ τοιοῦτον οἰόμενος, καὶ ἥσάν τινες ἐξηγῆται ἐπὶ τούτῳ καθήμενοι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐκλέγοντες παρὰ τῶν τοῦ τοιοῦτους χρησμοὺς ἀπολαμβανόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ διαλύσει αὐτῶν. Καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔργον ὑπόμισθον ἦν· ἐτέλουν γὰρ οἱ ἐξηγῆται τῷ Ἀλεξάνδρῳ τάλαντον Ἀττικὸν ἑκάτερος.

50. Ἐνίοτε δὲ μήτε ἔρομένου τινὸς μήτε πεμφθέντος, ἀλλ' οὐδὲ ὧς ὄντος ἐχρησμοῖδε πρὸς ἐκκλησίαν τῶν ἀνοήτων, οἷον καὶ τοῦτο·

Δίξαι ὅστις σὴν ἄλοχον μάλα πάγχυ λεληθώς
Καλλιγένειαν ὑπὲρ λεχέων σαλαγεῖ κατὰ δῶμα;
δοῦλος Πρωτογένης, τῷ δὴ σὺ γε πάντα πέποιθας;
Ὅστις γὰρ ἐκείνον, ὃ δ' αὖθις σὴν παράκοιτιν,
ἀντίδοσιν ταύτην ὕβρεως ἰδίας ἀποτίνων.
Ἄλλ' ἐπὶ σοὶ δὴ φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται,
ὥς μήτ' εἰσαίσις μήτ' εἰσοράσις ἂ ποιοῦσιν.
Εὐρήσεις δὲ κάτω ὑπὸ σῶ λέχει ἀγγόθι τοίχου
πρὸς κεφαλῆς· καὶ σὴ θεράπεινα σύνοιβε Καλυψώ.

Τίς οὐκ ἂν Δημόκριτος διατεράχθη ἀκούσας ὀνόματα καὶ τόπους ἀκριβῶς, εἴτα μετ' ὀλίγον κατέπτυσεν ἂν συνελθόντων ἐπὶ τῇ ἐπίνοιαν αὐτῶν;

51. Ἀλλὰ καὶ βαρβάρους πολλὰκις ἐχρησεν, εἰ τις τῇ πατρίῳ ἔροιτο φωνῇ Συριστὶ ἢ Κελτιστὶ, οὐ βῆδως ἔξευρίσκων τινὰς ἐπιδημοῦντας ὁμοεθνεῖς τοῖς δεδωκόσι. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ ἐν μέσῳ χρόνῳ ἦν τῆς τε δόσεως τῶν βιβλίων καὶ τῆς χρησμοῦς, ὡς ἐν τοσούτῳ κατὰ σχολὴν λυοῖντο τε οἱ χρησμοὶ ἀσφαλῶς καὶ εὐρίσκοντο οἱ ἐρμηνεύσαι δυνάμενοι ἕκαστα, οἷος καὶ ὁ τῷ Σκύθῃ δοθεὶς χρησμὸς ἦν·

Μόρφη ἐβάργυλις εἰς σκὴν χνέγχιπραγὴ λείψει φάος.

52. Ἄλλως πάλιν οὔτε παρόντι οὔτε ὧς τινὶ ὄντι ἔφη ἄνευ μέτρου, ἀναστρέφει ὀπίσω· ὁ γὰρ πέμψας σε τέθνηκεν ὑπο τοῦ γείτονος Διοκλέους τήμερον, ληστῶν

Factis autem hisce uti jusserat, leones quum in hosticum enalassent, lignis confecere barbari, uti canes quosdam, aut lupos peregrinos: statimque maximum vulnus nostri accipere, vicies mille fere uno loco amissis. Deinde consecuta sunt ea, quæ ad Aquileiam contingere, urbeque illa pæne capta. At ille ad eventum excusandum, Delphicam illam defensionem et Croesi oraculum frigido protulit, victoriam nempe prædixisse deum, neque tamen declarasse, Romanorumne ea esset an hostium.

49. Jam vero confluentibus multis, ipsaque urbe pressa a multitudine venientium ad oraculum, nec satis rerum necessariorum habente, oracula excogitat quæ nocturna vocaret. Sumtis enim libris, incubabat, prout dicebat, et quasi per quietem audita a deo respondebat oracula, non tamen aperta pleraque, sed ambigua et perturbata, imprimis si quando videret curiosius obsignatum libellum. Quibus, minime periclitans, quicquid in mentem veniret, subscribat temere, oraculis illud quoque convenire ratus. Et erant constituti ad hoc ipsum interpretes, qui mercedes non tennes quærebant, interpretationis et explicationis causa, ab his, quibus talia oracula reddita fuerant. Hoc quoque illorum opus tributarium erat: pendebant enim interpretes Alexandro talentum unusquisque Atticum.

50. Interdum vero, licet neque interrogaret quisquam, neque missus esset, quin neque omnino esset (ad quem pertineret oraculum), oracula fundebat ad stuporem hominum insipientium: quale est hoc quoque:

Scire cupis quisnam uxorem tibi Cailligeniam,
In stratis furtim subigat tecto sub herili?
Servus Protopogenes, is, cui tute omnia credis.
Is tibi quod dederat, dat ei rursus tua conjux:
vindictam is repetit factis pro turpibus istam.
Tristia jamque tibi per utrumque venena parata,
ut neque quæ faciunt videas, nec ea audiat auris.
Ad murum invenies hæc et supposita cubili
ad caput: est horum tua conscia serva Calypso.

Quis non Democritus confundatur auditis nominibus accurate et locis, ac deinde paullo post non despuat intellectum illorum consilium?

51. Verum respondit sæpe etiam barbaris, si quis patria lingua interrogaret, Syriace aut Celtice, cum difficultate aliqua inveniens commorantes in urbe ejusdem gentis, cujus essent, qui darent libellos. Propterea et multum temporis intercedebat inter datos libellos, et ipsa oracula, ut interea per otium solverentur libelli secure, invenirenturque qui interpretari possent singula. Quale etiam fuit oraculum Scythæ datum:

Morphi ebargulis in umbram Chnœchierane linquet lucem.

52. Rursus neque præsentī, neque omnino viventi cuiquam dixit extra versum, Retro abi: qui enim te misit, interfectus est a Diocle vicino hodie, accedentibus latroni-

ἐπαχθέντων Μάγνου καὶ Κλέρος καὶ Βουβάλου, οἳ καὶ ἤδη δίδονται ληφθέντες.

53. Ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ δοθέντων ἀκούσων ἐρομένου γάρ μου εἰ φαλακρός ἐστιν Ἀλέξανδρος, καὶ κατασημασμένου περιέργως καὶ προφανῶς υπογράφεται χρησμός νυκτερῆσις,

Σαβαρδαλάχου μάλαχ Ἄττις ἄλλος ἦν.

Καὶ πάλιν ἐμοῦ ἐρομένου ἐν δύο βιβλίοις διαφόροις τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, πόνεν ἦν Ὀμηρος ὁ ποιητής, ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου ὀνόματος, τῷ ἑτέρῳ μὲν ὑπὲργραφεν ἑξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ νεανίσκου — ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐφ' ὅτι ἦκε, Θεραπειάν, ἔφη, αἰτήσων πρὸς δόυνην πλεουρῷ —

Κυτμήδα χρίσθαι κελομαι δροσίην τε κελήτας·

τῷ δ' ἑτέρῳ, ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἠκηκοίε ὡς ἐρομένου τοῦ πέμψαντος, εἶτε μοι πλεῦσαι ἐπ' Ἰταλίαν εἶτε πεζοπορήσαι λῶον, ἀπεκρίνατο οὐδὲν πρὸς τὸν Ὀμηρον·

Μὴ σὺ γε πλωόμεναι, πελὴν δὲ κατ' αἶμον ὀδεύει.

54. Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἐπεμηχανησάμην αὐτῷ, ὅσον καὶ ἐκεῖνο· μίαν ἐρώτησιν ἐρωτήσας ἐπέγραψα τῷ βιβλίῳ κατὰ τὸ ἔθος τοῦ δεινὸς χρησμοὶ ὁκτῷ, ψευδασμένος τι ὄνομα, καὶ τὰς ὁκτῷ δραχμάς καὶ τὸ γιγνόμενον ἔτι πρὸς ταύταις πέμψας· ὁ δὲ πιστεύσας τῇ ἀποπομπῇ τοῦ μισθοῦ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ βιβλίου πρὸς μίαν ἐρώτησιν — ἦν δὲ αὕτη· πότε δλώσεται μαγγανεύων Ἀλέξανδρος; — ὁκτῷ μοι χρησμοῦς ἐπεμψεν οὔτε γῆς φασιν οὔτε οὐρανοῦ ἀπτομένους, ἀνοήτους δὲ καὶ δυσνοήτους ἅπαντας. Ἄπερ ὕστερον αἰσθόμενος καὶ ὅτι τὸν Ῥουτιλιανὸν ἀπέτρεπον ἐγὼ καὶ τοῦ γάμου καὶ τοῦ προσηκῆσθαι ταῖς τοῦ χρηστηρίου ἐλπίσιν, ἐμίσει, ὡς τὸ εἶδος, καὶ ἐγρίστην ἤγειτο. Καὶ ποτε περὶ ἐμοῦ ἐρομένου τῷ Ῥουτιλιανῷ ἔφη·

Νυκτιπλάνους ὁάροις χαίρει κοίταις τε δυσάγνοις.

55. Καὶ ὅπως ἐχθιστος ἦν ἐγὼ. Κάπειδ' ἔσελθόντα με ἐς τὴν πόλιν ἤσθετο καὶ ἔμαθεν ὡς ἐκεῖνος εἶπεν ὁ Λουκιανὸς — ἐπηγόμεν' δὲ καὶ στρατιώτας δύο, λογχοφόρον καὶ κοντοφόρον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Καππαδοκίας, φίλου ὄντος, λαβὼν, ὥς με παραπέμψειαν ἄχρι πρὸς τὴν θάλατταν — αὐτίκα μεταστέλλεται δεξιῶς πᾶν καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ἐλθὼν δ' ἐγὼ πολλοὺς καταλαμβάνω περὶ αὐτόν· συνεπηγόμεν' δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας τύχη τινὶ ἀγαθῇ. Καὶ ὁ μὲν προὔτεινέ μοι κύσαι τὴν δεξιάν, ὥσπερ εἰώθει τοῖς πολλοῖς, ἐγὼ δὲ προσφύς ὡς φιλήσων δῆγματι χρηστῷ πᾶν μικροῦ δεῖν χωλὴν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐποίησα. Οἱ μὲν οὖν παρόντες ἄγγειν με καὶ παῖειν ἐπειρῶντο ὡς ἱερόσυλον, καὶ πρότερον ἔτι ἀγανακτήσαντες ὅτι Ἀλέξανδρον αὐτόν, ἀλλὰ μὴ προφήτην προσεῖπον· ὁ δὲ πᾶν γεννικῶς καρτερήσας κατέπαυε τε αὐτοὺς καὶ ὑπισχνεῖτο τιθασόν με ῥαδίως ἀποφανεῖν καὶ δεῖξαι τὴν Γλύκωνος ἀρετὴν, ὅτι καὶ τοὺς πᾶν τραχύνομένους φίλους ἀπεργάζεται καὶ μεταστῆσάμενος ἅπαντας

bus Magno et Celere et Bubalo, qui etiam capti jam sunt ei vincti.

53. Pauca etiam eorum quæ mihi reddita sunt audi. Quum interrogassem, an calvus sit Alexander, et curiose obsignassem et coram omnibus, subscibitur nocturnum oraculum :

Sabardalachu malach Attis alius est.

Rursus quum duobus libellis interrogassem diversis, et sub nominibus diversis, interrogationem eandem, cujus Homerus poeta fuisset, alteri subscripsit, deceptus a meo puero, qui quærenti, cujus rei causa veniret? responderat, Peti-tum curationem ad dolorem lateris : scripsit :

Ungi cytmide præcipio spumaque caballi.

Alteri autem, quum et hoc audisset, interrogare eum qui mitteret, utrum navigare melius esset in Italiam, an pedestre iter facere, respondit nihil ad Homerum :

Navibus ire cave, pedibus sed iter peragendum.

54. Multa enim in eo genere et ipse illi machinatus sum, ut hoc quoque. Unam modo quæstionem quum rogarem, inscripsi libro ex consuetudine : Illius (ponebam fictum nomen) consultationes octo, et drachmas octo, quodque insuper efficitur, misi. At ille mercedi missæ credens et inscriptioni libelli, ad unam quæstionem (erat autem hæc : Quando deprehendetur ut præstigiator Alexander?) octo mihi responsa misit, quæ neque terram, aiunt, neque cælum tangerent, sed sensu carentia et difficilia intellectu universa. Quæ postea quum sensisset, et illud quoque, dehortatum me esse Rutilianum a nuptiis, et ne nimis intentus esset spei ab oraculo ostensæ, oderat me, ut facile est ad existimandum, et inimicissimum sibi putabat : interrogantique aliquando de me Rutiliano respondebat :

Noctivago gaudet cocta incestoque cubilli.

55. Et in summa infensissimum merito me sibi habuit. Quumque sensisset in urbem me ingressum, et didicisset me illum esse Lucianum (adduxeram autem mecum milites duos, hastatum et contarium, quos a præside Cappadociæ, qui amicus mihi erat, acceperam ad mare usque me deducturos), statim invitari me jubet dextre sane et cum multa humanitatis significatione. Adveniens ego multos cum illo deprehendo, adduxeram autem mecum, bona fortuna mea, milites. Et ille protendit mihi osculandam manum, ut solebat vulgo : at ego applicito ore tanquam ad osculum, præclaro morsu tantum non claudam feci viro manum. Præsentibus ergo angere me et pulsare tentabant, pro sacri-lego, jam prius irati quod Alexandri ipsum nomine, non prophetæ salutaveram. Ille vero generosa illud patientia sustinens, et ipsos sedavit, promisitque se mansuetum facile me redditurum, et vim Glyconis ostensurum, qui vel maxime asperos ad amicitiam adduceret. Tum arbitris re-

ἐδικαιολογεῖτο πρὸς με λέγων πάνυ εἰδέναι καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ Ῥουτιλιανῶ συμβουλευόμενα, καὶ τί παθὼν τάδε με εἰργάσω δυνάμενος ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μέγα προαχθῆναι παρ' αὐτῶ; Κἀγὼ ἄσμενος ἤδη ἐδεχόμεν τὴν φιλοφροσύνην ταύτην ὧν οἱ κινδύνου καθαισθήκειν, καὶ μετ' ὀλίγον προήλθον φίλος γεγενημένος. Καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν θαῦμα τοῖς ὁρώσιν ἔδοξεν, οὕτω μου βραδία γενομένη μεταβολή.

56. Ἐῖτα δὴ μου ἐκπλεῖν προαιρουμένου ξένια καὶ δῶρα πολλὰ πέμψας — μόνος δὲ σὺν τῷ Ξενοφῶντι ἐνυχον ἐπιδημῶν, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἐμούς εἰς Ἀμαστριν προὔκπετομῶς — ὑπισχνεῖται καὶ πλοῖον αὐτὸς παρέξειν καὶ ἐρέτας τοὺς ἀπάξοντας· καγὼ μὲν ὦμην ἀπλοῦν τι τοῦτο εἶναι καὶ δεξιόν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἐγεγόμεν, δακρύνοντα ὧν τὸν κυβερνήτην καὶ τοὺς ναύταις τι ἀντιλέγοντα οὐκ ἀγαθὰς εἶχον περὶ τῶν μελλόντων τὰς ἐλπίδας. Ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπισταμένον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀραμένους ρῖψαι ἡμᾶς ἐς τὴν θάλατταν· ὅπερ εἰ ἐγεγένητο, βραδίως ἂν αὐτῷ διεπεπολέμητο τὰ πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ δακρύνων ἐκεῖνος ἐπείσας καὶ τοὺς συνναύτας μηδὲν ἡμᾶς δεινὸν ἢ κακὸν ἐργάσασθαι, καὶ πρὸς ἐμὲ ἔφη, Ἐτὴ ἐξήκοντα, ὥς ὄρῃς, ἀνεπιληπτον βίον καὶ ὅσον προδεδιωκῶς οὐκ ἂν βουλοίμην ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχων μιᾶναι φόνῳ τὰς χεῖρας, δηλῶν ἐρ' ὅπερ ἡμᾶς ἀνελήφει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου προσταγμένα.

57. Καταθέμενος δὲ ἡμᾶς ἐν Αἰγιαλοῖς, ὧν καὶ ὁ καλὸς Ὀμηρος μέμνηται, ὅπισθω ἀπήλαιυνεν. Ἐνθα ἐγὼ παραπλέοντας εὐρὼν Βοσποριανοὺς τινὰς πρέσβεις παρ' Εὐπάτορος τοῦ βασιλέως ἐς τὴν Βιθυνίαν ἀπὸντας ἐπὶ κομῇ τῆς ἐπετείου συντάξεως καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὸν περιστάνα ἡμᾶς κινδύνον καὶ δεξιῶν αὐτῶν τυχὼν ἀναληφθεὶς ἐς τὸ πλοῖον διασώζομαι ἐς τὴν Ἀμαστριν παρὰ τοσούτων ἐλθὼν ἀποθανεῖν. Τούντεῦθεν καὶ αὐτὸς ἐπεκορυσσόμεν αὐτῷ καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος, καὶ πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἤδη μισῶν αὐτὸν, καὶ ἔχθιστον ἡγούμενος διὰ τὴν τοῦ τρόπου μισρίαν, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ὀρμώμεν πολλοὺς συναγωνιστὰς ἔχων καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Τιμοκράτους τοῦ Ἡρακλεώτου φιλοσόφου· ἀλλ' ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Βιθυνίας καὶ τοῦ Πόντου αὐτὸς ἐπέσγε μονονοῦχι ἱετρεύων καὶ ἀντιβολῶν παύσασθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς Ῥουτιλιανὸν εὖνοιαν μὴ ἂν δύνασθαι, καὶ εἰ φανερῶς λάβοι ἀδικοῦντα, κολάσαι αὐτόν. Οὕτω μὲν ἀνεκότην τῆς ὁρμῆς καὶ ἐπαυσάμεν οὐκ ἐν δέοντι θρασυνόμενος ἐφ' οὕτω δικαστῷ διακειμένου.

58. Ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ μέγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τολμημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετονομασθῆναι τὸ Ἀδώνου τείχος καὶ Ἰωνόπολιν κληθῆναι καὶ νόμισμα καινὸν κόψαι ἐγκεχαραγμένον τῇ μὲν τοῦ Γλύκωνος, κατὰ θάτερα δὲ Ἀλεξάνδρου στέμματα τε τοῦ πάππου Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν ἀρπὴν ἐκείνην τοῦ πατρομήτορος Περσέως ἔχοντος;

motis, mecum ex postulabat, dicens omnino sibi notum esse quid Rutiliano auctor fuerim : et, Qua de causa, inquit, hæc mihi fecisti, quum possis a me in magnum gradum apud ipsum provehi? Hic ego lubens jam illam humanitatem accepi, videns quo in periculo constitissem; ac paulo post prodii factus illi amicus. Idque miraculum videbatur non parvum videntibus, tam facilis circa me mutatio facta.

56. Postea quum inde navigare vellem, xenis muneribusque multis missis (solus autem cum Xenophonte iter faciebam, patrem et meos Amastrim præmiseram), promittit etiam navim se præbiturum et remiges qui me abducerent. Atque ego simpliciter illum et dextre facere ista putabam. Quum vero medio in tractu essem, flentem videns gubernatorem et nautis aliqua in re contradicentem, non multum boni de his quæ futura essent sperabam. Erat autem illis ab Alexandro præceptum, uti arreptos nos in mare præcipitarent : quod si factum esset, facile contra me debellatum erat. Sed ille lacrimis suis reliquis etiam nautis persuasit, ne quid durum aut malum in nos consulerent; atque ad me, Sexaginta annos, inquit, ut vides, irreprehensam et sanctam vitam quum vixerim, nolim hac ætate, qui conjugem habeam et liberos, cæde maculare manus : indicans quo nos consilio recepisset, et quæ sibi essent mandata ab Alexandro.

57. Quum autem exposuisset nos Ægialis, quorum etiam pulcher Homerus meminit, retro navigavit. Ibi ego præternavigantes quum invenissem Bosphoranos quosdam legatos, ab Eupatore rege abeuntes in Bithyniam, ut annum tributum afferrent, atque enarrassem illis impendens nobis periculum, benevolosque illos nactus et receptus in navem, Amastrim salvus pervenio, quum in propinquum adeo mortis discrimen adductus fuisssem. Hinc et ipse in illum concitatus, omnem funem, alunt, movebam, ulcisci hominem cupiens, quem et ante insidias jam odissem, et infensissimum propter morum impuritatem haberem : jamque accusationem meditabar, subscriptores habens multos, præsertim philosophos e schola Timocratis Heracleotæ. Sed qui tum Bithyniam et Pontum regebat, impedit ipse, tantum non supplicans obsecransque uti quiescerem : se enim propter amicitiam Rutiliani non posse, manifestis in criminibus licet deprehensum, supplicio afficere. Itaque ab impetu repulsus acquievi, intempestive audax sub iudice sic affecto futurus.

58. Illa vero nonne magna in reliquis audacia Alexandri, quod petiit ab Imperatore, nomen mutari Aboni castro, eamque urbem Ionopolin vocari; et novum nummum percuti, insculptam habentem hinc Glyconis imaginem, ab altera vero parte Alexandri, coronam avi sui gerentis, Æsculapii, et falcem illam materni progenitoris sui Persei?

59. Προειπὼν δὲ διὰ χρησμοῦ περὶ ἑαυτοῦ ὅτι ζῆσαι εἴμαρται αὐτῷ ἑπεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, εἴτα κεραυνῷ βληθέντα ἀποθανεῖν, οἰκτίστῳ τέλει οὐδὲ ἐβδόμηκοντα ἔτη γεγὼνός ἀπέθανεν ὡς Ποδαλερίου υἱὸς διασαπεί τὸν πόδα μέχρι τοῦ βουδύνης καὶ σκολήκων ζέσας, ὅτε- περ καὶ ἐφάνη φλακρὸς ὢν παρέχων τοῖς ἰατροῖς ἐπι- βρέχειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν ὀδύνην, ὃ οὐκ ἂν ποιεῖσαι ἐδύναντο μὴ οὐχὶ τῆς φενακῆς ἀφηρημένης.

60. Τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγωδίας καὶ αὕτη τοῦ παντὸς δράματος ἡ καταστροφή ἐγένετο, ὡς εἰκάζειν προνοίας τινὸς τὸ τοιοῦτον, εἰ καὶ κατὰ τύχην συνέβη. Ἐδεῖ δὲ καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἄξιον γενέ- σθαι τοῦ βίου καὶ ἀγῶνά τινα συστήσασθαι ὑπὲρ τοῦ χρηστέρου, τῶν συνωμοτῶν ἐκείνων καὶ γοήτων, ὅσοι κορυφαῖοι ἦσαν, ἀνελθόντων ἐπὶ δαιτητὴν τὸν Ρουτιλιανόν, τίνα χρὴ προκριθῆναι αὐτῶν καὶ διαδέξασθαι τὸ μαντεῖον καὶ στεφανωθῆναι τῷ ἱεροφαντικῷ καὶ προφη- τικῷ στέμματι. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ Παῖτος ἰατρός τὴν τέχνην, πολιώδης ὢν, οὔτε ἰατρῷ πρόποντα οὔτε πολλῷ ἀνδρὶ ταῦτα ποιοῦν. Ἄλλ' ὁ ἀγωνοθέτης Ρου- τιλλιανὸς ἀστεφανώτους αὐτοὺς ἀπέπεμψεν αὐτῷ τὴν προφητείαν φυλάττων μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν.

61. Ταῦτα, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ πολλῶν δείγματας ἐνεκα γράφει ἡξίωσα καὶ σοὶ μὲν χαριζόμενος ἀνδρὶ ἐταίρῳ καὶ φίλῳ καὶ ὃν ἐγὼ πάντων μάλιστα θαυμάσας ἔχω ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν ἔρωτι καὶ τρό- που πρῶτητι καὶ ἐπιεικείᾳ καὶ γαλήνῃ βίου καὶ δεξιό- τητι πρὸς τοὺς συνόντας, τὸ πλέον δὲ, ὅπερ καὶ σοὶ ᾔδων, Ἐπικούρῳ τιμωρῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ καὶ θεοπε- σίῳ τὴν φύσιν καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνω- κότι καὶ παραδεδοκότι καὶ ἐλευθερωτῇ τῶν διμυλῶντων αὐτῷ γενομένων. Οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἐντυχούσι χρήσιμόν τι ἔχειν δοῖε ἡ γραφὴ τὰ μὲν διελεγγόμενα, τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων γνώμαις βεβαιούσα.

XXXIII.

ΠΕΡΙ ΟΡΧΗΣΕΩΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπεὶ τοίνυν, ὦ Κράτων, δεινὴν τίνα ταύτην κατηγορίαν ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, παρεσκευα- σμένος κατηγορήσας ὀρχήσεώς τε καὶ αὐτῆς ὀρχηστικῆς καὶ προσέτι ἡμῶν γε τῶν χαίρόντων τῇ τοιαύτῃ θεᾷ ὡς ἐπὶ φαύλῳ καὶ γυναικείῳ πράγματι μεγάλην σπουδὴν ποιουμένων, ἀκούσον ὅσον τοῦ ὀρθοῦ διημάρτηκας καὶ ὡς λελήθας σεαυτὸν τοῦ μεγίστου τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθῶν κατηγοροῦν. Καὶ συγγνώμη σοι, εἰ ἐξ ἀρχῆς βίῳ αὐ- χμηρῷ συζῶν καὶ μόνον τὸ σκληρὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος ὑπ' ἀπειρίας αὐτῶν κατηγορίας ἄξιον εἶναι νενόμικας.

2. ΚΡΑΤ. Ἀνὴρ δέ τις ὢν, ὦ λῶστε, καὶ ταῦτα παι- δεῖα σύντροφος καὶ φιλοσοφία τὰ μέτρια ὠμιληκῶς, ἀφέ- μενος, ὦ Λυκίνε, τοῦ περὶ τὰ βελτίω σπουδάζειν καὶ τοῖς παλαιοῖς συνεῖναι, καθήκει καταυλούμενος, θηλυ-

59. Quum vero prædixisset reddito de se oraculo, vitam sibi fato attributam annorum quinquaginta et centum, deinde fulminis ictu se moritutum : miserrimo fine, annos nondum septuaginta natus, periit, ut filius Podalirii, putrefacto ad inguen usque pede, et scalens vermibus : quo tempore etiam calvus esse deprehensus est, dum præbet propter dolorem medicis caput perfundendum, quod nisi ablato ficticio capillamento facere non poterant.

60. Ille finis tragœdiæ Alexandri, hæc totius fabulæ ex- itus fuit, ut conjicere quis possit, a quadam hoc providen- tia fuisse, etsi forte tantum fortuna evenit. Oportebat autem etiam parentari ei prout ista vita dignum erat, et certamen institui pro oraculo obtinendo, quum conjuratorum præsti- giorumque principes ad Rutilianum arbitrum venient, quis ipsorum prælatus reliquis suscipere deberet oraculum, coronarique sacerdotali illa et prophetica corona. Erat inter illos etiam Pætus arte medicus, jam fere canus, qui neque medicum quod deceret, neque canum hominem, hac in re egit. Sed præses hujus certaminis Rutilianus illos non coronatos remisit, prophetæ munus illi, postquam hinc decesserat, adhuc servans.

61. Hæc, amice, pauca de multis scribere speciminis causa volui, tibi quidem gratificans, sodali et amico, quem- que ego omnium maxime admior, cum propter sapientiam et veritatis amorem et mores mansuetos, tum propter æquitatem et vitæ tranquillitatem, dexteritatemque in convictu : magis vero (id quod tibi etiam jucundius) Epicuri ulciscendi causa, viri vere sancti, et divino ingenio, quique solus cum veritate quæ pulchra sunt cognoverit tradiderit- que, liberatorque auditorum suorum factus sit. Puto vero aliis etiam qui inciderint, utile quiddam continere visum iri hanc scriptionem, quæ alia quidem refellat, alia vero in recte sentientium animis confirmet.

XXXIII.

DE SALTATIONE.

1. LYCINUS. Quandoquidem ergo, Crato, gravem hanc accusationem, olim, puto, ad eam paratus, protulisti sal- tationum et ipsius saltandi artis, et nostri insuper, qui tali spectaculo gaudemus, ut qui in vili et muliebri negotio magnum studium adhibeamus : audi jam quantum a recta via aberres, et quam imprudens bonorum in vita maximum accuses. Et ignoscendum tibi, si ab initio inde tristi vitæ generi assuetus, et, quod durum est, solum bonum esse judicans, præ ignorantia earum rerum, dignas accusatione putasti.

2. CRATO. Homo qui vir sit, o bone, isque eruditioni innutritus, et cum philosophia versatus mediocriter, relicto, Lycine, optimarum rerum studio, et antiquorum consuetu- dine, sedensne tibiis mulcendum se præbet, effeminatum

δριάν ἄνθρωπον ὁρῶν ἐσθῆσι μαλακαῖς καὶ ἄσματος ἀκολάστοις ἐναδρυνόμενον καὶ μιμούμενον ἐρωτικά γύναια, τῶν πάλαι τὰς μαγλοτάτας, Φαίδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ῥοδόπας τινάς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ χροῦμασι καὶ τερετίσμασι καὶ ποδῶν κτύπῳ καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πράγματα καὶ ἥκιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ καὶ οἷῳ σοὶ πρέποντα; Ὡστε ἐγὼγε πυθόμενος ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ θεᾷ σχολάζεις οὐκ ἠδέσθην μόνον ὑπὲρ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡνιάθην, εἰ Πλάτωνος καὶ Χρυσίππου καὶ Ἀριστοτέλους ἐκλαθόμενος κάθῃσαι τὸ ὅμοιον πεπονθὸς τοῖς τὰ ὅσα περὶ κνωμένοις, καὶ ταῦτα μυρίων ἄλλων ὄντων ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων σπουδαίων, εἰ τούτων τις δέοιτο τῶν κυκλικῶν αὐλητῶν καὶ τῶν κιθάρᾳ τὰ ἔννομα προσφθόγγων, καὶ μάλιστα τῆς σεμνῆς τραγωδίας καὶ τῆς παιδορτάτης κωμωδίας, ἅπερ καὶ ἐναγώνια εἶναι ἡζῶνται.

3. Πολλῆς οὖν, ὦ γενναῖε, τῆς ἀπολογίας σοὶ δεήσει πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους, εἰ βούλει μὴ παντάπασιν ἐκκεκρίσθαι καὶ τῆς τῶν σπουδαίων ἀγέλης ἐξεληλάσθαι. Καίτοι τό γε ἄμεινον ἐκεῖνός ἐστιν, οἶμαι, ἀρνήσει τὸ πᾶν ἰσάσθαι καὶ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν τὸ τοιοῦτον παρανενομήσθαι σοι. Πρὸς δ' οὖν τοῦτιόν ὄρα ὅπως μὴ λάθῃς ἡμῖν ἐξ ἀνδρὸς τοῦ πάλαι Λυδῆ τῆς ἡ Βάκχῃ γενόμενος, ὅπερ οὐ σὸν ἂν ἐγκλημα εἴη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, εἰ μὴ σε κατὰ τὸν Ὀδυσσεῆα τοῦ λωτοῦ ἀποσπᾶσαντες ἐπὶ τὰς συνῆθεις διατριβὰς ἐπαναξόμενον, πρὶν λάθῃς τελέως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ Σειρήνων κατεσχημένος. Καίτοι ἐκεῖναι μὲν τοῖς ὡσὶ μόνοις ἐπεβούλευον, καὶ διὰ τοῦτο κηροῦ ἐδέετο πρὸς τὸν παράπλου αὐτῶν· σὺ δὲ καὶ δι' ὀφθαλμῶν εἰσικας ὅλος δεδουλώσθαι.

4. ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Κράτων, ὡς κάρχαρόν τινα εἰσας ἐφ' ἡμᾶς τὸν σαυτοῦ κύνα. Πλὴν τό γε παράδειγμα τῆν τῶν Λωτοφάγων καὶ Σειρήνων εἰκόνα πάνυ ἀνομοιοτάτην μοι δοκεῖς εἰρηχέναι ὧν πέπονθα, παρ' ὅσον τοῖς μὲν τοῦ λωτοῦ γευσάμενοις καὶ τῶν Σειρήνων ἀκούσασιν ὁλεῖσθαι ἢ τῆς τε ἐδωδῆς καὶ τῆς ἀχροάσεως τοῦπιτίμιον, ἐμοὶ δὲ πρὸς τῇ τῇ ἡδονῇ παρὰ πολὺ ἡδῶ πεφνηέναι καὶ τὸ τέλος ἀγαθὸν ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ εἰς λήθην τῶν οἴκοι οὐδ' εἰς ἀγνωσίαν τῶν κατ' ἐμαυτὸν περισταμάτων, ἀλλ' εἰ χρὴ μὴδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν, μακρῶ πινυτώτερος καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ διορατικώτερος ἐκ τοῦ θεάτρου σοὶ ἐπανελέλυθα. Μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ Ὀμήρου αὐτὸ εἰπεῖν καλὸν, ὅτι ὁ τοῦτο ἰδὼν τὸ θέαμα

τερψάμενος νεῖται καὶ πλεῖονα εἰδώς.

ΚΡΑΤ. Ἡράκλεις, ὦ Λυκῖνε, οἷα πέπονθας, δεοῦδὲ αἰσχρὴν ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ εἰσικας. Τὸ γοῦν δεινότατον τοῦτό ἐστιν, ὅτι μὴδὲ ἰσάσεως τινα ἡμῖν ὑποφαίνεις ἐλπίδα ἐπαίνειν τολμῶν τὰ οὕτως αἰσχρὰ καὶ κατὰπτυστα.

5. ΛΥΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κράτων, ταυτὶ δὲ καὶ περὶ ὀρχήσεως καὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ γινομένων, ἰδὼν πολλάκις, αὐτὸς ἐπιτιμᾷς, ἢ ἀπειράτος ὢν τοῦ θεάματος ὅμως αἰσχρὸν αὐτὸ καὶ κατὰπτυστον, ὡς φῆς, νομίζεις;

spectans hominem, molli vestitu et lascivis canticis delictatum, et amatorias imitantem mulierculas, omnium ex antiquitate libidinosissimas, Phædras, et Parthenopas, et Rhodopas quasdam? et hæc omnia ad pulsationes, et frequentamenta, et pedum scabellorum strepitus? res vere ridiculæ, et minime virum liberalem et tui similem decentes. Itaque ipse ego quum audirem tali te spectaculo vacare, non erubui modo vicem tuam, sed moleste quoque tuli, si Platonis et Chrysippi et Aristotelis oblitus sedes iis similis, qui pinnula aures titillant: idque quum sexcentæ sint honestæ aurium et oculorum voluptates, si quis illos in circulis tibicines desideret, et qui ad citharam legitimos modos accinunt; illa præsertim gravis tragœdia, et comœdia hilarissima, quæ etiam certaminum publicorum materia esse meruerunt.

3. Quare longa tibi, o generose, defensione opus erit apud eruditos, si velis non omnino ejici, et ex honestis viris expelli. Quamquam illud, puto, optimum erit, negatione totum hoc sanare, neque fateri omnino tale quid piam abs te peccatum esse. In futurum tamen vide ne inscientibus nobis ex viro qui olim fueras, Lyda quædam aut Baccha evaseris: quod quidem non tuum modo crimen fuerit, sed etiam nostrum, nisi te Ulixis instar a loto abstractum ad consueta studia prius reduxerimus, quam non sentiens ab illis in theatro Sirenibus plane occuperis. Quamquam illæ solis insidiabantur auribus, propter quod cera opus erat, ut quis eas præternavigaret: at tu etiam per oculos omnino in servitutem videris redactus.

4. LYC. Vah, Crato, quam asperum in nos laxasti canem tuum! Verumtamen exemplum illud, illam Lotophagorum et Sirenium imaginem, usquequaque dissimilem eorum protulisse mihi videris, quæ mihi accidit: in quantum his qui lotum gustaverant quique audierant Sirenas, interitus tanquam præmium esus illius auditionisve propositum erat; mihi vero, præterquam quod voluptas multo suavior visa est, etiam finis evadit bonus. Neque enim in oblivionem rerum domesticarum neque ignorantiam mei ipsius incidi; sed si absque hæsitacione dicendum est, multum prudentior et perspicacior ad negotia vitæ ex theatro redii. Quin plane Homeri illud dicere fas est, Qui vidit illud spectaculum,

lætusque lares et doctior ille revistit.

CRAT. Hercules, Lycine, quid tibi est, quem adeo non pudeat harum rerum, ut tibi etiam placere iis videare! Gravissimum enim hoc est, quod neque curationis ullam nobis spem ostendis, qui laudare audeas turpia adeo ac despuenda.

5. LYC. Dic mihi, Crato, istane de saltatione atque his quæ in theatro fiunt, reprehendis sæpe abs te visa; an spectaculum nunquam a te usurpatum tamen turpe et despuendum, ut ais, arbitrare? Si enim vidisti, nobis tu exæ-

Εἰ μὲν γὰρ εἶδες, ἔξ Ἰσου ἡμῖν καὶ σὺ γεγέννησαι· εἰ δὲ μὴ, θρα μὴ ἀλογος ἢ ἐπιτίμησις εἶναι σου δόξῃ καὶ θρασείᾳ κατηγοροῦντος ὧν ἄγνοεῖς.

ΚΡΑΤ. Ἐτι γὰρ τοῦτό μοι λοιπὸν ἦν, ἐν βαθεῖ τούτῳ τῷ πύγωνι καὶ πολιᾷ τῇ κόμῃ καθῆσθαι μέσον ἐν τοῖς γυναικοῖς καὶ τοῖς μεμνημένοις ἐκείνοις θεαταῖς χροτοῦντά τε προσέτι καὶ ἐπαίνους ἀπρεπεστάτους ἐπιβοῶντα δλέθρῳ τινὶ ἀνθρώπῳ ἐς οὐδὲν δέον κατακλυμένῳ.

ΛΥΚ. Συγγνωστά σου ταῦτα, ὦ Κράτων. Εἰ δέ μοι πεισθείης ποτὲ καὶ ὅσον πείρας ἕνεκα παράσχῃς σεαυτὸν ἀναπετάσας τοὺς ὀφθαλμούς, εὖ οἶδα ὡς οὐκ ἀνάσχοιο ἂν μὴ οὐχὶ πρὸ τῶν ἄλλων θέαν ἐν ἐπιτηδείῳ καταλαμβάνων, ὅθεν καὶ ὄψεαι ἀκριβοῦς καὶ ἀκούσῃ ἅπαντα.

ΚΡΑΤ. Μὴ ὥρασιν ἄρα ἰκοίμην, εἰ τι τοιοῦτον ἀνασχοίμην ποτὲ, ἔστ' ἂν δασύς τε εἴην τὰ σκέλη καὶ τὸ γένειον ἀπαράτιλτος· ὡς νῦν γε καὶ σὲ ἤδη ἐλεῶ τελέως ἡμῖν ἐκβεδαρχεμένον.

6. ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφ' ἐμεῖς, ὦ ἑταῖρε, τῶν βλασφημιῶν τούτων ἀκούσαι μού τι περὶ ὀρχήσεως λέγοντος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν, καὶ ὡς οὐ τερπνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος ἐστὶ τοῖς θεωμένοις, καὶ ὅσα παιδεύει καὶ δα διδάσκει καὶ ὡς ρυθμίζει τῶν ὁρῶντων τὰς ψυχὰς καλλίστοις θεάμασιν ἐγγυμνάζουσα καὶ ἀρίστοις ἀκούσμασιν ἐνδιατρίβουσα καὶ κοινόν τι ψυχῆς καὶ σώματος κάλλος ἐπιδεικνυμένη; τὸ γὰρ μετὰ μουσικῆς καὶ ρυθμοῦ ταῦτα πάντα ποιεῖν, οὐ ψύγος ἂν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπαινος μέλλον εἴη.

ΚΡΑΤ. Ἐμοὶ μὲν οὐ πάνυ σχολὴ μεμνηνότες ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι τὴν νόσον τὴν αὐτοῦ ἐπαινοῦντος· σὺ δὲ, εἰ βούλει λῆρὸν τινα κατασκευάσαι μου, ἔτοιμος φιλικῇ ταύτῃ λειτουργίᾳ ὑποστῆναι καὶ παρασχέιν τὰ ὦτα, καὶ ἄνευ κηροῦ παρακούειν τῶν φάσεων δυνάμενος. Ὡστε ἤδη σιωπήσομαι σοι, καὶ λέγε ὅποσα ἐθέλεις ὡς μηδὲ ἀκούοντός τιнос.

7. ΛΥΚ. Εὖ γε, ὦ Κράτων, καὶ τούτου ἐδεόμην μάλιστα· εἴσῃ γὰρ κατ' ὀλίγον εἰ λῆρος εἶναι σοι δόξῃ τὰ λεχθησόμενα. Καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο πάνυ ἡγνοχέναι μοι δοκεῖς, ὡς οὐ νεώτερον τὸ τῆς ὀρχήσεως ἐπιτήδευμα τοῦτό ἐστιν οὐδὲ χθὲς καὶ πρῶην ἀρξάμενον, οἷον κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἢ τοὺς ἐκείνων, ἀλλ' οἳ γε τὰ ληθέστατα ὀρχήσεως περὶ γενεαλογοῦντες ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὄλων φαῖεν ἂν σοι καὶ ὀρχῇσιν ἀναρῶναι τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ Ἑρωτι συναναφανείαν· ἢ γούν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἢ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὐρυθμος αὐτῶν κοινωνία καὶ εὐτακτος ἁρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματα ἐστί. Κατ' ὀλίγον δὲ αὐξανόμενη καὶ τῆς πρὸς τὸ βέλτιον αἰεὶ προσθήκης τυγχάνουσα νῦν ἔοικεν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτελεῖσθαι καὶ γεγενῆσθαι ποικίλον τι καὶ παναρμόνιον καὶ πολύμουσον ἀγαθόν.

8. Πρῶτον δὲ φασὶ Ῥέαν ἡσθεῖσαν τῇ τέχνῃ ἐν Φρυγίᾳ μὲν τοὺς Κορύβαντας, ἐν Κρήτῃ δὲ τοὺς Κου-

quatus es : sin minus, vide ne irrationabilis reprehensio tua esse videatur et audax, qui quæ neas, ea tamen accuses.

CRAT. Nempe illud adhuc mihi supererat, cum proluxa hac barba et cano capillo sedere medium inter mulierculas, et spectatores furiosis similes, plaudentem insuper, et laudes indecentissimas inclamantem perditō alicui homini præter decorum se frangenti.

LYC. Ignoscendum in his tibi, Crato. Si vero mihi obsecutus aliquando, vel experimenti causa te des ad spectandum, et oculos aperias : bene novi te nihil intermissurum, quo ante alios spectaculum idoneo loco occupes, unde et videas accurate omnia et audias.

CRAT. Male vero peream, si quid tale unquam sustineam, quamdiu quidem hirsuta crura habuero, et mentum non vulsum : itaque tui me jam miseret, plane bacchico furore correpti.

6. LYC. Vis igitur, amice, omissis maledictis hisce, audire me de saltatione aliquid dicentem, et quæ in illa pulchra insint, et quam non ad delectationem modo pertineat, sed utilis etiam sit spectantibus, et quot ad res instituat, et quæ doceat, quamque in ordinem redigat et concimet spectantium animos, dum pulcherrimis illos in spectaculis exercet, et optimarum rerum audita detinet, et communem quandam animi atque corporis pulchritudinem ostendit? quod enim cum musica et rhythmo facit hæc omnia, ea non reprehensio illius, sed laus fuerit potius.

CRAT. Mihi quidem non omnino otium est ad furiosum hominem audiendum, qui morbum laudet suum : interea tu si vis nugis me tuis perfundere, paratus sum hoc tibi amici ministerium subire, et præbere aures, qui sine cera etiam tanquam non auditas transmittere res nauci possim. Itaque jam silentium tibi præbebo, et dic quicquid volueris, quasi nemo plane audiret.

7. LYC. Bene sane, Crato, hoc maximo petebam. Scies enim paullo post, nam nugæ tibi, quæ dicturus sum, videantur. Ac primo quidem illud omnino videris mihi ignorare, quam non recens sit hoc saltandi studium, neque heri aut nudius tertius cœperit, verbi causa progenitorum nostrorum ætate, eorumve qui horum fuere majores; sed qui veracissime saltationis origines enarrant, illi cum primo omnium ortu natam tibi dixerint, quippe quæ cum antiquo illo Amore simul in conspectum prodierit. Etenim illa astrorum chorea, planetarum illa ad inerrantes conjunctio, et concinna illorum communio, et ordinatus ille concentus, primigeniæ illius saltationis documenta sunt. Quum autem paulatim creverit et accessionem subinde in melius nacta sit, jam ad summum videtur perfecta, et evasisse varium quoddam, et consentiens undique, et Musarum plurium bonum.

8. Primum autem dicunt Rheam, delectatam arte, in Phrygia Corybantes, Curetes autem in Creta, saltare jus-

ρήτας ὀρχεῖσθαι καλεῦσαι, καὶ οὐ τὰ μέτρια δῶντο τῆς τέχνης αὐτῶν, οἳ γὰρ περιορχοῦμενοι διεσώσαντο αὐτῇ τὸν Δία, ὥστε καὶ σῶστρος εἰκότως ἂν ὁ Ζεὺς ὀφείλῃν ὁμολογῆ αὐτοῖς ἐκφυγῶν διὰ τὴν ἐκείνων ὀρχησιν τοὺς πατρώους ὀδόντας. Ἐνόπλιος δὲ αὐτῶν ἡ ὀρχησις ἦν, τὰ ξίφη μεταξὺ κροτούντων πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδούντων ἐνθεόν τι καὶ πολεμικόν. Μετὰ δὲ Κρητῶν οἱ κράτιστοι ἐνεργῶς ἐπιτηδεύσαντες αὐτὸ ἀριστοὶ ὀρχησται ἐγένοντο, οὐχ οἱ ἰδιώται μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ βασιλικώτεροι καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τὸν Μηριόνην οὐκ αἰσχῦναι βουλόμενος, ἀλλὰ κοσμησάμενος, ὀρχηστὴν προσεῖπε, καὶ οὕτως ἅρα πᾶσιν ἐπίσημος ἦν καὶ γνωρίμος ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὥστε οὐχ οἱ Ἕλληνες μόνον ταῦτα ἠπίσταντο περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Τρῶες αὐτοὶ καίτοι πολέμιοι ὄντες· ἐώρων γὰρ, οἶμαι, καὶ τὴν ἐν τῷ πολεμῆν αὐτοῦ κουφότητα καὶ εὐρυθμίαν, ἣν ἐξ ὀρχήσεως ἐκέκτητο. Φησὶ δὲ πως ὥδε τὰ ἐπη·

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστὴν περὶόντα
ἔρχος ἑμὸν κατέπαυσε.

Καὶ ὁμοῦ οὐ κατέπαυσε αὐτόν· ἅτε γὰρ ἡσχημένος ἐν τῇ ὀρχηστικῇ βράδιως, οἶμαι, διεδίδρασκε τὰς ἐπ' αὐτόν ἀφάσεις τῶν ἀκοντίων.

9. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων εἰπεῖν ἔχων τοῖς αὐτοῖς ἐγγεγυμνασμένους καὶ τέχνην τὸ πρῶγμα πεποιημένους ἱκανὸν ἡγούμεναι τὸν Νεοπτόλεμον, Ἀχιλλέως μὲν παῖδα ὄντα, πάνυ δὲ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὀρχηστικῇ καὶ εἶδος τὸ κάλλιστον αὐτῇ προστεθεικότα, Πυρρήχιον ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένον· καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ταῦτα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς πυνθανόμενος μάλλον ἔχαφεν, οἶμαι, ἢ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀλκῇ αὐτοῦ. Τοιγαροῦν τὴν Ἰλιον τέως ἀνάλωτον οὖσαν ἡ ἐκείνου ὀρχηστικὴ καθείλε καὶ εἰς ἔδαφος κατέρριψε.

10. Λακεδαιμόνιοι μὲν ἀριστοὶ Ἕλλήνων εἶναι δοκούντες παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρνατίζειν μαθόντες — ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενοι — ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιῶσιν ἄχρι τοῦ πολεμῆν πρὸς αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν καὶ εὐτακτον ἐμβασιν τοῦ ποδός· καὶ τὸ πρῶτον σύνθημα Λακεδαιμονίους πρὸς τὴν μάχην ὁ αὐλὸς ἐνδίδωσι. Τοιγαροῦν καὶ ἐκράτουν ἀπάντων μουσικῆς αὐτοῖς καὶ εὐρυθμίας ἡγουμένης. Ἰδοὺς δ' ἂν νῦν ἔτι καὶ τοὺς ἐφήβους αὐτῶν οὐ μείον ὀρχεῖσθαι ἢ ὀπλομαχεῖν μανθάνοντας· θαν γὰρ ἀκροχειρισάμενοι καὶ παῖσαντες καὶ παισθέντες ἐν τῷ μέρει παύσονται, εἰς ὀρχησιν αὐτοῖς ἡ ἀγωνία τελευτᾷ. Καὶ αὐλητῆς μὲν ἐν τῷ μέσῳ καθήται ἐπαυλῶν καὶ κτυπῶν τῷ ποδί, οἳ δὲ κατὰ στοίχον ἀλλήλοις ἐπόμενοι σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἄρτι μὲν πολεμικά, μετ' ὀλίγον δὲ χορευτικά, ὃ Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ φιλία.

11. Τοιγαροῦν καὶ τὸ ῥῆμα, ὃ μεταξὺ ὀρχοῦμενοι φέουσιν, Ἀφροδίτης ἐπικλησὶς ἐστὶ καὶ Ἐρώτων, ὥς

aisse, nec modicam retulit artis illorum fructum : illi enim circum saltando Jovem illi servarunt, ut credibile sit etiam Jovem fateri se salutis suae illis praemia debere, qui saltationis illorum beneficio dentes patris sui effugerit. Armata autem fuit illorum saltatio, qui interim gladios incuterent clypeis, et tanquam divinitus immisso furore bellico insultarent. Postea vero Cretensium fortissimi quique, oporoso studio hoc agentes, saltatores optimi facti sunt, neque de plebe modo homines et privati, sed etiam regibus proximi, et qui ad primatum aspirarent. Homerus enim Merionen non contumeliosa nota afficere volens, sed ornare, saltatorem appellavit. Et ita sane insignis erat et notus omnibus hac arte, ut non Graeci solum haec de illo scirent, sed Trojani quoque, licet hostes : videbant enim, puto, etiam ipsius agilitatem in pugna, et concinnam mobilitatem, quam saltatione sibi paraverat. Ita autem fere versus dicunt :

Merione, quanquam saltator maximus audis,
ista tamen forsitan mea te confecerit hasta.

Et tamen non confecit illum : exercitatus quippe saltandi arte, facile, puto, effugiebat emissa in ipsum jacula.

9. Multos autem alios etiam heroum dicere quum possem iisdem in rebus exercitatos, qui illam tanquam artem habuere, sufficere puto Neoptolemum, Achillis filium, saltandi arte praestantissimum, qui genus pulcherrimum adjecit Pyrrhichiam ab ipsius nomine (Pyrrho) dictam : et Achilles audiens ista de filio, magis, arbitror, eis gaudebat, quam pulchritudine et virtute illius reliqua. Namque Ilium, invictam ad eum diem urbem, illius saltatoria destruxit et solo aequavit.

10. Lacedaemonii quidem, qui fortissimi Graecorum esse feruntur, a Polluce et Castore Caryaticam edocti (saltationis id genus est, quod Caryis, Laconicae pago, discitur), cum Musis omnia faciunt, adeo ut etiam ad tibiam et rhythmum pugnent, et ad ordinatum pedis ingressum ; et primum signum pugnae Lacedaemoniis canit tibia. Igitur etiam vincebant omnes, musica ipsis duce et motuum concinnitate : videasque etiam nunc illorum adolescentes non minus saltare, quam pugnare armis discentes. Quum enim manibus jam consertis percussere et percussi sunt, ac tum per vices quiescunt, in saltationem illis certamen exit. Ac sedet in medio tibicen canens et pede solum percutiens : illi vero, ut in versus divisi sunt, se invicem sequentes habitus ostendunt omnis generis, incedentes ad numeros, jam quidem bellicos, paulo post autem saltatorios, Baccho et Veneri gratos.

11. Quare etiam canticum, quod inter saltandum canunt, Veneris invitatio est et Cupidinum, ut saltent secum et

συγκωμάζοιεν αὐτοῖς καὶ συνορχοῖντο. Καὶ θάτερον δὲ τῶν ἁσμάτων — δύο γὰρ ἄδεται — καὶ διδασκαλίαν ἔχει ὡς χρὴ ὀρχεῖσθαι. Πόρρω γάρ, φασίν, ὦ παῖδες, πόδα μετάβατε καὶ κωμάξατε βέλτιον, τουτέστιν ἄμεινον ὀρχήσασθε. Ὁμοία δὲ καὶ οἱ τὸν ὄρμον καλούμενον ὀρχοῦμενοι ποιοῦσιν.

12. Ὁ δὲ ὄρμος ὀρχησίς ἐστι κοινὴ ἐφήβων τε καὶ παρθένων, παρ' ἑνα χορευόντων καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμος ἐοικότων· καὶ ἡγεῖται μὲν ὁ ἐφηβὸς τὰ νεανικὰ ὀρχοῦμενος καὶ ὅσοις ὑστερον ἐν πολέμῳ χρήσεται, ἡ παρθένος δὲ ἔπεται κοσμίως τὸ θῆλυ χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλεχόμενον. Καὶ αἱ γυμνοπαιδίαι δὲ αὐτοῖς ὁμοίως ὀρχησίς ἐστιν.

13. Ἄ δὲ Ὅμηρος ὑπὲρ Ἀριάδνης ἐν τῇ ἀσπίδι πεποίηκε καὶ τοῦ χοροῦ θν αὐτῇ Δαίδαλος ἥσκησεν, ὡς ἀνεγνωκότε σοι παρίημι, καὶ τοὺς ὀρχηστὰς δὲ τοὺς δύο, οὓς ἐκεῖ ὁ ποιητὴς κυβιτητήρας καλεῖ, ἡγουμένους τοῦ χοροῦ, καὶ πάλιν, θ ἐν τῇ αὐτῇ ἀσπίδι λέγει· «Κούροι δ' ὀρχηστήρες ἔδινον,» ὡς τι κάλλιστον τοῦτο τοῦ Ἡφαίστου ἐμποιήσαντος τῇ ἀσπίδι. Τοὺς μὲν γάρ Φαίακας καὶ πᾶν εἶκος ἦν ὀρχήσῃ χαιρεῖν ἄβροῦς τε ὄντας καὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ διατρίβοντας. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τοῦτο αὐτῶν μάλιστα θαυμάζοντα πεποίηκε τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ποδῶν θαύμενον.

14. Ἐν μὲν γε Θεσσαλίᾳ τοσοῦτον ἐπέδωκε τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ἀσκησις, ὥστε τοὺς προστάτας καὶ προαγωνιστὰς αὐτῶν προορχηστήρας ἑκάλουν· καὶ δηλοῦσι τοῦτο αἱ τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφαί, οὓς τοῖς ἀριστεύσασιν ἀνίστασαν· Προῦκρινε γάρ, φησι, προορχηστήρα ἃ πόλις. Καὶ αὖθις, Εἰλατίωνι τὰν εἰκόνα ὁ δᾶμος εὖ ὀρχησαμένῳ τὰν μάχαν.

15. Ἐῷ λέγειν ὅτι τελετὴν οὐδὲ μίαν ἀρχαίαν ἐστὶν εὐρεῖν ἄνευ ὀρχήσεως, Ὀρφέως δηλαδὴ καὶ Μουσαίου, τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν, καταστησαμένων αὐτὰς, ὡς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετήσαντων σὺν ῥυθμῷ καὶ ὀρχήσῃ μυεῖσθαι. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμυήτων ἕνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί.

16. Ἐν Δῷ δὲ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ἄνευ ὀρχήσεως, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ καὶ μετὰ μουσικῆς ἐγίνοντο. Παίδων χοροὶ συνελθόντες ὑπ' αὐλῷ καὶ κιθάρᾳ οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπαρχοῦντο δὲ οἱ ἀριστοὶ προκρίθντες ἐξ αὐτῶν. Τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ἄσματα ὑπορχήματα ἑκαλεῖτο καὶ ἐμπέπληστο τῶν τοιοῦτων ἡ λύρα.

17. Καὶ τί σοι τοὺς Ἑλλήνας λέγω, θου καὶ Ἰνδοὶ ἐπειδὴν ἔωθεν ἀναστάντες προσεύχονται τὸν ἥλιον, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν χεῖρα κύσαντες ἡγούμεθα ἐντελῇ ἡμῶν εἶναι τὴν εὐχὴν, ἀλλ' ἐκεῖνοι πρὸς τὴν ἀνατολὴν στάντες ὀρχήσῃ τὸν ἥλιον ἀσπάζονται σχηματίζοντες ἑαυτοὺς σιωπῇ καὶ μιμούμενοι τὴν χορείαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτο ἐστὶν Ἰνδῶν καὶ εὐχῇ καὶ χοροῖ καὶ

trepidant. Alterum vero canticorum (duo enim canuntur) etiam institutionem continet, quomodo sit saltandum. Porro enim, aiunt, o pueri, promovete pedem, et saltate melius. Similia vero faciunt illi quoque, qui Hormum saltant.

12. Est autem Hormus saltatio communis adolescentium atque virginum, alterna serie choreas agentium, monilique, qui Hormus est, revera similiū. Ac ducit choream juvenis, juveniles gressus saltans et quibus deinde in bello usus est: sequitur virgo decenter saltare suum sexum docens, ut adeo sit istud quasi monile ex modestia et fortitudine plexum. Gymnopædiæ similiter saltatio apud eos est.

13. Quæ autem Homerus de Ariadne in clypeo Achillis describendo fecit carmina, et de choro quem illi exercuit Daedalus, apud te, qui legeris, prætermitto, et saltatores duos, quos tibi poeta «in caput saltantes» appellat, chori duces: et quæ rursus ait in eodem clypeo, «Saltantes juvenes convertiebantur in orbem,» velut pulcherrimum hoc quiddam in clypeo Vulcanus elaboravisset. Phæaces quidem maxime consentaneum erat saltatione gaudere, delicatos homines et in felicitate omni vitam agentes. Itaque Homerus hoc maxime in illis miratum induxit Ulixen, et spectantem pedes motu trepidante micantes.

14. In Thessalia tantum aucta fuerat saltatoriae exercitatio, ut suos duces et propugnatores Præsules dicerent: indicantque illud statuarum inscriptiones, quas viris fortibus ob rem bene gestam posuere, Elegit enim, ait una, præsulem civitas: et rursus, Iliadoni statuam dedit populus bene saltata pugna.

15. Omitto dicere quod initia antiqua invenire nulla est sine saltatione, quum nempe Orpheus et Musæus, qui optimi erant illa ætate saltatores, ea constituerint, tanquam pulcherrimam quiddam illud quoque in legibus ponentes ut cum rhythmo et saltatione homines initiarentur. Rem ita se habere, ipsa quidem orgia tacere oportet, propter non initiatos: at illud omnes audiunt, eos qui enunciant mysteria, «extra seu foras saltare» vulgo dici.

16. In Delo autem neque sacrificia sine saltatione peragebantur, sed cum hac et cum musica fiebant. Nempe puerorum chori convenientes ad tibiam ac citharam partim quidem agebant choreas, partim vero cantum et modos præbant præstantissimi ex eorum numero delecti. Carmina igitur scripta his choris vocabantur Hyporchemata, qualium plena est poesis lyrica.

17. Et quid Græcos tibi commemoro, quum etiam Indi, postquam mane surrexerint, adorent Solem, non ut nos, qui ubi manum sumus osculati, perfectam putamus a nobis esse adorationem: sed stantes illi in orientem conversi saltatione Solem salutant, silentio conformantes se et dei hujus saltationem imitantes. Et hæc est Indorum adoratio,

θυσία. Διὸ καὶ τούτοις ὠλοῦνται τὸν θεὸν δις καὶ ἀρχομένης καὶ δυομένης τῆς ἡμέρας.

18. Αἰθίοπες δέ γε καὶ πολεμοῦντες σὺν ὀρχήσει αὐτὸ δρῶσι, καὶ οὐκ ἂν ἀφείη τὸ βέλος Αἰθίοψ ἀνὴρ ἀφελὼν τῆς κεφαλῆς — ταύτη γὰρ ἀντὶ φαρέτρας χροῖνται περιδέοντες αὐτῇ ἀκτινηδὸν τὰ βέλη — εἰ μὴ πρότερον ὀρχήσαιοιτο καὶ τῷ σχήματι ἀπειλήσειε καὶ προεκφοβήσειε τῇ ὀρχήσει τὸν πολέμιον.

19. Ἄξιον δὲ, ἐπεὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διεξηλύθαμεν, καὶ ἐς τὴν γείτονα αὐτῶν Αἴγυπτον καταβῆναι τῷ λόγῳ δοκεῖ γάρ μοι ὁ παλαιὸς μῦθος καὶ Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον οὐκ ἄλλο τι ἢ ὀρχηστὴν τινα γενέσθαι λέγειν, μιμητικὸν ἀνθρώπων καὶ πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενον, ὥς καὶ ὕδατος ὑγρότητα μιμῆσθαι καὶ πυρὸς ὀξύτητα ἐν τῇ τῆς κινήσεως σφοδρότητι καὶ λέοντος ἀγριότητα καὶ παρδάλειος θυμὸν καὶ δένδρου δόνημα, καὶ ὧς δ' τι καὶ θελήσειεν. Ὁ δὲ μῦθος παραλαβὼν πρὸς τὸ παραδοξότερον τὴν φύσιν αὐτοῦ δηγήσατο, ὥς γιγνομένου ταῦτα ἅπερ ἐμιμῆτο ἔπερ δὴ καὶ τοῖς νῦν ὀρχουμένοις πρόσσετιν. Ἰδοὺς δ' ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὡκέως διαλλαττομένους καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ τὴν Ἐμψουσαν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην τοιαύτην τινὰ ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ μύθου παραδεδοσθαι.

20. Ἐπὶ τούτοις δίκαιον μὴδὲ τῆς Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ εὐγενέστατοι αὐτῶν τῷ πολέμικωτάτῳ τῶν θεῶν Ἄρει οἱ Σάλιοι καλούμενοι — ἱερωσύνης δὲ τούτου ὄνομα — ὀρχοῦνται σεμνοτάτην τε ἄμα καὶ ἱερωτάτην.

21. Βιθυνὸς δὲ μῦθος, καὶ οὗτος οὐ πᾶν τῶν Ἰταλιωτικῶν ἀλλότριος, τὸν Πρίαπον δαίμονα πολεμιστὴν, τῶν Τιτάνων οἶμαι ἓνα ἢ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων τοῦτο ἔργον πεποιημένων τὰ ἐνόπλια παιδεύειν, παραλαβόντα παρὰ τῆς Ἥρας τὸν Ἄρην, παῖδα μὲν ἔτι, σκληρὸν δὲ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικόν, μὴ πρότερον ὀπλομαχεῖν διδάξαι, πρὶν τέλειον ὀρχηστὴν ἀπειργάσατο καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ μισθὸς αὐτῷ παρὰ τῆς Ἥρας ἐγένετο, δεκάτην αἰ τῶν ἐκ πολέμου περιγιγνομένων τῷ Ἄρει παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν.

22. Τὰ μὲν γὰρ Διονυσιακὰ καὶ Βακχικὰ οἶμαι σε μὴ περιμένειν ἐμοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὀρχήσις ἐκεῖνα πάντα ἦν τριῶν γούν οὓσων τῶν γενικωτάτων ὀρχήσεων, κόρδακος καὶ σικινίδος καὶ ἐμμελείας, οἱ Διονύσου θεράποντες οἱ σάτυροι ταύτας ἐφευρόντες ἀπ' αὐτῶν ἐκάστην ὠνόμασαν. Καὶ ταύτῃ τῇ τέχνῃ χρώμενος ὁ Διόνυσος Τυρρηνοὺς καὶ Ἰνδοὺς καὶ Λυδοὺς ἐχειρῶσατο καὶ φύλον οὕτω μάχιμον τοῖς αὐτοῖς θιάσις κατωρχήσατο.

23. Ὡστε, ὦ θαυμάσιε, ὅρα μὴ ἀνόσιον ἢ κατηγορεῖν ἐπιτηδεύματος θεοῦ τε ἄμα καὶ μυστικοῦ καὶ τοσοῦτοις θεοῖς ἱσπουδασμένου καὶ ἐπὶ τιμῇ αὐτῶν ὀρῶμένου καὶ τοσαύτην τέρψιν ἄμα καὶ παιδιὰν ὠφέλιμον παρεχομένου. Θαυμάζω δὲ σου κάκεινο, εἰδὼς Ὅμηρον

et chori et sacrificium : quare etiam his rebus his placant deum, tum incipiente die, tum occidente.

18. Æthiopes autem, etiam dum prællantur, cum saltatione hoc faciunt : neque emisit sagittam vir Æthiops capite ablatam (hoc enim utuntur pro pharetra, radiorum instar sagittas ei circumponentes), nisi saltaverit prius et habitu suo minatus sit, et saltatione hostem ante terruerit.

19. Operæ pretium autem est, quum Indiam et Æthiopiam peragraverimus, etiam in vicinam illis Ægyptum oratione descendere. Videtur enim mihi antiqua fabula Proteum quoque Ægyptium nihil aliud quam saltatorem quendam fuisse dicere, virum imitandi facultate magna præditum, qui ad figuras se componere omnes et mutare in omnia posset, adeo ut aquæ fluxam mobilitatem imitaretur et celeritatem ignis molus vehementia, et leonis feritatem, et pardalis iracundiam, et agitationem arboris, et quicquid denique vellet. Sed fabula ea parte rem assumens, qua erat admirabilior, naturam ejus ita narrabat, quasi fieret illa omnia quæ imitabatur : quod his etiam, qui nunc saltant, inest. Videas enim illos eodem tempore celeriter immutari, ipsumque æmulari Proteum. Conjicere licet, Empusam etiam illam in sexcentas species verti solitam, ex eo genere mulierem a fabula esse traditam.

20. Præter hæc neque Romanorum saltatio oblivione prætermittenda est, quam generosissimi illorum viri, Salii dicti (quæ sacerdotii appellatio est), eorum bellicosissimo, Marti, obeunt, gravissimam sanctissimamque.

21. Bithyna autem fabula est, et ista ab Italicis non multum abhorrens, qua aiunt Priapum, bellatorem genium, Titanum, puto, unum aut Dactylorum Idæorum, disciplinam vibrandi arma professorum, acceptum a Junone Martem, puerum illum quidem adhuc, sed durum et supra modum virilem, non prius armis pugnare docuisse, quam saltatorem perfectum reddidisset. Hac de re etiam merces illi a Junone attributa, ut decimam semper eorum, quæ de bello ad Martem pervenirent, ab eo acciperet.

22. Dionysiaca enim et Bacchica non puto te exspectare ut ex me audias saltationem fuisse illa omnia. Quum enim tria summa genera essent saltationis, Cordax, Sicinnis et Emmella; ministri Dionysi Satyri has inventas a se nominarunt singulas. Et hac arte usus Dionysus Tyrrhenes et Indos et Lydos domuit, et gentem adeo pugnacem iisdem thiasis inducendis subegit.

23. Quæ quum ita sint, vir admirabilis, vide ne impium sit accusare studium divinum simul et mysticum, et a tot diis cultum, et quod illorum honori exercetur, et tantam delectationem simul et utilem lusum præbet. Miror vero illam etiam rationem tuam, quum amatorem te Homeri atque

καὶ Ἡσίοδου μέλιστα ἔραστην ὄντα σε — αὖθις γὰρ ἐπὶ τοὺς ποιητὰς ἐπάνειμι — πῶς ἀντιφθέγγεσθαι ἔκείνοις τολμᾶς πρὸ τῶν πάντων ὀρχησιν ἐπαινοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ Ὅμηρος τὰ ἥδιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ἔπνον καὶ φιλόττητα καὶ μολπὴν καὶ ὀρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα ὠνόμασε, προσμαρτυρήσας νῆ Δία καὶ τὸ ἡδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμφοτέρω τῇ ὀρχηστικῇ πρόσ-εστι, καὶ ὧδ' ἡ γλυκερὰ καὶ ὀρχηθμὸς ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμάσθαι ἐπινοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως·

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
ἄλλω δ' ὀρχηστὴν τε καὶ ἡμερέσσαν ἀοιδὴν.

Ἡμερέσσα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὀρχήσεως ὧδ' καὶ δῶρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ ἔοικεν εἰς δύο διηρηκώς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πόλεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνα ταῦτα ὡς κάλλιστα ἀντιθετικῶς.

24. Ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔωθεν εὐθύς ὀρχουμένης τὰς Μούσας ἐν ἀρχῇ τῶν ἔπων τοῦτο περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγείται, ὅτι « περικρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν ὀρχεῦνται » τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ γενναῖε, μονονουχὶ θεομαχῶν ὑβρίζεις εἰς τὴν ὀρχηστικὴν.

25. Ὁ Σωκράτης δὲ σοφώτατος ἀνὴρ — εἰ γε πιστευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυθίῳ — οὐ μόνον ἐπῆνε τὴν ὀρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμαθεῖν αὐτὴν ἡξίου μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ εὐμουσίᾳ καὶ κινήσει ἐμμελεῖ καὶ εὐσχημοσύνῃ τοῦ κινουμένου, καὶ οὐκ ἤδειτο γέρον ἀνὴρ ἐν τῶν σπουδαιοτάτων μαθημάτων καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι· καὶ ἐμμελέ γε ἐκείνος περὶ ὀρχηστικὴν οὐ μετρίως σπουδάζεσθαι, ὅς γε καὶ τὰ μικρὰ οὐκ ὤκνει μανθάνειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα τῶν αὐλητρίδων ἐφοῖτα καὶ παρ' ἑταίρας γυναικὸς οὐκ ἀπηξίου σπουδαῖόν τι ἀκούειν τῆς Ἀσπασίας. Καίτοι ἐκείνος ἄρτι ἀρχομένην ἑώρα τότε τὴν τέχνην καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηρθρωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἔθεατο, εὖ οἶδα, πάντων ἂν ἐκείνός γε ἀφόμενος μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξατο.

26. Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπαινῇς, ἐπιλελῆσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἰδὼν τι εἶδος ἐστίν, οἷον τραγικὴ μὲν ἡ ἐμμελεια, κωμωδικὴ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης σικινίδος προσλαμβάνομένης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετίμησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγῳδίαν καὶ κωμῳδίαν καὶ αὐλητὰς κυκλίους καὶ κιθαρωδίαν ἐναγώνια ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο σεμνὰ προσειπὼν, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσει ἕκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα.

27. Τὴν τραγῳδίαν δέ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος προῖτον καταμάθωμεν ὅσα ἐστίν, ὡς εἰδεχθῆς ἅμα καὶ φοβε-

Hesiodi inprimis norim (rursus enim ad poetas redeo), quomodo contradicere illis audeas, saltationem ante omnia laudantibus. Etenim Homerus suavissima et pulcherrima dum enarrat, somnum et amorem et cantum et saltationem, solam hanc nominavit « reprehensionis expertem, » qui hercle etiam suavitatem suo testimonio cantui tribuat; quorum utrumque sane saltatoriae adest, cum cantus dulcis, tum saltatio reprehensionis expertis, quam tu tamen nunc reprehendere audes. Et rursus in alia parte suae poeseos :

Istum namque deus concinnat bellipotentem,
hunc alium choreaeque et cantus amabilis ornat.

Amabilis enim revera cantus cum chorea, et donum eorum hoc pulcherrimum. Et videtur in classes duas divisisse Homerus res omnes agendas, bellum et pacem, ac bellicis rebus sola haec tanquam pulcherrima opposuisse.

24. Hesiodus vero, qui non audisset ab alio, sed ipse vidisset mane statim saltantes Musas, in principio carminis hanc maximam earum laudem enarrat, quod

Ceruleum circa fontem tenero pede saltant,
et patris circum ducunt altare choreas.

At tu, generose, tantum non deos oppugnans contumeliosus cum saltatoria agis.

25. At Socrates, vir sapientissimus, si quidem fides habenda dicenti hoc de ipso Pythio, non laudabat modo saltatoriam, sed discere etiam illam operae pretium putabat, qui plurimum tribueret concinnitati, et musicae venustati, et numerosis motibus, et decenti inter movendum habitui; nec pudebat virum senem, hanc quoque disciplinam ex iis esse putare, quae summo cum studio sint tractandae. Nec mediocriter ille circa saltatoriam elaboraturus erat, qui parva etiam impigre disceret, quin tibicinorum scholas frequentaret, et a muliere meretrice, Aspasia, grave quiddam audire non dedignaretur. Quanquam ille nascentem modo videbat artem, et nondum ad tantam pulchritudinem quasi articulis omnibus perfectam. Si vero eos vidisset, qui nunc ad summum eam fastigium evexerunt, omnibus ille, bene novi, relictis, soli huic spectaculo advertisset animum, neque aliud quicquam pueros doceri jussisset prius.

26. Videris autem, quum comœdiam laudas et tragœdiam, oblitus esse, etiam in unaquaque illarum suum quoddam saltationis genus inesse, nempe tragicæ poesi eam quae Emmella vocatur, comicæ autem Cordacem : interdum vero tertium quoque, assumpta Sicinnide. Quum vero in principio etiam prætuleris saltationi tragœdiam et comœdiam, et illos in circulis tibicines, et citharædorum artem, quæ certaminis materiem præbet et ob id ipsum honesta et gravia abs te appellata sunt : age jam componamus unum quodque eorum cum saltatione. Quanquam tibiam citharamque, si videtur, prætermittamus : partes enim istæ quoque ministerii saltatoris.

27. Tragœdiam vero primum ab habitu suo, qualis sit, contemplerur : quam odiosum simul et terribile specta-

ρὸν θέαμα εἰς μῆκος ἀρρυθμον ἡσκημένος ἄνθρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐποχούμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος καὶ στόμα κεχρηγὸς πάμμεγα ὡς καταπίόμενος τοὺς θεατὰς, εἰς λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνητὴν παχύτητα προσποιούμενος, ὡς μὴ τοῦ μήκους ἢ ἀρρυθμίας ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχεται· εἴτ' ἐνδοθεν αὐτὸς κεκραγὼς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν, ἐνίοτε καὶ περιάδων τὰ ἱαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἰσχιστον μελωδῶν τὰς συμφορὰς καὶ μόνης τῆς φωνῆς ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτὸν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς ποιηταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις· καὶ μέχρι μὲν Ἀνδρομάχῃ τῆς Ἑκάβης ἐστὶ, φορητὸς ἢ ὥδῃ, ὅταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῇ ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ καὶ μήτε τὴν λεοντῇν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ βόβαλον ὃ περικείται, σολοικίαν εὖ φρονῶν εἰκότως φαίη ἂν τις τὸ πρῆγμα.

28. Καὶ γὰρ αὖ, ὅπερ ἐνεκάλειε τῇ ὀρχηστικῇ, τὸ ἄνδρας ὄντας γυναῖκας μιμεῖσθαι, κοινὸν τοῦτο καὶ τῆς τραγωδίας καὶ τῆς κωμωδίας ἐγκλημα ἂν εἴη· πλείους γοῦν ἐν αὐταῖς τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες.

29. Ἡ κωμωδία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ νενομικεν, οἷα Δάων καὶ Τιβίων καὶ μαγεύρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀρχηστοῦ σχῆμα ὡς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπὲς οὐκ ἐμέλει λέγειν· ὅληα γὰρ τοῖς μὴ τυφοῖς ταῦτα. Τὸ δὲ πρόσωπον αὐτὸ ὡς κάλλιστον καὶ τῷ ὑποκειμένῳ δράματι εἰκὸς, οὐ κεχρηγὸς δὲ ὡς ἐκεῖνα ἄλλα συμμεμικρὸς· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ βούοντας.

30. Πάλαι μὲν γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ ἦδον καὶ ὠρχοῦντο· εἴτ' ἐπειδὴ κινουμένων τὸ ὄσθια τὴν ὥδην ἐπετάραττον, ἄμεινον ἔδοξεν ἄλλους αὐτοῖς ὑπάδειν.

31. Αἱ δὲ ὑποθέσεις κοιναὶ ἀμφοτέροις, καὶ οὐδὲν τι διακεκρυμμέναι τῶν τραγικῶν αἱ ὀρχηστικάαι, πληγῇ τι ποιικιλωτέραι αὐταὶ καὶ πολυμαθέστεραι καὶ μυρίας μεταβολὰς ἔχουσιν.

32. Εἰ δὲ μὴ ἐναγώνιος ἡ ὀρχησις, ἐκείνην εἶναι φημι αἰτίαν, τὸ δοῖαι τοῖς ἀγωνοθέταις μείζον καὶ σεμνότερον τὸ πρᾶγμα ὥστε εἰς ἐξέτασιν καλεῖσθαι. Ἐὼ λέγειν ὅτι πολὺς ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους ἡ ἀρίστη καὶ τοῦτο ὥσπερ τι κόσμημα τῷ παρ' αὐτοῖς ἀγῶνι προστέθεικεν.

33. Ἐθέλω δὲ σοι ἐνταῦθα ἤδη ἀπολογησάσθαι ὑπὲρ τῶν παραλελειμμένων τῷ λόγῳ καμπόλλων ὄντων, ὡς μὴ δόξαν ἀγνοίας ἢ ἀμαθίας παράσχωμαι· οὐ γὰρ με λέληθεν ὅτι πολλοὶ πρὸ ἡμῶν περὶ ὀρχήσεως συγγεγραφοῦτες τὴν πλείστην διατριβὴν τῆς γραφῆς ἐποίησαντο πάντα τῆς ὀρχήσεως τὰ εἶδη ἐπεζιόντες καὶ ὀνόματα αὐτῶν καταλέγοντες καὶ ὅσα ἐκάστη καὶ ὑφ' ὅτου εὐρέθη, πολυμαθείας ταύτην ἐπίδειξιν ἡγούμενοι παρέξουσιν. Ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν τὴν περὶ ταῦτα φιλοτιμίαν ἀπειρόκαλόν τε καὶ ὀψιμαθὴ καὶ ἑμαυτῷ ἄκαιρον οἶμαι εἶναι καὶ διὰ τοῦτο παρήμι.

34. Ἐπειτα δὲ χάκενός σε ἀξίως ἐννοεῖν καὶ μεμνηθῆναι, ὅτι μοι νῦν οὐ πᾶσαν ὀρχησιν πρόκειται γενεαλο-

culum in longitudinem inconcinnam exultus homo, cothurnis invectus altis, personam impositam gerens, quæ ultra caput emineat, et os latissime hians, quasi devoraturus esset spectatores : omitto dicere antepectoralia et anteventralia, asciticam et artificialem crassitiem assumens, ne longitudinis inconcinntas in tenui corpore magis deprehendatur : deinde intra personam ipse clamans, nunc sublata, nunc demissa voce et fracta, nonnunquam etiam cantu invertens iambicos versus, et, quod turpissimum est, ad modos præscriptos cantans calamitates, et solius se vocis auctorem præstans : reliqua enim poetæ qui olim fuere curarunt. Et quamdiu Andromache quædam aut Hecuba est quæ agitur, tolerabilis cantus : quum vero ingressus in scenam ipse Hercules solus canit, oblitus sui, nec leoninam reveritus, neque clavam quam gestat, solociasmum eam rem prudens quisque merito vocaverit.

28. Rursus enim, quod reprehendebas saltatoriam, quod viri nati imitentur mulieres, illud commune tragodiæ pariter et comædiæ crimen fuerit : plures enim viris in utraque mulieres.

29. Comædia vero in ipsis quoque personis eam partem delectationis, quæ ridiculo constat, ad se pertinere putavit, quales sunt Davorum et Tibiorum et coquorum personæ. Contra saltatoris habitus quam ornatus et decorus sit, non opus est uti dicam : manifesta enim sunt ista his qui cæci non sunt. Persona autem ipsa ut pulcherrima est, et subjectæ actioni apta ! non hians ut istæ, sed clauso ore : nam multos habet pro se clamantes.

30. Etenim olim tidem caneant saltabantque : deinde quum moventium se spiritus difficilius commens turbaret cantum, commodius visum est alios illis succidere.

31. Ceterum argumenta utrisque communia, neque differunt a tragicis saltatoria, nisi quod hæc majorem varietatem habent, et plus doctrinæ, et mille mutationes.

32. Si vero certaminum publicorum materia non est saltatio, ejus rei hanc aio esse causam, quod præsidibus certaminum major res videtur atque honestior, quam quæ ad tale examen vocetur. Omitto dicere illud, quod urbs Italiæ, Chalcidici generis præstantissima, etiam hoc quasi ornamentum quoddam certaminibus, quæ apud se aguntur, adjecit.

33. Volo autem hic tibi jam causam dicere pro his, quæ in oratione mea, et plurima quidem, prætermisi, ne ignorantie aut inscitie opinionem præbeam. Neque enim fugit me, multos ante nos de saltatione qui scriberent, majorem scriptionum suarum partem in eo consumsisse, ut omnes saltationis species percurrerent, et nomina illarum recensarent, et quæ esset unaquæque, et a quo inventa esset, rati se multiplicis doctrinæ demonstrationem hanc exhibituros. Ego vero inprimis ambitiosum circa talia stadium ineptum et hominis seri studiorum, et mihi intempestivum esse arbitror, ac propterea omitto.

34. Deinde vero illud etiam te cogitare et meminisse ju-beo, mihi jam non propositum hoc esse, ut uniuscujusque sal-

γεῖν, οὐδὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ὑπεστηράμην τῇ λόγῳ ὀρχήσεων ὀνόματα καταριθμήσασθαι πλὴν ὧν ἐν ἀρχῇ δλίγων ἐπεμνήσθην τὰς γενικωτέρας αὐτῶν προχειρισμένας· ἀλλὰ τὸ γε ἐν τῇ παρόντι μοι κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτο ἐστὶ τὴν νῦν ὀρχησιν καθεστῶσαν ἐπαινεῖσαι καὶ δεῖξαι ὅσα ἐν αὐτῇ τερπνὰ καὶ χρήσιμα περιλαβοῦσα ἔχει, οὐ πάλαι ἀρξαμένη ἐς τοσοῦτον κάλλος ἐπιδιδόναί, ἀλλὰ κατὰ τὸν Σεβαστὸν μάλιστα· αἱ μὲν γὰρ πρῶται ἐκείναι ὥσπερ τινὲς ῥίζαι καὶ θεμέλιοι τῆς ὀρχήσεως ἦσαν, τὸ δὲ ἄνθος αὐτῆς καὶ τὸν τελευτάτον καρπὸν, ὅπερ νῦν μάλιστα ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετέλεσται, τοῦτο νῦν ὁ ἡμέτερος λόγος διεξέρχεται παρὲς τὸ θερμαῦστρίξιν καὶ γέρανον ὀρχεῖσθαι καὶ τᾶλλα ὡς μηδὲν τῇ νῦν ταύτῃ ἐτι προσήκοντα· οὐδὲ γὰρ ἐκείνο τὸ Φρύγιον τῆς ὀρχήσεως εἶδος τὸ παρόντιον καὶ συμποτικὸν μετὰ μέθης γιγνόμενον, ἀγροίκων πολλάκις πρὸς αὐλημα γυναικείον ὀρχουμένων σφοδρὰ καὶ χαμητὰ πηδήματα καὶ νῦν ἐτι ταῖς ἀγροικαῖς ἐπιπολάζοντα, ὅτ' ἀγνοίας παρέλιπον, ἀλλ' ἐτι μηδὲν ταῦτα τῇ νῦν ὀρχήσει κοινώνει. Καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις τὰ μὲν τῶν αἰδῶν ἐπαινεῖ ταύτης, τὰ δὲ πάνυ ἀπασίῳ διαιρῶν αὐτὰ ἐς τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ ἀπελαύνων αὐτῶν τὰ ἀσχημονέστερα, προτιμῶν δὲ καὶ θαυμάζων θάτερα.

35. Καὶ περὶ μὲν αὐτῆς ὀρχήσεως τοσαῦτα· τὸ γὰρ πάντα ἐπεξιόντα μὲνῶν τὸν λόγον ἀπειρόκαλον. Ἄ δὲ τὸν ὀρχηστὴν αὐτὸν ἔχειν χρὴ καὶ ὅπως δεῖ ἡσκήσθαι καὶ ἃ μεμαθηκέναι καὶ οἷς κρατύνειν τὸ ἔργον, ἥδη σοι δίδεμι, ὡς μάθης οὐ τῶν βαδίων καὶ τῶν εὐμεταχειρίστων οὖσαν τὴν τέχνην, ἀλλὰ πάσης παιδείσεως ἐς τὸ ἀκρότατον ἀφικνουμένην, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥυθμικῆς καὶ μετρικῆς καὶ τῆς σῆς φιλοσοφίας μάλιστα, τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς· τὴν γὰρ διαλεκτικὴν αὐτῆς περιεργίαν ἄκαιρον αὐτῇ νενόμικεν. Οὐ μὴν οὐδὲ ῥητορικῆς ἀφίστηκεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχει, καθ' ὅσον ἡθούς τε καὶ πάθους ἐπιδεικτικὴ ἐστίν, ὧν καὶ οἱ ῥήτορες γλίσχονται. Οὐκ ἀπῆλλαται δὲ καὶ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταύταις εὐρυθμίαν μάλιστα μιμουμένη φαίνεται, ὡς μηδὲν ἀμείνω μῆτε Φειδίαν αὐτῆς μῆτε Ἀπελλῆν εἶναι δοκεῖν.

36. Πρὸ πάντων δὲ Μνημοσύνην καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν ἱλεων ἔχειν αὐτῇ πρόκειται καὶ μνησθαι πειρᾶται ἀπάντων· κατὰ γὰρ τοὺς Ὀμηρικὸν Κάλχαντα τὸν ὀρχηστὴν εἰδέναι χρὴ « τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα πρὸ τ' ἐόντα, » ὡς μηδὲν αὐτὸν διαλαθεῖν, ἀλλ' εἶναι πρόχειρον τὴν μνήμην αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ὑποθέσεως, μιμητικὴ τίς ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ δεικτικὴ καὶ τῶν ἐννοηθέντων ἐξαγορευτικὴ καὶ τῶν ἀφανῶν σαφηνιστικὴ, καὶ ὅπερ ὁ Θουκυδίδης περὶ τοῦ Περικλέους ἔφη ἐπαινεῖν τὸν ἄνδρα, τοῦτο καὶ τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ ἀκρότατον ἐγκώμιον ἂν εἴη, γινώσκειν τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύειν αὐτὰ· ἐρμηνεῖν δὲ νῦν τὴν σαφῆνειαν τῶν σχημάτων λέγω.

tationis origines persequar, neque hunc libro huic scopum a me constitutum, enumerare saltationum nomina, præter pauca illa, quorum ab initio mentionem feci, quum summa earum genera profegrem. Sed summa mihi præsentis libri hæc est, laudare saltationem ut nunc constituta est, atque ostendere quantum illa delectationis et utilitatis complexa habeat, quum non olim inceperit tanta pulchritudinis incrementa habere, sed Augusto maxime imperante. Nam primæ illæ quasi radices quædam et fundamenta erant saltationis: sed florem ejus, et perfectissimum fructum, qui nunc maxime ad summum perfectionis fastigium pervenit, hæc nunc oratio nostra persequitur, omisso quid sit Thermastrida vel gruem saltare, et reliqua, quæ nihil jam ad hodiernam pertineant. Neque enim illud Phrygium saltationis genus, vinolentum istud et in conviviis inter ebrios exerceri solitum, rusticorum sæpe ad tibicinæ cantum saltantium saltus vehementes et laboriosos, qui nunc adhuc inter rusticos frequentantur, per ignorantiam quandam prætermisi; verum quod hæc talia nihil cum hodierna saltatione commune habent. Etenim Plato in Legibus quædam hujus genera laudat, quædam vero plane rejicit, dividens illa ipsa secundum delectationem et utilitatem, et ab iis removens indecora, præferens autem et admiratione prosequens altera.

35. Ac de saltatione ipsa tantum: omnibus enim persequendis producere orationem, ineptum fuerit. Quæ vero saltatorem ipsum habere oporteat, quomodo exercitulus esse debeat, et quæ didicisse et quibus rebus confirmare opus suum, jam tibi enarro, uti discas non inter faciles et leves tractatu esse hanc artem, sed ad summum omnis doctrinæ fastigium pertinere, non musicæ modo, sed rhythmicæ etiam, et geometricæ, et philosophiæ illius tuæ maxime, tum naturalis tum moralis: nam disputatricem illius subtilitatem intempestivam sibi putavit. Verum neque ab oratoria removet se, sed hujus quoque partem sibi vindicavit, in quantum mores atque affectus declaret, quam rem etiam oratores studiose sectantur. Neque vero abhorret a pictura et plasticæ, sed harum quoque artium concinnitatem inprimis imitari deprehenditur, ut nihilo melior neque Phidias neque Apelles illa esse videatur.

36. Ante omnia vero Mnemosynen ejusque Polymniam filiam propitiam habere illi propositum est, ac meminisse tentat omnium. More enim Homericæ illius Calchantis scire oportet saltatorem « quæ sunt et quæ fient omnia, quæque fuere, » ut nihil ipsum fugiat, sed prompta sit illorum memoria. Et quantum ad capitale argumentum et propositum artis, scientia est imitandi, ostendendique et cogitata proferendi, et obscura declarandi: et quod Thucydides in laude Periclis dixit, illa summa etiam saltatoris laus fuerit, intelligere quid oporteat, et explicare ea: explicationem autem nunc dico claram uniuscujusque habitus expressionem.

37. Ἡ δὲ πᾶσα τῷ ἔργῳ χορηγία ἡ παλαιὰ ἱστορία ἐστίν, ὡς προείπον, καὶ ἡ πρόχειρος αὐτῆς μνήμη τε καὶ μετ' εὐπρεπείας ἐπίδειξις· ἀπὸ γὰρ χάους εὐθὺς καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου γενέσεως ἀρξάμενον χρόνιον αὐτὸν ἅπαντα εἰδέναι ἄχρι τῶν κατὰ τὴν Κλεοπάτραν τὴν Αἰγυπτίαν. Τούτῳ γὰρ τῷ διαστήματι περιωρίσθω ἡμῖν ἡ τοῦ ὀρχηστοῦ πολυμάθεια καὶ τὰ διὰ μέσου μάλιστα Ἰστω, Οὐρανοῦ τομὴν, Ἀφροδίτης γονάς, Τιτάνων μάχην, Διὸς γέννησιν, Ῥέας ἀπάτην, λίθου ὑποβολὴν, Κρόνου δεσμὰ, τὸν τῶν τριῶν ἀδελφῶν κληρὸν.

38. Εἴτα ἐξῆς Γιγάντων ἐπανάστασιν, πυρὸς κλοπὴν, ἀνθρώπων πλάσιν, Προμηθεὺς κολάσιν, Ἔρωτος ἰσχὺν ἀμφοτέρου, καὶ μετὰ ταῦτα Δῆλου πλάνην καὶ Λητοῦς ὠδίναν καὶ Πύθωνος ἀναιρεσιν καὶ Τιτυοῦ ἐπιβουλὴν καὶ τὸ μέσον τῆς γῆς ἐβρισκόμενον πτήσει τῶν ἀετῶν.

39. Δευκαλίωνα ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν μεγάλην ἐπ' ἐκείνου τοῦ βίου ναυαγίαν καὶ λάρνακα μίαν λείψανον τοῦ ἀνθρωπείου γένους φυλάττουσαν καὶ ἐκ λίθων ἀνθρώπους· πάλιν, εἴτα Ἰάχχου σπαραγμὸν καὶ Ἡρας δόλον καὶ Σεμέλης κατάρλειν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρας τὰς γονάς καὶ ὅσα περὶ Ἀθηναῖς καὶ ὅσα περὶ Ἡφαίστου καὶ Ἐριχθονίου καὶ τὴν ἔριν τὴν περὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀλirroθίων καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρίσιν, καὶ ὅπως τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν μυθολογίαν.

40. Ἐξαιρέτως δὲ τὴν Δήμητρος πλάνην καὶ Κόρης εὐρεσιν καὶ Κελεοῦ ξενίαν καὶ Τριπτολέμου γεωργίαν καὶ Ἰκαρίου ἀμπελοουργίαν καὶ τὴν Ἡριγόνης συμφορὰν, καὶ ὅσα περὶ Βορέου καὶ ὅσα περὶ Ὀρειθυίας καὶ Θησεῖος καὶ Αἰγέως· εἴτι δὲ τὴν Μηδείας ὑποδοχὴν καὶ αὐθὺς ἐς Πέρσας φυγὴν καὶ τὰς Ἐρεχθίδας θυγατέρας καὶ τὰς Πανδόνος, αἱ τὲν Ὀράχῃ ἐπάθον καὶ ἐπραξάν· εἴτα δ' Ἀκάμας καὶ ἡ Φυλλίς καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴ καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκοῦρων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἰππολύτου πάθος καὶ Ἡρακλείδων κάθοδος· Ἀττικὰ γὰρ καὶ ταῦτα εἰκότως ἀν νομίζοιτο. Ταῦτα μὲν τὰ Ἀθηναίων ὀλίγα πάνυ δείγματος ἕνεκα ἐκ πολλῶν τῶν παραλελειμμένων διῆλθον.

41. Ἐξῆς δὲ Μέγαρα καὶ Νῖσος καὶ Σκύλλα καὶ πορφυροῦς πλόκαμος καὶ Μίνως πόρος καὶ περὶ τὴν εὐεργετίαν ἀχαριστία· οἷς ἐξῆς δ' Κιθαίων καὶ τὰ Θηβαίων καὶ Λαβδακιδῶν πάθη καὶ Κάδμου ἐπιδημία καὶ βοὸς ὀκλασις καὶ ὄρεως ὀδόντες καὶ Σπαρτιῶν ἀνάδοσις καὶ αὐθὺς τοῦ Κάδμου εἰς δράκοντα μεταβολὴ καὶ πρὸς λύραν τέχισις καὶ μανία τοῦ τευχιστοῦ καὶ τῆς γυναῖκος αὐτοῦ τῆς Νιόβης ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ ἐπὶ τῷ πένθει σιγὴ καὶ τὰ Πενθῆος καὶ Ἀκτέωνος καὶ τὰ Οἰδίποδος καὶ Ἡρακλῆς σὺν τοῖς ἀθλοῖς αὐτοῦ ἅπασιν καὶ ἡ τῶν παίδων σφαγὴ.

42. Εἴθ' ἡ Κόρινθος πλέα καὶ αὐτὴ μύθων, τὴν Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα ἔχουσα, καὶ τὸν πρὸ αὐτῶν Βελλεροφόντην καὶ τὴν Σθενέβοιαν καὶ Ἥλιου μάχην καὶ Προσειδῶνος, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἀθάμαντος μα-

LUCIANUS. I.

37. Apparatus omnis hujus operis antiqua historia est, ut prædixi, et prompta illius tum memoria, tum decora representatio. Oportet enim illum, captis ab ipso statim Chao et prima mundi origine initis, scire omnia, ad Cleopatram usque Ægyptiam. Hoc enim intervallo definiatur nobis saltatoris multiplex scientia, eaque præsertim sciat quæ interjecta sunt, Coeli castrationem, natales Veneris, Titanum pugnam, Jovis nativitatem, fraudem Rheæ, subiectum lapidem, Saturni vincula, fratrum trium sortem.

38. Tum deinceps Gigantum seditionem, ignem furto subductum, homines formatos, Promethei ponam, vim utriusque Amoris : et post ista Deli insulæ errores, et Latonæ partum, et Pythonem sublatum, Tityi insidias, mediumque telluris locum volatu aquilarum deprehensum.

39. Deucalionem super hæc, et magnum hoc vivente sæculi naufragium, et arcam unam reliquias humani generis servantem, et enatos rursus ex lapidibus homines : tum Iacchum laceratum, et Junonis dolum, et combustam Semelen, et utramque Dionysi nativitatem, et quæcumque traduntur de Minerva, de Vulcano et Erichthonio, et contentionem de Attica, et (interfectum a Marte) Halirrhothium, et primum (de ea re) in Areopago judicium, et Atticam in universum mythologiam omnem.

40. Præter cetera vero errorem Cereris, inventamque Proserpinam, et Celei hospitium, et agriculturam Triptolemi, et vineam ab Icaro cultam, et calamitatem Erigones, et quæcumque de Borea, et de Orithyia, et Theseo, et Ægeo narrantur. Ad hæc receptionem Medæ, et rursus fugam ad Persas, et Erechthei filias, et Pandionis, quæ in Thracia vel passæ sunt vel fecerunt. Postea tenendi sunt Acamas et Phyllis, et prior Helenæ raptus, et Dioscurorum contra urbem expeditio, et quæ acciderunt Hippolyto, et Heraclidarum reditus : Attica enim ista quoque videri possunt merito. Atque ista quidem Atheniensium, paucæ sane, speciminis csusa de multis omissis retuli.

41. Deinde occurrunt Megara, et Nisus, et Scylla et cincinnus purpureus, et profectio Minois, ingratusque adversus bene de se meritam animus : post quæ sequuntur Citharon, et Thebanorum Labdacidarumque res tragicæ, et Cadmi adventus, et bos procumbens, et dentes serpentis, et Spartorum exortus, ac rursus Cadmi in serpentem mutatio, et ædificatio Amphionis ad Iyram, et furor structoris et uxoris illius Niobes magniloquentia, et in luctu silentium, et Penthei, et Actæonis, et CEdipi res, et Hercules suis cum laboribus omnibus, et liberorum illius cædes.

42. Tum Corinthus plena et ipsa fabularum, quæ Glaucon habeat et Creontem, et ante hos Bellerophonem et Sthenobeam et Solis atque Neptuni pugnam : ac post hæc

νίαν καὶ τῶν Νεφέλης παίδων ἐπὶ τοῦ χροῦ τὴν διαίριον φυγὴν, Ἴνου καὶ Μελικέρτου ὑποδοχὴν.

43. Ἐπὶ τούτοις τὰ Πελοπιδῶν καὶ Μυκῆναι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς καὶ πρὸ αὐτῶν, Ἰναχος καὶ Ἰῶ καὶ ὁ φρουρὸς αὐτῆς Ἄργος καὶ Ἄτρεὺς καὶ Θυέστης καὶ Ἀερόπη, καὶ τὸ χρυσοῦν ἀρνίον καὶ Πελοπείας γάμος καὶ Ἀγαμέμνωνος σφαγὴ καὶ Κλυταίμνηστρας τιμωρία· καὶ ἔτι πρὸ τούτων ἡ τῶν ἑπτὰ λοχαγῶν στρατεία καὶ ἡ τῶν φυγάδων γαμβρῶν τοῦ Ἀδράστου ὑποδοχὴ καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῖς χρησμὸς καὶ ἡ τῶν πεσόντων ἀταφία καὶ Ἀντιγόνης διὰ ταῦτα καὶ Μενεικῆος ἀπώλεια.

44. Καὶ τὰ ἐν Νεμέᾳ δὲ ἡ Ὑψιπύλη καὶ Ἀρχέμορος, ἀναγκαιότατα τῷ ὄρχηστῇ μνημονεύματα. Καὶ πρὸ αὐτῶν εἴσεται τὴν Δανάης παρθένευσιν καὶ Περσέως γέννησιν καὶ τὸν ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλον αὐτῷ προφηρμένον, ὃ οἰκία καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ διήγησις, Κασσιόπεια καὶ Ἀνδρομέδα καὶ Κηφεύς, οὗς καὶ ἀστροῖς ἐγκατέλεξεν ἡ τῶν μετὰ ταῦτα πίστις. Κάκεινα δὲ τὰ ἀρχαῖα τὰ Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ εἴσεται καὶ τὴν ἐπιθαλάμιον ἐπιβουλὴν.

45. Οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡ Λακεδαιμῶν τοιαῦτα παρέχεται, τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντεραστὴν Ζέφυρον καὶ τὴν ὑπὸ τῷ δίσκῳ τοῦ μαιρακίου σφαγὴν καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἵματος ἄνθος καὶ τὴν ἐν αὐτῷ αἰιάζουσαν ἐπιγραφὴν, καὶ τὴν Τυνδάρεω ἀνάστασιν καὶ τὴν Διὸς ἐπὶ τούτῳ κατ' Ἀσκληπιοῦ ὄργην· ἔτι δὲ καὶ τὸν Πάριδος ξενισμὸν καὶ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν μετὰ τὴν ἐπὶ τῷ μῆλῳ κρίσιν.

46. Νομιστέον γάρ τῃ Σπαρτιατικῇ ἱστορίᾳ καὶ τὴν Ἰλιακὴν συνῆρθαι, πολλὴν οὖσαν καὶ πολυπρόσωπον· κατ' ἕκαστον γούν τῶν ἐκεῖ πεσόντων δρᾶμα τῇ σκηνῇ πρόκειται· καὶ μεμνησθαι δεῖ τούτων αἰεὶ, μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς εὐθύς ἄγρι τῶν ἐν τοῖς νόστοις γεγενημένων καὶ τῆς Αἰνείου πλάνης καὶ Διδοῦς ἔρωτος, ὧν οὐκ ἀλλότρια καὶ τὰ περὶ τὸν Ὀρέστην δράματα καὶ τὰ ἐν Σκυθίᾳ τῷ ἥρωϊ τετολημμένα. Οὐκ ἀπωδὰ δὲ καὶ τὰ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τοῖς Ἰλιακοῖς συγγενῇ, Ἀχιλλέως ἐν Σκύρῳ παρθένευσίς καὶ Ὀδυσσεὺς μανία καὶ Φιλοκτήτου ἐρημία, καὶ ὅπως ἡ πᾶσα Ὀδυσσεὺς πλάνη καὶ Κίρκη καὶ Τηλέγονος καὶ ἡ Αἰόλου τῶν ἀνέμων δυναστεία καὶ τὰ ἄλλα μέχρι τῆς τῶν μνηστήρων τιμωρίας· καὶ πρὸ τούτων ἡ κατὰ Παλαμήδους ἐπιβουλὴ καὶ ἡ Ναυπλίου ὄργη καὶ ἡ Αἶαντος μανία καὶ ἡ θατέρου ἐν ταῖς πέτραις ἀπώλεια.

47. Ἐχει πολλὰς καὶ ἡ Ἥλις ἀφορμὰς τοῖς ὀρχεῖσθαι πειρουμένοις, τὸν Οἰνόμαον, τὸν Μυρτίλον, τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τοὺς πρώτους τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνιστάς.

48. Πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατ' Ἀρχαδίαν μυθολογία, Δάφνης φυγὴ, Καλλιστοῦς θηρίωσις, Κενταύρων παροιμία καὶ Πανὸς γοναί, Ἀλφειοῦ ἔρως καὶ ὕψαλος ἀποδημία.

49. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀφίκη τῷ λόγῳ, πᾶμπολλα κάκειθεν ἡ ὄρχησις ἐρανίζεται· τὴν Εὐρώ-

Athamantis furorem, et liberorum Nephelae acrimiam arte fugam, Ino et Melicertam mari exceptos.

43. Post haec Pelopidarum res et Mycenae, tum quae ibi ante hos quoque gesta sunt: Inachus, atque Io, ipsiusque Argus custos, et Atreus, ac Thyestes, et Aerope, et autem vellus, et Pelopeae nuptiae, et caedes Agamemnonis, et poena Clytaemnestrae: et ante haec etiam septem ducum ad Thebas expeditio, receptioque generorum Adrastus exulium, oraculumque de illis, et insepulti qui ibi ceciderant, et Antigones propter ista Menoeceique interitus.

44. Et quae in Nemea acciderunt, Hypsipyle et Archemorus, res saltatori memoratu maxime necessariae. Et ante ista sciet custoditam Danae virginitem, et natum ex ea Perseum, propositumque illi contra Gorgonas certamen; cui domestica etiam illa Aethiopica narratio, Cassiopea, et Andromeda, et Cepheus, quos astris etiam annumeravit fides posterior. Illa quoque antiqua sciet de Aegypto et Danao, et illas in nuptiali toro insidias.

45. Non pauca vero etiam Lacedaemon talia praebeat: Hyacinthum, et rivalem Apollinis Zephyrum, et eadem pueri a disco, et florem ex sanguine, inscriptionemque in illo lugubrem; et excitatum ab inferis Tyndarum, Jovemque propterea iratum Aesculapio: porro hospitium Paridis, et Helenae raptum, post iudicium de pomo.

46. Putandum enim Spartanae historiae Iliacam quoque connexam esse, quae multa est et multarum personarum: de unoquoque enim eorum, qui ibi ceciderunt, actus aliquis scenae propositus est: et meminisse horum oportet semper, maxime statim inde a rapina usque ad ea quae in reditu cuiusque facta sunt, et errorum Aeneae et Didus anorum, a quibus non alieni actus circa Oresten, et quae in Scythia heros ille ausus est. Neque abhorrent ab hisce illa etiam ante gesta, sed cognata sunt rebus Iliacis, Achilles in Scyro pro virgine commoratio, furor simulatus Ulixis, Philoctetes destitutus, et tota in universum Ulixiae peregrinatio, et Circe, et Telegonus, et Aëoli in ventos potestas, et reliqua ad poenam usque procorum: et ante haec structae Palamedis insidiae, et Nauplii ira, et furor Ajacis, et alterius Ajacis in scopulis interitus.

47. Habet multas occasiones Elis quoque saltare conantibus, Cenoëum, Myrtilum, Saturnum, Jovem, primos Olympiorum certatores.

48. Multa quoque circa Arcadiam fabularum materies, Daphnes fuga, Callistus in feram mutatio, Centaurorum ebrii furores, Panis nativitas, amor Alphei et iter sub mari.

49. Verum etiam in Cretam si mente adveneris, prima inde quoque sibi saltatio colligit, Europen, Pasi-

πην, τὴν Πασιφάν, τοὺς Ταύρους ἀμφοτέρους, τὸν Λαβύρινθον, τὴν Ἀριάδνην, τὴν Φαίδραν, τὸν Ἀνδρόγεον, τὸν Δαίδαλον, τὸν Ἰκαρον, τὸν Γλαῦκον, τὴν Πολυίδου μαντικὴν, τὸν Τάλω, τὸν χαλκοῦν τῆς Κρήτης περίπολον.

50. Κἂν εἰς Αἰτωλίαν μετέλθης, ἀκαεὶ πολλὰ ἡ δόρυς καταλαμβάνει, τὴν Ἀλθαίαν, τὸν Μελέαγρον, τὴν Ἀταλάντην, τὸν δαλόν, καὶ ποταμοῦ καὶ Ἡρακλέους πάλιν καὶ Σειρήνων γένεσιν καὶ Ἐχινάδων ἀνάδοσιν καὶ μετὰ τὴν μανίαν Ἀλκμέωνος οἴκησιν· εἴτα Νέσσον καὶ Δηϊανείρας ζηλοτυπίαν, ἐφ' ἣ τὴν ἐν Οἴτῃ πυράν.

51. Ἐχει καὶ Θράκη πολλὰ τῷ δόρυςομένῳ ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλεύσαν τῇ λύρᾳ, καὶ τὸν Αἴμον καὶ τὴν Ῥοδόπην καὶ τὴν Λυκούργου κολασιν.

52. Καὶ Θεσσαλία δὲ ἐτι πλεῖω παρέχεται, τὸν Περίαν, τὸν Ἰάσονα, τὴν Ἀλκηστιν, τὸν τῶν πεντήκοντα νῶον στόλον, τὴν Ἀργῶ, τὴν λάλον αὐτῆς τρόπιν.

53. Τὰ ἐν Ἀθήνῃ, τὸν Αἰήτην, τὸν Μηδείας ὄνειρον τὸν Ἀψύρτου σπαραγμὸν καὶ τὰ ἐν τῷ παράπλῳ γενόμενα, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Πρωτεσίλαον καὶ τὴν Λαοδάμειαν.

54. Κἂν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῇς, πολλὰ ἀκαεὶ δράματα· ἡ γὰρ Σάμος εὐθὺς καὶ τὸ Πολυκράτους πάθος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μέχρι Περσῶν πλάνη, καὶ τὰ ἐτι ἀρχαιότερα, ἡ τοῦ Ταντάλου φιλαρία καὶ ἡ παρ' αὐτῷ θεῶν ἐστίασις καὶ ἡ Πέλοπος κρεουργία καὶ ὁ Εὐφάντινος ὥμος αὐτοῦ.

55. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ὁ Ἡριδανὸς καὶ Φαέθων καὶ αἰγίροι ἀδελφοὶ θρηνοῦσαι καὶ ἡλεκτρον δακρύουσαι.

56. Εἴσεται δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ τὰς Ἑσπερίδας καὶ τὸν φρουρὸν τῆς χρυσῆς ὀπώρας δράκοντα καὶ τὸν Ἀτλαντος μόχθον καὶ τὸν Γηρυόνην καὶ τὴν ἐξ Ἐρυθείας ἱλασιν τῶν βοῶν.

57. Οὐκ ἀγνοήσει δὲ καὶ τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις ἀπάσας, ὅσαι εἰς δένδρα ἢ θηρία ἢ ὄρνεα ἡλλάγησαν καὶ ὅσαι ἐκ γυναικῶν ἄνδρες ἐγένοντο, τὸν Καϊνέα λέγω καὶ τὸν Τειρεσίαν καὶ τοὺς τοιοῦτους.

58. Καὶ ἐν Φοινίκῃ δὲ Μύρραν καὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο πένθος μεριζόμενον, καὶ ταῦτα εἴσεται, καὶ τὰ νεώτερα δὲ ὅσα μετὰ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐτολήθη ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ παρὰ Σελεύκου ἐπὶ τῷ Στρατονίκῃ ἐγένετο.

59. Τὰ γὰρ Αἰγυπτίων μυστικώτερα ὄντα εἴσεται μὲν, συμβολικώτερον δὲ ἐπιδεικνύεται, τὸν Ἐπαφον λέγω καὶ τὸν Ὀσίριν καὶ τὰς τῶν θεῶν εἰς τὰ ζῷα μεταβολὰς· πρὸ πάντων δὲ τὰ περὶ τοῦ ἔρωτος αὐτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ εἰς ὅσα ἑαυτὸν μετεσχεύασεν.

60. Εἴσεται δὲ καὶ τὴν ἐν Ἄδου ἅπασαν τραγῳδίαν καὶ τὰς κολάσεις καὶ τὰς ἐφ' ἐκάστη αἰτίας καὶ τὴν Πειρίθου καὶ Θησέως ἀχρὶ τοῦ Ἄδου ἑταιρείαν.

61. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ὥδεν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ μάλιστα

phaen, et utriusque Tauros, Labyrinthum, Ariadnen Phaedram, Androgeon, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi vaticinandi artem, Talum illum æneum per Cretam erronem.

50. Et in Ætoliā si transieris, etiam ibi multa invenit saltatio : Althæam, Meleagrum, Atalantam, fatalem illum torrem, Herculis cum fluvio luctam, Sirenum natales, et emergentes Echinadas, ab Alcæone furore discusso habitatas : tum Nessum et Delaniræ zelotypiam, ex eaque Hercules in Ceta rogam.

51. Habet etiam Thrace multa saltaturo necessaria : Orpheum, ejus laniationem, caput illius loquax lyre innatans; et Hæmum, et Rhodopen, et Lycurgi supplicium.

52. Ac Thessalia multo etiam plura exhibet, Peliam, Iasonem, Alcestin, quinquaginta juvenum expeditionem, Argo, loquacem illius carinam.

53. Ea quæ in Lemno acta sunt, Æeten, Medæe somnium, laceratum Absyrtum, et gesta in præternavigando : et post ista Protesilaum et Laodamiam.

54. Et si in Asiam rursus transeas, multæ ibi etiam actiones : statim enim occurrit Samus et Polycratis calamitas, filiaque ipsius ad Persas usque error : et antiquiora adhuc, lingua Tantalii incontinens, deorum apud illum epulæ, mactatus Pelops, redditusque illi humerus eburneus.

55. In Italia vero Eridanus, et Phaethon, et sorores illius populi plorantes electri lacrimas.

56. Norit talis etiam Hesperidas, et custodem aurei autumnus draconem, et Atlantis laborem, et Geryonem, et boves ex Erythra abactos.

57. Neque ignorabit fabulosas formarum immutationes, sed sciet omnes illas quæ in arbores, aut bestias, aut aves mutatae sunt, et quæ ex mulieribus in viros abierint, Cæneum dico et Tiresiam, et similes.

58. In Phœnice Myrrham, et Assyrium illum luctum alternum. Hæc, inquam, norit : insuper vero etiam recentiora, quæcumque post magnum illud Macedonum imperium constitutum suscepta sunt ab Antipatro et a Seleuco præ amore Stratonices.

59. Ægyptiorum illa occultiora sciet quidem, sed symbolice magis demonstrabit : Epaphum dico, et Osirin, et mutatos in animalia deos : ante omnia vero amores illorum, ipsiusque adeo Jovis, et in quos se habitus mutaverit.

60. Sciet etiam totam illam apud inferos tragediam, supplicia, et singulorum causas, et Pirithoi atque Thesei ad inferos usque amicitiam.

61. Ut breviter comprehendam, nihil eorum quæ ab Homero et Hesiodo et optimis poetis, et maxime tragicis,

τῆς τραγωδίας λεγομένων ἀγνοήσῃ. Ταῦτα πάνυ ὀλίγα ἐκ πολλῶν, μᾶλλον δὲ ἀπείρων τὸ πλῆθος ἐξελὼν τὰ κεφαλαιωδέστερα κατέλεξα, τὰ ἄλλα τοῖς τε ποιηταῖς ἀφείδῃ καὶ τοῖς ὀρχησταῖς αὐτοῖς δεικνύναι καὶ σοὶ προσεξεύρισκῃ καθ' ὁμοιότητα τῶν προειρημένων, ἅπερ ἅπαντα πρόχειρα καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον τῷ ὀρχηστῇ προπεπορισμένα καὶ προτεταμειυμένα κεῖσθαι ἀναγκαῖον.

62. Ἐπεὶ δὲ μιμητικός ἐστι καὶ κινήμασι τὰ ἁδόμενα δεῖξιν ὑπισχνεῖται, ἀναγκαῖον αὐτῷ ὅπερ καὶ τοῖς ῥήτορι, σαφῆνειαν ἀσκαῖν, ὥς ἕκαστον τῶν δεικνυμένων ὑπ' αὐτοῦ δηλοῦσθαι μηδενὸς ἐξηγητοῦ δεόμενον, ἀλλ' ὅπερ ἔφη ὁ Πυθικός χρησμὸς, δεῖ τὸν θεώμενον ὀρχῆσιν καὶ κωφοῦ συνιέναι καὶ μὴ λαλέοντος (τοῦ ὀρχηστοῦ) ἀκούειν.

63. Ὁ δὲ καὶ Δημήτριον τὸν Κυνικὸν παθεῖν λέγουσιν· ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοίᾳ σοὶ κατηγορεῖ τῆς ὀρχηστικῆς, λέγων τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν συρίγγων καὶ τῶν κτύπων πάρεργόν τι τὸν ὀρχηστὴν εἶναι, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸ δρᾶμα συντελοῦντα, κινούμενον δὲ ἄλογον ἄλλως κίνησιν καὶ μάταιον, οὐδενὸς αὐτῇ νοῦ προσόντος, τῶν δ' ἀνθρώπων τοῖς περὶ τὸ πρᾶγμα γοητευομένων, ἐσθῆτι Σηρικῇ καὶ προσωπιῇ εὐπρεπεῖ, αὐλῷ τε καὶ τερετίσμασι καὶ τῇ τῶν ἁδόντων εὐφωνίᾳ, οἷς κοσμεῖσθαι μηδὲν ἂν τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ πρᾶγμα· ὁ τότε κατὰ τὸν Νέρωνα εὐδοκιμῶν ὀρχηστὴς οὐκ ἀσύνετος, ὥς φασιν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος ἐν τε ἱστορίας μνήμῃ καὶ κινήσεως κάλλει διενεγκὼν ἐδεήθη τοῦ Δημητρίου εὐγνωμονεστάτην, οἶμαι, τὴν δέσιν, ἰδεῖν ὀρχούμενον, ἔπειτα κατηγορεῖν αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετό γε ἄνευ αὐλοῦ καὶ ἀσμάτων ἐτιδεῖσθαι αὐτῷ· καὶ οὕτως ἐποίησεν· ἡσυχίαν γὰρ τοῖς τε κτυποῦσι καὶ τοῖς αὐλοῦσι καὶ αὐτῷ παραγγέλλας τῷ χορῷ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ὠρχήσατο τὴν Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως μοιχείαν, Ἥλιον μὲν ὠντα καὶ Ἥραιστον ἐπιβουλεύοντα καὶ τοῖς δεσμοῖς ἀμφοτέρους, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἄρη, σαγηνεύοντα καὶ τοὺς ἐφεστῶτας θεοὺς ἕκαστον αὐτῶν, καὶ αἰδομένην μὲν τὴν Ἀφροδίτην, ὑποδεδοικῶτα δὲ καὶ ἱκετεύοντα τὸν Ἄρη καὶ ὅσα τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσεστιν, ὥστε τὸν Δημήτριον ὑπερησθέντα τοῖς γιγνομένοις τοῦτον ἔπαινον ἀποδοῦναι τὸν μέγιστον τῷ ὀρχηστῇ· ἀνέκραγε γὰρ καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀνεφθέξατο, Ἀκούω, ἄνθρωπε, ἂ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν.

64. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Νέρωνα ἔσμεν τῷ λόγῳ, βούλομαι καὶ βαρβάρῳ ἀνδρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρχηστοῦ γεγόμενον ἐπικεῖν, ὅπερ μέγιστος ἔπαινος ὀρχηστικῆς γένοιτο· ἂν· τῶν γὰρ ἐκ τοῦ Πόντου βαρβάρων βασιλικὸς τις ἄνθρωπος κατὰ τι χρέος ἦκων ὡς τὸν Νέρωνα ἐθεᾶτο μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ὀρχηστὴν ἐκείνον οὕτω σαφῶς ὀρχούμενον, ὥς καίτοι μὴ ἐπακούοντα τῶν ἁδομένων — ἡμιέλλην γὰρ τις ὢν ἐτύγγανε — συνεῖναι ἅπαντων. Καὶ δὲ ἀπὼν ἦδη ἐς τὴν οἰκίαν, τοῦ Νέρωνος δεξιούμενον καὶ ὃ τι βούλοιο αἰτεῖν κελεύοντος καὶ δώσειν ὑπισχνουμένου, Τὸν ὀρχηστὴν, ἔφη, δοὺς

dicuntur, ignorabit. Hæc pauca sane de multis, vel potius multitudine infinitis, decerpta enumeravi præcipua, reliqua tum poetis canenda relinquens, tum ipsis ostendenda saltatoribus, tibi que ad similitudinem prædictorum inveniendâ, quæ omnia in promptu, et ad unamquamque occasionem jam ante præparata, et in penu quasi reposita esse saltatori necesse est.

62. Quandoquidem vero imitator est, et motibus se ostensurum ea quæ canuntur promittit, opus est illi, quemadmodum et oratoribus, exercere diluciditatem, ut unumquodque eorum, quæ ostenduntur ab illo, declaretur, neque interprete opus habeat : sed quod dixit oraculum Pythicum, oportet a spectatore saltationis et mutum intelligi, et audiri nihil loquentem saltatorem.

63. Quod etiam Cynico Demetrio accidisse aiunt. Quum enim et ipse similibus argumentis, quibus tu, usus accusaret saltatoriam, dicens tibie et fistularum et percussionum accessionem esse saltatorem, qui nihil ipse ad actionem conferat, sed moveatur temere, motu quodam irrationabili atque vano, quippe cui intellectus nullus insit, fascinat interim hominibus per ea quæ adjuncta rei sunt, vestem Sericam, et personam decentem, et tibiam atque cantillationes, bonasque canentium voces, quibus exornari diceret opus saltatoris, quod per se nihil esset : saltator qui tum floreret, Neronis temporibus, non imprudens, ut aiunt, sed si quis alius et historie memoria et motus decentia præstans, petiit a Demetrio rem æquissimam, puto, ut saltantem se videret, deinde accusaret : promisitque, se abque tibia et canticis copiam sui facturum. Idque fecit. Imperato enim scaballo pulsantibus et infantibus tibias, choroque ipsi, silentio, ipse per se saltavit Martis atque Veneris adulterium, Solem indicantem, insidiantem Vulcanum, et vincula ambobus, Veneri ac Marti, injicientem, astantiumque deorum unumquemque : et Venerem quidem pudore suffusam, aliquantum metuentem vero et supplicantem Martem, et quæcumque insunt in hac historia ; adeo ut supra modum his quæ fierent delectatus Demetrius, hanc saltatori laudem maximam tribueret : exclamavit enim et maxima voce : Audio, inquit, homo, quæ facis, non solum video : sed ipsis mihi manibus loqui videris.

64. Quando vero circa Neronem nostra versatur oratio, volo etiam, quid barbaro homini in eodem saltatore acciderit, commemorare, quæ quidem maxima saltatorie artis laus fuerit. Regii generis homo de barbaris ad Pontum, qui negotii cujusdam sui causa ad Neronem venerat, spectabat cum aliis saltatorem illum saltantem ita dilucide, ut, licet ea quæ cantabantur non assequeretur (semi-Græcus enim erat), omnia tamen intelligeret. Itaque quum reditum jam pararet in patriam, Nerone illum complectente, et quicquid vellet, iubente petere, atque dare pollicente, Bea-

τὰ μέγιστα εὐφρανεῖς. Τοῦ δὲ Νέρωνος ἐρομένου, Τί ἂν σοι χρήσιμος γένοιτο ἐκεῖ; Προσοίκους, ἔφη, βαρβάρους ἔχω, οὐχ ὁμογλώττους, καὶ ἐρμηνέων οὐ βῆδιον εὐπορεῖν πρὸς αὐτούς· ἦν οὖν τινος δέωμαι, διανεύων οὗτος ἕκαστά μοι ἐρμηνεύσει. Τοσοῦτον ἄρα καθέκτο αὐτοῦ ἡ μέμησις τῆς ὀρχήσεως, ἐπίσημός τε καὶ σαφὴς φανείσα.

65. Ἡ δὲ πλεῖστη διατριβὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ὑπόκρισις ἐστίν, ὥς ἔφη, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτηδευομένη, καὶ μάλιστα τοῖς τὰς καλουμένας ταύτας μελέτας διεξιούσιν· συνοιδε γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις μᾶλλον ἐπαινουμένη τῷ εὐκρίναι τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις καὶ μὴ ἀπωδᾶ εἶναι τὰ λεγόμενα τῶν εἰσαγομένων ἀριστέων ἡ τυραννοκτόνων ἡ πενήτων ἡ γεωργῶν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τούτων τὸ ἴδιον καὶ τὸ ἐξαιρετὸν δείκνυσθαι.

66. Ἐθέλω γοῦν σοι ἄλλου βαρβάρου ῥῆσιν ἐπὶ τούτοις εἰπεῖν· ἰδὼν γὰρ πέντε πρόσωπα τῷ ὀρχηστῇ παρεσκευασμένα — τοσοῦτον γὰρ μερῶν τὸ δῶμα ἦν — ἐξήτει ἓνα ὁρῶν τὸν ὀρχηστῆν, τίνες οἱ ὀρχησόμενοι καὶ ὑποκρινόμενοι τὰ λοιπὰ προσώπεια εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὅτι ὁ αὐτὸς ὑποκρίνεται καὶ ὑπορχήσεται τὰ πάντα. Ἐλελήθεις, ὦ βέλιντε, ἔφη, σῶμα μὲν τοῦτο ἐν, πολλὰς δὲ τὰς ψυχὰς ἔχων.

67. Ταῦτα μὲν ὁ βάρβαρος. Οὐχ ἀπεικόντως δὲ καὶ οἱ Ἰταλῶται τὸν ὀρχηστῆν παντόμιμον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ δρωμένου σχεδόν· καλὴ γὰρ ἡ ποιητικὴ παραίνεσις ἐκείνῃ τῷ, « ὦ παῖ, ποντίου θηρὸς πετραίου νόον ἰσχὼν πάσαις πολλέσσιν ὁμίλει, » καὶ τῷ ὀρχηστῇ ἀναγκαῖα· καὶ δεῖ προσφύνα ταῖς πράγμασι συνοικειοῦν ἑαυτὸν ἑκάστῳ τῶν δρωμένων. Τὸ δὲ δλον ἦθη καὶ πάθη δεῖξιν καὶ ὑποκρίνεσθαι ἡ ὀρχησις ἐπαγγέλλεται νῦν μὲν ἐρῶντα, νῦν δὲ ὀργιζόμενόν τινα εἰσάγουσα, καὶ ἄλλον μεμηνότα καὶ ἄλλον λελυπημένον, καὶ ἅπαντα ταῦτα μεμετρημένως· τὸ γοῦν παραδοξότατον, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄρτι μὲν Ἀθάμας μεμηνὼς, ἄρτι δὲ Ἰνὸς φοβουμένην δείκνυται, καὶ ἄλλοτε Ἀτρεὺς ὁ αὐτός, καὶ μετὰ μικρὸν Θυέστης, εἴτα Αἰγισθος ἢ Ἀερόπη· καὶ ταῦτα πάντα εἰς ἀνθρωπὸς ἐστί.

68. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα θεάματα καὶ ἀκούσματα ἐνὸς ἐκάστου ἔργου τὴν ἐπίδειξιν ἔχει· ἡ γὰρ αὐλὸς ἐστίν ἢ κιθάρα ἢ διὰ φωνῆς μελωδία ἢ τραγικὴ δραματούργια ἢ κωμικὴ γελοιοποιία· ὁ δὲ ὀρχηστὴς τὰ πάντα ἔχει συλλαβῶν, καὶ ἔνεστι ποικίλην καὶ παμμιγῇ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ ἰδεῖν, αὐλὸν, σύριγγα, ποδῶν κτύπον, κυμβάλου φόρον, ὑποκριτοῦ εὐφωνίαν, ἀδόντων δημοφώνιον.

69. Ἐτι δὲ τὰ μὲν ἄλλα θατέρου τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔργα ἐστί, τὰ μὲν ψυχῆς, τὰ δὲ σώματος· ἐν δὲ τῇ ὀρχήσει ἀμφοτέρω συμμέμικται. Καὶ γὰρ διανοίας ἐπίδειξιν τὰ γινόμενα ἔχει καὶ σωματικῆς ἀσκήσεως ἐνέργειαν, τὸ δὲ μέγιστον ἡ σοφία τῶν δρωμένων καὶ μηδὲν ἔξω λόγου. Λεσβῶνας γοῦν ὁ Μυτιληναῖος, ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, χειροσφούρος τοὺς

veris, inquit, si saltatorem illum mihi dederis. Interrogante autem Nerone, Quinam tibi utilis ibi esse possit? Accolas, inquit, habeo barbaros linguae diversae, et difficile est interpretes ad illos nancisci: si quid igitur opus habuero, hic nutibus suis omnia mihi explicabit. Adeo in animum illius descenderat imitatio saltationis, insignis et dilucida illi visa.

65. Ceterum maxima occupatio et finis saltatoriae artis est actionis assimilatio, uti dixi, cui eodem modo etiam rhetores dant operam, et illi maxime, qui eas quas declamationes vocamus, persequuntur. Scit enim illa in istis quoque magis se laudari, si congrue agat personas subiectas, eaque quae dicuntur non abhorreant ab his qui introducuntur viris fortibus, aut tyrannicidis, aut pauperibus, aut agricolis; sed in unoquoque horum, quod proprium est, quod eximium, demonstratur.

66. Volo autem tibi etiam alius barbari de hisce rebus dictum ferre. Videns enim quinque personas saltatori paratas (tot nempe partium erat actio), et unum modo videns saltatorem, interrogavit quinam saltaturi et acturi reliquas personas essent: quum vero audisset, eundem acturum et saltatione expressurum omnes, Nesciebam, inquit, vir optime, te corpus quidem hoc unum, animas autem multas habere.

67. Haec barbarus ille. Non absurde autem Itali saltatorem appellant Pantomimum, quasi dicas, imitatore omnium, ab eo quod fit fere. Pulchra enim illa quoque poetica adhortatio: « Fili, bellum in saxis marinæ (polypi) modo adhaerens urbes populosque frequenta, » et saltatori necessaria; nam oportet rebus adhaerentem familiarem se et quasi domesticum unicuique eorum, quae aguntur, reddere. Atque in universum mores atque affectus se demonstraturam atque actione expressuram saltatio pollicetur, nunc amantem, nunc irascentem aliquid inducens, et furentem alium, affectum alium tristitia, et sua unumquodque mensura. Quod enim inprimis admirabile est, eodem die jam quidem Athamas furens, jam perterrita Ino ostenditur: et alias idem est Atreus, ac paulo post Thyestes, tum Aegisthus, aut Aerope, et omnia haec unus homo est.

68. Igitur spectacula quidem reliqua et acroamata unius cujusdam operis specimen edunt; aut enim tibia est aut cithara, aut vocis cantus, aut tragica actionis representatio, aut comica risus affectatio: saltator autem omnia complexus habet, et licet varium illius et mixtum ex omnibus apparatus videre, tibiam, fistulam, pedum percussione, cymbali strepitum, actoris vocalitatem, canentium concentum.

69. Porro reliqua alterius utrius partis in homine opera sunt, partim animae, partim corporis: at in saltatione commixta sunt utraque. Nam et intellectus demonstrationem habent quae ibi fiunt, et corporalis exercitationis efficaciam: maximum autem est sapientia in his quae aguntur, et nihil extra rationem. Lesbonax igitur Mytilenæus, vir honestus

ὀρχηστὰς ἀπεκάλει καὶ ᾗ ἐπὶ τὴν θέαν αὐτῶν ὡς βελτίων ἀναστρέψων ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Τιμοκράτης δὲ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ ἰδὼν ποτε ἀπαξ, οὐκ ἐξεπίτηδες ἐπιστάς, ὀρχηστὴν τὰ αὐτοῦ ποιοῦντα, Οἴου με, ἔφη, θεάματος ἢ πρὸς φιλοσοφίαν αἰδῶς ἀπεστέρηκεν.

70. Εἰ δ' ἐστὶν ἀληθὲς ἂ περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων λέγει, τὰ τρία μέρη αὐτῆς καλῶς ὁ ὀρχηστὴς δείκνυσι, τὸ θυμικόν, ὅταν ὀργιζόμενον ἐπιδεικνύται, τὸ ἐπιθυμητικόν, ὅταν ἐρώντας ὑποκρίνηται, τὸ λογιστικόν, ὅταν ἕκαστα τῶν παθῶν γαλιναγωγῇ· τοῦτο μὲν γε ἐν ἅπαντι μέρει τῆς ὀρχήσεως καθάπερ ἡ ἀφῆ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι κατέσπαρται. Κάλως δὲ προνοῶν καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀρχήμασιν εὐμορφίας, τί ἄλλο ἢ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαληθεύει, τὸ κάλλος ἐπαινούντος καὶ μέρος τρίτον ἔχον μένου τάχα τοῦ καὶ τοῦτο εἶναι; ἤκουσα δέ τινος καὶ περιττότερον τι νεανιευομένου ὑπὲρ τῆς τῶν ὀρχηστικῶν προσωπείων σιωπῆς, ὅτι καὶ αὕτη Πυθαγορικόν τι δόγμα αἰνίττεται.

71. Ἐτι δὲ τῶν ἄλλων ἐπιτηδεύματων τῶν μὲν τὸ τερπνόν, τῶν δὲ τὸ χρήσιμον ὑπάρχοντων, μόνῃ ἢ ὀρχησὶς ἀμφοῖν ἔχει· καὶ πολὺ γε τὸ χρήσιμον ὠφελιμώτερον, ὅσω μὲν τὰ τοῦ τερπνοῦ γίγνεται. Πόσω γὰρ τοῦτο ἥδιον ὁρᾶν ἢ πυκτεύοντας νεανίσκους καὶ αἵματι βρομένους καὶ παλαιόντας ἄλλους ἐν κόνει, οὓς ἢ ὀρχησὶς πολλάκις ἀσφαλέστερον ἅμα καὶ εὐμορφότερον καὶ τερπνότερον ἐπιδεικνύται. Τὴν μὲν οὖν γε σύντονον κίνησιν τῆς ὀρχηστικῆς καὶ στροφᾶς αὐτῆς καὶ περιγωγᾶς καὶ πηδήματα καὶ ὑπτιασμούς τοῖς μὲν ἄλλοις τερπνὰ εἶναι συμβέβηκεν ὁρῶσι, τοῖς δὲ ἐνεργοῦσιν αὐτοῖς ὑγιεινότερα· γυμνασίων γὰρ τὸ κάλλιστόν τε ἅμα καὶ εὐρυθμώτατον τοῦτο φαίνεται ἂν ἔγωγε εἶναι, μαλακτικὸν μὲν τὸ σῶμα καὶ κάμπτον καὶ κουφίζον καὶ εὐχερές εἶναι πρὸς μεταβολὴν διδάσκον ἰσχύον τε οὐ μικρὰν περαιοῦν τοῖς σώμασι.

72. Πῶς οὖν οὐ παναρμόνιον τι χρῆμα ἢ ὀρχησὶς, θήγουσα μὲν τὴν ψυχὴν, ἀσχοῦσα δὲ καὶ τὸ σῶμα, τέρπουσα δὲ τοὺς ὁρῶντας, διδάσκουσα δὲ πολλὰ τῶν πάλαι ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβαλίοις καὶ μελῶν εὐρυθμία καὶ κληῖσι διὰ τὸ ὀρθαλμῶν καὶ ἀκοῆς; εἴτ' οὖν φωνῆς εὐμορφὴν ζητεῖς, ποῦ ἂν ἀλλαχόθι εὐροις, ἢ ποῖον πολυφωνώτερον ἀκουσμά ἢ ἐμμελέστερον; εἴτε αὐλοῦ καὶ σύριγγος τὸ λιγυρώτερον, ἅλις καὶ τούτων ἐν ὀρχήσει ἀπολαῦσαι σοι πάρεστιν. Ἐγὼ λέγειν ὡς ἀμείνων τὸ ἦθος δμῶν τῇ τοιαύτῃ θέᾳ γενέσθαι, ὅταν ὁρᾷς τὸ θέατρον μισοῦν μὲν τὰ κακῶς γιγνόμενα, ἐπιδακρῶν δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ ὄλως τὰ ἦθη τῶν ὁρῶντων παιδαγωγῶν.

73. Ὅ δὲ ἐστὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ὀρχηστῶν ἐπαινέσαι, τοῦτο ἦδη ἔρῳ· τὸ γὰρ ἰσχύον τε ἅμα καὶ ὑγρότητα τῶν μελῶν ἐπιτηδεύειν ὁμοίως παράδοξον εἶναι μοι δοκεῖ ὡς εἰ τις ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἡρακλέους τὸ καρτερόν καὶ Ἀφροδίτης τὸ ἄβρον δεικνύει.

74. Ἐθέλω δὲ ἦδη καὶ ὑποδείξαι σοι τῷ λόγῳ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἀριστον ὀρχηστὴν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ σώματι. Καίτοι τῆς μὲν ψυχῆς προεῖπον τὰ πλεῖστα·

et bonus, « manu sapientes » vocabat saltatores, atque ad spectacula eorum stabat, tanquam melior e theatro reversurus. Timocrates autem illius magister, quum vidisset semel, non dedita opera astans, edentem opus suum saltatorem, Quali, dixit, spectaculo philosophiæ me verecundia privavit!

70. Si vera sunt quæ de anima dicit Plato, tres partes illius pulchre saltator ostendit: iram, quum irati personam gerit; cupiditatem, quum amantes agit; rationem, quum passionem unamquamque frenis quasi moderatur: quod quidem in unaquaque saltatione, quemadmodum in sensibus tactus, disseminatum est. Pulchritudini vero dum prospicit et bonæ in saltationibus speciei, quid aliud quam verum esse Aristotelis illud demonstrat, laudantis pulchritudinem, et tertiam hanc quoque boni partem esse dicentis? Audivi etiam qui juvenilius lasciviret de personarum saltatoriarum silentio, dicens, etiam hoc Pythagoricum quoddam dogma innui.

71. Præterea quum studia alia partim quidem jucunditatem, partim vero utilitatem promittant, sola utrumque habet saltatio: ac tanto plus prodest ipsius utilitas, quatenus cum jucunditate affertur. Quanto enim hoc videre jucundius, quam pugnis contententes juvenes, et sanguine fluentes, luctantesque alios in pulvere, quos saltatio sæpe tutius simul et formosius representat et jucundius. Contentior ergo ille motus saltatoriæ, et conversiones ipsius, et circumductiones, et saltus, et resupinati flexus corporis, ceteris jucunda visu accidunt; ipsis vero efficientibus saluberrima. Exercitationum quippe omnium pulcherrimam simul hanc et maxime concinnam esse equidem dixerim, quæ subigat corpus, et flectat, et levius reddat, et ad omnem mutationem expeditum esse doceat, roburque non parvum conciliet corporibus.

72. Quidni ergo res undique conveniens saltatio, animum acuens, exercens corpus, oblectans videntes, multaque antiqua docens, inter tibias, et cymbala, et canticorum concinnitatem oculos auresque demulcens? Si igitur vocis perfectionem quæris, ubi alias invenias? aut quem aodias vocum plurium modulatioremque concentum? sive tibie fistulæque argutiores sonos, satis etiam his frui in saltatione tibi datur. Omitto dicere, te meliorem etiam quod ad mores futurum, tali in spectaculo si verseris, quum videas theatrum odiasse quæ male fiunt, illacrimare autem his qui opprimuntur injuria, et in universum mores spectantium regere.

73. Quod autem maxime in saltatoribus laudandum est illud jam dicam. Quod robori simul et mobilitati membrorum studere hic licet, æque admirabile mihi videtur, ac si quis eodem momento Herculis robur, et delicatos Veneris motus ostendat.

74. Volo jam illud quoque oratione tibi declarare, qualem esse optimum saltatorem anima pariter et corpore oporteat. Quanquam animæ pleraque jam dixi: nam et memoria

μνημονικόν τε γὰρ καὶ εὐφυῆ καὶ ξυνητόν καὶ δέξιν ἐπινοῆσαι καὶ καιροῦ μάλιστα ἑστοχάσθαι φημί δεῖν αὐτόν, ἔτι δὲ καὶ κριτικόν τε ποιημάτων καὶ ἀσμάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγωνιστικόν καὶ τῶν κακῶς πεποιημένων ἐλεγκτικόν.

75. Τὸ δὲ σῶμα κατὰ τὸν Πολυκλείτου κανόνα ἤδη ἐπιδείξειν μοι δοκῶ· μήτε γὰρ ὑψηλὸς ἄγαν ἔστω καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἐπιμήκης μήτε ταπεινὸς καὶ νανώδης τὴν φύσιν, ἀλλ' ἑμμετρος ἀκριβῶς, οὔτε πολύσαρκος — ἀπθανον γὰρ — οὔτε λεπτός ἐς ὑπερβολήν — σκελετῶδες τοῦτο καὶ νεκρικόν —.

76. Ἐθέλω γοῦν σοι καὶ δήμου τινὸς οὐ φαύλου τὰ τοιαῦτα ἐπισημαίνεισθαι βοὰς εἰπεῖν· οἱ γὰρ Ἀντιοχεῖς εὐφροσάτη πόλις καὶ ὄρχησιν μάλιστα πρεσβεύουσα οὕτως ἐπιτηρεῖ τῶν λεγομένων καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστα, ὥς μηδένα μηδὲν αὐτῶν διαλανθάνειν. Μικροῦ μὲν γὰρ ὄρχηστοῦ εἰσελθόντος καὶ τὸν Ἑκτορα ὄρχουμένου μιᾶ φωνῇ πάντες ἀνεβόησαν, Σὺ Ἀστυάναξ, Ἑκτωρ δὲ ποῦ; Ἄλλοτε δὲ ποτε μαχίστου τινὸς ὑπὲρ τὸ μέτριον ὀρχεῖσθαι τὸν Καπανέα ἐπιχειροῦντος καὶ προσβάλλειν τοῖς Θηβαίῳν τείχεσιν, Ὑπέρβηθι, ἔφησαν, τὸ τεῖχος, οὐδὲν σοι δεῖ κλίμακος. Καὶ ἐπὶ τοῦ παχέος δὲ καὶ πιμελοῦς ὄρχηστοῦ πηδᾶν μέγαρα πειρωμένου, Δεσόμεθα, ἔφησαν, περεῖσθαι τῆς θυμέλης. Τὸ δὲ ἐναντίον τῷ πάντῳ λεπτῷ ἐπεβόησαν, Καλῶς ἔχει, ὥς νοσοῦντι. Τούτων οὐ τοῦ γελοίου ἕνεκα ἐπεμνήσθην, ἀλλ' ὥς ἴδῃς ὅτι καὶ δήμοι δλοὶ μεγάλην σπουδὴν ἐποιήσαντο ἐπὶ τῇ ὄρχηστικῇ, ὥς καὶ ῥυθμίζειν τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχροῦ αὐτῆς δύνασθαι.

77. Εὐκίνητος δὲ τὸ μετὰ τοῦτο πάντως ἔστω καὶ τὸ σῶμα λελυμένος τε ἅμα καὶ συμπεπηγώς, ὥς λυγρίζεσθαι τε ὅπῃ καιρὸς καὶ συνεστάναι καρτερῶς, εἰ τούτου δέοι.

78. Ὅτι δὲ οὐκ ἀπῆλλαται ὄρχησις καὶ τῆς ἐναγωνίου χειρονομίας, ἀλλὰ μετέχει καὶ τῶν Ἑρμοῦ καὶ Ποσειδέους καὶ Ἡρακλέους ἐν ἀθλήσει καλῶν, ἰδοὺς ἂν ἑκάστη τῶν μιμήσεων ἐπισχῶν. Ἡροδότῃ μὲν οὖν τὰ δι' ὁμμάτων φαινόμενα πιστότερα εἶναι τῶν ὧτων δοκεῖ· ὄρχησει δὲ καὶ τὰ ὧτων καὶ ὀφθαλμῶν πρόσεστιν.

79. Οὕτω δὲ θέλγει ὄρχησις ὥστε ἂν ἐρῶν τις εἰς τὸ θέατρον παρέλθῃ, ἐσωφρονίσθῃ ἰδὼν ὅσα ἔρωτος κακὰ τέλη· καὶ λύπη ἐχόμενος ἐξέρχεται τοῦ θεάτρου φαιδρότερος ὥσπερ τι φάρμακον ληθεδανὸν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν νηπενθές τε καὶ ἄχολον πῶν. Σημεῖον δὲ τῆς πρὸς τὰ γιγνόμενα οἰκειότητος καὶ τοῦ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν ὀρίντων τὰ δεικνύμενα τὸ δακρύειν πολυλάκις τοὺς θεατὰς, ὅπῃ τινι οἰκτρὸν καὶ ἔλεινόν φαίνεται. Ἡ μὲν γε Βακχικὴ ὄρχησις ἐν Ἰωνίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Πόντῳ σπουδαζομένη, καίτοι σατυρική οὔσα, οὕτω χειρίζεται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ, ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστον καιρὸν ἀπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων κáθηται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους δρῶντες· καὶ ὄρχοῦνται

præstare, et ingeniosum esse, et prudentem, et acutum in cogitando, et opportunitatibus recte uti oportere illum aio; ad hæc judicare posse de poematibus, et cantica atque modulus optimos dignoscere, et male factos redarguere.

75. Quantum vero ad corpus, ad Polycleiti regulam illum jam demonstraturus mihi vixeor. Neque enim procerus sit nimium et ultra modum longus, neque humili statura et nano similis; sed justæ exactæque mensuræ; neque carnosus (nam sic extra probabilitatem moveretur), neque ad excessum usque tenuis: skeleton ita referret aut mortuum.

76. Volo tibi etiam populi cujusdam, non mali ad talia notanda, clamores narrare. Antiochienses enim, ingeniosissima civitas, et maxime saltationem in honore habens, ita que dicuntur et fiunt singula observat, ut neminem illorum quicquam effugiat. Parvo enim ingresso saltatore et saltante Heclorem, una voce exclamarunt omnes, Hic Astyanax, Hector autem ubi? Alio vero tempore quum ultra modum longissimus aliquis saltare Capaneum inciperet, et invadere Thebanorum mœnia, Transcende murum, dicebant; scala nihil opus habes. Ac de crasso pinguique saltatore inagnos tentante saltus, Rogamus, aijunt, ut parcas thymelæ. Contra vehementer attenuato succlamarunt velut egrotanti, Bene habeas! Horum non ridiculi causa mentionem feci, sed ut videas, populos quoque integros magnum in saltatoria arte studium posuisse, ut etiam quæ deceant illam, quæ dedeant, quasi ad normam possent exigere.

77. Mobilis deinde omnino sit saltator, et corpore soluto pariter et compacto, ut et inflecti opportune, et firmiter consistere, ubi opus est, possit.

78. Non abhorreere autem saltationem nec ab illa usitata in sacris certaminibus manuum gesticulatione, sed partem habere eorum quæ in Mercurii pariter et Pollucis et Herculis certaminibus pulchra sunt, videas, si unicuique harum imitationum attendere animum volueris. Herodoto quidem ea quæ per oculos ad sensum perveniunt, fideliora esse auribus videntur: at saltationi aurium pariter et oculorum perceptiones adsunt.

79. Ita vero saltatio mulcet, ut si quis amans in theatrum veniat, resipiscat visis multis adeo malis amoris finibus. Et tristitia aliquis affectus exit theatro hilarior, quasi epoto oblivionis quodam poculo, aut secundum poetam, « luctus bilisque medela. » Quam vero familiaria sint naturæ nostræ quæ fiunt in saltatione, et quam agnoscat spectantium unusquisque quæ demonstrantur, illud signum est, quod lacrimantur sæpe spectatores, quum triste aliquid et miserabile apparet. Bacchica quidem saltatio, cui in Ionia præsertim et in Ponto seria datur opera, satyrica licet sit, ita tamen qui ibi sunt homines subegit, ut stato tempore universi, reliquorum omnium oblit, totos dies sedeant, ac Titanas et Corybant, Satyrosque, et pastores spectant:

γε ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων οὐχ ὅπως αἰδοῦμενοι, ἀλλὰ καὶ μέγα φρονούντες ἐπὶ τῷ πράγματι μάλλον ἤπερ εὐγενεῖαι καὶ λειτουργίαι καὶ ἀξιώμασι προγονικοῖς.

80. Ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρετὰς ἔφην τὰς ὀρχηστικὰς, ἄκουε καὶ τὰς κακίας αὐτῶν. Τὰς μὲν οὖν ἐν σώματι ἤδη ἔδειξα, τὰς δὲ τῆς διανοίας οὕτως ἐπιτηρεῖν οἶμαι δύναιο ἄν· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ὑπὲρ ἀμαθίας — ἀμήχανον γὰρ ἅπαντας εἶναι σοφοῦς — καὶ σολοικίας δεινὰς ἐν τῇ ὀρχήσει ἐπιδείκνυνται, οἱ μὲν ἄλογα κινούμενοι καὶ μηδὲν, ὡς φασί, πρὸς τὴν χορδὴν· ἕτερα μὲν γὰρ ὁ ποδὸς, ἕτερα δ' ὁ ρυθμὸς λέγει. Οἱ δὲ εὐρυθμα μὲν, τὰ πράγματα δὲ μετὰχρονα ἢ πρόχρονα, ὅσον ἐγὼ ποτε ἰδὼν μέμνημαι· τὰς γὰρ Διὸς γονὰς ὀρχούμενός τις καὶ τὴν τοῦ Κρόνου τεκνοφαγίαν παρωρχεῖτο καὶ τὰς Θυέστου συμφορὰς τῷ ὁμοίῳ παρηγμένους. Καὶ ἄλλος τὴν Σεμέλην ὑποκρινόμενος βαλλομένην τῷ κεραυνῷ τὴν Γλαύκην αὐτῇ εἰκαζε μεταγενεστέραν οὖσαν. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ὀρχηστῶν ὀρχήσεως αὐτῆς, οἶμαι, καταγνωστέον οὐδὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μισητέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν, ὥσπερ εἰσιν, ἀμαθεῖς νομιστέον, ἐπαινετέον δὲ τοὺς ἐννόμως καὶ κατὰ ρυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἕκαστα δρῶντας.

81. Ὅλως δὲ τὸν ὀρχηστὴν δεῖ πανταχόθεν ἀπηκριβῶσθαι, ὡς εἶναι τὸ πᾶν εὐρυθμον, εὐμορφον, σύμμετρον, αὐτὸ αὐτῷ ὅμοιον, ἀσυκοφάνητον, ἀνεπιληπτον, μηδαμῶς ἑλιπές, ἐκ τῶν ἀρίστων κεκραμένον, τὰς ἐνθυμήσεις δῶν, τὴν παιδείαν βαδύν, τὰς ἐννοίας ἀνθρώπινον μάλιστα. Ὁ γοῦν ἔπαινος αὐτῷ τότ' ἂν γίγνοιτο ἐντελής παρὰ τῶν θεατῶν, ὅταν ἕκαστος τῶν δρώντων γνωρίζῃ τὰ αὐτοῦ, μάλλον δὲ ὅσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ὀρχηστῇ ἑαυτὸν βλέπῃ καὶ ἂ πάσχειν αὐτὸς καὶ ἂ ποιεῖν εἴωθε· τότε γὰρ οὐδὲ κατέχειν ἑαυτοὺς οἱ ἄνθρωποι ὑφ' ἡδονῆς δύναται, ἀλλ' ἄθροοι πρὸς τὸν ἔπαινον ἐκχέονται τὰς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕκαστος εἰκόνας δρῶντες καὶ αὐτοὺς γνωρίζοντες· ἀτεχνῶς γὰρ τὸ Δελφικὸν ἔκεινο τὸ Γνωθὶ σαυτὸν ἐκ τῆς θεᾶς ἐκείνης αὐτοῖς περιγίγνεται· καὶ ἀπέρχονται ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἅ τε χρὴ αἰρεῖσθαι καὶ ἂ φεύγειν μεμαθηκότας καὶ ἂ πρότερον ἡγνούσαν διδασθέντας.

82. Γίγνεται δὲ ὥσπερ ἐν λόγοις, οὕτω δὲ καὶ ἐν ὀρχήσει ἢ πρὸς τῶν πολλῶν λεγομένη κακοζηλία ὑπερβαίνοντων τὸ μέτρον τῆς μιμήσεως καὶ πέρα τοῦ δέοντος ἐπιτεινόντων καὶ εἰ μέγα τι δεῖξαι θέοι, ὑπερμέγεθες ἐπιδεικνυμένων, καὶ εἰ ἀπαλὸν, καθ' ὑπερβολὴν θηλυνομένων, καὶ εἰ ἀνδρῶδη ἄχρι τοῦ ἄγριου καὶ θηριώδους προαγόντων.

83. Οἷον ἐγὼ ποτε μέμνημαι ἰδὼν ποιοῦντα ὀρχηστὴν εὐδοκιμοῦντα πρότερον, συνετὸν μὲν τὰ ἄλλα καὶ θαυμάζεσθαι ὡς ἀληθῶς ἄξιον, οὐκ οἶδα δὲ ἥτινι τύχῃ εἰς ἀσχήμονα ὑπόκρισιν δι' ὑπερβολὴν μιμήσεως ἔξοκειλαντα· ὀρχούμενος γὰρ τὸν Αἴαντα μετὰ τὴν ἥτταν εὐθὺς μαινόμενον εἰς τοσοῦτον ὑπερεξέπεσεν, ὥστε οὐχ ὑποκρίνασθαι μανίαν, ἀλλὰ μαίνεσθαι αὐτὸς εἰκότως

saltantque ista etiam generosissimi et principes unuscujusque civitatis, quos tantum abest ut pudeat ejus rei, ut potius sibi valde in ea placeant, magis quidem, quam in nobilitate, aut muneribus publicis, aut dignitatibus majorum.

80. Quandoquidem vero virtutes dixi saltatorias, audi nunc etiam vitia. Ac corporis quidem quæ sint, jam ostendi : mentis vero vitia sic, puto, observare possis. Multi enim illorum præ inscitia (neque vero fieri potest, ut omnes sint sapientes) etiam graves soloecismos in saltatione committunt : alii quidem irrationabiliter moventes se, et nihil, aiunt, ad chordam : alia enim pes illorum, alia rhythmus indicat. Alii numerose quidem illi, sed res ipsæ aut post tempus justum aut ante fiunt. Quale quid ego quondam videre me memini. Jovis enim natales saltans aliquis et Saturni in liberis suis vorandis crudelitatem, aberrabat saltatione in Thyestæ mala, similitudine abductus. Et alius Semelen agens dum feritur fulmine, Glaucen illi assimilavit tempore posteriorem. Sed non puto tales propter saltatores ipsam damnandam esse saltationem, neque odio ipsum opus esse prosequendum, sed illos quidem pro imperitiis, quales sunt, habendos, laudandos vero qui legitime et concinno artis ordine, quantum satis est, omnia faciunt.

81. In universum autem oportet undique perfectum exactumque esse saltatorem, ut omnia sint concinna, formosa, mensuris sibi respondentibus, omnia sibi similia, calumnia et reprehensione superiora, deficiant nusquam, temperata sint ex optimis : saltatorem ipsum acutum in cogitando, profunda eruditione, humanissimo præsertim animo. Nam tum denique laus ipsi perfecta a spectatoribus contigerit, quum spectantium unusquisque sua agnosceret, vel potius tanquam in speculo, sic in saltatore se ipsum videbit, quæque sentire ipse, et quæ soleat facere. Tunc enim ne continere quidem se possunt præ gaudio homines, sed conferunt in laudes effunduntur, suæ quisque animæ videntes imaginem, agnoscentes se ipsos. Plane enim Delphicum illud Nosce te ipsum ex hoc illis spectaculo parator : abeuntque e theatro, quæ eligenda sint, quæ fugienda, moniti, edoctique quæ ante ignoraverant.

82. Exsistit autem quemadmodum in oratione, sic in saltatione etiam ea quæ Cacozeila vulgo dicitur, eorum qui egrediuntur modum imitationis, et ultra quam par est contendunt, et si quid magnum ostendendum sit, immensum ostendunt ; et si molle, ad excessum usque sese effeminant ; eaque quæ virilia sunt, ad agrestem usque feritatem producant.

83. Quale quid ego quondam memini facientem videre saltatorem, qui ante hæc florebat laudibus, prudentem illum quidem de cetero, et admiratione vere dignum, sed qui nescio quo fato in indecentem actionem per excessum imitationis incidisset. Saltans enim Ajacem quum inferior discessisset, illico furentem, adeo modum omnem egressus est, ut non ageret jam furentem, sed furore ipse facile alicui vi-

ἀν τινι ἔδοξεν· ἐνὸς γὰρ τῶν τῷ σιδηρῷ ὑποδήματι κτυ-
πούντων τὴν ἐσθῆτα κατέρρηξεν, ἐνὸς δὲ τῶν ὑπαυλούν-
των τὸν αὐλὸν ἀρπάσας τοῦ Ὀδυσσεύος πλησίον ἐστῶτος
καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ μέγα φρονούντος διείλε τὴν κεφαλὴν
κατενεγκών, καὶ εἰ γε μὴ ὁ πῖλος ἀντέσχε καὶ τὸ πολὺ
τῆς πληγῆς ἀπεδέξατο, ἀπωλώλει ἂν ὁ κακοδαίμων
Ὀδυσσεὺς ὀρχηστῇ παραπαίοντι περιπεσών. Ἄλλα
τὸ γε θέατρον ἅπαν συνεμεμήνην τῷ Αἴαντι καὶ ἐπήδων
καὶ ἐδῶν καὶ τὰς ἐσθῆτας ἀνερρίπτουν, οἱ μὲν συρρε-
τώδεις καὶ αὐτὸ τοῦτο ἰδιῶται τοῦ μὲν εὐσχήμονος οὐκ
ἐστοχασμένοι οὐδὲ τὸ χεῖρον ἢ τὸ κρεῖττον ὁρῶντες,
ἄκραν δὲ μίμησιν τοῦ πάθους τὰ τοιαῦτα οἰόμενοι εἴ-
ναι· οἱ ἀστείότεροι δὲ συνιέντες μὲν καὶ αἰδούμενοι
ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, οὐκ ἔλέγχοντες δὲ σιωπῇ τὸ πρᾶ-
γμα, τοῖς δὲ ἑπαινούς καὶ αὐτοὶ τὴν ἀνοιαν τῆς ὀρχή-
σεως ἐπικαλύπτοντες, καὶ ἀκριδῶς ὁρῶντες ὅτι οὐκ
Αἴαντος, ἀλλ' ὀρχηστοῦ μανίας τὰ γιγνόμενα ἦν. Οὐ
γὰρ ἀρκεσθεὶς τοῖς τοῖς ὁ γενναῖος ἄλλο μακρῷ τούτου
γελοιότερον ἔπραξε· καταβάς γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐν τῇ
βουλῇ δύο ὑπατικῶν μέσος ἐκαθέζετο πάνυ δεδιότων μὴ
καὶ αὐτῶν τινα ὥσπερ κρὶν μαστιγώσῃ λαβὼν· καὶ τὸ
πρᾶγμα οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ ἐγέλων, οἱ δὲ ὑπώπτευσον
μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἄγαν μιμήσεως εἰς τὴν τοῦ πάθους ἀλη-
θειαν ὑπηνέχθη.

84. Καὶ αὐτὸν μέντοι, φασίν, ἀνανήψαντα οὕτω
μετανοῆσαι ἐφ' οἷς ἐποίησεν, ὥστε καὶ νοσῆσαι ὑπὸ
λύπης ὡς ἀληθῶς ἐπὶ μανίᾳ κατεγνωσμένον· καὶ ἐδή-
λωσέ γε τοῦτο σαφῶς αὐτός. Αἰτούντων γὰρ αὐθις
τῶν συστασιωτῶν αὐτὸν τὸν Αἴαντα ὀρχήσασθαι αὐ-
τοῖς, παραστυσάμενος τὸν ὑποκριτὴν ἔφη πρὸς τὸ
θέατρον· Ἰκανόν ἐστιν ἅπασι μανῆναι. Μάλιστα δὲ
αὐτὸν ἠνίασεν ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ ἀντίτεχνος· τοῦ γὰρ
ὁμοίου Αἴαντος αὐτῷ γραφέντος οὕτω κοσμίως καὶ σω-
φρονῶς τὴν μανίαν ὑπεκρίνατο, ὡς ἐπαινέσθαι μείνας
ἐντὸς τῶν τῆς ὀρχήσεως ὁρῶν καὶ μὴ παροινήσας εἰς
τὴν ὑπόκρισιν.

85. Ταῦτά σοι, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ παμπολλῶν
παρέδειξα ὀρχήσεως ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὡς μὴ
πάνυ ἄχθοιό μοι ἐρωτικῶς θεωμένω αὐτά. Εἰ δὲ
βουληθεὶς κοινωνῆσαι μοι τῆς θέας, εὖ οἶδα ἐγὼ πάνυ·
ἀλωσόμενόν σε καὶ ὀρχηστομανήσοντά γε προσέτι.
Ὡστε οὐδὲν δεήσομαι τὸ τῆς Κίρκης ἐκεῖνο πρὸς σέ
εἶπεῖν τὸ

Θαυμά μ' ἔχει ὡς οὔτι πῶν τάδε φάρμακ' ἐθέλχης.

Θεληθήσῃ γὰρ καὶ μὰ Δι' οὐκ ὄνου κεφαλὴν ἢ σὺς
καρδίαν ἔξεις, ἀλλ' ὁ μὲν νόος σοι ἐμπεδωτέρος ἔσται,
σὺ δὲ ὑπ' ἡδονῆς οὐδὲ ὀλίγον τοῦ κυκεῶνος ἄλλω με-
ταδώσεις πεινῶν· ὅπερ γὰρ ὁ Ὀμηρὸς περὶ τῆς Ἑρμοῦ
ράβδου τῆς χρυσῆς λέγει, ὅτι καὶ « ἀνδρῶν δμματα
θέλγει δι' αὐτῆς »

ὣν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,

τοῦτο ἀτεχνῶς ὀρχησις ποιεῖ καὶ τὰ δμματα θέλουσα

deretur. Unius enim eorum qui ferrea solea humum scie-
bant, vestem laceravit, modos autem tibia accinentium uni
ereptam tibiam, Ulixis prope astantis et de victoria se
effertis capiti ita impegit, ut divideret, et nisi obstitisset
pileus majoremque plagæ partem excepisset, perierat nobis
infelix ille Ulixes, qui in insanientem saltatorem incidis-
set. Verum totum adeo theatrum cum Ajace isto furebat;
exultabant, clamabant, abjiciebant vestes. Nempe de
plebe homines, et plane idiotæ, decorum ipsum non asse-
cuti, pejus aut melius quid esset, non videbant, sed talia
perfectissimam perturbationis illius esse imitationem puta-
bant: urbaniores autem, licet intelligerent, et puderet eos
illorum quæ fierent, silentio tamen non arguebant factum,
sed laudibus ipsi quoque tegebant saltatoris amentiam, et
si distincte videbant non Ajacis furores, sed saltatoris esse
quæ fierent. Neque enim satis habebat vir fortis ista fe-
cisse, sed aliud multo magis ridiculum hisce designabat:
descendens enim in medium, in senatus sedilibus medius
inter Consulares duos assidebat, valde metuentes ne de
ipsis etiam aliquem velut arietem arreptum flagellaret:
eamque rem alii quidem admirari, ridere alii, alii suspi-
cari, numquid ex nimio imitandi studio in verum furorem
esset delatus.

84. Ipsum quidem aiunt, quum resipuisset, adeo pœni-
tuisse factorum suorum, ut etiam in morbum ex agritudine
incideret, seque veri ipse furoris damnaret. Et satis aperte
hoc declaravit ipse. Quum enim rursus Ajacem ut sibi sal-
taret, factionis illius homines peterent, actorem alium
commendans dixit ad theatrum: Satis est semel insaniisse.
Maxima vero illum molestia affecit adversarius in certamine
et artis æmulus: quum enim similis illi scriptus esset Ajax,
adeo decenter, modeste adeo simulavit furorem, ut lauda-
retur, quod mansisset intra terminos saltationis, neque
ebrioso quasi furore actionem violasset.

85. Hæc tibi, amice, pauca de plurimis proposui salta-
tionis opera atque studia, ne prorsus ægre feras me cupide
illa spectare. Si vero in partem venire spectaculi mecum
volueris, bene novi te plane captum iri, et insuper ad fu-
rorem usque amatuum saltationem. Itaque non opus ha-
bebo Circas illud apud te dicere,

Miror demulctum te non esse hocce veneno.

Demulceberis enim, et medius fidius non asini caput, aut
suis cor habebis; sed stabilior tibi mens erit, tuque præ
voluptate non paucillum de potione ista alii quoque biben-
dum imperties. Quod enim de aurea Mercurii virga Ho-
merus dicit,

— Virorum hæc dulci lumina somno

mulcet quum lubell, somnos dispellit eadem:

hoc planissime facit saltatio, tum demulcens oculos, tum

καὶ ἐργηγορῆναι ποιοῦσα καὶ ἐπεγείρουσα τὴν διάνοιαν πρὸς ἕκαστα τῶν δρωμένων.

ΚΡΑΤ. Καὶ μὴν ἦδη ἐγὼ, ὦ Λυκίνε, πείθομαι τέ σοι καὶ ἀναπεπταμένα ἔχω καὶ τὰ ὦτα καὶ τὰ ὄμματα. Καὶ μέμνησός γε, ὦ φιλότης, ἐπειδὴν εἰς τὸ θέατρον ἦς, καί μοι παρὰ σεαυτῷ θεῶν καταλαμβάνειν, ὥς μὴ μόνος ἐκείθεν σοφώτερος ἡμῖν ἐπανίης.

XXXIV.

ΛΕΞΙΦΑΝΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Λεξιφάνης ὁ καλὸς μετὰ βιβλίου;
ΛΕΞ. Νὴ Δί', ὦ Λυκίνε, γράμμα ἐστὶ τητινὸν τι τῶν ἐμῶν κομιδῇ νεογμὸν.

ΛΥΚ. Ἦδη γάρ τι καὶ περὶ αὐγμῶν ἡμῖν γράφεις;
ΛΕΞ. Οὐ δῆτα, οὐδὲ αὐγμὸν εἶπον, ἀλλὰ ὥρα σοι τὸ ἀρτιγραφὲς οὕτω καλεῖν. Σὺ δὲ κυφελόβυστα ἔοικας ἔχειν τὰ ὦτα.

ΛΥΚ. Σύγγνωθι, ὦ ἑταῖρε· πολλὴ γὰρ τοῦ αὐγμοῦ τὸ νεογμὸν μετέχει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τίς ὁ νοῦς τῷ συγγράμματι;

ΛΕΞ. Ἀντισυμποσιάζω τῷ Ἀρίστωνος ἐν αὐτῷ.

ΛΥΚ. Πολλοὶ μὲν οἱ Ἀρίστωνες· σὺ δὲ ἔσον ἀπὸ τοῦ συμποσίου τὸν Πλάτωνα μοι ἐδοξας λέγειν.

ΛΕΞ. Ὅρθως ἀνέγνως· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς ἄλλω παντὶ ἀνόητον ἂν ἦν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὀλίγα μοι αὐτοῦ ἀνάγνωθι τοῦ βιβλίου, ὅπως μὴ παντάπασιν ἀπολειπομένην τῆς ἐστιάζσεως· νέκταρος γάρ τινας ἔοικας οἰνοχοῆσαι ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ.

ΛΕΞ. Τὸν μὲν εἴρωνα πεδοῖ κατάβαλε· σὺ δὲ εὐπορα ποιήσας τὰ ὦτα ἦδη ἄκουε. Ἀπέστω δὲ ἡ ἐπιβύστρα ἢ Κυφελίς.

ΛΥΚ. Λέγε θαρρῶν, ὥς ἔμοιγε οὔτε Κύφελός τις οὔτε Περιάνδρος ἐν τοῖς ὡσί καθήται.

ΛΕΞ. Σκόπει δὴ μεταξὺ, ὅπως διαπεραίνομαι, ὦ Λυκίνε, τὸν λόγον, εἰ εὐαρχός τέ ἐστὶ καὶ πολλὴν τὴν εὐλογίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ εὐλεξίς, ἔτι δὲ εὐώνυμος.

ΛΥΚ. Ἔοικε τοιοῦτος εἶναι σός γε ὢν. Ἄλλ' ἀρξαι ποτέ.

2. ΛΕΞ. « Εἴτα δεινῆσομεν, ἥ δ' ὅς ὁ Καλλικλῆς, εἴτα τὸ δεινὸν περιδινεσόμεθα ἐν Λυκείῳ, νῦν δὲ ἦδη καιρὸς ἐστὶ χρίεσθαι τὸ ἡλιοκαὲς καὶ πρὸς τὴν εἰλην θέρεσθαι καὶ λουσαμένους ἀρτοσιτεῖν· καὶ ἦδη γε ἀπιτῆτά. Σὺ δὲ, ὦ παῖ, στελεγγίδα μοι καὶ βύρσαν καὶ φωσάνια καὶ ρύμματα ναυστολεῖν ἐς τὸ βαλανεῖον καὶ τοῦπιλουτρον κομίζειν· ἔχεις δὲ χαμᾶζε παρὰ τὴν ἐγυθῆκην δὴ ὀβολῷ. Σὺ δὲ τί καὶ πράξεις, ὦ Λεξιφάνης, ἥξεις ἢ ἐλινύσεις ἐτι αὐτόθι; Κάγω, ἦν δ' ἐγὼ, τρίπαλαι λουτῶ· οὐκ εὐδόκως τε γὰρ ἔχω καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν τράμιν μαλακίζομαι ἐπ' ἀστράβης ὀχνηθείς. Ὁ γὰρ

vigilare illos faciens, et mentem ad singula quae sunt excitans.

CRAT. Quin jam nunc ego, Lycine, in sententiam tuam traductus sum, apertosque et hiantes habeo cum auribus oculos. Ac memineris, amice, quum in theatrum ieris, etiam mihi juxta te occupare spectandi locum, ut ne solus inde sapientior nobis revertaris.

XXXIV.

LEXIPHANES.

1. LYCINUS. Lexiphanes ille pulcher cum libro?

LEX. Per Jovem, Lycine, scriptum est hornum quoddam de meis, plane musteum.

LYC. Nemp de musto aliquid nobis scribis?

LEX. Minime equidem; neque mustum nominavi: sed memineris musteum vocare quod modo scriptum est. At tu sorditudine (Gr. Cypseli) obturatas habere aures mihi videris.

LYC. Ignosce mihi, sodalis: multum enim de musto habet musteum. Sed dic mihi, quod scripti consilium est?

LEX. Convivio instruendo aemulor ibi filium Aristonis.

LYC. Multi sunt Aristones: tu vero, quantum e convivii mentione suspicor, dicere mihi Platonem videris.

LEX. Recte agnovisti: sed quam istud dictum ignorable fuit cuivis alii!

LYC. Ergo mihi pauca lege de libro, ne omnino convivio illo excludar: videris enim nectar nobis de illo ministraturus.

LEX. Illum quidem cum irrisione simulatorem animum solo allide: tu vero commeabiles fac aures, et jam audis. Absit vero obturatix illa Cypselis [aurium sordes].

LYC. Quin tu audacter dicito: neque enim Cypselus, neque (filius illius) Periander in auribus mihi residet.

LEX. Considera autem interea quomodo peragam, Lycine, sermonem, num bene principiatum sit, multamque beneloquentiam ostendens, et bonis verbis constans, bonisque insuper nominibus.

LYC. Sine dubio est talis, tuus quum sit. Sed incipe tandem.

2. LEX. « Tum cornabimus, inquit Callicles: tum ad vesperam gyros faciemus in Lyceo. Nunc autem tempus est ungi in sole, et ad calorem illius apricari, et quum laverimus, panem gustare. Et jam abundum. Tu vero, puer, strigilem mihi, et pellem, et mappas, et saponem, classe advehito in balneum, et ablutionis mercedem ferto: habes autem humi prope incitegam obolos duo. Tu vero quid ages, Lexiphanes, veniesne, an hic adhuc nectes moras? Quin ego etiam, inquam, ter olim est quod lavaturio: nec enim satis bene habeo, et circa perinaeum infirmus sum, clitellaria mula vectus. Agaso enim nimis urgebat, quan-

ἀστραβηλάτης ἐπέσπερχε καίτοι δακρυλιόων αὐτός. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ οὐκ ἀκμῆς ἦν τῷ ἀγρῷ· κατέλαβον γὰρ τοὺς ἐργάτας λιγυρίζοντας τὴν θερινὴν ὥδην, τοὺς δὲ τάφον τῷ ἐμῷ πατρὶ κατασκευάζοντας. Συντυμβωρυχίσας οὖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀναχοῦσι τὰ ἀνδρῶν καὶ αὐτὸς ὀλίγα συγγειροπονήσας ἐκείνους μὲν διαφῆκα τοῦ τε κρύους ἔνεκα καὶ ὅτι καύματα ἦν· οἷσθα δὲ ὅς ἐν κρύει σφοδρῶ γίγνεται τὰ καύματα. Ἐγὼ δὲ περιελθὼν τὰ ἀρώματα σκόροδά τε εὗρον ἐν αὐτοῖς πεφυκότα καὶ γηπαττάλους τινὰς ἀνορύζας καὶ τῶν σκανδίκων καὶ βρακάνων λαχανευσάμενος, ἐτι δὲ κάχυρος πριάμενος — οὕτως δὲ οἱ λειμῶνες ἀνθοσμίαι ἦσαν, ὥς αὐτοποδοῖτι βαδίζειν — ἀνατεθείς ἐπὶ τὴν ἀστράβην ἐδάρην τὸν ὄρρον· καὶ νῦν βαδίζω τε ὀδυνηρῶς καὶ ἰδίῳ θαμὰ καὶ μαλκίῳ τὸ σῶμα καὶ δέομαι διανεῦσαι ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ πλείστον· χαίρω δὲ μετὰ κάματον ἀπολούμενος.

3. Ἄ θρέβομαι οὖν καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν παῖδα, δν εἰκὸς ἢ παρὰ τῇ λεχιτοπώλιδι ἢ παρὰ τῷ γρυμοεπώλῃ με περιμένειν· καίτοι προηγόρευτο αὐτῷ ἐπὶ τὰ γέλγη ἀπαντᾶν. Ἀλλ' εἰς καιρὸν οὗτοσι αὐτὸς ἐμπολήσας γε, ὥς δρῶ, πυριάτην τέ τινα καὶ ἐγκρυφίαν καὶ γήτειαν καὶ φύσκα καὶ οἶδον τουτονὶ καὶ λωγάνιον καὶ τοῦ βοῦς τὸ πολύπτυχον ἔγκατον καὶ φώκας. Εὐ γε, ὦ Ἀττικίων, ὅτι μοι ἄβωτον ἐποίησας τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς, Ἰλλὸς, ὦ δέσποτα, γεγέννημαι σὲ περιορῶν. Σὺ δὲ ποῦ χθὲς ἐδέλπνεις; μὴν παρὰ Ὀνομακρίτῳ; Οὐ, μὰ Δ', ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' ἀγρόνδε ψόχῳ μὴν ψύττα κατατείνας· οἷσθα δὲ ὥς φιλαγρός εἰμι. Ὑμεῖς δὲ ἴσως ᾤεσθέ με λαταγεῖν κοττάβους. Ἀλλ' εἰσιὼν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἡδύνειν καὶ τὴν κάρδοπον σμῆν, ὥς θριδάκινας μάττοτε ἡμῖν.

4. Ἐγὼ δὲ ξηραλοφῆσω ἀπελθὼν. Καὶ ἡμεῖς, ἦ δ' ὅς ἐ Φιλῖνος, ἐγὼ τε καὶ Ὀνόμαρχος καὶ Ἑλλάνικος οὗτοσι ἐφόμεθα· καὶ γὰρ ὁ γνῶμων σκιαζει μέσσην τὴν πόλιν, καὶ δέος μὴ ἐν λουτρῷ ἀπολουσώμεθα κατόπιν τῶν Καριμάντων μετὰ τοῦ σύμφακος βύζην ὥστιζόμενοι. Καὶ ὁ Ἑλλάνικος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ δυσωπῶ· καὶ γὰρ τὰ κόρα μοι ἐπιτεθόλωσθον καὶ σκαρδαμυκτῷ θαμὰ καὶ ἀρτίδακρός εἰμι καὶ τὰ ὀμμάτα μοι φαρμακῆ καὶ δέομαι Ἀσκληπιάδου τινὸς ὀφθαλμοσφύρου, ὃς ταράξας καὶ ἐγγέας μοι φάρμακον ἀπερυθρίασαι τε ποιήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μηκέτι λημαλέους εἶναι μηδὲ διερὸν βλέπειν.

5. Τοιαῦτα ἅττα διεξιόντες ἅπαντες οἱ παρόντες ἀπῆμιν· ἀπειδιήπερ ἤχομεν εἰς τὸ γυμνάσιον ἀπησθημένοι ἤδη, ὁ μὲν τις ἀκροχειρισμῷ, ὁ δὲ τραχηλισμῷ καὶ ὀρθοπάλῃ ἐρχήτο, ὁ δὲ λίπα χρυσάμενος ἐλυγίζετο, ὁ δὲ ἀντίβαλλε τῷ κυρύνῳ, ὁ δὲ μολυβδοαῖνας χερμαδίους ἀράγδην ἔχων ἐχειροβόλει. Εἴτα συντριβέντες καὶ ἀλλήλους κατανωτισάμενοι καὶ ἐμπαίζαντες τῷ γυμνασίῳ ἐγὼ μὲν καὶ Φιλῖνος ἐν τῇ θερμῇ πυλῶν καταιονηθέντες ἐξῆμιν· οἱ λοιποὶ δὲ τὸ ψυχροβάφες κᾶρα δελφινίσαντες παρένεον ὑποδρύχοι θαυμασιῶς. Ἀναστρέφαντες

quam ipse uno pede velut in utres saltans. Sed neque in ipso rure fatigationis expers eram : deprehendebam enim operas æstivam cantionem minurientes, partim vero sepulcrum parantes meo patri. Quum ergo effodissem cum illis sepulcrum, et his, qui areolas aggerant, et ipse manibus laborem paulum adjuvissem, illos quidem dereliqui, cum frigoris causa, tum quod essent uredines : nosti autem in frigore vehementi uredines existere. Ego autem obiens vervacta, alliaque inveni ibi nata, et effossis quibusdam terræ paxillis, et scandicibus, et bracanis pro olere lectis, emtisque insuper cachrybus, (nondum autem odorifera erant prata, ut meis ipse pedibus ambulare mallet), in mulam iterum impositus excoriatum sum podicem : et nunc incedo cum dolore et sudo frequenter, et langueo corpore, atque opus habeo pernatere in aqua plurimum ; gaudeo autem sessus ablui.

3. Decurram igitur ipse quoque ad puerum, quem credibile est aut apud pisorum farinæ venditricem, aut venditorem perarum me præstolari : quanquam prædictum ipsi fuerat ut occurreret ad veteramenta. Sed opportune hic ipse adest, mercatus, ut video, cibaniarium panem unum et alios subcinericios, et cepas, et pantices, et hoc superar-male, et paleare, et illud multorum foliorum bovis intestinum, et phoctas. Euge Atticio, compendi mihi fecisti majorem viæ partem. Ego vero, inquit ille, strabus, here, factus sum, te dum circumspicio. Tu vero ubi cænabas heri? num apud Onomacritum? Non per Jovem, inquam, verum rus abieram, citissime tendens : nosti autem quam sim amans ruris. Vos autem forte putabatis me sonare cottabos. Sed intro abi, hæcque et alia condito, et expurga mactram, ut lactucinas subigatis nobis.

4. Ego vero ad siccam unctionem discedam. Ac nos, inquit Philinus, ego nempe, et Onomarchus et Hellanicus hic, sequemur. Etenim gnomon mediam jam aream inumbrat, et metus est ne in turbido aliorum sordibus balneo ablus-mur, post Carimantes, cum fece plebis confertim trudemur. Et Hellanicus, Ego vero, inquit, etiam ægre video ; etenim utraque mihi pupilla turbida est, ac frequenter conniveo, et facilis lacrimarum sum, et medicamenturiunt mihi oculi, atque Asclepiade quodam oculorum sapiente indigeo, qui confuso et iufuso mihi medicamento faciat ut ruborem ponant oculi, neque amplius lipposi sint, neque humidum videant.

5. Talia quædam disputantes præsentem omnes, abiimus. Et quum venissemus in gymnasium, exvestiti jam, unus quidem exercitatione extremarum manuum, alius supinandi et luctæ erectæ utebatur : alius vero pingui unctus inflectebat se : alius objiciebat se coryco : alius autem plumbeas manum implentes cum fragore manibus jactabat. Deinde contriti frictione quum tergis nos invicem portassemus, atque illusissemus gymnasio, ego quidem et Philinus in labro calido perfusi exiimus : at reliqui caput frigida perfusum delphinorum instar immergentes, admirabiliter sub aqua pernatabant. Reversi autem rursus alio alius, alia

δὲ αὐθις ἄλλος ἄλλοσε ἄλλα ἐδρῶμεν. Ἐγὼ μὲν ὑποθυσάμενος ἐξυόμεν τὴν κεφαλὴν τῇ ὀδοντωτῇ ζύστρῃ· καὶ γὰρ οὐ κηπίον, ἀλλὰ σκάφιον ἐκεκάρμην ὥς ἂν οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν κόνον καὶ τὴν κορυφαίαν ἀποκεκομμένως ἄλλος θερμοστράγει, ὃ δὲ ἡμεῖς τὸν νῆστιν, ὃ δὲ ἀραιὰς ποιῶν τὰς βραβυδαῖδας ἐμυστιλαῖτο τοῦ ἰχθυηροῦ ζωμοῦ, ἄλλος ἤσθιε φαυλίας, ὃ δὲ ἐρρόρει τῶν κριθῶν.

6. Κάπειδὴ καιρὸς ἦν, ἐπ' ἀγκῶνος ἐδειπνοῦμεν. ἔκειντο δὲ καὶ ὀκαδαίαι καὶ ἀσκάνται. Τὸ μὲν δὲ δείπνον ἦν ἀπὸ συμφορῶν. Παρεσκευάσαστο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, διχαλὰ ὕεια καὶ σγελίδες καὶ ἡτριάαι καὶ τακάδος ὕος τὸ ἐμβρυοδόχον ἔντερον καὶ λοβὸς ἐκ ταγῆνου καὶ μυττωτὸς καὶ ἀδυστάκη καὶ τοιαῦται τινες καρυκίαι καὶ θρυμματίδες καὶ θρία καὶ μελιτοῦτται· τῶν δὲ ὑποβρυχιῶν τὰ σελάχια πολλὰ καὶ ὅσα ὀστρακόρινα τὸ δέρμα καὶ τεμάχη ποντικά τῶν ἐκ σαργάνης καὶ κωπαίδες καὶ ὄρνις σύντροφος καὶ ἀλεκτρυὼν ἥδη ἀπρωδὸς καὶ ἰχθὺς ἦν παράσιτος· καὶ οἷν δὲ ὄλον ἱπποκαῆ εἴχονεν καὶ βὸς λειπογνώμονος κωλῆν. Ἄρτοι μέντοι ἦσαν σιφαῖοι, οὐ φαῦλοι, καὶ ἄλλοι νομῆνιοι, ὑπερήμεροι τῆς ἐορτῆς, καὶ λάχανα τὰ τε ὑπόγεια καὶ τὰ ὑπερφυῆ· οἶνος δὲ ἦν οὐ γέρων, ἀλλὰ τῶν ἀπὸ βύρσης, ἥδη μὲν ἀγλευκῆς, ἀπειπος δὲ ἔτι.

7. Ποτήρια δὲ ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, ὃ κρυψιμέτωπος καὶ τρυλῆς μεντορουργῆς εὐλαβῇ ἔχων τὴν κέρκον καὶ βομβυλίδος καὶ δειροκύτελλον καὶ γηγενῆ πολλὰ οἷα Θηρικλῆς ὦπτα, εὐρυκαῶν τε καὶ ἄλλα εὐστομα, τὰ μὲν Φωκαῆθεν, τὰ δὲ Κνιδόθεν, πάντα μέντοι ἀνεμοφόρητα καὶ ὑμενόστρακα. Κυμβία δὲ ἦν καὶ φιαλίδες καὶ ποτήρια γραμματικά, ὥστε μεστὸν ἦν τὸ κυλικεῖον.

8. Ὁ μέντοι ἱππολόβης ὑπερπαράλκων ἐς κεφαλὴν ἡμῶν ἐπέτρεπε τοὺς ἀνθρακας. Ἐπινομεν δὲ ἀμυστὶ καὶ ἥδη ἀκροθώρακες ἦμεν· εἴτ' ἐχρυσόμεθα βαρχάριδι καὶ εἰσεκύκλησέ τις ἡμῖν τὴν ποδοκτύπην καὶ τριγωνίστριαν· μετὰ δὲ ὃ μὲν τις ἐπὶ τὴν κατῆλιφα ἀναρριγησάμενος ἐπιφόρημα ἐζήτει, ὃ δὲ ληκίνδα ἐπαίzen, ἄλλος ἐρρικνοῦτο σὺν γέλωτι τὴν ὀσφύν.

9. Καὶ ἐν ταῦτῳ λελουμένοι εἰσεκύνωσαν ἡμῖν αὐτεπάγγελτοι Μεγαλόνυμος τε ὁ δικοδίφης καὶ Χαίρεας ὁ χρυσοτέκτων ὁ κατὰ νῦτον ποικίλος καὶ ὁ ὠτοκάταξις Εὐδῆμος. Κἀγὼ ἡρόμην αὐτοὺς, τί παθόντες ὀψέ ἤκοιεν. Ὁ μὲν οὖν Χαίρεας, Ἐγὼ, ἡ δ' ὅς, λῆρόν τινα ἐκρότουν καὶ ἐλλόβια καὶ πέδας τῇ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ καὶ διὰ τοῦτο ὑμῖν ἐπιδείπνιος ἀφῆγμαί. Ἐγὼ δὲ, ἡ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, περὶ ἄλλα εἶχον· ἦν μὲν γὰρ ἀδικος ἡ ἡμέρα, ὥς ἴστε, καὶ ἀλογος· ὥς ἂν οὖν ἐχέγλωττίας οὐσης οὔτε ῥησιμετρεῖν εἶχον οὔτε ἡμερολογεῖν ὥς ὑδρονομεῖσθαι· πυθόμενος δὲ ὅτι ὁ στρατηγὸς ὀπτός ἐστι, λαθὼν ἀχρηστα ἱμάτια εὐήτρια καὶ ἀφόρητα ὑποδήματα ἐξέφρησα ἐμαυτόν.

10. Εἴτ' εὐθὺς ἐντυγχάνω δαδούω τε καὶ ἱεροφάντῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρρηστοποιῶσι Δεινίαν σύρουσιν ἀγδὴν

alii faciebamus. Ego quidem subligatus, rodebam caput radula ex dente facta : quippe non in simiam, sed in scaphium tonsus eram, qui non ita pridem barbani et verticem decomaverim : alius lupinose rodebat : alius vomebat jejunum : alius excavatis tenuiter raphanis hauriebat jus pisculentum : edebat alius phaulias : sorbebat alius de hordeis.

6. Ac deinceps quum tempus esset, cubito nixi cenabamus : positæ autem erant sellæ plicatiles et grabatuli. Ac cœna quidem ipsa erat de collationibus. Parata autem erant multa et varia, bifida suilla, laterum pulpæ, sumen, et porcæ foetæ intestinum embryonem recipiens, et lobus ex sartagine, et alliatum, et abyrtace, similesque quædam condituræ, et thrymmatides, et involuta foliis, et mellita : et e subaquaneis cartilaginosa multa, et quæ corium habent testaceum, et salsamenta Pontica de sporta, et Copaicæ (anguillæ), et gallina domestica, et gallus qui jam canere desiit, et piscis convictor. Ovem autem etiam habuimus totam in furno assatam, atque bovis sine dente pullino pedem anteriorem. Verum panes erant siliginiei, non mali, et alii de novilunio, qui sero ad festum venerant, et olera tum quæ sub terra, tum quæ supra illam crescunt. Vinum autem erat non senex, sed de corio, non illud quidem adhuc mustum, sed nondum tamen percoctum.

7. Pocula posita erant omnis generis in Delphica mensa, fronticelum illud, et mortarium, Mentoris opus, caudam habens capiendo commodam, et bombylius, et cervicatum poculum, et terrigena multa, qualia assabat Thericles, late hiantia, et alia ori commoda, e Phocæa quædam, alia e Cnido, omnia quidem, quæ ventus auferret et testam membranæ habentia [*levia et tenuia*]. Cymbia autem erant, et phialæ minutæ, et literata pocula : itaque plenum erat pocularium.

8. Sed lebes camini supra modum ebulliens in caput nobis evertit carbones. Bibebamus autem amystida : et jam bene poti eramus, quum ungeremur baccharide : atque intro volvit nobis aliquis pedisonam (*saltatricem*) et trigonistriam (*psaltriam*). Postea alius quidem in cantherium enisus, insultum parabat : alius ludebat crepitu : alius crispabat cum risu lumbum.

9. Eodem tempore loti commissatum non vocati ad nos venire Megalonymus ille causarum subactor, et Chæreas aurifaber ille tergo varius, et ille confractor aurium Eudemus. Et ego interrogavi illos, qua causa sero adeo venirent. Ac Chæreas quidem : Ego, inquit, segmentum quoddam concinnabam, et inaures, et compedes filiarum mearum, ac propterea post cœnam vobis adsum. Ego vero, inquit Megalonymus, aliud agebam : erat enim, ut scitis, sine iudicio, sine oratione dies : quum igitur linguistitium esset, neque admetiri verba habebam, neque dies computando ut aquæ demensum acciperem. Cognito autem visibilem esse præterem, sumtis vestibus inasitatis boni staminis, calceis autem ingestis (*novis*), extuli me ipsum.

10. Deinde statim incido in facigerum et hierophantam et reliquos infanda (*mysteria*) facientes, qui Diniam actum

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐγκλημα ἐπάγοντας, ὅτι ὠνόμαζεν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα εὖ εἰδὼς ὅτι ἐξ οὐπερ ὠσιώθησαν, ἀνώνυμοι τέ εἰσι καὶ οὐκέτι ὀνομαστοὶ ὡς ἂν ἱερώνυμοι ᾗδῃ γεγεννημένοι. Ἐκάλει δ' οὖν με τούνομα. Οὐκ οἶδα, ᾗν δ' ἐγὼ, δν λέγεις τὸν Δεινίαν. Ἔστιν, ᾗ δ' ὅς, ἐν τοῖς σχιραφείοις ἐγκαψιπῆδαλος ἄνθρωπος τῶν αὐτοληκῦθων καὶ τῶν αὐτοκαθῶλων, αἰ κουριῶν, ἐνδρομίδας ὑποδοῦμενος ἡ βαυκίδας, ἀμφιμάσχalon ἔχων. Τί οὖν, ᾗν δ' ἐγὼ, ἔδωκεν ἀμηγέπη δίκην ἢ λάξ πατήσας ὥχετο; Καὶ μὴν ἐκεῖνός γε, ᾗ δ' ὅς, ὁ τέως σαυλούμενος ᾗδῃ ἐμπεδός ἐστιν· ὁ γὰρ στρατηγὸς καίτοι ἀτιμαγελοῦντι καρποδέσμῳ τε αὐτῷ περιθείς καὶ περιδέραιον ἐν ποδοκάκαις καὶ ποδοσπῆράβαις ἐποίησεν εἶναι. Ὡστε ἐν δεσμοῖς ὦν ὑπέδωλλέ τε ὁ καχοδαίμων ὑπὸ τοῦ δέους καὶ πορδαλέος ᾗν καὶ χρήματα ἀντίψυχα διδόντι ἤθελεν.

11. Ἐμὲ δὲ, ᾗ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, ὑπὸ τὸ ἀκροκνεφές μετεστεῖλατο Δαμασίας ὁ πάλας μὲν ἀθλητὴς καὶ πολυνίκης, νῦν δὲ ᾗδῃ ὑπὸ γήρως ἐξαόλος ὢν. Οἶσθα τὸν γαλοῦν τὸν ἐστώτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ τὰ μὲν πείττων τὰ δὲ ἐῶν διέτελεσεν. Ἐξοικιεῖν γὰρ ἐμελλε τήμερον εἰς ἀνδρὸς τὴν θυγατέρα καὶ ᾗδῃ ἐκάλλυνεν αὐτήν. Εἴτα μερμέριόν τι κακὸν ἐμπεσὼν διέκοψε τὴν ἐορτήν· ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Δίων, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῃ λυπηθεὶς, μᾶλλον δὲ θεοεχθρία σχεθεὶς ἀπηγγέεν αὐτὸν, καὶ εὖ ἴσται, ἀπωλώλει ἂν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐπιστάς ἀπηγγέονίσα τε αὐτὸν καὶ παρέλυσα τῆς ἐμβροχῆς, ἐπὶ πολὺ τε ὀκλάξ παρακαθήμενος, ἐπινύττειν τὸν ἄνθρωπον, βαυκαλῶν καὶ διακωδονίζων, μὴ πῇ ἐτι συνελῆς εἴη τὴν φάρυγγα. Τὸ δὲ μάλιστα ὄνῃσαν ἐκείνο ᾗν, ὅτι ἀμφοτέραις κατασχὼν αὐτοῦ τὰ ἄκρα διεπίεσα.

12. Μῶν ἐκεῖνον, ᾗν δ' ἐγὼ, φῆς Δίωνα τὸν καταπύγονα καὶ λακχοσγῆαν, τὸν μύρτωνα καὶ σχινοτρόκταν νεανίσκον, ἀναρλώντα καὶ βλιμάζοντα, ᾗν τινα πεῦδῃ καὶ πόσωνα αἰσθῆται; Βινητιῶν ἐκεῖνός γε καὶ λαικαλέος. Ἀλλὰ τοί γε τὴν θεὸν, ᾗ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, θαυμάσας — Ἄρτεμις γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ αὐλῇ Σκοπάδειον ἔργον — ταύτῃ προσπεσόντες ὁ τε Δαμασίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρεσβύτις ᾗδῃ καὶ τὴν κεφαλὴν πολιὰς ἀκριθῶς ἰκέτευον ἐλεῆσαι σφᾶς· ἡ δὲ αὐτίκα ἐπένευσε, καὶ σῶς ᾗν, καὶ νῦν Θεόδωρον, μᾶλλον δὲ περιφανῶς Ἀρτεμίδωρον ἔχουσι τὸν νεανίσκον. Ἀνέθεσαν οὖν αὐτῇ τὰ τε ἄλλα καὶ βέλη καὶ τόξα, ὅτι χαίρει τούτοις· τοσούτοις γὰρ καὶ ἐκχόλος καὶ τηλέμαχος ἡ Ἄρτεμις.

13. Βιβῆμεν οὖν, ᾗ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, καὶ γὰρ καὶ λάγυνον τούτον· παρηθηκός ἦν υἱὸν κομίζων καὶ τροπαλίδας τυροῦ καὶ ἐλάας χαμαιπετεῖς — φυλάττω δ' αὐτὰς ὑπὸ σφραγίδι θριπιδέστοις — καὶ ἄλλας ἐλάας νευστάς καὶ πῆλινα ταυτὶ ποτήρια, ὀξόστρακα, εὐπυθόακτα, ὡς ἐξ αὐτῶν πίνομεν, καὶ πιακοῦντα ἐξ ἐντέρων κρωβυλῶδῃ τὴν πλοκήν. Σὺ δ', ὦ παῖ, πλέον μοι τοῦ ὕδατος ἔχγει, ὡς μὴ καρηθαρεῖν ἀρξάμεν κῆτά

in jus traherent, crimen objicientes hoc, quod illos nominasset, idque quum bene sciret, a quo tempore consecrati essent, anonymos esse nec jam nominabiles (suo nomine), ut qui sacro jam nomine gaudeant. Vocabat igitur me nomine. At ego, Non novi, inquam, quem dicas Diniam. Est, inquit, in foris aleatoriis homo ob offam saltator, ex illo genere qui lecythum ipsi sibi portant, qui farinam ipsi sibi subigunt, semper horrido capillitio, endromides aut haucides soleas gerens, habens tunicam utrimque manuleatam. Quid ergo, inquam, deditne poenas aliquo modo, an jactatis calcibus abiit? Quin ille, inquit, qui adhuc delicate spatibatur, jam immotus est. Prætor enim ei licet segregare se vellet, et manicis circumdatis et collari, in cippis et nervo illum esse fecit. Quare vincetus infelix suppedebat præ metu, et crepitabundus erat, et opes pretium animæ dare volebat.

11. Me autem, Eudemus inquit, sub summum crepusculum arcessivit Damasias, athleta olim et multorum victor, nunc vero jam præ senectute experts certaminum. Nosti æneum illum in foro stantem. Et partim quidem comendo, partim assando occupatus erat. Elocare enim destinabat hodie viro filiam, et jam illam comebat. Deinde sollicitum quoddam malum incidens festum diem turbavit. Filius enim illius Dio, nescio qua re dolens, vel potius deorum odio implicitus, ipse se suspendit. Et, scitote, perierat, nisi superveniens ego ablaqueassem illum, et solvissem a nexu, multumque geniculatim assidens, fodiens hominem, utillaus, explorans undique, ne qua adhuc continens (compressus) esset gulâ. Quod autem maxime profuit, illud erat, quod ambabus illius extrema tenens compressi.

12. Numquid illum; inquam ego, Dionem ais, cinædum, laxo et pendente scroto, illum effeminatum, et lentiscum rodentem adolescentem, illum masturbantem et lascive contrectantem, si quem bene vasatum et improbe mutonium senserit? Ille vero semper inituriens et scortator. Atqui deam, inquit Eudemus, adorans (Diana enim illis est in media aula, Scopadeum opus), huic igitur supplicantes, Damasias et uxor illius, senex jam et cana caput accurate, obsecrabant ut sui miseretur: at illa statim innuit, et salvus erat; et nunc Theodorum (Deodatum), aut magis aperte Artemidorum (Dianidatum) habent adolescentulum. Dedicarunt igitur illi tum alia, tum tela et sagittas, quod his gaudet: sagittaria enim et procul-jaculans et eminus-pugnans est Diana.

13. Bibamus igitur, inquit Megalonymus. Etenim lagenam hancce effœti vini vobis veni afferens, et casei recentis massas, et olivas caducas (æervo autem illas sub sigillis vermium opera præclare erosio) et alias olivas natatiles (colymbades), et lutea ista pocula, acutitestacea, bono fundo, ut ex illis bibamus; et placentam ex intestinis cinnamato plexu formatam. At tu, puer, plus mihi aquæ infunde, ne gravari caput incipiam, deinde tibi puerulum (pædagogum)

σοι τὸν παιδοβοσκὸν καλῶ ἐπὶ σέ· ἴστε γὰρ ὡς ὀδυνῶμαι καὶ διέμπιλον ἔχω τὴν κεφαλὴν.

14. Μετὰ δὲ τὸν ποτὸν συνυβλήσομεν οἷα καὶ ἄττα εἰδῶμεν· οὐ γὰρ ἀκαίρον δῆπουθεν ἐνοικοφύλειν. Ἐπαινῶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ γὰρ ὅτι περ δρελὸς ἐσμεν τῆς ἀττικίσεως ἄκρον. Εὖ λέγεις, ἦ δ' ὅς δ' Καλλικλῆς· τὸ γὰρ ἐρεσχηλεῖν ἀλλήλους συχνάκις λάλης θηγάνη γίνεταί. Ἐγὼ δέ, ἦ δ' ὅς δ' Εὐδήμος, — κρύος γάρ ἐστιν — ἥδιον ἂν εὐζωροτέρῳ ὑποπυκνάζοιμι· καὶ γὰρ χειμῶνός εἰμι, καὶ χλιανθεὶς ἥδιον ἀκούοιμι τῶν χειροσφῶν τούτων τοῦ τε αὐλητοῦ καὶ τῆς βαρβιτιυδοῦ.

15. Τί ταῦτα ἐφῆσθα, ὦ Εὐδήμης; ἦν δ' ἐγὼ· ἀλογίαν ἡμῖν ἐπιτάττεις ὡς ἀτόμοις οὐσί καὶ ἀπεγλωττισμένοις; ἐμοὶ δὲ ἡ γλῶττα τὴν ἤδη λογῆ καὶ δὴ ἀνηγώμην γε ὡς ἀρχαιολογῆσθαι ὑμῖν καὶ κατανίψαν ἀπὸ γλῶττης ἅπαντας. Ἀλλὰ σὺ τὸ ὅμοιον εἰργάσω με ὥσπερ εἰ τις ὀλακάδα τριάμενον ἐν οὐρίῳ πλέουσιν, ἐμπεπνευματωμένου τοῦ ἀκατίου, εὐφοροῦσάν τε καὶ ἀχροκυματοῦσαν, ἔκτοράς τινας ἀμειψιότους καὶ ἰσθάδας σιδηρεῖς ἀφείς καὶ ναυσιπέδας ἀναχαιτίζοι τοῦ δρόμου τὸ ῥόθιον φθόνῳ τῆς εὐηνείας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς δ' ἐγὼ, σὺ μὲν, εἰ βοῦλαι, πλεῖ καὶ νεὶ καὶ θεὶ κατὰ τοῦ κλύδωνος, ἐγὼ δὲ ἀπόγειος πίνων ἅμα ὥσπερ ὁ τοῦ Ὁμήρου Ζεὺς ἡ ἀπὸ φαλάκρων ἡ ἀπὸ τῆς ἀκρουραϊνίας ὄψομαι διαφερόμενόν σε τε καὶ τὴν ναῦν πρύμνηθεν ἀπὸ τοῦ ἀνέμου κατορυμένην.

16. ΛΥΚ. Ἄλως, ὦ Λεξιφάνης, καὶ ποτοῦ καὶ ἀναγνώσεως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη μεθύω σοι καὶ ναυτιῶ καὶ ἦν μὴ τάχιστα ἐξεμίσω πάντα ταῦτα ὅποσα διελελήλυθας, εὖ ἴσθι, κορυβαντιάσειν μοι δοκῶ περιβομβούμενος ὑφ' ὧν κατεσκέδασάς μου ὀνομάτων. Καίτοι τὸ μὲν πρῶτον γελᾶν ἐπεί μοι ἐπ' αὐτοῖς, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ καὶ πάντα ὅμοια ἦν, ἡλέουν σε τῆς κακοδαιμονίας ὁρῶν εἰς λαβύρινθον ἀφυκτον ἐμπεπτωκότα καὶ νοσοῦντα νόσον τὴν μεγίστην, μᾶλλον δὲ μελαγχολῶντα.

17. Ζητῶ οὖν πρὸς ἑμαυτὸν ὁπόθεν τὰ τοσαῦτα κακὰ συνελέξω καὶ ἐν ὁπόσῳ χρόνῳ καὶ ὅπου κατακλείσας εἶχες τοσοῦτον ἐσμὸν ἀτόπων καὶ διαστρόφων ὀνομάτων, ὧν τὰ μὲν αὐτὸς ἐποίησας, τὰ δὲ κατορωρυγμένα ποθὲν ἀνασπῶν κατὰ τὸ ἰαμβεῖον

ὁλοιο θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφοράς·

τοσοῦτον βόρβορον συνερανίσας κατήντηλσάς μου μηδὲν σε δεινὸν εἰργασμένον. Δοκεῖς δέ μοι μήτε φίλον τινα εἰ οἰκεῖον ἢ εὖνον ἔχειν μήτε ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πώποτε καὶ παρρησίαν ἄγοντι ἐντετυχημέναι, δὲ τάληθές εἰπὼν ἔπαυσεν ἂν σε ὑδέρῳ μὲν ἐγόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους διαρραγῆναι κινδυνεύοντα, σαυτῷ δὲ εὐσαρκον εἶναι δοκοῦντα καὶ εὐρωστίαν οἰόμενον τὴν συμφορὰν καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἀνοήτων ἐπαινούμενον ἀγνωσούντων ἅ πάσχεις, ὑπὸ δὲ τῶν πεπαιδευμένων εἰκότως ἐλεούμενον.

18. Ἀλλ' εἰς καλὸν γὰρ τουτονὶ Σώπολιν ὄρω τὸν ἱατρὸν προσιώντα, φέρε τούτῳ ἐγγχειρίσαντές σε καὶ

contra te advocem : scitis enim quam crucier, et quam compactum (et minime pervium vaporibus) caput habeam.

14. Post potum autem connugabimur, qualia et quæ solemus : neque enim intempestivum sane in vino garrere. Laudo hoc, inquam : etenim flos ipse et medulla sumus Atticissationis. Bene dicis, inquit Callicles : sæpe enim invicem se petere dictis cotricula fit loquelæ. Ego vero, inquit Eudemus, frigus enim est, lubentius meraciore pocula suffrequentarem : etenim frigore enectus sum ; et calefactus lubentius audirem manusapientes illos, et tibicinem, et barbiticinem.

15. Quid hæc, inquam, Eudeme? indictionem (*silentium*) nobis injungis, quasi ore carentibus, et elingualis? Mihi vero et lingua jam sermocinaturit, et jam provebebar, ut qui antiquo apud vos sermone usus essem, et velut nive vos de lingua mea conspuirurus omnes. At tu simile quid fecisti, ac si quis trium velorum onerariam navem, secundo navigantem, inflatis velis scaphæ, felici cursu summus fluctus lambentem, dimissis quibusdam tenacibus accipitibus, et habenis ferreis, et compedibus navium, comis retrahat impetuosum illud cursus, invidia venti ferentis. Igitur, inquit ille, tu quidem, si volueris, naviga et nata et curre per fluctum : ego vero e terra, bibens interim, ut Homericus ille Jupiter, aut de glabris (*montis specula*) aut de cæli arce, videbo te differri, ac navim de puppi a vento secundo flatu impelli.

16. LYC. Satis, Lexiphanes, convivii et lectionis : ego enim jam ebrius tibi sum et nauseo, ac nisi celeriter evomuerò hæc omnia quæ recitasti, Corybanticum, scito, morbum nactus mihi videor, circumsonantibus, quibus perfudisti me, verbis. Quamquam primum ridere illa subibat : quum vero multa essent, et similia inter se omnia, miseratus sum infelicitatem tuam, qui viderem in labyrinthum te incidisse e quo fuga nulla sit, et morbo laborare maximo, vel atra potius bili esse percitum.

17. Quæro igitur apud me ipse, unde tot mala collegeris, et quanto tempore atque ubi tantum examen absurdorum distortorumque nominum concluderis, quorum partem quidem ipse fecisti, partim vero sepulta alicunde erulisti, ut ex iambico illo tibi dici possit,

Male pereas mala eligens mortalium !

tantum cæni collectam in me effudisti, qui nulla te injuria læserim. Videris autem mihi neque amicum quenquam, aut familiarem, aut benevolum habere, neque in virum liberum unquam et libere loquendi audacia utentem incidisse, qui vera dicendo liberaret te aquoso tumore correptum, et, ne a morbo illo rumparis, periclitantem, dum te corpus fecisse putas, et firmam validitudinem esse quæ calamitas est, et ab insanis quidem laudaris, morbum tuum ignorantibus, eruditis autem misericordiam moves merito.

18. Verum enim vero, accedentem enim video opportune hunc Sopolin medicum, huic te commendemus, æge,

διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου ἴασιν τινά σοι εὐρώμεθα· συνετὸς γάρ ἄνθρωπος καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβὼν ὥσπερ σὲ ἡμιμανεῖς καὶ κορυζῶντας ἀπήλλαξεν ἐγγέας φάρμακον. Χαῖρε, Σώπολι, καὶ τούτονι Λεξιφάνην παραλαβὼν ἑταῖρον, ὡς οἶσθα, ἡμῖν ὄντα, λήρω δὲ νῦν καὶ ξένην περὶ τὴν φωνὴν νόσῳ ζυνόντα καὶ κινδυνεύοντα ἤδη τελείως ἀπολωλέναι σῶσον ἐνί γέ τῳ τρόπῳ.

19. ΛΕΞ. Μὴ ἐμὲ, Σώπολι, ἀλλὰ τούτονι Λυκῖνον, ὃς περιφανῶς μακκοῦ καὶ ἀνδρας πεφρηνωμένους ὀλισθογυμνομένῳ οἵεται καὶ κατὰ τὸν Μνησάρχου τὸν Σάμιον, σιωπὴν καὶ γλωτταργίαν ἡμῖν ἐπιβάλλει. Ἀλλὰ μὰ τὴν ἀνάσχυτον Ἀθηνᾶν καὶ τὸν μέγαν θηριομάχον Ἡρακλέα οὐδ' ὅσον τοῦ γρῦ καὶ τοῦ φνεί φροντισῶμεν αὐτοῦ· ὅτε τύομαι γούν μὴ δὲ ὀλως ἐντυγχάνειν αὐτῷ. Ἔοικα δὲ καὶ ῥιναυλήσειν τοιαῦτα ἐπιτιμώντος ἀκούων. Καὶ ἤδη γε ἀπειμι παρὰ τὸν ἐταῖριον Κλεινίαν, ὅτι πυνοθάνομαι χρόνου ἤδη ἀκάθαρτον εἶναι αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ ταύτην νοσεῖν, ὅτι μὴ βέλ. Ὅποτε οὐκέτι οὐδ' ἀναβαίνειν αὐτὴν, ἀλλ' ἄβας καὶ ἀνθρώπος ἐστὶ.

20. ΣΩΠΟΛΙΣ. Τί δὲ νοσεῖ, ὦ Λυκῖνε, Λεξιφάνης; ΛΥΚ. Αὐτὰ ταῦτα, ὦ Σώπολι. Οὐκ ἀκούεις ἃ φθέγγεται; καὶ ἡμᾶς τοὺς νῦν προσομιλοῦντας καταλιπὼν πρὸ χιλίων ἐτῶν ἡμῖν διαλέγεται διαστρέφων τὴν γλωτταν καὶ ταυτὶ τὰ ἀλλόκοτα συντιθεὶς καὶ σπουδὴν ποιούμενος ἐπ' αὐτοῖς, ὡς δὴ τι μέγα δν, εἰ τις ξενίζοι καὶ τὸ καθεστηκὸς νόμισμα τῆς φωνῆς παρακόπτοι.

ΣΩΠ. Μὰ Δ' οὐ μικράν τινα λέγεις τὴν νόσον, ὦ Λυκῖνε. Βοηθήτεια γούν τῷ ἀνδρὶ πάσῃ μηχανῇ καὶ — κατὰ θεὸν γὰρ τῶν χολωτῶν τινι φάρμακον τοῦτι κερασάμενος ἀπῆειν, ὡς πῶν ἐμέσειε — φέρε πρῶτος αὐτὸς πῖθι, ὦ Λεξιφάνης, ὡς ὑγιὴς ἡμῖν καὶ καθαρὸς γένοιο τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενωθεῖς. Ἀλλὰ πείσθητί μοι καὶ πῖθι καὶ ῥᾶν ἐσθ.

ΛΕΞ. Οὐκ οἶδ' ὃ καὶ δράσετέ με, ὦ Σώπολι, σύ τε καὶ Λυκῖνος, πιπύσκοντες τούτου τοῦ φαρμάκου. Δέδοικα γούν μὴ πτώμα γένοιτό μοι τοῦτο τῶν λόγων τὸ πῶμα.

ΛΥΚ. Πῖθι καὶ μὴ μέλλε, ὡς ἀνθρώπινα ἤδη φρονόης καὶ λέγοις.

ΛΕΞ. Ἴδού πείθομαι καὶ πίομαι. Φεῦ, τί τοῦτο; πολλὸς δὲ βορβορυγμός. Ἐγγαστρίμυθόν τινα ἔοικα πεπωκέναι.

21. ΣΩΠ. Ἀρξαι δὴ ἐμεῖν. Βαβαί. Πρῶτον τοῦτι τὸ μῶν, εἴτα μετ' αὐτὸ ἐξελήλυθε τὸ κᾶτα, εἴτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ ἦ δ' ὃς καὶ ἀμηγέπη καὶ λῶστε καὶ δῆπουθεν καὶ συνεχὲς τὸ ἄττα. Βίασαι δ' ὅμως, κάθεες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους. Οὐδέπω τὸ ἱκταρ ἐμήμεκας οὐδὲ τὸ σκορδινᾶσθαι οὐδὲ τὸ τευτάζεσθαι οὐδὲ τὸ σκύλλεσθαι. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδουκε καὶ μεστή σοι αὐτῶν ἡ γαστήρ. Ἀμεινον δὲ, εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἕνια· ἡ γούν σιληπορδία μέγαν τὸν φόρον ἐργάσεται συνεκπεσούσα μετὰ τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ἤδη μὲν καθαρὸς οὗτος πλὴν εἴ τι μεμένειεν ὑπόλοιπον ἐν τοῖς κάτω ἐντέροις. Σὺ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο παραλα-

et sermone de morbo instituto curationem tibi aliquam inveniamus. Prudens enim vir est, qui jam multos tui similes furori proximos, et pituita laborantes, medicamento infuso liberavit. Salve, Sopoli, et assumtum hunc Lexiphanem, sodalem, ut nosti, nostrum, verum in delirio jam et peregrino circa linguam morbo versantem, et ne jam plane perierit periclitantem, serva quacumque demum ratione.

19. LEX. Non me, Sopoli, sed huncce Lycinum, qui manifeste maccus est, et homines cordatos labi sententia arbitratur, et ut Samius ille Mnesarchi filius, silentium nobis et linguotium imponit. Sed per impudentem (*quam nemo pudore afficiet*) Minervam, et magnum monstripugnacem Herculem, neque gry neque phni illum curabimus, quare abominor etiam omnino in illum incidere. Videor mihi etiam naso sibilaturus, quum tot ipsius reprehensiones audiam. Et jam quidem ab eo ad sodalicium meum Cliniam, quod audio tempore jam satis longo impuram (*non menstruatam*) illi esse mulierem, eaque aegrotare, quod non sinit. Itaque non amplius inscendit illam, sed invia et inarata est.

20. SOPOLIS. Quid vero aegrotat, Lycine, Lexiphanes?

LYC. Ipsum hoc, Sopoli. Non audis quæ loquatur? et nobis, qui nunc cum ipso versamur, relictis, ante mille annos recepto sermone nobiscum loquitur, linguam perversens, et absurda illa componens, studiumque in illis collocans, quasi magnum quiddam esset, si quis ut peregrinum se instituat, et constantem linguæ monetam adulteret.

SOP. Non parvum profecto morbum narras, Lycine. Succurrendum igitur omni ope viro: ac divina quadam sorte atribulario cuidam hanc potionem temperaveram, jamque ibam ad illum, ut ea pota vomeret: age igitur prius ipse bibe, Lexiphanes, uti sanus nobis et purus fias, egesta tali sermonum absurditate. Quin obsequere mihi et hibe, habebisque mollius.

LEX. Nescio quid acturi mecum sitis, Sopoli, tuque Lycine, potantes me hoc medicamenti poculo. Metuo enim ne loculum mihi verborum paret hoc poculum.

LYC. Bibe, ne cunctare, ut humanum jam sapias et loquere.

LEX. En obsequor, et bibo. Væ, quid hoc est? multus intestinorum tumultus. Videor mihi profunda ventris movens dæmonium glutuisse.

21. SOP. Incipe ergo vomere. Vah, primum hoc μῶν, deinde post illud exiti κᾶτα. Tum post illa, ἡ δ' ὃς et ἀμηγέπη, et λῶστε, et δῆπουθεν, et frequens illud ἄττα. Attamen vim tibi adhibe, demitte in gulam digitos. Nondum enim ἱκταρ illud evomuisti, neque σκορδινᾶσθαι, neque τευτάζεσθαι, neque σκύλλεσθαι. Multa adhuc subiere, plenusque tibi illis venter. Melius fuerit, si deorsum etiam quædam decedant. Atque illa σιληπορδία magnum crepitum edet cum spiritu una elabens. En jam purus hic est, nisi si quid mansit reliquum in inferioribus intestinis. Verum tu postea

ἔων αὐτὸν, ὦ Λυκίνα, μεταπαίδευσεν καὶ δίδασκεν ὃ χρὴ λέγειν.

22. ΛΥΚ. Οὕτω ποιήσομεν, ὦ Σώπολι, ἐπειδὴ περ ἡμῖν προωδοποιῆται τὰ παρὰ σοῦ· καὶ πρὸς σὲ τὸ λοιπὸν, ὦ Λεξιφάνης, ἡ συμβουλὴ. Ἐπεὶ δ' ἔθελεις ὡς ἑλλήτως ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις καὶ τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἔρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ ὑπὸ διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγνούς μετίθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μετίθι πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος· παρὰ γὰρ τούτων ἀπαντὰ τὰ καλλίστα ἀπανθισάμενος ἔσῃ τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἑλλήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἰσοκῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μιλτῷ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν.

23. Ἐὰν ταῦτα ποιῇς πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαίδευσίᾳ ἔλεγχον ὑπομείνας καὶ μὴ αἰδεσθεῖς μεταμανθάνων, ἀρρῶν δμιλήσεις τοῖς πλήθεσι καὶ οὐ καταγελασθήσῃ ὥσπερ νῦν οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χεῖρονι τοῖς ἀρίστοις ἔσῃ, Ἑλλήνα καὶ Ἀττικὸν ἀποκαλούντων σε τὸν μὴδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς σαφεστάτοις ἀριθμῆσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνο μέμνησέ μοι, μὴ μιμεῖσθαι τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φαυλότατα μὴδὲ περιεσθῆναι ἐκεῖνα ὥσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παραδειγμάτων. Μὴδὲ σε θελήτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἢ στερεὰ σοι τροφὴ συνήθης ἔστω, μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θυε, ὧν πάμπλουσι νῦν ἀπολέλειψο.

24. Καὶ ὁ τύφος δὲ καὶ ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ κακοήθεια καὶ τὸ βρενθῆσθαι καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω καὶ τὸ διασιλλαινεῖν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἰεσθαι ὅτι πρῶτος ἔσῃ αὐτός, ἦν τὰ πάντων συκοφαντῆς. Καὶ μὴν κάκεινο οὐ μικρὸν, μάλλον δὲ τὸ μέγιστον ἀμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων προπαρασκευασμένος ἔπειτα κατακοσμεῖς τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ ἦν που ῥῆμα ἐκφυλὸν εὐρης ἢ αὐτὸς πλάσάμενος οἰήθης εἶναι καλὸν, τούτῳ ζητεῖς διανοίαν ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἡγῇ, ἂν μὴ παραβύσῃς αὐτό που, καὶ τῷ λεγομένῳ μὴδ' ἀναγκαῖον ἦ, ὅσον πρῶτον τὸν θυμάλωπα οὐδὲ εἰδὼς ὅ τι σημαίνει, ἀπερριψας οὐδὲν ἰσοκῶς τῷ ὑποκειμένῳ. Καὶ οἱ μὲν ἰδιώται πάντες ἐτεθήπεσαν ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὦτα· οἱ πεπαιδευμένοι δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἐγέλων.

25. Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεράττικος εἶναι ἀξίῳ καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαιότατον ἀπκηριδωμένος τοιαῦτα ἔνια, μάλλον δὲ τὰ πλεῖστα ἔγκαταμιγνύεις τοῖς λόγοις, ἃ μὴδὲ παῖς ἀρτί μανθάνων ἀγνοήσειεν ἂν· οἷον ἐκεῖνα πῶς οἶε κατὰ γῆς δῦναι ἡλύχου ἄκούων σου ἐπιδεικνυμένου, ὅτε χιτώνιον μὲν καὶ τὸν ἀνδρεῖον ὦρον λέγεσθαι, δουλάρια

assumptum, Lycine, aliter institue et doce quæ sint dicenda.

22. LYC. Sic faciemus, Sopolis, quandoquidem via nobis a te munita est : atque ad te de cetero, Lexiphanes, pertinet admonitio. Si volueris vere laudari ab oratione, et in multitudine celebrari, talia quidem omnia fuge et aversare : facto autem initio a poetarum optimis, quum magistrorum opera eos cognoveris, ad oratores transi, eorumque linguæ innutritus, ad Thucydidis et Platonis libros tempestive transi, multum in pulchra etiam comœdia et tragœdia gravi exercitatus. Ab his enim si pulcherrima quæque florum instar decerpseris, eris aliquid in eloquentiæ studio, qui nunc imprudens similis fuisti his quæ a figulis ad vendendum finguntur, rubrica quidem ac cæruleo pictus quum intra luteus sis et fragilia.

23. Hæc si feceris, et pauxillo tempore inscitiae reprehensionem sustinueris, neque discere de novo te pudeat : cum fiducia multitudinem alloqueris, neque deridere ut nunc, neque in deteriore partem in ore eris præstantissimorum, Græcum te Atticumque per contemtum vocantium, qui neque in barbarorum disertissimis numerari dignus sis. Ante omnia vero hoc mihi memento, ne imiteris sophistarum qui paullo ante nos fuere pessima, neque circumrodas illa, uti nunc facis ; verum talia concules, exemplaria autem antiqua æmuleris. Neque demulceant te verborum isodori et caduci flores ; sed ex lege athletarum, solidus tibi cibus consuetus sit : maxime vero Gratiis et Perspicuitati litato, a quibus longissime jam relictus eras.

24. Tumor vero et jactantia, et mala consuetudo, et gravitatis illa ac sonoræ dictionis affectatio absit, et insectatio aliorum, et ne putes primum te fore ipsum, si omnium scripta calumnieris. Etenim illud quoque non parvum, sed potius maximum peccas, quod non prius, quam verba, sententias tibi comparas, deinde verbis exornandas nominibusque ; sed si qua verbum extra suam tribum quasi oberans inveneris, aut ipse confictum a te pulchrum putaveris, huic studes aptare sententiam, et damnum judicas, si illud non aliquorsum infercias, etiamsi ei, quod dicitur, plane necessarium non sit, ut nuper θυμάλωπα illud, quum neque quid significaret scires, projecisti, nihil argumento conveniens. Atque imperiti quidem omnes obstupuerunt, quum aures illorum feriret peregrinitas : sed eruditi utroque, et te et laudatores illos, risere.

25. Maxime autem ridiculum illud est, quod, quum super omnes esse Atticos postules, et ad antiquissimam rationem linguam expoliisse, tamen talia quædam, potius vero plurima immisceas orationi, quæ neque puer modo discens ignorare possit : ut illa, quid putas ? terram mihi hiscere optabam, quum andirem te, specimen eloquentiæ edentem, χιτώνιον etiam virorum dici putare, δουλάρια autem etiam

δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας τῶν ἀκολουθῶν ἀπεκάλει, ἃ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι χιτῶνιον μὲν γυναικὸς ἐσθῆς, δουλάρια δὲ θῆλεα καλοῦσι· καὶ ἄλλα πολλὰ τούτων προφανέστερα, οἷον τὸ ἵπτατο καὶ τὸ ἀπαντῶμενος καὶ τὸ καθεσθῆς οὐδὲ μετοικικὰ τῆς Ἀθηναίων φωνῆς. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ποιητὰς ἐπαινοῦμεν τοὺς κατὰ γλωττα γράφοντας ποιήματα. Τὰ δὲ σά, ὡς περὶ μέτροις παραβάλλειν, καθάπερ ὁ Δωσιδάα βωμὸς ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα, καὶ εἴ τις ἐτι τούτων τὴν φωνὴν κακοδαίμονέστερος. Ἄν ταῦτα ζηλώσης καὶ μεταμάθῃς, ἀρίστα βεβουλευμένος ὑπὲρ σεαυτοῦ ἔσῃ· ἦν δὲ λάθης αὐθις εἰς τὴν λιχνείαν καταλοισθῶν, ἐμοὶ μὲν ἀποπεπληρωταὶ ἡ παραίνεσις, σὺ δὲ σεαυτὸν αἰτιάσῃ ἂν γε καὶ ζυνῆς χείρων γενόμενος.

XXXV.

ΕΥΝΟΥΧΟΣ.

1. ΠΑΜΦΙΛΟΣ. Πόθεν, ὦ Λυκίне, ἢ τί γελῶν ἡμῖν ἀφίξαι; αἰεὶ μὲν γὰρ παιδρὸς ὢν τυγχάνεις· τουτὶ δὲ πλεόν τοῦ συνήθους εἶναι μοι δοκεῖ, ἐφ' ὅτῳ μὴδὲ κατέβειν δυνατός εἴ τὸν γέλωτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξ ἀγορᾶς μὲν ἦκω σοι, ὦ Πάμφιλε· τοῦ γέλωτος δὲ αὐτίκα κοινωνὸν ποιήσομαι σε, ἦν ἀκούσης οἷα δίκη δικαιομένη παρεγένετο, φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντων.

ΠΑΜΦ. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς ἀληθῶς γελοῖον λέγεις τὸ φιλοσοφῶντας δικάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους, δέον, εἰ καὶ τι μέγα εἴη, κατ' εἰρήνην ἐν σφίσι διαλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα.

2. ΛΥΚ. Πόθεν, ὦ μακάριε, κατ' εἰρήνην ἐκείνοι, οἳ γε συμπεσόντες ὅλας ἀμάξας βλασφημιῶν κατεσκεδάσαν ἀλλήλων κεκραγότες καὶ υπερδατεινόμενοι;

ΠΑΜΦ. Ἦ που, ὦ Λυκίне, περὶ τῶν λόγων διεφέροντο τὰ συνήθη ταῦτα ἑτερόδοξοι τυγχάνοντες;

ΛΥΚ. Οὐδὰμῳς, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι τοῦτο ἦν· ὁμόδοξοι γὰρ ἄμφω καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λόγων. Δίκη δὲ ὁμῶς συνειστῆκε καὶ δικασταὶ ψηφοφοροῦντες ἦσαν οἱ ἀρίστοι καὶ πρεσβύτατοι καὶ σοφώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐφ' ὧν ἂν τις ἡδέσθῃ παρὰ μέλος τι φθεγξάμενος, οὐχ ὅπως ἐς τοσαύτην ἀναισχυντίαν τραπόμενος.

ΠΑΜΦ. Οὐκοῦν λέγοις ἂν ἤδη τὸ κεφάλαιον τῆς δίκης, ὡς καὶ αὐτὸς εἰδείην ὅ τι σοὶ τὸ κεκινηκὸς εἴη τὸν τοσοῦτον γέλωτα.

3. ΛΥΚ. Συντάσσεται μὲν, ὦ Πάμφιλε, ὡς οἶσθα, ἐκ βασιλέως μισθοφορὰ τις οὐ φαῦλη κατὰ γένη τοῖς φιλοσόφοις, Στωϊκοῖς λέγω καὶ Πλατωνικοῖς καὶ Ἐπικουρεῖσι, ἐτι δὲ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰ ἴσα τούτοις ἔπασιν. Ἐδεῖ δὲ ἀποθανόντος αὐτῶν τινος ἄλλον ἀντικαθίστασθαι δοκιμασθέντα ψήφῳ τῶν ἀρίστων. Καὶ τὰ ἄθλα οὐ βοεή τις ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲ λερῆιον, ἀλλὰ μύρια κατὰ τὸν ἑνιαυτὸν, ἐφ' ὅτῳ συνεῖναι τοῖς νέοις.

LYCIANUS. — 1.

mares pedissequos appellares : quæ quis nescit χιτῶνιον mulierum esse vestimentum, δουλάρια autem servas modo illos vocare? et alia multo his apertiora, quale est ἵπτατο, et ἀπαντῶμενος et καθεσθῆς, quæ ne aliunde quidem delata domicilium unquam in Attico sermone acceperunt. Nos vero non magis laudamus poetas, insolitis oppleta vocibus poemata scribentes. Tua vero, ut pedestria metris comparem, sicut Dosiadæ Ara fuerint, aut Alexandra Lycophronis, et si quis adhuc est linguæ quam isti infelicioris. Hæc si studiosæ dedicas, optime tutemet tibi consulueris : sin imprudens iterum in delicias illas fallente velut vestigio labaris, admonitione ego defunctus sum, tu vero te accusabis, si quidem intelliges aliquando factum te deteriore.

XXXV.

EUNUCHUS.

1. PAMPHILUS. Unde nobis, Lycine, aut quid ridens advenis? nam semper quidem hilaris esse soles; hoc autem solito plus mihi videtur, in quo ne vales quidem continere risum.

LYCINUS. E foro tibi adsum, Pamphile : risus autem statim faciam te participem, si audieris, quali causæ disceptandæ interfuerim, contententibus inter se philosophis.

PAMPH. Illud ipsum quidem vere ridiculum narras, philosophos jure inter se experiri, qui debeant, si quid etiam sit magnum, pacate inter se crimina dissolvere.

2. LYC. Unde illi, sodalis, pacate? qui commissi inter se plaustra conviciorum tota in se congesserunt invicem, clamantes et ultra modum contententes?

PAMPH. Numquid de literis disceptabant solennia illa, quum diversæ essent sententiæ atque sectæ?

LYC. Minime : sed aliusmodi quiddam hoc erat : ejusdem enim ambo sententiæ, et disciplinæ ejusdem. Et tamen iudicium constitutum est, et suffragia ferebant iudices optimales et ætate maxime proveci et sapientissimi civitatis, ii denique apud quos merito pudeat aliquem, extra numerum quicquam dicere, nedum ut eo impudentiæ progrediar.

PAMPH. Quin tu igitur dicis jam caput causæ, ut et ipse sciam, quid tantum tibi risum moverit.

3. LYC. Constituta sunt, quod nosti, Pamphile, ab imperatore salaria non contemnenda generatim philosophis, Stoicis dico, et Platoniciis, et Epicureis, insuper etiam Peripateticis, æqualia his omnibus. Oportebat autem in mortui alicujus locum surrogari alium, probatum suffragiis optimatum. Præmium certaminis non bubula pellis erat, secundum poetam, neque victima, sed decies millenæ quotannis drachmæ, ut juvenes doceret.

ΠΑΜΦ. Οἶδα ταῦτα· καὶ τινά φασι αὐτῶν ἐναγχος ἀποθανεῖν, τῶν Περιπατητικῶν οἶμαι τὸν ἕτερον.

ΛΥΚ. Αὐτῇ, ᾧ Πάμφιλε, ἡ Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἄχρει γε τοῦτο γελοῖον οὐδὲν ἦν ἐκείνοις ἢ τὸ φιλοσόφους εἶναι φάσκοντας καὶ χρημάτων καταφρονεῖν ἔπειτα ὑπὲρ τούτων ὡς ὑπὲρ πατρίδος κινδυνευούσης καὶ ἱερῶν πατρώων καὶ τάφων προγονικῶν ἀγωνίζεσθαι.

ΠΑΜΦ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δόγμα τοῦτο γέ ἐστι τοῖς Περιπατητικοῖς, τὸ μὴ σφόδρα καταφρονεῖν χρημάτων, ἀλλὰ τρίτον τι ἀγαθὸν καὶ τοῦτο οἰεσθαι.

ΛΥΚ. Ὅρθως λέγεις. Φασὶ γὰρ οὖν ταῦτα, καὶ κατὰ τὰ πάτρια ἐγγίγντο αὐτοῖς ὁ πόλεμος.

4. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἦδη ἄκουε. Πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀποθανόντος ἐκείνου ἡγωνίζοντο· δύο δὲ μάλιστα ἦσαν οἱ ἀμφήριστοι αὐτῶν, Διοκλῆς τε ὁ πρεσβύτερος — οἶσθα ὃν λέγω, τὸν ἐριστικόν — καὶ Βαγώας ὁ εὐνούχος εἶναι δοκῶν. Τὰ μὲν οὖν τῶν λόγων προηγώνιστο αὐτοῖς καὶ τὴν ἐμπειρίαν ἐκότερος τῶν δογμάτων ἐπεδέδεικτο καὶ ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων εἶχετο· καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδέτερος αὐτῶν ἀμείνων ἦν.

5. Τὸ δ' οὖν τέλος δίκης ἐς τοῦτο περιέστη· ἀφήμενος γὰρ ὁ Διοκλῆς τοῦ δεικνύναι τὰ αὐτοῦ μετέβαινεν ἐπὶ τὸν Βαγῶαν καὶ διελέγγεν ἐπειράτο μάλιστα τὸν βίον αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ Βαγώας ἀντεξήταζε τὸν ἐκείνου βίον.

ΠΑΜΦ. Εἰκότως, ᾧ Λυκίνε· καὶ τὰ πλείω γε τοῦ λόγου περὶ τούτου μάλλον ἐχρῆν εἶναι αὐτοῖς ὡς ἔγωγε, εἰ δικάζων ἐτύγχανον, ἐπὶ τῷ τοιούτῳ τὸ πλεῖον διατρίψαι ἂν μοι δοκῶ τὸν ἀμείνον βιούντα μάλλον ἢ τὸν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῖς προχειρότερον ζητῶν καὶ οἰκείότερον τῇ νίκῃ νομίζων.

6. **ΛΥΚ.** Εὖ λέγεις καὶ μετὰ δμοψήφον ἐν τούτῳ ἔχεις. Ἐπεὶ δὲ ἄλλοι μὲν εἶχον βλασφημιῶν, ἄλλοι δὲ ἐλέγχων, τὸ τελευταῖον ἦδη ὁ Διοκλῆς ἔφη, μηδὲ τὴν ἀρχὴν θεμιτὸν εἶναι τῷ Βαγῶα μεταποιεῖσθαι φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ ἀριστείων εὐνούχῳ γε ὄντι, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους οὐχ ὅπως τούτων ἀποκεκλείσθαι ἤξιον, ἀλλὰ καὶ ἱερῶν αὐτῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ τῶν κοινῶν ἀπάντων συλλόγων, δυσουώνιστόν τι ἀποφαίνων καὶ δυσάντητον θέαμα, εἰ τις ἔωθεν ἐξῶν ἐκ τῆς οἰκίας ἴδοι τοιοῦτόν τινα. Καὶ πολλὸς ἦν ὁ περὶ τούτου λόγος, οὔτε ἄνδρα οὔτε γυναῖκα εἶναι τὸν εὐνούχον λέγοντος, ἀλλὰ τι σύνθετον καὶ μικτόν καὶ τερατώδες ἔξω τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.

ΠΑΜΦ. Καινόν γε τὸ ἐγκλημα φῆς, ᾧ Λυκίνε, καὶ ἦδη γελαῖν καὶ αὐτὸς, ᾧ ἑταῖρε, προάγομαι τῆς παραδόξου ταύτης κατηγορίας ἀκούων. Τί δ' οὖν ἄτερος; ἄρα τὴν ἡσυχίαν ἤγαγεν, ἢ τι πρὸς ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀντεπιτεῖν ἐτόλμησε;

7. **ΛΥΚ.** Τὰ μὲν πρῶτα ὑπ' αἰδοῦς καὶ δειλίας — οἰκείον γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον — ἐπὶ πολὺ ἐσιώπα καὶ ἡρυσθρία καὶ ἰδίῳ φανερός ἦν, τέλος δὲ λεπτὸν τι καὶ

PAMPH. Novi ista, et aiunt quendam illorum nuper mortuum, Peripateticorum puto alterum.

LYC. Hæc, Pamphile, Helena illa erat, pro qua depugnabant inter se invicem. Et hactenus quidem ridiculum illis erat nihil aliud, quam quod qui philosophos se dicerent esse et pecunias contemnere, deinde pro his tanquam pro patria periclitante et sacris patriis et sepulcris majorum suorum decertarent.

PAMPH. Quin etiam hoc dogma est Peripateticis, non nimis contemnere divitias, sed tertium quoddam bonum illud quoque putare.

LYC. Recte dicis. Aiunt scilicet ista, atque ex patria disciplina bellum ab iis gestum est.

4. Quæ autem post consecuta sunt, jam audi. Multi enim alii quoque in funebribus defuncti ludis pugnabant: duo autem maxime erant quorum anceps esset certamen, Diocles senex (nostis quem dico; contentiosum illum) et Bagoas, qui putatur eunuchus. Ac doctrinæ certamen jam ante certatum illis fuerat, peritiamque dogmatum uterque demonstraverat, seque Aristoteli ejusque sententiis addictum esse. Et sane neuter illorum erat melior.

5. Finis ergo causæ huc evasis: Diocles omisso ostendere sua merita, ad Bagoam transiit, et vitam maxime illius reprehendere tentavit: et eadem ratione etiam Bagoas contra in illius vitam inquisivit.

PAMPH. Merito illud quidem, Lycine: ac major pars orationis versari illis circa hoc potius debebat. Nam equidem si judex essem, in tali re præcipue immoraturus mihi videor, quæramque potius, uter melius vixerit, quam qui promptior sitoratione, eumque magis affinem victoriæ judicem.

6. **LYC.** Bene dicis, meque ea in re suffragantem tibi habes. Quum vero satis haberent conviciorum et criminum satis, denique jam negavit Diocles omnino fas esse Bagoæ tractare philosophiam et præmia illius affectare, qui eunuchus sit: tales vero non modo his rebus excludendos affirmavit, sed sacris ipsis, et lustralibus vasis, et communibus universis cœtibus; inauspicatum esse pronuncians et abominabile spectaculum, si quis mane domo egressus talem quendam viderit. Et fuit illi multus hac de re sermo, quum neque virum neque feminam esse eunuchum diceret, sed compositum quiddam, et mixtum et prodigiosum, et a natura humana abhorrens.

PAMPH. Novum crimen narras, Lycine, jamque ipse ad risum, sodalis, adducor, inexpectatam accusationem audiens. Quid igitur alter? numquid tum quievit, an ipse quoque contra hac dicere quicquam ausus est?

7. **LYC.** Primo quidem præ pudore ac metu, quod familiare his est, diu tacebat erubescibat et manifeste sudabat: tandem vero tenue quiddam sonans ac muliebre, inique

γυναικεῖον ἐμφεγεῖσθαι οὐ δίκαια ποιεῖν ἔφη τὸν Διοκλέα φιλοσοφίας ἀποκλείοντα εὐνοῦχον ὄντα, ἧς καὶ γυναιξὶ μετεῖναι· καὶ παρήγγοντο Ἀσπασία καὶ Διοτίμα καὶ Θαργελία συνηγορήσασθαι αὐτῶν, καὶ τις Ἀκαδημαϊκὸς εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμησας ἐν τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Διοκλῆς δὲ κάκεινον αὐτόν, εἰ περιτὴν καὶ τῶν ὁμοίων μετεποιεῖτο, εἶρξεν ἂν οὐ καταπλαγεῖς αὐτοῦ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν· καὶ τινὰς καὶ αὐτὸς ἀπεμνημόνευε λόγους καὶ πρὸς ἐκείνον ὑπὸ τε Στωϊκῶν καὶ Κυνικῶν μάλιστα εἰρημένους πρὸς τὸ τελειότερον ἐπὶ τῷ ἀτελεῖ τοῦ σώματος.

8. Ἐν τούτοις ἦν τοῖς δικασταῖς ἡ διατριβή· καὶ τὸ κεφάλαιον ἦδη τοῦ σκέμματος τούτου ἐτύγγχανεν ὄν, εἰ δοκιμαστέος εὐνοῦχος ἐπὶ φιλοσοφίαν παρελθὼν καὶ νέων προστασίαν ἐγχειρισθῆναι ἀξίων· τοῦ μὲν καὶ σχῆμα καὶ σώματος εὐμοίριαν προσεῖναι φιλοσόφῳ δεῖν λέγοντος, καὶ τὸ μέγιστον, πῶγωνα βαδὺν ἔχειν αὐτόν καὶ τοῖς προσιοῦσι καὶ μανθάνειν βουλομένοις ἀξιοπίστον καὶ πρέποντα ταῖς μυρίαις, ἃς χρὴ παρὰ βασιλέως ἀποφέρεισθαι, τὸ δὲ τοῦ εὐνοῦχου καὶ τῶν βακχῶν χειρὸν εἶναι· τοὺς μὲν γὰρ κἂν πεπειῶσθαι ποτε ἀνδρείας, τοῦτον δὲ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀποκεκοῦσθαι καὶ ἀμφίβολόν τι ζῶον εἶναι κατὰ ταῦτα ταῖς κορώναις, αἱ μὴτε περιστερὰς μὴτε κόραξιν ἐναριθμοῦντο ἄν.

9. Τοῦ δὲ οὐ σωματικῇ λέγοντος εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀλὴν ψυχῆς καὶ τῆς γνώμης ἐξέτασιν δεῖν γίγνεσθαι καὶ τῆς τῶν δογμάτων ἐπιστήμης, εἴθ' ὁ Ἀριστοτέλης ἐκαλεῖτο μάρτυς τοῦ λόγου εἰς ὑπερβολὴν θαυμάσας Ἑρμείαν τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τύραννον ἄγχι τοῦ καὶ θύειν αὐτῷ κατὰ ταῦτα τοῖς θεοῖς. Καὶ τι καὶ ἐτόλμα προστιθέναι ὁ Βαγώας τοιοῦτον, ὥς πολλὸ ἐπιτηδαιότερος εὐνοῦχος τοῖς νέοις διδάσκαλος οὐδὲ διαβολὴν τινα πρὸς αὐτοὺς ἐνδέξασθαι δυνάμενος οὐδὲ τὸ τοῦ Σωκράτους ἐκείνου ἐγγλῆμα παθεῖν ἂν ὥς διαφθεῖρουν τὰ μεράκια. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀγένητον μάλιστα ἐσκώφη, χαριέντως τοῦτο, ὥς γοῦν ἤετο, προσέριψεν· Εἰ γὰρ ἀπὸ πῶγωνος, ἔφη, βαθέος κρίνεσθαι δέοι τοὺς φιλοσοφούντας, τὸν τράγον ἂν δικαιότερον προκριθῆναι πάντων.

10. Ἐν τούτῳ τρίτος ἄλλος παρεστὼς — τὸ δὲ ὄνομα ἐν ἄφαντι κείσθω — Καὶ μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐτοσί δ' τὰς γνάθους λείους καὶ τὸ φώνημα γυναικεῖος καὶ τὰ ἄλλα εὐνοῦχῳ εἰσικῶς εἰ ἀποδύσαιο, πᾶν ἀνδρεῖος ὁμῖν φανέται· εἰ δὲ μὴ ψεύδονται οἱ περὶ αὐτοῦ λέγοντες, καὶ μοιχὸς ἄλλω ποτὲ, ὥς ὁ ἄξων φησὶν, ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχουν ἄλλὰ τότε μὲν ἐς τὸν εὐνοῦχον ἀναφυγῶν καὶ τοῦτο κρησφύγετον εὐρόμενος ἀφείθη, ἀπιστησάντων τῇ κατηγορίᾳ τῶν τότε δικαστῶν ἀπὸ γε τῆς φανεράς ὀψεως· νῦν δὲ κἂν παλινοῦσθαι μοι δοκεῖ τοῦ προκειμένου μισθοῦ ἕνεκα.

11. Τούτων δὲ λεγομένων παρὰ πάντων μὲν γέλως ἐγίνετο, ὥς τὸ εἰκός. Βαγώας δὲ μᾶλλον ἐταράττετο καὶ παντοῖος ἦν ἐς μυρία τραπόμενος χρώματα καὶ ψυχρῷ τῷ ἰδρωτὶ βρόμενος, καὶ οὔτε συγκατατίθεσθαι

facere dixit Dioclem, qui philosophia arceat eum qui sit eunuchus, quam mulieres etiam vindicare sibi possint; adducebanturque Aspasia, ac Diotima, et Thargelia, quæ causam ipsius juvarent; atque aliquis Academicus e Gallia eunuchus, qui paulo ante nostram ætatem inter Græcos floruerit. At Diocles illum ipsum quoque, si superstes esset aspirassetque ad similia, his exclusisset nihil commotus ipsius apud vulgus fama: et quædam ipse memorabat dicta, in illum a Stoicis quoque, et Cynicis maxime, ridicule coniecta de corporis illo vitio.

8. In his occupabantur iudices, et caput causæ jam in eo vertebatur, probandusne esset eunuchus philosophiam profiteri et adolescentium præfecturam sibi demandari postulans: altero dicente, habitum et integritatem partium omnium corporis inesse philosopho debere, præsertim, prolixam eum barbam habere, quæ fidem ei apud accedentes et discere volentes auctoritatemque præstet, dignam denique decem millibus, quæ ab imperatore acciperet: at eunuchi conditionem, exsecutorum etiam statu esse deteriorem. Hos enim tamen aliquando expertos esse virilitatem; hunc autem ab initio statim abscissum, et ambiguum quoddam animal esse, cornicum instar, quæ neque in columbis neque in corvis numerari possint.

9. Altero autem contendente, non corporis hoc esse iudicium, sed robur animi spectari, et examen mentis oportere fieri atque scientiæ dogmatum: tum Aristoteles citabatur testis ejus orationis, qui supra modum admiratus sit Hermeam eunuchum, Aternensem tyrannum, usque eo, ut etiam illi eodem modo quo diis rem sacram faceret. Quin etiam illud adjicere ausus est Bagoas, multo aptiorem esse adolescentibus eunuchum magistrum, in quo neque hæreere aliqua illorum respectu calumnia possit, neque Socratis illud crimen locum habere, quasi corrumpere adolescentulos. Quumque in mentum imberbe inprimis jacta quædam essent, lepide hoc, ut sibi quidem videbatur, inter alia objecit: si enim, inquit, a barba proluxa judicari philosophos oporteat, caprum justius præferri omnibus.

10. Inter hæc tertius alius superveniens, cujus nomen in obscuro relinquatur, Verumtamen, inquit, iudices, iste lævibus genis, muliebri voce, et reliqua eunuchis similis, si exuatur, virilis valde vobis videbitur: si vero non mentiuntur qui de isto narrant, etiam mœchus aliquando deprehensus est, membra, quod ait tabula Solonis, in membris habens. Sed tum quidem ad eunuchum se recipiens, invento illo perfugio, absolutus est, fidem crimini, qui tum judicabant, negantibus, ex specie manifesta: jam vero etiam retractaturus mihi videtur propositæ mercedis causa.

11. His vero dictis, omnium quidem risus, ut facile est ad existimandum, ortus est. Bagoas vero magis etiam perturbabatur, et omnia tentabat, in mille colores versus, frigidoque sudore diffluens: qui neque honestum putaret

τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καλῶς ἔχειν ὥστε οὐτε ἀχρεῖον αὐτῷ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐς τὸν παρόντα ἀγῶνα ἡγεῖτο εἶναι.

ΠΑΜΦ. Γαλοῖα, ὦ Λυκίνα, ὡς ἀληθῶς ταῦτα καὶ ἔοικεν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑμῖν διατριβὴν παρεσχῆσθαι. Τὸ δ' οὖν τέλος τί ἐγένετο καὶ πῶς ἐγνωσαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ δικασταί;

12. ΛΥΚ. Οὐχ ὁμόφθοι πάντες ἦσαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἤξιον ἀποδύσαντας αὐτὸν ὥσπερ τοὺς ἀργυρωνήτους ἐπισκοπεῖν, εἰ δύναιτο φιλοσοφεῖν τὰ γε πρὸς τῶν ὄρχων· οἱ δὲ ἔτι γελοιότερον μεταστελαιμένους τινὰς τῶν ἐξ οἰκήματος γυναικῶν καλεῦναι αὐτὸν συνεῖναι καὶ ὀπυεῖν, καὶ τινα τῶν δικαστῶν τὸν πρεσβυτάτον τε καὶ πιστότατον ἐφροσύνῳ ὁρᾶν, εἰ φιλοσοφεῖ. Μετὰ δὲ ἐπεὶ πάντας ὁ γέλως κατεῖχε καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τὴν γαστέρα ἤλγει βραττόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἐγνωσαν ἀναπόμπιμον ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐκπέμψαι τὴν δίκην.

13. Καὶ νῦν ἄτερος μὲν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδειξιν, ὥς φασι, γυμνάζεται καὶ παρασκευάζεται καὶ κατηγορίαν συγκροτεῖ καὶ τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλήμα ὑποκινεῖ ἐναντιώτατον αὐτῷ, καὶ οὗτος κατὰ τοὺς φαύλους τῶν ῥητόρων τοῦτο ποιῶν καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας τὸν ἀντιδικὸν ἐκ τοῦ ἐγκλήματος καταλέγων· τῷ Βαγῳ δὲ ἑτέρα, ὥς φασι, μέλει καὶ ἀνδρίζεται τὰ πολλὰ καὶ διὰ χειρὸς ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος κρατήσιν ἐλπίζει, ἣν ἐπίδειξιν ὡς οὐδὲν χεῖρων ἐστὶ τῶν τὰς ἱπποὺς ἀναβαινόντων ὄνων. Αὕτη γάρ, ὦ ἑταῖρε, φιλοσοφίας ἀρίστη κρίσις ἔοικεν εἶναι καὶ ἀπόδειξις ἀναντιλεχτος. Ὡστε καὶ τὸν υἱὸν — ἐτι δέ μοι κομιδῇ νέος ἐστίν — εὐξαίμην ἂν οὐ τὴν γνώμην οὐδὲ τὴν γλῶτταν ἀλλὰ τὸ αἰδοῖον ἔτοιμον ἐς φιλοσοφίαν ἔχειν.

XXXVI.

* ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

1. Ἀμφὶ τε οὐρανοῦ ἀμφὶ τε ἀστέρων ἡ γραφή, οὐκ αὐτέων ἀστέρων οὐδ' αὐτέου περὶ οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντικῆς καὶ ἀληθείας, ἣ δὴ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βίον ἔρχεται. Ὁ δέ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει οὐδὲ διδασκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέφομαι ὁκόσοι σοφοὶ εἶντες τὰ μὲν ὅλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσπυτέων ἀπηγέονται, μούνην δ' ἀστρολογίην οὔτε τιμέουσιν οὔτε ἐπασκέουσι.

2. Καὶ ἡ μὲν σοφία παλαιὴ οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπικετο, ἀλλ' ἐστὶν ἔργον ἀρχαίων βασιλείων θεοφιλέων. Οἱ δὲ νῦν ἀμαθὴ καὶ ῥαθυμίη καὶ προσέτι μισοπονήη κείνοισι τε ἀντίστα φρονέουσι καὶ εὖτ' ἂν ἀνδράσιν ἐπικυρέωσι ψευδᾶ μαντευομένοισι, ἄστρον τε κατηγορεῖν καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδέ μιν οὔτε ὑγίεια οὔτε ἀληθῆα νομίζουσιν, ἀλλὰ λόγον ψευδᾶ καὶ ἀνεμώλιον, οὐ δικαίως, ἐμοὶ δοκεῖ, φρονέοντες οὔτε

adulterii crimen non refutando confiteri neque vero inutile sibi crimen ad praesens certamen judicaret.

PAMPH. Ridicula profecto ista, quaeque non vulgarem vobis oblectationem videantur praebuisse. Sed quid tandem factum est, et quomodo iudices de illis decreverunt?

12. LYC. Non in eadem omnes erant sententia, sed alii postulabant illum exutum instar mancipiorum inspicere, possetne, quantum quidem ad testiculos, philosophari: alii, magis etiam ridicule, arcessitis quibusdam de lupanari mulierculis, juberi illum congredi et inire, et iudicium aliquem, aetate maximum et fide dignissimum, assistere ac, num philosophetur, spectare. Postea vero, quum risus occupasset omnes et nemo esset cui non concussa dolerent ilia, decreverunt rejicere et remittere causam in Italiam.

13. Et nunc alter quidem ad eruditionis ostentationem, ut aiunt, exercet se et comparat, et accusationem componit, et adulterii crimen movet, maxime sibi contrarium; isque more malorum causidicorum hoc agit, et inter viros adversarium suum hoc ipso crimine recenset: Bagoam autem alia, aiunt, cura tenet, et pro viro se gerit frequenter et praemanu rem habet, et denique superaturum se sperat, si ostendat nihilo se asinis qui equas ineunt esse deteriorem. Illud enim, sodalis, optimum videtur philosophiae specimen esse, haec demonstratio cui contradici nihil possit. Itaque filium etiam (est autem mihi admodum juvenis) optaverim non mentem neque linguam, sed verecundam partem philosophiae aptam habere.

XXXVI.

* DE ASTROLOGIA.

1. De caelo deque stellis haec scriptio est; non ipsis de astris neque ipso de caelo, sed de divinatione ac veritate, quae ab hisce ad hominum vitam pervenit. Neque vero praecepta libellus meus habet, nec disciplinam promittit, quomodo excellere hac divinatione quis possit, sed reprehendo, quotquot docti quum sint, alia quidem exercent et suis omnibus enarrant, solam sententiam astrologiam neque honorant neque exercent.

2. Ac sapientia quidem hujus rei est antiqua, neque recens demum ad nos venit, sed est opus antiquorum regum diis carorum. Verum qui nunc sunt, inscitia et socordia atque insuper laboris odio, tum contraria illis sentiunt, tum si quando in homines incidunt falsa divinant, et sidera accusant, et ipsam oderunt astrologiam, eamque neque sanam neque veram arbitrantur, sed disciplinam mendacem et ventosam, inique, ut mihi videtur, sentientes. Neque

γὰρ τέκτονος διδρὴν τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίῃ οὕτα αὐ-
λητέω ἀμουσίῃ μουσικῆς ἀσοφίῃ, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες
τῶν τεχνῶν, ἑκάστη δ' ἐν ἑωυτῇ σοφῇ.

3. Πρῶτον μὲν ὧν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον ἀνθρώ-
ποις κατεστήσαντο. Αἰτίῃ δὲ αὐτοῖσι τὰ μὲν ἡ σο-
φίῃ τοῦ ἔθνους — καὶ γὰρ τὰλλα τῶν ἄλλων σοφώτεροι
Αἰθίοπες — τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκῆσιος ἡ εὐμοιρίῃ· αἰεὶ γὰρ
σφέας εὐδίῃ καὶ γαληναίῃ περιέεσθαι· οὐδὲ τῶν τοῦ
ἔτους τροπῶν ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μιῇ ὥρῃ οἰκεῖουσιν.
Ἰδόντες ὧν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πάμπαν ὁμοίην
φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην καὶ ἐν ἄλ-
λοτε ἄλλῃ μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκεε αὐτοῖσι τὸ χρῆμα
θεοῦματος καὶ ἀπορίης ἄξιον. Ἐνθεν δὲ ζητούντες εὖ-
ρον τούτων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδον τῇ σεληναίῃ τὸ
φέγγος, ἀλλὰ οἱ παρ' ἡελίου ἐρχεται.

4. Εὖρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς
δὲ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν — μῦθοι γὰρ τῶν ἄλλων
ἀστέρων κινεῖνται — φύσιν τε αὐτῶν καὶ δυναστείην
καὶ ἔργα, τὰ ἕκαστος ἐπιτελεῖται. Ἐν δὲ καὶ οὐνό-
ματα αὐτοῖσιν ἐπέθεσαν, οὐκ οὐνόματα, ὅπως ἐδόκεον,
ἀλλὰ σημήια.

5. Ταῦτα μὲν ὧν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέδλεψαν.
Μετὰ δὲ γεύουσιν οὖσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον
παρέδωσαν, Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφῶν ἐκδεξάμενοι ἡμερ-
γέα τὴν μαντικὴν ἐπὶ μέζον ἡγεῖραν μέτρα τε τῆς
ἐκαστοῦ κινήσεως ἐσημήναντο καὶ ἑτέων ἀριθμὸν καὶ
μηνῶν καὶ ὥρων διατάξαντο. Καὶ μηνῶν μὲν σφῖσι
μέτρον ἡ σεληναίῃ καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφῇ ἐγένετο,
ἔτεος δὲ ἡλίου καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος.

6. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο πολλῶ μὲζω τούτων·
ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἡέρος καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων
ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθεῶν καὶ οὐδαμὰ κινεομένων
δυώδεκα μοίρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινεομένοισι, καὶ
οἰκία ζῶια ὄντα ἕκαστον αὐτῶν ἐς ἄλλην μορφήν με-
μεμέαται· τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν,
τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνῶν.

7. Ἀπὸ τῶν δὴ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα
ποιέται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δυώδεκα μοι-
ρέων πασῶν ἐμαντεύοντο, ἄλλοι δὲ ἁλλοῖσι μοίρῃσι
ἐχρέοντο· καὶ κριὸν μὲν σέβουσι ὁκόσοι ἐς κριὸν ἀπέ-
βλεπον, ἰχθύας δὲ οὐ σιτέονται ὁκόσοι ἰχθύας ἐπεσημή-
ναντο, οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ἤδεσαν,
καὶ οἱ ἄλλοι τὰλλα ὡς ἕκαστοι ἰλάσκονται. Καὶ μὴν
καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡερίου ταύρου σεβίζονται, καὶ
δ' Ἄπις αὐτοῖς χρῆμα ἱρώτατον τὴν χώραν ἐπινέμεται
καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήιον ἀνατιθέασι σημήιον τῆς ἐκείνου τοῦ
ταύρου μαντικῆς.

8. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Αἰθῖες ἐπέβησαν τοῦ
λόγου· καὶ γὰρ τὸ Αἰθῖων μαντήιον τὸ Ἄμμωνος, καὶ
τοῦτο ἐς τὸν ἡέρα καὶ ἐς τὴν τούτου σοφίην εὐρητο·
παρ' ὅσον τὸν Ἄμμωνα καὶ οὗτο· κριοτρόσωπον ποί-
ονται.

9. Ἐγνώσαν δὲ τούτων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι,

enim fabri inscitia, fabrilis ipsius artis mala indoles; ne-
que imperitia tibicinis, musicæ ipsius est inertia: sed isti
quidem artium imperiti, unaquæque autem ars in se sa-
piens est.

3. Primi ergo Æthiopes hanc rationem hominibus con-
stituerunt. Causa illis partim sapientia gentis (nam reli-
quis etiam in rebus sapientiores ceteris Æthiopes), partim
etiam habitandi sors commoda. Semper enim illos serenitas
et tranquillitas circumdat; neque anni vices patiuntur, sed
in una eademque tempestate habitant. Quum igitur cerne-
rent lunam non eandem semper apparere, sed plures accipe-
re species et in aliam alias formam verti, visa est illis res
admiratione et dubitatione digna. Inde igitur querendi
invenerunt causam harum rerum, quod non sua lunæ lux,
verum a sole illi venit.

4. Invenerunt vero aliorum quoque siderum motum,
quos quidem planetas nos vocamus (soli enim reliquorum
siderum moventur), naturamque illorum et potestatem, et
opera quæ singuli efficiunt. Imposuerunt autem illis quo-
que nomina: non nuda nomina, ut videbantur, sed signa
ipsarum naturarum.

5. Hæc igitur Æthiopes in cælo conspexerunt. Post vi-
cinis suis Ægyptiis imperfectam artem tradiderunt: Ægy-
ptiis vero, quam accipere ab illis ex parte modo altera
absolutam divinandi rationem, in majus extulerunt, men-
suras motus uniuscujusque signarunt, et annorum nume-
rum et mensium atque horarum ordinarunt. Et mensium
quidem illis modus luna ejusque conversio fuit, anni autem
sol atque solis circuitus.

6. At ipsi alia quoque his multo majora machinati sunt.
Ex omni enim aere, et stellis reliquis inerrantibus atque
fixis et haudquaquam moventibus se, duodecim partes re-
secuerunt illis alteris quæ moverentur, et propria his ani-
malia: quæ singula in aliam unumquodque formam expre-
sere, marina alia, alia vero hominum, alia bestiarum,
volucrum alia, alia jumentorum.

7. Unde etiam sacra apud Ægyptios multorum generum
fiunt. Nec enim omnes Ægyptii ex duodecim partibus iis-
dem omnibus divinabant; sed aliis alii partibus diversisque
utebantur. Atque arietem quidem colunt quotquot respi-
ciebant Arietem; pisces non edunt qui Pisces nomine illo
signaverant; neque caprum mactant quicumque noverant
Capricornum: atque alii alia, ut cuique visum est, pla-
cant. Sane etiam taurum in honorem cælestis Tauri colunt,
atque Apis illis, ut res sanctissima, regionem incolit; cui
oraculum etiam constituerunt ibi, signum divinationis il-
lius cælestis Tauri.

8. Non ita multo post Libyes etiam hanc rationem am-
plexi sunt. Nam Libyum etiam oraculum Ammonis ipsum
quoque ad cælum ejusque sapientiam relatum est, quate-
nus Ammonem hi etiam arietis vultu sibi faciunt.

9. Agnoverunt autem horum singula etiam Babylonii:

οἱτοὶ μὲν, λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πολλὸν ὑστερόν ἐς τούτους ὁ λόγος ἀπίκετο.

10. Ἑλλήνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπίων οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ᾔκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλ' ἀφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκε, ἀλλ' ἐς γοητήν καὶ ἱερολογίην, οἷη διανοίῃ ἐκείνου· πηξάμενος γὰρ λύρην ὄργιά τε ἐποίετο καὶ τὰ ἱρὰ ᾔειδε· ἡ δὲ λύρη ἐπτάμιτος εὐῶσα τὴν τῶν κινομένων ἀστέρων ἀρμονίην συνεβάλλετο. Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος καὶ ταῦτα ἀνακινέων πάντα ἔβλεγε καὶ πάντων ἐκράτεε· οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἔβλεπε οὐδέ οἱ ἄλλης ἔμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφέος ἡ μεγάλη λύρη. Ἑλλήνες τε τάδε τιμέοντες μοῖρην αὐτῇ ἐν οὐρανῷ ἀπέκριναν καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρη Ὀρφέος. Ἦν δέ κοτε Ὀρφέα ἰδὼς ἡ λίθοισι ἡ χοροῖσι μεμιμημένον, ἐν μέσῳ ἔζεται ἑκάστος ἀείδοντι μετὰ χειρὶ ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δὲ μιν ζώια μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος καὶ ταῦρος καὶ λέων καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὐτ' ἂν ἐκεῖνα ἰδῷς, μέμνησό μοι τούτων, κοίτῃ ἐκείνου αἰοιῇ, κοίτῃ δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος ἡ δοκοῖς λέων Ὀρφέος ἐπαύουσι. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἴτια γνῶις, σὺ δὲ καὶ ἐν τῇ οὐρανῷ δέρκεο ἕκαστον τούτων.

11. Λέγουσι δὲ Τειρεσίην ἄνδρα Βοιώτιον, τοῦ δὲ κλέος μαντοσύνης περὶ πολλὸν αἰρείται, τοῦτον τὸν Τειρεσίην ἐν Ἑλλήσιν εἰπεῖν, ὅτι τῶν πλανεομένων ἀστέρων οἱ μὲν θήλειες, οἱ δὲ ἄρρενες ὄντες οὐκ ἴσα ἐκτελέουσι· τῇ καὶ μιν διφυέα γενέσθαι καὶ ἀμφίβιον Τειρεσίην μυθολογέουσιν ἄλλοτε μὲν θῆλυν ἄλλοτε δὲ ἄρρενα.

12. Ἀτρεὺς δὲ καὶ Θυέστης περὶ τῇ πατρῴῃ βασιλῇ φιλονεικούντων ἤδη τοῖσι Ἑλλήσι ἀναφανδὸν ἀστρολογίης τε καὶ σοφίης τῆς οὐρανίης μάλιστ' ἔμελε, καὶ τὸ ζυγὸν τῶν Ἀργείων ἄρχειν ἐγνώσαν ἐσωτῶν ὅστις τοῦ ἐτέρου σοφίην προπερέστερος. Ἐνθα δὲ Θυέστης μὲν τὸν κριὸν σφίσι τὸν ἐν τῇ οὐρανῷ σημηνάμενος ὑπέδειξε, ἀπὸ τῷ δὲ ἄρνα χρύσειον Θυέστη γενέσθαι μυθολογέουσι. Ἀτρεὺς δὲ τοῦ ἡελίου πέρι καὶ τῶν ἀνατολῶν αὐτέου λόγον ἐποίησατο, ὅτι οὐκ ἐς ὁμοίην φορὴν ἡελίος τε καὶ ὁ κόσμος κινούνται, ἀλλ' ἐς ἀντίφρον ἀλλήλοισι ἀντιδρομέουσι, καὶ αἱ νῦν ὅστις δοκέουσαι, τοῦ κόσμου ὅστις εὐῶσαι, τοῦ ἡελίου ἀνατολαὶ εἰσι. Τάδε εἰπόντα βασιλέα μιν Ἀργεῖοι ἐποίησαντο, καὶ μέγα κλέος ἐπὶ σοφίᾳ αὐτέου ἐγένετο.

13. Ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Βελλεροφόντew τοιαύδε φρονέω· πτηνὸν μὲν οἱ γενέσθαι ὡς ἵππον, οὐ μάλ' αἰσθόμεναι, δοκέω δὲ μιν ταύτην τὴν σοφίην μετέποντα ὑψηλὰ τε φρονέοντα, καὶ ἀστροισι δμιλέοντα ἐς οὐρανὸν οὐχὶ τῷ ἵππῳ ἀναβῆναι, ἀλλὰ τῇ διανοίῃ.

14. Ἴσα δέ μοι καὶ ἐς Φρίξον τὸν Ἀθάμαντος εἰρήσθω, τὸν δὲ κριῷ χρυσεῷ δι' αἰθέρος ἐλάσαι μυθόνοται. Ναὶ μέντοι καὶ Δαίδαλον τὸν Ἀθηναῖον ξεῖνῃ μὲν ἡ ἱστορίῃ, δοκέω γε μὴν οὐκ ἔξω ἀστρολογίης,

hi quidem aiunt, etiam ante alios; mihi vero videtur multo post ad ipsos haec ratio pervenisse.

10. Graeci autem neque ab Aethiopibus neque ab Aegyptiis de astrologia quicquam audire: sed ipsis Orpheus, Oeagri et Calliopes filius, primus haec enarravit: non ille manifesta valde, neque in lucem totam rationem protulit, sed ad incantationem et sacramenta utebatur, qualis erat mens illius. Lyra enim constructa faciebat orgia et sacra canebat: lyra autem septem chordarum quae esset, errantium stellarum harmoniam symbolo quodam signabat. Haec inquit Orpheus, et haec movens, mulcebat omnia, et omnia vincebat: neque enim illam, quam fecerat sibi, lyram spectabat, neque alia illi cordi erat ars musica; sed haec erat magna lyra Orphaei. Honorantes vero ista Graeci, partem in caelo illi decreverunt, et stellae plures Lyra vocantur Orphaei. Si vero videris aliquando Orpheum vel lapidibus vel colore assimilatum, in medio sedet canenti similis, in manibus habens lyram: circa ipsum autem animalia stant sexcenta, in quibus homo etiam, et taurus, et leo, eorumque singuli. Ea vero quum videris, horum mihi memento, qualis ille sit cantus, qualis lyra, qualis etiam taurus, et qualis leo Orpheum audiant. Si vero quas dico causas noveris, tum tu etiam in caelo unumquodque videas.

11. Aiunt vero Tiresiam, virum Boeotium, cuius divinandi gloria multum elata est, hunc igitur Tiresiam inter Graecos dixisse ferunt, errantium siderum alia quae sint feminina, alia vero quae masculina, non eadem efficere: unde etiam illum duplicis naturae fuisse atque vitae Tiresiam fabulantur, alias feminam, alias vero marem.

12. Atreo autem et Thyeste de regno paterno contendentes, iam Graeci aperte astrologiam et caelestem sapientiam vehementer sectabantur: et commune Argivorum regnare eum apud se decreverunt, qui altero quantum ad hanc sapientiam esset praestantior. Tunc Thyestes quidem arietem illis, qui in caelo est, designatum monstravit: a quo auream ovem Thyesti fuisse fabulantur. Atreus vero de sole et ortibus illius sermonem habuit, non versus eandem plagam solem atque mundum moveri, sed contrarium sibi invicem cursum tenere: et qui nunc occasus solis videatur, quum sit mundi, solis esse ortum. Haec illum dicentem regem suum Argivi fecerunt, magna quoque fuit sapientiae illius gloria.

13. Ego vero etiam de Bellerophonte eadem sentio. Alium quidem equum illi fuisse, persuaderi mihi non patior: puto autem illum sapientiae huius studiosum sublimia cogitasse, et versatum cum astris, in caelum non equi opera ascendisse, sed animo.

14. Eadem mihi etiam in Athamantis filium Phrixum dicta sunt, quem ariete aureo per aethera vectum fabulantur. Quin etiam in Daedalum Atheniensem: peregrinum quidem et mira historia; sed puto illum non fuisse ab astro-

ἀλλὰ οἱ αὐτὸς μάλιστα ἐχρήσατο καὶ παῖδι τῷ ἑωυτοῦ κατηγήσατο.

15. Ἰκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρυσόμενος καὶ οὐκ ἐπικτὰ διζήμενος, ἀλλ' ἐς πόλον ἀερθεὶς τῷ νῶ ἔξεπεσε τῆς ἀληθείης καὶ παντὸς ἀπεσφαλῆ τοῦ λόγου καὶ ἐς πέλαγος κατηνέχθη ἀδύσπων πρηγμάτων, τὸν Ἕλληνες ἄλλως μυθολογέουσι καὶ κόλπον ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇδε τῇ θαλάσῃ Ἰκάριον εἰκὴ καλέουσι.

16. Τάχα δὲ καὶ Πασιφάη παρὰ Δαίδαλου ἀκούσασα ταύρου τε πέρι τοῦ ἐν τοῖς ἀστροῖσι φαινομένου καὶ αὐτῆς ἀστρολογίης εἰς ἔρωτα τοῦ λόγου ἀπίκετο, ὅθεν νομίζουσι ὅτι Δαίδαλος μιν τῷ ταύρῳ ἐνύμφευσε.

17. Εἰσι δὲ οἱ καὶ κατὰ μέρεα τὴν ἐπιστήμην διελόντες ἕκαστοι αὐτῶν ἄλλα ἐπενοήσαντο, οἱ μὲν τὰ ἐς τὴν σεληνάην, οἱ δὲ τὰ ἐς Δία, οἱ δὲ τὰ ἐς ἥλιον συναγείραντες δρόμου τε αὐτέων πέρι καὶ κινήσιος καὶ δυνάμιος.

18. Καὶ Ἐνδυμίων μὲν τὰ ἐς τὴν σεληνάην διατάξατο.

19. Φαέθων δὲ τοῦ ἡελίου δρόμον ἐτεκμήρατο, οὐ μὲν γε ἀτρεκέως, ἀλλ' ἀτελέα τὸν λόγον ἀπολιπὼν ἀπέθανε. Οἱ δὲ τάδε ἀγνοέοντες Ἥελιου παῖδα Φαέθοντα δοκέουσι καὶ μῦθον ἐπ' αὐτῷ οὐδαμὰ πιστὸν διηγόνται· εὐθόνητα γάρ μιν παρὰ τὸν Ἥλιον τὸν πατέρα αἰτέειν τὸ τοῦ φωτὸς ἄρμα ἡνιοχεύειν, τὸν δὲ δοῦναι τέ οἱ καὶ ὑποθέσθαι τῆς ἱππασίης τὸν νόμον. Ὁ δὲ Φαέθων ἐπειδὴ ἀνέβη τὸ ἄρμα, ἡλικίῃ καὶ ἀπειρίῃ ἄλλοτε μὲν πρόσγειος ἡνιοχευε, ἄλλοτε δὲ πολλὸν τῆς γῆς ἀπαιωρούμενος· τοὺς δὲ ἀνθρώπους χρύος τε καὶ θάλπος οὐκ ἀνασχετὸν διέφθειρε. Ἐπὶ τοῖσι δὲ τὸν Δία ἀγανακτέοντα βαλεῖν πρῆστο· τῇ Φαέθοντα μεγάλῃ. Πέσσοντα δέ μιν αἱ ἀδελφαὶ περιστᾶσαι πένθος μέγα ἐποίησαν, ἵστε μετέβαλλον τὰ εἶδεα, καὶ νῦν εἰσι αἰγίροι καὶ τὸ ἤλεκτρον ἐπ' αὐτέῳ δάκρυον σταλάουσι. Οὐχ οὕτω ταῦτα ἐγένετο οὐδὲ δσιον αὐτοῖσι πείθεσθαι, οὐδὲ Ἥλιος παῖδα ἐποίησατο, οὐδὲ δὲ παῖς αὐτέῳ ἀπέθανε.

20. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλα Ἕλληνες πολλὰ μυθώδεα, τοῖσι ἐγὼ οὐ μάλα τὴν πείθομαι. Κῶς γὰρ δὴ δσιον πιστεῦσαι παῖδα Αἰνείην τῆς Ἀφροδίτης γενέσθαι καὶ Διὸς Μίνω καὶ Ἄρεος Ἀσκάλαφον καὶ Αὐτολύκον Ἑρμῆς; ἀλλ' οὗτοι ἕκαστος αὐτέων θεοφιλέας ἐγένοντο καὶ σφίσι γενομένοισι τῷ μὲν ἡ Ἀφροδίτῃ, τῷ δὲ ὁ Ζεὺς, τῷ δὲ ὁ Ἄρης ἐπέβλεψαν· δικόσι γὰρ δὴ ἀνθρώποισι ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ οἰκοδεσποτεύουσι, οὗτοι ὅπως τοκέες ἑωυτοῖσι πάντα ἱκελὰ ἐκτελέουσι καὶ χρῶν καὶ μορφήν καὶ ἔργα καὶ διανοίην, καὶ βασιλεὺς μὲν ὁ Μίνως Διὸς ἡγεομένης, καλὸς δὲ Αἰνείης Ἀφροδίτης βουλήσῃ ἐγένετο, κλέπτῃς δὲ Αὐτολύκος, ἡ δὲ οἱ κλεπτικῇ ἐξ Ἑρμῆος ἀπίκετο.

21. Οὐ μὲν ὦν οὐδὲ τὸν Κρόνον ὁ Ζεὺς ἔδῃσε οὐδὲ ἐς Τάρταρον ἔρριψε οὐδὲ τὰ ἄλλα ἐμήσατο· δικόσα ἀνθρώποι νομίζουσι, ἀλλὰ φέρεται γὰρ ὁ Κρόνος τὴν ἔξω φορὴν πολλὴν ἀπ' ἡμέων καὶ οἱ νωδρὴ τε ἡ κίνησις καὶ οὐ βηιδίῃ τοῖσι ἀνθρώποισι δρέεσθαι. Διὸ δὴ μιν

logia alienum : verum ea tum ipse maxime est usus, tum filium eam suum docuit.

15. Icarus autem, juventute et temeritate usus et inconcessa quærens, sed animo in polum ipsum sublatus, vero excidit et ab tota ratione aberravit, et in mare decidit negotiorum fundo ac sine carentium : de quo temere fabulam narrant Græci, et ab illo sinum in hoc mari frustra vocant Icarium.

16. Fortasse etiam Pasiphae, quæ audisset ex Dædalo de Tauro sidere in astris lucente et ipsa astrologia, in amorem doctrinæ devenit : unde putant eam a Dædalo conciliatam tauro esse.

17. Sunt vero etiam qui, divisa in partes disciplina, alia singuli excogitarunt, alii quæ ad lunam pertinent, alii quæ ad Jovem, alii quæ ad solem, colligentes, deque cursu illorum, motu et potestate.

18. Atque Endymion quidem quæ ad lunam pertinent ordinavit.

19. Phaethon autem solis cursum designavit, non sane exploratis omnibus, sed imperfectam artem relinquens mortuus est. Qui autem ista ignorant, Solis filium Phaethontem putant, et fabulam de eo nulla parte credibilem narrant : venisse nempe ad Solem patrem, ab eoque petiisse ut lucis currum regere sibi liceret ; illum vero dedisse, et legem aurigationis subjecisse. At Phaethon conscenso surru præ juventute et imperitia alias quidem terræ nimis vicinus aurigatur, alias nimium a terra sublatus, unde homines frigus calorque intolerabilis perdidit. Inter hæc Jovem indignatum fulmine magno Phaethontem feruisse. Cadentem circumstantes sorores luctus habuere magnos, donec formas mutarent : et nunc sunt populi, lacrimamque super eo electrum stillant. Non ita gesta hæc sunt, nec fas est fidem iis adjungere : necne filium Sol genuit, neque filius ipsi mortuus est.

20. Dicunt autem alia quoque multa fabulosa Græci, quibus ego non multum fidei tribuo. Quomodo enim fas sit credere filium Æneam fuisse Veneris, et Jovis Minoem, et Martis Ascalaphum, et Autolycum Mercurii ? At singuli horum cari Deo fuere, nascentesque hunc Venus, hunc Jupiter, hunc Mars respexerunt. Quicumque enim hominibus in hac genitura domum ut domini regunt, illi tanquam parentes similia sibi omnia efficiunt, et colorem, et formam, et opera, et animum : ac rex quidem Minos Jove ducente, pulcher autem Æneas Veneris voluntate fuit ; fur autem Autolyceus, furandique illi ars a Mercurio venit.

21. Jam vero neque Saturnum Jupiter vinxit, neque in Tartarum detrusit, neque reliqua machinatus est quæ putant homines : sed enim fertur Saturnus per orbem extimum procul a nobis, estque illi languidus motus, neque observatu facilis hominibus. Propterea nempe stare illum

δοτάναι λέγουσι δικως πεπεδημένον· τὸ δὲ βάθος τὸ πολλὸν τοῦ ἡέρος Τάρταρος καλεῖται.

22. Μάλιστα δ' ἐκ τε Ὀμήρου τοῦ ποιητῆς καὶ τῶν Ἡσιόδου ἐπέων μάθοι ἂν τις τὰ πάλαι τοῖς ἀστρολόγοις ὁμοφωνούντα. Εὖτ' ἂν δὲ τὴν σειρὴν τοῦ Διὸς ἀπηγέται καὶ τοῦ Ἑλλίου τὰς βόας, τὰ δὲ ἐγὼ ἤματα εἶναι συμβάλλομαι, καὶ τὰς πόλιας τὰς ἐν τῇ ἀσπίδι Ἥφαιστος ἐποίησας καὶ τὸν χορὸν καὶ τὴν ἀλωήν. Τὰ μὲν γὰρ ὁκόσα ἐς τὴν Ἀφροδίτῃν αὐτέω καὶ τοῦ Ἄρεος τὴν μοιχείην λέλεκται, καὶ τὰ ἐμφανέα οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆσδε τῆς σοφίης πεποιημένα· ἡ γὰρ δὴ ὦν Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος ὁμοδρομίη τὴν Ὀμήρου αἰοδὴν ἀπεργάζεται· ἐν ἄλλοις δὲ ἔπειτα τὰ ἔργα ἐκάστου αὐτέων διωρίσας τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπόν,·

Ἄλλὰ σύ γ' ἱμερόντα μετέρχεο ἔργα γάμοι·

τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δ' Ἀρῇ θυῶ καὶ Ἀθῇνῃ πάντα μελήσει.

23. Ἄπερ οἱ παλαιοὶ ἰδόντες μάλιστα μαντήϊσι ἐχρέοντο καὶ οὐ πάρεργον αὐτέην ἐποιέοντο, ἀλλ' οὔτε πόλιας ὤκισον οὔτε τείχεα περιεβάλλοντο οὔτε φόνους ἐργάζοντο οὔτε γυναῖκας ἐγάμεον, πρὶν δὴ παρὰ μάντεων ἀκοῦσαι ἕκαστα· καὶ γὰρ δὴ τὰ μαντήϊα αὐτέοις οὐκ ἔξω ἀστρολογίης ἦν, ἀλλὰ παρὰ μὲν Δελφοῖσι παρθένος ἔχει τὴν προφητείην σύμβολον τῆς παρθένου τῆς οὐρανίης, καὶ δράκων ὑπὸ τῷ τρίποδι φθέγγεται, ὅτι καὶ ἐν τοῖσι ἀστροῖσι δράκων φαίνεται, καὶ ἐν Διδύμοις δὲ μαντήιον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔμοι δοκεῖ, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἡριῶν Διδύμων ὀνομάζεται.

24. Οὕτω δὲ αὐτέοις χρῆμα ἱρότατον ἡ μαντοσύνη ἐδόκει, ὥστε δὴ Ὀδυσσεὺς ἐπειδὴ ἔκαμει πλανεόμενος, θηελήσας ἀτρεκέως ἀκοῦσαι περὶ τῶν ἐωυτοῦ πρηγμάτων ἐς τὸν Ἄϊδον ἀπίκητο, οὐκ «ὄρα ἰδὼ νέκυας καὶ ἀτερέα χῶρον», ἀλλ' εἰς λόγους ἐλθεῖν Τειρεσίῃ ἐπιθυμῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν χῶρον ἦλθε, ἔνθα οἱ Κίρκῃ ἐσήμηνε καὶ ἔσκαψε τὸν βόθρον καὶ τὰ μήλα ἔσφαξε, πολλῶν νεκρῶν παρεόντων, ἐν τοῖσι καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἐωυτοῦ, τοῦ αἵματος πεινὴ ἐθελόντων οὐ πρότερον ἀπῆκεν οὐδενὶ οὐδὲ αὐτῇ τῇ μητρὶ, πρὶν Τειρεσίην γεύσασθαι καὶ ἐξαναγκάσαι εἰπεῖν οἱ τὸ μαντήιον· καὶ ἀνέσχετο διψῶσαν ὀρέων τῆς μητρὸς τὴν σκίην.

25. Λακεδαιμονίοις δὲ Λυκούργος τὴν πολιτην πᾶσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διετάξατο καὶ νόμους σφίσι ἐποίησας το μῆδαμὰ μὴδὲ ἐς πολέμον προχωρεῖν πρὶν τὴν σεληναίην πλήρεια γενέσθαι· οὐ γὰρ ἴσῃ ἐνόμιζε εἶναι τὴν δυναστείην αὐξανομένης τῆς σεληναίης καὶ ἀφανιζομένης, πάντα δὲ ὑπ' αὐτῇ διοικέσθαι.

26. Ἀλλὰ μούνοι Ἀρχάδες ταῦτα οὐκ ἐδέξαντο οὐδὲ ἐτίμησαν ἀστρολογίην, ἀνοήτῃ δὲ καὶ ἀσοφίῃ λέγουσι καὶ τῆς σεληναίης ἐμμεναι προγενέστεροι.

27. Οἱ μὲν ὦν πρὸ ἡμῶν οὕτω χάρτα ἦσαν φιλομάντιες, οἱ δὲ νῦν οἱ μὲν αὐτέων ἀδύνατα εἶναι λέγουσι ἀνθρώποις τέλος εὐρασθαι μαντικῆς — οὐ γὰρ εἶναι

aiunt tanquam vinculum compedibus ingens autem cœli profunditas Tartarus vocatur.

22. Maxime vero ex Homeri poetæ et Hesiodi versibus discat aliquis, de quibus olim inter astrologos convenit. Quando vero catenam Jovis refert, et boves Solis, hos ego utique dies esse conjicio; et urbes, quas in clypeo Achillis fecit Vulcanus, et chorum, et vineam, similiter ad astrologiam pertinere. Nam illa omnia, quæ in Venerem ab illo et in Martis adulterium dicta sunt, et quæ ut palam gesta, non aliunde, quam ex hac sapientia ficta sunt: conjunctus nempe cursus Veneris et Martis Homeri cantum efficit, et absolvit. In aliis vero versibus opera uniuscujusque illorum definivit, quum Veneri dicit:

Dulcia nempe tibi sunt connubia curæ:

de bellicis autem:

Mars celer ista quidem Pallasque armata parabunt.

23. Quæ quum viderent veteres, maxime utebantur divinationibus, neque obiter illam tractabant: sed neque urbes condebant, neque ducebant mœnia, nec prœlia committebant, neque uxores ducebant ante, quam a vatibus audissent singula. Etenim neque oracula illis expertia astrologiæ erant: verum Delphis quidem virgo vaticinandi munus habet, cœlestis Virginis symbolum: et draco sub tripode vocem emittit, quoniam inter sidera quoque lucet Draco. Quod autem Didymis est Apollinis oraculum, ut mihi videtur, ipsum quoque a cœlestibus Didymis (Gemini) appellatur.

24. Adeo res sanctissima illis visa divinatio est, ut Ulysses, quum in errore illo suo laboraret, verum audire cupiens de rebus suis, ad inferos descenderet, non «Cerneret ut functos vita, illætabile regnum,» sed in colloquium Tiresiæ venire qui desideraret. Et quum venisset in locum quem designaverat ipsi Circe, et fossam fodisset, nactassetque oves; mortuis multis præsensibus, interque illos matre ipsius, ac bibere de sanguine volentibus, non prius permisit cuiquam, nec ipsi matri adeo, quam Tiresias gustasset, eumque ipse coegisset edere sibi oraculum; sustinuitque sitientem matris umbram videre.

25. Lacedæmonis autem Lycurgus rem omnem publicam ex cœli rationibus constituit, et leges illis posuit, ne usquam in bellum ante progredierentur, quam plena luna esset. Neque enim æqualem putabat esse potentiam augescantis lunæ et decrescantis, omniaque ab illa administrari.

26. Sed soli ista Arcades non recepere, neque in honore habuerunt astrologiam; sed amentia quadam et insipientia dicunt ipsa se luna esse antiquiores.

27. Majores igitur nostri valde adeo divinationis erant studiosi: sed qui nunc sunt, partim illi quidem fieri posse negant ut inveniant homines finem certumque fundamen-

μιν οὔτε πιστὴν οὔτε ἀληθέα, οὐδὲ τὸν Ἄρεα ἢ τὸν Δία ἐν τῷ οὐρανῷ ἡμέων ἔνεκα κινέσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων οὐδεμίαν ὥρην ἔχεινοι ποιεῖνται οὐδ' ἐστὶν αὐτοῖσι πρὸς τάδε κοινωνίη, κατὰ σφῆας δὲ χρεΐη τῆς περιφορῆς ἀναστρέφονται.

28. ἄλλοι δὲ ἀστρολογίην ἀψευδέα μὲν, ἀνωφελέα δ' εἶναι λέγουσι· οὐ γὰρ ὑπὸ μαντοσύνῃ ἀλλάσσεσθαι δόξα τῆσι μοίρησι δοκίοντα ἐπέχεται.

29. Ἐγὼ δὲ πρὸς τάδε ἄμφοι καὶνα ἔχω εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν ἀστέρες ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν σφετέρην εἰλέονται, πάρεργον δὲ σφίσι τῆς κινήσεως τῶν κατ' ἡμέας ἑκαστον ἐπιγίγνεται. Ἡ ἐθέλεις ἔππου μὲν θέοντος καὶ ὀρνέθων καὶ ἀνδρῶν κινεομένων λίθους ἀνασαλεύεσθαι καὶ κάρφεια δονέσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ δρόμου, ὑπὸ δὲ τῇ δίνῃ τῶν ἀστέρων μηδὲν ἄλλο γίνεσθαι; Καὶ ἐκ μὲν ὀλίγου πυρὸς ἀπορροίη ἐξ ἡμέας ἔρχεται, καὶ τὸ πῦρ οὐ δι' ἡμέας καίει· τὴν οὐδὲ οἱ μέλει τοῦ ἡμετέρου θάλαπρος, ἀστέρων δὲ οὐδεμίαν ἀπορροίην δεχόμεθα; Καὶ μέντοι τῇ ἀστρολογίᾳ τὰ μὲν φαῦλα ἐσθλὰ ποιῆσαι ἀδύνατά ἐστιν οὐδὲ ἀλλάξει τι τῶν ἀπορρεόντων πρηγμάτων, ἀλλὰ τοὺς χρεομένους τάδε ὠφελεῖ, τὰ μὲν ἐσθλὰ εἰδόντας ἀπιζόμενα πολλὸν ἀπόπροσθεν εὐφρανεῖ, τὰ δὲ φαῦλα εὐμαρέως δέχονται· οὐ γὰρ σφισιν ἀγνούουσι ἐπέχεται, ἀλλ' ἐν μελέτῃ καὶ προσδοκίᾳ βῆλιδι καὶ περηφείᾳ ἡγέται. Τάδε ἀστρολογίης πέρι ἐγὼν ὑπολαμβάνω.

XXXVII.

ΔΗΜΩΝΑΚΤΟΣ ΒΙΟΣ.

1. Ἐμελλεν ἄρα μηδὲ δ' καθ' ἡμᾶς βίος τὸ παντάπασιν ἀμοιρος ἔσεσθαι ἀνδρῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων, ἀλλὰ καὶ σώματος ἀρετὴν ὑπερφυᾶ καὶ γνώμην ἀκρως φιλόσοφον ἐκφράζειν· λέγω δὲ εἰς τε τὸν Βοιωτῶν Σώστρατον ἀναφέρων, ὃν Ἡρακλέα οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν καὶ ὦντο εἶναι, καὶ μάλιστα εἰς Δημόνακτα τὸν φιλόσοφον, οὗς καὶ εἶδον αὐτὸς καὶ ἰδὼν ἐθαύμασα, θατέρω δὲ τῷ Δημόνακτι καὶ ἐπὶ μάλιστα συνεγενόμην. Περὶ μὲν οὖν Σωστράτου ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ γέγραπται μοι καὶ δεδῆλωται μέγεθος τε αὐτοῦ καὶ ἰσχύος ὑπερβολὴ καὶ ἡ ὑπαιθρος ἐν τῷ Παρνασσῷ δίαίτα καὶ ἡ ἐπὶ πόας εὐνὴ καὶ τροφαὶ ὄρειοι καὶ ἔργα οὐκ ἀπωδὰ τοῦ ὀνόματος καὶ ὅσα ἡ ληστὰς αἵρων ἔπραξεν ἢ δόδοιων τὰ ἀβάτα ἢ γεφυρῶν τὰ δύσπορα.

2. Περὶ δὲ Δημόνακτος ἤδη δίκαιον λέγειν ἀμφοῖν ἔνεκα, οὗς ἐκείνους τε διὰ μνήμης εἴη τοῖς ἀρίστοις τό γε κατ' ἐμὲ καὶ οἱ γενναιότατοι τῶν νέων καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὁρῶντες ἔχοιεν μὴ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μόνον τῶν παρὰδειγμάτων σφᾶς αὐτοὺς βυθμίζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡμετέρου βίου κανόνα προτιθεσθαι καὶ ζηλοῦν ἑκείνων ἀρίστον ὧν οἶδα ἐγὼ φιλοσόφων γενόμενον.

3. Ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν δσα

tum divinationis : neque enim fidam illam esse, neque veram; neque Martem aut Jovem in caelo nostra causa moveri; sed humanarum rerum curam illos plane nullam habere, neque communionem adeo ipsis cum hisce rebus nostris ullam intercedere; verum suae rei causa atque quod necessarius sit ille ipsis circuitus, converti.

28. Alii vero astrologiam mendacii quidem, sed eandem utilitatis quoque expertem aiunt : neque enim per divinationis usum immutari quae fatum decreto eveniant.

29. Ego autem ad haec ambo illa habeo dicere : stellae quidem in caelo suam sibi viam volvi, sed obiter, praeter suum illum motum, nostri quoque singulorum rationem accedere. Aut vis tu equo quidem currente, aut avibus hominibusve se moventibus exallire lapides, et festucas agitari a vento quem effecit cursus; a stellarum autem vertigine aliud nihil fieri? Et ex parvulo quidem igni aliquid ad nos defluit, et tamen ignis non propter nos urit quicquam, neque ille nos ut calefiamus curat : stellarum autem influxum non recipimus? Et sane astrologiae quae mala sunt in melius mutare non licet, neque mutare quicquam rerum quae ex principiis fluunt; sed qui ea utuntur, illis prodest eatenus : bona eventura praemonitos multo ante exhilarant, mala autem facilius accipiunt : neque enim imprudentes opprimunt, sed exercitatione et expectatione facilia leniaque ducuntur. Haec de astrologia equidem statuo.

XXXVII.

DEMONACTIS VITA.

1. Ergo ne nostrum quidem saeculum omnino erat futurum expers hominum sermone et commemoratione dignorum; sed tum corporis ingens robur prolaturum, tum animum summo opere philosophum : dico autem hoc ad Boetium Sostratum respiciens, quem Herculem vocabant Graeci et putabant esse; et maxime ad Demonactem philosophum : quos et vidi ipse, et visos admiratus sum; altero vero, Demonacte, diutissime etiam sum usus. Ac de Sostrato quidem alio in libro a me scriptum est, et tum magnitudo illius ostensa, tum fidem prope excedens robur hominis, et subdivalis in Parnasso mora, et cubile in gramine, et montanus victus, et opera a nomine Herculis non abhorrentia, quaeque aut tollendis latronibus perfecit, aut viis per invia muniendis, aut quum pontibus junxit loca trajectu difficilia.

2. De Demonacte autem jam dicere fas fuerit duarum rerum causa, ut et ille in memoria versetur, quantum fieri opera mea potest, praestantissimorum hominum, et juvenum generosissimi, qui ad philosophiam appulere animum, non antiqua tantum exemplaria habeant ad quae se ipsos componant, sed etiam e nostro saeculo illum sibi tanquam canonem proponant atque aemulentur, optimum, quos ego novi, philosophorum.

3. Fuit autem genere Cyprius, non obscurorum unus,

εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων πρὸς φιλοσοφίαν ὥρμησεν οὐκ Ἀγαθοβούλου μὲν Δ' οὐδὲ Δημητρίου πρὸ αὐτοῦ οὐδὲ Ἐπικτήτου ἐπεγειράντων, ἀλλὰ πᾶσι μὲν συνεγένετο τούτοις καὶ ἔτι Τιμοκράτει τῷ Ἡρακλεώτῃ σοφῷ ἀνδρὶ φωνῇ τε καὶ γνώμῃν μάλιστα κεκοσμημένῃ· ἀλλ' ὃ γε Δημῶναξ οὐχ ὑπὸ τούτων τινός, ὡς ἔφην, παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκείας πρὸς τὰ καλὰ ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παιδῶν εὐθύς κεκινήμενος ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, ὅλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν αὐτός τε ὁρῶν καὶ ὑγιῖ καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ χρώμενος καὶ τοῖς δρῶσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνῶμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν.

4. Οὐ μὲν ἀνίπτοις γε ποσὶ, τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ἤξεν, ἀλλὰ καὶ ποιηταῖς σύντροφος ἐγένετο καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο καὶ λέγειν ἤσκητο καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προαιρέσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀκρῶ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος ἤπιστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο καὶ πρὸς καρτερίαν διεπόνητο, καὶ τὸ ὅλον ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδενὸς ἄλλου προσδεῖσθαι· ὥστε ἐπεὶ καὶ ἐμαθεν οὐκέτι ἑαυτῷ διαρκῶν, ἐκὼν ἀπῆλθε τοῦ βίου πολλὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων καταλιπών.

5. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἐν ἀποτεμόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταῦτο καταμείζας οὐ πᾶν τι ἐξέφαινε τίνι αὐτῶν ἔχαιρειν· ἐώκει δὲ τῷ Σωκράτει μᾶλλον ὥκειώσθαι, εἰ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ τοῦ βίου ῥαστώνῃ τὸν Σινωπέα ζηλοῦν ἔδοξεν, οὐ παραχαράττων τὰ εἰς τὴν δαίταν, ὡς θαυμάζοιτο καὶ ἀποβλέποιοτο ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλ' ὁμοδαίετος ἄπασιν ὢν καὶ πεζὸς καὶ οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τύφῳ κάτοχος συνῆν καὶ ξυνεπολιτεύετο.

6. τὴν μὲν τοῦ Σωκράτους εἰρωνεῖαν οὐ προσιέμενος, χάριτος δὲ Ἀττικῆς μεστὰς ἀποφαινὼν τὰς συνουσίας, ὡς τοὺς προσομιλήσαντας ἀπέναι μῆτε καταφρονήσαντας ὡς ἀγεννοὺς μῆτε τὸ σκυθρωπὸν τῶν ἐπιτιμήσεων ἀποφεύγοντας, παντοίους δὲ ὑπ' εὐφροσύνης γενομένους καὶ κοσμιωτέρους παρὰ πολλὸν καὶ φαιδρότερους καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐέλπιδας.

7. Οὐδὲπώποτε γοῦν ὥρθη κεκραγὼς ἢ ὑπερδιατεινόμενος ἢ ἀγανακτῶν οὐδ' εἰ ἐπιτιμᾶν τῷ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἱατρῶν ἡξίου λαμβάνειν τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένους, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένους· ἡγεῖτο γὰρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρός ἰσοθέου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν.

8. Τοιοῦτῳ δὲ βίῳ χρώμενος εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἔδειτο, φίλοις δὲ συνέπραττε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυγεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπερίμνησεν ὡς ἐπ' ὀλιγοχρονίοις τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς ἐπαίρομένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ φυγὴν δυσχεραίνοντας ἢ γῆρας ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλωτι παρεμυθεῖτο, οὐχ δρῶντας

neque quantum ad dignitatem in republica, nec divitiarum nomine. Verum enim vero superior hisce omnibus, atque ad ea quæ pulcherrima sunt, aspirans, animum ad philosophiam appulit, non Agathobulo profecto, neque ante ipsum Demetrio, neque Epicteto excitantibus; quibus omnibus quidem utebatur, et insuper Timocrate Heracleota, sapienti viro, et linguæ pariter atque animi ornatissimi: sed non ab ullo horum incitatus, uli dixi, Demonax, verum a domestico ad honesta impetu et insito philosophiæ amore a puero inde statim commotus, humana bona omnia despiciebat, totumque se libertati et fiduciæ quum tradidisset, ita vivebat semper, tum ipse recta, sobria atque experte reprehensionis vita utens, tum præbens videntibus audientibusque exemplar, suam prudentiam, suamque in philosophando veritatem.

4. Nec tamen illotis, quod aiunt, pedibus in hæc irrui: sed poetis innutritus erat, ac plerosque tenebat memoria, exercitatusque erat dicendo; tum sectas philosophorum non pauxillum, neque extremo, secundum proverbium, digito attigerat, verum sciebat: corpus vero exercuerat et ad patientiam laborum subegerat. In universum cura illi, ne cuiuscumque alterius rei indigeret: adeo ut, quum intelliceret se non amplius sibi sufficere, de vita sponte abierit, relicto Græcorum optimis quibusque multo de se sermone.

5. Philosophiæ autem non unam aliquam speciem sibi resecurit, sed multis in unum commistis, non satis declaravit, qua illarum præter ceteras gauderet. Videbatur tamen Socratis maxime ad familiam se applicuisse, licet habitu et illa victus facilitate æmulari Sinopensem videretur: neque tamen ea quæ ad victum pertinent in deterius mutabat, ut admirarentur ipsum et oculos in ipso defigerent vulgo homines: sed eodem quo ceteri quidem cultusque genere utens, communis, ne pauxillum quidem tumidus, versabatur privatim et publice cum omnibus:

6. Socratis quidem illam dissimulationem non admittens, sed plenam Attica quadam gratia consuetudinem præ se ferens. Itaque sic ab eo discedebant qui cum illo fuerant, ut neque contemnerent tanquam ignavum, neque asperitatem reprehensionum ejus refugerent: sed præ voluptate animi nihil non facerent et decitiores multum, et hilariores, et spei in futurum melioris essent.

7. Nunquam enim visus est clamare, aut supra modum contendere, aut indignari, neque si quis reprehendendus esset: sed peccata quum perstringeret, ignoscebat peccantibus, volebatque exemplum nos capere a medicis, sanantibus quidem morbos, ira autem in ægrotos non utentibus: putabat enim, hominis quidem esse peccare, dei autem aut æqualis deo viri, peccata corrigere.

8. Hanc vitam quum viveret, pro se ille quidem nullius rei indigebat, sed amicos in iis, quæ e re esse judicaret, adjuvabat: et si qui illorum felices sibi viderentur, submonebat quam brevibus, quæ nunc viderentur, bonis efferrentur: qui vero aut paupertatem deplorarent, aut exilium ægre ferrent, aut senectutem, vel morbum accusarent,

ὅτι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιώντα, λήθη δὲ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήψεται.

9. Ἐμελε δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοῦς στασιάζοντας διαλάττειν καὶ γυναιξὶ πρὸς τοὺς γεγαμηκότας εἰρήνην πρυτανεύειν· καί ποῦ καὶ δήμοις ταρattoμένους ἐμμελῶς διελέχθη καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐπεισεν ὑπουργεῖν τῇ πατρίδι τὰ μέτρια. Τοιοῦτός τις ἦν ὁ τρόπος τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, πρῶς καὶ ἡμέρος καὶ φαιδρός.

10. Μόνον αὐτὸν ἡνία φίλου νόσος ἢ θάνατος, ὥς ἀν καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν τὴν φιλίαν ἡγούμενον· καὶ διὰ τοῦτο φίλος μὲν ἦν ἅπασιν καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα οὐκ οἰκείον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπὸν γε ὄντα. Πλέον δὲ ἢ ἑλαττον ἔχαιρε συνῶν ἐνίοις αὐτῶν, μόνοις ἐξιστάμενος ὁποσοί ἀν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἑλπίδα διαμαρτάνειν. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἐπραττέτε καὶ ἔλεγεν, ὥς αἰε, τὸ κομικὸν ἐκείνο, τὴν πειθῶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθεῖσθαι.

11. Τοιγαροῦν καὶ Ἀθηναίων δ' τε σύμπας δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει ὑπερφύως ἐθαύμαζον αὐτὸν καὶ διετέλουν ὥς τινα τῶν κρείττονων προσδρόντες. Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέειπε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλῆθεσιν ἐκτέτατο ἐπὶ τε τῇ παρησία καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἅπερ καί κείνοι οἱ τότε, ὅτι οὔτε θῶν ὥφθη πώποτε οὔτε ἐμνήθη μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινιαῖς πρὸς ἅπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος καὶ καθαρὸν ἰμάτιον ἀναλαβὼν καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀτελογήσατο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τευκνέαι πώποτε τῇ Ἀθηνᾷ, Μῆ θαναμάσσετε, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσα, οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. Πρὸς δὲ θάτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωνῆσαι σφίσι τῆς τελετῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἢ τὰ μυστήρια, οὐ σιωπήσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμνημένους, ἀλλ' ἀποτρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας ὥστε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντας πρᾶους αὐτῷ καὶ ἱεροῦ γενέσθαι αὐτίκα καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξάμενος τιμᾶν καὶ αἰδεῖσθαι καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχυτέρῳ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ· Ἄνδρες γὰρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι, ἐμὲ μὲν ὀρῶντες ἐστεφανωμένον ὑμεῖς ἤδη καμὲ καταθύσατε, τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερῆσατε.

12. Βούλομαι δὲ ἕνα παραθέσθαι τῶν εὐστόχως τε ἅμα καὶ ἀστείως ὑπ' αὐτοῦ λελεγμένων, ἀρξασθαι δὲ ἀπὸ Φαβωρίνου καλὸν καὶ ὦν πρὸς ἐκείνον εἶπεν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Φαβωρίνος ἀκούσας τινὸς ὡς ἐν γέλωτι ποιοῖτο τὰς ὁμιλίας αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῶν ἐν αὐταῖς μελῶν τὸ ἐπικεκλασμένον σφόδρα ὡς ἀγεννὲς καὶ γυναικεῖον καὶ φιλοσοφίᾳ ἥκιστα πρέπον, προσελθὼν

consolabatur cum risu, ut qui non viderent, post pusillum temporis cessatura quæ ipsos contristarent, oblivionem vero quandam bonorum pariter ac malorum, ac libertatem longam brevi omnes occupaturam.

9. Curæ hoc quoque sibi habebat, ut dissidentes inter se fratres in concordiam redigeret, mulieribusque pacem cum maritis conciliaret. Est etiam ubi in populo turbis agitato concinne verba fecit, persuaderetque majori parti, ut patriæ rebus consulerent modeste. Talis erat ratio illius philosophiæ, mitis, mansueta, hilaris.

10. Unum molestia ipsum affliciebat, morbus aut mors amici, ut qui maximum inter homines bonum amicitiam iudicaret. Ac propter hæc amicus erat omnibus, nec est quem ipse non domesticum et familiarem putaret, in quantum homo esset. Ceterum magis minusve quorundam inter illos consuetudine delectabatur, a solis illis se removens, quicumque ultra spem emendationis peccare ipsi viderentur. Atque hæc cum Gratiis et ipsa Venere faciebatque et dicebat, ut semper, quod est in comœdia, Suada labiis illius insideret.

11. Itaque Atheniensium tum universus populus, tum principes supra modum illum admirabantur, et ut ad deum aliquem semper ad ipsum respiciebant. Quamquam initio plerisque illorum offensum erat, odiumque non minus quam Socrates apud multitudinem contraxerat loquendi illa fiducia atque libertate: jamque consurrexerant contra illum Anyti quidam et Meliti, accusantes eadem quæ illi quondam, quod neque sacrificans unquam visus esset, neque initiatus esset solus omnium Eleusiniis. Ad quæ quidem ille viliriter sane, coronatus et pura veste indutus quum in concionem prodisset, partim concinne, partim vero asperius quam pro suo instituto causam dixit. Ad illud enim crimen, quod non unquam rem sacram Minervæ fecisset: Nolite, inquit, mirari, Athenienses, si non prius ei sacrum feci; neque enim indigere meis illam victimis putabam. Ad alterum vero illud de mysteriis, hanc sibi causam esse dicebat, cur non veniret in communionem initiorum, quod, si mala sint mysteria, taciturnus non esset apud non initiatos, sed dehortaturus illos ab orgiis; sin bona, indicaturum præ humanitate omnibus. Igitur Athenienses, qui jam lapides contra ipsum haberent in manibus, mites ei et propitii statim sunt facti, et inde initio facto honorarunt virum, reveriti sunt, ac denique admirati: quamquam us in principio statim suæ ad illos orationis asperiori paulum usus esset proœmio. Nam, Athenienses, inquit, quum coronatum me (victimæ instar) videatis, vos jam me quoque mactate; priore enim hostia non litastis.

12. Volo jam subjicere quædam acute pariter et urbane ab illo dictorum. Decet autem a Phavorino, et his quæ ad illum dixit, incipere. Quum enim audisset e quodam Phavorino, deridiculo ab illo haberi ipsius cum familiaribus sermones, maxime versuculos illis immistos, quod fracti nimis, ignavi, muliebres, philosophiam minime decentes

ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίς ὦν χλευάζει τὰ αὐτοῦ· Ἄνθρωπος, ἔφη, οὐκ εὐαπάτητα ἔχων τὰ ὤτα. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ σοφιστοῦ καὶ ἐρωτῶντος, τίνα δὲ καὶ ἐφ' ὧν ἔχων, ὦ Δημόναξ, ἐκ παιδιᾶς εἰς φιλοσοφίαν ἤκει; Ὅρχεις, ἔφη.

13. Ἄλλοτε δὲ ποτε ὁ αὐτὸς προσελθὼν ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίνα αἵρεσιν ἀσπάζεταιται μᾶλλον ἐν φιλοσοφίᾳ· ὁ δὲ, Τίς γάρ σοι εἶπεν ὅτι φιλοσοφῶ; Καὶ ἀπὼν ἤδη παρ' αὐτῷ μάλα ἡδὺ ἐγέλασε· τοῦ δὲ ἐρωτήσαντος ἐφ' ὅτῳ γελᾷ, ἐκείνος ἔφη, Γελῶσόν μοι εἶναι ἔδοξεν, εἰ σὺ ἀπὸ τοῦ πύργωνος ἀξιοῖς κρίνεσθαι τοὺς φιλοσοφοῦντας αὐτὸς πύργωνος οὐκ ἔχων.

14. Τοῦ δὲ Σιδωνίου ποτὲ σοφιστοῦ Ἀθήνησιν εὐδοκμοῦντος καὶ λέγοντος ὑπὲρ αὐτοῦ ἑπαίνον τινα τοιοῦτον, ὅτι πάσης φιλοσοφίας πεπειράται — οὐ χεῖρον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἢ ἔλεγεν· Ἐὰν Ἀριστοτέλης με καλῇ ἐπὶ τὸ Λύκειον, ἐφομαι· ἂν Πλάτων ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀφίξομαι· ἂν Ζήνων, ἐπὶ τῇ Πουίλῃ διατρίψω· ἂν Πυθαγόρας καλῇ, σιωπήσομαι. Ἀναστὰς οὖν ἐκ μέσων τῶν ἀκρωμένων, Οὗτος, ἔφη προσεπὼν τὸ ὄνομα, καλεῖ σε Πυθαγόρας.

15. Πύθωνος δὲ τινος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ εὐπαρῶν νεανίσκου ὠραίου ἐρεσχολοῦντος αὐτὸν καὶ προτείνοντος ἐρώτημά τι σοφιστικὸν καὶ κελεύοντος εἰπεῖν τοῦ συλλογισμοῦ τὴν λύσιν, Ἐν, ἔφη, οἶδα, τέκνον, ὅτι περαίνει. Ἀγανακτῆσαντος δὲ ἐκείνου ἐπὶ τῷ τῆς ἀμφιβολίας σκώμματι καὶ συναπειλήσαντος, Αὐτίκα σοι μάλα τὸν ἄνδρα δεῖξω, ὁ δὲ σὺν γέλωτι ἡρώτησε, Καὶ γὰρ ἄνδρα ἔχεις;

16. Ἐπεὶ δὲ τις ἀθλητῆς καταγελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἐσθῆτα ὠφθῇ ἀνδρὶν ἀμπεχόμενος Ὀλυμπιονίκης ὦν, ἐπάταξεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν λίθῳ καὶ αἷμα ἔρρῦν, οἱ μὲν παρόντες ἠγανάκτουσαν ὥς αὐτὸς ἕκαστος τετυπτημένος καὶ ἐβόων ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον ἵναι, ὁ δὲ Δημόναξ, Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸν ἀνθύπατον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἱατρόν.

17. Ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ χρυσὸν δακτύλιον ὀδῶ βαδίζων εὔρε, γραμματίον ἐν ἀγορᾷ προβεῖς ἡξίου τὸν ἀπολέσαντα, ὅστις εἶη τοῦ δακτυλίου δεσπότης, ἤκειν καὶ εἰπὼντα δλκὴν αὐτοῦ καὶ λίθον καὶ τύπον ἀπολαμβάνειν ἤκειν οὖν τις μεираχίσκος ὠραῖος αὐτὸς ἀπολωλέκεναι λέγων. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἔλεγεν, Ἀπίθι, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τὸν σεαυτοῦ δακτύλιον φύλαττε, τοῦτον γὰρ οὐκ ἀπολώλεκας.

18. Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Ρωμῶν βουλῆς τις Ἀθήνησιν υἱὸν αὐτῷ δεῖξας πᾶν ὠραῖον, σπλυθεῖαν δὲ καὶ διακελαμμένον, Προσαγορεύει σε, ἔφη, ὁ ἐμὸς υἱὸς οὐ τοσί· καὶ ὁ Δημόναξ, Καλὸς, ἔφη, καὶ σοῦ ἀξίος καὶ τῇ μητρὶ ὅμοιος.

19. Τὸν δὲ Κυνικὸν ἐν ἄρκτου δέρματι φιλοσοφοῦντα οὐχ Ὀνωρᾶτον, ὥσπερ ὠνομάζετο, ἀλλ' Ἀρκεσίλαον καλεῖν ἡξίου.

20. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος τίς αὐτῷ ὅρος εὐδαιμονίας εἶναι δοκεῖ, Μόνον εὐδαίμονα, ἔφη, τὸν ἐλευθερόν·

essent : accessit ad Demonactem rogavitque quis esset qui sua derideret : is, Homo, inquit, aures habens decepta non nimium faciles. Instante vero sophista atque interrogante, Quo vero viatico instructus, Demonax, a puero ad philosophiam accessisti? Testiculis, inquit.

13. Alio quodam tempore idem accedens interrogat Demonactem, quam maxime sectam in philosophia amplecteretur : at ille, Quis vero tibi, inquit, dixit me philosophari? Et jam discedens apud se suaviter sane risit : illo vero interrogante quid rideret, Ridiculum mihi, inquit, esse videbatur, te a barba judicari velle philosophos, barbam quum non habes ipse.

14. Sidonio aliquando sophista Athenis florente ac de se laudem commemorante ejusmodi, se philosophiam universam explorasse — sed nihil impedit verba ipsa referre : Si Aristoteles me vocet in Lyceum, sequar : si Plato in Academiam, veniam : si Zeno, in Pæcile commorabor : si Pythagoras vocet, silebo. Surgens igitur Demonax ex mediis auditoribus, Heus tu, inquit nomine illum appellans, vocat te Pythagoras.

15. Pythonis cujusdam purpuratorum Macedonia filio pulchro, irritante illum nugis et sophisticam interrogationem proponente, ejusque syllogismi solutionem dicere illum jubente, Unum, inquit, puer, novi, te παραίνεσθαι [quod est et concludere ex sumtis quibusdam et subigi]. Egre autem ferente illo lusum ex ambiguo, et una minitante, Statim tibi virum monstrabo ! cum risu interrogavit, Virum nempe habes?

16. Quum vero athleta quidam derisus ab illo, quod in florida veste, Olympionices licet, visus esset, caput illius lapide percussisset, et sanguis efflueret : praesentes quidem indignari, quasi unusquisque ipsorum pulsatus esset, clamareque, ad proconsulem eundum esse : at Demonax, Nequaquam, inquit, viri, ad proconsulem ; sed ad medicum.

17. Invenerat aliquando aureum anulum incedens per viam, tabellaque in foro proposita postulabat, ut qui perdidisset, dominus annuli, veniret, dictoque pondere illius et gemma, et imagine, eum reciperet. Venit adolescentulus formosus, se perdidisse dicens. Quum vero sani nihil diceret, Abi, puer, inquit, et tuum ipsius anulum serva : hunc quidem non perdidisti !

18. De Romano senatu aliquis Athenis filium ipsi suum ostendens formosum valde, sed effeminatum fractumque, Salutat te, inquit, filius hic meus. Et Demonax, Pulcher, inquit, et te dignus, et matris similis.

19. Cynicum illum in ursi pelle philosophantem, non Honoratum, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum vocari volebat.

20. Interrogante quodam quis ipsi finis felicitatis videretur, Solum felicem, ait, liberum : illo vero dicente,

βαίνου δὲ φήσαντος πολλοὺς ἐλευθέρους εἶναι, Ἄλλ' ἐκείνον, εἶπε, νομίζω τὸν μήτε ἐλπίζοντά τι μήτε δεδιότα· ὁ δὲ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τοῦτο τις δύναται; ἀπαντες γὰρ ὡς τὸ πολὺ τούτοις δεδουλώμεθα, Καὶ μὴν εἰ κατανοήσεις, εἶπε, τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, εὐροῖς ἂν αὐτὰ οὔτ' ἐλπίδος οὔτε φόβου ἄξια, παυσομένων πάντως καὶ τῶν ἀνιαρῶν καὶ τῶν ἡδέων.

21. Περειγρίνου δὲ τοῦ Πρωτίως ἐπιτιμῶντος αὐτῷ, οἱ ἐγέλα τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις προσέειπε, καὶ λέγοντος, Δημῶναξ, οὐ κυνᾶς, ἀπακρίνατο, Περειγρίνε, οὐκ ἀνθρωπίζεις.

22. Καὶ μὴν καὶ φυσικὸν τινα περὶ τῶν ἀντιπόδων διαλεγόμενον ἀναστήσας καὶ ἐπὶ φρέαρ ἀγαγὼν καὶ δείξας αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ὕδατι σκιάν ἤρετο, Τοιούτους ἄρα τοὺς ἀντιπόδας εἶναι λέγεις;

23. Ἄλλὰ καὶ μάγου τινὸς εἶναι λέγοντος καὶ ἐπὶ δὲ ἔχον ἰσχυράς, ὡς ὅπ' αὐτῶν ἀπαντας ἀναπείθω καὶ παρέχειν αὐτῷ ὅσος βούλεται, Μὴ θαύμαζε, ἔφη, καὶ γὰρ αὐτὸς δμότηχρός εἰμι σοι, καὶ εἰ βούλει, ἔπου πρὸς τὴν ἀρτόπωλιν καὶ ὄψει με διὰ μιᾶς ἐπωδῆς καὶ μικροῦ τοῦ φαρμάκου πείθοντα αὐτὴν δοῦναί μοι τῶν ἄρτων, αἰνιττόμενος τὸ νόμισμα ὡς τὰ ἴσα τῇ ἐπωδῇ δυνάμενον.

24. Ἐπεὶ δὲ Ἡρόδης ὁ πάνυ ἐπένθει τὸν Πολυδεύκην πρὸ ὥρας ἀποθανόντα καὶ ἡξίου ὄχημα ζεύγνυσθαι αὐτῷ καὶ ἵππους παρίστασθαι ὡς ἀναθεσμομένῳ καὶ δεῖπνον παρασκευάζεσθαι, προσελθὼν, Παρὰ Πολυδεύκου, ἔφη, κομίζω σοὶ τινα ἐπιστολήν. Ἡσθέντος δὲ ἐκείνου καὶ οἰηθέντος ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν καὶ αὐτὸς συντρέχει τοῖς ἄλλοις τῷ πάθει αὐτοῦ, καὶ εἰπόντος, Τί οἶν, ὦ Δημῶναξ, Πολυδεύκης ἀξιοῖ; Αἰτιᾶται σε, ἔφη, οἱ μὴ ᾔδη πρὸς αὐτὸν ἀπει.

25. Ὁ δ' αὐτὸς υἱὸν πενθόντι καὶ ἐν σκότῳ ἑαυτὸν καθεῖρξαντι προσελθὼν ἔλεγε μάγος τε εἶναι καὶ δύνασθαι ἀναγαγεῖν τοῦ παιδὸς τὸ εἶδωλον, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μηδένα πώποτε πεπεισθηκότας· ἐπὶ πολὺ δὲ ἐκείνου ἐνδοιάσαντος καὶ ἀπορῶντος — οὐ γὰρ εἶχε τινα, ὦμαι, εἰπεῖν τοιοῦτον — Εἴτ', ἔφη, ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον;

26. Καὶ μὴν κακείνων καταγελαῶν ἡξίου τῶν ἐν ταῖς ὀμιλίαις πάνυ ἀρχαίοις καὶ ξένοις ὀνόμασι χρωμένων· ἐνὶ γούν ἐρωτηθέντι ὅπ' αὐτοῦ λόγον τινὰ καὶ ὑπεραττικῶς ἀποκριθέντι, Ἐγὼ μὲν σε, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, νῦν ἠρώτησα, σὺ δέ μοι ὡς ἔπ' Ἀγαμέμνονος ἀποκρίνη.

27. Εἰπόντος δὲ τινος τῶν ἑταίρων, Ἀπίωμεν, Δημῶναξ, εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ προσευξόμεθα ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, Πάνυ, ἔφη, κωφὸν ἡγῆ τὸν Ἀσκληπιδῶν, εἰ μὴ δύναται κἀντεῦθεν ἡμῶν εὐχομένων ἀκούειν.

28. Ἰδὼν δὲ ποτε δύο τινὰς φιλοσόφους κομιδῇ ἀπαιδεύτους ἐν ζητῇσει ἐρίζοντας καὶ τὸν μὲν ἀστοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ἔφη, ὦ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμάλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι;

multos liberos esse : At ego, inquit, illum puto, qui neque speret quicquam, neque metuat. Ille, Et quomodo, inquit, quis illud possit? omnes enim ut plurimum hisce rebus servimus. Quin si perspicies, respondit, res hominum, deprehendes illas neque spe neque metu dignas, quum desitura sint omnino molesta pariter et jucunda.

21. Peregrino illo Proteo increpante ipsum, quod multum rideret atque alluderet hominibus, ac dicente, Demonax non agis canem (*Cynicum*), respondit, Peregrine, non agis hominem!

22. Physicum adeo quendam, de antipodibus disputantem, excitavit, et ad puteum deducto ostendit in aqua umbram, interrogans : Tales igitur ais esse antipodas?

23. Etiam quum aliquis magum se esse diceret et carmina habere potentissima, quibus persuadere posset omnibus, ut praeberent sibi quaecumque vellet : Noli admirari, inquit; nam et ego artis tuae sum : et, si vis, sequere ad panum venditricem, et videbis uno me carmine et pauculo quodam veneno inducere illam ut panem mihi det : nummum indicans, cujus eadem quae carminis vis esset.

24. Quum Herodes ille celeberrimus Pollucem suum lugeret ante pubertatem defunctum, juberetque currum illi jungi, et equos astare tanquam consensuro, et coenam parari, accedens, A Polluce, inquit, affero tibi epistolam. Delectato autem illo, atque putante, pro communi reliquorum ratione, et ipsum suo subservire morbo, dicenteque : Quid ergo, Demonax, Pollux mandat? Accusat te, inquit, quod non jam ad ipsum abeas.

25. Idem lugenti filium, et in tenebris se concludenti accedens dixit magum se esse, et posse ipsi evocare filii umbram, modo sibi tres quosdam homines nominaret, qui neminem unquam luxerint. Multum autem illo dubitante et haerente (neque enim habebat, opinor, quem talem nominaret), Tum tu, inquit, ridicule, solum te intolerabilia pati arbitraris, quum tamen expertem luctus videas neminem?

26. Etiam illos risu solebat excipere, qui in congressibus uterentur antiquatis omnino peregrinisque vocabulis. Uni ergo interrogato a se aliquid, et supra modum Attice respondentem, Equidem te jam nunc, inquit, interrogavi : at tu mihi tanquam sub Agamemnone respondes.

27. Dicente sodalium quodam, Abeamus, Demonax, in Aesculapii, et oremus pro filio, Utique, inquit, surdum judicas Aesculapium, si non potest hinc etiam orantes audire.

28. Videns aliquando duos quosdam philosophos omnino indocte in disputatione contendere, et alterum quidem absurda interrogare, alterum nihil quod ad rem faceret respondere, Nonne videtur vobis, inquit, amici, alter horum malgere hircum, alter cribrum ei supponere?

29. Ἀγαθοκλέους δὲ τοῦ Περιπατητικοῦ μέγα φρονούντος οἷ μόνος αὐτὸς ἐστὶ καὶ πρῶτος τῶν διαλεκτικῶν, ἔφη, Καὶ μὴν, ὦ Ἀγαθόκλησις, εἰ μὲν πρῶτος, οὐ μόνος, εἰ δὲ μόνος, οὐ πρῶτος.

30. Κεθῆγου δὲ τοῦ ὑπατικοῦ, ὁπότε διὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆι πρεσβεύων τῷ πατρὶ, πολλὰ καταγέλαστα καὶ λέγοντος καὶ ποιοῦντος, ἐπειδὴ τῶν ἑταίρων τις ὁρῶν ταῦτα ἔλεγεν αὐτὸν μέγα κάθαρμα εἶναι, Μὰ τὸν Δι, ἔφη ὁ Δημῶναξ, οὐδὲν μέγα.

31. Καὶ Ἀπολλώνιον δὲ ποτε τὸν φιλόσοφον ἰδὼν μετὰ πολλῶν τῶν μαθητῶν ἐξελαύνοντα — ἥδη δὲ ἀπῆι μετὰ πεμπτος ὡς ἐπὶ παιδείᾳ τῷ βασιλεῖ συνεσόμενος — Προσέρχεται, ἔφη, ὁ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ Ἀργοναῦται αὐτοῦ.

32. Ἄλλου δὲ ποτε ἐρομένου εἰ ἀθάνατος αὐτῷ ἢ ψυχῇ δοκεῖ εἶναι, Ἀθάνατος, ἔφη, ἀλλ' ὡς πάντα.

33. Περὶ μέντοι Ἡρώδου ἔλεγεν ἀληθεύειν τὸν Πλάτωνα φάμενον οὐ μίαν ἡμᾶς ψυχὴν ἔχειν· οὐ γὰρ εἶναι τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ῥηγίλλαν καὶ Πολυδεύκην ὡς ζῶντας ἐστὶν καὶ τὰ τοιαῦτα μελετᾶν.

34. Ἐτόλμησε δὲ ποτε καὶ Ἀθηναίους ἐρωτῆσαι δημοσίᾳ τῆς προρρήσεως ἀκούσας, διὰ τίνα αἰτίαν ἀποκλείουσι τοὺς βαρβάρους καὶ ταῦτα τοῦ τὴν τελευτὴν αὐτοῖς καταστησάμενου Εὐμόλπου βαρβάρου καὶ Θρακὸς ὄντος.

35. Ἐπεὶ δὲ ποτε πλεῖν μέλλοντι αὐτῷ διὰ χειμῶνος ἔφη τις τῶν φίλων, Οὐ δέδοικας μὴ ἀνατραπέντος τοῦ σκάφους ὑπὸ ἰχθύων καταβρωθῆς; Κἄτ' οὐκ ἀγνώμων ἂν εἴην, ἔφη, ὁκνῶν ὑπὸ ἰχθύων καταδασθῆναι τοσούτους αὐτὸς ἰχθύς καταφαγών;

36. Ῥήτορι δὲ τινι κάχιστα μελετήσαντι συνεβούλευεν ἀσκεῖν καὶ γυμνάζεσθαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀεὶ ἐπ' ἑαυτοῦ λέγω, Εἰκότως τοῖον, ἔφη, τοιαῦτα λέγεις μωρῷ ἀκροατῇ χρῶμενος.

37. Καὶ μάντιν δὲ ποτε ἰδὼν δημοσίᾳ ἐπὶ μισθῷ μαντεύμενον, Οὐχ ὁρῶ, ἔφη, ἐφ' ὅτῳ τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖς· εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀλλάξαι τι δυνάμενος τῶν ἐπικεκλωσμένων, ὀλίγον αἰτεῖς ὅσον ἂν αἰτῆς, εἰ δὲ ὡς δέδοκται τῷ θεῷ πάντα ἔσται, τί σου δύναται ἡ μαντική;

38. Πρεσβύτου δὲ τινος Ῥωμαίου εὐσωματοῦντος καὶ τὴν ἐνόπλιον αὐτῷ μάχην πρὸς πάτταλον ἐπιδειξάμενου καὶ ἐρομένου, Πῶς σοι, Δημῶναξ, μεμαγῆσθαι ἔδοξα; Καλῶς, ἔφη, ἂν ξύλινον τὸν ἀνταγωνιστὴν ἔχης.

39. Καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς ἀπόρους τῶν ἐρωτήσεων πάννυ εὐστόχως παρεσκεύαστο· ἐρομένου γάρ τινος ἐπὶ χλευασμῷ, εἰ χιλίας μνᾶς ξύλων καύσασιμι, ὦ Δημῶναξ, πόσαι μναὶ ἂν καπνοῦ γένοιτο; Στῆσον, ἔφη, τὴν σποδὸν, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν καπνός ἐστι.

40. Πολυβίου δὲ τινος, κομιδῇ ἀπαιδεύτου ἀνθρώπου καὶ σολοῖκου, εἰπόντος, Ὁ βασιλεὺς με τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ τετίμηκεν· Εἴθε σε, ἔφη, Ἑλληνα μᾶλλον ἢ Ῥωμαῖον παποίηκεν.

41. Ἰδὼν δὲ τινὰ τῶν εὐπαρέφων ἐπὶ τῷ πλάτει

29. Agathocle Peripatetico gloriantē, solum se et primum esse dialecticorum, Quin tu, inquit, Agathocles, si quidem primus, non solus: si vero solus; non primus.

30. Cethego consulari, quum per Græciam in Asiam pergeret legatus patri futurus, ridicula multa et dicente et faciente; atque sodalium ipsius uno, qui ista videret, dicente; magnum eum purgamentum esse: Medius fidius, inquit Demonax, magnum nihil.

31. Apollonium aliquando philosophum quum videret multis cum discipulis exeuntem (ibat autem arcessitus, ut institutionis causa cum imperatore esset), Accedit, inquit, Apollonius cum suis Argonautis.

32. Interrogante alio utrum immortalis illi videatur anima, Immortalis, inquit, sed ut omnia.

33. De Herode dicebat, verum dicere Platonem, non unam nos animam habere: neque enim ejusdem esse animæ, Regillam et Pollucem (mortuos) ut viventes convivio excipere, et talia declamare.

34. Ausus est aliquando etiam Athenienses publice interrogare, audita solemnī denuntiatione, propter quam causam excludant sacris barbaros, idque, quum constituerit illis initia Eumolpus, barbarus e Thracia.

35. Quum navigaturo per hiemem diceret amicorum aliquis, Non metuis ne everso navigio devoreris a piscibus? Tum non ingratus fuerim, inquit, si gravarer consumi a piscibus, qui ipse multos adeo pisces sibi epulatus?

36. Rhetori cuidam pessime declamanti consulebat exercere se et meditari: hoc autem dicente, Semper apud me dico; Non igitur mirum est, inquit, talia te dicere, qui stultum adeo auditorem adhibeas.

37. Divinatorem videns publice accepta mercede divinantem, Non video, inquit, pro qua re mercedem repelas: si enim, ut qui mutare aliquid possis de fatiis, parum nimis exigis, quantumcumque exigas; sin vero ut decretum deo est, sic erunt omnia, tua quid prodest divinatio?

38. Sene quodam Romano, corporis bene curati, armatam ipsi pugnam ad palum ostendente, atque interrogante, Quomodo tibi, Demonax, pugnasse videor? Præclare, inquit, ligneum si hostem habueris.

39. Etiam ad difficiles quæstiones acute admodum paratus erat. Per ludibrium enim interrogante quodam, Si mille minas lignorum cremavero, Demonax, quot ibi minæ fumi fuerint? Appende, inquit, cineres; reliquum omne fumus est.

40. Polybio cuidam indocto plane homini et vitiose loquenti, quum diceret: Imperator Romana me civitate honoravit: Utinam, inquit, Græcum te potius quam Romanum fecisset!

41. Quum prætextatum aliquem vidisset latitudine clavi

τῆς πορφύρας μέγα φρονούντα, κύψας αὐτοῦ πρὸς τὸ οὖς καὶ τῆς ἐσθῆτος λαβόμενος καὶ δείξας, Τοῦτο μέντοι, ἔφη, πρὸ σου πρόβατον ἐφόρει καὶ ἦν πρόβατον.

42. Ἐπεὶ μέντοι λουόμενος ὠκνησεν ἐξ τὸ ὕδωρ ζέον ἐμβῆναι, καὶ ἡτιάσατό τις ὡς ἀποδειλιάσαντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὑπὲρ πατρίδος αὐτὸ πείσεσθαι ἐμελλον; 43. Ἐρομένου δέ τις, Ὅποια νομίζεις τὰ ἐν Ἄδου; Περιμένειν, ἔφη, κακείθεν σοι ἐπιστελῶ.

44. Ἀδμήτῳ δέ τινη ποιητῇ φαῦλῳ λέγοντι γεγραφέναι μενούσιγον ἐπιγράμμα, ὅπερ ἐν ταῖς διαθήκαις κεκείμενον ἐπιγραφῆναι αὐτοῦ τῇ στήλῃ — οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου Εὐτρον, βῆ δ' εἰς θεὸν αὐτός —

γελάσας εἶπεν, Οὕτω καλὸν ἐστίν, ὦ Ἀδμητε, τὸ ἐπιγράμμα ὥστε ἐβουλόμην αὐτὸ ἤδη ἐπιγεγράφθαι.

45. Ἰδὼν δέ τις ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ οἷα τοῖς γέρονσιν ἐπιεικῶς γίνεσθαι, ἤρετο, Τί τοῦτο, ὦ Δημῶναξ; δὲ μειδιάσας, Χάρων με ἔδακεν, ἔφη.

46. Καὶ μέντοι καὶ Λακεδαιμονίῳ τινα ἰδὼν τὸν αὐτοῦ οἰκίτην μαστιγοῦντα, Παῦσαι, ἔφη, ὁμότιμον σαυτοῦ τὸν δοῦλον ἀποφαίνω.

47. Δανάης δέ τις πρὸς τὸν ἀδελφὸν δίκην ἐχούσης, Κρίθητι, ἔφη, οὐ γὰρ εἴ Δανάη ἢ Ἀκρίσιος θυγάτηρ.

48. Μάλιστα δὲ ἐπολέμει τοῖς οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν φιλοσοφοῦσιν. Ἐνα γοῦν ἰδὼν Κυνικὸν τρίβωνα μὲν καὶ πήραν ἔχοντα, ἀντὶ δὲ τῆς βακτηρίας ὑπερον, κεκραγότα καὶ λέγοντα ὅτι Ἀντισθένης καὶ Κρατήτος καὶ Διογένης ἐστὶ ζηλωτῆς, Μὴ ψεύδου, ἔφη, σὺ γὰρ Ὑπερίδου μαθητῆς ὦν τυγχάνεις.

49. Ἐπεὶ μέντοι πολλοὺς τῶν ἀθλητῶν ἑώρα κακομαχοῦντας καὶ παρὰ τὸν νόμον τὸν ἐναγωνίον ἀντὶ τοῦ παγκρατιάζειν δάκνοντας, Οὐκ ἀπεικός τις, ἔφη, τοὺς νῦν ἀθλητὰς οἱ παρομαρτοῦντες λέοντας καλοῦσιν.

50. Ἀστεῖον δὲ κακίον αὐτοῦ καὶ δηκτικὸν ἅμα τὸ πρὸς τὸν ἀνθυπάτον εἰρημένον· ἦν μὲν γὰρ τῶν πιττουμένων τὰ σκέλη καὶ τὸ σῶμα θλον, Κυνικοῦ δέ τις ἐπὶ λίθον ἀναβάντος καὶ αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦντος αὐτοῦ καὶ εἰς κιναιδίαν διαβάλλοντος, ἀγανακτήσας καὶ κατασπασθῆναι τὸν Κυνικὸν κελεύσας ἐμελλεν ἢ ξύλοις συντριψεῖν ἢ καὶ φυγῇ ζημιώσῃν· ἀλλ' ὅ γε Δημῶναξ παρατυγῶν παρηγείτο συγγνώμην ἔχειν αὐτῷ κατὰ τινα πάτριον τοῖς Κυνικοῖς παρρησίαν θρασυνομένῳ. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀνθυπάτου, Νῦν μὲν σοι ἀφήμι αὐτόν, ἂν δὲ ὕστερον τοιοῦτόν τι τολμήσῃ, τί παθεῖν ἀξίός ἐστι; καὶ ὁ Δημῶναξ, Δρωπακισθῆναι τότε αὐτὸν κέλευσον.

51. Ἄλλῃ δὲ τινη στρατοπέδων ἅμα καὶ ἔθνους τοῦ μεγίστου τὴν ἀρχὴν ἐμπιστευθέντι ἐκ βασιλέως ἐρομένῳ πῶς ἀρίστα ἀρξεί, Ἀόρητος, ἔφη, καὶ ὀλίγα μὲν λαλῶν, πολλὰ δὲ ἀκούων.

52. Ἐρομένῳ δέ τινη εἰ καὶ αὐτὸς πλακοῦντας ἱσθίοι, Οἶε οὖν, ἔφη, τοῖς μωροῖς τὰς μελίττας τιθεῖναι τὰ κηρία;

superbientem, ad aurem illius inclinatus, et prehensa veste ostensaque, Hanc quidem, inquit, ante te ovis gestabat, et erat ovis.

42. In balneo quum ingredi in ferventem aquam cunctaretur, et ut timidum aliquis accusaret, Dic mihi, inquit, an pro patria hoc subiturus eram?

43. Interrogante quodam, Quid putas agi apud inferos? Exspecta, inquit, inde tibi rescribam.

44. Admeto cuidam, malo poetæ, quum diceret scriptum a se epigramma unius versus, quod testamento jussisset suæ columellæ sepulcri inscribi: sed quid prohibet ipsum ponere,

Terra cape Admeti utriculum, deus exiit ipse!

ridens dixit: Adeo pulchrum est, o Admete, epigramma, ut velim illud jam inscriptum esse.

45. Videns aliquis in cruribus illius, qualia fere solent accidere senibus, rogarat: Ecquid hoc, Demonax? Ille subridens, Charon, inquit, me momordit.

46. Lacedæmonium quendam quum vidisset flagellis cedere servum, Desine, inquit, parem tibi honore reddere servum tuum.

47. Danae quædam litem contra fratrem quum haberet. In jus ambula, inquit, neque enim illa es Danae Acrisii (injudicati) filia.

48. Maxime autem impugnabat qui non vere, sed ostentationis causa philosopharentur. Unum enim videns Cynicum pallium quidem habentem ac peram, pro clava autem pistillum, valde clamantem, dicentemque se Antisthenis et Cratetis et Diogenis æmulum, Noli mentiri, inquit; tu enim Hyperidis (pistillarii) discipulus es.

49. Quum multos athletarum videret male pugnantes et contra legem certaminis loco pancratii mordentes, Haud injuria, inquit, hodiernos athletas sui sectatores leones appellant.

50. Lepidum sane illud quoque ipsius et mordax simul ad proconsulem dictum. Erat enim ille ex eo numero, qui crura ac totum corpus vellerent. Cynico autem quodam ascendente in lapidem, atque id ipsum accusante, mollitiemque illius traducente, Indignatus, detrahitque jubens Cynicum, aut sustibus contundere aut multare exilio parabat. Forte autem superveniens Demonax deprecatus est, veniam ut illi daret, qui patria quadam Cynicis libertate hoc ausus esset. Dicente vero proconsule: Jam quidem illum tibi dimitto, sed si in posterum tale quid ausus fuerit, quid pati dignus est? Demonax, Tum dropace illum velli jube, inquit.

51. Alii cuidam, cui legionum et provinciarum maximæ imperium commissum fuerat ab imperatore, interroganti quomodo optime imperaret, respondit: Si non irascaris et loquaris pauca, multa vero audias.

52. Interrogante quodam, num et ipse placentas ederet, Putasne igitur, inquit, stultis favos strui ab apibus?

53. Πρὸς δὲ τῇ Ποικίλῃ ἀνδριάντα ἰδὼν τὴν χεῖρα ἀποκεκομμένον, ὥς ἔφη Ἀθηναίους εἰκὼν χαλκῇ τετιμηκέναι τὸν Κυναῖγειρον.

54. Καὶ μὴν καὶ Ρουφῖνον τὸν Κύπριον — λέγω δὲ τὸν χωλὸν τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου — ἰδὼν ἐπὶ πολὺ τοῖς περιπάτοις ἐνδιαιτρίβοντα, Οὐδὲν ἔστιν, ἔφη, ἀναισχυντότερον χωλοῦ Περιπατητικοῦ.

55. Ἐπεὶ δὲ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνβούλευεν αὐτῷ ἀγαγέσθαι γυναῖκα καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γὰρ καὶ τοῦτο φιλοσφύρι ἀνδρὶ ἕτερον ἀνθ' αὐτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλεγχτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, Οὐκοῦν, ὦ Ἐπίκτητε, δὸς μοι μίαν τῶν σαυτοῦ θυγατέρων.

56. Καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸς Ἑρμῖνον τὸν Ἀριστοτελικὸν ἄξιον ἀπομνημονεῦσαι· εἰδὼς γὰρ αὐτὸν παγκάκιστον μὲν ὄντα καὶ μυρία κακὰ ἐργαζόμενον, τὸν Ἀριστοτέλην δὲ διὰ στόματος καὶ αὐτοῦ τὰς δέκα κατηγορίας ἔχοντα, Ἑρμῖνε, ἔφη, ἀληθῶς ἄξιος εἰ δέκα κατηγοριῶν.

57. Ἀθηναίων δὲ σκεπτομένων κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους καταστήσασθαι θέαν μονομάχων προελθὼν εἰς αὐτοὺς, Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ψηφίσῃτε, ἂν μὴ τοῦ Ἑλέου τὸν βωμὸν καθέλῃτε.

58. Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἐλθόντι αὐτῷ Ἥλαιοι εἰκόνα χαλκῇν ἐψηφίσαντο, Μηδαμῶς τοῦτο, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἥλαιοι, μὴ δοῦναι οὐκ ἐπιτρέψω, ἀλλὰ ὅτι οὐκ ἐπιτρέψω, ὅτι μὴτε Σωκράτους μὴτε Διογένης εἰκόνα ἀνατεθείκασιν.

59. Ἦκουσα δὲ αὐτοῦ ποτε καὶ πρὸς τὸν τῶν νόμων ἔμπειρον ταῦτα λέγοντος, ὅτι κινδυνεύουσιν ἀχρηστοὶ εἶναι οἱ νόμοι, ἂν τε πονηροὶς ἂν τε ἀγαθοῖς γράφωνται· οἱ μὲν γὰρ οὐ δέονται νόμων, οἱ δὲ ὑπὸ νόμων οὐδὲν βελτίους γίνονται.

60. Τῶν δὲ Ὀμήρου στίχων ἓνα ἦδε μάλιστα,

Κάθ' ἂν ὁμῶς δ' ἑ' ἀεργὸς ἄνθρωπος τε πολλὰ ἐργάζετο.

61. Ἐπῆναι δὲ καὶ τὸν Θερασίτην ὡς Κυναῖον τινα δημηγόρον.

62. Ἐρωτηθεὶς δὲ ποτε τίς αὐτῷ ἀρέσκοι τῶν φιλοσόφων, ἔφη, Πάντες μὲν θαυμαστοί, ἐγὼ δὲ Σωκράτην μὲν σέβω, θαυμάζω δὲ Διογένην καὶ φιλῶ Ἀρίστιππον.

63. Ἐβίου δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνους, ἄλυστος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλοις χρήσιμος, ἐχθρὸν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ τοσοῦτον ἔρωτα ἔχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοι τε αὐτοὶ καὶ ἅπανα ἢ Ἑλλάδα ὥστε παρίοντι ὑπεξάνιστασθαι μὲν τοὺς ἀρχοντας, σωπῆν δὲ γίνεσθαι παρὰ πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ ἦδη ὑπεργηρως ὢν ἀκλήτος εἰς ἣν τύχην παρῶν οἰκίαν ἐδείκνυε καὶ ἐκάθευδε, τῶν ἐνοικούντων θεοῦ τινα ἐπιφάνειαν ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσεληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. Παρίοντα δὲ αἱ ἀρτοπωλίδες ἀνθεῖλλον πρὸς αὐτὰς ἐκάστη ἐξιούσα παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἄρτων, καὶ

53. Ad Pœcilen quum vidisset statuam manu truncatam, sero tandem ait statua ænea honoratum ab Atheniensibus Cynægirum.

54. Rufinum Cyprium, dico autem illum claudum, illum de Peripato, videns multum in illis ambulationibus versantem, Nihil est, inquit, claudo Peripatetico impudentius.

55. Quum quondam Epictetus non sine reprehensione consuleret illi uxorem ducere, et procreare liberos; decere enim hoc quoque virum philosophum, ut alium pro se relinquat progeneratum ex se; sic respondit, ut planissime illum refutaret, Da mihi igitur, Epictete, unam filiarum tuarum.

56. Etiam illud quod ad Aristotelicum Herminum dixit, commemorabile est. Quem quum sciret pessimum esse hominem et infinita patrantem mala, Aristotelem autem et decem illius categorias (*prædicamenta*) in ore habentem; Vere, ait, Hermine, dignus es decem categoriis (*accusationibus*.)

57. Atheniensibus æmulatione quadam Corinthiorum de gladiatorum constituendo spectaculo deliberantibus, progressus inter illos, Ne prius, inquit, o Athenienses, de his in suffragium ite, quam Misericordiæ aram sustuleritis.

58. Quum Olympiam venienti Elei æneam statuam decernerent, Nequaquam, inquit, o viri Elei, hoc facite, ne exprobrare videamini maioribus vestris, qui neque Socrati statuam, neque Diogeni posuerint.

59. Audivi illum quondam ad jurisperitum ista dicere: inutiles fere leges esse, sive bonis scribantur, sive malis; aliter enim non indigere legibus, aliter nihilo a legibus fieri meliores.

60. Homeri versum unum maxime cantillabat:

Mors simul ignavum rapit, et qui multa patravit.

61. Thersiten laudabat ut Cynicum quendam concionatorem.

62. Interrogatus, quis philosophorum maxime ipsi probaretur? Omnes quidem, ait, admirabiles: ego vero Socratem veneror, miror Diogenem, amo Aristippum.

63. Vixit annos non multos intra centum, sine morbo, sine dolore, nemini molestus quum fuisset, a nemine quicquam quum petiisset: utilis amicis, qui inimicum nunquam quengnam habuisset. Tanto illum amore prosecuti sunt cum ipsi Athenienses, tum universa Græcia, ut prodeunti in publicum assurgerent principes, silentium autem ab omnibus illi præstaretur. Denique quum ad ultimam senectutem jam pervenisset, invocatus quamcumque luberet domum ingressus, cœnebat ibi pernoctabatque, quam rem dei alicujus adventum existimabant incolæ, bonum aliquem genium domum ad se introiisse putantes. Prætereuntem panum venditricem certatim ad se trahere, postulans unaquæque a se

τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἢ δαδωκυῖα ᾤετο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὀπώρας προσέφερον αὐτῇ πατέρα ὀνομάζοντες.

64. Στάσεως δὲ ποτε Ἀθήνησι γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φανείς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ ἰδὼν ἥδη μετεγνωχότας οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπηλλάγη.

65. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' οἷός τε ὦν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα,

Λήγει μὲν ἄγων τῶν καλλίστων
ἄθλων ταμίαις, καιρὸς δὲ καλεῖ
μηκέτι μέλλειν·

καὶ πάντων ἀποσχόμενος ἀπῆλθε τοῦ βίου φαιδρὸς καὶ οἷος ἀεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο.

66. Ὅλιγον δὲ πρὸ τῆς τελευταῖας ἐρομένου τινός, Περὶ ταρῆς τί κελεύεις; Μὴ πολυπραγμονεῖτε, ἔφη· ἡ γὰρ ὁδμή με θάψει. Φαμένου δὲ ἐκείνου, Τί οὖν; οὐκ αἰσχρὸν ὀρνέοις καὶ κυσὶ βορὰ προτεθῆναι τηλικούτου ἀνδρὸς σῶμα; Καὶ μὴν οὐδὲν ἀποπον, ἔφη, τοῦτο, εἰ μέλλω καὶ ἀποθανὼν ζῶσις τισὶ χρήσιμος ἔσεσθαι.

67. Οἱ μὲντοι Ἀθηναῖοι καὶ ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπένησαν καὶ τὸν ὄβριον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμναι ἀναπαύεσθαι, προσεκύουν καὶ ἐστεφάνουν ἐς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφορὰν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀπήντησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων· οὗτοι μέντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

Ταῦτα ὀλίγα πάνυ ἐκ πολλῶν ἀπεμνημόνευσα, καὶ ἔστιν ἀπὸ τούτων τοῖς ἀναγινώσκουσι λογίζεσθαι ὁποῖος ἐκείνος ἀνὴρ ἐγένετο.

XXXVIII.

* ΕΡΩΤΕΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐρωτικῆς παιδιᾶς, ἐταῖρέ μοι Θεόμνηστε, ἐξ ἐώθινου πεπληρώκαας ἡμῶν τὰ κεκμηκότα πρὸς τὰς συνεχεῖς σπουδὰς ὧτα, καὶ μοι σφόδρα διψῶντι τοιαύτης ἀνέσεως εὐκαιρὸς ἢ τῶν ἱατρῶν σου λόγων ἐρρῦν χάρις· ἀσθενῆς γὰρ ἡ ψυχὴ διηνεκοῦς σπουδῆς ἀνέχεσθαι, ποθοῦσι δ' οἱ φιλότιμοι πόνοι μικρὰ τῶν ἐπαχθῶν φροντίδων χαλασθέντες εἰς ἡδονὰς ἀνίσταται. Πάνυ δὲ μοι ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἢ τῶν ἀκολάστων σου διηγημάτων αἰμύλη καὶ γλυκεῖα πειθὼ κατηύφρανε, ὥστ' ὀλίγου δεῖν Ἀριστείδους ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Μιλησιακοῖς λόγοις ὑπερκηλούμενος, ἄχθομαί τε νῆ τοὺς σοὺς ἔρωτας, οἷς πλατὺς εὐρέθης σκοπὸς, ὅτι πέπασσαι διηγουμένως καὶ σε πρὸς αὐτῆς ἀντιβολοῦμεν Ἀφροδίτης, εἰ περιττὰ με λέγειν ἔοικας, εἰ τις ἄρρην ἢ καὶ νῆ Δία θῆλυς ἐφείταί σοι πόθος, ἡρέμα τῇ μνήμῃ

LUCIANUS. 1.

panem uti caperet, eoque se feliciorē, quae dederat, judicare. Quin pueri fructus illi offerre, et appellare patrem.

64. Seditione aliquando Athenis exorta, in concionem prodiit, ipsaque praesentia sua assentium procuravit. At quum videret jam illos resipuisse, verbo nullo prolato iterum discessit.

65. Quum vero intelligeret se non amplius praestare sibi opem posse, dixit ad praesentes praekonum illud in certaminum ludis carmen :

Finis ludus, pulchram tribuens
meritis laurum, tempusque vocat
prohibetque moras :

atque abstinens omnibus, vita discessit hilaris, et qualis semper his, qui illum vidissent, apparuit.

66. Paulo ante mortem interrogante aliquo, De sepultura quid jubes? Nolite laborare, inquit, odor me sepeliet. Dicente autem illo : Quid? nonne turpe avibus canibusque cibum jacere talis viri corpus? Quin, ait, nihil absurdi hoc, si mortuus etiam animalibus quibusdam futurus sim utilis.

67. Verum Athenienses et publico illum funere magnifico extulere, et luxerunt diu, et lapideam sedem, in qua acquiescere sessus solebat, adorabant, coronabantque honoris viro habendi causa, rati sacrum etiam esse, in quo sederat, lapidem. Ad funus quidem nemo fuit quin procederet, philosophorum praesertim : hi quidem subeuntes feretro ad sepulcrum illum portarunt.

Haec pauca sane de multis commemoravi. Et est de his existimandi copia lectoribus, qualis ille vir fuerit.

XXXVIII.

* AMORES.

1. LYCINUS. Amatorio lusu, Theomneste sodalis, a mane inde implevisti mihi fatigatas ad perpetua seria aures ; mihi que vehementer ejusmodi remissionem sitienti, opportuna admodum fluxit hilarium sermonum tuorum venustas. Infirmitior enim est animus, quam qui perpetuam contentionem ferre possit ; desiderantque ambitiosi labores, gravibus parumper curis laxati, in voluptates remitti. Me sane hoc matutino petulantium sermonum tuorum loquacitas dulcisque suada oblectavit, ut parum abesset quin Aristides mihi videret, Milesiis sermonibus supra modum oblectatus : atque feru moleste, per tibi tuos amores juro, quibus latus adeo scopus inventus es, quod narrare desiisti : ac per ipsam te Venerem obsecro (si forte vana me dicere putas) sive masculus aliquis, sive femineus hercle tibi amor immixtus est, ut placide illum nemoriae ope huc evoces. Nam

ἐκκαλέσασθαι. Καὶ γὰρ ἄλλως ἑορταστικὴν ἀγομὴν ἡμέραν Ἑράκλεια θύοντες· οὐκ ἀγνοεῖς δὲ δὴ πού τὸν θεὸν ὡς δῆλός ἦν πρὸς Ἀφροδίτην· ἥδιστα οὖν δοκεῖ μοι τῶν λόγων τὰς θυσίας προσηύσεσθαι.

2. ΘΕΟΜΝΗΣΤΟΣ. Θᾶττον ἂν μοι, ὦ Λυκίνε, θαλάττης κύματα καὶ πυκνάς ἀπ' οὐρανοῦ νιφάδας ἀριθμήσεις ἢ τοὺς ἔμους Ἑρωτας. Ἐγὼ γοῦν ἅπασαν αὐτῶν κενὴν ἀπολελεῖσθαι φαρέτρην νομίζω, καὶ ἐπ' ἄλλον τινὰ πτῆναι θελήσωσιν, ἀνοπλος αὐτῶν ἡ δεξιὰ γελασθήσεται· σχεδὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀντίπαιδος ἡλικίας εἰς τοὺς ἐφήβους χριθεὶς ἄλλαις ἀπ' ἄλλων ἐπιθυμίαις βουκολοῦμαι· διάδοχοι ἔρωτες ἄλλῃων καὶ πρὶν ἢ λῆξαι τοὺς προτέρους, ἀρχονται δεύτεροι, κάρηνα Λερναῖα τῆς παλιμφοῦς Ὑδρας πολυπλοκάωτερα μὴδ' Ἴόλειον βοήθην ἔχειν δυνάμενα· πυρὶ γὰρ οὐ σβέννυται πῦρ. Οὕτω τις ὑγρὸς τοῖς ὄμμασιν ἐνοικεῖ μύωψ, δὲ ἅπαν κάλλος εἰς αὐτὸν ἀρπάζων ἐπ' οὐδενὶ κόρῳ παύεται· καὶ συνεχὲς ἀπορεῖν ἐπέρχεται μοι, τίς οὗτος Ἀφροδίτης ὁ χόλος· οὐ γὰρ Ἠλιάδης ἐγὼ τις οὐδὲ Λημνιάδων ἔρις οὐδὲ Ἰππολύτεων ἀγροικίαν ὠφρυωμένος, ὥς ἐρεῖσσαι τῆς θεοῦ τὴν ἄπαυστον ταύτην ὁρμήν.

3. ΛΥΚ. Πέπαυσο τῆς ἐπιπλάστου καὶ δυσχεροῦς ταύτης ὑποκρίσεως, Θεόμνηστε. Ἀχθὴ γὰρ, ὅτι τούτῳ τῷ βίῳ ἡ τύχη προσεκλήρωσέ σε, καὶ χαλεπὸν εἶναι νομίζεις, εἰ γυναιξὶν ὠραῖαις καὶ μετὰ παιδῶν τὸ καλὸν ἀνθούωντων ὁμιλεῖς· ἀλλὰ σοὶ καὶ καθαρσίῳ τάχα δεήσει πρὸς τὸ δυσχερές οὗτω νόστημα· δεινὸν γὰρ τὸ πάθος. Ἄλλ' οὐ γὰρ τοῦτον τὸν πολὺν ἐκχέας λῆρον εὐδαίμονα σαυτὸν εἶναι νομίζεις, ὅτι σοὶ ὁ θεὸς οὐκ αὐχμηρὰν γεωργίαν ἐπέκλωσεν οὐδ' ἐμπορικὰς ἄλας καὶ στρατιωτὴν ἐν ὅπλοις βίον, ἀλλὰ λιπαρὰ παλαῖστρον μέλουσί σοι καὶ παιδῶν μὲν ἐσθλὴς μέχρις ποδῶν τὴν παρυφὴν καθεμμένη, διακριδὸν δ' ἡσκημένης κόμης ἐπιμέλεια· τῶν γε μὴν ἐρωτικῶν ἡμέρων καὶ αὐτὸ τὸ βασανίζον εὐφραίνει καὶ γλυκὺς ὁδὸς ὁ τοῦ πόθου δάκνει· πειράσας μὲν γὰρ ἐλπίζεις, τυγῶν δ' ἀπολέλαικας· ἴση δὲ ἥδονὴ τὸ παρεῖναι καὶ τὸ μέλλον. Ἐναγχος γοῦν διηγούμενός σου τὸν πολὺν, ὥς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, κατάλογον ὧν ἀρχῆθεν ἡράσθης, ἱλαρὰ μὲν τῶν ὁμμάτων αἱ βολαὶ ταχερῶς ἀνυγραίνοντο, τὴν φωνὴν δ' ἴσην τῇ Λυκάμβου θυγατρὶ λεπτὸν ἀφῆδύνων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σχήματος εὐθὺς δῆλος ἦς οὐκ ἐκείνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μνήμης ἔρῳν. Ἄλλ' εἰ τί σοι τοῦ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην περίπλου λείψανον ἀφεῖται, μὴδὲν ἀποκρύψῃ, τῷ δὲ Ἑρακλεῖ τὴν θυσίαν ἐντελὴ παράσχου.

4. ΘΕΟΜΝ. Βουφάγος μὲν ὁ δαίμων, ὦ Λυκίνε, καὶ ταῖς ἀκάπνοις, ὥς φασι, τῶν θυσῶν ἥκιστα τερπόμενος. Ἐπεὶ δ' αὐτοῦ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν λόγῳ γεραίρομεν, αἱ μὲν ἔμαί διηγῆσεις ἐξ ἑωθινοῦ παραταθεῖσαι κόρον ἔχουσιν, ἡ δὲ σὴ Μοῦσα τῆς συνήθους μεθαρμωσαμένη σπουδῆς ἱλαρῶς τῷ θεῷ συνδιημερυσάτω, καὶ μοι γενοῦ δικαστῆς ἴσος, ἐπεὶ μὴδ' εἰς ἑτερόν σε τοῦ πάθους βέποντα ὀρῶ, ποτέρους ἀμείνονας ἡγῇ, τοὺς φιλόπαιδας ἢ τοὺς γυναικοὶς ἀσμενίζοντας· ἐγὼ

alioquin festum agimus diem, sacrificantes Herculi : non autem ignoras, opinor, deum hunc, quam acer fuerit in Venerem : lubentissime igitur videtur mihi sermonum talium victimas admissurus.

2. THEOMNESTUS. Citius mihi, Lycine, fluctus maris densosque nivis-floccos numeraveris, quam meos Amores. Equidem omnem illorum inanem relictam pharetram arbitror, et si involare in alium quenquam voluerint, inermis illorum dextra ridebitur. Nam ab eo fere inde tempore quo e puerili etate ad pubertati proximos transii, ab aliis cupiditatibus post alias delinor. Succedunt sibi invicem amores, et ante adeo quam priores desinant, incipiunt alteri, Lernæa capita, renascentis illius Hydræ capitis magis multiplicia, nec Iolaum adiutorem admittentia : neque enim igni ignis exstinguitur. Vegetum adeo oculis meis æstrum insidet, quod pulchritudinem omnem ad se rapiens satietate nulla quiescit. Ac sæpe in mentem mihi venit dubitare, quæ sit tanta Veneris ira. Neque enim de Solis progenie sum, neque Lemniarum offensionis reus, neque Hippolytea rusticitate superciliosus, ut irritaverim impicabilem hanc deæ iram.

3. LYC. Desine fictam hanc et molestam simulationem, Theomneste. Gravaris enim hanc te vitam a Fortuna sortitum, ac durum esse putas inter mulieres formosas et pueros pulchre florentes versari? Forte etiam piaculis tibi quibusdam opus erit ad difficilem adeo morbum : gravis enim ægrimonia. Quin tu effusus multis id genus nugis beatum te esse putato, quod non squalidam tibi agriculturam fato deus attribuit, neque mercatorum errores, militaremve in armis vitam : sed nitidæ tibi palæstræ curæ sunt, ac læta vestis ad pedes usque purpuram demittens ; comæque cura in discrimen pexæ. Ceterum amatoriorum desideriorum ipsa etiam tormenta exhilarant, dulcisque dens cupiditatis mordet. Post experimenta enim speras ; frueris jam potitus : æqua voluptas est præsens ac futurum. Nuper enim quum recitares longum, qualis est apud Hesiodum, catalogum amorum ab initio inde tuorum, hilares oculorum conjectus molliter fluctuabant : vocem vero, qualis Lycambæ filiz fuit, blande suaviterque extenuans, ipso illo habitu statim declarabas, te non ipsos modo, sed eorum quoque amare memoriam. Sed si quæ tibi de illa Veneræ circumnavigatione sunt reliquæ repositæ, ne quid occulta, verum perfectam Herculi victimam præsta.

4. THEOMN. Ille quidem deus, Lycine, solidos boves vorat, et victimis sine fumo, ut aiunt, minime delectatur. Quandoquidem autem annum illius diem festum sermone honoramus, meæ narrationes a matutino inde extente satietatem habent : tua vero Musa a consueto studio ad aliud quasi cantus genus concinnata, hilariter cum deo hunc diem transigat : flasque mihi æquus arbiter, quum in neutrum te morbum proclivem videam, quos meliores putes, puero-rumne amatores, an eos qui ferantur in mulierculas? Ego

μὲν γὰρ ὁ πληγεὶς ἑκατέρῳ καθάπερ ἀκριβὲς τρυάνη ταῖς ἐπ' ἀμφοτέρω πλάστιγιβιν ἰσορρόπως ταλαντεύουμαι, σὺ δ' ἐκτὸς ὧν ἀδεκάστῳ κριτῇ τῷ λογισμῷ τὸ βέλτιον αἰρήσῃ. Πάντα δὴ περιελὼν ἀκριβοῦν, ὧ φιλότης, ἦν πεπίστευκέ σοι ψῆφον ἢ περὶ τῶν ἐμῶν ἐρώτων κρίσις, ἥδη φέρε.

5. ΛΥΚ. Παιδιᾶς, ὦ Θεόμνηστε, καὶ γέλωτος ἡγῇ τὴν διήγησιν; ἢ δ' ἐπαγγέλλεται τι καὶ σπουδαῖον. Ἐγὼ γοῦν ἐξ ὑπογούου τῆς ἐπιχειρήσεως ἡψάμην, εἰδὼς ὅτι λίαν, ἀλλ' οὐ παλαιᾶς, ἐξ ὅτου δυοῖν ἀνδρῶν ἀκηχοῦς περὶ τούτοις συντόνους ἀμιλλωμένοι ἐτι τὴν μνήμην ἐναυλον ἔχω. Διήρητο δ' αὐτῶν ἅμα τοῖς λόγοις τὰ πάθη οὐχ ὥσπερ σὺ κατ' εὐκολίαν ψυχῆς αὐπνος ὧν διττοὺς ἀρνεῖσαι μισθοῦς,

τὸν μὲν βουκολέων, τὸν ἄργυρα μῆλα νομῶν,

ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερφύως παιδικοῖς ἤδετο τὴν θήλειαν Ἀφροδίτην βράσθρον ἡγούμενος, ὁ δ' ἀγνεύων ἔρωτος ἄρρενος ἐς γυναῖκας ἐπτόητο. Δυοῖν οὖν μαχομένοι παθοῖν ἀγωνοθετήσας ἀμιλλαν οὐδ' ἂν εἰπεῖν δυναίμην οὐς ὑπερηυγράνθην· καὶ μοι τὰ τῶν λόγων ἴχνη ταῖς ἀκοαῖς ἐνεσφράγισται σχεδὸν ὡς ἀτίτως εἰρημένα. Πᾶσαν οὖν ὑποτιμήσεως ἀφορμὴν ἐκποδῶν ἀποθέμενος ἀπαρ' ἀμφοῖν ἤκουσα λεγόντων κατ' ἀκριβὲς ἐπέξειμί σοι.

ΘΕΟΜΝ. Καὶ μὴν ἐγωγε ἐπαναστάς ἐθεν ἀπαντικρὺ καθεδοῦμαι σου,

δάμνος Αἰακίδην ὅπotes λήξειεν ἀείδων.

Σὺ δ' ἡμῖν τὰ παλαιοὶ κλέα ἐρωτικῆς διαφορᾶς μελωδίᾳ πέραινε.

6. ΛΥΚ. Ἐπ' Ἰταλίαν μοι πλεῖν διανοομένην ταχυναυτοῦν σκάφος ἡντράπιστο τούτων τῶν διχοτόμων, οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυρνοὶ δοκοῦσιν ἔθνος Ἰονίῳ κολίπῃ παρμικισμένον. Ὡς δ' ἐντὴν, πάντα ἐπιγυριούσι θεοὺς προσκυνήσας καὶ Δία ξένιον ἱλεω συνεψάψασθαι τῆς ἀποδημίου στρατείας ἐπικαλεσάμενος ἀπ' ἄστεος ὀρικῷ ζεύγει κατῆεν ἐπὶ θάλατταν· εἶτα τοὺς παραπέμποντάς με δεξιωσάμενος — ἡκολούθει δὲ παιδείας λιπαρῆς ὄχλος, οἱ συνεχῆς ἡμῖν ἐντυγχάνοντες ἀνιερῶς διελεύγουντο — τῆς πρύμνης ἐπιβάς ἐγγὺς ἐμαυτῶν Ἰδρυσά τοῦ κυβερνήτου. Καὶ ῥοδίῳ τῷ τῶν ἐλατήρων μετὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναχθέντες, ἐπειδὴ μάλα καὶ κατόπιν ἡμᾶς ἐποίμαινον αὐραὶ, τὸν ἱστὸν ἐκ τῶν μεσοκοίλων ἄραντες καρχησίῳ τὸ κέρας προσεστείλαμεν· εἴτ' ἀθρόας κατὰ τῶν κάλων τὰς ὁθόνας ἐκχέαντες ἡρέμα πιμπλαμένου τοῦ λίνου κατ' οὐδὲν οἶμαι βέλους ἐλάττονι ῥοδίῳ διπτάμεθα βαρὺ τοῦ κύματος ὑποδρυχωμένου περὶ τὴν σχίζουσαν αὐτὸ πρῶραν.

7. Ἀλλ' ἂ γε μὴν ἐν τῷ μεταξὺ παράπλῳ σπουδῆς ἢ παιδιᾶς ἐχόμενα συνηρέχῃ, καιρὸς οὐ πάνυ μικρὸν εἶναι. Ὡς δὲ τῆς Κιλικίας τὴν ἐφ' ἄλῳ ἀμείψαντες εἰρόμεθα τοῦ Παμφυλίου κόλπου, Χελιδονέας ὑπερθέοντες οὐκ ἀμοχθὶ τοὺς εὐτυχεῖς τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος δρους, ἐκάστη τῶν Λυκτικῶν πόλεων ἐπεφενούμεθα μύθοις τὰ

enim utroque amore percussus, ut exacta trutina utrisque lancibus, momentis libror aequalibus: tu vero, qui extra causam sis, incorrupto iudice, ratiocinatione, quod melius est eliges. Omissis igitur deliciis omnibus, sodalis, quem tibi calculum iudicium meis de amoribus permisit, eum jam ferto.

5. LYC. Ludine tu, Theomneste, et risus esse putas eam tractationem? at ea serius etiam quiddam pollicetur. Ego enim nuper manum operi admovi, ac scio, valde id quidem *serium*, sed minime *ludi*, ex quo duo viros audiavi de hisce rebus quanta potest contentione certantes, cuius memoria aures adhuc personare videntur. Divisi erant illorum cum sententiis etiam affectus, neque uti tu, prout animo commodum est, pervigil mercedem capis duplicem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens:

sed alter supra modum puerorum oblectabatur amoribus, barathrum iudicans Venerem muliebrem; alter purus ab amore masculo, furebat in feminas. Quum igitur arbiter eassem certaminis inter pugnantem duos affectus, dicere non possum quam incredibiliter sim delectatus. Atque sermonum mihi florum vestigia velut sigillo quodam impressa sunt auribus, quasi modo dicta essent. Quare deposita statim omni reprehensionis tue occasione, quæ ex utroque dicente audiavi, accurate tibi enarrabo.

THEOMN. At ego paulum hinc discedens e regione tibi considero,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen.

Tu vero jam nobis antiquam gloriam amatorie illius concertationis modulate perage.

6. LYC. Versus Italiam navigare mihi cogitanti navigium velox paratum erat, de biremium illo genere, quibus maxime uti perhibentur Liburni, ad Ionium sinum gens habitans. Quantum vero licebat, patrios deos omnes quum adorassem, et Jove hospitali invocato, ut volens propitius peregrinam militiam una capesseret, mulis junctis ab urbe ad mare descendi. Tum complexus eos qui me deduxerant (sequebatur autem assidua eruditionis turba, qui perpetuo nobiscum versati cum molestia jam disjungebantur), et puppi consensa, prope gubernatorem assedi. Atque remorum impetu brevi tempore de terra in altum evecti, quum valide etiam a tergo nos auræ pastorum instar agerent, malum ex media navi ereximus et carchesio adduximus antennam: deinde collecta per rudentes vela quum effudissemus, impleto sensim linteo, impetu, qui nihil, puto, telo concederet, per mare volavimus, fluctu graviter circa findentem ipsum proram reinugiente.

7. Verum quæ inter illum cursum vel seria vel ludicra acciderunt, ea non nimis producenda sunt. Quum vero maritimam Ciliciæ partem prætervecti Panphylum sinum attingissemus, superatis non sine labore Chelidoneis, Cilicibus illis antiquæ Græciæ terminis, ad singulas Lyciæ urbes devertimus, sermonibus plerumque nos oblectantes; nullæ

πολλά χαίροντες· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς σαφὲς εὐδαιμονίας ὁρᾶται λείψανον· ἀχρι τῆς Ἡλιάδος ἀψάμενοι Ῥόδου τὸ συνεχὲς τοῦ μεταξὺ πλοῦ διαναπαύσαι πρὸς ὀλίγον ἐκρίναμεν.

8. Οἱ μὲν οὖν ἑρέται τὸ σκάφος ἔξαλον ἐς γῆν ἀνασπᾶσαντες ἐγγὺς ἐσκήνωσαν, ἐγὼ δ' ἡτρεπισμένου μοι ξενώονος ἀπαντικρὺ τοῦ Διονυσίου κατὰ σχολὴν ἐβάδιζον ὑπερφουστὸς ἀπολαύσεως ἐμπιπλάμενος· ἔστι γὰρ ὄντως ἡ πόλις Ἡλίου πρέπτον ἔχουσα τῷ θεῷ τὸ κάλλος. Ἐκπεριῶν δὲ τὰς ἐν τῷ Διονυσίῳ στοὰς ἐκάστην γραφὴν κατώπτευν ἅμα τῷ τέροντι τῆς ὀψεως ἡρωϊκούς μύθους ἀνανεοῦμενος· εὐθὺ γάρ μοι δύο ἢ καὶ τρεῖς προσερύρυσαν ὀλίγου διαφόρου πᾶσαν ἱστορίαν ἀφηγούμενοι· τὰ δὲ πολλὰ καὶ αὐτὸς ἐκασία προϋλάμβανον.

9. Ἦδη δὲ τῆς θεᾶς ἄλις ἔχοντι καὶ διανοομένῳ μοι βαδίζειν οἰκάδε τὸ ἥδιστον ἐπὶ ξένης ἀπήντησέ μοι κέρδος, ἄνδρες ἐκ παλαιῶ χρόνον συνήθεις, οὐς οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς πολλάκις ἡμῖν ἰδὼν ἐπιφροῦντας ἐνταῦθα, τὸν ἐκ Κορίνθου Χαρίκλέα νεανίαν οὐκ ἄμωρον, ἔγοντά τι καὶ κομμητιῆς ἀσκήσεως ἄτε οἶμαι γυναῖκος ἐνωραϊζόμενον· ἅμα δ' αὐτῷ καὶ Καλλικρατίδαν τὸν Ἀθηναῖον τὸν τρόπον ἀπλοῖκόν προηγούμενός γάρ πολιτικῶν λόγων προέστατο καὶ ταυτησί τῆς ἀγοραῖου ῥητορικῆς. Ἦν δὲ καὶ τῷ σώματι γυμναστικός, οὐ δὲ ἄλλο τί μοι δοκεῖν τὰς παλαίστρας ἀγαπῶν ἢ διὰ τοὺς παιδικούς ἔρωτας· ὅλος γὰρ εἰς τοῦτο ἐπτόχτο· τῷ δὲ πρὸς τὸ θῆλυ μῖσει πολλὰ καὶ Προμηθεὶ κατηρᾶτο. Πόρρωθεν οὖν ἰδὼν ἐκάτερός με γήθους καὶ χαρᾶς πλείοι προσέδραμον· εἴθ' ὅποια φιλεῖ, δεξιωσάμενοι πρὸς αὐτὸν ἔλθειν ἐκάτερος ἡξίουν με. Κάθ' ὅσον φιλονεικούντας ὁρῶν περαιτέρω, τὸ μὲν μέμον, εἶπον, ὦ Καλλικρατίδα καὶ Χαρίκλεις, ἄμωυ καλῶς ἔχον ἔστιν ὑμᾶς παρ' ἐμὲ φοιτᾶν, ἵνα μὴ πλείω τὴν ἔριν ἐγείρητε· ταῖς δὲ ἐφεξῆς ἡμέραις — τρεῖς γὰρ ἐνταῦθα ἢ τέσσαρας διέγνωκα μένειν — ἀμοιβαίως ἀνθεστιάσετέ με, κλήρω διακριθεὶς ὁ πρότερος.

10. Δοκεῖ ταῦτα. Κάκεινῃ μὲν τὴν ἡμέραν εἰσιτάρχουν ἐγὼ, τῇ δ' ἐπιούσῃ Καλλικρατίδας, εἰτα μετ' αὐτὸν ὁ Χαρίκλῆς. Ἐώρων δὴ καὶ παρὰ τὴν ἐστίασιν ἐναργῆ τῆς ἐκατέρου διαθέσεως τεκμήρια· ὁ μὲν γὰρ Ἀθηναῖος εὐμόρφους παῖσιν ἐξήσκητο, καὶ πᾶς οἰκέτης αὐτῷ σχεδὸν ἀγένειος ἦν μέχρι τοῦ πρώτον ὑπογραφέντος αὐτοῖς γνοῦ παραμένοντες, ἐπειδὴν δὲ ἰούλοις αἱ παρεαὶ πυκασθῶσιν, οἰκονόμοι καὶ τῶν Ἀθήνησι χωρίων κηδεμόνες ἀπεστελλόντο. Χαρίκλει γε μὴν πολλὸς ὀρχηστρίδων καὶ μουσουργῶν χορὸς εἴπετο καὶ πᾶν τὸ δωματίον ὡς ἐν Θεσμοφορίῳι γυναῖκων μεστὸν ἦν ἀνδρὸς οὐδ' ἀκαρῆ παρόντος, εἰ μὴ τί που νῆπιον ἢ γέρον ὑπερῆλιξ ὀφιοποιδὸς ὀφθειή, τοῦ χρόνου ζητοτυπίας ὑποψίαν οὐκ ἔχοντος. Ἦν μὲν οὖν, ὡς ἔφην, καὶ ταῦθ' ἱκανὰ τῆς ἀμφοτέρων γνώμης δείγματα. Πολλάκις γε μὴν ἀψιμαχίαι τινὰς ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐκινήθησαν, οὐχ ὡς πέρας ἔχειν τι τὴν ζήτησιν. Ἀλλ' ἐπεὶ καιρὸς ἦν ἀνάγεσθαι, σύμπλους ἐβελήσαντας αὐτοὺς ἐπηγό-

enim evidentes in illis fortunarum spectantur reliquiae; donec sacram Soli Rhodum attigimus, ubi perpetuum quæ adhuc fuerat navigationem intermittere aliquantum decrevimus.

8. Remiges igitur subducto e mari in terram navigio, tentoria in proximo habuerunt: ego vero, quum hospitium mihi e regione ædis Bacchi paratum esset, otiose incedebam, incredibili voluptate largiter fruens. Est enim vere Solis urbs, dignam deo pulchritudinem habens. Circumiens autem undique porticus templi, picturam unamquamque contemplabar, cum visus oblectatione heroicas simul instaurans fabulas: statim enim duo aut tres etiam ad me confluabant, qui parva mercedula omnem mihi historiam enarrant; pleraque autem et ipse conjectura præciperam.

9. Jam satius eram spectaculo et domum ire cogitabam, quum quod jucundissimum est in peregrina regione lucrum mihi obligit, viri a longo inde tempore familiares, quos nec tibi incognitos esse arbitror, qui sæpe hic ad me venitantes videris, Corinthium Chariclem minime juvenem deformem, habentem aliquid illius exercitationis quæ formæ studet, ut qui mulierculis, puto, pulcher videri gestiat; et una cum illo Callicratidam Atheniensem, moribus simplicem: nam ducem veluti se atque antistitem civilium orationum et forensis illius dicendi facultatis præbebat. Sequebatur vero etiam corporis exercitationes, non aliam ob causam amans, ut mihi videbatur, palæstræ, quam ob puerorum amores, quorum studio plane erat attomitus: odio autem feminei sexus etiam Prometheo sæpe maledicebat. Uterque igitur e longinquo me quum conspexissent, gaudio et lætitia pleni accurrunt: tum, ut assolet, complexi, ad se uterque venire me postulant. Et ego ultra modum ambitiose petentes quum viderem, Hodie, inquam, Callicratida et Charicles, vos ambo ad me venire optimum fuerit, ne in majus tollatis hanc rixam; proximis vero diebus (tres enim hic aut quattuor decrevi manere) vicissim mihi cenam præbebitis, uter autem prior, sorte decernetur.

10. Placent ista. Itaque illo die convivor ego, postridie Callicratidas, et post ipsum Charicles. Animadverti autem etiam in convivio manifesta animi utriusque indicia. Nam Atheniensis formosis pueris erat instructus, et unusquisque servus illi prope imberbis, qui nempe, dum prima illos lanugo obumbraret, apud ipsum manerent; quum primum vero prima barba densarentur genæ, dispensatores et villici agrorum in Attica dimitterentur. Verum Chariclem multus saltatricularum et musicarum chorus sequebatur, totaque domus, velut in Thesmophoriis, plena erat mulierum, viro plane nullo præsentē, nisi forte alicubi infans, aut vetulus coquus conspiceretur, illius nempe ætatis, in quam zelotypa suspicio non caderet. Erant igitur ista quoque, uti dixi, satis aperta sententiæ utriusque specimina. Sæpe autem ad parvum tempus velitationes quedam inter illos commotæ sunt, non tamen ut exitum haberet disputatio. Verum quum discedendi tempus esset, navigationis illos socios, quod sic

μην διανοούντο γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπαίρειν ὁμοίως ἐμοί.

11. Καὶ δόξαν ἡμῖν Κνίδω προσορμίσαι κατὰ θέαν καὶ τὸ Ἀφροδίτης ἰδεῖν ποθήσαντες ἱερὸν — ὑμνεῖται δὲ τοῦτο τὸ τῆς Πραξιτέλους εὐχερείας ὄντως ἐπαφρόδιτον — ἡρέμα τῇ γῇ προσηνέχθημεν αὐτῆς οἶμαι τῆς θεοῦ λιπαρᾶ γαλήνῃ πομποτολούσης τὸ σκάφος. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐμελόν αἱ συνήθεις παρασκευαῖαι, ἐγὼ δὲ τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος ἐκατέρωθεν ἐξαψάμενος κύκλω περιήειν τὴν Κνίδον οὐκ ἀγελαστὶ τῆς κεραμευτικῆς ἀκολασίας μετέχων ὡς ἐν Ἀφροδίτῃς πᾶσι. Στοιὰς δὲ Σωστράτου καὶ τᾶλλα ὅσα τέρπειν ἡμᾶς ἐδύνατο, πρῶτον ἐκπεριελθόντες ἐπὶ τὸν νεὼν τῆς Ἀφροδίτης βαδίζομεν, νῶ μὲν, ἐγὼ τε καὶ Χαρικλῆς, πᾶνυ προθύμως, Καλλικρατίδας δ' ὡς ἐπὶ θέαν θήλειαν ἄκων, ἥδιον ἂν οἶμαι τῆς Ἀφροδίτης τῆς Κνιδίας τὸν ἐν Θεσπιάς ἀντικαταλαζάμενος Ἐρωτα.

12. Καὶ πως εὐθὺς ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τεμένους Ἀφροδίται προσέπνευσαν αὔραι· τὸ γὰρ αἶθριον οὐκ εἰς ἐδαφος ἄγονον μάλιστα λίθων πλατὶ λείας ἔστρωμένον, ἀλλ' ὡς ἐν Ἀφροδίτῃς ἅπαν ἦν γόνιμον ἡμέρων καρπῶν, ἀ καὶ κόμαις εὐθαλέσιν ἄχρι πόρρω βρύοντα τὸν πέριξ ἀέρα συνωρόφουν. Περιττόν γε μὴν ἢ πυκνόκαρπος ἐτεθῆλει μυρρίνη παρὰ τὴν δέσποιναν αὐτῆς δαψιλῆς πεφυκυῖα τῶν τε λοιπῶν δένδρων ἕκαστον, ὅσα κάλλους μετελιγεν· οὐδ' αὐτὰ γέροντος ἦδη χρόνου πολὶὰ καθαύαινε, ἀλλ' ὑπ' ἀκμῆς σφριγῶντα νέας κλωσὶν ἦν ὦρια. Τούτοις δ' ἀνεμέμικτο καὶ τὰ καρπῶν μὲν ἄλλως ἄγονα, τὴν δ' εὐμορφίαν ἔχοντα καρπὸν, κυκαρίττων γε καὶ πλατανίστων αἰθέρια μήκη καὶ σὺν αὐταῖς αὐτόμολος Ἀφροδίτης ἡ τῆς θεοῦ πάλαι φυγὰς Δάφνη. Παντεὶ γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλωρως προσεῖρπυζε κιττός. Ἀμφιλαφεῖς ἀμπέλοι πυκνοῖς κατήρτηγτο βότρυσιν· τερπνοτέρα γὰρ Ἀφροδίτῃ μετὰ Διονύσου καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν ἡδὺ σύγκρατον, εἰ δ' ἀποζευχθεῖεν ἄλληλων, ἤττον εὐφραίνουσιν. Ἦν δ' ὑπὸ ταῖς ἀγὰν παλινσχοῖς ὕλαις ἱλαραὶ κλισίαι τοῖς ἐνεστιᾶσθαι θέλουσιν, εἰς ἃ τῶν μὲν ἀστικῶν σπανίως ἐπεφοίτων τινές, ἀθρόος δ' ὁ πολιτικὸς ὄχλος ἐπανηγύριζεν ὄντως ἀφροdisιάζοντες.

13. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τοῖς φυτοῖς ἐτέρφθημεν, εἰσω τοῦ νεῶ παρήειμεν. Ἡ μὲν οὖν θεὸς ἐν μέσῳ καθίδρυται — Παρίας δὲ λίθου δαίδαλμα κάλλιστον — ὑπερήφανον καὶ σεσηρότι γέλῳτι μικρὸν ὑπομειδιῶσα. Πᾶν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀκάλυπτον οὐδεμιᾶς ἐσθῆτος ἀμπεχούσης γεγύμνεται, πλὴν ὅσα τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ τὴν αἰδῶ λεληθότως ἐπικρύπτειν. Τοσοῦτό γε μὴν ἡ δημιουργὸς ἴσχυσε τέχνη, ὥστε τὴν ἀντίτυπον οὕτω καὶ καρτερὰν τοῦ λίθου φύσιν ἐκάστοις μέλεσιν ἐπιπρέπειν. Ὁ γοῦν Χαρικλῆς ἐμμανές τι καὶ παράφορον ἀναβοήσας, Εὐτυχέστατος, εἶπε, θεῶν ὁ διὰ ταύτην δεθεὶς Ἄρης, καὶ ἅμα προσδραμὼν λιπαρέσι τοῖς χεῖλεσιν ἐφ' ὅσον ἦν δυνατόν ἐκτείνων τὸν αὐχένα κατεφίλει· σιγῇ δ' ἐφεστὸς ὁ Καλλικρατίδας κατὰ νοῦν ἀπεθαύ-

vellent, assumi : cogitabant enim non minus quam ego proficisci in Italiam.

11. Et quum placuisset ad Cnidum appellere spectaculi causa, et templum Veneris videre cuperemus (celebratur autem in illo Praxiteles artis opus revera venustum), paulatim ad terram delati sumus, ipsa, puto, dea splendida serenitate navigium nostrum deducante. Reliquis in apparatu consueto occupatis, ego amatorium illud par utrimque suspensum ducens brachiis, in orbem Cnidum circumibam, non sine risu figulinæ lasciviæ, tanquam in Veneris urbe, particeps. Quum autem Sostrati porticus, et quæ oblectare nos poterant reliqua, primum obiissemus, ad Veneris templum progredimur, nos quidem, ego inquam et Charicles, lubentissimo animo; Callicratidas autem, tanquam ad mullebre spectaculum, invitus; qui jucundius, puto, pro Cnidia Venere eum qui Thespis est Cupidinem permutaturus fuerat.

12. Et ab ipso statim consepso Veneris velut auræ nobis aspirabant. Subdivalis enim area non in sterile solum politis lapidum tabulis strata; sed tanquam in Veneris sacro totum erat mansuetorum fructuum fertile, quum arbores viridantibus comis in longinquum usque exuberantes, circumjectum aerem quasi tecto concluderent. Præter ceteras vero illa denso fructu myrtus suam apud heram vigeat, uberrime enata, reliquarumque arborum unaquæque quotquot pulchritudinem sortitæ sunt. Neque illas longæ ætatis canities reddiderat marcidas, sed sub ipso maturitatis fastigio novis luxuriantes ramis tempestivæ erant. His immixtæ erant steriles alloquin, sed pulchritudinem pro fructu habentes, cupressorum platanorumque proceritates aeris, et cum illis transfuga jam Veneris, olim fugitiva ejus deæ, Daphne (*Laurus*). Verum ad unamquamque arborem ambitiose amatoria illa hedera adrepserat. Densis vitibus crebræ pendebant uvæ: jucundior quippe cum Baccho Venus, miscerique se, quod utrimque suave est, patitur; at sejuncti a se invicem minus oblectant. Erant, qua densior umbrosiorque silva, hilares cœnationes iis institutæ, qui convivia ibi agitare vellent, in quas urbanorum hominum raro quidam ventitabant; frequens autem popularium turba festos ibi dies, re quidem vera Veneri operantes, obibant.

13. His plantis satis oblectati, intus in ipsum templum ingressi sumus. Dea igitur in medio collocata est, e Pario marmore, pulcherrimum artificium, superbum atque ad derisum diducto ore renidens. Omnis autem illius pulchritudo nihil tecta, vestitu nullo circumposito, nudata est, nisi quod altera manu pubem furtim occultat. Tantum quidem ars statuaria hic valuit, ut dura adeo et rigida lapidis natura membris omnibus decora videatur. Charicles igitur, quasi furibundum quiddam alienata mente exclamans, Beatissimus, inquit, deorum vinctus propter hanc Mars! et occurrens simul appressis labiis, propensa quantum poterat cervice, illam deosculatur. At silentio astans Callicratidas intra animum admirabatur. Est autem utrimque

μαζεν. Ἔστι δ' ἀμφίθυρος ὁ νεὸς τοῖς θέλουσι καὶ κατὰ νότου τὴν θεὸν ἰδεῖν ἀκριβῶς, ἵνα μὴδὲν αὐτῆς ἀθαύμαστον ᾖ. Δι' εὐμαρείας οὖν ἐστὶ τῇ ἑτέρᾳ πύλῃ παρελθοῦσι τὴν ὀπισθεν εὐμορφίαν διαθρῆσαι.

14. Δόξαν οὖν ὅλην τὴν θεὸν ἰδεῖν, εἰς τὸ κατόπιν τοῦ σηκοῦ περιήλθομεν. Εἴτ' ἀνοίγεισθαι τῆς θύρας ὑπὸ τοῦ κλειδοφύλακος ἐμπειπιστευμένου γυναικοῦ θάμβος αἰφνίδιον ἡμᾶς εἶχε τοῦ κάλλους. Ὁ γοῦν Ἀθηναῖος ἡσυχῇ πρὸ μικροῦ βλέπων ἐπεὶ τὰ παιδικὰ μέρη τῆς θεοῦ κατώπτευσεν, ἀθρόως πολὺ τοῦ Χαρικλέους ἐμμανέστερον ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, ὅση μὲν τῶν μεταφρώνων εὐρυθμία, πῶς δ' ἀμφιλαφεῖς αἱ λαγόνες, ἀγκάλισμα χειροπληθές· ὡς δ' εὐπερίγραφοι τῶν γλοῦτων αἱ σάρκες ἐπικυρτοῦνται μήτ' ἄγαν ἑλλίπεις αὐτοῖς δαστεῖος προσεσταλμέναί μήτε εἰς ὑπέρογκον ἐκκεχυμέναί πίσυρτα. Τῶν δὲ τοῖς ἰσχυροῖς ἐνεσφραγισμένων ἐξ ἐκατέρων τύπων οὐκ ἂν εἴποι τις ὡς ἡδύς ὁ γέλως μῆρου τα καὶ κνήμης ἐπ' εὐθὺς τεταμένης ἄχρι ποδὸς ἡκριβωμένοι ρυθμοί. Τοιοῦτος ἄρα Γανυμήδης ἐν οὐρανῷ Διὶ τὸ νέκταρ ᾗδιον ἐγγχεῖ· παρὰ μὲν γὰρ Ἡῆθης οὐκ ἂν ἐγὼ διακονουμένην ποτόν ἐδεξάμην. Ἐνθεαστικῶς ταῦτα τοῦ Καλλικρατίδου βοῶντος ὁ Χαρικλῆς ὑπὸ τοῦ σφόδρα θάμβους ὀλίγου δεῖν ἐπεπῆγαι τακρόν τι καὶ βρόν ἐν τοῖς ὅμμασι πάθος ἀνυγραίνων.

15. Ἐπεὶ δὲ τοῦ θαυμάζειν ὁ κόρος ἡμᾶς ἀπήλλαξεν, ἐπὶ θατέρου μηροῦ σπλιν εἶδομεν ὥσπερ ἐν ἐσθῇτι κηλῖδα· ἤλερχε δ' αὐτοῦ τὴν ἀμορφίαν ἡ περὶ τὰλλα τῆς λίθου λαμπρότης. Ἐγὼ μὲν οὖν πιθανῇ τάληθές εἰκασίᾳ τοπάζων φύσιν ᾤμην τοῦ λίθου τὸ βλεπόμενον εἶναι· πάθος γὰρ οὐδὲ τούτων ἔστιν ἔξω, πολλὰ δὲ τοῖς κατ' ἄκρον εἶναι δυναμένοις καλοῖς ἡ τύχῃ παρεμποδίζει. Μέλαιναν οὖν ἐσπιλώσθαι φυσικὴν τινὰ κηλῖδα νομίζων καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ Πραξιτέλους ἐθαύμαζον, ὅτι τοῦ λίθου τὸ δύσμορφον ἐν τοῖς ᾗττον ἐλέγχεσθαι δυναμένοις μέρεσιν ἀπέκρυπεν. Ἡ δὲ παρестῶσα πλησίον ἡμῶν ζάχαρος ἀπίστου λόγου καινὴν παρέδωκεν ἱστορίαν· ἔφη γὰρ οὐκ ἀσήμου γένους νεανίαν — ἡ δὲ πρᾶξις ἀνώνυμον αὐτὸν ἐσίγησε — πολλάκις ἐπιφοιτῶντα τῷ τεμένει σὺν δειλαίῳ δαίμονι ἐρασθῆναι τῆς θεοῦ καὶ πανήμερον αὐτὸν ἐνδιατρίβοντα τῷ νᾶρ κατ' ἀρχὰς ἔχειν δεισιδαίμονος ἁγιστείας δόκησιν· ἐκ τε γὰρ τῆς ἐωθινής κοίτης πολὺ προλαμβάνων τὸν ὄρθρον ἐπεφοίτα καὶ μετὰ δύσιν ἄκων ἐβάδιζεν οἴκαδε τήν θ' ὅλην ἡμέραν ἀπαντικρὺ τῆς θεοῦ καθεζόμενος ὄρθας ἐπ' αὐτὴν διηνεκὺς τὰς τῶν ὁμμάτων βολὰς ἀπήρειδεν. Ἄσημοι δ' αὐτῷ ψιθυρισμοὶ καὶ κλεπτομένης λαλιᾶς ἐρωτικαὶ διεπεραίνοντο μέμψεις.

16. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μικρὰ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ἀποδοῦκολῆσαι θελήσειε, προσειπὼν, τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀσπραγάλους Λιβυκῆς δορκὰς ἀπαριμήσας διεπέττευε τὴν ἑλπίδα, καὶ βαλὼν μὲν ἐπίσκοπα, μάλιστα δ' εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μῆδενὸς ἀσπραγάλου περσόντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων· εἰ δ', ὅποιά φιλεῖ, φαύλους κατὰ

aperta illa aedes, si qui volunt etiam a tergo accurate contemplari deam, ut nulla ejus pars admirationi non exponatur. Facile ergo est per alteram januam accedentibus eam etiam, quæ a tergo est, pulchritudinem perspicere.

14. Quum ergo placuisset totam videre deam, ad posticum templi transivimus. Tum aperta janua per mulierculam, cui clavium credita custodia erat, subitus nos stupor ad tantam pulchritudinem corripuit. Atheniensis igitur, qui otiose paullo ante spectasset, ut pueriles deæ partes conspexit, repente furiosius etiam quam Charicles exclamavit: Hercules! quanta dorsi concinnitas, quam plena utrimque latera, amplexus implens manus! quam venuste circumscriptæ clunium carnes sinuantur, neque deficientes nimium et ipsis astrictæ ossibus, neque in nimia molis pinguedinem effusæ! Lacunarum autem, coxis ipsis utrimque impressarum, nemo dixerit quam suavis sit risus, femorisque et tibiæ recta linea ad pedem usque protensæ quam exacta proportio. Talis igitur Ganymedes in cælo Jovi nectar ob id ipsum suavius infundit: nam ab Hebe equidem ministrante potum non accepissem. Fanatico more ista clamante Callicratida, præ nimio stupore Charicles tantum non dirigerat, molli quadam tæbe se diffluere natantibus oculis confessus.

15. Quum vero ipsa satietas videndi admirationem abstersisset, labem in altero femore vidimus, ut in veste maculam, cujus deformitatem reliquus saxi candor argueret. Atque ego quidem probabili conjectura verum colligens, lapidis ingenium esse, quod videbamus, putabam. Neque enim hæc talia quoque morbi et vitii omnis expertia sunt, multumque his, quæ summo gradu pulchra esse poterant, fortuna obstat. Nigrum ergo naturalem quandam nævum aspersum ratus, in hoc etiam admirabar Praxitelem, qui deforme illud in lapide iis in partibus, quæ minus deprehendi possent, abscondisset. Verum astans prope nos æditima incredibile dicto novamque nobis historiam tradidit. Narrabat enim, genere non ignobili juvenem (nomen ejus ut reticeretur, ipsa fecit actio), qui sæpe in templum hoc ventitaret, in amorem deæ malis auspiciis incidisse, qui quum totos dies in templo transigeret, initio superstitiæ venerationis opinionem sustinuisse: ex ipso enim cubili mane, occupata multum aurora, ventitabat, et post occasum denique invitus domum redibat, totumque diem ex adverso deæ residens, rectos in eam perpetuo oculorum conjectus defigebat. Obscuri autem susurri et furtivi sermonis amatorie querelæ ab ipso peragebantur.

16. Si quando vero fallere parumper amorem suum vellet, allocutus ante deam, atque quatuor talis de dama Africana in mensam numeratis, jactu spem suam experiebatur: et si ex sententia jactasset, maxime si quando ipsam deam (Venerem) jecisset, nullo talo eadem facie cadente, adorabat, suæ se cupiditatis compotem futurum putans; sin, ut fieri solet, male jactasset in mensam, talique sinistro

τῆς τραπέζης βίβειεν, οἱ δ' ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀνασταῖεν, ὅλην Κνίδω καταρώμενος ὡς ἐπ' ἀνηκέστω συμφορᾷ κατῆφει καὶ δι' ὀλίγου συναρπάσας ἐτέρω βόλῳ τὴν πρὶν ἀστοχίαν θεράπευεν. Ἦδη δὲ πλεόν αὐτῷ τοῦ πάθους ἐρεθιζομένου τοῦχος ἄπας ἐχαράσσετο καὶ πᾶς μαλακοῦ δένδρου φλοῖος Ἀφροδίτῃν καλὴν ἐκέρυσεν· ἐτιμᾶτο δ' ἐξ Ἰσού Διὶ Πραξιτέλης καὶ πᾶν ὃ τι κειμήλιον εὐπρεπὲς οἶκοι φυλάττοιο, τοῦτ' ἦν ἀνάθημα τῆς θεοῦ. Πέρας αἱ σφοδραὶ τῶν ἐν αὐτῷ πόθων ἐπιτάσεις ἀπενοήθησαν, εὐρέθη δὲ τόλμα τῆς ἐπιθυμίας μαστροπός· ἤδη γὰρ ἐπὶ δύσιν ἡλίου κλίνοντος ἡρέμα λαθὼν τοὺς παρόντας ὅπισθε τῆς θύρας παρεισερρῆν καὶ στάς ἀφανῆς ἐνδοτάτω σκεδὸν οὐδ' ἀναπνέων ἡτρεμί, συνήθως δὲ τῶν ζακόρων ἐξέωθεν τὴν θύραν ἐφέλκυσσάμενους ἐνδὸν δ' καὶ νὸς Ἀγρίστῃ καθέεικτο. Καὶ τί γὰρ ἀρρήτου νυκτὸς ἐγὼ τόλμαν ἢ ἄλλος ἐπ' ἀκριβὲς ὑμῖν διηγῶμαι; τῶν ἐρωτικῶν περιπλοκῶν ἴχνη ταῦτα μεθ' ἡμέραν ὤφθη καὶ τὸν στίλον εἶχεν ἡ θεὸς ὧν ἔπαθεν ἔλεγγον. Αὐτὸν γε μὴν τὸν νεανίαν, ὡς δ' ἡμιμῶδης ἱστορεῖ λόγος, ἢ κατὰ πετρῶν φασιν ἢ κατὰ πελαγίου κύματος ἐνεχθέντα παντελῶς ἀφανῆ γενέσθαι.

17. Ταῦτα τῆς ζακόρου διηγουμένης μεταξὺ τοῦ λόγου διαβοήσας εἶπεν ὁ Χαρικλῆς, Οὐκ οὖν τὸ θῆλυ, καὶ λίθινον ἦ, φιλεῖται. Τί δ', εἰ τις ἐμφυχὸν εἶδε τοιοῦτο κάλλος; ἄρ' οὐκ ἂν ἡ μία νύξ τῶν τοῦ Διὸς σκήπτρων ἐτιμᾶτο; Μειδιάσας δὲ ὁ Καλλικρατίδας, Οὐδέπω, φησιν, ἴσμεν, ὦ Χαρίκλειε, εἰ πολλῶν ἀκουσόμεθα τοιούτων διηγημάτων, ὅταν ἐν Θεοσπαιῖς γενόμεθα. Καὶ νῦν δὲ τῆς ὑπὸ σοῦ ζηλουμένης Ἀφροδίτης ἐναργὲς ἐστὶ τοῦτο δείγμα. Πῶς; ἐρομένου τοῦ Χαρικλείους, ἄγαν πιθανῶς μοι ἔδοξε λέγειν ὁ Καλλικρατίδας· ἔφη γὰρ ὡς δ' ἐρασθεὶς νεανίας παννύχου σχολῆς λαβόμενος, ὥσθ' ὅλην τοῦ πάθους ἔχεν ἐξουσίαν κορεσθῆναι, παιδικῶς τῷ λίθῳ προσωμίλησε βουληθεὶς οἷδ' ὅτι μὴδ' ἐν τῷ ὀφθαλμῷ πρόσθεν εἶναι τὸ θῆλυ. Πολλῶν οὖν ἀκρίτων ἀφυλακτομένων λόγων τὸν συμμιγῆ καταπαύσας ἐγὼ θόρυβον, Ἄνδρες, εἶπον, ἐταῖροι, τῆς κατὰ κόσμον ἔχεσθε ζητήσεως, ὡς εὐπρεπὲς ἐστὶ νόμος παιδείας. Ἀπαλλαγέντες οὖν τῆς ἀτάκτου καὶ πέρας οὐδὲν ἐχούσης φιλονεικίας ἐν μέρει ὑπὲρ τῆς αὐτὸς ἑαυτοῦ δόξης ἐκάτερος ἀποτεινάσθε· καὶ γὰρ οὐδέπω καιρὸς ἐπὶ ναῦν ἀπίνειν· τῇ δὲ σχολῇ καταχρηστὸν εἰς Ἰλιάν καὶ μετὰ τέρψεως ὠρελῆσαι δυναμένην σπουδὴν. Ὑπεκστάντες οὖν τοῦ νεῦ — πολλὸς γὰρ δ' κατ' εὐσείθειαν ἐπιφοιτῶν ὄχλος — εἰς ἐν τι τῶν συμποσίων ἀποκλίνωμεν, ὅπως δι' ἡμετέρας ἀκούειν τε καὶ λέγειν ἔστω ἂν ἡ βουλευμένοις ἐξῆ. Μένοντες δὲ ὡς ὁ τέμερον ἡττηθεὶς οὐκέτι αὐθις ἡμῖν περὶ τῶν ἰσων διαγλήσει.

18. Καλῶς ἔδοξα ταῦτα λέγειν καὶ συγκαταίνεσάντων ἐξήειμεν, ἐγὼ μὲν ἡδόμενος οὐδεμιᾶς με πειζούσης φροντίδος, οἱ δ' ἐπὶ συννοίας μεγάλῃ ἐν ἑαυτοῖς σκέψιν ἄνω καὶ κάτω κυκλοῦντες ὡς περὶ τῆς προπομπίας ἀγωνιούμενοι Πλαταιᾶσιν. Ἐπεὶ δ' ἤκομεν εἰς τι

omine starent, toti maledicens Cnido, tanquam in immedicabili calamitate, tristitia deprimebatur; interjecto tamen parvo tempore correptis denuo talis, novo actu priorem infelicitatem emendabat. Jam vero magis irritato morbo, paries inculpi omnis, unusquisque arbusculæ mollis cortex pulchram Venerem prædicare, æquo ac Jupiter in honore esse Praxiteles; si quid domi pretiosum et decens repositum custodiret, donarium offerri deæ. Tandem vellemens desideriorum illius contentio excedit in amentiam; ac præsto est, quæ cupiditati lenocinetur, audacia. Jam enim ad occasum inclinato sole, sensim, clam præsentibus, post januam correpsit, et stans occultus in penitissimo angulo, vix respirans se continuit. Æditimis autem pro more extrorsum ad se januam trahentibus, intus Anchises novus includitur. Et, quid enim infandæ noctis facinus aut ego aut alius accurate vobis enarret? amplexationum amatoriarum vestigia istæc interdiu conspecta sunt, et maculam habet dea eorum quæ passa est indicium. Ipsum quidem adolescentem, ut popularis fert sermo, aut per petras, aiont, aut in pelagios fluctus præcipitem, omnino e conspectu hominum abiisse.

17. Hæc narrante æditima, clamore sermonem illius interpellans Charicles, Ergo, ait, femina, si vel e lapide sit, amatur! Quid vero, si quis animatam ejusmodi pulchritudinem videat? nonne una illius nox Jovis sceptris æstimetur? Snbridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, Charicles, novimus, an multas id genus narrationes audituri simus, quum erimus Thespiis. Et nunc jam ejus, quam tu tanto opere admiraris, Veneris manifestum est hoc documentum. Qui istuc? interrogante Charicle, probabili admodum sermone uti mihi visus est Callicratidas, quum diceret, amatorem illum juvenem, totius noctis otiosam usuram nactum, adeo ut integram exsatiandæ cupiditatis facultatem haberet, puerilem in modum saxo se applicuisse, qui vellet scilicet ne feminam quidem anteriori parte esse feminam. Multis igitur indiscretis sermonibus elatris, quum promiscuum ego tumultum sedassem, Viri, inquam, sodales, modestum servate disputandi ordinem, ut venusta lex est eruditionis. Relicta ergo perturbata illa et exitum habente nullum rixa, per vices pro sua uterque sententia contendite. Etenim tempus nondum adest eundi ad navim; otio autem abutendum ad hilaritatem et ad ejusmodi, quod cum delectatione prodesse etiam queat, studium. Egressi itaque templo (quando quidem multa turba religionis-causa affluebat), in cœnationum unam devertamus, ut otiose audire et dicere, quæcumque libuerit, liceat. Mementote autem, qui hodie victus fuerit, eum non amplius de iisdem rebus molestum nobis futurum.

18. Recte ista dicere visus sum, et comprobantibus illis, egressi sumus, lætus ego, quem cura nulla angeret: at isti cogitabundi, qui magnam intra se commentationem sursum deorsum volverent, quasi de pompæ ducatu Platæis decertaturi. Quum autem delati essemus ad tecta undique et

συνηρεπές και παλίνσκιον ὥρα θέρους ἀναπαυστήριον, Ἡδὺς, εἰπὼν, ὁ τόπος, ἐγὼ, καὶ γὰρ οἱ κατὰ κορυφὴν λιγυρὸν ὑψηλοῦσι τέττιγες, ἐν μέσῳ πάνυ δικαστικῶς καθεζόμενα αὐτὴν ἐπὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν Ἥλιαίαν ἔχων. Προθεῖς δ' ἀμφοτέροις κλῆρον ὑπὲρ τοῦ τίνα χρὴ πρῶτον εἰπεῖν, ἐπειδὴ Χαρικλῆς ἐλελόγχει πρότερον, εὐθὺς ἐνάρχεσθαι τοῦ λόγου διεκελευσάμην.

19. Ὁ δὲ τῇ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον ἀνατρέψας ἡσυχῇ καὶ μικρὸν ἐπισχῶν ἀρχεται τῇδέ πη, Σέ, δέσποινα, τῶν ὑπὲρ σοῦ λόγων, Ἀφροδίτη, σὲ βοηθὸν αἱ ἐμαὶ δεήσεις καλοῦσιν· ἅπαντι μὲν γὰρ ἔργῳ καὶ βραχὺ τῆς ἰδίας πειθοῦς ἐπιστάτης, τελειοτάτῳ ἐστίν, οἱ δ' ἐρωτικοὶ λόγοι περιττῶς σοῦ δέονται· σὺ γὰρ αὐτῶν γη-σινώτατῃ μήτηρ. Ἰθὶ δὴ γυναιεῖ συνήγορος ἡ θήλεια, χάρισαι δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι μένειν ἄρρεσιν, ὥς ἐγεννήθησαν. Ἐγὼγ' οὖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου τὴν προμήτορα καὶ πάσης γενέσεως πρωτοόριζον ὦν ἀξίῳ μάρτυρα ἐπικαλοῦμαι, λέγω δὲ τὴν ἱερὰν τῶν δίων φύσιν, ἣ τὰ πρῶτα πηξαμένη στοιχεῖα τοῦ κόσμου γῆν ἀέρα πῦρ ὕδωρ τῇ πρὸς ἄλλα τούτων ἐπικράσει πᾶν ἐξωγόνησεν ἐμψυχον. Ἐπισταμένη δ' ὅτι θνητῆς ἐσμέν ἕλης δημιούργημα καὶ βραχὺς χρόνος ὁ τοῦ ζῆν ἐκάστω καθείμαρται, τὴν ἐτέροφθορὰν ἄλλου γένεσιν ἐμχανήσατο καὶ τῷ θνήσκοντι τὸ τικτόμενον ἀντεμέτρησεν, ἵνα ταῖς παρ' ἀλλήλων διαδοχαῖς εἰς τὸν αἰὶ χρόνον ζῶμεν. Ἐπεὶ δ' ἦν ἄπορον ἐξ ἐνός τι γενᾶσθαι, διπλῆν ἐν ἐκάστῳ φύσιν ἐμχανήσατο· τοῖς μὲν γὰρ ἄρρεσιν ἰδίας καταβολὰς σπερμάτων χαρισαμένη, τὸ θῆλυ δ' ὥσπερ γοῦνς τι δοχεῖον ἀποφύνασα, κοινὸν ἀμφοτέρω γένει πόθον ἐγχερασαμένη συνέζευεν ἀλλή-λοις, θεσμὸν ἀνάγκης ὅσων καταγράφασα μένειν ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως ἐκάτερον, καὶ μήτε τὸ θῆλυ παρὰ φύσιν ἀρρενοῦσθαι μήτε τάρρεν ἀπρεπῶς μαλακίζεσθαι. Διὰ τοῦθ' αἱ σὺν γυναιεῖν ἀνδρῶν διμιλῖαι μέχρι δεῦρο τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀθανάτοις διαδοχαῖς φυλάττουσιν· οὐδεὶς δ' ἀνὴρ ἀπ' ἀνδρὸς αὐχεῖ γενέσθαι. Δυσὶν δ' ὀνομάτοις σεβασμίῳι πᾶσαι τιμαὶ μένουσιν ἐξ ἴσου πατρὶ μητέρα προσκυνούντων.

20. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἔθ' ἡρωικὰ φρονῶν ὁ βίος καὶ τὴν γείτονα θεῶν ἐβδων ἀρετὴν οἷς ἐνομοθέτησεν ἡ φύσις ἐπειθάρχει, καὶ κατ' ἡλικίας μέτρα γυναιεῖ ζευγνύμενοι γενναίων πατέρες ἐγίγοντο τέκνων· κατὰ μικρὸν δ' ὁ χρόνος ἀπ' ἐλείνου τοῦ μεγέθους ἐς τὰ τῆς ἡδονῆς καταβαίνων βάραθρα ξένας ὁδοὺς καὶ παρηλαγμένας ἀπολαύσεων ἔτεμνεν. Εἴθ' ἡ πάντα τολμῶσα τρυφὴ τὴν φύσιν αὐτὴν παρενόμησε· καὶ τίς ἄρα πρῶτος ὀφθαλμοῖς τὸ ἄρρεν εἶδεν ὡς θῆλυ, δυσὶν θάτερον ἡ τυραννικὸς βιασάμενος ἡ πείσας πανούργως· συνῆλθε δ' εἰς μίαν κοίτην μίαν φύσιν· αὐτοὺς δ' ἐν ἀλλήλοις ὀρῶν-τες οὐθ' ἂ ὀρῶσιν οὐθ' ἂ πάσχουσιν, ἡδοντο, κατὰ πετρῶν δὲ, φασίν, ἀγώνων σπείραντες ὀλίγης ἡδονῆς ἀντικατηλλάξαντο μεγάλην ἀδοξίαν.

21. Τούτοις γε μὴν εἰς τοσοῦτον τυραννικῆς βίας ἡ τόλμα προέκοπεν, ὥς μέχρι σιδήρεω τὴν φύσιν ἱεροσ-

umbrosa ipso ætatis tempore sedilia, Suavis locus, dicens ego, etenim in cacumine jucundum quiddam cicadæ strepunt; in medio, plane judicis in morem, consedi ipsam in superciliis meis Helicæam præferens. Quum vero sortem ambobus de eo, uter prior diceret, proposuissem, et Charicles priorem locum sortitus esset, eum statim ingredi orationem jussi.

19. At ille dextra mulcens faciem, aliquantum cunctatus sic fere exorsus est: Te, domina, causæ pro te, Venus, dicendæ adjutricem preces meæ advocant. Cuicumque enim operi vel parvum quiddam tuæ suadellæ aspereris, illico perfectissimum est: amatorii autem sermones præcipue te indigent; tu enim germanissima illorum mater. Veni sane advocata mulieribus, quæ es ipsa femina: etiam viris largire, ut mares manere velint, prout nati sunt. Equidem in principio statim orationis primam matrem, primam generationis omnis radicem, eorum quæ vera esse censeo testem advoco, sanctam illam dico universorum naturam, quæ prima cogens et concilians mundi elementa, terram, aera, ignem, aquam, horum ad se invicem commistione animata omnia ad vitam generavit. Quod vero sciret mortalis nos materiæ opificium esse et breve vivendi tempus fato unicuique assignatum, ut unius interitus generatio alterius esset machinata est, et pro his quæ morientur ea quæ nascuntur admensa est, ut mutuis successionibus perpetuo tempore vivamus. Quum autem fieri non posset, ex uno uti quicquam nasceretur, duplicem in unoquoque genere naturam machinata est, maribus suas seminum conjectiones largita, feminam autem velut receptaculum genituræ constituens. Quum igitur communi utrique generi desiderium admiscuisset, ea sibi invicem copulavit, sacra necessitatis lege præscripta, ut in sua unumquodque natura maneat, et neque muliebri genus præter naturam affectet virilia, neque indecenter virile mollescat. Itaque virorum cum mulieribus consuetudo ad hunc diem immortalibus humanam vitam successionibus custodit: neque enim quisquam vir ex viro se natum gloriatur: duobusque nominibus venerabilibus honores omnes tribuantur, hominibus ex æquo patri matrem etiam adorantibus.

20. Initio igitur, quum heroicis adhuc sententiis viverent homines, et vicinam deorum virtutem colerent, legibus a natura constitutis obtemperabant, et pro ætatis modo conjuncti mulieribus, generosorum patres liberorum facti sunt. Paullatim vero vita ab illa magnitudine ad voluptatis barathra se demittens, novas quasdam vias et immutatas fruendi secuerunt. Deinde luxuria nihil non audens ipsius naturæ legem violavit. Et quis inde primus ita marem oculis ut feminam intuitus est, alterutrum horum, aut tyrannico eum more violans, aut callidis persuasionibus inducens? intravit cubile unum unus sexus: quumque se alterum in altero viderent, neque quæ facerent, neque quæ paterentur, erubescabant, atque per sterilia, quod aiunt, saxa seminantes, pro parva voluptate magnam permutabant infamiam.

21. His quidem eo usque violentiæ tyrannicæ processit audacia, ut ferro etiam sacrilego naturam violarent: nam

λῆσαι· τῶν δ' ἀρρένων τὸ ἄρρεν ἐκινώσαντες εὖρον ἡδονῆς παρέλκοντα μέτρα. Οἱ δ' ἄθλιοι καὶ δυστυχεῖς ἴν' ἐπὶ πλέον ὥς παῖδες, οὐδὲ ἔτι μένουσιν ἄνδρες, ἀμφίβολον αἰνίγμα διπλῆς φύσεως, οὐτ' εἰς δ' γεγέννηται φυλαχθέντες οὐτ' ἔχοντες ἐφ' ὃ μετέβησαν· τὸ δ' ἐν νεότητι παραμεῖναι ἄνθος εἰς γῆρας αὐτοὺς μαραίνει πρόωρον. Ἄμα γὰρ ἐν παισὶν ἀριθμοῦνται, καὶ γεγηράκασιν οὐδὲν ἀνδρῶν μεταίχμιον ἔχοντες. Οὕτως ἡ μισὰ καὶ παντὸς κακοῦ διδάσκαλος τρυφῇ ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἡδονὰς ἀναισχύντους ἐπινοοῦσα μέχρι τῆς οὐδὲ βῆθῆναι δυναμένης εὐπρεπὲς νόσου κατώλισθεν, ἵνα μηδὲν ἀγνοῇ μέρος ἀσέλγειας.

22. Εἰ δ' ἐφ' ᾧν ἡ πρόνοια θεσμῶν ἔταξεν ἡμᾶς, ἕκαστος ἰδρυτο, ταῖς μετὰ γυναικῶν ἀν' ὁμιλίαις ἡρκούμεθα καὶ τοῖς πάντων ὄνειδος ὁ βίος ἐκαθάρευεν. Ἀμέλει παρὰ τοῖς οὐδὲν ἐκ πονηρᾶς διαθέσεως παραχαρᾶζει δυναμένοις ζῷοις ἀχραντὸς ἡ τῆς φύσεως νομοθεσία φυλάττεται· λέοντες οὐκ ἐπιμαίνονται λέουσιν, ἀλλ' ἡ κατὰ καιρὸν Ἀφροδίτῃ πρὸς τὸ θῆλυ τὴν ὀρεξίν αὐτῶν ἐκκαλεῖται· ταῦρος ἀγελάρχης βουσὶν ἐπιθόρνυται, καὶ κριὸς διὴν τὴν ποίμνην ἄρρενος πληροὶ σπέρματος. Τί δέ; οὐ σὺν μὲν εὐνὰς μεταδιώκουσι κάπροι; λυκαίναις δ' ἐπιμύγνυνται λύκοι; καθόλου δ' εἰπεῖν, οὐθ' οἱ αἰέρα βοῖζοντες ὄρνεις οὐθ' ὅσα τὴν ὑγρὰν καθ' ὕδατος εἰληχε λῆξιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ γῆς τι ζῶον ἄρρενος ὁμιλίας ἐπωρέχθη, μένει δὲ ἀκίνητα τῆς προνοίας τὰ δόγματα. Ὑμεῖς δ', ὧ μᾶτῃν ἐπὶ τῷ φρονεῖν εὐλογούμενοι, θηρίον ὡς ἀληθῶς φαῦλον, ἀνθρώποι, τίνι καινῇ νόσῳ παρανομήσαντες ἐπὶ τὴν κατ' ἀλλήλων ὕβριν ἡρέθισθε; τίνα τῆς ψυχῆς τυφλὴν ἀναισθησίαν καταχέαντες ἀμφοῖν ἡστοχῆκατε φεύγοντες ἃ διώκειν ἔδει καὶ διώκοντες ἀφ' ᾧν ἔδει φεύγειν; καὶ καθ' ἕνα τοιαῦτα ζηλοῦν πάντων ἐλομένων οὐδὲ εἰς ἔσται.

23. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῖς Σωκρατικοῖς ὁ θαυμαστός ἀναφέρεται λόγος, ὅφ' οὐ παιδικαὶ μὲν ἀκοαὶ τελείων ἐνδεεῖς λογισμῶν φρεναρίζονται· τὸ δ' ἡδὴ κατὰ φρόνησιν ἐς ἄχρον ἔχον οὐκ ἂν ὑπαχθῆναι δύναίτο· ψυχῆς γὰρ ἔρωτα πλάττονται καὶ τὸ τοῦ σώματος εὐμορφον αἰδοῦμενοι φιλεῖν ἀρετῆς καλοῦσιν αὐτοὺς ἐραστάς. Ἐφ' οἷς μοι πολλάκις καχάζειν ἐπέρχεται. Τί γὰρ παθόντες, ὧ σεμνοὶ φιλόσοφοι, τὸ μὲν ἡδὴ μακρῷ χρόνῳ δεδοκὼς ἑαυτοῦ πείραν ὁποῖόν ἐστιν, ᾧ πολὺ ἀπροσῆχουσα καὶ γῆρας ἀρετὴν μαρτυρεῖ, δι' ὀλιγωρίας παραπέμπετε, πᾶς δὲ ὁ σοφὸς ἔρωσι ἐπὶ τὸ νέον ἐπτόχεται, μηδέπω τῶν λογισμῶν ἐν αὐτῷ, πρὸς ἃ τραπήσσονται, κρίσιν ἐχόντων; ἡ νόμος ἐστὶ, πᾶσαν μὲν ἀμορφίαν πονηρίας εἶναι κατάχριτον, εὐθὺς δ' ὡς ἀγαθὸν ἐπαινέσθαι τὸν καλόν; Ἀλλὰ τοι κατὰ τὸν μέγαν ἀληθείας προφῆτην Ὁμη-
ρον

εἰδὸς τις ἀκιδνότερος πελεῖ ἀνὴρ,
ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἐπέσι στέφει, οἱ δὲ τ' ἐς αὐτὸν
τερπόμενοι λείσσοσιν, ὃ δ' ἀσφαλῶς ἀγορεύει
αἰδοὶ μελιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστῃ θεὸν ὡς εἰσορῶσιν.

Καὶ πάλιν εἶπε που λέγων·

marium exhausta virilitate, cumulum quandam voluptatis inveniebant. At miseri illi atque infelices, ut diutius sint pueri, non jam manent viri, ambiguum ænigma sexus duplicis, qui neque in quem nati sunt servaverint, neque habeant ad quem transiere: flos autem ille, qui in juventute aliquantum manserat, in senectutem uti præmaturam flaccescant, efficit. Simul enim in pueris censetur, et consequere, nullum virorum intervallum habentes. Adeo impura illa et mali omnis magistra luxuria voluptates impudentes aliam ex alia excogitans, ad eum usque morbum qui neque nominari honeste potest, lubrico vestigio prolapsa est, ut nullam libidinis partem ignoraret.

22. Si vero in qua nos lege constituit providentia, unusquisque permaneret, mulierum consuetudine contenti essemus, et criminis omnis vita esset pura. Nempe apud animalia, quæ vitare nihil prava affectione animi possunt, non polluta naturæ lex servatur. Non sunt leones in sui sexus leones, sed tempestiva Venus ad feminam libidinem illorum excitat. Dux armenti taurus in vaccas salit, et aries universum gregem masculo implet semine. Quid vero? non suum cubilia persequuntur apri? non lupas lupi inscendunt? Universim dicamus, neque qui aerias regiones perstrepunt volucres, nec quæcumque humidam per aquas sortem sortita sunt; sed neque in terra ullum animal masculam illam consuetudinem appetit, verum immota manent decreta providentiæ. Vos vero, o frustra sapientiæ nomine bene audientes, mala profecto bestia, homines, quo novo morbo contra leges in mutuam contumeliam irritati estis? quo cæco mentibus stupore offuso utrumque aberrastis, fugientes quæ consecrari oportebat, et a quibus fugiendum erat, ea consecrantes? Ac si singulatim omnes eandem sibi rationem sequendam eligant, ne unus quidem superstes fuerit.

23. Verum enim vero hic Socraticis præclara illa, si diis placet, nascitur oratio, qua pueriles aures, plena ratiocinandi facultate nondum munitæ, decipiuntur: sed quisquis ad maturitatem quandam mentis pervenerit, supplantari non jam possit. Animi enim quandam amorem fingunt, et quum pudeat illos corporis amare formam, virtutis se amatores vocant. Qua in re cachinnari sæpe me subit. Quid enim vobis in mentem venit, venerabiles philosophi, quod eam ætatem, quæ longo jam tempore sui experimentum dedit, cui canities convenit et senectus virtutis testimonium perhibet, contemtam transmittitis? sed sapiens omnis amor in teneram ætatem attonito impetu fertur, in qua judicari nondum potest, quorsum se conversura sit sententia? an lex est, deformitatem omnem pravitatis esse damnatam, continuo tanquam bonum laudari, quicquid pulchrum est? Verum enim vero secundum magnum veritatis interpretem Homerum

Alius pulchro minus enitet ore;

at formam eloquio deus ornat, eamque tuentur læti omnes: suavi intrepidus commixta pudore dum fatur, medioque in cætu præstat honore; perque urbem aspiciunt gradientem numinis instar.

Et rursus dicit allicubi,

Οὐκ ἄρα σοὶ γ' ἐπὶ εἶδει καὶ φρένας ἦσαν.

Ἀμέλει τοῦ καλοῦ Νιρέως ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς πλεῖν ἐπαινείται.

24. Πῶς οὖν φρονήσεως μὲν ἡ δικαιοσύνης τῶν τε λοιπῶν ἀρετῶν, αἱ τελείους ἀνδράσι σύγκληρον εἰλήχασαι τάςιν, οὐδεὶς ἔρωσ ἐντρέχει, τὸ δ' ἐν παισὶ κάλλος δευτάτας ὁρμᾶς παθῶν ἐγείρει; πάνυ γοῦν ἔρῃν ἔδει Φαίδρου διὰ Λυσίαν, ὃ Πλάτων, ὃν προῦδωκεν. Ἡ τὴν ἀρετὴν φιλεῖν Ἀλκιβιάδου εἰκὸς ἦν, διότι ἡρωτηρίαζε τὰ θεῶν ἀγάλματα καὶ τὴν ἐν Ἐλευσίνι τελετὴν αἱ παρὰ πτόν ἐξορχοῦνται φωναί; τίς ἐραστῆς ὁμολογεῖ γένεσθαι προδιδωμένων Ἀθηναίων καὶ Δεκελείας ἐπιτειχιζομένης καὶ βίου τυραννίδα βλέποντος; Ἀλλ' ἄχρι μὲν οὐδέπω κατὰ τὸν ἱερὸν Πλάτωνα πώγωνος ἐπέμπλατο, πᾶσιν ἐπέραστος ἦν· μεταβάς δ' ἀπὸ τοῦ παιδὸς εἰς τὸν ἄνδρα, καθ' ἣν ἡλικίαν ἡ τῶς ἀτελῆς φρόνησις δόλοκληρον εἶχε τὸν λογισμὸν, ὑπὸ πάντων ἐμίσαιτο. Τί δὴ; πάθειν αἰσχροῖς ὀνομάτων ἐπιγράφοντες αἰδῶ ψυχῆς ἀρετὴν λέγουσι τὴν τοῦ σώματος εὐπρέπειαν οἱ φιλόνοιο μάλλον ἢ φιλόσοφοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἐπιστήμων ἀνδρῶν φιλαπεχθημῶνος μνημονεύειν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

25. Μικρὰ δ' ἀπὸ τῆς ἀγαν σπουδῆς ἐπὶ τὴν ὑμετέραν, ὃ Καλλιμαχεῖδα, καταβάς ἡδονὴν ἐπιδείξω παιδικῆς χρήσεως πολὺ τὴν γυναικεῖαν ἀμείνω. Καὶ τό γε πρῶτον ἐγὼ πᾶσαν ἀπολαυσιν ἡγοῦμαι τερπνοτέραν εἶναι τὴν χρονιωτέραν· ὅξεια γὰρ ἡδονὴ παραπτῶσα φθάνει πρὶν ἢ γνωσθῆναι πεπαυμένη, τὸ δ' εὐφραῖνον ἐν τῷ παρέλκοντι κρεῖττον. Ὡς εἶδε γε καὶ βίου μακρὰς προθεσμίας ἡ μικρολόγος ἡμῖν ἐπέκλωσε Μοῖρα καὶ τὸ πᾶν ἦν διηνεχῆς ὑγίεια μηδεμιᾶς λύτης τὴν διάνοιαν ἐκνευρομένης· ἑορτὴν γὰρ ἂν καὶ πανηγυρίον τὸν ὅλον χρόνον ἡγομεν. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν μειζόνων ἀγαθῶν ὁ βάσιανος δαίμων ἐνεμέσθησεν, ἐν γε τοῖς παροῦσιν ἥδιστατα τὰ παρέλκοντα. Γυνὴ μὲν οὖν ἀπὸ παρθένου μέχρι ἡλικίας μέσης, πρὶν ἢ τελείως τὴν ἐσχάτην ρυτίδα τοῦ γήρως ἐπιδραμεῖν, εὐάγκαλον ἀνδράσιν ὁμιλημα, καὶν παρέλθῃ τὰ τῆς ὥρας, ὁμως « ἡ ἐμπειρία ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. »

26. Εἰ δ' εἴκοσιν ἐτῶν ἀποπειρώῃ παιδὰ τις, αὐτὸς ἐμοίγε δοκεῖ πασχητιᾶν ἀμφίβολον Ἀφροδίτῃν μεταδύων· σκληροὶ γὰρ οἱ τῶν μελῶν ἀπανδρωθέντες ὄγκοι καὶ τραχὺ μὲν ἀντὶ τοῦ πάλαι μαλακοῦ πυκασθὲν ἰούλοις τὸ γένειον, οἱ δ' εὐφρεῖς μηροὶ θρίζιν ὥσπερ εἰ ρυπῶντες. Ἡ δ' ἐστὶ τούτων ἀφανέστερα, τοῖς πεπειρακόσιν ὕμιν εἰδέναι παρήμι. Γυναικὶ δὲ δεῖ πάσῃ ἢ τοῦ χρώματος ἐπιστῆθαι χάρις, καὶ θαυλεῖς μὲν ἀπὸ τῶν βοστρύχων τῆς κεφαλῆς ἔλικες δακύνθους τὸ καλὸν ἀνθοῦσιν ὁμοῖα πορφύροντες οἱ μὲν ἐπινώτιοι κέχυνται μεταφρένων κόσμος, οἱ δὲ παρ' ὧτα καὶ κροτάφους πολλὸ τῶν ἐν λειμῶνι οὐλότεροι σελίνων. Τὸ δ' ἄλλο σῶμα μὴδ' ἀκαρῇ τριχὸς αὐταῖς ὑποφορμμένης ἡλέκτρον, φασίν, ἢ Σιδωνίας δέλου διαφεγγέστερον ἀπαστράπτει.

At ubi formoso sub corpore non habitat mens.

Videlicet pulchro Nireo sapiens Ulixes magis laudatur.

24. Quomodo igitur prudentiæ quidem aut justitiæ, reliquarumque virtutum, quæ forte quadam maturæ ætatis viris adjunctæ sunt, amor non convenit; sed ea quæ in pueris est pulchritudo vehementissimos perturbationum impetus excitat? Omnino enim amare oportebat Phædrum propter Lysiam, o Plato, quem prodidit: aut virtutem amare Alcibiadis conveniebat, propterea quod deorum statuas truncavit, et quod Eleusinia mysteria voces inter comissionem fusæ propalarunt? quis amatorem se profitetur proditarum Athenarum, Deceleæ ab hostibus munitæ, denique vitæ ad tyrannidem spectantis? Sed quandiu nondum, ut divinus Plato ait, barba erat oppletus, amabilis erat omnibus: quum vero e puero transisset in virum, qua ætate adhuc imperfecta prudentia plenam assecuta rationem erat, odior erat omnibus. Quid ergo? turpibus animi affectionibus nomina verecunda tribuentes, virtutem appellant corporis decorem, adolescentiæ magis amatores, quam sapientiæ. Et hæc quidem, ne insignium virorum infesto animo videamur meminisse, huc usque dicta sunt.

25. Paullum vero a nimio illo studio ad vestram illam, Callicratida, voluptatem descendens, ostendam consuetudine puerorum præstantiorem longe esse muliebrem. Ac primum quidem voluptatis quemcumque fructum eo delectabiliorem arbitror, quo sit longior: prætervolans enim celeris voluptas prius quam cognoscatur desinit: quicquid autem oblectat, eo ipso quod protrahitur melius est. Itaque optabile erat, ut etiam vitæ longiorem diem sordida nobis Parca destinavisset, atque universum illud spatium nobis esset perpetua sanitas, dolore nullo mentem depascente: festum enim diem et celebritatem totum illud tempus transigeremus. Sed quandoquidem majora nobis bona invida fortuna negavit, in præsentibus certe suavissima sunt quæ longissime durant. Mulier igitur a virginitate inde ad mediam usque ætatem, antequam omnino extrema senectutis ruga incurset, res est amplexu et consuetudine viri dignissima; et licet illa formæ maturitas præterierit; tamen « experientia illius habet quod dicat sapientius adolescentulis. »

26. At si quis viginti annorum adolescentulum aggrediat, ipse pathicus esse mihi videatur, qui ambigam adeo sectetur Venerem. Dura etenim membrorum in his qui viri facti sunt robora, et asperum pro molli quondam mentum, quod prima barba densavit, et femora illa bene nata pilis velut sordescunt. Quæ hisce magis latent, vos, qui experti estis, scire cedo. In muliere autem semper omni coloris relucet gratia, et densæ de cincinnati capitis spiræ, hyacinthorum instar pulchre florentium ferrugineæ, partim per tergum fusæ sunt, scapularum decus, partim circa aures ac tempora, patensibus apilis multo lætiores. Reliquum vero corpus, ne minimo quidem illis succrescente pilo, electro, quod aiunt, vel Sidonio vitro refulget lucidius.

27. Τί δ' οὐχὶ τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς ἀντιπαθεῖς με-
ταδιωκτέον, ἐπειδὴν ἐξ Ἰσου τοῖς διατιθεῖσιν οἱ πάσχον-
τες εὐφραίνονται; σχεδὸν γὰρ οὐ κατὰ ταῦτα τοῖς ἀλό-
γοις ζῴοις τὰς μονήρεις διατριβάς ἀσμενίζομεν, ἀλλὰ
πως φιλεταίρω κοινωνία συζυγέστες ἡδῶν τὰ τε ἀγαθὰ
σὺν ἀλλήλοις ἡγοῦμεθα καὶ τὰ δυσχερῆ κουφότερα μετ'
ἀλλήλων. Ὅθεν εὐρέθη τράπεζα κοινή· καὶ φιλίας
μεσίτιν τράπεζαν παραθέμενοι γαστρί τὴν ὀφειλομένην
ἔπομετροῦμεν ἀπολαύσιν, οὐ μόνον τὸν Θάσιον, εἰ τύ-
χοι, πίνοντες οἶνον οὐδὲ καθ' αὐτοὺς τῶν πολυτελῶν
πιμπλάμενοι σιτίων, ἀλλὰ δοκεῖ τερπνὸν ἑκάστῳ τὸ
μετ' ἄλλου, καὶ τὰς ἡδονὰς κοινοῦσάμενοι μᾶλλον εὐ-
φραίνόμεθα. Αἱ μὲν οὖν γυναικεῖαι σύνοδοι τῆς ἀπο-
λαύσεως ἀντίδοσιν ὁμοίαν ἔχουσιν· ἀλλήλους γὰρ ἐξ
Ἰσου διαθέντες ἡδέως ἀπηλλάγησαν, εἰ γέ μὴ δικαστῇ
Τειρεσίᾳ προσεκτέον, ὅτι ἡ θῆλεια τέρψις ὅλη μοῖρα
πλεονεκεῖ τὴν ἄρρενα. Καλὸν δ' οἶμαι, μὴ φιλαύτως
ἀπολαῦσαι θελήσαντας, ὅπως ἰδίᾳ τὴν χρηστὸν ἀποίσον-
ται, σκοπεῖν ὅλην παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἡδονήν, ἀλλ'
ἐκεῖνο μερισσάμενος ὅς τι γυγνῶσιν ἀντιπαρασχεῖν
ὁμοία. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἐπὶ παιδῶν εἴποι τις, οὐχ
οὕτω μέμνηεν, ἀλλ' ὁ μὲν διαθείς, ἥ νομίζει ποτὲ
ταῦτα, τὴν ἡδονὴν ἐξαίρετον λαθὼν ἀπέρχεται, τῷ δὲ
ὀδρισμένῳ κατ' ἄρχας μὲν δδύναι καὶ δάκρυα, μικρὸν
δὲ ὑπὸ χρόνου τῆς ἀλγυθόνος χαλασάσας πλέον, ὡς φα-
σιν, οὐδὲν ἂν ὀχλήσειας, ἡδονὴ δ' οὐδ' ἥτισσιν. Εἰ
δὲ δεῖ τι καὶ περιεργότερον εἰπεῖν — δεῖ δὲ ἐν Ἀφρο-
δίτης τεμένει — γυναικὶ μὲν, ὧς Καλλικρατίδα, καὶ
παιδικώτερον χρώμενον ἔξεστιν εὐφρανθῆναι διπλα-
σίας ἀπολαύσεως ὁδοὺς ἀνοίξαντα, τὸ δὲ ἄρρεν οὐδενὶ
τρόπῳ χαρίζεται ὀηλείαν ἀπολαύσιν.

28. Ὡστ' εἰ ἡ μὲν καὶ ὑμῖν ἀρέσκειν δύναται, πρὸς
ἀλλήλους ἡμεῖς ἀποτεργισώμεθα, εἰ δὲ τοῖς ἄρρεσιν εὐ-
πρεπεῖς αἱ μετὰ ἄρρένων ὁμιλίαι, πρὸς τὸ λοιπὸν ἐράτω-
σαν ἀλλήλων καὶ γυναῖκες. Ἄγε νῦν, ὧς νεώτερο γρόνε καὶ
τῶν ξένων ἡδονῶν νομοθέτα, καινὰς ὁδοὺς ἄρρενος τρυ-
φῆς ἐπινοήσας χάρισαι τὴν ἴσιν ἐξουσίαν καὶ γυναι-
ξιν, ἀλλήλαις ὁμιλεῖν ὡς ἀνδρες· ἀσελγῶν δὲ ὀργά-
νων ὑποζυγισάμεναι τέχνασμα, ἀσπόρων τεράστιον
αἰνίγμα, κοιμάσθωσαν γυνὴ μετὰ γυναικὸς ὡς ἀνὴρ·
τὸ δὲ εἰς ἀκοήν σπανίως ἔχον ὄνομα — αἰσχύνομαι
καὶ λέγειν — τῆς τριβαχῆς ἀσελγείας ἀνέδην πομ-
πεύετω· πᾶσα δ' ἡμῶν ἡ γυναικωνίτις ἔστω Φιλαίνις
ἀνδρογύνους ἔρωτας ἀσχημονοῦσα. Καὶ πόσω κρείτ-
τον εἰς ἄρρενα τρυφὴν βιάζεσθαι γυναῖκα ἢ τὸ γενναῖον
ἀνδρῶν εἰς γυναῖκα θηλύνεσθαι;

29. Τοιαῦτα συντόνως μεταξὺ παθαίνόμενος ὁ Χα-
ρικλῆς ἐπάσατο δεινὸν τι καὶ θηριώδες ἐν τοῖς ὁμιμασιν
δοκῶν. Ἐώκει δέ μοι καὶ καθαρίῳ γρῆσθαι
πρὸς τοὺς παιδικούς ἔρωτας. Ἐγὼ δὲ ἥσυχῃ μειδιά-
σας καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἡρέμα τὸν ὀρθολογὸν παρα-
βαλὼν, Παιδίᾳ, ἔφην, καὶ γέλωτος, ὧς Καλλικρατίδα,
δικαστῆς καθεδεῖσθαι προσδοκῆσας οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπὸ
τῆς Χαρικλέους δεινότητος ἐπὶ σπουδαιότερον ἤγμαι·

27. Quidni vero in voluptatum genere eas praesertim per-
sequamur, quae sunt mutuae, ubi aequaliter qui inferunt
amorem et qui excipiunt oblectantur? Fere enim non
eo modo, quo animalia rationis expertia, solitariam vitam
amamus; sed sociali quadam communione conjuncti, tum
suaviora putamus bona quae communiter habemus, tum
mala leviora, quae ferinus communiter. Unde mensa
communis inventa est, et parariam amicitiae mensam ap-
ponentes, debitam ventri voluptatem admetimur, non soli
Thasium, ut hoc utar, vinum bibentes, neque privatim sin-
guli pretiosis nos cibis implentes: sed jucundum unicuique
videtur quo fruitur cum alio, et communicatis voluptatibus
magis delectamur. Congressus autem cum mulieribus mu-
tuum quendam et parem utrimque voluptatis fructum
habent: quum enim aequaliter se invicem afficiant, delectati
ambo abeunt, nisi forte Tiresias iudex audiendus est, fe-
minae voluptatem altero tanto maiorem esse virili pronun-
tians. Honestum autem puto, homines non praesui amore
nimio, frui quum volunt, hoc spectare, ut ipsi pro se bonum
quiddam auferant, totam ex aliquo voluptatem capientes
ipsi; sed ut partientes illud; quod consequuntur, vicissim
praebant similia. Hoc autem in pueris ita se habere non
dixerit quiescam: non ita insanerit; verum amator qui-
dem, prout de his existimat, eximia voluptate percepta abit;
at passo contumeliam ab initio quidem dolores et lacrimae;
remittentibus autem paulum ipso tempore doloribus, nihil
amplius, ut aiunt, molestus fueris, voluptas autem nec
tantilla. Si quid vero curiosius dicendum (deceat autem in
luco Veneris), muliere quidem, Callicratida, etiam puerilem
in morem attentum oblectari licet, duplici fructus via aperta;
sed femineum fructum nullo modo mas praebere potest.

28. Itaque si haec vobis etiam, puerorum amatoribus,
placere potest, a nobis invicem, quasi interjecto pariete,
discedamus: si vero deceat viros cum viris consuetudo, in
posterum etiam ament se invicem mulieres. Age jam, no-
vum saeculum, peregrinarum voluptatum legislator, quum
novas virilis libidinis vias excogitaveris, aequam potestatem
feminis etiam indulge: secum invicem, ut viri, coeant;
lascivorumque instrumentorum commenta substringentes,
portentosum sterilium aenigma, cum muliere mulier, ut vir
cum viro cubent: illudque ad aures raro perveniens nomen
(pudet etiam dicere) tribadicae obscenitatis, effuse trium-
phet: gynaeceum omne nostrum esto Philaenis, semimares
amores contra decus usurpans. Et quanto melius, femi-
nam in luxuriam irrumpere masculam, quam, quod in viris
generosum est, in mulierem effeminari?

29. Talia contentius et affectu sensim augescente quum
dixisset Charicles, conticuit, vehemens quiddam et ferinum
oculis cernens. Videbatur autem mihi etiam piamantis
quibusdam contra masculos amores uti. Ego vero placide
subridens, conversis leniter in Atheniensem oculis, Ludi,
inquam, et risus, Callicratida, me sedere ratus arduum,
nescio quomodo a Chariclis vehementia ad seriam curam

σχεδὸν γὰρ ὡς ἐν Ἀρεῖῳ πάγῳ περὶ φόνου καὶ πυρκαϊᾶς, ἢ νῆ Δία φαρμάκων ἀγωνίζομενος ὑπερφυῶς ἐπαθήνατο. Καίρως οὖν ὁ νῦν, εἴ ποτε καὶ πρότερον, ἀπατᾷ σε τὰς Ἀθήνας, Περικλέους δὲ παιθῶ καὶ τῶν δέκα βητόρων τὰς Μακεδόσιν ἀνωπλισμένας γλώσσας ἐν ἐνὶ τῷ σῷ λόγῳ διατριψαί μίξ τῶν ἐν Πυκνὶ δημηγοριῶν ἀναμνησθέντι.

30. Μικρὸν οὖν ἐπισχῶν ὁ Καλλικρατίδας — εἴκει δὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου μοι τεκμαιρομένῳ καὶ λίαν ἀγωνίας μεστὸς εἶναι — λόγων ἀμοιβαίων ἐνάρχεται. Εἰ γυναιξὶν ἐκκλησία καὶ δικαστήρια καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν μετουσία, στρατηγὸς ἂν ἡ προστάτης ἐχειροτόνησο καὶ σε χαλκῶν ἀνδριάντων ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ὡς Χαρίκλεις, ἐτίμων. Σχεδὸν γὰρ οὐδὲ αὐταὶ περὶ αὐτῶν, ὅπως αὖ προῦχειν κατὰ σοφίαν ἐδόκουν, εἴ τις αὐταῖς τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, οὕτω μετὰ σπουδῆς ἂν εἶπον, οὐχ ἡ Σπαρτιαταίς ἀνωπλισμένη Τελέσιλλα, δι' ἣν ἐν Ἀργεὶ θεὸς ἀριθμεῖται γυναικῶν Ἀρης· οὐχὶ τὸ μελιχρὸν αὐχῆμα Λεσβίων Σαπφῶ καὶ ἡ τῆς Πυθαγορείου σοφίας θυγάτηρ Θεανὴ τάχα δ' οὐδὲ Περικλῆς οὕτως ἂν Ἀσπασίᾳ συνηγόρησεν. Ἀλλ' ἐπειδήπερ εὐπρεπὲς ἄρρενας ὑπὲρ θηλειῶν λέγειν, εἴπωμεν καὶ ἄνδρες ὑπὲρ ἀνδρῶν. Σὺ δὲ Ὀλεως, Ἀφροδίτη, γενοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς τὸν σὸν Ἐρωτα τιμῶμεν.

31. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐνόμιζον ἄχρι παιδιᾶς ἱλαρὰν τὴν ἔριν ἡμῶν προκόψαι, ἐπεὶ δὲ οἱ παρὰ τούτου λόγοι καὶ φιλοσοφεῖν ὑπὲρ γυναικῶν ἐπενσήθησαν, ἀσμένως τὴν ἀφορμὴν ἤρπαξα· μόνος γὰρ ὁ ἄρρην ἔρως κοινὸν ἀρετῆς καὶ ἡδονῆς ἐστὶν ἔργον. Εὐξαίμην γὰρ ἂν, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, τὴν ἐπῆκοόν ποτε τῶν Σωκρατικῶν λόγων πλατάνιστον, Ἀκαδημείας καὶ Λυκαίου δένδρον εὐτυχέστερον, ἐγγὺς ἡμῶν ἐστάναι πεφυκυῖαν, ἐνθ' ἡ Φαίδρου προσανάλισις ἦν, ὥσπερ ὁ ἐρὸς εἶπεν ἀνὴρ πλείστον ἀψάμενος χαρίτων· αὐτὴ τάχα ἂν ὥσπερ ἡ ἐν Δωδώνῃ φηγὸς ἐκ τῶν ὁροδάμνων ἱερὰν ἀπορρήξασα φωνὴν τοὺς παιδικοὺς εὐφήμησεν ἔρωτας ἐπὶ τοῦ καλοῦ μεμνημένη Φαίδρου. Πλὴν ἐπεὶ τοῦτ' ἀμήχανον,

ἢ γὰρ πολλὰ μεταξὺ
οὐρά τε σκυβάντα θάλασσά τε ἤχησσε,

ξένοι τε ἐπ' ἄλλοτρίας γῆς ἀπειλήμεθα καὶ πλεονέκτημα Χαρίκλέους ἐστὶν ἡ Κνίδος, ὅμως τάληθές οὐ προδώσομεν εἰξαντες ὄκνη.

32. Μόνον ἡμῖν σὺ, δαῖμον οὐράνιε, καιρίως παράσθῃ φίλας εὐγνώμων, ἱεροφάντα μυστηρίων Ἐρως, οὐ κακὸν νήπιον ὁποῖον ζωγράφων παίζουσι χεῖρες, ἀλλ' ὅν ἡ πρωτοσπόρος ἐγέννησεν ἀρχὴ τέλειον εὐθὺ τεχθέντα· σὺ γὰρ ἐξ ἀφανοῦς καὶ κεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας. Ὅσπερ οὖν θοῦ κόσμου τάφον τινὰ κοινὸν ἀφελὼν τὸ περικείμενον χάος ἐκεῖνο μὲν ἐς ἐσχάτους ταρτάρου μυχοὺς ἐφυγάδευσας, ἐνθα ὡς ἀληθῶς

σιδήρειαί τε πόλαι καὶ χάλκεος οὐδὲς,

traductus sum. Fere enim ut in Areopago de cæde, aut incendiario crimine, aut veneficio medius fidius decertans, ultra modum commotus est. Nunc igitur, si usquam alias, res abs te reposcit Athenas tuas, et ut Periclea suada et oratorum decem armatæ adversus Macedoniam linguæ, in una hac tua versentur oratione, quæ jam concionum in Pnyce unius sit memor.

30. Parum igitur quum sustinuisset se Callicratidas (videbatur autem, quantum mihi ex vultu licebat colligere, vehementer plenus et ipse certaminis esse), orationem contrariam exorsus est: Si mulieribus concio et tribunalia et civilium rerum esset communio, imperator tu quidem aut prætor deligereris, et æneis te per fora statuis, Charicles, honorarent. Vix enim ipsæ de se, quotquot illarum præstare sapientia ferebantur, si quis illis dicendi potestatem permisisset, tanto studio dixissent: non illa armata contra Spartanos Telesilla, propter quam Argis in feminarum numinibus Mars memoratur; non mellita Lesbiorum gloria Sappho, et filia sapientiæ Pythagoreæ Theano. Ac forte ne Pericles quidem ita Aspasie causam egit. Verum enim vero quandoquidem virum dicere pro feminis decet, pro viris etiam dicamus viri. At tu propitia, Venus, esto: nam tuum nos quoque Amorem colimus.

31. Equidem putabam intra ludum hilarem contentionem nostram processisse: quando vero istius oratio philosophari etiam pro mulieribus instituit, lubens eam occasionem arripui: solus enim amor masculus commune virtutis atque voluptatis opus est. Optaverim enim, si quidem fieri posset, arbitram aliquando Socraticorum sermonum platæum, Academia pariter et Lyceo arborem feliciorē, prope nos stare enatam, ubi acclinabat se Phædrus, ut sanctus vir dixit, qui plures ceteris omnibus Gratias assecutus est. Ipsa forte, velut illa Dodonæ fagus, sacram erumpens de ramis vocem, pueriles amores formosi Phædri adhuc recordata probaverit. Verum quum fieri hoc nullo modo possit,

(multa etenim nimis intercedunt,
montes umbrosi, resonanti marmure pontas,)

peregrinique in aliena terra intercepti simus, et prærogativa Chariclis sit Cnidus: tamen verum non prodemus concedentes ignaviae.

32. Modo tu nobis, cœlestis geni, opportune ades, amicitiae cognitor, arcanorum revelator Amor, non infans vilis, qualem pictorum ludunt manus, sed quem seminandi princeps origo genuit ab ipsa statim nativitate perfectum: tu enim ex obscura et profusa informitate universum hoc formasti. Igitur velut commune quoddam universi mundi sepulcrum auferens, circumfusum illi chaos, hoc quidem in ultimos tartari recessus fugasti, ubi vere

Sunt portæ ex ferro, sunt duri liminis æra,

δπως ὑπ' ἀρρήκτου θεοῦν φρουρᾶς τῆς ἐμπαιν ὁδοῦ εἰρηγῆται λαμπρῶ δὲ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας παντὸς ἀψύχου τε καὶ ψυχῇ ἔχοντος ἐγένου δημιουργός· ἐξάρετον δὲ ἐγκρασίας ὁμόνοιαν ἀνθρώποις τὰ σεμνὰ φιλικὰ πάθῃ συνήψας, ἴν' ἐξ ἀκάχου καὶ ἀπαλῆς ἔτι ψυχῆς ἡ εὐνοια συνεκτρεφομένη πρὸς τὸ τέλειον ἀνδρώται.

33. Γάμοι μὲν γὰρ διαδοχῆς ἀναγκαίως εὐρηνται φάρμακα, μόνος δὲ ὁ ἄρρην ἔρως φιλοσόφου καλὸν ἐστὶ ψυχῆς ἐπίταγμα. Πᾶσι δὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιόντος εἰς εὐπρέπειαν ἡσυχάζοντες ἐπέται τιμὴ πλείων ἢ ὅσα τῆς παραυτὰ χρείας ἐπιδείχεται, καὶ πάντα τοῦ ἀναγκαίου τὸ καλὸν κρεῖττον. Ἄχρῃ μὲν οὖν ὁ βίος ἀμαθῆς ἦν οὐδέπω τῆς καθ' ἡμέραν πείρας πρὸς τὸ βέλτιον εὐσχαλῶν, ἀγαπητῶς ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα συνετέλλετο, τῆς δὲ ἀγαθῆς διαίτης ἐπείγων ὁ χρόνος οὐ παρέσχεεν εὐρεσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἐσπευσμέναι χρεῖαι πέρας εἶχον, οἱ δὲ τῶν ἐπιγιγνομένων αἰεὶ λογισμοὶ τῆς ἀνάγκης ἀφέντες ἡσυχάζοντες ἐπινόουν τι τῶν κρεῖττόνων, ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐπιστῆμαι συνηύχοντο. Τοῦτο δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἐντελεστέρων τεχνῶν ἐνεστιν εἰκάζειν. Αὐτίκα πρῶτοί τινες ἀνθρώποι γενόμενοι τοῦ καθ' ἡμέραν λιμοῦ φάρμακον ἐζήτουν, εἴθ' ἄλισκόμενοι τῇ πρὸς τὸ παρὸν ἐνδείᾳ, τῆς ἀπορίας οὐκ ἐώσης ἐλίσθαι τὸ βέλτιον, τὴν εἰκαίαν πόαν ἐσιτοῦντο καὶ μαλθακὰς ρίζας ὀρύττοντες καὶ τὰ πλεῖστα δρυὸς καρπὸν ἐσθίοντες. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀλόγοις ζώοις μετὰ χρόνον ἐρρίφη, σπόρον δὲ πυροῦ καὶ κριθῆς εἶδον αἱ γεωργῶν ἐπιμέλεια εὐρούσαι κατ' ἔτος ἐκνεάζοντα. Καὶ οὐδὲ μανεῖς ἂν εἴποι τις ὅτι δρῦς στάχους ἀμείνων.

34. Τί δ' οὐκ ἐν ἀρχῇ μὲν εὐθὺς τοῦ βίου σιότης δεηθέντες ἀνθρώποι νάκη, θηρία δειράντες, ἡμιφύσαντο; καὶ σπήλυγγας ὀρίων κρύους καταδύσεις ἐπενόησαν ἢ παλαιῶν ριζῶν ἢ φυτῶν αὐτὰ κοιλώματα; τὴν δὲ ἀπὸ τούτων μίμησιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον αἰεὶ μετάγοντες ὑψηλὰ μὲν ἑαυτοῖς χλανίδας, οἴκους δὲ ὥκισαντο, καὶ λεληθότως αἱ περὶ ταῦτα τέχναι τὸν χρόνον λαβοῦσαι διδάσκαλον ἀντὶ μὲν λιτῆς ὕφης τὸ κάλλιον ἐποίκιλαν, ἀντὶ δὲ εὐτελεῶν δωματίων ὑψηλὰ τέρεμνα καὶ λίθων πολυτελείαν ἐμμηχανήσαντο καὶ γυμνῇ τοίχῳ ἀμορφίαν εὐανθεσί βαφαῖς χρωμάτων κατέγραψαν. Πλὴν ἐκαστὴ γε τούτων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἀφωτος οὔσα καὶ βαθεῖαν ἐπιτεθειμένη λήθην ὥς ἀπὸ μακρᾶς δύσεως κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἰδίας ἀνέτειλεν ἀκτῖνας· ἕκαστος γὰρ εὐρών τι παρεδίδου τῷ μετ' αὐτόν· εἴθ' ἢ διαδοχῇ τῶν λαμβανόντων ὡς ἑμαθεν ἤδη προστιθεῖσα, τὸ ἐνδεὸν ἐπλήρωσε.

35. Μὴ δὲ τις ἔρωτας ἀρρένων ἀπαιτεῖτω παρὰ τοῦ παλαιοῦ χρόνου· γυναιξὶ γὰρ ὁμιλεῖν ἀναγκαῖον ἦν, ἵνα μὴ τελῶς ἀσπερμον ἡμῶν φαρῇ τὸ γένος. Αἱ δὲ ποικιλίαι σοφίας καὶ τῆς φιλοκαλίας ταύτης ἀρετῆς ἐπιθυμίαι μολὶς ὑπὸ τοῦ μὴδὲν εἰδέντος ἀνίχνευτον αἰῶνος εἰς τοῦμφορὰν ἐμμελλον ἤξειν, ἵνα τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ καὶ τῷ παιδεραστεῖν συνακμάσῃ. Μὴ δὴτα, Χαρίκλεις, ὁ μὴ

uti perrumpenda nunquam custodia vinculum a reditu arceatur; ac splendida luce obscuram noctem explicans, inanimatorum omnium animatorumque factus es opifex: eximia autem hominibus concordia affundenda honestas amicitiae affectiones conjunxisti, ut ex innocenti et molli adhuc anima simul enutrita benevolentia ad virilem maturitatem perveniat.

33. Nuptiae enim, ut necessariae successionis remedia, inventae sunt: solus amor masculus honestum philosophiae mentis imperium est. Quaecumque autem praeter tatem decoris causa exercentur, ea major consequitur honor, quam quibus usus quaedam praesentis indigentia adjecta est: et omnino pulchra necessariis sunt praestantiora. Donec ergo imperiti erant homines, necdum satis otii ad quotidiana meliorum experimenta haberent, contenti praesentibus intra ipsa se necessaria continebant; urgensque tempus bonae vivendi rationis inveniendae opportunitatem non praebat. Postquam vero urgentes illae indigentiae finem habuere, posterorumque ingenia, necessitate soluta, otii satis nacta sunt melioribus inveniendis; ex ea re paulatim scientia multiplex enata est. Hoc nobis de perfectioribus artibus licet conjicere. Vix nati erant primi quidam homines, quum quotidianae famis remedium querebant: tum deprehensi a praesente inopia, quum indigentia, quod melius esset, eligendi facultatem non concederet, fortuita herba vescabantur, et molles radices effodientes, et quercus plerumque fructum edentes. Sed haec quidem post tempus aliquod mutis animantibus abjecta sunt: tritici vero sementem atque hordei videbant agricolarum curae, ab ipsis inventam, quotannis instaurari. Neque adeo insanias quisquam, qui spica meliorem dicat quercum.

34. Quid vero? nonne in principio statim vitae indigentes tegumento homines excoriorum pellibus animalium induebantur? et montium speluncas perfugia frigoris excogitabant, aut antiquarum radicum arborumque siccas cavernas? Verum coeptam ab his imitationem transferentes semper in melius, texuere sibi laenas, domus aedificarunt, et sensim artes islarum rerum, tempus magistrum nactae, pro simplici textura pulchrius quiddam variegarunt; pro vilibus casis, sublimia tecta et marmorum magnificentiam machinati sunt, et nudam parietum informitatem floridis colorum tincturis pinxere. Verum unaquaeque harum artium ac scientiarum, muta olim et profunda oblivione mersa, velut post longum occasum paulatim in suos radios exorta est. Unusquisque enim, si quid invenisset, suo successori tradidit: tum ipsa accipientium series, addendo illis quae didicisset, quod deficiebat explevit.

35. Ne igitur a vetusto tempore masculos amores quisquam postulet: cum mulieribus enim congredi necesse erat, ne plane seminis expers genus nostrum interiret. Varia autem eruditio, et virtutis huius, pulchri amore accensae, cupiditates vix ab ipso, quod nihil impervestigatum relinquit, aeo in lucem venturae erant, ut cum divina philosophia puerorum etiam amor adolesceret. Quare noli, Charicles,

πρότερον εἴρητο, τοῦτο ἐπινοηθέν αὖθις ὡς φαῦλον εὖ-
θυνη, μηδ' ὅτι τῶν παιδικῶν ἐρώτων αἱ γυναικεῖαι σύν-
οδοι πρεσβυτέρους ἐπιγράφονται χρόνους, ἐλάττω θά-
τερον· ἀλλὰ τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναγκαῖα
νομίζωμεν, ἀ δὲ αὖθις ἐνευσχολήσας τοῖς λογισμοῖς ὁ
βίος ἐπαεῦρεν, ὡς ἐκείνων ἀμείνω τιμητέον.

36. Ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀλίγου καὶ γελᾶν ἐναγχος ἐπέη,
Χαρικλέους ἀλογα ζῶα καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν ἐπαι-
νοῦντος· ὀλίγου δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν φιλονεικίας καὶ με-
τενόει γενόμενος Ἑλλήν. Οὐδὲ γὰρ ὡς ἐναντία φθεγ-
γόμενος οἷς ἐπεχειρεῖ λέγειν, ὑπεσταλμένῳ τῷ τῆς φωνῆς
τόνῳ τὸ ῥηθὲν ἐκλεπτεν, ἀλλ' ἐπηρμένη φωνῇ λαρυγγί-
ζων, Οὐκ ἐρώσι, φησὶν, ἀλλήλων λέοντες οὐδ' ἄρκτοι
καὶ σῦες, ἀλλ' αὐτῶν ἢ πρὸς τὸ θῆλυ μόνον ὀρμὴ κρα-
τεῖ. Καὶ τί θαυμαστόν; ἀ γὰρ ἐκ λογισμοῦ δικαίως
ἂν τις εἰλοῖτο, ταῦτα τοῖς μὴ δυναμένοις λογιζέσθαι δι'
ἀφροσύνης οὐκ ἐνεστὶν ἔχειν. Ἐπεὶ τοι Προμηθεὺς ἢ
θεῶν τις ἄλλος εἰ νοῦν ἐκάστω συνέχευεν ἀνθρώπινον,
οὐκ ἂν ἐρημία καὶ βίος ὀρεῖς αὐτοὺς ἐποίμαινεν οὐδὲ
ἀλλήλους τροφὴν εἶχον, ἐξ Ἰσού δὲ ἡμῖν ἱερὰ δειμάμενοι
καὶ μέσσην ἐστὶν τῶν ἰδίων ἑκάστος οἰκῶν ὑπὸ τοῖς
κοινῶν ἐπολιτεύοντο νόμοις. Τί δὴ παράδοξον, εἰ ζῶα
τῆς φύσεως κατὰκριτα μὴδὲν ὦν λογισμοὶ παρέχονται,
παρὰ τῆς προνοίας λαβεῖν ἡτυχηχότα προσαφῆρηται
μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰς ἄρρενας ἐπιθυμίας; οὐκ ἐρώσι
λέοντες, οὐδὲ γὰρ φιλοσοφοῦσιν· οὐκ ἐρώσιν ἄρκτοι, τὸ
γὰρ ἐκ φιλίας καλὸν οὐκ ἴσασι. Ἀνθρώποις δ' ἢ μετ'
ἐπιστήμης φρόνησις ἐκ τοῦ πολλάκις πειρᾶσαι τὸ κάλ-
λιστον ἐλομένη βεβαιωτάτους ἐρώτων ἐνόμισε τοὺς
ἄρρενας.

37. Μὴ τοίνυν, ὦ Χαρίκλειε, ἀκολάστου βίου συμ-
φορήσας ἐταιρικά διηγῆματα γυνῶν τῷ λόγῳ τῆς σε-
μνότητος ἡμῶν καταπόμπευε, μηδὲ τὸν οὐράνιον Ἑρωτα
τῷ νηπιῷ συναρίθμει, λογιζοῦ δὲ ὅψι μὲν ἡλικίας τὰ
τοιαῦτα μεταμανθάνων, θύμῳ δ' οὖν λογιζοῦ νῦν γε,
ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, ὅτι διπλοῦς θεὸς ὁ Ἑρως, οὐ
κατὰ μίαν ὁδὸν ποιτῶν οὐδὲ ἐνὶ πνεύματι τὰς ἡμετέρας
ψυχὰς ἐρεθίζων, ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἂν, οἶμαι, κοιμῶν νή-
πια φρονῶν, οὐδενὸς αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἡνιοχεῖν δυνα-
μένου λογισμοῦ, πολλὺς ἐν ταῖς τῶν ἀφρόνων ψυχαῖς
ἀθροίζεται, μάλιστα δὲ αὐτῶν γυναικεῖο πόθοι μέλουσιν·
οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἐφημέρου ταύτης ὕβρεως ἐταῖρος
ἀκρίτῳ φορᾷ πρὸς τὸ βουλόμενον ἄγων. Ἄλλος δὲ
Ἑρως Ὀγυγίων πατὴρ χρόνων, σεμνὸν ὀφθῆναι καὶ
πάντοθεν ἱεροπρεπὲς θέαμα, σωφρονούντων ταμίαις πα-
θῶν ἥπια ταῖς ἐκάστω διανοαῖς ἐμπνεῖ, καὶ λαχόντες
ἴλω τοῦδε τοῦ δαίμονος ἡδονὴν ἀρετῇ μεμιγμένην
ἀσπαζόμεθα· δις γὰρ ὄντως κατὰ τὸν τραγικὸν πνεύ-
ματα πνεῖ ὁ Ἑρως, ἐνὸς δὲ ὀνόματος οὐχ ἑμοῖα τὰ πάθη
κεκοινώνηκε· καὶ γὰρ Αἰδὼς ὠφελείας ὁμοῦ καὶ βλάβης
ἀμφίβολός ἐστι δαίμων.

Αἰδὼς ἦν ἄνδρος μέγα σίνεσαι ἢδ' ὀνίνησιν.
Οὐ μὴν οὐδ' Ἐρίδων γένος ἐστὶν ἐν, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

quod prius inventum non erat, postquam excogitatum est
rursus tanquam pravum sub censuram vocare; neque ideo,
quod puerorum amoribus muliebres congressus antiquiora
tempora inscripta habent, alteri generi detrahe. Sed vetera
quidem studia necessaria putemus; quæ autem rursus vita,
excogitandi otium nacta, adinvenit, ea tanquam meliora
illis honorare oportet.

36. Equidem paullo ante vix a risu mihi temperabam,
Charicle muta animalia et Scytharum laudante solitudinem:
parum aberat quin præ nimia contentione, quod Græcus
esset, ipsum peniteret. Neque enim, ut qui contraria pro-
posito diceret, submissa voce ipsa dicta sua quasi suffura-
batur; sed sublata voce, dilatato gutture clamans, Non
amant, inquit, se invicem leones mares, neque ursi, neque
apri; sed ipsos solus in feminas impetus superat. Et quid
mirum? quæ enim ratione ductus merito elegerit aliquis, ea
his, quæ rationes non possunt subducere, propter suum
stuporem habere non licet. Nam si Prometheus, aut deorum
quis alius, mentem unicuique humanam adjunxisset, non
solitudo sane et silvestris victus ea pasceret, neque in cibo
se invicem haberent; sed æque ac nos templis adificatis,
et medium suarum quisque ædium larem colens, commu-
nibus legibus in civitate viverent. Quid mirum autem, si
animalia, ab ipsa natura damnata, quibus nihil eorum, quæ
ratio suppeditat, accipere a providentia contigerit, inter alias
res masculis etiam cupiditatibus privata sunt? Non amant
leones; non enim philosophantur: non amant ursi; quantum
enim oriatur ex amicitia bonum, nesciunt. Sed inter ho-
mines prudentia scientiæ conjuncta, frequentibus intellecta
experimentis optima eligens, firmissimos amores decrevit
masculis.

37. Noli igitur, Charicles, meretricis vitæ libidinosæ
collatis narrationibus, nudo sermone pudori nostro et gra-
vitati insultare, nec cœlestem Amorem cum illo infante
numerare: sed cogita, sero tu quidem ætatis ista demum
aliter discens, verumtamen cogita nunc certe, quando non
prius, duplicem Deum esse Amorem, non eadem utrumque
via venientem, nec spiritu eodem animos nostros incitan-
tem: sed alter, pueriliter omnino, ut arbitror, animatus,
cujus nulla gubernare mentem prudentia possit, multus in
imprudentium animis colligitur: maxime autem illi muliebria
desideria cordi sunt. Hic est illius diem modo durantis
contumeliæ sodalis, indiscreto impetu agens in id quod ap-
petitur. At alter Amor Ogygiorum pater temporum, ho-
nestum visu et sacrum undique spectaculum, sanarum pro-
mus affectionum, mite quiddam uniuscuiusque mentibus
inspirat: hunc deum propitium nacti mixtam virtute vo-
luptatem amplectimur. Duplices enim revera spiritus Amor
spirat, ut est apud Tragicum, idemque nomen habent af-
fectiones minime similes: nam Pudor quoque utilitatis
simul et noxæ ambiguus deus est, Pudor, inquam,

Et multum prodesse et lædere idoneus idem.
Neu crede Iarum genus unum, sed duo terribis

εἰσι δὴ, τὴν μὲν κεν ἐπαρήσσει νοήσας,
ἢ δ' ἐπιμωμητὴ· διὰ δ' ἀνδία θυμὸν ἔχουσιν.

Οὐδὲν οὖν παράδοξον, εἰ πάθος ἀρετῇ κοινὴν προσηγο-
ριαν ἔχειν ἔτυχεν, ὥστε ἔρωτα καλεῖσθαι καὶ τὴν ἀκό-
λαστον ἡδονὴν καὶ τὴν σωφρονοῦσαν εὐνοίαν.

38. Γάμους οὖν, φησί, τὸ μὴδὲν οἶει, καὶ τὸ θῆλυ
τοῦ βίου φυγαδεύεις, ἵνα πῶς μείνωμεν ἄνθρωποι; Ζη-
λωτὸν μὲν ἦν κατὰ τὸν σοφώτατον Εὐριπίδην, εἰ δίχα
τῆς πρὸς γυναῖκας συνόδου φοιτῶντες ἐπὶ ἱερὰ καὶ ναοὺς
ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τέκνα ὑπὲρ τῆς διαδοχῆς ἑωνού-
μεθα· ἀνάγκη γὰρ βαρὺν κατ' αὐχένων ζυγὸν ἡμῖν ἐπι-
θεῖσα τοῖς κελουμένοις πειθαρχεῖν βιάζεται. Τὸ μὲν
οὖν καλὸν αἰρώμεθα τοῖς λογισμοῖς, εἰκέτω δὲ τῇ ἀνάγκῃ
τὸ χρεῖωδες. Ἄχρ' τέκνων γυναῖκες ἀριθμὸς
ἔστωσαν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄπαγε, μὴ μοι γένοιτο. Τίς
γὰρ ἂν εὖ φρονῶν ἀνέχεσθαι δύναίτο ἐξ ἐωθινοῦ γυναι-
κὸς ὠραῖσμένης ἐπικτήτοισι σοφίσμασιν; ἥς δ' μὲν ἀληθῶς
χαρακτήρ ἄμορφος, ἄλλοτρίοι δὲ κόσμοι τὸ τῆς φύσεως
ἄπρεπές βουκολοῦσιν.

39. Εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς νυκτέρου κοίτης πρὸς ὄρθρον
ἴδοι τις ἀνισταμένης γυναῖκας, αἰσχίῳ νομίει θηρίων
τῶν πρῶτας ὥρας ὀνομασθῆναι δυσχληδονίστων· ὅθεν
ἀκριβῶς οἶκοι καθεύγουσιν αὐτὰς οὐδενὶ τῶν ἀρρένων
βλεπομένης· ῥᾶες δὲ καὶ θεραπαινίδων ὁ σύμμορφος
ὄχλος ἐν κύκλῳ παρστᾷσι ποικίλοις φαρμάκοις κατα-
φαρμακεύουσαι τὰ δυστυχῇ πρόσωπα· οὐ γὰρ ὕδατος
ἀκράτῳ νάματι τὸν ὑπνὸν ἀπονιδάμεναι κάρον εὐδὲς
ἄπντοιται σπουδῆς ἐχομένους τινὸς πράγματος, ἀλλ' αἱ
πολλαὶ τῶν διαπασμάτων συνθέσεις τὸν ἀγδῆ τοῦ προσ-
ώπου χρῶτα φαιδρύνουσιν, ὥς δὲ ἐπὶ δημοτελοῦς τομ-
πῆς ἄλλοι τῶν ὑπηρετουσῶν ἐγκεχεῖρσται, λε-
κανίδας ἀργυρᾶς καὶ προχόους ἐσοπτρά τε καὶ καθάπερ
ἐν φαρμακοπύλῳ πυξίδων ὄχλον, ἀγγεῖα μεστὰ πολλῆς
κακοδαίμονίας, ἐν οἷς ὀδόντων σημεῖα καὶ δυνάμεις ἢ
βλέφαρα μελαινόουσα τέχνη θησαυρίζεται.

40. Τὸ δὲ πλεῖστον ἀναλίσκει μέρος ἡ πλοχὴ τῶν
τριχῶν· αἱ μὲν γὰρ φαρμάκοις ἐρυθαίνειν δυναμένοις
πρὸς ἡλίου μεσημβρίαν τοὺς πλοκάμους ἴσα ταῖς τῶν
ἐρίων χροαῖς ξανθῷ μεταβάπτουσιν ἄνθει τὴν ἰδίαν
κατακρίνουσαι φύσιν· ὁπόσαις δὲ ἀρκεῖν ἡ μέλαινα χαίτη
νομίζεται, τὸν τῶν γεγαμηκότων πλοῦτον εἰς ταύτην
ἀναλίσκουσιν διην Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀπο-
πνέουσαι, σιδηρᾷ τε ὄργανῳ πυρὸς ἀμβλείᾳ φλογὶ χλια-
θέντα βία τὴν ἑλίκων οὐλότητα διαπλέκει, καὶ περίεργοι
μὲν αἱ μέχρι τῶν ὀφρύων ἐφειλκυμένα κόμῃ βραχὺ
τῷ μετωπῷ τὸ μεταίχμιον ἀφίστοι, σοδαρῶς δὲ ἄχρι
τῶν μεταφρένων οἱ ὀπισθεν ἐπισαλεύονται πλόκαμοι.

41. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνοδοφῇ πέδιλα τῆς σαρκὸς
ἐνδοτέρῳ τοὺς πόδας ἐπισφίγγοντα καὶ λεπτοῦφης ἐς
πρόφασιν ἀσθῆς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν μὴ γεγυμνώσθαι.
Πάντα δὲ τὰ ἐντὸς αὐτῆς γνωριμώτερα τοῦ προσώπου
χωρὶς τῶν ἀμόρφως προσηπτικῶν μαζῶν, οὓς αἰ
περιφέρουσι δεσμώτας. Τί δεῖ ταύτων κλισυώ-
τερα κακὰ διεξίναί; λίθους Ἐρυθραίους κατὰ τῶν

insedere : unum, qui novit, laudibus ornet;
alteri inest labes : in partes pectora scindunt.

Neque igitur mirum est, si affectio communem vi tati ap-
pellationem forte accepit, ut amor vocaretur et voluptas
libidinosa, et sapientia benevolentia.

38. Nuptias igitur, ait, nihili putas, et muliebne genus
exulare e vita jubes? tum quomodo duremus homines?
Optabile sane erat, de Euripidis doctissimi viri sententia,
ut absque congressu cum mulieribus, in templa et aedes sa-
cras venientes, argento et auro liberos successionis causa
emeremus. Necessitas enim grave cervicibus nostris jugum
imponens imperiis parere nos cogit. Quod igitur pulchrum
est ratione eligamus, cedat autem necessitati utilitas. Li-
berorum tenuis numerus sunt mulieres : in reliquis vero,
apage, ne mihi sit mulier. Quis enim bene sanus perferre
possit mulierem, a mane inde ascitis artificii formam in-
terpolantem? cujus innata figura turpis est, alieni vero or-
natus, quod natura indecens est, lenociniis quibusdam
demulcent.

39. Si enim a nocturno cubili mane surgentes aliquis
videat mulieres, turpiora censebit animalia illis quæ ma-
tutina hora nominare male auspicatum est [similis]. Unde dili-
genter domi se concludunt et virorum nulli conspiciuntur :
ancillæ vero et simili specie ancillarum grex circulo astant,
variis medicamentis infelices vultus inficientes. Non enim
puro aquæ liquore soporem ex somno abluunt, statim ad
serium aliquod opus accessuræ; sed multæ fucorum com-
positiones insuavem faciei colorem lætiorem reddunt, ac
tanquam in publica pompa, aliud alii ministrarum comen-
datum est, pelves argentæ, et gutturia, speculaque, et
velut apud pharmacopolam turba pyxidum, vasa multa in-
felicitate repleta, in quibus aut dentium detorsoriæ facultates,
aut nigrorem inducens supercillii ars reposita est.

40. Majorem autem partem temporis et operarum consu-
mit cura capillorum. Aliæ enim medicamentis rutilare va-
lentibus ad solem meridianum cincinnos, instar lanarum
infectionis, flavo tingunt flore, propriam naturam [nativum
colorem] damnautes : quibus autem sufficere nigra coma
solet, illæ maritorum divitias in hanc impendunt, totam fere
de capillis Arabiam spirantes; et instrumenta ferrea, ob-
tuso ignis ardore calefacta, vi quadam crispas cincinnos
implicant, et minuta industria ad supercilia usque deductæ
comæ breve fronti interstitium relinquunt, jactabunde au-
tem ad tergum scapulas usque posterioris comæ anuli flu-
ctuant.

41. Et post hæc florei coloris sandalia intra ipsam car-
nem pedes astringentia, et tenuissimo textu dicis causa
vestitus, quo ne nudæ esse videantur. Omnia autem intra
hanc vestem facilius agnoscuntur quam facies, exceptis,
quæ deformiter alioquin prociderent, uberibus, quæ in vin-
culis semper circumferunt. Quid opus est ditiora harum
mala enarrare? Erythreos lapillos ex auriculis suspensos,

λοβῶν πολυτάλαντον ἡρτημένους βρῖθος ἢ τοὺς περὶ καρποὺς καὶ βραχίους δράκοντας, ὡς ὄφελον ὄντως ἀντὶ χρυσοῦ δράκοντες εἶναι· καὶ στεφάνῃ μὲν ἐν κύκλῳ τὴν κεφαλὴν περιθεῖ λίθοις Ἰνδικαῖς διάστερος, πολυτελεῖς δὲ τῶν αὐχένων ὄρμοι καθεῖνται, καὶ ἄχρι τῶν ποδῶν ἐσχάτων καταδέθηκεν ὁ ἄθλιος χρυσὸς ἅπαν, εἴ τι τοῦ σφυροῦ γυμνοῦται, περισφίγγων. Ἄξιον δ' ἦν σιδήρῳ τὰ περισφύρα σκέλη πεπεδησθαι. Κάπειδ' αὐτῶν δλον τὸ σῶμα νόθος εὐμορφίας ἐξαπατῶντι κάλλει διαμαγευθῇ, τὰς ἀναισχύντους παρειὰς ἐρυθραίνουσιν ἐπιχρίστοις φύκεσιν, ἵνα τὴν ὑπέρλευκον αὐτῶν καὶ πλونا χροῖαν τὸ πορφυροῦν ἀνθος ἐπιφοινίσῃ.

42. Τίς οὖν ὁ μετὰ τὴν τοσαύτην παρασκευὴν βίος; εὐθὺς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐξοδοί, καὶ πᾶς θεὸς ἐπιτρίβων τοὺς γεγαμηκότας, ὧν ἑνίων οἱ κακοδαίμονες ἄνδρες οὐδὲ αὐτὰ ἴσασι τὰ ὀνόματα, Κωλιάδας, εἰ τύχοι, καὶ Γενετυλλίδας ἢ τὴν Φρυγίαν δαίμονα καὶ τὸν δυσέρωτα κῶμον ἐπὶ τῷ ποιμένι. Τελεταὶ δὲ ἀπόρρητοι καὶ χωρὶς ἀνδρῶν ὑποπτα μυστήρια καὶ — τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν; — διαφθορὰ ψυχῆς. Ἐπειδ' αὖν δὲ τούτων ἀπαλλαγῶσιν, οἴκοι εὐθὺς τὰ μακρὰ λουτρά, καὶ πολυτελεῖς μὲν νῆ Δία τράπεζα, πολλὸς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκισμός. Ἐπειδ' αὖν ὑπέρπλεω γένωνται ταῖς παρ' αὐταῖς γαστριμαργίαις, οὐκέτ' οὐδὲ τοῦ φάρυγγος αὐταῖς παραδέχεσθαι δυναμένου τι σιτίον, ἄχροις δακτύλοις ἐπιγράφουσαι τῶν παρακειμένων ἕκαστον ἀπογεύονται ὑψίας ἐπὶ τοσοῦτοις διηγούμεναι καὶ τοὺς ἐτερόφρωτας ὕπνους καὶ θηλύτητος εὐνήν γέμουσαν, ἀφ' ἧς ἀναστὰς ἕκαστος εὐθὺς λουτροῦ χρεῖός ἐστιν.

43. Ταῦτα μὲν οὖν εὐσταθοῦς βίου τεκμήρια· τῶν δὲ πικροτέρων εἴ τις ἐθαλήσει τὸ ἀληθὲς κατὰ μέρος ἐξετάζειν, ὄντως καταράσσεται. Προμηθεὶ τὴν Μενάνδρειον ἐκείνην ἀπορρητὴς φωνήν·

Εἴτ' οὐ δικαίως προσπεπαταλευμένον γράφουσι τὸν Προμηθεῖα πρὸς ταῖς πέτραις; καὶ γίγνεται αὐτῷ λαμπάς, ἄλλο δ' οὐδὲν ἀγαθόν. Ὁ μισεῖν οἶμ' ἅπαντας τοὺς θεοὺς, γυναικας ἐπλασεν, ὧ πολυτίμητοι θεοί, ἔθνος μιάρων. Γαμεῖ τις ἀνθρώπων, γαμεῖ; λάθριοι τὸ λοιπὸν γὰρ ἐπιθυμῶμαι κακαί, γαμηλίφ λέχει τε μοιχὸς ἐνερπῶν καὶ φαρμακεῖται καὶ νόσων χαλεπωτάτῃ φθόνος, μεθ' οὗ ἅπαντα τὸν βίον γυνή.

Τίς ταῦτα τὰ ἀγαθὰ δίδωκε; τίς βίος ὁ δυστυχῆς οὗτος θυμῆρης;

44. Ἄξιον τοίνυν ἀντιθεῖναι τοῖς θηλεσι κακοῖς τὴν ἀρρενα τῶν παίδων ἀγωγὴν. Ὁρβριος ἀναστὰς ἐκ τῆς ἀζύγου κοίτης τὸν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἔτι λοιπὸν ὕπνον ἀπονιψάμενος ὑδατὶ λιτῷ καὶ τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἐπωμίαις περόναις συρράψας ἀπὸ τῆς πατρώας ἐστίας ἐξέρχεται κάτω κεκυφώς καὶ μηδένα τῶν ἀπαντῶντων ἐξ ἐναντίου προσβλέπων· ἀκολουθοὶ δὲ καὶ παιδαγωγοὶ χορὸς αὐτῷ κύσμιος ἔπονται τὰ σεμνὰ τῆς ἀρετῆς ἐν χερσὶν ὄργανα κρατοῦντες, οὐ πρостоῦ κτενὸς ἐντομάς

pondus multorum talentorum; aut illos circa manus et brachia dracones, qui utinam veri pro auro dracones essent: et corona in orbem caput ambit, Indicis stellata gemmis, sumtuosaeque cervicis monilia demittuntur, et ad ultimos pedes miserum descendit aurum, quicquid circa talum nudatur constringens. Dignum erat autem ferro potius crura in talorum regione compediri. Quumque totum illarum corpus spuriae formositatis pulchritudine deceptrice velut incantatum fuerit, impudentes genas inunctis fucis rubefaciunt, ut candidissimum illarum et pinguem colorem florens purpura suo rubore aspergat.

42. Quæ igitur post tantum apparatus vita est! Statim exiit domo, et nullus ipsis deus est quin idem perdat maritos: sunt etiam ex iis numinibus quorum ne ipsa quidem nomina sciant infelices illi mariti, ut puta Coliadas, et Genetylidas, aut Phrygiam deam, aut infeliciter amantis ad pastorem commissationem. Accedunt sacra arcana, et suspecta sine viris mysteria, et (quid enim opus est hæc involvere?) animi corruptela. Quum vero ab his redire, domi statim longa lavacra, ac sumtuosa hercle mensa, multæque apud viros suos deliciae. Quum enim ultra modum oppletæ sunt penes se liguritionibus, nec jam ipsa capere gula cibi aliquantillum potest, summis digitis velut conscribillantes appositorum singula degustant, noctes inter hæc enarrantes, et diversi coloris somnos, et cubile muliebri plenum mollitie, e quo quicumque surgit, balneo statim indiget.

43. Hæc igitur sunt vitæ bene sibi constantis indicia. Eorum vero, quæ acerbiora sunt, si quis singulatim velit verum exquirere, ille profecto Promethea exsecrabitur in Menandri illam vocem erumpens,

Et nonne merito pinxerunt Promethea pendere fixum Caucas de rupibus? cui dedicatur fax, aliud nihil boni. Sed, quod deos odisse cunctos autumo, formavit idem feminam, o dei boni! genus scelestum! Ducit aliquis conjugem, ducit? libido nempe clancularia, et nuptiali mæchus illud ito: venena dehinc, insidiæ, invidia, pessimus morhorum, toto femina ævo quem fovet.

Quis hæc bona persequitur? cui hæc infelix vita cordi est?

44. Æquum igitur opponere muliebribus istis malis virilem puerorum vivendi rationem. Mane surgens de cælibe lecto, reliquum adhuc in oculis somnum simplici aqua postquam abluit, sacra chlamyde humeralibus connexa fibulis, paterna domo egreditur dejecto vultu, ac neminem eorum, qui ex adverso veniunt, contuens. Pedissequi autem illum et pædagogi, decens caterva, sequitur, honesta illa virtutis instrumenta manibus tenentes, non secti serra pectinis incisuras inulcere comam aptas, neque specula,

κόμην καταψήχειν δυναμένης οὐδὲ ἱσοπτρα τῶν ἀντιμόρφων χαρακτήρων ἀγράφους εἰκόνας, ἀλλ' ἢ πολυπυχοὶ δέλτοι κατόπιν ἀκολουθοῦσιν ἢ παλαιῶν ἔργων ἀρετὰς φυλάττουσαι βίβλοι, καὶ εἰς μουσικοῦ δέῃ φοιτᾶν, εὐμελὲς λύρα.

45. Πᾶσι δὲ τοῖς φιλοσόφοις ψυχῆς μαθήμασι λιπαρῶς ἐναθλήσας, ἐπειδὴν ἡ διάνοια τῶν ἐγκυκλίων ἀγαθῶν κορεσθῇ, τὸ σῶμα ταῖς ἐλευθερίοις ἀσκήσσειν ἐκπνεῖ. Θετταλοὶ γὰρ ἵπποι μέλουσιν αὐτῷ· καὶ βραχὺ τὴν νεότητα πωλοδαμένησας ἐν εἰρήνῃ μελετᾷ τὰ πολεμικὰ ἄκοντας ἀφιεῖς καὶ βέλῃ δι' εὐστόχου δεξιᾶς ἀποπάλλων. Εἴθ' αἱ λιπαραὶ παλαῖστραι, καὶ πρὸς ἡλίου μεσημβρινὸν θάλαππος ἐγκονιέται τὸ σῶμα πυκνούμενον, ὃ τε τῶν ἐναγωνίων πόνων ἀποσταλάζοντες ἰδρωῖτες, μεθ' οὓς λουτρὰ σύντομα καὶ τράπεζα τῇ μετὰ μικρὸν ἐπινήφουσα πράξει· πάλιν γὰρ αὐτῷ διδάσκαλοι καὶ παλαιῶν ἔργων αἰνιττόμεναι καὶ ἐπιμελούμεναι μνῆμαι, τίς ἀνδρείος ἥρωος ἢ τίς ἐπὶ φρονήσει μαρτυρούμενος ἢ οἷοι δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην ἡσπάσαντο. Τοιαύταις ἀρεταῖς ἀπαλὴν ἐτι τὴν ψυχὴν ἐπάρδων, ὅταν ἐσπέρα τὴν πρᾶξιν ὀρίσῃ, τῇ γαστρὸς ἀνάγκῃ τὸν ὀρεϊλόμενον δασμὸν ἐπιμετρήσας ἡδίου ὕπνου καθευδεῖ τοῖς μεθ' ἡμέραν καμάτοις ἐπηρευμένῳ ἐπιφθονοῦ.

46. Τίς οὐκ ἂν ἐραστής ἐφῆβου γένοιτο τοιοῦτου; τίς δ' οὕτω τυφλαὶ μὲν αἱ τῶν ὁμμάτων βολαὶ, πηροὶ δὲ οἱ τῆς διανοίας λογισμοί; πῶς δ' οὐκ ἂν ἀγαπήσῃ τὸν ἐν παλαίστραις μὲν Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα δὲ ἐν λύραις, ἵππαστην δὲ ὡς Καστορα, θείας δὲ ἀρετὰς διὰ θνητοῦ διώκοντα σύματος; Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν, δαίμονες οὐράνιοι, βίος εἴη δινηκεῖς οὗτος, ἀπαντικρὺ τοῦ φίλου καθεύεσθαι καὶ πλησίον ἡδὺ λαλοῦντος ἀκοῦειν, ἐξίοντι δὲ αὐτῷ συνεξίεναι καὶ παντὸς ἔργου κοινωνίαν ἔχειν. Εὖξαιτο μὲν οὖν ἔρῳν τις δι' ἀπταιστού καὶ ἀκλινοῦς βίου τὸν στεργόμενον ἀλύπως εἰς γῆρας δεῦσαι μηδεμιᾶς τύχης πειράσαντα βάσκανον ἐπῆρειαν. Εἰ δὲ καὶ, ὅς ἂν ἀνθρωπίνης φύσεως νόμος, νόσος ἐπιψάυσειεν αὐτοῦ, κάμνοντι συννοήσω καὶ διὰ χειμερίου θαλάττης ἀναγομένην συμπλεύσομαι· καὶ τυραννικὴ βία δεσμὰ περιάψῃ, τὸν ἴσον ἑαυτοῦ περιθῆσω σίδηρον· ἐχθρὸς ἅπας δὲ μισῶν ἐκείνου ἐμὸς ἔσται, καὶ φιλήσω τοὺς πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκῶς ἔχοντας· εἰ δὲ ληστὰς ἢ πολεμίου θεασάμην ἐπ' αὐτὸν δρυμῶντας, ὀπλισάμην καὶ παρὰ δύναμιν· καὶ ἀποδάνῃ, ζῆν οὐκ ἀνέξομαι· τελευταίας δὲ ἐντολὰς τοῖς μετ' ἐκείνου ὑπ' ἐμοῦ στεργομένοις ἐπιθήσομαι κοινὸν ἀμφοτέρους ἐπιχῶσαι τάφον, ὁστέοις δὲ ἀναμύξαντας ὅστέα μηδὲ τὴν κωφὴν κόριν ἀπ' ἀλλήλων διακρίναι.

47. Ταῦτα δ' οὐ πρῶτοι χαράξουσιν οἱ ἐμοὶ πρὸς τοὺς ἀξίους ἔρωτες, ἀλλ' ἡ θεοῖς γείτων ἡρώϊκῃ φρόνησις ἐνομοθέτησεν, ἐν ᾗ δὲ φίλας ἔρωας ἄχρι θανάτου συνέξπνευσεν. Φωκίς ἐκ νηπίων ἐτι χρόνων Ὀρέστην Πυλάδην συνῆψεν· θεὸν δὲ τῶν πρὸς ἀλλήλους παθῶν μεσίτην λαβόντες ὡς ἐφ' ἐνὸς σκάφους τοῦ βίου συνέπλευσαν· ἀμφοτέροις Κλυταίμνηστραν ἀνῆρουν ὡς

objectarum formarum non pictas imagines; sed vel multiplices tabellæ a tergo sequuntur, aut antiquorum operum virtutes servantia volumina; et, si ad musicæ magistrum eundum sit, canora lyra.

45. Peractis diligenter omnibus in philosophica doctrina mentis exercitiis, quum eruditi illius circuli bonis saturatus est animus, liberalibus exercitamentis corpus perficit. Thessali enim equi curæ illi sunt; et quum paullum juventutem ipse suam equulei instar agitavit et subegit, bellicam rem in pace meditatatur, emittens jacula, et tela certa manu vibrans. Tum palæstræ unctæ, et ad meridianum solis calorem densandum corpus in pulvere volutatur, stiltantesque de certaminum labore sudores: post quos breves balneæ, et sobrietatem instanti paullo post operi servans mensa. Rursus enim adsunt illi magistri, veterumque operum commentarii, tectius significantes aut data opera exponentes quis fortis heros, aut quis prudentiæ testimonio ornatus, aut qui justitiam, quique temperantiam amplexi sint. Talibus virtutibus quum tenerum adhuc animum velut irrigavit, vespera finem operibus imponente, ubi debitum ventris necessitati tributum admensus est, suaviore dormit somnos, qui diurnos post labores invidenda voluptate quiescat.

46. Talis adolescentis quis non amator fiat? cujusnam adeo cæci oculorum conjectus, ita stupidæ mentis cogitationes? quomodo non amet aliquis Mercurium in palæstra, in lyra Apollinem, equitem instar Castoris, divinasque in mortali corpore virtutes persequentem? Verum mihi quidem, o cœlestes dii, vita perpetua sit hæc, ex adverso amici sedere, et ex proximo suave loquentem audire, exeuntem deducere, et omnium rerum cum illo communione habere! Atque amator quidem aliquis optaverit, per inoffensam et nihil vacillantem vitam sine ullo dolore ad senectutem pervenire amasium suum, invidiam fortunæ nullius noxam expertum. Si vero, quæ humanæ naturæ lex est, morbus illum attigerit, ægrotabo cum laborante, et per tempestuosum mare navigantem comitabor: et, si tyrannica vis vincula ei injiciat, æquale mihi ferrum circumponam. Inimicus, quicumque illum oderit, meus erit, et amabo qui benevolentia illum complectentur. Si vero latrones aut hostes videam in illum irruentes, ultra vires etiam arma sumam: et, si moriatur, vivere non sustinero: ultimaque mandata iis, qui post illum cari mihi erunt, dederò communem utrique tumulum uti aggerent, ossibusque ossa permiscentes ne pulverem quidem mutum discernant.

47. Hæc vero non primi sancient amores adversus dignos mei, sed vicinus diis heroum sensus hanc legem tulit, in quibus ille amicitiae amor ad mortem usque progressus unum exspiravit. A puerilibus inde annis Oresti Pyladen Phocis copulavit, qui, deo mutui affectus arbitro assumpto, tanquam in uno vitæ navigio vecti sunt: ambo Clytæmnestram, tanquam ambo essent Agamemnonis filii, interfecere; ab am-

Ἀγαμέμνωνος παῖδες, ὅπ' ἀμφοῖν Αἰγισθος ἐφονεύετο·
τὰς Ὀρέστην ἐλαυνούσας Ποινὰς Πυλάδης ἐνόσει μᾶλ-
λον, κρινομένην συνηγωνίζετο. Τὴν δὲ ἐρωτικὴν φι-
λίαν οὐδὲ τοῖς τῆς Ἑλλάδος ὁροῖς ἐμέτρησαν, ἀλλ' ἐπὶ
τοὺς ἐσχατοὺς Σκυθῶν τέρμονας ἐπλευσαν ὁ μὲν νοσῶν,
ὁ δὲ θεραπεύων. Τῆς γοῦν Ταυρικῆς γῆς ἐπιβαίνον-
τας εὐθὺς ἡμητροκτόνος αὐτοὺς Ἐρινὺς ἐξενοδόγησε, καὶ
τῶν βαρβάρων ἐν κύκλῳ περιεστώτων ὁ μὲν ὑπὸ τῆς
συνήθους μανίας πεσὼν ἔκειτο, Πυλάδης δὲ

ἀφρὸν τ' ἀπέψα σώματός τ' ἐτημελί
πέπλου τε προῦκάλυπτεν εὐπήκτους ὕδας,

οὐκ ἔραστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ πατρός ἐνδεικνύμενος
ἦθος. Ἦνίκα γοῦν ἐκρίθη θατέρου μένοντος ἐπὶ τῷ φο-
νευθῆναι τὸν ἕτερον ἐς Μυκῆνας ἀτιέναι κομιοῦντα
γράμματα, μένειν ὑπὲρ ἀλλήλων ἀμρότεροι θέλουσιν
ἐκάτερος ἐν θατέρῳ ζῶντι ζῆν ἑαυτὸν ἡγούμενος. Ἀπω-
θεῖται δὲ τὰς ἐπιστολάς Ὀρέστης ὡς Πυλάδου λαβεῖν
ἀξιώτερος, μόνον οὐκ ἔραστῆς ἀντ' ἐρωμένου γενόμενος·

Τὸ γὰρ σφαγῆναι τόνδ' ἐμοὶ βάρος μέγα·
ὁ ναυστολῶν γὰρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφοράς.

Καὶ μετ' ὀλίγον φησί,

Τῷδε μὲν δῶλον δίδου·
πέμψω γὰρ Ἄργος, ὥστε σοι καλῶς ἔχειν·
ἡμᾶς δ' ὁ χρεῖων κτεινέτω.

48. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὸ πᾶν· ὅταν γὰρ ἐκ παίδων
δ σπουδαῖος ἔρως ἐντραφεῖς ἐπὶ τὴν ἤδη λογίζεσθαι δυ-
ναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇ, τὸ πάσαι φιληθὲν ἀμοιβαίους
ἔρωτας ἀνταποδίδωσι, καὶ δυσχερὲς αἰσθῆσθαι ποτέρου
πότερος ἔραστῆς ἐστίν, ὥσπερ ἀπ' ἐσόπτρου τῆς τοῦ φι-
λήσαντος εὐνοίας ἐπὶ τὸν ἐρώμενον ὁμοῖον πεσόντος εἰ-
δώλου. Τί δὴ οὖν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ξένην αὐτὸ τρυφὴν
ἀνειδίζεις θεοῖς νόμοις ὅρι θέν ἐκ διαδοχῆς ἐφ' ἡμᾶς
καταβεβηκός; Ἀσμένως δὲ αὐτὸ δεξιόμενοι μεθ' ἁγνῆς
διανοίας νεωκοροῦμεν· ὁλοῖος γὰρ ὡς ἀληθῶς κατὰ τὴν
τῶν σοφῶν ἀπόφασιν,

ὅφ παῖδες τε νέοι καὶ μώνυχες ἵπποι,
γηράσκει δ' ὁ γέρον κείνος ἐλαφρότατα,
κούροι τὸν φιλέουσιν.

Αἱ γὰρ μὴν Σωκρατικαὶ διδασκαλῖαι καὶ τὸ λαμπρὸν
ἐκεῖνο τῆς ἀρετῆς δικαστήριον τοῖς Δελφικοῖς τρίποσιν
ἐτιμήθη· χρησμὸν γὰρ ἀληθείας ὁ Πύθιος ἐθέσπισεν,

Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος,

ὅς ἅμα τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν, ἐξ ὧν τὸν βίον ὠνησε,
καὶ τὸ παιδευαστεῖν ὡς μάλιστα ὠφελοῦν προσήκατο.

49. Δεῖ δὲ τῶν νέων ἐρᾶν ὡς Ἀλκιβιάδου Σωκρά-
της, ὅς ὑπὸ μιᾷ χλαϊδί πατρός ὕπνους ἐκοιμήθη. Καὶ
ἐγώ γε τὸ Καλλιμάχειον ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἡδίστα
προσθεῖναι ἂν ἄπασι κήρυγμα·

Αἶθε γὰρ, ὦ κούροισιν ἐπ' ὁμματα λίχνα φέροντες,
Ἐρχίος ὡς ὑμῖν ὥρισε παιδοφιλίαν,
ὦδε νέων ἐράοιτε, πόλιν κ' εὐάνδρον ἔχοιτε.

Ταῦτ' εἰδότες, ὦ νεανίαι, σωφρόνως παισὶν ἀγαθοῖς

bobus Aegisthus occisus est; Furis Oresten agitantibus
magis laborabat Pylades; iudicio cum illo periclitatus est.
Amatoriam illam amicitiam nec Graeciae finibus mensi sunt,
sed ad extremos Scytharum terminos navigarunt, aegrotans
alter, alter eum curans. In Tauricam enim tellurem egres-
sos occisae matris ultrix Furia hospitio statim excepit, cir-
cumstantibusque barbaris, alter a consueto furore prolapsus
jacebat; Pylades vero

spumam auferebat, corporis curam gerens,
jacentem textu pepli firmo protegens,

non amatoris modo, sed patris etiam animum ostendens.
Quum enim judicatum esset, manente altero ut occideretur,
Mycenas abire alterum, qui literas eo ferret, manere uterque
pro altero volunt, rati uterque se vivere in vivente altero.
Repellit autem epistolas Orestes, tanquam digniore qui eas
acciperet Pylade, factus tantum non amator pro amasio:

Istum perire, mihi nimis grave est onus;
nam mea malorum sarcinam navi veho.

et paullo post ait;

Isti da literas;
hic ibit argos, hic tuum negotium
curabit: nos necato qui cupit.

48. Sic enim universum se habet. Nempe quum innutri-
tus a pueris inde honestus amor ad actatam ratiocinandi
jam capacem corroboratus est, ille qui amatus adhuc fuit
mutuos amores rependit, difficile ut sit ad animadverten-
dum, utrius uter amator sit, tanquam a speculo, sic a be-
nevolentia amantis simili ad amatum simulacro reflexo.
Quid igitur, velut peregrinam vitae nostrae luxuriam, expro-
bras quod divinis legibus definitum successione quadam
ad nos delatum est? Quin lubenter illud acceptum pura
mente, tanquam rem sacram, servamus. Felix enim vere
de sapientium virorum sententia,

cui juvenescit equus, puerique ministrant,
nam fert actatem molliter ille senex,
qui pueris carus.

Ac Socraticam quidem disciplinam et splendidum illud
virtutis tribunal Delphici tripodes honorarunt; veritati
enim oraculum fudit Pythius,

Excellit omnes mente Socrates viros,

qui cum reliqua disciplina, qua vitam juvit, etiam puerorum
amorem, tanquam rem maxime utilem, adsciverat.

49. Oportet autem amare juvenes, ut Alcibiadem Socra-
tes, qui sub eadem laena cum illo patris somnum dormivit.
Atque ego Callimacheum illud in fine orationis lubens po-
suerim, praconium ad omnes:

Vos o qui pueros oculo patrans voratis,
Erechius ut teneros jussit amare mares,
sic pueros petilote; virisque implebitis urbem.

Haec quum sciatis, juvenes, modeste ad bonos pueros acce-

πρόσιτε μηδὲ ὀλίγης τέρψεως ἕνεκα τὴν μακρὰν ἐχέοντες εὐνοίαν ἄχρη τῆς ἀκμῆς πλαστὰ τὰ τοῦ φιλεῖν πάθη προβάλλετε, τὸν δ' οὐράνιον Ἑρωτα προσκυνοῦντες εἰς γῆρας ἀπὸ παιδῶν βέβαια τηρεῖτε τὰ πάθη· τοῖς γὰρ οὕτω φιλοῦσιν ἥδιοςτος μὲν ὁ τοῦ ζῆν χρόνος οὐδεμιᾶς ἀπρεποῦς συνειδήσεως παροικούσης, αἰδιμοὶ δὲ μετὰ θάνατον εἰς πάντας ἐκφοιτῶσι κληδόνες. Εἰ δὲ δεῖ φιλοσόφων παισὶ πιστεῦειν, αἰθὴρ μετὰ γῆν ἐκδέχεται τοὺς ταῦτα ζηλοῦντας· εἰς δὲ ἀμείνονα βίον ἀποθανόντες ἔχουσι τῆς ἀρετῆς γέρας τὸ ἀθάνατον.

50. Τοιαῦτα τοῦ Καλλικρατίδου σφόδρα νεανικῶς σεμνολογησαμένου, Χαρικλέα μὲν ἐκ δευτέρου λέγειν πειρώμενον ἐπέσχον· ὦρα γὰρ ἦν ἐπὶ ναῦν κατιέναι. Δεομένων δ' ὅτι φρονοῖν ἀπορήνασθαι, δι' ὀλίγου τοὺς ἑκατέρου λόγους ἀριμετράμενος, Οὐκ ἐξ ὑπογού, φημί, καὶ παρημελημένως ὑμῖν, ὧ ταῖτροι, τὰ τῶν λόγων εἴκοιεν ἀπεσχεδιάσθαι, διηνεκοῦς δὲ καὶ νῆ Δι' ἔρωμένους φροντίδος ἐναργῆ ταῦτ' ἐστὶν ἔχην· σχεδὸν γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ὅτι τῶν λεκτέων εἰπεῖν ἐτέρῳ δύνασθαι παρήκατε· καὶ πολλὰ μὲν ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, πλείων δ' ἡ τῶν λόγων δεινότης, ὥστ' ἔγωγε ἂν εὐχαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης ἐκείνου ὁ Κόδορνος, ἢ ἄμφω νενικηκότας ἐξ ἴσου βαδίζουτε. Πλὴν ἐπειδὴ περ ἀνήσειν οὐκ εἴκατε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ πλῶν περὶ τῶν αὐτῶν οὐ κέρρικα διοχλεῖσθαι, τὸ μάλιστα παραστὰν εἶναι μοι δίκαιον ἀπορανοῦμαι.

51. Γάμοι μὲν ἀνθρώποις βιωφελὲς πρᾶγμα καὶ μακάριον, ὅποταν εὐτυχῶνται, παιδικούς δ' ἔρωτας, ὅσοι φιλίας ἀγνὰ δίκαια προμῶνται, μόνης φιλοσοφίας ἔργον ἡγοῦμαι. Διὸ δὴ γαμητέον μὲν ἅπασι, παιδεραστεῖν δὲ ἐφείσθω μόνους τοῖς σοφοῖς· ἥκιστα γὰρ ἐν γυναιξὶν ὁλόκληρος ἀρετὴ φέυεται. Καὶ σὺ δ', ὦ Χαρίκλεις, μηδὲν ἀχθεσθῆς, εἰ ταῖς Ἀθήναις ἢ Κόρινθος εἴξει.

52. Κἀγὼ μὲν ὑπ' αἰδοῦς συντόμῳ λόγῳ τὴν κρίσιν ἐπιτοπέυσας ἐξάνεστην· ἐώρων γὰρ ὑπερκατηφὴ τὸν Χαρικλέα παρὰ μικρὸν ὡς θανάτου κατὰκритον. Ὁ δ' Ἀθηναῖος ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ φαιδρὸς ἀναπηδήσας προσεῖε σφόδρα σοβαρῶς· εἴκασεν ἂν τις αὐτὸν ἐν Σαλαμῖνι Πέρσας κατανεναυμαχημένα. Καὶ τοῦτό γε τῆς κρίσεως ἀπωνάμην, λαμπρότερον ἡμᾶς ἐστιάσαντος αὐτοῦ τὰπινίκια· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως τὸν βίον μεγαλοφρονέστερος. Ἦσυγῇ δὲ καὶ τὸν Χαρικλέα παρηγορησάμην ἐπὶ τῇ δεινότητι τῶν λόγων συνεχὲς ὑπερβαυμάζων, ὅτι δυσχερεστέρω μέρει δυνατῶς συνηγόρησεν.

53. Ἄλλ' ἡ μὲν ἐν Κνίδῳ διατριβὴ καὶ τὰ παρὰ τῇ θεῷ λαληθέντα σπουδῇ ἱλαρὰν ἅμα καὶ παιδιὰν εὐμουσον ἐσχηκότα, τῇδὲ πῃ διεκρίθη. Σὺ δὲ, ὦ Θεόμνηστε, ὁ τὴν ἑωλὸν ἡμῶν ἐκκαλεσάμενος μνήμην, εἰ δικαστὴς τότε ᾔστα, πῶς ἂν ἀπεφάνην;

THEOMN. Μελητιδὴν ἢ Κόροιβον οἶε με πρὸς Θεῶν, ἵνα τοῖς ὑπὸ σοῦ δικαίως κριθεῖσιν ἐναντίαν φέρω ψήφον; ὅς ὑπ' ἄκρας ἡδονῆς τῶν λογομένων ἐν Κνίδῳ διατρίβειν ὥρμην ὀλίγου τὸ βραχὺ τοῦτο δωμάτιον αὐ-

dite, neu parvæ voluptatis causa longam benevolentiam effundentes, usque ad maturam ætatem fictos amoris affectus obtentu libidinis habere: sed, cœlesti illo invocato Amore, in senectutem a pueris inde stabiles servate affectus. Qui enim ita amant, illis snavissimum vivendi tempus, turpi nulla conscientia in animo habitante; nobilis autem post mortem ad omnes fama exit. Si vero fides habenda philosophorum filiis, æther post terram excipit qui his rebus studuerunt; atque, ad vitam meliorem mortui, præmium virtutis habent immortalitatem.

50. Ista Callicratidas juvenili ardore et gravi oratione quum protulisset, Chariclem, dicere volentem denuo, repressi: quod tempus erat descendendi ad navim. Rogantibus autem ut quid sentirem pronunciare vellem, perpensa paulum utriusque oratione, « Non ex tempore, inquam, et negligenter, sodales, orationem uterque suam videmini deperperasse; sed perpetuæ et robustæ profecto cogitationis aperta hæc sunt vestigia: vix enim quicquam est eorum, quæ dici hic debent, quod dicendum alteri reliqueritis; ac quum mulla rerum peritia emineat, tum major etiam vis verborum. Itaque optaverim, Theramenes, si fieri posset, ille Cothurnus esse, ut victiores ambo æquo pede incederetis. Verum enim vero quandoquidem remissuri non videmini, et ipse inter navigandum de iisdem rebus flagitari non decrevi; id quod maxime in præsens mihi justum esse videretur, pronunciami.

51. Nuptiæ quidem res vitæ hominum utilissima, et beata, quoties felices sunt: masculos autem amores, quoties casta amicitia jura illi conciliant, solius opus philosophiæ arbitror. Propterea nuptiæ contrahendæ omnibus; pueros autem amare solis concedatur philosophis; minime enim perfecta in mulieribus virtus existit. Tu vero, Charicles, non gravabere, si Athenis Corinthus cesserit.

52. Atque ego præ pudore concisa oratione festinanter judicium quum expediissem, surrexi: videbam enim demisso supra modum vultu Chariclem, quasi tantum non capitis damnatus esset. Atheniensis vero hilari gestu latus exsultans, jactabundo valde incessu progrediebatur; putares navali ad Salamina prælio Persas ab illo superatos. Atque hunc certe judicii mei fructum habui, quod splendidius nos tanquam triumphali cœna exceperat: erat enim alioquin etiam in victu magnificentior. Submissa autem voce Chariclem etiam subinde consolabar, vi dicendi illius commemorata, perpetuo vehementer admirari me dicens, quam potenter difficiliores partes tuitus fuisset.

53. Sed illa in Cnido commoratio et habitus in deæ sacro sermones, qui lætum simul studium et eruditum lusum habuerant, hoc fere modo compositi sunt. At tu, Theomneste, qui antiquam illam nobis memoriam evocasti, si tum iudex fuisses, quid pronunciaturus eras?

THEOMN. Adeone Meletiden aut Corœbum medius fidius me arbitraris, ut juste a te judicatis contrariam feram sententiam? qui præ summa jucunditate eorum quæ dicebantur, in Cuido versari mihi videretur, ut parum abesset quin

τὸν ἡγούμενος εἶναι τὸν νεὼν ἐκείνων. Ὅμως δ' οὖν — οὐδὲν γὰρ ἀπρεπὲς ἐν ἑορτῇ λέγεσθαι, πᾶς δὲ γέλως, καὶ περιέργως ἦ, πανηγυρίζειν δοκεῖ — τοὺς ἄγαν ὑπὸ τοῦ παιδεραστεῖν κατωφρωμένους λόγους ἐθαύμαζον μὲν ἐπὶ τῇ σεμνότητι, πλὴν οὐ πάνυ θυμῆρες ὥσπερ, ἐφ' ἧς παιδὶ συνδιημερεύοντα Ἰανταλείους δίκας ὑποφέρειν, καὶ τοῖς ὁμμασι τοῦ κάλλους μονονουχί προσκλύζοντος, ἐξὸν ἀρύσασθαι, διψῆν ὑπομένειν· οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ θεωρεῖν ἐρώμενον οὐδ' ἀπαντικρὺ καθήμενον καὶ λαλοῦντος ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡδονῆς κλίμακα συμπηξάμενος ἔρωι πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὀψέως, ἵνα ἴδῃ, καὶ θεάσῃται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι· δι' ἄκρων γοῦν δακτύλων καὶ μόνον θίγη, τὰ τῆς ἀπολαύσεως εἰς ἅπαν διαθεῖ τοῦ σώματος. Τυχὼν δ' εὐμαρῶς τούτου τρίτην πείραν ἐπάγει φιλήματος, οὐκ εὐθὺς περιέργων, ἀλλ' ἡρέμα χεῖλῃ προσεγγίσας χεῖλεσιν, ἀ πρὶν ἢ ψαῦσαι τελείως, ἀπέστη, μηδὲν ὑπονοίας ἔχνος καταλιπὼν· εἴτα πρὸς τὸ παρεῖκον ἀρμυζόμενος αἰεὶ λιπαρεστέροις μὲν ἀσπάσμασιν ἐντέτχεν, ἔσθ' ὅτε καὶ διαστελλῶν ἡσυχῇ τὸ στόμα, τῶν δὲ χειρῶν οὐδεμίαν παρίσιν ἀργῇ· αἶ γὰρ φανεραὶ μετὰ τῶν ἐσθῆτων περιπλοκαὶ τὴν ἡδονὴν συνάπτουσιν, ἢ λάθριος ὑγρῶς ἢ δεξιὰ κατὰ κόλπου δῶσα μαστοὺς βραχὺ τὴν φύσιν ὑπεροιδῶντας πέλξει, καὶ σφριγύσης γαστρός ἀμφιλαφὲς τοῖς δακτύλοις ἐπιδράττεται ὁμαλῶς, μετὰ τοῦτο καὶ πρωτόχουν ἀνθος ἤδη. Καὶ

* τί τάρρη' ἀναμετρήσασθαι με δεῖ;

τοσαύτης τυχὼν ἐξουσίας ὁ ἔρωι θερμότερου τινὸς ἔπεται· πράγματος· εἴτ' ἀπὸ μηρῶν προοιμιασάμενος κατὰ τὸν κομικὸν αὐτὸ ἐπάταξεν.

54. Ἐμοὶ μὲν οὕτω παιδεραστεῖν γένοιτο· μετεωρολέσχει δὲ καὶ ὅσοι τὴν φιλοσοφίας ὄφρυν ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς χροτάφους ὑπερήρασι, σεμνῶν ὀνομάτων κομψέμασι τοὺς ἀμαθεῖς ποιμαίνετωσαν· ἐρωτικὸς γὰρ ἦν, εἴπερ τις, καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῷ γλάνιδα κλιθεὶς οὐκ ἀπλήξ ἀνέστη. Καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ ὁ Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλέως ἡγαπᾶτο μέχρι τοῦ καταντικρὺ καθέζεσθαι

δέγμενος Ἀλκιβίην, ὅποτε λήξειεν ἀεῖδων,

ἀλλ' ἦν καὶ τῆς ἐκείνων φιλίας μεστίτις ἡδονή· στένων γοῦν Ἀχιλλεύς τὸν Πατρόκλου θάνατον ἀταμειύτῳ πάθει πρὸς τὴν ἀληθειαν ἀπερράγη,

Μηρῶν τε τῶν σῶν εὐσεβὴς ὁμίλια.

Τοὺς γε μὴν ὀνομαζομένους παρ' Ἑλλήσι κομμαστάς οὐδὲν ἄλλ' ἢ δῆλους ἐραστάς νομίζω. Τάχα φήσει τις αἰσχρὰ ταῦτ' εἶναι λέγεσθαι, πλὴν ἀληθὴ γε νῆ τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην.

ΛΥΚ. Οὐκ ἀνέξομαι σου, φίλε Θεόμνηστε, ἄλλην ἀρχὴν καταβαλλομένου τρίτων λόγων, ἥς ἀκούειν ἐν ἑορτῇ μόνον εἰκὸς ἐστίν, τᾶλλα δὲ τῶν ἐμῶν ὥτων πόρρω ἀποικεῖν. Ἀφόμενοι δὲ τοῦ παρελκεῖν πλείω χρόνον εἰς ἀγορὰν ἐξίωμεν· ἥδη γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὑφάπτεσθαι τῷ

parvulam hanc domunculam ipsum illud esse templum putarem. Verumtamen (nihil enim non decens est hoc die festo dicere, quum risus omnis, etiamsi forte nimius, ad celebrationem pertinere videatur) orationem illam in puorum amore, nimio quasi supercilio elatam, gravitatis causa admirabar equidem: verum illud parum videbatur ad animi voluptatem pertinere, aliquem totos dies versantem cum puero pubertati propinquo, Tantaleas pœnas sustinere, quumque pulchritudo tantum non alluat oculos, quum hauriendi sit copia, tolerare tamen sitim. Neque enim satis est videre quem ames, neque ex adverso sedentem et loquentem audire, sed velut scalas quasdam voluptatis fabricans amor primum habet gradum visus, uti spectet: et ubi contemplatus est, cupit admoto corpore attingere: si enim vel summis tantum digitis attigerit, totum corpus fructus ille percurrit. Hoc ubi facile consecutus est, tertio tentat osculum, non statim curiosum illud, sed placide labia admoventis labiis, quæ prius etiam quam plane se contigerint, desistant, nullo suspicionis relicto vestigio. Deinde concedenti se quoque tempore accommodans, longioribus amplexibus quasi illiquescit, interdum etiam placide os diducens, nullamque manum otiosam esse patitur: nam manifestæ illæ in vestimentis complexionones voluptatem conglutinant, aut latenter lubrico lapsu dextra sinum subiens, mamillas premit paulum ultra naturam tumentes, et duriusculi ventris rotunditatem digitis mollior percurrit, post hæc etiam primæ lanuginis in pube florem. Et quid me oportet arcana illa remetiri? tantam nactus opportunitatem amor, calidius quoddam opus occipit: deinde a feminibus exorsus, ut ait Comicus, rem ipsam percussit.

54. Mihi quidem hoc modo amare pueros contingat. Sublimes autem isti nugatores et quotquot philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora sustulere, honestorum verborum phaleris imperitos pascant: nam amator erat, si quisquam, Socrates, et sub eadem cum illo læna jacens Alcibiades non sine plaga surrexit. Neu mireris: neque enim Patroclus ab Achille eatenus tantum amabatur, ut e regione sederet,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen:

sed erat ipsorum etiam amicitiae pararia voluptas: nam gemens Patrocli mortem Achilles, affectu parum custo ditto in verum erupit,

Femorum tuorum sanctior consuetudo.

Hos equidem, qui apud Græcos Commissatores vocantur, nihil aliud quam professos amatores arbitror. Dixerit forte aliquis, turpia hæc esse dictu: at vera quidem sunt, per Cnidiam Venerem.

LYC. Non feram te, care Theomneste, aliud tertie orationis quasi fundamentum jacentem, cujus initium festo tantum die audire fas est, reliqua vero procul ab auribus meis ablegare. Omisa autem longiore in iis quæ nihil ad rem faciunt mora, in forum prodeamus. Jam enim con-

θεῶν τὴν πυράν. 'Εστὶ δ' οὐκ ἀτερπὴς ἡ θέα τῶν ἐν Οἴτῃ παθῶν ὑπομνησκούσα τοὺς παρόντας.

XXXIX.

EIKONES.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἐπασχον οἱ τὴν Γοργῶν ἰδόντες οἷον ἐγὼ ἐναγχος ἐπαθον, ὃ Πολύστρατε, παγκάλῃν τινὰ γυναῖκα ἰδών· αὐτὸ γὰρ τὸ τοῦ μύθου ἐκεῖνο μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου σοι γεγονέναι πεπηγὼς ὑπὸ τοῦ θαύματος.

ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἡράκλεις, ὑπερφυέσις τὸ θέαμα φης καὶ δεινῶς βίαιον, εἴ γε καὶ Λυκῖνον ἐξέπληξε γυνή τις οὕσα· σὺ γάρ ὑπὸ μὲν τῶν μαιρακίων καὶ πάνυ ῥηδῖως αὐτὸ πάσχεις, ὥστε θάττον ἂν τις δλον τὸν Σίπυλον μετακινήσειεν ἢ σὲ τῶν καλῶν ἀτάγοι μὴ οὐχὶ παραστάντι αὐτοῖς κεχηγνῶτα καὶ ἐπιδακρύνοντά γε πολλάκις ὥσπερ ἐκείνην αὐτὴν τὴν τοῦ Ταντάλου. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τίς ἡ λιθοποιὸς αὕτη Μέδουσα ἡμῖν ἐστὶ καὶ πόθεν, ὥς καὶ ἡμεῖς ἴδοιμεν· οὐ γάρ ἂν, οἴμαι, φθονήσας ἡμῖν τῆς θεᾶς οὐδὲ ζηλοτυπῆσαις, εἰ μέλλοιμεν πλησίον που καὶ αὐτοὶ παραπετηγένοι σοι ἰδόντες.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρὴ σε, ὥς κὰν ἐκ περιωπῆς μόνον ἀπίδῃς ἐς αὐτὴν, ἀχανῆ σε καὶ τῶν ἀνδριάντων ἀκινήτερον ἀποφανεῖ. Καίτοι τοῦτο μὲν ἴσως εἰρηνικώτερόν ἐστι καὶ τὸ τραῦμα ἦττον καίριον, εἰ αὐτὸς ἴδοις· εἰ δὲ κακείνη προσβλέψει σε, τίς ἐστὶ μηχανὴ ἀποστῆναι αὐτῆς; ἀπάξει γάρ σε ἀναδυσσάμενη ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, ὅπερ καὶ ἡ λίθος ἡ Ἡρακλεία δρᾷ τὸν σίδηρον.

2. ΠΟΛ. Παύου, ὦ Λυκῖνε, τεράστιόν τι κάλλος ἀναπλάττων, ἄλλ' εἰπέ, τίς ἡ γυνὴ ἐστίν;

ΛΥΚ. Οἶε γάρ με ὑπερβαλέσθαι τῷ λόγῳ, δεξέδια μὴ σοι ἰδόντι ἀσθενής τις ἐπαινέσαι δόξω, παρὰ τοσοῦτον ἀμείνουν φανέεται. Πλὴν ἀλλὰ ἥτις μὲν, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι, θεραπεία δὲ πολλὴ καὶ ἡ ἄλλη περὶ αὐτὴν παρασκευὴ λαμπρὰ καὶ εὐνούχων τι πλῆθος καὶ ἄβραι πάνυ πολλαί, καὶ δῶς μεῖζον γε ἢ κατ' ἰδιωτικὴν τύχην ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι.

ΠΟΛ. Οὐδὲ τοῦνομα ἐπύθου σύ γε ἥτις καλοῖτο;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἢ τοῦτο μόνον, τῆς Ἰωνίας ἐστὶ τῶν θεατῶν γάρ τις ἀπιδὼν ἐς τὸν πλησίον, ἐπεὶ παρῆλθε, τοιαῦτα μέντοι, ἔφη, τὰ Σμυρναϊκὰ κάλλη· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ ἡ καλλίστη τῶν Ἰωνικῶν πόλεων τὴν καλλίστην γυναῖκα ἤνεγκεν. Ἐδόκει δέ μοι καὶ αὐτὸς Σμυρναῖος εἶναι ὁ λέγων, οὕτως ἐσεμμένετο ἐπ' αὐτῇ.

3. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπεὶ λίθου τοῦτό γε ὥς ἀληθῶς ἐποίησας οὔτε παρακολουθήσας οὔτε τὸν Σμυρναῖον ἐκεῖνον ἐρόμενος ὅστις ἦν, κὰν τὸ εἶδος ὥς οἷόν τε ὑπόδειξον τῷ λόγῳ· τάχα γάρ ἂν οὕτω γνωρίσαιμι.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ἡλικὸν τοῦτου ἤτηςας; οὐ κατὰ λόγων

venit rogam deo accendi : neque est injucundum spectaculum, eorum quæ in Ceta deo evenere, præsentes admonens.

XXXIX.

IMAGES.

1. LYCINUS. Tale igitur aliquid usu veniebat his qui Gorgonem vidissent, quale usu nuper mihi venit, Polystrate, pulcherrimam quandam feminam videnti : parum enim abest quin, ut habet fabula, lapis tibi ex homine sim factus, ac præ admiratione dirigerim.

POLYSTRATUS. Insolitum hercle spectaculum ais et valde violentum, si quidem Lycinum etiam mulier aliqua perculit. Nam ab adolescentulis tu quidem, idque facile admodum sic afficeris, ut facilius aliquis totum Sipylum loco moveat, quam te abducat a pulchris, quominus astes illis hians, et sæpe illacrimans etiam, ut illa ipsa Tantalii filia. Verum dic mihi, quæ nobis est illa Medusa saxifica, et unde? ut nos quoque eam videamus. Neque enim, puto, invidetis nobis spectaculum, neque zelotypia accenderis, si ex propinquo nos etiam velimus juxta te in illo obrigescere.

LYC. Quin certo scias, illa te, si vel ab alta eam specula aspexeris, attonitum, et magis quam statuæ sunt, immotum redditura est. Quanquam hoc quidem forte pacatius fuerit, et minus letale vulnus, ipsæ si videas : si vero ipsa quoque te aspiciat, qua ratione ab illa abscedes? revinctum enim te quorsum voluerit abducat, quod Heracleus lapis (*magnes*) facit in ferro.

2. POL. Desine, Lycine, portentosam pulchritudinem effingere; sed dic mihi quæ sit mulier.

LYC. Putas enim me dicendo modum excedere, qui metuum ne tibi, quum videris, imbecillis in laudando videar : tanto illa apparebit præstantior. Verum quæ sit, non habeo dicere. Ministerium vero multum, et reliquus circa illam apparatus splendidus, et eunuchorum multitudo, et ancillæ sane multæ, atque in universum major, quam pro fortuna privata, res videbatur esse.

POL. Neque nomen audiebas tu quidem, quomodo vocaretur?

LYC. Nequaquam, nisi hoc solum, ex Ionia est. Spectatorum enim aliquis, vicinum respiciens, quum transiret : Tales quidem Smyrnenses, inquit, sunt formæ; nec mirum si pulcherrima Ionicarum urbium mulierem pulcherrimam protulit. Videbatur autem mihi Smyrnæus ipse quoque esse qui dicebat, adeo illa gloriabatur.

3. POL. Quandoquidem igitur hoc vere pro lapide fecisti, qui neque secutus sis neque interrogaveris Smyrnæum illum, quænam esset; certe formam illius, quantum ejus fieri potest, sermone ostende : forte enim sic eam agnovero.

LYC. Vides quantum sit quod petisti? non est facultatis

δύναμιν, καὶ μάλιστα γὰρ τῶν ἐμῶν, ἐμφανίσαι θαυμασίαν οὕτως εἰκόνα, πρὸς ἣν μολὶς ἂν ἡ Ἀπελλῆς ἢ Ζεῦξις ἢ Παρράσιος ἱκανοὶ ἔδοξαν, ἢ εἰ τις Φειδίᾳς ἢ Ἀλκαμένης. Ἐγὼ δὲ λυμανοῦμαι τὸ ἀρχέτυπον ἀσθενεῖα τῆς τέχνης.

ΠΟΛ. Ὅμως, ὦ Λυκίνα, ποία τις ἦν τὴν ὄψιν; οὐ γὰρ ἐπισφαλές τὸ τόλμημα, εἰ φίλῳ ἀνδρὶ ἐπιδείξαις τὴν εἰκόνα ὅπως ἂν τῆς γραμμῆς ἔχη.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἀσφαλέστερον αὐτὸς ποιήσῃν μοι δοκῶ τῶν παλαιῶν τινὰς ἐκείνων τεχνιτῶν παρακαλέσας ἐπὶ τὸ ἔργον, ὥς ἀναπλάσειάν μοι τὴν γυναῖκα.

ΠΟΛ. Πῶς τοῦτο φῆς; ἢ πῶς ἂν ἀφίκοιτό σοι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἀποθανόντες;

ΛΥΣ. Ῥαδίως, ἥνπερ σὺ μὴ ὀκλήσης ἀποκρίνασθαι τί μοι.

ΠΟΛ. Ἐρώτα μόνον.

4. ΛΥΚ. Ἐπεδήμησάς ποτε, ὦ Πολύστρατε, τῇ Κνιδίῳ;

ΠΟΛ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ τὴν Ἀφροδίτῃν εἶδες πάντως αὐτῶν;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τῶν Πραξιτέλους ποιημάτων τὸ κάλλιστον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ τὸν μῦθον ἤκουσας, ὃν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι περὶ αὐτῆς, ὥς ἐρασθεῖη τις τοῦ ἀγάλματος καὶ λαθὼν ὑπολειφθεὶς ἐν ἱερῷ συγγένοιτο, ὥς δυνατόν ἀγάλματι. Τοῦτο μέντοι ἄλλως ἰστορεῖσθω. Σὺ δὲ — ταύτην γὰρ, ὥς φῆς, εἶδες — ἴθι μοι καὶ τόδε ἀποκρίναί, εἰ καὶ τὴν ἐν κήποις Ἀθήνησι τὴν Ἀλκαμένους ἐόρακας;

ΠΟΛ. Ἡ πάντων γ' ἂν, ὦ Λυκίνα, ὁ βραθυμώτατος ἦν, εἰ τὸ κάλλιστον τῶν Ἀλκαμένους πλασμάτων παρεῖδον.

ΛΥΚ. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ, ὦ Πολύστρατε, οὐκ ἐξερήσομαι σε, εἰ πολλάκις ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθὼν καὶ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν θεύσασαι.

ΠΟΛ. Εἶδον κάκεινῃν πολλάκις.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Τῶν δὲ Φειδίου ἔργων τί μάλιστα ἐπήνεσας;

ΠΟΛ. Τί δ' ἄλλο ἢ τὴν Ἀημιάν, ἣ καὶ ἐπιγράψαι τὸννομα ὁ Φειδίᾳς ἠξίωσε; καὶ νῆ Δία τὴν Ἀμαζόνα τὴν ἐπερειδομένην τῷ δορατῷ.

5. ΛΥΚ. Τὰ κάλλιστα, ὦ ἐταῖρε, ὥστε οὐκέτ' ἄλλων τεχνιτῶν δεήσει. Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἤδη τούτων ὥς ὅσον τε συναρμόσας μίαν σοι εἰκόνα ἐπιδείξω τὸ ἑαίρετον παρ' ἐκάστης ἔχουσιν.

ΠΟΛ. Καὶ τίνα ἂν τρόπον τοῦτ' γένοιτο;

ΛΥΚ. Οὐ γαλεπὸν, ὦ Πολύστρατε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε παραδόντες τὰς εἰκόνας τῷ λόγῳ ἐπιτρέψαιμεν αὐτῷ μετακομμεῖν καὶ συντιθέναι καὶ ἀρμόζειν ὥς ἂν εὐρυθμότατα δύναται φυλάττων ἅμα τὸ συμμιγὲς ἐκεῖνο καὶ ποιικίλον.

ΠΟΛ. Εὖ λέγεις· καὶ δὴ παραλαβὼν δεικνύτω· ἐθῶλον γὰρ εἶδέναι ὅ τι καὶ χρήσεται αὐταῖς ἢ ὅπως ἐκ

dicendi, meae praesertim, declarare admirabilem adeo imaginem, cui vix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrhasius, apti videantur, aut si quis Phidias vel Alcamenes. Ego vero corrumpero exemplum artis imbecillitate.

POL. Tamen, Lycine, qualis erat specie? neque enim periculosus ille conatus, si amico homini ostendas imaginem, quomodo delineatio ejus se habeat.

LYC. Quin tutius mihi facturus videor, si veterum illorum artificum quosdam ad opus advocem, uti mulierem mihi effingant.

POL. Quomodo hoc intelligis? aut quomodo veniant tibi tot ante annos mortui?

LYC. Facile, si quidem tu non graveris aliquid mihi respondere.

POL. Interroga modo.

4. LYC. Perēgrinatusne aliquando es, Polystrate, in urbe Cnidiorum?

POL. Sane.

LYC. Igitur omnino etiam Venerem illorum vidisti?

POL. Ego vero, ita me Jupiter, operum Praxitelis pulcherrimum.

LYC. Sed fabulam etiam audisti, quam narrat de ea civis, amore aliquem captum statuæ clam, quum relictus esset in templo, coisse cum ea, quoad ejus fieri potuerit cum statua. Atque illud quidem alias tibi referatur: jam vero (hanc enim, ut ais, vidisti) age mihi illud quoque responde, an illam etiam in hortis apud Athenas, Alcamenis Venerem, vidisti?

POL. Equidem omnium, Lycine, essem negligentissimus, si pulcherrimum Alcamenis signorum prætervidissem.

LYC. Illud quidem, Polystrate, non exquiram ex te, an sæpe escensa arce Calamidis Sosandram contemplatus fueris.

POL. Vidi et illam sæpe.

LYC. Sed satis ista. Inter Phidiæ vero opera quod maxime laudasti?

POL. Quod vero aliud, quam Lemniam (Minervam), cui nomen etiam inscribere suum Phidias voluit? et hercle Amazonem quoque innixam hastæ.

5. LYC. Pulcherrima hæc, sodalis. Itaque aliis artificibus opus non habebis. Age jam ex omnibus hisce, ut potest, coagmentatam tibi unam imaginem ostendam, id quod in singulis eximium est habentem.

POL. Et quomodo illud fieri possit?

LYC. Non difficile est, Polystrate, si jam dicendi facultati tradamus illas imagines, permittamusque illi aliter eas ornare, et componere et concinnare quam commodissime possit, servata simul commiscendi proportionem et varietate.

POL. Recte dicis. Sumat sane atque ostendat: volo enim scire, quomodo illis usura sit, aut quomodo ex tot diver-

τοσούτων μίαν τινὰ συνθεὶς οὐκ ἀπέδουσαν ἀπεργάσεται.

6. ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἤδη σοι ὄρθν παρέξει γιγνομένην τὴν εἰκόνα ὧδε συναρμόζων, τῆς ἐκ Κνίδου ἡκούσης μόνον τὴν κεφαλὴν λαβών· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος γυμνοῦ ὄντος δεῖσεται· τὰ μὲν ἄμφι τὴν κόμην καὶ μέτωπον ὀφρύων τε τὸ εὐγραμμον ἑάσει ἔχειν ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὕγρον ἄμα τῷ φαιδρῷ καὶ κεχαρισμένῳ καὶ τοῦτο διαφυλάξει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὀψεως ἀντωπὰ παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις λήφεται, καὶ προσέτι χειρῶν ἄκρα καὶ καρπῶν τὸ εὐρύθμιον καὶ δακτύλων τὸ εὐάγων ἐς λεπτὸν ἀπολήγον παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα· τὴν δὲ τοῦ παντὸς προσώπου περιγραφὴν καὶ παρειῶν τὸ ἅπαλόν καὶ ρίνα σύμμετρον ἡ Λημνία παρέξει καὶ Φειδίας· ἔτι καὶ στόματός ἀρμογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα, παρὰ τῆς Ἀμαζόνος λαβών· ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλαιμις αἰδοῖ κοσμήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὸ μειδίαμα σεμνὸν καὶ λεληθὸς ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβολῆς παρὰ τῆς Σωσάνδρας, πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὕτη ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον, ἡλικίον ἂν γένοιτο, κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσθω. Τί σοι, ὦ Πολύστρατε, δοκεῖ; καλὴ γενήσεσθαι ἡ εἰκὼν; καὶ μάλιστα, ἐπειδὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀποτελεσθῇ.

7. ΠΟΛ. Ἐτι γάρ, ὦ πάντων γενναϊότατε, καταλείποις τι κάλλος ἔξω τοῦ ἀγάλματος οὕτω πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συμπεφορῆκώς;

ΛΥΚ. Τί τοῦτο;

ΠΟΛ. Οὐ τὸ μικρότατον, ὦ φιλότης, εἰ μή σοι δοῖε ὀλίγα πρὸς εὐμορφίαν συντελεῖν χροὰ καὶ τὸ ἐκάστω πρέπον· ὡς μέλανα μὲν εἶναι ἀκριβῶς ὅσος μέλανα, λευκὰ δὲ ὅσα τοιαῦτα χρῆ, καὶ τὸ ἐρύθημα ἐπανθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα· κινδυνεύει τοῦ μεγίστου ἔτι ἡμῖν προσδεῖν.

ΛΥΚ. Πόθεν οὖν καὶ ταῦτα πορισάμεθ' ἄν; ἡ παρακαλέσαιμεν δηλαδὴ τοὺς γραφεάς, καὶ μάλιστα ὅποσοι αὐτῶν ἀριστοὶ ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα καὶ εὐκαιρον ποιῆσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν; Καὶ δὴ παρακεκλήσθω Πολύγνωτος καὶ Εὐφράνωρ ἐκείνος καὶ Ἀπελλῆς καὶ Ἀετίων· οὗτοι δὲ διελόμενοι τὸ ἔργον ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην οἷαν τῆς Ἥρας ἔγραψεν, ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀφρύων τὸ ἐπιπρεπές καὶ παρειῶν τὸ ἐνερευθές οἷαν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ λέσχῃ ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς, καὶ ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξεργασμένην, ὡς συνεσάλλαι μὲν ὅσα χρῆ, διηγεμῶσθαι δὲ τὰ πολλά· τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὁ Ἀπελλῆς δειξάτω κατὰ τὴν Πακάττην μάλιστα, μὴ ἄγαν λευκὸν, ἀλλὰ ἑναιμον ἀπλῶς· τὰ χεῖλη δὲ οἷα Ῥωξάνης ὁ Ἀετίων ποιησάτω.

8. Μᾶλλον δὲ τὸν ἀριστον τῶν γραφῶν Ὅμηρον παρόντος Εὐφράνωρος καὶ Ἀπελλοῦ δεδύμεθα· οἷον γάρ

is componens unam aliquam, non absurdam effectura sit.

6. LYC. Atque jam tibi videndam præbet, dum existit, imaginem, hunc in modum componens : de illa, quæ Cnido venit, solum caput sumet ; reliquo enim corpore, quum nudum sit, nihil opus habebit : et comam quidem, ac frontem, et supercilia quasi ad amussim facta sinet eam habere ut fecit Praxiteles : etiam oculorum mobilem hilaremque gratiam, prout Praxiteli visum est, servabit et ipsam : malas autem, et quæ in adverso vultu eminent, ab Alcamene et illa in hortis Venere assumet, et insuper manus extremas, et volarum proportionem, et molles digitos, in tenuitatem exeuntes, hæc inquam et ipsa ab Hortensi : totius vero vultus circumscriptionem, et genas teneras, et nasi proportionem, Lemnia præbebit et Phidias : etiam oris commissuram idem, et cervicem, sumtas ab Amazone : Sosandra vero et Calamis verecundia ornabunt illam ; et risus honestus ac latens sicut illius erit, itemque compositus et decens amictus a Sosandra, nisi quod hæc nuda caput erit. Staturæ autem atque incrementi mensura quamnam fuerit ? secundum Cnidiam illam maxime : nam hoc etiam secundum Praxitelem metiamur. Quid tibi, Polystrate, videtur ? pulchrane futura imago ? et maxime, quandoquidem accuratissima ratio est absoluta.

7. POL. Scilicet adhuc reliquisti, omnium generosissime, pulchritudinis aliquid extra imaginem, qui sic omnia in illam unam contulisti ?

LYC. Quale hoc ?

POL. Non minimum vero, amice, nisi videntur pauca tibi ad formæ decus conferre color et ejusque rei condementia, ut exacte nigra sint quæ sunt nigra, alba autem quæ oportet esse talia, et ruborem ubi decet efflorescere, et quæ sunt ejus generis : videtur adhuc deesse nobis quod est picturæ maximum.

LYC. Unde igitur et hæc parabimus ? an advocemus scilicet pictores, et maxime quotquot illorum præstantissimi fuerunt temperandis coloribus, et tempestive allinendis ? Nempe advocetur Polygnotus, et Euphranor ille, et Apelles, et Aetion. Atque hi divisio operis, Euphranor comæ colorem det, qualem Junonis pinxit ; Polygnotus vero supercilliorum decorem et ruborem suffusum genis, qualem Casandram in conciliabulo Delphis fecit : vestem vero etiam hic faciat, subtilissime elaboratam, ut astricta sint quæ debent, fluctuant autem pleraque. Reliquum corpus Apelles ostendat, Pacatæ præsertim exemplo, ne nimis candidum sit, sed in quo sanguinem inesse appareat : labia vero qualia Roxanes faciat Aetion.

8. Quin optimum pictorum Homerum, Euphranore præsentem et Apelle, assumimus. Qualem enim ille Menelaï

τι τοῖς Μενελάου μηροῖς τὸ χρώμα ἐκείνος ἐπέβαλεν ἑλέφαντι εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένω, τοιόνδε ἔστω τὸ πᾶν· δ' αὐτὸς οὗτος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω βοῶπιν τινα ποιήσας αὐτήν. Συνεπιλήψεται δὲ τοῦ ἔργου αὐτῷ καὶ δ' Θηβαῖος ποιητής, ὡς ἰοβλέφαρον ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῇ δὲ Ὀμηρὸς ποιήσει καὶ λευκώλενον καὶ ῥοδοδάκτυλον, καὶ ὅπως τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσει πολὺ δικαιότερον ἢ τὴν τοῦ Βρισεύως.

9. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραζέων καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάσσονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπαυθεὶ τούτοις, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ πᾶσαι ἅμα ὑπόσαι Χάριτες καὶ ὑπόσοι Ἐρωτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

ΠΟΛ. Θεσπέσιόν τι χρῆμα, ὦ Λυκίνα, φῆς καὶ διυπετὲς ὡς ἀληθῶς οἷόν τι τῶν ἐξ οὐρανοῦ γένοιτ' ἄν. Τί δὲ πράττουσαν εἶδες αὐτήν;

ΛΥΚ. Βιβλίον ἐν ταῖν χερσὶν εἶχεν ἐς δύο συνεληγμένον, καὶ ἔωκει τὸ μὲν τι ἀναγινώσκεισθαι αὐτοῦ, τὸ δὲ ἡδὴ ἀνεγνωκέναι. Μεταξὺ δὲ προϊούσα διελέγετο τῶν παρομαρτούντων τινὶ οὐκ οἶδα ἔ τι· οὐ γὰρ ἐς ἐπῆχοον ἐφθέγγετο. Πλὴν μειδιάσασά γε, ὦ Πολύστρατε, ὀδόντας ἐξέφηνε πῶς ἂν εἰποιμὶ σοι ὅπως μὲν λευκοὺς, ὅπως δὲ συμμέτρους καὶ πρὸς ἀλλήλους συνηρμοσμένους; εἴ που κάλλιστον ὄρμον εἶδες ἐκ τῶν στιλπνοτάτων καὶ ἰσομεγεθῶν μαργαριτῶν, οὕτως ἐπὶ στίχου ἐπεφύκεσαν· ἐκοσμοῦντο δὲ μάλιστα τῷ τῶν χειλῶν ἐρυθρήματι. Ὑπεφαίνοντο γοῦν, αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ Ὀμήρου, ἑλέφαντι τῷ πριστῷ ὅμοιοι, οὐχ οἱ μὲν πλατύτεροι αὐτῶν, οἱ δὲ προέχοντες ἢ διεστηκότες οἷοι ταῖς πλείεσταις, ἀλλὰ τις πάντων ἰσοτιμία καὶ ὁμόχροια καὶ μέγεθος ἐν καὶ προσεχεῖς ὁμοίως, καὶ ὅπως μέγα τι θαῦμα καὶ θέαμα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην εὐμορφίαν ὑπερπεπαικός.

10. ΠΟΛ. Ἐχ' ἀτρέμας. Συνήνιμι γὰρ ἡδὴ πάνυ σαφῶς ἦντινα καὶ λέγεις τὴν γυναῖκα τούτοις τε αὐτοῖς γνωρίσας καὶ τῇ πατρίδι. Καὶ εὐνούχους δὲ τινὰς ἔπεσθαι αὐτῇ ἔφη.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ στρατιωτὰς τινάς.

ΠΟΛ. Τὴν βασιλεῖ συνοῦσαν, ὦ μακάριε, τὴν δοῖμον ταύτην λέγεις.

ΛΥΚ. Τί δὲ ἐστὶν αὐτῇ τοῦνομα;

ΠΟΛ. Πάνυ καὶ τοῦτο γλαφυρόν, ὦ Λυκίνα, καὶ ἐπέραστον· ὁμώνυμος γὰρ ἐστὶ τῇ τοῦ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ. Οἶσθα πολλάκις ἀκούσας Ξενοφῶντος ἐπαινουντός τινα σύφρονα καὶ καλὴν γυναῖκα.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ ὥσπερ γε ὁρῶν αὐτὴν οὕτω διατέβειμαι, ὅποταν κατ' ἐκείνῳ που ἀναγινώσκων γένωμαι, καὶ μονονουχὶ καὶ ἀκούω λεγούσης αὐτῆς ἃ πεποιήται λέγουσα, καὶ ὡς ὑπλίζε τὸν ἄνδρα καὶ οἷα ἦν παραπέμπουσα αὐτὸν ἐπὶ τὴν μάχην.

11. ΠΟΛ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, σὺ μὲν ὥσπερ τινὰ ἀστραπὴν παραδραμοῦσαν ἅπαξ εἶδες αὐτὴν καὶ ἰοικας τὰ πρόχειρα ταῦτα, λέγω δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφὴν, ἐπαινέω· τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀθέατος εἴ οὐδὲ

femoribus colorem induxit, ebori ea comparans leniter inducto purpura, tale sit univrsium. Idem vero oculos etiam pingat, et amplius quidem reddat conspicuam. Adjuvabit illi opus etiam Thebanus poeta, qui violæ nigræ colore supercilium elaboret. Etiam risus amantem faciet Homerus, et candidis lacertis, et roseis digitis, et aureæ Veneri similem faciet justius multo quam Brisei filiam.

9. Atque ista quidem statuariorum et pictorum poetarumque filii efficient : quod autem in hisce omnibus floribus instar enitet, Gratia, quin omnes simul, quotquot sunt Gratiae, et quotquot sunt Amores, qui choreas circa illa ducunt, imitari quis possit?

POL. Divinum quiddam dicis, Lycine, et a Jove revera demissum, quale quid eorum fuerit, quæ nascuntur cœlitus. Sed quid facientem vidisti?

LYC. Librum tenebat manibus, bifariam convolutum, videbaturque alteram quidem partem illius legere, alteram vero jam legisse. Dum progrediebatur, dicebat alicui comitantium nescio quid : neque enim ita ut exaudiri posset loquebatur. Verum subridens, Polystrate, dentes ostendebat, quomodo dicam tibi? quam albos, quam æquabiles et sibi invicem commissos! Si quando pulcherrimum monile vidisti, de splendidissimis et æqualibus margaritis; ita ad seriem nati erant. Ornabantur autem maxime rubore labiorum. Inter illa enim nitebant sectili quod est apud Homerum ebori plane similes, non hi quidem illorum latiores, alii vero eminentes, aut distantes, quales plerisque : sed quædam omnium æqualitas, et color idem, et una magnitudo, et æque juncti : in univrsium autem magnum quoddam miraculum spectaculumque, humanam omnem pulchritudinem excedens.

10. POL. Quiesce. Jam enim apertissime intelligo quam mulierem dicas, his ipsis illud colligens, et patria. Dixisti autem etiam eunuchos aliquot eam secutos.

LUC. Sane quidem; etiam milites quosdam.

POL. Eam quæ cum imperatore est, beatissime, dicis, illam nobilem.

LYC. Quod vero est illi nomen?

POL. Valde ipsum quoque venustum, Lycine, et amabile : est enim cognominis pulchræ illi Abradatæ uxori. Nosti, crebro qui audieris, Xenophontem laudare modestam quandam et pulchram mulierem.

LYC. Ita sane est, et quam viderem illam, ita animatus sum, quoties ad illum locum legendo pervenio : ac tantum non audio dicentem quæ dixisse fingitur, et ut armaverit virum, et qualis fuerit in pugnam illum deducens.

11. POL. Verum tu quidem, vir optime, fulguris instar illam prætercurrentem semel vidisti, et videris ea quæ in promptu sunt, corpus et formam dico, laudare : animæ vero ejus bonorum nihil vidisti, nec nosti quam longe sit

οἷσθα ὅσον τὸ κάλλος ἐκεῖνό ἐστιν αὐτῆς μακρῶ τι-
 ᾄμενον καὶ θεοειδέστερον τοῦ σώματος. Ἐγὼ δὲ συν-
 ἦθης γὰρ εἰμι καὶ λόγων ἐκονώνησα πολλάκις ὁμοεθνῆς
 ὢν. Καὶ γὰρ, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, τὸ ἥμερον καὶ ρι-
 λάνθρωπον καὶ μεγαλόφρον καὶ σωφροσύνην καὶ παιδείαν
 πρὸ τοῦ κάλλους ἐπαινώ· ἄξια γὰρ προκεκρίσθαι ταῦτα
 τοῦ σώματος· ἐπεὶ ἄλογον ἂν εἴη καὶ γελοῖον, ὥσπερ
 εἰ τις τὴν ἐσθῆτα πρὸ τοῦ σώματος θαυμάζοι. Τὸ δ'
 ἐντελές, οἶμαι, κάλλος τοῦτό ἐστιν, ὁπότεν ἐς τὸ αὐτὸ
 συνδράμη ψυχῆς ἀρετὴ καὶ εὐμορφία σώματος. Ἀμέ-
 λει πολλὰς ἂν σοι δείξαιμι μορφῆς μὲν εὖ ἡκούσας, τὰ
 δ' ἄλλα αἰσχυνοῦσας τὸ κάλλος, ὡς καὶ μόνον φθεγξα-
 μένων ἀπανθεῖν αὐτὸ καὶ ἀπομαραίνεσθαι ἀσχημονοῦν
 τε καὶ ἀλεγγόμενον παρ' ἄξίαν συνὸν πονηρᾷ τι-
 νὴν ποίῃ τῇ ψυχῇ. Καὶ αἶ γε τοιαῦτα ὁμοίαι μοι δοκοῦσι
 τοῖς Αἰγυπτίοις ἱεροῖς· κακεῖ γὰρ αὐτοὺς μὲν ὁ νεὸς κάλ-
 λιστός τε καὶ μέγιστος, λιθοῖς τοῖς πολυτελέσιν ἡσκη-
 μένος καὶ χρυσῷ καὶ γραφαῖς διηνησμένος, ἔνδον δὲ
 ἦν ζητῆς τὸν θεόν, ἢ πῆθηκός ἐστιν ἢ Ἴδρις ἢ τράγος ἢ
 αἰλουρος. Τοιαύτας πολλὰς ἰδεῖν ἐνεστιν. Οὐ τοίνυν
 ἀπόγρη τὸ κάλλος, εἰ μὴ κεκόσμηται τοῖς δικαίοις κο-
 σμημασι, λέγω δὴ οὐκ ἐσθῆτι ἀλουργεῖ καὶ ὁρμιοις, ἀλλ'
 οἷς προεῖπον ἐκείνοις, ἀρετῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἐπιεικείᾳ
 καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅποσα ταύτης ὁρος
 ἐστίν.

12. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πολύστρατε, μῦθον ἀντί-
 μύθου ἀμειψαί αὐτῶ τῷ μέτρῳ, φασίν, ἢ καὶ λῶαν, δύ-
 νασαι γὰρ, καὶ τινα εἰκόνα γραψάμενος τῆς ψυχῆς ἐπί-
 δεῖξον, ὡς μὴ ἐξ ἡμισείας θαυμάζοιμι αὐτήν.

ΠΟΛ. Οὐ μικρὸν, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἀγώνισμα προστάτ-
 τεις· οὐ γὰρ ὅμοιον τὸ πᾶσι προφανές ἐπαινεῖσαι καὶ τὰ
 ἄδῃα ἐμφανίσαι τῷ λόγῳ. Καὶ μοι δοκῶ συνεργῶν
 καὶ αὐτὸς δεήσεσθαι πρὸς τὴν εἰκόνα, οὐ πλαστῶν οὐδὲ
 γραφῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφων, ὡς πρὸς τοὺς
 ἐκείνων κανόνας ἀπευθύναι τὸ ἄγαλμα καὶ δεῖξαι κατὰ
 τὴν ἀρχαίαν πλαστικὴν κατεσκευασμένον.

13. Καὶ δὴ πεποιθήσω. Αὐδῆσσα μὲν τὸ πρῶτον
 καὶ λίγεια, καὶ τὸ, γλυκίων μέλιτος ἀπὸ τῆς γλώσσης
 περὶ αὐτῆς μάλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου γέροντος ἐκείνου
 ὁ Ὀμηρος ἂν εἰρήκει. Πᾶς δὲ ὁ τόνος τοῦ φθέγματος
 οἷος ἀπαλώτατος, οὔτε βαρὺς ὡς εἰς τὸ ἀνδρεῖον ἡρμόσθαι
 οὔτε πάνυ λεπτός ὡς θηλύτατός τε εἶναι καὶ κομιδῇ
 ἔκλυτος, ἀλλ' οἷος γένοιτο· ἂν παιδί μήπω ἡδύσκοντι,
 ἡδὺς καὶ προσηγῆς καὶ πρᾶως παραδυσόμενος ἐς τὴν
 ἀκοήν, ὡς καὶ παυσασμένης ἐνκυλὸν εἶναι τὴν βοήν καὶ
 τι λείψανον ἐνδιατρίβειν καὶ περιβομβεῖν τὰ ὦτα κα-
 θάπερ ἡχώ τινα παρατείνουσιν τὴν ἀκρόασιν καὶ ἵχνη
 τῶν λόγων μελιχρὰ ἄττα καὶ πειθοῦς μεσὰ ἐπὶ τῆς
 ψυχῆς ἀπολιμπάνουσιν. Ὅπότεν δὲ καὶ τὸ καλὸν
 ἐκεῖνο ἄδῃ, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν κιθάραν, τότε δὴ τότε-
 ὄρα μὲν σιωπᾶν ταῖς τ' ἀλκυόσι καὶ τέττιξι καὶ τοῖς
 κύκνοις· ἀμουσα γὰρ ὡς πρὸς ἐκείνην ἅπαντα· κἂν τὴν
 Πανδίωνος εἴη, ἰδιώτης κακεῖνῃ καὶ ἀτεχνος, εἰ καὶ
 πολυηχία τὴν φωνὴν ἀφῇσιν.

ista illius pulchritudo corporis pulchritudine præstantior
 ac diviniore. Ego vero, familiaris enim sum, et sæpe cum
 ea, popularis quippe, locutus. Etenim, ut ipse etiam nosti,
 mansuetudinem, et humanitatem, et magnanimitatem, et
 temperantiam, et eruditionem, ante pulchritudinem laudo:
 digna enim ista quæ præferantur corpori; alioquin irra-
 tionale fuerit et ridiculum, velut si quis vestimentum præ
 corpore admiretur. Perfecta autem, opinor, pulchritudo
 illa est, quum in eodem homine conveniunt et animi virtus
 et forma corporis. Videlicet multas tibi ostenderim, qua-
 rum forma quidem bene habet, ceterum vero turpitudine
 speciem afficientes, adeo ut vel loqui exorsis deflorescat ea
 et emoriatur, ipso indecenti gestu convicta quod præter
 dignitatem cum mala quadam domina (animam dico) vivat.
 Et sane videntur mihi tales similes esse sacris Ægyptiis:
 nam ibi quoque ipsum templum pulcherrimum est et maxi-
 mum, lapidibusque pretiosis exornatum, auro et picturis
 distinctum: intus vero deum si quæras, aut simius est, aut
 ibis, aut hircus, aut feles. Tales, inquam, multas videre
 licet. Non ergo sufficit pulchritudo, nisi exornata sit justis
 ornamentis, dico autem non vestitu purpureo et monilibus,
 sed illis quæ prædixi, virtute, et modestia, et æquitate,
 et humanitate, et reliquis, quæ in hac perfectissima cer-
 nuntur.

12. LYC. Itaque, Polystrate, sermonem sermone com-
 pensa, ipsa mensura, alunt, vel melius etiam, potes enim;
 et quandam animæ imaginem depictam ostende, ut ne ex
 dimidia modo parte illam admire.

POL. Non parvam, sodalis, materiem certaminis injun-
 gis. Neque enim simile est id laudare quod in omnium
 oculos incurrit, et ea quæ videri non possunt sermone de-
 clarare. Et videor mihi adiutoribus ipse etiam opus ha-
 bere ad hanc imaginem, non statuariis solis, neque pictori-
 bus, sed philosophis etiam, ut ad illorum regulas exigere
 possim signum, et ostendere antiqua illud arte perfectum.

13. Quin jam fiat! Eloquentes primum et arguta: atque
 illud, « Dulcor a lingua favis, » de ipsa potius quam de
 Pylio illo sene Homerus dixisset. Omnis autem tonus
 vocis ut qui molliissimus, neque gravis, qui ad virile in-
 genium conveniat, neque tenuis omnino, qui et nimis mu-
 liebris sit et omnino fractus, sed qualis fuerit pueri nondum
 pubescentis, suavis, et blandus, et placide in aurem se
 insinuans, adeo ut etiam quum desierit, intus adhuc re-
 sonent verba, et reliquæ quædam intus maneant, circum-
 sonetque aures velut echo quædam, producens auditum, et
 vestigia verborum mellita quædam atque persuasionis
 plena in animo relinqua. Quum vero etiam pulchrum
 illud canit, et maxime ad citharam, tum enimvero tacere
 propter ea decet halcyonas, et cicadas, et cynos: impe-
 rita enim cantus, ad illam si comparentur, istæc omnia:
 et si Pandionis filiam nomines, ignara etiam illa et rudis,
 et si multipliciter sonoram vocem emittat.

14. Ὀρφεὺς δὲ καὶ Ἀμφίων, ὅπερ ἐπαγωγότατοι ἐγένοντο τῶν ἀκροατῶν, ὥς καὶ τὰ ἄψυχα ἐπικαλέσασθαι πρὸς τὸ μέλος, αὐτοὶ ἂν, οἶμαι, εἰ γε ἤκουσαν, καταλιπόντες ἂν τὰς κιθάρας παρεστήκεισαν σωπῇ ἀκροώμενοι· τὸ γὰρ τῆς τε ἀρμονίας τὸ ἀκριβέστατον διαφυλάττειν, ὥς μὴ παραβαίνειν τ. τοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλ' εὐκάρῳ τῇ ἄρσει καὶ θέσει διαμεμετρηθῆναι τὸ ἄσμα καὶ συνωδὸν εἶναι τὴν κιθάραν καὶ βοηγοῦν τῇ γλώττῃ τὸ πληκτρον, καὶ τὸ εὐαφές τῶν δακτύλων καὶ τὸ εὐκαμπές τῶν μελῶν πῶθεν ἂν ταῦτα ὑπῆρχε τῷ Θρακί ἐκείνῳ καὶ τῷ ἀνὰ τὸν Κιθαριῶνα μεταξὺ βουκολοῦντι καὶ κιθαρίζειν μελετῶντι; ὥστε ἦν ποτε, ὦ Λυκίне, καὶ ἀδούσης ἀκούσης αὐτῆς, οὐκέτι τὸ τῶν Γοργόνων ἐκεῖνο ἔση μόνον πεπονθὼς, λίθος ἐξ ἀνθρώπου γεγόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Σειρήνων εἰς τὸ ὁποιόν τι ἦν παρεστήτη γὰρ εὖ οἶδα κεκληλμένος, πατρίδος καὶ οἰκείων ἐπιλαθόμενος. Καὶ ἦν κηρῷ ἐπιφράξῃ τὰ ὦτα, καὶ διὰ τοῦ κηροῦ διαδύσεται σοι τὸ μέλος· τοιοῦτόν τι ἀκουσμά ἐστι, Τερψιχόρης τινὸς ἢ Μελπομένης ἢ Καλλιόπης αὐτῆς παιδεύμα, μυρία τὰ θέλητρα καὶ παντοῖα ἐν ἑαυτῇ ἔχον. Ἐνὶ τε λόγῳ συνελὼν φαίνῃ ἂν, τοιαύτης μοι τῆς ὥδης ἀκούειν νόμιζε, ὅαν εἰκὸς εἶναι τὴν διὰ τοιούτων χειλῶν, δι' ἐκείνων δὲ τῶν ὁδόντων ἐκίσουσιν. Ἐόρακας δὲ καὶ αὐτὸς ἦν φημι, ὥστε καὶ ἀκχοῦναι νόμιζε.

15. Τὸ μὲν γὰρ ἀκριβές τοῦτο τῆς φωνῆς καὶ καθαρῶς Ἰωνικὸν καὶ ὅτι ὁμιλῆσαι στωμύλῃ καὶ πολλὸν τῶν Ἀττικῶν χαρίτων ἔχουσα οὐδὲ θαυμάζειν ἄξιον· πατριον γὰρ αὐτῇ καὶ προγονικόν, οὐδὲ ἄλλως ἔχρῃν μετέχουσιν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀποικίαν. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο θαυμάσαιμ' ἂν, εἰ καὶ ποιήσει χαίρει καὶ τὰ πολλὰ αὐτῇ ὁμιλεῖ τοῦ Ὀμήρου πολίτις οὔσα. Μία μὲν δὲ σοι, ὦ Λυκίне, καλλιφωνίας αὕτη καὶ ὥδης εἰκὼν, ὥς ἂν τις ἐπὶ τὸ ἔλαττον εἰκάσειε. Σκόπει δὲ δὴ καὶ τὰς ἄλλας· οὐ γὰρ μίαν ὥσπερ σὺ ἐκ πολλῶν συνθεῖς ἐπιδείξεις διέγνωκα — ἥττον γὰρ δὴ τοῦτο καὶ γραφικῶς συντελεσθὲν, κάλλη τσαῦτα καὶ πολυειδές τι ἐκ πολλῶν ἀποτελεῖν αὐτὸ αὐτῷ ἀνθαμιλλώμενον — ἀλλ' αἱ πᾶσαι τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ καθ' ἑκάστην εἰκὼν μία γεγράφεται πρὸς τὸ ἀρχέτυπον μεμιμημένη.

ΛΥΚ. Ἐορτήν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πανδαισίαν ἐπαγγέλλεις. Ἔοικας γοῦν λῶν ὥς ἀληθῶς ἀποδώσειν μοι τὸ μέτρον. Ἐπιμέτρει δ' οὖν ὥς οὐκ ἔστιν ἔτι ἂν ἄλλο ποιήσας μᾶλλον χαρίσαιοί μοι.

16. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ πάντων καλῶν παιδείαν ἡγεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ μάλιστα τούτων ὅποσα μελετητὰ, φέρε καὶ ταύτην ἥδη συστησώμεθα, ποικίλην μέντοι καὶ πολυμορφον, ὥς μὴδὲ κατὰ τοῦτο ἀπολιποῦμεθα τῆς σῆς πλαστικῆς. Καὶ δὴ γεγράφθω πάντα συλλήβδην τὰ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος ἀγαθὰ ἔχουσα οὐχ ὥσπερ ἡ Κλειῷ καὶ ἡ Πολύμνιᾳ καὶ ἡ Καλλιόπῃ καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τι ἐκάστῃ ἐπισταμένη, ἀλλὰ τὰ πασῶν καὶ προσέτι τὰ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος· ὅποσα γὰρ ἢ ποιητὰι μέτροις διακοσμήσαντες ἢ ῥήτορες δεινότητι κρατύναντες ἐξε-

14. Orpheus autem et Amphion, qui vel maxime de mulcendis auditoribus valebant, ut inanimata etiam ad suum cantum allicerent, ipsi, puto, si audirent, relictis citharis astarent silentio auscultantes. Servare etenim exquisitissima ratione harmoniam, ne quid rhythmum egrediatur, sed sublacione tempestiva ac positione dimensum habere cantum, et consonare citharam, et eadem tempora linguam plectrumque custodire, et faciles digitorum tactus, et molles membrorum flexus, unde hæc contigissent isti Thraci, et illi alteri per Cithæronem inter boum curam meditantī citharam? Itaque si quando, Lycine, etiam canentem illam audieris, non jam illud solum, quod a Gorgonibus solet, tibi usu veniet, ut lapis fias ex homine; sed etiam quid fuerit illud quod de Sirenibus narratur, intelleges. Astabis enim, bene novi, delinitus, patriæ oblitus et familiarium. Et licet cera obtuleris aures, etiam per ceram penetrabit tibi cantus: talis auditio est, Terpsichoræ cujusdam, aut Melpomenes, aut ipsius Calliope e disciplina, sexcentas omnis generis complexa illecebras. Uno verbo comprehendens dixerim, eum mihi cantum audire te puta, qualem esse convenit qui per labra talia, per illos dentes egrediatur. Vidisti autem ipse quam dico: itaque puta te etiam audisse.

15. Accuratus enim ille sermo, et Ionica puritas, et quod arguta in consuetudine loquendi, et multum Gratiarum Alticarum habet, id neque admiratione dignum, quum patrium hoc illi sit, et ab ipsis tractum majoribus: neque aliter eam oportebat, quæ ipso colonie jure Atticæ civitatis sit particeps. Nam ne illud quidem admiratus fuerim, quæ Homeri civis sit. Nimirum hæc una tibi, Lycine, pulchri sermonis illius et cantus imago, prout possit ipsam aliquis in deterius effingere. Sed vide etiam reliquas: neque enim unam, uti tu, e multis compositam ostendere decrevi (minus enim hoc fuerit, etiam propria pictoris arte si perficiatur, tot pulchri species et multiforme quiddam ex pluribus elaborare, quod secum ipsum lamen pugnet); sed omnes animæ virtutes imagine sibi sua pingentur singulæ, ad ipsum animale exemplum imitando expressa.

LYC. Diem festum, Polystrate, et publicum epulum promittis. Videris revera meliorem mihi mensuram redditurus. Admetire ergo: neque enim est in quo majorem a me gratiam inire possis.

16. POL. Quandoquidem igitur pulchrarum rerum omnium principem esse eruditionem necesse est, earum præsertim quæ meditatione constant; age hanc quoque jam constituamus, variam quidem et multiformem, ut neque hac parte tua illa fingendi arte inferiores simus. Pingatur ergo ita, ut universim omnia de Helicone bona habeat, non tanquam Clio, aut Polymnia, aut Calliope, aut reliquæ, unum quiddam unaquæque sciens, sed quæ sunt omnium; et insuper Mercurii atque Apollinis munera. Quæcumque enim vel poetæ versibus ornata oratores eloquentiæ poten-

νηνώσασιν ἢ συγγραφεῖς ἱστορήσασιν ἢ φιλόσοφοι παρηνέασιν, πᾶσι τούτοις ἡ εἰκὼν κεκοσμήσθω, οὐκ ἄχρι τοῦ ἐπικεχρῶσθαι μόνον, ἀλλ' ἐς βάθος δευσοποιοῖς τισι φαρμάκοις ἐς κόρον καταβαφεῖσα. Καὶ συγγνώμη, εἰ μηδὲν ἀρχέτυπον ἐπιδείξει αὐτῆς δυνάμην τῆς γραφῆς· οὐ γὰρ ἔσθ' ὃ τι τοιοῦτον ἐν τοῖς πάλαι παιδείας πέρι μνημονεύεται. Πλὴν ἀλλὰ, εἰ γε δοκεῖ, ἀναχέσθω καὶ αὕτη· οὐ μεμπτή γάρ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται.

ΛΥΚ. Καλλίστη μὲν οὖν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πάσαις ταῖς γραμμαῖς ἀπηκριβωμένη.

17. ΠΟΛ. Μετὰ δὲ ταύτην ἡ τῆς σοφίας καὶ συνέσεως εἰκὼν γραπτέα. Δείξει δὲ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλῶν τῶν παραδειγμάτων, ἀρχαίων τῶν πλείστων, ἐνὸς μὲν καὶ αὐτοῦ Ἰωνικοῦ· γραφεῖς δὲ καὶ δημιουργοὶ αὐτοῦ Αἰσχίνης Σωκράτους ἑταῖρος καὶ αὐτὸς Σωκράτης, μιμηλότατοι τεχνιτῶν ἀπάντων, ὅσῳ καὶ μετ' ἔρωτος ἔγραφον. Τὴν δὲ ἐκ τῆς Μιλήτου ἐκείνην Ἀσπασίαν, ἥ καὶ ὁ Ὀλύμπιος θαυμασιώτατος καὶ αὐτὸς συνῆν, οὐ φαῦλον συνέσεως παράδειγμα προθέμενοι, ὅπως οὐκ ἐμπειρίας πραγμάτων καὶ οὐκ ἐξήτης ἐς τὰ πολιτικά καὶ ἀγχινόας καὶ δριμύτητος ἐκείνη προσῆν, τοῦτο πᾶν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν εἰκόνα μεταγαγόμεν ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ· πλὴν ὅσον ἐκείνη μὲν ἐν μικρῷ πίνακί· ἐγγεγραπτο, αὕτη δὲ κολοσσιαία τὸ μέγεθος ἔσται.

ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΠΟΛ. Ὅτι, ὦ Λυκίне, οὐκ ἰσομεγέθεις εἶναι φημι τὰς εἰκόνας ὁμοίας οὐσας· οὐ γὰρ ἴσον οὐδὲ ἑγγὺς Ἀθηναίων ἢ τότε πολιτεία καὶ ἡ παρούσα τῶν Ῥωμαίων δύναμις. Ὡστε εἰ καὶ τῇ ὁμοιότητι ἡ αὕτη, ἀλλὰ τῷ μεγέθει γε ἀμείνων αὕτη ὡς ἂν ἐπὶ πλατυτάτου πίνακος καταγεγραμμένη.

18. Δεύτερον δὲ καὶ τρίτον παράδειγμα Θεανῶ τε ἐκείνη καὶ ἡ Λεσβία μελοποῖς καὶ Διοτίμα ἐπὶ ταύταις, ἡ μὲν τὸ μεγαλόνουν ἡ Θεανῶ συμβαλλομένη εἰς τὴν γραφὴν, ἡ Σαπφὼ δὲ τὸ γλαφυρὸν τῆς προαιρέσεως· τῇ Διοτίμῃ δὲ οὐχ ἂ Σωκράτης ἐπήνεσεν αὐτὴν, εἰκοῦτα ἔσται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην σύνεσιν τε καὶ συμβουλίαν. Τοιαύτη σοὶ καὶ αὕτη, Λυκίне, ἀναχέσθω ἡ εἰκὼν.

19. ΛΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Πολύστρατε, θαυμάσιος οὐσα. Σὺ δὲ ἄλλας γράφε.

ΠΟΛ. Τὰς τῆς χρηστότητος, ὦ ἑταῖρε, καὶ φιλοανθρωπίας, ἡ τὸ ἡμερον ἐμφανεῖ τοῦ τρόπου καὶ πρὸς τοὺς δεομένους προσήγες. Εἰκάσθω οὖν αὕτη Θεανοῖ τε ἐκείνη τῇ Ἀντήνορος καὶ Ἀρήτῃ καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Ναυσικάᾳ, καὶ εἰ τις ἄλλη ἐν μεγέθει πραγμάτων ἐσωφρόνησε πρὸς τὴν τύχην.

20. Ἐξῆς δὲ μετὰ ταύτην ἡ τῆς σωφροσύνης γεγράφθω καὶ τῆς πρὸς τὸν συνόντα εὐνοίας, ὡς κατὰ τὴν τοῦ Ἰκαρίου μάλιστα εἶναι τὴν σαφρόνα καὶ τὴν περιφρόνα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου γεγραμμένην — τοιαύτην γάρ τὴν τῆς Πηνελόπης εἰκόνα ἐκεῖνος ἔγραψεν — ἡ καὶ νῆ Δία κατὰ τὴν ὁμῶνυμον αὐτῆς τὴν τοῦ Ἀβραδάτα, ἥς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν.

tia assecuti protulere, aut retulerunt historici, aut philosophi admonuerunt, omnibus illis exornata imago esto, non ut colorem tantum traxerit, sed ut alte descendenti bus medicamentis ad saturitatem sit imbuta. Atque ignoscendum mihi, si exemplum vivum ostendere hujus picturae non potero: neque enim tale inter antiquos, quantum ad doctrinam, memoratur. Verum, si videtur, ponatur haec etiam imago: neque enim, puto, est reprehendenda.

LYC. Pulcherrima quidem, Polystrate, et lineis omnibus absoluta.

17. POL. Post haec vero sapientiae et prudentiae pingenda imago est. Opus autem nobis hic erit exemplis pluribus, antiquis plerisque, uno quidem et ipso Ionico; pictores autem et opifices illius Aeschines Socratis sodalis, et ipse Socrates, imitandi inter artifices omnes peritissimi, in quantum etiam cum aurore pingebant. Nempe illam ex Mileto Aspasiam, quicum Olympius ille, admiratione ipse quoque dignissimus, vivebat, non malum prudentiae exemplum proponamus, et quantum in illa rerum peritiae, et acuminis circa civilia negotia, et celeritatis in cogitando, et acrimoniae fuit, illud omne in nostram imaginem accurata regula transferamus: nisi quatenus illa quidem in parva quasi tabella picta erat, haec autem colossea magnitudine erit.

LYC. Quorsum illud dicis?

POL. Quod nego, Lycine, aequali magnitudine esse imagines, similes quom sint. Neque enim par est, ac ne prope quidem, Atheniensium quae tum erat respublica, praesentis Romanorum potentiae. Itaque licet, quantum ad similitudinem, eadem sit, tamen magnitudine haec praestantior, tanquam in tabula latiore depicta.

18. Alterum vero ac tertium exemplum, Theano illa, et Lesbia poetria, et super illas Diotima. Ac Theano quidem magnitudinem sensuum conferat ad picturam; Sappho autem vitae elegantiam; Diotimae vero non iis solum, propter quae Socrates illam laudavit, similis erit, sed reliqua etiam prudentia et consilio. Talis tibi haec etiam imago, Lycine, proposita sit.

19. LYC. Admirabilis profecto, mi Polystrate. Tu vero alias jam pinge.

POL. Benignitatis quidem, amice, et humanitatis, quae mansuetum ingenium declarabit, et propitium adversus indigentes animum. Similis ergo ipsa reddatur Theanoni illi Antenoris uxori, tum Aretae et ejus filiae Nausicae, et si qua alia in magnis rebus moderate fortunam habuit.

20. Deinceps vero post hanc ipsius modestiae pingatur et ad virum benevolentiae imago, ita ut Icarii filiae maxime similis sit, modestae illi et prudenti ab Homero depictae (talem enim Penelopes imaginem ille pinxit), aut etiam, medius fidius, illi cognomini hujus, Abradatae conjugi, cujus paullo ante mentionem fecimus.

ΛΥΚ. Παγκάλην καὶ ταύτην, ὦ Πολύστρατε, ἀπειργάσω, καὶ σχεδὸν ἤδη τέλος σοι ἔχουσιν αἱ εἰκόνες· ἄπασαν, γὰρ ἐπελήλυθας τὴν ψυχὴν κατὰ μέρη ἐπαίνων.

21. ΠΟΛ. Οὐχ ἄπασαν· ἔτι γὰρ τὰ μέγιστα τῶν ἐπαίνων περιλείπεται. Λέγω δὲ τὸ ἐν τηλικούτῳ ὄγκῳ γενομένην αὐτὴν μήτε τύπον ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ περιβάλλεσθαι μήτε ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον ἐπαρθῆναι πιστεύσασαν τῇ τύχῃ, φυλάττειν δὲ ἐπὶ τοῦ ἰσπέδου ἑαυτὴν μηδὲν ἀπειρόκαλον ἢ φορτικὸν φρονούσαν καὶ τοῖς προσιοῦσι δημοτικῶς τε καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίου προσφέρεσθαι καὶ δεξιώσεις καὶ φιλοφροσύνας φιλοφρονεῖσθαι τοσούτῃ ἡδύους τοῖς προσομιλοῦσιν, ὅσω καὶ παρὰ μείζονος ὁμοῦ γιγνόμεναι οὐδὲν τραγικὸν ἐμφαίνουσιν· ὥς ὅποσοι τῷ μέγα δύνασθαι μὴ πρὸς ὑπεροψίαν, ἀλλὰ πρὸς εὐποσίαν ἐχρήσαντο, οὗτοι καὶ ἄξιοι μάλιστα τῶν παρὰ τῆς τύχης δοθέντων ἀγαθῶν ὥφθησαν. Καὶ μόνον ἂν οὗτοι δικαίως τὸ ἐπίφθονον διαφύγοιεν· οὐδεὶς γὰρ ἂν φθονῇσιν τῷ ὑπερέχοντι, ἢν μετριάζοντα ἐπὶ τοῖς εὐτυχήμασιν αὐτὸν ὀρᾷ καὶ μὴ κατὰ τὴν τοῦ Ὁμήρου Ἄτην ἐκείνην ἐπ' ἀνδρῶν κράατα βεβηκότα καὶ τὸ ὑποδεέστερον πατοῦντα. Ὅπερ οἱ ταπεινοὶ τὰς γνώμας πάσχουσιν ἀπειροκαλίᾳ τῆς ψυχῆς· ἐπειδὴν γὰρ αὐτοὺς ἡ τύχη μηδὲν τοιοῦτον ἐλπίσαντας ἄφνω ἀναβιβάσκει ἐς πτηνόν τι καὶ μετάρσιον ὄχημα, οὐ μένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων οὐδ' ἀφορῶσι κάτω, ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τὸ ἀναντες βιάζονται. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ Ἰκαροὶ ταχέντος αὐτοῖς τάχιστα τοῦ κηροῦ καὶ τῶν πτερῶν περιρρυέντων γέλωτα ὀφλισκάνουσιν ἐπὶ κεφαλῇν εἰς πελάγη καὶ κλύδωνα ἐμπίπτοντες. Ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον ἐχρήσαντο τοῖς πτεροῖς καὶ μὴ πάνυ ἐπήρθησαν, εἰδότες ὅτι ἐκ κηροῦ ἦν αὐτοῖς πεπονημένα, ἐταμειύσαντο δὲ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον τὴν φορὰν καὶ ἡγάπησαν ὑψηλότεροι μόνον τῶν κυμάτων ἐνεχθέντες, ὥστε μέντοι νοτίζεσθαι αὐτοῖς αἰεὶ τὰ πτερὰ καὶ μὴ παρέχειν αὐτὰ μόνῳ τῷ ἡλίῳ, οὗτοι δὲ ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ σωφρόνως διέπτησαν· ὅπερ καὶ ταύτην ἂν τις μάλιστα ἐπαινέσειε. Τοιγαροῦν καὶ ἄξιον παρὰ πάντων ἀπολαμβάνει τὸν καρπὸν εὐγομένων ταῦτά τε αὐτῇ παραμεῖναι τὰ πτερὰ καὶ ἔτι πλείω ἐπιρρεῖν τάγαθά.

22. ΛΥΚ. Καὶ οὕτως, ὦ Πολύστρατε, γιγνέσθω· ἄξια γὰρ οὐ τὸ σῶμα μόνον ὥσπερ ἡ Ἑλένη καλὴ οὔσα, καλλίῳ δὲ καὶ ἐρασμιωτέρῳ ὑπ' αὐτῷ τὴν ψυχὴν σέπουσα. Ἐπρεπε δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ χρηστέῳ καὶ ἡμέρῳ ὄντι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ὅποσα ἐστὶν αὐτῷ, εὐδαιμονῆσαι, ὥς ἐπ' αὐτοῦ καὶ φῦναι γυναικα τοιαύτην καὶ συνοῦσαν αὐτῷ ποθεῖν αὐτόν· οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτο εὐδαιμόνημα γυνή, περὶ ἧς ἂν τις εὐλόγως τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο εἴποι, χρυσίῃ· μὲν αὐτὴν Ἀφροδίτῃ ἐρίζειν τὸ κάλλος, ἔργα δὲ Ἀθηναίῃ αὐτῇ ἰσοφαρίζειν. Γυναικῶν γὰρ συνόλως οὐκ ἂν τις παραβληθεῖ αὐτῇ « οὐ δέμας οὐδὲ φυτὴν, » φησὶν Ὀμηρος, « οὐτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα. »

LYC. Pulchram undique hanc etiam fecisti, Polystrate. Et prope jam finem tibi habent imagines; totum enim animum persecutus es, per partes illam laudando.

21. POL. Non omnem : adhuc enim maxima laudum supersunt. Illud dico, quod in tanto fastigio constituta, neque felicitate illa inflatur, neque supra humanam mensuram effertur fortunæ fiducia, sed in eodem se plano continet, nihil ineptum aut insolens sapit, et adeuntes civiliter atque æqualiter tractat, et in prensationibus salutationibusque præstat humanitatem his, qui cum ipsa versantur, eo jucundiores, quo major est a qua illæ proficiunt, nihil tamen fastus tragici præ se ferentes. Adeo qui magnis opibus non ad superbiam utuntur, sed ad beneficentiam, iidem etiam maxime digni bonis a fortuna datis videntur. Ac soli istius invidiam effugerint merito : neque enim temere quisquam eminenti invideat, si moderate illum uti videat felicitate, neque ad instar Homericæ illius Ates per capita hominum ingredi, et conculcare quicquid est imbecillius : quale quid humilis animi hominibus usu venit, ob indolem pulchri omnis expertem : nam quum fortuna illos, nihil tale sperantes, subito in alatum et sublimem currum sustulit, non manent in statu, nec deorsum respiciunt, sed ardua semper urgent. Itaque, alteri tanquam Icarum, liquefacta iis subito cera de fluentibusque alis, risum debent, præcipites in mare et fluctus delapsi. Qui vero Dædali exemplo alis suis usi, nec nimium se extulere, memores de cera esse factas, sed humanitus dispensarunt volatum, et satis habuere tantum supra fluctus ferri, ut tamen semper aspergine madescerent alæ, nec uni eas soli præberent : hi vero secure simul et prudenter transvolaverunt. Quod quidem in hac vel maxime laudet aliquis. Quare etiam dignum ab omnibus fructum capit, optantibus et has perpetuo illi alas manere, et plura subinde affluere bona.

22. LYC. Atque ita fiat, Polystrate. Digna enim; quippe quæ non corpore modo, ut Helena ista, pulchra sit, sed pulchriorem et amabiliorem sub illo mentem legat. Decetbat vero etiam, magnum imperatorem, bonus adeo et placidus qui sit, hoc etiam cum aliis, quæ sunt ipsi, bonis beatum esse, ut sub illius imperio et nasceretur talis femina, et juncta illi ipsum amaret. Neque enim parvum felicitatis argumentum mulier, de qua cum ratione aliquis Homericum illud dicat : cum aurea illam Venere de forma contendere, opera autem illam æquiparare Minervæ. Mulierum enim in universum nulla ei comparetur, « non membra, » ut Homerus ait, « aut instar, non mentem aut denique facta. »

23. ΠΟΛ. Ἀληθῆ φῆς, ὦ Λυκίνε· ὥστε εἰ δοκαί, ἀναμίζαντες ἤδη τὰς εἰκόνας, ἦν τε σὺ ἀνέπλασας τὴν τοῦ σώματος καὶ ἄς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐγραψάμην, μίαν ἐξ ἀπασῶν συνθέντες ἐς βιβλίον καταθέμενοι παρέχωμεν ἅπασιν θαυμάζειν τοῖς τε νῦν οὖσι καὶ τοῖς ἐν ὑστέρω ἔσομένοις· μονιμωτέρα γοῦν τῶν Ἀπελλοῦ καὶ Παρρασίου καὶ Πολυγνώτου γένοιτ' ἂν, καὶ αὕτη ἐκεῖνη παρὰ πολὺ τῶν τοιούτων κεχωρισμένη, ὅσῳ μὴ ξύλου καὶ κηροῦ καὶ χρωμάτων πεποιήται, ἀλλὰ ταῖς παρὰ Μουσῶν ἐπιποιήσας εἰκασταί, ἥπερ ἀκριβοστάτη εἰκὼν γένοιτ' ἂν σώματος κάλλος καὶ ψυχῆς ἀρετὴν ὅμα ἐμπανίζουσα.

XL.

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

1. ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐγὼ σοι, ὦ Λυκίνε, φησὶν ἡ γυνὴ, τὰ μὲν ἄλλα πολλὰν ἐνεῖδον τὴν εὐνοίαν πρὸς ἐμέ καὶ τιμὴν ἐκ τοῦ συγγράμματος· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ὑπερεπῆνε τις, εἰ μὴ καὶ μετ' εὐνοίας συνέγραφε· τὸ δὲ ἐμὸν ὡς ἂν εἰδῆς, τοιόνδε ἐστίν· οὐδὲ ἄλλως μὲν χαίρω τοῖς κολακικοῖς τὸν τρόπον, ἀλλὰ μοι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτοι γόητες εἶναι καὶ ἥκιστα ἐλεύθεροι τὴν φύσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπαινοῖς μάλιστα, ὅταν τις ἐπαινῇ με φορτικὰ καὶ ὑπερμέτρους ποιοῦμενος τὰς ὑπερβολὰς, ἐρυθριῶ τε καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπιφράττομαι τὰ ὧτα καὶ τὸ πρᾶγμα χλεῦν μᾶλλον ἢ ἐπαινῶ εἰκέναι μοι δοκεῖ.

2. Μέγρι γὰρ τοῦδε οἱ ἐπαινοὶ ἀνεκτοὶ εἰσιν ἐς ἔσον ἂν ὁ ἐπαινούμενος γνωρίζῃ ἕκαστον τῶν λεγομένων προσὸν ἑαυτῷ· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ἀλλότριον ἤδη καὶ κολακεία σαφής. Καίτοι πολλοὺς οἶδα, ἔφη, χαίροντας, εἰ τις αὐτοὺς ἐπαινῶν καὶ ἂ μὴ ἔχουσι προσάπτοι τῷ λόγῳ, ὅσῳ εἰ γέροντας ὄντας εὐδαιμονίζοι τῆς ἀκμῆς ἢ ἀμόρφους οὖσι τὸ Νιρέως κάλλος ἢ τὸ Φάωνος περιθειή· οἴονται γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαινῶν ἀλλαγῆσθαι σφίσι καὶ τὰς μορφὰς καὶ αὐτοὶ ἀνηθήσειν αὐθις ὥσπερ ὁ Πελλίας φέτο.

3. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· πολλοῦ γὰρ ἂν ὁ ἐπαινος ᾖ τίμιος, εἰ τι καὶ ἔργον αὐτοῦ ἀπολαῦσαι δυνατόν ᾖ ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς. Νῦν δὲ ὁμοῖόν μοι δοκοῦσιν, ἔφη, πάσχειν, ὥσπερ ἂν εἰ τι ἀμόρφῳ προσωπεῖον εὐμόρφον ἐπιθειῇ τις φέρων, ὁ δὲ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρονοίῃ, καὶ ταῦτα περιαιρετῷ ὄντι καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος συντριβῆναι δυναμένῳ, ὅτε καὶ γελιοτέρος ἂν γένοιτο αὐτοπροσώπου· φανεῖς, οἷός ὢν ὑπ' ὡρ κέκρυπτο· ἢ καὶ νῆ Δι' εἰ τις ὑποδησάμενος κοθόρουν μικρὸς αὐτὸς ὢν ἐρίζοι περὶ μεγέθους τοῖς ἀπὸ ἰσοπέδου ὄλῳ πῆχει ὑπερέχουσιν. Ἐμμένητο γὰρ καὶ τοιοῦτο τινός.

4. Ἐφη γυναῖκά τινα τῶν ἐπιφανῶν τὰ μὲν ἄλλα καλὴν καὶ κόσμιον, μικρὰν δὲ καὶ πολὺ τοῦ συμμέ-

23. POL. Vera dicis, Lycine. Quare, si videtur, permittis jam imaginibus, tum ea quam tu finxisti corporis, tum quas ego pinxi animæ, unam ex omnibus compositam in libello proponamus, admirandamque exhibeamus et his qui nunc sunt, et qui erunt in posterum. Durabilior enim Apellis et Parrhasii et Polygnoti tabulis fuerit, quum ipsa quoque multum a talibus differat, quatenus non e ligno et cera et pigmentis facta est, sed Musarum vario affectu efficta, quæ quidem accuratissima imago fuerit, corporis pulchritudinem atque virtutem animæ simul ostendens.

XL.

PRO IMAGINIBUS.

1. POLYSTRATUS. Equidem, Lycine, sic ait mulier, cetera quidem magnam perspexi tuam in me benevolentiam ex scripto tuo et honoris significationem: neque enim adeo supra modum quisquam laudasset, nisi scriberet cum benevolentia: me vero ipsam ut noris, talis sum. Neque alias gaudeo his qui adulatorios mores habent, sed videntur mihi tales impostores esse et ingenio minime liberali: maxime vero in laudibus, si quis me laudet vehementer nimis et ultra modum excedens vera, erubesco et tantum non obturo aures: eaque res irrisioni potius quam laudi similis mihi videtur.

2. In tantum enim tolerabiles sunt laudes, quatenus agnoscit qui laudatur, inesse sibi quæ dicuntur singula: quod autem ultra est, iam alienum est et manifesta assentatio. Quanquam multos, inquit, gaudere novi, si quis in eorum laudibus ea etiam, quæ non habent, orationi adjungat; verbi causa, si senes ob ipsum maturæ ætatis robur beatos prædicet, aut deformibus Nirei pulchritudinem aut Phaonis circumponat: putant enim a laudibus formas quoque sibi mutatum iri, et futurum ut juvenescant denuo, veluti sperabat Pelias.

3. At hoc non ita se habet. Quantivis enim pretii esset prædicatio, si rem ipsam quoque et substantiam illius percipere ex tali excessu liceret. Jam vero idem usu illis, inquit, venire mihi videtur, ac si deformi homini personam formosam aliquis imponat, isque pulchritudine illa superbiat, quum tamen aufertur ea facile et ab unoquoque conteri possit, quo facto magis etiam fiat ridiculus, quum sua ipsius facie conspiciendus, et qualis sit, et qua sub re conditus latuerit, appareat: aut etiam, ita me Jupiter, si quis parvus cothurnis subligatis de magnitudine contendat cum hisce qui tota ulna ab æquo solo super ipsum emineant. Nam facti etiam talis meminerat.

4. Dicebat mulierem quandam nobilem, pulchram de cetero et decentem, sed parvam eandem et multum a ju-

τρον ἀποδέουσαν, ἐπαινέσθαι πρὸς τινος ποιητοῦ ἐν ᾧσμι τά τε ἄλλα καὶ ὅτι καλὴ τε καὶ μεγάλη ἦν· αἰγέρω δ' αὐτῆς εἰκαζεν ἐκείνος τὸ εὐμηκές τε καὶ ὄρθιον. Τὴν μὲν δὴ γάνυσθαι τῷ ἔπαινῳ καθάπερ αὐξανομένην πρὸς τὸ μέλος καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείειν, τὸν ποιητὴν δὲ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἄδειν ὀρῶντα ὡς ᾗδοιτο ἐπαινουμένην, ἄχρι δὲ τῶν παρόντων τινὰ προσκύψαντα πρὸς τὸ οὖς εἰπεῖν αὐτῷ, Πέπαυστο, ὦ οὗτος, μὴ ἀναστῆναι ποιήσης τὴν γυναῖκα.

5. Παραπλήσιον δὲ καὶ μακρῷ τούτου γελοιότερον Στρατονίκην ποιῆσαι τὴν Σελεύκου γυναῖκα· τοῖς γὰρ ποιηταῖς ἄνωγα προθεῖναι αὐτὴν περὶ ταλάντου, ὅστις ἂν ἄμεινον ἐπαινέσαι αὐτῆς τὴν κόμην, καίτοι φαλακρὰ ἐτύγγανεν οὖσα καὶ οὐδὲ ὅσας ὀλίγας τὰς ἐαυτῆς τρίχας ἔχουσα. Καὶ ὁμοως οὕτω διακειμένη τὴν κεφαλὴν, ἀπάντων εἰδόντων ὅτι ἐκ νόσου μακρᾶς τὸ τοιοῦτον ἐπεπόνθει, ἤκουε τῶν καταράτων ποιητῶν ὑακινθίνας τὰς τρίχας αὐτῆς λεγόντων καὶ οὖλους τινὰς πλοκάμους ἀναπλεκόντων καὶ σελίνους τοὺς μὴδὲ ὄλως ὄντας εἰκαζόντων.

6. Ἀπάντων οὖν τῶν τοιούτων κατεγέλα τῶν παρεχόντων αὐτοὺς τοῖς κολάζει, καὶ προσετίθει δὲ ὅτι μὴ ἐπαινοὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια πολλοὶ κολακεύεσθαι τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. Χαίρουσι γοῦν, ἔφη, τῶν γραφῶν ἐκείνοις μάλιστα οἱ ἂν πρὸς τὸ εὐμορφότερον αὐτοὺς εἰκάζουσιν· εἶναι δὲ τινὰς οἱ καὶ προστάττουσι τοῖς τεχνίταις ἢ ἀφελεῖν τι τῆς ῥινὸς ἢ μελάντερά γραψάσθαι τὰ ὅμματα ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ἐπιουμήσωσιν αὐτοῖς προσεῖναι, εἴτα λανθάνειν αὐτοὺς ἁλλοτρίας εἰκόνας στεφανοῦντας καὶ οὐδὲν αὐτοῖς εἰσυκούας.

7. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔλεγε τὰ μὲν ἄλλα ἐπαινούσα τοῦ συγγράμματος, ἐν δὲ τούτῳ οὐ φέρουσα, ὅτι ταῖς θεαῖς αὐτὴν Ἥρᾳ καὶ Ἀφροδίτῃ εἰκασας· ὑπὲρ ἐμὲ γὰρ, φησὶ, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ σε οὐδ' ἐκείνα ἡξίουں, ταῖς ἡρώιναις παραθεωρεῖν με Πηνελόπῃ καὶ Ἀρήτῃ καὶ Θεανοῖ, οὐχ ὅπως θεῶν ταῖς ἁρίσταῖς· καὶ γὰρ αὐ καὶ τόδε, Πάνυ, ἔφη, τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς δεσιδαίμονως καὶ φοροδεῶς ἔγω. Δέδισα τοίνυν μὴ κατὰ τὴν Κασσιέπειαν εἶναι δόξαι τὸν τοιοῦτον ἐπαινον προσιεμένην· καίτοι Νηρηΐσιν ἐκείνη ἀντεζητάζετο, Ἥραν δὲ καὶ Ἀφροδίτην ἔσεθεν.

8. Ὡστε, ὦ Λυκίνε, μεταγράψαι σε τὰ τοιαῦτα ἐκέλευσεν, ἢ αὐτὴ μὲν μαρτύρασθαι τὰς θεὰς ὡς ἀκούσης αὐτῆς γέγραπας, σὲ δὲ εἰδέναι ὅτι ἀνιάσει αὐτὴν τὸ βιβλίον οὕτω περινοστοῦν, ὅσπερ νῦν σοι διάκειται, οὐ μάλα εὐσεβῶς οὐδὲ δίσως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἐδόκει τε ἀσέβημα ἐκ τῆς καὶ πλημμελῆμα τοῦτο δόξαι, εἰ ὑπομένοι τῇ ἐν Κνίδῳ καὶ τῇ ἐν χήποις ὁμοία λέγεσθαι· καὶ σε ὑπεμίμησε τῶν τελευταίων ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ αὐτῆς εἰρημένων, ὅτι μετρίαν καὶ ἄτυφον ἔφη αὐτὴν οὐκ ἀνατεινομένην ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον, ἀλλὰ πρόσγειον τὴν πτῆσιν ποιουμένην, ὃ δὲ ταῦτα εἰπὼν

sta statura deficientem, laudatam a poeta in carmine, quum propter cetera, tum etiam quod pulchra et magna esset, qui populo arbori compararet proceram illius erectamque staturam. Atque illam quidem gestire ad laudem, quasi ad carminis mensuram cresceret, et manum movere; poetam vero sæpe idem canere, videntem nimirum quantum laudibus delectaretur; donec tandem presentium aliquis ad aurem illius inclinatus diceret, Desine quæso, ne facias ut surgat etiam mulier.

5. Simile huic, et multo magis hoc ridiculum Stratonicen fecisse, uxorem Seleuci. Poetis enim illam certamen proposuisse de talento, quis melius laudaret ipsius comam, licet calva esset, ac ne paucissimos quidem suos capillos haberet. Et tamen quum sic affectum caput haberet, scirentque omnes a longo hoc illi morbo accidissee; audiebat execrabiles poetas, quum hyacinthinos illius crines dicerent, et plexus quosdam inflecterent cincinnorum, et apud eos, qui neque essent omnino, compararent.

6. Hos itaque deridebat omnes, qui præberent se adulatoribus; adungebatque, non in laudationibus solum, verum etiam in picturis similiter, demulceri multis decipique velle. Gaudent enim, inquit, inter pictores illis maxime, qui pulchriore illos specie expriment: esse autem qui injungant etiam artificibus, aut auferre quid a naso, aut nigriores pingere oculos, aut si quid aliud adesse sibi cupiant: deinde imprudentes coronare signa aliena et nihil sibi similia.

7. Hæc vero ac talia dicebat mulier, reliqua laudans in libro, unum autem hoc non screns, quod deabus illam Junoni et Veneri comparasti. Supra me enim, inquit, quia humanam supra omnem naturam sunt talia. Ego vero ne illud quidem volebam, ut cum heroinis me contenderes, Penelope et Arete et Theanone, nedum ut cum dearum præstantissimis. Etenim istud quoque dixit, Religiose admodum et meticulose adversum deos animo affecta sum. Metuo igitur ne Casslepeæ fatum simile sustinere videar, laudem ejusmodi si admisero. Et tamen Nereidibus modo se conferebat illa, Junonem autem et Venerem colebat.

8. Talia itaque, Lycine, rescribere te et immutare jussit, alioquin ipsam se deas testari, contra suam voluntatem te scripsisse, quum scias molestum ipsi fore libellum ita oberantem, uti nunc compositus est, neque pietate erga deos neque religione conservata. Putabat autem impie a se factum et suam culpam visum iri, si Cnidiae, aut illi quæ in Hortis colitur, Veneri similem se dici patiatur: admovebatque te eorum quæ in fine libri de ipsa a te dicta sunt, quum modestam et a fastu alienam laudasti, quæ ultra humanam se mensuram non extenderet, sed volatum faceret terra vicinum: quum tu statim post hæc ipsa dicta, supra celum

ὑπὲρ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀναβιδάξει τὴν γυναῖκα, ὥς καὶ θεαὶς αὐτὴν ἀπεικάξειν.

9. Ἥξιον δέ σε μηδὲ ἀξυνετωτέρᾳ αὐτὴν ἡγεῖσθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃς τοῦ ἀρχιτέκτονος ὑπισχνουμένου τὸν Ἄθω ὄλον μετασχηματιεῖν καὶ μορφώσιν πρὸς αὐτόν, ὥς τὸ ὄρος ἅπαν εἰκόνα γενέσθαι τοῦ βασιλέως, ἔχοντα δύο πόλεις ἐν ταῖν χερσίν, οὐ προσήκατο τὴν τερατείαν τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν ἡγησάμενος τὸ τολμημα ἔπαυσε τὸν ἄνθρωπον οὐ πιθανῶς κολοσσὸς ἀναπλάττωντα καὶ τὸν Ἄθω κατὰ χώραν ἔαν ἐκέλευσε μηδὲ κατασμικρύνειν ὄρος οὕτω μέγα πρὸς μικροῦ σώματος ὁμοιότητα. Ἐπήγει δὲ τὸν Ἀλέξανδρον τῆς μεγαλοψυχίας καὶ ἀνδριάντα μείζω τοῦτον τοῦ Ἀθω ἔλεγε αὐτοῦ ἀνεστάναι ἐν ταῖς τῶν αἰ μεμνησομένων διανοήσις· οὐ γὰρ μικρὰς εἶναι γνώμης ὑπεριδεῖν οὕτω παρὰ τοῦ τιμῆς.

10. Καὶ ἑαυτὴν οὖν τὸ μὲν πλάσμα σου ἐπαινεῖν καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῶν εἰκόνων, μὴ γνωρίζειν δὲ τὴν ὁμοιότητα· μὴ γὰρ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδὲ ἐγγὺς, ὅτι μηδὲ ἄλλην τινὰ, γυναῖκα γε οὖσαν· ὥστε ἀφίησί σοι ταύτην τὴν τιμὴν καὶ προσκυνεῖ σου τὰ ἀρχέτυπα παρὰδείγματα. Σὺ δὲ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ἐπαινέει αὐτὴν, μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἕστω τὸ ὑπόδημα, μὴ καὶ ἐπιστομίση με, φησὶν, ἐμπεριπατοῦσαν αὐτῇ. Κάκεινο δὲ εἰπεῖν σοι ἐνετέλειστο.

11. Ἀκούω, ἔφη, πολλῶν λεγόντων — εἰ δὲ ἀληθές, ὁμῆς οἱ ἄνδρες ἴστε — μὴδ' Ὀλυμπίαν ἐξεῖναι τοῖς νικῶσι μείζους τῶν σωμάτων ἀνεστάναι τοὺς ἀνδριάντας, ἀλλὰ ἐπιμελεῖσθαι τοὺς Ἑλλανοδίκας ὅπως αἰετὶς εἰς ὑπερβάλληται τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνδριάντων ἀκριβεστέραν γίνεσθαι τῆς τῶν ἀθλητῶν ἐγκρίσεως. Ὡστε ὅρα, ἔφη, μὴ αἰτίαν λάβωμεν ψεύδεσθαι ἐν τῷ μέτρῳ, κατὰ ἡμῶν ἀνατρέψωσιν οἱ Ἑλλανοδίκαί τὴν εἰκόνα.

12. Ταῦτα μὲν ἔλεγε ἐκείνη. Σὺ δὲ σκόπει, ὦ Λυκίε, ὅπως μετακοσμήσεις τὸ βιβλίον καὶ ἀφαιρήσεις τὰ τοιαῦτα, μηδὲ σφαλῆς πρὸς τὸ θεῖον· ὥς ἐκείνη πάνυ γε αὐτὰ ἐδυσχέραινε καὶ ὑπέριπτε μεταξὺ ἀναγινωσκομένων καὶ παρητεῖτο τὰς θεὰς ὡς εἶναι αὐτῇ, καὶ συγγνώμη, εἰ γυναικεῖόν τι ἔπαθε. Καίτοι εἰ χρὴ τὰ ληθές εἰπεῖν, καὶ αὐτῷ ἔμοι τοιοῦτόν τι εἶναι ἔδοξε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀκούων οὐδὲν πλημμέλημα ἐνεύρων τοῖς γεγραμμένοις, ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἐπεσημύνατο, καὶ αὐτὸς ἀρχομαι τὰ ὅμοια γινώσκω περὶ αὐτῶν, καὶ παραπλήσιόν τι ἔπαθον οἷς ἐπὶ τῶν ὁρωμένων πάσχομεν· ἦν μὲν πάνυ ἐγγύθεν σκοπῶμέν τι καὶ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οὐδὲν ἀκριβὲς διαγινώσκωμεν, ἦν δὲ ἀποστάντες ἐκ τοῦ συμμέτρου διαστήματος ἴδωμεν, ἅπαντα σαφῶς καταφαίνεται τὰ εὖ καὶ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

13. Τὸ δὲ ἄνθρωπον οὖσαν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἥρᾳ εἰκάσαι τί ἄλλο ἢ ἀντικρὺς ἐστὶν εὐτελλεῖν τὰς θεάς; ἐν γὰρ τοῖς τοιοῦτοις οὐχ οὕτω τὸ μικρόν μείζον γίγνεται τῇ παραθέσει, ὥς τὸ μείζον ἀποσμικρύνεται πρὸς τὸ

ipsum mulierem extollas, ut ipsis etiam deabus eam dicas similem.

9. Petebat porro ex te, ne Alexandro imprudentiorem se putares, qui, pollicente architecto se toto Atho montis habitu immutato formaturum eum ad ipsius exemplum, ut universus mons statua fieret regis, duas in manibus urbes tenens, non admisit portentosum promissum, sed supra se arbitratus audacem conatum, quiescere hominem iussit, colossos parum probabiliter effingentem, et ut suo loco relinqueret Athon imperavit, nec montem ita magnum ad parvi corporis similitudinem attenuaret. Laudabat vero illam Alexandri magnanimitatem, eamque majorem ipso Atho statuam sibi posuisse aiebat in eorum, qui semper illius recordaturi essent, mentibus. Neque enim parvi animi esse, incredibiliter magnum adeo honorem despiciere.

10. Se quoque ipsam igitur commentum illud tuum laudare, et excogitatas imagines; similitudinem autem non agnoscere: neque enim illis se, ac ne propemodum quidem, dignam, quin neque aliam ullam, quæ quidem sit mulier. Itaque remittit tibi hunc honorem, adoratque primigenia illa tua exempla. Tu vero hoc nostro humano more illam lauda, neu pede major esto calceus, Ne supplantet me, inquit, in illo incedentem. Etiam illud dicere me tibi praecepit.

11. Audio, inquit, multis dicentibus (utrum verum sit, vos viri nostis), ne Olympiæ quidem licere victoribus majores corporibus ponere statuas, sed curari ab Hellanodicis, ne quis verum excedat, et accuratius statuarum examen institui, quam ipsorum receptionis athletarum. Ergo vide, inquit, ne culpam contrahamus mendacii circa mensuram, ac nostram deinde imaginem Hellanodicae dejiciant.

12. Hæc illa. Tu vero vide, Lycine, ut retractes librum, et talia auferas, neve in numen pecces: quum illa ægre admodum ea tulerit, et cohorrerit dum legerent, et deas, ut propitiæ sibi essent, deprecata fuerit: et ignoscendum illi, si quid muliebri ei accidisset. Ac profecto, si verum fatendum est, mihi quoque ipsi talis esse res videbatur. Nam primo quidem audiens recitantem, peccatum nullum in scriptis animadverti: at postquam illa suam significavit sententiam, ipse quoque affinia iis sentire incipio. Atque simile quid mihi usu venit iis quæ in rebus illis observamus, quas oculis cernimus: si enim plane ex proximo, et sub ipsis oculis videmus aliquid, nihil accurate discernimus; si vero recedentes aliquantulum ex proportionis distantia spectamus, dilucide omnia apparent, quæque recte, quæque non ita habent.

13. Nimirum homo quæ sit, eam Veneri et Junoni similem pronunciare, quid aliud est, quam aperte detrahære deabus? In talibus enim non tam quod parvum est majus sit illa compositione, quam minuitur majus, dum ad hu-

ταπεινότερον κατασπώμενον· ὅσον εἰ τινες ἄμα βαδίζουσιν, ὁ μὲν μέγιστος, ὁ δὲ πάνν τῇ ἡλικίᾳ χαμαιζήλος, εἴτα δεήσειεν ἀπιστῶσαι αὐτοὺς, ὡς μὴ ὑπερέχειν θατέρου τὸν ἕτερον, οὐ τοῦ βραχυτέρου ὑπερναταεινόμενου τοῦτο γένοιτ' ἂν, κἄν ὅτι μάλιστα ἀκροποδητὶ ἐπεγείρῃ ἑαυτὸν· ἀλλ' εἰ μέλλουσιν ὁμηλικεὺς φανεῖσθαι, ὁ μείζων ἐκείνος ἐπικύψει καὶ ταπεινότερον ἀποφανεῖ ἑαυτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις εἰκόσιν οὐχ οὕτως ἀνθρώπος μείζων γίγνεται, ἣν τις αὐτὸν θεῶν ἀπεικάζῃ, ὡς τὸ θεῖον ἀνάγκη ἐλαττοῦσθαι πρὸς τὸ ἐνδόν ἐπικλυόμενον· καὶ γὰρ εἰ μὲν ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἐπιγίγων ἐπὶ τὰ οὐράνια ἐκτείνει τις τὸν λόγον, ἥττονα ἂν ὁ τοιοῦτος αἰτίαν ἔχοι ὑπὸ ἀσεβείας αὐτὸ δρᾶν· σὺ δὲ τοσαῦτα ἔχων κάλλη γυναικῶν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἡρᾷ εἰκάσαι αὐτὴν ἐτολμησας οὐδὲν δέον.

14. Ὡστε τὸ ἄγαν τοῦτο καὶ ἐπιφθονὸν ἀφαίρει, ὦ Λυκῖνε· οὐ γὰρ πρὸς τοῦ σου τρόπου τὸ τοιοῦτον, ὅς οὐδὲ ἄλλως ῥάδιος πρὸς τοὺς ἐπαίνους καὶ πρόχειρος ὢν ἐτύγχανες· ἀλλὰ νῦν οὐκ οἶδ' ὅποις ἀθρόαν πεποιήσαι τὴν μεταβολὴν ἐπιδαφιλευόμενος καὶ ἐκ τοῦ τέως φειδομένου ἄσματος ἐν τοῖς ἐπαίνοις ἀναπέφνης. Ἀλλὰ μὴδὲ ἐκείνον αἰσχυνοῦν, εἰ μεταρρυθμίζεις τὸν λόγον ἤδη διαδεδομένον· ἐπεὶ καὶ Φειδίαν φασὶν οὕτω ποιῆσαι, ὁπότε ἐξειργάσατο τοῖς Ἡλείοις τὸν Δία· σπάντα γὰρ αὐτὸν κατόπιν τῶν θυρῶν, ὁπότε τὸ πρῶτον ἀναπετάσας ἐπεδείκνυε τὸ ἔργον, ἐπακούειν τῶν αἰτιωμένων τι ἢ ἐπαينوῦντων· ἥτις το δὲ μὲν τὴν βίνα ὡς παχεῖαν, ὁ δὲ ὡς ἐπιμηκέστερον τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι. Εἴτ' ἐπειδὴ ἀπηλλάγησαν οἱ θεαταί, αὐθις τὸν Φειδίαν ἐγκλεισάμενον ἑαυτὸν ἐπανορθοῦν καὶ ρυθμίζειν τὸ ἀγαλμα πρὸς τὸ τοῖς πλείστοις δοκοῦν· οὐ γὰρ ἡγείτο μικρὰν εἶναι συμβουλήν δῆμου τοσούτου, ἀλλ' αἰετὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τοὺς πολλοὺς περιττότερον δρᾶν τοῦ ἐνός, κἄν Φειδίας ᾗ. Ταῦτά σοι παρ' ἐκείνης κομίζω καὶ αὐτὸς παραινῶ ἐταίρός τε καὶ εὖνους ὢν.

16. ΛΥΚΙΝΟΣ. Πολύστρατε, οἷος ὢν ῥήτωρ ἐλελήθεις με· ῥῆσιν γούν οὕτω μακρὰν καὶ κατηγορίαν τοσαύτην ἐξενήνοχας κατὰ τοῦ συγγράμματος, ὥστε μὴδὲ ἐλπίδα μοι ἀπολογίας ἔτι καταλείπεσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνό γε οὐ δικαστικὸν ἐποιήσατε, καὶ μάλιστα σὺ ἐρήμην καταδικαίτησας τοῦ βιβλίου μὴ παρόντος αὐτῷ τοῦ συνηγόρου. Πρῶτον δὲ, οἶμαι, τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. Ὡστε οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐάλωμεν οὔτε ὕδατος ἡμῖν ἐγυθέντος οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθῆσας. Μᾶλλον δὲ τοῦτο πάντων ἀτοπιώτατον, οἱ αὐτοὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ ᾗτε. Πότερα δ' οὐκ ἐθέλεις, ἀγαπήσας τοῖς ἐγνωσμένοις ἡσυχίαν ἄνω ἢ κατὰ τὸν Ἱμεραῖον ποιητὴν παλινωδίαν τινὰ συγγράφω, ἢ δώσετέ μοι ἐφῆσιμον ἀγωνίσασθαι τὴν δίκην;

ΠΟΛ. Νῆ Δί', ἥνπερ ἔχῃς τι δίκαιον εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἐν ἀντιδόχοις, ὡς σὺ φῃς, ἀλλ' ἐν φίλοις ποιήσῃ τὴν ἀπολογίαν. Ἐγὼ δὲ καὶ συνεξετάζεσθαι σοι ἔτοιμος ἐπὶ τῆς δίκης.

millius deprimitur. Velut, si qui una eant, unus quidem admodum procerus, at alter statura valde humili; deinde oporteat æquare illos, ne alter supra alterum emineat: non minore supra modum extendente se hoc fiat, si vel maxime in summos se digitos erigat; sed si debent æqualis stature videri, major ille inclinabit se scilicet, et se ostendet humiliorem. Similiter in huiusmodi comparationibus non tam homo sit excelsior, deo si eum assimiles, quam divina natura minuitur necessario, ad imperfectum illud depressa. Ac si præ inopia terrestrium ad cælestia sermonem extendat aliquis, minorem ille culpam sustinuerit, quasi præ impietate hoc faciat: tu vero, tot quum habeas mulierum formas, Veneri illam et Junoni similem dicere ausus es sine ulla necessitate.

14. Itaque quod nimium est et invidiosum aufer, Lycine: neque enim tuorum tale quid morum est, qui neque alias facilis ad laudes et promptus esse soleas, sed nunc nescio quomodo subitam mutationem feceris plane jam luxurians, atque ex parco ad illum diem prodigus in laudando extiteris. Verum neque illud te pudeat, si retractes librum jam in vulgus editum: quandoquidem etiam Phidiam sic fecisse aiunt, quum Jovem Eleis elaborasset. Stantem enim post valvas ædiculæ, quum primum illis remotis opus ostenderet, auscultasse reprehendentes aliquid, aut laudantes: reprehendebat autem alius quidem nasum, ut nimis crassum, alius faciem ut longiorem, alius aliud quid. Deinde quum discessissent, rursus Phidiam inclusum emendasse et correxisse signum de plurium sententia. Neque enim putabat parvum esse consilium tanti populi, sed necesse semper esse, ut multi plus videant uno, si vel sit Phidias. Hæc tibi ab illa afferro, et ipse hortor sodalis tuus atque amicus.

15. LYCINUS. Quantum te oratorem, Polystrate, ignoravi! Orationem quidem adeo longam, et tantam contra scriptum meum accusationem protulisti, ut ne spes quidem mihi defensionis ulla relicta sit. Verum enim vero hoc non pro forma et consuetudine iudiciorum fecistis, tu maxime, quod indicta causa iudicium dedisti contra libellum, non præsentem ipsius advocato. Facillimum autem, puto, hoc est ex proverbio, vincere quum solus curras. Itaque nihil mirum, si et nos causa cecidimus, neque aqua nobis infusa, neque concessa causæ dicendæ facultate. Potius autem, quod quidem omnium minime conveniebat, accusatores iidem fuistis et iudices. Utrum igitur vis, contentus decretis vestris quiescam, an Himeræi poetæ exemplo palinodiam scribam; an vero provocandi mihi copiam dabitis?

POL. Per Jovem, si quidem habueris quod de jure dicas. Neque enim inter adversarios, ut tu vocas, sed inter amicos causam dices. Ego vero etiam idem tecum iudicium subire paratus sum.

16. ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἀνιάρδον, ὃ Πολύστρατε, ὅτι μὴ ἐκείνης παρούσης ποιήσομαι τοὺς λόγους· μακρῷ γὰρ ἂν οὕτως ἄμεινον ᾔην. Νῦν δὲ θανάκη ἀπ' ἐντολῆς ἀπολογήσασθαι. Ἄλλ' εἰ μοι τοιούτους ἀγγελιαφόρος γένοιτο πρὸς αὐτὴν ὅς παρ' ἐκείνης πρὸς με γεγένησται, τολμήσω ἀναρρῆσαι τὸν κύβον.

ΠΟΑ. Θάρρει, ὦ Λυκίне, τούτου γε ἔνεκα, ὡς οὐ φαῦλόν με ὑποκριτὴν ἔξω τῆς ἀπολογίας, πειρώμενος διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὡς ἂν μάλλον μνημονεύσαιμι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν πάνυ μὲν ἔδει μοι μακρῶν τῶν λόγων πρὸς οὕτω σφοδρὰν τὴν κατηγορίαν. Ὅμως δὲ σοῦ ἔνεκα ἐπιτεμώμην τὴν ἀπολογίαν. Καὶ παρ' ἐμοῦ τοίνυν τάδε αὐτὴ ἀπάγγελλε.

ΠΟΑ. Μηδαμῶς, ὦ Λυκίне, ἀλλ' ὥσπερ αὐτῆς ἐκείνης παρούσης λέγε τὸν λόγον, εἴτ' ἐγὼ μιμήσομαι σε πρὸς αὐτήν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ὦ Πολύστρατε, ἡ μὲν πάρεστι καὶ προείρηκε δηλαδὴ ἐκεῖνα ὅσα σὺ παρ' αὐτῆς ἀπήγγειλας, ἡμεῖς δὲ χρὴ τῶν δευτέρων λόγων ἐνάρχεσθαι. Καίτοι — οὐ γὰρ ὀκνήσω πρὸς σέ εἰπεῖν ὁ πέπονθα — οὐκ οἶδ' ὅπως φοβερώτερόν μοι τὸ πρᾶγμα πεποιήκας, καὶ ὡς ὁρᾷς ἰδρῶν τε ῥῆθι καὶ δέδοικα καὶ μονονοῦχί· καὶ ὁρᾶν αὐτὴν οἴομαι καὶ τὸ πρᾶγμα πολλὴν μοι τὴν ταραχὴν ἐμπεποίηκεν. Ἄρξομαι δ' ὁμῶς· οὐ γὰρ οἶδν τε ἀναδύναί ῥῃ παρούσης.

ΠΟΑ. Καὶ νῆ Δία πολλὴν τὴν εὐμένειαν ἐπιτραίνει τῷ προσώπῳ· φαῖδρά γὰρ ὡς ὁρᾷς καὶ προσηγής· ὥστε θαρρῶν λέγε τὸν λόγον.

17. ΛΥΚ. Ἐγὼ σε, ὦ γυναῖκιν ἀρίστη, μεγάλην, ὡς φῆς, καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐπαινέσας οὐχ ὁρῶ ὃ τι τηλικούτων ἐπήνεσα, ἥλικον αὐτὴ σὺ τοῦτο ἐγκώμιον ὑπερ σκαυτῆς· ἐξενήνοχας τὴν πρὸς τὸ θεῖον τιμὴν ἐν μεγάλῳ τιθειμένη· σχεδὸν γὰρ ἀπάντων τοῦτο μείζον ὢν εἰρηκα περὶ σοῦ, καὶ συγγνώμη, εἰ μὴ καὶ ταύτην σοι προσέγραψα τὴν εἰκόνα ὑπ' ἀγνοίας με διαλαθοῦσαν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλην πρὸ αὐτῆς ἐγραψάμην. Ὡστε ταύτη γε οὐχ ὅπως ὑπερβάλλεσθαι τοὺς ἐπαίνους, ἀλλὰ πολὺ καταδέεστέρόν μοι δοκῶ τῆς ἀξίας εἰρηκέναι. Σκόπει γοῦν ἥλικον τοῦτο παρέλιπον, ὡς παμμέγεθες εἰς ἐπίδειξιν τρόπου χρηστοῦ καὶ γνώμης ὀρθῆς· ὡς ἴσθαι τὸ θεῖον μὴ ἐν παρέργῳ σέβουσιν, οὗτοι καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἀριστοὶ ἂν εἴεν. Ὡστε εἰ πάντως μετακοσμήσαι δέοι τὸν λόγον καὶ τὸ ἀγαλμα ἐπανορθώσασθαι, ἀφελείν μὲν οὐκ ἂν τι τολμήσαιμι αὐτοῦ, προσθήσω δὲ καὶ τοῦτο ὡς τινα κεφαλὴν τοῦ παντός ἔργου καὶ κορυφὴν. Ἐπ' ἐκείνῳ μέντοι καὶ πάνυ πολλὴν σοι εἰδέναι τὴν χάριν ὁμολογῶ· ἐμοῦ γὰρ ἐπαινέσαντος τοῦ σοῦ τρόπου τὸ μέτριον καὶ ὅτι μηδὲν ὑπερπετὰς μὴδὲ τύπου μεστὸν ἐνεποίησέ σοι ὁ παρὼν ὄγκος τῶν πραγμάτων, σὺ τὰ τοιαῦτα αἰτιασαμένη τοῦ λόγου ἐπιστάσω τοῦ ἐπαίνου τὴν ἀλήθειαν· τὸ γὰρ μὴ προσαρμόζειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκωμίων, ἀλλ' αἰδέεσθαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ μείζον ἢ κατὰ σέ εἶναι λέγειν, μετρίας καὶ δημοτικῆς τινος διανοίας δεῖγμά ἐστι. Πλὴν ἀλλὰ ἐξ ὅσων περ ἂν πρὸς τὸ ἐπαι-

16. LYC. At illud molestum, Polistrate, quod non illa praesente habeo orationem : longe enim sic esset melius. Jam vero necesse est per mandatum causam dicere. Verum si talis mihi ad illam internuncius fueris, qualis ab illa ad me fuisti, jacere aleam audebo.

POL. Bono animo esto, quantum ad hoc, Lycine; nec enim nialum me defensionis tuae apud illam actorem habebis, si breviter dicere studeas, quo facilius memoria complectar.

LYC. Atqui longissima mihi oratione opus erat, adversus vehementem adeo accusationem. Verumtamen tua causa in compendium mittam defensionem. A me igitur ista illi renancia.

POL. Nequaquam, Lycine : sed tanquam illa praesente habeo orationem : tum ego apud illam te imitabor.

LYC. Igitur, quando ita tibi videtur, Polistrate, ipsa jam adest, et prior dixit nimirum quaecumque tu ab ipsa mihi renunciasti : nos autem oportet altero jam loco dicere incipere. Quancumque (neque enim dicere apud te piget, quid mihi acciderit) terribilius mihi nescio qua ratione hoc negotium reddidisti : atque, ut vides, sudo jam, et pertinui, ac tantum non videre etiam ipsam mihi videor, multamque mihi perturbationem hac res objecit. Verumtamen incipiam; nam subducere me, ipsa jam praesente, non est integrum.

POL. Ac multam, ita me Jupiter, benevolentiam ipso vultu praes se fert : hilaris enim, ut vides, et propitia est. Itaque fidenter orationem habeo.

17. LYC. Ego te, mulierum praestantissima, quum vehementer, ut ais, et ultra modum laudaverim, non videtis quia in re laudaverim tantum, quantum ipsa de te praconium illud protulisti, quod magni adeo facis honorem numinis. Prope enim illis quae de te dixi omnibus illud majus est : et venia mihi debetur, si non hanc quoque tibi imaginem depinxi, quae propter ignorantiam me fugerit : neque enim aliam ante illam pinxissem. Itaque hac quidem parte adeo non excessisse modum in laudando mihi videor, ut potius multo tenuius quam pro dignitate dixerim. Considera igitur quantum hoc sit quod praetermisi, quam immensum ad boni moris et recti animi demonstrationem; quatenus, quicumque divinum numen non obiter colunt, iidem etiam adversus homines optimi fuerint. Itaque si omnino retractare orationem oporteat et simulacrum corrigere, auferre quidem de illo nihil ausim, sed illud tanquam caput totius operis atque verticem adjecerim. Verum eo nomine gratiam tibi me, et magnam quidem, habere fateor. Quum enim illam animi tui moderationem laudaverim, et quod nihil in te superbum, nihil tumidum praesens rerum amplitudo produxit; tu tales ob causas libellum accusans, veritatis fidem laudationi fecisti. Etenim non referre ad se talia praconia, sed pudore propter ea confundi, et majora quam quae tibi convenient dicere, id ipsum vero moderati et civilis animi specimen est. Verum quanto magis

νεῖσθαι αὐτὸ οὕτω διακειμένη τυγχάνης, τοσοῦτον ἀξιώ-
 τερὰν ὑπερεπαινεῖσθαι ἀποφανέιναι σεαυτὴν. Καὶ σχε-
 δὸν ἐς τὸν τοῦ Διογένοους λόγον περιελήλυθέ σοι τὸ
 πρᾶγμα, δὲ ἐρομένου τινός, ὅπως ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο,
 εἰ δόξης, ἔφη, καταφρονήσῃ· φαίνει γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς,
 εἰ τις ἔροίτο με, τίνες εἰσι μάλιστα ἐπαινῶν ἀξιοί;
 Ὅποσοι ἐπαινέσθαι μὴ θέλουσιν.

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξαγώνια καὶ πόρρω τοῦ
 πράγματος. Ὑπὲρ δὲ οὗ χρὴ ἀπολογησάσθαι, τοῦτό
 ἐστίν, ὅτι τῇ ἐν Κνίδῳ καὶ τῇ ἐν χήποις καὶ Ἡρᾷ καὶ
 Ἀθηνᾷ τὴν μορφήν ἀναπλάττων εἰκάσα· ταῦτά σοι ἐκ-
 μετρα ἔδοξε καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα. Περὶ αὐτῶν δὲ τού-
 τῳ ἐροί. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνας
 εἶναι καὶ ποιητὰς καὶ γραφεάς, τοὺς δὲ ἐπαινούντας καὶ
 μᾶλλον, οἶμαι, εἰ καὶ χαμαὶ καὶ βάδην ὥσπερ ἡμεῖς,
 ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μέτρων φέροντο. Ἐλευθερον γάρ τι ὁ
 ἐπαινος οὐδ' ἐστὶν αὐτοῦ μέτρον εἰς μέγεθος ἢ βραχύτητα
 νομοθετημένον, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐξ ἁπαντος ὀρθόν,
 ὅπως ὑπερθυμιάσεται καὶ ζηλωτὸν ἀποφανεῖ τὸν ἐπαι-
 νούμενον. Οὐ μὴν ταύτην ἐγὼ βαδιόυμαι, μὴ καὶ σοὶ
 δοξῶ ὑπ' ἀπορίας αὐτὸ ὀρθόν.

19. Ἐκεῖνο δὲ σοὶ ζημὴ, τοιαύτας ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς
 τῶν ἐπαινετικῶν τούτων λόγων εἶναι, ὥς χρὴ τὸν ἐπαι-
 νούντα καὶ εἰκόσι καὶ μοιούσῃσι προσγρησθαι, καὶ σχε-
 δὸν ἐν τούτῳ τὸ μέγιστόν ἐστιν εὖ εἰκάσαι· τὸ δὲ εὖ ὧδε
 μάλιστ' ἂν κρίνεται, οὐκ ἦν τις τοῖς ὁμοίοις παραβάλλῃ
 οὐδ' ἦν πρὸς τὸ ὑποδεέστερον ποιῆται τὴν παράθεσιν,
 ἀλλ' ἦν πρὸς τὸ ὑπέρειρον ὥς ὅσον τε προσβιβάξῃ τὸ ἐπαι-
 νούμενον. Οἷον εἰ τις κύνα ἐπαινῶν εἴποι ἀλώπεκος
 εἶναι μείζων αὐτὸν ἢ αἰλίουρου, ἄρα σοὶ δοκεῖ ὁ τοιοῦτος
 ἐπαινεῖν εἰδέναι; Οὐκ ἂν εἴποις. Οὐ μὴν οὐδ' εἰ λύκῳ
 φαίῃ ἴσον αὐτὸν ὑπάρχειν, οὐδὲ οὕτως μεγαλωστί ἐπήνε-
 σεν. Ἀλλὰ ποῦ τὸ ἴδιον τοῦ ἐπαινῶν ἀποτελείται; ἦν
 ὁ κύων τῷ λέοντι εἰσικέαι λέγεται καὶ μέγεθος καὶ ἀλ-
 κήν. Ὡς ὁ τὸν Ὀρίωνος κύνα ἐπαινῶν ἔφη ποιητὴς
 λεοντοδόμαν αὐτόν· οὗτος γὰρ δὴ κυνὸς ἐντελής ἐπαινος.
 Καὶ πάλιν εἰ τις Μίλωνα τὸν ἐκ Κρότωνος ἢ Γλαῦκον
 τὸν ἐκ Καρύστου ἢ Πολυδάμαντα ἐπαινέσαι θέλων
 ἐπειτα λέγοι ἰσχυρότερον ἕκαστον αὐτῶν γυναικὸς γενέ-
 σθαι, οὐκ ἂν οἶε γελασθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνοίᾳ τοῦ
 ἐπαινῶν; ὅπου γε καὶ εἰ ἐνὸς ἀνδρὸς ἔλεγεν ἀμείνω
 εἶναι αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν ἂν εἰς ἐπαινον.
 Ἀλλὰ πῶς ἐπήνεσε ποιητὴς εὐδόκιμος τὸν Γλαῦκον, οὐδὲ
 Πολυδεύκεος βίαν φήσας ἀνατείνασθαι ἂν αὐτῷ ἐναντίας
 τὰς χεῖρας οὐδὲ σιδάρεον Ἀλκμήνας τέκος; Ὅρθῳ ὁποῖος
 αὐτὸν θεοὺς εἰκάσει; μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν ἐκείνων
 ἀμείνω ἀπέφηνε. Καὶ οὕτε αὐτὸς ὁ Γλαῦκος ἡγανά-
 κτησε τοῖς ἐφόροις τῶν ἀθλητῶν θεοῖς ἀντεπαινούμενος
 οὕτε ἐκείνοι ἡμύναντο ἢ τὸν Γλαῦκον ἢ τὸν ποιητὴν ὥς
 ἀσεβούντα περὶ τὸν ἐπαινον, ἀλλὰ εὐδοκίμουν ἄμφω
 καὶ ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὁ μὲν ἐπὶ τῇ ἀλκῇ, ὁ
 δὲ ποιητὴς ἐπὶ τε τοῖς ἀλλοῖς καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ μάλ-
 ιστα τῷ ἄσφατι. Μὴ δὲ θαυμάσης, εἰ καὶ αὐτὸς
 εἰκάσαι βουλόμενος, ὅπερ ἦν τῷ ἐπαινούντι ἀναγκαῖον,

ad ipsas laudes sic affecta animo es, tanto te demonstras
 summis laudibus digniorem. Ac pæne ad illud Diogenis
 dictum tibi res devenit, qui interrogante quodam, quomodo
 gloriam quis posset consequi, Si gloriam, inquit, contem-
 nerit. Nam ipse quoque, si quis ex me quærat, Qui sunt
 maxima laude digni? dixerim, Qui laudari minime volunt.

18. Sed ista forte extra quaestionem sunt, et a causa se-
 juncta. Pro quo autem nunc jam causa dicenda, illud
 est, quod Cnidiæ Veneri, et quæ in Hortis colitur, et Ju-
 noni, et Minervæ similem dixi, quum formam tuam effinge-
 rem: hæc modum tibi pedemque excedere visa sunt: de
 his igitur ipsis dicam. Quanquam antiquum illud dictum
 est, ad causam dicendam non vocari poetas et pictores:
 verum qui laudant, etiam minus, puto, etsi humi et pe-
 destri, ut nos, oratione, sed non per metra ferantur. Li-
 berum enim quiddam laus est, nec est modus illius ad ma-
 gnitudinem aut brevitatem lege constitutus; sed hoc solum
 omni modo videt, ut in summa admiratione ponat et æmula-
 tione dignum ostendat eum qui laudatur. Verum hæc non
 incedam equidem, ne consilii inopia hoc facere tibi etiam
 videar.

19. At illud dico, tales esse nobis in laudem scriptione
 locos et formas, ut is qui laudat, imaginibus etiam simili-
 tudinibusque utatur: et est fere in hoc laudandi opere illud
 maximum, bene comparare. Porro illud bene sic maxime
 judicetur, non si quis paribus aliquid comparet, neque si
 ad vilius quid collationem instituat; verum si quis ad aliquid
 excellentius, quantum ejus fieri potest, illud quod laudatur
 admoveat. Velut si quis in laude canis dicat, illum vulpe
 majorem esse, aut fele, numquid talis videtur tibi laudare
 scire? Non sane dixeris. Sed neque si lupo dicat parem
 illum esse, neque sic magno opere laudaverit. Sed ubi
 id quod proprium est laudis efficitur? si canis leoni par
 dicatur et magnitudine et robore. Ut Orionis canem lau-
 dans poeta « leonum domitorem » vocavit: hæc enim sane
 perfecta canis laus est. Et rursus si quis Milonem Croto-
 niaten, aut Glaucum ex Carysto, aut Polydamantem laudare
 volens, deinde dicat, fortiorem unumquemque illorum fuisse
 muliere, non derisum illum iri putas ob laudis vecordiam?
 quum etiam si uno illum viro superiorem esse diceret, neque
 hoc satis esset ad laudem. Sed quomodo laudavit Glaucum
 nobilis poeta, neque Pollucis vim, dicens, protensuram
 adversarias illi manus, neque ferreum Alcmenæ natum!
 Viden' qualibus illum diis comparaverit? imo potius illis
 ipsis præstantiorem ostendit. Ac neque Glaucus indignatus
 est, se præsidibus athletarum diis oppositum laudari; ne-
 que illi vel Glaucum vel poetam ulti sunt, tanquam impie
 se in laude illa gerentem; sed in gloria et honore ambo apud
 Græcos fuere, alter roboris causa; poeta vero quum propter
 alia, tum propter hoc ipsum maxime carmen. Noli ergo ad-
 mirari, si et ipse, comparatione uti quum vellem, quod erat

ὕψηλότερῃ ἐχρησάμην τῷ παραδείγματι, τοῦτο ὑποβαλόντος τοῦ λόγου.

20. Ἐπεὶ δὲ καὶ κολακείας ἐπαμνήσθης, ὅτι μὲν καὶ σὺ μισεῖς τοὺς κολακικούς, ἐπαίνῳ μὲν σε, καὶ οὐκ ἐχρῆν ἄλλως. Ἐθέλω δὲ σοὶ διακρίναι καὶ διορίσαι τὸ τε τοῦ ἐπαινοῦντος ἔργον καὶ τὴν τοῦ κολαχοῦ ὑπερβολήν. Ὁ μὲν οὖν κολαξ ἅτε τῆς χρείας ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ ἐπαινῶν, ἀληθείας δὲ ὀλίγην ποιούμενος τὴν πρόνοιαν, ἅπαντα ὑπερπαινεῖν ὁλεῖται δεῖν, ἐπιψεύδόμενος καὶ προστιθεὶς παρ' αὐτοῦ τὰ πλείω, ὥς μὴ ἂν ἀκῆσαι καὶ τὸν Θεοστῆν εὐμορφότερον ἀποφῆναι τοῦ Ἀχιλλεύως καὶ τὸν Νέστορα φάναι τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων τὸν νεώτατον εἶναι· διμύσαιοτο δ' ἂν καὶ τὸν Κρόισου παῖδα δευτερώτερον εἶναι τοῦ Μελάμποδος καὶ τὸν Φινέα δευτερόν τε δεδορμέναι τοῦ Λυγκεύως, ἥνπερ μόνον κερδοῦναι τι ἐλπίσῃ ἐπὶ τῷ ψεύσματι. Ὁ δὲ γε αὐτὸ τοῦτο ἐπαινῶν οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν ψεύσαιτο τι ἢ προσθεῖη τῶν μὴ δὲ ὅλως προσόντων, τὰ δ' ὑπάρχοντα αὐτῷ φύσει ἀγαθὰ καὶ μὴ πάνυ μεγάλα ἦ, παραλαβὼν ἐπηύξησε καὶ μείζω ἀπέφηνε· καὶ τολμήσειεν ἂν εἰπεῖν, ἵππον ἐπαινεῖσαι θέλων φύσει κοῦφον ὧν ἴσμεν ζῶων καὶ δρομικῶν, ὅτι

"Ἀκρον ἐπ' ἀνδρῶν καρπὸν θέαν οὐδὲ κατέκλεα.

καὶ πάλιν οὐκ ἂν ὀκνήσειε φάναι « δειλοπόδων δρόμον ἵππων. » Καὶ ἢν οἰκίαν ἐπαίνῃ καλὴν καὶ ἀριστα κατασκευασμένην, εἴποι ἂν,

Ζηὸς που τοιῆδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Ὁ δὲ κολαξ τοῦτο τὸ ἔπος καὶ περὶ τῆς συβώτου καλύβης εἴποι, εἰ μόνον τι παρὰ τοῦ συβώτου λαβεῖν ἐλπίσειεν· ὅπου Κύναιθος δὲ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κολαξ ἀπάντων αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν κολακείαν καταναλωμένων ἐπῆναι ὑπὸ βηχὸς ἐνοχλούμενον τὸν Δημητρίον, ὅτι ἐμμελῶς ἐχρέμπετο.

21. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἑκατέρου αὐτῶν γνώρισμά ἐστι, τὸ τοὺς μὲν κολακὰς οὐκ ὀκνεῖν καὶ ψεύδεσθαι τοῦ χαρίσασθαι ἕνεκα τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐξαίρειν δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ὑπάρχοντα πειρᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ ἐνὶ οὐ σμικρῷ διαλλάττουσιν, ὅτι οἱ μὲν κολακῆς, ἐφ' ὅσον ὅλον τε αὐτοῖς, γρῶνται ταῖς ὑπερβολαῖς, οἱ ἐπαινοῦντες δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταύταις σωφρονοῦσι καὶ ἐντὸς τῶν ὅρων μένουσι. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα κολακείας καὶ ἐπαίνου ἀληθοῦς δείγματα, ὥς μὴ πάντας ὑποπτέυῃς τοὺς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ διακρίνης καὶ παραμετρήῃς τῷ οἰκίῳ μέτρῳ ἑκάτερον.

22. Φέρ' οὖν, εἰ δοκεῖ, πρόσσχε τοῖς ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένους τοὺς κανόνας ἀμφοτέρους, ὥς μάθῃς εἶτε τοῦτω εἶτ' ἐκείνῳ εἰσάσιν· ἐγὼ γάρ εἰ μὲν τινα ἀμωρον οὔσαν ἔσθην τῷ ἐν Κνίδῳ ἀγάλματι ὁμοίαν, γόγῃς ἂν καὶ τοῦ Κυναῖθου κολακικώτερος ὄντως νομιζοίμην· εἰ δὲ τοιαύτην ὑπάρχουσαν ὅταν πάντες ἴσασιν, οὐ πάνυ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἦν τὸ τολμήμα.

23. Τάχ' ἂν οὖν φαίης, μᾶλλον δὲ ἤδη εἰρηκας, ἐπαινεῖν μὲν σοὶ ἐς τὸ κάλλος ἐφεῖσθαι ἀνεπίφθορον

laudaturo necessarium, exemplo usus sum altiore, ratione hoc ipsa subjiciente.

20. Quandoquidem autem adulationis mentionem fecisti; quod odio habes adulatores, laudo te equidem, neque aliter oportebat. Volo autem tibi jam discernere ac finire tum laudantis opus, tum adulatoris excessum. Adulator igitur, quippe qui suæ ipsius utilitatis causa laudet, veritatis autem parvam admodum curam habeat, supra modum laudanda censet omnia, mentiens plurima ac de suo addens, ut neque Thersiten Achille pulchriorem pronunciare pigretur, et Nestorem dicat eorum, qui ad illum pugnaverunt, inaxime juvenem fuisse: juraverit autem etiam Cresii filium audire acutius Melampode, et Phineum acutius cernere Lynceo; modo lucrifacere aliquid mendacio suo speret. At alter, qui id ipsum usque facit, ut laudet, non ille quidem is est qui mentiatur quicquam vel addat eorum, quæ plane non adsunt; sed quæ natura illi bona insunt, etiamsi non nimis magna fuerint, ea sumit, auget et facit majora. Et ausit ille dicere, quum equum laudare vult, levem inter ea quæ novimus animalia et ad cursum aptum,

Per summas currat nec eas confringat aristas:

et rursus non dubitet dicere « procclippidum cursum equorum. » Et si domum laudet pulchram et optime adificatam, dicat:

Talis nimirum Jovis intus regia Olympi.

At adulator hunc versus etiam de subulci tugurio dicat, si modo accipere aliquid a subulco speret: quum Cynæthus Poliorcetæ Demetrii adulator, omnibus adulandi rationibus, sibi consumtis, laudaverit vexatum a tussi Demetrium, quod modulate screaret.

21. Non solum autem hic utriusque generis character est, quod adulatores non dubitant etiam mentiri in gratiam eorum quos laudant; laudatores autem extollere student quæ adsunt: verum etiam illa re non parva distant, quod adulatores quantum possunt intuntur hyperbolis, laudatores autem in his ipsis quoque sobrii sunt et intra terminos se continent. Hæc tibi pauca de multis sunt adulationis ac veræ laudis specimina, ne omnes omnino laudantes suspectos habeas, sed ut discernas et sua utrumque mensura metiaris.

22. Age igitur, si videtur, admove his, quæ dicta a me sunt, regulam utramque, ut videas, huicne an illi conveniant. Etenim si deformem quandam statuæ Cnidiae dixissem similem, impostor sane, et Cynætho ipso magis adulator vere haberer: si vero talem, qualem omnes norunt, non sane magni ille ausus intervalli fuerit.

23. At forte jam dixeris, quin jam dixisti, laudare quidem pulchritudinis nomine tibi permixtum esto: verum

μέντοι ποιήσασθαι τὸν ἔπαινον ἔχρην, ἀλλὰ μὴ θεαῖς ἀπεικάζειν ἄνθρωπον οὖσαν. Ἐγὼ δὲ — ἤδη γάρ με προάξεται τάληθες εἰπεῖν — οὐ θεαῖς σε, ὦ βελτίστη, εἶκασα, τεχνιτῶν δ' ἀγαθῶν δημιουργήμασι λίθου καὶ χαλκοῦ ἢ ἐλέφαντος πεποιημένοις. Τὰ δὲ ὅπ' ἀνθρώπων γεγεννημένα οὐκ ἀσεβὲς εἶμαι ἀνθρώποις εἰκάζειν· ἐκτός ἐί μὴ σὺ τοῦτο εἶναι τὴν Ἀθηναίαν ὑπειληφας τὸ ὑπὸ Φειδίου πεπλασμένον ἢ τοῦτο τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, ὃ ἐποίησε Πραξιτέλης ἐν Κνίδω οὐ πάνυ πολλῶν ἔτων. Ἀλλ' ὅρα μὴ ἀσεμον ᾖ τὰ τοιαῦτα περὶ θεῶν δοξάζειν, ὧν τὰς γε ἀληθεῖς εἰκόνας ἀνεφίκτους εἶναι ἀνθρωπίνῃ μιμῆσει ἔγωγε ὑπολαμβάνω.

24. Εἰ δὲ καὶ σὺ μάστιγ' αὐταῖς ἐκείναις εἶκασα, οὐκ ἔμὼν τοῦτο οὐδὲ ἐγὼ πρῶτος ταύτην ἐτεμύμην τὴν ὁδὸν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ποιηταί, καὶ μάλιστα ὁ πολίτης ὁ σὸς Ὅμηρος, ὃν καὶ νῦν ἀναδιδάσσομαι συναγορεύοντά μοι, ἢ οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν σὺν ἐμοὶ ἄλῃναι. Ἐρῶμαι τοίνυν αὐτὸν, μᾶλλον δὲ σὲ ὑπὲρ αὐτοῦ — καὶ γὰρ διαμνημονεύεις εὖ ποιούσα τὰ χαρίεστατα τῶν ἐρραφωδῆμένων αὐτῷ — τί σοι ἐκείνος δοκεῖ, ὅπταν περὶ τῆς αἰχμαλώτου λέγῃ τῆς Βρισηίδος, ὅτι χρυσῇ Ἀφροδίτῃ ἱκέλῃ ἐπένειε τὸν Πάτροκλον· εἴτα μετὰ μικρὸν, ὡς οὐχ ἱκανὸν εἰ μόνῃ τῇ Ἀφροδίτῃ εἰκυῖα ἔσται,

Εἶπε δ' ἄρα — φησί — κλαίουσα γυνὴ εἰκυῖα θεῶσιν.

Ὅπταν οὖν τὰ τοιαῦτα λέγῃ, μισεῖς κάκεινον, καὶ ἀπορρίπτεις τὸ βιβλίον, ἢ δίδως αὐτῷ ἐλευθερίαν ἐν τῷ ἔπαινῳ; ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ δῶς, ὃ γε τοσούτος αἰὼν δέδωκεν, οὐδ' ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἡτιάσατο, οὐδὲ ὃ μαστιγῆσαι τολμήσας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα οὐδ' ὃ τὰ νόθα ἐπισημηνάμενος τῶν ἔπων ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὁδελῶν. Εἴτα ἐκείνῳ μὲν ἐφεθήσεται βάρβαρον γυναικα, καὶ ταῦτα κλάουσιν, τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσαι, ἐγὼ δὲ, ἵνα μὴ τὸ κάλλος εἴπω, διότι μὴ ἀνέχῃ ἀκούουσα, οὐκ ἂν παραβάλωμι θεῶν εἰκόσι γυναικῶν παιδρὲν καὶ μειδιῶσαν τὰ πολλὰ, ὅπερ θεοῖς ὅμοιον ἄνθρωποι ἔχουσιν;

25. Ἐπὶ μὲν γε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὅρα ὅσῃν αὐτὸς φειδῶ ἐποίησατο τῶν θεῶν καὶ ὡς ἐταμιεύσατο τὰς εἰκόνας ἐς τὸ σύμμετρον, ὡς ὅμματα μὲν φησι καὶ κεφαλὴν ἱκελον αὐτὸν εἶναι τῷ Διὶ, τῷ Ἀρεῖ δὲ τὴν ζώνην, στέρνον δὲ τῷ Ποσειδῶνι, διαιρῶν τὸν ἄνθρωπον κατὰ μέλη πρὸς τοσούτων θεῶν εἰκόνας· καὶ αὖ πάλιν βροτολογίῳ Ἀρεῖ φησιν ὅμοιον εἶναι καὶ ἄλλον ἄλλω, θεοειδῇ τὸν Φρύγα τὸν Πριάμου, καὶ θεοεικελον πολλάκις τὸν Πηλέα. Ἀλλὰ ἐπάνειμι αὖθις ἐπὶ τὰ γυναικεῖα τῶν παραδειγμάτων· ἀκούεις γὰρ δὴ πού αὐτοῦ λέγοντος,

Ἀρτέμιδι ἱκέλῃ τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,
καὶ

Ὅτ' ὃ' Ἀρτεμις εἰσι κατ' οὐρεας.

26. Οὐ μόνον δὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς θεοῖς ἀπει-

invidiæ non obnoxiam oportebat laudationem facere, nec similem deabus dicere hominem. Verum ego (jam enim ipsum me verum ad se dicendum invitabit) non profecto deabus, o præstantissima, similem dixi te, sed bonorum artificum operibus, e lapide, et ære, vel ebore fabrefactis. Quæ autem facta sunt ab hominibus, ea similia hominibus dicere, non puto impium: nisi forte hoc tu Minervam existimas, quod est effectum a Phidia, aut illud coelestem Veneram, quod in Cnido fecit Praxiteles annis post non ita multis. Sed vide ne non satis grave sit talia de diis sentire, quorum veras imagines supra humanam imitationem esse positas, equidem arbitror.

24. Si vero vel maxime illis ipsis deabus similem te dixissem, non meum istuc esset, neque primus ego istam viam secuissem; sed fecerunt hoc multi ac boni poetæ, et maxime civis ille tuus Homerus, quem nunc etiam excitabo advocatum mihi, aut fieri non potest quin ipse mecum damnetur. Interrogabo igitur illum, potius vero te pro illo (meministi enim, in quo bene facis, venustissima quævis illius carminum), quid de illo tibi videtur, quom de captiva dicit Briseide, auræ eam Veneri similem luxisse mortem Patrocli: tum paullo post, quasi non satis foret si soli similia Veneri sit,

Sic fatur (inquit) lacrimans par sanctis femina divis.

Quum igitur dicit talia, odistine ipsum quoque, et abjicis librum, an das illi, ut libertate in laudando utatur? Verum etai tu non dederis, tantum certe ævum illi dedit, nec est qui hoc illum nomine accusaverit, ne iste quidem qui flagellis cedere statuam ipsius ausus est, neque qui obelis ascribendis supposititios illius versus notavit. Deinde huic quidem licebit, barbaram mulierem, eamque plorantem, auræ Veneri dicere similem: ego vero, ne de pulchritudine dicam, quoniam de hac audire non sustines, non comparem statuis dearum mulierem læti vultus et plerumque subridentem, quod deorum simile habent homines?

25. Verum in Agamemnone vide quam diis ipse pepercerit, et quam illorum imagines proportionem quadam dispensarit, qui oculis quidem et capite similem eum dicat Jovi, quod ad balteum autem, Marti, ac pectus Neptuno, in sua hominem membra dividens pro totidem deorum imaginibus. Ac rursus homicidæ Marti similem ait esse, et alium alii, dei specie Phrygem Priami, dei similem sæpe natum Pelei. Sed redeo rursus ad exempla muliebria. Audis enim sane illum dicentem,

Dianæ similis, vel quæ Venus aurea fertur,

et

Qualis Diana in montibus errat.

26. Non solum autem ipse homines diis facit similes,

κάξει· ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐφρόβου κόμην ταῖς Χάρισιν ἀπέικασε, καὶ ταῦτα αἵματι δεδευμένην. Καὶ ὅπως τοσαῦτά ἐστι τὰ τοιαῦτα, ὥς μηδὲν εἶναι μέρος τῆς ποιήσεως, ὃ μὴ ταῖς θεαῖς εἰκόσι διακεκόσμηται. Ὡστε ἢ κακείνα ἐξαληλίσθω, ἢ καὶ ἡμῖν τὰ ὅμοια τολμᾶν ἐφέισθω. Οὕτω δὲ τὸ κατὰ τὰς εἰκόνας καὶ τὰς ὁμοιώσεις ἀνεύθυνον ἔστιν, ὥστε Ὅμηρος καὶ τὰς θεὰς αὐτὰς οὐκ ὠκνησεν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπαινεῖσαι· τοὺς γοῦν τῆς Ἥρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἰκασεν· ἕτερος δὲ τις ἰοβλέφαρον τὴν Ἀφροδίτῃν εἶπε. Τὴν μὲν γὰρ ῥοδοδάκτυλον τίς ἀγνοεῖ τῶν κἂν ἐπ' ἐλάχιστον τῇ Ὁμήρῳ ποιήσει ὁμιληκότων;

27. Καίτοι τὰ μὲν τῆς μορφῆς ἔτι μετριώτερα, εἰ τις θεῶν εἰκέναι λέγεται· ἀλλὰ τὰς προσηγορίας αὐτὰς πόσοι ἐμιμήσαντο τὰς τῶν θεῶν Διονύσιοι καὶ Ἥφαιστίωνες καὶ Ζήνωνες καὶ Ποσειδόνιοι καὶ Ἑρμαῖοι προσεγορεύοντο; Ἀητῶ δὲ γυνὴ τι ἐγένετο Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, καὶ ὁμοῖς οὐκ ἡγανάκτησεν ἡ θεὸς δυναμένη λίθον αὐτὴν ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀπεργάσασθαι. Ἐγὼ γὰρ τοὺς Αἰγυπτίους, ὅσπερ καὶ δεισιδαίμονέστατοί εἰσι πάντων, ὁμοῖς τοῖς θεοῖς ὀνόμασιν ἐς κόρον ἐπιχωμένους· σχεδὸν γοῦν τὰ πλεῖστα αὐτοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἔστιν.

28. Ὡστε οὐ πρὸς γε σοῦ τὸ τοιοῦτον, φοφοδεῶς διακείσθαι πρὸς τὸν ἐπαινον· εἰ γάρ τι ἐν τῷ συγγράμματι πεπλημμέληται ἐς τὸ θεῖον, σὺ μὲν ἀνεύθυνος αὐτοῦ, ἐκτὸς εἰ μὴ τίνα νομίζεις ἀκροάσεως εὐθύνην εἶναι, ἐμὲ δὲ ἀμυνοῦνται οἱ θεοί, ἐπειδὴν πρὸ ἐμοῦ τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς ἀμύνονται. Ἄλλ' οὐδέπω οὐδὲ τὸν ἄριστον τῶν φιλοσόφων ἡμύναντο εἰκόνα θεοῦ τὸν ἄνθρωπον εἰπὼντα εἶναι. Πολλὰ ἔτι ἔχων πρὸς σὲ εἰπεῖν Πολυστράτου ἕνεκα τούτου παύσομαι, ἵνα καὶ ἀπομνημονεύσαι δυναθῇ τὰ εἰρημένα.

29. ΠΟΛ. Οὐκ οἶδα εἰ μοι τοῦτο δυνατόν ἐστι, ὦ Λυκίη· μακρὰ γὰρ εἴρηται σοι ταῦτα καὶ ὑπὲρ τὸ ἰδὼρ τὸ ἐγκεχυμένον. Πειράσομαι δὲ ὁμοῖς ἐπιμνησθῆναι αὐτῶν. Καὶ ὡς ὁρᾷς, ἤδη ἀποσοδῶ παρ' αὐτὴν ἐπιδυσάμενος τὰ ὕδα, ὥς μὴ τι παρεμπεσὼν ἄλλο συγχέῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, εἰτά μοι συρίττεσθαι συμβῇ πρὸς τῶν θεατῶν.

ΛΥΚ. Αὐτῇ σοι μελήσει, ὦ Πολύστρατε, ὅπως ἄριστα ὑπακρίνη. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ περ ἅπαξ σοι τὸ ὄραμα παραδέδωκα, νῦν μὲν ἐκποδὼν ἀποστήσομαι· ὁπότεν δὲ τὰς ψήφους ἀνακηρύττωσι τῶν κριτῶν, τότε ἤδη καὶ αὐτὸς παρέσομαι ὀφόμενος ὁποῖόν τι τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἔσται.

XLI.

ΤΟΞΑΡΙΣ Η ΦΙΛΙΑ.

1. ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ. Τί φης, ὦ Τόξαρι; οὐτε Ὁρέστη καὶ Πυλάδῃ ὑμεῖς οἱ Σκυθαὶ καὶ θεοὺς εἶναι πεπιστεύκατε αὐτούς;

sed Euphorbi etiam comam Gratiis similem dixit, eamque infectam sanguine. Atque in universum tanta sunt in hoc genere, ut nulla poeseos pars sit, quin divinis imaginibus exornata cernatur. Itaque aut illa etiam deleantur, aut nobis quoque audere similia concessum esto. Adeo autem illa imaginum et similitudinum ratio a censura libera est, ut Homerus deas ipsas non dubitaverit laudare a deterioribus: Junonis enim oculos comparavit bubulis: alius autem aliquis superciliis violaceis Venerem dixit: roseis enim digitis insignem quis eorum ignorat, qui vel paucillum in Homeri poematibus sunt versati?

27. Quanquam quæ ad formam pertinent adhuc moderatiora sunt tuis, si quis deo similis esse dicatur: verum ipsas appellaciones deorum quot jam sunt imitati, Dionysii, et Hephæstiones, et Zenones, et Posidonii et Hermæi cognominati? Latona autem mulier quædam fuit Evagoræ Cypriorum regis: et tamen non indignata est dea, quum posset illam, Niobes instar, lapidem facere. Omitto enim Ægyptios, qui quidem omnium sunt supersticiosissimi, tamen divinis nominibus ad satietatem abutentes: fere enim pleaque apud illos de cælo sunt.

28. Itaque tuum non est, meticulose adeo affectam esse ad laudes. Si quid enim in illo scripto adversus numen peccatum sit, tu quidem minime es rea illius; nisi quam putas etiam auditionis pœnam esse: me vero tum dii punient, quum ante me Homerum et alios poetas ulti fuerint. At illi nondum nec optimum philosophorum ulti sunt, qui dei imaginem esse dixit hominem. Multa adhuc ad te dicenda quum habeam, Polystrati hujus causa desinam, ut meminisse possit dictorum.

29. POL. Nescio si adhuc possim hoc, Lycine: longa enim a te habita est oratio, atque adeo ultra infusam tibi aquam. Studebo tamen illorum meminisse: et ut vides jam ad illam abire festino, obturatis auribus, ut ne quid incidens aliud ordinem illorum confundat, ac deinde accidat mihi, ut exsibilis a spectatoribus.

LYC. Ipsi tibi curæ erit, Polystrate, ut optime agas. Ego vero quandoquidem semel agendam tibi tradidi fabulam, nunc quidem statim discedam: quum vero sententias renunciabunt judicum, tum jam ipse quoque adero, visurus qualisnam certaminis exitus futurus sit.

XLI.

TOXARIS SEU AMICITIA.

MNESIPPUS. Ain' tu, Toxari? saora facitis Oresti ac Pyladi vos Scythæ, et deos esse illos creditis?

ΤΟΞΑΡΙΣ. Θύομεν, ὦ Μνήσιππε, θύομεν, οὐ μὴν θεοὺς γε οἰόμενοι εἶναι, ἀλλὰ ἀνδράς ἀγαθοὺς.

ΜΝΗΣ. Νόμος δὲ ὑμῖν καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀποθανοῦσι θύειν, ὥσπερ θεοῖς;

ΤΟΞ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς.

ΜΝΗΣ. Τί θηρώμενοι παρ' αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἐπ' εὐμενείᾳ θύετε αὐτοῖς, νεκροὺς γε οὖσιν.

ΤΟΞ. Οὐ χεῖρον μὲν ἴσως, εἰ καὶ οἱ νεκροὶ ἡμῖν αὐμενεῖς εἴεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἀμείνον οἰόμεθα πράξειν μεμνημένοι τῶν ἀρίστων, καὶ τιμῶμεν ἀποθανόντας· ἡγοῦμεθα γὰρ οὕτως ἂν ἡμῖν πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐβελῆσαι γενέσθαι.

2. **ΜΝΗΣ.** Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὀρθῶς γινώσκατε. Ὅρεσθην δὲ καὶ Πυλάδην τίνος μάλιστα θαυμάσαντες ἰσοθέους ἐποίησασθε, καὶ ταῦτα ἐπ' ἡλῦδας ὑμῖν ὄντας, καὶ τὸ μέγιστον πολεμίους; οἱ γε, ἐπεὶ σπᾶς ναυαγία περιπεσόντας οἱ τότε Σκυθαὶ συλλαβόντες ἀπήγαγον ὡς τῇ Ἀρτεμίδι καταθύσσοντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δεσμοφύλαξι καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες τὸν τε βασιλεῖα κτείνουσι καὶ τὴν ἱερίαν παραλαβόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀρτεμιν αὐτὴν ἀποσυλήσαντες ὅχροντο ἀποπλέοντες, καταγέλσαντες τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν. Ὡστε εἰ διὰ ταῦτα τιμᾶτε τοὺς ἀνδράς, οὐκ ἂν φθάνοιτε πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐξεργασάμενοι. Καὶ τούντεῦθεν αὐτοὶ ἤδη πρὸς τὰ παλαιὰ σκοπεῖτε, εἰ καλῶς ἔχει ὑμῖν πολλοὺς εἰς τὴν Σκυθίαν Ὅρεστας καὶ Πυλάδας καταίρειν. Ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε τάχιστα ἂν οὕτως ἀσεβεῖς αὐτοὶ καὶ ἄθεοι γενέσθαι τῶν περιλοιπῶν θεῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν ἐκ τῆς χώρας ἀποξενωθέντων· εἴτ', οἶμαι, ἀντὶ τῶν θεῶν πάντων τοὺς ἐπ' ἐξαγωγῇ αὐτῶν ἤκοντας ἀνδράς ἐκθειάζετε καὶ ἱεροσύλους ὑμῶν θύετε ὡς θεοῖς.

3. Εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ὅρεσθην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἰπέ, τί ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγαθὸν ὑμᾶς εἰργάσαντο, ἀνθ' ὅτου, πάλαι οὐ θεοὺς εἶναι δικαιοῦσαντες αὐτούς, νῦν τὸ ἔμπαλιν θύσαντες αὐτοῖς θεοὺς νουομῖκατε καὶ ἱερείοις ὀλίγου δεῖν τότε γενομένοις ἱερεῖα νῦν προσάγετε; γελοῖα γὰρ ἂν ταῦτα δοῦσε καὶ ὑπεναντία τοῖς πάλαι.

ΤΟΞ. Καὶ ταῦτα μὲν, ὦ Μνήσιππε, γενναῖα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἀ κατέλεξας. Τὸ γὰρ δύο ὄντας οὕτω μέγα τόλμημα τολμῆσαι καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῆς αὐτῶν ἀπάραντας ἐκπλεῦσαι εἰς τὸν Πόντον ἀπείρατον ἔτι τοῖς Ἑλλησιν ὄντα πλὴν μόνων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργεῦς ἐς τὴν Κολχίδα στρατευσάντων, μὴ καταπλαγέντας μήτε τοὺς μύθους τοὺς ἐπ' αὐτῷ μήτε τὴν προσηγορίαν καταδείσαντας, ὅτι ἄξενος ἑκαλεῖτο, οἶα, οἶμαι, ἀγρίων ἐθνῶν περιουκούντων, καὶ ἐπειδὴ ἐάλωσαν, οὕτως ἀνδρείως χρήσασθαι τῇ πράγματι καὶ μὴ ἀγαπήσαι εἰ διαφεύγονται μόνον, ἀλλὰ τιμωρησαμένους τὸν βασιλεῖα τῆς ὕβρεως καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀναλαβόντας ἀποπλεῦσαι, πῶς ταῦτα οὐ θαυμαστὰ καὶ θείας τινὸς τιμῆς ἄξια παρὰ πάντων ὅσοι ἀρετὴν ἐπαινοῦσιν; Ἀτὰρ οὐ ταῦτα

ΤΟΧ. Sacra facimus, Mnesippe, sacra facimus : verum non quo deos arbitremur esse, sed viros bonos.

MNES. Lex autem apud vos viris etiam bonis post mortem sacrificare tanquam diis?

ΤΟΧ. Non hoc modo, sed diebus festis etiam celebritatibusque illos honoramus.

MNES. Quid inde venantes? neque enim sane, ut propitii vobis sint, sacrificatis illis, utpote mortuis.

ΤΟΧ. Fortasse neque istuc male, si mortui etiam sint nobis propitii : veruntamen viventibus quoque melius nos arbitramur facturos, si memoriam virorum praestantissimorum usurpemus, et honore prosequimur mortuos : putamus enim sic futurum ut plures nobis illorum similes velint fieri.

2. **MNES.** Recte ista quidem statuitis. Sed quo imprimis nomine admirati Oresten ac Pyladen honore diis aequatis, idque, apud vos advenae quum essent, et quod maximum, hostes? qui quidem, quum illos naufragio ejectos, qui tum erant Scythae, comprehensos abduxissent, immolandos Dianae, insidiati carceris custodibus superatoque presidio, et regem interfecerint, et ascita sibi sacerdote, quia ipsa derepta Diana, navigio, derisa Scytharum civitate, evaserint. Itaque propter ista si honoratis illos viros, non effugeritis quin multos illis reddatis similes. Atque hinc ipsi jam ad antiqua respicite, an bonum vobis sit multos in Scythiam Orestes et Pyladas appellere. Etenim mihi quidem videmini quam celerrime hac ratione impii ipsi et sine diis futuri, si reliqui dii eodem modo e vestra vobis regione in peregrinam abducantur. Nempe deinde puto, pro diis universis viros qui eorum educendorum causa venerint, consecrabit, et sacrilegi qui apud vos fuerint, iis tanquam diis sacra facietis.

3. Quodsi enim non harum rerum causa Oresten ac Pyladen honoratis; die tandem, quod aliud, Toxari, beneficium vobis praestitere, cuius nomine illos, quum olim deos non haberetis, jam contra ea sacrificando deos judicastis, atque his qui parum aberat quin fierent tum victimae, victimas nunc offertis? ridicula enim istaec videri possunt, et rebus olim gestis contraria.

ΤΟΧ. Etiam ista, Mnesippe, generosa sunt illorum virorum facta, quae enarrasti. Quod enim, duo quum essent, magnum adeo facinus ausi, longam adeo a sua patria navigationem ingressi, expeditionem in Pontum susceperere, intentatum adhuc Graecis, praeter illos qui Argo vecti bellum Colchidi intulerant; nec perhorrescentes portentosas de illo fabulas, neque appellationem timentes, quum inhospitalis vocaretur, feris nimirum, ut interpretor, populis circum eum habitantibus; quod capti quum essent, viriliter adeo in ea re se gesserunt, nec satis habuere si incolumes ipsi evaderent, verum vindicata regis injuria et ablata Diana inde solverunt : quomodo haec non admiranda, non divino quodam apud omnes, qui virtutem laudant, honore digna?

ἡμεῖς Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ἐνιδόντες ἤρωσιν αὐτοῖς χροώμεθα.

4. ΜΝΗΣ. Λέγοις ἂν ἤδη ὅτι τὸ σεμνὸν καὶ θεῖον ἄλλο ἐξεργάσαντο. Ἐπεὶ ὅσον ἐπὶ τῷ πλῶι καὶ τῇ ἀποδημίᾳ πολλοὺς ἂν σοι θειοτέρους ἐκείνων ἀποδείξαιμι τοὺς ἐμπόρους, καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας αὐτοὺς, οὐκ ἐς τὸν Πόντον οὐδὲ ἄχρι τῆς Μαυώτιδος καὶ τοῦ Βοσπόρου μόνον ἐσπλέοντας, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ βαρβαρικῆς θαλάττης ναυτιλλομένους· ἔπασαν γὰρ οὗτοι ἀκτὴν καὶ πάντα αἰγιαλὸν, ὡς εἰπεῖν, διαρευνησάμενοι καθ' ἕκαστον ἔτος ὁπλὲ τοῦ μετοπώρου εἰς τὴν αὐτῶν ἐπανίστανται. Οὗς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον θεοὺς νόμιζε, καὶ ταῦτα κατήλους καὶ ταριχοπώλας; εἰ τοῦτοι, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὄντας.

5. ΤΟΞ. Ἄκουε δὴ, ὦ θαυμάσιε, καὶ σκόπει καθ' ὅσον ἡμεῖς οἱ βάρβαροι εὐγνωμονέστερον ὑμῶν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίνομεν, εἴ γε ἐν Ἀργεὶ μὲν καὶ Μυκῆναις οὐδὲ τάφον ἐνδοξὸν ἐστὶν ἰδεῖν Ὀρέστου ἢ Πυλάδου, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ νεὼς ἀποδεδείκνται αὐτοῖς ἅμα ἀμφοτέροις, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐταίροις γε οὔσι, καὶ οὐσίαι προσάγονται καὶ ἡ ἄλλη τιμὴ ἔπασα· κοιλίῃ τε οὐδὲν, ὅτι ξένοι ἦσαν, ἀλλὰ μὴ Σκυθαί, ἀγαθοὺς κεκρίσθαι· οὐ γὰρ ἐξετάζομεν θέναι οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἶναι, οὐδὲ φθονοῦμεν, εἰ μὴ φίλοι ὄντες ἀγαθὰ εἰργάσαντο, ἐπαινοῦντες δὲ ἂ ἐπραξάν, οἰκείους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων ποιοῦμεθα. Ὅ δὲ δὴ μάλιστα καταπλαγέντες τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπαινοῦμεν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἡμῖν ἐδόξαν φίλοι οὗτοι δὴ ἀρίστοι ἀπάντων γεγενῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθέται καταστήναι ὡς χρητοῖς φίλοις ἀπάσης τῆς τύχης κοινωνεῖν καὶ ὑπὸ Σκυθῶν τῶν ἀρίστων θεραπεύεσθαι.

6. Καὶ ἃ γε μετ' ἀλλήλων ἢ ὑπὲρ ἀλλήλων ἔπαθον, ἀναγράφαντες οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ στήλης χαλκῆς ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ὀρέστειον καὶ νόμον ἐποίησαντο, πρῶτον τοῦτο μάθημα καὶ παιδεῦμα τοῖς παισὶ τοῖς σφετέροις εἶναι τὴν στήλην ταύτην καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα διαμνημονεύσαι. Θᾶττον γοῦν τοῦνομα ἕκαστος ἂν αὐτῶν ἐπιλάθοιτο τοῦ πατρὸς ἢ τὰς Ὀρέστου καὶ Πυλάδου πράξεις ἀγνοήσειεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεῶς τὰ αὐτὰ ὁπόσα ἢ στήλῃ δηλοῖ, γραφαῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰκασμένα δείκνυται, πλέων Ὀρέστης ἅμα τῷ φίλῳ, εἴτα ἐν τοῖς κρημνοῖς διασφαρεῖσθαι αὐτῷ τῆς νεὼς συνεληγμένους καὶ πρὸς τὴν θυσίαν παρεσκευασμένους καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἤδη κατάρχεται αὐτῶν· καταντικρὺ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τοίχου ἤδη ἐκδεδυκὼς τὰ δεσμὰ γέγραπται καὶ φονεύων τὸν Θόαντα καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Σκυθῶν, καὶ τέλος ἀποπλέοντες, ἔχοντες τὴν Ἰφιγένειαν καὶ τὴν θεὸν οἱ Σκυθαὶ δὲ ἄλλως ἐπιλαμβάνονται τοῦ σκάφους ἤδη πλεόντος ἐκκρεμαννύμενοι τῶν πιδάλων καὶ ἐπαναβαίνειν πειρώμενοι, εἴτ' οὐδὲν ἀνύσαντες οἱ μὲν αὐτῶν τραυματῖαι, οἱ δὲ καὶ δέει τούτου ἀπονήγονται πρὸς τὴν γῆν. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἰδοὺ τις ἂν ὁπόσῃν ὑπὲρ ἀλλήλων εὖνοιαν ἐπεδείκνυτο, ἐν τῇ πρὸς τοὺς Σκυθὰς συμπολοῦν. Πειποίηκε γὰρ ὁ

Verum non ista nos in Oreste et Pylade spectantes pro heroibus illos tractamus.

4. MNES. Dic ergo jam quid præclarum et divinum aliud perfecerint. Quantum enim ad navigationem perfectionemque, multos ego tibi diviniore illis mercatores ostenderim, et eos maxime qui sunt Phœnices, non in Pontum modo, neque ad Mæotida usque et Bosporum navigantes, sed ubique et Græcum mare percurrentes et barbarum : omne enim isti litus et oram omnem, ut ita loquar, perscrutati, singulis annis sero auctumni domum suam revertuntur. Hos tu eadem ratione deos puta, idque, quum caupones fere et salsamentarii sint eorum plerique.

5. TOX. Quin audi, mire vir, et vide quantum barbari nos æquius de bonis viris quam vos judicemus : quandoquidem Argis et Mycenis ne sepulcrum quidem nobile videre est Orestæ aut Pyladæ; apud nos autem et templum illis exhibitum est simul ambobus, ut conveniebat sodalibus, et sacrificia offeruntur, et alius omnis honos habetur. Neque quicquam obstat quod peregrini, non Scythæ fuerunt, quominus boni viri judicati sint : non hoc enim inquirimus, cujates sint honesti bonique viri, neque invidemus si amici non fuerunt, qui honesta perpetrarunt : imo vero laudando ea quæ gessere, nostrates, quantum ad res gestas, facimus. Quod autem maxime attoniti in viris illis laudamus, hoc est, quod nobis visi sunt amici hi optimi omnium fuisse, et velut legiatores aliis constituti, quomodo oporteat in societatem omnis fortunæ cum amicis venire, et sic ab optimis quibusque Scytharum coli.

6. Et, quæ secum invicem aut pro se subierunt, ea relata in literas majores nostri in ærea columna dedicarunt in Oreste, lata lege, primam disciplinam et institutionem pueris suis esse hanc columnam, et quæ scripta in illa sunt, uti memoria comprehendant. Itaque facilius sui patris nomen unusquisque illorum obliviscatur, quam Orestæ atque Pyladæ facta ignoret. Sed in conspectu etiam templi eadem, quæ columna indicat, picturis expressa ab antiquis, ostenduntur : navigans Orestes simul cum amico; deinde inter rupes fracta illorum navi comprehensus, et ad sacrificium paratus; et Iphigeniam jam illos immolat : e regione vero in altero muro jam exutus vinculis depictus est, Thoantem interficiens et Scytharum multos alios; ac denique ut solvant, Iphigeniam habentes ac deam; Scythæ autem frustra manus injiciunt navi jam eunti, suspensi e gubernaculis, ac tentantes inscendere; tum ut nihil proficiunt, partim jam vulnerati, partim ejus rei metu, terram natatu repetunt. Hic vero vel maxime videat aliquis quantam sibi invicem benevolentiam exhibuerint in conflictu cum Scythiis. Fecit

γραφεὺς ἑκάτερον ἀμελοῦντα μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολεμίων, ἀμυνόμενον δὲ τοὺς ἐπιφερομένους θατέρῳ καὶ πρὸ ἑκείνου ἀπαντᾶν πειρώμενον τοῖς τοξεύμασι καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενον, εἰ ἀποθανεῖται σώσας τὸν φίλον, καὶ τὴν ἐπ' ἑκείνου φερομένην πληγὴν προαρπάσας τῷ ἑαυτοῦ σώματι.

7. Τὴν δὲ τοσαύτην εὐνοίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς κοινωνίαν καὶ τὸ πιστὸν καὶ φιλέταιρον καὶ τὸ ἀληθές καὶ βέβαιον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔρωτος οὐκ ἀνθρώπινα ταῦτα ὥηθημεν εἶναι, ἀλλὰ τινος γνώμης βελτίονος ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς τούτους ἀνθρώπους, οἱ μέγρι μὲν κατ' οὐρὸν ὁ πλοῦς εἴη, τοῖς φίλοις ἀγανακτοῦσιν εἰ μὴ ἐπ' ἴσης κοινωνήσουσι τῶν ἡδέων, εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύσῃ αὐτοῖς, οἷχονται μόνους τοῖς κινδύνους ἀπολιπόντες. Καὶ γὰρ οὐ καὶ τὸδε ὅπως εἰδῆς, οὐδὲν Σχύθαι φιλίας μεῖζον οἶονται εἶναι, οὐδὲ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ ἂν τις Σχύθης μάλλον σεμνύναιτο ἢ ἐπὶ τῷ συμπονησαί φιλῶ ἀνδρὶ καὶ κοινωνῆσαι τῶν δεινῶν, ὥσπερ οὐδὲν ὄνειδος μεῖζον παρ' ἡμῖν τοῦ προδότῃ φιλίας γεγενῆσθαι δοκεῖν. Διὰ ταῦτα Ὁρέστην καὶ Πυλάδην τιμῶμεν, ἀρίστους γενομένους τὰ Σχυθῶν ἀγαθὰ καὶ ἐν φιλίᾳ διανεγκόντας, ὁ πρῶτον ἡμεῖς ἀπάντων θαυμάζομεν, καὶ τοῦνομα ἐπὶ τούτοις αὐτῶν ἐθέμεθα, Κοράκους καλεῖσθαι, τοῦτο δὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ ὥσπερ ἂν εἰ τις λέγοι, φίλοι δαίμονες.

8. ΜΝΗΣ. Ὁ Τόξαρι, οὐ μόνον ἄρα τοξεύειν ἀγαθοὶ ἦσαν Σχύθαι καὶ τὰ πολεμικὰ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ἀλλὰ καὶ ῥῆσιν εἰπεῖν ἀπάντων πιθανώτατοι. Ἐμοὶ γοῦν τέως ἄλλως γινώσκοντι ᾗδῃ καὶ αὐτῶν δίκαια ποιεῖν δοκεῖτε οὕτως Ὁρέστην καὶ Πυλάδην ἐκθειάσαντες. Ἐλελήθεις δέ με, ὦ γενναῖε, καὶ γραφεὺς ἀγαθὸς ὢν. Πάνῳ γοῦν ἐναργῶς ἐπέδειξας ἡμῖν τὰς ἐν τῷ Ὁρεστείῳ εἰκόνας καὶ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ ὑπὲρ ἀλλήλων τραύματᾶ. Πλὴν ἀλλ' οὐκ ὥηθην ἂν ποτε οὕτω περισπούδαστον εἶναι φιλίαν ἐν Σχύθαις· ἄτε γὰρ ἀξένους καὶ ἀγρίους ὄντας αὐτοὺς ἐχθρὰ μὲν αἰεὶ συνεῖναι καὶ ὀργὴ καὶ θυμῷ, φιλίαν δὲ μὴδὲ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ἐπαινεῖσθαι, τεχμαιρόμενος τοῖς τε ἄλλοις ἢ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀποθανόντας.

9. ΤΟΞ. Εἰ μὲν καὶ τὰ ἄλλα ἡμεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ δικαιοῦτεροι τὰ πρὸς τοὺς γονέας καὶ δσιώτεροι ἐσμέν, οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι φιλοτιμηθῆιν πρὸς σέ· ὅτι δὲ οἱ φίλοι Σχύθαι πολὺ πιστότεροι τῶν Ἑλλήνων φίλων εἰσὶ καὶ ὅτι πλείων φιλίας λόγος παρ' ἡμῖν ἢ παρ' ὑμῖν, ῥάδιον ἐπιδείξαι· καὶ πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλήνων μὴ πρὸς ἀχθρόνα μου ἀκούσης, ἣν εἶπω τὴν ὄν κατανενόχηκα πολλὴν ᾗδῃ χρόνον ὑμῖν συγγινώμενος. Ἵμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε τοὺς μὲν περὶ φιλίας λόγους ἀμεινὸν ἄλλων ἂν εἰπεῖν δύνασθαι, τάργα δὲ αὐτῆς οὐ μόνον οὐ κατ' ἀξίαν τῶν λόγων ἐκμελεῖσθαι, ἀλλ' ἀπόρησιν ὑμῖν ἐπαινεῖσθαι τε αὐτὴν καὶ δεῖξαι ἡλικὸν ἀγαθὸν ἔστιν ἐν δὲ ταῖς χρεῖαις προδόντες τοὺς λόγους δραπετεύετε οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ μέσων τῶν

enim pictor utrumque negligentem sibi oppositos hostes, depellentem autem qui irruunt in alterum, et pro illo occurrere tentantem telis, et nihili curantem si ipse moriatur, modo servet amicū, et intentatam illi plagam suo corpore velut præripiat.

7. Hanc nempe tantam illorum benevolentiam, et malorum communionem, et fidem, et socialitatem, et veritatem firmitatemque amoris mutui; hæc, inquam, non humana esse putavimus, sed præstantioris cujusdam animi, quam est in plerisque his hominibus, qui, dum secundus est cursus, indignantur amicis si non in æquum jucundorum partem veniant; si vero vel paululum quiddam illis reflaverit, illicet abeunt, solos periculis relinquentes. Etenim ut hoc etiam scias, nihil Scythæ amicitia majus esse existimant; neque est in quo Scythæ magis sibi placeat, quam si cum amico laborare illi contingat, et in societatem adversorum illius venire: quemadmodum majus nullum apud nos probrum, quam si quis prodidisse amicitiam videatur. Propter hæc Oresten honoramus et Pyladen, qui præstiterint Scytharum bonis, et in amicitia eminuerint, quod primum omnium admiramur: atque nomen etiam propterea illis posuimus, ut Coracos appellaremus; id autem est nostra lingua, ut si quis « præsides amicitiae genios » dicat.

8. MNES. Igitur non sagittis modo, Toxari, boni fuerunt Scythæ, et rebus bellicis præstantiores aliis, verum etiam in dicendo maxime omnium probabiles. Mihi quidem, aliter ad hunc diem sentienti, jam et ipsi recte facere videmini, quum divinis adeo honoribus Oresten Pyladenque afficitis. Sed nesciebam, vir optime, te pictorem etiam bonum esse. Lucidissime enim nobis, quæ sunt in Oresteio, imagines ostendisti, et pugnam virorum, et quæ pro se invicem exceperunt vulnera. Verum hoc nunquam putaram, ita studiose coli inter Scythas amicitiam, quippe ut inhospitales et agrestes in inimicitias semper versari illos arbitrabar, et ira, et excarescentia; amicitiam vero neque inter conjunctissimos suscipi; colligens ista tum e reliquis quæ de iis audimus, tum inde, quod parentes mortuos in cibo habent.

9. TOX. Utrum in reliquis etiam nos et justiores adversum parentes Græcis et religiosiores simus, de eo in præsentem tecum non contenderim: amicos vero Scythas multo Græcis amicis fideliores esse, et majorem amicitiae rationem inter nos haberi quam apud vos, demonstratum facile est. Et, per ego te Græcorum deos oro, ne moleste me audias, si quid eorum dixero, quæ, postquam diu inter vos versor, observavi. Vos enim mihi videmini verba quidem de amicitia melius aliis posse facere; at opera illius non tantum non pro dignitate illorum verborum meditari atque exercere, sed sufficit vobis laudasse illam, et quantum sit bonum ostendisse; quum autem opus ea est, proditores orationis vestræ, nescio quomodo mediis ex operibus trans-

ἔργων. Καὶ ὅπταν ὑμῖν οἱ τραγῳδοὶ τὰς τοιαύτας φιλίας ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβιβάσαντες δεικνύουσιν, ἐπαινεῖτε καὶ ἐπικροτεῖτε καὶ κινδυνεύουσιν αὐτοῖς ὅπερ ἀλλήλων οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιδακρύετε, αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἄξιον ἐπαινῶν ἐπὶ τῶν φίλων παρέχεσθαι τολμᾶτε, ἀλλ' ἦν τοῦ φίλος δεσθεὶς τύχη, αὐτίκα μάλα ὥσπερ τὰ θνεύρατα οἰχόνται ὑμῖν ἐκποδὼν ἀποπτάμεναι αἱ πολλαὶ ἐκείναι τραγῳδαί, τοῖς κenoῖς τούτοις καὶ κωφοῖς προσωπείοις εὐκότας ὁμᾶς ἀπολιποῦσαι, ἃ διηρμένα τὸ στόμα καὶ παμμέγεθες κεχηνότα οὐδὲ τὸ σιμικρότατον φθέγγεται· ἡμεῖς δὲ ἐμπαλιν· ὅσω γὰρ δὴ λειπόμεθα ἐν τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τοσούτῳ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς πλεονεκτοῦμεν.

10. Εἰ γ' οὖν δοκεῖ, οὕτω νῦν ποιῶμεν, τοὺς μὲν παλαιούς φίλους ἀτρεμεῖν ἐκώσωμεν, εἴ τινας ἢ ἡμεῖς ἢ ὑμεῖς τῶν πάλαι καταριθμεῖν ἔχομεν — ἐπεὶ κατὰ γὰρ τοῦτο πλεονεκτοῖτε ἂν πολλοὺς καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρας τοὺς ποιητὰς παρεχόμενοι, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου φιλίαν καὶ τὴν Θησέως καὶ Πειρίθου καὶ τῶν ἄλλων ἐταιρείαν ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις βραβυδοῦντας — δαίγους δὲ τινας προχειρισάμενοι τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διηγησάμενοι, ἐγὼ μὲν τὰ Σκυθικὰ, σὺ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ ὁπότερος ἂν ἐν τούτοις κρατῇ καὶ ἀμείνους παράσχηται τοὺς φίλους, αὐτὸς τε νενικηκώς ἔσται καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνακηρύξει καλλίστον ἀγῶνα καὶ σεμνότατον ἀγωνισάμενος· ὡς ἐγὼ γε πολλὸν ἥδιον ἂν μοι δοκῶ μονομαχῶν ἡττηθεὶς ἀπομνηθῆναι τὴν δεξιάν, ὅπερ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτίμιόν ἐστιν, ἢ χείρων ἄλλου κατὰ φιλίαν λεκρίσθαι, καὶ ταῦτα Ἑλληνας Σκυθῆς αὐτὸς ὢν.

11. ΜΝΗΣ. Ἔστι μὲν, ὦ Τόξαρι, οὐ φαῦλον τὸ ἔργον ἀνδρὶ οἷω σοὶ πολεμιστῇ μονομαχῆσαι πάνυ εὐστόχους καὶ τεθηγμένους παρεσκευασμένῳ τοὺς λόγους. Οὐ μὴν ἀγεννῶς γε οὕτω καταπροδούς ἐν βραχεὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν υποχωρήσασθαι σοὶ καὶ γὰρ ἂν εἴη πάνδεινον, ὑπὸ δυοῖν μὲν ἐκείνῳ ἡττηθῆναι τοσούτους τῶν Σκυθῶν, ὅπόσους οἱ τε μῦθοι δηλοῦσι καὶ αἱ ὑμέτεραι παλαιαὶ γραφαί, ἃς μικρῷ πρόσθεν εὐ μάλα ἐξετραγώδησας Ἑλληνας δὲ πάντας, τοσαῦτα ἔθνη καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἄλυναι. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, οὐ τὴν δεξιάν ὥσπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀπομνηθῆναι καλόν. Πότερον δὲ ὀρίσθαι χρὴ τὸν ἀριθμὸν ἡμῖν τῶν φιλικῶν τούτων πράξεων, ἢ ὅπόσῳ ἂν τις πλείους ἔχῃ λέγειν, τοσούτῳ εὐπωρότερος δόξειεν ἂν πρὸς τὴν νίκην;

ΤΟΞ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὀρίσθω μὴ ἐν τῷ πλήθει αὐτῶν τὸ κράτος, ἀλλ' εἰ ἀμείνους καὶ τομώτεροι φαίνοντο αἱ σαὶ τῶν ἐμῶν ἴσαι τὸν ἀριθμὸν οὔσαι, καιριώτερον δὴλον ἐστὶ ἐργάζεσθαι μοι τραύματα καὶ ὄντων ἐνδῶσω πρὸς τὰς πληγὰς.

ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις, καὶ ὀρίσθωσαν ὅπόσαι ἱκαναί. Πέντε ἔμοιγε δοκοῦσιν ἑκατέρῳ.

ΤΟΞ. Κάμοι δοκεῖ, πρότερος δὲ λέγε, ἀλλ' ἐπομοσάμενος ἢ μὴν ἀληθῆ ἐρεῖν ἄλλως γὰρ πλάττειν τὰ

fugitis. Et quando vobis tragœdi tales amicitias in scenam productas ostendunt, laudatis et plauditis, illisque pro se invicem periclitantibus plerique etiam illacrimamini: ipsi vero nihil laude dignum præstare pro amicis audent; sed si qua re indigeat forte amicus, subito, velut insomnia, aufugiunt vobis avolantque e vestigio multæ illæ tragœdiæ, inanibusque his et mutis personis similes vos destituunt, quæ diducto rictu et immane quantum hiantes ne minimum quidem sonum edunt. Nos contra ea, quantumcumque disputationibus de amicitia habendis inferiores sumus, tantum in operibus quæ illa imperat præstamus.

10. Quare, si videtur, ita nunc agamus. Antiquos amicos patiamur quiescere, si quos aut nos, aut vos de prisco ævo annumerare possimus: nam hac quidem parte vos viceritis, multos eosque dignos fide testes dantes poetas, qui Achillis et Patrocli amicitiam, et Thesei atque Pirithoi, reliquorumque sodalitiū pulcherrimis versibus et numeris canant: sed paucos quosdam de his, qui nostro ipsorum tempore vixerunt, promamus, quorum enarremus facta, ego quidem Scythica, tu autem Græca: et in his uter vicerit et meliores produxerit amicos, ille victor erit, suamque præconio victoriam ornabit, pulcherrimo et honestissimo peracto certamine. Nam multo equidem libentius mihi videor solitaria pugna superatus dextram præcidendam præbere, quæ Scythicæ gentis pœna est, quam deterior alto in amicitia judicari, idque Græco, quum ipse sim Scythia.

11. MNES. Est quidem, Toxari, opus minime contemnibile, cum viro, qualis tu, bellatore pugnam solitariam imire, qui tam apta ad scopum et acuta argumenta habeas. Verumtamen non ignave adeo proditam cito Græciam omnem tibi concessero: indignissimum etenim fuerit, a duobus illis tantum Scytharum esse superatum, quantos et fabulæ indicant, et antiquæ vestræ picturæ, quas paullo ante præclare velut in tragica scena enarrasti: Græcos vero universos, tot gentes et tot urbes, deserta causa a te superari. Hoc enim si fiat, non dextram, ut vobis, sed linguam mihi abscidi justum fuerit. Utrum vero finiri nobis oportet numerum amicarum ejusmodi actionum; an quo plures quis proferendas habuerit, tanto ad victoriam videbitur instructior?

TOX. Nequaquam: sed definitum esto non in multitudine earum robur, sed si præstantiores et quasi penetrabiliores tuæ videantur amicitie meis, æquales ceteroqui numero utræque, graviora nempe facient mihi vulnera, eoque celerius plagis concedam.

MNES. Recte dicis: et finiantur quot satis sint. Quinque mihi quidem unicuique videntur sufficere.

TOX. Et mihi videtur. Dic tu prior, sed jurato prius, te vera dicturum: alioquin enim fingere talia non admodum

τοιαῦτα οὐ πᾶν χαλεπὸν καὶ ὁ Διεγχοῦ ἀφανής. Εἰ δὲ ὁμῶστας, οὐχ ὅσιν ἀπιστεῖν.

ΜΝΗΣ. Ὅμοῦμεθα, εἰ τι καὶ δοκοῦ δειν νομίζεις. Τίς δέ σοι τῶν ἡμετέρων θεῶν.... ἄρ' ἱκανὸς ὁ Φίλιος;

ΤΟΞ. Καὶ μάλα· ἐγὼ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὁμοῦμαι σοι ἐν τῷ ἑμαυτοῦ λόγῳ.

12. ΜΝΗΣ. Ἰστῶ τόνυν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος, ἥ μὴν ὁπόσα ἂν λέγω πρὸς σέ ἢ αὐτὸς εἰδὼς ἢ παρ' ἄλλων, ὁπόσον ὁῶν τε ἦν, δι' ἀκριβείας ἐκπυθάνομενος ἐρεῖν, μηδὲν παρ' ἑμαυτοῦ ἐπιτραπηδῶν. Καὶ πρώτην γέ σοι τὴν Ἀγαθοκλέους καὶ Δεινίου φιλίαν διηγῆσομαι δοιδίμον ἐν τοῖς Ἴωσι γενομένην· Ἀγαθοκλῆς γὰρ οὗτος ὁ Σάμιος οὐ πρὸ πολλοῦ ἐγένετο, ἀριστος μὲν πρὸς φίλαν, ὥς ἔδειξε, τᾶλλα δὲ οὐδὲν Σαμίων τῶν πολλῶν ἀμείνων οὔτε ἐς τὸ γένος οὔτε ἐς τὴν ἄλλην περιουσίαν· Δεινία δὲ τῷ Λύσωνος Ἐφεσίου φίλος ἐκ παιδῶν ἦν· ὁ δὲ Δεινίας ἐπλούτει ἄρα εἰς ὑπερβολήν· καὶ ὥσπερ εἰκὸς νεόπλουτον ὄντα, πολλοὺς καὶ ἄλλους εἶχε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς μὲν συμπεῖν καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, φιλίας δὲ πλείστον ὅσον ἀποδέοντας. Τίως μὲν οὖν ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς ἐξητάζετο καὶ συνῆν καὶ συνέπινεν αὐτοῖς οὐ πᾶν χαίρων τῇ τοιαύτῃ διατριβῇ, καὶ ὁ Δεινίας οὐδὲν αὐτὸν ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων· τελευταῖον δὲ καὶ προσέκρουε τὰ πολλὰ ἐπιτιμῶν, καὶ φορτικὸς ἐδόκει ὑπομιμνήσκων αἰετῶν προγόνων καὶ φυλάττειν παραγγέλλων ἃ μετὰ πολλῶν καμάτων ὁ πατήρ αὐτοῦ κτησάμενος κατέλιπεν· ὥστε διὰ ταῦτα οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆγεν ἔτι αὐτὸν, ἀλλὰ μόνος μετ' ἐκείνων ἐκώμαζε λανθάνειν πειρώμενος τὸν Ἀγαθοκλέα.

13. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκείνων ὁ ἀθλιὸς ἀναπεύθεται ὥς ἐρώψ· αὐτοῦ Χαρίκλεια Δημιόνακτος γυνὴ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πρώτου Ἐφεσίων τὰ πολιτικά· καὶ γραμματία τε εἰσεφοῖτα αὐτῷ παρὰ τῆς γυναικὸς καὶ στέφανοι ἡμιμάραντοι καὶ μῆλ' αἶμα ἀποδεδηγμένα καὶ ἄλλα ὁπόσα αἱ μαστροποὶ τοῖς νέοις ἐπιμυχανῶνται, κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐπιτεχνῶμεναι τοὺς ἐρωτας καὶ ἀναφλέγουσαι τὸ πρῶτον ἐρᾶσθαι νομίζοντας ἐπαγωγότατον γὰρ τοῦτό γε, καὶ μάλιστα τοῖς καλοῖς εἶναι οἰομένους, ἀχρι ἂν λάθωσιν εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες. Ἡ Χαρίκλεια δὲ ἦν ἀστείον μὲν τι γύναιον, ἑταιρικὸν δὲ ἐκτόπως καὶ τοῦ προστυχόντος αἰετῶν, καὶ εἰ πᾶν ἐπ' ὀλίγῳ ἐθελήσειέ τις καὶ εἰ προσδοί τις μόνον, εὐθὺς ἐπένευε καὶ δέος οὐδὲν ἦν μή τι ἀντίποι Χαρίκλεια. Δεινὴ δὲ καὶ τᾶλλα τεχνίτις παρ' ἥντινα βούλει τῶν ἑταιρῶν ἐπισπάσασθαι ἐραστὴν καὶ ἀμφίβολον ἔτι ὄντα θλον ὑποποιήσασθαι καὶ ἐνεχόμενον ἥδη ἐπιτείνειν καὶ προσεκαῦσαι ἄρτι μὲν ὀργῇ, ἄρτι δὲ κολακείᾳ καὶ μετὰ μικρὸν ὑπεροψία καὶ τῷ πρὸς ἕτερον ἀποκλίνειν δοκεῖν, καὶ ὅλη συνεκρότητο ἀπανταχόθεν ἡ γυνὴ καὶ πολλὰ μηχανήματα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἐραστῶν.

14. Ταύτην οὖν τότε οἱ Δεινίου κολάκες παραλαμβάνουσιν ἐπὶ τὸ μεираκίον καὶ τὰ πολλὰ ὑπεκωμῶδου συνωθοῦντες αὐτὸν εἰς τὸν ἐρωτα τῆς Χαρίκλειας. Ἡ

difficile, et convincendi obscura ratio. Si vero juraveris, fidem negare irreligiosum fuerit.

MNES. Juramus, si quid opus esse jurato arbitraris. Quis vero tibi deorum nostrorum.... nūm idoneus est Philius?

TOX. Sane. Ego autem per patrum tibi in mea oratione jurabo.

12. MNES. Audiat igitur Jupiter Philius, me, quæcumque ad te dixerō, aut quæ ipse sciam dictarum, aut quæ ab aliis quanta fieri potuit cura exquisiverim, neque quicquam de meo tragicæ fabulositatis additurum. Ac primum tibi Agathoclis et Diniae amicitiam enarrabo, decantatam inter Iones. Nempe Agathocles hic Samius non diu est quum vixit, ad amicitiam quidem, ut ostendit, præstantissimus, ceterum vulgo Samiorum nihil melior, neque genere, neque coplis ceteris : Diniae autem Lysonis filio, Ephesio, amicus a pueris fuerat. Ac dives erat Dinias ultra fidem, et, quod facile credas de homine divitias nuper demum nacto, multos quoque alios circa se habebat, ad compotandum quidem idoneos et voluptatem eo convicta parandam, ab amicitia autem tantum, quantum est maximum, remotos. Igitur adhuc quidem in hisce numerari etiam Agathocles, et una esse, et una potare, quanquam non valde illa consuetudine gauderet; Dinias etiam nihilo majore illum in pretio habere, quam adulatores. Tandem etiam offensus est, quod crebro illum reprehenderet, et importunus visus, qui majorum illum admoneret suorum, et servare juberet quæ multo labore parta pater ipsi reliquisset. Itaque propter ista neque ad comassationes amplius illum adhibebat, sed solus cum istis potare, subducere se Agathocli studens.

13. Jamque ab adulatoribus istis persuaderi sibi miser ille patitur, amore ipsius accensam Charicleam Demonactis uxorem, clarissimi viri, et in civitate Ephesiorum primi : et ventitant illi a muliere codicilli, et coronæ semimarcidulæ, et mala quædam demorsa, et alia quæ machinantur contra adolescentulos lenæ, dum paulatim suis artificiiis amores illis instruunt, et accendunt ultro amari se putantes : maxime enim hoc ad illiciendum valet, apud eos præsertim qui pulchri sibi videntur, dum imprudentes in relictâ incident. Erat autem Chariclea mulercula haud illepidâ, sed meretricii supra modum ingenii, quæ ejus semper esset, in quem forte incideret, etiam si parvo admodum amare quis vellet : et si quis aspicere modo, innuebat statim, neque unquam metus ne Chariclea repugnaret. Erat etiam alioquin mira artifex, supra quamvis meretricem, alliciendi amatorem, et ambiguus qui adhuc esset, subjugandi totum, et qui jam teneretur intendendi et magis accendendi nunc ira, nunc adulatione, et paullo post fastidio, et simulata ad alium inclinatione : ac tota undique ad hæc composita erat mulier, multasque paraverat in amatores machinas.

14. Hanc ergo tum asciscunt Diniae adulatores contra adolescentem, et fere ut secundarum actores subserviunt, in Charicleæ illum amorem impellentes. Illa vero,

δὲ πολλοὺς ἤδη νέους ἐτραχηλίσασα καὶ μυρίους ἔρωτας ὑποκριναμένη καὶ οἴκους πολυταλάντους ἀνατρέψασα, ποικίλον τι καὶ πολυγύμναστον κακόν, παραλαβούσα εἰς τὰς χεῖρας ἀπλοῖκόν καὶ ἀπειρον τῶν τοιούτων μηχανημάτων νεανίσκον οὐκ ἀνῆκεν ἐκ τῶν δυνάων, ἀλλὰ περιέχουσα πανταχόθεν καὶ διαπείρασα, ὅτε ἤδη παντάπασιν ἐκράτει, αὐτὴ τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας καὶ τῷ κακοδαίμονι Δεινίᾳ μυρίων κακῶν αἰτία ἐγένετο. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον εὐθὺς ἐκαῖνα ἐπ' αὐτὸν καθίει τὰ γραμματῖα, καὶ συνεχῶς πεμπομένη τὴν ἄβραν, ὡς ἐδάκρυσε καὶ ἐπηγρύπνησε καὶ τέλος ὡς ἀπάγξει αὐτήν ἢ ἀθλία ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἕως δὲ ὁ μακάριος ἐπείσθη καλὸς εἶναι καὶ ταῖς Ἑφεσίων γυναιξὶ περιπόθητος.

15. Καὶ που συνηνέχθη πολλὰ ἱκετευθεῖς. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἤδη βῆεν, ὡς τὸ εἶκος, ἀλώσεσθαι ἔμελλεν ὑπὸ γυναικὸς καλῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν τε διμιλῆσαι ἐπισταμένης καὶ ἐν καιρῷ δακρῦσαι καὶ μεταξὺ τῶν λόγων ἑλεεινῶς ὑποστεναῖναι καὶ ἀπίνοντος ἤδη λαβέσθαι καὶ εἰσελθόντι προσδραμεῖν καὶ καλλωπίζεσθαι, ὡς ἂν μάλιστα ἄρῃσει, καὶ που καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι οἷς ἄσαι κατὰ τοῦ Δεινίου ἐλέγρητο. Καὶ ἐπεὶ ἤσθετο πονηρῶς ἔγοντα καὶ διάβροχον ἤδη τῷ ἔρωτι καὶ τακερὸν γεγεννημένον, ἄλλο ἐπὶ τούτοις ἐπενόει καὶ τὸν ἀθλιὸν ἀπώλλυε· κύειν τε γὰρ ἐξ αὐτοῦ σκήπτεται — ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο βλάξαι ἔραστον προσεκπυρῶσαι — καὶ οὐκέτι ἐφοῖτα πρὸς αὐτὸν φυλάττεσθαι ὑπὸ τάνδρὸς λέγουσα πεπυσμένον τὸν ἔρωτα· ὁ δ' οὐκέτι οἷός τε ἦν φέρειν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ ἠνεχετο μὴ ὀρῶν αὐτήν, ἀλλὰ ἐδάκρυε καὶ τοὺς κόλακας εἰσέπεμπε καὶ τούνομα τῆς Χαρικλείας ἐπέβοᾶτο καὶ τὴν εἰκόνα περιβαλὼν αὐτῆς — ἐπεποίητο δὲ λίθου λευκοῦ — ἐκώκυε καὶ τέλος καταβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοῦδαφος ἐκυλινδετο καὶ λύττα ἦν ἀκριβὲς τὸ πρᾶγμα· τὰ μὲν γὰρ δῶρα οὐ κατὰ μῆλα καὶ στεφάνους ἀντεδίδοδοτο αὐτῇ, ἀλλὰ συνοικίαι θλαὶ καὶ ἀγροὶ καὶ θεραπείαι καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ χρυσὸν ὀπσον ἐβέλχευ. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ δ' Ἀύσανος οἴκος ὀνομαστότατος τῶν ἐν Ἰωνίᾳ γενόμενος ἐξήντητο ἤδη καὶ ἐξεκεκένωτο.

16. Εἶτα ὡς ἤδη αὖτος ἦν, ἀπολιπούσα αὐτὸν ἄλλον τινὰ Κρήτα νεανίσκον τῶν ὑποκρύπτων ἐθῆρα καὶ μετέβαινεν ἐπ' ἐκεῖνον καὶ ἦρα ἤδη αὐτοῦ κάκεινος ἐπίστευεν. Ἀμελούμενος οὖν ὁ Δεινίας οὐχ ὑπὸ τῆς Χαρικλείας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κολάκων — κάκεινοι γὰρ ἐπὶ τῶν Κρήτα ἤδη τὸν ἐρώμενον μετεληλύθεσαν — ἔρχεται παρὰ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ πάλαι εἰδὸτα ὡς ἔχει πονηρῶς τὰ πράγματα αὐτῷ. Καὶ αἰδοῦμενος τὸ πρῶτον ὁμῶς διηγείτο πάντα, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀπορίαν, τὴν ὑπεραψίαν τῆς γυναικὸς, τὸν ἀντραστον τὸν Κρήτα, καὶ τέλος ὡς οὐ βιώσεται μὴ οὐχὶ συνὼν τῇ Χαρικλείᾳ. Ὁ δὲ ἀκαιρον εἶναι νομίσας ἐν τούτῳ ἀπομνημονεύειν τῷ Δεινίᾳ, διότι οὐ προσέτο μόνον τῶν φίλων αὐτὸν, ἀλλὰ τοὺς κολάκας αὐτοῦ προετίμα τότε, ἦν μόνον εἶχε πατρῴαν οἰκίαν ἐν Σάμῳ ἀπεμπολήσας ἦκεν αὐτῷ τὴν τιμὴν κομίζων τρία τάλαντα. Λαβὼν δὲ ὁ Δεινίας οὐκ ἀφανὲς εὐθὺς ἦν τῇ

multos jam adolescentes supplantaverat, et mille amores simulaverat, et domus opulentissimas everterat, multiplex quoddam et subactum longa exercitatione infortunum; hæc igitur nacta intra manus suas simplicem et imperitum talium artificiorum juvenem, non dimisit ex unguibus, sed complexa undique et conficiens, quum jam ex omni parte illum teneret, et ipsa a sua præda perit, et misero Diniae mille malorum causa fuit. Nam primo statim illos demittit in eum hami instar codicillos, et continue legat ancillam suam, ut lacrimetur, et pervigilet, tandem ut suspensura se sit præ amore misera, significaturam: donec persuasum est beatulo, pulchrum esse et Ephesiorum uxoribus expetitum.

15. Ac tandem multis precibus exoratus cum ea congregitur. Et hinc jam facile, ut apparet, fuit illum expugnari a pulchra muliere, quæ sciret ad voluptatem attemperare suos sermones, et plorare opportune, et inter sermones miserabiliter ingemiscere, et abeuntem jam complecti, et ingredienti occurrere, et eum ornatum adhibere quo maxime placeret, et interdum canere etiam ac citharam pulsare: quibus illa omnibus adversus Diniam usa est. Et quum sentiret jam illum laborare, et madefactum amore mersumque esse, hinc aliud excogitat, quod perderet miserum, nempe uterum se etiam ex illo gerere: valet autem hoc etiam ad stolidum amatorem magis accendendum: neque amplius ad illum ventitat, custodiri se a viro dicens, qui audierit de amore. At ille rem non ferre, neque pati posse, quod non videret illam, sed lacrimari, et intro mittere adulatores, et nomen Charicleæ inclamare, ejusque statuam (de candido marmore facta erat) amplectens ejulare, tandem humi se abiciens volvit, resque in confasum furorem exit. Dona enim non pro portione malorum et corollarum illi reddebantur, sed mædes totæ, et agri, et servæ, et vestes floridæ, et auri quantum vellet. Et quid multa? brevi tempore Lysonis domus nobilissima per Ioniam quæ fuerat, exhausta jam et vacuefacta erat.

16. Deinde quum jam siccus ille et aridus esset, eo relicto, alium quendam Cretensem juvenem, de auratis illis, venata, ad illum transiit; et illum jam amabat, et ille amari se credebatur. Dinias igitur, neglectus jam non a Chariclea solum, sed etiam ab adulatoribus (nam hi quoque jam ad Cretensem illum amasium transierant), venit ad Agathoclem, qui jam diu sciret quam malo loco res ipsius essent. Ac primum non sine pudore, enarrat tamen omnia, amorem, indigentiam, superbiam mulieris, rivalem Cretensem, et denique se vivere non posse, nisi esset cum Chariclea. At ille in tempestivum ratus eo tempore exprobrare Diniae, quod solum se amicorum non admisisset, sed adultores prætulisset tum sibi: vendita, quam solam habebat Sami, domo paterna, venit pretium illi ferens tria talenta. His acceptis

Χαρικλείης καλὸς ποθεν ἄρτι γεγεννημένος· καὶ αὖθις ἡ δέξα καὶ τὰ γραμμάτια καὶ μέμψις, ὅτι μὴ πολλοῦ χρόνου ἀφίκετο, καὶ οἱ κολακῆς συνθέον ἐπικαλαμη-τόμενοι δῶντες ἐδώδιμον ἔτι ὄντα τὸν Δεινίαν.

17. Ὡς δὲ ὑπέσχετο ἤξεν παρ' αὐτὴν καὶ ἤκε περὶ πρῶτον ὕπνον καὶ ἐνδον ἦν, ὁ Δημόναξ δὲ τῆς Χαρικλείας ἀνὴρ εἴτε ἄλλως αἰσθόμενος εἴτε καὶ ἀπὸ συνθήματος τῆς γυναικός — ἄμφω γὰρ λέγεται — ἐπαναστὰς ὥσπερ ἐκ λόχου τὴν τε αὐλείον ἀποκλείειν ἐκέλευε καὶ συλλαμβάνειν τὸν Δεινίαν, πῦρ καὶ μάστιγας ἀπειλῶν καὶ ζίφος ὡς ἐπὶ μοιχὸν σπασάμενος. Ὁ δὲ συνιδὼν οὐ κακῶν ἦν, μοχλὸν τινα πλησίον κείμενον ἀρπάσας αὐτὸν τε ἀποκτείνει τὸν Δημόνακτα πατάξας εἰς τὸν κρόταφον καὶ τὴν Χαρίκλειαν, οὐ μιᾷ πληγῇ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τῷ μοχλῷ πολλάκις καὶ τῷ ζίφει τοῦ Δημόνακτος ὕστερον. Οἱ δ' οἰκέται τέως μὲν ἐστήκεσαν ἄφωνοι τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπεπληγμένοι, εἴτα πειρώμενοι συλλαμβάνειν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἐπτεῖ μετὰ τοῦ ζίφους, ἐκείνοι μὲν ἔφευγον, ὁ Δεινίας δὲ ὑπεξέρχεται τηλικούτου ἔργον εἰργασμένος· καὶ τὸ μέχρι τῆς ἑω παρὰ τῷ Ἀγαθοκλεῖ διέτριβεν, ἀναλογιζόμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὅτι ἀποθήσεται σκοποῦντες· ἔωθεν δὲ οἱ στρατιῶται παρήσαν — ἤδη γὰρ τὸ πρᾶγμα διεβεβόητο — καὶ συλλαβόντες τὸν Δεινίαν, οὐδ' αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα μὴ οὐχὶ πεφονευκέναι, ἀπάγουσι παρὰ τὸν ἄρμωστήν, ὃς ἤρμοξε τὴν Ἀσίαν τότε· ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μεγάλῳ ἀναπέμπει αὐτόν· καὶ μετ' οὐ πολὺ κατεπέμφθη ὁ Δεινίας εἰς Γύαρον νῆσον τῶν Κυκλάδων ἐν ταύτῃ φεύγειν εἰς αἰὲν τεταγμένος ὑπὸ βασιλέως.

18. Ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς καὶ τᾶλλα μὲν συνῆν καὶ συναπῆρην εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ συνεισῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον μόνος τῶν φίλων καὶ πρὸς οὐδὲν ἐνεδέχσεν. Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἔφευγεν ὁ Δεινίας, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη τοῦ ἑταίρου, καταδικάσας δὲ αὐτὸς αὐτοῦ διέτριβεν ἐν Γυάρῳ καὶ συνέφευγεν αὐτῷ, καὶ ἐπειδὴ παντάπασιν ἠπόρουσαν τῶν ἀναγκαίων, παραδούς ἑαυτὸν τοῖς πορφυρεῦσι συγκατεδύετο καὶ τὸ γινόμενον ἐκ τούτου ἀποφέρων ἔτρεφε τὸν Δεινίαν καὶ νοσήσαντά τε ἐπὶ μήκιστον ἐθεράπευσε καὶ ἀποθανόντος οὐκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἔμεινεν αἰσχυρόμενος καὶ τεθνεῶτα ἀπολιπεῖν τὸν φίλον. Τοῦτο σοι ἔργον φίλου Ἕλληνας οὐ πρὸ πολλοῦ γενόμενον· ἔτη γὰρ οὐκ οἶδα εἰ πάντε ἤδη διελήλυθεν, ἀφ' οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐν Γυάρῳ ἀπέθανε.

ΤΟΞ. Καὶ εἶθε γε, ὦ Μνήσιππε, ἀνώμοτος ὢν ταῦτα εἰλεγες, ἵνα καὶ ἀπιστεῖν ἂν ἐδυνάμην αὐτοῖς· οὐτὼ Σκυθικὸν τινα φίλον τὸν Ἀγαθοκλέα τοῦτον διηγῆσω. Πλὴν οὖν δέδρα μὴ τινα καὶ ἄλλον ὅμοιον εἴ-πης αὐτῷ.

19. ΜΝΗΣ. Ἄκουε τοίνυν καὶ ἄλλον, ὦ Τόξαρι, Εὐθύδικον τὸν Χαλκιδέα. Διηγέτο δὲ μοι περὶ αὐτοῦ Σιμίλος ὁ ναυκλήρος ὁ Μεγαρικὸς ἐπομοσάμενος ἢ μὴν αὐτὸς ἐοραχέναι τὸ ἔργον· πλεῖν μὲν γὰρ ἔφη ἔξ

Dinias jam non obscurus esse Charicleae pulcher quodam modo factus denuo : et rursus ancilla, et codicilli, et reprehensio, quod diu non venisset : adulatores etiam concurrere, facturi spicilegium quum viderent esse adhuc Diniam talem, quem comederent.

17. Quum autem venturum se ad illam condixisset, et venisset circa primam quietem, et intus esset, Demonax, Charicleae maritus, sive forte fortuna illud senserit, sive re cum uxore composita (utrumque enim dicitur), consurgens velut ex insidiis claudi jubet januam aulæ, et comprehendi Diniam, ignem minans ac flagella, strictoque velut in adultærum gladio. At ille videns quantis in malis esset, correpto vecti quodam prope jacente, tum ipsum Demonactem percusso tempore in efficit, tum Charicleam, nec una hanc plagæ, verum et vecti sæpius, et deinde Demonactis gladio. Servi autem, qui muti adhuc astiterant inopinata re perculsi, jam comprehendere illum tentantes, quum ipsos quoque gladio invaderet, se subducebant, et Dinias, tanto patrulo facinore, clanculum exit, inde ad auroram usque moratur apud Agathoclem, ubi perpendunt acta, et de futuris, quem res exitum habitura esset, considerant. Mane vero adsunt magistratus, re jam rumoribus dilata, et comprehensum Diniam, qui nec ipse cædem a se factam negaret, ad Præsidem, qui tum regebat Asiam, abducunt. At ille mittit ad Imperatorem : neque ita multo post relegatur Dinias in Gyarum insulam, unam Cycladum, exulare in ea perpetuo jussus ab Imperatore.

18. Agathocles autem quum alias illum comitatus est, tum navigavit cum illo in Italiam, et in judicium venit amicorum solus, et nulla in re illi defuit. Et quum jam exularet Dinias, ne tum quidem a sodali destitutus est, qui velut ipse se damnans, in Gyaro moraretur, exulans cum illo ; et quum omnino rebus necessariis deficerentur, locata purpurariis opera, cum his urinabat, mercedulaque inde accepta alebat Diniam. Ægrotantem quoque diutissime curavit ; ac ne mortuo quidem illo redire in patriam voluit, sed ibidem in insula mansit, qui mortuum etiam amicum relinquere pudori sibi duceret. Hoc tibi factum amici Græci non ita diu est ex quo contigit : anni enim nescio an quinque abierint, a quo Gyaris mortuus est Agathocles.

ΤΟΞ. Utinam vero injuratus, Mnesippe, ista narrasses, ut etiam fidem negare illis possem : adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum narrasti. Verum enim metuo ne quem alium dicas illi similem.

19. MNES. Audi ergo alium etiam, Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Narravit autem mihi de illo Simylus naucle-rius Megarensis jurans, se rem vidisse ipsum. Navigasse

Ἰταλίας Ἀθήναζε περὶ δύσιν Πλειάδος συλλογμαίους τινὰς ἀνθρώπους κομίζων, ἐν δὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸν Εὐθύδικον καὶ μετ' αὐτοῦ Δάμωνα, Χαλκιδεὶα καὶ τοῦτον, ἑταῖρον αὐτοῦ· ἡλικιώτας δὲ εἶναι, τὸν μὲν Εὐθύδικον ἔρρωμένον καὶ καρτερόν, τὸν δὲ Δάμωνα ὑπαχρον καὶ ἀσθενικόν, ἀρτί ἐκ νόσου μακρᾶς, ὡς ἔδοκει, ἀνιστάμενον. Ἄχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διαπλευσάι ἐφη ὁ Σιμύλος σφᾶς· ἐπεὶ δὲ τὸν πορθμὸν διαπεράσαντες ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ Ἰονίῳ ἔπλεον, χειμῶνα μέγιστον ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί ἂν τις λέγοι, τρικυμίας τινὰς καὶ στροβίλους καὶ χαλάζας καὶ ἄλλα ὅσα χειμῶνος κακὰ; ἐπεὶ δὲ ἤδη σφᾶς κατὰ τὴν Ζάκυνθον εἶναι ἀπὸ ψιλῆς τῆς κεραίας πλέοντας, ἔτι καὶ σπειρας τινὰς ἐπισυρομένους, ὡς τὸ ῥόδιον ἐπιδέχσθαι τῆς ὁρμῆς, περὶ μέσας νύκτας ὅον ἐν πορθμῶν σάλῳ ναυτιάσαντα τὸν Δάμωνα ἔμειν ἐγκυφύτα εἰς τὴν θάλατταν· εἴτα, οἶμαι, τῆς νεῶς βιαιότερον ἐς θ' ἐκκυφεῖ μέρος ἐπικλιθείσης καὶ τοῦ κύματος συναπώσαντος, ἐκπεσεῖν αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ πέλαγος, οὐδὲ γυμνὸν τὸν ἄθλιον, ὡς ἂν καὶ ῥῶν δύνασθαι νεῖν· εὐθὺς οὖν βοᾶν πνιγόμενον καὶ μόγις ἑαυτὸν ὑπὲρέχοντα τοῦ κλύδωνος.

20. Τὸν δὲ Εὐθύδικον, ὡς ἤκουσε — τυχεῖν δὲ γυμνὸν ἐν τῇ εὐνῇ ὄντα — ῥῖψαι ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν καὶ καταλαβόντα τὸν Δάμωνα ἤδη ἀπαγορεύοντα — φαίνεσθαι γὰρ ἐπὶ πολὺ ταῦτα τῆς σελήνης καταλαμπούσης — συμπαρηνέσθαι καὶ συγκουρίζειν σφᾶς δὲ ἐπιθυμεῖν μὲν αὐτοῖς βοηθεῖν καὶ ἔλαειν τὴν συμφορὰν τῶν ἀνδρῶν, μὴ δύνασθαι δὲ μεγάλῳ τῷ πνεύματι ἐλαυμένους· πλὴν ἐκεῖνα γε ποιῆσαι, φελλούς τε γὰρ πολλοὺς ἀφείναι αὐτοῖς καὶ τῶν κοντῶν τινας, ὡς ἐπὶ τούτων ἀπονέμειντο, εἴ τι αὐτῶν περιτόχοιεν, καὶ τέλος καὶ τὴν ἀποβάθραν αὐτὴν οὐ μικρὰν οὔσαν. Ἐννόησον τοίνυν πρὸς θεῶν, ἥτινα ἂν τις ἄλλην ἐπιδείξιν ἐπιδείξαιτο εὐνοίας βεβαιότεραν πρὸς ἄνδρα φίλον ἐν νυκτὶ ἐκπεσόντα ἐς πέλαγος οὕτως ἡγρωμένον ἢ κοινωνήσας τοῦ θανάτου; καὶ μοι ἐπ' ὀφθαλμῶν λαβὴ τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, τὸν ἦχον τοῦ ὕδατος ἐπικλωμένου, τὸν ἀφρόν περιζέοντα, τὴν νύκτα, τὴν ἀπὸ γνῶσιν, εἴτα ἀποπνιγόμενον ἔκεινον καὶ μόγις ἀνακύπτοντα καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγοντα τῷ ἑταίρῳ, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα εὐθὺς καὶ συννέοντα καὶ δεδιότα μὴ προαποληται αὐτοῦ ὁ Δάμων· οὕτω γὰρ ἂν μάθοις ὡς οὐκ ἀγεννῇ σοὶ καὶ τοῦτον φίλον τὸ Εὐθύδικον διηγησάμεν.

21. ΤΟΞ. Πότερον δὲ ἀπώλοντο, ὦ Μνήσιπε, οἱ ἄνδρες, ἣ τις αὐτοῖς ἐκ παραλόγου σωτηρία ἐγένετο; ὡς ἔγχευε οὐ μετρίως δέδοικα ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΝΗΣ. Θάρρει, ὦ Τόξαρι, ἐσώθησαν καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰσιν Ἀθήνησιν ἄμφω φιλοσοφοῦντες. Ὁ μὲν γὰρ Σιμύλος ταῦτα μόνον εἶχε λέγειν, ἃ ποτε εἶδε τῆς νυκτός, τὸν μὲν ἐκπύπτοντα, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα καὶ νηχομένους, ἐς ὅσον ἐν νυκτὶ καθορᾶν ἐδύνατο. Τὰ δὲ ἀπὸ τούτου οἱ ἀμφοτέρω τὸν Εὐθύδικον αὐτοὶ διηγοῦνται·

nimirum se dixit ex Italia Athenas versus circa Vergiliarum occasum, cum vectoribus hinc inde collectis : in hisce autem fuisse Euthydicum, et cum illo Damonem, Chalcidensem hunc quoque, illius sodalem : fuisse autem aequales, ceterum Euthydicum valentem ac robustum, Damonem vero subpallidum et imbecillum, qui e longo morbo videretur modo convalescere. Atque ad Siciliam usque feliciter ipsos navigasse, retulit mihi Simylus : superato autem freto, in Ipso jam Ionio navigantes, tempestate oppressos maxima. Quid autem attinet dicere multa illa, fluctus decumanos, et turbines, et grandines, et reliqua tempestatis mala? quom jam prope Zacynthum essent, nuda navigantes antenna et spiras quasdam ad impetum undae excipiendum trahentes, media circiter nocte, nauseantem, ut in tanta agitatione, Damonem vomuisse proclinato versus mare corpore. Tum navi, puto, violentius in eam partem in quam incubuerat inclinata, et fluctu simul depellente, praecipitem excidisse in pelagus, ne nudum quidem miserum, ut natare posset facilius. Statim igitur clamasse ut qui jam suffocetur, et vix se supra fluctus teneat.

20. Euthydicum vero, quum audisset (fuisse autem forte in cubili nudum), abjecisse se in mare, et comprehenso Damonem, jam victo ac despondenti animum (videri potuisse autem pleraque fulgente luna), adnatasse, eumque sublevasse. Illos autem cupiisse quidem opem ferre, et miseratos casum hominum, sed non potuisse, a magno vento actos : at illa certe fecisse, suberis frusta multa illis projecisse et contos aliquot, ut illorum ope enatarent, si quid illorum nanciscerentur, et ipsum denique navis pontem non parvum. Cogita jam, per deos, quod quis aliud specimen ostendat firmiter benevolentiae adversus amicum, delapsum noctu in mare adeo efferatum, quam si in mortis ipsius societatem veniat? Et intuiere mihi animo fluctus insurgentes, sonitum se frangentis aquae, circum ferventem spumam, noctem, desperationem : deinde illum jam in eo ut suffocetur, et vix capite eminentem, tendentemque manus amico; hunc vero desilientem statim, et natantem una, ac metuentem ne ante se Damon pereat : sic enim discas minime ignavum me tibi hunc etiam amicum narrasse, Euthydicum.

21. TOX. Utrum vero interierunt, Mnesippe, illi viri, an aliqua illis ex insperato salus contigit? nam haud mediocriter equidem illis metuo.

MNES. Bono esto animo, Toxari : servati sunt, et nunc adhuc sunt Athenis, ambo philosophiae dantes operam. Simylus enim haec sola habuit dicere, quae quondam illa nocte viderat, excidere alterum, alterum saltu istum sequi, natare ambos, quantum videre noctu poterat : reliqua ipse

τὸ μὲν γὰρ πρῶτον φελλοῖς τισι περιπεσόντας ἀνέχειν ἐπὶ τούτων ἑαυτοὺς καὶ ἀπονίχθεσθαι πονήρως, ὕστερον δὲ τὴν ἀποβάθραν ἰδόντας ἤδη πρὸς ἑω προσνήξασθαι τε αὐτῇ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιβάντας εὐμαρῶς προσενεχθῆναι τῇ Ζακύνθῳ.

22. Μετὰ δὲ τούτους οὐ φαῦλους ὄντας, ὡς ἔγωγ' ἂν εἴποιμι, ἀκούσων ἤδη τρίτον ἄλλον οὐδὲν τι χείρονα αὐτῶν. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταῖω τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζένῳ τῷ Συκουινῷ φίλοις ἐέχρητο εὐπόροις οὖσι πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἰσως γελοίας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦτα δόξουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτεῖων ἀμιλλωμένων· ἐγγράπτο γὰρ ἐν αὐταῖς, Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γυροκομεῖν, Χαριζένῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὅποσῃν ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνῃται — ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβυτίς καὶ θυγάτριον ὥραιον ἤδη γάμου — ἦν δὲ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἔχέτω ὁ ἕτερος. Τούτων ἀναγνωσθεῖσιν τῶν διαθηκῶν οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ, ἣ πρὸς τοὺς ἀνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, ὅσον Ἀρεταῖος καὶ Χαριζένος οἱ εὐδαίμονες κληρὸν διαδέξανται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουσιν Εὐδαμίδα καὶ ζῶντες αὐτοὶ κληρονομήσονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ.

23. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελείπτο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθὺς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαριζένος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβίους ἀπέθανεν, ὁ δὲ Ἀρεταῖος ἀριστος κληρονόμων γενόμενος τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδούς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤξλωσε γενέσθαι. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀρεταῖος οὗτος; ἄρα φαῦλον παράδειγμα φιλίας παρεσχῆσθαι τοιαῦτα κληρονομήσας καὶ μὴ προδοῦς τὰς διαθήκας τοῦ φίλου; ἢ τίθεμεν καὶ τοῦτον ἐν ταῖς τελείαις ψήφοις μίαν τῶν πέντε εἶναι;

ΤΟΞ. Καὶ οὗτος μὲν καλός· ἐγὼ δὲ τὸν Εὐδαμίδα μὲν πολὺ μάλλον ἐθαύμασα τοῦ θάρρους δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς φίλοις. Ἐδῆλόν γάρ ὡς καὶ αὐτὸς ἂν τὰ ὅμοια ἐπραξεν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ ἐν διαθήκαις ταῦτα ἐνεγγράπτο, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἦκεν ἂν ἀγγραφὸς κληρονομός τῶν τοιούτων.

24. ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις. Τέταρτον δὲ σοὶ διηγήσομαι, Ζηνοθέμειν τὸν Χαρμολεῖω Μασσαλήθεν· ἐδείχθη δὲ μοι ἐν Ἰταλίᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλὸς ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει· παρεκάθητο δὲ αὐτῷ γυνὴ ἐπὶ ζεύγους ὁδοιποροῦντι τὰ τε ἄλλα εἰδεχθῆς καὶ ζηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιὸν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένην, παλλώβητόν τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολυ-

narrat Euthydicus : primo quidem quum in suberis quedam frustra incidissent, illis se sustinuisse, et ægre natasse; postridie autem jam ponte navis conspecto, versus ludis exortum, ad illum adnatasse, eoque consensuo, quantum supererat spatii, facile ad Zacynthum appulisse.

22. Post hos autem non malos, ut ego dixerim, audi jam tertium alium, nihil illis deteriozem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio et Charixeno Sicyonio amicis usus fuerat, copiosis hominibus, pauperrimus ipse. Moriens autem testamentum reliquit, aliis forte ridiculum; tibi vero nescio an tale sit visurum, viro bono et magni amicitiam æstimanti, et de primo illius præmio certanti. Scriptum autem in illo erat, Relinquo Aretæo alendam matrem meam curandamque illius senectutem; Charixeno autem filiam meam collocandam dote, quam maximam dare e re sua familiari poterit (erat illi mater anus, et puella nuptiis jam matura) : si vero alterutri illorum aliquid humanitas interea accidat, etiam illius partem, inquit, habeat alter. His apertis tabulis, qui paupertatem scirent Eudamidæ, amicitiam autem, quam cum illis viris habuerat, ignorarent, pro ludo rem habere, et nemo non ridens abire, Quantam, dicentes, Aretæus et Charixenus, beati illi, hereditatem accipient, si quidem solvent Eudamidæ, et viventes ipsi heredem habebunt mortuum!

23. At heredes, quibus relicta ista fuerant, quum audissent, veniunt statim et hereditatem ex tabulis cernunt. Ac Charixenus quidem quinque solis diebus superstes moritur : Aretæus autem, optimus heredum, tum illius, tum sua parte ascita, et matrem alit Eudamidæ, et filiam nuper elocavit, de quinque, quæ habebat, talentis duo quidem filiæ suæ, duo autem amici filiæ in dotem tribuens, nuptiis utriusque in eundem diem collatis. Quid tibi videtur, Toxari, Aretæus hic? parvumne se exemplum amicitiae præstitisse, tanta hereditate adita, non prodito amici testamento? an ponimus hunc quoque in perfectis calculis, ut de quinque unus sit?

ΤΟΞ. Etiam hic honestus : at ego Eudamidam multo magis admiratus sum fiducia causa, quam de amicis habuit. Ostendit enim se quoque eadem pro illis fuisse facturum, etiamsi non scripta essent ista in tabulis, sed ante alios nec scriptum talium heredem venturum fuisse.

24. MNES. Recte dicis. Sed quartum tibi narrabo Zenothemini Charmolei filium, Massiliensem. Ostensus est autem mihi in Italia, quum legatione pro patria fungeret, vir pulcher et magnus et dives, ut videbatur : assidebat autem illi mulier jumentis junctis iter facienti, tum alias deformis, tum dimidia parte, dextra, arida, et excusso oculo foeda, contumeliosissime habitum a fortuna et cui

καίων. Ἐῖτα ἐπεὶ ἐθαύμασα εἰ καλὸς οὕτω καὶ ὠραῖος ὢν ἀνέγεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δεῖξας αὐτὸν διηγείτο μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου ἀκριβοῦς εἰδὼς ἑκάστα· Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γάρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρφου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμότιμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφῆρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτε περ καὶ ἀτίμος ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἐξακοσίων ὡς ἀποφηνάμενος γνώμην παράνομον. Οὕτω δὲ οἱ Μασσαλιῶται κολάζομεν, ἔφη, εἴ τις παράνομα γράψῃεν. Ἐυλαπεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουτοῦ πένης καὶ ἐξ ἐνδοξοῦ ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο· μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία θυγάτηρ αὐτῇ ἐπίγαμος ἦδη ὀκτωκαιδεκαετίας οὔσα, ἣν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἣν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἡξίωσεν ἂν τις τῶν γε ἀγενῶν καὶ πενήτων βραδύως παραλαβεῖν οὕτω καχοδαίμονα οὔσαν τὴν ὄψιν. Ἐλέγετο δὲ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην.

25. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, Θάρρει, ἔφη, ὦ Μενεκράτες, οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους ἐδρῆσει νυμφίον τινά· καὶ ταῦτα ἅμα διεῶν λαδόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς ἦγεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν τὴ οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνεῖματο πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνον παρασκευασθῆναι καλεῦσας εἰστία τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινὰ τῶν ἐταίρων πεπεικῶς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς καὶ ἔσπρισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας, Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενεκράτες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξιοι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην· τὴν προῖκα δὲ πάλαι εἴληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἰκοσι. Τοῦ δὲ, Ἄπαγε, λέγοντος, μὴ σύ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανεῖν, ὡς περιδεῖν σε νέον καὶ καλὸν ὄντα κόρη αἰσχρῇ καὶ λελωθεμένην συγκαταξυγνόμενον· ὁ δὲ, ταῦτα διεῶντος, ἀράμενος τὴν νύμφην ἀπῆε εἰς τὸν θάλαμον καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθε διακορήσας αὐτήν· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου συνέστιν ὑπεραγαπῶν καὶ πάντῃ ὡς ὁρᾷς περιηγόμενος αὐτήν.

26. Καὶ οὐχ ὅπως αἰσχύνεται τῷ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ ἔοικεν, ἐπιδεικνύμενος ὡς καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν τῷ σώματι καλῶν ἢ αἰσχυρῶν καὶ πλούτου καὶ δόξης, ἀφορᾷ δὲ εἰς τὸν φίλον καὶ τὸν Μενεκράτην· οὐδὲ οἶεται χεῖρῳ πρὸς φίλον ὑπὸ τῆς ψήφου τῶν ἐξακοσίων γεγονέναι. Πλὴν ἤδη γε τούτων οὕτως αὐτὸν ἡμεψάτο καὶ ἡ τύχῃ παιδίον γὰρ πάγκαλον ἐκ τῆς αἰσχίστης αὐτῷ ταύτης ἐγένετο. Καὶ πρῶτον γε ἐπεὶ ἀράμενος αὐτὸ εἰσεκόμισεν ὁ πατὴρ εἰς τὸ βουλευτήριον θαλλῶν ἑσπεμμένον καὶ μέλανα ἀμπεχόμενον, ὡς ἐλεεινότερον φανεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου, τὸ μὲν βρέφος ἀνεγέλασε πρὸς τοὺς βουλευτάς καὶ συνεκρότει τῷ χεῖρι, ἡ βουλή δὲ ἐπικλασθεῖσα πρὸς αὐτὸ ἀφῆκε τῷ Μενεκράτει τὴν καταδίκην, καὶ ἤδη ἐπίτιμός ἐστι τηλικούτῳ συν-

appropinquare nolles terculamentum. Deinde quum admirarer quod pulcher iste et formosus sustineret vehi secum talem mulierem, ille qui virum mihi ostenderat (nam accurate noverat omnia, Massiliensis et ipse), necessitatem illarum nuptiarum mihi enarravit. Menecrati nimirum, ait, patri deformis istius mulieris, amicus erat Zenothemis, diviti et honorato, ejusdem ipse quoque fastigii. Procedente vero tempore Menecrates judicio facultatibus suis privatus est, quo tempore etiam honos illi a sexcentis senatoribus ademtus, ut qui sententiam contra leges tulisset; ita autem, inquit, Massilienses punimus, si quis contra leges aliquid promulget. Tristis ergo Menecrates tum propter damnationem, tum quod ex divite pauper, et ex nobili ignobilis parvo adeo intervallo factus esset; maxime vero cruciabatur ob filiam hanc, nubilem jamet duodeviginti annorum, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante damnationem habuerat, voluisset aliquis vel ignobilium et pauperum facile, cum infelici illa forma, ducere. Dicebatur autem etiam concidere ad lunæ incrementa.

25. Hæc quum deploraret apud Zenothemin, ille, Bono, inquit, animo esto, Menecrates; neque enim necessaria tibi deerunt et filia tua dignum suo genere sponsum inveniet: ac cum his dictis dextra illius prehensa domum secum suam illum deducit; suasque opes, quæ magnæ erant, cum illo dividit, et cæna parati jussa amicis excipit convivio, ipsumque Menecratem, velut amicorum alicui persuasisset puellæ adire nuptias. Quum vero cœnati essent, et diis libassent; hic plenam illi phialam propinans, Accipe, inquit, Menecrates, a genero poculum amicitiae! ducam enim ego hodie tuam filiam Cydimachen; dotem accepi olim, talenta quinque et viginti. Illo vero dicente, Apage, noli hoc facere, Zenothemi! ne ita ego insaniam, ut videre te pœsim, juvenem et pulchrum, puellæ turpi et male affectæ junctum. At ille, hæc dicente patre, ablata sponsa in thalamum abit, et inde prodit paullo post virginitate illius interfecta: et ab illo inde tempore cum illa vivit vehementer illam amans, et ubique, uti vides, illam secum circumducens.

26. Et tantum abest ut hujus eum matrimonii poeniteat, ut gloriant eo videatur similis, ostendens contemni a se vel pulchra vel turpia corporis, et divitias, et splendorem; respici vero amicum et Menecratem, quem non putet deteriore ad amicitiam suffragiis sexcentorum factum. Verumtamen pro his hoc jam ipsi præmium fortuna retulit: puer enim illi pulcherrimus ex turpissima hæc natus est. Et nuper, quum suis illum manibus intulisset in senatum pater, ramo olivæ redimitum et pulla veste indutum, ut miserabilior videretur pro avo deprecans, arrisit senatoribus puer, et plausum manibus dedit: fractus autem eo spectaculo senatus, damnationem remisit Menecrati; et jam honoribus restitutus est, advocato tali apud sena-

γῶρ χρησάμενος πρὸς τὸ συνέδριον. Τοιαῦτα ὁ Μασσαλιώτης ἔλεγε τὸν Ζηνοθέμιν εἰργάσθαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ὡς ὁρᾷς, οὐ μικρὰ οὐδὲ ὑπὸ πολλῶν ἂν Σκυθῶν γεγόμενα, οἳ γε κἂν τὰς παλλακὰς ἀκριβῶς τὰς καλλίστας ἐκλέγεσθαι λέγονται.

27. Λοιπὸς ἡμῖν ὁ πέμπτος καὶ μοι δοκῶ οὐκ ἄλλον ἔρεῖν Δημητρίου τοῦ Σουνιέως ἐπιλαθόμενος· συνεκπλεύσας γὰρ ἐς τὴν Αἴγυπτον ὁ Δημήτριος Ἀντιφίλῳ τῷ Ἀλωπεκῆθεν ἐταίρῳ ἐκ παιδῶν ὄντι καὶ συνεφέβῳ συνῆν καὶ συνεπαιδεύετο αὐτὸς μὲν τὴν ἀσκησιν τὴν Κυνικήν ἀσκούμενος ὑπὸ τῷ Ῥοδίῳ ἐκείνῳ σοφιστῇ, ὁ δὲ Ἀντίφιλος ἱατρικὴν ἄρα ἐμελέτα. Καὶ δὴ ποτε ὁ μὲν Δημήτριος ἔτυχεν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀποδημῶν κατὰ θῆαν τῶν πυραμίδων καὶ τοῦ Μέμνονος· ἤκουε γὰρ ταῦτα ἐψηλὰς οὐσας μὴ παρέχεσθαι σκιάν, τὸν δὲ Μέμνονα βοᾶν πρὸς ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον· τούτων ἐπιθυμήσας Δημήτριος, θῆας μὲν τῶν πυραμίδων, ἀκροάσεως δὲ τοῦ Μέμνονος, ἀνεπεπλεύκει κατὰ τὸν Νεῖλον ἔκτον ἤδη μῆνα ὀκνήσαντα πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ τὸ θάλαπος ἀπολιπὼν τὸν Ἀντίφιλον.

28. Ὁ δὲ ἐν τοσούτῳ συμφορᾷ ἐχρήσατο μάλα γενναίου τινὸς φίλου δεομένη· οἰκέτης γὰρ αὐτοῦ Σύρος καὶ τοῦνομα καὶ τὴν πατρίδα, ἱεροσύλοις τισὶ κοινωνήσας συνεισῆλθε ἐν αὐτοῖς ἐς τὸ Ἀνουβίδειον καὶ ἀποσυλήσαντες τὸν θεὸν χρυσᾶς τε φιάλας δύο καὶ κηρύκιον, χρυσοὺν καὶ τοῦτο, καὶ κυνοκεφάλους ἀργυροὺς καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατέθεντο πάντα παρὰ τῷ Σύρῳ· εἴτ' ἐμπεσόντες — ἔαλυσαν γὰρ τι ἀπεμπολῶντες — ἅπαντα εὐθὺς ἔλεγον στρεβλούμενοι ἐπὶ τοῦ τροχοῦ καὶ ἀγόμενοι ἦγον ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀντιφίλου καὶ τὰ φώρια ἐξέφερον ὑπὸ κλίνῃ τινὶ ἐν σκοτεινῷ κείμενα. Ὁ τε οὖν Σύρος ἐδέδετο εὐθὺς καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Ἀντίφιλος, οὗτος μὲν καὶ μεταξὺ ἀκρώμενος τοῦ διδασκάλου ἀνασπασθεῖς· ἐβόηθη δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ τέως ἐταῖροι ἀπεστρέφοντο ὡς τὸ Ἀνουβίδειον σεσυληκότα καὶ ἀσέβημα αὐτῶν ἡγούντο εἶναι, εἰ συνέπιόν ποτε ἢ συνειστιάθην αὐτῷ. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τῶν οἰκετῶν, δύο ὄντες, ἅπαντα ἐκ τῆς οἰκίας συσκευασάμενοι ὤχοντο φεύγοντες.

29. Ἐδέδετο οὖν ὁ ἄθλιος Ἀντίφιλος πολλὴν ἤδη χρόνον ἀπάντων ὅσοι ἦσαν κακοῦργοι ἐν τῷ δεσμωντηρίῳ, μιαιρώτατος εἶναι δοκῶν· καὶ ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν Αἰγύπτιος, δεισιδαίμων ἄνθρωπος, ᾤετο χαριεῖσθαι καὶ τιμωρῆσιν τῷ θεῷ βαρὺς τῷ Ἀντιφίλῳ ἔφασκας. Εἰ δ' ἀπολογούτο ποτε λέγων ὡς οὐδὲν τοιοῦτον εἰργασται, ἀναίσχυντος ἐδόκει καὶ πολὺ πλέον ἐπὶ τούτῳ ἔμισετο. Ὑπενόσει τοιγαροῦν ἤδη καὶ πονηρῶς εἶχεν ὅν εἶδος χαμαὶ καθεύδοντα καὶ τῆς νυκτὸς οὐδὲ ἀποτείνειν τὰ σκέλη δυνάμενον ἐν τῷ ξύλῳ κατακεκλεισμένα· τῆς μὲν γὰρ ἡμέρας ὁ κλοιὸς ἤρκει καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ πεπεδημένη, εἰς δὲ τὴν νύκτα ἔδει θλον καταδέσθαι. Καὶ μὴν καὶ τοῦ οἰκῆματος ἡ δυσσομία καὶ τὸ πνίγος ἐν ταύτῃ πολλῶν δεδεμένων καὶ στενοχωρουμένων καὶ μόλις ἀναπνεόντων καὶ τοῦ σιδήρου ὁ φό-

tum usus. Talia Massiliensis dixit acta a Zenothemi in amici gratiam, non parva, ut vides, neque a Scythis multis exspectanda, qui quidem pellices adeo pulcherrimas cum cura dicantur eligere.

27. Superest nobis quintus : et videor mihi non alium dicturus Suniensi Demetrio praetermisso. Quum navigasset enim in Aegyptum Demetrius cum Antiphilo Alopecien-si, suo a pueris inde sodali et aequali, una vivebat atque instituebatur, Cynicas ipse sectatus exercitationes, sub sophista illo Rhodio; Antiphilus autem medicinam meditabatur. Aliquando Demetrius peregrinatur per Aegyptum pyramidas visurus et Memnonem : audiebat enim illas, quantumvis altas, umbram non praebere; Memnonem autem ad orientem solem exclamare. Horum ergo cupidus, nempe videndarum pyramidum ac Memnonis audiendi, adverso Nilo sextum jam mensem navigaverat, relicto Antiphilo, quem via et aestus deterrerant.

28. Atque hic interim in calamitatem incidit, quae maxime generoso amico indigeret. Servus enim illius Syrus nomine et patria, societate cum sacrilegis quibusdam inita, ingressus cum illis est templum Anubidis. Hi spoliato deo, phialas ex auro duas, et caduceum, aureum ipsum quoque, et canino capite simios argenteos, aliaque id genus, deposuerunt apud Syrum omnia. Deinde incidentes in vincula (deprehensi enim fuerant vendentes aliquid) omnia statim rota quum torquerentur, fassi sunt, ductique in hospitium Antiphili venerunt, protuleruntque res furtivas sub lectulo quodam in obscuro jacentes. Syrus ergo vinculus statim est, et herus illius Antiphilus; hic quidem, dum magistrum audit, abstractus, auxiliante nemine, sodalibus qui adhuc fuerant eum, velut qui Anubidis aedem sacrilegio violasset, aversantibus, impiatosque se putantibus, si quando cum ipso computationem aut cenam obissent. Ceteri autem servi duo, convasatis quae in domo erant omnibus, aufugere.

29. Vinculus igitur miser Antiphilus jam satis diu, et pro impurissimo omnium, quotquot malefici in carcere erant, habitus fuerat : et carceris custos Aegyptius, supersticiosus homo, putabat gratum facere se deo et illius ukisci injurias, si gravis instaret Antiphilo. Si vero quando causam diceret, se nihil tale fecisse, impudens videbatur, majorique eam ipsam ob causam erat in odio. Jam igitur aegrolabat aliquantum, et male habebat, ut probabile erat qui jaceret humi, et ne noctu quidem extendendorum pedum facultatem haberet, inclusorum nempe nervo : interdiu enim numella sufficiebat, et manus altera compedita; nocte autem vinciri totum oportebat. Verum etiam foedus odor carceris, et aestus, multis in eodem loco vinctis et augusto confertis, vixque respirantibus, et ferri stridor, et parum

ρος καὶ ὕπνος ὀλίγος ταῦτα πάντα χαλεπὰ ἦν καὶ ἀφόρητα οἷον ἀνδρὶ ἐκείνῳ ἀήθει καὶ ἀμελετήτῳ πρὸς οὕτω σκληρὰν τὴν διαίταν.

30. Ἀπαγορεύοντος δὲ αὐτοῦ καὶ μηδὲ σίτον αἰρεῖσθαι θέλοντος ἀφικνεῖται ποτε καὶ ὁ Δημήτριος οὐδὲν εἰδὼς τῶν ἥδη γεγεννημένων. Καὶ ἐπειδὴ ἔμαθεν, ὡς εἶχεν εὐθύς ἐπὶ τὸ δεσμοκτήριον δρομαῖος ἔλθων τότε μὲν οὐκ εἰσδέχθη, ἑσπέρα γὰρ ἦν, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ πάλαι κεκλεικώς τὴν θύραν ἐκάθευδε φρουρεῖν τοῖς οἰκέταις παρακελευσάμενος· ἔωθεν δὲ εἰσέρχεται πολλὰ ἱκετεύσας καὶ παρελθὼν ἐπὶ πολλὸν μὲν ἐξήτει τὸν Ἀντίφιλον ἀδελφον ὑπὸ τῶν κακῶν γεγεννημένων καὶ περιῶν ἀνεσκοπεῖτο καθ' ἕκαστον τῶν δεδεμένων, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοὺς οἰκείους νεκροὺς, ἥδη ἑλῶν ὄντων, ἀναζητοῦντες ἐν ταῖς παρατάξεσι. Καὶ εἰ γε μὴ τοῦνομα ἰδόσκειν, Ἀντίφιλον Δεινομένους, κὰν ἐπὶ πολὺ ἡγνόησεν ἂν ὅστις ἦν, τοσούτον ἥλλακτο ὑπὸ τῶν δεινῶν. Ὡς δὲ τὴν φωνὴν αἰσθόμενος ἀνεδόησε καὶ προσιόντος διαστείλας τὴν κόμην καὶ ἀπαγαγὼν τοῦ προσώπου αὐχμηρὰν καὶ συμπεπιλημένην ἔδειξεν αὐτὸν ὅστις ἦν, ἄμφω μὲν αὐτίκα πίπτουσιν ἰλιγγιάσαντες ἐπὶ τῇ ἀπροδοκίῳ θέᾳ. Χρόνῳ δὲ ἀναλαβὼν αὐτὸν τε καὶ τὸν Ἀντίφιλον ὁ Δημήτριος καὶ σαφῶς ἕκαστα ὡς εἶχεν ἐκπυθόμενος παρ' αὐτοῦ θαρρεῖν τε παρακελεύεται καὶ διελὼν τὸ τριβώνιον τὸ μὲν ἤμισυ αὐτὸς ἀναβάλλεται, τὸ λοιπὸν δὲ ἐκείνῳ δίδωσιν ἃ εἶχε πιναρὰ καὶ ἐκτετραγυμμένα βράχη περισπάσας.

31. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου πάντα τρόπον συνῆν ἐπιμελούμενος αὐτοῦ καὶ θεραπεύων· παραδοὺς γὰρ ἑαυτὸν τοῖς ἐν τῷ λιμένι ἐμπόροις ἔωθεν εἰς μέσσην ἡμέραν οὐκ ὀλίγον ἀπέπερεν ἀγθορορῶν. Ἐῖτ' ἐπανελθὼν ἂν ἐκ τοῦ ἔργου, μέρος μὲν τοῦ μισθοῦ τῷ δεσμοφύλακι καταβαλὼν τιθασὸν αὐτῷ καὶ εἰρηνικὸν ἀπειργάζετο αὐτὸν, τὸ λοιπὸν δὲ εἰς τὴν τοῦ φίλου θεραπείαν ἰκανῶς αὐτῷ διήρκει. Καὶ τὰς μὲν ἡμέρας παρῆν τῷ Ἀντιφίλῳ παραμυθούμενος, ἐπεὶ δὲ νύξ καταλάβοι, ὀλίγον πρὸ τῆς θύρας τοῦ δεσμοκτηρίου στιβάδιόν τι ποιησάμενος καὶ φύλλα ὑποβαλλόμενος ἀνεπαύετο. Χρόνον μὲν οὖν τινα οὕτω διῆγον, εἰσὼν μὲν ὁ Δημήτριος ἀκωλύτως, ῥῆσιν δὲ φέρων τὴν συμφορὰν ὁ Ἀντίφιλος.

32. Ὑστερον δὲ ἀποθανόντος ἐν τῷ δεσμοκτηρίῳ ληστοῦ τινος ὑπὸ φαρμάκων, ὡς ἔδοκει, φυλακὴ τε ἀκριβὴς ἐγένετο καὶ οὐκέτι παρήει εἰς τὸ οἴκημα οὐδὲ εἰς τῶν δεομένων. Ἐφ' οἷς ἀπορῶν καὶ ἀνώμενος, οὐκ ἔχων ἄλλως παρῆναι τῷ ἑταίρῳ, προσαγγέλλει ἑαυτὸν ἔλθων πρὸς τὸν ἄρμοστήν, ὡς εἶη κεκοινωνηκὼς τῆς ἐπὶ τὸν Ἀνουβιν ἐπιβουλῆς. Ὡς δὲ τοῦτο εἶπεν, ἀπήγετο εὐθύς εἰς τὸ δεσμοκτήριον, καὶ ἄχθεις παρὰ τὸν Ἀντίφιλον — τοῦτο γοῦν μόλις πολλὰ ἱκετεύσας τὸν δεσμοφύλακα ἐξεργάσατο παρ' αὐτοῦ πλησίον τῷ Ἀντιφίλῳ καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ κλοιῷ δεδέσθαι — ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξε τὴν εὐνοίαν ἣν εἶχε πρὸς αὐτόν, ἀμελῶν μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν δεινῶν καίτοι ἐνόησε καὶ

somni; hæc omnia difficilia erant atque intolerabilia, utpote insueto talium viro et ad durum adeo victum non exercitato.

30. Jam despondebat animum, jam nec cibum capere volebat, quum tandem redit etiam Demetrius, nihil eorum sciens quæ accidissent. Ubi vero rescivit, ut erat curriculo statim veniens ad carcerem, tum quidem non est admissus: erat enim vespera, et carceris custos clausa diu janna quiescebat, custodia servis tradita. Mane autem, quum multum supplicasset, intro mittitur: atque ingressus diu requirit Antiphilum, qui jam præ malis nosci vix poterat, et circumiens singulos vincitorum inspicit, ut solent qui suos mortuos, jam corruptos, requirunt in præliis. Et nisi nomen exclamasset, Antiphilum Dinomenis filium, diutius etiam, quis esset, ignoraturus erat; adeo malis illis fuerat immutatus. Quum vero voce agnita exclamaret, et illi accedenti, dimota atque abducta a vultu coma squalida condensataque, se quis esset ostenderet; ambo statim, vertigine ab inexpectato spectaculo correpti, concidunt. Spatio autem temporis recipiens se pariter atque Antiphilum recreans Demetrius, distincte singula uti se haberent ab eo quum sciscitando comperisset, bono illum animo esse jubet, et diviso palliolo dimidia ipse parte amicitur, alteram dat illi, detractis sordidis detritisque, quos habuerat, pannis.

31. Atque ab eo inde tempore, quocumque modo poterat, cum illo erat, curam illi et ministerium suum accommodans. Locata enim mercatoribus in portu opera sua, a mane inde ad meridiem, non parvam pro gestandis oneribus mercedem referebat. Tum ut rediit ab opere, parte mercedis custodi soluta, mansuetum sibi illum ac placatum reddebat, reliquum autem ad amicum curandum sufficiebat. Atque interdiu erat cum Antiphilo solandi ejus causa; nocte autem ingruente non procul a janua carceris in lectulo, quem substratis sibi foliis fecerat, quiescebat. Aliquanto igitur tempore hunc in modum vivere, intrans nullo prohibente Demetrius, Antiphilus autem lenius ita ferens calamitatem.

32. Postea quum latro aliquis in carcere mortuus esset a veneno, ut putabatur, et custodia accurate fieri, nec admitti quisquam eorum qui cuperent in carcerem. Qua de re inops consilii et ægre ferens, quum alia conditione adesse non posset amico, Præfectum adiens ipse se defert, ac si socius fuisset insidiarum contra Anubin. His autem dictis abducitur statim in carcerem, et ductus ad Antiphilum hoc enim ægre multum supplicans a carceris custode impetraverat, ut prope Antiphilum et numellis iisdem includeretur, hic ergo vel maxime benevolentiam declaravit, qua illum complecteretur: qui sua mala negligeret, quamvis ipse

αὐτός· ἐπιμελουμένοις δὲ ὅπως ἐκεῖνος μάλιστα καθευδῇ—
σει καὶ ἤττον ἀνίσταται· ὥστε ῥῶον ἔφερον μετ' ἀλλή-
λων κακοπαθοῦντες.

33. Χρόνῳ δὲ καὶ τοιόνδε τι προσπεσὼν ἔπαυσεν
ἐπὶ πλέον αὐτοῦ δυστυχοῦντας· εἰς γὰρ τῶν δεδεμένων
οὐκ οἶδ' ὅθεν ῥίνης εὐπορήσας καὶ συνωμότας πολλοὺς
τῶν δεσμιωτῶν προσλαβὼν ἀποπρίει τε τὴν ἄλυσιν, ἣ
ἐδόδετο ἐξῆς, τῶν κλοιῶν εἰς αὐτὴν διειρομένων, καὶ
ἀπολύει ἅπαντας· οἱ δὲ ἀποκτείναντες εὐμαρῶς ὀλίγους
ὄντας τοὺς φύλακας ἐκπηδῶσιν ἀθρόοι. Ἐκεῖνοι μὲν
οὖν τὸ παραυτίκα ἐνθα ἐδύναντο ἕκαστος διασπαρέντες
ὑστερον συνελήφθησαν οἱ πολλοί· ὁ Δημήτριος δὲ καὶ
ὁ Ἀντίφιλος κατὰ χώραν ἔμειναν, καὶ τοῦ Σύρου λαβό-
μενοι ἤδη ἀπίοντες. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, μαθὼν
δὲ τὴν Αἰγύπτῳ ἐπιτετραμμένος τὸ συμβεβηκός ἐπ'
ἐκείνους μὲν ἔπεμψε τοὺς διωζομένους, μεταστειλάμε-
νος δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Δημήτριον ἀπέλυσε τῶν δεσμιῶν,
ἐπαινέσας ὅτι μόνον οὐκ ἀπέδρασαν· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί
γε ἡγάπησαν οὕτως ἀφιέμενοι, ἐβόα δὲ ὁ Δημήτριος
καὶ δεινὰ ἔπολει, ἀδικεῖσθαι σφᾶς οὐ μικρὰ, εἰ δόξουσι
κακοῦργοι ὄντες ἔλεψ' ἢ ἐπαίνῳ τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι ἀφε-
σθαι· καὶ τέλος ἠνάγκασαν τὸν δικαστὴν ἀκριβῶς τὸ
πρᾶγμα ἐξετάσαι. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἔμαθεν οὐδὲν ἀδικούν-
τας, ἐπαινέσας αὐτοὺς, τὸν Δημήτριον δὲ καὶ πάνυ
θαυμάσας ἀφίησι παραμυθησάμενος ἐπὶ τῇ κολάσει
ἣν ἠέσχοντο ἀδίκως δεθέντες, καὶ ἐκάτερον δωρησά-
μενος παρ' αὐτοῦ δραχμαῖς μὲν μυρίας τὸν Ἀντίφιλον,
δὲς τσσαύταις δὲ τὸν Δημήτριον.

34. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίφιλος ἔτι καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ
ἔστιν, ὁ δὲ Δημήτριος καὶ τὰς αὐτοῦ δισημυρίας ἐκείνῳ
καταλιπὼν ὦρχετο ἀπίων εἰς τὴν Ἰνδικὴν παρὰ τοὺς
Βραχμῆνας, τοσοῦτον εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀντίφιλον, ὥς
συγγνωστὸς ἂν εἰκότως νομιζοίτο ἤδη ἀπολιπὼν αὐτόν·
οὔτε γὰρ αὐτὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἦ,
ὅπερ ἔστιν, ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δυνάμενος, οὔτε ἐκείνῳ
ἔτι δεῖν φίλον εὐμαρῶν τῶν πραγμάτων αὐτῷ γεγενη-
μένων. Τοιοῦτοι, ὦ Τῶξερι, οἱ Ἕλληνες φίλοι. Εἰ
δὲ μὴ προδιεβεβλήκεις ἡμᾶς ὥς ἐπὶ ῥήμασι μέγα φρο-
νούντας, καὶ αὐτοὺς ἂν σοι τοὺς λόγους διεξῆλθον πολ-
λοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὄντας, οὓς ὁ Δημήτριος εἶπεν ἐν τῷ
δικαστηρίῳ, ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν οὐδὲν ἀπολογούμενος,
ὑπὲρ τοῦ Ἀντιφίλου δὲ, καὶ δακρύων προσέτι καὶ ἰκε-
τεύων καὶ τὸ πᾶν ἐφ' αὐτὸν ἀναδεχόμενος, ἄχρι μαστι-
γούμενος δὲ Σύρος ἀμφοτέρους ἀφίησιν αὐτούς.

35. Ἐγὼ μὲν οὖν τούτους ὀλίγους ἀπὸ πλείονων,
οὓς πρῶτους ἢ μνήμη ὑπέβαλε, διηγησάμην σοι ἀγα-
θοὺς καὶ βεβαίους φίλους. Καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη καταβάς
ἀπὸ τοῦ λόγου σοὶ τὴν ῥήτραν παραδίδωμι· σὺ δὲ ὅπως
μὴ χεῖρους ἔρεις τοὺς Σκύθας, ἀλλὰ πολλῷ τούτων
ἀμείνους, αὐτῷ σοὶ μελήσει, εἴ τι καὶ τῆς δεξιᾶς πε-
φρόντικας, ὥς μὴ ἀποτηθεῖς αὐτήν. Ἀλλὰ χρὴ
ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι· ἐπεὶ καὶ γελοῖα ἂν πάθοις Ὀρέστην
μὲν καὶ Πυλάδην πάνυ σοφιστικῶς ἐπαινέσας, ὑπὲρ δὲ
τῆς Σκυθίας φαῦλος ῥήτωρ φαινόμενος.

quoque aegrotans, curaretque ut ille potissimum et quiesce-
ret et minus affligeretur. Itaque lenius ferebant mala jam
communia.

33. Aliquamdiu post vero ejusmodi quiddam incidens,
ulteriori illorum infelicitati finem imposuit. Vincitorum
enim unus limæ copiam nescio unde nactus, assumtis in
conjuratorem compeditorum pluribus, dissecat catenam
qua deinceps victi erant, insertis in illam numellis, et solvit
omnes. At illi interfectis facile paucis custodibus, con-
citi erumpunt. Atque isti in praesens dispersi quo quisque
poterat, plerique postea comprehensi sunt. Demetrius
vero atque Antiphilus suo loco manserant, et Syrum quo-
que prehenderant jam abeuntem. Luce orta, quum audisset
Praefectus Aegypti quid factum esset, ad illos quidem per-
sequendos mittit; arcessitum autem cum amico Demetrium
vinculis liberavit, collaudatos quod soli non aufugissent.
Verum illi non satis habebant se ita dimitti; sed proclamat
Demetrius, et acerbe conqueritur, injuriam sibi fieri non
parvam, si videantur, tanquam malefici, vel miseriordia
dimissi, vel ut praemium fugae non tentatae haberent:
et coegerunt denique judicem, ut accurate causam exquire-
ret. Ille vero, cognito nihil mali ab iis admissum, collau-
dans eos, Demetrium etiam vehementer admiratus, dimit-
tit, consolans de poena quam injuste victi subierant, et
muneribus e sua re familiari afficiens utrumque, Anti-
philum decies mille drachmis, altero tanto autem Deme-
trium.

34. Atque Antiphilus nunc adhuc in Aegypto est: Deme-
trius vero, etiam suis vicis mille illi relictis, in Indiam
profectus est ad Brachmanas, sic allocutus Antiphilum,
sibi veniam merito dandam videri, qui jam illum relin-
queret: neque enim se indigere opibus, quoad idem esset,
hoc est talis qui paucis contentus posset vivere; neque illi
opus esse amico, cujus jam res in facili essent. Tales,
Toxari, sunt amici Graeci. Nisi vero jam ante nos accu-
sasses, ut qui verbis gloriari soleamus; ipsos quoque sermones
tibi referrem, multos illos et bonos, quos Demetrius habuit
in judicio, pro se illos quidem causae nihil dicens, verum
pro Antiphilo, lacrimans insuper et supplicans, et in se
recipiens omnia, donec flagellis tortus Syrus ambos absol-
vit.

35. Ego quidem igitur paucos hosce de multis, quos pri-
mos subjecit memoria, tibi enarravi bonos firmosque ami-
cos. Quod superest jam decedens, oratione finita, agendi
partes tibi trado. Tu vero ut ne deteriores dicas Scythas, sed
multum his meliores, tibi ipsi curae erit, si quidem dextram
curas ne tibi praecidatur. Sed oportet te virum fortem esse:
alioquin ridiculus fueris qui, Oreste et Pylade plane sophi-
starum arte ab te laudatis, pro Scythia tua malus orator
videare.

ΤΟΞ. Εὖ γε, ὦ Μνήσιππε, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ οὐ πάνυ σοι μέλον, εἰ ἀποτμηθεὶς τὴν γλῶτταν κρατηθεὶς ἐν τοῖς λόγοις. Πλὴν ἄρξομαι γε ἤδη μηδὲν ὥσπερ σὺ καλλιλογησάμενος· οὐ γὰρ Σκυθικὸν τοῦτο, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὰ ἔργα ὑπερφεγγηταὶ τοὺς λόγους. Προδοκῆσης δὲ μηδὲν τοιοῦτο παρ' ἡμῶν, οἷα σὺ διεξέληλυθας ἐπαινῶν, εἴ τις ἀπρὸικον ἔγνηεν αἰσχρὰν γυναῖκα ἢ εἴ τις ἀργύριον ἐπέδωκε γαμουμένη φιλοῦ ἀνδρὸς θυγατρὶ δύο τάλαντα, ἢ καὶ νῆ Δί' εἴ τις παρέσχεεν ἑαυτὸν δεδυσμένον ἐπὶ προδῆλῳ τῷ μικρὸν ὕστερον λυθήσεσθαι· πάνυ γὰρ εὐτελῆ ταῦτα καὶ μεγαλουργὸν ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνδρεῖον ἐνὶ οὐδέν.

36. Ἐγὼ δὲ σοι διηγῆσομαι φόνους πολλοὺς καὶ πολέμους καὶ θανάτους ὑπὲρ τῶν φίλων, ἵν' εἰδῆς ὡς παιδιὰ τὰ ὑμέτερα ἐστὶ παρὰ τὰ Σκυθικὰ ἐξετάζεσθαι. Καίτοι οὐδὲ ἀλόγως αὐτὸ πεπόνθατε, ἀλλὰ εἰκότως τὰ μικρὰ ταῦτα ἐπαινεῖτε· οὐδὲ γὰρ οὐδέ εἰσιν ὑμῖν ἀφορμαὶ ὑπερμεγέθεις πρὸς ἐπίδειξιν φιλίας ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα βιοῦσιν, ὥσπερ οὐδ' ἐν γαλήνῃ μάθοις, εἰ ἀγαθὸς ὁ κυβερνήτης ἐστί· χειμῶνος γὰρ δεήσει σοὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν. Παρ' ἡμῖν δὲ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι, καὶ ἡ ἐπελαύνουσαν ἄλλοις ἢ ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας ἢ συμπεσόντας ὑπὲρ νομῆς ἢ λείας μαχόμεθα, ἔνθα μάλιστα δεῖ φίλων ἀγαθῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὡς βεβαίωτατα συντιθέμεθα τὰς φιλίας, μόνον τοῦτο ὅπλον ἄμαχον καὶ δυσπολέμητον εἶναι νομίζοντες.

37. Πρότερον δὲ σοι εἰπεῖν βούλομαι ὅν τρόπον ποιοῦμεθα τοὺς φίλους, οὐκ ἐκ τῶν πότιων, ὥσπερ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ συνέφηβός τις ἢ γέλιων ᾔν, ἀλλ' ἐπειδὴν τινα ἰδωμεν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ μεγάλα ἐργάσασθαι δυνατόμενον, ἐπὶ τούτων ἅπαντες σπεύδομεν, καὶ ὅπερ ὑμεῖς ἐν τοῖς γάμοις, τοῦτο ἡμεῖς ἐπὶ τῶν φίλων ποιεῖν ἀξιοῦμεν, ἐπὶ πολὺ μνηστευόμενοι καὶ πάντα ὁμοῦ πράττοντες, ὡς μὴ διαμαρτάνοιμεν τῆς φιλίας μηδὲ ἀπόδηλτοι δοξώμεν εἶναι. Καταπειδὴν προκριθεὶς τις ἤδη φίλος ἦ, συνθῆκαι τὸ ἀπὸ τούτου καὶ ὄρκος ὁ μέγιστος, ἢ μὴν καὶ βιώσεσθαι μετ' ἀλλήλων καὶ ἀποθανεῖσθαι, ἢν δέη, ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου τὸν ἕτερον· καὶ οὕτω ποιοῦμεν. Ἄφ' οὗ γὰρ ἂν ἐντεμόντες ἀπαξ τοὺς δακτύλους ἐνσταλάζωμεν τὸ αἷμα εἰς κύλικα καὶ τὰ ἕψη ἄκρα βάψαντες ἅμα ἀμφοτέροι ἐπισχόμενοι πίωμεν, οὐκ ἔστιν ὅ τι τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς διαλύσειεν ἄν. Ἐφεῖται δὲ τὸ μέγιστον ἄχρι τριῶν ἐς τὰς συνθήκας εἰσέναι· ὡς ὅστις ἂν πολὺφίλος ᾖ, ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις καὶ μοιγευόμεναις γυναῖξί· καὶ οἰόμεθα οὐκέθ' ὁμοίως ἰσχυρὰν αὐτοῦ τὴν φιλίαν εἶναι πρὸς πολλὰς εὐνοίας διαιρεθεῖσαν.

38. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Ἀνδαμίδους πρώην γενομένων· ὁ γὰρ Δάνδαμης ἐν τῇ πρὸς Σαυρομάτας συμπολοῇ, ἀπαχθέντος αἰχμαλώτου Ἀμιζώκου τοῦ φίλου αὐτοῦ — μᾶλλον δὲ πρότερον ὁμοῦμαί σοι τὸν ὄρκον τὸν ἡμέτερον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν ἀρχῇ διωμολογησάμεν· οὐ μὰ γὰρ τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην οὐδὲν πρὸς σέ,

TOX. Bene facis, Mnesippe, quod etiam incitas me ad orationem, quasi non vehementer labores, ne præcidatur tibi lingua, si victus oratione fueris. Verum jam statim incipiam, nihil studens, uti tu, verborum elegantiae: neque enim Scythicum istuc, præsertim ubi res ipsæ magis quam verba loquuntur. Exspectes autem nihil tale a nobis, quælia tu retulisti, quum laudares, si quis indotatam deformemque uxorem duxit, aut si quis pecuniam dedit nubenti filiae amici, duo talenta, et, per Jovem, si quis vincendum se præbuit, quum manifestum esset, paullo post solutum iri. Valde enim ista villa, et magnificum in illis aut virile adeo nihil quicquam inest.

36. Ego vero tibi enarrabo cædes multas, et bella, et mortes pro amicis susceptas, ut scias ludum esse vestra, cum Scythicis si comparetur. Quamquam non præter rationem illud vobis accidit, sed conveniens est illa parva a vobis laudari: neque enim sunt vobis occasiones ingentes ostendendæ amicitiae, in alta pace viventibus: ut nec per serenum discas, bonusne sit gubernator; tempestate enim ad faciendum illud tibi iudicium opus est. Apud nos autem bella perpetua, qui aut invadamus alios, aut excipiamus qui nos aggrediuntur, aut subita concursione pro pascuis aut præda pugnemus. Hic maxime amicis bonis opus est; et hanc ob rem quam firmissime coimus amicitias, eolum hoc telum invictum et vix superabile esse rati.

37. Prius autem dicere tibi volo, qua ratione faciamus amicos; non de comissionibus, uti vos, neque si quis æquævus adolescens, aut vicinus sit; sed si quem videamus virum fortem et magnis rebus gerendis aptum, ad hunc festinamus omnes, et quod vos in nuptiis, hoc nos in amicis conciliandis facere operæ pretium censemus, multum procantes, et omnia simul agentes, ne excidamus hac amicitia, neu rejiculi esse videamur. Et si quis prælatus aliis et jam amicus est, fœdus deinde et jusjurandum maximum, « victurum simul, et moriturum, si opus sit, unum pro altero. » Et sic facimus. A quo enim tempore incisus semel digitis instillaverimus sanguinem in calicem, et intinctis gladiatorum mucronibus, simul ambo admoto ore biberimus; nihil est quod post ea nos dissolvat. Ac permisum est ternos summum tale fœdus inire: nam quisquis multos habet amicos, ille similis nobis videtur vulgaribus istis et adulteris mulieribus: putamusque non amplius æque firmam illius amicitiam esse, per multas benevolentias divisam.

38. Incipiam vero ab Dandamidis rebus, quæ nuper demum contingere. Dandamis nimirum in prælio cum Sauro-matis abducto in captivitatem Amizoce amico suo — quin prius jurabo tibi nostrum jusjurandum, quandoquidem hoc etiam initio mihi tecum convenit: Non ego, ita me Ventus

ὦ Μνησίππε, ψευδὸς ἔρῳ περὶ τῶν φίλων τῶν Σκυθικῶν.

ΜΝΗΣ. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ σου ὀμνύοντος ἐδεόμην· οὐ δὲ ὅμως εἴ ποῶν οὐδένα τῶν θεῶν ἐπωμόσω.

ΤΟΞ. Τί σὺ λέγεις; οὐ σοι δοκοῦσιν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ ἀκινάκης θεοὶ εἶναι; οὕτως ἄρα ἡγνόησας ὅτι ἀνθρώποις μείζον οὐδὲν ἐστὶ ζωῆς τε καὶ θανάτου; ὁπότεν τοίνυν τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην ὀμνύωμεν, ταῦτα ὀμνύομεν ὡς τὸν μὲν ἄνεμον ζωῆς αἴτιον ὄντα, τὸν ἀκινάκην δὲ ὅτι ἀποθνήσκειν ποιεῖ.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εἰ διὰ γε τοῦτο, καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιτε πολλοὺς θεοὺς οἷος ὁ ἀκινάκης ἐστὶ, τὸν ἰσθτὸν καὶ τὴν λόγχην καὶ κώνειον δὲ καὶ βρόχον καὶ τὰ τοιαῦτα· ποικίλος γὰρ ὁβτός ὁ θεὸς ὁ θάνατος καὶ ἀπείρους τὰς ἐφ' αὐτὸν παρέχεται ἀγούσας ὁδοὺς.

ΤΟΞ. Ὅρθς τοῦτο ὡς ἐριστικὸν ποιεῖς καὶ δικανικὸν ὑποκρούων μεταξὺ καὶ διαφθείρων μου τὸν λόγον; ἐγὼ δὲ ἡσυχίαν ἦγον σου λέγοντος.

ΜΝΗΣ. Ἀλλ' οὐκ αὐθὺς γε, ὦ Τόξαρι, ποιήσω τοῦτο, πάνυ γὰρ ὀρθῶς ἐπετιμῆσας· ὥστε θαρρῶν τό γε ἐπὶ τούτῳ λέγε, ὡς μηδὲ παρόντος ἐμοῦ τοῖς λόγοις, οὕτω σιωπήσομαι σοι.

39. ΤΟΞ. Τετάρτη μὲν ἦν ἡμέρα τῆς φίλας Δανδάμιδι καὶ Ἀμιζώκῃ, ἀφ' οὗ τὸ ἀλλήλων αἷμα συνεπέκωκεσαν· ἦγον δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὴν χώραν Σαυρομάται μυρίοις μὲν ἱππεῦσιν, οἱ πεζοὶ δὲ τρεῖς τοσοῦτοι ἐπεληλυθέναι ἐλέγοντο. Οἷα δὲ οὐ προῖδομένους τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐπεισεπρόντες ἅπαντας μὲν τρέπουσι, πολλοὺς δὲ τῶν μαχίμων κτείνουσι, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀπάγουσι, πλὴν εἰ τις ἐφθῇ διανηξάμενος εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐνθα ἡμῖν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοπέδου καὶ μέρος τῶν ἀμαζῶν ἦν· οὕτω γὰρ ἐσκηνώσαμεν τότε, οὐκ οἶδα δ' εἰ δοῦξαν τοῖς ἀρχιπλάνοις ἡμῶν, ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ὁχθὰς τοῦ Ἰανταΐδος. Εὐθὺς οὖν ἡ τε λεία περιηλαύνετο καὶ τὰ αἰχμάλωτα συνέιχετο καὶ τὰς σκηνὰς διήρπαζον καὶ τὰς ἀμαζὰς καταλαμβάνοντο, αὐτάνδρους τὰς πλείστας ἀλίσκομένας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας καὶ τὰς γυναῖκας· ἡμεῖς δὲ ἡνώμεθα τῷ πράγματι.

40. Ὁ δὲ Ἀμιζώκης ἀγόμενος — ἐαλῶκει γάρ — ἐβόα τὸν φίλον ὀνομαστὶ κακῶς δεδεμένος καὶ ὑπεμίμησκε τοῦ αἵματος καὶ τῆς κύλικος. Ὡν ἀκούσας ὁ Δάνδαμις οὐδὲν ἔτι μελλήσας ἀπάντων δρώντων διανήχεται εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ μὲν Σαυρομάται διηρμένοι τοὺς ἄκοντας ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς κατακεντήσοντας, ὁ δὲ ἐβόα τὸ Ζίριν· τοῦτο δὲ ἦν τις εἴπη, οὐκέτι φονεύεται ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δέχονται αὐτὸν ὡς ἐπὶ λύτρους ἔχοντα. Καὶ δὴ ἀναχθεὶς πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἀπῆτει τὸν φίλον, ὁ δὲ λύτρα ἤτει· μὴ γὰρ προήσεσθαι, εἰ μὴ μεγάλα ὑπὲρ αὐτοῦ λάβοι. Ὁ Δάνδαμις δὲ, ἅ μὲν εἶχον, φησὶν, ἅπαντα διήρπασται ὑφ' ὑμῶν, εἰ δὲ τι δύναμαι γυμνὸς ὑποτελέσαι, ἔτοιμος ὑποστῆναι ὑμῖν, καὶ πρόσταττε δ' τι ἂν θέλης· εἰ βούλει δὲ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν κατάρχεσθαι πρὸς δ' εἰ σοι φίλον. Ὁ δὲ Σαυρο-

et Acinaces, mendacium apud te, Mnesippe, dicam de amicis Scythicis.

MNES. Equidem non valde opus habebam tuo iurejurando : interim bene est quod per deum nullum jurasti.

TOX. Quid ais? non videntur tibi dii esse Ventus et Acinaces? adeo ignoraſti, nihil majus esse vita et morte hominibus? Quum ergo Ventum juramus et Acinacem, eatenus juramus, quatenus vitæ causæ ventus (aer) est, acinaces vero mortem efficit.

MNES. Verum si propter ista, etiam alios multos habueritis deos qualis est Acinaces, Sagittam, et Hastam, Ciclam adeo, et Laqueum, ac talia : varius enim deus ille Mors est, et infinitas præbet, quæ ducant ad se, vias.

TOX. Vides quam contentiose illud agas et instar rabulæ, interpellans et pervertens orationem meam? At ego dum tu dicebas, quietus eram.

MNES. At non iterum certe, Toxari, hoc faciam : omnino enim recte me increpuisti. Itaque audacter quæ sequuntur dicito : quasi nec intersim tuo sermoni, ita silentium tibi præstabo.

39. TOX. Quartus dies processerat amicitiae Dandamidi et Amizocæ, ex quo sanguinem alter alterius una biberant : quum regionem nostram invadunt Sauromatæ decem millibus equitam ; pedestrium vero copiarum tertium tantum contra nos venisse dicebatur. Quoniam autem nos imprudentes hujus invasionis oppresserant, vertunt in fugam omnes, multosque armorum interficiunt, alios autem abducunt vivos, præterquam si quis satis celeriter in alteram ripam fluminis transnaret, ubi nobis dimidiis exercitus et pars plastrorum erat : sic enim tum castra posueramus, nescio quo consilio ducum nostrorum, ad utramque ripam Tanais. Statim ergo præda abduci, captiva corpora comprehendi, diripi tabernacula, plaustra capi cum ipsis pleraque vectoribus : et in oculis nostris contumeliâ inferabant pellicibus nostris atque uxoribus : quæ res pessime nos habuit.

40. Amizoces autem quum duceretur (captus enim erat), nominatim inclamat amicum, duriter vinctus, et calicis admonet sanguinisque. Quibus Dandamis auditis, nihil amplius cunctatus, omnium in conspectu ad hostes transnatat. Ac Sauromatæ telis sublati impetum in illum faciunt, ut confossuri : at ille Zirin clamat; hoc vero si quis dicat, non jam illum interficiunt, sed tanquam redimendi causa advenientem recipiunt. Itaque abductus ad ducem illorum, amicum repetit : hic pretium postulat, negatque se dimissurum, nisi magnum pro illo accipiat. Dandamis, Quæ habebam, inquit, ea omnia a vobis direpta sunt : si quid vero nudus possum solvere, subire vobis paratus sum : et impera quicquid voveris. Si vero voveris, pro hoc me tibi habe, et, quomodocumque tibi collibuerit, abutere. At Sauromata, Non oportet, inquit, te retineri totum,

μάτης, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ δλον κατέχεσθαι σε καὶ ταῦτα Ζίριν ἔχοντα, σὺ δὲ ὧν ἔχεις μέρος καταβαλὼν ἀγρου τὸν φίλον. Ἦρετο ὁ Δάνδαμης ὃ τι καὶ βούλεται λαβεῖν. Ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ᾗτησεν. Ὁ δὲ αὐτίκα παρέσχεν ἐκκόπτειν αὐτοῦ· κάπειδ' ἔξεκέοπτο καὶ ᾗδη τὰ λύτρα εἶχον οἱ Σαυρομάται, παραλαβὼν τὸν Ἀμιζώκην ἐπαγγέλει ἐπεριδόμενος αὐτῷ, καὶ ἅμα διανηζάμενοι ἀπεσώθησαν πρὸς ἡμᾶς.

41. Τοῦτο γινόμενον παρεμυθήσατο ἅπαντας Σκύθας καὶ οὐκέτι ᾗτησθαι ἐνόμιζον ὄρωντες ὅτι τὸ μέγιστον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπήγαγον οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ὅτι ἦν παρ' ἡμῖν ἡ ἀγαθὴ γνώμη καὶ ἡ πρὸς τοὺς φίλους πίστις. Καὶ τοὺς Σαυρομάτας δὲ τὸ αὐτὸ οὐ μετρίως ἐφόβησε λογιζομένου πρὸς οἷους ἀνδράς ἐκ παρασκευῆς μαχοῦνται, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀπροσδοκίῳ τότε ὑπέρεσχον· ὥστε νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπολιπόντες τὰ πλεῖστα τῶν βοσκημάτων καὶ τὰς ἀμάξας ἐμπρήσαντες ὥχοντο φεύγοντες. Ὁ μέντοι Ἀμιζώκης οὐκέτι ἡνέσχετο βλέπειν αὐτὸς ἐπὶ τυφλῷ τῷ Δανδάμει, ἀλλὰ τυφλώσας καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέροι καθήνται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν δημοσίᾳ μετὰ πάσης τιμῆς τρεφόμενοι.

42. Τί τοιοῦτον, ὦ Μνήσιππε, ὑμεῖς ἔχετε ἀν εἰπεῖν, εἰ καὶ ἄλλους σὺ δέκα δοίη τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους, εἰ βούλει, ὥς καὶ πολλὰ ἐπιψεύδοιο αὐτοῖς; Καίτοι ἐγὼ μὲν σοι γυμνὸν τὸ ἔργον διηγησάμην· εἰ δὲ σὺ τινα τοιοῦτον ἔλεγες, εὖ οἶδα, ὅπως ἀν κομψῇ ἐγκατέμιξας τῇ λόγῳ, οἷα ἰκέτευεν ὁ Δάνδαμης καὶ ὥς ἐτυφλοῦτο καὶ ὅ ἔειπε καὶ ὥς ἐπαγγέλα καὶ ὥς ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἐπευφημοῦντες οἱ Σκύθαι καὶ ἅλλα ὅποια ὑμεῖς μηχανάσθαι εἰώθατε πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

43. Ἄκουε δ' οὖν καὶ ἄλλον ἰσότημον, Βελίτταν Ἀμιζώκου τούτου ἀνεψιόν· ὃς ἐπεὶ κατασπασθέντα ἐκ τοῦ ἵππου ὑπὸ λέοντος εἶδε Βάσθην τὸν φίλον — ἅμα δὲ ἔτυχον θηρῶντες — καὶ ᾗδη ὁ λέων περιπλακεῖς αὐτῷ ἐνπεφύκει τῷ λαμῷ καὶ τοῖς ὀνυξιν ἐσπάραττε, καταπηδήσας καὶ αὐτὸς ἐπιπίπτει κατόπιν τῷ θηρὶ καὶ περιέσπα, πρὸς ἑαυτὸν παροξύνων καὶ μετὰ γων καὶ διὰ τῶν ὀδόντων μεταξὺ διείρων τοὺς δακτύλους καὶ τὸν Βάσθην, ὥς οἷόν τε ἦν, ὑπεξελεῖν πειρώμενος τοῦ δήγματος· ἄχρι δὲ ὁ λέων ἀφῆς ἐκείνον ἡμιθνήτα ᾗδη ἐπὶ τὸν Βελίτταν ἀπεστράφη καὶ συμπλακεῖς ἀπέκτεινε κακῶν· ὃ δὲ ἀποθνήσκων τὸ γοῦν τοσοῦτον ἐφθη πατάξας τῷ ἀκινάκῃ τὸν λέοντα εἰς τὸ στέρον, ὥστε ἅμα πάντες ἀπέθανον, καὶ ἡμεῖς ἐθάψαμεν αὐτοὺς δύο τάφους ἀναχώσαντες πλησίον, ἓνα μὲν τῶν φίλων, ἓνα δὲ καταντικρὺ τοῦ λέοντος.

44. Τρίτην δὲ σοι διηγήσομαι, ὦ Μνήσιππε, τὴν Μακέντου φιλίαν καὶ Λογχάτου καὶ Ἀρσακόμα. Ὁ γὰρ Ἀρσακόμας οὗτος ἠράσθη Μαζαίας τῆς Λευκάνορος τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Βοσπόρῳ, ὅποτε ἐπρέσβευεν ὑπὲρ τοῦ δασμοῦ, ὃν οἱ Βοσποράνοι ἀεὶ φέροντες ἡμῖν τότε ᾗδη τρίτον μῆνα ὑπερήμεροι ἐγεγέννητο. Ἐν τῷ δεῖπνῳ αὖν ἰδὼν τὴν Μαζαίαν μεγάλην καὶ καλὴν παρθένον

idque quum Zirin veneris : quin tu parte eorum quae habes data amicum abducas licet. Rogat Dandamis quid tandem vellet accipere. Hic oculos petit. At ille statim effodiendos praebet, quumque effossi essent, et jam pretium haberent Sauromatae, assumpto Amizoce redit illo innixus; et simul transnantes salvi ad nos veniunt.

41. Hoc factum Scythas omnes erexit, neque jam se victos putarunt, quum viderent maximum bonorum nostrorum non ablalum esse ab hostibus, manente apud nos honesto animo et erga amicos fide. Verum etiam Sauromatas non mediocriter eadem res perterruit, cogitantes contra quos viros in acie pugnaturi essent, etsi imprudentes tum superaverant. Itaque proxima nocte, relictis plerisque pecudum, incensisque plaustris, fuga abierunt. Verum Amizoces ferre non poterat videre se, caeco Dandamide; sed ipse quoque se excacavit : jamque sedent ambo, atque a communi Scytharum publice cum multo honore aluntur.

42. Quid tale, Mnesippe, vos dicere possitis, et si quis alios tibi decem supra illos quinque enumerare permittat, iurijurando non subjectos, ut etiam mendacio augere multa possis? At ego tibi rem nudam exposui : si vero tu talem quendam diceres, bene novi quantas venustates admisturus esses narrationi, quibus verbis supplicaverit Dandamis, et quomodo excacatus fuerit, et quae tum dixerit, et ut redierit, et ut cum plausu illum Scythae receperint, et alia quae vos machinari auribus soletis.

43. Audi jam et alium aequo honore dignum, Belittam, Amizocae hujus consobrinum : qui quum equo detractum a leone Basthen amicum videret (una autem erant in venatu), et jam leo complexus hominem fauces illius invasisset, et laceraret eum unguibus : desiliens ipse quoque a tergo irruit in bestiam, eamque detrahit, in se dum irritat et trahit, inferens intra dentes illius suos digitos, et Basthen, quantum fieri poterat, eripere morsui tentans : donec leo, relicto illo jam semanimi, versus in Belittam, eumque complexus, ipsum quoque interemit. Atque ille jam moriens ante tamen sic acinace leonem in pectore percussit, ut simul omnes morerentur. Inde nos sepelivimus illos, duobus prope se invicem tumulis aggestis, uno amicorum, altero autem exadverso leonis.

44. Tertiam tibi enarrabo, Mnesippe, Macentae amicitiam et Lonchatæ et Arsacomæ. Arsacomas hic amore incensus fuerat Mazææ Leucanoris filiae Bosporanorum reguli, quum legatus ad eum esset tributū causa, quod semper nobis solventes Bosporani, illo tempore tertium jam mensem ultra diem dictum debuerant. In coena igitur quum vidisset Mazæam, magnam et pulchram virginem, amare illam,

ἦρα καὶ πονήρως εἶχε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν φόρων διεπέπρακτο ἤδη καὶ ἐξηρατίεον αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ εἰστία ἤδη αὐτὸν ἀποπέμπων. Ἔθος δὲ ἐστὶν ἐν Βοσπόρῳ, τοὺς μνηστῆρας ἐπὶ τῷ δείπνῳ αἰτεῖν τὰς κόρας καὶ λέγειν, οἵτινες ὄντες ἀξιοῦσι καταδεχθῆναι ἐπὶ τὸν γάμον. Καὶ δὴ καὶ τότε ἔτυχον ἐν τῷ δείπνῳ πολλοὶ μνηστῆρες παρόντες, βασιλεῖς καὶ βασιλέων παῖδες, καὶ Τιγραπάτης ἦν ὁ Λαζῶν δυνάστης καὶ Ἀδύρμαχος ὁ Μαχλυνηῆς ἄρχων καὶ ἄλλοι πολλοί. Δεῖ δὲ τῶν μνηστῆρων ἕκαστον προσαγγελλάντα ἑαυτὸν, διότι μνηστεύσμενος ἔχει, δειπνεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις κατακείμενον ἐφ' ἡσυχίας ἐπὶ δὲ παύσωνται δειπνοῦντες, αἰτήσαντα φιάλην ἐπισπείσαι κατὰ τῆς τραπέζης καὶ μνηστεύεσθαι τὴν παῖδα πολλὰ ἐπαυοῦντα ἑαυτὸν, ὡς τις ἡ γένους ἢ πλοῦτου ἢ δυνάμεως ἔχει.

45. Πολλῶν οὖν κατὰ τόνδε τὸν νόμον σπεισάντων καὶ αἰτησάντων καὶ βασιλείας καὶ πλούτους καταριθμησαμένων τελευταῖος ὁ Ἀρσακόμας αἰτήσας τὴν φιάλην οὐκ ἔσπεισεν — οὐ γὰρ ἔθος ἡμῖν ἔχειν τὸν οἶνον, ἀλλὰ ὕβρις εἶναι δοκεῖ τοῦτο εἰς τὸν θεόν — πῶν δὲ ἀμυστί, Δὸς μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν θυγάτέρα σου Μαζαίαν γυναῖκα ἔχειν πολὺ ἐπιτηδειότερόν τοῦτον ὄντι ὁπόσα γε ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς κτήμασι. Τοῦ δὲ Λευκάνορας θαυμάσαντος — ἠπίστατο γὰρ πένητα τὸν Ἀρσακόμαν καὶ Σκυθῶν τῶν πολλῶν — καὶ ἐρομένου, Πόσα δὲ βοσκήματα ἢ πόσας ἀμάξας ἔχεις, ὦ Ἀρσακόμα; ταῦτα γὰρ ὑμεῖς πλουτεῖτε. Ἄλλ' οὐχ ἀμάξας, ἔφη, ἔγω οὐδὲ ἀγέλας, ἀλλ' εἰσὶ μοι δύο φίλοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οἶοι οὐκ ἄλλῳ Σκυθῶν. Τότε μὲν οὖν ἐγελάσθη ἐπὶ τούτοις καὶ παρώφη καὶ μεθύειν ἔδοξεν. Ἐωθεν δὲ προκριθεὶς τῶν ἄλλων Ἀδύρμαχος ἐμελλεν ἀπάξειν τὴν νύμφην ἐς τὴν Μαίωτιν παρὰ τοὺς Μάχλυας.

46. Ὁ δὲ Ἀρσακόμας ἐπανελθὼν οἶκαδε μνηνεῖ τοῖς φίλοις ὡς ἀτιμασθεῖν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ γελασθεῖν ἐν τῷ συμποσίῳ πένης εἶναι δόξας. Καίτοι, ἔφη, ἐγὼ διηγησάμην αὐτῷ τὸν πλοῦτον, ὁπόσος ἐστὶ μοι, ὑμᾶς, ὦ Λογγάτα καὶ Μακέντα, καὶ τὴν εὐνοίαν τὴν ὑμετέραν πολὺ ἀμείνω καὶ βεβαιότεραν τῆς Βοσπορανῶν δυνάμεως. Ἄλλ' ἐμοῦ ταῦτα διεξιόντος ἡμᾶς μὲν ἐγλεῦαζε καὶ κατεφρόνει, Ἀδύρμαχ' δὲ τῷ Μάχλυϊ παρέδωκεν ἀπάγειν τὴν νύμφην, ὅτι χρυσᾶς τε φιάλας ἐλέγετο ἔχειν δέκα καὶ ἀμάξας τετρακλίνους ὀγδοήκοντα καὶ πρόβατα καὶ βοῦς πολλούς. Οὕτως ἄρα προετίμησεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν βοσκήματα πολλὰ καὶ ἐκπώματα περιέργα καὶ ἀμάξας βαρείας. Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλοι, δι' ἀμφοτέρα ἀνιῶμαι, καὶ γὰρ ἐρῶ τῆς Μαζαίας καὶ ἡ ὕβρις ἐν τοσοῦτοις ἀνθρώποις οὐ μετρίως μου καθίκετο, οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ' ἴσης ἡδίκησθαι· τὸ γὰρ τρίτον μετῇν ἐκάστῳ ὑμῶν τῆς ἀτιμίας, εἰ γε οὕτω βιοῦμεν ὡς ἀπ' οὗ συνεληλύθαμεν εἰς ἀνθρώπος ὄντες, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνιῶμενοι καὶ τὰ αὐτὰ χαίροντες. Οὐ μόνον, ἐπεῖπεν ὁ Λογγάτης, ἀλλὰ ἕκαστος ἡμῶν ὅλος ὕβρισται, ὁπότε σὺ τοιαῦτα ἐπαθες.

et inde animo aeger esse cepit. Ac de tributo negotium perfectum jam erat : jam respondebat illi rex, jam discensus causa convivio illum excipiebat. Moris est autem in Bosporo, ut proci in cena petant puellas, dicantque, qui sint, qui recipi in affinitatem postulent. Jam forte accidit ut tum plures in ea coena proci adessent, reges et regum filii, et Tigrapates in his erat, Lazorum regulus, et Adyrmachus Machlyenes princeps, et alii multi. Oportet vero procorum unumquemque, quum se indicavit, nimirum nuptiarum se causa venisse, cenare cum aliis et quiete accumbere : finitis vero epulis poculum poscere, libare in mensam, et procum se puellae profiteri, multum de se gloriarī, quam generosus, quam dives, quam potens sit.

45. Multi igitur pro illo more quum libassent et petissent puellam, et regna sua atque divitias enumerassent, ultimus poculo petito Arsacomus, non ille quidem libavit (neque enim solemus effundere vinum, quæ contumelia potius esse in deum videtur), sed epota haustu uno phiala, Da mihi, rex, inquit, filiam tuam Mazæam, ut uxorem habeam, multo hisce magis idoneo quantum ad divitias et possessiones. Admirante autem Leucanore, qui sciret pauperem esse Arsacomam et de vulgo Scytharum, atque interrogante, Quot autem armenta, aut quot plaustra habes, Arsacoma? hæc enim vestræ divitiæ : At ego, inquit, neque plaustra habeo, neque greges ; sed sunt mihi amici duo honesti bonique viri, quales Scytharum alii nemini. Tunc igitur derisus propter ista est, et contemptus, et pro ebrio habitus. Altero autem mane prælatus ceteris Adyrmachus abducturus erat sponsam in Mæotidem ad Machlyes.

46. Arsacomus vero reversus domum indicat amicis, quam contemptim habitus esset a rege, quam derisus in convivio, eo quod pauper visus esset : Atqui ego, inquit, narraui illi meas divitias, quantæ sint, vos nempe, Lonchata et Macenta, et benevolentiam vestram, præstantiorem longe et firmiorem Bosporanorum opibus. Hæc vero quum dicerem, nos ille quidem derisui et contemptui habebat, atque Machlyi Adyrmacho abducendam tradidit sponsam, quod aureas se phialas habere decem diceret, et plaustra quaternorum lectorum octoginta, et oves bovesque multas. Sic ergo prætulit viris bonis pecudes multas et pocula vanæ pretiositatis et plaustra gravia. At ego, amici, duplici de causa angor : et enim amo Mazæam, et contumelia in tot hominum conspectu illata mihi profunde in animum descendit : arbitror autem vos quoque non minori injuria affectos ; tertiam enim contumeliæ pars ad vestrum unumquemque pervenit ; si quidem ita vivimus, ut, a quo tempore coimus, unus homo simus, doleamus iisdem rebus, lætemur iisdem. Non hoc solum, subjungit Lonchates, verum unusquisque nostrum totus injuria affectus est, quum ista tibi evenerunt.

47. Πῶς οὖν, ὁ Μακέντης ἔφη, χρησόμεθα τοῖς παροῦσι; Διελώμεθα, ἔφη ὁ Λογχάτης, τὸ ἔργον· καὶ ἐγὼ μὲν ὑπισχνοῦμαι Ἀρσακόμῃ τὴν κεφαλὴν κομῆειν τοῦ Λευκάνορος, σὲ δὲ χρὴ τὴν νύμφην ἐπανάγειν αὐτῷ. Οὕτω γιγνέσθω, ἔφη. Σὺ δὲ, ὦ Ἀρσακόμα, ἐν τοσούτῳ — εἰκὸς γὰρ καὶ στρατιᾶς καὶ πολέμου τὸ μετὰ τοῦτο δεήσῃς ἡμᾶς — αὐτοῦ περιμένων συνάγειρε καὶ παρασκευάζε ἑπλά καὶ ἵππους καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ὡς πλείστην. Ῥᾶστα δ' ἂν πολλοὺς προσαγάγῃς αὐτός τε ἀγαθὸς ὢν καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλίγων ὄντων οἰκείων, μάλιστα δὲ εἰ καθέζοιο ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ βοός. Ἐδόξε ταῦτα, καὶ ὁ μὲν ἐχώρει ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ὁ Λογχάτης, ὁ Μακέντης δὲ ἐπὶ τοῖς Μάχλυας, ἱππότης ἐκάτερος, ὁ δὲ Ἀρσακομας οἶκοι μένων τοῖς τε ἡλικιώταις διελέγετο καὶ ὠπλιζε δύναμιν παρὰ τῶν οἰκείων, τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐκαθέζετο.

48. Τὸ δὲ ἔθος ἡμῖν τὸ περὶ τὴν βύρσαν οὕτως ἔχει· ἐπειδὴν ἀδικηθεὶς τις πρὸς ἐτέρου ἀμύνασθαι βουλόμενος ἰδῇ κατ' ἑαυτὸν οὐκ ἀξιόμαχος ὢν, βοῦν ἱερεύσας τὰ μὲν κρέα κατακόψας ἤψῃσιν, αὐτὸς δὲ ἐκπετάσας χαμαὶ τὴν βύρσαν κάθηται ἐπ' αὐτῆς εἰς τοῦπίσω παραγαγὼν τὸ χεῖρε ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ἀγκώνων δεδεμένοι. Καὶ τοῦτο ἔστιν ἡμῖν ἡ μεγίστη ἰκετηρία. Παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν τοῦ βοός προσιόντες οἱ οἰκεῖοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος μοῖραν ἕκαστος λαβὼν ἐπιβάς τῇ βύρσῃ τὸν δεξιὸν πόδα ὑπισχνεῖται κατὰ δύναμιν, ὁ μὲν πέντε ἱππέας παρέξειν ἀσίτους καὶ ἀμισθοὺς, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ πλείους, ὁ δὲ ὀπλίτας ἢ πεζοὺς ὅσους ἂν δύνῃται, ὁ δὲ μόνον ἑαυτὸν ὁ πενήσατος. Ἀθροίζεται οὖν ἐπὶ τῆς βύρσης πολλὸ πλῆθος ἐνίοτε καὶ τὸ τοιοῦτον σύνταγμα βεβαϊοτάτον τέ ἐστι συμμεῖναι καὶ ἀπρόσμαχον τοῖς ἐχθροῖς ἅτε καὶ ἔνορκον ὃν· τὸ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς βύρσης ὄρκος ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν Ἀρσακόμας ἐν τούτοις ἦν. Καὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ ἱππεῖς μὲν ἀμφὶ τοὺς πενταχιγίλους, ὀπλιταὶ δὲ καὶ πεζοὶ συναμφοτέρω διςμύριοι.

49. Ὁ δὲ Λογχάτης ἀγνωσόμενος παρελθὼν ἐς τὸν Βόσπορον προσέρχεται τῷ βασιλεῖ διοικουμένῳ τι τῆς ἀρχῆς καὶ φησὶν ἔχειν μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν, ἰδίᾳ δὲ αὐτῷ μεγάλα πράγματα κομίζων. Τοῦ δὲ λέγειν κελεύσαντος, Οἱ μὲν Σκύθαι, φησὶ, τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἀξιοῦσι, μὴ υπερβαίνειν τοὺς νόμους ὑμῶν ἐς τὸ πεδίον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ τραγῶνος νέμειν τοὺς δὲ ληστὰς οὐδὲ αἰτιᾶσθε ὡς κατατρέχοντας ὑμῶν τὴν χώραν, οὐ φασὶν ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐκπέμπεσθαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον ἐπὶ τῷ χέρδει κλωπεύειν· εἰ δὲ τις ἀλίσκοιτο, αὐτὸν σὲ κύριον εἶναι κολάζειν ταῦτα μὲν ἐκαίνοι ἐπεστεῖλασιν.

50. Ἐγὼ δὲ μηνύω σοι μεγάλην ἐφοδὸν ἐσομένην ἐφ' ἡμᾶς ὅτ' Ἀρσακόμα τοῦ Μαριάντα, ὃς ἐπρέσβευε πρώην παρὰ σὲ καὶ, οἶμαι, διότι αἰτήσας τὴν θυγατέρα οὐκ ἔτυχε παρὰ σοῦ, ἀγανακτεῖ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐβδόμην ἡδὴ ἡμέραν κάθηται καὶ συνήκται στρατὸς οὐκ ὀλίγος αὐτῷ. Ἦκουσα, ἔφη ὁ Λευκάνωρ, καὶ

47. Quomodo igitur, Macentes inquit, in praesens consulemus? Dividamus, ait Lonchates, opus: et, ego quidem polliceor Arsacomae caput me allaturum Leucanoris: te autem oportet sponsam illi adducere. Sic fiat, inquit ille. Tu vero, Arsacoma, interea, quum credibile sit exercitu post haec et bello nobis opus futurum, hic manens, coge et para arma et equos et reliquas copias quam amplissimas. Facillime autem plurimos tibi conciliaveris, quum et ipse sis vir bonus, et nos non paucos habeamus familiares: maxime vero si bubulam pellem insederis. Placuerunt ista. Atque e vestigio, ut erat, in Bosporum pergit Lonchates, Macentes vero ad Machlyes, in equo uterque. At Arsacomas domi manens agit cum aequalibus, et familiarium copias armat: tandem etiam pellem insidet.

48. Ceterum illa apud nos de pelle consuetudo ita se habet: si quis injuria laesus ab alio, et ulcisci volens, vident se per se imparem bello esse, sacrificati bovis carnes concisas coquit. Ipse vero stratum humi pellem insidet, manibus post tergum rejectis, ut qui in ipso brachii flexu revincti sunt. Et haec est sanctissima apud nos supplicandi ratio. Appositarum vero carnum bovis, accedentes familiares, et ceterorum quisquis vult, parte unusquisque sumta, inscendens dextro pede pellem, pollicetur pro viribus, hic quidem quinque equites se praebiturum quibus neque cibaria ille neque stipendia debeat, alius decem, alius plures, alius gravem armaturam aut pedites quotcumque possit; alius, pauperrimus nempe, se ipsum. Cogitur ergo in illa pelle magna interdum multitudo; ac talis exercitus quum firmissimus est ad una manendi constantiam, tum invictus hostibus, juratus quippe; nam pellem inscendere sacramentum est. In his ergo occupatus erat Arsacomas. Collecti autem ad ipsum sunt equites ad quinquies mille, gravis armaturae et peditum in summa viginti millia.

49. Interim Lonchates ignotus in Bosporum adit regem pro imperio agentem aliquid, et venire se a communi Scytharum ait, privatim autem res illi magnas ferre. Picere autem jussus, Scythae, inquit, communia illa et quotidiana postulant, ne vestri pastores in suos campos transgrediantur, sed infra montes maneant: latrones autem illos, a quibus percursari vestram regionem querimini, negant publico consilio mitti, sed privatim sui unumquemque lucri causa latrocinari: si quis autem illorum deprehendatur, penes te esse illum punire. Haec quidem illi nunciare me jusserunt.

50. At ego indico tibi, magnam impressionem in vos ab Arsacoma Mariantae filio factum iri, qui legatione non ita pridem apud vos functus est, et indigne fert, puto, quod expetitam sibi a te filiam tuam non impetravit, et jam septimum diem pellem insidet, collectumque habet exercitum non parvum. Audiveram, inquit Leucanor, ipse quoque

αὐτὸς ἀθροίζεσθαι δύναμιν ἀπὸ βύρσης, ὅτι δ' ἐφ' ἡμᾶς συνίσταται καὶ ὅτι Ἀρσακόμας ὁ ἐλαύνων ἐστίν, ἡγνούουν. Ἄλλ' ἐπὶ σέ, ἔφη ὁ Λογχάτης, ἡ παρασκευή· ἐμοὶ δὲ ἐχθρὸς ὁ Ἀρσακόμας ἐστὶ, καὶ ἄχθεται διότι προτιμῶμαι αὐτοῦ ὑπὸ τῶν γεραιτέρων καὶ ἀμείνων τὰ πάντα δοκῶ εἶναι· εἰ δέ μοι ὑπόσχοιο τὴν ἐτέραν σου θυγατέρα Βαρκέτιν, οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀναξίω ὑμῶν ὄντι, οὐκ εἰς μακράν σοι ἤξω τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίζων. Ὑπισχοῦμαι, ἔφη ὁ βασιλεὺς, μάλα περιδεὴς γινόμενος· ἔγνω γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρσακόμα τὴν ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἄλλως ὑπέπτησεν αἰε τοὺς Σκύθας. Ὁ δὲ Λογχάτης, Ὁμοσον, εἶπεν, ἥ μὴν φυλάξειν τὰς συνθήκας, μηδὲ ἀπαρνήσεσθαι. Τότε ἤδη τούτων γενομένων καὶ ἐπεὶ ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἤθελεν ὀμνύειν, Μὴ σὺ γε ἐνταῦθα, εἶπε, μὴ καὶ τις ὑπιδῆται τῶν ὀρώντων ἐφ' ὅτῳ ὀρκωμοτοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀρεος τοῦτ' εἰσελθόντες, ἐπικλυσάμενοι τὰς θύρας ὀμνύωμεν, ἀκουσάτω δὲ μηδεὶς· εἰ γὰρ τι τούτων πύθοιτο Ἀρσακόμας, δέδια μὴ προθύσθαι με τοῦ πολέμου χεῖρα οὐ μικράν ἤδη περιβεβλημένος. Εἰσιῶμεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε ὅτι πορρωτάτω· μηδεὶς δὲ παρέστω ἐς τὸν νῆδον, ὅντινα μὴ ἐγὼ καλέσω. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν εἰσῆλθον, οἱ δορυφόροι δὲ ἀπέστησαν, σπασάμενος τὸν ἀκινάχην ἐπισχὼν τῇ ἐτέρᾳ τὸ στόμα, ὥς μὴ βοήσῃ, παλεῖ παρὰ τὸν μαστὸν, εἰτα ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῇ χλαμύδι ἔχων ἐξῆι, μεταξὺ διαλεγόμενος δῆθεν αὐτῷ καὶ διὰ ταχέων ἤξειν λέγων, ὥς δὴ ἐπὶ τι πεμφθεὶς ὑπ' ἐκείνου. Καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικόμενος, ἐνθα καταδεδεμένον καταλελοίπει τὸν ἵππον, ἀναβάς ἀφιππάσατο εἰς τὴν Σκυθίαν. Διωξίς δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτοῦ, ἐπὶ πολλὴ ἀγνοησάντων τὸ γεγονός τῶν Βοσπορανῶν, καὶ ὅτε ἔγνωσαν, ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιαζόντων.

51. Γαῦτα μὲν ὁ Λογχάτης ἐπραξε καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπεπλήρωσε τῷ Ἀρσακόμᾳ παραδούς τὴν κεφαλὴν τοῦ Λευκάνορος. Ὁ Μακέντης δὲ κατ' ὁδὸν ἀκούσας τὰ ἐν Βοσπόρῳ γινόμενα ἤκειν ἐς τοὺς Μάχλους καὶ πρῶτος ἀγγελίας αὐτοῖς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως, Ἡ πόλις δὲ, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, σὲ γαμβρὸν ὄντα ἐπὶ τὴν βασιλείαν καλεῖ· ὥστε σὺ μὲν προσάσας παραλάμβανε τὴν ἀρχὴν, τεταραγμένοις τοῖς πράγμασιν ἐπιφανείς· ἡ κόρη δὲ σοι κατόπιν ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν ἐπέσθω· ῥῆθον γὰρ οὕτω προσάξεις Βοσπορανῶν τοὺς πολλοὺς ἰδόντας τὴν Λευκάνορος θυγατέρα. Ἐγὼ δὲ Ἀλάνος τέ εἰμι καὶ τῇ παιδί ταύτῃ συγγενὴς μητρόθεν· παρ' ἡμῶν γὰρ οὖσαν τὴν Μάστειραν ἡγάγετο ὁ Λευκάνωρ· καὶ νῦν σοι ἤκω παρὰ τῶν τῆς Μαστείρας ἀδελφῶν τῶν ἐν Ἀλάνίᾳ παρακελευομένων ὅτι τάχιστα ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Βόσπορον καὶ μὴ περιδεῖν ὥς Εὐβόιον περιελθοῦσαν τὴν ἀρχὴν, ὅς ἀδελφὸς ὢν νόθος Λευκάνορος Σκυθῆαις μὲν αἰε φίλος ἐστίν, Ἀλάνοις δὲ ἀπέχθεται. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Μακέντης ὁμόσχευος καὶ ὁμόγλωττος τοῖς Ἀλάνοις ὢν· κοινὰ γὰρ ταῦτα Ἀλάνοις καὶ Σκυθαῖς, πλην ὅτι οὐ πάνυ κομῶσιν οἱ Ἀλάνοι ὥσπερ οἱ Σκυθαῖ.

colligi de pelle copias; contra nos vero coire et Arsacomam ducem esse, ignorabam. Enimvero contra te, Lonchates ait, apparatus ille. Meus vero Arsacomas inimicus est, et indignatur me sibi præferri ab honoratioribus, et omnibus rebus haberi præstantiorem. Quodsi mihi promiseris alteram filiam tuam Barcetin, qui nec ceteroquin indignus vobis gener sum, non ita multo post veniam caput tibi illius afferens. Promitto, ait rex, valde perterritus, qui causam irarum Arsacomæ, de nuptiis, sciret, et alioquin semper formidaret Scythas. Lonchates vero, Jura, inquit, servaturum te pacta, neque negaturum. Hic, dum ista jam fierent, et ille extensa in cælum manu jam esset juraturus, Ne hic tu, inquit, ne quis forte videntium suspicetur qua de re juremus: sed in hoc Martis templum ingressi, clausis post nos januis juremus, audiente nemine: si quid enim horum audiat Arsacomas, metuo ne ante bellum me cædat, qui manum non parvam jam circa se habeat. Intremus, rex ait: vos vero longissime recedite, neu in templo adsit quisquam, quem ego non vocavero. Quum vero ipsi quidem intrassent, recessissent autem satellites, stricto acinace, altera manu os ne clamaret occcludens, ferit ipsum ad mammam, tum caput abscissum tegens chlamyde exit, inter exeundum velut loquens cum illo, et statim se rediturum dicens, ac si ad aliquid missus ab illo esset. Et sic delatus ad illum locum, ubi revinctum equum reliquerat, eo consensu Scythiam curriculo repetit. Ac persecutus illum nemo est, quid actum esset diu ignorantibus Bosporanis, ac tum, ubi rescissent, factiose de regno decertantibus.

51. Atque ista quidem Lonchates fecit, implevitque Arsacomæ promissum tradendo Leucanoris capite. Macentes autem, audito in ipsa via quid in Bosporo gestum esset, pervenit ad Machlyes, et annuncians primus mortem regis, Civitas, inquit, te, Adymache, generum regis ad regnum vocat. Itaque tu quidem præcepto itinere regnum occupa, in turbatis rebus præsens subito: puella vero post te in plaustris sequatur; facilius enim sic Bosporanorum tibi vulgus conciliaveris, Leucanoris filiam si viderint. Ego vero Alanus sum, et virginis illius a matre cognatus: etenim nostri generis Mastiram duxit Leucanor: et jam a Mastiræ tibi fratribus venio, qui sunt in Alania, hortantibus te ut quam celerrime venias in Bosporum, neu patiari transferri imperium in Eubiotum, qui frater nothus Leucanoris, Scythiis semper amicus, infestus autem est Alanis. Hæc Macentes dixit, veste et lingua Alanorum similis: communia enim ista Alanis et Scythiis, nisi quod non omnino Scytharum instar comati sunt Alani. Verum Macentes in hoc

Ἄλλὰ ὁ Μακέντης καὶ τοῦτο εἰκαστο αὐτοῖς καὶ ἀποκικάρκει τῆς κόμης ὁπόσον εἰκὸς ἦν ἑλαττον κομᾶν τὸν Ἀλανὸν τοῦ Σκύθου· ὥστε ἐπιστεύετο διὰ ταῦτα Μαστείρας καὶ Μαζαίας συγγενῆς εἶναι.

52. Καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, εὐαίνειν ἔτοιμος ἄμα σοι ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἣν ἐθέλῃς, μένειν τε, εἰ δέοι, καὶ τὴν παιδα ἄγειν. Τοῦτο, ἔφη, καὶ μᾶλλον, ὁ Ἀδύρμαχος, ἐθέλῃσαι μ' ἂν, ἀφ' αἵματος ὄντα σε Μαζαίαν ἄγειν. Ἦν μὲν γὰρ ἄμα ἡμῖν ἦς ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵππεϊ ἐνὶ πλείους ἂν γενοίμεθα· εἰ δέ μοι τὴν γυναῖκα ἄγοις, ἀντὶ πολλῶν ἂν γένοιο. Ταῦτα ἐγίνετο· καὶ ὁ μὲν ἀπῆλανε παραδούς τῷ Μακέντῃ ἄγειν τὴν Μαζαίαν παρθένον ἔτι οὔσαν. Ὁ δὲ ἡμέρας μὲν ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἦγεν αὐτήν, ἔπει δὲ νύξ κατέλαθεν, ἀναθέμενος ἐπὶ τὸν ἵππον — ἐτεθεραπεύκει δὲ ἓνα σφίσιν ἄλλον ἱππέα ἔπεισθαι — ἀναπηδῆσας καὶ αὐτὸς οὐκέτι παρὰ τὴν Μαυρίτιν ἤλανε, ἀλλ' ἀποτραπόμενος εἰς τὴν μεσόγειαν ἐν δεξιᾷ λαβὼν τὰ Μιτραίων ὄρη, διαναπαύων μεταξὺ τὴν παιδα, τριταῖος ἐτέλεσεν ἐκ Μαχλῶν εἰς Σκύθας. Καὶ ὁ μὲν ἵππος αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τοῦ δρόμου, μικρὸν ἐπιστάς ἀποδύσκει.

53. Ὁ δὲ Μακέντης ἐγχειρίσας τὴν Μαζαίαν τῷ Ἀρσακόμῃ, Δέδεξο, εἶπε, καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχου. Τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ θεάματος καταπλαγέντος καὶ χάριν ὁμολογοῦντος, Πάυε, ἔφη ὁ Μακέντης, ἄλλον με ποιῶν σεαυτοῦ· τὸ γὰρ χάριν ἐμοὶ ὁμολογεῖν ἐφ' οἷς ἐπραξα τοιόνδε ἐστίν ὥσπερ ἂν εἰ ἡ ἀριστερά μου χάριν εἶδείη τῇ δεξιᾷ, διότι τρωθεῖσάν ποτε αὐτὴν θεράπευσε καὶ φιλοφρόνως ἐπεμελήθη καμνύσσης. Γελοῖα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἂν ποιοῖμεν, εἰ παλαι ἀναμιχθέντες καὶ ὥς ὅλον τε ἦν εἰς ἓνα συνελθόντες ἔτι μέγα νομίζομεν εἶναι, εἰ τὸ μέρος ἡμῶν ἐπραξέ τι χρηστὸν ὑπὲρ θλου τοῦ σώματος ὑπὲρ ἑαυτοῦ γὰρ ἐπραττε μέρος ὃν τοῦ θλου εὐ πάσχοντος. Οὕτω μὲν ὁ Μακέντης ἔφη τῷ Ἀρσακόμῃ χάριν ὁμολογήσαντι.

54. Ὁ δὲ Ἀδύρμαχος ὡς ἤκουσε τὴν ἐπιβουλὴν, εἰς μὲν τὸν Βόσπορον οὐκέτι ἦλθεν — ἤδη γὰρ Εὐβίотος ἤρχεν ἐπικληθεὶς ἐκ Σαυροματῶν, παρ' οἷς διέτριβεν — εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ ἐπανελθὼν καὶ στρατιὰν πολλὴν συναγαγὼν διὰ τῆς ὁρείνης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Σκυθίαν· καὶ ὁ Εὐβίотος οὐ μετὰ πολὺ καὶ οὗτος εἰσέπεσεν ἄγων πανδημεὶ μὲν τοὺς Ἕλληνας, Ἀλανοὺς δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπικλήτους ἐκατέρους δισχυρίους ἀναμίζαντες δὲ τὰ στρατεύματα ὁ Εὐβίотος καὶ ὁ Ἀδύρμαχος, ἐννέα μυριάδες ἅπαντες ἐγένοντο καὶ τούτων τὸ τρίτον ἵπποτοξόται. Ἡμεῖς δὲ — καὶ γὰρ αὐτὸς μετέσχον τῆς ἐξόδου αὐτοῖς ἐπιδούς ἐν τῇ βύρσῃ τότε ἱππέας αὐτοτελεῖς ἑκατόν — οὐ πολλῷ ἑλαττον τῶν τρισμυρίων σὺν τοῖς ἱππεῦσιν ἀθροισθέντες ὑπεμένομεν τὴν ἐφοδὸν ἐστρατήγει δὲ ὁ Ἀρσακόμας. Καὶ ἐπειδὴ προσιώντας εἶδομεν αὐτοὺς, ἀντεπήγομεν προεπαφέντες τὸ ἱππικόν. Γενομένης δὲ ἐπὶ πολλὴ μάχῃς καρτεροῦς ἐνεοίδου ἤδη τὰ ἡμέτερα καὶ παρερρήγνυτο ἡ φάλαγξ, καὶ τέλος εἰς δύο διεκώπη τὸ Σκυθικὸν ἅπαν, καὶ τὸ μὲν ὑπέφευγεν οὐ

etiam similem se illis reddiderat, quod defonderat de coma quantum conveniebat minus Scythia comatum esse Alanum. Propter ista ergo fides illi habita, putatusque Mastiræ ac Mazææ cognatus esse.

52. Et jam, inquit, Adymache, paratus sum vel ire tecum in Bosphorum, si volueris, vel manere, si opus sit, et ducere virginem. Hoc vero, et magis quidem velim, ait Adymachus, te, consanguineus qui sis, puellam ducere. Si enim simul eas nobiscum in Bosphorum, equite uno plures fuerimus : si vero uxorem mihi adducas, multorum instar mihi fueris. Hæc facta sunt. Atque ille quidem discessit, tradita Macentæ, quam deduceret, Mazæa adhuc virgine. At ille eo quidem die in plastro ipsam duxit : quum vero nox ingruisset, ea in suum equum imposita (paraverat autem alium unum equitem, qui se sequeretur), quum ipse quoque insilisset, non jam juxta Mæolin pergebat, sed versus mediterranea deflectens, ubi dextros haberet Mitæorum montes, recreata interposita quiete puella, tertio die iter ex Machylum regione ad Scythas peregit. Atque equus illi, quum finito cursu paulum stetisset, moritur.

53. Macentes vero in manum tradens Mazæam Arsacomæ, Habe tibi, inquit, a me etiam promissum. Illo autem ad insperatum adeo conspectum percusso, et gratias agente, Desine, inquit Macentes, alium me a te facere : quod enim gratias mihi eorum nomine, quæ feci, agis, id ejusmodi est, ac si gratiam habeat sinistra mea dextræ, quod vulneratam aliquando illam sanaverit et benigne curaverit laborantem. Proin ridicule nos quoque egerimus, si olim permisti et quoad ejus fieri poterat in unum coaliti, adhuc magnum esse putemus, si qua pars nostri utile quicquam pro toto corpore fecerit : pro se enim fecit, quum pars sit totius corporis, cui bene factum est. Sic tum Macentes locutus est cum agente sibi gratias Arsacoma.

54. Adymachus vero, auditis insidiis, in Bosphorum non jam perrexit (jam enim imperabat advocatus ex Sauromatis, apud quos vixerat, Eubiotus), sed reversus in patriam ingenti comparato exercitu, irruptionem per montana fecit in Scythiam. Et Eubiotus non ita multo post ipse quoque irrui, adducens omnes quidem sui imperii Græcos, Alanos autem et Sauromatas auxiliares cujusque generis vicies millenos. Conjunctis autem copiis Eubiotus atque Adymachus nonaginta millia ambo conficiebant : quorum tertia pars jaculabatur ex equis. Nos vero (nam ipse quoque expeditionis pars fui, qui dederim illis in pelle tum equites suis sumtibus viventes centum), triginta millibus non multo pauciores, computatis quidem equilibus, impetum eorum Arsacoma duce excepiimus : et quum admoventes videremus, contra illos equitatu prius emisso duximus. Quum diu fortiter pugnatum esset, jam cedere nostri, jam perrumpi phalanx, et tandem in duas partes scindi Scythiarum exercitus : atque altera pars quidem se subducere,

πάνυ σαφῶς ἡττημένον, ἀλλ' ἀναχώρησις ἐδόκει ἡ φυγῇ· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄλανοὶ ἐτόλμων ἐπὶ πολὺ διώκειν· τὸ δὲ ἡμισυ, ὅπερ καὶ Ἰλαττον, περισχόντες οἱ Ἄλανοὶ καὶ Μάχλυες ἐκοπτον πανταχόθεν ἀφθόνως ἀφιέντες τῶν οἰστῶν καὶ ἀκοντίων, ὥστε πάνυ ἐπονούντο ἡμῶν οἱ περιεσχημένοι, καὶ ἤδη προείντο οἱ πολλοὶ τὰ ὅπλα.

55. Ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Λογχάτης καὶ ὁ Μακέντης ἔτυχον ὄντες καὶ ἐτέτρυντο ἤδη προκινδυνεύοντες, ὁ μὲν στυρακίῃ εἰς τὸν μηρὸν ὁ Λογχάτης, ὁ Μακέντης δὲ πελάξει εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κοντῷ εἰς τὸν ὤμον· ὅπερ αἰσθόμενος ὁ Ἀρσακόμας, ἐν ἡμῖν τοῖς ἄλλοις ὢν, δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ἄπεισι καταλιπὼν τοὺς φίλους, προσβαλὼν τοὺς μύωπας τῷ ἵππῳ ἐμβοήσας ἤλαυνε διὰ τῶν πολεμίων κοπίδα διηρμένος, ὥστε τοὺς Μάχλυας μὴδὲ ὑποστῆναι τὸ βόθιον τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ διαιρεθέντες ἔδωκαν αὐτῷ διεξελθεῖν. Ὁ δὲ ἀνακτησάμενος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας παρακαλέσας ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀδύρμαχον καὶ πατάξας τῇ κοπίδι παρὰ τὸν αὐχένα μέχρι τῆς ζώνης διέτεμε. Πιεσόντος δὲ ἐκείνου διελύθη τὸ Μαχλυικὸν ἅπαν καὶ τὸ Ἀλανικὸν οὐ μετὰ πολὺ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τούτοις· ὥστε ἐκρατοῦμεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡμεῖς καὶ ἐπεξήλομεν ἂν ἐπὶ πολὺ κτείνοντες, εἰ μὴ νῦν τὸ ἔργον ἀφειλετο. Εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν ἰκέται παρὰ τῶν πολεμίων ἤκοντες ἐδέοντο φίλαν ποιεῖσθαι, Βοσπορανοὶ μὲν ὑποτελέσειν διπλάσιον τὸν δασμὸν ὑπισχνούμενοι, Μάχλυες δὲ ἡμέρους δώσειν ἔφασαν, οἱ Ἄλανοὶ δὲ ἀντὶ τῆς ἐφόδου ἐκείνης Σινδιανούς ἡμῖν χειρώσασθαι ὑπέστησαν ἐκ πολλοῦ διεστώτας. Ἐπὶ τούτοις ἐπέστημεν, δόξαν πολλὴν πρότερον Ἀρσακόμα καὶ Λογχάτῃ· καὶ ἐγένετο εἰρήνη ἐκείνων πρυτανεύοντων ἕκαστα.

Τοιαῦτα, ὦ Μνήσιππε, τολμῶσι ποιεῖν Σκυθαὶ ὑπὲρ τῶν φίλων.

56. ΜΝΗΣ. Πάνυ τραγικὰ, ὦ Τόξари, καὶ μύθοις ὁμοία. Καὶ ἵλεως μὲν ὁ ἀκινάκης καὶ ὁ ἀνεμος εἶεν, οὗς ὥμοσας· εἰ γοῦν τις ἀπιστοῖ ἑαυτοῖς, οὐ πάνυ μεμπτὰ εἶναι δόξειεν ἂν.

ΤΟΞ. Ἀλλ' ὄρα, ὦ γενναῖε, μὴ φθόνος ὑμῶν ἡ ἀπιστία ᾗ· πλὴν οὐκ ἐμὲ ἀποτρέφεις ἀπιστῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰπεῖν δ' οἶδα ὑπὸ Σκυθῶν γενόμενα.

ΜΝΗΣ. Μὴ μακρὰ μόνον, ὦ ἀριστε, μὴδὲ οὕτως ἀφέτοις χρώμενος τοῖς λόγοις· ὥς νῦν γε ἄνω καὶ κάτω τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μαχλυανὴν διαθέων καὶ εἰς τὸν Βόσπορον ἀπιών, εἰς ἑπανιών πάνυ μου κατεχρήσω τῇ σωπῇ.

ΤΟΞ. Πειστέον καὶ ταῦτά σοι νομοθετοῦντι καὶ διὰ βραχέων λεκτέον, μὴ καὶ κάμης ἡμῖν τῇ ἀκοῇ συμπερινοστών.

57. Μᾶλλον δ' ἀκούσθ', ἐμοὶ αὐτῷ ὅς φιλός, Σισίννης τοῦνομα, ὑπηρέτησεν· ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆεν οἰκοθεὶ ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα ἐς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλεούσιν οὐ πολὺ τῆς Καραμβέως ἀπέχουσα ἡ πόλις· εἶπετο δὲ ὁ Σισίννης ἐταῖρος ἐκ παιδὸς

non illa quidem aperte victa, sed recessus illa fuga videbatur, quum neque Alani multum persequi illos auderent: alteram vero partem, eandemque minorem, circumventam Alani et Machlyes caedebant undique, magna sagittarum jaculorumque vi immissa: valde itaque laborare nostri qui ita conclusi tenerentur, jamque multi arma projicere.

55. Forte fortuna in his erant Lonchates atque Macentes, jamque vulnerati, quum primi se periculis obtulissent, hastilis cuspidē ima Lonchates in femore, Macentes autem securi caput et hasta humerum. Quo comperto Arsacomas, qui inter nos reliquos versaretur, indignumque ratus si relictis amicis abiret, admotis equo calcaribus et sublato clamore, per hostes intentato gladio incurvo equitat, ut vel impetum illius animosum Machlyes non sustinerent, sed divisi facultatem illi transeundi darent. At ille recuperatis amicis, hortatus ut accurrerent ceteros omnes, irruit in Adymmachum, eumque impacto ad cervicem gladio ad zonam usque dividit. Illo vero cadente, quicquid erat Machlyum, neque ita multo post Alani quoque diffugiunt, et post hos etiam Græci. Sic de novo nos superiores, persecuturi illos amplius et cæsuri eramus, nisi nox opus interceptisset. Postridie supplices ab hostibus veniant amicitiam secum fieri petentes, Bosporani duplum pendere tributum polliciti, Machlyes dare obsides parati; Alani vero pro ista invasione Sindianos, a longo inde tempore a nobis dissidentes, in potestatem nostram se redacturos recipiebant. His conditionibus persuaderi nobis passi sumus, quum primo omnium ita visum esset Arsacomæ et Lonchati, et ipsis tractantibus universum negotium, pax facta est.

Talia, Mnesippe, audent facere pro amicis Scythæ.

56. MNES. Omnino tragica, Toxari, et fabulis similia. Atque ignoscat mihi Acinaces ac Ventus per quos jurasti: si quis enim fidem iis neget, non valde videatur reprehendendus.

TOX. Quin vide, generose, ne invidia sit illa vestra credendi cunctatio. Verumtamen non deferrueris me neganda fide, quominus alia quoque de hoc genere dicam, quæ facta a Scythiis novi.

MNES. Modo ne longe nimis, vir optime, nec ita solutis usus sermonibus, ut modo sursum deorsum Scythiam Machlyanemque percurrens, et abiens in Bosporum rediens, que deinde, meo omnino silentio abusus es.

TOX. Obsequendum hac quoque in re est tibi legislatori, ac dicendum breviter, ne fatigeris, si auribus oberare nobiscum cogare.

57. Potius audi, quæ mihi ipsi amicus, Sisinnus nomine, præstiterit. Quum enim Athenas domo proficiscerer Græcæ disciplinæ cupiditate, in Ponticam Amastrin navigavi: opportune autem objecta est e Scythia navigantibus hæc urbs, Carambi non multum distans. Sequebatur me Sisinnus, mens a puero inde sodalis. Nos ergo deversorio

δὴν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι σκεψάμενοι καὶ τοῦ πλοίου εἰς αὐτὴν μετασκευασάμενοι ἡγοράζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορώμενοι· ἐν τοσούτῳ δὲ κλωπὲς τινες ἀνασπάσαντες τὸ κλείστρον ἐκφέρουσιν ἅπαντα, ὡς μὴδὲ τὰ εἰς ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν διαρκέοντα καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε καὶ τὸ γεγὸς μαθόντες δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολλοῖς οὖσιν ἢ τῷ ξένῳ οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δοξώμεν τοῖς πολλοῖς λέγοντες, ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις δαρευκὸς τετρακοσίους καὶ ἐσθῆτα πολλὴν καὶ δάπιδάς τινας καὶ τὰλλα ὅποσα εἶχομεν.

58. Ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων ὃ τι πράζομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γενόμενοι· καμιοὶ μὲν ἐδόκει ὡς εἶχον αὐτοῦ παραβύσαντα εἰς τὴν πλευρὰν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου πρὶν ἀγεννὲς τι ὑποστῆναι λιμῷ ἢ δίψει πιεσθέντα, ὃ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο καὶ ἰκέτους μὴδὲν τοιούτων ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσῃν ὅθεν ἔξομεν ἱκανῶς τὰς τροφάς. Καὶ τότε μὲν ξύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε καὶ ἤκην ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. Ἐωθεν δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν εἶδε πομπὴν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῷ ἀνδρολογηθέντες εἰς τρίτην ἡμέραν διαγωνιέσθαι ἔμελλον. Καὶ ὃτ' ἐπὶ τὸ πᾶν ὡς εἶχεν ἅμ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἔλθων ὡς ἐμέ, Μηκέτι, ὦ Τόξαρι, ἔφη, πένητα σεαυτὸν λέγε, εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλοῦσιόν σε ἀποφανῶ.

59. Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξὺ ἀποχέσαντες, ἐνστάσης ἡδὴ τῆς θέας ἐθεώμεθα καὶ αὐτοὶ· παραλαβὸν γὰρ με ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν ἀγεῖ εἰς τὸ θέατρον· καὶ καθίσαντες ἐωρῶμεν τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδομένους ἀφρέμενα κακούργους τινὰς, ὡς εἰκόζομεν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι καὶ τινα παραγαγὼν ὃ κῆρυξ εὐμεγέθη νεανίσκον εἶπεν, ὅστις ἂν ἐθέλῃ τούτῳ μονομαχεῖσθαι, ἤκειν εἰς τὸ μέσον δραχμὰς ληψόμενον μυρίας μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης καὶ καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι καὶ τὰ ὄπλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν τὰς μυρίας ἔμοι φέρων ἐνεχείρισε, καὶ, Εἰ μὲν κρατήσαιοι, ὦ Τόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἄπιμεν ἔχοντες τὰ ἀρκούντα, ἣν δὲ πείσω, θάψας με ὑποχώρει ὀπίσω εἰς Σκύθας.

60. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκουν. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ ὄπλα τὰ μὲν ἄλλα περιεδήσατο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστάς ἐμάχετο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκειται αὐτὸς καμπύλῳ τῷ ξίφει ὑποτμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολὺ· ἐγὼ δὲ προετηνῆκειν ἤδη τῷ δέει θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον παῖει εἰς τὸ στέρνον καὶ διήλασεν, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ· ὃ δὲ κάμνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τραύματος ἐπεκάθει τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δεῖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμὼν ἀνέστησα καὶ παρεμυθη-

ad portum quæsito, sarcinulisque de navi in illud translatis, nihil mali suspicati, in forum prodimus. Interea vero fures quidam claustris detractis omnia efferunt, ut nec tantum relinquerent, quantum in illum nobis diem sufficeret. Domum ergo reversis, intellecto quid factum esset, in jus vocare vicinos, qui multi essent, aut hospitem, non placuit, veritis ne sycophantæ plerisque videremur, si diceremus abstulisse nobis aliquem Daricos quadringentos, et vestem multam, et stragula quædam, et quæ habueramus reliqua.

58. Deliberabamus autem de præsentī conditione nostrā, quid ageremus, inopes omnium rerum in regione peregrina facti. Ac mihi quidem videbatur, ut habebam, e vestigio adacto in latus acinace de vita abire prius, quam humile quicquam fame aut siti subigente admitterem : at Sisinnes consolans me supplicabat, ne quid tale facerem : se quippe excogitaturum aliquid dicebat, unde quantum ad victum satis esset haberemus. Ac tum quidem ligna de portu bajulavit, venitque comparatis de mercede cibis. Alterq; vero mahe in foro circumiens videt pompam, ut dicebat, fortium et honesta specie juvenum : hi autem pecunia auctorati gladiatores, in tertium diem depugnaturi erant. Jamque omnia de illis uti se haberent percontatus, venit ad me, et, Ne amplius, inquit, pauperem te, Toxari, dicito : tertio enim abhinc die divitem te reddam.

59. Hæc dixit. Atque ægre interjecto tempore vitam tolerantēs, instante jam spectaculo, spectamus ipsi quoque : nam me etiam assumtum velut ad jucundum quoddam novumque spectaculum ex Græcorum genere, ducit in theatrum. Jamque spectamus assidentes, primo bestias jaculis confici, et exagitari canibus, et in vinctos quosdam homines, maleficos, ut conjiciebamus, immitti. Ingressis autem gladiatoribus, quum procerum quendam juvenem producens præco ediceret, qui cum hoc pugnare vellet, progrediretur in medium, pugnae pretium accepturus drachmas decies mille : hic surgit Sisinnes, ac quum desiliisset, pugnaturum se recipit, arma poscit, et mercedem acceptam, decies mille drachmas, ad me fert, in manus mihi tradit : ac, Si quidem, inquit, vicero, Toxari, simul abibimus, habituri quod satia est ; sin vero cecidero, me sepulto ad Scythas revertere.

60. Ad hæc plorabam equidem. Verum ille armis captis, reliqua induit, galeam vero non imposuit, sed nudo capite consistens pugnat. Ac primo quidem vulneratur ipse, curvato ense succisus poplitem, sanguis ut copiosus proflueret ; ego præ metu pæne ante mortuus eram. At ille observans inferentem se audacius adversarium, percussus illius pectus transadigit, ut statim ante pedes illius concideret : ille autem fessus et ipse vulnere, insidebat mortuo : et parum aberat, quin ipsum quoque anima relinqueret. At accurrens ego excidavi eum et consolatus sum : et quum jam pro vi-

σάμην. Ἐπεὶ δὲ ἀφείτο ἤδη νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολλὴν θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σκυθαῖς γήμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν, χωλὸς δὲ ἔστιν ὅμως ἀπὸ τοῦ τραύματος. Τοῦτο, ὦ Μνήσιππε, οὐκ ἐν Μάχλυσιν οὐδὲ ἐν Ἀλανίᾳ ἐγένετο, ὥς ἀμάρτυρον εἶναι καὶ ἀπιστεῖσθαι, ἀλλὰ πολλοὶ πάρεσιν Ἀμαστριανῶν μεμνημένοι τῆς μάχης τοῦ Σισίννου.

61. Πέμπτον ἔτι σοι τὸ Ἀδαύχα ἔργον διηγησάμενος παύσομαι. Ἦκε ποτε οὗτος ὁ Ἀδαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἥς ἦρα μάλιστα, καὶ παιδιὰ δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστίδιον ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτετίς ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἑταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος, δὲ ἑτέρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ληστῶν ἐπιπεσόντων σφίσι· διαμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρὸν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὁδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων — ἔτυχον δὲ ἐν ὑπερφῶνι τινὶ οἰκόντες — πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται καὶ πάντα περιεκλείετο καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα δὲ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀδαύχας καταλιπὼν τὰ παιδιὰ κλαυθυμυριζόμενα καὶ τὴν γυναῖκα ἐκρεμαμένην ἀποσεισάμενος καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον κατῆλθε καὶ ἔφθη διεκπαίσας καθ' ὃ μηδέπω τελέως ἀπεκέκαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἴπετο ἀκολουθεῖν κελύσασα καὶ τὴν κόρην, ἡ δὲ ἡμίφλεκτος ἀφείσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης μόλις διεπήδησε τὴν φλόγα καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ, παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κάκεινῃ ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀδαύχαν, διότι προδοὺς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὁ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν, Ἀλλὰ παιῖδας μὲν, ἔφη, καὶ αὖθις ποιήσασθαι μοι ῥάδιον καὶ ἄδηλον εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δὲ οὐκ ἂν εὐροίμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον ὅς Γυνδάνης ἔστι πείραν μοι πολλὴν τῆς εὐνοίας παρεσχόμενος.

62. Εἰρήκα, ὦ Μνήσιππε, ἀπὸ πολλῶν πάντε τούτους προχειρισάμενος. Ἦδη δὲ καιρὸς ἂν εἴη κεκρίσθαι ὁπότερον ἡμῶν ἢ τὴν γλώτταν ἢ τὴν δεξιὰν ἀποτεμῆσθαι δεοί. Τίς οὖν ὁ δικάσιων ἐστίν;

ΜΝΗΣ. Οὐδὲ εἰς· οὐ γὰρ ἐκαθίσταμέν τινα δικαστὴν τοῦ λόγου. Ἀλλ' οἶσθα δ' ὁράσομεν; ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξεύκαμεν, αὖθις ἐλόμενοι διαιτητὴν ἄλλους ἐπ' ἐλείφῃ ἐπιωμεν φίλους, εἴτα δὲ ἂν ἥττων γένηται, ἀποτεμῆσεται τότε ἡ ἐγὼ τὴν γλώτταν ἢ σὺ τὴν δεξιάν. Ἡ τοῦτο μὲν ἄγροικον, ἐπεὶ δὲ καὶ σὺ φίλιαν ἐπαινεῖν ἐδοξας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἡγοῦμαι ἀνθρώποις εἶναι τοῦτο κτήμα ἀμεινον ἢ κάλλιον, τί οὐχὶ καὶ ἡμεῖς συνθέμενοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φίλοι τε αὐτόθεν εἶναι καὶ εἰσαεῖ ἔσεσθαι ἀγαπῶμεν ἀμφοῖν νικήσαντες, τὰ μέγιστα ἄλλα προσλαβόντες, ἀντὶ μιᾶς γλώττης καὶ μιᾶς δεξιᾶς δύο ἐκάτερος ἐπικτησάμενοι καὶ προσέτι γε καὶ ὀφθαλμοὺς τέτταρας καὶ πόδας τέτταρας καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα; τοιοῦτόν τι γάρ ἐστι συνελθόντες

ctore dimitteretur, sublatum illum portavi domum. Hic diu curatus, vixit ille quidem, et est nunc adhuc in Scythia, ducta sorore mea, claudus tamen ex vulnere. Hoc, Mnesippe, non inter Machlyes neque in Alaniam factum est, ut testibus careat et fides illi queat negari; sed multi adsunt Amastrianorum, qui meminerunt pugnae Sisinnii.

61. Quintum tibi adhuc Abauchas facinus quum narra-vero, desinam. Venit quondam hic Abauchas in Borysthenitarum urbem, habens secum uxorem, quam maxime amaret, et liberos duos; alter lactens adhuc puer erat, altera autem septem annorum puella. Socius peregrinationis amicus illius Gyndanes, hic quidem aeger etiam a vulnere, quo percussus erat in via a latronibus impetum in ipsos facientibus: dum enim contra hos repugnat, feritur illi femur, ut ne insistere quidem praedolore posset. Noctu autem dormientibus illis (forte fortuna enim in suprema contigitione deversabantur) incendium oritur magnum; clausa erant circum omnia, circumdederat domum undique flamma. Hic ergo excitatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, quum demovisset inhærentem sibi uxorem, ipsamque salutis suae consulere jussisset, sublato in humeros amico, descendit. Et evasit erumpens ea parte, qua nondum plane igne invalescente arcebat. Mulier autem infantem gerens sequuta est, sequi se iussa puella: atque ipsa semiustulata infantem ex ulnis passa decidere, vix flammam transiit, et post illam puella, in praesentissimum ipsa quoque mortis periculum adducta. Et quum postea objiceret aliquis Abauchas, quod proditis liberis atque uxore exportasset Gyndanem, Verum, inquit, liberos denuo quaerere mihi facile est, atque incertum, bonine hi futuri sint; amicum autem non temere invenero alium, talem quidem, qualis est Gyndanes, qui multa mihi benevolentiae experimenta praestiterit.

62. Dixi, Mnesippe, de magno numero quinque istis depromptis. Jam tempus fuerit judicari, utri nostrum vel lingua vel dextra amputanda sit. Quis igitur judicabit?

MNES. Nemo: neque enim arbitrum quenquam disputationis constituimus. Sed scin' quid faciamus? quando quidem nunc temere neque ad scopum jaculati sumus, rursus electo arbitro alios sub illo amicos enarremus: tum qui victus fuerit, mutilabitur, aut lingua ego, aut tu dextra. An potius nimis hoc agreste fuerit? quando autem et tu amicitiam laudare visus es, et ego nullam homini hac possessione aut meliorem puto aut honestiorem: quidni potius etiam nos, pacto inter nos foedere, amici esse e vestigio et in perpetuum manere satis habemus, victores ambo, maximis ambo potiti praemiis, pro lingua una et una dextra nacti uterque geminas, et insuper oculos quattuor, et pedes quattuor, et in universum gemina omnia? tale quid enim sunt coeuntes duo aut tres amici, qualem Geryonem

δύο ἢ τρεῖς φίλοι, ὅποιον τὸν Γηρυόνην οἱ γραφεῖς ἐν-
δεικνύνται, ἄνθρωπον ἐξάχειρα καὶ τρικέφαλον ἔμοι
γὰρ δοκεῖ τρεῖς ἐκεῖνοι ἦσαν ἅμα πράττοντες πάντα,
ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον φίλους γε ὄντας.

63. ΤΟΞ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιῶμεν.

ΜΝΗΣ. Ἀλλὰ μήτε αἵματος, ὦ Τόξαρι, μήτε
ἀκινάκου δεώμεθα τὴν φίλαν ἡμῖν βεβαίως· ὁ
γὰρ λόγος ὁ παρών καὶ τὸ τῶν ὁμοίων δρέγεσθαι πολὺ
πιστότερα τῆς κύλικος ἐκείνης ἣν πίνετε, ἐπεὶ τὰ γε
τοιαῦτα οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης δεῖσθαι μοι δοκεῖ.

ΤΟΞ. Ἐπεινῶ ταῦτα, καὶ ἤδη ὤμεν φίλοι καὶ ξέ-
νοι, ἔμοι μὲν σὺ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐγὼ δὲ σοὶ
εἰ ποτε ἐς τὴν Σκυθίαν ἀφίκοιτο.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὀκνήσῃμι καὶ
ἔτι πορωτέρω ἔλθειν, εἰ μέλλω τοιούτους φίλους ἐντεύ-
ξεσθαι οἷός σὺ, ὦ Τόξαρι, διεφάνης ἡμῖν ἀπὸ τῶν λό-
γων.

XLII.

* ΛΟΥΚΙΟΣ ἢ ΟΝΟΣ.

1. Ἀπῆειν ποτὲ ἐς Θεσσαλίαν· ἦν δὲ μοι πατριχόν
τι συμβόλαιον ἐκεῖ πρὸς ἄνθρωπον ἐπιχώριον ἵππος δέ
με κατήγε καὶ τὰ σκεύη καὶ θεραπείων ἡκολούθει εἷς.
Ἐπορευόμεν οὖν τὴν προκειμένην ὁδὸν καὶ πως ἐτυ-
χον καὶ ἄλλοι ἀπίοντες ἐς Ἵππατα πόλιν τῆς Θεσσαλίας,
ἐκεῖθεν ὄντες· καὶ ἄλλων ἐκοινωνοῦμεν, καὶ οὕτως ἐκεῖ-
νην τὴν ἀργαλίαν ὁδὸν ἀνύσαντες πλησίον ἤδη τῆς
πόλεως ἤμεν, καὶ γὰρ ἡρόμην τοὺς Θεσσαλοὺς, εἴπερ
ἐπίστανται ἄνδρα οἰκοῦντα ἐς τὰ Ἵππατα, Ἴππαρχον
τοῦνομα. Γράμματα δὲ αὐτῷ ἐκόμιζον οἰκοθεν, ὥστε
οἰκῆσαι παρ' αὐτῷ. Οἱ δὲ εἰδέναι τὸν Ἴππαρχον
τοῦτον ἔλεγον καὶ ὅτι τῆς πόλεως οἰκεῖ καὶ ὅτι ἀργύ-
ριον ἱκανὸν ἔχει καὶ ὅτι μίαν θεραπείαν τρέφει καὶ
τὴν αὐτοῦ γαμετὴν μόναν· ἐστὶ γὰρ φιλαργυρώτατος
δαινῶς. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐγεγόνειμεν,
κῆπός τις ἐνδὸν ἦν καὶ οἰκίδιον ἀνεκτὸν, ἐνθα δ' Ἴππαρ-
χος ὄκει.

2. Οἱ μὲν οὖν ἀσπασάμενοι με ᾤκοντο, ἐγὼ δὲ
κόπτω προσελθὼν τὴν θύραν, καὶ μόλις μὲν καὶ βραδέως,
ἐπῆκουσε δ' οὖν ἡ γυνή, εἴτα καὶ προῆλθεν. Ἐγὼ
μὲν ἡρόμην εἰ ἐνδὸν εἴη δ' Ἴππαρχος· Ἐνδὸν, ἔφη· σὺ
δὲ τίς ἢ τί βουλόμενος πυνθάνη; Γράμματα ἤκω κομί-
ζων αὐτῷ παρὰ Δεκρίανου τοῦ Πατρίως σοριστοῦ.
Μεῖνόν με, ἔφη, αὐτοῦ, καὶ τὴν θύραν συγκαλίσασα
ᾤχετο εἰσὼ πάλιν· καὶ ποτε ἐξελθοῦσα κελεύει ἡμᾶς
εἰσελθεῖν. Καὶ γὰρ δὲ παρελθὼν εἰσὼ ἀσπάζομαι αὐτὸν
καὶ τὰ γράμματα ἐπέδωκα. Ἐτυχε δὲ ἐν ἀρχῇ
δείπνου ὦν καὶ κατέχειτο ἐπὶ κλινιδίου στενοῦ, γυνή
δὲ αὐτοῦ καθῆστο πλησίον, καὶ τράπεζα μὴδὲν ἔχουσα
παρέκειτο. Ὅ δὲ ἐπειδὴ τοῖς γράμμασιν ἐνέτυχεν,
Ἄλλ' ὁ μὲν φίλτατος ἔμοι, ἔφη, καὶ τῶν Ἑλλήνων

ostendunt pictores, hominem sex manuum et tricipitem.
Tres enim, videtur, mihi fuisse, simul agentes omnia, ut
par erat nimirum, quum essent amici.

63. TOX. Bene sane dicis : et sic agamus.

MNES. Sed neque sanguinem, Toxari, neque acinacem
requiramus ad sancierendā amicitiam nostram : praesens
enim disputatio, et earundem rerum studium, multum sunt
calice illo quem bibitis firmiora : quandoquidem non tam
necessitate talla, sed proposito indigere mihi videntur.

TOX. Laudo ista equidem : et jam simus amici et hospi-
tes, mihi quidem tu hic in Graecia, ego autem tibi, si in
Scythiam aliquando veneris.

MNES. At noris me non pigraturum longius etiam iter
ingredi, si tales inventurus sim amicos, qualem te, Toxari,
de sermonibus tuis cognitum habemus.

XLII.

* LUCIUS SIVE ASINUS.

1. In Thessaliam aliquando proficiscebar : erat autem
mihi quoddam ibi paternum negotium cum ejus regionis
homine. Equus unus me et sarcinulas devehebat, servorum
sequebatur unus. Sic via proposita pergebam : ac forte qua-
dam alii etiam ibant Hypata, unde erant, Thessaliae ur-
bem; quorum convictu utebar. Sicque superata illa via
difficili, prope jam urbem eramus. Hic ego interrogo Thes-
salos, nossentne virum Hypatis habitantem, Hipparchum
nomine. Epistolam autem illi ferebam domo, uti apud illum
deversarer. Illi notum sibi Hipparchum illum dicunt, et
quo loco urbis habitet, et argenti ipsum habere satis, et
tamen unam modo ancillam alere, suamque uxorem : esse
enim supra modum avarissimum. Quum vero prope urbem
essemus, hortus intra eam erat, et domuncula tolerabilis,
ubi habitabat Hipparchus.

2. Atque illi vale dicto abeunt; ego vero accedens pulso
januam. Ac vix quidem et tarde, sed exaudivit tamen mu-
lier, ac deinde etiam progressa est. Rogo, intusne esset
Hipparchus : illa ait, esse; Tu vero, inquit, quis es? aut qua
de causa quaeris? Literas, inquam, illi affero a Decriano
Patrensi sophista. Expecta, inquit, me hic; clausaque janua
intro rursus abit. Et tandem reversa introire nos jubet.
Ingressus ego saluto hominem, et reddo literas. Forte au-
tem cenare inceperat, in angusto accumbens lectulo; mu-
lier prope ibidem assidebat, et apposita erat mensa vacua.
Ipse inspectis literis, Enimvero, inquit, carissimus mihi et
praestantissimus Graecorum Decrianus bene facit, quum

ἔξοχώτατος Δακρυανδὸς εὖ ποιεῖ καὶ θαρρῶν πέμπει παρ' ἐμὲ τοὺς ἑταίρους τοὺς ἑαυτοῦ· τὸ δὲ οἰκίδιον τὸ ἐμὸν δρᾶς, ὃ Λούκιε, ὥς ἐστι μικρὸν μὲν, ἀλλὰ εὖγνωμον τὸν οἰκόντων ἐνεργεῖν· ποιήσεις δὲ αὐτὸ σὺ μεγάλην οἰκίαν ἀνεξικάκως οἰκήσας. Καὶ καλεῖ τὴν παιδίσκην, Ὡ Παλαίστρα, δὸς τῷ ἑταίρῳ κοιτῶνα καὶ κατὰ θες λαβοῦσα εἴ τι κομίζει σκεῦος, εἴτα πέμπε αὐτὸν εἰς βαλανεῖον· οὐχὶ γὰρ μετρίαν ἐλήλυθεν ὁδόν.

3. Ταῦτα εἰπόντος τὸ παιδισκάριον ἡ Παλαίστρα ἀγεί με καὶ δείκνυσί μοι κάλλιστον οἰκημάτιον· καί, Σὺ μὲν, ἔφη, ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης κοιμήσῃ, τῷ δὲ παιδί σου σκιμπόδιον αὐτοῦ παραθήσω καὶ προσκεφάλαιον ἐπιθήσω. Ταῦτα εἰπούσης ἡμεῖς ἀπήγεμεν λουσάμενοι δόντες αὐτῇ κριθιδίων τιμὴν εἰς τὸν ἵππον· ἡ δὲ πάντα ἔφερε λαβοῦσα εἰσω καὶ κατέθηκεν. Ἡμεῖς δὲ λουσάμενοι ἀναστρέψαντες εἰσω εὐθὺς παρήλθομεν, καὶ ὁ Ἱππαρχὸς με δεξωσάμενος ἐκέλευε συνανακλίνεσθαι μετ' αὐτοῦ. Τὸ δὲ δειπνόν οὐ σφόδρα λιτόν· ὁ δὲ οἶνος ἡδὺς καὶ παλαιὸς ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδειπνήκειμεν, πότος ἦν καὶ λόγος οἷος ἐπὶ δειπνοῦ ξένου, καὶ οὕτω τὴν ἑσπεράν ἐκείνην πότῳ δόντες ἐκοιμήθημεν. Τῇ δ' ὕστεραια ὁ Ἱππαρχὸς ἤρετό με τίς μὲν ἔσται ἡ νῦν μοι ὁδὸς καὶ εἰ πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ προσμενῶ. Ἀπειμι μὲν, ἔφη, ἐς Λάρισσαν, εἰκα δὲ ἐν ταῦθα διατρίψειν τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν.

4. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἦν σκήψις· ἐπεθύμουν δὲ σφόδρα μένιν ἐνταῦθα ἐξευρεῖν τινα τῶν μαγεύειν ἐπισταμένων γυναικῶν καὶ θεάσασθαι τι παράδοξον, ἢ πετόμενον ἀνδρωπον ἢ λιθοῦμενον. Καὶ τῷ ἔρωτι τῆς θεᾶς ταύτης δούς ἑμαυτὸν περιήειν τὴν πόλιν, ἀπωρῶν μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ ζητήματος, ὁμῶς δὲ περιήειν· κἀν τούτῳ γυναῖκα ὁρῶ προσιούσαν ἔτι νέαν, εὐπορουμένην, ὅσον ἦν ἐκ τῆς ὁδοῦ συμβαλεῖν· ἱμάτια γὰρ ἀνθινὰ καὶ παῖδες συγχοὶ καὶ χρυσίον περιττόν. Ὡς δὲ πλησιαιτέρον γίγνομαι, προσαγορεύει με ἡ γυνή, καὶ ἀμείβομαι αὐτῇ ὁμοίως, καὶ φησιν, Ἐγὼ Ἀθροῖά εἰμι, εἴ τινα τῆς σῆς μητρὸς φίλην ἀκούεις καὶ ὑμᾶς δὲ τοὺς ἐξ ἐκείνης γενομένους φίλῳ ὥσπερ εὖς ἔτεκον αὐτή· τί οὖν οὐχὶ παρ' ἐμοὶ καταλύεις, ὦ τέκνον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ἔφη, πολλὴ χάρις, αἰδοῦμαι δὲ οὐδὲν ἀνδρὶ φίλῳ ἐγκαλῶν ἔπειτα φεύγων τὴν ἐκείνου οἰκίαν· ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, ὦ φιλήτατή, κατάγομαι παρὰ σοί. Ποῖ δὲ, ἔφη, καὶ κατάγῃ; Παρὰ Ἱππάρχῳ. Τῷ φιλαργύρῳ; ἔφη. Μηδαμῶς, εἶπον, ὦ μήτερ, τοῦτο εἴφη· λαμπρὸς γὰρ καὶ πολυτελὴς γέγονεν εἰς ἐμὲ, ὥστε καὶ ἐγκαλέσαι ἂν τις τῇ τρυφῇ. Ἡ δὲ μειδιάσασα καί με τῆς χειρὸς λαβομένη ἀγεί ἀπωτέρω καὶ λέγει πρὸς ἐμὲ, Φυλάττω μοι, ἔφη, τὴν Ἱππαρχοῦ γυναῖκα πάσῃ μηχανῇ· μάγος γάρ ἐστι δεινὴ καὶ μάγλος καὶ πᾶσι τοῖς νέοις ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν· καὶ εἰ μὴ τις ὑπήκουσεν αὐτῇ, τοῦτον τῇ τέχνῃ ἀμύνεται, καὶ πολλοὺς μετεμόρφωσεν εἰς ζῶα, τοὺς δὲ τέλεον ἀπώλεσε· σὺ δὲ καὶ νέος εἶ, τέκνον, καὶ καλὸς, ὥστε εὐθὺς ἀρέσαι γυναικί, καὶ ξένος, πρᾶγμα εὐκαταφρόνητον.

fidenter suos ad me mittit sodales. Vides autem domunculam meam, Luci, quam sit parva illa quidem, sed satis ad ferendum deversorem benigna: feceris autem tu domum magnam, si patienter deverseris. Et vocata ancilla, Palæstra, inquit, trade meo sodali cubiculum, et sumtam ibi depone, si quam habet, sarcinulam: tum in balineum illum deduc; venit enim viam non modicam.

3. Hæc ubi dixerat, ancillula Palæstra ducit me, et pulcherrimum mihi ostendit cubiculum, ac, Tu quidem, ait, hoc in lecto dormies; tuo autem puero grabatulum hic apponam, imposito etiam cervicali. Ista quum dixisset, nos lotum abimus, dato ipsi hordei pretio pro equo. Illa vero omnia intus allata deposuit. Nos loti, quum redissemus, statim intramus. Hic Hipparchus me complexus jubet secum accumbere. Cæna non nimis tenuis, vinum suave erat et antiquum. Post cœnam compotatio et sermones, ut in cœna hospitali. Et sic ubi vesperam illam dederamus compotationi, cubitum ivimus. Postridie interrogat Hipparchus, quorsum porro irem, et, an toto tempore ibi mansurus essem. Abibo, inquam, Larissam; puto autem hic me mansurum tres aut quinque dies.

4. Verum illa quidem simulatio erat: vehementer autem optabam illic manens invenire aliquam mulierum magicæ artis peritarum, et videre miraculum quoddam, aut volentem hominem, aut in lapidem mutatum. Hujus me spectaculi amor quum dedissem, circumibam per urbem, unde initium quaerendi facerem laborans: circumibam tamen. Inter hæc mulierem video accedere, juvenem adhuc, beatam, quantum ex illo per urbem incessu licebat colligere: vestes enim illi floridæ, pueri crebri, aurum multum. Quum vero accessissem propius, salutatur me mulier, ego illam vicissim. Tum, Ego, inquit, Athroæ sum, si quam matris tuæ amicam sic vocari audis; et vos ex illa natos non minus amo, quam quos ipsa peperit: quid igitur non apud me deversaris, fili? Ego, Benigne, inquam: sed vereor, quum nihil habeam quod accusem amicum, illius domo fugere: verum animo quidem, carissima, apud te deversor. Ubi vero, inquit, deversaris? Apud Hipparchum. Avatarum illum? inquit. Minime vero, inquam, mater, hoc dixeris: splendidus enim et sumtuosus in me quidem fuit; adeo quidem, ut luxum illius accusare aliquis facilius possit. At illa subridens, et manu me prehensum seducens, Cave mihi, inquit, omni ope Hipparchi uxorem: maga enim est pessima, et lasciva, quæ ad juvenes omnes oculum adjiciat; et si quis illi non obsequatur, illum arte sua ulciscitur, et multos mutavit in animalia; alios autem funditus perdidit. Tu vero et adolescens es, fili, et pulcher, ut statim placiturus sis mulieri, præterea hospes, res quam nemo curet magno opere.

5. Ἐγὼ δὲ πυθόμενος ὅτι τὸ πάλαι μοι ζητούμενον οἴκοι παρ' ἐμοὶ καθήται, προσεῖχον αὐτῇ οὐδὲν ἔτι. Ὡς δὲ ποτε ἀφείθην, ἀπῆειν οἶκαδὲ λαλῶν πρὸς ἑμαυτὸν ἐν τῇ ὁδῷ, ἄγε δὴ σὺ ὁ φάσκων ἐπιθυμῶν ταύτης τῆς παραδόξου θεάς, ἔχειρέ μοι σεαυτὸν καὶ τέχνην εὐρίσκει σοφὴν, ἥ τεύξῃ τούτων ὧν ἔρῃς, καὶ ἐπὶ τὴν θεράπαιναν τὴν Παλαίστραν ἤδη ἀποδύου — τῆς γὰρ γυναικὸς τοῦ ξένου καὶ φίλου πόρρω ἴστασο — καπὶ ταύτης κυλιόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ ταύτῃ συμπλεκόμενος εὖ ἴσθι ὡς ῥαδίως γνώσῃ· δοῦλοι γὰρ τὰ δεσποτῶν ἐπίστανται καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά. Καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑμαυτὸν εἰσῆειν οἶκαδὲ. Τὸν μὲν οὖν Ἱππαρχον οὐ κατέλαβον ἐν τῇ οἰκίᾳ οὐδὲ τὴν ἐκείνου γυναῖκα, ἥ δὲ Παλαίστρα τῇ ἐστίᾳ παρήδρευε δεῖπνον ἡμῖν εὐτρεπίζουσα.

6. Κἀγὼ εὐθὺς ἔνθεν ἐλὼν, Ὡς εὐρύθυμω, ἔφην, ὦ καλὴ Παλαίστρα, τὴν πυγὴν τῇ χυτῇ ὁμοῦ συμπεριφέρεις καὶ κινεῖς. Ἡ δὲ δοφύς ἡμῖν ὑγρὸς ἐπικινεῖται. Μακάριος ὅστις ἐνταῦθα ἐνεδύφατο. Ἡ δὲ — σφόδρα γὰρ ἦν ἰταμὸν καὶ χαρίτων μεστὸν τὸ κοράσιον — Φεύγοις ἂν, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, εἰ γε νοῦν ἔχοις καὶ ζῆν ἐθέλεις, ὡς πολλοὺ πυρὸς καὶ κνίσσης καυτὸν αὐτοῦ μοι παρεδρεύσεις, θεραπεύσει δέ σε οὐδεὶς ἄλλ' οὐδὲ θεὸς ἱατρός, ἀλλ' ἡ κατακαυσάσα σε μόνῃ ἐγὼ, καὶ τὸ παραδοξότατον, ἐγὼ μὲν σε ποιήσω πλέον ποθεῖν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεραπείας ὁδύνης ἀρρόδεσθαι αἰετῶν καὶ οὐδὲ λίθοις βαλλόμενος τὴν γλυκεῖαν ὁδὴν φεῖξῃ. Τί γελᾷς; ἀκριβῆ βλέπεις ἀνθρωπομάγειρον οὐ γὰρ μόνον ταῦτα φαῦλα ἐδώκεν σκευάζω, ἀλλ' ἤδη καὶ μέγα τοῦτο καλῶ καλὸν, τὸν ἀνθρώπον, οἶδα ἔγωγε καὶ σφάττειν καὶ δέρειν καὶ κατακόπτειν, ἥδιστα δὲ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας ἀπτομαι. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις· καὶ γὰρ ἐμὲ πόρρωθεν καὶ μηδὲ ἐγγὺς ὄντα οὐ κατακαύματι μὰ Δί', ἀλλὰ ὀλῶ ἐμπρησμῷ ἐπέθηκας, καὶ διὰ τῶν ὁμμάτων τῶν ἐμῶν τὸ σὺν μὴ φαινόμενον πῦρ κάτω ἐς τὰ σπλάγχνα τὰμὰ ῥίψασα φρύγεις, καὶ ταῦτα οὐδὲν ἀδικοῦντα· ὥστε πρὸς θεῶν ἴασαί με ταύταις αἷς λέγεις αὐτῇ ταῖς πικραῖς καὶ ἡδέαις θεραπαίαις, καὶ με ἥδη ἀπεσφαγμένον λαβοῦσα δεῖρε, ὅπως αὐτὴ θέλει. Ἡ δὲ μέγα καὶ ἥδιστον ἐκ τούτου ἀνακαχάσασα ἐμὴ τὸ λοιπὸν ἦν, καὶ συνέκειτο ἡμῖν, ὅπως, ἐπειδὴν κατακοιμίσῃ τοὺς δεσπότας, ἐλθὼ εἰσω παρ' ἐμὲ καὶ καθευδήσῃ.

7. Κἀπειδὴ ἀφίκετό ποτε ὁ Ἱππαρχος, λουσάμενοι ἐδειπνοῦμεν καὶ πότος ἦν συχρὸς ἡμῶν ὁμιλούντων· εἴτα τοῦ ὑπνου καταψεύσάμενος ἀνίσταμαι καὶ ἔργω ἀπῆειν ἐνθα ὦκον. Πάντα δὲ τὰ ἐνδον εὐπαρασκευάστο· τῷ μὲν παιδὶ ἔω ὑπέστρωτο, τράπεζα δὲ τῇ κλίνῃ παρειστήκει ποτήριον ἔχουσα· καὶ οἶνος αὐτοῦ παρέκειτο καὶ ὕδωρ ἑτοιμον καὶ ψυχρὸν καὶ θερμόν. Πᾶσα δὲ ἦν αὕτη τῆς Παλαίστρας παρασκευή. Τῶν δὲ στρωμάτων ῥόδα πολλὰ κατεπέπαστο, τὰ μὲν οὕτω γυμνὰ καθ' ἑαυτὰ, τὰ δὲ λελυμένα, τὰ δὲ στεγάνοις συμπεπλεγμένα.

5. At ego audito, domi mihi sedere quod dudum querebam, nihil amplius ad eam attendi. Dimissus tandem domum dum abeo, haec apud me in via agito : age sane tu qui cupidum te esse ais admirabilis huius spectaculi, te mihi excita, et sapiens quoddam inventum comminiscere, quo ea, quorum amore ardes, consequaris : atque in ancillam Palaestram jam accingere (ab uxore enim hospitis et amici longe te remove), atque in hac te volutans atque exercens, huius in amplexibus, noris facile discere te posse : servi enim dominorum et honesta sciunt et turpia. Haec mecum agitans domum intro : atque Hipparchum domi non invenio, neque illius uxorem, Palaestra autem circa focum versabatur, parans nobis cenam.

6. Atque ego statim inde initium sermonis faciens, Quam concinne, inquam, pulchra Palaestra, cum ollula ista nates una circumtorques et flectis! Lumbi autem nobis lubrica utilitatione moventur. Felix cui hic intingere contigerit! At illa, ut erat dicacula et venustatum plena puella, Quin tu ista fugis, inquit, adolescens, si mentem habes et cupis vivere, ut multo igni et fumo plena. Si enim vel semel attigeris istuc, vulnus ex adustione nactus hic mihi desidebis, neque alius quisquam te, ne deus quidem ille medicus, sanaverit; sed sola ego quae adussero : et quod maxime admirabile, augebo etiam desiderium tuum, tuque dolorem ex curatione semel perfusus usque seclaberis; neque, si quis te lapidibus abigat, dulcem illum dolorem fugies. Quid rides? veram vides hominum coquam. Neque enim sola illa vitia edulia paro, sed etiam magnum illud et pulchrum, hominem, novi ego et jugulare et glubere et concidere; lubentissime autem ipsa viscera, et cor adeo aggredior. Recte sane, inquam, istuc dicis : nam me quidem e longinquo, qui ne prope quidem accesserim, non adussisti per Jovem, sed in totum conjecisti incendium, et per oculos meos tuo illo non apparente igniculo, intus in ipsa mea viscera conjecto, me torres, idque quum nulla te injuria affecerim. Itaque, per deos, sana me amaris illis, quas modo dicebas ipsa, et suavis curationibus; meque jam jugulatum cape et glube tuo arbitrio. Illa vero in magnum suavissimumque cachinnum effusa, de cetero mea fuit : convenitque inter nos, ut, quum cubitum redditis heris ministrasset, intus ad me veniret et mecum cubaret.

7. Venit tandem Hipparchus; loti cenamus; crebrescunt; inter sermones pocula : deinde somnum fingens surgo, recta abeo ubi commorabar. Omnia hic pulchre parata erant : puero stratum extra januam erat, mensula cum poculo astabat lecto; vinum ibidem appositum, et aqua parata, frigida pariter et calida : omnis ille Palaestrae apparatus erat. Stragula vestis rosis sparsa plurimis, aliis quidem, ut per se sunt, nudis, aliis conceptis, aliis denique in

Καὶ γὰρ τὸ συμπόσιον εὐρὼν ἔτοιμον ἔμενον τὸν συμπότην.

8. Ἡ δὲ ἐπειδὴ κατέκλινε τὴν δέσποιναν, σπουδῇ παρ' ἐμὲ ἦκε, καὶ ἦν εὐφροσύνη τὸν οἶνον ἡμῶν καὶ τὰ φιλήματα προπινόντων ἀλλήλοις. Ὡς δὲ τῷ ποτῷ παρεσκευάσαμεν ἑαυτοὺς εὖ πρὸς τὴν νύκτα, λέγει πρὸς με ἡ Παλαίστρα· Τοῦτο μὲν δὴ πάντως δεῖ σε μνημονεύειν, ὦ νεανίσκε, ὅτι εἰς Παλαίστραν ἐμπέπτωκας, καὶ γρή σε νῦν ἐπιδείξει εἰ γέγονας ἐν τοῖς ἐφήβοις γοργός καὶ παλαιάσματα πολλὰ ἔμαθές ποτε. Ἀλλ' οὐκ ἂν ἴδοις φεύγοντά με τὸν ἐλεγχον τοῦτον· ὥστε ἀποδύσαι, καὶ αἰ ἥδη παλαίωμεν. Ἡ δὲ, Οὕτως, ἔφη, ὡς ἐγὼ θέλω, παράσχου μοι τὴν ἐπίδειξιν· ἐγὼ μὲν νόμῳ διδασκάλου καὶ ἐπιστάτου τὰ ὀνόματα τῶν παλαισμάτων ὧν ἐθέλω εὐρύσσει εἶρω, σὺ δὲ ἔτοιμος γίγνου ἐς τὸ ὑπακούειν καὶ ποιεῖν πᾶν τὸ κελεύμενον. Ἀλλ' ἐπίταττε, ἔφη, καὶ σκόπει ὅπως εὐχερῶς καὶ ὑγρῶς τὰ παλαιάσματα καὶ εὐτόνως ἔσται.

9. Ἡ δὲ ἀποδυσασμένη τὴν ἐσθήτα καὶ σᾶσα ὅλη γυμνὴ ἔνθεν ἤρξατο ἐπιτάττειν, Ὡς μεράχιον, ἔκδυσαι καὶ ἀλειψάμενος ἔνθεν ἐκ τοῦ μύρου συμπλέκου τῷ ἀνταγωνιστῇ· δύο μὲρ ὡς σπᾶσας κλῖνον ὑπτιάν, ἔπειτα ἀνώτερος ὑποβάλλων διὰ μέρων καὶ διαστείλας αἰώρει καὶ τείνει ἄνω τὰ σκέλη, καὶ χαλάσας καὶ στήσας, κολλῶ αὐτῷ καὶ παρεισελθὼν βάλε καὶ πρῶσας νύττε ἥδη πανταχοῦ ἕως πονέσῃ, καὶ ἡ ὀσφὺς ἰσχυέτω, εἴτα ἐξεκλῦσας κατὰ πλάτος διὰ βουβῶνος δῆξον, καὶ πάλιν συνῶθει εἰς τὸν τοῖχον, εἴτα τύπτε· ἐπειδὴ δὲ χάλασμα ἴδῃς, τότε ἥδη ἐπιβᾶς ἄμμα κατ' ἰζύος δῆσας σύνεγε, καὶ πειρῶ μὴ σπεύδειν, ἀλλ' ὀλίγον διακαρτερήσας σύντρεχε. Ἡ δὲ ἀπολέλυσαι.

10. Καὶ γὰρ ἐπειδὴ βραδίως πάντα ὑπήκουσα καὶ εἰς τέλος ἡμῖν ἔλῃξε τὰ παλαιάσματα, λέγω πρὸς τὴν Παλαίστραν ἄμια ἐπιγελάσας, Ὡς διδάσκαλε, ὁρᾷς μὲν ὅπως εὐχερῶς καὶ εὐηκῶς πεπαλαίσταί μοι, σκόπει δὲ, μὴ οὐκ ἐν κόσμῳ τὰ παλαιάσματα ὑποβάλλῃς· ἄλλα γὰρ ἐξ ἄλλων ἐπιτάττεις. Ἡ δὲ ἐπὶ κόρρησιν πλήξασά με, Ὡς φύλαρον, ἔφη, παρέλαβον τὸν μαθητὴν. Σκόπει οὖν μὴ πληγὰς ἔτι πλείους λάβῃς ἄλλα καὶ οὐ τὰ ἐπιταττόμενα παλαίω. Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἐπανίσταται καὶ θεραπεύσασα ἑαυτήν, Νῦν, ἔφη, δείξεις, εἴπερ νέος εἶ καὶ εὐτόνος παλαιστής καὶ εἰ ἐπίστασαι παλαίειν καὶ ποιεῖν τὰ ἀπὸ γονατίου. Καὶ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λέχους ἐς γόνυ, Ἄγε δὴ σὺ ὁ παλαιστής, ἔχεις τὰ μέσα, ὥστε τινάξας ὀρείαν ἐπίπρωσον καὶ βάθουν. Ψιλὸν ὁρᾷς αὐτοῦ παρακείμενον, τούτῳ χρῆσαι· πρῶτον δὲ κατὰ λόγον, ὡς ἄμμα σφίγγε, εἴτα ἀνακλάσας ἔμβαλλε καὶ σύνεγε καὶ μὴ δίδου διάστημα. Ἐὰν δὲ χαλᾷται, ὅττον ἐπ' ἀράς ἀνώτερον μετᾷθες καὶ κρούσας κύψον καὶ σκόπει ὅπως μὴ ἀνασπάσης ὅττον ἢ κελευσθῇς, ἀλλὰ δὴ κυρτώσας πολλὸν αὐτὸν ὑφελκε, καὶ ὑποβαλὼν κάτω αὐθις τὴν παρεμβολὴν σύνεγε καὶ κινῶ, εἴτα ἄφες αὐτόν· πέπτωκε γὰρ καὶ λέλυται καὶ ὕδωρ ὁλος ἔστι σοι ὁ ἀνταγωνιστής. Ἐγὼ δὲ ἥδη μέγα ἀνα-

corollas plexis. Et ego, qui paratam sic compositionem invenissem, compotorem jam meum expectabam.

8. Atque illa quum cubitum eunti ministrasset heræ, statim ad me venit : delectamurque vinum et oscula propinantes invicem. Quum autem potu nos ad noctem armassemus, ait ad me Palæstra : Hoc quidem omnino meminisse te oportet, adolescens, te in Palæstram incidisse : ostendendum tibi jam est, fuerisne acer inter ephebos, et luctæ genera multa didiceris. Tu vero, inquam, non videbis me refugere examen harum rerum : itaque exue te, jam luctemur. Illa, Sic, inquit, ut ego jubeo, probationem mihi exhibe. Ego quidem more magistri et præsidis, nomina numerorum, quos volo, inveniam atque dicam : tu vero paratus esto ad obediendum, et imperata omnia faciendum. Quin tu impera, inquam, et vide quam dextre, quam mobilitè, quam contentè fiant omnia.

9. Ipsa ergo exutis vestimentis, nuda tota astans imperare hinc incepit, Adolescentule, exue te, et ubi de isto te unguento unxeris, adversarium complectere. Femur stringens utrumque supinam reclina : tum superior ipse subjiciens te inter femora, eaque distines, tolle et sursum tende erura : tum demittens atque insistens, illi inhære ; ac subiens feri, et usque urgens fode jam undique donec defatigeris : robusti sint etiam lumbi : tum extractum telum secundum latitudinem per ipsum inguen adige : et rursus ad parietem impelle ; deinde percute. Ubi vero laxum quid videris, tunc jam incensdens, et circa lumbos constringens, contine, et tenta non festinare ; sed paulum ubi te continueris, tum concurre. Jam dimissus es.

10. Atque ego quum facile in omnibus obsecutus essem, et denique finiti nobis essent numeri ; ridens simul dico Palæstræ, vides, magister, quam dextre et obsequiose mihi pugnatum sit. Vide vero, ne præter decus numeros subjicias : alia enim post alia injungis. Illa vero alapam mihi infligens, Quam nugacem, inquit, recepi tironem. Vide ergo ne plures etiam plagas accipias, si alios, neque eos, qui injuncti tibi erunt, numeros lucteris. Hisque dictis surgit, et curato corpore, Jam, inquit, ostendes utrum juvenis sis et nervosus luctator, luctarine scias, et genitalum opus edere. Atque in lecto concidens in genu, Age sane, ait, luctator, habes media : quatiens ergo acutam, protrude intro et fode profunde. Nudum vides hic expositumque jacere, hoc utere : primo autem, ut ratio postulat, velut nodum stringe ; deinde plicatum impelle et contine, et cave concedas intervallum. Si vero laxetur, celerius instans transfer altius, et impelle, irrue, et cave ne celerius imperato retrahas : sed multum incurvans illum, femora subtrahæ ; ac infra rursus irruptionem subjiciens contine, teque move : deinde illum dimitte ; decidit enim et solutus est, et aqua totus est tuus adversarius. Ego

γελῶν, Ἐθέλω, ἔφην, καὶ αὐτὸς, ὦ διδάσκαλε, παλαίσματα ὀλίγ' ἅττα ἐπιτάξαι, σὺ δὲ ὑπάκουσον ἐπαναστάσα καὶ κάθισον, εἴτα δοῦσα κατὰ χειρὸς παράψα τὸ λοιπὸν καὶ καταμάττου, καὶ με πρὸς τοῦ Ἡρακλέους περιλαβοῦσα ᾗδῃ κοίμισον.

11. Ἐν τοιαύταις ἡδοναῖς καὶ παιδιαῖς παλαισμάτων ἀγωνιζόμενοι νυκτερινούς ἀγῶνας ἐστεφανούμεθα, καὶ ἦν πολλὴ μὲν ἐν τούτῳ τρυφή· ὥστε τῆς εἰς τὴν Λάρισσαν ὁδοῦ παντάπασιν ἐπιελήσμεν. Καὶ ποτε ἐπὶ νοῦν μοι ἦλθε τὸ μαθεῖν ὧν ἔνεκα ἤθλου, καὶ φημί πρὸς αὐτὴν, ὦ φιλάττη, δεῖξόν μοι μαγγανεύουσαν ἢ μεταμορφουμένην τὴν δέσποιναν· πάλοι γὰρ τῆς παραδόξου ταύτης θέας ἐπιθυμῶ. Μᾶλλον δ' εἰ τί σὺ οἶδας, αὐτὴ μαγγάνευσον, ὥστε φανῆναι μοι ἄλλην ἐξ ἄλλης ὄψιν. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ οὐκ ἀπείρως τῆσδε τῆς τέχνης ἔχειν· τοῦτο δὲ οὐ παρ' ἐτέρου μαθὼν, ἀλλὰ παρὰ τῆς ἑμαυτοῦ ψυχῆς λαθὼν οἶδα, ἐπεὶ με τὸν πάλοι ἀδομάντινον, ὡς ἔλεγον αἱ γυναῖκες, ἐς μηδεμίαν γυναῖκα τὰ ὅμματα ταῦτα ἐρωτικῶς ποτε ἐκτείναντα συλλαβοῦσα τῇ τέχνῃ ταύτῃ αἰχμάλωτον ἔχεις ἐρωτικῶι πολέμῳ ψυχαγωγοῦσα. Ἡ δὲ Παλαίστρα, Παῦσαι, φησί, προσπαίζων. Τίς γὰρ ὥδῃ δύναται μαγεῦσαι τὸν ἔρωτα, ὄντα τῆς τέχνης κύριον; Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλτατε, τούτων μὲν οἶδα οὐδὲν μὰ τὴν κεφαλὴν τὴν σὴν καὶ τήνδε τὴν μακαρίαν εὐνὴν· οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔμαθον, καὶ ἡ δέσποινα βάσκανος οὔσα τυγχάνει εἰς τὴν αὐτῆς τέχνην· εἰ δέ μοι καιρὸς ἐπιτρέψει, πειράσομαι παρασχεῖν σοι τὸ ἰδεῖν μεταμορφουμένην τὴν κεκτημένην. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκοιμήθημεν.

12. Ἡμέραις δὲ ὑστερον οὐ πολλαῖς ἀγγέλλει πρὸς με ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις γενομένη πέτεσθαι πρὸς τὸν ἐρώμενον. Κάγω, Νῦν, ἔφην, ὁ καιρὸς, ὦ Παλαίστρα, τῆς εἰς ἐμέ χάριτος, ἥ νῦν ἔχεις τὸν σαυτῆς ἱκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου ἐπιθυμίας. Θάρρει, ἔφην. Κάπειδ' ἑσπέρα ἦν, αἶγε με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐνθα ἐκείνοι ἐκάθευδον, καὶ κελεύει με προσάγειν ὅπῃ τινι τῆς θύρας λεπτῇ καὶ σκοπεῖν τὰ γινόμενα ἐνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν μὲν γυναῖκα ἀποδυομένην. Εἴτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ προσελθοῦσα καὶ χόνδρους δύο λαβοῦσα τὸν μὲν λιθανωτὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε καὶ στάσα πολλὰ τοῦ λύχνου κατελάλησεν· εἴτα κιβώτιον ἄδρον ἀνοίξασα, πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἐνθεν ἀναιρεῖται καὶ προφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβελημένον ὅ τι μὲν οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὄψεως αὐτῆς ἔνεκα ἔλαιον αὐτὸ ἐδόκουν εἶναι. Ἐκ τούτου λαβοῦσα χρίεται ὅλη, ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω, καὶ ἄφνω πτερὰ ἐκφύεται αὐτῇ, καὶ ἡ ῥιν κερατίνῃ καὶ γρυπῇ ἐγένετο, καὶ ἄλλα δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ ἦν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ἐπτερωμένην, κρῶσασα δεινὸν καὶ οἶον ἐκείνο οἱ κόρακες, ἀναστᾶσα ᾤχετο πετομένη ἔξω διὰ τῆς θυρίδος.

13. Ἐγὼ δὲ ὅναρ ἐκείνο οἰόμενος ὁρᾶν τοῖς δακτύλοις τῶν ἑμαυτοῦ δναφάρων ἡπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς

vero, clarum jam videns, Volo, inquam, ipse quoque, magister, numeros paucos quosdam imperare : tu vero obedi, surge, et asside, deinde in manum præbens, tracta ceterum, et subige, et me, per Herculem, complexa, jam sopi.

11. Ejusmodi libidinibus et ludicris colluctationibus nocturna certantes certamina, coronabamus nos invicem : ac tam profusa erat hac in re voluptas, ut itineris Larissam suscepti omnino obliviscerer. Ac tandem in mentem mihi venit illud etiam discere, cujus rei causa luctabar : et dico ad illam, Ostende mihi, carissima, præstigias facientem aut transformantem se heram tuam : olim enim cupidus sum admirabilis hujus spectaculi. Potius vero si quid tu nosti, ipsa fac præstigias, ut appareat mihi alia ex alia species. Puto enim te nec imperitam hujus artis esse : idque non ab alio auditum, sed a meo acceptum animo scio : quandoquidem me adamantinum illum quondam : uti mulieres dicebant, quique in nullam unquam mulierem oculos hosce amatorie intenderim, comprehensum illa arte tua captivum tibi habes, amatorio illo bello anima tibi ipsa devinctum. At Palestra, Desine, inquit, joculari. Quod enim carmen conciliare amore possit, artis ipsius dominum? Ego vero, dulcissime, horum nihil quicquam novi, caput tuum juro et felicem hunc nostrum lectulum : neque enim literas didici, et invida hera est quantum ad illam suam artem. Si vero tempus tulerit, studebo an præbere tibi possim videndam, dum transformatur, dominam. Ac tum quidem inter hæc obdormivimus.

12. Diebus vero non multis post defert ad me Palestra, velle dominam suam sumta avis specie volare ad amasium. Et ego, Nunc, inquam, tempus est, Palestra, tui in me beneficii, quo nunc potes tui supplicis longam cupiditatem sedare. Bono, inquit, animo esto. Et, quum vespera erat, prehensum ducit me ad januam cubiculi, ubi illi quiescebant, jubetque applicare oculos rimæ in janua tenui, et quæ fierent speculari. Video igitur exuere se mulierem. Tum nuda ad lucernam accedens, sumta turis grana duo in ignem lucernæ imposuit, stansque multa ad lucernam loquebatur. Tum grandiuscula cistella aperta, quæ pyxides plurimas haberet, aufert inde promittque unam, quæ haberet infusum aliquid, quid fuerit non novi, quantum ad speciem ipsam quidem, oleum esse putabam. De hoc igitur sumens tota se inungit, ab unguibus incipiens inferioribus, et subito pennæ illi enascuntur, et nasus corneus fit atque aduncus : verum et reliqua, quæcumque avium propria et signa sunt, habet omnia; neque quicquam est aliud, quam corvus nocturnus. Quum autem pennatam se videret, terribile quiddam crocicans et quale corvi, tollens se per fenestram evolat.

13. Ego vero, qui somnium illud me videre putarem, palpebras ipse meas contingebam digitis, qui oculis ipse meis

ἑμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς οὐδ' ὅτι βλέπουσιν οὐδ' ὅτι ἐργάζονται. Ὡς δὲ μόλις καὶ βραδέως ἐπέστην ὅτι μὴ καθεδῶν, ἐδέσμεν τότε τῆς Παλαίστρας πτερωσαὶ κάμῃ καὶ χρίσασαν ἐξ ἐκείνου τοῦ φαρμάκου ἔασαι πέτεσθαί με· ἡβουλόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ μεταμόρφωθεις ἐκ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις ἔσομαι. Ἡ δὲ τὸ δωμάτιον ὑπανόξισα κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ σπεύδων ἤδη ἀποδύσας χρίω δλον ἑμαυτὸν, καὶ ὄρνις μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχής, ἀλλὰ μοι οὐρὰ ὀπισθεν ἐξήλασε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ἔρχοντο οὐκ οἶδ' ὅποι· ὄνυχας δὲ τοὺς πάντας τέτταρας εἶχον, καὶ τούτους οὐδὲν ἄλλο ἢ ὀπλάς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτήνους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὦτα δὲ μακρὰ καὶ τὸ πρόσωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλῳ περιεσκόπων, ἑμαυτὸν ἐώρων ὄνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι τὴν Παλαίστραν οὐκέτι εἶχον. Τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω καὶ αὐτῷ δὴ τῷ σχήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων ἡτιώμην αὐτὴν, ὅση δύναμις, ὄνος ἀντὶ ὄρνιθος γενόμενος.

14. Ἡ δὲ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τυφαιμένη τὸ πρόσωπον, Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἰργασμαι κακὸν· σπεύσασα γὰρ ἡμαρτον ἐν τῇ ἡμοιότητι τῶν πυξίδων καὶ ἄλλων ἑλαβὼν οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσιν. Ἀλλὰ θάρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπεία· ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις ἀποδύσῃ μὲν αὐτίκα τὸ κτήνος, τὸν δὲ ἐραστὴν μοι τὸν ἐμὸν αὐτὶς ἀποδώσεις. Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπόμεινον ἐν τῷ ὄνῳ, ὄρθρου δὲ δραμῶσα οἶσω σοι ῥόδα καὶ φαγὼν ἰαθήσῃ. Ταῦτα εἶπε καταψηλαφήσασά μου τὰ ὦτα καὶ τὸ λοιπὸν δέρμα.

15. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νοῦν ἀνθρώπος ἐκείνος ὁ Λούκιος, δίχα τῆς φωνῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἑμαυτὸν μεμψάμενος τὴν Παλαίστραν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ δακνὼν τὸ χεῖλος ἀπῆειν ἐνθα ἡπιστάμενη ἐστῶτα τὸν ἑμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὄνον τὸν Ἰππάρχου. Οἱ δὲ αἰσθόμενοι με εἴσω παριόντα, δεισάντες μὴ τοῦ χόρτου κοινωνὸς αὐτοῖς ἐπιεσέρχομαι, τὰ ὦτα κατακλινάντες ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς ποσὶν ἄμυνειν τῇ γαστρὶ· καὶ γὰρ συνεῖς πορρωτέρω ποὶ τῆς φάτνης ἀποχωρήσας ἐστὼς ἐγέλων, ὁ δὲ μοι γέλως ὀγκηθμὸς ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενοῦν πρὸς ἑμαυτὸν· ὦ τῆς ἀκαίρου ταύτης περιεργίας· τί δὲ, εἰ λύκος παρεῖσθαι ἢ ἄλλο τι θηρίον; κινδυνεύεται μοι μηδὲν κακὸν πεποιηκὸς διαφθαρῆναι. Ταῦτα ἐνοῶν ἡγνόνουν ὁ δυστυχὴς τὸ μέλλον κακόν.

16. Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἤδη νύξ βαθεῖα καὶ σιωπὴ πολλὴ καὶ ὄντος ὁ γλυχὺς, φορεῖ μὲν ὅζωθεν ὁ τοῖχος ὡς διαρυσσόμενος, καὶ διωρυσσέτο γε, καὶ ὅπῃ ἤδη ἐγεγόνει ἀνθρώπον δεξασθαι δυναμένη, καὶ εὐθὺς ἀνθρώπος ταύτῃ παρήει καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἐνδον ἦσαν καὶ πάντες εἶχον ξίφη. Ἔτα καταδῆσαντες ἐνδον ἐν τοῖς δωματίοις τὸν Ἰππάρχον καὶ τὴν Παλαίστραν καὶ τὸν ἐμὸν οἰκέτην ἀδεῶς ἤδη τὴν οἰκίαν ἐκένουν τὰ τε χρήματα καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ σκεύη κομίζοντες ἔξω. Ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐνδον κατελείπετο, λαβόντες ἡμέτεροι καὶ

non crederem, vel videre eos vel vigilare. Quum autem vix tandem ac tarde mihi persuasissem me non dormire, rogabam tum Palaestram ut pennas etiam mihi adderet, et ex illo unguento unctum volare me sineret. Volebam enim experimento discere utrum transformatus ex homine, deinde etiam quantum ad animam avis essem futurus. Atque illa aperto clam cubiculo affert pyxidem. Et ego urgens opus, exutus totum me ungo, et avis quidem miser non fio, sed cauda mihi de postico exit, et digiti omnes nescio quo abeunt; unguis autem universos non nisi quattuor habebam, eosque nihil aliud quam ungulas; manusque mihi ac pedes jumentum pedes fiebant; et aures longuæ, et facies magna. Circumcirca autem me aspiciens, asinum me esse video, ac vocem hominis ad conquerendum cum Palaestra non amplius habebam. Interim labio deorsum protenso, et ipso denique habitu asinino, obliquum respiciens, cum illa, quantum poteram, expostulabam, quod asinus pro volucri factus essem.

14. At illa ambabus manibus faciem suam percutiens, Misera ego, inquit, magnum feci malum; prae festinatione enim in pyxidum similitudine peccavi; et aliam arripui, non eam quæ pennas producit. Sed bono es animo, dulcissime: facillima enim horum medicina. Si enim rosas modo comederis, exues e vestigio jumentum, amatoremque mihi meum reddes. Sed tu mihi, carissime, unicam modo hæc noctem perdura in asino, summo mane curriculo tibi rosas afferam, quibus comesis sanabere. Hæc dum dicit, aures mihi et reliquam cutem demulcet.

15. At ego quantum ad reliqua eram asinus, mentem vero atque animum homo, ille Lucius, voce excepta. Multum igitur intra me Palaestram accusans illius peccati causa, labra mordens illuc abeo, ubi stare equum meum noveram, et alium verum asinum Hipparchi. Hi sentientes me intrare, ac metuentes ne de fœno illorum partem ablaturus advenissem, demissis auribus parati erant pedibus ventrem ulcisci. Quo ego animadverso, longius a præsepel recessi ac stans ridebam: ruditus vero erat risus meus. Hæc igitur apud me cogitabam, Vah intempestivam curiositatem! Quid vero si lupus huc intraret aut alia bestia? in periculum venio, qui mali nihil fecerim, pereundi. Hæc ita cogitans ignorabam infelix instans malum.

16. Quum enim nox profunda jam esset et multum silentium et somnus dulcis, strepitum dat extra murus, velut perfoderetur, et perfodiebatur etiam, jamque lacuna facta erat, quæ capere hominem posset: statimque homo ea intrat, et alius similiter. Jam multi intus erant, gladiis armati omnes. Tum vinctis intra in cubiculis Hipparcho et Palaestra et meo servo, sine metu jam domum totam deprædantur, pecuniasque et vestes et suppellectilem exportant. Quum vero nihil aliud reliquum intus esset, ducentes me et alterum asinum et equum, clitelis ornant; tum,

τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον ἐπέσασαν, ἔπειτα ὅσα ἐδάστασαν, ἐπικατέδησαν ἡμῖν. Καὶ οὕτω μέγα ἄγχος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτῳ δὲ φειγύνειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι ἐπάσχεν, ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσύνηθης ἀπῶν πέτραις ὀξείαις ἐπιβαίνων, τοσαῦτα σκευὴ φέρων ἀπωλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπταιον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθὺς ἄλλος ὀπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλῳ. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ ἀναβοῆσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν ὦ μέγιστον καὶ εὐφρονότατον ἐβόων, τὸ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἐπικαλοῦσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην ὡς προδοῦς αὐτοὺς τῷ ὀγκηθμῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλος ἐβόων, ἔγνω σιγῇ προῖεναι καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ καίεσθαι.

17. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἦδη ἦν, καὶ ἡμεῖς ὄρη πολλὰ ἀναβεθήκαμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῷ ἐπέεγχετο, ὥς μὴ περιδοσκόμενοι τὴν ὁδὸν εἰς τὸ ἄριστον ἀναλίσκομεν ὥστε εἰς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος. Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, καταλύομεν εἰς τινα ἔπαυλιν συνήθων ἐκεῖνοις ἀνθρώπων, ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνόμενων σκοπεῖν καὶ γὰρ φιλήμασιν ἡσπάζοντο ἀλλήλους καὶ καταλύειν ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει καὶ παρέθηκαν ἄριστον καὶ τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἤριστων, ἐγὼ δὲ ἐπείνων μὲν κακῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω τότε κριθὰς ὠμάς ἤριστήκειν, ἐσκοπούμην ὅ τι καὶ καταφάγοιμι. Ὅρῳ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὀπίσω τῆς αὐλῆς; καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ῥόδα ὑπὲρ αὐτῶν ἐφαίνετο· καὶ γὰρ λαβὼν πάντας τοὺς ἔνδον ἀσχολουμένους περὶ τὸ ἄριστον ἐρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον, τοῦτο μὲν ὠμῶν λαγάνων ἐμπλησθισμένος, τοῦτο δὲ τῶν ῥόδων ἔνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι ὄψιν φαγῶν τῶν ἀνθέων πάλιν ἀνθρώπος ἐσομαι. Ἐῖτα ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον θριδάκων μὲν καὶ ραφανίδων καὶ σελίνων, ὅσα ὠμά ἐσθίαι ἀνθρώπος, ἐνεπλήσθην, τὰ δὲ ῥόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ῥόδα ἀληθινὰ, τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ῥοδοδάφνην αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἀνθρώποι, κακὸν ἄριστον ὄνῳ τοῦτο παντὶ καὶ ἵππῳ· φασὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα.

18. Ἐν τούτῳ δ' κηπουρὸς αἰσθόμενος καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον καὶ τὸν πολέμιον ἰδὼν καὶ τῶν λαγάνων τὸν θλεθρον, ὥσπερ τις δυνάστης μισοπύνηρος κλέπτην λαβὼν οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μήτε πλευρῶν φεισάμενος μήτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέκλασε καὶ τὸ πρόσωπόν μου συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ οὐκέτ' ἀνεχόμενος ἀπολακτίσας ἀμφοτέρους καὶ καταβαλὼν ὑπτιον ἐπὶ τῶν λαγάνων φρεγγον ἄνω εἰς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπionτα, ἀνέκραγε λῦσαι τοὺς κύνας ἐπ' ἐμοί· οἱ δὲ κύνες πολλοὶ τε ἦσαν καὶ μεγάλοι καὶ ἀρκτοὶς μάχεσθαι ἱκανοί. Ἐγνων ὅτι δὴ διασπᾶσονται με οὗτοι λαβόντες, καὶ ὀλίγον ἐκπεριελθὼν ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, « παλινδρομῆσαι μάλλον ἢ κακῶς δραμεῖν. » Ὅπισω οὖν ἀπῆειν καὶ εἰσεμι αὐθὺς εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνας

quæ exportaverant, imposita nobis deligant. Et ita nos, magnum ferentes onus, fustibus tunsos agunt, qui in montem via minus trita fugere tentarent. Quid reliqua jumenta sint passa, non habeo dicere : ego vero non soleatus insuetusque incedens, per acutas rupes ingrediens, tot gerens sarcinas, peribam. Et sæpe offendebar, ac ne licebat quidem cadere, quum statim alius a tergo femora fusti subinde perculeret. Quumque sæpe, o Cæsar! proclamare cuperem, nihil aliud quam rudebam, quum O quidem maximum et vocalissimum exiret, Cæsar autem non sequeretur. Verum hoc ipso quoque nomine pulsabar, qui ruditu illos proderem. Sentiens ergo me frustra clamare, decrevi silentio pergere, et compendifacere plagas.

17. Inter hæc jam dies erat, et nos montes multos superaveramus; ora autem nostra capistro erant revincta, ne circumpascentes viam consumeremus in prandio : itaque perrexi tunc et mansi asinus. Medio ipso die devertimus in stabulum quoddam familiarium illis hominum, quantum ex his, quæ siebant, licebat videre. Etenim osculo se invicem salutabant, et devertere illos apud se jubebant stabulari : apponunt etiam prandium, nobis autem jumentis obijciunt hordea. Ac reliqui prandent, ego vero misere esurio : et quum nunquam hordea cruda pransus essem, circumspiciebam quod comederem. Video autem hortum ibi post aulam, qui olera multa haberet et bona : rosæ etiam super ista videbantur. Hic ego nemini animadversus eorum omnium qui intus erant, qui nempe occupati essent in prandio, venio ad hortum partim impleturus ventrem crudis oleribus, partim rosarum causa. Putabam quippe me comesis floribus hominem iterum futurum. Tum ingressus hortum, lactucis quidem, et raphanis, et apiis, quæ cruda homo comedit, me implevi : verum rosæ illæ veræ rosæ non erant ; sed erant e lauro agresti enatae rosæ : rosam lauream vocant homines : malum hoc prandium asino unicuique et equo ; aiunt enim eum qui comederit statim mori.

18. Inter hæc sentiens olitor, arreptoque fusti hortum ingressus, vidensque hostem et perniciem olerum, non aliter quam severus in maleficos aliquis dynasta captum furem, fuste me concidit, neque costis parcens neque femoribus : quin et aures mihi confregit, et contrivit faciem. Ego autem non ultra patiens, calcibus rejectis supinum prosterno in olera, atque versus montem aufugio. Ille quum videret me cursu abire, clamavit ut immitterentur in me canes. Erant vero canes multi et magni, etiam cum ursis pugnare idonei. Intellexi igitur illos me, si capiant, discerpturos esse : paullum itaque circumiens decrevi quod est in proverbio « retro currere potius, quam male currere. » Retro eo igitur, et stabulum iterum ingredior. Illi canibus, qui cursu

δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδῶξαντο καὶ κατέδησαν, ἐμὲ δὲ παίοντες οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς δόνης πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμῆσαι.

19. Καὶ μὴν ὅτε ὁδοιπορεῖν ὄρα ἦν, τὰ βαρύτατα τῶν κλεμμάτων καὶ τὰ πλείστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν· κάκει-
θεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἤδη παϊόμενός τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀγθόμενος καὶ τὰς ὁπλὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένος, ἔγνων αὐτοῦ κατα-
πεσεῖν καὶ μὴδ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναι ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἔσσεσθαι ἐκ τοῦ βουλευμάτος· ὥσθην γὰρ ὅτι πάντως ἡττώμενος τὰ μὲν ἐμὰ σκεύη διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ καὶ τῷ ἡμιόνῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι κεῖσθαι τοῖς λύκοις. Ἀλλὰ τις δαίμων βάσκανος συνελὶς τῶν ἐμῶν βουλευμά-
των ἐς τοῦναντίον περιήνεγκεν· ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἑὺλυπαίοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὥς δὲ οὐδὲν ὑπήκουε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν οἱ μὲν τῶν ὠτων, οἱ δὲ τῆς οὐρας ἀνεγείρειν ἐπειρῶντο· ὥς δὲ οὐδὲν ἤνουν, ἔκειτο δὲ ὡς περ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπη-
γορευκώς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην πο-
νοῦσι καὶ τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίσκουσιν, ὄνῳ νε-
κρῷ παρεδρεύοντες, τὰ μὲν σκεύη πάντα ὅσα ἐχόμεζεν ἐκείνος, διανέμουσιν ἐμοὶ τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινῶν καὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀθροφίας λαβόντες τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν καὶ σπαίροντα ἔτι ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κάτω τὸν θάνατον ὀρχούμενος.

20. Ἐγὼ δὲ ὄρων ἐν τῷ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βου-
λευμάτων τὸ τέλος, ἔγνων φέρειν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθυμῶς περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐμπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα καὶ τούτων εἰς ἐμαυτὸν ἀνα-
σωθήσεσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἤκουον ὥς οὐκ εἴη ἐτι πολὺ τῆς ὁδοῦ λοιπὸν, καὶ ὅτι καταμενοῦσιν ἐνθα κα-
ταλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ ἐχομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπερας ἡλθόμεν εἰς τὰ οἰκεία. Γραῦς δὲ γυνὴ ἔνδον καθήστο, καὶ πῦρ πολὺ ἐκάετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἅπερ ἐτυγχάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες, εἴσω κατέ-
θηκαν. Εἶτα ἤροντο τὴν γραῦν, διὰ τί οὕτω καθέζη καὶ οὐ παρασκευάζεις ἀριστον; Ἀλλὰ πάντα, εἴπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῆ ὑμῖν, ἄρτοι πολλοί, οἶνου παλαιοῦ πί-
θοι, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἄγρια σκευάσασα ἔχω. Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαινέσαντες, ἀποδυσάμενοι ἠλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ καὶ λέβητος ἔνδον ὕδωρ θερμὸν ἔχοντος ἀρυσάμενοι ἐνθεν καταχέμενοι αὐτοσχεδίῳ τῷ λουτρῷ ἐχρήσαντο.

21. Εἶτα ὀλίγῳ ὕστερον ἦγον νεανίσκοι πολλοὶ κο-
μίζοντες πλείστα ὅσα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱμάτια καὶ κόσμον γυναικείον καὶ ἀνδρείον πολύν. Ἐκοινωνοῦν δὲ οὗτοι ἀλλήλοις· καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἔνδον κατέθεντο, ἁμολίως ἐλούσαντο καὶ οὗτοι. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἀριστον δαφνίλης καὶ λόγος πολλὸς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἀνδροφόνων. Ἡ δὲ γραῦς ἐμοὶ καὶ τῷ ἵππῳ κριθὰς παρέθηκεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σπουδῇ τὰς κριθὰς κατέπινε

in me ferebantur, receptis alligatisque, me pulsare prius non desierunt, quam prae dolore olera omnia per inferiorem gutturem evomerem.

19. Verum itineris ingrediendi tempus quam esset, gravis-
simas quasque rerum fortivarum et plurimas mihi imposuere : atque ita illinc tum proficiscebamur. Quum vero jam despondissem animum pulsatus et gravatus onere, detritis insuper a via unguis, procumbere ibi decreveram, neque unquam, si vel interficerent me plagis, surgere; hoc sperans, magnam ad me utilitatem redituram ex eo consilio. Putabam enim ipsos plane victos mea perrivacia, sarcinas meas divisuros inter equum et mulum, me autem ibi jacentem relicturos praedam lupis. Sed invidum quoddam nomen, mea consilia intelligens, vertit ea in contrarium : alter enim asinus, eadem forte quae ego cogitans, decumbit in via. Illi primo fustium ictibus surgere jubebant miserum : at nihil obedientem plagis, prehensum alii auribus, cauda alii, excitare tentabant. Quum nihil proficerent, jaceretque lapidis instar in via, sine ulla resurgendi spe, subductis inter se rationibus, nequicquam se laborare et fugae tempus perdere asino mortuo assidentes, sarcinas quas ille gestarat omnes inter me et equum dividunt, miserum vero captivitatē pariter et gestandorum onerum consortem prehendentē, succisis ferro cruribus, palpitantem adhuc per praecipit impellunt. Atque ille mortem saltans descendit.

20. Ego vero animadvertens in socio itineris consiliorum meorum exitum, decrevi fortiter ferre praesentia, et strenue incedere, qui spem haberem futurum ut omnino aliquando in rosas inciderem, atque inde me salutemque reciperem. Audiebam vero etiam ex latronibus, non multum superesse viae, et finem itineris in proxima mansione. Itaque omnia ista curriculo gestantes ante vesperam domum pervenimus. Mulier anus intus desederat; ignis ardebat multus : illi, quae portaveramus, intus deponunt omnia. Tum interrogant anum, Quid ita sedes, et cenam non paras? Illa, Quin parata vobis sunt, inquit, omnia, panes multi, vini veteris dolia, et carnes vobis ferinas paratas habeo. Illi collaudata anu, exutis vestibus ad ignem se ungebant, et quum alienum calidam haberet, hausta inde aqua perfusi, extemporalī isto sunt usi balneo.

21. Deinde paulo post juvenes veniunt multi, supellectilem afferentes plurimam, auream, argenteam, vestimenta, mundam muliebrem, et virilem ornatum multum. Hi in commune conferunt; rebusque intus depositis, lavant ipsi quoque. Ceterum post haec cena fuit copiosa, et sermo multus in homicidarum convivio. Anus mihi et equo hordea apposuit : at ille festinabat devorare hordea, metuens, ut

δεδιώς, ὅα εἰκὸς, ἐμέ τὸν συνάριστον. Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ ἴδοιμι τὴν γραῦν ἐξιοῦσαν τῶν ἔνδον ἄρτον ἡσθιον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καταλιπόντες τῇ γραίᾳ νεανίσκον ἓνα οἱ λοιποὶ πάντες ἔξω ἐπὶ τὸ ἔργον ἀπήσαν. Ἐγὼ δὲ ἔσπευον ἑμαυτὸν καὶ τὴν ἀκριβοῦ φρουράν· τῆς μὲν γὰρ γραὸς καταφρονῆσαι ἦν μοι καὶ φυγεῖν ἐκ τῶν ἐκείνης ὁμμάτων δυνατὸν, ὃ δὲ νεανίσκος μέγας τε ἦν καὶ φοβερόν ἔδλεπε, καὶ τὸ ξίφος αἰετὶ ἔφερε καὶ τὴν θύραν αἰετὶ ἐπῆγε.

22. Τριῖς δὲ ὑστερον ἡμέραις μεσοῦσης σχεδὸν τῆς νυκτὸς ἀναστρέφουσιν οἱ λησταί, χρυσίον μὲν οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν κομίζοντες, μόνην δὲ παρθένον ὠραίαν, σφόδρα καλὴν, κλάουσαν καὶ κατεσπαραγμένην τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην· καὶ καταθέμενοι αὐτὴν ἔνδον ἐπὶ τῶν στειβάδων θαρρεῖν ἐκέλευον καὶ τὴν γραῦν ἐκέλευον αἰετὶ ἔνδον μένειν καὶ τὴν παιδὰ ἐν φρουρᾷ ἔχειν. Ἡ δὲ παῖς οὐτε ἐμφαγεῖν τι ἤθελεν οὐτε πίνειν, ἀλλὰ πάντα ἔφαγε καὶ τὴν κόμην τὴν αὐτῆς ἐσπάραττεν· ὥστε καὶ αὐτὸς πλησίον ἐστώς παρὰ τῇ φάτνῃ συνέκλαιον ἐκείνη τῇ καλῇ παρθένῳ. Ἐν δὲ τούτῳ οἱ λησταὶ ἔξω ἐν τῷ προδόμῳ ἐδείπνου. Πρὸς ἡμέραν δὲ τῶν σκοπῶν τις τῶν τὰς δόδους φρουρεῖν ἐιληγότων ἔρχεται ἀγγέλλων ὅτι ξένος ταύτῃ παριέναι μέλλοι καὶ πολὺν πλοῦτον κομίζοι. Οἱ δὲ οὕτως ὥς ἔχον ἀναστάντες καὶ ὀπλισάμενοι καμὲ καὶ τὸν ἵππον ἐπιστάξαντες ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ὃ δυστυχὴς ἐπιστάμενος ἐπὶ μάχῃ καὶ πόλεμον ἐξελαύνεσθαι ὀκνηρῶς προΐειν, ἔνθεν ἐπαιόμην τῷ ξύλῳ ἐπειγομένῳ αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὴν ὁδὸν ἔνθα ὁ ξένος παρελάσειν ἔμελλε, συμπεσόντες οἱ λησταὶ τοῖς ὀχήμασιν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκείνου θεράποντας ἀπέτειναν, καὶ ὅσα ἦν τιμιώτατα ἐξελόντες τῷ ἵππῳ καμὸι ἐπέθηκαν, τὰ δὲ ἕτερα τῶν σκευῶν αὐτοῦ ἐν τῇ βλῇ ἐκρυψαν. Ἐπειτα ἤλαυνον ἡμᾶς οὕτως ὅπως, καὶ γὰρ ἐπειγομενός καὶ τῷ ξύλῳ τυπτόμενος κρούω τὴν ὀπλὴν περὶ πέτραν ὀρεῖται καὶ μοι ἀπὸ τῆς πληγῆς γίγνεται τραῦμα ἀλγεινόν· καὶ χυλεῖν ἔνθεν τὸ λοιπὸν τῆς δόδου ἐβάδιζον. Οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, Τί γὰρ ἡμῖν δοκεῖ τρέφειν τὸν ὄνον τοῦτον πάντα καταπίπτοντα; ῥίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ οἰωνὸν οὐκ ἀγαθόν. Ναί, φησί, ῥίψωμεν αὐτὸν καθαρισμὸν τοῦ στρατοῦ ἐσόμενον. Καὶ οἱ μὲν συνετάττοντο ἐπ' ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἀκούων ταῦτα τῷ τραύματι λοιπὸν ὡς ἀλλοτρίῳ ἐπέβαινον· ὃ γὰρ τοῦ θανάτου με φόβος ἀναίσθητον τῆς δόδου ἔθηκεν.

23. Ἐπεὶ δὲ ἤλαυνον εἰσὼ ἔνθα κατελύομεν, τὰ μὲν σκευὴ τῶν ἡμετέρων ὤμων ἀφελόντες εὖ κατέθηκαν, αὐτοὶ δὲ ἀναπεσόντες ἐδείπνου. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἦν, ἀπήσαν ὡς τὰ λοιπὰ τῶν σκευῶν ἀνασῶσαι. Τὸν δὲ ἄθλιον τοῦτον ὄνον, ἔφη τις αὐτῶν, τί ἐπάγομεν ἀχρηστον ἐκ τῆς ὀπλῆς; τῶν δὲ σκευῶν ἃ μὲν ἡμεῖς ὀλοομεν, ἃ δὲ ὁ ἵππος. Καὶ ἀπήσαν τὸν ἵππον ἄγοντες. Νύξ δὲ ἦν λαμπροτάτη ἐκ τῆς σαλήνης. Καὶ γὰρ τότε πρὸς ἑμαυτὸν εἶπον, Ἄθλιε, τί μένεις ἐτι ἐνταῦθα; γυπὲς σε καὶ γυπῶν τέχνα δειπνήσουσιν. Οὐκ ἀκούεις ὅα περὶ

par erat, me compransorem. At ego, quoties videbam exisse anum, de panibus, qui intus erant, edebam. Postridie relicta anu et uno juvene, ad opus reliqui omnes exierunt. Equidem mihi et accuratæ custodiæ ingemiscebam: nam vetulam quidem poteram contemnere et illius fugere ex oculis; at juvenis magnus erat et terribile quiddam cernebat, et gladium gestabat semper, et adducebat semper januam.

22. Tribus post diebus, circa mediā fere noctem, redeunt latrones, auri quidem aut argenti nihil, neque aliud quicquam afferentes, sed solam virginem nudilem, vehementer pulchram, plorantem lacerata veste et comis passis. Hanc intus in stratis depositam bono animo esse jubent, et anum jubent manere intus puellæ custodiendæ causa. Sed puella nec cibum capere volebat nec bibere, sed nihil nisi plorabat et suam ipsa comam vellebat; adeo ut ipse quoque, prope astans ad præsepe, cum pulchra illa virgine plorarem simul. Inter hæc latrones extra cœnabant in atrio. Sub lucem speculatorum aliquis eorum, quibus vias explorare obvenerat, venit nuncians peregrinum aliquem hac transiturum, qui multas secum ferret divitias. Hi ut erant consurgere, armare se, me autem et equum ornare clitellis, exire. Hic infelix ego, qui ad pugnam et bellum me scirem agi, cunctanter progredior: itaque fusti, festinantibus illis, pulsabar. Quum autem ad viam venissemus, ubi transiturus erat peregrinus, irruentes in vehicula latrones, ipsum ipsiusque servos interficiunt, et prætiosissima quæque ablata equo et mihi imponunt, reliquas sarcinas ibi in silva abscondunt. Deinde sic retro nos agunt, et ego quum urgerer et vapularem fustī, acuto saxo impingo ungulam, et oritur mihi ab illa plaga vulnus dolorificum, ut claudicans quod reliquum erat viæ incederem. At illi inter se, Quid enim nobis videtur, inquit, nutrire asinum istum ubique concidentem? præcipientes illum de rupe, male ominatam bestiam. Ita sane, inquit alius, dejiciamus illum piacularem futurum nostri exercitus. Atque illi in me jam coibant: verum ego auditis hisce, quod reliquum erat, vulnus tanquam alienum calcabam, mortis metu sensum mihi doloris adimente.

23. Quum vero intrassemus in deversorium nostrum, sarcinas de nostris demtas humeris bene collocant, ipsique cœnatum accumbunt. Nocte vero oborta ad reliquas sarcinas servandas abeunt. Miserum vero hunc asinum, inflit illorum unus, quid adducimus, ex ungula inutilem? sarcinarum alias nos portabimus, alias equus. Itaque cum equo abeunt. Erat autem nox a luna clarissima. Hic ego intra me, Miselle, inquam, quid ultra hic manes? vultures te et vulturum filii cœnabunt. Non audis, quæ de te deli-

σοῦ ἐβουλεύσαντο; θέλεις τῷ κρημνῷ περιπεσεῖν; Νῦν μὲν αὕτη καὶ σελήνῃ πολλή· οἱ δὲ οἰχονται ἀπίοντες· φυγῇ σῶζε· σαυτὸν ἀπὸ δεσποτῶν ἀνδροφόνων. Ταῦτα πρὸς ἑμαυτὸν ἐννοούμενος ὁρῶ· ὅτι οὐδὲ προσεδεδέμεν οὐδενί, ἀλλὰ με δὲ σύριον ἐν ταῖς ὁδοῖς ἡμᾶς παρεκρέματο. Τοῦτό με καὶ παρῶνεν ὥς μάλιστα ἐς τὴν φυγὴν, καὶ δρόμῳ ἐξῶν ἀπήγειν. Ἡ δὲ γραῦς ἐπεὶ εἶδεν ἀποδιδράσκειν ἑτοιμον, λαμβάνεται μου ἐκ τῆς οὐρᾶς καὶ εἴχετο. Ἐγὼ δὲ ἄξιον κρημνοῦ καὶ θανάτων ἄλλων εἰπὼν εἶναι τὸ ὑπὸ γραίας ἀλῶναι· ἔσυρον αὐτήν, ἥ δὲ μάλ' ἀνέκραγεν ἐνδοθεν τὴν παρθένον τὴν αἰχμαλώτων· ἥ δὲ προσελθούσα καὶ ἰδοῦσα γραῦν δίκην κέρχου ἐξ ὄνου ἡμμένῃν τολμᾷ· τολμήμα γενναῖον καὶ ἄξιον ἀπονένο· μένου νεανίσκου· ἀναπηδᾷ γὰρ εἰς ἐμέ, καὶ ἐπικαθίσασά μοι ἤλκυεν· καγὼ τῷ τε ἔρωτι τῆς φυγῆς καὶ τῇ τῆς κόρης σπουδῇ ἔφυγον ἵππου δρόμῳ· ἥ δὲ γραῦς ὀπίσω ἀπελέλειπτο. Ἡ δὲ παρθένος τοῖς μὲν θεοῖς ἡὔχετο σῶσαι αὐτὴν τῇ φυγῇ· πρὸς δὲ ἐμέ, Ἦν με, ἔφη, κομίσσης πρὸς τὸν πατέρα, ὦ καλὲ σύ, ἐλευθερον μὲν σε παντὸς ἔργου ἀφήσω, κριθὼν δὲ μέδιμνος ἔσται σοι ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἀριστον. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς φονεῖς τοὺς ἑμαυτοῦ φευγόμενος καὶ πολλὴν ἐπικουρίαν καὶ θεράπειαν ἐκ τῆς ἀνασωθείσης ἐμοὶ κόρης ἐλπίζων ἔθεον τοῦ τραύματος ἀμελήσας.

24. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἔνθα ἐσχίζετο τριπλῇ ὁδῷ, οἱ πολέμιοι ἡμᾶς καταλαμβάνουσιν ἀναστρέφοντες καὶ πόρρωθεν εὐθὺς πρὸς τὴν σελήνῃ ἐγνωσαν τοὺς δυστυχεῖς αἰχμαλώτους καὶ προσδραμόντες λαμβάνονται μου καὶ λέγουσιν, Ὡ καλὴ καγαθὴ σύ παρθένε, ποῖ βαδίζεις ἄωρῖα ταλαίπωρε; οὐδὲ τὰ δαιμόνια δέδοικας; ἀλλὰ δεῦρο ἴθι πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς σε τοῖς οἰκειοῖς ἀποδώσομεν, σαρδώνιον γελῶντες ἔλεγον, καὶ με ἀποστρέψαντες εἶλκον ὀπίσω. Καγὼ περὶ τοῦ ποδὸς καὶ τοῦ τραύματος ἀναμνησθεὶς ἐχώλεον· οἱ δὲ, Νῦν, ἔφασαν, χωλὸς ὅτε ἀποδιδράσκων ἐάλωκας; ἀλλ' ὅτε φεύγειν ἐδόκει σοι, ὑγιαίνων ἵππου ὠκύτερος καὶ πετεινὸς ἦσθα. Τοῖς δὲ λόγοις τούτοις τὸ ξύλον εἶπετο, καὶ ἡδὴ ἔλκος τῷ μηρῷ εἶχον νοθετούμενος. Ἐπεὶ δὲ εἶσω πάλιν ἀνεστρέψαμεν, τὴν μὲν γραῦν εὗρομεν ἐκ τῆς πέτρας κρεμαμένην ἐν καλωδίῳ· δείσασα γὰρ, ὅσον εἰκὸς, τοὺς δεσπότας ἐπὶ τῇ τῆς παρθένου φυγῇ κρημνῷ ἑαυτὴν σφίγγασα ἐκ τοῦ τραχήλου. Οἱ δὲ τὴν γραῦν θαυμάσαντες τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν μὲν ἀπολύσαντες ἐς τὸν κρημνὸν κάτω ἀφῆκαν ὥς ἦν ἐν τῷ δεσμῷ, τὴν δὲ παρθένον ἔνδον κατέδησαν, εἴτα ἐδείπνουν, καὶ πτότος ἦν μακρός.

25. Κἀν τούτῳ ἡδὴ περὶ τῆς κόρης διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· Τί ποιούμεν, ἔφη τις αὐτῶν, τὴν δραπέτιν; Τί δὲ ἄλλο, εἶπεν ἕτερος, ἢ τῇ γραίᾳ ταύτῃ κάτω ἐπιρρίψωμεν αὐτήν, ἀφελομένην μὲν ἡμᾶς χρήματα πολλὰ ὅσον ἐπ' αὐτῇ, καὶ προδοῦσαν ἡμῖν δλον τὸ ἐργαστήριον; εἰ ἴστε γὰρ, ὦ φίλοι, ὅτι αὕτη εἰ τῶν οἴκοι ἐδράξατο, οὐδὲ εἰς ἂν ἡμῶν ζῶν ὑπελείπετο· πάντες γὰρ ἂν ἐάλωμεν, τῶν ἐχθρῶν ἐκ παρασκευῆς ἡμῖν ἐπιπεσόντων. Ὡστε ἀμυνόμεθα μὲν τὴν πολεμίαν· ἀλλὰ μὴ

berarunt? viane tu in præcipitium incidere? Jam nox est, est luna clara: illi vero abierunt; fuga te eripe dominis homicidis. Hæc apud me cogitans video me neque alligatum esse usquam, sed juxta pendere quo trahebar alias lorum. Etiam hoc me ad fugam maxime incitabat: itaque curriculo egressus abibam. At anus quum fugere paratum videret, a cauda se mea, quam prehenderat, suspendit. Ego præcipitio et aliis mortibus dignum putans ab anu capi, illam trahere: illa vehementer inclamavit puellam intus captivam. At illa accedens vidensque anum caudæ instar ex asino aptam, generosum facinus audet et dignum desperato juvene: insilit enim in me, insidensque agit. Et ego tum fugæ amore, tum puellæ studio, equi cursu fugio, anu post nos relicta. Virgo diis quidem supplicabat, ut illa se fuga servarent: ad me vero, Si me, inquit, o mi pulcher ad patrem pertuleris, liberum te omni opere dimittam: hordeorum vero medimnus erit tibi in singulos dies prandium. Ego vero et meos ipsius interfectores fugiens, et multum adjunenti atque cultus ex servata a me puella sperans, curro oblitus vulnera.

24. Quum autem eo veniremus ubi findebatur via in tri-vium, deprehendunt nos hostes redeuntes, et e longinquo statim ad lunam miseros captivos agnoscunt: et accurrentes,prehendunt me dicuntque: « Quorsum, honesta et bona virgo, intempesta nocte abis misella? nec spectra metuis? verum huc veni ad nos, qui tuis te reddemus, » cum Sardonio risu dicebant: neque conversum trahebant retro. Atque ego pedis et vulneris recordatus claudicabam: illi vero, Nunc, aiunt, claudus es, quum in fuga es captus? sed quum fugere tibi collibuit, sanus, ocior equo, et volucris eras. Hæc verba excipiebat fustis; jamque ulcus in femore habebam ab istis admonitionibus. Domum iterum reversi, anum invenimus quæ resticula se e rupe suspenderat: metuens nempe, ut verisimile est, dominos ob fugam virginis, innexo cervici laqueo se ex alto suspenderit. Illi autem probitatem animi in anu admirati, resolutam una cum resti in altum præcipitarunt; virgine autem intus vincula, postea cenant; et longa erat computatio.

25. Atque interea de puella inter se disputant. Quid facimus, ait illorum unus, fugitiva? Quid vero aliud, inquit alius, quam vetulæ illam superinjiciamus? quæ multas nobis, quantum quidem in ipsa fuit, opes abstulerit, totamque nostram officinam prodiderit. Bene enim noritis, amici, illa si domesticos suos assecuta fuisset, futurum fuisse, ut vivus nostrum nemo relinqueretur: capti enim essemus omnes, ex præparato irruentibus in nos hostibus. Itaque ulciscamur nos quidem inimicam; sed ne ita facile moriatur

οὕτω βαδίζας ἀποθνήσκειτω πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λίθου, θάνατον δὲ αὐτῇ τὸν ἀλγεινότατον καὶ μακρότατον ἐξεύρωμεν καὶ ὅστις αὐτὴν χρόνῳ καὶ βασάνῳ φυλάξας ὕστερον ἀπολεῖ. Εἴτα ἐξήτουν θάνατον, καὶ τις εἶπεν, Οἶδα ὅτι ἐπαίνεσθε τὸ ἀρχιτεκτόνημα. Τὸν ὄνον δὲ ἀπολέσθαι ὀκνηρὸν ὄντα, νῦν δὲ καὶ χυλὸν εἶναι ψευδόμενον, καὶ μὴν καὶ τῆς φυγῆς τῆς παρθένου γενόμενον ὑπέρτερον καὶ διάκονον· τοῦτον οὖν ἔωθεν ἀποσφάζαντες ἀνατέμωμεν ἐκ τῆς γαστροῦ καὶ τὰ μὲν ἔγκατα πάντα ἔξω βάλλωμεν, τὴν δὲ ἀγαθὴν ταύτην παρθένον τῷ ὄνῳ ἔγκατοικίσωμεν, τὴν μὲν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὄνου πρόχειρον, ὥς ἂν μὴ εὐθὺς ἀποπνιγείη, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἔνδον κρυπτόμενον, ὥς ἂν αὐτὴν κατακειμένην εὖ μάλα συρράψαντες ῥίψωμεν ἔξω ἄμφω ταῦτα τοῖς γυφί, καινῶς τοῦτο ἐσκευασμένον ἄριστον. Σχοπεῖτε δέ, ὦ φίλοι, τῆς βασάνου τὸ δεινόν, πρῶτον μὲν τὸ νεκρῷ ὄνῳ συνοικεῖν, εἴτα τὸ θέρους ὥρα θερμότητι ἡλίῳ ἐν κτήνι καθέσθαι καὶ λιμῷ αἰετίνοντι ἀποθνήσκειν καὶ μὴδὲ ἑαυτὴν ἀποπνίξει ἔχειν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ὅσα πείσεται σηπομένου τοῦ ὄνου τῇ τε ὁδμῇ καὶ τοῖς σκώληξι πεφυρμένην ἔω λέγειν. Τέλος δὲ οἱ γῦπες διὰ τοῦ ὄνου παρεισιόντες εἰσω καὶ ταύτην ὥς ἐκείνον ἴσως καὶ ζῶσαν ἐτι διασπᾶσονται.

26. Πάντες ἀνεδόθησαν ὥς ἐπὶ ἀγαθῷ μεγάλῳ τῷ τερατῶδει τούτῳ εὐρήματι. Ἐγὼ δὲ ἀνέστερον ἔμαυ-
τὸν ὥς ἂν ἀποσφαγησόμενος καὶ μὴδὲ νεκρὸς εὐτυχῆς
κεινόμενος, ἀλλὰ παρθένον ἀθλίαν ἐπιδεξόμενος καὶ
θήκη οὐδὲν ἀδικούσης κόρης ἐσόμενος. Ὁρθρὸς δὲ ἦν
ἐτι καὶ ἐξαίφνης ἐφίσταται πλῆθος στρατιωτῶν ἐπὶ
τοὺς μισροὺς τούτους ἀφικόμενον, καὶ εὐθὺς πάντας
ἐδέσμου καὶ ἐπὶ τὸν τῆς χώρας ἡγεμόνα ἀπῆγον.
Ἐτυχε δὲ καὶ ὁ τὴν κόρην μεμνηστευμένος σὺν αὐτοῖς
ἐλθὼν· αὐτοὺς γὰρ ἦν ὁ καὶ τὸ καταγώνιον τῶν ληστῶν
μηνύσας. Παραλαβὼν οὖν τὴν παρθένον καὶ καθίζας
ἐπ' ἐμὲ οὕτως ἦγεν οἰκαδε. Οἱ δὲ χωμῆται ὥς εἶδον
ἡμᾶς ἐτι πόρρωθεν, ἔγνωσαν εὐτυχοῦντας, εὐαγγέλιον
αὐτοῖς ἐμοῦ προσκησαμένου, καὶ προσδραμόντες ἡσπά-
ζοντο καὶ ἦγον εἰσω.

27. Ἡ δὲ παρθένος πολλὸν λόγον εἶγεν ἐμοῦ δίκαιον
ποιῶσα τοῦ συναγχαλῶτου συναποδράντος καὶ τὸν
κοινὸν αὐτῇ ἐκείνον θάνατον συγκινδυνεύσαντος. Καὶ
μοι παρὰ τῆς κεκτημένης ἀρίστον παρέχειτο μέδιμνος
κριθῶν καὶ χρότος ὅσος καὶ καμήλῳ ἱκανός. Ἐγὼ δὲ
τότε μάλιστα κατηρώμην τὴν Παλαιστρὰν ὥς ὄνον με
καὶ οὐ κύνα τῇ τέχνῃ μεταθεῖσαν· εὐρών γὰρ τοὺς κύ-
νας εἰς τοῦπτανεῖον παρεισιόντας καὶ λαφύσσοντας
πολλὰ καὶ ὅσα ἐν γάμοις πλουσίων νυμφίων. Ἡμέραις
δὲ ὕστερον μετὰ τὸν γάμον οὐ πολλαῖς ἐπειδὴ χάριν
μοι ἡ δέσποινα ἔφη ἔχειν παρὰ τῷ πατρὶ καὶ ἀμείψασ-
θαί με ἀμοιβῇ τῇ δικαίᾳ θέλειν, ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν
ἐλευθέρου ἀφιέναι ὑπαίθριον καὶ σὺν ταῖς ἀγελαῖαις
ἵπποις νέμεσθαι· καὶ γὰρ ὥς ἐλευθέρου, ἔφη, ζήσεται
ἐν ἡδονῇ καὶ ταῖς ἵπποις ἐπιθήσεται. Καὶ αὕτη δι-
αιστοτάτη ἀμοιβὴ ἐδόκει τότε, εἰ ἦν τὰ πράγματα ἐν

incidens in saxum : verum mortem illi et acerbissimam
excogitemus et longissimam, quæque illam tempori et crucia-
tui servatam tum demum interimat. Deinde quærebant
mortis genus : et aliquis ait, Novi vos laudaturos esse com-
mentum. Asinum perdere oportet, ignavum, jam vero et
claudicationem mentitum, et fugæ virginis adiutorem ac
ministrum : hunc igitur cras mane mactatum exenterabi-
mus, ejectisque intestinis omnibus bonam hanc virginem
collocabimus in asino, capite extra asinum uti promiscet,
ne mox suffocetur ; reliquo autem corpore toto intus occul-
tetur. Sic ergo dispositam ubi probe consuerimus, extra
utrumque vulturibus projiciamus, paratum nova ratione
prandium. Videle autem, amici, cruciatus illius acerbis-
simum : primo quidem in mortuo habitare asino, deinde
æstatis tempore sole fervidissimo in ipso jumento coqui, et
enecante semper fame mori, neque necis consciscendæ
facultatem habere : reliqua enim quæ patietur, tum pulve-
scentis odore asini, et scatens vermibus, mitto dicere.
Tandem vero vultures eo penetrantes per asinum, ipsam
ut illum, ac forte viventem adhuc lacerabunt.

26. Clamoribus excipiunt omnes, ut ingens quoddam bo-
num, portentosum illud commentum. Ego vero mihi ipsi
ingemiscebam, tanquam jugulandus, et qui neque post
mortem jacendi molliter facultatem habiturus essem, sed
infelicem suscepturus virginem, et capulus puellæ innocen-
tis futurus. Jam illucescebat, quum instat subito militum
manus, impuris hisce immissa, qui in vincula statim omnes
conjecerunt, ad præsidem regionis illius abducendos. Ve-
nerat autem cum illis etiam puellæ sponsus : ipse nimirum
erat qui receptaculum hoc latronum indicaverat. Assum-
tam ergo virginem et mihi impositam sic domum deduxit.
Vicani autem quum e longinquo nos viderent, jam bene
nobis successisse agnoverunt, ruditu me meo bonum illis
nuncium ferente. Accurrentes igitur salutant, et intro de-
ducunt.

27. Virgo multam merito rationem mei habuit, qui, capti-
vitatibus illi socius, fugam cum ea tentarim atque in com-
muni mortis periculo sim versatus. Ac mihi ab domina
prandium apponebatur medimnus hordei, et feni quantum
camelo satis esset. At ego tunc maxime Palæstram exsecre-
bar, quæ me in asinum, non in canem arte sua transfiguras-
set. Videbam enim canes furtim ingressos in culinam
multa ligurientes quæ solent in nuptiis sponzorū divitum.
Paucis post nuptias diebus, quum gratiam mihi hera minor
habere diceret apud patrem, et justam mihi vicem velle
persolvere, jussit pater liberum me dimitti sub divo et cum
gregalibus equabus pascere : Sic enim, inquit, tanquam
liber jucunde vivet, et equas inscendet. Et hæc ju-
stissima tum gratiæ relatio videbatur, si res asino iudice

ὄνω δικαστῇ. Καλέσας οὖν τῶν ἵπποφορῶν τινα τοῦτῳ με παραδίδωσιν, ἐγὼ δὲ ἔχαιρον ὡς οὐκέτι ἄχθο-
φορήσω. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὸν ἀγρὸν, ταῖς ἵπποις
αἱ δὲ νομεῦς συνέμιξε καὶ ἦγεν ἡμᾶς τὴν ἀγέλην εἰς νο-
μόν.

28. Ἐχρῆν δὲ ἄρα κἀνταῦθα ὥσπερ Κανδαύλῃ κά-
μοι γενέσθαι· ὁ γὰρ ἐπιστάτης τῶν ἵππων τῇ αὐτοῦ γυ-
ναικὶ Μεγαπόλῃ ἔνδον με κατέλιπεν· ἡ δὲ τῇ μύλῃ με
ὑπεξεύγνυνεν, ὥστε ἀλεῖν αὐτὴ καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς
ὀλὰς. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν μέτριον κακὸν εὐχαρίστῳ
ὄνῳ ἀλεῖν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιστάταις· ἡ δὲ βελίστη καὶ
παρὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀγροῖς — πολλοὶ δὲ
πάνυ ἦσαν — ἄλευρα τὸν μισθὸν αἰτοῦσα ἐξεμίσθου
τὸν ἐμὸν ἄθλιον τράχηλον, καὶ τὰς μὲν κριθὰς τοῦμὸν
ἄριστον φρύγουσα κάμοι ὥστε ἀλεῖν ἐπιβάλλουσα, μά-
ζας ὀλὰς ποιοῦσα κατέπινεν· ἐμοὶ δὲ πίτυρα τὸ ἀρι-
στον ἦν. Εἰ δέ ποτε καὶ συνελάσει με ταῖς ἵπποις ὁ
νομεῦς, παϊόμενος τε καὶ δακνόμενος ὑπὸ τῶν ἀρρένων
ἀπαλλύμην· αἶψά γάρ με μοιχὸν ὑποπτεύοντες εἶναι τῶν
ἵππων τῶν αὐτῶν γυναικῶν ἐδίωκον ἀμφοτέροις εἰς ἐμὲ
ὑπολακτίζοντες, ὥστε φέρειν οὐκ ἠδυνάμην ζηλοτυπίαν
ἱππικὴν. Λεπτὸς οὖν καὶ ἀμορφος ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ
ἐγενόμην, οὔτε ἔνδον εὐφραινόμενος πρὸς τῇ μύλῃ οὔτε
ὑπαίθριος νεμόμενος, ὑπὸ τῶν συννόμων πολεμούμενος.

29. Καὶ μὴν καὶ τὰ πολλὰ εἰς τὸ δρος ἄνω ἐπει-
πόμην καὶ ξύλα τοῖς ὤμοις ἐκόμιζον. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ
κεφάλαιον τῶν ἐμῶν κακῶν· πρῶτον μὲν ὑψηλὸν δρος
ἀναβαίνειν ἔδει, ὀρθὴν δεινῶς ὀδὸν, εἴτα καὶ ἀνυπο-
δήτουν ὁρεῖ ἐν λίθινῳ. Καὶ μοι συνεξέπεμπον ὀνηλά-
την, παιδάριον ἀκάθαρτον. Τοῦτο με καινῶς ἐκάστοτε
ἀπώλλυε· πρῶτον μὲν ἐπαίε με καὶ τρέχοντα λίαν οὐ
ξύλῳ ἀπλῶ, ἀλλὰ τῷ ὅζους πυκνοὺς ἔχοντι καὶ ὀξεῖς,
καὶ αἰετῶν ἐς τὸ αὐτὸ τοῦ μηροῦ, ὥστε ἀνέωκτό
μοι κατ' ἐκείνο δὲ μηρὸς τῇ βράβδῳ· ὁ δὲ αἰετὸς τὸ τραῦμα
ἐπαίειν. Εἰτά μοι ἐπέτιθετο φορτίον ὅσον χαλεπὸν εἶναι
καὶ ἐλέφαντι ἐνεγκεῖν καὶ ἄνωθεν ἡ κατάβασις ὀξεῖα
ἦν· ὁ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἐπαίειν. Εἰ δέ μοι περιπίπτον
ἴδοι τὸ φορτίον καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἐπικλίνον, δέον τῶν
ξύλων ἀφαιρεῖν καὶ τῷ κουφοτέρῳ προσβάλλειν καὶ τὸ
ἴσον ποιεῖν, τοῦτο μὲν οὐδέποτε εἰργάσατο, λίθους δὲ
μεγάλους ἐκ τοῦ δρους ἀναιρούμενος εἰς τὸ κουφότερον
καὶ ἄνω νεῦον τοῦ φορτίου προσετίθει· καὶ κατ' ἐμὸν
ἀθλιος τοῖς ξύλοις ὁμοῦ καὶ λίθους ἀχρεῖους περιφέρειν.
Καὶ ποταμὸς ἦν ἀένας ἐν τῇ ὁδῷ· ὁ δὲ τῶν ὑποδημά-
των φειδόμενος ὀπίσω τῶν ξύλων ἐπ' ἐμοὶ καθίζων ἐπέρα
τὸν ποταμόν.

30. Εἰ δέ ποτε οἱ αἰ κἀμνων καὶ ἄχθοφορῶν κατα-
πέσοιμι, τότε δὴ τότε τὸ δεινὸν ἀφόρητον ἦν· οὐ γὰρ ἦν
καταβάντος τὴν χειρὰ μοι ἐπιδούναι καμὲ χαμόθεν
ἐπεγείρειν καὶ τοῦ φορτίου ἀφελεῖν, εἰ ποτε καὶ δέοι, ὁ
δὲ οὔτε κατ' ἤλθεν οὔτε χειρὰ μοι ἐπέδωκεν, ἀλλ' ἄνωθεν
ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὠτων ἀρξάμενος συνέκοπτε
με τῷ ξύλῳ, ἕως ἐπεγείρωσάι με αἱ πληγαί. Καὶ μὴν
καὶ ἄλλο κακὸν εἰς ἐμὲ ἀφόρητον ἐπαίξε· συνενεγκόν

acta esset. Advocato ergo pastorum uni me commendat,
me gaudente, qui non amplius onera gestaturus essem.
Quum vero rus venissemus, equabus me admiscuit pastor,
et nos, gregem, pastum agebat.

28. Fatale autem erat eadem mihi quæ Candauli usa ve-
nire. Magister enim equariæ, suæ uxori Megapolæ domi
me reliquit : hæc vero molæ me subjugum dabat, ut sibi
triticum hordeumque frictum molerem. Atque illud medio-
cre quidem incommodum erat asino non ingrato, molere
suis magistris : at optima mulier etiam ab aliis per illos
agros (erant autem sane quam multi) farinas mercedis loco
poscens, miseras cervices meas elocabat. Atque hordea
in meum prandium sibi data, fricta et ipsa mihi molenda
infudit, factasque inde placentas devoravit : at mihi furfu-
res erant prandium. Si quando vero etiam cum equabus
me exigeret pastor, percussus morsusque a maribus equis
peribam. Semper enim me adulterum suspicati equarum,
suarum uxorum, persequabantur, utrasque in me calces
jactantes, adeo ut impar essem ferendæ equinæ illi zeloty-
piæ. Emaciatius ergo et strigosus non ita multo tempore
siebam, qui neque intus lætaretur ad molam, neque sub
divo pascens, oppugnatus quippe a pastionis sociis.

29. Verum etiam frequenter sursum in montem mittebar,
et ligna gerebam humeris. Illud vero caput malorum meo-
rum fuit : primo quidem altus mons ascendendus erat, ar-
dua vehementer via, insuper non calceatus eram in monte
scrupeo. Et una mecum emittebant mulionem, impurum
puerum, qui novo modo me semper perderet : primo percu-
tiebat me valde licet currentem, non simplici fuste, sed
crebris acutisque nodis inæquali, eandemque semper femoris
partem percutiebat, adeo ut aperiretur mihi a baculo eo
loco femur : at ille ipsum perpetuo vulnus ferire. Deinde
imponebat mihi onus elephanti etiam portatu difficile. Erat-
que descensus de summo arduus ; at ille hic etiam pulsabat.
Si quando labare mihi videret onus et in alteram partem
inclinare, quum deberet de lignis ablatum aliquid leviori
parti adjicere et ita peræquare, hoc ille nunquam fecit ; sed
lapides magnos de monte sublatis in leviolem et sursum
nutantem oneris partem addebat : descendebar ergo miser,
cum lignis lapides simul inutiles circumferens. Erat porro
rivus in via perennis : ille vero, parcens calceamentis, post
ligna mihi insidens rivum trajiciebat.

30. Si quando vero præ lassitudine et onere decumbe-
rem ; tum vero intolerabile erat malum. Cujus enim erat
ut descendens manum mihi injiceret, meque de terra exci-
taret, et onere, sicubi opus esset, levaret ; ille neque de-
scendebar, neque manum prebebat unquam, sed initio a
capite et auribus facto, fusti me concidebat, dum suscita-
rent me plagæ. At ludebat etiam aliud in me malum into-
lerabile. Comportatum spinarum acutissimarum fascem et

ἀκανθῶν ὀξυτάτων φορτίον καὶ τοῦτο δεσμῷ περι-
σφίγγας ἀπεκρήμνα ὅπισθεν ἐκ τῆς οὐρᾶς, αἱ δὲ οἶον εἰ-
κὸς ἀπιόντος τὴν ὁδὸν ἀποκρεμάμεναι προσέπιπτον μοι
καὶ πάντα μοι τὰ ὀπισθεν νύττουσαι ἐτίτρωσκον· καὶ
ἦν μοι τὸ ἀμύνειν ἀδύνατον, τῶν τιτρωσκόντων αἶε μοι
ἐπομένων κάμου ἡρτημένων. Εἰ μὲν γὰρ ἀτρέμα
προίτοιμι φυλαττόμενος τῶν ἀκανθῶν τὴν προσβολὴν,
ὑπὸ τῶν ξύλων ἀπαλλύμην, εἰ δὲ φεύγοιμι τὸ ξύλον,
τότ' ἤδη τὸ δεινὸν ὀπισθεν οὐδ' προσέπιπτε. Καὶ ὅλος
ἔργον ἦν τῷ ὀνηλάτῃ τῷ ἐμῷ ἀποκτενεῖν με.

31. Ἐπεὶ δὲ ποτε ἅπαξ κακὰ πάσχωιν πολλὰ οὐκέτι
φέρων πρὸς αὐτὸν λαῖ ἐκίνησα, εἶχεν αἶε τοῦτο τὸ λαῖ
ἐν μνήμῃ. Καὶ ποτε κελεύεται στυππεῖον ἐξ ἑτέρου
χωρίου εἰς ἕτερον χωρίον μετενεγκεῖν· κομίσας οὖν
με καὶ τὸ στυππεῖον τὸ πολὺ συνενεγκὼν κατέδησεν ἐπ'
ἐμέ καὶ δεσμῷ ἀργαλίῃ εὖ μάλα προσέδησέ με τῷ φορ-
τίῳ κακὸν ἐμοὶ μέγα τυρούων. Ἐπεὶ δὲ προίεναι λοι-
πὸν ἔδει, ἐκ τῆς ἐστίας κλέψας δαλὸν ἔτι θερμὸν, ἐπειδὴ
πόρρω τῆς αὐλῆς ἐγεγόμεθα, τὸν δαλὸν ἐνέκρυψεν εἰς
τὸ στυππεῖον. Τὸ δὲ — τί γὰρ ἄλλο ἐδύνατο; — εὐθύς
ἀνάπτεται, καὶ λοιπὸν οὐδὲν ἔφερον ἄλλο ἢ πῦρ ἅπλε-
τον. Μαθὼν οὖν ὡς αὐτίκα ὀπτήσομαι, ἐν τῇ ὁδῷ
τέλματι βαθεῖ ἐντυγὼν ῥίπτω ἐμαυτὸν τοῦ τέλματος ἐς
τὸ ὑγρότατον· εἴτα ἐκύλιον ἐνταῦθα τὸ στυππεῖον καὶ
δινῶν καὶ στρέφων ἐμαυτὸν τῷ πληγῇ κατέσβεσα τὸ θερ-
μὸν ἐκεῖνο καὶ πικρὸν ἐμοὶ φορτίον, καὶ οὕτω λοιπὸν
ἀκινδυνότερον ἐβάδιζον τῆς ὁδοῦ τὸ ἐπιλοιπον. Οὐδὲ
γὰρ ἔτι με ἀνάψαι τῷ παιδὶ δυνατόν ἦν τοῦ στυππεῖου
πληγῇ ὑγρῷ πεφυρμένον. Καὶ τοῦτό γε δ' τολμηρὸς παῖς
ἐλθὼν ἐμοῦ κατεψεύσατο, εἰπὼν ὡς παριὼν ἐκὼν ἑαυτὸν
ἐνσεΐσαιμι τῇ ἐστίᾳ. Καὶ τότε μὲν ἐκ τοῦ στυππεῖου
μηδὲ ἐλπίζων ὑπεξῆλθον.

32. Ἄλλ' ἕτερον δ' ἀκάθαρτος παῖς ἐξεῦρεν ἐπ' ἐμέ
μακρῷ κάκιον· κομίσας γὰρ με ἐς τὸ ὄρος καὶ μοι φορ-
τίον ἄδρὸν ἐπιθείς ἐκ τῶν ξύλων, τοῦτο μὲν πιπράσκει
γεωργῷ πλησίον οἰκοῦντι, ἐμέ δὲ γυμνὸν καὶ ἀξυλὸν
κομίσας οἰκαδὲ καταψεύδεται μοι πρὸς τὸν αὐτοῦ δε-
σπότην ἔργον ἀνόσιον· Τοῦτον, δέσποτα, τὸν ὄνον οὐκ
οἶδ' ὅτι βόσκομεν δεινῶς ἄργον ὄντα καὶ βραδύν. Ἀλλὰ
μὴν νῦν ἐπιτηδεύει καὶ ἄλλο ἔργον· ἐπὶ γυναικί· ἢ
παρθένον καλὴν καὶ ὡραίαν ἰδὴ ἢ παιῖδα, ἀπολακτίσας
ἔπειτα δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς, ὡς εἰ τις ἐρᾷ ἀνθρώπος ἄρρην
ἐπὶ ἐρωμένη γυναικὶ κινούμενος, καὶ δάκνει ἐν φιλή-
ματος σχήματι καὶ πλησιάζειν βιάζεται, ἐκ δὲ τούτου
σοι δίκας καὶ πράγματα παρέξει, πάντων ὑβριζομένων,
πάντων ἀνατρεπομένων. Καὶ γὰρ νῦν ξύλα κομίζων
γυναικί· εἰς ἀγρὸν ἀπιούσαν ἰδὼν τὰ μὲν ξύλα πάντα
χαμαὶ ἐσκόρπισεν ἀποσεσάμενος, τὴν δὲ γυναικί· ἐς
τὴν ὁδὸν ἀνατρέψας γαμέειν ἐβούλετο, ἕως ἄλλος ἄλλο-
θεν ἐκδραμόντες ἡμύναμεν τῇ γυναικὶ ἐς τὸ μὴ διασπα-
σθῆναι ὑπὸ τοῦ καλοῦ τούτου ἔραστοῦ.

33. Ὁ δὲ ταῦτα πυνθόμενος, Ἄλλ' εἰ μήτε βαδίζειν,
ἔφη, ἐθέλει μήτε φορτηγεῖν καὶ ἐρωτας ἀνθρωπίνους
ἐρᾷ ἐπὶ γυναικί· καὶ παιῖδας οἰστρούμενος, ἀποσφάζατε

vinculo constrictum, a tergo et cauda mihi suspendebat.
illae ergo, ut facile est ad cogitandum, pergente me viam,
dependentes impingebant atque assiduo punctu posteriora
mihi omnia vulnerabant. Nec defendere me ullo modo pote-
ram, instantibus mihi semper quae vulnerarent, et a me ipso
suspensis. Etenim si sensim progrededer appulsum spina-
rum cavens, peribam a fustibus: si vero fustum fugerem,
tum jam malum illud a tergo acutissimum ingruerat. Et
omnino id operam dabat agaso meus, me ut interficeret.

31. Quum autem semel aliquando mala perpressus multa,
prae impatientia calcem contra illum movissem, semper
illam calcem in memoria habuit. Ac jussus aliquando
stuppam ex uno agro in alterum transferre, adducit me,
stuppamque illam multam collatam mihi imponit, valido-
que me fune sarcinae probe alligat, fraudem mihi ea re ma-
chinatus maximam. Quum vero jam pergendum esset, de
foco furatus torrem adhuc ardentem, ubi procul ab aula re-
cesseramus, eum torrem in stuppa abscondit: illa vero (qui
enim posset aliter?) subito ignem concipit: illicet, nihil fero
aliud quam ignem immensum. Videns ego statim me in
via iri assatum, observata forte lacuna palustri, in liquidissi-
mam illius me partem abjicio: volvensque ibi stuppam,
meque ipsum adeo circumagens et vertens, luto exstinguo
ardentem et acerbam mihi sarcinam: sicque reliquum viae
minori cum periculo absolvo. Neque enim poterat jam puer
iterum accendere stuppam liquido luto subactam. At hoc
certe audax puer, quum delatus esset quo tendebat, me
calumniatus est, me praetereuntem ultro infiruisse me foco.
Interea tum e stuppa praeter spem evaseram.

32. Sed aliud impurus ille puer contra me longe pejus
excogitat. In montem me deducit, gravi lignorum sarcina
oneratum: eaque ligna rustico vendit habitanti in vicinia;
me vero nudum sine lignis domum deductum apud domi-
num suum nefandi facinoris per calumniam reum facit:
Istum, here, inquit, asinum nescio cur alamus, supra modum
piger qui sit ac tardus. Verum nunc aliud quoque sibi opus
curae habet: ubi mulierem, aut virginem pulchram ac
formosam videt, aut puerum; jactatis calcibus cursu eos
insequitur, eademque fere ratione, atque amator homo in
amata sibi muliere, commovetur; et osculi in morem mor-
sicat, et vi in complexum ruit. Ex ea autem re lites tibi
et negotia facesset, quum insultet omnibus, evertat omnes.
Etenim modo ligna gestans, conspecta muliere rus abeunte,
humi dispersit excussa ligna omnia, cum muliere vero in
viam eversa nuptias facere voluit, donec accurrentes aliunde
alius, auxilio fuimus mulieri, ne a praeclearo istoc amatore
laceraretur.

33. Ille vero his auditis, Si vero, inquit, neque incedere
vult, neque gestare onera, et humanos amores amat, in
mulieres puerosque insaniens, illum jugulate, atque inte-

αὐτὸν, καὶ τὰ μὲν ἔγκατα τοῖς κυσὶ δότε, τὰ δὲ κρέα τοῖς ἐργάταις φυλάξατε· καὶ ἢν ἔρῃται πῶς οὗτος ἀπέθανε, λύκου τοῦτο καταψεύσασθε. Ὁ μὲν οὖν ἀκάθαρτος παῖς ὁ ἐμὸς ὀνηλάτης ἔχαιρε καὶ με αὐτίκα ἤθελεν ἀποσφάττειν. Ἀλλ' ἔτυχε γάρ τις παρὼν τότε τῶν γειτόνων γεωργῶν· οὗτος ἐρρύσατό με ἐκ τοῦ θανάτου δεινὰ ἐπ' ἐμοὶ βουλευσάμενος. Μηδαμῶς, ἔφη, ἀποσφάξης ὄνον καὶ ἀλεῖν καὶ ἀχθοφορεῖν δυνάμενον· καὶ οὐ μέγα. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔρωτι καὶ οἰστρίῳ φέρεται, λαβὼν αὐτὸν ἔκτεμε· τῆς γὰρ ἐπαφροδίτου ταύτης ὁρμῆς ἀφαιρεθεὶς ἡμέρός τε εὐθύς καὶ πίων ἔσται καὶ οἷσι φορτίον μέγα οὐδὲν ἀχθόμενος. Εἰ δὲ αὐτὸς ἀπείρως ἔχεις ταύτης τῆς ἰατρείας, ἀφίξομαι δεῦρο μεταξὺ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν καὶ σοι τοῦτον σωφρονέστερον προβατίου παρέξω τῇ τομῇ. Οἱ μὲν οὖν ἔδον ἀπαντες ἐπήνουν τὸν σύμβουλον, ὡς εὖ λέγοι, ἐγὼ δὲ ᾗδ' ἐδάκρυον ὡς ἀπολέσων αὐτίκα τὸν ἐν τῷ ὄνῳ ἄνδρα καὶ ζῆν οὐκέτι ἠθέλειν ἔφην, εἰ γενοίμην εὐνοῦχος· ὥστε καὶ ὁλως ἀποσιτῆσαι τοῦ λοιποῦ ἐγνώκειν ἢ ῥῖψαι ἑμαυτὸν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνθα ἐκπεσὼν θανάτῳ οἰκτίστῳ ὁλόκληρος ἔτι καὶ ἀκέραιος νεκρὸς τεθνήξομαι.

34. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα, ἀγγέλός τις ἀπὸ τῆς κώμης ἦκεν εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ τὴν ἐπαυλιν, ταύτην λέγων τὴν νεόφυτον κόρην τὴν ὑπὸ τοῖς λησταῖς γενομένην καὶ τὸν ταύτης νυμφίον, περὶ δελην ὅψιαν ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῷ αἰγιαλῷ περιπατοῦντας, ἐπιπολάσοντας ἄφνω τὴν θάλατταν ἀρπάσαι αὐτοὺς καὶ ἀφανεῖς ποιῆσαι, καὶ τέλος αὐτοῖς τοῦτο τῆς συμφορᾶς καὶ θανάτου γενέσθαι. Οἱ δὲ οἷα δὴ κεκωνωμένης τῆς οἰκίας νέων δεσποτῶν ἐγνώσαν μὲν ἐν τῇ δουλείᾳ, ἀλλὰ πάντα διαρπάσαντες τὰ ἔδον φυγῇ ἐσύζοντο. Ὁ δὲ νομεὺς τῶν ἵππων κάμει παραλαβὼν καὶ πάντῃ ὅσα δυνατὸς ἦν συλλαβὼν ἐπικατέδρασε μοι καὶ ταῖς ἵπποις * * *. Ἐγὼ δὲ ἤχθόμεν μὲν φέρων φορτίον ὄνου ἀληθινοῦ, ἀλλ' οὖν ἄσμενος τὸ ἐμπόδιον τοῦτο τῆς ἐμῆς ἐδεξάμην ἐκτομῆς. Καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐλθόντες ὁδὸν ἀργαλέον καὶ τριῶν ἄλλων ἡμερῶν τὴν ὁδὸν ἀνύσαντες ἐργόμεθα ἐς πόλιν τῆς Μακεδονίας Βέρροισιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον.

35. Ἐνθαῦτα ἐγνώσαν οἱ ἄγοντες ἡμᾶς ἰδρῶσαι καὶ ἑαυτούς. Καὶ τότε δὴ πρᾶσις ἦν ἡμῶν τῶν κτηνῶν καὶ κῆρυξ εὐφωνος ἐν ἀγορᾷ μέση ἐστὼς ἐκήρυττεν. Οἱ δὲ προσιόντες ἰδεῖν ἤθελον τὰ στόματα ἡμῶν ἀνοίγοντες καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν ἐκαστοῦ ἐβλεπον, καὶ τοὺς μὲν ὠνήσαντο ἄλλος ἄλλον, ἐμὲ δὲ ὕστατον ἀπολελειμμένον ὁ κῆρυξ ἐκέλευεν αὖθις ἐπανάγειν ἐς οἶκον. Ὅρᾳς, ἔφη, οὗτος μόνος οὐχ εὐρήκε κύριον. Ἡ δὲ πολλὰ πολλάκις δινουμένη καὶ μεταπίπτουσα Νέμεσις ἤγαγε καὶ μοι τὸν δεσπότην, ὅσον οὐκ ἂν εὐχαίμην· κίναιδος γὰρ καὶ γέρων ἦν τούτων εἰς τῶν τὴν θεὸν τὴν Συρίαν εἰς τὰς κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς περιφερόντων καὶ τὴν θεὸν ἐπατεῖν ἀναγκαζόντων. Τούτῳ πιπράσκουμαι πολλῆς πάνυ τιμῆς, τριάκοντα δραχμῶν· καὶ στέγων ἤδη τῷ δεσπότην εἰπόμεν ἄγοντι.

36. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐνθα ἔκει Φίληθος — τοῦτο

stina projicite canibus, carnes autem servate operis : ac si interrogabitur quomodo iste perierit, a lupo factum menti-mini. Impurus ergo puer, meus mulio, gaudere, ac statim me velle jugulare. Sed forte fortuna interveniens de vicinia rusticorum aliquis, illa me morte eripuit, dirum quidem contra me consilium subjiciens. Nequaquam, inquit, interfeceris asinum, et molere valentem et gestare onera : nec magnum opus. Quando enim in homines amore atque cestro fertur, comprehensum exseca : etenim venereo isto impetu sublato, mansuetus statim et pinguis erit, et magnum sine labore onus gestabit. Si vero ipse hujus curationis imperitus es, intra tertium quartumve diem huc veniam, et istum tibi ovicula mitiorem illa sectione præstabo. Itaque familiares omnes laudare consiliarium, bene illum dicere asseverantes. Ego vero jam plorare, qui mox perditurus essem latentem in asino virum, et negare me vivere velle, si eunuchus fierem : adeo ut omnino cibo abstinere in posterum decernerem, aut de monte me præcipitare, unde delapsus miserrima quidem morte, integrum tamen adhuc et intermeratum cadaver, morerer.

34. Intempesta jam nocte nuncius de vico aliquis rus venit et in villam, dicens puellam illam recens nuptam, illam quæ in latronum potestate fuerat, ipsiusque spon-sum, sero diei ambos et solos in litore ambulantes, accedente subito maris fluctu abreptos, non amplius comparere, eumque finem illis calamitatis ac mortis accidisse. Hic illi, velut orbata junioribus heris domo, decernunt non amplius manere in servitute, sed directis quæ intus erant omnibus, fuga sibi consulunt. Equarum autem pastor, et me assumo et convasatis quæ poterat omnibus, ea mihi et equabus imponit. * * * Ego gravabar quidem ferens veri onus asini : interim lubens impedimentum illud meæ castrationis excepi. Ac per totam illam noctem difficili itinere quum perrexissemus, et trium aliorum dierum superata via, venimus in urbem Macedoniæ, Berrhoeam, magnam et incolis frequentem.

35. Ibi statuunt qui nos egerant, et ipsi se collocare. Tum igitur nostrum, jumentorum, instituta est auctio : et vocalis præco, in medio stans foro, proclamatur. Accedentes autem emtores inspicere nos volebant, apertisque nostris oribus, annos de dentibus uniuscujusque spectabant. Et partim quidem, aliud aliud emerunt : me autem relictum jubet domum rursus reduci præco, Vides, inquit, hic solus dominum non repperit. Verum illa, multum sæpe vertigine quasi quadam circumacta et huc illuc labans ultrix Providentiæ adduxit mihi quoque, qualem minime optarem, herum. Cinædus enim et senex erat, ex eo genere unus, qui Syriam deam per vicos agrosque circumferunt, et mendicatum ire deam cogunt. Huic vendor magno sane pretio, drachmis triginta. Jamque ingemiscens ducentem sequor dominum.

36. Quum autem venissemus in diversorium Philebi

γὰρ εἶχεν ὄνομα δ ὠνησαμένός με — μέγα εὐθὺς πρὸ τῆς θύρας ἀνέκραγεν, Ὡ κοράσια, δοῦλον ὑμῖν ἐώνημαι καλὸν καὶ ἄδρὸν καὶ Καππαδόχην τὸ γένος. Ἦσαν δὲ τὰ κοράσια ταῦτα ὄχλος κιναιδῶν συνεργῶν τοῦ Φιλῆδου, καὶ πάντες πρὸς τὴν βοήν ἀνεκρότησαν· ὦντο γὰρ ἀληθῶς ἀνθρώπων εἶναι τὸν ἐώνημένον. Ὡ; δὲ εἶδον ὄνον ὄντα τὸν δοῦλον, ἤδη ταῦτα ἐς τὸν Φιλῆδον ἔσχωπτον, τοῦτον οὐ δοῦλον, ἀλλὰ νυμφίον σαυτῇ πόθεν ἄγεις λαβοῦσα; ὄναιο δὲ τούτων τῶν καλῶν γάμων καὶ τέχοις ταχέως ἡμῖν πόλους τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν ἐγέλων.

37. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνετάττοντο ἐπ' ἔργον, ὥσπερ αὐτοὶ ἔλεγον, καὶ τὴν θεὸν ἐνοικευσάμενοι ἐμοὶ ἐπέθηκαν. Εἶτα ἐκ τῆς πόλεως ἐξηλαύνοντο καὶ τὴν χώραν περιήμενον. Ἐπειδὴ δ' εἰς κώμην τινὰ εἰσέλθοιμεν, ἐγὼ μὲν δ θεοφόρητος ἱστάμην, ὁ δὲ αὐλητῆς ἐφύσα δμίλος ἔνθεον, οἱ δὲ τὰς μίτρας ἀπορρίψαντες τὴν κεφαλὴν κάτωθεν ἐκ τοῦ αὐγῆος ἐλάσσοντες τοῖς ἕρπесιν ἐτέμνοντο τοὺς πῆχεις καὶ τὴν γλῶτταν τῶν ὀδόντων ὑπερβάλλον ἑκαστος ἔτεμνε καὶ ταύτην, ὥστε ἐν ἀκαρεῖ πάντα πεπληῆσθαι μαλακοῦ αἵματος. Ἐγὼ δὲ ταῦτα ὀρῶν τὰ πρῶτα ἔτρεμον ἐστὼς, μή ποτε χρεῖα τῇ θεῷ καὶ ὀνείου αἵματος γένοιτο. Ἐπειδὴ δὲ κατακόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς· ἄλλος ἰσχάδας καὶ τυροὺς καὶ ὀἶνον κάδον ἐπέδωκε καὶ πυροῦ μέδιμον καὶ κριθῶν τῷ δυνι. Οἱ δὲ ἐκ τούτων ἐτρέφοντο καὶ τὴν ἐπ' ἐμοὶ κομιζομένην θεὸν ἐθεράπευον.

38. Καὶ ποτε εἰς κώμην τινὰ αὐτῶν εἰσβαλόντων ἡμῶν νεανίσκον τῶν κωμητῶν μέγαν ἀγρεύσαντες εἰσάγουσιν εἰσω ἐνθα καταλύοντες ἔτυχον· ἔπειτα ἐπασχον ἐκ τοῦ κωμητοῦ ὅσα συνήθη καὶ φίλια τοιούτοις ἀνοσίους κιναιδοῖς ἦν. Ἐγὼ δὲ ὑπερπαλῆσας ἐπὶ τῇ ἑμιαυτοῦ μεταβολῇ, Καὶ μέχρι νῦν ἀνέχομαι κακῶν, ἀναβοῶσαι, ὦ Ζεῦ σχέτις, ἠθέλησα, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ οὐκ ἀνέβη μοι ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἡ τοῦ ὄνου ἐκ τοῦ φάρυγγος, καὶ μέγα ὠγκησάμην. Τῶν δὲ κωμητῶν τινες ἔτυχον τότε ὄνον ἀπολωλεκότες, καὶ τὸν ἀπολωλότα ζητοῦντες ἀκούσαντες μου μέγα ἀνσβοῆσαντος παρέρχονται εἰσω οὐδὲν οὐδὲν εἰπόντες ὡς ἐμοῦ τοῦ ἐκείνων ὄντος, καὶ καταλαμβάνουσι τοὺς κιναιδοὺς ἄρρητα ἐνδον ἐργαζομένους καὶ γέλως ἐκ τῶν ἐπεισεληθόντων πολὺς γίγνεται. Ἐξω ἐκδραμόντες ὅλη τῇ κώμῃ τῷ λόγῳ διέδωκαν τῶν ἱερέων τὴν ἀσέλγειαν. Οἱ δὲ αἰδοῦμενοι δεινῶς ταῦτα ἐλληλεγμένα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς εὐθὺς ἐνθεν ἐξήλασαν, καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν τῇ ἐρήμῃ τῆς ὁδοῦ ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἐμοὶ τῷ μνηστῆρι τὰ ἐκείνων μυστήρια. Καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτὸν τὸ δεινὸν ἦν, κακῶς τῷ λόγῳ ἀκούειν, ἀλλὰ τὰ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' ἀνεκτὰ· τὴν γὰρ θεὸν ἀφελόντες μου καὶ χαμαὶ καταθέμενοι καὶ τὰ στρώματά μου πάντα περισπάσαντες γυμνὸν ἤδη προσδουσί με δένδρῳ μεγάλῳ, εἶτα ἐκείνῃ τῇ ἐκ τῶν ἀστραγάλων μάλιστα παῖοντες ὀλίγου ἐδέξαν ἀποκτεῖναι, κελεύοντές με τοῦ λοιποῦ ἄφωνον εἶναι θεοφόρητον. Καὶ μὴν καὶ ἀποσφάζει μετὰ τὰς μάλιστα ἐβούλευ-

(hoc enim nomen habebat qui me emerat), magna statim ante januam voce exclamat, Emi vobis, puellæ, servum pulchrum, et compactum, et gente Cappadocem. At illæ puellæ erant turba cinædorum, Philebi sodalium, qui omnes ad illum clamorem plausum tollunt, rati revera hominem esse quod emtum esset. Quum autem viderent asinum esse illum servum, jam ista in Philebum cavillantur, Hunc non servum, o nostra, sed sponsum tibi unde queso acceptum adducis? feliciter vero tibi eveniant præclaræ hæ nuptiæ, pariasque nobis propediem tales pullos. Sic tum ridebant.

37. Postridie ad opus, ut ipsi dicebant, suum se accingebant; ornatamque deam mihi imposuerunt. Tum urbe egressi per agros circumibamus. Quoties vero ad vicum aliquem accesseramus, ego deæ gerulus insistebam; ac tibicinum turba fanaticum quiddam inflante, illi, mitris abjectis, caput sursum ex cervice intorquentes, gladiis sibi lacertos vulnerant, et exsertant ultra dentes linguam quisque et ipsam incidunt: adeo ut brevissimo temporis spatio molli sanguine plena essent omnia. Ego vero ista quum viderem, primum astans tremere, ne forte deæ asinino etiam sanguine opus esset. Ubi vero ita se conciderant, de circumstantibus spectatoribus stipem, obolos ac drachmas colligunt. Alius ficus, et cascus, et vini cadum insuper dedit, et tritici medimnum et hordei asino. Ex his illi alebantur, gestatamque humeris meis deam colebant.

38. Atque in vicum aliquando illorum delatis nobis, captum de vicanis magnum juvenem intro deducunt, ubi deversabantur: deinde patiuntur a rustico quæ consueta atque cara nefandis istis cinædis erant. Ego vero supra modum dolens mea illa transformatione, Ergo ad hunc usque diem malum sustineo, exclamare, o crudelis Jupiter! volebam: sed vox quidem mea mihi non ascendit e gutture, sed asini; magnum nempe rudebam. Verum agrestes quidam, qui forte asinum perdiderant, requirentes amissum, audito me validum clamante, intro ingrediuntur, nemine præmonito, tanquam ego illorum essem; deprehenduntque cinædos infanda intus patrant. Itaque risus multus ab his qui ingressi fuerant oritur: hinc extra discurrentes per totum vicum, sermonibus differunt sacerdotum libidinem. Hi, quos vehementer puderet ea in apertum esse prolata, proxima nocte statim inde discesserunt: quumque in deserto viæ essent, indigne ferebant et irascebantur mihi, qui mysteria illorum enunciassem. Atque illud quidem tolerabile malum erat, maledicta illorum audire; sed quæ sequebantur, non jam tolerabilia: dea enim ablata a me et humi deposita, detractisque omnibus meis stragulis, nudum jam magnæ arbori alligant: tum illo de talis flagello casum parum aberat quin interficerent, monentes ut mutus in posterum essem deæ gerulus. Quin de jugulando me etiam post verbera deliberabant, qui tanta illos

σαντο ὡς ἐς ὕβριν αὐτοὺς βαλόντα πολλὴν καὶ τῆς κώμης οὐκ ἐργασαμένους ἐκβαλόντα· ἀλλ' ὥστε με μὴ ἀποκτείνειν, δεινῶς αὐτοὺς ἡ θεὸς ἐδυσώπησε χαμαὶ καθήμενὴ καὶ οὐκ ἔχουσα ὅπως δδεύοι.

39. Ἐντεῦθεν οὖν μετὰ τὰς μαστίγας λαβὼν τὴν δέσποιναν ἐβάδιζον καὶ πρὸς ἐσπέραν ἤδη καταλύομεν εἰς ἀγρὸν πλουτοῦντος ἀνθρώπου· καὶ ἦν οὗτος ἐνδον καὶ τὴν θεὸν μάλα ἄσμενος τῇ οἰκίᾳ ὑπεδέξατο καὶ θυσίας αὐτῇ προσήγαγεν. Ἐνθαδὲ οἶδα μέγαν κίνδυνον αὐτὸς ὑποστάς· τῶν φίλων γάρ τις τῇ δεσπότη τῶν ἀγρῶν ἐπεμψε δῶρον δνου ἀγρίου μηρόν· τοῦτον ὁ μάγειρος σκευάσαι λαβὼν βρθυμῖα ἀπώλεσε, κυνῶν πολλῶν λαθραίως εἰσω παρελθόντων· ὃς δεδοῶς πληγὰς πολλὰς καὶ βάσανον ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ μηροῦ ἔγνω κρεμάσαι ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἡ δὲ γυνὴ ἡ τούτου, κακὸν ἐξαίσιον ἐμὸν, Ἀλλὰ μήτε ἀπόθνησκε, εἶπεν, ὦ φίλτατε, μήτε ἀθυμῖα τοιαύτη δῶς σεαυτὸν· πειθόμενος γάρ μοι πράξεις εὖ πάντα. Τῶν κιναιδῶν τὸν ὄνον λαβὼν ἔξω εἰς ἐρημον χωρίον κάπειτα σφάζας αὐτὸν τὸ μέρος μὲν ἐκεῖνον τὸν μηρόν ἀποτεμῶν κόμισε δεῦρο καὶ κατασκευάσας τῷ δεσπότη ἀπόδος καὶ τὸ ἄλλο τοῦ ὄνου κάτω που ἐς κρημνὸν ἄφες· δοῖς γὰρ ἀποδράς οἴχεσθαι ποι καὶ εἶναι ἀφανής. Ὅρῃς δὲ ὡς ἔστιν εὐσαρκος καὶ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου πάντα ἀμείνων; Ὁ δὲ μάγειρος τῆς γυναικὸς ἐπαινέσας τὸ βούλευμα, Ἄριστα, ἔφη, σοι, ὦ γύναι, ταῦτα, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ τὰς μαστίγας φυγεῖν ἔχω, καὶ τοῦτό μοι ἤδη πεπράξεται. Ὁ μὲν οὖν ἀνόσιος οὗτος οὐμὸς μάγειρος ἐμοῦ πλησίον ἐστὼς τῇ γυναικὶ ταῦτα συνεβουλεύετο.

40. Ἐγὼ δὲ τὸ μέλλον ἤδη προορώμενος κράτιστον ἔγνων τὸ σῶζειν ἑμαυτὸν ἐκ τῆς κοπίδος καὶ ῥήξας τὸν ἱμάντα ᾧ διηγόμην καὶ ἀνασκιρτήσας ἱεμαὶ δρόμῳ εἰσω ἔνθα ἐδείκνουν οἱ κιναιδοὶ σὺν τῷ δεσπότη τῶν ἀγρῶν. Ἐνταῦθα εισδραμὼν ἀνατρέψας πάντα τῷ σκιρτήματι καὶ λυχνίαν καὶ τραπέζας· καὶ γὰρ μὲν ὦμην κομψόν τι τοῦτο πρὸς σωτηρίαν ἐμὴν εὐρηκέναι, καὶ τὸν δεσπότην τῶν ἀγρῶν κελεύειν εὐθέως ὡς ἀγέρωχον ὄνον ἐμὲ κατακλεισθέντα ποι φυλάττεσθαι ἀσφαλῶς· ἀλλὰ με τοῦτο τὸ κομψὸν εἰς ἔσχατον ἤνεγκε κίνδυνον. Λυττᾶν δόξαντές με ξίφη πολλὰ ἤδη καὶ λόγχας ἐπ' ἐμὲ ἐσπásαντο καὶ ξύλα μακρὰ, καὶ εἶχον οὕτως ὥστε ἀποκτενεῖν με. Ἐγὼ δὲ ὁρῶν τοῦ δεινοῦ τὸ μέγεθος δρόμῳ εἰσω παρέρχομαι ἔνθα οἱ ἐμοὶ δεσπότηαι κοιμηθήσεσθαι ἔμελλον. Οἱ δὲ θεασάμενοι τοῦτο συγκλείουσι τὰς θύρας εὖ μάλα ἔξωθεν.

41. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ὁρθρος ἦν, ἀράμενος τὴν θεὸν αὐθις ἀπῆειν ἅμα τοῖς ἀγύρταις καὶ ἀφικόμεθα εἰς κώμην ἄλλην μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, ἐν ᾗ καὶ καινότερον τι ἑτατεύσαντο, τὴν θεὸν μὴ μείναι ἐν ἀνθρώπου οἰκίᾳ, τῆς δὲ παρ' ἐκείνοις μάλιστα τιμωμένης ἐπιχωρίου δαίμονος τὸν ναὸν οἰκίσαι. Οἱ δὲ καὶ μάλα ἄσμενοι τὴν ξένην θεὸν ὑπεδέξαντο τῇ σφῶν αὐτῶν θεῷ συνοικίσαντες, ἡμῖν δὲ οἰκίαν ἀπέδειξαν ἀνθρώπων πενήτων. Ἐνταῦθα συχνὰς ἡμέρας οἱ δεσπότηαι διατρί-

mersissem contumelia, et antequam meruissent aliquid, vico excussissem : sed quominus me occiderent, deae recundia movebantur, jacentis humi nec habentis quomodo iter faceret.

39. Hinc ergo post flagella, recepta domina, pergo. Verus vespeream devertimus in praedio hominis divitis. Domi hic erat commodum, lubensque deam domi recipiebat, offerebatque illi sacrificia. Hic memini magnum me subire periculum. Miserat domino praedii donum amicorum aliquis, femur silvestris asini : hoc coquus, acceptum ut pararet negligentia perdidit, canibus multis clam ingressis. Hic plagarum multarum metu atque cruciatus ob perditum femur, suspendere se decernit. Verum uxor illius, inauspicatum mihi malum, Tu vero, carissime, inquit, mori noli, ne desperationi tali te tradideris : mihi enim obsecutus bene omnia feceris. Cinædorum illum asinum educ in locum remotum, ibique mactati partem illam, femur abscisum huc affer, apparatusque redde domino, reliqua asini per praeceps aliquorsum abijce : videbitur enim aufugisse aliquo, et sic discessisse ex oculis. Viden' quam est carnis, et agresti illo omnibus modis melior ? Coquus, laudato mulieris consilio, Optime, inquit, ista, uxor : et hoc solo opere flagella mihi licebit effugere : et hoc jam statim perfectum dabitur a me. Haec nefarius ille meus coquus prope me astans, cum uxore deliberabat.

40. At ego quid futurum esset prospiciens, optimum ratus a cultro me eripere, rupto quo ducebar loro et exultans, curriculo irrumpo ubi caenabant cum domino agrorum cinædi. Hic intro currens everto insultu meo omnia, candelabrum et mensas. Ac videbar mihi equidem scitum quiddam ad salutem meam invenisse, ac jussurum ruris dominum statim me tanquam elatum ferocia asinum includi uspiam diligenterque asservari. Sed illud ipsum me scitum in extremum periculi adduxit. Rabiosum me ratū, multos jam gladios in me hastasque strinxerant et longos fustes, atque ut statim interfecturi me se comparaverant. Ego autem perspecta periculi magnitudine, cursu me intro in eum locum proripio, ubi pernoctaturi erant mei domini. Quo illi animadverso, probe januas extra occludunt.

41. Post lucis exortum sublata iterum dea cum agyrtis abeo, pervenimusque in vicum alium magnum et hominibus frequentem, in quo novum praestigiarum genus pararunt, non manere deam in hominis aedibus, sed in templo deae illius loci, quae maxime ab illis colebatur, deversari velle. Illi ac lubentes quidem peregrinam deam recipiunt, dicentes in suae ipsorum deae hospitium deductam : nobis vero domum pauperculorum hominum assignant. Hic dies aliqua multos commorati domini mei abire in vicinam urbem quum

φαντες ἀπείναι ἤθελον εἰς τὴν πλησίον πόλιν καὶ τὴν θεὸν ἀπῆλθον τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ τέμενος παρελθόντες ἐκόμιζον αὐτήν, καὶ θέντες ἐπ' ἔμοι ἤλαυνον ἔξω. Ἐτυχον δὲ οἱ δυσσεβεῖς εἰς τὸ τέμενος ἐκεῖνο παρελθόντες ἀνάθημα φιλήντα χρυσὴν κλέψαντες, ἣν ὑπὸ τῇ θεῷ ἔφερον· οἱ δὲ κομῆται αἰσθόμενοι τοῦτο εὐθὺς ἐδῶκαν, εἴτα ὡς πλησίον ἐγένοντο, καταπιδῆσαντες ἀπὸ τῶν ἵππων εἶχοντο αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ δυσσεβεῖς καὶ ἱεροσόλους ἐκάλουν καὶ ἀπῆλθον τὸ κλαπὲν ἀνάθημα, καὶ ἐρευνῶντες πάντα εὗρον αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θεοῦ. Δῆσαντες οὖν τοὺς γυνῖας ἦγον ὀπίσω καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐμβάλλουσι, τὴν δὲ θεὸν τὴν ἐπ' ἔμοι κομίζομένην ἀράμενοι ναφ' ἄλλω ἔδωκαν, τὸ δὲ χρυσὸν τῇ πολιτείᾳ θεῷ πάλιν ἀπέδωκαν.

42. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ τε σκεύη καὶ με πιπράσκειν ἔγνωσαν, καὶ ἀπέδοντό με ξένῳ ἀνθρώπῳ τὴν πλησίον κώμην οἰκοῦντι, τέχνην ἔχοντι ἄρτους πέττειν· οὗτός με παραλαβὼν καὶ πυρῶν μεδίμνους δέκα ὀνισάμενος, ἐπιθείς μοι τὸν πυρὸν οἶκαδε ἤλαυνεν ὡς ἑαυτὸν ὁδὸν ἀργαλέον· ὡς δὲ ἤκομεν, εἰσάγει με εἰς τὸν μυλῶνα, καὶ ὁρῶ πολὺν πλῆθος ἐνδον ὁμοδοῦλον κτηνῶν, καὶ μύλαι πολλαὶ ἦσαν, καὶ πᾶσαι τούτοις ἐστρέφοντο, καὶ πάντα ἐκεῖνα μεστὰ ἦν ἀλεύρων. Καὶ τότε μὲν με οἷα ξένον δοῦλον καὶ φορτίον βαρύτατον ἀράμενον καὶ ὁδὸν ἀργαλέον ἀφιγμένον ἀναπαύεσθαι ἐνδον ἀφῆκαν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁδὸν τὰ θύματα μου σκαπᾶσαντες ὑποζυγούσας με τῇ κώπῃ τῇ μύλης· εἴτα ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ἡπιστάμην ὅπως χρὴ ἀλεῖν πολλάκις παθὼν, προσεποιούμην δὲ ἀγνοεῖν· ἀλλὰ μάτην ἤλπισα. Λαβόντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἐνδον βακτηρίας περιίστανται με καὶ μὴ προσδοκῆσαντα, ὡς οὐχ ὁρῶντα, παίουσιν ἀθρόα τῇ χειρὶ, ὥστε με ὑπὸ τῆς πληγῆς ὥσπερ στρόμβον ἐξαπίνης στρέφειν· καὶ πείρα ἔμαθον ὅτι χρὴ τὸν δοῦλον ἐς τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν, μὴ περιμένειν τὴν χεῖρα τοῦ δεσπότου.

43. Λεπτὸς οὖν πάνυ γίγνομαι καὶ ἀσθενὴς τῷ σώματι, ὥστε ἔγνω με ὁ δεσπότης πωλῆσαι, καὶ ἀποδίδομαι ἄνθρώπῳ κηπουρῷ τὴν τέχνην· οὗτος γὰρ εἶχε κῆπον λαβὼν γεωργεῖν. Καὶ τοῦτο εἶχομεν ἔργον· ὁ δὲ δεσπότης ἔωθεν ἐπιθείς μοι τὰ λάχανα ἐκόμιζεν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ παραδούς τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν ἦγέ με πάλιν εἰς τὸν κῆπον. Εἴτα ἐκεῖνος μὲν καὶ ἔσκαπτε καὶ ἐφύτευε καὶ τὸ ὕδωρ τῷ φυτῷ ἐπήγεν, ἐγὼ δὲ ἐν τούτῳ εἰστήκειν ἀργός. Ἦν δέ μοι δεινὸς ἀλγεινός ὁ τότε βίος· πρῶτον μὲν ἐπεὶ χειμὼν ἦδη ἦν κακείνος οὐδὲ αὐτῷ στρώμα εἶχεν ἀγοράσαι οὐχ ὅπως ἔμοι, καὶ ἀνυπόδητος πηλὸν ὑγρὸν καὶ πάγον σκληρὸν καὶ ὀξὺν ἐπάτουν, καὶ φαγεῖν τοῦτο μόνον ἀμφοτέροις ἦν θρίδακας πικρὰς καὶ σκληρὰς.

44. Καὶ ποτε ἐξιόντων ἡμῶν ἐς τὸν κῆπον ἐντυγχάνει ἀνὴρ γενναῖος στρατιώτου στολὴν ἡμιεσμένους, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καὶ ἤρατο τὸν κηπουρὸν ὅποι ἀπάγοι τὸν ὄνον ἐμέ· ὁ δὲ, οἶμαι, τῆς φωνῆς ἀνόητος ὢν οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ὁ δὲ

vellent, deam repetunt ab incolis, atque ipsi in sacrum ingressi inde eam exportant, mihi que impositam educunt. Verum impii in sacrum illud ingressi donarium, phialam auream furati fuerant, quam sub deae vestibus ferebant. Sed animadversa re, vicani statim persequerentur : deinde, quum prope essent, desilientes ab equis illos in via prehendebant, impios vocabant sacrilegosque, sublatum furto donarium reposcebant, idque excussis omnibus in sinu deae invenerunt. Vincitos ergo effeminatos hosce reducunt, atque ipsos quidem conjiungunt in vincula ; deam autem, quam meo gestabam tergo, sublatam in aliud templum dedere ; aurum denique suae civitatis Deae restituerunt.

42. Postridie cum supellectili illorum me quoque statuerunt vendere : et vendidere hospiti de proximo vico homini, cujus ars erat panes coquere. Hic me assumptum, impositis decem, quos emerat, tritici medimnis, domum deduxit suam, via quidem aspera. Quum advenissemus, deducit me in pistrinum. Et video ibi magnam intus conservorum jumentorum multitudinem ; et molae ibi multae erant, quae omnes ab his circumagebantur, pleneque farinis omnia. Et tum quidem me ut servum penegre advenientem, quique gravissimum onus gestassem, viamque difficilem confecissem, requiescere intus passi sunt. At postridie ejus diei, praetense oculis meis velo, temoni me molae subjungant ; tum agitabant. Ac bene equidem noram quomodo molendum esset, qui saepe subiissem : ignorare tamen me simulabam. Verum frustra fuit spes mea. Correptis enim baculis domesticorum multi me circumstant, neque necopinantem, qui nihil viderem, conferta manu pulsant, adeo ut a plagis trochi instar subito circumagerer. Itaque experimento tum didici, non oportere servum ad hoc, ut officium faciat, manum exspectare heri.

43. Emaciatus ergo et imbecillo corpore quum fierem, statuit dominus me vendere, venditque homini olitori, qui hortum colendum conduxerat. Hic illud habebamus negotii : dominus autem mane imposita mihi olera deportabat in forum, eaque quum vendentibus tradidisset, retro me in hortum agebat. Deinde illo et fodiente et plantante et plantas irrigante, vacuus ego astabam. Erat autem vehementer molesta quam tum vitam agebam : primo quidem quod hiems jam esset, et ille neque unde stragula sibi emeret haberet, nedum ut mihi, et quod sine soleis lutum humidum et glaciem duram atque acutam calcarem ; cibi vero hoc solum utrique esset, lactucae amarae ac durae.

44. Aliquando exeuntibus nobis in hortum, adest vir fortis, militari veste inductus, ac primum Italorum nos lingua alloquitur, interrogans olitorem, quo me asinum abduceret? Hic, linguae, puto, ignarus, nihil respondet. Ille

ὀργιζόμενος, ὡς ὑπερορώμενος, παίει τῇ μάστιγι τὸν κηπουρὸν, κἀκείνος συμπλέκεται αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν ὁδὸν ὑποσπάσας ἐκτείνει, καὶ κείμενον ἔπαιεν ὅθω καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ λίθῳ τῷ ἐκ τῆς ὁδοῦ· ὁ δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀντεμάχεται καὶ ἡπτεῖται, εἰ ἀνασταίη, ἀποκτενεῖν τῇ μαχαίρᾳ· ὁ δὲ ὥσπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου διδαχθεὶς, τὸ ἀκινδυνότατον, σπᾶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ῥίπτει πόρρω, εἴτα αὐθὺς ἔπαιε κείμενον. Ὁ δὲ τὸ κακὸν ὁρῶν ἤδη ἀπόρητον ψεύδεται ὡς τεθνηκώς ἐν ταῖς πληγαῖς· ὁ δὲ δέσας ἐπὶ τούτῳ τὸν μὲν αὐτοῦ ὡς εἶχε κείμενον ἀπολείπει, τὴν δὲ μάχαιραν βασιτάσας ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνεν ἐς τὴν πόλιν.

45. Ὡς δὲ ἤλθομεν, τὸν μὲν κῆπον αὐτοῦ συνεργῶτιν ἐπέδωκε γεωργεῖν, αὐτὸς δὲ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ δεδιὼς κρύπτεται ἅμα ἐμοὶ πρὸς τινος τῶν ἐν ἄστει συνηθῶν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, δοῖαν αὐτοῖς, οὕτω ποιούσι τὸν μὲν ἐμὸν δεσπότην κιβωτῷ ἐνέκρυψαν, ἐμὲ δὲ ἀράμενοι ἐκ τῶν ποδῶν κομίζουσιν ἄνω τῇ κλίμακι ἐς ὑπερῶν κἀκεῖ με ἄνω συγχλεύουσιν. Ὁ δὲ στρατιώτης ἐκ τῆς ὁδοῦ τότε μόλις ἐξαναστὰς, ὡς ἔφασαν, καρθηβρῶν ταῖς πληγαῖς ἤκεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῖς στρατιώταις τοῖς σὺν αὐτῷ ἐντυχὼν λέγει τὴν ἀπόνοιαν τοῦ κηπουροῦ· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ἐλθόντες μανθάνουσιν ἔνθα ἦμεν κεκρυμμένοι, καὶ παραλαμβάνουσι τοὺς τῆς πόλεως ἄργοντας. Οἱ δὲ εἰσω τινὰ πέμπουσι τὸν ὑπηρέτην καὶ τοὺς ἐνδον ἅπαντας προελθεῖν ἕξω καλεῖουσιν· ὡς δὲ προσῆλθον, ὁ κηπουρὸς οὐδαμοῦ ἐφάνετο. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ἐνδον ἔφασαν εἶναι τὸν κηπουρὸν καμὲ τὸν ἐκείνου ὄνον· οἱ δὲ οὐδὲν ἄλλο ὑπολελειφθαι ἔλεγον οὔτε ἀνθρώπον οὔτε ὄνον. Θορόβου δὲ ἐν τῷ στενωπῷ καὶ πολλῆς βοῆς ἐκ τούτων γενομένης ὁ ἀγέρωχος καὶ πάντα περιεργος ἐγὼ βουλόμενος μαθεῖν τίνας εἴεν οἱ βοῶντες, διακύπτω ἄνωθεν κάτω διὰ τῆς θυρίδος. Οἱ δὲ με ἰδόντες εὐθὺς ἀνέκραγον· οἱ δὲ ἐαλώμεσαν ψευδῇ λέγοντες· καὶ οἱ ἄρχοντες εἰσω παρελθόντες καὶ πάντα ἀνερουνῶντες εὐρίσκουσι τὸν ἐμὸν δεσπότην τῇ κιβωτῷ ἐγκείμενον καὶ λαθόντες τὸν μὲν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐπεμψαν λόγον τὸν τετολημμένον ὁρῶντα, ἐμὲ δὲ κάτω βασιτάσαντες τοῖς στρατιώταις παρέδωκαν. Πάντες δὲ ἄσβεστον ἐγέλων ἐπὶ τῷ μηνύσαντι ἐκ τῶν ὑπερῶν καὶ προδόντι τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην· καὶ τότε ἐξ ἐμοῦ πρώτου ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους ὁ λόγος οὗτος, Ἐξ ὄνου παρακύψεως.

46. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τί μὲν ἔπαθεν ὁ κηπουρὸς ὁ ἐμὸς δεσπότης οὐκ οἶδα, ὁ δὲ στρατιώτης πωλήσειν με ἔγνω, καὶ πιπράσκει με πέντε καὶ εἰκοσιν Ἀττικῶν· ὁ δὲ ὠνησάμενος θεράπων ἦν ἀνδρὸς σφόδρα πλουσίου πόλεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τῆς μεγίστης Θεσσαλονίκης. Οὗτος τέχνην εἶχε ταύτην, τὰ ὅσα τῷ δεσπότη ἑσκεύαζε, καὶ εἶχεν ἀδελφὸν σύνδουλον ἄρτους πέττειν καὶ μελίπηκτα κίρνειν ἐπιστάμενον. Οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ σύσκηνοί τε αἰεὶ ἦσαν ἀλλήλοις καὶ κατέλυνον ἐν ταύτῃ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν τεχνῶν εἶχον ἀναμειγμένα, καὶ μετὰ ταῦτα κάμει ἴστασαν ἔνθα κατέλυνον. Καὶ οὗτοι μετὰ τὸ δεῖ-

vero irascitur, velut qui contemptul haberetur, et flagello pulsat olitorem. Hic complexus hominem, supplantatum in via extendit, atque ita jacentem manu, pede, lapide de via concidebat. Ille primo et contra pugnare, et, si surrexisset, gladio se hunc interfectorum, minari: hic vero, tanquam ab illo ipso edoctus, quod erat tutissimum, abstractum ei gladium longe abjicit, tum denuo jacentem seriebat. Ille intolerabile jam malum videns, plagis se mortuum fingit. At hic ea re perterritus, istum ibi ut erat jacentem relinquit; gladio autem sumto mihi insidens in urbem pergit.

45. Quo quum venissemus, hortum suum cuidam suo socio colendum dedit: ipse vero metu imminentis ex facinore in via periculi, se mecum apud quemdam in urbe familiarium occultat. Postero die, consilio habito, ita faciunt, meum dominum arca abscondunt, me autem pedibus suspensum per scalas sursum portant in supernum quoddam cubiculum, ibique supra includunt. At miles, aegre de via quum surrexisset, ut dicebant, capite a plagis adhuc gravato in urbem venit, et commilitonibus suis collocutus, narrat olitoris audaciam. Illi, ipsum comitati, ubi occultati essemus explorant, ac magistratus urbis adhibent. Illi lictorum quendam intro mittunt, ac prodire qui intus essent omnes jubent: his prodeuntibus, nusquam comparet olitor. Milites ergo intus esse aiunt olitorem, meque ipsius asinum: at illi nihil relictum ibi aliud confirmant, neque hominem, neque asinum. Tumultu vero in angusto vico clamoreque inde exorto multo, ille ego feroculus et omnium curiosus, scire volens qui essent illi clamantes, desuper ad inferiora per fenestellam despicio. At isti me conspecto statim exclamare: alteri in mendacio deprehendi. Ingressi magistratus et perscrutati omnia, inveniunt dominum meum jacentem in arca; prehensumque mittunt in carcerem, ut causam audaciæ suæ diceret, me autem deportatum dedunt militibus. Ceterum risus compesce non potuit super illo de tectis indice, et sui domini proditore. Atque ex eo inde tempore a me primum in hominum ora venit proverbium, De prospectu asini.

46. Postridie olitore meo domino quid factum sit ignoro, me vero vendere miles statuit, venditque quinque et viginti drachmis Atticis. Qui me emerat famulus erat viri ditissimi, ex urbe per Macedoniam maxima, Thessalonice. Hic artem habebat istam: pulmentaria parabat domino; habebatque conservum fratrem, panes coquere et mellita concinnare edulia doctum. Hi fratres contubernio semper eodem utebantur, deversabantur in eodem, et permista sibi invicem artium instrumenta habebant. Deinde mihi etiam suo in deversorio stabulum tribuunt. Hi post cœnam heri re-

πνον τοῦ δεσπότου πολλὰ λαίψανα ἄμφω εἰσω ἐκόμεζον· ὁ μὲν κρεῶν καὶ ἰχθύων, ὁ δὲ ἄρτων καὶ πλακούντων. Οἱ δὲ κατακλείσαντες ἑνδόν ἐμὲ μετὰ τούτων καὶ φυλακὴν ἐμοὶ γλυκυτάτην περιστήσαντες ἀπήσαν ὥστε ἀπολούσασθαι· καὶ γὰρ τοῖς παρακειμένοις κριθίοις μακρὰ χαίρειν λέγων ταῖς τέχναις καὶ τοῖς κέρδεσι τῶν δεσποτῶν ἐδίδουν ἐμαυτὸν, καὶ διὰ μακροῦ πάνυ ἐγεμίζομην ἀνθρωπεῖου τροφῆς. Οἱ δὲ ἀναστρέψαντες εἰσω τὰ μὲν πρῶτα οὐδὲν ἡσθάνοντο τῆς ὀλοφάγίας τῆς ἐμῆς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν παρακειμένων, καὶ μοῦ ἔτι ἐν φόβῳ καὶ φειδοῖ κλέπτοντος τὸ ἄριστον. Ἐπεὶ δὲ καὶ τέλος ἤμην αὐτῶν καταγνοῦς ἄνοιαν, τὰς καλλίστας τῶν μερίδων καὶ ἄλλα πολλὰ κατέτρωγον. Καὶ ἐπειδὴ ἡσθοντο ἤδη τῆς ζημίας, τὰ μὲν πρῶτα ἄμφω ὑπόπτον ἐς ἀλλήλους ἐβλεπον καὶ κλέπτην ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καὶ ἄρπαγα τῶν κοινῶν καὶ ἀναίσχυντον ἔλεγον, καὶ ἦσαν ἀκριβεῖς λοιπὸν ἄμφω καὶ τῶν μερίδων ἀριθμὸς ἐγίγνετο.

47. Ἐγὼ δὲ τὸν βίον εἶχον ἐν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, καὶ τὸ σῶμά μου ἐκ τῆς συνήθους τροφῆς πάλιν καλὸν ἐγεγόνει καὶ τὸ δέρμα ἐπαυθούση τῇ τριχὶ ἀπέστιλδεν. Οἱ δὲ γενναῖότατοι μέγαν τέ με καὶ πῖνα ὀρώντες καὶ τὰ κριθῖδια μὴ δαπανώμενα, ἀλλ' ἐν ταῦτῳ μέτρῳ ὄντα, εἰς ὑπόνοιαν ἔρχονται τῶν τολμημάτων τῶν ἐμῶν, καὶ προελθόντες ὡς εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπίνοντες, ἔπειτα τὰς θύρας συγκλείσαντες, προσβαλόντες ὅπῃ τι τὰ ὅμματα τῆς θύρας ἐσκοποῦντο τάνδον. Κἀγὼ τότε μηδὲν τοῦ δόλου εἰδὼς ἡρίστων προσελθὼν. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐγελῶν ὀρώντες ἄριστον ἀπίστον· εἶτα δὲ τοὺς ὁμοδούλους ἐκαλουν ἐπὶ τῇ ἐμῇ θέαν, καὶ γέλως πολλὴ ἦν, ὥστε καὶ ὁ δεσπότης αὐτῶν ἤκουσε τοῦ γέλως, θορύβου ὄντος ἔξωθεν, καὶ ἤρετό τινα ἐπ' ᾧ τοσούτον οἱ ἔξω γελῶσιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ἐξανίσταται τοῦ συμποσίου καὶ διακύψας εἰσω ὁρᾷ με σὺς ἀγρίου μερίδα καταπίνοντα, καὶ μέγα ἐν γέλῳ ἀναβοήσας εἰστρέχει εἰσω. Κἀγὼ σφύδρα ἡχόμην ἐπὶ τοῦ δεσπότου κλέπτῃς ἅμα καὶ λίχνος ἐαλωκώς. Ὁ δὲ πολλὴν εἶχεν ἐπ' ἐμοὶ γέλῳ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κελεύει με εἰσω ἀγεσθαι εἰς τὸ ἐκείνου συμπόσιον, ἔπειτα τράπεζάν μοι παραθεῖναι εἶπε καὶ εἶναι ἐπ' αὐτῇ πολλὰ τῶν ὅσα μὴ δύνατον ἄλλῳ ὄντι καταφαγεῖν, κρέα λοπάδας ζωμοὺς ἰχθύς, τοῦτο μὲν ἐν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, τοῦτο δὲ νάπτει ἐπιεχυμένους. Κἀγὼ τὴν τύχην ὄρων ἡδὴ ἀπάλόν μοι προσμειδιώσαν καὶ μαθὼν ὅτι με τοῦτο μόνον ἐὸ παίγνιον ἀνασώσει, καί τοι ἡδὴ ἐμπεπλησμένος ὅμως ἡρίστων τῇ τραπέζῃ παραστάς. Τὸ δὲ συμπόσιον ἐκλονεῖτο τῷ γέλῳ. Καὶ τις εἶπε, Καὶ πῖεται οἶνον οὗτος ὁ ὄνος, ἦν τις αὐτῷ ἐγκρασάμενος ἐπιδῷ· καὶ ὁ δεσπότης ἐκέλευσε καὶ γὰρ τὸ προσενεχθὲν ἔπιον.

48. Ὁ δὲ οἶον εἰκὸς ὄρων με κτῆμα παράδοξον τὴν μὲν τιμὴν τὴν ἐμὴν κελεύει τῶν διοικητῶν τινα καταβαλεῖν τῷ ἐμῷ ὠνησαμένῳ καὶ ἄλλο τοσούτον, ἐμὲ δὲ παρέδωκεν ἀπελευθέρῳ τῶν αὐτοῦ τινα νεανίσκῳ καὶ εἶπε κατηγεῖν ὅσα ποῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν αὐτὸν

liquas ambo multas eo conferunt, carniū alter et piscium, alter panum et placentarum. Ipsi deinde me cum his intus incluso, dulcissimaque mihi mandata custodia, lavatum abeunt. Et ego, apposis mihi hordeolis longum vale dicens, artibus me et lucris dominorum trado; ac longo post intervallo humano me cibo probe saburro. Illi domum reversi primo nihil de mea ligurritione sentire, prae multitudine eorum quae erant apposita, et quod adhuc cum metu et parsimonia quadam furarer prandium. Quum vero jam omnino certum mihi esset de illorum ignoratione, pulcherrimas quasque partes et alia multa devorabam. Deinde ubi damnum senserant, principio de se invicem suspicari aliquid, ac furem alter alterum, et communium raptorem, et impudentem dicere, ac sollicitam uterque de cetero curam ac dinumerationem partium adhibere.

47. Ego interim voluptuariam agere vitam ac delicatam: ut corpus meum de consueto cibo speciosum rursus fieret, et corium efflorescente pilo niteret. Illi autem boni viri, obesus me et pinguem quum viderent, nec consumi tamen bordea, sed eandem servare mensuram, in suspitionem audaciae meae adducuntur. Itaque progressi tanquam in balneum abirent, occlusa deinde janua, et oculis rimae cuidam januae admotis, quid intus fieret speculantur. Ego tum doli ignarus, commodum ad prandendum accesseram. Illi vero primo ridebant, incredibile videntes prandium; deinde conservos ad spectandum me advocabant, et risus multus erat, adeo ut dominus etiam illum audiret, tantus extra erat tumultus, rogaretque aliquem, qua de causa qui extra essent sic riderent. Re vero audita, surgit de convivio et introspicens videt me apri partem devorare; sublatoque cachinno, intro currit. Mihi vehementer molestum erat coram domino furem simul et ligurritorem deprehendi. At ille multum diuque de me ridebat, ac primo in suam me cœnationem jubet introduci, tum mensam mihi apponi, et esse in illa eorum multa quae alius edere asinus non potest, carnes, ostrea, jurenta, pisces, partium in garo et oleo positos, partium perfusos sinapi. Ego fortunam videns jam blandum mihi ridentem, animadverso, hoc solum mihi ludicrum salutis futurum, licet jam impletus cibus, tamen prandebam astans mensae. Resonabat interea risu convivium. Ac dicebat aliquis, Bibet etiam vinum hic asinus, si quis illi temperatum praebeat. Jubet dominus, et ego oblatum bibo.

48. Ille, ut facile est ad credendum, quum singulare et insolitum me animal videret, pretium meum solvere jubet procuratorum aliquem ei qui me tenerat, et alterum tantum: me autem liberto cuidam suo adolescenti tradidit, et docere jussit, quibus faciendis maxime illum possem oblectare.

δυναμην. Τῷ δὲ γε βῆδία ἦν πάντα· ὑπήκουον γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλίνεσθαι με ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἀνθρώπων ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν, εἴτα καὶ προσπαλαίειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ κατανεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυνάμην μὲν καὶ δίχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν καὶ τὸ πρῶμα περιδότην ἦν, ὅνος δὲ τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαίων, ὅνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευσον ἐν καιρῷ καὶ κατένευσον· καὶ πεινὴ δὲ ὅποτε θελήσαιμι, ἤτουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν οἰνοχόον κινήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὸ πρᾶγμα ὡς παράδοξον ἀγνοοῦντες ἀνθρώπων ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιοῦμένην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νότου καὶ τρέχειν δρόμον ἀλυπότατον καὶ τῷ ἀναδάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευή μοι ἦν πολυτελές, καὶ στρώματα πορφυρὰ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεχόμεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφωνοῦντες.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς δὲ δεσπότης ἡμῶν, ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἐληλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θέαν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλοις πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδώτων· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδῆ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀπῆκτο ἡ πορεία. Ἐξελάνομεν ἔωθεν, ἀγῶν τὸν δεσπότην ἔφερον εἰ ποτε χωρίον εἴη τῆς ὁδοῦ τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιβαίνειν χαλεπόν. Ὡς δὲ κατέδημεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην, οὐκ ἦν ὅστις ἐπὶ θέαν οὐκ ἠπείγετο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμήν· ἡ γὰρ ἐμὴ δόξα προελήλυθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἐμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἀλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον ἐδείκνυέ με καὶ τὰ παράδοξα ἐκεῖνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρετίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοον εὗρεν ἐξ ἐμοῦ πολλὸν πᾶν δραχμῶν· κατακλείσας γὰρ με ἐνδον εἶχεν ἐστῶτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμέ καὶ τὰμὰ παράδοξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἤνοιγεν. Οἱ δ' εἰσεκόμεζον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐδωδῶν, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι δνου γαστρὶ δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἡσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότη καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πῖων δεινῶς ἦδη ἐγεγόνειν. Καὶ ποτε γυνὴ ξένη οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἱκανή, παρελθούσα ἔσω ἰδεῖν ἐμέ ἀριστῶντα εἰς ἔρωτά μου θερμοὺν ἐμπίπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ δνου, τοῦτο δὲ τῷ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προελθούσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἀδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγχωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύσασθαι· κακείνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Κάπειθ' ἐσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκεν ἡμᾶς δὲ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἐνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic fuere omnia : nam statim ego obediebam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, insituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et renuere ad voces, et quæcumque potuisssem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, polor vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando bibere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatum, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare disciebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebantur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Menecles noster henus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriæ gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat profectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonice pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo præcucurrerat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vino me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in cæna.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum repererat. Intus enim conclusum me et stibulantem habebat, et me atque admiranda illa opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Hi inferebant alius aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvo videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me prandentem videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam mecum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebamus, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὗρομεν πάλαι ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἑμὴν εὐνήν. Κεχώμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἰσω κατέθεντο καὶ χαμεύνιον ἡμῖν εὐτρεπέες ἦν. Εἶτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θεράποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθευδον, ἡ δὲ λύχνον ἔνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἔπειτα ἀποδυσάμενη παρέστη τῇ λύχνῳ γυμνὴ ὅλη καὶ μύρον ἐκ τινος ἀλαβάστρου προχεαμένη τούτῳ ἀλείφεται, καὶ με δὲ μυρίζει· ἔνθεν, μάλιστα τὴν ῥινὰ μου μύρων ἐνέπλησεν, εἶτα με καὶ ἐφίλησε καὶ ὅσα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἄνθρωπον διελέγετο καὶ με ἐκ τῆς φορβειᾶς ἐπιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεύνιον εἴλακε· καὶ γὰρ οὐδὲν τι τοῦ παρακαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνω δὲ παλαιῷ πολλῷ ὑποθεβερεγμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου ῥοστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὁρῶν πάντα καλὴν κλίνομαι, καὶ σφόδρα ἠπόρουν ὅπως ἀναθήσομαι τὴν ἄνθρωπον· καὶ γὰρ ἐξ ὅτου ἐγεγόνοιεν ὄνος, συνουσίας ἄλλ' οὐδὲ τῆς ὄνος συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἐχρησάμην ὄνῳ· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς θεὸς οὐχὶ μέτριον ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ γὰρ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἡγνούουν δὲ οὐκ εἰς θεόν δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φιλήμασι, καὶ τούτοις ἑρωτικαῖς, προκαλουμένη ὡς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἄνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρασα εἰσω ὅλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν ὁ δεῖλος ἐδεδοίκεν ἔτι καὶ ὀπίσω ἀπῆγον ἑμαυτὸν ἀτρέμα, ἡ δὲ τῆς τε ὀσφύος τῆς ἐμῆς εἴχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὐτὴ εἶπετο τὸ φεῦγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριδῶς ἐπεισθὴν ἔτι μοι καὶ προσδῶν πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπηρετοῦν ἐννοούμενος ὡς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασιφάης μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοιμὴ καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἑμοὶ ἐδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾶσα ἀπῆγε συνθεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἑμὸν οἰσεῖν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἐκ τῶν ἑμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότῃ καινότερον ἐν ἑμοὶ ἐπιδειξόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικί· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καί ποτε ἔλθων ὁ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότῃ τὸ ἔργον, ὡς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότος ἄγει αὐτὸν ἐσπέρας ἥδη ἐνθα ἐκαθεύδομεν, καὶ διὰ τινος ὁπῆς τῆς θύρας δεικνύσι με ἔνδον τῇ μείρακι συνευναζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θεᾷ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ κελύει πρὸς μηδὲνα ἔξω τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδεδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναθήσεται. Καί τινα τῶν γυναικῶν, ἥτις κατεκρίθη ὁ θηρίοις ἀποθανεῖν, ἄγουσιν ἔνδον παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψάσειν ἐμοῦ.

53. Εἶτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνστάσης ἐν ᾗ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulæ vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt: illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque; inprimis vero nares mihi unguentis implet: tum osculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclinor. Sed vehementer in eo auxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocrem incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie pœnas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis osculis iisque amatoris me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulousus adhuc verebar, et sensim me subducebam: at illa lumbis inhærebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adhuc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat subserviebam, cogitans non deteriorem me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnauiter me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me inscio deducit illum jam vesperi in eum locum ubi concumbebamus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella coeuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubet igitur nemini hoc enunciarī, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me nuli cere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

ἐγνώσαν με εἰς τὸ θέατρον. Καὶ εἰσῆιν οὕτω· κλίνη ἦν μεγάλη, ἀπὸ χελώνης Ἰνδικῆς πεποιημένη, χρυσῷ ἐσφηκωμένη, ἐπὶ ταύτῃ με ἀνακλίνουσι καὶ μοι τὴν γυναῖκα παρακατέκλιναν. Ἔτα οὕτως ἡμᾶς ἐπέθηκαν ἐπὶ τινος μηχανήματος καὶ εἰσω εἰς τὸ θέατρον παρένεγκαντες κατέθηκαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μέγα ἀνεβόησαν καὶ κρότος πάσης χειρὸς ἐξήλατο ἐπ' ἐμοί, καὶ τράπεζα ἡμῖν παρέκειτο καὶ πολλὰ ἐσκευασμένα ἐπ' αὐτῇ ἔκειτο ὅσα τρυφῶντες ἄνθρωποι ἐν δαίπνῳ ἔχουσι. Καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεισαν οἰνοχόοι καλοὶ τὸν οἶνον ἡμῖν χρυσίῳ διακονοῦμενοι. Ὁ μὲν οὖν ἐμὸς ἐπιστάτης ἐστὼς ὅπισθεν ἐκέλευέ με ἀριστᾶν· ἐγὼ δὲ θίμα μὲν ἡδύμην ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, θίμα δὲ ἐδεδίειν μή που ἀρχτος ἢ λέων ἀναπηδήσεται.

54. Ἐν τούτῳ δὲ τινος ἀνὴρ φέροντος παροδεύοντος ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθεσιν ὄρω καὶ ῥόδων χλωρῶν φύλλα, καὶ μηδὲν ἐτι ὁκνῶν ἀναπηδήσας τοῦ λέχους ἐκπίπτω· καὶ οἱ μὲν ὦντό με ἀνίστασθαι ὀρχησόμενον· ἐγὼ δὲ ἐν ἐξ ἑνὸς ἐπιτρέχων καὶ ἀπανθιζόμενος ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθέων τὰ ῥόδα κατέπινον. Τῶν δὲ ἐτι θαυμάζοντων ἐπ' ἐμοί ἀποπίπτει ἐξ ἐμοῦ ἐκείνη ἡ τοῦ κτήνους ὄψις καὶ ἀπολλυται, καὶ ἀφανὴς ἐκείνος ὁ πάλαι ὄνος, ὁ δὲ Λούκιος αὐτὸς ἐνδον μοι γυμνὸς εἰστήκει. Τῇ δὲ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μηδέποτε ἐλπίσθησιν θεὰ πάντες ἐκπεπληγμένοι δεινὸν ἐπιθεορύδησαν καὶ τὸ θέατρον εἰς δύο γωμάας ἐσχίζετο· οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ φάρμακα δεινὰ ἐπιστάμενοι καὶ κακὸν τι πολύμορφον ἤξιον εὐθὺς ἐνδον πυρὶ με ἀποθανεῖν, οἱ δὲ περιμεῖναι καὶ τοὺς ἀπ' ἐμοῦ λόγους ἔλεγον δεῖν καὶ πρότερον διαγνῶναι, εἰθ' οὕτως δικάσαι περὶ τούτων. Καγὼ δραμῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας — ἔτυχε δὲ τῇ θεᾷ ταύτῃ παρῶν — ἔλεγον κάτωθεν ὅτι γυνὴ με Θεσσαλὴ γυναῖκός Θεσσαλῆς δούλη χρίσεται μεμαγευμένῳ ἐπαλείψασα ὄνον ποιήσει, καὶ ἰκέτευον αὐτὸν λαβόντα ἔχειν με ἐν γρουρᾷ ἔστ' ἂν αὐτὸν πείσαιμι, ὥς οὐ καταψεύδομαι οὕτω γεγονός.

55. Καὶ ὁ ἄρχων, Ἀλέγε, φησὶν, ἡμῖν ὄνομα τὸ σὸν καὶ γονεῖον τῶν σῶν καὶ συγγενῶν, εἰ τινος φῆς ἔχειν τῷ γένει προσήκοντας, καὶ πόλιν. Καγὼ, Πατὴρ μὲν, ἔφην, * * * * * ἔστι μοι Λούκιος, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ Γάιος· ἄμφω δὲ τὰ λοιπὰ δύο ὀνόματα κοινὰ ἔχομεν. Καγὼ μὲν ἱστορίων καὶ ἄλλων εἰμὶ συγγραφεὺς, ὁ δὲ ποιητὴς ἐλεγείων ἐστὶ καὶ μάντις ἀγαθός· πατρίς δὲ ἡμῖν Πάτραις τῆς Ἀχαιῆς. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, Φιλτάτων ἐμοί, ἔφη, λίαν ἀνδρῶν υἱὸς εἶ καὶ ξένων οἰκία τέ με ὑποδεξαμένων καὶ δώροις τιμησάντων, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι οὐδὲν ψεύδη παῖς ἐκείνων εἶν· καὶ τοῦ δίφρου ἀναπηδήσας περιβάλλει τε καὶ πολλὰ ἐφίλει, καί με οἶκαδε ἦγεν ὡς ἐαυτόν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς ἀφίκετο ἀργύριον καὶ ἄλλα μοι πολλὰ κομίζων, καὶ τούτῳ με ὁ ἄρχων δημοσίᾳ πάντων ἀκουόντων ἀπολύει. Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ θάλατταν ναῦν ἐσκαψάμεθα καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐνεθέμεθα.

56. Ἐγὼ δὲ κράτιστον εἶναι ἔγων ἐλθεῖν παρὰ τὴν

Et intravi hoc modo : lectus erat magnus, de testudine Indica factus, clavis aureis distinctus; in hoc me deponunt et juxta me mulierem jubent accumbere. Tum ut eramus nos in machinam quandam impositos, et ita in theatrum delatos, deposuerunt in medio. Magnos in cavea tollunt clamores, plausus omnium manibus mihi datur : ac mensa nobis erat apposita, et multa in ea parata, quae in crenis adhibere delicati homines solent. Pueri quoque nobis astabant pincernae pulchri, vinum nobis in auro ministrantes. Magister meus a tergo stans prandere me jubebat : at ego partim pudore afficiebar in theatro ita jacens, partim metuebam ne aliunde ursus aut leo exsiliaret.

54. Inter haec praetereunte quodam qui flores ferret, reliquos inter flores video etiam rosarum recentium folia : et nihil jam cunctatus, exsiliiens de lecto me proripio. Atque illi putabant me consurgere ad saltandum : ego vero unum ex altero percurrens naribus florem, carpias inde rosas devorabam. His adhuc in admiratione mei defixis, decidit a me illa jumentum species et perit, disparuitque ex oculis asinus ille antiquus, astitit autem nudus mihi internus ille Lucius. Inopinato hoc insperatoque prorsus spectaculo perculsi omnes, tumultum dedere horribilem, scissumque in duas sententias est theatrum : alteri quidem ut malorum veneficiorum peritum, et versipelle portentum, postulabant statim hic intus igne me mori; alteri exspectandam dicebant meam orationem, et prius cognoscendum, deinde sic de his ferendam sententiam. Ego vero accurrens ad praesidem provinciae, qui forte spectaculo huic aderat, ab inferiori loco dico Thessalam mulierem, Thessalae mulieris ancillam, magico unctum unguento, fecisse asinum : et supplico eum, ut in suam me custodiam recipiat, detineatque donec probare illi possem me de illo facto non mentiri.

55. Et praeses, Dic nobis, inquit, nomen tuum et parentum tuorum et cognatorum, si quos habere te ais genere tibi conjunctos, et urbem. Et ego, Pater, inquam, * * * * * (*praenomen*) mihi est Lucius, fratri autem meo Caius; ambo reliqua duo nomina communia habemus. Ego historicarum et aliorum librorum scriptor sum; ille est elegorum poeta et vates bonus : patria nobis Patrae, urbs Achaiae. Audiens ista praeses, Carissimorum longe mihi hominum, inquit, filius es atque hospitem, qui et domo me exceperunt, et honorarunt donis; et nihil te quicquam mentiri novi, horum qui sis filius : exsiliiensque de sella amplectitur me et multum osculatur, domumque ad se me deduxit. Interea vero frater quoque meus advenerat, pecuniam mihi et alia multa afferens; simul etiam praeses me publice, audientibus omnibus, absolvit. Tum ad mare quom de-scendissemus, navim circumspeximus, sarcinasque in eam imposuimus.

56. Ceterum consultum putavi accedere ad mulierem,

γυναῖκα τὴν ἑρασθεῖσάν μου τοῦ θνου, καλλίων αὐτῇ φανείσθαι λέγων νῦν ἐν ἀνθρώπῳ ὢν. Ἡ δὲ ἀσμένῃ τέ μ' εἰσεδέξατο τῷ παραδόξῳ, οἷμαι, τοῦ πράγματος ἐπιτερπομένη, καὶ δειπνῆν σὺν αὐτῇ καὶ καθεύδειν ἰκέτευε· καὶ γὰρ ἐπειθόμην νεμέσεως ἄξιον εἶναι νομίζων τὸν θνον τὸν ἀγαπηθέντα νῦν γενομένον ἀνθρώπον ὑπερτρύφῃν καὶ τὴν ἑρασθεῖσαν ὑπερορᾶν· καὶ δειπνῶ σὺν αὐτῇ καὶ πολὺ ἐκ τοῦ μύρου ἀλείφομαι καὶ στεφανοῦμαι τῷ φιλάτῳ ἐς ἀνθρώπους με ἀνασώσωντι ῥόδῳ. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα ἥδη καὶ καθεύδειν ἔδει, καὶ γὰρ δ' ἐπανεσταμαι καὶ ὥσπερ εἰ μέγα τι ἀγαθὸν ποῦν ἀποδύομαι καὶ ἴσταμαι γυμνὸς ὡς δῆθεν ἐτι μᾶλλον ἀρέσων ἐκ τῆς πρὸς τὸν θνον συγκρίσεως. Ἡ δὲ ἐπειδὴ εἶδε με πάντα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσπύσασά μοι, Οὐ φέρεῖ ἀπ' ἐμοῦ, ἔφη, καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ μακρὰν ἀπελθὼν κοιμήσῃ; Ἐμοῦ δ' ἐρομένου, Τί γὰρ καὶ ἡμάρτηταί μοι τοσοῦτο; Ἐγὼ, ἔφη, μὰ Δί' οὐχὶ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ θνου τοῦ σοῦ ἐρῶσα τότε ἐκείνῳ καὶ οὐχὶ σοὶ συνεκάθευδον, καὶ ὥμην σε καὶ νῦν κἂν ἐκείνῳ γε μόνον τὸ μέγα τοῦ θνου σύμβολον διασώζειν καὶ σῦρειν· σὺ δὲ μοι ἐλήλυθας ἐξ ἐκείνου τοῦ καλοῦ καὶ χρησίου ζώου ἐς πίθηκον μεταμορφωθείς. Καὶ καλεῖ εὐθὺς ἥδη τοὺς οἰκέτας καὶ κελεύει με τῶν νώτων μετέωρον κοιμισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ ἐξωσθεὶς πρὸ τοῦ δωματίου ἔξω γυμνὸς καλῶς ἐστεφανωμένος καὶ μεμυρισμένος τὴν γῆν γυμνὴν περιλαβὼν ταύτη συνεκάθευδον. Ἄμα δὲ τῷ ὀρθρῳ γυμνὸς ὢν ἔθεον ἐπὶ αὐτῇ καὶ λέγων πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἐμαυτοῦ ἐν γέλῳ συμφορὰν. Ἐπειτα ἐκ τῆς πόλεως δεξιῷ πνεύσαντος ἀνέμου πλέομεν ἐνθεν, καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ἔρχομαι εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα. Ἐνταῦθα θεοὶς σωτήρσιν ἔθουν καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δί' οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τὸ δὴ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις, οὐκ ἔστι ἀνασθεῖς.

XLIII.

ΖΕΥΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ.

1. ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ Ζεῦ, τὰ μὲν τοιαῦτα οὐκ ἐνοχλήσω σε πλοῦτον καὶ χρυσὸν καὶ βασιλείας αἰτῶν· ἀπερ εὐκταίστατα τοῖς ἄλλοις, καὶ σοὶ οὐ πάνυ βράδια παρασχέιν· ὁρῶ γοῦν σε τὰ πολλὰ παρακλίνοντα εὐχομένῳ αὐτῶν. Ἐν δὲ, καὶ τοῦτο βῆστον, ἐβουλόμην παρὰ σοῦ μοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτο ἐστίν, ὦ Κυνίσκε; οὐ γὰρ ἀτυχῆσαι καὶ μάλιστα μετρίων, ὡς φῆς, δεόμενος.

ΚΥΝ. Ἀπόκριναι μοι πρὸς τίνα οὐ χαλεπὴν ἐρώτησιν.

ΖΕΥΣ. Μικρά γε ὡς ἀληθῶς ἐὶς ἐλπίδα καὶ πρόχειρος ὥστε ἐρώτα ὑπόστα ἂν ἐθέλῃς.

ΚΥΝ. Ἴδου ταῦτα, ὦ Ζεῦ· ἀνέγνως γὰρ δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἰπέ οὖν

quæ meo asini amore correpta fuerat, cogitans pulchriorem me nunc illi, postquam homini redditus essem, visum iri. Illa lubens me excepit miraculo rei delectata, arbitror, ac coenare secum et cubare ut vellem rogavit. Obsequor ego, indignum ratus si is qui in asino amatus esset, nunc homo factus fastidire vellet et amatricem suam despicere. Itaque ceno cum illa, et unguento multum ungor, et coronam sumo de carissima rosa, quæ hominibus me restituerat. Quum jam profunda nox esset et somni tempus, surgo equidem et tanquam magnum quiddam bonum factururus, exuo me ac nudus asto, magis nimirum ex comparatione cum asino placiturus. At illa, quum videt omnia me humana habere, despuens in me, Non tu, inquit, in malam rem a me meaue domo facesses, et longe hinc quocumque abiens dormibis? Me vero interrogante, Quod enim tantum peccatum commisi? At ego, inquit, non tui, sed asini tum tui amore ardens, cum illo, non tecum cubavi: putabamque te nunc etiam illud certe solum magnum asini insigne servatum adhuc trahere: jam vero tu mihi venis ex pulchro illo et utili animali mutatus in simiolum. Et advocatis jam statim servis imperat, ut me tergis sublimem domo exporent. Itaque exclusus, ante domum sub divo, nudus, pulcher, coronatus et unctus, terram nudam complexus, cum hac dormio. Cum prima vero luce nudus ad navim curro, ridensque fratri quid mihi accidisset narro. Deinde vento de urbe secundo flante, inde solvimus; paucisque diebus in meam venimus patriam. Hic servatoribus diis sacrificabam, et posui donaria, qui, non profecto e canis podice, quod aiunt, verum ex asino, in quem curiositas me immiserat, post longum tempus, et vix tamen ita, salvos tandem redissem.

XLIII.

JUPITER CONFUTATUS.

1. CYNISCUS. Ego vero tibi, Jupiter, propter ista non ero molestus, divitiis, aut auro, aut regno petendo; quæ vulgo maxime optabilia videntur, tibi autem ad præbendum non omnino facilia: video certe preces te illorum plerumque quasi non auditas transmittere. At unum, idque facillimum, a te mihi volebam contingere.

JUPITER. Quid illud est, Cynisce? neque enim repulsam teres, præsertim si mediocria, ut ais, petas.

CYN. Responde mihi ergo ad aliquam interrogationem non difficilem.

JUP. Parvum revera votum et expeditum. Igitur interroga quantumcumque voveris.

CYN. En ista rogabo, Jupiter: legisti nimirum Ipse quoque Homeri et Hesiodi poemata: dic mihi ergo, utrum

μοι, εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ τῶν Μοιρῶν ἃ ἐκείνοι ἐρραφωθήκασιν, ἀφύκτα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινηθῶσι γεινομένην ἐκάστω.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάννυ ἀληθῆ ταῦτα· οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν, ἀλλὰ πάντα ὅποσα γίγνεται, ὑπὸ τῇ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἑκαστον ἐπιτεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόβασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

2. **ΚΥΝ.** Οὐκοῦν ὁπόταν ὁ αὐτὸς Ὅμηρος ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως λέγῃ,

μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον Ἄϊδος εἰσαφίκηαι,

καὶ τὰ τοιαῦτα, ληρεῖν δηλαδὴ φήσομεν τότε αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλα· οὐδὲν γάρ ἂν οὕτω γένοιτο ἔξω τοῦ νόμου τῶν Μοιρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λῖνον. Οἱ ποιηταὶ δὲ ὅποσα μὲν ἂν ἐκ τῶν Μουσῶν κατεχόμενοι ἄδωσιν, ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν· ὁπόταν δὲ ἀφῶσιν αὐτοὺς αἱ θεαὶ καὶ καθ' αὐτοὺς ποιῶσι, τότε δὴ καὶ σφάλλονται καὶ ὑπεναντία τοῖς πρότερον διεξίασιν· καὶ συγγνώμη, εἰ ἀνθρώποι ὄντες ἀγνοοῦσι τὰ λήθεις ἀπελθόντος ἐκείνου, ὃ τέως παρὸν ἐρραφώδει δι' αὐτῶν.

ΚΥΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω φήσομεν. Ἔτι δὲ κακείνῳ μοι ἀποκριναί· οὐ τρεῖς αἱ Μοῖραι εἰσὶ, Κλωθὼ καὶ Λάχεσις καὶ Ἄτρεπος;

ΖΕΥΣ. Πάννυ μὲν οὖν.

3. **ΚΥΝ.** Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη — πολυθρόνητοι γάρ πάννυ καὶ αὐταὶ — τίνες πότ' εἰσὶ καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκάτερα; πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; ἀκούω γοῦν ἀπάντων λεγόντων, καὶ μηδὲν εἶναι Τύχης καὶ Εἰμαρμένης δυνατώτερον.

ΖΕΥΣ. Οὐ θέμις ἅπαντά σε εἰδέναι, ὦ Κυνίσκε. Τίνος δ' οὖν ἔνεκα ῥώτησάς ποτε τὸ περὶ τῶν Μοιρῶν;

4. **ΚΥΝ.** Ἦν πρότερόν μοι, ὦ Ζεῦ, κακείνῳ εἶπης, εἰ καὶ ἡμῶν αὐτὰ ἀρχοῦσι καὶ ἀνάγκη ἡμῖν ἡρτῆσθαι ἀπὸ τοῦ λίνου αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγκη, ὦ Κυνίσκε. Τί δ' οὖν ἐμειδίασας;

ΚΥΝ. Ἀνεμνήσθην ἐκείνων τῶν Ὀμήρου ἐπῶν, ἃ πεποιήσαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν δημηγορῶν, ὁπότε ἠπειλεῖς αὐτοῖς ὡς ἀπὸ σειρᾶς τίνος χρυσῆς ἀναρτησόμενος τὰ πάντα· ἔφησθα γάρ αὐτὸς μὲν τὴν σειρὰν καθήσειν ἐξ οὐρανοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἅμα πάντας, εἰ βούλοιντο, ἐκρεμαμένους κατασπᾶν βιάσεσθαι, οὐ μὲν κατασπάσειν γε, σὲ δὲ, ὁπόταν ἐθέλῃσης, βραδίως ἅπαντας

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαι αὐτῇ τε θαλάσῃ.

Τότε μὲν δὴ θαυμάσιος ἐδόκει μοι τὴν βίαν καὶ ὑπέφριττον μεταξὺ ἀκούων τῶν ἐπῶν· νῦν δὲ αὐτόν σε ἤδη δρῶ μετὰ τῆς σειρᾶς καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀπὸ λεπτοῦ νηματός, ὡς φῆς, κρεμώμενον. Δοκεῖ γοῦν μοι δικαιότερον ἂν ἡ Κλωθὼ μεγαλαυχῆσθαι, ὡς καὶ σὲ αὐτὸν ἀνασπαστὸν αἰωροῦσα ἐκ τοῦ ἀτράκτου καθάπερ οἱ ἀλιεῖς ἐκ τοῦ καλάμου τὰ ὀφάρια.

vera sint quæ de Fato et de Parcis illi cecinerunt, evitari non posse quæcumque illæ nascenti unicuique neverint.

JUP. Omnino vera hæc : neque enim quicquam est quod non Parcæ ordinent : sed quæcumque fiunt, illorum versata fuso, inde ab initio statim decretum habent exitum, nec fas est aliter fieri.

2. **CYN.** Ergo quum idem ille Homerus in alia poematis parte ait,

Ne supra fatum subeas Plutonia templa.

et hisce similia, toties nempe delirare illum dicemus?

JUP. Sane. Sic enim nihil quicquam fit, præter legem, inquam, Parcarum neque præter illud filum. Nempe quæ Musarum afflatu canunt poetæ, ea vera sunt : quum vero deserti a deabus, pro se faciunt versus, tunc nimirum falluntur, et contraria prioribus illis narrant. Atque ignoscendum ipsis est, si, homines quum sint, verum ignorant, discedente illo quod, quam diu præsens erat, per ipsos fundebat carmina.

CYN. Hoc ergo sic dicemus. Jam vero illud quoque mihi responde : nonne tres sunt Parcæ, Clotho, Lachesis, et Atropos?

JUP. Recte.

3. **CYN.** Fatum ergo et Fortuna (multum trita enim ista quoque nomina) quæ sunt, aut quid possunt singulæ? utrum æqualem Parcis potestatem habent, an aliquid etiam supra illas valent? audio certe dicere universos, nihil esse Fortuna et Fato potentius.

JUP. Fas haud est, Cynisce, scire te omnia. Cujus vero tandem rei causa interrogasti de Parcis?

4. **CYN.** Si prius illud mihi dixeris, Jupiter, vobisne etiam illæ imperent, cogaminique vos ab illorum filo pendere.

JUP. Cogimur, Cynisce. Quid vero risisti?

CYN. Recordabar illorum Homeri versuum, quos ab eo induceris in conione deorum pronuncians, ubi minabaris illis te aurea quadam catena omnia suspensurum. Dicebas enim illam te catenam cælo demissurum, deos vero omnes, si velint, simul ab illa suspensos vi te detrabere conatos, minime vero esse detracturos; at te, si velis, facile universos

ipsa cum terra tracturum, ipsoque profundo.

Tunc quidem igitur admirabili mihi quadam vi videbare præditus, subhorrescebamque versus istos quum audirem : modo vero ipsum te jam video una cum catena illa et minis a tenui filo, ut ais, suspensum. Videtur ergo mihi justius gloriari posse Clotho, ut quæ ipsum te quoque pendulum de colo sua libret, ut piscatores de arundine pisciculos.

5. ΖΕΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅ τι σοι βούλεται ταυτὶ τὰ ἐρωτήματα.

ΚΥΝ. Ἐκεῖνο, ὦ Ζεῦ· καὶ πρὸς τῶν Μοιρῶν καὶ τῆς Εἰμαρμένης μὴ τραχέως μηδὲ πρὸς ὀργὴν ἀκούσης μου τάληθ' μετὰ παρρησίας λέγοντος. Εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ταῦτα καὶ πάντων αἱ Μοῖραι κρατοῦσι καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγῇ τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἕνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν καὶ ἐκατόμβας προσάγομεν εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τά-γαθά; οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατὸν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν μήτε ἀγαθοῦ τινος θεοσδό-του ἐπιτυχεῖν.

6. ΖΕΥΣ. Οἶδα θθεν σοι τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματα ἔστι, παρὰ τῶν καταράτων σοφιστῶν, οἳ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασίν· ἐκεῖνοι γοῦν τὰ τοιαῦτα ἐρω-τῶσιν ὑπ' ἀσεβείας, ἀποτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους θύειν καὶ εὐχεσθαι ὡς εἰκαῖον δν' ἡμᾶς γὰρ οὐτ' ἐπιμελεῖσθαι τῶν πραττομένων παρ' ὑμῖν οὐδ' ὅπως τι δύνασθαι πρὸς τὰ ἐν τῇ γῇ πράγματα. Πλὴν οὐ χαιρήσουσι γε τὰ τοιαῦτα διεξιόντες.

ΚΥΝ. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἀτρακτον, ὦ Ζεῦ, οὐχ ὑπ' ἐκείνων ἀναπεισθεὶς ταῦτά σε ἤρώτησα, ὃ δὲ λόγος αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν προῖων ἐς τοῦτο ἀπέβη, περιττὰς εἶναι τὰς θυσίας. Αὐθις δ', εἰ δο-κεῖ, διὰ βραχέων ἐρήσομαι σε, σὺ δὲ μὴ ὀκνήσης ἀπο-κρίνασθαι, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἀποκρίνη.

ΖΕΥΣ. Ἐρώτα, εἰ σοι σχολὴ τὰ τοιαῦτα ληρεῖν.

7. ΚΥΝ. Πάντα φης ἐκ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι;

ΖΕΥΣ. Φημί γάρ.

ΚΥΝ. Ὑμῖν δὲ δυνατὸν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνα-κλῶθαι;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Βούλει οὖν ἐπαγάγω καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ἢ δῆλον, κἂν μὴ εἴπω αὐτό;

ΖΕΥΣ. Δῆλον μὲν. Οἱ δὲ γε θύοντες οὐ τῆς χρείας ἕνεκα θύουσιν ἀντίδοσιν τινα ποιούμενοι καὶ ὥσπερ ὠνούμενοι τάγαθὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τιμῶντες ἄλλως τὸ βέλτιον.

ΚΥΝ. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φης ἐπὶ μηδενὶ χρη-σίμῳ γίνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δὲ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμῶντων τὸ βέλτιον. Καίτοι εἰ τις τῶν σοφιστῶν ἐκείνων παρῆν, ἤρετ' ἂν σε καθ' ὅ τι βελτίους φης τοὺς θεοὺς, καὶ ταῦτα ὁμοδούλους τῶν ἀνθρώπων ὄντας καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς δεσποίναις ταῖς Μοῖραις τα-τομέλους. Οὐ γὰρ ἀποχρήσει αὐτοῖς τὸ ἀθανάτους εἶ-ναι, ὡς δι' αὐτὸ ἀμείνους δοκεῖν· ἐπεὶ τοῦτό γε μακρῶς χειρόν ἐστιν, εἰ γε τοὺς μὲν κἂν ὁ θάνατος ἐς ἑλευθερίαν ἀφελετο, ὑμῖν δὲ ἐς ἀπειρον ἐκπίπτει τὸ πρᾶγμα καὶ αἰδώς ἡ δουλεία γίνεταί ὑπὸ μακρῶ τῷ λίνῃ στραφο-μένη.

8. ΖΕΥΣ. Ἄλλ', ὦ Κύνισκε, τὸ αἰδῖον τοῦτο καὶ ἀπειρον εὐδαιμον ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς ἡμεῖς βιοῦμεν.

5. JUP. Nescio quid hæ sibi tuæ quæstiones velint.

CYN. Illud, Jupiter; et per ego te Parcas et Fatum obsecro, ne aspere neve iracunde audias me, quæ vera sunt, cum fiducia dicentem. Si enim ita se habent illa, et omnia in Parcarum potestate sunt, neque quicquam eorum, quæ semel illis placuere, a quoquam porro mutari potest: cujusnam rei gratia vobis sacrificamus homines, et heca tombas admovemus, precantes ut nobis contingant a vobis bona? Neque enim video, quid boni ad nos ab illo cultu re-deat, si neque malorum depulsiones invenire nobis licet precibus, neque bonum quidquam divino munere nancisci.

6. JUP. Novi unde habeas argutas illas interrogationes; a sophistis illis sacerrimis, qui etiam providere nos hominibus negant. Illi enim præ impietate talia quærent, et alios quoque, ne sacrificare velint aut precari, debortantur, tanquam frustra sit: nos enim neque curam gerere eorum quæ apud vos agantur, neque omnino posse quicquam ad res terrestres. Verum non impune se auferent ejusmodi disputationes.

CYN. Non profecto, per illum Clothus fusum, Jupiter, non ab illis inductus ista te interrogavi: sed ipse noster sermo non habeo dicere quomodo progressus huc nobis evaserit, supervacanea esse sacrificia. Iterum autem, si videtur, paucis te rogabo: tu vero respondere ne graveris, et fac ut respondeas firmitus.

JUP. Roga, si satis tibi otii est ad sic delirandum.

7. CYN. Omnia ais a Parcis fieri?

JUP. Nempe.

CYN. In vestra autem potestate est mutare ista et retrac-tare?

JUP. Nequaquam.

CYN. Vis igitur inducam quod sequitur; an manifestum id est, etiam si non dixerō?

JUP. Manifestum id quidem. Verumtamen qui sacrificant, non tam indigentis causa sacrificant, remunerationem quandam facientes et quasi ementes a nobis bona, quam alioquin honore præstantiorem naturam afficiunt.

CYN. Satis etiam hoc est, si tu quoque dicis, nullius utilitatis causa fieri sacrificia, sed benignitate quadam hominum, honore præstantiorem naturam afficientium. Quanquam si quis sophistarum illorum adesset, fortasse te inter-roget, quam re præstare dicas deos, idque quum hominum sint conservi, iisdem dominabus Parcis subjecti. Neque enim, quod immortales sunt, hoc iis suffecerit, ut ideo meliores videantur: quandoquidem multo hoc est de-terius; ubi illos, si nihil aliud, at certe mors in libertatem asserit; vobis autem in infinitum res exit, et æterna servitus oritur, quæ longo illo filo torqueatur.

8. JUP. Verum, Cynisce, ipsa illa æternitas et infinitas nobis est beatitudo plena, atque in bonis omnibus vivimus.

ΚΥΝ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ διώρισταί καὶ παρ' ὑμῖν τὸ πᾶγμα καὶ πολλή ταραχὴ ἐνεστί· σὺ μὲν γὰρ εὐδαίμων, βασιλεὺς γὰρ εἶ καὶ δύνασαι ἀνασπᾶν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ὥσπερ ἱμηνίαν καθεῖς· ὁ Ἥραιστος δὲ χυλὸς ἐστί καὶ βάναισός τις καὶ πυρίτης τὴν τέχνην· ὁ Προμηθεὺς δὲ καὶ ἀνεσχολεπίσθη ποτέ. Τὸν γὰρ πατέρα σου τί ἂν λέγοιμι πεδήτην ἔτι ἐν τῷ Ταρτάρῳ ὄντα; Καὶ ἔρᾶν δὲ ὑμᾶς φασι καὶ τιτρώσκεισθαι καὶ δουλεύειν ἐνίστε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἀμῆλει καὶ τὸν σὸν ἀδελφὸν παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ παρὰ τῷ Ἀδμήτῳ τὸν Ἀπόλλων. Ταῦτα δέ μοι οὐ πάνυ εὐδαίμονα δοκεῖ, ἀλλ' εὐόκασιν ὑμῶν οἱ μὲν τινες εὐτυχεῖς τε καὶ εὐμοῖροι εἶναι, οἱ δ' ἐμπαλιν· ἐγὼ γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ ληστεύεσθε ὥσπερ ἡμεῖς καὶ περισυλᾶσθε ὑπὸ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἐκ πλουσιωτάτων πενέστατοι ἐν ἀκαρεῖ γίγνεσθε· πολλοὶ δὲ καὶ κατεχωνεύθησαν ἤδη χρυσοὶ ἢ ἀργυροὶ ὄντες, οἷς τοῦτο εἴμαρτο δηλαδὴ.

9. **ΖΕΥΣ.** Ὅρᾳς; ταῦτ' ἤδη ὑβριστικά, ὦ Κυνίσκε, φῆς· καὶ σοὶ ποτε μεταμελήσει αὐτῶν.

ΚΥΝ. Φεῖδου, ὦ Ζεῦ, τῶν ἀπειλῶν εἰδὼς οὐδὲν με πεισόμενον ὅ τι μὴ καὶ τῇ Μοίρᾳ πρὸ σοῦ ἔδοξεν· ἐπεὶ οὐδ' αὐτοὺς ἐκείνους ὁρῶ τοὺς ἱεροσύλους καταζοιμένους ἅπαντας, ἀλλ' οἱ γὰρ πλεῖστοι διαφεύγουσιν ὑμᾶς· οὐ γὰρ εἴμαρτο, οἶμαι, ἀλῶναι αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἔλεγον, ἄς ἔρ' ἐκείνων τις εἴ τῶν ἀναιρουμένων τὴν πρόνοιαν τῷ λόγῳ;

ΚΥΝ. Πάνυ, ὦ Ζεῦ, δέδιας αὐτοὺς, οὐκ οἶδα δτου ἕκασ· πάντα γοῦν ὅποσα ἂν εἴπω, ὑποπτεύεις ἐκείνων παιδεύματα εἶναι.

10. Ἐγὼ δὲ — παρὰ τίνος γὰρ ἂν ἄλλου τάληθές ἡ παρὰ σοῦ μάθοιμι; — ἡδέως δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐροίμην σε, τίς ἡ Πρόνοια ὑμῖν αὕτη ἐστὶ, Μοῖρά τις ἡ καὶ ὑπὲρ ταύτην θεὸς ὥσπερ ἄρχουσα καὶ αὐτῶν ἐκείνων;

ΖΕΥΣ. Ἦδη σοὶ καὶ πρότερον ἔφην οὐ θεμιτὸν εἶναι πάντα σε εἰδέναι. Σὺ δ' ἐν τῇ ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσῃς φήσας οὐ παύῃ τοσοῦτα πρὸς με λεπτολογούμενος· καὶ ὁρῶ ὅτι σοὶ τὸ κεφάλαιόν ἐστι τοῦ λόγου, ἐπιδείξαι οὐδενὸς ἡμᾶς προνοοῦντας τῶν ἀνθρωπίνων.

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἐμπροσθεν ἔφησθα τὰς Μοῖρας εἶναι τὰς ἅπαντα ἐπιτελούσας, ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμελεῖ σοὶ ἐκείνων καὶ μετατίθεσαι αὐθις τὰ εἰρημένα καὶ ἀμφισθετεῖτε τῆς ἐπιμελείας παρωσάμενοι τὴν Εἰμαρμένην.

11. **ΖΕΥΣ.** Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω· ὑπηρέται καὶ διάκονοι τινες τῶν Μοιρῶν εἶναι φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκείναι ἂν εἰεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ σκευὴ τινὰ καὶ ἐργαλεία ἐστέ αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Πῶς λέγεις;

ΚΥΝ. Ὡςπερ, οἶμαι, καὶ τὸ σκέπαρνον τῷ τέκτονι καὶ τὸ τρύπανον συνεργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέχνην, οὐδεὶς δ' ἂν εἴποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν, οὐδ' ἡ ναῦς ἔργον τοῦ σκεπάρνου ἢ τοῦ τρυπάνου, ἀλλὰ τοῦ ναυπηγοῦ.

CYN. Non omnes, Jupiter, sed diversa etiam apud vos ratio est, et multa inest confusio. Nam tu quidem beatus, qui rex sis, et possis terram cum mari attrahere velut puteali fune demisso : at Vulcanus claudus est, sellularius opifex et fuliginosus ; Prometheus etiam in alto affixus quondam. De patre enim tuo quid dicam, qui sit compeditus adhuc in Tartaro ? Aiunt autem vos amare etiam, et vulnerari, et servitutem servire interdum apud homines, ut nempe fratrem tuum Laomedonti, et Admeto Apollinem. Ista quidem non vake mihi videntur beata : sed verisimile hinc est quosdam vestrum fortunatos et felices esse ; alios autem contra. Omitto dicere quod etiam in latrones inciditis sicut nos, et spoliamini a sacrilegis, et ex ditissimis pauperrimi temporis momento fitis : multi adeo jam conflati sunt, aurei quum essent vel argentei ; quibus nempe id ipsum fato decretum fuerat.

9. **JUP.** Viden ? ista jam, Cynisce, contumeliosa sunt quae dicis : atque erit forte quum te illorum poenituerit.

CYN. Parce minis, Jupiter, quum scias nihil mihi eventurum quod non Parcae ante te visum fuerit : quandoquidem nec ipsos illos video sacrilegos puniri omnes ; sed plerique vos effugiunt : neque enim, puto, capi illos in fatiis est.

JUP. Nonne praedixi illorum te de grege esse, qui tollunt disputando providentiam ?

CYN. Vehementer illos, Jupiter, metuis, nescio qua de causa : quaecumque enim ego dico, illorum putas e disciplina esse.

10. Ego vero (a quonam enim alio verum quam a te discam ?) libenter illud quoque te interrogaverim, quanam illa vobis sit Providentia, Parcarumne una, an etiam major illis dea, et illis ipsis tanquam imperans ?

JUP. Jam ante tibi dixi equidem, non fas esse scire te omnia. At tu qui principio unum quiddam te interrogaturo dixeras, non desinis minutas mihi nugae ejusmodi oblatere : et video caput tibi disputationis hoc esse, ut ostendas nullam nos rerum humanarum curam agere.

CYN. Non meum hoc est ; sed tu paullo ante dicebas, Parcae esse quae perficiant omnia : nisi forte poenitet te illorum, et dicta illa tua retractas, disceptantibus vobis de cura rerum et Fatum ab ea repellentibus.

11. **JUP.** Nequaquam : sed per nos Fatum omnia perpetrat.

CYN. Percipio : ministros et famulos quosdam Parcarum vos esse dicitis. Verumtamen sic quoque illae fuerint quae provident ; vos autem velut vasa quaedam illarum et instrumenta estis.

JUP. Quid ais ?

CYN. Puto quemadmodum securis fabro et terebra conferunt illa quidem aliquid ad artem, nemo vero haec esse dixerit artificem ; neque navis opus est securis aut terebrae, sed naupegi : eadem ratione, quod architectatur hanc ma-

ἀνάλογον τοῖνυν ἡ μὲν ναυπηγοῦμένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν, ὑμεῖς δὲ ἄρα τρύπανα καὶ σκεπαρνὰ ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς εἰκεν, οἱ ἄνθρωποι δέον τῇ Εἰμαρμένῃ θύειν καὶ παρ' ἐκείνης αἰτεῖν τάγαθὰ, οἱ δ' ἐφ' ὑμᾶς ἴασι προσόδοις καὶ θυσίαις γεραίροντες· οἱ δ' οὐδὲ τὴν Εἰμαρμένην τιμῶντες ἂν ἐς δέον αὐτὸ ἐπραττον· οὐ γὰρ οἶμαι δυνατόν εἶναι οὐδὲ αὐταῖς ἐτι ταῖς Μοίραις ἀλλάξαι τι καὶ μετατρέψαι τῶν ἐξ ἀρχῆς δοξάντων περὶ ἑκάστου· ἡ γοῦν Ἀτροπος οὐκ ἀνάσχοιτ' ἂν, εἰ τις ἐς τὸ ἐναντίον στρέψει τὸν ἀτρακτον ἀναλύων τῆς Κλωθοῦς τὸ ἔργον.

12. ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοίρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῖς· ἀλλ' εἰσκάς ἅπαντα συγχεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου ἔνεκα, τοῦ γε μαντεύεσθαι καὶ προμηνῦειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμώμεθ' ἂν.

ΚΥΝ. Τὸ μὲν δλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προειδέναι τὰ μέλλοντα οἷς γε τὸ φυλάσσειν αὐτὰ πάντως ἀδύνατον· ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς ὁ προμαθὼν ὅτι ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρᾶς τεθνήσκει· δύναιτ' ἂν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτόν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα καὶ παραδώσει τῇ εἰχμῇ· καὶ ὁ Ἀδραστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγχην ἐκείνου μὲν ἁμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν τοῦ Κροίσου παῖδα, ὡς ἂν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερόμενου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

13. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Αἰαίου καὶ γελόιον, τὸ,

Μὴ σπείρε τέκνων ἄλοκα θαιμόνων βίᾳ·
εἰ γὰρ τεκνώσεις (φῆσι) παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς·

περιττὴ γὰρ, οἶμαι, ἡ παραίνεσις πρὸς τὰ πάντως οὕτω γενησόμενα. Τοιγάρτοι μετὰ τὸν χρησμόν καὶ ἐσπεῖρε καὶ ὁ φύς ἀπέκτεινεν. Ὡστε οὐχ ὀρῶ ἀνὴρ· οὗτος ἀπαιτεῖται τὸν μισθὸν ἐπὶ τῇ μαντικῇ.

14. Ἐῷ γὰρ λέγειν, ὡς καὶ ἀμφίδοξα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα τοῖς πολλοῖς χρᾶν εἰώθατε οὐ πᾶν ἀποσαφύντες εἰ δὲ τὸν Ἄλυν διαβάς τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καταλύσει ἡ τὴν τοῦ Κύρου· ἀμφὶ γὰρ δύναται ὁ χρησμός.

ΖΕΥΣ. Ἦν τις, ὦ Κυνίσκε, τῷ Ἀπόλλωνι ὀργῆς αἰτία κατὰ τοῦ Κροίσου, διότι ἐπείρα ἐκείνος αὐτὸν ἄρνευα κρέα καὶ χελώνων ἐς τὸ αὐτὸ ἔφυν.

ΚΥΝ. Ἐχρῆν μὲν μηδὲ ὀργίζεσθαι θεὸν ὄντα· πλὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξαπατηθῆναι τῷ Ἀυδῷ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ἐπέπρωτο, οἶμαι, καὶ ἄλλως τὸ μὴ σαφῶς ἀκοῦσαι τὰ μέλλοντα ἡ Εἰμαρμένην ἐπέκλωσεν. Ὡστε καὶ ἡ μαντικὴ ὑμῶν ἐκείνης ἔργον ἐστίν.

15. ΖΕΥΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσπερόμενοι ἐς τὰ πράγματα οὔτε τῶν θυσιῶν ἄξιοι καθάπερ τρύπανα ὡς ἀλθῶς καὶ σκέπαρνα· καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μου καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς ὀρεῖς, διηχυλωμένους ἀνέχομαι· σε τοσαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντα.

ΚΥΝ. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι καὶ κεραυνῷ πληγῇ·

gnam navim, Fatum est; vos autem nimirum secures Parcarum estis ac terebrae. Et, ut apparet, homines, quum Fato sacra facienda essent et ab illo petenda bona, illi vero ad vos eunt, salutationibusque vos et sacrificiis colunt: sed neque si Fatum colerent, recte illi hoc facerent; neque enim, puto, ipsis etiam Parcis integrum est mutare et aliorum convertere quicquam eorum, quæ ab initio inde de unaquaque re decreta sunt: non patiatnr certe Atropos (*Immutabilis*), si quis in contrarium torquere velit fusum et Clothonis opus resolvere.

12. JUP. Tu jam, Cynisce, ne Parcas quidem coli ab hominibus æquum censes? imo hoc agere videris, uti confundas omnia. At nos, si vel nulla alia, ea certe causa honoremur merito, quod vaticinamur, et quæ rata sunt apud Parcam singula prædicimus.

CYN. In universum quidem inutile est, Jupiter, præscire futura illis, quibus negatum plane sit illa cavere: nisi forte hoc dicas, illum qui didicerit a mucrone ferri se moriturum, effugere mortem includendo se posse. Sed fieri non potest: educet enim illum Fatum, ut venetur, et mucroni tradet; et Adrastus, emissa in aprum hasta, ab illo aberrabit, interficiet autem Cresi filium, quum velut a validiori Parcarum imperio feratur hasta in juvenem.

13. Quin illud de Laio etiam ridiculum est,

Ne sparge sulcum liberum, vetant dei:
nam si crearis (ait), te necabit filius.

Supervacanea enim, puto, admonitio in his quæ omnino ita futura sunt. Igitur post oraculum et seminavit et, qui natus est, ipsum interfecit. Itaque non video quo nomine mercedem vestrorum vaticiniorum repetatis.

14. Mitto enim dicere quam obliqua, quam ambigua respondere vulgo soleatis, non satis declarantes, summe ille, qui Halyn transierit, an Cyri imperium eversurus sit: nam utrumque significat oraculum.

JUP. Erat quædam, Cynisce, Apollini iræ causa contra Cræsum, quod illum tentaverat coquendis una agnitis et testudinis carnibus.

CYN. Oportebat quidem, si deus est, minime irasci: sed nimirum fatale, puto, fuerat Lydo, ab oraculo ut deciperetur: et alloqui Fatum illud neverat, ne dilucide futura intelligeret. Itaque vestra etiam illa divinatio istius est opus.

15. JUP. Nobis autem nihil relinquis, sed frustra dii sumus, neque providentiam adhibemus rebus, neque digni sumus victimis, ut terebrae nimirum aut secures? Et merito videris me contemnere, quod fulmine, ut vides, jam ad jaculum parato astans fero te ista contra nos disputantem.

CYN. Feri, Jupiter, si mihi fatale est fulmine percuti:

ναί εἴμαρται, καὶ σὲ οὐδὲν αἰτιάσομαι τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθὴν τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσιν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἂν μοι αἴτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσεται καὶ σὲ καὶ τὴν Εἴμαρμένην· σὺ δὲ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀπόκριναί· ἀνέμνησας γὰρ με ἀπειλήσας.

16. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσύλους καὶ ληστὰς ἀφέντες καὶ τοσοῦτους ὕβριστάς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους δρῶν τινα πολλαῖς κεραυνοῦτε ἢ λίθον ἢ νεὸς ἴστων οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστόν τινα καὶ θσιον δδοιπόρον; τί σιωπᾷς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἶδέναι με;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤκεις μοι συμπεφορηκώς.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μὴδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαι, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν Εἴμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν ὁ χρηστός ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μεираκία, ὑπερεπλούτουν καὶ Μειδίας δὲ ὕβριστής καὶ Χάροφ ὁ Αἰγινήτης, κίναϊδος ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶ ἀπεκτονώς, καὶ πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἑνδεκα, Μέλητος δὲ οὐ παρεδόθη, καὶ Σαρδανάπαλλος μὲν ἐδασίλευε θῆλυς ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες ἀνεσκολοπίζοντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἡρέσκοντο τοῖς γιγνομένοις;

17. Ἵνα ὑμῖν μὴ τὰ νῦν λέγω καθ' ἑκαστον ἐπεζών, τοὺς μὲν πονηροὺς εὐδαιμονοῦντας καὶ τοὺς πλεονέκτας, ἀγομένους δὲ καὶ φερομένους τοὺς χρηστοὺς ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ μυρίοις κακοῖς πιεζομένους.

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλικίας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὅῃ οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονία διατρίβουσιν;

ΚΥΝ. Ἄδην μοι λέγεις καὶ Τιτυοὺς καὶ Ταντάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιούτῳ ἐστίν, εἴσομαι τὸ σαφὲς ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον ἐβουλόμην τὸν ὅποιον οὖν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαβιῶς ὑπὸ ἑκατάδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἥπαρ ἀποθανόν, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων ἐν τῷ Ἥλυσίῳ λειμῶνι κατακείμενος.

18. ΖΕΥΣ. Τί φῆς; ἀπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις καὶ τιμὰς καὶ δικαστήριον, ἐνθα δὴ ἐξετάζεται ὁ ἑκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρήτην δικάζειν τὰ τοιαῦτα· καί μοι ἀπόκριναί τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὺς γὰρ υἷς εἶναι λέγεται.

ΖΕΥΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Κυνίσκε;

ΚΥΝ. Τίνας κολάζει μάλιστα;

ΖΕΥΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδὴ, οἷον ἀνδροφόνους καὶ ἱεροσύλους.

ΚΥΝ. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἥρωας ἀποπέμπει;

ΖΕΥΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ δόσιους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

nec te plagae illius nomine accusabo, sed vulnerantem per te Clotho: scilicet ne ipsum quidem fulmen causam mihi vulneris fuisse dicam. Verum illud certe vos rogaverim, le pariter ac Fatum; tu autem mihi et pro illo responde; ad monuisti enim me minis tuis.

16. Qui tandem, omissis sacrilegis et latronibus, totque contumeliosis violentis, et perjuris hominibus, quercum saepe quandam fulminatis, aut lapidem, aut navis malum, quae nihil mali fecerit; interdum etiam bonum quandam et sanctum viatorem? Quid taces, Jupiter? numquid hoc etiam me scire nefas est?

JUP. Enimvero nefas. At tu curiosulus es, et istis omnibus nescio unde corrasis huc mihi venis.

CYN. Igitur neque illud vos interrogaverim, teque et Providentiam et Fatum, qui tandem Phocion ille vir bonus in tanta paupertate et necessariorum penuria mortuus sit. atque ante ipsum Aristides; Callias autem et Alcibiades, corrupti adolescentuli, abundarint divitiis, et insolens ille Midias, et Charops Aeginetes, cinædus, quique suam matrem fame interemit; et rursus Socrates undecimviris capitalibus traditus sit, Melitus autem traditus non sit; et Sardanapalus, effeminatus homo, regnaverit, Persarum vero tot praecleari et boni viri in palum ab illo acti sint, quod praesens rerum status illis displiceret?

17. Ne vobis praesentia dicam percurrans singula, malos homines atque avaros, eosdem esse felices; agi autem et ferri bonos viros, paupertate et morbis et malis sexcentis oppressos.

JUP. Numne ignoras, Cynisce, quanta post hanc vitam supplicia mali sustineant, aut quanta in felicitate versentur boni?

CYN. Inferos mihi narras, et Tityos, et Tantolos. Equidem, sitne tale quicquam, dilucide sciam quum ero mortuus: ut autem nunc res sunt, optem, ea lege hoc quantulumcunque est temporis feliciter transigere, ut mortui jecur a sedecim vulturibus tondeatur; sed nolim ea conditione Tantali instar hic sitire, ut in Beatorum insulis, in Elysio prato accumbens cum heroibus bibam.

18. JUP. Quid ais? non credis esse poenas quasdam et praemia, et iudicium, ubi vita uniuscujusque examinetur?

CYN. Audio a Minoë quodam Cretensi iudicari talia. Et responde mihi etiam aliquid de illo; tuus enim esse filius dicitur.

JUP. Quid vero de illo interrogas, Cynisce?

CYN. Quosnam punit maxime?

JUP. Malos nempe, velut homicidas et sacrilegos.

CYN. Quos autem dimittit ad heroas?

JUP. Bonos ac sanctos, et qui cum virtute vixerunt.

KYN. Τίνος ἔνεκα, ὦ Ζεῦ;

ZEYΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ καλᾶσεως ἄξιοι.

KYN. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσαιο, κο-
λάσθαι καὶ τοῦτον δικαιοί;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Οὐδ' ἄρα εἰ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἔδρασεν, οὐδὲ
τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;

ZEYΣ. Οὐ γὰρ οὖν.

KYN. Οὐδένα τοίνυν, ὦ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν οὔτε κο-
λάζειν αὐτῷ προσήκει.

ZEYΣ. Πῶς οὐδένα;

KYN. Ὅτι οὐδὲν ἔκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιοῦμεν,
ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτῃ κεκελευσμένοι, εἰ γε ἀληθῆ
ἐκείνα ἐστὶ τὰ ἐμπροσθεν ὠμολογημένα, ὥς ἡ Μοῖρα
πάντων αἰτία· καὶ ἦν φονεύη τις, ἐκείνη ἐστὶν ἡ φο-
νεύουσα, καὶ ἦν ἱεροσυλῆ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶ.
Ὡστε εἰ γε τὰ δίκαια ὁ Μῖνος δικάζειν μέλλοι, τὴν
Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάσεται καὶ τὴν Μοῖ-
ραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκείνοι ἠδίκησαν πει-
σθέντες τοῖς ἐπιτάγμασιν;

19. ZEYΣ. Οὐκέτ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαι σοι ἄξιον
τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἰ καὶ σοφιστής. Καί σε
ἄπειμι ἤδη καταλιπών.

KYN. Ἐδέομην μὲν εἶτι καὶ τοῦτο εἶρεσθαι σε, ποῦ
αἱ Μοῖραι διατρίβουσιν ἢ πῶς ἐπικινδύναι τῇ ἐπιμελείᾳ
τῶν τοσούτων ἐς τὸ λεπτότατον, καὶ ταῦτα τρεῖς οὔσαι;
ἐπίπονον γάρ τινα καὶ οὐκ εὐμοιρόν μοι δοκοῦσι βιοῦν
τὸν βίον τοσαῦτα ἔχουσαι πράγματα καὶ, ὥς εἰκεν,
οὐ πάνυ οὐδὲ αὐταὶ ὑπὸ χρηστῇ Εἰμαρμένῃ ἐγεννήθη-
σαν. Ἐγὼ γοῦν, εἰ μοι αἴρεσις δοθείη, οὐκ ἂν ἄλλα-
ξαίμην πρὸς αὐτάς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ ἐλοίμην ἂν
εἶτι πενέστερος διαβῶναι ἢ περ καθῆσθαι κλώθων ἄτρα-
κτον τοσούτων πραγμάτων μεστὸν, ἐπιτηρῶν ἕκαστα. Εἰ
δὲ μὴ βράδιόν σοι ἀποκρίνασθαι πρὸς αὐτὰ, ὦ Ζεῦ, καὶ
τούτοις ἀγαπήσομεν οἷς ἀπεκρίνω· ἱκανὰ γὰρ ἐμφανίσαι
τὸν περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ Προνοίας λόγον· τὰ λοιπὰ
δ' ἴσως οὐχ εἴμαρτο ἀκοῦσαι μοι.

XLIV.

ZEYΣ ΤΡΑΓΩΔΟΣ.

1. ΕΡΜΗΣ. Ὁ Ζεῦ, τί σύννοος κατὰ μόνας σαντῶ λαλεῖς,
ὠχρὸς, περιπατῶν, φιλοσόφου τὸ χρῶμ' ἔχων;
ἐμοὶ προσανέθου, λαβέ με συμβούλον πόνων,
μὴ καταρρονήσῃς οἰκέτου φλυαρίας.

ΑΘΗΝΗ. Καὶ πάτερ ἡμέτερε, Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
γουνουμά σε θεὰ γλαυκῶπις, τριτογένεια,
ἔξαδά, μὴ κεῖθε νόω, ἵνα εἶδομεν ἤδη,
τίς μήτις δάκνει σε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
ἢ τί βαρὺ στενάρχει ὠχρὸς τέ σου εἶλε παρείας;

ZEYΣ. Οὐκ ἐστὶν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος.
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ τραγωδική,
ὅς οὐκ ἂν ἄραϊτ' ἄχθος ἡ θεῶν φύσις.

ΑΘΗΝΗ. Ἀπολλόν, οἷσις φροίμοις ἀρχεῖ λόγους.

CYN. Cur hoc, Jupiter?

JUP. Quod alteri p̄m̄io, p̄na autem alteri digni sunt.

CYN. Si quis vero involuntarium malum fecerit, puniri
ne hunc etiam æquum putat?

JUP. Nequaquam.

CYN. Nec igitur, si quis p̄ter voluntatem boni quic-
quam fecerit, p̄mio afficiendum talem arbitrat̄ur?

JUP. Nempe.

CYN. Itaque neminem, Jupiter, neque p̄mio afficere,
neque p̄na illi convenit.

JUP. Quomodo neminem?

CYN. Quia nihil voluntate nostra facimus homines, sed
inevitabilis cujusdam necessitatis imperio adacti, si quidem
verum est, de quo ante inter nos convenit, Parcā esse
causā omnium : et si quis cædem faciat, illa est quæ
fecit; et si sacrilegium committat, imperata facit. Igitur
si quidem juste judicare Minos voluerit, Fatum punit pro
Sisypho, et Parcā pro Tantalō : quid enim injuste fecerunt
illi, obsecuti imperiis?

19. JUP. Nec responsione jam porro dignus es, qui talia
interrogas : audax enim es et sophista. Itaque jam re-
licto te discedo.

CYN. Operas mihi erat etiam illud adhuc te rogare, ubi
versentur Parcæ, et quomodo pares esse curationi tot tan-
tarumque rerum ad minutias usque possint; idque quum tres
modo sint : laboriosam enim quandam nec nimis beatam
mihi vitam videntur agere, quæ tot sustineant negotia; et
ut videtur, Fato ipsæ non valde propitio natæ sunt. Equi-
dem, si detur mihi optio, non permutaverim meam cum
illis vitam, sed vel pauperior etiam vivere p̄ceptaverim,
quam sedere fusum torquens tot rerum plenum, et intentus
omnibus. Si vero tibi facile non est, Jupiter, respondere
ad hæc, etiam illis, quæ respondisti, contenti erimus, ut
quæ sufficiant ad explicandam illam de Fato et Providentia
disputationem : reliqua audire fortasse fatale mihi non
fuit.

XLIV.

JUPITER TRAGŒDUS.

1. MERCURIUS. Pater, quid loquere tristis ita solus tibi,
pallidus, inambulans, colore philosophi?
ad me referto, me aume ægritudinis
socium tuæ, ne sperne nugas servoli.

MINERVA. Eia pater noster, Saturnie, maxime regum,
supplex te veneror Tritonia, cæsia Pallas,
eloquere, o, neu mente preme, ut cognoscere detur,
quod tibi consilium rodāt p̄cordia mentemque:
aut grave quid gemis? aut pallor cur occupat ora?

JUPITER. Non est oratio ultia tam dictu gravis,
non est ærumna, aut calamitas tragœdica,
cujus deum natura onus non sentiat.

MIN. Apollo! quali exorsus es p̄xm̄io?

ZEYΣ. Ὡ παγκράιστα χθόνια γῆς παιδεύματα,
σύ τ', ὦ Προμηθεῦ, οἶά μ' ἐργάσαι κακά.
ΑΘΗΝΗ. Τί δ' ἐστί; πρὸς χορὸν γὰρ οἰκείων ἔρεϊς.
ZEYΣ. Ὡ μεγαλοσμαργάου στεροπαῖ βοίζημα, τί βρέξεις;

HPA. Κοίμεισιν ὄργαν, εἰ μὴ κωμωδίαν, ὦ Ζεῦ,
δυνάμεθα ὑποκρίνεσθαι μηδὲ ραψωδεῖν ὥσπερ οὔτοι
μηδὲ τὸν Εὐριπίδην δλον καταπεπώκαμεν, ὥστε σοι
ὑποδραματουργεῖν.

2. Ἄγνοεῖν ἡμᾶς νομίζεις τὴν αἰτίαν τῆς λύπης
ἥτις ἐστὶ σοι;

ZEYΣ. Οὐκ οἶσθ', ἐπεὶ τοι κὰν ἐκώκυες μέγα.

HPA. Οἶδα τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὧν πάσχεις σι
ἐρωτικὸν ἐστίν· οὐ μὴν κωκύω γε ὑπὸ θεοῦς ἤδη πολ-
λάκις ὕβρισθεῖσα ὑπὸ σοῦ τὰ τοιαῦτα. Εἰκὸς γοῦν
ἦτοι Δανάην τινὰ ἢ Σεμελὴν ἢ Εὐρώπην αὐθις εὐρόντα
σε ἀνιῆσθαι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, εἴτα βουλευέσθαι ταῦρον
ἢ σάτυρον ἢ χρυσὸν γενομένον ρυτῆναι διὰ τοῦ ὀρόφου
εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγαπωμένης· τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα,
οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ ὠχρὸν εἶναι, οὐκ
ἄλλου τοῦ ἢ ἐρῶντός ἐστιν.

ZEYΣ. Ὡ μακαρία, ἥτις ἐν ἔρωτι καὶ ταῖς τοιαύ-
ταις παιδιαῖς οἶται τὰ πράγματα ἡμῖν εἶναι.

HPA. Ἀλλὰ τί ἄλλο, εἰ μὴ τοῦτο, ἀνιῇ σε Δία
δντα;

3. **ZEYΣ.** Ἐν ἐσχάτοις, ὦ Ἥρα, τὰ θεῶν πρά-
γματα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἐπὶ ξυροῦ νῦν ἔστη-
κεν, εἴτε χρὴ τιμᾶσθαι ἡμᾶς ἔτι καὶ τὰ γέρα ἔχειν
τὰν τῇ γῇ εἴτε καὶ ἡμελῆσθαι παντάπασι καὶ τὸ μη-
δὲν εἶναι δοκεῖν.

HPA. Μῶν ἢ γίγαντάς τινας αὐθις ἢ γῇ ἔφυσεν, ἢ
οἱ Τιτᾶνες διαρρηξάντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπι-
κρατήσαντες αὐθις ἡμῖν ἐναντία αἵρονται τὰ δπλα;

ZEYΣ. Θάρσει, τὰ νέρθεν ἀσφαλῶς ἔχει θεοῖς.

HPA. Τί οὖν ἄλλο δεινὸν ἀν γένοιτο; οὐχ ὀρῶ γὰρ,
ὅτε μὴ τὰ τοιαῦτα παραλυπεῖ, ἐφ' ὅτῳ Πῶλος ἢ Ἀρι-
στόδημος ἀντὶ Διὸς ἡμῖν ἀναπέφηνας.

4. **ZEYΣ.** Τιμοκλῆς, ὦ Ἥρα, ὁ Στωϊκὸς καὶ Δᾶ-
μις ὁ Ἐπικουρείος χθές, οὐκ οἶδ' ὅθεν σφίσιν ἀρξαμέ-
νου τοῦ λόγου, προνοίας πέρι διελεγέσθην παρόντων
μάλα συχῶν καὶ δοκίμων ἀνθρώπων, ὅπερ μάλιστα
ἡνίασέ με· καὶ ὁ μὲν Δᾶμις οὐτ' εἶναι θεοὺς ἔφασκεν
οὐδ' ὅλως τὰ γινόμενα ἐπισκοπεῖν ἢ διατάττειν, ὁ Τι-
μοκλῆς δὲ ὁ βέλτιστος ἐπειράτο συναγωνίζεσθαι ἡμῖν·
εἴτα ὄχλου πολλοῦ ἐπιρρύντος οὐδὲν πέρας ἐγένετο τῆς
ζήνουσιαι· διελύθησαν γὰρ ἐσαυθις ἐπισκέψεσθαι τὰ
λοιπὰ συνθέμενοι, καὶ νῦν μετέωροι πάντες εἰσι πρὸς
τὴν ἀκρόσιν, ὁπότερος κρατήσῃ καὶ ἀληθέστερα δόξει
λέγειν. Ὅρατε τὸν κίνδυνον, ὥς ἐν στενῷ παντάπασι
τὰ ἡμέτερα, ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ κινδυνεύόμενα; καὶ δυοῖν θά-
τερον ἢ παρεωρᾶσθαι ἀνάγκη ὀνόματα εἶναι μόνον δό-
ξαντας ἢ τιμᾶσθαι ὡς πρὸ τοῦ, ἢν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσχη
λέγων.

JUP. O pessimæ artes, tartareum in terra scelus,
tuque, o Prometheus, quis me affectisti malis!

MIN. Quid est? choro tu loquere enim domestico.

JUP. Magnicrepi o tonitru stridor, jam tempus agendi est.

JUNO. Compesce impetum, Jupiter, si non comœdias
agere aut poemata recitare sicut isti possumus, neque Eu-
ripidem totum devoravimus, ut subservire fabulæ tuæ
queamus.

2. Ignorare nos putas causam tui doloris quæ sit?

JUP. Non nosti: cuncta nam misceres flibus.

JUN. Novi caput eorum quæ te perturbant: amatorum
quiddam est: nec tamen ploro, consuetudine quadam, quum
sæpe jam talibus in rebus contumelia me læseris. Credi-
bile nimirum est, Danaen quandam, aut Semelen, aut Eu-
ropen te reperisse denuo, cujus amore crucieris; deinde
consilia te agitare, taurusne velis an satyrus fieri, an anrum
et per tegulas influere in sinum amasie: signa quippe ista,
gemitus, lacrimæ, pallor, non alius hominis quam amantis
sunt.

JUP. O beata, quæ in amore et ejusmodi lusibus res no-
stras versari existimes.

JUN. Verum quid aliud nisi hoc te angit, qui sis Jupiter?

3. **JUP.** In ultimis, Juno, periculis versantur res deo-
rum, et in novacula, quod est in proverbio, consistit, ope-
teatne nos coli adhuc et honores habere in terra, an negli-
gi prorsus et plane nihil esse videri.

JUN. Numquid gigantes quosdam Terra rursus genuit; an
Titanes ruptis vinculis custodibusque superatis rursus ini-
mica nobis arma capiunt?

JUP. Quiesce: tuta sunt divina ab inferis.

JUN. Quid igitur aliud terribile possit accidere? neque
enim video, nisi talia te dolore afficiant, ob quam rem Po-
lus nobis aut Aristodemus pro Jove prodieris.

4. **JUP.** Timocles, Juno, Stoicus, et Epicureus Damis
heri, nescio unde orto illis sermone, de providentia disputa-
runt, præsentibus quamplurimis et probatis hominibus,
quod quidem vel maxime molestum mihi fuit. Ac Damis
quidem nec esse deos dixit, neque omnino ea quæ sunt
inspicere aut ordinare; optimus autem vir Timocles cau-
sam agere studebat nostram: tum ubi populus confluerat
multus, exitum non habuit colloquium: discesserunt enim,
condicto reliqua postridie se consideraturos. Et jam suspen-
si omnes sunt exspectatione audiendi, uter superior sit fu-
turus et veriora dicere visurus. Videtis? periculum, quam
in angusto sint omnino res nostræ, et in homine uno peri-
clitentur? atque alterutrum horum necesse est, aut despici
nos et nomina tantum videri, aut honorari, ut olim, si
dicendo Timocles superaverit.

5. HPA. Δεινὰ ταῦτα ὡς ἀληθῶς, καὶ οὐ μάτην, ὦ Ζεῦ, ἱετραγωδεῖς αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ὦρον Δανάης τινὸς ἢ Ἀντιόπης εἶναι μοι λόγον ἐν ταράχῃ τοσούτῃ. Τί δ' οὖν, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀθηνᾷ, πράττοιμεν ἄν; ξυνευρίσκετε γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος.

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τὸ κοινόν φημι δεῖν τὴν σκέψιν ἐπενεγκεῖν ἐκκλησίαν συναγαγόντα.

HPA. Κάμοι ταῦτα ξυδοκεῖ ἄπερ καὶ τούτῳ.

ΑΘΗΝ. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν τάναντία δοκεῖ, ὦ πάτερ, καὶ ξυνταράττειν τὸν οὐρανὸν μηδὲ δῆλον εἶναι θορυβούμενον τῷ πράγματι, πράττειν δὲ ἰδίᾳ ταῦτα, ἐξ ὧν κρατήσῃ μὲν ὁ Τιμοκλῆς λέγων, ὁ Δᾶμις δὲ καταγελασθείς ἀπεισιν ἐκ τῆς συνοουσίας.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὔτε ἀγνοηθήσεται ταῦτα, ὦ Ζεῦ, ἐν πανερῶ γενομένης τῆς ἐρίδος τοῖς φιλοσόφοις, καὶ σὺ δόξεις τυραννικὸς εἶναι μὴ κοινούμενος περὶ τῶν οὕτω μεγάλων καὶ κοινῶν ἅπασιν.

6. ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν ἤδη κήρυττε καὶ παρέστωσαν ἅπαντες· ὁρῶς γὰρ λέγεις.

ΕΡΜ. Ἴδού δὴ ἐς ἐκκλησίαν ξυνέλθετε οἱ θεοί· μὴ μέλλετε, ξυνέλθετε πάντες, ἤχετε, περὶ μεγάλων ἐκκλησιάστοιμεν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ψιλά, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀπλοῖκά καὶ πεζὰ κήρυττε, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ξυκαλῶν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς γὰρ, ὦ Ζεῦ, ἀξιοῖς;

ΖΕΥΣ. Ὅπως ἀξιώ; ἀποσεμνύναι φημι δεῖν τὸ κήρυγμα μέτροις τισὶ καὶ μεγαλοφρονίᾳ ποιητικῇ, ὡς μέλλον συνελθεῖν.

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλ' ἐποποιῶν, ὦ Ζεῦ, καὶ ραψωδῶν τὰ τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ ἥκιστα ποιητικὸς εἰμι· ὥστε διαφθερῶ τὸ κήρυγμα ἢ ὑπέρμετρα ἢ ἐνδεᾶ ξυνείρων, καὶ γέλως ἔσται παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀμουσίᾳ τῶν ἐπῶν· ὁρῶ γοῦν καὶ τὸν Ἀπόλλων γελῶμενον ἐπ' ἐνίοις τῶν χρησμῶν, καίτοι ἐπικρυπτούσης τὰ πολλὰ τῆς μαντικῆς, ὡς μὴ πᾶν σχολὴν ἀγειν τοὺς ἀκούοντας ἐξετάζειν τὰ μέτρα.

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, τῶν Ὀμήρου ἐπῶν ἐγκαταμίγνυς τὰ πολλὰ τῷ κηρύγματι, ὡς ἐκεῖνος ἡμᾶς ξυνεκάλει· μεμνήσθαι δέ σε εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ μὲν οὕτω σαφῶς καὶ προχείρως πειράσομαι δὲ ὁμῶς.

Μῆτε τις οὖν θήλεια θεὸς . . μήτε τις ἄρσεν, μηδ' αὐτῶν ποταμῶν μενέτω νόσφ' Ὀκεανοῖο μηδὲ τε νυμφῶν, ἀλλ' ἐς Διὸς ἔλθετε πάντες εἰς ἀγορὴν, ὅσοι τε κλυτὰς δαίνυσθ' ἐκατόμβας, ὅσοι τ' αὖ μέσαιοι ἢ ὑστατοὶ ἢ μάλα πάγχυ νώνμιοι βωμοῖσι παρὰ κνίστρῳ κάθησθε.

7. ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἑρμῇ, ἀριστα κεκήρυκται σοι, καὶ ξυνθέουσι γὰρ ἤδη· ὥστε παραλαμβάνουν κάθιζε αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον, ὡς ἂν ὕλης ἢ τέχνης ἔχη, ἐν προεδρίᾳ μὲν τοὺς χρυσοῦς, εἴτα ἐπὶ τούτοις τοὺς ἀργυροῦς, εἴτα ἐξῆς ὅπόσοι ἐλεφάντινοι, εἴτα τοὺς χαλκοῦς ἢ λιθίνους, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις οἱ

JUN. Gravissima sane, Jupiter, sunt quæ narras; nec frustra in illis agebas tragœdias.

JUP. Tu vero putabas Danaes cujusdam aut Antiope rationem me habere in tanta rerum perturbatione. Quid ergo, Mercuri, et Juno, et Minerva, faciamus? reperite et vos nobiscum pro sua quisque parte aliquid.

MERC. Equidem ad commune deorum puto considerationem hujus rei referendam, convocata concione.

JUN. Etiam mihi eadem quæ huic probantur.

MIN. Sed alia omnia mihi videntur, pater, nimirum non perturbare cælum, nec manifestum fieri te moveri hoc negotio; sed privatim ea agenda per quæ vincat dicendo Timocles, derisus autem Damis de disputatione discedat.

MERC. Verum neque ignorabuntur ista, Jupiter, quum contentio philosophorum in publico sit futura: ac tu tyrannidem exercere videberis, si non communices de magnis adeo rebus, quæque communes sint omnium.

6. JUP. Ergo jam præconium fac, et adsunto omnes: recte etenim dicis.

MERC. Heus in concionem convenite dii: ne cunctamini, convenite omnes: venite; de magnis rebus concionem habebimus.

JUP. Ita nude, Mercuri, et simpliciter et pedestri oratione præconium facis, idque quum de maximis rebus deus convoces?

MERC. Quomodo igitur jubes, Jupiter?

JUP. Quomodo jubeam? gravitatem conciliandam alo præconio versibus quibusdam et magniloquentia poetica, ut magis conveniant.

MERC. Esto. Sed versificatorum ista, Jupiter, et carmina ad virgam recitantium: ego vero minime aptus sum ad poeticam: itaque corrupero præconium, vel excedentes mensuram versus, vel deficientes consarcinans: et risus orietur ab illis propter imperitiam carminum. Video enim ipsum quoque Apollinem ridere de oraculis quibusdam, quanquam pleraque hic tegat vaticinii obscuritas, ut qui audiunt non multum habeant otii ad versus examinandos.

JUP. Ergo, Mercuri, de Homeri carminibus pleraque admisce præconio, ut ille nos convocabat: meminisse autem te credibile est.

MERC. Non quidem omnino plane et expedit: periculum tamen faciam.

Ne qua igitur muller dea . . neve vir ullus, neu quis de fluvilis ipsis patris Ocean! absit, neu quæ nympharum, verum ad Jovis omnis adesto concilium, quotquot celebres editis hecatombas: qui medi, qui postremi, qui nomine nullo, ora supinati nidore sedetis ad aras.

7. JUP. Euge Mercuri: optime functus es præconio. Etenim jam concurrunt. Itaque exceptis sedilia præbe pro dignitate cuique, prout vel quantum ad materiam se habent vel quantum ad artem: primo quidem loco aureis, tum post illos argenteis, deinde juxta hos, qui sunt eburnei, tum æreis aut lapideis: et in his, qui Phidiæ sunt, aut

Φειδίου ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος ἢ Εὐφράνορος ἢ τῶν ὁμοίων τεχνιτῶν προτετιμῆσθων, οἱ συρφετιώδεις δὲ οὗτοι καὶ ἀτεχνοὶ πόρρω που ξυνοσθέντες σωπῇ ἀναπληροῦντων μόνον τὴν ἐκκλησίαν.

ΕΡΜ. Ἔσται ταῦτα καὶ καθεδούνται ὡς προσήκει. Ἄλλ' ἐκεῖνο οὐ χεῖρον εἶδέναι, ἢν τις αὐτῶν χρυσοῦς μὲν ἦ καὶ πολυτάλαντος τὴν δόκην, οὐκ ἀκριβὴς δὲ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ κοιμῶν ἰδιωτικὸς καὶ ἀσύμμετρος, πρὸ τῶν χαλκῶν τῶν Μύρωνος καὶ Πολυκλείτου καὶ τῶν Φειδίου καὶ Ἀλκαμένους τῶν λιθίνων καθεδεῖται ἢ προτιμωτέραν χρὴ νομίζειν τὴν τέχνην;

ΖΕΥΣ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ἀλλ' ὁ χρυσοῦς ὁμῶς προτιμωτέος.

ΕΡΜ. Μανθάνω ὅτι πλουτίνδην κελεύεις, ἀλλὰ μὴ ἀριστίνδην καθίζεις καὶ ἀπὸ τιμημάτων. Ὅχετ' οὖν εἰς τὴν προεδρίαν οἱ χρυσοὶ οὐ μείζοντες.

8. Ἐοίκασιν, ὦ Ζεῦ, οἱ βαρβαρικοὶ προεδρεύειν μόνον· ὡς τοὺς γε Ἕλληνας ὁρᾷς ὅποιοι εἰσι, χαρίεντες μὲν καὶ εὐπρόσωποι καὶ κατὰ τέχνην ἐσχηματισμένοι, λίθινοι δὲ ἢ χαλκοὶ ὁμῶς ἅπαντες ἢ οἱ γε πολυτελέστατοι αὐτῶν ἐλεφάντινοι ὀλίγον ὅσον τοῦ χρυσοῦ ἀποστιβόντες, ὡς ἐπικεχεῖσθαι καὶ ἐπηλυγᾶσθαι μόνον, τὰ δὲ ἔνδον ὑπόζυλοι καὶ οὗτοι, μυῶν ἀγέλας ὅλας ἐμπολιτευομένας σκέποντες· ἡ Βενδὶς δὲ αὕτη καὶ ὁ Ἄνουις ἐκεῖνοσιν καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἄττις καὶ ὁ Μίθρης καὶ ὁ Μῆν ὅλοι δολόχρσοι καὶ βαρεῖς καὶ πολυτίμητοι ὡς ἀληθῶς.

9. ΠΟΣ. Καὶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, δίκαιον, τὸν κυνοπρόσωπον τοῦτον προκαθίζειν μου τὸν Αἰγύπτιον καὶ ταῦτα Ποσειδῶνος ὄντος;

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλὰ σὲ μὲν, ὦ ἐννοσίγαιε, χαλκοῦν ὁ Λύσιππος καὶ πένητα ἐποίησεν, οὐκ ἐχόντων τότε τῶν Κορινθίων χρυσόν· οὗτος δὲ ὅλοις μετάλλοις πλουσιώτερός ἐστιν. Ἀνέχεσθαι οὖν χρὴ παρρωσμένον καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, εἰ τίς ῥίνα τηλικαύτην χρυσῇν ἔχων προτετιμῆταί σου.

10. ΑΦΡ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, καμὲ λαβὼν ἐν τοῖς προέδροις που κάθιζε· χρυσῇ γὰρ εἰμι.

ΕΡΜ. Οὐχ ὅσα γε, ὦ Ἀφροδίτη, καμὲ ὄραν, ἀλλ' εἰ μὴ πάνυ λημῶ, λίθου τοῦ λευκοῦ Πεντέληθεν, οἶμαι, λιθοτομηθεῖσα, εἴτα δόξαν οὕτω Πραξιτέλει Ἀφροδίτῃ γενομένη Κνιδίους παρεδόθης.

ΑΦΡ. Καὶ μὴν ἀξιόπιστόν σοι μάρτυρα τὸν Ὀμηρον παρέξομαι ἄνω καὶ κάτω τῶν βαψυδιῶν χρυσῇν μετὴν Ἀφροδίτῃ εἶναι λέγοντα.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλων δ' αὐτὸς πολύχρυσον εἶναι ἔφη καὶ πλούσιον· ἀλλὰ νῦν ὅφει κάκεινον ἐν τοῖς ζευγίταις που καθήμενον, ἀπεστεφανωμένον γε ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ τοὺς κόλλοπας τῆς κιθάρας περισεσλημμένον. Ὅποτε ἀγάπα καὶ σὺ μὴ πάνυ ἐν τῷ θητικῷ ἐκκλησιάζουσα.

11. ΚΟΛΟΣΣΟΣ. Ἐμοὶ δὲ τίς ἂν ἐρίσαι τολμήσειεν Ἥλιω τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ τὸ μέγεθος; εἰ γοῦν μὴ ὑπερφυᾶ μηδὲ ὑπέρμετρον οἱ Ῥόδιοι κατασκευά-

Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut simillim artificum, praeferantur; at illi ex faece, artis omnis expertes, porro in angulum aliquem contrusi silentio, concionis modo explendae causa, assideant.

MERC. Fient ista : sedebunt ut convenit. Verum illud necessarium est ut sciam, si quis illorum aureus quidem sit et multorum talentorum pondere, sed idem non curiose elaboratus, sed plebeius omnino et parum commensu sibi respondens, hicne ante aeneos illos Myronis, Polycleti, Phidiae, et lapideos Alcamenis assidebit, an putandum, praeferrī debere artem?

JUP. Sic quidem decebat : sed praeferrendum tamen est aurum.

MERC. Audio : nempe ex divitiis atque censu jubes, non ex nobilitate et praestantia illos a me collocari. Venite ergo in primas sedes vos aurei.

8. Videntur proinde, Jupiter, prima sedilia occupaturi soli barbarici : Graecos enim quales sint vides : venusti illi quidem, et boni vultus, et ex arte figurati; sed iidem tamen lapidei aut aerei in universum omnes; aut pretiosissimi quidem illorum eburnei, pauxillum quantum auri refulgentis habentes, ut colore illo et splendore inducti tantum sint; intus vero iidem sunt lignei, et totos murium greges ibi rempublicam habentes tegunt. At Bendis illa, et Anubis iste, et juxta illum Attis, et Mithres, et Deus Lunus, ex auro solido toti, et graves et multi revera pretii.

9. NEPT. Et ubi hoc justum est, Mercuri, hunc canino vultu praeditum ante me sedere Aegyptium, idque quum ego Neptunus sim?

MERC. Sic est. Verum te, quassator telluris, aereum Lysippus et pauperem fecit, non habentibus eo tempore aurum Corinthiis : at hic totis metallis est ditior. Ferre itaque oportet te submoveri, neque indignari si quis tantum ex auro rostrum habens tibi praelatus est.

10. VEN. Ergo me etiam in primis alicubi colloca sub sellis : etenim aurea sum.

MERC. Non quantum ego quoque videre, Venus, possum : sed si non plane lippio, ex candido lapide, Pentelico arbitror, excisa, deinde quum ita Praxiteli videretur, Venus facta et tradita es Cnidiis.

VEN. At ego fide dignum tibi testem Homerum adducam, qui a capite ad calcem me carminum auream esse Venerem dicit.

MERC. Nimirum idem etiam Apollinem multi esse auri dicit ac divitem : sed jam videbis illum quoque sedentem inter jugarios, coroua exutum a latronibus, et verticillis lyrae a sacrilegis spoliatum : itaque contenta et tu esto, quod non omnino in capite censis fers suffragium.

11. COLOSSUS. Mecum vero certare quis ausit, qui et Sol sim, et tanta magnitudine? nisi enim portentose magnum et mensuram omnem supergressum exstruere me voluissent

εασθαι με ἡξίωσαν, ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τελέσματος ἑκαάδεκα χρυσοῦς θεοὺς ἐπεποιήντο ἄν' ὥστε ἀνάλογον πολυτελέστερος ἂν νομιζοίμην. Καὶ πρόσεστιν ἡ τέχνη καὶ τῆς ἐργασίας τὸ ἀκριβές ἐν μεγέθει τοσούτῳ.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Ζεῦ, χρή ποιεῖν; δύσκριτον ἔμοι γούν καὶ τοῦτο· εἰ μὲν γὰρ ἐς τὴν ὕλην ἀποβλέποιμι, χαλκοῦς ἐστίν, εἰ δὲ λογιζοίμην ἄφ' ὀπόσων ταλάντων κεχάλευται, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσιομεδίμους ἂν εἴη.

ΖΕΥΣ. Τί γὰρ ἔδει παρῆναι καὶ τοῦτον ἐλέγοντα τὴν τῶν ἄλλων σμικρότητα καὶ ἐνοχλήσοντα τῇ καθέδρᾳ; πλὴν ἄλλὰ, ὦ Ῥοδίῳν ἀρίστε, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα προτιμητέος εἰ τῶν χρυσῶν, πῶς ἂν καὶ προεδρεύοις, εἰ μὴ δέησει ἀναστῆναι ἀπαντας, ὡς μόνος καθέξοιο τὴν Πύκνα δλην θατέρᾳ τῶν πυγῶν ἐπιλαβών; ὥστε ἄμεινον ποιήσεις ὀρθοστάδην ἐκκλησιάζων, ἐπικυφῶς τῷ συνεδρίῳ.

12. ΕΡΜ. Ἴδού πάλιν ἄλλο δύσλυτον καὶ τοῦτο· χαλκῷ μὲν γὰρ ἀμφοτέρω ἐστὸν καὶ τέχνης τῆς αὐτῆς, Λυσιπποῦ ἑκάτερον τὸ ἔργον, καὶ τὸ μέγιστον, ὁμοτίμω τὰ ἐς γένος, ἅτε δὴ Διὸς παῖδε, ὁ Διόνυσος οὗτοί καὶ Ἡρακλῆς. Πότερος οὖν αὐτῶν προκαθεδεῖται; φιλονεύκοι γὰρ, ὡς ὁρᾷς.

ΖΕΥΣ. Διατρίβομεν, ὦ Ἑρμῇ, πάλαι δέον ἐκκλησιάζειν ὥστε νῦν μὲν ἀναμῖξ καθιζόντων, ἐνθ' ἂν ἑκάστος ἐθέλῃ, ἐσαυθὶς δὲ ἀποδοθήσεται περὶ τούτων ἐκκλησία, καὶ γὰρ εἰσομαι τότε ἥντινα χρή ποιήσασθαι τὴν τάξιν ἐπ' αὐτοῖς.

13. ΕΡΜ. Ἄλλ', Ἡράκλεις, ὡς θορυβοῦσι τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ταῦτα βοῶντες, Διανομάς, διανομάς· ποῦ τὸ νέκταρ, ποῦ τὸ νέκταρ; ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν, ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν· ποῦ αἱ ἐκατόμβαι, ποῦ αἱ ἐκατόμβαι; κοινὰς τὰς θυσίας.

ΖΕΥΣ. Κατασιώπησον αὐτοὺς, ὦ Ἑρμῇ, ὡς μάθωσιν ὅτου ἔνεκα ξυνελέγησαν τοὺς λήρους τούτους ἀφέντες.

ΕΡΜ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, τὴν Ἑλλήνων φωνὴν ξυνῆσιν· ἐγὼ δὲ οὐ πολὺγλωττός εἰμι, ὥστε καὶ Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θραξὶ καὶ Κελτοῖς ξυνετὰ κηρύττειν. Ἄμεινον οὖν, οἷμαι, τῇ χειρὶ σημαίνειν καὶ παρακαλεῦσθαι σιωπᾶν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖ.

14. ΕΡΜ. Εὐ γε, ἀφωνότεροι γεγέννηται σοι τῶν σοφιστῶν. Ὡστε ὦρα δημηγορεῖν. Ὅρᾳ; πάλαι πρὸς σὲ ἀποβλέπουσι περιμένοντες ὅ τι καὶ ἐρεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ὅ γε πέπονθα, ὦ Ἑρμῇ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι πρὸς σὲ εἰπεῖν υἱὸν ὄντα. Οἶσθα ὅπως θαρραλέος δαί καὶ μεγαληγός ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἦν.

ΕΡΜ. Οἶδα καὶ ἐδεόειν γε ἀκούων σου δημηγοροῦντος, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀπειλοῖς ἀνασπάσειν ἐκ βάθρων τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αὐτοῖς θεοῖς τὴν σειρὰν ἐκείνην τὴν χρυσὴν καθεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλὰ νῦν, ὦ τέκνον, οὐκ οἶδα, εἴτε ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐφεστώτων δεινῶν εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ πλῆθους τῶν παρόντων — πολυθεωτάτῃ γὰρ, ὡς ὁρᾷς,

Rhodii, de æquali impensa sedecim aureos facere deos poterant : hac itaque proportionis regula majoris ego pretii judicer. Accedit ars, et exquisitum in tanta magnitudine artificium.

MERC. Quid agendum, Jupiter? difficile enim mihi judicatu hoc quoque : si enim ad materiam respiciam, æneus est ; sin reputem quot talentis sit fabricatus, ultra primum pariter census et equestrem fuerit.

JUP. Quid enim hunc quoque oportebat adesse, qui reliquorum arguat parvitatem et consessum turbet? Verum heus tu, Rhodiorum optime, si vel maxime præponendus es aureis, quomodo tandem primam occupabis, nisi debeant surgere omnes, uti solus assideas tu, qui totam Pnycem altera clunium occupes? Itaque melius feceris si erectus sles in concione, capite versus consessum inclinato.

12. MERC. En tibi aliud, soluta difficile et ipsum. Ærei enim sunt ambo, et artificii ejusdem, Lysippi opus uterque, et quod maximum, genere æquales, utpote filius uterque Jovis; hic Bacchus, et Hercules. Uter igitur horum priorem sedem occupabit? contendunt enim ut vides.

JUP. Tempus, Mercuri, terimus, quum olim oportuerit concionem habere. Itaque nunc promiscue sedeant, ubi quisque voluerit : in postremum concio de his dabitur atque ego tum sciam, quis ordo in illis sit constituendus.

13. MERC. Sed quantos, Hercules, tumultus cient, communia ista et quotidiana clamantes, Viscerationes, viscurationes! ubi nectar, ubi nectar? ambrosia defecit, ambrosia defecit! ubi hecatombæ, ubi hecatombæ? communes victimas!

JUP. Silentium illis impera, Mercuri, ut audiant cujus rei causa huc collecti sint, nugis hisce omissis.

MERC. Non omnes, Jupiter, Græce intelligunt : ego autem non ita multarum peritus linguarum sum, ut concionari possim quæ etiam Scythæ, Persæ, Thraces et Celtæ intelligant. Melius igitur, puto, fuerit, manu silentium poscere.

JUP. Sic facito.

14. MERC. Euge! magis muti tibi facti sunt quam sophistæ. Itaque jam concionis habendæ tempus est. Viden? dudum te aspiciunt, quid dicturus sis expectantes.

JUP. Sed quid mihi acciderit, Mercuri, non cunctabor tibi dicere, filio meo. Nosti quam audax semper et magniloquus fuerim in concionibus.

MERC. Novi, et metuebam equidem si quando audirem te concionantem præsertim quum minareris, te de fundamentis suis extracturum terram et mare cum diis, demissa illa catena aurea.

JUP. At jam, fili, nescio utrum a magnitudine instantium malorum, an a multitudine præsentium (celeberrima

ἡ ἐκκλησία· διατετάρραγμαί τὴν γνώμην καὶ ὑπότρομος εἰμι καὶ ἡ γλώττά μου πεπεδημένη ἔοικε· τὸ δὲ ἀποσιωπᾶται ἀπάντων, ἐπιλέλθωμαι τὸ προοίμιον τῶν λόγων, ὃ παρεσκευασάμην, ὡς εὐπρόσωποτάτῃ μοι ἡ ἀρχὴ γένοιτο πρὸς αὐτούς.

ΕΡΜ. Ἀπολώλεκας, ὦ Ζεῦ, ἅπαντα· οἱ δὲ ὑποπέουσιν τὴν σιωπὴν καὶ τι ὑπέμεγα κακὸν ἀκούσονται προσδοκῶσιν, ἐφ' ὅτῳ σὺ διαμέλλεις.

ΖΕΥΣ. Βούλει οὖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο προοίμιον ἀναρραψοῦν πρὸς αὐτούς;

ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΖΕΥΣ. Κέλνυτέ μεν πάντες τε θεοὶ πᾶσαι τε θέαιναι.

ΕΡΜ. Ἀπαγε, ἱκανῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς πεπαρώνηται σοὶ τὰ πρῶτα. Πλὴν εἰ δοκεῖ, τὸ μὲν φορτικὸν τῶν μέτρων ἄφες, σὺ δὲ τῶν Δημοσθένους δημηγοριῶν τῶν κατὰ Φιλίππου θντινα ἂν ἐθέλῃς, ξύνειρα ὀλίγα ἐναλλάττων· οὕτω γοῦν οἱ πολλοὶ νῦν ῥητορεύουσιν.

ΖΕΥΣ. Εὐ λέγεις ἐπιτομὴν τινα ῥητορείαν καὶ βραχυρργίαν ταύτην εὐπόρον τοῖς ἀπορουμένοις.

15. ΕΡΜ. Ἀρξαι δ' οὖν ποτε.

ΖΕΥΣ. Ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες θεοὶ, χρημάτων ὑμᾶς εἰσέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο ὑμῖν ὅτι δῆποτε ἄρα τοῦτο ἐστὶν ἐφ' ὅτῳ νῦν ξυνελέγητε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἀκροᾶσθαι μοι λέγοντος. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ θεοὶ, μονονοχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις ὅτι τῶν παρόντων ἐρρωμένως ἀντιληπτέον ἡμῖν ἐστίν, ἡμεῖς δὲ πάνυ ὀλιγώρως ἔχειν μοι δοκοῦμεν πρὸς αὐτά. Βούλομαι δὲ ἤδη — καὶ γὰρ ἐπιλείπει με ὁ Δημοσθένης — αὐτὰ ὑμῖν δηλῶσαι σαφῶς, ἐφ' οἷς διαταραχθεὶς ξυνήγαγον τὴν ἐκκλησίαν· χάς γάρ, ὡς ἴστε, Μνησιθέου τοῦ ναυκλήρου θύσαντος τὰ σωτήρια ἐπὶ τῇ νηὶ ὀλίγου δειν ἀπολομένη περὶ τὸν Καφηρέα, εἰσιτώμεθα ἐν Πειραιεῖ, ὁπόσους ἡμῶν ὁ Μνησίθεος ἐπὶ τὴν θυσίαν ἐκάλεσεν· εἴτα μετὰ τὰς σπονδὰς ὑμεῖς μὲν ἄλλος ἄλλῃ ἐτρέψεσθε, ὡς ἐκάστῳ ἔδοξεν, ἐγὼ δὲ — οὐδέπω γὰρ πάνυ ὀψὲ ἦν — ἀνῆλθον ἐς τὸ ἄστυ, ὡς περὶπατήσαιμι τὸ δειλινὸν ἐν Κεραμεικῷ ἐννοῶν ἅμα τοῦ Μνησιθέου τὴν σμικρολογίαν, ὃς ἐκκαίδεκα θεοὺς ἐστιῶν ἀλεκτρούνα μόνον κατέθυσε, γέροντα κάκεινον ἤδη καὶ κορυζώντα, καὶ λιθανωτοῦ χόνδρους τέτταρας εὐ μάλα εὐρωτιῶντας, ὡς αὐτίκα ἐπισβεσθῆναι τῷ ἀνθρακί, μηδὲ ὅσον ἄκρα τῇ ῥινὶ ὀσφρέσθαι τοῦ καπνοῦ παρασχόντας, καὶ ταῦτα ἐκατόμβας διας ὑπισχνούμενος ὁπότε ἡ ναὺς ἤδη προσεφέρετο τῇ σκοπέλῃ καὶ ἐντὸς ἦν τῶν ἐρμάτων.

16. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐννοῶν γίγνομαι κατὰ τὴν Ποικίλην, ὁρῶ πλῆθος ἀνθρώπων πάμπλου ξυνεστηκός, ἐνίοις μὲν ἐνδόν ἐν αὐτῇ τῇ στοᾷ, πολλοὺς δὲ ἐν ὑπαίθρῃ, καὶ τινας βοῶντας καὶ διατεινομένους ἐπὶ τῶν θάκων καθήμενους. Εἰκάσας οὖν ὅπερ ἦν, φιλοσόφους εἶναι τῶν ἐριστικῶν τούτων, ἐβουλήθην ἐπιστάς ἀκούσαι αὐτῶν ὅτι καὶ λέγουσι· καὶ — ἔτυχον γὰρ νεφέλην τῶν παχέων περιβεβλημένος — σχηματίσας

enim diis, ut vides, concio est), perturbatus sum animo, et aliquantum trepido, et compedita mihi videtur lingua. quod autem omnium est absurdissimum, oblitus sum proœmii totius orationis, quod paraveram, ut speciosissimo apud illos principio uterer.

MERC. Perdidisti, Jupiter, omnia. At illi suspectum habent silentium, et aliquod ingens malum se audituros expectant, in quo tu cuncteris.

JUP. Vin' ergo, Mercuri, Homericum illud proœmium apud illos rursus cantem?

MERC. Quodnam?

JUP. Auscultate mihi vos omnes, dique deæque!

MERC. Apage: satis etiam nobis importune aggressisti prima illa insana. Verum, si videtur, carminum illam molestiam omitte; sed illarum Demosthenis contra Philippum concionum quamcumque volueris, pauca immutans consarcina. Ita enim plerique jam oratores faciunt.

JUP. Bene me mones de compendiaria quadam dicendi arte et commento hoc laborantibus opportuno.

15. MERC. Sed tandem aliquando incipe.

JUP. Præ multis vos, viri dii, opibus præoptaturos puto, si manifestum vobis fiat, quid tandem illud sit, propter quod jam congregati estis. Quæ quum ita sint, convenit propenso animo me audire dicentem. Præsens igitur tempus, dii, tantum non emissa voce dicit, præsentibus fortiter admovendam esse manum: at nos negligenter admodum affecti ad ea videmur. Volo autem jam (etenim deficit me Demosthenes) illa vobis dilucide exponere, quibus perturbatus concionem hanc convocaverim. Heri enim, ut nôtis, Mnesitheo nauclero sacrificium offerente pro servata navi, quæ tantum non circa Capharea perierat, epulabamur in Piræeo, quotquot nostrum Mnesitheus ad sacrificium vocaverat. Deinde post libationes vos quidem alio alius, ut cuique collibitum erat, discessistis: ego vero (neque enim valde serum erat) in urbem ascendî, inambulaturus vespri in Ceramico, Mnesithei simul sordidam cogitans parsimoniam, qui sedecim diis vocatis ad epulas, solum gallum mactaverit, eumque vetulum et pituita jam laborantem; tum thuris grana quatuor, bene ea mucida, adeo ut statim exstinguerentur in carbonibus, et ne tantillum quidem fumi, quod extremas ferire posset nares, præsentia: idque quum totas hecatombas promississet, quo tempore navis jam ferebatur ad scopulum et intra rada erat.

16. Inter has cogitationes quum ad Pæcilen venio, video ibi maximam una stare hominum multitudinem, quosdam intus in ipsa porticu, multos autem sub divo, et clamantes quosdam vocemque contententes, qui in sedilibus assidebant. Conjiciens ergo quod res erat, philosophos esse de contentiosis illis, volui astans illos audire, quid dicerent: hinc (nubem densam forte indueram) figura illorum et habitu

ἐμαυτὸν εἰς τὸν ἐκείνων τρόπον καὶ τὸν πύγωνα ἐπισπασάμενος εὖ μάλα ἐώκειν φιλοσόφῳ· καὶ δὴ παραγκωνισάμενος τοὺς πολλοὺς εἰσέρχομαι ἀγνοοῦμενος ὅστις ἦν· εὐρίσκω δὲ τὸν Ἐπικούρειον Δάμιν, τὸν ἐπίτριπτον, καὶ Τιμοκλέαν τὸν Στωϊκὸν ἀνδρῶν βέλτιστον, ἐκθύμους πάνυ ἐρίζοντας· ὁ γοῦν Τιμοκλῆς καὶ Ἰδρου καὶ τὴν φωνὴν ἤδη ἐξεκέκοπτο ὑπὸ τῆς βοῆς, ὁ Δάμις δὲ τὸν σαρδόνιον ἐπιμωκεῦνν ἐτι μάλλον παρώξυνε τὸν Τιμοκλέα.

17. Ἦν δὲ ἄρα περὶ ἡμῶν ὁ πᾶς λόγος αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ κατάρατος Δάμις οὔτε προνοεῖν ἡμᾶς ἐφασκε τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἐπισκοπεῖν τὰ γινόμενα παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν ἄλλο ἢ μὴδὲ ὅπως ἡμᾶς εἶναι λέγων· τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ ὁ λόγος ἐδύνατο. Καὶ ἡσάν τινες οἱ ἐπὶ τὸν αὐτόν. Ὁ δ' ἕτερος τὰ ἡμέτερα ὁ Τιμοκλῆς ἐφρόνει καὶ ὑπερεμάχει καὶ ἡγανάκτει καὶ πάντα τρόπον ζυγῶνιζέτο τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν ἐπαινῶν καὶ διεξιῶν, ὡς ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει τῇ προσήκοῦσῃ ἐτηγόμεθα καὶ διατάττομεν ἕκαστα· καὶ εἶχε μὲν τινὰς καὶ αὐτὸς τοὺς ἐπαινοῦντας. Πλὴν ἐκεκμήκει γὰρ ἤδη καὶ πονήρως ἐφώνει καὶ τὸ πλῆθος ἐς τὸν Δάμιν ἀπέβλεπε. Συνεῖς δὲ ἐγὼ τὸ κινδυνεύον· τὴν νύκτα ἐκέλευσα περιχυθεῖσαν τὴν ζυνουσίαν διαλύσαι. Ἀπῆλθον οὖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ζυνθέμενοι ἐς τέλος ἐπεξελεύσεσθαι τὸ σκέμμα, καὶ γὰρ παρομαρτῶν τοῖς πολλοῖς ἐπῆκουσαν μεταξὺ ἀπίωντων οἰκαδὲ παρ' αὐτοὺς ἐπαινοῦντων τὰ τοῦ Δάμιδος καὶ ἤδη παρὰ πολλὸν αἰρουμένων τὰ ἐκείνου. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ μὴ ἀζινοῦντες προκατεγνωκέναι τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ περιμένειν εἰ τι καὶ ὁ Τιμοκλῆς αὐρίον ἐρεῖ.

18. Ταῦτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς ὑμᾶς ζυκεχάλεσα, οὐ μικρὰ, ὦ θεοί, εἰ λογιέσθε ὡς ἡ πᾶσα μὲν ἡμῖν τιμὴ καὶ πρόσδος καὶ δόξα οἱ ἀνθρώποι εἰσιν· εἰ δ' οὗτοι πεισθεῖεν ἢ μὴδὲ ὅπως ἡμᾶς εἶναι ἢ ὄντας ἀπρονοήτους εἶναι σφῶν αὐτῶν, ἄβυστα καὶ ἀγέραστα καὶ ἀτίμητα ἡμῖν ἐστὶν τὰς γῆς καὶ μάτην ἐν οὐρανῷ καθεδούμεθα λιμῶ ἐχόμενοι, ἑορτῶν ἐκείνων καὶ πανηγύρεων καὶ ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶ παννυχίδων καὶ πομπῶν στερούμενοι. Ὡς οὖν ὑπὲρ τηλικούτων φημι δεῖν ἅπαντας ἐπινόειν τι σωτήριον τοῖς παροῦσι καὶ ἀφ' οὗτοῦ κρατῆσαι μὲν ὁ Τιμοκλῆς καὶ δοῖει ἀληθέστερα λέγειν, ὁ Δάμις δὲ καταγελασθήσεται πρὸς τῶν ἀκούοντων· ὡς ἐγὼ γε οὐ πάνυ τῷ Τιμοκλεῖ πέποιθα ὡς κρατῆσαι καθ' αὐτόν, ἢ μὴ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῷ προσγένηται. Κήρυττε οὖν, ὦ Ἐρμῆ, τὸ κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἀνίστάμενοι συμβουλεύοιεν.

ΕΡΜ. Ἄκουε, σίγα, μὴ τάραττε· τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν τελεῶν θεῶν, οἷς ἔξεστι; Τί τοῦτο; οὐδεὶς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡσυχάζετε πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπηγεγμένων ἐκπεπληγμένοι;

19. ΜΟΜΟΣ. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοιθε. Ἐγὼ δὲ, εἰ γε μοι μετὰ παρρησίας δοθείη λέγειν, πολλὰ ἂν, ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν ἔχοιμι.

sumto, ac barba demissa, satis eram philosopho similis. Pluribus itaque cubito dimotis ingredior, ignotus quis essem. Invenio autem Epicureum Damin, perditissimum nebulem, et Timoclem Stoicum, virum optimum, serio valde contententes: nam sudabat Timocles, vocemque clamore jam obtuderat; Damis autem Sardonio risu illudens magis etiam incendebat Timoclem.

17. Erat autem tota illorum de nobis disputatio; quum sacerrimus ille Damis providere nos negaret hominibus, aut inspicere adeo quæ apud illos fiant; nihil aliud sibi volens quam nos nec omnino esse: nam eo nimirum illius valebat disputatio. Atque erant qui illum laudarent. At alter, qui a nobis erat, Timocles pugnabat supra vires, et indignabatur, et omni modo pro causa nostra decertabat, quum nostram laudaret providentiam, et enarraret quanto ornatu, quam ordine convenienti regamus omnia atque instituiamus. Atque habebat quidem et ipso suos quosdam laudatores; verum enim fessus jam erat, et male clamabat, et multitudo respiciebat ad Damin. Intellecto periculo, noctem ego jussi circumfusam solvere disputationem. Discesserunt igitur, pacti postridie se ad finem deducturos quæstionem: et ego comitans multitudinem sublegi illorum, dum domum eunt, sermones, probantium partes Damidis, et multo jam majori numero ad illas se adjungentium. Erant vero etiam qui prædamnare adversas illi partes nolent, sed exspectare si quid Timocles diceret postridie.

18. Hæc sunt propter quæ vos convocavi, non parva, dii, si consideraveritis, omnem nobis honorem et gloriam et redditum esse homines. His vero si persuadeatur aut omnino deos non esse, aut si sint, ipsorum curam non habere; jam nec victimam, nec munus, nec honorem e terra percipimus, et frustra desiderabimus in cælo fame vexandi, diebus illis festis et celebritatibus sacrificiis, et pervigiiliis et pompis carentes. Tanquam igitur de rebus tanti momenti, aio excogitare omnes debere aliquod salutare consilium rebus præsentibus, cujus ope superior discedat Timocles et veriora videatur dicere; Damis vero ab audientibus derideatur: neque enim valde confido Timocli, futurum ut per se vincat, nisi a nobis ipsi aliquid auxilii accedat. Præconium ergo fac, Mercuri, de more, ut surgant consilii dandi causa.

MERC. Audi: tace: ne turba: quis concionari vult deorum justæ ætatis quibus licet? Quid hoc? nemo surgit, sed tacetis magnitudine eorum, quæ denunciata vobis sunt, percussi?

19. MOMUS. At vestrum jam quisque lutum satiet et humor! Ego vero, si mihi loquendi cum fiducia facultas detur, multa, Jupiter, habeo, quæ dicam.

ΖΕΥΣ. Ἀέγε, ὦ Μῶμε, πάνυ θαρρῶν· δῆλος γὰρ εἶ ἐπὶ τῷ συμφέροντι παρρησιασόμενος.

ΜΩΜ. Οὐκοῦν ἀκούετε, ὦ θεοί, τὰ γε ἀπὸ καρδίας, φασίν· ἐγὼ γὰρ καὶ πάνυ προσεδόκων ἐς τόδε ἀμυχάνιας περιστήσεσθαι τὰ ἡμέτερα καὶ πολλοὺς τοιοῦτους ἀναφύσεσθαι ἡμῖν σοφιστὰς, παρ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς τόλμης λαμβάνοντας· καὶ μὰ τὴν Θέμιν οὔτε τῷ Ἐπικουρῷ ὀργίζεσθαι ἄξιον οὔτε τοῖς ὁμιληταῖς αὐτοῦ καὶ διαδόχοις τῶν λόγων, εἰ τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ὑπειλήφασιν. Ἡ τί γὰρ αὐτοὺς ἀξιώσειε τις ἂν φρονεῖν, ὅπταν δρῶσι τοσαύτην ἐν τῷ βίῳ τὴν ταραχὴν, καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς αὐτῶν ἀμελοῦμένους, ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ δουλείᾳ καταφθειρομένους, παμπονήρους δὲ καὶ μιαιφόνους προτιμωμένους καὶ ὑπερπλουτοῦντας καὶ ἐπιτάττοντας τοῖς κρείττοσι, καὶ τοὺς μὲν ἱεροσύλους οὐ κολαζομένους, ἀλλὰ διαλανθάνοντας, ἀνασκοπιζομένους δὲ καὶ τυμπανίζομένους ἐνίοτε τοὺς οὐδὲν ἀδικούντας; Εἰκότως τοίνυν ταῦτα δρῶντες οὕτω διαιροῦνται περὶ ἡμῶν ὥς οὐδὲ θῶος ὄντων,

20. καὶ μάλιστα ὅταν ἀκούσωσι τῶν χρησμῶν λεγόντων ὥς διαβάς τις τὸν Ἄλυν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, οὐ μέντοι δηλούντων εἶτε τὴν αὐτοῦ εἶτε τὴν τῶν πολεμίων· καὶ πάλιν

Ἡ θεή Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν·

καὶ Πέρσαι γὰρ, οἶμαι, καὶ Ἕλληνες τέκνα γυναικῶν ἦσαν. Ὅταν μὲν γὰρ πάλιν τῶν βαφωδῶν ἀκούσωσιν, ὅτι καὶ ἐρῶμεν καὶ τιτρωσκόμεθα καὶ δεσμούμεθα καὶ δουλεύομεν καὶ στασιάζομεν καὶ μυρία ὅσα πράγματα ἔχομεν, καὶ ταῦτα μακάριοι καὶ ἀφθαρτοὶ ἀξιούντες εἶναι, τί ἄλλο ἢ δικαίως καταγελῶσι καὶ ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ ἡμέτερα; Ἡμεῖς δὲ ἀγανακτοῦμεν, εἰ τινες ἄνθρωποι ὄντες οὐ πάνυ ἀνόητοι διελέγχουσι ταῦτα καὶ τὴν πρόνοιαν ἡμῶν παρωθοῦνται, δέον ἀγαπᾶν, εἰ τινες ἡμῖν θύουσιν ἐτι τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνουσι.

21. Καὶ μοι ἐνταῦθα, ὦ Ζεῦ — μόνοι γάρ ἐσμεν καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος πάρεστι τῷ ξυλλόγῳ ἔξω Ἡρακλέους καὶ Διονύσου καὶ Γανυμήδους καὶ Ἀσκληπιοῦ, τῶν παρεγγράπτων τούτων — ἀπόκριναί μοι μετ' ἀληθείας, εἰ ποτέ σοι ἐμέλησεν ἐς τοσοῦτον τῶν ἐν τῇ γῇ ὥς ἐξετάσαι τίνες αὐτῶν οἱ φαῦλοι ἢ οἵτινες οἱ χρηστοὶ εἰσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἰ γοῦν μὴ ὁ Θησεύς ἐκ Τροϊζήνος ἐς Ἀθήνας ἰὼν ὁδοῦ πάρεργον ἐξέκοψε τοὺς κακούργους, ὅσον ἐπὶ σοὶ καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἐντροφῶντας ζῆν ταῖς τῶν παροδοιπορούντων σφαγαῖς τὸν Σκείρωνα καὶ τὸν Πιτυοκάμπτην καὶ Κερκυόνα καὶ τοὺς ἄλλους· ἢ εἰ γε μὴ ὁ Εὐρυσθεύς, ἀνὴρ ἀρχαῖος καὶ προνοητικὸς, ὑπὸ φιlanθρωπίας ἀναπνυθόμενος τὰ παρ' ἐκάστοις ἐξέπεμπε τουτονὶ τὸν οἰκέτην αὐτοῦ, ἐργατικὸν ἄνθρωπον καὶ πρόθυμον ἐς τοὺς πόρους, ὁ Ζεὺς σὺ ὀλίγον ἐφρόντιζες ἂν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν ἐν Στυμφάλῳ ὀρνέων καὶ ἱππῶν τῶν Θρακικῶν καὶ τῆς Κενταύρων ὕβρεως καὶ παροιρίας.

22. Ἀλλ' εἰ χρὴ τάληθ' ἰλέγειν, καθήμεθα τοῦτο

JUP. Audacter, Mome, dicito : apertum enim est te utilitatis causa libere locuturum.

MOM. Audite ergo, dii, quæ ex animo, aiunt, proferam. Ego enim et valde quidem expectabam, ad hoc angustiarum perventuras esse res nostras, multosque id genus exorituros nobis sophistas, a nobis ipsis audaciæ suæ obtentum capientes. Et per Themidem, non irascendum est Epicuro, neque ipsis sodalibus et successoribus sententiarum, si talia de nobis putarunt. Quid enim aliud sentire illos aliquis postulet, quando tantam in vita perturbationem rerum observant; qui boni inter illos sunt, negligi, in paupertate, et morbis, et servitute pereuntes; pessimos contra impurosque homines præferri illis, divites ultra modum, imperantes melioribus; sacrilegos non puniri, sed latere; in crucem vero agi, fustibus cædi interdum eos qui nihil injuste egerunt? Merito igitur, ea quum vident, ita de nobis cogitant, quasi omnino non simus :

20. præsertim si audiant oracula dicere,

Qui superabit Halyn, magnam pervertet opum vim, nec tamen indicare, suamne, an hostium; et rursus,

O Salamis, perdes mæuori e corpore natos :

et Persæ enim, arbitror, et Græci muliebri e corpore nati erant. Rursus inde carminum sutores quum audiunt, nos et amare, et vulnerari, et vinciri, et servire, et dissidere, et sexcentas molestias habere narrantes, idque quum beati et immortales esse postulemus : quid aliud quam merito nos derident, et nullam nostri rationem habent? Nos vero indignamur, si qui homines non plane amentes reprehendant ista et nostram providentiam rejiciunt; quum satis habere debeamus, si quidam adhuc nobis post tot nostra peccata sacrificant.

21. Atque hic mihi, Jupiter (soli enim sumus, neque adest in cœtu hoc hominum quisquam, præter Herculeum et Bacchum, Ganymedem et Æsculapium, ascriptitios illos), responde mihi ex vero, an unquam tibi tantum ea quæ in terra aguntur curæ fuerint, ut exquireres qui illorum mali, et qui boni sint : verum non dixeris. Nisi enim Theseus, Træzene Athenas pergens, obiter in via excidisset maleficos, quantum ad te tuamque providentiam, nihil prohibebat vivere et in visitorum cædibus luxuriari Scironem, et Pityocamptem, et Cercyonem, et reliquos : aut nisi Eurystheus, antiquus vir et providens, humanitate ductus, explorato quid apud quosque ageretur, misisset hunc suum famulum, operosum hominem et ad labores promptum, tu, Jupiter, parum curasses Hydram, et illas in Stymphalo volucres, et equos Thracios, et ebriosas Centaurosum contumelias.

22. Sed si verum dicendum est, sedemus in hoc solum

μόνον ἐπιτροῦντες, εἰ τις θύει καὶ κνισθ' παρὰ τοὺς βωμούς· τὰ δ' ἄλλα κατὰ ῥοὴν φέρεται ὡς ἂν τύχη ἕκαστον παρασυρόμενα. Τοιγαροῦν εἰκότα νῦν πάσχομεν καὶ ἔτι πεισόμεθα, ἐπειδὴν κατ' ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι ἀνακύπτοντες εὐρίσκωσιν οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς ὄν, εἰ θύοιεν ἡμῖν καὶ τὰς πομπὰς πέμποιεν. Ἐἴτ' ἐν βραχεῖ ὄψει καταγελῶντας μὲν τοὺς Ἑπικούρους καὶ Μητροδώρους καὶ Δάμιδας, κρατουμένους δὲ καὶ ἀποφραττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἡμετέρους ξυνηγόρους· ὥστε ὑμέτερον ἂν εἴη παύειν καὶ ἱᾶσθαι ταῦτα, τῶν καὶ ἐς τὸδε αὐτὰ προαγαγόντων. Μῶμψ δὲ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἄτιμος ἔσται· οὐδὲ γὰρ πάλαι τῶν τιμωμένων ἦν, ὑμῶν ἔτ' εὐτυχούντων καὶ τὰς θυσίας μόνων ἑστωμένων.

23. ΖΕΥΣ. Τοῦτον μὲν, ὦ θεοί, ληρεῖν ἐάσωμεν αἰετράχυν ὄντα καὶ ἐπιτιμητικόν· ἔστι μὲν γὰρ, ὡς ὁ θαυμαστός Δημοσθένης ἔφη, τὸ μὲν ἐγκαλέσαι καὶ μέμψασθαι καὶ ἐπιτιμῆσαι ῥάδιον καὶ τοῦ βουλομένου παντός, τὸ δ' ὅπως τὰ παρόντα βελτίω γενήσεται ξυμβουλευσαι, τοῦτ' ἔμφρονος ὡς ἀληθῶς ξυμβούλου, ὅπερ οἱ ἄλλοι εὖ οἶδ' ὅτι ποιήσετε καὶ τούτου σιωπῶντος.

24. ΠΟΣ. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὑποδρύχιός εἰμι, ὡς ἴστε, καὶ ἐν βυθῷ πολιτεύομαι κατ' ἑμαυτὸν, ἐς ὅσον ἐμοὶ δυνατόν σώζων τοὺς πλέοντας καὶ παραπέμπων τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἀνέμους καταμαλάττων· ὅμως δ' οὖν — μέλει γάρ μοι καὶ τῶν ἐνταῦθα — φημί δεῖν τὸν Δᾶμιν τοῦτον ἐκποδῶν ποιήσασθαι, πρὶν ἐπὶ τὴν ἔριν ἔκειν, ἥτοι κεραυνῷ ἢ τινι ἄλλῃ μηχανῇ, μὴ καὶ ὑτέρῃ λέγων — φῆς γὰρ, ὦ Ζεῦ, πιθανόν τινα εἶναι αὐτόν — ἅμα γὰρ καὶ δεῖξομεν αὐτοῖς ὡς μετερχόμεθα τοὺς τὰ τοιαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντας.

25. ΖΕΥΣ. Παῖεις, ὦ Πόσειδον, ἡ τέλεον ἐπιλέλθαι ὡς οὐδὲν ἐφ' ἡμῖν τῶν τοιούτων ἐστίν, ἀλλ' αἱ Μοῖραι ἐκάστῳ ἐπικλώθουσι τὸν μὲν κεραυνῷ, τὸν δὲ ξίφει, τὸν δὲ πυρετῷ ἢ φθόῃ ἀποθανεῖν; ἐπεὶ τοί γε εἰ μοι ἐπ' ἐξουσίας τὸ πρᾶγμα ἦν, εἴασα ἂν, οἷε, τοὺς ἱεροσύλους πρῶην ἀπελθεῖν ἀκεραυνώτους ἐκ Πίσσης ὅμο μου τῶν πλοκάμων ἀποκεῖραντας ἐξ μνάς ἐκότερον ἔλκοντα; ἢ σὺ αὐτὸς περιεῖδες ἂν ἐν Γεραιστῷ τὸν Ἀλιέα τὸν ἐξ Ὀρεοῦ ὑπαίριούμενόν σου τὴν τρίαῖναν; Ἄλλως τε καὶ δοξομεν ἀγανακτεῖν λελυπημένοι τῷ πράγματι καὶ δεδιέναι τοὺς παρὰ τοῦ Δάμιδος λόγους καὶ διὰ τοῦτο ἀποσκευάζεσθαι τὸν ἄνδρα οὐ περιμεινάντας ἀντεξετασθῆναι αὐτὸν τῷ Τιμοκλεῖ· ὥστε τί ἄλλο ἢ ἐξ ἐρήμης οὕτω κρατεῖν δοξομεν;

ΠΟΣ. Καὶ μὴν ἐπιτόμον τινα ταύτην ἐγώ γε ὦμην ἐπινενοσχέναι πρὸς τὴν νίκην.

ΖΕΥΣ. Ἄπαγε, θυννώδες τὸ ἐνόημμά, ὦ Πόσειδον, καὶ κομίδῃ παγῷ, προναίρειν τὸν ἀνταγωνιστήν, ὡς ἀποθάνῃ ἀήττητος ἀμφήριστον ἔτι καὶ ἀδιάκριτον καταλιπὼν τὸν λόγον.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἄμεινόν τι ὑμεῖς ἄλλο ἐπινοεῖτε, εἰ τὰμὰ οὕτως ὦν ἀποτεθύννισται.

26. ΑΠΟΛ. Εἰ καὶ τοῖς νέοις ἔτι καὶ ἀγενεῖς ἡμῖν

LUCIANUS. I.

intenti, si quis sacrificet et nidorem excitet prope altaria : reliqua suo fluxu feruntur, et trahuntur unumquodque ut sors tulerit. Itaque nihil præter spem nobis accidit, et in posterum accidet, quum apertis paullatim oculis homines invenient nihil sibi prodesse, si sacrificent nobis et pompas mittant. Tum paullo post videbis illudentes nobis Epicuros, et Metrodoros, et Damides, victos vero ab illis constrictosque nostros patronos. Vestrum ergo fuerit sedare ac sanare talia, qui nempe ea in hunc statum perduxeritis. Momo quidem non magnum imminet periculum, si honore carebit; neque enim olim inter honoratos fuit, quum vos adhuc felices soli frueremini victimis.

23. JUP. Hunc, dii, delirare patiamur, asperum semper et ad reprehensionem proclivem. Est nimirum, ut admirabilis vir Demosthenes dixit, accusare quidem et reprehendere et increpare facile, et uniuscujusque qui modo voluerit; sed consilium dare quomodo meliora fiant presentia, illud demum prudentis revera consiliarii est : quod vos reliqui, probe scio, vel tacente isto facietis.

24. NEPT. Ego de cetero submersus sum, ut nostis, et in fundo maris versor pro me, quantum possum, servans navigantes, et navigia deducens, et molliens ventos : interrim tamen (nam hæc etiam mihi curæ sunt) aio oportere hunc Damin tollere ante de medio, quam ad contentionem veniat, vel fulmine, vel alia quadam ratione, ne dicendo superet (dicis enim, Jupiter, persuadendi peritum esse hominem) : nam simul ostenderimus illis, quam ulcisci soleamus eos qui talia contra nos disputant.

25. JUP. Ludin', Neptune, an plane oblitus es, nihil talium in nostra potestate esse, sed nere unicuique Parcas, ut alius fulmine, gladio alius, alius febri aut tæbe moriatur? Alioqui, si quidem in mea potestate res esset, passusno eram, putas, sacrilegos nuper discedere non fulminatos Olympia, qui duos de meis cirris detonderant, sex minas pendentem unumquemque? aut tune ipse neglecturus eras in Geræsto piscatorem ex Oreο, qui tridentem tibi subduxit? Ceterum etiam videbimur indigne ferre et dolere hoc negotium, et metuere argumenta Damidis, et propter hoc ipsum amoliri hominem, neque exspectare ut cum Timocle comparetur : itaque quid aliud quam indicta ab adversario causa, vincere sic videbimur?

NEPT. At ego compendiarium hanc excogitasse mihi videbar ad victoriam viam.

JUP. Απαγε, thunnos olet hoc commentum, Neptune, et nimis est pingue, ante interficere adversarium, ut invictus moriatur, disputationem relinquens non dijudicatam et de qua contentioni adhuc locus sit.

NEPT. Ergo melius vos aliud excogitate, si mea adeo ad thunnos a vobis ablegantur.

26. APOLLO. Si juvenibus etiam et adhuc imberbibus

ἔπειτο ἐκ τοῦ νόμου δημηγορεῖν, ἴσως ἂν εἶπόν τι συμ-
φέρον ἐς τὴν διάσκησιν.

ΜΟΜ. Ἡ μὲν σκέψις, ὦ Ἄπολλον, οὕτω περὶ με-
γάλων, ὥστε μὴ καθ' ἡλικίαν, ἀλλὰ κοινὸν ἅπασι προ-
κεῖσθαι τὸν λόγον· χάριεν γὰρ, εἰ περὶ τῶν ἐσχάτων
κινδυνεύοντες περὶ τῆς ἐν τοῖς νόμοις ἐξουσίας σμικρο-
λογοῖμεθα. Σὺ δὲ καὶ πάνυ ἡδὴ ἔννομος εἶ δημηγόρος,
πρόπαλαι μὲν ἐξ ἐφέθων γεγονώς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς
τὸ τῶν δώδεκα ληξιαρχικόν, καὶ ὀλίγου δεῖν τῆς ἐπὶ
Κρόνου βουλῆς ὦν· ὥστε μὴ μεираκείου πρὸς ἡμᾶς,
ἀλλὰ λέγε θαρρῶν ἡδὴ τὰ δοκούντα μηδὲν αἰδεσθεῖς,
ὅτι ἀγένοιος ὦν δημηγορήσεις, καὶ ταῦτα βαθυπύγωνα
καὶ εὐγένειον οὕτως υἱὸν ἔχων τὸν Ἀσκληπίον. Ἄλλως
τε καὶ πρόπον ἂν εἴ σοι νῦν μάλιστα ἐκφαίνειν τὴν
σοφίαν, εἰ μὴ μάτην ἐν τῷ Ἑλικῶνι κάθησαι ταῖς Μού-
σαις συμφιλοσοφῶν.

ΑΠΟΛ. Ἄλλ' οὐ σέ, ὦ Μῶμε, χρὴ τὰ τοιαῦτα
ἐφίναί, τὸν Δία δέ· καὶ ἦν οὗτος κελεύσῃ, τάχα ἂν τι
οὐκ ἄμουςον εἴποιμι, ἀλλὰ τῆς ἐν τῷ Ἑλικῶνι μελέτης
ἄξιον.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ τέκνον· ἐφίμη γάρ.

27. ΑΠΟΛ. Ὁ Τιμοκλῆς οὗτος ἔστι μὲν χρηστός
ἀνὴρ καὶ εὐσεβής καὶ τοὺς λόγους πάνυ ἡκριβώκε τοὺς
τῶν Στωϊκῶν· ὥστε καὶ σύνεστιν ἐπὶ σοφίᾳ πολλοῖς τῶν
νέων καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τούτῳ ἐκλέγει, σφό-
δρα πιθανὸς ὦν, ὅποτε ἰδίᾳ τοῖς μαθηταῖς διαλέγοιτο·
ἐν πλήθει δὲ εἰπεῖν ἀτολμώτατός ἐστι καὶ τὴν φωνὴν
ιδιώτης καὶ μισοθάραρος, ὥστε γέλωτα ὀφλισκάνειν
διὰ τοῦτο ἐν ταῖς συνουσίαις οὐ ξυνέριων, ἀλλὰ βαττα-
ρίζων καὶ καταττόμενος, καὶ μάλιστα ὁπότεν οὕτως
ἔχων καὶ καλλιρρημοσύνην ἐπιδείκνυσθαι βούληται.
Ξυνεῖναι μὲν γὰρ εἰς ὑπερβολὴν δέξυ ἐστι καὶ λεπτο-
γνώμων, ὥς φασι οἱ ἄμεινον τὰ τῶν Στωϊκῶν εἰδότες,
λέγων δὲ καὶ ἐρμηνεύων ὑπ' ἀσθενείας διαφθείρει αὐτὰ
καὶ συγχεῖ οὐκ ἀποσαφηνίζων ὅ τι βούλεται, ἀλλ' αἰ-
νίγμασιν ἰοικότα προτείνειν καὶ πάλιν αὖ πολὺ ἀσαφέ-
στερα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος· οἱ δὲ οὐ ξυν-
ιέντες καταγελῶσιν αὐτοῦ. Δεῖ δ' οἷμαι σαφῶς λέγειν
καὶ τούτου μάλιστα πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν, ὥς
ξυνήσουσιν οἱ ἀκούοντες.

28. ΜΟΜ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰλεξας, ὦ Ἄπολλον,
ἐπαινέσας τοὺς σαφῶς λέγοντας, εἰ καὶ μὴ πάνυ ποιεῖς
αὐτὸ σὺ ἐν τοῖς χρησμοῖς λοξὸς ὦν καὶ γριφώδης καὶ
ἐς τὸ μεταίχμιον ἀσφαλῶς ἀπορρίπτων τὰ πολλὰ, ὥς
τοὺς ἀκούοντας ἄλλου δεῖσθαι Πυθίου πρὸς τὴν ἐξήγη-
σιν αὐτῶν. Ἀτὰρ τί τὸ ἐπὶ τούτῳ συμβουλευεῖς; τίνα
ἴασιν ποιήσασθαι τῆς τοῦ Τιμοκλέους ἀδυναμίας ἐν τοῖς
λόγοις;

29. ΑΠΟΛ. Ξυνήγορον, ὦ Μῶμε, εἰ πως δυνη-
θεῖμεν, αὐτῷ παρασχεῖν ἄλλον τῶν δεινῶν τούτων,
ἐροῦντα κατ' ἀξίαν ἅπερ ἂν ἐκεῖνος ἐνθυμηθεῖς ὑποβάλλῃ.

ΜΟΜ. Ἀγένοιον τοῦτο ὥς ἀληθῶς εἰρηκας, ἐτι παι-
δαγωγῷ τινος δεόμενον, ξυνήγορον ἐν ξυνουσίᾳ φιλοσό-
φων παραστήσασθαι ἐρμηνεύοντα πρὸς τοὺς παρόντας

nobis permissum lege esset concionari, forte dicerem ali-
quid utile ad nostram deliberationem.

MOM. Deliberatio, Apollo, adeo de magnis rebus est,
ut non secundum aetatem, sed communis omnibus dicendi
facultas proposita sit. Lepidum quippe fuerit, si, quum in
extremis versemur periculis, de potestate legitima subtiliter
et jejune disputemus. Tu vero etiam omnino jam legiti-
mus concionator es, qui ephebis olim excesseris, et in
duodecim deorum album relatus, atque tantum non de illo
sub Saturno consilio unus sis. Quare noli apud nos ado-
lescentuli pudorem simulare, sed audacter jam quæ tibi
videantur dicito, nihil verecundatus, si imberbis concio-
nere, præsertim quum promissa adeo barba et menti probe
hirsuti filium habeas Æsculapium. Præterea decet te
nunc præsertim tuam proferre sapientiam, nisi frustra in
Helicone resides et philosophare cum Musis.

APOL. Atqui tuum non est, Mome, eam facultatem
dare, sed Jovis. Hic si jusserit, forte aliquid dixerō a
Musis non alienum, sed exercitatione quam in Helicone
instituiumus dignum.

JUP. Dic, fili, permitto enim.

27. APOL. Bonus vir est iste Timocles, et deorum
amans, et rationes Stoicorum plane perdidicit. Itaque
multis cum juvenibus philosophiæ causa versatur, merce-
desque eo nomine non parvas conficit, qui persuadeat
egregie, quando privatim disputat cum adolescentibus :
in turba autem dicere minime audet, et vocem habet
imperiti hominis, ac semibarbarus est, ut risum propter
ista debeat in congressibus, qui non connectat verba, sed
balbutiat et perturbetur : et maxime quoties cum hoc inge-
nio etiam venuste dicendi facultatem vult ostendere. Ad
intelligendi enim vim acutissimus est, et subtiliter cogitat,
ut affirmant qui optime Stoicorum res norunt : quum vero
dicit et explicat, præ imbecillitate ea corrumpit et confun-
dit, qui non clare quid sibi velit explanet, sed ænigmati-
similia proferat, ac rursus multo etiam obscurius ad interro-
gata respondeat. Inde qui illum non intelligunt, derident.
Oportet autem, puto, dilucide dicere, ejusque rei multam
adhibere providentiam, ut intelligant qui audiunt.

28. MOM. Recte tu quidem illud, Apollo, quod laudas
dilucide dicentes, etsi minime omnium ipse hoc facis in
oraculis, sed obliquus es et perplexus, et qui in medium
inter certantes locum tutus ipse pleraque projicias, ut, qui
audierunt, alio opus habeant ad ea interpretanda Pythio.
Verum quid post illa tu consulis? quam medicinam facere
Timoclis in dicendo imbecillitati?

29. APOL. Patronum, Mome, si qua possemus illi adju-
gere alium de vehementibus illis, qui pro dignitate dicat
quæcumque iste excogitata illi subjecerit.

MOM. Vere pro imberbi istuc dixisti et qui paedagogu
adhuc indigeat, patronum in philosophorum disputatione
astare, explicantem præsentibus quid sentiat Timocles :

ἄπερ ἂν δοκῇ Τιμοκλεῖ, καὶ τὸν μὲν Δάμιν αὐτοπρόσωπον καὶ δι' αὐτοῦ λέγειν, τὸν δὲ ὑποκριτῇ προσχρῶμενον ἰδίᾳ πρὸς τὸ οὗς ἐκείνῳ ὑποβάλλειν τὰ δοκούντα, τὸν ὑποκριτὴν δὲ ῥητορεύειν, οὐδ' αὐτὸν ἴσως ξυνιέντα ὅτι ἀκούσειε. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἂν εἴη τῷ πλήθει; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἄλλως ἐπινοήσομεν.

30. Σὺ δέ, ὦ θαυμασίε — φῆς γάρ καὶ μάντις εἶναι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ἐξέλεξας ἄχρι καὶ τοῦ πλίνθους χρυσᾶς ποτε εἰληφέναι — τί οὐκ ἐπεδείξω ἡμῖν κατὰ καιρὸν τὴν τέχνην προειπὼν ὁπότερος τῶν σοφιστῶν κρατήσει λέγων; οἴσθα γὰρ δήπου τὸ ἀποτελόμενον μάντις ὦν.

ΑΠΟΛ. Πῶς, ὦ Μῶμε, δυνατόν ποιεῖν ταῦτα μήτε τρίποδος ἡμῖν παρόντος μήτε θυμιαμάτων ἢ πηγῆς μαντικῆς, οἷα ἡ Κασταλία ἐστίν;

ΜΩΜ. Ὅρᾳ; ἀποδιδράσκεις τὸν ἐλεγχον ἐν στενωῷ ἐχόμενος.

ΖΕΥΣ. Ὅμως, ὦ τέκνον, εἰπέ καὶ μὴ παράσχεις τῷ συκοφάντῃ τούτῳ προφάσεις διαβάλλειν καὶ χλευάζειν τὰ σά ὡς ἐπὶ τρίποδι καὶ ὕδατι καὶ λιβανωτῷ κείμενα, ὡς, εἰ μὴ ἔχοις ταῦτα, στερησόμενόν σε τῆς τέχνης.

ΑΠΟΛ. Ἀμεινον μὲν ἦν, ὦ πάτερ, ἐν Δελφοῖς ἢ ἐν Κολοφῶνι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπάντων μοι τῶν χρησίμων παρόντων, ὡς ἔθος· ὅμως δὲ καὶ οὕτω γυμνὸς ἐκείνων καὶ ἄσχευος πειράσσομαι προειπεῖν ὁπότερου τὸ κράτος ἐσται· ἀνέξεσθε δὲ, εἰ μὴ ἔκμετρα λέγοιμι.

ΜΩΜ. Λέγε, σαφεῖ δὲ μόνον, ὦ Ἀπόλλον, καὶ οὐ ξυνηγόρου καὶ αὐτὰ ἡ ἑρμηνεύς δεόμενα· καὶ γὰρ οὐκ ἄρνεια κρέα καὶ χελώνη νῦν ἐν Αὐδίᾳ ξυνέψεται· ἀλλ' οἴσθα περὶ δτου ἡ σκέψις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἐρεῖς, ὦ τέκνον; ὡς τὰ γε πρὸ τοῦ χρησμοῦ, ταῦτα ἤδη φοβερά· ἡ χροὰ τετραμμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ περιφερεῖς καὶ κόμη ἀνασοδουμένη καὶ κίνημα κορυβαντῶδες καὶ δλος κατόχημα πάντα καὶ φρικώδη καὶ μυστικά.

31. ΑΠΟΛ. Κέκλυτε μαντιπόλου τόδε θέσφατον Ἀπόλλωνος ἄμφ' ἑρίδος κρυερῆς, τὴν ἀνέρες ἐστῆσαντο δευδῶσαι μύθοισι κορυσσόμενοι πυκννοῖσι. Πολλὰ γὰρ ἐνθα καὶ ἐνθα μῶθου ἑτεροακρεῖ κλωνμῶ ταρφέος ἄκρα κόρυμβα καταπλήσσουσιν ἐχέτης. Ἀλλ' ὅταν αἰγυπιὸς γαμφώνυχος ἀκρίδα μάρψῃ, δὴ τότε λοίσθιον ὄμβροφόροι κλάξουσιν κορῶναι. Νίκη δ' ἡμόνων, ὁ δ' ὄνος θοὰ τέκνα κορύψει.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτο ἀνεκᾶχασας, ὦ Μῶμε; καὶ μὴν οὐ γελῶτα τὰ ἐν ποσὶ παῦσαι κακοδαίμον, ἀποπνιγήσῃ ὑπὸ τοῦ γέλωτος.

ΜΩΜ. Καὶ πῶς δυνατόν, ὦ Ζεῦ, ἐφ' οὕτω σαφεῖ καὶ προδήλῳ τῷ χρησμῷ;

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν ἤδη ἑρμηνεύεις ἂν αὐτὸν ὅτι καὶ λέγει.

ΜΩΜ. Πάνυ πρόδηλα, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν Θεμιστοκλέους δεῖξαι· φησὶ γὰρ τὸ λόγιον οὕτως διαρρηθὴν γόητα μὲν εἶναι τοῦτον, ἡμᾶς δὲ δνους κανθηλίου νῆ Δία καὶ ἡμιόνους, τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, οὐδ' ὅσον ἀκρίδος τὸν νοῦν ἔχοντα.

ac Damini ex sua persona et pro se loqui, alterum autem histrione uti, et seorsum illi in aurem quæ videantur subji cere, ac histrionem deinde magnifice verba facere, qui forte nec ipse quæ audivit intellexerit. Ista quomodo non risus erunt multitudini? Verum de illo quidem frustra cogitabimus.

30. At tu, præstantissime (dicis enim te vatem esse, et mercedes non parvas eo nomine cepisti, adeo ut lateres etiam aureos aliquando acceperis), quin tu ostendisti nobis in tempore artem, prædicens uter sophistarum dicendo sit superaturus? nosti enim scilicet quid futurum sit, quum divinus sis.

APOL. Quomodo, Mome, fieri potest ut faciam talia, quum neque tripus nobis præsto sit, neque suffimenta, neque fons fatidicus, qualis est Castalius?

MOM. Vides? fugis convinci, in angusto deprehensus.

JUP. Tamen dic, fili, neu præbe calumniatori isti obtentum insimulandi et irridendi tuas divinationes, tanquam in tripode et aqua ac thure positas, ut, si ista non habeas, arte quoque ipsa careas.

APOL. Melius quidem erat, pater, Delphis aut Colophone talia facere, ubi præsto mihi sunt pro more quæ ad rem faciunt omnia : attamen sic etiam, nudus illis et imparatus, tentabo prædicere cujus futura sit victoria : austinebitis autem, si non satis modulata dixero.

MOM. Dic, verum dilucida modo, Apollo, nec consiliario aut interprete ipsa quoque indigentia : neque enim agninas carnes et testudo nunc una coquantur in Lydia : verum scis qua de re deliberetur.

JUP. Quid tandem dices, fili? nam ea quæ præcedunt oraculum, jam hæc sunt terribilia : mutatus color, oculi hac illuc torti, coma cum horrore turbata, motus Corybanticus; et in universum possessi hominis omnia, et horribilia, et mystica.

31. APOL. Percipite, o superi, quæ jam canit augur Apollo ille super rigida, quam constituere valentes arguto clamore viri, verbisque petulci.

Multum hinc alternis crocibus aera et inde, non sine lucentis stivæ terroribus, implent. Curvo at ubi vultur comprehenderit ungue cicadam, tum sane imbriferæ cornices ultima clangent. Victores muli, ast asinus sobolem arietat acrem.

JUP. Quid pleno ita rictu cachinnas, Mome? atqui ridicula non sunt præsentia. Desine, infelix, suffocaberis a risu.

MOM. Et qui possim desinere, Jupiter, super oraculo ita claro ac dilucido?

JUP. Ergo etiam nobis illud explicaveris quid sibi velit.

MOM. Manifestum omnino. Itaque nihil nobis opus erit Themistocle, adeo diserte dicit oraculum hunc præstigiatorem esse, nos vero asinos clitelarios, ita me Jupiter, et mulos, qui credamus illi, et neque tantum mentis quantum cicadam habere.

32. ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ, ὦ πάτερ, εἰ καὶ μέτοικός εἰμι, οὐκ ὀκνήσω ὁμῶς τὰ δοκοῦντά μοι εἰπεῖν· ὅποτεν γὰρ ἤδη ξυνηλθόντες διαλέγωνται, τηνικαῦτα, ἣν μὲν δὲ Τιμοκλῆς ὑπέρορχη, ἔασομεν προχωρεῖν τὴν ξυνουσίαν ὑπὲρ ἡμῶν, ἣν δὲ τὴν ἑτεροῖον ἀποβαίνει, τότε ἤδη τὴν στοὰν αὐτὴν ἔγωγε διασεύσας, εἰ δοκεῖ, ἐμβαλῶ τῷ Δάμειδι, ὥς μὴ κατάρματος ὦν ὑβρίζῃ ἐς ἡμᾶς.

ΖΕΥΣ. Ἡράκλεις, ὦ Ἡράκλεις, ἄγροικον τοῦτ' εἰρηκας καὶ δεινῶς Βοιωτίον, ξυναπολέσαι ἐνὶ πονηρῷ τοσοῦτους καὶ προσέτι τὴν στοὰν αὐτῷ Μαραθῶνι καὶ Μιλτιάδῃ καὶ Κυναίγειρῳ. Καὶ πῶς ἂν τούτων συμπεσόντων οἱ ῥήτορες ἔτι ῥητορεύουεν τὴν μεγίστην εἰς τοὺς λόγους ὑπόθεσιν ἀφρηγμένοι; Ἄλλως τε ζῶντι μὲν σοι δυνατὸν ἦν ἴσως ἂν τι καὶ πράξαι τοιοῦτον, ἀφ' οὗ δὲ θεὸς γεγέννησαι, μεμάρθηκας, οἶμαι, ὥς αἱ Μοῖραι τὰ τοιαῦτα μόναι δύνανται, ἡμεῖς δὲ ἄκυροι αὐτῶν ἔσμεν.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν καὶ ὅποτε τὸν λέοντα ἢ τὴν ὕδραν ἐφόνευον, αἱ Μοῖραι δι' ἐμοῦ ἐκεῖνα ἔπραττον;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλιστα.

ΗΡΑΚ. Καὶ νῦν ἣν τις ὑβρίζῃ εἰς ἐμέ ἢ περισυλῶν μου τὸν νεῶν ἢ ἀνατρέπων τὸ ἄγαλμα, ἣν μὴ ταῖς Μοῖραις πάλαι δεδογμένον ἦ, οὐκ ἐπιτρέψω αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν ἀκουσον, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας· ἐγὼ γάρ, ὥς δὲ κωμικός ἔφη, ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην σκάφην λέγων· εἰ τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ ὑμέτερα, μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς καὶ κνίσῃ καὶ ἱερῶν αἵματι ἐς τὸν ἄβυσσον ἀπειμι, ὅπου με γυμνὸν τὸ τοῖον ἔχοντα κἄν τὰ εἰδῶλα φοβήσεται τῶν ὅπ' ἐμοῦ πεφονευμένων θηρίων.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, οἰκοθεν δὲ μάρτυς, φησὶν· ἀπέσωσάς γ' ἂν οὐν τῷ Δάμειδι ταῦτα εἰπεῖν ὑποβάλλων.

33. Ἀλλὰ τίς δὲ σπουδῇ προσιῶν οὗτός ἐστιν, δὲ χαλκοῦς, δὲ εὐγραμμος καὶ εὐπερίγραπτος, δὲ ἀρχαῖος τὴν ἀνάδεσιν τῆς κόμης; μᾶλλον δὲ δὲ σὸς, ὦ Ἑρμῇ, ἀδελφός ἐστιν, δὲ ἀγοραῖος, δὲ παρὰ τὴν Ποικίλῃν· πίττης γοῦν ἀναπέπλησται ὁσημέραι ἐκματτόμενος ὑπὸ τῶν ἀνδριαντοποιῶν. Τί, ὦ παῖ, δρομαῖος ἡμῖν ἀφίξει; ἢ πού τι ἐκ γῆς νεώτερον ἀπαγγέλλεις;

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ. Ὑπέρμεγα, ὦ Ζεῦ, καὶ μυρίας τῆς σπουδῆς δεόμενον.

ΖΕΥΣ. Λέγε ἤδη, εἰ τι καὶ ἄλλο ἡμᾶς ἐπανιστάμενον λείπεται.

ΕΡΜΑΓ. Ἐτύγχανον μὲν ἄρτι χαλουργῶν ὑποπιττούμενος στέρνον τε καὶ μετάρρενον· θώραξ δὲ μοι γελῶς ἀμφὶ σάματι πλάσθεις παρῳήρητο μμηλῇ τέχνῃ σφραγίδα χαλκοῦ πᾶσαν ἐκτυπούμενος· ὅρῳ δ' ἔχλον στείχοντα καὶ τινὰς δύο ὠχροῦς κεκράκτας, πυγμάχους σοφισμάτων, Δαμῖν τε καὶ ...

ΖΕΥΣ. Παῦε, ὦ Ἑρμαγόρα βέλτιστε, ἱαμβίζων· οἶδα γὰρ οὐστίνας λέγεις. Ἄλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον, εἰ πάλαι ξυγκροτεῖται αὐτοῖς ἡ ἔρις.

32. HERC. Ego vero, pater, quanquam inquilinus modo, tamen non cunctabor quid mihi videatur dicere. Nempe quum jam congressi disputabunt, tum nos, si quidem Timocles superaverit, procedere sinemus institutam pro nobis disputationem : si vero quid secius evenerit, tum jam ego ipsam concussam, si ita videtur, porticum in Damidem injiciam, ne homo execrabilis contumeliis porro nos afficiat.

JUP. Hercules, heus Hercules! rusticum illud est quod dixisti, et vehementer Boeoticum, perdere cum uno malo tot homines, et insuper totam porticum cum suo Marathone et Miltiade et Cynagiro. Et quomodo his una pereuntibus in posterum orationem ornabunt rhetores, maximo illo dicendi argumento privati? Præterea vivus quidem quum esses, poteras forsitan tale quid efficere : a quo autem tempore deus factus es, didicisti, puto, Parcas solas posse talia, nos autem eorum esse expertes.

HERC. Igitur etiam quum leonem aut hydram interficerem, Parcae illa per me faciebant?

JUP. Omnino.

HERC. Et jam si quis contumeliosus in me sit. aut templum spoliando meum, aut evertenda statua, nisi Parcae olim ita decretum fuerit, illum non elidam?

JUP. Nequaquam.

HERC. Itaque audi, Jupiter, libere dicentem; ego enim, ut ait Comicus, sum rusticus et scapham voco scapham : si hæc est vestra conditio, longum ego valere jussis vestris istis honoribus, et nidore, et victimarum sanguine, ad inferos descendo, ubi me, nudum si habeam arcum, umbræ certe interfectarum a me belluarum metuent.

JUP. Euge, domesticus, aiunt, testis! compendifecisti enim Damidi ne illa dicat, quum ipse subjicias.

33. Sed quid est ille cum festinatione accedens, ille æneus, ille lineamentis omnibus circumcirca pulchre et ad amussim factus, ille prisco more revinctus comam? quin tuus frater est, Mercuri, forensis ille, juxta Pœcilen : pice enim oppletus est, qui quotidie exprimatur a statuariis. Quid, filii, sic curriculo ad nos venisti? num quid novi nobis de terra affers?

HERMAGORAS. Ingens quiddam, Jupiter, et infinita diligentia dignum.

JUP. Dic jam num quid præterea seditionis nobis imprudentibus sit coortum.

HERM. Statuariis pro more præbebam modo pice oblinendum pectus atque tergora; tenax lorica corpori, risum movens, afficta jam pendeat arte simia, signum velat totius æris exprimens : quum video turbam affluere, cingentem duos clamorosos, albos, at pugiles sophismatum, Damisque et

JUP. Desine, optime Hermagora, iambos : novientem quos dicis. At illud dic mihi, an diu commissæ sūt illis pugnae.

ΕΡΜΑΓ. Οὐδέπω, ἀλλ' ἐν ἀκροβολισμοῖς ἐτι ἦσαν ἀποσφενδονῶντες ἀλλήλοισ πόρρωθέν ποθεν λοιδορούμενοι.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἐτι χρεῖ ποιεῖν λοιπόν, ὦ θεοί, ἡ ἀκροᾶσθαι ἐπικύψαντας αὐτῶν; Ὡστε ἀφαιρείτωσαν αἱ ὤραι τὸν μοχλὸν ἤδη καὶ ἀπάγουσαι τὰ νέφη ἀναπετανύτωσαν τὰς πόλας τοῦ οὐρανοῦ.

34. Ἡράκλεις, ὅσον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν ἀκροᾶσιν ἀπηντήχασιν. Ὁ δὲ Τιμοκλῆς αὐτὸς οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει ὑποτρέμων καὶ ταρραττόμενος· ἀπολεῖ ἅπαντα οὗτος τήμερον· ὅγῃος γοῦν ἐστὶν ὅτι οὐδ' ἀντάρασθαι τῷ Δάμειδι δυνησόμενος. Ἀλλ' ὅπερ ἡμῖν δυνατώτατον, εὐχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ

οἱ γὰρ ἐρ' ἡμείων, ἵνα μὴ Δαίμης γε πύθῃται.

TIM. Τί φῆς, ὦ ἱερόσυλε Δάμι, θεοὺς μὴ εἶναι μηδὲ προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων;

ΔΑΜ. Οὐκ· ἀλλὰ σὺ πρότερον ἀποκρίναί μοι ᾧ τινι λόγῳ ἐπίεσθης εἶναι αὐτούς.

TIM. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ, ὦ μιὰρ, ἀποκρίναί.

ΔΑΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ.

ΖΕΥΣ. Ταυτὶ μὲν παρὰ πολλὸν ὁ ἡμέτερος ἀμεινον καὶ εὐφωνότερον τραχύνεται. Εὐ γε, ὦ Τιμοκλῆς, ἐπὶ χεῖ τῶν βλασφημιῶν· ἐν γὰρ τούτῳ σοι τὸ κράτος, ὥς τά γε ἄλλα ἰχθύν σε ἀποφανεῖ ἐπιστομίζων.

TIM. Ἀλλὰ, μὰ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐκ ἂν ἀποκρινάμην σοι πρότερος.

ΔΑΜ. Οὐκοῦν ἐρώτα, ὦ Τιμοκλῆς· ἐκράτησας γὰρ τοῦτο γε ὁμομοχῶς· ἀλλ' ἀνευ τῶν βλασφημιῶν, εἰ δοκεῖ.

36. TIM. Εὐ λέγεις· εἰπέ οὖν μοι, οὐ δοκοῦσί σοι, ὦ κατάρτε, προνοεῖν οἱ θεοί;

ΔΑΜ. Οὐδαμῶς.

TIM. Τί φῆς; ἀπρονόητα οὖν ταῦτα ἅπαντα;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Οὐδ' ὑπὸ τινι ἄρα θεῷ τάττεται ἡ τῶν θλων ἐπιμέλεια;

ΔΑΜ. Οὐ.

TIM. Πάντα δὲ εἰκῇ φέρεται ἀλόγῳ τῇ φορᾷ;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Εἴτ' ἀνθρώποι ταῦτα ἀκούοντες ἀνέχεσθε καὶ οὐ καταλείψετε τὸν ἀλιτήριον;

ΔΑΜ. Τί τοὺς ἀνθρώπους ἐπ' ἐμὲ παροξύνεις, ὦ Τιμοκλῆς; ἡ τίς ὦν ἀγανακτεῖς ὑπὲρ τῶν θεῶν, καὶ ταῦτα ἐκείνων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτοῦντων; οἱ γε οὐδὲν δεινὸν διατεθείκασι με πάλαι ἀκούοντες, εἴ γε ἀκούουσιν.

TIM. Ἀκούουσι γὰρ, ὦ Δάμι, ἀκούουσι, καὶ σε μετῴσι ποτε χρόνῳ ὑστερον.

37. ΔΑΜ. Καὶ πότε ἂν ἐκείνοι σχολὴν ἀγάγοιεν ἐπ' ἐμὲ, τοσαῦτα, ὥς φῆς, πράγματα ἔχοντες καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἄπειρα τὸ πλῆθος ὄντα οἰκονομούμενοι; ὥστε οὐδὲ σέ πω ἡμύναντο ὧν ἐπιπορεῖς αἰεὶ καὶ τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς βλασφημεῖν ἀναγκάζωμαι παρὰ τὰ εὐχκαίμενα. Καίτοι οὐχ ὁρῶ ἤντινα ἂν ἄλλαν ἐπίδει-

HERM. Nondum : sed adhuc erant in velitationibus, ut fundis petentes se invicem, conviciis e longinquo jactatis.

JUP. Quid ergo jam faciendum superest, dii, quam ut prospicientes illos audiamus? Quare jam removeant Horæ obicem, reductisque nubibus portas cœli pendant.

34. Hercules! quanta turba auditum convenit! At iste Timocles non valde mihi placet contremiscens et perturbatus : corrumpet iste hodie omnia : apparet enim illum nē ausurum contra Damidem se attollere. Verum, quod maxime possumus, vota faciamus pro illo,

sed tacti intra nos, feriant ne Damidis aures.

35. TIM. Quid ais, sacrilege Dami, deos non esse, neque providere hominibus?

DAM. Non : Sed tu prius mihi responde, quo argumento illos esse credideris.

TIM. Non ita : sed tu, impure, responde.

DAM. Non, inquam : sed tu.

JUP. Huc usque multo noster melius et vocalius exasperatur. Euge, Timocles! ingere convicia : in hoc enim tibi robur; quantum ad alia, piscem te obturando ore efficiet.

TIM. Ego vero, ita me Pallas, prior tibi non respondero.

DAM. Ergo, Timocles, interroga : hoc enim certe vicisti jurejurando tuo : sed absque illis maledictis, si videtur.

36. TIM. Bene istuc dicis. Dic igitur mihi, non videntur tibi, homo exsecrabilis, providere dii?

DAM. Nequaquam.

TIM. Quid ais? sine providentia itaque sunt hæc omnia?

DAM. Sane.

TIM. Neque a quodam igitur deo procuratio universorum ordinatur?

DAM. Non.

TIM. Omnia autem temere feruntur irrationabili impetu?

DAM. Nempe.

TIM. Tum vos, qui ista auditis, patimini, nec lapidibus obruitis impium?

DAM. Quid homines contra me irritas, Timocles? aut quis es, qui deorum vicem irascaris, idque illis ipsis non irascentibus? ut qui nihil in me gravius consuluerint, olim licet audierint, modo audiant.

TIM. Enimvero audiunt, Dami, audiunt, et aliquando te suo olim tempore ulciscuntur.

37. DAM. Et quando illi otium ad me puniendum habeant, qui tot, ut ais, negotia sustineant, et res hujus universi, infinitas numero, administrent? Itaque necdum te ulti sunt ob perpetua tua perjuria, et reliqua quæ taceo, ne et ipse maledicere præter pacta cogar. Quanquam non video, quam illi possint aliam demonstrationem provi-

ξιν τῆς αὐτῶν προνοίας μείζω ἐξενεργεῖν ἢ δύναντο ἢ σὲ κακὸν κακῶς ἐπιτελείαντες. Ἀλλὰ δῆλοί εἰσιν ἀποδημοῦντες ὑπὲρ τὸν Ὀκεανὸν ἴσως μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας· ἔθος γοῦν αὐτοῖς συνεχῶς ἵνα παρ' αὐτοῦς μετὰ δαῖτα καὶ αὐτεπαγγέλτοις ἐνίστε.

38. TIM. Τί πρὸς τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἰποιμι ἂν, ὦ Δᾶμι;

ΔΑΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Τιμόκλεις, δὲ πάλα ἐγὼ ἐπόθουν ἀκοῦσαί σου, ὅπως ἐπείσθης οἰεσθαι προνοεῖν τοὺς θεούς.

TIM. Ἡ τάξις μὲν πρῶτον τῶν γιγνομένων ἐπείσει, δὲ ἥλιος αἶε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰὼν καὶ σελήνη κατὰ ταῦτά καὶ ὄραι τρεπόμεναι καὶ φυτὰ φυόμενα καὶ ζῶα γεννώμενα καὶ αὐτὰ ταῦτα οὕτως εὐμηχάνως κατεσκευασμένα ὥς τρέφεσθαι καὶ ἐννοεῖν καὶ κινεῖσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τεκταίνεσθαι καὶ σκυτοτομεῖν, καὶ τάλλα· ταῦτα οὐ προνοίας ἔργα εἶναι σοὶ δοκεῖ;

ΔΑΜ. Αὐτό που τὸ ζητούμενον, ὦ Τιμόκλεις, ξυναρπάξεις· οὐδέπω γὰρ ὅτλην εἰ προνοία τούτων ἕκαστον ἀποτελεῖται. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοιαῦτά ἐστι τὰ γιγνόμενα φαῖναι δὲ καὶ αὐτὸς· οὐ μὴν αὐτίκα πεπεισθαι ἀνάγκη καὶ ὑπὸ τίνος προμηθείας αὐτὰ γίνεσθαι· ἐνὶ γὰρ καὶ ἄλλως ἀρξάμενα νῦν ὁμοίως καὶ κατὰ ταῦτά ξυνίστασθαι. Σὺ δὲ τὰξιν αὐτῶν ὀνομάξεις τὴν ἀνάγκην. Εἴτα δηλαδὴ ἀγανακτήσεις, εἴπερ σοὶ μὴ ἀκολουθοῖται τὰ γιγνόμενα μὲν, ὅποιά ἐστι, καταριθμουμένη καὶ ἐπαινοῦνται, καὶ οἰομένη δὲ ἀπόδειξιν ταῦτα εἶναι τοῦ καὶ προνοίας διατάττεσθαι αὐτῶν ἕκαστον. Ὅστε κατὰ τὸν κωμικόν,

Τουτί μὲν ὑπομόχθηρον, ἄλλο μοι λέγε.

39. TIM. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι καὶ ἄλλης ἐπὶ τούτοις δεῖν ἀποδείξω. Ὅμως δ' οὖν ἐρῶ· ἀπόκριναι γάρ μοι. Ὅμηρός σοι δοκεῖ ἄριστος ποιητὴς γενέσθαι;

ΔΑΜ. Καὶ μάλα.

TIM. Οὐκοῦν ἐκείνην ἐπείσθην τὴν πρόνοιαν τῶν θεῶν ἐμφανίζοντι.

ΔΑΜ. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ποιητὴν μὲν ἀγαθὸν Ὅμηρον γεγενῆσθαι πάντες σοὶ ξυνομολογήσουσι, μάρτυρα δὲ ἀληθῆ περὶ τῶν τοιούτων οὐτ' ἐκείνον οὐτ' ἄλλον ποιητὴν οὐδένα· οὐ γὰρ ἀληθείας μέλει αὐτοῖς, οἶμαι, ἀλλὰ τοῦ κηλεῖν τοὺς ἀκούοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέτροις τε κατὰδουσι καὶ μύθοις κατηχοῦσι καὶ ὅλως ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ τερπνοῦ μηχανῶνται.

40. Ἀτὰρ ἡδέως ἂν καὶ ἀκούσαιμι οἷσισι μάλιστα ἐπείσθης τῶν Ὀμήρου· ἄρα οἷς περὶ τοῦ Διὸς λέγει, ὡς ἐπεβούλευον ξυδοῆσαι αὐτὸν ἢ θυγάτηρ καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ γυνή; καὶ εἰ γε μὴ τὸν Βριάρεων ἢ Θέτις ἐκάλεσεν ἐλεήσασα τὸ γιγνόμενον, ἐπεπέδητο ἂν ἡμῖν δὲ βέλτιστος Ζεὺς ξυναρπασθεῖς. Ἀνθ' ὧν καὶ ἀπομημονεύων τῇ Θέτιδι τὴν χάριν ἐξαπατᾷ τὸν Ἀγαμέμνονα δνειρόν τινα ψευδῇ ἐπιτέμψας, ὡς πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀποθάνοιεν. Ὅρᾳς; ἀδύνατον γὰρ ἦν αὐτῇ κεραυνὸν ἐμβαλόντι καταφλέξει τὸν Ἀγαμέμνονα αὐτὸν ἄνευ τοῦ ὁ πατεῶνα εἶναι δοκεῖν. Ἡ ἐκεῖνά σε μάλιστα εἰς τὴν

dentiae suae edere, majorem quam malum te mortalem male obtinendo. Sed apparet illos peregre abesse trans Oceanum forte apud Aethiopas crimine puris : mos enim istis frequenter ad illos abire cenatum, interdum etiam quum sponte ipsi condixerunt.

38. TIM. Quid ad tantam impudentiam dicam, Dami?

DAM. Illud, Timocles, quod olim ego audire ex te cupio, quomodo in eam opinionem veneris, uti putes deos providere.

TIM. Ordo primum eorum quae fiunt mihi persuasit : sol eandem semper viam tenens, et eodem modo luna, et tempestatum vices, et plantarum satus, et generationes animalium, eaque ipsa animalia tanto artificio perfecta, ut nutrirī, cogitare, moveri, incedere, fabricare, coriariam facere possint, et quae sunt alia in eo genere : haec nonne providentiae opera tibi esse videntur?

DAM. Ipsum quodammodo, quod in quaestione est, pro argumento arripis, Timocles : nondum enim manifestum, an providentia horum unumquodque perficiatur. Sed talia quidem esse quae fiunt, ipse quoque dixerim; sed non statim necesse est ut credamus etiam a providentia quadam illa fieri. Potest enim fieri ut a fortuito initio nunc similiter et eodem modo consistent. Tu autem ordinem illorum vocas necessitatem. Deinde nimirum indignaberis, si tibi non obsequantur ea quae fiunt, qualia sunt, enumeranti et laudanti, simul vero putanti, hanc demonstrationem esse, providentia quadam illorum unumquodque vices suas servare. Igitur, ut est in comedia,

Hoc subdolum videtur : affer alterum.

36. TIM. Equidem non puto alia opus esse in hisce demonstratione. Attamen interrogabo. Etenim responde mihi. Homerusne videtur tibi optimus poeta fuisse?

DAM. Sane.

TIM. Illi ergo credidi providentiam deorum declaranti.

DAM. Verum enim vero, homo mirabilis, poetam quidem bonum fuisse Homerum omnes tibi largiuntur, testem autem idoneum talium neque illum neque alium quemcumque poetam. Neque enim veri illis cura est, puto, sed ut auditores demulceant; atque ob id ipsum versibus occidunt, et personant fabulis, et in universum jucunditatis causa machinantur omnia.

40. Verum libenter audierim, quibus maxime Homeri dictis fidem habueris : num illis quae de Jove dicit, insidias illi fecisse ut ligarent, filiam, et fratrem, et uxorem? et nisi Briareum advocasset Thetis, miserata factum, in compedes forte raptus nobis esset Jupiter optimus. Pro quo etiam beneficio gratiam relaturus Thetidi, decipi Agamemnonem immisso somnio mendaci, quo Achivorum multi perirent. Viden? non poterat nempe jacto fulmine ipsum comburere Agamemnonem, quo non videretur esse impostor. Aut illa forte ad credendum te pertraxerunt, quum audires

πίστιν ἐπεσπάσατο ἀκούοντα, ὡς Διομήδης μὲν ἔτρωσε τὴν Ἀφροδίτην, εἶτα τὸν Ἄρην αὐτὸν Ἀθηναῖς παρακελεύσει, μετὰ μικρὸν δὲ αὐτοὶ ξυμπεσόντες οἱ θεοὶ ἐμονομάχουν ἀναμῖξ οἱ ἄρρενες τε καὶ αἱ θήλειαι, καὶ Ἀθηναῖ μὲν Ἄρην καταγωνίζεται, ἅτε καὶ προπεπονηκότα, οἶμαι, ἐκ τοῦ τραύματος, ὃ παρὰ τοῦ Διομήδους εἰλήφει,

Λητοῖ δ' ἀνέστη σῶκος ἐριούσιος Ἑρμῆς;

ἢ τὰ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος σοι πιθανὰ ἔδοξεν, ὡς ἐκείνη μεμψιμοίρος οὔσα ἡγανάκτησεν οὐ κληθεῖσα ἐφ' ἐστίασιν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τινι ὑπερφυᾷ καὶ ἀνυπόστατον τὴν ἀλκὴν ἐπαφῆκεν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ; ἄρ' οὖν τὰ τοιαῦτα λέγων σε Ὅμηρος πέπεικε;

41. ΖΕΥΣ. Βαβαί, ἡλίκον, ὦ θεοὶ, ἀνεβόησε τὸ πλῆθος, ἐπαινοῦντες τὸν Ἀἰμῖν' ὃ δ' ἡμέτερος ἀπορουμενὸς εἴκει· δέδωκε γοῦν καὶ ὑποτρέμει καὶ δῆλός ἐστιν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, καὶ ἤδη περιδιδέπει οἱ παρεκδὺς ἀποδράσεται.

TIM. Οὐδ' Εὐριπίδης ἄρα σοι δοκεῖ λέγειν τι ὑγές, ὁπότεν αὐτοὺς ἀναδιδασάμενος τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὴν σκηνὴν δεικνύη σῶζοντας μὲν τοὺς χρηστοὺς τῶν ἥρώων, τοὺς πονηροὺς δὲ καὶ κατὰ σὲ τὴν ἀσέβειαν ἐπιτρίβοντας;

ΔΑΜ. Ἄλλ', ὦ γενναῖότατε φιλοσόφων Τιμόκλεις, εἰ τοιαῦτα ποιοῦντες οἱ τραγωδοποιοὶ πεπεικάσι σε, ἀνάγκη δυοῖν θάτερον ἤτοι Πῦλον καὶ Ἀριστόδημον καὶ Σάτυρον ἡγεῖσθαι σε θεοὺς εἶναι τότε ἢ τὰ πρόσωπα τῶν θεῶν αὐτὰ καὶ τοὺς ἐμβάτας καὶ τοὺς ποδήρεις χιτῶνας καὶ χλαμύδας καὶ χειρῖδας καὶ προγαστρίδια καὶ σωματία καὶ τᾶλλα, οἷς ἐκείνοι σεμνύνουσι τὴν τραγωδίαν, ὅπερ γελοῖότατον οἶμαι· ἐπεὶ καθ' ἑαυτὸν ὁπότεν ὁ Εὐριπίδης, μηδὲν ἐπείγουσας τῆς χρεῖας τῶν δραμάτων, τὰ δοκοῦντά οἱ λέγει, ἀκούσον αὐτοῦ τότε παρρησιαζομένου,

Ὅρᾳς τὸν ὕψου τόνδ' ἀπειρον αἰθέρα
καὶ γῆν περίε' ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιμ' εἶπεν, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

Καὶ πάλιν,

Ζεὺς, ὅστις ὁ Ζεὺς, οὐ γὰρ οἶδα, πλὴν λόγῳ
κλύων·

καὶ τὰ τοιαῦτα.

42. TIM. Οὐκ οὖν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔθνη ἐξηπάτηνται θεοὺς νομίζοντες καὶ πανηγυρίζοντες;

ΔΑΜ. Εὐ γε, ὦ Τιμόκλεις, ὅτι με ὑπέμνησας τῶν κατὰ τὰ ἔθνη νομιζομένων, ἀφ' ὧν μάλιστα συνίδοι τις ἂν ὡς οὐδὲν βέβαιον ὁ περὶ θεῶν λόγος ἔχει· πολλοὶ γὰρ οἱ τάραχοι καὶ ἄλλοι ἄλλα νομίζουσι, Σκύθαι μὲν ἀκινάχη θύοντες καὶ Θρᾷκες Ζαμόλξιδι, δραπετὴν ἀνθρώπων ἐκ Σάμου ὡς αὐτοὺς ἤκοντι, Φρύγες δὲ Μηνὶ καὶ Αἰθίοπες Ἡμέρᾳ καὶ Κυλλήνιοι Φάλητι καὶ Ἀσσύριοι περιστερᾷ καὶ Πέρσαι πυρὶ καὶ Αἰγύπτιοι ὕδατι. Καί τοι τοῦτο μὲν ἅπασιν κοινὸν τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ,

a Diomede vulneratam Venerem, ac ipsam deinde, Minerva instigante, Martem? paullo post autem, irruentes in se invicem dii praelia miscuere viri pariter ac feminae, et Minerva quidem Martem dejecit, laborantem quippe ex vulnere, opinor, quod a Diomede acceperat;

Latonam at contra stetit utilium dator Hermes.

Aut istaec de Diana probabilia tibi visa sunt, quum illa aegre fert et indignatur, se non vocatam ab Eneo ad epulas: atque eam ob causam aprum horribili magnitudine et robore, cui resistere nihil posset, in regionem illius immittit? numquid ergo talia dicens Homerus tibi persuasit?

41. JUP. Hem! quanto, o dii, clamore multitudo laudavit Damin! At noster desperare videtur; metuit enim, et intremiscit, et apparet abjecturum esse clypeum: et jam circumspicit qua se subducens queat aufugere.

TIM. Neque Euripides igitur tibi sanum quid videtur dicere, quum deos ipsos in scenam productos ostendit, ut servant bonos inter heroes, malos vero et impietatem qualis tua est obtulerunt?

DAM. Sed, o generosissime philosophorum Timocles, si, haec dum agunt, persuasere tibi Tragici; oportet alterutrum horum, aut Polum et Aristodemum et Satyrum putare te deos esse tunc, aut ipsas deorum personas, et colurnos, et talares togas, et chilamydes, et manicas, et ventralia, et thoraces, et alia quibus illi tragœdiam ornant: quod quidem maxime ridiculum arbitror. Alioqui ubi pro se Euripides, nihil urgente fabularum necessitate, quae sibi videantur dicit, audias ipsum tunc libere pronunciantem:

Sublime susum cernis, immensum aethera,
cujus tenetur molibus complexibus
terra? hoc putato numen, hunc perhibe Jovem.

Et rursus,

O Jupiter, quicumque demum es Jupiter;
nam nescio, hominum modo sermone cognitum;

et similia.

42. TIM. Igitur omnes homines et populi decepti sunt, qui deos esse putent ac celebrent?

DAM. Bene, Timocles, admonuisti me eorum quae inter gentes moribus legibusque recepta sunt: e quibus nimirum maxime cognoverit aliquis, quam nihil firmum illa, quae de diis feruntur, habeant. Multa enim confusio, et alii alia sanxerunt: Scythae sacrificantes acinacae, et Zamolxidi Thraces, qui fugitivus e Samo ad illos venit, Phryges autem Deo Luno, et Diei Aethiopes, et Cyllenii Phaleti, et Assyrii columbae, et Persae igni, et aquae Aegyptii. Quanquam communis quidem Aegyptiis omnibus deus est

ἰδίᾳ δὲ Μεμφίταις μὲν ὁ βοῦς θεὸς, Πηλουσιώταις δὲ κρόμμιον, καὶ ἄλλοις ἴδις ἢ κροκόδειλος καὶ ἄλλοις κυνοκέφαλος ἢ αἰλουρος ἢ πίθηκος· καὶ ἐτι κατὰ κώμας τοῖς μὲν ὁ θεῖος ὦμος θεός, τοῖς δὲ κατ' ἀντιπέραν οἰκοῦσιν ἄτερος· καὶ ἄλλοις κεφαλῆς ἡμίτομον, καὶ ἄλλοις ποττήριον κεραμεῦν ἢ τρύβλιον. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἐστίν, ὦ καλὲ Τιμόκλεις;

ΜΩΜ. Οὐκ ἔλεγον, ὦ θεοί, πάντα ταῦτα ἤξειν εἰς τοῦμφανὲς καὶ ἀκριβῶς ἐξετασθήσεσθαι;

ΖΕΥΣ. Ἐλεγε, ὦ Μῶμε, καὶ ἐπετίμας ὀρθῶς, καὶ ἔγωγε πειράσομαι ἐπανορθώσασθαι αὐτὰ, ἣν τὸν ἐν ποσὶ τοῦτον κίνδυνον διαφύγωμεν.

43. TIM. Ἀλλ', ὦ θεοὶς ἔχθρὲ σὺ, τοὺς χρησμούς καὶ προαγορεύσεις τῶν ἐσομένων τίνος ἔργον ἂν εἴποις ἢ θεῶν καὶ προνοίας τῆς ἐκείνων;

ΔΑΜ. Σιώπησον, ὦ ἄριστε, περὶ τῶν χρησμῶν, ἐπεὶ ἐρήσομαι σε, τίνος αὐτῶν μάλιστα μεμνησθαι ἀξιῶς; ἄρ' ἐκείνου, δν τῷ Λυδῷ ὁ Πύθιος ἔχρησεν, δς ἀκριβῶς ἀμφήκης ἦν καὶ διπρόσωπος, οἳ εἰσι τῶν Ἑρμῶν ἑνιοί, διττοὶ καὶ ἀμφοτέρωθεν ὅμοιοι, πρὸς ὅπτερον ἂν αὐτῶν μέρος ἐπιστραφῆς; τί γάρ; μᾶλλον ὁ Κροῖσος διαβὰς τὸν Ἄλυν τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν ἢ τὴν Κύρου καταλύσει; καίτοι οὐκ ὀλίγων ταλάντων ὁ Σαρδιανὸς ἐκείνος θλεθρὸς τὸ ἀμφιδέξιν τοῦτο ἔπος ἐπρίατο.

ΜΩΜ. Αὐτὰ που, ὦ θεοί, ὁ ἀνὴρ διεξέρχεται λέγων ἃ ἐγὼ ἐδεδέειν μάλιστα. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς ἡμῖν κιθαρωδός; ἀπολόγησαι αὐτῷ κατελθὼν πρὸς ταῦτα.

ΖΕΥΣ. Σὺ ἡμᾶς ἐπισφάτεις, ὦ Μῶμε, οὐκ ἐν καιρῷ νῦν ἐπιτιμῶν.

44. TIM. Ὅρα οἷα ποιεῖς, ὦ ἀλιτήριε Δᾶμι, μόνονυχὶ τὰ ἐδὼ αὐτὰ τῶν θεῶν ἀνατρέπεις τῷ λόγῳ καὶ βωμούς αὐτῶν.

ΔΑΜ. Οὐ πάντας ἔγωγε τοὺς βωμούς, ὦ Τιμόκλεις; τί γάρ καὶ δεινὸν ἀπ' αὐτῶν γίγνεται, εἰ θυμιαμάτων καὶ εὐωδίας εἰσι μεστοί; τοὺς δ' ἐν Ταύροις τῆς Ἀρτεμίδος ἡδέως ἂν ἐπεῖδον ἐκ βάθρων ἐπὶ κεφαλὴν ἀνατρεπομένους, ἐφ' ὧν τοιαῦτα ἢ παρθένος εὐωχουμένη ἔχαιρε.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' ἐπὶ πόθεν ἡμῖν τὸ ἄμαχον κακὸν ἐπῆλθεν; ὥς δαιμόνων οὐδενὸς ἀνὴρ φεῖδεται, ἀλλ' ἐξ ἀμάξης παρρησιάζεται καὶ

μάρπτει ἐξείης, δς τ' αἰτιὸς δς τε καὶ οὐκί.

ΜΩΜ. Καὶ μὴν ὀλίγους ἂν, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἀναίτιους εὐροὶς ἐν ἡμῖν· καὶ που τάχα προῖων ὁ ἀνὴρ ὅπως ἀψεται καὶ τῶν κορυφαίων τινός.

45. TIM. Οὐδὲ βροντῶντος ἔρα τοῦ Διὸς ἀκούεις, ὦ θεομάγε Δᾶμι;

ΔΑΜ. Καὶ πῶς οὐ μέλλω βροντῆς ἀκούειν, ὦ Τιμόκλεις; εἰ δ' ὁ Ζεὺς ὁ βροντῶν ἐστί, σὺ ἀμεινον ἂν εἰδείης ἐκείθεν ποθεν παρὰ τῶν θεῶν ἀφ' ἑνός· ἐπεὶ οἱ γε ἐκ Κρήτης ἤκοντες ἄλλα ἡμῖν διηγοῦνται, τάφον τινὰ ἐκεῖθι δείκνυσθαι καὶ στήλην ἐφεστάναι δηλοῦσαν ὥς οὐκέτι βροντῆσειεν ἂν ὁ Ζεὺς παλαί τεθνεώς.

aqua; privatim vero Memphis deus bos est; Pelusiotis cepe, et aliis ibis, aut crocodilus; aliis cynocephalus, aut feles, aut simia: et insuper per vicos aliis humerus dexter deus est; e regione autem habitantibus, sinister; et aliis caput dimidiatum, et aliis figulinum poculum aut patella. Hæc quomodo non ridicula sunt, o pulcher Timocles?

MOM. Nonne prædicebam, dii, futurum ut proferrentur in lucem hæc omnia, et accurate examinarentur?

JUP. Prædixisti, Mome, et recte nos reprehendisti; ac studebo corrigere ista, modo præsens periculum effugerimus.

43. TIM. Verum tu, diis inimice, oracula et prædictiones futurorum cujus opus dixeris, nisi deorum illorumque providentiæ?

DAM. Tace, vir bone, de oraculis. Nam interrogabo te, cujus illorum maxime velis mentionem fieri? num illius quod Lydo Pythius reddidit, quod exacte ambiguum erat ac vultu duplici, quales sunt Hermarum quidam, duplices et utrimque similes, ad quamcumque illorum te partem convertas? quid enim? utrum magis superato Cræsus Halye suum imperium an Cyri dissolvat? atqui non paucis talentis Sardiana illa pestis ancipitem istum versum emerat.

MOM. Illa ipsa fere, dii, hic vir disputat, quæ ego maxime metueram. Ubi nunc est nobis pulcher ille citharædus? descende et responde isti pro te ad hæc crimina.

JUP. Enecas tu nos, Mome, importunis illis reprehensionibus tuis.

44. TIM. Vide quid agas, execranda Dami: tantum non sedes ipsas deorum disputatione tua evertis, ipsorumque altaria.

DAM. Non omnia equidem altaria, Timocles: quid enim mali ab iis fiat, si suffitus et boni odoris plena sint? sed illa Tauricæ Dianæ libenter sane viderem e fundamentis in caput eversa, in quibus talibus epulis virgo illa gauderet.

JUP. Unde nobis invictum istud malum ingruit? ut nulli deorum vir parcat! sed tanquam e plastro confidenter maledicit,

Et lacerat deinceps insontes atque nocentes.

MOM. Verum paucos sane, Jupiter, inveneris inter nos insontes. Et mox forte progressus homo tanget etiam summorum quendam.

45. TIM. Neque tonantem ipsum Jovem audis, hostis deorum Dami?

DAM. Quidni tonitru audiam, Timocles? utrum vero Jupiter sit qui tonat, melius tu noris, qui forte illinc a diis aliunde veneris: quando, qui e Creta veniunt, alia nobis narrant, sepulcrum ibi quoddam ostendi et columellam impositam, quæ declaret non tonaturum amplius Jovem, ut qui jam olim sit mortuus.

ΜΟΜ. Τοῦτ' ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἠπιστάμην ἐροῦντα τὸν ἄνθρωπον. Τί δ' οὖν, ὦ Ζεῦ, ὠχρίακας ἤμῃν καὶ συγκροτεῖς τοὺς δόνοντας ὑπὸ τοῦ τρόμου; θαρρεῖν χρὴ καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρωπίσκων καταφρονεῖν.

ΖΕΥΣ. Τί λέγεις, ὦ Μῶμε; καταφρονεῖν; οὐχ ἑρᾶς ὅσοι ἀκούουσι καὶ ὡς ἑμπεπεισμένοι εἰσὶν ἤδη καθ' ἡμῶν καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ἀναδυσάμενος τῶν ὤτων ὁ Δᾶμις;

ΜΟΜ. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ζεῦ, ὅπότεν ἐθελήσης, σειρήν χυσεῖν καθεῖς ἅπαντας αὐτοὺς

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρῶσαι αὐτῇ τε θαλάσῃ.

46. **TIM.** Εἰπέ μοι, ὦ κατάρατε, πέπλευκας ἤδη ποτέ;

DAM. Καὶ πολλὰ, ὦ Τιμόκλεις.

TIM. Οὐκ οὐν ἔφερε μὲν ὑμᾶς τότε ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ θόῳ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια ἣ οἱ ἐρέττοντες, ἐκυβέρνηα δὲ εἷς τις ἐφροσῶς καὶ ἔσωξε τὴν ναῦν;

DAM. Καὶ μάλα.

TIM. Εἴτα ἡ ναῦς μὲν οὐκ ἂν ἔπλει μὴ κυβερνωμένη, τὸ δὲ ὅλον τοῦτο ἀκυβέρνητον οἶει καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι;

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, Τιμόκλεις, ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς τῷ παραδείγματι.

47. **DAM.** Ἀλλ', ὦ θεοφιλέστατε Τιμόκλεις, τὸν μὲν κυβερνήτην ἐκείνον εἶδες ἂν αἰετὰ ἐμψέροντα ἐπινοοῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ παρασκευαζόμενον καὶ προστάττοντα τοῖς ναύταις, ἀλυσιτελὲς δὲ οὐδὲ ἀλογον οὐδὲν εἶχέ τι ἡ ναῦς, ὁ μὴ χρήσιμον πάντως καὶ ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὴν ναυτιλίαν αὐτοῖς; ὁ δὲ σὸς οὗτος κυβερνήτης, ὃν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ νηὶ ἐφροσάναι ἀξίους, καὶ οἱ ἐκ νηὸς αὐτοῦ οὐδὲν εὐλόγως οὐδὲ κατὰ τὴν ἀξίαν διατάττουσι, ἀλλ' ὁ μὲν πρότερος, εἰ τύχοι, ἐς τὴν πρύμναν ἀποτέταται, οἱ πόδες δὲ ἐς τὴν πρῶραν ἀμφοτέροι· καὶ χρυσαὶ μὲν αἱ ἀγκυραὶ ἐνίπτε, ὁ χηνίσκος δὲ μολυβδοῦς, καὶ τὰ μὲν ὑφαλα κατὰ γράφα, τὰ δ' ἐξαλα τῆς νεῶς ἀμορφα.

48. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ναυτῶν ἰδοὺς ἂν τὸν μὲν ἀργὸν καὶ ἄτεχνον καὶ ἀτόλμον πρὸς τὰ ἔργα διμοιρίτην ἢ τριμοιρίτην, τὸν δὲ κατακολουθεῖσά τε δεινὸν καὶ ἐπὶ τὴν κεραίαν ἀναπηδῆσαι βῆδιον καὶ εἰδότα τῶν χρησίμων ἕκαστα, μόνον τοῦτον ἀντλεῖν προστεταγμένον· τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιβάταις, μαστιγίαν μὲν τίνα ἐν προεδρίᾳ παρὰ τὸν κυβερνήτην καθήμενον καὶ θεραπευόμενον, καὶ ἄλλον κίναidon ἢ πατραλοῖαν ἢ ἱερόσυλον ὑπερτιμώμενον καὶ τὰ ἄκρα τῆς νεῶς κατελιγφότα, χαρίεντας δὲ πολλοὺς ἐν μυγῇ τοῦ σκάφους στενοχωρουμένους καὶ ὑπὸ τῶν πρὸς ἀλήθειαν χειρῶν πατουμένους ἐννόησον γοῦν ὅπως μὲν Σωκράτης καὶ Ἀριστείδης ἐπλάυσε καὶ Φωκίων, οὐδὲ τὰ ἄλκιφα διαρχῇ ἔχοντες οὐδὲ ἀποτεινῶν τοὺς πόδας δυνάμενοι ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων παρὰ τὸν ἄντλον, ἐν ὅσοις δὲ ἀγαθοὶ Καλλίας καὶ Μειδίας καὶ Σαρδανάπαλλος ὑπερρυφῶντες καὶ τῶν ὑφ' αὐτοῖς καταπτύοντες.

49. Τοιαῦτα ἐν τῇ νηὶ σου γίνονται, ὦ σοφώτατε

MOM. Hoc diu ego sciebam dicturum esse hominem. Quid ergo, Jupiter, expalluisti nobis, et dentes tremore collidis? bono animo oportet esse, et ejusmodi homunciones contemnere.

JUP. Quid ais, Mome? contemnere? non vides quot ipsum audiant, et quam illius persuasionibus contra nos occupati sint? abducaturque illos auribus devinctos Damis?

MOM. At tu, quum volueris, Jupiter, catena aurea demissa omnes

Ipsa cum terra hac et cum mare traxeris ad nos.

46. **TIM.** Dic mihi, execrabilis homo, an aliquando navigasti?

DAM. Et saepe, Timocles.

TIM. Nonne ferebat tum vos ventus in lintenum irruens et implens vela, aut etiam remigantes, astabat autem aliquis gubernans et servabat navem?

DAM. Sane.

TIM. Tum navis quidem non navigasset nisi esset gubernata: hoc universum autem sine gubernatore atque duce ferri arbitraris?

JUP. Optime haec, Timocles, et valide disputas similitudine.

47. **DAM.** Verum, deorum amatissime Timocles, gubernatorem illum videbas semper cogitare utilia, et ante tempus parare se, et imperare nautis; inutile autem aut irrationabile nihil habebat navis, quod non omnino usui et necessarium ipsis esset ad navigationem. At tuus iste gubernator, quem magnæ praesae navi postulas, et socii illius nautæ, nihil ratione neque pro dignitate constituunt: sed protonus forte funis ad puppim tentus est, pedesque ad proram utrique; et ancoræ interdum aureæ, chenicus autem plumbeus; et picta quæ mari demerguntur, quæ vero eminent in nave, deformia.

48. Inter ipsos vero nautas videas alium quidem pigrum atque inertem et ad opera suscipienda timidum, dimidiæ esse vel tertiæ parti navis praefectum; alium vero ad natandum strenum, ad exsiliendum in antennas agilem, et utilium omnium scientem, solum exhaurire sentinam jussom: eandemque inter vectores esse rationem: furciferum quendam primo loco apud gubernatorem assidere et coli; aliumque cinædum, aut parricidam aut sacrilegum, supra reliquos honorari, et summa navis occupare; honestos autem multos in angulo navis confertos, ab iis qui re vera deteriores sunt conculari. Cogita enim, quomodo Socrates et Aristides navigaverint, et Phocion, qui ne alimentorum quidem satis habuerint, neque extendere pedes nudis in tabulis propter ipsam sentinam potuerint: in quantis contra bonis fuerint Callias, et Midias, et Sardanapalus luxuriantes, eosque qui sub se erant despuentes.

49. Talia tua in navi sunt, Timocles, vir sapientissime:

Τιμόκλει· διὰ τοῦτο αἱ ναυαγίαι μυρίαί. Εἰ δέ τις κυβερνήτης ἐφεστὼς ἑώρα καὶ διέταττεν ἕκαστα, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἠγνόησεν οἵτινες οἱ χρηστοὶ καὶ οἵτινες οἱ φαῦλοι τῶν ἐμπλεόντων, ἔπειτα ἕκαστῳ κατὰ τὴν ἀξίαν τὰ προσήκοντα ἀπένειμεν ἂν, χώραν τε τὴν ἀμείνω τοῖς ἀμείνοσι παρ' αὐτὸν ἄνω, τὴν κάτω δὲ τοῖς χείροσι, καὶ συσσίτους ἔστιν οὗς ἀμείνους καὶ ξυμβούλους ἐποίησας· ἂν, καὶ τῶν ναυτῶν ὁ μὲν πρόθυμος ἢ πρόφρων ἐπιμελητὴς ἀπεδέδεικε· ἂν ἢ τοίχου ἀρχὼν ἢ πάντως πρὸ τῶν ἄλλων, ὁ δὲ ὀκνηρὸς καὶ βράθυμος ἐπαλεῖ· ἂν τῷ καλωδίῳ πεντάκις τῆς ἡμέρας ἐς τὴν κεφαλὴν. Ὡστε σοι, ὦ θαυμάσιε, τὸ τῆς νεῶς τοῦτο παράδειγμα κινδυνεύει περιττράφθαι κακοῦ τοῦ κυβερνήτου τετυχηκός.

50. ΜΩΜ. Ταυτὶ μὲν ἤδη κατὰ βῶυν προχωρεῖ τῷ Δάμει καὶ πλησίστιος ἐπὶ τὴν νίκην φέρεται.

ΖΕΥΣ. Ὁρθῶς, ὦ Μῶμε, εἰκάζεις. Ὁ δ' οὐδὲν ἰσχυρὸν ὁ Τιμόκλῆς ἐπινοεῖ, ἀλλὰ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ καθ' ἡμέραν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις εὐπερίτρεπτα πάντα ἐπαντλεῖ.

51. ΤΙΜ. Οὐκοῦν ἐπεὶ τῆς νεῶς τὸ παράδειγμα οὐ πᾶν σοι ἰσχυρὸν ἔδοξεν εἶναι, ἀκούσον ἤδη τὴν ἱερὰν, φασίν, ἀγκυραν καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπορρήξεις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἄρα καὶ εἰρεῖ;

ΤΙΜ. Ἴδε γὰρ εἰ ἀκόλουθα ταῦτα ξυλλογίζομαι, καὶ εἰ πῇ αὐτὰ δυνατόν σοι περιτρέψαι. Εἰ γὰρ εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί. Τί πρὸς ταῦτα φής;

ΔΑΜ. Ἦν πρότερον γελᾶσθαι ἐς κόρον, ἀποκρινοῦμαι σοι.

ΤΙΜ. Ἀλλὰ εἰκας οὐδὲ παύσεσθαι γελῶν· εἰπέ δὲ ὅμως ὅπῃ σοι γελοῖον ἔδοξε τὸ εἰρημένον εἶναι.

ΔΑΜ. Ὅτι οὐκ αἰσθάνῃ ἀπὸ λεπτῆς χρόκης ἐξαψάμενός σου τὴν ἀγκυραν, καὶ ταῦτα ἱερὰν οὔσαν· τὸ γὰρ εἶναι θεοὺς τῷ βωμοῦς εἶναι ξυνδήσας ἰσχυρὸν οἶει ποιήσασθαι ἀπ' αὐτῶν τὸν ὄρμον. Ὡστε ἐπεὶ μηδὲν ἄλλο τούτου φῆς ἔχειν εἰπεῖν ἱερώτερον, ἀπίωμεν ἤδη.

52. ΤΙΜ. Ὁμολογεῖς τὸν οὐκ ἠττήσθαι προαπῶν;

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Τιμόκλει. Σὺ γὰρ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τινων βιαζόμενοι ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἡμῖν καταπέφευγας. Ὡστε, νῆ τὴν ἀγκυραν τὴν ἱερὰν, ἐθέλω σπείσασθαι ἤδη πρὸς σὲ ἐπ' αὐτῶν γε τῶν βωμῶν, ὡς μηχανὴ περὶ τούτων ἐρίζοιμεν.

ΤΙΜ. Εἰρωνεύῃ ταῦτα πρὸς ἐμὲ, τυμωρὺς καὶ μισαὶ καὶ κατάπτυσται καὶ μαστιγία καὶ κάθαρμα. Οὐ γὰρ ἴσμεν οὗτινος μὲν πατὴρ εἶ, πῶς δὲ ἡ μήτηρ σου ἐπορνεύετο, καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀπέπνιξας καὶ μοιχεύεις καὶ τὰ μαιράκια διαφθείρεις, λιχνόταται καὶ ἀναισχυντόταται; Μὴ φεῦγε δ' οὖν, ὡς καὶ πληγὰς παρ' ἐμοῦ λαβὼν ἀπέλθῃς· ἤδη γάρ σε τουτοῦ τῷ ὀστράκῳ ἀποσφάζω παμμίαιρον ὄντα.

53. ΖΕΥΣ. Ὁ μὲν γελῶν, ὦ θεοί, ἀποτρέχει, ὁ δ' ἀκολουθεῖ λοιδορούμενος οὐ φέρων κατατρυφῶντα τὸν

propterea naufragia mille. Si quis vero gubernator astans videret et constitueret singula, primo quidem non ignoraret qui boni, quique mali inter navigantes; deinde unicuique pro dignitate, quæ illi conveniunt, tribueret, locumque meliorem melioribus apud se supra, inferioremque deterioribus; et convictores quosdam ex melioribus consiliariosque faceret; atque inter nautas promptus ille aut proam curare, vel latus, aut omnino præesse aliis juberetur; contra iste piger et omissus, quinque in diem fune in caput pulsaretur. Itaque hæc tibi navis comparatio, vii optime, ne evertatur periculum est, quippe quæ malum adeo gubernatorem sit nacta.

50. MOM. Hæc secundo sane jam fluxu procedunt Damidi, plenisque ad victoriam velis invehitur.

JUP. Recte conjicis, Mome. At hic Timocles firmum nihil excogitat; verum communia ista et quotidiana, aliud post aliud, quæ tamen facile evertantur omnia, effundit.

51. TIM. Quandoquidem igitur navis tibi comparatio non satis valida visa est, audi jam sacram, aiunt, ancoram, et quam nulla machina abrumpas.

JUP. Quid tandem dicet?

TIM. Videas enim an consequentia colligam ista, et si qua evertere illa possis: si enim sunt altaria, sunt etiam dii: at sunt altaria, sunt ergo etiam dii. Quid ad hæc dicis?

DAM. Quum primum satis risero, tibi respondebo.

TIM. Sed videris non desiturus ridere. Dic vero tamen, qua tibi parte ridiculum visum sit quod dixi.

DAM. Quod non sentis a tenui te filo-suspendisse ancoram tuam, eamque sacram. Quum enim illud, esse deos, ad illud alterum alligasti, altaria esse, putas firmum ex his te funem fecisse. Quando igitur negas quicquam te his habere sanctius quod dicas, jam abeamus.

52. TIM. Confiteris ergo te victum, quum prior discedas?

DAM. Recte, Timocles. Tu enim, ut illi quibus vis ab aliis infertur, ad altaria nobis confugisti. Itaque, per ancoram illam sacram, volo jam foedus tecum ad ipsa illa altaria libatione interposita facere, nos non amplius de hisce rebus tecum velle contendere.

TIM. Cavillaris ista ad me, sepulcrorum effossor, et impure, et despumde, et verbero, et purgamentum. Nonne enim scimus quo sis patre natus, ut meretriciam mater tua vitam egerit, ut etiam fratrem suffocaveris, et adulter sis, et pueros corrupas, belluo et impudentissime? Noli vero ante fugere quam plagis a me acceptis abeas: jam enim hac te testa jugulabo impuratissimum.

53. JUP. Alter quidem ridens, dii, discedit; alter vero sequitur maledicens, indigne ferens insultare sibi Damida:

Ἀἴμιον, καὶ ἔσκειν αὐτὸν πατάζειν τῷ κεράμῳ ἐς τὴν κεφαλὴν. Ἡμεῖς δὲ τί ποιοῦμεν ἐπὶ τούτοις;

ΕΡΜ. Ὅρθῳς ἐκείνῳ μοι δ' κωμικὸς εἰρηκέναι δοκεῖ,

Οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ προσποιῇ.

Τί γὰρ καὶ ὑπέριμεγα κακόν, εἰ ὀλίγοι ἄνθρωποι ταῦτα πεπεισμένοι ἀπίσαι; πολλοὶ γὰρ οἱ τάναντία γινώσκοντες, πλείους Ἑλλήνων, δὲ πολὺς λεὼς καὶ δὲ σύρραξ βάρβαροι τε ἅπαντες.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμῇ, τὸ τοῦ Δαρείου πᾶν καλῶς ἔχον ἐστίν, δὲ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ζωπύρου· ὥστε καὶ αὐτὸς ἐβουλόμην ἂν ἓνα τοιούτων ἔχειν ὅσον τὸν Ἀἴμιον ξύρμαχον ἢ μυριάς μοι Βαβυλῶνας ὑπάρχειν.

XLV.

ΟΝΕΙΡΟΣ Η ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

1. ΜΙΚΥΛΛΟΣ. Ἀλλὰ σέ, ὦ κάκιστε ἀλεκτρυῶν, δὲ Ζεὺς αὐτὸς ἐπιτρίψει φθονερὸν οὕτω καὶ δέξωφονον ὄντα, ὅς με πλουτοῦντα καὶ ἡδίστῳ ὀνειράτι ξυνόντα καὶ θαυμαστῇ εὐδαιμονίᾳ ἐδδαιμονοῦντα διάτορόν τι καὶ γεγωνὸς ἀναδοσῆας ἐπήγειρας, ὥς μὴδὲ νύκτωρ γούν τὴν πολλὴν σοῦ μικρωτέραν πενίαν διαφύγοιμι. Καίτοι εἰ γέ χρὴ τεκμαίρεσθαι τῇ τε ἡσυχίᾳ πολλῇ ἔτι οὔσῃ καὶ τῷ κρύει μὴδέπω με τὸ δροῖον ὥσπερ εἴωθεν ἀποπηγνύντι — γνῶμων γὰρ οὕτως ἀψευδέστατό μοι προσελκυνούσης ἡμέρας — οὐδέπω μέσαι νύκτες εἰσιν, δὲ δὲ ἄυπνος οὕτως ὥσπερ τὸ χρυσοῦν ἐκείνο κώδιον φυλάττων ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς ἡδὴ κέκραγεν, ἀλλ' οὔτι χαίρων γέ· ἀμυνοῦμαι γὰρ ἀμέλει σε, ἣν μόνον ἡμέρα γένηται, συντρίβων τῇ βακτηρίᾳ, νῦν δέ μοι πράγματα παρέξεις μεταπηδῶν ἐν τῷ σκότῳ.

ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ. Μικυλλε δέσποτα, ὦ μὴν τι χαριεῖσθαι σοι προλαμβάνων τῆς νυκτὸς δπόσον ἂν δυναίμην, ὥς ἔχοις ἐπορθευόμενος ἀνύειν τὰ πολλὰ τῶν ἔργων· ἦν γούν πρὶν ἥλιον ἀνίσχειν μίαν χρηπίδα ἐργάσῃ, πρὸ δόδου ἔση τοῦτο ἐς τὰ ἄλφριτα πεπονηκώς. Εἰ δέ σοι καθεύδειν ἥδιον, ἐγὼ μὲν ἡσυχάσομαι σοι καὶ πολλὸν ἀμυνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων, σὺ δὲ δρα ὅπως μὴ ὄναρ πλουτῶν λιμώττης ἀνεγρόμενος.

2. ΜΙΚ. ὦ Ζεῦ τεράστιε καὶ Ἡράκλειε ἀλεξι-κακε, τί τὸ κακὸν τοῦτ' ἐστίν; ἀνθρωπικῶς ἐλάλησεν ἀλεκτρυῶν.

ΑΛΕΚ. Εἴτά σοι τέρας εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον, εἰ δμόφρονος ὁμῖν εἰμι;

ΜΙΚ. Πῶς γὰρ οὐ τέρας; Ἄλλ' ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν.

ΑΛΕΚ. Σὺ μοι δοκεῖς, ὦ Μικυλλε, κοιμῶν ἀπαίδευτος εἶναι μὴδὲ ἀνεγνωκέναι τὰ Ὀμήρου ποιήματα, ἐν οἷς καὶ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως ἵππος δὲ Ξάνθος μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ χρεματίζειν ἔσθηκεν ἐν μέσῳ τῷ πολέμῳ διαλεγόμενος ἔπη δια ραψωδῶν, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἄνευ τῶν μέτρων, ἀλλὰ καὶ ἐμαντεύετο ἐκείνος καὶ

et videtur caput illi percussurus tegula. At nos quid facimus post hæc?

MERC. Recte mihi illud dixisse videtur Comicus,

Non passus es, si non saterere, injuriam.

Quod enim ingens malum, si pauci homines persuasum sibi de istis habentes abeunt? multi enim sunt qui contraria sentiant: plures Græcorum, multitudo populi, atque sæx vulgi, omnesque barbari.

JUP. Verum, Mercuri, Darii illud oppido præclarum est, quod dixit de Zopyro. Itaque et ipse malim unum talem habere, qualem Damin, auxiliatorem, quam sexcentas mihi Babylonos esse.

XLV.

SOMNIUM seu GALLUS.

1. MICYLLUS. At te, scelestissime galle, Jupiter ipse obterat, invidum adeo et clamosum animal, qui me divitem et jucundissimo in somno versantem, et admirabili quadam felicitate beatum, penetrabili illo tuo acutoque clamore excitaveris, ut ne nocte quidem paupertatem, multum vel te impuriorem, effugere liceat. Verumtamen, si quidem ex illo multo adhuc silentio conjiciendum est et ex frigore quod nondum me, ut solet, mane urit (certissimum quippe hoc mihi adventantis diei indicium), media nondum nox est: at hic pervigil, tanquam aureum illud vellus custodiret, a vespera inde statim clamat; sed certe non sic auferet. Ulciscar enim te quum primum illuxerit, et baculo tibi dispergam cerebrum: nunc vero negotium mihi facesseres discurrendo in tenebris.

GALLUS. Micylle here, gratum tibi me putabam facturum, si noctis quantum possem cantu anteverterem, ut posset, ante lucem aggressus, majorem partem operis absolvere: si enim ante solis exortum unam modo crepidam perficias, lucro tibi iste labor ad victum cesserit. Sin dormire tibi jucundius est, equidem tacebo tibi et piscibus ipsis magis ero mutus. At tu vide, ne, dives per quietem, excitatus deinde esurias.

2. MIC. O Jupiter prodigialis, o depulsor malorum Heracles, quid hoc mali est? humana voce gallus locutus est!

GALL. Tum tibi prodigium esse videtur hoc, si eadem qua vos voce utor?

MIC. Qui enim non sit prodigium? Sed averruncate, dii, a nobis malum.

GALL. Videris mihi, Micylle, literarum omnino rudis esse, nec legisse Homeri poemata, in quibus Xanthus Achilles equus, valere longam jussu hinnitu, stetit medio in bello loquens, versus lotos consuens, non ut ego nunc extra modulos: verum ille vaticinabatur etiam et divinabat futura, nec tamen inopinatum quid videbatur facere, nec qui

τὰ μέλλοντα προεθέσπιζε, καὶ οὐδὲν τι παράδοξον ἐδόκει ποιεῖν, οὐδὲ ὁ ἀκούων ἐπεκαλεῖτο ὥσπερ σὺ τὸν ἀλεξί-κακον ἀποτρόπαιον ἡγούμενος τὸ ἄκουμα. Καίτοι τί ἂν ἐποίησας, εἰ σοι ἡ τῆς Ἀργούσας τρόπις ἐλάλησεν ἢ Δωδώνῃ αὐτόφωτος ἐμαντεύσατο, ἢ εἰ βύρσας εἶδες ἐρπούσας καὶ βοῶν κρέα μυκώμενα, ἡμέφρα, περιπεπαρμένα τοῖς ὀβελοῖς; Ἐγὼ δὲ Ἑρμοῦ πάρεδρος ὢν λαλίστατόν καὶ λογιωτάτον θεῶν ἀπάντων καὶ τὰλλα δημοδαίτος ὑμῖν καὶ σύντροφος οὐ χαλεπῶς ἐμελλον ἐκμαθῆσθαι τὴν ἀνθρώπων φωνήν. Εἰ δὲ ἐχεμυθήσειν ὑπόσχόμην μοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι σοι τὴν ἀληθεστέραν αἰτίαν εἰπεῖν τῆς πρὸς ὑμᾶς δημοφωνίας καὶ ὅθεν ὑπάρχει μοι οὕτω λαλεῖν.

8. MIK. Ἀλλὰ μὴ ὄνειρος καὶ ταῦτά ἐστιν, ἀλεκτρυὼν οὕτω πρὸς με διαλεγόμενος; Εἰπέδ' οὖν πρὸς τοῦ Ἑρμοῦ, ὃ βέλτιστε, ὅ τι καὶ ἄλλο σοι τῆς φωνῆς αἴτιον. Ὡς δὲ σιωπήσομαι καὶ πρὸς οὐδένα ἐρῶ, τί σε χρὴ δεδιέναι; τίς γάρ ἂν πιστεύσειέ μοι, εἰ τι διηγοίμην ὡς ἀλεκτρυόνος αὐτὸ εἰπόντος ἀκηκῶς;

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοίνυν. Παραδοξότατόν σοι λόγον εὖ οἶδ' ὅτι λέγω, ὃ Μίκυλλε· οὐτοσί γάρ ὁ νῦν σοι ἀλεκτρυὼν φαινόμενος οὐ πρὸ πολλοῦ ἄνθρωπος ἦν.

MIK. Ἦκουσά τι καὶ πάλαι τοιοῦτον ἀμέλει περὶ ὑμῶν ὡς Ἀλεκτρυὼν τις νεανίσκος φίλος γένοιτο τῷ Ἄρει καὶ ξυμπίνῳ τῷ θεῷ καὶ ξυγκωμάζῳ καὶ κοινωνοῖ τῶν ἐρωτικῶν ὅποτε γοῦν ἄπιοι παρὰ τὴν Ἀφροδίτην μοιχεύσων ὁ Ἄρης, ἐπάγεσθαι καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐπειδὴ περ τὸν Ἥλιον μάλιστα ὑφειρώτο, μὴ κατιδὼν ἐξεῖποι πρὸς τὸν Ἥφαιστον, ἔξω πρὸς ταῖς θύραις ἀπολείπειν αὐτὸν τὸν νεανίσκον μηνύοντα ὅποτε ἀνίσχοι ὁ Ἥλιος. Εἰτά ποτε κατακοιμηθῆναι μὲν τὸν Ἀλεκτρυόνα καὶ προδοῦναι τὴν φρουράν ἄκοντα, τὸν δὲ Ἥλιον λαθόντα ἐπιστῆναι τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ τῷ Ἄρει ἀφρόντιδι ἀναπαυομένῳ διὰ τὸ πιστεύειν τὸν Ἀλεκτρυόνα μηνῆσαι ἂν, εἰ τις ἐπιοί· καὶ οὕτω τὸν Ἥφαιστον παρ' Ἥλιον μαθόντα συλλαβεῖν αὐτοὺς περιβαλόντα καὶ σαγηνεύσαντα τοῖς δεσμοῖς, ἃ πάλαι πεποιήτο ἐπ' αὐτούς· ἀφενθέντα δὲ τὸν Ἄρη ἀγανακτήσαι κατὰ τοῦ Ἀλεκτρυόνος καὶ μεταβαλεῖν αὐτὸν ἐς τοῦτ' ὅν νεον αὐτοῖς ὅπλοις, ὡς ἐτι τῆς κόρυθος τὸν λόφον ἔχειν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπολογουμένους τῷ Ἄρει, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, ἐπειδὴν αἰσθηθεὶς ἀνελευσόμενον τὸν Ἥλιον, πρὸ πολλοῦ βοᾶν ἐπιστημινομένους τὴν ἀνατολήν αὐτοῦ.

4. ΑΛΕΚ. Φασὶ μὲν καὶ ταῦτα, ὃ Μίκυλλε, τὸ δ' ἐμὸν ἑτεροῖόν τι γέγονε καὶ πάννυ ἑναγχος ἐς ἀλεκτρυόνα σοι μεταβέβηκα.

MIK. Πῶς; ἐθέλω γάρ τοῦτο μάλιστα εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Ἀκούεις τινὰ Πυθαγόραν Μνησαρχίδην Σάμιον;

MIK. Τὸν σοφιστὴν λέγεις, τὸν ἀλαζόνα, ὃς ἐνομοθετεῖ μήτε κρεῶν γένεσθαι μήτε κυάμους ἐσθίειν, ἥδι-στον ἐμοὶ γοῦν ὅψον ἐκτράπεζον ἀποφαίνων, ἐτι δὲ πείθων τοὺς ἀνθρώπους ἐς πέντα ἔτη μὴ διαλέγεσθαι;

audiebat, invocabat ita, uti tu, depulsorem malorum, abominandum putans quod audiret. Verum quid fecisses, si tibi illa Argus navis carina locuta, aut Dodonae nemo sua voce vaticinata esset? aut si tergora vidisses repentina, et boum carnes mugientes, semiasas, confixas verubus? Ego vero, Mercurio assiduus comes, loquacissimo et eloquentissimo deorum omnium, ac ceteroquin contubernalis vester atque convictor, non multum laboraturus eram in addiscendo sermone humano. Si vero sanctum mihi silentium promiseris, non pigror veriore tibi causam meae cum sermone vestro communionis dicere, et unde sic loqui mihi contigerit.

3. MIC. Verum nonne somnium et hoc est, gallus ita mecum loquens? Dic ergo, per Mercurium, optime, quae etiam alia tibi sit loquelae causa. Ut vero taceam et ad neminem quicquam dicam, quid est quod metuas? quis enim crederet mihi, si cui narrarem, tanquam qui de gallo ista dicente audierim?

GALL. Audi ergo. Remotum ab omnium opinione esse quod tibi dico, bene novi, Micylle. Hic enim, qui nunc tibi gallus esse apparet, non ita multo ante homo erat.

MIC. Audivi quiddam tale olim sane de vobis, Gallum quendam juvenem amicum fuisse Marti, potasse cum deo et omissatum ivisse, et amoribus illius subserviisse. Quoties enim abiret ad Venerem Mars adulterii causa, adduxisse etiam Gallum: quumque Solem praesertim suspectum haberet, ne rem visam Vulcano enuntiaret; extra ad januas reliquisset semper juvenem, indicaturum sibi quando Sol exoriretur. Tum obdormivisse aliquando Gallum, suumque praesidium imprudentem prodidisse, Solem vero non animadversum astitisse Veneri et requiescenti sine cura Marti, qui crederet indicaturum, si quis adveniret, Gallum: atque ita Vulcanum a Sole eductum, ipsos comprehendisse, injectis vinculis irretitos, quae olim illis parasset. Dinisum vero Martem, iratum Gallo, illum ipsis cum armis in avem cognominem mutasse, ut galeae etiamnum cristam haberet in capite. Eam ob causam vos, ut excusetis vos Marti, quum nihil jam prodest, quando sentiat orientem Solem, canere diu ante, ejusque ortum significare.

4. GALL. Aiunt quidem et ista, Micylle: mea autem ratio alia fuit, qui plane nuper in gallum tibi transierim.

MIC. Quomodo? velim enim hoc maxime scire.

GALL. Nosti Pythagoram quendam Mnesarchi filium, Samium?

MIC. Sophistam illum ais, illum nebulonem, qui leæm tulit de carnibus non gustandis, de non edendis fabis, qua lege suavissimum mihi quidem pulmentum a mensis removit, qui praeterea persuasit hominibus, ut per quinque annos inter se non colloquerentur?

ΑΛΕΚ. Ἴσθι δῆτα καλῶ, ὡς πρὸ τοῦ Πυθαγόρου Εὐφορβὸς γένοιτο.

ΜΙΚ. Γόητά φασι καὶ τερατουργὸν τὸν ἄνθρωπον, ὃ ἀλεκτρυών.

ΑΛΕΚ. Ἐκεῖνος αὐτὸς ἐγὼ σοὶ εἰμι ὁ Πυθαγόρας, ὅστε παῦ', ὦγαθέ, λοιδορούμενός μοι καὶ ταῦτα οὐκ εἰδὼς οἷός τις ἦν τὸν τρόπον.

ΜΙΚ. Τοῦτ' αὖ μακρῷ ἐκείνου τερατωδέστερον, ἀλεκτρυὸν φιλόσοφος. Εἰπέ δέ μοι, ὦ Μνησάρχου παῖ, ὅπως ἡμῖν ἀντὶ μὲν ἀνθρώπου ὄρνις, ἀντὶ δὲ Σαμίου Ταναγρικὸς ἀναπέφηνας· οὐ πιθανὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲ πᾶν πιστεῦσαι βράδια, ἐπεὶ καὶ δὴ μοι τετηρημένα δοκῶ πᾶν ἐν σοὶ ἀλλότρια τοῦ Πυθαγόρου.

ΑΛΕΚ. Τὰ ποῖα;

ΜΙΚ. Ἐν μὲν ὅτι λάλος εἶ καὶ χρακτικὸς, ὃ δὲ σιωπᾶν ἐς πέντε δια ἔτη οἶμαι παρῆναι, ἕτερον δὲ καὶ παντελῶς παράνομον· οὐ γὰρ ἔχων ὃ τί σοι παραβάλοιμι, κυάμους χθὲς ἤκων ὡς οἶσθα ἔχων, καὶ σὺ οὐδὲν μελλήσας ἀνέλειπας αὐτούς· ὥστε ἡ ἐφεῦσθαί σοι ἀνάγκη καὶ ἄλλω εἶναι ἢ Πυθαγόρα ὄντι παρανομοιχέσθαι καὶ τὸ ἴσον ἡσεδηχέσθαι κυάμους φαγόντα ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκεις.

6. ΑΛΕΚ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Μίκυλλε, ἥτις αἰτία τούτων οὐδὲ τὰ πρόσφορα ἐκάστη βίω. Ἐγὼ δὲ τότε μὲν οὐκ ἥσθιον τῶν κυάμων, ἐφιλοσώφουν γάρ· νῦν δὲ φάγοιμ' ἂν, ὀρνιθικὴ γὰρ καὶ οὐκ ἀπόρρητος ἡμῖν ἡ τροφή. Πλὴν ἀλλὰ εἰ σοὶ φίλον, ἀκούε ὅπως ἐκ Πυθαγόρου τούτου νῦν εἰμι καὶ ἐν οἷσις βίους πρότερον ἐβίότευσα καὶ ἄτινα τῆς μεταβολῆς ἐκάστης ἀπολέσασκα.

ΜΙΚ. Λέγοις ἂν ὡς ἔμοιγε ὑπερῆδιστον ἂν τὸ ἀκουσμά γένοιτο, ὅστε εἰ τις αἰρεσιν προβείη, πότερα μᾶλλον ἐθέλω σοῦ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα διεξιόντος ἢ τὸν πανευδαίμονα ὄνειρον ἐκείνον αὐτὸς ὄραν τὸν μικρὸν ἐμπροσθεν, οὐκ οἶδα ὑπότερον ἂν ἐλοίμην· οὕτως ἀδελφὰ ἡγοῦμαι τὰ σὰ τοῖς ἡδίστοις φανεῖσι καὶ ἐν ἴσῃ ὁμᾶς τιμῇ ἄγω σέ τε καὶ τὸ πολυτίμητον ἐνύπνιον.

ΑΛΕΚ. Ἐτι γὰρ σὺ ἀναπεμπάζῃ τὸν ὄνειρον τίς ποτε ὁ φανείς σοι ἦν καὶ τίνα ἰνδάλματα μάταια διαφυλάττεις, κενὴν καὶ ὡς ὁ ποιητικὸς λόγος ἀμενηνὴν τίνα εὐδαιμονίαν τῇ μνήμῃ μεταδιώκων;

6. ΜΙΚ. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπιλήσομαι ποτε, ὦ ἀλεκτρυών, εἴ ἴσθι τῆς ὀψεως ἐκείνης· οὕτω μοι πολὺ τὸ μέλι ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ ὄνειρος καταλιπὼν ὥχεται, ὡς μόγις ἀνοίγειν τὰ βλέφαρα ἐπ' αὐτοῦ ἐς ὕπνον αὐτὸς κατασπώμενα. Οἷον γοῦν ἐν τοῖς ὡσι τὰ πτερὰ ἐργάζεται στρεφόμενα, τοιοῦτον γάρφαλον παρῆχέ μοι τὰ δρώμενα.

ΑΛΕΚ. Ἡράκλεις, δεινὸν τίνα τὸν ἔρωτα φῆς τοῦ ἐνυπνίου, εἴ γε πτηνὸς ὢν, ὡς φασι, καὶ ὄρνιν ἔχων τῆς πτήσεως τὸν ὕπνον ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πτηδᾶ καὶ ἐνδιατρίβει ἀνεψόγσι τοῖς ὀφθαλμοῖς μελιχρὸς οὗτος καὶ ἑναργὴς φαινόμενος· ἐθέλω γοῦν ἀκούσαι οἷός τις ἐστὶν οὕτω σοὶ περιπόθητος ὢν.

ΜΙΚ. Ἐτοιμος λέγειν· ἡδὺ γοῦν μοι τὸ μεμνησθαι

GALL. Noris ergo illud quoque, cum ante Pythagoram fuisset Euphorbum.

MIC. Impostorem alunt et praestigiatorem fuisse hominem istum, o galle.

GALL. Ille ipse ego tibi adsum Pythagoras : itaque desine, bone vir, mihi maledicere, idque quum nescias quibus fuerim moribus.

MIC. Hoc jam multum illo portentosius, gallus philosophus ! Verum dic tamen, Mnesarchi fili, quomodo nobis pro homine avis, pro Samio autem Tanagreus factus sis : neque enim probabilia sunt ista nec valde creditu facilia, quum praesertim duo jam mihi observasse in te videar plane a Pythagora aliena.

GALL. Quanam ?

MIC. Unum, quod loquax es, et clamosus ; at ille tacere per quinque, puto, annos solidos hortabatur : alterum autem omnino etiam legibus illius adversum ; quum enim non haberem quod tibi objicerem in cibum, fabas heri, quod scis, habens domum veni, et tu nihil cunctatus illas sublegisti. Itaque alterutrum necesse est, aut mentitum te et alium esse, aut, si sis Pythagoras, legem a te violatam et aequae factum imple, quum fabas devorasti, quam si caput parentis edisses.

5. GALL. Videlicet non nosti, Micylle, quæ sit horum causa, neque quæ unicuique vitæ convenient. At ego tum fabas non edebam ; philosophabar enim : jam vero licet edam ; gallinaceus enim neque interdictus ille nobis cibum est. Sed, si placet, audi quomodo ex Pythagora hoc nunc sim, et in quibus ante vitis vixerim, et quid ex unaquaque mutatione commodi vel incommodi ad me pervenerit.

MIC. Dixeris : nam mihi quidem supra quam dici potest jucundum fuerit audire ; adeo ut si quis mihi optionem proponat, utrum malim te audire talia enarrantem, an illud beatum undique somnium, quod paullo ante mihi obtigit, rursus somnigare, nesciam utrum praeoptem : ita geminos arbitror tuos sermones visis jucundissimis, et in æquali vos honore habeo, te, et pretiosissimum illud somnium.

GALL. Adhucnam retractas illud somnium, quale fuerit quod tibi oblatum est, et vana quædam simulacra illius servas, inanem et, poetico verbo, cassam quandam felicitatem memoria persequens ?

6. MIC. Ego vero nunquam, galle, obliviscar, bene noris, illius visi : adeo multo mihi melle in oculis relicto abiit, ut vix aperiā prae illo palpebras in somnum rursus detractas. Quale quid enim conversæ in auribus plumæ efficiunt, talem illa visa præstiterē mihi titillationem.

GALL. Mirum, Hercule, mihi narras amorem insomniū ; si volucre quum sit et terminum sui volatus somnum habeat, jam transilit lineam, et apertis in oculis commoratur, melitum adeo, et manifestō conspicendum se præbens. Volo igitur audire, quale sit, quod adeo tibi sit desiderabile.

MIC. Paratus sum dicere : suave enim est mihi recordari

καὶ διεξιέναι τι περὶ αὐτοῦ. Σὺ δὲ πηνίκα, ὦ Πυθαγόρα, διηγήσῃ τὰ περὶ τῶν μεταβολῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐπειδὴν σὺ, ὦ Μίκυλλε, παύσῃ ὀνειρώτων καὶ ἀποψήσῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων τὸ μέλι· τὸ νῦν δὲ πρότερος εἶπέ, ὡς μάθω εἶτε διὰ τῶν ἐλεφαντίνων πυλῶν εἶτε διὰ τῶν κερατίνων σοὶ ὁ ὄνειρος ἦκε πεμπόμενος.

ΜΙΚ. Οὐδὲ δι' ἐτέρας τούτων, ὦ Πυθαγόρα.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν Ὅμηρος δύο μόνας ταύτας λέγει.

ΜΙΚ. Ἐὰ χαίρειν τὸν λῆρον ἐκείνον ποιητὴν οὐδὲν εἰδὸτα ὀνειρώτων περὶ. Οἱ πένητες ἴσως ὄνειροι διὰ τῶν τοιούτων ἐξίσαιν, οἷους ἐκείνος ἑώρα οὐδὲ πάνυ σαφῶς τυφλὸς αὐτὸς ὢν, ἐμοὶ δὲ διὰ χρυσῶν τινων πυλῶν ὁ ἥδιτος ἀφίκετο, χρυσοῦς καὶ αὐτὸς, χρυσᾶ πάντα περιβεβλημένος καὶ πολὺ ἐπαγόμενος χρυσίον.

ΑΛΕΚ. Παῦε, ὦ Μίδα βάλτιστε, χρυσολογῶν· ἀτεχῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐκείνου σοὶ εὐχῆς τὸ ἐνύπνιον καὶ μέταλλα ὅλα χρύσεια κεκοιμήσθαι μοι δοκεῖς.

7. ΜΙΚ. Πολὺ, ὦ Πυθαγόρα, χρυσὸν εἶδον, πολὺ, πῶς οἶε καλὸν, ὅταν τὴν αὐγὴν ἀπαστράπτῃ; Τί ποτε ὁ Πίνδαρός φησι περὶ αὐτοῦ ἔπαινων; ἀνάμνησον γάρ με, εἰ οἶσθα, ὅποτε ὕδωρ ἄριστον εἰπὼν εἶτα τὸ χρυσίον θαυμάζει, εὖ ποιῶν, ἐν ἀρχῇ εὐθὺς τοῦ βιβλίου, καλλιστόν τι ἄσμάτων ἀπάντων.

ΑΛΕΚ. Μῶν ἐκεῖνο ζητεῖς,

ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσοῦς αἰθόμενον πῦρ
ἀτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἑξοχα πλούτου.

ΜΙΚ. Νῆ Δία τοῦτ' αὐτό· ὥσπερ γὰρ τοῦμὸν ἐνύπνιον ἰδὼν ὁ Πίνδαρος οὕτως ἔπαινεῖ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ἥδη μάθης οἷόν τι ἦν, ἀκουσον, ὦ σοφώτατε ἀλεκτρύων. Ὅτι μὲν οὐκ οἰκίστιος ἦν γῆς, οἶσθα· Εὐκράτης γάρ με ὁ πλούσιος ἐντυχὼν ἐν ἀγορᾷ λουσάμενον ἦκειν ἐκέλευε τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

8. ΑΛΕΚ. Οἶδα πάνυ τοῦτο πεινήσας παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἄχρι μοι βαθείας ἥδη ἐσπέρας ἦκες ὑποβεβρεγμένος τοὺς πέντε κυάμους ἐκείνους κομίζων οὐ πάνυ θαψύλης τὸ δεῖπνον ἀλεκτρυόνη ἀθλητῇ ποτε γενομένῳ καὶ Ὀλύμπια οὐκ ἀφανῶς ἀγωνισαμένῳ.

ΜΙΚ. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσας ἐπανῆλθον, ἐκάθευδον εὐθὺς τοὺς κυάμους σοὶ παραβαλὼν, εἶτά μοι κατὰ τὸν Ὅμηρον ἀμβροσίην διὰ νύκτα θεῖός τις ὡς ἀληθῶς ὄνειρος ἐπιστάς ...

ΑΛΕΚ. Τὰ παρὰ τῷ Εὐκράτει πρότερον, ὦ Μίκυλλε, διηγήσαι καὶ τὸ δεῖπνον ὅσον ἐγένετο καὶ τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ ἅπαντα· κωλύει γὰρ οὐδὲν αὐθὺς σε δεῖπνεν ὥσπερ ὄνειρόν τινα τοῦ δεῖπνου ἐκείνου ἀναπλάττοντα καὶ ἀναμηρυκώμενον τῇ μνήμῃ τὰ βεβρωμένα.

9. ΜΙΚ. Ὁμῆν ἐνοχλήσειν καὶ ταῦτα διηγούμενος· ἐπεὶ δὲ σὺ προθυμῇ, καὶ ὁ δὲ λέγω. Οὐ πρότερον, ὦ Πυθαγόρα, παρὰ πλουσίῳ τὴν δειπνήσας ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐντυχάνω γῆς τῷ Εὐκράτει, καὶ ἐγὼ μὲν προσειπὼν αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν δεσπότην ἀπηλλαττόμην, ὡς μὴ καταισχύνοιμι αὐτὸν

et aliquid de illo narrare. Tu vero, Pythagora, quando de mutationibus tuis expones?

GALL. Quum tu, Micyle, somnariis desieris et deterse-
ris mel a palpebris. Jam vero prior dicito, uti audiam
utrum per eburneas portas, an per corneas missum tibi ad-
venit somnium.

MIC. Per neutram harum, Pythagora.

GALL. Verum Homerus solas istas duas refert.

MIC. Valere jube nugatorem illum poetam, somniorum
imperitum. Paupercula forte insomnia per illas exeunt,
qualia ille, neque ipsa satis dilucide, utpote cæcus homo,
videbat. At mihi per aureas quasdam portas venit dulcissi-
mum, aureum et ipsum, et auro vestitum undique, multum
quoque secum asferens auri.

GALL. Desine, bone Mida, aurum loqui. Sine dubio
enim ex illius voto istud tibi somnium, et tota auri metalla
somniaisse mihi videris.

7. MIC. Multum, Pythagora, aurum vidi, multum :
quam putas pulchrum ! quo splendore fulgens ! Quid tandem
Pindarus in illius laude dicit ? in memoriam me repone, si
nostis, quum ubi aquam dixit optimam, deinde aurum admi-
ratur, bene ille quidem, in principio statim libri : pulcherri-
mum est canticorum omnium.

GALL. Num illud quæris,

Aqua est illa quidem optima : aurum at, ardida flamma
veluti nocte lucens, super inclyta munera Pluti est.

MIC. Per Jovem, hoc ipsum : velut enim meum si somnium
vidisset Pindarus, sic laudat aurum. Ut vero jam scias
quale fuerit, audi, galle doctissime. Heri me domi non
cenasse, nosti. Eucrates enim dives in foro me quum vi-
disset, a balneo venire jussit hora dicta ad cœnam.

8. GALL. Probe equidem novi, qui toto die esurierim,
donec mihi sero vespere aliquantum vino madidus domum
veniens, quinque illas fabas ferres, cœnam non valde lau-
tam gallo qui athleta quondam fuerit, nec sine fama certa-
verit Olympia.

MIC. A cœna igitur redux, objectis tibi fabis, cubitum
statim concessi. Tum mihi, ut Homerus ait,

Nocte sub ambrosia, divinum somnium adeasse,
ac vere divinum ...

GALL. Illa prius, quæ apud Eucratem acta sunt, Mi-
cylle, narra, et cœnam qualis fuerit, et convivii rationem
universam. Neque enim quicquam prohibet quominus
denuo cœnes, et tanquam somnium quoddam illius cœnæ
effingas, et memoria cibos quasi ruminando retrahes.

9. MIC. Putabam molestum tibi me futurum, si illa etiam
enarrarem : quando autem et tu vis, ecce dico. Nunquam
ante illum diem, Pythagora, quum tota vita mea apud divi-
tem cœnassem, bona quadam fortuna heri incido in Eucra-
tem. Atque ego quum illum, ut solebam, salutassem domi-
num, abibam, ne pudori ipsi essem assecutor detricto pal-

ἐν τριβακῷ τῷ τρίβωνι συμπαρομαρτῶν, ὁ δὲ, Μί-
κυλλε, φησί, θυγατὶς τήμερον ἐστὶν γενέθλια καὶ
παρεκάλεσα τῶν φίλων μάλα πολλούς· ἐπεὶ δὲ τινά
φασιν αὐτῶν μαλακῶς ἔχοντα οὐχ οἷόν τε εἶναι ξυνδει-
πνεῖν μεθ' ἡμῶν, σὺ ἀντ' ἐκείνου ἤκε λουσάμενος, ἦν
μὴ ὁ γε κληθεὶς αὖθις εἴτῃ ἀφίξεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμφί-
βολός ἐστι. Τοῦτο ἀκούσας ἐγὼ προσκυνήσας ἀπῆειν
εὐχόμενος ἅπασι θεοῖς ἡπιάλῳ τινὰ ἢ πλευρίτιν ἢ
ποδάγραν ἐπιπέμψαι τῷ μαλακισμένῳ ἐκείνῳ, οὗ
ἐφεδρος ἐγὼ καὶ ἀντίδειπνος καὶ διάδοχος ἐκεκλημην·
καὶ τὸ ἄχρι τοῦ λουτροῦ αἰῶνα μέγιστον ἐτιθέμην, συν-
εχρὲς ἐπισκοπῶν ὁπσάπουον τὸ στοιχεῖον εἶη καὶ πη-
νία ἤδη λελούσθαι δέοι. Κάπειδ' ἔτι ποτε ὁ καιρὸς
ἀφίκετο, πρὸς τάχος ἑμαυτὸν ἀπορούψας ἄπειμι κο-
σμῶς μάλα ἐσχηματισμένος, ἀναστρέψας τὸ τρίβω-
νιον ὥς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἡ ἀναβολή.

10. Καταλαμβάνω τε πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε
πολλούς καὶ δὴ κάκεινον φοράδην ὑπὸ τεττάρων κεκο-
μισμένον, ὃς με ὑποδειπνεῖν ἔδει, τὸν νοσεῖν λεγόμενον,
καὶ ἐδήλου δὲ πονήρως ἔχων· ὑπέστενε γοῦν καὶ ὑπέ-
βητε καὶ ἐχρέμπετο μύχιόν τι καὶ δυσπρόσοδον,
ὡχρὸς ὅλος ὢν καὶ διωδῆκως ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη
σχεδὸν ἑλέγετο δὲ φιλόσοφος τις εἶναι τῶν πρὸς τὰ
μειράκια φιλαρούντων. Ὁ γοῦν πῶγων μάλα τραγικὸς
ἦν ἐς ὑπερβολὴν κουριῶν. Καὶ αἰτιωμένον γε Ἀρχι-
βίου τοῦ ἱατροῦ, διότι οὕτως ἔχων ἀφίκετο, τὰ καθή-
κοντα, ἔφη, οὐ χρή προδιδόναι καὶ ταῦτα φιλόσοφον
ἄνδρα, κὰν μυρία νόσοι ἐμποδῶν ἰστώνται· ἡγήσεται
γὰρ Εὐκράτης ὑπερρωᾶσθαι πρὸς ἡμῶν. Οὐ μὲν οὖν,
εἶπον ἐγὼ, ἀλλ' ἐπαινέσεται σε, ἦν οἶκοι παρὰ σαυτῷ
μαῖλλον ἀποθανεῖν ἐθέλης ἥπερ ἐν τῷ συμποσίῳ συνα-
ναχρεμψάμενος τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ φλέγματος.
Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐ προσεποιεῖτο
ἀκηκοέναι τοῦ σκόμματος· ἐρίσταται δὲ μετὰ μικρὸν
Εὐκράτης λελουμένος καὶ ἰδὼν τὸν Θεσμόπολιν —
τοῦτο γὰρ ὁ φιλόσοφος ἑκαλεῖτο — Διδάσκαλε, φησὶν,
εὖ μὲν ἐποίησας αὐτὸς ἦκων παρ' ἡμῶν, οὐ μείον δ' ἂν
τι ἐγένετο, καὶ ἀπόντι γὰρ ἅπαντα ἐξῆς ἀπέσταλτο
ἄν· καὶ ἅμα λέγων ἐσθὲι χειραγωγῶν τὸν Θεσμόπολιν
ἐπερειδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις.

11. Ἐγὼ μὲν οὖν ἀπείναι παρεσκευαζόμεν, ὁ δὲ
ἐπιστραφεὶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐνδοιάσας, ἐπεὶ με πάνυ
σκυθρωπὸν εἶδε, Πάριθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ
συνδείπνει μεθ' ἡμῶν· τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω ἐν τῇ
γυναικωνίτιδι μετὰ τῆς μητρὸς ἐστιᾶσθαι, ὥς σὺ χώ-
ραν ἔχῃς. Ἐσθὲν οὖν μάτῃν λύκος χανὼν παρὰ
μικρὸν, αἰσχυρόμενος ὅτι ἐδόκουν ἐξεληλακέναι τοῦ
συμποσίου τὸ παιδίον τοῦ Εὐκράτους. Κάπειδ' ἡ κα-
τακλίνεσθαι καιρὸς ἦν, πρῶτον μὲν ἀράμενοι ἀνέβησαν
τὸν Θεσμόπολιν οὐκ ἀπαργμόνως μὰ Δία πέντε οἶμαι
νεανίσχοι εὐμεγέθεις ὑπαυχένια περιβύσαντες αὐτῷ
πάντοθεν, ὥς διαμένοι ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ πολὺ
καρτερεῖν δύναιτο. Εἶτα μηδενὸς ἀνεχομένου πλησίον
κατακτεῖσθαι αὐτοῦ ἐμὲ ὑποκατακλίνουσι φέροντες, ὥς

liolo indutus. At ille, Micylle, inquit, natalitias hodie
filiae meae epulas celebro, et vocavi amicorum plurimos:
quando autem aiunt quendam illorum, morbo impeditam,
non posse cenare nobiscum, tu pro illo veni a balneo, nisi
ipse qui vocatus est se venturum renunciet: nam adhuc
quidem dubius est. His ego auditis, illoque adorato, dis-
cessi vota faciens omnibus diis, ut febriculosum horrorem,
aut pleuritid, aut podagram illi aegrotο immitterent, cui
subseor ego et cenae vicarius atque successor vocatus
eram. Atque tempus illud usque ad balneum aetatem esse
arbitrabar longissimam, saepissime respiciens quot pedium
umbra solaris esset, et quando denique me lotum esse oport-
teret. Et quum tandem venisset tempus, celeriter deteresis
mihi sordibus abeo, in decentem maxime habitum composi-
tus, converso palliolo, ut purior pars extra obversa esset.

10. Ac deprehendo ad januam quum alios multos, tum
illum quoque, a quattuor hominibus in lectica gestatum, cui
ego substitutus conviva esse debebam, illum qui aegrotare
dicebatur; et manifestum erat illum male habere; subinde
enim ingemiscebat, et tussiebat ex imis recessibus, ita ut
prope ipsum accedere metueres, pallidus totus atque tu-
midus, sexagenarius circiter: dicebatur vero philosophus
esse de eo genere, qui garrire solent apud adolescentulos.
Barba certe ei plane caprina erat, supra modum tonso-
rem invitans. Atque accusante illum Archibio medico,
quod ita se habens veniret, Officium, inquit, non decet
deserere, virum praesertim philosophum, si vel sexcenti
morbi obstant: contemptum enim se a nobis putaret Eu-
crates. Quin, dicebam ego, laudabit te, si domi apud te
potius mori vells, quam in convivio ipsam cum pituita ani-
mam extussiens. Ille quidem praemagnitudine animi se
audisse dictum dissimulabat. Adest vero paullo post lo-
tus Eucrates ac videns Thesmo-polin (hoc enim vocabatur
ille philosophus), Bene tu quidem, inquit, fecisti, magister,
ad nos quum venisti: sed nihil damni facturus eras, nam ab-
senti etiam omnia deinceps missurus eram: et cum his ver-
bis intrat manus illi praebens servus insuper innixus.

11. Ego igitur abire parabam, quum ipse conversus ac
multum dubitans, quando vultu me valde dejecto vidit, Ac-
cede, inquit, tu etiam, Micylle, et cena nobiscum: filium
enim jubebo in gynaeconitide epulari cum matre, ut locum
tu habeas. Intro igitur eo, tantum non frustra hians lupus,
erubescens quod convivio expulisse viderer filiolum Eu-
cratis. Et quum accumbendi jam tempus esset, primo sub-
latum apposuerunt Thesmo-polin non sine labore quinque,
puto, juvenes bene magni, cervicalibus illum fulcientes un-
dique, ut in eo situ maneret ac durare aliquamdiu posset.
Deinde quod nemo prope illum accumbere sustineret, me
eo detrudunt, ut eadem mensa uteremur. Hinc igitur

δομτράπεζοι εἶημεν. Τοῦντεῦθεν εἰδειπνοῦμεν, ὦ Πυθαγόρα, πολυούφον τι καὶ ποικίλον δεῖπνον ἐπὶ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ ἀργύρου· καὶ ἐκπώματα ἦν χρυσᾶ καὶ διάκονοι ὥρατοι καὶ μουσουργοὶ καὶ γελωτοποιοὶ μεταξὺ, καὶ ὅλως ἡδιστὴ τις ἦν ἡ διατριβή, πλὴν ἄλλ' ἐν με ἐλύπει, οὐ μετρίως δ' Θεσμόπολις ἐνοχλῶν καὶ ἀρετὴν τινα πρὸς με διεξιῶν καὶ διδάσκων ὥς αἱ δύο ἀποφάσεις μίαν κατὰφασιν ἀποτελοῦσι καὶ ὥς εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νῦξ οὐκ ἐστίν, ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἐφασκεν εἶναι μοι. Τοιαῦτα πολλὰ οὐδὲν δεομένην προσφιλοσοφῶν συνεῖρε καὶ ὑπετέμενετο τὴν εὐφροσύνην οὐκ ἔων ἀκούειν τῶν κιθαριζόντων ἢ ἀδόντων. Τοιοῦτο μὲν σοι, ὦ ἀλεκτρῶν, τὸ δεῖπνον.

ΑΛΕΚ. Οὐχ ἡδιστον, ὦ Μίκυλλε, καὶ μάλιστα ἐπεὶ συνεκληρώθης τῇ λήρῃ ἐκείνῃ γέροντι.

12. ΜΙΚ. Ἄκουε δὲ ἤδη καὶ τὸ ἐνύπνιον· ὦμην γὰρ τὸν Εὐκράτην αὐτὸν ἀπαιδα ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποθνήσκειν, εἴτα προσκαλέσαντά με καὶ διαθήκας θέμενον, ἐν αἷς δ' κληρονομίαις ἦν ἀπάντων ἐγὼ, μικρὸν ἐπισχόντα ἀποθανεῖν· ἐμαυτὸν δὲ παρελθόντα ἐς τὴν οὐσίαν τὸ μὲν χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐξαντλεῖν σκάφαις τισὶ μεγάλαις ἀέναόν τε καὶ πολὺ ἐπιρρέον, τὰ δ' ἄλλα, τὴν ἐσθῆτα καὶ τραπέζας καὶ ἐκπώματα καὶ διακόνους, πάντα ἐμὰ ὥς τὸ εἶδος εἶναι. Εἴτα ἐξήλαυνον ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, ἐξυπτιάζων, περιβλεπτός· ἅπασιν τοῖς ὄρωσι καὶ ἐπίφθορος. Καὶ προθέον πολλοὶ καὶ προΐπτευσον καὶ εἶποντο πλείους. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἐκείνου ἔχων καὶ δακτυλίου βαρεῖς ὅσον ἐκκαίδεκα ἐξημέμιον τῶν δακτύλων ἐκέλευον ἐστίασιν τινα λαμπρὰν εὐτρεπισθῆναι ἐς ὑποδοχὴν τῶν φίλων· οἱ δὲ ὥς ἐν ὄνειρῳ εἶδος ἡδὴ παρήσαν καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἐσεκομίζετο καὶ ὁ πότος συνεκροτεῖτο. Ἐν τούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα ἐν χρυσαῖς φιάλαις ἐκάστω τῶν παρόντων ἡδὴ τοῦ πλακοῦντος ἐσεκομίζομένου ἀναβοήσας ἀκαίρως συνετάραξας μὲν ἡμῖν τὸ συμπόσιον, ἀνέτρεψας δὲ τὰς τραπέζας, τὸν δὲ πλοῦτον ἐκείνον διασκοδάσας ὑπηνέμιον φέρεσθαι παρεσκεύασας. Ἄρά σοι ἀλόγως ἀγανακτῆσαι κατὰ σοῦ δοκῶ; τριέσπερον ἂν ἡδέως ἔτι εἶδον τὸν ὄνειρόν μοι γεγόμενον.

13. ΑΛΕΚ. Οὕτω φιλόχρυσος εἶ καὶ φιλόπλοτος, ὦ Μίκυλλε, καὶ μόνον τοῦτο ἐξ ἅπαντος θαυμάζεις καὶ ἡγῇ εὐδαίμων εἶναι πολὺ κεκτησθαι χρυσίον;

ΜΙΚ. Οὐκ ἐγὼ μόνος, ὦ Πυθαγόρα, τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτός, ὅποτε Εὐφορβὸς ἦσθα, χρυσὸν καὶ ἀργυρον τῶν βοστρύχων ἐξημέμιον ἦεις πολεμήσων τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ ἐν τῷ πολέμῳ, ἐνθα σιδηροφορεῖν μάλλον ἢ χρυσοφορεῖν ἀμείνων ἦν· σὺ δὲ καὶ τότε ἡζήσεις χρυσοῦ ἀναδεδεμένος τοὺς πλοκάμους διαγωνίζεσθαι. Καὶ μοι δοκεῖ δ' Ὅμηρος διὰ τοῦτο Χαρίτεσσιν ἐμοίας εἰπεῖν σου τὰς κόμας, ὅτι « χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἐσφύκωντο. » Μακρῷ γὰρ ἀμείνους δηλαδὴ καὶ ἐρασιμώτεροι ἐφαίνοντο συναναπεπλεγμένοι τῷ χρυσίῳ καὶ συναπολάμπουσαι μετ' αὐτοῦ. Καίτοι τὰ μὲν σά, ὦ χρυσοκόμη, μέτρια, εἰ Πάνθου υἱὸς ὦν ἐτίμας τὸ χρυσίον· ὁ

cœnavimus, Pythagora, multi cibi cœnam et variam in auro multo atque argento. Et pocula erant aurea, et ministri formosi; et symphoniaci aderant, et ridicularii: atque in universum, suavissime tempus traducebatur; nisi quod unum male me habebat, nempe non medicocriter molestum se præbens Thesmopolis, qui quandam mihi virtutem narraret, doceretque negationibus duabus unam effici affirmationem; et, si dies sit, noctem non esse; nonnunquam adeo cornua dicebat me habere. Talia multa, philosophiam mihi non petenti, impertiens, continuato sermone blaterabat, interpellabatque hilaritatem, qui non pateretur citharam pulsantibus canentibusve attendere. Habes, galle, cœnam.

GALL. Non jucundissimam, Micylle, maxime quum sors te ad delirum illum senem detulerit.

12. MIC. Jam audi etiam somnium. Videbatur mihi ipse Eucrates, orbis nescio quomodo, moribundus advocare me, et testamento condito, quo heres ex asse scriptus eram ego, paulo post mori; me vero adita hereditate aurum quidem et argentum scaphis quibusdam magnis laurire, perpetuo et copiose affluens: reliqua autem, vestem, mensas, pocula, ministros, mea esse nimirum omnia. Tum albis evehebar bigis, supinus, conspiciendus omnibus; qui me viderent, et invidendus. Ac præcurrebant multi, et circa me equitabant, plures autem sequebantur. Ego autem vestem habens illius et anulos graves, circiter sedecim aptos digitis, jubebam convivium quoddam splendidum parari ad excipiendos amicos. Illi vero, ut in somnio solitum est fieri, jam aderant; ac cœna jam inferebatur, jam instaurabatur potatio. In hoc eram, et amicitiae poculum in aureis phialis propinabam præsentium unicuique, et placenta jam inferebatur, quum tu intempestivo cantu perturbasti nobis convivium, mensas evertisti, divitias illas dissipasti et ut ludibrium ventis volarent effecisti. Numquid sine ratione indignari tibi videor? qui tribus perpetuis noctibus astans mihi somnium illud lubens vidissem.

13. GALL. Adeone amans es auri atque divitiarum, Micylle, et hoc solum ex omnibus admiraris et beatum esse putas, multum possidere aurum?

MIC. Non ego solus, Pythagora, hoc facio, sed tu etiam ipse, quum Euphorbus esses, aurum atque argentum de cincinnis suspensum gerens in pugnam contra Achivos exibas, in bello, inquam, ubi ferrum gestare quam aurum præstabat: tu vero tunc etiam volebas revinctos auro cincinnos habens subire pericula. Et videtur mihi ob id ipsum similes Gratiis vocasse comas tuas Homerus, quod « argento constringebantur et auro. » Longe nimirum præstantiores videbantur et amabiliore, implexæ auro et cum illo collucentes. Atqui tua hæc, auricome, mediocritia sunt, si, Panthi qui sis filius, magni faciebas aurum: verum

δὲ πατὴρ ἀπάντων ἀνδρῶν καὶ θεῶν, ὁ Κρόνου καὶ Πέας, ὅποτε ἡράσθη τῆς Ἀργολικῆς ἐκείνης μείρακος, οὐκ ἔχων ἐς ὃ τι ἐρασιμώτερον αὐτὸν μεταβάλοι οὐδὲ ὅπως ἂν διασθίρειε τοῦ Ἀκρίσιου τὴν φρουράν — ἀκούεις δὴπου ὡς χρυσὸν ἐγένετο καὶ βυσίς διὰ τοῦ τέγους συνῆν τῇ ἀγαπωμένῃ. Ὡστε τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ ἔτι λέγοιμι, ὅσας μὲν χρεῖας παρέχεται ὁ χρυσός, ὡς δὲ οἷς ἂν παρῇ, καλοῦς τε αὐτοὺς καὶ σοφοὺς καὶ ἰσχυροὺς ἀπεργάζεται τιμὴν καὶ δόξαν προσάπτων καὶ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀδόξων ἐνίστα περιδρίπτους καὶ αἰοιδίμους ἐν βραχεὶ τίθησι;

14. Τὸν γείτονα γοῦν μοι τὸν ὁμότεχον ὄσθα τὸν Σίμωνα, οὐ πρὸ πολλοῦ δειπνήσαντα παρ' ἐμοί, ὅτε τὸ ἔτνος ἤφησα τοῖς Κρονίοις δύο τεμάχῃ τοῦ ἀλλήντος ἐμβαλῶν.

ΑΛΕΚ. Οἶδα τὸν σίμων τὸν βραχύν, ὃς τὸ καραμοῦν τρύβλιον ὑπελόμενος ὄρχετο ὑπὸ μάλῃν ἔχων μετὰ τὸ δειπνόν, ὃ μόνον ἡμῖν ὑπῆρχεν· εἶδον γάρ αὐτὸς, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν ἐκεῖνος αὐτὸ κλέψας εἴτα ἐπωμόσατο θεοὺς τοσοῦτους; Ἀλλὰ τί οὐκ ἐβόας καὶ ἐμνήνυες τότε, ὦ ἀλεκτροῦν, ληϊζομένους ἡμᾶς ὄρων;

ΑΛΕΚ. Ἐκόκκυζον, μόνον δὲ τότε δυνατόν ἦν. Τί δ' οὖν ὁ Σίμων; ἐφίκει γάρ τι περὶ αὐτοῦ ἔρειν.

ΜΙΚ. Ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ πλούσιος ἐς ὑπερβολήν, Δριμύλος τούνομα. Οὗτος ζῶν μὲν οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκε τῷ Σίμωνι· πῶς γάρ, ὃς οὐδὲ αὐτὸς ἤπτετο τῶν χρημάτων; ἔπει δὲ ἀπέθανε πρόφην, ἀπαντα ἐκεῖνα κατὰ τοὺς νόμους Σίμωνός ἐστι, καὶ νῦν ἐκεῖνος ὁ τὰ βράκεια τὰ πιναρὰ, ὃ τὸ τρύβλιον περιλείχων ἄσμενος ἐξελαύνει ἐλουργῇ καὶ ὑγινοβαφῇ ἀμπεχόμενος, οἰκέτας καὶ ζεύγη καὶ χρυσὰ ἐκπώματα καὶ ἐλεφαντόποδας τραπέζας ἔχων, ὑφ' ἀπάντων προσκυνούμενος οὐδὲ προσβλέπων ἔτι ἡμᾶς ἐναγχος γοῦν ἐγὼ μὲν ἰδὼν προσιόντα, Χαῖρε, ἔφην, ὦ Σίμων· ὃ δὲ ἀγανακτήσας, Εἴπατε, ἔφη, τῷ πτωχῷ τούτῳ μὴ κατασμικρύνει μοι τούνομα· οὐ γάρ Σίμων, ἀλλὰ Σιμωνίδης ὀνομάζομαι. Τὸ δὲ μέγιστον ἦδη καὶ ἐρώσιον αὐτοῦ αἱ γυναῖκες, ὃ δὲ θρύπτεται πρὸς αὐτάς καὶ ὑπερορᾷ καὶ τὰς μὲν προσίεται καὶ ὀλέως ἐστίν, αἱ δὲ ἀπειλοῦσιν ἀναρτήσιν ἑαυτὰς ἀμελούμεναι. Ὅρξες ὄσων ἀγαθῶν ὁ χρυσὸς αἴτιος, εἰ γε καὶ μεταποιεῖ τοὺς ἀμόρφους καὶ ἐρασιμούς ἀπεργάζεται ὥσπερ ὁ ποιητικὸς ἐκεῖνος καστός. Ἀκούεις δὲ καὶ τῶν ποιητῶν λεγόντων·

Ὁ χρυσὸς, δεξιωμα κάλλιστον,

καί,

Χρυσὸς γάρ ἐστιν ὃς βροτῶν ἔχει κράτη.

Ἀλλὰ τί μεταξὺ ἐγέλασας, ὦ ἀλεκτροῦν;

15. ΑΛΕΚ. Ὅτι ὑπ' ἀγνοίας, ὦ Μίκυλλε, καὶ σὺ τὰ δμοῖα τοῖς πολλοῖς ἐξηπάτησαι περὶ τῶν πλουσίων· οἱ δὲ εὖ ἴσθι πολλὸν ὑμῶν ἀθλιώτερον τὸν βίον βιοῦσι· λέγω δὲ σοι καὶ πένης καὶ πλούσιος πολλάκις γεγόμενος

LUCIANUS. I.

ille deum pater atque hominum, Saturni et Rheæ filius quando Argolicæ illius puellæ amore captus est, quum nil haberet amabilius in quod se mutaret, neque Acrisii custodiam quomodo corrumpere — jam audisti videlicet ut aurum factus illapsusque per tegulas cum amasia sit congressus. Quid ergo post illud tibi dicam amplius quot aurum utilitates præstet, quam illos, quibus adsit, et pulchros et sapientes et fortes reddat, honore ipsis conciliato et gloria? quamque ex obscuris ignobilibusque interdum conspicuos brevi reddat ac celebres?

14. Certe vicinum meum, artificii mei hominem, nosti, Simonem, qui non ita diu est quum mecum cœnavit, quum Saturnalibus coquerem ex fractis leguminibus pultriculam. injectis duobus de farcimine frustis.

GALL. Novi, simum illum, brevem, qui fictilem patellam post cenam furatus, sub ala occultans abiit, illam quæ sola nobis erat: vidi enim ipse, Micylle.

MIC. Igitur ille eam furatus, tot deinde pejeravit deos? Sed cur non clamabas et indicabas tum, galle, quum spoliari nos videres?

GALL. Cucurriebam, quod solum tum poteram. Quid ergo Simo? videbaris enim de illo dicturus aliquid.

MIC. Patruelis erat ipsi ultra modum locuples, Drimylus nomine. Hic, quam diu vixit, nec obolum unum dedit Simoni: quomodo enim? qui ne ipse quidem opes suas attingeret: postquam vero nuper mortuus est, illa omnia ex lege sunt Simonis: atque ille modo cum pannis sordidis, ille qui patellam ligurriebat letus, nunc foras prodit purpuras indutus et hysgina, servos et bigas et aurea pocula et mensas eburneis pedibus habens, adoratur ab omnibus, nos ne respiciens quidem amplius. Nuper enim ego prope me cedentem videns, Salve, dicebam, Simo! at ille indignatus, Dicite, inquit, isti mendico, meum nomen ne deminuat: neque enim Simo vocor, sed Simonides. Maximum vero hoc est, jam eum amant etiam mulieres: at ipse apud illas delicatum se facit, easque despicit; et alias quidem admittit propitius, alias vero minantur futurum ut suspendant se, si porro negligentur. Vides quantorum bonorum aurum causa sit, siquidem deformes etiam refingit, et, ut poeticus ille cestus, reddit amabiles. Audis vero et poetas dicentes:

Aurum quo dextra nil prehenset dulcius,

et,

Aurum est quod in res regimen humanas tenet.

Sed quid inter hæc ridebas, galle?

15. GALL. Quod præ ignorantia tu etiam, Micylle, similiter ac reliquum vulgus deceptus es circa divites. At illi, bene noris, multo miseriorem quam vos vitam agunt. Hoc tibi dico, qui et pauper et dives sæpe fuerim,

καὶ παντὸς βίου πεπειραμένος· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐ-
τος εἴσῃ ἕκαστα.

ΜΙΚ. Νῆ Δία, καιρὸς γοῦν ἦδη καὶ σὲ εἰπεῖν ὅπως
ἡλλάγῃς καὶ ἂ σύνοισθα τῷ βίῳ ἑκάστω.

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοσοῦτόν γε προειδῶς μηδένα με
σοῦ εὐδαιμονέστερον βιοῦντα ἰδρακέναι.

ΜΙΚ. Ἐμοῦ, ὦ ἀλεκτρυόν; οὕτω σοὶ γένοιτο·
προάγῃ γάρ με λοιδορεῖσθαι σοι. Ἀλλὰ εἰπέ ἀπὸ τοῦ
Εὐφόρβου ἀρξάμενος, ὅπως ἐς Πυθαγόραν μετεβλήθῃς,
εἴτα ἐξῆς ἄχρι τοῦ ἀλεκτρυόνος· εἰκὸς γάρ σε ποικίλα
καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν ἐν πολυειδέσι τοῖς βίοις.

16. ΑΛΕΚ. Ὡς μὲν ἐξ Ἀπολλωνος τὸ πρῶτον ἡ
ψυχὴ μοι καταπαμένη ἐς τὴν γῆν ἐνέδου εἰς ἀνθρώπου
σῶμα, ἤντινα τὴν καταδίκην ἐκτελοῦσα μικρὸν ἂν εἴη
λέγειν, ἄλλως τε οὐδὲ ὅστιον οὐτ' ἐμοὶ εἰπεῖν οὔτε σοὶ
ἀκούειν τὰ τοιαῦτα. Ἐπειτ' Εὐφόρβος ἐγενόμην....

ΜΙΚ. Ἐγὼ δὲ πρό γε τούτου, ὦ θαυμάσιε, τίς ἦν;
τούτῳ μοι πρότερον εἰπέ, εἰ καὶ ποτε ἡλλάγῃς ὥσπερ
σύ.

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα.

ΜΙΚ. Τίς οὖν ἦν; εἰ τί ἔχεις εἰπεῖν. Ἐθέλω γάρ
τούτῳ ἰδέναί.

ΑΛΕΚ. Σὺ; μύρμηξ Ἰνδικὸς τῶν τὸ χρυσίον ἀνο-
ρυττόντων.

ΜΙΚ. Εἴτα ὤκνου ὁ κακοδαίμων κἂν ὀλίγα τῶν
ψηγμάτων ἦκειν ἐς τόνδε τὸν βίον ἐξ ἐκείνου ἐπιστι-
σάμενος; Ἀλλὰ καὶ τί μετὰ τούτου ἔσομαι, εἰπέ· εἰκὸς
δὲ εἰδέναι σε. Εἰ γάρ τι ἀγαθὸν εἴη, ἀπάγξομαι ἤδη
ἀναστάς ἀπὸ τοῦ παττάλου, ἐφ' οὗ οὐ ἔστηκας.

ΑΛΕΚ. Οὐκ ἂν μάθους τούτο οὐδεμιᾷ μηχανῇ.

17. Πλὴν ἀλλὰ ἐπείπερ Εὐφόρβος ἐγενόμην —
ἐπάνειμι γάρ ἐπ' ἐκεῖνα — ἐμαχόμεν ἐπ' Ἰλίῳ καὶ
ἀποθανὼν ὑπὸ Μενέλαῳ χρόνῳ ὕστερον ἐς Πυθαγόραν
ἦκον. Τέως δὲ περιέμενον ἀοίκητος ἐστὼς, ἄχρι δὲ
ὁ Μνήσαρχος ἐξεργάσαίτῳ μοι τὸν οἶκον.

ΜΙΚ. Ἀσιτος, ὦ τῶν, καὶ ἀποτος;

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα· οὐδὲ γάρ εἶδε τούτων ἢ μόνῳ τῷ
σώματι.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν τὰ ἐν Ἰλίῳ μοι πρῶτον εἰπέ·
τοιαῦτα ἦν ὅα φησιν Ὅμηρος γενέσθαι αὐτά;

ΑΛΕΚ. Πόθεν ἐκεῖνος ἠπίστατο, ὦ Μίκυλλε, δς
γιγνομένων ἐκείνων κάμηλος ἐν Βάκτροις ἦν; Ἐγὼ δὲ
τοσοῦτόν σοι φημί ὑπερφυὲς μηδὲν γενέσθαι τότε
μήτε τὸν Αἰάντα οὕτω μέγαν μήτε τὴν Ἑλένην αὐτὴν
οὕτω καλὴν ὥς οἴονται. Εἶδον γάρ λευκὴν μὲν τινα
καὶ ἐπιμήκη τὸν τράχηλον, ὥς εἰκάζειν κύκνου θυγατέρα
εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα πάννυ πρεσβύτιν ἡλικιωτὴν σχεδὸν τῆς
Ἑκάβης, ἣν γε Θησεὺς πρῶτον ἀρπάσας ἐν Ἀφιδναίῃ
εἶχε κατὰ τὸν Ἡρακλέα γενόμενος, ὁ δ' Ἡρακλῆς
πρότερον εἶλε Τροίαν κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν τοὺς
τότε μάλιστα. Διηγέιτο γάρ μοι ὁ Πάνθους ταῦτα κο-
μιδῇ μειραχίον ὦν ἰορσέναι λέγων τὸν Ἡρακλέα.

ΜΙΚ. Τί δαί; ὁ Ἀχιλλεὺς τοιοῦτος ἦν, ἀριστος τὰ
παντα, ἢ μῦθος ἄλλως καὶ ταῦτα;

et vitas uniuscujusque fecerim experimentum : paulo post
autem tu quoque scies singula.

MIC. Sic per Jovem : tempus enim jam est ut tu quoque
dicas quomodo fueris mutatus, et quorum de unaquaque
vita tibi sit conscius.

GALL. Audi ergo : verum hoc ante noris, neanimen
mihi visum, te qui viveret beatior.

MIC. Me, galle? Ita tu beatus sis! irritas enim me ut
tibi maledicam. Verum dic ab Euphorbo inde facto initio,
quomodo mutatus sis in Pythagoram, ac deinceps usque ad
gallum : verisimile est enim multa vidisse te ac passum, in
diversis adeo vitis.

16. GALL. Quomodo ex Apolline primum anima mea
devolans in terram hominis corpus subierit, quam ita pœ-
nam luerit, longum fuerit dicere; et alioqui neque fas est
mihi dicere talia, neque tibi audire. Deinde Euphorbus
factus sum...

MIC. Ego vero ante hunc me, o mirabilis, quis fueram?
hoc mihi prius dicito, utrum ego quoque, sicut tu, fuerim
immutatus.

GALL. Ita sane.

MIC. Quis igitur eram? si quid habes dicere. Volo enim
hoc scire.

GALL. Tu? formica eras Indica de eo genere, quæ au-
rum effodiunt.

MIC. Tum pigratus sum ego miser paucarum micarum
sumto inde viatico in hanc vitam venire? Verum etiam,
quid post ero, mihi dic : verisimile est autem te scire. Si
enim bonum quid fuerit, surgam statim et ab ipso illo,
in quo tu modo insistis, clavo me suspendam.

GALL. Nullo istud modo resciscas.

17. Verum enim vero quum Euphorbus essem (ad illa
enim redeo), pugnavi ad Ilium, interfectusque a Menelao,
interjecto aliquo tempore veni in Pythagoram. Interim
vero sine domo mansi, usque dum pararet mihi Mnesarchus
domicilium.

MIC. Cibine, o noster, expers et potus?

GALL. Nimirum : neque enim indigebat his nisi solum
corpus.

MIC. Ergo res Iliacas mihi primum dicito : talesne erant
quales gestas esse Homerus ait?

GALL. Unde iste sciret, Micylle, qui, quum fierent ista,
camelus esset in Bactris? Ego vero tantum tibi dico, supra
naturam tum factum esse nihil, nec fuisse tum neque ita
magnum Ajacem, neque Helenam ipsam ita pulchram, ut
putant. Vidi enim candidam quidem aliquam, longo collo,
ut cyni filiam agnosceres, ceterum valde anum, Hecubæ
fere æqualem : quam quidem Theseus primum raptam ha-
buerit Aphidnis, qui cum Hercule vixit; Hercules autem
prius Trojam ceperat, patrum qui tum erant nostrorum
circiter ætate. Narrabat enim ista mihi Panthus, dicens
visum a se, puero admodum, Herculem.

MIC. Quid vero? Achillesne talis fuit, præstantissimus
undique, an hæc quoque temere confecta?

ΑΛΕΚ. Ἐκεῖνόν μὲν οὐδὲν συνηνέχθη, ὦ Μίκυλλε, οὐδ' ἂν ἔγοιμί σοι ἀκριβῶς οὕτω τὰ παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς λέγειν· πόθεν γάρ, πολέμιος ὢν; τὸν μέντοι ἑταῖρον αὐτοῦ τὸν Πάτροκλον οὐ χαλεπῶς ἀπέκτεινα διελάσας τῷ δορατίῳ.

ΜΙΚ. Εἰτά σε ὁ Μενέλαος μακρῶς εὐχερέστερον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανῶς, τὰ Πυθαγόρου δὲ ἤδη λέγε.

18. **ΑΛΕΚ.** Τὸ μὲν θλον, ὦ Μίκυλλε, σοφιστὴς ἀνθρώπος ἦν· χρὴ γάρ, οἶμαι, τάληθές λέγειν· ἄλλως δὲ οὐκ ἀπαιδευτος οὐδὲ ἀμελέτητος τῶν καλλίστων μαθημάτων, ἀπεδήμησα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον, ὡς συγγενόμην τοῖς προφῆταις ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἐς τὰ ἄδυστα κατελθὼν ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς Ὠρου καὶ Ἰσιδος καὶ αὐθις ἐς Ἱταλίαν ἐκπλεύσας οὕτω διέθηκα τοὺς κατ' ἐκεῖνα Ἑλληνας, ὥστε θεὸν ἤγόν με.

ΜΙΚ. Ἦκουσα ταῦτα καὶ ὡς δόξιας ἀναβεβιωκέναι ἀποθανόντων καὶ ὡς χρυσοῦν τὸν μὲρὸν ἐπιδείξαι ποτε αὐτοῖς. Ἐκεῖνο δέ μοι εἶπε, τί σοι ἐπῆλθε νόμον ποιήσασθαι μήτε κρεῶν μήτε κυάμων ἐσθίειν;

ΑΛΕΚ. Μὴ ἀνάκρινε τὰ τοιαῦτα, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Διὰ τί, ὦ ἀλεκτρυόν;

ΑΛΕΚ. Ὅτι αἰσχύνομαι λέγειν πρὸς σέ τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐχρῆν ὀκνεῖν λέγειν πρὸς ἀνδρα σύνοικον καὶ φίλον· δεσπότην γάρ οὐκ ἂν ἔτ' εἴποιμι.

ΑΛΕΚ. Οὐδὲν ὕγιες οὐδὲ σοφὸν ἦν, ἀλλ' ἐύρων ὅτι εἰ μὲν τὰ συνῆθη καὶ ταῦτ' οἱ πολλοῖς νομίζοιμι, ἥκιστα ἐπισπάσομαι τοὺς ἀνθρώπους ἐς τὸ θαῦμα, ὅσῳ δ' ἂν ξενίζοιμι, τοσοῦτ' σεμνότερος ὦμην αὐτοῖς ἐσεσθαι. Διὰ ταῦτο καινοποιεῖν εἰλόμην ἀπόρητον ποιησάμενος τὴν αἰτίαν, ὡς εἰκάζοντες ἄλλος ἄλλως ἀπαντες ἐκπλήττωνται καθάπερ ἐπὶ τοῖς ἀσαφέσι τῶν χρησμῶν. Ὅρῃς; καταγελάς μου καὶ σὺ ἐν τῷ μέρει.

ΜΙΚ. Οὐ τοσοῦτον ὅσον Κροτωνιατῶν καὶ Μεταποντιῶν καὶ Ταραντιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀφώνων σοι ἐπομένων καὶ προσκυνοῦντων τὰ ἔχνη ἃ σὺ πατῶν ἀπολιμπάνοις.

19. Ἀποδυσάμενος δὲ τὸν Πυθαγόραν τίνας μετημυρίασω μετ' αὐτόν;

ΑΛΕΚ. Ἀσπασίαν τὴν ἐκ Μιλήτου ἑταίραν.

ΜΙΚ. Φεῦ τοῦ λόγου, καὶ γυνὴ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁ Πυθαγόρας ἐγένετο, καὶ ἦν ποτε χρόνος ὅτε καὶ σὺ ὥροτόχεις, ὦ γενναιοῦτατε ἀλεκτρυόνων, καὶ συνῆσθα Περικλῆϊ Ἀσπασία οὕσα καὶ ἐκείνης ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐρί' ἔξαινες καὶ κρόκην κατήγας καὶ ἔγυμναίζου ἐς τὸ ἑταιρικόν;

ΑΛΕΚ. Πάντα ταῦτα ἐποίουν οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ Τειρεσίᾳς πρὸ ἐμοῦ καὶ ὁ Ἐλάτου παῖς ὁ Καίναυς, ὥστε ὅπόσα ἂν ἀποσκώφης ἐς ἐμέ καὶ ἐς ἐκείνους ἀποσκώφας ἔσθ.

ΜΙΚ. Τί οὖν; πότερος ὁ βίος ἡδίων σοι ἦν, ὅτε ἀνὴρ ἦσθα ἢ ὅτε σε Περικλῆς ὥπιεν;

GALL. Cum illo nihil mihi negotii fuit, Micylle, neque possim tibi accurate adeo quæ apud Græcos acta sunt dicere : quomodo enim, qui essem hostis? verum ipsius Patroclum amicum non magno negotio hasta tractatum interemi.

MIC. Deinde te multo etiam minori Menelaus. Sed satis de his : jam dic de Pythagora.

18. **GALL.** In universum, Micylle, sophista fui : oportet enim, puto, verum dicere : alioquin neque illiteratus, nec inexercitatus rerum optimarum disciplina. Peregrinatus sum etiam in Ægyptum, ut de sapientia conferrem cum prophetis, atque admissus in adyta, Hori libros et Isidis edidici : tum rursus navi in Italiam delatus, eo adduxi Græcos illius regionis, uti me pro deo haberent.

MIC. Audi vi ista, teque putatum esse revixisse post mortem, et ostendisse iis aliquando femur aureum. Verum illud mihi dic, quid in mentem tibi venit ut legera feres de carnibus fabisque non edendis?

GALL. Noli perquirere talia, Micylle.

MIC. Quid ita, galle?

GALL. Quia pudet me verum tibi de illis dicere.

MIC. Sed nihil cunctari te oportebat dicere ad virum contubernalem et amicum; dominum enim non amplius dixerim.

GALL. Sanum nihil neque sapiens erat : sed videbam, si consueta et eadem quæ vulgus in legibus ponerem, minime me in admirationem perducturum esse homines; quo magis autem peregrina statuerem, tanto magis gravem me illis putabam futurum. Itaque novare institui, arcanam ejus rei fingens causam, ut conjecturis utentes alii aliis, omnes admiratione percellerentur, ut in obscuris oraculis. Viden? jam tu quoque me derides pro tua parte.

MIC. Non tantum quantum Crotoniatas et Metapontinos et Tarentinos, et reliquos qui muti te sequebantur, adorabantque quæ tu inambulans relinqueres vestigia.

19. Exuto vero Pythagora, quos post eum induisti?

GALL. Aspasiam, meretricem Milesiam.

MIC. Vah quid ais? mulier etiam inter alia fuit Pythagoras? fuitque tempus aliquando, ubi ova etiam tu pareres, gallorum generosissime, et consuesceres cum Pericle, dum esses Aspasia, et utrum ex eo gestares, et lanas carperes, et deduceres fila, et mulierem meretricem ageres?

GALL. Feci hæc omnia equidem non solus, sed etiam Tiresias ante me, et Elati Carneus filius : quæcumque igitur in me jeceris ridicula, eadem in illos jeceris.

MIC. Quid ergo? utra tibi vita fuit jucundior, quam vir esses, an quum subigaretet te Pericles?

ΑΛΕΚ. Ὅρξες οἷον τοῦτο ἡρώτησας, οὐδὲ τῷ Τειρεσίᾳ συνενεγκοῦσαν τὴν ἀπόκρισιν;

ΜΙΚ. Ἀλλὰ κὰν σὺ μὴ εἴπης, ἱκανῶς ὁ Εὐριπίδης διέκρινε τὸ τοιοῦτον, εἰπὼν ὡς τρίς ἂν ἐθέλοι παρ' ἀσπίδα στήναι ἢ ἀπαξ τεκεῖν.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν ἀναμνήσω σε, Μίκυλλε, οὐκ ἐξ μακρὰν ὠδίνουσιν· ἔση γὰρ γυνὴ καὶ σὺ ἐν πολλῇ τῇ περιόδῳ πολλάκις.

ΜΙΚ. Οὐκ ἀπάγξῃ, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἀπαντας οἰόμενος Μιλησίους ἢ Σαμίους εἶναι; σὲ γοῦν φασὶ καὶ Πυθαγόραν ὄντα τὴν ὥραν λαμπρὸν πολλάκις Ἀσπασίαν γενέσθαι τῷ τυράννῳ.

90. Τίς δὲ δὴ μετὰ τὴν Ἀσπασίαν ἀνὴρ ἢ γυνὴ αὐτὸς ἀνεφάνης;

ΑΛΕΚ. Ὁ κυνίσκος Κράτης.

ΜΙΚ. Ὁ Διοσκώρῳ τῆς ἀνομοιότητος, ἐξ ἐταίρας φιλόσοφος.

ΑΛΕΚ. Εἴτα βασιλεὺς, εἴτα πένης καὶ μετ' ὀλίγον σατράπης, εἴτα ἵππος καὶ κολοῖος καὶ βάτραχος καὶ ἄλλα μυρία· μακρὸν δ' ἂν γένοιτο καταριθμῆσασθαι ἕκαστα· τὰ τελευταῖα δὲ ἀλεκτρυῶν πολλάκις, ἥσθη γὰρ τῷ τοιούτῳ βίῳ, καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις δουλεύσας βασιλεῦσι καὶ πένησι καὶ πλουσίοις τὰ τελευταῖα καὶ πολὺ νῦν σὺνείμι καταγελῶν δσημέραι σου ποτνιωμένου καὶ οἰμώζοντος ἐπὶ τῇ πενίᾳ καὶ τοὺς πλουσίους θαυμάζοντας ὅπ' ἀγνοίας τῶν ἐκείνοις προσόντων κακῶν. Εἰ γοῦν ᾗδεῖς τὰς φροντίδας αὐτῶν ἃς ἔχουσιν, ἐγέλας ἂν ἐπὶ σαυτῷ πρῶτον οἰηθέντι ὑπερευδαίμονα εἶναι τὸν πλοῦτον.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πυθαγόρα, ἢ ὅ τι μάλιστα χαίρεις καλούμενος, ὥς μὴ ἐπιταράττοιμι τὸν λόγον ἄλλοτε ἄλλον καλῶν....

ΑΛΕΚ. Διοῖσι μὲν οὐδὲν ἦν τ' Εὐφορβὸν ἦν τε Πυθαγόραν ἢ Ἀσπασίαν καλῆς ἢ Κράτητα· πάντα γὰρ ταῦτα ἐγὼ εἰμι. Πλὴν τὸ νῦν δρώμενον τοῦτο ἀλεκτρυόνα ὀνομάζων ἀμεινον ἂν ποιοῖς ὥς μὴ ἀτιμάζεις εὐτελὲς εἶναι δοκοῦν τὸ ὄρεον, καὶ ταῦτα τοσαύτας ἐν αὐτῷ ψυχὰς ἔχον.

21. ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυῶν, ἐπειδὴ πάντων σχεδὸν τῶν βίων ἐπειράθης καὶ πάντα ἤσθα, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὥς μάθω εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς εὐδαιμονέστερον ἀποραίνων με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἰδοὺ δὴ, οὕτως ἐπίσχεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὐτε πολέμου πολλὸς λόγος, ἦν λέγεται ὥς οἱ πολέμιοι προσελάνουσιν, οὐτε φροντίεις μὴ τὸν ἀγρὸν τέμνωσιν ἐμβαλόντες ἢ τὸν παράδεισον ξυμπατήσωσιν ἢ τὰς ἀμπελοὺς δηλώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἴπερ ἄρα, περιβλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἱ τραπόμενον χρὴ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν· οἱ δ' εὐλαβοῦνται μὲν καὶ ἀμφ' ἑαυτοῖς, ἀνιώνται δὲ δρώντες ἀπὸ τῶν τειχέων ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὅσα εἶχον ἐν ταῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ ἐσφέρειν δέη, μόνοι καλοῦνται, ἦν τε ἐπεζιάναι, προκινδυνεύουσι στρατηγοῦντες ἢ

GALL. Scin' quid interrogaris, nec Tiresiae profuisse responsionem?

MIC. Sed etsi tu non dicas, satis Euripides illud diremit, quum dixit malle se ter in acie stare quam semel parere.

GALL. Quin admonebo te, Micylle, non ita multo post ex partu te laboraturam : eris enim aliquando mulier tu quoque, et saepe, in multiplici illo orbe.

MIC. Non abibis in malam rem, galle, qui putes omnes Milesios esse aut Samios? nam te aiunt etiam quum Pythagoras esses et forma splendida, saepe Aspasiam fuisse tyranno.

20. Quis vero post Aspasiam vir an mulier denuo prodiisti?

GALL. Cyniscus Crates.

MIC. O Jovis pueri! quae dissimilitudo, ex meretrice philosophus!

GALL. Tum rex, deinde pauper, et paullo post satrapa, deinde equus, et graculus, et rana, et sexcenta alia : at longum fuerit enumerare singula : denique vero gallus saepe fui (gaudeo enim hac vita), et apud multos alios postquam servivi, reges, pauperes, divites, postremo nunc tecum vivo, deridens quotidie te conquerentem et deplorantem tuam paupertatem, et admirantem divites praeter ignorantia malorum quae ipsis adsunt. Si enim scires curas illorum, quas habent, ipsum te rideres, qui prius putaveris ex omni parte beatum esse divitem.

MIC. Igitur Pythagora, aut quo maxime nomine gaudes, ne confundam sermonem, alias alium vocans

GALL. Nihil quidem interfuerit sive Euphorbum, sive Pythagoram, sive Aspasiam vocaveris, sive Cratelem : omnia enim ego haec sum : verum si, id quod nunc video, gallum nominaveris, melius feceris, ne contumeliosus sis in avem quae vilis esse videtur, quum tamen tot in se animas habeat.

21. MIC. Igitur, galle, quum omnia prope vitae genera sis expertus et omnia fueris, dic mihi jam diserte et separatim tum divitum rationes, quomodo vivant, tum pauperum ; uti cognoscam, verene dicas ista, quum beatiorum me divitibus pronuncias.

GALL. Nimirum hoc modo rem considera, Micylle. Tibi nec belli multa cura est, si dicantur hostes invadere ; nec sollicitus es ne irruptione facta agrum populentur, aut hortum magnificum conculcent, aut exscindant vineam : sed tuba audita tantum, si modo illud quoque, pro te circumspicias, quo te salutis causa convertas et periculum effugas : at illi et sibi timent, et anguntur quum vident de moenibus agi ferrique in agris quaecumque habuerant. Et si tributum pendendum sit, vocantur soli ; et si erumpendum, primi subeunt, vel toto ducendo exercitu, vel equitatu.

ἱππαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσύνῃν ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλὴς καὶ κοῦφος ἐς σωτηρίαν, ἔτοιμος ἐστιᾷσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν θύῃ ὁ στρατηγὸς νενικηκώς.

22. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ σὺ μὲν τοῦ δήμου ὦν ἀναβάς ἐς ἐκκλησίαν τυραννήσεις τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φρίττουσι καὶ ὑποπτήσσουσι καὶ διανομαῖς ἱλάσκονται σε. Λουτρὰ μὲν γὰρ ὡς ἔχῃς καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα καὶ τὰλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκείνοι πονοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστής καὶ δοκιμαστής πικρὸς ὥσπερ δεσπότης οὐδὲ λόγου μεταδίδους ἐνίστε, κἂν σοι δοκῇ, κατεχαλάξῃσας αὐτῶν ἀφρόνους τοὺς λίθους ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοφάντην δέδιας αὐτὸς οὔτε ληστήν μὴ ὑφέληται τὸ χρυσίον ὑπερβάς τὸ θρίγκιον ἢ διορύξας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος ἢ ἀπαιτῶν ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος, ἀλλὰ κρητῖα συντελέσας ἑπτὰ ὁβολοὺς ἔχων τὸν μισθόν, ἀπαναστάς περὶ δειλὴν ὄψιαν λούσάμενος, ἢν δοκῇ, σαπέρδην τινὰ ἢ μαινίδας ἢ κρομμύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος εὐφραίνεις σεαυτὸν ἄδων τὰ πολλὰ καὶ τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοσφῶν.

23. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα καὶ διακατερεῖς πρὸς τὸ κρῦος· οἱ πόνοι γάρ σε παραθήγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις ἀμαχα εἶναι. Ἀμέλει οὐδὲν σοι τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων πρόσσειν, ἀλλ' ἦν ποτε κοῦφος πυρετὸς ἐπιλάβῃται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς ἀποσεισάμενος τὴν ἀσπὴν, ὁ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς ψυχροῦ τε ὁρῶν ἐμφορούμενον καὶ μακρὰ οἰμῶζειν λέγοντα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἱ δὲ ὑπ' ἀκρασίας ἄθλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας καὶ περιπνευμονίας καὶ ὑδέρους; ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελεῶν ἐκείνων δειπνῶν ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ ὁ Ἰκαρος ἐπὶ πολὺ ἄραντες αὐτοὺς καὶ πλησιάσαντες τῷ ἡλίῳ οὐκ εἰδότες ὅτι κηρῷ ἤρμωστο αὐτοῖς ἢ πτέρωσις, μέγαν ἐνίστε τὸν πάταγον ἐποίησαν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὡς νοτίζεσθαι ἐνίστε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολὺ οὕτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν.

MIK. Ἐπιεικεῖς τινὰς καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΑΛΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὧ Μίκυλλε, τὰ ναύαγια πάνυ αἰσχροὶ ἴδοις ἂν, ὅταν ὁ Κροῖσος περιτετιμμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονυσίος καταδύσης τῆς τυραννίδος ἐν Κορίνθῳ γραμματιστὴς βλέπῃται μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παῖδια συλλαβεῖν διδάσκων.

24. MIK. Εἰπέ μοι, ὧ ἀλεκτρυών, σὺ δὲ ὁπότε βασιλεὺς ἦσθα — φῆς γὰρ καὶ βασιλεῦσθαί ποτε — ποίου τότε ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; ἢ που πανευδαίμων ἦσθα τὸ κεφάλαιον ὃ τι πέρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἔχων;

pericula : tu vero scutum habens vimineum, expeditus ac levis ad evadendum, paratus ad obeundas epulas, quum post victoriam triumphale imperator sacrificium celebrat.

22. In pace rursus tu quidem, de plebe unus, in concipnem ascendens tyrannidem exercebis in divites : at illi horrent et tremunt et placant te largitionibus. Balnea enim ut habeas, et certamina, et spectacula, et reliqua quantum satis est omnia, elaborant illi : tu vero, exactor atque censor acerbus, tanquam dominus ne sermonem quidem interdum illis impertis ; et quum tibi videtur, grandine illos lapidum obruis, aut bona illorum publicas : neque vero calumniatorem ipse metuis, neque latronem, ne aurum tibi, vel lorica domus superata, vel pariete perfosso, surripiat ; neque molestias habes putandi rationes, aut debita repetendi, aut cum scelestis dispensatoribus conflictandi, neque inter tot curas distraheris : sed perfecta crepida septem obolorum mercedem habens, circa seram vesperam cessas, et lotus, si videtur, saperda aliqua emia, aut mænis aliquot, aut paucis ceparum capitibus, ipse te exhilaras, canens sæpe et cum optima illa paupertate philosophans.

23. Itaque his de causis bene vales, et robusto es corpore, et frigoris patiens : labores enim acuunt te, et adversarium non contemnendum sistunt contra ea quæ invicta reliquis videntur. Ac nullus temere de difficilibus istis morbis incidat tibi ; sed si quando levis te febricula invadat, quum paullo tempore ei inservieris, statim depulso fastidio exsillis, atque illa e vestigio fugit metuens, ubi videt te frigidam ad satietatem bibere, et plorare jubere medicos illos circuitus : verum isti per intemperantiam suam miseri quid malorum non habent, podagras, et tabes, et pulmonis inflammationes, et hydropes ? hæc enim sumtuosarum illorum cernarum soboles. Itaque alii illorum Icari instar, quum multum se sustulere et appropinquarunt ad solem, ignari cera sibi compactum esse illud alarum remigium, magnum nonnunquam strepitum præcipientes in mare delapsi excitarunt : qui vero Dædali in modum non nimis alta neque sublimia petierunt, sed tenuere vicina terras, ut marinâ aspergeretur nonnunquam cera, hi plerumque secure transvolarunt.

MIC. Æquos nempe et prudentes viros dicis.

GALL. Verum ceterorum naufragia, Micylle, perquam turpia videas, quum evulsis Croesus alis ludibrium Persis præbeat suo in rogiu ascensu, aut extincta tyrannide Dionysius Corinthi cernatur docens literas, post tantum imperium syllabas colligere monstrans pueris.

24. MIC. Dic mihi, galle, tu quum rex esses (nam regnasse etiam te dicis), qualem illam expertus es vitam ? ecquid ex omni parte beatus fuisti, quum summa quoque honorum omnium haberes ?

ΑΛΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὕτω τρισάθλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἔξω πᾶσιν ὅπερ ἐφησθα πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἐνδοθεν δὲ μυρίαὶ ἀνίαις ξυνών.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντῃ πιστὰ φής.

ΑΛΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινὸς καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρροεμένης καὶ θαλάττῃ εὐόρμῳ χρωμένης, καὶ στρατιὰ ἦν πολλή καὶ ἵππος συγκαροτημένη καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον καὶ τριήρεις καὶ χρημάτων πλήθος ἀνάρημον καὶ χρυσὸς δ' κοῖλος πάμπολυς καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τραγῳδία πᾶσα ἐς ὑπερβολὴν ἐξωγκωμένη, ὥστε ὅποτε προΐοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεκύνουν καὶ θεὸν τινα ὄραν ὦντο καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ξυνέθεον ὀφόμενοι με, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγῃ ἀνιόντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριδῶς ἑορακεῖναι τὸ ζεῦγος, τὴν ἑρεστρίδα, τὸ διάδῃμα, τοὺς προπομπεύοντας, τοὺς ἐπομένους. Ἐγὼ δὲ εἰδὼς ὅποσα με ἦνία καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίνωσκον, ἑμαυτὸν δὲ ἡλέουν ὅμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τούτοις κολοσσοῖς, οἷους ἡ Φειδίας ἡ Μύρων ἡ Πραξιτέλης ἐποίησαν· κἀκείνων γὰρ ἕκαστος ἔκτισθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἡ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ξυνειργασμένος κεραυνὸν ἡ ἀστραπὴν ἡ τρίαιναν ἐν τῇ δεξιᾷ, ἦν δὲ ὑποκύψας ἴδης τὰ γ' ἐνδόν, ὅφει μοχλοὺς τινὰς καὶ γόμφους καὶ ἥλους διαμπὰξ διαπεπερονημένους καὶ κορμούς καὶ σφήνας καὶ πῖτταν καὶ πηλὸν καὶ πολλὴν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουροῦσαν· ἐῷ λέγειν μυῶν πλήθος ἡ μυγαλῶν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιοῦτόν τι καὶ βασιλεία ἐστίν.

25. ΜΙΚ. Οὐδέπω ἐφησθα τὸν πηλὸν καὶ τοὺς μοχλοὺς καὶ γόμφους οἵτινες τῆς ἀρχῆς οὐδὲ τὴν ἀμορφίαν ἐκείνην τὴν πολλὴν ἥτις ἐστίν· ὥς τό γε ἐξελεύσιν ἀποελεπόμενον καὶ τοσούτων ἀρχοντα καὶ προσκυνούμενον δαιμονίως ἔοικεν ὄντως τῷ κολοσσιαίῳ παραδείγματι· θεσπέσιον γάρ τι καὶ τοῦτο. Σὺ δὲ τὰ ἐνδόν ἤδη τοῦ κολοσσοῦ λέγε.

ΑΛΕΚ. Τί πρῶτον εἶπω σοι, ὦ Μίκυλλε; τοὺς φόβους καὶ τὰ δειμάτα καὶ ὑποψίας καὶ μῖσος τὸ παρὰ τῶν συνόντων καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ διὰ ταῦτα ὕπνον τε ὀλίγον, ἐπιπόλαιον κἀκείνον, καὶ ταραχῆς μεστὰ ὄνειρατα καὶ ἐννοίας πολυπλόκους καὶ ἐλπίδας αἰετονηρὰς, ἡ τὴν ἀσχολίαν καὶ χρηματισμούς καὶ οἰκας καὶ ἐκστρατείας καὶ προστάγματα καὶ συνθήματα καὶ λογισμούς; ὅφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἀπολαῦσαι τινος ἡδέος ἐγγίγνεται, ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὲρ ἀπάντων μόνον διασκοπεῖσθαι καὶ μυρία ἔχειν πράγματα·

Οὐδὲ γὰρ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα
ὕπνος ἔχε γλυκερὸς πολλὰ φρεσὶν ὀρμαίνοντα,

καὶ ταῦτα βεγκόντων Ἀχαιῶν ἀπάντων. Αὐπεῖ δὲ τὸν μὲν Λυδὸν ὁ υἱὸς κωφὸς ὢν, τὸν Πέρσην δὲ Κλέαρχος Κύριον ξενολογῶν, ἄλλον δὲ Δίον πρὸς οὓς τισι τῶν

GALL. Noli me admonere, Micylle : adeo ter infelix tum eram, qui, quum externis omnibus, quod modo dicebas, beatus undique viderer, innumerabilibus intus conflictarer miseriis.

MIC. Quibusnam illis? mira enim dicis et vix credibilia.

GALL. Imperabam equidem regioni maximæ, Micylle, ac fertilissimæ cuidam, et ob multitudinem hominum urbiumque pulchritudinem admirandæ ut quæ maxime, quæ fluminibus perlueretur navium patientibus, et portuoso uteretur mari : exercitus erat multus, equitatus exercitissimus, satellitium non parvum, triremes, et pecuniarum vis innumerabilis, auri cælati plurimum, et reliquum imperii choragium ad excessum usque exaggeratum. Itaque si quando procederem, vulgus quidem me adorare, et deum se quendam videre arbitrari, et alii super alios ad me videndum concurrere; alii etiam tectis consensitis, magnum putabant accurate vidisse bigas, trabeam, diadema, præcedentes, sequentes. Ego vero, quot me res angerent ac torquerent mihi conscius, illorum quidem ignoscebam ignorantæ, me ipsum vero miserabar, qui similis essem magnis illis colossis, quales Phidias, aut Myro, aut Praxiteles fecerunt : illorum enim unusquisque extra aut Neptunus est, aut Jupiter, pulcherrimus undique, ex auro elaboratus et ebore, fulmen aut fulgur aut tridentem tenens dextra; si vero capite inserto speculeris interna, vectes quosdam videbis, et paxillos et clavos per interiora adactos, et stiptes, et cuneos, et picem, et lutum, et multam intus habitantem ex eo genere deformitatem : mitto dicere murium multitudinem, aut mustelarum, qui civitatem sibi in illis innumquam constituere. Tale quid etiam regnum est.

25. MIC. Nondum dixisti lutum et paxillos et vectes qui sint imperii, nec multam illam, quæ sit, deformitatem : nam illud invehi in publico, conspici, tot hominibus impetare, et numinis instar adorari, revera simile est colosso exemplo : excellentissimum enim quiddam etiam hoc. Tu vero jam interiora quoque hujus colossi dicito.

GALL. Quid primum tibi dicam, Micylle? metusne, et formidines, et suspiciones, et odium a familiaribus, et insidias; ac propter ista somni parum, idque ipsum non profundum, et plena terroris insomnia, et curas varias, et spes semper malas; an occupationum copiam, et agendi respondendique necessitatem, et judicia, et expeditiones, et imperia, et conventiones, et rationes? a quibus omnibus nec per quietem frui suavitate ulla contingit, sed necesse est pro omnibus dispicere unum, et innumerabiles habere molestias.

Nam non Atriden Agamemnona
somnia habet dulcis, volentem pectore multa,

idque stertentibus Achivis omnibus. Dolore autem afficit Lydum mutus filius, Persam Clearchus in Cyri gratiam peregrinum militem legens; alium Dio cum Syracusanorum

Συρακοσίων κοινολογοῦμενος, καὶ ἄλλον Παρμενίων ἐπαινούμενος καὶ Περδίκκᾳ Πτολεμαῖος καὶ Πτολεμαῖον Σέλευκος· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα λυπεῖ, ὁ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην ξυνὸν καὶ παλλακίᾳ ἄλλῳ χαίρουσα καὶ ἀποστήσεσθαι τινες λεγόμενοι καὶ δὴ τῆς τέτταρες τῶν δορυφόρων πρὸς ἀλλήλους διαψιθυρίζοντες. Τὸ δὲ μέγιστον, ὑπορᾶσθαι δεῖ μάλιστα τοὺς φιλάτους καὶ ἐκεῖνον αἰετὶ δεινὸν ἐλπίζειν ἤξειν. Ὁ μὲν γοῦν ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπέθανεν ἐκ φαρμάκων, ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἐρωμέ-νου, τὸν δὲ ἄλλον ἴσως ὁμοίως τρόπος θανάτου κατέλα-βεν.

26. MIK. Ἄπαγε, δεινὰ ταῦτα φης, ὦ ἀλεκτρυών. Ἔμοι γοῦν πολλὸ ἀσφαλέστρον σκυτοτομεῖν ἐπιχευφότα ἢ πίνειν ἀπὸ χρυσῆς φιάλης κωνεῖν ἢ ἀκονίτῳ συνανακραθεῖσαν φιλοτησίαν· ὁ γοῦν κίνδυνος ἐμοὶ μὲν, εἰ παρολίσθῃ τὸ σμῖλλον καὶ ἀμάρτοι τῆς τομῆς τῆς ἐπ' εὐθῇ, ὀλίγον τι αἰμάξαι τοὺς δακτύλους ἐντεμόντα· οἱ δὲ, ὡς φης, θανάσιμα εὐωγοῦνται, καὶ ταῦτα μυρίοις κακοῖς ξυνόντες. Ἐῖτ' ἐπειδὴν πέσωσιν, ὁμοιοὶ μάλιστα φαίνονται τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς, ὧν πολλοὺς ἰδεῖν ἔστι τῶς μὲν Κέκροπας δῆθεν ὄντας ἢ Σισύφους ἢ Τηλέφους, διαδήματα ἔχοντας καὶ ἕφη ἐλεφαντόκωπα καὶ ἐπίσειστον κόμην καὶ χλαμύδα χρυσόπαστον, ἣν δὲ οἷα πολλὰ γίγνεται, κεμεμβατήσας τις αὐτῶν ἐν μεστῇ τῇ σκηνῇ καταπέση, γέλῳτα δηλαδὴ παρέχει τοῖς θεαταῖς τοῦ προσώπου μὲν συντριβέντος αὐτοῦ διαδήματι, ἡμαγμένης δὲ τῆς ἀληθοῦς κεφαλῆς τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ τῶν σκελῶν ἐπὶ πολλὴ γυμνουμένην, ὡς τῆς τε ἐσθῆτος τὰ ἐνδοθεν φαίνεσθαι βράχια δύστηνα ὄντα καὶ τῶν κοθόρνων τὴν ὑπόδεσιν ἀμορφοτάτην καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. Ὅρῃς ὅπως με καὶ εἰκάζειν ἐδιδάξω ἤδη, ὦ βέλτιστε ἀλεκτρυών; Ἀλλὰ τυραννὶς μὲν τοιοῦτόν τι ὥφθη οὔσα. Ἴππος δὲ ἢ κύων ἢ ἰχθύς ἢ βάτραχος ὅποτε γένοιτο, πῶς ἔφερες ἐκεῖνην τὴν διατριβήν;

27. AAEK. Μακρὸν τοῦτον ἀνακινεῖς τὸν λόγον καὶ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· πλην τό γε κεφάλαιον, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀπραγμονέστερος τῶν βίων ἔδοξέ μοι τοῦ ἀνθρωπεῖου μόναις ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ χρεαῖς ξυμμετρημένος τελώνην δὲ ἵππον ἢ συκοφάντην βάτραχον ἢ σοφιστὴν κολοῖον ἢ ὀψοποιὸν κώνωπα ἢ κίναιδον ἀλεκτρυόνα ἢ ὅσα ὑμεῖς ἐννοεῖτε, οὐκ ἂν ἰδοῖς ἐν ἐκεῖνοις.

28. MIK. Ἀληθῆ ἴσως ταῦτα, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐγὼ δὲ ὁ πέπονθα οὐκ αἰσχύνομαι πρὸς σέ εἰπεῖν· οὐδέπω δύναμαι ἀπομαθεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἐκ παίδων εἶχον πλούσιος γενέσθαι, ἀλλὰ μοι καὶ τὸν νῦντιον ἔτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἑστῆκεν ἐπιδεικνύμενον τὸ χρυσίον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῷ καταράτῳ Σίμωνι ἀποπνίγομαι τρυφῶντι ἐν ἀγαθοῖς τοσούτοις.

AAEK. Ἐγὼ σε ἰάσομαι, ὦ Μικυλλε· καὶ ἐπειπερ ἔτι νῦν ἔστιν, ἐξαναστὰς ἔπου μοι· ἀπάξω γάρ σε παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν Σίμωνα καὶ ἐς τὰς τῶν ἄλλων πλουσίων οἰκίας, ὡς ἴδῃς οἷα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔστι.

quibusdam caput conferens; alium laudatus Parmenio, et Perdiccam Ptolemæus, et Ptolemæum Seleucus: verum illa quoque dolorem afferunt, si amasius coactus præbeat, et alio gaudeat pellex, et si defecturi dicantur quidam, et duo vel quattuor satellitum inter se susurrent. Quod vero maximum, suspectos habere oportet carissimos maxime, et ab illis semper aliquid venturum mali metuere. Nam ille a filio suo interfectus est veneno, hic et ipse a suo amasio; alterum vero simile forsitan genus mortis oppressit.

26. MIC. Apage, tristia sunt quæ dicis, galle. Mihi ergo multo securius est inclinato corpore scindere coria, quam aurea in phiala bibere temperatum cicuta et aconito amicitiae poculum: nam mihi quidem periculum erit, si fallat scalprum et a recta incisione aberret, cruentare vulnuscule digitos incidentem: at illi, ut narras, mortiferas epulantur coenas, dum infinitis versantur in malis. Deinde quum cecidere, simillimi videntur tragicis actoribus, quorum multos videre est aliquamdiu quidem, si diis placet, Cecropas, aut Sisypchos aut Telephos, diademata habentes et gladios eburneis capulis, et comam fluctuantem, et chlamydem auro distinctam: si vero, qualia multa accidunt, fallente inani vestigio illorum aliquis in media scena coucidat, risum nempe præbet spectatoribus, fracta cum ipso diademate persona, cruentatoque vero actoris capite, et cruribus magnam partem denudatis, ut jam appareat interiora vestitus esse panniculos miseros, et cothurnorum subligationem deformissimam neque ad rationem pedis. Viden' quomodo jam me similitudine quoque uti docueris, galle optime? Sed tyrannis quidem talis tibi visa est: quoties vero equus, aut canis, aut piscis, aut rana fuisti, illam quomodo tulisti commorationem?

27. GALL. Longum hunc sermonem moves, nec præsentis temporis: verumtamen, quod caput est rei, nulla harum vitarum non magis quam est hominum tranquilla mihi visa est, quippe quæ solis se naturalibus cupiditatibus et necessitatibus metiretur: publicanum vero equum, aut calumniamtorem ranam, aut sophistam graculum, aut coquum culicem, aut cinedum gallum, aut reliqua quibus vos studeatis, in illis non videas.

28. MIC. Vera hæc forsitan, galle. Ego vero quomodo sim affectus, dicere apud te non erubesco: nullo modo possum dediscere cupiditatem, quam habui a pueris, dilescendi; verum mihi et insomnium adhuc stat ante oculos, aurum ostendens, et maxime de execrabili illo Simone angor, qui in tantis bonis delicate vivit.

GALL. Ego te, Micylle, sanabo. Et quando adhuc nox est, surge, sequere me: abducam enim te ad ipsum illum Simonem et in aliorum divitum domos, ut videas qualis sit illorum conditio.

MIK. Πῶς τοῦτο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν; εἰ μὴ καὶ τοιχωρυχεῖν γε σύ με ἀναγκάσεις.

ΑΛΕΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς, ὅπερ ἱερός εἰμι, τοῦτο ἐξαίρετον ἔδωκέ μοι, ἦν τις τὸ οὐραῖον πτερὸν τὸ μήχιστον θ' δι' ἀπαλότητα ἐπικαμπές ἐστὶ μοι

MIK. Δύο δ' ἐστὶ σοι τοιαῦτα.

ΑΛΕΚ. Τὸ δεξιὸν τοῖνον ὅτω ἂν ἐγὼ ἀποσπᾶσαι παράσχω καὶ ἔχῃ, ἐς ὅσον ἂν βούλωμαι ἀνοίγειν τε δ τοιοῦτος πᾶσαν θύραν δύναται καὶ ὄραν ἅπαντα οὐχ ὁρώμενος αὐτός.

MIK. Ἐλελήθεις με, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ σὺ γόνυ δ' ἔν. Ἐμοὶ δ' οὖν ἦν τοῦτο ἅπαξ παράσχης, ὅψει τὰ Σίμωνος πάντα ἐν βραχεῖ δεῦρο μετενηνεγμένα· μετοίσω γὰρ αὐτὰ παρεσθλῶν· ὁ δὲ αὖθις περιτρώζεται ἀποτεινὼν τὰ κατύματα.

ΑΛΕΚ. Οὐ θέμις γενέσθαι τοῦτο· παρήγγειλε γὰρ ὁ Ἑρμῆς, ἦν τινα τοιοῦτον ἐργάζεται· ὁ ἔχων τὸ πτερὸν, ἀναβήσαστά με καταφωρᾶσαι αὐτόν.

MIK. Ἀπίθανον λέγεις, κλέπτην τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν ὄντα τοῖς ἄλλοις φθονεῖν τοῦ τοιοῦτου. Ἀπίωμαι δ' ὁμῶς ἀφέξομαι γὰρ τοῦ χρυσοῦ, ἦν δύνωμαι.

ΑΛΕΚ. Ἀποτίλον, ὦ Μίκυλλε, πρότερον τὸ πτίλον.... Τί τοῦτο; ἄμφω ἀπέλιλας.

MIK. Ἀσφαλέστερον οὕτως, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ σοὶ ἦττον ἂν ἁμορπον τὸ πρᾶγμα εἴη, ὥς μὴ χωλεύοις διὰ θάτερον τῆς οὐρᾶς μέρος.

29. ΑΛΕΚ. Ἐἴεν. Ἐπὶ τὸν Σίμωνα πρῶτον ἀπὶ μεν ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν πλουσίων;

MIK. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ παρὰ τὸν Σίμωνα, ὅς ἐστι δισυλλάβου τετρασύλλαβος ἤδη πλουτήσας εἶναι ἀξιοῖ. Καὶ δὴ πάρεσμεν ἐπὶ τὰς θύρας. Τί οὖν ποιῶ τὸ μετὰ τοῦτο;

ΑΛΕΚ. Ἐπίθες τὸ πτερὸν ἐπὶ τὸ κλεῖθρον.

MIK. Ἰδοὺ ἤδη. ὦ Ἡράκλεις, ἀναπεπέτασται ὥσπερ κλειδί ἡ θύρα.

ΑΛΕΚ. Ἠγοῦ ἐς τὸ πρόσθεν. Ὅρξαι αὐτὸν ἀγρυνούντα καὶ λογιζόμενον;

MIK. Ὅρῳ νῆ Δία πρὸς ἀμαυράν τε καὶ διψῶσαν τῇν θρυαλλίδα, καὶ ὠχρὸς δ' ἐστὶν οὐκ οἶδ' ὅθεν, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ κατέσκληκεν ὄλος ἐκτετηκώς, ὑπὸ φροντίδων δηλαδὴ· οὐ γὰρ νοσεῖν ἄλλως ἐλέγετο.

ΑΛΕΚ. Ἀκουσον ἃ φησιν· εἴση γὰρ ὅθεν οὕτως ἔχει.

ΣΙΜΩΝ. Οὐκοῦν τάλαντα μὲν ἐβδομήκοντα ἐκείνα πάνυ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῇ κλίνῃ κατορώρυκται καὶ οὐδεὶς ὄλος εἶδε, τὰ δὲ ἑκατάδεκα εἶδεν, οἶμαι, Σωσύλου δ' ἱπποκόμοιο ὑπὸ τῇ φάντῃ κατακρύπτοντά με· ὄλος γοῦν περὶ τὸν ἱππῶνά ἐστιν οὐ πάνυ ἐπιμελής ἄλλως οὐδὲ φιλόπονος ὢν. Εἰκὸς δὲ διηρπάσθαι πολλῶν πλείω τούτων, ἢ πόθεν γὰρ δ' Ἰτίσιος παρὶχούς οὕτω μεγάλους ὤμωνιεναι χθὲς ἐλέγετο ἢ τῇ γυναικὶ ἐλλόβδιον ἐωνῆσθαι πέντε δραχμῶν ὄλων; Τάμ' αὖ οὗτοι σπαθῶσι τοῦ κακοδαίμονος. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐκπόματα ἐν ἀσφαλεῖ μοι ἀπόκειται τοσαῦτα ὄντα· δέδισα γοῦν μὴ τις ὑπορύξας

MIC. Quomodo hoc clausis januis? nisi forte etiam parietes perfodere me coges.

GALL. Minime: sed Mercurius, cuius ego sacer sum, eximium hoc mihi dedit, si quis longissimam in cauda pennam, quæ propter molliem inflectitur

MIC. At tibi duæ sunt tales.

GALL. Dextram igitur ego culcumque præbuero evellendam, et teneat ille, quamdiu voluero, is aperire januam unamquamque potest, et videre, non visus ipse, omnia.

MIC. Nesciebam te quoque, galle, præstigiatores esse. Verum mihi hoc si semel concesseris, videbis huc translata brevi tempore Simonis omnia: eo enim quum abiero, huc ea transferam; ille vero rursus arrodet, dum producit, soletas.

GALL. Nefas est hoc fieri: præcepit enim mihi Mercurius, si tale quid agat qui habeat pennam, ut cantu meo efficiam ut deprehendatur.

MIC. Non est verisimile quod dicis, furem Mercurium ipsum invidere illud aliis. Sed tamen abeamus; abstinere enim auro, si potero.

GALL. Evelle prius, Micylle, pennam.... Quid hoc? evellisti ambas.

MIC. Sic tutius est, galle, et tibi minus deforme fuerit, ut ne claudices alterutra caudæ parte.

29. GALL. Esto. Ad Simonemne primo abimus, an ad alium quendam divitum?

MIC. Non sane, sed ad Simonem, qui pro disyllabo quadrisyllabus jam, dives factus, esse postulat. Et sane adsumus ad januam. Quid ergo post hæc agam?

GALL. Admove pennam ad seram.

MIC. En jam feci. O Hercules! aperta est velut clavi janua.

GALL. Præcede porro. Viden' eum vigilantem et subducentem rationes?

MIC. Video, per Jovem, ad obscuriusculam quidem et sitientem lucernam: est autem pallidus, nescio unde, galle; et totus exaruit, tabefactus nimirum a curis: neque enim alias ægrotare dictus est.

GALL. Audi quæ dicit: scies enim unde sic habeat.

SIMO. Ergo talenta quidem septuaginta illa secure omnino sub lecto sunt defossa, et nemo omnino vidit: sed sedecim illa vidit me, puto, Sosylus equivo occultantem sub præsepio; semper enim nunc circa stabulum versatur, qui alias omnino nec diligens nec laboris est amans. Verisimile est autem multo his plura esse direpta: unde enim alias tantum sibi salsamentum obsonasse heri Tibius diceretur, aut in aurem emisse contubernali suæ drachmis quinque integris? Omnino mea infelices isti per luxum disperdunt. Sed neque tot pocula in tuto mihi sunt reposita: metu enim ne quis perfosso pariete ea subducat. Multi

τὸν τοῖχον ὑφέλγεται αὐτά· πολλοὶ φθονοῦσι καὶ ἐπι-
βουλεύουσιν μοι, καὶ μάλιστα ὁ γείτων Μίκυλλος.

ΜΙΚ. Νῆ Δία, σοὶ γὰρ ὅμοιος ἐγὼ καὶ τὰ τρύβλια
ὑπὸ μάλης ἀπειμι ἔχων.

ΑΛΕΚ. Σιώπα, ὦ Μίκυλλε, μὴ καταφωράσῃ πα-
ρόντας ἡμᾶς.

ΣΙΜ. Ἀριστον γοῦν ἀγρυπνῶν αὐτὸν διαφυλάττειν
ἅπαντα· περίεμι διαναστάς ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν. Τίς
οὗτος; ὁρῶ σέ γε, ὦ τοιχωρύχε· Μὰ Δί', ἐπεὶ
κίων γε ὦν τυγχάνεις, εὖ ἔχει. Ἀριθμήσω αὖθις ἀνο-
ρύξας τὸ χρυσίον, μὴ τί με πρῶην διέλαθεν. Ἰδοὺ
πάλιν ἐφόρηκέ τις ἐπ' ἐμέ δηλαδή· πολιορκεῖμαι καὶ
ἐπιβουλεύομαι πρὸς ἀπάντων. Ποῦ μοι τὸ ξιφίδιον;
ἂν λάβω τινά· . . . ὅσπινωμεν αὖθις τὸ χρυσίον.

30. ΑΛΕΚ. Τοιαῦτα μὲν σοι, ὦ Μίκυλλε, τὰ Σί-
μωνος. Ἀπίωμεν δὲ καὶ παρ' ἄλλον τινά, ἕως ἔτι ὀλί-
γον τῆς νυκτὸς λοιπὸν ἐστίν.

ΜΙΚ. ὦ καχόδαμον, οἷον βιοὶ τὸν βίον. Ἐχθροῖς
οὕτω πλουτεῖν γένοιτο. Κατὰ κόρης δ' οὖν πατάξας
αὐτὸν ἀπελθεῖν βούλομαι.

ΣΙΜ. Τίς ἐπάταξέ με; ληστεύομαι ὁ δυστυχής.

ΜΙΚ. Οἴμωξε καὶ διαγρύπνει καὶ ὅμοιος γίγνου το
χρῶμα τῷ χρυσῷ προστετηκὼς αὐτῷ. Ἡμεῖς δὲ παρὰ
Γνίφωνα εἰ δοκεῖ τὸν δανειστὴν ἴωμεν· οὐ μακρὰν δὲ
καὶ οὗτος οἰκεῖ. Ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡμῖν ἡ θύρα.

31. ΑΛΕΚ. Ὅρῃς ἐπαγρυπνοῦντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ
φροντίδων, ἀναλογιζόμενον τοὺς τόκους καὶ τοὺς δακτύ-
λους ἥδη κατεσκληκῶτα, ὃν δεήσει μετ' ὀλίγον πάντα
ταῦτα καταλιπόντα σιληφν ἢ ἐμπέδα ἢ κυνόμευαν γε-
νέσθαι;

ΜΙΚ. Ὅρῳ καχόδαμονα καὶ ἀνόητον ἄνθρωπον
οὐδὲ νῦν πολλὴ τῆς σιληφς ἢ ἐμπέδος ἄμεινον βιοῦντα.
Ὡς δὲ καὶ οὗτος ἐκτέτχεν ὁλος ὑπὸ τῶν λογισμῶν.
Ἐπ' ἄλλον ἀπίωμεν.

32. ΑΛΕΚ. Παρὰ τὸν σὸν Εὐκράτην, εἰ δοκεῖ.
Καὶ ἰδοὺ γὰρ, ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡ θύρα· ὥστε εἰσώμεν.

ΜΙΚ. Πάντα ταῦτα μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμὰ ἦν.

ΑΛΕΚ. Ἐτι γὰρ σὺ δνειρώττεις τὸν πλοῦτον; Ὅρῃς
δ' οὖν τὸν Εὐκράτην αὐτὸν μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου πρε-
σβύτην ἄνθρωπον;

ΜΙΚ. Ὅρῳ νῆ Δία καταπυγροσύνην καὶ πασχητα-
σμόν τινα καὶ ἀσέλγειαν οὐκ ἀνθρωπίνην· τὴν γυναῖκα
δὲ ἐτέρωθεν ὑπὸ τοῦ μαγείρου μοιγευσμένην καὶ αὐτῇν.

33. ΑΛΕΚ. Τί οὖν; ἐθέλεις ἂν καὶ τούτων κληρο-
νομεῖν, ὦ Μίκυλλε, καὶ πάντα ἔχειν τὰ Εὐκράτους;

ΜΙΚ. Μηδαμῶς, ὦ ἀλεκτρυῶν· λιμῷ ἀπολοιμῶν
πρότερον. Χαιρέτω τὸ χρυσίον καὶ τὰ δαίπνα, δύο
ὁβολοὶ ἐμοὶ γε πλοῦτός ἐστι μάλλον ἢ τοιχωρυχεῖσθαι
πρὸς τῶν οἰκετῶν.

ΑΛΕΚ. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡμέρα γὰρ ἦδη ἀμφὶ τὸ λυ-
καυγὲς αὐτὸ, ἀπίωμεν οἰκαδὲ παρ' ἡμᾶς· τὰ λοιπὰ δὲ
ἐς αὖθις ὄψεαι, ὦ Μίκυλλε.

invidet mihi et insidiantur, et maxime Micylus hic vici-
nus.

MIC. Ita me Jupiter : tui nempe similis ego, et patellas
sub ala habens abeo.

GALL. Tace, Micylle, ne adessee nos deprehendat.

SIM. Optimum igitur fuerit ut somno me abstineam et
ipse custodiam omnia : surgens circumibo domum. Quis
hic? equidem te video, perfossor parietum ... Per Jovem,
quandoquidem columna es, bene habet. Numerabo iterum
effossum aurum, num quid me forte nuper fugit. En ite-
rum aliquis strepitum dedit, nempe me petens : obsideo et
clanculum oppugnor ab omnibus. Ubi mihi pugio? si quem
deprehendero Sepeliamus rursus aurum.

30. GALL. Talis tibi Simonis conditio, Micylle. Abea-
mus vero etiam ad alium quendam, dum paucillum adhuc
noctis superest.

MIC. Infelix! qualem vivit vitam! Inimicis ita divitibus
esse contingat! Percussa ergo illius mala volo discedere.

SIM. Quis me percussit? a latronibus miser pereō!

MIC. Plora et vigila, et similis quantum ad colorem
auro tuo evade, illi intabescens. Nos vero, si videtur,
ad Gniphonem eamus danistam : non procul autem hic
etiam habitat. Aperta nobis hæc quoque janua.

31. GALL. Vides vigilantem hunc quoque præ curis, com-
putantem usuras, et digitis jam aridis tabe, quem paullo
post oportebit, relictis hisce omnibus, blattam aut culi-
cem aut muscam fieri?

MIC. Video miserum et dementem hominem, ne nunc
quidem blatta aut culice melius viventem. Quam vero
hic quoque totus putandis rationibus contabuit! Ad alium
abeamus.

32. GALL. Ad Eucratem tuum, si videtur. Et ecce
aperta et hæc est janua. Ingrediamur ergo.

MIC. Istæc omnia paullo ante mea erant.

GALL. Adhucnam divitias tu somnias? Vides igitur Eu-
craten ipsum a suo servo ... hominem senem?

MIC. Video, ita me Jupiter, pædicationem et morbum
pathicum et libidinem non humanam : uxorem vero altero
in angulo a coquo adulterio pollui ipsam quoque.

33. GALL. Quid ergo? velisne istorum quoque heres
fieri, Micylle, et omnia habere Eucratis?

MIC. Nequaquam, galle : fame prius inteream. Valeant
aurum et cæna! duo oboli mihi quidem divitiæ sunt potius
quam si præda fierem servorum.

GALL. Sed nunc, dies enim jam circa ipsum diluculum
est, domum ad nos abeamus : reliqua alio tempore, Mi-
cylle, videbis.

XLVI.

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ ἢ ΥΠΕΡΝΕΦΕΛΟΣ.

1. ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι μέχρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός· τούντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω παρασάγγαι που πεντακόσιοι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἦδη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς ἀνοδος καὶ ταῦτα γένοιτ' ἂν εὐζώνῳ ἀετῷ μιᾷς ἡμέρας.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Τί ταῦτα πρὸς Χαρίτων, ὦ Μένιππε, ἀστρνομεῖς καὶ ἥσυχῃ πως ἀναμετρεῖς; πάλαι γὰρ ἐπακροῶμαι σου ἀκολουθῶν ἡλίου καὶ σελήνας, ἔτι δὲ τὰ φορτικὰ ταῦτα σταθμούς τινας καὶ παρασάγγας ὑποζεύζοντος.

ΜΕΝ. Μὴ θαυμάσῃς, ὦ ἐταῖρε, εἰ μετέωρα καὶ διαίρια δοκῶ σοι λέγειν· τὸ κεφάλαιον γὰρ δὴ πρὸς ἑμαυτὸν λογιζομαι τῆς ἐναγχοῦς ἀποδημίας.

ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦγαθέ, καθάπερ οἱ Φοίνικες ἀστροὺς ἐτεκμαίρου τὴν ὁδόν;

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς ἐποιούμην τὴν ἀποδημίαν.

ΕΤΑΙΡ. Ἡράκλεις, μακρόν τινα τὸν ὄνειρον λέγεις, εἰ γε σαυτὸν ἐλαθεῖς κατακοιμηθεὶς παρασάγγας ὅλους.

2. ΜΕΝ. Ὀνειρον γάρ, ὦ τᾶν, δοκῶ σοι λέγειν ὅς ἀρίτως ἀφίγμαι παρὰ τοῦ Διός;

ΕΤΑΙΡ. Πῶς ἔφησθα; Μένιππος ἡμῖν διοπετῆς πάρεστιν ἐξ οὐρανοῦ;

ΜΕΝ. Καὶ μὴν ἐγὼ σοι παρ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πάνου Διὸς ἦκα τήμερον θαυμάσια καὶ ἀκούσας καὶ ἰδὼν· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπερϋφραίνομαι τὸ πέρα πίστεως εὐτυγεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ πῶς ἂν ἐγωγε, ὦ θεσπέσιε καὶ Ὀλύμπιε Μένιππε, γεννητὸς αὐτὸς καὶ ἐπίγειος ὢν ἀπιστεῖν δυνάμην ὑπερνεφέλω ἀνδρὶ καὶ ἴνα καθ' Ὅμηρον εἰπω τῶν Οὐρανίωνων ἐνί; Ἀλλ' ἐκείνᾳ μοι φράσον, εἰ δοκεῖ, τίνα τρόπον ἦρθης ἄνω καὶ ὁπόθεν ἐπορίσω κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος; τὰ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν ὀψιν οὐ πάνυ ἔοικας ἐκείνῳ τῷ Φρυγί, ὥστε καὶ ἡμᾶς εἰκάζειν καὶ σὲ οἰνοχοήσοντά που ἀνάρπαστον γεγενῆσθαι πρὸς τοῦ ἀετοῦ.

ΜΕΝ. Σὺ μὲν πάλαι σκώπτων δῆλος εἶ, καὶ θαυμαστόν οὐδὲν εἴ σοι τὸ παράδοξον τοῦ λόγου μύθῳ δοκεῖ προσφερές. Ἀτὰρ οὐδὲν ἐδέησέ μοι πρὸς τὴν ἀνοδὸν οὔτε τῆς κλίμακος οὔτε παιδικὰ γενέσθαι τοῦ ἀετοῦ· οἰκεία γὰρ ἦν μοι τὰ πτερά.

ΕΤΑΙΡ. Τούτῳ μὲν ἦδη καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Δαιδάλον ἔφησθα, εἰ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλελήθεις ἡμᾶς ἰέρας τις ἢ κολοῖός ἐξ ἀνθρώπου γεγόμενος.

ΜΕΝ. Ὀρθῶς, ὦ ἐταῖρε, καὶ οὐκ ἀπο σκοποῦ εἰ-
κασας· τὸ Δαιδάλειον γὰρ ἐκεῖνο σόφισμα τῶν πτερῶν καὶ αὐτὸς ἐμηχανησάμην.

3. ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦ τολμηρότατε πάντων, οὐκ ἐδε-
δοίκες μὴ καὶ σύ που τῆς θαλάττης καταπεσοῖν Με-

XLVI.

ICAROMENIPPUS sive HYPERNEPHELOS.

1. MENIPPUS. Igitur ter mille hæc erant a terra stadia ad lunam usque, quæ prima nobis mansio : hinc ad solem sursum parasangæ circiter quingenti : hinc vero in ipsum cælum et arcem Jovis arduam ascensus ; et hæc fuerint expedito aquilæ unius diel.

SODALIS. Quid hæc, per Gratias, Menippe, de astris disputas, et immurmurans ea velut dimetiris? olim enim, dum sequor, te audio soles et lunas, insuper vero etiam plebeia istæc nomina, mansiones quasdam et parasangas, peregrina ratione memorare.

MEN. Noli mirari, sodalis, si sublimia atque aëria videor tibi dicere : summam enim apud me nuperæ peregrinationis repeto.

SOD. Tum tu, o bone, sicut Phœniceos stellis signabas viam?

MEN. Non, ita me Jupiter; sed ipsis in astris peregrinatus sum.

SOD. Longum hercle somnium narras, si imprudens parasangas totos dormisti.

2. MEN. Somniumne tibi, amice, videor narrare, qui modo de Jove tibi adsum?

SOD. Quid ais? Menippus nobis a Jove demissus e cœlo adest?

MEN. Ego vero ab ipso tibi illo summo Jove advenio hodie, rebus auditis visisque mirabilibus. Si non credis, at ego hoc ipso nomine vehementer delector, quod ultra fidem beatus sum.

SOD. Et quomodo ego, divine atque Olympie Menippe, natus ipse et terrestris qui sim, fidem negare possim viro supra nubes elato, et, ut secundum Homerum dicam, cœlicolarum uni? Sed illud mihi dic, si videtur, qua ratione sursum sublatus sis, et unde copia tibi tantarum scalarum obtigerit? quantum enim ad speciem, non valde similis es illi Phrygi, ut nos inde conjicere possemus te quoque ad pincernæ forte officium in sublime raptum ab aquila.

MEN. Apparet dudum te ridere : nec mirum si remota a vulgi opinionibus narratio fabulæ similis tibi videtur. Sed nihil opus mihi ad ascensum neque scalis fuit, neque ut amasius fierem aquilæ, qui meas mihi alas habuerim.

SOD. Jam supra ipsum Dædalum est hoc quod narras, si quidem præter cetera, nobis non sentientibus, accipiter vel graculus ex homine factus es.

MEN. Recte, sodalis, neque a scopo procul coniecisti : Dædaleum enim illud alarum commentum ipse quoque machinatus sum.

3. SOD. Tum tu, audacissime omnium, non metuebas ne tu quoque, in aliquam maris regionem delapsus, Me-

νίπκειόν τι πέλαγος ἡμῖν ὥσπερ τὸ Ἰκάριον ἀποδείξεις ἐπὶ τῷ σταυτοῦ ὀνόματι;

MEN. Οὐδαμῶς· ὁ μὲν γὰρ Ἰκαρος ἄτε κηρῷ τὴν πτέρωσιν ἡρμωσμένος, ἔπειδ' ἰκτίστης πρὸς τὸν ἥλιον ἐκείνος ἐτάκη, πτερορρυτῆσας εἰκότως κατέπεσεν· ἡμῖν δὲ ἀκέρωτα ἦν τὰ ὠκύπτερα.

ΕΤΑΙΡ. Πῶς λέγεις; ἤδη γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα με προσάγεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως.

MEN. Ὡδέ πως αἰτὼν εὐμεγέθη συλλαβῶν, ἔτι δὲ γῦπα τῶν καρτερῶν ἀποτεμῶν αὐταῖς ὠλέαις τὰ πτερά μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίνοιαν, εἰ σοι σκολή, δίεμι.

ΕΤΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν· ὡς ἐγὼ σοι μετέωρός εἰμι ὑπὸ τῶν λόγων καὶ πρὸς τὸ τέλος ἤδη κέχνηα τῆς ἀκροάσεως· μηδὲ πρὸς φίλιόν με περιδῶς ἄνω που τῆς διηγήσεως ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον.

4. MEN. Ἄκουε τοίνυν· οὐ γὰρ ἀστείον γε τὸ θέαμα κεχνηῶτα φίλον ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταῦτα ὡς σὺ φῆς ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον. Ἐγὼ γὰρ ἔπειδ' ἰκτίστης ἐξετάζων τὰ κατὰ τὸν βίον γελοῖα καὶ ταπεινά καὶ ἀδέξια τὰ ἀνθρώπινα πάντα εὕρισκον, πλούτους λέγω καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας, καταφρονήσας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν ἀσχολίαν τῶν ἀληθῶς σπουδαίων ὑπολαβὼν ἀνακύπτειν τε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀποδρέπειν ἐπειρώμην· καὶ μοι ἐνταῦθα πολλήν τινα παρεῖχε τὴν ἀπορίαν πρῶτον μὲν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν σοφῶν καλούμενος κόσμος· οὐ γὰρ εἶχον εὕρεῖν οὐδ' ὅπως ἐγένετο οὔτε τὸν δημιουργὸν οὔτ' ἀρχὴν οὐδ' ὅ τι τὸ τέλος ἐστὶν αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ κατὰ μέρος ἐπισκοπῶν πολλὴ μᾶλλον ἀπορεῖν ἠναγκαζόμην· τοὺς τε γὰρ ἀστέρας ἑωρῶν αὐτὸν εἶχε τοῦ οὐρανοῦ διερριμμένους καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν τίποτε ἦν ἄρα ἐπόθουν εἰδέναι· μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὴν σελήνην ἀτοπὰ μοι καὶ παντελῶς παράδοξα κατεφαίνετο, καὶ τὸ πολυειδὲς αὐτῆς τῶν σχημάτων ἀπόρρητόν τινα τὴν αἰτίαν ἔχειν ἰδοκίμαζον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀστραπὴ διέφασα καὶ βροντὴ καταρραγεῖσα καὶ ὑετὸς ἢ χῶν ἢ χάλαζα κατενεχθεῖσα καὶ ταῦτα δυσεῖκαστα πάντα καὶ ἀτέκμαρτα ἦν.

5. Οὐκοῦν ἐπειδήπερ οὕτω διακείμεν, ἀριστον εἶναι ὑπελάμβανον παρὰ τῶν φιλοσόφων τούτων ταῦτα ἔκαστα ἐκμαθεῖν· ὥμην γὰρ ἐκείνους γε πᾶσαν ἔχειν ἀνείπειν τὴν ἀλήθειαν. Οὕτω δὲ τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος αὐτῶν, ὡς ἐνῆν τεκμήρασθαι προσώπου τε σκυθρωπότητι καὶ χροᾷς ὠγρότητι καὶ γενεῖον βαθύτητι — μάλα γὰρ ὑπαγόραι τινὲς καὶ οὐρανογνώμονες οἱ ἄνδρες αὐτίκα μοι κατεφάνησαν — τούτοις ἐγχειρίσας ἐμανυόν καὶ συχρὸν ἀργύριον τὸ μὲν αὐτόθεν ἤδη καταβαλὼν, τὸ δὲ εἰσαυθὺς ἀποδώσειν ἐπὶ κεφαλαίῳ τῆς σοφίας διομολογησάμενος ἡξίου μετρωρὸς τῆς διδασκαλείας καὶ τὴν τῶν ὄλων διακόσμησιν καταμαθεῖν. Οἱ δὲ τοσοῦτον ἄρα ἐδέξαντο με τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἀγνοίας ἀπαλλάξαι, ὥστε καὶ εἰς μέλεις ἀπορίας φέροντες ἐνέβαλον ἀρχὰς τινὰς καὶ τέλη καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ ὕλας καὶ ἰδέας καὶ τὰ τοιαῦτα ὁσημέραι μου

nippeum quoddam pelagus nobis, sicut Icarium, tuo signatum nomine faceres?

MEN. Nequaquam : nam Icarus, cujus pennae cera aptae essent, ubi primum ad solem liquefactus erat, defluentibus pennis non potuit non decidere : at nostrae sine cera fuerunt alae.

SOD. Quid ais? jam enim nescio quomodo sensim me ad veritatem narrationis perducis.

MEN. Sic fere : aquilam cepi bene magnam et vulturem insuper de robustis illis, horum alis cum ipsis humeris abscissis sed potius totum ab initio inde consilium, si tibi otium est, persequar.

SOD. Omnino vero : suspensus enim sum expectatione narrationis tuae, et fini jam auditionis inbio : neu tu, per ego te amicitias praesidem Jovem obsecro, me negligas in alto fere tuae narrationis auribus quasi suspensum.

4. MEN. Audi ergo : non enim lepidum est spectaculum, hiantem amicum desiluisse, eumque suspensum, ut tu ais, auribus. Ego enim quum primum examinandis vitae rationibus ridicula et humilia et infirma humana omnia deprehendissem, divitias dico et imperia et potestates, contentis illis, ut qui studium circa ista obstat putarem ne rebus vere dignis studio vacare liceret, tollere oculos et ad ipsum hoc universum respicere tentabam. Et hic mihi multam dubitationem objecit primo quidem ipse hic qui a sapientibus mundus vocatur : neque enim invenire poteram quomodo exstitisset, neque opificem, neque principium, neque finem illius, quis esset. Deinde vero per partes quum considerabam, multo magis etiam cogebar dubitare : stellas enim videbam forte fortuna per caelum sparsas, et solem ipsum, quid tandem esset, cupiebam cognoscere. Praesertim vero lunae natura mihi singularis et omnino mira videbatur ; et multiplicem illius figurarum diversitatem occultam quandam causam habere statuebam. Verum etiam fulgur illud impetu per omnia ruens, et prorumpens tonitru, et pluvia, aut nix, aut grando delabens ; haec quoque omnia vel conjectura vel signis erant mihi investigabilia.

5. Ita igitur animo affectus quum essem, optimum factu iudicabam haec de philosophis hisce discere singula : putabam enim illos certe, quicquid verum est, posse dicere. Sic ergo delectis illorum optimis, quantum colligere licebat e vultus tristitia et colore pallido et menti hirsutiae (valde enim altiloqui et caeli consulti homines isti statim mihi videbantur) : his ergo me quum commissem, magna vi pecuniae partim e vestigio representata, partim in futurum pro summa et fastigio sapientiae promissa, postulabam doceri quomodo de sublimitate rerum disputandum esset, et ornatum hujus universi ediscere. At illi tantum aberat ut veteri illa me ignorantia liberarent, ut in multo etiam majores me dubitationes conjicerent, principia quaedam, et fines, et atomos, et inania, et materias, et talia quoti-

καταχέοντες. Ὁ δὲ πάντων ἔμοι νοῦν ἐδόκει χαλεπώτατον, ὅτι μηδὲν ἄτερος θατέρω λέγοντες ἀκολουθοῦν, ἀλλὰ μαχόμενα πάντα καὶ ὑπεναντία ἑμῶς πείθεσθαι τέ με ἤθισον καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ λόγον ἕκαστος ὑπάγειν ἐπειρώτων.

ΕΤΑΙΡ. Ἀτοπὸν λέγεις, εἰ σοφοὶ ὄντες οἱ ἄνδρες ἑστασίζον πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν ὄντων καὶ οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐδοῦζον.

6. MEN. Καὶ μὴν, ὦ ἑταῖρε, γελᾶσθι ἀκούσας τὴν τε ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τερατουργίαν, οἳ γε πρῶτα μὲν ἐπὶ γῆς βεβηκότες καὶ μηδὲν τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἡμῶν ὑπερέχοντες, ἀλλ' οὐδὲ δξύτερον τοῦ πλησίον δεδορκότες, ἐνίοι δὲ ὑπὸ γήραος ἢ ἀργίας ἀμολυῦντες, ὅμως οὐρανοῦ τε πέρατα διόρῳν ἔρασκον καὶ τὸν ἥλιον περιεμέτρουν καὶ τοῖς ὑπὲρ τὴν σελήνην ἐπεβάτευσον καὶ ὅσπερ ἐκ τῶν ἀστέρων καταπεσόντες μεγέθει τε αὐτῶν καὶ σχήματι διεξήσαν, καὶ πολλάκις, εἰ τύχοι, μὴδὲ ὁπόσοι στάδιοι Μεγαρόθεν Ἀθήναζε εἰσιν ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι τὸ μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου χωρίον ὁπόσων εἴη πηχῶν τὸ μέγεθος ἐτόλμων λέγειν, ἀέρος τε ὕψος καὶ θαλάττης βάθος καὶ γῆς περιόδους ἀναμετροῦντες, ἔτι δὲ κύκλους καταγράφοντες καὶ τρίγωνα ἐπὶ τετραγώνοις διασχηματίζοντες καὶ σφαῖρας τινὰς ποικίλας τὸν οὐρανὸν δῆθεν αὐτὸν ἐπιμετροῦντες.

7. Ἐπειτα δὲ κάκεινο πῶς οὐκ ἄγνωμον αὐτῶν καὶ παντελῶς τετυφωμένον τὸ περὶ τῶν οὕτως ἀδήλων λέγοντας μηδὲν ὡς εἰκάζοντας ἀπορρίνεσθαι, ἀλλ' ὑπερδιατείνεσθαι τε καὶ μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις ὑπερβολὴν ἀπολιμπάνειν μονονουχὶ διομνυμένους μύθρον μὲν εἶναι τὸν ἥλιον, κατοικεῖσθαι δὲ τὴν σελήνην, ἑδατοποτεῖν δὲ τοὺς ἀστέρας τοῦ ἡλίου καθάπερ ἱμονίῃ τι τὴν ἱκμάδα ἐκ τῆς θαλάττης ἀνασπῶντος καὶ ἄπασιν αὐτοῖς τὸ ποτὸν ἐξ ἴσου διανέμεντος.

8. Τὴν μὲν γὰρ ἐναντιότητα ὁπόση τῶν λόγων ῥᾶδιον καταμαθεῖν. Καὶ σκόπει πρὸς Διὸς, εἰ ἐν γειτόνῳ ἐστὶ τὰ δόγματα καὶ μὴ πάμπαν διεστηκότα· πρῶτα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ κόσμου γνώμη διάφορος, εἰ γε τοῖς μὲν ἀγέννητός τε καὶ ἀνώλεθρος εἶναι δοκεῖ· οἳ δὲ καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον εἰπεῖν ἐτόλμησαν, οὓς καὶ μάλιστα ἐθαύμαζον θεὸν μὲν τινα τεχνίτην τῶν ὄλων ἐφιστάντας, οὐ προστιθέντας δὲ οὔτε ὄντων ἤκων οὔτε ὅπου ἐστὼς ἕκαστα ἐτεκταίνετο, καίτοι πρό γε τῆς τοῦ παντός γενέσεως ἀδύνατον καὶ χρόνον καὶ τόπον ἐννοεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς καὶ θαυματοποιούς ἄνδρας λέγεις.

MEN. Τί δ', εἰ ἀκούσεις, ὦ θαυμάσιε, περὶ τε ἰδεῖν καὶ ἀσωμάτων ἃ διεξέρχονται ἢ τοὺς περὶ τοῦ πέρατός τε καὶ ἀπείρου λόγους; καὶ γὰρ αὖ καὶ αὕτη νεανικὴ αὐτοῖς ἡ μάχη, τοῖς μὲν τέλει τὸ πᾶν περιγράφουσι, τοῖς δὲ ἀτέλεις τοῦτο εἶναι ὑπολαμβάνουσιν. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ παμπόλους τινὰς εἶναι τοὺς κόσμους ἀπεράντον καὶ τῶν ὡς περὶ ἐνὸς αὐτῶν διαλεγόμενων

die mihi offundentes. Quod autem omnium mihi videbatur difficillimum, illud erat, quod quum nemo illorum quicquam diceret in quo conveniret ipsi cum altero, sed pugnantia omnia et sibi contraria, tamen persuadere mihi postulabant, et ad suam quisque rationem tentabant deducere.

SOD. Mira narras, si viri sapientes de natura rerum inter se dissederunt, neque eadem de iisdem rebus senserunt.

6. MEN. Quin tu ridebis, amice, si audias jactantiam illorum et prodigiosas in disputando præstigias : qui primum constituti in terra, et nihilo nobis, qui humi repimus, eminentiores, sed ne acutius quidem alio quovis cernentes, quidam vero etiam præ senectute vel inertia cæcipientes, tamen et cæli se fines pervidere dicerent, et solis circuitum metirentur, et per ea quæ supra lunam sunt incederent, et, tanquam de stellis delapsi, magnitudines illarum et formas enarrarent, et sæpe, si fors ita ferebat, non hoc quidem, quot stadia Megaris sint Athenas usque, accurate scientes, interjecta inter lunam et solem regio quot sit unarum auderent dicere, aerisque altitudines et profunditates maris et terræ circuitus dimetientes, insuper vero describentes circulos, et triangula super quadratis formantes, et sphaeras quasdam varias, cælum nempe ipsum perme-
tientes.

7. Deinde vero illud etiam in ipsis qui non impudens et omnino infatum? quod de rebus adeo obscuris quum agant, nihil pro conjectura proferunt, sed ultra modum contendunt, neque ullam ceteris superlationem relinquunt, ac tantum non dejerant, candentem massam esse solem, habitari lunam, aquam hibern stellæ, quum sol tanquam puteali quodam fune humorem e mari hauriat, et omnibus illis æqualiter potum dispenset.

8. Quanta quidem sit inter sententias illorum pugna facile est discere. Et vide, per Jovem, utrum vicina sint hæc placita, et non plurimum inter se dissidentia : primo enim illis sententia de mundo diversa est, quandoquidem aliis generationis et interitus expers esse videtur; alii vero opificem illius et modum constructionis dicere ausi sunt, quos vel maxime admiratus sum, qui deum quidem aliquem artificem hujus universi constituerunt, non adjecerunt autem neque unde veniens, neque ubi consistens fabricatus sit omnia; quum tamen ante exortum hujus universi neque tempus neque locus cogitari possit.

SOD. Audaces sane quosdam et præstigiatores homines narras.

MEN. Quid vero, si audias illos, carissime, de idæis et incorporeis quæ disputant, aut illorum de fine et infinito sermones? nam hæc quoque vehemens illis pugna est, aliis fine quodam totum hoc circumscribentibus, aliis autem infinitum id esse putantibus. Verum etiam permultos quosdam esse mundos pronuntiabant, et eos, qui tanquam de uno

κατεγίνωσκον. Ἐτερος δὲ τις οὐκ εἰρηνικὸς ἀνὴρ πόλεμον τῶν θίων πατέρα εἶναι ἐδόξαζε.

9. Περὶ μὲν γὰρ τῶν θεῶν τί χρὴ καὶ λέγειν; ὅπου τοῖς μὲν ἀριθμὸς τις ὁ θεὸς ἦν, οἱ δὲ κατὰ κυνῶν καὶ χηνῶν καὶ πλατάνων ἐπώμουντο. Καὶ οἱ μὲν τοὺς ἄλλους ἅπαντας θεοὺς ἀπελάσαντες ἐνὶ μόνῳ τῇ τῶν θίων ἀρχῇ ἀπένεμον, ὥστε ἡρέμα καὶ ἀχθεσθαὶ με τοσαύτην ἀπορίαν θεῶν ἀκούοντα· οἱ δὲ ἔμπαλιν ἐπιδαψιλεύμενοι πολλοὺς τε αὐτοὺς ἀπέφαινον καὶ διελόμενοι τὸν μὲν τινα πρῶτον θεὸν ἐπεκάλουν, τοῖς δὲ τὰ δεύτερα καὶ τρίτα ἐνεμον τῆς θεότητος· ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀσώματον τι καὶ ἄμορφον ἡγούντο εἶναι τὸ θεῖον, οἱ δὲ ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διανοοῦντο. Εἴτα καὶ προνοεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων οὐ πᾶσιν ἐδόκουν οἱ θεοί, ἀλλ' ἥσάν τινες οἱ τῆς συμπάσης ἐπιμελείας αὐτοὺς ἀφιέντες, ὥσπερ ἡμεῖς εἰώθαμεν ἀπολύειν τῶν λειτουργῶν τοὺς παρηθηκότας· οὐδὲν γὰρ εἴ τι τοῖς κωμικοῖς δορυφορήμασιν ἰοικότας αὐτοὺς εἰσάγουσιν. Ἐνιοὶ δὲ ταῦτα πάντα ὑπερβάντες οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι θεοῦς τινὰς ἐπίστευον, ἀλλ' ἀδέσποτον καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι τὸν κόσμον ἀπελιμπανον.

10. Τσιγάρτοι ταῦτα ἀκούων ἀπιστεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμων ὑψιδρεμέτας τε καὶ ἡγυγενίους ἀνδράσιν· οὐ γὰρ εἶχόν γε ὅπη τῶν λόγων τραπόμενος ἀνεπιληπτόν τι αὐτῶν εὐροιμι καὶ ὑπὸ θατέρου μηδαμῇ περιτρεπόμενον. Ὡστε δὴ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἀτεχνῶς ἐπασχον· πολλὰ μὲν γὰρ ἂν ὥρμησα πιστεύειν τινὶ αὐτῶν,

ἔτερος δὲ με θυμὸς ἔρκεν.

Ἐφ' οἷς ἅπασιν ἀμχανῶν ἐπὶ γῆς μὲν ἀκούσεσθαι τι περὶ τούτων ἀληθὲς ἀπεγίνωσκον, μίαν δὲ τῆς συμπάσης ἀπορίας ἀπαλλαγὴν ὥμην εἶσεσθαι, εἰ αὐτὸς περὶ τοῦ πῶς ἀνέλθοιμι ἐς τὸν οὐρανόν. Τούτου δὲ μοι παρῆγε τὴν ἐλπίδα μάλιστα μὲν καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ λογοποιὸς Αἰσωπος ἀετοῖς καὶ κανθάροις, ἐνίοτε καὶ καμήλοισι βάσιμον ἀποφαίνων τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν περοφυτῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατόν εἶναι μοι κατεφανέτο· εἰ δὲ γυπὸς ἢ ἀετοῦ περιθελίμην πτερὰ — ταῦτα γὰρ μόνον διαρκέσαι πρὸς μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος — τάχα ἂν μοι τὴν πείραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἐτέραν ἀπέτεμον εὖ μάλα· εἴτα διαδῆσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἀρμυσάμενος καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτεροῖς λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας ἐπειρώμην ἑμαυτοῦ τὸ πρῶτον ἀναπηδῶν καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν καὶ ὅσπερ οἱ χῆνες ἔτι χαμαιτεπτοῖς ἐπαιρόμενος καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως· ἐπεὶ δὲ ἐπῆκουέ μοι τὸ πρᾶγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἡπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκα ἑμαυτὸν κατὰ τοῦ κρηνοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον.

11. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν καὶ ἄρας ἀπὸ Πάρνηθος ἢ ἀπὸ Ὑμητοῦ μέχρι Γερανείας ἐπείτομην, εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὸν

disputarent, damnabant. Alius vero quidam, vir minime pacificus, bellum patrem universorum esse sentiebat.

9. De diis enim quid opus etiam est dicere? ubi quibusdam numerus erat deus; alii vero per canes, et aseres, et plantanos dejerabant. Et alii quidem, reliquis diis omnibus exactis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant, adeo ut intra me aegre ferrem, quum tantam audirem deorum inopiam; alii contra liberales, et multos pronunciabant et divisis provinciis unum quendam primum deum vocabant, aliis secundas aut tertias divinitatis partes tribuebant. Præterea quidam incorporeum quiddam et forma carens esse dicebant numen; alii de eo tanquam de corpore cogitabant. Tum etiam curam gerere nostrarum rerum non omnibus videbantur dii; sed erant quidam qui omni illos cura solverent, uti nos solemus seniores liberare ministeris: nulla enim in re non comicis satellitiis similes illos introducunt. Alii, hæc omnia supergressi, ne esse quidem omnino deos credebant, sed sine domino, sine duce ferri mundum patiebantur.

10. Verum enim hæc audiens fidem negare non audebam altifremis et bene barbatis viris; nec tamen habebam ad quam partem disputationum conversus aliquid reprehensione vacuum reperire et ab altero nusquam eversum. Itaque plane Homericum illud usu mihi venit: nam sæpe quidem impetus me capiebat ut uni illorum crederem,

prohibebat at impetus alter.

Propter quæ omnia non inveniens quomodo in terra auditus sim de hisce rebus verum, desperabam: unam vero dubitationis liberationem putavi futuram, si ipse volucris quacumque ratione factus in cælum ascenderem. Hujus autem rei mihi spem præbebat maxime quidem cupiditas, tum vero et fabularum scriptor Æsopus, qui aquilis et scarabæis, quin aliquando camelis viam in cælum aperuit. Atque ut ipsi mihi nascerentur alæ, id quidem nulla ratione fieri posse apparebat: si vero vulturis aut aquilæ mihi applicarem alas (has enim solas sufficere ad humani corporis magnitudinem), fortasse successurum mihi experimentum. Comprehensis ergo illis avibus, alterius dextram alam, vulturis autem alteram curiose amputavi: tum revinctas quum circa humeros loris validis aptassem, et ubi extremæ pennæ sunt, ansas quasdam parassem manibus; ipse me primum experiebar, exsultans et subserviens manibus, tollens me, anserum instar, de humo paullulum, et cum volatu avetrinis etiam digitis progrediens. Quum vero obediret mihi negotium, jam audacius tentabam experimenta, atque conscensa arce, inde me per præceps in theatrum ipsum demisi.

11. Quumque sine periculo devolassem, alta jam et sublimis cogitabam, solvensque a Parnethæ vel Hymetto, Geraneam usque volabam, atque hinc deinde in summam

Ἀκροκόρινθον ἄνω, εἴτα ὑπὲρ Φολῆς καὶ Ἐρυμάνθου μέχρι πρὸς τὸ Ταύγετον. Ἥδη δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος ἐκμελετημένον τελείως τε καὶ ὑψητέως γενόμενον οὐκέτι καὶ νεοττῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλύμπον ἀναβάς καὶ ὡς ἐντὴν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος τὸ λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἰλιγγῶν ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν πάμπλου τῶν νεφῶν ἀποσπάσας, ἡσθόμην κάμνοντος ἑμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν γυνίην. Προσελάσας οὖν καὶ καθέζόμενος ἐπ' αὐτῆς διανεπαυόμην ἐς τὴν γῆν ἄνωθεν ἀποβλέπων καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἐκαῖνος ἄρτι μὲν τῶν ἵπποπολων Θρηκῶν καθορώμενος, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν καὶ μετ' ὀλίγον, εἰ δοξεί μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποιήλης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιμπλάμην.

ΕΤΑΙΡ. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα λέγοις ἄν, ὦ Μένιππε, ἵνα μὴδὲ καθ' ἐν ἀπολειπώμεθα τῆς ἀποδημίας, ἀλλ' εἰ τί σοι καὶ δδοῦ πάρεργον ἰσότηρται, καὶ τοῦτο εἰδῶμεν ὡς ἔγωγε οὐκ ὀλίγα προσδοκῶ ἀκούσεσθαι σχήματος τε περὶ γῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀπάντων, οἷά σοι ἄνωθεν ἐπισκοποῦντι καταφαίνετο.

MEN. Καὶ ὁρθῶς γε, ὦ ἑταῖρε, εἰκάσεις διόπερ ὡς οἷόν τε ἀναβάς ἐπὶ τὴν σελήνην τῷ λόγῳ συναποδήμει τε καὶ συνεπισκόπαι τὴν ἑλὴν τῶν ἐπὶ γῆς διάθεσιν.

12. Καὶ πρῶτον γέ μοι πάνυ μικρὰν δόκει τινα τὴν γῆν ὄραν, πολλὸν λέγω τῆς σελήνης βραχυτέραν, ὥστε ἐγὼ ἄφνω κατακύψας ἐπὶ πολλὴν ἡπόρουν ποῦ εἴη τὰ τηλικαῦτα ὄρη καὶ ἡ τοσαύτη θάλαττα; καὶ εἰ γε μὴ τὸν Ῥόδιον κολοσσὸν ἰδεασάμην καὶ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, εὖ ἴσθι, παντελῶς ἄν με ἡ γῆ διαλαθε. Νῦν δὲ ταῦτα ἡψηλὰ ὄντα καὶ ὑπερανιστηκότα καὶ ὁ Ὀκεανὸς ἡρέμα πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστίβων διεσημαίνε μοι γῆν εἶναι τὸ δρώμενον. Ἐπεὶ δὲ ἅπαρ τὴν ὅσιν ἐς τὸ ἀτρενὲς ἀπηρεισάμην, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἤδη μοι καταφαίνετο, οὐ κατὰ ἔθνη μόνον καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς οἱ πλεόντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γύναια, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅποσα τρέφει ζεῖδωρος ἄρουρα.

ΕΤΑΙΡ. Παντελῶς ἀπίθανά φης ταῦτα καὶ αὐτοῖς ὑπεναντία· ὅς γὰρ ἄρτίως, ὦ Μένιππε, τὴν γῆν ἐξήτεις ὑπὸ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ἐς βραχὺ συνεσταλμένην, καὶ εἰ γε μὴ ὁ κολοσσὸς ἐμψυσέ σοι, τάχ' ἂν ἄλλο τι ὥσθης ὄραν, πῶς νῦν καθάπερ Λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγιγνώσκεις τὰ ἐπὶ γῆς, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ θηρία, μικροῦ δεῖν τὰς τῶν ἐμπίδων νεοττίας;

13. MEN. Εὖ με ὑπέμνησας ὁ γὰρ μάλιστα ἐχρῆν εἰπεῖν, τοῦτο οὐκ οἶδ' ὅπως παρέλιπον. Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν μὲν ἐγνώρισα τὴν γῆν ἰδὼν, τὰ δ' ἄλλα οὐχ οἷός τε ἦν καθορᾶν ὑπὸ τοῦ βάθους ἅτε τῆς ὕψεως μηκέτι ἐφικνουμένης, πάνυ μ' ἦνία τὸ χρῆμα καὶ πολλὴν παρεῖχε

Corinthi arcem; deinde supra Phoen. et Erymanthum usque ad Taygetum. Jam igitur satis meditatus audax facinus, quum perfectus essem et altivolans, non amplius quæ pullorum sunt cogitabam, sed conscenso Olympo, viatico assumpto quam poterat fieri levissimo, ceterum recta coelum versus tendebam, primo quidem vertigine mihi ob profunditatem oboriente, deinde autem id ipsum quoque ferebam facile. Quum vero ad ipsam jam lunam delatus essem, multum relictis a tergo nubibus, fatigatum me sentiebam, et maxime ala sinistra, vulturina. Appulsus ergo in ea consedi interquiescens, in terram de superiori loco despicens, et, ut Homericus ille Jupiter, modo equestrium Thracum terram despectans, modo Mysorum, paulo post autem, si videbatur mihi, Græciam, Persidem, et Indiam: e quibus omnibus varia quadam voluptate perfundebar.

SOD. Igitur illa quoque dixeris, Menippe, ne vel unum quiddam illius nos peregrinationis fugiat; sed si quid etiam obiter tibi observatum sit, illud quoque sciamus: non pauca enim me auditurum exspecto equidem de figura terre omniumque quæ in illa sunt, qualia tibi de loco superiore intuenti sint visa.

MEN. Recte istuc, amice, conjicis. Itaque, quatenus fieri potest ascendens in lunam, cogitatione mecum peregrinare et universam eorum, quæ in terra sunt, positionem considera.

12. Et primum quidem puta mihi parvam omnino terram te quandam videre, multum dico luna minorem; adeo ut ego sæpe despicens multum dubitarem ubi essent tanti montes et ingens adeo mare: et nisi Rhodiorum istum colossus vidiissem, et illam in Pharo turrim, plane me, bene noris, tellus effugisset. Jam vero illa excelsa et eminentia, et placide refulgens ad solem Oceanus, terram esse quod videretur mihi indicarunt. Quum vero semel visum intentum fixissem, tota jam hominum vita mihi apparuit, non per gentes modo et urbes, sed ipsi distincte, qui navigarent, qui prælia committerent, qui colerent agrum, qui causas agerent, tam mulierculæ, animalia, et simpliciter quæ tellus alma nutrit omnia.

SOD. Omnino improabilia sunt quæ dicis, et sibi invicem contraria. Qui enim modo terram, Menippe, quærebas ab interjecto spatio in breve contractam, et nisi colossus eam tibi indicasset, forte aliud videre tibi visus esses: quomodo nunc, tanquam Lynceus aliquis factus subito, quæcumque supra tellurem sunt cognoscis, homines, animalia, et parum abest quin culicum pulliterni?

13. MEN. Bene facis quod me admones: quod enim maxime dicendum erat, illud nescio quomodo prætermisi. Quum enim ipsam quidem terram visu agnoscerem, reliqua vero perspicere ob profunditatem non possem, visu jam non amplius pertingente, valde me ea res angebat et mul-

τὴν ἀπορίαν. Κατῆρει δὲ ὄντι μοι καὶ ὀλίγου δεῖν δεδακρυμένῳ ἐφίσταται κατόπιν ὀφυστικῆς Ἑμπεδοκλῆς, ἀνθρακίας τις ἰδεῖν καὶ σποδοῦ πλέως καὶ κατωπημέ- νος· καὶ γὰρ μὲν, ὡς εἶδον — εἰρήσεται γάρ — ὑπετα- ράχθην καὶ τινὰ σελήνατον δαίμονα ᾤκηθην ὄρν· ὁ δὲ, Θάρρει, φησὶν, ὦ Μένιππε,

οὗτις τοι θεὸς εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις;

ὁ φυσικὸς οὗτός εἰμι Ἑμπεδοκλῆς· ἐπεὶ γὰρ ἐς τοὺς κρατῆρας ἑμαυτὸν φέρων ἐνέβαλον, ὁ καπνὸς με ἀπὸ τῆς Αἴτης ἀρπάσας δεῦρ' ἀνήγαγε, καὶ νῦν ἐν τῇ σε- λήνῃ κατοικῶ ἀεροδατῶν τὰ πολλὰ καὶ σιτοῦμαι δρό- σον. Ἡκω τοίνυν σὲ ἀπολύσω τῆς παρουσίας ἀπορίας· ἀνιῇ γὰρ σὲ, οἶμαι, καὶ στρέψει τὸ μὴ σαφῶς τὰ ἐπὶ γῆς ὄρν. Εὐ γὰρ ἐποίησας, ἦν δ' ἐγὼ, βέλτιστε Ἑμ- πεδοκλῆς, κάπειδ' ἀντάχιστα κατὰπτωμαι πάλιν ἐς τὴν Ἑλλάδα, μεμνήσομαι σπένδειν τέ σοι ἐπὶ τῆς καπνο- δοκῆς κὰν ταῖς νομηνίαις πρὸς τὴν σελήνην τρίς ἐγγα- γῶν προσεύχεσθαι. Ἀλλὰ μὰ τὸν Ἑνδυμῖωνα, ἦ δ' ὅς, οὐχὶ τοῦ μισθοῦ χάριν ἀφίγμαι, πέπονθα δὲ τί τὴν ψυχὴν ἰδὼν σὲ λελυπημένον. Ἄτὰρ οἶσθα ὅ τι δράσας δευδερχῆς γενήσῃ;

14. Μὰ Δῖ', ἦν δ' ἐγὼ, ἦν μὴ σύ μοι τὴν ἔχλυν πῶς ἀφελῆς ἀπὸ τῶν ὁμμάτων· νῦν γὰρ δὴ λημῶν οὐ μετρίως δοκῶ. Καὶ μὴν οὐδὲν γε, ἦ δ' ὅς, ἐμοῦ δεήσει· τὸ γὰρ δευδαρχῆς αὐτὸς ᾤκησεν ἡκεῖς ἔχων. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν; οὐ γὰρ οἶδ', ἔφη. Οὐκ οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ἀετοῦ τὴν πτέρυγα τὴν δεξιὰν περικείμενος; Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγὼ· τί δ' οὖν πτέρυγι καὶ ὀφθαλμῷ κοινόν ἐστιν; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ζῶων ἀετὸς ἐστὶν δευωπέστατος, ὥστε μόνος ἀντίον δέδορκε τῷ ἡλίῳ, καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ γνήσιος ἀετὸς, ἦν ἀσκαρ- δαμυκί πρὸς τὰς ἀκτῖνας βλέπει. Φασὶ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μοι ᾤκησεν μεταμέλει, ὅτι δεῦρο ἀνίων οὐχὶ τὸ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀετοῦ ἐνεθέμην τοὺς ἐμούς ἐξελών· ὡς νῦν γε ἡμιτελὲς ἀφίγμαι καὶ οὐ πάντα βασιλικῶς ἐνεσκευ- ασμένος, ἀλλ' ὅμοια τοῖς νόθοις ἐκείνοις καὶ ἀποκηρύ- κτοις. Καὶ μὴν πάρα σοί, ἦ δ' ὅς, αὐτίκα μάλα τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἔχειν βασιλικόν· ἦν γὰρ ἐβελήσῃς μι- κρὸν ἀναστὰς ἐπισχὼν τοῦ γυπὸς τὴν πτέρυγα θατέρᾳ μόνῃ περυῖσθαι, κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν δευδερχῆς ἔσῃ· τὸν γὰρ ἕτερον οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀμβλύτερον δευδερχέαι τῆς μερίδος ὄντα τῆς χειρόνος. Ἄλις, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ καὶ ὁ δεξιὸς μόνος ἀε- τῶδες βλέπει· οὐδὲν γὰρ ἂν ἔλαττον γένοιτο, ἐπεὶ καὶ τοὺς τέκτονας πολλὰκις ἐορακέναι μοι δοκῶ θατέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ἄμεινον πρὸς τοὺς κανόνας ἀπευθύνοντας τὰ ξύλα. Ταῦτα εἰπὼν ἐποίουν ἅμα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑμπεδο- κλέους παρηγγελμένα· ὁ δὲ κατ' ὀλίγον ὑπαπῶν ἐς καπνὸν ἤρεμα διελύετο.

15. Κάπειδ' ἀντάχιστα ἐπερυζάμην, αὐτίκα με φῶς πάμπαν περιελαμψε καὶ τὰ τέως λαθάνοντα πάντα διαφαίνετο· κατακύψας γοῦν ἐς τὴν γῆν ἐώρων σαφῶς τὰς πόλεις, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γιγνόμενα, καὶ οὐ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσους οἴκοι ἐπραττον οἶδ'.

tam praebebat sollicitudinem. Quum autem demisso essem animo et tantum non lacrimarer, a tergo mihi astat physi- cus philosophus Empedocles, carbonarius ad speciem et cinere oppletus et assatus : ego vero quum viderem (dice- tur enim), aliquantum perturbatus, lunarem quendam me genium videre putabam equidem. At ille, Bono, inquit, animo esto, Menippe;

Non ego sum divus; quid me immortalibus aequas?

physicus ille sum Empedocles. Quum enim in crateras ipse me dejecissem, vapor me de Aetna correptum luc ap- pulit : et jam in luna habito, multum incedens per aera, et rore pascor. Venio igitur exsoluturus te praesenti sollici- tudine : angit enim te, puto, et torquet, quod non distincte quae in terra fiunt vides. Bene sane facis, inquam, optime Empedocles, et quum primum in Græciam iterum devola- vero, memor ero ut libem tibi in fumario, et noviluniis ad lunam ter hians te adorem. Verum ita me Endymion, in- quit, non huc veni mercedis causa; sed animo commotus sum, quum te tristem viderem. Verum scin' quo facto acutum visum nancisci possis?

14. Non equidem, per Jovem, inquam, nisi tu mihi caliginem quodammodo abstergas ab oculis : nunc enim lip- pire non mediocriter mihi videor. Quin tu, inquit, nihil mea opera indigebis, qui acumen illud ipse jam de terra allatum habes. Quid igitur hoc est? neque enim novi, inquam. An nescis, inquit, te dextram aquilæ alam alliga- tam habere? Ego vero, inquam : quid vero alæ et oculo commune est? Quod, inquit, multum visus acuminet reliquis animantibus praestat aquila, adeo ut solus contra solem obtueatur; et ob id ipsum est rex et verus germanusque aquila, si nihil nictans radios intueatur. Aiunt ista, inquam : et jam poenitet me, quod huc quum ascenderem, non ereptis meis oculis aquilinis eorum loco mihi imposui : qui sic im- perfectus nunc venerim, nec regie per omnia instructus; sed similis sum spuris istis et abdicatis. Quin penes te est, inquit, statim alterum oculum habere regium : si enim volueris, surgens paulum, retenta vulturis ala, alteram solam movere, pro ratione alæ dextro oculo acutum cernes; alter enim oculus fieri non potest quin obtusius cernat, qui deterioris partis sit. Satis fuerit, inquam, si vel solus dexter aquilinum cernat; neque enim quicquam mihi de- cesserit, quandoquidem fabros etiam vidisse mihi videor alterutro oculorum melius ad regulas ligna dirigere. Cum his verbis simul faciebam quod praeceperat Empedocles : ille vero sensim se subducens in fumum paulatim dissolve- batur.

15. Ac vix cæperam movere alam, quum statim ingens me lux circumfulsit, et quæ adhuc latuerant, apparebant omnia. Despicens igitur in terram, dilucide videbam ur- bes, homines, ea quæ fiebant, neque illa solum quæ sub divo, sed quæ domi etiam faciebant homines, quum latere

μενοι λαμβάνειν, Πτολεμαῖον μὲν συνόντα τῇ ἀδελφῇ, Λυσιμάχῳ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύοντα, τὸν Σελεύκου δὲ Ἀντίοχον Στρατονικήν διανεύοντα λάθρα τῇ μητρὶ, τὸν δὲ Θετταλὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀναιρούμενον καὶ Ἀντίγονον μοιχεύοντα τοῦ υἱοῦ τὴν γυναῖκα καὶ Ἀττάλῳ τὸν υἱὸν ἐγγέοντα τὸ φάρμακον, ἐτέρωθι δ' αὖ Ἀρσάκην φονεύοντα τὸ γύναιον καὶ τὸν εὐνούχον Ἀρβάκην ἔλκοντα τὸ ξίφος ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην, Σπατίῳ δὲ ὁ Μῆδος ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τῶν δορυφορούντων εἵλετο ἐξω τοῦ ποδὸς σκύφῳ χρυσῷ τὴν ὀφρὺν κατηλόμενος. Ὅμοια δὲ τοῦτοις ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξὶ γιγνόμενα ἐν τοῖς βασιλείοις ἦν ὁρᾶν, μοιχεύοντας, φονεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀρπάζοντας, ἐπιπορκούντας, δεδιότας, ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων προδιδόμενους.

16. Καὶ τὰ μὲν τῶν βασιλέων τοιούτην παρίσχη μοι τὴν διατριβήν, τὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολλὴ γελοιώτερα· καὶ γὰρ αὖ κακείνους ἑώρων, Ἑρμόδιωρον μὲν τὸν Ἐπικούρειον χιλίων ἑνεκα δραχμῶν ἐπιπορκούντα, τὸν Στωϊκὸν δὲ Ἀγαθοκλέα περὶ μισθοῦ τῷ μαθητῇ δικάζόμενον, Κλεινίαν δὲ τὸν βήτορα ἐκ τοῦ Ἀσκληπιδίου φιάλην ὑφαιρούμενον, τὸν δὲ Κυνικὸν Ἡρόφιλον ἐν τῷ χαμαιτυπείῳ καθευδόντα. Τί γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, τοὺς τοιχωρυχοῦντας, τοὺς δικάζομένους, τοὺς δανείζοντας, τοὺς ἀπαιτοῦντας; ὅλως γὰρ ποικίλη καὶ παντοδαπὴ τις ἦν ἡ θέα.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ μὴν καὶ ταῦτα, ὦ Μένιππε, καλῶς εἶχε λέγειν· εἴκει γὰρ οὐ τὴν τυχούσαν τερπωλὴν σοι παρεσχῆσθαι.

ΜΕΝ. Πάντα μὲν ἐξῆς διελθεῖν, ὦ φιλότης, ἀδύνατον, ὅπου γε καὶ ὁρᾶν αὐτὰ ἔργον ἦν· τὰ μέντοι κεφάλαια τῶν πραγμάτων τοιαῦτα ἐφαίνετο οἷά φησιν Ὅμηρος τὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· οὐ μὲν γὰρ ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι, ἐτέρωθι δὲ δικαστήρια καὶ ἐκκλησίαι, καὶ ἕτερον δὲ μέρος ἐθεύε τις, ἐν γειτόνων δὲ πενθῶν ἄλλος ἐφαινετο· καὶ ὅτε μὲν ἐς τὴν Γετικὴν ἀποβλέψαιμι, πολέμουντας ἂν ἑώρων τοὺς Γέτας· ὅτε δὲ μεταβαίην ἐπὶ τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ἦν ἰδεῖν μικρὸν δὲ ἐπικλίνας τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ θάτερα τοὺς Αἰγυπτίους γεωργοῦντας ἐπέβλεπον, καὶ ὁ Φοῖνιξ δὲ ἐνεπορεύετο καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῆστευε καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγύτο καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδίκαιετο.

17. Ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γιγνομένων χρόνον ὥρα σοι ἥδη ἐπινοεῖν ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν οὗτος ἐφαίνετο. Ὅσπερ ἂν εἰ τις παραστησάμενος πολλοὺς χορευτάς, μᾶλλον δὲ πολλοὺς χορούς, ἔπειτα προστάξειε τῶν ἀδόντων ἑκάστῳ τὴν συνῳδίαν ἀφέντα ἴδιον ἄδειν μέλος, φιλοτιμουμένου δὲ ἑκάστου καὶ τὸ ἴδιον περαινόντος καὶ τὸν πλησίον ὑπερβαλέσθαι τῇ μεγαλοφωνίᾳ προθυμουμένου, ἄρα ἐνθυμῇ πρὸς Διὸς οἷα γένοιτ' ἂν ἡ ψῆξ;

ΕΤΑΙΡ. Παντάπασιν, ὦ Μένιππε, παγγέλοιος καὶ τετραγαμένης.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ ἐταῖρε, τοιοῦτοι πάντες εἰσιν

se putarent : Ptolemæum coeumtem cum sorore, invidiam Lysimacho filium, Seleuci Antiochum filium furim innuentem Stratonicæ novercæ, interfici ab uxore Alexandrum Thessalum, et Antigonom stupro uxorem filii pollentem, et miscentem Attalo venenum filium; et rursus ab altera parte mulierculam quam Arsaces interficeret, et eunuchum Arbacem, dum gladium stringit in Arsacen, Spatinus autem Medus e convivio a satellitibus foras trahatur pedq, scypho aureo contusus circa supercilium. Si milia hisce et apud Scythas et Thraces fieri in regis videre erat, adulteros, homicidas, insidiatore, raptore, perjuros, metuentes, alios qui proderentur a familiarissimis.

16. Ac regum quidem res sicne detinuerunt : privatorum autem multo magis ridiculæ. Nam illos etiam videbam Hermodorum Epicureum propter mille drachmas pejerare; Stoicum Agathoclem de mercede litigare cum discipulo; Cliniam rhetorem ex Æsculapii templo phialam subducere; Cynicum Herophilum pernoscere in fornice. Quid enim dicam alios, qui parietes perfoderent, qui causas haberent, qui fœnori darent, qui exigent? in universum enim varium quoddam et omnigenum erat spectaculum.

SOD. Verum etiam talia bene esset si diceres : videntur enim non vulgarem tibi præbuisse voluptatem.

MEN. Omnia quidem deinceps ut enarrem, carissime, fieri non potest, quum etiam videre ipsa difficile fuerit : rerum summa rerum capita talia videbantur, qualia Homerus ait fuisse illa in scuto expressa. Hic enim epulæ erant ac nuptiæ, ab altera parte judicia et conciones; alia parte sacrificabat aliquis, in vicinia autem lugens alius apparebat. Et quoties ad Geticam respicerem, pugnantes videbam Getas; quoties vero transirem ad Scythas, videre erat errantes in plaustris : paulum vero deflexo in partem alteram oculo, colentes agrum Ægyptios spectabam; mercaturam exercebat Phœnix, et Cilix latrocinabatur, flagellis cædebatur Laco, Atheniensis litigabat.

17. Hæc omnia quum eodem tempore fierent, jam potes cogitare quis iste cinnus visus sit. Velut si quis cantatoribus conductis multis, vel choris potius, deinde jubeat canentium unumquemque, relicto concentu, suum sibi carmen canere; studiose autem faciente unoquoque et suum peragentem canticum, et superare vocis magnitudine prope stantem conante, numquid cogitatione comprehendis, per Jovem, qualis ille cantus futurus sit?

SOD. Omnino quidem, Menippe, ridiculus maxime et confusus.

MEN. Enimvero tales, sodalis, sunt omnes illi in terra

οἱ ἐπὶ γῆς χορευταὶ καὶ τοιαύτης ἀναρμοστίας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος συντέτακται, οὐ μόνον ἀπὸδὰ φεγγομένων, ἀλλὰ καὶ ἀνομοίων τὰ σχήματα καὶ τὰναντία κινουμένων καὶ ταυτὸν οὐδὲν ἐπινοοῦντων, ἄχρι ἂν αὐτῶν ἕκαστον ὁ χορηγὸς ἀπελάσῃ τῆς σκηνῆς οὐκέτι δεῖσθαι λέγων· τοῦντεῦθεν δὲ ὅμοιοι πάντες ἤδη σιωπῶντες, οὐκέτι τὴν συμμιγῇ ἐκείνην καὶ ἄτακτον ὦδὴν ἀπάρχοντες. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ γε ποικίλῳ καὶ πολυειδεῖ τῷ θεάτρῳ πάντα μὲν γελοῖα δῆπουθεν ἦν τὰ γινόμενα·

18. μάλιστα δὲ ἐπ' ἐκείνοις ἐπῆει μοι γελᾶν τοῖς περὶ γῆς ὄρων ἐρίζουσι καὶ τοῖς μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ τῷ τῷ Σικυώνιον πεδίον γεωργεῖν ἢ Μαραθῶνος ἔχειν τὰ περὶ τὴν Οἰνὸν ἢ Ἀχαρνῆσι πλέθρα κεκτηθῆαι χιλία· τῆς γοῦν Ἑλλάδος ὅλης, ὡς τότε μοι ἄνωθεν ἐφαίνετο, δακτύλων οὓσης τὸ μέγεθος τεττάρων κατὰ λόγον, οἶμαι, ἢ Ἀττικῇ πολλοστημόριον ἦν. Ὅστε ἐνενοῦν, ἐφ' ὁπόσω τοῖς πλουσίοις τούτοις μέγα φρονεῖν κατελείπετο· σχεδὸν γὰρ ὁ πολυπληθρότατος αὐτῶν μίαν τῶν Ἐπικουρείων ἀτόμων ἐδόκει μοι γεωργεῖν. Ἀποβλέψας δὲ δὴ καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον, εἶτα τὴν Κυνosuρίαν γῆν ἰδὼν ἀνεμνήσθην περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν Αἰγυπτίου φακοῦ πλατυτέρου, τοσοῦτοι ἔπεσον Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων μιᾶς ἡμέρας. Καὶ μὴν εἰ τινα ἰδοίμι ἐπὶ χρυσῷ μέγα φρονούντα, ὅτι δακτύλου τε εἶχεν ὀκτὼ καὶ φιάλας τέτταρας· πᾶν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐγέλω· τὸ γὰρ Πάγγαιον ὅλον αὐτοῖς μετάλλοις κεγχριαῖον ἦν τὸ μέγεθος.

19. ΕΤΑΙΡ. Ὁ μακάριε Μένιππε τῆς παραδόξου θεάς. Αἱ δὲ δὴ πόλεις πρὸς Διὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ πηλικοὶ διεφαίνοντο ἄνω·

MEN. Οἶμαι σε πολλάκις ἤδη μυρμηκῶν ἀγορὰν ὁρακέναι, τοὺς μὲν εἰλουμένους, ἐνίους δὲ ἐξόντας, ἐτέρους δὲ ἐπανιόντας αὐθις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὁ μὲν τις τὴν κόπρον ἐκφέρει, ὁ δὲ ἀρπάσας ποθὲν ἢ κυάμου λέπος ἢ πυροῦ ἡμίτομον θεῖ φέρων. Εἰκὸς δὲ εἶναι παρ' αὐτοῖς κατὰ λόγον τοῦ μυρμηκῶν βίου καὶ οἰκοδόμους τινὰς καὶ δημαγωγούς καὶ πρυτάνεις καὶ μουσικούς καὶ φιλοσόφους. Πλὴν αἶ γε πόλεις αὐτοῖς ἀνδράσι ταῖς μυρμηκίαις μάλιστα ἐώκεσαν. Εἰ δέ σοι δοκεῖ μικρὸν τὸ παράδειγμα, τὸ ἀνθρώπους εἰκάσαι τῇ μυρμηκῶν πολιτείᾳ, τοὺς παλαίους μύθους ἐπίσκεψαι τῶν Θεταλῶν· εὐρήσεις γὰρ τοὺς Μυρμιδόνας, τὸ μαχिमώτατον φύλον, ἐκ μυρμηκῶν ἀνδρας γεγονότας. Ἐπειδὴ δ' οὖν πάντα ἱκανῶς ἑώρατο καὶ κατεγεγέλαστό μοι, διασεισας ἐμαυτὸν ἀνεπτόμην

δῶματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.

20. Οὐπω στάδιον ἀνελγύθειν καὶ ἡ Σελήνη γυναικεῖαν φωνὴν προῖεμένη, Μένιππε, φησὶν, οὗτος ὄναιο, διακόνησάί μοι τι πρὸς τὸν Δία. Λέγοις ἂν, ἦν δ' ἐγὼ βαρὺ γὰρ οὐδὲν, ἦν μὴ τι φέρειν δέῃ. Πρεσβεῖαν, ἔφη, τινὰ οὐ χαλεπὴν καὶ δέησιν ἀπένεγκαι παρ' ἐμοῦ τῷ Διί· ἀπείρηκα γὰρ ἤδη, Μένιππε, πολλὰ καὶ δεινὰ

LECIANUS. I.

cantatores, et ex tali inconcinnitate vita hominum constructa est, non voces modo dissonas edentium, sed figura etiam et habitu dissimilium, contrarioque se motu moventium, et nihil idem cogitantium, donec unumquemque illorum de scena choragus exigit, non amplius illo opus esse dicens. Ab eo inde tempore similes omnes jam tacentes, neque amplius confusum illum et inordinatum cantum invicem turbantes. Verum in ipso hoc vario et multiforini theatro ridicula scilicet erant, quæ fierent, omnia :

18. maxime vero illos ridere subiit, qui de terræ finibus contendunt, et qui magni sibi videntur eo, quod Sicyonium campum exercent, aut Marathonis ea habent quæ sunt vicina Cenoæ, aut Acharnis jugera mille possident : quum enim universa, ut tunc mihi ex alto videbatur, Græcia quattuor digitos lata esset, pro portione, opinor, Attica aliquota de plurimis pars erat. Cogitabam igitur quantillum esset in quo divitibus illis, ut magni sibi viderentur, relinqueretur : fere enim, qui illorum plurima jugera possidet, unam de Epicuri atomis mihi videbatur colere. Despicens autem in Peloponnesum quoque, ac Cynosuriam deinde terram videns, recordatus sum de quantilla regione, quæ lente Ægyptia latior non videretur, tot Argivorum et Lacedæmoniorum die uno ceciderint. Verum etiam auro sibi placentem si quem viderem, quod anulos haberet octo et phialas quattuor, vehementer hunc quoque ridebam : Pangæus enim totus cum metallis granum milii magnitudine æquabat.

19. SOD. O beate Menippe admirabilis spectaculi nomine ! Urbes autem, per ego te Jovem, et ipsi viri quanti superne videbantur ?

MEN. Puto jam sæpe te formicarum forum vidisse, discurrentes in orbem alias, alias exeuntes, alias redeuntes rursus in oppidum : atque alia stercus egerit, alia raptum undecumque aut fabæ corticem, aut triticum dimidiatum, cum illo currit. Verisimile est autem esse apud illas, pro portione vitæ formicarum, et architectos quosdam, et populi duces, et senatores, et musicos, et philosophos. Verum ipsa cum suis viris oppida formicetis maxime similia erant. Si vero parva tibi videatur comparatio, conferte homines formicarum civitati, antiquas Thessalorum fabulas considera : invenies enim Myrmidonas, pugnacissimam gentem, homines ex formicis ortos. Quum ergo satis omnia visa mihi pariter ac derisa essent, concusso corpore evolavi domos

ad Jovis ægisoni post cetera numina divum.

20. Stadium nondum evolaveram, quum muljebreu. Luna vocem emittens, Menippe, inquit, ita tibi bene succedat ! ministra mihi apud Jovem aliquid. Dixeris, inquam : nihil enim grave est, nisi forte ferendum aliquid sit. Legationem, inquit, non difficilem, et preces defer a me ad Jovem. Patientiam enim consumi, Menippe, omnem,

παρὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούουσα, οἷς οὐδὲν ἑτερόν ἐστιν ἔργον ἢ τὰμὰ πολυπραγμονεῖν, τίς εἰμι καὶ πηλίκῃ ἢ καὶ δι' ἥντινα αἰτίαν διχότομος ἢ ἀμφίκυρτος γίνομαι. Καὶ οἱ μὲν κατοικεῖσθαι μέ φασιν, οἱ δὲ κατόπτρου δίκην ἐπικρέμασθαι τῇ θαλάττῃ, οἱ δὲ ὅτι ἂν ἕκαστος ἐπινοήσῃ τοῦτό μοι προσάπτουσι. Τὰ τελευταῖα δὲ καὶ τὸ φῶς αὐτὸ κλοπιμαῖόν τε καὶ νόθον εἶναι μοι φασιν ἄνωθεν ἔχον παρὰ τοῦ Ἥλιου, καὶ εὐ παύονται καὶ πρὸς τοῦτόν με ἀδελφὸν ὄντα μου συγχροῦσαι καὶ στασιάσαι προαιρούμενοι· οὐ γὰρ ἱκανὰ ἦν αὐτοῖς ἢ περὶ αὐτοῦ εἰρήκασαι τοῦ Ἥλιου λίθον αὐτὸν εἶναι καὶ μύδρον διάπυρον.

21. Καίτοι πόσα ἐγὼ συνεπίσταμαι αὐτοῖς ἢ πράττουσι τῶν νυκτῶν ἀσυχρὰ καὶ κατὰπτυστα οἱ μεθ' ἡμέραν σκυθρωποὶ καὶ ἀνδρώδεις τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμα σεμνοὶ καὶ ὑπὸ τῶν ιδιῶν ἀποβλεπόμενοι; Καὶ γὰρ μὲν ταῦτα ὁρῶσα ὁμῶς σιωπῶ· οὐ γὰρ ἡγοῦμαι πρέπειν ἀποκαλύψαι καὶ διαφωτίσαι τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας διατριβὰς καὶ τὸν ἐπὶ σκηνῆς ἑκάστου βίον, ἀλλὰ καὶ τινὰ ἰδὼ αὐτῶν μοιχεύοντα ἢ κλέπτοντα ἢ ἄλλο τι τολμῶντα νυκτερινῶτατον, εὐθὺς ἐπισπασαμένη τὸ νέφος ἐνεκαλυψάμην, ἵνα μὴ δεῖξω τοῖς πολλοῖς γέροντας ἀνδρας βθεῖ πῶγων καὶ ἀρετῇ ἐνασχημονούντας. Οἱ δὲ οὐδὲν ἀνιᾶσι διασπαράττοντές με τῷ λόγῳ καὶ πάντα τρόπον ὑβρίζοντες, ὥστε νῆ τὴν Νύκτα πολλάκις ἐβουλεύσάμην μετοικῆσαι ὅτι πορρωτάτῳ, ἵν' αὐτῶν τὴν περιέργον ἂν γλῶτταν διέφυγον. Μένονσο τοίνυν ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τῷ Διὶ καὶ προσθεῖναι δ' ὅτι μὴ δυνατόν ἐστὶ μοι κατὰ χώραν μένειν, ἦν μὴ τοὺς φυσικοὺς ἐκείνους ἐπιτρίψῃ καὶ τοὺς διαλεκτικοὺς ἐπιστομίῃ καὶ τὴν Στοὰν κατασκάψῃ καὶ τὴν Ἀκαδημίαν καταφλέξῃ καὶ παύσῃ τὰς ἐν τοῖς περιπάτοις διατριβὰς· οὕτω γὰρ ἂν εἰρήνην ἀγοίμι ὁσημέραι παρ' αὐτῶν γεωμετρούμενη.

22. Ἔσται ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἀνάντες ἔτεινον τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,

ἐνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φέινετο ἔργα·

μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνη βραχεῖά μοι καθωρᾶτο καὶ τὴν γῆν ἤδη ἀπέκρυπτε. Λαβὼν δὲ τὸν ἥλιον ἐν δεξιᾷ διὰ τῶν ἀστερῶν πετόμενος τριταῖος ἐπλησίασα τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μοι ὡς εἶχον εὐθὺς εἶσω παριέναι· ῥαδίως γὰρ ᾤμην διαλαθεῖν ἅτε ἐξ ἡμισίας ὦν αἰετός, τὸν δὲ αἰετὸν ἡπιστάμην ἐκ παλαιοῦ συνῆθῃ τῷ Διὶ· ὕστερον δὲ ἐλογισάμην ὡς τάχιστα καταφωράσουσί με γυπὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα περιεῖμενον. Ἀριστον οὖν χρίνας τὸ μὴ παρακινδυνεύειν ἔκωπτον προσελθὼν τὴν θύραν. Ὑπακούσας δὲ ὁ Ἑρμῆς καὶ τούνομα ἐκπυθόμενος ἀπῆκε κατὰ σπουδὴν φράσων τῷ Διὶ, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσεκλήθην πάνυ δεδιώς καὶ τρέμων, καταλαμδάνω τε πάντας ἅμα συγκαθημένους οὐδὲ αὐτοὺς ἀφροντίδας ὑπετάραττε γὰρ ἡσυχῇ τὸ παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντας ἀνθρώπους ἀφίξεσθαι προσεδόκων τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπτερωμένους.

multa illa et molesta audiendo a philosophis, quibus nulum aliud opus est, quam curiose de me disputare, quæ sim et quanta, vel quam ob causam dimidiata aut gibbosa fiam. Et alii etiam habitari me aiunt; alii, speculi instar impendere mari; alii, quicquid quisque excogitaverit, illud mihi applicant. Denique ipsam quoque lucem furtivam esse mihi et adulterinam aiunt, ut quæ desuper e Sole veniat; nec desinunt etiam cum hoc fratre me meo committere et dissidium inter nos excitare velle: neque enim satis illis erant quæ de ipso Sole dixerant, lapidem illum esse et massam ignitam.

21. Quanquam quot ego illis conscia sum quæ noctibus faciunt turpia et despuenda, severi illi interdum et viriles obtutu, et habitu graves, et conspiciendi plebeis! Atque ego videns ista tamen taceo: neque enim decere arbitror revelari atque illuminari illas noctium transigendarum rationes, et istam uniuscujusque in scena vitam: verum si quem illorum video adulterium committentem aut furantem, aut aliud quid patrantem maxime nocturnum, statim nube contracta me involvo, quo ne ostendam multitudini viros senes in barba proluxa et in virtutis professione tarpiter se gerentes. At illi nihil remittunt lacerare me sermonibus suis et omnibus contumeliis afficere. Itaque, per Noctem, sæpe cogitavi migrare quam longissime, ubi illorum linguam male sedulam possem effugere. Memento igitur ista renunciare Jovi, et adjicere, non posse me loco meo manere, nisi physicos illos obterat, et os obturet dialecticis, et Porticum evertat, et comburat Academiam, finemque imponat illis in Peripato commorationibus: ita enim forte quieti agam ego, quam quotidie isti dimetiuntur.

22. Fiet istuc, inquiebam, et simul ardua via tendebam cœlum versus,

nulli ubi comparent hominumve boumve labores:

paullo post enim ipsa quoque luna parva mihi videbatur, terramque jam occultabat. A dextris autem relicto sole inter astra volans, tertio die appropinquavi cœlo. Ac primo quidem statueram statim sicut eram ingredi: facile enim futurum putabam uti laterem, qui ex dimidia parte essem aquila; aquilam autem ab antiquo inde familiarem Jovi esse noveram: deinde vero cogitabam, celeriter me deprehensum ab illis iri, qui alteram vulturis alam affixam haberem. Optimum ergo ratus illud periculum non subire, accedens pulso januam. Exauduit Mercurius, et explorato nomine, abit celeriter nuntiaturus Jovi. Ac paullo post intro vocatus, metuens sane ac tremens, deprehendo simul assidentes omnes, ne ipsos quidem sollicitudinis expertes: insperata quippe ista mea peregrinatio aliquantum illos commoverat, et exspectabant tantum non jam omnes adventuros esse homines eodem modo alatos.

23. Ὁ δὲ Ζεὺς μάλα φοβερώς ὀρμὴν τε καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἀπιδῶν φησὶ

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς;

Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, μικροῦ μὲν ἐξέθανον ὑπὸ τοῦ δέους, εἰσθήκειν δὲ ὅμως ἀγανῆς καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλοφωνίας ἐμβρονοντημένος. Χρόνῳ δ' ἑμαυτὸν ἀναλαβὼν ἅπαντα διηγούμενη σαφῶς ἀνωθεν ἀρξάμενος, ὡς ἐπιθυμήσαιμι τὰ μετέωρα ἐκμαθεῖν, ὡς ἔλθοιμι παρὰ τοὺς φιλοσόφους, ὡς τάναντία λεγόντων ἀκούσαιμι, ὡς ἀπαγορεύσαιμι διασπώμενος ὑπὸ τῶν λόγων, εἴτα ἐξῆς τὴν ἐπίνοιαν καὶ τὰ πτερὰ καὶ τὰλλα πάντα μέχρι πρὸς τὸν οὐρανόν· ἐπὶ πᾶσι δὲ προσέθηκα τὰ ὑπὸ τῆς Σελήνης ἐπεσταλμένα. Μειδιόσας δ' οὖν ὁ Ζεὺς καὶ μικρὸν ἐπανεῖ; τῶν ὀφρῶν, Τί ἂν λέγοις, φησὶν, Ὁ τοῦ πέρι καὶ Ἐφιάλτου, ὅπου καὶ Μένιππος ἐτόλμησεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν; Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐπὶ ξενίᾳ σε καλοῦμεν, αὐρίον δὲ, ἔφη, περὶ ὧν ἤκεις χρηματίσαντες ἀποτέμφομεν. Καὶ ἅμα ἐξαναστὰς ἐβάδιζεν εἰς τὸ ἐπηκώτατον τοῦ οὐρανοῦ· καιρὸς γάρ ἦν ἐπὶ τῶν εὐχῶν καθέζεσθαι.

24. Μεταξὺ τε προῖων ἀνέκρινέ με περὶ τῶν ἐν τῇ γῇ πραγμάτων, τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα, πόσου νῦν ὁ πυρὸς ἔστιν ὥνιος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰ σφόδρα ἡμῶν ὁ πέρυσσι χειμῶν καθίκετο, καὶ εἰ τὰ λάχνα δεῖται πλείονος ἐπομβρίας· μετὰ δὲ ἡρώτα εἰ τις ἐτι λείπεται τῶν ἀπὸ Φειδίου, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἑλλείπειν Ἀθηναῖοι τὰ Διάσια τοσοῦτων ἑτῶν, καὶ εἰ τὸ Ὀλύμπιον αὐτῷ ἐπιτελέσαι διανοοῦνται, καὶ εἰ συνελήφθησαν οἱ τὸν ἐν Δωδυνῇ νεὼν σεσυληκότες. Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων ἀπεκρίναμην, Εἰπέ μοι, Μένιππε, ἔφη, περὶ δὲ ἐμοῦ οἱ ἀνθρωποὶ τίνα γνῶμην ἔχουσι; Τίνα, ἔφη, δέσποτα, ἡ τὴν εὐσεβεστάτην, βασιλέα σε εἶναι πάντων θεῶν; Παῖξεις ἔχων, ἔφη· τὸ δὲ φιλόκαινον αὐτῶν ἀκριβῶς οἶδα, κἂν μὴ λέγῃς. Ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε καὶ μάντις ἐδόκουν αὐτοῖς καὶ ἰατρός καὶ πάντα ὅλως ἦν ἐγὼ,

μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγναι,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί·

καὶ ἡ Δωδώνη τότε καὶ ἡ Πῖσα λαμπραὶ καὶ περίβλεπτοι πᾶσιν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τοῦ καπνοῦ τῶν θυσιῶν οὐδὲ ἀναβλέπειν μοι δυνατόν· ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς μὲν Ἀπολλῶν τὸ μαντεῖον κατεστήσατο, ἐν Περγᾷ μὲν δὲ τὸ ἱατρεῖον ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ τὸ Βενδίδειον ἐγένετο ἐν Θράκῃ καὶ τὸ Ἀνουβίδειον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸ Ἀρτεμῖσιον ἐν Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θέουσι καὶ πανηγύρεις ἀνάγουσι καὶ ἑκατόμβας παριστᾶσιν, ἐμὲ δὲ ὅσπερ παρηδηκὸτα ἱκανῶς τετιμηκέναι νομίζουσιν, ἂν διὰ πέντε ὅλων ἑτῶν θύσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τοιγαροῦν ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμικοὺς ἴδοις τῶν Πλάτωνος νόμων ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν.

25. Τοιαῦτ' ἄττα διεξιόντες ἀπικινόμεθα εἰς τὸ χωρίον, ἐνθα ἴδεις αὐτὸν καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν. Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς τοῖς στομοῖς τῶν φρεάτων ἰοί-

23. Jupiter autem, terribili me acerboque et Titanico vultu intuens,

Dic (inquit), quis es? unde virum? quæ patria? quique parentes?

Ego vero, his auditis, parum aberat quin mortem præ metu oppeterem: astabam tamen obstupescens et a maiestate vocis attonitus. Tempore autem quum recepissem animum, enarrabam diserte omnia, re ab initio inde repetita, quam cupissem sublimia illa ediscere, ut venerim ad philosophos, ut pugnancia dicentes audiverim, ut sermonibus illorum in multa distractus animum desponderim, tum commentum meum deinceps, et alas, et reliqua ad cælum usque omnia: post reliqua etiam Lunæ mandata adieci. Subridens autem Jupiter, et remittens aliquantulum supercilia, Quid dicas, inquit, de Oto et Ephialte, quum Menippus etiam in cælum ascendere ausus sit? Sed nunc quidem ad hospitalem te cenam vocamus, cras vero, inquit, operam de negotio tibi tuo dabinus, ac deinde te dimitemus. Cum his dictis surgens ad eum cæli locum pergebat, unde facillime exaudiri possunt omnia: tempus enim erat precum causa audiendarum assidendi.

24. Dum progreditur, rogat me de his quæ in terra agantur; primo quidem illa, quanti nunc sit in Græcia triticum, et an vehementer nos superiori anno hiems perstrinxerit, et an pluribus imbribus indigeant olera: postea vero interrogabat num quis adhuc reliquus esset de genere Phidiæ, et quam ob causam intermitterent Athenienses tot annis Jovialia, et an Olympium suum templum exædificare cogitent, et comprehensine essent qui Dodonæum templum spoliaverant. De his quum respondissem, Dic mihi, inquit, Menippe, de me quid sentiunt homines? Quid, inquam, domine, aliud quam religiosissimum illud, regem te esse omnium decorum? Ludis tu quidem, inquit: quam novarum rerum studiosi sint, accurate novi, etsi non dicis. Fuit enim quondam tempus, quum et divinus ipsis viderer, et medicus, et ego essem in universum omnia:

compta plena Jovis, fora tum Jovis omnia plena:

ac Dodona et Pisa splendide conspicuæque tum erant omnibus, præ fumo autem sacrificiorum nec prospicere poteram. Verum ex quo Delphis quidem Apollo divini officinam constituit, Pergami autem sanandi Æsculapius, et Bendideum factum in Thracia, et Anubideum in Ægypto, et Ephesi Dianeum, ad illa currunt omnes, et celebritates agunt, et hecatombas statuunt: mihi vero tanquam decrepito satis habitum honoris putant, si quinque solidis annis interjectis sacrificent mihi Olympiæ. Quare frigidiora mea altaria videas Platonis legibus aut syllogismis Chrysippi.

25. Hæc talia quædam collocti pervenimus ad locum, ubi assidentem illum preces audire oportebat. Erant autem fenestras deinceps puteorum orificiis similes, habentes

κυῖαι πόματα ἔχουσαι καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσούς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα παρεῖχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτὸν ἡϋχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. Συμπαράκυσας γάρ καὶ αὐτὸς ἐπήκουον ἅμα τῶν εὐχῶν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε, ὦ Ζεῦ, βασιλεύσαι μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ χρόμμά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοί, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν· ὁ δὲ τις ἔφη, Εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ, γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν Δίην, στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια. Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν βορέαν ἡϋχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ γεωργὸς ἤτει υἱὸν, ὁ δὲ κναφεὺς ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε·

τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσέιοτο ἄνω διὰ τοῦ στομίου καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὖθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσῶν κάτω, ἵνα μὴδὲ πλησίον γένοιτο τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ μίᾳς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀποροῦντα αὐτὸν θεασάμην· δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων καὶ τὰς ἴσας θυσίας ὑπισχνομένων οὐκ εἶχεν ὁποτέρῳ μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν, ὥστε δὴ τὸ Ἀκαδημαῖκόν ἐκείνο ἐπεπόνθει καὶ οὐδέν τι ἀποφύνασθαι δυνατός ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πύρρων ἐπεῖχεν ἔτι καὶ διεσκέπτετο.

26. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυρίδα κατακύψας τοῖς ὅρκις ἐσχολάζε καὶ τοῖς δυνούσι. Χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις καὶ τὸν Ἐπικούρειον Ἑρμόδωρον ἐπιτρίψας μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληδόσι καὶ φῆμαι καὶ οἰωνοῖς προσέειπεν. Εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσιῶν θυρίδα μετῆει, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνίων ἀπήγγελλε τῷ Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστοις τοῦνομα. Ἀποστάς δὲ τούτων προσέταττε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὥραις ἃ δεῖ ποιεῖν· Ἰήμερον παρὰ Σκύθαις ὕετω, παρὰ Λίθυσις ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλήσι νιφέτω, σὺ δὲ ὁ Βορέας πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ ὁ Νότος ἡσυχίαν ἄγε, ὁ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν διακυμαίνετω, καὶ τῆς χαλάζης ὅσον μέδιμοι χιλιοὶ διασκεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας.

27. Ἀπάντων δὲ ἤδη σχεδὸν αὐτῷ διωκόμενων, ἀπήειμεν ἐς τὸ συμπόσιον· δειπνοὶ γὰρ ἦδη καιρὸς ἦν· καί με ὁ Ἑρμῆς παραλαβὼν κατέκλινε παρὰ τὸν Πᾶνα καὶ τοὺς Κορύβαντας καὶ τὸν Ἄττην καὶ τὸν Σαβάσιον, τοὺς μετοίκους τούτους καὶ ἀμφιβόλους θεούς. Καὶ ἄρτον δὲ ἡ Δημήτηρ παρεῖχε καὶ ὁ Διώνυσος οἶνον καὶ ὁ Ἡρακλῆς κρέα καὶ μύρτα ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ποσειδὼν μαινίδας. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀμβροσίας ἡρέμα καὶ τοῦ νέκταρος παρεγεύομην· ὁ γὰρ βέλτιστος Γανυμήδης ὑπὸ φιλανθρωπίας εἰ θεάσαιοτο ἀποδιδέποντά ποι τὸν Δία, κοτύλην ἂν ἦ καὶ δύο τοῦ νέκταρος ἐνέχει μοι φέρων. Οἱ δὲ θεοί, ὥς Ὀμηρὸς που λέγει καὶ

opercula; et ad unamquamque sella aurea posita. Ad primam igitur harum assidens Jupiter, remoto operculo precantibus se dabat. Orabant vero undique terrarum diversa et varia. Ego enim ipse quoque capite admoto preces simul audiebam. Erant vero ejusmodi : Jupiter, regnare mihi contingat ! Jupiter, cepæ mihi nascentur et allia ! O dii, pater mihi mox moriatur ! Alius quidam dicebat, Utinam heres sim uxoris ! utinam lateam dum struo fratri insidias ! contingat mihi causam vincere, coronari Olympia. Navigantium vero unus boream aspirare rogabat, alter vero notum : agricola pluviam petebat, solem fulko. Audiens vero Jupiter, precibus singulis accurate examinatis, non pollicebatur omnia ;

Verum propitius pater hoc dedit, abnuitt illud.

Justas etenim preces sursum admissas per fenestellam reponebat ad dextra; nefarias autem infectas deorsum flando remittebat, ut ne prope quidem coelum venirent. In unis vero precibus dubium etiam illum vidi. Duobus enim viris contraria petentibus et hostias pollicentibus aequales, non habebat utri illorum magis annueret : itaque illud Academicum usu ei venit, neque quicquam poterat pronunciare ; sed Pyrrhonis instar sustinebat se adhuc et dispiciebat.

26. Quum autem satis operam dedisset precibus, in proximam transiit sellam et ad fenestram alteram, ubi admoto capite juribusjurandis vacabat et jurantibus. His quoque ubi se praeberat et Hermodorum obtiverat Epicureum, in proximam sellam transiit, ut omnibus et vocibus et auguriis attenderet. Tum inde ad sacrificiorum fenestram transgressus est, per quam ascendens fumus renunciabat Jovi sacrificantis uniuscujusque nomen. His perfunctus, ventis atque tempestatibus quid faciendum esset injunxit : Hodie apud Scythas pluat, apud Libyes fulguret, apud Græcos ningat : tu, Borea, flato per Lydiam ; tu, Note, quietus esto ; Zephyrus autem fluctibus agat Adriam : et grandinis mille circiter medimni spargantur per Cappadociam.

27. Omnibus fere ab illo peractis, ad convivium abimus : jam enim cœnæ tempus erat : neque assumptum Mercurius accumbere jussit propter Panem et Corybantas et Attin et Sabazium, inquilinos illos et ancipites deos. Hic panem ministrabat Ceres, et Bacchus vinum, et carnes Hercules, et myrta Venus, et Neptuneus mænas. Simul vero etiam ambrosiam et nectar clanculum gustabam : optimus enim Ganymedes, humanitate ductus, si qua dispicientem animadverteret Jovem, cotylam unam aut duas etiam nectaris mihi raptum infundebat. Dii vero, ut alicubi dicit Ho-

αὐτὸς οἶμαι καθάπερ ἐγὼ τάκει θεθαμένος, οὔτε σίτον
ἔδουσιν οὔτε πίνουσιν αἰθοπα ὄνον, ἀλλὰ τὴν ἀμβροσίην
παρατίθενται καὶ τοῦ νέκταρος μεθύσκονται, μάλιστα
δὲ ἡδονταί σιτούμενοι τὸν ἐκ τῶν θυσιῶν καπνὸν αὐτῇ
κνίσῃ ἀνενηνεγμένον καὶ τὸ αἶμα δὲ τῶν ἱερείων, ὃ τοῖς
βωμοῖς οἱ θύοντες περιχέουσιν. Ἐν δὲ τῷ δείπνῳ ὃ
τε Ἀπόλλων ἐκιδάρισε καὶ ὁ Σεληνὸς κάρδακα ὠρχή-
σατο καὶ αἱ Μοῦσαι ἀναστᾶσαι τῆς τε Ἡσιόδου Θεο-
γονίας ἦσαν ἡμῖν καὶ τὴν πρώτην ᾠδὴν τῶν ὕμνων τῶν
Πινδάρου. Κάπειδ' ὁ κόρος ἦν, ἀνεπαυόμεθα ὡς εἶχεν
ἕκαστος ἱκανῶς ὑποδεδρεγμένος.

28. Ἄλλοι μὲν βα θεοὶ τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ
εὖδον παννύχιοι, ἐμὲ δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος·

ἀνελογιζόμενην γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ
ἐκεῖνα, πῶς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὁ Ἀπόλλων οὐ φύει
πώγωνα ἢ πῶς γίνεται νύξ ἐν οὐρανῷ τοῦ ἡλίου παρόν-
τος αἰὲ καὶ συνεωγουμένου. Τότε μὲν οὖν μικρόν τι
κατέδραβον. Ἐωθεν δὲ διαναστὰς ὁ Ζεὺς προσέταττε
κηρύττειν ἐκκλησίαν.

29. Κάπειδ' ἡ παρῆσαν ἅπαντες, ἄρχεται λέγειν· Τὴν
μὲν αἰτίαν τοῦ ξυναγαγεῖν ὑμᾶς ὁ χθιζὸς οὗτος ξένος
παρέσχηται· πάλαι δὲ βουλόμενος ὑμῖν κοινώσασθαι
περὶ τῶν φιλοσόφων, μάλιστα ὑπὸ τῆς Σελήνης καὶ ὧν
ἐκεῖνη μέμφεται προτραπεῖς ἐγνων μηκέτ' ἐπὶ πλεόν
παρατεῖναι τὴν διάσκεψιν· γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν
οὐ πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἐπιτολᾶζον ἄργον φιλόνοιον κε-
νόδοξον δξύχολον ὑπόλιχον ὑπόμωρον τετυφωμένον
ὑβρεως ἀνάπλεων, καὶ ἴνα καθ' Ὅμηρον εἴπω, « ἐτώσιον
ἄχθος ἀρούρης. » Οὗτοι τοίνυν εἰς συστήματα διαιρε-
θέντες καὶ διαφόρους λόγων λαβυρίθους ἐπινοήσαντες
οἱ μὲν Στωϊκοὺς ὀνομάκασιν, οἱ δὲ Ἀκαδημαῖκους, οἱ
δὲ Ἐπικουρεῖους, οἱ δὲ Περιπατητικούς καὶ ἄλλα πολλῶν
γελοιότερα τούτων· ἔπειτα δὲ ὄνομα σεμνὸν τὴν ἀρετὴν
περιθέμενοι καὶ τὰς ὁρῶς ἐπάραντες καὶ πώγωνας ἐπι-
σπασάμενοι περιέρχονται ἐπιπλάστῳ σχήματι κατὰπτu-
στα ἤθη περιστέλλοντες, ἐμπερεῖς μάλιστα τοῖς τραγι-
κοῖς ἐκείνοις ὑποκριταῖς, ὧν ἦν ἀφελὴ τις τὰ προσωπεῖα
καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην στολὴν, τὸ καταλειπόμενον
ἔστι γελοῖον ἀνθρώπιον ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα
μεμισθωμένον.

30. Τοιοῦτοι δὲ ὄντες ἀνθρώπων μὲν ἀπάντων κα-
ταφρονοῦσι, περὶ θεῶν δὲ ἀλλόκοτα διεξέρχονται καὶ
συνάγοντες εὐεξαπάτητα μεράκια τὴν τε πολυθρύλητον
ἀρετὴν τραγωδοῦσι καὶ τὰς τῶν λόγων ἀπορίας ἐκδι-
δάσκουσι, καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς καρτερίαν αἰεὶ
καὶ σωφροσύνην ἐπαينوῦσι καὶ πλούτου καὶ ἡδονῆς
καταπτύουσι, μόνοι δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι τί
ἂν λέγοι τις ὅσα μὲν ἐσθίουσιν, ὅσα δὲ ἀφροδισιάζουσιν,
ὥπως δὲ περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον; Τὸ δὲ
πάντων δεινότερον, ὅτι μὴδὲν αὐτοὶ μήτε κοινὸν μήτε
ἴδιον ἐπιτελοῦντες, ἀλλ' ἄρχεσσι καὶ περιττοῖς καθεστῶ-
τες

οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναριθμοὶ οὔτ' ἐνὶ βουλῇ,

merus, qui et ipse, puto, non minus quam ego ista viderit,
nec frumento vescuntur, nec vinum bibunt nigricans, sed
apponitur ipsis ambrosia, et nectare inebriantur : maxime
autem delectantur pro cibo haurientes ascendentem cum ni-
dore victimarum fumum, et sanguinem hostiarum, quem
altaribus sacrificantes affundunt. In cœna porro cithara
canente Apolline cordacem saltavit Silenus, et Musæ, quum
surrexissent, Hesiodi de nativitate deorum carmina et pri-
mum hymnorum Pindari nobis canebant. Denique quum
satias esset, unusquisque, ut erat, acquievimus, bene ma-
didi.

28. Relictos pariter mulcet divosque hominesque
tota nocte quies : sed me non attigit alma,

qui cogitarem tum multa alia, tum præ ceteris illa, quomodo
in tanto tempore Apollo barbam non gignat, aut quomodo
nox fiat in cœlo, præsehte semper sole et una epulante.
Post hæc paulum obdormiscebam. Mane autem surgens
Jupiter præconio vocari concionem jubebat.

29. Et præsentibus omnibus, dicere incipit : Causam vos
convocandi hesternus hic noster hospes præbuit. Quum
autem jam olim voluerim communicare vobiscum de philo-
sophis, maxime a Luna illiusque querelis incitatus, decrevi
non diutius illam deliberationem differre. Est enim genus
hominum non ita diu sæculo spumæ instar innatans, pi-
grum, contentiosum, inanis gloriæ cupidum, iracundum,
gulæ obnoxium, stolidum, inflatum, contumeliosum, et
ut Homericæ verbo utar, « telluris inutile pondus. » Hi ergo
in turmas divisi, excogitatis diversis disputationum laby-
rinthis, alii Stoicos se vocarunt, alii Academicos, Epicureos
alii, alii Peripateticos, et aliis nominibus multo etiam ma-
gis ridiculis : deinde circumposito sibi augusto virtutis no-
mine, superciliis sublati, demissis barbis, circumeunt
ficto habitu despuendos mores occultantes, similes maxime
tragicis illis actoribus, quibus si personas auferas et amictum
illum auro intextum, quod relinquitur ridiculum quiddam
est, homuncio septem drachmis ad certamen illud condu-
ctus.

30. Tales vero quum sint, homines quidem omnes con-
temnunt, de diis autem absurda narrant, conductisque ado-
lescentulis ad decipiendum opportunis, tum virtutem
illam multis sermonibus tritam tragico clamore prædicant,
tum disputationes edocent quæ exitum non habent : et apud
discipulos quidem tolerantiam semper et temperantiam
laudant, divitiasque et voluptatem despuunt ; soli vero et
sibi quum sunt relictæ, qui dicat aliquis quæ edant, quam
venerem exerceant, ut sordes delingant obolorum ! Gravis-
simum vero omnium hoc est, quod nullam ipsi neque com-
munem rem neque suam conferentes in medium, sed inu-
tiles et supervacanei,

non habiles bello, non consultantibus apti,

ὁμῶς τῶν ἄλλων κατηγοροῦσι καὶ λόγους τινὰς πικροὺς συμφορήσαντες καὶ λοιδορίας τινὰς ἐκμεμελετηκότας ἐπιτιμῶσι καὶ ὀνειδίζουσι τοῖς πλεῖστον, καὶ οὗτος αὐτὸν τὰ πρῶτα φέρεσθαι δοκεῖ θεῶν ἀν' μεγαλοφρονότητός τε ἢ καὶ ἰταμύτατος καὶ πρὸς τὰς βλασφημίας θρασυτάτος.

31. Καίτοι τὸν διατεινόμενον αὐτῶν καὶ βοῶντα καὶ κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων ἦν ἔρῃ, σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγχάνεις ἢ τί φῶμεν πρὸς θεῶν σε πρὸς τὸν βίον συντελεῖν; φαίη ἂν, εἰ τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ θέλοι λέγειν, ὅτι πλεῖν μὲν ἢ γεωργεῖν ἢ στρατεύεσθαι ἢ τινα τέχνην μετιέναι περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ, κέκραγα δὲ καὶ αὐχμῶ καὶ ψυχρολουτῶ καὶ ἀνυπόδητος τοῦ χειμῶνος περιέρχομαι καὶ ὥσπερ ὁ Μῶμος τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων γιγνόμενα συκοφαντῶ, καὶ εἰ μὲν τις ὠψώνηκα τῶν πλουσίων πολυτελῶς ἢ ἑταῖραν ἔχει, τοῦτο πολυπραγμονῶ καὶ ἀγανακτῶ, εἰ δὲ τῶν φίλων τις ἢ ἑταίρων κατάκειται νοσῶν ἐπικουρίας τε καὶ θεραπείας δεόμενος, ἀγνοῶ. Τοιαῦτα μὲν ἐστὶν ἡμῖν, ὧ θεοί, ταῦτα τὰ ὀρέμματα.

32. Οἱ δὲ δὴ Ἐπικαυροὶ αὐτῶν λεγόμενοι μάλα δὴ καὶ ὕβρισταί εἰσι καὶ οὐ μετρίως ἡμῶν καθάπτονται μήτε ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων λόγοντες τοὺς θεοὺς μήτε ὅλως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν· ὥστε ὧρα ἡμῖν λογιζέσθαι, διότι ἦν ἀπαξ οὗτοι πείσαι τὸν βίον δυνηθῶσιν, οὐ μετρίως πεινήσετε. Τίς γὰρ ἂν ἐτι θύσειεν ἡμῖν πλέον οὐδὲν ἔξιν προσδοκῶν; Ἄ μὲν γὰρ ἡ Σελήνη αἰτιᾶται, πάντες ἠκούσατε τοῦ ξένου χθὲς διηγουμένου πρὸς ταῦτα βουλευέσθε ἃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις γένοιτ' ἂν ὠφελιμώτατα καὶ ἡμῖν ἀσφαλέστατα.

33. Εἰπόντος ταῦτα τοῦ Διὸς ἡ ἐκκλησία διεθερβύλητο, καὶ εὐθὺς ἐβδὸν ἄπαντες, κεραύνωνσον, κατὰρλεξον, ἐπιτρίψον, ἐς τὸ βάραθρον, ἐς τὸν Τάρταρον ὡς τοὺς Γίγαντας. Ἦσυχίαν δὲ ὁ Ζεὺς αὖθις παραγγεῖλας, Ἔσται ταῦτα ὡς βούλεσθε, ἔφη, καὶ πάντες ἐπιτρίψονται αὐτῇ διαλεκτικῇ, πλὴν τό γε νῦν εἶναι οὐ θέμις κολασθῆναι τινα· ἱερομηνία γάρ ἐστιν, ὡς ἴστε, μηνῶν τούτων τεττάρων, καὶ ἤδη τὴν ἐχειρίαν περιγηγεῖλάμην. Ἐς νέωτα οὖν ἀρχομένου ἡρὸς κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται τῷ σμερδαλέῳ κεραυνῷ.

Ἦ καὶ κυανέσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

34. Περὶ δὲ Μενίππου ταῦτα, ἔφη, μοι δοκεῖ· περαιρεθέντα αὐτὸν τὰ πτερὰ, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἐλθῇ ποτέ, ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἐς τὴν γῆν κατενεχθῆναι τήμερον. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐμὲ δὲ ὁ Κυλλήνιος τοῦ δεξιῦ ὠτὸς ἀποκρεμάσας περὶ ἑσπέραν χθὲς κατέθηκε φέρων ἐς τὸν Κεραμεικόν.

Ἄπαντα ἀχέχοας, ἄπαντα, ὧ ἑταῖρε, τὰ ἐξ οὐρανοῦ. Ἀπειμι τοίνυν καὶ τοῖς ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι τῶν φιλοσόφων αὐτὰ ταῦτα εὐαγγελιούμενος.

tamen accusant reliquos; et sermonibus quibusdam amaris congestis, maledicta quædam meditanti, increpant et reprehendunt alios; atque ille inter ipsos ferre primas videtur, qui et vocalissimus sit, et impudentissimus, et ad maledicta audacissimus.

31. Atqui horum si eum qui contendit et clamat et accusat alios, interrogas, Tu vero quid agis? aut quid te dicamus, dic per deos, ad vitam conferre? dicat sane, si justa et vera velit dicere, Navigare quidem, aut agrum colere, aut militare, aut artem quamcumque tractare, superfluum mihi videtur; sed clamo, et squaléo, et frigida labor, et nudis pedibus per hiemem circumeo, et velut Momus, quæ a ceteris fiunt, ea calumnior: et si quis divitum sumptuose obsonavit, aut meretricem habet, de hoc laboro atque indignor; si vero amicorum aliquis aut sodalium decumbit ægrotus, auxilio et curatione indigens, ignoro. Tales sunt nobis, dii, istæ belluæ.

35. Illi vero eorum, qui Epicurei vocantur, vel maxime contumeliosi sunt, nec mediocriter nos perstringunt, neque curari res humanas dicentes a diis, neque omnino quæ fiant inspicere. Itaque tempus est ut rationem harum rerum habeatis: nam si semel hi persuadere sæculo poterunt, nec mediocriter esuriētis. Quis enim adhuc sacra vobis faciat, si hoc nihil sibi profuturum speret? Quæ quidem Luna accusat, omnes heri, narrante hospite, audivistis: ad hæc jam, quæ et hominibus utilissima et securissima nobis sint, consulite.

33. Hæc ubi dixit Jupiter, crebris concio vocibus personuit, quum omnes statim clamarent, Fulmina! combare! obtere! in barathrum! in Tartarum ut Gigantas! Imperato rursus silentio, Jupiter, Erunt ista ut vultis, inquit, et omnes cum ipsa dialectica peribunt: verum, ut nunc est, puniri quenquam nefas; festi enim, ut nostis, dies sunt per menses hosce quattuor, et jam imperavi justitium et inducias. Novo igitur anno, ineunte vere, mali niale peribunt terribili fulmine.

Hæc ubi dicta, superciliis pater annuit atris.

34. De Menippo autem, ait, hæc mihi placent: amputatis alis, ne qua iterum huc veniat, a Mercurio hodie deferatur in terram. His dictis, concionem dimisit. Me vero Cyllenius dextra aure suspensum heri circa vesperam in Ceramicò deposuit.

Omnia audisti, sodalis, illa e cælo omnia. Abeo jam, ambulanti bus in Pœcile philosophis bonum illum nuncium allaturus.

XLVII.

XLVII.

ΔΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ Η ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

BIS ACCUSATUS SEU TRIBUNALIA.

1. ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ἐπιτρίβειεν ὅσοι τῶν φιλοσόφων παρὰ μόνους τὴν εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι τοῖς θεοῖς· εἰ γοῦν ᾔδεσαν ὅποσα τῶν ἀνθρώπων ἐνεκα πάσχομεν, οὐκ ἂν ἡμᾶς τοῦ νέκταρος ἢ τῆς ἀμβροσίας ἐμακάριζον. Οὐ γάρ ἡμᾶς πιστεύσαντες ἀνδρὶ τυφλῷ καὶ γόητι, μάκαρας ἡμᾶς καλοῦντι καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ διηγουμένῳ, ὃς οὐδὲ τὰ ἐν τῇ γῇ καθορᾶν ἰδύνατο. Αὐτίκα γέ τοι ὁ μὲν Ἥλιος οὕτωσι ζευζάμενος τὸ ἄρμα πανήμερος τὸν οὐρανὸν περιπολεῖ πῦρ ἐνδεδυκώς καὶ τῶν ἀκτίνων ἀποστίλων, οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς, φασί, σχολὴν ἄγων· ἦν γάρ τι καὶ ὀλίγον ἐπιρραθυμῆσας λάβῃ, ἀφηνιάσαντες οἱ ἵπποι καὶ τῆς ὁδοῦ παρατραπομένοι κατέφλεξαν τὰ πάντα. Ἡ Σελήνη δὲ ἄγρυπνος καὶ αὐτὴ περίεσι φαίνουσα τοῖς κωμάζουσι καὶ τοῖς ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν δαίμων ἐπανιοῦσιν. Ὁ Ἀπόλλων τε αὖ πολυπράγμονα τὴν τέχνην ἐπανελόμενος ὀλίγου δεῖν τὰ ὄντα ἐκκεκώφῃται πρὸς τῶν ἐνοχλούντων κατὰ χρεῖαν τῆς μαντικῆς, καὶ ἄρτι μὲν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, μετ' ὀλίγον δὲ ἐς Κολοφῶνα θεῖ, κάκειθεν ἐς Ξάνθον μεταβαίνει καὶ δρομαῖος αὖθις ἐς τὴν Κλάρων, εἴτα ἐς Δῆλον ἢ ἐς Βραγχίδας, καὶ δῶκε ἔνθα ἂν ἡ πρόμαντις πιωῖσα τοῦ ἱεροῦ νάματος καὶ μασσησαμένη τῆς δάφνης καὶ τὸν τρίποδα διασεισαμένη κελεύσει παρῆναι, ἄκονον χρὴ αὐτίκα μάλα παρεστάναι ξυνείροντα τοὺς χρησμούς ἢ οἴχεσθαι οἱ τὴν ὁδὸν τῆς τέχνης. Ἐγὼ λέγειν ὅποσα ἐπὶ πείρα τῆς μαντικῆς ἐπιτεχνῶνται αὐτῷ ἄρνεια κρέα καὶ χελώνας ἐς τὸ αὐτὸ ἔφοντες· ὥστε εἰ μὴ τὴν ῥίνα ὀξὺς ἦν, καὶ ἀπῆλθεν αὐτοῦ ὁ Λυδὸς καταγελῶν. Ὁ μὲν γάρ Ἀσκληπείος ὑπὸ τῶν νοσούντων ἐνοχλούμενος ὄρη τε δεινὰ διγγάνει τε ἀηδῶν ἐπ' ἄλλοτρίοις τε συμφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. Τί γάρ ἂν ἡ τοὺς ἀνέμους φυτουργοῦντας λέγοιμι καὶ παραπέμποντας τὰ πλοῖα καὶ τοῖς λιμνῶσιν ἐπιπνέοντας, ἢ τὸν ὕπνου ἐπὶ πάντας πέτουμενον, ἢ τὸν δνειρον μετὰ τοῦ ὕπνου διανυκτερεύοντα καὶ υποφητεύοντα αὐτῷ; Πάντα γὰρ ταῦτα ὑπὸ φιλανθρωπίας οἱ θεοὶ ποιοῦσι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον ἕκαστοι ξυντελοῦντες.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ἄλλων μέτρια· ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέγομαι, ὅσας δὲ πράγματα ἔχω πρὸς τοσαύτας φροντίδας διηρημένος· ὅ γ' πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον, ὅποσοι τι ἡμῖν ξυνδιαπράττουσι τῆς ἀρχῆς, ὥς μὴ βλακέωσιν ἐν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ μυρία ἅττα πράττειν καὶ σχεδὸν ἀνέφικτα ὑπὸ λεπτότητος· οὐ γὰρ μόνον τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικήσεως, ὑετοὺς καὶ χαλάζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστραπὰς αὐτὸς οἰκονομεῖσας καὶ διατάξας πέπαυμαι τῶν ἐπὶ μέρους φροντῖδων ἀπῆλλαγμένος, ἀλλὰ με δεῖ καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν, ἀποδλέπειν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπανταχόσε καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν ὥσπερ τὸν

1. JUPITER. Dispereant vero quotquot philosophorum apud solos felicitatem esse deos contendunt! nam si scirent quot hominum causa subeamus molestias, non sane nectaris aut ambrosiæ nos nomine beatos prædicarent, Homero fidem habentes, cæco homini atque impostori, beatos vocanti nos et cælestia enarranti, qui ne illa quidem quæ in terra sunt poterat videre. Jam Sol quidem hicce curru juncto per totum diem cælum obit, igne indutus et refulgens radiis, ne tantum quidem otii agens, quantum auri scalpendæ, quod aiunt, sufficiat: si enim vel paulum modo de contentione imprudens remittat, excussis frenis equi et via deflectentes ilico comburant omnia. Luna vero pervigil et ipsa circumit, lucens comissantibus et intempesta nocte de cæna redeuntibus. Rursus Apollo, negotiosam artem qui sibi delegerit, parum abest quin absurdescat ab his qui divinationis indigentes negotium illi facessunt: et jam quidem Delphis esse cogitur, paullo post currit Colophonem, et inde ad Xanthum transit, tum curriculo rursus Clarum, tum in Delum, aut ad Branchidas; et in universum quocumque illum antistita sacro liquore polo et commansa lauro et commoto tripode adesse jubeat, impigrum oportet confestim præsto esse, consuentem oracula, nisi velit perire sibi artis gloriam. Omitto enim dicere quas ipsi artis tentandæ causa insidias struant, dum agninas carnes atque testudines una coquunt; adeo ut, nisi acutas nares haberet, deriso illo abiisset Lydus. Æsculapius quidem, vexatus ab ægrotantibus, videtque aspera, et insuavia tangit, et ex alienis calamitatibus suos legit dolores. Quid vero aut Ventos dicam plantarum culturam adjuvantes, et navigia deducentes, et aspirantes ventulantibus; aut advolantem ad omnes Somnum; aut Somnium cum Somno pernoctans, dum oracula illius effatur? Hæc enim omnia dii præ hominum amore elaborant, et ad vitam in hac terra singuli conferunt.

2. Et tamen reliquorum negotia mediocria: ego vero ipse, rex ille et pater omnium, quot Injucunda sustineo, quot negotia habeo, inter tot curas distractus! cui primum quidem ceterorum deorum opera inspicere necesse sit, quotquot imperii nostri aliquam partem nobiscum administrant, ut ne quid negligenter faciant; deinde vero sexcenta alia per me peragenda, quæ vix assequi licet propter tenuitatem. Non enim, quum illa tantum, quæ ad summam administrationis pertinent, pluvias, grandines, ventos et fulgura, dispensavi ipse atque ordinavi, quietus sum et particularibus curis liber: verum oportet me et ista facere et respicere eodem tempore usquequaque, et inspicere omnia; ut

ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον, τοὺς κλέπτοντας, τοὺς ἐπιροκοῦντας, τοὺς θύοντας, εἰ τις ἐσπείσει, πόθεν ἡ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται, τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσε, καὶ τὸ πάντων ἐπιπονώτατον, ὅφ' ἓνα καιρὸν ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμῃ παρῆναι καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἐν Γέταις χαλαρᾶν καὶ ἐν Αἰθιοφίᾳ εὐχεῖσθαι. Τὸ δὲ μεμφίμοιρον οὐδὲ οὕτω διαφγεῖν βῆδιον, ἀλλὰ πολλάκις οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ εὐδουσι παννύχιοι, τὸν Δία δὲ ἐμὲ οὐκ ἔχει νηδύμος ὕπνος. Ἦν γάρ τι καὶ μικρὸν ἐπινυστάζωμεν, ἀληθῆς εὐθὺς ὁ Ἐπίκουρος, ἀπροσῆτους ἡμᾶς ἀποραίνων τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων, καὶ ὁ κίνδυνος οὐκ εὐκαταφρόνητος, εἰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι πιστεύουσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἀστεφάνωτοι μὲν ἡμῖν οἱ ναοὶ ἔσονται, ἀκνίσωται δὲ αἱ ἀγυαὶ, ἀσπονδοὶ δὲ οἱ κρατῆρες, ψυχροὶ δὲ οἱ βωμοὶ, καὶ ὀλως ἄθυτα καὶ ἀκαλλιέρητα καὶ ὁ λιμὸς πολὺς. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ κυβερνήται ὕψηλός μόνος ἐπὶ τῆς πρύμνης ἔσθηκα τὸ πηδάλιον ἔχων ἐν ταῖν χερσίν, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπιβάται μεθύοντες εἰ τύχοι ἐγκαυέδουσιν, ἐγὼ δὲ ἀγρυπνός καὶ ἄσιτος ὑπὲρ πάντων μερμηρίζω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν μόνῳ τῷ δεσπότῃ εἶναι δοκεῖν τετιμημένος.

3. Ὡστε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς φιλοσόφους, οἱ μόνους τοὺς θεοὺς εὐδαιμονίζουσιν, ὅποτε καὶ σχολάζειν ἡμᾶς τῷ νέκταρι καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ νομίζουσι μυρία ἔσα ἔχοντας πράγματα· ἰδοὺ γέ τοι ὅφ' ἀσχολίας τοσαύτας ἐώλους δίχας φυλάττομεν ἀποκειμένας ὅφ' εὐρώτος ἤδη καὶ ἀραχνίων διεφθαρμένας, καὶ μάλιστα ὁπόσαι τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ξυνέστησαν, πάνυ παλαιὰς ἐνίας αὐτῶν. Οἱ δὲ κεκράγασιν ἀπανταχόθεν καὶ ἀγανακτοῦσι καὶ τὴν δίκην ἐπιβδύνονται καὶ τῆς βραδυτῆτος αἰτιῶνται ἀγνοοῦντες ὡς οὐκ ὀλιγοῦρά τας κρίσεις ὑπερήμερους ξυνέβη γενέσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, ἣ ξυνεῖναι ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσι· τοῦτο γάρ τὴν ἀσχολίαν καλοῦσι.

4. ΕΡΜΗΣ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Ζεῦ, πολλὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἀκούσας δυσχεραίνοντων λέγειν πρὸς σὲ οὐκ ἐτόλμων. Ἐπεὶ δὲ σὺ περὶ τούτων τοὺς λόγους ἐνέβαλες, καὶ δὴ λέγω. Πάντες ἀγανακτοῦσι καὶ σχετλιάζουσιν, ὦ πάτερ, καὶ ἐς τὸ φανερόν μὲν οὐ τολμῶσι λέγειν, ὑποτονθορύζουσι δὲ συγκεχυότες αἰτιώμενοι τὸν χρόνον, οὓς ἔδει πάλαι τὰ καθ' αὐτοὺς εἰδότες στέργειν ἕκαστον τοῖς δεικασμένοις.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν, ὦ Ἐρμῇ, δοκεῖ; προτίθεμεν αὐτοῖς ἀγορὰν δικῶν, ἣ θέλεις ἐς νέωτα παραγγελοῦμεν; ΕΡΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ ἤδη προθύμην.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖ· σὺ μὲν κήρυττε καταπτάμενος ὅτι ἀγορὰ δικῶν ἔσται κατὰ τάδε, πάντας ὁπόσοι τὰς γραφὰς ἀπεννηνόχασιν, ἥκειν τήμερον ἐς Ἄρειον πάγον, ἔκει δὲ τὴν μὲν Δίκην ἀποκληροῦν σφίσι τὰ δικαστήρια κατὰ λόγον τῶν τιμημάτων ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων. Εἰ δὲ τις ἀδίκον οἴοιτο γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, εἰξεῖναι ἐφέντι ἐπ' ἐμὲ δικάζεσθαι ἐξ ὑπαρχῆς, ὥς εἰ μὴδὲ τὸ παράπαν ἐδεδίσταστο. Σὺ δὲ, ὦ θυγατερ, κα-

illum in Nemea pastorem, fures, pejerantes, sacrificantes, si quis libavit, unde nidor et fumus ascendat, quis aegrotus aut navigans vocaverit : quodque omnium laboriosissimum est, eodem tempore adesse Olympiae ad hecatombam, et Babylone ad inspiciendos belligerantes, et grandinem demittere apud Getas, et apud Aethiopas epulari. Sed ne sic quidem effugere querelas facile est : verum saepe ceteri dique equitesque viri tota carpunt nocte soporem, me vero, Jovem, fugit alma quies. Si qua enim vel paulum conivemus, illicet verus est Epicurus, qui pronunciat rebus nos terrestribus nihil providere; nec contemnendum periculum, si homines ista illi credant : verum sine coronis tum erunt nobis aedes, nidor nullus per compita, sine libamentis crateres, frigida altaria : in universum nec mactabitur nec litabitur, et fames erit multa. Quae quum ita sint, gubernatoris instar excelsus solus sto in puppi, gubernaculum tenens manibus : ac reliqui vectores ebrii forte sunt et dormiunt; at ego pervigil, cibi expers, pro omnibus « intra animum curas et per praecordia verso, » eo solo honoratus, quod dominus esse videor.

3. Itaque libenter interrogaverim philosophos, qui solos deos beatos praedicant, quando demum vacare nos nectari et ambrosiae putent, qui infinita adeo habeamus negotia. Ecce enim praeter otii inopia obsoletos tot causarum libellos servamus repositos, situ jam et araneorum telis corruptos, illos praesertim per quos scientiae atque artes hominibus quibusdam litem intenderunt, antiquos sane quosdam illorum. At illi clamant undique, et indignantur, et iudicium invocant, et in me tarditatis culpam conjiciunt, ignari non negligentia contigisse ut diu adeo differrentur judicia, sed praeter illa felicitate, in qua vivere nos arbitrantur : sic enim vocant nostras occupationes.

4. MERCURIUS. Ipse quoque, Jupiter, multa hujusmodi in terra querentes quum audirem, dicere ad te non audebam. Quando vero tute sermonem de his injecisti, dico nimirum. Cuncti graviter ferunt, pater, et conqueruntur, et aperte quidem dicere non audent, submurmurant vero collatis capitibus, moras accusantes : quos oportebat olim, conditione sua cognita, rebus judicatis unumquemque acquiescere.

JUP. Quid ergo, Mercuri, videtur? proponimus illis forum judiciorum? an vis in proximum annum denunciemus? MERC. Non sane : sed jam proponamus.

JUP. Ita fac : devola, praeconio edic forum judiciorum, in hanc formulam : Quicumque detulere causas ut veniant omnes hodie in Areopagum : ibi vero Justitiam sorte assignaturam illis iudices pro portione aestimationum ex omnibus Atheniensibus. Si quis vero injustum putet factum esse iudicium, licere ipsi, ad me provocanti, judicari de novo, quasi plane iudicatum non esset. Tu vero, filia,

θεζομένη παρὰ τὰς σεμνὰς θεὰς ἀποκλήρου τὰς δίκας καὶ ἐπισκόπει τοὺς δικάζοντας.

5. ΔΙΚΗ. Αὐθὺς ἐς τὴν γῆν, ἴν' ἐξελαυνομένη πρὸς αὐτῶν δραπτεύω πάλιν ἐκ τοῦ βίου τὴν Ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν οὐ φέρουσα;

ΖΕΥΣ. Χρηστὰ ἐπιτίθει σε δεῦ· πάντως γὰρ ἤδη πεπεικάσιν αὐτοὺς οἱ φιλόσοφοι σὲ τῆς Ἀδικίας προτιμᾶν, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Σωφρονίσκου τὸ δίκαιον ὑπερεπαινεύσας καὶ ἀγαθῶν τὸ μέγιστον ἀποφῆνας.

ΔΙΚ. Πάνυ γοῦν αὐτὸν ὃν φῆς ἐκείνον ὥνησαν οἱ περὶ ἐμοῦ λόγοι, ὃς παραδοθεὶς τοῖς ἔνδεκα καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον ἐμπεσὼν ἔπιεν ἄθλιος τοῦ κωνείου, μὴδὲ τὸν ἀλεκτρυόνα τῷ Ἀσκληπιῷ ἀποδεδωκώς· παρὰ τοσοῦτον ὑπερέσχον οἱ κατήγοροι τάναντία περὶ τῆς Ἀδικίας φιλοσοφοῦντες.

6. ΖΕΥΣ. Ξένα ἔτι τοῖς πολλοῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἦν τότε, καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ φιλοσοφοῦντες, ὥστε εἰκότως ἐς τὸν Ἄνυτον καὶ Μελίτην ἔρρεπε τὰ δικαστήρια· τὸ δὲ νῦν εἶναι οὐχ ὀρεῖς ὅσοι τριδῶνες καὶ βακτηρίαι καὶ πῆραι; ἀπανταχοῦ πύγων βαθύς καὶ βιδλίον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ πάντες ὑπὲρ σοῦ φιλοσοφοῦσι, μεστοὶ δὲ οἱ περίπατοι κατὰ Πλας καὶ φάλαγγας ἀλλήλοις ἀπαντώντων, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τρόφιμος τῆς ἀρετῆς εἶναι δοκεῖν βούλεται· πολλοὶ γοῦν τὰς τέχνας ἀφέντες ἅς εἶχον τέως, ἐπὶ τὴν πῆραν ἄξαντες καὶ τὸ τριδώνιον, καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸν ἥλιον ἐς τὸ Αἰθιοπικὸν ἐπιγρᾶντες αὐτοσχέδιοι φιλόσοφοι ἐκ σκυτοτόμων ἢ τεκτόνων περυστοῦσι σὲ καὶ τὴν σὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες. Ὡστε κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶπτον ἂν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι εὐλοῦ ἢ ἐνθα ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμός, ἀπορήσει φιλοσόφου.

7. ΔΙΚ. Καὶ μὴν οὗτοί με, ὦ Ζεῦ, δεδίττονται πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντες καὶ ἀγωνισοῦντες ἐν αὐτοῖς οἷς περὶ ἐμοῦ διεξέρχονται. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς λόγοις προσποιεῖσθαι με, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μὴδὲ τὸ παράπαν ἐς τὴν οἰκίαν παραδέχεσθαι, ἀλλὰ δόλους εἶναι ἀποκλείουσας, ἣν ἀφικνωμαί ποτε αὐτοῖς ἐπὶ τὰς θύρας· πάλαι γὰρ τὴν Ἀδικίαν προπεξενῶσθαι αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐ πάντες, ὦ θυγάτερ, μοχθηροὶ εἰσιν· ἱκανὸν δὲ, καὶ ἐνίοις τισὶ χρηστοῖς ἐντύχης. Ἄλλ' ἅπιτε ἤδη, ὥς καὶ ὀλίγοι τήμερον ἐκδικασθῶσιν.

8. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Δίκη, ταύτην εὐθὺ τοῦ Σουνίου μικρὸν ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν ἐπὶ τὰ λαῖα τῆς Πάρνηθος, ἐνθα αἱ δύο ἐκείναι ἄκραι· σὺ γὰρ εἰσικας ἐκλελῆσαι πάλαι τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τί δακρυεῖς καὶ σχετιάζεις; μὴ δέδιθι· οὐκ ἐθ' ὅμοια τὰ ἐν τῷ βίῳ τεθνᾶσιν ἐκείνοι πάντες οἱ Σκείρωνες καὶ Πιτυοκάμπται καὶ Βουσίριδες καὶ Φαλάριδες, οὓς ἐδεδίεις τότε, νυνὶ δὲ Σοφία καὶ Ἀκαδήμεια καὶ Στοὰ κατέχουσι πάντα καὶ πανταχοῦ σε ζητοῦσι καὶ περὶ σοῦ διαλέγονται κεχνηότες εἰ ποθεν ἐς αὐτοὺς καταπτοῖο πάλιν.

ΔΙΚ. Σὺ γοῦν μοι, ὦ Ἑρμῇ, τᾶληθές ἂν εἴποις μόνος, ὅτε ζυνῶν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ ζυνδιατρίβων ἐν

assidens ad Severas Deas, sortire dicas, et judicantibus atteude.

5. JUSTITIA. Rursus in terram? ut exacta ab illis de novo fugiam e vita, si ferre deridentem Injustitiam non potero?

JUP. Bona sperare fas est : omnino enim jam persuaserunt illis philosophi, ut Injustitiæ te præferant, Sophronisci præsertim filius, qui summis justum laudibus extulit et honorum maximum esse ostendit.

JUST. Valde nimirum illi ipsi quem dicis sermones de me habiti profuere, qui undecimviris traditus et conjectus in carcerem, de cicuta bibit infelix, quom nec gallum reddidisset Æsculapio : in tantum superabant accusatores, contraria philosophantes de Injustitia.

6. JUP. Peregrina adhuc vulgo ista tempestate erat philosophia, ac pauci erant philosophantes : itaque non mirum erat in Anytum et Melitum inclinare judicia. Ut vero nunc res sunt, non vides quot pallia, et baculi, et peræ? ubique barba prolixa, et in sinistra liber, et pro te philosophantur omnes : plenæ sunt ambulationes turmatim et per phalanges sibi invicem occurrentium, et nemo est quin virtutis videri alumnus velit. Multi enim relictis quæ ad eum diem habuerant officii, ad peram ruentes et pallium, corpusque ad solem Æthiopum colore inficientes, extemporales philosophi ex cerdonibus aut fabris circumeunt, te tuamque laudantes virtutem. Itaque, quod est in proverbio, facilius aliquis in navigio cadens ligum non contingat, quam oculus quocumque respiciens non incidat in philosophum.

7. JUST. Quia illi ipsi metum mihi incutiant, Jupiter, qui contendant inter se, improbi in iis ipsis quæ de me disputant. Aiunt vero etiam plerosque illorum in disputationibus suis quidem me affectare, in rebus autem gerendis vel in domum suam non admittere, sed sine dubio exclusuros, si quando ad fores illorum veniam : dudum enim Injustitiam hospitio ab illis receptam.

JUP. Non omnes, filia, pravi sunt : satis vero fuerit, si vel in paucos aliquot bonos incidas. Verum abite jam, ut vel pauca hodie causæ judicentur.

8. MERC. Abeamus, Justitia, recta Sunium versus, paulum sub Hymetto ad sinistra Parnethis, ubi duo illa cacumina : videris enim dudum oblita esse viæ. Sed quid lacrimaris et lamentaris? noli metuere; non jam similis est sæculi conditio : mortui sunt illi Scirones, et Pityocampæ, et Busirides, et Phalarides, quos tum metuebas; jam vero Sapientia, et Academia, et Porticus tenent omnia; et undique te querunt, et de te disputant, inhiantes sicunde ad illos rursus devoles.

JUST. Tu enimvero, Mercuri, solus verum mihi dixeris, quippe qui frequenter cum illis sis atque veriseris in

τε γυμνασίους καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ — καὶ ἀγοραῖος γὰρ εἶ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττεις — ὅποιοι γεγέννηται καὶ εἰ δυνατόν μοι παρ' αὐτοῖς ἡ μόνῃ.

ΕΡΜ. Νῆ Δι', ἀδικοῖν γὰρ ἂν πρὸς ἀδελφὴν σε οὖσαν μὴ λέγων· οὐκ ὀλίγα γὰρ πρὸς τῆς φιλοσοφίας ὠφελήνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο, αἰδοῖ γοῦν τοῦ σχήματος μετριώτερα διαμαρτάνουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ μοχθηροῖς τισιν ἐντεύξῃ αὐτῶν — χρὴ γὰρ, ὅμαι, τἀληθὴ λέγειν — ἐνόησε δὲ ἡμισόφοις καὶ ἡμιφαύλοις· ἐτι γὰρ αὐτοὺς μετέβαπτεν ἡ φιλοσοφία παραλαβούσα. Ὅποσοι μὲν οὖν ἐς κόρον ἔπιον τῆς βαφῆς, χρηστοὶ ἀκριβῶς ἀπετελέσθησαν ἀμιγεῖς ἐτέρων χρωμάτων, καὶ πρὸς γε τὴν σὴν ὑποδοχὴν οὗτοι ἐτοιμότατοι· ὅσοι δὲ ὑπὸ τοῦ πάλαι ρύπου μὴ ἐς βάθος παρεδέξαντο ὁπότεν δευσοποιῶν τοῦ φαρμάκου, τῶν μὲν ἄλλων ἀμείνους, ἀτελεῖς δὲ ὅμως καὶ μὴδὲ λευκοὶ καὶ κάτεστιγμένοι καὶ παρδαλωτοὶ τὴν χροάν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μόνον ψαύσαντες ἔκτοθεν τοῦ λέβητος ἀκρωτῆρὶ δακτύλῳ καὶ ἐπιγρῖσάμενοι τῆς ἀσβόλου ἱκανῶς οἴονται καὶ οὗτοι μεταβεβάθαι. Σοὶ μέντοι δῆλον ὅτι μετὰ τῶν ἀρίστων ἡ διατριβὴ ἔσται.

9. Ἀλλὰ μετὰ τὸν λόγον ἤδη πλησιάζομεν τῇ Ἀττικῇ· ὥστε τὸ μὲν Σούνιον ἐν δεξιᾷ καταλίπωμεν, ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀπονεύσωμεν ἤδη. Καὶ ἐπεὶ περ καταβεβήκαμεν, αὐτὴ μὲν ἐνταῦθα ποῦ ἐπὶ τοῦ πάγου κάθησο ἐς τὴν πύκνα δρῶσα καὶ περιμένουσα ἐστ' ἂν κηρύξῃ τὰ παρὰ τοῦ Διὸς, ἐγὼ δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ῥᾶν οὕτως ἅπαντας ἐκ τοῦ ἐπηκόου προσκαλέσομαι.

ΔΙΚ. Μὴ πρότερον ἀπέλθης, ὦ Ἑρμῇ, πρὶν εἰπεῖν ὅστις οὗτος ὁ προσίων ἐστίν, ὁ κερασφόρος, ὁ τὴν σύριγγα, ὁ λάσιος ἐκ τῶν σκελοῖν.

ΕΡΜ. Τί φῆς; ἀγνοεῖς τὸν Πᾶνα, τῶν Διονύσου θεραπόντων τὸν βακχικώτατον; Οὗτος ὅκει μὲν τὸ πρόσθεν ἀνὰ τὸ Παρθένιον, ὑπὸ δὲ τὸν Δάτιδος ἐπίπλουν καὶ τὴν Μαραθῶναδε τῶν βαρβάρων ἀπόδασιν ἔχεν ἀκλῆτος τοῖς Ἀθηναίοις ξύμμαχος, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπηλαίον τοῦτο ἀπολαθόμενος οἰκεῖ μικρὸν ὑπὲρ τοῦ Πελασγικοῦ ἐς τὸ μετοίκιον ζυντελῶν, καὶ νῦν ὥς τὸ εἰκὸς ἰδὼν ἡμᾶς ἐκ γειτόνων προσέρχεται δεξιωσόμενος.

10. ΠΑΝ. Χαίρετε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Δίῃ.

ΔΙΚ. Καὶ σύ γε, ὦ Πᾶν μουσικώτατε καὶ πηδουκώτατε σατύρων ἅπαντων, Ἀθήνησι δὲ καὶ πολέμικώτατε.

ΠΑΝ. Τίς δαὶ ὑμᾶς, ὦ Ἑρμῇ, χρεῖα δεῦρ' ἤγαγεν; ΕΡΜ. Αὕτη σοι διηγῆσεται τὰ πάντα· ἐγὼ δ' εἰμι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ κήρυγμα.

ΔΙΚ. Ὁ Ζεὺς, ὦ Πᾶν, κατέπεμψε με ἀποκληρώσουσας τὰς δίκας. Σοὶ δὲ πῶς τὰ ἐν Ἀθήναις ἔχει;

ΠΑΝ. Τὸ μὲν ὅλον οὐ κατ' ἀξίαν τιμῶσι με, ἀλλὰ πολὺ καταδέεστερον τῆς ἐλπίδος, καὶ ταῦτα τηλικούτων ἀπωσάμενος κυδοιμὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων. Ὅμως δὲ δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἀνιόντες ἐπιλεξάμενοι τράγον

gymnasiis et in foro (nam forensis es et in concionibus praeconium facis), quales facti sint, et an fieri possit ut apud illos ego maneam.

MERC. Sane potest: injustus enim sim, si tibi, sorori, non dicam: non parvum enim e philosophia fructum vulgus illorum cepit. Etenim, si nihil aliud, reverentia certe habitus moderatius aliquanto peccant. Verum enim vero etiam in pravos illorum quosdam incidis (nam verum, puto, dicendum est); in quosdam vero semisapientes et semipravos: etiamnum enim illos susceptos novo colore inficiebat philosophia. Quotquot igitur ad saturitatem biberunt illius tincturae, plane boni facti sunt, colore nullo admixto alio: et ad te recipiendam hi sunt paratissimi. Qui vero prae antiquis sordibus non satis profunde receperunt vim illam medicamenti penetrabilem, hi meliores quidem reliquis, imperfecti tamen, et ex albo varii, et punctis pardalium instar maculosi. Sunt vero qui, ubi extra solummodo summo digito abenum contingere, fuligine inuncta, satis ipsi quoque mutasse colorem sibi videntur. Apertum vero, futuram tibi consuetudinem esse cum optimis.

9. Sed dum loquimur, jam appropinquamus Atticæ. Itaque relicto a dextris Sunio ad arcem jam deflectamus: et quandoquidem modo descendimus, ipsa quidem hic in colle consideas concionem prospiciens, exspectansque dum mandata a Jove edixero: ego vero conscensa arce sic facilius omnes de loco ad exaudiendum apto advocavero.

JUST. Noli prius abire, Mercuri, quam dixeris quis sit ille ad nos viam affectans, cornutus, cum fistula, hirsulis cruribus.

MERC. Quid sis? Pana ignoras, illum Bacchi famulorum maxime bacchicum? Hic olim quidem ad Parthenium habitabat, sub appulsum vero Datidis et escensionem barbarorum in Marathona non vocatus auxilio venit Atheniensibus, et ab eo inde tempore istam sub arce speluncam nactus, ibi habitat prope Pelasgicum, censeturque inter inquilinos, et nunc, ut probabile est, ex propinquo nos visos salutatum accedit.

10. ΠΑΝ. Salvete, Mercuri et Justitia.

JUST. Tu quoque salve, Pan canendi et saltandi inter satyros omnes peritissime, Athenis vero etiam pugnacissime!

ΠΑΝ. Quodnam vos, Mercuri, negotium huc deduxit?

MERC. Hæc tibi narrabit omnia: ego ad arcem eo et praeconium.

JUST. Demisit me, Pan, ad sortienda judicia Jupiter. Tibi vero quomodo Athenis vivitur?

ΠΑΝ. In universum non pro dignitate me colunt, sed multo quam speraveram tenuius, idque quum tantum represserim tumultum ex barbaris. Tamen bis aut ter anno ascendentes, delectum caprum non castratum mihi sacri-

ἐνορχιν θύουσί μοι πολλῆς τῆς κινάδρας ἀπόζοντα, εἴτα εὐωχοῦνται τὰ κρέα, ποιησάμενοί με τῆς εὐφροσύνης μάρτυρα καὶ ψιλῶ τιμῆσαντες τῷ κρότῳ· ἀλλ' ἔχει τινά μοι ψυχαγωγίαν ὁ γέλως αὐτῶν καὶ ἡ παιδιὰ.

11. ΔΙΚ. Τὰ δ' ἄλλα, ὦ Πάν, ἀμείνους πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο ὑπὸ τῶν φιλοσόφων;

ΠΑΝ. Τίνας λέγεις τοὺς φιλοσόφους; ἄρ' ἐκείνους τοὺς κατηφεῖς, τοὺς ξυνάμα πολλοὺς, τοὺς τὸ γένειον ὁμοίους ἔμοι, τοὺς λάλους;

ΔΙΚ. Καὶ μάλα.

ΠΑΝ. Οὐκ οἶδα ὅπως δ τι καὶ λέγουσιν οὐδὲ ξυνίημι τὴν σοφίαν αὐτῶν· ὀρεῖς γὰρ ἐγὼ καὶ τὰ κομψὰ ταῦτα βημάτια καὶ ἀστικὰ οὐ μεμάθηκα, ὦ Δίκη· πόθεν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ σοριστὴς ἢ φιλόσοφος; μέχρι τοῦ πλαγίου αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφός, τὰ δ' ἄλλα αἰπόλος καὶ χορευτὴς καὶ πολεμιστὴς, ἦν δέη. Πλὴν ἄλλα ἀκούω γε αὐτῶν αἰ κεκρηγόντων καὶ ἀρετὴν τινα καὶ ἰδέας καὶ φύσιν καὶ ἀσώματα διεξιόντων, ἀγνωστα ἔμοι καὶ ξένα ὀνόματα. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν εἰρηνικῶς ἐνάρχονται τῶν πρὸς ἀλλήλους λόγων, προϊούσης δὲ τῆς ξυνουσίας ἐπιτείνουσιν τὸ φθέγμα μέγχι πρὸς τὸ ὄρθιον, ὥστε ὑπερδιατεινομένων καὶ ἀμα λέγειν ἐβελόντων τό τε πρόσωπον ἐρυθριᾷ καὶ ὁ τράχηλος οἰδεῖ καὶ αἱ φλέβες ἐξανίστανται ὥσπερ τῶν αὐλητῶν, ὁπότεν ἐς στενὸν τὸν αὐλὸν ἐμπνεῖν βιάζονται. Διαταράξαντες γοῦν τοὺς λόγους καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπούμενον συγγέαντες ἀπέρχονται λοιδορησάμενοι ἀλλήλους οἱ πολλοὶ τὸν ἰδρωτὰ ἐκ τοῦ μετώπου ἀγκυλῶ τῷ δακτύλῳ ἀποξυσόμενοι, καὶ οὕτως κρατεῖν ἔδοξεν ὅς ἂν μεγαλοφωνότερος αὐτῶν ἦ καὶ θρασύτερος καὶ διαλυόμενον ἀπέλθῃ ὕστερος. Πλὴν ἄλλ' ὅ γε λεῶς ὁ πολλὸς τεθήπασιν αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὁπόσους μὴδὲν τῶν ἀναγκαιοτέρων ἀσχολεῖ, καὶ παρεστᾶσι πρὸς τὸ θράσος καὶ τὴν βοήν κεκληλημένοι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀλαζόνες τινὲς ἔδοκον ἀπὸ τούτων καὶ ἡνιωμῆν ἐπὶ τῇ τοῦ πόνωνος ὁμοιότητι. Εἰ δὲ καὶ δημωφελές τι ἐνὴν τῇ βοῇ αὐτῶν καὶ τι ἀγαθὸν ἐκ τῶν βημάτων ἐκείνων ἀνεφύετο αὐτοῖς, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Πλὴν ἄλλ' εἴ γε δεῖ μὴδὲν ὑποστευλίσμενον τάληθές διηγέσασθαι — οἰκῶ γὰρ ἐπὶ σκοπῆς, ὡς ὁρᾷς — πολλοὺς αὐτῶν ἤδη πολλὰκις ἐθεασάμην περὶ δειλὴν ὄψιν

12. ΔΙΚ. Ἐπίσχες, ὦ Πάν. Οὐχ ὁ Ἑρμῆς σοι κηρύττειν ἔδοξεν;

ΠΑΝ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Ἀκούετε λεῶ, ἀγορὰν δικῶν ἀγαθῇ τύχῃ κατασπασώμεθα τήμερον Ἐλαφβολιῶνος ἐβδόμῃ ἱσταμένου. Ὅποσοι γραφὰς ἀπήνεγκαν, ἥκειν ἐς Ἀρεῖον πάγον, ἔθνα ἢ Δίκη ἀποκληρώσει τὰ δικαστήρια καὶ αὐτὴ παρέσται τοῖς δικάζουσιν, οἱ δικασταὶ ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων, ὁ μισθὸς τριώβολον ἐκάστης δίκης, ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν κατὰ λόγον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅποσοι δὲ ἀποθέμενοι γραφὴν, πρὶν ἐσελθεῖν, ἀπέθανον, καὶ τούτους ὁ Δίαχὸς ἀναπεμφάτω. Ἦν δέ τις ἀδικα δε-

ficant, hircosissime olentem; tum carnes epulantur, testem me advocantes lætitiæ, et tenui honorantes plausu: verumtamen affert quandam mihi oblectationem risus illorum et jocus.

11. JUST. Ceterum vero, Pan, an meliores ad virtutem facti sunt a philosophis?

PAN. Quosnam mihi narras philosophos? numquid illos demisso vultu, confertos, illos mento tenuis mihi similes, loquaces illos?

JUST. Sane.

PAN. Planissime nescio quid sibi velint, nec sapientiam illorum intelligo: monticola enim ego, et contula ista dicta atque urbana non didici, Justitia: unde enim in Arcadia sophista aut philosophus? ad obliquam arundinem usque et fistulam ego sapiens; ceterum caprarum pastor, et saltator, et, si opus sit, pugnator. Verum audio tamen illos semper clamantes, et virtutem quandam, et species, et naturam, et expertia corporis proferentes, ignorabilia mihi et peregrina nomina. Ac primo quidem pacifice occipiunt suos inter se sermones; procedente vero disputatione, ad orthium usque modum vocem intendunt: adeo ut a nimia contentione atque simul dicendi studio et vultus rubescat, et intumescat cervix, et venæ surgant magis quam tibicinum, quando in angusta inflanda tibia vim sibi adhibent. Perturbatis igitur invicem sermonibus, et confuso quæstionis statu abeunt plerique conviciantes sibi invicem, sudorem de fronte digito incurvato detergentes: et ille vicissè videtur, qui vocalior est audaciorque et discedentibus abit ultimus. Interim vulgus illos stupet, maxime si quos nihil magis necessarium occupatos tenet, atque astant audacia illorum atque clamoribus defixi ac deliniti. Mihi vero his indicibus vani homines esse videbantur, ægreque ferebam illam barbæ similitudinem. Utrum autem aliquid publice utile insit in illo eorum clamore, et boni quid ex verbis istis exoriatur ipsis, non equidem dixerim. Verum si absque dissimulatione rem ipsam dicere fas est (habito enim hic, ut vides, in specula), multos illorum sæpe jam vidi, sero vespere

12. JUST. Exspecta, Pan. Nonne Mercurius concionari tibi visus est?

PAN. Nempe.

MERC. Audito, popule. Forum judiciorum, quod felix faustumque sit, agamus hodie, Elaphebolionis ineuntis septimo. Quicumque causas detulerunt, veniant in Areopagum: ibi Justitia sortietur dicas et ipsa aderit judicantibus. Judices ex omnibus Atheniensibus: merces uniuscujusque causæ triobolum: numerus judicum pro portione criminis. Quicumque vero dato libello ante, quam in judicium venirent, mortui suni, eos quoque remittito Æacus.

δικάσθαι οἴηται, ἐφείσιμον ἀγωνιῖται τὴν δίκην· ἡ δὲ ἔφεσις ἐπὶ τὸν Δία.

ΠΑΝ. Βαβαὶ τοῦ θορύβου, ἤλικον, ὦ Δίκη, ἀνέ-
βόησαν· ὡς δὲ καὶ σπουδῇ ξυνθέουσιν ἔλκοντες ἀλ-
λήλους πρὸς τὸ ἀνάντες εὐθὺ τοῦ Ἀρείου πάγου. Καὶ
ὁ Ἑρμῆς δὲ ἤδη πάρεστιν. Ὡστε ὑμεῖς μὲν ἀμφὶ
τὰς δίκας ἔχετε καὶ ἀποκληροῦτε καὶ διακρίνετε ὥσπερ
ὁμῖν νόμος, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸ σπῆλαιον ἀπελθὼν συρίζομαι
τὴν μέλος τῶν ἐρωτικῶν, ὃ τὴν Ἥχῳ εἰωθα ἐπικερτο-
μεῖν· ἀκροάσεων δὲ καὶ λόγων τῶν δικανικῶν ἕλις ἔχει
μοι ὁσημέραι τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαζομένων ἀκού-
οντι.

13. EPM. Ἄγε, ὦ Δίκη, προσκαλῶμεν.

ΔΙΚ. Εἰ λέγεις. Ἀθρόοι γούν, ὡς ὄρεας, ξυνθέουσι
θορυβοῦντες ὥσπερ οἱ σφήκες περιδομβοῦντες τὴν
ἀκραν.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Εὐηφά σε, ὦ κατάρτα.

ΑΛΛΟΣ. Συκοφαντεῖς.

ΑΛΛ. Δώσεις ποτὲ ἤδη τὴν δίκην.

ΑΛΛ. Ἐξελέγξω σε δεινὰ εἰργασμένον.

ΑΛΛ. Ἐμοὶ πρῶτῳ ἀποκλήρωσον.

ΑΛΛ. Ἐπου, μισρὲ, πρὸς τὸ δικαστήριον.

ΑΛΛ. Μὴ ἄγχε με.

ΔΙΚ. Οἶσθα δὲ δράσομεν, ὦ Ἑρμῆ; τὰς μὲν ἄλλας
δίκας ἐς τὴν αὔριον ὑπερβαλώμεθα, τήμερον δὲ κλη-
ρῶμεν τὰς τοιαύτας, ὅποσαι τέχναις ἢ βλοῖς ἢ ἐπιστή-
μας πρὸς ἄνδρας εἰσὶν ἐπηγγελμένοι. Καὶ μοι ταύ-
τας ἀνάδος τῶν γραφῶν.

EPM. Μέθῃ κατὰ τῆς Ἀκαδημείας ὑπὲρ Πολέμων-
ος ἀνδραποδισμοῦ.

ΔΙΚ. Ἐπὶ κλήρωσον.

EPM. Ἡ Στοὰ κατὰ τῆς Ἥδονης ἀδικίας, ὅτι τὸν
ἐράστην αὐτῆς Διονύσιον ἀπεδουλόγησε.

ΔΙΚ. Πέντε ἱκανοί.

EPM. Περὶ Ἀριστίππου Τρυφῆ πρὸς Ἀρετὴν.

ΔΙΚ. Πέντε καὶ τούτοις δικασάτωσαν.

EPM. Ἀργυραμοιβικὴ δρασμοῦ Διογένει.

ΔΙΚ. Τρεῖς ἀποκλήρου μόνους.

EPM. Γραφικὴ κατὰ Πύρρῳνος λειποταξίου.

ΔΙΚ. Ἐννέα κρινάτωσαν.

14. EPM. Βούλει καὶ ταύτας ἀποκληρῶμεν, ὦ
Δίκη, τὰς δύο, τὰς πρῶτῃν ἀπενηνεγμένας κατὰ τοῦ
ρήτορος;

ΔΙΚ. Τὰς παλαιὰς πρότερον διανύσωμεν· αὗται δὲ
ἐς ὕστερον δεδικασόνται.

EPM. Καὶ μὴν ὁμοίαι γε καὶ αὗται καὶ τὸ ἐγκλημα,
εἰ καὶ μὴ παλαιόν, ἀλλὰ παραπλήσιον τοῖς προαποκε-
κληρωμένοις· ὥστε ἐν τούτοις δικασθῆναι ἄξιον.

ΔΙΚ. Ἐοικας, ὦ Ἑρμῆ, χαρίζομένῳ τὴν δέησιν·
ἀποκληρῶμεν δὲ ὅσους, εἰ δοκεῖ, πλὴν ἄλλα ταύτας
μόνας· ἱκαναὶ γὰρ αἱ ἀποκεκληρωμένοι. Δὲς τὰς
γραφάς.

EPM. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρῳ· Διάλογος τῷ
αὐτῷ ὕβρεως.

Si quis injuste in sua causa judicatum esse putet, provoca-
tione certabit : est autem ad Jovem provocatio.

PAN. Vah tumultus! quantos tollunt, Justitia, clamo-
res! quam studiose vero concurrunt, trahentes alii alios
arduo ascensu in collem Martium! Jam autem adest etiam
Mercurius. Itaque vos quidem occupaminor in judiciis,
et sortimior, et judicatote, ut vobis legitimum est : ego
vero ubi discessero in speluncam, fistula canam cantilenam
quandam amatoriam, qua cavillari soleo Echonem; audi-
tionum vero et judicialium orationum satias mihi est, qui
quotidie in Areopago litigantes audiam.

13. MERC. Age, Justitia, advocemus.

JUST. Bene mones. Densi enim, ut vides, cum tumultu
accedunt, vesparumque instar bombum circa arcem faciunt.

ATHENIENSIS. Teneo te, sceleste.

ALIUS. Calumniator es.

ALIUS. Dabis tandem aliquando poenas.

ALIUS. Convincam te fecisse horribilia.

ALIUS. Mihi prius sortire.

ALIUS. Sequere in jus, impure.

ALIUS. Noli mihi collum obtorquere.

JUST. Scin' quid agamus, Mercuri? causas alias diffe-
ramus in crastinum : hodie vero sortiamur illas, quæ ab
artibus vel vitæ generibus vel scientiis contra viros delatæ
sunt. Et cedo hujus mihi generis libellos.

MERC. Ebrietas contra Academiam pro Polemone, plagii.

JUST. Sortire septem judices.

MERC. Porticus contra Voluptatem, injuriarum, quod
suum amatorem Dionysium abduxit.

JUST. Quinque sufficiunt.

MERC. De Aristippo Voluptas contra Virtutem.

JUST. Quinque et his litem judicanto.

MERC. Mensaria fugæ crimen intendit Diogeni.

JUST. Tres solos sortire.

MERC. Pictoria contra Pyrrhonem deserti ordinis.

JUST. Novem judicent.

14. MERC. Visne illas quoque sortiamur, Justitia, duas
nuperas, delatas illas contra rhetorem?

JUST. Antiquas prius dirimamus : hæc posterius judica-
buntur.

MERC. Verum similes illæ quoque, et crimen, licet
novum, tamen finitimum his quæ modo sortiti sumus. Itaque
inter hæc judicari æquum est.

JUST. Videris, Mercuri, gratificari velle alicujus pre-
ces. Sortiamur tamen, si videtur, verum solas hasce; satias
multæ enim sunt illæ quas sumus sortiti. Cedo libellos.

MERC. Rhetorica malæ tractationis dicam scribit Syro;
Dialogus eidem, contumeliæ.

ΔΙΚ. Τίς δαί οὗτός ἐστιν; οὐ γὰρ ἐγγέγραπται τοῦνομα.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀποκλήρου, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρῳ· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ ἀνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ. Ἰδοὺ, καὶ τὰς ὑπερορίους ἤδη Ἀθῆναις ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ἀποκληρώσομεν, ὅς ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καλῶς εἶχε δεδικασθαι. Πλὴν ἀλλὰ κλήρου ἔνδεκα τοὺς αὐτοὺς ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Δίκη, φείδῃ μὴ πολὺ ἀναλίσκεσθαι τὸ δικαστικόν.

15. ΔΙΚ. Οἱ πρῶτοι καθιζέτωσαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ· σὺ δὲ τὸ ὕδωρ ἔρχει. Προτέρα δὲ σὺ λέγε ἢ Μέθῃ. Τί σιγᾷ καὶ διανεύεις; Μᾶθε, ὦ Ἑρμῇ, προσελθὼν.

ΕΡΜ. Οὐ δύναμαι, φησί, τὸν ἀγῶνα εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου τῇ γλῶττι πεπεδημένη, μὴ καὶ γέλῳτα ὄρω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Μόγις δὲ καὶ ἔστηκεν, ὡς ὄρεας.

ΔΙΚ. Οὐκοῦν συνήγορον ἀναβιδασάσθω τῶν δεινῶν τούτων τινά· πολλοὶ γὰρ οἱ καὶ ἐπὶ τριωδολῇ διαρραγῆναι ἔτοιμοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐδὲ εἰς ἐθελήσει ἐν γε τῷ φανερῷ συναγορεύσαι Μέθῃ· πλὴν εὐγνώμονά γε ταῦτα ἔοικεν ἀξιῶν.

ΔΙΚ. Τὰ ποῖα;

ΕΡΜ. Ἡ Ἀκαδημία πρὸς ἀμφοτέρους ἀεὶ παρασκιάσται τοὺς λόγους καὶ τοῦτ' ἀσκεῖ τάναντία καλῶς δύνασθαι λέγειν. Αὕτη τοῖνον, φησὶν, ὑπὲρ ἐμοῦ πρότερον εἰπάτω, εἴτα ὕστερον ὑπὲρ ἐαυτῆς ἔρεϊ.

ΔΙΚ. Καὶ μὲν ταῦτα, εἰπὲ δὲ ὅμως, ὦ Ἀκαδημία, τὸν λόγον ἑκάτερον, ἐπεὶ σοὶ ῥάδιον.

16. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρότερά τὰ ὑπὲρ τῆς Μέθης· ἐκεῖνης γὰρ τόγε νῦν ῥέον. Ἡδίκηται δὲ ἡ ἀθλία τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας ἐμοῦ, ἀνδράποδον δὲ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πιστὸν αὐτῇ, μηδὲν αἰσχρὸν ὧν πράξειεν οἴμενον, ἀφαιρέσεια τὸν Πολέμωνα ἐκεῖνον, ὅς μεθ' ἡμέραν ἐκώμαζε διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης ψαλτρίας ἔχων καὶ καταδόμενος ἔωθεν ἐς ἐσπέραν, μεθύων ἀεὶ καὶ κραυπαλῶν καὶ τῇ κεφαλῇ τοῖς στεφάνοις διηνηθισμένος. Καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ, μάρτυρες Ἀθηναῖοι ἅπαντες, οἱ μὴδὲ πώποτε νήφοντα Πολέμωνα εἶδον. Ἐπεὶ δὲ ὁ κακοδαίμων ἐπὶ τὰς τῆς Ἀκαδημείας θύρας ἐκώμασεν, ὥσπερ ἐπὶ πάντας εἰώθει, ἀνδραποδισαμένη αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Μέθης ἀρπάσασα μετὰ βίας καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπαγαγοῦσα ὑδροποτεῖν τε κατηνάγκασε καὶ νήσων μετεδίδαξε καὶ τοὺς στεφάνους περιέσπασε καὶ δέον πίνειν κατακεῖμενον, ῥημάτια σχολιὰ καὶ δύστηνα καὶ πολλῆς φροντίδος ἀνάμεστα ἐπαίδευσεν· ὥστε ἀντὶ τοῦ τέως ἐπαυοῦντος αὐτῷ ἐρυθρήματος ὡχρὸς ὁ ἀθλιός καὶ ῥικνὸς τὸ σῶμα γαγῆνται, καὶ τὰς πόδας ἀπάσας ἐπομαθὼν ἀσitos ἐνίστοι καὶ διψαλέος ἐς μέσην ἐσπέραν κᾶθηται ληρῶν ὑποῖα πολλὰ ἢ Ἀκαδημία ἐγὼ ληρεῖν διδάσκω. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι καὶ λοιδορεῖται τῇ

JUST. Quis hic est? neque enim ascriptum est nomen.

MERC. Sic modo sortire, Rhetori Syro; nihil enim impedit etiam sine nomine.

JUST. En jam transmontanas etiam Athenis in Areopago sortiemur dicas; quas trans Euphraten judicatas esse oportebat. Verum sortire undecim, eosdem utrique dicæ.

MERC. Bene tu quidem, Justitia; parca es, ne multum iasumatur in mercedem judicum.

15. JUST. Primi sedeant Academiæ et Ebrietati. Tu vero aquam infunde. Prior tu dic, Ebrietas. Quid tacet et nutat? Accede, Mercuri, et audi.

MERC. Non possum, ait, causam meam agere mero compedita lingua, ne ludibrium debeam in iudicio. Vix autem stat, ut vides.

JUST. Itaque patronum adhibeat, de acribus illis aliquem: multi enim sunt vel de triobolo dirumpere separati.

MERC. Sed nemo unus temere volet causam Ebrietatis palam suscipere. Et tamen cum ratione istuc videtur petere.

JUST. Quidnam?

MERC. Academia semper in utramque partem dicere parata est, et hoc ipsum meditatur, contraria bene posse dicere. Hæc ergo, ait, pro me primum dicat, deinde posterius pro se verba faciet.

JUST. Nova quidem ista ratio. Sed dic tamen, Academia, utramque causam, quando tibi facile est.

16. ACADEMIA. Audite, iudices, primum quæ pro Ebrietate dicentur: illius enim nunc aqua fluit. Maxima vero infelix injuria a me, Academia, affecta est, mancipio, quod solum habebat amicum et fidele sibi, quod nihil eorum quæ ipsa agebat turpe putaret, privata, isto, dico, Polemone: qui interdiu commissabundus vagabatur per forum medium, cum psaltriis, canentibus aures præbens a mane inde ad vesperam, ebrius semper, vino gravis, florens caput sertis redimitus. Hæc vera esse, testes Athenienses universi, qui non unquam sobrium viderunt Polemonem. Quum autem ad Academiæ portas commissatum venisset infelix, ut ad alios omnes solebat, illa plagio usa, vi ereptum e manibus Ebrietatis ad se deduxit, aquam bibere coegit, sobrium esse de novo instituit, coronas ei detraxit, et quum in lecto bibendum esset, tortorosas illum quasdam vuculas miserassque et multæ sollicitudinis plenas edocuit. Itaque pro illo, qui tum in ipso efflorescebat, rubore pallidus miser ille et rugosus corpore factus est; et cantilenarum omnium oblitus, sine cibo nonnunquam et sitiens, ad mediam usque vesperam desidet inter nugas, quas multas ego, Academia, nugari doceo. Maximum vero illud, quod

Μέθῃ πρὸς ἐμοῦ ἐπαρθείς καὶ μυρία κακὰ διεξέρχεται περὶ αὐτῆς. Εἰρηται σχεδὸν τὰ ὑπὲρ Μέθης. Ἦρῃ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς ἐρῶ, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐμοὶ βρυσάτω.

ΔΙΚ. Τί ἄρα πρὸς ταῦτα ἐρεῖ; Πλὴν ἀλλ' ἔγχει τὸ ἴσον ἐν τῷ μέρει.

17. ΑΚΑΔ. Οὕτως μὲν ἀκοῦσαι πάνυ εὐλογα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡ ξυνήγορος εἰρηκεν ὑπὲρ τῆς Μέθης, εἰ δὲ καὶ μοῦ μετ' εὐνοίας ἀκούσαίτε, εἴσεσθε ὡς οὐδὲν αὐτὴν ἡδίκηκα· τὸν γὰρ Πολέμονα τούτον, ὃν φησιν ἑαυτῆς οἰκέτην εἶναι, πεφυκότα οὐ φαύλως οὐδὲ κατὰ τὴν Μέθην, ἀλλ' οἰκεῖον ἐμοὶ καὶ τὴν φύσιν ὁμοιον, προαρπάσασα νέον ἔτι καὶ ἀπαλὸν ὄντα ξυναγωνιζομένης τῆς Ἥδονης, ἥπερ αὐτῇ τὰ πολλὰ συνυπουργεῖ, διέφθειρε τὸν ἀθλιὸν τοῖς κώμοις καὶ ταῖς ἐταίραις παρασχούσα ἐκδοτον, ὡς μὴδὲ μικρὸν αὐτῷ τῆς αἰδοῦς ὑπολείπεσθαι· καὶ ἃ γε ὑπὲρ ἑαυτῆς λέγεσθαι μικρὸν ἐμπροσθεν ἔφeto, ταῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μᾶλλον εἰρῇσθαι νομίσατε· περὶ γὰρ ὁ κακοδαίμων ἔωθεν ἑσπερανομένος κραυγαῶν διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης, κατακυλούμενος, οὐδέποτε νήφων, κυμάζων ἐπὶ πάντας, ὕβρις τῶν προγόνων καὶ τῆς πόλεως ὅλης καὶ γέλωι τοῖς ξένοις· ἐπεὶ μέντοι γε παρ' ἐμέ ἦκεν, ἐγὼ μὲν ἔτυχον, ὥσπερ εἴωθα ποιεῖν, ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν πρὸς τοὺς παρόντας τῶν ἐταίρων λόγους τινὰς περὶ ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης διεξιούσα· ὁ δὲ μετὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν στεφάνων ἐπιστάς τὰ μὲν πρῶτα ἐβόα καὶ ξυγγεῖν ἡμῶν ἐπειρᾶτο τὴν ξυνουσίαν ἐπιταράξας τῇ βοῇ· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἡμεῖς ἐπεφροντίκειμεν αὐτοῦ, κατ' ὀλίγον — οὐ γὰρ τέλειον ἦν διάβροχος τῇ Μέθῃ — ἀνένηψε πρὸς τοὺς λόγους καὶ ἀφαιρεῖται τοὺς στεφάνους καὶ τὴν αὐλητρίδα κατεσιώπα καὶ ἐπὶ τῇ πορφυρίδι ἡσχύνετο, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀνεγρόμενος ἑαυτὸν τε ἑώρα ὅπως διέκειτο καὶ τοῦ πάλαι βίου κατεγίγνωσκε, καὶ τὸ μὲν ἐρύθημα τὸ ἐκ τῆς Μέθης ἀπῆλθε καὶ ἠφανίζετο, ἡρῆθρα δὲ κατ' αἰδῶ τῶν δρωμένων, καὶ τέλος ἀποδράς ὥσπερ ἔλκεν ἡτομολῆσε παρ' ἐμέ, οὐτ' ἐπικαλεσαμένης οὔτε βιασαμένης, ὡς αὐτῇ φησιν, ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκὼν αὐτὸς ἀμείνω ταῦτα εἶναι ὑπολαμβάνων. Καί μοι ἡδὴ καλεῖ αὐτὸν, ὅπως καταμάθῃτε ὃν τρόπον διάκειται πρὸς ἐμοῦ. Τούτων, ὦ ἄνδρες δικασταί, παραλαβούσα γελοῖός ἔχοντα καὶ μήτε φωνὴν ἀφιέναι μήτε ἐστάναι ὑπὸ τοῦ ἀκράτου δυνάμενον ὑπέστρεψα καὶ ἀνένηψα καὶ ἀντὶ ἀνδραπόδου κόσμιον ἄνθρωπον καὶ σώφρονα καὶ πολλοῦ ἄξιον τοῖς Ἑλλήσιν ἀπέδειξα· καὶ μοι αὐτὸς τε χάριν ὀδεν ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ προσήκοντες ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἰρηκα· ὑμεῖς δὲ ἡδὴ σκοπεῖτε ποτέρᾳ ἡμῶν ἀμείνων ἦν αὐτῷ συνεῖναι.

18. ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, μὴ μέλλετε, ψηφοφορήσατε, ἀνάστητε καὶ ἄλλοις χρὴ διακρίνειν.

ΔΙΚ. Πάσαις ἡ Ἀκαδήμεια κρατεῖ πλὴν μιᾶς.

ΕΡΜ. Παράδοxon οὐδὲν, εἶναι τινα καὶ τῇ Μέθῃ τιθέμενον.

19. Καθίστατε οἱ τῇ Στοᾷ πρὸς τὴν Ἥδονην λχόν-

etiam maledicit Ebrietati incitatus a me, et sexcenta de ea mala narrat. Dicta sunt fere quæ pro Ebrietate debebant. Jam etiam pro me agam : et hinc mihi fluat clepsydra.

JUST. Quid tandem ad hæc dicet ? Sed æquum vicissim infunde.

17. ACAD. Sic quidem omnino rationabilia auditu, iudices, pro Ebrietate dixit patrona : sin vero me etiam benevole audieritis, quam nulla istam injuria affecerim, cognoscetis. Nam Polemonem illum, quem suum ait servum, non male natum, neque pro Ebrietate, sed mihi familiarem et ingenio similem, præripuerat juvenem adhuc et tenerum, adjuvante Voluptate, quæ ipsi frequenter ministrat, corruptique miserum, comissionibus et meretricibus dedititium tradens, ut ne paullum quidem pudoris illi relinqueretur. Atque ea quæ pro se dici paullo ante putabat, pro me potius dicia putatote : circumibat enim infelix ille jam mane diei coronatus, crapula gravis, per medium forum, tibiis aures præbens, neque unquam sobrius, comissatum veniens ad quoscunque, contumelia majorum suorum et totius civitatis, risus hospitibus. Verum ad me quum venisset, equidem, ut facere soleo, apertis januis ad sodalium qui præsentibus erant verba forte faciebam de virtute et temperantia. At ille cum tibia et coronis astans primo quidem clamabat, tentabatque nos confundere, turbans clamore nostram disputationem : quum vero nihil illum curarem, paulatim (neque enim plane ab Ebrietate permaduerat) ad sobrietatem ab illa disputatione rediit, et aufert coronas, et tacere jubebat tibicinam, et purpureæ illum pudebat : et tanquam ex profundo somno expergefactus, tum se, quomodo affectus esset, inspiciebat, tum vitam condemnabat superiorem. Hinc ille ab Ebrietate rubor deflorescens evanuit, quum a pudore potius eorum quæ fecerat erubesceret : et tandem, ut erat, ad me venit transfuga, neque vocantem, neque vim adhibentem, ut ista dicit ; sed quod ipse sua sponte hæc meliora putaret. Et jam illum mihi voca, ut discatis quomodo erga me sit affectus. Hunc ego, iudices, quum accepissem ridicule se habentem, et neque vocem mittere neque stare præ mero valentem, converti, ad sobrietatem reduxi, et pro mancipio virum honestum et sobrium et quantivis pretii Græcis reddidi : et mihi tum ipse gratiam habet harum rerum causa, tum pro ipso necessariis. Dixi. Vos vero jam considerate, cum utra nostrum esse illi fuerit melius.

18. MERC. Age sane, nolite cunctari, ferte suffragia, surgite : judicare oportet etiam alios.

JUST. Omnibus, una excepta, vincit Academia.

MERC. Mirum non est esse aliquem qui suam Ebrietati etiam calculum adjecerit.

19. Sedete jam quibus sortito obvenit judicare causam

τες περί τοῦ ἔραστοῦ δικάζειν· ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ. Ἡ κατάγραφος ἡ τὰ ποικίλα σὺ ἤδη λέγε.

20. ΣΤΟΑ. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὡς πρὸς εὐπρόσωπόν μου τὴν ἀντίδικον ὁ λόγος ἔσται, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς δρῶ πρὸς μὲν ἐκείνην ἀποβλέποντας καὶ μειδιῶντας πρὸς αὐτήν, ἐμοῦ δὲ καταφρονούντας, ὅτι ἐν χρῶι κέκαρμαι καὶ ἀρρενωπὸν βλέπω καὶ σκυθρωπὴ δοκῶ· ὁμῶς δὲ, ἣν ἐβελήσθητε ἀκοῦσαί μου λεγούσης, θαρρῶ πολὺ δικαιότερα ταύτης εἶρεῖν. Τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ παρὸν ἐγκλημὰ ἐστίν, ὅτι οὕτως ἐταιρικῶς ἐσκευασμένη τῷ ἐπαγωγῷ τῆς ὕφους ἔραστον ἐμὸν ἄνδρα τότε σὺφφωνα τὸν Διονύσιον φανακίσασα πρὸς αὐτὴν περιέσπασε, καὶ ἦν γε οἱ πρὸ ὑμῶν δίκην ἐδίδασαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μίθῃ, ἀδελφῇ τῆς παρουσίας δίκης ἐστίν· ἐξετάζεται γὰρ ἐν τῷ παρόντι πόττερα χοίρων δίκην κάτω νενευκῶτας ἡδομένους χρῆβιόν οὐδὲν σεμνὸν οὐδὲ μεγαλόφρον ἐπινοοῦντας ἢ ἐν δευτέρῳ τοῦ καλῶς ἔχοντος ἡγησάμενους τὸ τερπνὸν ἐλευθέρους ἐλευθέρως φιλοσοφεῖν, μήτε τὸ ἀλγεινὸν ὡς ἄμαχον δεδιδότας μήτε τὸ ἥδῃ ἀνδραποδωδῶς προαιρουμένων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦντας ἐν τῷ μέλιτι καὶ ταῖς ἰσχάσι. Τοιαῦτα γὰρ αὕτη δελάτα τοῖς ἀνόητοις προτείνουσα καὶ μορμουλτομένη τῷ πόνῳ προσάγεται αὐτῶν τοὺς πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν δειλαιὸν ἐκείνον ἀφηνιάσαι ἡμῶν ἐποίησε νοσοῦντα τηρήσασα· οὐ γὰρ ἂν ὑγαίνων ποτὲ προσήκατο τοὺς παρὰ ταύτης λόγους. Καίτοι τί ἂν ἔγωγε ἀνανακτοίην κατ' αὐτῆς, ὅπου μὴδὲ τῶν θεῶν φείδεται, ἀλλὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν διαβάλλει; ὥστε εἰ σωφρονεῖτε, καὶ ἀσεβείας ἂν δίκην λάβοιτε παρ' αὐτῆς. Ἦκουον δὲ ἔγωγε ὡς οὐδὲ αὕτη παρεσκύεσσται ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἀλλὰ τὸν Ἐπίκουρον ἀναβιδάσεται συναγορεύοντα· οὕτως ἐντροφῇ τῷ δικαστηρίῳ· πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνά γε αὐτὴν ἐρωτᾶτε, οἷους ἂν οἰεῖται γενέσθαι τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν ὑμέτερον Θησέα, εἰ πεισθέντες τῇ ἡδονῇ ἔφυγον τοὺς πόνοους· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκώλυε μεστήν ἀδικίας εἶναι τὴν γῆν, ἐκείνων μὴ πονησάντων. Ταῦτα εἶπον οὐ πάντῃ τοῖς μακροῖς τῶν λόγων χαίρουσα. Εἰ δέ γε ἐβελήσειε κατὰ μικρὸν ἀποκρίνασθαι μοι συνερωτωμένη, τάχιστα ἂν γνωσθεῖν τὸ μὴδὲν οὔσα. Πλὴν ἀλλὰ ὑμεῖς γε τῶν ὀρκῶν μνημονεύσαντες ψηφίσασθε ἤδη τὰ εὐόρκα μὴ πιστεύσαντες Ἐπικεύρω λέγοντι μὴδὲν ἐπισκοπεῖν τῶν παρ' ἡμῖν γιγνομένων τοὺς θεοὺς.

ΕΡΜ. Μετάστηθι. Ὁ Ἐπίκουρος ὑπὲρ τῆς Ἡδονῆς λέγε.

21. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Οὐ μακρὰ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ· δεῖ γὰρ οὐδὲ πολλῶν μοι τῶν λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπρωδαῖς τισιν ἢ φαρμάκοις ὄν φησιν αὐτῆς ἔραστον ἢ Στοᾶ τὸν Διονύσιον κατηνάγκασε ταύτης μὲν ἀπέχεσθαι, πρὸς αὐτὴν δὲ ἀποδιδέπειν ἢ Ἡδονήν, φαρμακίς ἂν εἰκότως ἔδοξε καὶ ἀδικεῖν ἐκέρχριτο ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἔραστὰς μαγγανεύουσα. Εἰ δέ τις ἐλεύθερος, ἐν ἐλευθέρῳ τῇ πόλει, μὴ ἀπαγορευόντων τῶν νόμων, τὴν παρὰ ταύτης ἀγδίαν μυσαχθεὶς καὶ ἦν φησιν ἐπὶ

Porticus contra Voluptatem de amatore. Infusa jam est aqua. Tu jam, variis coloribus picta (Pecile), dicito.

20. PORTICUS. Non ignoro equidem, judices, quam speciosam contra adversariam mihi dicendum sit; quin vestrum etiam plerosque video coniectis in istam oculis ei arridere, me autem despicere, quod in cule sum tonsa, virili vultu, et tristis atque severa videor: tamen, si volueritis audire me dicentem, confido multo me justiora præ ista dicturam. Nimirum hoc ipsum etiam præsens crimen est, quod meretricie ita ornata, illo vultu illice meum amatorem, virum tunc temperantem, Dionysium, deceptum ad se traduxit; quamque ante vos modo causam judicantur judices inter Academiam atque Ebrietatem, ea præsentī causæ gemina est: dispicitur enim nunc, utrum porcorum instar humum spectantes in voluptate vivere deceat, grave nihil nec magnanimum cogitantes; an post honestatem collocato quod delectat, liberos liberaliter philosophari, neque dolorem ut invictum quiddam metuentes, neque suave quod est mancipiorum more sequentes, quærentesque sollicitatem in melle et ficibus. Tales enim escas imprudentibus ista proponens, et laborem velut terroculamentum quoddam ostentans, plerosque ipsorum ad se allicit: in quibus etiam miserum istum, nostras ut habenas excuteret, adduxit, quum observasset egrotantem: neque enim sanus unquam orationem illius erat admissurus. Verum quid ego isti indigner, quæ ne diis quidem parcat, sed eorum calumniatur providentiam? Itaque si sanum sequi iudicium volueritis, impietatis etiam pœnam ab ista sumseritis. Audi equidem neque ipsam ad dicendum se comparasse, sed Epicurum adducturam esse patronum: adeo tribunalis maiestatem per delicias conculcat. Verum illud certe istam interrogare, quales putet futuros fuisse Herculem et vestrum Theseum, si voluptatis castra secuti, fugissent labores: nihil enim impediēbat quominus iniustitiæ plena esset terra, illis detrectantibus laborem. Hæc dixi, non vehementer gaudens longis orationibus. Si vero voluerit in brevi altercatione mihi respondere, celerrime, quam nihil sit, intelligatur. Verum vos, jurisjurandi memores, religiose jam ite in suffragia, neu Epicuro credite dicenti nihil inspicere eorum quæ apud nos fiunt deos.

MERC. Transi. Tu, Epicure, pro Voluptate dicito.

21. EPICURUS. Non longa apud vos oratione utar, judices; neque enim multis mihi argumentis opus est: sed si quidem incantationibus quibusdam aut venenis, quem amatorem suum dicit Porticus, Dionysium, adegisset Voluptas, ab ista ut segregatus ad se respiceret; venefica visa merito, jam damnata esset injuriarum, usa nimirum veneficiis in amatores alienos. Si quis vero liber, in civitate libera, legibus non prohibentibus, exosus istius insuavitatem, et quam

κεφαλαίῳ τῶν πόνων τὴν εὐδαιμονίαν παραγίνεσθαι λῆρον οἰηθεὶς τοὺς μὲν ἀγκύλους ἐκείνους λόγους καὶ λαθυρίνοις ὁμοίους ἀπέφυγε, πρὸς δὲ τὴν Ἥδονην ἄσμενος ἑδραπέτευσε ὥσπερ δεσμά τινα διακόψας τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, ἀνθρώπινα καὶ οὐ βλακώδη φρονήσας καὶ τὸν μὲν πόνον, ὅπερ ἐστὶ, πονηρὸν, ἡδεῖαν δὲ τὴν ἡδονὴν οἰηθεὶς, ἀποκλείειν ἐχρῆν αὐτὸν ὥσπερ ἐκ ναυαγίου λιμένι προσνέοντα καὶ γαλήνης ἐπιθυμοῦντα συνωθοῦντας ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸν πόνον καὶ ἐκδοτὸν τὸν ἀθλίον παρέχειν ταῖς ἀπορίαις, καὶ ταῦτα ὥσπερ ἱκέτην ἐπὶ τὸν τοῦ ἐλέου βωμὸν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καταφυγόντα, ἵνα τὴν πολυθρύλητον δηλαδὴ ἀρετὴν ἐπὶ τὸ ὄριον ἰδρῶτι πολλῶ ἀνελθὼν ἴδῃ κατὰ δι' ὅλου πονήσας τοῦ βίου εὐδαιμονήσῃ μετὰ τὸν βίον; Καίτοι τίς ἂν κριτὴς δικαιότερος δοξείεν αὐτοῦ ἐκείνου, δὲ τὰ παρὰ τῆς Στοᾶς εἰδὼς, εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ μόνον τέως τὸ καλὸν ἀγαθὸν οἰόμενος εἶναι, μεταμαθὼν ὡς κακὸν ὁ πόνος ἦν, τὸ βέλτιον ἐξ ἀμφοῖν δοκιμασθὲν εἴλετο; Ἐώρα γάρ, οἶμαι, τούτους περὶ τοῦ καρτερεῖν καὶ ἀνέχεσθαι τοὺς πόνους πολλὰ διεξιόντας, ἰδίᾳ δὲ τὴν Ἥδονην θεραπεύοντας, καὶ μέχρι μὲν τοῦ λόγου νεανειομένους, οἱκοὶ δὲ κατὰ τοὺς τῆς Ἥδονης νόμους βιοῦντας, αἰσχυνομένους μὲν εἰ φανοῦνται χαλῶντες τοῦ τόνου καὶ προδιδόντες τὸ δόγμα, πεπονθότας δὲ ἀθλίου τὸ τοῦ Ταντάλου, καὶ ἐνθα ἂν λήσιν καὶ ἀσφαλῶς παρανομήσιν ἐλπίσωσι, χανθὼν ἐμπιπλαμένους τοῦ ἡδέος. Εἰ γοῦν τις αὐτοῖς τὸν τοῦ Γύγου δακτύλιον ἔδωκεν, ὡς περιθεμένους μὴ δρᾶσθαι, ἢ τὴν τοῦ Ἀΐδος κυνῆν, εὖ οἶδ' ὅτι μακρὰ χαίρειν τοῖς πόνους φράσαντες ἐπὶ τὴν Ἥδονην ὠδοῦντο ἂν καὶ ἐμμελοῦντο ἅπαντες τὸν Διονύσιον, δὲ μέχρι μὲν τῆς νόσου ἤλπιζεν ὠφελήσῃν τι αὐτὸν τοὺς περὶ τῆς καρτερίας λόγους· ἐπεὶ δὲ ἤλγησε καὶ ἐνόσησε καὶ ὁ πόνος ἀληθέστερος αὐτοῦ καθίκετο, ἰδὼν τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ ἀντιφιλοσοφοῦν τῇ Στοᾷ καὶ τάναντία δογματίζον, αὐτῷ μᾶλλον ἢ τούτοις ἐπίστευσε καὶ ἔγνω ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἔχων, καὶ διετέλεσεν οὐχ ὡς ἀνδριάντι αὐτῷ χρώμενος εἰδὼς ὅτι, δὲ ἂν ἄλλως λέγῃ καὶ ἡδονῆς κατηγορῇ,

λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

Εἴρηκα· ὑμεῖς δ' ἐπὶ τούτοις ψηφοφορήσατε.

22. ΣΤΟΑ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ὀλίγα μοι συνερωτῆσαι ἐπιτρέψατε.

ΕΠΙΚ. Ἐρώτησον· ἀποκρινοῦμαι γάρ.

ΣΤΟΑ. Κακὸν ἡγῇ τὸν πόνον;

ΕΠΙΚ. Ναί.

ΣΤΟΑ. Τὴν ἡδονὴν δὲ ἀγαθόν;

ΕΠΙΚ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΣΤΟΑ. Τί δαί; οἶσθα τί διάφορον καὶ ἀδιάφορον καὶ προηγμένον καὶ ἀποπροηγμένον;

ΕΠΙΚ. Μάλιστα.

ΕΡΜ. Οὐ φασιν, ὦ Στοᾶ, συνείναι οἱ δικασταὶ τὰ δισύλλαβα ταῦτα ἐρωτήματα ὥστε ἡσυχίαν ἄγετε. Ψηφοφορήσουσι γάρ.

pro summa laborum venire tandem ait felicitatem, nugas esse ratus; evitatis tortuosis illis argumentationibus et labyrinthorum similibus, ad Voluptatem transfugit lubens, rescissis velut vinculis quibusdam illis argumentorum cirris, hominem sapiens, non stipitem; et laborem, id quod est, malum, suavem autem voluptatem arbitratus: huncne excludere oportebat, tanquam ex naufragio adnatantem ad portum et tranquillitatis cupidum, praecipitem impellere in laborem, et dedititum tradere infelicem hominem desperationi, idque quum velut supplex ad misericordiae aram, sic ad voluptatem confugerit? ut nimirum celebratissimam illam virtutem, per ardua multo sudore enisus, videat, ac deinde tota vita in ærumnis consumta, beatus sit post vitam? Quanquam quis justior iudex hoc ipso videri potest, qui eorum quæ a Porticu docentur gnarus si quis alius, et solum quod honestum est idem bonum ad eum diem arbitratus, quum deinde didicisset malum esse laborem, quod ex duobus probaverat melius, illud elegerit? Videbat nempe, arbitror, eos qui de tolerantia et patientia doloris multa disputant, privatim colere Voluptatem, et, dum res in sermonibus esset, gerere se fortiter, domi vero ad Voluptatis leges vivere; atque erubescere quidem si appareat ipsos de contentione remittere et sua prodere decreta, verum Tantali illud supplicium sustinere miseros; et ubi latendi spem habeant et secure leges violandi, pleno se haustu ingurgitare suavis. Si quis igitur Gygis anulum det istis, quo induti non videantur, aut Orci galeam; bene novi futurum ut longum valere jussis laboribus, ad Voluptatem trudentes alter alterum ferantur, imitati omnes Dionysium: qui ad morbum usque sperabat profuturas sibi aliquid illas de tolerantia disputationes; quum vero doleret atque ægrotaret, veriorque penetraret ad ipsum labor; videns disputare contra Porticum corpus suum, et contrarias sententias ponere, illi potius quam istis credidit, seque hominem esse et hominis habere corpus agnovit, atque perrexit illo non tanquam statua uti, bene gnarus, qui aliter dicat et voluptatem accuset,

Gaudere verbis, mentem habere illic tamen.

Dixi. Vos autem de his ferte suffragia.

22. PORT. Nequaquam: Sed pauca interrogare mihi permittite.

EPIC. Interroga; respondebo enim.

PORT. Malum putas laborem?

EPIC. Nempe.

PORT. Voluptatem autem bonum?

EPIC. Omnino equidem.

PORT. Quid igitur? nosti quid sit differens et indifferens, productum et rejectum?

EPIC. Omnino.

MERC. Negant iudices intelligere se disyllabas illas interrogatiunculas. Itaque quiescite: ferent enim suffragia.

ΣΤΟΑ. Καὶ μὴν ἐκράτησα ἄν, εἰ συνηρώτησα ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἀναποδείκτων σχήματι.

ΔΙΚ. Τίς ὑπερέσχεν;

ΕΡΜ. Πάσαις ἡ Ἥδονή.

ΣΤΟΑ. Ἐφίημι ἐπὶ τὸν Δία.

ΔΙΚ. Τύχη τῇ ἀγαθῇ. Σὺ δὲ ἄλλους κάλει.

23. ΕΡΜ. Περὶ Ἀριστίππου Ἀρετὴ καὶ Τρυφή, καὶ Ἀριστίππος δὲ αὐτὸς παρέστω.

ΑΡΕΤΗ. Προτέραν ἐμὲ χρὴ τὴν Ἀρετὴν λέγειν· ἐμὸς γάρ ἐστιν Ἀριστίππος, ὡς δηλοῦσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα.

ΤΡΥΦΗ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμὲ τὴν Τρυφήν· ἐμὸς γάρ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἐστιν ὁρᾶν ἀπὸ τῶν στεφανῶν καὶ τῆς πορφυρίδος καὶ τῶν μύρων.

ΔΙΚ. Μὴ φιλονεικεῖτε· ὑπερκαίσεται γὰρ καὶ αὕτη ἡ δίκη ἔσθ' ἂν ὁ Ζεὺς δικάσῃ περὶ τοῦ Διονυσίου· παραπλήσιον γάρ τι καὶ τοῦτο δοκεῖν εἶναι. Ὡστε ἐὰν μὲν ἡ Ἥδονὴ κρατήσῃ, καὶ τὸν Ἀριστίππον ἔξει ἡ Τρυφή· νικώσης δὲ τῆς Στοᾶς, καὶ οὗτος ἔσται τῆς Ἀρετῆς κεκριμένος. Ὡστε ἄλλοι παρέστωσαν. Τὸ δεῖνα μέντοι, μὴ λαμβανέτωσαν οὗτοι τὸ δικαστικόν· ἀδίκαστος γὰρ ἡ δίκη μεμνημένη αὐτοῖς.

ΕΡΜ. Μάτην οὖν ἀνεληλυθότες ὥσι γέροντες ἄνδρες οὕτω μακρὰν τὴν ἀνάβασιν;

ΔΙΚ. Ἰκανόν, εἰ τριτημόριον λάβοιεν. Ἄπιτε, μὴ ἀγανακτεῖτε, αὐδὺς δικάσετε.

24. ΕΡΜ. Διογένη Σινωπέα παρεῖναι καιρὸς, καὶ οὐ ἡ Ἀργυραμοιβικὴ λέγε.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Καὶ μὴν ἂν γε μὴ παύσῃται ἐνοχλοῦσα, ὦ Δίκη, οὐκέτι δρασμοῦ δικάσεται μοι, ἀλλὰ πολλῶν καὶ βαθέων τραυμάτων· ἐγὼ γὰρ αὐτίκα μάλα πατάξω τῷ ξύλῳ.

ΔΙΚ. Τί τοῦτο; πέφευγεν ἡ Ἀργυραμοιβικὴ, ὁ δὲ δικάζει ἐπιημένος τὸ βάκτρον. Οὐ μέτριόν τι κακὸν ἡ ἀθλία δοκεῖ ληφθεῖσθαι. Τὸν Πύρρωνα κήρυττε.

25. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἡ μὲν Γραφικὴ πάρεστιν, ὦ Δίκη, ὁ Πύρρων δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀνεληλυθε, καὶ ἔωκει τοῦτο πράξειν.

ΔΙΚ. Διὰ τί, ὦ Ἐρμῇ;

ΕΡΜ. Ὅτι οὐδὲν ἡγεῖται κριτήριον ἀληθές εἶναι.

ΔΙΚ. Τοιγαροῦν ἐρήμην αὐτοῦ καταδικασάτωσαν. Τὸν λογογράφον ἤδη κάλει τὸν Σύρον· καίτοι πρῶην ἀπηνέχθησαν κατ' αὐτοῦ αἱ γραφαί, καὶ οὐδὲν ἡπαιγεν ἤδη κεκρίσθαι. Πλὴν ἄλλ' ἐπεὶ ἔδοξε, προτέραν ἐσάγαγε τῆς Ῥητορικῆς τὴν δίκην. Βαβαί, ὅσοι συνεληλύθασιν ἐπὶ τὴν ἀπόρρῃσιν.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὦ Δίκη· τό τε γὰρ μὴ ἔωλον εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ καινὴν καὶ ξένην, χθές, ὥσπερ ἔφης, ἐπηγγελμένην, καὶ τὸ ἐλπίζειν ἀκούσεσθαι Ῥητορικῆς μὲν καὶ Διαλόγου ἐν τῷ μέρει κατηγορούντων, ἀπολογουμένου δὲ πρὸς ἀμφοτέρους τοῦ Σύρου, τοῦτο πολλοὺς ἐπήγαγε τῷ δικαστηρίῳ. Πλὴν ἄλλὰ ἀρξαι ποτὶ, ὦ Ῥητορικῇ, τῶν λόγων.

26. ΡΗΤΟΡΙΚΗ. Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

LUCIANUS. I.

PORT. Verum viceram, si peregissem interrogationes in tertia figura indemonstrabilium.

JUST. Quis superavit?

MERC. Omnibus calculis Voluptas.

PORT. Provoco ad Jovem.

JUST. Quod bene vertat! Tu vero voca alios.

23. MERC. De Aristippo Virtus et Luxuria. Aristippus autem ipse quoque adsit.

VIRTUS. Priorem me oportet dicere, Virtutem : meus enim est Aristippus, ut sermones illius indicant et opera.

LUXURIA. Nequaquam ; sed me, Luxuriam : meus enim vir est, ut videre licet e coronis et purpura et unguentis.

JUST. Nolite contendere : differetur enim hæc quoque causa, usquedum Jupiter pronunciet de Dionysio : vicinum enim quiddam etiam hoc esse videtur. Igitur si vicerit Voluptas, etiam Aristippum habebit Luxuria : vincente contra Porticu, etiam hic Virtuti adjudicatus erit. Quare alii jam adsunto. Verum illud, ne capiant hi mercedem : nam non judicata ab illis hæc lis est.

MERC. Nequicquam ergo ascenderint viri senes viam tam longam?

JUST. Satis fuerit si tertiam partem accipiant. Abite : nolite indignari ; rursus judicabitis.

24. MERC. Diogenem Sinopensem adesse tempus est. Tu igitur, Mensaria, dic.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Verum, Justitia, si non desierit mihi molesta esse, non amplius fugæ mihi litem intendet, sed multorum profundorumque vulnere : ego enim jam statim fuste illam percutiam.

JUST. Quid hoc? fugit Mensaria, ille vero sublato eam baculo persequitur. Non leve malum misera nanciscetur, puto. Pyrrhonem advoca.

25. MERC. Verum Pictoria quidem adest, Justitia : Pyrrho autem ne venit quidem, et sic facturum eum probabile erat.

JUST. Quid ita, Mercuri?

MERC. Quia nullam veram putat esse judicandi normam.

JUST. Itaque desertæ illum litis condemnanto. Librorum scriptorem Syrum jam voca : quanquam nuper demom nomen ipsius delatum est, nec quicquam urgebat eas causas nunc judicari. Verum quando ita visum est, primam agi jube causam Rhetorices. Vah quot convenerunt ad audiendum!

MERC. Neque immerito, Justitia. Quod enim non obsoleta est causa, sed nova et insolens, heri demum, ut dicebas, delata ; et quod sperant se audituros Rhetoricen et Dialogum per vices accusantes, causam vero adversus ambos dicentem Syrum : ea res multos allexit ad judicium. Verum iniepe tandem orationem, Rhetorice.

26. RHETORICE. Primum quidem, Athenienses, deos

ναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσῃ εὐνοίαν ἔχουσα διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν ἐς τούτον τὸν ἄγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμὲ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἔῃσαι ποιήσασθαι. Οὐχὶ δὲ ταῦτά παρίσταται μοι γινώσκειν, ὅταν τε ἐς ἃ πέπονθα ἀποβλέψω καὶ ὅταν ἐς τοὺς λόγους οὐδ' ἀκούω τοὺς μὲν γὰρ λόγους ὡς ὁμοιοτάτους τοῖς ἐμοῖς οὐδ' αὐτὸς ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, τὰ δὲ πράγματα ἐς τοῦτο προήκοντα ὤψεσθε, ὥστε ὅπως μὴ χειρόν τι πείσομαι πρὸς αὐτοῦ σκέψασθαι δέον. Ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μακρὰ προομιάζωμαι, τοῦ ὁδοῦ πάλαι εἰκὴ ῥέοντος, ἄρξομαι τῆς κατηγορίας.

27. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικάσται, τούτον κοιμῶν μεῖρακιον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνὴν καὶ μονονουχὶ κἀνδὺν ἐνδοεδυκῶτα ἐς τὸν Ἀσσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν ἐδροῦσα πλαζόμενον ἔτι καὶ ὅτι χρῆσαιτο ἑαυτῷ οὐκ εἰδὼτα παραλαβούσα ἐπαίδευσαν καὶ ἐπεὶ ἐδόκει μοι εὐμαθὴς εἶναι καὶ ἀτενὲς δρᾶν ἐς ἐμέ — ὑπέπτησέ τε γὰρ ἔτι τότε καὶ ἐθεράπευε καὶ μόνῃ ἐθαύμαζεν — ἀπολιποῦσα τοὺς ἄλλους ὁπόσοι ἐμνηστεύοντό με πλούσιοι καὶ καλοὶ καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικά, τῷ ἀχαρίστῳ τούτῳ ἑμαυτὴν ἐνεγύησα πένητι καὶ ἀφανεῖ καὶ νέῳ προῖκα οὐ μικρὰν ἐπεσπενεγκάμεν πολλοὺς καὶ θαυμασίους λόγους εἶτα ἀγαθοῦσα αὐτὸν ἐς τοὺς φυλῆτας τοὺς ἐμοὺς παρενέγραψα καὶ ἄστυν ἀπέφηνα, ὥστε τοὺς διαμαρτάνοντας τῆς ἐγγυῆς ἀποπνίγεσθαι. Δόξαν δὲ αὐτῷ περινοστῆν ἐπιδειξομένῳ τοῦ γάμου τὴν εὐπομίαν, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω περιαγομένη καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ αἰδοῖμον ἐποιοῦν κατακοσμοῦσα καὶ περιστέλλουσα, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια, ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποδημῆσαι θελήσαντι αὐτῷ τὸν Ἴόνιον συνδιέπλευσα καὶ τὰ τελευταῖα μέχρι τῆς Κελτικῆς συναπάρασα εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπείθετο καὶ συνῆν αἰεὶ μηδεμίαν νύκτα ἀποκοίτος γινώμενος παρ' ἡμῶν.

28. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐπεσιτίσαστο καὶ τὰ πρὸς εὐδοξίαν εὖ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὁρῶς ἐπάρακας καὶ μέγα φρονήσας ἐμοῦ μὲν ἡμέλησε, μᾶλλον δὲ τέλεον εἰσεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενεήτην ἐκείνον, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διάλογον, Φιλοσοφίας υἱὸν εἶναι λεγόμενον, ὑπεργαπήσας μάλα ἐρωτικῶς πρεσβύτερον αὐτοῦ ὄντα, τούτῳ σύνεστι, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀνετον τῶν ἐν ἐμοὶ λόγων συντεμῶν, ἐς μικρὰ δὲ καὶ κομματικὰ ἐρωτήματα κατακλείσας ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅ τι βούλεται μεγάλη τῇ φωνῇ βραχεῖς τινὰς λόγους ἀναπλέων καὶ συλλαβίζων, ἀφ' ὧν ἀθρόος μὲν ἔπαινος ἡ κρότος πολλὸς οὐκ ἂν ἀπαντήσειεν αὐτῷ, μειδίαμα δὲ παρὰ τῶν ἀκούοντων καὶ τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἐντός τῶν ὄρων καὶ μικρὰ ἐπινεύσαι τῇ κεφαλῇ καὶ ἐπιστενάξαι τοῖς λεγομένοις. Τοιοῦτον ἡράσθη ὁ γενναῖος ἐμοῦ καταφρονήσας. Φασὶ δὲ αὐτὸν μηδὲ πρὸς

deasque precor universos, ut quanta est semperque fuit mea adversus urbem vestram et vos omnes benevolentia, talis a vobis mihi in praesenti certamine tribuatur: deinde, quod justissimum est, eam vobis mentem dare deos, ut adversarium tacere jubeatis, meque, ut in animum induxi atque deliberavi, accusationem peragere patiamini. Non idem autem mihi sentiendum videtur, quum ad ea quae acciderunt mihi respicio, et quum ad verba, quae audio. Verba enim quae ipse apud vos faciet, quam simillima erunt meis; res autem eo pertinere videbitis, ut omnino, ne quod majus detrimentum ab eo capiam, prospiciendum sit. Verum enim vero, ne longo utar exordio, aqua jam dudum temere fluente, accusationem aggrediar.

27. Ego enim, iudices, istum admodum adolescentem, lingua adhuc barbarum, et tantum non candye Assyrio more indutum, circa Ioniam oberrantem adhuc et quid se faceret dubium, assumi atque institui. Et quum docilis mihi videretur esse et intentis me oculis respicere (tum nempe reverebatur me adhuc, et colebat, et solam admirabatur), relictis ceteris quicumque me petebant, divites, et honesti, et claris majoribus, ingrato me isti desponsavi, pauperi, ignobili, juveni, dotem asserens non parvam, multas admirabilesque orationes: deinde ad tribules illum meos deductum, adventitium hominem tabulis inscripsi, et civem feci: adeo ut qui spe nuptiarum mearum exciderant, angereantur. Quum vero illi visum esset circumire ad divites nuptias ostentandas, ne tum quidem destitui: sed ubicumque illum secuta, sursum deorsum circumduci me passa, celebrem illum et nobilem ornando et componendo reddidi. Mediocria vero sunt quae per Graeciam atque Ioniam feci: sed quum per Italiam peregrinari vellet, Ionium cum eo sium trajeci, et denique in Celticam usque cum illo solvens, eum locupletavi. Ac diu quidem per omnia mihi obsequabatur, eratque mecum, ut ne semel quidem abnoctaret.

28. Quum vero satis sibi jam viaticatus esse et satis gloriae habere videretur; sublati supercillii et summa superbia, me quidem neglexit, vel potius plane deseruit: istum vero barbarum, istum habitu noscendum facile, Dialogum, qui Philosophiae dicitur filius, supra modum et amatoris instar, se licet seniore, diligere cepit, cum hoc habet consuetudinem; neque erubescit libertatem, et illud meis in verbis solum, concidere, atque in parvas, incisorum instar, interrogatiunculas se ipsum concludere; ac pro eo quod dicere debebat, quicquid vellet, magna voce, breves quosdam sermones contexere, et tanquam colligere syllabas: a quibus conferta quidem laus aut plausus multus illi non redierit; sed illud, ut leniter arrideant auditores, aut manum, intra terminos tamen, moveant, aut paulum capite annuant, aut ad ea quae dicuntur ingemiscant. Isti adamavit generosus ille, me contemta. Aiunt autem illum

τὸν ἐρώμενον τοῦτον εἰρήνην ἄγειν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἐκείνους ἐδρίζειν.

29. Πῶς οὖν οὐκ ἀχάριστος οὗτος καὶ ἔνοχος τοῖς περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὃς τὴν μὲν νόμῳ γαμετὴν, παρ' ἧς τοσαῦτα εἴληφε καὶ δι' ἣν ἐνδοξὸς ἐστίν, οὕτως ἀτίμως ἀπέλιπε, καὶ τῶν δὲ ὠρέχθη πραγμάτων, καὶ ταῦτα νῦν ὅποτε μόνῃ ἐμὲ θαυμάζουσι καὶ ἐπιγράφονται ἅπαντες προστάτιν ἐαυτῶν; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀντέχω τοσούτων μνηστευόντων καὶ κόπτουσιν αὐτοῖς τὴν θύραν καὶ τοῦνομα ἐπιδοιμμένοις μεγάλη τῇ φωνῇ οὔτε ἀνοίγειν οὔτε ὑπακούειν βούλομαι· ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν πλέον τῆς βοῆς κομίζοντας. Οὗτος δὲ οὐδ' οὕτως ἐπιστρέφεται πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐρώμενον βλέπει, τί, ὦ θεοί, χρηστὸν παρ' αὐτοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν, ὃν οἶδε τοῦ τριδωκῶς οὐδὲν πλέον ἔχοντα; Εἴρηκα, ὦ ἄνδρες δικάσαι, ὑμεῖς δὲ, ἣν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολογεῖσθαι θέλῃ, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε — ἀγνώμων γὰρ ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκονῶν — κατὰ δὲ τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὕτως ἀπολογείσθω, ἣν δύνηται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἶόν τε, ὦ Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ ῥῆσιν καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

30. ΣΥΡΟΣ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικάσαι, ἡ ἀντιδικὰς ἡγανάκτησεν, εἰ μακρῶς χρήσομαι τῷ λόγῳ καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης λαβὼν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων ὑμῖν ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἀπάντων· πάντα γὰρ ὅποσα διηγῆσατο περὶ ἐμοῦ ἀληθῆ ὄντα διηγῆσατο· καὶ γὰρ ἐπαίδευσεν καὶ συναπεδήμησεν καὶ ἐς τοὺς Ἑλλήνας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γὰς τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην τῷ γάμῳ. Δι' ἃς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὸν Διάλογον ἐτραπόμην, ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες δικάσαι, καὶ με μὴδὲν τοῦ χρησίου ἐνεκα ψεύδεσθαι ὑπολάβετε.

31. Ἐγὼ γὰρ ὁρῶν ταύτην οὐκέτι σωφρονούσαν αὐδὲ μένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην αὐτὴν ὁ Παιανιεύς ἐκείνος ἡγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς ῥήχας εὐθετίζουσιν ἐς τὸ ἑταιρικὸν καὶ φυχικὸν ἐντριβομένην καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ὑπογραφομένην, ὑπόπτειον· εὐθὺς καὶ παρεφύλαττον ὅποι τὸν ὀφθαλμὸν φέροι. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔω· καθ' ἑκάστην δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενωπὸς ἡμῶν ἐνεπίμπλατο μεθύοντων ἐραστῶν κωμαζόντων ἐπ' αὐτὴν καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίων δὲ καὶ ἐσθιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τολμῶντων. Αὐτὴ δὲ ἐγάλα καὶ ᾗδετο τοῖς ὀρωμένοις καὶ τὰ πολλὰ ἡ παρέκλυπεν ἀπὸ τοῦ τέγουσ ῥδόντων ἀκούουσα τραχεῖα τῇ φωνῇ ὥδ' αἰς τινὰς ἐταιρικὰς ἡ καὶ παρανοήγουσα τὰς θύρας ἐμὲ οἰομένη λαμβάνειν ἡσέλγαινε καὶ ἐμοιχεύετο πρὸς αὐτῶν· ὅπερ ἐγὼ μὴ φέρων γράψασθαι μὲν αὐτὴν μοιχείας οὐκ ἔδοκίμαζον, ἐν γειτόνων δὲ οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ προσελθὼν ἡξίου καταδεχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

32. Ταῦτά ἐστιν ἃ τὴν Ῥητορικὴν ἐγὼ μεγάλα

neque cum suo isto amasio pacem habere, sed in istum quoque esse contumeliosum.

29. Quidui igitur ingratus sit iste et legibus de mala tractatione teneatur? qui legitimam uxorem, a qua tanta bona acceperit, et per quam sit nobilis, ita ignominiose tamen deseruerit, et novas res appetierit; idque hoc ipso tempore, quum solam me admirantur homines, patronamque suam profitentur. Ego vero lot procis adhuc renitor, et fores pulsantibus nomenque meum magna voce inclamantibus neque aperire volo, neque auscultare: video quippe nihil præter clamorem illos afferre. Iste autem ne sic quidem ad me convertitur, sed ad amasium suum respicit, quid tandem, dii boni, bonum recepturum se ab illo exspectans? quem præter pallium nihil habere videat. Dixi, iudices. Vos autem, si mea ratione in causa dicenda uti voluerit, hoc nolite concedere (ingrati enim animi, si meum in me acuat gladium); sed amasii sui modo, Dialogi, sic dicat causam, si potuerit.

MERC. Hoc quidem probabile non est: neque enim fieri potest ut solus ipse causam dicat Dialogi in modum, sed perpetua oratione ipse quoque utatur.

30. SYRUS. Quandoquidem hoc etiam, iudices, indigne tulit adversaria, si longa oratione utar, qui ipsam hanc dicendi facultatem ab se habeam; multa quidem apud vos non dicam: capitibus vero ipsis eorum quæ criminali mihi dedit dissolutis, permittam vobis videre de omnibus. Quæcumque nimirum de me narravit, vere narravit omnia. Etenim instituit me, peregrinata est mecum, Græcis me ascripsit, et harum rerum nomine gratias habeo huic illius conjugio. Quas vero ob causas relicta illa ad hunc me Dialogum converterim, audite, iudices: neu quicquam utilitatis me meæ causa mentiri cogitaveritis.

31. Ego namque videns istam non amplius temperantem esse, neque in decenti illo habitu permanere, quo usam olim Pæaniensis ille rhetor duxerat; sed ornare se illam et capillos meretricio more disponere, et infucare faciem, et genas pingere; statim suspicabar aliquid, et quo oculum ferret, observabam. Ac reliqua prætermitto: singulis vero noctibus implebatur vicus noster ebriis amatoribus ad illam commissatum euntibus, pulsantibusque fores, quibusdam etiam vi irrumperere sine more modoque audentibus. At illa ridere, et his quæ fierent delectari: ac sæpe aut de tecto despiceret, et audire aspera voce canentes amatoria quædam cantica; aut etiam apertis clanculum foribus, me, ut putabat, ignaro, lascivire, et cum illis adulterari: quod ego non ferens, nomen illius de adulterio deferendum non putavi; sed accedens ad habitantem in vicinia Dialogum, recipi ab eo petii.

32. Hæc sunt magnæ illæ, quibus affecti Rhetoricen, in-

ἡδίκηχα. Καίτοι εἰ καὶ μηδὲν αὐτῇ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς εἶχέ μοι ἀνδρὶ ἤδη τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γεγονότι θορυβῶν μὲν ἐκείνων καὶ διαῶν ἀπηλλάχθαι καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔσθιν, τυράννων κατηγορίας καὶ ἀριστεῶν ἐπαίνους ἐκφυγόντα, ἐς δὲ τὴν Ἀκαδημειαν ἢ ἐς τὸ Λύκειον ἐλθόντα τῷ βελτίστῳ τούτῳ Διαλόγῳ συμπεριπατεῖν ἥρεμα διαλεγομένους, τῶν ἐπαίνων καὶ κρότων οὐ δεομένους. Πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἤδη παύσομαι. Ὑμεῖς δὲ εὖορκον τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις δὲ Σύρος πλὴν μιᾶς.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τίς ἴσκειν εἶναι δὲ τὴν ἐναντίαν θέμενος.

33. Ὁ Διάλογος ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγε. Ὑμεῖς δὲ περιμείνατε διπλᾶριον ἀποισόμενοι τὸν μισθὸν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μακροὺς μὲν ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβούλόμην τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὥσπερ εἴωθα. Ὅμως δὲ ὡς νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτω ποιήσομαι τὴν κατηγορίαν ἰδιώτης παντάπασι καὶ ἀτεχνος τῶν τοιούτων ὦν καὶ μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προοίμιον. Ἄ δὲ ἡδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τούτου, ταῦτά ἐστιν, ὅτι με σεμνὸν τέως ὄντα καὶ θεῶν τε πέρι καὶ φύσεως καὶ τῆς τῶν ὀλων περιόδου σκοπούμενον, ὑψηλὸν ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροδατούντα, ἐνθα δὲ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται, κατασπάσας αὐτὸς ἤδη κατὰ τὴν ἀψίδα πετόμενον καὶ ἀναβαίνοντα ὑπὲρ τὰ νῦτα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ πτερὰ συντρίψας ἰσοδύαιτον τοῖς πολλοῖς ἐποίησε, καὶ τὸ μὲν τραγικὸν ἐκεῖνο καὶ σωφρονικὸν προσωπεῖον ἀφείλε μου, κωμικὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκε μοι καὶ μικροῦ δεῖν γελοῖον· εἰτά μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ σκώμμα καὶ τὸν ἱαμβὸν καὶ κυνισμὸν καὶ τὸν Εὐπολιν καὶ τὸν Ἀριστοφάνην, δεινούς ἀνδρας ἐπικερτομήσαι τὰ σεμνὰ καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα, τελευταῖον δὲ καὶ Μένιππον τινὰ τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικὸν ὡς δοκεῖ καὶ κάρχαρον ἀνορύξας καὶ τούτον ἐπεισήγαγέ μοι φοβερόν τινα ὡς ἀληθῆς κύνα καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσῳ καὶ γελοῖον ἅμα ἔδρακε. Πῶς οὖν οὐ δεινὰ ὑβρίσμαι μηκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων, ἀλλὰ κωμωδοῦν καὶ γελωτοποιῶν καὶ υποθέσεις ἀλλοκότους ὑποκρινόμενος αὐτῷ; τὸ γὰρ πάντων ἀτοπίωτατον, κρᾶσιν τινα παράδοξον κέκραμαι καὶ οὔτε πεζὸς εἰμι οὔτ' ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἵπποκενταύρου δίκην σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

34. ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἐρεῖς, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροσδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν πάντα γοῦν μάλλον ἢν ἡλπισα ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα ἐρεῖν περὶ ἐμοῦ, ὅν παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τοῖς πολλοῖς δοκούντα καὶ ὑπὸ τῶν συνεγῶν ἐρωτήσεων κατεσκληρότα, καὶ διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκούντα, οὐ πάντῃ δὲ

juræ. Quamquam, si vel nihil ejusmodi ab ea actum esset, decebat me, hominem quadraginta fere annos natum, a tumultibus illis et litibus recedere, et quiescere pati iudices; evitatisque tyrannorum accusationibus et laudibus virorum fortium, in Academiam aut Lyceum ingredi, ibique cum optimo hoc Dialogo inambulare, placide disputantes, laudem ac plausum non desiderantes. Multa quum habeam dicere, jam desinam : vos vero religiosum ferte suffragium.

JUST. Quis vincit?

MERC. Omnibus Syrus, præter unum.

JUST. Rhetor videtur esse qui contrarium tulit.

33. Jam tu dic, Dialogue, iisdem iudicibus. Vos autem manete, duplicem laturi mercedem de causis ambabus

DIALOGUS. Ego vero, iudices, longam extendere apud vos orationem nolim, sed breviter more meo agere. Tamen, ut in judiciis fert consuetudo, sic accusationem insti tuam, ignarus licet undique sim talium et rudis. Et hoc mihi sit apud vos exordium. Injurie autem et contumelie, quibus ab isto sum affectus, hæc fere sunt : quod me gravem ad eum diem, atque de diis, de natura, et universi circuitu disputantem, sublimem, supra nubes incedentem per aera, ubi magnus in cælo Jupiter volucrum currum agens fertur, detractum inde, quum ad ipsam jam absidem volarem et supra cæli terga pararem escendere, confractis alis, ad vulgi consuetudinem detrusit, et tragica illa decentique persona detracta, aliam comicam satyricamque mihi, ac tantum non ridiculam, imposuit. Deinde in unum collata inclusit mecum jocos mordacem, et iambum, et Cynicam licentiam, et cum Eupolide Aristophanem, homines maxime idoneos ad traducendum quæ sunt severa, ad irridendum quæ recte habent : denique Menippum quendam de antiquis canibus, latrantem valde et asperrimum, ut videtur, effossum ad me introduxit, terribilem vere canem, et occulte mordacem, quatenus ridens etiam mordet. Quidni ergo gravi injuria affectus sim? qui non servem habitum proprium ac domesticum, sed comedias isti, et ridicularia, et prodigiosa quædam argumenta agere cogar? Quod enim omnium absurdissimum est, mirabili quadam permistione temperatus sum, neque pedestris sum, neque per metra incedo; sed hippocentauri instar, compositum quoddam et peregrinum spectrum audientibus videor.

34. MERC. Quid igitur ad ista, Syre, dices?

SYR. Necopinatum, iudices, hoc certamen apud vos subeo : quidvis enim potius de Dialogo sperabam, quam ista de me dicturum : quem ego talem quum accepissem, qui tristis adhuc vulgo videretur, et a perpetuis interrogationibus in ariditatem quandam contractus, eamque ipsam ob causam venerabilis ille quidem, sed non omnino suavis,

ἡδὺν οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἴθισα ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον, μετὰ δὲ τὸν αὐχμὸν τὸν πολλὸν ἀποπλύνας καὶ μειδιᾷν καταναγκάσας ἡδῶ τοῖς ὁρώσι παρεσκεύασα, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμῳδίαν αὐτῷ παρέζευξα καὶ κατὰ τοῦτο πολλὴν οἱ μηχανώμενος τὴν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀκούοντων, οἱ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες ὥσπερ τὸν ἐχθρὸν ἐς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδ' ἅπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκείνα καὶ λεπτὰ κάθημαι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἢ ψυχὴ καὶ πόσας κοτύλας ὁ θεὸς, ὅποτε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμιγυῖς καὶ κατὰ ταῦτα ἐχούσης οὐσίας ἐνέχreen ἐς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκέραννυτο, καὶ εἰ ἢ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδωλὸν, κολακίας τὸ τέταρτον. Χαίρει γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν καθάπερ οἱ τὴν ψόραν ἡδέως κνώμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μέγα φρονεῖ, ἣν λέγεται ὡς οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐστὶ συνιδεῖν ἃ περὶ τῶν ἰδεῶν ὀξυδορκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ καὶ τὰ περὶ ἐκείνα ζητεῖ καὶ ἄνω βλέπει τὰ πρὸ τοῖν ποδοῖν οὐχ ὁρῶν. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἕνεκα οὐκ ἂν οἶμαι μέμφαιτό μοι, ὡς θοιμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπάσας αὐτοῦ βαρβαρικὸν τι μετενέδυσσα, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς εἶναι δοκῶν· ἡδίκουν γὰρ ἂν τὰ τοιαῦτα ἐς αὐτὸν παρανομῶν καὶ τὴν πάτριον ἐσθῆτα λυποδυτῶν. Ἀπολελόγημαι ὡς δυνατόν ἐμοί· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

35. EPM. Βαβαί, δέκα θλαῖς κρατεῖς· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐκείνος ὁ πάλαι οὐδὲ νῦν ὁμόηφός ἐστι. Ἀμέλει τοῦτω ἔθος ἐστὶ καὶ πᾶσι τὴν τετροπυημένην οὕτω φέρειν, μὴ παύσαιτο φρονῶν τοῖς ἀρίστοις. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθὴ τύχη, αὐρίον δὲ τὰς λοιπὰς δικασόμεν.

XLVIII.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΥ ἢ ΤΟΙ ΟΤΙ ΤΕΧΝΗ
Η ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Τί ποτε ἄρα, ὦ Σίμων, οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι τέχνην ἕκαστός τινα ἐπιστάνται, δι' ἧς αὐτοῖς τέ εἰσι καὶ ἄλλω χρήσιμοι, σὺ δὲ, ὡς εἰπικεν, ἔργον οὐδὲν ἔχεις, δι' οὗ ἂν τι ἢ αὐτὸς ἀπόναιο ἢ ἄλλω μεταδόλης;

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς, ὦ Τυχιάδῃ, οὐδέπω οἶδα. Πειρῶ δὲ σαφέστερον ἐρωτᾶν.

ΤΥΧ. Ἐστὶν ἥτινα τυγχάνεις ἐπιστάμενος τέχνην, ὅλον μουσικὴν;

ΠΑΡ. Μὰ Δία.

ΤΥΧ. Τί δὲ, λατρικὴν;

ΠΑΡ. Οὐδὲ ταύτην.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ γεωμετρίας;

neque gratosus multitudini haberetur; primo quidem humi incedere illum hoc humano more consuefecerim; deinde multo illo squalore purgatum, et subridere coactum, jucundiores reddiderim videntibus: super omnia vero comœdiam illi conjunxi, ea quoque re multam ipsi machinatus ab audientibus benevolentiam, qui ante illum diem spinas quæ in illo sunt veriti, tanquam erinaceum, in manus illum sumere cavebant. Sed novi ego quæ maxime illum male habeant: quod non subtilia ista atque tenuia, assidens, minutim cum illo disputo, utrum immortalis sit anima, et quot sextarios deus, quum mundum faceret, illius incommiscibilis et quæ semper unius modi sui que similis est materiæ in illam temperationem, in qua miscebantur omnia, infuderit, et utrum Rhetoricæ, civilis partis particulæ simulacrum sit, quarta pars adulationis. Gaudet enim, nescio quomodo, minutim id genus disputatunculis, ut illi qui libenter scalpunt scabiem: et illa cura jucunda illi videtur, et vehementer sibi ipse placet, si dicatur non cujusvis esse perspicere quæ ipse acute adeo de ideis cernat. Hæc nimirum a me etiam postulat, et alas illas querit, ac sursum spectat, non videns interim quæ sunt ante pedes. Nam ceterarum rerum causa nihil puto mihi objiciet, veluti quod hac veste Græca detracta, barbaricam sibi, ipse barbarus quum videar, induissem: injustus enim fuisset, si talia contra leges in ipsum designassem, et patria illum veste spoliasset. Causam dixi, ut potui. Vos vero similem superiori forte calculum.

35. MERC. Vah, ipsis decem vincis: idem enim ille, qui ante, nunc non est ejusdem sententiæ. Nimirum huc consuetudo est, pertusum omnibus ferre calculum, ne desinat optimis quibusque invidere. Sed vos quidem diacedite nunc feliciter: cras judicabimus reliquas.

XLVIII.

DE PARASITO, SIVE ARTEM ESSE
PARASITICAM.

1. TYCHIADES. Quid tandem igitur est, Simo, quod ceteri homines, liberi pariter ac servi, artem unusquisque aliquam norunt, per quam et sibi ipsis sunt et alii utiles; tu vero, ut videtur, opus habes nullum, unde vel ipse juværis, vel alii quicquam impertias?

PARASITUS. Quid sibi hæc tua, Tychiade, interrogatio velit, nondum intelligo. Stude ergo interrogare apertius.

TYCH. Estne ars quam tu forte noris? verbi causa musicam?

PAR. Non, per Jovem.

TYCH. Quid vero, medicinam?

PAR. Neque hanc.

TYCH. Sed geometriam?

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς.

ΤΥΧ. Τί δέ, ῥητορικὴν; φιλοσοφίας μὲν γὰρ τοσοῦτον ἀπέχεις ὅσον καὶ ἡ κακία.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, εἰ οἶόν τε εἴη, καὶ πλεῖον. Ὅστε μὴ δόκει τοῦτο καθάπερ ἀγνοοῦντι οὐνεῖδσαι· φημί γὰρ κακὸς εἶναι καὶ χείρων ἢ σὺ δοκεῖς.

ΤΥΧ. Ναί. Ἀλλὰ ταύτας μὲν ἴσως τὰς τέχνας οὐκ ἐξέμαθες διὰ μέγεθος αὐτῶν καὶ δυσκολίαν, τῶν δὲ δημοτικῶν τινα, τεκτονικὴν ἢ σκυτοτομικὴν; καὶ γὰρ οὐδὲ τὰλλα οὕτως ἔχει σοι, ὥς μὴ καὶ τοιαύτης ἂν δεηθῆναι τέχνης.

ΠΑΡ. Ὅρθῶς λέγεις, ὦ Τυχιάδῃ· οὐ γὰρ τούτων οὐδεμίαν ἐπιστήμην εἰμί.

ΤΥΧ. Τίνος οὖν ἐτέρας;

ΠΑΡ. Τίνος; ὥς ἐγὼ οἶμαι, γενναίας· ἦν εἰ μάθους, καὶ σὲ ἐπαινέσειν οἴομαι. Ἔργῳ μὲν οὖν κατορθοῦν φημι ἤδη, εἰ δὲ καὶ λόγῳ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΤΥΧ. Τίνα ταύτην;

ΠΑΡ. Οὕτω μοι δοκῶ τοὺς περὶ ταύτην ἐκμεμελετηκέναι λόγους. Ὅστε ὅτι τέχνην μὲν τινα ἐπίσταμαι, ὑπάρχει ἤδη σοι γινώσκειν καὶ μὴ διὰ τοῦτο χαλεπῶς μοι ἔχειν· ἦντινα δὲ, αὐτὸς ἀκούσῃ.

ΤΥΧ. Ἄλλ' οὐκ ἀνέξομαι.

ΠΑΡ. Τό γε τῆς τέχνης παράδοξον ἴσως φανεῖται σοι ἀκούσαντι.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο σπουδάζω μαθεῖν.

ΠΑΡ. Εἰσαυθὺς, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ἤδη λέγε, εἰ μὴ περ ἄρα αἰσχύνῃ.

ΠΑΡ. Ἡ παρασιτικὴ.

2. ΤΥΧ. Κἄτα εἰ μὴ μαλινότ' τις, ὦ Σίμων, τέχνην ταύτην φαίη ἂν;

ΠΑΡ. Ἐγώ γε· εἰ δέ σοι μαίνεσθαι δοκῶ, τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐπίστασθαι τέχνην αἰτίαν εἶναι μοι τὴν μανίαν δόκει καὶ με τῶν ἐκκλημάτων ἤδη ἀφίει. Φασὶ γὰρ τὴν δαίμονα ταύτην τὰ μὲν ἄλλα χαλεπὴν εἶναι τοῖς ἔχουσι, παραιτεῖσθαι δὲ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοὺς ὥσπερ διδάσκαλον ἢ παιδαγωγὸν τούτων ἀναδεχομένην εἰς αὐτὴν τὰς αἰτίας.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν, ὦ Σίμων, ἡ παρασιτικὴ τέχνη ἐστὶ;

ΠΑΡ. Τέχνη γὰρ, καὶ γὰρ ταύτης δημιουργός.

ΤΥΧ. Καὶ σὺ ἄρα παράσιτος;

ΠΑΡ. Πάνυ ὠνείδισας, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Ἄλλ' οὐκ ἐρυθρίᾳς παράσιτον σαυτὸν ἀποκαλῶν;

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς· αἰσχυνόμην γὰρ ἂν, εἰ μὴ λέγοιμι.

ΤΥΧ. Καὶ νῆ Δι' ὅποταν σε βουλόμεθα γνωρίζειν τῶν οὐκ ἐπισταμένων τῷ, ὅτε χρήζοι μαθεῖν, ὃ παράσιτος δῆλον ὅτι φήσομεν;

ΠΑΡ. Πολὺ μᾶλλον λέγοντες τοῦτο ἐμὲ εὐφρανεῖτε ἢ Φειδίαν ἀγαματοποιόν· χαίρω γὰρ τῇ τέχνῃ οὐδὲν ἥττον ἢ Φειδίας ἔχαιρε τῷ Διί.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό μοι σκοποῦντι προῦσται γέλωτος πάμπολυς.

ΠΑΡ. Nequaquam.

ΤΥΧ. Quid igitur? rhetorice? A philosophia enim tantundem abes, quantum abest pravitas.

ΠΑΡ. Equidem, si fieri posset, etiam longius vellem. Itaque noli putare te hoc mihi objicere tanquam ignoranti: aio enim malum me esse, et peiorem etiam quam tu putes.

ΤΥΧ. Sit ita. Verum has forte artes non didicisti propter magnitudinem ipsarum ac difficultatem: sed popularium unam, fabrillem, aut cerdoniam? neque enim alioquin res tuæ ita habent, ut vel tali arte non indigeas.

ΠΑΡ. Recte istuc, Tychiade: neque enim harum ullius peritus sum.

ΤΥΧ. Cujusnam igitur alius?

ΠΑΡ. Cujus? præclaræ, ut ego puto; quam si didiceris, te quoque laudaturum arbitror. Re quidem ipsa recte in illa me jam versari aio; an verbis etiam et describendo, non habeo tibi dicere.

ΤΥΧ. Quam ergo?

ΠΑΡ. Nondum videor mihi quæ de ea dicenda sunt satis esse meditatus. Itaque artem me aliquam scire, neque eam ob causam te mihi debere irasci, jam licet cognoscere: quamnam vero, audies alias.

ΤΥΧ. Sed non sustinebo moram.

ΠΑΡ. At novum tibi et mirum forte quiddam videbitur, quum audies, ars ista.

ΤΥΧ. Atqui eam ipsam ob causam cupio discere.

ΠΑΡ. Alias, Tychiade.

ΤΥΧ. Nequaquam; sed nunc dicito, nisi tamen pudore impediris.

ΠΑΡ. Parasitica.

2. ΤΥΧ. Tum aliquis, qui non insaniat, hanc, Simo, artem dixerit?

ΠΑΡ. Ego nimirum. Si vero insanire tibi videar, at tu insaniam illam in causa esse putato, quod aliam nullam artem noverim, et criminibus me jam absolve. Aiunt enim deam illam, Insaniam, gravem ceteroquin esse se habentibus, sed eximere illos criminibus, quorum culpam, magistri aut pædagogi instar, in se recipiat.

ΤΥΧ. Igitur, Simo, parasitica ars est?

ΠΑΡ. Ars quippe: et ego illius artifex.

ΤΥΧ. Et tu parasitus ergo?

ΠΑΡ. Egregie vero maledixisti, Tychiade.

ΤΥΧ. Sed non erubescis, quum parasitum te vocas?

ΠΑΡ. Nequaquam: sed si non ita me vocarem, erubescerem.

ΤΥΧ. Et, per Jovem, si designare te velimus eorum alicui, qui te non norunt, isque cupiat nosse; nempe dicemus, Parasitus?

ΠΑΡ. Multo magis istuc dicentes me lætitia affeceris, quam Phidiam si vocetis statuarium: non minus enim ego hac arte, quam suo Phidias Jove, gaudeo.

ΤΥΧ. Atqui illud mihi consideranti multus erupit risus.

ΠΑΡ. Τὸ ποῖον;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἄνωθεν ὥσπερ ἔθος ἐπιγράφωμεν, Σίμωνι παρασίστη.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἂν ἐμοὶ μάλλον χαρίζοιο ἢ Δίωνι ἐπιγράφων φιλοσόφῳ.

3. ΤΥΧ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὅπως χαίρεις καλούμενος, οὐδὲν ἢ μικρόν μοι μέλει· σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν.

ΠΑΡ. Τίνα μὴν;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταύτην ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐγκαταλέξομεν, ὥστε ἐπειδὴν πυνθάνηται τις, ὅποια τις αὐτῇ τέχνῃ ἐστὶ, λέγειν οἷον γραμματικῇ, ἱατρικῇ, παρασιτικῇ.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Τυχιᾷδῃ, πολὺ μάλλον ταύτην ἢ τινα ἑτέραν τέχνην φαίην ἂν. Εἰ δέ σοι φίλον ἀκούειν, καὶ ὅπως οἶμαι λέγοιμι ἂν καίπερ οὐ παντάπασιν ὦν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένος.

ΤΥΧ. Οὐδὲν, εἰ καὶ σμικρὰ λέγοις, ἀληθεῖ δὲ, δοίσεις.

ΠΑΡ. Ἴθι δὴ πρῶτον, εἰ σοι δοκεῖ, περὶ τῆς τέχνης, ἥτις ποτὲ οὕσα τυγχάνει τῷ γένει, σκοπῶμεν· οὕτως γὰρ ἐπακολουθήσασιν ἂν καὶ ταῖς κατ' εἶδος τέχναις, εἴπερ ἄρα ὁρθῶς μετέχοιεν αὐτῆς.

ΤΥΧ. Τί ποτ' οὖν ἐστὶν ἡ τέχνη λέγε· πάνυ γὰρ ἐπίστασαι.

ΠΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΤΥΧ. Μὴ τοίνυν ὀκνεὶ λέγειν αὐτὴν, εἴπερ οἶσθα.

4. ΠΑΡ. Τέχνη ἐστὶν, ὡς ἐγὼ διαμνημονεύω σοφοῦ τινος ἀκούσας, σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγενησμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

ΤΥΧ. Ὅρθῶς ἐκείνου γε εἰπόντος οὕτως ἀπεμνημόνευσας.

ΠΑΡ. Εἰ δὲ μετέχει τούτων ἀπάντων ἡ παρασιτικῇ, τί ἂν ἄλλο ἢ καὶ αὕτῃ τέχνῃ εἴη;

ΤΥΧ. Τέχνη γὰρ, εἴπερ οὕτως ἔχει.

ΠΑΡ. Φέρε δὴ καθ' ἕναστον τοῖς τῆς τέχνης εἰδῶσιν ἐφαρμόζοντες τὴν παρασιτικὴν, εἰ συνάδει, σκοπῶμεν, καὶ ὃ περὶ αὐτῆς λόγος, ἀλλὰ μὴ καθάπερ αἱ ποιητῆραι γύτται διακρουόμεναι μὴ σαθρὸν ἀποφύεγγηται. Δεῖ τοίνυν εἶναι καὶ ταύτην ὥσπερ καὶ πᾶσαν τέχνην σύστημα ἐκ καταλήψεων· πρῶτον μὲν τὸ δοκιμάζειν καὶ διακρίνειν οὓςτις ἀνέπιτήδειος γένοιτο τρέφειν αὐτὸν, καὶ ὅτῳ παρασιτεῖν ἀρξάμενος οὐκ ἂν μεταγνοῇ. Ἡ τὸν μὲν ἀργυρογνώμονα τέχνην τινὰ φήσομεν ἔχειν, εἴπερ ἐπίσταται διαγιγνώσκειν τὰ τε κιβδηλα τῶν νομισμάτων καὶ τὰ μὴ, τούτων δὲ ἀνευ τέχνης διακρίνειν τοὺς τε κιβδηλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ ταῦτα οὐκ ὥσπερ τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων φανερῶν εὐθὺς ὄντων; αὐτὰ μέντοι ταῦτα καὶ ὁ σοφὸς Εὐριπίδης καταμύμφεται λέγων·

Ἄνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν δειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτήρ ἐμπέφυκε σώματι.

ΠΑΡ. Quidnam?

ΤΥΧ. Si epistolis etiam in summo, uti mos est, inscribamus, Simoni parasito.

ΠΑΡ. Atqui gratius hoc modo mihi feceris, quam si Dionī inscribas, philosopho.

3. ΤΥΧ. Verum tu quomodo vocari gaudeas, nihil aut parum curo : sed videnda etiam reliqua absurda.

ΠΑΡ. Quænam vero?

ΤΥΧ. Si hanc etiam in reliquarum artium numero ponemus : ut, quum interrogaverit aliquis qualis hæc ars sit, respondeatur (ut dicimus grammatica, ars medica), Parasitica.

ΠΑΡ. Equidem, Tychiade, multo hanc magis quam ullam aliam artem dixerim. Si vero audire tibi placet, quomodo istud ita putem, dixerō, licet non omnino, ut modo dicebam, ad hoc paratus.

ΤΥΧ. Nihil intererit etiamsi tenuia dicas, modo vera.

ΠΑΡ. Age ergo, primum de arte, si tibi videtur, quæ tandem sit genere, videamus. Sic enim assequamur forte etiam artes speciatim, si quidem recte illius participes sint.

ΤΥΧ. Quid tandem ergo ars sit, dicas : nam scis videlicet.

ΠΑΡ. Omnino equidem scio.

ΤΥΧ. Noli ergo cunctari eam dicere, siquidem nosti.

4. ΠΑΡ. Ars, ut memini me ex homine docto audire, est compages perceptionum consentientium et coexercitatarum ad finem vitæ utilem.

ΤΥΧ. Recte illius hoc dictum retulisti.

ΠΑΡ. Si vero omnia hæc convenient in parasiticam, quid aliud ipsa quoque quam ars sit?

ΤΥΧ. Ars enimvero, si quidem res ita se habet.

ΠΑΡ. Age ergo singulatim artis formis applicantes parasiticam, an conveniat illius etiam ratio, videamus, neque ut vitiosæ quum pulsantur testæ, maligne respondeat. Oportet ergo et hanc, ut unamquamque artem, compagem esse rerum certo perceptarum. Primum quidem est explorare ac discernere quis sit ipsum nutrire idoneus, et cui quum parasitari cœperit, ejus postea non pœniteat ipsum. An numularium potius habere artem quandam dicemus, si dignoscere sciat adulterina numismata ab his quæ non sunt; hunc vero sine arte dignoscere fallaces homines a bonis; idque quum non, velut numi, sic homines etiam aperti statim sint? Verum id ipsum accusat vir sapiens Euripides, quum dicit :

Virum qua præparum possies dignoscere,
innata nulla corpori certa est nota.

Ῥ δὴ καὶ μεῖζων ἢ τοῦ παρασίτου τέχνη, ἥ γε καὶ τὰ οὕτως ἄδηλα καὶ ἀφανῆ μᾶλλον τῆς μαντικῆς γνωρίζει τε καὶ οἶδε.

5. Τὸ δέ γε ἐπίστασθαι λόγους λέγειν ἐπιτηδεύουσιν καὶ πράγματα πράττειν δι' ὧν οἰκειώσεται καὶ εὐνούστατον ἑαυτὸν τῷ τρέποντι ἀποδείξει, ἄρ' οὐ συνέσεως καὶ καταλήψεως ἐρρωμένης εἶναι σοὶ δοκεῖ;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Τὸ δέ γε ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν αὐταῖς ὅπως παντὸς ἀπελθεῖ πλέον ἔχων καὶ παρευδοκίμων. τοὺς μὴ τὴν αὐτὴν αὐτῷ κεκτημένους τέχνην, ἀνευ τινὸς λόγου καὶ σοφίας πράττεσθαι οἶει;

ΤΥΧ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡ. Τί δέ, τὸ ἐπίστασθαι τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας τῶν σιτίων καὶ τῶν ὄψων πολυπραγμοσύνην ἀτέχνου τινὸς εἶναι σοὶ δοκεῖ; καὶ ταῦτα τοῦ γενναιοτάτου Πλάτωνος οὕτως λέγοντος, Τοῦ μέλλοντος ἐστιάσεσθαι μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης ἀκυροτέρα ἢ κρίσις.

6. Ὅτι γε μὴν οὐκ ἐκ καταλήψεως μόνον, ἀλλὰ συγγεγυμνασμένη ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ, μάθοις ἂν ἐνθένδε βραδίως· αἱ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τεχνῶν καταλήψεις καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς πολλάκις ἀσυγγύμναστοι μένουσι, καὶ ὅμως οὐκ ἀπολλύνται παρὰ τοῖς κεκτημένοις αἱ τέχναι, αἱ δὲ τοῦ παρασίτου καταλήψεις εἰ μὴ καθ' ἡμέραν εἶεν ἐν γυμνασίῳ, ἀπολύσασιν οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τεχνίτην.

7. Τό γε μὴν « πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῷ βίῳ » μὴ καὶ μανίας ἢ ζητεῖν. Ἐγὼ γὰρ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πινεῖν οὐδὲν εὐχρηστότερον εὐρίσκω ἐν τῷ βίῳ ὄν, οὐδὲ ζῆν γε τοῦτο ἀνευ ἐστῆ.

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

8. ΠΑΡ. Καὶ μὴν οὐδὲ τοιοῦτόν τι ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ ὅποιον τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχύς, ὥστε τέχνην μὲν μὴ δοκεῖν αὐτὴν, δύναμιν δὲ τινα τοιαύτην.

ΤΥΧ. Ἀληθὴ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀλλὰ μέντοι οὐδὲ ἀτεχνία ἐστὶν ἡ γὰρ ἀτεχνία οὐδέποτε οὐδὲν κατορθοῖ τῷ κεκτημένῳ. Φέρε γὰρ, εἰ ἐπιτρέψαι τις ἑαυτῷ ναῦν ἐν θαλάττῃ καὶ χειμῶνι μὴ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, σωθεῖται ἂν;

ΤΥΧ. Οὐ δὴ οὕτως.

ΠΑΡ. Τί δὴ ποτε, ἢ τῷ μὴ ἔχειν τέχνην, δι' ἧς δυνήσεται σώζειν ἑαυτόν;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καὶ παράσιτος ὑπὸ τῆς παρασιτικῆς, εἴπερ ἦν ἀτεχνία, οὐκ ἂν ἐσώζετο;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τέχνη σώζεται, ἀτεχνία δὲ οὐ;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Τέχνη ἄρα ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ.

ΤΥΧ. Τέχνη, ὡς ἔοικεν.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν κυβερνήτας μὲν ἀγαθοὺς καὶ ἡνίοχους τεχνίτας ἐκπεσόντας τῶν ὀφρῶν οἶδα ἐγὼ πολλὰ

Unde etiam major est parasiti ars, siquidem ea res obscuras adeo et minime manifestas, magis quam divinatio, intelligit ac novit.

5. Scire vero dicta dicere idonea et ea facere quibus in familiaritatem perveniat et benevolentissimum se alenti ostendat, nonne intelligentiae et robustae ad percipiendum facultatis esse tibi videtur?

TYCH. Omnino.

PAR. Ut vero in ipsis coenis meliori quam quisquam conditione discedat aliquis, et jucundior conviva habeatur illis, qui non eandem quam ipse artem habent, id num sine ratione ac sapientia putas effici?

TYCH. Minime.

PAR. Quid vero? nosse virtutes et vitia ciborum et oboniorum, curiositatem inertis esse hominis putas? idque quam generosissimus Plato sic dicat: Si is qui epulaturus est, coquinariae non est peritus, paratae coenae minus firmum iudicium.

6. Esse autem non ex perceptione modo, sed etiam ex coexercitata parasiticam, ex his facile discas: nam aliarum perceptiones artium et dies et noctes et menses et annos saepe sic durant, ut non simul exerceantur; et tamen non pereunt artes apud eos qui ipsas habent: at parasiti perceptiones, si non quotidie sit in sua palaestra, perdunt non solum, puto, artem, sed ipsum etiam artificem.

7. De illo denique, « ad finem vitae utilem, » verendum ne vel insanum sit quaerere. Ego enim nihil in vita utilius invenio quam edere et bibere: ac ne vivere quidem ab eo illo licet.

TYCH. Sic est sane.

8. PAR. Verum neque ex illo genere est parasitica, qualis forma et robor, ut ars quidem non videatur esse, sed talis quaedam facultas.

TYCH. Vera dicis.

PAR. Sed neque inertia est: inertia enim nunquam quicquam recte peragit ei qui illam habet. Age enim, si quis committendam sibi curet in mari ac tempestate navim, gubernandi imperitus, possitne servari?

TYCH. Minime hic quidem.

PAR. Quare tandem, nisi quod non habeat artem qua se servare possit?

TYCH. Sic est.

PAR. Ergo etiam a parasitica non servaretur parasitus, si ea inertia esset?

TYCH. Nempe.

PAR. Ergo arte servatur, inertia autem non?

TYCH. Scilicet.

PAR. Ars igitur est parasitica.

TYCH. Ars, ut apparet.

PAR. Atqui gubernatores quidem bonos, et anrigas artifices sedibus ego novi saepe excussos, et continuos atio,

κίς, καὶ τοὺς μὲν ξυτρίβοντας, τοὺς δὲ καὶ πάμπαν διαφθαρέντας, παρασίτου δὲ ναυάγιον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν. Οὐκοῦν εἰ μήτε ἀτεχνία ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ μήτε δύναμις, σύστημα δὲ τι ἐκ καταλήψεων συγγεγυμασμένων, τέχνη δὴλον ὅτι διωμολόγηται ἡμῖν τήμερον.

9. ΤΥΧ. Ὅσον ἐκ τούτου εἰκάζω· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅπως καὶ ὅρον ἡμῖν τινα γενναῖον ἀποδῶς τῆς παρασιτικῆς.

ΠΑΡ. Ὁρθῶς σύ γε λέγων. Δοκεῖ γὰρ δὴ μοι οὕτως ἂν μάλιστα ὀρίσθαι παρασιτικὴ ἐστὶ τέχνη ποτίων καὶ βρωτέων καὶ τῶν διὰ ταῦτα λεκτέων, τέλος δὲ αὐτῆς τὸ ἡδύ.

ΤΥΧ. Ὑπέρου γέ μοι δοκεῖς ὀρίσασθαι τὴν σεαυτοῦ τέχνην· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, μὴ πρὸς ἐνόους τῶν φιλοσόφων μάχη σοι περὶ τοῦ τέλους ᾗ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἀπόχρη γέ, εἴπερ ἔσται τὸ αὐτὸ τέλος εὐδαιμονίας καὶ παρασιτικῆς.

10. Φανεῖται δὲ οὕτως· ὁ γὰρ σοφὸς Ὅμηρος τὸν τοῦ παρασίτου βίον θαυμάζων ὡς ἄρα μακάριος καὶ ζηλωτὸς εἶη μόνος,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅτ' ἂν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀρύσσων
οἰνοχόος φορέσῃ καὶ ἐγχείῃ δεπάσσει.

Καὶ ὡς οὐχ ἱκανῶς ταῦτα θαυμάζων μάλλον τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖ φανερωτέραν εὖ λέγων·

Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεται εἶναι,

οὐχ ἑτερόν τι ἐξ ὧν φησιν, ἢ τὸ παρασιτεῖν εὐδαιμονομίζων· καὶ μὴν οὐδὲ τῶν τυχόντι ἀνδρὶ περιτέθεικε τούτους τοὺς λόγους, ἀλλὰ τῷ σοφωτάτῳ τῶν Ἑλλήνων. Καίτοι γε εἴπερ ἐβόουλετο Ὀδυσσεὺς τὸ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἐπαινεῖν τέλος, ἐδύνατο ταυτὶ λέγειν ὅτε τὸν Φίλοκτῆτην ἀνήγαγεν ἐκ τῆς Αἰήμου, ὅτε τὸ Ἴλιον ἐξεπόρθησεν, ὅτε τοὺς Ἑλληνας φεύγοντας κατέσχευεν, ὅτε εἰς Τροίαν εἰσῆλθεν ἑαυτὸν μαστιγώσας καὶ κακὰ καὶ Στωϊκὰ βράχῃ ἐνδύς· ἀλλὰ τότε οὐκ εἶπε τοῦτο τέλος χαριέστερον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῶν τῶν Ἐπικουρείων βίῳ γινόμενος αὖθις παρὰ τῇ Καλυψοῖ, ὅτε αὐτῷ ὑπῆρχεν ἐν ἀργίᾳ τε βιοτεύειν καὶ τρυφᾶν καὶ βινεῖν τὴν Ἀτλαντος θυγατέρα καὶ κινεῖν πάσας τὰς λείας κινήσεις, οὐδὲ τότε εἶπε τοῦτο τὸ τέλος χαριέστερον, ἀλλὰ τὸν τῶν παρασίτων βίον. Ἐκαλοῦντο δὲ δαιτυμόνες οἱ παράσιτοι τότε. Πῶς οὖν λέγει; πάλιν γὰρ ἄξιον ἀναμνησθῆναι τῶν ἐπῶν· οὐδὲ γὰρ ὅσον τε ἀκούειν αὐτῶν μὴ πολλάκις λεγομένων· « δαιτυμόνες καθήμενοι ἐξείης » καὶ,

Παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν.

11. Ὁ γε μὴν Ἐπίκουρος σφόδρα ἀναισχύντως υφελόμενος τὸ τῆς παρασιτικῆς τέλος τῆς κατ' αὐτὸν

alios autem omnino pereuntes; parasiti vero naufragium tale nemo dixerit. Ergo si neque inertia est parasitica, neque facultas, sed corpus quoddam cohcinnatum e perceptio-nibus coexercitalis, artem nempe esse inter nos hodie convenit.

9. TYCH. Quantum ex istis colligo. Verum illud vide, ut etiam fruitionem nobis solidam reddas parasiticæ.

PAR. Recte tu illud postulas. Videtur enim mihi hoc fere modo rectissime finiri: parasitica est ars esculentorum et poculentorum atque propter ista dicendorum, finis autem ipsius voluptas.

TYCH. Pulcherrime vero definisse mihi tuam artem videris. Sed illud dispice, ne cum philosophorum quibusdam pugna tibi sit de fine.

PAR. Quin sufficit, modo sit idem finis felicitatis et parasiticæ.

10. Apparebit autem ita: sapiens enim Homerus admirans parasiti vitam, ut quæ beata sit et invidenda sola,

Non (inquit) finis, mihi crede, exstat jucundior ullus, quam si lætitiæ populam tenor occupet omnem, si mensa exstructa sit alte pane ac carne, merumque cavis crateribus haustum circum omnes plucerna ferat, cyathisque ministret.

Et quasi non satis illa esset admiratus, suam ipsius sententiam manifestiorem reddit, bene dicens:

Nimirum hæc animo pulcherrima iudice nostro,

nihil aliud, quantum dicit, beatum putans quam parasitari: ac non vulgari viro illos sermones tribuit, sed sapientissimo Græcorum. Atqui si voluisset Ulysses Stoicum illum finem laudare, poterat ea dicere quum Philocteten reducit e Lemno, quum vastat Ilium, quum fugientes Græcos retinet, quum Trojam ingreditur flagellis a se ipso sectus, malosque et Stoicos indutus pannos: verum eo tempore non dixit hunc « jucundiores finem. » Quin etiam in Epicureorum vivendi ratione constitutus rursus apud Calypsonem, quum liceret ipsi in otio vivere et luxuriari et subigere Atlantis filiam, et mollibus omnibus moveri motibus, ne tum quidem dixit hunc « finem jucundiores », sed de parasitorum vita dixit. Vocabantur autem eo tempore parasiti convivæ. Quomodo igitur dicit? rursus enim versus ipseos memorare operæ pretium est: neque enim possunt intelligi, nisi sæpius recitentur; « Convivæque sedent deinceps; » et,

Mensa exstructa sit alte
pane et carne.

11. Verum Epicurus valde impudenter suffuratus parasiticæ finem, felicitatis quam ipse statuit finem facit. Hoc

εὐδαιμονίας τέλος αὐτὸ ποιεῖ. Καὶ ὅτι κλοπὴ τὸ πρᾶγμα ἐστὶ καὶ οὐδὲν Ἐπικούρῳ μέλει τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῷ παρσίτῳ, οὕτω μάθοις ἄν. Ἐγώ γε ἡγοῦμαι τὸ ἡδὺ πρῶτον μὲν τὸ τῆς σαρκὸς ἀόχλητον, ἔπειτα τὸ μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς τὴν ψυχὴν ἐμπεπληθῆναι. Τούτων τοίνυν ὁ μὲν παράσιτος ἐκατέρων τυγχάνει, ὁ δὲ Ἐπικούρειος οὐδὲ θατέρου· ὁ γὰρ ζητῶν περὶ σχήματος γῆς καὶ κόσμων ἀπειρίας καὶ μεγέθους ἡλίου καὶ ἀποστημάτων καὶ πρώτων στοιχείων καὶ περὶ θεῶν, εἴτε εἰσὶν εἴτε οὐκ εἰσὶ, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ τέλους ἀεὶ πολέμων καὶ διαφερόμενος πρὸς τινὰς οὐ μόνον ἐν ἀνθρωπίναις, ἀλλὰ καὶ ἐν κοσμικαῖς ἐστὶν ἐνοχλήσειν. Ὁ δὲ παράσιτος πάντα καλῶς ἔχειν οἰόμενος καὶ πεπιστευκὸς μὴ ἄλλως ταῦτα ἔχειν ἀμεινον ἢ ἔχει, μετὰ πολλῆς ἀδείας καὶ γαλήνης, οὐδενὸς αὐτῷ τοιούτου παρενοχλοῦντος, ἐσθίει καὶ κοιμᾶται ὑπτιος ἀφεικῶς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὥσπερ Ὀδυσσεὺς τῆς Σχερίας ἀποπλέων οἰκάδε.

12. Καὶ μὴν οὐχὶ κατὰ ταῦτα μόνον οὐδὲν προσήκει τὸ ἡδὺ τῷ Ἐπικούρῳ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνα· ὁ γὰρ Ἐπικούρος οὗτος, ὅστις ποτὲ ἐστὶν ὁ σοφός, ἥτοι φαγεῖν ἔχει ἢ οὐ· εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔχει, οὐχ ὅπως ἡδέως οὐ ζήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ζήσεται· εἰ δὲ ἔχει, εἴτε παρ' ἑαυτοῦ εἴτε παρ' ἄλλου· εἰ μὲν οὖν παρ' ἄλλου τὸ φαγεῖν ἔχει, παράσιτός ἐστι καὶ οὐχ ὅς λέγει· εἰ δὲ παρ' ἑαυτοῦ, οὐχ ἡδέως ζήσεται.

ΤΥΧ. Πῶς οὐχ ἡδέως;

ΠΑΡ. Εἰ γὰρ ἔχει τὸ φαγεῖν παρ' ἑαυτοῦ, πολλὰ τοι, ὦ Τυχιᾷδῃ, τῷ τοιούτῳ βίῳ παρακολουθεῖν ἀνάγκη· καὶ ἄθρει πόσα. Δεῖ τὸν μέλλοντα βιώσεσθαι καθ' ἡδονὴν τὰς ἐγγιγνομένας δρόξεις ἀπάσας ἀναπληροῦν. Ἡ τί φῆς;

ΤΥΧ. Κάμολ δοκεῖ.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τῷ μὲν συχνὰ κεκτημένῳ ἴσως τοῦτο παρέχει, τῷ δὲ ὀλίγα καὶ μηδὲν οὐκέτι· ὥστε πένης οὐκ ἂν σοφὸς γένοιτο οὐδὲ ἐφικνοῖτο τοῦ τέλους, λέγω δὴ τοῦ ἡδέος. Ἄλλ' οὐδὲ μὴν πλούσιος, ὁ παρὰ τῆς οὐσίας ἀφθόνως ταῖς ἐπιθυμίαις χορηγῶν, δυνήσεται τοῦδε ἐφικέσθαι. Τί δὴ ποτε; ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀναλίσκοντα τὰ ἑαυτοῦ πολλὰς περιπίπτειν ἀηδίας, τοῦτο μὲν τῷ μαγεῖρῳ κακῶς σκευάσαντι τὸ ὄψον μαχόμενον ἢ εἰ μὴ μάχοιτο φαῦλα παρὰ τοῦτο ἐσθίοντα τὰ ὄψα καὶ τοῦ ἡδέος ὑστεροῦντα, τοῦτο δὲ τῷ οἰκονομοῦντι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, εἰ μὴ καλῶς οἰκονομοίῃ, μαχόμενον. Ἡ οὐχ οὕτως;

ΤΥΧ. Νὴ Δία, κάμολ δοκεῖ.

ΠΑΡ. Τῷ μὲν οὖν Ἐπικούρῳ πάντα συμβαίνειν εἰκός, ὥστε οὐδέποτε τεύζεται τοῦ τέλους· τῷ δὲ παρσίτῳ οὔτε μάγειρός ἐστιν ὃ χαλεπὴναι, οὔτε ἀγρός οὔτε οἰκονόμος οὔτε ἀργύρια ὑπὲρ ὧν ἀπολλυμένων ἀχθεσθεῖν, καὶ πάντα ἔχει, ὥστε καὶ φάγοι καὶ πίοι ἂν μόνος οὗτος, ὑπὸ μηδενός, ὧν ἐκείνους ἀνάγκη, ἐνοχλοῦμενος.

13. Ἄλλ' ὅτι μὲν τέχνη ἐστὶν ἢ παρσιτικῇ, καὶ

autem esse furtum, neque Epicuro esse voluptatem curae, sed parasito, sic didiceris. Equidem arbitror, voluptatem primo quidem inesse in corporis a molestia vacuitate; deinde in eo, si tumultus et perturbationis plena non sit anima. Utrumque horum consequitur parasitus; at Epicureus neque alterutrum. Qui enim quaerit de figura terrae, de mundis infinitis, de magnitudine solis, de distantis, de primis elementis, de diis, sintne an non sint, qui de ipso denique honorum fine semper pugnat et ab aliis dissidet; ille non in humanis modo, sed in mundanis etiam est molestis. At parasitus, qui bene habere omnia putet, credatque non meliori haec esse loco posse quam sunt, cum securitate multa et tranquillitate, nulla re tali ipsum interpellante, edit et dormit supinus, pedibus manibusque remissis, ut Ulysses Scheria domum navigans.

12. Quin non hanc solum ob rationem nihil pertinet ad Epicurum voluptas; verum etiam ob ista: Epicurus enim, quicumque demum est ille sapiens, aut habet quod edat, aut non habet: si non habet, tantum abest ut suaviter vivat, ut ne vivat quidem; si vero habet, aut ab se habet, aut ab alio: si ab alio habeat, parasitus est, non, ut ait, philosophus; si vero ab se, non vivet suaviter.

ΤΥΧ. Quomodo non suaviter?

ΠΑΡ. Quia, si cibum ab se habet, multa sane, Tychiade, hanc vitam consequi necesse est. Et vide quot ac quanta. Oportet eum qui suaviter vivere velit, insitas cupiditates omnes explere. Aut quid dicas aliud?

ΤΥΧ. Etiam mihi sic videtur.

ΠΑΡ. Igitur ei qui multa possidet, hoc fortasse suppeditaverit: illi vero qui parum aut nihil, non item. Itaque pauper non fiat sapiens, neque ad finem perveniat, dico autem voluptatem. Immo ne dives quidem, is qui de suis opibus copiose ministrat cupiditatibus, poterit ad illum pervenire. Quid ita? quia necesse est omnino, eum qui sua impendat, in multas incidere injucunditates: cui nunc pugnandum sit cum coquo, si male paravit obsonium, aut, si non pugnet, mala subinde obsonia edendum, et voluptate carendum: nunc cum dispensatore rei familiaris, si male dispenset, pugnandum. An non ita est?

ΤΥΧ. Per Jovem, mihi quoque sic videtur.

ΠΑΡ. Ergo Epicuro quidem evenire ista possunt omnia; quo fit ut nunquam consequatur finem: sed parasito neque coquus est cui irascatur, neque ager, neque dispensator, neque pecuniae, de quibus deperditis gravetur; et habet omnia, ut solus ipse edat ac bibat, earum, quibus isti necessario conflictantur, molestiarum a nulla interpellatus.

13. Verum artem esse parasiticam, tum ex his, tum ex

τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἱκανῶς δέδεται. Λοιπὸν οἱ καὶ ἀρίστη δεικτέον, καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, οἱ κοινῇ πασῶν διαφέρει τῶν τεχνῶν, εἴτα οἱ καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης. Κοινῇ μὲν οὖν ἀπασῶν οὕτω διαφέρει· πάσης γὰρ τέχνης ἀνάγκη προσάγειν μάθησιν πόνον φόβον πληγὰς, ἅπερ οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀπεύξαιτο ταύτην δὲ τὴν τέχνην, ὡς εἰκε, μόνην ἔξεισι μαθεῖν ἀνεύον. Τίς γὰρ ἀπὸ δειπνοῦ ποτὶ ἀπῆλθε κλάων, ὥσπερ τινὰς ἐκ τῶν διδασκαλείων ὁρῶμεν, τίς δ' ἐπὶ δειπνον ἀπὼν ὥφθη σκυθρωπὸς, ὥσπερ οἱ εἰς διδασκαλεῖα φοιτῶντες; Καὶ μὴν ὁ μὲν παράσιτος ἐκὼν αὐτὸς ἐπὶ δειπνον ἔρχεται μάλα ἐπιθυμῶν τῆς τέχνης, οἱ δὲ τὰς ἄλλας τέχνας μανθάνοντες μισοῦσιν αὐτάς, ὥστε ἐνιοὶ δι' αὐτάς ἀποδιδράσκουσι. Τί δὲ, οὐ καίκεν ὁ ἐνοησάμενος σε δεῖ, οἱ καὶ τοὺς ἐν ἐκείναις ταῖς τέχνησι προκόποντας οἱ πατέρες καὶ μητέρες τούτοις τιμῶσι μάλιστα, ὅς καθ' ἡμέραν καὶ τὸν παράσιτον; Καλῶς νῆ Δ' ἔγραψεν ὁ παῖς, λέγοντας, δότε αὐτῷ φαγεῖν. Οὐκ ἔγραψεν ὁρῶς, μὴ δότε. Οὕτω τὸ πρᾶγμα καὶ ἐντιμὸν καὶ ἐν τιμωρίᾳ μέγα φαίνεται.

14. Καὶ μὴν αἱ ἄλλαι τέχναι τὸ ὕστατον τοῦτο ἔχουσι μετὰ τὸ μαθεῖν καὶ τοὺς καρποὺς ἡδέως ἀπολαμβάνουσι· πολλὴ γὰρ « καὶ ὀρθὸς ὁ ὁμοῖος ἐς αὐτάς » ἡ δὲ παρασιτικὴ μόνη τῶν ἄλλων εὐθὺς ἀπολαύει τῆς τέχνης ἐν αὐτῷ τῷ μανθάνειν, καὶ ἅμα τε ἀρχεται καὶ ἐν τῷ τέλει ἔστιν. Καὶ μέντοι τῶν ἄλλων τεχνῶν οὐ τινὰς, ἀλλὰ πᾶσαι ἐπὶ μόνην τὴν τροφὴν γεγόνασιν, ὁ δὲ παράσιτος εὐθὺς ἔχει τὴν τροφὴν ἅμα τῷ ἀρχεσθαι τῆς τέχνης. Ἡ οὐκ ἐνοεῖς οἱ καὶ μὲν γεωργὸς γεωργεῖ οὐ τοῦ γεωργεῖν ἕνεκα καὶ ὁ τέκτων τεκταίνεται οὐχὶ τοῦ τεκταίνεσθαι ἕνεκα, ὁ δὲ παράσιτος οὐχ ἕτερον μὲν τι δίδωκε, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἔργον ἔστιν αὐτοῦ καὶ οὗ ἕνεκα γίγνεται;

15. Καὶ μὴν ἐκεῖνά γε οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπίσταται, οἱ καὶ μὲν τὰς λοιπὰς τέχνας ἐργαζόμενοι τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ταλαιπωροῦσι, μίαν δὲ ἡ δύο μόνας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἱερὰς ἀγροῦσι, καὶ αἱ πόλεις δὲ τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνους ἑορτὰς διατελοῦσι, καὶ εὐφραίνεσθαι λέγονται τότε· ὁ δὲ παράσιτος τοῦ μηνὸς τὰς τριάκονθ' ἡμέρας ἱερὰς ἀγει· πᾶσαι γὰρ αὐτῷ δοκοῦσιν εἶναι τῶν θεῶν.

16. Ἐτι οἱ μὲν βουλόμενοι τὰς ἄλλας τέχνας κατορθοῦν ὀλιγοσιταίαι καὶ ὀλιγοποσίαις χρῶνται καθάπερ οἱ νοσοῦντες, πολυσιταίαι δὲ καὶ πολυποσίαις οὐκ ἔστιν εὐφραίνόμενον μανθάνειν.

17. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι χωρὶς ὀργάνων οὐδαμῶς τῷ κακταμένῳ ὑπηρετεῖν δύνανται· οὔτε γὰρ αὐλεῖν ἐνὶ χωρὶς αὐλῶν οὔτε ψάλλειν ἀνεύον λύρας οὔτε ἱππεύειν ἀνεύον ἵππων· αὕτη δὲ οὕτως ἔστιν ἀγαθὴ καὶ οὐ βαρεῖα τῷ τεχνίτῃ, ὥστε ὑπάρχει καὶ μὴδὲν ἔχοντι δπλον χρῆσθαι αὐτῇ.

18. Καὶ ὡς εἰκεν ἄλλας τέχνας μανθάνομεν μισθὸν δίδόντες, ταύτην δὲ λαμβάνοντες.

19. Ἐτι τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν εἰσι διδάσκαλοι

reliquis satis demonstratum est. Superest ut demonstramus etiam esse optimam; idque non simpliciter, sed primo quidem, communiter artibus omnibus esse præstantiorem; deinde, etiam singulatim unaquaque. Communiter ergo cunctis ita præstat, quod omnis ars necessario adhibet disciplinam, laborem, metum, plagas, quæ nemo est quin abominetur: hanc vero solam, ut videtur, artem discere licet sine labore. Quis enim de cœna unquam discessit plorans, ut quosdam videmus de scholis? quis vero ad cœnam abiens visus est tristis, ut qui scholas frequentant? Quin parasitus sponte sua ipse ad cœnam venit, artis cupidissimus: qui vero artes discunt reliquas, odio eas habent, adeo ut quidam propter eas aufugiant. Quid vero? nonne illud etiam tibi cogitandum est, quod illis in artibus proficientes liberos his maxime rebus patres matresque munerantur, quibus parasitum quotidie? Pulchre per Jovem, in quiunt, scripsit puer; date illi cibum: Non recte scripsit; ne date. Adeo ea res et ad honorem gravis et ad pœnam videtur.

14. Verum ceteræ artes postremum hoc habent post disciplinam, et laboris fructum lubenter recipiunt; multa enim et ardua ad illas via est: parasitica vero sola reliquarum statim ipso disciplinæ tempore sua arte fruitur; et simul, dum incipit, finem etiam suum consequitur. Ac reliquarum artium non quædam modo, sed universæ ad sola alimenta paranda natæ sunt: parasitus autem statim quum incipit artem, alimenta habet. An non cogitas agrum coli ab agricola non agriculturæ causa, et struere fabrum domos non struendi causa: sed parasitus nihil sequitur aliud, verum idem et opus ipsius est, et illud cuius causa suscipitur?

15. Præterea hæc etiam nemo est qui nesciat: reliquis in artibus qui elaborant, per omne tempus ærumnabili labore funguntur præter unum aut duo solos in mense dies quos festos habent; ipsæque civitates alios annuos, alios autem menstruos dies festos obeunt, ac tum exhilarari dicuntur: parasitus vero triginta mensis dies festos agit: omnes enim deorum esse illi videntur.

16. Porro qui in reliquis artibus recte versari volunt, li pauco cibo et potu pauco utuntur, ægrotorum instar; ac copioso cibo potuque multo qui gaudet, is fieri non potest ut discat.

17. Tum reliquæ artes sine instrumentis nullo modo ministrare possunt artifici; neque enim tibiis canere licet sine tibiis, neque psallere sine lyra, neque sine equo equitare: hæc vero ita commoda, ita non gravis artifici, ut etiam nihil armorum habens uti ea possit.

18. Deinde, ut constat, ceteras artes discimus mercede data; hanc accepta.

19. Insuper ceterarum artium quidam sunt magistri; pe-

τινες, τῆς δὲ παρασιτικῆς οὐδεὶς, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ποιητικὴ κατὰ Σωκράτη καὶ αὕτη θεῖα τινὶ μοίρᾳ παραγίγνεται.

20. Κάκεινο δὲ σκόπει, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας δεύοντες ἢ πλέοντες οὐ δυνάμεθα διαπράττεσθαι, ταύτῃ δὲ ἐστὶ χρῆσθαι καὶ ἐν ὁδῷ καὶ πλέοντι.

21. ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Καὶ μέντοι, ὦ Τυχιᾷ, αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι δοκοῦσι μοι ταύτης ἐπιθυμεῖν, αὕτη δὲ οὐδεμιᾷς ἐτέρας.

ΤΥΧ. Τί δέ, οὐχ οἱ τὰ ἀλλότρια λαμβάνοντες ἀδικεῖν σοι δοκοῦσι;

ΠΑΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΤΥΧ. Πῶς οὖν ὁ παράσιτος τὰ ἀλλότρια λαμβάνων οὐκ ἀδικεῖ μόνος;

ΠΑΡ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

22. Καὶ μὴν τῶν ἄλλων τεχνῶν αἱ ἀρχαὶ φαυλαί τινες καὶ εὐτελεῖς εἰσι, τῆς δὲ παρασιτικῆς ἡ ἀρχὴ πάνυ γενναία τις· τὸ γὰρ θρυλούμενον τοῦτο τῆς φιλίας ὄνομα οὐκ ἂν ἄλλο τι εὖροις ἢ ἀρχὴν παρασιτικῆς.

ΤΥΧ. Πῶς λέγεις;

ΠΑΡ. "Οτι οὐδεὶς ἐχθρὸν ἢ ἀγνώστου ἀνθρώπου ἀλλ' οὐδὲ συνήθη μετρίως ἐπὶ δεῖπνον καλεῖ, ἀλλὰ δεῖ πρότερον οἶμαι τοῦτον γενέσθαι φίλον, ἵνα κοινωνήσῃ σπονδῶν καὶ τραπέζης καὶ τῶν τῆς τέχνης ταύτης μυστηρίων. Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἤκουσά τινων λεγόντων, ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ φίλος ὅστις οὔτε βέβρωκεν οὔτε πέπωκε μεθ' ἡμῶν, ὅηλον ὅτι τὸν συμπίνοντα καὶ συνεσθόντα μόνον πιστὸν φίλον ἡγομένων.

23. "Οτι γε μὴν ἡ βασιλευσάτη τῶν τεχνῶν ἐστὶν αὕτη, μάθοις ἂν καὶ ἐκ τοῦδε οὐχ ἥκιστα· τὰς μὲν γὰρ λοιπὰς τέχνας οὐ μόνον κακοπαθοῦντες καὶ ἰδρῶντες, ἀλλὰ νῆ Δία καθήμενοι καὶ ἐστώτες ἐργάζονται ὥσπερ ἀμέλει δοῦλοι τῶν τεχνῶν, ὁ δὲ παράσιτος μεταχειρίζεται τὴν αὐτοῦ τέχνην ὡς βασιλεὺς κατακείμενος.

24. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τί δεῖ λέγειν περὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον « οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν οὔτε ἀροῖ, ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα » νέμεται;

25. Καὶ μὴν ῥήτορά τε καὶ γεωμέτρην καὶ χαλκέα οὐδὲν κωλύει τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἐργάζεσθαι ἐάν τε πονηρὸς ἐάν τε καὶ μωρὸς ᾖ, παρασιτεῖν δὲ οὐδεὶς δύναται ἢ μωρὸς ὢν ἢ πονηρὸς.

ΤΥΧ. Παπαῖ, οἷον χρῆμα ἀποφαίνῃ τὴν παρασιτικὴν· ὥστε καὶ αὐτὸς ἤδη βούλεσθαι δοκῶ μοι παράσιτος εἶναι ἀντὶ τούτου ὃς εἰμι.

26. ΠΑΡ. Ὡς μὲν τὸν κοινῇ πάντων διαφέρει, δεδειχθῆαι μοι δοκῶ. Φέρε δὲ ὡς καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος διαφέρει, σκοπῶμεν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστι, καὶ μᾶλλον πῶς καθαιρούντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. "Οτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ὡμολόγηται δὴ πρὸς πάντων τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἃς διὰ γενναίότητα καὶ ἐπιστήμης ἀπο-

rasiticae autem nullus: sed quemadmodum poetica, auctore Socrate, ita haec quoque divina quadam sorte contingit.

20. Etiam illud mihi considera, quod reliquas artes, dum iter facimus aut navigamus, non possumus exercere; hac in via etiam et naviganti licet uti.

21. ΤΥΧ. Utique.

ΠΑΡ. Verum etiam, Tychiade, videntur mihi hanc appetere artes reliquae, haec aliam nullam.

ΤΥΧ. Quid vero? nonne qui aliena sumunt injuste agere tibi videntur?

ΠΑΡ. Quidni?

ΤΥΧ. Quomodo igitur parasitus, sumens aliena, solus injuste non agit?

ΠΑΡ. Non habeo quod dicam.

22. Verum reliquarum artium contemnenda quaedam ac vilia sunt initia; parasiticae vero origo plane generosa: illud enim tritum amicitiae nomen non aliud invenies quam parasiticae initium.

ΤΥΧ. Quid ita?

ΠΑΡ. Quia nemo vulmicum aut ignotum hominem, imo neque mediocriter modo familiarem vocat ad coenam: sed oportet, puto, hunc prius amicum fieri, ut particeps fiat libationum et mensae, et artis hujus mysteriorum. Equidem saepe audiivi dicentes, Qualis autem hic sit amicus, qui neque comedit neque bibit nobiscum! ut qui putarent videlicet solum qui una bibat atque cibum una capiat, fidelem amicum.

23. Hanc vero maxime regiam esse artium, etiam hinc non minimum intelligas. Reliquas artes enim non cum molestia tantum et sudore exercent, sed, per Jovem, sedentes atque stantes, nempe velut servi artium: at parasitus suam artem tractat accumbens velut rex.

24. Illa enim quid dicere attinet de illius felicitate, quod solus, ut docti Homeri verbis utar, « nec plantat manibus plantam, nec arat; sed sine semine aratroque » depascitur omnia?

25. Ceterum rhetoricam et geometram et fabrum nihil prohibet artem exercere suam, etsi malus sit vel adeo stultus. parasitari autem nemo potest, qui vel stultus sit, vel malus.

ΤΥΧ. Vah quantam rem ostendis esse parasiticam! Itaque ipse mihi jam videor velle parasitus fieri pro eo quod sum.

26. ΠΑΡ. Quantum ergo communiter omnibus praestet artibus, ostendisse mihi videor. Age vero etiam, quantum singulatim unaquaque sit praestantior, consideremus. Ac sellulariis quidem artibus illam conferre, insanum fuerit, et potius illius qui destruere dignitatem artis velit. Sed quantum maximis pulcherrimisque praestet artibus, ostendendum. Jam in confesso est apud omnes, rhetoricam et philosophiam, quas propter praestantiam etiam scientias

φαίνονται τινες, * * * * * ἐπειδὴν οὖν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολὺ κρατοῦσαν, ὅηλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν δόξει προφερεστάτη καθάπερ ἡ Ναυσικάα τῶν θεραπαινίδων.

27. Κοινῇ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἢ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ· οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐν τι καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τοῦναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἐτέρως μὲν γὰρ Ἐπικούρῳ δοκεῖ τὰ πράγματα ἔχειν, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στωᾶς, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημείας, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπατάτου, καὶ ἁπλῶς ἄλλος ἄλλην ἀξιοῖ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι· καὶ μέχρι γε νῦν οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν οὔτε αὐτῶν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν ὅηλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γάρ φημι μὴδὲ εἶναι τέχνην ἧς οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ἐπεὶ τί δή ποτε; ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ καὶ δις δύο παρὰ τε ἡμῖν καὶ παρὰ Πέρσαις τέτταρά ἐστι καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρὰ Ἑλλήσι καὶ βαρβάρους, φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ὁρῶμεν καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν.

ΤΥΧ. Ἀληθῆ λέγεις· μίαν μὲν γὰρ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι λέγουσιν, αὐτοὶ δὲ αὐτὰς ποιοῦσι πολλὰς.

28. ΠΑΡ. Καὶ μὴν τὰς μὲν ἄλλας τέχνας, εἰ καὶ τι κατὰ ταύτας ἀσύμφωνον εἴη, καὶ παρελθοὶ τις συγκνώμης ἀξιώσας, ἔπει μῆσαι τε δοκοῦσι καὶ αἱ καταλήψεις αὐτῶν οὐκ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι, προσδεκτέος ἂν εἴη· φιλοσοφίαν δὲ τίς ἂν [ἀναγκαίαν] ἀνάσχοιτο μὴ μίαν εἶναι καὶ μὴδὲ σύμφωνον αὐτὴν ἑαυτῇ μάλλον τῶν ὀργάνων; μία μὲν οὖν οὐκ ἔστι φιλοσοφία, ἐπειδὴ ὁρῶ καὶ ἀπειρον οὖσαν· πολλὰ δὲ οὐ δύνανται εἶναι, ἐπειδὴ περ ἡ φιλοσοφία μία.

29. Ὅμοιως δὲ καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τῆς ῥητορικῆς ταῦτα φαίη τις ἂν· τὸ γὰρ περὶ ἐνὸς πραχέμενου ταῦτ' ἀμὲν λέγειν ἅπαντας, ἀλλὰ μάχην εἶναι φορᾶς ἀντιδόξου, ἀπόδειξις μεγίστη τοῦ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῦτο ὃ μὴ κατὰληψις οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ ζητεῖν τὸ, τί μάλλον αὐτῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴδέποτε ὁμολογεῖν μίαν εἶναι, τοῦτο αὐτὴν ἀναίρει τοῦ ζητουμένου τὴν οὐσίαν.

30. Ἡ μὲντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάρους μία ἐστὶ καὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως, καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἐτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν, οὐδέ εἰσιν ὡς εἴκοι παρασιτοὶ τινες οἷον Στωικοὶ ἢ Ἐπικουρείοι δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστὶ καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὅστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν κατὰ γε τοῦτο καὶ σοφία εἶναι.

31. ΤΥΧ. Πάνυ μοι δοκεῖς ταῦτα ἱκανῶς εἰρηκέναι. Ὡς δὲ καὶ τὰ ἄλλα χεῖρων ἐστὶν ἡ φιλοσοφία τῆς σῆς τέχνης, πῶς ἀποδεικνύεις;

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἀνάγκη πρῶτον εἰπεῖν ὅτι φιλοσο-

quidam dicunt, **** Si igitur his quoque longe potius esse parasiticam ostendern, sine dubio nimirum reliquarum quoque artium eminentissima, ut inter famulas Nausicaa, videbitur.

27. Ergo communiter quidem ambabus praestat, et rhetoricae et philosophiae, primo ob id ipsum, quod in rerum natura adest: nam de hac constat, de istis non item. Neque enim rhetoricen unum idemque putamus omnes; sed quidam artem, alii contra ea inertiam, alii vero maleficium, alii aliud: similiter philosophiam quoque, quae eodem se modo atque aequaliter habet: aliter enim se res habere videntur Epicuro, aliter vero Stoicis, aliter Academicis, aliter denique Peripateticis; simpliciterque aliam alius putat esse philosophiam: atque in hunc certe diem neque in eadem sententia iidem manent, neque ars illorum una esse videtur. Ex his nempe apparet quid conicere relinquatur. Neque enim omnino artem esse dico, quam ne esse quidem certum sit. Nam quid tandem? arithmetica una est et eadem, et his duo apud nos pariter et apud Persas sunt quatuor, et convenit de his inter Graecos pariter et barbaros: philosophias vero multas ac diversas videmus, et neque principia omnium neque fines consentire.

ΤΥΧ. Vera dicis: nam unam quidem esse dicunt philosophiam; ipsi vero illas faciunt multas.

28. PAR. Verum artes reliquas, si quid etiam in iis sit parum consentiens, et hoc praetereat aliquis, venia dignum censens, eo quod medicinae cuiusdam ancipitisque videantur naturae, neque omnis erroris expertes illarum perceptiones, ille sane audiendus fuerit: philosophiam vero quis ferre possit non unam esse, neque magis inter se consonare quam diversi generis instrumenta musica? Jam una quidem non est philosophia; infinitam enim esse video: multae autem non possunt esse, quandoquidem una est, si est philosophia. (Ergo nulla est.)

29. Similiter de eo, utrum sit rhetorice, haec eadem aliquis dixerit. Quod enim de uno argumento proposito non eadem dicunt omnes, sed pugna est euntium in diversa sententiarum, ex hoc ipso maxime demonstratur, plane non esse in rerum natura illud cuius una non sit perceptio. Quod enim disputatur, quid eorum potius illud sit, et nunquam in uno aliquo convenitur; illud ipsam tollit ejus, de quo quaeritur, substantiam.

30. Verum non ita se habet parasitica: sed inter Graecos pariter ac barbaros una est, et circa eadem eodem modo versatur: neque est ut dicat quisquam, aliter hos, aliter vero illos parasitari; neque sunt, ut videtur, in parasitis quidam velut Stoici aut Epicurei decreta habentes diversa, sed omnibus respectu omnium est consensus aliquis et convenientia actionum pariter ac finis. Itaque, quantum mihi videtur, parasitica fortasse hoc respectu etiam sapientia fuerit.

31. ΤΥΧ. Satis omnino de his dixisse mihi videris. Verum quantum ad reliqua etiam deteriorem esse tua arte philosophiam, quomodo demonstras?

ΠΑΡ. Igitur illud primum dicendum est: philosophiam

φίας μὲν οὐδέποτε ἡράσθη παράσιτος, παρασιτικῆς δὲ πάμπολλοι ἐπιθυμήσαντες ἠμνημονεύονται φιλόσοφοι, καὶ μέχρι νῦν γε ἔρῳσι.

ΤΥΧ. Καὶ τίνας ἂν εἰπεῖν ἔχοις φιλοσόφους παρασιτεῖν σπουδάσαντας;

ΠΑΡ. Οὐστinas μέντοι, ὦ Τυχιᾷδῃ; οὐς καὶ σὺ γινώσκων ὑποκρίνη ἀγνοεῖν καὶ ὥς τινας αὐτοῖς αἰσχύνῃς ἐντεῦθεν γιγνομένης, οὐχὶ τιμῆς.

ΤΥΧ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σίμων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπορῶ οὐστinas καὶ εὖρῃς εἰπεῖν.

ΠΑΡ. Ὡ γενναῖε, σύ μοι δοκεῖς ἀνήκοος εἶναι καὶ τῶν ἀναγραφάντων τοὺς ἐκείνων βίους, ἐπεὶ πάντως ἂν καὶ ἐπιγνῶναι οὐστinas λέγω δύναιο.

ΤΥΧ. Καὶ μέντοι νῆ τὸν Ἡρακλέα ποθῶ δὴ ἀκούειν τίνες εἰσίν.

ΠΑΡ. Ἐγὼ σοι δεῖξω καὶ καταλέξω αὐτοὺς ὄντας οὐχὶ τοὺς φαύλους, ἀλλ' ὧν ἐγὼ δοκῶ τοὺς ἀρίστους καὶ οὐς ἥκιστα οἶει.

32. Αἰσχίνης μέντοι δ Σωκρατικός, οὗτος δ τοὺς μακροὺς καὶ ἀστείους διαλόγους γράφας, ἤκε ποτε εἰς Σικελίαν κημίζων αὐτοὺς, εἰ πως δύναιτο δι' αὐτῶν γνωσθῆναι Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀναγνούς καὶ δόξας ὑπόκριμηνεῖν λαιπὸν ἐκάθητο ἐν Σικελίᾳ παρασιτῶν Διονυσίῳ καὶ ταῖς Σωκράτους διατριβαῖς ἐρρῶσθαι φράσας.

33. Τί δὲ, καὶ Ἀριστιππος δ Κυρηνάιος οὐχὶ τῶν δοκίμων φαίνεται σοι φιλοσόφῳ;

ΤΥΧ. Καὶ πάνυ.

ΠΑΡ. Καὶ οὗτος μέντοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέτριβεν ἐν Συρακούσαις παρασιτῶν Διονυσίῳ. Πάντων γοῦν ἀμείλει τῶν παρασιτῶν αὐτὸς ὑποκρίμεναι παρ' αὐτῷ· καὶ γὰρ ἦν πλέον τι τῶν ἄλλων εἰς τὴν τέχνην εὐφυῆς, ὥστε τοὺς ὀφιοποιούς δσημέρει ἐπεμπε παρὰ τοῦτον δ Διονύσιος ὥς τι παρ' αὐτοῦ μαθησομένους. Οὗτος μέντοι δοκεῖ καὶ κοσμησάμεν τὴν τέχνην ἀξίως.

34. Ὁ δὲ Πλάτων ὑμῶν δ γενναιότατος καὶ αὐτὸς μὲν ἦκεν ἐς Σικελίαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὀλίγας παρασιτήσας ἡμέρας τῷ τυράννῳ τοῦ παρασιτεῖν ὑπὸ ἀφύρας ἐξέπεσε, καὶ πάλιν Ἀθήναζε ἀφικόμενος καὶ φιλοπονήσας καὶ παρασκευάσας ἑαυτὸν αὖτις δευτέρῳ στόλῳ ἐπέπλευσε τῇ Σικελίᾳ καὶ δειπνήσας πάλιν ὀλίγας ἡμέρας ὑπὸ ἀμαθίας ἐξέπεσε· καὶ αὕτη ἡ συμφορὰ Πλάτωνι περὶ Σικελίαν ὁμοία δοκεῖ γενέσθαι τῇ Νικίου.

ΤΥΧ. Καὶ τίς, ὦ Σίμων, περὶ τούτου λέγει;

35. ΠΑΡ. Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, Ἀριστόξενος δὲ δ μουσικός, πολλοῦ λόγου ἀξίος. Εὐριπίδης μὲν γὰρ ὅτι Ἀρχελαῷ μέχρι τοῦ θανάτου παρεσῆται καὶ Ἀνάξαρχος Ἀλεξάνδρῳ πάντως ἐπίστασαι.

36. Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ τῆς παρασιτικῆς ἤρξατο μόνον ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ αὐτὸς δὲ παράσιτος Νηλέως ἦν.

37. Φιλοσόφους μὲν οὖν, ὥσπερ ἦν, παρασιτεῖν σπουδάσαντας εἰδεῖα· παράσιτον δὲ οὐδεὶς ἔχει φράσαι φιλοσοφεῖν ἐβελήσαντα.

nemo unquam parasitus adamavit; parasiticam vero appetiisse multi memorantur philosophi, et in hunc diem appetunt.

TYCH. Et quos dicere possis philosophos parasitandi studiosos?

PAR. Quosnam vero, Tychiade? eos quos tu quum bene noris, ignorare me quoque simulas, velut turpitudine quædam illis inde, non honos accedat.

TYCH. Non, ita me Jupiter, Simo : sed vehementer hæreo nec quos tu inveneris habeo dicere.

PAR. Videris mihi, vir optime, non legisse vel eos qui vitas illorum scripsere : alioquin omnino posses, quos dicam, agnoscere.

TYCH. Verum cupio, mehercules, audire qui sint.

PAR. Ego tibi ostendam et recensebo, eosque non viles, sed eorum, quos ego philosophos arbitror, præstantissimos, et quos tu minime putes.

32. Igitur Æschines quidem Socraticus, ille qui longos illos urbanosque dialogos scripsit, venit quondam, secum illos ferens, in Siciliam, si qua per illos posset Dionysio tyranno innotescere, lectoque Miltiade, quum probatus videretur, reliquo tempore in Sicilia, parasitans Dionysio, desedit, longum valere jussis Socratis disputationibus.

33. Quid vero, Aristippus Cyrenæus non de nobilibus tibi videtur philosophis?

TYCH. De nobilissimis.

PAR. Verum hic etiam eodem tempore versabatur Syraculis parasitans Dionysio. Quin omnium ipse parasitorum princeps apud illum audiebat : erat etenim præter ceteros ingenio ad eam artem apto; adeo ut coquos ad ipsum quotidie mitteret Dionysius, ab eo qui aliquid discerent. Atque hic etiam, prout dignum erat, ornasse artem videtur.

34. At Plato ille vester præstantissimus venit et ipse quidem hoc consilio in Siciliam; quum vero paucis diebus parasitatus tyranno fuisset, illa parasitatione, quod satis ad eam ingenii non haberet, excidit : atque Athenas regressus, ubi multo se labore ad eam rem paraverat, altero cursu denuo navigavit in Siciliam, cernatusque paucos dies, propter inscitiam excidit : similisque videtur illa, quæ Platoni in Sicilia evenit, calamitas cladi ad eandem Nicææ.

TYCH. Et quis, Simo, hac de re narrat?

35. PAR. Quum alii multi, tum Aristoxenus musicus, vir maxime commemorabilis. Jam Euripidem Archelao ad mortem usque parasitatum esse, et Anaxarchum Alexandro, omnino nosti.

36. Aristoteles vero inchoavit tantum, ut reliquas artes, ita et parasiticam : erat autem et ipse parasitus Nelaï.

37. Ergo philosophos, ut res est, parasiticæ vitæ operam dantes ostendi : parasitum vero nemo dicere potest philosophari qui voluerit.

38. Καὶ μέντοι εἴ ἔστιν εὐδαιμον τὸ μὴ πεινῆν μηδὲ διψῆν μηδὲ ριγοῦν, ταῦτα οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει ἢ παρασίτῳ. Ὡστε φιλοσόφους μὲν ἂν τις πολλοὺς καὶ ριγοῦντας καὶ πεινῶντας εὖροι, παράσιτον δὲ οὐ· ἢ οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλὰ δυστυχὴς τις ἢ πτωχὸς ἀνθρώπος ἢ φιλόσοφῳ ὅμοιος.

39. ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἡ παρασιτικὴ πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὧ βέλτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὃ μὲν τις εἰρήνης, ὅμαι, ὃ δ' αὖ πολέμου· ἐν δὴ τούτοις πᾶσα ἀνάγκη φανερὰς γίνεσθαι τὰς τέχνας καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὁποῖοι τίνες εἴσι. Πρώτερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπώμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἴεν μάλιστα χρησιμώτατοι ἰδίᾳ τε ἕκαστος αὐτῷ καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαι γελῶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρασίτῳ φιλόσοφος.

40. ΠΑΡ. Ὅτι τοῖνον μὴ πάνθ' αὐμαζῆς μηδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι χλεύης ἄξιον, φέρε προτυπωσώμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡγέσθαι μὲν αἰφνίδιον εἰς τὴν χώραν ἐμβεβληκέναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξίεναι καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω δηουμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τούτοις φιλοσόφους τίνας καὶ ῥήτορας καὶ παρασίτους. Πρῶτον τοῖνον ἀποδύσσωμεν αὐτοὺς ἀνάγκη γὰρ τοὺς μέλλοντας δηλιζέσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῷ δὲ τῶν ἀνδρῶν, ὧ γενναῖε, καθ' ἕκαστον καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοῖνον αὐτῶν ὑπὸ ἐνδείας ἰδοὺς ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς περριχότας ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρειμένους· ἀγῶνα μὲν γὰρ καὶ μάχην σταδιαίαν καὶ ὀθισμὸν καὶ κόνιν καὶ τραύματα μὴ γελοῖον ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένους ἀναλήψεως.

41. Ἄθροι δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παράσιτον ὁποῖός τις φαίνεται. Ἄρ' οὐκ ὃ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολὺς καὶ τὸ χρῶμα ἡδύς, οὐ μέλας δὲ οὐδὲ λευκός — τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσέοικεν — ἔπειτα θυμοειδής, δεινὸν βλέπων ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὕψαιμον; οὐ γὰρ καλὸν δεδοικότα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέρειν. Ἄρ' οὐκ ὃ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν δπλίτης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς;

42. Ἀλλὰ τί δέϊ ταῦτα εἰκάζειν ἔχοντας αὐτοῖν παραδείγματα; ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ θλῶς ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τείχους προελθεῖν, εἰ δὲ τις καὶ ἀναγκασθεὶς παρτάξατο, φημί τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα καὶ οὐδὲν ὑπισχνῇ μέτριον. Λέγε δὲ ὅμοιος.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοῖνον ῥητόρων Ἰσοκράτης οὐκ ἔπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, ὅμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν διαρ-

38. Jam si beatum est non esurire, neque sitire, neque rigere; hæc nulli adsunt alii nisi parasito. Itaque philosophos quidem aliquis multos et rigentes inveniat et esurientes: parasitum vero non inveniat; aut ille non fuerit parasitus, sed infelix aliquis aut mendicus mortalis, aut philosopho similis.

39. TYCH. Satis ista. Sed multum etiam præstare philosophiæ ac rhetoriæ parasiticam, quomodo monstras?

PAR. Sunt, vir optime, tempora vitæ hominum, alterum pacis, arbitror, alterum rursus belli: in hisce vero necesse omnino est manifestas fieri artes earumque professores, cujusmodi sint. Prius autem, si videtur, consideremus tempus belli, et quales maxime videantur tum privatim sibi, tum rei publicæ utilissimi.

TYCH. Non mediocre certamen virorum denuncias: et dudum intra me rideo equidem, qualis futurus sit collatus parasito philosophus.

40. PAR. Ut igitur non nimis admireris, neu ludibrio tibi digna res videatur, age apud animum ipsi nostrum fingamus, nuntiaturum esse subito hostes irruptionem in patriam nostram fecisse, necessitatem autem postulare ut contra ipsos erumpamus, neque agros vastari extra patiamur; imperatorem porro ad numeros vocare quicumque militari sunt ætate, et venire sane reliquos, in his vero etiam philosophos quosdam et rhetoras, et parasitos. Primo igitur illos exuamus: oportet enim qui armandi sunt prius nudari. Inspice vero viros, o bone, singulatim, et proba corpora. Partem igitur illorum præ indigentia videbis tennes et pallidos, horridos denique, quasi jam saucios in acie relictos: certamen enim et pugnam statariam, et impressionem, et pulverem, et vulnera vide ne ridiculum fuerit dicere perferre posse homines, quales illi sunt, refectioe aliqua indigentes.

41. Vide autem in alteram partem transgressus parasitum, qualis appareat. Nonne iste multum primo corporis habet, et colore est jucundo, neque niger neque albus (quorum alterum mulieri, servo alterum convenit), deinde animosus, vultu, ut nos, minaci, elato et sanguine repleto? non enim honestum est oculum timidum et effeminatum ferre in pugnam. Nonne talis et pulcher fuerit dum vivet miles, et pulcher, si pulchre moriatur?

42. Sed quid opus est conjecturis ista effingere, quum ipsarum rerum habeamus exempla? ut enim simpliciter dicam, in bello, quicumque usquam fuerunt rhetores vel philosophi, vel plane non sunt ausi extra muros procedere; si vero quis etiam coactus in aciem prodiit, hunc aio ordinibus desertis fugississe.

TYCH. Ut mira omnia, et mediocre nihil promittis! Dic tamen.

PAR. E rhetoribus ergo Isocrates tantum abest ut in prælium progressus unquam sit, ut ne in tribunal quidem escenderit, præ timiditate, opinor, quia vel voce destituebatur.

κοῦσαν εἶχε. Τί ἐστι; οὐχὶ Δημάδης μὲν καὶ Αἰσχίνης καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθύς τῇ καταγγέλλει τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προῦδσαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ καὶ διέτελεσαν Ἀθηναίῃσι ἀεὶ τὰ ἐκείνου πολιτεύμενοι; ὥς εἰ γε καὶ ἄλλος τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτα ἐπολέμει, κακείνος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείοτεροι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἀεὶ θρυβοῦντες καὶ λοιδοροῦμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἐτόλμησαν μικρὸν ἔξω παρακῦψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειχίδιοι ἐκάθητο παρ' αὐτοῖς ἥδη πολιορκούμενοι γνωμῖδια καὶ προβουλευμάτια συντιθέντες. Ὁ δὲ δὴ κορυφαίωτος αὐτῶν, ὁ ταυτὶ λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς « Φίλιππος γὰρ ὁ Μακεδὼν ὀλεσθός, θέν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίαιτό τίς ποτε, » τολμήσας προελθεῖν ἐς τὴν Βοιωτίαν πρὶν ἢ συμμῆσαι τὰ στρατόπεδα καὶ συμβαλεῖν ἐς χεῖρας, ῥίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν· ἡ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενὸς πάνυ γνώριμα ὄντα οὐχ ὅπως Ἀθηναῖοις, ἀλλὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις, θέν ἐκείνο τὸ καθαῖμα ἦν;

43. ΤΥΧ. Ἐπίσταμαι ταῦτα· ἀλλ' οὗτοι μὲν ῥήτορες καὶ λόγους λέγειν ἡσχημένοι, ἀρετὴν δὲ οὐ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις ὥσπερ ἐκείνους αἰτιᾶσθαι.

ΠΑΡ. Οὗτοι πάλιν, ὦ Τυχιᾷ, οἱ περὶ τῆς ἀνδρείας ὁσημέραι διαλεγόμενοι καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα πολλῶν μᾶλλον τῶν ῥητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὲ οὕτως. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχει φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα· ἦτοι γὰρ οὐδὲ ὅλως ἐστρατεύσαντο, ἢ εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν καὶ Διογένης καὶ Κράτης καὶ Ζήνων καὶ Πλάτων καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πᾶς οὗτος ὁ δμίλος οὐδὲ εἶδον παράταξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελθεῖν ἐς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης φεύγων ἐκείθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος ἐς τὴν Ταυρέου παλαιίστραν κατέφυγε· πολὺ γὰρ αὐτῷ ἀστειότερον ἔδοκει μετὰ τῶν μειρακυλλίων καθεζόμενον ὀαρίζειν καὶ σοφισμάτια προβάλλειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ μάχεσθαι.

ΤΥΧ. ὦ γενναῖε, ταῦτα μὲν ἤδη καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, οὐ μὰ Δία σκώπτειν αὐτοὺς καὶ ὀνειδίζειν βουλομένων· ὥστε οὐδὲν τί μοι δοκεῖς χαρίζομενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταφρονοῦσθαι τῶν ἀνδρῶν.

44. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ ἤδη, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἐστὶν ἐν πολέμῳ λέγε, καὶ εἰ ὅλως λέγεται παρὰ σιτὸς τις γενέσθαι τῶν παλαιῶν;

ΠΑΡ. Καὶ μὴν, ὦ φιλότῃς, οὐδεὶς οὕτως ἀνήκοος Ὀμήρου, οὐδ' ἂν πάμπαν ἰδιώτης τύχῃ, ὅς οὐκ ἐπίσταται παρ' αὐτῷ τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων παρασίτους ὄντας· ὅτε γὰρ Νέστωρ ἐκείνος, οὗ ἀπὸ τῆς γλώττης ὥσπερ μέλι ὁ λόγος ἀπέρρει, αὐτοῦ τῷ βασιλέως πα-

Quid porro? nonne Demades, et Aeschines, et Philocrates prae metu, denunciato Philippi bello, statim et patriam et se ipsos Philippo prodiderunt, manseruntque Athenis sic, ut semper rem publicam ad illius voluntatem tractarent? Itaque si quis etiam Atheniensis alius in illis partibus militaret, ipse quoque inter ipsorum erat amicos. At Hyperides, et Demosthenes, et Lycurgus, qui fortiores videbantur, quique in concionibus tumultus semper ciebant maledicebantque Philippo, quod tandem egregium facinus in bello contra ipsum patrarent? atque Hyperides quidem et Lycurgus non exierunt, quin ne caput quidem exserere ultra portas ausi sunt, sed intra moenia desidentes, domi suae jam obsessi, sententias quasdam et consultatiunculas componebant. Sed princeps illorum, qui ista perpetuo dicularet in concionibus, « Philippus enim Macedo, pestis ista, a quo ne servulum quidem emat aliquis unquam, » progredi ausus in Boeotiam, antequam committerentur acies et ventum ad manus esset, abjecto clypeo fugit. An nunquam ista prius a quoquam audisti, quae sint notissima non dico Atheniensibus, sed Thracibus ac Scythis, unde purgamentum illud fuit?

43. TYCH. Novi ista. Sed hi rhetores erant et verbis faciendis exercitati, ad virtutem non item. Quid vero ais de philosophis? neque enim sane habes quod hos, quemadmodum illos, accuses.

PAR. Hi rursus, Tychiade, de fortitudine disputantes quotidie, et virtutis nomen conterentes, multo etiam magis timidiore oratoribus apparebunt molliioresque. Considera vero ita. Primo non est qui nominare queat philosophum in praello mortuum: aut enim plane non militarunt, aut, si militarunt, fugerunt omnes. Antisthenes quidem, et Diogenes, et Crates, et Zeno, et Plato, et Aeschines, et Aristoteles, et omnis illa turba, ne viderunt quidem aciem: solus vero ausus progredi in pugnam Deliansem sapiens illorum Socrates, inde a Parnethe fugiens in Taureae se palaestram abdidiit: multo enim illi videbatur urbanus sedentem cum adolescentulis amatorias nugas garrere, et argutias obijcere in quos incideret, quam cum viro Spartano pugnare.

TYCH. Vir optime, ista jam ex aliis quoque audiui, non profecto irridere volentibus illos, aut maledictis incensere. Itaque non videris mihi quicquam tuae artis in gratiam contra illos mentiri.

44. Sed si videtur, age jam et tu parasitum, in bello qualem se praestet, dicito; et an omnino antiquorum quisquam parasitus fuisse dicatur?

PAR. Atqui nemo, amice, Homerum eum in modum ignorat, etsi aliarum omnium rerum rudis sit, qui nesciat apud illum praestantissimos heroum parasitos esse: nam et Nestor ille, cujus a lingua mellis instar defluebat oratio, ipsius parasitus regis fuit; et neque Achillem, qui quum

ράσιτος ἦν, καὶ οὐτε τὸν Ἀχιλλεύς, ὅσπερ ἰδοίκε τε καὶ ἦν τὸ σῶμα γενναϊότατος καὶ δικαιοτάτος, οὐτε τὸν Διομήδην οὐτε τὸν Αἴαντα δ' Ἀγαμέμνων οὕτως ἐπαίνει τε καὶ θαυμάζει ὥσπερ τὸν Νέστορα. Οὐδὲ γὰρ δέκα Αἴαντας εὐχεται γενέσθαι αὐτοῦ οὐτε δέκα Ἀχιλλέας· πάλαι δ' ἂν ἐαλοκίναται τὴν Τροίαν, εἰ τοιοῦτους ὅποιος ἦν οὗτος δ' παράσιτος, καίπερ γέρων ὢν, στρατιώτας εἶχε δέκα. Καὶ τὸν Ἰδομενέα τὸν τοῦ Διὸς ἔκγονον παράσιτον Ἀγαμέμνονος ὁμοίως λέγει.

45. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν καὶ αὐτὸς ἐπίσταται· οὕτω γε μὴν δοκῶ μοι γινώσκειν πῶς δὴ τὸν ἄνδρα τῷ Ἀγαμέμνονι παράσιτοι ἦσαν.

ΠΑΡ. Ἀναμνήσθητι, ὦ γενναῖς, τῶν ἐπῶν ἐκείνων ὥνπερ αὐτὸς δ' Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα λέγει.

ΤΥΧ. Ποίων;

ΠΑΡ. Σὺν δὲ πλείον δέπας αἰεὶ
ἔστιγ' ὥσπερ ἐμοὶ πίνειν δεῖ θυμὸς ἀνώγει.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ αἰεὶ πλείον δέπας εἴρηκεν οὐχ ὅτι τὸ ποτήριον διὰ παντὸς πλήρες εἰστέθειται τῷ Ἰδομενεῖ καὶ μαχομένῳ καὶ καθυδόντι, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ δι' ὅλου τοῦ βίου μόνῳ συνδείκνυται ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ οὐχ ὥσπερ τοῖς λοιποῖς στρατιώταις πρὸς ἡμέρας τινας καλουμένοις. Τὸν μὲν γὰρ Αἴαντα, ἐπεὶ καλῶς ἐμονομάχησε τῷ Ἐκτορι, « εἰς Ἀγαμέμνονα δῖον ἄγον, » φησί, κατὰ τιμὴν ἀξιοθέντα ὅψε τοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ δείπνου· ὁ δὲ Ἰδομενεὺς καὶ ὁ Νέστωρ ὁσημέραι συνεδείπνουν τῷ βασιλεῖ, ὡς αὐτὸς φησι. Νέστωρ δὲ παράσιτός μοι δοκεῖ τῶν βασιλέων μάλιστα τεχνίτης καὶ ἀγαθὸς γενέσθαι· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀρξασθαι τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἄνωθεν ἐπὶ Καινέως καὶ Ἐξιδίου· δοκεῖ δὲ οὐδὲ ἂν παύσασθαι παρασιτῶν, εἰ μὴ δ' Ἀγαμέμνων ἀπέθανεν.

ΤΥΧ. Οὔτοι μὲν γενναῖος δ' παράσιτος. Εἰ δὲ καὶ ἄλλους τινας οἶσθα, πειρῶ λέγειν.

46. ΠΑΡ. Τί οὖν, ὦ Τυριάδῃ, οὐχὶ καὶ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως παράσιτος ἦν, καὶ ταῦτα οὐδενὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φαυλότερος οὐτε τὴν ψυχὴν οὐτε τὸ σῶμα νεανίας ὢν; ἐγὼ γὰρ οὐδ' αὐτοῦ μοι δοκῶ τοῦ Ἀχιλλέως τεκμαίρεσθαι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ χεῖρω εἶναι· τὸν γὰρ Ἐκτορα ῥήξαντα τὰς πύλας καὶ παρὰ ταῖς ναυσὶν εἰσὼ μαχόμενον οὗτος ἐξέωσε καὶ τὴν Πρωτεσίλαον ναῦν ἤδη καιομένην ἐσβέσε, καίτοι ἐπεβάτευον αὐτῆς οὐχ οἱ φαυλότατοι, ἀλλ' οἱ τοῦ Τελαμῶνος Αἴας τε καὶ Τεῦκρος ὁ μὲν ὀπλίτης ἀγαθός, ὁ δὲ τοξότης. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων, ἐν δὲ δὴ τοῦτοις καὶ Σαρπηδόνα τὸν παῖδα τοῦ Διὸς, ὁ παράσιτος τοῦ Ἀχιλλέως. Καὶ ἀπέθανε δὲ οὐχὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' αὐτὸν μὲν Ἐκτορα Ἀχιλλεὺς ἀπέκτεινεν, εἷς ἓνα, καὶ αὐτὸν Ἀχιλλεὺς Πάρις, τὸν δὲ παράσιτον θεὸς καὶ δύο ἄνθρωποι. Καὶ τελευτῶν δὲ φωνὰς ἀφῆκεν οὐχ ὅσας ὁ γενναϊότατος Ἐκτωρ καὶ προσπίπτων τὸν Ἀχιλλεὺς καὶ ἱκετεύων ὅπως ὁ νεκρὸς αὐτοῦ τοῖς οἰκείοις ἀποδοθῇ, ἀλλ' ὅσας εἰκὸς ἀφείναι παράσιτον. Τίνας δὴ ταύτας;

LUCIANUS. I.

videbatur tum erat et corpore præstantissimus et justissimus, neque Diomedem, neque Ajacem Agamemno ita laudatque et admiratur, velut Nestorem. Neque enim Ajacra decem sibi contingere optat, neque decem Achilles: sed olim ait futurum fuisse ut caperetur Troja, si tales, qualis hic parasitus, senex licet, milites decem habuisset. Idomeneum etiam, Jove natum, parasitum similiter dicit Agamemnonis.

45. TYCH. Ista quidem ipse etiam novi; nondum tamen videor mihi intelligere quomodo duo illi viri parasiti Agamemnonis fuerint.

PAR. Recordare, vir optime, versuum illorum quos ipse Agamemno dicit ad Idomeneum.

TYCH. Quorum?

PAR. Tibi pocula semper
plena steterē, velut mihi, si potare luberet.

Hic enim « plena semper pocula » dixit, non quo poculum perpetuo plenum steterit Idomeneo et pugnanti et dormienti; sed quod ipsi per totam vitam liceret soli cœnare cum rege, non ut reliquis militibus, qui certis modo quibusdam diebus vocarentur. Ajacem enim, solitaria contra Hectorem pugna præclare defunctum, « Ad divum, » ait, « Agamemnona ducunt, » honoris causa cœnæ regis sero adhibitum: Idomeneus vero atque Nestor cœnabant cum rege quotidie, ut ipse ait. Nestor vero parasitus mihi videtur regum maxime artifex et bonus fuisse: nec enim cœpisse artem in Agamemnone, sed superiori tempore in Cæneo et Exadio: videtur autem nec desitutum fuisse parasitari, nisi obivisset Agamemno.

TYCH. Hic quidem præclarus parasitus. Si vero et alios quosdam nosti, tenta dicere.

46. PAR. Quid ergo, Tychiade, nonne etiam Patroclus parasitus Achillis fuit, isque nec ullo ceterorum Græcorum deterior, neque mente neque corpore, quum esset adhuc juvenis? etenim ne ipso quidem illum Achille deteriore esse, ex operibus illius intelligere mihi videor. Hectorem enim perruptis portis ad naves intra vallum pugnantiem hic extrusit, et navem Protesilai jam ardentem restinxit, licet vectores in ea essent non vilissimi, sed Telamonis filii Ajax et Teucer, miles alter egregius, alter sagittator: ac barbarorum quidem interfecit multos, in his vero etiam Sarpedonem Jovis filium, ipse parasitus Achillis: nec sicut alii mortuus est, quum ipsum Hectorem Achilles interfecerit, solum solus, et ipsum Achillem Paris; parasitum vero deus et homines duo. Moriensque voces edidit, non quales Hector fortissimus, qui genibus etiam Achillis advolutus supplicavit ut corpus suum reddatur suis; sed quales convenit emittere parasitum. Quas enim?

Ταῦτοῖσι δ' εἶπερ μοι εἰκόσιν ὄντεβόλησαν,
πάντες κ' αὐτοῖσ' ὄλοντο ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ δαμέντες.

47. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Ὅτι δὲ μὴ φίλος, ἀλλὰ παράσιτος ἦν ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλεύως, πειρῶ λέγειν.

ΠΑΡ. Αὐτὸν, ὦ Τυχιᾷδῃ, τὸν Πάτροκλον ὅτι πα-
ράσιτος ἦν, λέγοντά σοι παρέξομαι.

ΤΥΧ. Θάυμαστα λέγεις.

ΠΑΡ. Ἄκουε τοίνυν αὐτῶν τῶν ἐπῶν

Μὴ ἐμὰ σὺν ἀπάνευθε τιθῆμεναι ὅστ' ἔ, Ἀχλλεῦ,
ἀλλ' ὁμοῦ, ὡς ἐτράφημεν ἐν ὑμετέροισι δόμοισι.

Καὶ πάλιν ὑποδάς, καὶ « νῦν με δεξάμενος, » φησὶν, « ὁ Πηλεὺς »

ἐτρεφεν ἐνδύκως καὶ σὺν θεράποντι ὀνόμηνε,

τούτεστι παράσιτον εἶχεν. Εἰ μὲν τοίνυν φίλον ἐβού-
λετο τὸν Πάτροκλον λέγειν, οὐκ ἂν αὐτὸν ὀνόμαζε
θεράποντα· ἐλευθερος γὰρ ἦν ὁ Πάτροκλος. Τίνας τοί-
νυν λέγει τοὺς θεράποντας, εἰ μῆτε τοὺς δούλους μῆτε
τοὺς φίλους; τοὺς παρασίτους δηλονότι· ἥ καὶ τὸν Μη-
ριόνην τοῦ Ἰδομενέως καὶ αὐτὸν θεράποντα ὀνομάζει,
οὕτως, οἶμαι, καλουμένων τότε τῶν παρασίτων.
Σκόπει δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὸν μὲν Ἰδομενέα Διὸς ὄντα
εἶδεν οὐκ ἀξιοῖ λέγειν « ἀτάλαντον Ἄρηϊ, » Μηριόνην δὲ
τὸν παράσιτον αὐτοῦ.

48. Τί δέ; οὐχὶ καὶ Ἀριστογείτων δημοτικὸς ὢν καὶ
πένης, ὥσπερ Θουκυδίδης φησὶ, παράσιτος ἦν Ἄρμο-
δίου; τί δέ; οὐχὶ καὶ ἐραστής; ἐπεικῶς γὰρ οἱ παράσι-
τοι καὶ ἐρασταὶ τῶν τρεφόντων εἰσιν. Οὗτος τοίνυν
πάλιν ὁ παράσιτος τὴν Ἀθηναίων πόλιν τυραννομένην
εἰς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, καὶ νῦν ἔσθηκε χαλκοῦς ἐν τῇ
ἀγορᾷ μετὰ τῶν παιδικῶν. Οὗτοι μὲν δὴ, τοιοῦτοι
ὄντες μάλα ἀγαθοὶ, παράσιτοι ἦσαν.

49. Σὺ δὲ ποῖόν τινα εἰκάξεις ἐν πολέμῳ τὸν πα-
ράσιτον; οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος
ἐξείσιν ἐπὶ τὴν παράταξιν καθάπερ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς
ἀξιοῖ; οὐ γὰρ ἀλλ' ὃν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησιν ἐστιά-
σει, εἰ καὶ εὐθὺς ἄμειβον μάχεσθαι δεοί· καὶ ὃν ἄλλοι
στρατιώται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει
τὸ κράνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται, ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν
ὑποπτεῦων τοῦ πολέμου τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε
μάλα φαίδρῳ τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον εὐθὺς
ἐν πρώτοις διαγωνίζεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὀπισθεν
ὑποτέτακται τῷ παρασίτῳ, κακείνος αὐτὸν ὥσπερ ὁ Αἴας
τὸν Τεῦκρον ὑπὸ τῷ σάκει καλύπτει, καὶ τῶν βελῶν
ἀφιμένον γυμνῶσας ἑαυτὸν τοῦτον σκέπει· βούλεται
γὰρ ἐκείνον μάλλον σώζειν ἢ ἑαυτόν.

50. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτος ἐν πολέμῳ, οὐκ
ἂν ἐπ' αὐτῷ δῆπου οὔτε λογαγὸς οὔτε στρατιώτης
αἰσχυνθεῖ μεγάλῳ τε ὄντι νεκρῷ καὶ ὥσπερ ἐν συμπο-
σίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἄξιον γε φιλοσόφου νε-
κρὸν ἰδεῖν τοῦτον παρακείμενον, ξηρὸν, βυπῶντα, μακρὸν
πωγύνιον ἔχοντα, προτεθηγκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ

Viginti tales si me contra arma tulissent,
unusquisque mea domitus jacuisset ab hasta.

47. TYCH. Sufficiunt ista. At, non amicum Achillis
fuisse Patroclum, sed parasitum, illud tenta dicere.

PAR. Ipsum, Tychiade, Patroclum præbebo tibi dicen-
tem se fuisse parasitum.

TYCH. Mira narras.

PAR. Ipsos ergo audi versus :

Ne mea, Achille, tuis procul ossibus ossa reconde,
verum una, ut vestris una sumus ædibus alti.

Et rursus paullo post, « Hic me susceptum, » inquit,
« Peleus. »

et studiose aluit, jussitque tibi esse ministrum,

hoc est, parasitum. Si enim amicum voluisset dicere Pa-
troclum, non nominasset ministrum; liber enim erat Pa-
troclus. Quos ergo vocat ministros, si neque servos, ne-
que amicos? nempe parasitos. Qua ratione etiam Merionen
Idomenei et ipsum ministrum nominat; quum sic, puto,
tum vocarentur parasiti. Vide autem quam hic etiam Ido-
meneum, Jovis qui filius esset, non dignetur vocare « Marti
æquiparandum, » sed Merionen illius parasitum.

48. Quid vero? nonne et Aristogiton, plebeius homo et
pauper, ut ait Thucydides, parasitus erat Harmodii? quid
vero? nonne idem etiam amator? æquum est enim ut para-
siti iidem etiam sint alentium se amatores. Illic igitur
rursus parasitus Athenarum urbem, tyrannide oppressam,
vindicare in libertatem: et nunc stat æneus in foro suo
cum amasio. Hi ergo, viri fortissimi quum essent, fuere
iidem parasiti.

49. Tu vero qualem suspicaris in bello futurum parasitum?
nonne primum talis pransus exhibit in aciem, sicut etiam
Ulysses æquum esse censet? Etenim quem in prælio pu-
gnare jubet, eum sine dubio excipiet epulis, etsi statim a
lucis exortu pugnandum sit: quoque tempore milites alii
præ metu, alius quidem accurate aptat galeam, thoracem
induit alius, alius ipsa belli metuenda suspicans tremit; eo
tempore hic noster hilari vultu cibum capit, et post egres-
sionem in primis statim pugnam capessit: sed qui illum
aluit, altero stat ordine post parasitum; quem ille, ut Teu-
crum Ajax, suo clypeo occultat, emissisque telis, suo nu-
dato corpore, hunc tegit, quippe qui hunc potius quam se
servare cupiat.

50. Si vero cadat etiam in prælio parasitus, non sane
illius interfecti neque ductorem ordinis, neque militem pu-
deat, magni nempe corporis, et sicut in convivio pulchre
decumbentis. Et operæ sane pretium est juxta jacens videre
philosophi cadaver, aridum, squalidum, longam habens
barhulam, jam ante pugnam demortuum, imbecillum ho-

ἀνθρωπον. Τίς οὐκ ἂν καταφρονήσειε ταύτης τῆς πόλεως τοὺς ὑπασπιστάς αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὄντων; τίς δὲ οὐκ ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομῆτας ὄντων ἀνθρωπίσκους κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων τοὺς ἐν τῇ εἰρκτῇ κακούργους ἐπιλύσαι τῷ πολέμῳ; Τοιοῦτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φιλοσόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι.

51. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῦτ' ἐν μοι δοκεῖ διαφέρειν παραιοτική φιλοσοφίας ὅσον αὐτῇ ἢ εἰρήνῃ πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δοκεῖ, σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὐκ ἔστι ξυνήμι δ' τι τοῦτο πως βούλεται. Σκοπῶμεν δὲ ὁμοῦ.

ΠΑΡ. Οὐκ οὖν ἀγορὰν καὶ δικαστήρια καὶ παλαίστρας καὶ γυμνάσια καὶ κυνηγέσια καὶ συμπόσια ἔγωγε φαίνομ' ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ δικαστήρια οὐ πάρεστιν, ὅτι, ὡμαι, τοῖς συκοφάνταις πάντα τὰ χωρία ταῦτα μάλλον προσήκει καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων, τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδῶς ἀξίος συγκριθῆναι παρασίτου τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίῳ τούτων ὀφθαλμοὺς οὐκ αἰσχύνῃ μάλλον τοῦ χωρίου ἐστὶ; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμοῦ ἰόν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει καὶ δέχεται ῥαδίως μεμελετηκῶς αὐτῶν ἐν τοῖς δείπνοις καταφρονεῖν, καὶ οὐτ' ἔλαφος οὕτε σὺς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικῶς, ἔλλα καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁ σὺς τὸν ὀδόντα θήγῃ, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθῆγῃ. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μάλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιο παρασίτῳ ᾗτοι παίζοντι ἢ ἐσθλόντι; τίς δ' ἂν μάλλον εὐφράναι τοὺς συμποτάς; πότερόν ποτε οὗτος φῶν καὶ σκώπτων, ἢ ἄνθρωπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὄντων, ὅσπερ ἐπὶ πένθος οὐχὶ εἰς συμπόσιον ἦκων; καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν ὅσον ἐν βαλανείῳ κύων.

52. Φέρε δὴ ταῦτα ἀφέντες ἐπ' αὐτὸν ἡδὴ βαδίζομεν τὸν βίον τοῦ παρασίτου σκοποῦντες ἅμα καὶ παραβάλλοντες ἐκείνῳ. Πρῶτον τοίνυν ἴδοι τις ἂν τὸν μὲν παράσιτον δαί δόξης καταφρονεῖν καὶ οὐδὲν αὐτῷ μέλον ὡς οἱ ἄνθρωποι οἴονται, περὶ ῥήτορας δὲ καὶ φιλοσόφους εὖροι τις ἂν οὐ τινας, ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τύφῳ καὶ δόξης τριδέντας, καὶ οὐ δόξης μόνον, ἀλλὰ καὶ δ' οὗτου αἰσχύνῃ ἐστιν, ὑπ' ἀργυρίου. Καὶ ὁ μὲν παράσιτος οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὡς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός· ὅλ' γε μὴν ῥήτορας, καὶ δ' δεινότερόν ἐστι, καὶ οἱ φιλοσοφεῖν φάσκοντες πρὸς αὐτὰ οὕτω διάκεινται κακοδαίμονως, ὥστε τῶν μάλιστα νῦν εὐδοκιομένων φιλοσόφων — περὶ μὲν γὰρ τῶν ῥητόρων τί δεῖ λέγειν; — ὁ μὲν δικάζων δίκην δούροις ἐπ' αὐτῇ ἑάλω, ὃ δὲ παρὰ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ

muncionem. Quis non contemnat eam civitatem, propugnatores illius ita miseros si videat? quis vero non conjiat, pallidos et comatos homunciones si jacentes videat, civitatem auxiliis egentem maleficos de carcere belli causa solvisse? Tales quidem in bello ad philosophos et oratores comparati sunt parasiti.

51. In pace vero tantum mihi videtur parasitorum ars philosophiae praestare, quantum ipsa pax bello. Ac primo, si vis, consideremus loca pacis.

TYCH. Nondum intelligo quidnam hoc sibi velit. Videamus tamen.

PAR. Nonne enim forum, et judicia, et palaestras, et gymnasia, et venationes, et coenationes, loca urbis dixerim?

TYCH. Omnino.

PAR. Igitur parasitus in forum quidem et ad judicia non accedit, quod, puto, sycophantis omnia illa loca magis conveniunt, et quod nihil moderatum fieri in his solet: at palaestras et gymnasia et convivia persequitur et ornat hic solus. Quandoquidem quis in palaestra philosophus aut rhetor exutus cum parasiti corpore conferri meretur? aut quis horum in gymnasio visus, non dedecus potius loci est? Etiam in solitudine nemo horum subsistat occurrentem feram: at parasitus invadentes manet et facile excipit, in coenis edoctus illas contemnere; et neque cervus illum neque horridus aper percellit, sed etiamsi aper dentem in illum acuat, contra in aprum acuit parasitus. Quin lepores magis ipsis canibus persequitur. In convivio autem parasito quis certare audeat, sive jocanti sive edenti? uter magis exhilarare convivas potuerit? hicne canens et dicteria jaciens, an homo ridens nunquam in palliolo accumbens, dejecto in terram vultu, ut qui ad funus venerit, non ad convivium? Ac mea sententia tale quid in coena philosophus, quale canis in balneo.

52. Sed age his relictis, ad ipsam jam vitam parasiti veniamus, ita ut istorum simul vitas inspiciamus et comparemus. Primo igitur parasitum gloriae contemptorem semper videas, neque curae ipsi esse eorum quicquam quae homines sentiant: in rhetoribus autem ac philosophis invenias non quosdam, sed omnes a superbia et gloria conteri, et non a gloria solum, sed, quod turpius illo est, a pecunia. Ac parasitus quidem ad pecuniam ita affectus est, ut vix aliquis sparsos per litora calculos negligentius habeat; neque quicquam ipsi videtur inter pecuniam atque ignem interesse: verum rhetores, et, quod indignius est, illi qui philosophari se dicunt, ad illa adeo infelicitate animati sunt, ut ex eorum numero philosophorum, qui maxime jam celebrantur (de rhetoribus enim quid attinet dicere?) alius, dum res judicat, corruptionis in illo iudicio damnatus sit; alius pro suo convictu mercedem a rege poscat, nihil erube-

συνεῖναι μισθὸν αἰτεῖ καὶ οὐκ αἰσχύνεται, εἰ πρεσβύτερος ἄνθρωπος διὰ τοῦτο ἀποδῇ καὶ μισθοφορεῖ καθάπερ Ἰνδὸς ἢ Σκύθης αἰχμάλωτος, καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα αἰσχύνεται, ὃ λαμβάνει.

53. Εὐροις δ' ἂν οὐ μόνον ταῦτα περὶ τοὺτους ἀλλὰ καὶ ἄλλα πάθη, ὅσων λύπας καὶ ὀργὰς καὶ φθόνους καὶ παντοίας ἐπιθυμίας. Ὁ γὰρ μὴν παράσιτος ἐξωθεν τούτων ἐστὶν ἀπάντων· οὔτε γὰρ ὀργίζεται δι' ἀνεξικακίαν καὶ οὔτε οὐκ ἐστὶν αὐτῷ ὅτῳ ὀργισθεῖν· καὶ εἰ ἀγανακτήσειε δὲ ποτε, ἡ ὀργὴ αὐτοῦ χαλεπὸν μὲν οὐδὲ σκυθρωπὸν οὐδὲν ἀπεργάζεται, μᾶλλον δὲ γέλωτα καὶ εὐφραίνει τοὺς ζυνόντας. Αὐπεῖται γὰρ μὴν καὶ ἥκιστα πάντων, τοῦτο τῆς τέχνης παρασκευαζούσης αὐτῷ καὶ χαριζομένης, μὴ ἔχειν ὑπὲρ ὅτου λυπηθεῖν· οὔτε γὰρ χρήματά ἐστιν αὐτῷ οὔτε οἶκος οὔτε οἰκέτης οὔτε γυνὴ οὔτε παῖδες, ὧν διαφθειρομένων πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ λυπεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτά, ἐπιθυμεῖ δὲ οὔτε δόξης οὔτε χρημάτων, ἀλλ' οὐδὲ ὥραίου τινός.

54. ΤΥΧ. Ἄλλ', ὦ Σίμων, εἰκὸς γὰρ ἐνδεία τροφῆς λυπηθῆναι αὐτόν.

ΠΑΡ. Ἄγνοεις, ὦ Τυχιάδῃ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς οὐδὲ παράσιτος ἐστὶν οὗτος, ὅστις ἀπορεῖ τροφῆς· οὐδὲ γὰρ ἀνδρείος ἀπορία ἀνδρείας ἐστὶν ἀνδρείας, οὐδὲ φρόνιμος ἀπορία φρονῶν ἐστὶ φρόνιμος· ἀλλως γὰρ οὐδὲ παράσιτος ἂν εἴη. Πρόκειται δὲ ἡμῖν περὶ παρασίτου ζητεῖν ὄντος, οὐχὶ μὴ ὄντος. Εἰ δὲ ὁ ἀνδρείος οὐκ ἄλλως ἢ παρουσίᾳ ἀνδρείότητος καὶ ὁ φρόνιμος παρουσίᾳ φρονήσεως, καὶ ὁ παράσιτος δὲ παρουσίᾳ τοῦ παρασιτεῖν παράσιτος ἐστὶ· ὥς εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ὑπάρχει αὐτῷ, περὶ ἄλλου τινός, καὶ οὐχὶ παρασίτου, ζητήσομεν.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν οὐδέποτε ἀπορήσει παράσιτος τροφῆς;

ΠΑΡ. Ἔοικεν· ὥστε οὐτ' ἐπὶ τούτῳ οὐτ' ἐπ' ἄλλῳ ἐστὶν ὅτῳ λυπηθεῖν ἂν.

55. Καὶ μὴν καὶ πάντες ἡμῶν φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες φοβοῦνται μάλιστα· τοὺς γὰρ τοὶ πλείστους αὐτῶν εὐροὶ τις ἂν μετὰ ξύλου προϊόντας, οὐκ ἂν δῆ ποῦ, εἰ μὴ φοβοῦντο, ὠπλισμένους, καὶ τὰς θύρας δὲ μάλα ἔρρωμένως ἀποκλείοντας, μὴ τις ἄρα νύκτωρ ἐπιβουλεύσειεν αὐτοῖς δεδιότας· ὁ δὲ τὴν θύραν τοῦ δωματίου προστίθῃσιν εἰκῇ, καὶ τοῦτο ὥς μὴ ὑπ' ἀνέρου ἀνοιχθεῖν, γενομένου φόρου νύκτωρ οὐδὲ τι μᾶλλον θορυβεῖται ἢ μὴ γενομένου, καὶ δι' ἐρημίας δὲ ἀπίων ἀνευ ζήφους ὁδεύει· φοβεῖται γὰρ οὐδὲν οὐδαμῶς. Φιλοσόφους δὲ ἦδη ἐγὼ πολλάκις εἶδον, οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ, τόξα ἐνεσκευασμένους· ξύλα μὲν γὰρ ἔχουσι καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπίνοντες καὶ ἐπ' ἄριστον.

56. Παρασίτου μόντοι οὐδεὶς ἔχει κατηγορῆσαι μοιχείαν ἢ βίαν ἢ ἀρπαγὴν ἢ ἄλλο τι ἀδίκημα ἀπλῶς· ἐπεὶ δὲ γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκείνους ἀδικεῖ. Ὡς· εἰ μοιγεύσας τύχοι, ἅμα τῷ ἀδικήματι καὶ τοῦνομα μεταλαμβάνει τοῦ ἀδικήματος. Ὡς περὶ δὲ οὐ κακὸς οὐ τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ φαῦλος εἶναι λαμβάνει, οὕτως, οἶμαι, ὁ παράσιτος, ἐάν τι ἀδικῇ, αὐτὸ μὲν τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἀποβάλλει, ἀναλαμβάνει δὲ

accens, si senex jam vir adhuc peregrinatur et mercede, ut Indus aliquis aut Scythia captivus, operam locat; neque ipsum adeo nomen erubescit, quod accipit.

53. Invenias autem non hæc modo circa istos, sed perturbationes etiam alias, tristitias, ut hoc utar, et iras, et invidias, et omnis generis cupiditates. Verum parasitus extra hæc est omnia: neque enim irascitur, ob malorum tolerantiam, et quia nec est cui irascatur; si vero etiam indignetur aliquando, ira illius difficile aut triste nihil quicquam efficit, sed risum potius, exhilarans quibuscum versatur. Tristitia vero minime omnium afficitur, hanc ipsi commoditatem parante arte sua atque largiente, ut non habeat de quo doleat: neque enim opes illi sunt, neque domus, neque servus, neque uxor, neque liberi; quibus pereuntibus omnino tristitia affici qui illa habeat necesse est: ipse autem neque gloriæ cupidus est, neque opum, neque adeo formosi cujusquam.

54. TYCH. Verum, Simo, victus penuria angere illum probabile est.

PAR. Ignoras, Tychiade, illum omnino parasitum non esse, cibo qui indigeat: neque enim fortis, quum abest ab illo fortitudo, fortis est; neque prudens, quum destituitur prudentia, est prudens: alioquin enim ne fuerit quidem parasitus. Propositum vero nobis est querere de eo qui parasitus est, non de eo qui non est. Si vero fortis non aliter quam præsentē fortitudine, et prudens prudentia præsentē, etiam parasitus præsentē parasitatione parasitus censebitur: adeoque, nisi hoc in illo fuerit, de alio, non jam de parasito, queremus.

TYCH. Ergo nunquam cibi copiam non habebit parasitus?

PAR. Apparet. Itaque neque hac re, neque alia ulla est ut doleat.

55. Jam philosophi simul omnes et rhetores maxime timent: plerosque certe illorum cum clava prodire vides, non armatos nempe, nisi metuerent; etiam januas firmiter occludere, timentes igitur ne quis noctu sibi insidiatur. At hic januam obdit conclavi temere, ob hoc solum, ne aperiat a vento: strepitus si noctu exoriatur, nihilo movetur magis quam si non ortus esset; et per desertum si proficiscitur, sine gladio iter facit: nihil enim usquam metuit. Philosophos autem sæpe ego vidi telis instructos, quum nihil usquam esset metuendum: clavas enim habent, etiam quum in balneum abeunt et ad prandium.

56. Porro parasitus nemo accenset adulterii, aut de vi, aut raptus, aut cujuscumque simpliciter criminis: nam talis quidem parasitus non fuerit, sed ipse se injuria afficiat. Itaque si forte adulterium committat, simul cum injuria nomen etiam injuriæ recipit. Quemadmodum vero malus non hoc inde habet, ut sit bonus, sed ut improbus: sic, paulo, parasitus, si quid sceleris committat, ipsum hoc quod est amittit, id vero, quod commisit, suscipit. Scelera vero

δ ἀδικαῖ. Ἀδικήματα δὲ τοιαῦτα ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ἀφθονα οὐ μόνον ἴσμεν αὐτοῖς γεγονότα καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς βιβλίοις ἀπολειμμένα ὑπομνήματα ἔχομεν ὧν ἡδίκησαν. Ἀπολογία μὲν γὰρ Σωκράτους ἐστὶ καὶ Αἰσχίνου καὶ Ὑπερίδου καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν πλείστων σχεδὸν τι ῥητόρων καὶ σοφῶν, παρασίτου δὲ οὐκ ἐστὶν ἀπολογία οὐδ' ἔχει τις εἰπεῖν δίκην πρὸς παρὰ-σιτόν τι γειραμένην.

57. Ἀλλὰ νῆ Δία ὁ μὲν βίος τοῦ παρασίτου κρείττων ἐστὶ τοῦ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν φιλοσόφων, ὁ δὲ θάνατος φαυλότερος; πάνν μὲν οὖν τούναντιον παρὰ πολὺ εὐδαιμονέστερος· φιλοσόφους μὲν γὰρ ἴσμεν ἅπαντας ἢ τοὺς πλείστους κακοὺς κακῶς ἀποθανόντας, τοὺς μὲν ἐκ καταδίκης ἐαλωκότας ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι, φαρμάκῳ, τοὺς δὲ καταπρησθέντας τὸ σῶμα ἅπαν, τοὺς δὲ ἀπὸ δυσουρίας φθινύσαντας, τοὺς δὲ φυγόντας, παρασίτου δὲ θάνατον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸν εὐδαιμονέστατον φαγόντος καὶ πίνοντος. Εἰ δέ τις καὶ δοκεῖ βιαίῳ τετελευτηκέναι θανάτῳ, ἀπεπτήσας ἀπέθανε.

58. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς διημιλῆται σοι τὰ πρὸς τοὺς φιλοσόφους ὑπὲρ τῶν παρασίτων. Λοιπὸν δὲ εἰ καλὸν καὶ λυσιτελές ἐστὶ τὸ κτήμα τοῦτο τῷ τρέφοντι, πειρῶ λέγειν· ἔμοι μὲν γὰρ δοκοῦσιν ὥσπερ εὐεργετοῦντες καὶ χαρίζομενοι τρέφειν αὐτοὺς οἱ πλούσιοι, καὶ εἶναι τοῦτο αἰσχύνῃν τῷ τρεφομένῳ.

ΠΑΡ. Ὡς ἡλίθιά γέ σου, ὦ Τυχιάδῃ, ταῦτα, εἰ μὴ δύνασαι γινώσκειν ὅτι πλούσιος ἀνὴρ, εἰ καὶ τὸ Γύγου χρυσίον ἔχει, μόνος ἐσθίων πέννης ἐστὶ καὶ προῶν ἀνευ παρασίτου πτωχὸς δοκεῖ, καὶ ὥσπερ στρατιωτῆς χωρὶς ὅπλων ἀτιμότερος καὶ ἐσθῆς ἀνευ πορφύρας καὶ ἱπποῦ ἀνευ φαλάρων, οὕτω καὶ πλούσιος ἀνευ παρασίτου ταπεινός τις καὶ εὐτελὲς φαίνεται. Καὶ μὴν ὁ μὲν πλούσιος κοσμεῖται ὑπ' αὐτοῦ, τὸν δὲ παράσιτον πλούσιος οὐδέποτε κοσμεῖ.

59. Ἄλλως τε οὐδὲ ὄνειδος αὐτῷ ἐστίν, ὡς σὺ φῆς, τὸ παρασιτεῖν ἐκείνῳ, ὅλῳν ὅτι ὡς κρείττονι χεῖρονα, ὁμῶς γε μὴν τῷ πλουσίῳ τοῦτο λυσιτελές ἐστὶ τὸ τρέφειν τὸν παράσιτον, ὃ γέ μετὰ τὸ κοσμεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσφάλεια πολλὴ ἐκ τῆς τούτου δορυφορίας ὑπάρχει· οὔτε γὰρ μάχη βράδιος ἂν τις ἐπιχειρήσαι τῷ πλουσίῳ τοῦτον ὁρῶν παρεστώτα, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποθάνῃ φαρμάκῳ οὐδεὶς ἔχων παράσιτον· τίς γὰρ ἂν τολμήσειεν ἐπιβουλεύσαι τινι τούτου προσεσθίοντος καὶ προπίνοντος; ὥστε ὁ πλούσιος οὐχὶ κοσμεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τοῦ παρασίτου σώζεται. Οὕτω μὲν ὁ παράσιτος διὰ φιλοστοργίαν πάντα κίνδυνον ὑπομένει, καὶ οὐκ ἂν παραχωρήσειε τῷ πλουσίῳ φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν αἰρεῖται συμφαγών.

60. ΤΥΧ. Πάντα μοι δοκεῖς, ὦ Σίμων, διεξελεῖν ὑστερήσας οὐδὲν τῆς σεαυτοῦ τέχνης, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς ἔφασκες, ἀμελέτης ὢν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν τις ὑπὸ τῶν μεγίστων γεγυμνασμένος. Λοιπὸν, εἰ μὴ αἰχρὸν αὐτὸ τὸ ὄνομά ἐστι τῆς παρασιτικῆς, θέλω μαθεῖν.

talia oratorum et philosophorum plurima non nostra modo ætate patrata ab illis novimus, sed relicta etiam in libris monumenta male ab illis factorum habemus. Nam defensio exstat Socratis, et Æschinis, et Hyperidis, et Demosthenis, et plerorumque fere rhetorum ac sapientium : parasiti vero non exstat defensio, neque potest quisquam memorare li-tem parasito intentatam.

57. Sed per Jovem, si vita quidem parasiti melior est rhetorum et philosophorum vita; an mors fuerit miserior? Quin contra ea multo beatior. Philosophos enim novimus, aut omnes, aut plerosque certe, male malos periisse, alios de sententia iudicum, maximorum criminum damnatos, veneno; alios toto corpore combustos; alios ex urinæ difficultate interiisse, alios in exilio : parasiti autem mortem id genus nemo habet dicere, sed beatissimam edentis ac bibentis. Si quis vero etiam violenta morte videatur finisse, ille cruditate mortuus est.

58. TYCH. Satis tibi hoc contra philosophos pro parasitis certatum certamen est. Superest ut dicere coneris, an etiam honesta atque utilis alenti sit ista possessio. Nam mihi videntur tanquam beneficiis fruentes et ex liberalitate quadam pasci a divitibus, id ipsum autem pudori esse ei qui sic pascitur.

PAR. Que tua hæc est stoliditas, Tychiade, si non potes intelligere, virum divitem, si vel Gygis haberet aurum, solus si cibum capiat, pauperem esse; et si progrediatur in publicum sine parasito, mendicum videri : et quemadmodum miles sine armis eo contemtor, et vestis sine purpura, et sine phaleris equus, sic etiam dives sine parasito humilis quidam homo vilisque videtur. Quin ornatur ab illo dives, parasitum autem dives ornat nunquam.

59. Alioquin nec probum illi est, ut tu ais, isti parasitari, nempe tanquam præstantiori viliores; verum diviti potius hoc utile est nutrire parasitum, cui, præterquam quod ab hoc ornatur, etiam securitas multa ab hujus satellitio contingat. Neque enim temere pugna quis invadat divitem, hunc ei astantem videns; sed neque veneno facile moriatur, parasitum qui habeat : quis enim insidiari alicui audeat, hoc cibum potumque prægustante? Itaque dives non ornatur modo, sed maximis etiam ex periculis a parasito liberatur. Adeo parasitus, quicquid est periculi, amore ductus subit, neque hoc concesserit diviti ut edat modo de ipso, verum etiam in convictu illius mori non detrectat.

60. TYCH. Omnia mihi, Simo, videris persecutus, neque ulla in re artem tuam destituisse, non, ut dicebas ipse, imparatus, sed ut exercitatus aliquis in rebus maximis. Superest ut audiam, an non ipsum parasiticæ nomen sit turpe.

ΠΑΡ. Ὅρα δὴ τὴν ἀπόκρισιν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγεσθαι δοκῇ, καὶ πειρῶ πάλιν αὐτὸς ἀποκρίνασθαι πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἢ ἄριστα οἶσι. Φέρε γάρ, τὸν εἶτον οἱ παλαιοὶ τί καλοῦσι;

ΤΥΧ. Τροφήν.

ΠΑΡ. Τί δὲ τὸ σιτεῖσθαι, οὐχὶ τὸ ἐσθίειν;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καθωμολόγηται τὸ παρασιτεῖν ὅτι οὐκ ἄλλο ἐστί;

ΤΥΧ. Τοῦτο γάρ, ὦ Σίμων, ἐστὶν ὁ αἰσχρὸν φαίνεται.

61. ΠΑΡ. Φέρε δὴ πάλιν ἀποκρίναί μοι, πότερόν σοι δοκεῖ διαφέρειν καὶ προκειμένων ἀμφοῖν πότερον ἂν αὐτὸς ἐλοιο, ἢ ἄρα γε τὸ πλεῖν ἢ τὸ παραπλεῖν;

ΤΥΧ. Τὸ παραπλεῖν ἐγωγε.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ τρέχειν ἢ τὸ παρατρέχειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρατρέχειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἵππευειν ἢ τὸ παριππεύειν;

ΤΥΧ. Τὸ παριππεύειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἀκοντίζειν ἢ τὸ παρακοντίζειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρακοντίζειν.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ὁμοῖος ἂν ἐθέλοις καὶ τοῦ ἐσθίειν μᾶλλον τὸ παρασιτεῖν;

ΤΥΧ. Ὅμοιογέιν ἀνάγκη. Καὶ σοι λοιπὸν ὥσπερ οἱ παῖδες ἀφιζομαι καὶ ἔως καὶ μετ' ἄριστον μαθησόμενος τὴν τέγνην. Σὺ δέ με αὐτὴν δίκαιος διδάσκειν ἀφθόμως, ἐπεὶ καὶ πρῶτος μαθητὴς σοι γίνομαι. Φασὶ δὲ καὶ τὰς μητέρας μᾶλλον τὰ πρῶτα φιλεῖν τῶν τέκνων.

XLIX.

ANAXARΣΙΣ ἢ ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

1. ANAXARΣΙΣ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τί-
νος ἕνεκα οἱ νέοι πιουῖσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι καὶ ἐν τῇ πληρῇ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. Καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθύς ἀποδυσάμενοι — ἐώρων γάρ — λίπα τε ἡλείψαντο καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει, μετὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ὠθοῦσιν τε ἀλλήλους συννευκότες καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοὺ ἀράμενος ἐκείνοσιν τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν ἀπῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν ἀνακύπτειν οὐκ ἔβ' συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν, τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ ἄγγει τὸν ἄθλιον, ὃ δὲ παρακροεῖ ἐς τὸν ὄϊον, ἱκετεύων οἶμαι, ὥς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖν. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἕνεκα φεῖδονται μὴ μολύνεσθαι, ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρῆσμα καὶ τοῦ βορβόρου ἀναπληθύνοντες ἐν ἰδρωτί ἅμα πολλῇ γέλῳτα ἐμοὶ γοῶν παρέχουσιν ὥσπερ αἱ ἐγγέλυες ἐκ τῶν χειρῶν διολισθάνοντες.

ΠΑΡ. Vide ergo responsionem, an satis tibi videatur dici; et tenta ipse vicissim ad quaesita respondere, quomodo optimum tibi videbitur. Age enim, si-ton veteres quid vocabant?

TYCH. *Cibum.*

ΠΑΡ. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne *edere*?

TYCH. Sic est.

ΠΑΡ. Ergo constat parasitari nihil esse aliud?

TYCH. Hoc ipsum enim est quod turpe videtur, Simo.

61. ΠΑΡ. Age ergo rursus mihi responde: utrum tibi videtur praestare, et utrum propositis duobus elegeris, πλεῖν (*navigare*) an παραπλεῖν (*juxta, i. e. cum alio, navigare*)?

TYCH. Equidem *cum alio navigare*.

ΠΑΡ. Quid vero, *currere* an *cum alio currere*?

TYCH. *cum alio currere*.

ΠΑΡ. Quid vero, *equitare*, an *cum alio equitare*?

TYCH. *Cum alio equitare*.

ΠΑΡ. Quid autem, *jaculari*, an *cum alio jaculari*?

TYCH. *Cum alio jaculari*.

ΠΑΡ. Nonne ergo similiter etiam malis *cum alio edere* (*parasitari*) quam *edere* simpliciter?

TYCH. Necesse est tibi assentiri. Atque in posterum ego tibi, ut pueri, mane veniam et post prandium, discende hujus artis causa. Aequum autem est ut eam tu me sine invidia doceas, quan doquidem primus ego tibi sum discipulus. Alunt vero a matribus etiam magis amari primogenitos.

XLIX.

ANACHARSIS SIVE DE EXERCITATIONIBUS.

1. ANACHARSIS. Ista vero, Solon, apud vos juvenes ejus rei gratia faciunt? alii complexi se invicem alter alterum supplantant; alii angunt et inflectunt, et in luto volutati se mutuo conspurcant velut sues. Quanquam ab initio quum primum se exuerunt (vidi enim), pingui se ungere solent, et mutuo mulcere alter alterum plane pacate: deinde vero nescio quo instinctu trudent se invicem pronis capitibus, et frontibus arietum instar concurrunt. Et ubi ecce iste alterum cruribus sublatum prostravit humi, ipse deinde superincumbens tollere se illum non sinit, contruditque deorsum in lutum: tandem vero jam cruribus suis illius ventrem complexus, suoque cubito gutturi illius subjecto suffocat miserum, qui istius interim humerum plaudit, suppliciter eo gestu rogans, puto, ne plane fauces sibi elidantur. Ac ne olei quidem causa parcunt quominus inquinentur, sed deterso unguento, oppleti stercore, sudore insuper multo diffuentes, risum mihi quidem praebent, anguillarum instar alterius alter elabentes manibus.

2. Ἕτεροι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πληρῇ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμου ταύτην βαθεῖαν υποβαλλόμενοι ἐν τῷ δρύγματι πάττουσι τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτρούων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθόν ἀφαιρούσης καὶ βεβαιωτέραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.

3. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεχοιμένοι καὶ αὐτοὶ παίουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν· οὗτοί γε γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας εἰσὶν ἀποπτύουσιν ὁ κακοδαίμων, οὕτως αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πύξ, ὡς ὀρεῖς, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀρχὼν οὗτοσί διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην — τεκμαίρομαι γάρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι — ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ.

4. Ἄλλοι δὲ ἀλλαγῶσι πάντες ἐγκονοῦσι καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ θέοντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκόντες καὶ ἐς τὸ ἄνω συναλλόμενοι λακτίζουσι τὸν ἄερα.

5. Ταῦτα οὖν θέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν· ὡς ξμοίγε μανία μάλλον εἰκέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν ῥαδίως μεταπείσειέ με ὡς οὐ παραπαίουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

6. ΣΟΛΩΝ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γινόμενα φαίνεται ξένα γε ὄντα καὶ πάμπολυ τῶν Σκυθικῶν ἔθω ἀπάρδοντα, καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ εἰκὸς εἶναι μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἑλλησιν ἡμῖν ἀλλόκοτα εἶναι δοξάντα ἂν, εἰ τις ἡμῶν ὥσπερ σὺ νῦν ἐπιστάτῃ αὐτοῖς. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γινόμενά ἐστιν οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὗτοι παίουσιν ἀλλήλους καὶ κυλλοῦσιν ἐν τῷ πληρῷ ἢ ἐπιπάτουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρεῖαν οὐκ ἀτερπῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀκμήν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ἦν γοῦν ἐνδιατρίψῃς, ὥσπερ οἶμαι σε ποιήσῃς, τῇ Ἑλλάδι, οὐκ εἰς μακρὰν εἰς καὶ αὐτὸς ἔσῃ τῶν πεπληρωμένων ἢ κεχοιμένων· οὕτω σοι τὸ πρᾶγμα ἡδὺ τε ἅμα καὶ λυσιστάλεις εἶναι δοξεῖ.

ANAX. Ἀπαγε, ὦ Σόλων, ὑμῖν ταῦτα γένοιτο τὰ ὠφέλιμα καὶ τερπνὰ, ἐμὲ δὲ εἴ τις ἡμῶν τοιοῦτό τι διαθείη, εἴσεται ὡς οὐ μάτην παρεζώσμεθα τὸν ἀκινάκην.

7. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γιγνομένοις, ἢ τί φῶμεν ποιεῖν αὐτούς;

ΣΟΛ. Ὁ μὲν χώρος αὐτὸς, ὦ Ἀνάχαρσι, γυμνάσιον ὅφ' ἡμῶν ὀνομάζεται καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπολλωνος τοῦ Λυκίου· καὶ τὸ θῆλασμα δὲ αὐτοῦ ὄρεος, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιᾷ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσιν τὸν θεόν.

8. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ πληρῷ ἐκεῖνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοὶ, τὸ δὲ παῖειν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατίζειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἔστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων

2. Alii in subdivali aulae idem faciunt, non in luto hi quidem, sed arenam istam profundam substratam habentes in cavea, conspergunt se invicem, et sponte sua pulvere se, gallorum gallinaceorum instar, accumulunt, puto, ut minus inter complectendum elabi possint, lubricitatem auferente arena et firmiorem praestante in sicco comprehendendi facultatem.

3. Illi vero recto statu cortantes, conspersi, verberibus et ipsi se invicem calcibusque impetunt: hic adeo miser ipsos videtur dentes expulturns: ita sanguine illi atque arena os oppletum est, pugno, ut vides, mala illi percussa. Sed neque iste praefectus illos separat et pugnam solvit (ex purpura enim de magistratu aliquem hunc esse colligo): quin incitat etiam, et qui percussit, eum laudat.

4. Alii vero alio loco celeriter se movent omnes et exsultant quasi currentes, quum eodem in loco maneant; et jactato in altum corpore calcibus aera petunt.

5. Haec igitur scire velim cui bono sit facere: nam mihi furori potius similis res videtur, neque est qui facile hoc mihi eripiat, non insanire qui ista faciunt.

6. SOLON. Nec mirum est, Anacharsi, talia tibi, quae hic sunt, videri, quum peregrina tibi sint et multum a Scythicis moribus abhorrentia; quemadmodum vicissim vobis multas et disciplinas esse et studia verisimile est, quae aliena videantur Graecis nobis, si quis nostrum, ut tu jam hisce, illis astet. Sed bono animo esto, vir optime: non sunt furor quae fiunt, neque injuriae causa isti se invicem percutiunt et in luto provolvunt, aut conspergunt pulvere: verum utilitatem ea res habet non injucundam, neque parvum robor corporibus conciliat. Proinde si moraberis, quod facturum te spero, aliquamdiu in Graecia, non ita multo post unus et ipse eris de illis luto aut pulvere oppletis: adeo tibi ea res jucunda pariter atque utilis videbitur.

ANACH. Apage, Solon! vobis eveniant utilia ista atque jucunda: mihi quidem si vestrum aliquis tale quid faciat, sentiet non frustra nos accinctos acinace.

7. Verum dic mihi, quod nomen posuistis his quae hic fiunt, aut quid facere istos dicamus?

SOL. Locus ipse, Anacharsi, gymnasium a nobis appellatur, et est illud Apollini Lyco sacrum. Ac vides signum illius, illum ad columellam accinatum, sinistra habentem arcum; dextra vero supra caput reflexa velut e longo labore requiescentem ostendit deum.

8. Exercitationum autem istarum ea quae fit in luto, lucta vocatur; isti in pulvere, luctantur ipsi quoque: illud, quod erecto corpore se invicem feriunt, pancratio ceiliare dicimus. Sunt autem nobis alia quoque id genus exercitia pugilatus, et disci, et saltus: quorum omnium cer-

ἀγῶνας προτίθεμεν, καὶ ὁ κρατήσας ἀρίστος εἶναι δοκεῖ τῶν κατ' αὐτὸν καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

9. ANAX. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἰσθμοῖ δὲ ἐκ πίττου, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένους, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἐλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας. Τί ἐγέλσας, ὦ Ἀνάχαρσι; ἢ διότι μικρά σοι ταῦτα εἶναι δοκεῖ;

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμνα, ὦ Σόλων, κατέλεξας τὰ ἄθλα καὶ ἀξία τοῖς τε διαθείσιν αὐτὰ φιλοτιμιεῖσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερσπουδακέναι περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων, ὥστε μῆλων ἕνεκα καὶ σελίνων τοσαῦτα προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλωμένους, ὥς οὐκ ἐνὸν ἀπραγμόνως εὐπορῆσαι μῆλων ὅτῳ ἐπιθυμία ἢ σελίνῳ ἐστεφανῶσθαι ἢ πίτῳ μῆτε πηλῷ καταχρίόμενον τὸ πρόσωπον μῆτε λακτίζόμενον ἐς τὴν γαστέρα ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν.

10. ΣΟΛ. Ἄλλ', ὦ ἀρίστα, οὐκ ἐς φυλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. Ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης καὶ γνωρίσματα ὅτινες οἱ κρατήσαντες, ἢ δὲ παρακαλουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντός ἀξία τοῖς νεικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτίζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐκλειαν ἐκ τῶν πόνων· οὐ γὰρ ἀπονητὶ προσγένονται ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρῆ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς πολλὰ τὰ δυσχερῆ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τότε ᾗδη τὸ λυσitelές καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ANAX. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσitelές, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὀφνONTαι ἐστεφανωμένους καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται πολὺ πρότερον οἰκτεῖραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς, οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἀπειρος εἶ, φημί, τῶν ἡμετέρων ἔτι· μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξει περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπὼν ὄρξῃ τοσούτων πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τῇ θέαν τῶν τοιούτων καὶ θέατρα μυσίανδρα συμπληρούμενα καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομιζόμενον.

11. ANAX. Αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, καὶ τὸ οἰκτιστὸν ἐστίν, εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ ἐν τοσούτοις θεαταῖς καὶ μάρτυσι τῆς ὕβρεως, οἱ δηλαδὴ εὐδαιμονίζουσιν αὐτοὺς αἵματι βαινομένους ὀρώντες ἢ ἀγχομένους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων· ταῦτα γὰρ τὰ εὐδαιμονέστατα πρόσσει τῇ νίκῃ αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σκύθαις ἦν τις, ὦ Σόλων, ἢ πατάξῃ τινὰ τῶν πολιτῶν ἢ ἀνατρέψῃ προσπεσὼν ἢ θαιμάτια περιρρήξῃ, μεγάλας οἱ πρεσβύται τὰς ζημίας ἐπάγουσι, καὶ ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τοῦτο πάθῃ τις, οὔτι γὰρ ἐν τηλικούτοις θεάτροις οἷα σὺ διηγῇ τὸ Ἰσθμοῖ καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγωνιστὰς οἰκτεῖρειν μοι ἔπεισιν ὧν πάσχουσι, τῶν δὲ θεατῶν οὐς φῆς ἀπανταχόθεν τοὺς ἀρίστους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πα-

tamina proponimus, et qui vicerit, ille praestantissimus inter aequales suos censetur et reportat praemia.

9. ANACH. Quae sunt autem illa apud vos praemia?

SOL. Olympiae corona oleagina; in Isthmo de pinu; Nemeae de apio plexa; in Pythiis poma de sacris deo; apud nos Panathenaicis, oleum ex Minervae olea. Quid risisti, Anacharsi? an quod parva tibi videntur ista?

ANACH. Non; sed magnifica, o Solon, enumerasti praemia, et digna in quibus liberalitate certarent qui ea constituerunt, digna pro quibus auferendis supra etiam, quam possunt, contendant athletae: adeo ut malorum causa et apiorum tantum laboris praecipiant, et periculum incurrant, ne alter ab altero suffocentur et luxentur, quasi non liceret sine molestia copiam malorum, cui volupe sit, consequi, aut coronari apio, vel pinu, etiam ut non linatur luto facies ipsius, neque calcibus venter ab adversariis contundatur.

10. SOL. Sed, vir optime, non ad nuda ista munera nos respicimus. Haec enim victoriae signa sunt, et indicant qui vicerint: verum quae consequitur inde gloria, ea vero quantivis pretii est victoribus; pro hac etiam calcibus peti praclarum videtur his qui bonam ex laboribus famam venantur: neque enim ea sine labore contigerit, sed oportet qui illam appetat multa ab initio subire difficilia, ac tum demum utilem illum jucundumque finem e laboribus exspectare.

ANACH. Hunc nempe ais, Solon, finem jucundum et utilem, quod omnes illos videbunt coronatos, et victoriae causa laudabunt, qui diu ante miserati illos fuerant propter plagas: hi vero felices erunt, qui pro laboribus poma habeant et apia.

SOL. Imperitus es, inquam, rerum nostrarum adhuc: verum paullo post aliter de iis senties, quum delatus in conventus illos colligi videbis tantam hominum multitudinem talium spectaculorum causa, impleri theatra tot millium capacia, et laudari athletas, et honore diis aequari qui vicerit reliquos.

11. ANACH. Ipsum hoc vero, Solon, miserrimum est, si non paucis arbitris ista subeunt, sed apud tot spectatores ac testes contumeliae, qui nempe beatos illos praedicant, videntes ut sanguine fluant, aut angantur ab adversariis: haec enim beatissima sunt in illorum victoria. Apud nos vero Scythas, Solon, si quis aut pulset civium quenkum, aut impetu facto evertat, aut vestes deripiat, magnas illi poenas nostri seniores infligunt, etiamsi cui paucis testibus hoc eveniat, neque in tantis theatris, quanta tu narras Isthmi atque Olympiae. Verum enim certatorum quidem misereri subit ob ea quae patiuntur; spectatores autem, quos ais undique convenire praestantissimos ad istas celebritates,

νηύρεις, καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τἀναγκαῖα παρέντες σχολάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνό πω δύναμαι κατανοῆσαι, ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς, ὁρᾶν παιομένους τε καὶ διαπληκτιζομένους ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀραττομένους καὶ συντριβομένους ὑπ' ἀλλήλων.

12. ΣΟΑ. Εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων ἢ Παναθηναίων, αὐτὸν ἂν σε τὸ γινόμενον εἰδοῖαξεν ὥς οὐ μάτην ἐσπουδάχαμεν ἐπὶ τούτοις· οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις προσβιδάσειε σε τῇ ἡδονῇ τῶν ἐκεῖ ὁρωμένων, ὥς εἰ καθεζόμενος αὐτὸς ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς βλέπων ἀρετὰς ἀνδρῶν καὶ κάλλη σωματίων καὶ εὐεξίας θαυμαστάς καὶ ἐμπειρίας δεινὰς καὶ ἰσχύϊν ἀμαχον καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ γνώμας ἀητήτους καὶ σπουδὴν ἀληκτον ὑπὲρ τῆς νίκης· εὖ γὰρ δὴ οἶδα ὥς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαινῶν καὶ ἐπιδόων καὶ ἐπικροτῶν.

13. ΑΝΑΧ. Νῆ Δε, ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε προσέτι καὶ ἐπιχλευάζων· ἅπαντα γὰρ ὅποσα κατηριθμῆσω ἐκεῖνα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς εὐεξίας καὶ τὰ κάλλη καὶ τόλμαν, ὁρῶ οὐδενὸς μεγάλου ἔνεκα παραπλουμένας ὑμῖν, οὔτε πατρίδος κινδυνευούσης οὔτε χώρας πορθουμένης οὔτε φίλων ἢ οἰκείων πρὸς ὕβριν ἀπαγομένων. Ὡστε τοσοῦτω γελοῖοιτεροι ἂν εἴην, ἀριστοὶ μὲν, ὥς φῆς, ὄντες, μάτην δὲ τοσαῦτα πάσχοντες καὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ αἰσχύνοντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῇ ψάμμῳ καὶ τοῖς ὑπωπίοις, ὥς μήλου καὶ κοτίνου ἐγκρατεῖς γένοιτο νικῆσαντες· ἡδὺ γὰρ μοι αἰεὶ μεμνησθαι τῶν ἀθλῶν τοιούτων ὄντων. Ἄταρ εἰπέ μοι, πάντες αὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ ἀγωνισταί;

ΣΟΑ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἰς ἐξ ἀπάντων ὁ κρατήσας αὐτῶν.

ΑΝΑΧ. Εἴτ', ὦ Σόλων, ἐπὶ τῷ ἀδελῷ καὶ ἀμφιβόλῳ τῆς νίκης τοσοῦτοι πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι ὁ μὲν νικῶν εἰς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι μάτην ἀθλοὶ πλεγάς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαβόντες;

14. ΣΟΑ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, μηδέπω ἐννενοηκέαι πολιτείας ὁρθῆς περὶ μηδέν· οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθῶν ἐν φόγῳ ἐτίθεσο. Ἦν δέ σοι μελήσῃ ποτὲ εἰδέναι ὅπως ἂν τὰ κάλλιστα οἰκηθεῖν πόλις καὶ ὅπως ἂν ἀριστοὶ γένοιτο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινέσῃ τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἣν φιλοτιμούμεθα περὶ αὐτάς, καὶ εἰσῇ ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἐγκαταμειγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάξεσθαι δοκοῦσι.

ΑΝΑΧ. Καὶ μὴν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἦκω παρ' ὑμᾶς τοσαύτην μὲν γῆν διδοεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὐξεινον καὶ δυσχείμερον περαιωθείς, ἢ ὅπως νόμους τε τοὺς Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι καὶ ἔσθῃ παρ' ὑμῖν κατανοήσαιμι καὶ πολιτεῖαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσαιμι. Διὸ καὶ σὲ μάλιστα φίλον ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων καὶ ξένον προειλόμην κατὰ κλέος, ἐπεὶ περ ἔχουσιν νόμον τέ τινων ξυγγραφέα εἶναι σε καὶ ἐθῶν

hos vero valde miror, si necessariis relictis otium sibi sumunt ad talia. Nondum enim vel illud possum intelligere, quæ sit illis jucunditas videre serientes se et conflictantes homines, et terræ allisos, et alterum ab altero contritos.

12. SOL. Si tempus esset, Anacharsi, Olympiorum, aut Isthmiorum, aut Panathenæorum, ipsa te res doceret, quam non temere studium in his rebus posuerimus. Neque enim dicendo quisquam ita te admovere quasi possit voluptati eorum quæ ibi sunt, quam si sedens ipse inter medios spectatores videas virtutes virorum, pulchritudines corporum, et habitus admirabiliter firmos, et acerrimam peritiam, et robur invictum, et audaciam, et honoris cupiditatem, et animos insuperabiles, et studium nunquam deficiens victoriae: bene equidem novi finem te laudandi et acclamandi et plaudendi non facturum.

13. ANACH. Per Jovem, Solon, et irridendi insuper atque cavillandi: omnia enim illa, quæ modo enumerabas, virtutes, et habitus bonos, et pulchritudines, et audaciam, video nullius magnæ rei causa vobis disperire, quum neque patria sit in periculo, neque regio vastetur, neque amici aut familiares abripiantur ad contumeliam. Itaque tanto fuerint magis ridiculi, si, quum sint, ut ais, præstantissimi, nequicquam tot ac tanta patiantur, et malis conflictentur, ac pulchritudines istas ac magnitudines arena sedent ac livoribus, ut pomo aut oleæ ramo potiantur victores: suave enim mihi semper meminisse præmiorum istorum, quæ tanta sint scilicet. Sed dic mihi, omnesne ea accipiunt qui decertant?

SOL. Minime, sed unus ex omnibus, qui illos superavit.

ANACH. Tum igitur, Solon, de obscura et ancipiti victoria tot homines laborant, idque quum sciant victorem unum omnino futurum, victos autem plurimos, qui frustra miseri plagas, partim etiam vulnera acceperint?

14. SOL. Videris, Anacharsi, nondum etiam quloquam de recta reipublicæ gerendæ ratione cogitasse: non enim instituta pulcherrima reprehendenda duceres. Si vero tibi curæ fuerit aliquando scire, quomodo pulcherrime conditi possit civitas, et qua ratione optimi fiant illius cives, laudabis tunc etiam exercitationes hasce, et honoris studium, quo in illis versamur, et scies multam habere admixtam laboribus utilitatem, etiamsi nunc frustra laborare videantur.

ANACH. Quin ego, Solon, nulla alia causa e Scythia ad vos veni, tantis terræ spatiis superatis, magnum Euxinum ac procellosum transvectus, nisi ut et leges Græcorum ediscam, et qui sint apud vos mores cognoscam, et formam reipublicæ optimam meditando assequar. Qua de causa etiam te maxime amicum ex omnibus Atheniensibus hospitalemque delegi ex fama, quandoquidem audieram legum te quarundam scriptorem esse, et morum optimorum invento-

τῶν ἀρίστων εὐρετὴν καὶ ἐπιτηδευμάτων ὠφελίμων εἰσηγητὴν, καὶ ὅπως πολιτείας τινὸς συναρμωστήν. Ὡς οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος· ὥς ἔργως ἡδέως ἂν αἰτός σοι καὶ ἀποτοκ παρακαθεζόμενος, ἐς ὅσον ἂν αὐτὸς διαρκείης λέγων, κεχρηγὼς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων διεξιόντος.

15. ΣΟΑ. Τὰ μὲν πάντα οὐ βράδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βραχεῖ, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιὼν εἴη ἕκαστα, οἷα μὲν περὶ θεῶν, οἷα δὲ περὶ γονέων ἢ περὶ γάμων ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. Ἄ δὲ περὶ τῶν νέων γιγνώσκωμεν καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα, ἐπειδὴν πρῶτον ἀρξάνται συνιέναι τε τοῦ βελτίονος καὶ τῷ σώματι ἀνδρίζεσθαι καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διέξειμι, ὥς μάθοις οὐτινος χάριν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς καὶ διαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκάζομεν, οὐ μόνον ἔνεκα τῶν ἀγώνων, ὅπως τὰ ἄθλα δύναιτο ἀναιρεῖσθαι — ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ ὀλίγοι πάνυ ἐξ ἀπάντων χωροῦσιν — ἀλλὰ μεῖζόν τι ἀπάσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι· κοινὸς γάρ τις ἀγὼν ἄλλος ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις πρόκειται καὶ στέφανος οὐ πίττος οὐδὲ κοτίνου ἢ σελίνου, ἀλλ' ὅς ἐν αὐτῷ συλλαβὼν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, ὅσον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἐκάστου ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ εὐρυτῶν πατρίων ἀπόλαυσιν καὶ οἰκίῳ σωτηρίαν, καὶ συνολως τὰ κάλλιστα ὧν ἂν τις εὖξαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν· ταῦτα πάντα τῷ στεφάνῳ, ὃν φημι, συναναπέπλεκται καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὐταὶ καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν.

16. ANAX. Εἴτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαυτὰ μοι καὶ τηλικαῦτα ἔχων ἄθλα διεξίναμι μῆλα καὶ σέλινα διηγοῦ καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγρίας καὶ πίτυν;

ΣΟΑ. Καὶ μὴν, ὦ Ἀνάχαρσι, οὐδ' ἐκεῖνά σοι ἔτι δοξεῖ μικρὰ εἶναι, ὅπότεν ἂ λέγω καταμάθης· ἀπὸ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται καὶ μέρη πάντα ταῦτά ἐστι μικρὰ τοῦ μεζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφάνου ὃν κατέλεξα τοῦ πανευδαίμονος. Ὅ δὲ λόγος οὐκ οἷδ' ὅπως ὑπερβάς τὴν τάξιν ἐκείνων προτέρων ἐπεμνήσθη τῶν Ἴσθμοι γιγνομένων καὶ Ὀλυμπίας καὶ ἐν Νεμέᾳ. Πλὴν ἀλλὰ νῦν — σχολὴν γὰρ ἄγομεν καὶ σὺ, ὥς φῆς, προθυμῇ ἀκούειν — ἀναδραμούμεθα βραδίως πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα, δι' ὃν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύεσθαι.

ANAX. Ἄμενον, ὦ Σόλων, οὕτως· καὶ ὁδὸν γὰρ ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μάλλον προχωροῖ καὶ τάχ' ἂν ἴσως ἀπὸ τούτων πεισθῇν μὴδ' ἐκείνων ἔτι καταγελαῖν, εἴ τινα ἴδοιμι σεμνυνόμενον κοτίνῳ ἢ σελίνῳ ἐστεφανωμένον. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ἐς τὸ σύσκιον ἐκείσε ἀπελθόντες καθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὥς μὴ ἐνοχλοῖεν ἡμῖν οἱ ἐπικεκραγότες τοῖς παλαίοισιν· ἄλλως τε — εἰρήσεται γάρ — οὐδὲ τὸν ἥλιον ἔτι βραδίως ἀνέχομαι ὀδὺν καὶ φλογώδῃ ἐμπέπτοντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὰρ πῖλόν

rem, teque instituta stilia introduxisse, atque in universum rempublicam quandam constituisse. Igitur quamprimum me doce, et discipulum tibi habe: nam ego lubenter vel sine cibo et potu tibi assidens, quousque ipse durare dicendo possis, hiansque audiam te de republica et legibus disputantem.

15. SOL. Universa quidem, amice, breviter enarrare non est facile; sed si per partes obire ea mecum velis, singula intelliges, quæ de diis, quæ de parentibus, quæ de nuptiis reliquisque rebus nobis placeant. Quæ vero de juvenibus decernamus, et quomodo illos tractemus ubi primum intelligere quid sit melius incipiunt, et virile robur accipere et pares esse laboribus: hæc jam tibi enarrabo, uti discas cujus rei gratia hasce illis exercitationes proposuerimus, et labore subigere corpus illos cogamus: non propter certamina solum, ut auferre possint præmia (ad illa etenim pauci ex omnibus perveniunt), sed majus quiddam toti civitati ex ea re bonum, atque ipsis adeo, conciliamus. Commune enim quoddam certamen aliud bonis omnibus civibus propositum est, et corona non ex pinu, neque olea, aut apio, sed quæ hominum in se felicitatem complectatur, velut libertatem et privatim uniuscujusque et communiter patriæ, et divitias, et gloriam, et feriarum patriarum fructum, et rei familiaris conservationem, et in universum pulcherrima quæ a diis contingere sibi aliquis optaverit: ea huic coronæ, de qua loquor, implexa sunt omnia, et certamine illo parantur, ad quod exercitatione istæ et labores ducunt.

16. ANACH. Tum tu, Solon, vir admirabilis, talia ac tanta præmia quum recensenda haberes, mala narrabas et apia, et silvestris olivæ ramum, et pinum?

SOL. Verum, Anacharsi, neque illa parva tibi videbuntur, si quæ dico perceperis: eodem enim consilio ista fiunt, et partes ista omnia parvæ sunt majoris illius certaminis et coronæ illius, quam modo enarrabam, undique beatæ. At sermo meus, migrato nescio qua ratione ordine, illorum prius mentionem fecit, quæ in Isthmo fiunt, et Olympiæ, et Nemeæ. Sed nos jam, otiosi enim sumus, et tu, ut ais, audiendi cupidus) recurramus facile ad principium, ad commune illud certamen, propter quod alo studiose omnia illa agi.

ANACH. Melius ita, Solon, fuerit: sic enim magis ordine nobis sermo processerit; et brevi fortasse hinc didicerim non amplius illos irridere, si quem videam olea sibi placentem, aut coronatum apio. Sed, si videtur, in umbrustum illum locum progressi assideamus in sedilibus, ne turbent nos qui inclamant luctantibus. Alioqui (dicetur enim) neque solem facile fero, qui acutus et fervidus incidit nudo capiti: pileum enim deponere domo exeunti visum est, quo ne

μοι ἀφελῆν οἰκοθὲν ἔδοξεν, ὥς μὴ μόνος ἐν ὑμῖν ξενίζοιμι τῷ σχήματι. Ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους ὅτιπερ τὸ πυρῳδίστατόν ἐστι, τοῦ ἀστέρος, ὃν ὑμεῖς κύνα φατέ, πάντα καταφλέγοντος καὶ τὸν αἶρα ξηρὸν καὶ διακαῇ τινέντος, ὃ τε ἥλιος κατὰ μεσημβρίαν ἤδη ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενος φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὡστε καὶ σοῦ θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος οὔτε ἰδίαις πρὸς τὸ θάλαπος ὥσπερ ἐγὼ οὔτε δὴως ἐνοχλουμένῳ ἑοικας οὐδὲ περιβλέπεις σύσχιόν τι ἐνθα ὑποδύσῃ, ἀλλὰ δέχῃ τὸν ἥλιον εὐμαρῶς.

ΣΟΛ. Οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὧ Ἀνάχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πληρῷ κυδιστήσεις καὶ αἱ ὑπαίθριοι ἐν τῇ ψάμμῳ ταλαιπωρίαι τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀμυντήριον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολὰς, καὶ οὐκέτι πλοῦν δεόμεθα, ὅς τὴν ἀκτῖνα κωλύσει καθικνεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. Ἀπίωμεν δ' οὖν.

17. Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις ὅς ἂν λέγω πρὸς σέ, ὥς ἐξ ἀπαντος πιστεύειν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνθα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν εὐθὺς καὶ διευθύνειν τὸν λόγον· δυοῖν γὰρ θατέρου πάντως οὐκ ἂν ἀμάρτομεν, ἢ σὲ βεβαίως πεισθῆναι ἐκχέαντα ὅποσα οἶσι ἀντιλεχτέα εἶναι ἢ ἐμὲ ἀναδίδαχθῆναι ὥς οὐκ ὀρθῶς γινώσκω περὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἂν σοι ἡ πόλις ἡ Ἀθηναίων οὐκ ἂν φθάνοι χάριν ὁμολογοῦσα· βσα γὰρ ἂν ἐμὲ παιδείσης καὶ μεταπέισης πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔση ὠφελικῶς. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἀποκρυψαίμην αὐτήν, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων καὶ καταστάς ἐν τῇ πυκνῇ ἐρῷ πρὸς ἀπαντας, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραφα τοὺς νόμους οἷους ἂν ὤμην ὠφελιμωτάτους εἶσεσθαι τῇ πόλει, ὃ δὲ ξένος οὐτοσί — δειξας σέ, ὧ Ἀνάχαρσι — Σχύθης μὲν ἐστί, σοφὸς δὲ ὢν μετεπαίδευσέ με καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο· ὥστε εὐεργέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀναγεγράφω καὶ χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσατε παρὰ τοὺς ἐπωνύμους ἢ ἐν πόλει παρὰ τὴν Ἀθηνᾶν. Καὶ εὖ ἴσθι ὥς οὐκ αἰσχυνεῖται ἡ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες.

18. ANAX. Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὥς εἰητε εἰρωνες ἐν τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγὼ νομάς καὶ πλάνης ἄνθρωπος, ἐφ' ἀμάξης βεβιωκὼς, ἀλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβων, πόλιν δὲ οὔτε οἰκήσας πώποτε οὔτε ἀλλοτε ἢ νῦν ἐορακῶς, περὶ πολιτείας διεξίοιμι καὶ διδάσχοιμι αὐτόχθονας ἄνδρας πόλιν ταύτην ἀρχαιστάτην τοσοῦτοις ἤδη χρόνοις ἐν εὐνομίᾳ κατῴκηκός, καὶ μάλιστα σέ, ὧ Σόλων, ὅ τούτο, ὥς φασι, ἐξ ἀρχῆς καὶ μάθημα ἐγένετο, ἐπιστάσθαι ὅπως ἂν ἀριστα πόλις οἰκοῖτο καὶ οἷσσι νόμοις χρωμένην εὐδαιμονήσεις; Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὥς νομοθέτη πειστέον σοι, καὶ ἀντερῶ, ἦν τι μοι δοκῇ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὥς βεβαιότερον μάθωμι. Καὶ ἰδοὺ γὰρ ἤδη ἐκφυγόντες τὸν ἥλιον ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἔσμεν, καὶ καθέδρα μάλα ἡδεῖα καὶ εὐκαιρὸς ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου. Λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς καθ' ὅ τι τοὺς νέους

solus inter vos peregrino habitu circumeam. Tempus autem illud anni, quæ fervidissima ejus pars est, astro, quod caniculam vocatis, adurente omnia et siccum aridumque aerem reddente; atque sol circa meridiem jam ipsi imminens capiti, æstum hunc intolerabilem corporibus inducit. Itaque te admiror, quomodo senex jam homo neque sudas ad æstum, ut ego, neque omnino incommodi quicquam sentire videaris, neque umbrarum locum circumspicias, quo subeas, sed facile excipias solem.

SOL. Nempe vani isti labores, Anacharsi, et perpetuæ in luto volutationes, et subduales in arena ærumnæ hoc nobis contra solis jacula propugnaculum præbent; nec jam indigenus pileo, qui prohibeat ad caput pervenire radium. Sed abeamus nempe.

17. Et fac non tanquam legibus his attendas, quæ dicturus ad te sum, ut omnino illis fidem habeas; sed ubicumque tibi aliquid non recte dici videbitur, contradicere statim et examinare meum sermonem memineris. Alterutrum enim duorum omnino consequemur, aut tu firmiter ut in hanc traducere sententiam, effusis quæ contra dicenda putabis omnibus, aut ego ut meliora edocear, tanquam qui recte de hisce rebus non sentiam. Atque ea in re tota Atheniensium civitas gratiam se tibi habere sponte profitebitur: quatenus enim me institueris et ad meliorem traduxeris sententiam, maximo illam beneficio affeceris. Nihil enim illam equidem celavero; sed in medium statim illud conferam, ac stans in concione dicam omnibus, Ego quidem, Athenienses, scripsi vobis leges quales utilissimas fore civitati putabam: at hic hospes (hic te ostendam, Anacharsi), Scythia ille quidem, sed vir sapiens, aliter me instituit, et aliam me meliorem discendi ac vivendi rationem docuit. Itaque tanquam beneficulus erga vos scribatur hic vir, et æneum illum statute juxta heroas tribuum, vel in arce juxta Minervam. Et bene noris, non ducturam sibi pudori Atheniensium civitatem, a barbaro et peregrino discere quæ prosunt.

18. ANACH. Illud nempe erat quod audiebam de vobis Atheniensibus, irrisores cum dissimulatione vos esse in sermonibus. Nam unde ego, pastoricius et vagus homo, qui in plastro consumsi vitam, nunc hanc nunc aliam terram obiens, qui urbem habitavi nunquam, neque alias præterquam nunc vidi, de civitate disputem, et instruam homines solum in quo primum orti sunt incolentes, qui urbem hanc antiquissimam per tot jam sæcula bonis legibus habuerunt? et te præsertim, Solon, cui hæc, alunt, ab initio statim disciplina fuerit, scire quomodo optime civitas instituitur, et quibus usa legibus beata esse queat? Verum enim vero illa quoque in re parendum tibi velut legislatori: et contra dicam, si quid minus recte mihi dictum videbitur, ut eo discam firmitus. Et ecce jam evitato sole, in opaco sumus, et jucunda hic sedes atque opportuna in saxo frigido. Itaque ab initio inde exorsus rationem edissere, cur assumptos

παραλαβόντες ἐκ παίδων εὐθὺς διαπονεῖτε καὶ ὅπως ὑμῖν ἀριστοὶ ἄνδρες ἀποδοῖνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἀσχημάτων τούτων καὶ τί ἡ κόνις καὶ τὰ κυδιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς. Τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστ' ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἐπόθουν ἀκοῦσαι· τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδάξῃ με κατὰ καιρὸν ἕκαστον ἐν τῷ μέρει. Ἐκεῖνοι μὲντοι, ὦ Σόλων, μέμνησός μοι παρὰ τὴν ῥῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βάρβαρον ἔρεις, λέγω δὲ, ὡς μὴ περιπλέκης μηδὲ ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους· δέδια γὰρ μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιρρέοι.

19. ΣΟΛ. Σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμειύσῃ ἀμεινον, ἐνθα ἂν σοι δοκῇ μὴ πάνυ σαφὲς ὁ λόγος εἶναι ἢ πόρρω ποι ἀποπλανᾶσθαι εἰκὴ ῥέων· ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ ὅ τι ἂν ἐθέλῃς καὶ διακοφείς αὐτοῦ τὸ μῆκος. Ἦν μὲντοι μὴ ἐξαγώνια μηδὲ πόρρω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἦ, κωλύσει οὐδὲν, οἶμαι, εἰ καὶ μακρὰ λέγοιτο· ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου, ἥπερ τὰς φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. Ὅπου γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθίσταται φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας ἢ πυρκαϊᾶς δικάζοντες, ἀποδίδεται λόγος ἑκατέρω τῶν κρινομένων καὶ λέγουσιν ἐν τῷ μέρει ὁ μὲν διώκων ὁ δὲ φεύγων, ἢ αὐτοὶ ἢ ῥήτορας ἀναβιδάζοντα τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δ' ἔστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγωσιν, ἀνέχεται ἡ βουλὴ κατ' ἡσυχίαν ἀκούουσα· ἢν δέ τις τῶν φορέμιον εἴπῃ πρὸ τοῦ λόγου, ὡς εὐνουστέρους ἀπεργάσασθαι αὐτοὺς, ἢ οἶκτον ἢ δεινῶσιν ἔξωθεν ἐπάγῃ τῷ πράγματι — οἷα πολλὰ ῥητόρων παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανῶνται — παρελθὼν δ' κῆρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ ἔω·ν ληρεῖν πρὸς τὴν βουλήν καὶ περιπέττειν τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὡς γυμνὰ τὰ γεγενημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέποινεν. Ὡστε καὶ σέ, ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῷ παρόντι ποιῶμαι ἔγωγε καὶ κατὰ τὸν τῆς βουλῆς μου νόμον ἄκουε καὶ σιωπᾶν κέλευε, ἢν αἰσθῇ καταρρητορευόμενος· ἄχρι δ' ἂν οἰκίᾳ τῷ πράγματι λέγεται, ἔξέστω ἀπομηκύνειν. Οὐδὲ γὰρ ὑφ' ἡλίῳ ἔτι ποιησόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἀχθεσθαι εἰ ἀποτείνοιτο ἡ ῥῆσις, ἀλλὰ ἥ τε σκιά πυκνὴ καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν.

ANAX. Εὐγνώμονά σου ταῦτα, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάρεργον τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνόμενα ἐδιδάξω με θαυμάσια ὡς ἀληθῶς καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα πρὸς ἀληθειαν οἰσόντων τὴν ψῆφον. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγὼ — τοῦτο γὰρ ἔθου με — κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσομαι σου.

20. ΣΟΛ. Οὐκοῦν διὰ βραχέων προακοῦσαι χρὴ σε ἂ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ· πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τείχη καὶ ἱερὰ καὶ νεωσοίκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σῶμά τι ἐδραῖον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν ἐς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κύρος ἐν τοῖς πολιταῖς τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἕκαστα καὶ φυλάτ-

a pueris inde adolescentulos statim labore subigatis, et quomodo vobis optimi viri evadant a luto et ab exercitationibus hisce, et quid pulvis et volutationes ad virtutem illis conferant. Hoc enim præsertim ab initio statim cupiebam audire : reliqua vero in posterum suo quodque loco et tempore me docebis. Illud vero mihi, Solon, in oratione tua memineris, te acturum esse cum homine barbaro ; hoc eo dico, ne implices aut producas sermonem : metuo enim ne priorum obliviscar, si multa postea affluant.

19. SOL. Hoc tute, Anacharsi, dispensabis melius, ubicumque tibi visa fuerit non nimis plana esse oratio, aut longius aliquorsum temere fusa aberrare : interpellabis enim ut volueris, et longitudinem ejus intercides. Si vero non aliena sint a disputatione, neque procul a scopo cadant quæ dicuntur, nihil, puto, prohibebit, si dicantur etiam longiuscula : quandoquidem etiam Areopagitarum consilio, quod cædis apud nos causas judicat, patrio more receptum est sic facere. Quum enim ascendens in collem consedit ad judicandum causas cædis, aut voluntarii vulneris, aut incendii ; facultas dicendi datur litigantium utrique, et alternis dicunt tum actor tum reus, aut ipsi per se, aut adductis, qui pro se verba faciant, oratoribus. Hi quam diu de re ipsa dicunt, patitur consilium et audit silentio : si vero quis aut proœmum dicat ante orationem, ut benevolentiores illos reddat ; aut miserationem vel indignationem extrinsecus arcessitam inducat causæ (qualia multa ad judices struunt rhetorum filii), progressus in medium præco silentium statim imponit, neque patitur ineptias agere apud judices, aut oblinere quasi et involvere causam verbis, ut nuda quæ facta sunt videant Areopagitæ. Sic etiam te, Anacharsi, Areopagitam in præsens mihi consituo equidem ; et ex mei consilii lege audi, et tacere jube, si sentias rhetoricas tibi insidias strui : at quam diu domestica causæ dicentur, producere orationem liceat. Neque enim sub sole jam disputabimus, ut molestum sit si extendatur oratio ; verum et umbra densa est, et nos otiosi sumus.

ANACH. Æqua hæc dicis, Solon : et gratiam equidem tibi jam habeo non mediocrem ea quoque causa, quod obiter etiam quæ in Areopago fiunt me docuisti, admiranda sane et bonorum judicum opera, qui ex vero calculum laturo sint. Hac ergo conditione jam dicito : et ego Areopagita (hunc enim tibi me posuisti) ad formam illius consilii te audiam.

20. SOL. Igitur paucis ante reliqua audiendum est tibi, quæ de civitate statuamus ac civibus. Civitatem enim non in ædificationibus inesse judicamus, ut sunt mœnia, et templa, et navalia ; sed ista quidem uti corpus quoddam firmum et immobile esse, ad receptionem et securitatem civium ; vim vero omnem ponimus in civibus : hos enim esse qui ista impleant, et gubernent, et perficiant omnia, et custod-

τοντας, οἷόν τι ἐν ἡμῖν ἐκάστω ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τοῦτο δὴ τοίνυν κατανοήσαντες ἐπιμελούμεθα μὲν, ὡς δρᾶς, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως κατακοσμοῦντες αὐτὸ, ὡς καλλίστον ἡμῖν εἶη, ἐνδοθὲν τε οἰκοδομήμασι κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἑκτοσθεν ταύτας περιβολαῖς ἐς τὸ ἀσφαλέςτατον πεφραγμένον. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίγνιντο· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρῆσσεσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν. Τὴν μὲν δὴ πρώτην ἀνατροφὴν αὐτῶν μητράσι καὶ τιθεαῖς καὶ παιδαγωγοῖς ἐπατρέπομεν ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἄγειν τε καὶ τρέφειν αὐτοὺς, ἐπειδὴν δὲ συνετοὶ ἤδη γίγνινται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύηται αὐτοῖς καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιόχρεα δοκῇ πρὸς τοὺς πόνους παγιώτερα γινώμενα καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τῇ νικαῦτᾳ ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς διδάσκομεν ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια προτιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξε τὸ μόνον φῦναι ὡς ἐφ' ἑκάστος ἦτοι κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ὅφ' ὦν τὰ τε εὐφυῶς διακείμενα βελτίω παρὰ πολὺ γίγνιντο ἂν καὶ τὰ φαύλους ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βελτίον· καὶ τὸ παράδειγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γεωργῶν, οἱ τὰ φυτὰ μέχρι μὲν πρόσγεια καὶ νηπία ἔστι, σκέπουσι καὶ περιφράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοντο ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐπειδὴν δὲ ἤδη παγύνηται τὸ ἔρνος, τῇ νικαῦτᾳ περιτέμνουσι τε τὰ περιττὰ καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν καρπιμώτερα ἐξεργάζονται.

21. Τὴν μὲν τοίνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμητικῇ ἀναρριπίζομεν καὶ γράμματα γράφασθαι καὶ τορῶς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκομεν· προῖοῦσι δὲ ἤδη σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας καὶ ἔργα παλαιὰ καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μᾶλλον μνημονεύοιεν, βραβεύομεν αὐτοῖς. Οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς καὶ πράξεις αἰοδίμους ὀρέγονται κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἀδοῖντο καὶ θαυμάζοντο ὑπὸ τῶν ὕστερον, οἷα πολλὰ Ἡσίοδος τε ἡμῖν καὶ Ὅμηρος ἐποίησαν. Ἐπειδὴν δὲ πλησιάζωσι πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ δέη αὐτοὺς ἤδη μεταχειρίζεσθαι τὰ κοινὰ — καίτοι ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἴσως ταῦτα· οὐ γὰρ ὅπως τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀσκοῦμεν, ἐξ ἀρχῆς προύκειτο εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' οὗτοι τοιούτοις πόνους καταγυμνάζειν αὐτοὺς ἀξιοῦμεν. Ὡστε αὐτοὺς ἐμαυτῷ σωπαῖν προστάττω οὐ περιμένοντας τὸν κήρυκα οὐδὲ τὸν Ἀρεοπαγίτην σέ, δὲ ὑπ' αἰδοῦς, οἶμαι, ἀνέχῃ ληρούντα ἤδη τὰς αὐτὰ ἔξω τοῦ πράγματος.

ANAX. Εἰπέ μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὲ δὴ τοὺς τὰ ἀναγκαιότατα μὴ λέγοντας ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀποσιωπῶντας, οὐδὲν τῇ βουλῇ πρόστιμον ἐπινερόνται;

ΣΟΛ. Τί τοῦτο ἔρω με; οὐδέπω γὰρ ὄηλον.

diant, quale quid in unoquoque nostrum est anima. Hoc igitur considerantes, curamus quidem, ut vides, etiam corpus civitatis, ornamusque uti quam pulcherrimum nobis sit, quum intus paratum aedificiis, tum etiam externis illis munimentis ad summam securitatem circumseptum. At maxime et ex omni parte illud providemus, uti cives boni quantum ad animas, et valentes fiant corporibus: lales enim et suae vitae modum pulchre habituros re publica in pace gerenda, et in bello servaturos civitatem, liberamque et beatam custodituros. Ac primam quidem illorum educationem matribus et nutricibus et paedagogis permittimus, ut liberali eos disciplina educant atque nutrant: quum vero jam intelligentes fiunt eorum quae bene se habent, ac pudor, et rubor, et metus, et rerum optimarum cupiditas enascitur in illis, et ipsa jam corpora idonea laboribus videntur, compactiora dum fiunt et in robur majus consistentia; tum jam assumptos docemus, aliis animae disciplinis atque exercitationibus propositis, et alia ratione corporibus labori assuefaciendis. Neque enim satis nobis videtur, eo modo ingenio esse unumquemque uti natus est, sive quantum ad corpus, sive quod ad animum; verum etiam institutione ad illos indigemus ac disciplina, a quibus quum ea quae feliciter nata sunt, meliora multo fiant, tum quae male habent, transformantur in melius. Atque exemplum nobis est ab agricolis, qui plantas, quam diu humiles sunt ac tenerae, tegunt ac sepiunt, ne laedantur a ventis; quum vero jam crassitiem aliquam surculus habet, tum et superflua resecant putatione, et ventis eos quatiendos agitandosque dum permittunt, fertiliores efficiunt.

21. Ac mentem quidem musica primum atque arithmetica quasi flatu agitantem accendimus, et literas pingere et clara voce legere docemus. Progredientibus jam virorum sapientium sententias, et opera antiqua, et sermones utiles, versibus exornata, ut memoria facilius complectantur, praecinimus. Illi vero audientes praeclara quaedam facinora et actiones celebres, paulatim aspirant et ad imitationem excitantur, ut et ipsi canantur et admirationi sint posteris, qualia multa nobis Hesiodus Homerusque fecerunt. Quum vero ad rem publicam accedunt, et oportet illos jam tractare communia — quanquam extra causam ista forte: neque enim quomodo animos ipsorum exerceamus, ab initio nobis ad dicendum erat propositum; sed cur talibus illos laboribus exercendos putemus. Itaque silentium ipse mihi impero, non exspectato praecone, aut ipso te Areopagita, qui praepudore, credo, sustines me jam tantum extra causam blaterare.

ANACH. Dic mihi, Solon, in eos qui necessaria non dicunt in Areopago, sed reticent, nullane a consilio poena excogitata est?

SOL. Quid hoc me interrogasti? nondum enim apparet.

ΑΝΑΧ. Ὅτι τὰ καλλίστα καὶ ἰμοὶ ἀκούσαι ἡδίστα παρὲς τὰ περὶ τῆς ψυχῆς τὰ ἦττον ἀναγκαῖα λέγειν διανοῇ, γυμνάσια καὶ διαπονήσεις τῶν σωμάτων.

ΣΟΛ. Μένειναι γάρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς προρρήσεων καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μή σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιρρέων. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἔρω διὰ βραχέων, ὥς οἷόν τε· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασκέψεως ἐτέρου ἂν εἴη λόγου.

22. Ῥυθμιζόμεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν νόμους τε τοὺς κοινοὺς ἐκιδάσκοντες, οἱ δημοσίῃ πᾶσι πρόκεινται ἀναγιγνώσκειν μεγάλοις γράμμασιν ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ τε χρῆ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δέοντα ἐκμανθάνουσι καὶ πράττειν τὰ δίκαια καὶ ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύεσθαι καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχυρῶν καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μηδὲν ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομάζονται. Καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ θέατρον συνάγοντες αὐτοὺς δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμωδίας καὶ τραγῳδίας ἀρετὰς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὥς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν. Τοῖς δὲ γε κωμωδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολίτας ὅς ἂν αἰσχυρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἰσθωνται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίγνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὧς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγχον.

23. **ΑΝΑΧ.** Εἶδον, ὦ Σόλων, ὅς φης τοὺς τραγῳδοὺς καὶ κωμωδοὺς, εἰ γὰρ ἐκεῖνοί εἰσιν, ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, κράνη δὲ ἐπικέλειμοι παγγέλοια κεχηγνότες παμμέγεθες, αὐτοὶ δὲ ἐνδοθεν μεγάλα τε ἐκκράττεσαν καὶ διέβαινον οὐκ ὀδ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι. Διονύσω δὲ οἶμαι τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν. Οἱ δὲ κωμῳδοὶ βραγύτεροι μὲν ἐκείνων καὶ πεζοὶ καὶ ἀνθρωπινώτεροι καὶ ἦττον ἐβδών, κράνη δὲ πολλὰ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γούν ἅπαν ἐγέλα ἐπ' αὐτοῖς· ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἤκουον, οἰκτείροντες, οἶμαι, αὐτοὺς πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους.

ΣΟΛ. Οὐκ ἐκείνους, ὦγαθέ, ὥκτειρον, ἀλλὰ ποιητῆς ἰσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυντο τοῖς θεαταῖς καὶ ῥήσεις οἰκτρὰς ἐτραγῳδεῖ πρὸς τὸ θέατρον, ὑφ' ὧν ἐς δάκρυα κατεσπῶντο οἱ ἀκούοντες. Εἰκὸς δὲ σε καὶ αὐλοῦντας ἑορακεῖν τινὰς τότε καὶ ἄλλους συνδόντας ἐν κύκλῳ συνεστώτας. Οὐδ' αὐτὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ἀχρεῖα ἄσματα καὶ αὐλήματα. Τούτοις δ' οὖν ἅπασι καὶ τοῖς τοιοῦτοις παρατηγόμενοι τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἡμῖν γίγνονται.

24. Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκούσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν· ἀποδύσαντες αὐτὰ, ὥς ἔφη, οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλειον ἀσυμπαγῆ ὄντα πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιούμεν πρὸς τὸν ἀέρα συνοικεῖοντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὥς μήτε θάλπος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν, ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ

ΑΝΑΧ. Quia prætermisiss quæ pulcherrima sunt ei mihi ad audiendum jucundissima, iis inquam quæ ad animam spectant, minus necessaria dicere cogitas, gymnasia et laboriosas exercitationes corporum.

SOL. Nempe memor sum, vir optime, eorum quæ in principio dicta sunt, nec volo inde sermonem abducere, ne copiose nimis affluens memoriam tuam turbet. Verumtamen ista quoque dicam breviter, quoad ejus fieri potest: accurata enim earum rerum consideratio alterius disputationis fuerit.

22. Mentis igitur illorum ad concinnitatem quandam formamus, partim communes leges dum illos edocemus, quæ publice omnibus propositæ sunt ad legendum magnis literis descriptæ, tum quæ faciendæ sint jubentes, tum quibus abstinendum; partim virorum bonorum consuetudine, a quibus et dicere quæ opus est discant, et quæ iusta sunt facere, et ex æquo capessere rem publicam, neque concupiscere turpia, et honesta appetere, nihil autem quicquam per vim agere. Illi porro viri sophistæ apud nos et philosophi appellantur. Verum etiam in theatrum conductos publice erudimus in comœdiis et tragædiis, virtutes dum spectant veterum virorum et vitia: ab his ut advertantur, ad illa vero contendant. Comœdis vero etiam ridicula jacere in civis et male illis dicere permittimus, quos quidem turpia et indigna hac civitate agentes senserint, idque quum illorum ipsorum causa (meliores enim sic fiunt ex reprehensione), tum multitudinis, ut fugiant in similibus argui.

23. **ΑΝΑΧ.** Vidi, Solon, quos dicis tragicædos et comædos, si quidem illi sunt: calceos habent graves et altos, vestem tæniis distinctam aureis, galeas impositas gestant omnino ridiculas, immane quantum hiantes; ipsi vero intus magnos ciebant clamores, et nescio quomodo firmiter illis in calceis incedebant. Baccho autem arbitror ferias tum agebat civitas. Comædi vero breviores illi quidem istis, et pedestres, et humaniores, et minus clamabant; galeæ autem eorum multo magis ridiculæ; ac theatrum universum illos ridebat: excelsos vero illos tristes audiebant universi, miserati illos, pulo, qui compedes tantas traherent.

SOL. Non illos miserabantur, bone vir, sed poeta forte antiquam spectatoribus calamitatem ostendebat, et verba miserrabilia tragico cantu in theatrum proferebat, a quibus ad lacrimas qui audiebant pertrahebantur. Verisimile est autem te etiam tibiis canentes quosdam tum vidisse, et alios concinentes, consistentes in circulo. Neque ista, Anacharsi, inutilia sunt cantica et moduli tibiarii. His ergo omnibus, et quæ his sunt similia, dum mentes illorum acuuntur, meliores nobis fiunt.

24. Corpora vero, quod audire cupiebas maxime, sic exercemus. Exuta illa, dum, ut dixi, non amplius tenera et minime compacta sunt, primo assuefacere volumus aeri ac singulis tempestatibus familiaria quasi reddere, ut neque æstum ægre ferant, neque frigori non possint pares esse; deinde oleo unguimus et subigimus, ut contentionem susti-

καταμαλάντομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνεται· ἀποπον γάρ, εἰ τὰ μὲν σκύθη νομίζομεν ὑπὸ τῷ ἐλαίῳ μαλαττόμενα δυσραγέστερα καὶ πολλῶν διαρκέστερα γίνεσθαι νεκρά γε ἦδη ὄντα, τὸ δ' ἔτι ζωῆς μετέχον σῶμα μὴ ἂν ἀμεινον ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου διατεθήσεσθαι. Τούτῳθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες καὶ διδασκάλους ἐκάστων ἐπιστήσαντες τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὡς τοὺς τε πόρους καρτερεῖν ἐθίζοντο καὶ ὁμοσε χωρεῖν ταῖς πληγαῖς μὴδὲ ἀποτρέπιντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς θυμοειδεῖς τε πάρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους καὶ τῶν σωματῶν ἀφειδεῖν καὶ προσέτι ἐρρῶσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννενευκότες παλαίουςι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς καὶ ὠθισμοὺς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμοὺς καὶ ἀγχεσθαι δύνασθαι καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀρχεῖα οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετιῶντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιδόλως κτώμενοι· δυσπαθέστερα γάρ καὶ καρτερώτερα τὰ σῶματα γίγνεται αὐτοῖς διαπνούμενα. Ἔτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν· ἐμπειροὶ γάρ οἱ ἐκ τούτου καθίστανται, εἰ ποτε ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· ὅλην γάρ ἐστι καὶ πολεμῶν ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλαχεῖς καταρρίψει τε θάπτον ὑποσκελίσας καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὡς ῥᾶστα ἐξανίστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκείνων τὸν αἰῶνα ποριζόμεθα τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ἡγοῦμεθα πολὺ ἀμείνους χρήσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνὰ τὰ σῶματα καταμαλάναντες καὶ διαπονήσαντες ἐρρωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς.

25. Ἐννοεῖς γάρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅπλοις εἶσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὠχρότητος ἐπιδεικνυμένους ὅλα γυναικῶν σῶματα ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῷ εὐθὺς βέβημενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει, καὶ μάλιστα ἦν καὶ ὁ ἥλιος ὥσπερ νῦν τὸ μεσημβρινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένοις καὶ εἰ αἶμα ἰδοῖεν, εὐθὺς ταραττομένοις καὶ προαποθήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἔλθεῖν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυθροι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἀρρενωποὶ, πολλὸν τὸ ἐμφυχόν καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τοσαύτους εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὐτε βίβνοι καὶ κατεσκληκότες οὔτε περιπληθεῖς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀρχεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες, ὁ δὲ ἰσχυρὸν καὶ τόνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον ἐρρωμένως φυλάττοντες· ὅπερ γὰρ ὁ οἱ λιχμῶντες τὸν πυρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι τὴν μὲν ἀγνὴν καὶ τοὺς ἀθέρας ἀποφυ-

nere majorem possint. Absurdum enim fuerit, si coris quidem putemus ab oleo mollita rumpi difficilius et diutius durare, quæ tamen mortua jam sint; corpus autem vitæ adhuc particeps melius ab oleo fieri non putemus. Hinc diversis exercendi rationibus excogitatis, et magistris uniuscujusque constitutis, alium pugilatu, pancratio alium certare docemus, ut labores tolerare discant et obviam ire plagis, nec vulnere metu avertantur. Illud vero duas nobis res utilissimas in illis efficit, dum animosos reddit illos ad pericula et qui corporibus non parcant, et insuper ut robusti fiant ac laborum patientes. Quotquot vero illorum deorsum vergentes luclantur, ii cadere discunt sine periculo, et facile surgere, et impulsiones, et complexus, et inflexiones, et ut angī se pati queant, et in alium tollere adversarium, non inutilia exercentes isti quoque, sed unum quidem primum et maximum sine controversia sibi parantes: minus enim obnoxia malis et patientiora corpora illis, dum ita labore subiguntur, fiunt. Alterum vero nec ipsum parvum est: usu enim inde edocentur, si quando opus sit ista disciplina in armis. Manifestum est enim, futurum ut celerius hostem etiam talis vir complexus supplantatum dejiciat, et ipse si ceciderit, surgere facillime possit. Nempe, Anacharsi, ad illud in armis certamen suppeditare studemus hæc omnia, putamusque multo melioribus nos usuros his qui ita exercitati sint, quum prius nuda illorum corpora subigendo laboribus valentiora et robustiora reddiderimus, et levia, et contentioni apta, et ob id ipsum gravia adversariis.

25. Vides enim, puto, quid sequatur, quales futuros esse armatos probabile sit qui nudi etiam metum hostibus injiciant; qui non pigram carnis albamque molem, neque pallidam maciem præ se ferant, qualia sunt mulierum corpora in umbra marcescentia, trementia, sudore statim multo fluentia, et spiritum difficulter sub galea trahentia, præsertim si etiam sol, ut nunc, circa meridiem æstum intendat: quibus quid faciat aliquis, sitientibus, pulverem non ferentibus, qui ad solum sanguinis conspectum turbentur statim, præmorianturque antequam intra teli jactum et ad manus hostibus venerint? At hi nobis rubicunduli, fuscum a sole colorem qui traxerunt, et virili aspectu juvenes, multum animi et caloris et virtutis ostendentes, boni adeo habitus fructu gaudentes, neque rigosi atque aridi, neque sua sibi mole graves, sed ad justam quasi proportionem circumscripti; qui si quid inutile erat carni et superfluum, sudoribus absumserint; quod autem vim ac vigorem præstabat, sincerum omnis vitii relictum valide servant. Nam quod ventilantes tritico, hoc nobis exercitationes præstant in cor-

σῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινόυντα καὶ προσσωρεύοντα.

26. Καὶ διὰ τοῦτο ὑγιαίνειν τε ἀνάγκη καὶ ἐπὶ μή-
κιστον διαρκεῖν ἐν τοῖς καμάτοις· ὅψέ τε ἂν ἴδωμεν ὁ τοι-
οῦτος ἀρξάιτο καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανείη· ὥσπερ εἰ
πῦρ τις φέρων ἅμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν καὶ ἐς τὴν
καλάμην αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν ἀχνην — αὖθις γὰρ ἐπὶ
τὸν λικμῶντα ἐπάνειμι — θάττον ἂν, οἶμαι, παρὰ
πολὺ ἢ καλάμη ἀναφλεγείη, ὁ δὲ πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε
φλογὸς μεγάλῃ ἀνισταμένης οὔτε ὑπὸ μιᾷ τῇ ὀρμῇ,
ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑποτυφόμενος χρόνῳ ὑστερον καὶ
αὐτὸς ἂν κατακαυθεῖη. Οὐ ταῖνυν οὐδὲ νόσος οὐδὲ
κάματος ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα βραδύως ἐλέγξειεν
ἂν οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρώς· τὰ ἐνδοθεν γὰρ εὖ
παρασκευάσται αὐτῷ καὶ τὰ ἐξω μάλα καρτερῶς πέ-
φρακται πρὸς αὐτὰ, ὥς μὴ παρίεναι ἐς τὸ εἶσω μὴδὲ
παραδέχεσθαι μήτε ἥλιον αὐτὸν μήτε κρύος ἐπὶ λύμῃ
τοῦ σώματος. Πρὸς τε τὸ ἐνδιδοῦν ἐν τοῖς πόνοις πολὺ
τὸ θερμὸν τὸ ἐνδοθεν ἐπιρρέον, ἅτε ἐκ πολλοῦ προπα-
ρεσκευασμένον καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν ἀποκεί-
μενον, ἀναπληροῖ εὐθὺς ἐπάρδον τῇ ἀκμῇ καὶ ἀκαμάτους
ἐπὶ πλείστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονῆσαι πολλὰ καὶ
προκαμεῖν οὐκ ἀνάλωσιν τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν
ἐργάζεται καὶ ἀναρριπιζομένη πλείων γίνεσθαι.

27. Καὶ μὴν καὶ ὁρμικοὺς εἶναι ἀσχοῦμεν αὐτοὺς
ἐς μῆκος τε διαρκεῖν ἐθίζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεῖ
ὠκυτόατον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ
στερρὸν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἐνθα
οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βάσιν οὔτε ἐπιστηρίζαι
βῆδιον ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπέικον τοῦ ποδός. Ἄλλα
καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ εἰ τι ἄλλο ἐμπο-
δίων, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσχοῦνται ἡμῖν, ἔτι καὶ μολυβδί-
δας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντες. Εἴτα περὶ
ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμικλῶνται. Εἶδες δὲ καὶ
ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιφερὲς ἀσπίδι
μικρᾷ ἑοικὸς ὄχανον οὐκ ἐχούση οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ
ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου· ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐδόκει
σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος· ἐκεῖνο τοίνυν
ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω
φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μήκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς
ἄλλους ὑπερβάλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τε αὐ-
τῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἀκροῖς ἐντίθησιν.

28. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα
ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἀκούσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἔνεκα
ὑποβέβληται. Πρῶτον μὲν, ὥς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ
πτῶσις αὐτοῖς γίνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς
πίπτοιεν· ἐπειτα καὶ τὸν ὀλισθον ἀνάγκη πλείω γίγνε-
σθαι, ἰδρύντων ἐν τῷ πηλῷ, ὁ δὲ ταῖς ἐγγέλεσιν εἰκάζεις,
οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοῖον ὄν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ
τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπότεν οὕτως ἔχοντων ἀλλή-
λων ἀναγκάζονται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συνέ-
χειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἰδρωκότα μετ'
ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρῦνθαι τῶν χειρῶν σπουδὰ
ζοντα μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα,

poribus; glutam nempe atque paleas flatu abigunt, fructum
autem purum separant et coacervant.

26. Hinc valere illos necesse est, et quam longissime du-
rare in laboribus: seroque sudare talis incipiat, ac raro in-
firmus esse deprehendatur: quemadmodum si quis ignem
simul injiciat in triticum atque ejus stipulam, atque in paleas
(redeo enim ad ventilantem), multo, arbitror, celerius sti-
pula conflagret, triticum vero paulatim, neque flamma
surgente magna, neque uno impetu, sed paulatim fumigans,
aliquamdiu post et ipsum comburatur. Non igitur neque
morbus, neque labor in tale corpus incidens facie illud re-
darguat, aut superet temere: nam interiora ipsi bene parata
sunt, et exteriora valide contra ea munita, ut non admittat
intro neque recipiat vel solem ipsum vel frigus ad perni-
ciem corporis. Si quid vero etiam cedit laboribus, copio-
sum illud calidum intus affluens, tanquam olim paratum
et ad necessarios usus repositum, supplet statim, et vigo-
rem recreat, et labori in longissimum tempus invictos præ-
stat. Multi enim præcedentes labores et crebra fatigatio,
non consumptionem virium, sed incrementa efficiunt, quibus
illæ quasi ventilatæ majores fiunt.

27. Verum etiam ut cursu valeant eos exercemus, quom
assuefacientes illos ut in longitudinem sufficiant, tum celer-
rimam in brevi levitatem iis concilians: et cursus institui-
tur non in solido et resistente solo, sed in arena profunda,
ubi neque firmum ponere vestigium neque inniti facile est,
subtracto a cedente materia pede. Verum etiam saltu fos-
sam trajicere, si opus sit, aut si quid obstat aliud, ad hoc
quoque nobis exercentur, etiam plumbea pondera manum
implentia in manibus tenentes. Tum de projiciendis in
longum jaculis certant. Vidisti vero etiam aliud quid in
gymnasio æneum, rotundum, parvo clypeo simile ansam
non habenti neque lora; ac tentasti illud quum jaceret in
medio, videbaturque tibi grave, et difficile ob levitatem
comprehensum: illud igitur et sursum jactant in aerem, et
in longinquum, certamine quodam, quis longissime projecto
superet reliquos. Ac labor iste tum humeros illorum ro-
borat, tum contendendi facultatem conciliat artibus.

28. Lutum vero et pulvis, quæ aliquantum tibi ridicula
ab initio videbantur, audi, o noster, cujus rei causa sub-
jecta sint. Primo quidem ne in durum impingant, sed in
molle cadant sine periculo: deinde magis omnia lubrica fiant
necesse est, quum madescunt in luto, quod tu anguillis com-
parabas; idque neque inutile est nec ridiculum, sed ipsum
quoque ad robur et contentionem non parum confert, quom
ita se habentes cogantur fortiter alteri alteros prebendere,
et continere elabentes: tollere sane eum qui præter oleum
in luto permaduit, elabi et effloere manibus studentem, noli
parvum quiddam putare. Atque hæc omnia, ut dicebam

ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα βράδιως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἤκειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσχοῦμεν τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὥς τὰ μικρότερα μακρῶς εὐκολώτερον φέροιν.

29. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τοῦναντίον χρησίμην οἰόμεθα εἶναι, ὥς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι· ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῷ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρασκόν ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἔχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρωτὰ συνέχειν δοκεῖ ἢ κόνιν ἀθρόον ἔχχόμενον ἐπιπαττομένη καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν καὶ κώλυμα γίνεσθαι μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιοῖς τότε καὶ ἀνεωγῶσι τοῖς σώμασιν ἐμπίπτόντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμά καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιᾷ δεδιητημένων καὶ ὃν ἂν ἔλῃ τῶν ἐν τῷ Λυκίῳ γυμναζομένων ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πηλόν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν δημοῖς εὖξαιο γενέσθαι· οἶδα γὰρ ὅς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἐκαστέρου, συνεστηκὼς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγῇ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

30. Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσχοῦμεν οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσασθαι δι' αὐτοὺς, κρατοῦντες μὲν τῶν δυσμενῶν εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκιοις ὄντες, ὥς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ πολὺ ἀμεινοῖσιν αὐτοὺς χροῖμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν φιλοτιμouμένους μηδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένους, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβουσι καὶ ἀσχολοῦσθαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἔστιν, ὅπότε ἐς τε εἰρήνην καὶ ἐς πόλεμον τὰ ἀρίστα παρσκευασμένη φαίνοιτο ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

31. ANAX. Οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἥν ποτε ὑμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέμιοι, χρισάμενοι τῷ ἐλαίῳ καὶ κονισάμενοι πρότε καὶ αὐτοὶ πῦρ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, κἀκείνοι δηλαδὴ ὑποπτήσουσιν ὑμᾶς καὶ φεύγουσι δεδοῦτες μὴ σφίσι κεχρηνῶσι πάττητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα ἢ περιπλήξαντες, ὥς κατὰ νῶτον γένησθε, περιπλέξετε αὐτοῖς τὰ σκέλη περὶ τὴν γαστέρα καὶ διάγχετε ὑπὸ τὸ κράνος ὑποβαλόντες τὸν πῆχυν· καὶ νῆ Δι' οἱ μὲν τοξεύσουσι δῆλον ὅτι καὶ ἀκοντιούσιν, ὑμῶν δὲ ὥσπερ ἀνδριάντων οὐ καθίζεσθαι τὰ βέλη κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πολὺ τὸ αἶμα πεπορισμένον· οὐ γὰρ καλὰ μὲν καὶ ἀθέρες ὑμεῖς ἐστέ, ὥς τάχιστα ἐνδιδοῦναι πρὸς τὰς πληγὰς, ἀλλὰ διψέ ποτε ἂν καὶ μόλις κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τραύμασιν αἶμα ὀλίγον ὑπο-

ante, in bella parantur, et utilia sunt, si oporteat amicum vulneratum facile sublatum acie efferre, aut etiam hostem comprehensum sublimem rapere. Ac propter hoc ultra modum illos exercemus, propositis difficilioribus, uti minora multo ferant facilius.

29. Pulverem autem contra ea ad hoc utilem putamus, ne de complexu elabantur: postquam enim in luto edocti sunt continere illud quod præ lubricitate facile effugit, assuescunt etiam effugere ipsi, comprehensi si fuerint, e manibus, idque etiamsi, unde fugere difficile sit, teneantur. Verum etiam sudorem inspersus pulvis continere videtur, ne densus nimis effluat, et facit uti diutius durent vires, atque impedimento est ne damnum a ventis percipiatur, qui laxatis tum atque apertis corporibus incidunt. Ceterum sordes etiam detergit, ac nitidiorem reddit hominem. Atque ego libenter in proxime collocatis quum alborum istorum uno, qui sub umbra vivere, tum quemcumque delegeris ex eo numero, qui in Lyceo exercitati sunt, pulvere absterso et luto, interrogaverim te, utri similis fieri præoptes. Novi enim te statim ex primo aspectu electurum, etiamsi neutrum facis tentaveris, consistentem et compactum esse potius, quam esse delicatum, et diffuere, et album esse defectu et fuga interiora versus sanguinis.

30. Hæc sunt, Anacharsi, ad quæ juvenes nos exercemus, ratî custodes nobis civitatis bonos futuros, et fore ut in libertate ipsorum opera vivamus, hostium, si invadant, victores; terribiles autem vicinis, quorum nos metuant plerique et tributa pendant. Pace vero multo illis utimur melioribus, qui de re turpi nulla æmulentur, neque ex otio vertantur in contumeliosam libidinem; sed in talibus rebus agant et otium omne consumant. Et quod dixi commune bonum et summam civitatis felicitatem, hoc significat, quando ad pacem pariter ac bellum optime parata cernitur juvenus, in iis quæ pulcherrima sunt nobis elaborantes.

31. ANACH. Igitur, Solon, si quando invadunt vos hostes, uncti oleo et pulvere sparsi etiam vos proceditis, pugnosque contra illos expeditis; et ipsi nempe metuunt vos et fingunt, timentes ne sibi hiantibus in os ingeratis arenam, aut corpore saltu circumfacto, quo terga possitis invadere, crura deinde circa ventrem illorum implicetis, angatisque ipsos cubito subjecto sub galeam: et, per Jovem, illi quidem sagittas arcu mittent nimirum, et jaculabuntur; in vos vero, tanquam in statuas, non penetrabunt tela, qui colorem a sole traxeritis, et multo sitis sanguine instructi: neque enim stipula vos estis aut paleæ, qui celeriter cedatis plagis; sed sero tandem aliquando et vix, profundis confossi vulneribus,

δειξαίτε. Τοιαῦτα γὰρ φῆς, εἰ μὴ πάνυ παρήκουσα τοῦ παραδείγματος.

32. Ἡ τὰς πανοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψεσθε τὰς τῶν κομμηδῶν τε καὶ τραγωδῶν, καὶ ἣν προτεθῇ ὑμῖν ἔξοδος, ἐκείνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχρηνότα, ὡς φοβεριώτεροι εἴητε τοῖς ἐναντίοις μορμολυττόμενοι αὐτοὺς, καὶ ὑποθήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκείνα δηλαδὴ φεύγουσί τε γὰρ, ἣν δέη, κοῦφα καὶ ἣν διώκῃτε, ἀφικτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα διαβαινόντων ἐπ' αὐτούς. Ἄλλ' ὅρα μὴ ταῦτα μὲν ἡμῖν τὰ κομμὰ λῆρος ἢ καὶ παιδιὰ ἄλλως καὶ διατριβαὶ ἀργούσι καὶ βραθυμεῖν ἐθέλουσι τοῖς νεανίσκοις. Εἰ δὲ βούλεσθε πάντως ἐλεύθεροι καὶ εὐδαίμονες εἶναι, ἄλλων ὑμῖν γυμνασίῳ δεήσει καὶ ἀσκήσεως ἀληθινῆς τῆς ἐν τοῖς δόλοις, καὶ ἡ ἀμιλλὰ οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἔσται μετὰ κινδύνων μελετῶσι τὴν ἀρετὴν. Ὡστε ἀφέντες τὴν κόνην καὶ τὸ ἔλαιον διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν μὴ κοῦφα δίδόντες τὰ ἀκόντια καὶ ὅσα διαφέρεισθαι πρὸς τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ἔστω λόγῃ βαρεῖα μετὰ συρισμοῦ ἐλιττομένη καὶ λίθος χειροπληθὴς καὶ σάγαρις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ θώραξ καὶ κράνος.

33. Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, θεῶν τινος εὐμενεῖα σώζεσθαι μοι δοκεῖτε, οἱ μὴδέπω ἀπολώλατε ὑπὸ τινων ὀλίγων ψιλῶν ἐπιπεσόντων. Ἴδού γέ τοι ἣν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ξιφίδιον τὸ παρὰ τὴν ζώνην μόνος ἐπεισπέσω τοῖς νέοις ὑμῶν ἅπασιν, αὐτοβοεῖ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμνάσιον φυγόντων ἐκείνων καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῷ σιδήρῳ τολμῶντος, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιεστάμενοι καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι γέλῳτα ἂν μοι παράσχοιεν δακρύοντες οἱ πολλοὶ καὶ τρέμοντες. Καὶ τότε ἂν ἴδοις οὐκέτι ἐρυθρῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα οἷοι νῦν εἰσιν, ἀλλὰ ὡχροὶ ἅπαντες αὐτίκα γένοιντ' ἂν ὑπὸ τοῦ δόφους μεταβαφέντες. Οὕτως ὑμᾶς ἡ εἰρήνη διατέθεικε βαθεῖα οὖσα, ὡς μὴ ἂν βραδίως ἀνασχέσθαι λάφον ἓνα κράνους πολεμίου ἰδόντας.

34. ΣΟΛ. Οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὧς Ἀνάχαρσι, Θρακῶν τε ὅσοι μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν αἱ μετὰ Ἰππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲ ἄλλοι ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. Ἡμεῖς γάρ, ὦ μακάριε, οὐκ ἐπέπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονοῦμεν τῶν νέων, διὰ τοῦτο καὶ ἀνοπλὰ ἐξάγομεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ἐπειδὴν καθ' αὐτοὺς ἀρίστοι γίνονται, ἀσχοῦνται τὸ μετὰ τοῦτο ζῆν τοῖς ὅπλοις, καὶ πολλὸν ἄμεινον χρήσιντ' ἂν αὐτοῖς οὕτω διακείμενοι.

ΑΝΑΧ. Καὶ ποῦ τοῦτο ὑμῖν ἔστι τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις; οὐ γὰρ εἶδον ἔγωγε ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἅπασαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελθών.

ΣΟΛ. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπὶ πλεόν ἡμῖν συνδιατρίψας, καὶ ὅπλα ἐκάστῳ μάλα πολλὰ, οἷς χρώμεθα ὅπταν ἀναγκαῖον ἢ, καὶ λόφους καὶ φάλαρα καὶ ἵππους καὶ ἱππέας σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολιτῶν. Τὸ μέντοι ὀπλοφορεῖν αἰεὶ καὶ ἀκινάκην παρεζῶσθαι

paullum sanguinis subostenderitis. Talia enim dixis, nisi plane aberravi a sensu similitudinis.

32. Aut forte illa tunc arma sumetis comædorum et tragædorum, et si eruptio vobis proposita sit, galeas illas imponetis hiantes, ut formidabiliores sitis hostibus, quos sic larvali perterreatis; altosque illos indutis calceos nimirum: leves enim, si ita opus sit, fugientibus, et si ipsi persequimini, eos effugere hostes non poterunt, magnos ita gradus vobis in ipsos facientibus. Verum enim vero vido ne illa, quæ ita lepida vobis videntur, nugæ sint et ludus temere susceptus, et occupatio otiosorum ac remittere animum volentium adolescentulorum. Si vero voveritis liberi omnino ac beati esse, aliis vobis gymnasiis opus erit, et exercitatione vera quæ fit sub armis: ac certamen non inter vos cum ludo, sed contra inimicos vobis instituetur, inter pericula virtutem meditantibus. Itaque relicto pulvere atque oleo, sagittare illos docete et jaculari, neu date levia illis jacula et qualia ventis ferantur, sed esto lancea longa, quæ cum sibilo contorta immittatur, et lapis manum implens, et securis, et in sinistra scutum, et thorax, et galea.

33. Ut vero nunc habetis, deorum cujusdam benevolentia servari mihi videmini, qui nondum ab ingruentibus paucis levis armaturæ militibus perieritis. Certe si stricto isto parvo ad zonam gladioli solus irruam in juvenes illos vestros omnes, ipso primo clamore capiam gymnasium, fugientibus illis et nemine contra intueri ferrum auso; sed circumstantes statuas, et occultati circa columnas, risum mihi lacrimis plerique suis ac trepidatione præbeant. Ac tunc videas illos non, ut nunc, rubentes corporibus, sed pallidi statim fiant omnes, tincti aliter a timore. In eum vos statum longinqua pax adduxit, ut non facile cristam unam hostilis galeæ videre sustineatis.

34. SOL. Non dicebant ista, Anacharsi, Thracum quotquot cum Eunolpo expeditionem contra nos susceperunt, neque illæ vestræ mulieres, quæ Hippolyta duce urbem nostram invasere, neque alii quicumque periculum nostri fecerunt in armis. Nos enim, beate, non quoniam nota sic juvenum corpora labore subigimus, propterea etiam inermia educimus in pericula: sed ubi pro se sunt optimi, postea exercentur cum armis; quibus sic parati multo jam utantur melius.

ΑΝΑΧ. Et ubi est illud vobis armatorum gymnasium? ego certe tale nihil in urbe vidi, quam undique totam illustraverim.

SOL. Sed videre poteris, Anacharsi, si diutius apud nos moreris, et arma unicuique nostrum multa, quibus utimur quoties opus est, et cristas, et phaleras, et equos, et equites quartam fere partem civium. Verum arma gestare semper et cinctum esse acinace superfluum in pace putamus;

περιττὸν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι, καὶ πρόστιμόν γ' ἔστιν ὅστις ἐν ἀστεί σιδηροφοροῖη μηδὲν δέον ἢ ὅπλα ἐξενέγκαι εἰς τὸ δημόσιον. Ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ ἐν ὅπλοις αἰετὶ βιούντες· τὸ τε γὰρ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν ῥάδιον ἐς ἐπιβουλήν, καὶ οἱ πολέμιοι μάλα πολλοὶ, καὶ ἀθλῶν ὁπότε τις ἐπιστάς κοιμώμενον κατασπάσας ἀπὸ τῆς ἀμάξης φονεύσειεν· ἢ τε πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαιρέτως καὶ μὴ ἐν νόμῳ ξυμπολιτευομένων, ἀναγκαῖον αἰετὸν σίδηρον ποιεῖ, ὥς πλησίον εἶναι ἀμυνούντα, εἰ τις βιάζοιτο.

35. ANAX. Εἴτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐδενὸς ἀναγκαῖον ἔνεκα περιττὸν ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν ὁπλῶν φείδεσθε, ὥς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθείροιτο, ἀλλὰ φυλάττετε ἀποκείμενα ὥς χρῆσόμενοι τότε τῆς χρεῖας ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων καταναλίσκοντες, οὐ ταμειούμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλκὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ κόνει ἐκχέοντες;

ΣΟΛ. Ἔοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμειος πέρι ἐνοεῖν, ὥς οἶνω ἢ ὕδατι ἢ ἄλλῳ τῶν υγρῶν ὁμοίαν αὐτὴν οὖσαν· δέδιας οὖν μὴ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεοῦ λάθῃ διαρρεῖσα ἐν τοῖς πόνοις, κατὰ ἡμῖν κενὸν καὶ ξηρὸν οἴχεται τὸ σῶμα καταλιποῦσα ὑπὸ μηδενὸς ἐνδοθεν ἀναπληρούμενον. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ' ὅσω τις ἂν αὐτὴν ἐξαντλῇ τοῖς πόνοις, τοσῶδε μάλλον ἐπιρρεῖ κατὰ τὸν περὶ τῆς Ὑδρας μῦθον, εἰ τινα ἤκουσας, ὥς ἀντὶ μιᾶς κεφαλῆς τμηθείσης δὴ αἰετὶ ἄλλαι ἀνεφύοντο. Ἦν δὲ ἀγύμναστος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀτονος ἢ μηδὲ διαρκῆ τὴν ὕλην ἔχῃ ὑποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν καμάτων βλάπτοιο ἂν καὶ καταμαραίνοιο, οἷόν τι ἐπὶ πυρὸς καὶ λύχνου γίγνεται· ὑπὸ γὰρ τῷ αὐτῷ φουστῇ ματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἂν καὶ μεῖζον ἐν βραχέϊ ποιήσειας παραθήγων τῷ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν, ὥς διαρκῆ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνέον· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ῥίζης ἀνεφύετο.

36. ANAX. Ταυτὶ μὲν, ὦ Σόλων, οὐ πάνυ συνήμῃ· λεπτότερα γὰρ ἢ κατ' ἐμέ εἰρηκας ἀκριβοῦς τινας φροντίδας καὶ διανοίας ὀξὺ δεδορκυίας δεόμενα· ἐκείνο δὲ μοι πάντως εἰπέ, τίνας ἔνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς Ὀλυμπίαισι καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Πυθοῖ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁπότε πολλοὶ, ὥς φῆς, συνίσσιν ὀφόμενοι τοὺς νέους ἀγωνιουμένους, οὐδέποτε ἐν ὅπλοις ποιεῖσθε τὴν ἀμιλλαν, ἀλλὰ γυμνοὺς ἐς τὸ μέσον παραγαγόντες λακτιζομένους καὶ παιομένους ἐπιδείκνυτε καὶ νικήσασιν μῆλα καὶ κότινον δίδοτε; αἶχιον γὰρ εἶδέναι τοῦτό γε, οὐτινος ἔνεκα οὕτω ποιεῖτε.

ΣΟΛ. Ἡγούμην γὰρ, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν ἐς τὰ γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἂν πλείω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς, εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους καὶ ἀνακηρυττομένους ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλήσι. Καὶ διὰ τοῦτο ὥς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι εὐεξίας τε ἐπιμελῶνται, ὥς μὴ αἰσχύνονται γυμνωθέντες, καὶ ἀξιοι-

ac pœna sancita est, si quis in urbe gestet ferrum ubi opus non est, aut arma in publicum efferat. Vobis vero ignoscendum quod in armis semper vivitis : quum enim habitis sine munimentis, expositi estis insidiis; et hostes vobis bene multi; obscurumque, quando aliquis subito astans detractum de plaustro dormientem interficiat. Etiam mutua inter vos dissidentia, quum suo quisque arbitrio, non lege quadam in communione civili vivatis, necessarium semper ferrum facit, ut prope sit quo defendatis, si quis vim inferat.

35. ANACH. Tum vobis, Solon, ferrum quidem sine necessitate gestare superfluum videtur, et armis parcitis, ne, si in manibus sint, perdantur; sed reposita custoditis, ut, quum opus fuerit, utamini : corpora vero juvenum, nullo urgente incommodo, labore subigitis, feriendo et exhauriendo sudoribus, non reponentes ad necessitatem illorum robora, sed temere in luto atque pulvere effundentes?

SOL. Videris, Anacharsi, tale quid cogitare de viribus, quasi vino aut aquæ aut alii liquorum eæ sint similes : metuis ergo ne velut ex fictili vase furtim inter labores effluent, ac deinde inane nobis et aridum corpus relinquentes abeant, quum nihil sit a quo intus suppleatur. At illud non ita se habet : verum quanto quis magis illas laboribus exhauriat, tanto magis affluunt, secundum illam Hydræ fabulam, si quam audisti, ut pro uno abscisso capite duo semper alia succreverint. Si vero ab initio nod exerceantur neque contendantur, nec satis ipsis suppedietur materiæ, tum demum lædantur a laboribus et consumantur; quale quid in igne et lucerna solet fieri. Eodem enim flatu vel accendas ignem et majorem brevi tempore facias, quippe quem spiritu quasi acuas; vel exstinguas flammam lucernæ, quæ non satis materiæ habet sibi suppeditatum, ut durare adversus vim flatus possit : neque enim hæc firma, opinor, de radice exsistit.

36. ANACH. Ista quidem, Solon, non plane intelligo : subtiliora enim quam pro meo capto dixisti, accurata quadam cogitatione et mente acutum cernente indigentia : illud vero mihi omnino dicito, cur etiam in Olympicis certaminibus, et in Isthmo, et Pythone, et reliquis, quum multi, ut ais, conveniunt visuri juvenes ibi certaturos, non unquam in armis institutis pugnam, sed nudos in medium producit, et ut calcibus petantur ac feriantur ostenditis, victoribusque mala datis atque oleam? dignum enim scitu est hoc quidem cur ita facias.

SOL. Putamus enim, Anacharsi, majorem ita exercitationum amorem in illis oriturum, si eos, qui primas in his tulerint, ita honorari videant et in mediis Græcis celebrari præconio. Ac propterea ut qui apud hos tot numero exuendi sint, et bono habitu esse student, ne pudeat ipsos nudari, et dignissimum se reddit unusquisque victoria.

κότατον ἕκαστος αὐτὸν ἀπεργάζεται. Καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ ἔμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρὰ, ὃ ἔπαινος ὁ παρὰ τῶν θεατῶν καὶ τὸ ἐπιστημότατον γενέσθαι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ ἀρίστον εἶναι τῶν κατ' αὐτὸν δοκοῦντα. Τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς κατ' ἡλικίαν ἐτι ἡ ἀσκήσις, ἀπίασιν οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες· ὡς εἰ γέ τις, ὦ Ἀνάχαρσι, τὸν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἐτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσειε; Νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχοιεν ἂν σοι ὅποιοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιεν· ἂν δ' ἄλλα ἔχοντες οἱ κοτίνου πέρη καὶ μήλων γυμνοὶ τοσαύτην προθυμίαν ἐς τὸ νικᾶν εἰσφερόμενοι.

37. Καίτοι τί ἂν πάθοις, εἰ θεάσαιο καὶ ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν καὶ σπουδὴν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελᾷσθ' ὅτι, καὶ μάλιστ' ἦν μάθης ὡς ὑπὸ νόμῳ αὐτὸ δρῶμεν καὶ προστέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖναι καὶ ὁρᾶν τὰ ὄρνεα διαπυκνυόμενα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀπαγορεύσεως; Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο γελοῖον ὑποδέχεται γάρ τις ἡρέμα ταῖς ψυχαῖς ὀρμητὴς ἐς τοὺς κινδύνους, ὡς μὴ ἀγεννέστεροι καὶ ἀτολμότεροι φαίνονται τῶν ἀλεκτρυόνων μὴδὲ προαπαγορεύουσιν ὑπὸ τραυμάτων ἢ καμάτων ἢ τοῦ ἄλλου δυσχεροῦς. Τὸ δὲ δὴ ἐν δ' ὅλοις πειρᾶσθαι αὐτῶν καὶ ὁρᾶν τιτρωσκομένους ἀπαγε· θηριῶδες γὰρ καὶ δεινῶς σκαῖον καὶ προσέτι γε ἀλυσίτελές ἀποσφάττειν τοὺς ἀρίστους καὶ οἷς ἂν τις ἀμεινον χρῆσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν.

38. Ἐπεὶ δὲ φῆς, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐπελεύσεσθαι, μέμνησο ἣν ποτε καὶ ἐς Λακεδαίμονα ἔλθης, μὴ καταγελάσαι μὴδὲ ἐκείνων μὴδὲ οἰεσθαι μάτην ποιεῖν αὐτοὺς, ὅπότεν ἢ σφαίρας πέρη ἐν τῷ θεάτρῳ συμπεσόντες παῖωσιν ἀλλήλους ἢ ἐς χωρίον ἐσελθόντες ὕδατι περιγεγραμμένον ἐς φάλαγγα διαστάντες τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζονται γυμνοὶ καὶ αὐτοὶ, ἄγχι ἂν ἐκβάλῃσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι, τοὺς κατὰ Λυκοῦργον οἱ καθ' Ἡρακλέα ἢ ἔμπαιιν, συνωθοῦντες ἐς τὸ ὕδωρ· τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνην λοιπὸν καὶ οὐδεὶς ἂν ἐτι παῖσει· μάλιστα δὲ ἦν ὁρᾷς μαστιγούμενους αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βωμῷ καὶ αἵματι βρομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παρεστῶσας οὐχ ὅπως ἀνωμένους ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, εἰ μὴ ἀντέχοιεν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἱκετευούσας ἐπὶ μάλιστα διαρκέσαι πρὸς τὸν πόνον καὶ ἐγκατερεῖναι τοῖς δαινοῖς. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῷ ἀγῶνι μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ζῶντες ἐτι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων μὴδὲ εἶσαι τοῖς σώμασιν, ὧν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὄψεαι τιμωμένους δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνασταθέντας. Ὅταν τοίνυν ὁρᾷς χάκεῖνα, μῆτε μαίνεσθαι ὑπολάβῃς αὐτοὺς μῆτε εἶπης, ὡς οὐδεμιᾶς ἐνεκα αἰτίας ἀναγκαίας ταλαιπωροῦσι μῆτε τυράννου βιαζομένου μῆτε πολεμίων διατιθέντων· εἰποὶ γὰρ ἂν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος

Præmia vero, ut ante dicebam, non parva; laus a spectatōribus, et quod maxime sit insignis, et digito monstretur, tanquam æqualium suorum præstantissimus. Proinde multi spectatōrum, quibus tempestiva adhuc propter ætatem exercitatio, discedunt non mediocri ab hisce virtutis ac laborum amore inflammati. Nam si quis, Anacharsi, bonæ famæ amorem e vita expulerit, quid jam boni nobis contingat? aut quis splendidum quiddam cupiat perficere? Jam vero ex his quoque conficiendum tibi præbuerint, quales sint in bellis pro patria, et liberis, et uxoribus, et sacris, armati, qui pro olea et malis, nudi, tantam vincendi cupiditatem afferant.

37. Verum quid tibi animi fuerit, si coturnicum et gallorum apud nos pugnas videris et studium ea in re magnum? Ridebis nimirum, præsertim si audias ex lege nos istuc facere, et imperatum esse adultis omnibus adeas et videre aves ad ultimam usque animi defectionem pugnantes. Sed neque hoc ridiculum: subit enim sensim aliquis in animos ad pericula impetus, ne ignaviores videantur et minus audaces gallis, nec prius quam illi deficiant ipsi a vulneribus aut laboribus, aut difficultate quacumque alia. At in armis tentari illos, et videri vulnerari, apage: belloinū enim et plane sinistrum, atque insuper inutile, interficere optimos, quibus melius aliquis utatur adversus inimicos.

38. Quoniam vero dicis, Anacharsi, te reliquam etiam Græciam peragratūrum, memento, quando Lacedæmonem veneris, ne derideas illos, neu putes eos frustra laborare, quum aut de pila in theatro certantes impetu facto alteri alteros cadunt; aut ingressi in locum aqua circumdatum, divisique in suam quisque phalangem, hostiliter, nudi et ipsi, se mutuo invadunt, donec circumscripto illo loco alterum agmen alteri ejiciant, Lycurgi puta factionem Herculanī, aut contra, detrudentes in aquam; hoc enim facio pax ceterum, neque quisquam alterum percusserit: maxime vero si videas, quum flagris caduntur ad altare, et sanguine fluunt, patres vero aut matres astantes adeo indigne quæ aguntur non ferunt, ut etiam minentur, si non durent ad plagas, atque illis supplicent ut quam longissime ferant molestiam et mala tolerant. Multi adeo huic certamini immortui sunt, quum nollent se victos fateri, dum vita superesset, in oculis suorum, neque cedere corpore: quorum etiam statuas videbis honorari publice, a Spartano republica positas. Proinde etiam ista quum videbis, noli putare illos furere, neu dicito nulla idonea causa illos ærummas sustinere, neque tyranno cogente, neque hostibus illam necessitatem imponentibus. Dicat enim pro illis etiam Lycurgus illorum legialator multa rationabilia, quid

δ νομοθέτης αὐτῶν πολλὰ τὰ εὐλογα καὶ ἃ συνιδὼν κο-
λάζει αὐτοὺς, οὐκ ἔχθρὸς ὢν οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν
οὐδὲ τὴν νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκὴ παραναλίσκων, ἀλλὰ
καρτερικωτάτους καὶ παντὸς δεινοῦ χρεϊττονας ἀξίων
εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. Καίτοι
κἂν μὴ ὁ Λυκούργος εἴπῃ, ἔννοεῖς, οἶμαι, καὶ αὐτὸς
ὥς οὐκ ἂν ποτε ληθθεῖς ὁ τοιοῦτος ἐν πολέμῳ ἀπόρρη-
τόν τι ἐξεῖποι τῆς Σπάρτης αἰκίζομένων τῶν ἐχθρῶν,
ἀλλὰ καταγελῶν αὐτῶν μαστιγοῖτο ἂν ἀμιλλώμενος
πρὸς τὸν παῖοντα, ὡς πρότερος ἀπαγορεύσειεν.

39. ANAX. Ὁ Λυκούργος δὲ καὶ αὐτὸς, ὦ Σόλων,
ἐμαστιγοῦτο ἐφ' ἡλικίας, ἢ ἐκπρόθεσμος ὢν ἦδη τοῦ
ἀγῶνος ἀσφαλῶς τὰ τοιαῦτα ἐνεανεύσατο;

ΣΟΛ. Πρεσβύτερος ἦδη ὢν ἔγραψε τοὺς νόμους αὐ-
τοῖς Κρήτην ἀρχόμενος· ἀποδεδομητῆκε δὲ παρὰ τοὺς
Κρήτας, ὅτι ἤκουεν εὐνομωτάτους εἶναι, Μίνως τοῦ
Διὸς νομοθετήσαντος ἐν αὐτοῖς.

ANAX. Τί οὖν, ὦ Σόλων, οὐχὶ καὶ σὺ ἐμιμήσω
Λυκούργον καὶ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γὰρ καὶ
ταῦτα καὶ ἀξία ὑμῶν ἐστιν.

ΣΟΛ. Ὅτι ἡμῖν ἱκανὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ταῦτα τὰ
γυμνάσια οἰκεῖα ὄντα· ζηλοῦν δὲ τὰ ξενικά οὐ πάνυ
ἀξιούμεν.

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ συνίης, οἶμαι, οἷόν τί ἐστι μα-
στιγοῦσθαι γυμνὸν ἄνω τὰς χεῖρας ἐπαίροντα μηδενὸς
ἐνεκα ὠφελίμου ἢ αὐτῷ ἐκάστῳ ἢ κοινῇ τῇ πόλει.
Ὡς ἔγωγε ἦν ποτε ἐπιδημήσω τῇ Σπάρτῃ, καὶ ὃν
καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλευσθή-
σεσθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιγελῶν ἐκάστοις, ὅπο-
ταν ὁρῶ τυπτομένους καθάπερ κλέπτας ἢ λωποδύτας
ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐργασαμένους. Ἄτεχνός γάρ ἔλλε-
βόρου δεῖσθαι μοι δοκεῖ ἢ πόλις αὐτῶν οὕτω καταγέ-
λαστα ὑφ' αὐτῆς πάσχουσα.

40. ΣΟΛ. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀν-
δρῶν ἀπόντων μόνος αὐτὸς λέγων οἶον κρατεῖν ἔσται
γάρ τις ὁ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοι τὰ εἰκότα ἐν Σπάρτῃ
ἀντερῶν. Πλὴν ἀλλ' ἐπεῖπερ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξ-
ελήλυθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκομένῳ αὐτοῖς ἔοικας,
οὐκ ἄδικοι αἰτήσιν ἔοικα παρὰ σοῦ ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
μέρει διεξέλθῃς πρὸς με δν τρόπον ὑμεῖς οἱ Σκυθαὶ δια-
σκεῖτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ὑμῖν καὶ οἷσισι γυμνασίους
ἀνατρέφετε καὶ θπως ὑμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίνονται.

ANAX. Δικαιοτάτα μὲν οὖν, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε
διηγῆσομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, οὐ σεμνὰ ἴσως οὐδὲ
καθ' ὑμᾶς, οἳ γε οὐδὲ κατὰ κόρην παταχθῆναι τολμή-
σαιμεν ἂν μίαν πληγὴν· δειλοὶ γάρ ἐσμεν· ἀλλὰ εἰρή-
σεαί γε ὅποια ἂν ᾖ. Ἐς αὐρίον μέντοι, εἰ δοκεῖ,
ὑπερβαλώμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἃ τε αὐτὸς ἔφης ἔτι
μᾶλλον ἐννοήσαιμι καθ' ἡσυχίαν ἢ τε χρῆ εἰπεῖν συν-
αγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπελθῶν. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἀπίω-
μεν ἐπὶ τούτοις, ἑσπέρα γὰρ ἦδη.

que spectans illos ita castiget, qui non ut hostis, neque odio illud faciat, nec qui sobolem civitatis ita consumere velit temere, sed quod postulet ut patientissimi et malo omni superiores sint qui servaturi sint patriam. Quanquam, etsi non dicat Lycurgus, ipse, puto, intelligis, quam non unquam captus in bello talis arcanum quoddam Sparta enuuciaturus sit, hostibus ipsum torquentibus, sed deridentem illos, ita flagellandum se præbiturum, ut certet cum feriente, quo prior ille fatigetur.

39. ANACH. Utrum vero ipse quoque, mi Solon, Lycurgus, juvenis quum esset, pulsabatur, an egressus jam ætatem certaminis illius propriam, secure talia juvenili velut petulantia constituit?

SOL. Senex jam erat quum has illis leges scriberet, et Creta redux: eo autem peregrinatum abierat ad Cretenses, quod optimis illos legibus florere audierat, quum Minos Jovis filius conditor fuerit.

ANACH. Cur igitur non tu quoque, Solon, imitarius Lycurgum, et flagellas adolescentulos? pulchra enim ista quoque et vobis digna.

SOL. Quod istæ nobis, Anacharsi, sufficiunt exercitationes, domesticæ quæ sint: peregrina autem æmulari non sane dignum nobis putamus.

ANACH. Non hac de causa, verum intelligis, optior, quid sit flagellis cædi nudum, manibus in altum protensis, nullius bonæ rei causa, quæ vel ad unumquemque singulatum, vel communiter ad civitatem perveniat. Igitur si quando peregriner Sparta equidem, quo tempore ista faciunt, metuo ne statim publice lapidibus ab iis obruar, ridens ad singula, ubi videro pulsari illos tanquam fures, aut grassatores, aut qui aliud ex eo genere fecerint. Omnino enim helleboro mihi indigere eorum videtur civitas, quæ tam ridicula fieri in se publice patiatur.

40. SOL. Ne puta, o generose, te desertam litem, vel absentibus viris, dum solus dicis, victurum: erit enim Sparta quoque qui pro istis ea quæ par est tibi respondeat. Verum quandoquidem ego nostra tibi enarravi, tu autem non satis illa probare videris, nihil injusti ego abs te petiturum me arbitror, ut tu etiam vicissim enarres mihi, quo modo vos Scythæ juvenes vestros, quibusque in exercitationibus educetis, et quomodo honesti apud vos viri fiant.

ANACH. Justissime tu quidem istuc, Solon: et enarrabo tibi Scytharum legitima, non ita splendida fortasse, neque vestris similia, qui neque alapam mala unam excipere audeamus, meticulosi homines; sed dicetur tamen, qualia sint. Verum in crastinum, si videtur, differamus disputationem, ut et quæ ipse dixisti magis adhuc silentio perpendam, et quæ dicenda sint, memoria percurrans cogitem. Nunc autem ut res est, his ita dictis abeamus: jam enim est vespera.

L.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

1. Ἀξίόν γε παρατηρεῖν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς πένθεσι γινόμενα καὶ λεγόμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων δῆθεν αὐτοὺς αὔθις αὖ λεγόμενα, καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγοῦνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ ὀδυρόμενοι καὶ ἐκείνοις οἷς ὀδύρονται, οὐ μὰ τὸν Πλούτωνα καὶ Φερσεφόνην, κατ' οὐδὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς οὔτε εἰ πονηρὰ τὰῦτα καὶ λύπης ἄξια ἢ τοῦναντίον ἡδέα καὶ βελτίω τοῖς παθοῦσι, νόμῳ δὲ καὶ ξυνηθείᾳ τὴν λύπην ἐπιτρέποντες. Ἐπειδὴν τοίνυν ἀποθάνῃ τις, οὕτω ποιοῦσι — μᾶλλον δὲ πρότερον εἰπεῖν βούλομαι ἄστινας περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δόξας ἔχουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται φανερόν, οὕτινος ἔνεκα τὰ περιττὰ ἐκεῖνα ἐπιτηδεύουσιν.

2. Ὁ μὲν δὴ πολὺς ὄμιλος, οὗς ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὀμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιῶσι περὶ τούτων πευδόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποιήσιν αὐτῶν τόποντινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθύν· ἄδην ὑπειλήφασιν, μέγαν δὲ καὶ πολὺχωρον τοῦτον εἶναι καὶ ζοφερόν καὶ ἀνήλιον οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τῶν ἐνόντων ἕκαστον· βασιλεύειν δὲ τοῦ χάσματος ἀδελφὸν τοῦ Διὸς Πλούτωνα κεκλημένον, ὥς μοι τῶν τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε, διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς τῇ προσηγορίᾳ τετιμημένον. Τοῦτον δὲ τὸν Πλούτωνα τὴν παρ' αὐτῷ πολιτείαν καὶ τὸν κάτω βίον καταστήσασθαι τοιοῦτον· κεκληρῶσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἀρχειν τῶν ἀποθανόντων, καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τῆς ἀνω ὁδοῦ ὑφίμενον πλὴν ἐξ ἄπαντος τοῦ αἰῶνος πάννυ δλίγων ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις.

3. Περιρρεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλους τε καὶ φοβεροῖς καὶ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ καὶ Πυριπλεγέθοντες καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἡ Ἀχερουσία λίμνη πρόκειται πρώτη δεχομένη τοὺς ἀπαντῶντας, ἣν οὐκ ἐνὶ διαπλευσαι ἢ παρελθεῖν ἀνευ τοῦ πορθιμέως βαθεῖα γὰρ περᾶσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανήξασθαι πολλή, καὶ ὅλος οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίῃ οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων.

4. Πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ καὶ πύλῃ οὕσῃ ἀδαμαντίνῃ ἀδελφιδοῦς τοῦ βασιλέως Αἰακὸς ἔστηκε τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένος καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἑσαφικνουμένους φιλίῳ τι καὶ εἰρηνικὸν προσδέλων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀποδιδράσκειν ὑλακτῶν καὶ τῷ χάσματι δεδιττόμενος.

5. Περαιωθέντας δὲ τὴν λίμνην ἐς τὸ ἔσω λειμῶν ὑποδέχεται μέγας τῷ ἀσφοδέλῳ κατάφυτος καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Ἀθήνης γοῦν διὰ τοῦτο ὠνόμασται. Ταῦτα γὰρ ἀμέλει διηγῆσαντο τοῖς πάλοι ἐκεῖθεν ἀφιγμένοι Ἀλκυστίς τε καὶ Πρωτεσίλεις οἱ Θετταλοὶ καὶ Θησεύς δὲ τοῦ Αἰγέως καὶ δὲ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, μάλα σεμνοὶ καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πόντες τῆς πηγῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐμνηνῆτο αὐτῶν.

L.

DE LUCTU.

1. Operæ pretium sane fuerit observare quæ a vulgo sunt in luctu ac dicuntur, quæque vicissim ab his qui consolantur scilicet istos, dicuntur; et ut intolerabilia lamentantes putant tum quæ sibi eveniunt ipsis, tum quæ illis quorum vicem dolent: non illi, per Plutonem ac Proserpinam: nulla ex parte scientes dilucide, nec, sintne mala ista ac dolore digna, neque an contra ea læta sint ac meliora his quibus eveniunt; sed institutis et consuetudini illum dolorem suum condonantes. Quum igitur mortuus fuerit aliquis, sic faciat — quin illud prius volo dicere, de morte ipsa quas habeant sententias: sic enim apparebit cuius rei causa in supervacuis illis elaborant.

2. Vulgus igitur promiscuum, quos idiotas appellant docti, Homero, Hesiodo et fabularum auctoribus ceteris fidem de his qui habeant et legem sibi statuunt illorum fictionem, locum quendam sub terra profundum esse putant inferos, eumque magnum et spatiosum esse, et tenebriosum ac sole carentem; eundem tamen nescio qua ratione illustrem in tantum, ut quæ in eo sint conspici possint omnia. Imperare autem in magno illo hiatu fratrem Jovis, Plutonem sive Ditem nomine, qua quidem appellatione (ut aliquis mihi talium peritissimus retulit) ideo cohonestatus est, quod dives sit mortuis. Hunc porro Ditem suæ civitatis et vilæ illius apud inferos hæc habere instituta: nam sorte ipsi oblige mortuorum imperium, quos ille receptos atque assumptos vinculis contineat, quæ effugere nemo possit, neque ulli ompino ad supera redeundi facultatem tribuat, nisi ob maximas causas quibusdam ab omni ævo paucissimis.

3. Circumflui autem ipsius regionem fluviis magnis et terrorem vel ipso nomine injicientibus; Cocyti enim [*plortus*] et Pyriphlegethontes [*ignicremi*] et similiter appellantur. Quod vero maximum, Achersusia palus objacet, prima excipiens venientes, quam trajicere non licet nec præterire sine portitore; quum profundior sit quam ut pedibus transiri possit, et latior quam ut natatu trajicias; adeo ut neque volucres mortui eam transvolare possint.

4. Ad ipsum porro descensum et portam, quæ adaman-tina est, Æacus stat fratre regis genitus, cui custodia illius credita, et prope illum triceps canis, asperimus, qui advenientes quidem amico vultu et pacato aspiciat, fugere autem si qui conentur, latratu atque ricu terreat.

5. Hunc qui lacum superarunt, eos intus pratum suscipit magnum, consitum asphodelo et potus expuguator memoriæ; Lethes enim [*oblivionis*] potus propter hoc ipsum appellatus est. Hæc nimirum narrarunt antiquis qui inde redierunt, Alcestis atque Protesilaus, Thessali, et Ægei Theseus filius, et Homericus Ulysses, graves et fide digni testes, ut mihi videtur, qui de fonte illo non biberint; neque enim alias memoriam eorum retinissent.

6. Ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἔκεινοι ἔφασαν, καὶ ἡ Φερσεφόνη δυναστεύουσι καὶ τὴν τῶν θλῶν δεσποτείαν ἔχουσιν; ὑπηρετοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν ὄχλος πολλὸς Ἑρινύες τε καὶ Ποιναιὶ καὶ Φόβοι καὶ Ἑρμῆς, οὗτος μὲν γὰρ οὐκ αἰεὶ συμπαρών.

7. Ὑπαρχοὶ δὲ καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ κάθονται δύο, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθους οἱ Κρήτης, ὄντες υἱοὶ τοῦ Διός. Οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ δικαίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὴν συναλισθῶσι πολλοὶ, καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινὰ πέμπουσιν ἐς τὸ Ἑλύσιον πεδίον τῷ ἀρίστῳ βίῳ συνεοικεμένους.

8. Ἄν δὲ τινὰς τῶν πονηρῶν λάβωσι, ταῖς Ἑρινύσι παραδόντες ἐς τὸν τῶν ἀσεδῶν χώρον ἐσπέμπουσιν κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθόμενους. Ἐνθα δὲ τί κακίων οὐ πάσχουσιν στρεβλοῦμενοί τε καὶ καόμενοι καὶ ὑπὸ γυπῶν ἐσθιόμενοι καὶ τροχῷ συμπεριφερόμενοι καὶ λίθους ἀνακυλλόντες; ὁ μὲν γὰρ Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὐτὸς ἔσθιχε κινδυνεύων ὑπὸ τοῦ δΐφους ὁ κακοδαίμων ἀποθανεῖν.

9. Οἱ δὲ τοῦ μέσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι, ἐν τῷ λειμῶνι πλανῶνται ἀνευ τῶν σωμάτων σκιαί γενόμενοι καὶ ὑπὸ τῇ ἀφῇ καθάπερ καπνὸς ἀφανίζόμενοι. Τρέφονται δὲ ἀρα ταῖς παρ' ἡμῶν χοαῖς καὶ τοῖς καθαγίζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων· ὡς εἴ τῳ μὴ εἴη καταλειμμένος ὑπὲρ γῆς φίλος ἢ συγγενὴς, αἰσιτος οὗτος νεκρὸς καὶ λιμῶντων ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται.

10. Ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς περιελήλυθε τοὺς πολλοὺς, ὥστε ἐπειδὴν τις ἀποθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὁδολὸν ἐς τὸ στόμα κατέθηκαν αὐτῷ, μισθὸν τῷ πορθηταί τῆς ναυτιλίας γενησόμενον, οὐ πρότερον ἐξετάσαντες ὅποιον τὸ νόμισμα νομίζεται καὶ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνοις Ἀττικὸς ἢ Μακεδονικὸς ἢ Αἰγιναιὸς ὁβολός, οὐδ' ὅτι πολὺ κάλλιον ἢν μὴ ἔχειν τὰ πορθητεῖα καταβαλεῖν· οὕτω γὰρ ἂν οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορθητέως ἀναπόμειμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνούντο.

11. Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρω τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὠραίοις ἀνθεσι προτίθενται λαμπρῶς ἀμφιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῶεν δῆλον ὅτι παρὰ τὴν ὁδὸν μὴδὲ γυμνοὶ βλέποιντο τῷ Κερβέρῳ.

12. Οἰμῳγαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ κωκυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα καὶ σπαρattoμένη κόμη καὶ φοινισσόμενα παρειαί· καί ποῦ καὶ ἐσθῆς καταρρήγνυται καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάττεται καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χαμαὶ κυλινδοῦνται πολλάκις καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαφος, ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος ὑψηλὸς πρόκειται καὶ μετέωρος ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος.

13. Εἴθ' ἡ μήτηρ ἢ καὶ νῆ Δία ὁ πατὴρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προσελθὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ — προκείσθω γάρ τις νέος καὶ καλὸς, ἵνα καὶ ἀχμαϊότερον τὸ

6. Dis ergo, ut illi dixerunt, et Proserpina imperant, atque in dominio habent omnia; ministrant vero illis et imperium una exercent turba multa, Furiae, Poenae, Terrores, et Mercurius; hic quidem non semper ibi praesens.

7. Magistratus vero et satrapae et iudices sedent duo, Minos ac Rhadamanthus, Cretenses et filii Jovis. Hi vero bonos quidem viros et justos et qui cum virtute vixere, ubi plures convenerunt, tanquam in coloniam quandam mittunt in campum Elysium, ubi vitam agant beatissimam.

8. Si quos vero malos deprehendant, traditos Furiis in impiorum locum mittunt, pro portione suae injustitiae puniendos. Ibi vero quid non malorum patiuntur, torti, ustulati, carpti a vulturibus, in rota circumacti, saxa in arduum volventes? quin Tantalus, ad ipsum stans lacum siccus, siti mori miser metuit.

9. Sed mediae qui fuere vitae homines, magnus sane numerus, per pratum oberrant sine corporibus, umbrae facti, quique sub ipso tactu fumi instar evanescant. Nutriuntur autem hi libaminibus nostris et inferiis, quas tumulis illorum mittimus. Itaque si cui non sit relictus supra terram amicus aut cognatus, ille esurit mortuus, et fame cruciatus inter illos vitam agit.

10. Haec firmiter adeo occuparunt vulgus, ut si quis moriatur familiarium, primo quidem obolum in os illi imponant, mercedem futuram portitori trajetibus, non explorato prius quod numi genus lege receptum sit et commeet apud inferos, ac valeatne apud illos Atticus, an Macedonicus, an Aegineticus obolus; neque illud cogitant, multo esse melius si qui pro vectura solvere non possint: sic enim portitore non admittente rejecti in vitam rursus redirent.

11. Postea vero quum abluerunt illos (quasi non sufficeret pro lavacro infernus iste lacus his qui ibi sunt) et unguento optimo unxerunt proclive jam ad foetorem corpus, et floribus illud tempestivis coronarunt, splendide vestitum proponunt, ne videlicet in via frigeant, vel nudi conspiciantur a Cerbero.

12. Inter haec ploratus, et fletus mulierum, et lacrimae ab omnibus, et planctus pectorum, et laceratae comae, et genae cruentatae: alicubi vestis etiam laceratur, et pulvis inspergitur capiti, et miserores vivi mortuo. Nam illi quidem humi saepe volvuntur, et capita allidunt solo: at iste decorus et pulcher et ultra modum coronatus, sublimis proponitur et elatus, ornatus quasi ad pompam.

13. Tum mater vel, per Jovem, ipse pater, de medio cognatorum agmine progressus, eumque complexus (propositum enim fingamus juvenem et pulchrum aliquem, ut ma-

ἐπ' αὐτῷ δρᾶμα ἦ — φωνὰς ἀλλοκοτούς καὶ ματαιὰς ἀφίησι, πρὸς δὲ δ νεκρὸς αὐτὸς ἀποκρίναιτ' ἂν, εἰ λάβοι φωνήν· φήσει γὰρ δ πατὴρ γοερὸν τι φθεγγόμενος καὶ παρατείνων ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, Τέκνον ἤδιστον, οἴγῃ μοι καὶ τέθνηκας καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπάσθης μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ παιδοποιησάμενος, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἐλθὼν· οὐ κωμάσῃς πάλιν οὐδ' ἐρασθήσῃς, τέκνον, οὐδ' ἐν συμποσίοις μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν μεθύσῃς.

14. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα φήσει οἰόμενος τὸν υἱὸν δεῖσθαι μὲν εἶτι τούτων καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν, οὐ δύνασθαι δὲ μετέχειν αὐτῶν. Καίτοι τί ταῦτα φημί; πόσοι γὰρ καὶ ἵππους καὶ παλλακίδας, οἱ δὲ καὶ οἰνοχόους ἐπικατέσφαζαν καὶ ἐσθῆτα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συγκατέφλεξαν ἢ συγκαταῤυξαν ὥς χρησιμομένοις ἐκεῖ καὶ ἀπολαύουσιν αὐτῶν κάτω;

15. Ὁ δ' οὖν πρεσβύτης δὲ πενθῶν οὕτωσι ταῦτα πάντα ὁπόσα εἴρηκα καὶ εἶτι τούτων πλείονα οὔτε τοῦ παιδὸς ἔνεκα τραγωδεῖν εἰοικεν — οἶδε γὰρ οὐκ ἀκουσόμενον οὐδ' ἂν μείζων ἐμβοήσῃ τοῦ Στέντορος — οὔτε μὴν αὐτοῦ· φρονεῖν γὰρ οὕτω καὶ γινώσκειν ἱκανὸν ἦν καὶ ἀνευ τῆς βοῆς· οὐδεὶς γὰρ δὴ πρὸς ἑαυτὸν δεῖται βοᾶν. Λοιπὸν οὖν ἐστὶν αὐτὸν τῶν παρόντων ἔνεκα ταῦτα ληρεῖν οὐθ' ὅτι πέπονθεν αὐτῷ δὲ παῖς εἰδότα οὐθ' ὅποις κελώρηκε, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τὸν βίον αὐτὸν ἐξετάσαντα ὁποῖός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐξ αὐτοῦ μεταστάσιν ὥς τι τῶν δεινῶν ἐδυσχεραίνειν.

16. Εἴποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν δὲ παῖς παραιτησάμενος τὸν Αἰαχὸν καὶ τὸν Ἀἰδωνέα πρὸς ὀλίγον τοῦ στομίου ὑπερκύβηαι καὶ τὸν πατέρα παῦσαι ματαιάζοντα, Ὡ καχοδαίμων ἄνθρωπε, τί κέρραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσων. Τί μοι λοιδορῇ καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς καὶ δύσμορον πολὺ σου βελτίω καὶ μακαριώτερον γεγεννημένον; ἢ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιούτωσι γέρων ἐγενόμην οἷος εἶ σύ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρρυτιδωμένος, κυφὸς καὶ τὰ γόνατα νωθῆς, καὶ θλωκὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρὸς πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Ὡ μάταιε, τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρὰ τὸν βίον, οὗ μηκέτι μετέξομεν; ἢ τοὺς πότους ἐρεῖς δῆλον εἶναι καὶ τὰ δεῖπνα καὶ ἐσθῆτα καὶ ἀφροδίσια, καὶ δέδιας μὴ τούτων ἐνδεῆς γενόμενος ἀπολωμαί, ἀγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολὺ κάλλιον τοῦ πεινῆν καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνῃς εὐπορεῖν;

17. Φέρε τοῖνον, ἐπειδὴ εἰδικας ἀγνοεῖν, διδάξομαί σε ὀρθνεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς βόα, Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἴγῃ μοι καχοδαίμων ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν εἶτι δεδιώς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνιάσει οὐδὲ συνουσία διαστρέψει οὐδὲ

gis in eo actus quasi fabulae vigeat), voces quasdam absurdas ac vanas edit, ad quas ipse, vocis usum si impetret, respondeat mortuus. Dicit enim pater lugubri voce, productis singulis nominibus, Fili dulcissime, ergo abiisti mihi et mortuus es, et ante maturam aetatem abreptus es, solo me relicto infelici, non uxore ducta, non susceptis liberis; non attigisti militiam, agrum non coluisti, non pervenisti ad senectutem! Non comissaberis iterum, non amabis, fili; non inebriaberis in convivio cum aequalibus!

14. Hæc autem atque his similia dicit, putans filium suum adhuc indigere talibus, et appetere ea etiam post mortem, participem autem eorum non posse fieri. Quamquam quid ista dico? quot enim etiam equos, et pellices, alii vero etiam pocillatores jugularunt in tumultu, vestemque et alium mundum una combusserunt defoderuntve, quasi usuris ibi et fruituris apud inferos?

15. Senex igitur iste lugens, quæ dixi omnia, et his etiam plura, neque filii causa tragica voce proclamasse videtur (novit enim non auditurum, etsi plus quam Stentorea voce inclamet), neque sua ipsius, quum sic sentire et arbitrari etiam sine clamore sufficiat: nemo quippe, ut ad se ipse clamet, opus habet. Relinquitur ergo illum presentium causa sic delirare, qui neque quid filio acciderit sciat, neque quorsum abierit; quin qui neque vitam illius, qualis fuerit, explorarit; alioquin enim ipsius inde transitum non tanquam malum quiddam graviter ferret.

16. Dicat ergo illi filius, exorato Æaco et Dite, ut paulum prospicere de illo inferorum ostio sibi liceat, et a vanis querelis patrem revocare, Quid clamas, homo infelix? et quid molestias mihi facessis? Desine comas vellere et faciei cutem cruentare. Quid maledicis mihi, et miserum me vocas, et fato malo usum, qui multum te melior factus sum ac beator? aut quid mali pati tibi videor? illudne quod non talis, qualis tu es, senex factus sum, calvo capite, facie rugosa, incurvus, imbecillis genibus, atque in universum a tempore ipso fractus, post menses multos atque Olympiadas impletas, denique sic tandem delirans sub tot testibus? Stolidè, quid boni tibi videtur in vita, cujus non amplius futurus sum particeps? potationes dices nimirum, et cenas, et vestes, et res venereas; ac metuis ne hisce carens miser sim? non cogitas autem, non sitire multo esse quam bibere melius; et non esurire quam edere; et non rigere quam copiam habere vestium?

17. Age vero, quandoquidem ignorare videris, docebo te te lamentari verius. Itaque repetito initio clama, Fili miser, non amplius sities, non esuries amplius, non rigebis. Abiisti mihi infelix, et effugisti morbos, febrim non amplius metuis, non hostem, non tyrannum. Non amor tibi facesset negotium, non coitus te distortuebit, neque ad hoc inferies

σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας, ὥς τῆς συμφορᾶς. Οὐ καταφρονήσῃς γέρων γενόμενος οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις βλέπομενος.

18. Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶει πολὺ ἄλλοθι ἑστέρα καὶ γενναϊότερα ἐκείνων εἶναι; Ἀλλὰ ὅρα μὴ τόδε σε ἀνιᾶ καὶ διανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζῶπον καὶ τὸ πολλὸν σκότος, κἄτα δέδρια; μὴ σοι ἀποπνιγῶ κατακλείσθῃς ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι ὅτι τῶν ὀφθαλμῶν διασπαπέντων ἢ καὶ νῆ Δία καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε καῦσαι με διεγνώκατε, οὔτε σκότος οὔτε φῶς ὁρᾶν δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια.

19. Τί δέ με δ' κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρήνον ἀμετρία; τί δὲ δ' ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἔσπεφανωμένος; ἢ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν; ἢ νομίζετε καταστᾶζειν αὐτὸν ἐς ἡμῶν καὶ μέχρι τοῦ Ἄδου διῆζεσθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθαρῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὥς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρεσκευασμένων δ' ἀπαλὸς παραλαβὸν ἄνι ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται μηδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω, τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτεῖσθαι πεπιστεύκατε. Οὐχ οὕτως ἀσπορος οὐδὲ ἀκαρπος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀρχὴ οὐδ' ἐπιλείπειν ἡμᾶς δ' ἀσπόδεος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. Ὡστε μοι νῆ τὴν Τισιφόνην πάλαι δὴ ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε παμμέγεθες ἐπ' ἤρῃ ἀνακαχάσαι, διεκώλυσε δὲ ἡ θόνη καὶ τὰ ἔρια, οἷς μου τὰς σιαγόνas ἀπεσφίγγατε.

20. Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτου κάλυψε.

Πρὸς Διὸς, ἐὰν λέγῃ ταῦτα ὁ νεκρὸς ἐπιστραφεὶς ἀνακλίνας αὐτὸν ἐπ' ἀγκῶνος, οὐκ ἂν οἴωμεθα δικαιοτάτα αὐτὸν εἰπεῖν; Ἀλλ' ὅμως οἱ μάταιοι καὶ βῶοσι καὶ μεταστειλόμενοι τινα θρήνων σοφιστὴν πολλὰς συνευλοχότα παλαιὰς συμφορὰς τούτῳ συναγωνιστῇ καὶ χορηγῶ τῆς ἀνοίας καταχρῶνται, ὅποι' ἂν ἐκεῖνος ἐξάρχη πρὸς τὸ μέλος ἐπαιάζοντες.

21. Καὶ μέχρι μὲν θρήνων δ' αὐτὸς ἅπασι νόμος τῆς ἀδελτερίας· τὸ δ' ἀπὸ τούτου διελόμενοι κατὰ ἔθνη τὰς παρὰς δ' μὲν Ἕλληνας ἔκαυσεν, δὲ Πέρσης θάψεν, δὲ Ἰνδοὺς βάλῳ περιχρίει, δὲ δὲ Σκύθας κατεσθίει, ταριχεύει δὲ δ' Αἰγύπτιος· οὗτος μὲν γε — λέγω δ' ἰδῶν — ξηράνας τὸν νεκρὸν ζύνδειπνον καὶ ζυμπότην ἐποίησατο· πολλάκις δὲ καὶ δεομένῳ χρημάτων ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσεν τὴν ἀπορίαν ἐνέχυρον ἢ δ' ἀδελφὸς ἢ δ' πατὴρ ἐν καιρῷ γενόμενος.

22. Χώματα μὲν γὰρ καὶ πυραμίδες καὶ στήλαι καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκούντα πῶς οὐ περιττὰ καὶ παιδιαῖς προσεικότα;

23. Καίτοι καὶ ἀγῶνας ἐνίοι διέθεσαν καὶ λόγους ἐπιταφίους εἶπον ἐπὶ τῶν μνημάτων ὥσπερ συναγορεύοντες ἢ μαρτυροῦντες παρὰ τοῖς κάτω δικασταῖς τῷ νεκρῷ.

te bis aut ter in die : o miseriam ! Neque senex factus contemneris, neque molestus eris ipso conspectu juvenibus.

18. Hæc si dicas, pater, nonne putas te multo veriora istis et magis ingenua dicturum? Verum vide an non illud te cruciet, et cogites tenebras quæ apud nos sunt, et multam caliginem; deinde illudne metuis, ne tibi suffocer in sepulcro conclusus? Oportet autem cogitare ad illud, putrefactis oculis, aut etiam, per Jovem, combustis paulo post, si quidem cremare me decrevistis, neque tenebras neque lucem videre nobis erit necesse. Atque ista forte quidem tolerabilia.

19. Quid vero me fletus ille vester juvat, et ille ad tibiam planctus pectorum, et mulierum illa immoderata lamentatio? quid vero coronatum in sepulcro saxum? aut quid apud vos valet infundere illi merum? an putatis destillaturum illud ad nos, penetraturumque esse ipsos ad inferos? Quod enim ad inferiarum sacrificia attinet, et ipsi, puto, videtis, suavissima paratorum auferri fumo, qui ad superiora cælum versus ab illo prorsus nostro inferorum commodo: quod autem relinquitur, pulverem, inutile esse, nisi forte cineribus vesci nos creditis. Non adeo sterile nobis atque infructuosum Ditis imperium est, neque asphodelus nos deficit, a vobis cibos ut arcessamus. Itaque, sic me Tisiphone, olim propter ea quæ faciebatur dicebaturque clarum cachinnari subiit: at impediit linteum ac lanæ, quibus mihi devinxeratis maxillas.

20. Hæc orantem atris penitus Mors abdidit alis.

At, per ego vos Jovem obsecro, si dicat talia conversus mortuus et nixus cubito, nonne æquissima nobis videatur dicere? Sed tamen stolidi homines et vociferantur, et arcesso quodam lamentationum sophista, qui veteres multas calamitates collegerit, hoc adjutore et præcentore quasi suæ amentię utuntur, et qualiacumque ille incepit, suas querelas illius cantui subjiciunt.

21. Et quantum ad lamentationes, eadem omnibus lex ineptiarum: quod vero superest, divisim per gentes sepulcræ modis, Græcus illos cremat, humat Persa, Indus vitro oblinat, Scythia vero edit, muria quadam condit Ægyptius: hic vero (quæ vidi narro) siccum cadaver convivam adeo suum et compotorem solet facere; sæpe etiam pecuniæ indigenti Ægyptio solvit inopiam pignori oppositus in tempore frater patere.

22. Aggesti quidem tumuli, et pyramides, et cippi, et inscriptiones parvo tempore durantes, qui non superflua et lusibus similia?

23. Verum etiam ludorum certamina quidam institunt, et funebres ad monumenta orationes habent, quasi causam defuncti agerent, aut testimonium ei perhiberent apud illos inferorum iudices.

24. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ περιδένειον καὶ πάρεστιν οἱ προσήκοντες καὶ τοὺς γονέας παραμυθούνται τοῦ τελευταίου καὶ πειθούσι γεύσασθαι οὐκ ἀηδῶς μὰ Δι' οὐδ' αὐτοὺς ἀναγκαζόμενους, ἀλλ' ἥδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἡμέρῳ ἀπνηδυνήκοντας. Καὶ, Μέχρι μὲν τίνος, ὦ οὗτος, ὀδυρόμεθα; ἔασον ἀναπαύσασθαι τοὺς τοῦ μακαρίτου δαίμονας· εἰ δὲ καὶ τὸ παράπαν κλέειν διέγνωκας, αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκα χρὴ μὴ ἀπόσιτον εἶναι, ἵνα καὶ διαρκέσης πρὸς τοῦ πένθους τὸ μέγεθος. Τότε δὲ τότε βραψυδοῦνται πρὸς ἀπάντων δύο τοῦ Ὁμήρου στίχοι·

Καὶ γάρ τ' ἡλύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου καὶ,

Γαστέρι δ' οὐκ ἔστι νέκυν πανθῆσαι Ἀχαιοῦς.

Οἱ δὲ ἄπτονται μὲν, αἰσχυρόμενοι δὲ τὰ πρῶτα καὶ δεδιότες εἰ φανοῦνται μετὰ τὴν τελευταίαν τῶν φιλάτων τοῖς ἀνθρωπίνους πάθειν ἐμμένοντες. Ταῦτα καὶ πολλὴ τούτων γελοιότερα εὐροί τις ἂν ἐπιτηρῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν τὸν θάνατον οἶσθαι.

LI.

ΠΗΤΟΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

1. Ἐρωτᾷς, ὦ μεράκιον, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένοιτο καὶ τὸ σεμνότερον τοῦτο καὶ πάντιμον ὄνομα σοφιστῆς αὐτὸς εἶναι δοξάζῃς· ἀδύνατον γὰρ εἶναι σοφίᾳ, εἰ μὴ τοιαύτην τινὰ τὴν δύναμιν περιβάλλοι ἐν τοῖς λόγοις, ὥς ἀμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον καὶ θαυμάζεσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἀποβλέπεσθαι, περισπούδαστον ἄκουσμα τοῖς Ἑλλήσι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ τοῦτο ἀγούσας ὁδοὺς αἰτινέας ποτὲ εἰσὶν ἐθέλεις ἐκμαθεῖν. Ἀλλ' οὐδεὶς φθόνος, ὦ παῖ, καὶ μάλιστα ὅποτε νέος τις αὐτὸς ἂν ὀρεγόμενος τῶν ἀρίστων οὐκ εἰδὼς ὁπόθεν ἂν ταῦτα ἐκπορίσαιο, ἱερὸν τι χρῆμα τὴν συμβουλήν οὔσαν καθάπερ καὶ σὺ νῦν αἰτοίῃ προσελθὼν. Ὡστε ἄκουε τὸ γε ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντῳ θαρρῶν, ὥς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔσῃ γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτὰ, ἣν τὸ μετὰ τοῦτο ἐθελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν καὶ προθύμως ἀνύειν τὴν ὁδὸν ἔσθ' ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρμα.

2. Τὸ μὲν οὖν θήραμα οὐ μικρὸν οὐδὲ ὀλίγη τῆς σπουδῆς δεόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πονῆσαι πολλὰ καὶ ἀγρυπνήσαι καὶ πᾶν ὅτι οὖν ὑπομένειν ἄξιον· σκόπει γοῦν ὁπόσοι τέως μηδὲν ὄντες ἐνδοξοὶ καὶ πλούσιοι καὶ νῆ Δι' εὐγενέστατοι ἔδοξαν ἀπὸ τῶν λόγων.

3. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπιτιμωμένων ἀποδυσπετήσης μυρίουσιν τινὰς τοὺς πόρους προπονήσειν οἰηθεὶς· οὐ γάρ σε τραχεῖάν τινα οὐδὲ ὄρειον καὶ ἰδρωτὸς μεστὴν ἡμεῖς γε ἄχομεν, ὥς ἐκ μέ-

24. Post hæc omnia sunt parentales epulæ : adsunt cognati, et parentes consolantur defuncti, et gustare illos jubent, ut qui non invitati, per Jovem, cogendos se præbeant, sed jam trium deinceps dierum fame macerati ferre diutius non possint. Et, Quo usque tandem, aiunt, lugemus, amice? patere requiescere felicitis pueri manes : si vero omnino plorare decrevistis, illius ipsius rei causa oportet cibo non abstinere, ut magnitudini luctus sufficiat. Tunc sane, tunc in omnium ore sunt duo Homeri versus :

Pulchricoma haud Niobe tamen est oblita ciborum :

et,

Non jam ventre licet functos lugere Pelasgi.

Illi vero attingunt tandem, cum pudore quidem ab initio, et veriti si videantur post carissimorum mortem humanis tamen passionibus obnoxii. Hæc, et multo his magis ridicula, inveniat aliquis, si observet in luctu fieri, propterea quod vulgus maximum malorum putat mortem.

LI.

RHETORUM PRÆCEPTOR.

1. Quæris, adolescens, quomodo fieri possis rhetor, atque augustissimum illud et in summo honore positum nomen, sophista ipse esse videaris. Nec vitam enim tibi dolcem esse ais, nisi talem quandam in dicendo facultatem assequaris, ut invictus sis, neque quisquam consistere te contra audeat, admirabilis porro apud omnes, et conspicuus, et quem audire Græci vehementer studeant. Vias ergo, quæ ad hoc ducant, quænam tandem sint, studeas ediscere. Verum nulla, puer, invidia est, inprimis ubi juvenis aliquis quum sit, optimarum rerum cupidus, ignarus autem unde hæc petat, consilium, quam rem sanctam autumant, rogatum, uti tu modo, veniat. Audi ergo, quantum in mea potestate est, cum fiducia, ut quam celerrime vir acer fias, tum ad cognoscendum quæ opus est, tum ad explicandum, si postea manere in illis, quæ a nobis audies, volueris, et diligenter ea meditari, et studiose viam pergere, donec ad metam perveneris.

2. Atque illud quod venaris non parvum est, neque parvæ curæ indigum, sed in quo multum laborare et vigilare et nihil non sustinere æquum sit. Vide enim quot homines, qui antea nihil essent, nobiles, et divites, et, per Jovem, generosissimi ex dicendi facultate visi sint.

3. Interim tamen noli metuere, ne magnitudo te eorum, quorum spes proponitur, ipsa assequendi difficultate rejiciat, qui putes infinitos nescio quos tibi ante subeundos esse labores. Neque enim asperam quandam te vel arduam

σης αὐτῆς ἀναστρέφει καμόντα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν διεφέρομεν τῶν ἄλλων, ὅσοι τὴν συνήθη ἐκείνην ἡγοῦνται μακρὰν καὶ ἀνάντη καὶ καματηρὰν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπεργωσμένην. Ἀλλὰ τό γε παρ' ἡμῶν ἐξαίρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἐστίν, ὅτι ἡδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην καὶ ἱππῆλατον καὶ κατάντη σὺν πολλῇ τῇ θυμηδίᾳ καὶ τρυφῇ διὰ λειμῶνων εὐανθῶν καὶ σκιάς ἀκριβοῦς σχολῇ καὶ βιάδων ἀνῶν ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄρᾳ καὶ αἰρήσεσι οὐ καμῶν καὶ νῆ Δί' εὐωχῆσθαι κατακείμενος, ἐκείνους ὁπόσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τῆς ἀνόδου ἐστὶ κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν κρημνῶν μόλις ἀνέρποντας, ἀποκυλισμένους ἐπὶ κεφαλῇ ἐνίοτε καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχεῖαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἐστεφανωμένος εὐδαιμονέστατος ἐσθ' ἅπαντα ἐν βραχεῖ ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς μονονουχὶ καθεύδων λαβών.

4. Ἡ μὲν δὲ ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· σὺ δὲ πρὸς φίλου Διὸς μὴ ἀπιστήσης, εἰ ῥᾶστά τε ἅμα καὶ ἡδιστά σοι ταῦτα ἐπιδείξειν φαμέν. Εἰ γὰρ Ἡσιόδος μὲν ὀλίγα φύλλα ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος λαβὼν αὐτίκα μάλα ποιητῆς ἐκ ποιμένος κατέστη καὶ ἦδε θεῶν καὶ ἡρώων γένη κάτοχος ἐκ Μουσῶν γενόμενος, ῥήτορα δὲ, ὁ πολὺ ἐνερθεὶν τῆς ποιητικῆς μεγαληγορίας ἐστίν, ἀδύνατον καταστῆναι ἐν βραχεῖ, εἰ τις ἐκμάθοι τὴν ταχίστην δδόν;

5. Ὡς ἔγωγε καὶ διηγῆσασθαι σοι βούλομαι Σιδωνίου τινὸς ἐμποροῦ ἐπίνοιαν δι' ἀπιστίαν ἀτελῇ γενομένην καὶ τῷ ἀκούσαντι ἀνόντην. Ἦρχε μὲν γὰρ ἡδὴ Περσῶν Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις μάχην Ἀρεῖον καθηρηκῶς· ἔδει δὲ πανταχόσε τῆς ἀρχῆς διαθεῖν τοὺς γραμματοφόρους τὰ ἐπιτάγματα τοῦ Ἀλεξάνδρου κομίζοντας. Ἐκ Περσῶν δὲ πολλὴ ἐς Αἴγυπτον ἐγίνετο ἡ δδός· ἐκπεριμένα γὰρ ἔδει τὰ ὄρη, εἴτα διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐς τὴν Ἀραβίαν ἐλθεῖν, εἴτα ἐρήμην πολλὴν ἐπελάσαντας ἀφικέσθαι ποτὲ μόλις ἐς Αἴγυπτον εἰκοσι μνηίστους ἀνδρὶ εὐζώνῳ σταθμοὺς τούτους διανύσαντας. Ἦχθετο οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ, διότι Αἰγυπτίους τι παρακινεῖν ἀκούων οὐκ εἶχε διὰ ταχέων ἐκπέμπειν τοῖς σατράπαις τὰ δοκοῦντα οἱ περὶ αὐτῶν. Τότε δὲ ὁ Σιδωνίος ἔμπορος, Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὑπισχνοῦμαι δείξειν δδὸν οὐ πολλὴν ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον· εἰ γὰρ τις ὑπερβαῖν τὰ ὄρη ταῦτα, ὑπερβαῖν δ' ἂν τριταῖος, αὐτίκα μάλα ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶν οὗτος. Καὶ εἶχεν οὕτως. Πλὴν ὁ γε Ἀλέξανδρος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ γόντα ᾤετο εἶναι τὸν ἔμπορον. Οὕτω τὸ παράδοξον τῆς ὑποσχέσεως ἀπιστον δοκεῖ τοῖς πολλοῖς.

6. Ἀλλὰ μὴ σὺ γε πάθος τὸ αὐτό· εἴθι γὰρ πειρώμενος ὡς οὐδὲν σε κωλύσει ἡδὴ ῥήτορα δοκεῖν μᾶς οὐδὲ ὅλης ἡμέρας ὑπερπετασθέντα τὸ ὄρος ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον. Ἐθέλω δὲ σοι πρῶτον ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκείνος εἰκόνα γραψάμενος τῷ λόγῳ ἑκατέραν ἐπιδείξει· τὴν δδὸν δύο γὰρ ἐστί, αἱ πρὸς τὴν ῥητορικὴν ἀγέτον,

et plenam sudoris viam nos quidem ducemus, qua in media fatigatus retro eas: alioqui nulla parte meliores essemus reliquis, qui consuetæ illius duces sunt, longæ et præruptæ et laboriosæ et ut plurimum desperatæ. At in nostro eximium illud est consilio, quod jucundissima simul et maxime compendiaris, et equitabili ac declivi, multa cum voluptate et oblectatione, per prata florida et umbram solidam, otiose et gradu ascendens, sine sudore stabis in summo, et arcem nullo labore capies, et, ita me Jupiter, epulabere jam accumbens, quum illos, quotquot alteram istam viam secuti sunt, ab alto inspectabis circa imum ascensum adhuc per difficilia et lubrica præcipitia vix repentes sursum, devolutos nonnunquam in caput, et vulnera multa asperis in rupibus accipientes: tu contra ea jam olim supra coronatus, felicissimus eris, qui brevi tempore quæcumque bona sunt a rhetorice tantum non dormiens acceperis.

4. Promissio sane quam magna; sed, per ego te amicitiae præsidem Jovem rogo, ne fidem nobis deneges, si facillima simul et suavissima hæc tibi nos ostensuros esse dicimus. Si enim Hesiodus, paucis ex Helicone sumtis foliis, poeta statim de pastore factus est, et deorum genera atque heroum, a Musis obsessus, cecinit: rhetoremne, quod multum infra poeticam magniloquentiam est, brevi tempore fieri posse negabimus, si celerrimam quis viam ediscat?

5. Quomodo ego etiam enarrare tibi volo Sidonii cujusdam mercatoris inventum, quod ob negatam illi fidem caruit successu et utilitatem audienti nullam attulit. Imperabat jam Persis Alexander, post devictum prælio ad Arbela Darium: opus erat autem per omnes imperii partes discurrere tabellarios, perferentes Alexandri imperia. Porro multum erat ex Persis in Ægyptum viæ: circumundi enim montes erant, deinde per Babyloniam pergendum in Arabiam, tum, deserta regione multa superata, pervenire tandem in Ægyptum, viginti maximas expedito viro istas mansiones emensum. Moleste hoc ferebat Alexander, quia, audito moliri aliquid Ægyptios, non poterat satis celeriter mittere ad satrapas, quid de illis sibi placeret. Tum ergo Sidonius mercator, Ego tibi, inquit, rex, promitto me ostensurum viam non longam e Persis in Ægyptum: si quis enim montes istos superet, superaverit vero triduo, ille statim est in Ægypto. Et res ita se habuit. Verum non credidit Alexander, sed impostorem esse mercatorem putavit. Ita quod præter spem promittitur, incredibile videtur vulgo.

6. Tibi vero ne tale quid in mentem veniat: experimento enim scies nihil obstare quin rhetor jam mox videaris, intra unum nec solidum diem transvolato monte ex Persis in Ægyptum. Volo autem tibi prius, ut ille Cebes, imagine verbis depicta utramque viam ostendere: duæ sunt enim quæ ducunt ad Rhetoricen, quam non mediocriter adamasse

ἥς ἔρῃν οὐ μετρίως μοι δοκεῖς. Καὶ δῆτα ἡ μὲν ἐφ' ὀψηλοῦ καθήσθω πάνυ καλὴ καὶ εὐπρόσωπος, τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρως ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ παντοίοις καρποῖς ὑπερβρύον, ἐπὶ θατέρᾳ δέ μοι τὸν πλοῦτον δόκει παρεστῶτα ὄρᾳ χρυσοῦν ὄλον καὶ ἐπέραστον· καὶ ἡ δόξα δὲ καὶ ἡ ἰσχυρὸς παρέστωσαν καὶ οἱ ἔπαινοι περὶ πᾶσαν αὐτὴν Ἐρῶσι μικροῖς ἐοικότες πολλοὶ ἀπανταγόθεν περιπλεκέσθωσαν ἐκπετόμενοι. Ἦδη που τὸν Νεῖλον εἶδες γραφῇ μεμιμημένον, αὐτὸν μὲν κείμενον ἐπὶ κροκοδείλου τινὸς ἢ ἵπποποτάμου οἷοι πολλοὶ ἐν αὐτῷ, μικρὰ δὲ τινὰ παιδιὰ περὶ αὐτὸν παίζοντα — πῆχεις δὲ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι — τοιοῦτοι καὶ περὶ τὴν ρητορικὴν οἱ ἔπαινοι. Πρόσει δὴ σὺ ὁ ἐραστὴς ἐπιθυμῶν δηλαδὴ ὅτι τάχιστα γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἄκρας, ὥς γαμήσειας τε αὐτὴν. ἔλθων καὶ πάντα ἔκείνα ἔχοις, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τοὺς ἐπαίνους· νόμῳ γὰρ ἅπαντα γίγνεται τοῦ γεγαμηκότος.

7. Εἴτ' ἐπειδὴν πλησιάζεις τῷ ὄρει, τὸ μὲν πρῶτον ἀπογιγνώσκεις τὴν ἀνοδὸν, καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιον εἶναι σοι δοκεῖ ὁπίον ἢ Ἀορὸς ἐφάνη τοῖς Μακεδόσιν ἀπὸξυρον αὐτὴν ἀπανταγόθεν ἰδοῦσιν, ἀτεχνῶς οὐδὲ ὀρνέοις ὑπερπτεῖναι βραδίαν, Διονύσου τινὸς ἢ Ἡρακλέους, εἰ μέλλοι καθαίρεθ' ἑσέοι, δεομένην. Ταῦτά σοι δοκεῖ τὸ πρῶτον· εἴτα μετ' ὀλίγον ὁρᾷς δύο τινὰς ὁδοὺς, μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἀτραπὸς ἐστὶ στενὴ καὶ ἀκανθώδης καὶ τραχεῖα, πολὺ τὸ δίψος ἐμφαίνουσα καὶ ἰδρωτά. Καὶ ἐρῇ γὰρ ἡδὴ Ἡσίοδος εὖ μάλα ὑποδείξας αὐτὴν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει. Ἡ ἑτέρα δὲ πλατεῖα καὶ ἀνθηρὰ καὶ εὐδρος, τοιαύτη οἶαν μικρῷ πρόσθεν εἶπον, ἵνα μὴ καὶ ταῦτά λέγων πολλάκις ἐπέχῃ σε ἡδὴ ρήτορα εἶναι δυνάμενον.

8. Πλὴν τό γε τοσοῦτον προσθήσειν μοι δοκῶ, διότι ἡ μὲν τραχεῖα ἐκείνη καὶ ἀνάντης οὐ πολλὰ ἴχνη τῶν ὁδοιπόρων εἶχεν, εἰ δὲ τινὰ, πάνυ παλαιά· καὶ ἔγωγε κατ' ἐκείνην ἀθλιὸς ἀνῆλθον τοσαῦτα καμῶν οὐδὲν δέον. Ἡ ἑτέρα δὲ ἄτε διμαλὴ οὐσα καὶ ἀγκύλον οὐδὲν ἔχουσα πόρρωθεν μοι ἐφάνη οἷα ἐστὶν οὐχ ὀδεύσαντι αὐτὴν· οὐ γὰρ ἐώρων νέος ὢν εἶναι τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν ἐκείνον ἀληθεύειν ὥμην λέγοντα ἐκ τῶν πόνων φύεσθαι τὰγαθὰ. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως ἀπονητὶ γούν ὁρῶ μειζόνων τοὺς πολλοὺς ἀξιουμένους εὐμοιρίᾳ τῆς αἰρέσεως τῆς τῶν λόγων καὶ ὁδῶν. Ἐπὶ δ' οὖν τὴν ἀρχὴν ἀφικόμενος εὖ οἶδ' ὅτι ἀπορήσεις, καὶ ἤδη ἀπορεῖς, ὁποτέραν τραπητέον. Ὁ οὖν ποιήσας ἡδὴ ῥᾶστα ἐπὶ τὸ ἀκρότατον ἀναβῆσθαι καὶ εὐδαιμονήσεις καὶ γαμήσεις καὶ θαυμαστός πᾶσι δόξεις, ἐγὼ σοι φράσω· ἱκανὸν γὰρ τὸ αὐτὸν ἐξαπατηθῆναι καὶ πονῆσαι. Σοὶ δὲ ἀσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα φέσθω καθάπερ ἐπὶ τοῦ Κρόνου.

9. Εὐθύς οὖν σοι πρόσεισι καρτερός τις ἀνὴρ, ὑπόσκληρος, ἀνδρῶδης τὸ βάδισμα, πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι δεικνύων, ἀρρενωπὸς τὸ βλέμμα, ἐργηγορῶς, τῆς τραχείας ὁδοῦ ἐκείνης ἡγεμὼν, λήρους τινὰς πρὸς σὲ δ' μάταιος διεξιὼν ἔπσεσθαι οἱ παρακελευσόμενος, ὑποδεικνύς τὰ Δημοσθένους Ἰχνη καὶ Πλάτωνος καὶ

mihi videris. Nimirum ipsa jam in alto sedeat, pulchra undique et formosa, Amaltheae cornu dextra gerens, fructibus abundans omnigenis; ad alteram vero manum imaginare astantem Plutem, aureum totum atque amabilem: astent vero etiam Gloria, et Vis, et Plausus circa illam undique, parvis Cupidinibus similes, multi et ab omni parte se applicent ad illam evolantes. Jam Nilum aliquando vidisti pictura expressum, ipsum quidem jacentem in crocodilo quodam aut hippopotamo, quos habet magno numero, parvos autem ludentes circa illum puerulos (Cubitos illos vocant Aegyptii): tales etiam circa Rhetoricam sunt Plausus. Accedes jam tu, amator, cupiens nimirum quam celerrime in summo esse, ut et uxorem ducas ipsam ubi escenderis, et omnia illa habeas, divitias, gloriam, plausus: lege enim fiunt omnia mariti.

7. Deinde quum ad montem accessisti, primo quidem desperas ascensum, et similis tibi res videtur, qualis Aornus visa Macedonibus, quum praeuuptam undique cernerent, neque avibus adeo ad transvolandum facilem, Baccho quodam aut Hercule, si capienda sit, indigentem. Hac tibi primum videntur: tum post paullo vides duas quasdam vias; quin altera semita modo est angusta et spinis obsita et aspera, sitim multam ostentans ac sudorem. Et jam occupavit illam pulchre ostendere Hesiodus; itaque nihil mea opera indigebis. Altera autem lata, florida, irrigua, denique talis qualem paullo ante dicebam, ne eadem dicendo saepius retineam te, quum jam rhetor esse possis.

8. Verum illud modo adjiciendum puto, asperam illam atque arduam non multa habuisse viatorum vestigia; si vero quaedam, ea omnino antiqua. Et ego etiam miser per illam ascendi, tot susceptis sine causa laboribus. Altera vero, utpote aequabilis, anfractum habens nullum, e longinquo mihi qualis sit conspecta est; non qui ipse ea iverim: neque enim, juvenis quum essem, videbam quod esset melius, sed vera dicere poetam illum putabam, ex laboribus nasci bona dicentem. At illud non ita habebat: video enim sine labore plerosque majora consecutos quadam eligendarum rationum viarumque felicitate. Ad initium igitur utriusque viae delatus, dubitabis, sat scio, et jam dubitas, in utram te veritas. Quid igitur jam faciendo futurum sit ut facillime escendas in summum, et beatus sis, et ducas illam, et admirabilis omnibus videare, ego tibi dicam: satis enim est quod ipse deceptus laboravi. At tibi sine semine et aratro nascantur omnia, ut sub Saturno.

9. Statim ergo accedet ad te robustus vir quidam, subdurus, virili incesso, multum in corpore solem ostendens, masculo vultu, vigilax, asperae illius dux viae, nugas quasdam stolidus ille apud te enarrans, uti se sequaris adhortans, monstrans tibi Demosthenis et Platonis et aliorum

ἄλλων τινῶν, μεγάλα μὲν καὶ ὑπὲρ τοὺς νῦν, ἀμαυρὰ δὲ ἤδη καὶ ἀσαφῆ τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ φήσει εὐδαίμονά σε ἔσεσθαι καὶ νόμῳ γαμήσειν τὴν ῥητορικὴν, εἰ κατὰ τούτων ὁδεύσεις ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν κάλων βαίνοντες· εἰ δὲ καὶ μικρὸν τι παραβῇς ἢ ἔξω πατήσεως ἢ ἐπὶ θάτερα μᾶλλον κλιθείης τῇ ῥοπῇ, ἐκπεσεῖσθαί σε τῆς ὁρθῆς ὁδοῦ καὶ ἀγοῦσης ἐπὶ τὸν γάμον. Εἴτα σε καλεῖται ζηλοῦν ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους ἄνδρας ἔωλα παραδείγματα παρατιθείς τῶν λόγων οὐ βῆδια μιμῆσθαι, ὅσα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν, Ἥγησιόν καὶ τῶν ἀμφὶ Κρίτιον καὶ Νησιώτην, ἀπεσφικμένα καὶ νευρώδη καὶ σκληρὰ καὶ ἀκριβῶς ἀποτεταμένα ταῖς γραμμαῖς, πόνον δὲ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ὕδατοποσίαν καὶ τὸ λιπαρὲς ἀναγκαῖα ταῦτα καὶ ἀπαραίτητα φήσει· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ἀνευ τούτων διανύσαι τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ πάντων ἀνιρότατον, ὅτι σοὶ καὶ τὸν χρόνον πάμπουλον ὑπογράψει τῆς ὁδοπορίας, ἔτη πολλὰ, οὐ κατὰ ἡμέρας καὶ τριακάδας, ἀλλὰ κατ' Ὀλυμπιάδας διαριθμῶν, ὡς καὶ προαποκαμῖν ἀκούοντα καὶ ἀπαγορεύσαι πολλὰ χαίρειν φράσαντα τῇ ἐλπιζομένῃ ἐκείνῃ εὐδαιμονίᾳ· ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ μισθοὺς ὀλίγους ἀπαιτεῖ τῶν τοσούτων κακῶν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἡγήσαιτό σοι, εἰ μὴ μεγάλα πρότερον λάβοι.

10. Ὁ μὲν ταῦτα φήσει ἀλαζών καὶ ἀρχαῖος ὡς ἀληθῶς καὶ Κρονικὸς ἄνθρωπος νεκροὺς ἐς μίμησιν παλαιῶς προτιθείς καὶ ἀνορύττειν ἀξίων λόγους πάλαι κατορυγμένους ὡς τι μέγιστον ἀγαθόν, μαχαιοποιῶν υἱὸν καὶ ἄλλον Ἀτρομήτου τινὸς γραμματιστοῦ ζηλοῦν ἀξίων, καὶ ταῦτα ἐν εἰρήνῃ μῆτε Φιλίππου ἐπιόντος μῆτε Ἀλεξάνδρου ἐπιτάττοντος, ὅπου τὰ ἐκείνων τέως ἐδόκει χρήσιμα, οὐκ εἰδὼς ὅποια νῦν κεκαινοτόμηται ταχέια καὶ ἀπράγμων καὶ ἐς τὸ εὐθὺ τῆς ῥητορικῆς ὁδός. Σὺ δὲ μῆτε καίθεσθαι μῆτε προσέχειν αὐτῶ, μὴ σε ἐκτραχηλίσῃ που παραλαβὼν ἢ τὸ τελευταῖον προγηρᾶσαι τοῖς πόνους παρασκευάσῃ. Ἀλλ' εἰ πάντως ἔρξῃ καὶ τάχιστα ἐθέλεις τῇ ῥητορικῇ συνείναι ἀκμαῖων ἔτι, ὡς καὶ σπουδάζοιο πρὸς αὐτῆς, ἴθι τῷ μὲν δασεῖ τούτῳ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικῶ μακρὰ χαίρειν λέγε, ἀναβαίνειν αὐτὸν καὶ ἄλλους ὁπόσους ἂν ἐξαπατᾷν δύνῃται ἀνάγειν, καταλιπὼν ἀσθμαίνοντα καὶ ἰδρῶτι πολλῶ συνόντα.

11. Σὺ δὲ πρὸς τὴν ἐτέραν ἑλθὼν εὐρήσεις πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους, ἐν τούτοις δὲ καὶ πάνσοφόν τινα καὶ πάγκαλον ἄνδρα, διασεσκαυμένον τὸ βάδισμα, ἐπιεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρων ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνήμενον, ὀλίγας μὲν ἔτι, οὐλας δὲ καὶ ἱακινθίνας τὰς τρίχας εὐθετεῖοντα, πάνταδρὸν τινα Σαρδανᾶπαλλον ἢ Κινύραν ἢ αὐτὸν Ἀγάθωνα τὸν τῆς τραγωδίας ἐπέραστον ἐκείνον ποιητήν. Λέγω δὲ ὡς ἀπὸ τούτων γνωρίζεις αὐτὸν μηδὲ σε οὕτω θεσπέσιον χρῆμα καὶ φίλον Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρισι διαλαθῶι. Καίτοι τί φημι; καὶ εἰ μύοντι γάρ σοι προσελθὼν εἰποι τι τὸ Ὑμήτιον ἐκείνῳ ἀνοήτας στόμα καὶ τὴν συνήθειαν

quorundam vestigia, magna illa quidem et his quæ nunc sunt majora, sed obscura jam, et pleraque a tempore evanida : ac dicet beatum te futurum, et lege ducturum esse Rhetoricen, per hæc si incedas, ut qui per funes eunt ; si vero vel pauxillum quiddam deflectas a via aut excedas, aut in alterutram partem magis inclines et propendeas, fore ut ducente ad nuptias recta via excidas. Deinde imitari te jubebit antiquos illos viros, obsoleta orationum exempla proponens nec facilia ad imitandum, qualia sunt de illa veteri officiana, Hegesiar, et Critii et Nesiotæ, astricta, et nervosa, et aspera, et accurate intentis quasi lineis descripta : laborem porro et vigiliam et potum aquæ et assiduitatem necessaria esse dicet et quæ deprecari non liceat ; fieri enim non posse ut absque his viam emetiare. Quod vero omnium est molestissimum, plurimum etiam tibi tempus itineris lujus præscribet, annos multos, non secundum dies aut menses, sed secundum totas olympiades numerans, adeo ut qui audit succumbat ante et renunciet labori, et longum valere speratam illam felicitatem jubeat. At ille præter hæc etiam mercedes non exiguas poscit tot malorum, neque viæ se ducem præstiterit tibi, nisi magnum quiddam ante acceperit.

10. Hæc quidem dicet ille, vanus jactator et obsoletus vere homo et Saturnum olens, qui mortuos antiquos ad imitationem proponat, et eruere te postulet rationes olim sepultas, tanquam maximum quoddam bonum, gladiatorum fabri filium et alium Atrometi cujusdam grammatisæ jubeas te æmulari ; idque in pace, nec Philippo invadente, neque imperante Alexandro, ubi illorum ratio utilis tum videbatur ; nesciens quæ nunc recens inventa sit brevis et minime laboriosa et recta via rhetorices. At tu noli credere neve attendere illi, ne te forte assumptum evertat, aut denique ante tempus ut consenes laboribus efficiat. Verum si omnino amas Rhetoricen, et quam celerrime illa vis potiri, plena adhuc vigore dum frueris, ut etiam ab illa colare ; jam et hirsutum illum et ultra mediocritatem virilem valere longum jube, escendere ipsum, et alios quotquot decipere potest educere ; anhelantemque et multo sudore fluentem relinque.

11. Ad alteram vero viam transgressus, quum alios multos invenies, tum in his omniscium quendam et usquequaque pulchrum hominem, fluctuante incessu, infracta cervice, vultu femineo, mellita voce, unguenta spirantem, summo digito scalpentem caput, paucos illos jam quidem, sed crispis ferrugineo colore capillos studiose componentem, delicatissimum quendam Sardanapalum, aut Cinyram, aut Agathonem ipsum, venustum illum poetam tragediæ. Dico autem ideo, ut his illum indicis agnoscas, neu fugiat te res adeo divina, adeo Veneri cara atque Gratilis. Quamquam quid dico ? quem adeo, si vel ad te claudentem oculos accedens dicat aliquid Hymettio illo aperto ore, et consue-

φανήν ἀφείη, μάθοις ἂν ὥς οὐχὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστίν, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδομεν, ἀλλὰ τι ξένον φάσμα δρόσῳ ἢ ἀμβροσίᾳ τρεφόμενον. Τούτῳ τοίνυν προσελθὼν καὶ παραδούς σεαυτὸν αὐτίκα μάλα ῥήτωρ καὶ περιβλεπτός καὶ, ὥς ὀνομάζει αὐτὸς, βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις ἀπονητὶ καταστήσῃ τὰ τέθριππα ἐλαύνων τοῦ λόγου· διδάσκεται γὰρ σε παραλαβὼν τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα.

12. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς εἰπάτω πρὸς σέ· γελοῖον γὰρ ὑπὲρ τοιούτου ῥήτορος ἐμὲ ποιῆσθαι τοὺς λόγους φαῦλον ὑποκριτὴν ἴσως τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων, μὴ καὶ συντρίψῃ που πεσὼν τὸν ἥρωα ὃν ὑποκρίνομαι. Φαίη τοιγαροῦν ἂν πρὸς σέ ὧδέ πως ἐπισπασάμενος ὁπόσον ἐτι λοιπὸν τῆς κομῆς καὶ ὑπομευιδιάσας τὸ γλαφυρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπαλὸν ὅλον εἴωθεν, Αὐτοθαΐδα τὴν κωμικὴν ἢ Μαλθάκην ἢ Γλυκέραν τινὰ μιμησάμενος τῷ προσήναι τοῦ φθέγματος· ἀγροικον γὰρ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ οὐ τοῦ ἀβροῦ καὶ ἐρασμίου ῥήτορος.

13. Φήσει τοίνυν πᾶν μετριάζων ὑπὲρ αὐτοῦ, Μῶν σε, ὦγαθέ, ὁ Πύθιος ἐπεμψεν ἐπ' ἐμὲ ῥητόρων τὸν ἀριστον προσειπῶν, ὥσπερ δτε Χαιρεφῶν ἤρετο αὐτὸν, ἔδειξεν ὅστις ἦν ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς τότε· Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ κλέος αὐτὸς ἤκεις ἀκούων ἀπάντων ὑπερεκπεπληγμένων τὰ ἡμέτερα καὶ ὑμνούντων καὶ τεθνηπτότων καὶ ὑπεπτηχότων, αὐτίκα μάλα εἴσῃ πρὸς οἷόν τινα δαιμόνιον ἄνδρα ἤκεις. Προσδοκήσης δὲ μηδὲν τοιούτον ὄψεσθαι οἷόν τῳδε ἢ τῳδε παραβαλεῖν, ἀλλ' εἰ τις ἢ Τιτύς ἢ Ὀτος ἢ Ἐφιάλτης, ὑπὲρ ἐκείνου πολὺ φανεῖται σοὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερφυές καὶ τεράστιον· ἐπεὶ τοὺς γὰρ ἄλλους τοσούτων ὑπερφωνούντα εὐρήσεις ὁπόσον ἡ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας καὶ οἱ χοροὶ τοὺς ἐνδιδόντας.

14. Ἐπεὶ δὲ καὶ ῥήτωρ αὐτὸς ἐθέλει γενέσθαι καὶ τοῦτο οὐκ ἂν παρ' ἄλλου ῥῆον μάθοις, ἔπου μόνον, ὃ μέλημα, οἷς ἂν εἴπω καὶ ζήλου πάντα καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἂν ἐπιτάξω χρῆσθαι, ἀκριβῶς μοι παραφύλαττε. Μᾶλλον δὲ ἤδη προχώρει μηδὲν ὀκνήσας μηδὲ πτοηθεῖς, εἰ μὴ προτελεσθῆς ἐκεῖνα τὰ πρὸ τῆς ῥητορικῆς, ὅποσα ἡ ἄλλη προπαιδεῖα τοῖς ἀνοήτοις καὶ ματαίοις μετὰ πολλοῦ καμάτου ὁδοποιεῖ· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν δεήσει. Ἄλλ' ἀνίπτοις ποσὶν — ἡ παροιμία φησὶν — ἔμβαίνει, οὐ μείον ἔξων διὰ τοῦτο, οὐδ' ἂν, τὸ κοινότατον, μηδὲ γράφειν τὰ γράμματα εἰδῆς· ἄλλο γάρ τι παρὰ ταῦτα ὁ ῥήτωρ.

15. Λέξω δὲ πρῶτον μὲν ὅποσα χρὴ αὐτῶν σε ὀκνοῦν ἔχοντα ἵκειν ἐφόδια πρὸς τὴν πορείαν καὶ ὅπως ἐπιστῆσαισθαι, ὥς ἂν τάχιστα διανύσαι δυνηθῇς· ἔπειτα καὐτὸς δὲ μὲν προϊόντι ἐπιδεικνύς κατὰ τὴν ὁδόν, δὲ καὶ παραινῶν, πρὶν ἥλιον δύναι, ῥητορά σε ὑπὲρ τοὺς πάντας ἀποφανῶ ὅλος αὐτὸς εἰμι, ἀναμφιλέκτως τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν λέγειν ἐπιχειρούντων. Κόμιζε τοίνυν τὸ μέγιστον μὲν τὴν ἀμυθίαν, εἴτα θράσος ἐπὶ τούτῳ καὶ τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν αἰδῶ δὲ ἢ ἐπιβύειαν ἢ μετριοτήτα ἢ ἐρύθημα οἷοι ἀπόλιπε· ἀχρεῖα γὰρ καὶ ὑπεναντία τῷ πράγματι

tam vocem emittat, statim agnoscas non esse de nostro genere aliquem, qui terre fructum edimus, sed peregrinum quoddam spectrum, rore pastum vel ambrosia. Ad hunc igitur si accesseris, huic te si tradideris, e vestigio rhetor eris, et conspicuus, et, ut ipse appellat, rex in dicendo sine labore constitueris, quadrigis orationis vehi solitus: assumptum enim te prima statim ista docebit.

12. Potius vero ipse te alloquatur: ridiculum enim fuerit pro eo me rhetore verba facere, malum forte talium tantorumque actorem, ut metus sit ne etiam lapsus alicubi personam herois quam ago conteram. Dicit ergo ad te ita fere, ubi prius quantum adhuc superest comae promiserit, ac venustulum illud atque molle, ut solet, subriserit, ipsam illam Thaida comicam, aut Malthacen, vel Glyceram quandam blanditia vocis imitatus: rusticus enim est virilis ille vultus, nec delicatum amabilemque rhetorem decens.

13. Dicit igitur modeste admodum de se, Numquid te, vir optime, Pythius misit ad me, quem rhetorum vocavit optimum, ut Chærephonti olim se interroganti ostendit quis esset eorum qui tum viverent sapientissimus? Si vero non istud, sed gloria invitatus sponte venis, quum omnes audias supra modum ad nostra percelli, eaque decantare, et stupere, et fascas nobis submittere: statim sane scies ad quam divinum virum veneris. Exspectes vero nihil te eorum visurum, quale huic vel illi queat comparari; sed si quis aut Tityus, aut Otus, aut Ephialtes, supra illos omnino ingens tibi nostrum opus et prodigiosum videbitur: quandoquidem ita superari ceteros meæ magnificentia vocis invenies, quantum a tuba tibias, et apes a cicadis, et a choris illos qui cantum ordiuntur.

14. Quando autem ipse etiam rhetor vis fieri, hoc sane a nemine didiceris facilius; sequere modo, o mea cura, quaecumque dixerō, et æmulare omnia, et leges quibus te uti jussero, accurate mihi observa omnes. Quia potius jam procede, nihil cunctatus, neque perterritus si nondum initiatus sis illis quæ ante rhetoricen altera illa prævia disciplina dementibus et vanis hominibus multo cum labore tanquam viam substernit: nihil enim iis opus erit. Sed illotis pedibus (ait proverbium) ingredi, nihil propter hoc deteriore conditione futurus, etiam si neque communissimum illud scias, scribere literas: aliud enim quid præter illa est rhetor.

15. Dicam vero prius quæ oporteat ipsum te viatici instar ad hoc iter domo afferre et quomodo parasse comestum, ut quam celerrime emetiri illud possis. Tum ipse quoque partim progredienti in via ostendens, partim admonens, ante solem occasum rhetorem te supra omnes efficiam, qualis ipse sum, qui extra controversiam primas et medias et ultimas feram eorum qui audent dicere. Affer igitur quod maximum est, incitiam, deinde confidentiam post hoc, et audaciam atque impudentiam: pudorem vero, aut æquitatem, aut modestiam, aut ruborem domi relinque: inutilia enim et contraria negotio: at clamorem etiam affer

τι· ἀλλὰ καὶ βοῆν ὅτι μεγίστην καὶ μέλος ἀνάσχυτον καὶ βάδισμα ὁδὸν τὸ ἐμόν. Ταῦτα δὲ πάνυ ἀναγκαῖα μόνα καὶ ἔστιν ὅτε ἱκανά. Καὶ ἡ ἐσθὴς δὲ ἔστω εὐάνθης καὶ λευκὴ ἔργον τῆς Ταραντίνης ἐργασίας, ὡς ἀφαίνεσθαι τὸ σῶμα, καὶ ἡ κρηπίς Ἀττικὴ καὶ γυναικεῖα, τὸ πολυσχιδές, ἡ ἐμβάς Σικυωνία πλοῖς τοῖς λευκοῖς ἐπιτρέπουσα, καὶ ἀκολουθοὶ πολλοὶ καὶ βιβλίον αἰεὶ. Ταῦτα μὲν αὐτὸν χρὴ συντελεῖν.

16. Τὰ δ' ἄλλα καθ' ὁδὸν ᾗδ' προϊὼν ὄρα καὶ ἄκουε. Καὶ δὴ σοὶ τοὺς νόμους δίδειμι, οἷς χρώμενόν σε ἡ Ῥητορικὴ γνωρίει καὶ προσήσεται, οὐδὲ ἀποστραφήσεται καὶ σκορακιῇ καθάπερ ἀτέλεστόν τινα καὶ κατὰ σκοπον τῶν ἀπορρήτων. Ἀλλὰ σχήματος μὲν τὸ πρῶτον ἐπιμεληθῆναι χρὴ μάλιστα καὶ εὐμόρφου τῆς ἀναβολῆς, ἔπειτα δὲ πεντεκαίδεκά που ἢ οὐ πλείω γε τῶν εἰκοσιν Ἀττικὰ ὀνόματα ἐκλέξας ποθὲν, καὶ ταῦτα ἀκριβῶς ἐκμελετήσας, πρόχειρα ἐπ' ἀκρας τῆς γλώττης ἔχε, τὸ ἅττα καὶ κᾶτα καὶ μῶν καὶ ἀμυγέτη καὶ λῶστε καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐν ἅπαντι λόγῳ καθάπερ τι ἡδυσμα ἐπίπαττε αὐτῶν· μελέτω δὲ μηδὲν τῶν ἄλλων, εἰ ἀνόμοια τούτοις καὶ ἀσύμφορα καὶ ἀπῶδά· ἡ πορφυρά μόνον ἔστω καλὴ καὶ εὐάνθης, κἂν σισύρα τῶν παλαιῶν τὸ ἱμάτιον ᾗ.

17. Μετὰ δὲ ἀπόρρητα καὶ ξένα ῥήματα καὶ σπαιναίικας εἰρημένα ὑπὸ τῶν παλαι, καὶ ταῦτα ὑμφορήσας ἀποτόξευε προχειριζόμενος πρὸς τοὺς διμολοῦντας· οὗτω γὰρ σε ὁ λέως ὁ πολλὸς ἀποβλέφονται καὶ θαυμαστὸν ὑπολήφονται καὶ τὴν παιδείαν ὑπὲρ αὐτοὺς, εἰ ἀποστλεγγίσασθαι μὲν τὸ ἀποξυσθαι λέγοι τις, τὸ δὲ ἥλιω θέρεσθαι εἰληθερεῖσθαι, τὸν ἀραβῶνα δὲ προνόμιον, τὸν ὄρθρον δὲ ἀροκνεφές. Ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ποιεῖ καινὰ καὶ ἀλλόκοτα ὀνόματα καὶ νομοθετεῖ τὸν μὲν ἐρμηνεύσαι δεινὸν εὐλεῖν καλεῖν, τὸν συντετὸν σοφόνουν, τὸν ὀρηκτὴν δὲ χειρόσοφον. Ἄν σοιοικίσης δὲ ἡ βαρβαρίσις, ἐν ἔστω φάρμακον ἢ ἀναίσχυντία, καὶ πρόχειρον εὐθὺς ὄνομα οὔτε ὄντος τινὸς οὔτε γενομένου ποτὲ ποιητοῦ ἢ συγγραφέως, ὃς οὕτω λέγειν ἔδοκίμαζε σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀπηκριβωμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀναγίνωσκε τὰ παλαιὰ μὲν μὴ σύ γε, μηδὲ εἰ τι ὁ λῆρος Ἰσοκράτης ἢ ὁ χαρίτων ἄμιορος Δημοσθένης ἢ ὁ ψυχρὸς Πλάτων, ἀλλὰ τοὺς τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν λόγους καὶ ὅς φασὶ ταύτας μελέτας, ὡς ἔχης ἀπ' ἐκείνων ἐπισιτιστάμενος ἐν καιρῷ καταχρήσασθαι καθάπερ ἐκ ταμείου προαιρῶν.

18. Ἐπειδὴν δὲ καὶ δέη λέγειν καὶ οἱ παρόντες υποβάλλωσι τινὰς υποθέσεις καὶ ἀφορμὰς τῶν λόγων, ἅπαντα μὲν ὅσα ἂν ᾗ δυσχερῆ, εὐχερῆ λεγέσθω καὶ ἐκπαυλιζέσθω ὡς οὐδὲν ὁλως ἀνδρώδεις αὐτῶν ἐλομένων· ἐλομένων δὲ μηδὲν μελλήσας λέγε ὅτι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλώτταν ἔλθῃ, μηδὲν ἐκείνων ἐπιμεληθεὶς, ὡς τὸ πρῶτον, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι πρῶτον, ἔρσεις ἐν καιρῷ προσήκοντι καὶ τὸ δεύτερον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ τρίτον μετ' ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐμπεσὼν πρῶτον λεγέσθω, καὶ ἢν οὕτω τύχη, περὶ τῇ μετώπῃ μὲν ἡ κνημὶς,

quammaximum, et modulationem impudentem, incessumque qualis est meus. Hæc vero omnino necessaria sunt, sola, interdum plane sufficiunt. Vestis autem sit florida et candida, de Tarentino textrino, ut corpus perluceat; crepida Attica et muliebris, scissilis illa; calceus Sicyonius, qui in albis coactilibus magis deceat. Sint etiam pedissequi multi, et semper liber. Et hæc ipsum te conferre oportet.

16. Reliqua in via jam inter progrediendum vide atque audi. Nimirum leges tibi explico, quibus utentem agnoscat te Rhetorice atque admittet, neque aversabitur et jubebit facessere, tanquam non initiatum et mysteriorum exploratorem. Sed primo maxima habitus cura habenda est, et decentis amictus: deinde quindecim ferme, non plura certe viginti, Attica nomina undecumque collecta, eaque diligenti meditatione comprehensa, in promptu et extrema lingua habeto, illud ἅττα, et κᾶτα, et μῶν, et ἀμυγέτη, et λῶστε, et similia, et in unaquaque oratione tanquam condimentum illorum quoddam asperge: reliquorum vero nulla cura sit, si dissimilia his, et ex alia quasi tribu sint et absona: purpura modo pulchra sit et florida, licet crassa de pellibus penula sit ipsum vestimentum.

17. Postea abstrusa sunt et peregrina verba, et rarentur a veteribus dicta: atque hæc collecta in promptu habe, ut jaculari possis in eos qui tecum loquuntur: ita enim vulgus te respicient atque admirandum hominem putabunt, cujus suum supra captum sit eruditio, si ἀποστλεγγίσασθαι quis dicat pro destringi, et pro sole uli εἰληθερεῖσθαι, et arrhabonem nomines προνόμιον, et diluculum ἀροκνεφές. Interdum vero et ipse fingas nova et prodigiosa nomina, præcipientes vocari eum qui eloquendo valet, εὐλεῖν, et prudentem σοφόνουν, saltatorem vero χειρόσοφον. Si vero vel in jungendis verbis peccaveris, vel barbara singula protuleris, unum sit remedium, impudentia, atque in promptu statim nomen alicujus qui neque sit neque fuerit unquam poetæ, vel solutæ orationis scriptoris, qui ita dicendum probaverit, vir doctus et linguæ ad summam accurationem peritus. Verum leges etiam non tu quidem vetera, neque si quid nugator ille Isocrates, aut expers Gratiarum Demosthenes, aut frigidus Plato scripsere: sed libros paulo ante nostram ætatem editos, et istas quas declamationes vocant, ut commeatu ab iis instructus, habeas quo in tempore abutaris, atque inde tanquam e penu depromas.

18. Si vero etiam dicendum sit, et argumenta quedam præsentibus subjecerint atque dicendi materiam; quæcumque difficilia sunt, facilia dicantur, et contemnuntur, quasi virile omnino nihil ipsi elegerint: verum quando elegere, tu nihil cunctatus dicito quodcumque tandem verbum intemptivum in linguam venerit, nihil curans ista, ut primum, sicut nempe primum est, suo tempore dicas et secundum post hoc, et post illud tertium: sed quod subierit primum, primum dicatur; ac si ita usu veniat, fronti ocrea circumdatur,

περὶ τῇ κνήμῃ δὲ ἡ κόρυς. Πλὴν ἄλλ' ἐπείγει καὶ σύνειρε καὶ μὴ σιώπα μόνον. Κἂν περὶ ὕβριστοῦ τινος ἡ μοιχοῦ λέγῃς Ἀθήνησι, τὰ ἐν Ἰνδοῖς καὶ Ἐκβατάνοις λεγέσθω. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ Μαραθὼν καὶ ὁ Κυναίγειρος, ὧν οὐκ ἐν τῷ ἄνευ γένοιτο. Καὶ αἰεὶ ὁ Ἄθως πλείσθω καὶ ὁ Ἑλλήσποντος πεζεύεσθω καὶ ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν Μηδικῶν βελῶν σκεπέσθω καὶ Ξέρξης φευγέτω καὶ ὁ Λεωνίδας θαυμαζέσθω καὶ τὰ Ὀθρυάδου γράμματα ἀναγιγνωσκέσθω, καὶ ἡ Σαλαμίς καὶ τὸ Ἄρτεμίσιον καὶ αἱ Πλαταιαὶ πολλὰ ταῦτα καὶ πυκνὰ, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα ὀνόματα ἐπιπολαζέτω καὶ ἐπανθείτω, καὶ συνεχὲς τὸ ἄττα καὶ τὸ δῆπουθεν, κἂν μὴδὲν αὐτῶν δέη· καλὰ γάρ ἐστι καὶ εἰκὴ λεγόμενα.

19. Ἦν δέ ποτε καὶ ἄσαι καιρὸς εἶναι δοκῇ, πάντα σοι ἀδέσθω καὶ μέλος γιγνέσθω. Κἂν ποτε ἀπορήσης πράγματος ὀφειοῦ, τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστάς ὀνομάσας ἔμμελως πεπληρωκέναι οἴου τὴν ἁρμονίαν. Τὸ δὲ οἶμοι τῶν κακῶν πολλάκις, καὶ ὁ μῆρὸς πατασέσθω, καὶ λαρύγγιζε καὶ ἐπιχρέμπτου τοῖς λεγομένοις καὶ βράδιζε μεταφέρων τὴν πυγὴν. Καὶ ἢ μὲν σε μὴ ἐπαινώσιν, ἀγανάκτη καὶ λοιδοροῦ αὐτοῖς· ἢ δὲ ὀρθοὶ ἐστήκωσιν ὑπὸ τῆς αἰσχύνης ἡδὴ πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἑτοιμοὶ, καθέζεσθαι κέλευε, καὶ ὁλος τυραννίς τὸ πρᾶγμα ἔστω.

20. Ὅπως δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν λόγων θαυμάζωσιν, ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀρξάμενος ἢ καὶ νῆ Δία ἀπὸ τῶν Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας γάμων, ἢν δοκῇ, καταβίβαζε τὸν λόγον ἐπὶ τὰ νῦν καθεστῶτα· οἱ μὲν γὰρ συνιέντες ὀλίγοι, καὶ μάλιστα μὲν σιωπῇσονται ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ἢν δὲ καὶ λέγωσί τι, ὑπὸ φόβου αὐτὸ δόξουσι ὀρᾶν· οἱ πολλοὶ δὲ τὸ σχῆμα καὶ φωνὴν καὶ βράδισμα καὶ περίπατον καὶ μέλος καὶ κρηπίδα καὶ τὸ ἄττα σου ἐκεῖνο τεθήπαισι καὶ τὸν ἰδρωτὰ ὀρῶντες καὶ τὸ ἄσθμα οὐκ ἔχουσιν ὅπως ἀπιστήσουσι μὴ οὐχὶ πάνδεινόν τινα ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιστὴν εἶναι σε. Ἄλλως τε καὶ τὸ ταχὺ τοῦτο οὐ μικρὰν ἔχει τὴν ἀπολογίαν καὶ θαῦμα παρὰ τοῖς πολλοῖς· ὥστε ὅρα μὴ ποτε γράψῃς ἢ σκεψάμενος παρελθῇς, ἐλεγχῶς γὰρ σαφὲς ταῦτά γε.

21. Οἱ φίλοι δὲ πηδάτωσαν αἰεὶ καὶ μισθὸν τῶν δειπνῶν ἀποτινέτωσαν, εἰ ποτε αἰσθινότῳ σε καταπεσούμενον, χεῖρα ὀρέγοντες καὶ παρέχοντες εὐρεῖν τὸ λεγθῆσόμενον ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν ἐπαινῶν διαλείμμασι· καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦδε μελέτω σοι τὸν χορὸν ἔχειν οἰκεῖον καὶ συνάδοντα. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν τοῖς λόγοις. Μετὰ ταῦτα δὲ προϊόντα σε δορυφορεῖτωσαν ἐγκεκαλυμμένον αὐτὸν καὶ περὶ ὧν ἔφης μεταξὺ διαλαμβάνοντα. Καὶ ἢν τις ἐντύχῃ, θαυμάσια περὶ σαυτοῦ λέγε καὶ ὑπερπαίνει καὶ ἐπαχθὲς γίγνου αὐτῷ· τί γὰρ ὁ Παιανιεὺς πρὸς ἐμέ; καὶ, Πρὸς ἓνα ἴσως μοι τῶν παλαιῶν ὁ ἀγών· καὶ τὰ τοιαῦτα.

22. Ὁ δὲ μέγιστον καὶ πρὸς τὸ εὐδοχιμεῖν ἀναγκαϊότατον ὀλίγου δεῖν παραλείπειν, ἀπάντων καταγέλα τῶν λεγόντων· καὶ ἢν μὲν τις καλῶς εἴπῃ, ἄλλοτρια καὶ οὐχ ἑαυτοῦ δεικνύειν δοκεῖτω· ἢν δὲ μετρίως ἐνεχθῇ,

et galea cruri. Verum insta, et verba continua, et modo ne tace. Et si de stupratore aliquo aut adultero dicas Athenis, quæ apud Indos aguntur et Ecbatanis, dicantur. Præter omnia vero Marathon et Cynægirus, sine quibus nihil fiat: et semper navigetur Athos, et pedibus transeat Hellepontus, tegaturque sol a sagittis Persicis, et fugiat Xerxes, et Leonidas in admiratione sit, et legantur sanguinea Othryadis literæ, et audiantur Salamis, et Artemisium, ac Platææ, multa hæc et crebra: tum omnibus pauca illa nomina in summo innatent et florum instar præniteant; perpetuumque sit illud ἄττα, atque δῆπουθεν, licet nusquam illis sit opus: pulchra enim sunt, etiam quum dicuntur temere.

19. Si vero aliquando etiam cantandi tempus esse videatur, contentur omnia et fiant cantilena. Et si quando non habeas quod cantari aptum sit, appellandis flexa in cantum voce iudicibus impletam tibi harmoniam existima. Atque illud, Hei malorum! frequens esto, et percutiatur femur; tum modulanti gutture pronuncia, et screatu verba distingue, et inter agendum fluctuante podice ingredi. Et si te non laudent, indignator illis et maledicito; sin per pudorem surrexerint, ad abeundum jam parati, assidere illos jubeto, atque in universum, regnum tu exerceto.

20. Ut vero copiam quoque in te admirentur rerum dicendarum, ab Iliacis inde temporibus facto initio, aut, per Jovem, a Deucalionis et Pyrrhae nuptiis, si videatur, ad illum qui nunc est status rerum orationem deducito. Nam qui intelligunt, pauci; iique maximam partem bonitate quadam reticebunt: si quid vero dicant etiam, per invidiam videbuntur facere. Sed vulgus habitum, et vocem, et incessum, et inambulationem, et cantillationem, et crepidam, et illud tuum ἄττα admirantur, ac viso sudore tuo atque anhelatione, non possunt non credere, formidandum te in dicendo certatorem esse. Inprimis vero etiam illa extemporalitas excusationem non parvam præstat, atque apud populum admirationem. Itaque vide ne unquam scribas, aut post aliquam meditationem ad dicendum prodeas: in ista enim aperte deprehendaris.

21. Amici autem semper plaudant pedibus, et mercedem solvant cænarum, si quando labare te sentiant, præbentes manum, et inter moras laudationum inveniendi quid dicas occasionem suppeditantes: nam illud quoque tibi curæ sit, chorum tibi tuum uti habeas qui concinat. Hæc quidem observanda tibi in ipsis orationibus. Post ea vero prodeantem te deducant, suo tectum satellitio, et de his quæ dixisti disputantem. Et si quis forte fiat obviam, admiranda de te dicito, et supra modum te ipse lauda, ut gravis ei sis: Quid enim ad me ille Pæaniensis? et, Ad unum forte veterum mihi certamen est; et id genus alia.

22. Quod autem maximum et ad famam parandam inprimis necessarium, pene prætermiseram: quicumque dicunt, eos deride: et si quis bene dixerit, aliena, non sua, proferre videatur; si feratur mediocriter, reprehensione di-

πάντα ἔστω ἐπιλήψιμα. Καὶ ἐν ταῖς ἀχροάσεσι μετὰ πάντας εἰσιέναι χρή, ἐπίσημον γάρ· καὶ σωπησάντων ἀπάντων ξένον τινὰ ἔπαινον ἐπειπεῖν τὰς ἀκοὰς τῶν παρόντων ἐπιστρέφοντα καὶ ἐνοχλήσοντα, ὡς ναυτιᾶν ἄπαντας ἐπὶ τῷ φορτικῷ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπιφράττεσθαι τὰ ὅσα. Καὶ ἐπισείσης δὲ μὴ πολλάκις τὴν χεῖρα, εὐτελὲς γάρ, μὴ δὲ ἀναστής, πλὴν ἅπαξ γε ἡ δις τὸ πλεῖστον· ὑπομειδία δὲ τὰ πολλὰ καὶ δῆλος γίγνου μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς λεγομένοις. Ἀμφιλαφεῖς δὲ αἱ ἀπορμαὶ τῶν μέμψεων τοῖς συκοφαντικοῖς τὰ ὅσα. Τὰ δ' ἄλλα χρή θαρρεῖν· ἡ τολμα γάρ καὶ ἀναισχυντία καὶ ψεύδος πρόχειρον καὶ ὄρκος ἐπ' ἄρκους αἰ τοῖς χεῖλεσι καὶ φθόνος πρὸς ἄπαντας καὶ μίσος καὶ βλασφημία καὶ διαβολὰι πιθανά. Ταῦτά σε αἰοῖδιμον ἐν βραχεὶ καὶ περιβλεπτον ἀποφανεῖ. Τοιαῦτα μὲν τὰ φανερά καὶ τὰ ἔξω.

23. Ἰδίᾳ δὲ πάντα πράγματα ποιεῖν σοι δεδοχθω, कुदुयेन मेषुक्षेपथा लाग्येयेन मुचिखेयेन ἢ αὐχεῖν γε, कान् μὴ ποιῆς, καὶ πρὸς ἄπαντας λέγειν καὶ γραμματῖα ἐπιδεικνύειν ὑπὸ γυναικῶν ὅθην γραφέντα· καλὸς γάρ εἶναι θέλει καὶ σοὶ μελέτω ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεσθαι δοκεῖν· ἐς τὴν ῥητορικὴν γάρ καὶ τοῦτο ἀνοίσουσιν οἱ πολλοί, ὡς διὰ τοῦτό σου καὶ ἄχρι τῆς γυναικωνίτιδος εὐδοκιμοῦντος· καὶ τὸ δεῖνα δὲ, μὴ αἰδεσθῆς, εἰ καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ ἐρᾶσθαι δοκοῖς, καὶ ταῦτα γενειήτης ἢ καὶ νῆ Δία φαλακρὸς ἤδη ὢν. Ἄλλ' ἔστωσαν οἱ καὶ ἐπὶ τούτῳ συνόντες· ἦν δὲ μὴ ὦσιν, οἱ οἰκέται ἱκανοί. Πολλὰ γάρ καὶ ἐκ τοῦ τοιοῦτου πρὸς τὴν ῥητορικὴν χρήσιμα παραγίγνεται· πλείων ἢ ἀναισχυντία καὶ θράσος. Ὅρξας ὡς λαλίστεράαι αἱ γυναῖκες καὶ λοιδοροῦνται περιττῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἀνδρας· εἰ δὴ τὰ ὅμοια πάσχοις, διοίσεις τῶν ἄλλων. Καὶ μὴν καὶ πιττοῦσθαι χρή μάλιστα μὲν τὰ πάντα, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἐκείνα. Καὶ αὐτὸ δέ σοι τὸ στόμα πρὸς ἄπαντα ὁμοίως κεχρηνέτω, καὶ ἡ γλῶττα ὑπηρετεῖτω καὶ πρὸς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅπσα ἂν δύνῃται· δύναται δὲ οὐ σολοικίζειν μόνον καὶ βαρβαρίζειν οὐδὲ ληρεῖν ἢ ἐπιπορκεῖν ἢ λοιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλειν καὶ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ τι ἄλλο ὑποτελεῖν, καὶ μάλιστα ἦν πρὸς οὗτω πολλοὺς τοὺς ἔρωτας μὴ διαρκέσης· πάντα αὐτῇ γε ἐπιστάσθω καὶ γονιμωτέρα γιγνέσθω καὶ μὴδὲν ἀποστρεφέσθω.

24. Ἦν ταῦτα, ὦ παῖ, καλῶς ἐκμάθης — δύνασαι δέ· οὐδὲν γάρ ἐν αὐτοῖς βαρὺ — θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι οὐκ ἐς μακράν σε ἄριστον ῥήτορα καὶ ἡμῖν ὅμοιον ἀποτελεσθήσεσθαι. Τὸ μετὰ τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὲ χρή λέγειν ὅσα ἐν βραχεὶ παρέσται σοι τάχα παρὰ τῆς Ῥητορικῆς. Ὅρξας ἐμὲ, ὅς πατρός μὲν ἀφανοῦς καὶ οὐδὲ καθαρῶς ἐλευθέρου ἐγενόμην ὑπὲρ Ξοῖν καὶ Θμοῦν δεδουλευκός, μητρὸς δὲ ἀκεστρίας, ἐπ' ἀμφοδίου τινός. Αὐτὸς δὲ τὴν ὥραν οὐ παντάπασιν ἀδόκιμος εἶναι δοξας τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ φιλῷ τῷ τρέφεσθαι συνῆν τινα καχοδαίμονι καὶ γλίσχρῳ ἑραστῇ, ἐπεὶ δὲ τὴν δόδον ταύτην ῥάστην ὤσαν κατείδον καὶ διακπαίσας ἐπὶ τῷ

gna sint omnia. In recitationibus ultimus omnium ingredere; facit enim te conspicuum: et tacentibus omnibus, peregrinam quadam laudationem subjicere memento, quæ aures præsentium advertat et offendat, ut nauseent omnes ad verborum insolentiam, et aures obturent. Neque vero manum sæpe ad laudandum moveas, vile enim id est; neu assurgas, nisi semel forte aut his ad summum: subride autem frequenter, et ostende non placere tibi quæ dicuntur. Opportunæ sunt autem ad reprehendum occasiones apud eos, qui pronas calumniis aures habent. Ceterum confidendum est: audacia enim, et impudentia, et mendacium in promptu, et jusjurandum in extremis semper labiis, et invidia contra omnes, et odium, et maledicentia, et calumniæ probabiles. Hæc celebrem te brevi et conspicuum facient. Atque talia sunt quæ extra sunt et apparent.

23. In privato autem facinora omnia committere tibi decretum sit, aleatorem esse, inebriari, libidinari, mœchari, aut gloriari certe, si non feceris, idque apud omnes dicere, et literulas ostendere a mulieribus scilicet scriptas. Etenim pulcher esse velle debes, et hoc agere ut mulieres studioso videantur te sectari: nam hoc quoque ad rhetoricen vulgo referent, quasi ea causa in ipsa gynæconitide gratiosus sis. Verum nec illud tibi pudori sit, si a viris quoque diversæ rei causa amari videare, idque barbatus quum sis, aut, ita me Jupiter, jam calvus. Sed sint qui etiam hac ipsa causa semper tecum sint: si vero non sint, eervi sufficient. Multa enim ex hac etiam re commoda facultati dicendi utilia accedunt: major erit impudentia atque audacia. Viden' ut loquaciores sint mulieres, et abunde maledicant ac supra viros? si ergo idem quod illæ patiaris, præcelles reliquis. Verum etiam pice velli oportet maxime sane per omnia; si vero minus, omnino quidem illis partibus. Ipsum vero os tibi ad omnia liet pariter, et ministret lingua quum ad sermones, tum ad alia quæcumque poterit: potest autem non solæcismos tantum committere aut barbarismos, neque nugari solum, aut pejerare, aut maledicere, aut calumniari ac mentiri; sed noctu aliud quoque subire ministerium, inprimis ad multos adeo amores si non sufficiat. Omnia quidem illa norit, et genitalior fiat, neu quicquam aversetur.

24. Hæc si, puer, diligenter edidiceris (potes vero; neque enim quicquam est in illis difficile), confidenter tibi polliceor, non longo interjecto tempore optimum te rhetora et nobis similem redditum iri. Quod sequitur, non opus est uti ego dicam, quot brevi bona a Rhetorice tibi affutura sint. Vides enim me, qui ignobili patre natus sim, et ne pure quidem libero, ut qui ultra Xoin et Thmuin servierit, matre autem sarcinatrice, in bivio quodam. Ipse autem, qui forma viderer esse non omnino contemnenda, primo solum alimentorum pretio fui cum amatore misero atque avaro: quum vero viderem hanc viam esse facillimam, per eamque prorumpens in summo jam essem (erant mihi enim,

ἄκρω ἐγενόμην — ὑπῆρχε γάρ μοι, ὦ φίλη Ἀδράστεια, πάντα ἐκεῖνα ἃ προεῖπον ἐφόδια, τὸ θράσος, ἡ ἀμαθία, ἡ ἀναισχυντία — πρῶτον μὲν οὐκέτι Ποσεινὸς ὀνομάζουμαι, ἀλλ' ἤδη τοῖς Διὸς καὶ Ἀθήδας παισὶν ὀμῶνυμος γεγέννημαι· ἔπειτα δὲ γρατὶ συνοικήσας τὸ πρῶτον μὲν ἐγαστριζόμενῃ πρὸς αὐτῆς ἔρῃν προσποιούμενος γυναικὸς ἐβδομηκοντούτιδος τέτταρας ἐτι λοιποὺς δδόντας ἐχούσης, χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδεμένους. Πλὴν ἀλλὰ γε διὰ τὴν πενίαν ὑφιστάμην τὸν ἄθλον καὶ τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα τὰ ἐκ τῆς σοροῦ φιλήματα ὑπερῆδιστά μοι ἐποίει ὁ λιμός. Εἶτα ὀλίγου δεῖν κληρονόμος ὢν εἶχεν ἀπάντων κατέστην, εἰ μὴ κατάρατός τις οἰκέτης ἐμήνυσεν ὥς φάρμακον εἶναι ἐπ' αὐτὴν ἐωνημένους.

25. Ἐξωσθείς δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ὁμῶς οὐδὲ τότε ἡπόρησα τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ρήτωρ δοκῶ καὶ ταῖς δίκαις ἐξετάζομαι προδιδοὺς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς δικαστὰς τοῖς ἀνόητοις καθυπισχνούμενος, καὶ ἡτῶμαι μὲν τὰ πλεῖστα, οἱ φοίνικες δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ καὶ ἑστεφανωμένοι· τούτοις γὰρ ἐπὶ τοὺς δυστυχεῖς χρῶμαι τοῖς δελέασιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μισεῖσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἐπίσημον εἶναι με ἐπὶ τῇ μοχθηρίᾳ τοῦ τρόπου καὶ πολλὸ πρότερον τῶν λόγων καὶ τὸ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ τοῦτον ἐκείνον τὸν ἀχρότατον ἐν πάσῃ κακίᾳ λεγόμενον, οὐ μικρὸν εἶναι μοι δοκεῖ. Ταῦτά σοι παραινῶ, νῆ τὴν πάνδημον, πολὺ πρότερον ἐμαυτῷ παραινέσας καὶ χάριν ἐμαυτῷ οὐ μικρὰν ἐπισπασάμενος.

26. Εἴεν ὁ μὲν γεννάδας εἰπὼν ταῦτα πεπαύσεται· σὺ δὲ ἦν πεισθῆς τοῖς εἰρημένους, καὶ δὴ παρῆναι νόμιζε οἵπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπόθεις ἐλθεῖν, καὶ οὐδέν σε κωλύσει ἐπόμενον τοῖς νόμοις ἐν τε τοῖς δικαστηρίοις κρατεῖν καὶ ἐν τοῖς πλήθεσιν εὐδοχιμεῖν καὶ ἐπέραστον εἶναι καὶ γαρμεῖν οὐ γραῦν τινα τῶν κωμικῶν, καθάπερ ὁ νομοθέτης καὶ διδάσκαλος, ἀλλὰ καλλίστην γυναικα τὴν Ῥητορικὴν, ὡς τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκεῖνο πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνοντα φέρεσθαι σοὶ μᾶλλον πρέπειν περὶ σεαυτοῦ εἰπεῖν ἢ ἐκεῖνῳ περὶ τοῦ Διός· ἐγὼ δὲ — ἀγεννῆς γὰρ καὶ δειλὸς εἰμι — ἐκστήσομαι τῆς δδοῦ ὁμῶν καὶ παύσομαι τῇ ρητορικῇ ἐπιπολάζων, ἀσύμβολος ὢν πρὸς αὐτὴν τὰ ὑμέτερα· μᾶλλον δὲ ἤδη πέπαυμαι. Ὅστε ἀκονιτὶ ἀνακηρύττεσθε καὶ θαυμάζεσθε μόνον τοῦτο μεμνημένοι, ὅτι μὴ τῷ τάχει ἡμῶν κεκρατήκατε ὡκύτεροι φανέντες, ἀλλὰ τῷ βράστην καὶ πρᾶγῃ τραπέσθαι τὴν ὁδόν.

LII.

ΦΙΛΟΨΕΥΔΗΣ ἢ ΑΠΙΣΤΩΝ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Ἐχεις μοι, ὦ Φιλόκληις, εἰπεῖν εἰ ποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ὁ τοὺς πολλοὺς εἰς ἐπιθυμίαν τοῦ ψεῦδεσθαι προάγειται, ὥς αὐτοὺς τε χάριεν μηδὲν ὑγιὲς λέγοντας καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα διειοῦσι μάλιστα προσέχεν τὸν νοῦν;

cara Adrastea! praesidia illa quae modo dicebam omnia, confidentia, inscitia, impudentia), primo quidem non amplius Pothinus nominor, sed jam Jovis et Ledaë pueris cognominis factus sum: deinde adjunxi me ad anum mulierem, a qua primum laute alebar, amare dum simulo mulierem septuagenariam, dentes adhuc quattuor habentem reliquos, auro revinctos et ipsos. Verumtamen paupertatis causa laborem sustinui, quum frigida illa de capulo oscula suavissima mihi fames redderet. Deinde parum aberat quin heres constitutus essem quae habebat omnium, nisi servus execrabilis indicasset venenum a me, quod illi darem, esse entum.

25. Praeceptis igitur ejectus, necessariis tamen ne sic quidem carui: sed et rhetor esse videor, et in judiciis versor, praevareicans saepe, et iudicium corruptionem insipientibus pollicens. Et plerumque causa equidem cado: sed palmae tamen in janua virides et coronis cinctae; illis enim ad infelices excis utor. Sed id ipsum quoque, quod odio sum omnibus, et quod insignis sum ob morum perversitatem, et quod multo prius quam ob orationis facultatem ideo monstror digito, quia princeps ipse in omni malitia dicor, non parvum mihi quidem videtur. Haec tibi, ita me popularis Venus! praecipio, quae multo prius ipse mihi praecipere, ea-que ratione gratiam mihi non parvam conciliavi.

26. Sint ista satis! generosus ille post haec dicta tacebit. Tu vero si dictis ab illo moveare, jam adesse te puta quorsum venire initio desiderabas; neque quicquam te prohibebit quominus legibus illis obsecutus tum in judiciis vin cas, tum bene audias apud multitudinem, et amabilis sis, ducasque non anum quandam de comicarum illo genere, ut tuus legislator et magister, sed mulierem pulcherrimam Rhetoricen, adeo ut Platonis illud, volucris curru vectum ferri, de te potius deceat dicere te, quam ipsum de Jove hoc dicere decuit. Ego vero (ignavus enim et timidus sum) de via vobis decedam, et desinam ob Rhetoricen spectari, qui nihil ad eam conferam vestri illius modi: vel potius jam desii. Itaque sine pulvere pradicandos vos atque admirandos praebete, illud solum recordati sitis, non celeritate vos vestra vicisse, qui velociores iudicati sitis, verum quod facillimam et declivem viam estis ingressi.

LII.

PHILOPSEUDES sive INCREDULUS.

1. TYCHIADES. Potesne mihi, Philocles, dicere, quid sit tandem illud quod ad mentiendi libidinem plerosque allicit, ut et ipsi gaudeant quum nihil sani dicunt, et narrantibus talia animum maxime attendant?

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Πολλά, ὦ Τυχιάδῃ, ἐστὶν ἂ τοὺς ἀνθρώπους ἐνίοις ἀναγκάζει τὰ ψευδῇ λέγειν ἐς τὸ χρησίμῳ ἀποβλέποντας.

ΤΥΧ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα, φασίν, οὐδὲ περὶ τούτων ἡρόμην ὅποσοι τῆς χρείας ἕνεκα ψεύδονται. Συγγνώμης τοιγαροῦν οὗτοί γε μᾶλλον καὶ ἐπαίνου τινὲς αὐτῶν ἄξιοι, ὅποσοι ἢ πολεμίους ἐξηπάτησαν ἢ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῷ τοιοῦτῳ φαρμάκῳ ἐχρήσαντο ἐν τοῖς δεινοῖς, οἷα πολλὰ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐποίησε τὴν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρνύμενος καὶ τὸν νόστον τῶν ἐταίρων. Ἀλλὰ περὶ ἐκείνων, ὦ ἀρίστε, φημί οἱ αὐτὸ ἀνευ τῆς χρείας τὸ ψεῦδος περὶ πολλοῦ τῆς ἀληθείας τίθενται ἠδόμενοι τῷ πράγματι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἀναγκαίᾳ. Τούτους οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ τοῦτο ποιοῦσιν.

2. **ΦΙΛ.** Ἡ που κατανεύοντος ἤδη τινὰς τοιούτους, οἷς ἔμφυτος ἔρωσ οὗτός ἐστι πρὸς τὸ ψεῦδος;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα πολλοὶ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι.

ΦΙΛ. Τί δ' οὖν ἄλλο ἢ ἀνοίαν χρὴ αἰτίαν εἶναι αὐτοῖς φάναι τοῦ μὴ ἀληθῆ λέγειν, εἰ γε τὸ χεῖριστον ἀντὶ τοῦ βελτίστου προαῖρουνται;

ΤΥΧ. Οὐδὲν τοῦτο· ἐπεὶ πολλοὺς ἂν ἐγὼ σοι δείξαιμι συνετοὺς τᾶλλα καὶ τὴν γνῶμην θαυμαστοῦς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐλαχίστοτα τούτῳ τῷ κακῷ καὶ φιλοψευδεῖς ὄντας, ὡς ἀνίσταί με, εἰ τοιούτοι ἀνδρες ἀρίστοι τὰ πάντα θυμῷ χαίρουσιν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἐντυχάζοντας ἐξαπατῶντες· ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς παλαιούς πρὸ ἐμοῦ σὲ χρὴ εἰδέναι, τὸν Ἡρόδοτον καὶ Κτησίαν τὸν Κνίδιον καὶ πρὸ τούτων τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ὀμηρον αὐτὸν, αἰοδίμους ἀνδρας, ἐγγράφῳ τῷ ψεύσματι κεχρημένους, ὡς μὴ μόνον ἐξαπατᾶν τοὺς τότε ἀκούοντας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μέγρι ἡμῶν διακνεῖσθαι τὸ ψεῦδος ἐκ διαδοχῆς ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις φυλαττόμενον. Ἐμοὶ γοῦν πολλὰκις αἰδεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἐπεισιν, ὅπῃ Οὐρανοῦ τομὴν καὶ Προμηθέως δεσμὰ διηγῶνται καὶ Γιγάντων ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἐν Ἄδου πᾶσαν τραγωδίαν, καὶ ὡς δι' ἔρωτα ὁ Ζεὺς ταῦρος ἢ κύκνος ἐγένετο καὶ ὡς ἐκ γυναικὸς τις ἐς ὄρνενον ἢ ἐς ἄρκτον μετέπεσεν, ἔτι Πηγᾶσους καὶ Χιμαίρας καὶ Γοργόνας καὶ Κύκλωπας καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάννυ ἀλλόκοτα καὶ τεράστια μυθία παιδῶν ψυχὰς κηλεῖν δυνάμενα ἔτι τὴν Μορμῶν καὶ τὴν Λάμιαν δεδιότων.

3. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἴσως μέτρια, τὸ δὲ καὶ πόλεις ἤδη καὶ ἔθνη πολλὰ κοινῇ δημοσίᾳ ψεύδεσθαι πῶς οὐ γελοῖον; εἰ Κρήτες μὲν τοῦ Διὸς τάφον δεικνύοντες οὐκ αἰσχύνονται, Ἀθηναῖοι δὲ τὸν Ἐριχθόνιον ἐκ τῆς γῆς ἀναδοθῆναι φασὶ καὶ τοὺς πρῶτους ἀνθρώπους ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναφῆναι καθάπερ τὰ λάχανα, πολὺ σεμνότερον οὗτοι τῶν Θηβαίων, οἱ ἐξ ὅπως ὁδόντων Σπαρτοὺς τινὰς ἀναβεβλαστηκέναι διηγῶνται. Ὅς δ' ἂν οὖν ταῦτα καταγέλαστα ὄντα μὴ οἴηται ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ἐμφορῶνς ἂν ἐξετάζων ταῦτα Κοροΐβου τινὸς ἢ Μαργίτου νομίζοι τὸ πείθεσθαι ἢ Τριπτόλεμον ἔλασαι διὰ τοῦ ἀέρος ἐπὶ δρακόντων ὑποπτερύων

PHILOCLES. Multa sunt, Tychiade, quæ cogant homines quosdam mendacia dicere, utilitatis suæ respectu.

TYCH. Nihil hæc ad rem, neque de his ego rogabam, quotquot usus alicujus causa mentiuntur. Etenim venia hi potius, quidam eorum etiam laude digni sunt, qui vel hostes decipere, vel ad salutem tali remedio in malis usi sunt, qualia etiam Ulysses multa fecit, dum vel suam vitam redimeret, vel redditum sociorum. Verum de illis dico, vir optime, qui ipsum præter necessitatem mendacium longe veritati præponunt, eaque re delectantur, et nulla causa necessaria in ea versantur. De his scire velim ego, cui bono hoc faciant.

2. **PHIL.** Numquid jam cognovisti tales quosdam, quibus insitus sit hic amor mendacii?

TYCH. Et plurimi quidem sunt tales.

PHIL. Quid ergo aliud causæ illis esse, quam amentiam, dicendum est, quod verum non dicant, quando quod pessimum est pro optimo eligunt?

TYCH. Hoc nihil est; quandoquidem plurimos ego tibi ostenderim, prudentes alioquin et admirabili sapientia, nescio quomodo illo malo captos et mendaciorum studiosos, adeo ut male me habeat, si tales viri, optimi reliqua omnia, tamen gaudent seque et illos quibuscum sunt decipere. Illos enim antiquos prius, quam ego, tu noveris oportet, Herodotum, et Ctesiam Cnidium, et ante hos, poetas, Homerumque adeo ipsum, viros celeberrimos, scripto usos mendacio, adeo ut non modo qui tum erant auditores suos deceiverint, sed ad nos etiam mendacium successione quadam verbis versibusque pulcherrimis commendatum pervenerit. Me quidem sæpe subit illorum vicem pudere, quum Cæli castrationem, et vincula Promethei enarrant, et seditionem Gigantum, et totam apud inferos tragediam, et ut propter amorem Jupiter sit taurus vel cycnus factus, et ut ex muliere in avem aliqua aut in ursam mutata sit: ad hæc Pegasos, et Chimæras, et Gorgones, et Cyclopes, et quæ sunt ex eo genere, absurdæ omnino et portentosæ fabellæ, puerulorum mentes mulcere aptæ, qui etiamnum Larvam Lamiamque metuunt.

3. Qanquam poetarum illa forte tolerabilia fuerint mendacia: quod vero jam civitates et gentes multæ communiter et publice mentiuntur, qui non ridiculum? si Cretenses Jovis sepulcrum ostendentes non erubescunt, Athenienses vero Erichthonium de terra exstitisse aiunt, primosque homines, olerum instar, de Attico solo enatos; multo hi quidem speciosius quam Thebani, qui de serpentis dentibus Spartos (sativos) quosdam germinasse narrant. Si quis vero hæc tam ridicula non putet vera esse, sed iis prudenter examinatis, Coræbi cujusdam aut Margitæ judicet credere vel Triptoleum per aera vectum alatis draconibus, vel Panem

ἢ Πᾶνα ἦκειν ἐξ Ἀρκαδίας σύμμαχον ἐς Μαραθῶνα ἢ Ὀρείθυϊαν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀναρπασθῆναι, ἀσεβὴς οὗτος γε καὶ ἀνόητος αὐτοῖς ἔδοξεν οὕτω προδηλοῖς καὶ ἀληθέσι πράγμασιν ἀπιστῶν ἐς τοσοῦτον ἐπικρατεῖ τό ψεῦδος.

4. ΦΙΛ. Ἀλλ' οἱ μὲν ποιηταί, ὧ Τυχιάδῃ, καὶ αἱ πόλεις δὲ συγγνώμης τυγχάνοιεν ἂν, οἱ μὲν τὸ ἐκ τοῦ μύθου τερπνὸν ἐπαγωγότατον ὃν ἐγκαταμιγνύντες τῇ γραφῇ, ὅπερ μάλιστα δεόνται πρὸς τοὺς ἀκροατάς, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι καὶ εἰ τινες ἄλλοι σεμνοτέρως ἀποφαίνονται τὰς πατρίδας ἐκ τῶν τοιούτων. Εἰ γοῦν τις ἀφῆλοι τὰ μυθώδη ταῦτα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἂν κωλύσαι λιμῶν τοὺς περιηγητάς αὐτῶν διαφραθῆναι μηδὲ ἀμειβθὶ τῶν ξένων τάληθες ἀκούειν ἐβηλησάντων. Οἱ δὲ μηδὲ μῖα ἐνεκα τοιαύτης αἰτίας ὁμῶς χαίροντες τῷ ψεύσματι παγγέλοιοι εἰκότως δοκοῖεν ἂν.

5. ΤΥΧ. Εὖ λέγεις· ἐγὼ γὰρ παρὰ Εὐκράτους ἤκουσιν τοῦ πάνυ πολλὰ τὰ ἀπίστα καὶ μυθώδη ἀκούσας, μᾶλλον δὲ μεταξὺ λεγομένων ἀπῶν ὥχόμεν οὐ φέρων τοῦ πράγματος τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ με ὥσπερ αἱ Ἑρινύες ἐξήλασαν πολλὰ τεράστια καὶ ἀλλόκοτα διεξιόντος.

ΦΙΛ. Καίτοι, ὧ Τυχιάδῃ, ἀξιοπίστος ὁ Εὐκράτης ἐστὶ καὶ οὐδεὶς ἂν οὐδὲ πιστεῦσειεν ὡς ἐκείνος οὕτω βαλὺν πῶγωνα καθεστένος ἐξηκοντούτης ἀνὴρ, ἐτι καὶ φιλοσοφία ξυνὼν τὰ πολλὰ, ὑπομείνειεν ἂν καὶ ἄλλου τινὸς ψευδομένου ἀκοῦσαι παρὼν, οὐχ ὅπως αὐτὸς τι τομῆσαι τοιοῦτον.

ΤΥΧ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὧ ἐταῖρε, ὅα μὲν εἶπεν, ὅπως δὲ αὐτὰ ἐπιστάσαστο, ὡς δὲ καὶ ἐπώμυντο τοῖς πλείστοις παραστησάμενος τὰ παῖδια, ὥστε με καὶ ἀποδιδέποντα ἐς αὐτὸν ποικίλα ἐννοεῖν, ἄρτι μὲν ὡς μεμῆνοι καὶ ἔγω εἴη τοῦ καθεστηκότος, ἄρτι δὲ ὡς γόνος ὦν ἄρα τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθει με ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελοῖόν τινα πύθηκον περιστελλῶν· οὕτως ἀτοπα διηγείτο.

ΦΙΛ. Τίνα ταῦτα πρὸς τῆς Ἑστίας, ὧ Τυχιάδῃ; ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ἥντινα τὴν ἀλαζονείαν ὑπὸ τηλικούτῳ τῷ πῶγωνι ἔσχεπεν.

6. ΤΥΧ. Εἴωθα μὲν καὶ ἄλλοτε, ὧ Φιλόκληρις, φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν, εἰ ποτε πολλὴν τὴν σχολὴν ἀγοίμην, τήμερον δὲ Λεοντίχῳ συγγενέσθαι δεόμενος — ἐταῖρος δέ μοι, ὡς οἶσθα — ἀκούσας παρὰ τοῦ παιδὸς ὡς παρ' Εὐκράτῃν ἔωθεν ἀπελθεῖν νοσοῦντα ἐπισκεψόμενος, ἀμφοῖν ἐνεκα, ὡς καὶ τῷ Λεοντίχῳ συγγενοίμην κακεῖνον ἰδοίμην — ἡγροῖται γὰρ ὡς νοσῶν — παραγίνομαι πρὸς αὐτόν· εὐρίσκω δὲ αὐτόθι τὸν μὲν Λεοντίχον οὐκ ἐτι — ἐφθάκει γὰρ, ὡς ἔφασκεν, ὀλίγον προεξεληλυθώς — ἄλλους δὲ συγχούς, ἐν οἷς Κλεόδημος τε ἦν ὁ ἐκ τοῦ Περιπάτου καὶ Δεινόμαχος ὁ Στωϊκὸς καὶ Ἴων, οἶσθα τὸν ἐπὶ τοῖς Πλάτωνος λόγοις θαυμάζεσθαι ἀξιοῦντα ὡς μόνον ἀκριβῶς κατανεσηκῶτα τὴν γνῶμην τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποφθεῖσαι δυνάμενον. Ὅρῳ οἷους ἀνδράς σοί φημι, πανσόφους καὶ παναρέτους,

venisse ex Arcadia auxilium in Marathonem, vel raptam a Borea Orithyiam : ille impius et amens illis videri solet, qui manifestis adeo et veris rebus fidem neget. Eo usque mendacium invaluit.

4. PHIL. Sed poetæ, Tychiade, et civitates veniam fere consequantur : alteri suavitatem fabularum, quæ tantas habeat illecebras, suæ scriptioni admiscentes, qua scilicet maxime ad auditores suos opus habent ; Athenienses vero ac Thebani, et si qui alii, augustiores talibus commentis reddunt patrias. Si quis enim tollat e Græcia fabulosa ista, nihil prohibuerit fame eorum monstratores perire, quum ne gratis quidem hospites audire verum velint. At qui nulla prorsus tali causa inducti tamen gaudent mendacio, illi merito videantur plane ridiculi.

5. TYCH. Recte istuc dicis. Ego enim ab Eucrate tibi adsum, nobili illo, ubi incredibilibus multis et fabulosis auditis, vel potius in media eorum enarratione discessi, qui ferre egressam modum licentiam non possem : sed tanquam Furæ quædam me eiecerunt, illo portentosa multa et absurda enarrante.

PHIL. Atqui, Tychiade, fide dignus Eucrates est, neque quisquam temere crediderit illum, qui prolixam adeo barbam submisserit, hominem sexagenarium, ad hoc cum philosophia diu versatum, vel alium sustinere posse ut audiat se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quid audeat.

TYCH. Nempe nescis, sodalis, qualia dixerit, quomodo fidem illis facere studuerit, quomodo dejeraverit ad pleraque, pueros etiam suos per quorum caput juraret interponens, adeo ut vultu in illum defixo varia cogitarem ; modo quidem furere hominem et mente non constare ; modo impostorem esse ac tam diu me fugisse, qui leonina pelle simium tegeret ridiculum : adeo absurda narrabat.

PHIL. Quænam ista, per ego te Vestam rogo, Tychiade ? vole enim scire quamnam sub tanta barba tegat vanitatem.

6. TYCH. Solebam etiam alias, Philocles, ventitare ad illum, si valde otiosus essem : hodie vero quum Leonticho convento mihi opus esset, qui meus, ut nosti, sodalis est, audissemque ex ejus puero, mane abiisse ad Eucratem, ut ægrotantem viseret ; utriusque rei causa, ut et Leontichum convenirem, et viderem ipsum, ignarus ægrotum esse, eo venio. Ac Leontichum quidem non amplius ibi invenio, qui paullo ante, uti ille dicebat, discessisset ; sed alios frequentes, in quibus et Cleodemus erat Peripateticus, et Stoicus Dinomachus, atque Ion ; nosti illum qui de Platonis disputationibus admirationi esse postulat, tanquam qui solus accurate sententiam viri perceperit et aliis possit interpretari. Viden' quos tibi viros narrem sapientia omni et virtute præditos, quodque caput rei est, de una-

δ τι περ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐξ ἐκάστης προαιρέσεως, αἰδεσίμους ἅπαντας καὶ μονονουχὶ φοβερούς τὴν πρόσωπον; Ἔτι καὶ ὁ ἱατρὸς Ἀντίγονος παρὴν κατὰ χρεῖαν, οἶμαι, τῆς νόσου ἐπικληθείς, καὶ ῥᾶν ἐδόκει ἤδη ἔχειν ὁ Εὐκράτης καὶ τὸ νόσημα τῶν συντρόφων ἦν· τὸ βρεῦμα γὰρ ἐς τοὺς πόδας αὐτῶν κατεληλύθει. Καθέζεσθαι οὖν με παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Εὐκράτης ἐπένευσεν ἡρέμα ἐγκλίνας τῇ φωνῇ ἐς τὸ ἀσθενικόν, δπότε εἶδέν με, καίτοι βοῶντος αὐτοῦ καὶ διατεινομένου τι μεταξὺ εἰσιῶν ἐπήκουον. Κἀγὼ μάλᾳ πεφυλαγμένος, μὴ ψεύσασμαι τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἀπολογησάμενος τὰ συνήθη ταῦτα, ὡς ἀγνοῆσαιμι νοσοῦντα καὶ ὡς, ἐπεὶ ἔμαθον, δρομαῖος ἔλθοιμι, ἐκαθεζόμενῃ πλησίον.

7. Οἱ μὲν δὲ ἐτύγχανον ἤδη περὶ τοῦ νοσήματος τὰ μὲν ἥδη προειρηκότες, τὰ δὲ καὶ τότε διεξιόντες, ἔτι δὲ καὶ θεραπείας τινὰς ἐκαστος ὑποβάλλοντες· ὁ γοῦν Κλεόδημος, Εἰ τοίνυν, φησί, τῇ ἀριστερᾷ τις ἀνελόμενος χαμόθεν τὸν ὀδόντα τῆς μυγαλῆς οὕτω φονευθεῖσης, ὡς προείπον, ἐνδύσειεν εἰς δέρμα λέοντος ἄρτι ἀποδαρέντος, εἴτα περιάψει περὶ τὰ σκέλη, αὐτίκα παύεται τὸ ἀλγος. Οὐκ εἰς λέοντος, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, ἐγὼ ἤκουσα, ἐλάφου δὲ θηλείας ἔτι παρθένου καὶ ἀβάτου καὶ τὸ πρᾶγμα οὕτω πιθανώτερον· ὥκῃ γὰρ ὁ ἔλαφος καὶ ἔρρωται μάλιστα ἐκ τῶν ποδῶν. Καὶ ὁ λέων ἀλκιμος μὲν, καὶ τὸ λίπος αὐτοῦ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τοῦ πάγωνος αἱ ὀρθαὶ μεγάλα δύναινται· ἂν, εἴ τις ἐπίσταιται αὐτοῖς χρῆσθαι μετὰ τῆς οἰκείας ἐπωδῆς ἐκαστῶ· ποδῶν δὲ ἴσιν ἥκιστα ἐπαγγέλλεται. Καὶ αὐτὸς, ἦ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, οὕτω πάλαι ἐγίνωσκον ἐλάφου χρῆναι τὸ δέρμα εἶναι, διότι ὥκῃ ἔλαφος· ἔναγχος δὲ Αἰδύς ἀνὴρ σοφὸς τὰ τοιαῦτα μετεδιδάξεν με εἰπὼν ὠκυτέρους εἶναι τῶν ἐλάφων τοὺς λέοντας. Ἀμέλει, ἔφη, καὶ αἰροῦσιν αὐτὰς διώκοντες. Ἐπήνεσαν οἱ παρόντες ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Αἰδύος.

8. Ἐγὼ δὲ, Οἴεσθε γάρ, ἔφη, ἐπωδαῖς τισὶ τὰ τοιαῦτα παύεσθαι ἢ τοῖς ἔξωθεν παραρτήμασι τοῦ κακοῦ ἔνδον διατρίβοντας; Ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ λόγῳ μου καὶ ὅῃλοι ἦσαν κατεγνώκότες μου πολλὴν τὴν ἀνοιαν, ἐπεὶ μὴ ἐπισταίμην τὰ προδηλότατα καὶ περὶ ὧν ἂν οὐδεὶς φρονῶν ἀντείποι μὴ οὐχὶ οὕτως ἔχειν. Ὁ μὲν τοι ἱατρὸς Ἀντίγονος ἐδόκει μοι ἡσθῆναι τῇ ἐρωτῇ μου· πάλαι γὰρ ἡμελεῖτο, οἶμαι, βοηθεῖν ἀξίων τῷ Εὐκράτει μετὰ τῆς τέχνης οἶνου τε παράγγελλων ἀπέχεσθαι καὶ λάχανα σιτεῖσθαι καὶ ὅλως ὑφαίρειν τοῦ τόνου. Ὁ γοῦν Κλεόδημος ὑπομειδιῶν ἄμα, Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Τυχιάδῃ; ἀπιστον εἶναι σοι δοκεῖ τὸ ἐκ τῶν τοιούτων γίνεσθαι τινὰς ὠφελείας ἐς τὰ νοσήματα; Ἔμοιγε, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μὴ πάντῃ τὴν ῥίνα κορύζης μεστός εἴην, ὡς πιστεύσειν τὰ ἔξω καὶ μηδὲν κοινονοῦντα τοῖς ἐνδοθεν ἐπεγεύρουσι τὰ νοσήματα μετὰ ῥηματίων, ὥς φατε, καὶ γοητείας τινὸς ἐνεργεῖν καὶ τὴν ἴσιν ἐπιπέμπειν προσαρτῶμενα. Τὸ δ' οὐκ ἂν γένοιτο, οὐδ' ἦν ἐς τοῦ Νεμείου λέοντος τὸ δέρμα ἐνδύσει τις ἐκκαίδεκα μυγαλὰς ἄλλας· ἐγὼ γοῦν αὐτὸν τὸν λέοντα

quaque secta, venerabiles omnes ac tantum non aspectu ipso terribiles? Insuper vero aderat etiam Antigonus medicus, morbi causa, puto, advocatus. Ac jam mollius videbatur habere Eucrates, eratque familiaris illi morbus: defluxio enim iterum in pedes illi descenderat. Igitur assidere me apud se in lectulo jussit Eucrates, submissa paulum ad infirmitatem significandam voce, quum me vidisset, quanquam clamantem ipsum et contenta voce aliquid dicentem in ipso ingressu audiveram. Et ego summa cautione adhibita, ne forte pedes illius attingerem, excusatione illa vulgari prolata, me morbum ipsius ignorasse, audito autem, cursim advenisse, prope illum assedi.

7. Illi forte jam de morbo partim dixerant, partim adhuc disputabant; insuper etiam curationes unusquisque nonnullas subiciebant. Nam Cleodemus, Si ergo, inquit, sinistra aliquis humi tollat dentem mustelæ, ita uti dixi interfectæ, et in excoiati modo leonis pelle deliget, ac deinde circumponat cruribus; statim cessat dolor. Non leonina, inquit Dinomachus, audivi equidem, sed cervæ virginis et nondum initæ: et probabilior sic res est; celere enim cervæ et robustum maxime pedibus. Et leo fortis ille quidem, atque adeps illius et manus dextra et pili de barba recti multum valeant, si quis cum suo quodque carmine adhibere possit: pedum vero curationem minime promittit. Ipse quoque, inquit Cleodemus, ita olim censebam, cervæ oportere pellem esse, propterea quod velox cervæ: sed nuper e Libya vir talium sapiens aliter me docuit, quum diceret velociores esse leones cervis. Nimirum, dicebat, capiunt illos etiam persecuti. Laudabant præsentibus Libyn, qui recte dixisset.

8. At ego, Putatis enim, dicebam, incantationibus quibusdam talia sedari, aut rebus extra appensis, quum tamen intus habitet malum? Riserunt in hoc sermone meo, ac manifestum erat condemnari ab illis multam meam incitiam, quoniam nescirem quæ essent manifestissima ac de quibus nemo sanus contradiceret, quasi non ita se haberent. Verumtamen Antigonus medicus videbatur delectari mea interrogatione: olim enim, puto, negligebatur, qui auxilium per artem suam afferre vellet Eucrati, et vino illum abstinere iubens, et vesci oleribus, et in universum de contentione remittere. Cleodemus ergo subridens, Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi videtur quasdam existere et talibus utilitates ad morbos? Mihi vero, inquam; nisi omnino pituita plenus mihi sit nasus, ut credam externa et quæ nihil communicent cum internis rebus morbos excitantibus, cum voculis quibusdam, ut dicitis, præstigiisque operari et sanationem, si appendantur, immittere. Enimvero hoc non contigerit, neque si quis in Nemeæ leonis pelle sedecim totas mustelas deliget. Ego enim

εἶδον πολλάκις χωλεύοντα ὑπ' ἀλγηδόνων ἐν δλοκλήρῳ τῷ αὐτοῦ δέρματι.

9. Πάνυ γὰρ ἰδιώτης, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, εἴ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐμέλυσέ σοι ἐκμαθεῖν ὄντινα τρόπον ὥφελαι τοῖς νοσήμασι προσφερόμενα, καὶ μοι δοκεῖς οὐδὲ τὰ προφανέστατα ἂν παραδέξασθαι ταῦτα, τῶν ἐκ περιόδου πυρετῶν τὰς ἀποκομπὰς καὶ τῶν ἐρπετῶν τὰς καταθέλξεις καὶ βουδῶνων ἰάσεις καὶ ἄλλα ὁπόσα καὶ αἱ γῶαες ἤδη ποιοῦσιν. Εἰ δὲ ἐκεῖνα γίγνεται ἅπαντα, τί δὴ ποτε οὐχὶ ταῦτα οἴση γίγνεσθαι ὑπὸ τῶν ὁμοίων; Ἀπέραντα, ἦν δ' ἐγώ, ὑμπεραίνει, ὦ Δεινόμαχε, καὶ ἥλω, φασίν, ἐκκρούεις τὸν ἥλον· οὐδὲ γὰρ αὖ φης ταῦτα ὅπλα μετὰ τοιαύτης δυνάμεως γιγνόμενα. Ἦν γοῦν μὴ πείσης πρότερον ἐπάγων τῷ λόγῳ, διότι φύσιν ἔχει γίγνεσθαι, τοῦ τε πυρετοῦ καὶ τοῦ οἰδήματος δεδιότος ἢ ὄνομα θεσπέσιον ἢ ῥῆσιν βαρβαρικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ βουδῶνος δραπετεύοντος, ἔτι σοι γραῶν μῦθοι τὰ λεγόμενά ἐστι.

10. Σὺ μοι δοκεῖς, ἦ δ' ὁ δὲ Δεινόμαχος, τὰ τοιαῦτα λέγων οὐδὲ θεοὺς εἶναι πιστεύειν εἴ γε μὴ οἶει τὰς ἰάσεις ὁδὸν τε εἶναι ὑπὸ ἱερῶν ὀνομάτων γίγνεσθαι. Τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγώ, μὴ λέγε, ὦ ἄριστε· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ θεῶν ὄντων ὁμῶς τὰ τοιαῦτα ψευδῆ εἶναι. Ἐγὼ δὲ καὶ θεοὺς σέβω καὶ ἰάσεις αὐτῶν ὁρῶ καὶ αὖ εὖ ποιοῦσι τοὺς κάμνοντας ὑπὸ φαρμάκων καὶ ἱατρικῆς ἀνιστάντες· ὁ γοῦν Ἀσκληπιὸς αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἥπια φάρμακα πάττοντες ἐθεράπευον τοὺς νοσοῦντας, οὐ λέοντας καὶ μυγαλὰς περιάπτοντες.

11. Ἔα τοῦτο, ἔφη ὁ Ἴων, ἐγὼ δὲ ὑμῖν θαυμάσιόν τι διηγήσομαι. Ἦν μὲν ἐγὼ μαιράκιον ἔτι ἀμφὶ τὰ τετταρακαίδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δὲ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ Μίδα τὸν ἀμπελουργόν, ἐρριμμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκίτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορὰν ὑπὸ ἐχίδνης διχθέντα κτεῖσθαι ἤδη σεσηπότα τὸ σκέλος· ἀναδοῦντι γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα καὶ ταῖς χάραξιν περιπλέκοντι προσερπύσαν τὸ θηρίον δοκεῖν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φθάσαι καὶ καταδύνααι αὐθις ἐς τὸν φωλεόν, τὸν δὲ οἰμῶζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ταῦτά τε οὖν ἀπηγγέλλετο καὶ τὸν Μίδα ἐρωῶμεν αὐτὸν ἐπὶ σκίμπος ὑπὸ τῶν ὁμοδούλων προσκομιζόμενον, δλον ὠδηχότα, πελιδνόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Αελυπημένῳ δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρὼν, Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὡς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, δς ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἦκεν ὁ Βαβυλώνιος καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδα ἐπωδῇ τινι ἐξελάσας τὸν ἴον ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στηλῆς ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν ἰσως μέτριον καίτοι ὁ Μίδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ ἐκεκόμιστο, ὥχετο ἐς τὸν ἄγρον ἀπίων. Τοσοῦτον ἡ ἐπωδὴ ἐδυνήθη καὶ ὁ στηλῆτης ἐκεῖνος λίθος.

12. Ὁ δὲ καὶ ἄλλα ἐποίησε θεσπέσια ὡς ἀληθῶς· ἐς τὸν ἄγρον γὰρ ἔλθων ἔωθεν ἐπειπῶν ἱερατικά τινα ἐκ

leonem ipsum saepe claudicantem praë doloribus in integra sua pelle vidi.

9. Omnino nimirum idiota es, ait Dinomachus, neque talia discere curasti, quemadmodum morbis adhibita, prosint : ac videris mihi ne manifestissima quidem ista recipere, febrium intermittentium depulsiones, et serpentum mulcedines, et tumorum inguinalium sanationes, et reliqua quæ jam vetulae faciunt. Si vero illa fiunt omnia, quidni et ista putabis fieri a similibus? Ea quæ non consequuntur, inquam, concludis, Dinomache, et clavo, quod alunt, clavum ejicis : neque enim quæ dicis, ea tali potentia fieri manifestum est. Nisi enim prius eo conversa disputatione persuaseris quomodo fieri ista ex naturali lege possint, metuentes febri aut tumore vel divinum nomen vel sermonem barbaricum, et propterea de inguinibus aufugiente; adhuc quæ dicis aniles sunt fabulae.

10. Videris tu mihi, ait Dinomachus, talia qui dicas, neque deos credere, si quidem non putas fieri posse ut per divina nomina sanationes contingant. Illud quidem, inquam, noli dicere, vir optime : nihil enim prohibet, etiam si sunt dii, tamen talia esse mendacia. Ego vero et colo deos, et curationes illorum video, et quæ bene faciat laborantibus, quos medicamentorum et medicinarum opera restituant. Æsculapius enim ipse ejusque filii medicamentis bonis miscendis sanabant ægrotos, non leonibus mustelisque alligandis.

11. Omittite istum, inquit Ion : ego vero mirabile quiddam vobis enarrabo. Adolescentulus eram circa quattuor et decem fere annos : venit autem aliquis patri nuncians, Midam vinitorum, robustum cetera servum et labori intentum, eo fere tempore quo forum mane frequentari solet, a serpente morsum, jacere jam putrescente crure : deliganti enim palmitem et palis applicanti, adrepentem viperam morsu appetuisse pollicem, ac subito suam rursus cavernam subisse : illum vero plorare, qui periret doloribus. Hac igitur nunciabantur : ac Midam videbamus ipsum in grabato afferri a conservis, totum tumoribus inflatum, luridum, putrescentem jam, et, quod oculis cerneret, ægre adhuc spirantem. Tristi autem patri amicorum aliquis, qui forte aderat, Bono es animo, inquit; ego enim tibi Babylonium hominem, de Chaldaeis quos vocant, statim arcesso, qui sanabit hominem. Et ne moras narrandi faciam, venit Babylonius; restituit Midam, carmine quodam ejecto de corpore veneno, quum alligasset insuper pedi illius lapidem, quem de columella sepulcrali virginis defunctæ exciderat. Atque hoc fortassis mediocre videatur : quanquam ipse Midas, sublato in quo portatus fuerat grabato, discedens rus abiit. Tantum carmen illud valuit et ille lapis de sepulcro.

12. At ille alia quoque patravit vere divina. In prædium enim quum abiisset, mane, pronuntiatis ex veteri libro

βίβλου παλαιᾶς ὀνόματα ἐπτά, θείῃ καὶ δαδὶ καθαγίνας τὸν τόπον περιελθὼν ἐς τρίς, ἐξήλασεν ὅσα ἦν ἔρπετά ἐντὸς τῶν ὄρων. Ἦκον οὖν ὥσπερ ἐλκόμενοι πρὸς τὴν ἐπωδὴν ὄφεις πολλοὶ καὶ ἀσπίδες καὶ ἐχίδναι καὶ κεράσται καὶ ἀκονταῖαι φθῦνολί τε καὶ φύσαλοι, ἐλείπετο δὲ εἰς δράκων παλαιὸς ὑπὸ γήρως, οἶμαι, ἐξερπύσαι μὴ δυνάμενος παρακούσας τοῦ προστάγματος· ὁ δὲ μάγος οὐκ ἔφη παρῆναι ἅπαντας, ἀλλ' ἓνα τινὰ τῶν ὄφρων τὸν νεώτατον χειροτονήσας πρεσβευτὴν ἐπεμψεν ἐπὶ τὸν δράκοντα, καὶ μετὰ μικρὸν ἤκε κἀκείνος. Ἐπει δὲ συνηλίσθησαν, ἐνεφύσησε μὲν αὐτὰ ὁ Βαβυλώνιος, τὰ δὲ αὐτίκα μάλα κατεκαύθη ἅπαντα ὑπὸ τῷ φουσίματι, ἡμεῖς δὲ ἐθαυμάζομεν.

13. Εἰπέ μοι, ὦ Ἴων, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ὄφις ὁ πρεσβευτὴς ὁ νέος ἄρα καὶ ἐχειραγῶγει τὸν δράκοντα ἤδη, ὡς φῆς, γεγηρακότα, ἢ σκίπωνα ἔχων ἐκείνος ἐπεστηρίζετο; Σὺ μὲν παῖξες, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπιστότερος ὢν σου πάλοι τὰ τοιαῦτα — ὦμην γὰρ οὐδενὶ λόγῳ δυνατὸν γίγνεσθαι ἂν αὐτὰ πιστεῦσαι — ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον πετόμενον τὸν ξένον τὸν βάρβαρον — ἐξ Ὑπερβόρεων δὲ ἦν, ὡς ἔφρασκεν — ἐπίστευσα καὶ ἐνικῆθην ἐπὶ πολλῷ ἀντισχόν. Τί γὰρ εἶδει ποιεῖν αὐτὸν ὁρῶντα διὰ τοῦ ἀέρος φερόμενον ἡμέρας οὐσῆς καὶ ἐφ' ὕδατος βαδίζοντα καὶ διὰ πυρὸς διεξιόντα καὶ σχολῇ καὶ βάδην; Σὺ ταῦτα, ἦν δ' ἐγώ, εἶδες, τὸν Ὑπερβόρεον ἄνδρα πετόμενον ἢ ἐπὶ τοῦ ὕδατος βεβηκότα; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ὑποδεδεμένον γε καρβατίνας, ὅσα μάλιστα ἐκείνοι ὑποδοῦνται. Τὰ μὲν γὰρ σμικρὰ ταῦτα τί χρὴ καὶ λέγειν, ὅσα ἐπαδείκνυτο ἔρωτας ἐπιπέμπων καὶ δαίμονας ἀνάγων καὶ νεκροὺς ἐώλους ἀνακαλῶν καὶ τὴν Ἑκάτην αὐτὴν ἐναργῇ παριστάς καὶ τὴν Σελήην κατασπῶν;

14. Ἐγὼ γοῦν διηγήσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον γενόμενα ἐπ' αὐτοῦ ἐν Γλαυκίου τοῦ Ἀλεξικλέους· ἄρτι γὰρ ὁ Γλαυκίας τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος παραλαβὼν τὴν οὐσίαν ἡράσθη Χρυσίδος τῆς Δημαινέτου θυγατρὸς, ἐμοὶ δὲ διδασκάλῳ ἐχρήτο πρὸς τοὺς λόγους, καὶ εἰ γε μὴ ὁ ἔρωας ἐκείνος ἀπασχόλησεν αὐτὸν, ἅπαντα ἂν ἦδη τὰ τοῦ Περιπάτου ἡπίστατο, ὅς καὶ ὀκτωκαιδεκάτης ὢν ἀνέλυε καὶ τὴν φυσικὴν ἀκρόασιν μετεληλύθει εἰς τέλος· ἀμειχανῶν δὲ ὅμως τῷ ἔρωτι μηνύει μοι τὸ πᾶν. Ἐγὼ δὲ ὥσπερ εἰκὸς ἦν διδασκαλὸν ὄντα, τὸν Ὑπερβόρεον ἐκείνον μάγον ἄγω πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μναῖς τέτταρσι μὲν τὸ παραυτίκα — ἔδει γὰρ προτελέσαι τι πρὸς τὰς θυσίας — ἑκαίδεκα δὲ, εἰ τύχοι τῆς Χρυσίδος. Ὁ δὲ αὐξομένην τηρήσας τὴν σελήην — τότε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ τοιαῦτα τελεσιουργεῖται — βόθρον τε οὐρεζάμενος ἐν αἰθρῇ τινὶ τῆς οἰκίας περὶ μέσας νύκτας ἀνεκάλεσεν ἡμῖν πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξικλέα τὸν πατέρα τοῦ Γλαυκίου πρὸ ἐπτά μηνῶν τεθνεῶτα· ἡγανάκτει δὲ ὁ γέρον ἐπὶ τῷ ἔρωτι καὶ ὠργίζετο, τὰ τελευταῖα δὲ ὅμως ἐφῆκεν αὐτῷ ἔρᾶν. Μετὰ δὲ τὴν Ἑκάτην τε ἀνήγαγεν ἐπαγομένην τὸν Κέρβερον καὶ τὴν Σελήην κατέσπασε πολύμορφόν τι θέσμα καὶ ἄλλοτε ἄλλοιόν τι φανταζόμε-

sanctis septem nominibus, loco per sulphur et facem tribus circuitibus lustrato, quotquot intra fines illos fuerant serpentes eiecit. Veniebant igitur velut tracti ad incantationem angues multi et aspidēs, et viperæ, ac cerastæ, et jaculi, et rubetæ ac bufones: remanserat autem draco unus vetulus, qui præ senio, arbitrator, non poterat erepere, ac propterea dicto audiens non fuerat. At magus negabat omnes adesce, atque unum serpentium minimum natu electum legatum misit ad draconem. Et venit paulo post iste etiam. Quum vero congregati essent, afflavit illos Babylonius: at illi confestim ab illo ipso flatu, nobis admiranlibus, combusti sunt.

13. Dic mihi, Ion, dicebam ego, serpens ille legatus, junior, numquid manu ducebat draconem jam vetulum, ut dicebas, an ille scipione nixus ingrediebatur? Tu quidem ludis, Cleodemus ait: ego vero et ipse magis etiam quam tu incredulus circa talia quum essem (fieri enim nullo modo posse putabam ut ea crederem), tamen, ut primum volentem vidi peregrinum, barbarum illum (erat autem, ut dicebatur, ex Hyperboreis), credidi, et diu reluctatus tandem sum evictus. Quid enim facerem, qui viderem illum, sudo die, per aerem ferri, super aqua incedere, per ignem transire otiose et gradatim? Tu hæc, inquam ego, vidisti, Hyperboreum hominem volare, aut super aqua incedere? Ego vero, inquit, calceatum quidem crudo corio, ut plerumque illi calceantur. Nam parva illa quid dicere opus est, quæ ostendit immittendis amoribus, dæmonibus ciendis, mortuis veteribus revocandis in vitam, ipsa Hecate manifesto sistenda, ac detrahenda Luna?

14. Quin ego enarrabo vobis quæ vidi ab eo fieri apud Glauciam Alexiclis. Glaucias enim quum patre vix mortuo adisset hereditatem, amore captus est Chrysidis Demæneti filię: me autem philosophię tum magistro utebatur; ac nisi amor illum iste detinisset, omnia jam Peripateticarum scholæ placita didicisset, qui duodeviginti annorum adolescens jam analysi uteretur, et acroamaticos de natura liberos ad finem usque pertractasset. Attamen consilii circa suum amorem inops, omnia mihi indicat. Ego vero, quod magistrum decebat, Hyperboreum illum magum ad eum deduco, quattuor in præsens minarum mercede interposita (oportebat enim statim numerare aliquid ad sacrificia), sed decim vero, si frui daretur Chryside. Ille vero plenam quum servasset lunam (tum enim plerumque talia sacra peraguntur), fossa in subdivali domus depressa, circa mediam noctem evocavit nobis primo quidem Alexiclem, patrem Glaucię, ante menses septem defunctum. Graviter autem ferebat senex amorem, atque irascebatur; denique vero amare illi permisit tamen. Postea autem Hecaten evocavit, quæ Cerberum secum duceret, et Lunam detraxit, multiforme spectaculum, mutantemque præ se speciem fe-

νον· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γυναικεῖαν μορφήν ἐπεδείκνυτο, εἴτα βοῦς ἐγένετο πάγκαλος, εἴτα σκύλαξ ἐφαίνετο. Τέλος δ' οὖν ὁ Ὑπερβόρεος ἐκ πηλοῦ ἐρώτιόν τι ἀναπλάσας, Ἀπιθι, ἔφη, καὶ ἄγε Χρυσίδα. Καὶ ὁ μὲν πηλὸς ἐξέπτματο, καὶ μετὰ μικρὸν δὲ ἐπέστη κόπτουσα τὴν θύραν ἐκείνη καὶ εἰσελθοῦσα περιβάλλει τὸν Γλαυκίαν ὡς ἂν ἐμμανέστατα ἐρώσα καὶ συνῆν ἄχρι δὴ ἀλεκτρούων ἠκούσαμεν ἁδόντων. Τότε δὴ ἡ τε Σελήνη ἀνέπτματο ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ Ἑκάτη ἔδω κατὰ τῆς γῆς καὶ τὰ ἄλλα φάσματα ἠφανίσθη καὶ τὴν Χρυσίδα ἐξεπέμψαμεν περὶ αὐτὸ που σχεδὸν τὸ λυκαυγές.

15. Εἰ ταῦτα εἶδες, ὦ Τυριάδῃ, οὐκ ἂν ἐτι ἠπίστησας εἶναι πολλὰ ἐν ταῖς ἐπωδαῖς χρήσιμα. Εὖ λέγεις, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπίστευον γὰρ ἂν, εἰ γε εἶδον αὐτὰ, νῦν δὲ σπγγνῶμη, οἶμαι, εἰ μὴ τὰ ὁμοία ὑμῖν ὄξυδερκεῖν ἔχω. Πλὴν ἄλλ' οἶδα γὰρ τὴν Χρυσίδα, ἦν λέγεις, ἐραστὴν γυναικᾶ καὶ πρόχειρον· οὐχ ὁρῶ δὲ τίνας ἔνεκα ἐδεήθητε ἐπ' αὐτὴν τοῦ πηλίνου πρεσβευτοῦ καὶ μάγου τοῦ ἐξ Ὑπερβορέων καὶ Σελήνης αὐτῆς, ἦν εἰκοσι δραχμῶν ἀγαγεῖν ἐς Ὑπερβορέους δυνατὸν ἦν. Πάνυ γὰρ ἐνδίδωσι πρὸς ταύτην τὴν ἐπωδὴν ἡ γυνὴ καὶ τὸ ἐναντίον τοῖς φάσμασι πέπονθεν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν φόρον ἀκούσῃ χαλκοῦ ἢ σιδήρου, πέφευγε — καὶ ταῦτα γὰρ ὑμεῖς φατε — αὐτὴ δὲ, ἂν ἀργυρίον που φορῇ, ἔρχεται πρὸς τὸν ἥχον. Ἄλλως τε καὶ θαυμάζω αὐτοῦ τοῦ μάγου, εἰ δυνάμενος αὐτὸς ἐραστῆναι πρὸς τῶν πλουσιωτάτων γυναικῶν καὶ τάλαντα δια παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, ὁ δὲ τεττάρων μῶν πάνυ σμικρολόγος ὢν Γλαυκίαν ἐτέραςτον ἐργάζεται. Γελοῖα ποιεῖς, ἔφη ὁ Ἴων, ἀπιστῶν ἅπανιν.

16. Ἐγὼ γοῦν ἡδέως ἂν ἐροίμην σε, τί περὶ τούτων φῆς ὅσοι τοὺς δαιμονῶντας ἀπαλλάττουσι τῶν δαιμάτων οὕτω σαφῶς ἐξάδοντες καὶ τὰ φάσματα. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐμὲ χρὴ λέγειν, ἀλλὰ πάντες ἴσασι τὸν Σύρον τὸν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἐπὶ τούτων σοφιστὴν, ὅσους παραλαβὼν καταπίπτοντας πρὸς τὴν σελήνην καὶ τὸ ὀφθαλμῶ διαστρέφοντας καὶ ἀφροῦ πιμπλαμένους τὸ στόμα ὁμοῦ ἀνίστησι καὶ ἀποπέμπει ἀρτίους ἐπὶ μισθῷ μεγάλῳ ἀπαλλάξας τῶν δεινῶν· ἐπειδὴν γὰρ ἐπιστῇ κειμένους καὶ ἔρηται θθεν εἰσεληλύθασιν εἰς τὸ σῶμα, ὁ μὲν νοσῶν αὐτὸς σιωπᾷ, ὁ δαίμων δὲ ἀποκρίνεται ἑλληνίζων ἢ βαρβαρίζων ἢ θθεν ἂν αὐτὸς ἢ ὅπως τε καὶ θθεν ἐπῆλθεν ἐς τὸν ἀνθρώπον· ὁ δὲ ὄρκους ἐπάγων, εἰ δὲ μὴ πεισθεῖν, καὶ ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα. Ἐγὼ γοῦν καὶ εἶδον ἐξίοντα μέλανα καὶ καπνώδη τὴν χοροῖαν. Οὐ μέγα, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτα σε ὁρᾶν, ὦ Ἴων, ᾧ γε καὶ αἱ ἰδέαι αὐταὶ φαίνονται, ἃς ὁ πατὴρ ὑμῶν Πλάτων δείκνυσιν, ἀμαυρόν τι θέαμα ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμβλυώττοντας.

17. Μόνος γὰρ Ἴων, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τὰ τοιαῦτα εἶδεν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ δαίμοσιν ἐντετυγῆκασιν οἱ μὲν νυκτῶ, οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν; ἐγὼ δὲ οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ μυριάκις ἦδη τὰ τοιαῦτα τεθέαμαι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐταραττόμην πρὸς αὐτὰ, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ ζήθους οὐδὲν

rens : primo quidem muliebrem formam ostendebat; tum bos fiebat pulcherrima; deinde catella videbatur. Tandem Hyperboreus de luto quum finisset parvulum Cupidinem, Abi, inquit, et adduc Chrysidem! Avolat lutum, neque ita multo post astitit illa pulsans januam; et ingressa Glauciam amplectitur, ut quæ ad summum furorem usque amaret hominem, fuitque cum illo usque dum gallorum cantum audiremus. Tunc nempe Luna evolavit in cælum, et terram Hecate subiit, et reliqua spectra evanescere, et emisimus, circa ipsum fere diluculum, Chrysidem.

15. Hæc si vidisses, Tychiade, non amplius fidem negares dicentibus esse multa in incantationibus utilia. Recte, inquam, mones : crederem enim, ea si vidissem; nunc autem venia, puto, parata est, si non ita acute ut vos videre talia possum. Verum enim vero (novi enim Chrysidem quam dicis, amatricem mulierem, facilemque et promptam) non video quam ob causam opus habueritis legato ad illam luteo, et mago ex Hyperboreis, ipsaque adeo Luna; quam viginti drachmis ad ipsos abducere licebat Hyperboreos. Nam tali carmini cedit mulier illa, et contrario spectris ingenio est : quæ si strepitum audiant æris aut ferri, fugiunt (nempe et hæc vos dicitis); verum illa argentum si qua tinniat, venit ad sonum. Alioquin ipsum quoque magum miror, si, quum possit ipse amari a ditissimis mulieribus et solida ab illis talenta accipere, pro quattuor minis sordidus homo Glauciam reddit amabilem. Ridicule facis, inquit Ion, qui fidem neges omnibus.

16. Ego lubens interrogaverim te, de illis quid sentias, qui dæmoniacos liberant terroribus, aperte adeo ipsa quoque spectra excantantes. Et hæc me dicere nihil opus est; sed norunt omnes Syrum illum e Palestina, talium curatio-nis sophistam, quot ille traditos sibi cadentes ad lunam, distorquentes oculos, spuma os repletum habentes, tamen suscitât, et sanos dimittit magna mercede liberatos malis. Quando enim astat jacentibus, et interrogat unde intraverint illi in corpus, ipse quidem tacet ægrotus; respondet vero dæmon græce vel barbare, aut undecumque sit ipse, quomodo et unde venerit in hominem : tum iste adjuratione et, si non pareat, minis dæmonem expellit. Atque ego vidi etiam exeuntem unum nigro colore et fumoso. Non erat magnum, inquam, talia te videre, Ion, cui ipsæ etiam idææ appareant, quas Plato, pater vester, ostendit, evanidum ac tenue spectaculum nobis qui cæcutimus.

17. Nempe solus talia, Eucrates inquit, vidit Ion? nonne etiam alii multi inciderunt in dæmones, noctu partim, partim interdiu? ego vero non semel, sed decies millies jam vidi talia. Ac primo quidem ad ea perterrebar : jam vero ob consuetudinem inusitatum nihil videre mihi videor, et

τι παραλογον ὄρν μοι δοκῶ, καὶ νῦν μάλιστα ἐξ οὗ μοι τὸν δακτύλιον δ' Ἀραφῆ ἔδωκε σιδήρου τοῦ ἐκ τῶν σταυρῶν πεποιημένον καὶ τὴν ἐπαρθεῖν ἐδίδασκε τὴν πολυνύμνον, ἐκτός εἰ μὴ καὶ μοι ἀπιστήσεις, ὦ Τυχιάδῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπιστήσαιμι Εὐκράτει τῷ Δεινῶνος σοφῷ ἀνδρὶ καὶ μάλιστα ἐλευθερίως τὰ δοκοῦντά οἱ λέγοντι οἴκοι παρ' αὐτῷ ἐπ' ἐξουσίας;

18. Τὸ γοῦν περὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἦ δ' ὅς δ' Εὐκράτης, ἅπασιν τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὅσαι νύκτες φαινόμενον καὶ παισὶ καὶ νεανίαις καὶ γέροισι τοῦτο οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον ἀκούσεις ἂν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀπάντων. Ποίου, ἦν δ' ἐγὼ, ἀνδριάντος; Οὐχ ἑόρακας, ἔφη, εἰσὼν ἐν τῇ αὐλῇ ἐστηκότα πάγκαλον ἀνδριάντα, Δημητρίου ἔργον τοῦ ἀνθρωποποιῶ; Μὲν τὸν δισκεύοντα, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς τὸν ἐπικεκυρῶτα κατὰ τὸ σχῆμα τῆς ἀφάρσεως, ἀπεστραμμένον εἰς τὴν δισκοφόρον, ἡρέμα ὀκλαζόντα τῷ ἐτέρῳ, εὐκίκα ξυναναστησάμενῳ μετὰ τῆς βολῆς; Οὐκ ἐκείνον, ἦ δ' ὅς, ἐπεὶ τῶν Μύρμωνος ἔργων ἐν καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ δισκοδόλος, ὃν λέγεις· οὐδὲ τὸν παρ' αὐτὸν φημι, τὸν διαδούμενον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ, τὸν καλὸν, Πολυκλείτου γὰρ τοῦτο ἔργον. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ εἰσιόντων ἀφες, ἐν οἷς καὶ τὰ Κριτίου καὶ Νησιῶτου πλάσματα ἔστηκεν, οἱ τυραννοκτόνοι. Σὺ δὲ εἰ τινα παρὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπιρρέον εἶδες προγάστορα, φαλαντίαν, ἡμίγυμον τὴν ἀναβολὴν, ἡμεωμένον τοῦ πύγματος τὰς τρίχας ἐνίας, ἐπίσημον τὰς φλέβας, αὐτοανθρώπῳ ὅμοιον, ἐκείνον λέγω, Πέλλιχος ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς εἶναι δοκεῖ.

19. Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, εἰδέν τινα ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ Κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ξηροὺς ἔχοντα, κεχρυσωμένον πετάλοις τὸ στήθος. Ἐγὼ δὲ, ὁ Εὐκράτης ἔφη, ἐκεῖνα ἐχρύσωσα, ὅποτε μ' ἴασατο διὰ τρίτης ὑπὸ τοῦ ἡπιάλου ἀπολλύμενον. Ἦν γὰρ καὶ ἱατρὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ βέλτιστος οὗτος Πέλλιχος; Ἔστι, καὶ μὴ σκώπτει, ἦ δ' ὅς δ' Εὐκράτης, ἡ σε οὐκ εἰς μακρὰν μέτεισιν ὁ ἀνὴρ· αἶδα ἐγὼ ὅσον δύναται οὗτος ὁ ὑπὸ σοῦ γελῶμενος ἀνδριάς. Ἦ οὐ νομίζεις τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐπιτέμπειν ἡπιάλους οἷς ἂν ἐθέλοι, εἰ γε καὶ ἀποπέμπειν δυνατόν αὐτῷ; Ἰλέως, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστω ὁ ἀνδριάς καὶ ἥπιος οὕτως ἀνδρεῖος ὢν. Τί δ' οὖν καὶ ἄλλο ποιοῦντα δρᾷτε αὐτὸν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ; Ἐπειδὴν τάχιστα, ἔφη, νῦξ γένηται, ὁ δὲ καταβὰς ἀπὸ τῆς βάσεως, ἐφ' ἣ ἔστηκε, περίεσιν ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν καὶ πάντες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐνίοτε καὶ ᾄδοντι, καὶ οὐκ ἐστὶν ὄντινα ἡδίκησεν· ἐκτρέπεσθαι γὰρ χρὴ μόνον· ὁ δὲ παρέρχεται μηδὲν ἐνοχλήσας τοὺς ἰδόντας. Καὶ μὴν καὶ λούεται τὰ πολλὰ καὶ παίζει δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὥστε ἀκούειν τοῦ ὕδατος φορυόντος. Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλλιχος ὁ ἀνδριάς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρής ὁ τοῦ Μίνως ἦ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν τῆς Κρήτης περίπολος. Εἰ δὲ μὴ χαλκοῦ, ὦ Εὐκράτες, ἀλλὰ ξύλου ἐπεποίητο, οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν οὐ Δημητρίου ἔργον εἶναι, ἀλλὰ τῶν Δαίδαλου τεχνημάτων· δραπετεύει γοῦν, ὡς φῆς, ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ οὗτος.

nunc maxime, a quo tempore anulum hunc mihi dedit Arabs, de ferro patibulorum factum, et carmen me multorum nominum docuit; nisi forte nec mihi credas, Tychiade. Et quomodo, inquam, non credam Eucrati Dinonis filio, sapientissimo viro, et libere quæ sibi videantur et cum auctoritate domi suæ dicenti?

18. Illud enim de statua, inquit Eucrates, quod domesticis omnibus quot noctibus apparet, et pueris, et adolescentibus, et senibus, illud igitur non ex me solo audias, sed ex nostris omnibus. De qua, inquam, statua? Non vidisti, inquit, ingrediens, in aula stans signum pulcherrimum, Demetrii opus statuarum humanarum artificis? Num discum jaculantem dicis, inquam, incurvantem se ad habitum emittentis, reflexo vultu ad eam quæ discum attulit, paulum submisso genu altero, ut in ipso statim jactu surrecturus una videatur? Non, inquit, illud, quandoquidem Myronis operum et ipsum est, discobolus quem dicis. Neque illum juxta stantem dico, tænia redimitum caput, pulchrum; istud enim Polycleti opus. Sed omitte quæ sunt ad dextram introeuntium, in quibus Critii et Nesiotæ opera stant, tyrannorum interfectores. Tu vero si quam vidisti statuum ad influentem aquam, ventre prominulo, calvam, seminudam amictu, cujus harbæ pilos aliquot ventus videtur jactare, insignes habentem venas, exquisitissima hominis similitudine, illam dico: Pellicus Corinthiorum dux videtur esse.

19. Per Jovem, inquam, vidi quandam ad dextram Saturni, vittas habentem et corollas aridas, cujus pectus bracteis inauratum est. Ego, inquit Eucrates, inauravi illa, quum me sanasset tertium jam febri querquera pereuntem. Fuit nempe medicus quoque, inquam, optimus ille Pellicus? Est; et noli irridere, inquit Eucrates, aut non ita multo post ille te vir ulciscetur: novi ego quid possit ista derisa ab te statua. Aut non putas ejusdem esse immittere, quibus velit, querqueras, si expellere potest? Propitia, inquam, sit et placata virilis adeo statua! Quid igitur aliud quoque facientem quicumque in domo estis, videtis? Quum primum, inquit, nox oritur, descendens de sua basi, in qua stat, domum orbe quodam circumit, et omnes illi occurrunt, nonnunquam etiam cantanti, neque est quem læserit: modo opus est ut illi decedatur: sic præterit nulla molestia afficiens videntes. Quin etiam lavat plerumque et tota nocte ludit, ut strepitus aquæ exaudiat. Vide ergo, dicebam, ne non Pellicus sit illa statua, sed Cretensis Talus, Minois famulus? nam ille æneus erat Cretæ circuitor. Si vero non ex ære, sed ex ligno factus esset, Eucrates; nihil prohiberet quominus non Demetrii esset opus, sed unum de Dædali artificii: nam, ut ais, fugit de sua basi hic quoque.

20. Ὅρα, ἔφη, ὦ Τυχιάδῃ, μὴ σοι μεταμελήσῃ τοῦ σώματός σου ὕστερον. Οἶδα ἐγὼ ὅσα ἔπαθεν ὁ τοὺς ὀβολοὺς ὑφελόμενος, οὓς κατὰ τὴν νομηνίαν ἐκάστην τίθεμεν αὐτῷ. Πάνδεινα ἔχρῃν, ὁ Ἴων ἔφη, ἱερόσυλόν γε ὄντα. Πῶς οὖν αὐτὸν ἡμίνατο, ὦ Εὐκράτης; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οὗτοσι Τυχιάδης ἀπιστήσῃ. Πολλοί, ἦ ὦ δέ, ἐκείντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ καὶ ἄλλα νομίσματα ἐνία ἀργυρᾷ πρὸς τὸν μηρὸν κηρῷ κεκολλημένα καὶ πέταλα ἐξ ἀργύρου, εὐχαί τινος ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰασει ὁπόσοι δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Ἦν δὲ ἡμῖν Αἰδύς τις οἰκέτης, κατάρατος, ἱπποκόμος· οὗτος ἐπεχείρησε νυκτὸς ὑφελῆσθαι πάντα ἐκείνα καὶ ὑφελίετο καταβιβάζοντα ἤδη τηρήσας τὸν ἀνδριάντα. Ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἔγνω περιστευλημένος ὁ Πέλλιχος, θρα σπῶς ἡμίνατο καὶ κατεφώρασε τὸν Αἰδύν· δι' ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς περιῆει ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ δῆλιος ἐξελεῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ ἐς λαβύρινθον ἐμπεσὼν, ἀχρι δὴ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης τῆς ἡμέρας. Καὶ τότε μὲν πληγὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαβεν ἀλούς, οὐ πολλὴν δὲ ἐπιβίους χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανε μαστιγούμενος, ὥς ἔλεγε, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μύλωπας ἐς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. Πρὸς ταῦτα, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ τὸν Πέλλιχον σκύπτει κάμει ὥσπερ τοῦ Μίνως ἡλικιώτην παραπαλεῖν ἤδη δοκεῖ. Ἄλλ', ὦ Εὐκράτης, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστ' ἂν ὁ χαλκὸς μὲν χαλκός, τὸ δὲ ἔργον Δημήτριος ὁ Ἀλωπεκῆθεν εἰργασμένος ἦ, οὐ θεοποιὸς τις, ἀλλ' ἀνθρωποποιὸς ὢν, οὔποτε φοβήσομαι τὸν ἀνδριάντα Πελλίου, ὃν οὐδὲ ζῶντα πάνυ ἐδεδείην ἀπειλοῦντά μοι.

21. Ἐπὶ τούτοις Ἀντίγονος ὁ ἱατρὸς εἶπε, Κἄμοι, ὦ Εὐκράτης, ἱπποκράτης ἐστὶ χαλκοῦς ὅσον πηχυαῖος τὸ μέγεθος, δέ μόνον ἐπειδὴν ἡ θρυαλλὶς ἀποσβῆ, περιεῖσι τὴν οἰκίαν ὅλην ἐν κύκλῳ φορῶν καὶ τὰς πυξίδας ἀνατρέπων καὶ τὰ φάρμακα συγχέων καὶ τὴν θύραν περιτρέπων, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὴν θυρίαν ὑπερβάλωμεθα, ἦν κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύομεν. Ἀξιοῖ γάρ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἱπποκράτης ἤδη ὁ ἱατρὸς θύεσθαι αὐτῷ καὶ ἀγανακτεῖ, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἐφ' ἱερῶν τελείων ἐστιαθῇ; ὃν εἶδε ἀγαπᾶν, εἰ τις ἀναγίσσειεν αὐτῷ ἢ μελίκαρον ἐπισπείσειεν ἢ στεφανώσσει τὴν κεφαλὴν.

22. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ μαρτύρων, ὁ πρὸ ἐτῶν πέντε εἶδον· ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγῆτόν τὸ ἔτος ὃν, ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀγρὸν μεσούσης τῆς ἡμέρας τρυγῶντας ἀφείς τοὺς ἐργάτας κατ' ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπῆεν μεταξὺ φροντίζων τι καὶ ἀνασκοπούμενος. Ἐπεὶ δ' ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἦν, τὸ μὲν πρῶτον ὕλας γὰρ ἐγένετο κυνῶν, κατὰ δὲ εἰκάσιν Μνάσωνα τὸν υἱὸν, ὥσπερ εἰώθει, παίζειν καὶ κυνηγετεῖν εἰς τὸ λάσιον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παρελθόντα. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σεισμῷ τινος γενομένου καὶ βοῆς ὅσον ἐκ βροντῆς γυναικα ὀρῶ προσιοῦσαν φοβερὰν, ἡμισταδιαίαν σχεδὸν τὸ ὕψος· εἶχε δὲ καὶ δᾶδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ξίφος ἐν τῇ δεξιᾷ ὅσον εἰκοσάπηχυ,

20. At tu vide, inquit, Tychiade, ne dicti te postea tu poeniteat. Novi ego quid usu venerit ei qui obolos furatus fuerat, quos singulis noviluniis ipsi offerimus. Gravissima quidem oportuit evenire, inquit Ion, ut sacrilego. Quomodo igitur ultus est illum, Eucrates? volo enim audire, et si fidem vel maxime hic Tychiades sit negaturus. Multi, inquit, oboli ad pedes illius jacebant, et numi aliquot alii argentei ad femur ipsius cera agglutinati, et argenti bracteolae, votum cujusdam, aut sanationis merces eorum qui per ipsum febri erant liberati. Erat vero nobis servus e Libya, sacer homo, equiso. Hic ausus est noctu suffurari omnia illa, et suffuratus est, observato tempore ubi descenderat statua. Quum primum vero reversus cognovit se spoliatum esse Pellichus, vide quomodo ultus sit Libyam ac deprehenderit. Tota enim nocte in aula circumit in orbem infelix, qui exire non posset, velut in labyrinthum delapsus, usque dum die exorto deprehenderetur cum rebus furtivis. Ac tum quidem deprehensus plagas acceperat non paucas: non diu vero quum supervixisset, malus male perit, qui diceret singulis se noctibus flagellari, adeo ut vibices etiam post tridie illius in corpore apparerent. Post haec, Tychiade, et Pellichum deride, et me, ut Minois aequalem, jam delirare puta. Verum, Eucrates, inquam, quam diu quod as est, as erit, et opus illud Demetrius Alopeciensis elaboraverit, non deorum faber, sed hominum statuarius; nunquam ego statuam Pellichi timero, quem, neque si vivus mihi minaretur, valde metuerem.

21. Post haec Antigonus medicus ait: Ac mihi, Eucrates, aeneus Hippocrates est, cubitali circiter magnitudine, qui modo ubi linum lampadis exstinctum est, totam orbem domum circumit, perstrepat, pyxidas evertit, medicamenta confundit, convertit januam, praesertim ubi rem sacram differimus, quam singulis annis ei facimus. Postulat ergo, inquam, modo etiam Hippocrates sacrificari sibi, et indignatur si non suo tempore opimis epuletur hostiis? quem contentum esse decebat, si quis inferias illi mittat, aut libet mulsum, aut caput coronet.

22. Audi ergo, inquit Eucrates, idque sub testibus gestum, quod ante quinque annos vidi. Erat tempus anni circa vindemiam, ego vero, relictis in agro circa meridiem vindemiatoribus, solus abii in silvam, cogitans interim aliquid et commentans. Jam in opaco eram, quum primum quidem latratus exoritur canum; et ego arbitrabar Mnasonem filium pro more ludere et venari, densum silvae cum sodalibus ingressum. At illud non ita se habebat: sed post paullo, motu quodam terrae facto et sono qualis est tonitrus, mulierem accedentem video terribilem, dimidii fere stadii altitudinis: habebat vero faciem etiam in sinistra, et in dextra gladium, viginti circiter cubitorum; ac quantum ad inferiora

καὶ τὰ μὲν ἔνερθεν ὀφίοπους ἦν, τὰ δὲ ἄνω Γοργόνι ἐμπερῆς, τὸ βλέμμα φημί καὶ τὸ φρικῶδες τῆς προσόψεως, καὶ ἀντὶ τῆς κομῆς τοὺς δράκοντας βοστρυχῶδὸν περιέκειτο ἐιλουμένους περὶ τὸν αὐχένα καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνίους ἐσπειραμένους. Ὅρατε, ἔφη, ὅπως ἔφριξα, ὦ φίλοι, μεταξύ διηγούμενος; καὶ ἅμα λέγων ἐδείκνυεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πήχεως τρίχας πᾶσιν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου.

23. Οἱ μὲν οὖν ἄμφι τὸν Ἴωνα καὶ τὸν Δεινόμαχον καὶ τὸν Κλεόδημον κεχηγνότες ἀτενέες προσεΐχον αὐτῶν γέροντες ἄνδρες, ἐλκόμενοι τῆς ῥινός, ἡρέμα προσκυνούντες οὕτως ἀπίθανον κολοσσόν, ἡμισταδιαίαν γυναῖκα, γιγάντειόν τι μορμολυκτίον. Ἐγὼ δὲ ἐνενόουν μεταξύ οἱοὶ ὄντες αὐτοὶ νέους τε ὁμιλοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζονται μόνῃ τῇ πολιᾷ καὶ τῷ πύγωνι διαφέροντες τῶν βρεφῶν, τὰ δ' ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκείνων εὐαγωγότεροι πρὸς τὸ ψεῦδος.

24. Ὁ γοῦν Δεινόμαχος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐκράτες, οἱ κύνες δὲ τῆς θεοῦ πηλίκου τὸ μέγεθος ἦσαν; Ἐλεφάντων, ἦ δ' ὅς, ὑψηλότεροι τῶν Ἰνδικῶν, μέλανες καὶ αὐτοὶ καὶ λάσιοι πιναρᾷ καὶ αὐχμῶσῃ τῇ λάχῃ. Ἐγὼ μὲν οὖν ἰδὼν ἔστην ἀναστρέψας ἅμα τὴν σφραγίδα, ἦν μοι ὁ Ἀραφῆ ἔδωκεν, εἰς τὸ εἶσω τοῦ δακτύλου· ἡ Ἐκάτη δὲ πατάσασα τῷ δρακοντείῳ ποδὶ τοῦδαφος ἐποίησε χάσμα παμμέγεθες, ἥλικον ταρτάρειον τὸ μέγεθος· εἶτα ὦχeto μετ' ὀλίγον ἄλλομένη ἐς αὐτό. Ἐγὼ δὲ θαρσύνσας ἐπέκυψα λαβόμενος δένδρου τινὸς πλησίον πεφυκότος, ὥς μὴ σκοτοδιναςας ἐμπέσοιμι ἐπὶ κεφαλῇ· εἶτα ἑώρων τὰ ἐν Ἄδου ἅπαντα, τὸν Πυριφλεγέθοντα, τὴν λίμνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκρούς, ὥστε γνωρίζειν ἐνίους αὐτῶν· τὸν γοῦν πατέρα εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ ἐκεῖνα ἐπὶ ἀμπεγόμενον, ἐν οἷς αὐτὸν κατεθάψαμεν. Τί δὲ ἔπραττον, ὁ Ἴων ἔφη, ὦ Εὐκράτες, αἱ ψυχαί; Τί ἄλλο, ἦ δ' ὅς, ἡ κατὰ φύλα καὶ φρήτρας μετὰ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν διατρίβουσιν ἐπὶ τοῦ ἀσφοδέλου κατακείμενοι. Ἀντιλεγέτωσαν οὖν ἐπὶ, ἦ δ' ὅς ὁ Ἴων, οἱ ἄμφι τὸν Ἐπίκουρον τῷ ἱερῷ Πλάτῳ καὶ τῷ περὶ τῶν ψυχῶν λόγῳ. Σὺ δὲ μὴ καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν καὶ τὸν Πλάτωνα εἶδες ἐν τοῖς νεκροῖς; Τὸν Σωκράτην ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, οὐδὲ τοῦτον σαφῶς, ἀλλὰ εἰκάζων ὅτι φαλακρὸς καὶ προγαστρω ἦν· τὸν Πλάτωνα δὲ οὐκ ἐγνώρισα· χρὴ γάρ, οἶμαι, πρὸς φίλους ἄνδρας ἀληθῆ λέγειν. Ἄμα γοῦν ἔγωγε ἅπαντα ἀκριβῶς ἑώρακα, καὶ τὸ χάσμα συνέμειε καὶ τινες τῶν οἰκετῶν ἀναζητοῦντές με, καὶ Πυρρίας οὗτος ἐν αὐτοῖς, ἐπέστησαν οὕτως τέλειον μαιμυκὸς τοῦ χάσματος. Εἰπέ, Πυρρία, εἰ ἀληθῆ λέγω. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Πυρρία, καὶ ὑλακῆς δὲ ἤκουσα διὰ τοῦ χάσματος καὶ πῦρ τι ὑπολάμπειν ἀπὸ τῆς θαλάσσης μοι ἐδόκει. Κἀγὼ ἐγέλασα ἐπιμετρήσαντος τοῦ μάρτυρος τὴν ὑλακὴν καὶ τὸ πῦρ.

25. Ὁ Κλεόδημος δὲ, Οὐ καινὰ, εἶπεν, οὐδὲ ἄλλους ἀόρατα ταῦτα εἶδες, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ πρὸ πολλοῦ νοσήσας τοιόνδε τι ἐθεασάμην· ἐπεσκόπει δέ με καὶ ἐθεράπευεν Ἀντίγονος οὗτος. Ἐβδόμη μὲν ἦν ἡμέρα, ὁ δὲ

anguipes erat, supra autem Gorgoni similis, vultu inquam et aspectu horribili: et pro coma dracones erant cincinnorum in modum circumjacentes et implexi circa collum, quidam etiam in humeris spirarum in modum se volventes. Hic, Videtin', inquit, amici, quam inter narrandum perhorruerim? et cum his verbis simul ostendebat Eucrates omnibus pilos in brachio horrentes a terrora.

23. Ion igitur et Dinomachus et Cleodemus hiantes atque intenti hominem audiebant, senes viri, qui naso se trahendos præberent; et facite adorabant colossus adeo incredibilem, mulierem dimidium stadium altam, giganteum quoddam terculamentum. Ego vero interea cogitabam quales hi homines et versentur sapientiæ causa cum adolescentulis, et multis admirationi sint, qui tamen solo capillitio cano et barba distent a puerulis, quibus ipsis ceteroqui facilius mendacio ductari se patiantur.

24. Igitur Dinomachus, Dic mihi, inquit, Eucrates, canes deæ quanti erant? Elephantis, inquit ille, Indicis altiores, nigri et ipsi, hirsuti, villis sordidis ac squalidis. Ego itaque quum viderem, constitui, conversa ad interiorē partem digiti palam anuli, quem Arabs mihi dederat. Hecate vero, quum percussisset anguino pede solum, hiatum effecit maximum, tartarea magnitudine: tum paullo post in illum desiliens evanuit. Ego sumto animo, protenso capite introspexi, apprehensa tamen arbore in proximo enata, ne vertigine oborta præceps inciderem. Tum vidi quæ sunt apud inferos omnia, Pyriphlegethontem, lacum, Cerberum, mortuos, adeo ut quosdam illorum agnoscerem: patrem quidem meum quendam noram, iisdem adhuc indutum in quibus eum sepeliveramus. Quid vero agebant, inquit Ion, animæ, mi Eucrates? Quid aliud, inquit, quam per gentes et tribus cum amicis et cognatis agunt, accumbentes in asphodelo. Contradicant ergo adhuc, inquit Ion, Epicurei divino Platoni et libro de animis. Tu vero nonne ipsum etiam Socratem et Platonem vidisti inter mortuos? Socratem equidem, inquit, neque hunc dilucide, sed conjecturam inde faciens, quod calvus erat et ventricosus: Platonem vero non agnovi; oportet enim, arbitror, vera dicere apud amicos. Simul ergo ut omnia accurate ego vidi, et hiatus in eo erat ut coiret, quidam servorum requirentes me, et in illis hic ipse Pyrrhias, astitere, nondum plane clauso hiatu. Dic, Pyrrhia, utrum vera dicam. Per Jovem, ait Pyrrhias, etiam latratum audiavi per hiatum, et ignis subluere de face mihi videbatur. Et ego risi, corollarium addente teste latratum atque ignem.

25. Cleodemus autem, Non nova, inquit, neque non visa aliis hæc spectasti, quum ipse quoque non ita pridem ægotans tale quid viderim: visebat me autem et curabat hic Antigonus. Dies erat septimus; febris talis, ut ipsa arden-

πυρετὸς ὁὗτος καὶ σφροδρότερος. Ἄπαντες δὲ με ἀπολιπόντες ἐπ' ἐρημίας ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ἔξω περιέμενον· οὕτω γὰρ ἐκέλευσας, ὡς Ἀντίγονε, εἰ πως δυνηθεῖν εἰς ὑπνον τρέπεσθαι. Τότε οὖν ἐφίσταται μοι νεανίας ἐρηγορότι πάγκαλος λευκὸν ἱμάτιον περιβεβλημένος, εἴτα ἀναστήσας ἄγει διὰ τινος χάσματος ἐς τὸν Ἄδην, ὡς αὐτίκα ἐγνώρισα Τάνταλον ἰδὼν καὶ Τιτυὸν καὶ Σίσυφον. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τί ἂν ὑμῖν λέγοιμι; ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δικαστήριον ἐγενόμην — παρῆν δὲ καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάρων καὶ αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Ἑρινύες — ὁ μὲν τις ὥσπερ βασιλεὺς ὁ Πλούτων μοι δοκεῖν καθήστο ἐπιλεγόμενος τῶν τεθηγχομένων τὰ ὀνόματα, οὗς ἤδη ὑπερήμερος τῆς ζωῆς συνέβαινεν εἶναι. Ὁ δὲ νεανίσκος ἐμὲ φέρων παρέστησεν αὐτῷ· ὁ δὲ Πλούτων ἡγανάκτησε τότε καὶ πρὸς τὸν ἀγαγόντα με, Οὐπὼ πεπλήρωται, φησὶ, τὸ νῆμα αὐτῷ, ὥστε ἀπίτω. Σὺ δὲ δὴ τὸν χαλκία Δημύλον ἄγε· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ. Κἀγὼ ἄσμενος ἀναδραμών αὐτὸς μὲν ἤδη ἀπύρετος ἦν, ἀπήγγελλον δὲ ἅπανιν ὡς τεθηγέται Δημύλος· ἐν γειτόνων δὲ ἡμῖν ὥκει νοσῶν τι καὶ αὐτὸς, ὡς ἀπήγγελλετο. Καὶ μετὰ μικρὸν ἡκούομεν οἰμωγῆς ὀδυρομένων ἐπ' αὐτῷ.

26. Τί θαυμαστόν; εἶπεν ὁ Ἀντίγονος· ἐγὼ γὰρ οἶδά τινα μετὰ εἰκοστῇ ἡμέρᾳ ἢ ἢ ἐτάφη ἀναστάντα, θεραπεύσας καὶ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐπεὶ ἀνέστη τὸν ἄνθρωπον. Καὶ πῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν εἰκοσιν ἡμέραις οὕτε ἐμύδησε τὸ σῶμα οὕτε ἄλλως ὑπὸ λιμοῦ διεφθάρη; εἰ μή τινά γε Ἐπιμενίδην σύ γε ἐθεράπευσας.

27. Ἄμα ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ἐπεισῆλθον οἱ τοῦ Εὐκράτους υἱοὶ ἐκ τῆς παλαιστρας, ὁ μὲν ἤδη ἐξ ἐφηβῶν, ὁ δὲ ἔτερος ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ ἀσπασάμενοι ἡμᾶς ἐκαθέζοντο ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τοῦ πατρὸς ἐμοὶ δὲ εἰσεκομίσθη θρόνος. Καὶ ὁ Εὐκράτης ὥσπερ ἀναμνησθεὶς πρὸς τὴν ὄψιν τῶν υἱέων, Οὕτως ὀναίμην, ἔφη, τούτων — ἐπιβαλὼν αὐτοῖν τὴν χεῖρα — ὡς ἀληθῆς, ὦ Τυχιάδῃ, πρὸς σε ἔρω. Τῇ μακαρίτῃ μου γυναῖκα τὴν τούτων μητέρα πάντες ἴσασι δπως ἡγάπησα, ἐδήλωσα δὲ οἷς περὶ αὐτὴν ἐπραξα οὐ ζῶσαν μόνον, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἀπέθανε, τὸν τε κόσμον ἅπαντα συγκατακάσας καὶ τὴν ἐσθῆτα ἢ ζῶσα ἔχαιρεν. Ἐβδόμῃ δὲ μετὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς κλίνης ὥσπερ νῦν ἐκείμην παραμυθούμενος τὸ γε πένθος· ἀνεγύμνωσκον γὰρ τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος βιβλίον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπεισέρχεται δὲ μετὰ τὴν ἡμετέραν αὐτὴ ἐκείνη καὶ καθίζετα πλησίον ὥσπερ νῦν Εὐκρατίδης οὕτως, δείξας τὸν νεώτερον τῶν υἱέων· ὁ δὲ αὐτίκα ἔφριξε μάλᾳ παιδικῶς καὶ πάλαι ἤδη ὡχρὸς ἦν πρὸς τὴν διήγησιν. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ὡς εἶδον, περιπλακεὶς αὐτῇ ἐδάκρυον ἀνακωχύσας· ἢ δὲ οὐκ εἶα βοᾶν, ἀλλ' ἠτιᾶτό με, ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῇ θάτερον τοῖν σανάλοιον χρυσοῖν ὄντοι οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔφρασκε παραπεσὼν ὑπὸ τῇ κιβωτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εὐρόντες θάτερον μόνον ἐκαύσαμεν. Ἔτι δὲ ἡμῶν διαλεγομένων κατάρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ

tissima esset vehementior. Omnes autem, me sole relicto, clausis foribus extra manebant : ita enim jusseras, Antigone, si qua possem somnum capere. Tunc igitur astat mihi juvenis vigilantique pulcherrimus, veste candida indutus : deinde surgere me jussum deducit per hiatum quandam ad inferos, ut primo conspectu agnovi Tantalum videndo et Tityum et Sisyphum. Ac reliqua quid vobis dicam? Quum vero essem apud tribunal (aderat autem Æacus quoque et Charon, et Parca, et Furia), aliquis velut rex, Pluto ut mihi videtur, assidebat, pronuncians eorum qui jam morituri essent nomina, quos ultra diem ipsis dictum in vita manere contigerat. At juvenis me illi sistebat : sed Pluto indignabundus ad ductorem meum, Nondum, inquit, impletum illius filum est : proinde abeat. Tu vero jam fabrum adduc Demyllum : jam enim ultra colum vivit. Et ego quum lætus recarrissem, ipse quidem jam sine febris eram, denunciabam vero omnibus, moriturum mox esse Demyllum : in vicinia autem nostra habitabat, ægrotans ipse quoque, ut nunciabatur. Et paullo post audiebamus planctum eorum, qui illum deplorabant.

26. Quid mirabile? ait Antigonos : ego enim novi quandam vicesimo die post, quam sepultus fuerat, reviviscentem, qui et ante mortem et quum redisset in vitam, hominem curaverim. Et quomodo, inquam, viginti diebus neque putruit corpus, neque alioquin fame perii? nisi forte tu Epimenidem quandam curasti.

27. Hæc dum loquimur, superveniunt filii Eucralis redeuntes de palaestra, quorum alter jam ex ephebis excessit, alter circa quintum decimum annum est. Hi, quum salutassent nos, assidebant in lecto apud patrem : mihi vero illata est sella. Et Eucrates, quasi admonitus ad conspectum filiorum, Ita, inquit, hisce fruar (injecta utrique manu), ut vera tibi, Tychiade, narrabo. Uxorem meam, nunc felicem, horum matrem, norunt omnes quantum amaverim : declaravi autem iis quæ illius causa feci non viventis modo, sed etiam defunctæ, qui mundum illius omnem una cremaverim, et eam qua viva gaudebat vestem. Septimo autem a morte illius die ego hic in lectulo, uti nunc, jacebam, luctus solatia quærens : silentio enim legebam Platonis de anima librum : inter hæc supervenit Demæneta ipsa illa, et prope assidet, ut nunc Eucratides hic (ostendens filiorum juniorem : qui statim puerili more cohorrui, pallidus jam ante ad hanc narrationem). Ego vero, pergit Eucrates, quum viderem, complexus illam cum ejulatu lacrimabar. Illa non passa me clamare, sed accusavit quod reliquis in rebus omnibus sibi gratificatus, alterum sandaliorum (erant autem aurea) non cremaverim : decidiasse vero illud dicebat juxta arcem; ac propter hoc nos quum non invenissemus, alterum modo cremaveramus. Adhuc loquentibus nobis,

τῇ κλίνῃ ὃν Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἥ δὲ ἠφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακίην· τὸ μέντοι σανδάλιον εὐρέθη ὑπὸ τῇ κιβωτῇ καὶ κατεκαύθη ὕστερον.

28. Ἐτι ἀπιστεῖν τούτοις, ὦ Τυχιάδῃ, ἄξιον ἐναργέαν οὔσι καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην φαινομένοις; Μὰ Δεῖ, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπεὶ σανδάλω γε χρυσῶ ἐς τὰς πυγὰς ὥσπερ τὰ παιδία παῖσθαι ἄξιοι ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες καὶ οὕτως ἀναίσχυτοντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

29. Ἐπὶ τούτοις ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος εἰσῆλθεν, ὁ κομήτης; ὁ σεμνὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου, οἶσθα τὸν αἰόδιμον ἐπὶ τῇ σοφίᾳ, τὸν ἱερὸν ἐπονομαζόμενον. Καὶ γὰρ μὲν ὡς εἶδον αὐτὸν, ἀνέπνευσα, τοῦτ' ἐκείνο ἤκειν μοι νομίσας, πέλεκύν τινα κατὰ τῶν ψευσμάτων· ἐπιστομιεῖ γὰρ αὐτοὺς, ἔλεγον, ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὕτω τεράστια διεξιόντας, καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισχυκλήθηναί μοι τοῦτον ὦμην ὑπὸ τῆς Τύχης. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἐκαθέζετο ὑπεκστάντος αὐτῷ τοῦ Κλεοδήμου, πρῶτα μὲν περὶ τῆς νόσου ἤρετο, καὶ ὡς ῥᾶν ἤδη ἔχειν ἤκουσε παρὰ τοῦ Εὐκράτους, Τί δέ, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς φιλοσοφεῖτε; μεταξὺ γὰρ εἰσιῶν ἐπήκουσα, καὶ μοι δοκεῖτε εἰς καλὸν διατεθῆσθαι τὴν διατριβήν. Τί δ' ἄλλο, εἶπεν ὁ Εὐκράτης, ἡ τουτονὶ τὸν ἀδαμάντινον πεῖσθαι — δαίφας ἐμέ — ἡγεῖσθαι δαίμονας τινὰς εἶναι καὶ φαντάσματα καὶ νεκρῶν ψυχὰς περιπολεῖν ὑπὲρ γῆς καὶ φαίνεσθαι οἷς ἂν ἐθέλωσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ἡρυβρίασα καὶ κάτω ἐνευσα αἰδεσθεὶς τὸν Ἀρίγνωτον. Ὁ δὲ, Ὅρα, ἔφη, ὦ Εὐκράτες, μὴ τοῦτ' ὀφείλῃ Τυχιάδης, τὰς τῶν βιαιῶς ἀποθανόντων μόνας ψυχὰς περινοστεῖν, οἷον εἰ τις ἀπήγατο ἢ ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ἢ ἀνεσκολοπίσθη ἢ ἄλλω γέ τῃ τρόπῳ τοιούτῳ ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ βίου, τὰς δὲ τῶν κατὰ μοῖραν ἀποθανόντων οὐκέτι· ἦν γὰρ τοῦτο λέγει, οὐ πάνυ ἀτόβλητα φήσει. Μὰ Δεῖ, ἦ δ' ὅς ὁ Δεινόμαχος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως εἶναι τὰ τοιαῦτα οὐδὲ συνεστῶτα ὁρᾶσθαι οἶεται.

30. Πῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀρίγνωτος, ὀριμὸν ἀπιδὼν εἰς ἐμέ, οὐδὲν σοι τούτων γίνεσθαι δοκεῖ, καὶ ταῦτα πάντων, ὡς εἰπεῖν, ὀρώτων; Ἀπολελόγησθε, ἦν δ' ἐγὼ, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ μὴ πιστεύω, διότι μὴδὲ ὀρῶ μόνος τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἐώρων, καὶ ἐπίστευον ἂν δηλαδὴ ὥσπερ ὑμεῖς. Ἀλλὰ, ἦ δ' ὅς, ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθεις, ἐροῦ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐβατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδὴν σοι δειχθῇ παρὰ τὸ Κράνειον, παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίδιον, ὡς ἐθέλεις ἰδεῖν ὅθεν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἀνορύξας ἀπῆλασε καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκίσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε.

31. Τί δὲ τοῦτο ἦν, ὦ Ἀρίγνωτε; ἤρετο ὁ Εὐκράτης. Ἀοίκητος ἦν, ἦ δ' ὅς, ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δαιμάτων, εἰ δὲ τις οἰκήσειεν, εὐθὺς ἐκπλαγεὶς ἐφυγεν ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τινος φοβεροῦ καὶ παραχόδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἡδὴ καὶ ἡ στέγη κατέρρει, καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν — εἰσὶ δέ μοι Αἰγύπτια μάλα πολλὰ περὶ τῶν τοιούτων — ἦκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον ἀποτρέποντος τοῦ ξένου

exsecrabilis quardam sub lecto canicula Melitensis latavit; ad quem illa latratum evanuit. Sandalium tamen, sub arca repertum, post crematum est.

28. Adhucne fidem negare talibus, Tychiade, æquum censēs, manifestis adeo et quæ singulis diebus appareant? Non per Jovem, inquam, quandoquidem digni fuerint quorum aureo sandalio nates, ut puerulorum, cædantur, si qui recusant credere et impudenter adeo veris repugnant.

29. Inter hæc Pythagoricus Arignotus intravit, comatus, vultu venerabili: nosti illum sapientiæ causa celebrem, divini cognomine insignem. Atque ego illo conspecto respirabam, illud ipsum venire mihi ratus, securim contra mendacia. Os enim, cogitabam, istis hic obturabit vir sapiens, prodigiosa adeo narrantibus: et, quod est in proverbio, e machina deum demissum mihi hunc a Fortuna putabam. At ille quum assedisset, assurgente ei Cleodemo, primo quidem percontari de morbo, et quum mollius jam habere ab Eucrate audisset, Quid vero, inquit, inter vos philosophamini? dum enim intro, audiui; et videmini mihi bene disputationem collocaturi. Quid vero aliud, inquit Eucrates, quam adamantino huic (me autem ostendebat) persuadere studemus, uti putet dæmones quosdam esse, et spectra, et vita functorum animas vagari in terra, et quibus velint apparere. Igitur erubui equidem, et vultum Arignoti verecundia dejeci. Atque is, Vide, inquit, Eucrates, num hoc dicat Tychiades, solas eorum qui violenta morte perierunt animas oberrare, ut si quis se suspenderit, aut capite truncatus, aut palo fixus, aut alia qua simili ratione de vita egressus sit; fato autem suo mortuorum non item: hoc enim si dicit, non plane rejicienda dixerit. Non ita est, per Jovem, respondebat Dinomachus, sed plane non esse talia, neque consistere ita, ut videri possint, arbitrat.

30. Quid ais? inquit Arignotus, torvum me intuens: nihil tibi horum videtur fieri, idque quum omnes, pæne dixero, videant? Jam causam pro me dixistis, inquam, et non credo, quia solus inter alios non video: si vero vidissem, crederem nimirum, uti vos. Verum, dicebat ille, et quando Corinthum veneris, interroga ubi sit Eubatidæ domus: et quum ostensa tibi fuerit ad Craneum, ingressus in eam dic ad janitorem Tibium, velle te videre unde dæmonem Pythagoricus Arignotus, effosso loco, exegerit, et habitabilem ab eo inde tempore domum præstitit.

31. Quid vero hoc erat, o Arignote? interrogabat Eucrates. Deserta fuerat, inquit, diu propter terrores: si quis vero immigraret, mox percussus fugiebat, a terribili et tumultuoso spectro ejectus. Ergo jam collabi domus, et defluere tectum; neque omnino quisquam erat qui auderet in illam ingredi. At ego his auditis, sumo mecum libros (sunt autem mihi Egyptii sat multi de talibus), ingredior domum circa primam quietem, dehortante meo hospite ac tan-

καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου, ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προὔπτον κακόν, ὡς ᾔετο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκήματι καταβείς τὸ φῶς ἀνεγίνωσκον ἡσυχῇ χαμαὶ καθεζόμενος· ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων ἐπὶ τινὰ τῶν πολλῶν ἤκειν νομίζων καὶ δεδιξέσθαι καὶ ἐλπίζων ὥσπερ τοὺς ἀλλοὺς αὐχμηρὸς καὶ κομήτης καὶ μελάντερος τοῦ ζόφου, καὶ ὁ μὲν ἐπιστάς ἐπειρᾶτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἰ ποθεν κρατήσῃ, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος ἦ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν αἰγυπτιαζῶν τῇ φωνῇ συνήλασα καταδύνων αὐτὸν εἰς τινὰ γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκήματος· ἰδὼν δὲ αὐτὸν οἱ κατέδυν, τὸ λοιπὸν ἀνεπαυόμην. Ἐωθεν δὲ πάντων ἀπεγνωσμένων καὶ νεκρὸν εὐρήσῃν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους προσελθὼν ἀπροσδόκητος ἅπασιν πρόσσειμι τῷ Εὐδατῖδι, εὐαγγελιζόμενος αὐτῷ ὅτι καθαρὰν καὶ ἀδείμαντον ἤδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς — εἴποντο γὰρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα — ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ καταδεδουκὸτα τὸν δαίμονα ἑοράκειν, σκάπτειν λαβόντας δικέλλας καὶ σκαφεῖα, καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὡς ἐπ' ὄργυιαν καταρρωρυγμένος τις νεκρὸς ἕλλος μόνα τὰ ὁσ' αὐτὰ κατὰ σχῆμα συγκείμενος. Ἐκείνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορύξαντες, ἡ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐπαύσατο ἐνοχλομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων.

32. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀνὴρ δαιμόνιος τὴν σοφίαν καὶ ἅπασιν αἰδέσιμος, οὐδεὶς ἦν ἐπὶ τῶν παρόντων ὃς οὐχὶ κατέγινωσκέ μου πολλὴν τὴν ἀνοιαν τοῖς τοιοῦτοις ἀπιστοῦντος, καὶ ταῦτα Ἀρίγνωτου λέγοντος. Ἐγὼ δὲ ὅμως οὐδὲν τρέσας οὔτε τὴν κόμην οὔτε τὴν δόξαν τὴν περὶ αὐτοῦ, τί τοῦτ', ἔφην, ὦ Ἀρίγνωτε, καὶ σὺ τοιοῦτος ἦσθα ἡ μόνῃ ἐλπίς τῆς ἀληθείας, καπνοῦ μεστός καὶ ἰνδαλμάτων; τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἀνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας. Σὺ δὲ, ἦ δ' ὅς δ' Ἀρίγνωτος, εἰ μήτε ἐμοὶ πιστεύεις λέγοντι μήτε Δεινομάχῳ ἢ Κλεοδήμῳ τουτοῦτ' ἡμῖτε αὐτῷ Εὐκράτει, φέρε εἰπεῖ τινὰ περὶ τῶν τοιούτων ἀξιοπιστότερον ἢ γῇ τάναντία ἡμῖν λέγοντα; Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, μάλα θαυμαστὸν ἄνδρα τὸν Ἀβδηρόθεν ἐκείνον Δημόκριτον, ὃς οὕτως ἄρα ἐπέπειστο μὴδὲν οἶόν τε εἶναι συστήναι τοιοῦτον, ὥστε, ἐπειδὴ καθεῖρξας ἑαυτὸν ἐς μνημα εἴω πυλῶν ἐνταῦθα διέτλει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τινες τῶν νεανίσκων ἐρῶσχηλὲν βουλόμενοι αὐτὸν καὶ δειματοῦν στειλάμενοι νεκρικῶς ἐσθῆτι μελαίνῃ καὶ προσωπεῖος ἐς τὰ κρανία μεμιμημένοις περιστάντες αὐτὸν περιεχόρουον ὑπὸ πυκνῇ τῇ βράει ἀναπηδῶντες, ὃ δὲ οὔτε ἔδεισε τὴν προσποίησιν αὐτῶν οὔτε ὅπως ἀνέβλεψε πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ μεταξὺ γράφων, Παύσασθε, ἔφη, παίζοντες· οὕτω βεβαίως ἐπίστευε μὴδὲν εἶναι τὰς ψυχὰς ἐπὶ ἔξω γενομένας τῶν σωμάτων. Τοῦτο φῆς, ἦ δ' ὅς δ' Εὐκράτης, ἀνόητόν τινα ἄνδρα καὶ τὸν Δημόκριτον γενέσθαι, εἰ γε οὕτως ἐγίνωσκεν.

tum non manum injiciente, quia quo irem audisset, in praesentem, ut ipse putabat, perniciem. Ego vero sumta lucerna ingredior solus, et in maximo conclavi deposita lumine, lego tacite, humi sedens. Adest daemon, ad unum se de multis venire putans, et futurum sperans ut me quoque sicut reliquos perterreat, squalidus, comatus, caligine nigrior: atque astans tentabat ab omni parte me invadere, sicunde posset vincere; et nunc quidem canis, nunc taurus fit, aut leo. Ego vero deprompta allocutione maxime horribili, Aegyptiorum sermone utens, incantando illum adegi in angulum quendam tenebrosi conclavia. Animadverso autem quo suberat, reliquum noctis dormivi. Mane, quum desperassent omnes et mortuum me inventum iri putarent, uti reliquos, progressus praeter spem omnium, accedo ad Enbatiden, bonum ipsi nuncium afferens, puram et metus expertem domum habitare illi in posterum licere. Atque assumtis quum ipso tum aliis pluribus (sequebantur enim rei miraculo moti), deductisque ad ipsum locum ubi subire daemonem videram, jussi rastris et lignibus humum fodi. Quo facto inventum est ad passus altitudinem defossum cadaver antiquum, cujus sola ossa sua figura composita jacerent. Hoc igitur effossum sepelivimus: ceterum domus ab eo inde tempore infesta spectris esse desiit.

32. Haec quum dixisset Arignotus, divina vir sapientia et venerabilis omnibus, nemo jam erat praesentium quin magne me accusaret amentiae, qui fidem talibus non haberem, idque ipso dicente Arignoto. Ego vero nihil trepidans, neque ob comam, neque ob opinionem de viro, Quid istuc, inquam, Arignote? tunc etiam talis eras, sola spes veritatis, idem tamen fumi et spectrorum plenus? tu nobis, qui thesaurus eras, ut est in proverbio, carbonem appares. Tu vero, inquit Arignotus, si neque mihi credis dicenti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati; age dic, quem fide digniorem putas harum rerum arbitrum contraria nobis dicentem? Per Jovem, inquam, admirabilem virum, Abderitanum illum Democritum, cui nempe adeo persuasum erat nihil horum consistere posse, ut, quum inclusisset se in monumentum extra portas, ibique perpetuo scriberet et commentaretur nocte atque interdiu, adolescentulis quibusdam ludificari illum et perterrere volentibus, qui mortuorum instar nigra veste ornati et personis ad craniorum similitudinem effictis circa illum saltarent, crebris passibus exsultantes: nihil ipse hanc illorum assimilationem metuerit, neque omnino ad illos respexerit, sed inter scribendum illud solum dixerit, Desinite ludere! adeo firmiter credebat nihil amplius esse animas, quum sunt extra corpora. Hoc tu ais, inquit Eucrates, amentem hominem etiam Democritum fuisse, si quidem ita statuit.

33. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο διηγήσομαι αὐτὸς παθόν, οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας· τάχα γὰρ ἂν καὶ σὺ, ὦ Τυγιάδῃ, ἀκούων προσβιδασθείης πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ διηγήματος. Ὅποτε γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ διηγῶν ἔτι νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προφάσει ἀποσταλεῖς, ἐπεθύμησα ἐς Κοπτὸν ἀναπλεύσας ἐκείθεν ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἔλθων ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ἡχοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἤκουσα οὐ κατὰ τὸ κοινὸν τοῖς πολλοῖς ἀσημόν τινα φωνήν, ἀλλὰ μοι καὶ ἔχρησεν ὁ Μέμνων αὐτὸς ἀνοίξας τὸ στόμα ἐν ἑπτα, καὶ εἰ γε μὴ περιττὸν ἦν, αὐτὰ ἂν ὑμῖν εἶπον τὰ ἑπτα.

34. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων Μιμφίτης ἀνὴρ τῶν ιερογραμματέων, θαυμάσιος τὴν σοφίαν καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίων· ἐλέγετο δὲ τρία καὶ εἴκοσι ἐτη ἐν τοῖς ἀδύτοις ὑπόγειος ὠκηχέναι μαγεύειν παιδεύόμενος ὑπὸ τῆς Ἰσίδος. Παγκράτην, ἔφη, λέγεις, ὁ Ἀρίγνωτος, ἐμὸν διδάσκαλον, ἱερὸν ἄνδρα, ἐξυρμημένον, ἐν ὀθονίοις, νοήμονα, οὐ καθαρῶς ἑλληνίζοντα, ἐπιμήκη, σιμὸν, πρόχειλον, ὑπόλεπτον τὰ σκέλη. Αὐτὸν, ἦ δ' ὅς, ἐκεῖνον τὸν Παγκράτην· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἡγνούουν ὅστις ἦν, ἐπεὶ δὲ ἑώρων αὐτὸν, εἴ ποτε ὁρμίσαιμεν τὸ πλοῖον, ἄλλα τε πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροκοδειλῶν ὁρούμενον καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ ὑποπτήσσοντα καὶ σκάνοντα ταῖς οὐραῖς, ἔργων ἱερὸν τινα ἄνθρωπον ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος ἔλαθον ἑταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος, ὥστε πάντων ἐκοινωνεῖ μοι τῶν ἀπορρήτων· καὶ τέλος πεῖθει με τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι καταλιπεῖν, αὐτὸν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ ἀπορήσειν ἡμᾶς τῶν διακονησόμενων. Καὶ τὸ μετὰ τοῦτο οὕτω διήγομαι.

35. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοιμεν εἰς τι καταγώγιον, λαβὼν ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοχλὸν τῆς θύρας ἢ τὸ κόρηθρον ἢ καὶ τὸ ὑπερον περιβαλὼν ἱματίοις ἐπειπῶν τινα ἐπωδὴν ἐποίει βαδίζειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώπων εἶναι δοκοῦντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπὸ πηγῆς καὶ ὠφύονει καὶ ἐσκεύαζε καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπῆρτε καὶ διηκονεῖτο ἡμῖν· εἶτα δὲ ἐπειδὴ ἄλις ἔχοι τῆς διακονίας, αὐθις κόρηθρον ἢ κόρηθρον ἢ ὑπερον τὸ ὑπερον ἄλλην ἐπωδὴν ἐπειπῶν ἐποίει ἂν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπουδακῶς οὐκ εἶχον ὅπως ἐκμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐβάσκαине γὰρ αὐτοῦ, καίτοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν. Μισθὸν δὲ ποτε ἡμέρη λαβὼν ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἣν δὲ τρισύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ μὲν ὥχετο ἐς τὴν ἀγορὰν ἐντειλάμενος τῷ ὑπέρῳ ἃ εἰποι ποιεῖν.

36. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐκείνου τι κατὰ τὴν ἀγορὰν πραγματευομένου λαβὼν τὸ ὑπερον σχηματίσας, ὁμοίως ἐπειπῶν τὰς συλλαβὰς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, Πέπαισο, ἔφη, καὶ μηκέτι ὑδροφορεῖ, ἀλλ' ἴσθι αὐθις ὑπερον· τὸ δὲ οὐκέτι μοι πεῖθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὕδρο-

33. Ego autem vobis etiam aliud quid enarrabo, quod mihi usu venit, non auditum ab alio: fortasse enim tu quoque, Tychiade, audiens vi quadam ad narrationis veritatem adigaris. Quum in Aegypto viverem juvenis adhuc, doctrinae causa eo missus a patre, cupido incessit animum, Coptum inde adverso flumine petere, ad Memnonem audiendum, mirabiles illos sonos oriente sole edentem. Atque illius quidem audiivi, non, ut vulgus, vocem nullius sensus; sed oraculum mihi ipse aperto ore Memnon reddidit versibus septem, ac nisi supervacaneum esset, ipse vobis recitarem versus.

34. In reditu autem navigabat forte nobiscum homo Memphiticus, de sacris scribis unus, sapientia admirabili et doctrinae omnis Aegyptiorum consultus: dicebatur autem tres et viginti annos in adytis sub terra habitasse, magicis artibus dum instruitur ab Iside. Pancratem dicis, inquit Arignotus, meum praeceptorem, virum divinum, rasam, linea indutum, cogitabundum, non pure loquentem graece, procerum, simum, labiosum, extenuatis cruribus. Ipsum illum, inquit, Pancratem. Ac primo quidem, qui esset, ignorabam: ubi vero videbam illum, si quando appellerem navigium, quum alia multa prodigiose facere, tum inequitare crocodilis, et natare inter belluas, has vero illi se submittere et adulari caudis, divinum quendam hominem esse agnovi; et quum paulatim in illius me amicitiam insinuarem, opinione celerius sodalis ipsius ac familiaris factus sum. Itaque omnia mihi impertiebat arcana, et tandem persuadet mihi, ut, servis omnibus Memphi relictis, solus ipse se sequar; neque enim defuturos nobis ministros. Ac postea ita vivebamus.

35. Tum quoties in stabulum quoddam veneramus, sumtum ille vir vectem de janua, aut scopas, aut pistillum adeo vestibus induebat, et carmine quodam pronunciato, ut in cederet efficiebat et ut aliis omnibus homo esse videretur: isque aliens et aquam hauriebat, et obsonabat, parabatque cibos, omnibusque in rebus dextre operam nobis dabat ministrabatque. Tum ubi satis ministerio illius usus esset, rursus scopas scopas, aut pistillum pistillum carmine alio pronunciato reddidit. Hoc ego maximo studio non potui tamen impetrare ab eo ut discerem; in hoc enim invidebat, licet ad alia esset promptissimus. At certo tandem die clanculum sublegi incantationem (erat vero trium syllabarum), prope astans in angulo tenebricoso. Atque ille in forum abiit, quum praecipisset pistillo quid facto opus esset.

36. Ego vero postridie illius diei, ipso aliquid in foro negotii habente, sumo pistillum, exornatumque, dictis similiter syllabis istis, aquam afferre jubeo. Quum vero plenam amphoram attulisset, Desine, inquam, neve amplius affer aquam, sed rursus esto pistillus. At ille non amplius parere mihi vult, verum afferre aquam perrexit, donec aqua

φόρει δαί, ἄχρι δὲ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαντλῶν. Ἐγὼ δὲ ἀμνηχνῶν τῷ πράγματι — ἐδεῖν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀνανακτῆσθαι, σπερ καὶ ἐγένετο — ἀξίνην λαβὼν διακόπτω τὸ ὑπερον εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἐκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λαβόντα ὑδροφόροι καὶ ἀνθ' ἐνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδροφόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται καὶ συνεις τὸ γενόμενον ἐκεῖνα μὲν αὖθις ἐποίησε ξύλα, ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς, αὐτὸς δὲ ἀπολιπὼν με λαβὼν οὐκ οἶδ' ὅποι ἀφανὲς ὄχγετο ἀπῶν. Νῦν οὖν, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, οἶσθα κἂν ἐκεῖνο, ἀνθρωπον ποιεῖν ἐκ τοῦ ὑπέρου; Νῆ Δ', ἦ δ' ὅς, ἐξ ἡμισείας γε· οὐκέτι γὰρ εἰς τὸ ἀρχαῖον οἶόν τέ μοι ἀγεῖν αὐτὸ, ἦν ἀπαξ γένηται ὑδροφόρος, ἀλλὰ δεήσει ἡμῖν ἐπικλυσθῆναι τὴν οἰκίαν ἐπαντλουμένην.

37. Οὐ παύσεθε, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτα τερατολογούντες γέροντες ἄνδρες; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ κἂν τῶν μειρακίων τούτων ἕνεκα εἰς ἄλλον καιρὸν ὑπερβάλλεσθε τὰς παραδόξους ταύτας καὶ φοβεράς διηγήσεις, μὴ πως λάθωσιν ἡμῖν ἐμπλησθέντες δειμάτων καὶ ἀλλοκότων μυθολογημάτων. Φείδεσθαι οὖν χρὴ αὐτῶν μηδὲ τοιαῦτα ἐθίζειν ἀκούειν, ἀ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐνοχλήσει συνόντα καὶ φοφοδεῖς ποιήσει τοικίῃς τῆς δεισιδαιμονίας ἐμπιπλάντα.

38. Εὐ γε ὑπέμνησας, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, εἰπὼν τὴν δεισιδαιμονίαν. Τί γάρ σοι, ὦ Τυχιᾷδῃ, περὶ τῶν τοιούτων δοκεῖ, λέγω δὲ χρησμῶν καὶ θεσφάτων καὶ ὅσα θεοφορούμενοί τινες ἀναδοῶσιν ἢ ἐξ ἀδύτων ἀκούεται; ἢ παρθένος ἑμμετρα φεγγομένη προθεσπίζει τὰ μέλλοντα; ἢ δηλαδὴ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀπιστήσεις; Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καὶ δακτύλιόν τινα ἱερὸν ἔχω Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου εἰκόνα ἐκτυπούσης τῆς σφραγίδος καὶ οὗτος ὁ Ἀπόλλων φεγγέται πρὸς ἐμέ, οὐ λέγω, μὴ σοι ἀπίστα δόξω περὶ ἐμαυτοῦ μεγαλυνεῖσθαι· ἀ δὲ ἐν Ἀμφιλόχῳ γε ἤκουσα ἐν Μαλλῶ, τοῦ ἥρωος ὑπάρ διαλεχθέντος μοι καὶ συμβουλευσάντος ὑπὲρ τῶν ἐμῶν καὶ ἀ εἶδον αὐτὸς, ἐθέλω ὑμῖν εἰπεῖν, εἴτα ἐξῆς ἀ ἐν Περγᾷ μοι εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν Πατάρῳ· ὅποτε γὰρ ἐξ Αἰγύπτου ἐπανθῆεν οἰκαδὲ ἀκούων τὸ ἐν Μαλλῶ τοῦτο μαντεῖον ἐπιφανέστατόν τε καὶ ἀληθέστατον εἶναι καὶ χρᾶν ἐναργῶς πρὸς ἔπος ἀποκρινόμενον οἷς ἂν ἐγγράφας τις εἰς τὸ γραμματεῖον παραδῶ τῷ προφήτῃ, καλῶς ἂν ἔχειν ἡγησάμην ἐν παράπλῃ πειραθῆναι τοῦ χρηστηρίου καὶ τι περὶ μελλόντων συμβουλευσασθαι τῷ θεῷ.

39. Ταῦτα ἔτι τοῦ Εὐκράτους λέγοντος ἰδὼν οἷ τὸ πρᾶγμα προχωρήσειν ἐμέλλε καὶ ὥς οὐ περὶ μικρᾶς ἐνῆρχετο τῆς περὶ τὰ χρηστήρια τραγωδίας, οὐ δοκεῖν οἰηθεῖς δεῖν μόνος ἀντιλέγειν ἅπασιν, ἀπολιπὼν αὐτὸν ἔτι διαπλέοντα ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Μαλίαν — καὶ γὰρ συνέειν ὅτι μοι δχθονταὶ παρόντι καθάπερ ἀντισοφιστῇ τῶν ψευσμῶν — Ἀλλ' ἐγὼ ἀπέμει, ἔφη, Λεόντιχον ἐπιζητήσων· δέομαι γὰρ αὐτῷ τι συγγενέσθαι. Ὑμεῖς δὲ ἐπεὶ οὐχ ἱκανὰ ἡγείσθε τὰ ἀνθρώπινα εἶναι, καὶ

haurienda domum opplevisset. Ego consilii inops (metuebam enim ne aegre ferret rediens Pancrates, quod etiam factum est), securi arrepta bifariam pistillum dissecō. Sed utraque illa pars, captis amphoris, aquam ferebat, ac pro uno duo mihi jam erant ministri. Inter hæc adest Pancrates, intellectoque quid actum esset, illos iterum ligna fecit, ut ante incantationem fuerant; ipse vero clam me relicto, subdixit se nescio quorsum, et conspici desiit. Nunc igitur, inquit Dinomachus, adhuc illud nosti certe, hominem facere ex pistillo? Per Jovem, inquit, ex dimidia quidem parte: Neque enim licet mihi in pristinam eum formam reducere, quum semel factus est aquarius: sed elocretur nobis illo semper hauriente domus.

37. Non desinitis, inquam, talia portenta loqui senes viri? sin minus, at certe horum adolescentulorum causa in aliud tempus differte incredibiles istas horribilesque narrationes, ne sensim impleantur nobis terroribus et absurdis fabulis. Parcere igitur illis oportet, neque assuefacere talibus audiendis, quæ per totam vitam turbabunt illos retenta, animo et ad unumquemque strepitum meticulosos facient, variaque superstitione implebunt.

38. Recte me mones, inquit Eucrates, superstitionem dum nominas. Quid enim, Tychiade, de talibus tibi videtur, de oraculis dico, et vocibus, et quæ a deo agitati quidam proclamant, aut audiuntur ex adytis, aut virgo versibus devincta loquens futura significat? nimirum etiam talibus fidem negabis? Ego vero esse mihi sacrum quandam anulum, cujus sigillum Pythii Apollonis imaginem exprimat, eumque Apollinem mihi loqui non dico, ne tibi incredibilia de me ipse gloriari videar: quæ vero in Amphilochi templo audiui, Malli, heroe in somnis mecum loquente et de rebus mihi meis consulente, quæque ipse vidi, dicere vobis volo; tum deinceps, quæ Pergami vidi, et audiui Palaris. Quum enim ex Ægypto domum redirem, audito illud Malli oraculum illustrissimum esse verissimumque, et dilucida fundere oracula, dum ad verbum respondeat his quæ in tabellis scripta prophetæ tradat aliquis, optimum facto putabam, ut in transitu tentarem oraculum, et de futuris aliquid deliberarem cum deo.

39. Hæc adhuc dicente Eucrate, quum viderem quorsum res evasura esset, utque inciperet non parvam illam oraculorum tragœdiam; ratus non decere me solum contradicere omnibus, relicto illo navigante adhuc ex Ægypto Mallum versus (etenim sentiebam illos præsentiam meam gravari, ut qui contra illorum mendacia disputarem), Ego vero, inquam, discedo requisiturus Leontichum: etenim illo mihi convento opus est. Vos vero, quando quidem satis vobis non esse humana putatis, ipsos jam vocate deos, fabulo-

αὐτοὺς ἤδη τοὺς θεοὺς καλεῖτε συνεπιληψομένους ὑμῖν τῶν μυθολογουμένων· καὶ ἅμα λέγων ἐξήειν. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἐλευθερίας λαβόμενοι εἰστίων, ὥς τὸ εἶδος, αὐτοὺς καὶ ἐνεφοροῦντο τῶν ψευσμάτων.

Τοιαῦτά σοι, ὦ Φιλόκλης, παρὰ Εὐκράτει ἀκούσας ἤκω νῆ τὸν Δία ὥσπερ οἱ τοῦ γλεύκους πίνοντες ἐμπεφυσημένος τὴν γαστέρα ἐμέτου δαόμενος. Ἡδέως δ' ἂν ποθεν ἐπὶ πολλῷ ἐπριάμην ληθεδανόν τι φάρμακον ὦν ἤκουσα, ὥς μὴ τι κακὸν ἐργάσῃται με ἡ μνήμη αὐτῶν ἐνοικουροῦσα· τέρατα γοῦν καὶ δαίμονας καὶ Ἑκάτας ὁρᾶν μοι δοκῶ.

40. ΦΙΛ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Τυχιάδῃ, τοιοῦτόν τι ἀπέλαυσα τῆς διηγρήσεως· φασὶ γέ τοι μὴ μόνον λυττᾶν καὶ τὸ ὕδωρ φοβεῖσθαι ὀπόσους ἂν οἱ λυττῶντες κύνας δάκνῃσιν, ἀλλὰ καὶ τινὰ δὲ ὀχρεῖς ἄνθρωπος δάκῃ, ἴσα τῷ κυνὶ δύναται τὸ δῆγμα, καὶ τὰ αὐτὰ κάκεῖνος φοβεῖται. Καὶ σὺ τοίνυν εἰκας αὐτὸς ἐν Εὐκράτους δηχθεὶς ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων μεταδεδωκέναι καί μοι τοῦ δῆγματος· οὕτω δαιμόνων μοι τὴν ψυχὴν ἐνέπλησας.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ θαρρῶμεν, ὦ φιλότης, μέγα τῶν τοιούτων ἀλεξιφάρμακον ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι λόγον ὁρῶν, ὃ χρωμένους ἡμᾶς οὐδὲν μὴ ταράττει τῶν κενῶν καὶ ματαίων τούτων ψευσμάτων.

LIII.

* HIPPIAS H BALANEION.

1. Τῶν σοφῶν ἐκείνους μάλιστα ἐγωγέ φημι δεῖν ἐπαινεῖν, ὀπόσοι μὴ λόγους μόνον δεξιούς παρέσχοντο ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκάστων, ἀλλὰ καὶ ἐργοῖς ὁμοίοις τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις ἐπιστώσαντο. Καὶ γὰρ τῶν ἱατρῶν ὃ γε νοῦν ἔχων οὐ τοὺς ἀρίστα ὑπὲρ τῆς τέχνης εἰπεῖν δυναμένους μεταστελεῖται νοσῶν, ἀλλὰ τοὺς πρᾶξι τι κατ' αὐτὴν μεμελετηκότας. Ἀμείνων δὲ καὶ μουσικὸς, οἶμαι, τοῦ διακρίνειν ρυθμούς καὶ ἁρμονίας ἐπισταμένου ὁ καὶ ψᾶλαι καὶ κιθαρίσαι αὐτὸς δυνάμενος. Τί γὰρ ἂν σοι τῶν στρατηγῶν λέγοιμι τοὺς εἰκότως ἀρίστους κριθέντας, ὅτι οὐ τάττειν μόνον καὶ παραίνειν ἦσαν ἀγαθοί, ἀλλὰ καὶ προμάχεσθαι τῶν ἄλλων καὶ χειρὸς ἔργα ἐπιδείκνυσθαι; οἷον τῶν πάλαι μὲν Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα, τῶν κάτω δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Πύρρον ἴσμεν γεγονότας.

2. Πρὸς δὲ τί ταῦτ' ἔφη; οὐ γὰρ ἄλλως ἱστορίαν ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος ἐπεμνήσθην αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν μηχανικῶν ἐκείνους ἄξιον θαυμάζειν, ὀπόσοι ἐν τῇ θεωρίᾳ λαμπροὶ γενόμενοι καὶ μνημόσυνα θμῶς τῆς τέχνης καὶ πράγματα τοῖς μετ' αὐτοὺς κατελιπον· ἐπεὶ οἱ γὰρ τοῖς λόγοις μόνους ἐγγεγυμνασμένοι σοφιστᾶν ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ σοφοὶ καλοῖντο. Τοιοῦτον ἀκούομεν τὸν Ἀρχιμήδην γενέσθαι καὶ τὸν Κνίδιον Σώστρατον, τὸν μὲν Πτολεμαίῳ χειρωσάμενον τὴν

sarum disputationum vestrarum adjutores; et cum dicto exivi. Illi vero libertatem eam lubenter arripientes, tanquam epulis, ut credibile est, se tractarunt invicem et ingurgitarunt mendaciis.

Talibus tibi, Philocles, apud Eucratem auditis venio, ut qui mustum biberunt, ventre inflato, vomitorii indigens. Lubens autem alicunde et magno emerim medicamentum oblivionem inducens eorum quæ audivi, ne quid mali mihi faciat in me residens illorum memoria: portenta enim, et daemones, et Hecatas videre mihi videor.

40. PHIL. Ipse etiam ego, Tychiade, tale quid de narratione tua abstuli. Dicunt certe, non solum insanire et aquam metuere quos canes rabiosi momorderint; sed etiam, si quem homo morsus mordeat, eandem quam canis vim habere illum morsum, eademque illum quoque metuere. Et tu igitur morsus in Eucratis domo a multis mendaciis, mihi videris aliquid illius morsus impertiisse; ita daemonibus mihi mentem opplevisti.

TYCH. Sed bono simus animo, amico, magnum talibus noxiis depellendis remedium habentes, veritatem et rectam in omnibus rationem; qua dum utimur, nos de vanis hisce atque inanibus mendaciis nullum turbabit.

LIII.

* HIPPIAS SEU BALNEUM.

1. Eruditorum ex numero illos maxime laudandos aio equidem, quotquot non disputationes modo acutas de negotio unoquoque attulerunt, sed operibus similibus firmarunt promissiones verborum. Etenim de medicis, si quis sapiat ægrotus, non eos arcesset qui optime dicere de arte possunt, sed qui ad præstandum aliquid illa arte sese studiose paraverint. Melior etiam musicus, arbitror, eo qui numeros et harmonias norit discernere, ille fuerit qui cantare etiam et citharam pulsare ipse possit. Quid enim duces tibi narrem qui merito suo optimi iudicati sunt, non in ordinanda modo acie et adhortandis militibus præstantes, sed eo etiam quod in prima acie pugnarent et manu rem gererent? qualem ex antiquis Agamemnonem atque Achillem, sequioris autem ætatis Alexandrum et Pyrrhum fuisse cognovimus.

2. Quorsum vero ista dixi? non enim temere illorum mentionem feci, ut historię peritum me ostenderem, sed ut docerem inter mechanicos quoque admiratione dignos esse quotquot scientia et ratione clari, tamen etiam monumenta artis et opera posteris reliquere: quandoquidem sola in disputatione exercitati, sophistæ potius quam sapientes dici meruerint. Talem audimus Archimedem fuisse, et Cnidium Sostratum, quorum hic Ptolemæo subegerit Mem-

Μέμφιν ἀνευ πολιορκίας ἀποστροφῇ καὶ διαιρέσει τοῦ ποταμοῦ· τὸν δὲ τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις καταπλέξαντα τῇ τέχνῃ. Καὶ Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος πρὸ αὐτῶν ὑποσχόμενος Κροίσῳ ἄβρογον διαβιβάσειν τὸν στρατὸν ἐπινοίᾳ κατόπιν τοῦ στρατοπέδου μιᾷ νυκτὶ τὸν Ἄλυν περιήγαγεν, οὐ μηχανικὸς οὗτος γενόμενος, σοφὸς δὲ καὶ ἐπινοῇσαι καὶ συνεῖναι πιθανώτατος. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἑπειοῦ καὶ πάνυ ἀρχαῖον, δὲ οὐ μόνον τεχνήσασθαι τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν ἵππον, ἀλλὰ καὶ συγκαταβῆναι αὐτοῖς ἐς αὐτὸν λέγεται.

8. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Ἰππίου τούτου τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγοις μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένου καὶ συνεῖναι τε ὀξέως καὶ ἐρμηνεύσαι σαφεστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολὺ τῶν λόγων ἀμείνως παρεχομένου καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχουσιν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ἡτύχησαν, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασίν, εὐθείας τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνισταμένου. Καίτοι τῶν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τι τῆς ἐπιστήμης ἔργον ἀποτερόμενος ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας εἶναι τις ὁμῶς εἶδοξεν, ὁ δὲ μηχανικῶν τε ὢν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἁρμονικῶν καὶ μουσικῶν φαίνεται, καὶ ὁμῶς ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελῶς δείκνυσιν ὥς ἐν αὐτὸ μόνον ἐπιστάμενος· τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων καὶ ἀνακλάσεων καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ ἀστρονομίαν, ἐν ᾗ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαινεῖν.

4. Ἄ δὲ ἐναγχὺς ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλήγην, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν· κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανεῖο κατασκευὴ· περὶνοια δὲ καὶ ἐν τῇ κοινῇ τούτῳ σύνεσις θαυμαστῇ. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὀρθος, ὃν παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινὸν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηνε, κρηπίδα μὲν βεβαιοτάτην ἄπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος καὶ θεμελίῳν θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδωσάμενος, ὕψει δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχόμενοις τὸ ὅλον κρατυνάμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατασκευῆς ἁρμοδιώτατα καὶ τὸν τῶν φῶτων λόγον φυλάττοντα.

5. Πυλὼν μὲν ὑψηλὸς ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὑπτίος μᾶλλον ἢ ὀρθίος πρὸς τὴν τῶν ἀνόντων εὐμάρειαν· εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἰκανὴν ἔχων ὑπηρεταῖς καὶ ἀκολούθοις διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν εἰς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων· βαλανεῖο δ' οὐν καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσσαι καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμεναι ὑποχωρήσεις. Εἴτ' ἐγόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττὸς μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρὸν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστερῶν ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐκατέρωθεν διαρκεῖς τοὶς ἀποδουόμενοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὕψι τε ὑψηλότατος καὶ φωτὶ παιδρότατος, ψυχροῦ

plin, sine obsidione, aversione sola ac divisione fluvii; ille vero triremes hostium arte sua combusserit. Atque ante hos Milesius Thales, quum promississet Cresco se sicum trajecturum exercitum, commento quodam a tergo castrorum intra unam noctem circumduxit Halyn; non quod ipse machinandi artifex esset, sed homo prudens ad excogitandum, et in sermone vehementer probabilis. Nam illud de Epeo antiquum nimis, qui non tantum machinatus esse Achivis equum, sed etiam cum reliquis descendisse in illum dicitur.

3. In his igitur Hippiae quoque huius, qui nostra aetate fuit, mentionem injicere aequum est, viri literarum exercitatione cuivis antiquorum comparandi, ad intelligendum acuti, disertissimi in explicando, opera autem verbis multo mellora praestantis, et artis suae professionem implentis, non in talibus modo argumentis in quibus bona fortuna superiores jam versati sunt; sed, ex geometrico proverbio, in data quacumque recta triangulum accurate construens. Atqui reliquorum unusquisque, si in uno quodam artis opere sibi desumto bene rem gessit, tamen esse aliquid visus est: hunc vero et mechanicorum principem et geometraram, praeterea harmonicorum musicorumque esse apparet; et tamen unumquodque horum adeo perfecte praestat, quasi illud ipsum unum modo sciret: nam ejus scientiam de radiis et refractionibus et speculis, insuper etiam astronomiam, in qua effecit ut pueri videantur superiores, laudare non parvi temporis fuerit.

4. Quae vero illius opera nuper cum stupore viderim, enarrare non pigrabor. Argumentum quidem commune est et in vita nostra satis frequens, balnei aedificatio, at ingenium et intelligentia in re ita vulgari admirabilis. Locus erat non aequabilis planitiei, sed acclivis admodum et erectus; quem quum accepisset ab una parte vehementer humilem, solo alterius aequavit, subjecta toti operi firmissima crepidina, eorumque quae imponenda erant securitate positae rite fundamentis stabilitae; altitudinibus autem praeruptis valde et ad securitatem continuas totum opus roboravit. Quae porro inaedificavit, ea quum ad loci magnitudinem congruunt, tum propter observatam in tota structura proportionem maxime sunt concinna, et respondentem sibi fenestrarum rationem servant.

5. Porta alta, gradus ad ascendendum latos habens, supina magis est quam ardua, ad ascendendum commoditatem. Per hanc qui ingressus fuerit, eum excipit oecus communis, bene magnus, ubi morari commode pedisequi et ministri possint, situs ad sinistram paratorum ad delicias cubiculorum: nam balneo etiam haec pulchre conveniunt, secessus jucundi et multo lumine collustrati. Tum continens illis oecus, supervacaneus ille quidem quantum ad balneum, at necessarius, quatenus beatis hominibus recipiendis destinatus est. Post hunc ab utraque parte, quae sulficiant exuere se volentibus, spoliaria; et medius inter ea oecus altissimus et multa luce laetissimus, aequae

ὕδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαῖνῃ λίθῳ κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνες ἐν αὐτῷ λίθῳ λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἡ μὲν Ὑγίαιας, ἡ δὲ Ἀσκληπιοῦ.

6. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα χλιαίνοντες οἶκος οὐκ ἀπνεγνεί τῇ θερμῇ προαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμφιστρόγγυλος, μεθ' ἐν ἐν δεξιῇ οἶκος εὖ μάλα φαεινός, ἀλείψασθαι προσηνῶς παρεχόμενος, ἐκατέρωθεν εἰσόδους ἔχων Φρυγίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένης, τοὺς ἀπὸ παλαίστρας εἰσόντας δεχόμενος. Εἴτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος οἰκῶν ἀπάντων κάλλιστος, στήναι τε καὶ ἐγκαθίεσθαι προσηνέστατος καὶ ἐμβραδύναι ἀβλαβέστατος καὶ ἐγκυλίεσθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτὸς εἰς ὀροφὴν ἀκραν ἀποστίλβων. Ἐξίς δὲ ὁ θερμὸς ὑποδέχεται διάδρομος Νομάδι λίθῳ διακεκολλημένος. Ὁ δὲ ἔνδον οἶκος κάλλιστος, φωτὸς τε πολλοῦ ἀνάμεστος καὶ ὡς πορφύρα διηνηθισμένος.

7. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πύλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἐνεστὶ σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὐθις ἐπανίεναι, ἀλλὰ ταχέϊαν τὴν ἐπὶ τὸ ψυχρὸν δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ καὶ πολλῇ τῇ ἔνδον ἡμέρᾳ. Ὑψὴ πρὸς τοῦτοις ἀνάλογα καὶ πλάτῃ τοῖς μήκει σύμμετρα καὶ πανταχοῦ πολλὴ χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανθεῖ· κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον, «ἀρχομένου ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές.» Τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα καὶ τοῦ φέγγους καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἱππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμοιρον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀέρος· τοὺς δὲ πολλοὺς τοῦ θαλάσσης δεομένους νότῳ καὶ εὐρῷ καὶ ζεφύρῳ ὑπέθηκε.

8. Τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαίστρας καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱματιοφυλακούντων κατασκευὰς ταχέϊαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρόν καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν ὁδὸν ἐχούσας τοῦ χρησίου τε καὶ ἀβλαβοῦς ἕνεκα; Καὶ μὴ με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον κοσμεῖν τῷ λόγῳ προαιρεῖσθαι· τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπινοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρὰς σοφίας ἔγωγε τίθειμαι, οἷον καὶ τότε τὸ ἔργον ὁ θαυμασίος ἡμῖν Ἱππίας ἐπεδείξατο πάσας ἔχον τὰς βαλανεῖου ἀρετὰς, τὸ χρησίμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφεγγές, τὸ σύμμετρον, τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοίᾳ κεκοσμημένον, ἀφόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσεσιν ἐξόδους τε πολλαῖς τεθυρωμένον, ὥρῳ δὲ διττὰς δηλώσας, τὴν μὲν δι' ὕδατος καὶ μυκήματος, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρέποντα ἔπαινον τῷ ἔργῳ οὐκ ἀνόητου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκάνου μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμεῖς μὴν τῇ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς οἶδα ἔχων τοὺς κοινωνήσαντάς μοι τῶν ἐπαίνων.

frigidæ descensiones habens tres, Lacedaemonio lapide exornatus; ac statuæ in illo de candido lapide vetusti operis, Hygieæ una, altera Æsculapii.

6. Progressos excipit œcus leniter tepidus, non molesto calore occurrens, longus, utrimque rotundus; post quem in dextra parte hilaris admodum œcus, ungendi facultatem comiter præbens, accessus utrimque habens Phrygio lapide politos, intrantes de palæstra recipiens. Tum post hunc œcus alius, œcorum omnium pulcherrimus, ad stationes ac sessiones jucundissimus, ad commorandum minime noxius, ad volutationes commodissimus, Phrygio lapide et ipse ad summum usque tectum fulgens. Deinde transitus excipit calidus, Numidico lapide incrustatus. Interior deinde œcus pulcherrimus, luce multa plenus, et purpuræ instar floridus.

7. Tria hic quoque labra calida præbet. Quum vero lavaris, licet tibi non per eosdem redire œcos, sed celeri via ad frigidam per conclave mediocriter calidum, idque in multa luce et multo intus die. Ad hæc altitudines congruentes, et latitudines longitudinibus pro portione respondentes, et multa ubique Gratia atque Venus enitet: etenim ex præclari Pindari præcepto, « Qui opus incipiunt, faciem ponant e longinquo fulgentem. » Hæc autem contigerit maxime, e splendore et luce et fenestris si quis machinetur. Sapiens enim vere Hippias œcum frigidarium ita fecit, ut in boream procurrat, nec meridiani tamen aeris expertem: eos autem qui tepore multo indigent, noto et euro atque zephyro subjecit.

8. Quid deinde tibi dicam palæstras, et communes eorum, qui vestes custodiunt, commorations, celerem habentes ad lavacra nec per ambages transitum, utilitatis pariter causa et salubritatis? Et ne putet aliquis parvum me opus oratione exornandum suscepisse: in communibus enim excogitare nova pulchritudinis specimina, non parvæ sapientiæ esse arbitror equidem; quale sane hoc quoque opus nobis admirabilis ille Hippias produxit, quod omnes habeat virtutes balnei, utilitatem, opportunitatem, claritatem, proportionem; quod loci ingenio accommodatum sit, quod usum sui securum præbeat: insuper vero etiam reliqua cura instructum, sellarum familiaricarum duobus secessibus, et januis multis apertum; horarum gemina indicia, alterum per aquam et mugitum, alterum per solem exhibens. Hæc si quis viderit, neque dignam operi laudem tribuerit, ille non stupidus modo, sed ingratus etiam, vel invidus potius mihi videatur. Ego proinde pro viribus et opus et artificem atque perfectorem operis oratione remuneratus sum. Si vero deus præbuerit tandem ibi lavandi copiam, multos novi et alios in partem laudum mearum venturos.

LIV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1. Ὅτε δ' Διόνυσος ἐπ' Ἴνδους στρατιὰν ἤλασε — κωλύει γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, καὶ μῦθον ὑμῖν διηγῆσασθαι Βακχικόν — φασὶν οὕτω καταφρονῆσαι αὐτοῦ τὰ πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε καταγελᾶν ἐπιόντος, μᾶλλον δὲ ἐλεῖν τὴν τόλμαν αἰτίαι μάλᾳ συμπατηθησομένου ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων, εἰ ἀντιτάξαιτο ἤκουον γὰρ, οἶμαι, τῶν σκοπῶν ἀλλόκοτα ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἀγγελλόντων, ὡς ἡ μὲν φάλαγξ αὐτῶ καὶ οἱ λόχοι γυναῖκες εἶεν ἑκφρονες καὶ μεμνηνῦαι, κιττῶ ἔστεμμέναι, νεβρίδας ἐνημμέναι, δοράτια μικρὰν ἔχουσai, ἀσιδήρα, κιττοποίητα καὶ ταῦτα, καὶ τινα πελτάρια κοῦφα, βομβοῦντα, εἰ τις μόνον προσάψαιτο — ἀσπίσι γὰρ εἰκάζον καὶ τὰ τύμπανα — ὀλίγους δὲ τινας ἀγροίκους νεανίσκους ἐκείναι γυμνοὺς, κόρδακα ὀρχουμένους, οὐράς ἔχοντας, κεράστας, οἷα τοῖς ἀρτιγεννηθεῖσιν ἐρίφοις ὑποφύεται.

2. Καὶ τὸν μὲν στρατηλάτην αὐτὸν ἐφ' ἄρματος ὀχεῖσθαι παρθάλεων ὑπεξευγμένων, ἀγένειον ἀκριβῶς, οὐδ' ἐπ' ὀλίγων τὴν παρειὰν χνοῦντα, κερασφόρον, βότρυσιν ἔστεφανωμένον, μίτρα τὴν κόμην ἀναδεδεμένον, ἐν πορφυρίδι καὶ χρυσῇ ἐμβάδι ὑποστρατηγεῖν δὲ δύο, ἓνα μὲν τινα βραχύν, πρεσβύτην, ὑπόπαχυν, προγάστορα, ῥινόσιμον, ὡτα μεγάλα ὄρθια ἔχοντα, ὑπότρομον, νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἵππεύοντα, ἐν κροκατῶ καὶ τοῦτον, πάνυ πιθάνον τινα συνταγματάρχην αὐτοῦ· ἕτερον δὲ τεράστιον ἀνθρώπων, τράγῃ τὰ νέρθεν εἰκότα, κομήτην τὰ σκέλη, κέρατα ἔχοντα, βαθυπώγωνα, ὀργίλον καὶ θυμικόν, θατέρᾳ μὲν σύριγγα φέροντα, τῇ δεξιᾷ δὲ βάρβδον καμπύλην ἐπιρμένον καὶ περισχιρτῶντα ὄλον τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ γυναῖκα δὲ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ σείειν ἡνεμωμένας τὰς κόμας, ὅποτε προσίει, καὶ βοᾶν εὐοῦ· τοῦτο δ' εἰκάζειν καλεῖσθαι αὐτῶν τὸν δεσπότην. Τὰς δ' οὖν ποίμνας διηρπάσθαι ἤδη ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διεσπᾶσθαι ἔτι ζῶντα τὰ θρέμματα· ὁμοφάγους γὰρ τινας αὐτὰς εἶναι.

3. Ταῦτα οἱ Ἴνδοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀκούοντες ἐγέλων ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ οὐδ' ἀντεπεξάγειν ἢ παρατάτεσθαι ἤξιον, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, τὰς γυναῖκας ἐπαφήσειν αὐτοῖς, εἰ πλησίον γένοιτο, σφίσι δὲ καὶ νικᾶν αἰσχρὸν ἐδόκει καὶ φονεύειν γυναῖκα μεμνηνότα καὶ θηλυμίτην ἄρχοντα καὶ μεθύον σμικρὸν γερόντιον καὶ ἡμιστρατιώτην ἄλλον καὶ γυμνῆτας ὀρχηστὰς, πάντας γελοῖους. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελο πυρπολῶν ὁ θεὸς ἡδὴ τὴν χώραν καὶ πόλεις αὐτάνδρους καταπλέγων καὶ ἀνάπτων τὰς ὕλας καὶ ἐν βραχεὶ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φλογὸς ἐμπεπληκώς — ὅπλον γὰρ τοι Διονυσιακὸν τὸ πῦρ, πατρῷον αὐτῶ καὶ τοῦ κεραυνοῦ — ἐναυθὰ ἡδὴ σπουδῇ ἀνελάμβανον τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐπιστάξαντες καὶ ἐγγαλινώσαντες καὶ τοὺς πύργους ἀναθέμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἀν-

LIV.

PRÆFATIO. BACCHUS.

1. Quum exercitum contra Indos duceret Bacchus (nihil enim, opinor, prohibet etiam fabulam vobis enarrare Bacchicam), ita aiunt primo contemptum ab illis hominibus esse, ut adventantem deriderent, vel potius ipsius audaciæ misererentur, opinantes statim ab elephantis concalcatum iri, si aciem contra auderet instruere. Audiant enim, puto, exploratores absurda quædam de illius exercitu nunciantes, phalangem ipsi et ordines esse mulieres insanas et furentes, hedera coronatas, præcinctas hinnulorum pelibus, hastis parvis instructas, sine ferro, hedera ornatis et ipsis, ac levibus quibusdam parmulis, bombos, si quis modo attingeret, reddentibus; nempe clypeis assimulabant etiam tympana: paucos autem quosdam inter eos versari rusticos juvenes, nudos, saltantes cordacem, qui caudas haberent et corniculis instructi essent, qualia recens natis hædis subnascentur.

2. Ac ducem quidem ipsum curru vehi iunctis pardalibus, plane imberbem ac ne pauxilla quidem lanugine vestitum genas, cornutum, nvīs coronatum, mitra revinctam comas, amictum purpura, et auro calceatum: sub ipso autem alios præesse duos, unum brevem, senem, crassiusculum, ventricosum, simum naribus, auribus longis et erectis, tremulum, innixum baculo, asino vehementem plerumque, crocota et ipsum indutum, denique congruentem plane agminis sub illo ductorem; alterum porro prodigiosum hominem, capro inferioribus partibus similem, crunibus hirsutis, cornutum, barba proluxa, iracundum et vehementem, qui altera manu ferens fistulam, dextra vero baculum incurvum intentans, exercitum totum circumsaltet; terri autem ab illo mulierculas, jactare permissos ventis capillos ad illius adventum, et clamare Evœ; suspicari autem, hac voce appellari ab illis dominum. Greges porro jam direptos a mulieribus, et dilaceratas vivas adhuc pecudes; esse enim illas crudivoras.

3. Audientes ista Indi et rex illorum, ridebant, ut consentaneum est, neque contra educere exercitum aut aciem instruere operæ pretium censebant; sed, si modo educendum esset, mulieres iis immittere placuit, si prope venissent; ipsis vero etiam vincere indecorum videbatur, et interficere mulieres furentes et mitratum muliebriter ducem, et ebrium parvum seniculum, et alium semimilitem, et saltatores nudos, ridiculos omnes. Quum vero nunciaretur jam igne vastare regionem deus, et cum ipsis hominibus cremare urbes, et silvas incendere, et Indiam universam brevi tempore impleretur incendiis (nam Bacchi arma ignis, patrius illi et de fulmine), hic jam festinanter sumere arma, et instratis elephantis atque frenatis, impositisque in illos turribus, contra

τεπεζήσαν, καταφρονούντες μὲν καὶ τότε, ὀργιζόμενοι δὲ θύμῳ καὶ συντρίψαι σπεύδοντας αὐτῷ στρατοπέδῳ τὸν ἀγένηιον ἐκείνον στρατηλάτην.

4. Ἐπεί δὲ πλησίον ἐγένοντο καὶ εἶδον ἀλλήλους, οἱ μὲν Ἴνδοι προτάξαντες τοὺς ἐλέφαντας ἐπῆγον τὴν φάλαγγα, ὁ Διόνυσος δὲ τὸ μέσον μὲν αὐτὸς εἶχε, τοῦ κέρας δὲ αὐτῷ τοῦ δεξιῷ μὲν ὁ Σεληνὸς, τοῦ εὐωνύμου δὲ ὁ Πᾶν ἡγούντο· λοχαγοὶ δὲ καὶ ταξίαρχοι σάτυροι ἐγκαθειστήκεισαν· καὶ τὸ μὲν σύνθημα ἦν ἅπασι τὸ εὐοῖ. Εὐθὺς δὲ τὰ τύμπανα ἐπαταγεῖτο καὶ τὰ κύμβαλα τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινε καὶ τῶν σατύρων τις λαδῶν τὸ κέρας ἐπηλύει τὸ ὄρθιον καὶ ὁ τοῦ Σεληνοῦ ὄνος ἐνυάλιον τι ὠγκήσατο καὶ αἱ Μαινάδες σὺν ὀλολυγῇ ἐνεπήδησαν αὐτοῖς δράκοντας ὑπεζωσμένοι καὶ τῶν θύρσων ἀκρων ἀπογυμνοῦσαι τὸν σίδηρον. Οἱ Ἴνδοι δὲ καὶ ἐλέφαντες αὐτῶν αὐτίκα ἐγκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφρουγον οὐδ' ἐντὸς βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες, καὶ τέλος κατὰ κράτος ἐαλώκεσαν καὶ αἰχμάλωτοι ἀπήγοντο ὑπὸ τῶν τῶς καταγελωμένων, ἔργῳ μαθόντες ὡς ὡκ ἔχρην ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκοῆς καταφρονεῖν ξένων στρατοπέδων.

5. Ἀλλὰ τί πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Διόνυσος οὗτος; εἰποι τις ἄν. Ὅτι μοι δοκοῦσι — καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με κορυβαντιᾶν ἢ τελῶς μεθεῖν ὑπολάβητε, εἰ τὰμὰ εἰκάσω τοῖς θεοῖς — ὁμοῖόν τι πάσχειν οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς καινοὺς τῶν λόγων τοῖς Ἰνδοῖς ἐκείνοις οἶον καὶ πρὸς τοὺς ἐμούς· ολόμενοι γὰρ σατυρικά καὶ γελοῖά τινα καὶ κομιδῇ κωμικά παρ' ἡμῶν ἀκούσσεσθαι τοιαῦτα πεπιστεύκασιν, οὐκ οἶδ' ὅ τι δόξαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἐμοῦ· οἱ μὲν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀφικνοῦνται, ὡς οὐδὲν δέον παρέχειν τὰ ὧτα κύμοις γυναικείοις καὶ σκιρτήμασι σατυρικοῖς καταδάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων, οἱ δὲ ὡς ἐπὶ τοιοῦτό τι ἤκοντες ἀντὶ τοῦ κιττοῦ σίδηρον εὐρόντες οὐδ' οὕτως ἐπαίνειν τολμῶσι τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος τεθορυβημένοι. Ἀλλὰ θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι αὐτοῖς, ὅτι ἦν καὶ νῦν ὡς πρότερόν ποτε τὴν τελετὴν ἐθαλήσωσιν ἐπιδεῖν πολλάκις καὶ ἀναμνησθῶσιν οἱ παλαιοὶ συμπόται κώμων κοινῶν τῶν τότε καιρῶν καὶ μὴ καταφρονήσωσι τῶν σατύρων καὶ Σεληνῶν, πῶσι δὲ ἐς χάρον τοῦ κρατῆρος τούτου, ἐκβαχεύσειν καὶ αὐτοὺς καὶ πολλάκις μεθ' ἡμῶν ἐρεῖν τὸ εὐοῖ.

6. Οὗτοι μὲν οὖν — ἐλεύθερον γὰρ ἀκοή — ποιοῦντων ὅ τι καὶ φίλον, ἐγὼ δὲ, ἐπειδήπερ ἔτι ἐν Ἰνδοῖς ἐσμέν, ἐθέλω καὶ ἄλλο ὑμῖν διηγήσασθαι τι τῶν ἐκείθεν, οὐκ ἀπροσδιόνυσον οὐδ' αὐτὸ, οὐδ' ὧν ποιοῦμεν ἀλλότριον. Ἐν Ἰνδοῖς τοῖς Μαχλαῖσι, οἱ τὰ λατὰ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, εἰ κατὰ ῥοὺν αὐτοῦ βλέποις, ἐπινεμόμενοι μέχρι πρὸς τὸν Ὀκεανὸν καθήκουσι, παρὰ τούτου ἄλσος ἐστὶν ἐν περιφράκτῳ, οὐ πάνυ μεγάλῳ χωρίῳ, συνηρεφεῖ δέ· κιττός γὰρ πολὺς καὶ ἀμπελοὶ σύσκιον αὐτὸ ἀκριβῶς ποιοῦσιν. Ἐνταῦθα πῆγαί εἰσι τρεῖς καλλίστου καὶ διειδεδάτου ὕδατος, ἡ μὲν σατύρων, ἡ δὲ Πανός, ἡ δὲ Σεληνοῦ. Καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ Ἴνδοι ἅπαρ τοῦ ἔτους ἐορτάζοντες τῷ θεῷ, καὶ πῖ-

illos educere, contemnentes illi quidem tam quoque, sed irati tamen, et conterere festinantes suo cum exercitu imberbem istum imperatorem.

4. Quum vero prope et in conspectum venissent, Indi constitutis in prima acie elephantis, phalangem inducunt: Bacchus mediam ipse tenebat aciem, dextrum illius cornu Silenus ducebat, Pan sinistrum; ordinum vero et agmiorum doctores constituti Satyri; tessera erat omnibus illud Evoc. Simul pulsabantur tympana, et classicum cymbala sonabant, ac Satyrorum aliquis cornu sumto incinebat orthium, et Sileni asinus Martium quiddam rudit, et insultavere illis cum ululatu Maenades, succinctae draconibus, et de summis thyrsis ferrum nudantes. Atque Indi et illorum elephantentes, inclinato statim agmine, sine more et modo fugiebant, nec intra teli jactum venire ausi, ac tandem vi superati captique abducebantur ab his quos modo deriserant, experimento docti, non esse ex prima fama deridendos externos exercitus.

5. Verum enim vero quid ad Bacchum (i. e. ad rem, e proverbio) iste Bacchus? aliquis forte dixerit. Quod mihi videntur (et per ego vos Gratias oro, ne me fanatico furore agi aut plane ebrium esse putetis, si mea cum diis comparem) simili ratione, atque Indi illi, plurimi esse ad novitatem disputationum affecti, velut jam ad mearum quoque. Nam quum opinantur satyrica et ridicula quaedam et plane comica a nobis recitata se audituros, talia ea esse sibi plane persuaserunt, nescio qua de me sententia imbuti. Ac partim quidem eorum plane non veniunt, quasi non oporteat descendentes de elephantibus præbere aures comissionibus muliebribus et satyricis saltationibus: alii vero quum tanquam ad tale quid veniant, invento pro hedera ferro, neque sic laudare audent, inopinata re perturbati. Verum audacter illis denunciao, si nunc etiam, ut prius olim, cærimoniam inspicere voluerint sæpius antiqui nostri convivæ, et recordati fuerint comissionum illius temporis communium, neque contemserint Satyros ac Silenos, biberintque ad satietatem de hoc cratere; futurum ut ipsi quoque occurrentur Baccho, et sæpe nobiscum Evoc illud ingeminent.

6. Atque hi quidem (liberum enim audire) faciant quicquid placuerit: ego vero, quoniam adhuc inter Indos versamur, volo etiam aliud vobis de illis rebus enarrare, nec ipsum abhorrens a Baccho, neque ab instituto nostro alienum. Apud Indos Machlæos, qui sinistra Indi amnis, si secundum flumen respicias, pascentes ad Oceanum usque pertingunt: apud hos igitur nemus est in consepta, non admodum magna regione, sed opaca: hedera enim multa et vites plane illam inumbrant. Hic fontes sunt tres pulcherrimæ et pellucidissimæ aquæ, Satyrorum unus, alter Panis, tertius Sileni. Intrans illud nemus Indi quotannis semel, sacrum facientes deo, bibuntque de fontibus, non omnibus

νοῦσι τῶν πηγῶν, οὐχ ἀπασῶν ἀπαντες, ἀλλὰ καθ' ἡλικίαν, τὰ μὲν μεираκία τῆς τῶν σατύρων, οἱ ἄνδρες δὲ τῆς Πανικῆς, τῆς δὲ τοῦ Σειληνοῦ οἱ κατ' ἐμέ.

7. Ἄ μὲν οὖν πάχουσιν οἱ παῖδες ἐπειδὴν πῶσιν, ἢ οἷα οἱ ἄνδρες τολμῶσι κατεχόμενοι τῷ Πανί, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· ὁ δ' οἱ γέροντες ποιῶσιν, ὅταν μεθυσθῶσι τοῦ ὕδατος, οὐκ ἀλλότριον εἶπείν· ἐπειδὴν πῆν ὁ γέρων καὶ κατὰσχῇ αὐτὸν ὁ Σειληνός, αὐτίκα ἐπὶ πολὺ ἀφω- νός ἐστι καὶ καρηβαροῦντι καὶ βεβαπτισμένῳ δοικεν, εἴτα ἀφω φωνή τε λαμπρὰ καὶ φθέγμα τορὸν καὶ πνεῦμα λιγυρὸν ἐγγίγνεται αὐτῷ καὶ λαλίστατος ἐξ ἀφωνοτάτου ἐστίν, οὐδ' ἂν ἐπιστομίσας παύσεας αὐτὸν μὴ οὐχὶ συνεχῇ λαλεῖν καὶ ῥήσεις μακρὰς συνεῖρειν. Συνετὰ μέντοι πάντα καὶ κόσμια καὶ κατὰ τὸν Ὀμήρου ἐκεῖ- νον ῥήτορα « νηράδεσσιν εὐκοῦτα χειμερήσι » διεξέρ- χονται· οὐδ' ἀπορήσει σοι κύκνος κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκάσαι αὐτοῦς, ἀλλὰ καὶ τεττιγῶδες τι πυκνὸν καὶ ἐπίτροχον συνάπτουσιν ἄχρι βαθείας ἐσπέρας. Τὸν- τεῦθεν δὲ ἤδη ἀφειθείσης αὐτοῖς τῆς μέθης σιωπῶσι καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχουσι. Τὸ μὲντοι παραδοξό- τατον οὐδέπω εἶπον· ἦν γὰρ ἀτελὴ ὁ γέρων μεταξὺ κα- ταλίπη δὲ διεξῆει τὸν λόγον, δύντος ἡλίου κωλυθείς ἐπὶ πέρας αὐτὸν ἐπεξελεῖν, ἐς νέωτα πῶν αὐθις ἐκεῖνα συνάπτει· ὁ πέρυσιν αὐτὸν λέγοντα ἡ μέθη κατέλιπε.

8. Ταῦτά μοι κατὰ τὸν Μῶμον εἰς ἑμαυτὸν ἀπε- σκώφθω, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐκ ἂν ἐτι ἐπαγάγοιμι τὸ ἐπι- μύθιον· ὁρᾷτε γὰρ ἤδη καθ' ὅ τι τῷ μύθῳ εἰκοι. Ὅποτε ἦν μὲν τι παραπαίωμεν, ἡ μέθη αἰτία· εἰ δὲ πι- νυτὰ δόξειε τὰ λεγόμενα, ὁ Σειληνός ἀρα ἦν ὤλεως.

omnes, sed pro diversa ætate, adolescentes nimirum de Satyrorum fonte, de Panico viri, de Sileni autem mei æquales.

7. Quæ igitur adolescentulis, quum biberunt, eveniant, aut quæ viri audeant occupati a Pane, longum fuerit dicere: sed quæ senes faciant aqua illa ebrii, narrare haud alienum. Quum bibit senex et occupavit illum Silenus, primo aliquamdiu mutus est et crapula laboranti atque bene madido similis: deinde subito vox splendida, et loquela vehemens, et spiritus modulatus illi contingit, et ex plane muti tit lo- quacissimus, quem nec ore obturando ad quietem redigas, ne perpetuo loquatur et longos sermones continuet: prudentia tamen omnia et decentia et, ad Homerici illius oratoris exemplum « nivibus similia hibernis » proferunt; neque satis fuerit cynis illos propter ætatem comparare, sed ci- cadarum more confertum quiddam et volubile ad seram usque vesperam perpetuant. Inde autem, jam dimissa ebrietate, tacent et ad pristinam rationem redeunt. Verum quod maxime admirabile est nondum dixi: si enim senex imperfectam abrumpat, quam explicare cepit, orationem, occidente sole impeditus illam ad finem suum perducere; altero anno bibens rursus illa adnectit, quæ superiore anno dicentem destituerat ebrietas.

8. Ista Momi illius exemplo in me ipsum conjecta sumo, neque ego, ita me Jupiter, quorsum pertineat fabula ad- junxero: jam enim videtis qua in re similis illi sim. Ita- que si quid deliremus, causa ebrietas: si prudentia quæ di- cimus videantur, Silenus tum erat propitius.

LV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ.

1. Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὅγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόχο- τον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀνα- φαλαντίας, πολλὸς ἀκριβῶς ὄσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, βυσὸς τὸ δέρμα καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον οἷοι εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες· μᾶλλον δὲ Χάρωνα ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ὑποταρταρίων καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὦν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνήπται τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν γωρύττον παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσιν, καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε.

2. Ὁμῶν οὖν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους ἀμυνομένους αὐτὸν τῇ γραφῇ, ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐ- τῶν ἐπῆλθε λείαν ἐλαύνων, ὅποτε τὰς Γηρυόνου ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίων γενεῶν.

3. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἐφην τῆς εἰκό-

LV.

PRÆFATIO. HERCULES.

1. Herculem Galli Ogmium sua voce appellant; sed figu- ram dei plane monstrosam pingunt. Ultimæ ætatis senex illis est, recalvus, plane canis qui supersunt capillis, ru- gosa cute, et ad nigerrimum colorem perustus, qualis sunt senes qui in mari opus faciunt: potius vero Charontem quendam aut Iapetum de tartareis specubus, et omnia po- tius quam Herculem esse suspiceris. Verum in tali etiam specie habet tamen paratum Herculis: etenim pellem leonis suspensam gerit, et clavam dextra præfert, et pharetra ap- pensa est, et intentum arcum sinistra ostendit; atque in his quidem est Hercules planissime.

2. Itaque suspicabar, ut contumelia afficerent Græcorum deos, talia Gallos in figuram Herculis designasse, quem tali pictura ulcisci vellent, qui suam quondam regionem invaserit, ac prædas ibi egerit, quum greges Geryonis que-rens plurimas per occidentem gentes percurreret.

3. Verum quod insolentissimum in illa pictura, nondum

νος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμ-
πολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὧτων ἀπαντας δεδεμέ-
νους. Δεσμὰ δὲ εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ
ἡλέκτρου εἰργασμένοι ὁμοῖς ἐοικυῖται τοῖς καλλίστοις.
Καὶ θμῶς ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι οὔτε δρασμὸν
βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε θλῶς ἀντιτεί-
νουσιν ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς
ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαίδροὶ ἔπονται καὶ γε-
γηθότες καὶ τὸν ἀγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἀπαν-
τες καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλιν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες,
ἐοικότες ἀχθεσθῆσομενοὶ εἰ λυθίσονται. Ὁ δὲ πάντων
ἀποπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀνήσω εἰπεῖν καὶ
τοῦτο· οὐ γὰρ ἔχων δὲ ζωγράφος θεν ἐξάψει τὰς τῶν
δεσμῶν ἀρχάς, ἀτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἦδη τὸ ῥόπαλον, τῆς
λαῖᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν
γλῶτταν ἄκραν ἐξ ἐκεῖνης ἐλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε,
καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιών.

4. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολλὴν εἰστήκειν δρῶν καὶ θαυ-
μάζων καὶ ἀπορών καὶ ἀγανακτῶν· Κελεὺς δὲ τις πα-
ρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδοξεν, ἀκριβῶς
Ἑλλάδα φωνὴν ἀφίεις, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια,
Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένη, λύσω τῆς γραφῆς τοῦ αἰνίγμα-
τός· πάνυ γὰρ παραπτομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. Τὸν λόγον
ἡμεῖς οἱ Κελετοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν
οἴομεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρων πε-
ποίηται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γῆρα
φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἴ γε ἀληθῆ ὧμῶν
οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὀπλοτέρων φρένες
ῥερέθονται· » τὸ δὲ γῆρας

ἔχει τι λέξει τῶν νέων σοφώτερον.

Οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὧμῶν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς
γλῶττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν
ὅπα τὴν λειπίδεσαν ἀφίσιν εὐανθῇ τινα· λείρια γὰρ
καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη.

5. Ὅσπερ εἰ τῶν ὧτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους
πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος
ἔλκει, μὴδὲ τοῦτο θαυμάσης εἰδὼς τὴν ὧτων καὶ γλῶτ-
της συγγένειαν· οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταύτη τετρώ-
πηται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κομικῶν τινῶν ἱαμ-
βεῖων παρ' ὧμῶν μαθὼν,

Τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρωπημένη.

6. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ
τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ
πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ
οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὐστοχοὶ καὶ ταχεῖς
καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πετερόεντα γοῦν τὰ ἔπη
καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.

7. Τσαῦτα μὲν ὁ Κελεός. Ἐμοὶ δὲ ἥνικα περὶ
τῆς δεῦρο παρόδου ταύτης ἐσκοπούμην πρὸς ἑμαυτὸν,
εἰ μοι καλῶς ἔχει τηλικῶδες ὄντι καὶ παλαι τῶν ἐπι-

dixi : nempe senex ille Hercules hominum magnam multi-
tudinem trahit, auribus omnes revinctos. Vincula autem
illi sunt tenues catenæ, ex auro atque electro elaboratæ,
monilibus pulcherrimis similes. Et tamen ab infirmis adeo
catellis tracti, neque fugam moliantur, quum possint facile,
neque omnino contra tendunt, aut obnituntur pedibus, re-
supinati in contrariam ei qua ducuntur partem : sed se-
quuntur hilares et læti, et ductorem suum laudant atque
urgent omnes, et dum prævenire student, laxant vinculum,
quasi ægre laturo, si solvantur. Quod vero omnium
maxime portentosum mihi visum, non pigror ipsam quo-
que dicere : quum non haberet pictor unde principia vin-
culorum suspenderet, quippe dextra jam clavam, arcum
vero sinistra habente, perforaverat dei linguam extremam,
et trahi ex illa fecit, atque ipse deus ad eos, qui ducun-
tur, conversus subridet.

4. Hæc ego diu stabam intuens nec sine admiratione,
dubius simul et indignans : sed Gallus aliquis astans, non
ineruditus etiam nostris literis, quod declaravit, accurate
loquens græce, popularium suorum more, ut arbitror, phi-
losophus, Ego vero, inquit, solvam tibi, hospes, picturæ
hujus enigma; videris enim plane in illa perplexus. Vim
dicendi nos Galli non, uti vos Græci, Mercurium putamus
esse, sed Herculi illam assimilamus, quod hic Mercurio
multum est fortior. Si vero senex representatus est, noli
mirari : sola enim eloquentia in senectute solet plenam vim
et maturitatem ostendere, si quidem verum dixere vestri
poetæ,

Suspensa incerto est juvenum sententia motu :

sed

meliora dicit junioribus senex.

Ita quidem etiam de Nestoris apud vos lingua mel deflavit;
et concionatores Trojanorum vocem emittunt liliaceam,
hoc est floridam; flores enim, si recte memini, sunt lilia.

5. Itaque neque illud mireris, si auribus revinctos senex
hic Hercules eloquentiæ deus trahit, qui noris illam auriam
atque linguæ cognationem. Neque vero contumelia in
ipsum est, si hac parte perforatum cernis : memini enim
etiam quorundam de comœdia iamborum, quos a vobis
didici,

Extrema enim loquacibus
pertosa lingua est omnibus foramine.

6. In universum autem putamus, oratione Herculem per-
fecisse omnia, sapientem virum, et eloquentiæ viribus
pleraque expugnasse : et tela ipsius orationes, puto, sunt,
acutæ, collineantes ad scopum, celeres, quibusque vulne-
rentur animi : alata nempe verba vos quoque esse dicitis.

7. Hæc tum Gallus. Mihi vero, quum apud me considera-
rem, deceretne huc me progredi, hoc ætatis hominem,
quique hoc declamandi genus olim desissem, et rursus de

δείξων πεπαιυμένῳ αὐθις ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ψῆφον διδόναι τοσοῦτοις δικασταῖς, κατὰ καιρὸν ἐπῆλθεν ἀναμνησθῆναι τῆς εἰκόνης· τέως μὲν γὰρ ἐδεδεῖν, μή τινα ὑμῶν δοῦναι κομιδὴν μειρακιάδῃ ταῦτα ποιεῖν καὶ παρ' ἡλικίαν νεανιεύεσθαι, κατὰ τις Ὀμηρικὸς νεανίσκος ἐπιπλήξει μοι εἰπὼν τὸ, « σὴ δὲ βῆλ' ἀλῦται, » καὶ « χαλεπὸν γῆρας κατελήφε σε, »

ἡπεδανὸς δὲ νῦ τοι θεράπων, βραδέες δέ τοι ἱπποι, ἐς τοὺς πόδας τοῦτο ἀποσκώπτων. Ἄλλ' ὅταν ἀναμνησθῶ τοῦ γέροντος ἐκείνου Ἡρακλέους, πάντα ποιεῖν προάγομαι καὶ οὐκ αἰδοῦμαι τοιαῦτα τολμῶν ἡλικιώτης ὢν τῆς εἰκόνης.

8. Ὡστε ἰσχύς μὲν καὶ τάχος καὶ κάλλος καὶ ὅσα σώματος ἀγαθὰ χαιρέτω, καὶ ὁ Ἔρως ὁ σὸς ἐσιδὼν με, ὦ Τῆμε ποιητὰ, ὑποπόλιον γένειον χρυσοφαέννων εἰ βούλεται πτερύγων ἀήταις παραπετέσθω, καὶ ὁ Ἴπποκλείδης οὐ φροντιεῖ. Τῷ λόγῳ δὲ νῦν ἂν μάλιστα ἀνηβῶν καὶ ἀνθῆν καὶ ἀκμάζειν καθ' ὅραν εἴη καὶ ἔλκειν τῶν ὥτων ὄσους ἂν πλείστους δύνηται, καὶ τοξεύειν πολλάκις, ὡς οὐδὲν γε δέος μὴ κενωθεῖς λάθοι ὁ γωρυτὸς αὐτῷ. Ὅρῃς ὅπως παραμυθοῦμαι τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας τὸ ἑμαυτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐτόλμησα πάλαι νεωοληγμένον τὸ ἀκάτιον κατασπάσας καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἐπισκευάσας αὐθις ἀφεῖναι ἐς μέσον τὸ πέλαγος. Εἴη δ', ὦ θεοί, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐμπνεῦσαι δεξιὰ, ὡς νῦν γε μάλιστα πλησιεστίου τε καὶ ἐσθλοῦ καὶ ἐταίρου ἀνέμου δεόμεθα, ἵνα, εἰ ἄξιοι φαίνομεθα, καὶ ἡμῖν τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγηται τις,

Οἶπν' ἐκ βράκων ὁ γέρον ἐπιγυνώδα φαίνει.

LVI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ ἢ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ.

1. Ἡλέκτρον πέρι καὶ ὑμᾶς δηλαδὴ ὁ μῦθος πέπεικεν, αἰγείρους ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ ποταμῷ δακρύειν αὐτὸ θρηνοῦσας τὸν Φαέθοντα, καὶ ἀδελφάς γε εἶναι τὰς αἰγείρους ἐκεῖνας τοῦ Φαέθοντος, εἴτα ὀδυρομένας τὸ μειράκιον ἀλλαγῇναι ἐς τὰ δένδρα, καὶ ἀποστάζειν ἐτι αὐτῶν δάκρυον δῆθεν τὸ ἤλεκτρον. Τοιαῦτα γὰρ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἀκούων τῶν ποιητῶν φθόντων ἤλπιζον, εἴ ποτε γενοίμην ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ὑπελθὼν μίαν τῶν αἰγείρων ἐκπετάσας τὸ προκόλιον ὑποδέξασθαι τῶν δακρύων ὀλίγα, ὡς ἤλεκτρον ἔχοιμι.

2. Καὶ δὴ οὐ πρὸ πολλοῦ κατ' ἄλλο μὲν τι χρέος, ἦκον δὲ ὁμῶς ἐς τὰ χωρία ἐκεῖνα, καὶ — ἔδει γὰρ ἀναπλεῖν κατὰ τὸν Ἡριδανόν — οὐτ' αἰγείρους εἶδον πᾶνυ περισκοπιῶν οὐτε τὸ ἤλεκτρον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦνομα τοῦ Φαέθοντος ᾗδεσαν οἱ ἐπιχώριοι. Ἀναζητοῦντος γοῦν ἐμοῦ καὶ διαπυνθανομένου, πότε δὲ ἐπὶ τὰς αἰγείρους ἀφίξιμεθα τὰς τὸ ἤλεκτρον, ἐγέλων οἱ ναῦται καὶ ἡσίουσαν ἀπρόσεκτον λέγειν ὅτι καὶ θέλοισι· καὶ γὰρ τὸν μῦθον διη-

me calculum dare tot iudicibus; opportune in mentem venit ejus imaginis memoria. Ante enim metuebam, ne cui vestrum viderer plane adolescentuli more istuc facere, et præter ætatem juvenari; ac deinde Homericus aliquis juvenis increparet mihi illud,

Jam perit tua vis, gravis arripuitque senectus, invalidusque tibi famulus, tardique caballi,

in pedes hoc ultimum jaciens. Sed ubi recorder senis illius Herculis, ad agenda omnia provehor, nec me pndet talium ausorum, qui imaginis propositæ æqualis sim.

8. Itaque robur, et celeritas, et pulchritudo, et quæcumque corporis bona sunt, valeant: ac tuus, Teie poeta, Cupido, intuitus canescens mihi mentum, auro splendentium vectus, si voluerit, alarum flabris prætervolato: ac non curabit Hippoclidēs. At dicendi facultate vel maxime rejuvenescere et florere et vigere tempestivum fuerit, et auribus trahere quam fieri possit plurimos, et sagittas emittere sæpius, quum metus non sit ne imprudenti vacua fiat pharetra. Vides quomodo meam ipse ætatem senectutemque consoler. Et hac ipsa causa ausus sum subductum olim navigiolum iterum deducere, et pro copia instructum, in medium mare dimittere. Aspiret modo a vobis, dii, dextra aura! nunc enim vel maxime implente vela et bono et amico vento indigemus, ut, si quidem digni videamur, etiam nobis Homericum illud inclamet aliquis,

Quod femur e pannis senior tam villibus effert!

LVI.

DE ELECTRO seu CYCNIS.

1. De electro nimirum nobis etiam fabula persuasit, populos ad Eridanum flumen eam stillare lacrimam, quæ deplorent Phaethontem, et sorores quidem esse populos illas Phaethontis, deinde dum deflent adolescentulum, mutatas esse in arbores, et stillare adhuc de illis lacrimam, nimirum electrum. Talia nempe ipse quoque quum audissem poetis canentibus, sperabam, si quando essem ad Eridanum, me subiturum populorum unam, et expanso sinu excepturum paucas lacrimas, ut electrum habeam.

2. Et sane non ita diu est quum alius quidem rei causa, veni tamen in loca illa; oportebat autem adverso Eridano navigare): sed nec populos vidi, diligenter licet circumspiciens, neque electrum; quin ne nomen quidem Phaethontis noverant incolæ. Requirente enim me atque interrogante, quando veniremus ad populos illas electrum reditentes, ridebant nautæ, postulabantque uti clarius, quid mihi vellem, dicerem. Hic ego fabulam ipsis enarrabam,

γούμην αὐτοῖς, Φαίθοντα γενέσθαι Ἡλίου καὶδα, καὶ τοῦτον ἐς ἡλιαίαν ἔλθοντα αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς ἑλᾶσαι τὸ ἄρμα, ὡς ποιήσεις καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν τὸν δὲ δοῦναι, τὸν δὲ ἀπολέσθαι ἐκδιφρευθέντα, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ πενθοῦσας ἐνταῦθά που, ἔφην, παρ' ὑμῖν, ἵνα περ καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, αἰγείρους γενέσθαι καὶ δακρύνειν ἐπὶ αὐτῷ τὸ ἤλεκτρον.

3. Τίς ταῦτά σοι, ἔφασκον, διηγῆσάτο ἀπατεῶν καὶ ψευδολόγος ἄνθρωπος; ἡμεῖς δὲ οὔτε ἡνίοχόν τινα ἐκπίπτοντα εἶδομεν οὔτε τὰς αἰγείρους ἅς φῆς ἔχομεν. Εἰ δὲ ἦν τι τοιοῦτον, οἷε ἡμᾶς δυοῖν ὀβολοῖν ἕνεκα ἐρέττειν ἂν ἢ ἔλαειν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ, οἷς ἔξῃν πλουτεῖν ἀναλέγοντας τῶν αἰγείρων τὰ δάκρυα; Τοῦτο λεχθὲν οὐ μετρίως μου καθίκετο, καὶ ἐσιώπησα διαισχυνθεὶς, ὅτι παιδιὸν τινὸς ὡς ἀληθοῦς ἔργον ἐπεπόνθειν πιστεύσας τοῖς ποιηταῖς ἀπίθανα οὕτω ψευδομένοις, ὡς μηδὲν ὑγιὲς ἀρέσκεισθαι αὐτοῖς. Μῖθς μὲν δὴ ταύτης ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐψευσμένος ἡνιώμην καθάπερ ἐκ τῶν χειρῶν τὸ ἤλεκτρον ἀπολωλεκώς, ὅς γε ἤδη ἀνέπλεττον δσα καὶ οἷα χρήσομαι αὐτῷ.

4. Ἐκεῖνο δὲ καὶ πάννυ ἀληθῶς ὅμην ἐύρησειν παρ' αὐτοῖς, κύκνους πολλοὺς ἄδοντας ἐπὶ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ. Καὶ αὖθις ἡρώτων τοὺς ναῦτας — ἀνεπλέομεν γάρ ἐτι — Ἄλλ' οἷ γε κύκνοι πηνίκα ὑμῖν τὸ λιγυρὸν ἐκεῖνο ἄδουσιν ἐφ'esτωῦτες τῷ ποταμῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν; φασὶ γοῦν Ἀπόλλωνος παρῆδρους αὐτοὺς ὄντας ὠδικοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθά που ἐς τὰ ὄρνεα μεταπεσεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἄδειν ἐτι οὐκ ἐκλαθομένους τῆς μουσικῆς.

5. Οἱ δὲ σὺν γέλῳ, Σὺ, ἔφησαν, ὦ ἄνθρωπε, οὐ παύσῃ τήμερον καταψευδόμενος τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ; ἡμεῖς δὲ αἰεὶ πλεόντες καὶ ἐκ παιδῶν σχεδὸν ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Ἡριδανῷ ὀλίγους μὲν κύκνους ἐνίοτε δρῶμεν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ κρῶζουσιν οὗτοι πάννυ ἄμουσιν καὶ ἀσθενές, ὡς τοὺς κόρακας ἢ τοὺς κολοῖους Σειρήνας εἶναι πρὸς αὐτοὺς, ἄδόντων δὲ καὶ ἡδὺ καὶ οἷον σὺ φῆς οὐδὲ ὄναρ ἀκηκόαμεν ὥστε θαυμάζομεν πόθεν ταῦτα εἰς ὑμᾶς ἀρίκετο περὶ ἡμῶν.

6. Πολλὰ τοιαῦτα ἐξαπατηθῆναι ἐστὶ πιστεύοντας τοῖς πρὸς τὸ μεῖζον ἕκαστα ἐξηγουμένοις. Ὡστε καὶ γὰρ νῦν δέδια ὑπὲρ ἑμαυτοῦ μὴ ὑμεῖς ἄρτι ἀφίγμενοι, καὶ τοῦτο πρῶτον ἀκροασάμενοι ἡμῶν, ἤλεκτρά τινα καὶ κύκνους ἐλπίσαντες εὑρήσειν παρ' ἡμῖν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἀπέλθῃτε καταγελῶντες τῶν ὑποσχόμενων ὑμῖν τοιαῦτα πολλὰ κειμήλια ἐνεῖναι τοῖς λόγοις. Ἄλλὰ μαρτύρομαι, ὡς ἐμοῦ τοιαῦτα μεγαλαυχουμένου περὶ τῶν ἡμῶν οὔτε ὑμεῖς οὔτε ἄλλος πῶ ἀκήκοεν, οὐδ' ἂν ἀκούσειέ ποτε. Ἄλλοις μὲν γάρ οὐκ ὀλίγοις ἐντύχοις ἂν Ἡριδανοῖς τισι καὶ οἷς οὐκ ἤλεκτρον, ἀλλὰ χρυσὸς αὐτὸς ἀποστᾶζει τῶν λόγων, πολὺ τῶν κύκνων τῶν ποιητικῶν λιγυρωτέροις τὸ δὲ ἐμὸν δρᾶτε ἤδη ὅποιον ἀπλοῖκόν καὶ ἄμυθον, οὐδέ τις ὧδὴ πρόσσεστιν. Ὡστε δρᾶ μὴ τοιοῦτό τι πάθης μελὶς περὶ ἡμῶν ἐλπίσας,

Phaethontem fuisse Solis filium, et hunc, adultus quum esset, petiisse a patre currus ipsius agendi facultatem, ut et ipse diem unum faceret : illum dedisse, hunc excussum curru periisse, et sorores ipsius dum lugerent hic circiter, dicebam, apud vos, ubi etiam cecidit, ad Eridanum, populos factas esse, et lacrimari propter eum succina.

3. Quis haec tibi, dicebant, narravit impostor et mendax homo? At nos neque aurigam quenquam excidere vidimus, neque habemus, quas ais, populos. Si vero quid esset tale, putasne nos duorum obolorum causa remigaturos, aut tracturos adverso flumine navigia, quum divitiis nobis esse liceret legendis populorum lacrimis? Hic sermo non mediocriter me momordit : et tacui, quum puoeret me, cui revera accidisset quod puerulo, ut poetis crederem improbabilia adeo mentientibus, ut sanum nihil illis placeat. Una igitur hac spe non parva falsus, aegre ferebam quasi ex ipsis manibus electrum perdidissem, qui jam apud me imaginarer ad quot res et quomodo illo essem usus.

4. Illud tamen, et quidem certo, putabam me apud illos reperturum, cycnos multos canentes in ripis fluvii : ac rursus interrogabam nautas (nam adhuc adverso flumine navigabamus), Verum cycni certe quando vobis modulatum illud carmen canunt, astantes hinc et hinc fluvio? aiunt enim illos Apollinis comites, homines canendi peritos, hic aliquando in volucres abiisse, et propterea adhuc canere, non oblitos musicae.

5. At illi cum risu, Tu homo, inquirunt, non desines hodie mentiri de regione nostra atque fluvio? Nos vero semper navigantes, et a pueris fere opus facientes in Eridano, paucos quidem cycnos interdum videmus in palustribus ripis fluminis, et crocitant hi quiddam plane alienum a Musis et imbecillum, adeo ut corvi vel graculi Sirenes sint ad illos : canentes vero suaviter atque ut tu ais, ne per somnium quidem audivimus. Itaque mirari subit unde ista de nobis ad vos pervenerint.

6. Similiter decipi et saepe potest si quis credat iis qui in majus extollunt narrando omnia. Itaque ego etiam pro me nunc sum sollicitus, ne qui modo venistis et nunc primum nos auditis, electra quaedam et cycnos invenire apud nos quum sperarit, discedatis paullo post irridentes illos qui pretiosa id genus multa inesse nostris in orationibus vobis erant polliciti. At ego testor, talia me de meis rebus gloriantem nec vos nec alium quenquam audivisse vel auditurum unquam. Alios quidem invenias non paucos, Eridanos quosdam et quibus non electrum, sed aurum ipsum ex oratione stillet, multum poeticis illis cynis modulationes : ego vero qualis sim jam videtis, simplex, fabularum expers; neque ullus cantus adest. Igitur vido, si quis majora de nobis speras, ne tibi accidat quod his qui

οἶόν τι πάσχουσιν οἱ τὰ ἐν τῷ ὕδατι ὀρώμενοι γὰρ τηλικαῦτα εἶναι αὐτὰ οἷα διεφαίνετο αὐτοῖς ἄνωθεν, εὐρυνομένης τῆς σκιᾶς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴν ἀνασπᾶσσι, πολλῶν μικρότερας εὐρίσκοντες ἀνιῶνται. Ἦδη οὖν σοι προλέγω ἐκχέας τὸ ὕδωρ καὶ ἀποκαλύψας τὰμὰ, μηδὲν μέγα προσδοκῆσης ἀνιμῆσασθαι, ἢ σαυτὸν αἰτιάσῃ τῆς ἐλπίδος.

LVII.

ΜΥΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ἡ μυῖα ἔστι μὲν οὐ τὸ σμικρότατον τῶν ὀρνέων, ὅσον ἐμπῖσι καὶ κῶνωψι καὶ τοῖς ἔτι λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὥς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὀκυπτέροις χρῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκρίδας καὶ τέττιγας καὶ μελίττας ἔστιν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῇ λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα· καὶ μὴν διήνησται κατὰ τοὺς ταύνας, εἰ τις ἀτὲν ἐς βλέπει ἐς αὐτὴν, ὁπότεν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον πτερύσσηται.

2. Ἡ δὲ πτήσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσίᾳ συνεχεῖ τῶν πτερῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδήματος οὐδὲ ὥς οἱ σφήκες μετὰ βροζήματος, ἀλλ' εὐκαμπὴς πρὸς ὅ τι ἂν μέρος ὁρμήσῃ τοῦ αἵρος. Καὶ μὴν κακεῖνο πρόσσεστιν αὐτῇ, τὸ μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὥδης πέτεσθαι οὐκ ἀπηνοῦς οἷα κῶνώπων καὶ ἐμπιδῶν, οὐδὲ τὸ βαρύδρομον τῶν μελιττῶν ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερόν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδείκνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔστι λιγυρτέρα, ὅσον σάλπιγγος καὶ κυμβάλων αὐτοὶ μελιχρότεροι.

3. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐχένι συνέχεται καὶ ἔστιν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὥς ἡ τῶν ἀκρίδων ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολὺ τοῦ κέρατος ἔχοντες στέρον ἐπαγές, καὶ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες οὐ κατὰ τοὺς σφήκας πάνυ ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠχύρωται καὶ αὐτὴ καὶ θώρακι εἰκε ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τοῦρροπύγιον ὥς σφήξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ τῇ προβοσχίδι, ἣν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται καὶ προσφῦσα κατέχει κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον εἰοικῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοὺς προκύπτει, ἥ κεντοῦσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἥδ' οὐδὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἶμα, οὐ μετὰ μεγάλης ὀδύνης τῶν κεντομένων. Ἐξάπους δὲ οὐσα τοῖς μὲν τέτταρσι βαδίζει μόνις, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν ὅσα καὶ χερσὶ χρῆται. Ἴδιος ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τεττάρων βεβηκυῖαν ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χεροῖν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πάνυ καὶ καθ' ἡμᾶς.

aquis submersa vident : arbitrari enim tanta esse illa quanta deasper aspicentibus videbantur, dilatata a radiis umbra; quum extracta multo minora deprehendunt, indignantur. Jam igitur tibi praedico, dispersa aqua et detectis meis, ne quid magni te hausturum speres, aut spei vanae culpam in te ipsam conferas.

LVII.

MUSCAE ENCOMIUM.

1. Musca non est ea quidem minima volucrum, in quantum culicibus diversi generis et minoribus etiam insectis comparetur : sed tantum istaec magnitudine superat, quantum ipsa ape minor est. Pennata est autem non eadem ratione qua aliae volucres, ut plumis toto corpore velut comata sit, majores autem pennas habeat in alis; verum instar locustarum, et cicadarum, apiumque, pinnas habet e membrana, tanto quidem molliores alis altis, quanto Graeca veste Indica est tenuior et delicatior. Et sane floreat pavonum instar colores habet, si quis intente illam aspiciat, quum expansis ad solem pennis volatum meditatulur.

2. Ac volatus illius non qualis vespertilionum in perpetuo alarum remigio, neque locustarum instar cum saltu conjunctus, neque cum perstrepero impetu, ut vesparum, sed flexilis in quamcumque partem aeris tendit. Etiam hoc illi inest, quod non silentio, verum cum cantu quodam volat, non infesto, qualis est culicum, neque graves fremitus apum, aut terribiles minacesque vesparum imitans, sed in tantum est modulatio, quantum tuba atque cymbalis tibiae sunt placidiores.

3. Quantum ad reliquum corpus, caput tenuissimo canali continetur cervicibus, et circumactu est facile, non adnatum quale locustarum : oculi autem solide eminentes, multum habentes de cornu : pectus compactum, ex quo enati pedes, non omnino ut in vespis astricti. Alvus munita ipsa quoque est, thoraci similis, zonas latas et squamas habens. Ulciscitur se non circa novissimam alvi partem, uti vespa et apis, sed ore ac proboscide, qua eo modo quo elephanti instructa et ante se pascitur, et comprehendit, et adherescens continet, quum acetabulo extrema parte sit similis. Ex illa vero dens emicat, quo ubi pupugit, potat sanguinem : nam bibit quidem lactem quoque; sed suavis illi etiam sanguis, cum dolore non magno eorum qui punguntur. Sex pedes quum habeat, quattuor solis incedit, anterioribus autem duobus utitur velut manibus. Videas igitur illam quadrupedem ingredi, ferentem manibus sublatum esculentum quiddam humano plane more atque ut nos.

4. Γίνεται δὲ οὐκ εὐθὺς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώληξ τὸ πρῶτον ἥτοι ἐξ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ζώων ἀποθανόντων· εἴτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει καὶ φύει τὰ πτερὰ καὶ ἐξ ἐρπετοῦ ὄρνεν γίνεσθαι, καὶ κυοφορεῖ δὲ καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν τὴν μυῖαν ὑστερον. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα καὶ ὁμοδιαίτος καὶ ὁμοτράπεζος ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῇ τοῦτο πιεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὔσα — πᾶν γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμετρήσεται — τῷ φωτὶ χαίρει μάλιστα καὶ τούτῳ πολιτεύεται· νυκτὸς ὡς εἰρήνην αἶγει καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ἀδεῖ, ἀλλ' ὑπέπτηχε καὶ ἀτρεμεῖ.

5. Σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔχω, ὁπόταν τὸν ἐπίβουλον καὶ πολέμιον αὐτῇ τὸν ἀράχνην διαδιδράσκη· λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτηρεῖ καὶ ἀντίον αὐτῷ ὄρῃ ἐκκλίνουσα τὴν ὁρμὴν, ὥς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάναϊς. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ' ὁ μεγαλοφρονότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος τὸν ἄριστον τῶν ἥρώων ἐπαινέσαι ζητῶν οὐ λένει ἢ πορδᾶλει ἢ ὑπὲρ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάσει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μυῖας καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργουμένη, φησὶν, ὅμως οὐκ ἀρίσταται, ἀλλ' ἐφίεται τοῦ δήγματος. Οὕτω δὲ πᾶν ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μυῖαν, ὥστε οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. Ἄρτι μὲν τὴν ἀγέλαιαν πτήσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται, ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὁπότε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὥς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάζων μητρὶ κηδομένη κοιμωμένῳ αὐτῇ τὸ βρέφος, τὴν μυῖαν αὐτοῖς ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν « ἀδινὰς » προσειπὼν καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν.

6. Οὕτω δὲ ἰσχυρά ἐστιν, ὥσθ' ὁπόταν τι δάκνη, τιτρώσκειν οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοὸς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ ἐς τὰς ρυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. Μίξεις δὲ καὶ ἀπροδισίῳν καὶ γάμων πολλῇ αὐταῖς ἡ ἐλευθερία, καὶ ὁ ἄρρην οὐ κατὰ τοὺς ἀλεκτρονίας ἐπιβάς εὐθὺς ἀπεπήδησεν, ἀλλ' ἐποχρεῖται τῇ θηλείᾳ ἐπὶ πολὺ, κάκειν φέρει τὸν νυμφίον, καὶ συμπέτονται τὴν ἐναέριον ἐκείνην μῆξιν τῇ πτήσει μὴ διαφθεύρουσαι. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μυῖα ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι καὶ ἔμπρους ἐστίν.

7. Ὅ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὴ βούλομαι εἰπεῖν. Καὶ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον αὐτὸ περιδεῖν ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐτῆς λόγῳ. Ἀποθανοῦσα γὰρ μυῖα τέφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίνεσθαι, ὥς ἀκριβῶς πεπεισθαι πάντας, ὅτι κάκειν ἄθανάτος ἐστὶν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέρχεται πάλιν καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα

4. Nascitur non statim talis, sed vermis primum, sive ex hominibus, sive animalibus aliis demortuis : deinde paulatim et pedes profert, et pinnas gignit, et ex repenti fit volucris ; fit etiam gravida et vermiculum parit, muscam paullo post futurum. Quum autem nutriatur cum hominibus, eorumque contubernio et mensa utatur, omnia gustat, præter oleum ; quippe quod bibisse illi mors est. Verum brevis ævi quum sit (omnino enim arctis vita illius terminis circumscrip̃ta est), luce gaudet maxime, et in ea agit : noctu autem quietem agit, et neque volat neque canit, sed contrahit se et nusquam movet.

5. Prudentiam ejus non parvum commemorare possum, quando insidiatorem et hostem suum araneum effugit. Insidiantem enim observat, et contra intuetur, declinans impetum, ne reti illius capiatur et in cirros bestię incidat. Fortitudinem illius et robur nos dicere nihil opus est, quum poetarum magniloquentissimus, Homerus, laudare studens heroum præstantissimum, non leoni, aut pardali, aut apro robur illius compareret, sed fortitudini muscæ, et intrepidis illius improbisque conatibus : neque enim audaciam ait illi inesse, sed fortitudinem. Nam etiam repulsa, ait, tamen non desistit, sed morsum appetit. Ita autem omnino laudat atque amplectitur muscam, ut non semel neque paucis mentionem illius injiciat, sed sæpe : adeo commemoratione illius ornantur versiculi. Nunc enim gregarium illius ad lac volatum enarrat ; nunc Minervam, quum defendit a Menelao telum, ne in vitalia illius incidat, comparans matri dormientem infantem suum custodienti, muscam rursus comparationi inducit. Quin etiam appellatione pulcherrima eas ornavit, dum « densas » dixit, et turbam illarum vocavit « gentes. »

6. Adeo autem robusta est, ut morsu vulneret non hominis modo cutem, sed bovis etiam et equi : quin elephantem dolore afficit, intra rugas illius dum repit et sua proboscide pro portione magnitudinis suæ sauciat. Coitus autem et veneris et nuptiarum multa illis est libertas ; ac mas non, ut in genere gallinaceo, quum inscendit, statim iterum desilit ; sed diu inequitat femine, atque illa fert sponsum, volantque una, neque illum in aere coitum volatu disturbant. Denique præciso capite musca diu vivit corpore reliquo, et spiral.

7. Quod autem maximum in natura illarum est, hoc jam volo dicere. Ac videtur mihi solum illud Plato prætervidisse in suo de anima illiusque immortalitate libro. Mortua enim musca insperso cinere resurgit, et instaurata illi nativitas atque alia de novo vita contingit, adeo ut plane persuasum esse debeat omnibus, illarum quoque immortalē esse animam, siquidem etiam quum discessit, redit iterum et agnoscit et suscitatur corpus, et ut volet musca efficit, et

καὶ πέττεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ, καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοσίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφείσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτὴν, εἴτα ἐπα- νελθοῦσα ἐπλήρου αὐτὴς τὸ σῶμα καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμό- τιμον.

8. Ἀργὸς δὲ αὐτὴ καὶ ἀνετος οὖσα τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονοῦμενα καρποῦται καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τρά- πεζα· καὶ γὰρ αἶγες αὐτῇ ἀμελγόνται, καὶ ἡ μελιττα οὐχ ἥκιστα μυῖαις καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὄψο- ποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι καὶ βασιλέων αὐτῶν προ- γεύεται καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾷται αὐτοῖς καὶ συναπολαύει πάντων.

9. Νεοττιὰν δὲ ἡ καλιὰν οὐχ ἐνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανη- ρημένη, ὅπου ἂν τύχῃ ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστίαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέν- τοι, ὥς ἔφην, οὐδὲν ἐργάζεται οὔτε ἀξιοὶ λανθάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρῶμενον αἰσχυνεῖ αὐτήν.

10. Φησὶ δὲ ὁ μῦθος καὶ ἀνθρωπὸν τινα Μυῖαν τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι πάνυ καλὴν, λάλον μέντοι γε καὶ στωμύλῃν καὶ ὀδυκτὴν, καὶ ἀντερασθῆναι γε τῇ Σελήνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρως τοῦ Ἑνδυμῖωνος. Εἴτ' ἐπειδὴ κοιμώμενον τὸ μεираκίον συνεχὲς ἐπήγειρεν ἐρεσχλοῦσα καὶ ἄδουσα καὶ κωμάζουσα ἐπ' αὐτὸν, τὸν μὲν ἀγανα- κτῆσαι, τὴν δὲ Σελήνῃ ὀργισθεῖσαν εἰς τοῦτο τὴν Μυῖαν μεταβαλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο πᾶσι νῦν τοῖς κοιμωμένοις αὐτὴν τοῦ ὕπνου φθονεῖν μεμνημένην ἐτι τοῦ Ἑνδυμῖω- νος, καὶ μάλιστα τοῖς νέοις καὶ ἀπαλοῖς· καὶ τὸ δῆγμα δὲ αὐτὸ καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιθυμία οὐκ ἀγριότητος, ἀλλ' ἐρωτὸς ἐστὶ σημεῖον καὶ φιλανθρωπίας· ὥς γὰρ δυνατόν ἀπολαύει καὶ τοῦ κάλλους τὴν ἀπανθίζεται.

11. Ἐγένετο κατὰ τοὺς παλαιούς καὶ γυνὴ τις δμῶ- νυμος αὐτῇ, ποιήτρια, πάνυ καλὴ καὶ σοφὴ, καὶ ἄλλη ἑταῖρα τῶν Ἀττικῶν ἐπιφανὴς, περὶ ἧς καὶ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἔφην, « ἡ Μυῖα ἔδακνεν αὐτὸν ἄχρι τῆς καρδίας »· οὕτως οὐδὲ ἡ κωμικὴ χάρις ἀπηξίωσεν οὐδὲ ἀπέκλεισε τῆς σκηνῆς τὸ τῆς μυῖας ὄνομα, οὐδ' οἱ γονεῖς ἡδοῦντο τὰς θυγατέρας οὕτω καλοῦντες. Ἡ μὲν γὰρ τραγωδία καὶ σὺν μεγάλῳ ἐπαίνῳ μέμνηται τῆς μυῖας, ὥς ἐν τούτοις,

Δεινὸν γε τὴν μὲν μυῖαν ἀλκίμῳ σθένει
πηδᾶν ἐπ' ἀνδρῶν σώμαθ', ὥς πλησθῇ φόνου,
ἄνδρας δ' ὀπλίτας πολέμιον ταρδεῖν δόρυ.

Πολλὰ ἀνείχον εἰπεῖν καὶ περὶ Μυῖας τῆς Πυθαγορικῆς, εἰ μὴ γνώριμος ᾔην ἅπασιν ἡ κατ' αὐτὴν ἱστορία.

12. Γίνονται δὲ καὶ μέγιστα τινες μυῖαι, ἃς στρα- τιώτιδας οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ κύνας, τραχύταται τὸν βόμβον καὶ τὴν πτῆσιν ὠκύταται, ἃ γὰρ καὶ μα- κροβιώτατοί εἰσι καὶ τοῦ χειμῶνος θλου ἄσιτοι διακαρ- τεροῦσιν ὑπερπηχῦται τοῖς ὁρόφοις μάλιστα, ἐφ' ὧν κάκεινο θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἀμφοτέρως, καὶ τὰ θηλειῶν καὶ τὰ ἀρρένων, δρῶσι βαίνοντες ἐν τῷ μέρει κατὰ τὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης παῖδα τὸν μικτὸν τὴν φύσιν

fidem conciliat illi de Clazomenio Hermotimo fabulæ, ani- mam illius sæpe, ipso relicto, pro se peregrinatam; deinde reducem implevisse corpus iterum et suscitasse Hermoti- mum.

8. Jam ipsa musca vacua opere solum alieno labore partis fruitur, ac plena illi ubique mensa. Nam et capra illi mulgentur, et non minus muscis quam hominibus laborat apis; et coqui huic condiunt obsonia, et regibus ipsis prægustat, mensisque inambulans cum illis epulatur, et una fruitur omnibus.

6. Pullittem vero suam aut nidum non uno loco constituit, sed erraticum Scytharum more volatuum quum suscepit, ubicumque a nocteprehenditur, ibi et larem sibi et cubile facit. Verum noctu, uti dixi, nihil operatur, neque occulte cupit agere quicquam; neque putat quicquam se turpe facere, quod in luce factum pudori esse sibi debeat.

10. Fertur etiam fabula, mulierem quandam Muscam olim fuisse, pulcherrimam, loquacem vero eandem atque argutam, et cantus amantem; rivalem autem Lunæ in amando Endymione fuisse. Deinde quum dormientem adolescentem subinde ludibriis suis et cantionibus et comisationibus excitaret, ægre tulisse illum; iratam vero Lunam in hoc illam animal mutasse: atque ideo omnibus illam nunc invidere somno, Endymionis nimirum memorem, maxime vero junioribus tenerioribusque. Morsus autem ipse et illa sanguinis cupiditas non feritatis signum, sed amoris est atque humanitatis: quantum enim potest fruitur et de pulchritudine decerpit aliquid.

11. Fuit apud antiquos etiam mulier quædam illi cognominis, poetria, plane pulchra et docta; et alia nobilis apud Athenienses meretrix, de qua comicus poeta dixit:

Istæc momordit Musca ad usque cor viri.

Ita neque comica venustas designata est aut scena exclu- sit nomen muscæ, neque puduit parentes ita vocare filias. Quin tragædia multa cum laude muscæ memoriam usur- pat, ut in illis,

Proli dedecus, si musca forti robore
corpus virorum amore cadis insillit:
armatus hastam sed metuit vir hosticam.

Multa haberem dicere etiam de Musca [Myia] Pythagorica, nisi nota omnibus esset illius historia.

12. Nascuntur etiam maximæ quædam muscæ, quas mi- litares vulgo vocant, alii vero canes, bombo asperimo, re- locissimo volatu, quæ etiam longævæ admodum sunt, et tota hieme sine cibo durant, lacunaribus se insinuant maxime; in quibus illud etiam mirabile est, quod utrum- que et marium opus et feminarum peragunt, multo se inscendentes, ut Veneris ille et Mercuri Hermaphroditus filius, mixta natura, pulchritudine duplici. At multa quum

καὶ διττὸν τὸ κάλλος. Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δοῶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν.

LVIII.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ
ΒΙΒΑΙΑ ΩΝΟΥΜΕΝΟΝ.

1. Καὶ μὴν ἐναντίον ἐστὶν οὗ ἔθελαις δ' ὦν ποιεῖς· οἷα μὲν γὰρ ἐν παιδείᾳ καὶ αὐτὸς εἶναι τις δοῦναι σπουδῇ συνωνούμενος τὰ κάλλιστα τῶν βιβλίων· τὸ δέ σοι περὶ τὰ κάτω χωρεῖ καὶ ἄλεγχος γίγνεται τῆς ἀπαιδευσίας πως τοῦτο· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὰ κάλλιστα ὦνῃ, ἀλλὰ πιστεύεις τοῖς ὡς ἔτυχεν ἐπαινοῦσι καὶ ἔρμαιον εἶ τῶν τοιαῦτα ἐπιψευδομένων τοῖς βιβλίοις καὶ θησαυρὸς ἔτοιμος τοῖς καπηλίοις αὐτῶν. Ἥ πόθεν γὰρ σοι διαγῶναι δυνατόν τίνα μὲν παλαιὰ καὶ πολλοῦ ἀξία, τίνα δὲ φαῦλα καὶ ἄλλως σαπρὰ, εἰ μὴ τῷ διαειβρωσθαι καὶ κατακεκοφθαι αὐτὰ τεκμαίριοι καὶ συμβούλους τοὺς σέας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν παραλαμβάνοις; ἐπεὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἢ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν αὐτοῖς τίς ἢ ποία διάγνωσις;

2. Ἵνα δέ σοι δῶ αὐτὰ ἐκεῖνα κεκριμένα, ὅσα δὲ Καλλίνος ἐς κάλλος ἢ δ' αἰδιδίμος Ἀττικὸς σὺν ἐπιμελείᾳ τῇ πάσῃ γράψαιεν, σοὶ τί ὄφελος, ὦ θαυμασίε, τοῦ κτήματος οὔτε εἰδότες τὸ κάλλος αὐτῶν οὔτε χρησιμῶν ποτὲ οὐδὲν μᾶλλον ἢ τυφλὸς ἂν τις ἀπολαύσειε κήλλους παιδικῶν; Σὺ δὲ ἀνεωγμένοις μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾷς τὰ βιβλία, καὶ νῆ Δία κατακόρως, καὶ ἀναγινώσκεις ἕνια πάνυ ἐπιτρέχων φθάνοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ στόμα· οὐδέπω δὲ τοῦτό μοι ἱκανόν, ἢ μὴ εἰδῆς τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐκάστου τῶν ἐγγεγραμμένων καὶ συνίης ὅστις μὲν δὲ νοῦς σύμπασι, τίς δὲ ἡ τάξις τῶν ὀνομάτων ὅσα τε πρὸς τὸν ὀρθὸν κανόνα τῶν συγγραφῶν ἀπληροῦται καὶ ὅσα κίβδηλα καὶ νόθα καὶ παρακεκομμένα.

3. Τί οὖν; φῆς καὶ ταῦτα μὴ μαθὼν ἡμῖν εἰδέναι; πόθεν, εἰ μὴ ποτε παρὰ τῶν Μουσῶν κλῶνα δάφνης καθάπερ δὲ ποιμὴν ἐκεῖνος λαβὼν; Ἐλικῶνα μὲν γὰρ, ἵνα διατρίβειν αἱ θεαὶ λέγονται, οὐδὲ ἀκήκοας οἱμαί ποτε οὐδὲ τοιαύτας διατριβὰς ἡμῖν ἐν παισὶν ἐποιεῖ· σοὶ καὶ μεμνησθαι Μουσῶν ἀνόσιον. Ἐκεῖναι γὰρ ποιμένι μὲν οὐκ ἂν ὥκνησαν φανῆναι σκληρῶν ἀνδρῶν καὶ δασεῖ καὶ πολλὸν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι ἐμφαίνοντι, οἷω δὲ σοὶ — καὶ μοι πρὸς τῆς Λιβανιτίδος ἄφες ἐν τῷ παρόντι τὸ μὴ σύμπαντα σαφῶς εἰπεῖν — οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι ποτ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι κατῆξισαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς δάφνης μυρικήν ἂν ἢ καὶ μαλάχης φύλλοις μαστιγούσαι ἀπήλλαξαν ἂν τὸν τοιοῦτον, ὡς μὴ μῆναι μήτε τὸν Ὀλμειδὸν μήτε τὴν τοῦ Ἴππου κρήνην, ἅπερ ἢ ποιμνίους διψῶσιν ἢ ποιμένων στόμασι καθαροῖς πότιμα. Καίτοι οὐδὲ, εἰ καὶ πάνυ ἀνάσχυντος εἴ καὶ

supersint quæ dicam, desinam, ne, quod est in proverbio, elephantem facere ex musca videar.

LVIII.

ADVERSUS INDOCTUM ET LIBROS
MULTOS EMENTEM.

1. Quin contrarium est consilio tuo, quod nunc facis : putas enim in doctrina te ipsum quoque visum iri esse aliquid, si studiosè pulcherrimos quosque libros coemas; at illud nequiter tibi evenit, et ignorantie fere tuæ documentum fit evidens : inprimis vero, quod neque optimos emis, sed credis temere laudantibus, et munus es a Mercurio oblatum iis qui talia mentuntur de libris, ac thesaurus paratus eorum mangonibus. Aut unde tu dignoscere posses qui sint veteres et multi pretii, qui autem viles et temere futiles, nisi ex eo, si exesi et pertusi sunt, iudices, et consiliarias ad hanc inquisitionem tineas adhibeas? quandoquidem curæ exquisitæ et certæ in ipsis fidei quæ aut qualis a te profisciscatur dijudicatio?

2. Ut autem tibi dem ipsa illa te judicasse, quæ Callinus pulchre, aut celeberrime ille Atticus summa cura scripserint : quid tibi prodest, mirabilis homo, eorum possessio, qui nec pulchritudinem illarum noris, neque unquam illis usus sis, non magis quam cæcus forma fruatur amorum suorum? Tu vero apertis quidem oculis inspicis libros, et sane ad satietatem; alios etiam cursim, oculo os præveniente, perlegis : illud vero mihi nondum satis est, nisi virtutem etiam vitiumque uniuscujusque eorum quæ scripta ibi sunt agnoscas, atque intelligas quæ sit sententia universis, quæ compositio verborum, quæ ad rectam regulam scriptor exegerit, quæ sabbæ fidei, parum genuina, adulterata.

3. Quid igitur? ain' te nec etiam, licet non didiceris, tamen nobis scire? unde, nisi forte a Musis lauri ramum, ut ille pastor, accepisti? nam Heliconem, ubi commorari deæ illæ dicuntur, neque audisti, puto, unquam, neque ibi puerili ætate moratus es : tibi ne meminisse quidem Musarum fas est. Illæ enim pastori apparere non sunt dignatæ, duro homini et hirsuto, et multum in corpore solem præ se ferenti : tali vero qualis tu es homini (et, per ego te Libanitidem, permittite in præsens ne disertè dicam omnia) ne prope quidem venire, bene novi, unquam dignatæ sunt; sed pro lauro myrica fere aut malvæ foliis flagellatum destituissem hominem talem, ne Olmeum vel Hippocrenen poluat, fontes gregibus sitientibus alioquin et puri oris pastoribus opportunos. Verum, quantumcumque impudens es

ἀνδρείος τὰ τοιαῦτα, τολμήσειας ἂν ποτε εἰπεῖν ὡς ἐπαιδευθῆς ἢ ἐμελεῇς σοι πώποτε τῆς ἐν χρῶ πρὸς τὰ βιβλία συνουσίας. ἢ ὡς διδάσκαλός σοι ὁ δέϊνα ἢ τῷ δέϊνι ξυνεροίτας.

4. Ἄλλ' ἐνὶ τούτῳ μόνῳ πάντα ἐκεῖνα ἀναδραμεῖσθαι νῦν ἐλπίζεις τῷ κτᾶσθαι πολλὰ βιβλία. Κατὰ δὲ ταῦτα ἔχε ξυλλαβῶν ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δημοσθένους, ὅσα τῇ χειρὶ τῇ αὐτοῦ ὁ ῥήτωρ ἔγραψε, καὶ τὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ ὁκτάκις μεταγεγραμμένα εὐρέθῃ καλῶς, ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅσα δὲ Σύλλας Ἀθήνηθεν εἰς Ἱταλίαν ἐξέπεμψε, τί ἂν πλέον ἐκ τούτου εἰς παιδείαν κτήσαιο, κἂν ὑποβαλλόμενος αὐτὰ ἐπικαθεύδῃς ἢ ξυγκολήσας καὶ περιβαλλόμενος περινοσῇς; Πίθηκος γὰρ ὁ πίθηκος, ἢ παροιμία φησὶ, κἂν χροῦσα ἔχῃ σύμβολα. Καὶ σὺ τοίνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἀναγιγνώσκεις αἰεὶ, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκομένων οἶσθα οὐδέν, ἄλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἰ γε τὸ κεκτῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέφαινε τὸν ἔχοντα, πολλοῦ ἂν ὡς ἀληθοῦς τὸ κτῆμα ἦν ἀξίον καὶ μόνων ὑμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἦν πριάσθαι τοὺς πένητας ἡμᾶς ὑπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμποροῖς καὶ τοῖς βιβλιοκαπηλοῖς ἤρισεεν ἂν περὶ παιδείας τοσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πωλοῦσιν; Ἄλλ' εἰ γε διελέγγειν ἐθέλεις, ὅφει μὴδ' ἐκεῖνους πολλοὺ σοὺ τὰ ἐς παιδείαν ἀμείνους, ἀλλὰ βαρβάρους μὲν τὴν φωνὴν ὥσπερ σὺ, ἀξυνέτους δὲ τῇ γνώσει, οἷους εἰκὸς εἶναι τοὺς μηδὲν τῶν καλῶν καὶ αἰσχροῶν καθεορακότας. Καίτοι σὺ μὲν δύο ἢ τρία παρ' αὐτῶν ἐκείνων πριάμενος ἔχεις, οἱ δὲ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν διὰ χειρὸς ἔχουσιν αὐτά.

5. Τίνος οὖν ἀναθοῦ ὦνῃ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῇ πεπαιδευθῆναι τοσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν ξυγγράμματα; Καὶ μοι, εἰ δοκεῖ, ἀποκρίναι· μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γοῦν ἢ ἀνένευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Εἰ τις αὐλεῖν μὴ ἐπιστάμενος κτήσαιο τοὺς Τιμοθέου αὐλοῦς ἢ τοὺς Ἰσμηνίου, οὓς ἐπτά ταλάντων ὁ Ἰσμηνίας ἐν Κορίνθῳ ἐπρίατο, ἄρ' ἂν διὰ τοῦτο καὶ αὐλεῖν δύναιτο; ἢ οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τοῦ κτήματος οὐκ ἐπισταμένῳ χρῆσασθαι κατὰ τὴν τέχνην; Εὖ γε ἀνένευσας· οὐδὲ γὰρ τοὺς Μαρσίου ἢ Ὀλύμπου κτησάμενος αὐλήσειεν ἂν μὴ μαθὼν. Τί δ', εἰ τις τοῦ Ἡρακλέους τὰ τόξα κτήσαιο μὴ Φιλοκτήτης ὢν, ὡς δύνασθαι ἐντεῖνασθαι τε αὐτὰ καὶ ἐπίσκοπα τοξεῦσαι, τί σοι καὶ οὗτος δοκεῖ; ἄρ' ἂν ἐπιδείξασθαι τὴν ἔργον τοξότου ἀξίον; Ἀνένευσας καὶ οὗτο. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ κυβερνᾶν οὐκ εἰδὼς καὶ ἱππεύειν μὴ μεμελετηκὼς εἰ ὁ μὲν ναῦν καλλίστην παραλάβοι τοῖς πᾶσι καὶ εἰς κάλλος καὶ εἰς ἀσφάλειαν κάλλιστα ἐξεργασμένην, ὁ δὲ ἵππον κτήσαιο Μῆδον ἢ κενταυρίδην ἢ κοτταφόρον, ἐλέγχοιτο ἂν, οἶμαι, ἑκάτερος οὐκ εἰδὼς ὃ τι χρῆσταιτο ἑκάτέρῳ. Ἐπινεύεις καὶ τοῦτο; Πείθου δὲ καὶ τοῦτό μοι ἐπίνευσον, εἰ τις ὥσπερ σὺ ἀπαιδευτός ὢν ὠνοῖτο πολλὰ βιβλία, οὐ σκώμματα οὗτος εἰς ἀπαιδευσίαν καθ' ἑαυ-

et eatenus virilis, non tamen audebis dicere unquam, te eruditum esse, aut unquam curae tibi fuisse arctiorem cum libris consuetudinem, aut hunc magistrum tuum fuisse, aut illum condiscipulum.

4. Sed uno hoc solo omnia te illa jam assecuturum speras, multis libris comparandis. Hactenus sane habes tibi collecta illa Demosthenis exemplaria, quae sua manu scripsit orator, et illa Thucydidis, quae a Demosthene et ipsa octies descripta pulchre inventa sunt; illa denique omnia quae Sulla Athenis misit in Italiam: quae tandem ea ex re ad eruditionem tibi fiat accessio, etsi substratis tibi indormias, aut ea tibi agglutinata et vestis instar circumposita circumferas? Simia enim simia est, ait proverbium, etiam si aurea gestet crepundia. Etiam tu igitur librum quidem habes in manu, et legis semper; eorum vero quae legis scis nihil, sed asiae lyram audis movens auriculas. Nam si eruditum redderet dominum librorum possessio, quantivis certe illa possessio pretii esset, et vestrum solorum qui estis divites; si nempe velut de foro liceret emere atque pauperes nos superare. Quis vero cum mercatoribus ac bibliopoliis de eruditione contenderet, tot libros habentibus vendentibusque? Verum si volueris examinare, videbis neque illos multum quam tu es eruditione praestantiores, sed lingua barbaros, velut te, et quantum ad cognitionem nihil intelligentes; quales esse credibile est qui nihil vel turpium vel honestorum perspicunt. Quamquam tu duos forte aut tres libros ab illis ipsis emtos habes; at illi die pariter ac noctu manibus illos tractant.

5. Cujus igitur boni causa illos emis, nisi ipsas quoque librorum capsas eruditas esse putas, quae tot veterum virorum scripta contineant? Ac mihi responde sodes: vel potius, quum hoc non possis, anque certe aut renue ad ea quae interrogabo. Si quis tibiarum insularum ignarus Timothei tibias emat aut Ismeniae, quas Ismenias septem talentis emit Corinthi; numquid eapropter tibiis etiam poterit canere? an nihil ipsi possessio profuerit, qui ex arte illis uti non possit? Recte tu renuisti: neque enim, si vel Marsyae aut Olympi tibias quis possideat, canat nisi didicerit. Quid vero si quis Herculis cum arcu sagittas habens, ipse tamen non sit Philoctetes, qui possit contendere et collineare ad metam; quid hic tibi videtur? an perfecturus opus sagittatore dignum? Renuis hoc quoque. Eadem ratione qui gubernare nescit, et equestrem rationem non exercuit, si iste quidem pulcherrimam navem accipiat rebus omnibus ad decus pariter ac firmitatem elaboratam pulcherrime; hic vero equum emat Medicum, aut centauri de stirpe, aut coppa insignem: deprehendatur, puto, uterque neutra re posse uti recte. Annuis etiam hoc? Crede ergo, et hoc etiam mihi annue, si quis, qualis tu, indoctus homo, multos emat libros; nonne dicteria hic in ruditatem suam contra se ipsum elicit et publicat? quid annuere hic

τοῦ ἐκφέρει; τί ὀκνεῖς καὶ τοῦτο ἐπινεύειν; ἔλεγχος γάρ, οἶμαι, σαφὴς οὗτος καὶ τῶν δρώντων ἑκαστος εὐθὺς τὸ προχειρότατον ἐκείνῳ ἐπιφθέγγεται, τί κυνὶ καὶ βαλανείῳ;

6. Καὶ ἐγένετο τις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀσίᾳ πλούσιος ἀνὴρ ἐκ συμφορᾶς ἀπομνηθεὶς τοὺς πόδας ἀμφοτέρους ἀπὸ κρύους, οἶμαι, ἀποσαπέντας, ἐπειδὴ ποτε διὰ χιόνος ὀδοπορῆσαι ξυνέβη αὐτῷ· οὗτος τοίνυν τοῦτο μὲν ἔλεεινὸν ἐπεπόνθει καὶ θεραπεύων τὴν δυστυχίαν ξυλίνους πόδας πεποίητο, καὶ τούτους ὑποδούμενος ἐβάδιζεν ἐπιστηριζόμενος ἅμα τοῖς οἰκέταις· ἐκείνῳ δὲ γελοῖον ἐποίει, κρηπῖδας γὰρ καλλίστας ἔωνεῖτο νεοτμήτους ἀεὶ, καὶ τὴν πλείστην πραγματείαν περὶ ταῦτα εἶχεν, ὥς καλλίστους ὑποδήμασι κεκοσμημένα εἶη αὐτῷ τὰ ξύλα, οἱ πόδες δὲ. Οὐ ταῦτά οὖν καὶ σὺ ποιεῖς χωλὴν μὲν ἔχων καὶ συκίνην τὴν γνώμην, ὠνούμενος δὲ χρυσοῦς ἐμβάτας, οἷς μόλις ἂν τις καὶ ἀρτίπους ἐμπεριπατήσειεν;

7. Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπρίω πολλάκις, ἀναγνῶτω σοὶ τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος βραβυδάειαν, ἧς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποιήται δὲ τις αὐτῷ δημηγορῶν παγγέλοιος ἀνθρώπου, διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθμένος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θεορίτης ὁ τοιοῦτος εἰ λάβοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἷε δτι αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἅμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερπηδῆσεται μὲν τὸν ποταμὸν, ἐπιθολώσει δὲ αὐτοῦ τὸ βρεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἑκτορα καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἀστεροπαῖον μὴδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλῳτα ἂν ὀφλισκάνοι χυλεύων ὑπὸ τῇ ἀσπίδι καὶ ἐπὶ στόμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὁπότε ἀναεύσειε, δεικνὺς τοὺς παραβλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν θώρακα ἐπαίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτῷματι καὶ τὰς κνημίδας ἐπισυρόμενος καὶ ὅλως αἰσχύων ἀμφοτέρους καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ σὺ πάσχων οὐχ ὀρᾷς, ὁπότεαν τὸ μὲν βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ ἔχῃς πάγκαλον, πορφυρᾶν μὲν ἔχον τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὀμφαλὸν, ἀναγιγνώσκῃς δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων καὶ καταισχύνων καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελῶμενος, ὑπὸ δὲ τῶν ξυνόντων σοὶ κολάκων ἐπαινούμενος, οἱ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλά;

8. Θέλω γοῦν σοὶ διηγῆσασθαι τι Πυθοῖ γενομένου· Ταραντῖνος Εὐάγγελος τοῦνομα τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι ἐπαθύμησε νικῆσαι Πύθια· τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἔδοξε αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι μῆτε πρὸς ἰσχνὴν μῆτε πρὸς ὠκύτητα εὖ πεφυκότι, κιθάρα δὲ καὶ ὥδῃ βραδίως κρατήσῃ ἐπέισθη ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων, οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούμενων καὶ βοώντων, ὁπότε καὶ τὸ σμικρότατον ἐκεῖνος ἀνακρούσαιτο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὰ τε ἄλλα λαμπρὸς καὶ δὴ καὶ ἐσθῆτα χρυσοπάστον ποιησάμενος καὶ

etiam cunctaris? clarum enim istud est argumentum, videntiumque unusquisque statim illud, quod maxime in promptu esse solet, subjicit, Quid cani cum balneo?

6. Et fuit non ita pridem in Asia aliquis vir dives, calamitate quadam utroque pede truncatus, qui ex frigore, puto, sphacelo essent corrupti, quum per nivem iter ei faciendum fuisset. Huic ergo miserabilis ille casus obvenit: quod infortunium uti consolaretur, ligneos sibi pedes fecerat; iisque subligatis, servis simul innixus, incedebat. At hoc facitabat ridicule, quod crepidas semper pulcherrimas emebat, recenti opere, et multum sibi negotii circa illas habebat, ut quam pulcherrimis semper calcceis ornata essent ipsi ligna illa, pedes videlicet. Non igitur eadem et tu facis, mentem qui habeas claudam et ficulneam, aureos vero tibi cothurnos compares, in quibus vix rectis pedibus aliquis incedat?

7. Quandoquidem vero inter alios Homerum etiam emisti saepe, capiat aliquis et legat tibi secundum Iliadis librum, cujus reliqua examinare noli; nihil enim eorum ad te: fingitur autem ab illo concionari ridiculus undique homo, distorto corpore atque debili. Ille ergo Thersites, talis, Achilles arma si capiat, putasne illum propterea statim et pulchrum simul et fortem futurum, et trajecti saltu fluminis aquas Phrygum caede infecturum, occisurumque Hectorem, atque ante illum Lycaonem et Asteropæum, qui neque humeris ferre fraxineam illam Achilles hastam possit? Non sane dixeris: sed risum quoque debeat claudicans sub scuto, et præ gravitate pronus prolabens, ac sub galea, si quando suspiciat, strabos illos oculos ostendens, et illa dorsi curvitate thoracem elevans, trahensque ocreas, denique pudorem et artificii et domino armorum objiciens. Idem vero tibi quoque nsu venire non vides, quum librum in manu habes pulcherrimum, pelle purpurea, aureo umbilico ornatum; legis autem ita ut pronunciatione barbara illum deformes atque distorqueas, deridentibus te eruditibus, laudantibus autem qui tecum sunt adulatoribus, qui tamen et ipsi ad se invicem conversi frequenter ridet?

8. Volo tibi etiam narrare aliquid Pythone factum. Tarentinus quidam, Evangelus nomine, domi non ignobilis, animum adjecerat ad victoriam Pythiorum. Ac nudam ad illos exercitationem statim supra se esse videbat, qui neque ad robur neque ad celeritatem natura aptus esset; cithara vero et cantu facile se victurum persuaderi sibi a sacerdotibus hominibus, familiaribus suis, passus fuerat, laudantibus, clamantibus, quoties vel minimum ille chordas attigisset. Venit ergo Delphos, quum cetera splendidus, tum quod intextam auro vestem sibi fecerat, et coronam ex

στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὡς ἀντὶ καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ· τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, ὑπερφυῆς τι χρῆμα ἐξ κάλλος καὶ πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκηράτου πᾶσαν, σφραγῖσι δὲ καὶ λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ὀρφέως ἐντετορευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς ὄρωσιν.

9. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε καὶ ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν καὶ μετὰ Θεσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον· ἐσέρχεται οὖν ὁλος περιλαμπόμενος τῷ χρυσῷ καὶ τοῖς σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ὑακίνθοις, καὶ ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἡ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διαφαίνεται. Τούτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον καὶ θαυμαστής ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν ἀνάρμοστον τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσσι δὲ τρεῖς ἅμα χορδὰς σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπέσων τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἀρχεται ἀτόμουσόν τι καὶ λεπτόν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν θεατῶν, τοὺς ἀλλοθέτας δὲ ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τῇ τόλμῃ μαστιγώσαντας αὐτὸν ἐκβαλεῖν τοῦ θεάτρου· ὅτεπερ καὶ γελοιότατος ὦφθη δακρύων ὁ χρυσοῦς Εὐάγγελος καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς καὶ τὰ σκέλη καθηματωμένους ἐκ τῶν μαστίγων καὶ συλλέγων χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώκεισαν γὰρ κακείνης ξυμμαστιγούμενης αὐτῷ.

10. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν μετ' αὐτὸν Εὐμηλὸς τις Ἥλειος ἐσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, ξυλίνους δὲ κόλλοπας ἐπιχειμένῃν, ἐσθῆτα δὲ μόγις σὺν τῷ στεφάνῳ δέκα δραχμῶν ἄξιαν· ἀλλ' οὐτός γε ἄσας δεξιῶς καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης ἐκράτει καὶ ἀνεκηρύττετο καὶ τοῦ Εὐαγγέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπέυσαντος τῇ κιθάρᾳ καὶ ταῖς σφραγῖσιν ἐκείναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται πρὸς αὐτόν· ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσῇ δάφνῃ περιχεῖσαι, πλουτεῖς γὰρ, ἐγὼ δὲ ὁ πένης τὴν Δελφικὴν· πλὴν τοῦτο γέ μόνον ὦνησο τῆς σκευῆς, ὅτι μὴδὲ ἐλεούμενος ἐπὶ τῇ ἡττῇ ἀτέρχη, ἀλλὰ μισούμενος προσέτι διὰ τὴν ἀτεχνόν σου ταύτην καὶ περὶ τὴν τρυφήν. Περὶ πόδα δὲ σοὶ καὶ Εὐάγγελος οὗτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μελεῖ τοῦ γέλωτος τῶν θεατῶν.

11. Οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν γένοιτο καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγῆσθαι σοὶ πάλαι γεγόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπᾶσαντο αἱ Θρᾷτται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσοῦσαν ἐκβληθῆναι εἰς τὸν μέλανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν ἄδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηγεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὥδῃς προσερχθῆναι τῇ Λέσβῳ, κακείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι, ἵναπερ νῦν τὸ Βαχχεῖον αὐ-

aurea lauro pulcherrimam, ut pro fructu lauri smaragdī essent æquali fructus illius magnitudine : citharam autem ipsam, admirandum opus pulchritudine et pretio, ex auro totam solido, sigillisque et gemmis variis ornatam, quibus Musæ inter alia et Apollo et Orpheus insculpti essent : ingens videntibus miraculum.

9. Quum vero tandem aliquando venisset dies certaminis, tres erant, quorum media canendi sors exiit Evangelo, et post Thebanum quidem Thespin, qui non male certaverat. Ingreditur ergo, auro relucens totus, et smaragdīs, et beryllīs, atque hyacinthis : decora quoque vestimenti purpure, inter aurum interlucens. His omnibus quum ante percussisset theatrum et admirabili expectatione spectatores impleisset, ac tandem canere etiam et citharam pulsare omnino oporteret; pulsare incipit inconcinnum quiddam et incongruum; abruptis autem chordas simul tres, vehementius justo in citharam dum irrui; incipitque cantare adeo alienum quiddam a Musis atque tenue, ut risus spectatorum omnium cooriretur, præsides autem certaminis indigne ferentes hominis audaciam, flagris cæsum theatro ejicerent: quo quidem tempore maxime ridiculus visus est aureus ille Evangelus, qui ploraret tractus a virgatoribus per mediam scenam, cruenta a flagellis crura habens, humi colligans sigilla citharæ, quæ exciderant scilicet quum vapularet una cum ipso etiam cithara.

10. Parvo autem post illum intervallo Eumelus aliquis intrat ex Elide, citharam habens veterem, cujus lignei essent verticilli, vestem vero vix cum ipsa corona drachmis decem dignam. At hic, qui dextre cantasset et lege artis tractasset citharam, vicit, et præconio ornatus est, et derisit Evangelum, frustra superbientem cithara illa sua et sigillis, ac dixisse illi fertur, Tu quidem, Evangele, aurea lauro cinctus es, quippe dives; ego vero pauperculus Delphica. Ceterum illum solum tui apparatus fructum tibi habes, quod, ne miserante quidem ullo te victum, hinc discedis, sed exosus omnibus propter artis illam expertem atque supervacuam luxuriam. Apprime tibi Evangelus ille congruit, quatenus tu quoque plane non curas risum spectatorum.

11. Neque vero intempestivum fuerit Lesbiam tibi fabulam enarrare antiquam. Quum Orpheum Thressæ mulieres discerpissent, caput illius una cum lyra in Hebrum delapsam in sinum Melana delatum esse aiunt; atque innatasse caput lyrae, canens, ut ferunt, threnum de Orpheo, cui lyra, ventis chordas impellentibus, succinuerit, et sic cum cantu appulsam Lesbō : illosque sublatum caput sepeliās,

τοῖς ἐστί, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι ἐς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ πολὺ γε σῶζεσθαι αὐτὴν.

12. Χρόνῳ δὲ ὑστερον Νέανθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκλήλει μὲν καὶ θήρια καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελῶδει δὲ καὶ μετὰ τὴν Ὀρφῆως συμφορὰν μηδενὸς ἀποτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσεῖν καὶ διαφθεύραντα τὸν ἱερέα μεγάλους χρήμασι πείσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφῆως· λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κῶλον ἔχοντα μόνον προελθεῖν ἐς τὸ προάστειον καὶ προχειριστάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς ἄτεχνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηχῆσειν τὴν λύραν, ὑφ' ᾧν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν καὶ μακάριον ἔσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφῆως μουσικῆς· ἄχρι δὲ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον — πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι — διασπάσασθαι αὐτὸν, ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοιον τῷ Ὀρφεὶ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν ξυκαλέσαι τοὺς κύνας· δεσπερ καὶ σαφέστατα ὥφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλογουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ὥδῃ, ἡ μόνῃ ἐξαιρετὰ τῷ Ὀρφεὶ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτήμα ἦν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων.

13. Καὶ τί σοι τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Νέανθον λέγοι, δπου καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ ἐτι ἐστίν, οἶμαι, δς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ κεραμεύον ὄντα τρισχίλιον δραχμῶν ἐπρίατο; ἤλατιζε γὰρ οἶμαι ἄκακινος, εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγίνωσκον, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄντα ἐπιστήσεσθαι καὶ ὁμοίος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

14. Χθὲς δὲ καὶ πρόην ἄλλος τις τὴν Πρωτεύως τοῦ Κυνικοῦ βακτηρίαν, ἣν καταθέμενος ἤλατο ἐς τὸ πῦρ, ταλάντου ἄκακινος ἐπρίατο, καὶ ἔχει μὲν τὸ κειμήλιον τοῦτο καὶ δεικνυσιν ὡς Τεγεᾶται τοῦ Καλυδωνίου τὸ δέρμα καὶ Θηβαῖοι τὰ ὀστέα τοῦ Γηρύονου καὶ Μεμφίται τῆς Ἴσιδος τοὺς πλοκάμους· αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ θαυμαστοῦ κτήματος δεσπότης καὶ αὐτὸν σὲ τῇ ἀπαιδευσίᾳ καὶ βδελυρίᾳ ὑπερηκόντισεν. Ὅρᾳς δπως κακοδαίμωνως διάκεισαι βακτηρίας ἐς τὴν κεφαλὴν ὡς ἀληθῶς δεόμενος;

15. Λέγεται γὰρ καὶ Διονύσιον τραγωδίας ποιεῖν φαύλως πάνυ καὶ γελοιῶς, ὥστε τὸν Φιλόξενον πολλὰ κικέρι δι' αὐτὴν ἐς τὰς λατομίας ἐμπεσεῖν οὐ δυνάμενον κατέχειν τὸν γέλωτα. Οὗτος τοίνυν πυνθόμενος ὡς ἐγγεῖται, τὸ Αἰσχύλου πυζιον, εἰς δ' ἐκείνος ἔγραφε, σὺν πολλῇ σπουδῇ κτησάμενος καὶ αὐτὸς ὥτεο ἔνθεος ἔσεσθαι καὶ κάτοχος ἐκ τοῦ πυζίου, ἀλλ' ὅμως ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ μακρῶν γελοιότερὰ ἔγραφεν, οἷον ἄκακινον τὸ,

Δωρὶς τέθνηκεν ἡ Διονυσίου γυνή·

καὶ πάλιν,

Οἱμοι, γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσα·

LUCIANUS. I.

ubi nunc Baccheum illis est, lyram vero Apollinis in templo dedicasse, ubi diu servata sit.

12. Interjecto tempore Neanthum Pittaci tyranni filium, qui istaec de lyra audisset, ut animalia et plantas et saxa demulceret, ac post Orphei mortem, nemine illam tractante caneret, in cupiditatem illius habendae incidisse, corruptoque magna vi pecuniae sacerdoti persuasisse, ut subjecta alia simili, Orphei sibi lyram daret. Quum vero accepisset, interdum quidem in urbe ea uti non satis tutum putasse; noctu vero illa sinu condita solum progressum esse in locum suburbanum, eaque deprompta, pulsasse et perturbasse fides adolescentem artis et Musarum expertem, qui speraret carmina quaedam divina reddituram esse lyram, quibus delinire omnes ac mulcere quum posset, beatum se fore musicae Orphei heredem; donec convenientes ad sonum canes (multos autem ibi fuisse) istum laniaverint. Hactenus ergo Orphei simile fatum habuisse, sed solos ad se convocasse canes. Ubi illud quidem manifestissime apparuit, non lyram fuisse quae demulserit, sed artem et cantum, quae sola eximia Orpheo a matre contingerant. Ceterum lyra supellex erat non melior barbitis aliis.

13. Et quid Orphea tibi aut Neanthum narro, quum nostra aetate fuerit, et forte adhuc sit, qui Epicteti Stoici lucernam fictilem tribus drachmarum millibus emerit? Sperabat, puto, ille etiam, si noctu ad illam lucernam legeret, continuo sapientiam Epicteti astitutam sibi per quietem, seque similem seni admirabili futurum.

14. Heri vero et nudius tertius alius quis Cynici Protei baculum, quem deposuerat quum in ignem desiliret, talento ipse quoque emit, et habet pignus illud atque ostentat, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, et Geryonis ossa Thebani, et Memphitæ cinninos Isidis: ipse vero admirabilis rei dominus vel ipsum te inscitia atque impuritate vicit. Viden' quam infeliciter te habeas, baculo in caput revera indigens?

15. Dicitur etiam Dionysius tyrannus scripsisse tragicædram, male sane et ridicule, adeo ut sæpe propter eam in lautumias inciderit Philoxenus, qui risum continere non posset. Hic ergo derideri se audiens, pugillares Æschyli, in quibus ille scribere solitus fuerat, studiosè emit, futurum ratus ut et ipse divino quodam ad poeticen studio inde animaretur. Verum enim vero in illis ipsis tabellis longe etiam magis ridicula scribebat, quale illud,

Doris Dionysi conjux suum oblit diem;

et illud,

Hei conjugem ego quam commodam deperdididi!

καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ πυξίου, καὶ τὸ,

Αὐτοῖς γὰρ ἐμπαιζουσιν οἱ μωροὶ βροτῶν.

Τοῦτο μὲν γε πρὸς σέ μάλα εὐστόχως ἂν εἰρημένον εἴη τῷ Διονυσίῳ, καὶ δι' αὐτὸ χρυσῶσαι αὐτοῦ ἔδει ἐκεῖνο τὸ πυξίον.

16. Τίνα γὰρ ἐλπίδα καὶ αὐτὸς ἔχων ἐς τὰ βιβλία καὶ ἀνατυλίττεις αἰεὶ καὶ διακολλᾷς καὶ περικόπτεις καὶ ἀλείφεις τῷ κρόκῳ καὶ τῇ κέδρῳ καὶ διφθέρας περιβάλλεις καὶ ὀμφαλοῦς ἐντίθης, ὥς δὴ τί ἀπολαύσων αὐτῶν; Πάνυ γοῦν ἤδη βελτίων γεγένησαι διὰ τὴν ὠνὴν, ὅς τοιαῦτα μὲν φθέγγῃ... μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἰχθυῶν ἀφωνότερος εἶ. Βιοῖς δὲ ὥς οὐδ' εἰπεῖν καλὸν, μῖσος δὲ ἄγριον, φασί, παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, ὥς εἰ τοιούτους ἀπειργάζετο τὰ βιβλία, φυγῇ φευκτέον ἂν ᾖν ὅτι πορρωτάτω ἀπ' αὐτῶν.

17. Δυσὶν δὲ ὄντοι, ἅπ' ἂν παρὰ τῶν παλαιῶν τις κτήσαιοτο, λέγειν τε δύνασθαι καὶ πράττειν τὰ θέοντα ζῆλῳ τῶν ἀρίστων καὶ φυγῇ τῶν χειρόνων, ὅταν μήτε ἐκεῖνα μήτε ταῦτα φαίνεται τις παρ' αὐτῶν ὠφελόμενος, τί ἄλλο ἢ τοῖς μουσὶ διατριβὰς ὀνεῖται καὶ ταῖς τλιφαῖς οἰκήσεις καὶ πληγὰς ὥς ἀμελοῦσι τοῖς οἰκέταις;

18. Πῶς δὲ οὐ χἀκεῖνο αἰσχρὸν, εἴ τις ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντά τε βιβλίον ἰδῶν — αἰεὶ δέ τι πάντως ἔχεις — ἔροιτο οὐτινος ἢ ῥήτορος ἢ εὐγγραφέως ἢ ποιητοῦ ἔστι, οὐ δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἰδὼς πρῶτος εἰποις τοῦτό γε· εἴτα, ὥς φιλεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν ξυνουσίᾳ προχωρεῖν ἐς μῆκος λόγων, ὁ μὲν ἐπαίνοι τι τῇ αἰτιῶν τῶν ἐγγεγραμμένων, οὐ δὲ ἀποροῖς καὶ μηδὲν ἔχους εἰπεῖν, οὐκ εὖξῃ τότε χανεῖν σοι τὴν γῆν, κατὰ σεαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης περιφέρων τὸ βιβλίον;

19. Δημήτριος δὲ ὁ Κυνικός ἰδὼν ἐν Κορίνθῳ ἀπαίδευτὸν τινα βιβλίον κάλλιστον ἀναγινώσκοντα, τὰς Βάκχας οἶμαι τοῦ Εὐριπίδου, κατὰ τὸν ἄγγελον δὲ ᾖν τὸν διηγούμενον τὰ τοῦ Πενθέως πάθη καὶ τὸ τῆς Ἀγαυῆς ἔργον, ἀρπάσας διέσπασεν αὐτὸ εἰπὼν, ἄμεινόν ἐστι τῷ Πενθεὶ ἀπαῖς σπαραχθῆναι ὑπ' ἐμοῦ ἢ ὑπὸ σοῦ πολλάκις. Ζητῶν δὲ αἰεὶ πρὸς ἑμαυτὸν οὕτω καὶ τήμερον εὐρεῖν δεδύνημαι τίνας ἐνεκα τὴν σπουδὴν ταύτην ἐσπούδακας περὶ τὴν ὠνὴν τῶν βιβλίων· ὠφελείας μὲν γὰρ ἢ χρεῖας τῶν ἀπ' αὐτῶν οὐδ' ἂν οἰηθεῖ τις τῶν καὶ ἐπ' ἐλάχιστόν σε εἰδόντων, οὐ μᾶλλον ἢ φαλακρὸς ἂν τις πρίαιτο κτένα ἢ κάτοπτρον ὁ τυφλὸς ἢ ὁ κωπὸς αὐλήτην ἢ παλλακὴν ὁ εὐνοῦχος ἢ ὁ ἡπειρώτης κώπην ἢ ὁ κυβερνήτης ἄροτρον. Ἀλλὰ μὴ ἐπίδειξιν πλούτου σοι τὸ πρᾶγμα ἔχει καὶ βούλει τοῦτο ἐμφῆναι ἅπαντον, ὅτι καὶ εἰς τὰ μηδὲν σοι χρήσιμα ὅμως ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας ἀναλίσκεις; Καὶ μὴ ὅσα γε χἀμέ Σύρον ὄντα εἰδέναι, εἰ μὴ σαυτὸν φέρων ταῖς τοῦ γέροντος ἐκείνου διαθήκαις παρενέγραψας, ἀπωλώλεις ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἤδη καὶ ἀγορὰν προϋτίθεις τῶν βιβλίων.

20. Λοιπὸν οὖν δὴ ἐκεῖνο πεπεισμένον σε ὑπὸ τῶν

nam istuc etiam de pugillaribus : et illud,

Stulti sibi illudunt enim mortalium.

Atque hoc quidem aptissime dictum in te videri potest a Dionysio, ac propter hoc carmen inaurare decebat illos ipsius pugillares.

16. Qua enim ipse spe de libris concepta, eos evolvis semper, et glutinas, et circumcidis, et croco cedroque inungis, et pelles circumdas, et apponis umbilicos, tanquam fructum aliquem illorum capturus? Nempe melior omnino jam ipsa illa emtione factus es, qui talia dicas — imo potius piscibus magis mutus es. Vivis autem ut neque dicere honestum sit, sed immane, ut in proverbio est, odium omnium sustines propter impuritatem. Itaque si talem libri efficerent, curriculo quam longissime fugiendum ab illis erat.

17. Quum vero duo fere sint quæ a veteribus parare sibi possit aliquis, ut et dicere possit et facere quæ oportet, optimorum æmulatione, et fuga deteriorum : si neque istuc neque hoc utilitatis percepisse aliquem inde appareat; quid aliud quam exercitationes muribus parabit, aut habitacula blattis, aut servis plagas tanquam istorum negligentibus?

18. Quomodo vero turpe esse illud quoque negabis, si quis te videns in manu librum habere (semper autem omnino habes aliquem), interroget cujus aut oratoris aut historici aut poetæ sit; tu vero, qui ex titulo noris, placide illud certe respondeas : deinde vero, ut solent talia in consuetudine familiari ad longos sermones procedere, ille laudet aliquid aut vituperet de his quæ ibi scripta sunt; tu vero consilii inops non habes quod dicas : non tibi tum dehiscere tellurem optabis, qui libellum eo modo quo Bellerophonates contra te circumferas?

19. Cynicus Demetrius quum videret Corinthi iadoculum quendam, qui librum legeret pulcherrimum, Bacchas puto Euripidis, esset autem in ea parte fabulæ ubi nuncius Penthei factum enarrat et opus Agavæ : raptum librum discerpit, dicens, Melius est Pentheo semel a me lacerari quam a te sæpe. Diu autem ac multum apud me querens, nondum etiam hodie reperire valui, cujus rei causa tantum studii in emendis libris colloques : utilitatis enim aut usas cujusquam ex illis percipiendi causa te facere nemo putarit, qui vel minimam tui notitiam habeat; non magis quam calvus pectinem emerit, aut speculum cæcus, aut surdus tibicinem, aut pellicem castratus, aut mediterraneus remum, aut aratrum gubernator. Verum ostentationem forte divitiarum ea res habet, et hoc vis declarare omnibus, te in ea etiam, quæ nullam tibi utilitatem afferant, tamen de multa illa affluentia aliquid impendere? Verum enim vero, quantum ego etiam, Syrus homo, scire potui, nisi te ipse in illas senis istius tabulas per fraudem inscripsisses, jam perisses fame, et auctionem librorum tuorum proposuisses.

20. Relinquitur nempe illud, inductum te ab adulatoribus

κολάκων ὡς οὐ μόνον καλὸς εἶ καὶ ἐράσμιος, ἀλλὰ σοφὸς καὶ ῥήτωρ καὶ συγγραφεὺς οἷος οὐδ' ἑτερος, ὠνεῖσθαι τὰ βιβλία, ὡς ἀληθεύουσιν τοὺς ἐπαίνους αὐτῶν. Φασὶ δὲ σὲ καὶ λόγους ἐπιδείκνυσθαι αὐτοῖς ἐπὶ δείπνῳ κάκεινους χειρσαίνων βατράχων δίκην διψῶντας κεκραγένοι, καὶ μὴ πίνειν, ἣν μὲν διαρραγῶσι βοῶντες. Καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ῥῆστος εἰ τῆς βίβδος ἔλκεσθαι, καὶ πιστεύεις αὐτοῖς ἅπαντα, ὃς ποτε κάκεινο ἐπέισθης, ὡς βασιλεῖ τινι ὁμιώμενος τὴν ὄψιν καθάπερ ὁ ψευδαλέξανδρος καὶ ψευδοφιλιππος ἐκείνος κναφεὺς καὶ ὁ κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ψευδόνερων καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν ὑπὸ τὸ ψεύδος τεταγμένων.

21. Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ τοῦτο ἔπαυες ἀνόητος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπος καὶ προήεις ἐξυπτιάζων καὶ μιμούμενος βάδισμα καὶ σχῆμα καὶ βλέμμα ἐκείνου, ὃ σεαυτὸν εἰκάων ἔχαιρες, ὅπου καὶ Πύρρον φασὶ τὸν Ἡπειρώτην τὰ ἄλλα θαυμαστὸν ἄνδρα οὕτως ὑπὸ κολάκων ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ ποτὲ διαφραθῆναι, ὡς πιστεύειν ὅτι ὁμοῖος ἦν Ἀλεξάνδρῳ ἐκείνῳ; καίτοι τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, ὃς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα ἦν· εἶδον γὰρ καὶ τὴν τοῦ Πύρρου εἰκόνα, καὶ ὁμοῖς ἐπέπειστο ἐκμεμάχθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν μορφήν. Ἄλλ' ἔνεκα μὲν δὴ τούτων ὑβριστὰί μοι ἐς τὸν Πύρρον, ὅτι σὲ εἰκάσας κατὰ τοῦτ' αὐτῷ. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πάνυ σοι πρέπον ἂν εἴη· ἐπεὶ γὰρ οὕτω διέκειτο ὁ Πύρρος καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπέπειστο, οὐδεὶς ὅστις οὐ ξυνετίθετο καὶ ξυνεπάσχειν αὐτῷ, ἄχρι δὴ τις ἐν Λαρίσσει πρεσβυτίς ξένη αὐτῷ τάληθες εἰπούσα ἔπαυσεν αὐτὸν τῆς κορύζης. Ὁ μὲν γὰρ Πύρρος ἐπιδείξας αὐτῇ εἰκόνα Φιλίππου καὶ Περδίκκου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Κασσάνδρου καὶ ἄλλων βασιλέων ἤρετο τίνι ὁμοῖος εἴη, πάνυ πεπεισμένος ἐπὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ἤξειν αὐτήν, ἥ δὲ πολλὴν χρόνον ἐπισχοῦσα, Βατραχίῳ, ἔφη, τῷ μαγεῖρ· καὶ γὰρ ἦν τις ἐν τῇ Λαρίσσει Βατραχίων μάγειρος τῷ Πύρρῳ ὁμοῖος.

22. Καὶ σὺ δὴ ὥστιν μὲν τῶν τοῖς ὀρχησταῖς συνόντων κιναιδῶν ἔοικας οὐκ ἂν εἴποιμι, ὅτι δὲ μανίαν ἔρρωμένην ἔτι καὶ νῦν μαίνεσθαι δοκεῖς ἅπασιν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ εἰκόνι, πάνυ σαφῶς οἶδα. Οὐκ οὖν θαυμαστὸν, εἰ ἀπίθανος οὕτω ζωγράφος ὢν καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις ἐξομοιοῦσθαι ἐθέλεις πιστεύων τοῖς τὰ τοιαῦτά σε ἐπαινοῦσι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; πρόδηλος γὰρ ἡ αἰτία τῆς περὶ τὰ βιβλία σπουδῆς, εἰ καὶ ὑπὸ κωδείας ἐγὼ μὴ πάλαι κατεῖδον· σοφὸν γὰρ, ὡς γούν οἴει, τοῦτ' ἐπινενόησας καὶ ἐλπίδας οὐ μικρὰς ἔχεις περὶ τοῦ πράγματος, εἰ βασιλεὺς μάθοι ταῦτα σοφὸς ἄνθρωπος καὶ παιδείαν μάλιστα τιμῶν· εἰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκείνος ἀκούσειεν, ὡς ὠνῇ βιβλία καὶ ξυνάγεις πολλὰ, πάντα ἐν βραχεῖ παρ' αὐτοῦ ἔσεσθαι σοι νομίζεις.

23. Ἄλλ', ὦ κατάπυγον, οἷε τοσοῦτον μανδραγόραν κατακεχρύσθαι αὐτοῦ τῶν ταῦτα μὲν ἀκούειν, ἐκείνα δὲ μὴ εἰδέναι, ὅς μὲν σου ὁ μετ' ἡμέραν βίος, οἷοι δὲ σοι πότοι, ὅποια δὲ νύκτες καὶ οἷοι καὶ ἡλικίαις συγκαθεύδεις; οὐκ οἶσθα ὡς ὧτα καὶ ὀφθαλμοὶ πολλοὶ βα-

uti credas non modo pulchrum te esse atque amabilem, sed doctum atque oratorem et historicum, qualis nemo alius, libros emere ideo, ut laudes illorum asseras. Aiunt vero te illis recitare in conviviis, atque illos terrestrium ranarum instar prae siti clamare, nec bibere, nisi dirumpantur clamoribus. Nescio enim quomodo peropportunos es qui nasoducaris, et credas illis omnia; qui aliquando illud etiam persuaderi tibi passus sis, regi te cuidam similem vultu esse, sicut commentitius ille Alexander, et fullo ille Pseudo-Philippus, et qui proavorum nostrorum memoria fuit, simulatus Nero, et si quis alius praefixam suo nomini mendacii notam gerit.

21. Et quid mirum si hoc tibi usu venit, dementi atque indocto homini, si processisti supina cervice, incessum imitatus et habitum et vultum illius, cui assimilare te gaudebas; quum etiam Pyrrhum narrent Epirotam, admirabilem alioqui virum, adeo quondam ab adulatoribus, quantum ad similitudinis iudicium, corruptum, ut Alexandro se illi similem putaret? quum tamen ea res, ut musici dicunt, summo intervallo distaret: vidi enim Pyrrhi etiam imaginem; et tamen putabat in se expressam Alexandri formam. Sed hactenus in Pyrrhum sui injurius, quod te illi, quantum ad hanc rem, comparavi. Quod autem sequitur, vel maxime tibi convenerit: quum enim ita animum induxisset Pyrrhus, eaque de se ipse crederet; nemo erat quin accederet illius sententiae, et in societatem hujus morbi veniret, nec quaedam Larissae anus peregrina verum dicendo ista ipsum pituita liberavit. Pyrrhus enim postquam ostenderat illi imaginem Philippi, et Perdiccae, et Alexandri, et Cassandri, aliorumque regum, interrogabat cui ipse similis esset, persuasum omnino habens venturam ad Alexandrum: at illa diu cunctata, Batrachioni, inquit, coquo. Etenim erat aliquis in urbe Larissa Batrachion nomine coquus, Pyrrho similis.

22. Tu sane cui de cinædis illis, saltatorum libidini servientibus, similis sis, non equidem dixerim: te vero furorem robustum nunc adhuc furere videri omnibus ista de imagine, illud plane scio. Itaque mirandum non est, te malum adeo pictorem eruditius videri velle similem, et his fidem habere qui eo te nomine laudant. Verum quid ista nugor? manifesta enim causa tui circa libros studii, licet ego praetarditate non olim perspexerim. Sapiens enim, ut quidem putas, hoc tuum commentum est, et spes non parvas ea de re concepisti, si Imperator ista audiat, vir sapiens, et in honore habens eruditionem maximo: si vero ista de te ille audiat, ut emas libros et conducas multos, brevi te tempore ab ipso impetraturum speras omnia.

23. Sed putasne, impudice, tam copiosa illum mandragora perfusum, ut haec quidem audiat, nesciat vero idem, qualis sit diurna vita tua, quales tuae potationes, quae noctes, cum qualibus et cujus aetatis hominibus cubes? nescin' multas esse aures, oculos regis multos? tua vero

σιλέως; τὰ δὲ σὰ οὕτω περιφανῆ ἐστιν ὥς καὶ τυφλοῖς εἶναι καὶ κωφοῖς γινώριμα· εἰ γὰρ καὶ φθέγγαιο μόνον, εἰ γὰρ καὶ λουόμενος ἀποδύσαιο, μᾶλλον δὲ μὴδ' ἀποδύσῃ, εἰ δοκεῖ, οἱ δ' οἰκείται μόνον ἢν ἀποδύσωνταί σου, τί οἶει, μὴ αὐτίκα ἔσεσθαι πάντα σου πρόδηλα τὰ τῆς νυκτὸς ἀπόρρητα; Εἰπέ γοῦν μοι καὶ τόδε, εἰ Βάσσος δ' ὑμέτερος ἐκεῖνος σοφιστὴς ἢ Βάταλος δ' αὐλητὴς ἢ δ' αἰναιδὸς Ἡμιθέων δ' Συβαρίτης, θς τοὺς θαυμαστοὺς ὑμῖν νόμους συνέγραψεν, ὥς χρὴ λεαίνεσθαι καὶ παρατῆλεσθαι καὶ πᾶσχειν καὶ ποιεῖν ἐκεῖνα, εἰ τούτων τις νυνὶ λεοντῇ περιβαλλόμενος καὶ ῥόπαλον ἔχων βαδίζοι, τί οἶει φαίνεσθαι τοῖς δρώσιν; Ἡρακλέα εἶναι αὐτόν; οὐκ, εἰ γε μὴ χύτραις λημῶντες τυγχάνοιεν. Μυρία γάρ ἐστι τὰ ἀντιμαρτυροῦντα τῇ σχήματι, βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ φωνὴ καὶ τράχηλος ἐπικεκλασμένος καὶ ψιμύθιον καὶ μαστίχῃ καὶ φύκος, οἷς ὑμεῖς κοσμεῖσθε, καὶ ὅλως κατὰ τὴν παροιμίαν, θῆττον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλῃς κρύψειας ἢ ἓνα κίναιδον. Εἴτα ἡ λεοντὴ μὲν τὸν τοιοῦτον οὐκ ἂν ἐκρυψε, σὺ δ' οἶει λήσειν σκεπτόμενος βιβλίῳ; ἀλλ' οὐ δυνατόν· προδώσει γὰρ σε καὶ ἀποκαλύψει τὰ ἄλλα ὑμῶν γνωρίσματα.

24. Τὸ δ' ὅλον ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς ὅτι τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας οὐ παρὰ τὴν βιβλιοκαπήλῳ δεῖ ζητεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου λαμβάνειν. Σὺ δ' οἶει συνήγορον κοινὸν καὶ μάρτυρα ἔσεσθαι σοι τὸν Ἀττικὸν καὶ Καλλῖνον τοὺς βιβλιογράφους; οὐκ, ἀλλ' ὠμούς τινες ἀνθρώπους ἐπιτρίβοντάς σε, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι, καὶ πρὸς ἔσχατον πενίας ξυνελάσσοντας· δέον ἔτι νῦν σωφρονήσαντα ἀποδόσθαι μὲν τινι τῶν πεπαιδευμένων τὰ βιβλία ταῦτα καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν νεόκτιστον ταύτην οἰκίαν, ἀποδοῦναι δὲ τοῖς ἀνδραποδοκαπήλοις μέρος γοῦν ἀπὸ πολλῶν τῶν ὀφειλομένων.

25. Καὶ γὰρ κακῆϊα περὶ δύο ταῦτα δεινῶς ἐσπούδακας, βιβλίων τε τῶν πολυτελῶν κτήσιν καὶ μετρακίων τῶν ἐξώρων καὶ ἤδη καρτερῶν ὦνῃν, καὶ τὸ πρᾶγμα σοι πάνυ σπουδάζεται καὶ θηρεύεται. Ἀδύνατον δὲ πέννητα ὄντα πρὸς ἄμψω διαρκεῖν. Σχόπει τοίνυν, ὥς ἱερὸν χρῆμα συμβουλή. Ἀξιώ γὰρ σε ἀφείμενον τῶν μὴδὲν προσηκόντων τὴν ἐτέραν νόσον θεραπεύειν καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκείνους ὠνεῖσθαι, ὅπως μὴ ἐπιλειπόντων σε τῶν οἰκοθεν μεταστέλλοιό τις τῶν ἐλευθέρων, οἷς ἀκίνδυνον ἀπελθοῦσιν, ἢν μὴ λάβωσιν ἅπαντα, ἐξαγορεῦσαι τὰ πραχθέντα ὑμῖν μετὰ τὸν πότον, οἷα καὶ πρῶην αἰσχίστα περὶ σοῦ διηγείτο ἐξελθὼν ὁ πόρνος ἔτι καὶ δῆγματα ἐπιδεικνύς. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ μάρτυρας ἂν παρασχοίμην τοὺς τότε παρόντας, ὥς ἡγανάκτησα καὶ ὀλίγου πληγὰς ἐνέτριψα αὐτῷ χαλεπαίνων ὑπὲρ σοῦ, καὶ μάλισθ' ὅτε καὶ ἄλλον ἐπεκαλέσατο μάρτυρα τῶν ὁμοίων καὶ ἄλλον ταῦτα καὶ λόγοις διηγούμενους. Πρὸς δὲ ταῦτα, ὦγαθὲ, ταμείου σου τὰ γύρῳ καὶ φύλαττε, ὥς οἶκοι καὶ κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν ταῦτα ποιεῖν καὶ πᾶσχειν ἔχῃς. Ὡστε μὲν γὰρ μὴκέτι ἐργάζεσθαι τίς ἂν μεταπίσειέ σε; οὐδὲ γὰρ κύων ἅπαξ παύσαιτ' ἂν σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα.

facta ita sunt aperta, ut cæcis etiam atque surdis innoterint. Si enim vocem modo mittas, si enim exuaris in balneo; quin, ne exuaris ipse, si videtur, si servi modo tui exuantur, quid putas? nonne statim manifesta futura tuarum secreta noctium? Dic igitur mihi hoc etiam, si vester ille Bassus sophista, aut Batalus tibicen, aut cinædus Sybaritanus Hemitheon, qui nobiles illas leges vobis scripsit, quomodo lævigari, velli, pati et agere ista deceat; si, inquam, illorum aliquis leonina pelle indutus cum fusti ambulat; quid visum iri putas spectantibus? Herculemne illum esse? non, nisi quidem totas lippiant ollas. Sexcenta enim sunt quæ testimonium adversus illum habitum perhibeant, incessus, conjectus oculorum, et vox, et cervix infracta, et cerussa, et mastiche, et fucus, quibus vos ornaminis: et omnino facilius, quod est in proverbio, quinquæ sub axilla elephantos tegas, quam unum cinædum. Tum leonina talem non tegat; tu vero speras futurum uti libro lectus delitescas? Sed fieri id quidem non potest: prodent enim te ac detegent reliqua indicia vestra.

24. Quod caput est, ignorare mihi videris, bonas spes non a bibliopolis esse petendas, sed a se ipso unicuique atque a quotidiana vita sua sumendas. Tu vero putas advocatum communem testemque futurum tibi Atticum et Callinum librariorum? Non, sed crudeles quosdam homines puta te obtrituros, ubi diis visum erit, et ad extremum paupertatis adacturos: qui debebas vel nunc ad sanitatem revocatus vendere eruditorem alicui libros istos, et cum his recens ædificatam illam domum, ac reddere mangonibus partem certe de multis quæ illis debentur.

25. Etenim in duobus istis studiosissime elaborasti, in libris magni pretii exquirendis, et in adolescentulis exoleis jamque robustis coemendis; eamque rem calide admodum tractas et venaris: fieri autem non potest ut homo pauper utrique studio par sis. Vide ego quam divina res sit consilium. Censeo enim te, relictis quæ nihil ad te pertinent, alteri tantum morbo vacare, et illius ministros pretio emere, ne deficientibus servis, ex liberis hominibus quosdam accersas, quibus nempe haud periculosum, si non cuncta acceperint, eliminare quæ post computationem a vobis sunt; qualia nuper turpissima de te scortum illud effutiebatur jam tum, quum exiret, et morsus ostendebat. Ac possum ego testes etiam præbere qui tum aderant, quam indigne tulerim, et tantum non plagis hominem mulcaverim, tuam vicem nimirum iratus, præsertim quum alium quoque testem ille advocaret similium, et alium, eadem claris verbis enarrantes. Ad hæc igitur, vir bone, repone tibi pecuniam et serva, ut domi et secure talia facere et pati possis. Ut enim plane non amplius facias, quis in eam te sententiam traducat? nec enim canis desinat temere, corium semel docta rodere.

26. Τὸ δ' ἕτερον ῥῆδιον, τὸ μηκέτι ὀνειδίσθαι βιβλία. Ἰκανῶς πεπαιδευσαι, ἅλῃ σοι τῆς σοφίας, μόνον οὐ καὶ ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους ἔχεις τὰ παλαιὰ πάντα, πᾶσαν μὲν ἱστορίαν οἶσθα, πάσας δὲ λόγων τέχνας καὶ κάλλη αὐτῶν καὶ κακίας καὶ ὀνομάτων χρῆσιν τῶν Ἀττικῶν· πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ ἄκρον ἐν παιδείᾳ γεγενῆσθαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων· κωλύει γὰρ οὐδὲν καμῆ σοι ἐν διατρίβειν, ἐπειδὴ χαίρεις ἐξαπατῶμενος.

27. Ἡδύς δ' ἂν καὶ ἐροίμην σε, τὰ τοσαῦτα βιβλία ἔχων τί μάλιστα ἀναγινώσκεις αὐτῶν; τὰ Πλάτωνος; τὰ Ἀντισθένης; τὰ Ἀρχιλόχου; τὰ Ἱππώνακτος; ἢ τούτων μὲν ὑπερφρονεῖς, ῥήτορες δὲ μάλιστα σοι τούτων διὰ χειρός; Εἰπέ μοι, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Τιμάρχου λόγον ἀναγινώσκεις; ἢ ἐκεῖνά γε πάντα οἶσθα καὶ γινώσκεις αὐτῶν ἕκαστον; τὸν δὲ Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Εὐπολιν ὑποδέδουκας; ἀνέγνως καὶ τοὺς Βάπτας τὸ δῖον; εἴτ' οὐδὲν σου τάκεῖ καθίκετο οὐδ' ἡρῡθρίας γνωρίσας αὐτά; τοῦτο γοῦν καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις, τίνα ποτὲ ψυχὴν ἔχων ἄπται τῶν βιβλίων, ὁποῖαις αὐτὰ χερσὶν ἀνελίττεις. Ποτὲ δὲ ἀναγινώσκεις; μεθ' ἡμέραν; ἀλλ' οὐδὲς ἐόρακε τοῦτο ποιοῦντα. Ἄλλῃ νύκτωρ; πότερον ἐπιτεταμένος ἦδη ἐκείνοισι πρὸ τῶν λόγων; Ἄλλῃ πρὸ σκότους; μηκέτι τολμήσης τοιοῦτο μηδέν.

28. Ἄφες δὲ τὰ βιβλία καὶ μόνῃ ἐργάζου τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐχρῆν μηκέτι μηδὲ ἐκεῖνα, αἰδεσθῆναι δὲ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Φαίδραν καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἀγανακτοῦσαν καὶ λεγούσαν,

Οὐδὲ σκότον φρίσσοις τὸν συνεργῆτην
τέρεμνά τ' οἰκῶν μὴ ποτε φθογῇ ἀφῇ.

Εἰ δὲ πάντως ἐμμένειν τῇ ὁμοίᾳ νόσῳ διέγνωται, ἴθι, ὦνοῦ μὲν βιβλία καὶ οἰκοὶ κατακλείσας ἔχε καὶ καρποῦ τὴν δόξαν τῶν κτημάτων. Ἰκανόν σοι καὶ τοῦτο. Προσάψῃ δὲ μηδέποτε μηδὲ ἀναγνῶς μηδὲ ὑπαγάγῃς τῇ γλώττῃ παλαιῶν ἀνδρῶν λόγους καὶ ποιήματα μηδὲν δεινόν σε εἰργασμένα. Οἶδα ὡς μάτην ταῦτά μοι λεληρήται καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν Αἰθίοπα σμῆχειν ἐπιχειρῶ· σὺ γὰρ ὠνήσῃ καὶ χρήσῃ ἐς οὐδὲν καὶ καταγλασθήσῃ πρὸς τῶν πεπαιδευμένων, οἷς ἀπόχρη ὠφελῆσθαι οὐκ ἐκ τοῦ κάλλους τῶν βιβλίων οὐδ' ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης τῶν γεγραφότων.

29. Σὺ δὲ οἶε θεραπεύσειν τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ ἐπικαλύψειν τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ ἐκπλήξειν τῇ πλῇθει τῶν βιβλίων, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν ἱατρῶν τὸ αὐτὸ σοι ποιοῦσιν ἐλεφαντίνους νάρθηκας καὶ σικύας ἀργυρᾶς ποιοῦμενοι καὶ σμίλας χρυσοκολλήτους· ὁπόταν δὲ καὶ χρήσασθαι τούτοις δέη, οἱ μὲν οὐδὲ ὅπως χρῆ μεταχειρίσασθαι αὐτὰ ἴσασιν· παρελθὼν δὲ τις ἐς τὸ μέσον τῶν μεμαθηκότων φλεβότομον εὖ μάλα ἠκονημένον ἔχων ἰοῦ τάλλα μεστόν ἀπῆλλαξε τῆς ὀδύνης τὸν νοσοῦντα. Ἵνα δὲ καὶ γελοιωτέρῳ τινὶ τὰ σὰ εἰκάσω, τοὺς κουρέας τούτους ἐπισκευαί, καὶ ὄψε-

26. At alterum facile, ut libros non amplius emas. Satis eruditus es, satis tibi sapientiae: tantum non supremis in labiis habes antiqua omnia: historiam nosti omnem, artes omnes dicendi, et elegantias, et vitia, et Atticorum nominum usum. Omnino sapientissimum quiddam et summum in eruditione librorum ista multitudine factus es: nihil enim prohibet, quominus ego quoque tempus in te fallam, quandoquidem imponi tibi gaudes.

27. Lubens autem te interrogaverim, tot libros quum habeas, quem potissimum inter eos legas: Platonisne? an Antisthenis? Archilochi, an Hipponactis? an hos quidem contemnis, sed oratores potius quam illi in manibus tibi sunt? Dic mihi, an Aeschiniis etiam contra Timarchum orationem legis? an illa quidem nosti omnia, et unumquodque illorum agnoscis? Aristophanem et Eupolin egisti? legisti etiam totam Baptas? tum nihil ea quae ibi sunt te movere, neque in te agnoscens illa erubuisti? Nam vel maxime illud admiretur aliquis, quo tandem animo libros attingas, quibus illos evolvas manibus. Quando autem illos legis? interdiu? at nemo te vidit hoc facere. Sed noctu? utrum quum jam istis intentus es ante studia? Sed ante tenebras? nihil quicquam istiusmodi audeas.

28. Quin tu relinquis libros et tuam solum rem agis? Quanquam neque istuc amplius oportebat, sed Euripidis illam Phaedram revereri, indignantem pro mulieribus ac dicentem:

Tenebras nec horret ulla lecti conscias,
vocemve, ne gravis prorumpat, parietum.

Sin omnino perseverare in eodem morbo tibi decretum est, abi, eme libros et domi conclusos tibi habe, et frui gloria possessionis. Satis tibi hoc quoque. Sed noli unquam illos attingere, neu lege, neu linguae isti tuae veterum virorum orationes et poemata subjicito, quae nihil tibi mali fecerint. Novi equidem frustra me ista nugatum esse, meque Aethiopem, quod est in proverbio, lavare conari: nam tu emas, et nihil uteris, et deridere ab eruditis, quibus utilitatem percipere satis est, non e pulchritudine librorum, neque ex magno illorum pretio, sed a sermone et sententia auctorum.

29. Tu vero putas curari a te posse inscitiam teglique ista opinione, percellique posse homines librorum multitudine, ignarus idem, quod tu, facere etiam imperitissimos quosque medicos, qui eburneas medicamentorum capsulas et cucurbitas argenteas sibi faciunt, et scalpra auro ferruminata: quum vero iis utendum est, illi ne hoc quidem, quomodo tractanda sint, norunt: at progressus in medium aliquis eorum, qui didicere, scalpellum habens probe acutum, de cetero rubigine obsitum, dolore aegrum liberat. Ut vero ridiculae magis rei tuam rationem comparem, tonsores mihi istos considera, et videbis eos qui sunt in illo genere arti-

τοὺς μὲν τεχνίτας αὐτῶν ξυρὸν καὶ μαχαίριδα καὶ κάτοπτρον σύμμετρον ἔχοντας, τοὺς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας πλῆθος μαχαίριδων προτιθέντας καὶ κάτοπτρα μεγάλα, οὐ μὴν λήσειν γε διὰ ταῦτα οὐδὲν εἰδότες. Ἄλλὰ τὸ γελοιότατον ἐκεῖνο πάσχουσιν, ὅτι κείρονται μὲν οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰ ἐκείνων κάτοπτρα προσελθόντες τὰς κόμας εὐθετίζουσι.

30. Καὶ σὺ τοίνυν ἄλλω μὲν δεηθέντι χρήσεαι ἂν τὰ βιβλία, χρῆσασθαι δὲ αὐτὸς οὐκ ἂν δύναιο. Καίτοι οὐδ' ἔχρησάς τινα βιβλίον πώποτε, ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς τῆς ἐν τῇ φάτῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει. Ταῦτα τὸ γε νῦν εἶναι ὑπὲρ μόνων τῶν βιβλίων παρησιαζομαι πρὸς σέ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα κατὰπτυστα καὶ ἐπνοεῖδιστα ποιεῖς, αὖθις ἀκούσῃ πολλάκις.

LIX.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΡΑΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ
ΔΙΑΒΟΛῃ.

1. Δεινὸν γε ἡ ἀγνοία καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀγλὸν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπηλυγάζουσα. Ἐν σκότῳ γοῦν πλανωμένοις πάντες ἰοίκαμεν, μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὁμοία πεπόνθαμεν, τῷ μὲν προσπταίνοντες ἀλόγως, τὸ δὲ ὑπερβαίνοντες, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ μὲν πλησίον καὶ παρὰ πόδας οὐχ ὁρῶντες, τὸ δὲ πόρρω καὶ πάμπλου διεστηκὸς ὡς ἐνοχλοῦν δεδοίκαται καὶ θλῆς ἐφ' ἐκάστου τῶν πραττομένων οὐ διαλείπομεν τὰ πολλὰ δλισθέντες. Τοιγάρτοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγωδοδιδασκαλοῖς ἀφορμὰς εἰς τὰ δράματα τὸ τοιοῦτο παρέσχηται, τοὺς Λαβδακίδας καὶ τοὺς Πελοπίδας καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἀναδαινόντων κακῶν εὐροὶ τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος κεχορηγημένα· λέγω δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀποβλέπων, μάλιστα δὲ ἐς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολὰς, ὑφ' ὧν ἡδὴ καὶ οἶκοι ἀνάστατοι γεγόνασιν καὶ πόλεις ἄρδην ἀπολώλασιν πατέρες τε κατὰ παίδων ἐξεμάνθησαν καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν καὶ παῖδες κατὰ τῶν γειναμένων καὶ ἐρασταὶ κατὰ τῶν ἐρωμένων· πολλαὶ δὲ καὶ φίλαι συνεκόπησαν καὶ οἶκοι συνεχύθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητος.

2. Ἴν' οὖν ὡς ἤκιστα περιρίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδείξαι βούλομαι τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς ὅποιόν τί ἐστιν ἡ διαβολὴ καὶ πόθεν ἀρχεται καὶ ὅποια ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος πάλαι ταύτην προῦλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὖ καὶ οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς μετεσχηκὸς Θεοδότα τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ, ὃ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἑοράκει ποτὲ τὴν Τύρον οὐδὲ τὸν Θεοδόταν, ὅστις ἦν, ἐγίγνωσκεν, ἣ καθ' ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπάρχον εἶναι τὰ κατὰ

fices novaculam et cultellum et speculum modicum habere; imperitos autem atque indoctos multitudinem cultellorum exponere, et specula magna : nec tamen propterea obscurum esse illos nihil scire. Sed illud ipsis usu venit, quod oppido ridiculum est, ut vulgo quidem homines apud vicinos illorum tondendos se curent, ad illorum vero specula accedentes disponant comas.

30. Quare tu quoque alii roganti commodare possis libros, ipse uti illis nequeas. Quanquam librum nemini unquam commodasti, sed facis quod canis incumbens praesepio; quae neque ipsa edit de hordeo, neque equum edere, qui potest, patitur. Haec in praesens de solis libris libere apud te disputo : de reliquis quae despuenda et flagitiosa facis, saepe in posterum audies.

LIX.

NON TEMERE CREDENDUM ESSE
DE LATIONI.

1. Grave sane malum ignorantia, et multorum malorum causa hominibus, quae velut caliginem quandam rebus offundat, et obscurat verum, et umbram vitae uniuscujusque obijciat. Per tenebras enim oberrantibus similes sumus omnes; potius autem caecorum more affecti, ad alia offendimus praeter rationem, alia, quae minime debebant, praeterimus, non videntes quod prope et ante pedes est, quod vero procul est et longe distat, tanquam molestum quiddam metuentes : atque in universum, in unoquoque negotio labi multum non intermittimus. Quin infinita jam tragediarum scriptoribus scribendarum fabularum argumenta haec res praebuit, Labdaci Pelopisque progeniem, et horum similia. Pleraque enim fere eorum, quae in scena aguntur, malorum inveniat aliquis ab ignorantia, velut a tragico quodam daemone, subministrata : dico autem istuc quum ad alia respiciens, tum maxime ad alienas a vero contra familiares atque amicos delationes : quarum opera jam et eversae domus sunt, et urbes vastatae funditus, patresque in furorem acti contra liberos, et contra fratres germani, et liberi ad versus parentes, et contra amatores suos amasii : multae vero etiam amicitiae rescissae, et confusae domus sunt ab illa calumniarum probabili specie.

2. Ut igitur quam minime in illas incidamus, hoc libello quasi in tabula quadam ostendere volo, quale quid sit delatio, unde incipiat, quid efficiat. Quin Apelles Ephesus olim imaginem illam occupavit : nam ipse quoque delatus fuerat apud Ptolemaeum, ut qui conjurationis illius, quam Tyri conflaverat Theodotas, socius fuisset; at neque Tyrum unquam viderat Apelles, neque, quis esset Theodotas, noverat, nisi quatenus audierat Ptolemaei quendam Legatum

τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἄλλ' ὅμως τῶν ἀντιτέγων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα ὑπὸ φθόου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς εἰη κεκοινωνηκῶς τῶν ὧν καὶ ὡς θεάσαιτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεσιώμενον Θεοδότῃ καὶ παρ' ὧν τὸ δειπνῶν πρὸς τὸ οὐς αὐτῶν κοινολογούμενον, καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν καὶ Πηλουσίου κατάληψιν ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγενῆσθαι.

3. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὡς ἂν κάρτα οὐ φρενήρης τις ὦν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τεθραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη καὶ συνεταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς ὥστε μὴδὲν τῶν εἰκώτων λογισάμενος, μὴδ' ὅτι ἀντίτεχνος ἦν ὁ διαβάλλων μὴδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τῆλικαύτην προδοσίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὖ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ὀντινοῦν τῶν ὁμοτέγων τετμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθὺς ἔαδε μὴνίειν καὶ βοῆς ἐνεπέμπλα τὰ βασίλεια τὸν ἀχάριστον κεκραγῶς καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἰ γε μὴ τῶν συνειλημμένων τις ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντία καὶ τὸν ἄθλιον Ἀπελλῆν καταλειψάς ἐφη μὴδενὸς αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπέτέμνητο ἂν τὴν κεφαλὴν καὶ παραπολεαύκει τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν οὐδὲν αὐτὸς αἰτίος γεγὼνός.

4. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνοῦσθαι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν τάλαντοις ἐδώρησάτο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεῦειν αὐτῷ παραδέδωκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς ὧν παρεκινδύνευσε μεμνημένος τοιᾶδέ τι ἐκὼν ἡμύνοντα τὴν διαβολήν.

5. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται τὰ ὅτα παμμεγέθη ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεικότα, τὴν χεῖρα προτείνων πόρρωθεν ἐτι προσιούσῃ τῇ Διαβολῇ. Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾶσι δύο γυναῖκες, Ἄγνοιά μοι δοκεῖν καὶ Ὑπόληψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκνημένον, ὅσον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα, τῇ μὲν ἀριστερᾷ δάδα καομένην ἔχουσα, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μαρτυρούμενον τοὺς θεούς. Ὑγείται δὲ ἀνὴρ ὥχρος καὶ ἄμορφος δῶδ' δεδορκῶς καὶ ἐοικὼς τοῖς ἐκ νόσου μακρῆς κατεσκληκόσι. Τοῦτον οὖν εἶναι τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαρτοῦσι προτρέπουσαι καὶ περιστέλλουσαι καὶ κατακοσμούσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δέ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιγητῆς τῆς εἰκότος, ἡ μὲν Ἐπίβουλή τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν δὲ ἠκολούθει πάννυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανέμων καὶ κατεσπαραγμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτη ἐλέγετο· ἐπεστρέφετο γοῦν εἰς τοῦπίσω δακρύουσα καὶ μετ' αἰδοῦς πάννυ τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμμήσατο.

6. Φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφε-

esse, cui Phœnice commissæ esset. Interim tamen æmulorum aliquis, Antiphilus nomine, qui invideret illi honorem quo apud regem erat, et artis obtreactione, illum Ptolemæo detulerat, quasi omnium esset conscius, et esse qui illum viderit in Phœnice cœnantem cum Theodota, et quam diu duraret convivium, caput cum ipso conferentem: breviter, defecisse Tyrum et Pelusium captam de Apellis consilio indicavit.

2. Ptolemæus, vir alioquin etiam non admodum prudens, sed adulationi innutritus tyrannicæ, absurda hac calumnia adeo exarsit et perturbatus est, ut nihil eorum quæ in mentem venire debebant reputans, neque, æmulum esse delatorem, neque, minorem esse pictorem quam qui tantam proditorem sustinere posset, eum præsertim qui beneficiis illius affectus et omnibus artis ejusdem hominibus prælatus esset; quin neque explorato ante, navigassetne omnino Tyrum Apelles, furere statim vellet, et clamore impleret regiam, ingratum clamans, et insidiatorem, et conjuraturni. Et nisi comprehensorum aliquis, indigne ferens illam Antiphili impudentiam et miseri Apellis misericordia motus, dixisset nihil quicquam causæ ipsi secum fuisse, capite plexus Tyriorum mala ipse quoque luisset, prorsus innocens.

4. Ptolemæum itaque adeo dicitur aclorum puduisse, ut centum talentis donaret Apellem, et in servitutem illi Antiphilum traderet. Apelles autem, periculi sui memor, tali pictura delationem illam ultus est.

5. Ad dextram vir sedet, ingentes aures habens, parum abest quin Midæ auribus similes, protendens manum e longinquo adhuc iaccedenti Delationi. Circa illum vero stant mulieres duæ, Ignorantia, ut mihi videtur, et Suspicio: sed ab altera parte accedit Delatio, pulcherrima ultra fidem muliercula, sed calidiusscula et emota, ut quæ furorem atque iram ostendat, sinistra manu accensam facem gestans, altera juvenem quandam trahens capillis, manus collo tendentem testantemque deos. Præcedit vir pallidus et deformis, acutum cernens, similis eis qui a magno morbo exaruerunt. Hunc Livorem esse facile aliquis conjecerit. Verum aliæ quoque duæ sequuntur, instigantes et componentes ornantesque Delationem. Ut vero mihi illas quoque indicavit interpres imaginis, altera quidem Insidiarum quædam erat, altera Fallacia. A tergo sequebatur quædam habitu admodum lugubri, pullata, lacera: Pœnitentia, opinor, hæc dicebatur: respiciebat enim retrorsum lacrimans, et cum pudore omnino intuebatur accedentem Veritatem. Atque ita suum periculum pictura expressit Apelles.

6. Age vero nos etiam, si videtur, secundum Ephesii

οἰοῦ ζωγράφου τέχνην διελθωμεν τὰ προσόντα τῇ διαβολῇ, πρότερον γε ὅρων τινι περιγράφαντες αὐτήν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ εἰκὼν γένοιτο φανερωτέρα. Ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις ἐξ ἐρμηίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λελθούσα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. Τοιαύτη μὲν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. Τριῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμωδίαις, τοῦ διαβάλλοντος καὶ τοῦ διαβαλλομένου καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπισκοπήσωμεν οἷα εἰκὸς εἶναι τὰ γιγνόμενα.

7. Πρῶτον μὲν δὴ, εἰ δοκεῖ, παραγάγωμεν τὸν πρωταγωνιστὴν τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. Οὗτος δὲ δὴ ὡς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐστι, πᾶσιν ὁμοῖα γνώριμον· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἀγαθὸς κακῶν αἰτίος γένοιτο τῷ πλησίον, ἀλλ' ἐστὶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀφ' ὧν εὖ ποιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀφ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες αἰτιῶνται καὶ μισεῖσθαι παρασκευάζουσιν, εὐδοκίμειν δόξαν εὐνοίας προσλαβόντας.

8. Ἐπειτα δὲ ὡς ἀδίκος ὁ τοιοῦτος καὶ παράνομός ἐστι καὶ ἀσεβής καὶ τοῖς χρωμένοις ἐπιζήμιος, ῥᾶδιον καταμαθεῖν. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν μὲν ἰσότητά ἐν ἅπαντι καὶ τὸ μηδὲν πλεόν δικαισύνης ἔργα εἶναι, τὸ δὲ ἀνίσον τε καὶ πλεονεκτικὸν ἀδικίας; ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάθρα χρώμενος πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστὶν ὅλον τὸν ἀκροατὴν σφετεριζόμενος καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὦτα καὶ ἀποφράττων καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβυσσος κατασκευάζων αὐτὰ ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπεπλησμένα; Ἐσχάτης ἀδικίας τὸ τοιοῦτον, ὅς φαίεν ἂν καὶ οἱ ἀρίστοι τῶν νομοθετῶν, οἷον ὁ Σόλων καὶ ὁ Δράκων, ἐννοχον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι καὶ τὸ τὴν εὐνοίαν ἴσῃ τοῖς κρινόμενοις ἀπονέμειν, ἄχρι ἂν ὁ τοῦ δευτέρου λόγος παρατεθεῖς θατέρου χείρων ἢ ἀμείνων φανῇ· πρὶν δὲ γε ἀντεξετάσαι τὴν ἀπολογίαν τῇ κατηγορίᾳ, παντελῶς ἀσεβὴ καὶ ἀνόσιον ἡγήσαντο ἔσσεσθαι τὴν κρίσιν. Καὶ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτήσῃαι τοὺς θεοὺς εἴποιμεν, εἰ τῷ κατηγορῶν μετ' ἀδείας ἢ ὀφείλει λέγειν ἐπιτρέποιμεν, ἀποφράξαντες δὲ τῷ κατηγορουμένῳ τὰ ὦτα ἢ τῷ στόματι σωπῶντες καταψιφίζοιμεθα τῷ προτέρῳ λόγῳ χειρωμένοι. Ὡστε οὐ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸν ὅρον τὸν δικαστικὸν φαίη τις ἂν γίνεσθαι τὰς διαβολάς. Εἰ δὲ τῷ μὴ ἀξιόπιστοι δοκοῦσιν οἱ νομοθέται παραινούντες οὕτω δικαίως καὶ ἀμερεῖς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ποιητὴν μοι δοκῶ τὸν ἀρίστον ἐπάγειν τῷ λόγῳ εὖ μάλα περὶ τούτων ἀποφηνάμενον, μᾶλλον δὲ νομοθετήσαντα. Φησὶ δὲ,

Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ἡπίστατο γὰρ, ὅμαι, καὶ οὗτος ὥς πολλῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ ἀδικημάτων οὐδὲν ἂν τις εὖροι χείρον οὐδὲ ἀδικώτερον ἢ ἀκρίτους τινὰς καὶ ἀμοίρους λόγων καταδικάζεσθαι· ὅπερ ἐξ ἁπαντος ὁ διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν ἀκρίτον ὑπάγων τὸν διαβαλλόμενον τῇ τοῦ ἀκούον-

pictoris artem ea quæ insunt delationi persequamur, quando fine quodam illam ante descripserimus; sic enim imago nobis fuerit clarior. Est ergo delatio accusatio quædam absente altera parte facta, ignota accusato, uni parti, nemine contradicente, credita. Hoc argumentum erit nostræ disputationis. Quum vero tres sint, velut in comædiis, personæ, delatoris, ejus quem defert, et illius apud quem delatio instituitur; singulatim eas inspiciamus, qualia ab iis fieri verisimile sit.

7. Ac primo quidem, si videtur, inducamus primarum partium actorem, ipsum dico auctorem calumniæ. Hunc sane virum bonum non esse, omnibus, puto, manifestum est: neque enim bonus quisquam malorum auctor alteri fuerit. At est bonorum virorum, suis in amicos benefactis, non accusandis injuria ceteris hominibus conciliandaque illis invidia bene audire et benevolentiae sibi parare opinionem.

8. Tum vero quam injustus sit talis homo, et iniquus, et impius, et noxius illis qui se utuntur, discere facile est. Quis enim eat infitias, æqualitatem in unaquaque re et nihil plus sibi arrogandi moderationem justitiæ munera esse; sed inæqualitatem, et plus sibi sumendi audaciam injustitiæ? At qui delatione clanculum utitur contra absentes, quomodo non plus justo, totum nempe auditorem, sibi vindicat? cujus aures occupet prior atque obturet, et alteri orationi plane reddat impervias, quippe ante jam a delatione oppletas. Extremæ id quidem injuriæ, ut optimi etiam legislatorum dixerint, tanquam Solon et Dracon, qui jurisjurandi religione obstrinxerint judices ad similiter utrosque audientes, æqualemque his qui judicantur tribuendam benevolentiam, donec comparata alterius causa, vel deterior altera vel melior appareat: ante vero quam comparata esset criminali defensio, impium plane et profanum fore judicium arbitrati sunt. Etenim ipsos quoque indignari deos dixerimus, si accusatori sine metu dicere permittamus quæ velit, obturatis vero defendenti se auribus, vel os ipsi obstruentes, calculum contra eum, priore oratione subacti, feramus. Igitur non ex justo, neque ex lege, neque ex judiciali jurisjurando religione delationem fieri aliquis dixerit. Si cui vero non satis digni fide videantur legislatores, quum jubent sic justa et in neutram partem propensa judicia facere; poetam mihi videor optimum inducere orationi, qui præclare de his pronuntiavit, vel legem tulit potius. Ait autem,

Judicium cave ferre, priusquam audiveris ambos.

Noverat enim, puto, ille etiam, quum multa sint injusta in vita facinora, nullum inveniri posse deterius neque injusius, quam si sine judicio et indicta causa aliqui damnetur: quod omni studio delator conatur efficere, injudicatum obijciens eum, quem petit calumnia, iræ audientis, et

τος ὀργῇ καὶ τὴν ἀπολογία τῷ λαθραίῳ τῆς κατηγορίας παρριπούμενος.

9. Καὶ γὰρ ἀπαρρησίαστος καὶ δειλὸς ἅπας ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐδὲν ἐξ τοῦμπαγνὲς ἄγων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λοχῶντες ἐξ ἀφανοῦς ποθεν τοξέωσιν, ὡς μὴδὲ ἀντιτάσσασθαι δυνατὸν εἶναι μὴδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι, ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μὴδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν. Ἐπεὶ εἰ τίς γε τάληθ' κατηγοροῦντι ἑαυτῷ συνεπίσταται, οὗτος, οἶμαι, καὶ εἰς τὸ φανερόν ἐλέγχει καὶ διευθύνει καὶ ἀντεξετάζει τῷ λόγῳ, ὥσπερ οὐδεὶς ἂν ἐκ τοῦ προφανοῦς νικῇ δυνάμενος ἐνέδρα ποτὲ καὶ ἀπάτη χρήσαιτο κατὰ τῶν πολεμίων.

10. Ἴδοι δ' ἂν τις τοὺς τοιοῦτους μάλιστα ἐν τε βασιλείᾳ αὐλαῖς καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκιμοῦντας, ἐνθα πολλὸς μὲν ὁ φθόνος, μυρία δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακείων καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις· ὅπου γὰρ αἰετὶ μελίκους ἐλπίδες, ἐνταῦθα καὶ οἱ φθόνοι χαλεπώτεροι καὶ τὰ μίση ἐπισφαλέστερα καὶ ζηλοτυπία κακοτεχνέστεραι. Πάντες οὖν ἀλλήλους δεῦρ' ἀποδοῦναι καὶ ὥσπερ οἱ μονομαχοῦντες ἐπιτηροῦσιν εἰ πού τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαιντο τοῦ σώματος· καὶ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι βουλόμενος παρωθεῖται καὶ παραγωνίζεται τὸν πλησίον καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἰ δύναται, ὑποσπᾷ καὶ ὑποσκελίζει. Ἐνθα ὁ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνατέτραπται καὶ παρασέστυραι καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέωσται, ὃ δὲ κολακευτικώτερος καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοθεσίας πιθανώτερος εὐδοκιμεῖ, καὶ ὅπως φθάσας κρατεῖ· τὰ γὰρ τοῦ Ὀμήρου πάντα ἐπαληθεύουσιν, ὅτι τοι

ἔνδοξ' Ἐνυάλιος καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.

Τοιγαροῦν ὡς οὐ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος ποιήλας κατ' ἀλλήλων ὁδοὺς ἐπισκοποῦσιν, ὧν ταχίστη καὶ ἐπισφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φθόνου ἢ μίσους εὐέλπιδος λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπλεα.

11. Οὐ μέντοι μικρὸν οὐδὲ ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι, ἀλλὰ πολλῆς μὲν τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγχινοίας, ἀκριβοῦς δὲ τινος ἐπιμελείας δεόμενον· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐβλαπτεν ἢ διαβολή, εἰ μὴ πιθανόν τινα τρόπον ἐγίγνετο· οὐδ' ἂν κατίσχυε τὴν πάντων ἰσχυρότεραν ἀλγήθειαν, εἰ μὴ πολλὸ τὸ ἐπαγωνιὸν καὶ πιθανόν καὶ μυρία ἄλλα παρεσκευάστο κατὰ τῶν ἀκούοντων.

12. Διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὑπολειπομένοις αὐτοῦ ἐπιφθόνος ἅπαντες γὰρ τῶνδ' ἐπιτοξάζονται καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προορώμενοι, καὶ ἕκαστος οἶεται πρῶτος αὐτὸς ἐσεσθαι τὸν κορυφαῖον ἐκείνων ἐκπολιόρθησας καὶ τῆς φιλίας ἀποσκευασάμενος. Οἶόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπὶ τῶν δρομέων γίγνεται· καθεὶ γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς τῆς ὑποληγῆς εὐθὺς καταπεσοῦσης μόνον τοῦ πρόσω ἐφειμένος καὶ τὴν διά-

clandestina accusatione causæ dicendæ facultatem illi intercipientis.

9. Etenim libertatis in dicendo expers et meticulosus unusquisque huiusmodi homo, nihil in apertum producit, sed, velut qui collocati in insidiis sunt, ex obscuro alicunde jaculatur, ut neque contra consistendi in acie facultas sit, neque repugnandi; sed inopia consilii et belli ignorantia pereundum: quod quidem maximo est indicio, sani nihil a delatoribus proferri. Si quis enim vera a se accusari conscius sibi sit, ille, puto, etiam aperte convincit, et ad rationem dicendam vocat, et oratione contra contendit: quemadmodum nemo qui aperto Marte se vincere posse speret, insidiis unquam et fraude contra hostes utatur.

10. Videas vero tales maxime in regum aulis, et principum atque potentium hominum amicitiiis florere, ubi invidia multa, suspiciones sexcentæ, adulationumque et delationum argumenta quamplurima. Ubi enim spes semper majores, ibi etiam graviore invidiæ, et odia periculosiora, et maleficientiores obtrectiones. Quare intentis se invicem speculantur oculis omnes, et tanquam gladiatores observant si quam nudam corporis partem conspiciant; dumque unusquisque primus ipse esse cupit, detrudit et cubito dimovet alterum, eumque qui ante se est, si possit, detrahit et supplantat. Hic vir bonus statim videlicet eversus trahitur, expelliturque tandem cum ignominia: floret contra ea qui plus adulando valet et ad malas id genus artes est probabilior; denique prævertit et vincit: atque ita illi Homerici huius dicti veritatem confirmant,

Mars communis enim cædentem cædit et ipsum.

Igitur quum de rebus non parvis certamen sit, varia comminiscuntur contra se invicem compendia, quorum celerimum et periculosissimum est delatio, initium sumens ab invidia quidem aut odio spei pleno, sed miseriore et plane tragicos exitus multisque refertos calamitatibus inferens.

11. Verum enim vero non parvum neque simplex quiddam hoc est, ut suspicetur aliquis, sed arte multa, nec pauco ingenio, exquisitaque cura indigens. Neque enim tantum noceret delatio, nisi probabili quadam ratione fieret: neque valeret contra valentior omnibus veritatem, nisi allectamenti plurimum et probabilitatis et sexcenta alia ad audientes machinaretur.

12. Defertur ergo ut plurimum ille, qui magno in honore est, atque ob id ipsum eorum, quos post se relinquit, invidiæ expositus. In hunc enim tela omnes dirigunt tanquam obstaculum quoddam atque impedimentum ipsum intuentes, ac putat unusquisque primum sese futurum, expugnato illo principe et de amicitia regis amoto. Quale quid in gymnico etiam certamine fit in cursoribus: nam ibi quoque bonus cursor, ubi primum decidit repagulum, solum anteriora petens et ad metam intendens animum,

νοϊαν ἀποτείνας πρὸς τὸ τέρμα κἀν τοῖς ποσὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχων τῷ πλησίον οὐδὲν κακουργεῖ οὐδέ τι τοῦ κατὰ τοὺς ἀγωνιστὰς πολυπραγμονεῖ, ὁ δὲ κακὸς ἐκαῖνος καὶ ἀναθλος ἀνταγωνιστῆς ἀπογνοῦς τὴν ἐκ τοῦ τᾶχος ἐλπίδα ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν ἐτρέπετο, καὶ τοῦτο μόνον ἐξ ἀπαντος σκοπεῖ, ὅπως τὸν τρέχοντα ἐπισχῶν ἢ ἐμποδίσας ἐπιστοιμῇ, ὥς, εἰ τούτου διαμάρτοι, οὐκ ἂν ποτε νικήσαι δυνάμενος. Ὁμοίως δὲ τούτοις κἀν ταῖς φιλίαις τῶν εὐδαιμόνων τούτων γίνεσθαι· ὁ γὰρ προέχων αὐτίκα ἐπιβουλεύεται καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ ληφθεὶς τῶν θυσημένων ἀνηρπάσθη, οἱ δὲ ἀγαπῶνται καὶ φίλοι δοκοῦσιν ἐξ ὧν ἄλλους βλάπτειν ἐδοῦσαν.

13. Τό τε ἀξιώπιστον τῆς διαβολῆς οὐχ ὥς ἔτυχεν ἐπινουῶσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς ἔστιν ἔργον δεδοικῶσι τι προσάψαι ἀπωδὸν ἢ καὶ ἀλλότριον. Ὡς γοῦν ἐπὶ πολλὰ τὰ προσόντα τῷ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χειρὸν μεταβάλλοντες οὐκ ἀπιθάνους ποιῶνται τὰς κατηγορίας, οἷον τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλουσιν ὥς φαρμακία, τὸν πλούσιον δὲ ὥς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ ὥς προδοτικόν.

14. Ἐνίοτε μέντοι καὶ ὁ ἀκρούμενος αὐτὸς ὑποβάλλει τῆς διαβολῆς τὰς ἀφορμὰς, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τρόπον οἱ κακοήθεις αὐτοὶ ἀρμολόμενοι εὐστοχοῦσιν. Ἦν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἴδωσι, Διένευσε, φασί, τῇ γυναικὶ σου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ ἀπιδὼν ἐς αὐτὴν ἐστέναι, καὶ ἡ Στρατονίκη πρὸς αὐτὸν οὐ μάλα ἀηδῶς καὶ ὥλως ἐρωτικά τινες καὶ μοιχικά πρὸς αὐτὸν αἱ διαβολαί. Ἦν δὲ ποιητικὸς ἦ καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῇ, Νῆ Δι' ἐχλεύασέ σου Φιλόξενος τὰ ἔπη καὶ διέσυρε καὶ ἄμετρα εἶπεν αὐτὰ καὶ καχοσύνετα. Πρὸς δὲ τὸν εὐσεβεῖ καὶ φιλόθεον ἄθεος καὶ ἀνόσιος ὁ φίλος διαβάλλεται καὶ ὥς τὸ θεῖον παρωθούμενος καὶ τὴν πρόνοιαν ἀρνούμενος· ὁ δὲ ἀκούσας εὐθὺς μύωπι διὰ τοῦ ὠτὸς τυπεὶς διακέχεται ὥς τὸ εἶδος καὶ ἀπέστραπται τὸν φίλον οὐ περιμείνας τὸν ἀκριβῆ ἑλεγχον.

15. Ὅλως γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπινουῶσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα ἴσασιν ἐς ὀργὴν δυνάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκρούμενον, καὶ ἐνθα τρωτὸς ἔστιν ἕκαστος ἐπιστάμενοι, ἐπ' ἐκεῖνο τοξεύουσι καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτὸ, ὥστε τῇ παραυτίκα ὀργῇ τετραγαγμένον μηκέτι σχολὴν ἄγειν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ κἀν θέλῃ τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσίεσθαι τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκροάσεως ὥς ἀληθεῖ προκατελιγμένον.

16. Ἀνυσιμώτατον γὰρ τὸ εἶδος τῆς διαβολῆς τὸ ὑπεναντίον τῆς τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας, ὅποτε καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Διονυσῷ ἐπικληθέντι ἐγένετο τις δὲ διέβαλλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον, ὅτι ἔδωρ τε πίνει καὶ μόνος τῶν ἄλλων γυναῖκα οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις· καὶ εἰ γε μὴ κληθεὶς ἔωθεν ἐπὶ τε πάντων ὀρώντων καὶ λαβὼν ταραντινίδιον ἐκυμβάλισε καὶ προσωρχήσατο, ἀπολῶλει ἂν ὥς οὐχ ἡδόμενος τῷ βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντισοφιστῆς ὢν καὶ ἀντίτεχος τῆς Πτολεμαίου τρυφῆς.

suisque in pedibus spem victoriæ reponens, nihil mali infert propinque neque quicquam ad certatores pertinens curat; at ille malus et ad certandum ineptus adversarius, abjecta spe celeritatis ad malas artes conversus, illud omnino solum spectat, quomodo retentum impeditumve illum cursorem sufflaminet, ut qui, si hoc non succedat, vincere nunquam possit. Simile quid hisce etiam in amicitiiis beatorum solet evenire. Qui enim primas tenet, insidiantibus statim expositus est, et, si incautus deprehenditur inter medios inimicos, cito abripitur: at isti amantur et videntur amici ob id ipsum, quod lædere visi sunt alios.

13. Fidem autem delationi non temere excogitant, sed in eo omni elaborant studio, veriti ne quid absonum affingant aut alienum. Quare plerumque iis quæ insunt huic, quem calumniari volunt, in pejorem partem detortis, crimina faciunt non improbabilia; medicum, ut hoc utar, calumniantur tanquam veneficum, divitem vero tanquam dominationis appetentem; ministrum denique dominationis suspectum proditiōnis faciunt.

14. Interdum vero ipse qui audit, calumniæ ansam porrigit, adeo ut maligni, ad ipsius se mores dum componunt, scopum feriant. Si enim zelotypum esse videant, In cœna, inquit, innuit uxori tuæ, et intuitus eam ingemuit: vicissim ad illum Stratonice respexit non sane injucunde: quid multa? præsto sunt amatoris quædam et ad adulterium spectantes calumniæ, quibus ad illum utantur. Si vero poesi studeat eaque in re sibi placeat, Per Jovem, ait, risit versus tuos Philoxenus et traduxit, et immodulatus esse dixit et male compositos. Apud religiosum autem atque pium pro atheo et profano amicus deferitur, tanquam qui numen respuat et neget providentiam: alter vero, his auditis, cæstro statim in aure percussus, incenditur, ut facile est ad intelligendum, et aversatur amicum, non expectata accurata convictione.

15. Talia denique excogitant et dicunt, quibus maxime norunt ad iram posse provocari audientem: quumque sciunt ubi quisque vulnere maxime sit opportunus, eo collineant et feriunt; adeo ut præsentī ira turbatus non jam veritati inquirendæ vacet, sed etiamsi causam dicere velit aliquis, non admittat ille, qui necopinata auditione, tanquam vera, ante sit occupatus.

16. Efficacissimum enim profecto genus calumniæ, quod contrarium est audientis cupiditati: quum etiam apud Ptolemæum illum qui Dionysus appellatus est, fuerit qui deferret Platonium Demetrium, quod aquam hiberet et solus muliebrem vestem non indueret Dionysiis: et nisi ille vocatus mane bibisset in conspectu omnium et Tarentinula indutus saltasset cum cymbalis, perierat homo, ut qui non delectaretur vita regis, sed contraria Ptolemæi sententiis, instituto, luxuriæ profiteretur.

17. Παρὰ δὲ Ἀλεξάνδρῳ μέγιστη ποτὲ πασῶν ἂν διαβολὴ λέγοιτο, εἰ ἑλοῖτό τις μὴ σέβειν μηδὲ προσκυνεῖν τὸν Ἡφαιστῖωνα· ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν Ἡφαιστῖων, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος Ἀλεξάνδρος ἐβουλήθη προσθεῖναι καὶ τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλοουργίᾳ καὶ θεὸν χειροτονῆσαι τὸν τετελευτηκότα. Εὐθὺς οὖν νεῶς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις καὶ τεμένη καθιζύετο καὶ βωμοὶ καὶ θυσαίαι καὶ ἐορταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετελοῦντο, καὶ ὁ μέγιστος ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡφαιστῖων. Εἰ δέ τις ἢ μειδιάσει πρὸς τὰ γινόμενα ἢ μὴ φαίνεται πάνυ εὐσεβῶν, θάνατος ἐπείκειτο ἡ ζημία. Ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ κολακῆς τὴν μεираκιώδη ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν προσεέλακον εὐθὺς καὶ ἀνεζωπύρουν ὀνειράτα διηγούμενοι τοῦ Ἡφαιστῖωνος, ἐπιφανείας τινάς, καὶ ἰάματα προσάπτοντες αὐτῷ καὶ μαντείαις ἐπιφημίζοντες· καὶ τέλος ἔθουν παρέδρω καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος ᾗδeto τὴν ἀκούων καὶ τὰ τελευταῖα ἐπίστευε καὶ μέγα ἐφρόνει ὥσαντι οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοῦ ποιεῖν δυνάμενος. Πόσους τοίνυν οἰώμεθα τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπολαῦσαι τῆς Ἡφαιστῖωνος θεοῦτης διαβληθέντας ὥς οὐ τιμῶσι τὸν κοινὸν ἀπάντων θεόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθέντας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας;

18. Τότε καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος ταξιαρχῶν παρ' Ἀλεξάνδρῳ καὶ τιμώμενος παρ' αὐτοῦ μικροῦ δεῖν συγκαθερχόμενος λέοντι διαβληθεὶς ὅτι δακρύσειε παριὼν τὸν Ἡφαιστῖωνος τάφον. Ἄλλ' ἐκείνῳ μὲν βοηθήσαι λέγεται Περδίκκας ἐπομοσάμενος κατὰ πάντων θεῶν καὶ κατὰ Ἡφαιστῖωνος, ὅτι δὴ κυνηγετοῦντι οἱ φανέντα ἐναργῆ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ φείσασθαι Ἀγαθοκλέους· οὐ γὰρ ὡς ἀπιστοῦντα οὐδὲ ὡς ἐπὶ νεκρῷ δακρῦσαι, ἀλλὰ τῆς πάλαι συνηθείας μνημονεύσαντα.

19. Ἡ γοῦν κολακεία καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα χώραν ἔσχε πρὸς τὸ Ἀλεξάνδρου πάθος συντιθεμένη· καθάπερ γὰρ ἐν πολιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀποκρημνα καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τείχους προσίσιν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐν ᾗ ἂν ἀφύλακτόν τι μέρος ἢ σαθρὸν αἰσθῶνται ἢ ταπεινὸν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν ὡς ῥᾶστα παρεισδύναι καὶ ελεῖν δυνάμενοι, οὕτω καὶ οἱ διαβάλλοντες ὅ τι ἂν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς καὶ ὑπόσαθρον καὶ εὐεπίβατον, τούτῳ προσβάλλουσι καὶ προσάγουσι τὰς μηχανάς, καὶ τέλος ἐκπολιορχοῦσι μηδενὸς ἀνταττομένου μηδὲ τὴν ἐφοδὸν αἰσθομένου. Εἴτ' ἐπειδὴν ἐντὸς ἀπαξ τῶν τειχῶν γένωνται, πυρπολοῦσι πάντα καὶ κάουσι καὶ σφάττουσι καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς ἀλίσκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηνδραποδισμένης ἔργα εἶναι.

20. Μηχανήματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀκούοντος ἢ τε ἀπάτη καὶ τὸ ψῦδος καὶ ἡ ἐπιτορξία καὶ προσλιπάρησις καὶ ἀναισχυντία καὶ ἄλλα μυρία βραδουργήματα· ἡ δὲ οὗ μείσθη πασῶν ἡ κολακεία ἐστὶ, συγγενής, μᾶλλον δὲ ἀδελφὴ τις οὖσα τῆς διαβολῆς. Οὐδεὶς γοῦν οὕτω γεννάδας ἐστὶ καὶ ἀδαμάντινον τεῖχος τῆς ψυχῆς προβεβλημένος, ὃς οὐκ ἂν ἐνδοίῃ πρὸς τὰς τῆς κολα-

17. Apud Alexandrum vero maximum fere omnium crimen dictum esset, si quis colendum sibi aut adorandum non sumsisset Hephæstionem : quum enim decessisset Hephæstion, præ amore illius Alexander reliquæ suæ hoc etiam astruere magnificentiae voluit, ut deum suo suffragio faceret defunctum. Statim ergo et templa excitare urbes, et loca consecrari et aræ, atque sacrificia festique dies novo deo parari, sanctissimumque omnibus iusjurandum esse Hephæstion. Si quis vero subrideret ad ista aut non prorsus religiosis esse videretur, mortis illi poena erat proposita. Excipientes porro puerilem hanc Alexandri cupiditatem adulescentes magis statim eam incenderunt excitaruntque, qui immissa sibi ab Hephæstione insomnia narrarent, præsentiamque sibi illius oblatam, et sanationes quasdam illi tribuerent, vulgarentque edita ab illo oracula : tandem sacrificarunt velut assessori depulsorice malorum deo. His audiendis delectari Alexander, ac tandem credere, et vehementer placere sibi, qui non dei modo filius esset, sed facere etiam posset deos. Quot ergo amicis Alexandri putemus eo tempore male expetisse Hephæstionis divinitatem, delatis ut qui non colerent communem omnium deum, ejectionis ea causa atque benevolentia regis excidentibus?

18. Tum etiam Agathocles Samius, qui ordines ducebat apud Alexandrum et in honore habebatur ab ipso, parum abfuit quin cum leone concluderetur, delatus nempe ut qui sepulcrum Hephæstionis præteriens flevisset. Verum succurrisse illi dicitur Perdicas, dejerans per omnes deos ipsumque adeo Hephæstionem, venanti sibi apparuisse manifestum deum, ac jussisse dicere Alexandro, parceret Agathocli; neque enim quod fidem non haberet, vel tanquam de mortuo, sed veteris consuetudinis memoria flevisse.

19. Adulatio igitur atque calumnia tum maxime locum invenerunt apud Alexandrum, quum ad illius se affectionem animi componerent. Quemadmodum enim in obsidione non ad excelsa et prærupta et tuta murorum accedunt hostes, verum si qua incustoditam partem aliquam corruptamve animadvertunt aut humilem, hanc viribus omnibus invadunt, qua quidem facillime subire et capere urbem possint : sic delatores quancumque imbecillam viderint animi vitiosamque partem, et superatu facilem, hanc oppugnant, huic machinas adhibent, et expugnant denique, quum objiciat se nemo, neque sentiat oppugnationem. Deinde quum semel sunt intra mœnia, igne vastant omnia, urunt, cæduntque et abigunt, qualia nempe victo animo et in servitutem redacto fieri probabile est.

20. Machinæ autem illis contra audientem fraus, et mendacium, et perjurium, et improba assiduitas, et impudentia, et sexcenta alia maleficia : maxima autem omnium adulatio est, cognata, vel soror potius delationis. Nemo enim tam generosus est et adamantino muro sic munitum pectus habet,

καίας προσβολάς, καὶ ταῦτα ὑπορυττούσης καὶ τοὺς θεμελίους ὑφαίρουσας τῆς διαβολῆς.

21. Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς ταῦτα. Ἐνδοθεν δὲ πολλαὶ προδοσίαι συναγωνίζονται τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι καὶ τὰς πύλας ἀναπετῶσαι καὶ πάντα τρόπον τῇ ἀλώσει τοῦ ἀκούοντος συμποθυμούμεναι. Πρῶτον μὲν τὸ φιλόκαινον, ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀφιχορον, ἔπειτα δὲ τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων ἐπόμενον· οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες πρὸς τὰς λαθρηδὰς λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκόας· οἷδα γοῦν τινες οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὅλα ὑπὸ τῶν διαβολῶν ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κνωμένους.

22. Ἐπειδὴν τοίνυν ὑπὸ τούτων ἀπάντων συμμαχοῦμενοι προσπέσωσι, κατὰ κράτος αἰρούσιν, οἶμαι, καὶ οὐδὲ δυσχερὴς ἡ νίκη γένοιτ' ἂν μηδενὸς ἀντιπαταττομένου μηδὲ ἀμυνομένου τὰς προσβολάς, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀκούοντος ἐκόντος ἑαυτὸν ἐνδιδόντος, τοῦ διαβαλλομένου δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ἀγνοοῦντος· ὥσπερ γὰρ ἐν νυκτὶ πόλεως ἀλούσης καθεύδοντες οἱ διαβαλλόμενοι φονεύονται.

23. Καὶ τὸ πάντων οἰκτιστον, ὃ μὲν οὐκ εἰδὼς τὰ γεγενημένα προσέρχεται τῷ φίλῳ φαῖδρος ἅτε μηδὲν ἑαυτῷ φαῦλον συνετιστάμενος καὶ τὰ συνήθη λέγει καὶ ποιεῖ, παντὶ τρόπῳ ὁ ἀθλιὸς ἐνηδρευμένος· ὃ δὲ ἦν μὲν ἐχθρὸν τι γενναῖον καὶ ἐλεύθερον καὶ παρρησιαστικόν, εὐθύς ἐξέρρηξε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐξέχεε, καὶ τέλος τὴν ἀπολογίαν προσίεμενος ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ φίλου παρωξυμένος·

24. ἦν δὲ ἀγεννέστερος καὶ ταπεινότερος, προσίεται μὲν καὶ προσμειδᾷ τοῖς χεῖλεσιν ἄκροις, μισεῖ δὲ καὶ λάθρᾳ τοὺς ὀδόντας διαπρίει καὶ, ὡς ὁ ποιητὴς φησι, βυσσοδομεῖ τὴν ὀργήν. Οὐδ' ἔγω οὐδὲν οἶμαι ἀδικώτερον οὐδὲ δουλοπρεπέστερον, ἐνδακόντα τὸ χεῖλος ὑποσφάλλει τὴν χολὴν καὶ τὸ μῖσος ἐν αὐτῷ κατὰκλειστον αὖξιν ἕτερα μὲν κεύθοντα ἐνὶ φρεσίν, ἀλλὰ δὲ λέγοντα καὶ ὑποκρινόμενον ἱλαρῶ καὶ κωμικῶ τῷ προσώπῳ μάλα περιπαθῆ τινα καὶ ἰοῦ γέμουσαν τραγωδίαν. Μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἐπειδὴν πάλαι φίλος ὁ ἐνδιαβάλλων δοκῶν εἶναι τῷ ἐνδιαβαλλομένῳ ποιῆται ὅμως· τότε γὰρ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι τῶν διαβαλλομένων ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιοπίστον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλαι δοκούσης φιλίας προεληφότες, οὐδὲ τοῦτο λογιζόμενοι, ὅτι πολλαὶ πολλάκις ἐν τοῖς φιλάτοις μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι τοὺς ἄλλους λανθάνουσαι, καὶ ἴσως οἷς αὐτοῖς τις ἐνοχὸς ἔστι, ταυτὶ θβάσας κατηγορήσας τοῦ πλησίον ἐκφυγεῖν οὕτω πειρώμενος τὴν διαβολήν. Καὶ ὅπως ἐχθρὸν μὲν οὐδεὶς ἂν τολμήσειε διαβαλεῖν· ἀπιστος γὰρ αὐτότι ἡ κατηγορία πρόδηλον ἔχουσα τὴν αἰτίαν· τοῖς δοκοῦσι δὲ μάλιστα φίλοις ἐπιχειροῦσι τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὐνοίαν ἐμφῆναι προαιρούμενοι, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκείνων συμφέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχοντο.

25. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ μάθωσιν ὑστερον ἀδίκως διαβεβλημένους παρ' αὐτοῖς τοὺς φίλους, ὅμως ὑπ' αἰσχύνης

quin concedat in petui adulationis multiplici, quum prae-stim velut cuniculis quibusdam fundamenta subruat delatio.

21. Et extra quidem sunt ista. Intus vero proditioes multae adjuvant, quae manum praebent, et portas aperiunt, et omni modo expugnationi audientis favent. Primo quidem novitatis amor, qui natura inest omnibus hominibus; et illud celere eorum, quae vix attigimus, fastidium; tum quod mirabiles auditiones sectamur: gaudemus enim, nescio quomodo, universi iis quae clanculum atque ad aurem dicuntur, et plena sunt suspicionum. Novi enim quosdam, quorum aures non minus suaviter titillantur a calumniis, quam si plumis tangerentur.

22. Quum igitur tantis undique auxiliis nixi ingruunt, vi vincunt, puto, nec difficilis victoria fuerit, quum nemo stet in contraria acie, neque repellat impetum; sed ille qui audit sua se sponte dedat, qui vero petitur, ignoret insidias: nam velut capta noctu urbe, dormientes caeduntur quos petit delatio.

23. Et quod omnium miserrimum est, hic quidem, rerum omnium ignarus, accedit ad amicum hilaris, ut qui nullius mali sibi sit conscius, et consueta loquiturque ac facit, undique insidiis circumventus miser. Alter vero, si quid generosi pectoris habeat ac liberalitatis libertatisque, statim erumpit iram, et impetum animi effundit, tandemque admissa defensione intelligit se frustra contra amicum incitatum fuisse.

24. Si vero minus generosus sit atque humilior, admittit ille quidem et summis labris ardet; sed idem odit, et clanculum frendit dentibus, et, ut ait poeta, iram tenet alta mente repostam. Qua sane re nihil equidem injustius esse arbitror aut servilius, commorso labio clanculum alere bilem, et conclusum intra se augere odium, aliud sub pectore tectum habere, aliud vero dicere, atque agere sub hilari et comica persona aerumnosam plenamque veneni tragœdiam. Maxime vero ita afficiuntur, quando delator olim amicus videtur fuisse ei quem defert, ac tamen hoc facit. Tum enim nec vocem audire amplius volunt eorum quos calumnia petit, neque causae dictionem; quod fide dignam accusationem ex illa, quae olim ferebatur, amicitia praesumunt, neque hoc cogitant, multas saepe inter amicissimos causas odii incidere, quae fugiant alios: nonnunquam etiam, quorum aliquis ipse reus est, eorum accusare occupat alium, effugere ita criminationem tentans. Atque in universum, inimicum criminari nemo ausit: fidem enim statim amittit delatio, quae causam manifestam habeat. Sed illos aggrediuntur, qui maxime videntur amici; qua re suam adversus audientes benevolentiam ostentatum eunt, qui ipsorum utilitatis causa ne familiarissimis quidem parcant.

25. Sunt vero qui etiam quum deinde didicerunt injuria delatos apud se amicos, tamen praereverecundia fidei tenere

ὧν ἐπίστευσαν οὐδ' ἔτι προσέσθαι οὐδὲ προσβλέπειν τολμῶσιν αὐτοῖς ὥσπερ ἡδικοῦμένοι, ὅτι μηδὲν ἀδικοῦντας ἐπέγνωσαν.

26. Τοιγαροῦν πολλῶν κακῶν ὁ βίος ἐπλήσθη ὑπὸ τὸν οὕτω βραδίως καὶ ἀνεξετάστως πεπιστευμένων διαβολῶν. Ἡ μὲν γὰρ Ἀντεία,

Τεθναίης (φησὶν), ὃ Προῖτ', ἡ κάκτανε Βελλεροφόντην, ὃς μ' ἐθέλεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐθέλουσθ'.

αὐτὴ προτέρᾳ ἐπιχειρήσασα καὶ ὑπεροφθεῖσα. Καὶ μικροῦ δ' νεανίας ἐν τῇ πρὸς τὴν Χίμαιραν συμπλοκῇ διεφθάρη ἐπιτίμιον σωφροσύνης ὑποσχών καὶ τῆς πρὸς τὸν ξένον αἰδοῦς ὑπὸ μάχλου γυναικὸς ἐπιβεβουλευμένος. Ἡ δὲ Φαίδρα, κάκείνη τὰ δμοια κατειποῦσα τοῦ προγόνου, ἐπάρατον ἐποίησε τὸν Ἰππόλυτον γενέσθαι ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲν, ὡ θεοί, οὐδὲν ἀνόσιον εἰργασμένον.

27. Ναί, φησὶ τις· ἀλλ' ἀξιόπιστός ἐστιν ἐνίοτε δ' διαβάλλων ἄνθρωπος τὰ τε ἄλλα δίκαιος καὶ συνετὸς εἶναι δοκῶν, καὶ ἐχρῆν προσέγειν αὐτῷ ἅτε μηδὲν ἂν τοιοῦτο κακουργήσαντι. Ἄρ' οὖν τοῦ Ἀριστείδου ἔστι τις δικαιοτέρος; ἀλλ' ὁμοῦ κακείνος συνέστη ἐπὶ τὸν Θεμιστοκλέα καὶ συμπαραῶνυσε τὸν δῆμον, ἥς, φασὶν, ἐκεῖνος εἶχε πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑπο κεχρισμένος. Δίκαιος μὲν γὰρ ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀριστείδης, ἀνθρώπος δὲ καὶ αὐτὸς ᾗ καὶ χολὴν εἶχε, καὶ ἡγάπα τινὰ καὶ ἐμίσει.

28. Καὶ εἰ γε ἀληθὴς ἐστιν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους λόγος, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν κἂν τοῖς ἄλλοις ἀριστοῦς τὴν ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φθόνου φαίνεται συνθετικῶς κατὰ ἀνδρὸς δμαίμου καὶ φίλου καὶ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευχότος· οὕτως ἐμφυτον ἅπασιν ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτία.

29. Τί γὰρ ἂν τις ἦ τὸν Σωκράτην λέγειν τὸν ἀδίκως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον ὡς ἀσεβῆ καὶ ἐπίβουλον; ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ τηλικαύτας νίκας ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπόπτους γενομένους; μυρία γὰρ τὰ παραδείγματα καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα ἤδη γνῶριμα.

30. Τί οὖν χρὴ καὶ ποιεῖν τὸν γε νοῦν ἔχοντα ἢ ἀρετῆς ἢ ἀληθείας ἀμφισβητοῦντα; Ὅπερ, οἶμαι, καὶ Ὅμηρος ἐν τῷ περὶ Σειρήνων μύθῳ ἠνίκατο παραπλεῖν κελεύσας τὰς ὁλεθρίους ταύτας τῶν ἀκουσμάτων ἡδονὰς καὶ ἀποφράττειν τὰ ὦτα καὶ μὴ ἀνέδῃν αὐτὰ ἀναπεταννύειν τοῖς πάθει προειλημμένοις, ἀλλ' ἐπιστήσαντα ἀκριβῆ θυρωρὸν τὸν λογισμὸν ἅπασιν τοῖς λεγομένοις τὰ μὲν ἄξια προσίσθαι καὶ παραβάλλεσθαι, τὰ φαῦλα δὲ ἀποκλείειν καὶ ἀπωθεῖν· καὶ γὰρ ἂν εἴη γελοῖον τῆς μὲν οἰκίας θυρωροῦς καθιστάναι, τὰ ὦτα δὲ καὶ τὴν διανοίαν ἀνεωγμένα εἶναι.

31. Ἐπειδὴν τοίνυν τοιαῦτα προσῆλθ' ἐπὶ τὴν λέγων, αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ χρὴ τὸ πρῶγμα ἐξετάζειν, μήτε ἡλικίαν τοῦ λέγοντος δρῶντα μήτε τὸν ἄλλον βίον μήτε τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀγχίνουσαν· ὅσῳ γὰρ τις πιθανώτερος, τοσούτῳ ἐπιμελεστέρας δεῖται τῆς ἐξετάσεως. Οὐ δεῖ τοίνυν πι-

habitas neque jam admittere neque aspicere illos audent, tanquam injuria affecti eo ipso quod nihil injuste egisse illos deprehenderunt.

26. Itaque malis multis impleta est vita a creditis ita temere et sine examine delationibus. Antea enim,

Aut morere (inquit), o Præte, aut interfice Bellerophonem, qui nostram invitæ voluit conscendere lectum :

quum tamen ipsa prius pudore illius tentato repulsam tulisset. Et parum absuit quin in certamine cum Chimæra periret juvenis, hanc mercedem referens suæ temperantiæ et pudoris adversus hospitem, libidinosæ mulieris insidiis petitus. Phædra autem, ipsa quoque similia quum delisset contra suum privignum, effecit ut execrabilis fieret patri, nihil, dii boni! nihil nefandum quum patrasset.

27. Sane quam! dicet aliquis; sed fide dignus nonnunquam est delator, qui justus cetera et prudens esse videatur : et oportebat rationem illius habere, qui nunquam tale maleficium commiserit. Numquid ergo est aliquis Aristide justior? sed tamen ille etiam coivit contra Themistoclem, et concitavit una populum, eodem, aiunt, quem iste habuit, civilis ambitionis pruritu sollicitatus. Scilicet justus, si cum aliis comparetur, Aristides : at homo erat ipse quoque, et bilem habebat, et amabat quendam atque oderat.

28. Et, si vera est illa de Palamede narratio, Græcorum ille prudentissimus et in ceteris rebus optimus machinationem eam atque insidias ob invidiam composuisse deprehenditur contra virum consanguineum et amicum, et qui ad ejusdem societatem periculi una navigaverat : adeo insitum est hominibus omnibus in tali re peccare.

29. Quid enim vel de Socrate dicamus, injuste delato apud Athenienses pro impio atque insidiatore? vel de Themistocle aut Milliade, post tantas victorias prodicionis Græciæ suspectos? infinita enim numero sunt exempla, et pleraque fere jam cognita.

30. Quid ergo facere par est prudentem, quum aut de virtute aut de veritate ambigit? Quod, puto, Homerus etiam illa fabula de Sirenibus obscure significavit, præternavigare jubens perniciosas illas auditionum voluptates, et obturare aures, neque ita effuse illas pandere iis qui perturbatione quadam sunt occupati; sed apponere curiosi janitoris instar rectam rationem his quæ dicuntur omnibus, quæ admittat digna admissione atque recipiat, mala autem excludat repellatque. Ridiculum enim fuerit, domus quidem janitores constituere, aures autem ac mentem apertas sinere.

31. Quum igitur dicens talia aliquis accesserit, ipsum per se explorare negotium oportet, neque ætate considerata dicentis, neque vita alia, neque ea quæ in sermonibus illius forte inest solertia : quo enim quis probabilior est, eo curiosiore exploratione opus habet. Non oportet igitur cre-

στεύειν ἄλλοτρίᾳ κρίσει, μάλλον δὲ μίσει τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλ' ἐαυτῷ τὴν ἐξέτασιν φυλακτέον τῆς ἀληθείας, ἀποδόντα καὶ τῷ διαβάλλοντι τὸν φθόνον καὶ ἐν φανερῷ ποιησάμενον τὸν ἐλεγχον τῆς ἐκατέρου διανοίας, καὶ μισεῖν οὕτω καὶ ἀγαπᾶν τὸν δεδοκιμασμένον. Πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι ἐκ τῆς πρώτης διαβολῆς κεκινημένον, Ἡράκλεις, ὡς μειρακιώδες καὶ ταπεινὸν καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα ἔδικον.

32. Ἀλλὰ τούτων ἀπάντων αἴτιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφημεν, ἡ ἀγνοία καὶ τὸ ἐν σκότῳ ποιεῖν τὸν ἐκάστου τρόπον ὡς εἰ γε θεῶν τις ἀποκαλύψειεν ἡμῶν τοὺς βίους, οἷοιτο ἂν φεύγουσα εἰς τὸ βάραθρον ἡ διαβολὴ χύωσαν οὐκ ἔχουσα, ὡς ἂν πεφωτισμένων τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

LX.

ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΣΤΗΣ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΠΟΦΡΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ.

1. Ἄλλ' ὅτι μὲν ἠγνώεις τοῦνομα τὴν ἀποφράδα παντὶ που δῆλον. Πῶς γὰρ ἂν ἡτιῷ βάρβαρον εἶναι με τὴν φωνὴν ἐπ' αὐτῷ, εἰπόντα ὑπὲρ σοῦ ὡς ἀποφράδι ὅμοιος εἴης — τὸν γὰρ τρόπον σου νῆ Δία μέμνημαι εἰκάσας τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ — εἰ μὴ καὶ παντάπασιν ἀνῆλκος ἦσθα τοῦ ὀνόματος; Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀποφράδα ὅ τι καὶ βούλεται εἶναι διδάξω σε μικρὸν ὕστερον· τὸ δὲ τοῦ Ἀρχιλόχου ἐκεῖνο ἤδη σοι λέγω, ὅτι τέττιγα τοῦ πτεροῦ συνεληφας· εἶπερ τινὰ ποιητὴν ἱάμβων ἀκούεις Ἀρχιλοχόν, Πάριον τὸ γένος, ἄνδρα κομιδῇ ἐλεύθερον καὶ παρρησίᾳ συνόντα, μηδὲν ὀκνοῦντα ὀνειδίζειν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα λυπήσειεν ἐμέλλε τοὺς περιπετεῖς ἐσόμενους τῇ χολῇ τῶν ἱάμβων αὐτοῦ. Ἐκεῖνος τοίνυν πρὸς τινος τῶν τοιούτων ἀκούσας κακῶς τέττιγα ἔφη τὸν ἄνδρα εἰληφέναι τοῦ πτεροῦ, εἰκάζων ἐαυτὸν τῷ τέττιγι ὃ Ἀρχιλόχος φύσει μὲν ἄλῳ ὄντι καὶ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης, ὁπότεν δὲ καὶ τοῦ πτεροῦ ληφθῇ, γεγωνότερον βοῶντι. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, ὦ κακὸδαίμων ἄνθρωπε, τί βουλόμενος ποιητὴν ἄλλον παροξύνεις ἐπὶ σεαυτὸν αἰτίας ζητοῦντα καὶ ὑποθέσεις τοῖς ἱάμβους;

2. Ταῦτά σοι καὶ αὐτὸς ἀπειλῶ οὐ μὰ τὸν Δία τῷ Ἀρχιλόχῳ εἰκάζων ἐμαυτὸν — πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δέω — σοὶ δὲ μυρία συνειδὼς ἱάμβων ἀξία βεβιωμένα, πρὸς ἃ μοι δοκεῖ οὐδ' ἂν ὃ Ἀρχιλόχος αὐτὸς διαρκέσαι προσπαρακαλέσας καὶ τὸν Σιμωνίδην καὶ τὸν Ἰππώνακτα συμποιεῖν μετ' αὐτοῦ κἂν ἐν τι τῶν προσόντων σοι κακῶν· οὕτω σὺ γε παῖδας ἀπέφηνας ἐν πάσῃ βδελυρίᾳ τὸν Ὀροδοκίδην καὶ τὸν Λυκάμβην καὶ τὸν Βούπαλον, τοὺς ἐκεῖνον ἱάμβους. Καὶ ἔοικε θεῶν τις ἐπὶ χεῖλος ἀγαγεῖν σοι τότε τὸν γέλων ἐπὶ τῇ ἀποφράδι λεχθείσῃ, ὡς αὐτὸς μὲν Σκυθῶν καταφανέστερος γένειο κομιδῇ ἀπαίδευτος ὢν καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν

dere alieno iudicio, vel odio potius accusantis, sed examen veritatis sibi servare, suamque sibi invidiam delatori reddere, et qua quisque mente sit in clarum lucem protrahere, ac sic demum vel amare vel odisse, postquam quemque probaveris. Prius autem hoc facere prima permotum delatione, quam puerile est, bone Hercules! et humile, et non minime inter omnia injustum.

32. At harum rerum omnium causa, quam principio dicebamus, ignorantia, et quod mores uniuscujusque in obscuro sunt. Nam si deorum aliquis vitas nostras aperiat, iverit sane fuga præceps in barathrum delatio, locum namque, rebus a veritate collustratis, non jam habitura.

LX.

PSEUDOLOGISTA sive DE DIE NEFASTO
CONTRA TIMARCHUM.

1. Verum enim vero ignotum tibi fuisse nomen Apophras, unicuique manifestum. Qui enim accusares me hoc ipso nomine barbarismi circa linguam, qui dixerim esse te Apophradi (*nefasto diei*) similem (memini enim profecto tuos me mores tali diei assimilare), nisi omnino tibi nomen illud esset incognitum? Ego vero, Apophras quid tibi videtur, paullo post te docebo: jam vero illud tibi Archilochi dicam, Cicadam alis prehendiisti! si quidem iamborum quandam poetam nosti Archilochum, Parium genere, virum omnino liberum, et libertate uti solitum, nec cunctantem maledicere, si vel maxime læsurus videretur eos qui in hilem iamborum suorum incidissent. Hic igitur, quum male ipsi a quodam ex illo genere dictum esset, dicebat alis preheptam ab eo esse cicadam, ipsum se cicadæ comparans Archilochus, strepero natura sua, etiam nemine cogente, animali; si vero etiam ala prehendantur, clamanti sonantius. Sic tu, inquit, homo infelix, quid tibi vis, quom loquacem in te poetam concitas, occasiones et argumenta iambis quaerentem?

2. Hæc ipse quoque tibi comminor, non profecto, quasi Archilochus me comparem (unde enim? multum sane ab eo absum), sed quod novi sexcenta tua facinora iambis digna, quibus ne ipse quidem sufficeret Archilochus videtur, etiam si Simonidem et Hipponactem advocet, ut secum vel unum eorum, quæ tibi insunt, malorum carmine describant: adeo tu pueri in omni impuritate ut videantur effecisti Orodæciden, et Lycamben, et Bupalum, iamborum illorum argumenta. Ac videtur deorum aliquis in labia tua adduxisse tibi risum de dicta a me Apophrade, ut ipse quidem manifestius quam Scythæ ruditatis omnium rerum convinceretur, qui communia ista et quæ ante pedes sunt ignores; occa-

ποσὶν ἀγνοῶν, ἀρχὴν δὲ εὐλογον παράσχοις τῶν κατὰ σοῦ λόγων ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ καὶ οἰκοθὲν σε ἀκριβῶς εἰδοῦτι καὶ μηδὲν ὑποστελλομένῳ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα ἐξεῖπειν, μᾶλλον δὲ κηρύττειν ἃ πράττεις νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρὶν ἐκείνοις.

3. Καίτοι μάταιον ἴσως καὶ περιττὸν ἐν παιδείᾳ νόμῳ παρρησιάζεσθαι πρὸς σέ· οὔτε γὰρ ἂν αὐτὸς ποτε βελτίων γένοιο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κάναθος μεταπεισθεῖν ἂν μηκέτι τοιαῦτα κυλινδεῖν ἅπαξ αὐτοῖς συνήθης γινόμενος, οὐτ' εἶναι τινα νομίζω τὸν ἀγνοοῦντα ἔτι τὰ ὑπὸ σοῦ τολμώμενα καὶ ἃ γέρων ἀνθρώπου ἐς σεαυτὸν παρανομεῖς. Οὐχ οὕτως ἀσφαλὴς οὐδὲ ἀφανὴς βδελυρὸς εἶ· οὐδὲ δεῖ τινος τοῦ ἀποδύσσαντος τὴν λεοντήν, ὥς φανερὸς γένοιο κανθήλιος ὢν, εἰ μὴ τις ἄρα ἐξ Ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἦκοι ἢ ἐς τοσοῦτον Κυμαῖος εἴη, ὥς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄντων ἀπάντων ὑβριστότατον σε ὄντα μὴ περιμεῖνας ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν. Οὕτω πάλαι καὶ πρὸ ἐμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι καὶ πολλάκις κεκήρυκται τὰ σά καὶ δόξαν οὐ μικρὰν ἔχεις ἐπ' αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ἀριφράδην, ὑπὲρ τὸν Συβαρίτην Ἡμιθέωνα, ὑπὲρ τὸν Χίων ἐκείνον Βάσταν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις σοφόν. Ῥητέον δὲ ὁμῶς, εἰ καὶ ἔωλα δόξω λέγειν, ὥς μὴ αἰτίαν ἔχοιμι μόνος αὐτὰ ἀγνοεῖν.

4. Μᾶλλον δὲ παρακλητέος ἡμῖν τῶν Μενάνδρου προλόγων εἰς ὃ Ἑλεγχος, φίλος Ἀληθείᾳ καὶ Παρρησίᾳ, θεὸς οὐχ ὁ ἀσημότατος τῶν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβαινόντων, μόνους ὑμῖν ἐχθρὸς τοῖς δεδιόσι τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, πάντα καὶ εἰδοτός καὶ σαφῶς διεξιόντος ὅποσα ὑμῖν σύνοιδε. Χάρμεν γοῦν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ ἐλεγήσειεν ὑμῖν προεισελθὼν οὕτως διηγῆσασθαι τοῖς θεαταῖς σύμπαντα τοῦ δράματος τὸν λόγον. Ἄγε τοίνυν, ὦ προλόγων καὶ δαιμόνων ἄριστε Ἑλεγγε, ὅρα ὅπως σαφῶς προδιδάξης τοὺς ἀκούοντας, ὥς οὐ μάτην οὐδὲ φιλαπεχθημόνως οὐδ' ἀνίπτοις ποσὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τόνδε τὸν λόγον ἀπηντήσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἰδιὸν τι ἀμυνόμενοι καὶ τὰ κοινὰ μισοῦντες τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ. Ταῦτα μόνα εἰπὼν καὶ σαφῶς προδιηγησάμενος ἔλεως ἀπιθὶ ἐκποδῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἡμῖν κατάλιπε· μιμησόμεθα γὰρ σε καὶ διελέγξομεν τὰ πολλὰ, ὥς παρρησίας γε καὶ ἀληθείας ἔνεκα μηδὲν αἰτιάσασθαι σε. Μῆτε δὲ ἐμὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπαίνεσθαι, ὦ φίλτατε Ἑλεγγε, μῆτε τὰ ἐκείνῳ προσόντα προεχέτης αὐτῶς· οὐ γὰρ ἄξιον θεῷ ὄντι ἐπὶ στόμα σοι ἐλθεῖν τοὺς περὶ τῶν οὕτω καταπτύστων λόγους.

5. Ὁ γὰρ σοφιστὴς οὗτος εἶναι λέγων, ὁ πρόλογος ἤδη φησὶ ταῦτα, ἐς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἤμε λόγον τινὰ πρὸ πολλοῦ συγγεγραμμένον ἐπιδειξόμενος τοῖς πανηγυρισταῖς. Ἦν δὲ ἐπὶ ὁμοίᾳ τῷ συγγράμματι ὁ Πυθαγόρας κωλυόμενος ὑπὸ τινος Ἀθηναίου, οἶμαι, μετέχειν τῆς Ἑλευσίνι τελετῆς ὡς βάρβαρος, ὅτι ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας πρὸ τούτου ποτὲ καὶ Εὐφορβὸς γεγονέναι. Ἐτύγχανε δὲ ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τὸν Αἰσώπου κολοῖδον συμφορητὸς ὢν ἐκ ποικίλων ἄλλοτρίων πετρῶν. Βου-

slonemque et principium justum præberes contra te scribendi viro libero, quique te domo inde accurate noverit, neque metuat quicquam, quominus omnia proferat, vel præconio vulget potius, quæcumque, præter multa illa antiqua, nunc etiam noctu atque interdiu perpetras.

3. Quanquam vanum fortasse et supervacuum fuerit, libertate illa, quæ eruditos decet, apud te uti : neque enim ipse unquam a reprehensione fias melior, non magis quam scarabæus dediscat volvere talia, quum sensel iis assueverit ; neque puto quenquam esse qui adhuc ignoret quæ audeas quæque senex homo in te ipsum designes. Non ita securus, non ita obscure impurus es : neque opus est qui leoninam tibi detrahat, ut appareat te asinum esse, nisi quis forte ab Hyperboreis inde modo ad nos venerit, aut adeo sit Cumanus, ut non ad primum statim conspectum cognoscat asinorum te omnium esse insolentissimum, neque exspectet dum rudentem etiam audiat : adeo olim et ante me, et apud omnes, et sæpe tua vita præconio vulgata est, et famam eo nomine non parvam habes supra Atriphraden, supra Sybaritam Hemitheonem, supra Chium illum Bastam, illum similibus in rebus doctum. Dicendum tamen, licet obsoleta dicere videar, ne reprehendar, qui solus ea ignorem.

4. Vel potius advocandus erit nobis Menandri prologorum unus, Elenchus [*Arguens*], amicus Veritati et Libertati in dicendo, deus minime obscurissimus eorum qui in scenam prodeunt, solis vobis inimicus qui linguam ipsius timetis, qui et noverit omnia, et diserte quæ de vobis novit eloquatur. Lepidum sane hoc fuerit, si velit ille ante ad vos procedere, et enarrare spectatoribus totam fabulæ rationem. Age igitur, prologorum atque Geniorum optime, Elenche, vide ut diserte auditores ante edoceas, quam non temere neque animo ad inimicitias prono, neque illotis, quod aiunt, pedibus ad hoc argumentum devenimus, sed tum propriam injuriam ulciscentes, tum communi odio hominem impuritatis causa persequentes. Hæc sola ubi dixeris et aperte exposueris ante fabulam, propitius e vestigio hinc discedito, et reliqua nobis permittito : te enim imitabimur, et convincemus eum in plerisque, ut, quantum ad libertatem veritatemque, minime nos accusaveris. Ne vero rursus me laudaveris apud illos, Elenche carissime, neve isti quæ insunt, temere effundas ante me : neque enim dignum fuerit tibi, qui deus es, in os venire sermones de rebus adeo despueendis.

5. Nimirum iste qui sophistam se esse ait (hæc jam loquitur prologus), Olympiam venit aliquando, orationem olim conscriptam habiturus in panegyri. Erat autem argumentum libelli, Pythagoras prohibitus ab aliquo, Atheniensium puto, sacris Eleusiniis interesse, tanquam barbarus, quod ipse dictitabat Pythagoras se quondam Euphorbum fuisse. Erat porro oratio illi ad Æsopicæ corniculæ instar consarcinata ex multis pennis alienis. Quum

λόμενος δὴ μὴ βῶλα δοῖται λέγειν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζειν τὰ ἐκ τοῦ βιβλίου, δέεται τῶν συνήθων τινός — ἦν δὲ ἐκ Πατρῶν ἐκεῖνος, ἀμφὶ δίκας ἔχων τὰ πολλά — ἐπειδὴν αἰτήσῃ τινὰς ὑποθέσεις τοῖς λόγοις, τὸν Πυθαγόραν αὐτῷ προελέσθαι. Καὶ οὕτως ἀνὴρ ἐποίησε καὶ συνέπεισε τὸ θέατρον ἀκούειν τῶν ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρου ἐκείνων λόγων.

6. Ἦν δὴ τὸ ἐπὶ τούτῳ ὁ μὲν πάνυ ἀπίθανος ἐν τῇ ὑποκρίσει συνεῖρων ὅσον εἰκὸς ἐκ πολλοῦ ἐσκεμμένα καὶ μεμελετημένα, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἡ ἀνασχυντία οὐσα ἐπήμυνε καὶ χεῖρα ὥρεγε καὶ συνηγωνίζετο αὐτῷ. Γέλως δὲ πολλὸς παρὰ τῶν ἀκούοντων· καὶ οἱ μὲν ἐς τὸν Πατρεᾶ ἐκείνον μεταξὺ ἀποθιέποντες ὑπεδῆλουν ὥς οὐ λελήθε συμπαράξας αὐτῷ τὴν βραδιουργίαν, οἱ δὲ καὶ αὐτὰ γνωρίζοντες τὰ λεγόμενα παρ' ὅλην τὴν ἀκρόασιν διετέλεσαν ἐν τούτῳ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἀλλήλων πειρώμενοι ὅπως μνήμης ἔχουσι πρὸς τὸ διαγιγνώσκειν ὅτου ἕκαστον ἦν τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμησάντων ἐπὶ ταῖς καλουμέναις μελέταις σοφιστικαῖς.

7. Ἐν δὲ τούτοις ἅπασι καὶ ὁ τὸν λόγον τόνδε συγγράφας ἦν ἐν τοῖς γελῶσι καὶ αὐτός. Τί δ' οὐκ ἐμελλε γελᾶν ἐφ' οὗτω περιφανεί καὶ ἀπιδάνῳ καὶ ἀνασχύντῳ τολμήματι; καὶ πῶς — ἐστὶ δὲ ἀκρατὴς γέλωτος — ὁ μὲν τὴν φωνὴν ἐντρέφας εἰς μέλος, ὥς ᾤετο θρῆνον τινα ἐπηύλει τῷ Πυθαγόρᾳ, ὁ δὲ τούτῳ δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν ἀνεκάχασε μάλα ἡδὺ δὲ ποιητὴς οὗτος ὁ ἐμός· ὁ δὲ εἶδεν ἐπιστραφεῖς. Τοῦτο ἐξεπολέμωσεν αὐτοὺς τότε ἐναγχος.

8. Ἐνθὲνδε ἦν μὲν ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή, μᾶλλον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης νομηνίας τρίτη, ἐν ᾗ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τι ἀρχαῖον εὐχονται τε αὐτοὶ ὑπὲρ ἁπαντος τοῦ ἔτους εὐχάς τινας καὶ θύουσι, Νομῆα τοῦ βασιλέως καταστασησαμένου τὰς ἱερουργίας αὐτοῖς, καὶ πεπιστεύχασιν τοὺς θεοὺς ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ χρηματίζειν τοῖς εὐχομένοις. Ἐν τῷ αὐτῷ τοίνυν ἑορτῇ καὶ ἱερομηνίᾳ ὁ τότε ποιητὴς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὑποβολιμαίῳ Πυθαγόρᾳ ἰδὼν προσιόντα τὸν κατάπτυστον καὶ ἀλαζόνα, τὸν τῶν ἀλλοτρίων λόγων ὑποκριτὴν — ἐτύγχανε δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ ἀκριδῶς εἰδὼς καὶ τὴν ἄλλην ἀσέλγειαν καὶ μιαιρίαν τοῦ βίου καὶ ἃ ποιεῖν ἐλέγετο καὶ ἃ ποιῶν κατεῖληπτο — Ὡρα ἡμῖν, ἔφη πρὸς τινα τῶν ἑταίρων, ἐκτρέπεσθαι τὸ δυσάντητον τοῦτο θέαμα, ὃς φανεῖς ἔσκει τὴν ἡδίστην ἡμέραν ἀποφράδα ποιήσιν ἡμῖν. Τοῦτ' ἀκούσας ὁ σοφιστὴς τὴν ἀποφράδα ὥς τι ξένον καὶ ἀλλότριον ὄνομα τῶν Ἑλλήνων ἔγχετο εὐθὺς καὶ τὸν ἀνδρὰ τοῦ πάλαϊ ἐκείνου γέλωτος ἡμύνετο, ὥς γοῦν ᾤετο, καὶ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν, Ἀποφράς, τί δὲ τοῦτό ἐστι; καρπὸς τις ἢ βοτάνη τις ἢ σκεῦος; ἄρα τῶν ἐσθιομένων ἢ πινομένων τί ἐστὶν ἀποφράς; ἐγὼ μὲν οὔτε ἤκουσα πώποτε οὐτ' ἂν συνήν ποτὲ ὁ τί καὶ λέγει.

9. Ταῦθ' ὁ μὲν ᾤετο κατὰ τούτου διεξιέναι καὶ πολλὸν ἐπῆγε τῇ ἀποφράδι τὸν γέλῳ· ἐλεγχθεὶ δὲ καθ' αὐτοῦ τὸ ὑστατον τεκμήριον ἀπειδευσίας ἐκφέρων. Ἐπὶ

autem vellet non antiqua videri dicere, sed velut ex tempore proponere quæ de libro edidicerat, rogat sodalium aliquem (erat ille Patrensis, in causis multum versatus homo), quum argumenta posceret dicendi, Pythagoram ut ipse deligeret. Idque fecit homo, ac persuasit theatro ut audire vellent homines illam pro Pythagora orationem.

6. Hinc jam iste in actione erat valde improbabilis, qui connecteret, ut consentaneum erat, orationem ab longo inde tempore commentatam et meditatam, etsi quammaxime præsens homini impudentia pro ipso pugnaret et manum ei porrigeret et certamen ejus adjuvaret. Risus interim multus apud auditores; quum alii in Patrensem illum intuentes, subindicarent auxilium istius imposturae ab illo præstitum non latere; alii vero qui agnoscerent quæ dicebantur, toto quo audiebant tempore illud unum agebant, ut alter alterius memoriam tentaret in agnoscendo cujus esset unumquodque eorum sophistarum, qui paulo ante nostram ætatem in declamationibus floruerunt.

7. Inter hos autem omnes qui riderent, is ipse quoque fuit qui hunc libellum scripsit. Qui enim non rideret auso tam manifesto et improbabili atque impudenti? Ac fere (est autem aliqui risus impotens) ille quidem inflexa ad modulationem voce, threnum quendam, uti putabat, accinebat Pythagoræ: at hic, poeta meus, in suaves cachinnos solvi, asinum, quod in proverbio est, videns citharam tractare conantem. Verum iste conversus hoc observat. Hoc illos tum nuper inimicos reddidit.

8. Deinde incidit principium anni, vel potius dies a magnis illis kalendis tertius, quo Romani de prisco more vota quædam pro toto anno et sacra faciunt, ritu a Numa rege ipsis præscripto, creduntque deos illo maxime die operam dare precantibus. Hoc igitur festo die atque sacro is qui tum riserat Olympiæ subditiuum illum Pythagoram, quum videret accedere conspuendum istum ac nebulonem, alienæ orationis histrionem, cujus etiam mores accurate nosset, et reliquam vitæ istius libidinem atque impuritatem, quæque facere diceretur, et in quibus agendis deprehensus fuerat, Suadeo, inquit ad sodalium quendam, devitemus infelicitis occursus hoc ostentum, qui sua præsentia jucundissimum nobis diem Apophrada [*nefastum, atrum*] videtur facturus. Hoc ipsum nomen Apophrada audiens sophista, tanquam peregrinum et alienum a Græcis nomen statim risit, et prioris illius risus nomine virum ultus est, ut quidem sibi videbatur, et apud omnes usurpabat hoc, Apophras! quid vero id rei est? fructusne aliquis? an herba quædam? an vas? an esculentorum quiddam vel poculentorum est Apophras? equidem nec audiui unquam, neque unquam scivi quid id sibi velit.

9. Talia iste contra hunc meum se disputare opinabatur, multumque Apophradi risum conflabat, ignarus nempe, ultimum se hoc ruditatis contra se indicium proferre. Su-

τοῦτω τὸν λόγον τόνδε συνέγραψεν ὁ ἐμὲ προσισπέμφας
 ὑμῖν, ὡς δεῖξαι τὸν ἀοίδιμον σοφιστὴν τὰ κοινὰ τῶν
 Ἑλλήνων ἀγνοοῦντα καὶ ὅποσα κἂν οἱ ἐπὶ τῶν ἐργα-
 στηρίων καὶ τῶν καπηλείων εἰδεῖεν. Ταῦτα μὲν ὁ
 Ἑλεγχος.

10. Ἐγὼ δὲ — ἦδη γὰρ αὐτὸς παρεῖληφα τοῦ δρά-
 ματος τὰ λοιπὰ — δίκαιος ἂν εἴην τὰ ἐκ τοῦ Δελφικοῦ
 τρίποδος ἦδη λέγειν, οἷα μὲν σου τὰ ἐν τῇ πατρίδι, οἷα
 δὲ τὰ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, οἷα δὲ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, οἷα
 δὲ τὰ ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ, εἶτα ἐξῆς τὰ ἐν Ἑλλάδι
 καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἐν Ἐφέσῳ νῦν, ἅπερ κε-
 φαλαιωδέστατα τῆς ἀπονοίας τῆς σῆς καὶ κορυφὴ καὶ
 κορωνὴ τοῦ τρόπου· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεύς
 ὦν τραγῳδοὺς ἐμισθώσω, καιρὸς ἦδη σοὶ ἀκούειν τὰ
 σαυτοῦ κακὰ.

11. Μᾶλλον δὲ ταῦτα μὲν μηδέπω, περὶ δὲ τῆς
 ἀπορράδος πρότερον. Εἰπέ γάρ μοι πρὸς πανδήμου
 καὶ Γενετυλλίδων καὶ Κυβήδης, πῇ σοὶ μεμπτὸν καὶ
 γέλωτος ἄξιον τοῦνομα εἶναι ἔδοξεν ἡ ἀποφράς; Νῆ Δ',
 οὐ γὰρ ἦν τῶν Ἑλλήνων ἴδιον, ἀλλὰ ποθεν ἐπεισχω-
 μάσαν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρὸς Κελτοὺς ἢ Θρᾷκας ἢ Σκυ-
 θας ἐπιμιξίας. Σὺ δὲ — ἅπαντα γὰρ οἶσθα τὰ τῶν
 Ἀθηναίων — ἐξέλειπας τοῦτο εὐθὺς καὶ ἐξεκρήρυσας
 τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ὁ γέλως ἐπὶ τούτῳ, ὅτι βαρβα-
 ρίζῳ καὶ ξενίζῳ καὶ υπερβαίνῳ τοὺς δρους τοὺς Ἀττι-
 κοὺς. Καὶ μὴν τί ἄλλο Ἀθηναίους οὕτως ἐπιχώριον
 ὡς τοῦτ' ἐπὶ τοῦνομα, φαῖεν ἂν οἱ γε σοῦ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα
 εἰδότες· ὥστε θάπτον ἂν τὸν Ἐρεχθέα καὶ τὸν Κέκροπα
 ξένους ἀπορῆναι καὶ ἐπὶ ἡλυδας εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, ἢ
 τὴν ἀπορράδα δεξιᾶς οὐκ οἰκείαν καὶ αὐτόχρονα τῆς
 Ἀττικῆς.

12. Πολλὰ μὲν γὰρ ἔστιν ἃ καὶ αὐτοὶ κατὰ ταῦτα
 τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομάζουσιν, ἀπορράδα δὲ μόνου
 ἐκείνου τῇν μαρὰν καὶ ἀπεικτὴν καὶ ἀπαισίον καὶ
 ἀπρακτον καὶ σοὶ ὁμοίαν ἡμέραν. Ἴδου, μεμάρηχας
 ἦδη ὁδοῦ πάρεργον, τί βούλεται αὐτοῖς ἡ ἀποφράς
 ἡμέρα, ὅταν μῆτε αἱ ἀρχαὶ χρηματίζωσι μῆτε εἰσα-
 γώγιμοι αἱ δίκαι ὥσι μῆτε τὰ ἱερὰ ἱεροουργῇται μῆθ'
 ὄλωσι τι τῶν αἰσίων τελεῖται, αὕτη ἀποφράς ἡμέρα.

13. Ἐνομήσθη δὲ τοῦτο ἄλλοις ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις·
 ἢ γὰρ ἡττηθέντες μάχαις μεγάλαις ἐπειτα ἔταξαν ἐκεί-
 νας τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα ἐπεπόνθεισαν, ἀπρά-
 κτους καὶ ἀκύρους τῶν ἐννόμων πράξεων εἶναι, ἢ καὶ νῆ
 Δία καίτοι ἀκαιρον ἴσως καὶ ἐξωρόν γε ἦδη γέ-
 ροντα ἄνδρα μεταπαιδεύειν καὶ ἀναδιδάσκειν τὰ τοιαῦτα
 μηδὲ τὰ πρὸ τούτων εἰδότες· πάνυ γοῦν τοῦτ' ἔστι τὸ
 λοιπὸν, κἂν ἐκμάθησιν αὐτὸ, πᾶν ἡμῖν εἰδὼς ἔσθ'. Πό-
 θεν γὰρ, ὦ οὗτος; τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ ἀγνοῆσαι συγ-
 γνώμη ὅποσα ξῶ τοῦ πολλοῦ πάτου καὶ ἀδελὰ τοῖς
 ἐξωτάτοις, τὴν ἀπορράδα δὲ οὐδὲ βουλευθεὶς ἂν ἄλλως
 εἴποις· ἐν γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ἀπάντων τοῦνομα.

14. Ἔστω, φησὶ τις· ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ὀνο-
 μάτων τὰ μὲν λεκτέα, τὰ δ' οὐ, ὅποσα αὐτῶν μὴ συνήθη
 τοῖς πολλοῖς, ὡς μὴ ταράττομεν τὰς ἀκοὰς καὶ τιτρώ-

per hoc libellum hunc conscripsit ille qui me ad vos præ-
 misit, ut ostendat nebilem sophistam communia Græcorum
 ignorare, quæque de officiis etiam et cauponis homines
 norunt. Ista quidem Elenchus.

10. Ego vero (jam enim ipse suscepi quod reliquum
 est fabulæ) jure meo jam possim ista velut e Delphico tri-
 pode dicere, quæ tu in patria egeris, quæ in Palæstina,
 quæ in Ægypto, quæ in Phœnice et Syria, quæ deinde in
 Græcia et Italia; ac super omnia, quæ nunc Ephesi, quæ
 quidem maxime capitalia et fastigium amentię tuæ, et
 imposita moribus tuis coronis: quum enim, quod est in
 proverbio, Iliensis ipse tragædos conduxeris, jam decet tua
 te mala audire.

11. Sed potius ista nondum; de Apophrade vero prius.
 Nam dic mihi, per ego te Vulgivagam et Genetyllidas et
 Cybeben oro, qnt tibi reprehensione aut risu dignum Apo-
 phradis nomen visum est? Ita sane: neque enim erat Græ-
 corum proprium; sed alicunde quasi commissatum venit illis
 a Celtarum aut Thracum aut Scytharum colluvie. Tu
 vero (nosti enim Atheniensium omnia) statim hoc exclu-
 sisti, et præconio ejecisti de Græco solo. Hinc ille risus,
 quod barbære loquor et peregrinum in morem, et terminos
 Atticos egredior. Verum enim vero, Quod aliud ita Athe-
 niensibus patrium est atque hoc nomen? dixerint qui magis
 quam tu norunt talia: adeo ut citius Erechtheum et Cecro-
 pem peregrinos atque advenas esse Athenis ostendas, quam
 Apophrada demonstres non domesticam esse indigenamque
 Atticæ.

12. Multa enim sunt quæ ipsi eodem modo, ac reliqui
 homines, appellant: Apophrada autem soli isti atrum et
 abominandum et infaustum et inauspicatum et similem tibi
 diem. Ecce jam obiter didicisti quid sibi velit apud illos
 dies Apophras: quum neque magistratus sui copiam fa-
 ciunt, neque causæ judicari possunt, neque sacra peragun-
 tur, neque omnino earum rerum, quas faustas esse volu-
 mus, quicquam peragitur; illa dies Apophras est.

13. Illud vero apud alios aliis de causis receptum est:
 aut enim magnis superati præliis, deinde dies hosce, quibus
 talia illis evenerant, nefastos esse constituerunt, quibus
 nihil legitimæ actionis, ita quidem ut ratum deinde esset,
 posset suscipi: aut etiam per Jovem quanquam in-
 tempestivum forte et serum jam nimis, aliter instituere
 senem hominem ac de novo docere talia, qui neque ea quæ
 præcedunt noverit: Nimirum (dicas forte) hoc solum est
 reliquum: quod si didiceris, futurum ut omnium nobis sis
 sciens. Unde enim, mi homo? reliqua enim si ignores,
 condonandum fuerit, quæ extra communem sint viam et
 plebeis incognita; sed apophrada aliter, ne si velis qui-
 dem, dixeris: unum nempe hoc et solum omnium hujus rei
 nomen est.

14. Esto, dixerit forte aliquis: sed de veteribus quoque
 nominibus alia dicenda sunt, aliaminus: quæ quidem illorum
 non usitata vulgo, ne perturbemus audientes auresque

σκοιμεν τῶν συνόντων τὰ ὤτα. Ἐγὼ δέ, ὦ βέλτιστε, πρὸς μὲν σέ ἴσως ταῦτα περὶ σοῦ εἰπὼν ἤμαρτον· ἐχρῆν γὰρ ἐχρῆν ἢ κατὰ τὰ Παφλαγόνων ἢ Καππαδοκῶν ἢ Βακτριῶν πάτρια διαλέγεσθαι σοι, ὡς ἐκμάθης τὰ λεγόμενα καὶ σοὶ ἀκούειν ἢ ἡδέα, τοῖς δ' ἄλλοις Ἑλλήσιν οἶμαι καθ' Ἑλλάδα γλώτταν συνείναι χρεή. Εἴτα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεφάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα τοῦνομα διετέλεσεν οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον.

15. Εἶπον ἂν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτῃ σε διαταράξειν ἐμέλλον ξένα σοι καὶ ἀγνωστα ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιῶν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοὶ τοὺς εἰπόντας ἐρῶ πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἀλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν πάλαι δεῖξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασίν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθῃτι. Καίτοι ὅστις γέρων ὦν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθήναι πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῇ Ἰσθμῷ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι.

16. Λοιπὸν ἴσως ἐκεῖνο σοὶ λέγειν, ὡς τὸ μὲν ὄνομα ξίδεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἀκαιρον ζητιάσω. Φέρε δὴ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σέ ἀπολογησάμεν τὰ εἰκότα, σὺ δὲ προσέειπες τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοὶ μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ πάλαι πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέρριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε — ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὡς τὸ εἰκότα, βδελυροὶ τινες ἐς τὰ ἦθη καὶ μικροὶ καὶ κακοήθεις τὸν τρόπον — καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιοῦτοις ὑποδήμασιν, ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας θορυβώδης ὦν ῥήτωρ ἐπετάραττεν, ὁ δὲ ἐβδόμην, ὅτι ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις κάκινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπαίξε καὶ διεγέλα καὶ παιδιᾶν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου· μὴ δῶς οὖν κάμοι, πρὸς Ἀδωνίδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροπον, ἡμέρα δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ;

17. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χυλοὺς τῷ δεξιῷ ἐκτρεπόμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἔωθεν ἰδοιμεν αὐτούς· κἂν εἴ τις βάκχλον ἢ εὐνοῦχον ἴδοι ἢ πύθηκον εὐθὺς ἐξιὼν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπ' ἀνέρχεται οὐκ ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πράξεις ἔσεσθαι αὐτῷ ὑπὸ πονηρῷ τῷ πρώτῳ καὶ δυσφήμῳ κληδονισματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ ἐν θύραις ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ καὶ ἔωθεν τοῦ ἀπαντος ἔτους εἴ τις ἴδοι χίναϊδον καὶ ἀπόρρητα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἐπίσημον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀπερρωγότα καὶ μονονουχὶ τοῦνομα τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῶνα γόητα ἐπίορχον δλεθρον κύφωνα βάραθρον, μὴ φύγη μὴδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρας;

18. Ἀλλ' οὐχὶ σὺ τοιοῦτος; οὐκ ἂν ἔξαρκος γένοιο, εἰ ἐγὼ τὴν ἀνδρείαν οἶδα τὴν σὴν, ὅς γε καὶ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ μοι δοκεῖς, ὅτι μὴ ἀπολλυταί σοι ἡ δοξα τῶν ἔργων, ἀλλὰ πᾶσι δῆλος εἴ καὶ περιβόητος. Εἰ δὲ καὶ ὁμοσε χωρήσειας καὶ ἀρνήσαιτο μὴ τοιοῦτος εἶναι,

eorum, quibuscum versamur, vulneremus. Ego vero, bone vir, peccaveram fortasse ad te ista de te dicens : oportebat enim, oportebat aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum vernacula tecum agi, ut perciperes quæ dicerentur, et auditu tibi essent jucunda ; sed apud Græcos reliquos Græca, opinor, lingua utendum est. Deinde quum Attici etiam diversis temporibus multa in lingua sua mutaverint, hoc inter præcipua nomen remansit, quod eodem modo semper et ab illis universis proferretur.

15. Dicerem etiam eos qui ante nos hoc nomine sunt usi, nisi et hac ratione te perturbaturus essem, peregrina tibi et incognita poetarum ac rhetorum et historicorum nomina recensendo. Potius nec ego tibi, qui dixerint, nominabo : omnes enim norunt. At tu mihi unum si ostenderis antiquorum non usum eo nomine, aureus, aiunt, stabis Olympiæ. Verum, quisquis senex et devexa ætate hæc talia ignorat, idem mihi videtur ignorare Athenas urbem esse in Attica, et in Isthmo Corinthum, et Spartam in Peloponneso.

16. Reliquum illud forte tibi fuerit, uti dicas nomen quidem te scivisse, sed usum intempestivum abs te esse reprehensum. Age igitur, pro hoc etiam, ut par est, causam apud te dicam, tu vero animum adverte, si non nimis parum tua referre putas nihil scire. Antiqui multa id genus ante nos jecerunt in tui similes suæ quisque ætatis (fuerunt enim tum quoque, ut vero simile est, abominandi quidam moribus, et impuri, et malefica vita) : hic Cothurnum quandam appellavit, vitam illius ambiguum depingens, quæ talibus calceamentis comparari posset ; alius Lypaen, quod conciones tumultuosus orator perturbaret ; alius Septimum, quod ut pueri septimis cujusque mensis diebus, sic ille in concionibus luderet rideretque, ac ludibrio sibi seriam rem populi haberet : non dederis igitur, per Adonidem, mihi quoque, uti comparem hominem undique malum, flagitio omni innutritum, inauspicato diei atque infausto?

17. Nos vero etiam claudos dextro pede aversamur, maxime si mane illos videamus : et si quis aut exsectum videat aut castratum aut simiam ad primum domo egressum, in sua vestigia reversus redit, auguratus non bonas sibi futuras illius diei actiones, post malum illud atque obscenum primum omen. In principio vero atque in foribus, in primo egressu, summo velut mane totius anni, si quis videat cinædum, facientem infanda patientemque, notabilem hæc ipsa re, ruptumque et vietum, et tantum non nomine suorum operum appellatum, impostorem, præstigiorem, perjurum, perniciem, carcerem, barathrum, ille non fugiat? non atro hunc diei comparet?

18. Verum nonne talis es tu? non negaveris, si fortitudo tuam novi, qui etiam multum tibi ea in re placere videaris, quod non perii tibi fama operum, sed manifestus es omnibus et famosus. Si vero manum conserere velis ac negare te talem esse : quibus fidem dictorum facies? civi-

τίσι πιστά ἔρεϊς; τοῖς πολλταῖς τοῖς σοῖς; — ἐκείθεν γὰρ ἄρχεσθαι δίκαιον — ἀλλ' Ἰσασιν ἐκείνοι τὰς πρώτας σου τροφὰς καὶ ὡς παραδούς σεαυτὸν τῷ ὁλέθρῳ ἐκείνῳ στρατιώτῃ συμπεριφερθεῖρου πάντα ὑπηρετῶν, ἄχρι δὴ σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο βράχος πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἐξέωσε.

19. Κάκεινα μέμνηνται, ὡς τὸ εἰκὸς, ἃ πρὸς τὸ θέατρον ἐνεανιεύου τοῖς ὀρχησταῖς ὑποκρινόμενος καὶ συνταγματάρχης ἀξίων εἶναι. Οὐδεὶς γοῦν πρὸ σοῦ ἂν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον οὐδ' ἂν ἐμήνυσεν ὃ τι τούνομα τῷ ὀράματι· ἀλλὰ σὺ κοσμίως πᾶν χρυσᾶς ἐμβάδας ἔχων καὶ ἐσθῆτα τυραννικὴν προεισεπέμπου εὐμένειαν αἰτήσων παρὰ τοῦ θεάτρου στεφάνους κομίζων καὶ κρότῳ ἀπῶν, ᾗδῃ τιμώμενος πρὸς αὐτῶν. Ἀλλὰ νῦν ῥήτωρ εἶ καὶ σοφιστής, καὶ διὰ τοῦτο ἦν πύθωνται ποτε τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκείνοι, τοῦτο δὴ τὸ ἐκ τῆς τραγωδίας, « δύο μὲν ἡλίους ὄραν » δοκοῦσι, « δισάς δὲ Θήβας » καὶ πρόχειρον ἅπασιν εὐθὺς τὸ, Ἐκείνος δὲ τότε καὶ μετ' ἐκείνα; Τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπιβαίνει τὸ παράπαν οὐδ' ἐπιχωριάζει αὐτοῖς, ἀλλὰ φεύγει ἐκὼν πατρίδα οὔτε χεῖμα κακὴν οὔτε θέρι ἀργαλέαν, ἀλλὰ καλλίστην καὶ μεγίστην τῶν ἐν Φοινίκῃ ἀπασῶν· τὴ γὰρ ἐλέγγεσθαι καὶ τοῖς εἰδόσι καὶ μεμνημένοις τῶν πάλαι ἐκείνων συνεῖναι βρόχος ὡς ἀληθῶς ἔστι σοι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; τίνα γὰρ ἂν αἰδεσθείης σύ; τί δ' ἂν αἰσχρὸν ἡγήσαιο τῶν ὑστάτων; Πυνθάνομαι δὲ καὶ κτήματα εἶναι σοι μεγάλα παρ' αὐτοῖς, τὸ δυστηνον ἐκεῖνο πυργίον, ὡς τὸν τοῦ Σινωπέως πίθον τὴν Διὸς αὐλὴν εἶναι πρὸς αὐτό. Τοὺς μὲν δὴ πολίτας οὐδαμῇ οὐδαμῶς μεταπίσεις ἂν μὴ οὐχὶ τῶν ἀπάντων βδελυρώτατόν σε ἡγεῖσθαι, δνειδὸς κοινὸν ἀπάσῃ τῇ πόλει.

20. Τάχα δ' ἂν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν Συρίᾳ προστάβοις ὁμοφύρους, εἰ λέγοις μηδὲν πονηρὸν μηδὲ ἔπατιον βεβιωθῆαι σοι. Ἡράκλεις, ἡ μὲν Ἀντιόχεια καὶ τοῦργον αὐτὸ εἶδεν, ὅτε τὸν Ταρόθεν ἔκοντα ἐκείνον νεανίσκον ἀπαγαγὼν . . . ἀλλὰ καὶ ἀναδέρειν αὐτὰ αἰσχρὸν ἴσως ἐμοί. Πλὴν ἀλλὰ Ἰσασί γε καὶ μέμνηνται οἱ τότε ὑμῖν ἐπιστάντες καὶ σὲ μὲν ἐς γόνυ συγκαθήμενον ἰδόντες, ἐκείνον δὲ οἶσθα ὃ τι καὶ ποιοῦντα, εἰ μὴ παντάπασιν ἐπιλήσιμων τις εἶ, τὸ στόμα.

21. Ἀλλ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἴσως ἀγνοήσουσί σε οἱ μετὰ τοὺς ἐν Συρίᾳ θαυμαστοὺς ἄθλους ἐκείνους ὑποδεξάμενοι φεύγοντα ἐφ' οἷς εἶπον, ὑπὸ τῶν ἱματιοκαπήλων διωκόμενον, παρ' ὧν ἐσθῆτας πολυτελεῖς πριάμενος ἐφόδια εἶχες. Ἀλλ' οὐκ ἔλάττω σοι ἡ Ἀλεξάνδρεια σύνοιδεν, οὐδὲ μὰ Δί' ἐχρῆν δευτέραν τῆς Ἀντιοχείας κεκρίσθαι αὐτήν· ἀλλ' ἡ τε ἀκολασία γυμνοτέρα καὶ ἡ αἰσχροურγία σοι ἐκεῖ ἐπιμανεστέρα καὶ τοῦνομα ἐπὶ τούτοις μείζων καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀκάλυπτος ἡ κεφαλὴ. Εἷς μόνος ἂν ἐπίστευσέ σοι ἐξάρνῃ γιγνομένην μηδὲν τοιοῦτον εἰργασθαι καὶ βοηθὸς ἂν κατέστη δὲ τελευταῖος μισθοδότης, ἀνὴρ ἐν τοῖς ἀρίστοις Ῥωμαίων. Τούνομα δὲ αὐτὸ δώσεις ἀποσιωπῆσαι μοι, καὶ ταῦτα πρὸς πάντας εἰδὸς

buane tuis? (Inde enim incipere æquum est :) sed norunt illi prima tua alimenta, et quomodo deditus tua voluntate perditō illi militi cum illo nequiter sis vagatus, in omnibus ei subserviens, donec te lacerum, quod aiunt, pannum quum effecisset, exegit.

19. Etiam illa meminerunt, ut probabile est, quomodo in scena adolescentem te validum ostenderis, quum saltatoribus commodares operam tuam, et dux gregis esse postulares. Nemo enim te prius in theatrum prodibat, neque quod nomen esset fabulæ indicabat : sed tu decenti habitu, aureis indutus calceis vesteq̃ue tyrannica præmittebare, benevolentiam petiturus a theatro, coronas ferens, discedens cum plausu, jam tum honoratus ab illis. At modo orator es ac sophista. Itaque quom audient quondam talia de te illi, illud sane quod est in tragœdia, duo sibi soles videre videbuntur ac Thebas duplices : atque in promptu statim erit omnibus, « Istene? qui tum? post ista? » Verum enim ipse, prudenti sane consilio, omnino non accedis ad illos, neque in ista regione versaris, sed sponte exulas e patria, nec mala per hiemem, neque gravi per æstatem, sed pulcherrima et maxima earum quæ in Phœnice sunt omnium. Nempe redargui et versari cum scientibus et recordantibus antiquorum illorum, vere tibi suspendium est. Verum quid ita deliro? quem enim tu verearis? quid ultimorum turpe putes? Audio vero etiam possessiones apud illos magnas tibi esse, miseram illam turriculam, adeo ut Sinopensis dolium cum illa comparatum Jovis aula esse videatur. Civibus ergo tuis nulla unquam ratione persuadeas, quominus omnium te putent impurissimum, commune totius civitatis opprobrium.

20. Fortasse autem reliquorum in Syria suffragia feras, si dicas nihil tibi malum neque culpæ affine patratum esse. At, Hercule, ipsum opus vidit Antiochia, quum venientem illum Tarso adolescentem abduxisti.... verum etiam detegere ista turpe forte mihi fuerit. Interim norunt et meminere qui tum vobis astiterunt, ac te conquiniscentem viderunt, illum autem facientem quod nosti, nisi omnino obliviosus es, ore tuo.

21. Sed Ægyptii forsitan te ignorabunt, qui post præclara illa in Syria certamina fugientem ob ea quæ dixi te receperunt, quum vestiarii te mercatores persequerentur, a quibus emtas vestes pretiosas habebas pro viatico. Sed nec minorum tibi Alexandria conscia est, neque oportebat, ita me Jupiter, illam Antiochia inferiorem judicari : verum ibi et libido magis nuda, et turpitudine flagitiorum furiosior et major propter ista celebritas, et super omnia caput apertum. Unus solus neganti tibi credidisset nihil te tale fecisse; et auxilio tibi fuisset, ultimus qui te conduxit, vir inter principes Romanorum. Nomen ipsum tacere mihi permittes, idque quum sciant omnes quem designem. Ille igitur quot

τας δι λόγῳ. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα ὁπόσα ἔτιη ἐν τῇ συνουσίᾳ τοιμηθέντα ὑπὸ σοῦ, τί χρὴ λέγειν; ἀλλ' ἤνικα σε κατέλαβε τοῦ μειρακίου τοῦ οἰνοχόου τοῦ Οἰνοπίωνος ἐν γόνασι κείμενον, τί οἶσι; ἐπίστευσεν ἄν σοι μὴ εἶναι τοιοῦτον αὐτὸ δρῶν τὸ ἔργον; οὐκ, εἰ γε μὴ παντάπασι τυφλὸς ἦν. Ἄλλ' ἐδήλωσε τὴν γνώμην αὐτίκα ἐξελάσας τῆς οἰκίας καὶ καθάρσιόν γε, ὡς φασί, περιενεγκῶν ἐπὶ τῇ σῇ ἐξόδῳ.

22. Ἀχαΐα μὲν γάρ καὶ Ἰταλία πᾶσα ἐμπέπλησται τῶν σὺν ἔργων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δόξης· καὶ ὄναι γε τῆς εὐκλείας. Ὡστε πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔγωγε τὰ ἐν Ἑφέσῳ νῦν πραττόμενα ὑπὸ σοῦ ἐκείνο λέγω, ὅπερ ἀληθέστατον, ὡς οὐκ ἂν ἐθαύμαζον, εἰ τὰ πρῶτά σου ᾔδεισαν. Καίτοι καινὸν ἐνταῦθα καὶ τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας προσέμαθες.

23. Οὐ περὶ πόδα οὖν τῷ τοιούτῳ, εἰπέ μοι, ἀποφράδα ὀνομάζεσθαι; Ἀλλὰ τί, πρὸς Δίος, καὶ φιλῆσαι τῷ στόματι προσέτι ἀζώσεις ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνοις τοῖς ἔργοις; τοῦτο γοῦν τὸ ὕβριστότατον ποιεῖς, καὶ μάλιστα πρὸς οὓς ἥκιστα ἔχρῃν καὶ τοὺς διμιλτάς, οἷς ἱκανὰ ἦν ἐκείνα μόνα τὰ κακὰ τοῦ σοῦ στόματος ἀπυλαεῖν, τὸ βάρβαρον τῶν ὀνομάτων, τὸ τραχὺ τῆς φωνῆς, τὸ ἀκριτον, τὸ ἄτακτον, τὸ πάντῃ ἄμουςον καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλῆσαι δέ σε ἐπὶ τοῦτοις μὴ γένοιτο, ὦ ἀλεξίκακε. Ἀσπίδα μᾶλλον ἢ ἐχιδναν φιλῆσαι ἄμεινον· δῆγμα ἐκείνῳ τὸ κινδύνευμα καὶ ἀλγῆμα, καὶ ὁ ἱατρὸς εἰσκληθεὶς ἐπήμυνεν· ἀπὸ δὲ τοῦ σοῦ φιλήματος καὶ τοῦ ἰοῦ ἐκείνου τίς ἂν ἢ ἱεροῖς ἢ βωμοῖς προσέλθοι; τίς δ' ἂν θεὸς ἐπακούσειεν ἔτι εὐχομένου; πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ;

24. Καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὢν κατεγέλας τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἔργα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐργαζόμενος. Καίτοι ἐγὼ μὲν ἀποφράδα μὴ εἰδὼς ἡσυχνόμεν ἂν μᾶλλον, οὐχ ὅπως εἰπὼν ἀρνηθεῖν ἂν· σὲ δὲ οὐδεὶς ἠτιάσατο ἡμῶν βρωμολόγους λέγοντα καὶ τροπομάσθητας καὶ ῥησιμετρεῖν καὶ ἀθηνῶν καὶ ἀνθοκρατεῖν καὶ σφενδικίζειν καὶ χειροδλημᾶσθαι. Κακὸν κακῶς σε ὁ λόγιος Ἑρμῆς ἐπιτρίψειεν αὐτοῖς λόγοις. Ποῦ γάρ ταῦτα τῶν βιβλίων εὐρίσκεις; ἐν γωνίᾳ που τάχα τῶν ἱαλέμων τινὸς ποιητῶν κατορυγμένα, εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ, ἢ που ἐκ τῶν Φιλαινίδος δέλτων, ἃς διὰ χειρὸς ἔχεις· σοῦ μέντοι καὶ τοῦ σοῦ στόματος ἄξια.

25. Ἐπεὶ δὲ τοῦ στόματος ἐμνήσθην, τί φαίης ἂν, εἰ σε ἡ γλῶττα ἐς δικαστήριον προκαλεσαμένη — θῶμεν γὰρ οὕτως — ἀδικήματος ἢ τὸ μετριώτατον ὕβρεως διώκοι λέγουσα, Ἐγὼ σε, ὦ ἀχάριστε, πένητα καὶ ἄπορον παραλαβούσα καὶ βίου δεόμενον τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς θεάτροις εὐδοκιμεῖν ἐποίησα, νῦν μὲν Νίνον, νῦν δὲ Μητιόχον, εἶτα μετὰ μικρὸν Ἀχιλλέα τιθεῖσα· μετὰ ταῦτα δὲ παιδάς συλλαβίζειν διδάσκοντα μακροῦ χρόνου ἔβασκον· ἤδη δὲ καὶ τοὺς ἄλλοτρίους τούτους λόγους ὑποκρινόμενον σοφιστὴν εἶναι δοκεῖν ἐποίησα καὶ τὴν μηδὲν προσάκουσαν δόξαν περιῆψα. Τί τοίνυν τηλικού-

alias res sustinuerit in tua consuetudine a te perpetratas, quid attinet dicere? sed quum deprehendisset te pueri pocillatoris CEnopionis in genibus jacentem, quid putas? credidissetne tibi, te non esse talem, ipsum opus quum videret? Non; nisi caecus omnino fuit. Verum indicavit nempe sententiam suam, qui statim domo te eiceret, et purgamina quaedam, ut aiunt, post excessum tuum circumferret.

22. Ergo Achaia quidem et omnis Italia tuorum plena est facinorum et partæ inde famæ. Ac fruaris, opto, ista gloria. Itaque ad eos qui mirantur quæ nunc abs te fiunt Ephesi, illud equidem dico, quod est verissimum, admiraturos non fuisse, si priora tua nossent. Verum etiam novum quiddam hic, illud circa mulieres, addidicisti.

23. Nonne ergo tali homini examussim convenit, dic mihi, Apophrada vocari? Sed quid, per Jovem, etiam osculum nobis post istæc facinora postulabis offerre? hoc enim facis contumeliosissime, et illis maxime quibus minime oportebat, tuis sodalibus, quos satis erat illa sola oris tui mala exhaurire, nomina barbara, vocem asperam, nihil discretum, nihil ordinatum, a Musis aliena omnia, et quæ his similia sunt: osculum autem te ferre insuper, absit, Depulsor malorum! Natricem aut viperam osculari potius est. Morsus hic periculum, et dolor, quem advocatus depellit medicus: a tuo vero osculo et isto veneno quis ad templa accedat vel altaria? quis deus amplius precantem exaudiat? quot aspersionibus, quot fluminibus opus erit?

24. Ac talis ipse quum esses, ridebas alios de nominibus ac verbis, facinora talia ac tanta perpetrans. Verum ego si nescissem Apophrada, pudore afficerer potius; tantum abest ut me usum eo nomine negem: at te nemo nostrum adhuc accusavit, quum fortidiloquos diceres, et morefuliles, et vocimetri, et Athenurio, et floripotentem esse, et σφανκίζειν, et χειροδλημᾶσθαι. Male te malum hominem dicendi arbiter Mercurius ipsis tuis cum verbis conterat! Ubi enim librorum ista invenis? in angulo forte miserrimorum poetarum cujusdam defossa, situs et aranearum plena, aut forte de Philænidis tabulis, quas præ manu habes; te tamen ac tuo ore dignissima.

25. Quum vero in mentionem oris incidi, quid dicas, si tecum in jus vocato lingua (ita enim ponamus) injuriæ, aut minimum contumeliæ agat, dicens: Ego te, ingrate, pauperem et inopem omnium quum accepissem, et victus indignum, primo in theatris ut floreres effeci, quæ modo Ninum te, modo Metiochum, et paullo deinde post Achillem constituerim: postea syllabas colligere docentem pueros diu alui. Jam vero, alienas illas agentem orationes, sophistam videri effeci, gloriamque tibi, quæ nihil ad te pertineat, conciliavi. Quid igitur tantum habes quod mihi objicias, quod

τον ἔχων ἐγκαλεῖν τοιαῦτά με διατίθης καὶ ἐπιτάττεις ἐπιτάγματα αἰσχίστα καὶ ὑπουργίας καταπτύστους· οὐχ ἱκανά μοι τὰ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔργα, ψεύδεσθαι καὶ ἐπι-
ορκεῖν καὶ τοὺς τοσοῦτους ὕθλους καὶ λήρους διαντλεῖν, μᾶλλον δὲ τὸν βόρβορον τῶν λόγων ἐκείνων ἐμεῖν· ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς τὴν καχοπαίμονα σχολὴν ἀγεῖν ἔξω, ἀλλὰ μόνῃ σοι πάντα ποιῶ καὶ πατοῦμαι καὶ μαινομαι, καὶ ἀντὶ γλώττης ὅσα καὶ χειρὶ χρῆσθαι διέγνωκας καὶ ὥσπερ ἀλλοτρίαν ὑβρίζεις καὶ ἐπικλύζεις τοσοῦτοις κακοῖς. Ἀλλεῖν μοι ἔργον ἐστὶ μόνον, τὰ δὲ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἄλλοις μέρεσι προστέτακται. Ὡς ὥφελε κάμει τις ὥσπερ τὴν τῆς Φιλομήλας ἐκτεμεῖν. Μακαριώτε-
ραι γοῦν μου αἱ γλῶτται τῶν τὰ τέκνα κατεδεδόκω-
των.

26. Πρὸς θεῶν, ἦν λέγῃ ταῦτα ἡ γλῶττα ἰδὶαν αὐτῇ φωνὴν λαβοῦσα καὶ τὸν πύγωνα συνήγορον ἐπι-
καλεσαμένην, τί ἂν ἀποκρίναιτο αὐτῇ· ἐκείνα δὴλον ὅτι ἂ καὶ πρὸς τὸν Γλαῦκον ἐναγχοῖς εἰρηταί σοι ἐπὶ πεπρα-
γμένῳ ᾗδῃ τῷ ἔργῳ αἰτιώμενον, ὥς ἐπὶ τούτῳ ἐνδοξος ἐν βραχεὶ καὶ γνώριμος ἅπασιν γεγένηται, πόθεν ἂν οὕτω περιδότης ἐπὶ τοῖς λόγοις γενόμενος· ἀγαπητὸν δὲ ὅπως οὖν κλεινὸν καὶ ὀνομαστὸν εἶναι. Εἴτα κατα-
ριθμήσεις αὐτῇ τὰς πολλὰς σου προσηγορίας, ὅσας κατὰ ἔθνη προσελεῖπας. Ὁ καὶ θαυμάζω, ὅτι τὴν μὲν ἀποφράδα ἐδυσχέρανας ἀκούσας, ἐπ' ἐκείνοις δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὐκ ἠγανάκτεις,

27. ἐν Συρίᾳ μὲν ῥοδοδάφνη κληθεῖς, ἐφ' ᾧ δὲ, νῆ-
την Ἀθηναῖαν, αἰσχύνομαι διηγείσθαι· ὥστε τό γ' ἐπ' ἐμοὶ ἀσάφεις ἔτι ἔστω· ἐν Παλαιστίνῃ δὲ φραγμὸς ἐς τὰς ἀκάνθας τοῦ πύγωνος, οἷμαι, ὅτι ἐνυττε μεταξὺ· ἔτι γὰρ ἔξυρες αὐτόν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ συνάγῃ, πρόδη-
λον τοῦτο· μικροῦ γοῦν φασιν ἀποπνιγῆναι σε ναύτη-
τινι τῶν τριαρμένων ἐντυχόντα, ὃς ἐμπεσὼν ἀπέφραξέ σοι τὸ στόμα. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ βέλτιστοι αἰνιγμα-
τῶδες οὐδὲν, ἀλλὰ γράμματος ἐνὸς προσθήκη τιμήσαν-
τές σε Ἀτιμαρχὸν ὀνόμαζον· ἔδει γὰρ κακέινου τι πε-
ριττότερον προσεῖναι σοι. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ, βαβαί, ἡρωϊκὸν ἐκεῖνο ἐπεκλήθης ὁ Κύκλωψ, ἐπειδὴ ποτε καὶ πρὸς ἀρχαίαν διασκευὴν παρ' αὐτὰ τὰ τοῦ Ὀμήρου βαψωδῆσαι καὶ σὺ τὴν αἰσχουργίαν ἐπεθύμησας. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐκείσο μεθύων ᾗδῃ κισσύδιον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ βινητιῶν Πολύφημος, νεανίας δὲ ὑπόμισθος ὀρθὸν ἔχων τὸν μοχλὸν εὖ μάλα ἡκονημένον ἐπὶ σὲ Ὀδυσσεύς τις ἐπῆει ὡς ἐκκόφων τὸν ὀφθαλμόν·

κακέινου μὲν ἄμαρτε, παραι δὲ οἱ ἐπάρατ' ἔγχος,
αἰχμὴ δ' ἔξισυθι παρὰ νεῖατον ἀνδρεῶνα.

Καὶ γὰρ οὐδὲν ἄπονον ὑπὲρ σοῦ λέγοντα ψυχρολογεῖν. Σὺ δὲ ὁ Κύκλωψ ἀναπετάσας τὸ στόμα καὶ ὡς ἐνι πλατύτατον κεχηνῶς ἠνεῖχου τυφλούμενος ὑπ' αὐτοῦ τὴν γνώσθον, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἡ Χάρυβδις αὐτοῖς ναύ-
ταις καὶ πηδαλίοις καὶ ἰστίοις θλον ζητῶν καταπιεῖν τὸν Οὐτίν. Καὶ ταῦτα ἐώρων καὶ ἄλλοι παρόντες. Εἴτα σοι ἐς τὴν ὑστεραίαν μία ἦν ἀπολογία ἡ μέθη καὶ ἐς τὸν ἀκρατὸν ἐνέφρευες.

ita mecum agis, et imperia mihi imperas spurcissima, ac despuenda ministeria? nonne satis mihi erant diurna illa opera, mentiri, pejerare, tot nugas et deliramenta exhaurire, vel potius cœnum orationum illarum vomere? At tu neque noctibus infelicem me otiosam esse pateris: sed sola tibi facio omnia, et conculcor, et polluor. Et pro eo quod ut lingua debebas, ut manu uti me decrevist; meque tanquam alienam contumeliose tractas, et tot malis obruis. Loqui meum opus unicum est: ista vero talia et facere ac pati aliis membris a natura injunctum est. Itaque utinam me quoque aliquis, ut illam Philomelæ, exsecet! Beatiores enim me sunt linguæ eorum qui suos ipsi pueros devorant.

26. Per deos! ista si dicat suum sibi sermonem nacta lingua, et advocatam sibi asciscat barbam tuam, quid illi respondeas? Illa nempe, quæ etiam ad Glaucum nuper a te dicta sunt, de perpetrato jam facinore expostulantem, te hac ipsa re nobilem brevi tempore et conspicuum omnibus factum: unde enim tantum celebritatis dicendo consecutus esses? optabile est autem quacumque demum ratione celebrem esse atque nobilem. Tum enumerabis illi multas illas tuas appellationes, quas per gentes accepisti. Qua in re miror, te Apophrade audita indignatum esse, illis autem nominibus non fuisse offensum:

27. In Syria Rhododaphne vocatus; qua vero causa, ita me Pallas amet! enarrare pudet; itaque, quantum ad me, obscurum porro sit: in Palæstina vero Sepes, propter barbæ spinas arbitror, quæ interea pungeret; tum enim adhuc eam radebas: in Ægypto Angina, quod manifestum est; parum enim abfuisse aiunt quin suffocare, quum in nautam quendam, de iis qui trium velorum naves habent, incidisses, qui irruens ipsum tibi os obturaverit. Athenienses quidem, viri optimi, nulla circuitione usi, sed unius te literæ additione honorantes, Atimarchum [*principem infamium*] appellabant: oportebat enim illo etiam amplius quiddam tibi accedere. In Italia autem vah! heroicum illud cognomen adeptus es, Cyclops, quum supra veterem illum apparatus, ad Homerice tu fabulæ imitationem peragere impuritatem velles. Atque ipse quidem jacebas ebrius jam, poculum manu tenens, libidinans Polyphemus: adolescens vero mercede conductus, rectum gestans vectem probe acutum, te velut Ulysses aliquis invasit, ut exterebraturus oculum:

Hinc at aberravit: allorsum vertitur hasta,
cuspique extremas ad menti elabitur oras.

Neque enim absurdum est, de te qui dicat, frigide dicere. Tu vero Cyclops, aperto ore et quam poteras latissime hians, buccas tibi ab illo excæcari patiebaris, vel potius ut Charybdis, ipsis cum nautis et gubernaculis ac velis totum glutire Utin cupiens. Atque hæc alii quoque videbant præsentem. Deinde postridie illius diei sola tibi pro defensione erat ebrietas, confugiebasque ad merum.

28. Τοιούτοις δὴ καὶ τοσούτοις ὀνόμασι πλουτῶν αἰσχύνῃ τὴν ἀποφράδα; Πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τί πάσχεις, ἐπειδὴν κάκεῖνα λέγουσιν οἱ πολλοὶ, λεσβιάζειν σε καὶ φοινικίζειν; Ἄρα καὶ ταῦτα ὥσπερ τὴν ἀποφράδα ἀγνοεῖς καὶ οἷε τάχα που ἐπαινέσθαι πρὸς αὐτῶν; ἢ ταῦτα μὲν διὰ τὸ σύντροφον οἶσθα, τὴν ἀποφράδα δὲ ὡς ἀγνώτα μόνην ἀτιμάξεις καὶ ἀποκλείεις τοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων; Τοιγαροῦν οὐ μεμπτάς ἡμῖν τίνας τὰς δίκας, ἀλλὰ μέχρι καὶ τῆς γυναικωνίτιδος περιδότητος εἶ. Πρώην γοῦν ἐπειδὴ τινα γάμον ἐν Κυζίκῳ μῶσθαι ἐτόλμησας, εὖ μάλ᾽ ἐκπευσμένη πάντα ἢ βελτίστη ἐκαίνῃ γυνή, Οὐκ ἂν προσείμην, ἔφη, ἀνδρα καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον.

29. Εἴτα ἐν τοιούτοις ὄντι σοι ὀνομάτων μέλει καὶ γελᾷς καὶ τῶν ἄλλων καταπτύεις; εἰκότως· οὐ γὰρ ἂν ἅπαντες ὁμοῖά σοι λέγειν δυνάμεθα. Πόθεν; τίς οὕτως ἐν λόγοις μεγαλότολμος, ὡς ἐπὶ μὲν τοὺς τρεῖς μοιχοὺς ἀντὶ ἕξους τρίαῖναν αἰτεῖν; τὸν δὲ Θεόπομπον ἐπὶ τῷ Τρικαράνῳ κρίνοντα φάναι τριγλῶχινι λόγῳ καθηρηκέναι αὐτὸν τὰς προϋχούσας πόλεις; καὶ πάλιν, ἐκτριαινωσαὶ αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι Κέρβερον ἐν τοῖς λόγοις; πρώην γὰρ καὶ λύχνον ἄσας ἐζήτεῖς ἀδελφόν τινα, οἶμαι, ἀπολωλότα· καὶ ἄλλα μυρία, ὧν οὐδὲ μνησθῆναι ἄξιον, ἢ μόνου ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἀκούσαντες ἀπεμνημόνευσον. Πλουσίός τις, οἶμαι, καὶ δύο πένητες ἦσαν ἐχθροί· εἴτα μεταξὺ περὶ τοῦ πλουσίου λέγων, Ἀπέκτεινεν, ἔφη, ἄτερον τῶν πενήτων. Γελασάντων δὲ, ὡς τὸ εἶδος, τῶν παρόντων, ἐπανορθούμενος δὴ σὺ καὶ ἀνατιθέμενος τὸ διηκαρημένον, Οὐ μὲν οὖν, ἔφη, ἀλλὰ ἄτερον αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Ἐὼ τὰ ἀρχαῖα, τὸ τριῶν μηνῶν καὶ τὸ ἀνηνεμία καὶ τὸ πέταμαι καὶ τὸ ἐκχύνειν καὶ ὅσα ἄλλα καλὰ τοῖς σοῖς λόγοις ἐπανθεῖ.

30. Ἄ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς πενίας ἐλαυνόμενος ποιεῖς, Ἀδράστεια φίλη, οὐκ ἂν τινι ὀνειδίσαιμι. Συγγνωστὰ γοῦν, εἰ τις λιμῷ πιεζόμενος παρακαταθήκας παρ' ἀνδρὸς πολίτου λαβὼν εἴτα ἐπιώρησεν ἢ μὴν μὴ παρῆλθῃ, ἢ εἰ τις ἀναισχύνηται αἰτεῖ, μᾶλλον δὲ προσαιτεῖ καὶ λωποδuteῖ καὶ τελωνεῖ. Οὐ δὲ λέγω ταῦτα· φόβος γὰρ οὐδεὶς ἐξ ἅπαντος ἀμύνεσθαι τὴν ἀπορίαν. Ἐκεῖνο δὲ οὐκέτι φορητὸν, πένητά σε ὄντα ἐς μόνας τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἐκχεῖν τὰ ἐκ τῆς ἀναισχυντίας περιγιγνόμενα. Πλὴν εἴ γε τί καὶ ἐπαινέσαι μοι δώσεις, πᾶν ἀστεῖως ὑπὸ σοῦ πεπραγμένον, ὅποτε τοῦ Τισίου τὴν τέχνην οἶσθα, ὡς τὸ διαχοράκος ἔργον αὐτὸς ἐποίησας ἐξακπᾶσας τοῦ ἀνόητου ἐκείνου πρεσβύτου χρυσοῦς τριάκοντα, ὃ δὲ διὰ τὸν Τισίαν ἀντὶ τοῦ βιβλίου πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίας ἐξέτισε κατασοφισθεῖς.

31. Πολλὰ ἐτι ἔχων εἰπεῖν τὰ μὲν ἄλλα ἐκὼν ἀφήμι σοι, ἐκεῖνο δὲ μόνον προσλέγω, πρᾶττε μὲν ταῦτα ὅπως σοι φίλον καὶ μὴ παύσαιτο τὰ τοιαῦτα ἐς ἑαυτὸν παροινῶν, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι, ἀπαγε· οὐ γὰρ ὅσιον ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐστῆσαν τοὺς ταῦτα διατιθέντας καλεῖν καὶ φιλοτισίας προπίνειν καὶ ὄψων τῶν αὐτῶν ἄπτεσθαι. Ἀλλὰ μὴδὲ ἐκεῖνο ἔστω τὸ ἐπὶ τοῖς λόγοις, φιλήματα, καὶ

28. His ergo talibus ac tantis quum nominibus abundes, Apophradis te pudet? Per deos dic mihi, quid tibi est animi, quum etiam illa vulgus ait, Lesbio te et Phoenicio morbo laborare? numquid ista quoque, ut Apophrada, ignoras, et putas forte illis te laudari? an ista quidem, ut familiaria tibi, nosti, Apophrada autem solam ut ignotam respuis et tuorum catalogo nominum exclusdis? Nimirum non leves nobis pœnas luis, sed ad gynæconitidem usque celebraris. Nuper enim quum nuptias quasdam Cyzici ambire auderes, bene edocta de omnibus optima illa mulier, Non admiserim, inquit, virum qui virum ipse quærat.

29. Deinde quum hic loci sint res tuæ, nomina curas, et rides, et despuis alios? Merito sane: neque enim, qualia tu, dicere omnes possimus. Unde? quis ita audax in verbis, ut contra tres mæchos pro gladio tridentem poscat? aut ut Theopompum de Tricarano iudicans dicat tricuspile cum oratione destruxisse eminentissimas urbes? et rursus, extridentasse illum Græciam, et esse in dicendo Cerberum? nuper quidem etiam accensa lucerna quærebas fratrem quendam, puto, perditum: et sexcenta alia, quorum neque meminisse operæ pretium est, præterquam istius solius, quod auditores referebant. Dives aliquis, puto, et duo pauperes inimici erant. Deinde, quum de divite diceres, Interfecit, aiebas, ἄτερον [alterum: *debebat* τὸν ἄτερον] pauperum. Ridentibus autem, ut facile est ad credendum, qui aderant, emendaturus peccatum tuum et repositurus in quo peccatum erat, Non ita volebam, dicebas, sed eorum interfecti ἄτερον. Omitto antiqua illa τριῶν μηνῶν [trium duorum-mensium] et ἀνηνεμία [*pro* νηνεμία, tranquillitas a ventis] et illud πέταμαι [*pro* πέτομαι, ἵπταμαι volo] et ἐκχύνειν [*pro* ἐχύνειν, effundere], et quæ alia pulchra tuis in orationibus efflorescant.

30. Quæ enim paupertate stimulante facis, illa ego, o fave Adrastea! nemini exprobraverim. Ignoscendum certe, si quis fame subactus depositum a cive acceptum, deinde perjurio interposito abneget; aut si quis impudenter roget, vel mendicet potius, et spoliēt alios vestibus, et telonium humile exerceat. Non dico sane talia: nam nulla est invidia paupertatem omni ope depellere. At illud jam ferri non potest, pauperem te hominem in solas id genus libidines effundere impudentiæ tuæ lucra. Verum si quid etiam laudare mihi permittes, illud urbane admodum a te factum est, quod, Tisii artem quum noris, bis-Coracis [*corvi*] opus ipse fecisti, triginta aureis illum imprudentem ænem emungens: at ille propter Tisiam pro libello quinquaginta et septingentas drachmas astu circumventus exsolvit.

31. Multa quum dicenda adhuc habeam, reliqua tibi remitto lubens; illud vero solum adjicio: age istæc ut in bitum fuerit, nen desine ebrios in te ipsum furores exercere: at istud ne amplius, apage: neque enim fas est ad eandem mensam vocare qui ita se institunt, et amicitia illis poculum propinare, et eosdem attingere cibos. Verum neque illud fiat quod post sermones solet, ocula: eaque apud

ταῦτα πρὸς τοὺς οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποφράδα σοι ἐργασα-
μένους τὸ στόμα. Κάπειδ' ἡ περ ἅπαξ φιλικῆς παραι-
νήσεως ἡρξάμην, κάκεινα, εἰ δοκεῖ, ἀφελε, τὸ μύρω
χρίεσθαι τὰς πολιὰς καὶ τὸ πιττοῦσθαι μόνα ἐκείνα.
Εἰ μὲν γὰρ νόσος τις ἐπέλγει, ἅπαν τὸ σῶμα θεραπευ-
τέον, εἰ δὲ μὴδὲν νοσεῖς τοιοῦτον, τί σοι βούλεται καθαρὰ
καὶ λεῖα καὶ ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι ἢ μὴδὲ ὄρᾶσθαι θέ-
μις; Ἐκεῖνό σοι μόνον σοφὸν αἰ πολιαὶ καὶ τὸ μυχέ-
τι μελαίνεσθαι, ὡς προκαλύμμα εἶεν τῆς βδελυρίας.
Φείδου δ' ἡ αὐτῶν πρὸς Διὸς κἄν τούτῳ, καὶ μάλιστα
τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, μὴδὲ μιάνης ἐτι μὴδὲ ὑβρίσης· εἰ
δὲ μὴ, ἐν νυκτί γε καὶ σὺν σκότει, τὸ δὲ μεθ' ἡμέραν,
ἅπαγε, κοιμῶν ἄγριον καὶ θηριῶδες.

32. Ὅρᾳς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν Καμάρι-
ναν ἔαν, μὴδὲ καταγελᾶν τῆς ἀποφράδος, ἥ σοι ἀπο-
φράδα τὸν βίον ὅλον ἐργάσεται; ἥ ἐτι προσδεῖ τινος;
ὡς τό γε ἐμὸν οὐ ποτε ἐλλείψει. Οὐδέπω γοῦν οἶσθα
ὡς ὅλην τὴν ἔμαξαν ἐπεσπάσω, δέον, ὃ παιπάλημα
καὶ κίναδος, ὑποπτήσσειν, εἰ τις ἀνὴρ δασύς καὶ τοῦτο
δὴ τὸ ἀργαῖον, μελάμπυγος ὀριμῷ μόνον εἰς σὲ ἀπο-
βλέψειν. Ἴσους ἦδ' ἡ καὶ ταῦτα γελάσῃ τὸ παιπάλημα
καὶ τὸ κίναδος ὥσπερ τινὰ αἰνίγματα καὶ γρίφους ἀκού-
σας ἀγνωστα γάρ σοι τῶν σῶν ἔργων τὰ ὀνόματα. Ὡστε
ὥρα ἦδ' ἡ καὶ ταῦτα συκαφαντεῖν, εἰ μὴ τριπλῇ καὶ τε-
τραπλῇ σοι ἡ ἀποφράς ἐκτέτικεν. Αἰτιῶ δ' οὖν σεαυ-
τὸν ἐπὶ πᾶσιν ὡς γὰρ ὁ καλὸς Εὐριπίδης λέγειν εἰσθεν,
ἀχαλίνων στομάτων καὶ ἀφροσύνης καὶ ἀνομίας τὸ τέ-
λος δυστυχία γίγνεται.

LXI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ.

1. Εἴτα Ἀλέξανδρος μὲν ἐπεθύμησεν ἐν τῷ Κύνῳ
λούσασθαι καλὸν τε καὶ διαυγῇ τὸν ποταμὸν ἰδὼν καὶ
ἀσφαλῶς βαθύν καὶ προσγῶς ὄξυν καὶ νήξασθαι ἡδὺν
καὶ θέρους ὥρα ψυχρὸν, ὥστε καὶ ἐπὶ προδήλῳ τῇ
νόσῳ, ἣν ἐνόησεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκεῖ μοι οὐκ ἂν τοῦ
λουτροῦ ἀποσχέσθαι, οἶκον δὲ τις ἰδὼν μεγέθει μέγιστον
καὶ κάλλει κάλλιστον καὶ φωτὶ παιδρότατον καὶ χρυσῷ
στειλνότερον καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον οὐκ ἂν ἐπιθυ-
μήσειε λόγους ἐν αὐτῷ διαθέσθαι, εἰ τύχοι περὶ τού-
τους διατρίβων, καὶ ἐνευδοκιμῆσαι καὶ ἑλλαμπρύνεσθαι
καὶ βοῆς ἐμπλήσσαι καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ αὐτὸς μέρος
τοῦ κάλλους αὐτοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ περισκοπήσας ἀκρι-
βῶς καὶ θαυμάσας μόνον ἄπεισι κωφὸν αὐτὸν καὶ ἄλο-
γον καταλιπὼν μῆτε προσεῖπὼν μῆτε προσομιλήσας
ὥσπερ τις ἀναυδος ἢ φθὼν σιωπᾶν ἐγνωνκίως;

2. Ἡράκλεις, ὡς οὐ φιλοκάλου τινὸς οὐδὲ περὶ τὰ
εὐμορφότατα ἐρωτικῶς τὸ ἔργον, ἀγροικία δὲ πολλῇ
καὶ ἀπειροκαλία καὶ προσέτι γε ἀμουσία τῶν ἡδίστων
αὐτὸν ἀπαξιοῦν καὶ τὸν καλλίστων ἀποξενοῦν καὶ μὴ
συνιέναι ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς περὶ τὰ θεάματα νόμος ἰδιώ-

illos, qui paulo ante ipsam tibi os ut Apophras [*obscenum*]
fieret effecere. Et quando semel amice te cohortari cœpi,
etiam illa, si videtur, aufer, ut unguento ungas canos, ac
vellas ista sola. Si quis enim morbus urget, totum corpus
curandum est; sin tale nihil ægrotas, quid sibi vult quod
pura et lævia et lubrica facis, quæ nec videri fas est? Illud
solum in te sapiens, cani, et quod non amplius niger es:
itaque velum illi sint patere tuæ impuritatis. Parce sane
illis, per Jovem, vel hactenus, et inprimis barbæ ipsi, neu
amplius illam pollue, vel contumeliose tracta: sin minus,
noctu certe et in tenebris fac quæ facis; interdiu enim,
apage, nimis ferum et belluinum est.

32. Vides quanto melius tibi fuisset non movisse Cama-
rinam, nec derisisse Apophrada, quæ tibi apophrada de-
testabilemque totam vitam reddet? aut deest forte adhuc ad
eam rem aliquid? quantum in me est, nunquam deficiet.
Nondum enim scis quam totum in te plaustrum attraxeris,
qui debebas, o pollen, o vulpes, metu trepidare, si quis
vir hirsutus, et, ut veteres dicebant, nigro podice, vel tor-
vum te intueretur. Forte jam hæc etiam ridebis, quum
illud pollen et illud vulpes tanquam ænigmata quardam et
griphos audieris: incognita enim tibi sunt operum tuorum
nomina. Itaque hæc etiam opportunum est calumneria,
nisi jam tripli aut quadrupli pœnas tibi dedit Apophras.
Tibi nimirum imputabis omnia: ut enim pulcher Euripides
dicere solebat, effrenis oris et stuporis et legum contemptus
solet esse finis infortunium.

LXI.

DE OECO.

1. Ergo Alexander lavare in Cydno cupivit, quum pul-
chrum videret et pellucidum amnem, et sine periculo pro-
fundum, et blande celerem, et natalui jucundum, et ætatis
tempore frigidum; adeo ut videatur mihi ne præsentī qui-
dē morbi, quem inde nactus est, periculo a lavandi
voluptate revocari potuisse: æcum autem aliquis conspi-
catus magnitudine ingentem, et specie pulcherrimum, et
luce multa hilarem, et fulgentem ab auro, et picturis flori-
dum ut qui maxime, non concupiscat orationem (si hæc
forte illius sit professio) in eo habere, et in illo probari, et
claritatem sibi in eo parare, et clamoribus eum implere, et
quantum licet ipse quoque pars illius pulchritudinis fieri? sed
perspectis cum cura omnibus, et admiratus modo, abeat,
surdum relinquens et orationis suæ expertem, neque allocu-
tus eum, nec sermone cum illo habito, ut mutus aliquis, aut
qui per invidiam tacere decreverit?

2. Quam non elegantis istuc, Hercules, neque amore pul-
cherrimorum capti fuerit, sed rusticitas multa, et stupor
quidam circa pulchra ipsasque insuper Musas, rebus jucun-
dissimis se indignum judicare, et alienum ostendere a rebus
pulcherrimis, neque intelligere, non eandem circa specta-

ταῖς τε καὶ πεπαιδευμένοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπόχρηι το κοινὸν τοῦτο ἰδεῖν μόνον καὶ περιδλεῖν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ περινεγκεῖν καὶ πρὸς τὴν ὀροφὴν ἀνακλῦναι καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείσαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἡσθῆναι δεῖε τοῦ μὴ ἂν δυνηθῆναι ἀξίον τι τῶν βλεπομένων εἰπεῖν, ὅστις δὲ μετὰ παιδείας ὄρᾳ τὰ καλὰ, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀγαπήσειεν ὅφει μόνῃ καρπωσάμενος τὸ τερπνὸν οὐδ' ἂν ὑπομῆναι ἀφωτος θεατῆς τοῦ κάλλους γενέσθαι, πειράσεται δὲ ὡς οἶόν τε καὶ ἐνδιατρίψαι καὶ λόγῳ ἀμειψασθαι τὴν θέαν.

8. Ἡ δὲ ἀμοιβὴ οὐκ ἐπαινος τοῦ οἴκου μόνον — τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἐκείνῳ τῷ νησιῳτῇ μειρακίῳ ἔπρεπε, τὴν Μενελάου οἰκίαν ὑπερεκπεπληγῆναι καὶ πρὸς τὰ ἐν οὐρανῷ καλὰ τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῆς ἀπεικάζειν, ἅτε μὴδὲν ἐν γῇ καλὸν τι ἄλλο ἑορακοῦτι — ἀλλὰ καὶ τὸ εἰπεῖν ἐν αὐτῷ καὶ τοὺς βελτίστους συγκαλέσαντα λόγων ἐπιδείξιν ποιήσασθαι μέρος τοῦ ἐπαινοῦ καὶ τοῦτο γένοιτο ἂν. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον, οἶμαι, οἴκων δὲ κάλλιστος ἐς ὑποδοχὴν λόγων ἀναπεπταμένος καὶ ἐπαινοῦ καὶ εὐφημίας μεστός ὢν, ἡρέμα καὶ αὐτὸς ὥσπερ τὰ ἀντρα συνεπηχῶν καὶ τοῖς λεγομένοις παρακολουθῶν καὶ παρατείνων τὰ τελευταῖα τῆς φωνῆς καὶ τοῖς ὑστάτοις τῶν λόγων ἐμβραδύνων, μᾶλλον δὲ ὡς ἂν τις εὐμαθὲς ἀκροατῆς διαμνημονεύων τὰ εἰρημένα καὶ τὸν λέγοντα ἐπαινῶν καὶ ἀντίδοσιν οὐκ ἄμουςον ποιοῦμενος πρὸς αὐτά· οἶόν τι πᾶσχοις πρὸς τὰ αὐτῆματα τῶν ποιμένων αἱ σκοπιαὶ ἐπαυλοῦσαι τῆς φωνῆς ἐπανιούσης κατὰ τὸ ἀντίτυπον καὶ πρὸς αὐτὴν ἀναστροφούσῃ, οἱ δὲ ἰδιῶται νομίζουσι παρθένον τινὰ εἶναι τὴν ἀμειβομένην τοὺς ἄδοντας ἢ βοῶντας ἐν μέσοις που τοῖς κρημονίς κατοικοῦσαν καὶ λαλοῦσαν ἐκ τῶν πετρῶν ἐνδοθεν.

4. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελείᾳ ἢ τοῦ λέγοντος γνώμῃ καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγεῖρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θεάς· σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλὸν, εἴτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἐκπέμπει τοὺς λόγους. Ἡ τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ πιστεύομεν, τὴν ὅψιν τῶν ὅπλων ἐπιτείνειν κατὰ τῶν Φρυγῶν τὴν ὀργὴν, καὶ ἐπεὶ ἐνέδῳ αὐτὰ πειρώμενος, ἐπαρθῆναι καὶ περωθῆναι πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ἐπιθυμίαν, λόγου δὲ σπουδῇ μὴ ἐπιτείνεσθαι πρὸς κάλλη χωρίων· καίτοι Σωκράτει μὲν ἀπέχρησε πλατάνου εὐφύια καὶ πόα εὐθαλῆς καὶ πηγὴ διαυγὴς μικρὸν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ, κἀνταῦθα καθεζόμενος Φαίδρου τε τοῦ Μυρρινουσίου κατειρωνεύετο καὶ τὸν Λυσίου τοῦ Κεφάλου λόγον διήλεγχε καὶ τὰς Μοῦσας ἐκάλει καὶ ἐπίστευεν ἥξειν αὐτάς ἐπὶ τὴν ἐρημίαν συνεπιληφομένας τῶν περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων, καὶ οὐκ ἡσχύνετο γέρον ἄνθρωπος παρακαλῶν παρθένους συνεισομένας τὰ παιδραστικά. Ἐς δὲ οὕτω καλὸν χωρίον οὐκ ἂν οἴωμεθα καὶ ἀκλήτους αὐτάς εἰθεῖν;

5. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σκιάν μόνην οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος ἢ ὑποδοχῇ, οὐδ' ἂν τὴν ἐπὶ τῷ

cula legem esse Imperitiis literarum, atque eruditis hominibus : quum illis sufficiat commune illud, videre solum et circumspicere et circumferre oculos et ad lacunar suspicere, et movere ab admiratione manum, et tacite oblectari, praemetu ne dignum quicquam iis quae spectantur proferre non valeant : qui vero eruditus pulchrarum rerum spectator est, non, pulo, satis habeat oculis tantum fructum illius jucunditatis percipere, neque sustineat mutus pulchri spectator esse ; sed tentabit quantum potest immorari spectaculo et oratione illud remunerari.

3. Remuneratio vero illa non laus modo conclavis : nam hoc forte insulanum illum adolescentulum decuerit, ut admiratione domus Menelai percellatur, et cum caelestium rerum pulchritudine ebur atque aurum illius comparet, ut qui nihil in terra pulchrum aliud viderit : sed ipsum illud, dicere in eo, et convocatis praestantissimis hominibus orationis facultatem ostendere, id ipsum, inquam, pars forte laudis fuerit. Ac res meo iudicio supra quam dici potest jucundissima, pulcherrimus oecus ad accipiendam orationem apertus, laude et faventium vocibus plenus, placide et ipse antrorum instar resonans, et subsequens quae dicuntur, et ultima vocis protendens, extremisque orationis immorans, vel potius ut docilis auditor memorans quae dicta sunt, laudansque dicentem, et aliquid non alienum a Musis ad illa reddens : quale quiddam excelsis rupibus accidit, quae ubiarum pastoriarum cantum resonant, redeunte per repercussionem voce et in se ipsam revertente ; imperiti autem putant virginem quandam esse, quae canentibus respondeat clamantibusve, in mediis alicubi praeruptis habitantem, et intus loquentem e rupibus.

4. Mihi quidem efferrī etiam cum pretioso conclavi videtur animus dicentis et ad orandum excitari, quasi subiciente aliquid spectaculo : fere enim per oculos pulchrum quiddam in ipsum etiam animum influit, quae exornata ad illud exemplum orationem deinde emittit. Nisi credimus Achilli quidem ab ipso conspectu armorum auctam esse iram contra Phryges, et quum tentandi causa illa induisset, elatum esse et quasi alatum ad belli cupiditatem ; dicendi autem studium non intēdi ad pulchritudines locorum. Verum Socrati satis ad hoc erat platanus bene nata, et herba florida, et fons pellucidus parum distans ab Ilisso . atque ibi assidens Phædrum Myrrhinusium dissimulatē sermonibus sapientiae lusit, et Lysiae Cephalī filii orationem redarguit, et Musas vocavit, ratus in illud desertum venturas, adjuturasque illam de amore disputationem ; nec praevidit hominem senem vocare virgines, conscias sermonum futuras de puerorum amore. In tam pulchrum vero locum non putemus etiam invocatas illas venire ?

5. Atqui non umbram modo habet aut platani pulchritudinem hoc deversorium, etiam si relicta ista ad ill-

Ἰλισσῷ καταλιπὼν τὴν βασιλείας λέγῃς τὴν χρυσῇ· ἐκείνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ ἢ κάλλος ἢ τέρψις ἢ τὸ σύμμετρον ἢ τὸ εὐρυθμον οὐ συνεύριστο οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῦτος μόνον καὶ φθόνος τῶν ἰδόντων καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἐόντων· ἔπαινος δὲ οὐδαμῶς προσήν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσακίδαις τῶν καλῶν οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιῶντο τὰς ἐπιδείξεις οὐδ' ἐφρόντιζον εἰ ἐπαινέσονται οἱ θεαταί, ἀλλ' ὅπως ἐκπληγίσκονται· οὐ φιλόκαλοι γὰρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοί εἰσιν οἱ βάρβαροι.

6. Τοῦτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινας ὀφθαλμούς οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν οὐδὲ πέντητος μόνον, ἀλλὰ εὐφυὲς θεατῷ δεόμενον καὶ ὄντι μὴ ἐν τῇ ὕψει ἢ κρίσει, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς βλεπομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν — κάλλιστον δὲ αὐτῆς καὶ ποθεινότατον ἢ ἀρχή — καὶ τὸν ἥλιον υπερκύψαντα εὐθὺς υποδέχεσθαι καὶ τοῦ φωτὸς ἐμπέλασθαι ἐς κόρον ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν, καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερὰ βλέποντα ἐποίουν οἱ παλαιοί, καὶ τὸ τοῦ μήκους πρὸς τὸ πλάτος καὶ ἀμφοῖν πρὸς τὸ ὕψος εὐρυθμον καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθερον καὶ πρὸς ὅραν ἐκάστην εὖ ἔχον πῶς οὐχ ἡδέα ταῦτα πάντα καὶ ἐπαινῶν ἄξια;

7. Ἔτι δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὁροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ τὸ ἀπέριττον καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπιληπτον καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπερεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ μὴ περὶ τὰς γρεῖας ἐπέφθονον, ἀλλ' ὅπως ἂν καὶ γυναικὶ σώφρονι καὶ καλῇ ἀρχέσῃ ἐπισημότερον ἐργάσασθαι τὸ κάλλος ἢ περὶ τῇ δειρῇ λεπτός τις ὄρμος ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδὸν εὐφορος, ἢ ἐν τοῖν ὥτοιιν ἑλλόβια ἢ πόρπη τις ἢ ταινία τὸ ἄφετον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῇ εὐμορφίᾳ προστιθεῖσα ὅσον τῇ ἐσθῇτι ἢ πορφύρᾳ· αἱ δὲ γε ἑταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμορφότεραι αὐτῶν, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὅλην πορφυρᾶν καὶ τὴν δειρὴν χρυσῇν πεποιήνται τῷ πολυτελεῖ θηρώμεναι τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὸ ἐνδέον τῷ καλῷ προσθέσει τοῦ ἔξωθεν τερπνοῦ παραμυθούμεναι· ἤγουνται γὰρ καὶ τὴν ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φανεῖσθαι συναπολάμπουσαν τῷ χρυσῷ καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγραφον λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι τῷ φαινοτάτῳ συνορώμενον. Ἄλλ' ἐκείναι μὲν οὕτως· ἡ δὲ γε σώφρων οἰκία χρυσῷ μὲν τὰ ἀρκοῦντα καὶ μόνον τὰ ἀναγκαῖα προσχρῆται, τὸ δ' αὐτῆς κάλλος οὐκ ἂν αἰσχύνοντο, οἴμαί, καὶ γυμνὸν δεικνύουσα.

8. Καὶ τοῖνον ἢ τοῦδε τοῦ οἴκου ὁροφή, μάλλον δὲ κεφαλὴ εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται, ἐς ὅσον καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος καὶ ἐκ διαλείμματος ἀνθῶν τῷ πυρὶ. Εἰ δὲ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερός ἦμιν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἀργὸν ἐνταῦθα τὸν χρυσὸν οὐδὲ μόνου τοῦ

sum, illam Regis auream dicas : istius enim in solo pretio inerat miraculum ; ars vero, aut pulchritudo, aut delectatio, aut commensurata proportio, non una elaborata aut permixta auro erat, sed barbaricum erat spectaculum, divitiarum solum, quibus inviderent spectantes, beati possidentes judicarentur : laus autem inerat nusquam. Neque enim pulchra curabant Arsacidæ, neque ad delectationem hominum visui exponere sua solebant, neque curabant laudaturine essent spectatores, sed id solum, ut percellerentur : neque enim elegantiarum, sed divitiarum studiosi sunt barbari.

6. Hujus autem pulchritudo œci non ad barbaricos oculos exacta est, neque ad Persicam superbiam, aut jactationem regiam ; neque pauperem solum, sed ingeniosum spectatorem postulat, cui non in solis oculis sit iudicium, sed ratiocinatio etiam aliqua consequatur visum. Quod enim diei partem pulcherrimam spectat (est autem pulcherrima et amabilissima pars ejus principium), et tollentem statim caput solem excipit ; quod valvis apertis luce ad satietatem repletur, quo positu templa etiam faciebant antiqui ; quod longitudo latitudini et ambabus altitudo decora proportionem respondet ; quod fenestræ sunt liberæ et ad unamquamque partem anni recte dispositæ : qui non jucunda hæc omnia et digna laudibus ?

7. Insuper admiretur aliquis, quod in formoso lacunari nihil superfluum, in ornato nihil quod reprehendi possit, illa auri decora et commensurata distinctio, nihil habens in usu invidiosum ; sed quantum etiam in muliere pudica et pulchra ad formam insigniorem reddendam sufficiat, aut tenue circa collum monile, aut in digito anulus habilis, aut in aures in auribus, aut fibula quadam, aut cohibens comam fluctuantem tænia, quæ tantum addat formæ quantum vesti purpura : at meretrices, præsertim si qua est deformior, et vestem totam purpuream, et collum sibi faciunt aureum, ipso pretio venantes illecebras, et quod pulchritudini deest, extra apponendis quæ aliquam suavitatem habeant solantes. Putant enim et brachium sibi candidius visum iri, aurum si una refulgeat ; et pes quod minus circumscripse formosus est, illud occultatum iri sub aureo sandalio ; ipsam denique faciem visum iri amabiliorem, si una cum eo, quod splendidissimum est, aspiciatur. Atque istæ quidem hoc modo : verum modesta domus auro, quantum satis est, et ad necessaria tantum utitur ; suam vero pulchritudinem non erubescat, puto, etiam nudam ostendere.

8. Igitur lacunar œci hujus, vel caput potius, formosum quidem per se quoque, auro eatenus ornatum est, quatenus etiam cælum noctu a stellis per intervalla collustratum, et ignibus per interstitia quadam a se remotis floret. Si vero totum esset ignis, non pulchrum nobis, sed terribile videretur. Videat autem hic aliquis neque otiosum aurum, neque solius delectationis causa reliquo ornatui aspersum ;

τέρποντος ἔνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τινα ἡδεῖαν ἀπολαμβάνει καὶ τὸν οἶκον ὅλον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθρήματι· ὁπόταν γὰρ τὸ φῶς προσέσῃ ἐφάπτεται καὶ ἀναμιγθῇ τῷ χρυσῷ, κοινόν τι ἀπαστράπτουσι καὶ διπλασίαν τοῦ ἐρυθρήματος ἐκφαίνουσι τὴν αἰθρίαν.

9. Τὰ μὲν δὴ ὑψηλὰ καὶ κορυφαῖα τοῦ οἴκου τοιάδε, Ὀμήρου τινὸς δεόμενα ἐπαινέτου, ἵνα αὐτὸν ἡ ὑψύροφον ὡς τὸν Ἑλένης θάλαμον ἢ αἰγλήεντα ὡς τὸν Ὀλύμπου εἴποι· τὸν δὲ ἄλλον κόσμον καὶ τὰ τῶν τοίχων γράμματα καὶ τῶν χρωμάτων τὰ κάλλη καὶ τὸ ἐναργὲς ἐκάστου καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχρος ὀφει καὶ λειμῶνι δὲ εὐανθεὶ καλῶς ἂν ἔχοι παραβαλεῖν· πλὴν παρ' ὅσον μὲν ἐκεῖνα ἀπανθεὶ καὶ μαραίνεται καὶ ἀλλάττεται καὶ ἀποβάλλει τὸ κάλλος, τοῦτι δὲ τὸ ἔαρ αἰδίδιον καὶ λειμῶν ἀμάραντος καὶ τὸ ἄνθος ἀθάνατον ἅτε μόνης τῆς ὀφews ἐφαπτομένης καὶ δρεπομένης τὸ ἥδὺ τῶν βλεπομένων.

10. Τὰ δὲ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα τίς οὐκ ἂν ἡσθεῖη βλέπων ἢ τίς οὐκ ἂν προθυμηθεῖη καὶ παρὰ τὴν δύναμιν ἐν αὐτοῖς λέγειν εἰδὼς αἰσχιστον δὲ ἀπολειψθῆναι τῶν ὀρωμένων; ἐπαγωγότατον γάρ τι ἡ ὄψις τῶν καλῶν, οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵππος ἡδίων ἂν οἶμαι δράμοι κατὰ πρानοῦς πεδίου καὶ μαλακοῦ, προσηνωὶς δεχομένου τὴν βάσιν καὶ ἡρέμα ὑπέκοντος τῷ ποδὶ καὶ μὴ ἀντιτυποῦντος τῇ ὀπλῇ· ἅπαντι γοῦν τότε χρῆται τῷ δρόμῳ καὶ ὅλον ἐπιδοὺς ἑαυτὸν τῷ τάχει ἀμιλλᾷται καὶ πρὸς τοῦ πεδίου τὸ κάλλος.

11. Ὁ δὲ ταῦς ἦρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἐλθὼν, ὁπότε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀνθρότερον καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερὰ καὶ ἀναδεξας τῷ ἡλίῳ καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτερῶν ὥσπερ αὐτοῦ προκαλοῦντος τοῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἀμιλλαν· ἐπιστρέφει γοῦν ἑαυτὸν καὶ περιάγει καὶ ἐμπομπεύει τῷ κάλλει· ὅτε δὴ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐτὴν ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων καὶ μεταδαινόντων ἡρέμα καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει τοῖς πτεροῖς, ἱριδὸς τινος ἐκάστον περιθεούσης· ὃ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο ἐγκλίναντος ὀλίγον χρυσὸς ὤφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυανουργές, εἰ σκιασθεῖη, χλοαυγές ἐστίν· οὕτω μετακοσμεῖται πρὸς τὸ φῶς ἢ πτέρωσις.

12. Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἱκανὴ προκαλέσασθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσασθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἵστε, κἂν μὴ εἴπω· ὅτε, εἰ καὶ παντάπασιν ἡπειρώτης καὶ ἀπειροπλοῦς τις εἴη, πάντως ἂν ἐθελήσεις καὶ αὐτὸς ἐμῆναι καὶ περιπλεῦσαι καὶ πολλὸ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα εἰ βλέπει τὴν μὲν αὔραν κούφος ἐπουριάζουσαν τὴν θόνην, τὴν δὲ ναῦν προσηνωὶς τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἡρέμα διολισθάνουσαν τῶν κυμά-

verum splendore etiam jucundo quodam relucet, totique aëro rutilum colorem adjicit : quum enim incidens lumen attingit aurum, permistumque illi est, commune quiddam refulgent, ac duplicem ruboris serenitatem reddunt.

9. Excelsa ergo æci et fastigio proxima talia sunt, Homero quodam laudatore indigentia, qui illum aut « alte fastigiatum », ut Helenæ thalamum, aut « splendidum, » ut Olympum, dicturus esset : ornatum vero reliquum, et picturas parietum, et colorum pulchritudines, et evidentiam uniuscujusque, accurationemque, et veritatem, aspectui veris et prato florido comparare rectum fuerit : nisi quod ista deflorent, marcescuntque, et mutantur, ac pulchritudinem amittunt; hoc vero perpetuum ver, et nunquam marcescens pratum, et flos æternus, quem solus attingat visus et spectaculi illam suavitatem carpat.

10. Hæc igitur tanta ac talia quis non cum voluptate videat? aut quis non cupiat, etiam præter vires, inter hæc verba facere? qui sciat turpissimum esse non paria facere his quæ videmus. Est enim res illecebrarum plena pulchrarum rerum aspectus, non hominibus modo, sed equus etiam lubentius, puto, decurrat per pronum campum ac mollem, placide accipientem gressus, et molliter pedi odentem, nec repellentem ungulas : omnibus enim tum utitur viribus ad currendum, totumque se celeritati impendit, eaque cum campi pulchritudine certat.

11. Ac pavo sub veris initia in pratum veniens, quum et flores prodeunt non desiderabiliores tantum, verum etiam, ut dicat aliquis, floridiores coloribusque purioribus; tunc ipse quoque passis pennis ac soli ostensis, elata cauda et in orbem circa se erecta, suos itidem flores exponit, suarumque ver pennarum, prato ipso velut ad certamen eum provocante. Convertit se itaque et circumagit, et pulchritudinis suæ quandam velut pompam agit : ubi sane admirabilior etiam videtur, mutantibus subinde ad lucem coloribus ipsius et sensim in alios transeuntibus, atque in aliam se pulchritudinis speciem vertentibus. Maxime autem hoc ei accidit in illis orbibus, quos in extremis habet pennis, quorum unumquemque velut iris quædam circuit : quod enim modo æs erat, hoc, modice illo inclinante, aurum videtur; atque ille cæruleus ad solem splendor, si inumbretur, viridem lucem spargit : sic alium ornatum pennæ illius ad lucem induunt.

12. Quin ipsum etiam mare habere quo nos provocat et cupidine quadam, quum tranquillum cernitur, ad se trahat, vel me tacente nostis; quando, etiam si aliquis plane mediterraneus sit et navigandi imperitus, tamen et ipse conscendere navim velit, et circumnavigare, et multum discedere de terra, idque imprimis si videat ab aura secunda leniter inflari vela, navim autem placido lenique motu per summos quiete labi fluctus.

13. Καὶ τοίνυν καὶ τοῦδε τοῦ οἴκου τὸ κάλλος ἱκανὸν καὶ παρορμησάι ἐς λόγους καὶ λέγοντα ἐπεχειράι καὶ πάντα τρόπον εὐδοκιμῆσαι παρασκευάσαι. Ἐγὼ μὲν δὴ τούτοις πείθομαι καὶ ἤδη πέπεισμαι καὶ ἐς τὸν οἶκον ἐπὶ λόγοις παρελθὺθα ὥσπερ ἀπὸ ἱυγγοῦ ἢ Σειρήνος τῷ κάλλει ἐλκόμενος, ἐλπὶδα οὐ μικρὰν ἔχων, εἰ καὶ τέως ἡμῖν ἀμορφοὶ ἦσαν οἱ λόγοι, καλοὺς αὐτοὺς φανεῖσθαι καθάπερ ἐσθῆτι καλῇ κεκοσμημένους.

14. Ἄλλος δὲ τις οὐκ ἀγεννὴς λόγος, ἀλλὰ καὶ πᾶν γενναῖος, ὥς φησι, καὶ μεταξύ μου λέγοντος ὑπέκρουε καὶ διακόπτειν ἐπειρᾶτο τὴν ῥῆσιν καὶ ἐπειδὴ πέπαυμαι, οὐκ ἀληθῆ ταῦτα λέγειν φησὶ με, ἀλλὰ θαυμάζειν, εἰ φάσκοιμι ἐπιτηδεϊότερον εἶναι πρὸς λόγων ἐπιδείξιν οἴκου κάλλος γραφῇ καὶ χρυσῷ κεκοσμημένον αὐτὸ γάρ που τούναντίον ἀποβαίνειν. Μᾶλλον δὲ, εἰ δοκεῖ, αὐτὸς παρελθὼν ὁ λόγος ὑπὲρ ἑαυτοῦ καθάπερ ἐν δικασταῖς ὑμῖν εἰπάτω, ὅπῃ λυσitelέστερον ἡγεῖται τῷ λέγοντι εὐτέλειαν οἴκου καὶ ἀμορφίαν. Ἐμοῦ μὲν ἀκηχόατε ἤδη λέγοντος, ὥστε οὐδὲν δέομαι δις περὶ τῶν αὐτῶν εἰπεῖν, ὁ δὲ παρελθὼν ἤδη λεγέτω, ἀγὰρ σωπῆσομαι καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτῷ μεταστήσομαι.

15. Ἄνδρες τοίνυν δικασταί, φησὶν ὁ λόγος, ὁ μὲν προεῖπὼν ῥήτωρ πολλὰ καὶ μεγάλα τόνδε τὸν οἶκον ἐπῆνεσε καὶ τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ ἐκόσμησεν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω φόγον αὐτοῦ διεξελεύσεσθαι, ὥστε καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου παραλελειμμένα προσθήσειν μοι δοκῶ· ὅσω γὰρ ἂν ὑμῖν καλλίων φαίνεται, τοσῶδε ὑπεναντίας τῇ τοῦ λέγοντος χρειᾷ δευχθήσεται. Καὶ πρῶτον γε ἐπειδὴ γυναικῶν καὶ κόσμου καὶ χρυσοῦ ἐκείνους ἐμνημόνευσε, καμοὶ ἐπιτρέψατε χρήσασθαι τῷ παραδείγματι· φημί γὰρ οὐκ καὶ γυναῖξι καλαῖς οὐχ ὅπως συλλαμβάνειν ἐς τὸ εὐμορφότερον, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦσθαι τὸν κόσμον τὸν πολλόν, ὅπῃ τῶν ἐντυγχανόντων ἑκάστος ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων τῶν πολυτελῶν ἐκπλαγεῖς ἀντὶ τοῦ ἐπαίνειν ἢ χροᾶν ἢ βλέμμα ἢ δειρὴν ἢ πῆχυν ἢ ὀάκτυλον, ὁ δὲ ταῦτ' ἀφεῖς ἐς τὴν σαρδὼν ἢ τὸν σμάραγδον ἢ τὸν ὄρμον ἢ τὸ ψέλιον ἀποδιδέχῃ, ὥστε ἀχθοῖτο ἂν εἰκότως παρορωμένη διὰ τὸν κόσμον, οὐκ ἀγόντων σχολὴν ἐπαίνειν αὐτὴν τῶν θεατῶν, ἀλλὰ πάρεργον αὐτῆς ποιομένων τὴν θέαν.

16. Ὅπερ ἀνάγκη, οἶμαι, παθεῖν καὶ τὸν ἐν οὕτω καλοῖς ἔργοις λόγους δεικνύοντα· λανθάνει γὰρ ἐν τῷ μεγέθει τῶν καλῶν τὸ λεγθὲν καὶ ἀμαυροῦται καὶ συναρπάζεται, καθάπερ εἰ λύχρον τις εἰς πυρκαϊᾷν μεγάλῃν φέρων ἐμβάλλοι ἢ μύρμηκα ἐπ' ἐλέφαντος ἢ καμήλου δεικνύοι. Τοῦτο γοῦν φυλακτέον τῷ λέγοντι. Καὶ προσέτι μὴν καὶ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐπιταράττεται ἐν οὕτως εὐφώνῳ καὶ ἡγήντι οἴκῳ λέγων· ἀντιρρόγγεται γὰρ καὶ ἀντιφωνεῖ καὶ ἀντιλέγει, μᾶλλον δὲ ἐπικαλύπτει τὴν βοήν, οἷόν τι καὶ σάλπιγξ δρᾷ τὸν αὐλόν, εἰ συναυλοῖεν, ἢ τοὺς κελευστάς ἢ θαλάττα, ὅπῃ τῶν πρὸς κύματος ἦχον ἐπάδειν τῇ εἰρεσίᾳ θάλωσιν· ἐπικρατεῖ γὰρ ἡ μεγαλοφωνία καὶ κατασιωπᾷ τὸ ἦττον.

17. Καὶ μὴν κάκεῖνο, ὅπερ ἐφ' ὁ ἀντίδικος, ὥς ἄρα

13. Itaque hujus etiam pulchritudo æci apta est quæ impellat ad dicendum, et dicentem excitet, et plausum illi omni ratione paret. Equidem his ipsis moveor, imo jam sum motus, et in æcum dicendi causa deveni, tanquam ab iynge quadam aut Sirene tractus a pulchritudine, spe non parva fretus, etiamsi ad hunc diem informis nostra fuit oratio, pulchram visum iri, velut veste honesta ornatam.

14. Verum enim vero alia quædam non ignava oratio, sed generosa, ut videri vult, quum inter dicendum me interpellavit et abrumperé dictionem conata est, tum postquam desii, non vera ait me dixisse, sed mirari se, si aptiorem esse ad edenda eloquentiæ specimina dicam pulchritudinem æci pictura et auro ornatam : fere enim contrarium plane evenire. Quin, si videtur, ipsa in medium progressa oratio pro se apud vos, tanquam judices, dicat, quare commodiorem esse putet dicenti vilitatem æci atque deformitatem. Me quidem orantem jam audistis; ergo non opus est bis me de eadem re verba facere : ista vero jam progressa in medium dicat, ac tacebo interim ego et paulum illi decedam.

15. Sic igitur oratio : Qui modo dixit rhetor, judices, multis et magno opere laudavit hunc æcum, suaque illum oratione ornavit; ego vero tantum abest ut reprehensionem illius velim dicere, ut etiam prætermissa ab illo additurus mihi videar : quo enim ille vobis pulchrior videbitur, tanto magis contrarius dicentis usui ostendetur. Ac primum, quandoquidem mulierum et mundi et auri mentionem isto fecit, etiam mihi, ut ea similitudine utar, permittite. Aio enim ego mulieribus quoque pulchris non modo nihil ad hoc, ut formosiores videantur, conferre, sed contrarium etiam esse mundum copiosum, quum videntium unusquisque auro illo et lapidibus pretiosis percussus, pro eo quod laudare debebat aut colorem, aut oculorum conjectum, aut collum, aut brachium, aut digitum; relictis hisce ad Sardam aut smaragdum, aut monile, aut armillam respicit; adeo ut illa habeat quod indigne ferat, se propter mundum prætervideri, non habentibus otium ad ipsam laudandam spectatoribus, sed obiter tantum se respicientibus.

16. Quod quidem necessario accidere arbitror etiam illi, qui inter opera adeo pulchra dicendi facultatem velit ostendere. Delitescit enim quicquid dicitur in magna vi rerum pulchrarum, et obscuratur, atque una abripitur, ac si quis lucernam magnum in incendium injiciat, aut formicam in elephanto vel camelo ostendat. Hoc ergo cavendum dicenti. Ad hæc vox etiam ipsa confunditur in vocali adeo et sonoro æco dicentis : resonat enim, et reclamation, et contra dicit, aut potius occultat clamorem, quale quid etiam tuba facit tibis, si una canant, aut cæleusma canentibus mare, si inter fluctuum sonos accinere remigio velint. Vincit nimirum sonus magnus, et ad silentium illum qui minor est redigit.

17. Quin illud ipsum, quod dicebat adversarius, exci-

ἐπεγείρει ὁ καλὸς οἶκος τὸν λέγοντα καὶ προθυμότερον παρασκευάζει, ἐμοὶ δοκεῖ τὸ ἐναντίον ποιεῖν ἐκπλήττει γὰρ καὶ φοβεῖ καὶ τὸν λογισμὸν διαταράττει καὶ δειλότερον ἐργάζεται ἐνθυμούμενον ὡς ἀπάντων ἐστὶν αἴσχιστον ἐν εὐμόρφῳ χωρίῳ μὴ ὁμοίους φαίνεσθαι τοὺς λόγους. Ἐλέγγων γὰρ οὗτος γε ὁ φανερώτατος, ὥσπερ ἂν εἴ τις πανοπλίαν καλὴν ἐνδύς ἐπειτα φεύγοι πρὸ τῶν ἄλλων, ἐπισημότερος ὢν δειλὸς ἀπὸ τῶν δπλων. Τοῦτο δέ μοι δοκεῖ λογισάμενος καὶ ὁ τοῦ Ὀμήρου ῥήτωρ ἐκείνος εὐμορφίας ἐλάχιστον φροντίσαι, μᾶλλον δὲ καὶ παντελῶς αἰδρεῖ φωτὶ ἑαυτὸν ἀπεικάζει, ἵνα αὐτῷ παραδοξότερον φαίνεται τῶν λόγων τὸ κάλλος ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀμορφότερον ἐξετάσεως. Ἄλλως τε ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν τοῦ λέγοντος αὐτοῦ διάνοιαν ἀσχολεῖσθαι περὶ τὴν θέαν καὶ τῆς φροντίδος τὸ ἀκριβὲς ἐκλύειν τῆς ὁψεως ἐπικρατούσης καὶ πρὸς αὐτὴν καλούσης καὶ τῷ λόγῳ προσέχειν οὐκ ἐώσης. Ὡστε τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντως ἑλαττον εἶναι αὐτὸν τῆς ψυχῆς διατριβούσης περὶ τὸν τῶν δρωμένων ἔπαινον;

18. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ παρόντες αὐτοὶ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν παρελημμένοι ἐπειδὴν εἰς τοιοῦτον οἶκον παρελθωσιν, ἀντὶ ἀκροατῶν θεαταὶ καθίστανται, καὶ οὐχ οὗτος Δημόδοκος ἢ Φημίος ἢ Θάμυρις ἢ Ἀμφίων ἢ Ὀρφεύς τις λέγων ἐστὶν ὥστε ἀποσπάσαι τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς θέας· ἀλλ' οὖν ἕκαστος, ἐπειδὴν μόνον ὑπερβῇ τὸν ὁδόν, ἀθρόῳ τῷ κάλλει περιχυθεὶς λόγων μὲν ἐκείνων ἢ ἀκροάσεως ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν « αἰόντι ἔοικεν, » ὅλος δὲ πρὸς τοῖς δρωμένοις ἐστίν, εἰ μὴ τύχοι τις παντελῶς τυφλὸς ὢν ἢ ἐν νυκτὶ ὥσπερ ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ ποιῶτο τὴν ἀκρόασιν.

19. Ὅτι γὰρ οὐκ ἀξιώμαχον λόγων ἰσχυρὸς ὄφει ἀνταγωνίσασθαι καὶ ὁ Σειρήνων μῦθος παρατεθείς τῷ περὶ τῶν Γοργόνων διδάξειεν ἂν ἐκείναι μὲν γὰρ ἐκήλουν τοὺς παραπλέοντας μελωδοῦσαι καὶ χολακεύουσαι τοῖς ἄσμασι καὶ καταπλέουσιν ἐπὶ πολὺ κατεῖχον, καὶ ὅλως τὸ ἔργον αὐτῶν ἐδεῖτό τινος διατριβῆς, καὶ πού τις αὐτάς καὶ παρέπλευσε καὶ τοῦ μέλους παρήκουσε· τὸ δὲ τῶν Γοργόνων κάλλος ἅτε βιαιότατόν τε ὢν καὶ τοῖς καιριωτάτους τῆς ψυχῆς ὁμιλοῦν εὐθύς ἐξίστη τοὺς ἰδόντας καὶ ἀφώνους ἐποίει, ὥς δὲ ὁ μῦθος βούλεται καὶ λέγεται, λίθινοι ἐγίνοντο ἀπὸ θαύματος. Ὡστε καὶ ὢν ὑπὲρ τοῦ ταῶ λόγον εἶπε πρὸς ὑμᾶς μικρὸν ἐμπροσθεν, ὑπὲρ ἑμαυτοῦ εἰρῆσθαι νομίζω καὶ γὰρ ἐκείνου ἐν τῇ ὄψει, οὐκ ἐν τῇ φωνῇ τὸ τερπνόν. Καὶ εἰ γέ τις παρασστησάμενος τὴν ἀηδὸνα ἢ τὸν κύκνον ἄδειν κλεῖους, μεταῦθ' δὲ ἄδόντων παραδείξειε τὸν ταῶ σιωπῶντα, εὖ ὁδ' ὅτι ἐπ' ἐκείνων μεταθίσσεται ἡ ψυχὴ μακρὰ χαίρειν φράσσατο τοῖς ἐκείνων ἄσμασιν. Οὕτως ἄμαχόν τι ἔοικεν εἶναι ἢ δι' ὁψεως ἡδονή.

20. Καὶ ἐγώ γε, εἰ βούλεσθε, μάρτυρα ὑμῖν παραστήσομαι σοφὸν ἄνδρα, ὃς αὐτίκα μοι μαρτυρήσει ὡς πολὺ ἐπικρατέστερά ἐστι τῶν ἀκουομένων τὰ δρώμενα. Καὶ μοι σὺ ᾗδῃ ὁ κῆρυξ προσκάλει αὐτὸν Ἡρόδοτον Ἀλφίου Ἀλικαρνασθέν· κἀπειδὴ καλῶς ποιῶν ὁπῆκουσε,

tari a pulchro æco dicentem et alacriorem reddi, illius, mea quidem sententia, fit contrarium : percellit enim ac terret, et cogitationem perturbat, facitque timidiorem, dum cogitat omnium turpissimum esse, si in loco formoso habita non similis ei videatur oratio. Sic enim manifestissime aliquis deprehendatur; velut si quis armis indutus pulcherrimis deinde fugiat ante alios, cujus nempe ignavia ipsis ab armis fiat apertior. Hoc ipsum perpendens Hæmericus ille orator mihi videtur minimam curam habuisse pulchritudinis; imo potius imperito omnium homini se assimilasse, ut ipsius pulchritudo orationis tanto admirabilior ex ipsa ad illam deformitatem comparatione appareret. Alio qui necessario plane dicentis ipsius animus occupatur in spectaculo, et exquisitam illam curam remittit, quum vincat ipsa species et ad se vocet, atque attendere ad orationem non sinat. Quomodo ergo fieri potest ut non omnino dicat deterius, occupato circalaudem eorum, quæ videntur, animo?

18. Omitto dicere quod ipsi etiam præsentibus et ad audiendum assumptis, quum intrant in talem æcum, spectatores fiunt pro auditoribus; neque quisquam ita vel Demodocus est, vel Phæmius in dicendo, vel Thamyris, vel Amphion, vel Orpheus adeo, qui abstrahere mentem illorum a spectaculo possit: verum unusquisque, superato solum limine, conferta illa pulchritudine circumfusus, orationem illam, sive auditionem, nec omnino audire videtur; sed totus est in his quæ videntur, ni quis forte plane cæcus sit, aut noctu, ut illud Areopagitarum consilium, auscultet.

19. Neque enim satis valere vim verborum, quoties cum visu pugnandum est, Sirenum etiam fabula cum aliæ Gorgonum composita docuerit. Nam illæ quidem præternavigantes mulcebant canendo et adulando carminibus, delinebantque appulsos, et mora omnino quadam opus illarum indigebat: et aliquando aliquis præternavigavit, et inaudita prætermisit illorum carmina. At Gorgoonum pulchritudo, quæ esset violentissima et principibus animæ partibus se insinuaret, statim videntes extra se rapiebat, faciebatque mutos; ut vero vult fabula ac fertur vulgo, lapidei præ admiratione fiebant. Igitur quæ de pavone paullo ante ad vos iste dixit, ea quoque pro me dicta esse arbitror: etenim illius etiam quod delectat in specie inest, non in voce. Et si quis juxta collocatos hinc lusciniæ et cygnum canere jubeat, hinc inter ipsum cantum tacentem ostendat pavonem; bene novi ego transituram ad hunc mentem, longum valere jussis illorum cantibus. Adeo invictum quid esse videtur ea quæ per visum voluptas contingit.

20. Atque ego, si vultis, testem ad vos allegabo virum sapientem, qui statim testimonium mihi perhibebit, multo, quæ videntur, his quæ auditu percipiuntur esse validiora. Et mihi tu jam, præco, huc voca ipsum Herodotum Lysi filium Halicarnasso. Et quando, præclare ille quidem,

μαρτυρεῖτω παρελθών. Ἀναδέξασθε δὲ αὐτὸν Ἰαστὶ πρὸς ὑμᾶς λέγοντα ὥσπερ αὐτῷ ἔθος. « Ἀληθέα τάδε ὁ λόγος ὑμῖν, ἄνδρες δικασταί, μυθεῖται καὶ οἱ πείσονται ὅσα ἂν λέγῃ τουτέων περὶ ὅβιν ἀκοῆς προτιμῶν ὧτα γὰρ τυγχάνει ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. » Ἀκούετε τοῦ μάρτυρος ἃ φησιν, ὡς τὰ πρῶτα τῇ ὄψει ἀποδεδώκεν; εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ ἔπεα πτερόεντά ἐστι καὶ οἴχεται ἅμα τῷ προελθεῖν ἀποπτάμενα, ἡ δὲ τῶν ὁρωμένων τέρψις αἰεὶ παρεστῶσα καὶ παραμένουσα πάντως τὸν θεατὴν ὑπάγεται.

21. Πῶς οὖν οὐ χαλεπὸς τῷ λέγοντι ἀνταγωνιστὴς οἶκος οὕτω καλὸς καὶ περιδλεπτός ὢν; μάλλον δὲ τὸ μέγιστον οὐδέπω φημί· ὑμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ καὶ μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ἐς τὴν ὁροτὴν ἀπεβλέπετε καὶ τοὺς τοίχους ἐθαυμάζετε καὶ τὰς γραφὰς ἐξητάζετε πρὸς ἐκάστην ἀποσπρεπόμενοι. Καὶ μὴδὲν αἰσχυνοῦνται· συγγνώμη γὰρ, εἴ τι ἀνθρώπινον πεπόνθατε, ἄλλως τε καὶ πρὸς οὕτω καλὰς καὶ ποικιλίας τὰς ὑποθέσεις. Τῆς γὰρ τέχνης τὸ ἀκριβὲς καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρχαίου τὸ ὠφέλιμον ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθῶς καὶ πεπαιδευμένων θεατῶν δέομεν. Καὶ ἵνα μὴ πάντα ἐκείσε ἀποβλέπῃτε ἡμᾶς ἀπολιπόντες, φέρε ὡς οἷόν τε γράψωμαι αὐτὰ ὑμῖν τῷ λόγῳ· ἡσθήσεσθε γὰρ, οἶμαι, ἀκούοντες ἃ καὶ ὁρῶντες θαυμάζετε. Καὶ ἴσως ἂν με καὶ δι' αὐτὸ ἐπαινέσαιτε καὶ τοῦ ἀντιδίκου προτιμήσαιτε, ὡς μὴ καὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαντος καὶ διπλασιάσαντος ὑμῖν τὴν ἡδονήν. Τὸ χαλεπὸν δὲ τοῦ τολμήματος δρᾶτε, ἀνευ χρωμάτων καὶ σχημάτων καὶ τόπου συστήσασθαι τοσαύτας εἰκόνας· ψιλὴ γὰρ τις ἡ γραφὴ τῶν λόγων.

22. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν εἰσόντι Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμέμικται πάθος Αἰθιοπικόν, ὃ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει καὶ ἀπεισιν αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Γοργόνας πτήσεως. Ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμιμήσατο, αἰδῶ παρθένου καὶ ρόβον· ἐπισκοπεῖ γὰρ μάχην ἀνωθεν ἐκ τῆς πέτρας καὶ νεανίου τολμᾶν ἐρωτικῶν καὶ θηρίου ὄβιν ἀπρόσμαχον· καὶ τὸ μὲν ἐπεισι πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις καὶ δεδιττόμενον τῷ γάσσει, ὃ Περσεὺς δὲ τῇ λαίᾳ μὲν προδείκνυσι τὴν Γοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίρει· καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν Μέδουσαν, ἥδη λίθος ἐστὶ, τὸ δ' ὅσον ἐμψυχον μένει, τῇ ἄρπῃ κόπτεται.

23. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν εἰκόνα ἕτερον δρᾶμα γέγραπται δικαιοτάτον, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ὁ γραφεὺς παρ' Εὐριπίδου ἢ Σοφοκλέους δοκεῖ μοι λαθεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἐγραψάντην εἰκόνα. Τῷ νεανίᾳ τὸ ἐταίρω Πυλάδῃς τε ὁ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἤδη τεθνάναι παρελθόντες τὰ βασίλεια καὶ λαθόντες φονεύουσιν ἄμφω τὸν Αἰγίσθον· ἡ δὲ Κλυταίμνηστρα ἤδη ἀνήρηται καὶ ἐπ' εὐνῆς τινος ἡμίγυμνος πρόκειται καὶ θεραπείᾳ πᾶσα ἐκπεπληγμένη τὸ ἔργον οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες ὅπη φύγουσι περιδλῆπουσι. Σεμνὸν δὲ τι ὁ γραφεὺς ἐπενόησε τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δεῖξαι μόνον καὶ ὡς ἥδη πεπραγμένον παραδραμὸν,

jam obsecutus est, in medium progressus dicat testimonium. Patiimini autem illum Ionice vobiscum pro more suo loqui. « Vera ista hæc oratio apud vos, iudices, loquitur, et credite illi quæ in hanc sententiam dixerit, visum esse præferendum auditui : aures enim oculis fere sunt infideliores. » Auditin' testem quæ dicat, ut primas tribuat visui? Merito sane. Verba enim alata sunt, et abeunt et simul dum prodeunt avolant : verum delectatio ex his quæ videntur, astans semper ac manens, subjicit omnino spectatorem.

21. Qui igitur non validus dicenti adversarius sit oculus adeo pulcher, adeo spectabilis? Quin quod maximum est nondum dico. Vos enim ipsi, iudices, dum nos dicimus, lacunar respiciebatis, muros admirabamini, picturas examinabatis conversi ad singulas. Nec est quod vos pudeat : ignoscendum enim si quid humani vobis acciderit; præsertim in argumentis ita pulchris, ita variis. Ars enim exquisita, et historiæ cum antiquitate utilitas, illecebras habent vere, et eruditus spectatoribus indigent. Et ne omnino relictis nobis eo respiciatis, age, quantum ejus fieri potest, verbis illa vobis depingam. Delectabimini enim, puto, iis audiendis quæ spectantibus quoque admirationi sunt. Ac forte illo ipso nomine me laudabitis, et adversario præponetis, ut qui intermiserit ostendere æcum et voluptatem vobis geminare. Difficultatem autem incepti mei videte, qui audeam sine coloribus, et figuris, et loco, tot imagines constituere : tenuis nempe est verborum pictura.

22. Igitur ad dextram intranti Argolicæ fabulæ Æthiopici affectus permixtus est : Perseus cetum interficit, et liberat Andromedam, uxorem paullo post sibi habiturus, abiturusque illam ducens : agit hoc obiter in suo ad Gorgonas volatu. In brevi autem tabella multa expressit artifex ; pudorem virginis ac metum : inspicit enim hæc pugnam de super e scopulo, et ausum juvenis amatorium, et difficilem oppugnatu speciem belluæ. Atque hæc quidem irrui spinis horrens ac terribilis rictu ; Perseus autem læva Gorgonem objicit, dextra ferit gladio ; et qua parte vidit Medusam cæcus, jam lapis est ; qua adhuc vivit, falce cæditur.

23. Deinde post hanc imaginem alia tabula picta est plena justitiæ, cujus animale exemplum ab Euripide vel Sophocle sumsisse mihi pictor videtur, qui similem et ipsi pinxerunt imaginem : juvenes duo sodales Pylades Phocensis atque Orestes, qui jam putabatur esse mortuus, latentes in regiam intrant, interficiuntque ambo Ægisthum : Clytæmnestra vero jam occisa in cubili quodam seminuda jacet, ac mi nisterium omne circumstat, consternati facinore, alii tanquam clamant, alii quorsum fugiant circumspiciunt. Sapienter vero illud commentus est pictor, quum impium quod fuit in hoc facinore ostendit modo et tanquam perpetratum

ἐμβραδύνοντας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῷ τοῦ μοιχοῦ φόνῳ.

24. Μετὰ δὲ τοῦτο θεὸς ἐστὶν εὐμορφος καὶ μετράκιον ὥραϊον, ἐρωτικῆς τις παιδιὰ· ὁ Βράγχος ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος ἀνέχει λαγὼν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα, ὁ δὲ πηδησομένῳ ἔοικεν ἐπ' αὐτὸν ἐς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστὼς μειδιᾷ τερπόμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ παιδί παίζοντι καὶ πειρωμένῳ τῷ κυνί.

25. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεὺς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκεῖνα τολμῶν καὶ ἡ Μέδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν καὶ Ἀθηνᾶ σκέπουσά τὸν Περσεά· ὁ δὲ τὴν μὲν τολμᾷ εἰργασταί, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἐόρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα· οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὄψεως.

26. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοίχον ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' οἷον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς.

27. Εἶτα μετὰ ταύτην ἄλλη Ἀθηνᾶ, οὐ λίθος αὕτη γε, ἀλλὰ γραφὴ πάλιν· Ἡφαίστος αὐτὴν διώκει ἐρῶν, ἡ δὲ φεύγει, καὶ τῆς διώξεως Ἐριχθόνης γίγνεται.

28. Ταύτη ἔπειτα παλαιὰ τις ἄλλη γραφή· Ὀρίων φέρει τὸν Κηθαλίωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐποχοῦμενος,

29. καὶ ὁ Ἥλιος φανείς ἴσται τὴν πῆρυσιν, καὶ ὁ Ἡφαίστος Λημνὸθεν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον.

30. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο δῆθεν μεμνηνὸς, ὅτε συστρατεύει τοῖς Ἀτρεΐδαις μὴ θέλων· πάρεισι δὲ οἱ πρέσβεις ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πιθανὰ πάντα, ἡ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπεξευμένων ἀσύμφωνον, ἀγνοία τῶν ὁρουμένων· ἐλέγχεται δὲ ὅμως τῷ βρέφει· Παλαμήδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου συνείς τὸ γινώμενον, ἀρπάσας τὸν Τηλέμαχον ἀπειλεῖ φονεῦειν πρόκωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὗτος ἀνυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ καὶ πατὴρ γίγνεται καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν.

31. Ὑστάτη δὲ ἡ Μήδεια γέγραπται τῷ ζήλῳ διακαῆς, τῷ παιδὲ ὑποβλέπουσα καὶ τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τῷ δ' ἄλλῳ καθῆσθον γελῶντε μηδὲν τῶν μελλόντων εἰδότε, καὶ ταῦτα ὁρῶντε τὸ ξίφος ἐν ταῖν χερσίν.

32. Ταῦτα πάντα, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐχ ὁρᾷτε ὅπως ἀπάγει μὲν τὸν ἀκρατὴν καὶ πρὸς τὴν θεάν ἀποστρέφει, μόνον δὲ καταλείπει τὸν λέγοντα; Καὶ ἔγωγε διεξῆλθον αὐτὰ, οὐχ ἵνα τὸν ἀντίδικον τολμηρὸν ὑπολαβόντες καὶ θρασύν, εἰ τοῖς οὕτω δυσκόλοις ἑαυτὸν ἐκὼν φέρων ἐπέβαλε, καταγῶντε καὶ μισήσητε καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἐγκαταλίπητε, ἀλλ' ἵνα μάλλον αὐτῷ συναγωνίσθητε καὶ ὥς οἷον τε καταμύοντες ἀκούητε τῶν λεγομένων λογιζόμενοι τοῦ πράγματος τὴν δυσχέρειαν· μόλις γὰρ ἂν οὕτω δυνηθεῖ οὐ δικασταῖς, ἀλλὰ συναγωνισταῖς ὑμῖν χρησάμενος μὴ παντάπασιν ἀνάξιος τῆς τοῦ οἴκου πολυτελείας νομισθῆναι. Εἰ δὲ ὑπερ' ἀντι-

jam prætercucurrit; sed immorantes pinxit juvenes in caedæ adulteri.

24. Post hæc vero formosus deus est, et adolescentulus pulcher, lusus quidam amatorius : Branchus in petra sedens, leporem retinet, et alludit cani; hic vero sussultari ad illum speciem habet : atque astans Apollo subridet delectatus utroque, et puero ludente, et tentante capturam cane.

25. Post ista iterum Perseus, audens illa quæ ante cetum gesta sunt, et Medusa cui caput præciditur, tegensque Perseum Minerva. At ille peregit facinus, ipse vero suum opus non vidit, sed Gorgonis in clypeo suo imaginem : noverat nimirum quanti constaret directo visu illam aspexisse.

26. In medio autem pariete superne, e regione januæ, ædícula Minervæ facta est : dea e candido marmore; habitus non bellicus, sed qualis fuerit pacem agente dea bellica.

27. Tum post hanc Minerva alia, non marmor illa quidem, sed pictura rursus : persequitur eam Vulcanus amator, illa se subducit, atque ex ea persecutione nascitur Erichthonius.

28. Hanc sequitur vetus quædam alia pictura : cæcus Orion fert Cedalionem, hic vero insidens illi viam ad locum significat :

29. oriensque Sol cæcitati illius medetur : ac Vulcanus e Lemno rem inspicit.

30. Ulysses post ista, nempe furens, ut qui expeditionem suscipere cum Atridis nolit : adsunt autem legati jam vocantes. Et simulatio ipsius satis illa quidem probabilis : currus, discrepantia jumentorum, eorum quæ agerentur ignoratio; at deprehenditur tamen in puero. Palamedes enim Nauplii filius intelligens quid ageretur, raptum Telemachum interfecturum se minatur, stricto jam gladio, et adversus furoris simulationem iram et ipse vicissim simulat. At Ulysses ab hoc metu respiscit, et fit pater, et simulationem solvit.

31. Ultima Medea picta est, zelotypia inflammata, pueros duos torvum aspiciens, et dirum quiddam animo agitans : jam enim habet gladium; at miselli sedent ridentes, futurorum ignari, idque quum in manu videant gladium.

32. Hæc omnia, judices, nonne ut abducant auditorem videtis et ad spectaculum avertant, solumque eum qui dicit relinquant? Atque ego ista persecutus sum, non ut adversarium meum, audacem rati ac temerarium, qui difficilibus adeo rebus volens ipse se ingesserit, damnatum habeatis odio, atque in ipsa oratione destitutus : sed uti potius adjuvetis ipsi certamen, et conniventes, quantum ejus fieri potest, verba illius audiat, perpensa nimirum operis difficultate. Vix enim vel sic potuerit, etiam si non iudicibus vobis, sed sociis utatur, non usquequaque indignus magnifico isto æco putari. Denique si pro adversario ista pælo,

δίκου ταῦτα δέομαι, μὴ θαυμάσητε· ὑπὸ γὰρ τοῦ τὸν ὄκνον φιλεῖν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ λέγοντα, ὅστις ἂν ᾗ, βουλομένην ἂν εὐδοκιμεῖν.

LXII.

* ΜΑΚΡΟΒΙΟΙ.

1. Ὅναρ τι τοῦτο, λαμπρότατε Κύντιλλε, κελευσθεὶς προσφέρω σοι δῶρον τοὺς μακροβίους, πάλαι μὲν τὸ δῶναρ ἰδὼν καὶ ἱστορήσας τοῖς φίλοις, ὅτε ἐτίθεσο τῷ δευτέρῳ σου παιδί τούνομα· συμβαλεῖν δὲ οὐκ ἔχων τίνας ὁ θεὸς κελεύει μοι προσφέρειν σοι τοὺς μακροβίους, τότε μὲν ἠϋζάμην τοῖς θεοῖς ἐπὶ μήκιστον ὑμᾶς βιῶναι σέ τε αὐτὸν καὶ παῖδας τοὺς σοῦς, τοῦτο συμφέρειν νομίζων καὶ σύμπαντι μὲν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, πρὸ δὲ τῶν ἀπάντων αὐτῷ τε ἔμοι καὶ πᾶσι τοῖς ἔμοις· καὶ γὰρ καῖμοι τι ἀγαθὸν ἐδόκει προσημαίνειν ὁ θεός.

2. Σκεπτόμενος δὲ κατ' ἑμαυτὸν εἰς σύννοιαν ἦλθον, εἰκὸς εἶναι τοὺς θεοὺς ἀνδρὶ περὶ παιδεῖαν ἔχοντι ταῦτα προστάττοντας κελεῖν τι προσφέρειν σοι τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης. Ταύτην οὖν αἰσιωπάτην νομίζων τὴν γε τῶν σῶν γενεθλίων ἡμέραν δίδωμί σοι τοὺς ἱστορημένους εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικέσθαι ἐν ὑγιαινούσῃ τῇ ψυχῇ καὶ ὁλοκλήρῳ τῷ σώματι. Καὶ γὰρ ἂν καὶ ὄφελος γένοιτό τί σοι ἐκ τοῦ συγγράμματος διπλοῦν· τὸ μὲν εὐθυμία τις καὶ ἐλπίς ἀγαθῇ καὶ αὐτὸν ἐπὶ μήκιστον δύνασθαι βιῶναι, τὸ δὲ διδασκαλία τις ἐκ παραδειγμάτων, εἰ ἐπιγνοίης ὅτι οἱ μάλιστα ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι κατὰ τε σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν, οὗτοι εἰς μακρότατον γῆρας ἦλθον σὺν ὑγιείᾳ παντελεῖ.

3. Νέστορα μὲν οὖν τὸν σοφώτατον τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τρεῖς παρατεῖναι γενεάς Ὅμηρος λέγει, ὃν συνίστησιν ἡμεῖν γεγενησμένοι ἄριστα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι. Καὶ Τειρεσίαν δὲ τὸν μάντιν ἡ τραγῳδία μέχρι ἔξ γενεῶν παρατεῖναι λέγει. Πιθανὸν δ' ἂν εἴη ἀνδρα θεοῖς ἀνακείμενον καὶ καθαρωτέρα διαίτη χρώμενον τὸν Τειρεσίαν ἐπὶ μήκιστον βιῶναι.

4. Καὶ γένη δὲ ὅλα μακρόβια ἱσθόρηται διὰ τὴν δίαίταν, ὥσπερ Αἰγυπτίων οἱ καλούμενοι ἱερογραμματεῖς, Ἀσσυρίων δὲ καὶ Ἀράβων οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων, Ἰνδῶν δὲ οἱ καλούμενοι Βραχμαῖνες, ἀνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφία σχολάζοντες, καὶ οἱ καλούμενοι δὲ μάγοι, γένος τοῦτο μαγικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον παρὰ τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις καὶ Βάκτροις καὶ Χορασμίσι καὶ Ἀρείοις καὶ Σάκαις καὶ Μήδοις καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάρους ἔρωμενοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι διὰ τὸ μαγεύειν διατρώμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέστερον.

5. Ἡδὴ δὲ καὶ ἔθνη ὅλα μακροβιώτατα, ὥσπερ Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν, οἱ μὲν τῷ ἀέρι, οἱ δὲ τῇ γῇ τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρους προστιθέντες, οἱ δὲ καὶ τῇ διαίτῃ ὑδροποτεῖν γάρ φασι

nolite mirari; ob amorem enim hujus cœli, quisquis est qui in eo dicit, velim probari.

LXII.

* LONGÆVI.

1. Somnio quodam monitus hoc facere, Quintille clarissime, munus ad te defero Longævos; somnio, inquam, quod olim vidi, quum nomen ponerēs filio tuo secundo, ac narravi amicis: sed quod conjicere non possem, quosnam longævos tibi offerri deus juberet, tum quidem vota diis nuncupavi, ut quam longissime vivatis et tu et tui filii; utile id esse ratus quum universo hominum generi, tum præter ceteros et ipsi mihi et meis omnibus: etenim mihi quoque bonum quiddam præsignificare videbatur deus.

2. Re autem mecum considerata, in cogitationem veni, vero esse simile deos, quum viro doctrinæ studiis operato hæc imperent, jubere de arte tibi mea aliquid ut offeram. Hunc igitur auspicatissimum ratus natalitiorum tuorum diem, dono tibi eos qui ad longam senectutem pervenisse, cum sana mente et corpore integro, memorantur. Etenim duplex quædam tibi utilitas ex hoc libello nascatur: hinc animus alacris, et bona spes fieri posse ut ipse quoque vivas quam diutissime; hinc quædam petita ab exemplis disciplina, si cognoscas, ut quique maxime et corporis sui et animi curam gesserint, ita ad longissimam senectutem, cum valetudine integerrima, pervenisse.

3. Itaque Nestorem, Achivorum sapientissimum, ad tria sæcula extendisse ætatem Homerus narrat, quem proponit nobis corpore pariter atque animo exercitatum optime. Tiresiam vero vatem ad sex usque sæcula produxisse vitam ait tragœdia. Probabile autem fuerit, virum diis dicatum et puriore usum victu, qualis Tiresias, vixisse longissime.

4. Commemorantur autem genera quoque hominum universa fuisse longæva propter victus rationem, ut Ægyptiorum ii qui sacri scribæ vocantur; Assyriorum autem et Arabum qui interpretes fabularum; Indorumque qui vocantur Brachmanes, viri solide vacantes philosophiæ; et qui dicuntur magi, genus hominum fatidicum et dicatum diis apud Persas et Parthos et Bactros, Choramiosque et Arios, atque Sacas et Medos, barbaros denique multos alios, valentes sunt ac longævi, quum ob magiæ exercitium accuratioris vivendi ratione ipsi quoque utantur.

5. Jam vero gentes etiam totæ diutissime vivunt, ut Seras referunt ad trecentos usque annos vitam proferre, cuius longæ senectutis causam alii aeri, terræ alii imputant, alii vero etiam rationi victus; aquam enim bibere univer-

τὸ ἔθνος τοῦτο σύμπαν. Καὶ Ἀθώτας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτων βιοῦν ἰσότηρται, καὶ τοὺς Χαλδαίους ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βιοῦν λόγος, τούτους μὲν καὶ κριθίῳ ἄρτῳ χρωμένους, ὡς δευδορκίας τοῦτο φάρμακον· οἷς γέ φασι διὰ τὴν τοιαύτην διαίταν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐρρωμέναι εἶναι.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μακροβίων γενῶν καὶ τῶν ἔθνων, ἅτινα φασιν ὡς ἐπὶ πλείστον διαγιγνέσθαι χρόνον, οἱ μὲν διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα, οἱ δὲ διὰ τὴν διαίταν, οἱ δὲ καὶ δι' ἄμφω. Ἐγὼ δ' ἂν σοι δικαίως τὴν ἐλπίδα ῥαδίως παράσχοιμι ἰσότηρσας ὅτι καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ κατὰ πάντα ἀέρα μακρόβιοι γεγόνασιν ἄνδρες οἱ γυμνασίοις τοῖς προσήκουσι καὶ διαίτῃ τῇ ἐπιτηδεωτάτῃ πρὸς ὑγίειαν χρώμενοι.

7. Διαίρεσιν δὲ τοῦ λόγου ποιήσασμαι τὴν πρώτην κατὰ γε τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνδρῶν, καὶ πρώτους γέ σοι τοὺς βασιλικούς καὶ στρατηγικούς ἄνδρας ἰσότηρσω, ὧν ἓνα καὶ εὐσεβεστάτῃ μεγάλῳ θεοτάτῳ αὐτοκράτορος τύχῃ εἰς τὴν τελευτάτῃν ἀγαθοῦσα τάξιν εὐηργέτηκε τὰ μέγιστα τὴν οἰκουμένην τὴν ἑαυτοῦ· οὕτω γὰρ ἂν ἀπιδῶν καὶ σὺ τῶν μακροβίων ἀνδρῶν πρὸς τὸ ὅμοιον τῆς ἕξως καὶ τῆς τύχης ἑτοιμότερον ἐλπίσεις γῆρας ὑγιεινὸν καὶ μακρὸν καὶ ἅμα ζηλώσας ἐργάσαιο σαυτῷ τῇ διαίτῃ μέγιστόν τε ἅμα καὶ ὑγιεινότατον βίον.

8. Πομπίλιος Νούμας δὲ εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν ἀσχοληθεὶς ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιωκέναι ἰσότηρται. Σέρβιος δὲ Τούλλιος Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βῶσαι ἰσότηρται. Ταρκύνιος δὲ δὲ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς φυγαδευθεὶς καὶ ἐπὶ Κύμῃς διατρίβων ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερεότατα βῶσαι.

9. Οὗτοι μὲν οὖν Ῥωμαίων βασιλεῖς, οἷς συνάψω καὶ τοὺς λοιποὺς βασιλεῖς τοὺς εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικομένους καὶ μετ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐκάστου. Ἐπὶ τέλει δὲ σοι καὶ τοὺς λοιποὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς μήκιστον γῆρας ἀφικομένους προσαναγράψω προσθεὶς ἅμα καὶ τοὺς κατὰ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ἐπὶ πλείστον βῶσαντας· ἀξιόλογος γὰρ ἔλεγχος ἡ ἱστορία τῶν διαβάλλειν πειρωμένων τὸν ἐνταῦθα ἀέρα, ὥστε καὶ ἡμᾶς χρηστοτέρως ἔχειν τὰς ἐλπίδας, τελείους ἡμῖν τὰς εὐχὰς εἶσθαι πρὸς τὸ εἰς μήκιστόν τε καὶ λιπαρὸν τὸν πάσης γῆς καὶ θαλάττης δεσπότην γῆρας ἀφικέσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκουμένην βασιλεύοντα ἥδη καὶ γέροντα.

10. Ἀργανθώνιος μὲν οὖν Ταρτησίων βασιλεὺς πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη βιωῖν λέγεται, ὡς Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς καὶ ὁ μελοποιὸς Ἀνακρέων· ἀλλὰ τοῦτο μὲν μῦθος τισι δοκεῖ. Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Σικελίας tyrannos ἔτων ἐνενηκονταπέντε τελευτᾷ, καθάπερ Δημοσχάρης καὶ Τίμαιος ἱστοροῦσιν. Ἰέρων τε ὁ Συρακοσίων tyrannos δύο καὶ ἐνενήκοντα ἔτων γενόμενος ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας ἐβδομήκοντα ἔτη, ὥστε

sam hanc gentem alunt. Athotas etiam ad triginta et centum annos vivere literis proditum est; et Chaldaeos supra centum annos vivere fama est, hos etiam pane hordeaceo utentes ut acuti visus remedio: quibus nempe dicant ob talem victum reliquos etiam sensus supra reliquos homines vigere.

6. Sed haec de longævis et generibus hominum et gentibus, quos longissimo durare tempore aiunt, partim propter terram et aerem, partim propter rationem victus, partim propter utrumque. Æquum est autem ut ego facilem tibi spem injiciam, narrando, in omni solo, in aere omni longævos fuisse eos qui exercitationibus convenientibus et aptissima ad sanitatem victus ratione uterentur.

7. Distribuam vero orationem primo pro vitæ generibus virorum, et initio quidem regii fastigii viros et exercituum duces commemorabo; quorum uno etiam pia magni augustique Imperatoris nostri *Fortuna* in supremum ordinem evecto, maximum beneficium suo terrarum orbi tribuit. Sic enim respiciens tu quoque ad longævorum similes habitudines ac fortunas, senectutem sanam longamque speraveris facilius; simulque emulatus eos, longissimam pariter atque saluberrimam tibi vitam hac victus ratione paraveris.

8. *Pompilius Numa*, felicissimus Romanorum regum, et maxime circa deorum cultum occupatus, supra octoginta annos vixisse memoratur. *Servius Tullius*, rex et ipse Romanorum, supra octoginta annos itidem vixisse refertur. *Tarquinius* vero, ultimus Romanorum rex, exul *Cumis* agens, ultra nonagesimum annum in firmissima validudine dicitur pervenisse.

9. Hi Romanorum reges, quibus adjungam reliquos etiam reges longam senectutem adeptos, et post ipsos etiam studia et vivendi rationem uniuscujusque. In fine autem Romanorum ascribam reliquos quoque, qui ad longissimam senectutem pervenere, additis etiam qui in reliqua Italia diutissime vixere. Non parvi enim momenti refutatio eorum qui istum aerem criminari conantur, est historia: quo meliorem nos quoque spem habemus, rata futura vota nostra, ut in longissimamque et pinguem senectutem perveniat terræ totius atque maris dominus, qui jam senex suum terrarum orbem regit.

10. *Arganthonius* ergo, *Tartessiorum* rex, quinquaginta et centum annos vixisse dicitur, ut volunt *Herodotus* historicus, et poeta *Anacreon*: verum ista quibusdam videtur fabula. *Agathocles* autem, *Siciliæ* tyrannus, quum esset annorum quinque et nonaginta, mortuus est, sicut *Demochares* ac *Timæus* tradunt. Et *Hiero*, *Syracusarum* tyrannus, duo et nonaginta annos natus morbo finiit vitam, quum septuaginta annos regnasset, ut *Calatianus* *Demetrius*

Δημήτριός τε ὁ Καλλιατιανὸς καὶ ἄλλοι λέγουσιν. Ἀτίας δὲ Σκυθῶν βασιλεὺς μαχόμενος πρὸς Φίλιππον περὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν ἔπεσεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη γεγινώς. Βάρδυλις δὲ ὁ Ἰλλυριῶν βασιλεὺς ἀφ' ἵππου λέγεται μάχεσθαι ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ εἰς ἐνενήκοντα τετλῶν ἔτη. Τήρης δὲ Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, καθά φησι Θεόπομπος, δύο καὶ ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτησεν.

11. Ἀντίγονος δὲ ὁ Φιλίππου ὁ μονόφθαλμος βασιλεὺς Μακεδόνων περὶ Φρυγίαν μαχόμενος Σελεύκῳ καὶ Λυσίμαχῷ τραύμασι πολλοῖς περιπεσὼν ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἑνὸς καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ ὁ συστρατευόμενος αὐτῷ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ. Καὶ Λυσίμαχος δὲ Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἀπώλετο μάχῃ ἔτος ὀγδοήκοντα τετλῶν, ὡς ὁ αὐτὸς φησιν Ἱερώνυμος. Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημητρίου, υἱωνὸς δὲ Ἀντιγόνου τοῦ μονόφθαλμου, οὗτος τέτταρα καὶ τετταράκοντα Μακεδόνων ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ ὀγδοήκοντα, ὡς Μήδιός τε ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ὁ Ἰολάου μέγιστον δυνεὶς καὶ ἐπιτροπεύσας πολλοὺς Μακεδόνων βασιλεῖς ὑπὲρ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔτη ζήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

12. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ὁ τῶν καθ' αὐτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλῶν Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη, ζῶν δὲ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτοῖν τῆς τελευτῆς Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπικλήσιν, ὅστις διεδέξατο τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἀδελφῶν. Φιλέταιρος δὲ πρῶτος μὲν ἐκτέτατο τὴν περὶ Πέργαμον ἀρχὴν καὶ κατέσχεν εὐνούχους ὦν, κατέστρεψε δὲ τὸν βίον ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος. Ἀτταλὸς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Φιλαδέλφος, τῶν Περγαμηνῶν καὶ οὗτος βασιλεύων, πρὸς ὃν καὶ Σκυπίων ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον.

13. Μιθριδάτης δὲ ὁ Πόντου βασιλεὺς ὁ προσαγορευθεὶς κτίστης Ἀντίγονον τὸν μονόφθαλμον φεύγων ἐπὶ Πόντῳ ἐτελεύτησε βιώσας ἔτη τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ἀριαράθης δὲ ὁ Καππαδοκῶν βασιλεὺς δύο μὲν καὶ ὀγδοήκοντα ἔζησεν ἔτη, ὡς Ἱερώνυμος ἱστορεῖ· ἐδυνήθη δὲ ἰσως καὶ ἐπὶ πλέον διαγενέσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς Περδικκᾶν μάχῃ ζωγρηθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

14. Κύρος δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ παλαιός, ὡς δηλοῦσιν οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ἄνθρωποι, οἷς καὶ Ὀνησίκριτος ὁ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγραψὰς συμφωνεῖν δοκεῖ, ἑκατοντούτης γενόμενος ἐζήτει μὲν ἕνα ἑκαστον τῶν φίλων, μαθὼν δὲ τοὺς πλείστους διεφθαρμένους ὑπὸ Καμβύσου τοῦ υἱέος, καὶ φάσκοντος Καμβύσου κατὰ πρόσταγμα τὸ ἐκείνου ταῦτα πεποιήκεναι, τὸ μὲν τι πρὸς τὴν ὁμότητα τοῦ υἱοῦ διαβληθεὶς, τὸ δὲ τι ὡς παρὰ νομῶντα αὐτὸν αἰτίαςάμενος ἀθυμήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

15. Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐφ' ὃν Κύρος ὁ ἀδελφὸς ἐστρατεύσατο, βασιλεύων ἐν Πέρσῃς.

LUCIANUS. I.

et alii perhibent. Ateas autem, Scytharum rex, pugnans contra Philippum circa Istrum flumen cecidit supra nonaginta annos natus. Etiam Bardylis, rex Illyriorum, ex equo dicitur pugnasse in bello contra Philippum, annos natus nonaginta. Teres, Odrysarum rex, ut refert Theopompus, duorum et nonaginta annorum quum esset, obiit.

11. Antigonus, Philippi filius, cocles, rex Macedonum, in Phrygia pugnans cum Seleuco et Lysimacho, vulneribus multis confectus cecidit, annorum quum esset unius et octoginta, ut narrat qui expeditionis illius socius ipsi fuit Hieronymus. Etiam Lysimachus, Macedonum rex, in praelio contra Seleucum perit annum agens octogesimum, ut idem ait Hieronymus. Antigonus autem filius erat Demetrii, Antigoni coclitis nepos; is quattuor et quadraginta annos imperavit Macedonibus, vixit autem octoginta, ut Medius refert et scriptores alii. Sic etiam Antipater, Iolai filius, potentissimus vir, aliquot Macedoniæ regnum tutor, quum supra octoginta annos vixisset, vitam finit.

12. Ptolemæus Lagi, regum suæ ætatis felicissimus, Ægypti regnum tenuit ad quartum et octogesimum vitæ annum; idque duobus ante mortem annis tradidit Ptolemæo filio, Philadelphi cognomen habenti, qui ex fratribus in paterno regno successit. Philæterus primus Pergami imperium peperit pariter ac tenuit, eunuchus licet, natus autem annos octoginta vitam cum morte commutavit. Post eum Attalus is, qui Philadelphi cognomen habuit, Pergamenorum et ipse rex, ad quem etiam Scipio ille dux Romanus venit, annorum octoginta duorum quum esset, e vita discessit.

13. Mithridates, Ponti rex, cognomine Conditor, Antigonum coclitem fugiens in Pontum mortuus est, quum vixisset quattuor et octoginta annos, ut refert Hieronymus et scriptores alii. Ariarathes, Cappadocum rex, duo et octoginta vixit annos, ut narrat Hieronymus: poterat autem forte diutius superstes esse; sed captus in praelio contra Perdiccam, in crucem actus est.

14. Cyrus, Persarum rex, antiquus ille, ut indicant Persarum et Assyriorum annales quibus etiam Onesicritus, vitæ Alexandri scriptor, consentire videtur, centum annorum quum esset, amicorum unumquemque requisivit: comperto autem plerosque interfectos a Cambyse filio suo, qui ipsius se imperio hoc fecisse diceret, contristatus partim quod male audiret propter crudelitatem filii, partim quod facinora ipsius coarguisset, vitam finit.

15. Artaxerxes, Memoriosi cognomine notus, contra quem Cyrus frater expeditionem moverat, regnans in Persis,

ἐτελεύτησε νόσῳ ἕξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος, ὡς δὲ Δαίμων ἱστορεῖ, τεττάρων καὶ ἐνενήκοντα. Ἄρταξέρξης ἕτερος Περσῶν βασιλεὺς, ὃν φησὶν ἐπὶ τῶν πατέρων τῶν ἑαυτοῦ Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς συγγραφεὺς βασιλεύειν, ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα βίου ἐπιβουλῇ τὰδελοφῶ Γωσίθρου ἐδολοφονήθη. Σινatroκλῆς δὲ ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς ἔτος ὀγδοηχοστὸν ἤδη γεγρονὸς ἀπὸ Σακαυράκων Σκυθῶν καταχθεις βασιλεύειν ἤρξατο καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. Τιγράνης δὲ ὁ Ἀρμενίων βασιλεὺς, πρὸς ὃν Λεύκουλος ἐπολέμησε, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτα νόσῳ.

16. Ὑσπασίνης δὲ ὁ Χάρακος καὶ τῶν κατ' ἐρυθρὰν τόπων βασιλεὺς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν νοστήσας ἐτελεύτησε. Τίραιος δὲ ὁ μεθ' Ὑσπασίνην τρίτος βασιλεύσας δύο καὶ ἐνενήκοντα βίου ἐτελεύτα νόσῳ. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ μετὰ Τίραιον ἑβδομος βασιλεύσας ἕξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν καταχθεις ἀπὸ Παρθῶν ἐβασίλευσε. Καὶ Μνασκήρης δὲ βασιλεὺς Παρθυαίων ἕξ καὶ ἐνενήκοντα ἔζησεν ἔτη.

17. Μασσινισσῆς δὲ Μαυρουσίῳν βασιλεὺς ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Ἀσανδρος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεβαστοῦ ἀντὶ ἐθνάρχου βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου περὶ ἔτη ὧν ἐνενήκοντα ἱππομάχων καὶ πεζομάχων οὐδενὸς ἤττων ἐφάνη· ὡς δὲ ἑώρα τοὺς ὑπὸ τῇ μάχῃ Σκριθωνίῳ προστιθεμένους ἀποσχόμενος σιτίων ἐτελεύτησε βίου ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα. Γόαισος δὲ, ὡς φησὶν Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς, ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας Ὀμανῶν τῆς ἀρωματοφόρου βασιλεύσας πεντεκαίδεκα καὶ ἑκατὸν γεγονὸς ἐτῶν ἐτελεύτησε νόσῳ. Βασίλειος μὲν οὖν τοσοῦτους ἱστορήκασι μακροβίους οἱ πρὸ ἡμῶν.

18. Ἐπεὶ δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ πάντες οἱ περὶ παιδείαν ἔχοντες, ἐπιμελείαν πως καὶ οὗτοι ποιοῦμενοι ἑαυτῶν, εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθον, ἀναγράφωμεν καὶ τούτων τοὺς ἱστορημένους, καὶ πρῶτους γε φιλοσόφους. Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀδδηρίτης ἐτῶν γεγρονὸς τεττάρων καὶ ἑκατὸν ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτα. Ξενοφίλος δὲ ὁ μουσικός, ὡς φησὶν Ἀριστόξενος, προσσχὼν τῇ Πυθαγόρῳ φιλοσοφίᾳ ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνησιν ἐβίωσε. Σόλων δὲ καὶ Θαλῆς καὶ Πιττακὸς, οἵτινες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἑκατοὺς ἔζησεν ἔτη.

19. Ζήνων δὲ ὁ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγὸς ὁκτὼ καὶ ἐνενήκοντα, ὃν φασὶν εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσπατῖσαντα ἀναφθέξασθαι, τί με βοᾷς; καὶ ὑποστρέψαντα οἰκαδε καὶ ἀποσχόμενον τροφῆς τελευτῆσαι τὸν βίον. Κλεάνθης δὲ ὁ Ζήνωνος μαθητὴς καὶ διάδοχος ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα οὗτος γεγρονὸς ἔτη πῦμα ἔσχεν ἐπὶ τοῦ χειλοῦς καὶ ἀποκαρτερῶν ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμάτων προσεγκάμενος τροφήν καὶ πράξας περὶ ὧν ἤξιον οἱ φίλοι, ἀποσχόμενος αὖθις τροφῆς ἐξέλιπε τὸν βίον.

20. Ξενοφάνης δὲ ὁ Δεξίου μὲν υἱὸς, Ἀρχελαοῦ δὲ τοῦ φυσικοῦ μαθητὴς ἐβίωσεν ἔτη ἐν καὶ ἐνενήκοντα. Ξενοκράτης δὲ Πλάτωνος μαθητὴς γενόμενος τέτταρα

morbo obiit annos natus sex et octoginta; ut vero Dīno prodidit, quattuor et nonaginta. Artaxerxes, Persarum rex alius, quem patrum suorum ætate regnasse dicit Isidorus Characenus historicus, tres et nonaginta annos quum vixisset, insidiis fratris sui Gositris periit. Sinatrocles, Parthorum rex, annum jam agens octogesimum, ab Sacauracibus Scythiis in patriam reductus, regnare coepit, regnavitque annos septem. Tigranes, Armeniorum rex, quicum Lucullus bellum gessit, quinque et octoginta annos natus fuit, quum morbo decederet.

16. Hyspasiues, Characis et locorum Erythraeo mari vicinorum rex, quinto et octogesimo anno ex morbo decessit. Tiræus, tertius ab Hyspasiue rex, duos et nonaginta annos quum vixisset, morbo finit. Artabazus, a Tiræo septimus qui regnavit, sexto et octogesimo anno deductus a Parthiis, regnum tenuit. Et Mnascires, rex Parthorum, sex et nonaginta annis vixit.

17. Massinissa, Maurorum rex, nonaginta annos implevit. Asander ille, qui a divo Augusto pro ethnarcha rex Bospori renunciatus fuerat, circa annum nonagesimum nullo neque equite neque milite deterior visus est: quum vero videret suos cives in prælio ad Scribonii se partes conferre, inedia de vita exiit, quam ad tres et nonaginta annos produxerat. Gœsus, ut narrat Isidorus Characenus, sua ætate Omanorum in thurifera regione rex, quindecim supra centum annos quum haberet, e morbo obiit. Tot reges longævus nobis tradiderunt qui ante nos scribere.

18. Quando vero etiam philosophi, et omnino literarum cultores, curam et ipsi sui ipsorum habentes ad longam senectutem pervenire; perscribamus etiam de his quotquot in literarum monumenta relati sunt, et primos quidem philosophos. Democritus Abderitanus, annos natus quattuor supra centum, abstinens a cibo vitam finit. Xenophilus autem musicus, ut ait Aristoxenus, Pythagoricæ philosophiæ deditus, supra quinque et centum annos Athenis vixit. Solon, Thales, et Pittacus, qui de septem illis qui sapientes vocantur fuere, centum quisque annos vixerunt.

19. Zeno, Stoicæ philosophiæ princeps, octo et nonaginta; quem aiunt, quum in concionem prodiret et lapsus offendisset, exclamasse, Quid me vocas? (o terra!) reversumque domum, inedia vitam finisse. Cleanthes autem, discipulus Zenonis et successor, novem et nonaginta annos natus, tuber in labio nactus est, jam suscepto moriendi consilio, quum supervenirent ipsi a sodalibus quibusdam literæ, cibo assumpto perfecit quæ rogaverant amici, tum denuo a cibis se abstinens de vita exit.

20. Xenophanes, Dexini filius, Archelai physici discipulus, annos vixit nonaginta unum: Xenocrates, Platonis auditor, quattuor et octoginta: Carneades, junioris Academicæ

καὶ ὀγδοήκοντα· Καρνεάδης δὲ δὲ τῆς νεωτέρας Ἀκαδημαίας ἀρχηγὸς ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα· Χρύσιππος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα· Διογένης δὲ δὲ Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος Στωϊκὸς φιλόσοφος ὀκτώ καὶ ὀγδοήκοντα· Ποσειδώνιος δὲ Ἀπαμείας τῆς Συρίας, νόμιμος δὲ Ῥόδιος, φιλόσοφος τε ἔμα καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα· Κριτόλαος δὲ Περιπατητικὸς ὑπὲρ δύο καὶ ὀγδοήκοντα· Πλάτων δὲ δὲ ἱερώτατος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα.

21. Ἀθηνόδορος Σάνδωνος Ταρσεὺς Στωϊκὸς, ὃς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος σεβαστοῦ θεοῦ, ὅς οὐ ἢ Ταρσέων πόλις καὶ φάρων ἐκουσίθη, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη βίου ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς δὲ Ταρσέων δήμος αὐτῷ κατ' ἔτος ἑκαστὸν ἀπονέμει ὡς ἥρωι. Νέστωρ δὲ Στωϊκὸς ἀπὸ Ταρσοῦ διδάσκαλος Καίσαρος Τιβερίου ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα· Ξενοφῶν δὲ δὲ Γρύλλου ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

22. Οὗτοι μὲν φιλόσοφον οἱ ἐνδοξοί, συγγραφεῶν δὲ Κτησίβιος μὲν ἑκατὸν εἰκοσιτεττάρων ἐτῶν ἐν περιπάτῳ ἐτελεύτησεν, ὡς Ἀπολλόδορος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἱστορίαι. Ἱερώνυμος δὲ ἐν πολέμοις γενόμενος καὶ πολλοὺς καμάτους ὑπομείνας καὶ τραύματα ἔζησεν ἔτη τέτταρα καὶ ἑκατὸν, ὡς Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστορίων λέγει, καὶ θαυμάζει γὰρ τὸν ἄνδρα ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἀρτίον ὄντα ἐν ταῖς συνουσίαις καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητηρίοις, μηδενὸς γενόμενον τῶν πρὸς ὑγίειαν ἑλλοιπῇ. Ἑλλάνικος δὲ Ἀέσβιος ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, καὶ Φερεκύδης δὲ Σύριος ὁμοίως ὀγδοήκοντα καὶ πέντε. Τίμαιος δὲ Ταυρομενίτης ἔξ καὶ ἐνενήκοντα. Ἀριστόβουλος δὲ δὲ Κασανδρεὺς ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται βεβιωκέναι, τὴν ἱστορίαν δὲ τέταρτον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονὼς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει. Πολύβιος δὲ δὲ Λυκόρτα Μεγαλοπολίτης ἀγρόθεν ἀνελθὼν ἀπ' ἵππου κατέπεσε καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθανεν ἐτῶν δύο καὶ ὀγδοήκοντα. Ὑψικράτης δὲ δὲ Ἀμισσηνὸς συγγραφεὺς διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενος ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα.

23. Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ· τροφῆς δὲ ἀποσχόμενος ἐτελεύτησεν· ὃν φασιν ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρους καὶ ὑγιεινῶς ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπερινεχθῆναι ταῖς ἄλλων εὐχλαίαις. Ἰσοκράτης ἔξ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονὼς τὸν πανηγυρικὸν ἔγραψε λόγον, περὶ ἔτη δὲ ἐνὸς ἀποδιδόντα ἑκατὸν γεγονὼς ὡς ἤσθετο Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειας μάχῃ νενικημένους, ποτνιώμενος τὸν Εὐριπίδειον στίχον προσηνέγκατο εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων,

Σιδώνιον ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών·

καὶ ἐπειπὼν ὡς δουλεύσει ἢ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν βίον. Ἀπολλόδορος δὲ δὲ Περγαμηνὸς ῥήτωρ θεοῦ Καίσαρος σεβαστοῦ διδάσκαλος γενόμενος καὶ σὺν Ἀθηνόδωρ τῷ Ταρσεῖ φιλόσοφῳ παιδεύσας αὐτὸν ἔζησε ταῦτα τῷ Ἀθηνόδωρ, ἔτη ὀγδοήκοντα δύο. Ποτάμων δὲ οὐκ ἄδοξος ῥήτωρ ἔτη ἐνενήκοντα.

princeps, annos quinque et octoginta : Chrysippus, unum et octoginta : Diogenes Seleuciensis ad Tigrim, Stoicus philosophus, octo et octoginta : Posidonius Apameensis Syriæ, lege autem Rhodius, philosophus idem et historicus, quattuor et octoginta : Critolaus Peripateticus, supra duos et octoginta : Plato divinus, unum et octoginta.

21. Athenodorus Sandonis, Tarsensis, Stoicus, qui divi quoque Cæsaris Augusti præceptor fuit, a quo etiam tributis levata est Tarsensium civitas, duo et octoginta annos natus in patria mortuus est; cui honorem etiam quotannis habet Tarsensium populus, tanquam heroi. Nestor Stoicus e Tarso, Cæsaris Tiberii præceptor, annos duo et nonaginta : Xenophon, Grylli filius, supra nonaginta vixit annos.

22. Hi philosophorum nobiliores. Inter historicos Ctesibius centum viginti quattuor annos natus in peripato obiit, ut auctor est in Chronicis Apollodorus. Hieronymus vero, in bellis versatus, multos labores perpassus et vulnera, annos vixit quattuor supra centum, ut ait Agatharchides nona Historiarum Asiæ, atque admiratur virum, qui ad ultimum vitæ diem aptus fuerit consuetudini hominum, nec in ullius sensus usu aut sanitate quicquam desideraverit. Hellanicus Lesbios, octoginta et quinque; et Pherecydes Syrius similiter octoginta et quinque. Timæus Tauromenites, sex et nonaginta. Aristobulus Cassandreus super nonaginta annos vixisse dicitur; historiam autem quattuor et octoginta annos natus cæpit scribere, ut ipse refert in principio operis. Polybius, Lycortæ filius, Megalopolitanus, rure rediens ex equo cecidit, unde morbum nactus diem obiit, annorum quum esset duorum et octoginta. Hysicrates Amisenus, scriptor, multiplici doctrina eruditus, vixit annos duo et nonaginta.

23. Inter oratores Gorgias, quem sophistam quidam nominant, annos octo et centum : abstinentia vero cibi finit; quem aiunt interrogatum de causa tam longæ senectutis et omnibus sensibus sanæ, respondisse, quod nunquam aliorum se conviviiis passus sit auferri. Isocrates sex et nonaginta annorum quum esset, Panegyricam orationem scripsit; circa annum vero undecentesimum, audito Athenienses a Philippo pugna ad Chæroneam victos, lamentabili voce Euripidis versiculum protulit, quem ad se referebat,

Quondam Sidonis urbe Cadmus exitus :

quumque subiecisset servitutam esse Græciam, e vita discessit. Apollodorus Pergamensis, rhetor, Augusti Cæsaris præceptor, qui cum Athenodoro Tarsensi philosopho illum instituerat, sicut Athenodorus annos vixit octoginta duos : Potamo, rhetor non ignobilis, annos nonaginta.

24. Σοφοκλῆς ὁ τραγῳδοποιὸς βῆα σταφυλῆς καταπῶν ἀπεπνίγη πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη. Οὗτος ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱέος ἐπὶ τέλει τοῦ βίου παρανοίας κρινόμενος ἀνέγνων τοῖς δικασταῖς Οἰδίπουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει, ὥς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερθαυμάσαι, καταψήφισθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

25. Κρατῖνος δὲ ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου διδάξας τὴν Πυτίνην καὶ νικήσας μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτα. Καὶ Φιλῆμων δὲ ὁ κωμικὸς ὁμοίως τῷ Κρατίνῳ ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βίου κατέκειτο μὲν ἐπὶ κλίνης ἡρεμῶν, θεασάμενος δὲ θνόν τὰ παρεσκευασμένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα ὥρμησε μὲν εἰς γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην καὶ σὺν πολλῷ καὶ ἀθρόῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτους βορεῖν ἀποπνίγειν ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε. Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς καὶ αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη λέγεται βιώσας.

26. Ἀνακρέων δὲ ὁ τῶν μελῶν ποιητὴς ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στησίχορος δὲ ὁ μελοποιὸς ταῦτά. Σιμωνίδης δὲ ὁ Κεῖος ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

27. Γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαοῦ Κυρηναῖος, ὃν οὐ μόνον γραμματικὸν, ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔζησεν ἔτη.

28. Καὶ Λυκούργος δὲ ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

29. Τοσοῦτος ἐδυνήθημεν βασιλέας καὶ πεπαιδευμένους ἀθροῖσαι· ἐπεὶ δὲ ὑπεσχόμενι καὶ Ῥωμαίων τιναὶ καὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν οἰκισάντων μακροβίων ἀναγράψαι, τούτους σοι, θεῶν βουλομένων, ἱερώτατε Κύντιλλε, ἐν ἄλλῳ δηλώσομεν λόγῳ.

LXIII.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἥς πατρίδος φθάνει προτεθρυλημένον. Ἄρ' οὐν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον δέ τι καὶ θεϊότερον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη καὶ παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθῃ καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι πολλοί, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες· καὶ τοσοῦτον οὐδεὶς ἐξηπατήθη τῶν καὶ πάνυ κεκρατημένων ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν θέαν ἡδονῆς, ὥς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμάτων λήθην ποιήσασθαι τῆς πατρίδος.

2. Ὅστις μὲν οὖν σεμνύνεται πολίτης ὧν εὐδαίμονος πόλεως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ τίνα χρὴ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πατρίδι, καὶ ὁ τοιοῦτος δῆλός ἐστιν ἀχθόμενος ἂν,

24. Sophocles, poeta tragicus, glutito uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub finem vitæ accusatus dementiae, recitavit iudicibus Œdipum in Colono, ostendens illa fabula, quam sibi mente constaret, adeo ut iudices ipsum quidem vehementer admirarentur, filium vero ut furiosum damnarent.

25. Cratinus, comicus poeta, septem supra nonaginta annis vixit, quumque versus finem vitæ Pytinea fabulam docuisset, vicissetque, non ita multo post obiit. Etiam Philemo comicus, sicut Cratinus septem et nonaginta annos natus, decumbebat quiescens in lectulo: quum vero videret asinum paratas sibi ficus devorantem, in cachinnos effunditur; vocatoque servo, cum multo itidem confertoque risu imperat ut merum etiam sorbendum asino addat: atque ipsum per risum intercluso spiritu moritur. Etiam Epicharmus poeta comicus septem et nonaginta annos dicitur vixisse.

26. Anacreon, canticorum poeta, vixit annos quinque et octoginta; et Stesichorus melicus totidem: Simonides autem Ceus, supra nonaginta.

27. Inter grammaticos Eratosthenes, Aglai filius, Cyrenæus, quem non grammaticum solum, sed etiam poetam aliquis nominaverit, et philosophum, et geometram; duo et octoginta hic vixit annos.

28. Lycurgus, Lacedæmoniorum legislator, quinque et octoginta annos vixisse narratur.

29. Tot posuimus reges et eruditos homines colligere: quum vero promiserim etiam Romanorum quosdam et Italicorum longævorum referre, eos tibi, diis volentibus, Quintille sanctissime, alio libello indicabimus.

LXIII.

PATRIÆ ENCOMIUM.

1. Sua cuique patria nihil esse dulcius, olim illud quidem tritum est. Numquid autem dulcius quidem nihil, sed tamen augustius aliud quid est ac divinius? Atqui quæcumque augusta et divina putant homines, eorum causa et et magistra patria est, quæ genuerit, nutriverit, insituerit. Itaque magnitudines urbium et claritates, et sumptuositatem ædificiorum, multi admirantur, patrias vero amant universi. Atque in tantum se deludi nemo passus est eorum etiam qui valde spectaculorum voluptatibus deliniantur, ut propter excellentiam rerum apud alios admirandarum suæ ipsum patriæ oblivio caperet.

2. Si quis igitur beatæ se civitatis civem esse gloriatur, ille, quis honor habendus sit patriæ, ignorare mihi videtur, manifestumque est tali mente hominem ægre fuisse latu-

εἰ μετριωτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. Ἐμοὶ δὲ ἥδιον αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα. Πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πειρωμένῃ προσήκει μέγεθος ἐξετάζειν καὶ κάλλος καὶ τὴν τῶν ὀνίων ἀφθονίαν· σπουδ' αἰρεῖσιν ἐστὶ πόλεων, οὐδαὶς ἂν ἔλοιτο τὴν λαμπροτέραν ἐάσας τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὖζαιτο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι παραπλησίαν, ἔλοιτο δ' ἂν τὴν ὁποιανούν.

3. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παίδων πράττουσι καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς κάγαθος ἄλλων ἂν προτιμήσῃ τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἔτερον ἂν στερῆται νέον, ἀλλὰ τοσοῦτόν γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουσιν τοῖς παισιν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἀριστα φαίνονται κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς. Ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατὴρ ὀφθαλμοῦς ἔχειν.

4. Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οικειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅτι τοῦ πατρὸς οικειώτερον. Εἰ δέ τις ἀπονέμει τῇ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμήσῃ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατὴρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οικεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρώων προέσιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα.

5. Χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκός, ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ πόλεις σεμνότεραι θεῶν πατρίδες καὶ νῆσοι θεοτέραι, παρ' αἷς ὑμενῖται γένεσις θεῶν. Ἱερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οικεῖους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱερουργεῖ τόπους. Εἰ δὲ θεοὶ τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις γε πολλῷ μᾶλλον;

6. Καὶ γὰρ εἶδε τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἐκάστῳ νομίζεσθαι πατρίῳ διὰ τὴν πρῶτην ἀπὸ τοῦ τόπου θέαν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. Εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἑτέρας δεηθῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθῶν.

7. Πάντα δὲ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκότως, οἶμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἑνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὐπάθῃ πρὸς τινος, πολλὸ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς καθήκουσιν ἀμεί-

rum, si mediocrem magis patriam sortitus esset. At mihi ipsum nomen honorare patriæ dulcius est. Urbes enim inter se comparare si quis velit, conveniens est ut magnitudinem exigat, et pulchritudinem, et rerum venalium abundantiam : at de optione urbium ubi agitur, nemo sane, relicta sua patria, splendidiorē elegerit ; sed optaverit ille quidem esse suam patriam beatis illis proximam, ceterum ipsam qualiscumque demum sit, prætulit.

3. Idem nempe hoc liberi quoque faciunt, si sunt justī, et parentes, si sunt boni : nec enim honestus bonusque juvenis alium quemcumque patri prætulit ; nec suo neglecto filio pater juvenem alium complectatur : sed tantum amore victi patres ex se natis tribuunt, ut et pulcherrimi, et maximi, et rebus omnibus ornatissimi, sui illis liberi videantur. Si quis vero talis non est filii sui iudex, ille non patris mihi oculus videtur habere.

4. Ergo nomen patriæ primum omnium et familiarissimum ; neque enim patre quocumque familiarius. Si quis vero justum suo patri honorem habet, quod lex pariter ac natura præcipit, convenienter ille patriam prætulit, quando ipse quoque pater res patriæ est, et patris pater, et qui inde ab hisce ad nos pertinent sursum omnes ; atque ad patrios usque deos retro ascendens illud nomen progreditur.

5. Gaudent ipsi quoque suis dii patriis, et quum omnia inspiciant humana, ut credere fas est, qui suæ ditionis et terram et mare esse arbitrentur ; tum in qua quisque illorum natus est, cum urbibus præfert aliis omnibus. Itaque et urbes augustiores, quæ deorum patriæ sunt, et diviniore insulæ, in quibus natales celebrantur deorum. Sacra quippe ea demum grata diis putantur, quæ in domestica illis loca delatus quisque peregerit. Si vero diis carum est nomen patriæ ; quidni multo magis hominibus ?

6. Etenim vidit solem primum et sua quisque patria : ut hic quoque deus, licet communis sit, patrius ille tamen unicuique videatur ideo, quod primum ex illo sibi loco conspectus sit. Et vocem mittere ibi auspicatus est, patria loqui lingua quum disceret ; et deos agnovit. Talem vero si quis patriam sortitus est, ut alia quoque ad majorem rerum institutionem opus habuerit ; habeat ille sane hujus etiam institutionis gratiam patriæ : neque enim vel nomen illius alterius urbis scivisset, nisi patriæ beneficio urbem ejusmodi esse didicisset.

7. Ceterum eruditionem, puto, doctrinamque omnem colligunt homines, ut ea se utiliores præsentent suis quique patriis. Atque opes sibi parant iidem ambitione quadam ad publicas patriæ impensas. Idque merito, arbitror : oportet enim non ingratos esse qui maximis affecti sunt beneficiis. Verum si singulis quoque gratiam, prout justum est, refert aliquis obligatus beneficio, multo magis patriæ rependere justa convenit. Etenim male tractationis parentum leges

δεσθαι· κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰσι νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι, κοινὴν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν καὶ χρησιθέρια τροφῶν ἀποδιδόναι καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως.

8. Ὄφθη δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὥς ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος ἀμελεῖν, ἀλλ' οἱ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀποδημαίαις συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν ὥς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς, οἱ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενитеύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν ἢ διὰ τιμῆς δόξαν ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν ἢ δι' ἀνδρείας ἔπαινον ἔστιν ἰδεῖν εἰς τὴν πατρίδα πάντας ἐπιειγομένους, ὥς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίοισιν ἐπιδειξομένους τὰ αὐτῶν καλὰ· καὶ τοσούτω γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τῆς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνεται μειζρόνων παρ' ἄλλοις ἡξιωμένους.

9. Ποθεὶν μὲν οὖν καὶ νέοις πατρίς τοῖς δὲ ἤδη γεγηρακόσιν ὅσω πλείον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσούτω καὶ πλείων ἐγγίγνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος ἕκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται καταλῦσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἵν', ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακατέθῃται τῇ γῇ τῇ θρεψαμένη καὶ τῶν πατρῶων κοινωνήσῃ τάφῳ· δεινὸν γὰρ ἕκαστῳ δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἄλλοτρίᾳ κειμένῳ γῇ.

10. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων· οἱ μὲν γὰρ ἐπιήλυδες καθάπερ νόθοι βραδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε εἰδότες μήτε στέργοντες, ἡγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδεύων εὐπορήσειν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστρὸς ἡδονὰς τίθεμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἡ πατρίς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτρέφθησαν, ἅν ὀλίγην ἔχουσι, ἅν τραχεῖαν καὶ λεπτόγουν· ἅν ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινεῖσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ ἅν ἴδωσιν ἐτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀνειμένοις καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διειλημμένοις, καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται, τὴν δὲ ἱπποτρόφον ὑπερορῶντες τὴν κουροτρόφον ἐπαινοῦσι.

11. Καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, ἅν νησιώτης ᾖ· ἅν παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός.

12. Οὕτω δὲ ἅρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἡ πατρίς ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἰδοὶ τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὥς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἐτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν πα-

sunt in civitatibus : communem autem parentem putare patriam convenit, et præmia pro alimentis, ipsaque adeo legum cognitione, rependere.

8. Visus autem nemo est adeo immemor patriæ, qui in alia civitate constitutus illius curam afficiat : sed quum in quibus adversa in peregrinationibus obveniunt, perpetuo in animum revocant maximum bonorum esse patriam ; tum quibus secunda sunt omnia, quantumvis reliquis rebus felices, tamen hoc sibi maximum putant deesse, quod patriam non inhabitant, sed peregrinantur. Ipsa enim crimen habet peregrinitas. Ac videre licet ipsos qui peregrinationis sue tempore vel bonorum possessione, vel honorum gloria, vel eruditionis testimonio, vel laude fortitudinis illustrati sunt, in patriam tamen festinare omnes ; ut qui inter meliores alios sua ostendere bona non possint. Ac tanto magis festinat unusquisque ad suam complectendam patriam, quo majoribus rebus dignati ipsum sunt alii.

9. Igitur junioribus etiam amabilis est patria : his vero qui jam pervenere ad senectutem, quanto major quam juvenibus prudentiæ portio obtigit, tanto etiam vehementius inest patriæ desiderium. Senum enim unusquisque in patria finire vitam et studet et optat, ut unde cœpit vivere, ibi rursus et altrici terræ corpus commendet, et majorum suorum monumentis inferatur. Durum enim unicuique videtur peregrinitatis damnari etiam post mortem, in terra aliena jacenti.

10. Quantum porro benevolentiæ in patriam germanis vere civibus insit, ex indigenis aliquis intelligat. Nam advenæ, velut spurii, migrationes facile suscipiunt, qui neque intelligant nomen patriæ, neque ament, sed necessarium rerum copiam præsto sibi ubique futuram rati, mensuram felicitatis in ventris voluptatibus collocant. Quibus vero parens etiam est patria, hi amant in qua nati sunt et alii terram, licet parvam habeant, licet asperam et tenuem : et licet non habeant quam telluris virtutem commendent, laudes certe non desunt illis, quibus ornent patriam. Verum et si videant gloriantes alios campis laxis, pratisque vario plantarum genere distinctis ; etiam ipsi patriæ laudum non obliviscuntur, despectaque equorum altrice terra, laudant juvenum nutriculam bonam.

11. Ac festinat in patriam aliquis insulanus etiam : adeo, quum felicem apud alios vitam liceat agere, nec oblatam sibi immortalitatem admittit, sepeliri præoptans in patria ; fumesque patriæ igne apud alios ei splendidior videbitur.

12. Adeo autem carum apud omnes videtur patria, ut qui ubique fuere legum latores, eos videas maximis quibusque criminibus tanquam gravissimam imposuisse penam exilium. Nec vero legum modo latores in ea sunt sententia, aliter animatis exercituum ducibus : quin sub ipsa prælia ad eos, qui stant jam in acie, maximum illud

ραγγελμάτων τοῖς παραταττομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου καχὸς εἶναι θέλῃ· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δαυλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

LXIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΨΑΔΩΝ.

1. Τῆς Λιβύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα καὶ γῆ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολὺ, ἀκριβῶς ἀκαρπος, πεδινὴ ἅπασα, οὐ χλόην οὐ πῶαν οὐ φυτὸν οὐχ ὕδωρ ἔχουσα, ἢ εἰ που ἄρα ἐν κοίλοις συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο καὶ δυσώδες, οὐδὲ πάνυ διψῶντι ἀνθρώπῳ πότιμον. Ἀοικητός γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἄφορος οὔσα καὶ πολλῇ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; καὶ τὸ θάλλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἀήρ κοιμηθὶ πυρώδης καὶ φλογερὸς ὢν καὶ ἡ ψάμμος υπερζέουσα παντελῶς ἄβατον τὴν χώραν τίθησι.

2. Γαράμαντες μόνον πρόσκοιχοι ὄντες, εὐσταλὲς καὶ κοῦφον ἔθνος, ἀνθρώποι σκηνίται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντας ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὅποτε τὸ πολὺ τοῦ καύματος σβεσθεῖη καὶ ἡ ψάμμος νοτισθεῖη καὶ ἀμνηγέτη βατὴ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὄνων τε τῶν ἀγρίων καὶ στρουθῶν τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν καὶ πιθήκων μάλιστα καὶ ἐλεφάντων ἐνίοτε· ταῦτα γὰρ μόνον διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολὺ τάλαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῷ καὶ ὀξεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὅμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ σιτία καταναλώσωσιν ἅπερ ἔχοντες ἀφίκοντο, ἀπελαύνουσιν ὅπισω εὐθὺς δεδιότες μὴ σφίσιν ἡ ψάμμος ἀναφλεγέισα δύσβατος καὶ ἄφορος γένηται, εἴτα ὥσπερ ἐντὸς ἀρχύων ληφθέντες καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἄγρας· ἀφυκτα γάρ ἐστιν, ἣν ὁ ἥλιος ἀνασπᾶσας τὴν ἱμαδα καὶ τάχιστα ξηράνας τὴν χώραν ὑπερζέσῃ, ἀκμαϊοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσβαλὼν ἅτε πρὸς τὴν νοτιὰ παρατεθηγμένην τροφὴ γὰρ αὕτη τῷ πυρὶ.

3. Καίτοι ταῦτα πάντα ὅποσα εἶπον, τὸ θάλλπος, τὸ δίψος, ἡ ἔρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἥττον ὑμῖν δυσχερὲς εἶναι δοξεῖ τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ χώρα ἐκείνη· ἐρπετὰ γὰρ ποικίλα μεγέθει τε μέγιστα καὶ πλήθει πάμπολλα καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα καὶ τὸν ἰὸν ἄμαχα ἐπινέμεται τὴν γῆν, τὰ μὲν ὑποδρύχια, φωλεύοντα ἐν μυχῷ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἄνω ἐπιπολάζοντα, φύσαιο καὶ ἀσπίδες καὶ ἔχιδναι καὶ κεράσται καὶ βουπρήστες καὶ ἀκοντίαι καὶ ἀμφισβαιναὶ καὶ δράκοντες καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπιγείον τε καὶ πεζόν, ὑπέριμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ οἷα ταῖς ἀκρίσι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ περὰ. Τοιαῦτα ὄντια πολλὰ ἐπιπετόμενα οὐκ εὐπρόσιτον ἀπεργάζεται τὴν Λιβύην ἐκείνην.

adhortamentum est, bellum ipsis esse pro patria : neque quisquam est qui hoc audito ignavus esse velit ; fortitudinem enim timido etiam addit nomen patriæ.

LXIV.

DE DIPSADIBUS.

1. Quæ ad austrum spectant Libyæ, arena sunt profunda, adusta tellus, deserta majorem partem, penitus infecunda, universa campestris, quæ non herbam, non gramen, non aquam habeat, aut si quæ etiam consistentes locis cavis pluviarum tenuium reliquæ, hæ quoque crassæ et odoris mali, nec valde licet sitienti homini potabiles. Ergo propter ista inhabitabilis est : aut quomodo habitetur, quæ inculta adeo atque arida sit et sterilis, multoque squalore obsita? quum vapor ipse et aer igneus plane atque æstuosus sit, et arena fervidissima inviam omnino regionem reddat.

2. Garamantes soli accolæ, gens succincta et levis, in tabernaculis vivere soliti homines, venatu viventes plerumque; hi igitur venaturi interdum irruunt, circa ipsam brumam potissimum, observato tempore pluvio, quum ardoris major pars extincta est et, conspersa arena, itinervis copia utcumque contingit. Venatus autem est asinorum agrestium et marinorum passerum, ingentium illorum, qui humo tollere se non possunt, et simiorum maxime, et interdum elephantorum : hæc enim sola durant ad sitim, et vexationem a multo acutoque sole diu sustinent. Et tamen Garamantes, consumtis cibariis, quibuscum venerant, celeriter revertuntur, veriti ne sibi accensa rursus arena transitum vel difficilem reddat, vel plane neget, ac deinde velut intra retia deprehensi cum captura ipsi sua pereant : neque enim ulla superest effugiendi ratio, ubi sol sursum tracto humore, exsiccataque celeriter regione, vehementer exarsit, radios jaculatus fortiores, quippe ab ipso humore acutos, qui alimentum igni præstat.

3. Quanquam ista quæ adhuc commemoravi omnia, vapor, sitis, solitudo, inopia copiarum terrestrium, minus vobis difficilia videbuntur eo quod sum dicturus, et propter quod fugienda omnino ista regio est. Serpentes nempe varii, magnitudine ingentes, plurimi numero, formis peregrini, veneno armati invicto, terram pascuntur; partim submersi, nido in arenæ recessibus defosso; alii in summo versantur, bufones, et aspidæ, et viperæ, et cerastæ, et buprestes, et jaculi, et amphibæænæ, et dracones, et scorplionum genus duplex, terrestre alterum, pedestre, ingens, vertebrae habens multas; aerium alterum et volucre, membranaceis alis instructum, quales sunt locustis et cicadis et vespertilionibus alæ. Id genus volucres oberrantes multæ difficile accessu reddunt illam Libyam.

4. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἐρπετῶν δεινότετον ὢν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψὰς ἐστίν, ὅρις οὐ πᾶν μέγας, ἐχίδνη δμοιος, τὸ δῆγμα βίαιος, τὸν ἰὼν ταχύς, ὀδύνας μὲν ἀλγύτους ἐπάγων εὐθύς· ἐκκαίει τε γὰρ καὶ σήπει καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ, καὶ βοῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρὶ κείμενοι. Τὸ δὲ μάλιστα καταπονοῦν καὶ κατατρῦγον αὐτοὺς ἐκεῖνός ἐστιν, δμῶνυμον πάθος τῷ ἐρπετῷ· διψῶσι γὰρ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ τὸ παραδοξότατον, ὥσπερ ἂν πίνωσι, τοσοῦτον μᾶλλον ὀρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία πολὺ πλεόν ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν σβέσειάς ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν ἢ τὸν Ἰστρον ὅλον ἐκπιεῖν παράσχει, ἀλλὰ προσεκαύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἰ τις ἐλαίῳ πῦρ κατασβεννύοι.

5. Λέγουσιν ἱατρῶν παῖδες ἐκείνην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχὺν τὸν ἰὼν ὄντα ἐπειτα δευόμενον τῷ ποτῷ δξυκίνητον γίγνεσθαι, ὑγρότερον, ὡς τοῦ εἰκός, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ πλείστον διαχεόμενον.

6. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα τοῦτο πεπονθότα εἶδον, μηδὲ ὧ θεοί, ἴδοιμι οὕτω κολαζόμενον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέβην τῆς Λιβύης τὸ παράπαν εὐ ποιῶν· ἐπιγραμμα δέ τι ἤκουσα, ὃ μοι τῶν ἑταίρων τις εἶπεν αὐτὸς ἐπὶ στήλης ἀνεγνώσκον· ἀνδρὸς οὕτως ἀποθανόντος ἐκ Λιβύης ἔφη ἀπίων ἐς Αἴγυπτον παρὰ τὴν μεγάλην Σύρτιν ποιέσθαι τὴν πορείαν· οὐ γὰρ εἶναι ἄλλως· ἐνθα δὴ τάφῳ ἐντυχὲν παρὰ τὴν ἡῶνα ἐπ' αὐτῷ τῷ κλύσματι καὶ στήλῃν ἐφεισάναι δηλοῦσαν τοῦ δλεῖθρου τὸν τρόπον· κεκολλάσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῇ ἄνθρωπον μὲν τινα οἷον τὸν Τάνταλον γράφουσιν ἐν λίμνῃ ἐστῶτα καὶ ἀρούμενον τοῦ ὕδατος, ὡς πῖαι δὴ, τὸ θηρίον δὲ τὴν διψάδα ἐμπεφυκὸς αὐτῷ περιεσπειρᾶσθαι τῷ ποδὶ, καὶ τινὰς γυναῖκας ὑδροφορούσας ἅμα πολλὰς καταχεῖν τὸ ὕδωρ αὐτοῦ· πλησίον δὲ ὧ καίσθαι οἷα τῶν στρουθῶν ἐκείνων, οὓς ἔφην θηρᾶν τοὺς Γαράμαντας· γεγράφθαι δὲ πρὸς τοῦπιγραμμα, οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Τοῖα παθόν', οἶμαι, καὶ Τάνταλον αἰθωπος ἰοῦ
μηδ' αὖ κοιμησάμενος διψαλένῃ δδύνῃ.
Καὶ Δαναοῖο κόρας τοῖον πίδον οὐκ ἀναπλήσας
αἰὲν ἐπαντλούσας ὑδροφόρῳ καμάτῳ.

Ἔτι καὶ ἄλλα ἔπη τέτταρά ἐστι περὶ τῶν ὧν, καὶ ὡς ἀναιρούμενος αὐτὰ ἐδήχθη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι ἐκείνων.

7. Συλλέγουσι δὲ ἄρα τὰ ὧ καὶ ἐσπουδάκασιν περὶ αὐτὰ οἱ περίοικοι, οὐχ ὡς φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σκεύεσι χρῶνται κενύσαντες καὶ ἐκπώματα ποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν· οὐ γὰρ ἔχουσι κεραμεύειν διὰ τὸ ψάμμον εἶναι τὴν γῆν. Εἰ δὲ καὶ μεγάλα εὐρεθείη, καὶ πῖλοι γίγνονται δύο ἐκ τοῦ ὧ· ἐκάστου· τὸ γὰρ ἡμίτομον ἐκάτερον ἀποχωρῶν τῇ κεφαλῇ πῖλος ἐστίν.

8. Ἐκεῖ τοίνυν λογιῶσιν αἱ διψάδες παρὰ τὰ ὧ, καὶ ἐπειδὴν προσέβη ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῆς ψάμμου ἐξερπύσασαι δάκνουσι τὸν κακοδαίμονα· ὃ δὲ πάσχει ἐκεῖνα τὰ μικρὸν ἐμπροσθεν εἰρημένα πίνων αἰεὶ καὶ μᾶλλον διψῶν καὶ πιμπλάμενος οὐδέποτε.

4. Bestiarum vero quaecumque ea nutrit arena, saevissima est dipsas, serpens non ita magnus, viperæ similis, morsu violento, veneno celeri, immedicabiles statim dolores afferens: nam exurit, et putredinem inducit, et ut ardeant morsi efficit; qui clamant, velut qui in igne jacent. Quæ autem maxime illos conficit atque atterit, illa est affectio, a qua nomen accepit ille serpens: nam sitiunt supra modum; quodque maxime mirum est, quo plus biberunt, tanto magis potum appetunt, multoque acrius intenditur eorum bibendi cupiditas: neque unquam exstinxeris sitim, nec si Nilum ipsum, totumve Istrum ebibendum iis præbes, sed ipsa illa irrigatione morbum accendas, velut si quis oleo exstinguere ignem tentet.

5. Alunt medicorum filii istam esse causam, venenum illud natura crassum, potu deinde dilui et moveri celerius, quippe quod liquidius sic fiat, ut probabile est, et diffundatur maxime.

6. Equidem neminem vidi cui hoc acciderit, neque, dii boni! videam hominem qui talibus crucietur suppliciis: sed, bono consilio, pedem nunquam omnino intuli in Libyam; verum epigramma audivi, quod in cippo se legisse viri hoc modo defuncti sodalium aliquis mihi dixit, qui e Libya, sic narrabat, dum in Ægyptum transit, iterque facit ad Syrtim majorem (neque enim posse aliter); ibi in tumultum incidit, ad oram maris, in ipso litore: huic impositam ait columellam, quæ rationem interitus declaret. Insculptum enim in illa hominem, qualem pingunt Tantalum, stantem in palude, haurientemque de aqua, bibendi nempe gratia: bestiam vero dipsada adhaerentem ipsi ac pedi implexam, et mulieres quasdam, aquam afferentes simul multas, ea hominem perfundere. In proximo autem ova jacere, qualia illorum struthiocamelorum, quos venatur, ut dixi, Garamantes. Scriptum autem esse in epigrammate: imo nihil prohibet recitare ipsum:

Fallor, an hæc talis de nigro accensa veneno,
Tantale, vexavit te sine fine sitis?
Tale olim, proles Danaï numerosa, replere
frustrato te haustu vas voluisse, reor.

Adhuc alii versiculi quattuor sunt de ovīs, et ut, dum tollit illa, morsus sit; sed eorum non amplius memini.

7. Colligunt nimirum ova illa accolæ studiose non in cibum modo, sed evacuatis etiam utuntur in suppellectile, et pocula sibi inde faciunt, quum fingere de luto non possint, quoniam mera arena illorum solum est. Si vero satis magna inveniantur, etiam pilei ex unoquoque ovo bini parantur: dimidiatum enim ovum unumquodque capiti quum sufficiat, pileus est.

8. Ibi ergo insidiantur apud ova dipsades: et quum accedit homo, prorepentes de arena mordent miserum: at illi eveniunt ea quæ paullo ante dicta sunt, ut bibat semper, et magis inde sitiāt, et satiatur nunquam.

9. Ταῦτι οὐ μὰ Δία πρὸς Νίκανδρον τὸν ποιητὴν φιλοτιμούμενος διετῆλθον, οὐδ' ὅπως ὑμεῖς μάθοιτε ὡς οὐκ ἀμελὲς γεγενήται μοι φύσεις τῶν Λιθυκῶν ἐρπετῶν εἰδέναι· ἱατρῶν γὰρ ἂν μᾶλλον ὁ ἔπαινος εἴη, οἷς ἀνάγκη εἰδέναι ταῦτα, ὡς καὶ ἀμύνασθαι αὐτὰ μετὰ τῆς τέχνης ἔχοιεν· ἀλλὰ μοι δοκῶ — καὶ πρὸς φίλιον μὴ δυσχεράνητε τὴν εἰκόνα θηριώδη οὖσαν — ὁμοῖόν τι καὶ αὐτὸς παθεῖν πρὸς ὑμᾶς ὅσον ἐκείνοι πάσχουσι πρὸς τὸ ποτὶν οἱ δηχθέντες ὑπὸ τῆς διψάδος· ὅσω γὰρ ἂν ἐπὶ πλεόν παρίω ἐς ὑμᾶς, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγομαι τοῦ πράγματος καὶ τὸ δῖφός ἄσχετον ὑπεκκάζεται μοι καὶ ἔοικα οὐδ' ἐμπλησθῆσθαι ποτε τοῦ τοιούτου ποτοῦ. Καὶ μάλα εἰκότως. Ποῦ γὰρ ἂν οὕτω διειδεῖτε καὶ καθαρῶ ὕδατι ἐντύχοιμι; ὥστε σύγγνωτε, εἰ δηχθεῖς καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἡδίστῳ τούτῳ καὶ ὑγιεινοτάτῳ τῷ δῆγματι ἐμποροῦμαι χανδὸν ὑποθεῖς τῷ χρουνοῦ τὴν κεφαλὴν εἴη μόνον μὴ ἐπιλιπεῖν τὰ παρ' ὑμῶν ἐπιρρέοντα μηδὲ χυθεῖσαν τὴν σπουδὴν τῆς ἀκροάσεως κεχρῆνός τα· ἐτι καὶ διψῶντα καταλιπεῖν· ὡς δῖφους γε ἔνεκα τοῦμοῦ πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν ἂν ἐκώλυε πίνειν αἰεὶ κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Πλάτωνα κόρος οὐδεὶς τῶν καλῶν.

LXV.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΡΟΣ ΗΣΙΟΔΟΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ ποιητὴν μὲν ἀριστον εἶναι σε, ὦ Ἡσίοδε, καὶ τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβεῖν μετὰ τῆς δάφνης αὐτὸς τε δεικνύεις ἐν οἷς ποιεῖς — ἐνθεα γὰρ καὶ σεμνὰ πάντα — καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν οὕτως ἔχειν· ἐκείνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δήποτε προειπῶν ὑπὲρ σαυτοῦ, ὡς διὰ τοῦτο λάβοις τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ῥῶδην παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλειοῖς καὶ ὑμνοῖς τὰ παρελθυλῶτα καὶ θεσπίσεις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πάνυ ἐντελῶς ἐξενήνοχας θεῶν τε γενέσεις διηγούμενος ἄχρι καὶ τῶν πρώτων ἐκείνων, χάους καὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ ἔρωτος, ἐτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου καὶ ἀμῆτου καὶ πλοῦ καὶ ὁλως τῶν ἄλλων ἀπάντων· θάτερον δὲ καὶ ὁ χρησιμώτερον ἦν τῷ βίῳ παρὰ πολὺ καὶ θεῶν δωρεαῖς μᾶλλον ἔοικός, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων προαγόρευσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐξαπέφηνας, ἀλλὰ τὸ μέρους τοῦτο πᾶν λήθῃ παραδέδωκας οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως ἢ τὸν Κάλχαντα ἢ τὸν Τῆλεμον ἢ τὸν Πολύιδον ἢ καὶ Φινέα μιμησάμενος, οἱ μὴδὲ παρὰ Μουσῶν τούτου τυγχόντες ὅμως προεθέσπιζον καὶ οὐκ ὠκνοῦν χρᾶν τοῖς δεομένοις.

2. Ὡστε ἀνάγκη σοι τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν μιᾷ γε πάντως ἐνέχεσθαι· ἢ γὰρ ἐψεύσω, εἰ καὶ πικρὸν εἰπεῖν, ὡς ὑποσχομένῳ σοι τῶν Μουσῶν καὶ τὰ μέλλοντα προλέγειν δύνασθαι· ἢ αἰ μὲν ἔδωσαν ὥσπερ ὑπέσχεοντο, σὺ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀποκρύπτεις καὶ ὑπὸ κόλπου φυλάτεις τὴν δωρεὰν οὐ μεταδιδοῦς αὐτῆς τοῖς δεομένοις· ἢ

9. Hæc, ita me Jupiter, non contendendi quodam adversus Nicandrum poetam studio a me dicta sunt, neque uti vos cognosceretis nonnihil me curæ in discendis serpentium Libycorum ingenis posuisse; ista enim medicorum magis laus fuerit, quibus scire talia necesse est, ut etiam depellere illa ex arte possint: verum ego mihi videor (ac, per ego vos amicitiae præsidem Jovem rogo, nolite offendi transumpta a bestiis imagine) similiter erga vos affectus et ipse, atque illi a dipeade morsi ad potum affecti sunt: quo frequentius enim prodeo in conspectum vestrum, tanto magis ejus rei sum cupidus, sitisque me urit, quæ reprimi nullo modo potest, neque unquam illo satiari posse potu mihi videor. Neque hoc injuria. Ubi enim in aquam pellucidam adeo et puram incidam? Itaque ignoscite, si morsus et ipse in animo meo morsum istum suavissimum saluberrimumque, pleno me haustu, caput salienti supponens, ingurgitem. Modo illud mihi contingat, ne, quæ a vobis affluunt, deficient, neque exhaustum vestrum audiendi studium hiantem me et sitientem adhuc destituat. Quantum quidem ad meam vestri sitim attinet, nihil obstat quominus semper bibam: Platone enim auctore sapientissimo, pulchrorum nulla satietas.

LXV.

DISPUTATIO CUM HESIODO.

1. LUCINUS. Verum enim vero poetam quidem optimum esse te, Hesiode, idque a Musis una cum lauro accepisse, et ipse tuis in carminibus ostendis (divina enim omnia atque augusta), et nos, ita rem se habere, credimus: de illo vero disceptare fas fuerit, quid tandem sit quod, quum de te ipso prædixisses, hanc te ob causam divinum illum a diis cantum accepisse, uti celebrares cantaresque præterita, ac divinales futura; alterum quidem, idque perfecte omnino sis exsecutus, deorum generationibus enarrandis usque ad prima illa, Chaos, Tellurem, Coelum et Amorem; insuper etiam mulierum commemorandis virtutibus, et præceptis agriculturæ, et quæ de Pleiadibus, ac de temporibus arandi, messis, navigationis, reliquarumque rerum omnium dici possunt: alterum vero, quod multo utilius futurum erat vitæ et deorum muneribus magis simile, dico autem futurarum rerum prædictionem, plane non ostenderis, sed parte illa simpliciter oblivioni tradita, nusquam tua in poesi vel Calchantem, vel Telemum, vel Polyidum, vel Phineum adeo sis imitatus, qui non consecuti illud a Musis, tamen divinarunt, neque oracula reddere consulentibus dedignati sunt.

2. Itaque trium horum criminum in uno hæreas omnino necesse est: aut enim, quantumvis id dictu amarum fuerit, mentitus es Musas promississe tibi futura prædicendi facultatem; aut illæ dederunt, sicut fuere pollicitæ, at tu præ invidia occultas, in sinuque absconditum servas munus, non impertiens illud indigentibus; aut scripta quidem tibi

γράφεται μὲν σοι καὶ τοιαῦτα πολλὰ, οὐδέπω δὲ αὐτὰ τῷ βίῳ παραδίδωκας οὐκ οἶδας ὅν καιρὸν τινα ἄλλον ταμιεύμενος τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδὲ τολμήσαμε' ἂν εἰπεῖν, ὥς αἱ Μοῦσαι δύο σοι παρέξιν ὑποσχόμεναι τὸ μὲν ἔδωσαν, ἔξ ἡμισείας δὲ ἀνεκαλείσαντο τὴν ὑπόθεσιν, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, καὶ ταῦτα προτέραν αὐτὴν ἐν τῷ ἔπει ὑπεσχημένα.

3. Ταῦτα οὖν παρὰ τίνος ἄλλου, Ἡσίοδε, ἢ παρ' αὐτοῦ σοῦ μάθοι τις ἄν; πρέποι γὰρ ἂν, ὥσπερ οἱ θεοὶ « δωτήρες ἑάων » εἰσιν, οὕτω δὲ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις καὶ μαθηταῖς αὐτῶν μετὰ πάσης ἀληθείας ἐξηγεῖσθαι περὶ ὧν ὅτε καὶ λύειν ἡμῖν τὰς ἀπορίας.

4. ΗΣΙΟΔΟΣ. Ἐνὴν μὲν μοι, ὦ βέλτιστε, ῥαδίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαι σοι περὶ ἀπάντων, ὅτι μηδὲν ἔστι τῶν ἐρραφωμένων ὑπ' ἐμοῦ ἴδιον ἐμὸν, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν, καὶ ἔχρην σε παρ' ἐκείνων τοὺς λογισμοὺς τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν παραλειμμένων ἀπαιτεῖν· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ὧν ἴδια ἡπιστάμην, λέγω δὲ τοῦ νέμειν καὶ ποιμαίνειν καὶ ἐξελαύνειν καὶ βδάλλειν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ποιμένων ἔργα καὶ μαθήματα, δίκαιος ἂν εἴην ἀπολογεῖσθαι, αἱ θεαὶ δὲ τὰς αὐτῶν δωρεὰς οἷς τε ἂν ἐθέλωσι καὶ ἐφ' ὅσον ἂν οἴωνται καλῶς ἔχειν, μεταδιδόασιν.

5. Ὅμως δὲ οὐκ ἀπορήσω πρὸς σὲ καὶ ποιητικῆς ἀπολογίας· οὐ γὰρ, οἶμαι, χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους ἀπαιτεῖν κατὰ συλλαβὴν ἑκάστην ἐντελὴ πάντως τὰ εἰρημένα, κὰν εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραρρυνὲν λάθῃ, πυκρῶς τοῦτο ἔξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς καὶ τῶν μέτρων ἕνεκα καὶ τῆς εὐφωνίας ἐπεμβάλλομεν· τὰ δὲ καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ πολλάκις λεία ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως παρεδέξατο. Σὺ δὲ τὸ μέγιστον ὧν ἔχομεν ἀγαθῶν ἀφαιρῇ ἡμῶς, λέγω δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν τῷ ποιεῖν ἐξουσίαν, καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὀρθῶς ὅσα τῆς ποιήσεως καλὰ, σκινδαλάμους δὲ καὶ ἀκάνθας τινὰς ἐκλέγεις καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ ζητεῖς. Ἄλλ' οὐ μόνος ταῦτα σὺ οὐδὲ κατ' ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ δημοτέχνου τοῦ ἐμοῦ Ὀμήρου κατακνίζουσι λεπτὰ οὕτω κομιδῇ καὶ μάλιστα μικρὰ ἄττα διεξιδόντες.

6. Εἰ δὲ καὶ χρὴ ὁμῶς χωρήσαντα τῇ αἰτίᾳ τὴν ὀρθοτάτην ἀπολογίαν ἀπολογήσασθαι, ἀνάγκη, ὦ ὄντος, τὰ Ἔργα μου καὶ τὰς ἡμέρας εἶση γὰρ ὅσα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ μαντικῶς ἅμα καὶ προφητικῶς προτεθέσπισται μοι τὰς ἀποδόσεις προδηλοῦντα τὸν τε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων καὶ τῶν παραλειμμένων τὰς ζητίας. Καὶ τὸ

Οἰσὶς δ' ἐν φόρῳ, παῦροι δὲ σε θηήσονται,

καὶ πάλιν ὅσα ἀγαθὰ περιέσται τοῖς ὀρθῶς γεωργοῦσι, χρησιμωτάτῃ ἂν τῷ βίῳ μαντικῇ νομίζοιτο.

7. ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὖν, ὦ θαυμαστάς Ἡσίοδε, καὶ πᾶν ποιμενικὸν εἰρηταί σοι καὶ ἐπαληθεύειν ἔοικας τὴν τῶν Μουσῶν ἐπίπνοιαν αὐτὸς οὐδ' ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπῶν δυνάμενος, ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τὴν

sunt etiam in hoc genere multa, tu vero nondum ea secundo tradidisti, quum usum eorum ad nescio quod aliud tempus reponas. Illud enim neque ausim dicere, Musas, duo tibi quum præstituras se promiserint, alterum quidem dedisse, ex dimidia vero parte promissionem suam, de futurorum cognitione loquor, revocasse, quum tamen priorem illam in versu pollicitæ essent.

3. Ista ergo a quonam alio, Hesiodo, quam ab ipso te, aliquis possit discere? Decuerit enim, quemadmodum ipsi dii honorum sunt auctores; ita etiam vos illorum amicos atque discipulos cum veritate omni quæ notis enarrare, et si qua nobis videntur dubia, ea resolvere.

4. HESIODUS. Licebat mihi, vir optime, facili responsione defungi super omnibus, nihil esse eorum carminum, quæ a me consuta sunt, mihi proprium, sed Musarum; ab his proinde rationem dictorum pariter et prætermisorum tibi esse poscendam; me vero de his, quæ per me sciebam, de pascendo, inquam, curandoque grege, et exigendo, et mulgendo, reliquisque quæ pastorum opera sunt ac disciplina, causam dicere merito: deæ tamen sua munera, quibuscumque volunt, et in quantum decere putant, imperiuntur.

5. Interim tamen neque poetica mihi apud te defensio defuerit. Neque enim, puto, decet a poetis tenuiter nimis et minuto studio reposcere, syllaharum tenuis omnium, perfecta omnino quæ dixere, et si quid in ipso poeseos cursu non animadversum effluxerit, acerbè illud exigere; verum scire multa nos et modulorum causa et soni inculcare: quædam autem versus ipse sæpe, utpote lævia ac polita, nescio quomodo assumit. At tu maximo nos nostro bono is privatum, libertatem dico et in fingendo potestatem; et cetera quidem in poetis quæ sunt pulchra non vides; sedamenta quædam et spinas eligis, ansasque quæris calumnie. Neque vero solus tu talia, neque contra me solum, sed multi etiam alii sunt qui Homeri, eandem mecum artem professi, carmina vellicent, huiusmodi tenuia prorsus et minuta quædam præ ceteris disputantes.

6. Si vero opus est cominus etiam congredi cum crimine, et eam dicere causam quæ verissima est, lege, tu homo, Opera mea ac Dies. Intelliges enim quot res in illo carmine divine et tanquam a vate prædictæ a me sint, quæ exitus præsignificent tum eorum quæ recte et suo tempore peraguntur, tum illorum quæ prætermissa sunt noxas. Jam illud,

Corbe ferēs raro, rarus tibi et accola plaudet;

et rursus quæ bona recte colentibus agrum superfutura sint, utilissima vitæ divinatio jure habeatur.

7. LYC. Istud quidem, vir admirabilis Hesiodo, plane pro pastore a te dictum est, viderisque confirmare illum Musarum afflatum, qui neque causam dicere pro verisimis possis: at non istam nos quidem divinationem a te ac Ne-

μαντικὴν παρὰ σοῦ καὶ τῶν Μουσῶν περιεμένομεν· ἐπεὶ τὰ γε τοιαῦτα πολὺ μαντικώτεροι ὁμῶν οἱ γεωργοί, καὶ ἀριστα μαντεύσαιν· ἂν ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτι ἔσαντος μὲν τοῦ θεοῦ εὐθαλῆ ἔσται τὰ δράγματα, ἣν δὲ αὐχμὸς ἐπιλάβῃ καὶ διψήσωσιν αἱ ἀρούραι, οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ λιμὸν ἐπακολουθήσαι τῷ δίψει αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μεσοῦντος θέρους χρὴ ἀροῦν, ἢ οὐκ ἂν τι ὄφελος γένοιτο εἰκὴ ἐκχυθέντων τῶν σπερμάτων, οὐδὲ ἄμην ἔτι χλωρὸν τὸν στάχυν, ἢ κενὸν εὐρεθήσεσθαι τὸν καρπὸν. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο μαντείας δεῖται, ὥς ἦν μὴ καλύψῃς τὰ σπέρματα καὶ θεράπων μακέλλην ἔχων ἐπιφορῇ τῆς γῆς αὐτοῖς, καταπτῆσεται τὰ ὄρνεα καὶ προκατεδέεται τὴν ἀπασαν τοῦ θέρους ἐλπίδα.

8. Τὰ γὰρ τοιαῦτα παραινέσεις μὲν καὶ ὑποθήκας λέγων οὐκ ἂν τις ἀμαρτάνοι, μαντικῆς δὲ πάμπλου ἀποδεῖν μοι δοκεῖ, ἥς τὸ ἔργον τὰ δόηλα καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς φανερά προγιγνώσκειν, ὥσπερ τὸ τῷ Μίνωι προειπεῖν ὅτι ἐν τῷ τοῦ μελίτος πίθῳ ὁ παῖς ἔσται αὐτῷ ἀποπεινιγμένος, καὶ τὸ τοῖς Ἀχαιοῖς προμηνῦσαι τῆς Ἀπολλωνος ὀργῆς τὴν αἰτίαν καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει ἄλωσεσθαι τὸ Ἴλιον· ταῦτα γὰρ ἡ μαντική. Ἐπεὶ καὶ τὰ τοιαῦτα εἰ τις αὐτῇ ἀνατιθεῖ, οὐκ ἂν φθάνοι κάμει μάντιν λέγων· προεῶ γὰρ καὶ προθεσιῶ καὶ ἀνευ Κασταλίας καὶ δάφνης καὶ τρίποδος Δελφικοῦ, ὅτι ἂν γυμνὸς τοῦ χρύους περινοστή τις ὕνους προσέτι ἡ χαλαζῶντος τοῦ θεοῦ, ἡπίαλος οὐ μικρὸς ἐπιπεσεῖται τῷ τοιούτῳ, καὶ τὸ ἔτι γε τούτου μαντικώτερον, ὅτι καὶ θέρμη μετὰ ταῦτα, ὥς τὸ εἶδος, ἐπιγενήσεται, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν γελοῖον ἂν εἴη μεμνησθαι.

9. Ὡστε τὰς μὲν τοιαύτας ἀπολογίας καὶ μαντείας ἄφε· ἐκεῖνο δὲ δ' εἰρηκας ἐν ἀρχῇ ἴσως παραδέξασθαι ἄξιον, ὥς οὐδὲν ἡδεῖσθα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τις ἔμπροια δαιμόνιος ἐνεποιεῖ σοι τὰ μέτρα, οὐ πάνυ οὐδὲ ἐκεῖνη βέβαιος οὔσα· οὐ γὰρ ἂν τὰ μὲν ἐπετελεῖ τῶν ὑπεσχημένων, τὰ δ' ἀτελεῖ ἀπελίμπανεν.

LXVI.

ΠΑΟΙΟΝ Η ΕΥΧΑΙ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὐκ ἐγὼ εἶπον ὅτι θᾶπτον τοὺς γυῖπας ἔωλος νεκρὸς ἐν φανερῷ κείμενος ἢ θεάμα τι τῶν παραδόξων Τιμόλαον διαλάθοι, καὶ εἰς Κόρινθον δέξῃ ἀπνευστὶ θέοντα ἀπιέναι διὰ τούτου; οὕτω φιλοθεάμων σὺ γε καὶ ἄκοινος τὰ τοιαῦτα.

ΤΙΜΟΛΑΟΣ. Τί γὰρ εἶδει καὶ ποιεῖν, ὦ Λυκίνε, σχολὴν ἄγοντα πυθόμενον οὕτως ὑπερμεγέθη ναῦν καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐς τὸν Πειραιᾶ καταπεπλευκέναι μίαν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν σιταγωγῶν; Οὔμαι δὲ καὶ σφῶ, σέ τε καὶ Σάμιππον τουτονί, μὴ κατ' ἄλλο τι ἐξ ἄστεως ἦκειν ἢ ὁφιομένους τὸ πλοῖον.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ Ἀδείμαντος ὁ Μυρρινούσιος εἶπετο μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπου νῦν ἐκεῖνός ἐστιν

sis expectabamus; quum ad talia multo vobis diviniore sint rustici, et optime nobis de illis rebus vaticinentur, velut, si pluat deus, copia florentes fore manipulos; si vero aestus invadat, sitiuntque arva, fieri non posse quin fames sitim illorum consequatur; neque oportere media aestate arare, alioquin nihil inde utilitatis exoriturum, fuis frustra seminibus; neque metendum spicam adhuc viridem, alioquin vanum inventum iri fructum. Neque etiam divinatione ad illud opus est, nisi obruas semina et ligone armatus servus terram lis inducat, devoluturas aves, omnemque spem aestatis interceptam devoraturas.

8. Talia enim si quis praecepta dicat aut monita, non peccaverit; a divinatione autem plurimum abesse haec mihi videntur, cuius sit obscura et nullo usquam modo manifesta ante cognoscere: quale est illud quum Minoi praedictum est, in dolio mellis suffocatum iri illius filium, et quum praesignificata Achivis causa irarum Apollinis, itemque anno decimo captum iri Ilium. Haec enim sunt divinatio. Alioqui si ista quoque superiora ad divinationem aliquis referat, ocyus me quoque vatem dicat: praedicam enim ac divinabo, idque sine Castalia et lauru et tripode Delphico, si quis nudus in frigore obambulet, pluvias insuper aut grandines fundente deo, hunc talem rigor cum tremore non parvus invadet: et quod magis adhuc divinum est, etiam calor postea, ut probabile est, superveniet, et multa in hoc genere, quorum meminisse ridiculum fuerit.

9. Itaque hoc genus defensionis et divinationum omitte. Illud vero, quod initio dicebas, forte dignum fuerit quod recipiatur, nihil te scivisse eorum quae diceres, sed afflatu quodam divino subjecta tibi esse carmina, quanquam ne illud quidem satis firmum est: neque enim ille alia quidem promissorum impleturus erat, alia vero imperfecta relicturus.

LXVI.

NAVIGIUM SEU VOTA.

1. LYCINUS. Nonne dicebam ego, facilius posse fieri ut vultures effugiat jacens in propatulo antiquum cadaver, quam Timolaum mirabilis spectaculi aliquid, etsi uno spiritu Corinthum abire curriculo propter illud oporteat? adeo tu spectulorum avidus et impiger ad talia.

TIMOLAUS. Quid enim agendum erat, Lycine, homini otioso, qui audisset ingentem adeo et immensam plane navem in Piræo appulsam, de illarum numero unam, quam annonam ex Aegypto in Italiam advehunt? Puto autem vos quoque, te, inquam, et Samippum hunc, non alia quam spectandæ hujus navis causa ex urbe venisse.

LYC. Sic est, per Jovem; atque Adimantus etiam sequebatur nos Myrrhinusius: verum ubi ille nunc sit, nescio,

ἀποπλανηθεὶς ἐν τῷ πλήθει τῶν θαυτῶν· ἄχρι μὲν γὰρ τῆς νῆος ἄμα ἤλθομεν καὶ ἀνιόντες ἐς αὐτὴν σὺ μὲν, οἶμαι, Σάμιππε, προΐεις, μετὰ σὲ δὲ ὁ Ἀδείμαντος ἦν, εἰτ' ἐγὼ μετ' ἐκείνον ἐχόμενος αὐτοῦ ἀμφοτέραις, καὶ με διὰ τῆς ἀποδόθρας ὅλης παρέπεμψε χειραγωγῶν ὑποδεδεμένον ἀνυπόδητος αὐτὸς ὦν, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οὐκέτι αὐτὸν εἶδον οὔτε ἔνδον οὔτε ἐπεὶ κατεληλύθαμεν.

2. ΣΑΜΙΠΠΟΣ. Οἶσθα, ὦ Λυκίνε, ὅπου ἡμεῖς ἀπέλιπεν; ὅποτε, οἶμαι, τὸ ὥραιον ἐκείνο μεῖράκιον ἐκ τῆς θαλάμης προῆλθε τὴν καθαρὰν ὀδὸν ἐνδοδύκος, ἀναδεδεμένον εἰς τοῦπίσω τὴν κόμην ἐπ' ἀμφοτέρω τοῦ μετώπου ἀπηγμένην. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Ἀδείμαντον οἶδα, οἶμαι, γλαφυρὸν οὕτω θέαμα ἐκείνος ἰδὼν μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ Αἰγυπτίῳ ναυπηγῇ περιηγουμένῳ τὸ πλοῖον παρέστηκεν δακρύων, ὥσπερ εἶωθε ταχὺδακρυς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐς τὰ ἐρωτικά.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πᾶν καλὸς, ὦ Σάμιππε, δὲ μεῖρακιος ἐδοξέ μοι, ὥς ἂν καὶ Ἀδείμαντον ἐκπλήξαι, ὅ τοσοῦτοι Ἀθηναῖοι καλοὶ ἔπονται, πάντες ἐλεύθεροι, στωμύλοι τὸ φέγγμα, παλαίστρας ἀποπνέοντες, οἷς καὶ παραδακρῦσαι οὐκ ἀγεννές· οὗτος δὲ πρὸς τῷ μελάγχρους εἶναι καὶ πρὸς χεῖρας ἐστὶ καὶ λεπτὸς ἄγαν τοῖν σκελοῖν, καὶ ἐφθέγγετο ἐπισεσυσμένον τι καὶ συνεχές καὶ ἐπίτροχον, Ἑλληνιστὶ μὲν, ἐς τὸ πάτριον δὲ τῷ ψόφῳ καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ, ἡ κόμη δὲ καὶ ἐς τοῦπίσω δὲ πλόκαμος συνεσπειραμένος οὐκ ἐλεύθερον αὐτόν φησιν εἶναι.

3. TIM. Τοῦτο μὲν εὐγενείας, ὦ Λυκίνε, σημεῖόν ἐστιν Αἰγυπτίας ἡ κόμη· ἅπαντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐλεύθεροι παῖδες ἀναπλέκονται ἔστε πρὸς τὸ ἐφηβικόν, ἔμπαιν ἢ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἷς ἐδοκεῖ καλὸν εἶναι κομᾶν τοὺς γέροντας ἀναδουμένους κρωδύλον ὑπὸ τέττιγι χρυσῷ ἀνειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ γε, ὦ Τιμόλας, ὅτι ἡμεῖς ἀναμνησθεὶς τῶν Θουκυδίδου συγγραμμάτων, ἃ ἐν τῷ προοίμῳ περὶ τῆς ἀρχαίας ἡμῶν τρυφῆς εἶπεν ἐν τοῖς Ἰώσιν, ὅποτε οἱ τότε συναπωκίσθησαν.

4. TIM. Ἀτὰρ, ὦ Σάμιππε, νῦν ἀνεμνήσθην, ὅπῃ ἡμῶν ἀπελείφθη Ἀδείμαντος, ὅτε παρὰ τὸν ἱστὸν ἐπὶ πολλὸν ἔστημεν ἀναβλέποντες, ἀριθμοῦντες τῶν βурсῶν τὰς ἐπιβολὰς καὶ θαυμάζοντες ἀνιόντα τὸν ναῦτην διὰ τῶν καλῶν, εἴτα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἄνω ἀσφαλῶς διαθέοντα τῶν κεροιάκων ἐπειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν ἡμεῖς ἐν ταῦθα; παραδοκεῖν αὐτόν, ἢ θέλεις ἐγὼ αὐθις ἐπάνειμι ἐς τὸ πλοῖον;

TIM. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προΐωμεν· εἰκὸς γὰρ ἦδη παρεληλυθέναι ἐκείνον ἀποσοδοῦντα ἐς τὸ ἄστυ, ἐπεὶ μηκέθ' ἡμεῖς εὐρεῖν ἐδύνατο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οἶδε τὴν ὁδὸν Ἀδείμαντος, καὶ δέος οὐδὲν μὴ ἀπολειφθεὶς ἡμῶν ἀποδοικοληθῇ.

ΛΥΚ. Ὅρατε, μὴ σκαῖον ᾗ φίλον ἀπολιπόντας αὐτοὺς ἀπείναι. Βαδίζωμεν δ' ὅμως, εἰ καὶ Σάμιππῳ τοῦτο δοκεῖ.

in spectatorum turba errore quodam a nobis distractus : ad navim quidem usque una venimus ; quumque in illam ascenderemus, tu quidem, puto, Samippe, precedebas ; post te autem erat Adimantus, tum ego post illum utraque illum manu tenens, quippe ille me per totum ponticulum manu prehensum ducebat calceatum discalceatus ipse : abhinc vero illum non vidi amplius, neque intus, neque postquam descenderamus.

2. SAMIPPUS. Scin', Lycine, ubi nos reliquerit? puto ego, ubi formosus ille puer de diæta progrediebatur, ille puro linteo indutus, retro comam revinctus utrimque a fronte abductam. Si ergo Adimantum ego novi, puto nomen, eleganti adeo spectaculo viso, longum valere jussu naupego Ægyptio, qui monstrabat navim, astitisse lacrimantem, ut solet : facilis enim vir est, ubi amat, ad lacrimas.

LYC. Quin non admodum pulcher mihi, Samippe, puer ille visus est, ut Adimantum etiam percelleret, quem tot Athenis formosi sectantur, liberi omnes, jucundi sermonis, olentes palastram, apud quos forte lacrimari etiam non ignavum fuerit. At iste, præterquam quod niger, labiosus etiam est, et tenui nimis crure, et tractum quiddam de imo gutture, continuatumque nimis et volubile loquebatur, Græce ille quidem, sed ita ut patrium quiddam sibilo atque accentu vocis proderet ; coma vero et actus ille retro tortusque in spiram cincinnus non ingenuum esse ipsum indicat.

3. TIM. Quin illud nobilitatis Ægyptiæ signum est, coma, Lycine : omnes quippe apud illos ingenui eas implectunt, usque dum pubertatem attigerint. Contra ea majores nostri : quibus pulchrum visum est comam alere seniores, revinctam in cincinnum aurea cicada comprehensum.

SAM. Bene facis, Timolae, quod Thucydidis nos scriptorum admones, quæ in proœmio dixit de veteri luxu nostro inter Ionas, quando, qui tum erant, una hinc deducti sunt.

4. LYC. Verum, Samippe, jam recordor ex quo relictus nobis sit Adimantus, quum ad malum diu staretur suspicientes numerantesque coriorum commissuras, atque admirantes ascendentem per rudentes nautam, deinde per antennam in alto prehensis ceruchis secure transcurrentem.

SAM. Recte istuc dicis. Quid ergo hic nobis faciendum est? expectandusne est, an vis in navem ego redeam?

TIM. Nequaquam : sed pergamus : credibile est enim nobis sit præterisse jam nos et festinasse in urbem, quum non amplius invenire nos posset. Sin minus ; at novit certe viam Adimantus, nec metus est ne relictus a nobis in devium errorem incidat.

LYC. Videte ne sinistrum sit, nos relicto amico abire solos. Abeamus tamen, si idem etiam Samippo videtur.

SAM. Καὶ μάλα δοκῇ, ἣν πως ἀνεργῶν ἐτι τὴν παλαιστραν καταλάβωμεν.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἡλικὴ ναῦς, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν πήγρων ἔλαγε τὸ μῆκος ὁ ναυπηγὸς, εὖρος δὲ ὑπὲρ τὸ τέταρτον μάλιστα τούτου, καὶ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἐς τὸν πυθμένα, ἥ βαθύτατον κατὰ τὸν ἀντλον, ἐννέα πρὸς τοῖς εἴκοσι. Τὰ δ' ἄλλα ἡλικὸς μὲν ὁ ἱσὺς, ὅσῃν δὲ ἀνέγει τὴν κεραῖαν, οἶον καὶ προτόνω κέχρηται καὶ συνέχεται, ὥς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανέστηκεν ἡρέμα καμπύλῃ χρυσῶν χηνίσκον ἐπικειμένη, καταντικρὺ δὲ ἀνάλογον ἡ πῦρρα ὑπερβέβηκεν ἐς τὸ πρόσω ἀπομηχνομένη, τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὸς κέχρυσεν αἱ γραφαὶ τῶν ἱσίων ἐκατέρωθεν ὁ μὲν γὰρ ἄλλος κόσμος, αἱ γραφαὶ καὶ τοῦ ἱστίου τὸ παράσιον πυραγὰς, πρὸ τούτων αἱ ἀγκυραὶ καὶ στροφεῖα καὶ περιαγωγαὶ καὶ αἱ κατὰ τὴν πρύμναν οἰκῆσεις θαυμασία πάντα μοι ἔδοξε.

6. Καὶ τὸ τῶν ναυτῶν πλῆθος στρατοπέδῳ ἄν τις εἰκάσειεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ τοσοῦτον ἄγειν σῖτον, ὥς ἱκανὸν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐνιαύσιον πρὸς τροφήν. Κάκεινα πάντα μικρὸς τις ἀνθρωπίσκος γέρον ἥδη ἔωζεν ὑπὸ λεπτῇ κάμακι τὰ τηλικαῦτα πηδάλια περιστρέφων· ἐδείχθη γάρ μοι ἀναφαλάντας τις, οὗλος, Ἡρων, οἶμαι, τούνομα.

TIM. Θαυμάσιος τὴν τέχνην, ὥς ἔφασκον οἱ ἐμπλέοντες, καὶ τὰ θαλάττια σοφὸς ὑπὲρ τὸν Πρωτέα.

7. Ἡκούσατε δὲ ὅπως δεῦρο κατήγαγε τὸ πλοῖον, οἷα ἔπαθον πλέοντες ἢ ὥς ὁ ἀστήρ αὐτοὺς ἔσωσεν;

LYC. Οὐκ, ὦ Τιμόλαε, ἀλλὰ νῦν ἡδέως ἂν ἀκούσασμεν.

TIM. Ὁ ναύκληρος αὐτὸς διηγείτο μοι, χρηστὸς ἀνὴρ καὶ προσομιλῆσαι δεξιός. Ἐφη δὲ ἀπὸ τῆς Φάρου ἀπάραντας οὐ πᾶν βιᾶν πνεύματι ἑβδομαίους ἰδεῖν τὸν Ἀκάμαντα, εἴτα ἑσφύρου ἀντιπνεύσαντας ἀπενεχθῆναι πλαγίους ἄχρι Σιδῶνος, ἐκεῖθεν δὲ χειμῶνι μεγάλῳ περιπεσόντας δεκάτῃ ἐπὶ Χελιδονέας διὰ τοῦ Αὐλῶνος ἔλθειν, ἐνθα δὲ παρὰ μικρὸν ὑποβρυχίους δύvai ἅπαντας.

8. Οἷδα δὲ ποτε καὶ αὐτὸς παραπλεύσας Χελιδονέας ἡλικὸν ἐν τῷ τόπῳ ἀνίσταται τὸ κῆμα, καὶ μάλιστα περὶ τὸν λίβα, ὁπότεν ἐπιλάβῃ καὶ τοῦ νότου· κατ' ἐκεῖνο γὰρ δὴ συμβαίνει μερίζεσθαι τὸ Παμφύλιον ἀπὸ τῆς Λυκιακῆς θαλάττης, καὶ ὁ κλύδων ἅτε ἀπὸ πολλῶν βρυμάτων περὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ σχιζόμενος — ἀπόζυροι δὲ εἰσι πέτραι καὶ ὀξεῖαι παραθηγόμεναι τῷ κλύσματι — καὶ φοβερωτάτην ποιεῖ τὴν κυματωγὴν καὶ τὸν ἥχον μέγαν, καὶ τὸ κῆμα πολλάκις αὐτῷ ἰσομέγεθες τῷ σκοπέλῳ.

9. Τοιαῦτα καὶ σφᾶς καταλαβεῖν ἔφασκεν ὁ ναύκληρος ἐτι καὶ νυκτὸς οὐσης καὶ ζόφου ἀκριβοῦς· ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰμωγὴν αὐτῶν ἐπικλασθέντας τοὺς θεοὺς πῦρ τε ἀναδείξει ἀπὸ τῆς Λυκίας, ὥς γνωρίσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τινα λαμπρὸν ἀστέρα Διοσκόρου τὸν ἑταῖρον ἐπικαθίσαι τῷ καρχησίῳ καὶ κατευθύναι τὴν ναῦν

SAM. Omnino ita videtur, si qua apertam adhuc palæstram inveniamus.

5. Verum interea dum sermones cædimus, quanta hæc navis! centum et viginti cubitorum in longitudinem esse dicebat naupegus, latitudinem autem supra quartam hujus partem; ac de constrato navis in fundum, ubi profundissima est, ad sentinam, undetriginta. Ceterum quantus est malus! quantam vero sustinet antennam, quanto utitur atque continetur proto! Ut vero puppis assurgit sensim incurva, cui chenicus impositus est aureus! ab altera parte justa proportionē prora extollitur in adversum porrecta, habens ab utraque parte quæ navi nomen dedit deam Isidem. Nam reliquus ornatus, picturæ, et supparum veli colore flammeo, et ante istæc ancoræ, et versoria, et circumactoria, et illæ ad puppim habitationes, admirabilia mihi videbantur omnia.

6. Ac nantarum multitudinem exercitui aliquis comparaverit. Dicebatur vero tantam etiam frumenti vim vehere, quæ omnibus Atticæ incolis ad annua alimenta sufficeret. Atque hæc omnia parvus aliquis homuncio, jam senex, servabat, parva pertica tantæ molis gubernacula torquens. Ostensus enim mihi est recalvaster aliquis, cetera crispus, Heron homine, arbitror.

TIM. Admirabilis ille arte sua, ut vectores dicebant, et doctus circa maritima supra Proteum.

7. Audistisne autem quomodo huc deduxerit navem, quæ illis inter navigandum acciderint, aut quomodo stella ipsos servarit?

LYC. Non, Timolæe, verum jam libenter ex te audivimus.

TIM. Naucerus ipse mihi narrabat, vir bonus et consuetudini aptus. Dicebat autem, quum solvissent e Pharo vento non valde vehementi, septimo die vidiisse Acamantem; tum resante Zephyro obliquos Sidonem usque esse delatos: inde autem magna tempestate die decimo per Autonem venisse ad Chelidoneas: hic vero parum abfuisse quin submersi omnes perirent.

8. Novi autem, quum ipse aliquando Chelidoneas circumnavigaverim, quantus ibi locorum fluctus surgat, et maxime spirante Africo, quum Notum etiam assumis. Tali enim tempore evenire solet ut a Lycio mari dividatur Pamphylium; fluctusque, utpote ab undis plurimis circa ipsum scissus promontorium (sunt autem petræ abruptæ et ab alludentibus aquis exacutæ) terribili cum sonitu frangitur: atque ipsi sæpe scopulo magnitudine æqualis est.

9. Ab his se etiam deprehensos naucerus dicebat, quum nox adhuc esset et meræ tenebræ: sed ad ipsorum ploratum fractos misericordia deos, et ignem ostendisse de Lycia, ut oram illam agnoscerent, et lucidam stellam quandam, Dioscurorum alterum, inessidisse carcheio, ac direxisse navim sinistrorsum in mare, quum jamjam ferretur ad

ἐπὶ τὰ λαῖα ἐς τὸ πέλαιος ἤδη τῷ κρημνῷ προσφερομένην τούτῳθεν δὲ ἀπαξ τῆς ὁρθῆς ἐκπασόντας διὰ τοῦ Αἰγαίου πλεύσαντας ἐβδόμηκοστῇ ἀπ' Αἰγύπτου ἡμέρᾳ πρὸς ἀντίους τοὺς ἐτησίαις πλαγιάζοντας ἐς Πειραιᾶ χθὲς καθορμίσασθαι τοσοῦτον ἀποσυρέντας ἐς τὸ κάτω, οὗς εἶδε τὴν Κρήτην δεξιὰν λαβόντας ὑπὲρ τὸν Μαλέαν πλεύσαντας ἤδη εἶναι ἐν Ἰταλίᾳ.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, θαυμάσιόν τινα φῆς κυβερνήτην τὸν Ἡρώνα ἢ τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην, δε τοσοῦτον ἀπεσφάλη τῆς ὁδοῦ.

10. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐκ Ἀδείμαντος ἐκεῖνός ἐστι;

TIM. Πάνυ μὲν οὖν, Ἀδείμαντος αὐτός. Ἐμδοήσωμεν οὖν. Ἀδείμαντε, σέ φημι τὸν Μυρρινούσιον τὸν Στρομβίχου. Δυσὶν θάτερον, ἢ δυσχεραίνει καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφεται Ἀδείμαντος γάρ, οὐκ ἄλλος τίς ἐστι.

ΛΥΚ. Πάνυ ἤδη σαφῶς ὁρῶ, καὶ θοιμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἐκείνου, καὶ ἐν χρῶ ἢ κουρά. Ἐπεινώμεν δὲ ὅμως τὸν περιπάτον, ὡς καταλάβωμεν αὐτόν.

11. Ἦν μὴ τοῦ ἱματίου σε λαμβόμενοι ἐπιστρέψωμεν, ὃ Ἀδείμαντε, οὐχ ὑπακούσει ἡμῖν βοῶσιν, ἀλλὰ καὶ φροντίζοντι ἰσχυρὰ ἐπὶ συννοίας τινὸς οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα, ὡς δοκεῖς, ἀνακυκλῶν.

ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ. Οὐδὲν, ὃ Λυκίνε, χαλεπὸν, ἀλλὰ με κενὴ τις ἔννοια μεταξὺ βαδίζοντα ὑπελθοῦσα παρακοῦσαι ὑμῶν ἐποίησεν ἀνέντες πρὸς αὐτὴν ἅπαντι τῷ λογισμῷ ἀποβλέποντα.

ΛΥΚ. Τίς αὕτη; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν, εἰ μὴ τίς ἐστι τῶν πάνυ ἀπορρήτων. Καίτοι ἐτελέσθημεν, ὡς οἶσθα, καὶ στέγειν μεμαθήκαμεν.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλ' αἰσχύνομαι ἔγωγε εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς· οὕτω γὰρ μεираκιῶδες ὑμῖν δόξει τὸ φροντισμα.

ΛΥΚ. Μῶν ἐρωτικὸν τί ἐστιν; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἀμνηστὸς ἡμῖν ἐξαγορεύσεις, ἀλλὰ ὑπὸ λαμπρῇ τῇ δαδί καὶ αὐτοῖς τεταλεσμένοι.

12. ΑΔΕΙΜ. Οὐδὲν, ὃ θαυμάσιε, τοιοῦτον, ἀλλὰ τινα πλοῦτον ἐμαυτῷ ἀνεπλαττόμην, ἣν κενὴν μακαρίαν οἱ παλαιοὶ καλοῦσι, καὶ μοι ἐν ἀκμῇ τῆς περιουσίας καὶ τρυφῆς ἐπέστητε.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς Ἑρμῆς φασί, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον· δέξιν γὰρ ἀπολαῦσαι τὸ μέρος φίλους ὄντας τῆς Ἀδείμαντος τρυφῆς.

ΑΔΕΙΜ. Ἀπελείφθην μὲν ὑμῶν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἐς τὴν ναῦν ἐπιβάσει, ἐπεὶ σέ, ὃ Λυκίνε, κατέστησα ἐς τὸ ἀσφαλές· περιμετροῦντος γάρ μου τῆς ἀγκύρας τὸ πάχος οὐκ οἶδα ὅπου ὑμεῖς ἀπέστητε.

13. Ἰδὼν δὲ ὅμως τὰ πάντα ἡρόμην τινὰ τῶν ναυτῶν ὁπόσῃν ἀποφέρει ἡ ναῦς τῷ δεσπότη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἑτος ἑκατόν τὴν μισθοφορίαν. Ὁ δέ μοι, Δώδεκα, ἔφη, Ἄττικὰ τάλαντα, εἰ πρὸς τοῦλάχιστόν τις λογιζέτο. Τούτῳθεν οὖν ἐπανιών ἐλογιζόμην, εἴ τις θεῶν τὴν ναῦν ἀφνω ἐμὴν ποιήσειεν εἶναι, οἷον ἂν, ὡς

scopulum. Inde, quum recta via semel excidissent, trans navigato Ægeæ, septuagesimo, postquam Ægypto solverant, die, obliquo ad tenentes sibi adversum Etesias cursu, in Piræeum heri appulisse, tantum ad inferiora detractos, quos oportuerit dextram legentes Cretam, Malea superato, jam esse in Italia.

LYC. Admirabilem, ita me Jupiter, mibi gubernatorem narras Heronem, aut sequelem Nerei, qui tantum de via aberraverit!

10. Sed quid istuc? nonne iste Adimantus est?

TIM. Omnino ipse est Adimantus. Inclamemus igitur. Adimante, te volo, Myrrhinusium, Strombichi filium. Alterutrum horum, aut iratus nobis est, aut aurium usum amisit. Adimantus enim est, nemo alius.

LYC. Satis jam clare video: et vestimentum ipsius est, et incessus, et brevis ad ipsam catem tonsura. Acceleremus tamen gradum, ut ipsum assequamur.

11. Nisi veste te prehensum advertamus, Adimante, non exaudies nos inclamantes; sed videris etiam profunde cui-dam cogitationi immersus, non parvum neque contentibile negotium animo agitare ac revolvere.

ADIMANTUS. Nihil, Lycine, grave; sed inanis me inter eundem cogitatio subierat, quæ ut inanitam præmitterem vestram vocem effecit, qui defixum totum in illa animum haberem.

LYC. Quenam est illa? ne cuncteris enim dicere, nisi est de valde secretis. Quanquam initiati, ut nosti, sumus, ac celare commissa didicimus.

ADIM. Sed pudet me nimirum apud vos dicere; adeo puerilis vobis videbitur cogitatio.

LYC. Numquid amatorium quid est? neque enim hoc etiam profanis nobis enarraveris, sed hominibus ad claram faciem ipsis quoque initiatis.

12. ADIM. Nihil tale, o noster: sed divitias mihi quamdam ipse fingebam animo, quam fictitiam beatam inaniam vocant veteres; vosque in ipso mihi divitiarum et voluptatis fastigio supervenistis.

LYC. Itaque illud hic valeat expeditissimum, communis esto Mercurius! aiunt: atque in medium allatas deponere divitias: æquum enim est in partem venire nos, qui amici simus, voluptatum Adimanti.

ADIM. A vobis quidem relictus sum in primo statim in navim ingressu, quum te, Lycine, in tuto collocassem: dimetiente enim me magnitudinem ancoræ, vos nescio quo discesseratis.

13. Tamen visis omnibus, quærebam ex nautarum aliquo, quantum plerumque mercedis domino singulis annis ea navis referat. At ille, Duodecim, inquit, talenta Attica, si quis quod minimam est computet. Hinc ergo rediens ita cogitabam, Si quis deorum hanc navem subito, ut mea sit, faciat; quam ego, quam felicem vitam exinde agam! bene

εὐδαίμονα βίον ἐπέδωσα εὖ ποιῶν τοὺς φίλους καὶ ἐπιπλέον ἐνίοτε μὲν αὐτὸς, ἐνίοτε δὲ οἰκέτας ἐκπέμπων· εἴτα ἐκ τῶν δώδεκα ἐκείνων ταλάντων οἰκίαν τε ἥδη ὠκοδομησάμην ἐν ἐπικαίρῳ μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ποικίλην, τὴν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐκείνην τὴν πατρῴαν ἀφελς, καὶ οἰκέτας ὠνούμην καὶ ἐσθῆτας καὶ ζεύγη καὶ ἵππους· νυνὶ δὲ καὶ ἐπλεον ὑφ' ἀπάντων εὐδαιμονιζόμενος τῶν ἐπιβατῶν φοβερός τοῖς ναύταις καὶ μονονουχί· βασιλεὺς νομιζόμενος. Ἐτι δέ μοι τὰ κατὰ τὴν ναῦν εὐθετίζοντι καὶ ἐς λιμένα πόρρωθεν ἀποβλέποντι ἐπιστάς, ὦ Λυκίνα, κατέδυσας τὸν πλοῦτον καὶ ἀνέτρεψας εὖ φερόμενον τὸ σκάφος οὐρίῳ τῆς εὐχῆς πνεύματι.

14. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ γενναῖε, λαθόμενός μου ἄπαγε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὥς τινα πειρατὴν ἢ καταποντιστὴν, ὃς τηλικούτον ναυάγιον εἴργασμαι, καὶ ταῦτα ἐν γῇ κατὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ἐς τὸ ἄστυ. Ἄλλ' ὅρα ὅπως παραμυθήσομαι σοὺ τὸ πταίσμα· πέντε γάρ, εἰ βούλει, καλλίω καὶ μεῖζω τοῦ Αἰγυπτίου πλοίου ἥδη ἔχε, καὶ τὸ μέγιστον οὐδὲ καταδύναι δυνάμενα, καὶ τάχα σοι πεντάκις ἔξ Αἰγύπτου κατ' ἔτος ἕκαστον σιταγωγεῖτωσαν σιταγωγίαν, εἰ καὶ, ὦ ναυκληρῶν ἄριστε, ὀξῆλος εἰ ἀφόρητος ἤμιν τότε γεννησόμενος· ὃς γάρ ἔτι ἐνός πλοίου τουτοῦ δεσπότης ὢν παρήκουες βωόντων, εἰ πάντε κτήσαιο πρὸς τοῦτ' ἑοικότες πάντα καὶ ἀνώλεθρα, οὐδὲ ὀφεί δὴ δολοφονεῖν τοὺς φίλους. Σὺ μὲν οὖν εὐπλόει, ὦ βέλτιστε, ἡμεῖς δὲ ἐν Πειραιεὶ καθεδόμεθα τοὺς ἐξ Αἰγύπτου ἢ Ἰταλίας καταπλέοντας ἀνακρίνοντες, εἰ που τὸ μέγα Ἀδεϊμάντου πλοῖον τὴν Ἰσίην τις εἶδεν.

15. ΑΔΕΙΜ. Ὅρξ; διὰ τοῦτο ὠκνον εἰπεῖν ἃ ἐνέωκον, εἰδὼς ὅτι ἐν γέλῳτι καὶ σκώμῃματι ποιήσεσθέ μοι τὴν εὐχὴν. Ὡστε ἐπιστάς μικρὸν, ἔστ' ἂν ὑμεῖς προχωρήσητε, ἀποπλευσοῦμαι πάλιν ἐπὶ τῆς νεῆς· πολλὸ γάρ ἀμεινον τοῖς ναύταις προσλαλεῖν ἢ ὑφ' ὑμῶν καταγελάσθαι.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ἐπεὶ συνεμνησόμεθά σοι καὶ αὐτοὶ ὑποστάντες.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλὰ ὑφαίρησθω τὴν ἀποβάθραν προεισελθών.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἡμεῖς γε προσνηξόμεθα ὑμῖν· μὴ γὰρ οἶοι σοὶ μὲν εἶναι ῥάδιον τηλικαῦτα πλοῖα κτᾶσθαι μῆτε πριαμένῳ μῆτε ναυπηγησάμενῳ, ἡμεῖς δὲ οὐκ αἰτήσομεν παρὰ τῶν θεῶν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἀκμῆτες δύνασθαι νεῖν; καίτοι πρῶην καὶ ἐς Αἴγιναν ἐπὶ τὴν τῆς Ἐννοδίας τελετὴν οἶσθα ἐν ἡλίῳ σκαφιδίῳ πάντες ἅμα οἱ φίλοι τεττάρων ἕκαστος ὁδολῶν διεπλεύσαμεν, καὶ οὐδὲν ἐδυσχεραίνας ἡμῶς συμπλέοντας, νῦν δὲ ἀγανακτεῖς, εἰ συνεμνησόμεθά σοι, καὶ τὴν ἀποβάθραν προεισελθὼν ἀφαιρῆς; ὑπερμαζῆς γάρ, ὦ Ἀδεϊμαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις, οὐδὲ οἶσθα ὅστις ὢν ναυκληρεῖς. Οὐτως ἐπῆρε σε καὶ ἡ οἰκία ἐν καλῷ τῆς πόλεως ὠκοδομηθεῖσα καὶ τῶν ἀκολούθων τὸ πλῆθος. Ἀλλ' ὦγαθέ, πρὸς τῆς Ἰσίδος κἂν τὰ Νειλῶα

faciens amicis, interdum ipse innavigans, emittens nonnunquam servos. Deinde de duodecim illis talentis domum jam aedificabam loco opportuno, paullo supra Pœcilen, relicta illa ad Ilissum paterna; et servos emebam, et vestes, currusque, et equos. Jamque modo navigabam etiam felixque prædicabar a vectoribus omnibus, metuendus nautis, ac tantum non rex ab illis habitus. Verum adhuc componenti mihi rem navalem, et in portum prospectanti e longinquo, tuo, Lycine, adventu demersisti divitias, evertisti dum bene et secundo votorum flatu fertur navigium.

14. LYC. Igitur, vir fortis, prehensum me ad prætorem abducito, ut piratam aliquem, aut mersorem navium, qui tanti tibi naufragii causa fuerim, idque in terra, ipsaque a Piræeo in urbem via. Sed vide quomodo casum tuum sim solaturus. Habe enim tibi, ecce, quinque, si volueris, pulchriora majoraque Ægyptio illo navigia, et quod maximum est, quæ mergi non possint: ac ferme tibi quinques singulis annis frumentorum sarcinam unumquodque ex Ægypto advehat; etsi te, nauclerorum præstantissime, intolerabilem nobis tum futurum apparet. Qui enim modo unius hujusce navigii dominus quum esses, inclamantes non audieris, si quinque possideas præter hanc, trium omnes malorum et quæ perire non possint, nec respicies nimirum amicos. Itaque feliciter, amice, naviga; nos vero in Piræeo sedebimus rogantes qui ex Ægypto aut Italia appellent, num forte magnum Adimanti navigium, Isidem, aliquis viderit.

15. ADIM. Viden? propterea dicere quæ cogitabam cumctabar, qui scirem risui vos et ludibrio votum meum habituros. Itaque resistam paululum, dum vos processeritis, ac navim deinde rursus solvam et avehar: præstat enim cum nautis agere, quam a vobis derideri.

LYC. Nequaquam, sed resistemus et ipsi, et conscendemus tecum.

ADIM. Id ego prægressus tollam ponticulum.

LYC. Nos itaque ad vos adnatabimus. Numquid enim putas facile tibi esse tot ac tantas possidere naves, quas nec emeris neque aedificaveris; nos vero votis non impetraturos a diis, ut multa stadia nihil fatigati natare possimus? Quanquam nuper etiam Æginam ad Hecates ceremonias, nosti, quam parva in scaphula omnes simul amici quaternis quisque obolis trajecerimus, nec molestum tibi tum erat nobiscum navigare: nunc autem fers graviter, si tecum inscendamus, et prægressus auferes ponticulum? nimis enim intumescis, Adimante, et in sinum tuum non despui, neque, quis homo sis, tantus jam nauclerus cogitas. Ita te elatum fecit etiam domus in pulcherrimo urbis loco aedificata, et multitudo pedissequorum. Sed per Isidem, amice, certo

ταῦτα παρῆχῃ τὰ λεπτά μέμνησο ἡμῖν ἄγειν ἀπ' Αἰγύπτου ἢ μύρον ἀπὸ τοῦ Κανώπου ἢ Ἴβιν ἐκ Μέμφιδος, εἰ δὲ ἡ ναὺς ἐδύνατο, καὶ τῶν πυραμίδων μίαν.

16. TIM. Ἄλις παιδιᾶς, ὦ Λυκῖνε. Ὅρᾳς, ὡς ἐρυθρίαν Ἀδείμαντον ἐποίησας πολλῶ τῷ γέλωτι ἐπικλύσας τὸ πλοῖον, ὡς ὑπέραντλον εἶναι καὶ μηκέτι ἀντέχειν πρὸς τὸ ἐπιρρέον; καὶ ἐπείπερ ἐτι πολὺ ἡμῖν τὸ λοιπὸν ἐστὶ πρὸς τὸ ἄστυ, διελόμενοι τετραχῇ τὴν ὁδὸν κατὰ τοὺς ἐπιβάλλοντας ἕκαστος σταδίου αἰτῶμεν ἅπερ ἂν δοκῇ παρὰ τῶν θεῶν οὕτω γὰρ ἂν ἡμᾶς δὲ τε κάματος λάθοι καὶ ἅμα εὐφρανούμεθα ὥσπερ ἡδίστω ὀνειράτι ἐκουσίῳ περιπεσόντες, ἐφ' ὅσον βουλόμεθα, εὐποιήσονται ἡμᾶς παρ' αὐτῷ γὰρ ἕκαστῳ τὸ μέτρον τῆς εὐχῆς, καὶ οἱ θεοὶ πάντα ὑποκείσθωσαν παρέχοντες, εἰ καὶ τῇ φύσει ἀπίθανά ἐσται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἐπιδειξίς ἐσται τὸ πρᾶγμα ὅστις ἂν ἄριστα χρήσαιο τῷ πλούτῳ καὶ τῇ εὐχῇ· δηλώσει γὰρ ὅς ἂν καὶ πλουτήσας ἐγένετο.

17. SAM. Καλῶς, ὦ Τιμόλαε, καὶ πείθομαι σοὶ καὶ ὅταν ὁ καιρὸς καλῇ, εὐξομαι ἅπερ ἂν δοκῇ. Εἰ μὲν γὰρ Ἀδείμαντος βούλεται, οὐδὲ ἐρωτᾶν οἶμαι, ὅς γε δὴ ἐν τῇ νηὶ τὸν ἕτερον πόδα ἔχει. Χρὴ δὲ καὶ Λυκίῳ δοκεῖν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ πλουτῶμεν, εἰ τοῦτο ἄμεινον, μὴ καὶ βασκαίνειν ἐν ταῖς κοιναῖς εὐτυχίαις δοκῶ.

ΑΔΕΙΜ. Τίς γοῦν πρῶτος ἄρξεται;

ΛΥΚ. Σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, εἴτα μετὰ σὲ οὐτοσί Σάμιππος, εἴτα Τιμόλαος, ἐγὼ δὲ ὀλίγον ὅσον ἡμιστάδιον τὸ πρὸ τοῦ Διπύλου ἐπιλήψομαι τῇ εὐχῇ, καὶ τοῦτο ὡς οἶόν τε παραδραμών.

18. ΑΔΕΙΜ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἀποστήσομαι τῆς νεὸς, ἀλλ' ἐπείπερ ἔξεστιν, ἐπιμετρήσω τῇ εὐχῇ· ὁ δὲ Ἑρμῆς ὁ κερδῆος ἐπινευσάτω ἅπασιν. Ἔστω γὰρ τὸ πλοῖον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐμὰ καὶ ὁ φόρτος οἱ ἐμποροὶ αἱ γυναῖκες οἱ ναῦται καὶ ἄλλο εἴ τι ἥδιστον κτημάτων ἀπάντων.

SAM. Λέληθας σεαυτὸν ἔχων ἐν τῇ νηϊ.

ΑΔΕΙΜ. Τὸν παῖδα φῆς, ὦ Σάμιππε, τὸν κομήτην. Κάκεῖνος οὖν ἔστω ἐμός. Ὅπόσος δὲ ὁ πυρὸς ἐνδον ἐστίν, οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἅπας χρυσίον ἐπίσημον γενέσθω, τοσοῦτοι δαρεικοί.

19. ΛΥΚ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀδείμαντε; καταδύσεται σοὶ τὸ πλοῖον, οὐ γὰρ ἴσον βάρος πυροῦ καὶ ἱσαρίθμου χρυσοῦ.

ΑΔΕΙΜ. Μὴ φθόνοι, ὦ Λυκῖνε, ἀλλ' ἐπειδὴν εἰς σὲ παρέλθῃ ἡ εὐχὴ, τὴν Πάρνηθα ἐκείνην, εἰ θέλεις, δλὴν χρυσὴν ποιήσας ἔχει, κἀγὼ σιωπήσομαι σοὶ.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦτο ἔγωγε τῆς σῆς ἐποιήσαμην, ὡς μὴ ἀπολέσθαι ἅπαντας μετὰ τοῦ χρυσίου· καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα μέτρια, τὸ μεираκίον δὲ τὸ ὠραῖον ἀποπινυρήσεται ἄθλιον νεῖν οὐκ ἐπιστάμενον.

TIM. Θάρρει, ὦ Λυκῖνε· οἱ δελφῖνες γὰρ αὐτὸ ὑποδύντες ἐξοίσουσιν ἐπὶ τὴν γῆν. Ἡ νομίζεις κιθαρωδὸν μὲν τινὰ σωθῆναι παρ' αὐτῶν καὶ ἀπολαβεῖν τὸν

Nilotica illa salsamenta, illa tenuia afferre nobis ex Egypto memineris, aut unguentum de Canopo, aut ex Memphis Ibin; si vero navis possit, unam etiam pyramidum.

16. TIM. Satis joci, Lycine. Vides ut ruborem Adimanto injeceris, tam multo risu perfundens navigium, ut exauriri jam non possit, neque undarum vim sustinere? Et quando adhuc multum nobis viae ad urbem superest, divisa in quattuor partes via, per stadia quisque sibi assignata, quod cuique visum fuerit, a diis optemus: sic enim et labore fefellerimus, et oblectaverimus animum, tanquam in suavissimum voluntate nostra somnium delapsi, quod, quam diu voluerimus, voluptatem nobis afferat. Penes unumquemque enim votorum erit mensura, ponemusque praebituros omnia deos, licet natura sua ab omni veri similitudine abhorreant. Quod vero maximum est, documento ipsum hoc fuerit, quisnam optime sit usus divitiis atque voto: ostendet enim qualis homo esset, si esset dives.

17. SAM. Praclare istuc, Timolae; equidem tibi optempero, et quum tempus me vocaverit, quae videbuntur optabo. Utrum enim velit Adimantus, ne quaerendum quidem puto, qui jam alterum in navi pedem habeat. Oportet vero Lycino etiam idem videri.

LYC. Imo simus divites, si hoc videtur melius, ne invidere etiam in communi felicitate videar.

ADIM. Quis ergo primus incipiet?

LYC. Tu, Adimante, deinde post te hic Samippus, deinde Timolaus; ego vero parvi semistadii spatio ante Dipylum (portam geminam) votum aggrediar, vel illud quantum potero percursumus.

18. ADIM. Proinde ego ne nunc quidem a nave discedam; verum, quandoquidem licet, corollarium voto meo adjiciam: Mercurius autem lucrificus ille omnibus annuat. Sit ergo navis et quicquid in illa est, mea omnia, sarcinae, vectores, mulieres, nautae, et si qua ibi alia possessionum omnium suavissima.

SAM. Inscius ipse illam jam habes in navi.

ADIM. De puero, Samippe, loqueris, comato illo. Et ille ergo meus esto. Quantum vero in navi est tritici, universus ille numerus, aurum signatum fiat, Darici totidem.

19. LYC. Quid hoc, Adimante? mergetur tibi navigium; neque enim idem pondus tritici et pari numero auri.

ADIM. Noli invidere mihi, Lycine; sed quum ad te optandi sors delata fuerit, Parnetha illum, si vis, totum aureum factum tibi habe, et ego tibi praestabo silentium.

LYC. Verum pro tua ego hoc securitate feci, ne cum auro pereamus omnes: ac quantum ad nos attinet, mediocre illud periculum fuerit; at formosus ille adolescentulus periret, qui nare miser nescit.

TIM. Bono es animo, Lycine: delphini enim subeuntes illum in terram deportabunt. Aut putas citbaractum quendam ab iis servatum cantus sui mercedem percepisse;

μισθὸν ἀντὶ τῆς ψῆδης καὶ νεκρὸν τι ἄλλο παιδίον ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐπὶ δελφίνος ὁμοίως προκομισθῆναι, τὸν δὲ Ἀδαιμάντου οἰκέτην τὴν νεώνητον ἀπορήσειν δελφίνος ἔρωτικῶς;

ΑΔΕΙΜ. Καὶ σὺ γάρ, Τιμόλαε, μὴτ' Λυκίων καὶ ἐπιμετρεῖς τῶν σκωμμάτων, καὶ ταῦτα εἰσηγητὴς αὐτὸς γενόμενος;

20. TIM. Ἄμεινον ἦν πιθανώτερον αὐτὸ ποιεῖν καὶ τινα θησαυρὸν ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀνευρεῖν, ὥς μὴ πράγματα ἔχῃς ἐκ τοῦ πλοίου μετατιθεῖς χρυσίον ἐς τὸ ἄστυ.

ΑΔΕΙΜ. Εὖ λέγεις, καὶ ἀνορουρήχῳ θησαυρὸς ὑπὸ τὸν Ἑρμῆν τὸν λίθινον, ὅς ἐστιν ἡμῖν ἐν τῇ αὐλῇ, μέδιμοι χλίοι χρυσοῦ ἐπισήμου. Εὐθὺς οὖν κατὰ τὸν Ἡσιόδου οἶκος τὸ πρῶτον, ὥς ἂν ἐπισημότατα οἰκίῃν, καὶ τὰ περὶ τὸ ἄστυ πάντα ὠνησάμην ἥδη πλὴν ὅσα Ἰσθμοὶ καὶ Πυθοί, καὶ ἐν Ἐλευσίνι ὅσα ἐπὶ θαλάττῃ καὶ περὶ τὸν Ἰσθμὸν ὀλίγα τῶν ἀγώνων ἕνεκα, εἴ ποτε δὴ τὰ Ἰσθμια ἐπιδημήσαιμι, καὶ τὸ Σικυώνιον πεδίον, καὶ ὅλως εἴ πού τι συνηρεφῆς ἢ ἐνυδρον ἢ εὐκαρπον ἐν τῇ Ἑλλάδι, πάντα ἐν ὀλίγῳ Ἀδαιμάντου ἔστω. Ὁ χρυσὸς δὲ κοῖλος ἡμῖν ἐμφαγεῖν, τὰ δὲ ἐκπώματα οὐ κοῦφα ὥς τὰ Ἐχεκράτους, ἀλλὰ διτάλαντον ἕκαστον τὴν ὀλκήν.

21. ΛΥΚ. Εἴτα πῶς ὁ οἰνοχόος ὁρέξει πλῆρες οὕτω βαρὺ ἐκπωμα; ἢ σὺ δέξῃ παρ' αὐτοῦ ἀμογητὴ οὐ σκύφον, ἀλλὰ Σισύφειον τι βάρος ἀναδιδόντος;

ΑΔΕΙΜ. Ἀνθροπε, μὴ μ' ἀνάλωε τὴν εὐχὴν. Ἐγὼ δὲ καὶ τραπέζας ὅλας χρυσᾶς ποιήσομαι καὶ τὰς κλίνας χρυσᾶς, εἰ δὲ μὴ σιωπήσῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτούς.

ΛΥΚ. Ὅρα μόνον μὴ ὅσπερ τῷ Μίδα καὶ ὁ ἄρτος σοι καὶ τὸ ποτὸν χρυσὸς γένηται καὶ πλουτῶν ἀθλῖος ἀπολῇ λιμῶ διαφθαρεῖς πολυτελεῖ.

ΑΔΕΙΜ. Τὰ σὰ ρυθμίεις πιθανώτερον, ὦ Λυκῖνε, μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν αὐτὸς αἰτῆς.

22. Ἐσθὴς ἐπὶ τούτοις ἀλουργίς καὶ ὁ βίος οἷος ἀβρότατος, ὕπνος ἐφ' ὅσον ἡδίστος, φίλων πρόσδοι καὶ δεήσεις καὶ τὸ ἅπαντας ὑποπτήσσειν καὶ προσκυνεῖν καὶ οἱ μὲν ἔωθεν πρὸς ταῖς θύραις ἄνω καὶ κάτω περιπατήσουσιν, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Κλεαίνετος καὶ Δημόκριτος οἱ πάνυ, καὶ προσεληθοῦσί γε αὐτοῖς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων εἰσδεχθῆναι ἀξιοῦσι θυρωροὶ ἑπτὰ ἐφεστώτες, εὐμεγέθεις βάρβαροι, προσαρραζάτωσαν ἐς τὸ μέτωπον εὐθὺ τὴν θύραν, οἷα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσιν. Ἐγὼ δὲ, ὁπόταν δόξῃ, προκύψας ὥσπερ ὁ ἥλιος ἐκείνων μὲν οὐδ' ἐπιθλέψομαι ἐνίοις, εἰ δὲ τις πένης, οἷος ἦν ἐγὼ πρὸ τοῦ θησαυροῦ, φιλοφρονήσομαι τοῦτον καὶ λουσάμενον ἤκειν κελεύσω τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Οἱ δὲ ἀποπνιγῆσονται οἱ πλούσιοι ὀρῶντες ὀχήματα, ἵππους καὶ παῖδας ὥραίους ὅσον δισχίλους, ἐξ ἀπάσης ἡλικίας ὅ τι περ τὸ ἀνθηρότατον.

23. Εἴτα δεῖπνα ἐπὶ χρυσοῦ — εὐτελὲς γάρ ὁ ἄργυρος καὶ οὐ κατ' ἐμέ — τάριχος μὲν ἐξ Ἰβηρίας, οἶνος

et mortuum adolescentulum alium in Isthmum delphini tergo similiter exportatum, Adimanti autem servulo recense emto amatorium delphinum esse defuturum?

ADIM. Tu etiam, Timolae, Lycinum imitaris, et adjicis ludibria, ipse auctor hujus sermonis quum fueris?

20. TIM. Nempe melius erat, majori cum probabilitate hoc facere, ac thesaurum quendam invenire sub lecto, ne tantum negotii tibi facessat transferendus e navi in urbem thesaurus.

ADIM. Recte mones: effossus esto thesaurus sub Mercurio lapideo, quem in aula habemus, medimni mille auri signati. Statim ergo de sententia Hesiodi, « Prima domus, » ut splendidissime habitem: jam quae circa urbem sunt emi omnia, praeter ea quae Isthmi et Pythone, et Eleusinis maritima, et pauca circa Isthmum, ludorum causa, si quando ad Isthmia spectanda ibi commorer; et campum Sicyonium, et in universum, si quid usquam aut opacum aut irriguum, aut secundum in Gracia, brevi tempore Adimanti sunt omnia. Aurum nobis esto factum in quo edamus; pocula non levia, qualia Echecratis, sed talentorum duorum unumquodque pondere.

21. LYC. Tum quomodo pincerna tibi praebit plenum grave adeo poculum? aut tu quomodo ab illo capies sine molestia non scyphum, sed Sisypium quoddam onus tibi praebente?

ADIM. Heus tu! noli turbare votum meum. Ego vero mensas etiam ex auro solidas mihi faciam, et lectos aureos, ac, nisi tacueris, ipsos quoque famulos.

LYC. Vide modo ne velut Midæ etiam papis tibi et potus aurum fiant, atque inter divitias pereas miser, fame sumtuosa enectus.

ADIM. Tua paullo post probabilitus ordinare, Lycine, licebit, quum optabis ipse.

22. Vestis post hæc mihi erit purpurea, et victus quam mollissimus, somnus quam diu erit jucundissimus; salutationes amicorum et preces, atque illud, ut revercantur omnes et adorent. Atque alii a summo mane ad januas inambulabunt sursum deorsum, inter illosque Cleænetus et Democritus, summi viri; et accedentibus illis intromittique ante alios volentibus, astantes janitores septem bene magni barbari, in ipsam frontem ilico impingant januam, ut nunc ipsi faciunt. Ego vero, ubi visum fuerit, solis instar exoriens quosdam illorum neque aspiciam: si quis vero pauper astet, qualis ego ante thesaurum fueram, hunc tractabo humaniter, et post balneum justo tempore venire ad cœnam jubebo. Isti vero rumpentur divites, quum videbunt currus, equos, pueros formosos bis mille circiter, quicquid ex omni ætate erit florentissimum.

23. Tum cœnæ in auro; vile enim nimis argentum, nec me dignum: salgama ex Iberia; ex Italia vinum;

δὲ ἐξ Ἰταλίας, ἔλαιον δὲ ἐξ Ἰβηρίας καὶ τοῦτο, μέλι δὲ ἡμέτερον τὸ ἄπυρον, καὶ ὄψα πανταχόθεν καὶ σῦες καὶ λαγῶς, καὶ ὅσα πτηνὰ, ὄρνις ἐκ Φάσιδος καὶ ταῶς ἐξ Ἰνδίας καὶ ἀλεκτροῦν δὲ Νομαδικός· οἱ δὲ σκευάζοντες ἕκαστα σοφισταὶ τινες περὶ πέμματα καὶ χυμούς ἔχοντες. Εἰ δέ τινι προπιόμι σκύφον ἢ φιάλην αἰτήσας, ὁ ἐκπιὼν ἀποφερέτω καὶ τὸ ἐκπιωμα.

24. Οἱ δὲ νῦν πλούσιοι πρὸς ἐμὲ Ἴριοι δηλαδὴ ἄπαντες, καὶ οὐκέτι τὸ ἀργυροῦν πινάκιον ἢ τὸν σκύφον ἐπιδείξεται Διόνικος ἐν τῇ πομπῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁρᾷ τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμούς ἀργύρῳ τοσοῦτω χρωμένους· τῇ πόλει δὲ ταῦτα ἐξαιρετά παρ' ἐμοῦ ὑπῆρξεν ἂν, αἱ μὲν διανομαὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον δραχμαὶ τῷ μὲν ἀστυῷ ἑκατὸν, τῷ δὲ μετοίκῳ ἥμισυ τούτων, δημόσια δὲ ἐς κάλλος θέατρα καὶ βαλανεῖα, καὶ τὴν θάλατταν ἄχρι πρὸς τὸ Δίπυλον ἔκειν κἀνταῦθ' αὖ ποταμὸν εἶναι ἐπαχθέντος ὀρύγματι μεγάλῳ τοῦ ὕδατος, ὥς τὸ πλοῖόν μου πλῆσιον ὁρμῇν καταφανὲς ὂν ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ.

25. Τοῖς φίλοις δὲ ὑμῖν, Σαμίππῳ μὲν εἴκοσι μεδίμνους ἐπισήμου χρυσίου παραμετρήσαι τὸν οἰκονόμον ἐκέλευσα ἂν, Τιμολάῳ δὲ πέντε χοίνικας, Λυκίνῳ δὲ χοίνικα, ἀπομεμαγμένην καὶ ταύτην, ὅτι λάλος ἐστὶ καὶ ἐπισκώπτει μου τὴν εὐχὴν. Τοῦτον ἐβουλόμην βῶναι τὸν βίον πλουτῶν ἐς ὑπερβολὴν καὶ τρυφῶν καὶ πάσαις ἡδοναῖς ἀφθόνης χρώμενος. Εἰρηκα, καὶ μοι ὁ Ἑρμῆς τελεσιουργήσεν αὐτά.

26. ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ὥς πάνυ σοι ἀπὸ λεπτήης κρόκης ὁ πᾶς οὗτος πλοῦτος ἀπῆρτηται, καὶ ἦν ἐκείνη ἀπορραγῇ, πάντα οἴχεται καὶ ἀνθρακὲς σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται;

ΑΔΕΙΜ. Πῶς λέγεις, ὦ Λυκίνε;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἄριστε, ἔδῃλον ὁπόσον χρόνον βιώσει πλουτῶν. Τίς γὰρ οἶδεν εἰ ἔτι σοι παρακειμένης τῆς χρυσῆς τραπέζης, πρὶν ἐπιδαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ ἀπογεύσασθαι τοῦ ταῦ ἢ τοῦ Νομάδος ἀλεκτρούονος, ἀποφυσῆσας τὸ ψυχιδίον ἅπει γυφὶ καὶ κόραξί πάντα ἐκεῖνα καταλιπών; ἢ θέλεις καταριθμῆσθαι σοι τοὺς μὲν αὐτίκα τοῦ πλούτου πρὶν ἀπολαῦσαι ἀποθανόντας, ἐνίοις δὲ καὶ ζῶντας ἀποστερηθέντας ὧν εἶχον ὑπότινος βασιλάνου πρὸς τὰ τοιαῦτα δαίμονος; ἀκούεις γάρ που τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Πολυκράτην πολὺ σου πλουσιωτέρους γενομένους ἐκπεσόντας ἐκ βραχεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.

27. Ἵνα δέ σοι καὶ τούτους ἀφῶ, τό γε ὑγιαίνειν ἐγγύγον οἶσι σοι γενήσεσθαι καὶ βέβαιον; ἢ οὐχ ὁρᾷς πολλούς τῶν πλουσιῶν κακοδαίμονους διάγοντας ὑπὸ τῶν ἀλγυδόνων, τοὺς μὲν οὐδὲ βαδίζειν δυναμένους, ἐνίοις δὲ τυφλοὺς ἢ τῶν ἐντοσθιδίων τι ἀλγούντας; Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο πλουτῶν δις τοσοῦτον πλοῦτον ὅμοια πάσχειν Φανομάχῳ τῷ πλουσίῳ καὶ θηλύνεσθαι ὥς ἐκεῖνος εὐ οἶδα, κἂν μὴ εἴπῃς. Ἐγὼ λέγειν ὅσας ἐπιβουλὰς μετὰ τοῦ πλούτου καὶ ληστὰς καὶ φθόνον καὶ μῖσος παρὰ τῶν πολλῶν. Ὅρῃς οἷον σοι πραγμάτων αἴτιος ὁ θησαυρὸς γίνεταί;

oleum ipsum quoque ex Iberia; mel autem nostras illud sine igne depuratum; et obsonia undique, et apri, et lepores; et quod ad volucris, gallina e Phaside, ex India pavo, gallus autem Numidicus: qui vero parent singula, sophistae quidam sunt in coquendo et succis parandis exercitati. Si cui vero propinem scypho postulato aut phiala, qui exhibet, poculum quoque ipsum auferat.

24. Qui vero jam sunt divites, Iri ad me et mendici nimirum sunt omnes: neque amplius parvulam illam lancem argenteam, aut poculum, in pompa ostentabit Dionicus; praesertim ubi viderit servos meos tanto uti argento. Civitati vero haec a me insignia munera contigerint: divisiones menstruae, drachmae civi unicuique centum; inquilino harum dimidium; publica ad pulchritudinem exulta theatra, et balineae, et ut mare ad Dipylum usque perveniat, atque hic circiter portus sit, adducta per magnam fossam aqua, ut prope appellere navis mea possit, ab ipso inde Ceramico jam conspicua.

25. Amicis autem vobis, Samippo quidem viginti medimnos auri signati dispensatorem meum admetiri juberem; Timolao chœnices quinque; Lycino autem chœnicem, atque adeo abrasam, quod garrulus est, meumque votum irridet. Hanc ego vellem vitam vivere, divitiis supra modum affluens, et deliciis voluptatibusque omnibus fruens liberime. Dixi: ac perficiat ista mihi Mercurius.

26. LYC. Nosti ergo, Adimante, quam a tenui tibi filo universae istae divitiarum suspensae sint? quo rupto, perierint omnia, et carbonibus tibi pro thesauro relinquantur?

ΑΔΙΜ. Quid ita, Lycine?

LYC. Quod obscurum est, vir bone, quam diu sis in istis divitiis victurus. Quis enim novit annon apposita adhuc mensa illa aurea, ante etiam quam manum injicias ac gustes de pavone illo vel de gallo Numidico, efflata anima hinc abeas, vulturibus et corvis relinquens ista omnia? aut vis ut eos tibi recenseam, qui statim, antequam fruerentur divitiis, mortui sunt; quosdam vero etiam dum viverent, iis quae habebant ab invidio quodam ad talia daemone privatos? audisti enim forte Croesum et Polycratem, multum te ditiores, bonis omnibus brevi tempore excidisse.

27. Ut autem hos etiam tibi remittam, an valetudinem tibi tanquam sponsore quodam certam firmamque futuram arbitraris? aut non vides multos divitum misere a doloribus habere, quosdam ne incedere quidem valentes, aliquos caecos, aut intestino quodam dolore laborantes? Te enim ne cum altero quidem tanto divitiarum optaturum esse es pati, quae dives ille Phanomachus, atque ita, ut iste, effeminari, etiam te tacente bene novi. Mitto dicere quot insidiae esse soleant cum divitiis, et latrones, et invidia, et odium multitudinis. Vides quot tibi negotia facessat thesaurus?

ΑΔΕΙΜ. Ἀεὶ σύ μοι, ὦ Λυκίνε, ὑπεναντίας· ὥστε οὐδὲ τὴν χοίρικα ἐτι λήψῃ ἐς τέλος μου τῆς εὐχῆς ἐπηράζων.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἤδη κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἀναδύῃ καὶ ἀνακαλείς τὴν ὑπόσχεσιν. Ἀλλὰ σὺ ἤδη ὁ Σάμιππος εὐχου.

28. ΣΑΜ. Ἐγὼ δὲ — ἡπειρώτης γάρ εἰμι, Ἀρκὰς ἐκ Μαντινείας, ὥς ἵστε — ναῦν μὲν οὐκ αἰτήσομαι μοι γενέσθαι, ἣν γε τοῖς πολιταῖς ἐπιδείξασθαι ἀδύνατον, οὐδὲ μικρολογησέσθαι πρὸς τοὺς θεοὺς θησαυρὸν αἰτῶν καὶ μεμετρημένον χρυσίον· ἀλλὰ δύνανται γὰρ πάντα οἱ θεοὶ, καὶ τὰ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα, καὶ ὁ νόμος τῆς εὐχῆς ὃν Τιμόλαος εἶηκε φήσας μηδὲν ὀκνεῖν αἰτεῖν, ὥς ἐκείνων πρὸς οὐδὲν ἀνανευόντων αἰτῶ δὴ βασιλεὺς γενέσθαι οὐχ ὅσας Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἢ Πτολεμαῖος ἢ Μιθριδάτης ἢ εἰ τις ἄλλος ἐκδεξάμενος τὴν βασιλείαν παρὰ πατρὸς ἤρξεν, ἀλλὰ μοι τὸ πρῶτον ἀπὸ ληστείας ἀρξαμένῳ ἑταῖροι καὶ συννομάται θσον τριακόντα, πιστοὶ μάλα καὶ πρόθυμοι, γενέσθωσαν, εἴτα κατ' ὀλίγον τριακόσιοι προσιόντες ἡμῖν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, εἴτα χίλιοι καὶ μετ' οὐ πολὺ μύριοι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πέντε μυριάδας τὸ ὀπλιτικόν, ἵππεῖς δὲ ἀμφὶ τοὺς πεντακισχίλους.

29. Ἐγὼ δὲ χειροτονήσας ὑφ' ἀπάντων προκρίθεις ἀρχῶν, ἄριστος εἶναι δόξας ἀνθρώπων ἡγεῖσθαι καὶ πράγμασι χρῆσθαι ὥς τοῦτό γε αὐτὸ ἤδη μέλizon εἶναι τῶν ἄλλων βασιλείων ὅτε ἀρετῇ προχειρισθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀρχεῖν, οὐ κληρονόμον γενόμενον ἄλλου πονήσοντας ἐς τὴν βασιλείαν· ἐπεὶ τῷ Ἀδεϊμάντου θησαυρῷ παραπλήσιον τὸ τοιοῦτο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐχ ὅμοιον ἡδὺ, ὥσπερ ὅταν ἴδῃ τις αὐτὸς δι' αὐτοῦ κτησάμενος τὴν δυναστείαν.

ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Σάμιππε, οὐδὲν μικρόν, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων σύ γε ἤτησας, ἀρχεῖν ἀσπίδος τοσαύτης ἄριστος δὴ προκρίθεις ὑπὸ τῶν πεντακισμυρίων. Τοιοῦτον ἡμῖν ἡ Μαντινεία θαυμαστὸν βασιλεία καὶ στρατηγὸν ἐλελήθει ἀνατρέφουσα. Πλὴν ἀλλὰ βασιλεὺς καὶ ἡγοῦ τῶν στρατιωτῶν καὶ διακόσμει τὸ τε ἱππικὸν καὶ τοὺς ἀνέρας τοὺς ἀσπιδιώτας· ἐθέλω γὰρ εἰδέναι οἱ βαδιεῖσθε τοσοῦτοι ὄντες ἐξ Ἀρκαδίας ἢ ἐπὶ τίνας θόλους πρώτους ἀφίξεσθε.

30. ΣΑΜ. Ἄκουε, ὦ Λυκίνε, μᾶλλον δὲ, εἰ σοι φίλον, ἀκολουθεῖ μετ' ἡμῶν ἵππαρχον γάρ σε τῶν πεντακισχιλίων ἀποφανῶ.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τῆς μὲν τιμῆς, ὦ βασιλεῦ, χάριν οἶδά σοι καὶ ὑποκύψας εἰς τὸ Περσικὸν προσκυνῶ σε περιάγων εἰς τοῦπίσω τὴν χεῖρα τιμῶν τὴν τιάναν ὀρθὴν οὖσαν καὶ τὸ διάδημα· σὺ δὲ τῶν ἔρρωμένων τούτων τινὰ ποίησον ἵππαρχον· ἐγὼ γάρ σοι δεινῶς ἀφιππὸς εἰμι καὶ οὐδὲ θλῶς ἐπέβην ἵππου ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ. Δέδισα τοῖσιν μὴ τοῦ σαλπικτοῦ ἐποτρύνοντος καταπεσῶν ἔγωγε συμπατηθῶ ἐν τῇ τύρβῃ ὑπὸ τοσαύταις ὀπλαῖς, ἢ καὶ θυμοειδῆς ὢν ὁ ἵππος ἐξενέγκῃ με τὸν χαλινὸν ἐνδακὼν ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, ἢ δεήσει

ADIM. Semper tu mihi, Lycine, adversaria. Itaque nec chœnicem jam accipies, usque ad finem voti mei molestus.

LYC. Istuc jam pro more vulgi divitum facis, quod retractas et revocas promissum. Sed tu jam, Samippe, opta.

28. SAM. Ego autem (quippe mediterraneus homo, Arcas, ut nostis, ex Mantinea) navem mihi obtingere non optabo, quippe quam ostendere civibus meis nequeam: neque ita avaræ cum diis agam, uti thesaurum optem ac dimensum aurum. Verum enim, quum possint omnia dii, etiam quæ maxima videntur, et lex optandi hæc sit, quam Timolaus posuit, quum dixit, ne quid verecundemur optare, tanquam nihil illis renuentibus: opto jam rex fieri, non qualis Alexander Philippi, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut si quis alius acceptum a patre regnum tenuit; sed mihi primum a latrocinii auspicanti sodales contingant et conjurati circiter triginta, fideles maxime atque alacres: tum accedentes paullatim nobis trecenti, alius post alium; tum mille, et non ita multo post, decies mille: et universum esto ad quinquaginta millia armatorum, equites vero circiter quinquies mille.

29. Ego vero suffragiis omnium prælatus imperator, qui optime videar hominibus præesse et tractare negotia: ut eo ipso jam major sim regibus ceteris, tanquam per virtutem promotus ab exercitu ad regendum, non heres factus alius qui in regno parando elaborarit: quando hoc thesauro Adimanti valde simile est, neque res æque jucunda, quam si quis per se sibi partum imperium videat.

LYC. Papæ, Samippe, nihil parvum, sed ipsum caput honorum tu quidem petisti, tantæ multitudini armatorum imperare, præstantissimum judicatum a quinquaginta milibus. Talem nobis, tam admirabilem regem ducemque, insciis nobis, Mantinea enutriebat. Verum regna jam, et duc milites, adorna equitatum et viros scutatos. Volo enim scire quo ituri sitis tot homines ex Arcadia, aut ad quos miseros primum accessari.

30. SAM. Audi, Lycine, vel potius nos, si volueris, comitare: præfectum enim illis te equitum quinque millibus constituam.

LYC. Verum ego honoris hujus tibi, rex, gratiam facio, inclinatusque Persarum in morem te adoro, reductis in tergum manibus, tiaram illam tuam erectam venerans ac diadema: at tu de robustis histæ unum fac præfectum equitum. Ego enim vehementer ab re equestri abhorreo, neque omnino equum superiori tempore conscendi. Metuo igitur ne, classicum canente tubicine, delapsus ego in turba conculcer tot sub ungulis, aut etiam ne acer equus frena mordens in medios me hostes inferat, aut ne ad ehippium

καταδεθῆναι με πρὸς τὸ ἐφίππιον, εἰ μὲλλω μενεῖν τε ἄνω καὶ ἔξεσθαι τοῦ χαλινού.

31. ΑΔΕΙΜ. Ἐγὼ σοι, ὦ Σάμιππε, ἡγήσομαι τῶν ἱππέων, Λυκῖνος δὲ τὸ δεξιὸν κέρας ἔχέτω. Δίκαιος δ' ἂν εἴην τυχεῖν παρὰ σοῦ τῶν μεγίστων τοσούτοις σε μεδίμοις δωρησάμενος ἐπιστήμου χρυσίου.

ΣΑΜ. Καὶ αὐτοὺς ἐρώμεθα, ὦ Ἀδεΐμαντε, τοὺς ἱππέας, εἰ δέξονται σε ἄρχοντα σφῶν γενέσθαι. Ὅτω δοκεῖ, ὦ ἱππεῖς, Ἀδεΐμαντον ἱππαρχεῖν, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα.

ΑΔΕΙΜ. Πάντες, ὡς ὁρᾷς, ὦ Σάμιππε, ἐχειροτόνησαν.

ΣΑΜ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου, Λυκῖνος δὲ ἔχέτω τὸ δεξιόν· οὗτοσι δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐνύμου τετάσσεται· ἐγὼ δὲ κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὴν αὐτοὶ συμπαρῶσι.

32. Προΐωμεν δὲ ἤδη τὴν ἐπὶ Κορίνθου διὰ τῆς ὁρεινῆς ἐπευξάμενοι τῷ βασιλεῖω Διὶ· κάπειδ' ἂν τὴν Ἑλλάδι πάντα ἤδη χειρωσώμεθα — οὐδεὶς γάρ ὁ ἐναντιωθησόμενος ἡμῖν τὰ ὅπλα τοσούτοις οὔσιν, ἀλλ' ἀκονιτὶ κρατήσομεν — ἐπιδάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς ἵππους ἐς τὰς ἱππαγωγὰς ἐμβιδάσαντες — παρεσκευάσται δ' ἐν Κεγχρεαῖς καὶ σίτος ἱκανὸς καὶ τὰ πλοῖα διαρκῆ καὶ τὰλλα πάντα — διαβάλλωμεν τὸν Αἰγαῖον εἰς τὴν Ἰωνίαν, εἴτα ἐκεῖ τῇ Ἀρτέμιδι θύσαντες καὶ τὰς πόλεις ἀτειχίστους λαβόντες βράδιως ἄρχοντας ἀπολιπόντες προχωρῶμεν ἐπὶ Συρίας διὰ Καρίας εἴτα Λυκίας καὶ Παμφυλίας καὶ Πισιδῶν καὶ τῆς παραλίου καὶ ὁρεινῆς Κιλικίας, ἄχρι ἂν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἀφικώμεθα.

33. ΛΥΚ. Ἐμὲ, ὦ βασιλεῦ, εἰ δοκεῖ, σάτράπην τῆς Ἑλλάδος καταλίπε· δειλὸς γάρ εἰμι καὶ τῶν οἴκοι πολλὸ ἀπελθεῖν οὐκ ἂν ἀδεῶς ὑπομείναιμι· σὺ δὲ ἔοικας ἐπὶ Ἀρμενίου καὶ Παρθυσίου ἐλάσειν μάχιμα φῦλα καὶ τὴν τοξικὴν εὐστοχα. Ὅστε ἄλλω παραδοῦς τὸ δεξιόν, ἐμὲ Ἀντίπατρον τινα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἔασον, μή με καὶ διαπερή τις οἰστῶ ἀθλίον βαλὼν ἐς τὰ γυμνά περὶ Σοῦσα ἢ Βάκτρα ἡγούμενόν σοι τῆς φάλαγγος.

ΣΑΜ. Ἀποδιδράσκει, ὦ Λυκῖνε, τὸν κατάλογον δειλὸς ὢν. Ὁ δὲ νόμος ἀπετεμῆσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰ τις λιπὼν φαίνεται τὴν τάξιν. Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐφράτην ἤδη ἐσμέν καὶ ὁ ποταμὸς ἐξευκται καὶ κατόπιν ὅποσα διελθῆλύθαμεν ἀσφαλῶς ἔχει καὶ πάντα ὑπαρχοὶ κατέχουσιν ὑπ' ἐμοῦ ἐκάστῳ ἔθνῃ ἐπείσασχόντες, οἱ δὲ καὶ ἀπείσας τὴν Φοινίκην ἡμῖν ἐν τοσούτῳ καὶ τὴν Παλαιστίνην εἴτα καὶ τὴν Αἴγυπτον προσαζόμενοι, σὺ πρῶτος, ὦ Λυκῖνε, διάβαινε τὸ δεξιὸν ἄγων, εἴτα ἐγὼ καὶ μετ' ἐμὲ ὁ Τιμόλαος ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ἱππικὸν ἄγε σὺ, ὦ Ἀδεΐμαντε.

34. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μεσοποταμίας οὐδεὶς ἀπήντηκεν ἡμῖν πολέμιος, ἀλλὰ ἐκόντες αὐτοὺς τε καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἀνθρώποι ἐνεχείρισαν, καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἔλθόντες ἀπροσδόκητοι παρήλθομεν εἰς τὸ εἶσω τῶν τειχῶν καὶ ἔχομεν τὴν πόλιν· ὁ βασιλεὺς δὲ περὶ Κτη-

sim deligandus, quo supra manere ac retinere frena possim.

31. ADIM. Ego tibi, o Samippe, equitatum ducam, dextrum vero cornu Lycinus teneat; dignus autem esse videor qui maxima a te consequar, tot tibi auri signati largitus modios.

SAM. Ipsos etiam interrogemus, Adimante, equites, utrum te recipiant suum praefectum futurum. Qui censetis, equites, Adimantum equitatu praefici, manum tollitote.

ADIM. Omnes, ut vides, Samippe, sustulerunt.

SAM. En praeslo tu equitatu: Lycinus vero dextrum cornu habeat; at hic Timolaus sinistro praeficietur: ego ero in media acie, ut mos est Persarum regibus, quando ipsi adsunt in praelio.

32. Jam vero progrediamur Corinthum versus per montana, votis antea Jovi regum custodi nuncupatis: et quando jam Graeciam omnem subegerimus (neque enim quisquam nobis armatus, qui tanto numero simus, occurret, sed citra pulveris jactum superabimus), consensu triremibus, impositisque in hippagines equis (paratum est autem Cenchreis frumenti quod satis est et navium copia sufficiens et reliqua omnia), per Aegaeum navigemus in Ioniam. Deinde ibi sacro Dianae facto, captisque facile urbibus non munitis, relictisque earum praefectis, in Syriam tendemus per Cariam, tum Lyciam, et Pamphyliam, et Pisidas, et maritimam montanamque Ciliciam, donec perveniamus ad Euphraten.

33. LYC. Me, rex, si videtur, Satrapam relinque Graeciae: meticulousus enim sum, et longe discedere domo non sustinuerim secure, quum tu videaris ducturus in Armenios atque Parthos, gentes pugnaces et sagittis bene collicneantes. Igitur dextrum cornu trade alii, me Antipatrum quandam relinque in Graecia, ne me, dum phalangem tibi duco circa Susa aut Bactra, sagitta aliquis miserum, qua parte intectus sum, trajiciat.

SAM. Fugis delectum, Lycine, metu. At lex est capite plecti, si quis ordines deseruisse deprehendatur. Sed quando jam sumus ad Euphraten, et junctus est ponte fluvius, et a tergo quae pertransivimus tuta sunt omnia, atque omnia tenent praefecti, unicuique populo a me impositi; alii vero discesserunt qui Phoenicem nobis interea et Palaestinam, deinde etiam Aegyptum subigant: tu primus, Lycine, dextro cornu induc, trajice; tum ego; et post me hic Timolaus: post omnes autem tu equitatum, Adimante, ducito.

34. Atque per Mesopotamiam nullus nobis obviam venit hostis, sed sponte se cum arcibus viri nobis dederunt; progressique ad Babylonem, ex improvise intra muros delati urbem habemus. Rex autem qui circa Ctesiphontem

σφῶντα διατρίβων ἤκουσε τὴν ἔφοδον, εἴτα εἰς Σελεύκειαν παρελθὼν παρασκευάζεται ἱππέας τε ὅτι πλείστους μεταπεμπόμενος καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας. Ἀπαγγέλλουσι δ' οὖν οἱ σκοποὶ ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν ἡδὴ μυριάδας τοῦ μαχίμου συνειλέχθαι καὶ τούτων εἰκοσιν ἱπποτοξότας, καίτοι οὕτω δ' Ἀρμένιος πάρεστιν οὔτε οἱ κατὰ τὴν Κασπίαν θάλατταν οἰκοῦντες οὔτε οἱ ἀπὸ Βάκτρων, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον καὶ προαστείων τῆς ἀρχῆς· οὕτω βραδίως τοσαύτας μυριάδας κατέλεξε. Καίρως οὖν ἡδὴ σκοπεῖν ἡμᾶς ὅ τι χρὴ ποιεῖν.

35. ΑΔΕΙΜ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν φημι δεῖν ὑμᾶς τὸ πεζὸν ἀπίνειν τὴν ἐπὶ Κτησιφῶντος, ἡμᾶς δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ μένειν τὴν Βαβυλῶνα διαφυλάσσοντας.

ΣΑΜ. Ἀποδειλῆς καὶ σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, πλησίον τοῦ κινδύνου γεγόμενος; Σοὶ δὲ τί δοκεῖ, ὦ Τιμόλαε;

ΤΙΜ. Ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολέμους, μηδὲ περιμένειν ἕστ' ἂν ἄμεινον παρασκευάσωνται πανταχόθεν τῶν συμμάχων προσγενομένων, ἀλλ' ἕως ἔτι καθ' ὁδὸν εἰσιν οἱ πολέμιοι, ἐπιχειροῦμεν αὐτοῖς.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Σὺ δὲ τί, ὦ Λυκίνε, δοκίμαζεις;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐπειδὴ κεκμήκαμεν συντόμως δδύνοντες, ὅποτε κατῆμιεν ἔωθεν ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ὦν ἡδὴ τριάκοντά που σταδίου προκεχωρήκαμεν καὶ ὁ ἥλιος πολλὸς, κατὰ μεσημβρίαν γὰρ ἡδὴ μάλιστα, ἐνταῦθα που ἐπὶ τὰς ἑλίας ἐπὶ τῆς ἀνατετραμμένης στήλης καθίσαντας ἀναπαύσασθαι, εἴτα οὕτως ἀναστάντας ἀνύειν τὸ λοιπὸν ἐς τὸ ἄστυ.

ΣΑΜ. Ἐτι γὰρ Ἀθήνησιν, ὦ μακάριε, εἶναι δοκεῖς, ὃς ἀμφὶ Βαβυλῶνα ἐν τῷ πεδίῳ πρὸ τῶν τειγῶν ἐν τοσοῦτοις στρατιώταις κάθησθαι περὶ τοῦ πολέμου διασκοπούμενος;

ΛΥΚ. Εὖγε ὑπέμνησας. Ἐγὼ δὲ νῆφειν ὥμην καὶ οὐ παραπορνεῖσθαι τὴν γνῶμην.

36. ΣΑΜ. Πρόσιμεν δὴ, εἰ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ἔσεσθε μὴ δὲ προδώσετε τὸ πάτριον φρόνημα· ἡδὴ γὰρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπιλαμβάνουσιν. Ὡστε τὸ μὲν σύνθημα ἔστω Ἐνυάλιος· ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴν σημάνη ὁ σαλπικτής, ἀλαλάξαντες καὶ τὰ δόρατα κρούσαντες πρὸς τὰς ἀσπίδας ἐπείγεσθε συμμῆξαι τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῶν τοξευμάτων, ὥς μὴ δὲ πληγὰς λαμβάνωμεν ἀκροβολίζεσθαι αὐτοῖς διδόντες· καὶ ἐπειδὴ ἐς χεῖρας ἡδὴ συνεληλύθαμεν, τὸ μὲν εὐώνυμον καὶ ὁ Τιμόλαος ἐτρέφαντο τοὺς καθ' αὐτοὺς Μήδους ὄντας, τὸ δὲ κατ' ἐμὲ ἰσόπαλον ἔτι, Πέρσαι γὰρ εἰσι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν αὐτοῖς· ἡ δὲ ἵππος ἅπασα τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἡμῶν ἐλαύνουσιν, ὥστε, ὦ Λυκίνε, αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου καὶ τοῖς μετὰ σαυτοῦ παρακλεῖου δέχεσθαι τὴν ἐπέλασιν.

37. ΛΥΚ. Ὡ τῆς τύχης· ἐπ' ἐμὲ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἄπαντες καὶ μόνος ἐπιτήδεος αὐτοῖς ἔδοξα ἐπελαύνεσθαι.

hæret, audita impressione, progressus ad Seleuciam parat se, equitatumque arcessens quamplurimum, et sagittarios et funditores. Renunciant ergo exploratores, circa millies mille jam viros pugnae aptos collectos esse, in his ducenta millia jaculantium ex equis, quanquam Armenius nondum adest, neque qui Caspium mare accolunt, neque Bactriani, sed de partibus modo vicinis et suburbanis quasi imperii : adeo facile tot millia coegit. Itaque tempus est ut nos etiam, quid nobis agendum sit, circumspeciamus.

35. ADIM. Nimirum ego aio oportere vos pedites Ctesiphontem petere; nos autem, equitatum, hic manere ad Babylonem tuendam.

SAM. Etiam tu, Adimante, metuis constitutus prope periculum? Tibi vero, Timolae, quid videtur?

TIM. Omni cum exercitu hostes aggredi, neque expectare donec parent se melius et affluant undique auxilia : sed dum adhuc in via sunt hostes, illos aggrediamur.

SAM. Bene mones. Tu vero, Lycine, quid censes?

LYC. Ego tibi dicam : quandoquidem a contentione itineris fatigati sumus, qui hodie mane descenderimus in Piræum, nunc vero jam triginta circiter stadia progressi sumus, et sol multus (jam enim circa meridiem est), ut hic alicubi sub oleis, in eversa illa columella assidentes, requiescamus, ac deinde surgentes, studiose redeamus in urbem.

SAM. Etiamnum Athenis tibi esse, bone vir, videris, qui circa Babylonem in campo ante muros sedeas tot inter milites, dispiciens de bello?

LYC. Bene vero reposuisti me in memoriam. At ego sobrius me esse putabam nec sententiam perverse prolaturum.

36. SAM. Aggredimur sane, si tibi videtur. Et mentote ut viri fortes sitis in periculis, neu prodatis animum illum patrium : jam enim invadere videntur hostes. Itaque tessera esto Mars! vos vero quum classicum cecinerit tubicen, clamore sublato, incussis in clypeos hastis, urgete manus conserere cum hostibus, et intra teli jactum venire, ut nec excipiamus ictus jaculandi facultate illis data : et quando ad manus jam venimus, sinistram cornu et Timolaeus jam in fugam verterunt sibi oppositos Medos, sed meum agmen æquo adhuc Marte pugnat : sunt enim Persæ et rex inter ipsos : equitatus autem barbarorum universus in dextram aciem nostram invehitur : itaque, Lycine et ipse vir fortis esto, et tuis, ut impetum excipiant, impera.

37. LYC. Vah fortunam! in me enim equites universi, et solus ipsis idoneus sum visus in quem irruant. Videor

Καί μοι δοκῶ, ἦν βιάζωνται, αὐτομολήσιν προσδραμῶν ἐς τὴν παλαίστραν ἐπὶ πολεμοῦντας ὑμᾶς καταλιπῶν.

ΣΑΜ. Μηδαμῶς· κρατεῖς γὰρ αὐτῶν καὶ σὺ ἤδη τὸ μέρος. Ἐγὼ δέ, ὥς ὁρᾷς, καὶ μονομαχήσω πρὸς τὸν βασιλέα· προκαλεῖται γάρ με καὶ ἀναδύναι πάντως αἰσχρόν.

ΛΥΚ. Νῆ Δία καὶ τετρώσῃ αὐτίκα μάλα πρὸς αὐτοῦ· βασιλικὸν γὰρ καὶ τὸ τρωθῆναι περὶ τῆς ἀρχῆς μαχόμενον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Ἐπιπολαῖον μὲν μοι τὸ τραῦμα καὶ οὐκ εἰς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὥς μὴδὲν τὴν οὐλὴν ὑστερον ἄμορφον γενέσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ὁρᾷς ὅπως ἐπλάσας μιᾷ πληγῇ αὐτὸν τε καὶ τὸν ἵππον διέπειρα τὴν λόγῃην ἀφελίς, εἴτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ ἀφελὼν τὸ διάδημα βασιλεὺς ἤδη γέγονα προσκυνούμενος ὑφ' ἀπάντων;

38. Οἱ βάρβαροι προσκυνεῖτωσαν· ὑμῶν κατὰ τὸν Ἑλλήνων νόμον ἀρξῶ εἰς στρατηγὸς ὀνομαζόμενος. Ἐπὶ τούτοις ἄρα ἐννοεῖτε ὅσας μὲν πόλεις ἐκωνύμους ἐπ' ἐμαυτοῦ οἰκίω, ὅσας δὲ καὶ καθαιρήσω ἑλὼν κατὰ κράτος, αἱ δὲ ὑδρίσασί τι ἐς τὴν ἀρχήν. Ἀπάντων δὲ μάλιστα Κυδίαν τὸν πλούσιον μετελεύσομαι, ὃς ὁμορος ἤδη ὢν μοι ἐξέωσε τοῦ ἀγροῦ ἐπιθαίνων κατ' ὀλίγον ἐς τὸ εἰσω τῶν ὄρων.

39. ΛΥΚ. Πέπαυσο ἤδη, ὦ Σάμιππε· καιρὸς γὰρ σὲ ἤδη μὲν νενικηκότα τηλικαύτην μάχην ἐν Βαβυλῶνι εὐωχεῖσθαι τα ἐπινίκια — ἐκστάδιος γὰρ οἶμαι σοι ἡ ἀρχή — Τιμόλαον δὲ ἐν τῷ μέρει εὐχεσθαι ὅπερ ἂν ἐθέλῃ.

ΣΑΜ. Τί δ' οὖν, ὦ Λυκίνη; οἶά σοι ἡτῆσθαι δοκῶ;

ΛΥΚ. Παρὰ πολὺ, ὦ θαυμασιώτατε βασιλεῶν, ἐπιπονυώτερα καὶ βιαίτερα τῶν Ἀδειμάντου, παρ' ὅσον ἐκείνος μὲν ἐτρώφα διτάλαντα χρύσεια ἐκπώματα προτεινόμενος τοῖς συμπόταις, σὺ δὲ καὶ ἐτιτρώσκου μονομαχῶν καὶ ἐδεδείεις καὶ ἐφρόντιζες νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν· οὐ μόνον γάρ σοι τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερά ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλαὶ μυρία καὶ φθόνος παρὰ τῶν συνόντων καὶ μῖσος καὶ κολακεία, φίλος δὲ οὐδεὶς ἀληθής, ἀλλὰ πρὸς τὸ δέος ἅπαντες ἢ πρὸς τὴν ἐλπίδα εὖνοι δοκοῦντες εἶναι. Ἀπολαυσὶς μὲν γε οὐδὲ ὄναρ τῶν ἡδῶν, ἀλλὰ δόξα μόνῃ καὶ πορφύρις χρυσῶ ποιικιλῇ καὶ ταινίᾳ λευκῇ περὶ τῷ μετώπῳ καὶ δορυφόροι προϊόντες, τὰ δ' ἄλλα κάματος ἀφόρητος καὶ ἀηδία πολλή, καὶ ἡ χρηματίζειν δεῖ τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων ἡκουσιν ἡ δικάζειν ἡ καταπέμπειν τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτάγματα, καὶ ἦτοι ἀρέστηκέ τι ἔθνος ἡ ἐπελαύνουσι τινες τῶν ἐξω τῆς ἀρχῆς. Δεδιέναι οὖν δεῖ πάντα καὶ ὑπορᾶσθαι, καὶ ὅλως ὑπὸ πάντων μᾶλλον ἢ ὑπὸ σεαυτοῦ εὐδαιμονίζεσθαι.

40. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τόδε πῶς οὐ ταπεινὸν, ὅτι καὶ νοσεῖς τὰ ὅμοια τοῖς ἰδιώταις καὶ ὁ πυρετὸς οὐ διαγιγνώσκει σε βασιλέα ὄντα οὐδ' ὁ θάνατος δέδιδε τοὺς δορυφόρους, ἀλλ' ἐπιστάς, ὅπταν αὐτῷ δοκῇ, αἶγει οἰμῶν

mihī, si vim faciant, fugere curriculo in palæstram, et adhuc pugnantēs vos deserturus.

SAM. Nequaquam : vincis enim jam tu quoque tua in parte. Ego autem, ut vides, jam solitariam cum rege pugnam pugnabo : etenim me provocat, et retrocedere omnino turpe est.

LYC. Per Jovem, etiam ocyus ab illo vulneraberis ; regium enim hoc etiam, vulnerari in pugna pro imperio.

SAM. Bene mones : leve quidem mihi vulnus, minimeque in aperto corporis loco, adeo ut neque cicatrix in posterum deformis futura sit. Verum viden' ut invectus ego ictu uno ipsum cum equo emissa hasta trajeci, ac deinde capite abscisso, ablatoque diademate, rex jam sim factus et adorer ab omnibus?

38. Ac barbari quidem nos adorent : vobis vero Græco more, Prætoris unici nomine, imperabo. Post hæc igitur cogitate quot urbes de meo nomine appellatas conditurus sim, quot contra vi captas sim vastaturus, si qua injuria imperium meum affecerint. Omnium vero maxime Cydium divitem mulcabo, qui, vicinus meus quum esset, agro me, ingressus paullatim intra fines, expulit.

39. LYC. Desine jam, Samippe : tempus est enim te jam, qui talem pugnam viceris, Babylone epulari victoriae causa (extra stadium enim puto tibi esse imperium), ac Timolaum jam suo loco optare quicquid voluerit.

SAM. Quid ergo, Lycine? qualia optasse tibi videor?

LYC. Multum, o maxime admirabilis regum, laboriosiora et valentiora votis Adimanti, quatenus ille quidem luxuriose vivebat, aurea hınorum talentorum pocula propinans convivis; ac tu et vulneraberis in pugna singulari, et metuebas, et sollicitus eras noctes dieaque. Neque enim ab hoste tibi solo timendum erat, sed insidia etiam sexcentæ, et invidia a familiaribus, et odium, et aduľatio : amicus autem verus nemo, sed ad metum omnes aut ad spem benevoli qui esse videantur. Fructus rerum suavium ne per somnum quidem, sed gloria sola, et distincta auro purpura, et tænia circa frontem alba, et præcedentes satellites : ceterum labor intolerabilis et multum injucunditatis; quum aut opera danda sit his qui ab hostibus venere, aut jus dicendum, aut mittenda populis subjectis imperia : et aut defecit gens aliqua, aut externi quidam imperium invadunt. Metuere ergo oportet omnia et suspicari, atque in universum omnibus potius, quam tibi ipsi, videri beatum.

40. Etenim illud etiam qui non humile, quod ægrotabilis non minus quam privati, nec febris te regem esse interno-scit, neque metuit mors satellites; sed quum ipsi visum fuerit superveniens, plorantem, nihil reverita diadema,

ζοντα οὐκ αἰδούμενος τὸ διάδημα· σὺ δὲ ὁ οὕτως ὑψηλὸς καταπεσὼν ἀνασπαστὸς ἐκ τοῦ βασιλείου θρόνου τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄπει τοῖς πολλοῖς, ἰσότημος ἐλαυνόμενος ἐν τῇ ἀγέλῃ τῶν νεκρῶν, χῶμα ὑψηλὸν ὑπὲρ γῆς καὶ στήλην μακρὰν ἢ πυραμίδα εὐγραμμὸν τὰς γωνίας ἀπολιπὼν, ἐκπρόθεσμα καὶ ἀνεπαίσθητα φιλοτιμήματα· εἰκόνες δὲ ἐκείναι καὶ νεφ, οὐς ἀνιστᾶσιν αἱ πόλεις θεραπεύουσαι, καὶ τὸ μέγα ὄνομα πάντα κατ' ὀλίγον ἀπορρεῖ καὶ ἄπεισιν ἀμελούμενα. Ἦν δὲ καὶ ὅτι μάλιστα ἐπὶ πλείστον παραμείνη, τίς ἐτι ἀπόλαυσις ἀναίσθητῳ αὐτῷ γενομένῳ; Ὅρᾳς ὅλα μὲν ἐτι ζῶν ἔξεις πράγματα δεδιῶς καὶ φροντίζων καὶ καίμων, οἷα δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἔσται;

41. Ἀλλ' ἤδη σὸν αἰτεῖν, ὦ Τιμόλαε, καὶ ὅπως υπερβάλλῃ τούτους, ὥσπερ εἰκὸς ἄνδρα συνετὸν καὶ πράγμασι χρῆσθαι εἰδότα.

TIM. Σκόπει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἰ τι ἐπιλήψιμον εὐξομαι καὶ ὅ τι ἂν εὐθύναι τις δυνήθῃ. Χρυσὸν μὲν οὖν καὶ θησαυροὺς καὶ μεδίμνους νομισμάτος ἢ βασιλείας καὶ πολέμους καὶ δαίματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἃ εἰκότως διέβαλες, οὐκ αἰτήσομαι· ἀδέδαια γὰρ ταῦτά γε καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλὰς ἔχοντα καὶ πλεον τοῦ ἡδέος τὸ ἀνιάρῃ ἐν αὐτοῖς ἦν.

42. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναι δακτυλοὺς τινὰς καὶ αἰοῦστούς τὴν δύναμιν, ἕνα μὲν ὥστε ἀεὶ ἐρρωσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα καὶ ἄτρωτον εἶναι καὶ ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ ὥς μὴ δρᾶσθαι τὸν περιθήμενον, ὅλος ἦν ὁ τοῦ Γύγου, τὸν δὲ τινα ὥς ἰσχυεῖν ὑπὲρ ἀνδρας μυρίους καὶ ὅτι ἂν ἄχθος ἅμα μυριοὶ κινήσῃ μοῖς δύναιντο, τοῦτο ἐμὲ ῥαδίως μόνον ἀνατίθεσθαι, ἐτι δὲ καὶ πέτεσθαι πολλὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι μοι δακτυλίον τινα· καὶ μήν καὶ εἰς ὕπνον κατασπᾶν ὑπόσους ἂν θέλω καὶ ἀπασαν θύραν προσίοντι μοι ἀνοίγεσθαι χαλωμένον τοῦ κλειθροῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ ἀφαιρουμένου, ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος δυνάσθω.

43. Τὸ δὲ μέγιστον ἄλλος τις ἔστω ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἡδιστος, ὥς ἐράσιμον εἶναι με περιθήμενον παισὶ τοῖς ὠραίοις καὶ γυναῖξιν καὶ δῆμοις θλοῖς καὶ μηδένα εἶναι ἀνέραστον καὶ ὅτω μὴ ποθεινότατος ἐγὼ καὶ ἀνὰ στόμα, ὥστε πολλὰς γυναῖκας οὐ φερούσας τὸν ἔρωτα καὶ ἀναρτᾶν ἑαυτὰς καὶ τὰ μεϊράκια ἐπιμεμηνέαι μοι καὶ εὐδαίμονα εἶναι δοκεῖν, εἰ τινα καὶ μόνον προσβλέψαιμι αὐτῶν, εἰ δ' ὑπερορῶν, ἀκαίῃνα ὑπὸ λύπης ἀπολλύσθω, καὶ θλῶς ὑπὲρ τὸν Ἰακινθὸν ἢ Ὅλαν ἢ Φάωνα τὸν Χῖον εἶναι με.

44. Καὶ ταῦτα πάντα ἔχειν μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἐτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαδιδῶναι ἅμωι τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἀεὶ ἀποδιδόμενον τὸ γῆρας ὥσπερ οἱ ὄφεις, οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην καὶ κοιμίζειν τοὺς φύλακας καὶ ἀθάτος εἶναι εἰσιών. Εἰ δὲ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείοις θέαμα πα-

abducit? Tu vero de loco ita excelsio delapsus detractusque de throno regio, eandem abibis viam quam vulgus, æquall cum cetero grege mortuorum honore abactus, tumultum in terra relinquens excelsum, et columnam longam, aut accurate descriptam angulis pyramidem, in quibus sero reges, quum nihil jam inde ad sensum ipsorum perveniat, superbiunt. Statuæ autem illæ et templa, quæ excitant colendi causa civitates, et magnificum illud nomen, paulatim defluunt omnia, et neglecta abeunt. Si vero vel maxime ad longissimum tempus permaneant, quis adhuc fructus ad eum pervenire potest, qui nihil sentiat? Viden' quas molestias vivus adhuc sis habiturus, metuens, sollicitus, laborans; et quis post mortem status futurus sit?

41. Sed jam optare tuum est, Timolæ, et ut illos superiores, ut facturum probabile est virum prudentem et uti rebus scientem.

TIM. Vide igitur, Lycine, si quid reprehensione dignum optaturus sim, et quod corrigere aliquis possit. Aurum proinde ac thesauros et modios nummum, aut regna et bella et metus pro imperio, quæ merito reprehendisti, non poscam: nam ista quidem infirma et insidiis exposita multis, et plus, quam suavitatis, in iis molestiarum inest.

42. Ego autem optem ab occurrente mihi Mercario anulos dari quosdam, qui virtutem habeant huiusmodi: unum, ut valeat semper corpus et salubre sit, et vulneri nulli aut morbo penetrabile; alterum, cujus auxilio non videatur qui induit, qualis erat ille Gygis: alium rursus, ut plus decies mille hominum robur habeam, et quod onus vix decies mille homines moliri simul queant, hoc ut facile solus transferre valeam; insuper volare ut possim, multum elatus de terra, ad hoc quoque sit mihi anulus. Præterea somno sopire ut queam quoscumque voluero, et janua mihi unaquæque accedenti sua sponte ut aperiatur, laxato claustro pessuloque remoto; ad hoc utrumque unus idemque valeat anulus.

43. Quod vero caput est, sit etiam alius omnium ille jucundissimus, quo induto amabilis sim formosis pueris, et mulieribus, et totis populis, ut nemo sit quin me amet, desideret vehementer et in ore habeat; adeo ut multæ mulieres præ amoris impatientia se suspendant, et in me insaniant adolescentuli, beatusque videatur, si quem illorum aspiciam modo; si vero negligentius tractem, hi quoque præ dolore pereant: atque in universum supra Hyacinthum, aut Hylan, aut Chium Phaonem ego sim.

44. Et omnia hæc habeam, non brevis ævi homo, neque ad mensuram vitæ humanæ vivens; sed per annos mille juventutem unam post alteram vivam, interjectis septendecim quibusque annis exueus senectutem instar serpentium. Hæc igitur si habeam, nihil mihi defuerit. Mea enim fuerint quæ aliorum sunt omnia, in quantum aperire possim januas, et custodes sopire, et oculos omnium effugere dum intro. Si quod vero apud Indos aut Hyperboreos

ράδοξον ἢ κτήμα τίμιον ἢ ὅσα ἐμφαγεῖν ἢ πιεῖν ἡδέα, οὐ μεταστειλόμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιτετόμενος ἀπέλαυνον ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρὺς ὑπόπτερον θηρίον ἢ φοινῖξ ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς ἀθέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἐώρων ἂν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἂν ἡπιστάμην καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀόικητον, καὶ εἰ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἐτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν καὶ σελήνης καὶ αὐτοῦ ἡλίου ῥαδίως ἔγνω ἂν ἀπαθὴς ὢν τῷ πυρὶ, καὶ τὸ πάντων ἡδιστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Ἰσβαυλῶνα, τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια, καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρίᾳ δειπνήσαι ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰ δὲ τις ἔχρῳ εἴη, ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς πέτρων ἐμβαλόντα τῇ κεφαλῇ, ὥς ἐπιτερίφθαι τὸ κρανίον, τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν ἐπιχέαντα κοιμωμένους αὐτοὺς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν εἰ τίς ὑπερόπτης εἴη ἡ τύραννος πλούσιος ὕδριστής, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίους εἴκοσιν ἀγῆκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Τοῖς παιδικοῖς δὲ ἀκωλύτως διμλεῖν ἂν ἐξῆν εἰσιόντα ἀθέατον κοιμίσαντα ἅπαντας ἀνευ ἐκείνων μόνων. Οἷον δὲ χάκεινο ἦ, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἐξω βέλους ὑπεραιωρούμενον· καὶ εἰ δόξειέ μοι, προσθέμενος ἂν τοῖς ἡττημένοις κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας νικᾶν παρῆχον τοῖς φεύγουσιν ἀναστρέψασιν ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ δῖον, παιδιᾶν ἐποιούμην ἂν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον καὶ πάντα ἐμὰ ἦν καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἡ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ μήτε ἀπολέσθαι μήτε ἐπιδουλεῦσθαι δυναμένη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἂν αἰτιάσαιτο, ὦ Λυκίνε, τῆς εὐχῆς;

45. ΛΥΚ. Οὐδὲν, ὦ Τιμόλαε· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ καὶ ὑπὲρ μυρίους τὴν ἰσχύν, πλὴν ἄλλα ἐκεῖνο ἐρήσομαι σε, εἰ τίνα ἄλλον εἶδες ἐν τοσοῦτοις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἄνδρα οὕτω παρακεκινηκότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτυλίου μικροῦ ὀχρούμενον, ὅρη ὅλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα καὶ τὴν βίνα σιμόν; Ἀτὰρ εἰπέ μοι τόδε, τί δὴ ποτε οὐχ εἰς δακτύλιος ἅπαντα ταῦτα δύναται σοι, ἀλλὰ τοσοῦτους περιημιμένους βαδιῇ τὴν ἀριστεράν πεφορτισμένος κατὰ δάκτυλον ἕνα; μάλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιάν συνεπιλαβεῖν. Καίτοι ἐνός τοῦ ἀναγκαιοτάτου προσδεῖ, ὃς περιθήμενόν σε παύσει μωραίνοντα τὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἱκανὸς ποιῆσαι ζωρότερος ποθεῖς;

46. ΤΙΜ. Ἄλλα πάντως, ὦ Λυκίνε, καὶ αὐτὸς εὐξῆ τι ἤδη ποτὲ, ὥς ἂν μάθωμεν ὅλα αἰτήσεις ἀνεπιληπτα καὶ ἀνέγκλητα ὁ συκοφαντῶν τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐ δέομαι εὐχῆς ἐγώ· ἤκομεν γὰρ δὴ πρὸς τὸ Δίπυλον, καὶ ὁ βέλτιστος οὗτος Σάμιππος ἀμφὶ Βαβυλῶνα μονομαχῶν, καὶ σὺ, ὦ Τιμόλαε, ἀριστῶν μὲν ἐν Συρίᾳ, δειπνῶν δὲ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἐμοὶ ἐπιβάλλουσι σταδίοις κατεχρήσασθε καλῶς ποιούντες· ἄλλως τε οὐκ ἂν δεξαίμην πλουτήσας ἐπ' ὀλίγον

spectaculum ultra fidem, aut pretiosa possessio, aut quaecumque in cibo vel potu jucunda sunt, ea non afferri deum curarem, sed advolans ipse ad satietatem illis fruerer. Et quando gryps alata bellua, aut phoenix avis apud Indos spectata nemini; ego tamen ista viderem: et fontes Nili novissem solus, et quantum telluris inhabitabile est, et si qui conversis ad nos vestigiis australe telluris hemisphaerium habitant. Insuper vero stellarum naturam et lunæ, ipsiusque adeo solis facile cognoscerem, utpote in quem nihil ignis valeat: quodque omnium suavissimum, eodem die nunciare possem Babylonem, Olympia quis vicerit; et pransus forte in Syria, in Italia conare. Si quis vero inimicus sit, etiam ulcisci eum ex occulto liceret, impado in caput illius saxo, quo contritum rumpatur ipsi cranium; contra benefacere amicis, affuso dormientibus auro. Præterea si quis contemtor sit, aut tyrannus, dives, contumeliosus, sublatum hunc ad viginti stadia, demitterem casurum per præceps. Amoribus autem meis frui nemine prohibente liceret: ingressus quippe nemine vidente sopirem omnes, præter illos solos. Quale autem illud quoque fuerit, inspectare præliantes ultra jactum teli sublatum, et, si videretur mihi, accedens ad victos, sopitis victoribus, victoriam fugientibus tribuerem de fuga reversis. Atque in universum, lusum mihi haberem vitam hominum, mea essent omnia, et deus reliquis viderer. Hæc summa est felicitas, quæ perire, quæ insidiis peti nequeat, cum valetudine præsertim in vita adeo longa. Quid habes, Lycine, in quo votum hoc reprehendas?

45. LYC. Nihil quicquam, Timolea: neque enim tutum fuerit adversari volucris viro et supra decies mille alios robusto. Verum illud tamen ex te quaeram, num quem videris alium in tot quas supervolasti gentibus, senem hominem adeo mente non constantem, qui veheretur in parto anulo, totos qui montes extremo movere digito posset, amabilem omnibus, idque calvus quum sit et simo naso? Verum hoc quoque mihi dicas, quare tandem non unus anulus hæc tibi possit omnia, sed tot indutus ambulatorius sis onerato sinistræ unoquoque digito; quin excedit eam numerus, ut dextram subvenire oporteat. Quanquam unus deest maxime necessarius, quo induto ineptire, detera illa multa coryza, desinas. Aut potius hoc idem præstare valet potus meracior hellebori?

46. TIM. Sed omnino, Lycine, ipse quoque jam tandem optabis aliquid, ut videamus quam tu irreprehensibilis et crimine omni vacantis sis petiturus, calumniator reliquorum.

LYC. Quin nihil voto mihi opus est: venimus enim jam ad Dipylum: et optimus hic Samippus, dum circa Babylonem depugnat, et tu, Timolae, dum pransus in Syria, in Italia cœnas, his etiam quæ mihi assignata erant stadiis, bonum factum! abusi estis. Alioqui nolim ego post brevem fructum irritarum inanumque divitiarum molestia

ὕπνῃ μὲν τινὰ πλοῦτον ἀνίστασθαι μετ' ὀλίγον ψυχὴν τὴν μᾶζαν ἐσθίων, οἷα ὑμεῖς πείσεσθε μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν ἡ εὐδαιμονία μὲν ὑμῖν καὶ ὁ πολλὸς πλοῦτος οἷχεται ἀποπτάμενος, αὐτοὶ δὲ καταβάντες ἀπὸ τῶν θησαυρῶν τε καὶ διαδημάτων ὥσπερ ἐξ ἡδίστου ὄνειρατος ἀνεγρόμενοι ἀνόμοια τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας εὐρίσκητε ὥσπερ οἱ τοὺς βασιλεῖς ὑποκρινόμενοι τραγωδοὶ ἐξεληθόντες ἀπὸ τοῦ θεάτρου λιμώττοντες οἱ πολλοὶ, καὶ ταῦτα πρὸ ὀλίγου Ἀγαμέμνονες ὄντες ἢ Κρέοντες. Λυπήσεσθε οὖν, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ δυσάρεστοι ἔσεσθε τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ μάλιστα σὺ, ὦ Τιμόλαε, ὅποταν δέῃ σε τὸ αὐτὸ παθεῖν τῷ Ἰκάρῳ τῆς περὶ τῆς διαλυθείσης καταπεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ χαμαὶ βαδίζειν ἀπολέσαντα τοὺς δακτυλοὺς ἐκείνους ἅπαντας ἀπορροῦντας τῶν δακτύλων. Ἐμοὶ δὲ καὶ τοῦτο ἱκανὸν ἀντὶ πάντων θησαυρῶν καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς τὸ γελάσαι μάλα ἡδέως ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἡτήσατε τοιούτοις οὔσι, καὶ ταῦτα φιλοσοφίαν ἐπαινοῦντες.

LXVII.

ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΓΑΥΚΕΡΑ ΚΑΙ ΘΑΪΣ.

1. ΓΑΥΚ. Τὸν στρατιώτην ἐκείνον, Θαῖ, τὸν Ἀκαρνᾶνα, ὃς πάλαι μὲν Ἀβρότονον εἶχε, μετὰ ταῦτα δὲ ἡράσθη ἔμοῦ, τὸν εὐπάρυφον λέγω, τὸν ἐν τῇ χλαμύδι, οἷσθα αὐτόν, ἢ ἐπιλέλῃσαι τὸν ἄνθρωπον;

ΘΑΪΣ. Οὐκ, ἀλλὰ οἶδα, ὦ Γλυκέριον, καὶ συνέπιε μεθ' ἡμῶν πέρυσιν ἐν τοῖς Ἀλώοις. Τί δὲ τοῦτο; ἐρώκεις γὰρ τι περὶ αὐτοῦ διηγέσθαι.

ΓΑΥΚ. Γοργόνα αὐτὸν ἢ παμπόνηρος, φίλη δοκούσα εἶναι, ἀπέσπασεν ἀπ' ἐμοῦ ὑπελθοῦσα.

ΘΑΪΣ. Καὶ νῦν σοὶ μὲν ἐκείνος οὐ πρόσεστι, Γοργόνα δὲ ἐταίραν πεποιήται;

ΓΑΥΚ. Ναί, ὦ Θαῖ, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐ μετρίως μου ἤψατο.

ΘΑΪΣ. Πονηρὸν μὲν, ὦ Γλυκέριον, οὐκ ἀδόκητον δὲ, ἀλλ' εἰωθὸς γίνεσθαι ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐταίρων. Οὐκ οὖν χρὴ οὔτε ἀνίστασθαι ἄγαν οὔτε μέμψασθαι τῇ Γοργόνῃ· οὐδὲ γὰρ σὲ Ἀβρότονον ἐπ' αὐτῇ πρότερον ἐμέμψατο, καίτοι φίλαι ἦτε.

2. Ἀτὰρ ἐκεῖνο θαυμάζω, τί καὶ ἐπήνεσεν αὐτῆς ὁ στρατιώτης οὗτος, ἐκτὸς εἰ μὴ παντάπασι τυφλὸς ἔστιν, ὃς οὐχ ἑοράκει τὰς μὲν τρίχας αὐτῇν ἀραιὰς ἔχουσας καὶ ἐπὶ πολλὸ τοῦ μετώπου ἀπηγμένας· τὰ χεῖλη δὲ πελιδνὰ καὶ νεκρικὰ καὶ τράχηλος λεπτὸς καὶ ἐπίσημοι ἐν αὐτῇ αἱ φλέβες καὶ ῥις μακρά. Ἐν μόνον, εὐμήκης ἐστὶ καὶ ὀρθὴ καὶ μεδιᾷ πάνυ ἐπαγωγόν.

ΓΑΥΚ. Οἷε γὰρ, ὦ Θαῖ, τῷ κάλλει ἡρῆσθαι τὸν

ferre paullo post, quum misera puls devoranda est : quale quid vobis paullo post eveniet, quando illa vobis felicitas et multae divitiæ avolaverint, ipsi autem a thesauris illis diadematisque delapsi, et tanquam e suavissimo somnio excitati, dissimilia omnia domi inveneritis, ut illi qui reges egerant tragædi, egressi de theatro plerumque esuriunt, idque quum Agamemnones paullo ante aut Creontes fuerint. Dolebitis ergo, ut credibile est, et displicebunt vobis domestica, tibi præsertim, Timolae, quum idem tibi quod Icaro eventurum sit, ut solutis alis de cælo delapsus humi incedas, perditis illis omnibus, qui de digitis defluxerint, anulis. Mihi vero hoc etiam pro thesauris omnibus, ipsaque Babylone, satis est, quod suaviter ridere possum quæ vos petiistis, quum sint talia et eaque homines qui philosophiam laudetis.

LXVII.

DIALOGI MERETRICII.

1.

GLYCERA ET THAIS.

1. GLYC. Militemne istum, Thais, Acarnanem, qui Abrotonum quondam habuit, postea autem me amavit, purpuratum illum dico, cum chlamyde, illum ergo nostin', an oblita es hominis?

THAIS. Quin novi, Glycerium, et potavit nobiscum superiore anno, sacris Arealibus. Quorsum autem hoc? videbaris enim aliquid de illo narratura.

GLYC. Gorgona illum scelestissima, quæ amica tum videbatur esse, dolo subductum a me abstraxit.

THAIS. Nunc igitur tecum ille non est, sed amicam sibi ascivit Gorgonam?

GLYC. Ita sane, Thais; nec mediocriter ea me res pugit.

THAIS. Malum istuc quidem, Glycerium, at nihil præter opinionem; sed quod fieri a nobis meretricibus soleat. Quare neque ægre nimis ferre par est, neque accusanda Gorgona; quippe nec te Abrotonum illius causa accusavit olim, quamvis essetis amicæ.

2. Verum illud miror, quodnam probaverit in illa nic miles, nisi plane cæcus est : qui non viderit capillos illam raros habere, et multum a fronte abductos; labia autem livida ei sunt atque cadaverosa, cervix tenuis, eminentibus in ea venis, et nasus longus. Unum modo habet, quod procera est, et recta, et valde illecebrosus ridet.

GLYC. Nempe putas, Thais, forma captum Acarnanem?

Ἀκαρῶνα; οὐκ οἶσθα ὡς φαρμακὶς ἡ Χρυσάριον ἡ μήτηρ αὐτῆς, Θετταλὰς τινὰς ᾧδ' ἐπισταμένη καὶ τὴν σελήνην κατὰγουσα; φασὶ δὲ αὐτὴν καὶ πέτεσθαι τῆς νυκτός· ἐκείνη ἐξέμνηε τὸν ἄνθρωπον πιεῖν τῶν φαρμάκων ἐγγέασα, καὶ νῦν τρυγῶσιν αὐτόν.

ΘΑΙΣ. Καὶ σὺ, ὦ Γλυκέριον, ἄλλον τρυγῆσεις, τοῦτον δὲ χαίρειν ἔα.

2.

MYRTION ΚΑΙ ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΔΩΡΙΣ.

1. ΜΥΡΤ. Γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε, τὴν Φεῖδωνος τοῦ ναυκλήρου θυγατέρα καὶ ἤδη σε γεγαμηκέναι φασίν· οἱ τοσοῦτοι δὲ ὅρκοι οὐδ' ὤμοσας καὶ τὰ δάκρυα ἐν ἄκαρπῳ πάντα οἴχεται, καὶ ἐπιλέλθῃσι Μυρτίου νῦν, καὶ ταῦτα, ὦ Πάμφιλε, ὁπότε κύω μῆνα ὀδοῶν ἤδη. Τοῦτο γοῦν καὶ μόνον ἐπιδράμῃ τοῦ σοῦ ἔρωτος, ὅτι μου τηλικαύτην πεποίηκας τὴν γαστέρα καὶ μετὰ μικρὸν παιδοτροφεῖν δεήσει, πρᾶγμα ἑταῖρα βαρύτατον· οὐ γὰρ ἐκθήσω τὸ τεχθὲν, καὶ μάλιστα εἰ ἄρρεν γένοιτο, ἀλλὰ Πάμφιλον ὀνομάσασα ἐγὼ μὲν ἔξω παραμύθιον τοῦ ἔρωτος, σοὶ δὲ ὀνειδιεῖ ποτε προσελθὼν ἐκείνος, ὡς ἄπιστος γεγένησai περὶ τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ μητέρα. Γαμεῖς δ' οὐ καλὴν παρθένον· εἶδον γὰρ αὐτὴν ἐναγχοῦ ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις μετὰ τῆς μητρὸς, οὐδέπω εἰδυῖα ὅτι δι' αὐτὴν οὐκέτι ὀφθαίμαι Πάμφιλον. Καὶ σὺ δ' οὖν πρότερον ἰδοῦ αὐτὴν καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδὲ, μὴ σε ἀνιάτω, εἰ πάνυ γλαυκοὺς ἔχει αὐτοὺς μὴδὲ ὅτι διάστροφος εἰσι καὶ ἐς ἀλλήλους ὀρῶσι· μάλλον δὲ τὸν Φεῖδωνα ὁρακας τὸν πατέρα τῆς νύμφης, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οἶσθα, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεήσει τὴν θυγατέρα ἰδεῖν.

2. ΠΑΜΦ. Ἐτι σου ληρούσης, ὦ Μύρτιον, ἀκούσομαι παρθένους καὶ γάμους ναυκληρικοὺς διεξιούσης; ἐγὼ δὲ ἡ σιμὴν τινὰ ἢ καλὴν νύμφην οἶδα; ἢ ὅτι Φεῖδων ὁ Ἀλωπεκῆθεν — οἶμαι γὰρ ἐκείνον λέγειν σε — θυγατέρα ὄλωσ' εἶχεν ὠραίαν ἤδη γάμου; Ἀλλ' οὐδὲ φίλος ἐστὶν οὗτος τῷ πατρὶ· μέμνημαι γὰρ ὡς πρῶην ἐδικάσατο περὶ συμβολαίου ναυτικοῦ· τάλαντον, οἶμαι, ὀφειλὼν γὰρ τῷ πατρὶ οὐκ ἤθελεν ἐκτίνειν, ὁ δὲ παρὰ τοὺς ναυτοδίκας ἀπήγαγεν αὐτόν, καὶ μόλις ἐξέτισεν αὐτό, οὐδ' ὄλον, ὡς ὁ πατὴρ ἔφασκεν. Εἰ δὲ καὶ γαμῶν ἐδέδοκτό μοι, τὴν Δημέου θυγατέρα τὴν τοῦ πέρυσιν ἐστρατηγῆκότος ἀφείς, καὶ ταῦτα πρὸς μητρὸς ἀνεψιὰν οὔσαν, τὴν Φεῖδωνος ἐγάμουν ἄν; Σὺ δὲ πόθεν ταῦτα ἤκουσας; ἢ τινὰς σεαυτῇ, ὦ Μύρτιον, κενὰς ζηλοτυπίας σκιαμαχοῦσα ἐξεύρες;

3. ΜΥΡΤ. Οὐκ οὐν γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε;

ΠΑΜΦ. Μέμνηνας, ὦ Μύρτιον, ἢ κραυπαλῆς; καίτοι χθὲς οὐ πάνυ ἐμεθύσθημεν.

ΜΥΡΤ. Ἡ Δωρίς αὐτὴ ἐλόπησέ με· πεμφθεῖσα γὰρ ὡς ἔρια ὠνήσαιτό μοι ἐπὶ τὴν γαστέρα καὶ εὖξαιτο τῇ

non nosti veneficam esse Chrysarium illius matrem; Thessalas quasdam Incantationes quæ sciat ac deducat lunam? aiunt vero illam etiam volare noctu. Ista in furorem vertit hominem temperatis quæ biberet venenis: et nunc ipsum sibi habent vindemiam.

THAIS. Nempe tu, Glycerium, ipsa quoque alium vindemiabis: hunc vero jube valere.

2.

MYRTIUM, PAMPHILUS ET DORIS.

1. MYRT. Ducis, Pamphile, Phidonis naucleri filiam; et jam duxisse te aiunt: repetitum autem toties jusjurandum, et lacrimas, momento temporis abierunt omnia, et Myrtii nunc oblitus es, Pamphile, idque eo tempore, quum octavum jam mensem fero uterum. Hoc nempe solum amoris tui pretium habeo, quod tantum mihi ventrem conciliasti, et paullo post alendus erit infans, negotium meretrici molestissimum. Neque enim quod natum erit exponam, inprimis si virile secus erit; sed Pamphilum nominabo, habitura illum amoris mei solatium: tibi vero aliquando ad te accedens objiciet, quam perfidus in miseram ipsius matrem fueris. Ducis autem non pulchram tu quidem virginem: vidi enim illam nuper Thesmophoriis cum matre, quum nondum scirem illius me opera non amplius visuram Pamphilum. Igitur tu quoque prius illam contemplare, et faciem et oculos aspice; neu regre ferto, si plane casios habet, neque quod strabi sunt et se invicem respiciunt. Atqui Phidonem vidisti, patrem sponsæ; faciem illius nosti: itaque nihil opus erit videre filiam.

2. PAMPH. Adhuc te delirantem, mea Myrtium, audiam, virgines mihi et nauclericas nuptias narrantem? Ego vero simamne an pulchram sponsam novi? aut Phidoni Alopecia (illum enim puto te dicere) filiam esse maturam nuptiis scio? Sed neque amicus hic est patri: memini enim nuper illum de nautico negotio litem cum ipso habere. Quum enim talentum, credo, deberet patri, solvere nolebat: at ille ad eos qui nautis jus dicunt, traxit hominem, qui vix tandem solvit; ac ne sic quidem totum, ut pater dicebat. Si vero uxorem ducere mihi decretum esset, egon' relicta Demeæ filia, ejus qui superiore anno prætor erat exercitus, eaque consobrina mea, Phidonis puellam ducerem? Tu vero unde ista audisti? an ipsa tibi, Myrtium, finxisti novas, quibuscum zelotypia tua deinde pugnet, larvas?

3. ΜΥΡΤ. Igitur uxorem non ducis, Pamphile?

PAMPH. Furisne, Myrtium, an ebria es? certe heri minime fuimus ebrii.

ΜΥΡΤ. Doris me ista in dolorem conjecit. Missa enim ut lanas mihi emeret ad ventrem, et votum meo nomine

Λογία ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ, Λεσβίαν ἔφη ἐντυχοῦσαν αὐτῇ... μᾶλλον δὲ σὺ αὐτῇ, ὦ Δωρί, λέγε ἅπερ ἀκήκοας, εἴ γε μὴ ἐπλάσω ταῦτα.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐπιτριβείην, ὦ δέσποινα, εἴ τι ἐψευσάμην· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὸ πρυτανεῖον ἐγενόμην, ἐνέτυχέ μοι ἡ Λεσβία μειδιῶσα καὶ φησίν, Ὁ ἔραστὴς ὑμῶν ὁ Πάμφιλος γαμεῖ τὴν Φειδωνος θυγατέρα· εἰ δὲ ἀπιστοίην, ἤξιόν με παρακύψασαν ἐς τὸν στενωπὸν ὑμῶν ἰδεῖν πάντα κατεστεφανωμένα καὶ αὐλητρίδας καὶ θόρυβον καὶ ὑμέναιον ᾄδοντάς τινας.

ΠΑΜΦ. Τί οὖν; παρέκυσας, ὦ Δωρί;

ΔΩΡ. Καὶ μάλα, καὶ εἶδον ἅπαντα ὡς ἔφη.

4. ΠΑΜΦ. Μανθάνω τὴν ἀπάτην· οὔτε πάντα ἡ Λεσβία, Δωρί, πρὸς σὲ ἐψεύσατο καὶ σὺ τάληθ' ἀπήγγελλας Μυρτίῳ. Πλὴν μάτην γε ἐταράχθητε· οὐδὲ γὰρ παρ' ἡμῖν οἱ γάμοι, ἀλλὰ νῦν ἀνεμνήσθη ἀκούσας τῆς μητρὸς, ὅποτε χθὲς ἀνέστρεψα παρ' ὑμῶν· ἔφη γάρ, ὦ Πάμφιλε, ὁ μὲν ἡλικιώτης σοι Χαρμοίδης τοῦ γείτονος Ἀρισταίνετου υἱὸς γαμεῖ ἤδη καὶ σωφρονεῖ, σὺ δὲ μέχρι τίνος ἐταίρα σύνε; Τοιαῦτα παρακούων αὐτῆς ἐς ὕπνον κατηνέχθη· εἴτα ἔωθεν προῆλθον ἀπὸ τῆς οἰκίας, ὥστε οὐδὲν εἶδον ὧν ἡ Δωρίς ὕστερον εἶδεν. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς, αὖθις ἀπελθοῦσα, ὦ Δωρί, ἀκριβῶς ἰδὲ μὴ τὸν στενωπὸν, ἀλλὰ τὴν θύραν, ποτέρα ἐστὶν ἡ κατεστεφανωμένη· εὐρήσεις γὰρ τὴν τῶν γειτόνων.

ΜΥΡΤ. Ἀπέσπασας, ὦ Πάμφιλε· ἀπηγγάμην γὰρ ἂν, εἴ τι τοιοῦτο ἐγένετο.

ΠΑΜΦ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐγένετο, μὴδ' οὕτω μανείην, ὥς ἐκλαθέσθαι Μυρτίου, καὶ ταῦτα ἤδη μοι κυοῦσας παιδίον.

3.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΦΙΛΙΝΝΑ.

1. ΜΗΤ. Ἐμάνης, ὦ Φιλίνα, ἡ τί ἔπαθες ἐν τῷ συμποσίῳ χθές; ἤγε γὰρ παρ' ἐμέ Δίφιλος ἔωθεν δακρύων καὶ διηγῆσατό μοι ὅ ἔπαθεν ὑπὸ σοῦ· μεμεθύσθαι γὰρ σε καὶ ἐς τὸ μέσον ἀναστᾶσαν ὀρχήσασθαι αὐτοῦ διακωλύοντος καὶ μετὰ ταῦτα φιλήσαι Λαμπρίαν τὸν ἐταῖρον αὐτοῦ, καὶ ἐπεὶ ἐχάλεπνέ σοι, καταλιποῦσαν αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Λαμπρίαν καὶ περιβαλεῖν ἐκεῖνον, ἑαυτὸν δὲ ἀποπνίγεσθαι τούτων γιγνομένων. Ἄλλ' οὐδὲ τῆς νυκτὸς, οἶμαι, συνεκάθευδες μετ' αὐτοῦ, καταλιποῦσα δὲ δακρύοντα μόνῃ ἐπὶ τοῦ πλησίον σκίμποδος κατέκεισο ᾄδουσα καὶ λυποῦσα ἐκεῖνον.

2. ΦΙΛ. Τὰ γὰρ αὐτοῦ σοι, ὦ μήτηρ, οὐ διηγῆσατο· οὐ γὰρ ἂν συνηγόρευες αὐτῷ ὕβριστ' ἢ ὄντι, ὃς ἐμοῦ ἀφένοντος ἐκοινολογεῖτο Θαιδί τῇ Λαμπρίῳ ἐταίρᾳ, μηδέπω ἐκεῖνου παρόντος· ἐπεὶ δὲ χαλεπαίνουσιν εἰδὲ με καὶ διένευσα αὐτῷ οἷα ποιῶ, τοῦ ὥτος ἀκροῦ ἐφαψάμενος ἀνακλάσας τὸν αὐχένα τῆς Θαιδος ἐφίλησεν οὕτω προσφυῶς, ὥστε μόλις ἀπέσπασε τὰ χεῖλη, εἴτ'

Lucinae nuncuparet, Lesbiam ait sibi obviam factam ... quin tute huic, Doris, quas audisti dicito, nisi ea confinxisti.

DOR. At ego dispeream, hera, si quid mentita sum. Quum enim prope Prytaneum essem, obviam mihi fuit Lesbia, quae subridens dicebat, Amator vester Pamphilus Phidonis ducit filiam. Si vero non crederem, jubebat me vestrum in angiportum inspicere, ac videre sertis exornata omnia, et tibicinas, ac tumultum, et hymenaeum canentes aliquos.

PAMPH. Quid ergo? num inspexisti, Doris?

DOR. Omnino, et vidi omnia ut praedixerat.

4. PAMPH. Disco quid erraveritis: non omnia apud te, Doris, mentita est Lesbia: et tu vera narrasti Myrtio. Verum turbata frustra estis: neque enim apud nos nuptiae, sed jam recorder quod heri e matre audivi, quum a vobis domum redissem. Dicebat enim, Tuus, Pamphile, aequalis, Charmides, vicini nostri Aristeneti filius, uxorem jam ducit, et frugi est: tu vero quam diu eris cum meretrice? Haec aure parum attenta quum ex illa audissem, obdormivi; deinde mane domo egressus sum: itaque nihil eorum vidi quae Doris deinde vidit. Si vero fidem mihi non habes, rursus, Doris, et accurate inspicere, non angiportum, sed januam, ultra coronota sit: invenies enim esse vicinorum.

MYRT. Servasti me, Pamphile: suspendissem enim me, si quid tale factum esset.

PAMPH. Sed minime factum esset; neque ita ego insaniam, ut obliviscar Myrtii, idque ferentis ex me uterum.

3.

MATER ET PHILINNA.

1. MAT. Furebasne, Philinna, aut quid tibi erat heri in convivio? venit enim ad me Diphilus mane plorans, et quae perpassus a te esset, narravit: ebriam te fuisse, progressamque in medium, se licet prohibente, saltasse; ac deinde osculum dedisse sodali ipsius Lampriae: quumque graviter id ferret, se relicto, abilis ad Lampriam eumque amplexatam; sese vero, dum haec fierent, enecari. Verum neque noctu, puto, cum ipso cubuisti, sed plorante relicto, sola jacuisti in proximo lectulo, canens et molestia illum afficiens.

2. PHIL. Nimirum quae ipse fecerit, mater, non enarra vit tibi: nec enim causam illius, contumeliosi hominis, nunc ageres: qui me relicta sermones misceret cum Thaide, amica Lampriae, quum ille nondum adesset. Quum vero aegre me ferre videret, nutu, quid ageret, significantem; extrema Thaidis aure prehensa, reflexaque cervice, ita arcte illam osculatus est, vix ut labia retraheret. Tum

ἐγὼ μὲν ἐδάκρυον, δὲ δὲ ἐγέλα καὶ πρὸς τὴν Θαιδα πολλὰ πρὸς τὸ οὐς ἔλεγε κατ' ἐμοῦ δηλαδή, καὶ ἡ Θαις ἐμειδία βλέπουσα πρὸς ἐμέ. Ὡς δὲ προσιόντα ἤσθοντο τὸν Λαμπρίαν καὶ ἐκορέσθησάν ποτε φιλοῦντες ἀλλήλους, ἐγὼ μὲν θυμὸς παρ' αὐτὸν κατεκλίθη, ὡς μὴ καὶ τοῦτο προφασίζοιτο ὑστερον, ἡ Θαις δὲ ἀναστᾶσα ὠρχήσατο πρώτη ἀπογυμνοῦσα ἐπὶ πολὺ τὰ σφυρὰ ὡς μόνῃ καλὰ ἔχουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐπαύσατο, δὲ Λαμπρίας μὲν εἰσιγα καὶ εἶπεν οὐδὲν, Δίφιλος δὲ ὑπερεπήνει τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ κεχορηγημένον, καὶ ὅτι εὖ πρὸς τὴν λιθάραν δὲ πούς καὶ τὸ σφυρὸν ὡς καλὸν καὶ ἄλλα μυρία, καθάπερ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν ἐπαινῶν, ἀλλ' οὐχὶ Θαιδα, ἣν καὶ σὺ οἶσθα συλλουομένην ἡμῖν οἶα ἐστί. Θαις δὲ οἶα καὶ ἐσκυφεν εὐθύς ἐς ἐμέ. Εἰ γάρ τις, ἔφη, μὴ αἰσχύνεται λεπτὰ ἔχουσα τὰ σκέλη, ὀρχήσεται καὶ αὐτὴ ἐξαναστᾶσα. Τί ἂν λέγοιμι, ὦ μήτηρ; ἀνέστην γάρ καὶ ὠρχησάμην. Τί γὰρ ἔδει ποιεῖν; ἀνασχέσθαι καὶ ἐπαληθεύειν τὸ σκῶμμα καὶ τὴν Θαιδα ἔαν τυραννεῖν τοῦ συμποσίου;

3. ΜΗΤ. Φιλοτιμότερον μὲν, ὦ θυγάτερ, οὐδὲ φροντίζειν γὰρ ἐχρῆν· λέγε δ' ὅμως τὰ μετὰ ταῦτα.

ΦΙΑ. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐπήνουν, δὲ Δίφιλος δὲ μόνος ὑπτιον καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐς τὴν ὄροφν ἀνέβλεπεν, ἄχρι δὲ καμοῦσα ἐπαυσάμην.

ΜΗΤ. Τὸ φιλεῖν δὲ τὸν Λαμπρίαν ἀληθὲς ἦν καὶ τὸ μεταβάσαν περιπλέκεσθαι αὐτῷ; Τί σιγᾶς; οὐκέτι γὰρ ταῦτα συγγνώμης ἄζια.

ΦΙΑ. Ἀντιλυπεῖν ἐβουλόμην αὐτόν.

ΜΗΤ. Εἴτα οὐδὲ συνεκάθευδες, ἀλλὰ καὶ ἥδεις ἐκείνου δακρύοντος; Οὐκ αἰσθάνη, ὦ θυγάτερ, ὅτι πτωχαὶ ἴσμεν, οὐδὲ μέμνησαι ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐλάβομεν ἢ οἶον δὴ τὸν πέρυσσι χειμῶνα διηγάγομεν ἂν, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτη ἐπέμψε;

ΦΙΑ. Τί οὖν; ἀνέχωμαι διὰ τοῦτο ὑβριζομένη ὑπ' αὐτοῦ;

ΜΗΤ. Ὅργιζο μὲν, μὴ ἀνθύβριζε δέ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ὑβριζόμενοι παύονται οἱ ἐρῶντες καὶ ἐπιτιμῶσιν ἑαυτοῖς; Σὺ δὲ πάνυ χαλεπὴ ἀεὶ τῷ ἀνθρώπῳ γεγέννησαι, καὶ ὅρα μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπορρήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλῶδισον.

4.

ΜΕΛΙΤΤΑ ΚΑΙ ΒΑΚΧΙΣ.

1. ΜΕΛ. Εἰ τινα οἶσθα, Βαχχί, γραῦν, οἶαι πολλὰ Ἰεσσαλαί λέγονται ἐπάδουσαι καὶ ἐρασμίους ποιοῦσαι, εἰ καὶ πάνυ μισουμένη γυνὴ τυγχάνοι, οὕτως θναίω, παραλαβοῦσα ἤκέ μοι θαιμάτια γὰρ καὶ τὰ χρυσία ταῦτα προεῖμην ἡδέως, εἰ μόνον ἴδοιμι ἐπ' ἐμέ αὖθις ἀναστρέψαντα Χαρίνον μισήσαντα τὴν Σιμίχην ὡς νῦν ἐμέ.

ΒΑΚΧ. Τί φῆς; οὐκέτι σύνεστιν — ἀλλὰ παρὰ τὴν

plorare ego; at iste ridere, et multa in aurem dicere Thaidi, contra me scilicet. Ac subridebat Thais, ad me respiciens. Quum vero advenientem sentirent Lampriam et satiati tandem essent oculis mutuis, ego tamen apud ipsam accubui, ne hoc si repudiarem, deinde haberet obtului. Surgens vero Thais saltabat prima nudatis multum talis, quasi pulchros sola haberet; quumque desisset, tacente Lampria et nihil dicente, Diphilus dilaudare numerosam saltationem et accommodatam choro, et quam bene ad citharam pes congrueret, quam pulcher talus, et sexcenta alia, quasi qui Sosandram laudaret Calamidis, non Thaida, quam tu quoque qualis sit nosti, quum lavet nobiscum. Thais vero qualis statim in me jecit! Si quam, inquit, non pudet crurum exilitatis, saltatum et ipsa surgat! Quid dicerem, mater? surrexi nimirum et saltavi. Quid enim facerem? ferrem et confirmarem illius dictum, ac Thaida regnum obtinere convivi paterer?

3. MAT. Ambísius quidem istuc, filia: neque enim curare oportebat: sed dic tamen quid postea factum sit.

PHIL. Ceteri laudabant: solus vero Diphilus sapientum se abjecerat lacunar respiciens, dum fatigata desinerem.

MAT. Illud autem an verum erat, quod Lampriam osculata es et transiens ad eum amplexa? Quid taces? haec jam indigna sunt venia.

PHIL. Vicissim quod illum morderet volebam facere.

MAT. Deinde neque cubuisti cum illo, sed illo plorante etiam cecini? Nonne cogitas, filia, nos esse pauperes; neque, quantum ab illo acceperimus, meministi, aut quomodo hiemem superiorem acturae fueramus, nisi hunc nobis Venus misisset?

PHIL. Quid ergo, patiarne propter hoc me contumeliose ab illo tractari?

MAT. Irascere, sed noli contra contumeliosa esse. Ad ignoras, qui amant, eos mox desistere a contumelia, ac se ipsos reprehendere? Tu vero aspera nimis semper in hominem fuisti: et vide, ne, quod est in proverbio, nimum contendendo funem rumpamus.

4.

MELISSA ET BACCHIS.

1. MEL. Si quam nosti, mea Bacchis, anum, quales esse in Thessalia multae dicuntur quae incantent et amabiles praestent, si qua etiam valde exosa sit mulier; illa assumpta, ita beata sis! ad me venito. Vestes enim et hoc aurum lubens abjiciam, modo videam redeuntem ad me Charinum odio Stimichen, uti nunc me, habere.

BACCH. Quid ais? non amplius tecum est, sed ad Si-

Σιμίχην, ὦ Μελίττα, οἴχεται Χαρίνος — δι' ἣν τοσαύτας ὀργὰς τῶν γονέων ἠνέσχετο οὐ βουλῆεις τὴν πλουσίαν ἐκείνην γῆμαι πέντε προικὸς τάλαντα, ὡς ἔλεγον, ἐπιφερομένην; μέμνημαι γὰρ ταῦτά σου ἀκούσασα.

ΜΕΛ. Ἄπαντα ἐκεῖνα οἴχεται, ὦ Βαχχί, καὶ πέμπτην ταύτην ἡμέραν οὐδ' ἑώρακα ὁλως αὐτὸν, ἀλλὰ πίνουσι παρὰ τῷ συνεφέθῳ Παμμένει αὐτός τε καὶ Σιμίχη.

2. ΒΑΚΧ. Διὰ, ὦ Μελίττα, πέπονθας. Ἀλλὰ τί καὶ ὑμᾶς διέστησεν; εἴκει γὰρ οὐ μικρὸν τοῦτ' εἶναι.

ΜΕΛ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ εἰπεῖν ἔχω· πρῶτην δὲ ἀνελθὼν ἐκ Πειραιῶς — κατεληλύθει γὰρ, οἴμαι, χρέος τι ἀπαιτήσων πέμψαντος τοῦ πατρός — οὔτε με προσέβλεψεν ἐσελθὼν οὔτε προσήκατο ὡς ἔθος προσδραμοῦσαν, ἀποσεισάμενος δὲ περιπλακῆναι θέλουσαν, Ἄπιθι, φησί, πρὸς τὸν ναύκληρον Ἑρμότιμον ἢ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων γεγραμμένα ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀνάγνωθι, ὅπου κατεστηλίσυται ὑμῶν τὰ ὀνόματα. Τίνα Ἑρμότιμον, τίνα, ἔφη, ἢ ποῖαν στήλην λέγεις; Ὁ δὲ οὐδὲν ἀποκρινάμενος οὐδὲ δειπνήσας ἐκάθευδεν ἀποστραφεῖς. Πόσα οἶμι ἐπὶ τούτῳ μεμηχανῆσθαι με περιλαβάνουσαν ἐπιστρέφουσαν φιλοῦσαν ἀπεστραμμένου τὸ μετὰ φρενον; ὁ δ' οὐδ' ὅπως τι οὐκ ὑπεμαλάχθη, Ἀλλ' εἴ μοι, φησὶν, ἐπὶ πλεόν ἐνοχλήσεις, ἀπειμι ἤδη, εἰ καὶ μέσαι νύκτες εἰσίν.

3. ΒΑΚΧ. Ὅμως ἤδεις τὸν Ἑρμότιμον;

ΜΕΛ. Ἀλλά με ἴδοις, ὦ Βαχχί, ἀθλιώτερον διάγουσαν ἢ νῦν ἔγω, εἰ τίνα ἐγὼ ναύκληρον Ἑρμότιμον οἶδα. Πλὴν ἄλλ' ὁ μὲν ἔωθεν ἀπεληλύθει τοῦ ἀλεκτρούνο· εὐθύς ἄσαντος ἀνεγρόμενος, ἐγὼ δὲ ἐμεμνήμην ὅτι κατὰ τοίχου τινὸς ἔλεγε καταγεγράφθαι τοῦνομα ἐν Κεραμεικῷ· ἐπεμψα οὖν Ἀκίδα κατασκευομένην· ἢ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν εὔρε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπιγεγραμμένον εἰσόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ, Μελίττα φιλεῖ Ἑρμότιμον, καὶ μικρὸν αὐθις ὑποκάτω, Ὁ ναύκληρος Ἑρμότιμος φιλεῖ Μελίτταν.

ΒΑΚΧ. Ὡ τῶν περιέργων νεανίσκων. Συνήμι γάρ. Λυπῆσαι τις θέλων τὸν Χαρίνον ἐπέγραψε ζηλότυπον ὄντα εἰδώς· ὁ δὲ αὐτίκα ἐπίστευσεν. Εἰ δὲ που ἴδοιμι αὐτὸν, διαλέξομαι. Ἀπειρός ἐστὶ καὶ παῖς ἐτι.

ΜΕΛ. Ποῦ δ' ἂν ἴδοις ἐκεῖνον, ὃς ἐγκλεισάμενος ἑαυτὸν σύνοισι τῇ Σιμίχῃ; οἱ γονεῖς δὲ ἐτι παρ' ἐμοὶ ζητοῦσιν αὐτόν. Ἀλλ' εἰ τίνα εὔροιμι, ὦ Βαχχί, γραῦν, ὡς ἔφη, ἀποσώσσει γὰρ ἂν φανεῖσα.

4. ΒΑΚΧ. Ἔστιν, ὦ φιλάτῃ, ὅτι χρησίμη φαρμακίς, Σύρα τὸ γένος, ὡμὴ ἐτι καὶ συμπεπηγυῖα, ἥ μοι ποτε Φανίαν χαλεπαίνοντα κάκεινον εἶχῃ, ὥσπερ Χαρίνος, διήλλαξε μετὰ μῆνας ὁλοὺς τέτταρας, ὅτε ἐγὼ μὲν ἤδη ἀπεγνώκειν, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωδῶν ἦεν αὐθις ἐπ' ἐμέ.

ΜΕΛ. Τί δὲ ἔπραξεν ἡ γραῦς, εἴπερ ἐτι μέμνησαι;

ΒΑΚΧ. Λαμβάνει μὲν οὐδὲ πολὺν, ὦ Μελίττα, τὸν μισθόν, ἀλλὰ δραχμὴν καὶ ἄρτον· καὶ ἐπικεῖσθαι δὲ δεῖ μετὰ τῶν ἁλῶν καὶ ὀβολοῦς ἑπτὰ καὶ θεῖον καὶ ἄδρα.

michen, mea Melissa, transiit Charinus? relicta te, propter quam tantas parentum iras sustinuit, divitem illam recusans ducere, quinque dotis talenta, uti dicebant, afferentem? ista enim ex te audire memini.

MEL. Abierunt ista, Bacchis, omnia: et quintus hic dies est, quod omino illum non vidi; sed apud sodalem ipsius Pammenem bibunt ipse pariter ac Simiche.

2. BACCH. Indigna perpeteris, Melissa. Sed quid vos disjuncti? videtur enim non parvum quiddam illud esse.

MEL. Totum nec ipsa habeo dicere: sed nuper reversus ex Piræo (descenderat enim missu patris, debiti puto cujusdam exigendi causa) neque aspexit me intrans, neque admisit meo more accurrentem, sed amplecti volentem repellens, Ahi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut scripta in parietibus in Ceramico lege, ubi nomina vestra palam in pila exarata sunt. Quem tu mihi, inquam, quem Hermotimum, aut quam pilam narras? At ille nihil respondens, nec cœnatus, aversus jacuit. Quas tu me putas admovisse illi machinas? amplexa sum illum, convertere ad me studui, dorsum aversi osculata sum. Ille vero ne qualitercumque quidem emolliri se passus, At si mihi, inquit, diutius molesta fueris, jam statim, media licet nocte, abeo.

3. BACCH. Tamen noveras Hermotimum?

MEL. At miserius me viventem, quam nunc habeo, videas, Bacchis, si quem ego nauclerum novi Hermotimum. Verum ille sub galli cantum surgens mane abiit: ego vero memineram illum dicere in pariete quodam scriptum meum nomen in Ceramico. Misi ergo visuram Acidem. At illa nihil invenit aliud, præterquam hoc solum scriptum ad dextram introeuntium versus Dipylum, « Melissa amat Hermotimum, » et paullo inferius iterum, « Nauclerus Hermotimus amat Melissam. »

BACCH. Male sedulos istos adolescentulos! Intelligo enim. Ægre aliquis volens Charino facere, inscripsit, qui zelotypia ipsum laborare sciret. Atque ille statim credidit. Sicubi vero illum videro, amonēar. Puer adhuc est atque imperitus.

MEL. Ubi autem illum tu videas, qui se cum Simiche concluderit? parentes vero illum apud me adhuc quærunt. Sed utinam, Bacchis, anura aliquam inveniam, uti dixi. Illa enim sua me præsentia servaret.

4. BACCH. Est, carissima, præstantissima venefica, Syra genus, cruda adhuc et compacta, quæ mihi Phanium, quum asperum se et ipse, ut nunc tibi Charinus, temere mihi præberet, reconciliavit post quattuor integros menses, ubi jam omnem ego spem deposueram: et ille incantationum beneficio ad me rursus rediit.

MEL. Quid vero poposcit anus, si adhuc meministi?

BACCH. Capit mercedem non multam, Melissa, sed drachmam et panem: et appositos esse oportet cum salibus etiam septem obolos, et sulphur, et facem. Hæc quo-

Ταῦτα δὲ ἡ γραῦς λαμβάνει, καὶ κρατῆρα κεκερᾶσθαι δεῖ καὶ πίνειν ἐκείνην μόνην. Δεήσει δὲ τι αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι, ὅςιν ἱμάτια ἢ κρηπίδας ἢ ὀλίγας τῶν τριχῶν ἢ τι τῶν τοιούτων.

ΜΕΛ. Ἐγὼ τὰς κρηπίδας αὐτοῦ.

5. ΒΑΚΧ. Ταῦτας κρεμάσασα ἐκ παττάλου ὑπομιμῶ τῷ θεῷ, πάττουσα καὶ τῶν ἄλῶν ἐπὶ τὸ πῦρ· ἐπιλέγει δὲ ἀμφοῖν τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐκείνου καὶ τὸ σόν. Εἴτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφει ἐπωδὴν τινα λέγουσα ἐπιτρόχῳ τῇ γλώττῃ, βαρβαρικά καὶ φρικώδη ὀνόματα. Ταῦτα ἐποίησε τότε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Φανίας, ἄμα καὶ τῶν συνεφέων ἐπιτιμησάντων αὐτῷ καὶ τῆς Φοιβίδος, ἣ συνῆν, πολλὰ αἰτούσης, ἥκε μοι τὸ πλεόν ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς ἀγόμενος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο με σφόδρα κατὰ τῆς Φοιβίδος τὸ μίσθηρον ἐδιδάξατο, τηρήσασαν τὸ ἵχνος, ἐπὶν ἀπολίπη, ἀμαυρώσασαν ἐπιδῆναι μὲν τῷ ἀριστερῷ ἐκείνης τὸν ἐμὸν δεξιόν, τῷ δεξιῷ δὲ τὸν ἀριστερόν ἐμπαλιν καὶ λέγειν, Ἐπιδέθηκά σοι καὶ ὑπεράνω εἰμί· καὶ ἐποίησα ὥς προσέταξε.

ΜΕΛ. Μὴ μέλλε, μὴ μέλλε, ὦ Βακχι, κάλει ἤδη τὴν Σύραν. Σὺ δὲ, ὦ Ἄχι, τὸν ἄρτον καὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὴν ἐπωδὴν εὐτρέπιζε.

5.

ΚΛΩΝΑΡΙΟΝ ΚΑΙ ΛΕΑΙΝΑ.

1. ΚΛΩΝ. Καὶνὰ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὦ Λεαίνα, τὴν Λεοβίαν Μέγυλλαν τὴν πλουσίαν ἐρᾶν σου ὥσπερ ἄνδρα καὶ συνεῖναι ὑμᾶς οὐκ οἶδ' ὅ τι ποιοῦσας μετ' ἀλλήλων. Τί τοῦτο; ἡρυθρίασας; ἀλλ' εἰπέ εἰ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν.

ΛΕΑΙ. Ἀληθῆ, ὦ Κλωνάριον· αἰσχύνομαι δὲ, ἀλλόκοτον γάρ τί ἐστι.

ΚΛΩΝ. Πρὸς τῆς κουροτρόφου τί τὸ πρᾶγμα, ἢ τί βούλεται ἡ γυνή; τί δὲ καὶ πράττετε, ὅταν συνῆτε; Ὅρξ; οὐ φιλεῖς με· οὐ γὰρ ἂν ἀπεκρύπτου τὰ τοιαῦτα.

ΛΕΑΙ. Φιλῶ μὲν σε, εἰ καὶ τινα ἄλλην. Ἡ γυνὴ δὲ δεινῶς ἀνδρική ἐστιν.

2. ΚΛΩΝ. Οὐ μανθάνω ὅ τι καὶ λέγεις, εἰ μὴ τις ἐταιρίστρια τυγχάνει οὔσα· τοιαύτας γὰρ ἐν Λέσβῳ λέγουσι γυναικας ἀρρενωπούς, ὅπ' ἀνδρῶν μὲν οὐκ ἐθελοῦσας αὐτὸ πάσχειν, γυναιξὶ δὲ αὐτὰς πλησιαζούσας ὥσπερ ἄνδρας.

ΛΕΑΙ. Τοιοῦτόν τι.

ΚΛΩΝ. Οὐκοῦν, ὦ Λεαίνα, τοῦτο αὐτὸ καὶ διηγῆσαι, ὅπως μὲν ἐπέπρα τὸ πρῶτον, ὅπως δὲ καὶ συνεπέσθης καὶ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΛΕΑΙ. Πότον τινὰ συγκροτοῦσαι αὐτὴ τε καὶ Δημόνασσα ἡ Κορινθία, πλουτοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁμοτέχνος οὔσα τῇ Μεγίλλῃ, παρέλαβον καὶ μετὰ κίθαρίζειν αὐταῖς· ἐπεὶ δὲ ἐκίθαρίσα καὶ ἀνωρὶ ᾤν καὶ ἔδει καθεύ-

que anus sibi aufert : et poculum temperatum esse oportet, eamque solam illud ebibere. Oportebit autem ipsius viri praesto esse aliquid, velut vestes, aut soleas, aut pilos pan-
cos, aut quid ex eo genere.

MEL. Habeo illius soleas.

5. BACCH. Has de clavo suspensas suffuit ex sulphure facto imbuat, de sale etiam aliquid in ignem conjicit, pronuncians simul nomina utriusque, et ipsius, et tuum. Tum prolatum de sinu rhombum intorquet, carmen simul volubili lingua dicens, barbarica horribiliaque nomina. Haec tum fecerat. Ac non ita multo post Phantias, sodalibus licet illum reprehendentibus, et multum rogante, quicum adhuc fuerat, Phoebeide, ad me venit ab illo maxime incantamento adductus. Insuper vero illud mihi odii contra Phoebidem potissimum excitandi remedium docuit, ut observatum illius vestigium, quum primum illud reliquisset, ipsa delearem, ita ut sinistro illius meus dexter pes, sinister autem contra dextro vestigio insisteret, diceremque, Calco te, et superior sum! ac feci quod praeciperat.

MEL. Noli, noli cunctari, Bacchis : voca mihi jam Syram. Tu vero, Achis, panem et sulphur et reliqua omnia ad incantationem compara.

5.

CLONARIUM ET LEAENA.

1. CLON. Nova de te, Leaena, audimus, Lesbiam Megillam, illam divitem, tui ut virum amore incensam, et coire vos, nescio quid inter vos peragentes. Quid hoc? erubuisti? verum dic an vera sint ista.

LEA. Vera, Clonarium, sed pudet me : est enim absurdum quiddam.

CLON. Per matrem Liberæ, quid negotii est, aut quid sibi vult mulier? quid vero facitis, quum una estis? Vides? non amas me : neque enim talia celares.

LEA. Amo te equidem, si quam aliam. Illa vero mulier vehementer mascula est.

2. CLON. Nondum quid dicas intelligo, nisi forte quaedam mascula amica est : tales enim Lesbi esse aiunt mulieres facie virili, quæ a viris quidem pati illa recusent, ipsæ vero mulieribus fruuntur ut viri.

LEA. Tale quid est.

CLON. Ergo, mea Leaena, illud ipsum quoque narra, quomodo tentaverit primum, quomodo tibi persuasum sit, et quæ sequuntur.

LEA. Convivium instituerat cum Corinthia Demonassa, divite et ipsa, atque eandem artem quam Megilla exercente : assumserant autem me, quæ cithara ipsas oblectarem. Quum autem cecinissem, et serum esset, atque tempus

δαιν, αἱ δὲ ἐμέθυον, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Λέαινα, ἡ Μέγίλλα, κοιμᾶσθαι γὰρ ἤδη καλὸν, ἐνταῦθα κάθευδε μεθ' ἡμῶν μέσθ' ἀμφοτέρωιν.

ΚΛΩΝ. Ἐκάθευδες; τὸ μετὰ ταῦτα τί ἐγένετο;

3. ΛΕΑΙ. Κατεφιλον με τὸ πρῶτον ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὸ μόνον προσαρμύζουσαι τὰ χεῖλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα, καὶ περιέβαλλον καὶ τοὺς μαστοὺς ἀπέθλιβον· ἡ Δημώνασσα δὲ καὶ ἔδακνε μεταξὺ καταφιλοῦσα· ἐγὼ δὲ οὐκ εἶχον εἰκάσαι ὅτι τὸ πρᾶγμα εἴη. Χρόνῳ δὲ ἡ Μέγίλλα ὑποθερμός ἦδη οὖσα τὴν μὲν πηνήκην ἀφελαιτο τῆς κεφαλῆς, ἐπέκειτο δὲ πᾶν ὁμοία καὶ προσφυῆς, καὶ ἐν χρῶ ὥφθη αὐτῇ καθάπερ οἱ σφόδρα ἀνδρώδεις τῶν ἀθλητῶν ἀποκεκαρμένη· καὶ ἐταράχθη ἰδοῦσα. Ἡ δὲ, ὦ Λέαινα, φησὶν, ἐόρακας ἤδη οὕτω καλὸν νεανίσκον; Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ γε, ἔφη ἐγὼ, νεανίσκον ἐνταῦθα, ὦ Μέγίλλα. Μὴ με καταθῆλυνε, ἔφη, Μέγίλλος γὰρ ἐγὼ λέγομαι καὶ γεγάμηκα πρόπαλαι ταύτην τὴν Δημώνασσαν, καὶ ἔστιν ἐμὴ γυνή. Ἐγέλασα, ὦ Κλωνάριον, ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔφην, Οὐκοῦν σὺ, ὦ Μέγίλλε, ἀνὴρ τις ἐν ἐλελήθεις ἡμᾶς, καθάπερ τὸν Ἀχιλλέα φασὶν ἐν ταῖς παρθένους κρυπτόμενον ταῖς ἀλουργίσι; καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὲ καί τοι ἔχεις καὶ ποιεῖς τὴν Δημώνασσαν ὅπερ οἱ ἄνδρες; Ἐκεῖνο μὲν, ἔφη, ὦ Λέαινα, οὐκ ἔχω· δέομαι δὲ οὐδὲ πᾶν αὐτοῦ· ἴδιον δὲ τίνα τρόπον ἠδῶ παρὰ πολλὸν δμυλοῦντα ὕψι με. Ἀλλὰ μὴ Ἑρμαφρόδιτος εἴ, ἔφη, οἳ πολλοὶ εἶναι λέγονται ἀμφοτέρω ἔχοντες; Ἐτι γὰρ ἠγνόουν, ὦ Κλωνάριον, τὸ πρᾶγμα. Οὐ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνὴρ εἰμι.

4. Ἦκουσα, ἔφη ἐγὼ, τῆς Βουωτίας ἀλχητρίδος Ἰσμηνοδώρας διηγουμένης τὰ ἐφέστια παρ' αὐτοῖς, ὡς γένοιτο τις ἐν Θήβαις ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ, ὃ δ' αὐτὸς καὶ μάντις ἀριστος, οἶμαι, Τειρεσίας τοῦτομα. Μὴ οὖν τι καὶ σὺ τοιοῦτο πέπονθας; Οὐκοῦν, ὦ Λέαινα, ἔφη, ἀλλὰ ἐγεννήθη μὲν ὁμοία ταῖς ἀλλαις ὑμῖν, ἡ γνώμη δὲ καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ τὰλλα πάντα ἀνδρὸς ἐστί μοι. Καὶ ἰκανὴ γοῦν σοι, ἔφη, ἐπιθυμία; Πάρεχε γοῦν, ὦ Λέαινα, εἰ ἀπιστεῖς, ἔφη, καὶ γνώσῃ οὐδὲν ἐνδόουσάν με τῶν ἀνδρῶν· ἔχω γάρ τι ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου. Ἀλλὰ πάρεχε, ὕψι γάρ. Παρέσχον, ὦ Κλωνάριον, ἱκετευσούσης πολλὰ καὶ ὄρμον τινά μοι δούσης τῶν πολυτελῶν καὶ ὀθόνας τῶν λεπτῶν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν ὥσπερ ἀνδρα περιελάμβανον, ἡ δὲ ἐφίλει τε καὶ ἐποίει καὶ ἡσθμαινει καὶ ἐδόκει μοι ἐς ὑπερβολὴν ἡδεσθαι.

ΚΛΩΝ. Τί ἐποίει, ὦ Λέαινα, ἡ τίνα τρόπον; τοῦτο γὰρ μάλιστα εἰπέ.

ΛΕΑΙ. Μὴ ἀνάκρινε ἀκριδῶς, αἰσχρὰ γάρ· ὥστε μὰ τὴν Οὐρανίαν οὐκ ἂν εἰποιμι.

6.

ΚΡΩΒΥΛΗ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΝΑ.

1. ΚΡΩΒ. ὦ Κόριννα, ὡς μὲν οὐ πᾶν δαινὸν ἦν, δ' ἐνόμιζες, τὸ γυναικᾶ γενέσθαι ἐκ παρθένου, μεμάθηκας

eundi cubitum, essentque bene potæ, Age sane, mea Leæna, inquit Megilla, dormiendi jam tempus est : hic apud nos cuba media inter ambas.

CLON. Cubuisti ergo? deinde quid actum est?

3. LEÆ. Osculabantur me primum ut viri, non illud modo, applicantes labia, sed os etiam aliquantum aperientes : atque amplexabantur, opprimebant papillas ; Demonassa autem inter osculandum etiam mordere. Ego vero, quid res sibi vellet, nondum poteram conjicere. Tandem Megilla, quæ jam incaluisset, fictitiam de capite comam abstulit : impositam autem habebat valde similem et bene applicatam : atque apparuit accurate ad ipsamque cutem, ut viriliores athleteæ, detonsa, ut ego ipso aspectu perturbarer. At illa, Mea Leæna, inquit, vidistine jam pulchrum adeo juvenem? Ego vero, inquam, non video hic juvenem, Megilla. Noli me, inquit, facere feminam : Megillus enim vocor, et olim duxi hanc Demonassam, et mea uxor est. Risi ego hoc, Clonarium, et, Tu igitur, Megille, inquam, imprudentibus nobis vir fueras, sicut Achillem dicunt inter virgines delituisse in vestibus purpureis? et illud habes quo viri censentur, et Demonassæ facis quod viri? Illud quidem, inquit, Leæna, non habeo; sed neque omnino illo indigeo : verum proprio quodam modo et multum jucundiore coeuntem me videbis. Ego, Numquid ergo, inquam, Hermaphroditus es, quales multi esse dicuntur, habens utraque? Nempè adhuc, mea Clonarium, quid rei esset, ignorabam. Non, inquit, sed omnino vir sum.

4. Hic ego, Audi, inquam, Bæotiam tibichnam, Ismenodoram, res patriæ suæ narrantem, quum diceret fuisse quendam Thebis ex femina virum, eundem etiam vatem optimum; Tiresiam, puto, nomine. Numquid ergo tibi simile quid usu venit? Neutiquam, ait, mea Leæna : sed ita nata sum ut vos reliquæ : verum animus, et libido, et reliqua omnia in me viri sunt. Igitur satis tibi est, inquam, libido? Quin tu præbe, inquit, Leæna, si fidem mihi non habes, et nihil me inferiorem esse viris intelliges : habeo enim pro illo virili aliquid. Sed præbe : videbis enim. Præbui, Clonarium, multum supplicanti, et monile mihi donanti pretiosum, atque lintea tenuissima. Tum ego illam uti virum complexa sum : illa basiare, patrare, anhelare, ac visa est mihi supra modum delectari.

CLON. Quid ergo patrabat, aut quomodo? hoc enim dic maxime.

LEÆ. Noli curiose exquirere : turpacula enim. Quare, ita me Coelestis Venus, non dixerim.

6.

CROBYLE ET CORINNA.

1. CROB. Igitur, mea Corinna, quam non valde fuerit formidandum, id quod putabas, mulierem fieri ex virgine,

ἦδη, μετὰ μειραχίου μὲν ὠραίου γενομένη, μὲν δὲ τὸ πρῶτον μίσθωμα κομισαμένη, ἐξ ἧς ὄρμον αὐτίκα ὠνή-
σομαι σοί.

KOP. Ναί, μαννάριον. Ἐγὼ δὲ καὶ ψήφους
τινας πυραυγεῖς ὅσος ὁ Φιλαινίδος ἐστίν.

KPOB. Ἐσται τοιοῦτος. Ἄκουε δὲ καὶ τᾶλλα παρ'
ἐμοῦ ἃ σε χρή ποιεῖν καὶ ὅπως προσφέρεσθαι τοῖς ἀνδρά-
σιν· ἄλλη μὲν γὰρ ἡμῖν ἀποστροφή τοῦ βίου οὐκ ἐστίν,
ὃ θύγατερ, ἀλλὰ δύο ἐστὶ ταῦτα ἐξ οὗ τέθνηκεν ὁ μα-
καρίτης σου πατήρ, οὐκ οἶσθα ὅπως ἀπεζήσαμεν; ὅτε
δὲ ἐκεῖνος ἐξη, πάντα ἦν ἡμῖν ἱκανά· ἐγάλευε γὰρ καὶ
μέγα ἦν ὄνομα αὐτοῦ ἐν Πειραιεῖ, καὶ πάντων ἐστὶν
ἀκοῦσαι διομνυμένων ἢ μὴν μετὰ Φιλῖνον μηκέτι ἐσε-
σθαι ἄλλον χαλκέα. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τὸ μὲν
πρῶτον ἀποδομένη τὰς πυράγγκας καὶ τὸν ἄκμονα καὶ
σφῦραν δύο μῶν, ἀπὸ τούτων διετράφημεν· εἴτα νῦν
μὲν ὑφαίνουσα, νῦν δὲ κρόχην κατὰγουσα ἢ στήμονα
κλώθουσα ἐπορίζομεν τὰ σιτία μόλις· ἐδοσκον δὲ σέ, ὦ
θύγατερ, τὴν ἐλπίδα περιμένοουσα.

2. **KOP.** Τὴν μὲν λέγεις;

KPOB. Οὐκ, ἀλλὰ ἐλογιζόμην ὡς τηλικαύτη γε-
νομένη θρέψει μὲν ἐμέ, σεαυτὴν δὲ κατακοσμήσεις
βραδίως καὶ πλουτήσεις καὶ ἐσθῆτας ἔξεις ἀλουργεῖς καὶ
θεραπαίνας.

KOP. Πῶς ἔφης, μήτερ, ἢ τί λέγεις;

KPOB. Συνοῦσα μὲν τοῖς νεανίσκοις καὶ συμπτέ-
νουσα μετ' αὐτῶν καὶ συγκαθεύδουσα ἐπὶ μισθῷ.

KOP. Καθάπερ ἡ Δαφνίδος θυγάτηρ Λύρα;

KPOB. Ναί.

KOP. Ἄλλ' ἐκεῖνη ἑταῖρα ἐστίν.

KPOB. Οὐδὲν τοῦτο δεῖνόν· καὶ σὺ γὰρ πλουτήσεις
ὡς ἐκεῖνη καὶ πολλοὺς ἐραστάς ἔξεις. Τί ἐδάκρυσας,
ὦ Κόριννα; οὐχ ὁρᾷς ὅπουσαι καὶ ὡς περισπούδαστοί
εἰσιν αἱ ἑταῖραι καὶ ὅσα χρήματα λαμβάνουσι; τὴν
Δαφνίδα γοῦν ἐγὼ οἶδα, ὡ φίλη Ἀδράστεια, ῥάχη,
πρὶν αὐτὴν ἀκμάσαι τὴν ὥραν, περιβεβλημένην· ἀλλὰ
νῦν ὁρᾷς ὅσα πρόεισι, χρυσὸς καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ
θεράπαινοι τέτταρες.

3. **KOP.** Πῶς δὲ ταῦτα ἐκτήσατο ἡ Λύρα;

KPOB. Τὸ μὲν πρῶτον κατακοσμοῦσα ἑαυτὴν εὐ-
πρεπῶς καὶ εὐσταλῆς οὖσα καὶ παιδρὰ πρὸς ἅπαντας,
οὐκ ἄγχι τοῦ καχάζειν βραδίως καθάπερ σὺ εἴωθας,
ἀλλὰ μειδιῶσα ἡδὺ καὶ ἐπαγωγόν, εἴτα προσομιλοῦσα
δεξιῶς καὶ μήτε φανακίζουσα, εἴ τις προσέλθοι ἢ προ-
πέμψει, μήτε αὐτὴ ἐπιλαμβανομένη τῶν ἀνδρῶν. Ἦν
δέ ποτε καὶ ἀπέλθῃ ἐπὶ δεῖπνον λαβοῦσα μίσθωμα,
οὔτε μεθύσκειται — καταγέλαστον γὰρ καὶ μισοῦσιν οἱ
ἄνδρες τὰς τοιαύτας — οὔτε ὑπερεμφορεῖται τοῦ ὄψου
ἀπειροκαλῶς, ἀλλὰ προσάπτεται μὲν ἄκροις τοῖς δα-
κτύλοις, σιωπῇ δὲ τὰς ἐνθέσεις οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρας πα-
ραβύεται τὰς γνάθους, πίνει δὲ ἡρέμα, οὐ χανδόν,
ἀλλ' ἀναπαυομένη.

KOP. Κἂν εἰ διψῶσα, ὦ μήτερ, τύχοι;

KPOB. Τότε μάλιστα, ὦ Κόριννα. Καὶ οὔτε

jam didicisti; quæ cum pulchro adolescentulo fueris, et
minam mercedem primam abstuleris, de qua monile jam
statim tibi emam.

COR. Ita sane, mea matercula. Habeat vero etiam la-
pillus aliquot ignei coloris, quale est Philaenidis.

CROB. Erit tale. Audi vero ex me quæ facienda tibi
sunt reliqua, et quomodo cum viris sit consuescendum. Ne-
que alia enim nobis est, filia, vitæ tolerandæ ratio. Sed
hos jam duos annos, ex quo pater tuus, jam felix, obiit,
non nosti quam tenuiter ac misere vixerimus? quum autem
ille viveret, omnium rerum nobis erat copia: ærariam enim
officinam exercebat, magnumque ipsius erat in Piræeo no-
men: estque audire dejerantes omnes, non futurum post
Philiuum fabrum alium. At post mortem illius, primo
quidem forcipes et incudem et malleum duabus minis ven-
didi, de quibus viximus: deinde nunc texendo, nunc de-
ducendo subtemen, aut stamen nendo, ægre paravi nobis
cibaria: te autem, filia mea, alui, spem exspectans.

2. **COR.** De mina dicis?

CROB. Non: sed ita rationes subducebam, te, ubi
ad hanc ætatulam pervenisses, me quidem alitum esse,
te ipsam vero exornaturam facile, et futuram divitem, et
vestimenta habituram purpurea, atque ancillas.

COR. Quomodo dicebas, mater? aut quid tibi vis?

CROB. Si cum adolescentulis una sis, et bibas cum illis,
et mercede concumbas.

COR. Ut Lyra illa, filia Daphnidis?

CROB. Ita sane.

COR. At illa meretrix est.

CROB. Nihil istoc mali. Nam tu quoque dives eris ut
ista, et multos amatores habebis. Quid ploras, Corinna?
non vides quot et quanto in honore sint meretrices, et quas
opes accipiant? ac Daphnidem ego novi, o bona Adrastea!
pannis ante vestitam, quam ad maturam viris ætatem per-
venisset. Sed nunc vides qualis prodeat; aurum, vestis
florida, ancillæ quattuor.

3. **COR.** Quomodo vero illa sibi Lyra paravit?

CROB. Primo quidem decenter se ornavit, bene compo-
sita erat et jucunda ad omnes, non eo usque ut in cacin-
nos facile solveretur, quod tu soles, sed suave quiddam et
illecebrosam subridens: deinde dextre versata est cum viris,
ut neque illuderet plane, si quis adiret ipsam vel deduce-
ret, nec vero ipsa viros invaderet. Si quando autem mer-
cede conducta eat in convivium, nec inebriatur (derisui
enim illud opportunum, et oderunt viri si qua talis sit),
neque cibis indecenter se ingurgitat; sed extremis modo
digitis attingit, ac silentio sumit buccas, non in utramque
malam infercit: bibit autem placide, non uno haustu, sed
interquiescens.

COR. Etiam si forte siliat, mater?

CROB. Tum vel maxime, mea Corinna. Neque plus

πλέον τοῦ δέοντος φθέγγεται οὔτε ἀποσκάπτει ἐς τινα τῶν παρόντων, ἐς μόνον δὲ τὸν μισθωσάμενον βλέπει· καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνους φιλοῦσιν αὐτήν. Καὶ ἐπειδὴν κοιμάσθαι δέη, ἀσέλγες οὐδὲν οὐδὲ ἀμελὲς ἐκείνη ἂν τι ἐργάσαιοτο, ἀλλὰ ἐξ ἅπαντος ἐν τοῦτο θηρᾷται, ὡς ὑπαγάγοιτο καὶ ἐραστὴν ποιήσειεν ἐκείνον· ταῦτα γὰρ αὐτὴν ἅπαντες ἐπαινοῦσιν. Εἰ δὲ καὶ σὺ ταῦτα ἐκμάθῃς, μακάριαι καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα· ἐπεὶ τά γε ἄλλα παρὰ πολὺ αὐτῆς. . . . ἀλλ' οὐδὲν, ὦ φίλη Ἀδράστεια, φημί, ζῶεις μόνον.

4. ΚΟΡ. Εἰπέ μοι, ὦ μήτερ, οἱ μισθούμενοι πάντες τοιοῦτοί εἰσιν ὅς οὐκ ἔστιν ὁ Εὐκρίτος, μεθ' οὗ χθὲς ἐκάθευδον;

ΚΡΩΒ. Οὐ πάντες, ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἀμείνους, οἱ δὲ καὶ ἤδη ἀνδρώδεις, οἱ δὲ καὶ οὐ πάντῃ μορφῆς εὐφυῶς ἔχοντες.

ΚΟΡ. Καὶ τούτοις συγκαθεύδειν δεήσει;

ΚΡΩΒ. Μάλιστα, ὦ θυγάτερ· οὗτοι μὲν τοὶ καὶ πλείονα διδόν· οἱ καλοὶ δὲ αὐτὸ μόνον καλοὶ θέλουσιν εἶναι. Καὶ σοὶ δὲ μελέτω αἶε τοῦ πλείονος, εἰ θέλεις ἐν βραγεῖ λέγειν ἀπάσας ἐνδειξάσας σε τῇ δακτύλῳ, (οὐχ ὁρᾷς τὴν Κόρινναν τὴν τῆς Κρωδύλης θυγατέρα ὡς ὑπερπλουτεῖ καὶ τρισευδαίμονα πεποίηκε τὴν μητέρα; Τί φῆς; ποιήσεις ταῦτα; ποιήσεις, οἶδα ἐγὼ, καὶ πρόξεις ἀπασῶν βραδείας. Νῦν δ' ἀπὸ λουσομένη, εἰ ἀφίκοιτο καὶ τήμερον τὸ μεράκιον ὁ Εὐκρίτος ὑπὸ γυνεῖτο γάρ.

7.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑΡΙΟΝ.

1. ΜΗΤ. Ἄν δ' ἐτι τοιοῦτον ἐραστὴν εὕρωμεν, ὦ Μουσάριον, ὅς οὐκ ἔστι Χαιρέας ἐστὶ, θῆσαι μὲν τῇ πανδήμῳ δεήσει λευκὴν μηκάδα, τῇ οὐρανίᾳ δὲ τῇ ἐν κήποις δαμαλιν, στεφανῶσαι δὲ καὶ τὴν πλουτοδότειραν, καὶ ὅλως μακάριαι καὶ τρισευδαίμονες ἐσόμεθα. Νῦν ὁρᾷς παρὰ τοῦ νεανίσκου ἡλικία λαμβάνομεν, δὲ ὁδολὸν μὲν οὐδεπώποτε σοὶ δέδωκεν, οὐκ ἐσθῆτα, οὐχ ὑποδήματα, οὐ μύρον, ἀλλὰ προφάσεις αἶε καὶ ὑποσχέσεις καὶ μακρὰ ἐλπίδες καὶ πολὺ τὸ, ἐὰν ὁ πατήρ . . καὶ κύριος γένωμαι τῶν πατρῶν, καὶ πάντα σά. Σὺ δὲ καὶ ὁμωμοκῆναι αὐτὸν φῆς ὅτι νόμῳ σε γαμετὴν ποιήσεται. ΜΟΥΣ. Ὡμοσε γάρ, ὦ μήτερ, κατὰ ταῖν θεαῖν καὶ τῆς Πολιάδος.

ΜΗΤ. Καὶ πιστεύεις δηλαδὴ καὶ διὰ τοῦτο πρῶν οὐκ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνοούσης ἐμοῦ, δὲ δὲ ἀποδομένους κατέπιε, καὶ πάλιν τὰ δύο περιδέραια τὰ Ἰωνικά, ἔλκοντα ἐκάτερον δύο δαρεϊκοὺς, ἃ σοὶ ὁ Χίος Πραξίας ὁ ναύκληρος ἐκόμισε ποιησάμενος ἐν Ἐφέσῳ· ἰδεῖτο γὰρ Χαιρέας ἱρανον συνεφέβοις ἀπενεγκεῖν. Ὅθονας γάρ καὶ χιτωνίσκους τί ἂν λέγοιμι; Καὶ ὅλως ἔρμαιόν τι ἡμῖν καὶ μέγα ὄφελος συμπεπτώκεν οὗτος.

LUCIANUS. 1.

quam opus est loquitur, neque in praesentium quenguam dicta jactat, sed solum illum qui se conduxit aspicit. Et ob haec illi amanti ipsam. Et quum cubitum eundum est, nihil illa lascivum, nihil indecens egerit, sed unum illud venatur undique, ut in potestatem illum redigat et suum faciat amatorem. Propter haec enim omnes illam laudant. Si ergo tu etiam ista discas, beatæ nos quoque erimus: quandoquidem quod ad reliqua, multum tu ista . . . verum nihil, cara Adrastea! dico: vivas solum!

4. COR. Dic mihi, mater, qui nos conducunt, omnesne tales sunt, qualis Eucritus, quicum heri cubui?

CROB. Non omnes, sed alii quidem meliores, alii vero jam viriles; alii forma non satis a natura felici.

COR. Etiam cum his cubare oportebit?

CROB. Ac maxime, filia; hi quidem plura etiam largiuntur. Formosi vero solum illud, formosi volunt esse. Tibi vero semper sit cura majoris lucri, si vis brevi tempore mulieres omnes dicere, digito te monstrata, Nonne vides Crobyles Corinnam filiam, quam supra fidem dives est? ut ter beatam matrem praestitit! Quid ais? facies ista? facies, novi ego; et facile principatum tenebis omnium. Nunc vero lotum abi, si forte hodie quoque veniat adolescentulus, Eucritus: certe promisit.

7.

MATER ET MUSARIUM.

1. MAT. Si talem adhuc unum amatorem inveniamus, Musarium, qualis est Chaereas, immolare oportebit Populari Veneri albam capellam, Coelesti vero, quæ in Hortis est, buculam, et coronare divitiarum donatricem, Cererem; atque in universum beatæ ac ter felices erimus. Nunc enim vides quantum accipiamus ab hoc juvene, qui obolum nondum unum tibi dederit, non vestem, non calceos, non unguentum, sed apud illum excusationes semper, et promissiones, et spes longæ et multum illud, Si pater . . et dominus paternorum fuero, omnia erunt tua. Tu vero etiam jurasse illum tibi dicis, se legitimam sibi uxorem te ducturum.

MUS. Juravit enim, mater, per Liberas et Custodem urbis deam.

MAT. Et tu credis nimirum! Et propterea etiam nuper symbolam quam daret non habenti anulum, imprudente me, dedisti; quem ille venditum abligurrit; et rursus duo illa monilia Ionica, Daricos unumquodque duos pendencia, quæ tibi Chius ille Praxias nauclerus attulerat, quum fieri ea Ephesi curasset: oportebat enim Chaeream erant conferre sodalibus. Vela enim et tunicas quid dicam? Sane missus a Mercurio thesaurus et magnum lucrum hic nobis homo oblatum est.

2. ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ καλὸς καὶ ἀγένειος, καὶ φησὶν ἔρᾶν καὶ δακρύει καὶ Δεινομάχης καὶ Λάχης υἱὸς ἐστὶ τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ φησὶν ἡμᾶς γαμήσειν καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχομεν παρ' αὐτοῦ, ἣν δ' γέρον μόνον καταμύσῃ.

ΜΗΤ. Οὐκοῦν, ὦ Μουσάριον, ἐὰν ὑποδήσασθαι δέῃ, καὶ ὁ σκυτοτόμος αἰτῇ τὸ δίδραχμον, ἐροῦμεν πρὸς αὐτὸν, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχομεν, σὺ δὲ τῶν ἐλπίδων ὀλίγας παρ' ἡμῶν λαβέ· καὶ πρὸς τὸν ἀλφιτοπώλην τὰ αὐτά· καὶ ἦν τὸ ἐνοίκιον αἰτώμεθα, Περίμεινον, φήσομεν, ἐστ' ἂν Λάχης ὁ Κολλυτεύς ἀποθάνῃ· ἀποδώσομεν γάρ σοι μετὰ τοὺς γάμους. Οὐκ αἰσχύνῃ μόνῃ τῶν ἐταίρων οὐκ ἑλλόβιον οὐχ ὄρμον οὐ ταραντινίδιον ἔχουσα;

3. ΜΟΥΣ. Τί οὖν, ὦ μήτηρ; ἐκεῖναι εὐτυχέστεραι μου καὶ καλλίους εἰσὶν;

ΜΗΤ. Οὐκ, ἀλλὰ συντετώτεραι καὶ ἴσασιν ἐταίριζειν, οὐδὲ πιστεύουσι βηματίοις καὶ νεανίσκοις ἐπ' ἄκρου τοῦ χειλὸς τοὺς ὄρκους ἔχουσι· σὺ δὲ εἰ πιστὴ καὶ φιλανδρὸς οὐδὲ προσήῃ ἄλλον τινα ὅτι μὴ μόνον Χαιρέαν· καὶ πρῶν μὲν ὅτε ὁ γεωργὸς ὁ Ἀχαρνεὺς ἦκε δύο μνᾶς κομίζων, ἀγένειος καὶ αὐτός — οἶνου δὲ τιμὴν ἀπειλήφει τοῦ πατρὸς πέμψαντος — σὺ δὲ ἐκεῖνον μὲν ἀπειμύκτισας, καθεύδεις δὲ μετὰ τοῦ Ἀδωνίδος Χαιρέου.

ΜΟΥΣ. Τί οὖν; ἐχρῆν Χαιρέαν καταλείψασαν παραδέεσθαι τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον κινάθρας ἀπόζοντα; λείός μοι, φασί, Χαιρέας καὶ χοιρίσκος Ἀχαρνικός.

ΜΗΤ. Ἔστω ἐκεῖνος ἀργαῖκος καὶ πονηρὸν ἀποπνεῖ. Τί δαὶ Ἀντιφῶντα τὸν Μενεκράτους μνᾶν ὑπισχνόμενον οὐδὲ τοῦτον ἐδέξω; οὐ καλὸς ἦν καὶ ἀστεῖος καὶ ἡλικιώτης Χαιρέου;

4. ΜΟΥΣ. Ἀλλ' ἠπειλήσε Χαιρέας ἀποσφάξειν ἀμφοτέρους, εἰ λάβοι μέ ποτε μετ' αὐτοῦ.

ΜΗΤ. Πόσοι δὲ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἀπειλοῦσιν; Οὐκ οὖν ἀνέραστος σὺ μενεῖς διὰ τοῦτο καὶ σωφρονήσεις καθάπερ οὐχ ἑταῖρα, τῆς δὲ Θεομοφόρου ἱερείᾳ τις οὔσα; ἔγωγε ἅλλα. Τήμερον Ἀλῶά ἐστι· τί δέ σοι δέδωκεν ἐς τὴν ἐορτήν;

ΜΟΥΣ. Οὐκ ἔχει, ὦ μαννάριον.

ΜΗΤ. Μόνος οὗτος οὐ τέγγην εὗρηκεν ἐπὶ τὸν πατέρα, οὐκ οἰκέτην καθῆκεν ἐξαπατήσοντα, οὐκ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἤτησεν ἀπειλήσας ἀποπλευσεῖσθαι στρατευσόμενος, εἰ μὴ λάβοι, ἀλλὰ καθήκει ἡμᾶς ἐπιτρίβων μήτε αὐτὸς διδοὺς μήτε παρὰ τῶν διδόντων ἐὼν λαμβάνειν; Σὺ δὲ οἶει, ὦ Μουσάριον, ὀκτωκαίδεκα ἑτῶν αἰεῖ εἶσεσθαι; ἢ τὰ αὐτά φρονήσῃν Χαιρέαν, ὅταν πλουτῇ μὲν αὐτὸς, ἢ δὲ μήτηρ γάμον πολυτάλαντον ἐξεύρῃ αὐτῷ; μνησθήσεται ἔτι, οἶει, τότε τῶν δακρύων ἢ τῶν φιλημάτων ἢ τῶν ὀρκῶν πέντε ἴσως τάλαντα προικὸς βλέπων;

ΜΟΥΣ. Μνησθήσεται ἐκεῖνος· δεῖγμα δὲ, ὥς οὐδὲ νῦν γεγάμηκεν, ἀλλὰ καταναγκαζόμενος καὶ βιαζόμενος ἡρνήσατο.

2. MUS. Sed pulcher est, et imberbis, et amare se dicit, et lacrimatur, et Dinomaches Lachetisque Areopagite filius est; et se ducturum nos promittit, et magnas ab eo spes habemus, modo senex oculos condat.

MAT. Ergo, Musarium, quum opus erit soleis, et postulatibitor didrachmum, dicemus illi, Pecuniam quidem non habemus, tu vero aliquantum spei a nobis accipe: et ad pistorem eadem: et quum mercedem habitationis exigemur, Exspecta, dicemus, dum Laches Collytensis moriatur: solvemus enim tibi post nuptias. Nonne te pudet, quae sola meretricum neque inaurem, nec monile, nec Tarentinulam habeas?

3. MUS. Quid ergo, mater? num illae feliciores me aut pulchriores sunt?

MAT. Non; sed prudentiores, et norunt artem meretriciam: neque dulcibus verbis credunt, et adolescentulis in extremis labris iurandum habentibus. Tu vero fidelis es, et viri amans, neque admittis quenquam, solum praeter Chæream: et nuper ille ex Acarnania rusticus quum veniret, imberbis et ipse, minas ferens duas (vini enim pretium patris missu acceperat), tu illum quidem superbe rejectisti, cubas autem cum tuo Adonide Chærea.

MUS. Quid ergo? oportebat Chærea relicto recipere operarium istum, hircum olentem? Laevis mihi, aiunt, Chæreas et porcellus Acharnicus.

MAT. Esto: agrestis iste, et male olet. Cur etiam Antiphontem Menecratis filium, qui minam pollicebatur, neque hunc recepisti? non pulcher erat, et urbanus, et equalis Chæreae?

4. MUS. At minatus erat Chæreas se interfecturum ambobus, si quando me cum illo deprehendisset.

MAT. Quot vero etiam alii minantur eadem? Num igitur tu amatorum experts manebis propterea, et pudica eris, quasi non meretrix esses, sed legifera Cereris sacerdos? mitto reliqua. Sunt Arealia hodie: quid vero dedit tibi diei festi causa?

MUS. Non habet quot det, matercula.

MAT. Solus ille non invenit aliquam ad patrem machinam? non servum immisit deceptorem? non a matre petiit, minatus se militatum enavigaturum, nisi accipiat? sed desidet, nos atterit, neque dans ipse quicquam, neque accipere ab his, qui offerunt, patiens. Tu vero putas, Musarium, duodeviginti annorum te semper futuram? aut eundem annum fore Chæreae, quum dives ipse erit, mater autem multorum illi talentorum nuptias inveniet? memor erit tum, putas, lacrimarum, aut basiorum, aut frequentis jurisjurandi, quinque forte dotis talenta ubi viderit?

MUS. Memor sane erit. Argumentum autem ejus rei hoc est, quod nondum duxit uxorem, sed urgentibus, vim quasi parantibus, negavit.

ΜΗΤ. Γένοιτο μὴ ψεύδεσθαι. Ἀναμνήσω δέ σε, ὦ Μουσάριον, τότε.

8.

ΑΜΠΕΛΙΣ ΚΑΙ ΧΡΥΣΙΣ.

1. ΑΜΠ. Ὅστις δέ, ὦ Χρυσί, μήτε ζηλοτυπεῖ μήτε ὀργίζεται μήτε ἐρραπίσσει ποτε ἢ περιέχειρεν ἢ τὰ ἱμάτια περιέσχισεν, ἔτι ἐραστὴς ἐκείνός ἐστιν;

ΧΡΥΣ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνα ἐρῶντος, ὦ Ἀμπελί, δείγματα;

ΑΜΠ. Ναί, ταῦτ' ἀνδρὸς θερμοῦ· ἐπεὶ τᾶλλα, φιλήματα καὶ δάκρυα καὶ ὀρκοὶ καὶ τὸ πολλάκις ἔχειν ἀρχομένου ἐρωτος σημείον καὶ φουμένου ἔτι· τὸ δὲ πῦρ δλον ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἐστίν. Ὡστε εἰ καὶ σέ, ὡς φῆς, ὁ Γοργίας βραπίζει καὶ ζηλοτυπεῖ, χρηστὰ ἐλπίζει καὶ εὐχου αἰετὰ αὐτὰ ποιεῖν.

ΧΡΥΣ. Τὰ αὐτά; τί λέγεις; αἰετὰ βραπίζει με;

ΑΜΠ. Οὐχί, ἀλλ' ἀνιάσθαι, εἴ μὴ πρὸς μόνον αὐτὸν βλέποις. Ἐπεὶ εἰ μὴ ἐρᾷ γὰρ, τί ἂν ἔτι ὀργίζοιτο, εἰ σὺ τίνα ἕτερον ἐραστὴν ἔχεις;

ΧΡΥΣ. Ἄλλ' οὐδὲ ἔχω ἔγωγε· ὁ δὲ μάτην ὑπέλαβε τὸν πλουσίον μου ἐρᾷν, διότι ἄλλως ἐμνημόνευσά ποτε αὐτοῦ.

2. ΑΜΠ. Καὶ τοῦτο ἡδὺ τὸ ὑπὸ πλουσιῶν οἶσθαι σπουδάζεσθαι σε· οὕτω γὰρ ἀνιάσεται μᾶλλον καὶ φιλοτιμήσεται, ὥς μὴ ὑπερβάλωιντο αὐτὸν οἱ ἀντερασταί.

ΧΡΥΣ. Καὶ μὴν οὗτος γε μόνον ὀργίζεται καὶ βραπίζει, δίδωσι δὲ οὐδέν.

ΑΜΠ. Ἄλλὰ δώσει· ζηλότυποι γὰρ καὶ μάλιστα λυπηθήσονται.

ΧΡΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅπως βραπίσματα λαμβάνειν βούλει με, ὦ Ἀμπελίδιον.

ΑΜΠ. Οὐκ, ἀλλ', ὡς ὄμαι, μεγάλοι ἐρωτες γίνονται καὶ εἰ πύθοιτο ἀμελεῖσθαι, εἰ δὲ πιστεύσαι μόνος ἔχειν, ἀπομαραίνεται πως ἢ ἐπιθυμία. Ταῦτα λέγω πρὸς σέ· εἰκοσιν ὁλοῖς ἔτεσιν ἐταιρήσασα, σὺ δὲ ὀκτωκαίδεκάετις, ὄμαι, ἢ ἑλαττον οὐσα τυγχάνεις. Εἰ βούλει δέ, καὶ διηγῆσμαι ἃ ἔπαθόν ποτε οὐ πάνυ πρὸ πολλῶν ἔτων· ἦρα μου Δημόφαντος ὁ δανειστής δὲ κατόπιν οἰκῶν τῆς Ποικίλης. Οὗτος οὐδεπώποτε πλέον τι πέντε δραχμῶν δέδωκε καὶ ἥξιον δεσπότης εἶναι. Ἦρα δέ, ὦ Χρυσί, ἐπιπολαιόν τινα ἐρωτα οὔτε ὑποστένων οὔτε δακρύων οὔτε ἀωρί παραγιγνώμενος ἐπὶ τῆς θύρας, ἀλλ' αὐτὸ μόνον συνεχάθευδ' μοι ἐνίστε, καὶ τοῦτο διὰ μακροῦ.

3. Ἐπειδὴ δὲ ἐλθόντα ποτὲ ἀπέκλεισα — Καλλίδης γὰρ ὁ γραφεὺς ἔνδον ἦν δέκα δραχμὰς πεπομφώς — πρὸ μὲν πρῶτον ἀπῆλθέ μοι λαιδωρησάμενος· ἐπεὶ δὲ πολλὰ μὲν διῆλθον ἡμέραι, ἐγὼ δὲ οὐ προσέπεμπον, ὁ Καλλίδης δὲ ἔνδον ἦν αὖθις, ὑποθερμαινόμενος ἤδη· τότε δὲ Δημόφαντος καὶ αὐτὸς ἀναφλέγεται ἐς τὸ πρᾶ-

ΜΑΤ. Utinam non mentiat! Sed tum te, Musarium, admonebo.

8.

AMPELIS ET CHRYSIS.

1. AMP. Si quis vero, mea Chrysis, neque zelotypus est, neque irascitur, neque alapam inflixit unquam, aut comam abscidit, aut discidit vestem; illene adhuc amator est?

CHRY. Numquid ergo, Ampelis, hæc sola amantis argumenta?

AMP. Sanequam calidi viri hæc sunt: nam reliqua, oscula, et lacrimæ, et iusjurandum frequens, et adventus creber, incipientis amoris signum et adhuc nascentis: at ignis totus a zelotypia est. Itaque si te, ut ais, etiam alapis mulcat Gorgias, et zelotypus est, bona spera, et semper eadem facere illum opta.

CHRY. Eadem? quid ais? semper eum mihi dare alapas?

AMP. Non istuc; sed indigne eum ferre, nisi ad ipsum solum respicias. Quandoquidem si non amaret, quid tandem, alium te amatorem habente, irascetur?

CHRY. Sed neque habeo equidem alium. At ille temere suspicatus est amari me a divite, eo quod casu quodam illius aliquando mentionem injeci.

2. AMP. Etiam hoc jucundum, si a divitibus coli te suspicatur: ita enim magis etiam ægre feret, et honorem suum in eo putabit agi, ne rivalis ipsum superent.

CHRY. Verum enim hic irascitur modo, et infligit alapas, ceterum dat nihil.

AMP. At dabit: zelotypis enim vel maxime dolebit.

CHRY. Nescio cur alapas accipere me velis, mea Ampelidium.

AMP. Non: sed, ut arbitror, magni amores sic fiunt, etiam si se putet negligi: si vero solus potiri se credat, marcescit quodammodo cupiditas. Hæc ad te dico, quæ viginti totos annos meretriciam vitam colui; tu vero duodeviginti, puto, annos, aut minus etiam vixisti. Sed si vis, narrabo tibi quæ quondam et mihi ante annos non ita multos acciderunt. Amabat me Demophantus danista, qui post Pœcilen habitat. Hic non unquam plus quinque drachmis dederat, et herus esse postulabat. Amabat autem, Chrysis, amorem quendam in summo tantum innatantem, neque ingemiscens, nec lacrimans, neque intempesta nocte veniens ad fores; sed solum hoc agebat, ut interdum mecum cubaret, idque sat longis intervallis.

3. Quum vero advenientem aliquando exclusissem (Callides enim pictor intus erat, qui drachmas decem miserat), primo quidem conviciatus mihi abiit: ubi vero multis interjectis diebus non mittebam ego, dum Callides intus esset rursus, tum demum incalescens Demophantus et ipse ad eam rem inflammatur: et quum astans aliquando apertam

γμα καὶ ἐπιστάς ποτε ἀνεωγμένην τηρήσας τὴν θύραν ἔκλειεν, ἔτυπεν, ἠπειλεῖ φονεύσειν, περιεργήγυνε τὴν ἐσθῆτα, ἅπαντα ἐποίει, καὶ τέλος τάλαντον δοῦς μόνος εἶχεν ὁκτὼ δλοὺς μῆνας. Ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν ὡς ὑπὸ φαρμάκων ἐκμῆναιμι αὐτόν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ζηλοτυπία τὸ φάρμακον. Ὡστε, ὦ Χρυσί, καὶ σὺ χρῶ ἐπὶ τὸν Γοργίαν τῷ αὐτῷ φαρμάκῳ· πλούσιος δὲ ὁ νεανίσκος ἔσται, ἦν τι ὁ πατὴρ αὐτοῦ πάθη.

9.

ΔΟΡΚΑΣ, ΠΑΝΝΥΧΙΣ, ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ,
ΠΟΛΕΜΩΝ.

1. ΔΟΡΚ. Ἀπολώλαμεν, ὦ κεκτημένη, ἀπολώλαμεν, ὁ Πολέμων ἀπὸ τῆς στρατείας ἀνέστρεψε πλουτῶν, ὡς φαίνῃ· ἑώρακα δὲ καὶ γὰρ αὐτὸν ἐφεστρίδα περιπόρφυρον ἐμπεπορημένον καὶ ἀκολουθοὺς ἅμα πολλοὺς. Καὶ οἱ φίλοι ὡς εἶδον, συνέθεον ἐπ' αὐτὸν ἀσπασόμενοι· ἐν τοσοῦτῳ δὲ τὸν θεράποντα ἰδοῦσα κατόπιν ἐπόμενον, δς συναποδεδημήκει μετ' αὐτοῦ, ἡρόμην καὶ, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Παρμένων, ἀσπασαμένη πρότερον αὐτόν, πῶς ἡμῖν ἐπράξατε καὶ εἰ τι ἄξιον τῶν πολέμων ἔχοντες ἐπανεληλύθατε;

ΠΑΝ. Οὐκ ἔδει τοῦτο εὐθύς, ἀλλ' ἐκεῖνα, ὅτι μὲν ἐσώθητε, πολλὴ χάρις τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα τῷ ἑρμῇ Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ στρατίᾳ· ἡ δέσποινα δὲ ἐπυνθάνετο ἀεὶ τί πράττετε καὶ ἐνθα εἴητε· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προσέθηκα, ὡς καὶ ἐδάκρυε καὶ αἰεὶ ἐμέμνητο Πολέμωνος, ἅμεινον ἦν παρὰ πολὺ.

2. ΔΟΡΚ. Προεῖπον εὐθύς ἐν ἀρχῇ ἅπαντα· πρὸς δὲ σὲ οὐκ ἂν εἶπον, ἀλλὰ ἂ ἤκουσα ἐβουλόμην εἰπεῖν. Ἐπεὶ πρὸς γε Παρμένοντα οὕτως ἠρξάμην· Ἡ που, ὦ Παρμένων, ἐδόμβει τὰ ὦτα ὑμῖν; αἰεὶ γὰρ ἐμέμνητο ἡ κεκτημένη μετὰ δακρύων, καὶ μάλιστα εἰ τις ἐληλύθει ἐκ τῆς μάχης καὶ πολλοὶ τεθνάναι ἐλέγοντο, ἐσπάραττε τότε τὰς κόμας καὶ τὰ στέρνα ἐτύπτετο καὶ ἐπένθει πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐκάσθην.

ΠΑΝ. Εὖ γε, ὦ Δορκάς, οὕτως ἐχρῆν.

ΔΟΡΚ. Εἴτα ἐξῆς μετ' οὐ πολὺ ἡρόμην ἐκεῖνα. Ὅ δὲ, Πάνυ λαμπρῶς, φησὶν, ἀνεστρέψαμεν.

ΠΑΝ. Οὕτω κακείνους οὐδὲν προειπὼν, ὡς ἐμέμνητό μου ὁ Πολέμων ἢ ἐπόθει ἢ ἤρχετο ζῶσαν καταλαβεῖν;

ΔΟΡΚ. Καὶ μάλα πολλὰ τοιαῦτα ἔλεγε. Τὸ γοῦν κρηταῖον ἐξήγγειλε, πλοῦτον πολὺν, χρυσὸν, ἐσθῆτα, ἀκολουθοὺς, ἐλέφαντα· τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μὴδὲ ἀριθμῷ ἀγειν αὐτόν, ἀλλὰ μεδίμνῳ ἀπομεμετρημένον πολλοὺς μεδίμνους. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ, μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψήφος ἐνεδέβλητο τῶν τριγρώμων, ἐρυθρά τε ἦν ἐπιπολῆς. Εἶσα δ' οὖν αὐτὸν ἐθέλοντά μοι διηγέσθαι ὡς τὸν Ἄλυν διέβησαν καὶ ὡς ἀπέκτειναν Τηριδά-

observasset januam, plorabat, pulsabat, interfectum me minabatur, vestem discidit, faciebat omnia : ac tandem talento dato, solus me habebat menses octo integros. Uxor autem ipsius dictitabat omnibus, me venenis in furorem illum egisse : nempe venenum illud zelotypia fuit. Itaque tu etiam, Chrysis, utere eodem in Gorgiam veneno; dives enim erit adolescentulus, si quid patri illius acciderit.

9.

DORCAS, PANNYCHIS, PHILOSTRATUS,
POLEMO.

1. DORC. Perimus, hera, perimus! ex bello rediit Polemo, dives, ut aiunt : vidi autem illum ipsa quoque; sagum purpura prætextum, fibula confixum habet, et pedissequos simul multos. Et amici, ut viderunt, salutandi causa ad ipsum concurrere : interea famulum conspicala a tergo sequentem, qui cum illo peregre abfuerat, interrogavi, et quum salutassem prius, Dic mihi, inquam, Parmeno, ut egistis nobis? dignumne quippiam bellis habentes reversi estis?

PAN. Non oportebat hoc statim : sed ista, Quum salvi rediistis, multas gratias agimus diis, et hospitali præsertim Jovi, et Minervæ bellicæ. Hera autem semper interrogabat, ut ageretis? et ubi essetis? Si vero illud etiam addidisset, Lacrimavit etiam et semper memoriai usurpavit Polemonis, multo fuerat melius.

2. DORC. Prædixi initio statim hæc omnia : apud te vero volebam dicere hæc, sed ea solum quæ audiavi. Nempe apud Parmenonem sic inceperam, Numquid, Parmeno, tinniebat vobis auris? semper enim cum lacrimis hera mea meminerat, et maxime si quis rediisset e prælio et cæsi esse multi dicerentur, tum illa comas lacerare, et pectus plangere, et ad unumquemque nuncium lugere.

PAN. Euge, Dorcas, ita oportebat.

DOR. Tum deinde non ita multo post ista rogavi. At ille, Magnifice omnino, inquit, rediimus.

PAN. Itane ille quoque sine procemio, quam meminisset mei Polemo, aut desideraret, aut vivam invenire optaret?

DOR. Omnino multa id genus dixit. Verum caput rei hoc mihi renunciavit, divitias multas, aurum, vestem, pedissequos, ebur; argentum enim nec numero illum advehere, sed dimensum modio, modios multos. Habebat autem ipse quoque Parmeno anulum parvo in digito maximum, multiangulum, et gemma in eo erat de tricoloribus illis, superma quidem facie rubicunda. Sivi ergo volentem mihi enarrare ut Halye trajecto Tiridatem quendam interfecerint,

ταν τινὰ καὶ ὡς διέπρεψεν ὁ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Πισίδας μάχῃ ἀπέδραμον δέ σοι ταῦτα προσαγγελοῦσα, ὡς περὶ τῶν παρόντων σκέψαιο. Εἰ γὰρ ἔλθων ὁ Πολέμων — ᾗξει δὲ πάντως ἀποσιτισμένος τοὺς γνωρίμους — ἀναπυθόμενος εὖροι τὸν Φιλόστρατον ἐνδον παρ' ἡμῖν, τί οἶε ποιήσειεν αὐτόν;

3. ΠΑΝ. Ἐξευρίσκωμεν, ὦ Δορκάς, ἐκ τῶν παρόντων σωτήριον· οὔτε γὰρ τοῦτον ἀποπέμψαι καλὸν τάλαντον ἐναγχος δεδωκότα καὶ τὰλλα ἔμπορον ὄντα καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον, οὔτε Πολέμονα τοιοῦτον ἐπανάκοντα χρήσιμον μὴ παραδέχεσθαι· προσέτι γὰρ καὶ ζηλότυπός ἐστιν, ὅς καὶ πενόμενος ἐστὶ πολλὸ ἀφόρητος ἦν· νῦν δὲ τί οὐκ ἂν ἐκείνος ποιήσειεν;

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ προσέρχεται.

ΠΑΝ. Ἐκλύομαι, ὦ Δορκάς, ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τρέμω.

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ Φιλόστρατος προσέρχεται.

ΠΑΝ. Τίς γένωμαι; πῶς ἂν με ἡ γῆ καταπίοι;

4. ΦΙΛ. Τί οὐ πίνωμεν, ὦ Παννυχί;

ΠΑΝ. Ἀνθρώπε, ἀπολόλεκάς με. Σὺ δὲ χαῖρε, Πολέμων, χρόνιος φανεῖς.

ΠΟΛ. Οὗτος οὖν τίς ἐστὶν ὁ προσίων ὑμῖν; Σιωπᾶς; εὖ γε, ὦ Παννυχί. Ἐγὼ δὲ πεμπταῖος ἐκ Πυλῶν διέπτην ἐπειγόμενος ἐπὶ τοιαύτῃ γυναίκα. Καὶ δίκαια μέντοι πέπονθα, καὶ σοι χάριν ἔχω· οὐκέτι γὰρ ἀρπασθήσομαι ὑπὸ σοῦ.

ΦΙΛ. Σὺ δὲ τίς εἶ, ὦ βελτιστε;

ΠΟΛ. Ὅτι Πολέμων ὁ Στειριεύς Πανδιονίδος φυλῆς, ἀκούεις; χιλιάρχης τὸ πρῶτον, νῦν δὲ ξειναστήσας πεντακισχιλίαν ἀσπίδα, ἐραστὴς Παννυχίδος, ὅτε ὦμεν ἐπὶ ἀνθρώπινα φρονεῖν αὐτήν.

ΦΙΛ. Ἀλλὰ τὰ νῦν σοι, ὦ ξεναγέ, Παννυχίς ἐμὴ ἐστὶ, καὶ τάλαντον εἴληπε, λήφεται δὲ ἡδὴ καὶ ἕτερον, ἐπειδὴν τὰ φορτία διαθώμεθα. Καὶ νῦν ἀκολουθεῖ μοι, ὦ Παννυχί, τοῦτον δὲ παρ' Ὀδρύσαις χιλιαρχεῖν ἔα.

ΔΟΡΚ. Ἐλευθέρα μὲν ἐστὶ καὶ ἀκολουθήσει, ἣν θέλῃ.

ΠΑΝ. Τί ποῖω, Δορκάς;

ΔΟΡΚ. Εἰσιέναι ἀμεινον, ὀργιζομένῳ οὐχ οἷόν τε παρῆναι Πολέμῳ, καὶ μάλλον ἐπιταθήσεται ζηλοτυπῶν.

ΠΑΝ. Εἰ θέλεις, εἰσώμεν.

5. ΠΟΛ. Ἀλλὰ προλέγω ὑμῖν ὅτι τὸ ὕστατον πείσθε τήμερον, ἢ μάτην ἐγὼ τοσούτοις φόνους ἐγγεγυμνασμένος πάρεμι. Τοὺς Θρακᾶς, ὦ Παρμένων· ὠπλισμένοι ἡκόντων ἐμφράξαντες τὸν στενωπὸν τῇ φάλαγγι· ἐπὶ μετώπου μὲν τὸ ὀπλιτικόν, παρ' ἐκάτερα δὲ οἱ σφενδονῆται καὶ τοξοῖται, οἱ δὲ ἄλλοι κατόπιν.

ΦΙΛ. Ὡς βρεφυλλοῖς ταῦτα, ὦ μισθοφόρε, ἡμῖν λέγεις καὶ μορμολύτῃ. Σὺ γὰρ ἀλεκτρυόνα πώποτε ἀπέκτεινας ἢ πολεμὸν εἶδες; ἐρυσμάτιον ἐφρούρεις τάχα διμοιρίτης ὦν, ἵνα καὶ τοῦτο προσχαρίσωμαί σοι.

ΠΟΛ. Καὶ μὴν εἴσῃ μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν προσιόντας ἡμᾶς ἐπὶ δόρυ θεάσῃ στίλβοντας τοῖς ὅπλοις.

et ut in prælio contra Ptsidas eminuere Polemo : avolav autem hæc tibi nunciatura, uti de re præsentī deliberares. Nam si adveniens Polemo (omnino equidem dimotis familiaribus veniet) resciverit et intus apud nos Philostratum invenerit; quid facturum esse existimas?

3. PAN. Inveniamus, Dorcas, e re præsentī auxilium : neque enim dimittere hunc honestum est, qui nuper admodum talentum dederit, mercatorem alioquin et multa pollicentem; neque utile non recipere redeuntē cum ea copia Polemonem. Insuper zelotypus est, qui quum egeret adhuc, plane erat intolerabilis : jam vero quid non iste audeat?

DOR. Sed ecce accedit.

PAN. Deficio animi, Dorcas, præ consilii inopia et tremo.

DOR. Verum etiam accedit Philostratus.

PAN. Quid me fiet? utinam terra mihi dehiscat!

4. PHIL. Cur non potamus, mea Pannychis?

PAN. Perdidisti me, homo. Tu vero salve, Polemo. Tarde advenis!

POL. Iste ergo quis est qui ad vos accessit? Taces? Euge, Pannychis! At ego quinto die e Pyllis huc advolavi ad talem festinans mulierem. Verum merito hoc mihi accidit, et gratiam tibi habeo : neque enim amplius a te dispoliabor.

PHIL. Tu vero quis es, mi homo?

POL. Polemo Stiriensis, tribu Pandionia, audin'? qui primum mille armatos duxi, jam quinquies mille hominum agmen ago, amator Pannychidis, quum putarem illam adhuc humanum sapere.

PHIL. Sed ut nunc habet, o dux mercenariorum, mea est Pannychis, et talentum accepit; accipiet autem jam etiam alterum, quum sarcinas disposuerimus. Et jam sequere me, Pannychis : hunc vero mille hominibus præesse apud Odrysas jube.

DOR. Libera quidem est, et sequetur, si voluerit.

PAN. Quid agam, Dorcas?

DOR. Intrasse melius erit : irato enim adesse Polemoni non convenit : et magis ipsa zelotypia intendetur.

PAN. Si vis, intremus.

5. POL. Sed prædico vobis, vos ultimum hodie poturos, aut frustra ego tot cædibus exercitatus adsum. Heus Parmeno, Thraces adduc! Armati veniant, phalange obsepto angiportu : in fronte gravis armatura, in utroque cornu funditores et sagittarii, reliqui in ultima acie.

PHIL. Tanquam parvis infantibus ista, mercenarie, dicis nobis et larva quasi terrere nos postulas. Tun' gallum gallinaceum interfecisti unquam, aut vidisti bellum? castellum forte insedisti, dimidii dux manipuli, ut etiam hoc tibi largiar.

POL. Quin scies paullo post, ubi accedentes nos protensis hastis videbis, armis fulgentibus.

ΦΙΛ. Ἦκετε μόνον συσκευασάμενοι. Ἐγὼ δὲ καὶ Τίβιος οὗτος — μόνος γὰρ οὗτος ἐπεταί μοι — βάλλοντες ὑμᾶς λίθοις τε καὶ δοσράχοις οὕτω διασκεδάσωμεν ὥς μηδὲ σποι οἰχίσθητε ἔχετε εἰδέναι.

10

ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΗ.

1. **ΧΕΛ.** Οὐκέτι φοιτᾷ παρὰ σέ, ὦ Δροσῇ, τὸ μειρακίον ὃ Κλεινίας; οὐ γὰρ ἐόρακα, πολὺς ἤδη χρόνος, αὐτὸν παρ' ὑμῖν.

ΔΡΟΣ. Οὐκέτι, ὦ Χελιδόνιον· ὃ γὰρ διδάσκαλος αὐτὸν εἶρξε μηκέτι μοι προσεῖναι.

ΧΕΛ. Τίς οὗτος; μή τι τὸν παιδοτρέβην Διότιμον λέγεις; ἐπεὶ ἐκεῖνός γε φίλος ἐστίν.

ΔΡΟΣ. Οὐκ, ἀλλ' ὃ κάκιστα φιλοσόφων ἀπολούμενος Ἀρισταίνετος.

ΧΕΛ. Τὸν σκυθρωπὸν λέγεις, τὸν δασύν, τὸν βαθυπώγωνα, ὃς εἴωθε μετὰ τῶν μειρακίων περιπατεῖν ἐν τῇ Ποικίλῃ;

ΔΡΟΣ. Ἐκεῖνον φημι τὸν ἀλαζόνα, ὃν κάκιστα ἐπίδοιμι ἀπολούμενον, ἐλκόμενον τοῦ πώγωνος ὑπὸ δημίου.

2. **ΧΕΛ.** Τί παθὼν δὲ ἐκεῖνος τοιαῦτα ἔπεισε τὸν Κλεινίαν;

ΔΡΟΣ. Οὐκ οἶδα, ὦ Χελιδόνιον. Ἀλλὰ μηδέποτε ἀπόκοιτός μου γενόμενος ἀφ' οὗ γυναικὶ ὀμιλεῖν ἤρξατο — πρῶτον δὲ ὀμιλήσέ μοι — τριῶν τούτων ἐξῆς ἡμερῶν οὐδὲ προσῆλθε τῷ στενωπῷ· ἐπεὶ δὲ ἡνώμην — οὐκ οἶδα δὲ σπῶς τι ἐπαθὼν ἐπ' αὐτῷ — ἐπεμψα τὴν Νεβρίδα περισκεφομένην αὐτὸν ἢ ἐν ἀγορᾷ διατρέχοντα ἢ ἐν Ποικίλῃ· ἢ δὲ περιπατοῦντα ἔφη ἰδοῦσα μετὰ τοῦ Ἀρισταίνετου νεῦσαι πόρρω, ἐκεῖνον δὲ ἐρυθρίασαντα κάτω ὄρεῖν καὶ μηκέτι παρενεγκεῖν τὸν ὄφθαλμόν. Ἐῖτ' ἐβάρδιον ἄμα ἐς τὴν πόλιν· ἢ δὲ ἄχρι τοῦ Διπύλου ἀκολουθήσασα, ἐπεὶ μηδ' ὅλως ἐπεστράφη, ἐπανῆκεν οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγεῖλαι ἔχουσα. Πῶς με οἶε διάγειν τὸ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔχουσαν εἰκάσαι ὃ τι μοι πέπονθεν ὃ μειρακίσκος; ἀλλὰ μὴ ἐλύπησέ τι αὐτὸν, ἔλεγον, ἢ τινος ἄλλης ἡράσθη μισήσας ἐμέ; ἀλλ' ὃ πατὴρ διεκώλυσεν αὐτόν; πολλὰ τοιαῦτα ἔστρεφον. Ἦδη δὲ περὶ δεῖλῃν ὀψίαν ἦκεν ὃ Δρόμων τὸ γραμματίον τουτὶ παρ' αὐτοῦ κομίζων. Ἀνάγνωθι λαβοῦσα, ὦ Χελιδόνιον· οἶσθα γὰρ δὴ πού γραμματα.

3. **ΧΕΛ.** Φέρ' ἰδωμεν· τὰ γράμματα οὐ πάνυ σαφῆ ἀλλὰ ἐπισσευρμένα δηλοῦντα ἐπιεῖζιν τινα τοῦ γεγραπτός. Λέγει δὲ « πῶς μὲν ἐφιλησά σε, ὦ Δροσῇ, τοὺς θεοὺς ποιοῦμαι μάρτυρας. »

ΔΡΟΣ. Αἰαί τάλαν, οὐδὲ τὸ χαίρειν προσέγραψε.

ΧΕΛ. « Καὶ νῦν δὲ οὐ κατὰ μῖσος, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀφίσταμαι σου· ὃ πατὴρ γὰρ Ἀρισταίνετῳ παρέδωκε με φιλοσοφεῖν αὐτῷ, καὶ ἐκείνος — ἐμαθὲ γὰρ τὰ κατὰ

PHIL. Venite modo instructi. Ego autem et Tibius iste (solus enim hic me sequitur) lapidibus vos ac testis immixtis ita dispergemus, ut neque quorsum effugiendum sit reperiat.

10.

CHELIDONIUM ET DROSE.

1. **CHEL.** Non amplius ad te ventitat, mea Drose, adolescentulus ille Clinias? diu enim est quum illum apud vos non vidi.

DROS. Non amplius, mea Chelidonium: magister enim interdixit ne amplius ad me accedat.

CHEL. Quis est iste? Diotimumne dicis ludi gymnici magistrum? nam ille quidem mihi amicus.

DROS. Non; sed est perditissimus ille philosophorum Aristænetus.

CHEL. Tristem illum dicis, hirsutum, barba proluxa, qui cum adolescentibus inambulare solet in Pœcile?

DROS. Illum dico impostorem, quem utinam videam pessime perire, barba tractum a carnifice.

2. **CHEL.** Sed quid in mentem illi venit, quod istoc persuasit Clinie?

DROS. Nescio, Chelidonium. Sed qui nondum a me abnœctaverit a quo tempore usum habere mulieris œcepit (mecum autem fuit prima), tribus hinc deinceps diebus neque ad angiportum accessit. Quum vero ægre ferrem (nam nescio quid mali de eo mihi præsagibat animus), misi Nebridem quæ circumspiceret illum in foro versantem, vel in Pœcile. Atque illa inambulantem ait se vidisse cum Aristæneto, et innuisse ei e longinquo: ipsum vero cum rubore dejecisse vultum, neque amplius eo oculum adjecisse. Tum vadebant simul urbem versus: illa ad Dipylum usque prosecuta, quum nec omnino se converteret, rediit nihil certi habens quod renunciaret. Quid animi mihi putas ab eo inde tempore fuisse, quæ conjectare non possem quid factum esset adolescentulo? Sed numquid offendit ipsum? dicebam: an alius cujusdam amore captus me odit? At pater forsitan prohibuit? Multa talia versabam in animo. Jam vero sero vespere venit Dromo, hoc ab illo epistolium ferens. Sume, lege, Chelidonium: nosti enim, credo, literas.

3. **CHEL.** Age videamus: literæ non valde disertæ, sed implicitæ sibi, festinationem quandam scribentis indicantes. Dicunt autem, « Quam te amaverim, mea Drose, deos facio testes. »

DROS. Hei hei miserum, ne salutem quidem ascripsit.

CHEL. « Et nunc non odio, sed necessitate discidium a te facio. Pater enim Aristæneto me commendavit, apud quem philosophiæ dem operam: et ille (comperit enim po-

ἡμᾶς ἅπαντα — πάνυ πολλὰ ἐπετίμησέ μοι ἀπρεπὲς εἶναι λέγων ἑταῖρα συνεῖναι Ἀρχιτέλους καὶ Ἐρασικλείας υἱὸν ὄντα· πολλὸ γὰρ ἄμεινον εἶναι τὴν ἀρετὴν προτιμᾶν τῆς ἡδονῆς. »

ΔΡΟΣ. Μὴ ὥρασιν ἱκοῖτο ὁ λῆρος ἐκεῖνος τοιαῦτα παιδεύων τὸ μεῖράκιον.

ΧΕΛ. « Ὡστε ἀνάγκη παῖθεσθαι αὐτῷ· παρακολουθεῖ γὰρ ἀκριβῶς παραφυλάττων, καὶ ὄλωσ οὐδὲ προσδύπειν ἄλλω οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ ἐκείνῳ· εἰ δὲ σωφρονοῖμι καὶ πάντα πισθεῖν αὐτῷ, ὑπισχνεῖται πάνυ εὐδαίμονα ἔσεσθαι με καὶ ἐνάρετον καταστήσεσθαι τοῖς πόνοις προγεγυμνασμένον. Ταῦτά σοι μόλις ἔγραψα ὑποκλέψας ἑμαυτόν. Σὺ δέ μοι εὐτύχει καὶ μέμνησο Κλεινίου. »

4. ΔΡΟΣ. Τί σοι δοκεῖ ἡ ἐπιστολὴ, ὦ Χελιδόνιον;

ΧΕΛ. Τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ Σκυθῶν βῆσις, τὸ δὲ « μέμνησο Κλεινίου » ἔχει τινὰ ὑπόλοιπον ἐλπίδα.

ΔΡΟΣ. Κάμολ οὕτως ἔδοξεν· ἀπόλλυμαι δ' οὖν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ὁ μέντοι Δρόμων ἔφασκε παιδεραστήν τινα εἶναι τὸν Ἀρισταίνετον καὶ ἐπὶ προράσει τῶν μαθημάτων συνεῖναι τοῖς ὥραισιότοις τῶν νέων καὶ ἰδίᾳ λογοποιεῖσθαι πρὸς τὸν Κλεινίαν ὑποσχέσεις τινὰς ὑπισχνόμενον ὥς ἰσόθεον ἀποφανεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ἀναγινώσκει μετ' αὐτοῦ ἔρωτικούς τινας λόγους τῶν παλαιῶν φιλοσόφων πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ ὄλωσ περὶ τὸ μεῖράκιόν ἐστιν. Ἡπείλει δὲ καὶ τῷ πατρὶ τοῦ Κλεινίου κατερεῖν ταῦτα.

ΧΕΛ. Ἐχρῶν, ὦ Δροσῇ, γαστρίσαι τὸν Δρόμωνα.

ΔΡΟΣ. Ἐγαστρίσα, καὶ ἄνευ δὲ τούτου ἑμὸς ἐστὶ· κἀνίσταται γὰρ κἀκεῖνος τῆς Νεβρίδος.

ΧΕΛ. Θάρρει, πάντα ἔσται καλῶς. Ἐγὼ δὲ καὶ ἐπιγράψω μοι δοκῶ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν Κεραμεικῷ, ἔνθα ὁ Ἀρχιτέλης εἴωθε περιπατεῖν, Ἀρισταίνετος διαφθείρει Κλεινίαν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου συνδραμεῖν τῇ παρὰ τοῦ Δρόμωνος διαβολῇ.

ΔΡΟΣ. Πῶς δ' ἂν λάθοις ἐπιγράψασα;

ΧΕΛ. Τῆς νυκτὸς, ὦ Δροσῇ, ἀνθρακὰ ποθεν λαβοῦσα.

ΔΡΟΣ. Εὖ γε, συστράτευε μόνον, ὦ Χελιδόνιον, κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Ἀρισταίνετου.

11.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ ΚΑΙ ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

1. ΤΡΥΦ. Ἐταῖραν δέ τις παραλαβὼν πέντε δραχμὰς τὸ μίσθωμα δόδος καθέυδει ἀποστραφεὶς δακρύων καὶ στένων; ἀλλ' οὔτε πέπωκας ἡδέως, οἶμαι, οὔτε δειπνήσαι μόνος ἠθέλησας· ἔκλαες γὰρ καὶ παρὰ τὸ δειπνόν, ἑώρων γάρ· καὶ νῦν δὲ οὐ διαλέλοιπας ἀνολογύζων ὥσπερ βρέφος. Ταῦτα οὖν, ὦ Χαρμίδη, τίνας ἐνεκα ποιεῖς; Μὴ ἀποκρύψῃ με, ὥς ἂν καὶ τοῦτο ἀπολαύσω τῆς νυκτὸς ἀγρυπνήσασα μετὰ σοῦ.

stra omnia) multum sane me increpuit, indignum esse dicens cum meretrice me vivere Architelis et Erasiclæ filium : multo enim melius esse virtutem præferre voluptati. »

DROS. Male pereat nugator ille, qui talia doceat adolescentulum.

CHEL. « Itaque necesse est illi parere : accurate enim me sequitur et custodit; neque aspicere licet quicquam, præter ipsum. Si vero modestus sim et per omnia sibi obsequar, pollicetur beatissimum me futurum, et virtutis compotem, laboribus ante exercitum. Hæc ægre tibi scripsi me occultans. Tu vero felix mihi esto, ac memento Cliniae. »

4. DROS. Quid tibi videtur hæc epistola, Chelidonium?

CHEL. Cetera velut Scytharum dictio; at illud, « Memento Cliniae ! » habet spei aliquid reliquum.

DROS. Etiam mihi ita videbatur. Pereo igitur præ amore. Verum dixit mihi Dromo pædiconem esse Aristænetum, et disciplinæ obtentu rem habere cum formosissimis adolescentulis, et privatim sermones habere cum Clinia, promissa quædam illi pollicentem, quasi diis parem sit facturus. Verum etiam fecit cum illo amatorios quosdam antiquorum philosophorum suis cum discipulis sermones, et totus est in hoc adolescentulo. Minatus est autem Dromo se patri Cliniae denunciaturum ista.

CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem saburrare.

DROS. Feci : et præterea meus est; prurit enim et ille in Nebridem.

CHEL. Bono animo esto : bene succedent omnia. Ego vero etiam inscribere cogito in pariete in Ceramico, ubi inambulare solet Architeles, « Aristænetus corrumpit Cliniam » : ut etiam ex hac parte adjuvem Dromonis delationem.

DROS. Quomodo vero satis occulte poteris scribere?

CHEL. Noctu, Drose, sumto alicunde carbone.

DROS. Enge, juxta modo, Chelidonium, pugnam adversus impostorem Aristænetum.

11.

TRYPHÆNA ET CHARMIDES.

1. TRYPH. Meretricem vero aliquis quinque drachmarum mercede conductam ubi habet, aversus deinde jacet lacrimans et ingemiscens? Sed neque bibisti, puto, jucunde, neque cœnare solus voluisti. Plorasti autem in cœna etiam; vidi enim : et nunc non desinis pueruli instar ejulare. Ista ergo, Charmides, cur facis? Noli apud me celare, ut hanc certe fructum vigilatæ tecum noctis capiam.

ΧΑΡΜ. Ἔρω με ἀπόλλυσιν, ὦ Τρύφαινα, καὶ οὐκέτ' ἀντέχω πρὸς τὸ δεινόν.

ΤΡΥΦ. Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐμοῦ ἔρῃς, δῆλον· οὐ γὰρ ἂν ἔχων με ἡμέλεις καὶ ἀπωθοῦ περιπλέκεσθαι θέλουσαν καὶ τέλος διετελίχῃς τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ δεδιώς μὴ ψαύσαιμί σου. Τίς δὲ ὁμοῦς ἐκείνη ἐστίν, εἰπέ· τάχα γὰρ ἂν τι καὶ συντελέσαιμι πρὸς τὸν ἔρωτα, οἶδα γὰρ ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα διακονεῖσθαι.

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν οἶσθα καὶ πάνυ ἀκριβῶς αὐτὴν κάλειν σέ· οὐ γὰρ ἀφανὴς ἑταῖρα ἐστίν.

2. ΤΡΥΦ. Εἰπέ τούνομα, ὦ Χαρμίδη.

ΧΑΡΜ. Φιλημάτιον, ὦ Τρύφαινα.

ΤΡΥΦ. Ποτέραν λέγεις; δύο γάρ εἰσι· τὴν ἐκ Πειριωῆς, τὴν ἀρτι διακεκορευμένην, ἧς ἔρῃ Δάμυλλος ὁ τοῦ νῦν στρατηγούτου υἱός, ἢ τὴν ἑτέραν, ἣν Παγίδα ἐπικαλοῦσιν;

ΧΑΡΜ. Ἐκείνην, καὶ ἐάλωκα ὁ κακοδαίμων καὶ συνελημμαι πρὸς αὐτῆς.

ΤΡΥΦ. Οὐκοῦν δι' ἐκείνην ἔλασες;

ΧΑΡΜ. Καὶ μάλα.

ΤΡΥΦ. Πολὺς δὲ χρόνος ἐστὶ σοι ἔρῳντι ἢ νεοταλῆς τις εἶ;

ΧΑΡΜ. Οὐ νεοταλῆς, ἀλλὰ μῆνες ἐπὶ σχεδὸν ἀπὸ Διονυσίων, ὅτε πρῶτον εἶδον αὐτήν.

ΤΡΥΦ. Εἶδες δὲ ὡς ἀκριβῶς, ἢ τὸ πρόσωπον μόνον καὶ ὅσα τοῦ σώματος φανερά, καὶ ὡς χρῆν γυναικα πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη γεγονυῖαν ἦδη;

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν ἐπόμενται δύο καὶ εἴκοσι εἰς τὸν ἐσόμενον Ἐλαφβολωῖνα τελέσειν.

3. ΤΡΥΦ. Σὺ δὲ ποτέροις πιστεύσεις ἂν, τοῖς ἐκείνης ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς σεαυτοῦ ὀφθαλμοῖς; ἐπίσκειναι γὰρ ἀκριβῶς ὑποβλέψας ποτὲ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, ἐνθα μόνον τὰς αὐτῆς τρίχας ἔχει· τὰ δὲ ἄλλα φεναχὴ βαθεῖα. Περὶ δὲ τοὺς κροτάφους ὅπῃ ἀσθενήσῃ τὸ φάρμακον ᾧ βάπτεται, ὑπολευκαίνεται τὰ πολλὰ. Καίτοι τί τοῦτο; βίασαι ποτε καὶ γυμνὴν ἰδεῖν.

ΧΑΡΜ. Οὐδεπώποτε μοι πρὸς τοῦτο ἐνέδωκεν.

ΤΡΥΦ. Εἰκότως· ἡπίστατο γὰρ μυσταγορούμενόν σε τὰς αὐτῆς λεύκας. Ὅλη δὲ ἀπὸ τοῦ αὐχένος ἐς τὰ γόνατα παρδάλει ἕοικεν. Ἀλλὰ σὺ ἐδάκρυες τοιαύτη μὴ συνών; Ἡ ποὺ τάχα καὶ εἰλόπει σε καὶ ὑπερεώρα;

ΧΑΡΜ. Ναί, ὦ Τρύφαινα, καίτοι τσαῦτα παρ' ἐμοῦ λαμβάνουσα. Καὶ νῦν ἐπειδὴ χιλίας αἰτούσῃ οὐκ εἶχον διδόναι βραδίως ἅτε ὑπὸ πατρὶ φειδομένῳ τρεφόμενος, Μοσχίωνα ἐσδεξαμένη ἀπέκλεισέ με, ἀνθ' ὧν λυπῆσαι καὶ αὐτὸς θέλων αὐτὴν σὲ παρείληφα.

ΤΡΥΦ. Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ἤχον, εἴ μοι προεῖπέ τις ὡς ἐπὶ τοιούτοις παραλαμβανόμενῃ, λυπῆσαι ἄλλην, καὶ ταῦτα Φιλημάτιον τὴν σορόν. Ἀλλ' ἀπειμι, καὶ γὰρ ἦδη τρίτον ἦσεν ἀλεχτροῦν.

4. ΧΑΡΜ. Μὴ σὺ γε οὕτω ταχέως, ὦ Τρύφαινα· εἰ γὰρ ἄληθῆ ἐστὶν ἃ φῆς περὶ Φιληματίου, τὴν πηνήκην καὶ ὅτι βάπτεται καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἀλφῶν, οὐδὲ προσβλέπειν ἂν ἐτι δυνάμην αὐτῇ.

CHARM. Perdit me, Tryphæna, amor, neque amplius durare ad vim illius possum.

TRYPH. Sed me non ease quam amas, illud quidem satis apparet : neque enim quam habes negligeres, et amplexari te volentem repelleres, et tandem quasi murum inter nos quendam veste interposita fecisses, metu, ne forte te attingam. Quæ tamen sit illa, dic mihi. Fortasse enim et adjuvero aliquantum tibi amorem illum : nam novi ut ministranda sint talia.

CHARM. Quin nosti illam, et accurate quidem, et illa te : nec enim obscura est meretrix.

2. TRYPH. Dic nomen, Charmides.

CHARM. Philematium est, mea Tryphæna.

TRYPH. Utram dicis? dñæ sunt enim : illam ex Pirææ, quæ nuper demum devirginata est, quam Damyllus amat, ejus qui nunc prætor est filius : an illam alteram, cui Pagidis [Laquet] nomen est?

CHARM. Hanc ipsam : et captus sum miser atque irretitus ab illa.

TRYPH. Propter hanc ergo plorasti?

CHARM. Omnino.

TRYPH. Multumne tempus est ex quo amas, an nuper demum initiatus es?

CHARM. Non nuper initiatus, sed menses fere septem sunt a Dionysii inde, quum primum illam vidi.

TRYPH. Verum vidistine totam accurate, an faciem solam et partes corporis apertas, denique ut conveniebat videre mulierem quinque et quadraginta annos jam natam?

CHARM. At illa dejerat duo et viginti se Elaphebolione proximo annos impleturam.

3. TRYPH. Tu vero utri credendum putas, illine dejeranti, an tuis oculis? Accurate enim adverte oculos considerandis illius temporibus, ubi solum suos ipsius capillos habet, reliqua omnis coma proluxa ascititia. Circa tempora autem ubi medicamentum defecit quo tingitur, multum cana est. Quanquam quid hoc? urge aliquando ut nudam videas.

CHARM. Nunquam eo usque mihi indulsit.

TRYPH. Merito illa quidem : sciebat enim nauseaturum te illius vitiligines. Tota autem a cervice inde ad genua pardali similis est. At tu lacrimabaris quod cum hac tibi esse non licuit? Numquid forte etiam male te tractavit et contemtim habuit?

CHARM. Ita sane, mea Tryphæna, licet tantum a me accipiat. Et nunc, quando drachmas mille poscenti non facile unde darem inveniebam, quem parcus pater alai; Moschione recepto me exclusit; pro quo dolorem ipsi ut regeram, te assumi!

TRYPH. Ita me Venus, non venissem, si quis mihi prædixisset ideo me arcessi, uti ægre alii fieret, idque Philematio illi capulari. Sed discedo : jam enim tertium hoc gallus cecinit.

4. CHARM. Ne tu ita celeriter, mea Tryphæna. Si vera sunt enim quæ narras de Philematio, de coma ascita, et quod tingitur, et illud de cetera vitiligine; nec aspicere illam possim amplius.

ΤΡΥΦ. Ἐροῦ τὴν μητέρα, εἰ ποτε λείνεται μετ' αὐτῆς· περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν καὶ ὁ πάππος διηγήσεται σοι, εἰ γὰρ ζῇ ἐτι.

ΧΑΡΜ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοιαύτην ἐκείνην, ἀφηρησθὼ μὲν ἦδη τὸ διατείχισμα, περιβάλλωμεν δὲ ἀλλήλους καὶ φιλοῦμεν καὶ ἀληθῶς συνῶμεν· Φιλημάτων δὲ πολλὰ χαιρέτω.

12.

ΙΟΕΣΣΑ ΚΑΙ ΠΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΛΥΣΙΑΣ.

1. ΙΟΕΣ. Θρύπητ, ὦ Λυσία, πρὸς ἐμέ; καὶ καλῶς, ὅτι μήτε ἀργύριον πώποτε ἤτησά σε μήτ' ἀπέκλεισα ἀλθόντα, ἐνδὸν ἕτερος, εἰπούσα, μήτε παραλογισάμενον τὸν πατέρα ἢ ὑφελόμενον τῆς μητρὸς ἠνάγκασα ἔμοι τι κομίσαι, ὅποια αἱ ἄλλαι ποιοῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἄμισθον, ἀξυμβόλον εἰσεδέξαμην. Οἷσθα δούσε ἑραστάς παρεπιμψάμην, Ἡθαλίαν τὸν πρυτανεύοντα νῦν καὶ Πασίωνα τὸν ναύκληρον καὶ τὸν συνέφηβόν σου Μελισσον, καίτοι ἐναγχος ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ κύριον αὐτὸν ὄντα τῆς οὐσίας· ἐγὼ δὲ σὶ τὸν Φάωνα μόνον εἶχον οὔτε τινὰ προσβλέπουσα ἕτερον οὔτε προσεμένη ὅτι μὴ σέ· ὦμην γὰρ ἡ ἀνόητος ἀληθῆ εἶναι ἃ ὤμνεις, καὶ διὰ τοῦτό σοι προσέχουσα ὥσπερ ἡ Πηνελόπη ἰσχυρόνουν, ἐπιδοῦμένης τῆς μητρὸς καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐγκαλούσης. Σὺ δὲ ἑταίπερ ἐμαθεὶς ὑποχείριον ἔχων με τετηκῆσαν ἐπὶ σοί, ἄρτι μὲν Λυκαίνῃ προσέπαιζες ἐμοῦ δρώσης, ὡς λυποῖσθαι ἐμέ, ἄρτι δὲ σὺν ἐμοὶ κατακείμενος ἐπήνεϊς Μαγίδιον τὴν ψάλτριαν· ἐγὼ δ' ἐπὶ τοῦτοις δακρύω καὶ συνήμι ὑβρίζομένη. Πρῶτῃ δὲ ὅποτε συνεπίνετε Θράσων καὶ σὺ καὶ Δίφιλος, παρήσαν καὶ ἡ αὐλητρὶς Κυμβάλιον καὶ Πυραλλὶς ἐχθρὰ οὔσα ἐμοί. Σὺ δὲ τοῦτ' εἰδὼς τὴν Κυμβάλιον μὲν οὐ μοι πάνυ ἐμέλησεν ὅτι πεντάκις ἐφίλησας· σεαυτὸν γὰρ ὑβρίζεις τοιαύτην φιλῶν· Πυραλλίδα δὲ ὅσον ἐνένευες, καὶ πῶν ἂν ἐκείνη μὲν ὑπέδειξας τὸ ποτήριον, ἀποδιδούς δὲ τῷ παιδί πρὸς τὸ οὖς ἐκείλευες, εἰ μὴ Πυραλλὶς αἰτήσεις, μὴ ἂν ἄλλω ἐγγέαι· τέλος δὲ τοῦ μήλου ἀποδακῶν, ὅποτε τὸν Δίφιλον εἶδες ἀσχολούμενον — ἐλάλει γὰρ Θράσωνι — προκύψας πως εὐστόχως προσηκόντως ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς, οὐδὲ λαθεῖν γὰρ πειρώμενος ἐμέ· ἡ δὲ φιλήσασα μεταξὺ τῶν μαστῶν ὑπὸ τῷ ἀποδέσμῳ παρεβύσατο.

2. Ταῦτα οὖν τίνος ἕνεκα ποιεῖς; τί σε ἡ μέγα ἡ μικρὸν ἠδίκησα, ἡ ἐλύπησα ἐγώ; τίνα ἕταρον εἶδον; οὐ πρὸς μόνον σέ ζῶ; οὐ μέγα, ὦ Λυσία, τοῦτο ποιεῖς γύναιον ἄθλιον λυπῶν μεμνηνὸς ἐπὶ σοί; Ἔστι τις θεὸς ἡ Ἀδράστεια καὶ τὰ τοιαῦτα δρᾷ· σὺ δὲ ποτε λυπήσῃ τάχα, ἂν ἀκούσης τι περὶ ἐμοῦ, κειμένην με ἥτοι βρόχῳ ἐμαυτὴν ἀποπνίξασαν ἢ ἐς τὸ φρεῖν ἐπὶ κεφαλῇ ἐμπεσοῦσαν, ἢ ἕνα γέ τινα τρόπον εὐρήσῃ θανάτου, ὡς μηκέτ' ἐνοχλοῖν βλεπομένη. Πομπεύσεις τότε ὡς μέγα καὶ λαμ-

TRYPH. Matrem interroga, si quando cum illa laverit : de annis enim vel tuus tibi avus narrabit, si adhuc vivit.

CHARM. Quum igitur talis sit illa, auferatur jam murus, complectamur nos invicem, et amemus et bona fide una simus : longum vero valeat Philematium!

12.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

1. IOES. Deliciaris, Lysia, adversus me? et jure quidem, quæ neque argentum unquam te poposcerim, neque excluderim venientem dicens, Intus jam altius! neque te subegerim, quod faciant aliæ, ut patre circumscripto, aut spoliata clanculum matre, mihi ferres aliquid; sed statim ab initio sine mercede te, sine symbola receperim. Nosti quot amatores rejecerim, Ethoclem, qui nunc in magistratu est, et Pasionem nauclerum, et æqualem tuum Melissum, licet mortuo ipsius nuper patre, suarum rerum potestatem ipse adeptus sit. At ego te mihi Phaonem solum habui, nec aspiciens alium quemquam, neque admittens præter te : putabam enim, demens ego, vera esse quæ jurabas, atque ideo tibi dedita, velut Penelope frugi eram, increpante matre et apud amicas me accusante. Tu vero ubi sensisti me tibi obnoxiam, tibi intabescere; modo Lycæne alludebas, me vidente, ut segre mihi faceres; modo apud me jacens laudabas psalterium Magidium : ego vero ob ista ploro, et contumeliis me affici intelligo. Nuper autem quum una biberetis, Thraso, tu et Diphilus, aderant Cymbalum quoque tibicina, et Pyralis mihi inimica. Tu vero hæc quum scires, Cymbalum quidem quod quinquies osculatus es, non vehementer curavi : tibi enim ipsi fecisti hac osculanda contumeliam : Pyralidi vero quoties innuebas! et quum biberes, illi occulte monstrabas poculum, tradens autem servulo, ad aurem illi imperabas, nisi Pyralis postularet, alii ne infunderet. Tandem vero pomum a te demorsum, observato Diphilum aliud agere, qui cum Thrasone loqueretur, antrorsum inclinatus accurateque collineans in ipsius sinum conjiciebas, ita ut ne studeret quidem meum conspectum fallere; quod illa osculata intra papillas sub strophio abscondidit.

2. Hæc igitur qua causa facis? qua vel parva ego te vel magna injuria affeci? quem tibi objeci dolorem? quem aspexi alium? nonne soli tibi vivo? nonne magnum est quod facis, Lysia, miseram mulierculam dolore quum afficis, insano tui amore flagrantem? Est aliqua ultrix dea, Adræstea, quæ talia videt. Tu vero forsitan dolebis aliquando, quum audies de me aliquid, jacere me vel laqueo gula elisa, aut præcipitem desilisse in puteum; aut unam certe mortis viam invenero, ne conspectu tibi meo amplius molesta sim. Triumphabis nempe tum tanquam magno claque

πρὸν ἔργον ἐργασάμενος. Τί με ὑποβλέπεις καὶ πρὶν τοὺς δόδοντας; εἰ γάρ τι ἐγκαλεῖς, εἰπέ, Πυθιάς ἡμῖν αὕτη δικασάτω. Τί τοῦτο; οὐδὲ ἀποκρινάμενος ἀπέρχῃ καταλιπὼν με; Ὁρᾷς, ὦ Πυθιάς, ὅσα πάσχω ὑπὸ Λυσίου;

ΠΥΘ. ὦ τῆς ἀγριότητος, τὸ μὴδὲ ἐπικλασθῆναι δακρυούσης· λίθος, οὐκ ἀνθρωπὸς ἐστί. Πλὴν ἀλλ' εἴ γε χρὴ τάλῃθες εἰπεῖν, σὺ, ὦ Ἰόεσσα, διέφθεις αὐτὸν υπεραγαπῶσα καὶ τοῦτο ἐμφαίνουσα. Ἐχρῆν δὲ μὴ πᾶν αὐτὸν ζηλοῦν· ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίγνονται. Παῦ', ὦ τάλαινα, δακρύουσα, καὶ ἦν μοι πείθη, ἀπαῖς ἡ δις ἀπόκλεισον ἐλθόντα· ὄψε γὰρ ἀνακαόμενον αὐτὸν πᾶν καὶ ἀντιμεμνηνὸτα ἀληθῶς.

ΙΟΕΣ. Ἀλλὰ μὴδ' εἴπῃς, ἀπαγε. Ἀποκλείσω Λυσίαν; εἴθε μὴ αὐτὸς ἀποσταίῃ φθάσας.

ΠΥΘ. Ἀλλ' ἐπανέρχεται αὖθις.

ΙΟΕΣ. Ἀπολώλεκας ἡμᾶς, ὦ Πυθιάς· ἡκράταται σοι ἴσως «ἀπόκλεισον» λεγούσης.

3. ΛΥΣ. Οὐχὶ ταύτης ἔνεκεν, ὦ Πυθιάς, ἐπανεληλυθα, ἦν οὐδ' ἂν προσδλέψαιμι ἐτι τοιαύτην οὔσαν, ἀλλὰ διὰ σέ, ὥς μὴ καταγιγνώσκῃς ἐμοῦ καὶ λέγῃς, ἀτεγκτός ὁ Λυσίας ἐστίν.

ΠΥΘ. Ἀμέλει καὶ ἔλεγον, ὦ Λυσία.

ΛΥΣ. Φέρειν οὖν ἐθέλεις, ὦ Πυθιάς, Ἰόεσσαν ταύτην τὴν νῦν δακρύουσαν αὐτὸν ἐπιστάντα αὐτῇ ποτε μετὰ νεανίου καθευδούσῃ ἐμοῦ ἀποστάσῃ;

ΠΥΘ. Λυσία, τὸ μὲν δλον ἐταῖρα ἐστί. Πότε δ' οὖν κατέλαβες αὐτοὺς συγκαθεύδοντας;

ΛΥΣ. Ἐκτὴν σχεδὸν ταύτην ἡμέραν, νῆ Δ', ἕκτῃ γε, δευτέρᾳ ἰσταμένου· τὸ τήμερον δὲ ἑβδόμη ἐστίν. Ὁ πατὴρ εἰδὼς ὡς κάλῃ ἐφύην ταυτησί τῆς χρηστῆς, ἐνέκλεισέ με παραγγελίας τῷ θυρωρῷ μὴ ἀνοίγειν· ἐγὼ δὲ, οὐ γὰρ ἔφερον μὴ οὐχὶ συνεῖναι αὐτῇ, τὸν Δρόμωνα ἐκέλευσα παρακλύψαντα παρὰ τὸν θριγκὸν τῆς αὐλῆς, ἥ ταπεινέτατον ἦν, ἀναδέεσθαι με ἐπὶ τῶν νῶτων· ῥῆον γὰρ οὕτως ἀναβήσεσθαι ἐμέλλον. Τί ἂν μακρὰ λέγοιμι; ὑπερέβην, ἤκον, τὴν αὐλειον ἐδρον ἀποκεκλεισμένην ἐπιμελῶς μέσαι γὰρ νύκτες ἦσαν. Οὐκ ἔκοψα δ' οὖν, ἀλλ' ἐπάρας ἡρέμα τὴν θύραν, ἥδη δὲ καὶ ἄλλοι ἐπεποιήκειν αὐτὸ, παραγαγὼν τὸν στροφέα παρεισῆλθον ἀφοφῆτι. Ἐκάθευδον δὲ πάντες, εἴτα ἐπαφώμενος τοῦ τοίχου ἐρίσταμαι τῇ κλίνῃ.

4. ΙΟΕΣ. Τί ῥεῖς, ὦ Δάματερ; ἀγωνιῶ γάρ.

ΛΥΣ. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἑώρων τὸ ἄσθμα ἐν, τὸ μὲν πρῶτον ὤμην τὴν Λυδίην αὐτῇ συγκαθεύδειν· τὸ δ' οὐκ ἦν, ὦ Πυθιάς, ἀλλ' ἐφαψάμενος εὐρον ἀγένοιόν τινα πᾶν ἀπαλόν, ἐν χροῖ κεκαρμένον, μύρων καὶ αὐτὸν ἀποπνέοντα. Τοῦτο ἰδὼν εἰ μὲν καὶ ξίφος ἔχων ἦλθον, οὐκ ἂν ὤκνησα, εὖ ἴστα. Τί γελᾷς, ὦ Πυθιάς; γέλως ἀξία δοκῶ διηγέσθαι;

ΙΟΕΣ. Τοῦτό σε, ὦ Λυσία, λελύπηκεν; ἡ Πυθιάς αὕτη μοι συνεκάθευδε.

ΠΥΘ. Μὴ λέγε, ὦ Ἰόεσσα, πρὸς αὐτόν.

ΙΟΕΣ. Τί μὴ λέγω; Πυθιάς ἦν, φίλτατε, μετακλή-

patrato facinore. Quid furtim ad me respicis et dentibus infrendes? si quid enim me accusas, dicito: Pythias hæc nobis litem judicabit. Quid hoc? ne respondens quidem me relicta discedias? Vides, Pythias, quomodo tractet me Lysias?

PYTH. Hem feritatem! ne lacrimis quidem illum fractum esse! Lapis, non homo est. Verum, si quod res est dicendum est, tute ipsum, Ioessa, corrupisti, quæ nimium in modum amaris illum, idque ipsum ostenderis. Oportebat vero non nimis illum studiose colere: superbi enim eo animadverso fiunt. Desine plorare, misella, et si me audis, semel aut bis venientem exclude; videbis enim illum rursus vehementer accendi et mutatis vicibus in te furere.

IOES. Tu vero ne quid tale dicas: apage. Egon' Lysiam excludam? utinam ne ille prior discessionem faciat.

PYTH. Sed redit iterum.

IOES. Perdidisti nos, Pythias: audivit forte, «Exclude» quum diceres.

3. LYS. Non propter istam redit, Pythias, quam ne aspicere quidem amplius, talem mulierem, digner: sed propter te, ne me condemnes, aut dicas, Inexorabilis homo est Lysias.

PYTH. Quin hoc ipsum modo dicebam, Lysia.

LYS. Ferre igitur me jubes, Pythias, istam plorantem modo Ioessam, qui juxta astiterim aliquando ipsi dormientem cum adolescentulo, me deserenti?

PYTH. Lysia, ut in summa dicam, meretrix est. Quando vero illos una cubantes deprehendisti?

LYS. Sextus fere hic dies est: recte, sextus ipse, secundo mensis die: hodie autem est septimus. Pater quum sciret me olim amore bonæ istius captum, me incluserat, et ne aperiret, janitori interdixerat. Ego vero, qui ferre non possem, nisi cum illa essem, Dromonem jussi ad conceptum aulæ, qua parte humillimum est, accinatum astare, meque recipere tergo, qua ratione facile transcendere mihi licebat. Quid multa dicam? Transcendi, veni; januam atrii cum cura clausam reperi: media enim nox erat. Non pulsavi igitur, sed sublata silentio janua, quod alias jam feceram, ultra cardinem, intravi sine strepitu. Dormiebant omnes: tum palpando murum ad lectum asto.

4. IOES. Quid dices, sancta Ceres? vehementer enim laboro!

LYS. Quum autem non duci simplicem spiritum sensissem, primo putabam equidem, dormire cum ista Lyden. At hoc non erat, Pythias: sed palpando deprehendi imberbem quendam, molliculum, ad cutem delonsum, unguenta redolentem et ipsum. Hoc videns, si quidem cum gladio venissem, non cunctatus essem, bene scitote. Quid ridetis, Pythias? ridiculane videor narrare?

IOES. Hoc igitur te, Lysia, male habuit? hæc ipsa mecum dormiebat Pythias.

PYTH. Noli hoc illi, Ioessa, dicere.

IOES. Quidni dicam? Pythias erat, carissime, advocata

θεῖσα ὅτ' ἐμοῦ, ὥς ἅμα καθεύδοιμεν· ἔλπουμένη γὰρ σὲ μὴ ἔχουσα.

5. ΛΥΣ. Πυθιάς δ' ἐν χρῶ κεκαρμένος; εἴτα δι' ἑκτῆς ἡμέρας ἀνεκόμισε τοσαύτην κόμην;

ΙΟΕΣ. Ἀπὸ τῆς νόσου ἐξυρῆσατο, ὦ Λυσία· ὑπερρεῖν γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες. Νῦν δὲ καὶ τὴν πηνήκην ἐπέθετο. Δείξον, ὦ Πυθιάς, δείξον οὕτως ὄν, πείσον αὐτόν. Ἴδού τὸ μειράκιον ὃ μοιχὸς δν ἐζηλοτύπεις.

ΛΥΣ. Οὐκ ἐχρῆν οὖν, ὦ Ἰόεσσα, καὶ ταῦτα ἐρῶντα ἐπαφάμενον αὐτόν;

ΙΟΕΣ. Οὐκοῦν σὺ μὲν ἤδη πέπεισαι· βούλει δὲ ἀντιτυπήσω σε καὶ αὕτη; ὀργίζομαι γὰρ δικαίως ἐν τῷ μέρει.

ΛΥΣ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ πίνωμεν ἤδη, καὶ Πυθιάς μετ' ἡμῶν· ἄξιον γὰρ αὐτὴν παρεῖναι ταῖς σπονδαῖς.

ΙΟΕΣ. Παρέσται. Οἷα πέπονθα διὰ σέ, ὦ γενναῖστα νεανίσκων Πυθιάς.

ΠΥΘ. Ἀλλὰ καὶ διήλλαξα ὑμᾶς ὁ αὐτὸς, ὥστε μὴ μοι χαλέπαινε. Πλὴν τὸ δεῖνα, ὅρα, ὦ Λυσία, μὴ τι εἴπῃς τὸ περὶ τῆς κόμης.

13.

ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ, ΧΗΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΥΜΝΙΣ.

1. ΛΕΟΝΤ. Ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχῃ εἰπέ, ὦ Χηνίδα, ὅπως μὲν προεξήλασα τῶν ἄλλων ἵπκων ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ λευκοῦ, ὅπως δὲ οἱ Γαλάται καίτοι ἄλκιμοι ὄντες ἔτρεσαν εὐθὺς ὡς εἰδόν με καὶ οὐδεὶς ἔτι ὑπέστη. Τότε τοῖνυν ἐγὼ τὴν μὲν λόγχην ἀκοντίσας διέπειρα τὸν ἵππαρχον αὐτῶν καὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ δὲ τὸ συνεστηκὸς ἔτι αὐτῶν — ἦσαν γάρ τινες οἱ ἔμμενον διαλύσαντες μὲν τὴν φάλαγγα, ἐς πλαίσιον δὲ συναγαγόντες αὐτούς — ἐπὶ τούτους ἐγὼ σπασάμενος τὴν σπάθην ἔπαντι τῷ θυμῷ ἐπελάσας ἀνατρέπω μὲν ὅσον ἐπὶ τὸς προεστῶτας αὐτῶν τῇ ἐμβολῇ τοῦ ἵππου· τῷ ξίφει δὲ κατενεγκὼν διέτεμον τῶν λοχαγῶν ἐνὸς ἐς δύο τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κράνει. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Χηνίδα, μετ' ὀλίγον ἐπέστητε ἤδη φευγόντων.

2. ΧΗΝ. Ὅτε γάρ, ὦ Λεόντιχε, περὶ Παφλαγονίαν ἐμονομάχησας τῷ σατράπῃ, οὐ μεγάλα ἐπεδείξω καὶ τότε;

ΛΕΟΝΤ. Καλῶς ὑπέμνησας οὐκ ἀγεννοῦς οὐδ' ἐκείνης τῆς πράξεως· ὃ γὰρ σατράπης μέγιστος ὢν, ὁπλομάχων ἀριστος δοκῶν εἶναι, καταφρονήσας τοῦ Ἑλληνικοῦ, προπηδήσας ἐς τὸ μέσον προὔκαλετο εἰ τις θέλοι αὐτῷ μονομαχεῖσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κατεπεπλήγησαν οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς καίτοι οὐκ ἀγεννὴς ἄνθρωπος ὢν· Ἀρισταίχμος γὰρ ἡμῶν ἡγεῖτο Αἰτωλὸς ἀκοντιστὴς ἀριστος, ἐγὼ δὲ ἐχιλιάρχουν ἔτι. Τολμήσας δ' ὅμως καὶ τοὺς ἐταίρους ἐπιλαμβανομένους ἀποσεισάμενος, ἐδεδοίκεσαν γὰρ ὑπὲρ ἑμοῦ ὁρῶντες ἀποστίλδοντα μὲν τὸν βάρβαρον ἐπιγρύ-

a me, ut una dormiremus : tristis enim eram, quæ te non haberem.

5. LYS. Pythias ille ad cutem detonsus? tum deinde intra sex dies tanta illi coma renata est?

IOES. Ob morbum radi se curaverat, mi Lysia : defuebant enim illi comæ. Jam vero etiam capillamentum imposuit. Ostende, Pythias, ostende rem ita se habere : fidem fac viro. En tibi adolescentulum, moechum illum, propter quem eras zelotypus!

LYS. Nonne vero oportebat, Ioessa, idque amantem, qui suis ipse manibus illum palpasset?

IOES. Ergo tibi quidem jam satisfactum est. Vixne autem, ut vicissim et ego tibi dolorem objicam? juste enim mutuo tibi irascor.

LYS. Minime vero; sed bibamus jam, et nobiscum Pythias; æquum est enim illam nostro fœderi interesse.

IOES. Aderit. Quid ego propter te perpessa sum, generosissime juvenum Pythias!

PYTH. Verum etiam idem ego vos concillavi : itaque noli mihi irata esse. Verum illud, vide, Lysia, ne cui dicas illud de coma!

13.

LEONTICHUS, CHENIDAS ET HYMNIS.

1. LEONT. In pugna vero contra Gallogræcos dic, Chenida, quomodo ante reliquos equites eruperim in equo albo, et quomodo Gallogræci, fortes licet, statim ad meum conspectum pertimuerint, et nemo amplius restiterit. Tum igitur ego emissâ hasta ducem equitatus illorum ipso cum equo trajeci : in reliquos autem qui constiterant adhuc (erant enim quidam qui manerent, soluta quidem phalange, sed contracti in quadratum oblongum), in hos ego stricto ense animose invadens, ipsa equi impressione ad septem duces ipsorum everti; tum gladio impacto unius decurionis cum ipsa galea caput in duas partes dissecui : vos autem, Chenida, paulo post aderatis, illis jam fugientibus.

2. CHEN. Quum autem, Leontiche, apud Paphlagoniam solitaria pugna depugnares cum satrapa, nonne magnificum quoque opera edidisti?

LEONT. Bene admones illius me actionis et ipsius non ignavæ. Satrapa enim, vir maximus, qui in gravi armatura videretur esse præstantissimus, Græci nominis contemtor, in medium progressus provocabat si quis pugnare secum vellet solus. Reliqui ergo perculsi erant, decuriones, et ductores ordinum, et ipse adeo imperator, quanquam vir minime ignavus : Aristæchmus enim ducebat nos Ætiolus, jaculator optimus; ego tum tribunatu adhucungebar : audacia tamen sumta, dimotis qui me retinere vellent sodalibus : timebant mihi nimirum, videntes fulgentem auratis in

σοις τοῖς ὅπλοις μέγαν τε καὶ φοβερὸν ὄντα τὸν λόφον καὶ κραδαίνοντα τὴν λόγχην...

ΧΗΝ. Κἀγὼ εἶδισα τότε, ὦ Λεόντιχε, καὶ οἶστα ὡς εἰχόμεν σου δεόμενος μὴ προκινδυνεύειν ἄβιωτα γὰρ ἦν μοι σοῦ ἀποθανόντος.

3. ΑΕΟΝΤ. Ἄλλ' ἐγὼ τολμήσας παρῆλθον ἐς τὸ μέσον οὐ χεῖρον τοῦ Παφλαγόνοιο ὠπλισμένος, ἀλλὰ πάγχρυσος καὶ αὐτὸς, ὥστε βοή εὐθὺς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τῶν βαρβάρων· ἐγνώρισαν γὰρ με κάκεινοι ἰδόντες ἀπὸ τῆς πέλτης μάλιστα καὶ τῶν φαλάρων καὶ τοῦ λόφου. Εἶπε, ὦ Χηνίδα, τί με τότε πάντες εἰκάζον;

ΧΗΝ. Τίني δὲ ἄλλω ἢ Ἀχιλλεΐ νῆ Δία τῷ Θέτιδος καὶ Πηλέως; οὕτως ἔπρεπε μὲν σοι ἡ κόρυς, ἡ φοινικὶς δὲ ἐπήνθει καὶ ἡ πέλητ' ἐμάρμαιρεν.

ΑΕΟΝΤ. Ἐπεὶ δὲ συνέστημεν, ὁ βάρβαρος πρότερος τιτρώσκει με ὀλίγον ὅσον ἐπιφάσας τῷ δόρατι μικρὸν ὑπὲρ τὸ γόνυ, ἐγὼ δὲ διελάσας τὴν ἀσπίδα τῇ σαρσίῃ παῖω διαμπαῖξ ἐς τὸ στέρνον, εἴτ' ἐπιδραμὼν ἀπεδειροτόμησα τῇ σπάθῃ βραδίως καὶ τὰ ὅπλα ἔχων ἐπαρῆλθον ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς σαρσίσεως πεπηγῆσαν κομίζων λελουμένους τῷ φόνῳ.

4. ΥΜΝ. Ἀπαγε, ὦ Λεόντιχε, μισὰρὰ ταῦτα καὶ φοβερά περὶ σαντοῦ διηγῇ, καὶ οὐκ ἂν ἔτι σε οὐδὲ προσβλέψεί τις οὕτω χαίροντα τῷ λύθρῳ, οὐχ ὅπως συμπίοι ἢ συγκοιμηθεῖ. Ἐγῶγε οὖν ἀπειμι.

ΑΕΟΝΤ. Διπλάσιον ἀπολαβε τὸ μίσθωμα.

ΥΜΝ. Οὐκ ἂν ὑπομείναιμι ἀνδροφόνῳ συγκαθεύδειν.

ΑΕΟΝΤ. Μὴ δέδωθι, ὦ Ὑμνί· ἐν Παφλαγόσιν ἐκεῖνα πέπρακται, νῦν δὲ εἰρήνην ἄγω.

ΥΜΝ. Ἄλλ' ἐναγῆς ἄνθρωπος εἶ, καὶ τὸ αἶμα κατέσταξέ σου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βαρβάρου, ἣν ἔφερες ἐπὶ τῇ σαρσίῃ. Εἴτ' ἐγὼ τοιοῦτον ἄνδρα περιβαλῶ καὶ φιλήσω; Μὴ, ὦ Χάριτες, γένοιτο· οὐδὲν γὰρ οὗτος ἀμείνων τοῦ δημίου.

ΑΕΟΝΤ. Καὶ μὴν εἰ με εἶδες ἐν τοῖς ὅπλοις, εὖ οἶδα, ἡράσθης ἄν.

ΥΜΝ. Ἀκούουσα μόνον, ὦ Λεόντιχε, ναυτιῶ καὶ φρίττω καὶ τὰς σκιάς μοι δοκῶ δρᾶν καὶ τὰ εἰδῶλα τῶν πεφονευμένων καὶ μάλιστα τοῦ ἀθλίου λοχαγοῦ ἐς δύο τὴν κεφαλὴν διρημένον· τί οἶει, τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ τὸ αἶμα εἰ θεασαίμην καὶ κειμένους τοὺς νεκρούς; ἐκθανεῖν γὰρ μοι δοκῶ, ἢ οὐδ' ἀλεκτρούνα πώποτε φονευόμενον εἶδον.

ΑΕΟΝΤ. Οὕτως ἀγεννῆς, ὦ Ὑμνί, καὶ μικρόψυχος εἶ; ἐγὼ δὲ ᾧμην ἡσθήσεσθαί σε ἀκούουσαν.

ΥΜΝ. Ἀλλὰ τέρπε τοῖς διηγήμασι τούτοις εἰ τινας Λημνιάδας ἢ Δαναΐδας εὖροις· ἐγὼ δ' ἀποτρέχω παρὰ τὴν μητέρα, ἕως ἐτι ἡμέρα ἔστιν. Ἐπου καὶ σὺ, ὦ Γραυμί· σὺ δὲ ἔρρωσο, χιλιάρχων ἄριστε καὶ φονεὺ ὀπόσων ἂν ἐθέλῃς.

5. ΑΕΟΝΤ. Μεῖνον, ὦ Ὑμνί, μεῖνον — ἀπέλθου.

armis barbarum, magnum et crista vibrataque hasta terribilem ...

CHEN. Ego quoque tum, Leontiche, timebam, et nosti quam retinuerim te, rogans ne periculum pro aliis subires: neque enim, te mortuo, vivendum mihi putabam.

3. LEONT. Sed ego audaciter in medium progredior, non deterius Paphlagone armatus, sed totus ipse etiam aureus. Itaque clamor statim elatus a nostris pariter atque a barbaris: nam hi quoque ad primum me conspectum noverant a pelta maxime et phaleris et a crista. Dic, Chenida, cui me omnes tum assimilabant?

CHEN. Cui vero alii quam Achilli, per Jovem, Thetidis illi atque Pelei filio? adeo decebat te galea, adeo floridum colorem spargebat paludamentum, adeo pelta splendebat.

LEONT. Quum vero congressi essemus, primo vulnerat me barbarus, aliquantulum hasta perstringens paulum supra genu: ego vero clypeo illius sarissa mea perfosso, mediam pectoris compagem trajeci, tum accurrens facile caput gladio amputavi: sic cum armis viri redeo, caput simul sarissa fixum gerens, caede illius madidus.

4. HYMN. Apage, Leontiche, fœda istæc et terribilia de te narras, nec te ulla amplius vel aspicere sustineat, adeo gaudentem cruore, nedum ut bibat una aut cubet. Equidem hinc discedo.

LEONT. Duplam tibi mercedem habe.

HYMN. Non sustinuerim ego jacere cum homicida.

LEONT. Noli, mea Hymnis, metuere: inter Paphlagonæ ista acta sunt; jam vero pacem ago.

HYMN. At impiatus tamen homo es, stillavitque in te sanguis de capite barbari, quod ferebas in sarissa. Deinde talem ego hominem complectar et osculer? Absit hoc, o Gratiæ! nihil enim hic homo carnificæ melior.

LEONT. Atqui in armis si me vidisses, bene novi, amares me.

HYMN. Quum audierim modo, Leontiche, nauseo, et horreo, et umbras mihi videre videor ac spectra interfectorum, et miseri præsertim decurionis, cui in duas partes caput a te dissectum est: quid putas, ipsum opus et sanguinem si vidissem, et jacentes mortuos? moritura enim mihi videor, quæ neque gallum gallinaceum necari viderim.

LEONT. Adeo ignava, Hymnis, et pusilli es animi? ego vero te delectatum iri sperabam auditu.

HYMN. At tu oblecta illis tuis narrationibus, si quas Lemniadas inveneris aut Danaïdas: ego autem ad matrem decurro, dum adhuc dies est. Sequere tu quoque, Grammis. Tu vero vale, tribunorum fortissime, et interfector quotcumque hominum volueris.

5. LEONT. Mane, Hymnis, mane! Discessit.

ΧΗΝ. Σὺ γάρ, ὦ Λεόντιχε, ἀφελῇ παιδίσκην κατεφρόνησας ἐπισείων λόφους καὶ ἀπιθάνους ἀριστείας διεζών· ἐγὼ δὲ εὐρων εὐθὺς ὅπως χλωρὰ ἐγένετο ἐτι σου τὰ κατὰ τὸν λοχαγὸν ἐκεῖνα διηγούμενου καὶ συνέστειλε τὸ πρόσωπον καὶ ὑπέφριξεν, ἐπεὶ καὶ διακόφαι τὴν κεφαλὴν ἔφης.

ΛΕΟΝΤ. Ὁμῶν ἐρασμιώτερος αὐτῇ φανείσθαι. Ἀλλὰ καὶ σύ με προσαπολώλεκας, ὦ Χηνίδα, τὸ μονομάχιον ὑποβαλὼν.

ΧΗΝ. Οὐκ ἔδει γάρ συνεπιψεύδεσθαί σοι ὁρῶντα τὴν αἰτίαν τῆς ἀλαζυνείας· σὺ δὲ πολὺ φοβερώτερον αὐτὸ ἐποίησας. Ἔστω γάρ, ἀπέτεμες τοῦ κακοδαίμονος Παφλαγόνος τὴν κεφαλὴν, τί καὶ κατέπηξας αὐτὴν ἐπὶ τῆς σαρίσης, ὥστε σου καταρρεῖν τὸ αἷμα;

6. ΛΕΟΝΤ. Τοῦτο μισαρὸν ὡς ἀληθῶς, ὦ Χηνίδα, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα οὐ κακῶς συνεπέπλαστο. Ἀπιθι δ' οὖν καὶ πείσον αὐτὴν συγκαθευδήσουσαν.

ΧΗΝ. Λέγω οὖν ὡς ἐψεύσω ἅπαντα γενναῖος αὐτῇ δοῖαι βουλόμενος;

ΛΕΟΝΤ. Αἰσχρὸν, ὦ Χηνίδα.

ΧΗΝ. Καὶ μὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀφίκοιτο. Ἐλοῦ τοίνυν θάτερον, ἢ μισεῖσθαι ἀριστεύς εἶναι δοκῶν ἢ καθευδειν μετὰ Ὑμνίδος ἐψεῦσθαι ὁμολογῶν.

ΛΕΟΝΤ. Χαλεπὰ μὲν ἄμφω· αἰροῦμαι δ' ὅμως τὴν Ὑμνίδα. Ἀπιθι οὖν καὶ λέγε, ὦ Χηνίδα, ἐψεῦσθαι μὲν, μὴ πάντα δέ.

14.

ΔΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΡΤΑΛΗ.

1. ΔΩΡ. Νῦν με ἀποκλείεις, ὦ Μυρτάλη, νῦν, ὅτε πένης ἐγενόμην διὰ σέ, ὅτε δέ σοι τὰ τοσαῦτα ἐκόμιζον, ἐρώμενος, ἀνὴρ, δεσπότης, πάντ' ἦν ἐγώ. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ μὲν αὖτος ἤδη ἀκριβῶς, σὺ δὲ τὸν Βιθυνὸν ἐμπορον εὐρηκας ἐραστὴν, ἀποκλείομαι μὲν ἐγώ καὶ πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκα δακρύων, ὃ δὲ τῶν νυκτῶν φιλεῖται καὶ μόνος ἐνδον ἐστὶ καὶ παννυχίζεται, καὶ κυεῖν φῆς ἀπ' αὐτοῦ.

ΜΥΡΤ. Ταῦτά με ἀποπνίγει, Δωρίων, καὶ μάλιστα ὁπότεν λέγῃς ὡς πολλὰ ἔδωκας καὶ πένης γεγένῃσαι δι' ἐμέ. Λόγισαι γοῦν ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ὅσους μοι ἐκόμισας.

2. ΔΩΡ. Εὖ γε, ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. Ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν τίθει δύο δραχμάς.

ΜΥΡΤ. Ἄλλ' ἐκοιμήθης νύκτας δύο.

ΔΩΡ. Καὶ ὁπότε ἦκον ἐκ Συρίας, ἀλάθαστρον μύρου ἐκ Φοινίκης, δύο καὶ τοῦτο δραχμῶν νῆ τὸν Ποσειδῶ.

ΜΥΡΤ. Ἐγὼ δέ σοι ἐκπλέοντι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χιτῶνιον τὸ μέχρι τῶν μηρῶν, ὡς ἔχεις ἐρέττων, Ἐπιούρου τοῦ πρωφρέως ἐκλαβομένου αὐτὸ παρ' ἡμῖν, γόπτε ἐκάθευδε παρ' ἐμοί.

CHEN. Tu enim, Leontiche, puellam simplicem perteruisti quatienda crista et incredibilibus facinoribus enarrantis. Ego vero statim videbam quomodo expallescere, te adhuc illa de decurione narrante, et vultum mutaret, et perhorresceret, quum diffidis te caput diceret.

LEONT. Putabam me amabiliorem illi visum iri. At tu insuper me, Chenida, perdidisti, subjicienda mihi illa pugna solitaria.

CHEN. Nonne igitur oportebat tua adjuvare mendacia, quum tuæ illius gloriationis causam viderem? tu vero multo etiam terribilius illud fecisti. Esto enim, abscederis caput misero Paphlagoni; quid etiam opus fuit hasta illud figere, ut sanguis in te deflueret?

6. LEONT. Hoc revera fœdum, Chenida, dum reliqua non male essent conficta. Abi ergo, et illi persuade, mecum ut cubet.

CHEN. Dicam ergo te mentitum esse omnia, quum fortis ipsi velles videri?

LEONT. Turpe hoc, Chenida.

CHEN. Verum aliter non venerit. Elige ergo alterutrum, ut aut odio illi sis cum viri fortis opinione, aut cum Hymnide cubes, mentitum te fassus.

LEONT. Ambo quidem difficilia: præopto tamen Hymnidem. Abi ergo, et me mentitum esse, Chenida, dicito, non tamen omnia.

14.

DORIO ET MYRTALE.

1. DOR. Nunc me excludis, Myrtale, nunc, postquam pauper per te factus sum: quum vero tot tibi res afferrem, amasius, vir, dominus, omnia ego fui. Postquam vero ego jam plane sum exhaustus, tu vero amatorem Bithynum illum mercatorem invenisti; ego excludor, et ad fores sto lacrimans: at ille noctibus amatur, et solus intus est, et per-vigilia agit, et ex illo ferre te dicis uterum.

MYRT. Ista me, Dorio, enecant, et maxime quum multa te dedisse dicis et pauperem propter me factum esse. Computa enim ab initio inde omnia, quæcumque mihi attulisti.

2. DOR. Recte, Myrtale, computemus. Calceos e Sicyone primum duarum drachmarum. Pone drachmas duas.

MYRT. Sed cubuisti apud me noctes duas.

DOR. Et quum venirem ex Syria, unguenti alabastrum e Phœnice duarum et hunc, ita me Neptunus, drachmarum.

MYRT. At ego tibi naviganti parvum illud amiculum ad femora modo pertinens, ut dum remigas haberes, quod oblitus fuerat apud me Epiurus proreta, quum mecum cubisset.

ΔΩΡ. Ἀπέλαθεν αὐτὸ γνωρίσας ὁ Ἐπίουρος πρῶτην ἐν Σάμῳ μετὰ πολλῆς γε, ὡς θεοί, τῆς μάχης. Κρόμ-
μυα δὲ ἐκ Κύπρου καὶ σαπέρδας πέντε καὶ πέρκας
τέτταρας, ὅποτε κατεπλεύσαμεν ἐκ Βοσπόρου, ἐκό-
μισά σοι. Τί οὖν; καὶ ἄρτους ὀκτὼ ναυτικούς ἐν γυ-
ραθῷ ξηροῦς καὶ ἰσχάδων βίβον ἐκ Καρίας καὶ ὑστερον
ἐκ Πιστάρων σανδάλια ἐπίχρυσα, ὧς ἀχάριστε· καὶ τυ-
ρὸν ποτε μέμνημαι τὸν μέγαν ἐκ Γυθίου.

ΜΥΡΤ. Πέντε ἰσως δραχμῶν, ὦ Δωρίων, πάντα
ταῦτα.

3. ΔΩΡ. Ὡς Μυρτάλη, ὅσα ναύτης ἀνθρώπος ἐδυ-
νάμην μισθοῦ ἐπιπλέων. Νῦν γὰρ ἤδη τοίχου ἄρχω
τοῦ δεξιοῦ καὶ σὺ ἡμῶν ὑπερορᾶς, πρῶτην δὲ ὅποτε τὰ
Ἀφροδίσια ἦν, οὐχὶ δραχμὴν ἔθικα πρὸς τοῖν ποδοῖν τῆς
Ἀφροδίτης σοῦ ἔνεκεν ἀργυρᾶν; καὶ πάλιν τῇ μητρὶ εἰς
ὑποδήματα δύο δραχμάς καὶ Λυδῇ ταύτῃ πολλάκις εἰς
τὴν χεῖρα νῦν μὲν δύο, νῦν δὲ τέτταρας ὀβολούς. Ταῦτα
πάντα συντεθέντα οὐσία ναύτου ἀνδρὸς ἦν.

ΜΥΡΤ. Τὰ κρόμμυα καὶ οἱ σαπέρδαι, ὦ Δωρίων;

ΔΩΡ. Ναί· οὐ γὰρ εἶχον πλείω κομίζειν· οὐ γὰρ
ἂν ἤρεττον, εἴ γε πλουτῶν ἐτύγχανον. Τῇ μητρὶ δὲ
οὐδὲ κεφαλίδα μίαν σκορόδου ἐκόμισα πώποτε. Ἡδέως
δ' ἂν ἔμαθον ἄτινά σοι παρὰ τοῦ Βιθυνοῦ τὰ δῶρα.

ΜΥΡΤ. Τοῦτ' ἐπρώτον ὁρᾶς τὸ χιτῶνιον; ἐκείνος
ἐπρίετο, καὶ τὸν ὄρμον τὸν παχύτερον.

ΔΩΡ. Ἐκεῖνος; ἤδειν γάρ σε πάλαι ἔχουσιν.

ΜΥΡΤ. Ἄλλ' ὅν ἤδεις, πολλὸ λεπτότερος ἦν καὶ σμα-
ράγδους οὐκ εἶχε. Καὶ ἐλλόβια ταυτὶ καὶ δάπιδά, καὶ
πρῶτην δύο μνᾶς, καὶ τὸ ἐνοίκιον κατέβαλεν ὑπὲρ ἡμῶν,
οὐ σάνδαλα Παταρικά καὶ τυρὸν Γυθιακὸν καὶ φληγά-
φους.

4. ΔΩΡ. Ἀλλὰ ἐκεῖνο οὐ λέγεις, οἷον ὄντι συγκα-
θεύδεις αὐτῷ; ἔτη μὲν ὑπὲρ τὰ πενήντα πάντως,
ἀναφαλάντίας καὶ τὴν χροῖαν οἷος κάρβος. Οὐδὲ τοὺς
ὀδόντας αὐτοῦ ὁρᾶς; αἱ μὲν γὰρ χάριτες, ὧς Διοσκόρω,
πολλαί, καὶ μάλιστα ὅποταν ἄδη καὶ ἀβρὸς εἶναι θέλῃ,
ὅνος αὐτολυρίζων, φασίν. Ἀλλὰ ὄναιο αὐτοῦ ἀξία γε
οὔσα καὶ γένοιτο ὑμῖν παιδίον ὁμοιον τῷ πατρὶ, ἐγὼ
δὲ καὶ αὐτὸς εὐρήσω ὑμῶν τὴν αὐλητρίδα ἢ πάντως
κατ' ἐμὲ ἢ τὴν γείτονα ὑμῶν τὴν αὐλητρίδα ἢ πάντως
τινά. Δάπιδας δὲ καὶ ὄρμους καὶ διμναῖα μισθώματα
οὐ πάντες ἔχομεν.

ΜΥΡΤ. Ὡς μακαρία ἐκείνη, ἥτις ἐραστὴν σέ, ὦ
Δωρίων, ἔχει· κρόμμυα γὰρ αὐτῇ ὄσεις ἐκ Κύπρου καὶ
τυρὸν, ὅταν ἐκ Γυθίου καταπλέης.

DOR. Abstulit illud agnitus Epiurus nuper in Samo, post
multam, o dii, rixam. Cepas autem ex Cypro et saperdas
quinque, et percas quattuor, quum ex Bosporo appellerem-
us, tibi attuli. Quid ergo? et panes octo nauticos, in re-
ticulo siccos, et ficuum orcam e Caria, et nuper e Pataris
inaurata sandalia, ingrata mulier. Casei tandem reoordor
magni illius e Gythio.

MYRT. Quinque forte drachmarum ista, Dorio, omnia.

3. DOR. Quantum nempe, Myrtale, homo nauta potui,
mercede conductus navigans. Nunc enim demum lateri
remigum dextro praefectus sum: et tu nos contemnis? nuper
vero Aphrodisiis, nonne drachmam posui tua causa ad pe-
des Veneris argenteam? et iterum matri tuae ad calceos dra-
chmas duas; et huic Lydae saepe in manum nunc duo, nunc
autem quattuor obolos. Haec omnia in summam collecta
substantia hominis nautae erat.

MYRT. Cepas et saperdas, Dorio?

DOR. Omnino: neque enim plura quae afferrem habui:
nempe nec navigarem, si dives essem. Matri vero meae
neque caput allii unquam attuli. Lubenter autem sciverim
quaenam tibi a Bithyno munera venerint.

MYRT. Hanc primum vides tunicam? ille emit, et mo-
nile hoc crassius.

DOR. Ille? quin olim id te habuisse novi.

MYRT. Quin quod tu vidisti, multo erat tenuius, et sma-
ragdos non habebat. Tum emit inares hasce, et tapetem;
et nuper minas duas, et domus mercedem solvit pro nobis;
non sandalia de Pataris, et caseum Gythiacum, et nugas.

4. DOR. Sed illud non dicis, quali cum homine cubes?
annos supra quinquaginta omnino natus est, recalvaster, et
colore instar scarabei. Neque dentes illius vides? Nam
gratiae, boni Dioscuri! illius multae, praesertim quum cant
et bellus esse vult, asinus ad lyram, aiunt. Sed fruaris
illo; digna quidem es: et nascatur vobis puer patri similis.
Ego vero ipse quoque inveniam Delphidem aut Cymbalum,
quandam mei ordinis mulierculam, aut vicinam vestram
tibicinam, aut aliquam omnino. Tapetes vero, et moni-
lia, et binarum minarum mercedes, non omnes habemus.

MYRT. Beatam illam, quae amatorem te habebit, Dorio!
cepas enim illi afferes ex Cypro, et caseum, quando redibis
e Gythio.

15.

ΚΟΧΛΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΣ.

1. ΚΟΧΛ. Τί δαχρύεις, ὦ Παρθενί, ἢ πόθεν κα-
τεαγότας τοὺς αὐλοὺς φέρεις;

ΠΑΡΘ. Ὁ στρατιωτὴς δ' Αἰτωλὸς δὲ μέγας ὁ Κρο-

15.

COCHLIS ET PARTHENIS.

1. COCHL. Quid ploras, Parthenis, aut unde fracta
fers tibias?

PARTH. Miles Aetolus, ille magnus amator Crotales

καλῆς ἐρῶν ἐρράπισέ με αὐλοῦσαν εὐρὼν παρὰ τῇ Κροκαλῇ ὑπὸ τοῦ ἀντεραστοῦ αὐτοῦ Γόργου μεμισθωμένην καὶ τοὺς τε αὐλοὺς μου συνέτριψε καὶ τὴν τράπεζαν μεταξὺ δειπνούντων ἀνέτρεψε καὶ τὸν κρατῆρα ἐξέχεεν ἐπεισπείσας· καὶ τὸν μὲν ἀγροῖκον ἐκείνον τὸν Γόργον ἀπὸ τοῦ συμποσίου κατασπάσας τῶν τριχῶν ἔπειον περιστάντες αὐτὸς τε ὁ στρατιώτης — Δεινόμαχος, οἶμαι, καλεῖται — καὶ ὁ συστρατιώτης αὐτοῦ. ὥστε οὐκ οἶδα εἰ βιώσεται ὁ ἄνθρωπος, ὦ Κοχλί· αἷμά τε γὰρ ἐρρῦν πολλὸ ἀπὸ τῶν ρινῶν καὶ τὸ πρόσωπον ὅλον ἐξώδηκεν αὐτοῦ καὶ πελιδνὸν ἐστίν.

2. ΚΟΧΛ. Ἐμάνη ὁ ἄνθρωπος ἢ μέθη τις ἦν καὶ παροινία τὸ πρῶμα;

ΠΑΡΘ. Ζηλοτυπία τις, ὦ Κοχλί, καὶ ἔρως ἔκτοπος ἡ Κροκάλη δέ, οἶμαι, δύο τάλαντα αἰτήσασα, εἰ βούλεται μόνος ἔχειν αὐτήν, ἐπεὶ μὴ ἐδίδου ὁ Δεινόμαχος, ἐκείνον μὲν ἀπέκλειεν ἤκοντα προσαρξασά γε αὐτῇ τὰς θύρας, ὡς ἐλέγετο, τὸν Γόργον δέ Οἰνοέα τινα γεωργὸν εὐπορον ἐκ πολλοῦ ἐρῶντα καὶ χρηστὸν ἄνθρωπον προσιεμένη ἔπινε μετ' αὐτοῦ καὶ παρέλαθεν αὐλίσουσαν παρ' αὐτοῖς. Ἦδη δέ προχωροῦντος τοῦ πότου ἐγὼ μὲν ὑπέκρεχον τι τῶν Λυδίων, ὁ γεωργὸς δέ ἦδη ἀνίστατο ὀρχησόμενος, ἡ Κροκάλη δέ ἐκρότει, καὶ πάντα ἦν ἡδέα· ἐν τοσούτῳ δέ κτύπος ἤκούετο καὶ βοή καὶ ἡ αὐλὸς ἤρασσέτο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπεισέπαισαν ὅσον ὀκτὼ νεανίσκοι μάλα καρτεροὶ καὶ ὁ Μεγαρεὺς ἐν αὐτοῖς. Εὐθύς οὖν ἀνέτετραπτο πάντα καὶ ὁ Γόργος, ὥσπερ ἔφην, ἐπαίετο καὶ ἐπατεῖτο χαμαὶ καίμενος· ἡ Κροκάλη δέ οὐκ οἶδ' ὅπως ἔφθη ὑπεκφυγοῦσα παρὰ τὴν γείτονα Θεσπιάδα· ἐμὲ δέ ράπισας ὁ Δεινόμαχος, Ἐκφείρου, φησί, κατεαγότας μοι τοὺς αὐλοὺς προσρίψας. Καὶ νῦν ἀποτρέχω φράσσουσα ταῦτα τῷ δεσπότῃ· ἀπέρχεται δέ καὶ ὁ γεωργὸς διψόμενός τινας φίλους τῶν ἀστικῶν, οἱ παραδώσουσι τοῖς πρυτανεῦσι τὸν Μεγαρέα.

3. ΚΟΧΛ. Ταῦτ' ἐστὶν ἀπολαῦσαι τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἐρώτων, πληγὰς καὶ δίκας· τὰ δὲ ἄλλα ἡγεμόνες εἶναι καὶ χιλιάρχου λέγοντες, ἦν τι δοῦναι δέη, Περίμεινον, φασί, τὴν σύνταξιν, δπόταν ἀπολάβω τὴν μισθοφορὰν, καὶ ποιήσω πάντα. Ἐπιτριβεῖεν δ' οὖν ἀλαζόνες ὄντες ἔγωγ' οὖν εὖ ποιῶ μὴ προσιεμένη αὐτοῖς τὸ παράπαν. Ἀλιεύς τις ἐμοὶ γένοιτο ἢ ναύτης ἢ γεωργὸς ἰσότημος κολακεύειν εἰδὼς μικρὰ καὶ κομίζων πολλὰ, οἱ δὲ τοὺς λόφους ἐπισείοντες οὔτοι καὶ μάχας διηγούμενοι, ψόφοι, ὦ Παρθένι.

pulsavit me, quum deprehendisset tibilis canentem apud Crocalen, conductam a rivali ipsius Gorgo, et tibiis mihi confregit, et mensam inter conandum evertit, et craterem irruens effudit. Et rusticum illum Gorgum de convivio detractum crinibus, pulsarunt circumstantes tum ipse miles (Dinomachus, puto, vocatur), tum illius commilito : ut nesciam viverene homo possit, mea Cochlis; nam copiosus de naribus profluit sanguis, et facies illius tota intumuerat et livida est.

2. COCHL. Furuitne homo, an ebrietas erat et vinolenta insania?

PARTH. Zelotypia quædam, Cochlis, et amor immoderatus. Crocale autem duo, puto, talenta quum postulasset, si solus habere ipsam vellet, non dante Dinomacho, illum exclusit venientem, impacta, uti dicebatur, illi janua; Gorgum vero, Cnoensem quendam rusticum divitem, suum olim amatorem, et bonum hominem, admisit quicum biberet, me quoque ad canendum ipsis adhibita. Jam vero processerat compotatio; ego Lydium quoddam sonabam; saltandi causa jam surgere parabat, plaudente Crocale, rusticus; læta erant omnia : quum ibi subito exaudiretur tumultus et clamor, et aulæ porta effringitur. Et paulo post irruerunt octo juvenes valde robusti, et inter illos iste Megarensis. Statim ergo everti omnia, Gorgus ipse, uti dicebam, pulsari, et humi jacens conculcari. Crocale ipsa, nescio quomodo, fuga se ad vicinam Thespiadem subduxerat : me vero colaphis cæsam Dinomachus jubet in malam rem abire, et cum dicto impingit mihi fractas tibiis : et nunc aufugio nunciatura hæc meo hero. Abit vero etiam rusticus, urbanos quosdam amicos visurus, qui tradant Megarensē illum magistratibus.

3. COCHL. Hi sunt fructus amorum istorum militarium, plagæ et lites : ceterum duces se ac tribunos quum dicant, si quid dandum sit, Exspecta, aiunt, collectionem tribus militaris quando stipendium percipiam, et faciam omnia. Male pereant igitur superbi impostores isti! Recte sane ego eos omnino non admitto. Piscator mihi aliquis obtingat, aut nauta, aut rusticus, æquus homo, parum adulandi gnarus, et multum afferens : at isti qui cristas suas quatunt et enarrant pugnas, inanis sunt, Parthenis mea, strepitus.

LXVIII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΤΗΣ.

1. ΔΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΡΟΝΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ. Ὁ κακοδαίμων Περεγρίνος ἦ ὡς αὐτὸς ἐχαιρεν ὀνομάζων ἑαυτὸν Πρωτεύς αὐτὸ δὴ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ Πρωτεύς ἐπαθεν· ἅπαντα γὰρ δόξης ἕνεκα γεγόμενος καὶ μυρίας τροπὰς τραπόμενος τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ πῦρ ἐγένετο· τοσοῦτω ἄρα τῷ ἔρωτι τῆς δόξης εἶχετο. Καὶ νῦν ἐκεῖνος ἀπηνθράκωται σοὶ ὁ βέλτιστος κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, παρ' ὅσον ὁ μὲν κἂν διαλαθεῖν ἐπειράθῃ ἐμβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κρατῆρας, ὁ δὲ γεννάδας οὗτος τὴν πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρευν τηρήσας πυρὰν ὅτι μεγίστην νήσας ἐνεπήδησεν ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων καὶ λόγους τινὰς ὑπὲρ τοῦτου εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἕλληνας οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ τολμήματος.

2. Πολλὰ τοίνυν δοκῶ μοι ὁρᾶν σε γελῶντα ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ γέροντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκούω βοῶντος οἷά σε εἰκὸς βοᾶν, ὃ τῆς ἀδελτερίας, ὃ τῆς δοξοκοπίας, ὃ τῶν ἄλλων ἃ λέγειν εἰώθαμεν περὶ αὐτῶν. Σὺ μὲν οὖν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῶ ἀσφαλέστερον, ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτὸ, καὶ ἐτι πρότερον ἐν πολλῇ πλήθει τῶν ἀκροατῶν εἶπον αὐτὰ, ἐνίων μὲν ἀχθομένων, ὅσοι ἐθαύμαζον τὴν ἀπόνοιαν τοῦ γέροντος· ἦσαν δὲ τινες οἱ καὶ αὐτοὶ ἐγέλων ἐπ' αὐτῷ. Ἀλλ' ὀλίγου δεῖν ὑπὸ τῶν Κυνικῶν ἐγὼ σοὶ διεσπάσθην ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν κυνῶν ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς ὑπὸ τῶν Μαινάδων.

3. Ἡ δὲ πᾶσα τοῦ δράματος διασκευὴ τοιάδε ἦν· τὸν μὲν ποιητὴν οἶσθα οἷός τε ἦν καὶ ἡλικία ἐτραγῶδει παρ' ὅλον τὸν βίον ὑπὲρ τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Αἰσχύλον. Ἐγὼ δ' ἐπεὶ τάχιστα εἰς τὴν Ἥλιν ἀφικόμεν διὰ τοῦ γυμνασίου ἀλύων, ἐπήκουον ἄμα Κυνικοῦ τινος μεγάλη καὶ τραχεῖα τῇ φωνῇ τὰ συνήθη ταῦτα καὶ ἐκ τριόδου τὴν ἀρετὴν ἐπιδοσωμένου καὶ ἅπασιν ἀπαξαπλῶς λοιδορουμένου, εἴτα κατέληξεν αὐτῷ ἡ βοή ἐς τὸν Πρωτέα· καὶ ὡς ἂν οἷός τε ὦ, πειράσομαι σοὶ αὐτὰ ἐκεῖνα ἀπομνημονεῦσαι ὡς ἐλέγετο. Σὺ δὲ γνωριεῖς δηλαδὴ πολλάκις αὐτοῖς παραστάς βοῶσι.

4. Πρωτέα γάρ τις, ἔφη, κενόδοξον τολμᾷ λέγειν, ὃ γῆ καὶ ἥλιος καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ πατρώε· Ἡράκλεις, Πρωτέα τὸν ἐν Συρίᾳ δεθέντα, τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πεντακισχίλια τάλαντα, τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐκβληθέντα, τὸν τοῦ Ἥλιου ἐπισημότερον, τὸν ἀνταγωνισάσθαι καὶ αὐτῷ τῷ Ὀλυμπίῳ δυνατόμενον; Ἀλλ' ὅτι διὰ πυρὸς ἐξάγειν τοῦ βίου διέγνωκεν ἑαυτὸν, εἰς κενοδοξίαν τινὲς τοῦτο ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ Ἡρακλῆς οὕτως; οὐ γὰρ Ἀσκληπιδὸς καὶ Διόνυσος κεραυνῷ; οὐ γὰρ τὰ τελευταῖα Ἐμπεδοκλῆς εἰς τοὺς κρατῆρας;

5. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεαγένης — τοῦτο γὰρ ὁ κεκραγὼς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο — ἡρόμην τινὰ τῶν παρε-

LUCIANUS. II.

LXVIII.

DE MORTE PEREGRINI.

1. LUCIANUS CRONIO SALUTEM. Infelix ille Peregrinus, aut ut ipse nominare se gaudebat, Proteus, ipsum illud Homericæ Protei factum subiit: gloriæ enim causa quum fuisset omnia, et in mille se formas vertisset, denique etiam in ignem abiit: tanto nempe gloriæ amore tenebatur. Jamque in carbonem tibi vir optimus versus est Empedoclis exemplo, nisi quod ille effugere hominum oculos tentavit, quum in crateras ipse se injiceret; at hic generosus homo, observata celebritatum Græcarum frequentissima, rogo exstructo quam maximo, tot testibus insiliit, quum verba de consilio suo non multis ante ipsum facinus diebus ad Græcos fecisset.

2. Quare te videre mihi videor multum ridentem obesæ illius senis nares; vel potius audio clamantem, quæ probabile est te exclamaturum, vah ineptias! vah ærumnosa gloriæ cupiditatem! vah reliqua quæ dicere de talibus solemus. Ac tu quidem e longinquo ista et multo securius: at ego apud ipsum ignem, et prius adhuc in magna audientium multitudine ista dixi, graviter ferentibus quibusdam, quotquot amentiam senis admirarentur. Erant autem qui et ipsi illum riderent. Sed parum absuit quin discerptus tibi fuisset a Cynicis, ut a canibus Actæon, aut ipsius Pentheus consobrinus a Mænadibus.

3. Totus autem actionis apparatus hic fuit. Ipsum auctorem fabulæ nosti qualis fuerit, quasque tota vita dederit tragædias, supra Sophoclem et Æschylum. Ego vero quum primum veni in Elidem, per gymnasium oberrans, simul auscultavi Cynicum quendam magna atque aspera voce consuetâ illa et e trivio petita de virtute inclamantem, maleque dicentem simpliciter omnibus: tum exibat illi clamor in Proteum: et quantum potero, studebo ipsa tibi illa, uti prolata sunt, referre. Tu vero agnosces nimirum, qui sæpe clamantibus illis astiteris.

4. « Proteum ergo, inquit, vanæ cupidum gloriæ dicere quisquam audeat? o terra, et sol, et flumina, et mare, et familiaris Hercules! Proteum illum vinctum in Syria, illum condonantem patriæ suæ quinquies mille talenta? illum Romanorum urbe ejectum, Sole illum insigniorem, illum qui cum ipso certare possit Olympio? Sed quod per ignem educere se de vita decrevit, ad vanam gloriam nonnulli hoc referunt. Nonne enim sic Hercules? non enim Æsculapius ac Bacchus fulmine? non enim ultima ætate in crateras Empedocles? »

5. Quum vero dixisset ista Theagenes (hoc enim clamoso illi nomen erat), interrogavi astantium aliquem, quid vellet

στῶτων, τί βούλεται τὸ περὶ τοῦ πυρὸς ἢ τί Ἑρακλῆς καὶ Ἐμπεδοκλῆς πρὸς τὸν Πρωτέα. Ὁ δὲ, Οὐκ εἰς μακρὰν, ἔφη, καύσει ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς Ὀλυμπίασι. Πῶς, ἔφη, ἢ τίνος ἔνεκα; Εἶτα ὁ μὲν ἐπειράτο λέγειν, ἐβόα δὲ ὁ Κυνικός, ὥστε ἀμήχανον ἦν ἄλλου ἀκούειν. Ἐπήκουον οὖν τὰ λοιπὰ ἐπαντλοῦντος αὐτοῦ καὶ θαυμαστάς τινας ὑπερβολὰς διεξιόντος κατὰ τοῦ Πρωτέως· τὸν μὲν γὰρ Σινωπέα ἢ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀντισθένη οὐδὲ παραβάλλειν ἤξιοι αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Σωκράτη αὐτὸν, ἐκάλει δὲ τὸν Δία ἐπὶ τὴν ἀμίλλαν. Εἶτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῷ ἴσους πῶς φυλάξαι αὐτοὺς καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον·

6. Δύο γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὁ βίος ἄριστα δημιουργήματα θεάσατο, τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον καὶ Πρωτέα, πλάσται δὲ καὶ τεχνίται τοῦ μὲν Φειδίας, τοῦ δὲ ἡ φύσις. Ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς τὸ ἀγαλμα τοῦτο οἰχῆσεται ὀχρούμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄρφανός ἡμᾶς καταλιπόν. Ταῦτα ζῶν πολλῶν ἰδρῶτι διεξεληθὼν ἐδάκρυε μάλα γελοῖως καὶ τὰς τρίχας ἐτίλλετο ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν, καὶ τέλος ἀπῆγον αὐτὸν λύζοντα μεταξὺ τῶν Κυνικῶν τινες παραμυθούμενοι.

7. Μετὰ δὲ τούτων ἄλλος εὐθὺς ἀναβαίνει οὐ περιμείνας διαλυθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἐπ' αἰδομένοις τοῖς προτέροις ἱερείοις ἐπέχει τῶν σπονδῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ πολλὴ ἐγέλα καὶ δῆλος ἦν νεύθην αὐτὸ δρῶν, εἶτα ἤρξατο ὡδὲ πως· Ἐπεὶ ὁ κατάρτος Θεαγένης τέλος τῶν μειρωτάτων αὐτοῦ λόγων τὰ Ἑρακλείτου δάκρυα ἐποιήσατο, ἐγὼ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου γέλωτος ἄρξομαι. Καὶ αὐθις ἐγέλα ἐπὶ πολλὴ, ὥστε καὶ ἡμῶν τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὸ ὅμοιον ἐπεσπάσατο.

8. Εἶτα ἐπιστρέφας ἑαυτὸν, Ἥ τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ὦ ἄνδρες, χρῆ ποιεῖν ἀκούοντα μὲν οὕτω γελοῖων ῥήσεων, δρῶντα δὲ ἄνδρας γέροντας δοξαρίου καταπτύστου ἔνεκα μονονοχὶ κυβιστῶντας ἐν τῷ μέσῳ; Ὡς δὲ εἰδείγναι οἷον τι τὸ ἀγαλμὰ ἐστὶ τὸ καυθισόμενον, ἀκούσατέ μου ἐξ ἀρχῆς παραφυλάξαντος τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὸν βίον ἐπιτηρήσαντος· ἐνία δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐπυνθανόμην καὶ οἷς ἀνάγκη ἦν ἀκριβῶς εἰδέναι αὐτόν.

9. Τὸ γὰρ τῆς φύσεως τοῦτο πλάσμα καὶ δημιούργημα, ὁ τοῦ Πολυκλείτου κανὼν, ἐπεὶ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξατο, ἐν Ἀρμενίᾳ μοιχεύων ἀλοὺς μάλα πολλὰς πληγὰς ἔλαβε καὶ τέλος κατὰ τοῦ τέγους ἀλόμενος διέφυγε βραφανίδι τὴν πυγὴν βεβυσμένος· εἶτα μειράκιόν τι ὠρατὸν διαφθείρας τρισηλίον ἐξωνήσατο παρὰ τῶν γονέων τοῦ παιδὸς πενήτων ὄντων μὴ ἐπὶ τὸν ἄρμους τὴν ἀπαχθῆναι τῆς Ἀσίας.

10. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔασιν μοι δοκῶν· πληδὺς γὰρ ἐστὶ ἀπλαστος ἦν καὶ οὐδέποτε ἐντελὲς ἀγαλμα ἡμῶν ἐδεδημιούργητο. Ἄ δὲ τὸν πατέρα ἔδρασε καὶ πάνυ ἀκούσαι ἄξιον· καίτοι πάντες ἴστε καὶ ἀκηκόατε ὡς ἀπέπνιξε τὸν γέροντα οὐκ ἀνασχομένους αὐτὸν ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη ᾗδ' ἡ γηρῶντα. Εἶτα ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα

sibi illud de igne, aut quid ad Proteum Hercules atque Empedocles. Ille, Non ita multo post, inquit, cremabit se ipse Proteus Olympiæ. Quomodo, inquam, aut qua de causa? Tum ille respondere parabat; clamabat autem Cynicus, ut alium exaudire non posses. Audiivi igitur profundentem reliqua, et admirabiles quosdam dicendi excessus de Proteo persequentem. Nam Sinopensem illum, aut illius magistrum Antisthenem, ne comparare quidem illi dignabatur, sed nec ipsum Socratem: Jovem potius ad certamen illud provocabat. Deinde tamen visum illi est æquo aliquatenus fastigio utrumque servare, atque ita orationem finit:

6. « Hæc nempe duo, inquit, opera præstantissima spectavit sæculum, Olympium Jovem et Proteum: fectores autem et artifices alterius Phidias, alterius vero natura. At nunc de hominibus ad deos hoc simulacrum abibit, in vectum igni, nobis relictis orphanis. » Ista multo cum sudore ubi pronuntiavit, plorabat perridicule, et crines sibi vellebat, aliquantum tamen parcens, ne nimis traheret. Tandem gannientem adhuc Cynicorum quidam velot consolantes abducebant.

7. Post hunc vero alius statim escendit, dilabi multitudinem non passus, sed ardentibus adhuc prioribus extis infundens libamina. Ac primo quidem multum risit, quod ex imis illum præcordiis facere apparebat: tum ita fere exorsus est: « Quandoquidem execrabilis iste Theagenes finem impurissimæ orationis suæ Heracliti fecit lacrimas; ego e contrario a Democriti risu incipiam. » Et denuo risit tantum, ut etiam nostrum plures ad risus societatem pertraheret.

8. Dein se convertens, « Aut quidnam aliud, inquit, viri, faciendum est, ubi audimus dictiones adeo ridiculas, videmus autem viros senes despuendæ cujusdam gloriolæ causa tantum non saltare in caput in publico? Ut sciat is vero quale simulacrum sit jam comburendum, me audite, qui diligenter observavi illius animum, et vitam exploravi: quædam autem de civibus istius exquirendo cognovi, iisque qui necessitate quadam recte istum nosse debebant.

9. Hoc enim fictum naturæ manibus simulacrum, hic Polycliti canon, quum ad virilem ætatem pervenisset, in Armenia deprehensus in adulterio plagas accepit sane multas ac tandem saltu de tegulis effugit, obturatum raphano podicem auferens. Deinde adolescentulum formosum quum corrupisset, tribus millibus redemit se a parentibus puer pauperculus, ne ad Præsidentem Asiæ deduceretur.

10. Hæc et quæ sunt in hoc genere, placet omittere: argilla enim adhuc erat informis, nondum inde perfectum nobis simulacrum effictum fuerat. Quæ autem patri fecerit, audire omnino operæ pretium est: quanquam nostis omnes et audistis ut senem suffocaverit, non passus illum ultra sexaginta annos jam senescere. Deinde quum pervulgatum

διεβδόητο, φυγὴν ἑαυτοῦ καταδικάσας ἐπλανᾶτο ἀλλήν ἄλλοτε ἀμείβων.

11. Ὅτεπερ καὶ τὴν θαυμαστὴν σοφίαν τῶν Χριστιανῶν ἐξέμαθε περὶ τὴν Παλαιστίνην τοῖς ἱερεῦσι καὶ γραμματεῦσιν αὐτῶν συγγενόμενος. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ παῖδας αὐτοὺς ἀπέφηνε προφήτης καὶ θιασάρχης καὶ ξυναγωγεὺς καὶ πάντα μόνος αὐτὸς ὦν καὶ τῶν βίβλων τὰς μὲν ἐξηγεῖτο καὶ διεσάφει, πολλὰς δὲ αὐτὸς καὶ ξυνέγραφε, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκεῖνοι ἡγοῦντο καὶ νομοθέτῃ ἐχρῶντο καὶ προστάτῃν ἐπέγραφον· τὸν μέγαν γοῦν ἐκεῖνον ἐτι σέβουσι τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀνασκοπισθέντα, ὅτι καινὴν ταύτην τελετὴν εἰσήγαγεν ἐς τὸν βίον.

12. Τότε δὴ καὶ συλληφθεὶς ἐπὶ τούτῳ ὁ Πρωτεύς ἐνέπεσεν εἰς τὸ δεσμοτῆριον, ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐ μικρὸν αὐτῷ ἀζῶμα περιεποίησε πρὸς τὸν ἐξῆς βίον καὶ τὴν τερατείαν καὶ δοξοκοσίαν, ὧν ἔρων ἐτύγχανεν. Ἐπεὶ δ' ὦν ἐδέδετο, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὰν ποιούμενοι τὸ πᾶγμα πάντα ἐκίνουν ἐξαρκάσαι πειρώμενοι αὐτόν. Ἔτι· ἐπεὶ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἥ γε ἄλλη θεραπεία πᾶσα οὐ παρέργως, ἀλλὰ σὺν σπουδῇ ἐγίνετο· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς ἦν ὁρᾶν παρὰ τῷ δεσμοτῆρῳ περιμένοντα γράδια χήρας τινὰς καὶ παιδία ὁρφανὰ, οἱ δὲ ἐν τέλει αὐτῶν καὶ συνεκάθευδον ἔνδον μετ' αὐτοῦ διαφθείροντες τοὺς δεσμοφύλακας· εἴτα δεῖπνα ποικίλα εἰσεκομίζετο καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο καὶ ὁ βέλτιστος Περεγρίνος — ἐτι γὰρ τοῦτο ἐκαλεῖτο — καινὸς Σωκράτης ὑπ' αὐτῶν ὠνομάζετο.

13. Καὶ μὴν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἐστὶν ὧν ἤκόν τινες, τῶν Χριστιανῶν στελλόντων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, βοήθῃσιντες καὶ ξυναγορεύουσιντες καὶ παραμυθησόμενοι τὸν ἄνδρα. Ἀμύχανον δὲ τι τὸ τάχος ἐπιδείκνυνται, ἐπειδὴν τι τοιοῦτον γένηται δημόσιον· ἐν βραχεὶ γὰρ, ἀρεῖ-δοῦσι πάντων. Καὶ δὴ καὶ τῷ Περεγρίνῳ πολλὰ τότε ἦκε χρήματα παρ' αὐτῶν ἐπὶ προφάσει τῶν δεσμῶν καὶ πρόσδοτον οὐ μικρὰν ταύτην ἐποίησατο· πεπεικασί γὰρ αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν ὄλον ἀθάνατοι ἔσεσθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν αἰὲ χρόνον, παρ' ὃ καὶ καταφρονοῦσι τοῦ θανάτου καὶ ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί· ἔπειτα δὲ ὁ νομοθέτης ὁ πρῶτος ἔπεισεν αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὶ πάντες εἶεν ἀλλήλων, ἐπειδὴν ἅπαξ παραδάντες θεοὺς μὲν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσωνται, τὸν δὲ ἀνεσκοπισμένον ἐκεῖνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνῶσι καὶ κατὰ τοὺς ἐκεῖνου νόμους βιώσι. Καταφρονοῦσιν οὖν ἀπάντων ἐξ ἰσῆς καὶ κοινὰ ἡγοῦνται ἄνευ τινὸς ἀκριβοῦς πίστεως τὰ τοιαῦτα παραδεξάμενοι. Ἦν τοίνυν παρέλθῃ τις εἰς αὐτοὺς γόνις καὶ τεχνίτης ἄνθρωπος καὶ πράγμασι χρῆσθαι δυνάμενος, αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐν βραχεὶ ἐγένετο ἰδιώταις ἀνθρώποις ἐγγαυῶν.

14. Πλὴν ἀλλ' ὁ Περεγρίνος ἀφείθη ὑπὸ τοῦ τότε τῆς Συρίας ἀρχοντος, ἀνδρὸς φιλοσοφίᾳ χαίροντος, ὃς συνείς τὴν ἀπόνειαν αὐτοῦ καὶ ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν, ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἀπολίποι, ἀφῆκεν αὐτὸν οὐδὲ τῆς κλάσεως ὑπολαβὼν ἄξιον. Ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπα-

esset facinus, exilio a se damnatus oberravit aliam alia terra permutans.

11. Quo quidem tempore etiam admirabilem Christianorum sapientiam edidicit, in Palæstina cum sacerdotibus illorum et scribis versatus. Et, quid multa? brevi tempore, ut pueri juxta se viderentur omnes, effecit, propheta ipse, et chori illorum præsul, et synagogæ princeps, et solus omnia. Ac librorum alios interpretabatur ac declarabat, multos autem ipse conscribebat: itaque dei instar ipsum habebant illi, et utebantur legislatore, et suum nominabant antistitem. Nempe magnum illum adhuc venerantur hominem, illum cruci in Palæstina, ob introducta in vitam nova hæc mysteria, affixum.

12. Tum vero deprehensus eo in crimine Protocus in vincula conjectus est: quæ ipsa res non parvam illi dignitatem conciliavit, ad vitam deinceps agendam, et ad præstigiæ gloriæque studium, quæ amabat. Quum igitur in vinculis esset, communem eam calamitatem rati Christiani, nihil intentatum relinquebant, ut illum eriperent. Deinde ubi hoc fieri non poterat, ministerium omne reliquum non obiter, sed cum magno studio peragebatur. Et mane quidem statim videres præsto esse ad carcerem vetulas viduas quasdam et infantes orphanos: qui vero honoratiores illorum, ii etiam corruptis carceris custodibus intra apud istum pernoctabant. Deinde cœnæ inferebantur variae, et sacri ex illorum doctrina sermones habebantur, et præclarus ille Peregrinus (hoc enim adhuc tum nomine censebatur) novus ab illis dicebatur Socrates.

13. Quin etiam ex Asiaticis urbibus, Christianorum missu publico, venere quidam, adjuturi virum, et advocati ejus futuri, consolaturique. Incredibilem enim alacritatem ostendunt, si quid tale fiat publice: ut enim brevier dicam, nulli rei parcant. Itaque etiam Peregrino tum multæ ab illis venere vinculorum causa pecuniæ, eumque reditum habuit sibi non mediocrem. Persuaserunt enim sibi miseri illi, in universum quidem se futuros esse immortales et perpetuo tempore victuros; unde etiam contemnunt mortem vulgo, suæque se sponte occidendos præbent: deinde vero primus illis legislator persuasit, omnes esse invicem fratres, postquam semel transgressi, Græcos deos abnegaverint, adoraverint autem affixum illum cruci suum sophistam, atque ex ipsius legibus vivant. Quare bona cuncta pariter contemnunt, et arbitrantur communia, de idoneo nullo et exacto argumento recepta hac doctrina. Si quis ergo ad illos venit impostor et callidus homo, et uti rebus qui sciat, illicet brevi statim tempore dives factus homines imperitos albis dentibus deridet.

14. Verum Peregrinus ab eo, qui tum præsidebat Syriæ, dimissus est, viro qui philosophiam amaret, quique intellecta istius amentia, eumque optare mortem, uti famam eo nomine relinqueret, hominem, ne dignum quidem peritura, dimisit. At ille in patriam reversus deprehendit

νελθὼν καταλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ πατρῷου φόνου ἔτι φλεγμαῖνον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπανατεινόμενους τὴν κατηγορίαν. Διήρπαστο δὲ τὰ πλείεστα τῶν κτημάτων παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ καὶ μόνοι ὑπελείποντο οἱ ἀγροὶ ὅσον εἰς πεντεκαίδεκα τάλαντα· ἦν γὰρ ἡ πᾶσα οὐσία τριάκοντά που τάλάντων ἀξία, ἣν ὁ γέρων κατέλιπεν, οὐχ ὥσπερ ὁ παγγέλοιος Θεαγένης ἔλεγε πεντακισχιλίων· τοσούτου γὰρ οὐδὲ ἡ πᾶσα τῶν Παριανῶν πόλις πέντε σὺν αὐτῇ τὰς γειτνιώσας παραλαβοῦσα πρᾶθει ἂν αὐτοῖς ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασι καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ.

15. Ἄλλ' ἔτι γε ἡ κατηγορία καὶ τὸ ἐγκλημα θερμὸν ἦν, καὶ ἔρχει οὐκ εἰς μακρὰν ἐπαναστήσεσθαι τις αὐτῶν, καὶ μάλιστα ὁ δῆμος αὐτὸς ἡγανάκτει χρηστὸν, ὡς ἔφασαν οἱ ἰδόντες, γέροντα πενθοῦντες οὕτως ἀσεβῶς ἀπολωλότες. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος Πρωτεύς πρὸς ἅπαντα ταῦτα σκέψασθε οἷόν τι ἐξεῦρε καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διέφυγε· παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παριανῶν — ἐκόμα δὲ ἦδη καὶ τρίβωνα πιναρὸν ἡμπερίχετο καὶ πήραν παρήρτητο καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἦν καὶ ὅλους μάλᾳ τραγικῶς ἐσκεύαστο — τοιοῦτος οὖν ἐπιφανείς αὐτοῖς ἀφείναι ἔφη τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε, δημοσίαν εἶναι πᾶσαν. Τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ δῆμος πένητες ἄνθρωποι καὶ πρὸς διανομὰς κεχρησμένοι, ἀνέκραγον εὐθὺς ἓνα φιλόσοφον, ἓνα φιλόπατριν, ἓνα Διογένην καὶ Κράτητος ζηλωτήν. Οἱ δὲ ἔχθροι ἐπεφίμωον, κἂν εἰ τις ἐπιχειρήσειε μεμῆσθαι τοῦ φόνου, λίθοις εὐθὺς ἐβάλλετο.

16. Ἐξήκει οὖν τὸ δεύτερον πλανησόμενος, ἱκανὰ ἐφόδια τοὺς Χριστιανούς ἔχων, ὅφ' ὧν δορυφορούμενος ἐν ἅπασιν ἀφρόνοις ἦν. Καὶ χρόνον μὲν τινα οὕτως ἐβόσκετο· εἴτα παρανομήσας τι καὶ ἐς ἐκείνους — ὥφθη γάρ τι, ὡς οἶμαι, ἐσθίων τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς — οὐκέτι προσιεμένων αὐτῶν ἀπορούμενος ἐκ παλινωδίας φέτο δεῖν ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὰ κτήματα, καὶ γραμματεῖον ἐπιδούς ἡξίου ταῦτα κομίσασθαι κελεύσαντος βασιλέως. Εἴτα τῆς πόλεως ἀντιπρεσβευσμένης οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλ' ἐμμένειν ἐκελεύσθη οἷς ἅπαξ διέγνω μηδενὸς καταναγκάσαντος.

17. Τρίτῃ ἐπὶ τούτοις ἀποδημία εἰς Αἴγυπτον παρὰ τὸν Ἀγαθόβουλον, ἵνα περ τὴν θαυμαστὴν ἀσκησιν διήσκητο, ξυρόμενος μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ ἥμισυ, χριόμενος δὲ πηλῷ τὸ πρόσωπον, ἐν πολλῷ δὲ τῶν περιεστώτων δῆμῳ ἀναφλῶν τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἀδιάφορον δὴ τοῦτο καλούμενον ἐπιδεικνύμενος, εἴτα παιῶν καὶ παιόμενος νάρθηκι εἰς τὰς πυγὰς καὶ ἄλλα πολλὰ νεανικώτερα θαυμαστοποιῶν.

18. Ἐκείθεν δὲ οὕτω παρεσκευασμένος ἐπὶ Ἰταλίαν ἐπλευσε καὶ ἀποβὰς τῆς νεῆς εὐθὺς ἔλοιδορεῖτο πᾶσι καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ πρῶτατον αὐτὸν καὶ ἡμερώτατον εἰδὼς, ὥστε ἀσφαλῶς ἐτόλμα· ἐκείνῳ γὰρ, ὡς εἶδος, ὀλίγον ἔμελε τῶν βλασφημιῶν καὶ οὐκ ἡξίου φιλοσοφίαν ὑποδούμενόν τινα κολάζειν ἐπὶ ῥήμασι καὶ μάλιστα τέχνην τὸ λοιδορεῖσθαι πεποιημένον. Τούτῳ

flagrantem adhuc illam de patre interfecto famam, et multos accusationem intentantes. Verum etiam pleræque ipsius opes per illam peregrinationem direptæ fuerant, solis relictis agris quindecim circiter talentorum: tota enim, quam reliquerat senex, substantia triginta forte talentorum fuerit; non quinque mille, ut ridiculus iste dixit Theagenes: tanti enim nec universa Parianorum urbs, si vicinas sibi quinque alias assumat, forte vendatur, ipsis cum hominibus et pecudibus et apparatu relicto.

15. Verumtamen accusatio illa et crimen adhuc calebat, videbaturque futurum ut non ita multo post aliquis contra illum consurgeret: et maxime ipse indigne ferebat populus, bonum senem, uti dicebant qui viderant, impie adeo periisse lugentes. At sapiens iste Proteus ad hæc omnia videte quid invenerit, et qua ratione effugerit periculum. Progressus enim in Parianorum concionem: jam autem comam alebat, et pallium induerat sordidum, et suspenderat peram, et in manu fustis erat, et tragicum omnino habitum sumserat: sic ergo in conspectum illorum prodians, permittere se ait ut universa patris sui felicitis memorie substantia sit publica. Hoc ut populus audivit, homines pauperes et inhiantes largitionibus, statim exclamant, Unus sapientie, unus patrie amator! unus Diogenis et Cratetis æmulus! Inimicis autem os jam obturatum erat, et si quis cædis injicere mentionem conaretur, lapidibus statim petebatur.

16. Iterum ergo in aliud exilium egressus est, salis lulentis viatici instar habens Christianos, quorum satellitio instructus copiis omnibus abundabat. Atque aliquamdiu ita alebatur: deinde migratis etiam illorum legibus (visus enim, puto, fuerat prohibito illis cibo quodam uti), quum non amplius eum admitterent, ad indigentiam reductus, æquum censebat, retractata donatione, a civitate repetere bona sua; datoque libello, recipere illa imperatoris jussu postulabat. Deinde, missis contra ipsam a civitate legatis, frustra fuit, jussusque in his, quæ nemine cogente constituisset, manere.

17. Post hæc tertia ab illo suscepta in Ægyptum peregrinatio ad Agathobulum, ubi admirabilem illam exercitationem suscepit, ut rasa dimidia capitis parte, oblita luto facie, in multo circumstantium populo, fricando pudendo, illud quod indifferens ab istis vocatur, in se ostenderet; deinde vel pulsaret ipse, vel pulsandas ferula nates aliis præberet, aliaque multa vehementiora etiam spectacula ederet.

18. Hinc autem sic instructus navigavit in Italiam, et egressus navi maledicere statim cœpit omnibus, imperatori maxime, quem mitissimum sciret mansuetissimumque: quo majori confidentia ausus est. Parum enim ille, ut par erat, curabat maledicta, neque dignum se censebat, hominem philosophiæ larvam indutum propter verba punire, eum præsertim, qui sibi artem ipsum illud maledicere e-

δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὰ τῆς δόξης ἠϋζάνετο· παρὰ γοῦν τοῖς ιδιώταις καὶ περιβλεπτοῖς ἦν ἐπὶ τῇ ἀπονοίᾳ, μέχρι δὲ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένους ἀνὴρ σοφὸς ἀπέπεμψε αὐτὸν ἀμέτρως ἐντροφῶντα τῷ πράγματι, εἰπὼν μὴ δεῖσθαι τὴν πόλιν τοιούτου φιλοσόφου. Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο κλεινὸν αὐτοῦ καὶ διὰ στόματος ἦν ἄπασιν, ὁ φιλόσοφος διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν ἐξελαθεῖς· καὶ προσήλανε κατὰ τοῦτο τῷ Μουσωνίῳ καὶ Δίωνι καὶ Ἐπικτήτῳ καὶ εἰ τις ἄλλος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἐγένετο.

19. Οὕτω δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔλθων ἄρτι μὲν Ἥλείοις ἐλοιδορεῖτο, ἄρτι δὲ τοὺς Ἑλλήνας ἐπειθεν ἀντάρασθαι ὅπλα Ῥωμαίοις, ἄρτι δὲ ἀνδρα παιδεῖα καὶ ἀξιώματι προὔχοντα, διότι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὖ ἐποίησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕδωρ ἐπήγαγε τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ ἔπαυσε διΐφει ἀπολλυμένους τοὺς πανηγυριστάς, κακῶς ἡγόρευεν ὡς καταθλύναντα τοὺς Ἑλλήνας, δέον τοὺς θεατὰς τῶν Ὀλυμπίων διακαρτερεῖν διψῶντας καὶ νῆ Δία γε καὶ ἀποθνήσκειν πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ σφοδρῶν τῶν νόσων, αἱ τῶς διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ χωρίου ἐν πολλῷ τῷ πλῆθει ἐπεπολάζον· καὶ ταῦτα ἔλεγε πίων τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. Ὡς δὲ μικροῦ κατέλευσαν αὐτὸν ἐπιδραμόντες ἅπαντες, τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν ὁ γεναῖος εὗρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν.

20. Ἐς δὲ τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα λόγον τινὰ διὰ τεττάρων ἐτῶν συνθεὶς τῶν διὰ μέσου ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ἔπαινον ὑπὲρ τοῦ τὸ ὕδωρ ἐπαγαγόντος καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς τότε φυγῆς. Ἥδη δὲ ἀμελούμενος ὑφ' ἀπάντων καὶ μηκέθ' ὁμοίως περιβλεπτοῖς ὢν — ἔωλα γὰρ ἦν ἅπαντα καὶ οὐδὲν ἔτι καινουργεῖν ἐδύνατο, ἐφ' ὅτῳ ἐκπλήξει τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ θαυμάζειν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἀποδλέπειν ποιήσει, οὔπερ ἐξ ἀρχῆς δριμύν τινα ἔρωτα ἐρῶν ἐτύγχανε — τὸ τελευταῖον τοῦτο τολμημα ἐβουλεύσατο περὶ τῆς πυρᾶς, καὶ διέδωκε λόγον ἐς τοὺς Ἑλλήνας εὐθύς ἀπ' Ὀλυμπίων τῶν ἐμπροσθεν ὡς ἐς τοῦτιόν καύσων ἑαυτόν.

21. Καὶ νῦν αὐτὰ ταῦτα θαυματοποιεῖ, ὥς φασί, βόθρον ὀρύττων καὶ ἔωλα συγκομίζων καὶ δεινῇ τινα τὴν καρτερίαν ἐπισχόμενος. Ἐχρῆν δὲ, οἶμαι, μάλιστα μὲν περιμένειν τὸν θάνατον καὶ μὴ δραπετεύειν ἐκ τοῦ βίου· εἰ δὲ καὶ πάντως διέγνωσθ' οἱ ἀπαλλάττεσθαι, μὴ πυρὶ μὴδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τραγωδίας τούτοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἑτερόν τινα θανάτου τρόπον, μυρίων ὄντων, ἐλόμενον ἀπελθεῖν. Εἰ δὲ καὶ τὸ πῦρ ὡς Ἡράκλειόν τι ἀσπάζεται, τί δὴ ποτε οὐχὶ κατὰ στήνῃ ἐλόμενος ὁρος εὐδένδρον ἐν ἐκείνῳ αὐτὸν ἐνέπρησε μόνος ἕνα τινὰ οἷον Θεαγένην τοῦτον Φιλοκτήτην παραλαβών; ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πανηγύρεως πληθούσης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ὀπτήσσει ἑαυτὸν, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἡρακλέα, εἰ γε χρὴ καὶ τοὺς πατραλοῖας καὶ τοὺς ἀθέους δίκας διδόναι τῶν τολμημάτων· καὶ κατὰ τοῦτο πᾶν ὁρᾶν αὐτὸ εἴκειν, ὅν ἐχρῆν πάλαι ἐς τὸν τοῦ Φαλαρίδος ταῦρον ἐμπεσόντα τὴν ἀξίαν ἀποτετικεῖναι, ἀλλὰ μὴ ἀπαξ χανόντα πρὸς τὴν

claset. Iam vero etiam inde fama crevit. Apud Imperitos enim propter ipsam hanc amentiam erat conspicuus, donec praefectus urbis, vir sapiens, petulanter nimis huic rei indulgentem eiecit, praefatus non indignere urbem tali philosopho. Verum enim hoc quoque celebriorem reddidit ipsum et in ore erat omnium philosophus propter dicendi fiduciam et nimiam libertatem urbe exactus: idque ipsum admovit hominem ad Musonium, et Dionem, et Epictetum, et si quis alius simili conditione fuit.

19. Ita igitur in Graeciam quum venisset, iam Eleis maledicebat; jam suadebat Graecis uti arma contra Romanos caperent, jam virum doctrina pariter et dignitate eminentem, quod praeter cetera hoc beneficium Graeciae praestiterat, ut aquam perduceret Olympiam, et prohiberet ne porro siti perirent spectatores, maledictis incessebat, velut qui effeminaret Graecos; quum deceret sitim ferre spectatores Olympiorum, quin, ita me Jupiter, perire multos illorum a morbis vehementibus, qui tum propter regionis siccitatem in magna multitudine frequentes erant. Et haec dicebat bibens ipse de eadem aqua. Quum vero parum abesset quin lapidibus illum, concursu omnium facto, obruerent, tum ad Jovem confugiens vir fortis, mortem evitavit.

20. Olympiade proxima orationem quattuor interjectis annis a se compositam ad Graecos attulit, laudem ejus qui aquam perduxit, et fugae superioris excusationem. Sed quum jam negligetur ab omnibus, neque amplius ita conspicuus esset (obsoleta quippe erant omnia, nec novum quicquam poterat proferre, quo percelleret audientes atque admirandum se conspiciendumque redderet, cujus rei ab initio inde vehementer cupidus fuerat), ultimum hoc de rogo facinus ineditari coepit: sparsitque famam inter Graecos a superioribus statim Olympiis, proximis se ludis crematurum se ipsum.

21. Et nunc haec ipsa portenta agit, fodienda, ut aiunt, fossa, comportandis lignis, et mirifica quadam fortitudine pollicenda. Oportebat autem, arbitror, primum quidem exspectare mortem, neque aufugere de vita: sin vero omnino mori illi decretum sit, non igne uti, neque tragico illo apparatu, sed alio mortis genere, quum sint sexcenta, delecto discedere. Si vero ignem etiam ut Herculeum quidam amat, quid tandem non silentio eligens silvosum montem, in illo se cremat solus, uno quodam, velut hoc Theagene, assumpto sibi Philocteta? At ille Olympiae, plena celebritate, tantum non in scena se assabit, non indignus mehercule! siquidem parricidas atque atheos poenas dare facinorum fas est: et hoc quidem respectu satis illud tarde facere videtur, quem jam olim oportebat Phalaridis tauro inclusum digna dedisse supplicia, sed non, semel hausta ore

φλόγα ἐν ἀκαρεῖ τεθνάναι. Καὶ γὰρ αὖ κατ' ὅδε οἱ πολλοὶ μοι λέγουσιν, ὥς οὐδεὶς δεύτερος ἄλλος θανάτου τρόπος τοῦ διὰ πυρὸς· ἀνοῖται γὰρ δεῖ μόνον τὸ στόμα καὶ αὐτίκα τεθνάναι.

22. Τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἷμαι, ὥς σεμνόν, ἐν ἱερῷ χωρίῳ καόμενος ἄνθρωπος, ἐνθα μὴδὲ θάπτειν ὅσιον τοὺς ἄλλους ἀποθνήσκοντας. Ἀκούετε δὲ, οἷμαι, ὥς καὶ πάλαι θέλων τις ἐνδοξος γενέσθαι, ἐπεὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐκ εἶχεν ἐπιτυχεῖν τούτου, ἐνέπρησε τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος τὸν νεών. Τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ἐπινοεῖ, τοσοῦτος ἔρωκ τῆς δόξης ἐντέτληκεν αὐτῷ.

23. Καίτοι φησὶν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ δρᾷ, ὥς διδάξειεν αὐτοὺς θανάτου καταφρονεῖν καὶ ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς. Ἐγὼ δὲ ἡδέως ἂν ἐροίμην οὐκ ἐκείνον ἀλλ' ὑμᾶς, εἰ καὶ τοὺς κακούργους βούλοισθε ἂν μαθητὰς αὐτοῦ γενέσθαι τῆς καρτερίας ταύτης καὶ καταφρονεῖν θανάτου καὶ καύσεως καὶ τῶν τοιούτων δειμάτων. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι βουλευθείητε. Πῶς οὖν ὁ Πρωτεύς τούτου διακρίνει καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ὠφελήσει, τοὺς δὲ πονηροὺς οὐ φιλοκινδυνότερους καὶ τομμηροτέρους ἀποφανεῖ;

24. Καίτοι δυνατόν ἐστω ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσεσθαι τοὺς πρὸς τὸ ὠφελίμον ὀφρομένους τὸ πρᾶγμα. Ὑμᾶς δ' οὖν αὐτοὶ ἐρήσονται, δέξαισθ' ἂν τοὺς παῖδας ὑμῶν ζηλωτὰς τοῦ τοιούτου γενέσθαι; οὐκ ἂν εἴποιτε. Καίτοι τί τοῦτο ἡρόμην, ἔπου μὴδ' αὐτῶν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ζηλώσειεν ἄν; τὸν οὖν Θεαγένη τούτου μάλιστα αἰτιάσαιτο ἂν τις, ὅτι τὰλλα ζηλῶν τάνδρὸς οὐχ ἔπεται τῷ διδασκάλῳ καὶ συνοδεύει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, ὥς φησιν, ἀπὸντι, δυνάμενος ἐν βραχεῖ πανευδαίμων γενέσθαι συνεμπεσὼν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ ἐν πήρᾳ καὶ βάκτρῳ καὶ τρίβωνι ὁ ζῆλος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσφαλῆ καὶ βρόδια καὶ παντὸς ἂν εἴη, τὸ τέλος δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον χρὴ ζηλοῦν καὶ πυρὸν συνθέντα κορμῶν συκίνων ὥς ἐνὶ μάλιστα χλωρῶν ἐναποπνιγῆναι τῷ καπνῷ· τὸ πῦρ γὰρ αὐτὸ οὐ μόνον Ἡρακλέους καὶ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἀνδροφόνων, οὓς ὁρᾷ ἔστιν ἐκ καταδίκης αὐτὸ πάσχοντας. Ὡστε ἄμεινον τὸ διὰ τοῦ καπνοῦ ἴδιον γὰρ καὶ ὑμῶν μόνων ἂν γένοιτο.

25. Ἄλλως τε ὁ μὲν Ἡρακλῆς, εἴπερ ἄρα καὶ ἐτόλμησέ τι τοιοῦτον, ὑπὸ νόσου αὐτὸν ἔδρασεν ὑπὸ τοῦ Κενταυρείου αἵματος, ὥς φησιν ἡ τραγῳδία, κατεσθιόμενος. Οὗτος δὲ τίνος αἰτίας ἔνεκεν ἐμβάλλει φέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; νῆ Δί', ὅπως τὴν καρτερίαν ἐπιδείξεται καθάπερ οἱ Βραχυμᾶνες· ἐκείνοις γὰρ αὐτὸν ἡξίου Θεαγένους εἰκάζειν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν εἶναι τινας καὶ ἐν Ἰνδοῖς μυρούς καὶ κενοδόξους ἀνθρώπους. Ὅμως δ' οὖν καὶ ἐκείνους μιμεῖσθαι· ἐκείνοι γὰρ οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὥς Ὀνησίκριτος ὁ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενον φησιν, ἀλλ' ἐπειδὴν νήσωσι, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτύμενοι, εἴτ' ἐπιβάντες κατὰ σχῆμα κάονται οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέ-

flamma, momento uno mori. Nam rursus hoc quoque multi mihi dicunt, non esse aliud celerius igni genus mortis: os enim modo aperiendum, ut statim moriaris.

22. Verum ideo, puto, hoc excogitat spectaculum, quasi magnificum sit homo in loco sacro combustus, ubi ne condere quidem alios mortuos per religionem licet. Sed audistis, puto, etiam olim aliquem, qui nobilis cuperet fieri, quum aliam ejus rei consequendæ rationem non haberet, Ephesiæ Dianæ ædem incendisse. Tale quid et iste excogitat: tantus illum famæ amor insedit.

23. Quanquam dicit se hominum gratia hoc facere, ut mortem contemnere illos doceat et terribilia sustinere. Ego vero lubens interrogaverim non illum, sed vos, num maleficos etiam velitis imitatores illius fortitudinis fieri, et mortis contemnendæ, et vivicomburii, et terrorum similium. Verum minime, bene novi, vos hoc velitis. Quomodo ergo discernet illud Proteus, ut juvet quidem bonos, malos vero non amantiore periculorum et audaciores faciat?

24. Quanquam ponamus fieri posse, huc ut soli veniant, qui cum publica utilitate rem visuri sint. At ego vos rursus interrogabo, Velitisne vestros liberos imitatores hujusmodi actionis fieri? Non sane dixeritis. Quanquam quid hoc interrogavi, quum neque discipulorum ipsius quisquam hoc sit imitaturus? Ac Theagenem istud potissimum accuset aliquis, quod cetera viri imitatus, non sequatur hac parte magistrum, et ad Herculem, ut ait, abeunt se adjungat comitem, quum possit brevi tempore beatus undique fieri, modo præceps in ignem se dejiciat. Neque enim in pera et baculo et pallio æmulatio inest; secuta ista, facilia, et uniuscujusque fuerint: at finem et caput æmulari oportet, et rogo e ficulneis codicibus quantum potest viridibus composito, suffocandum se fumo præbere: nam ignis ipse non Herculis modo est et Æsculapii, sed sacrilegorum etiam et homicidarum, quos videre licet judicio damnatos istuc pati. Quare fumo melius est: proprium enim hoc et vestrum unice fuerit.

25. Alioquin ipse Hercules, si quidem tale quiddam ausus est, morbo impulsus fecit, quum a Centauri sanguine, ut ait tragœdia, exederetur. At hic cujus rei causa in ignem se conjicit? Per Jovem! ut patientiam suam ostendat, sicuti Brachmanes: nam illis eum Theagenes comparandum judicavit, quasi non possent in India quoque esse stulti quidam et inanis gloriæ cupidī homines. Attamen esto, vel hoc æmuletur: illi enim non insiliunt in ignem, ut Onesicritus narrat Alexandri gubernator, qui ardentem vidit Calanum, sed rogo exstructo prope astantes immoti ustulari se patiuntur; tum conscenso rogo, servato eodem habitu cremantur,

φαντες τῆς κατακλίσεως. Οὗτος δὲ τί μέγα, εἰ ἐμπε-
σὼν τεονήζεται συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός; οὐκ ἀπ' ἐλπίδος μὴ ἀναπηδῆσθαι αὐτὸν καὶ ἡμίφλεκτον, εἰ μὴ, ἔπερ φασί, μηχανήσεται βαθεῖαν γενέσθαι καὶ ἐν βόθρῳ τὴν πυράν.

26. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μεταβάλλεσθαι φασιν αὐτὸν καὶ τινα ὀνειράτα διηγείσθαι, ὡς τοῦ Διὸς οὐκ ἔωτος μαινέειν ἱερὸν χωρίον. Ἀλλὰ θαρρεῖτω τούτου γε ἔνεκα· ἐγὼ γὰρ διομοσαίμην ἂν ἢ μὴν μηδένα τῶν θεῶν ἀγανακτήσιν, εἰ Περεγρίνος κακὸς κακῶς ἀπο-
θάνοι. Οὐ μὴν οὐδὲ βράδιον αὐτῷ ἐστ' ἀναδύναι· οἱ γὰρ συνόντες κύνες παρορμῶσι καὶ συνωθοῦσιν ἐς τὸ πῦρ καὶ ὑπεκκρούσι τὴν γνώμην οὐκ ἔωτες ἀποδειλιάθω, ὧν εἰ δύο συγκατασπᾶσας ἐμπέσοι εἰς τὴν πυράν, τοῦτο μόνον χάριεν ἂν ἐργάσαιτο.

27. Ἦκουον δὲ ὡς οὐδὲ Πρωτεύς ἐτι καλεῖσθαι ἀῖοι, ἀλλὰ Φοῖνικα μετωνόμασεν ἑαυτὸν, ὅτι καὶ φοῖ-
νιξ τὸ Ἰνδικὸν ὄρνειον ἐπιθαίνειν πυρᾶς λέγεται πορρω-
τάτω γήρῳ προεβηκώς. Ἀλλὰ καὶ λογοποιεῖ καὶ χρησμούς τινας διέξεισι παλαιῶς δὴ, ὡς χρεῶν εἶναι δαίμονα νυκτοφύλακα γενέσθαι αὐτὸν, καὶ δῆλός ἐστι βωμῶν ἤδη ἐπιθυμῶν καὶ χρυσοῦς ἀναστήσεσθαι ἐλ-
πίζων.

28. Καὶ μὰ Δία οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν τοῖς πολλοῖς τοῖς ἀνόητοις εὐρεθῆσθαι τινας τοὺς καὶ τεταρταίων ἀπηλ-
λάχθαι δι' αὐτοῦ φήσοντας καὶ νύκτωρ ἐντετυχηκέναι τῷ δαίμονι τῷ νυκτοφύλακι. Οἱ κατάρτοι δὲ οὗτοι μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ χρηστήριον, ὅμαι, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ πυρᾷ μηχανήσονται, διότι καὶ Πρωτεύς ἐκεῖνος ὁ Διὸς, ὁ προπάτωρ τοῦ ὀνόματος, μαντικὸς ἦν. Μαρ-
τύρομαι δὲ ἢ μὴν καὶ ἱερέας αὐτοῦ ἀποδειχθῆσθαι μαστίγων ἢ καυτηρίων ἢ τινος τοιαύτης τερατουργίας, ἢ καὶ νῆ Δία τελετὴν τινα ἐπ' αὐτῷ στήσεσθαι νυκτέ-
ριον καὶ δαδουχίαν ἐπὶ τῇ πυρᾷ.

29. Θεαγένης δὲ ἑναγχος, ὡς μοι τις τῶν ἐταίρων ἀπήγγειλε, καὶ Σιδύλλαν ἔφη προειρηκέναι περὶ τού-
των καὶ τὰ ἑπὶ γὰρ ἀπεινήμενευεν·

Ἄλλ' ὅπῃ Πρωτεύς Κυνικῶν δὴ ἄριστος ἀπάντων
Ζηνὸς ἐριγδοῦπον τέμενος κάτω πῦρ ἀνακαύσας
ἐς φλόγα πηδῆσας ἔλθῃ ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλον τιμᾶν κελομαι ἥρωα μέγιστον
σύνθερον Ἡραίστηρ καὶ Ἡρακλῆϊ ἄνακτι.

Ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιδύλλης ἀκηκοέναι φησίν.

30. Ἐγὼ δὲ Βάκιδος αὐτῷ χρησμὸν ὑπὲρ τούτων ἔρω· φησὶ δὲ ὁ Βάκις οὕτω σφόδρα εὖ ἐπειπὼν,

Ἄλλ' ὅπῃ Κυνικὸς πολυνύμμος ἐς φλόγα πολλῶν
πηλῆσθ' ὁδὸς ὅπ' ἐρινύϊ θυμὸν ὀρινθεῖς,
δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἱ οἱ ἔπονται,
μιμῆσθαι χρὴ πότμον ἀποικομένοιο λυκοῖο.
Ὅς δὲ κε δειλὸς ἔων φεύγῃ μένος Ἡραίστοιο,
λάσσον βαλέειν τούτον τάχα πάντας Ἀχαιοῦς,
ὡς μὴ ψυχρὸς ἔων θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
χρυσῷ σατάμενος πῆρην μάλα πολλὰ δανείων,
ἐν καλαῖς Πάτραισιν ἔχων τρίς πέντε τάλαντα.

ne paulum quidem immutantes de suo decubitu. Iste vero quid magnum, si injectus statim morietur, ubi correptus ab igne fuerit? Neque illud non licet sperare, futurum ut resiliat semiustulatus, nisi illud machinetur, quod facere illum aiunt, ut profundus fiat atque in fossa rogos.

26. Sunt autem qui dicant illum mutare velle sententiam, et somnia enarrare quædam, quasi non sinat Jupiter locum sacrum pollui. Sed hono potest esse animo, ad hoc quidem quod attinet: ego enim iusjurandum dare paratus sum, deorum indignaturum esse neminem, si Peregrinus malus mala morte pereat. Quin jam nec facile est illi refugere: nam qui cum illo sunt canes, incitant hominem, et una in ignem contrudunt, et animum illius subinde incendunt, nec metu resiliire illum patiuntur: quorum si duobus secum detractis in ignem incidat, hoc solum lepidum opus fecerit.

27. Audio vero illum nec Proteum vocari velle amplius, sed Phœnicis nomen pro suo sibi ascivisse, quod etiam phœnix, Indica avis, ingredi rogam dicitur, ubi ad extremam senectutem protracta est. Verum etiam rumores spargit, et oracula quædam narrat, vetusta scilicet, in falsis esse ut noctis custos genius ipse fiat; ac manifestum est jam altaria illum concupiscere, et futurum sperare uti stet aureus.

28. Neque vero, per Jovem, abhorret in magna demen-
tium multitudine inventum iri qui quartana se per ipsum liberatos dicant, et noctu sibi occurrisse noctis illum custodem genium. Exsecrabiles autem isti illius discipuli etiam oraculum, puto, et adytum in rogo illius machinabuntur, propterea quod Proteus etiam, Jovis ille filius, primus hujus nominis auctor, vates fuit. Testor autem sacerdotes quoque illius constitutum iri flagrorum, aut ustulationum, aut prodigiosarum id genus actionum: vel, per Jovem, mysteria quædam in illius honorem institutum iri nocturna, et facum gestationem circa rogam.

29. Theagenes autem nuper, ut renunciavit mihi aliquis sodalium, etiam Sibyllam dixit de hisce rebus aliquid prædixisse: nempe versus etiam relictos:

Ast ubi jam Proteus, Cynicorum maximus unus,
ad Jovis altisoni succensis ignibus ædem
in flammam insillens, altum conscendet Olympum,
tunc una quotquot vescuntur munere terræ,
noctivagum jubeo venerari herosa, potentem,
Herculeoque, tuoque throno, Vulcane, sedentem.

Hæc igitur a Sibylla se accepisse ait Theagenes.

30. At ego Bacidis illi de hisce rebus oraculum dicam. Ait autem Bacis ita præclare adjiciens istis:

Ast ubi jam vario Cynicus cum nomine flammam
insillet, furis agitatus pectore famæ
tunc tunc vulpicanes, turba hunc imitata magistrum,
fata lupi, edico, jam discedentis obibunt.
Sed quicumque metu Vulcani fugerit æstus,
jactis confestim hunc saxis petat omnis Achivus,
dicere ne calidum conetur frigidus ipse,
distendens auro peram de fenore capto,
Patris condita habens pulchris ter quinque talenta.

Τί ὑμῖν δοκεῖ, ἄνδρες; ἄρα φαυλότερος χρησμολόγος ὁ Βάκας τῆς Σιδύλλης εἶναι; ὥστε ὦρα τοῖς θαυμαστοῖς τούτοις ὁμιληταῖς τοῦ Πρωτεύως περισκοπεῖν ἐνθα ἑαυτοὺς ἐξεπρώσουσι· τούτο γὰρ τὴν καῦσιν καλοῦσι.

31. Ταῦτ' εἰπόντος ἀνεβόσθον οἱ περισσώτεροι πάντες, Ἡδὴ καέσθωσαν ἄξιοι τοῦ πυρός. Καὶ ὁ μὲν κατέβη γελῶν, « Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἱαχὴ, » τὸν Θεαγένη, ἀλλ' ὥς ἤκουσε τῆς βοῆς, ἤκεν εὐθὺς καὶ ἀναβὰς ἐκεκράγει καὶ μυρία κακὰ διεξήκει περὶ τοῦ καταβεβηκότος· οὐ γὰρ οἶδα ὅστις ὁ βελτιστος ἐκείνος ἐκαλεῖτο. Ἐγὼ δὲ ἀφῆλς αὐτὸν διαρρηγνύμενον ἀπῆλιν ὀφόμενος τοὺς ἀθλητάς· ἤδη γὰρ οἱ Ἑλλανοδίχαι ἐλέγοντο εἶναι ἐν τῷ πλεθρίῳ. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν Ἥλιδι.

32. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικόμεθα, μεστὸς ἦν ὁ ὀπισθόδομος τῶν κατηγορούντων Πρωτεύως ἢ ἐπαινούντων τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοί, ἄχρι δὴ παρελθὼν αὐτὸς ὁ Πρωτεὺς μυρίῳ τῷ πλήθει παραπεμπόμενος κατόπιν τοῦ τῶν κηρύκων ἀγώνος λόγους τινὰς διεξῆλθε περὶ αὐτοῦ τὸν βίον τε ὡς ἐβίω καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ἐκινδύνευσεν διηγούμενος καὶ ὅσα πράγματα φιλοσοφίας ἕνεκα ὑπέμεινε. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα πολλὰ ἦν· ἐγὼ δὲ ὀλίγων ἤκουσα ὑπὸ πλήθους τῶν περισσώτων. Εἴτα φοβηθεὶς μὴ συντριβεῖν ἐν τῷσαύτῃ τύρῃ, ἐπεὶ καὶ πολλοὺς τούτου πάσχοντας ἐώρων, ἀπῆλθον μακρὰ χαιρεῖν φράσας θανατιῶντι σοφιστῇ τὸν ἐπιτάφιον ἑαυτοῦ πρὸ τελευτῆς διεξιόντι.

33. Πλὴν τό γε τοσοῦτον ἐπήκουσα· ἔφη γὰρ βούλεσθαι χρυσῷ βίῳ χρυσῇ κορώνῃ ἐπιθεῖναι· χρῆναι γὰρ τὸν Ἡρακλείῳ βεβιωκότῃ Ἡρακλείῳ ἀποθανεῖν καὶ ἀναμιχθῆναι τῷ αἰθέρι. Καὶ ὠφελῆσαι, ἔφη, βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους δεῖξας αὐτοῖς ὅν χρὴ τρόπον θανάτου καταφρονεῖν· πάντας οὖν δεῖ μοι τοὺς ἀνθρώπους Φιλοκτῆτας γενέσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἀνοητότεροι τῶν ἀνθρώπων ἐδάκρυον καὶ ἐβόων Σώζου τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ δὲ ἀνδρωδέστεροι ἐκεκράγεισαν Τέλει τὰ δεδογμένα, ὑφ' ὧν ὁ πρεσβύτερος οὐ μετρίως ἐθορυβήθη ἐλπίζων πάντας ἔξεσθαι αὐτοῦ καὶ μὴ προσέσεσθαι τῷ πυρὶ, ἀλλὰ ἄκοντα δὴ καθέξειν ἐν τῷ βίῳ. Τὸ δὲ τελεῖν τὰ δεδογμένα πάνυ ἀδόκητον αὐτῷ προσπεσὼν ὡχρίαν ἔτι μᾶλλον ἐποίησε, καίτοι ἤδη νεκρικῶς τὴν χροιάν ἔχοντι, καὶ νῆ Δία καὶ ὑποτρέμειν, ὥστε κατέπαυσε τὸν λόγον.

34. Ἐγὼ δὲ, εἰκάσεις, οἶμαι, πῶς ἐγέλων· οὐδὲ γὰρ ἔλειν ἄξιον ἦν οὕτω δυσέρωτα τῆς δόξης ἀνθρώπων ὑπὲρ ἀπαντας, ὅσοι τῇ αὐτῇ ποινῇ ἐλαύνονται. Παρεπέμπετο δὲ ὅμως ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐνεφορεῖτο τῆς δόξης ἀποβλέπων ἐς τὸ πλῆθος τῶν θαυμαζόντων, οὐκ εἰδὼς ὁ ἄθλιος ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένοις ἢ ὑπὸ τοῦ δημίου ἐχομένοις πολλῶν πλείους ἔπονται.

35. Καὶ δὴ τὰ μὲν Ὀλύμπια τέλος εἶχε, κάλλιστα Ὀλυμπίων γενόμενα ὧν ἐγὼ εἶδον, τετράκις ἤδη ὄρων. Ἐγὼ δὲ — οὐ γὰρ ἦν εὐπορήσαι ὀγμήματος ἅμα πολ-

Quid videtur vobis, viri? numquid deterior Sibylla vates esse Bacis? Itaque auctor sim admirabilibus illis Protei so dalibus, ut locum circumspeciant ubi in aera se dissolvant; hoc enim verbo combustionem vocant. »

31. Hæc illo dicente exclamabant qui circumstant omnes, Jam comburantur digni igne! Atque hic quidem cum risu descendit : « sed non fugerunt Nestora voces, » Theagenem puta : verum audito clamore venit statim, ascendensque clamavit, et sexcenta mala protulit contra eum qui descenderat; neque enim novi quomodo vir ille optimus vocatus sit. Ego vero relinquens hominem dirumpentem se, abii visurus athletas : jam enim esse dicebantur in Plethrio iudices certaminum. Hæc tibi Elide.

32. Ipsam vero Olympiam quum venissemus, plenum erat posticum templi vel accusantium Protea, vel propositum illius laudantium : adeo ut etiam ad manus multi illorum venirent, donec ipse progressus innumerabili comitante multitudine Proteus, post præconum agone verba fecit de se, quam vitam vixerit, pericula quæ subierit enarrans, et quas philosophiæ causa sustinuerit molestias. Multa quidem fuere quæ dixit : ego vero, præ circumstantium multitudine, pauca audivi. Deinde ne tanta in turba eliderer metuens, quod accidere videbam multis, abii, longum valere jussu affectante mortem sophista, ipso sibi ante mortem parentante.

33. Tantum tamen audivi, quum diceret velle se auream vitæ aureæ coronidem imponere : oportere enim, qui Herculeo more vixerit, eum mori quoque more Herculeo, et remisceri ætheri. Ac prodesse, inquit, volo hominibus, ostendendo illis quemadmodum mortem oporteat contemnere. Itaque Philoctetas mihi fieri omnes homines æquum est. Qui ergo stupidiore erant hominum, lacrimari et clamare, Serva te Græcis! qui autem fortiores, ii clamarent, Perage decreta! a quibus non mediocriter perturbatus est senex, qui sperasset futurum uti omnes retinerent se, neque igni permitterent, sed invitum in vita manere cogerent. Quum ergo plane præter opinionem illi accideret clamor decreta perficienda esse, ea res magis etiam expallescere illum fecit, quanquam cadaveroso jam ante colore erat, et tremere etiam, medius fidius! Itaque orationem finit.

34. Ego vero quam riserim, puto, conjicias : neque enim misericordia dignus erat homo, ita invenustus supra omnes, qui iisdem furis aguntur, amator gloriæ. Ducebatur tamen a multis, et ingurgitabat se gloria, dum ad multitudinem eorum, qui se admirarentur, respiceret, ignarus miser, etiam hos, qui ad crucem ducuntur, aut trahuntur a carnifice, multo plures sequi.

35. Interim Olympia finem habuero, pulcherrima quæ ego vidi Olympiorum, quæ quater jam viderim. Ego vero (ueque enim vehiculi copia erat multis simul discedentibus)

λῶν ἐξιόντων — ἄκων ὑπαλειπόμην. Ὁ δὲ δει ἀναβαλλόμενος νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδειξάσθαι τὴν καύσιν· καὶ με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας νύκτας ἐξαναστὰς ἀπῆειν εὐθὺς τῆς Ἀρπίνης, ἐνθα ἦν ἡ πυρά. Στάδιοι πάντες οὗτοι εἰκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀπιόντων πρὸς εἰς. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νεγισμένην ἐν βάθει ὅσον ἐς ὀργυιὰν τὸ βάθος. Δᾶδες ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ παρεβέβυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθείη τάχιστα.

36. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν — εἶδει γὰρ καλεῖν τὴν θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον — πρόεισιν ἐκεῖνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰεὶ τρόπον καὶ ξυν αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν, καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν δᾶδα ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής· ἐδαδοφόρει δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλλος ἄλλαν ὅθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον ἄτε ἀπὸ δᾶδων καὶ φρυγάνων· ὁ δὲ, καὶ μοι πάνυ ᾗδῃ πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀποθέμενος τὴν πύραν καὶ τὸ τριδώνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο ῥόπαλον ἔστη ἐν ὁθόνη ρυτωσῇ ἀκριβῶς. Εἴτα ᾗτει λιθωντῶν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ, καὶ ἀναδόντος τινὸς ἐπέβαλε τε καὶ εἶπεν ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποδελῦναι — καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν τραγωδίαν ἦν ἡ μεσημβρία — Δαίμονες μητρῶσι καὶ πατρῷσι δέξασθέ με εὐμενεῖς. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήδησεν ἐς τὸ πῦρ, οὐ μὴν ἐωρᾶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογὸς πολλῆς ἡρμένης.

37. Αὐθις ὁρῶ γελώντά σε, ὦ καλὲ Κρόνιε, τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Ἐγὼ δὲ τοὺς μητρώους μὲν δαίμονας ἐπιβοῶμενον μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα ἡτιώμην, ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρώους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνησθεὶς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδάκρυον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ εἰς τὸ πῦρ ὁρῶντες, ἄχρι δὲ ἀποπνίγεις ἐπ' αὐτοῖς, Ἀπίωμεν, φημί, ὦ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον ὁρᾶν κνίσσης ἀναπιμπλαμένου πονηρᾶς. Ἡ περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπελθὼν ἀπεικάζῃ ὑμᾶς οἷους τοὺς ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφουσιν; Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοιδοροῦντό μοι, ἐνίοι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ᾗξαν. Εἴτα ἐπειδὴ ἡπειλήσα ξυναρπάσας τινὰς ἐμβάλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἔποινο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ᾗγον.

38. Ἐγὼ δὲ ἐπανῶν ποικιλία, ὦ ἐταῖρε, πρὸς ἐμαυτὸν ἐνενοῦον, τὸ φιλόδοξον ὅλῳ τί ἐστιν ἀναλογιζόμενος, ὡς μονὸς οὗτος ὁ ἔρως ἀφυκτος καὶ τοῖς πάνυ θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκεῖνι τάνδρῳ καὶ ἄλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπονενοημένως βεβιωκότῃ καὶ οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός.

39. Εἴτα ἐνετύγγανον πολλοῖς ἀπιοῦσιν ὡς θεάσαιντο καὶ αὐτοί· ὥντο γὰρ ἐτι καταλήψεσθαι ζῶντα αὐτόν· καὶ γὰρ καὶ τότε τῇ προτεραιᾷ διεδόδοτο, ὡς πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀσπασάμενος — ὥσπερ ἀμέλει καὶ

invitus ibi relictus sum. At iste subinde differens, tandem promulgat nocte spectaculum sui cremandi se editurum. Ac me quum sodalium aliquis assumisset, circa mediam noctem surrexi et Harpinam petii, ubi rogius erat. Stadia hæc sunt in totum viginti Olympia juxta Hippodromum orientem versus euntibus. Quum primum eo venissemus, rogius deprehendimus in fossa ad quattuor cubitorum profunditatem structum. Faces erant maximam partem et sarmenta ipsis interposita, ignem celerrime uti conciperet.

36. Deinde exoriente luna (oportebat enim hanc quoque spectare pulcherrimum facinus), procedit iste quotidiano more indutus, et cum illo Cynicorum principes, præsertim generosus ille Patrensis, facem gestans, non malus secundarum partium certator. Facem gestabat etiam Proteus. Accedentes autem alter ab altera parte ignem incenderunt maximum, quippe a facibus ac sarmentis: iste vero (et jam mihi diligenter attende), deposita pera, pallio et Hercule illa clava, astabat in linteo plane sordido. Tum thus petiit, quod in ignem injiceret; datumque ab aliquo injecit, dixitque conversus ad meridiem (nam hoc quoque ad tragœdiam pertinebat, meridies), Materni paternique dæmones, volentes propitii me recipite! Hæc ubi dixisset, in ignem insiliit: verum non videbatur, circumfusus a multa, quæ surrexerat, flamma.

37. Iterum video te ridentem, pulcher Cronie, fabulæ explicationem. Equidem maternos dæmonas invocantem non valde, ita me Jupiter, reprehendebam: sed quum paternos etiam advocaret, recordatus eorum quæ cæde illius dicta sunt, neque risum tenere tum poteram. Cynici autem rogius circumstantes non illi quidem flebant, sed silentio ignem aspicientes mœstitiam quandam præ se ferebant: donec ego, quem ea res pæne enecaret, Abeamus, dicerem, vani homines! neque enim jucundum spectaculum, senium assatum videre, et malo nidore oppleri. Au exspectatis dum pictor aliquis superveniens depingat vos, uti sodales in carcere appingunt Socrati? Illi ergo indignari et male mihi dicere; quidam vero ruere etiam ad baculos. Deinde quum interminatus essem, me quosdam illorum correptos in ignem esse detrusurum magistrum uti sequerentur, quietem pacemque egere.

38. In reditu autem varia mecum, mi sodalis, cogitabam de cupiditate gloriæ, vim illius perpendens, ut solam hanc cupiditatem effugere nequeant illi etiam, qui ali. quin admiratione videantur dignissimi, nedum ut ille vir, qui etiam alias furiose dementerque, et ut igne esset dignus, vixisset.

39. Tum incidi in multos ad spectaculum abeuntes ipsos quoque, qui putarent nempe se vivum adhuc deprehensuros: nimirum illud quoque pridie ejus diei divulgatum fuerat, illum ita ut exorientem solem salutaret (quod scilicet

τοὺς Βραχμᾶνας φασὶ ποιεῖν — ἐπιθήσεσθαι τῆς πυρᾶς. Ἀπέστρεφον δ' οὖν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν λέγων ἤδη τετέλεσθαι τὸ ἔργον, οἷς καὶ τοῦτ' αὐτὸ περισπούδα-στον ἦν, καὶ αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τόπον καὶ τὴν λεῖψανον κα-ταλαμβάνειν τοῦ πυρός. Ἐνθα δὲ, ὧς ἑταίρε, μυρία πρᾶγματα εἶχον ἅπασι διηγούμενος καὶ ἀνακρίνουσι καὶ ἀκριβῶς ἐκπυνθανομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἴδοιμί τινα χα-ρίεντα, ψιλὰ ἂν ὥσπερ σοὶ τὰ πραχθέντα διηγούμεην, πρὸς δὲ τοὺς βλάκας καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν κεχηνότας ἐτραγώδουν τι παρ' ἑμαυτοῦ, ὡς ἐπειδὴ ἀνήθη μὲν ἡ πυρὰ, ἐνέβαλε δὲ φέρων ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς, σεισμῳ πρότερον μεγάλῳ γενομένου σὺν μυκηθμῳ τῆς γῆς, γυψ ἀναπτύμενος ἐκ μέσης τῆς φλογὸς οἴχοιτο ἐς τὸν οὐρα-νὸν ἀνθρωπίνῃ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων « ἔλιπον γὰρ, βαίνω δ' ἐς Ὀλυμπον. » Ἐκείνοι μὲν οὖν ἐτεθήπεσαν καὶ προσεκύνουν ὑποφρίττοντες καὶ ἀνέκρινόν με λέγον-τες πότερον πρὸς ἑω ἢ πρὸς δυσμὰς ἐνεχθεῖη ὁ γυψ· ἐγὼ δὲ τὸ ἐπελθὼν ἀπεκρινάμην αὐτοῖς.

40. Ἀπελθὼν δὲ ἐς τὴν πανήγυριν ἐπέστην τινὶ πολιῳ ἀνδρὶ καὶ νῆ τὸν Δ' ἀξιοπύστῳ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῷ πώγωνι καὶ τῇ λοιπῇ σεμνότητι, τὰ τε ἄλλα διηγου-μένῳ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ ὡς μετὰ τὸ καυθῆναι θεάσαιτο αὐτὸν ἐν λευκῇ ἐσθῆτι μικρὸν ἐμπροσθεν καὶ νῦν ἀπολίποι περιπατοῦντα φαιδρὸν ἐν τῇ ἐπαρῶνῳ στοῦ κατ' ὅτι ἐστειμένον· εἶτ' ἐπὶ πᾶσι προσέθηκε τὸν γῦπα, διοιμύμενος ἡ μὴν αὐτὸς ἐοραχέναι ἀναπτάμενον ἐκ τῆς πυρᾶς, ὃν ἐγὼ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀφῆκα πέτεσθαι καταγελῶντα τῶν ἀνοήτων καὶ βλακικῶν τὸν τρόπον.

41. Ἐννόει τὸ λοιπὸν οἷα εἰκὸς ἐπ' αὐτῷ γενήσε-σθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπιστήσεσθαι ἐπὶ τὸν τό-πον, τίνας δὲ τέττιγας οὐκ ἐπάσσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰκόνας μὲν γὰρ παρὰ τε Ἡλείων αὐτῶν παρὰ τε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἷς καὶ ἐπεσταλ-κέναι ἔλεγον, αὐτίκα μάλα οἶδα πολλὰς ἀνασπασομένας. Φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδόξοις πόλεσιν ἐπιστο-λὰς διαπέμψαι αὐτὸν διαθήκας τίνας καὶ παραινέσεις καὶ νόμους· καὶ τίνας ἐπὶ τούτῳ πρεσβευτὰς τῶν ἑταί-ρων ἐχειροτόνησε νεκραγγέλους καὶ νεκροδρομοὺς προσαγορεύσας.

42. Τοῦτο τέλος τοῦ κακοδαίμονος Πρωτέως ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς βραχεῖ λόγῳ περιλαβεῖν, πρὸς ἀλήθειαν μὲν οὐδεπώποτε ἀποβλέψαντος, ἐπὶ δόξῃ δὲ καὶ τῷ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνῳ ἅπαντα εἰπόντος αἰεὶ καὶ πράξαντος, ὡς καὶ εἰς πῦρ ἀλλεσθαι, ὅτε μὴδ' ἀπολαύειν τῶν ἐπαί-νων ἐμελλεν ἀναίσθητος αὐτῶν γενομένος.

43. Ἐν ἔτι σοι προσδιηγησάμενος παύσομαι, ὡς ἔχης ἐπὶ πολλῷ γελᾶν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ πάσαι οἶσθα εὐθὺς ἀκούσας μου ὅτε ἤκον ἀπὸ Συρίας διηγούμενου ὡς ἀπὸ Τρωάδος συμπλεύσαιμι αὐτῷ καὶ τήν τε ἄλλην τὴν ἐν τῷ πλῳ τρυφὴν καὶ τὸ μεираχίον τὸ ὥραιον, ὃ ἐπείσε κυνίζειν, ὡς ἔχοι καὶ αὐτὸς τινα Ἀλκιβιάδην, καὶ ὡς ἐπιταραχθεὶς μὲν τῆς νυκτὸς ἐν μέσῳ τῷ Αἰγαίῳ γνόφου καταβάντος καὶ κύμα παμμέγεθες ἐγείραντος ἐκώκυε

cet Brachmanas facere dictitant), rogum consensurum esse. Plerosque igitur illorum averti, quum jam perfectum esse opus dicerem, quibus quidem non id ipsum curae esset, etiam locum ut inspicerent et aliquid de igni reliquum secum auferrent. Hic sane, mi sodalis, sexcenta negotia habui, dum omnibus enarro interrogantibus et accurate singula exquirentibus. Si quem igitur viderem politum doctrina hominem, nuda illi acta, velut tibi modo, enarrabam: apud stipites vero et inhiantes narrationi, tragicæ quiddam gravitatis de meo adjiciebam, ut hoc, quum accensus esset rogus, et jam iniecisset se Proteus, motu telluris magno cum mugitu ante facto, evolantem media de flamma vulturem caelum versus abiisse, humana magna voce claman-tem: Reliqui terram, abeo in Olympum! Hi ergo obsto- pescentes cum horrore quodam adorare, et ex me querere utrum orientem versus an ad occidentem volasset vultur: quibus ego, quicquid in buccam veniret, respondi.

40. Tum in concionem delatus astiti cano cuidam viro, et fide digno, medius fidius, si vultum spectares cum barba et gravitate reliqua, qui præter cetera hoc etiam narraret de Proteo, ut vidisset ipsum paullo ante, post combustionem, in veste candida, et modo inambulantem lætum atque hilarem in septem vocum porticu reliquisset, coronatum olea: deinde post omnia etiam vulturem illum adjecit, dejerans ipsum se vidisse de rogo evolantem, quem ego paullo ante dimiseram, ut derideret amentes homines et moribus stupidos.

41. Ceterum cogita, quæ in illo postea futura esse credi- bile sit: quas non apes in illo loco conventuras! quas non canturas ibi cicadas! quas non cornices involaturas, ut in sepulcrum Hesiodi! et id genus alia. Statuas quidem quum ab ipsis Eleis, tum ab reliquis Græcis, quibus etiam scrip- sisse dicebant eum, statim multas staturas novi. Aiunt vero nobilibus oppidis fere omnibus missas ab eo epistolas cum præceptionibus, et adhortationibus, atque legibus: etiam sodalium nonnullos ejus rei causa legatos constituerat, quos mortis nuncios et inferorum cursores appellabat.

42. Hic finis fuit infelicitis Protei, viri qui, ut brevi ser- mone complectar, ad verum quidem respexerat nunquam, gloriæ autem et laudis popularis causa dixerat semper sece- ratque omnia, adeo ut in ignem etiam insiliret, quum neque frui jam posset laudibus, quippe quarum sensus pervenire ad ipsum non posset.

43. Desinam, quum unum adhuc tibi narravero, ut ridere possis amplius. Illa enim olim nosti, quæ statim ex me, quum e Syria venirem, audieris narrante, ut a Troade cum ipso navigaverim, et quum reliquum hominis in illa navi- gatione luxum, tum formosum illum adolescentulum, quem ad caninam illam vitam traduxerat, ut haberet nimirum ipse quoque aliquem Alcibiadem, et ut perturbatus fuerit noctu, medio in Ægeο descendente turbine et fluctum ex-

μετὰ τῶν γυναικῶν ὀθουμαστὸς καὶ θανάτου κρείττων εἶναι δοκῶν.

44. Ἄλλὰ μικρὸν πρὸ τῆς τελευταίας, πρὸ ἐννέα σχεδὸν που ἡμερῶν, πλείων, οἶμαι, τοῦ ἱκανοῦ ἐμπαγῶν ἡμεσὶ τε τῆς νυκτὸς καὶ ἑάλω πυρετῶ μάλα σφοδρῶ. Ταῦτα δέ μοι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἱατρὸς διηγήσατο μετακληθεὶς ὡς ἐπισκοπήσειεν αὐτόν· ἔφη οὖν καταλαβεῖν αὐτὸν χαμὰι κυλιόμενον καὶ τὸν φλογμὸν οὐ φέροντα καὶ ψυχρὸν αἰτοῦντα πάνυ ἐρωτικῶς, ἑαυτὸν δὲ μὴ δοῦναι, καίτοι εἰπεῖν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὡς εἰ πάντως θανάτου δέοιτο, ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς θύρας αὐτομάτον, ὥστε καλῶς ἔχειν ἔπεσθαι μηδὲν τοῦ πυρὸς δρόμενον· τὸν δ' αὖ φάναι, Ἄλλ' οὐχ ὁμοίως ἐνδοξος ὁ τρόπος γένοιτ' ἂν πᾶσι κοινὸς ὦν.

45. Ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐγὼ δὲ οὐδ' αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν ἐγκεχυρισμένον, ὡς ἀποδακρύνει τῷ ὀριμεῖ φαρμάκῳ. Ὅρας; οὐ πάνυ τοὺς ἀμβλυωποῦντας ὁ Αἰακὸς παραδέχεται. Ὅμοιον ὡς εἰ τις ἐπὶ σταυρὸν ἀναθήσεσθαι μέλλων τὸ ἐν τῷ δακτύλῳ πρόσπτταισμα θεραπεύει. Τί σοι δοκεῖ ὁ Δημόκριτος, εἰ ταῦτα εἶδε; κατ' ἀξίαν γελάσαι ἂν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ. Καίτοι πόθεν εἶχεν ἐκεῖνος τοσοῦτον γέλωτα; Σὺ δ' οὖν, ὦ φίλότης, γέλα καὶ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ὁπόταν τῶν ἄλλων ἀκούσης θαυμαζόντων αὐτόν.

LXIX.

ΔΡΑΠΕΤΑΙ.

1. ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἀληθῆ ταῦτά φασι, πάτερ, ὡς ἐμβάλοι τις φέρων αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ κατέναντι Ὀλυμπίων, ἥδη πρεσβύτης ἀνθρώπος, οὐκ ἀγεννὴς θαυματοποιὸς τὰ τοιαῦτα; ἢ Σελήνῃ γάρ ἡμῖν διηγείτο αὐτὴ ἔορακεναι καόμενον λέγουσα.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθῆ, ὦ Ἀπολλών· ὡς μὴ ποτε γενέσθαι ὥφελεν.

ΑΠΟΛ. Οὕτω χρηστὸς ὁ γέρων ἦν καὶ ἀνάξιος ἐν κυρὶ ἀπολωλέναι;

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ πολλὴν τὴν ἀηδίαν μέμνημαι ἀνασχόμενος τότε ὑπὸ κνίσης πονηρᾶς, ὅταν εἰκὸς ἀποφέρεσθαι ὀπτωμένων ἀνθρωπείων σωματῶν. Εἰ γοῦν μὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν ὡς εἶχον εὐθὺς ἀπὼν ὀργόμην, ἀπολώλειν ἂν, εὖ ἴσθι, ἀτοπία τοῦ καπνοῦ· καὶ θυμὸς ἐν τοσαύτῃ εὐωδίᾳ καὶ ἀφρονίᾳ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐν λιβανωτῶ παμπόλλῳ μολις αἱ ῥίνες ἐπιλαθέσθαι μοι καὶ ἀπομαθεῖν ἤθελον τὴν κηλῖδα ἐκείνην τῆς ὁσμῆς, ἀλλὰ καὶ νῦν ὀλίγου δέω ναυτιᾶν ὑπομνησθεὶς αὐτῆς.

2. ΑΠΟΛ. Τί δαὶ βουλόμενος, ὦ Ζεῦ, τοιαῦτα εἰργασταὶ ἑαυτόν; ἢ τί τὸ ἀγαθόν, ἀπανθρακωθῆναι ἔμπεσόντα εἰς τὴν πυράν;

ΖΕΥΣ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἂν, ὦ παῖ, φθάνοις καὶ

citante maximum, ploraveritque cum mulierculis vir admirabilis, et qui superior mortis metu esse videretur.

44. Verum paullo ante mortem, novem circiter diebus ante, quum plus quam oportebat, puto, ingurgitasset, et vomuit noctu, et febris correptus est satis vehementi. Hæc vero Alexander mihi medicus narravit, qui vocatus erat ut illum inviseret. Aiebat ergo ille se invenisse hominem humi se volutantem, impatientemque æstus, et amatoriis velut blanditiis petentem frigidam; se autem non dedisse: verum illud dixisse, Si omnino morte opus haberet, ipsam sponte jam venire ad januam; itaque bene facere, si illam sequeretur, neque ignem expeleret. Istum contra dixisse: At non æque gloriosum fuerit mortis genus, ut quod omnibus sit commune.

45. Hæc Alexander. Ego vero et ipse non multis ante diebus inunctum vidi, ut lacrimis motis oculos purgaret acerbo medicamento. Vides? non sane recipit, qui hebetes oculos habent, Æacus. Simile hoc est, ut si quis in crucem mox agendus digiti offensionem curet. Quid tibi videtur facturus fuisse, si vidisset ista, Democritus? Risisset, prout dignum est, virum. Quanquam unde tantum illi risus suppetiisset? Tu ergo, amice, ride ipse quoque, et maxime quando alios admirari istum audieris.

LXIX.

FUGITIVI.

1. APOLLO. Verane narrant ista, pater, fuisse qui in ignem se conjiceret e regione celebritatis Olympiorum, jam senem hominem, nec ignavum ad talia portentorum artificem? Luna enim nobis narravit, quæ vidisse se diceret ardentem.

JUPITER. Vera omnino sunt, Apollo: quæ utinam facta nunquam essent!

APOL. Adeone bonus erat senex, atque indignus qui igni periret?

JUP. Potest ut fuerit ita: at ego multam me tum perferre injucunditatem memini a malo illo nidore, qualem sursum ferri naturale est ab assatis corporibus humanis. Nisi enim in Arabiam statim, ut habebam, abissem, perieram, bene noris, a fumo teterrimo. Et tamen in tanta suaveolentia et copia aromatum, in thure adeo multo, vix meæ oblivisci nares ac dediscere voluerunt illam odoris labem: sed nunc etiam parum abest quin nauseam ad illius memoriam.

2. APOL. Quid vero voluit, Jupiter, quod hæc in se designavit, aut quid boni in eo inest, si quis in rogi desiliens mutetur in carbone?

JUP. Hac in re evitare non potes quin ante ipsum Em-

Ἐμπεδοκλεῖ πρὸ αὐτοῦ ἐγκαλῶν, ὃς ἐς τοὺς κρατῆρας ἤλατο καὶ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ.

ΑΠΟΛ. Μελαγχολίαν τινὰ δεινὴν λέγεις. Ἄτὰρ οὐτός γε τίνα ποτὲ ἄρα τὴν αἰτίαν ἔσχε τῆς ἐπιθυμίας;

ΖΕΥΣ. Αὐτοῦ σοι λόγον ἔρω, ὃν ἔλεξέ με πρὸς τὴν πανήγυριν ἀπολογούμενος πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς τελευτῆς. Ἐφη γάρ, εἰ γε μέμνημαι....

3. Ἄλλὰ τίς αὕτη σπουδὴ πρόσεισι τεταραγμένη καὶ δακρύουσα, πᾶν ἀδίκουμένη εἰκουῖα; μᾶλλον δὲ Φιλοσοφία ἐστὶ καὶ τοῦνομά γε τοῦμὸν ἐπιβοᾶται σχετλιάζουσα. Τί, ὦ θύγατερ, δακρύεις; ἢ τί ἀπολιποῦσα τὸν βίον ἐληλύθας; ἄρα μὴ οἱ ἰδιῶται αὐθὺς ἐπιθεδουλεύκασί σοι ὥς τὸ πρόσθεν, ὅτε τὸν Σωκράτην ἀπέκτειναν ὑπὸ Ἀνύτου κατηγορηθέντα, εἴτα φεύγεις διὰ τοῦτο αὐτούς;

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ πάτερ, ἀλλ' ἐκαίνοι μὲν ὁ πολλὸς λεῶς ἐπὶφύουν καὶ διὰ τιμῆς ἦγον αἰδούμενοι καὶ θαυμάζοντές με καὶ μονονουχί προσκυνοῦντες, εἰ καὶ μὴ σφόδρα ζυνέσσαν ὦν λέγοιμι. Οἱ δὲ, πῶς ἂν εἴποιμι, οἱ ζυνήθειες καὶ φίλοι φάσκοντες εἶναι καὶ τοῦνομα τοῦμὸν ὑποδύμενοι ἐκαίνοι με τὰ δεινότατα εἰργάσαντο.

4. ΖΕΥΣ. Οἱ φιλόσοφοι ἐπιβουλὴν τίνα ἐπιθεδουλεύκασί σοι;

ΦΙΛ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ, οἱ γε ζυνηδίκηνται μοι καὶ αὐτοί.

ΖΕΥΣ. Πρὸς τίνοις οὖν ἡδίκησαι, εἰ μήτε τοὺς ἰδιώτας μήτε τοὺς φιλοσόφους αἰτιᾷ;

ΦΙΛ. Εἰσὶ τινες, ὦ Ζεῦ, ἐν μεταίχμιῳ τῶν τε πολλῶν καὶ τῶν φιλοσοφούντων τὸ μὲν σχῆμα καὶ βλέμμα καὶ βάδισμα ἡμῖν ὅμοιοι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐσταλμένοι· ἀξιοῦσι γοῦν ὑπ' ἐμοὶ τάττεσθαι καὶ τοῦνομα τὸ ἡμέτερον ἐπιγράφονται, μαθηταὶ καὶ ὁμιληταὶ καὶ θιασῶται ἡμῶν εἶναι λέγοντες· ὁ βίος δὲ παμμίαιρος αὐτῶν, ἀμαθίας καὶ θράσους καὶ ἀσελγείας ἀνάπλεως, ὕβρις οὐ μικρὰ καθ' ἡμῶν· ὑπὸ τούτων, ὦ πάτερ, ἡδικομένη πέφευγα.

5. ΖΕΥΣ. Δεινὰ ταῦτα, ὦ θύγατερ. Ἄλλὰ τί μάλιστα ἡδίκηκασί σε;

ΦΙΛ. Σκόπει, ὦ πάτερ, εἰ μικρά. Σὺ γὰρ κατιδὼν τὸν βίον ἀδικίας καὶ παρανομίας μεστὸν, ἄτε ἀμαθία καὶ ὕβρις ζυνόντα, καὶ ταραττόμενον ὑπ' αὐτῶν κατελέσας τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ τῇ ἀγνοίᾳ ἐλαυνόμενον ἐμὲ κατέπεμψας ἐντεταλμένος ἐπιμεληθῆναι ὥς παύσαιτο μὲν ἀδικοῦντες ἀλλήλους καὶ βιαζόμενοι καὶ ὅμοιοι τοῖς θηρίοις βιοῦντες, ἀναβλέψαντες δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν εἰρηνικώτερον ζυμπολιτεύουσιντο· ἔφησεν γοῦν πρὸς με καταπέμπων, Ἄ μὲν πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὥς διάκεινται ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, ὦ θύγατερ, καὶ αὕτη ὁρᾷς, ἐγὼ δὲ, ἐλεῶ γὰρ αὐτούς, σὲ ἦν μόνην ἰσασθαι ἂν τὰ γιγνόμενα οἶμαι, προκρίνας ἐξ ἀπάντων ἡμῶν πέμπω ἱασομένην.

6. ΖΕΥΣ. Οἶδα πολλὰ καὶ ταῦτα εἰπὼν τότε. Σὺ δὲ τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη λέγε, ὅπως μὲν ὑπεδέξαντό σε

pedocli quoque intentes crimen, qui in crateras et ipse in Sicilia desiliit.

APOL. Vehementem mihi melancholiam narras. Verum hic quam tandem illius cupiditatis causam habuit?

JUP. Ipsius tibi orationem referam, quam in conventa habuit, quum causam apud illos mortis suae diceret. Dixit enim, si bene memini

3. Sed quænam ista contente ad nos accedit perturbata et lacrimans, injuriam magnam passæ similis? Quin Philosophia est, et nomen meum miserabili voce inlclamat. Quid, mea filia, ploras? aut quid relicto sæculo huc venisti? numquid denno contra te machinati aliquid sunt imperiti, ut olim, quum accusatum ab Anyto Socratem interfecere? tum tu propterea illos fugis?

PHILOSOPHIA. Nihil tale, pater: quin illi quidem, vulgus promiscuum, laudarunt et in honore me cum veneratione atque admiratione habuerunt, ac tantum non adorant, etsi non valde quæ dicerem intelligebant. Verum isti, quomodo illos vocem? qui se familiares meos et amicos esse aiunt, et nominis mei larvam induunt, illi ergo pessime me tractarunt.

4. JUP. Philosophi ipsi contra te aliquid machinati sunt?

PHIL. Non, pater: hi enim et ipsi injuriam mecum affecti sunt.

JUP. A quibus ergo injuriam accepisti, si neque indoctos accusas, neque philosophos?

PHIL. Sunt quidam, Jupiter, interjecti velut inter utramque aciem, vulgus inter et philosophos, habitu, oculorum conjectu, incesu nobis similes, et eadem ratione compositi: postulant enim meis in castris militare, et nostrum sibi nomen inscribunt, discipulos se et familiares et sodales nostros dicunt; at vita illorum impurissima, inscitia, audacia, libidine plena, quæ non parva sit in nos contumelia. Ab hisce, pater, læsa profugi.

5. JUP. Dura hæc sane, filia. Sed qua in re maxime te læserunt?

PHIL. Vide, pater, an sint parva. Tu enim quum videres sæculum injustitia et iniquitate plenum, quod cum inscitia et contumelia versaretur, et ab iis perturbaretur; miseratus humanum genus ab ignorantia agitatum, me demisisti cui præceperas uti curam agerem, quo desinerent mutuis se injuriis afficere et vim facere, et similem feris bestiis vitam agere; sed oculis ad verum conversis, magis pacatam inter se civitatem habent. Dicebas enim, quum demitteres, Quæ agant homines, et quomodo ab inscitia affecti sint, ipsa vides, mea filia: ego autem, qui illorum misericordia tangar, te, quam solam mederi posse his quæ sunt arbitrer, ex omni nostro numero delectam demitto ut sanes.

6. JUP. Scio multa me et talia tum dixisse. Tu vero

καταπατημένην τὸ πρῶτον, ἄτινα δὲ νῦν ὑπ' αὐτῶν πέπονθας.

ΦΙΛ. Ἦξα μὲν, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας εὐθὺς, ἀλλ' ὅπερ ἰδοίκε μοι χαλεπώτερον τοῦ ἔργου εἶναι τὸ βαρβάρους παιδεύειν καὶ διδάσκειν, τοῦτο πρῶτον ἤξιον ἐργάσασθαι, τὸ Ἑλληνικὸν δὲ εἶων ὡς βῆστον ὑποβάλλεσθαι καὶ τάχιστα, ὥς γε ῥῆμην, ἐνδεξόμενον τὸν χαλινὸν καὶ ὑπαχθισόμενον τῷ ζυγῷ, ὁρμήσασα δὲ εἰς Ἰνδοὺς τὸ πρῶτον, ἔθνος μέγιστον τῶν ἐν τῷ βίῳ, οὐ χαλεπῶς ἐπείσα καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων ἐμοὶ συνεῖναι ὥστε καὶ γένος ὅλον οἱ Βραχμᾶνες τοῖς Νεχραίοις καὶ Ὀξυδράκαις ὁμοιοὶ οὗτοι πάντες ὑπ' ἐμοὶ τάττονται καὶ βιοῦσι γὰρ κατὰ τὰ ἡμῶν δοκῶντα τιμώμενοι πρὸς τῶν περιόικων ἀπάντων καὶ ἀποδνήσκουσι παραδόξῳ τινι τοῦ θανάτου τρόπον.

7. ΖΕΥΣ. Τοὺς γυμνοσοφιστὰς λέγεις. Ἀκούω γοῦν τὰ τε ἄλλα περὶ αὐτῶν καὶ ὅτι ἐπὶ πυρὰν μεγίστην ἀναβάντες ἀνέχονται καόμενοι οὐδὲν τοῦ σχήματος ἢ τῆς καθέδρας ἐκτρέποντες. Ἄλλ' οὐ μέγα τοῦτο ἐναγχος γοῦν καὶ Ὀλυμπίαισι τὸ ὅμοιον ἐγὼ εἶδον γενόμενον· εἰκὸς δὲ καὶ σὲ παρῆναι καομένου τότε τοῦ γέροντος.

ΦΙΛ. Οὐδὲ ἀνῆλθον, ὦ πάτερ, εἰς Ὀλυμπίαν δέει τῶν καταράτων ἐκείνων, οὗς ἔφην, ὅτι πολλοὺς αὐτῶν εὐρώων ἀπιόντας, ὡς λοιδορῆσαι τοῖς ξυνηλυθόσι καὶ βοῆς τὸν ὀπισθοδρόμον ἐμπλήσωσιν ὑλακτοῦντες, ὥστε οὐδὲ εἶδον ἐκείνων ὅπως ἀπέθανε.

8. Μετὰ γοῦν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθὺς, εἴτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην, καὶ συγγενομένη τοῖς ἱερεῦσι καὶ προφήταις αὐτῶν καὶ τὰ θεῖα παιδεύσασα ἐς Βαβυλῶνα ἀπῆρα Χαλδαίους καὶ μάγους μνήσουςα, εἴτα ἐς Σκυθίαν ἐκείθεν, εἴτα ἐς Θράκην, ἐνθα μοι Εὐμόλπος καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὗς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν μὲν, ὡς τελέσειεν αὐτοὺς, τὸν Εὐμόλπον — ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα — τὸν δὲ, ὡς ἐπάδων προσβιβάζοι τῇ μουσικῇ, κατὰ πόδας εὐθὺς εἰτόμην.

9. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἔλθοῦσαν οὔτε πᾶν ἡσπάσαντο οἱ Ἕλληνες οὔτε ὀλιγὸς ἀπέκλεισαν· κατ' ὀλίγον δὲ προσομιλοῦσα ἑπτὰ ἐκ τῶν ἀπάντων ἐταίρους καὶ μαθητὰς προσηγαγόμεν καὶ ἄλλον ἐκ Σάμου καὶ ἄλλον ἐξ Ἐφέσου καὶ Ἀδδηρόθεν ἄλλον, ὀλίγους παντάπασιν.

10. Μεθ' οὗς τὸ σοφιστῶν φύλον οὐκ οἶδ' ὅπως μοι παρενεζύετο οὔτε ζηλοῦν τάμ' ἐς βάθος οὔτε κομιδῇ ἀπᾶδον, ἀλλ' οἷον τὸ Ἰπποκентаύρων γένος, σύνθετόν τι καὶ μικτὸν ἐν μέσῳ ἀλαζονείας καὶ φιλοσοφίας πλαζόμενον, οὔτε τῇ ἀγνοίᾳ τέλει προσεχόμενον οὔτε ἡμᾶς ἀτενέει τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορᾶν δυνάμενον, ἀλλ' οἷον λημῶντες ὑπὸ τοῦ ἀμβλυώττειν ἀσαφές τι καὶ ἀμυδρὸν ἡμῶν εἰδῶλον ἢ σκιάν ἐνίοτε ἰδόντες ἂν, οἱ δὲ φωντο ἀκριβῶς πάντα κατανενοηκέναι. Ὅθεν παρ' αὐτοῖς ἡ ἀχρεῖος ἐκείνη καὶ περιττὴ σοφία καὶ, ὡς αὐτοὶ φωντο, ἀπρόσμαχος ἀνεφλέγετο, αἱ κομψαὶ καὶ

jam dic quæ insecuta sint, quomodo illi receperint te primum advolantem, et quæ sis nunc ab ipsis passa.

PHIL. Properabam, pater, non statim ad Græcos, sed, quæ videbatur mihi difficilior operis pars esse, instituere ac docere barbaros, illam primum volebam perficere. Omisiss ergo interim Græcis, quos faciles admodum subactu putabam, et celerrime recepturos frena et jugo iri submissum; ad Indos primum excucurri, maximam orbis gentem, nec difficulter iis persuasi, ut descendentes suis ab elephantis mecum versarentur: adeo ut etiam una gens tota, Brachmanes, qui in Nechærorum et Oxydracarum confinis colunt, hi jam omnes militent mihi, et nostris ex præceptis vivant; qua de causa magno in honore sunt apud omnes vicinos, ac miro quodam mortis genere moriuntur.

7. JUP. Gymnosophistas dicis. Audio enim inter reliqua de illis hoc quoque, maximo illos rogo conscenso urendos se præbere, neque quoloquam de habitu aut positu membrorum mutare. Sed nihil hoc magnum: nuper enim Olympiæ simile quid fieri ego vidi: credibile autem te quoque adfuisse tum, quum senex arderet.

PHIL. Neque accessi, pater, Olympiam, metu sacerdotum hominum quos dixi, quod multos illorum viderem eo abire, uti maledicerent ibi congregatis, clamosoque suo latratu posticum templi implerent: igitur neque vidi illum, quomodo sit mortuus.

8. Post Brachmanas ergo statim in Æthiopiam, ac deinde in Ægyptum descendi, et versata ibi cum sacerdotibus illorum ac prophetis, quum divina eos docuisset, Babylonem perrexi, ut Chaldaeos et magos initiarem: tum inde in Scythiam; deinde in Thraciam, ubi Eumolpus et Orpheus mecum fuere. Quos etiam præmissos in Græciam, alterum ut illos initiaret, Eumolpum (didicerat enim a nobis divina omnia), alterum ut canendo musicæ ipsos assuescaceret, e vestigio statim consecuta sum.

9. Ac primum quidem advenientem neque vehementer amplexi sunt Græci, neque plane excluderunt. Paullatim vero alloquio meo septem ex omnibus sodales ac discipulos mihi conciliavi, et ex Samo alium, et alium Epheso, et Abdera alium, paucos omnino.

10. Post quos Sophistarum mihi gens nescio quomodo adhæsit, neque æmulans profunde mea placita, neque omnino ab iis abhorrens; sed, velut Hippocentaurosum genus, compositum quiddam et mistum, inter imposturam et philosophiam medium oberrans, neque ignorantiae plane adhærens, neque in nos defigere intentos oculos valens; sed velut lippiantes, præ hebetudine visus obscurum quoddam et evanidum nostri simulacrum aut umbram forte nonnunquam videntes, dum accurate omnia se nosse arbitrarentur. Unde apud illos inutilis ista ac superflua sapientia, et, ut ipsi putabant, invicta, accendebatur, contulæ illæ et du-

ἀποροι καὶ ἀστοποι ἀποκρίσεις καὶ δυσέξοδοι καὶ λαθυρινώδεις ἐρωτήσεις.

11. Ἔτ᾽ αὖ καλωύμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι πρὸς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν ἡγανάκτουν καὶ συνίσταντο ἐπ' αὐτοῦς, καὶ τέλος δικαστηρίοις ὑπῆγον καὶ παραδίδουσιν πιομένους τοῦ κωνείου. Ἐγρῆν μὲν οὖν ἴσως τότε φυγεῖν εὐθὺς καὶ μηκέτι ἀνέχεσθαι τὴν συνουσίαν αὐτῶν, νῦν δὲ Ἀντισθένης με καὶ Διόγνης καὶ μετὰ μικρὸν Κράτης καὶ Μένιππος οὗτος ἐπεισαν ὀλίγον ὅσον ἐπιμετρήσαι τῆς μονῆς. Ὡς μήποτε ὠφελον οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐπεπόνθειν ὕστερον.

12. ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἡδίκησαι, ἀλλ' ἄγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν ἄκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστί· μιὰρὸν γάρ τι φύλον ἀνθρώπων καὶ ὡς τὸ πολὺ δουλικὸν καὶ θητικόν, οὐ συγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχαλίας· ἐδούλευε γὰρ ἡ ἐθθευεν ἡ ἄλλας τέχνας οἷας εἰκὸς τοὺς τοιοῦτους ἐμάνθανε, σκυτεῖν ἢ τεκταίνειν ἢ περὶ πλυνοὺς ἔχειν ἢ ἔρια ζαίνειν, ὡς εὐεργὰ εἴη ταῖς γυναῖξιν καὶ εὐμήρυτα καὶ κατάγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἡ κρόκην ἔχειναι στρέφειν ἢ μίτον κλώθειν. Τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἤδεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἀνδρας τελεῖν ἤρξαντο καὶ κατεῖδον τὴν αἰδῶ, ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῖς ἐταίροις τοῖς ἐμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἀνθρώποι τὴν παρρησίαν τὴν αὐτῶν καὶ χαίρουσι θεραπευόμενοι καὶ συμβουλεύουσι πείθονται καὶ ἐπιτιμῶντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδα οὐ μικρὰν ἡγοῦντο εἶναι.

13. Τὸ μὲν δὴ μαθηάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα, μακρὸν ἦν, μάλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγις ἱκανὰ παρέχουσιν ἐδύνατον. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βαρὺ καὶ ὥσπερ οὖν ἐστίν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδοξε δὲ σχολουμένοις τὴν ὑστάτην ἀγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοι φασὶ καθεῖναι, καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπονοῖαν ὁρμίσαντες, ἔτι τε καὶ τόλμαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ἀναισχυντίαν προσπαρκαλέσαντες, ἀπὲρ αὐτοῖς ἀλλίστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καὶ νῆας ἐκμελετήσαντες, ὡς πρόχειροι εἴεν καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόννας συμβολὰς ἔχοντες — ὁρᾷ ὅποια πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια; — σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὐ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἐμὲ, οἷόν τι ἀμέλει ὁ Αἰσωπὸς φησὶ ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ ὄνον, ὃς λεοντὴν περιβαλλόμενος καὶ τραχὺ ὀγκώμενος ἡξίου λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἴσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ.

14. Τὰ δ' ἡμέτερα πάνυ ῥᾶστα, ὡς οἶσθα, καὶ ἐς μέμψιν πρόχειρα — τὰ προφανῆ λέγω — καὶ οὐ πολλῆς τῆς πραγματείας δεῖ τριβώνιον περιβαλέσθαι καὶ πῆραν ἐξαρτήσασθαι καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν καὶ βοᾶν, μάλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἢ ὑλακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι ἅπασιν τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν ἢ πρὸς τὸ σχῆμα αἰδῶς παρέξειν ἐμελλεν. Ἡ ἐλευθερία δὲ πρόχειρος, ἄκοντος τοῦ δε-

bitabiles et inexpectatas responsiones, et exitum non habentes labyrinthisque similes interrogationes.

11. Deinde prohibiti ac reprehensi a meis sodalibus, indigne ferre et adversus illos coire, ac tandem in jus cogere, et eo dare ubi cicutam biberent. Oportebat forte tum statim fugere, neque amplius illorum ferre consuetudinem: jam vero Antisthenes et Diogenes, et paullo post Crates, et Menippus hic persuasere mihi ut paulum adhuc morē quasi corollarium adjicerem: quod utinam non fecissem! neque enim tot deinde mala subiissem.

12. JUP. Nondum mihi dicis, Philosophia, quamnam injuriam sis passa, sed indignaris tantum.

PHIL. Quin tu audi, Jupiter, quanta sint. Impurum enim quoddam genus hominum, et plerumque servile atque mercenarium, non versatum nobiscum a pueritia ob negotia: servitutum enim serviit, aut mercede opus fecit, aut artes alias, quales cadunt in tales, didicit, cordoniam, fabrillem, fulloniam, eam quæ in lanis carpendis versatur, ut facilius deinde ex tractentur a feminis, sintque ad nendum et deducendum commodiores, quoties vel tramam illæ torquere vel nere licium volunt. Hæc ergo isti puerili ætate exercentes, ne nomen quidem nostrum noverant. Quum vero ad virilem ætatem pervenissent, animadversa quæ meis sodalibus a multitudine habetur reverentia, et ut sustinent homines illorum in dicendo libertatem, et cursi se gaudent, et consulentibus obsequuntur, et reprehendentibus timide concedunt, regnum non parvum arbitrabantur esse hæc omnia.

13. Ac discere quæcumque huic instituto vitæ conveniunt, longum erat, aut potius plane illis negatum. Artes vero parvæ, et cum labore, et vix tamen vel sic præstare quod satis esset poterant. Quibusdam etiam grave servitutis onus, et, ut est, intolerabile videbatur. Considerantibus ergo placuit ultimam ancoram, quam sacram appellant nautæ, demittere; firmantesque navim in præclara illa amentia, advocatis insuper audacia, inscitia atque impudentia, quæ maxime hoc illis certamen adjuvant; novisque excogitatis conviciis, ut præsto statim et in ore sint: has ergo symbolas solas quum habeant (viden' qualia ad philosophiam viatica?) figuram sumunt ornatumque sane decentem, mihi quæ quam simillimum: nimirum quale quid fecisse ait Æsopus illum Cumis asinum, qui leonina circumposita asperum rudens, leo et ipse esse postulabat. Ac forte erant alicubi qui fidem illi haberent.

14. Nostra vero facillima omnino, ut nosti, et ad imitandum expedita (externa illa dico), nec multum negotii est palliolo amicti, et peram gestare suspensam, et clavam in manu habere, et clamare, vel rudere potius aut latrare, et maledicere omnibus: quippe securitatem illis nihil ob eam rem patiendi ipsa habitus præstitura erat reverentia: porro in promptu erat invito etiam domino libertas, qui si asserere auderet, futurum erat ut fusti percuteretur. Cibus autem

σπότου, κὰν εἰ βοῦλοῖτο ἀπάγειν, παταχθησόμενον τοῦ ξύλου. Καὶ τὰ ἄλφιστα οὐκέτ' ὀλίγα οὐδὲ ὡς πρὸ τοῦ μᾶζα ψιλλή, τὸ δὲ ὄψον οὐ τάριχος ἢ θυμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπὰ καὶ οἶνος οἶος ᾗδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ὅτου ἂν ἐθέλωσι· δασμολογοῦσι γὰρ ἐπιφοιτῶντες ἢ, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἀποκείρουσι τὰ πρόβατα δώσειν τε πολλοὺς οἷόν τε ἢ αἰδοῖ τοῦ σχήματος ἢ δέει τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς.

15. Καὶ γὰρ αὖ κακείνῳ ἐύρων, οἶμαι, ὡς ἐξ Ἰσου καταστήσονται τοῖς ὁρθῶς φιλοσοφοῦσιν. Οὐδέ τις ὁ δικάσων καὶ διακρινῶν τὰ τοιαῦτα ἔσται, ἣν μόνον τὰ ἔξω ἢ ὁμοία· ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ τὸν ἄλλεγον δέχονται, ἣν ἐρηταί τις οὕτως κοσμίως καὶ κατὰ βραχὺ, ἀλλ' εὐθὺς βοῶσι καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἑαυτῶν ἀναφεύρουσι τὴν λοιδορίαν καὶ πρόχειρον τὸ ξύλον. Καὶ ἦν μὲν τὰ ἔργα ζητῆς, οἱ λόγοι πολλοὶ, ἦν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων κρίνειν ἐθέλης, τὸν βίον ἀξιοῦσι σκοπεῖν.

16. Τοιγαροῦν ἐμπέπλησται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης ῥαδιοσυρίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογενῆν καὶ Ἀντισθένην καὶ Κράτητα ἐπιγραφόμενων καὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ ταπτομένων, οἱ τὸ μὲν χρήσιμον ὅποσον ἐνστικτῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικὸν ἢ οἰκουρικὸν ἢ φιλοδόξοτον ἢ μνημονικόν, οὐδαμῶς ἐξηλώκασιν, ὕλακῃν δὲ καὶ λιγυρίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ἀφροδίσιςι συγνὰ καὶ κολακείαν καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκριβῶς ἐκπεπονήκασιν.

17. Ὅφει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται· οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπηδήσαντες ἐρήμους τὰς τέχνας ἐάσουσιν, ὅταν ὁρῶσι σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας ἔωθεν ἐς ἐσπέραν ἐπικεκυφότες τοῖς ἔργοις μάστιγι ἀποζώνοντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισθαρνίας, ἄργους δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀφρόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχείρως, ἀγανακτοῦντας δὲ, εἰ μὴ λάθοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ, οὐδ' εἰ λάθοιεν. Ταῦτα δ' ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ αὐρανοῦ.

18. Καὶ ἤττον ἂν δεινὸν τὸ πᾶγμα ἦν, εἰ τοιοῦτοι ἦντες μὴδὲν ἐς ἡμᾶς ἄλλο ἐξύβριζον· οἱ δὲ μάλα σεμνοὶ καὶ σκυθρωποὶ τὰ ἔξω καὶ τὰ δημόσια φαινόμενοι ἦν παιδὸς ὥραίου ἢ γυναικὸς λάθωνται καλῆς ἢ ἐλπίσσει, σωπᾶν ἄξιον οἷα ποιοῦσιν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ξένων τῶν σφετέρων γυναικῶν ἀπάγουσι μοιχεύοντες κατὰ τὸν Πιᾶδα ἐκεῖνον νεανίσκον, ὡς φιλοσοφοῖεν δὴ καὶ αὐταί· εἴτα κοινὰς αὐτὰς ἅπασιν τοῖς ξυνοῦσι προθέμενοι Πλάτωνός τις δόγμα οἰόντας ποιεῖν οὐκ εἰδότες ὅπως ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἡξίου κοινὰς ἡγεῖσθαι τὰς γυναῖκας.

19. Ἄ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ὁρῶσι καὶ ἂ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἶει; κατηγοροῦντες αὐτοὺς μέθης καὶ μοιχείας καὶ λαγνείας καὶ φιλαργυρίας· οὐδὲν γοῦν οὕτως εὖροις ἂν ἄλλο ἄλλῳ ἐναντίον ὡς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα· ὅσον κολακεῖν μισεῖν φασιν κολακείας ἕνεκα τὸν Γναθονίδην ἢ τὸν Στρουθίαν ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι, ἀλ-

non jam tenuis, neque ut ante nota pels; obsonium non salsamentum aut thymus; sed carnes omnis generis, et vinum quodque suavissimum; et aurum a quocumque voluerint. Nempe tributum quoddam crebro accessu suo colligunt; vel, ut ipsi loquuntur, tondent oviculas; et daturi sunt multi vel habitus pudore, vel metu ne male audiant.

15. Nam illud quoque observarunt, opmor, se exquo fastigio staturos cum his qui recte philosophantur. Neque enim quisquam erit qui iudicet ista vel discernat, modo externa sint similia. Neque enim omnino illam ex argumentis probationem admittunt, si quis illos sic placide et breviter interroget; sed clamant statim et ad arcem suam, convicia, confugiunt, et expediunt fustem: ac, si opera illorum requiras, multa in ore est doctrina; sin ex doctrina illos iudicare velis, vitam te considerare postulant.

16. Itaque plena fraudibus istis civitas tota, illorum praesertim qui Diogenem et Antisthenem et Cratetem sibi inscribunt et sub Canis signis militat: qui quod utile inest in natura canum, ut cautionem illam, illam domus custodiam, dominorum illum amorem, memoriam, nullo modo imitantur; latratum vero, et ligurritonem, et rapacitatem, et venerem crebram, et adulationem, et illa ad dantes blandimenta, et meusarum assecutationem, haec omnia ad unguem exprimunt.

17. Videbis ergo paullo post quid futurum sit. Exsistentes enim de officinis universi desertas relinquent artes, ubi videbunt se quidem, opus quum faciant et laborent a mane inde ad vesperam, operibus intenti suis, vix tamen sibi victim ex illa mercenaria ratione parare; otiosos vero homines atque impostores in omnium rerum affluentia vivere, quum petant quasi tyranni essent, accipiant prompte; indignantur, si nihil ferant; non laudent, etiamsi acceperint. Hac vita, qualis illa sub Saturno fuit, videtur ipsis, et tantum non mel merum in ora influere caelitus.

18. Ac minus in ea re mali esset, si tales quum sint, nulla nos alia contumelia afficerent. At isti, vehementer graves et tristes quantum ad externa et publica qui videantur, si puerum formosum aut mulierem pulchram vel nanciscantur vel sperent, quid faciant, silere melius est. Quidam etiam suorum hospitum mulieres abducunt corrumpendas adulterio, ut Trojanus ille juvenis, nimirum ut ipsae etiam philosophentur: tum communes illas omnibus suis familiaribus prostituunt, Platonis quoddam se placitum perficere rati, ignari quo sensu divinus ille communes esse mulieres voluerit.

19. Quae quidem faciant in conviviis, et quomodo per ebrietatem se gerant, commemorare longum fuerit. Et haec faciunt, quid putas? accusantes ipsi ebrietatem, et adulterium, et lasciviam, et avaritiam. Nihil enim ita adversum alteri alterum invenies, ut sunt sermones illorum et facta: verbi gratia adulationi se inimicos aiunt, quum adulationis causa Gnathonidem aut Struthiam superare

θεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες οὐκ ἂν οὐδὲ κινήσαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ τοῦ καὶ φεύσασθαι δύναιντο. Ἦδοντ' ἅπαντες ἐχθρὸν τῷ λόγῳ καὶ ὁ Ἐπίκουρος πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ὀξύχολον καὶ μικραίτιον καὶ πρὸς ὀργὴν βῆδιον ὑπὲρ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά· γέλωτα γούν' οὐ μικρὸν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὅποταν ὑπὸ τῆς τυχούσης αἰτίας ἐπιζέσῃ μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροῖαν βλέπωσιν ἰταμόν τι καὶ παράφορον δεδορκότες καὶ ἀφροῦ, μᾶλλον δὲ ἰού μεστὸν αὐτοῖς ἢ τὸ στόμα.

20. Μὴ σύ γε κείθι τύχοις, ὅτε ὁ μιὰρὸς ἐκείνος ἐκχεῖται βόρβορος, Χρυσίον μὲν ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτησθαι ἀξίῳ, ὀβολὸς ἱκανὸς, ὡς θέρμους πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἡ κρήνη ἢ ποταμὸς παρέξει· καὶ μετ' ὀλίγον αἰτούσιν οὐκ ὀβολοὺς οὐδὲ δραχμάς ὀλίγας, ἀλλὰ πλούτους θλου. Ὡστε τίς ἔμπορος τοσούτον ἀπὸ τοῦ φόρτου ἐμπολήσειεν ἂν ὅσον τοῦτοις φιλοσοφία ἐς χρηματισμὸν συντελεῖ; Ἐῖτ' ἐπειδὴν ἱκανῶς συλλέξωνται καὶ ἐπισιτισθῶσιν, ἀπορρίψαντες ἐκείνο τὸ δύστηνον τριβώνιον ἀγροὺς ἐνίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο καὶ παιῖδας κομήτας καὶ συνοικίας ὅλας μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πῆρᾳ τῇ Κράττητος καὶ τῷ τριβωνί τῷ Ἀντισθένης καὶ τῷ πῖθῳ τῷ Διογένης.

21. Οἱ ἰδιώται δὲ ταῦτα ὁρῶντες καταπτύουσιν ἤδη φιλοσοφίας καὶ ἅπαντας εἶναι τοιούτους οἴονται καμὲ τῆς διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοὺ ἤδη χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγένηται καὶ ἕνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκείνο πάσχω· ὅπόσον γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφίνω, τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ αὖθις ἀναλύεται· ἡ Ἀμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδίκια ἐπιγελῶσιν ὁρῶσαι ἀνεξέρ- γαστον ἡμῖν τὸ ἔργον καὶ ἀνήνυτον πόνον.

22. ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοί, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων. Ὡστε ὦρα σκοπεῖν ὅ τι καὶ πρακτέον ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν γὰρ κεραυνὸς ἀπάγει μιᾷ πληγῇ καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι· μισῶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἤδη τοὺς ἀλαζόνας ἀμούσους ὄντας ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν· κεραυνὸς μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκείνοι ἀξιοί, τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατὰπεμψον ἐπ' αὐτοὺς, ὅς ᾗτε δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὁρθῶς φιλοσοφούντας καὶ τοὺς μὴ· εἴτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται, ὡς τὸ εἶδος, οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνῳ πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

23. ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἀπολλών. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες ἅπτετε ὡς τάγματα εἰς τὸν βίον· τρισχαιδέατον γούν' ἄθλον οἶον τοῦτον οὐ σμικρὸν ἐκτελέσειν, ἢ ἐκκόψης μιὰρὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

ΗΡΑΚΛΗΣ. Καὶ μὴν ἄμεινον ἦν, ὦ πάτερ, τὴν κόπρον ἐκαθάραι αὖθις τὴν Αἰγείου ἢ τούτοις συμ- πλέεσθαι. Ἀπίομεν δ' ὁμοῦ.

possint; veracitatem commendantes aliis, nec movere linguam queant ipsi sine mendacio. Voluptas inimica omnibus in sermone, hostis Epicurus: re vera autem faciunt propter illam omnia. Acuta bilis, querelae de rebus minutis, proclivitas ad irascendum supra parvulos infantes. Quare risum praebent non mediocrem spectantibus, quum quacumque de causa illis exarsit bilis, luridus pallor apparet in facie, quum torvum quiddam et furiosum spectant, et spuma, vel veneno potius plenum os habent.

20. Nolis tu ibi esse, quum impurum illud coenum effunditur: Aurum aut argentum, mehercules, nec possidere digner; obolus mihi sufficit, unde lupinos emam; potum enim fons praebit aut fluvius. Paulo post non obolos petunt, aut drachmas paucas, sed divitias totas. Quis ergo mercator tantum a navium comaeatu emolumenti ceperit, quantum hisce ad quaestum philosophia confert? Deinde ubi quantum satis est collegerint, et viaticum sibi pararint, abjecto illo infelici palliolo, agros interdum et vestimenta mollia emunt, et pueros comatos, et totos vicos, longum valere jussa Cratetis pera et Antisthenis pallio, dolioque Diogenis.

21. Vulgus vero ista quum videt, despunt jam philosophiam, et omnes ex eo genere esse arbitrantur, et me disciplinae istius nomine accusant. Igitur diu jam est quum ne unum quidem istorum potui allicere, sed illud mihi Penelope usu venit: quantumcumque ego texero, illud momento temporis rursus resolvitur, ridentibus Inscitia atque Iniquitate, quum videant opus nostrum non procedere, nihil proficere laborem.

22. JUP. Quantum, o dii, malorum perpessa nobis est a sacerrimis illis mortalibus Philosophia! Itaque videndum quid facto sit opus, aut quomodo isti sint puniendi. Fulmen enim uno ictu educit; mors ista celeris.

ΑΠΟΛ. Ego tibi, pater, subjiciam: odi enim et ipse jam impostores, Musarum vicem indignatus, a quibus aversi sunt. Fulmine enim aut tua dextra minime sunt digni. Sed Mercurium, si placet, arbitrum ipsum poenae in illos demitte, qui, ut in doctrinae studiis ipse quoque versatus, celerrime tum recte philosophantes agnosceret, tum minime: deinde illos quidem, prout merentur, laudabit; hi vero, ut aptum illi videbitur, punientur.

23. JUP. Bene mones, Apollo. Sed tu quoque, Hercules, assumpta ipsa Philosophia, quam celerrime ad homines abite: tertium enim decimum te puta hunc laborem perfecturum, non sane contemnendum, si extirpaveris impuras adeo atque impudentes bestias.

HERCULES. Sane malim ego, pater, Augiae finum expurgare denuo, quam hisce implicari. Abeamus tamen.

ΦΙΑ. Ἀκουσα μὲν, ἀκολουθητέον δὲ κατὰ τὰ δόξαντα τῷ πατρί.

24. ΕΡΜΗΣ. Κατώμεν, ὡς καὶ ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν τήμερον. Ποίαν δὲ χρὴ τραπέσθαι, ὦ Φιλοσοφία; σὺ γὰρ οἶσθα θπου εἰσίν. Ἡ πρόδηλον ἐστὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι;

ΦΙΑ. Οὐδαμῶς, ἢ πάνυ ὀλίγοι, ὅσοι ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν, ὦ Ἑρμῇ. Οὗτοι δὲ οὐδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ' ἐνθα πολλὺς χρυσὸς ἢ ἀργυρος δρύττεται, ἐκεῖ που ζητητέοι εἰσίν ἡμῖν.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν εὐθὺς τῆς Θράκης ἀπιτέον.

ΗΡΑΚ. Εὖ λέγεις, καὶ ἡγήσομαι γε ὑμῖν τῆς ὁδοῦ· οἶδα γὰρ τὰ Θρακῶν ἀπαντα συγχάκις ἐπελθών. Καί μοι τήνδε ἤδη τραπώμεθα.

ΕΡΜ. Ποίαν λέγεις;

25. ΗΡΑΚ. Ὅρατε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Φιλοσοφία, δύο μὲν ὄρη μέγιστα καὶ κάλλιστα ὄρων ἀπάντων; Αἰμός ἐστι τὸ μείζον, ἢ καταντικρὺ δὲ Ῥοδόπη, πεδίον δὲ ὑποπεπταμένον πάμπορον ἀπὸ τῶν προποδῶν ἐκατέρων εὐθὺς ἀρξάμενον· καὶ τινὰς λέγουσιν τρεῖς πάνυ καλοὺς ἀνεστηκότας, οὐκ ἀμόρφους τὴν τραχύτητα, ὅσον ἀχρὸς πόλεις πολλὰς τῆς ὑποκειμένης πόλεως· καὶ ἡ πόλις γὰρ ἤδη φαίνεται.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Ἡράκλεις, μεγίστη καὶ καλλίστη ἀπασῶν πόρρωθεν γούν ἀπολάμπει τὸ κάλλος. Καί τις καὶ ποταμὸς μέγιστος παραμείβεται πάνυ ἐν χρῶ φαύων αὐτῆς.

ΗΡΑΚ. Ἐβρος μὲν οὗτος, ἢ δὲ πόλις ἔργον Φιλίππου ἐκείνου. Καὶ ἡμεῖς ἤδη πρόσγειοι καὶ ὑπὸ νέρελοι· ὥστε ἐπιθαίνωμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

26. ΕΡΜ. Οὕτω γιγνέσθω. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν; πῶς τὰ θηρία ἐξιχνευτέον;

ΗΡΑΚ. Τοῦτο μὲν σὸν ἤδη ἔργον, ὦ Ἑρμῇ· κῆρυξ γὰρ εἶ, ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις κηρύττων.

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοῦτο χαλεπόν. Ἀλλὰ τὰ γε ὀνόματα οὐκ ἐπίσταμαι αὐτῶν. Σὺ οὖν, Φιλοσοφία, λέγε, οὐστὶν αὐτὰ ὀνομαστέον, καὶ τὰ σημεῖα προσέτι.

ΦΙΑ. Οὐδὲ αὐτὴ μὲν οἶδα τὸ σαφές, ὅτινες ὀνομάζονται, διὰ τὸ μὴ συγγεγενῆσθαι ποτε αὐτοῖς· ἀπὸ δ' οὖν τῆς ἐπιθυμίας ἣν ἔχουσι περὶ τὰ κτήματα, οὐκ ἂν ἀμάρτοις προσκαλῶν Κτήσωνας ἢ Κτησίππους ἢ Κτησικλέας ἢ Εὐκτήμονας ἢ Πολυκτήτους.

27. ΕΡΜ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ τίνες οὗτοί εἰσιν ἢ τί περισκοποῦσι καὶ αὐτοί; μᾶλλον δὲ καὶ προσίασι καί τι καὶ ἐρέσθαι θέλουσιν.

ΑΝΔΡΕΣ. Ἄρ' ἂν ἔχοιτε ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν ἢ σὺ, ὦ βελτίστη, εἰ τινὰς τρεῖς γόητας ἅμα εἶδετε καὶ τινὰ γυναῖκα ἐν χρῶι κεχαρμένην εἰς τὸ Λακωνικόν, ἄρρενωπὴν καὶ κομιδῇ ἀνδρικήν;

ΦΙΑ. Παπαῖ, τὰ ἡμέτερα οὗτοι ζητοῦσι.

ΑΝΔ. Πῶς τὰ ἡμέτερα; δραπεταὶ γὰρ ἐκείνοι ἀπαντες. Ἡμεῖς δὲ τὴν γυναῖκα μάλιστα μέτιμεν ἡνδραποδισμένην πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴσεσθε δὲ καθ' ὃ τι καὶ ζητοῦμεν αὐτούς.

LUCIANUS. — II.

PHIL. Invita equidem eo : sequendum tamen, quoniam parenti nostro visum est.

24. MERC. Descendamus, ut paucos certe ipsorum obteramus hodie. Quoniam vero eundem est, Philosophia? tu enim ubi sint nosti. Aut manifestum potius in Græcia illos esse?

PHIL. Nequaquam; aut oppido paucos, qui recte philosophantur, Mercuri. Isti vero nihil Attica paupertate opus habent, sed ubi auri multum et argenti effoditur, ibi nobis quaerendi sunt.

MERC. Recta igitur pergendum in Thraciam.

HERC. Bene mones, et viae ego dux vobis ero. Novi enim Thracum omnia, qui saepe eam regionem obierim. Et hac jam ingrediamur.

MERC. Qua dicis?

25. HERC. Videtis, Mercuri et Philosophia, duos montes maximos omnium montium et pulcherrimos? Hæmus est major, alter ex adverso est Rhodope : campi autem infra patentes fertilissimi sunt, ab ipsis radicibus utriusque incipientes : et colles aliquot videtis, tres quidem pulcherrimos, assurgentes, non deformes asperitate, tanquam plures subjectæ urbis arces. Et jam ipsa urbs apparet.

MERC. Maxima, per Jovem, mi Hercules, et pulcherrima omnium : e longinquo jam pulchritudo illius exsplendescit. Et fluvius aliquis præterfluit maximus, quasi radens ipsam.

HERC. Hebrus hic est : urbs autem Philippi illius opus. Et nos jam terræ vicini, atque infra nubes : inscendamus ergo, quod felix faustumque sit.

26. MERC. Sic fiat ! Quid vero jam faciendum? quomodo vestigandæ sunt illæ bestiae?

HERC. Illæ tuæ jam, Mercuri, partes sunt : nam præcones; præconium igitur facito ocyus.

MERC. Hic nihil difficultatis. Verum nomina illorum non novi. Tu igitur, Philosophia, dic qui nominandi sint, et signa insuper.

PHIL. Neque ego satis certo, quomodo nominentur, scio, quippe minime cum illis versata. Sed ob habendi eorum libidinem non peccaveris, si Ctesones (*Habeones*), et Ctesippos (*Habiequos*), aut Ctesicles (*Habiglorios*), aut Euctemonas (*Bonihabios*), aut Polycletos (*Multihabios*) advoces.

27. MERC. Bene mones. Verum qui sunt isti? aut quid ipsi quoque circumsapiciunt? Quin accedunt etiam, et interrogare aliquid volunt.

VIRI. Numquid nobis, viri, dicere potestis, aut tu, optima, si quos præstigiatores tres una vidistis, et mulierem ad cutem Laconico more detonsam, virili vultu et plane viraginem?

PHIL. Hem! eadem quæ nos isti quaerunt.

VIRI. Quomodo eadem quæ vos? fugitivi enim isti omnes. Nos vero mulierem maxime persequimur, plagio ab istis abductam.

MERC. Scietis quo nomine illos quaeramus : jam vero

Τὸ νῦν δὲ ἅμα κηρύττωμεν. Εἰ τις ἀνδράποδον Πα-
λαγονικὸν τῶν ἀπὸ Σινώπης βαρβάρων, ὄνομα τοιοῦτον
οἶον ἀπὸ κτημάτων, ὑποχρον, ἐν χρῶι κουρίαν, ἐν γε-
νείῳ βαθεῖ, πῆραν ἐξημμένον καὶ τριδώνιον ἀμπεχόμε-
νον, ὄργιον, ἀμουςον, τραχύφωνον, λοῖδορον, μηνύειν
ἐπὶ βῆτῳ αὐτονόμῳ.

28. ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Οὐ νοῶ, οὗτος, ὁ κηρύττει· ὡς
ἐκείνῳ γε ὄνομα ἦν παρ' ἐμοὶ Κάνθαρος, καὶ ἐκόμα δὲ
καὶ τὸ γένειον ἐτίλλετο καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν ἠπίστατο·
ἀπέκειρε γὰρ ἐν τῇ γναφείῳ καθήμενος ὅπόσον περι-
τὸν τοῖς ἱματίοις τῶν κροκῦδων ἐπανθεῖ.

ΦΙΛ. Ἐκεῖνος αὐτός ἐστιν, ὁ οἰκέτης ὁ σὸς, ἀλλὰ
νῦν φιλοσόφῳ ἔοικεν ἀκριβῶς ἑαυτὸν ἐπιγνάψας.

ΔΕΣΠ. Ὡς τῆς τὸλμης, ὁ Κάνθαρος φιλοσοφεῖ,
φησιν, ἡμῶν δὲ οὐδεὶς λόγος.

ΑΝΔ. Ἀμείλει ἀπαντὰς ἀνευρήσομεν· ξυνήσι γὰρ,
ὡς φησιν, αὐτῇ.

29. ΦΙΛ. Τίς δ' οὗτος ἄλλος ὁ προσιών ἐστιν, ὃ
Ἡράκλεις, ὁ καλὸς, ὁ τὴν κιθάραν;

ΗΡΑΚ. Ὁρφεύς ἐστι, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς
ἐμὸς, ἡδιστος κελευστῶν ἀπάντων· πρὸς γοῦν τὴν ψῆδὴν
αὐτοῦ ἥκιστα ἐκάμνομεν ἐρέττοντες. Χαῖρε, ὦ ἄριστε
καὶ μουσικώτατε Ὁρφεῦ· οὐκ ἐπιλέλησαι γὰρ ποῦ Ἡρα-
κλέους.

ΟΡΦΕΥΣ. Νηδὶ καὶ ὑμεῖς γε, ὦ Φιλοσοφία καὶ
Ἡράκλεις καὶ Ἑρμῇ. Ἀλλὰ καιρὸς ἀποδιδόναί τὰ
μῆνυτρα· ὡς ἔγωγε πάνυ σαφῶς διζητεῖτε οἶδα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν δεῖξον, ὦ παῖ Καλλιόπης, ἐνθα ἐστὶ
χρυσίου γὰρ οὐδὲν, ὅμαι, δέη σοφὸς ὢν.

ΟΡΦ. Εὖ φής. Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν οἰκίαν δεῖξαίμ·
ἀν ὑμῖν ἐνθα οἰκεῖ, αὐτὸν δὲ οὐκ ἀν, ὡς μὴ κακῶς
ἀκούοιμι πρὸς αὐτοῦ· μισαρὸς γὰρ ἐς ὑπερβολὴν καὶ
τοῦτο μόνον ἐκμεμελέτηκα.

ΕΡΜ. Δεῖξον μόνον.

ΟΡΦ. Αὐτῇ πλησίον. Ἐγὼ δὲ ἀπειμι ὑμῖν ἐκπο-
δὼν, ὡς μὴδ' ἴδοιμι αὐτόν.

30. ΕΡΜ. Ἐπίσχεε. Οὐ γυναικὸς φωνὴ βραψω-
δούσης τι τῶν Ὀμήρου;

ΦΙΛ. Νῆ Δι'· ἀλλ' ἀκούσωμεν ὅ τι καὶ λέγει.

ΔΡΑΠΕΤΙΣ. Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀἰδαο πύλῃ-
δς χρυσὸν φιλεῖ μὲν ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη. [σιν,

ΕΡΜ. Οὐκοῦν τὸν Κάνθαρόν σοι μισήτεον, ὅς

ἐινοδόκον κακὰ ῥέξεν, ὁ κεν φιλότητα παράσχη.

ΥΠΟΔΟΧΕΥΣ. Περὶ ἐμοῦ τοῦτο τὸ ἔπος, οὗ τὴν
γυναῖκα ὄψατο ἀπάγων, διότι αὐτὸν ὑπεδεξάμην.

ΔΡΑΠ. Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάροιο,
οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος οὐτ' ἐνὶ βουλῇ,
Θερσίτ' ἀνιτόμυθε, κακῶν πανάριστος κολοιῶν
μάψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν.

ΔΕΣΠ. Εἰκότως τοῦ καταράτου τὰ ἔπη.

ΔΡΑΠ. Πρόσθε κύων, ὅπθιν δὲ λῶν, μέσση δὲ χίμαιρα
δεινὸν ἀκονεῖουσα τρίτου κυνὸς ἀγρίου ὄμμα.

simul faciamus praeconium : Si quis mancipium Paphlago-
nicum, de Sinopensibus barbaris, nomine tali quod ab ha-
bendo ductum est, suppalidum, ad cutem detonsum, barba
prolixa, peram suspensam gerens, et palliolo indutum,
iracundum, indoctum, aspera voce, maledicum, indicare
conditione quam ipse dixerit, voluerit ; accedat !

28. DOMINUS. Non intelligo equidem, mi homo, quid
sibi velit tuum praeconium : nam isti nomen apud me fuit
Cantharo, et comam alebat, et vellebat mentum, meamque
artem sciebat, qui desidens in fullonia officina detonderet
quicquid superfluum floccorum eminet in vestibus.

PHIL. Ille ipse tuus est servus : at nunc philosopho est
similis, quum ipse fullonia se arte concinnaverit.

DOM. Vah audaciam ! Cantharus philosophatur, ait haec,
nostri autem nulla ratio !

VIR. Noli curare, inveniemus omnes : intelligit enim ista,
quantum dicit.

29. PHIL. Sed quis est, Hercules, ille alter accedens,
pulcher ille cum lyra ?

HERC. Orpheus est, qui mecum navigavit in Argo, hor-
tator omnium suavissimus ; ad cuius cantum minime fatiga-
batur remigio. Salve, Orpheu optime et cantus peritissime ;
nempe non oblitus es Herculis.

ORPHEUS. Sane vos quoque, Philosophia, et Hercules,
et Mercuri. Sed debetis mihi indicium ; quippe praecare
ego, quem queritis, novi.

MERC. Ergo ostende nobis, fili Calliopes, ubi sit : auro
enim, puto, nihil opus habes, qui sis vir sapiens.

ORPH. Recte istuc dicis. At ego domum quidem vobis
ubi habitat, ostendero ; non ipsum, ne male ab illo audiam :
impurus enim ultra modum est et in hoc solum se exercuit.

MERC. Ostende modo.

ORPH. Haec proxima ! Verum ego e vestigio abeo, ut
illum nec videam.

30. MERC. Attende ! nonne mulieris haec vox est, Ho-
meri versiculos recitantis ?

PHIL. Sic est, per Jovem. Sed audiamus quid dicat.

FUGITIVA. Hostis enim ille mihi velut atri limina Ditis
pectore quisquis amat nummos, sed idem negat ore

MERC. Ergo Cantharum odiasse debes,

Cui laeso est hospes, qui se praestabat amicum.

HOSPES. De me hic versus, cuius muliere abducta fugit
quod ipsum domi meae receperam.

FUG. Vah vinose, canisque oculos, et pectora cervice,
expers consilli, numeri nullius in armis,
Thersites nugax, in pravis optima pica,
regibus infastus temere sine more modoque.

DOM. Merito in execrandum hominem illi versus !

FUG. Prima canis, capra est media, atque in fine leonae
exhalans rabiem catulli, qui tertia pars est.

31. ΥΠΟΑ. Οἱμοι, γυναί, ὅσα πέπονθας ὑπὸ κυνῶν τοσούτων. Φασὶ δ' αὐτὴν καὶ κυεῖν ἀπ' αὐτῶν.

ΕΡΜ. Θάρρει, Κέρβερόν τινα τέτεται σοι ἢ Γηρυόνην, ὥς ἔχοι δ' Ἑρακλῆς οὗτος αὖθις πόνον. Ἀλλὰ καὶ προΐασιν, ὥστε οὐδὲν δεῖ κόπτειν τὴν θύραν.

ΔΕΣΠ. Ἐχω σε, ὦ Κάνθαρε. Νῦν σιωπᾷς; Φέρ' ἰδωμεν ἄτινά σοι ἡ πήρα ἔχει, θέρμους ἰσως ἢ ἄρτου τρύφος.

ΕΡΜ. Οὐ μὰ Δῖ, ἀλλὰ ζώνην χρυσοῦ.

ΗΡΑΚ. Μὴ θαυμάσης· Κυνικός γὰρ ἔφασκεν εἶναι τὸ πρόσθεν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνταῦθα δὲ Χρυσίππειος ἀκριβῶς ἐστί. Τοιγαροῦν Κλεάνθην οὐκ εἰς μακρὰν αὐτὸν ὄφει· κρεμῆσται γὰρ ἀπὸ τοῦ πύγωνος οὗτω μαρὰς ὢν.

32. ΔΕΣΠ. Σὺ δὲ, ὦ κακῆ, οὐ Ληκυθίων οὐμὸς δραπέτης τυγχάνεις ὢν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος. ὦ τοῦ γέλωτος. Εἴτα τί οὐκ ἂν γένοιτο; καὶ Ληκυθίων φιλοσοφεῖ;

ΕΡΜ. Ὁ τρίτος δὲ οὗτος ἀδέσποτος ὑμῖν ἐστίν;

ΔΕΣΠ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ δεσπότης ἐγὼ ἐκὼν ἀφίημι αὐτὸν ἀπολωλέναι.

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΔΕΣΠ. Ὅτι δεινῶς τῶν ὑποσάθρων ἐστί. Τὸ δ' ὄνομα Μυρόπουν αὐτὸν ἑκαλοῦμεν.

ΕΡΜ. Ἡράκλειε ἀλεξίκακε, ἀκούεις; ἔπειτα πήρα καὶ βάκτρον. Καὶ αὐτὸς ἀπόλαβε τὴν γυναῖκα σύ.

ΥΠΟΑ. Μηδαμῶς, οὐκ ἂν ἀπολάβοιμι βιβλίον μοι τῶν παλαιῶν κυοῖσαν.

ΕΡΜ. Πῶς βιβλίον;

ΥΠΟΑ. Ἔστι τι, ὦγαθέ, Τρικάρανος βιβλίον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν ἄτοπον, ἐπεὶ καὶ Τριφάλης ὁ τῶν κομικῶν εἷς.

33. ΔΕΣΠ. Σὺν, ὦ Ἑρμῇ, δικάζειν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΕΡΜ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ταύτην μὲν, ἵνα μηδὲν τέρας μηδὲ πολυκέφαλον τέκη, σῶσθαι παρὰ τὴν ἀνδρὰ ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλάδα, τῷ δύο δὲ τούτῳ δραπετίσκῳ παραδοθέντε τοῖν δεσπότην μανθάνειν ἃ πρὸ τοῦ, τὸν μὲν ἀποπλύνειν τὰς ρυτίδας τῶν ὀθνῶν τὸν Ληκυθίωνα, τὸν Μυρόπουν δὲ αὖθις ἀκείσθαι τῶν ἱματίων τὰ διεργωγῶτα, μαλάχῃ γε πρότερον μαστιγωθέντα, ἔπειτα καὶ τοῦτον παραδοθῆναι τοῖς πιττωταῖς, ὥς ἀπολοιτο παρατιλλόμενος τὰ πρῶτα, ρυτίσῃ προσέτι καὶ γυναικεῖα τῇ πίττῃ, εἴτα ἐς τὸν Αἴμον ἀναχθέντα γυμνὸν ἐπὶ τῆς χιόνης μένειν συμπεποδισμένον τῷ πόδε.

ΔΡΑΠ. Φεῦ τῶν κακῶν, φεῦ τῶν κακῶν, ὅτοτοί, παπαὶ παταῖαξ.

ΔΕΣΠ. Τί τοῦτο παρεντίθης τῶν τραγικῶν σὺ διαλόγων; ἀλλ' ἀκολουθεῖ παρὰ τοὺς πιττωτάς ἤδη, ἀποδυσάμενός γε πρότερον τὴν λεοντῇν, ὥς γνωσθῆς ὅνος ὢν.

31. HOSP. Hei mihi, mulier, quantum a tot canibus perpressa es! Aiunt illam etiam uterum ab istis ferre.

MERC. Bono animo esto: Cerberum tibi quendam pariet vel Geryonem, novum ut laborem rursus habeat hic Hercules. Verum prodeunt etiam; itaque nihil opus est ut pulsetur janua.

DOM. Teneo te, Canthare! Nunc taces? Age videamus quid habeat tibi pera; lupinos forte aut panis frustum.

MERC. Non, ita me Jupiter: sed zonam auri.

HERC. Noli admirari: Cynicum enim ante se ferebat in Graecia, hic vero Chrysippeus [*aurum vehens*] ex asse est. Itaque Cleanthen non ita multo post videbis: pendebit enim a barba homo ita impurus.

32. DOM. Tu vero, pessime, nonne Lecythio es, meus fugitivus? Non sane alius. Hec risum! Quid postea non fiet? etiam philosophatur Lecythio?

MERC. At tertius ille vobis sine domino est?

DOM. Minime vero: sed ego dominus lubens illam manu, ut pereat, emitto.

MERC. Qui sic?

DOM. Quis de genere plane suppurato est. Nomen autem ipsi dixeramus Myropoun [*Unguentolentem*].

MERC. Depulsor malorum Hercules, audin' deinde pera et baculus! Tu quoque tuam tibi uxorem recipe.

HOSP. Minime vero! non sane receperim quae librum mihi de antiquis unum ferre utero videatur.

MERC. Quomodo librum?

HOSP. Est liber aliquis, o bone, Tricaraneus [*Triceps*].

MERC. Non est mirum, quum etiam Triphales sit comitorum libellorum unus.

33. DOM. Tuum exinde est, Mercuri, iudicare.

MERC. Sic mihi placet, istam, ne quod prodigium aut multiceps pariat, abire retro ad virum in Graeciam: duos autem hosce amabiles fugitivos dominis suis redditos, discere quas olim, alterum sordida lintea eluere, Lecythionem; Myropoun vero, malva prius verberatum, sarcire rursus vestes laceras; deinde istum quoque tradi depilatoribus, ut pereat primum vellendus, insuper vero pice sordida ac feminea: tum nudus abducatur in Haemum, ibique constrictis pedibus maneat in nive.

FUG. Hei malorum, hei malorum! vae vae, hei hei, oh oh!

DOM. Quid hoc interponis de tragicis tu sermonibus? Imo sequere jam ad depilatores, leonina prius pelle detracta, ut asinus agnoscaris.

LXX.

1.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΚΡΟΝΟΝ.

1. **ΙΕΡΕΥΣ.** ὦ Κρόνε, σὺ γὰρ εἰκοὶς ἀρχειν τὸ γε νῦν εἶναι καὶ σοὶ τέθουται καὶ κεκαλλιέρεται παρ' ἡμῶν, τί ἂν μάλιστα ἐπὶ τῶν ἱερῶν αἰτήσας λάβοιμι παρὰ σοῦ;

ΚΡΟΝΟΣ. Τοῦτο μὲν αὐτὸν σε καλῶς ἔχει ἐσκέφθαι ὃ τι σοὶ εὐκαίον, εἰ μὴ καὶ μάντιν ἅμα ἐθέλεις εἶναι τὸν ἀρχοντα, εἰδέναι τί σοὶ ἥδιον αἰτεῖν· ἐγὼ δὲ τὰ γε δυνατόν οὐκ ἀνανεύσω πρὸς τὴν εὐχὴν.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ πάσαι ἐσκεμμαι· ἐγὼ γὰρ τὰ κοινὰ ταῦτ' καὶ πρόχειρα, πλοῦτον καὶ χρυσὸν πολλὸν καὶ ἀγρῶν δεσπότης εἶναι καὶ ἀνδράποδα πολλὰ κεκτηῖσθαι καὶ ἐσθῆτας εὐανθεῖς καὶ μαλακάς καὶ ἀργυρον καὶ ἑλέφαντα καὶ τὰλλα ὅποσα τίμια. Τούτων οὖν, ὦ ἀρίστε Κρόνε, δίδου μοι, ὥς τι καὶ αὐτὸν ἀπολαῦσαι τῆς σῆς ἀρχῆς μηδὲ ἄμειρον εἶναι μόνον αὐτὸν διὰ παντὸς τοῦ βίου.

2. **ΚΡΟΝ.** Ὅρξ; οὐ κατ' ἐμὲ τοῦτο ἤτησας· οὐ γὰρ ἐμὸν διανέμειν τὰ τοιαῦτα. Ὡστε μὴ ἀχθῶν, εἰ ἀτυχῆσαις αὐτῶν, ἀλλ' αἰτεῖ παρὰ τοῦ Διὸς, ὁπότεν εἰς ἐκεῖνον ἡ ἀρχὴ περιέλθῃ μετ' ὀλίγον. Ἐγὼ δ' ἐπὶ ῥητοῖς παραλαβάνω τὴν δυναστείαν· ἑπτὰ μὲν ἡμερῶν ἡ πᾶσα βασιλεία, καὶ ἣν ἐκπρόθεσμος τούτων γένομαι, ἰδιώτης εὐθὺς εἰμι καὶ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἑπτὰ σπουδαῖον μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀγοραῖον διοικήσασθαι μοι συγκεχώρηται, πίνειν δὲ καὶ μεθύειν καὶ βοᾶν καὶ παίζειν καὶ κυβεύειν καὶ ἀρχοντας καθίστασθαι καὶ τοὺς οἰκέτας εὐχεῖν καὶ γυμνὸν φθεῖν καὶ κροτεῖν ὑποτρέμοντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς ὑδῶρ ψυχρὸν ἐπὶ κεφαλῇ ὠθεῖσθαι ἀσβόλῳ κεχρισμένον τὸ πρόσωπον, ταῦτα ἐφεῖται μοι ποιεῖν. Τὰ μεγάλα δὲ ἐκεῖνα, τὸν πλοῦτον καὶ τὸ χρυσίον, ὃ Ζεὺς διαδίδωσιν οἷς ἂν ἐθέλῃ.

3. **ΙΕΡ.** Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνος, ὦ Κρόνε, ῥαδίως καὶ προχείρως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη ἀπηγόρευκα αἰτῶν μεγάλη τῇ φωνῇ, ὃ δ' οὐκ ἐπαίει τὸ παράπαν, ἀλλὰ τὴν αἰγίδα ἐπισείων καὶ τὸν κεραυνὸν ἐπανατεινόμενος δριμύ· ἐνερῶν ἐκπλήττει τοὺς ἐνοχλοῦντας· ἦν δὲ ποτε καὶ ἐπινεύσῃ τινὶ καὶ πλούσιον ποιῇ, πολλὸ τὸ ἀκριτον ἐνταῦθα, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐνίοτε καὶ συνετοὺς ἀφείλ, ὃ δὲ παμπονήροις τε καὶ ἀνοήτοις ἀνδράσι περιχεῖ τὸν πλοῦτον, μαστιγῆταις ἢ ἀνδρογόνους τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Πλὴν τὰ γε σοὶ δυνατόν ἐθέλω εἰδέναι τίνα ταῦτά ἐστιν.

4. **ΚΡΟΝ.** Οὐ μικρὰ θλῶς οὐδὲ παντάπασιν εὐκαταφρόνητα ὥς πρὸς τὴν δύναμιν ἐξετάζεσθαι τῆς συμπάσης ἀρχῆς, εἰ μὴ σοὶ γε μικρὸν δοκεῖ τὸ νικᾶν κυβεύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐς τὴν μονάδα κυλιόμενον τοῦ κύβου σοὶ τὴν ἐξάδα ὑπεράνω αἰεὶ φαίνεσθαι· πολλοὶ γοῦν ἐς κόρον ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου ἐπεισίσταντο, οἷς ἱλῶς καὶ φορὸς ὃ κύβος ἐπινεύσει· οἱ δὲ ἔμπαλιν γυμνοὶ

LXX.

1.

SATURNALIA.

1. **SACERDOS.** Saturne (nam tu imperium tenere nunc quidem videris, sacrificatumque tibi a nobis ac latatum est), quidnam potissimum inter sacra petatum abs te possim consequi?

SATURNUS. Illud quidem te ipsum decet, probe deliberatum habere quid optandum tibi sit, nisi simul divinatorem esse vis eum qui imperat, ut sciat quid petere tibi collibeat. Ego vero, quæ quidem possunt fieri, tuo voto non negabo.

SAC. Quin olim deliberavi: rogo enim communia ista et prompta, divitias, et aurum multum, et agrorum esse dominum, et mancipia habere multa, et vestem floridam atque mollem, et argentum, et ebur, et reliqua quæcumque pretiosa sunt. Horum ergo, Saturne optime, fac mihi copiam, ut ipse quoque fructum aliquem tui imperii consequar, nec solus per totam vitam rerum illarum expertus maneam.

2. **SAT.** Viden? non petiisti quod in mea potestate sit; neque enim tribuere talia meum est. Itaque noli graviter ferre, si ea non consequaris: verum ab Jove pete, quando ad illum paullo post transierit imperium. Ego vero conditionibus quibusdam capio potestatem: septem enim diebus totum mihi regnum finitur; hunc terminum egressus, continuo sum privatus et de promiscua multitudine unus. Illis ipsis vero septem diebus serium quidem nihil, neque publicum negotium agere mihi concessum est; sed bibere, et inebriari, et clamare, et jocari, et alea ludere, et reges vini constituere, et servos excipere convivio, et nudum canere, et tremulos plausus edere; interdum etiam in aquam frigidam præcipitem detrudi, fuligine picto vultu: hæc, inquam, facere mihi permissum est; verum magna illa, divitias et aurum, Jupiter quibus visum est distribuit.

3. **SAC.** Sed neque ille, Saturne, facile et prompte. Equidem certe jam fatigatus sum magna voce petendo: at ille omnino non audit, sed ægidem quassans, intentans fulmen, torvum inspectans, qui sibi molesti sunt perterret. Si quando vero etiam annuat alicui, divitemque illum redat; hic jam indiscreti multum, relictisque bonis ac prudentibus viris, pessimos ille ac sensu pæne communi carentes circumfundit divitiis, verberones plerosque et effeminatos homines. Sed quæ tu potes, scire velim ea qualia sint.

4. **SAT.** Non omnino parva illa quidem, neque plane contemnenda, si ad vim exigantur totius imperii: nisi forte parvum tibi videtur vincere alea, et provoluta reliquis in unionem tessera, senionem in summo tibi semper apparere. Multi enim ad satietatem usque inde sibi pararunt vaticum, quibus propitia secundaque tessera annuerit: alii contra

ἐξενήξαντο συντριβέντος αυτοῖς τοῦ σκάφους περὶ οὗτω μικρῷ ἔρματι τῷ κύβῳ. Καὶ μὴν καὶ πῖναι ἐς τὸ ἥδιον καὶ ὠδικώτερον ἄλλου δοῖναι ἔσται ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ διακονουμένων τούς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπέσειν — τοῦτο γὰρ τοὔπιτίμιον τῆς ἀδεξίου διακονίας — σὲ δὲ ἀνακηρυχθῆναι καλλίνικον καὶ τὰ ἄλλα φέρεσθαι τὸν ἀλλᾶντα ὄρεξ' ἡλικόν τὸ ἀγαθόν; ἔτι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἀπάντων γενέσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα, ὥς μήτε ἐπιταχθείης γελοία ἐπιτάγματα καὶ αὐτὸς ἐπιτάττειν ἔχοις, τῷ μὲν αἰσχρόν τι περὶ αὐτοῦ ἀναβοῇσαι, τῷ δὲ γυμνὸν ὀρχήσασθαι καὶ ἀράμενον τὴν αὐλητρίδα τρίς τὴν οἰκίαν περιελθεῖν, πῶς οὐχὶ καὶ ταῦτα δεῖγματα μεγαλοδωρίας τῆς ἐμῆς; Εἰ δὲ τὸ μὴ ἀληθῆ μηδὲ βέβαιον γίνεσθαι τὴν τοιαύτην βασιλείαν αἰτιάσῃ, ἀγνωμον ποιήσεις ὁρῶν αὐτὸν ἐμὲ τὸν ταῦτα διανεμόντα ὀλιγοχρόνιον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα. Τούτων δ' οὐκ ἔστι μοι δυνατόν δοῦναι, τῶν πετῶν, τοῦ ἀρχεῖν, τοῦ εἶδεν καὶ τῶν ἄ κατηριθμησάμην, θαρρῶν αἶται, ὥς ἐμοῦ πρὸς οὐδὲν δεδιζομένου σε τῇ αἰγίδι καὶ τῷ κεραυνῷ.

5. IEP. Ἄλλ', ὦ Τίτάνων ἀριστε, τῶν μὲν τοιούτων οὐ δέομαι, σὺ δὲ ἄλλ' ἐκεῖν μοι ἀπόκριναι, ὃ μάλιστα ἐπόθουν εἰδέναι, καὶ μοι ἦν εἴπης αὐτό, ἱκανὴν ἔσθ' τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδωκώς ἀντὶ τῆς θυσίας, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀφήμῃ σοι τὰ χρεῖα.

KPON. Ἐρώτα μόνον ἀποκρινοῦμαι γὰρ, ἦν εἰδὼς τύχῳ.

IEP. Τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο, εἰ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν ἃ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὥς κατήσθεις τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῆς Ῥέας, ἐκείνη δὲ ὑπελομένη τὸν Δία λίθον ὑποβαλλομένην ἀντὶ τοῦ βρέφους ἔδωκέ σοι καταπιεῖν, ὃ δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφικόμενος ἐξήλασέ σε τῆς ἀρχῆς πολέμῳ κρατήσας, εἴτα ἐς τὸν Τάρταρον φέρων ἐνέβαλε πεδήσας αὐτόν τε καὶ τὸ συμμαχικὸν ἅπαν, ὅσῃσιν μετὰ σοῦ παρετάττετο.

KPON. Εἰ μὴ ἑορτῇ, ὦ οὗτος, ἡγομεν καὶ μεθύειν ἐφείτο καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς δεσπόταις ἐπ' ἐξουσίας, ἔγνωσ' ἂν ὥς ὀργίζεσθαι γούν ἐφείταί μοι, τοιαῦτα ἐρωτήσας, οὐκ αἰδεσθεὶς πολλὸν οὕτω καὶ πρεσβύτην θεόν.

IEP. Καγὼ ταῦτα, ὦ Κρόνε, οὐ παρ' ἐμαυτοῦ φημι, ἀλλ' Ἡσίοδος καὶ Ὅμηρος, ὅκνῳ γὰρ λέγειν ἔτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι σχεδὸν ταῦτα πεπιστεύουσι περὶ σοῦ.

6. KPON. Οἶμαι γὰρ τὸν ποιμένα ἐκεῖνον, τὸν ἀλαζόνα, ὑγιές τι περὶ ἐμοῦ εἰδέναι; Σκόπει δὲ οὕτως. Ἐσθ' ὅστις ἄνθρωπος — οὐ γὰρ θεὸν ἐρῶ — ὑπομεινέειν ἂν ἐκὼν αὐτὸς καταφαγεῖν τὰ τέκνα, εἰ μὴ τις Θούστῃς ἦν καὶ ἀσεβεῖ ἀδελφῷ περιπεσοῦν ἤσθιε; καὶ εἰ τοῦτο μανείῃ, πῶς ἀγνοήσει λίθον ἀντὶ βρέφους ἐσθίον, εἰ μὴ ἀνάληγτος εἴη τοὺς ὀδόντας; Ἄλλ' οὕτε ἐπολεμήσαμεν οὕτε ὁ Ζεὺς βίβη τὴν ἀρχὴν ἀφειλετο, ἐκόντος δέ μοι παραδόντος αὐτῷ καὶ ὑπεκστάντος ἀρχεῖν ὅτι μὲν γὰρ οὕτε πεπέδημαι οὕτε ἐν τῷ Τάρτάρῳ

enatarunt nudi, fracto ipsis ad exiguum adeo scopulum, lesseram, navigio. Verum etiam bibere jucundissime, et simul aliis canendi peritiorum videri in convivio, et ministrantium reliquos quidem incidere in aquam (hoc enim ministerii parum dextri præmium est), te vero et honestum victorem prædicari, et præmia referre sarcimina, vides quantum sit bonum? Porro regem solum fieri omnium per talorum victoriam, ut neque ridicula tibi injungantur imperia, et imperare ipse possis, huic quidem, ut turpe quiddam de seipso proclamet; alii, ut nudus saltet, et succollata tibia ter domum circumeat; qui non hæc etiam magnificentiae specimina mæx? Si vero causeris non verum esse neque firmum ejusmodi regnum, insolenter feceris, qui videasme ipsum, qui tribuo talia, parvi temporis habere imperium. De his igitur quæ dare in potestate mea est, de talis, de regno, de cantu, et quæcumque enumeravi, audacter pete ex me, utpote ad nullum ejusmodi votum ægide te et fulmine perterrituro.

5. SAC. Sed talibus mihi, Titanum optime, nihil opus est. Quin tu illud mihi responde, quod scire maxime volebam; idque mihi si dixeris, satis magnum pro sacrificio pretium retuleris, et quod ad reliqua attinet, remittam tibi debita.

SAT. Interroga modo: respondebo enim, si sciam.

SAC. Primo illud, verane sint ista quæ de te audimus, devorare te solitum quæ nascerentur ex Rhea, illam vero, subducto furtim Jove, lapidem subjectum pro puero devorandum tibi dedisse; atque istum, adultum quum esset, bello te victum regno expulisse, tum vinctum te eaque auxilia, quæ tibi se adjunxerant, omnia dejecisse in Tartarum.

SAT. Heus tu, nisi festum diem ageremus, et inebriari licitum esset, atque maledicere prout libitum domuiis, disceres sane irasci saltem mihi esse permissum, talia qui rogaris nihil reveritus canum adeo et senem deum.

SAC. Atqui ego ista, Saturne, non mea sponte interrogo; sed Hesiodus et Homerus — nolo enim dicere quod reliqui homines prope universi hæc de te credunt.

6. SAT. Putas enim pastorem illum, jactabundum impostorem, sani quicquam de me scire? Considera autem hoc modo. Estne ut quisquam homo (neque enim dicam deum) sustinerit sua sponte suos ipse devorare liberos, nisi forte Thyestes quidam erat et in fratrem impium quum incidisset, vesecebatur filio? et hoc si forte insaniat, quomodo imprudens lapidem edere pro puero possit, nisi forte sensus omnis expertes dentes habeat? Sed neque bellum gessimus, neque vi imperium mihi ademit Jupiter, sed accepit mea quum sponte ego traderem illi, et imperio cederem. Deni-

εἶμι, καὶ αὐτὸς ὄρεξ, οἶμαι, εἰ μὴ τυφλὸς ὥσπερ Ὅμηρος εἴ.

7. IEP. Τί παθὼν δέ, ὦ Κρόνε, ἀφῆκας τὴν ἀρχήν;

KPON. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ μὲν ὄλον, γέρων ᾗδῃ καὶ ποδαγρὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου ὦν — διὸ καὶ πεπεδησθαί με οἱ πολλοὶ εἶκασαν — οὐ γὰρ ἡδυνάμην διαρκεῖν πρὸς οὕτω πολλὴν τὴν ἀδικίαν τῶν νῦν, ἀλλ' αἰ ἀναθεῖν εἶδει ἄνω καὶ κάτω τὸν κεραυνὸν διηρμένον τοὺς ἐπιόρκους ἢ ἱεροσούλους ἢ βιαίους καταφλέγοντα, καὶ τὸ πρῆγμα πάνυ ἐργῶδες ἦν καὶ νειανικόν· ἐξέστην οὖν εὖ ποιῶν τῷ Διί. Καὶ ἄλλως δὲ καλῶς ἔχειν ἐδόκει μοι διανείμαντα τοῖς παισὶν οὖσι τὴν ἀρχὴν αὐτὸν εὐωχεῖσθαι τὰ πολλὰ ἐφ' ἡσυχίας οὔτε τοῖς εὐχομένοις χρηματίζοντα οὔτε ὑπὸ τῶν τάναντία αἰτούντων ἐνοχλούμενον οὔτε βροντῶντα ἢ ἀστράπτοντα ἢ χάλαζαν ἐνίστε βάλλιν ἀναγκαζόμενον· ἀλλὰ πρεσβυτικόν τινα τοῦτον ἡδιστον βίον διάγω ζωρότερον πίνων τὸ νέκταρ, τῷ Ἰαπετῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡλικιώταις προσμυθολογῶν· ὁ δὲ ἀρχει μυρία ἔχων πράγματα. Πλὴν ὀλίγας ταύτας ἡμέρας ἐφ' οἷς εἴπον ὑπεξελέσθαι μοι ἐδοξε καὶ ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχὴν, ὥς ὑπομνήσασμαι τοὺς ἀνθρώπους οἷος ἦν ὁ ἐπ' ἐμοῦ βίος, ἥποτε ἄσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα ἐφύετο αὐτοῖς, οὐ στάχυνες, ἀλλ' ἔτοιμος ἄρτος καὶ κρέα ἐσκευασμένα, καὶ ὁ οἶνος ἔρρει ποταμῆδόν καὶ πηγὰι μέλιτος καὶ γάλακτος· ἀγαθοὶ γὰρ ᾗσαν καὶ χρυσοὶ ἅπαντες. Αὕτη μοι ἡ αἰτία τῆς ὀλιγοχρονίου ταύτης δυναστείας, καὶ διὰ τοῦτο ἅπανταρχοῦ κρότος καὶ ὥδῃ καὶ παιδία καὶ ἰσοτιμία πᾶσι καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις· οὐδεὶς γὰρ ἐπ' ἐμοῦ δούλος ἦν.

8. IEP. Ἐγὼ δέ, ὦ Κρόνε, καὶ τοῦτο εἶκαζον τὸ εἰς τοὺς δούλους καὶ πεδότηριδας φιλάνθρωπον ἐκ τοῦ μύθου ἐκείνου ποιεῖν σε τιμῶντα τοὺς τὰ ὅμοια πάσχοντας, ἅτε καὶ αὐτὸν δουλεύοντα, μεμνημένον τῆς πέδης.

KPO. Οὐ παύσῃ γὰρ τοιαῦτα ληρῶν;

IEP. Εὖ λέγεις, καὶ παύσομαι· πλὴν ἔτι μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριναι. Τὸ πεττεύειν σύνηθες ἦν καὶ ἐπὶ σοὶ τοῖς ἀνθρώποις;

KPON. Καὶ μάλα, οὐ μὴν περὶ ταλάντων γε καὶ μυριάδων ὥσπερ ὑμῖν, ἀλλὰ περὶ καρῶν τὸ μέγιστον, ὥς μὴ ἀνιᾶσθαι ἡττηθέντα μηδὲ δακρύειν αἰεὶ ἄσιτον ὄντα μόνον τῶν ἄλλων.

IEP. Εὖ γε ἐκείνοι ποιοῦντες ὑπὲρ τίνος γὰρ ἂν καὶ ἐπέττειον αὐτοὶ ὀλόχρυσοι ὄντες; Ὡς ἔγωγε καὶ μεταξὺ λέγοντός σου τῶνδ' εἰς τι ἐνένοῃσα· εἰ τις ἓνα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν χρυσηλατῶν ἐς τὸν ἡμέτερον τοῦτον βίον ἀγαγὼν ἐδεῖξαι τοῖς πολλοῖς, οἷα ἔπαθεν ἂν ὁ ἄθλιος ὑπ' αὐτῶν; διεσπᾶσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπιδραμόντες ὥσπερ τὸν Πενθέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ Θρηῖται τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Ἀκταίωνα αἱ κύνες, περὶ τοῦ μεῖζον ἀπενέγκασθαι τὸ μέρος πρὸς ἀλλήλους ἔκαστος ἀμιλλώμενος, οἱ γε οὐδὲ ἑορτάζοντες ἔξω τοῦ φιλοκερδοῦς εἰσιν, ἀλλὰ πρόσδοον οἱ πολλοὶ πεποίγηται τὴν ἑορτήν. Εἴτα οἱ μὲν ἀπέρχονται ληστεύοντες ἐν

que neque compeditum me esse, neque in Tartaro, ipse quoque vides, arbitror, nisi caecus es ut Homerus.

7. SAC. Qua vero causa, Saturne, motus reliquisti imperium?

SAT. Ego tibi dicam. In universum senex quum jam essem, et ipsa aetate podager (unde etiam compeditum me conjiciebat vulgus); neque enim sufficere poteram ad multam adeo hominum, qui nunc sunt, injustitiam; sed currendum semper erat sursum deorsum, fulmine intentato, quo perjuros, aut sacrilegos, aut violentos comburerem; eratque res valde laboriosa et juvenis vires poscens: itaque Jovi, cujus me rei minime poenitet, cessi imperium. Et alioquin decens mihi videbatur, diviso meis filiis imperio, ipsum me per quietem plerumque epulari, dum neque operam darem precantibus, neque molestias ab his, qui contraria peterent, perferrem, neque tonarem, aut fulgurarem, aut grandinem dejicere interdum cogerer: sed vitam hanc ago senilem jucundissimam, meracius nectar bibens, fabulans cum Iapeto et ceteris aequalibus: at ille imperat inter mille molestias: nisi quod paucos hosce dies, ea qua dixi lege, excipere mihi visum est, quibus resumam imperium, ut admoveam homines qualis fuerit me imperante vita, quum serente nullo aut arante nascebantur illis omnia, nec spicae, sed paratus jam panis, et carnes curatae, ac fluebat amnium instar vinum, et fontes mellis atque lactis: boni enim erant tum omnes atque auri. Haec mihi causa brevis hujus potestatis: et ob id ipsum plausus ubique, et cantus, et lusus, et aequalitas inter omnes, servos pariter ac liberos: neque enim me rerum potente servus quisquam erat.

8. SAC. Ego vero, Saturne, conjiciebam hoc quoque, illam te in servos et compedum tritores humanitatem ex ista fabula exercere, qui honorem habeas sortis tuae hominibus, tanquam ipse quoque serviens et memor compedis.

SAT. Non desines nempe nugari talia?

SAC. Bene mones, et desinam. Verum hoc adhuc mihi responde. Alea ludere an consuetum erat etiam illis qui sub te vivebant hominibus?

SAT. Omnino: verum non de talentis et denis drachmarum millibus, ut apud vos; sed summum de nucibus; ne doleret victo, neu ploraret et solus inter ceteros cibo se semper abstineret.

SAC. Bene illi quidem: de qua enim re luderent, qui toti ipsi essent auri? Itaque ego etiam, dum tu dicis, tale quiddam cogitavi: si quis unum de istis ex solido auro viris in nostram hanc vitam productum vulgo ostenderet, quid miser ab illis esset passurus? incursione facta illum, novi ego, discerperent, ut Pentheum Maenades, aut Thressae Orpheum, aut Actaeonem canes, certamen inter se constituentes quis majorem inde partem auferret; qui quidem ne in festis quidem diebus celebrandis extra lucri cupiditatem sint, sed in quaestu sibi illos habeant plerique. Sic igitur alii quidem latrocinatum eunt in convivio ab amicis;

τῷ συμποσίῳ τοὺς φίλους, οἱ δὲ σοὶ τε λοιδοροῦνται, οὐδὲν δέον, καὶ τοὺς κύδους συντρίβουσιν ἀναιτίους ὄντας αὐτοῖς ὧν ἐκόντες ποιοῦσιν.

9. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δὴ ποτε ἄβρὸς οὕτω θεὸς ὧν καὶ γέρων ἐπιλεξάμενος τὸ ἀτερπέστατον, ὅπότε ἡ χιὼν ἐπέχει τὰ πάντα καὶ ὁ βορρᾶς πολλὺς καὶ οὐδὲν ἔτι οὐ πέπηγεν ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τὰ δένδρα ξηρὰ καὶ γυμνὰ καὶ ἀφυλλὰ καὶ οἱ λειμῶνες ἄμωργοι καὶ ἀπηνθηκότες καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπικεκυφότες ὥσπερ οἱ πᾶνυ γεγηρακότες, ἀμφὶ τὴν κάμινον οἱ πολλοὶ, τῆνυ καῦτα ἐορτάζεις; οὐ γὰρ πρεσβυτικὰς γὰρ ὁ καιρὸς οὐδὲ ἐπιτήδειος τοῖς τρυφῶσι.

KPON. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ὦ οὗτος, ἥδη πίνειν δέον παρήρησαι γούν μου χρόνον τῆς ἐορτῆς οὐκ ὀλίγον οὐ πᾶνυ ἀναγκαῖά μοι ταῦτα προσφιλοσοφῶν. Ὡστε νῦν μὲν ἄφες αὐτὰ, εὐωχώμεθα δὲ ἥδη καὶ κροτῶμεν καὶ ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ἐλευθεριάζωμεν, εἴτα πεττεύωμεν ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ καρύων καὶ βασιλείας χειροτονῶμεν καὶ πειθαρχώμεν αὐτοῖς· οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι, παλίμπαϊδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι.

IEP. Ἀλλὰ μὴ δύναται διψῶν πιεῖν, ὦ Κρόνε, ὅτω μὴ ταῦτα ἀ λέγεις ἡδέα. Ὡστε πίνωμεν ἱκανὰ γὰρ ἀποκέκριαται καὶ τὰ πρῶτα. Καὶ μοι δοκῶ γραφάμενος εἰς βιβλίον ταύτην ἡμῶν τὴν συνουσίαν ἀ τε αὐτὸς ἠρώτησα καὶ σὺ πρὸς ταῦτα ἰλεως ἀπεκρίνω παρέξιν ἀναγνῶναι τῶν φίλων, ὅσοι γ' ἐπακοῦσαι τῶν σῶν λόγων ἀξιοῖ.

2.

ΚΡΟΝΟΣΟΛΩΝ.

10. Τάδε λέγει Κρονόσολων ἱερεὺς καὶ προφήτης τῷ Κρόνῳ καὶ νομοθέτῃ τῶν ἀμφὶ τὴν ἐορτὴν· ἀ μὲν τοὺς πένητας χρὴ ποιεῖν, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπεμψα δῖλλο βιβλίον, ἐγγράφας, καὶ εὔ οἶδ' ὅτι ἐμμενοῦσι καὶ κεῖνοι τοῖς νόμοις, ἡ αὐτίκα ἔνοχοι ἔσονται τοῖς ἐπιτιμίοις, ἀ κατὰ τῶν ἀπειθούντων μεγάλα ὥριστα. Ὑμεῖς δὲ, ὦ πλούσιοι, ὁρᾶτε ὅπως μὴ παρανομήσητε μηδὲ παρακούσητε τῶνδε τῶν προσταγμάτων· ὥς ὅστις ἂν οὕτω μὴ ποιήσῃ, ἴστω οὗτος οὐκ ἐμοῦ νομοθέτου ἀμελήσων, ἀλλ' εἰς τὸν Κρόνον αὐτὸν, ὃς με προεῖλετο νομοθετῆσαι ἐς τὴν ἐορτὴν οὐκ ὄναρ ἐπιστάς, ἀλλὰ πρῶτην ἐγρηγορότι ἐναργῆς συγγενόμενος. Ἦν δὲ οὐ πεδῆτης οὐδὲ αὐχμοῦ πλέως, οἷον αὐτὸν οἱ ζωγράφοι παρὰ τῶν λήρων ποιητῶν παραδεξάμενοι ἐπιδείκνυνται, ἀλλὰ τὴν μὲν ἄρπην εἶχε πᾶνυ τετηγγμένῃν· τὰ δ' ἄλλα φαιδρός τε ἦν καὶ καρτερὸς καὶ βασιλικῶς ἐνεσκεύαστο. Μορφήν μὲν τοιούδε ὤφθη μοι, ἀ δὲ εἶπε, πᾶνυ θεσπέσια καὶ ταῦτα, προεῖρησθαι ὑμῖν ἀξία.

11. Ἰδὼν γάρ με σκυθρωπὸν, ἐπὶ συννοίας βαδίζοντα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν θεόν, ἔγνω αὐτίκα τὴν αἰτίαν τῆς

alii vero et maledicunt tibi præter fas, et tesseras conterunt, innoxias illorum quæ sponte ipsi sua faciunt.

9. Verum etiam illud mihi dicit, quid tandem, deus adeo delicatus quum sis et senex, electa injucundissima anni parte, quum nix tenet omnia, et boreas multus, et nihil non concrevit glacie, et arboreas siccae ac nudæ, destitutæque foliis, et prata informia ac sine floribus, et contracti homines instar valde senum, ad focum plerique sunt, tum festos dies agis? neque enim vel ænibus illud tempus vel delicate viventibus commodum.

SAT. Multa, mi homo, me interrogas, quum jam bibendum esset: exemisti enim mihi tempus festi hujus diei non parvum, ista non valde necessaria mecum philosophando. Itaque ista jam omitte: epulemur nunc et plaudamus, et festa libertate fruamur, deinde ludamus alea de nucibus more veteri, et reges constituamus, illisque obsequamur: sic enim fidem firmavero proverbii, quod bis pueros senes ait fieri.

SAC. Sed utinam stiliens bibere non possit, Saturne, si cui jucunda non sunt quæ dicis! Bibamus ergo: sufficiunt enim primæ illæ responsiones. Et placet mihi descriptum in libro hunc nostrum sermonem, quum quæ interrogavi ego, tum quæ tu propitius respondisti, legendum offerre quotquot amicorum nostrorum percipere tuos sermones merentur.

2.

CRONOSOLON (LEGISLATOR SATURNALIUM).

10. Hæc edicit Cronosolon, sacerdos Saturni et propheta, atque legum, quæ ad festos ipsius dies pertinent, legislator. Quæ pauperibus faciendæ sint, ea in alio descripta libro ad illos jam misi: ac præclare novi, illos quoque meis obtemperaturos legibus, aut statim futuros penis obnoxios iis, quæ contra inobsequentes magnæ sane statutæ sunt. Vos autem, divites, videte ne legem violetis, neve negligenter hæc imperia audiat. Nam quicumque ita non fecerit, ille norit non me legislatorem a se spretum iri, sed Saturnum ipsum, qui me ad leges celebritati suæ ferendas delegit, non ille in somnis astans, sed nuperrime videnti vigilantique præsens oblatus. Erat autem non compeditus, neque squalore oppletus, qualem pictores a nugacibus poetis acceptum ostendunt; sed falcem habebat acutissimam, reliqua hilaris erat et validus, et paratu regio. Talis igitur ad formam mihi visus est: quæ vero dixit, plane divina et ipsa, ea proferri apud vos justum est.

11. Nam videns me tristi vultu et cogitabundum inambulare, cognovit statim, quod decebat deum, tristitiæ meæ

λύπης τίς ἐστί μοι, καί ὡς τὴν πενίαν δυσχεραίνοιμι οὐ κατὰ τὴν ὥραν μονοχίτων καὶ γὰρ χρύος καὶ βορρᾶς πολλὺς καὶ χρύσταλλοι καὶ χιών· ἐγὼ δὲ ἥκιστα ἐπεφράγμην πρὸς αὐτά. Ἄλλ' ὅτι καὶ τῆς ἐορτῆς πᾶν πλησιαζούσης ἐώρων τοὺς μὲν ἄλλους παρασκευαζομένους ὅπως θύσωσι καὶ εὐωγῇσονται, ἐμαυτῷ δὲ οὐ πᾶν ἐορτάσιμα ὄντα. Καὶ δὴ προσελθὼν ὅπισθεν καὶ τοῦ ὠτός μου λαβόμενος καὶ διασείσας, ὥσπερ μοι προσπελάζειν εἴωθε, Τί ταῦτα, ἔφη, ὦ Κρονοςόλων, ἀνωμένῳ εἰκάς; Οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὦ δέσποτα, ὅταν καταράτους μὲν καὶ μιαιφύων ἀνθρώπων ὑπερπλουτοῦντας καὶ μόνους τρυφῶντας ὁρῶ, αὐτὸς δὲ καὶ ἄλλοι συχνοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀπορία καὶ ἀμηχανία σύνεσμεν; Ἄλλ' οὐδὲ σὺ, ὦ δέσποτα, θέλεις παῦσαι ταῦτα καὶ μετακομῆσαι πρὸς τὸ ἰσόμοιον. Τὰ μὲν ἄλλα, ἔφη, οὐ βῆδιον ἀλλάττειν ὁπόσα ἐκ Κλωθοῦς καὶ τῶν ἄλλων Μοιρῶν πάσχετε, ἀ δὲ ἐστὶ τῆς ἐορτῆς, ἐπανορθώσομαι ὑμῖν τὴν πενίαν, ἥ δὲ ἐπανορθώσις ἥδε ἔστω ἴθι, ὦ Κρονοςόλων, καὶ γράψον μοι νόμους τινὰς, ἀ χρὴ πράττειν ἐν τῇ ἐορτῇ, ὥς μὴ καθ' αὐτοὺς οἱ πλούσιοι ἐορτάζοιεν, κοινωνοίεν δὲ ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν. Ἄλλ' οὐκ οἶδα, ἔφη.

12. Ἐγώ, ἦ δ' ὅς, διδάξομαι σε· κατὰ ἀρξάμενος ἐδίδασκεν. Εἴτα ἐπειδὴ πάντα ἡπιστάμην, Καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ἔφη, ὅτι ἦν μὴ τοῦτο ποιῶσι, μὴ μάτην ἐγὼ τὴν ἀρπὴν ταύτην ὀξείαν περιφέρω, ἥ γελοῖος ἂν εἴην τὸν μὲν πατέρα ἐκτομίαν πεποινῶς τὸν Οὐρανὸν, τοὺς δὲ πλουσίους μὴ εὐνουχίζω, ὁπόσοι ἂν παρανομήσωσιν, ὥς ἀγείροιν τῇ μητρὶ σὺν αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις βράχῃ· τοὶ γινόμενοι. Ταῦτα ἠπειλήσεν. Ὡστε καλῶς ἔχει ὑμῖν μὴ παραβαίνειν τοὺς θεσμούς.

ΝΟΜΟΙ ΠΡΩΤΟΙ.

13. Μηδὲνα μηδὲν μήτε ἀγοραῖον μήτε ἴδιον πράττειν ἐντὸς τῆς ἐορτῆς ἢ ὅσα ἐς παιδίαν καὶ τρυφήν καὶ θυμῶν, ὁποῖοι μόνον καὶ πειμματοργοὶ ἐνεργοὶ ἔστωσαν. Ἰσοτιμία πᾶσιν ἔστω καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις καὶ πένησι καὶ πλουσίοις. Ὁργίζεσθαι ἢ ἀγανακτεῖν ἢ ἀπειλεῖν μηδὲν ἐξέστω. Λογισμοὺς παρὰ τῶν ἐπιμελουμένων Κρονίοις λαμβάνειν μηδὲ τοῦτο ἐξέστω. Μηδεὶς τὸν ἀργυρὸν ἢ τὴν ἐσθῆτα ἐξεταζέτω μηδὲ ἀναγραφέτω ἐν τῇ ἐορτῇ μηδὲ γυμναζέσθω Κρονίοις μηδὲ λόγους ἀσκεῖν ἢ ἐπιδείκνυσθαι, πλὴν εἰ τινες ἀστεῖοι καὶ φαιδροὶ σκῶμμα καὶ παιδίαν ἐμφαίνοντες.

ΝΟΜΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΙ.

14. Πρὸ πολλοῦ τῆς ἐορτῆς οἱ πλούσιοι γραφόντων μὲν ἐς πινάκιον ἐκάστου τῶν φίλων τούνομα, ἐχόντων δὲ καὶ ἀργύριον ἔτοιμον ὅσον τῶν κατ' ἑὸς προσόντων τὸ δέκατον καὶ ἐσθῆτα τῆς οὐσῆς τὴν περιττὴν καὶ ὅση παχυτέρα ἢ κατ' αὐτοὺς κατασκευῇ, καὶ τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὀλίγα. Ταῦτα μὲν πρόχειρα ἔστω. Τῇ δὲ πρὸ τῆς ἐορτῆς καθάρσιον μὲν τι περιπερέσθω καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐξελαυνέσθω ἐκ τῆς οἰκίας μικρολογία καὶ φιλαρ-

causam quæ esset, et graviter a me paupertatem ferri, qui præter tempestatis rationem una tantum tunica uter: erat quippe frigus et boreas multus, et glacies atque nix; ego vero minime ad ista munitus. Sed ideo etiam quod instante jam celebritate videbam alios comparare se uti sacrificarent atque epularentur, mihi autem rem non valde festivam esse. Accedens igitur a tergo, et aure prehensum concutens, ut apparere mihi solet, Quid ita, inquit, Cronosolon, afflictari videris? Non enim merito, inquam, quum sacerrimos et impuros homines abundare divitiis, et solos delicate vivere videam; ego vero, et alii eruditorum multi, in penuria et rerum omnium desperatione versemur? Sed neque tu, domine, finem vis istis imponere, et reducere ea ad æqualitatem. Reliqua, inquit, mutare non est facile, quæ a Clothone et Paris ceteris vobis eveniunt; quod vero ad festos dies attinet, paupertati vestræ medebor. Medicina autem erit ista. Abi, Cronosolon, inquit, et leges mihi quasdam scribe, quæ facienda sint per solemnitatem, ut ne pro se tantum festos dies agant divites, sed bona vobis sua impertiant. Sed non novi, inquam ego.

12. Ego vero, inquit, te docebo; deinde initio statim facto docuit. Deinde quum omnia jam cirem, Ac dicit, inquit, illis, si hoc non fecerint, viderint ne non frustra ego falcem hanc acutam circumferam; aut ridiculus fuero, qui patrem Cælum exsecuerim, at hosce divites quotquot leges violaverint non castrem, ut Galli faci stipem Magnæ Matri colligant cum tibiis et tympanis! Hæc ille minatus est. Itaque optimum vobis fuerit leges non violare.

LEGUM CAPUT PRIMUM.

13. Ne quis neque forense quicquam neque privatum negotium intra festos dies agito, nisi quæ ad ludum et delicias et voluptatem pertinent: coqui soli et dulciarii operosi sunt. Æquali jure omnes sunt et servi et liberi, et pauperes et divites. Irasci, aut indignari, aut comminari nemini liceat. Rationes rerum curæ alicujus creditarum exigere Saturnalibus, neque hoc liceat. Nemo argentum aut vestem dinumerato, neu descripto per dies festos: neu quis exerceto se Saturnalibus, aut orationem meditator vel habeat, nisi urbanam forte et hilarem, quæ ludum et jocum præ se ferat.

LEGUM CAPUT ALTERUM.

14. Diu ante solemne in tabella scribant nomen uniuscujusque amicorum divites: habeant vero etiam pecuniam in promptu, decimam circiter annui redditus partem; et quod superest ipsis vestimentorum; et quicquid est in reliquo apparatu pinguius quam pro fortunis illorum, sordidiusve; de argenteis quoque non pauca. Ista quidem in promptu sunt. Pridie vero sacri, circumlatis quibusdam purgaminibus, domo ab illis ejiciuntur sordes, et avaritia, et

γυρία καὶ φιλοκερδία καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄλλα σύνοικα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Ἐπειδὴν δὲ καθαρὰν τὴν οἰκίαν ἐξεργάσωνται, θυόντων Διὶ πλουτοδότη καὶ Ἑρμῇ δώτορι καὶ Ἀπολλωνι μεγαλοδῶρ. Εἴτα περὶ δειλὴν ἄψιν ἀναγιγνωσκέσθω μὲν σφίσι τὸ φιλικὸν ἐκείνου πινάκιον.

15. Κατανείμαντες δὲ αὐτοὶ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ πρὶν ἥλιον δῦναι πεμπόντων τοῖς φίλοις. Οἱ δὲ ἀποκομίζοντες μὴ πλείους τριῶν ἢ τεττάρων, οἱ πιστότατοι τῶν οἰκετῶν, ἥδη πρεσβῦται. Ἐγγράψασθω δὲ ἐς γραμματίον ὅτι τὸ πεμπόμενον καὶ ὅσον, ὥς μὴ ἀμφοτέρω ὑποπτεύουσιν τοὺς διακομίζοντας. Αὐτοὶ δὲ οἱ οἰκέται μίαν κύλικα ἐκαστος πίνοντες ἀποτρεχόντων, ἀπαιτούντων δὲ μηδὲν πλέον. Τοῖς πεπαιδευμένοις διπλάσια πάντα πεμπέσθω ἀξίον γὰρ διμοιρίτας εἶναι. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς δώροις λεγόμενα ὥς μετριώτατα καὶ ὀλίγιστα ἔστω· ἐπαχθὲς δὲ μηδεὶς μηδὲν συνεπιστελλέτω μηδὲ ἐπαινεῖται τὰ πεμπόμενα. Πλούσιος πλουσίῳ μηδὲν πεμπέτω μηδὲ ἐστιάτω Κρονίος ὁ πλούσιος τὸν ἰσότημον. Τῶν εἰς τὸ πεμφθῆναι προχειρισθέντων φυλάττεσθω μηδὲν μηδὲ μετάνοια εἰσῆται ἐπὶ τῇ δωρεᾷ. Εἴ τις πέρυσιν ἀποδημῶν δι' αὐτὸ ἄμοιρος κατέστη, ἀπολαμβανέτω χάκεινα. Διαλυόντων δὲ οἱ πλούσιοι καὶ χρεᾶ ὑπὲρ τῶν φίλων τῶν πενήτων καὶ τὸ ἐνοίκιον, οἵτινες ἂν καὶ τοῦτο ὀφειλοντες καταβαλεῖν μὴ ἔχωσι καὶ ὅλως, πρὸ πολλοῦ μελέτω αὐτοῖς εἰδέναι ὅτου μάλαιστα δέονται.

16. Ἀπέστω δὲ καὶ τῶν λαμβανόντων μεμψιμοιρία, καὶ τὸ πεμφθὲν ὅποιον ἂν ᾖ, μέγα δοκέτω. Οἴνου ἀμφορεὺς ἢ λαγῶς ἢ ὄρνις παρχεῖα Κρονίων δῶρον μὴ δοκέτω· μηδὲ τὰς Κρονικάς δωρεάς εἰς γέλωτα φερέτωσαν. Ἀντιπεμπέτω δὲ ὁ πέννης τῷ πλουσίῳ ὁ μὲν πεπαιδευμένος βιβλίον τῶν παλαιῶν, εἴ τι εὐφρημον καὶ συμποτικόν, ἢ αὐτοῦ σύγγραμμα ὅποιον ἂν δύνηται, καὶ τοῦτο λαμβανέτω ὁ πλούσιος πάνυ φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ λαβὼν ἀναγιγνωσκέτω εὐθὺς, ἢν δὲ ἀπωθῆται ἢ ἀπορρίψῃ, ἴστω τῇ τῆς ἀρπῆς ἀπειλῇ ἐνοχος ὢν, κἂν πέμψῃ ὅσα ἐχρῆν· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ μὲν στεφάνους, οἱ δὲ λιβανωτοῦ χόνδρους πεμπόντων. Ἦν δὲ πέννης ἐσθῆτα ἢ ἀργυρον ἢ χρυσὸν παρὰ τὴν δύναμιν πέμψῃ πλουσίῳ, τὸ μὲν πεμφθὲν ἔστω δημόσιον καὶ καταπραθὲν ἐμβαλλέσθω εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Κρόνου, ὁ δὲ πέννης ἐς τὴν ὑστεραίαν πληγὰς παρὰ τοῦ πλουσίου λαμβανέτω τῷ νάρθηκι εἰς τὰς χεῖρας οὐκ ἐλάττωος διακοσίων καὶ πεντήκοντα.

ΝΟΜΟΙ ΣΥΜΠΟΤΙΚΟΙ.

17. Λούεσθαι μὲν ὁπόταν τὸ στοιχεῖον ἐξάπουν ᾖ, τὰ δὲ πρὸ τοῦ λουτροῦ κάρνα καὶ πεττὸ ἔστωσαν. Κατακείσθω ὅπου ἂν τύχῃ ἕκαστος· ἀξίωμα ἢ γένος ἢ πλοῦτος ὀλίγον συντελεῖται ἐς προνομήν. Οἴνου τοῦ αὐτοῦ πίνειν ἅπαντας· μὴδ' ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ ἢ στομάχου ἢ κεφαλῆς ὀδύνη, ὥς μόνον δι' αὐτὴν πίνειν τοῦ κρείττους. Μοῖρα κρεῖων κατ' ἴσον ἅπασιν.

luori cupiditas, et quæ sunt reliqua plerisque illorum familiaria. Quum vero mundam reddiderint domum, sacrificanto divitiarum datori Jovi, et largitori Mercurio, et magnifico Apollini. Deinde sero vespere legatur ipais amicorum illud brevium.

15. Distributione autem ex dignitate cujusque instituta, ante solem occasum amicis mittant. Qui vero deferunt, ne plures sint tribus aut quattuor, et quidem fidissimi servorum, jam senes. Inscrubatur autem in tabellam, quid sit quod mittatur, et quantum, ne utrique suspectos habeant eos qui perferunt. Servi porro, uno quisque calice epoto, recurrant : plus ne postulent. Eruditis dupla mittuntur omnia : æquum est enim hos esse duplicarios. Quæ simul cum donis nunciantur, quam moderatissima sunt et paucissima : odiosum autem nemo quicquam eadem mittito, neu quæ mittuntur laudato. Diviti divites ne quid mittito, neu convivio sui ordinis hominem dives excipito Saturnalibus. Quæ ad mittendum deprompta fuerint, eorum nihil servator; neu poenitentia muneris subeat. Si quis superiore anno absens ea re expers liberalitatis fuerit, etiam ista accipito. Æs etiam alienum divites pro amicis pauperibus solvunt, atque habitationis mercedem, si qui eorum hanc etiam debitam solvere non possint. Atque in universum diu ante hoc ipsa curæ sit, uti sciant qua maxime re indigeant.

16. Abesto autem ab accipientibus etiam ingrata querela, et quicquid fuerit quod missum erit, magnum videatur. Vini amphora, aut lepus, aut gallina pinguis, Saturnalicium munus ne habetor : neu Saturnalicia munera in risum vertunt. Diviti vicissim mittito pauper eruditus librum antiquum, si quis sit boni ominis, aut convivio aptus; aut suum ipsius scriptum, qualecumque potuerit : idque accipito dives hilari omnino vultu, et acceptum statim legito; quodsi reposuerit aut abjecerit, scito falcis se minis obnoxium, etiamsi quantum oportebat miserit. Alii vero corollas, aut thuris micas mittunt. Si vero pauper vestem, aut argentum, aut aurum ultra facultates miserit diviti, quod missum erit publicum esto, venditumque thesauro Saturni infertor : pauper vero postridie ejus diei plagas a divite accipito ferula in manus impacta, non pauciores quam quinquaginta supra ducentas.

LEGES CONVIVALES.

17. Lavandi tempus, quum sex pedum umbra fuerit. Ante balneum nuces sunt et tali. Quo quisque forte delatus fuerit, ibi accumbito. Dignitas vel genus vel divitiarum parum ad jus prius capiendi cibi conferunt. De vino eodem omnes bibunt : neu obtentui esto diviti vel venticuli vel capitis dolor, ut solus ea causa de meliori bibat. Carnium distributio æqualiter fiat per omnes : ministri ad

οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδὲν μηδὲν, ἀλλὰ μηδὲ βραδυνέτωσαν μηδὲ παραπεμπέσθωσαν ἔστ' ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὅποσα χρὴ ἀποφέρειν. Μηδὲ τῷ μὲν μεγάλη, τῷ δὲ κοιμῶν μικρά παρατιθέσθω, μηδὲ τῷ μὲν ὁ μῆρς, τῷ δὲ ἡ γνάθος σὺς, ἀλλ' ἰσότης ἐπὶ πᾶσιν.

18. Ὁ οἰνογὸς δὲ δεδορκέτω ἐκ περιωπῆς ἐς ἑκαστον, καὶ ἑλαττον ἐς τὸν δεσπότην, καὶ ἐπ' ὀξύτερον ἀκουέτω. Καὶ κύλικας παντοῖαι. Καὶ ἐξέστω παρέχειν, ἣν τις ἐθέλῃ, φιλοτησίαν. Πάντες πᾶσι προπινέτωσαν, ἣν ἐθέλωσι, προπίνοντος τοῦ πλουσίου. Μὴ ἐπάναγκες ἔστω πίνειν, ἣν τις μὴ δύνηται. Εἰς τὸ συμπόσιον μήτε ὀρχηστὴν μήτε κιθαριστὴν αὐτοὺς ἀγειν ἄρτι μανθάνοντα ἐξέστω, ἣν τις ἐθέλῃ. Σχώμματος μέτρον ἔστω τὸ ἀλυπον ἐπὶ πᾶσιν. Πεττευέτωσαν ἐπὶ καρούων· ἣν τις ἐπ' ἀργυρίῳ πεττεύσῃ, ἄσιτος ἐς τὴν ὑστεραίαν ἔστω. Καὶ μενέτω καὶ ἀπίτω ἑκαστος, ὅπου ταν βούληται. Ἐπὶ δὲ τοὺς οἰκέτας ὁ πλούσιος εὐωχῇ, διακονούντων καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Τοὺς νόμους τούτους ἑκαστον τῶν πλουσίων ἐγγράψαντα ἐς χαλκὴν στήλην ἔχειν ἐν μεσαιτάτῳ τῆς αὐλῆς, καὶ ἀναγινωσκέτω. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἔστ' ἂν αὕτη ἡ στήλη μὲν, οὔτε λιμοῦ οὔτε λοιμῶς οὔτε πυρκαϊᾷ οὔτε ἄλλο χαλεπὸν οὐδὲν εἰσεῖσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῖς. Ἦν δὲ ποτε — ὅπαρ μὴ γένοιτο — καθαιρεθῇ, ἀποτρόπαιον οἶα πέσονται.

3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΡΟΝΙΚΑΙ.

1.

19. ΕΓΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἐγγράφειν μὲν ἤδη σοι καὶ πρότερον δηλῶν ἐν οἷς εἶην καὶ ὡς ὑπὸ πένιας κινδυνεύοιμι μόνος ἄμοιρος εἶναι τῆς εὐρυτῆς, ἣν ἐπήγγελας, ἔτι καὶ τοῦτο προσθεῖς — μέμνημαι γάρ — ἀλογώτατον εἶναι τοὺς μὲν ἡμῶν ὑπερπλουτεῖν καὶ τρυφᾶν οὐ κοινωνοῦντας ὧν ἔχουσι τοῖς πενεστέροις, τοὺς δὲ λιμῷ διαφθεῖρεσθαι, καὶ ταῦτα Κρονίῳ ἐνεστώτων· ἐπεὶ δέ μοι τότε οὐδὲν ἀντεπέστεilas, ἡγήσάμην δεῖν αὐτοῖς ἀναμνησθῆναι σε τῶν αὐτῶν. Ἐχρῆν γάρ σε, ὦ ἄριστε Κρόνε, τὸ ἀνίσον τοῦτο ἀφελόντα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐς τὸ μέσον ἅπασι καταθέντα ἔπειτα κελεύειν εὐορτάζειν. Ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. Μᾶλλον δὲ τραγικὸν ὑποκριτὴν ἐνόησον θατέρω μὲν τοῖν ποδοῖν ἐφ' ὑψηλοῦ βεβηκότα, οἷοι εἰσι τραγικοὶ ἐμβαταί, ὁ δ' ἕτερος ἀνυπόδητος ἔστω. Εἰ τοίνυν βαδίζοι οὕτως ἔχων, ὁρᾷς ὅτι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἄρτι μὲν ὑψηλῷ, ἄρτι δὲ ταπεινῷ γενέσθαι, καθ' ὅπου τερρον ἂν πόδα προβαίνειν. Τοσοῦτον κὰν τῷ βίῳ ἡμῶν τὸ ἀνίσον· καὶ οἱ μὲν ὑποδησάμενοι ἐμβατάς τῆς τύχης χορηγοῦσης ἐντραγωδοῦσιν ἡμῖν, οἱ πολλοὶ δὲ πεζῇ καὶ γαμαὶ βαδίζομεν δυνάμενοι ἂν, εὖ ἴσθι, μὴ χεῖρον αὐτῶν ὑποκρίνεσθαι καὶ διαβαίνειν, εἴ τις καὶ ἡμᾶς ἐνεσκεύασε παραπλησίως ἐκείνοις.

gratiam nihil cuiquam faciendo; sed neque cunctantur, neque, quoad ipsis convivis videatur, *demant* quæ auferenda sunt. Neve huic quidem magna, alii vero oppido parva apponuntur, neve uni femur, alteri vero maxilla suis; sed æqualitas esto in omnibus.

18. Pincerna acutum cernito velut de specula in unumquemque, et minus in dominum: et acutius etiam audito. Sunt varii generis calices. Jus esto propinare, si quis velit, amicitiae poculum. Propinanto omnes omnibus, si voluerint, postquam dives propinaverit. Neque necesse sit bibere, si quis non possit. Saltatorem aut citharistam tironem in convivium ne adducunto, si quis velit. Dicti jocosus modus esto omnibus, quod nemini doleat. Alea ludunt de nucibus: si quis pecuniam luserit, postridie esaurito. Maneat unusquisque et abeat, quando lubitum ei fuerit. Si vero servos convivio excipiet dominus dives, etiam amici cum illo ministrant. Hasce leges unusquisque dives inscriptas in pila aerea, in media aula habeto, atque legito. Sciendum est, quam diu ea pila manserit, neque famem, neque pestilentiam, neque incendium, neque aliud quicquam mali in eam domum illis ingressurum. Sed si quando (quod quidem absit) destruat, quid illis eventurum sit, abominamur.

3.

EPISTOLÆ SATURNALÆ.

1.

19. EGO SATURNO SALUTEM. Equidem jam prius tibi literis demonstravi quo loco essem, et ut per paupertatem in periculo versarer, ne solus sim expers ejus quam denunciasti solemnitalis: adjeceram præterea (nam commemini) vehementer esse rationi adversum, alios nostrum opibus deliciis que affluere, neque quicquam de his quæ habent impertiri tenuioribus; alios autem enecari fame, idque instantibus Saturnalibus. Quoniam vero nihil mihi tum rescristi, faciendum putavi ut iterum de hisdem rebus te admonerem. Decebat enim te, Saturne optime, sublata prius illa inæqualitate, bonis in medio omnium positis, deinde imperare dies festos. Ut vero nunc habemus, formica (aliquis est) aut camelus, ait proverbium. Quin tu tragicum mihi actorem cogita, altero quidem pede alte calceatum, quales sunt cothurni tragici; alter vero ejus pes discalceatus sit. Eo igitur habitu si ingrediat, vides necesse illi esse, ut modo excelsus sit, modo humilis, prout hoc vel illo pede procedat. Tanta est etiam in vita nostra inæqualitas: alii quidem induti cothurnis a fortuna suppeditatis, tragico nos fastu conculant; vulgus vero nos pedibus et humi ingredimur, qui possemus, bene noris, non deterius illis agere, et gradum grandire, si quis nos etiam similiter atque illos instruxisset.

20. Καίτοι δκούω τῶν ποιητῶν λεγόντων ὡς τὸ παλαιὸν οὐ τοιαῦτα ἦν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα σοῦ ἔτι μοναρχοῦντος, ἀλλ' ἡ μὲν γῆ ἄσπορος καὶ ἀνήροτος ἔφην αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ, δεῖπνον ἔτοιμον ἑκάστῳ ἐς κόρον, ποταμοὶ δὲ οἱ μὲν οἶνον, οἱ δὲ γάλα, εἰσι δὲ οἱ καὶ μέλι ἔρρεον· τὸ δὲ μέγιστον, αὐτοὺς ἐκείνους φασὶ τοὺς ἀνθρώπους χρυσοὺς εἶναι, πενίαν δὲ μὴδὲ τὸ παράπαν αὐτοῖς πλησιάζειν. Ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ μὲν οὐδὲ μόλυδος ἂν εἰκότως δοκοίμεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ τούτου ἀτιμώτερον, ἡ τροφή δὲ μετὰ πόνων τοῖς πλείστοις, ἡ πενία δὲ καὶ ἀπορία καὶ ἀμηχανία καὶ τὸ οἶμοι καὶ τὸ πόθεν ἂν μοι γένοιτο καὶ ὧ τῆς τύχης πολλὰ τοιαῦτα παρὰ γούν ἡμῖν τοῖς πένησι. Καὶ ἦττον ἂν, εὖ ἴσθι, ἠνώμεθα ἂν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τοὺς πλουσίους ἐωρῶμεν τοσαύτῃ εὐδαιμονίᾳ συνόντας, οἱ τοσοῦτον μὲν χρυσόν, τοσοῦτον δὲ ἄργυρον ἐγκλεισάμενοι, ἐσθῆτας δὲ ὅσας ἔχοντες, ἀνδράποδα δὲ καὶ ζεύγη καὶ συνοικίας καὶ ἀγροὺς, πάμπολλα δὲ ταῦτα ἕκαστα κίχτημένοι οὐχ ὅπως μετέδοσαν ἡμῖν ποτε αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ προσβλέπειν τοὺς πολλοὺς ἀξιοῦσι.

21. Ταῦτα ἡμᾶς μάλιστα ἀποπνίγει, ὦ Κρόνε, καὶ ἀφόρητον ἠγούμεθα τὸ πρᾶγμα, τὸν μὲν ἐφ' ἁλουργίδων κατακείμενον τοσοῦτοις ἀγαθοῖς ἐντροφᾶν ἐρυγάνοντα καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων εὐδαιμονιζόμενον αἰεὶ ἐορτάζοντα, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς ὁμοίους ὀνειροπολεῖν, εἰ ποθεν ὀδοῖοι τέτταρες γένοιτο, ὡς ἔχοιμεν ἄρων γούν ἢ ἀλφίτων ἐμπλησμένοι καθέυδειν κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρόμμυον ἐπιτρώγοντες. Ἡ τοίνυν ταῦτα, ὦ Κρόνε, ἀλλάττειν καὶ μεταποιεῖν ἐς τὸ ἰσοδίατον, ἡ τὸ ὕστατον, αὐτοὺς γε ἐκείνους κελεύειν τοὺς πλουσίους μὴ μόνους ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μεδίκων τοσοῦτων χρυσοῖοι χοίρικὰ γε ἡμῶν πάντων κατασχεδάσαι, ἀπὸ δὲ ἱματίων ὅσα καὶ ὑπὸ σιτῶν διαβρωθέντα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἀνιάσει, ταῦτα γούν πάντως ἀπολλύμενα καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφραρησόμενα ἡμῖν δοῦναι περιδιδέσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς κοίταις καὶ κίσταις εὐρῶτι πολλῷ κατασαπῆναι.

22. Καὶ μὴν καὶ δειπνίζειν ἕκαστον ἄρτι μὲν τέτταρας, ἄρτι δὲ πέντε τῶν πενήτων παραλαμβάνοντας, μὴ μέντοι ἐς τὸν νῦν τρόπον τῶν δεῖπνων, ἀλλ' ἐς τὸ δημοτικώτερον, ὡς ἐπ' ἴσης μετέχειν ἅπαντας καὶ μὴ τὸν μὲν ἐμφορεῖσθαι τῶν ὀψων καὶ τὸν οἰκέτην περιμένειν ἐσώτα, ἐστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐσθίω, ἐφ' ἡμᾶς δὲ ἐλθόντα, ἔτι παρασκευαζομένων ὡς ἐπιβάλοιμεν τὴν χεῖρα, παραμείβεσθαι δεῖξαντα μόνον τὴν λοπάδα ἢ ὅσον ἐστὶ τοῦ πλακοῦντος τὸ λοιπόν· μὴδὲ ἐσομισθέντος ὁδὸς διανέμοντα, τῷ μὲν δεσπότην παρατιθέναι τὸ ἡμίτομον ὄλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὅσῃ φέρειν ἐγκεκαλυμμένα. Προεπιεῖν δὲ καὶ τοῖς οἰνοχοοῖς μὴ περιμένειν, ἐστ' ἂν ἐπτάκις αἰτήσῃ πιεῖν ἡμῶν ἕκαστος, ἀλλὰ ἦν ἅπαρ κελύση, αὐτίκα ἐγγεῖαι καὶ ἀναδοῦναι μεγάλην κύλικα ἐμπλησμένους ὥσπερ τῷ δεσπότη· καὶ τὸν οἶνον δὲ αὐτὸν πᾶσι τοῖς συμπόταις ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἡ ποῦ γὰρ γεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον,

20. Quanquam audio poetas dicere, olim non ejusmodi fuisse res hominum, te adhuc rerum potiente; sed tellurem sine semine atque aratro genuisse ipsis bona, paratas unicuique ad satietatem usque epulas: fluvios autem vino partim, partim lacte fluxisse; fuisse etiam qui melle. Quod vero maximum, illos ipsos homines aiunt fuisse aureos, paupertatem vero nec omnino ad illos accessisse. At nos contra ea ipsi ne plumbum quidem videamur merito, sed si quid illo villius: victus autem cum labore plerisque contingit: ceterum paupertas, et consilii inopia, et desperatio, et illud Hei mihi! et, Unde nanciscar? et Heu fortunam! talia apud nos quidem pauperes plurima. Ac minus ea indigne, bene noris, ferremus, nisi divites in tanta esse felicitate videremus: qui tantum quum aurum atque argentum penes se incluserint, vestes autem quot habeant, mancipiaque et currus, et vicos totos, et agros, et magnam quidem vim singulorum possideant; tantum abest ut eorum quicquam nobis impertiant unquam, ut ne aspicere quidem de plebe homines dignentur.

21. Hæc nos maxime Saturne, angunt, et rem esse intolerabilem arbitramur; istum quidem jacentem in purpura tot in bonis delicias agere, ructantem, et beatum predicari a familiaribus, perpetuos dies festos agentem: me vero ac mei similes hoc ipsum per quietem etiam et in somnis curare, sicunde quattuor confieri possint oboli, ut pane certe aut pulle oppleti, adhibito nasturtii aut porri aut cepæ obsonio, ire cubitum queamus. Aut igitur hæc immuta, Saturne, et reduc ad æqualitatem, aut, quod extremum est, ipsis illis divitibus impera, ne soli fruantur bonis illis, sed de tot modis auri chemicem certe in nos omnes spargant; de vestibus autem tantum, quantum a tineis si corrodat, ægre non ferant; hæc ergo omnino peritura, et quæ futurum sit ut corrumpantur a tempore, nobis uti dent induenda potius, quam in arcis ac cistis multo situ computrescant.

22. Verum etiam cœna excipere illos jube assumptos modo quattuor, modo quinque ex pauperibus, non tamen præsentem modo cœnarum, sed populari magis ratione, ut ex æquo omnium participes sint universi; neque alter obsoniis se ingurgitet, manente servo atque astante, donec ille edere non amplius possit; ad nos vero quum venerit idem servus, adhuc parantibus nobis manum injicere, prætereat, ostensa modo patina, aut quantum est placente reliquum; neque ut illato porco carptor hero quidem apponat dimidium ipsum cum capite, reliquis vero involuta ossa offerat. Præcipere porro illos jube pocillatoribus, ne expectent dum septies hibere unusquisque nostrum postulerit; sed quum semel jusserit, infundere statim, et tradere, non minus quam hero, magnum plenumque calicem. Vinum vero ipsum convivis omnibus unum idemque esse; ubi enim scriptam

τὸν μὲν ἀνθοσμίου μεθύσκεισθαι, ἐμοὶ δὲ ὑπὸ τοῦ γλεύκους διαρρήγνυσθαι τὴν γαστέρα;

23. Ἦν ταῦτα ἐπανορθώσης καὶ μετακοσμήσης, ὦ Κρόνε, βίον μὲν τὸν βίον, ἑορτὴν δὲ τὴν ἑορτὴν ἔση ποιηκῶς, εἰ δὲ μὴ, ἐκείνοι μὲν ἑορταζόντων, ἡμεῖς δὲ καθεδόμεθα εὐχόμενοι, ἐπειδὴν λουσάμενοι ἤκωσι, τὸν παῖδα μὲν αὐτοῖς ἀνατρέφοντα τὸν ἀμφορέα κατὰξαι, τὸν μάγειρον δὲ τὸν ζωμὸν κνισῶσαι καὶ ἐπιλαθόμενον τὸ τάριχος μὲν ἐς τὴν φακὴν ἐμβαλεῖν τῶν ἰχθύων· τὴν κύναι δὲ παρεισπεσοῦσαν τὸν τε ἀλλᾶντα ὄλον καταφαγεῖν, περὶ τὰλλα τῶν ὀψοποιῶν ἔχοντων, καὶ τοῦ πλακοῦντος τὸ ἥμισυ· τὸν δὲ ὕν καὶ τὸν ἔλαφον καὶ τὰ δελφάκια μεταξὺ ὀπτύμενα τὸ ὅμοιον ποιεῖν, ὅπερ Ὀμηρος περὶ τῶν Ἡλίου βοῶν φησι· μάλλον δὲ μὴ ἔρπειν μόνον, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα φεύγειν εἰς τὸ ὄρος αὐτοῖς ὀβελοῖς· καὶ τὰς ὄρνεις δὲ τὰς παχειάς, καίτοι ἀπτέρους ἤδη οὔσας καὶ ἐσκευασμένας, ἀναπταμένας ὀχεσθαι καὶ ταύτας, ὥς μὴ μόνοι ἀπολαύοιεν αὐτῶν.

24. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, τὸ μὲν χρυσίον μύρμηκας τινὰς οἶους τοὺς Ἰνδικούς ἀνορύττοντας ἐκ τῶν θησαυρῶν ἐκφέρειν νύκτωρ ἐς τὸ δημόσιον· τὴν ἐσθῆτα δὲ ὀλιγορίας τῶν ἐπιμελητῶν κοσκινηδὸν διατετρυπῆσθαι ὑπὸ τῶν βελτίστων μυῶν, ὥς σαγήνης θυννευτικῆς μὴδὲν διαφέρειν· παῖδας δὲ αὐτῶν τοὺς ὠραίους καὶ κομήτας, οὓς Ὑακίνθους ἢ Ἀχιλλέας ἢ Ναρκίσσους ὀνομάζουσι, μεταξὺ ὀρέγοντας σφίσι τὸ ἐκπῶμα φαλακροῦς γίγνεσθαι ὑπορρεούσης τῆς κόμης καὶ πύγωνα φύειν δῆν, οἳοί εἰσιν ἐν ταῖς κωμωδαῖς οἱ σφηνοπύγωνες, καὶ τὸ παρὰ τοῖς κροτάφοις πᾶν λάσιον καὶ κάρτα ἐκκεντοῦν, τὸ μεταξὺ δὲ λείον καὶ γυμνὸν εἶναι. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εὐξάμεθ' ἂν, ἢν μὴ θέλωσι τὸ ἄγαν φιλαυτον τοῦτ' ἀφέντες ἐς τὸ κοινὸν πλουτεῖν καὶ μεταδιδόναι ἡμῖν τῶν μετρίων.

2.

25. ΚΡΟΝΟΣ ΕΜΟΙ Τῷ ΤΙΜΙΩΤΑΤῳ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τί ταῦτα ληρεῖς, ὦ οὔτος, ἐμοὶ περὶ τῶν παρόντων ἐπιστέλλων καὶ ἀναδασμὸν τῶν ἀγαθῶν ποιεῖν κελεύων; τὸ δὲ ἑτέρου ἂν εἴη, τοῦ νῦν ἄρχοντος. Θαυμάζω γάρ σε εἰ μόνος τῶν ἀπάντων ἀγνώσκεις ὥς ἐγὼ μὲν πάλαι βασιλεὺς ὦν πέπαυμαι εἰς ὦν, τοῖς παισὶ διανείμας τὴν ἀρχήν, ὃ δὲ Ζεὺς μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖται· τὰ δὲ ἡμέτερα ταῦτα μέχρι πεττῶν καὶ κρότου καὶ ὦδης καὶ μέθης, καὶ τοῦτο οὐ πλέον ἡμερῶν ἑπτὰ. Ὡστε περὶ τῶν μειζόνων ἂ φῆς, ἀφελεῖν τὸ ἄνισον καὶ ἐκ τῆς ὁμοίας ἢ πένεσθαι ἢ πλουτεῖν ἅπαντας, ὃ Ζεὺς ἂν χρηματίσειεν ὑμῖν. Εἰ δὲ τι τῶν ἐκ τῆς ἑορτῆς ἀδιοικτό τις ἢ πλεονεκτοῦν, ἐμὸν ἂν εἴη δικάζειν· καὶ ἐπιστέλλω δὲ τοῖς πλουσίοις περὶ τῶν δείπνων καὶ τοῦ χοίνικος τοῦ χρυσίου καὶ τῶν ἐσθῆτων, ὥς καὶ ὑμῖν πέμποιεν ἐς τὴν ἑορτήν· δίκαια γὰρ ταῦτα καὶ ἄξια αὐτοῦς ποιεῖν, ὥς φατέ, ἢν μὴ τι εὐλόγον ἐκείνοι πρὸς ταῦτα λέγειν ἔχωσι.

26. Τὸ δὲ ὅλον, ἵστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημέ-

esse illam legem, ut alter vino odorato inebrietur, mihi autem a musto rumpatur venter?

23. Hæc si correxeris, Saturne, tum demum ut vita vita sit, et festi dies sint festi, effeceris : sin minus, festos illi dies obeant; nos vero sedebimus vota facientes, ut, quum e balneo redeant, puer eversam illis frangat amphoram, coquus autem nidore jus corrumpat, et aliud agens pisculentam muriam infundat lenticulæ; ut irrepens canis totum sarcimen, occupatis alia in re coquis, dimidiamque placentam devoret : aper vero atque cervus, et porcelli, dum assantur, simile uti faciant ei, quod de Solis bubus narrat Homerus : quin non repant modo, sed exsistentes in montem ipsi cum veribus aufugiant; gallinæ autem saginatae, licet vulsis jam pennis apparatus, evolantes ipsæ quoque discendant, quo ne soli illis fruantur.

24. Quod vero inprimis molestum iis fuerit, ut fornicæ, quales sunt illæ Indicæ, effossos thesauros noctu in publicum efferant; atque ut vestis ob negligentiam curatorum cribri instar perforata sit ab optimis muribus, ne quid a retitumnis capiendis differant; atque ut pueri illorum pulchri et comati, quos Hyacinthos vel Achilles vel Narcissos appellat, dum poculum illis porrigunt, coma defluente calvescant, et barba crescat iis acuta, quales sunt in comediis illi caneobarbi, atque in ipsis temporibus pili oboriantur hirsuti vehementerque pungentes, interjectis partibus levibus atque nudis. Hæc et plura his vota faciemus, si voluerint, relicto illo nimio sui ipsorum amore, in commune esse divites, et mediocria nobis impertiri.

2.

25. SATURNUS MIHI SUO CARISSIMO SAL. Quid ita deliras, o noster, qui de presentibus rebus ad me scribas, et honorum divisionem me jubeas instituere? At illud alterius opus fuerit, ejus qui nunc rerum potitur. Miror enim si solus omnium ignoras me qui olim rex fui, distributo filiis imperio, unum esse desisse; ad Jovis autem curam maxime pertinere talia : hoc autem nostrum regnum intra talos, et plausus, cantumque et ebrietatem fere esse, idque septem non amplius diebus. Itaque de majoribus illis quæ dicis, de auferenda inæqualitate, ut ex æquo aut pauperes sint omnes aut divites, Jupiter vobis respondeat. Si quis vero in iis, quæ ad solemnitatem pertinent, per injuriam aut avaritiam aliquid designet, hoc meum fuerit judicium. Ac scribo ad divites epistolam de cænis, de chœnice auri, et de vestibus, ut vobis etiam sollemnis causa aliquid militet; justa enim ista et digna quæ faciant, uti dicitis, nisi quid habent illi quod cum ratione contra dicant.

26. In universum autem scitote, pauperes, falli vos, de-

νοι καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, οἳ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴεσθε εἶναι καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δαιτυνῆν τε πολυτελῶς ἐστὶν αὐτοῖς καὶ μεθύσκεσθαι οἴνου ἡδέος καὶ παισὶν ὥραίοις καὶ γυναῖξιν ὑμυλεῖν καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πᾶν ἀγνοεῖτε ὁποῖόν ἐστιν. Αἶτε γὰρ φροντίδες αἱ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἐκάστοις, μὴ τι ὁ οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑφελόμενος λάθῃ, μὴ ὁ οἶνος ὀξυνθῇ, μὴ ὁ σῖτος φθειρὶ ζέσῃ, ἢ ὁ ληστὴς ὑφέλῃται τὰ ἐκπώματα, μὴ πιστεύσῃ τοῖς συκοφάνταις ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνώντων αὐτοῦς· εἰ γοῦν ἡπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πᾶν ἂν ὑμῖν φευκτέον ὁ πλούτος ἐδοξεν.

27. Ἐπεὶ τοι οἶμαι με αὐτὸν οὕτως ἂν ποτε κορυβαντιᾶσαι, ὥς εἰ καλὸν ἦν τὸ πλουτεῖν καὶ βασιλεύειν, ἀφέντα ἂν αὐτὰ καὶ παραχωρήσαντα ἄλλοις καθῆσθαι ἰδωπτεύοντα καὶ ἀνέχεσθαι ὑπ' ἄλλῃ ταττόμενον; ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα εἰδὼς, ἃ τοῖς πλουσίοις καὶ ἄρχουσι προσεῖναι ἀνάγκη, ἀφῆκα τὴν ἀρχὴν εὖ ποιῶν.

28. Καὶ γὰρ ἃ νῦν ἐποτινῶ πρὸς με, ὥς τοὺς μὲν ὤν καὶ πλακούντων ἐμφορουμένους, ὑμᾶς δὲ κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρίμμον ἐπιτρώνοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖά ἐστι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιερὸν ἴσως ἐκάτερον αὐτῶν, ὥς δὲ μετὰ ταῦτα ἐμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἴτα ὑμεῖς μὲν οὔτε κερθαροῦντες ἀνασταίητε ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν ὥσπερ ἐκεῖνοι ὑπὸ τῆς μέθης οὔτε ὑπὸ τῆς ἀγαν πλησιμονῆς δυσωδῆς τι καὶ καπνωδέστερον ἐρυγάνοντες· οἱ δὲ τούτων ἀπολαύουσι καὶ τὸ πᾶν τῆς νυκτὸς ἢ παισὶν ἢ γυναῖξιν ἢ ὅπως ἂν ὁ τράγος κελεύῃ συναναφυρέντες ἢ φθόνη ἢ περιπνευμονίαν ἢ ὑδερὸν οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν βραδίως δεῖξαι δύναίκοι μὴ πάντως ὥχρὸν ὄντα πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον τοῖς αὐτοῦ ποσίν, ἀλλὰ μὴ φοράδην ἐπὶ τεττάρων ὀχοῦμενον, δλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἐνδόν, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ βακίων πᾶν εὐτελῶν συγκεκαττωμέναι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἄγευστοι καὶ ἄσῃτοι, ποδάγρας δὲ ἢ περιπνευμονίας οὐχ ὀρθῶς ὅτι καὶ τούτων ἀπειροὶ ἐστέ, ἢ εἰ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκεῖνοις ἡδὺ ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων, ἀλλ' ἰδοὺς ἂν αὐτοὺς οὕτω λαχάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγῶων καὶ ὀνῶν.

29. Ἐὼ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτοὺς, υἱὸς ἀκόλαστος ἢ γυνὴ τοῦ οἰκέτου ἐρῶσα ἢ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ πρὸς ἡδονὴν συνών· καὶ ὅπως πολλὰ ἐστὶν ἅπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες τὸν χρυσὸν ὁρᾶτε αὐτῶν μόνον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἢν ἰδητέ ποτε ἐξελαύνοντας ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κεχρήνατε καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερεωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε καὶ μήτε ἐπεστρέφεσθε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν μήτε

que recte de divitiis sentire, si undique beatos illos putatis, et suavam vitam vivere solos, quod sumptuose carnare illis licet, et dulci vino inebriari, et cum pueris formosis atque mulieribus esse, et vestimentis uti mollibus. Omnino autem, quale id sit, nescitis. Curæ etenim de hisce non parvæ: sed opus est invigilare singulis, ne quid ipsis imprudentibus dispensator vel stupore perdat, vel fraude subducatur, ne acescat vinum, ne curculionibus scateat frumentum, aut pocula latro auferat, ne delatoribus credat populus, tyrannidem ab ipso affectari dicentibus. Hæc vero omnia vix una de multis particula molestiarum, quæ illos premunt, fuerit. Quod si timores sciretis quos habent, et curas, fugiendæ omnino vobis viderentur divitiæ.

27. Alioqui putas ipsum me ita insanire unquam, ut, si quid præclarum adeo essent divitiæ et imperium, relicta illa concedam aliis, desideam ipse privatus, et sub alterius imperio vivam? Sed quum scirem multa illa quæ adesse divitiibus atque imperantibus necesse est, dimisi, nec pœnitet, imperium.

28. Nam quæ modo apud me conquestus es, illos apris ingurgitare se et placentis, vos nasturtium, aut porrum, aut cepam per dies festos arrodere; quale sit, inspicere: in præsens enim suave utrumque, et minime forte molestum: postea vero ut in contrariam partem ea res vertatur. Tum vos neque gravato, ut isti, per ebrietatem capite postridie surgatis, neque de ventre nimis referto tetrum nescio quem vaporem eructetis. At illi istum divitiarum fructum habent, et noctis partem majorem cum pueris aut mulieribus, aut prout mala libido imperaverit, volutati, tabem, vel pulmonis inflammationem, vel aquam intercutem non difficulter ex multa illa luxuria colligunt. Aut quem illorum ostendere facile possis, qui non plane sit pallidus, non multum cadaveri similis? quem vero, si ad senectutem pervenit, suis ipsum utentem pedibus, non quattuor hominum humeris invectum? aureum quidem totum quod ad externa, intus vero consutilem, quales sunt tragicæ vestes, de pannis plane villibus consarcinatae? Vos autem pisces quidem non gustatis, nedum ut iis vescamini; podagræ vero et pulmonum morbi, nonne videtis horum etiam vos expertes esse, aut si quid tale alia causa illis accidat? Quanquam ne ipsis quidem suave est ipsum illud quotidie et ultra quam satis est de his edere: verum videas illos adeo oleris ac porri nonnunquam cupidos, ut ne tu quidem ita leporum et aprorum.

29. Mitto dicere quæ illos alia excruciant, filius corruptus, aut uxor amans servum, aut puer necessitate potius præbens quam amore. Ac multa sunt in universum, quorum vos ignari aurum modo illorum spectatis et purpuram: et si quando videtis illos albis equis vehentes, hiatibus atque adoratis. Si vero despiceretis ea et contemneretis, nec adverteret vos argenteum carpentum, nec inter agendum

μεταξὺ διαλεγόμενων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάρραδον ἀφωρᾶτε καὶ τῶν ἱματίων παραπτόμενοι τὸν μαλακὸν ἐθαυμάζετε, ἀλλ' εἶπτε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἰόντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδειξάιντο ὑμῖν τὰς κλίνας καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, εἰ ἀμάρτυρος ἡ κτήσις εἴη.

30. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὖροιτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἐνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρῆσονται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζοιτε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθοῦμαι εἰδὼς τὸν βίον ἑκάτερον, καὶ ἄξιον ἑορτάζειν ἐνθυμουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπιέναι ἐκ τοῦ βίου κακείνους τὸν πλοῦτον καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας. Πλὴν ἐπιστελῶ γε αὐτοῖς ὥσπερ ὑπεσχόμεν, καὶ οἶδ' ὅτι οὐκ ὀλιγορήσουσι τῶν ἐμῶν γραμμάτων.

3.

31. ΚΡΟΝΟΣ ΤΟΙΣ ΠΛΟΥΣΙΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ. Οἱ πένητες ἐναγχος ἐπεστάλασά μοι αἰτιώμενοι ὑμᾶς μὴ μεταδίδοναι σφίσιν ὧν ἔχετε, καὶ τὸ μὲν δλον ἤξιον με κοινὰ πᾶσι ποιεῖν τάγαθὰ καὶ τὸ μέρος ἑκάστον αὐτῶν ἔχειν· δίκαιον γὰρ εἶναι ἰσοτιμίαν καθεστηκέναι καὶ μὴ τῷ μὲν πλέον, τῷ δὲ μῇδ' ὀλως μετεῖναι τῶν ἡδέων. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἔφην ἀμεινον σκέψασθαι τὸν Δία, περὶ δὲ τῶν παρόντων καὶ ὧν ἀδικεῖσθαι ὦντο κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐώρων ἐπ' ἐμέ καθήκουσαν τὴν κρίσιν, καὶ ὑπεσχόμεν γράφειν πρὸς ὑμᾶς. Ἔστι δὲ ἅπερ ἀξιούσι ταῦτα μέτρια, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε. Πῶς γάρ, φασί, βιγῶντες τοσούτῳ κρύει καὶ λιμῷ ἐχόμενοι προσέτι ἑορτάζομεν ἂν; Εἰ τοίνυν ἐθέλωμι κακείνους μετέχειν τῆς ἑορτῆς, ἐκτελέων με ἀναγκάσαι ὑμᾶς ἐσθῆτων τε ὧν ἔχετε μεταδοῦναι αὐτοῖς, εἴ τινες περιτταὶ καὶ παχυτέρας ἢ καθ' ὑμᾶς, καὶ τοῦ χρυσίου ὀλίγον ἐπιστάζει αὐτοῖς· εἰ γὰρ ταῦτα, φασί, ποιήσετε, μῇδὲ ἀμφισβητεῖν ὑμῖν ἔτι τῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τοῦ Διὸς, εἰ δὲ μὴ, ἀπειλοῦσι προσκαλέσασθαι ἐπὶ τὸν ἀναδασμὸν ἐπειδὴ τὸ πρῶτον δίκας ὁ Ζεὺς προῆθι. Ταῦτά ἐστιν οὐ πᾶνυ χαλεπὰ ὑμῖν ἀπὸ τοσούτων ἀ καλῶς ποιοῦντες ἔχετε.

32. Νῆ Δία καὶ τῶν δειπνῶν πέρι, ὡς συνδειπνοῖεν ὑμῖν, καὶ τοῦτο προσθῆναι ἤξιον τῇ ἐπιστολῇ, ὡς νῦν γε μόνους ὑμᾶς τρυφᾶν ἐπικλεισαμένους τὰς θύρας· εἰ δέ ποτε κακείνων τινὰς ἐστίαν διὰ μακροῦ ἐβελήσατε, πλέον τοῦ εὐφραίνοντος ἐνεῖναι τὸ ἀνιαρὸν τῷ δειπνῶ, καὶ τὰ πολλὰ ἐφ' ὕβρει αὐτῶν γίγνεσθαι, οἷον ἐκεῖνο τὸ μὴ τοῦ αὐτοῦ οἴνου συμπίνειν, Ἡράκλεις, ὡς ἀνελεύθερον· καὶ καταγιγνώσκειν αὐτῶν ἐκείνων ἄξιον, ὅτι μὴ μεταξὺ ἀνασάντες οἴχονται δλον ὑμῖν τὸ συμπόσιον καταλιπόντες. Ἀλλ' οὐδὲ ἐς κόρον ὅμως φασί πίνειν τοὺς γὰρ οἰνοχόους ὑμῶν ὥσπερ τοὺς Ὀδυσσεύς ἐταίρους κηρῷ βεβύσθαι τὰ ὦτα. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὕτως αἰσχροὶ ἐστὶν ὥστε ἀνὼν λέγειν, ἀ περὶ τῆς νομῆς τῶν χρεῶν αἰτιῶνται καὶ τῶν διακόνων ὑμῖν μὲν παρεστώτων, ἔστ' ἂν ὑπερμεφορηθῆτε, ἐκείνους δὲ παραθέντων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μικροπρεπῆ καὶ ἥκιστα ἐλευ-

cum illis ad smaragdum in anulo respiceretis, et cum stupore quodam mollitiem vestium admiraremini, sed pro se divites illos esse pateremini; ipsi ad vos, bene noritis, venirent, ut secum cœnaretis rogarent, uti suos vobis lectos et mensas et pocula possent ostendere, quorum usus nullus est, si testibus cœreat possessio.

30. Certe pleraque vestra illos causa possidere videatis, non quo utantur ipsi, verum vos ut admiremini. Hæc consolandi vos causa scribo, qui utrumque vitæ genus norim. Et operæ pretium est solemne hoc a vobis celebrari cogitantibus abeundum esse paullo post de vita cunctis, relicta illis honorum copia, vobis paupertate. Verum etiam illis scribam, ut promisi, et novi meas ab illis literas non neglectum iri.

3.

31. SATURNUS DIVITIBUS SALUTEM. Literas mihi nuper misere pauperes, quibus vos accusant, qui de vestris opibus nihil sibi impertiat: atque in universum illud petiere, ut communia omnibus bona facerem, quorum æquam unusquisque partem haberet: par enim esse ut instituat æqualitas, nec plus alius quam opus est, alius vero plane nihil suavitatis habeat. Respondi ego, de his Jovis potius inspectionem esse: de presentibus autem et iis injuriis, quibus se per festos hosce dies affici a vobis putabant, ad me impertinere videbam iudicium, et scripturum me vobis recepi. Sunt autem ea quæ a vobis postulant, ut mihi quidem videbatur, moderata. Quomodo enim, aiunt, rigentes tanto gelu, et fame pressi festos insuper dies agamus? Si vellem igitur ipsos quoque in partem celebrationis venire, voluerunt uti vos cogere, quum de vestimentis, quæ habetis, sibi impertiri aliquid, si qua essent superflua, aut, quam vos deceat, crassiora; tum aliquantum auri ipsis instillare. Hæc si faciatis, negant se de bonis litem vobis apud Jovem moturos amplius: sin minus, ad divisionem se provocaturos minantur, ubi primum Jupiter iudicium proposuerit. Hæc sunt non admodum difficilia vobis, de tantis, quas me non invidente habetis, opibus.

32. Sane etiam de cœnis, ut illas vobiscum capiant, etiam hoc epistolæ addi postularunt, nimirum vos nunc solos, clausis januis, delicate vivere: si vero quandoque etiam illorum quosdam convivio excipere post longum intervallum velletis, plus molestiarum quam hilaritatis cœnæ inesse, et pleraque ibi contumeliose in se fieri, ut illud, quod non de eodem vino bibant: Hercules! quam est hoc illiberale! atque reprehensione ipsi digni, qui non inter hæc surgant et discedentes vestrum vobis vos convivium habere jubeant. Sed ne vel sic quidem ad saturitatem se hibere aiunt: vestros enim pocillatores, ut illos Ulyssis socios, cera obturatas habere aures. Reliqua adeo sunt turpia, uti dicere ea dubitem, quæ de carniū divisione accusantet ministris, qui vobis quidem astent, dum ultra modum vos ingurgietis, illos autem prætercurrant; atque alia de hoc genere multa, jejuna quidem, et minime

θεοὶς πρόποντα. Τὸ γοῦν ἥδιστον καὶ συμποτικώτερον ἡ ἰσοτιμία ἐστὶ, καὶ ὁ ἰσοδαίτης τούτου ἔνεκα ἡγεῖται ὑμῖν τῶν συμποσίων, ὡς τὸ ἴσον ἅπαντες ἔχουσιν.

33. Ὅρατε οὖν ὅπως μὴ καὶ ὑμᾶς αἰτιάσωνται, ἀλλὰ τιμῶσι καὶ φιλήσωσι τῶν ὀλίγων τούτων μεταλαμβάνοντες, ὧν ὑμῖν μὲν ἡ δαπάνη ἀνεπαίσθητος, ἐκείνοις δὲ ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἡ δόσις αἰμυνηστος. Ἄλλως τε οὐδ' ἂν οἰκεῖν δύνασθε τὰς πόλεις μὴ οὐχὶ καὶ πενήτων συμπολιτευομένων καὶ κυρία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῖν συντελούντων, οὐδ' ἂν ἔχοιτε τοὺς θαυμάζοντας ὑμῶν τὸν πλοῦτον, ἢν μόνον καὶ ἰδίᾳ καὶ ὑπὸ σκότῳ πλουτῇτε. Ἰδέτωσαν οὖν πολλοὶ καὶ θαυμάσάτωσαν ὑμῶν τὸν ἀργυρον καὶ τὰς τραπέζας καὶ προπινόντων φιλοτησίας, μεταξὺ πίνοντες περισκοπεῖν τὸ ἔκπιωμα καὶ τὸ βάρος ἱσταύσαν αὐτοὶ διαβασάσαντες καὶ τῆς ἱστορίας τὸ ἀκριβές καὶ τὸν χρυσὸν ὅσος, ὃς ἐπανθεῖ τῇ τέχνῃ. Πρὸς γὰρ τῷ χρηστοῦς καὶ φιλανθρώπους ἀκούειν καὶ τοῦ φθονεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἔξω γενήσεσθε. Τίς γὰρ ἂν φθονήσῃ τῷ κοινωνούντι καὶ διδόντι τὸν μετρίων; τίς δ' οὐκ ἂν εὖζαιτο εἰς τὸ μήκιστον διαβῶναι αὐτὸν ἀπολαύοντα τῶν ἀγαθῶν; Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, ἀμάρτυρος μὲν ἡ εὐδαιμονία, ἐπίφθονος δὲ ὁ πλοῦτος, ἀηδὴς δὲ ὁ βίος.

34. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὁμοίως ἡδὺ, οἶμαι, μόνον ἐμπέλασθαι, ὥσπερ τοὺς λέοντάς φασι καὶ τοὺς μόνιους τῶν λύκων, καὶ συνόντας δεξιόις ἀνδράσι καὶ πάντα χαρίζεσθαι πειρωμένους, οἱ πρῶτα μὲν οὐ κυφὸν καὶ ἀφῶνον ἑάσουσι τὸ συμπόσιον εἶναι, ἀλλ' ἐν μύθοις συμποτικοῖς καὶ σκώμμασιν ἀνεπαχθεῖσι καὶ φιλοφροσύναις ποικιλίαις συνέπονται, οἷα ἥδιστα διατριβαί, φίλοι μὲν Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ, φίλοι δὲ Χάρισιν ἔπειτα δὲ πρὸς ἅπαντας ἐς τὴν ὑπεραιάν διηγούμενοι ὑμῶν τὴν δεξιότητα φιλεῖσθαι παρασκευάσουσι. Ταῦτα πολλοὶ πρίασθαι καλῶς εἶχεν.

35. Ἐπεὶ ἐρήσομαι ὑμᾶς, εἰ μύοντες οἱ πένητες βαδίζουσιν — ὑποθώμεθα γὰρ οὕτως — οὐκ ἂν ὑμᾶς ἠνίασεν οὐκ ἔχοντας ὡς ἐπιδειξάσθε τὰς ἀλουργεῖς ἐσθῆτας καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος ἢ τῶν ἀκτυλίων τὸ μέγεθος; Ἐὼ λέγειν ὡς καὶ ἐπιβουλὰς καὶ μίση παρὰ τῶν πενήτων ἀναγκαῖον ἐγγίγνεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἢν μόνον τρυφᾶν ἐθέλητε· ἃ μὲν γὰρ εὖζασθαι καθ' ὑμῶν ἀπειλοῦσιν, ἀποτρόπαια, μὴδὲ γένοιτο εἰς ἀνάγκην αὐτοὺς καταστήναι τῆς εὐχῆς· ἐπεὶ οὔτε ἀλλάντων γεύσεσθε οὔτε πλακοῦντος ἢ εἴ τι λείψανον τῆς κυνὸς, ἢ φακῇ δὲ ὑμῖν σαπέρδην ἐντετηχότα ἔξει, ὅς δὲ καὶ ἔλαφος ὀπτιώμενος μεταξὺ δρασμὸν βουλευσούσιν ἐκ τοῦ ὀπτανείου ἐς τὸ ὄρος, καὶ ὄρνεις ψύττα κατείνασαι ἀπτεροὶ καὶ αὐτὰ παρ' αὐτοὺς τοὺς πένητας ἐκπετῆσονται· τὸ δὲ μέγιστον, οἱ ὠραιότατοι τῶν οἰνοχόων φαλακροὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ὑμῖν γενήσονται, ἐπὶ κατεσφύγι καὶ ταῦτα τῷ ἀμφορεῖ. Πρὸς τὰδε βουλεύεσθε ἃ καὶ τῇ ἐορτῇ πρόποντα γένοιτ' ἂν καὶ ὑμῖν ἀσφαλέστατα, καὶ ἐκικυφίσετε πολλὴν τὴν πενίαν αὐτοῖς ἀπ' ὀλίγου τελέσματος φίλους οὐ μεμπτοὺς ἔξοντες.

digna liberalibus. Suavissimum enim et maxime convivale est illa aequalitas : et praest hanc ob causam convivii vestris aequus ille dapium divisor (Bacchus), ut aequum omnes habeant.

33. Curate igitur ut non amplius vos accusent, sed honorent potius amentque, minorum istorum participes, quorum quidem vos sumtum non sentiat, quae tamen, ut munus opportuno adeo ad usum tempore datum, perpetua ipsi memoria prosequantur. Et alioquin ne habitare quidem urbes possitis, nisi et pauperes habeatis in civitate, qui innumerabilia vobis ad felicitatem conferant; neque habeatis qui divitias admirentur vestras, si soli et privatim et in tenebris sitis divites. Videant igitur multi et admirentur argentum vestrum et mensas, et amicitiae poculum sibi invicem propinent; atque inter bibendum considerent poculum, cuius pondus ipsi manu librando explorent, et argumentum quam accurate expressum sit, et quantum auri in illo artificio niteat. Praeterquam enim, quod mansueti et humani audietis, etiam extra invidiam illorum eritis positi. Quis enim invidet ei qui impertiat quod aequum est, atque donet? quis vero non optet quam longissime illum extendere aevum et bonis suis frui? Ut vero nunc habetis, teste caret vestra felicitas, invidiae opportuna sunt vestrae divitiae, suavitatis vita vestra expers.

34. Neque enim aequo jucundum, puto, est impleri solum, quod de leonibus alunt et de genere luporum solivago, atque in convictu hominum dextrorum et gratiam inire omnibus in rebus studentium : qui primo non patientur convivium esse mutum et vocis expers, sed in fabulis convivalibus, et jocis non molestis, et vario genere comitatis una versabuntur; quod genus suavissimae consuetudinis Baccho amicum et Veneri, amicum Gratiis. Tum vero postridie narranda apud omnes dexteritate vestra amorem vobis conciliabunt. Haec vel magno redimere bonum fuerit.

35. Namque Interrogabo vos, si clausis oculis incederent pauperes (ponamus enim hoc), nonne vobis id molestum esset? non habentibus nempe quibus ostenderetis vestes purpureas, et pedisequorum turbam, aut magnitudinem anulorum. Omitto dicere, fieri non posse quin insidiae et odia contra vos concipiant pauperes, si vivere in deliciis soli velitis. Quae enim se vota contra vos facturos minantur, abominanda sunt; et absit ut in necessitatem vivendi talia deveniant : nam neque farcimen tum gustabitis, neque placentiam, nisi si quid forte canis reliquerit; lenticula vobis saperdae tabem habebit; aper et cervus interea dum assantur, fugam de culina meditabuntur in saltum; et gallinae, ilicet! contentis aliis etiam implumes ad ipsos pauperes avolabunt : quod vero maximum, pincernarum formosissimi, calvi vobis uno momento fient, idque fracta insuper amphora. Ad haec statuite quae tum dies festos decetia, tum vobis sint tutissima; et multam illis paupertatem levate, quos parva pensione interposita amicos habebitis minime contemnendos.

36. ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΤΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Πρὸς γὰρ σὲ οἶμαι μόνον ὑπὸ τῶν πενήτων ταῦτα γεγράφθαι, ὡς Κρόνε, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς ἤδη ἐκκεκώφηται πρὸς αὐτῶν ἀναβοώντων καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα τὸν ἀναδασμὸν ἀξιούντων γενέσθαι καὶ αἰτωμένων τήν τε εἰμαρμένην ὡς ἄνισον τὴν νομὴν πεποτημένην καὶ ἡμᾶς ὅτι μηδενὸς αὐτοῖς μεταδιδόναι ἀξιοῦμεν; Ἄλλ' οἶδεν ἐκεῖνος, ἅτε Ζεὺς ὢν, παρ' οἷσιν ἡ αἰτία, καὶ διὰ τοῦτο παρακoύει αὐτῶν τὰ πολλά. Σοὶ δὲ ὅμως ἀπολογησόμεθα, ἐπειπερ ἄρχεις γε νῦν ἡμῶν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἅπαντα πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες ἃ γέγραφας, ὡς καλὸν ἐπικουρεῖν ἀπὸ πολλῶν τοῖς δεομένοις καὶ ὡς ἥδιον συνεῖναι καὶ συνευχεῖσθαι τοῖς πένησιν, αἰεὶ διετελοῦμεν οὕτω ποιοῦντες ἰσοδίκαιοι καθεστῶτες, ὡς ἂν μηδὲ τὸν συνδαίτην αὐτὸν αἰτιάσασθαι τι.

37. Οἱ δὲ ὀλίγων ἐν ἀρχῇ δεῖσθαι φάσκοντες, ἐπειδήπερ ἅπασι αὐτοῖς ἀνεπετάσαμεν τὰς θύρας, οὐκ ἀνέισαν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις αἰτοῦντες· εἰ δὲ μὴ πάντα εὐθὺς μηδὲ πρὸς ἔπος λαμβάνοιεν, ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ πρόχειροι αἱ βλασφημίαι· κἂν εἴ τι ἐπιψεύδοιντο ἡμῖν, ἀλλ' οἳ γε ἀκούοντες ἐπίστευον ἂν ὡς ἀκριβῶς εἰδόσιν ἐκ τοῦ συγγεγονέναι. Ὡστε δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ διδόντα ἐχθρὸν εἶναι πάντως εἶδει ἢ πάντα προείμενον αὐτίκα μάλα πένεσθαι καὶ τῶν αἰτούντων καὶ αὐτὸν εἶναι.

38. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέτρια· ἐν δὲ τοῖς δειπνοῖς αὐτοῖς ἀμελήσαντες τοῦ ἐμπίπλασθαι καὶ γαστρίεσθαι καὶ αὐτοί, ἐπειδὴν πλεῖον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπύωσιν, ἢ παιδὸς ὠραίου μεταξὺ ἀναδόντος τὸ ἐκπωμα ἐνύξαν τὴν χεῖρα ἢ παλλακῇ ἢ γαμετῇ γυναικὶ ἐπεχείρησαν· εἴτα κατεμέσαντες τοῦ συμποσίου ἐς τὴν ὑστεραίαν λοιδοροῦνται ἡμῖν κατελθόντες, ὡς ἐδίψησαν καὶ ὡς λιμῶ συνῆσαν διηγούμενοι. Καὶ εἰ σοὶ ταῦτα καταψεύδεσθαι αὐτῶν δοκοῦμεν, τὸν ὑμέτερον παράσιτον ἀναμνήσθητι τὸν Ἰξίονα, ὃς ἀξιωθεὶς κοινῆς τραπέζης, ἀξίωμα ἴσον ἔχων ὑμῖν, τῇ Ἥρᾳ μεθυσθεὶς ἐπεχείρει δὲ γενναῖος.

39. Ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅφ' ὢν ἡμεῖς ἐδουλεύσαμεθα πρὸς τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας τῆς ἡμετέρας ἔνεκα μηκέτι ἐπιβατὸν αὐτοῖς ποιεῖν τὴν οἰκίαν. Εἰ δὲ ἐπὶ σοῦ συνθοῖντο μετρίων δεήσεσθαι, ὥσπερ νῦν φασι, μηδὲν δὲ ὕβριστικὸν ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάσεσθαι, κοινωνούντων ἡμῖν καὶ συνδειπνούντων τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Καὶ τῶν ἱματίων, ὡς σὺ κελεύεις, πέμψομεν καὶ τοῦ χρυσοῦ ὅποσον οἶόν τε καὶ προσδαπανήσομεν, καὶ θλῶς οὐδὲν ἐλλείψομεν· καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφήμενοι τοῦ κατὰ τέχνην ὀμιλεῖν ἡμῖν φίλοι ἀντὶ κολάκων καὶ παρασίτων ἔστωσαν. Ὡς ἡμᾶς γε οὐδὲν ἂν αἰτιάσαιτο κακείνων τὰ δέοντα ποιεῖν ἐβελόντων.

36. DIVITES SATURNO SALUTEM. Nimirum ad te solum scripta esse a pauperibus ista, Saturne, existimas? nonne etiam Jupiter diu est quum ab istis obtunditur clamantibus eadem omnia, novam divisionem fieri postulantibus, et fatum accusantibus, quod inaequalem divisionem fecerit, et nos, qui nihil impertiri illis dignemur? Verum novit ille, ut qui sit Jupiter, penes utros culpa sit, et ob id ipsum preces illorum surda fere aure transmittit. Interim tamen causam apud te, qui nunc quidem nobis imperes, dicemus. Nos enim, quibus quæ scripsisti ante oculos versarentur omnia, quam pulchrum esset auxilium ferre de sua copia indigentibus; esseque suavius, versari cum pauperibus atque una epulari: semper faciebamus ita, æquo ipsi victu utentes, adeo ut quod accusaret, ne ipse quidem haberet convictor.

37. At isti, qui paucis initio opus se habere dixerant, quum semel fores iis aperuissimus, alia super alia petere non desierunt: si vero non omnia statim neque in ipso verbo acciperent, ira, et odium, et maledicta in promptu. Adeo si quid per mendacium nobis affingerent, credebant tamen qui audirent, velut accurate ipso ex convictu scientibus. Itaque alterum de duobus, aut, si nihil dares, inimicum omnino esse oportebat; aut, si omnia illis diripienda permitteres, ipsum fieri statim pauperem, et unum eorum qui ab aliis peterent.

38. Ac reliqua tolerabilia: in ipsis vero cœnis. non satis habentes impleri et ingurgitare se nobiscum, ubi plus quam satis esset bibissent, vel formosi pueri, dum poculum præbet, manum strinxerunt, vel pellicem aut conjugem tentare sunt ausi. Deinde ubi vomitu opplevire triclinium, postridie maledictis nos perstringunt, quam sitierint, quam famis convictores fuerint, enarrantes. Et si hæc tibi mentiri contra eos videmur, vestri illius parassiti recordare, Ixionis, qui communi dignatus mensa, dignationem æqualem vobis habens, ebrius quum esset, Junonis pudorem tentavit vir fortis.

39. Hæc sunt et talia, quibus inducti decrevimus in posterum, nostræ securitatis causa, non amplius accessum illis in nostras domus præbere. Si vero te arbitro ac vindice spondeant moderata se, uti nunc aiunt, petituos, neque contumeliosum quicquam admissuros in conviviis, in communionem veniunt, et, quod bene vertat, nobiscum epulantur. Etiam de vestibus, ut imperas, mittemus, ac de auro etiam, quantum æquum fuerit, insuper impendemus: atque in universum, nulla in parte deficiemus. Verum ipsi ex arte nobiscum agere desinunt, pro adulatoribus et parasitis sunt amici. Itaque nos, si et isti facere officium voluerint, nulla in re accusabis.

LXXI.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ Η ΛΑΠΗΘΑΙ.

ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΙΝΟΣ.

1. ΦΙΛ. Ποικίλην, ὦ Λυκῖνε, διατριβὴν φασὶ γενῆσθαι ὑμῖν χθὲς ἐν Ἀρισταινέτου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ τινὰς λόγους φιλοσόφους εἰρῆσθαι καὶ ἔριν οὐ συμῆραν συστῆναι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ ἐψεύδετο Χαρίνος, καὶ ἄχρι τραυμάτων προχωρῆσαι τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος αἵματι διαλυθῆναι τὴν συνουσίαν.

ΛΥΚ. Καὶ πόθεν, ὦ Φίλων, ἠπίστατο Χαρίνος ταῦτα; οὐ γὰρ συνεδείπνει μεθ' ἡμῶν.

ΦΙΛ. Διονίκου ἔφη τοῦ ἱατροῦ ἀκοῦσαι. Διονίκος δὲ καὶ αὐτὸς, οἶμαι, τῶν συνεδίνων ἦν.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα· οὐ μὴν ἐξ ἀρχῆς γε οὐδ' αὐτὸς ἄπασι παρεγένετο, ἀλλὰ ὅψε μεσοῦσης σχεδὸν ἤδη τῆς μάχης ἐπέστη ὀλίγον πρὸ τῶν τραυμάτων. Ὡστε θαυμάζω εἰ τι σαφὲς εἰπεῖν ἐδύνατο μὴ παρακολουθήσας ἐκείνους ἀφ' ὧν ἀρξαμένη ἐς τὸ αἶμα ἐτελεύτησεν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία.

2. ΦΙΛ. Τοιγαροῦν, ὦ Λυκῖνε, καὶ ὁ Χαρίνος αὐτὸς, εἰ βουλόμεθα τάληθ' ἀκοῦσαι καὶ ὅπως ἐπράχθη ἕκαστα, παρὰ δὲ ἡμᾶς ἦκειν ἐκέλευσε. Καὶ τὸν Διονίκον γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν ὡς αὐτὸς μὲν οὐ παραγένετο ἅπασι, σὲ δὲ ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ γεγενημένα καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦς ἀπομνημονεύσαι ἅτε μὴ παρέργως τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐν σπουδῇ ἀκροώμενον. Ὡστε οὐκ ἂν ῥηθῆναι ἐστῶν ἡμᾶς ἡδίστην ταύτην ἐστίασιν, ἥς οὐκ οἶδ' ἂν τίς ἡδίων ἔμοιγε, καὶ μάλιστα ὅσω νήροντες ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναιμωτῇ ἔξω βέλους ἐστιασόμεθα, εἴτε γέροντες ἐπαρώησάν τι παρὰ τὸ δεῖπνον εἴτε νέοι εἰπεῖν τε ὅσα ἥκιστα ἐχρῆν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου προαχθέντες καὶ πρᾶξαι.

3. ΛΥΚ. Νεανικώτερα ἡμᾶς, ὦ Φίλων, ἀξιοῖς ἐκφέρειν ταῦτα πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐπεξίεναι διηγουμένους πράγματα ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ γενόμενα, δεόν λήθην ποιήσασθαι αὐτῶν καὶ νομίζειν ἐκεῖνα πάντα θεοῦ ἔργα τοῦ Διονύσου εἶναι, ὃς οὐκ οἶδα εἰ τίνα τῶν αὐτοῦ ὀργῶν ἀτέλεστον καὶ ἀδάκρυτον περιεῖδεν. Ὅρα οὖν μὴ κακοῦθων τινῶν ἀνθρώπων ἢ τὸ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν, ἀ καλῶς ἔχει ἐν τῷ συμποσίῳ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. « Μισῶ » γάρ, φησὶ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος, « μνάμονα συμπόταν. » Καὶ οὐδὲ ὁ Διονίκος ὁρῶς ἐποίησε πρὸς τὸν Χαρίνον ταῦτα ἐξαγορεύσας καὶ πολλὴν τὴν ἐωλοκρασίαν κατασχεδάσας ἀνδρῶν φιλοσόφων. Ἐγὼ δὲ, ἄπαγε, οὐκ ἂν τι τοιοῦτον εἴποιμι.

4. ΦΙΛ. Θρύπη ταῦτα, ὦ Λυκῖνε. Ἄλλ' οὐτὶ γε πρὸς ἐμὲ οὕτω ποιεῖν ἐχρῆν, ὃς ἀκριβῶς πολὺ πλεόν ἐπιθυμοῦντά σε εἰπεῖν οἶδα ἢ ἐμὲ ἀκοῦσαι, καὶ μοι δοκεῖς, εἰ ἀπορήσειας τῶν ἀκουσμένων, καὶ πρὸς κίονά τίνα ἢ πρὸς ἀνδριάντα ἡδέως ἂν προσελθὼν ἐχέαι

LUCIANUS. II.

LXXI.

CONVIVIUM SEU LAPITHÆ.

PHILON ET LYCINUS.

1. PHIL. Varia vos ratione tempus fefellisse aiunt, Lycine, heri in cœna apud Aristænetum, et philosophos quosdam sermones habitos, et contentionem non parvam super iis ortam, ac, si non mentitus est Charinus, ad vulnera usque rem processisse, ac tandem sanguine dissolutam disputationem.

LYC. Et unde, mi Philo, sciebat ista Charinus? neque enim nobiscum cœnavit.

PHIL. E Dionico se dicebat audisse medico. Fuit autem, puto, ipse inter convivas Dionicus.

LYC. Omnino; neque tamen ab initio inde omnibus ipse quoque interfuit; sed sero, media fere jam pugna, paullo ante vulnera supervenit. Itaque miror si quid satis certum dicere potuit, qui non interfuerit tuis, a quibus coëpta contentio in sanguinem illis exiit.

2. PHIL. Itaque, Lycine, ipse quoque Charinus, si vera audire et ut acta sint singula vellemus, ad te nos ire jussit: Dionicum enim dixisse ipsum, se non interfuisse omnibus; te vero, quicquid actum sit, accurate scire, et ipsos sermones memoria complexum, quippe qui non obiter talia, sed studiosè audire soleas. Itaque haud effugies quin epulo hoc nos jucundissimo excipias, quo equidem certe nullum novi jucundius: idque eo magis, quod sobrii in pace et sine sanguine, extra teli jactum epulabimur, sive senes vinolento furore turbarent convivium, sive juvenes, inducti nempe a mero et dicere quæ minime opus erat, et facere.

3. LYC. Nimis tu, Philo, acriter a nobis petis, ut in vulgus efferamus ista et persequamur, narrandis quæ per vinum atque ebrietatem facta sunt, quum oblivioni mandanda potius et dei Bacchi opera putanda sint omnia; qui nescio an quenquam suis orgiis non initiatum, neque operatum Bacchicis sacris prætermittat. Vide igitur ne malignorum sit hominum accurate exquirere talia, quibus in ipso convivio relictis decet discedere. Namque « Odi, » ut habet etiam poeticum verbum, « convivam memorem. » Nec recte Dionicus fecit, quod apud Charinum ista elocutus est, et hesternæ cœnæ reliquiis multis perfudit viros philosophos. Ego vero absit ne quid dicam ejusmodi.

4. PHIL. En deliciis iacis, Lycine. Sed apud me certe hoc agere non conveniebat, qui certo sciam te multo malle narrare hoc mihi, quam me audire: ac videris mihi, si non habeas qui audire velint, vel ad columnam statuamve cupide accessurus effususque uno spiritu conserens

46

πάντα συνείρων ἄμυστι. Εἰ γοῦν ἐθέλωσιν ἀπαλλάττεσθαι νῦν, οὐκ ἔσσεις με ἀνήκοον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἔξει καὶ παρακολουθήσεις καὶ δεήσει. Καγὼ θρύψομαι πρὸς σὲ ἐν τῷ μέρει· καὶ εἰ γέ δοκεῖ, ἀπίωμεν ἄλλου αὐτὰ πευσόμενοι, σὺ δὲ μὴ λέγε.

ΛΥΚ. Μηδὲν πρὸς ὀργήν· διηγῆσθαι γάρ, ἐπεὶ περ οὕτω προθυμῇ, ἀλλ' ὅπως μὴ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖς.

ΦΙΛ. Εἰ μὴ παντάπασιν ἐγὼ ἐπιλέλυσμαι Λυκίου, αὐτὸς σὺ ἄμεινον ποιήσεις αὐτὸ καὶ φθάσεις ἐπὶ πᾶσι, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει.

5. Ἄλλ' ἐκεῖνό μοι πρῶτον εἰπὲ, τῷ παιδί τῷ Ζήνωνι ὁ Ἀρισταίνετος ἀρόμενος γυναῖκα εἰστία ἤμας;

ΛΥΚ. Οὐκ, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα ἐξεδίδου αὐτὸς τὴν Κλεανθίδα τῇ Εὐκρίτου τοῦ δανειστικοῦ τῷ φιλοσοφοῦντι.

ΦΙΛ. Παγκάλῳ νῇ Δία μεираκίῳ, ἀπαλῶ γε μὴν ἐτι καὶ σὺ πάνν καθ' ὥραν γάμων.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐκ εἶχεν ἄλλον ἐπιτηδεϊότερον, οἶμαι. Τοῦτον οὖν κόσμιόν τε εἶναι δοκοῦντα καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὠρμημένον, ἐτι δὲ μόνον ὄντα πλουσίῳ τῷ Εὐκρίτῳ, προεῖλετο νυμφίον ἐξ ἀπάντων.

ΦΙΛ. Οὐ μικρὰν λέγεις αἰτίαν τὸ πλουτεῖν τὸν Εὐκρίτον. Ἀτὰρ οὖν, ὦ Λυκίε, τίνας οἱ δειπνοῦντες ἦσαν;

6. ΛΥΚ. Τοὺς μὲν ἄλλους τί ἂν σοι λέγοιμι; οἱ δὲ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ λόγων, οὐσπερ ἐθέλεις, οἶμαι, ἀκοῦσαι μάλιστα, Ζηνοθεμῖς ἦν ὁ πρεσβύτερος ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ ξὺν αὐτῷ Δίφιλος ὁ λαβύρινθος ἐπίκλην, διδάσκαλος οὗτος ὢν τοῦ Ἀρισταίνετου υἱέος τοῦ Ζήνωνος τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ περιπάτου Κλεόδημος, οἶσθα τὸν στωϊκόν, τὸν ἐλεγκτικόν, ξίφος αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ κοπίδα καλοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Ἑρμῶν παρῆν, καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθύς ὑπεβλέποντο οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἀπεστρέφοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς τινα πατραλοῖαν καὶ ἐναγῇ μυσσάτομενοι. Οὗτοι μὲν αὐτοῦ Ἀρισταίνετου φίλοι καὶ συνήθεις ὄντες παρεκέληντο ἐπὶ δεῖπνον καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ γραμματικὸς Ἰστιάος καὶ ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος.

7. Διὰ δὲ τὸν νυμφίον τὸν Χαίρεαν Ἴων ὁ Πλατωνικὸς συνεισιτῆτο διδάσκαλος αὐτοῦ ὢν, σεμνὸς τις ἰδεῖν καὶ θεοπρεπὴς καὶ πολλὸν τὸ κόσμιον ἐπιφαίνων τῷ προσώπῳ· κανόνα γοῦν οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες. Καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν, ὑπεξάνισταντο πάντες αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦντο ὡς τινα τῶν κριττόνων, καὶ ὅλως θεοῦ ἐπιδημία τὸ πρᾶγμα ἦν Ἴων ὁ θαυμαστὸς συμπαρών.

8. Δέον δὲ ἤδη κατακλίνεσθαι ἀπάντων σχεδὸν παρόντων, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιόντων αἱ γυναῖκες ὅλον τὸν κλιντήρα ἐκείνον ἐπέλαβον, οὐκ ὀλίγη οὖσαι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ νύμφη πάνν ἀκριβῶς ἐγκαταλυμένη, ὑπὸ τῶν γυναικῶν περιεχομένη· ἐς δὲ τὸ ἀντίθυρον ἡ ἄλλη πληθὺς, ὡς ἕκαστος ἐξίας εἶχε.

9. Κατ' ἀντικρὺ δὲ τῶν γυναικῶν πρῶτος ὁ Εὐκρίτος, εἶτα Ἀρισταίνετος. Εἶτα ἐνεδουάζετο πότρεον

omnla. Si proinde nunc velim discedere, tu minime sinas me nondum auditis illis abire; sed retineas, persequaris, roga. Hic ego vicissim faciam me delicatum apud te: et, si videtur, abeamus percontatum ista ex aliis; at tu noli dicere.

LYC. Nihil tu irate: narrabo enim, quandoquidem ita cupidus es; sed ne multis dicas.

PHIL. Nisi plane ego Lycini ingenium oblitus sum, ipse tu hoc melius feceris, et occupabis dicere omnibus, ut mea opera jam non sit opus.

5. Sed illud mihi dicito prius, filione suo Zenoni Aristanetus uxorem quum daret, convivio vos excepit?

LYC. Non; sed filiam ipse Cleanthidem Eucriti senatoris filio collocavit, philosophanti.

PHIL. Pulcherrimo, ita me Jupiter! adolescentulo, sed tenero adhuc et nondum nuptiis maturo.

LYC. Sed non habuit, puto, alium magis idoneum. Hunc igitur, qui et honestus esse videretur, et animum applicuisse ad philosophiam, insuper vero unicum in domo Eucriti divitis, sponsum praeoptavit ex omnibus.

PHIL. Non parvam mihi narras causam, Eucriti divitias. Sed convivae quinam erant, Lycine?

6. LYC. Reliquos quid tibi dicam? de philosophis autem atque eruditibus, quos, puto, audire cupis maxime, erat Zenothemis ille senex de Porticu, et cum illo Diphilus cognomine Labyrinthus, Zenonis hic, Aristaneti filii, magister; de Peripateticis autem Cleodemus, nostri argutum illum et redarguendi peritum: Gladium et Falcem appellat discipuli. Verum Epicureus quoque Hermon aderat: quem statim quum ingrederetur, torrum intuebantur Stoici atque aversabantur, manifeste velut parricidam et impiatum hominem abominati. Hi tanquam Aristaneti ipsius amici et familiares invitati ad cenam fuerant, et cum illis grammaticus Histiaeus et Dionysodorus rhetor.

7. Propter sponsum vero Chaeream Platonis Ion una coenabat, illius magister, venerabilis aspectu et augustus, ipso qui vultu multum praese ferret honestatis: quare Canonem illum vocant vulgo, ad mentem viri semper rectam respicientes. Advenienti igitur assurgere omnes, et illum, tanquam ex superis aliquem, salutare: et omnino dei aliquis inter homines peregrinatio videbatur admirabilis illius Ionis praesentia.

8. Quum vero jam accumbendum esset, praesentibus fere omnibus, ad dextram intrantium totum illum lectum mulieres occupabant, quae non paucae aderaut; et inter eas sponsa, accurate velata, circumdata mulieribus: in lecto vero januae opposito cetera multitudo, pro sua quaque dignitate, accubuit.

9. E regione denique mulierum primus Eucritus, deinde Aristanetus. Deinde dubium erat, utrum priorem esse

χρῇ πρότερον Ζηνοθέμειν τὸν Στωϊκὸν ἄτε γέροντα ἢ Ἑρμῶνα τὸν Ἐπικούρειον, ἱερεὺς γὰρ ἦν τοῖν ἀνάκτοι καὶ γένους τοῦ πρώτου ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ ὁ Ζηνοθέμης ἔλυσεν τὴν ἀπορίαν· Εἰ γὰρ με, φησὶν, ὦ Ἀρισταίνετε, δεύτερον ἀφίεις τοῦτου τοῦ ἀνδρός, ἵνα μὴδὲν ἄλλο κακὸν εἶπω, Ἐπικούρειου, ἀπειμι δλον σοι τὸ συμπόσιον καταλιπὼν καὶ ἅμα τὸν παῖδα ἐκάλει καὶ ἐξιώντι ἐφίκει. Καὶ ὁ Ἑρμῶν, Ἐχε μὲν, ὦ Ζηνοθέμει, τὰ πρῶτα, ἔφη· ἀτὰρ εἰ καὶ μὴδὲν τι ἕτερον, ἱερεῖ γε ὄντι ὑπεξίστασθαι καλῶς εἶχεν, εἰ καὶ τοῦ Ἐπικούρου πάνυ καταπεφρόνηκας. Ἐγέλασα, ἢ δ' ὅς ὁ Ζηνοθέμης, Ἐπικούρειον ἱερέα, καὶ ἅμα λέγων κατεκλίνετο καὶ μετ' αὐτὸν ὁμοῦς ὁ Ἑρμῶν, εἴτα Κλεόδημος ὁ Περιπατητικὸς, εἴτα ὁ Ἴων καὶ ὑπ' ἐκείνων ὁ νυμφίος, εἴτ' ἐγὼ καὶ παρ' ἐμὲ ὁ Δίφιλος καὶ ὑπ' αὐτῷ Ζήνων ὁ μαθητής, εἴτα ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος καὶ ὁ γραμματικὸς Ἰστιάσις.

10. ΦΙΛ. Βαβαί, ὦ Λυκίνα, μουσιῶν τι τὸ συμπόσιον διηγῇ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν πλείστων, καὶ ἔγωγε τὸν Ἀρισταίνετον ἐπαινῶ, ὅτι τὴν εὐχαισιότατην ἑορτὴν ἄγων τοὺς σοφωτάτους ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡζήσας, ὅτι περ τὸ κεφάλαιον ἐξ ἐκάστης αἰρέσεως ἀπανθισάμενος, οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐ, ἀλλ' ἀναμίξῃ ἀπαντας.

ΔΥΚ. Ἔστι γὰρ, ὦ ἑταῖρε, οὐχὶ τῶν πολλῶν τῶντων πλουσιῶν, ἀλλὰ καὶ παιδείας μελεῖ αὐτῷ καὶ τὸ πλείστον τοῦ βίου τούτοις ζύνεστιν.

11. Εἰσιτώμεθα οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ παρεσκεύαστο ποικίλα. Ἰδὼν οὐδὲν οἶμαι χρῆ καὶ ταῦτα καταριθμῆσθαι, χυμούς καὶ πέμματα καὶ καρυκαίας· ἀπαντα γὰρ ἄφθονα. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Κλεόδημος ἐπικύβας ἐς τὸν Ἴωνα, Ὁρᾷς, ἔφη, τὸν γέροντα — Ζηνοθέμειν λέγων, ἐπήκουον γάρ — ὅπως ἐμφορεῖται τῶν ὄρων καὶ ἀναπέπλησται ζωμοῦ τὸ ἱμάτιον καὶ ὅσα τῇ παιδί κατόπιν ἐστῶτι ὀρέγῃ λαμβάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μεθ' αὐτόν· δεῖξον οὖν καὶ Λυκίην ταῦτα, ὡς μάρτυς εἴη. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐδεόμην δεῖξοντός μοι τοῦ Ἴωνος πολὺ πρότερον αὐτὰ ἐκ περὶ τῆς ὁρακῆς.

12. Ἄμα δὲ ταῦτα ὁ Κλεόδημος εἰρήκει καὶ ἐπεισέπαισεν ὁ Κυνικὸς Ἀλκιδάμας ἀκλήτος, ἐκείνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος « τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἤκοντα. » Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἀναίσχυντα ἐδόκει πεποιηθέναι καὶ ὑπέκρουον τὰ προχειρότατα, ὁ μὲν τὸ, « ἀφραίνεις, Μενέλαε, » ὁ δ',

Ἄλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδαν θυμῷ,

καὶ ἄλλα πρὸς τὸν καιρὸν εὖστοχα καὶ χαρίεντα ὑποτονθορύζοντες· ἐς μέντοι τὸ φανερόν οὐδεὶς ἐτόλμα λέγειν· ἐδεδόικεσαν γὰρ τὸν Ἀλκιδάμαντα, βοὴν ἀγαθὸν ἀτεχνῶς ὄντα καὶ κρακτικώτατον κυνὸς ἀπάντην, παρ' ὃ καὶ ἀμείνων ἐδόκει καὶ φοβερώτατος ἦν ἅπασιν.

13. Ὁ δὲ Ἀρισταίνετος ἐπαινέσας αὐτὸν ἐκέλευε θρόνον τινα λαβόντα καθίζεσθαι παρ' Ἰστιάδιον τε καὶ Διονυσόδωρον. Ὁ δὲ, Ἀπαγε, φησὶ, γυναικεῖον λέ-

deceret, Zenothemin Stoicum, quippe senem, an Hermonem Epicureum : sacerdos enim hic erat Castorum, et primi in civitate generis. Sed solvit dubitationem Zenothemis : etenim, Si me, inquit, post Hermonem duces, virum istum, ne quid aliud sinistri dicam, Epicureum, discedo, solidum tibi relinquo convivium : et cum dicto puerum vocabat et exiturus videbatur. Hic Hermon, Habe tibi, inquit, locum primum, Zenothemi : verum, si nihil aliud, sacerdoti certe decebat concedere, licet Epicurum omnino contemneros. Ridere lubet, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum ! et cum dicto accumbibat, et post ipsum tamen Hermon ; tum Cleodemus Peripateticus, deinde Ion, et sub illo sponsus ; tum ego, et juxta me Diphilus, et sub illo Zeno discipulus ; postea Dionysodorus rhetor, et Histiaeus grammaticus.

10. PHIL. Vah, Lycine, Museum quoddam mihi pro convivio narras sapientium plerorumque virorum. Ac laudo equidem Aristænetum, qui in celebritate omnium exoptatissima, sapientissimos accipere præ reliquis voluerit, delectis qui uniuscujusque sectæ flos sunt, non hinc quibusdam, reliquis non item, sed indiscretim omnibus.

LYC. Est enim, sodalis, non de vulgo divitum, sed eruditionis amans, et majorem vitæ partem versatur cum talibus.

11. Epulabamur ergo primum placide : ac parata fuerant varia ; sed non opus est, arbitror, ea quoque recenseri, juscula et panificia et condimenta : copiosa enim omnia. Inter hæc vero Cleodemus ad Ionem se inclinans, Viden', inquit, senem (Zenothemin designabat ; audiebam enim), ut ingurgitat se pulmentariis, quam oppleta jure illius vestis, et quanta stanti post se puero porrigat, dum non videri se putat ab reliquis, immemor illorum qui post se sunt ? Ostende ergo ista etiam Lycino, ut sit testis. Ego vero nihil opus habebam ostensuro mihi Ione, qui multo prius illa tanquam e specula vidissem.

12. Adhuc dicebat ista Cleodemus, quam invocatus irruit Cynicus Alcidas, communi illo venuste usus proverbio, « sponte venire Menelaum. » Plerisque ergo impudenter videbatur fecisse ; itaque quæ in prompta erant maxime mussitantes subjiciebant, alius illud, « Heus Menelae, furis ! » alius,

Verum Agamemnonis menti non ista placebant,

et alia tempori illi opportuna et venusta immurmurantes. Verum aperte dicere nemo audebat : timebant enim Alcidas mantem, clamosum plane hominem et Cynicorum omnium vocalissimum ; quam ob causam etiam videbatur superior ceteris et maxime formidabilis omnibus.

13. At collaudatum Aristænetus jussit sella capta assidere ad Histiaeum atque Dionysodorum. Ille vero, Απαγε, inquit, muliebres quiddam jubes ac molles, in sella assidere,

γεις καὶ μαλθακὸν ἐπὶ θρόνου καθίζεσθαι ἢ σκίμπος, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλακῆς ταύτης εὐνῆς μικροῦ δεῖν ὑπτιοὶ κατακείμενοι ἐστιάζεθε πορφυρίδας ὑποβεβλημένοι· ἐγὼ δὲ καὶ ὀρθοστάδην δειπνήσαιμι ἐμπεριπατῶν ἅμα τῷ συμποσίῳ· εἰ δὲ καὶ κάμωμι, χαμαὶ τὸν τρίβωνα ὑποβαλλόμενος κείσομαι ἐπ' ἀγκῶνος οἶον τὸν Ἡρακλῆα γράφουσιν. Οὕτως, ἔφη, γιγνέσθω, ὁ Ἀρισταίνετος, εἰ σοὶ ἤδιον. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιῶν ἐν κύκλῳ ὁ Ἀλκιδάμας ἐδείπνει ὥσπερ οἱ Σκύθαι πρὸς τὴν ἀφρονωτέραν νομὴν μετεξανιστάμενος καὶ τοῖς περιφόρουσι τὰ ὄψα συμπερινοστών.

14. Καὶ μέντοι καὶ σιτούμενος ἐνεργὸς ἦν ἀρετῆς πέρι καὶ κακίας μεταξὺ διεξιὼν καὶ ἐς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀποσκηπτικῶν ἥρωτα γοῦν τὸν Ἀρισταίνετον, τί βούλονται αὐτῷ αἱ τοσαῦται καὶ τηλικαῦται κύλικες τῶν κεραμεῶν ἴσον δυναμένων. Ἄλλ' ἐκεῖνον μὲν ἥδη διανοχλοῦντα ἔπαυσεν ἐς τὸ παρὸν Ἀρισταίνετος τῷ παιδί νεύσας εὐμεγέθη σκύφον ἀναδοῦναι αὐτῷ ζωρότερον ἐγγέαντα· καὶ ἐδόκει ἄριστα ἐπινενοηκέναι οὐκ εἰδὼς ὅσων κακῶν ἀρχὴν ὁ σκύφος ἐκεῖνος ἐνεδεδώκει. Λαβὼν δὲ ἅμα ὁ Ἀλκιδάμας ἐσίγησε μικρὸν καὶ ἐς τοῦδαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο ἡμίγυμνος, ὥσπερ ἠπειλήκει, πῆξας τὸν ἀγκῶνα ὀρθόν, ἔχων ἅμα τὸν σκύφον ἐν τῇ δεξιᾷ, οἷος ὁ παρὰ τῷ Φόλῳ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν γραφῶν δέκνυται.

15. Ἡδὴ δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους συνεχῶς περισσεβεῖτο ἢ κύλιξ καὶ φιλοτησίαι καὶ ὀμιλίαι καὶ φῶτα εἰσεκεχόμειστο. Ἐν τοσούτῳ δ' ἐγὼ τὸν παρεστῶτα τῷ Κλεοδήμῳ παῖδα οἰνογρόον ὄντα ὥραιοι ἰδὼν ὑπομειδιῶντα — χρὴ γάρ, οἶμαι, καὶ ὅσα πάρεργα τῆς ἐστιάζσεως εἰπεῖν, καὶ μάλιστα εἰ τι πρὸς τὸ γλαφυρότερον ἐπράχθη — μάλα ἥδη παρεφύλαττον ὃ τι καὶ μειδιάσειε. Καὶ μετὰ μικρὸν δὲ μὲν προσῆλθεν ὡς ἀποληψόμενος παρὰ τοῦ Κλεοδήμου τὴν φιάλην, ὁ δὲ τότε δάκτυλον ἀπέθλιψεν αὐτοῦ καὶ δραχμὰς δύο, οἶμαι, συνανέδωκε μετὰ τῆς φιάλης· ὁ παῖς δὲ πρὸς μὲν τὸν δάκτυλον θλιβόμενον αὐτὸς ἐμειδίασεν, οὐ μὴν συνείδεν, οἶμαι τὸ νόμισμα, ὥστε μὴ δεξαμένου ψόφον αἱ δύο δραχμαὶ παρέσχον ἐκπεσοῦσαι καὶ ἡρυθρίασαν ἄμφω μάλα σαφῶς. Ἱππόρουν δὲ οἱ πλησίον οὐτινος εἶη τὰ νομίσματα, τοῦ μὲν παιδὸς ἀρνούμενου μὴ ἀποβεβληκέναι, τοῦ δὲ Κλεοδήμου, καθ' ὃν ὁ ψόφος ἐγένετο, μὴ προσποιουμένου τὴν ἀπόρριψιν. Ἡμελήθη οὖν καὶ παρώφθη τοῦτο οὐ πάνυ πολλῶν ἰδόντων πλὴν μόνου, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, τοῦ Ἀρισταίνετου· μετέστησε γὰρ τὸν παῖδα μικρὸν ὑστερον ἀφανῶς ὑπεξαγαγὼν καὶ τῷ Κλεοδήμῳ τινὰ παραστῆναι διένεισε τῶν ἐξῶρων ἥδη καὶ καρτερῶν, ὀρεωκόμον τινὰ ἢ ἵπποκόμον. Καὶ τοῦτο μὲν ὥδὲ πως ἐξεχωρήκει, μεγάλης αἰσχύνης αἴτιον ἂν τῷ Κλεοδήμῳ γένομενον, εἰ ἔφθη διαφοιτῆσαν εἰς ἅπαντας, ἀλλὰ μὴ κατέσβη αὐτίκα, δεξιῶς πάνυ τοῦ Ἀρισταίνετου τὴν παροινίαν ἐνέγκαντος.

16. Ὁ Κυνικός δὲ Ἀλκιδάμας, ἐπεπώκει γὰρ ἥδη, πυθόμενος ἥτις ἡ γαμουμένη παῖς ἐκαλεῖτο, σιωπῇ

aut lecto, ut vos qui in molli isto cubili tantum non supini accumbeutes epulamini, subjecta veste purpurea. At ego vel erecto corpore cœnaverim, inambulans simul in cœnatione; fessus autem, humi subjecto palliolo, cubito nixus jacebo, qualem pingunt Herculem. Sic fiat, inquit Aristænetus, si mavis ita. Ab eo tempore per orbem circumiens Alcidas cœnabat, castra subinde, ut Scythæ solent, ad copiosiorum pastum transferens, et circumferentes obsonia ministros prosequens.

14. Verum dum pascitur, operosus tamen erat, qui de virtute et vitio interim disputaret, et aurum atque argentum haberet derisui. Interrogabat enim Aristænetum, quid sibi vellent ipsius tot ac tanti pretii calices, quum figlinorum idem esset usus. Sed illum, quum jam molestus esse inciperet, ad quietem in præsentia redegit Aristænetus, quod innueret puero uti scyphum illi daret bene magnum, infunderetque meracius. Ac videbatur sibi pulchrum quiddam excogitasse, nesciens quantorum scyphus iste malorum initium dedisset. Ceterum sumto illo tacuit paululum Alcidas, atque humi abjectus jacuit seminudus, ut minatus fuerat, erecto nixus cubito, tenens dextra scyphum, qualis ille apud Pholum Hercules a pictoribus ostenditur.

15. Jam vero ad ceteros etiam frequenter commear calix, jam amicitiae pocula, et confabulationes; jam inferri lumina. Inter hæc ego astantem Cleodemo puerum, pocilatorem formosum, subridere videns (oportet enim, puto, etiam si qua præter ipsam quasi substantiam convivii acciderunt, ea dicere, inprimis si quid actum est venustius), diligenter jam observabam quid demum rideret. Neque ita multo post ille quidem accessit velut recepturus a Cleodemo phialam: hic vero et digitum illius strinxit, et drachmas puto duas dedit una cum phiala. Puer ad digitum quidem strictum ridere denuo, sed pecuniam, puto, non observavit: illo itaque non sumente, strepitum cadentes duæ drachmæ dederunt, utrisque, quod aperte observares, erubescens. Dubitabant proximi, utrius essent nummi, negante puero sibi excidisse, Cleodemo autem, apud quem fuerat strepitus, a se abjectos dissimulante. Neglectum itaque hoc et prætermissum, quod non multi vidisset, præter solum, ut mihi videbatur, Aristænetum: nam alio concedere puerum paullo post, et nemine sentiente jussit exire; Cleodemo autem astare nutu imperavit aliquem de exoletis jam et robustis, mulionem quendam aut equisoem. Et hoc quidem sic abiit, magnæ sane ignominie Cleodemo futurum, si prius inter omnes percubisset, neque extinctum statim fuisset, dextre Aristæneto vinolentam libidinem accipiente.

16. Cynicus autem Alcidas, qui jam abbibisset, peruncctatus quomodo sponsa vocaretur, imperatoque silentio,

παραγγείλας μεγάλην τῇ φωνῇ ἀποβλέψας ἐς τὰς γυναῖκας, Προπίνω σοι, ἔφη, ὦ Κλεανθί, Ἑρακλέους ἀρχηγέτου. Ὡς δ' ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες, Ἐγέλασατε, εἶπεν, ὦ καθάρματα, εἰ τῇ νύμφῃ προῦπινον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τοῦ Ἑρακλέους; καὶ μὴ εὖ εἰδέναι χρὴ ὡς ἦν μὴ λάβῃ παρ' ἐμοῦ τὸν σκύφον, εὖ ποτε τοιοῦτος ἂν υἱὸς αὐτῇ γένοιτο οἷος ἐγὼ, ἄτρεπτος μὲν ἀλκὴν, ἐλεύθερος δὲ τὴν γνώμην, τὸ σῶμα δὲ οὕτω καρτερός· καὶ ἅμα παρεγύμνου ἐαυτὸν μάλλον ἄχρι πρὸς τὸ αἰσχιστόν. Αὐθις ἐπὶ τούτοις ἐγέλασαν οἱ συμπόται, καὶ ὡς ἀγανακτήσας ἐπανίστατο δριμύ και παράφορον βλέπων καὶ δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἄζων. Τάχα δ' ἂν τινος καθίετο τῇ βακτηρίᾳ, εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεχόμεστο πλακοῦς εὐμεγέθης, πρὸς δὲ ἀποβλέψας ἡμερώτερος ἐγένετο καὶ ἔληξε τοῦ θυμοῦ καὶ ἐνεφορεῖτο συμπεριμῶν.

17. Καὶ οἱ πλείστοι ἐμέθυον ἤδη καὶ βοῆς μεστὸν ἦν τὸ συμπόσιον· ὁ μὲν γὰρ Διονυσόδωρος ὁ ῥήτωρ αὐτοῦ ῥήσεις τινὰς ἐν μέρει διεξέει καὶ ἐπηνεῖτο ὑπὸ τῶν κατόπιν ἐφεστῶτων οἰκετῶν, ὁ δὲ Ἰστιάιος ὁ γραμματικὸς ἔρρα· φῶδε ὕστερος κατακείμενος καὶ συνέφερεν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ Πινδάρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀνακρέοντος, ὡς ἐξ ἁπάντων μίαν ᾧδὴν παγγέλοιον ἀποτελεῖσθαι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα ὥσπερ προμαντευόμενος τὰ μέλλοντα,

Σὺν δ' ἔβαλον κίνους·

καὶ,

Ἐνθα δ' ἄρ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν.

Ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίγνωσκε παρὰ τοῦ παιδὸς λαβὼν λεπτόγραμμαν τι βιβλίον.

18. Διαλιπόντων δὲ ὀλίγον, ὥσπερ εἰώθασι, τῶν παρακοιμούντων τὰ ὄψα μηχανώμενος Ἀρισταίνετος μὴ δ' ἐκεῖνον ἀτερπῇ τὸν καιρὸν εἶναι μὴδὲ κενὸν ἐκέλευσε τὸν γελωτοποιὸν εἰσελθόντα εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξι γελοῖον, ὡς εἴ τι μάλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν. Καὶ παρῴθλην ἀμορφὸς τις ἐξυρμημένος τὴν κεφαλὴν, ὀλίγας ἐπὶ τῇ κορυφῇ τρίχας ὀρθὰς ἔχων· οὗτος ὠρχήσατό τε κατακλῶν ἐαυτὸν καὶ διαστρέφων, ὡς γελοιότερος φανείη, καὶ ἀνάπαιστα συγκροτῶν διεξῆλθεν αἰγυπτιαζὼν τῇ φωνῇ, καὶ τέλος ἐπέσχωπτεν ἐς τοὺς παρόντας.

19. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐγέλων ὅποτε σκωφθεῖεν, ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀλκιδάμαντα ὁμοῖόν τι ἀπέρριψε Μελιταῖον κυνίδιον προσειπὼν αὐτὸν, ἀγανακτήσας ἐκεῖνος· καὶ πάλαι δὲ ὄηλος ἦν φθονῶν αὐτῷ εὐδοκίμουντι καὶ κατέχοντι τὸ συμπόσιον — ἀπορρίψας τὸν τρίβωνα προῦκαλεῖτο οἱ παγκρατίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, καταλείπει αὐτοῦ ἔφη τὴν βακτηρίαν. Οὕτω δὲ ὁ κακοδαίμων Σατυρίων — τοῦτο γὰρ ὁ γελωτοποιὸς ἐκαλεῖτο — συστάς ἐπαγκρατίζαε. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον ἦν, φιλόσοφος ἀνὴρ γελωτοποιῶν ἀνταιρόμενος καὶ παίων καὶ παιόμενος ἐν τῷ μέρει. Οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν ἡδούντο, οἱ δὲ ἐγέλων, ἄχρι ἀπηγόρευσε παιόμενος ὁ Ἀλκιδάμας ὑπὸ συγκεκροτημένου ἀνθρωπίσκου καταγωνισθεῖς. Ἐέλως οὖν πολὺς ἐξεχύθη ἐπ' αὐτοῖς.

20. Ἐνταῦθα Διόνικος ἐπεισῆλθεν ὁ ἰατρός οὐ πολὺ

magna voce, directis in mulieres oculis, Propino tibi, inquit, Cleanthi, Herculis ducis atque principis poculum! Ridentibus autem ea de causa omnibus, Risistis, inquit, purgamenta, quod sponsæ propinavi advocato deo nostro Hercule? Quin bene noritis, nisi capiat a me scyphum, nunquam illi talem natum iri filium, qualis ego, invictum viribus, animo liberum, corpore autem ita robustum! Hic magis se, ad summam usque turpitudinem, denudabat. Rursus propter hæc risere convivæ, et ille indignabundus surrexit, atrox quiddam et furiosum cernens, ut manifestum esset illum quietem non amplius acturum. Forte alicui impacturus erat clavam, nisi tempestive illata esset placenta bene magna, in quam coniectis oculis, sebat mansuetior, ac, dimissa ira, prosequens illam se ingurgitabat.

17. Et jam plerique esse ebrii, jam clamore plenum convivium. Dionysodorus enim rhetor suas quasdam dictiones per vices recitabat, laudantibus ipsum qui a tergo astabant servis: at qui post ipsum accubebat Histieus grammaticus, consuebat versiculos, collatis in unum Pindari et Hesiodi et Anacreontis quibusdam, ut unum ex omnibus illis carmen oppido ridiculum conficeretur; inprimis autem illa, quibus quasi prædiceret futura:

Contulerunt clipeos:

et,

Hic vero gemitusque fuit clamorque virorum.

Zenothemis vero legebat captum a puero libellum, minutissimis scriptum literis.

18. Intermittentibus vero paulum pro more qui obsonia inferebant, curaverat Aristænetus, ne vel illud delectationis expers tempus esset, aut vacuum, jussum introire ridicularium scurræ dicere aut facere quiddam ridiculum, ut magis etiam convivæ exhilararentur. Ac prodiit deformis homuncio raso capite, paucis in vertice relictis erectisque pilis. Hic saltavit fracto distortoque corpore, ut magis videatur ridiculus, et anapæstos complodens voce Ægyptium quid sonante pronuntiavit. Tandem etiam quædam dicta jaciebat in præsentibus.

19. Atque alii, quum peterentur, ridebant: quum vero in Alcidamantem etiam simile quid jactasset, Melitensem vocans catellum: indignatus ille (et olim apparebat illum invidere scurræ, quod probaretur atque teneret convivium), pallio abjecto istum ad pancratii certamen provocat, si negaret, clavam se illi impacturum minatus. Ita ergo miser Satyrion (id enim scurræ nominis erat) consistit et certat pancratio. Erat res jucundissima, philosophus vir compositus cum ridiculario, feriens, verbera vicissim accipiens. Qui vero præsentibus erant, partim pudere, partim ridere, donec plagis fatigatus cederet Alcidamas, a compacto atque exercitato homuncione victus. In risum ergo multum illorum causa omnes effusi.

20. Hic Dionicus supervenit medicus, paullo post illud

κατόπιν τοῦ ἀγῶνος ἐδεβραδύκει δὲ, ὡς ἔφασκε, φρενίτιδι ἐαλωκότα θεραπεύων Πολυπρέποντα τὸν αὐλήτην. Καί τι καὶ γελοῖον δηγήσατο· ἔφη μὲν γὰρ εἰσελθεῖν παρ' αὐτὸν οὐκ εἰδὼς ἐχόμενον ἤδη τῷ πάθει, τὸν δὲ ταχέως ἀναστάντα ἐπικαλεῖσάι τε τὴν θύραν καὶ ξιφίδιον σπασάμενον ἀναδόντα αὐτῷ τοὺς αὐλοὺς κελεύειν αὐλεῖν· εἴτα ἐπεὶ μὴ δύναίτο, παῖειν σκύτος ἔχοντα ἐς ἑπτίας τὰς χεῖρας. Τέλος οὖν ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ ἐπινοῆσαι τοῖόνδε· ἐς ἀγῶνα γὰρ προκαλεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ ῥητῷ πληγῶν ἀριθμῷ, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς αὐλῆσαι πονήρως, μετὰ δὲ παραδόντα τοὺς αὐλοὺς ἐκείνῳ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ τὸ σκύτος καὶ τὸ ξιφίδιον καὶ ἀπορρῖψαι τάχιστα διὰ τῆς φωταγωγῆς ἐς τὸ ὑπαιθρον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀσφαλέστερος ἤδη προσπαλαίῳ αὐτῷ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς γεινώντας, ὅφ' ὃν ἀνασπασάντων τὸ θύριον σωθῆναι αὐτόν. Ἐδείκνυ δὲ καὶ σημεῖα τῶν πληγῶν καὶ ἀμυχὰς τινὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου. Καὶ ὁ μὲν Διονίκος οὐ μείον εὐδοκιμήσας τοῦ γελωτοποιοῦ ἐπὶ τῇ δηγήσει πλησίον τοῦ Ἰστιαίου παραβύσας ἑαυτὸν εἰδείπειν ὅσα λοιπὰ, οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος ἡμῖν ἐπιπαρῶν, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρήσιμος τοῖς μετὰ ταῦτα γεγεννημένος.

21. Παρελθὼν γὰρ εἰς τὸ μέσον οἰκῆτης παρ' Ἑτοιμοκλέους τοῦ Στωϊκοῦ ἤκειν λέγων γραμματίδιον ἔχων καλεῖσθαι οἱ ἔφη τὸν δεσπότην ἐν τῷ κοινῷ ἀναγνόντα εἰς ἐπήκοον ἅπασιν ὁπίσω αὐθις ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφάντος οὖν τοῦ Ἀρισταίνετου προσελθὼν πρὸς τὸν λύχον ἀνεγίνωσκεν.

ΦΙΛ. Ἡ που, ὦ Λυκῖνε, τῆς νύμφης ἐγκώμιον ἢ ἐπιθαλάμιον, οἷα πολλὰ ποιοῦσιν;

ΛΥΚ. Ἀμειβὲ καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον ᾠθήμεν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς ἦν τούτου· ἐνεγέγραπτο γάρ·

22. ΕΤΟΙΜΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΑΡΙΣΤΑΙΝΕΤΩ. Ὅπως μὲν ἔχω πρὸς δεῖπνα ὁ παρεληλυθὼς μοι βίος ἅπας μαρτύριον ἂν γένοιτο, ὅς γε ὀσημέραι πολλῶν ἐνοχλοῦντων παρὰ πολὺ σοῦ πλουσιωτέρων θμῶς οὐδὲ πώποτε φέρων ἑμαυτὸν ἐπέδωκα, εἰδὼς τοὺς ἐπὶ τοῖς συμποσίοις θορούβους καὶ παροινίας. Ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου εἰκότως ἀγανακτῆσαι μοι δοκῶ, ὅς τοσούτον χρόνον ὑπ' ἐμοῦ λιπαρῶς τεθεραπευμένος οὐκ ἤξιωσας ἐναριθμῆσαι καμὲ τοῖς ἄλλοις φίλοις, ἀλλὰ μόνος ἐγὼ σοι ἄμοιρος, καὶ ταῦτα ἐν γειτόνων οἰκῶν. Ἀνῶμαι οὖν ἐπὶ σοὶ τὸ πλεον οὕτως ἀχαρίστῳ φανέντι· ἐμοὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐν ὑὸς ἀγρίου μοίρα ἢ λαγωῦ ἢ πλακοῦντος, ἀ παρ' ἄλλοις ἀφρόνως ἀπολαύω τὰ καθήκοντα εἰδόσιν, ἐπεὶ καὶ τήμερον παρὰ τῷ μαθητῇ Παμμένει δεῖπνῆσαι πολυτελές, ὡς φασι, δεῖπνον δυνάμενος οὐκ ἐπένευσα ἱκετεύοντι, σοὶ δ' ἀνόητος ἑμαυτὸν φυλάττων.

23. Σὺ δὲ ἡμᾶς παραλιπὼν ἄλλους εὐωχεῖς, εἰκότως οὕτω γὰρ δύνασαι διακρίνειν τὸ βέλτιον οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις. Ἀλλὰ οἶδα ὅθεν μοι ταῦτα, παρὰ τῶν θαυμαστῶν σου φιλοσόφων, Ζηνοδέμιδος καὶ Λαβυρίνθου, ὧν — ἀπειρὴ δὲ ἡ Ἀδράστεια — συλλογισμῷ ἐνὶ ἀποφράξει ἂν μοι τάχιστα δοκῶ τὰ

certamen : retardatus fuerat, quod ipse dicebat, dum curat correptum phrenitide Polyprepontem libicinem. Ac ridiculum quiddam de eo narrabat : ingressum se nempe ad illum, quum nesciret jam morbo eum teneri; hunc vero surrexisse statim, et clausa janua strictoque pugione, tibias sibi portexisse, canere jubentem. Deinde quum non posset, pulsasse scutica manus sibi supinas. Denique in tanto se periculo tale quid excogitasse : ad certamen se illum, constituto plagarum numero, provocasse; ac primo quidem ipsum se male cecinisse; tum vero traditis illi tibiis, corium ab illo accepisse pugionemque, eaque quam celerrime per fenestram dejecisse in impluvium; et ab hoc inde tempore jam tutius cum illo colluctatum vicinos advocasse, a quibus effracta janua ipse sit servatus. Ostendebat etiam vestigia quædam plagarum et unguium in facie. Ac Dionicus, qui non minorem de narratione sua plausum, quam scurra, tulerat, juxta Histienum se inferciens, cœnabat de reliquiis, non sine divino ille nutu nobis adveniens, sed opportunus plane his quæ postea facta sunt.

21. Ingressus enim aliquis in medium servus, ab Hætmocle se Stoiico venire dicens, cum libello, imperatum sibi ait, illum palam, unde exaudiri ab omnibus posset, recitare, eoque facto rursus discedere. Quum permisisset Aristænetus, accedens ad candelabrum recitavit.

PHIL. Numquid, Lycine, sponsæ laudationem, aut nuptiale carmen, qualia multi faciunt?

LYC. Scilicet nos etiam tale quid putaveramus : sed ne affine quidem horum fuit. Scriptum enim erat ita :

22. « HETEMOCLES PHILOSOPHUS ARISTÆNETO. De cœnis quomodo sim affectus, superior omnis vita mea perhibuerit testimonium, qui multis quotidie flagitantibus multum te ditioribus, nunquam tamen illis me dederim, qui norim tumultus ejusmodi conviviorum et violentos furores. De solo autem te indigne merito ferre mihi videor, qui tanto tempore assiduo a me cultus, in ceteris me amicis tuis connumerare non sis dignatus : sed solus ego apud te exsors, idque habitans in vicinia. Magis igitur tua causa ægre fero, qui ingratum adeo te demonstres : mihi enim non in apri portione, aut leporis, aut placentæ inest felicitas, quibus copiosissime fruor ab aliis officiis non ignaris : alioqui vel hodie apud Pammenem discipulum cœnare quum liceret cœnam, ut aint, sumtuosam, non annui, supplicanti licet, tibi me servans homo inconsideratus.

23. At tu relictis nobis, alios accipis : neque id mirum ; nondum enim satis tibi animus valet ad discernenda meliora et ad comprehendendas veras rerum imagines. Verum unde hæc mihi veniant, intelligo ; ab admirabilibus illis tuis philosophis Zenothemide ac Labyrintho : quorum ego (absit dicto Adraslea) syllogismo uno ora obturare quam celerrime

στόματα. Ἡ εἰπάτω τις αὐτῶν, τί ἐστὶ φιλοσοφία; ἢ τὰ πρῶτα ταῦτα, τί διαφέρει σχέσις ἐξέως; ἵνα μὴ τῶν ἀπορῶν εἰπω τι, κερατίναν ἢ σωρείτην ἢ θερλίζοντα λόγον. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὄνοια αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ὡς ἂν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ηἰκούμενος εἶναι οἶσω βραδίως τὴν ἀτιμίαν.

24. Καίτοι ὅπως μὴ ἐς ἐκείνην ἔχῃ καταφεύγειν τὴν ἀπολογίαν ὕστερον, ἐπιλαθέσθαι λέγων ἐν τοσούτῳ βορῦθω καὶ πράγματι, δις σε τήμερον προσηγόρευσα καὶ ἔωθεν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀνακείῳ θύοντα ὕστερον. Ταῦτα ἐγὼ τοῖς παροῦσιν ἀπολελόγημαι.

25. Εἰ δὲ δέιπνον ἔνεκα ὀργίζεσθαι σοι δοκῶ, τὸ κατὰ τὸν Οἰνέα ἐννόησον· ὄψει γὰρ καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀγανακτοῦσαν, ὅτι μόνην αὐτὴν οὐ παρέλαβεν ἐκείνος ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐστῶν. Φησὶ δὲ περὶ αὐτῶν Ὅμηρος ὧδε πως,

Ἡ λάβει' ἢ οὐκ ἐνόησαν, ἀάσατο δὲ μέγα θυμῷ·

καὶ Εὐριπίδης,

Καλυδὼν μὲν ἦξε γαῖα, Πελοπίας χθονὸς
ἐν ἀντιπόρομοις, πεδὶ' ἔχουσι εὐδαίμονα.

καὶ Σοφοκλῆς,

Συὸς μέγιστον χρῆμ' ἐπ' Οἰνέως γούαι
ἀνῆκε Λητοῦς παῖς ἐκρηδὸλος θεά.

26. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα παρεθέμην, ὅπως μάθῃς ὅσον ἄνδρα παραλιπὼν Δίφιλον ἐστιῶς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραδέδωκας, εἰκότως· ἡδὺς γάρ ἐστι τῷ μειρακίῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ σύνεστιν. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρὸν ἦν ἐμὲ λέγειν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἂν τι προσέθηκα, ὅπερ σὺ, εἰ θέλεις, παρὰ Ζωπύρου τοῦ παιδαγωγοῦ ἂν μάθους ἀληθὲς ὄν. Ἀλλ' οὐ χρὴ παρατάττειν ἐν γάμοις οὐδὲ διαβάλλειν ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐφ' οὗτως αἰσχροῖς αἰτίαις· καὶ γὰρ εἰ Δίφιλος ἀξίος δύο ἤδη μαθητᾶς μου περισπάσας, ἀλλ' ἔγωγε φιλοσοφίας αὐτῆς ἔνεκα σωπῆσομαι.

27. Προσέταξα δὲ τῷ οἰκέτῃ τούτῳ, ἣν διδῶς αὐτῷ μοῖραν τινα ἢ συὸς ἢ ἐλάφου ἢ σησαμῶντος, ὡς ἐμοὶ διαχομίσειε καὶ ἀντὶ τοῦ δέιπνου ἀπολογία γένοιτο, μὴ λαθεῖν, μὴ καὶ δόξωμεν ἐπὶ τούτῳ πεπομφέναι.

28. Τούτων, ὦ ἐταῖρε, ἀναγιγνωσκομένων μεταξὺ ἰδρώς τέ μοι περιχεῖτο ὑπ' αἰδοῦς, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, χανεῖν μοι τὴν γῆν ἡνυχόμεν ὄρων τοὺς παρόντας γελῶντας ἐφ' ἐκάστῳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἤδεσαν τὸν Ἐτοιμοκλέα, πολὶν ἄνθρωπον καὶ σεμνὸν εἶναι δοκοῦντα. Ἐθαύμαζον οὖν οἷος ἂν διαλάβοι αὐτοὺς ἐξαπατωμένους τῷ πῶγωνι καὶ τῇ τοῦ προσώπου ἐντάσει. Ὁ γὰρ Ἀρισταίνετος ἐδόκει μοι οὐκ ἀμελεῖα περιδεῖν αὐτόν, ἀλλ' οὐποτ' ἂν ἐλπίσας κληθέντα ἐπινεύσαι οὐδ' ἂν ἐμπαρσχέιν ἑαυτὸν τοιούτῳ τινί· ὥστε οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πευᾶσθαι ἤξιον.

29. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατό ποτε ὁ οἰκέτης ἀναγιγνώσκων, τὸ μὲν συμπόσιον ἅπαν εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ζήωνα καὶ Δίφιλον ἀπέβλεπε δεδοικώς καὶ ὠχρῶντας

posse mihi videor. Aut dicat illorum aliquis, quid est philosophia? aut prima ista, quid differt habitudo ab habitu? ne quid de inexplicabilibus illis dicam, cornutam, aut illam de acervo, aut metentem ratiocinationem. Sed tu illis fruaris licet. Ego, qui solum quod honestum est bonum ducam, facile feram ignominiam.

24. Tamen ne deinde ad illam confugere excusationem possis, uti dicas in tanto te tumultu et occupatione oblitum esse; his te hodie salutavi, et mane domi, et deinde in Castorum, quum rem sacram faceres. Hanc ego apud praesentes causam dixi.

25. Si vero ob coenam iratus tibi videar, illud de Ceneo cogita: videhis enim Dianam quoque iratam, quod solam se non invitasset ille ad sacrificium, quum reliquos deos epulis acciperet. Dicit autem sic fere de illis Homerus:

Immemor, imprudens: multum sibi mente nocebat.

Et Euripides,

Calydonis ista terra, Pelopli soli
fretis objecta, et arva habens felicia.

Et Sophocles,

Apri per agros OEnel vim maximam
immisit arcu dea potens Latonia.

26. Hæc tibi pauca de multis apposui, uti discas quo viro neglecto Diphilum accipias, et tradideris illi filium: recte illud quidem; suavis est enim adolescentulo et gratiam illius sua consuetudine aucupatur. Quibus, si turpe non esset me dicere talia, aliquid præterea adjicerem, quod verum esse e Zopyro pedagogo illius poteris, si vis, cognoscere. Verum nuptias turbare non decet, neque accusare alios, præsertim de turpibus adeo causis. Etsi enim Diphilus dignus est, qui duos jam a me discipulos per blanditias abduxerit; at ego ipsius philosophiæ causa tacebo.

27. Imperavi autem huic puero, si dare ei velis aut aperi partem, aut cervi, aut e sesamo placentæ mihi afferendam, ut ea sit coenæ excusatio; ne accipiat, ne nos videamur hac illum causa misisse. »

28. Hæc dum legerentur, amica, et sudore diffluebam præ pudore, et, quod est in proverbio, hiscere optabam mihi terram, quum viderem ridentes ad unumquodque verbum qui aderant, præsertim quotquot eorum norant Helæmoclem, canum hominem, quique vir gravis videretur. Mirabantur ergo qualem virum adhuc parum cognovissent, barba ista atque vultus contentione decepti. Itaque mihi videbatur non negligentia illum quadam prætermisisse Aristænetus, sed, quod non speraret futurum ut vocatus sibi condiceret, non voluisse in eum se casum committere: atque adeo ne tentare quidem sustinuit.

29. Quum ergo legere tandem servus desisset, convivium totum in Zenonem atque Diphilum conjiciebat oculos, metuentes illos et pallentes, denique vultus inconstantia fidem

καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν προσώπων ἐπαληθεύοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑτοιμοκλέους κατηγορηθέντα· ὁ Ἀρισταίνετος δὲ ἐτετάρακτο καὶ θυρόβου μεσὸς ἦν, ἐκέλευε δ' ὁμοῦ πίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπειρᾶτο εὖ διατίθεσθαι τὸ γεγονός· ὑπομειδῶν ἅμα καὶ τὸν οἰκέτην ἀπέπεμψεν εἰπὼν ὅτι ἐπιμελήσεται τούτων. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξάνεσθη ἀφανῶς, τοῦ παιδαγωγοῦ νεύσαντος ἀπαλάττεσθαι ὡς κελεύσαντος τοῦ πατρός.

30. Ὁ Κλεόδημος δὲ καὶ πάλαι τινὸς ἀφορμῆς δεόμενος — ἐβούλετο γὰρ συμπλακῆναι τοῖς Στωϊκοῖς καὶ διερρήνυτο οὐκ ἔχων ἀρχὴν εὐλογον — τότε οὖν τὸ ἐνδόσιμον παρασχούσης τῆς ἐπιστολῆς, τοιαῦτα, ἔφη, ἐξεργάζεται ὁ καλὸς Χρυσίππος καὶ Ζήνων ὁ θαυμαστός καὶ Κλεάνθης, βημάτια δύστηνα καὶ ἐρωτήσεις μόνον καὶ σχήματα φιλοσόφων, τὰ δ' ἄλλα Ἑτοιμοκλεῖς οἱ πλεῖστοι· καὶ αἱ ἐπιστολαὶ δρᾶτε ὅπως πρεσβυτικάι, καὶ τὸ τελευταῖον Οἰνεὺς μὲν Ἀρισταίνετος, Ἑτοιμοκλῆς δὲ Ἄρτεμις. Ἡράκλεις, εὐφημα πάντα καὶ ἑορτῇ πρόποντα.

31. Νῆ Δ', εἶπεν ὁ Ἑρμῶν ὑπερκατακείμενος· ἡκηκόεις γὰρ, οἶμαι, ὅν τινα ἐσκευάσθαι Ἀρισταίνετῳ ἐς τὸ δεῖπνον, ὥστε οὐκ ἀκαιρον ἐδόκει μεμνησθαι τοῦ Καλυδωνίου. Ἀλλὰ πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Ἀρισταίνετε, πέμπετε ὡς τάχιστα τῶν ἀπαρχῶν, μὴ καὶ φθᾶσῃ ὁ πρεσβύτης ὑπὸ λιμοῦ ὥσπερ ὁ Μελέαγρος ἀπομαρανθεὶς. Καίτοι οὐδὲν ἂν πάθοι δεινόν· ἀδιάφορα γὰρ ὁ Χρυσίππος τα τοιαῦτα ἡγεῖτο.

32. Χρυσίππου γὰρ μέμνησθε ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης ἐπεγείρας ἑαυτὸν καὶ φθεγξάμενος παμμέγεθες, ἡ ἀφ' ἐνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἐννόμεως φιλοσοφούντος Ἑτοιμοκλέους τοῦ γόητος μετρεῖτε τὸν Κλεάνθη καὶ Ζήνωνα σοφοὺς ἀνδρας; οἵτινες δὲ καὶ ὄντες ὑμεῖς ἐρεῖτε ταῦτα; οὐ σὺ μὲν τῶν Διοσκυρῶν ἤδη, ὦ Ἑρμῶν, τοὺς πλοκάμους περικέαρκας χρυσοῦς ὄντας; καὶ δώσεις δίκην παραδοθείς τῇ δημίῳ. Σὺ δὲ τὴν Σωστράτου γυναῖκα τοῦ μαθητοῦ ἐμοίγρεις, ὦ Κλεόδημε, καὶ καταληφθεὶς τὰ αἰσχίστα ἐπαθεῖς. Οὐ σιωπήσεσθε οὖν τοιαῦτα συνεπιστάμενοι ἑαυτοῖς; Ἀλλ' οὐ μαστροπὸς ἐγὼ τῆς ἑμαυτοῦ γυναίκος, ἡ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, ὥσπερ σὺ, οὐδὲ τοῦ ξένου μαθητοῦ λαβὼν τοῦφοδίου παρακαταθήκας ἔπειτα ὥμοσα κατὰ τῆς Πολιάδος μὴ εἰληφέναι, οὐδ' ἐπὶ τέτταρσι δραχμαῖς δανείζω, οὐδὲ ἄγχι τοὺς μαθητὰς, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδώσι τοὺς μισθοὺς. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιτο μὴ οὐχὶ φάρμακον ἀποδόσθαι Κρίτωνι ἐπὶ τὸν πατέρα.

33. Καὶ ἅμα, ἔτυχε γὰρ πίνων, ὅπως ἔτι λοιπὸν ἐν τῇ κύλικι, περὶ ἡμῶν σχεδόν, κατεσκέδασεν αὐτοῖν. Ἀπέλαυσε δὲ καὶ ὁ Ἴων τῆς γειτονήσεως, οὐκ ἀνάξιος ὢν. Ὁ μὲν οὖν Ἑρμῶν ἀπέξυτο ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸν ἀκρατὸν προνενευκὸς καὶ τοὺς παρόντας ἐμαρτύρετο, ὅα ἐπεπόνθει. Ὁ Κλεόδημος δὲ — οὐ γὰρ εἶχε κύλικα — ἐπιστραφεὶς προσεπτύσε τε τὸν Ζηνοθέμην καὶ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ πύγωνος λαβόμενος ἐμελλε παῖσειν κατὰ κόρρης, καὶ ἀπέκτεινεν ἂν τὸν γέροντα, εἰ μὴ

crimimbus Hetæmoclis ipsi facientes. Aristænetus vero plane perturbatus erat et animo commotus, jubebat tamen nos bibere, et subridens bene interea vertere quæ facta erant studebat; servumque remisit, his verbis usus, sibi curæ fore. Paullo post vero Zeno etiam surrexit clanculum, discedere ipsum, quasi patris imperio, jubente pædagogō.

30. At Cleodemus, qui olim requireret occasionem quandam (volebat enim manus conserere cum Stoicis, et rumpebatur, quod rationabile exordium ejus rei non haberet), præbente tum initium epistola, Talia, inquit, præclarus ille Chrysippus efficit, et Zeno admirabilis, et Cleanthes, voculas quasdam jejunas, et interrogationes solum, atque habitus philosophorum: ceterum plerique sunt Hetæmocles; et epistolæ videte quam seniles! ac tandem Ceneus est Aristænetus, Hetæmocles autem Diana. Quam boni ominis omnia, Hercules! et solemnī decora!

31. Sic per Jovem, ait qui super illum cubabat Hermon; audierat enim, puto, aprum paratum Aristæneto ad coenam: itaque non intempestivum ratus est Calydonii illius meminisse. Sed per Vestam, Aristænete, mitte quam celerrime de primitiis, ne ocysus nobis fame senex ille pereat, Meleagri instar contabescens. Quanquam nihil ipsi vehementer malum sic accidit: indifferentia enim talia esse putabat Chrysippus.

32. Nempe Chrysippi mentionem vos audetis facere, inquit Zenothemis, erectus et magna voce usus, et ab uno viro non legitime philosophante Hetæmocle, impostore illo, Cleanthem metimini et Zenonem, virus sapientes? Quales vero viri estis ipsi, ista qui dicitis? nonne tu quidem Castorum capillos, Hermon, jam detondisti aureos, pœnas daturus tradendusque carnifici? Tu vero Sosirati uxorem auditoris tui adulterio, Cleodeme, corrupisti, ac deprehensus pœnam subiisti fœdissimam. Non ergo tacebitis, talium vobis conscii? Verum non meæ ipse uxoris leno sum, Cleodemus inquit, quemadmodum tu: neque peregrini auditoris viaticum apud me depositum, interposito per Urbis custodem deam perjurio, accepisse me negavi; neque quaternarum (in mensem) drachmarum fœnus exerceo, neque collum obtorqueo discipulis, si ad tempus non solvant mercedem. Verum illud non negabis, ait Zenothemis, venenum patri propinandum Critoni te vendidisse.

33. Commodum bibebat: ergo quod reliquum erat in poculo, dimidium fere, duobus illis offundit: cujus rei aliquis fructus etiam ad Ionem ob viciniam pervenit, non sane indignum. Hermon igitur detergebat de capite proclinato merum, præsentes testificatus, quam accepisset injuriam. Cleodemus autem, qui poculum non haberet, conversus conspuat Zenothemin, et prehensa sinistra manu illius barba, pugnum malæ illius incussurus erat: atque interimebat senem, nisi retinisset manum Aristænetus, et

Ἀρισταίνετος ἐπέσχε τὴν χεῖρα καὶ ὑπερβᾶς τὸν Ζηνοθέμιν ἐς τὸ μέσον αὐτοῖν κατεκλίθη, ὡς διασταίεν ὑπὸ διατεχίσματι αὐτῷ εἰρήνην ἀγοντες.

34. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγένετο, ποικίλα, ὦ Φίλων, ἐγὼ πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενοούην, τὸ πρόχειρον ἔκεινο, ὡς οὐδὲν ὀφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις καὶ τὸν βίον βυθμῶσι πρὸς τὸ βέλτιον· ἐκείνους γοῦν περιττοὺς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐώρων γέλῳτα ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὀφλισκάνοντας. Ἐπειτα εἰσέφει με, μὴ ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀληθές ἢ καὶ τὸ πεκατεῦσθαι ἀπάγῃ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνα τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας ἀτενὲς ἀφορῶντας· τοσούτων γοῦν φιλοσόφων παρόντων οὐδὲ κατὰ τύχην ἓνα τινὰ ἐξω ἀμαρτήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐποιοῦν αἰσχρὰ, οἱ δ' ἐλεγον αἰσχίῳ· οὐδὲ γὰρ ἐς τὸν οἶνον ἔτι ἀναφέρειν εἶχον τὰ γιγνόμενα λογιζόμενος οἷα δ' Ἐτοιμοκλῆς ἀσιτος ἔτι καὶ ἀποτος ἐγεγράφει.

35. Ἀνέστραπτο δ' οὖν τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται κοσμίως πάνυ ἐστιώμενοι οὔτε παροινούντες οὔτε ἀσχημονούντες ἐφαινοντο, ἀλλ' ἐγέλων μόνον καὶ κατεγίνωσκον αὐτῶν, οἷμαι, οὓς γε θαυμάζον οἰόμενοι τινὰς εἶναι ἀπὸ τῶν σχημάτων, οἱ σοφοὶ δὲ ἡσέλγαινον καὶ ἔλοιδοροῦντο καὶ ὑπερνεπιμύπαντο καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ εἰς χεῖρας ἤσαν. Ὁ θαυμασιος δὲ Ἀλκιδάμας καὶ δοῦρει ἐν τῷ μέσῳ οὐκ αἰδοῦμενος τὰς γυναῖκας. Καὶ ἐμοὶ ἐδόκει, ὡς ἂν ἀριστὰ τις εἰκάσειεν, ὁμοιότατα εἶναι τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ οἷς περὶ τῆς Ἐριδος οἱ ποιηταὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ κληθεῖσαν αὐτὴν ἐς τοῦ Πηλέως τὸν γάμον ῥῖψαι τὸ μῆλον εἰς τὸ σύνδειπνον, ἀφ' οὗ τοσούτον πολεμον ἐπ' Ἰλίῳ γεγενῆσθαι. Καὶ ὁ Ἐτοιμοκλῆς τοίνυν ἐδόκει μοι τὴν ἐπιστολὴν ἐμβαλὼν εἰς τὸ μέσον ὥσπερ τι μῆλον οὐ μείω τῆς Ἰλιάδος κακὰ ἐξεργάσασθαι.

36. Οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ ἀμφὶ τὸν Ζηνοθέμιν καὶ Κλεόδημον φιλονεικοῦντες, ἐπεὶ μέσος αὐτῶν ὁ Ἀρισταίνετος ἐγένετο· ἀλλὰ, Νῦν μὲν, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἱκανὸν, εἰ ἐλεγχεῖσθε ἀμαθείς ὄντες, αὐρίον δὲ ἀμυνοῦμαι ὑμᾶς ὄντινα καὶ γρῆ τρόπον· ἀπόκριναι μοι οὖν, ὦ Ζηνοθέμι, ἢ σὺ ἢ ὁ κοσμιώτατος Δίφιλος, καθ' ὃ τι ἀδιάφορον εἶναι λέγοντες τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτο ἐξ ἀπάντων σκοπεῖτε, ὡς πλείω κτήσεσθε καὶ διὰ τοῦτο ἀμφὶ τοὺς πλουσίους ἀεὶ ἔχετε καὶ δανείζετε καὶ τοκογλυφεῖτε καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύετε, πάλιν τε αὖ τὴν ἡδονὴν μισοῦντες καὶ τῶν Ἐπικουρείων κατηγοροῦντες αὐτοὶ τὰ αἰσχίστα ἡδονῆς ἕνεκα ποιεῖτε καὶ πάσχετε, ἀγανακτοῦντες εἰ τις μὴ καλέσειεν ἐπὶ δεῖπνον· εἰ δὲ καὶ κληθεῖσθε, τοσαῦτα μὲν ἐσθιοντες, τοσαῦτα δὲ τοῖς οἰκέταις ἐπιδιδόντες. . . καὶ ἅμα λέγων τὴν ὁδὸν περιπαῶν ἐπεχειρεῖ, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μαστὴν οὖσαν παντοδαπῶν κρεῶν, καὶ ἐμείλε λύσας ἀπορρίπτειν αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε καρτερῶς ἀντεχόμενος.

37. Καὶ ὁ Ἑρμων, Εὐ γέ, ἔφη, ὦ Κλεόδημε, εἰπάτωσαν οὗτινος ἕνεκα ἡδονῆς κατηγοροῦσιν αὐτοὶ ἥδε-

transgressus super Zenothemin, medium se inter illos collocasset, ut separarentur et se tanquam muro interposito quietem agerent.

34. Hæc dum fierent, multa, mi Philo, ego apud animum meum cogitabam, illud præsertim, quod cuivis in mentem venire necesse est, quam parum prosit scire literas, nisi quis etiam vitam componat in melius. Illos enim principes in literis videbam risum debere in ipsis actionibus. Deinde in mentem venit, verumne esset quod vulgo dicitur, a recta ratione doctrinam abducere homines eos, qui ad solos libros et quæ illis continentur curas perpetuo respiciunt. Tot enim præsentibus philosophis, ne forte quidem fortuna vacantem culpa unum erat videre, aliis facientibus turpiter, aliis turpius etiam dicentibus. Neque enim vino jam, quæ fiebant, imputare poteram, cogitans quæ Hætemocles impransus impotusque scripserit.

35. Conversa igitur res omnis erat: indoctos homines plane decenter epulari videres, neque per ebrietatem quicquam, neque quod alioqui parum decorum esset, designantes; sed ridebant modo, et damnabant illos, puto, quos admirati ante fuerant, quum ex habitu aliquid illos esse putarent: sapientes vero lasciviebant, conviciabantur, supra modum se implebant, clamabant, ad manus veniebant. Admirabilis ille Alcidas etiam mingeat, in medio convivio nihil mulieres reveritus. Ac mihi videbatur optime ille assimulare, si quis diceret simillima esse istius acta convivii iis quæ de Eride poetæ narrant: nempe non vocatam illam ad Pelei nuptias pomum istud in convivium projecisse, ex quo tantum ad Ilium bellum exortum sit. Et videbatur sane mihi Hætemocles epistola illa, tanquam pomo quodam, in medium projecta non minorum Iliade malorum auctor exstitisse.

36. Neque enim desinebant rixari Zenothemis ac Cleodemus, quum medius inter illos esset Aristænetus: sed, Modo, inquit Cleodemus, satis fuerit, si ruditis convincamini; cras vero vos, uti par est, ulciscar. Igitur responde mihi, Zenothemi, aut tu aut ornatissimus Diphilus, qua ratione, quum indifferentem esse dicatis pecuniarum possessionem, nihil aliud quam hoc unum spectetis ex omnibus, uti quam plurima possideatis, et hanc ob causam circa divites semper versemini, et sænori detis pecuniam, et usurarum exsculpatis usuras, et mercede doceatis: rursus odio quum habeatis voluptatem, et Epicureos hoc nomine damnetis, ipsi voluptatis causa turpissima quæque faciatis ac patiamini, indigne ferentes si quis ad cœnam vos non invitaverit: si vero vocemini, tantum edatis, tantum insuper servis detis... Hæc quum diceret, eripere mappulam tentabat, quam habebat puer Zenothemidis, plenam omnis generis carniū, soluta illa projecturus in solum omnia: sed non dimisit puer, firmiter eam retinens.

37. Atque Hermon, Euge, inquit, Cleodeme! dicant cujus rei causa voluptatem accusent, in voluptate esse ipsi

σθαι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀξιοῦντες. Οὐκ, ἀλλὰ σὺ, ἦ δ' ὅς δ' ἡ Ζηνοθέμει, εἰπέ, ὦ Κλεόδημα, καθ' ὅτι οὐκ ἀδιάφορον ἡγῇ τὸν πλοῦτον. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σύ. Καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἦν, ἄχρι δὴ ὁ Ἴων προκύψας ἐς τὸ ἐμφανέστερον, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ δέ, εἰ δοκεῖ, λόγων ἀφορμὰς ὑμῖν ἀξίων τῆς παρουσίας ἑορτῆς καταθήσω ἐς τὸ μέσον· ὑμεῖς δὲ ἀφιλονεικίως ἐρεῖτε καὶ ἀκούσεσθε ὥσπερ ἀμελεῖ καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πλάτῳ τῇ πλείστῃ διατριβῇ ἐγένετο ἐν λόγοις. Πάντες ἐπήνεσαν οἱ παρόντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον τε καὶ Εὐκρίτον, ἀπαλλάξεσθαι τῆς ἀηδίας οὕτω γοῦν ἐλπίσαντες. Καὶ μετῴθη τε ὁ Ἀρισταίνετος ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον εἰρήνην γεγενῆσθαι ἐλπίσας.

38. Καὶ ἅμα εἰσεκεκόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον, μία ὄρνις ἐκάστω καὶ χρέας ὕδς καὶ λαγῶα καὶ ἰχθὺς ἐκ ταγήνου καὶ σησαμῶντες καὶ ὄσα ἐντραγεῖν, καὶ ἐξῆν ἀποφέρεισθαι ταῦτα. Προῦκειτο δὲ οὐχ ἓν ἐκάστω πινάκιον, ἀλλ' Ἀρισταίνετῳ μὲν καὶ Εὐκρίτῳ ἐπὶ μιᾷς τραπέζης κοινόν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἑκάτερον ἐχρῆν λαβεῖν. Ζηνοθέμει δὲ τῷ Στωϊκῷ καὶ Ἑρμῳ τῷ Ἐπικουρεῖ ὁμοίως κοινόν καὶ τούτοις· εἴτα ἐξῆς Κλεόδημῳ καὶ Ἴωνι, μεθ' οὓς τῷ νυμφίῳ καὶ ἡμοῖ, τῷ Διφίλῳ δὲ τὰ ἀμφῶν, ὁ γὰρ Ζήνων ἀπεληλύθει. Καὶ μέμνησό μοι τούτων, ὦ Φίλων, διότι δὴ ἐστὶ τι καὶ ἐν αὐτοῖς χρήσιμον ἐς τὸν λόγον.

ΦΙΛ. Μεμνήσομαι δὴ.

39. ΛΥΚ. Ὁ τοίνυν Ἴων, Πρῶτος οὖν ἀρχομαι, ἔφη, εἰ δοκεῖ. Καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, Ἐχρῆν μὲν ἴσως, ἔφη, τοιούτων ἀνδρῶν παρόντων περὶ ἰδεῶν τε καὶ ἀσωμάτων εἰπεῖν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας· ἵνα δὲ μὴ ἀντιλέγασί μοι ὁπόσοι μὴ κατὰ ταῦτα φιλοσοφοῦσι, περὶ γάμων ἐρῶ τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν οὖν ἄριστον ἦν μὴ δεῖσθαι γάμων, ἀλλὰ πειθομένους Πλάτῳ καὶ Σωκράτει παιδεραστεῖν· μόνον γοῦν οἱ τοιοῦτοι ἀποτελεσεῖεν ἂν πρὸς ἀρετὴν· εἰ δ' ἔδει καὶ γυναικεῖον γάμου, κατὰ τὰ Πλάτῳ δοκοῦντα κοινὰς εἶναι εἶδει τὰς γυναῖκας, ὥς ἔω ζήλου εἴημεν.

40. Γέλως ἐπὶ τούτοις ἐγένετο ὥς οὐκ ἐν καιρῷ λεγομένοις· Διονυσόδωρος δὲ Παῦσαι, ἔφη, βαρβαρικά ἡμῖν ἔδωκ, ποῦ γὰρ ἂν εὐρίσκοιμεν τὸν ζῆλον ἐπὶ τούτου καὶ παρὰ τίνι; Καὶ σὺ γὰρ φθέγγῃ, κάθαρμα; εἶπεν. Οἶμαι, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδόρειτο τὰ εἰκότα· ἀλλ' ὁ γραμματικὸς Ἰστιαῖος ὁ βέλτιστος, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπιθαλάμιον ἀναγνώσκωμαι. Καὶ ἀρξάμενος ἀνεγίνωσκεν.

41. Ἦν γὰρ ταῦτα, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἐλεγεία·

Ἦ οἴη πότ' ἄρ' Ἀρισταίνετον ἐν μεγάροις
διὰ Κλεανθίδος ἀνασσ' ἐτρέφετ' ἐνδυκλέως,
προῦχουσι' ἄλλων πασάνων παρθενικῶν,
κρέσσαν τῆς Ἑλένης ἢδ' ἐρατῆς Κυθήρης.
Νυμφεῖς, καὶ σὺ δὲ χαῖρε, κράτιστε τεῶν συνεφέθων,
κρέσσαν Νιρῆος καὶ Θέτιδος παῖδος.
Ἄμμες δ' αὐτὸ ὑμῖν τοῦτον θαλαμῆϊον ὕμνον
ἔξουν ἐπ' ἀμφοτέροις πολλὰκις ἀσόμεθα.

42. Γέλως οὖν ἐπὶ τούτοις, ὥς τὸ εἶδος, γενομένου

supra reliquos quum postulent. Non, inquit Zenothemis, sed tu dic, Cleodeme, qua ratione non indifferentes esse ducas divitias. Non sane, sed tu. Et diu talia jaciebantur, donec Ion proferens se manifestius, Desinite, ait; ego enim, si videtur, materiem vobis in medio ponam disputationis hac solemnitate dignae: vos vero sine contentione dicetis audietisque invicem, ut nimirum apud Platonem nostrum major pars otii in disputatione consumpta est. Laudare qui aderant omnes hoc consilium, Aristænetus praesertim atque Eucritus, qui sic certe liberari ab illa se injucunditate posse sperarent: transiitque in locum suum Aristænetus, pacem ita faciam arbitratas.

38. Et simul inferitur nobis ea quae absoluta cœna vocatur, gallina unicuique una, et offa aprugna, et leporina; et piscis de sartagine, et placenta e sesamo, et bellaria, licebatque ea domum ferre. Neque vero una cuique lanx proponebatur, sed Aristæneto et Eucrito in mensa una communiter, oportebatque utrumque, quod sibi proximum esset, sumere: Zenothemidi autem Stoico, et Epicureo Hermioni similiter in commune ipsis quoque offerebatur; tum deinde Cleodemo et Ioni; post quos sponso et mihi; Diphilo autem, quia Zeno discesserat, utriusque portio. Et memento mihi horum, Philo; est enim in his quoque aliquid narrationi nostrae utile.

PHIL. Meminero sane.

39. LYC. Ion igitur, Primus ergo, inquit, si videtur, incipio. Et paulum moratus, «Oportebat forte, ait, in talium praesentia virorum de ideis et incorporeis dicere, ac de immortalitate animae: ne vero contra me dicant qui non eadem in philosophia sequuntur, de nuptiis ea, quae conveire videntur, dicam. Atque optimum quidem erat plane non esse nuptiis opus, sed Platoni obsequentes et Socrati, amare pueros: soli enim qui hoc fecerint, perfectam virtutem adipiscantur: si vero etiam muliebribus erat nuptiis opus, ex Platonis placito, uxores esse debebant communes, quo extra zelum simus.»

40. Super his risus exortus est, ut quae minime opportune dicerentur. Dionysodorus autem, Quin desinis, inquit, barbarica nobis nomina cantare? ubi enim inveniamus *zolum* de hac re, et apud quem? Nempe tu quoque vocem mittis, purgamentum? ille ait. Et, puto, Dionysodorus quoque vicissim, quae solent, maledicturus erat: sed Ilistiaeus grammaticus, bellus homo, Desinite, inquit; ego enim epithalamium vobis recitabo. Et recitare incepit.

41. Erant vero elegiaca, si quidem memini, ista:

Aut qualis tandem Aristæneti in aedibus altis
educta assidue diva Cleanthis erat,
relicuis praestantior omnibus ipsa puellis,
pulchrior illa Helena, vel Cythereiade.
Tuque, tuos, salve, praecellens sponse sodales,
pulchrior et Nireo et Thetidis sobole.
Nos vero haec rursus thalameia carmina vobis,
de ambobus pariter, saepe canemus abhinc.

42. Risu super his, qualem credere par est, exorto, su-

αἰρεσθαι ἤδη τὰ παρακεῖμενα ἔδει, καὶ ἀνείλοντο οἱ περὶ τὸν Ἀρισταίνετον καὶ Εὐκρίτον τὴν πρὸ αὐτοῦ ἑκάτερος κατὰ τὰς καὶ ὁ Χαίρεας ὅσα ἐκείνῳ ἔκειτο καὶ Ἴων ὁμοίως καὶ ὁ Κλεόδημος. Ὁ δὲ Δίφιλος ἡξίου καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπὸντι παραδοθέντα φέρεσθαι καὶ ἔλεγε μόνῳ παρατεθῆναι οἱ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς διακόνους ἐμάχετο, καὶ ἀντίσπων τῆς ὀρνίθος ἐπειλημμένοι ὥσπερ τὸν Πατρόκλου νεκρὸν ἀνέλκοντες, καὶ τέλος ἐνίκηθη καὶ ἀφῆκε πολλὸν γέλωτα παρασχὼν τοῖς συμπόταις, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἡγανάχτει μετὰ τοῦτο ὡς ἂν τὰ μέγιστα ἡδικοῦμενος.

43. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἑρμῶνα καὶ Ζηνοθέμιν ἅμα κατέκειντο, ὥσπερ εἴρηται, ὁ μὲν ὑπεράνω ὁ Ζηνοθέμης, ὁ δ' ὑπ' αὐτόν· παρέκειτο δ' αὐτοῖς τὰ μὲν ἅλλα πάντα ἴσα, καὶ ἀνείλοντο εἰρηνικῶς· ἡ δὲ ὀρνίς ἡ πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος πιμαλεστέρα, οὕτως, οἶμαι, τυχόν. Ἔδει δὲ καὶ ταύτας ἀναιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ ἑκάτερον. Ἐν τούτῳ τοῖνον ὁ Ζηνοθέμης — καὶ μοι, ὦ Φίλων, πάνυ πρόσθε τὸν νοῦν, διμῶ γάρ ἐσμεν ἤδη τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραχθέντων — ὁ δὲ Ζηνοθέμης, φημί, τὴν παρ' αὐτῷ ἀφίεις τὴν πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος ἀνείλετο πιμαλετέρα, ὡς ἔφη, οὐσαν· ὁ δ' ἀντεπελάδετο καὶ οὐκ εἶα πλεονεχεῖν. Βοή τὸ ἐπὶ τούτοις, καὶ συμπεσόντες ἴπαιον ἀλλήλους ταῖς ὀρνισιν αὐταῖς ἐς τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν πωγῶνων ἐπειλημμένοι ἐπεκαλοῦντο βοηθεῖν, ὁ μὲν τὸν Κλεόδημον ὁ Ἑρμῶν, ὁ δὲ Ζηνοθέμης Ἀλκιδάμαντα καὶ Δίφιλον, καὶ συνίσταντο οἱ μὲν ὡς τοῦτον, οἱ δ' ὡς ἐκείνον πλὴν μόνου τοῦ Ἴωνος· ἐκείνος δὲ μέσον ἑαυτὸν ἐφύλαττεν.

44. Οἱ δ' ἐμάχοντο συμπλακέντες, καὶ ὁ μὲν Ζηνοθέμης σκύφον ἀράμενος ἀπὸ τῆς τραπέζης κείμενον πρὸ τοῦ Ἀρισταίνετου ῥίπτει ἐπὶ τὸν Ἑρμῶνα,

κἀκείνου μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτράπετ' ἄλλῃ,

διεῖλε δὲ τοῦ νυμφίου τὸ κρανίον ἐς δύο χρηστῶν μάλα καὶ βαθεῖ τῷ τραύματι. Βοή οὖν παρὰ τῶν γυναικῶν ἐγένετο καὶ κατεπήδησαν ἐς τὸ μεταίχιμιον αἱ πολλαί, καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ μεираκίου, ἐπεὶ τὸ αἷμα εἶδε· καὶ ἡ νύμφη δὲ ἀνεπήδησε φοβηθεῖσα περὶ αὐτοῦ. Ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἡρίστευσε τῷ Ζηνοθέμει συμμάχων, καὶ πατάξας τῇ βακτηρίᾳ τοῦ Κλεοδήμου μὲν τὸ κρανίον, τοῦ Ἑρμῶνος δὲ τὴν σιαγόνα ἐπέτρυψε καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνίους βοηθεῖν αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας κατέτρωσεν· οὐ μὴν ἀπετράποντο ἐκείνοι, ἀλλ' ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶ τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμιδος ἐξώρυττε καὶ τὴν ῥίνα προσφύς ἀπέτρωγεν, ὁ δὲ Ἑρμῶν τὸν Δίφιλον ἐπὶ ξυμμαχίαν ἤκοντα τοῦ Ζηνοθέμιδος ἀφῆκεν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κλιντήρος.

45. Ἐτρώθη δὲ καὶ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς διαλύειν αὐτοὺς ἐπιχειρῶν λάξ, οἶμαι, εἰς τοὺς ὁδόντας ὑπὸ τοῦ Κλεοδήμου Δίφιλον εἶναι οἰηθέντος. Ἐκείτο οὖν ὁ ἄθλιος κατὰ τὸν αὐτοῦ Ὀμηρον « αἶμ' ἐμέων. » Πλὴν ταραχῆς γε καὶ δακρύων μετὰ ἦν πάντα. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐκώκουν τῇ Χαίρεᾳ περιχυθεῖσαι, οἱ

ferendi appositā jam tempus erat; auferuntque Aristænetos et Eucritus uterque quod ante se erat; et ego mea, et Chæreas quæ ipsi erant posita, atque Ion similiter et Cleodemus. At Diphilus ea quoque auferre postulabat, quæ egresso jam Zenoni fuerant posita, ac soli sibi posita esse dicebat, pugnabatque cum ministris; tendebantque adeo in diversa, gallina utrimque comprehensa et huc illuc, ut Patrocli illius cadaver, tracta. Ac victus tandem dimisit, risu multo convivis præbito, præsertim quum post ista indignaretur, velut injuria maxima affectus easet.

43. Hermon et Zenothemis juxta, ut supra dictum est, accumbabant; supra Zenothemis, alter infra. Apposita illis erant reliqua omnia æqualia, auferebantque ista pacate: sed gallina quæ ante Hermonem, pinguior erat, forte id quidem fortuna, arbitror. Oportebat autem has etiam, suam quemque tollere. Hic Zenothemis (et adverte mihi, Philo, animum; jam enim in ipso capite quasi rei gestæ versamur): Zenothemis ergo, sua relicta, illam pinguiorem, ut modo dicebam, quæ ante Hermonem erat, aufert: at hic ab altera parte prehendit, nec patitur istum plus justo sibi arrogare. Hinc clamor, et irruentes in se invicem, ipsas sibi gallinas in faciem impingunt, prehensisque invicem barbis auxiliaturos advocant, Cleodemum Hermon, Zenothemis autem Alcidadamantem et Diphilum; coeuntque adeo hi ad hunc, ad alterum alteri, solo excepto Ione; hic enim se servabat medium.

44. At illi consertis manibus pugnant: et Zenothemis sublatus de mensa scyphum qui ante Aristænetum stabat, in Hermonem conjicit,

Ille sed inde alio temere conversus aberrat,

sponsisque frontem luculento sane ac profundo vulnere diffundit. Clamor igitur oritur a mulieribus, et prosiliunt inter utramque aciem pleraque, mater præsertim sponsi, quum videret sanguinem; exsilit etiam, quod illi metueret, sponsa. Interim præclare rem gerit Alcidas, auxiliator Zenothemidis, et clavæ ictu Cleodemi cranium et malam Hermonis obterit, servorumque quosdam, qui auxilii ferendi causa accurrerant, vulnerat. Nondum tamen illi cedunt, sed Cleodemus erecto digito oculum Zenothemidi effodit, et morsu nasum aufert: Hermon vero auxilio venientem Zenothemidi Diphilum in caput de lecto dat præcipitem.

45. Vulneratur etiam Histæus grammaticus, dum conatur illos dirimere, calcibus, ut arbitror, dentes illius petente Cleodemo, quod putaret esse Diphilum. Jacuit ergo miser, « vomuitque, » Homeri sui verbo, « cruorem. » Ceterum tumultus et lacrimarum plena erant omnia. Plorant circumfusse circa Chæream mulieres, reliqui sedare tumultum

δὲ ἄλλοι κατέπαυον. Μέγιστον δὲ ἦν ἁπάντων κακῶν ὁ Ἀλκιδάμας, ἐπεὶ ἅπασι τὸ καθ' αὐτὸν ἐτρέφετο, παίων τὸν προστυχόντα· καὶ πολλοὶ ἄν, εὖ ἴσθι, ἔπεςον, εἰ μὴ κατέαξε τὴν βακτηρίαν. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὸν τοῖχον ὀρθὸς ἐφεστὼς εὐρών ἕκαστα οὐκ ἀναμειγνύς ἐμαυτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰστιαίου διδαχθεὶς, ὥς ἐστιν ἐπισφαλὲς διαλύειν τὰ τοιαῦτα. Λαπίθας οὖν καὶ Κενταύρους εἶδες ἄν, τραπέζας ἀνατρεπομένας καὶ αἷμα ἐκχεχυμένον καὶ σκύφους ῥιπτομένους.

46. Τέλος δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἀνατρέψας τὸ λυχνίον σκότος μέγα ἐποίησε, καὶ τὸ πρᾶγμα, ὥς τὸ εἰκός, μακρῷ χαλεπώτερον ἐγεγένητο· καὶ γὰρ οὐ ραδίως εὐπόρησαν φωτὸς ἄλλου, ἀλλὰ πολλὰ ἐπράχθη καὶ δεινὰ ἐν τῷ σκότῳ. Καὶ ἐπεὶ παρῆν τις λυχνὸν ποτὲ κομίζων, κατελήφθη Ἀλκιδάμας μὲν τὴν αὐλητριῶδα ἀπογυμνὴν καὶ πρὸς βίαν συνενεχθῆναι αὐτῇ σπουδάζων, Διονυσόδωρος δὲ ἄλλο τι γελοῖον ἐφωράθη πεποικηκώς· σκύφος γὰρ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ κόλπου ἐξαναστάντος αὐτοῦ. Ἐῖτ' ἀπολογούμενος Ἴωνα ἔφη ἀνελόμενον ἐν τῇ ταραχῇ δοῦναι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἀπόλοιτο, καὶ ὁ Ἴων κηδεμονικῶς ἔλεγε τοῦτο πεποιηκέναι.

47. Ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ συμπόσιον τελευτήσαν ἐκ τῶν θαυρῶν αὖθις εἰς γέλωτα ἐπὶ τῷ Ἀλκιδάμαντι καὶ Διονυσόδωρῳ καὶ Ἴωνι. Καὶ οἱ τε τραυματῆται φοραδὴν ἐξεκομίζοντο πονήρως ἔχοντες, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ὁ Ζηνόθεμις ἀποτρέφει τῇ μὲν τῆς ρίνος, τῇ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπιλημμένος, βοῶν ἀπόλλυσθαι ὑπ' ἀλγηδόνων, ὥστε καὶ τὸν Ἑρμῶνα καίπερ ἐν κακοῖς ὄντα — δύο γὰρ ὀδόντας ἐξεκέκοπτο — ἀντιμαρτύρεσθαι λέγοντα, Μέμνησο μέντοι, ὦ Ζηνόθεμι, ὥς οὐκ ἀδιάφορον ἦγῃ τὸν πόνον· καὶ ὁ νυμφίος δὲ ἀκесаμένον τὸ τραῦμα τοῦ Διονίου ἀπήγετο ἐς τὴν οἰκίαν ταινίαις κατειλημμένος τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ τὸ ζευγὸς ἀνατεθεὶς ἐφ' οὗ τὴν νύμφην ἀπάξειν ἐμελλε, πικροὺς ὁ ἄθλιος τοὺς γάμους ἐορτάσας· καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ Διονίκος ἐπεμελεῖτο δὴ τὰ δυνατόν, καὶ καθευδόντες ἀπῆγοντο ἐμῶντες οἱ πολλοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὁ μὲντοι Ἀλκιδάμας αὐτοῦ ἐμεινεν· οὐ γὰρ ἠδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ ἅπασι καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πлагίως ἐκάθευδε.

48. Τοῦτό σοι τέλος, ὦ καλὲ Φίλων, ἐγένετο τοῦ συμπόσιου, ἧ ἄμεινον τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ἐπειπεῖν,

Πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
πολλὰ δ' ἄελπτως κραινουσι θεοί,
καὶ τὰ δοκηθέν· οὐκ ἐτελέσθη·

ἀπροσδόκητα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπέβη καὶ ταῦτα. Ἐχέينو μεμάθηκα ἤδη, ὥς οὐκ ἀσφαλὲς ἀπρακτὸν ὄντα συενσιᾶσθαι τοιοῦτους σοφοῖς.

student. Maximum malorum omnium fuit Alcidas, qui quum semel oppositam sibi aciem fugasset, pulsabat in quemcumque incidit : et multi, bene noris, perierant, nisi ille fregisset clavam. Ego vero ad parietem stans erectus, videbam singula, non immiscens me, doctus nempe Histiaei exemplo, quam periculosum esset talia dirimere. Denique Lapithas videres Centaurosque, everti mensas, sanguinem effundi, volare scyphos.

46. Tandem Alcidas candelabro everso tenebras fecit magnas : ac res, quod facile est existimatu, inmulto jam periculosiorem adducta locum erat : neque enim cito luminis alius copia erat ; sed in hisce tenebris multa, eaque turpia, perpetrata sunt. Quum adesset tandem qui lumen inferret, deprehensus est Alcidas tibicinæ sublata veste vim inferre studens ; Dionysodorus autem in ridiculo alio facinore oppressus : scyphus enim de sinu surgentis excidit. Deinde excusandi causa Ionem dixit in turba sibi, ne periret, dedisse, et Ion providentia quadam hoc a se factum confirmavit.

47. Sic dissolutum convivium, quod post lacrimas in risum rursus exiit de Alcidadante et Dionysodoro atque Ione. Vulnerati jacentes exportabantur, ita male se habebant ; inprimis senex Zenothemis, utraque manu, altera nasum tenens, altera oculum, perire se doloribus clamitans ; adeo ut etiam Hermon, licet ipse quoque in malis versans, duobus quippe excussis dentibus, antestaretur dicens, Memento certe, Zenothemi, te indifferentem jam non putare dolorem ! Sponsus vero, alligato Dionici opera vulnere, domum abductus est, tæniis obvoluto capite, in currum impositus eum, quo sponsam avecturi fuerant, acerbis miser celebratis nuptiis. Reliquos etiam curabat, quantum ejus fieri poterat, Diocles. Denique somnum cupientes abducebantur, vomentes plerique in via. Verum mansit ibi Alcidas : neque enim valebant ejicere virum, quum semel in lecto, in quem obliquo se corpore abjecerat, dormire occepisset.

48. Hic tibi finis, pulcher Philo, fuit convivii ; nisi melius est tragicum illud subjicere,

Fortuna vices versat multas ;
multaque peragunt inopina dei ;
quæ fore speras, haud eveniunt :

præter opinionem enim revera ista etiam evenere. Equidem illud jam didici, minime tutum esse, qui negotiis implicari nolit, cum ejusmodi philosophis agitare convivium.

LXXII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ ΘΕΟΥ.

1. Ἔστι ἐν Συρίῃ πόλις οὐ πολλὸν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτης ποταμοῦ, καλεῖται δὲ Ἰρῇ καὶ ἐστὶ Ἰρῇ τῆς Ἥρας τῆς Ἀσσυρίας. Δοκεῖ δέ μοι, τόδε τὸ οὐνομα οὐκ ἅμα τῇ πόλει οἰκισμένη ἐγένετο, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἄλλο ἦν μετὰ δὲ σφίσι τῶν ἱρῶν μεγάλων γιγνομένων ἐς τόδε ἡ ἐπινομίῃ ἀπείκετο. Περὶ ταύτης ὡν τῆς πόλεως ἔργοι ἐρέων δόξα ἐν αὐτῇ ἐστὶ· ἐρέω δὲ καὶ νόμους τοῖσι ἐς τὰ ἱρὰ χρέονται, καὶ πανηγύριαι τὰς ἀγούσι, καὶ θυσίαι τὰς ἐπιτελέουσι. Ἐρέω δὲ δόξα καὶ περὶ τῶν τὸ ἱρὸν εἰσαμένων μυθολογέουσι, καὶ τὸν νῆον ὅπως ἐγένετο. Γράφω δὲ Ἀσσύριος ἐὼν, καὶ τῶν ἀπηγέομαι τὰ μὲν αὐτοψίῃ ἔμαθον, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἱρῶν ἐδάην, ἡ δὲ δόξα ἐνὶ ἐμοὶ πρεσβύτερα ἐγὼ ἱστορέω.

2. Πρῶτοι μὲν ὡν ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Αἰγύπτιοι λέγονται θεῶν τε ἐνοίην λαβεῖν καὶ ἱρὰ εἰσαῖναι καὶ τεμένεια καὶ πανηγύριαι ἀποδεῖναι. Πρῶτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἱρὰ ἐγνώσαν καὶ λόγους ἱρῶν ἔλεξαν. Μετὰ δὲ οὐ πολλοσπῶ χρόνῳ παρ' Αἰγυπτίων λόγον Ἀσσύριοι ἐς θεοὺς ἤκουσαν καὶ ἱρὰ καὶ νηοὺς ἤγειραν, ἐν τοῖσι καὶ ἀγάλματα ἔθεντο καὶ ξόανα ἐστήσαντο.

3. Τὸ δὲ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι ἀξίονι νηοὶ ἔσαν. Καὶ ἐστὶ ἱρὰ καὶ ἐν Συρίῃ οὐ παρὰ πολλοῖς Αἰγυπτίοισι ἰσοχρονέοντα, τῶν ἐγὼ πλείστα ὄπωπα· τὸ γὰρ τοῦ Ἡρακλέους τὸ ἐν Τύρῳ, οὗ τούτου τοῦ Ἡρακλέους, τὸν Ἑλλήνες ἀείδουσι, ἀλλὰ τὸν ἐγὼ λέγω, πολλὸν ἀρχαιότερος, καὶ Τύριος ἥρωις ἐστὶ.

4. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο ἱρὸν ἐν Φοινίκῃ μέγα, τὸ Σιδωνίῳ ἔχουσι, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, Ἀστάρτης ἐστὶ· Ἀστάρτην δ' ἐγὼ δοκέω Σεληναίην ἐμμεναι· ὡς δέ μοι τις τῶν ἱρῶν ἀπηγέετο, Εὐρώπης ἐστὶ τῆς Κάδμου ἀδελφεῆς. Ταύτην δ' εἴουσιν Ἀγένορος τοῦ βασιλῆος θυγατέρα, ἐπειδὴ τε ἀφαντὴς ἐγενόνη, οἱ Φοίνικες τῇ νῆῳ ἐτιμῆσαντο καὶ λόγον ἱρὸν ἐπ' αὐτῇ ἔλεξαν, ὅτι εἴουσιν καλὴν Ζεὺς ἐπόθεε καὶ τὸ εἶδος εἰς ταῦρον ἀμειψάμενος ἤρπασε, καὶ μιν ἐς Κρήτην φέρων ἀπείκετο. Τὰς μὲν καὶ τῶν ἄλλων Φοινίκων ἤκουον, καὶ τὸ νόμισμα, τῶν Σιδωνίων χρέονται, τὴν Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ τῷ Διὶ· τὸν δὲ νῆον οὐκ ὁμολογέουσι Εὐρώπης ἐμμεναι.

5. Ἐχουσι δὲ καὶ ἄλλο Φοίνικες ἱρὸν, οὐκ Ἀσσύριον, ἀλλ' Αἰγύπτιον, τὸ ἐξ Ἡλίου πόλιος ἐς τὴν Φοινίκην ἀπείκετο. Ἐγὼ μὲν μιν οὐκ ὄπωπα, μέγα δὲ καὶ τόδε καὶ ἀρχαῖον ἐστὶ.

6. Εἶδον δὲ καὶ ἐν Βύβλῳ μέγα ἱρὸν Ἀφροδίτης Βυβλῆς, ἐν τῷ καὶ τὰ ὄργια ἐς Ἀδωνιν ἐπιτελέουσι· ἐδάην δὲ καὶ τὰ ὄργια. Λέγουσι γὰρ δὴ ὡν τὸ ἔργον τὸ ἐς Ἀδωνιν ὑπὸ τοῦ σούος ἐν τῇ χώρῃ τῇ σφετέρῃ γενέσθαι καὶ μνήμῃ τοῦ πάθος τύπονταί τε ἐκαστοὺ ἐτεος καὶ θρηγέουσι καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελέουσι καὶ σφίσι μεγάλα πένθη ἀνὰ τὴν χώρην ἵσταται. Ἐπεὶ δὲ ἀποτύπων·

LXXII.

DE SYRIA DEA.

1. Est in Syria urbs non procul ab Euphrate fluvio : vocatur ea Hiera (*sacra*, Hierapolis), et est *sacra* Junoni Assyriæ. Videtur autem mihi nomen illud non statim fuisse urbi, ex quo primum habitari cœpit; sed antiquum fuisse aliud : postea vero quum magna ibi *sacra* fierent, nomen loci in hoc abiit. De hac igitur urbe jam dicam, quæ in ea sint : dicam vero *leges* etiam, quibus in *sacris* suis utuntur, et *celebritates* quas agunt, et *sacrificia* quæ faciunt. Dicam ea quoque omnia quæ de conditoribus *sacri* illius fabulantur, et templum quomodo sit exstructum. Scribo autem Assyrius ipse, qui ea, quæ narro, partim meis vidērim oculis; partim vero a sacerdotibus *sim* edoctus, quæ quicūq; ætatem meam antecedentia hic refero.

2. Jam primi hominum, quos nos novimus, Ægyptii dicuntur deorum cognitionem cepisse, et condidisse templa atque delubra, et cœtus sacrorum causa instituisse. Primi etiam nomina novere *sacra*, et narrationes *sacras* tradiderunt. Non ita multo post autem ab Ægyptiis Assyrii illam de diis doctrinam audierunt, et templa atque ædes excitarunt, in quibus simulacra quoque ponebant, et signa statuebant.

3. Antiquitus vero apud Ægyptios etiam sine sculpta imagine erant templa. Et sunt in Syria quoque templa Ægyptiis illis non multum actate inferiora, quorum ego plurima vidi : ut Herculis Tyri, non illius, quem Græci canunt, Herculis, sed quem ego dico, qui multum antiquior, et Tyrius heros est.

4. Est vero aliud quoque in Phœnice templum magnum, quod habent Sidonii : prout ipsi dicunt, Astartæ est : Astarten autem puto ego Lunam esse : ut vero sacerdotum mihi aliquis narravit, Europæ est, sororis Cadmi. Hanc autem Agenoris regis filiam, quum discessisset ex oculis, Phœnices honorarunt templo, et historiam de ea *sacram* tradidere, eam, pulchra quum esset, a Jove amatam, qui mutatus in tauri speciem eam rapuerit, et in Cretam detulerit. Hæc etiam ex Phœnicibus aliis audivi, et numus, quo utuntur Sidonii, Europam habet tauro insidentem, Jovi. Templum autem Europæ esse, non consentiunt.

5. Habent autem aliud etiam *sacrum* Phœnices, non Assyrium illud, sed Ægyptium, quod Heliopoli in Phœnicen venit. Ego quidem illud non vidi; magnum vero ipsum quoque et antiquum est.

6. Sed vidi ego Bybli magnum templum Veneris Bybliæ, in quo etiam Adonidis orgia peragunt : ac didici illa orgia. Dicunt nempe illud de Adonide et de apro in sua regione factum, et in memoriam illius calamitatis plangunt singulis annis et plorant, et peragunt orgia, et magnum sibi per illam regionem luctum imponunt. Quum vero satis plangunt

ταί τε καὶ ἀποκλαύσονται; πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ Ἀδωνίδι ὅπως ἔοντι νύκτι, μετὰ δὲ τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ ζῶειν τέ μιν μυθολογέουσι καὶ ἐς τὸν ἥερα πέμπουσι καὶ τὰς κεφαλὰς ξυρέονται ὅπως Αἰγύπτιοι ἀποθανόντος Ἀπιος. Γυναικῶν δὲ ὁκόσαι οὐκ ἐθέλουσι ξυρέσθαι, τοιγύνη ἐκτελέουσι ἐν μιῇ ἡμέρῃ ἐπὶ πρήσι τῆς ὥρης ἴστανται, ἥ δὲ ἀγορὴ μούνοισι ξείνοισι παρακίεεται καὶ ὁ μισθὸς ἐς τὴν Ἀφροδίτῃν θυσιῇ γίγνεται.

7. Εἰσι δὲ ἔνιοι Βυβλίῳ, οἱ λέγουσι παρὰ σφίσι τεθάφθαι τὸν Ὀσίριν τὸν Αἰγύπτιον, καὶ τὰ πένθεα καὶ τὰ ὄργια οὐκ ἐς τὸν Ἀδωνιν, ἀλλ' ἐς τὸν Ὀσίριν πάντα πρήσσεσθαι. Ἐρέω δὲ ὁκόθεν καὶ τάδε πιστὰ δοκέουσι. Κεφαλὴ ἐκάστου ἔτεος ἐξ Αἰγύπτου ἐς τὴν Βύβλον ἀπικνέεται πλώουσα τὸν μεταξὺ πλόον ἐπτά ἡμερῶν, καὶ μιν οἱ ἄνεμοι φορέουσι θεῇ ναυτιλίῃ· τρέπεται δὲ οὐδαμὰ, ἀλλ' ἐς μούνην τὴν Βύβλον ἀπικνέεται. Καὶ ἐστὶ τὸ σύμπαν θωῦμα. Καὶ τοῦτο ἐκάστου ἔτεος γίγνεται, τὸ καὶ ἐμεῦ παρεόντος ἐν Βύβλῳ ἐγένετο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἐθεησάμην Βυβλίῳ.

8. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο θωῦμα ἐν τῇ χώρῃ τῇ Βυβλίῳ, ποταμὸς ἐκ τοῦ Λιβάνου τοῦ οὐρεὸς ἐς τὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· οὐνομα τῷ ποταμῷ Ἀδωνις ἐπικέεται. Ὁ δὲ ποταμὸς ἐκάστου ἔτεος αἱμάσσεται καὶ τὴν χροίην ὀλέσας ἐσπίπτει ἐς τὴν θάλασσαν καὶ φοινίσκει τὸ πολλὸν τοῦ πελάγεος καὶ σημαίνει τοῖς Βυβλίοις τὰ πένθεα. Μυθεῖνται δὲ ὅτι ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι ὁ Ἀδωνις ἀνὰ τὸν Λιβανὸν τιτρώσκειται καὶ τὸ αἷμα ἐς τὸ ὕδωρ ἐρχόμενον ἀλλάσσει τὸν ποταμὸν καὶ τῷ ῥοῷ τὴν ἐπωνυμίην διδοί. Ταῦτα μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ τις ἀνὴρ Βύβλιος ἀληθέα δοκέων λέγειν ἐτέρῃν ἀπηγέστο τοῦ πάθεος αἰτίην. Ἐλεγε δὲ ὧδε· Ὁ Ἀδωνις ὁ ποταμὸς, ὃ ζεῖνε, διὰ τοῦ Λιβάνου ἔρχεται· ὁ δὲ Λιβανὸς κάρτα ξανθόγῳός ἐστιν· ἄνεμοι ὧν τρηχέες ἐκείνησι τῇσι ἡμέρῃσι ἰστάμενοι τὴν γῆν τῷ ποταμῷ ἐπιφέρουσι εὐόσαν ἐς τὰ μάλιστα μιλτώδεα, ἥ δὲ γῆ μιν αἰμώδεα τίθησι· καὶ τοῦδε τοῦ πάθεος οὐ τὸ αἷμα, τὸ λέγουσι, ἀλλ' ἡ χώρα αἰτία. Ὁ μὲν μοι Βύβλιος τοσαῦτα ἀπηγέστο· εἰ δὲ ἀτρεκέως ταῦτα ἔλεγε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ κάρτα θεῇ καὶ τοῦ ἀνέμου ἡ συντυχία.

9. Ἀνέβην δὲ καὶ ἐς τὸν Λιβανὸν ἐκ Βύβλου, ὁδὸν ἡμέρης, πυθόμενος αὐτόθι ἀρχαῖον ἱρὸν Ἀφροδίτης ἔμμεναι, τὸ Κινύρης εἶπτο, καὶ εἶδον τὸ ἱρὸν καὶ ἀρχαῖον ἦν. Τάδε μὲν ἐστὶ τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ ἀρχαῖα καὶ μεγάλα ἱρά.

10. Τοσούτων δὲ ἔόντων ἐμοὶ δοκεῖ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἱερῇ πόλει μείζον ἔμμεναι οὐδὲ νηὸς ἄλλος ἀγιώτερος οὐδὲ χώρα ἄλλη ἱροτέρη. Ἐνὶ δὲ καὶ ἔργα ἐν αὐτῷ πολυτελέα καὶ ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θωύματα καὶ ἑόανα θεοπρεπέα, καὶ θεοὶ δὲ κάρτα αὐτοῖσι ἐμφανέες· ἰδρῶει γὰρ δὴ ὧν παρὰ σφίσι τὰ ἑόανα καὶ κινέεται καὶ χρησμηγορεῖ καὶ βοῇ δὲ πολλάκις ἐγένετο ἐν τῷ νηῷ κλεισθέντος τοῦ ἱροῦ, καὶ πολλοὶ ἤκουσαν. Ναὶ μὴν καὶ ὀλβου περὶ ἐν τοῖσι ἐγὼ οἶδα πρῶτόν ἐστι· πολλὰ γὰρ αὐτοῖσι ἀπικνέεται χρήματα ἐκ τε Ἀραβίης

et lacrimarum est, primo inferias Adonidi, tanquam mortuo, mittunt; post vero, insequenti die, vivereque illum narrant, et cælo illum exponunt: etiam capita tondent, sicut Ægyptii, quando mortuus his est suus Apis. Mulierum vero quotquot tonderi nolunt, multam solvunt ejusmodi: uno die venales stant, forma quaestum facturæ; forum autem solis patet peregrinis, et merces illarum sacrificium fit Veneri.

7. Sunt autem Bybliorum quidam, qui sepultum apud se dicunt Osirin Ægyptium, et luctus illos et orgia non in Adonin, sed in Osirin peragi omnia. Dicam vero unde ista quoque fide digna videantur. Caput singulis annis ex Ægypto Byblum venit, natans per interjectum spatium quod septem diebus navigatur: ac ferunt illud divina quadam navigatione venti; declinat autem nusquam, sed solam Byblum pervenit. Estque universum hoc miraculum: idque annis singulis contingit, quod me etiam presente Bybli factum est; ac vidi caput illud Byblum.

8. Est vero aliud quoque in Bybliorum regione miraculum: flumen e Libano monte ortum exoneratur in mare: impositum nomen flumini Adonis. Illud flumen singulis annis cruentatur, suoque amisso colore in mare effunditur, et magnam maris partem inficiens, suos Bybliis luctus indicit. Fabulantur autem hisce ipsis diebus in Libano vulnerari Adonin, delatoque in aquam illius sanguine immutari flumen, atque cognomen fluente illud dari. Hæc vulgus dicit: mihi vero Byblius homo, qui vera videbatur dicere, aliam narravit mutationis illius causam. Dicebat autem ita: Adonis flumen, mi hospes, venit per Libanum: at Libanus multum rubicundæ terræ habet; venti ergo vehementes, qui statos illis diebus flatus habent, terram flumini inferunt minio valde similem: hæc illud terra reddit sanguineum: hujusque mutationis non sanguis, quem dicunt, sed regio ipsa in causa est. Hæc mihi narrabat Byblius: si autem vera hæc dixit, mihi tamen divina valde illa ipsa venti opportunitas videtur.

9. Ascendi vero etiam Byblos in Libanum, diei unius itinere, quum audissem antiquum ibi esse Veneris fanum, quod constituerit Cinyras. Ac vidi templum, quod sane antiquum erat. Atque hæc illa vetera sunt et magna per Syriam templa.

10. Tot autem quum sint, nullum mihi videtur illis, quæ sunt Hierapoli, majus esse, nec ædes alia augustior, neque sanctior regio alia. Sunt autem etiam opera in eo sumtuosa, et donaria antiqua, et spectanda multa, et signa augusta, præsentisque valde iis dii. Sudant enim apud illos simulacra, et moventur, atque edunt oracula. Clamor etiam sæpe in æde coortus, quum clausum esset templum. et multi exaudiverunt. Verum etiam divitiarum causa eorum, quæ ego novi, primum est. Multæ enim ad illos opes ve-

καὶ Φοινίκων καὶ Βαβυλωνίων καὶ ἄλλα ἐκ Καππαδοκίης, τὰ δὲ καὶ Κίλικες φέρουσι, τὰ δὲ Ἀσσύριοι. Ἐξέδον δὲ ἐγὼ καὶ τὰ ἐν τῇ νηὶ λάθρη ἀποκείται, ἐσθῆτα πολλὰ καὶ ἄλλα ὁκόσα ἐς ἄργυρον ἢ ἐς χρυσὸν ἀποκρίνεται· Ὅρται μὲν γάρ καὶ πανηγύριες οὐδαμοῖσι ἀλλοιοῖσι ἀνθρώπων τοσαύτε ἀποδεδέχεται.

11. Ἰστοροῦντι δέ μοι ἐτέων περί, ὁκόσα τῇ ἱρῇ ἐστι, καὶ τὴν θεὸν αὐτοὶ ἦντινα δοκέουσι, πολλοὶ λόγοι ἐλέγοντο, τῶν οἱ μὲν ἱροὶ, οἱ δὲ ἐμφανέες, οἱ δὲ κάρτα μυθώδεις, καὶ ἄλλοι βάρβαροι, οἱ μὲν τοῖσι Ἕλλησι ὁμολογέοντες, τοὺς ἐγὼ πάντας μὲν ἐρέω, δέχομαι δὲ οὐδαμὰ.

12. Οἱ μὲν ὦν πολλοὶ Δευκαλίωνα τὸν Σισύθρα τὸ ἱρὸν εἴσασθαι λέγουσι, τοῦτον Δευκαλίωνα, ἐπὶ τοῦ τὸ πολλὸν ὕδωρ ἐγένετο. Δευκαλίωνος δὲ περί λόγον ἐν Ἕλλησι ἤκουσα, τὸν Ἕλληνας ἐπ' αὐτῷ λέγουσι. Ὁ δὲ μῦθος ὅδε ἔχει· ἦδε ἡ γενεὴ οἱ νῦν ἀνθρώποι οὐ πρῶτοι ἐγένοντο, ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἡ γενεὴ πάντες ὤλοντο. Οὗτοι δὲ γένεος τοῦ δευτέρου εἰσὶ, τὸ αὐτὶς ἐκ Δευκαλίωνος ἐς πληθὺν ἀπίκετο. Ἐκείνων δὲ περί τῶν ἀνθρώπων τάδε μυθεύονται· ὑβριστὰ κάρτα ἐόντες ἀθέμιστα ἔργα ἔπραττον, οὔτε γὰρ ὄρκια ἐφύλασσον οὔτε ξείνους ἐδέκοντο οὔτε ἰκετέων ἠνείχοντο, ἀν' ὧν σφίσιν ἡ μεγάλη συμφορὰ ἀπίκετο. Αὐτίκα ἡ γῆ πολλὸν ὕδωρ ἐκχίδοι καὶ ὄμβροι μεγάλοι ἐγένοντο καὶ οἱ ποταμοὶ κατέβησαν μέζοντες καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ πολλὸν ἀνέβη, ἐς δὲ πάντα ὕδωρ ἐγένετο καὶ πάντες ὤλοντο, Δευκαλίων δὲ μόνος ἀνθρώπων ἔλιπετο ἐς γενεὴν δευτέραν εὐδουλῆς τε καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. Ἡ δὲ οἱ σωτηρίῃ ἦδε ἐγένετο· λάρνακα μεγάλην, τὴν αὐτὸς εἴχε, ἐς ταύτην ἐσθιδάσας παιδὰς τε καὶ γυναῖκας ἐσωτοῦ ἐσέβη· ἐσβαίνοντι δὲ οἱ ἀπίκοντο σύες καὶ ἵπποι καὶ λεόντων γένεα καὶ ὄφεις καὶ ἄλλα ὁκόσα ἐν γῇ νέμονται, πάντα ἐς ζεύγεα. Ὁ δὲ πάντα ἐδέκετο, καὶ μιν οὐκ εἰσίνοντο, ἀλλὰ σφίσι μεγάλην διόθεν φιλήν ἐγένετο. Καὶ ἐν μὲν λάρνακι πάντες ἐπλευσαν, ἔσπετο τὸ ὕδωρ ἐπεκράτεε. Τὰ μὲν Δευκαλίωνος περί Ἕλληνας ἱστοροῦσι.

13. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγεται λόγος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μεγάλως ἀξίως θωυμάσαι, ὅτι ἐν τῇ σφετέρῃ χώρῃ χάσμα μέγα ἐγένετο καὶ τὸ σύμπαν ὕδωρ κατεδέξατο· Δευκαλίων δὲ, ἐπεὶ τάδε ἐγένετο, βωμούς τε ἔθετο καὶ νηὸν ἐπὶ τῷ χάσματι Ἦρης ἁγίον ἐστήσατο. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸ χάσμα εἶδον, καὶ ἐστὶ ὑπὸ τῇ νηὶ κάρτα μικρόν. Εἰ μὲν ὦν παλαι καὶ μέγα ἐὼν νῦν τοιόνδε ἐγένετο, οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἐγὼ εἶδον, μικρόν ἐστι. Σῆμα δὲ τῆς ἱστορίας τὸδε πρῆσσομαι δις ἐκάστω ἔτεος ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱερεῖς μόνον, ἀλλὰ πᾶσα Συρίη καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηθεν τοῦ Εὐφράτew πολλοὶ ἀνθρώποι ἐς θάλασσαν ἔρχονται καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ πρῶτα μὲν ἐν τῇ νηὶ ἐκχέουσι, μετὰ δὲ ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέκεται τὸ χάσμα μικρὸν ἐὼν ὕδατος χρῆμα πολλόν. Τὰ δὲ ποιέοντες Δευκαλίωνα ἐν τῇ ἱρῇ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι συμφορῆς τε καὶ εὐεργεσίας μνῆμα ἔμμεναι.

niunt ex Arable, et a Phœnicibus, et Babylonis, et aliæ e Cappadocia; quædam vero etiam Cilices afferunt, quædam Assyrii. Vidi ego ea quoque quæ in templo oculis locis reposita sunt, vestem multam, et alia quæ in argentum vel in aurum discreta sunt. Festorum quidem celebrationes dierum et conventus nullis aliis mortalium tot ac tanti instituti sunt.

11. Percontanti autem mihi de annis, quot essent illi sacro, et quam ipsi deam illam putarent, multæ narrationes dicebantur quarum sacræ aliæ, aliæ publicæ; quædam opido fabulosæ; et aliæ barbaræ, aliæ Græcis consentientes, quas ego dicam quidem omnes, neutiquam vero recipio.

12. Vulgus igitur Deucalionem esse, Sisynthen, aiunt, qui templum condiderit; eum, inquam, Deucalionem, sub quo multa illa aqua fuit. Jam de Deucalione narrationem inter Græcos audiui, quam Græci de eo referunt. Fabula autem ita habet. Hoc sæculum, qui nunc sunt homines, non illi primi fuere; sed illud sæculum periire omnes. At hi alterius sunt generis, quod rursus a Deucalione inde in multitudinem auctum est. De istis vero prioribus hominibus hæc narrant: contumeliosi valde quum essent, nefaria facinora patrabant: neque enim iurisperiti religionem servabant, neque recipiebant hospites, neque supplicibus parcebant: pro quibus rebus magna illa venit ipsis calamitas. Statim multum aquæ terra effundere, et pluviae fieri magnæ, et amnes descendere majores, mare autem multum ascendere: quare aqua fiebant omnia, peribantque universi; Deucalion solus alteri sæculo reservatus est prudentiæ et pietatis causa. Servatio autem ipsius hoc modo contigit. Arcam quam habebat magnam, in hanc liberos suos et uxores imposuit, et ipse quoque ingressus est. Quum autem ingrederetur, venerunt ad eum apri, et equi, et leonum genera, et serpentes, et reliqua quæ in terra pascuntur, bina omnia. Recipit ille omnia: neque illi nocent; sed magna inter ipsos amicitia, a Jove immissa, intercedit. Atque in una omnes arca navigarunt, quam diu aqua obtinebat. Hæc de Deucalione narrant Græci.

13. Hinc vero narratio ab iis, qui Hierapoli sunt, fertur admiratione maxime digna: in ipsorum regione hiatum factum esse magnum, qui aquam omnem receperit. Deucalionem vero, aiunt, quum hæc facta essent, altariaque constituit, et sacram Junoni ædem super hiatum col locavit. Ego etiam hiatum vidi; et est sub templo valde parvus. An vero magnus fuerit olim, et nunc tantillus factus, non novi: quem vero ego vidi, ille parvus est. Signum hujus narrationis esse statuunt hoc quod fit: bis unoquoque anno de mari aqua in templum venit. Ferunt eam non sacerdotes solum, sed Syria omnis et Arabia, et Transeuphrataui multi homines ad mare accedunt, et aquam ferunt omnes, quam primum quidem in templo effundunt: deinde vero in hiatum ea descendit, capitque ille hiatum, parvus licet, aquæ vim maximam. Hæc faciunt, et a Deucalione hanc in eo templo legem latam esse dicunt, ut illud

Ὁ μὲν ὦν ἀρχαῖος αὐτοῖσι λόγος ἀμφὶ τοῦ ἱεροῦ τοιοῦτος ἐστὶ.

14. Ἄλλοι δὲ Σεμίραμιν τὴν Βαβυλωνίην, τῆς δὲ πολλὰ ἔργα ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐστὶ, ταύτην καὶ τόδε τὸ ἔδος εἶσασθαι νομίζουσι, οὐκ Ἥρῃ δὲ εἶσασθαι, ἀλλὰ μητρὶ ἑωυτῆς, τῆς Δερκετῷ οὐνομα. Δερκετοῦς δὲ εἶδος ἐν Φοινίκῃ ἐθεσάμην, θέλημα ξένον· ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ δόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. Ἡ δὲ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει πᾶσα γυνή ἐστὶ. Πίστιες δὲ τοῦ λόγου αὐτοῖσι κάρτα ἐμφανέες ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὐκοτε ἰχθύων ψαύουσιν, καὶ ὀρνίθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται, ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρὴ. Τὰ δὲ γιγνόμενα δοκεῖ αὐτοῖσι ποιεῖσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμιράμιος εἵνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετῷ μορφὴν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ, ὅτι τὸ Σεμιράμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπὶκετο. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν νῆδον ὅτι Σεμιράμιος ἔργον ἐστὶ, τάχα καὶ δέξομαι· Δερκετοῦς δὲ τὸ ἱρὸν ἐμμεναι οὐδαμὰ πείθομαι, ἐπεὶ καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐνίοισι ἰχθύας οὐ σιτέονται, καὶ τάδε οὐ Δερκετῷ χαρίζονται.

15. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἱερὸς, τὸν ἐγὼ σοφοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα, ὅτι ἡ μὲν θεὴ Ῥή ἐστὶ, τὸ δὲ ἱρὸν Ἄττειω ποιεῖμα· Ἄττης δὲ γένος μὲν Λυδὸς ἦν, πρῶτος δὲ τὰ ὄργια τὰ ἐς Ῥήν ἐδιδάξατο. Καὶ τὰ Φρύγες καὶ Λυδοὶ καὶ Σαμόθρακες ἐπιτελοῦσι, Ἄττειω πάντα ἔμαθον· ὥς γάρ μιν ἡ Ῥή ἔειπε, βίον μὲν ἀνδρῆϊοῦ ἀπαύσατο, μορφὴν δὲ θηλέην ἡμίειπτο καὶ ἐσθῆτα γυναικίην ἐνεδύσατο καὶ ἐς πᾶσαν γῆν φοιτῶν ὄργια τε ἐπετέλεε καὶ τὰ ἔπαθε ἀπηγγέτο καὶ Ῥήν ἥειδε. Ἐν τοῖσι καὶ ἐς Συρίην ἀπὶκετο. Ὡς δὲ οἱ πέρην Εὐφράττειω ἀνθρώποι οὔτε αὐτὸν οὔτε ὄργια ἐδέκοντο, ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τὸ ἱρὸν ἐποίησατο. Σημήϊα δὲ ἡ θεὸς τὰ πολλὰ ἐς Ῥήν ἐπικνέεται. Λέοντες γάρ μιν φέρουσι καὶ τύμπανον ἔχει καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πυργοφορεῖ, δοκίην Ῥήν Λυδοὶ ποιεοῦσι. Ἐλεγε δὲ καὶ Γάλλων πέρι, οἳ εἰσιν ἐν τῷ ἱρῷ, ὅτι Γάλλοι Ἥρῃ μὲν οὐδαμὰ, Ῥή δὲ τέμνονται καὶ Ἄττεια μιμνέονται. Τὰ δὲ μοι εὐπρεπέα μὲν δοκεῖ ἐμμεναι, ἀληθέα δὲ οὐ· ἐπεὶ καὶ τῆς τομῆς ἄλλην αἰτίην ἤκουσα πολλὸν πιστοτέρην.

16. Ἀνδάνει δὲ μοι τὰ λέγουσι τοῦ ἱεροῦ πέρι τοῖσι Ἑλλήσι τὰ πολλὰ ὁμολογέοντες, τὴν μὲν θεὸν Ἥρῃν δοκέοντες, τὸ δ' ἔργον Διονύσου τοῦ Σεμέλης ποιεῖμα· καὶ γὰρ δὴ Διονύσος ἐς Συρίην ἀπὶκετο κείνην ὁδὸν τὴν ἦλθεν ἐπ' Αἰθιοπίην. Καὶ ἐστὶ πολλὰ ἐν τῷ ἱρῷ Διονύσου ποιητέω σήματα, ἐν τοῖσι καὶ ἐσθῆτες βάρβαροι καὶ λίθοι Ἰνδοὶ καὶ ἐλεφάντων κέρα, τὰ Διόνυσος ἐξ Αἰθιοπῶν ἤνευκε, καὶ φαλλοὶ δὲ ἐστᾶσι ἐν τοῖσι προπυλαίοισι δύο κάρτα μεγάλοι, ἐπὶ τῶν ἐπιγράμμα τοιόνδε ἐπιγέγραπται, « τοῖςδε φαλλοῦς Διόνυσος Ἥρῃ μητριῇ ἀνέθηκα. » Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τάδε ἀρκέει. Ἐρεῖ δὲ καὶ ἄλλ' ὅτι ἐστὶ ἐν τῷ νηῷ Διονύσου ὄργιον. Φαλλοῦς Ἑλλήνες Διονύσῳ ἐγείρουσι, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φέρουσι, ἀνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας· καλέονται δὲ τάδε νεύ-

esset calamitatis pariter ac beneficii monumentum. Antiqua ergo de templo illis narratio est hujusmodi.

14. Alii vero Babyloniam Semiramidem, cujus quidem multa per Asiam opera exstant, hanc ergo constituisse arbitrantur illam quoque sedem; nec vero Junoni constituisse, sed suæ matri, cujus nomen Derceto. Dercetus porro speciem vidi in Phœnice, mirum spectaculum: dimidia est mulier; quod est autem a feminibus inde ad extremos pedes, piscis cauda extenditur. Ea vero quæ Hierapoli est, tota est mulier. Argumenta illis hujus relationis sunt valde aperta: pisces rem sacram arbitrantur, et nunquam pisces attingunt; atque aves reliquas quidem in cibo habent, columba vero sola non vescuntur, sed est ea illis sacra. Hæc quæ ita sunt, videntur iis fieri Dercetus et Semiramidis causa: alterum, quod piscis formam habet Derceto; alterum, quod Semiramidis finis in columbam exiit. At ego ædem quidem illam Semiramidis opus esse, forte ræperim; Dercetus autem esse delubrum, nequaquam mihi persuadet, quandoquidem etiam apud Ægyptios sunt qui piscibus in cibo non utantur, neque illud Dercetus gratia faciunt.

15. Est vero alia etiam sacra narratio, quam a sapienti viro accepi, deam illam esse Rheam, delubrum vero opus Attis. Attes porro genere Lydus fuit, primusque Rheæ orgia docuit. Ac quæ Phryges et Lydi et Samothracæ peragunt, ea ab Atte didicerunt omnia: ubi enim illum Rheæ castravit, virilem victum desit, speciemque pro eo assumpsit femineam, et vestem induit muliebrem, et terras omnes peragrans, orgiaque peragebat, et enarrabat quæ passus esset, et Rheam canebat. Inter hæc pervenit etiam in Syriam. Quum autem Transeuphratani homines neque ipsum reciperent, neque orgia, illo ipso in loco hoc sibi delubrum fecit. Signa vero hujus rei sunt: in multis hæc dea ad Rheam accedit. Leones enim illam velunt, et tympanum habet, et turrim gerit in capite, qualem Rheam Lydi faciunt. Dicebat idem de Gallis, qui in templo sunt, Gallos Junoni nusquam, at Rheæ castrari, et imitari Atten. Hæc speciosa quidem mihi videntur esse, vera non item: quandoquidem etiam castrationis illius aliam causam audivi, multum fide digniorem.

16. Placent vero mihi quæ de templo dicunt ii qui Græcis majorem partem consentiunt, deam Junonem esse putantes, opus vero a Baccho Semeles filio factum: nempe Bacchus in Syriam venit ea via, qua profectus est in Æthiopiam. Ac sunt multa in templo Bacchi auctoris indicia; in his et vestes barbaræ, et gemmæ Indicæ, et elephantorum cornua, quæ ex Æthiopicis Bacchus attulit; et stant phalli in vestibulo duo maximi, in quibus talis est inscriptio, nosce PHALLOS BACCHUS JUNONI NOVERCÆ POSUIT. Mihi quidem etiam hæc sufficiunt. Dicam vero quoque aliud quod est in templo, Bacchi sacrum. Phallos Græci Baccho erigunt, in quibus etiam tale quid ferunt, virunculos parvos et ligno factos, pudenda magna habentes; vocantur autem hæc neu-

ρόσπαστα. Ἔστι δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ ἱρῷ, ἐν δεξιῇ τοῦ νηοῦ καθήται σμικρὸς ἀνὴρ χάλκεος ἔχων αἰδοῖον μέγα.

17. Τοσάδε μὲν ἀμφὶ τῶν οἰκιστέων τοῦ ἱεροῦ μυθολογέουσι. Ἦδη δὲ ἔρέω καὶ τοῦ νηοῦ περὶ θεοῖς τε δικῶς ἐγένετο καὶ ὅστις μιν ἐποιήσατο. Λέγουσι τὸν νηὸν τὸν νῦν ἑόντα μὴ ἔμμεναι τὸν τὴν ἀρχὴν γεγεννημένον, ἀλλ' ἐκείνον μὲν κατενεχθῆναι χρόνῳ ὑστερον, τὸν δὲ νῦν ἑόντα Στρατονίκης ἔμμεναι ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλῆος. Δοκεῖ δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκείνη ἔμμεναι, τῆς δὲ πρόγονος ἡρήσατο, τὸν ἤλεξε τοῦ ἱεροῦ ἐπινοή· ὥς γάρ μιν ἡ συμφορὰ κατέλαβεν, ἀμνησθέντων τῷ κακῷ αἰσχυρῷ δοκούντι κατ' ἡσυχίαν ἐνόσσει. Ἔκειτο δὲ ἀλγίων οὐδὲν, καὶ οἱ ἡ τε χροὶ πάμπαν ἐτρέπετο καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρας ἐμαραίνεται. Ὁ δὲ ἱερὸς ὡς εἶδε μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἔμμεναι. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημεῖα, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες καὶ φωνὴ καὶ χροὶ καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ ταῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίαν, ἐκάλεε δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίαν πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἀλλων ἐσιόντων πάντων ἐν ἡρεμίᾳ μεγάλη ἦν, ὡς δὲ ἡ μητρὶς ἀπῖκετο, τὴν τε χροὶν ἡλλάττετο καὶ ἰδρῶειν ἄρξατο καὶ τρόμῳ ἔχετο καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γινόμενα ἐμφανέα τῷ ἱερῷ τὸν ἔρωτα ἐποίησε.

18. Καὶ μιν ὧδε ἴησατο· καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα κάρτα ὀρρωδέοντα, Ἦδε ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν ὁ παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδικίη· ὅδε γάρ τοι ἀλγείει μὲν οὐδὲν, ἔρωσ δέ μιν καὶ φρενοβλαβείη ἔχει. Ἐπιθυμείει δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύξεσθαι, φίλων γυναικῶν ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὐτὶ μετήσομαι. Ὁ μὲν ὦν τοιάδε σοφίη ἐψεύδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσεται, Πρὸς τε σοφίης καὶ ἱερικῆς μὴ μοι παῖδα ὀλέσῃς· οὐ γὰρ ἐθέλων τζυτὴ συμφορῇ ἔσχετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀεκουσίη. Τῷ σὺ μηδαμὰ ζηλοτυπιῶν πένθος ἐγείραι πάσῃ βασιλείᾳ μηδὲ ἱερὸς ἐὼν φόβον προξενεῖν ἱερικῇ. Ὁ μὲν ὧδε ἀγνῶς ἐὼν ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτίς ἀμείβετο, Ἀνόσια σπεύδεις γάμον ἐμὸν ἀπαιρούμενος ἢ δὲ ἱερὸν ἀνδρὰ βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς ἂν αὐτὸς ἐπρήξας, εἴ τοι σὴν γυναῖκα ἐπόθει, ἐμεῦ τὰδε δεόμενος; Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἂν κοτε γυναικὸς ἐφείσατο οὐδὲ παιδὶ σωτηρίας ἐφθόνηε, εἰ καὶ οἱ μητρικῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἔμμεναι γαμετῇ ἢ παῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τὰδε ὁ ἱερὸς ἤκουσε, Τί τοι, ἔφη, ἐμὲ λίσσεται; καὶ γάρ τοι σὴν γυναῖκα ποθεῖ· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἐγὼ ψεύδεα. Πείθεται μὲν τουτόισι, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναῖκα καὶ βασιλείην, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην ἀπῖκετο καὶ πόλιν ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ἐπώνυμον ἐσωτοῦ ἐποίησατο, ἐνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡς δὲ μὲν ὁ ἱερὸς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἴησατο.

19. Ἦδε δὲ ὦν ἡ Στρατονίκη ἔτι τῷ προτέρῳ ἀνδρὶ συνοικέουσα ὄναρ τοιόνδε ἐθέησατο, ὥς μιν ἡ Ἥρῃ ἐκέλευε ἐγείραι οἱ τὸν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει νηὸν, εἰ δὲ ἀπειθεῖοι, πολλὰ οἱ καὶ κακὰ ἀπειλεε. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα

rospasta [*nervis tracta*]. Est autem hoc etiam in delubro : in dextra templi sedet vir parvus aeneus cum magno pudendo.

17. Tantum de conditoribus sacri narranti. Jam vero de ipsa aede dicam, et illius positione, quomodo sit facta, et quis eam condiderit. Aiunt aedem quæ nunc est, non esse illam ab initio statim structam, sed istam ipso tempore collapsam denique; quæ vero nunc est, eam Stratonices esse opus, quæ uxor Assyriorum regis fuerit. Videtur autem mihi illa fuisse Stratonice, quam privignus suus amavit, quem medici deprehendit sollertia : quum enim ille ipsum morbus invasisset, consilii expers in malo quod turpe videretur, aegrotabat silentio. Jacebat autem parte dolente nulla : atque ipsi et color plane mutabatur, et corpus in dies marcescebat. At medicus, quum videret illum manifesto nullo morbo laborare, amorem esse ipsius morbum cognovit. Amoris autem occultati signa multa, oculi languidi, et vox, et color, et lacrimæ. Quo cognito, hæc faciebat : dextra manu cordi adolescentis admota, domesticos vocabat omnes. Ille ceteris omnibus intransitibus tranquillius admodum erat : at noverca ubi advenit, et colorem mutavit, et incepit sudare, et tremore corripiebatur, et cor ei palpitabat. Ista quum fierent, manifestum medico amorem prodidere.

18. Atque ita illum sanavit : vocato patre adolescentis vehementer anxio, Iste morbus, inquit, quo juvenis hic aegrotat, non morbus est, sed injuria : nihil enim ipsi dolet; sed amor illum tenet atque amentia. Concupiscit enim quæ nunquam consequetur : meam quippe uxorem amat, quam ego neutiquam dimittam. Hæc ille astute commentus est. At pater statim supplicare, Per, inquit, tuam sapientiam et medicinæ peritiam, ne patiaris perire mihi filium : neque enim volens hoc correptus est malo, sed involuntarius ei morbus. Noli ergo tua zelotypia luctum excitare regno universo; neu, medicus quum sis, invidiam conciliare medicinæ. Sic ille imprudens orabat. At respondit ei medicus : Nefarium est quod studiose adeo petis, matrimonium mihi meum auferens et vim adhibere parans viro medico. Tu vero quid ipse faceres, si tuæ uxoris desiderio teneretur, qui me ista deprecis? Ad hæc ille, neque se uxori unquam parsurum, neque invisurum filio salutem, etiamsi suam is novercam amaret; non enim æqualem esse calamitatem, conjugem amittere, et filium. Hæc ubi audierat medicus, Quid ergo, inquit, mihi supplicas? tuam nempe uxorem amat : quæ vero modo dicebam, conficta erant omnia. His ille obsecutus, et uxorem et regnum concedit filio, ipse autem in Babylonis regionem abiit, et urbem sibi cognominem ad Euphraten condidit : ubi etiam mortuus est. Sic ille medicus et deprehendit amorem et sanavit.

19. Hæc ergo Stratonice, quum in prioris adhuc viri matrimonio esset, somnium vidit ejusmodi, quasi imperaret sibi Juno, uti templum Hierapoli sibi excitaret; quod si non pareret, multa illi et mala interminabatur. Illa initio

οὐδεμίην ὥρην ἐποίετο, μετὰ δὲ ὡς μιν μεγάλη νοῦσος ἐλαβε, τῷ τε ἀνδρὶ τὴν θψιν ἀπηγήσατο καὶ τὴν Ἥρην ἱλάσκετο καὶ στήσιν τὸν νηὸν ὑπεδέξατο. Καὶ αὐτίκα ὑγία γενομένην ὁ ἀνὴρ ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἐπεμπε, σὺν δὲ οἱ καὶ χρήματα καὶ στρατιὴν πολλήν, τοὺς μὲν οἰκοδομεῖν, τοὺς δὲ καὶ τοῦ ἀσφαλῆος εἵνεκα· καλέσας δὲ τινὰ τῶν ἐωυτοῦ φίλων, νεηνὴν κάρτα καλὸν, τῷ οὐνομα ἦν Κομβάβος, Ἐγὼ τοι, ἔφη, ὦ Κομβάβε, ἐσθλὸν ἐόντα φίλῳ τε μάλιστα φίλων ἐμῶν καὶ πάντων ἐπαινέω σοφίης τε καὶ εὐνοίης τῆς ἐς ἡμέας, τὴν δὲ ἐπεδέξαο· νῦν δὲ μοι χρεῖω μεγάλης πίστιος, τῷ σε θέλω γυναικὶ ἐμῇ ἐσπόμενον ἔργον τέ μοι ἐπιτελέσαι καὶ ἱρὰ τελέσαι καὶ στρατιῆς ἐπικρατέειν· σοὶ δὲ ἀπικομένῳ ἐξ ἡμέων τιμὴ μεγάλη ἔσσεται. Πρὸς δὲ τάδε ὁ Κομβάβος αὐτίκα λίσσετο πολλὰ λιπαρέων μὴ μιν ἐκπέμπειν μηδὲ πιστεύειν οἱ τὰ πολλὸν ἐωυτοῦ μέζονα χρήματα καὶ γυναῖκα καὶ ἔργον ἱρόν· τὰ δὲ ὁρῶδες μὴ κοτὲ οἱ ζηλοτυπίᾳ χρόνῳ ὑστέρῳ ἐς τὴν Στρατονικήν γένοιτο, τὴν μούνος ἀπάξειν ἐμελλε.

20. Ὡς δὲ οὐδαμὰ ἐπείθετο, ὁ δὲ ἱκεσίης δευτέρῃς ἀπτεται δοῦναί οἱ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων, μετὰ δὲ ἀποτεῖλαι μιν τελέσαντά τι τῶν μάλιστα ἐδέετο. Τυχὼν δὲ ῥηιδίως ἐς τὸν ἐωυτοῦ οἶκον ἀπικνέεται καὶ πεσὼν χαμᾶζε τοιαύδε ὠδύρετο· ὦ δειλιος, τί μοι ταύτης τῆς πίστιος; τί δέ μοι ὁδοῦ, τῆς τέλος ἦδη ὀρόκομαι; Νέος μὲν ἐγὼ καὶ γυναικὶ καλῇ ἔχομαι. Τὸ δὲ μοι μεγάλῃ συμφορῇ ἔσσεται, εἰ μὴ ἔγωγε πᾶσαν αἰτίην κακοῦ ἀποθήσομαι. Τῷ με χρῆν μέγα ἔργον ἀποτελέσαι, τὸ μοι πάντα φόβον ἴησεται. Τάδε εἰπὼν ἀτελέα ἐωυτὸν ἐποίησε, καὶ ταμῶν τὰ αἰδοῖα ἐς ἀγγήιον μικρὸν κατέθετο σμύρνην τε ἄμα καὶ μελιτι καὶ ἄλλοις θυώμασι καὶ ἔπειτα σφρηγίδι τὴν ἐφόρεσ σημηνάμενος τὸ τρῶμα ἱῆτο. Μετὰ δὲ ὡς μιν ὁδοιπορεῖν ἐδόκεε, ἀπικόμενος ἐς τὸν βασιλῆα πολλῶν παρεόντων διδοί τε ἄμα τὸ ἀγγήιον καὶ λέγει ὧδε· Ὡς δέσποτα, τὸδε μοι μέγα κειμήλιον ἐν τοῖσι οἰκησίοις ἀπεκέετο, τὸ ἐγὼ κάρτα ἐπόθεον· νῦν δὲ ἐπεὶ μεγάλην ὁδὸν ἔρχομαι, παρὰ σοὶ τὸδε θήσομαι. Σὺ δέ μοι ἀσφαλῆως ἔχειν· τὸδε γάρ μοι χρυσοῦ βέλτερον, τὸδε μοι ψυχῆς ἐμῆς ἀντάξιον. Εὖτ' ἂν δὲ ἀπικώμαι, σῶον αὐτίς ἀποίσομαι. Ὁ δὲ δεξάμενος ἐτέρῃ σφρηγίδι ἐσημαίνετο καὶ τοῖσι ταμίησι φρουρεῖν ἐνετείλατο.

21. Κομβάβος μὲν νυν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλῆα δδὼν ἦν· ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν σπουδῇ τὸν νηὸν οἰκοδόμουν καὶ σφίσι τρία ἔτεα ἐν τῷ ἔργῳ ἐξεγένετο, ἐν τοῖσι ἀπέβαινε τάπερ ὁ Κομβάβος ὁρῶδες· ἡ Στρατονίκη γὰρ χρόνον ἐπὶ πολλὸν συνόντα μιν ποθέειν ἄρχετο, μετὰ δὲ οἱ καὶ κάρτα ἐπεμήνατο. Καὶ λέγουσι οἱ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει τὴν Ἥρην τουτέων αἰτίην ἐθέλουσαν γενέσθαι, Κομβάβον ἐσθλὸν μὲν ἐόντα λαθεῖν μηδὰ μὲν, Στρατονικήν δὲ τίσασθαι, ὅτι οὐ ῥηιδίως τὸν νηὸν ὑπέσχετο.

22. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐσωφρόνῃ καὶ τὴν νοῦσον ἐκρυπτε· ὡς δὲ οἱ τὸ κακὸν μέζον ἡσυχίης ἐγένετο, ἐς

quidem nullam ejus rationem habebat: at postea, quum magnus illam morbus invaderet, et viro euarravit visum, et Junonem placavit, et statuere ædem recepit. Et statim inde quum convalescisset, misit eam vir suus Hierapolin, et cum illa pecuniam multam, et magnum exercitum, partim qui ædificarent, partim etiam securitatis causa. Alique vocato quodam amicorum suorum, juvene pulcherrimo, cui Combabo nomen erat, Ego, inquit, Combabe, te utpote bonum virum, et amicorum meorum amo maxime, et vehementer te laudo sapientiæ pariter et benevolentie in nos causa, quam ostendisti: jam vero magna mihi fide opus est: ideoque volo te, uxorem comitatum meam, et opus mihi perficere, et sacra facere, et exercitui cum imperio præesse. Ceterum tibi reduci magnus a nobis honor habebitur. Ad hæc Combabus statim supplicare et multum rogare ne se mitteret, neu commendaret sibi res multum se majores, pecunias, uxorem, opus sacrum: præterea vero metuebat ne quando illi postea zelotypia de Stratonice cretetur, quam solus abducturus erat.

20. Quum vero persuaderi sibi rex non pateretur, ad alteram ille supplicationem conversus, septem sibi dierum tempus dari petit: post ea se mitteret, ubi perficisset quo maxime facto esset opus. Hoc facile quum impetrasset, domum suam abiit, et humi procumbens, ita suam sortem deplorabat: Miserum me, quorsum ista mihi fides? quo mihi iter, cujus jam finem prospicio? Juvenis ego, et pulchram comitabor mulierem. Hoc vero magnæ mihi erit calamitati, nisi omnem ego mali causam atque obtentum removero. Itaque magnum mihi perficiendum opus est, quod omnem mihi metum sanabit. Hæc ubi dixit, ipse se rutilabat, et resecta pudenda in vasculo parvo recondidit una cum myrrha et melle et aromatis aliis, ac deinde suo quem gestabat anulo obsignavit: postremo curavit vulnus. Deinde quum iter facere posse sibi videretur, accedens ad regem, multis præsentibus quum vasculum porrigit, tum ita loquitur: Hic mihi, domine, pretiosissimus thesaurus domi fuerat repositus, quem ego valde carum habebam: jam vero quum magnam viam ingredior, apud te illum deponam. Tu vero tutum mihi præsta: est enim illud auro mihi carius, et non minus quam vita pretiosum. Quum rediero, salvum rursus recipiam. Ille acceptum alio obsignavit anulo, et quæstoribus suis asservandum tradidit.

21. Combabus igitur ab eo inde tempore securum iter peragebat. Delati Hierapolin diligenter ædem ædificant, tresque ipsis anni in hoc negotio effluxere. Interea acciderunt quæ Combabus metuerat. Stratonice enim illum, qui longo tempore secum versaretur, amare cepit; qui amor ipsi postea in furorem, et magnum quidem exiit. Dicunt autem Hierapolitani, Junonem harum rerum causam volentem fuisse; non fugisse illam, virum bonum esse Combabum; Stratonicen autem ulcisci voluisse, quod non facile templum ædificandum suscepisset.

22. Ac primo quidem illa modesta erat et occultabat morbum. Quum autem quietem non amplius illi malum

ἐμφανὲς ἐτρούχετο κλαίεσθαι τε δι' ἡμέρας καὶ Κομβάβον ἀνεκαίετο καὶ οἱ πάντα Κομβάβος ἦν. Τέλος δὲ ἀμχανέουσα τῇ συμφορῇ εὐπρεπῆ ἱκεσίην ἐδίζητο. Ἄλλω μὲν ὦν τὸν ἔρωτα δημολογεῖν ἐφυλάσσετο, αὐτὴ δὲ ἐπιχειρεῖν αἰδέετο. Ἐπινοεῖ ὦν τοιάδε, οἶνω ἑωυτὴν μεθύσασα ἐς λόγους οἱ ἑλθεῖν· ἅμα δὲ οἶνω ἐσιόντι παρρησίῃ τε ἐσέρχεται καὶ ἡ ἀποτυχίῃ οὐ κάρτα αἰσχρῇ, ἀλλὰ τῶν πρησσομένων ἕκαστα ἐς ἀγνοίην ἀναχωρεῖ. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκε, καὶ ἐποίησε ταῦτα. Καὶ ἐπεὶ ἐκ δείπνου ἐγένοντο, ἀπικομένη ἐς τὰ οἰκία, ἐν τοῖσι Κομβάβος αὐλίζετο, λίσσεται τε καὶ γούνων ἀπτετο καὶ τὸν ἔρωτα ὁμολόγησε· ὃ δὲ τὸν τε λόγον ἀπηνέως ἀπεδέκετο καὶ τὸ ἔργον ἀναινέτο καὶ οἱ τὴν μέθην ἐνεκάλεσε. Ἀπειλούσης δὲ μέγα τι κακὸν ἑωυτὴν ἐργάσασθαι, δέισας πάντα οἱ λόγον ἔφηνε καὶ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην ἀπηγήσατο καὶ τὸ ἔργον ἐς ἔμφανες ἤνευκε. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Στρατονίκη τὰ οὐκ οὐκ ὀπιετο, μανίης μὲν ἐκείνης ἔσχετο, ἔρωτος δὲ οὐδαμὰ ἐλήθετο, ἀλλὰ πάντα οἱ συνεῦσα ταύτην παραμυθίην ἱκοίετο ἔρωτος ἀπρήκτοιο. Ἔστιν ὁ ἔρως οὗτος ἐν τῇ ἱρῇ πόλει καὶ ἐτι νῦν γίνεταί· γυναῖκες Γάλλων ἐπιθυμοῦσι καὶ γυναῖξιν Γάλλοι ἐπιμαίνονται, ζηλοτυπεί δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ σφίσι το ἡρῆμα κάρτα ἱρὸν νομίζεται.

23. Τὰ δ' ὦν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει ἀμφὶ τὴν Στρατονίκην οὐδαμὰ τὸν βασιλέα λήληθε, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπικνεόμενοι κατηγόρεον καὶ τὰ γινόμενα ἀπηγγέοντο. Ἐπὶ τοῖσι περιαλγύνοντι ἐξ ἀτελείας τοῦ ἔργου Κομβάβον μετεκάλεσε. Ἄλλοι δὲ λέγουσι λόγον οὐτὶ ἀληθῆς, τὴν Στρατονίκην, ἐπειδὴ ἀπέτυχε τῶν ἐδόετο, αὐτὴν γράψασαν ἐς τὸν ἄνδρα τοῦ Κομβάβου κατηγόρειν πείρην οἱ ἐπικαλούσαν, καὶ τὸ Ἑλληνες Σθενεβοίης πέρι λέγουσι καὶ Φαίδωρης τῆς Κνωσσίης, ταῦτα καὶ Ἀσσύριοι ἐς Στρατονίκην μυθολογοῦσι. Ἐγὼ μὲν νυν οὐτε Σθενεβοίην κείσομαι οὐτε Φαίδωρην τοιάδε ἐπιτελέσαι, εἰ τὸν Ἰππόλυτον ἀτρεκέως ἐπόθεε Φαίδωρ. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐγὼ οὕτως καὶ ἐγένετο.

24. Ὡς δὲ ἡ ἀγγελίη ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἀπίκετο ἔγνω τε ὁ Κομβάβος τὴν αἰτίην, θαρσύνων τε ἦεν, οἱ δὲ ἡ ἀπολογία οἰκοὶ ἐλείπετο, καὶ μιν ἐλθόντα ὁ βασιλεὺς αὐτίκα μὲν ἔδωκε καὶ ἐν φρουρῇ ἔχε. Μετὰ δὲ παρόντων οἱ τῶν φίλων, οἱ καὶ τότε πεμπομένη τῇ Κομβάβῳ παρεγγέοντο, παραγαγὼν ἐς μέσον κατηγόρειν ἄρχετο καὶ οἱ μοιχίην τε καὶ ἀκολασίην προῦφερε· κάρτα δὲ δεινοπαθεῖν πλίστιν τε καὶ φιλήν ἀνεκαίετο λέγων τρισσὰ Κομβάβον ἀδικεῖν μοιχόν τε ἐόντα καὶ ἐς πίστιν ὑβρίσαντα καὶ ἐς θεὸν ἀσεβέοντα, τῆς ἐν τῷ ἔργῳ τοιάδε ἔπραξε· πολλοὶ δὲ παρестεῶτες ἤλεγχον, οἱ ἀναφανδὸν σφείας ἀλλήλοισι συνεόντας εἶδον. Πᾶσι δὲ τέλος ἐδόκε αὐτίκα θνήσκειν Κομβάβον θανάτου ἔξαι ἐργασμένον.

25. Ὁ δὲ τέως μὲν ἔστανε λέγων οὐδὲν· ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐς τὸν φόνον ἤγετο, φθέγγατό τε καὶ τὸ κεμνηλίων αἶψα λέγων, ὥς ἀναίρει μιν οὐκ ὑβριος οὐδὲ γάμων ἐνεκα,

hoc concederet, manifeste afflictabat se et toto die plorabat, et Combabum identidem vocabat, denique omnia illi Combabum esse. Tandem impotens illius mali, decentem supplicandi occasionem quaerit. Atque alii quidem fateri amorem cavebat, ipsa autem rem aggredi pudore prohibebatur. Excogitat ergo illud, ut vino se quum inebriasset, cum illo ageret: quippe una cum vino audacia etiam ingreditur, neque admodum turpis repulsa; sed quicquid egeris, in ignorantiam confertur. Ut vero visum ipsi erat, sic illa etiam agebat. Ac post coenam veniens in cubiculum, in quo commorabatur Combabum, supplicabat illi, genua contingebat, et fatebatur amorem. Ille averso animo hunc sermonem accepit et rem recusavit, ebrietatem illi obiciens. Quum vero minaretur illa magnum se sibi malum illaturam, pertimuit, et totam illi rationem suam indicavit, et quod in se consciverat enarravit, denique rem ipsam aperte demonstravit. Ubi conspexit quae nunquam speraverat Stratonice, furor ille quidem constitit; amoris autem nentiquam obliviscebatur, sed semper cum illo versans hoc habebat irriti amoris solatium. Viget ejusmodi amor Hierapoli, et nunc adhuc ita fit: amant feminae Gallos, et furunt Galli in feminas; at zelotypus nemo est, sed res ea valde sancta apud illos putatur.

23. Quae igitur Hierapoli agebantur de Stratonice, ea nentiquam fugiebant regem, sed multi qui inde venire, deferebant, et quid fieret narrabant. His vehementer commotus rex, imperfecto adhuc opere, Combabum arcessivit. Alii hic narrant rem minime veram; Stratoniceam, quum repulsae essent illius preces, ipsam scripsisse marito et Combabum tentatae ab illo pudicitiae suae reum fecisse: et quod de Sthenoboea sua Graeci dicunt, et de Phaedra Chossia, idem de Stratonice fabulantur Assyrii. Equidem neque Sthenoboeam credo, neque Phaedram fecisse talia, si vere amavit Phaedra Hippolytum. Verum ea ita se, uti facta sunt, habeant.

24. Ubi vero Hierapolin nuncius venit, causam cognovit Combabum, et cum fiducia abiit, quod domi relicta sibi esset defensio. Ac venientem rex statim in vincula conjectum tradit custodibus. Deinde praesentibus amicis, qui etiam tum, quum dimitteretur Combabum, adfuerant, productum in medium accusare cepit, et adulterium illi atque malam libidinem objiciebat: gravissimeque commotus fidem et amicitiam memorabat, triplici se scelere obstringere Combabum dicens, qui et adulter esset, et in fidem sibi habitam contumeliosus, et in deam impius, cujus in opere commisisset talia. Multi autem astantes eum convincebant, quod aperte amplectantes se mutuo vidissent. Tandem placebat omnibus mori statim Combabum, qui morte digna perpetrasset.

25. At ille hucusque steterat nihil dicens: quum vero ad supplicium jam duceretur, locutus est et pignus suum reposcit, interfici se dicens non contumeliae regi illatae aut

ἀλλ' ἐκείνων ἐπιθυμῶν, τὰ οἱ ἀπὼν παρεθήκατο. Πρὸς τὰδε ὁ βασιλεὺς καλέσας τὸν ταμίην ἐκέλευε ἐνεῖκαί τὰ οἱ φρουρεῖν ἔδωκε· ὡς δὲ ἤγειρε, λύσας τὴν σφρηγίδα ὁ Κομβάβος τὰ τε ἐνόντα ἐπέδειξε καὶ ἐω-
τὸν ὅποια ἐπεπόνθει, ἐλεξέ τε, Ὁ βασιλεῦ, τὰδε τοι ἐγὼ ὀρρωδεῖν, εὖτε με ταύτην ὁδὸν ἐπεμπες, ἀέκων ἦιον, καὶ ἐπεὶ με ἀναγκαίη μεγάλη ἐκ σέο κατέλαβε, τοιάδε ἐπετέλεσα, ἐσθλὰ μὲν ἐς δεσπότηα, ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐτυχέα· τοιοῦσδε μέντοι ἐὼν ἀνδρὸς ἐπ' ἀδικίην ἐγκαλέομαι. Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἀμώσας περιέβαλε τέ μιν καὶ δακρύων, ἅμα ἔλεγε, Ὁ Κομβάβε, τί μέγα κακὸν εἰργάσαιο; τί δὲ σεωυτὸν οὕτω ἀεικέλιον ἔργον μόνος ἀνδρῶν ἐπρήξας; τὰ οὐ πάμπαν ἐπαινέω, ὦ σφέλιε, δὲ τοιάδε ἔτλης, οἷα μήτε σὲ παθῆειν μήτε ἐμὲ ἰδέσθαι ὤφελε· οὐ γάρ μοι ταύτης ἀπολογίης ἔδωκε. Ἀλλ' ἐπεὶ δαίμων τοιάδε ἤθελε, πρῶτα μὲν σοι τίσις ἐξ ἡμέων ἔσσεται, αὐτέων συκοφαντῶν ὁ θάνατος, μετὰ δὲ μεγάλη δωρεὰ ἀπίσεται χρυσός τε πολλὸς καὶ ἀργυρος ἀπλετος καὶ ἐσθῆτες Ἀσσυρίαι καὶ ἵπποι βασιλῆσι. Ἀπίσεται δὲ παρ' ἡμέας ἀνευ ἐσαγγελείας οὐδέ τις ἀπέρξει σε ἡμετέρης ὄψιος, οὐδ' ἦν γυναικὶ ἅμα ἐνᾶζωμαι. Τὰδε ἔπλε τε ἅμα καὶ ἐποίησε· καὶ οἱ μὲν αὐτίκα ἐς φόνον ἦγοντο, τῷ δὲ τὰ δῶρα ἐδίδοτο καὶ ἡ φιλίη μέζων ἐγεγόνει. Ἐδόκει δὲ οὐδεὶς ἐτι Ἀσσυρίων Κομβάβῳ σοφίην καὶ εὐδαιμονίην ἔκαλε.

26. Μετὰ δὲ αἰτησάμενος ἐκτελέσαι τὰ λείποντα τῷ νηϊ — ἀτελέα γάρ μιν ἀπολελοίπε — αὐτὶς ἐπέμπετο, καὶ τὸν τε νηὸν ἐξετέλεσε καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ ἔμενε. Ἐδῶκε δὲ οἱ βασιλεὺς ἀρετῆς τε καὶ εὐεργεσίας εἵνεκα ἐν τῷ ἱρῷ ἐστάναι χάλκον καὶ ἐτι ἐς τιμὴν ἐν τῷ ἱρῷ Κομβάβος χάλκος Ἑρμοκλέους τοῦ Ῥοδίου ποίημα μορφὴν μὲν δοκίην γυνῆ, ἐσθῆτα δὲ ἀνδρῆσιν ἔχει. Λέγεται δὲ τῶν φίλων τοὺς μάλιστα οἱ ἐυνεόντας ἐς παραμυθίην τοῦ πάθεος κοινωνίην ἐλθεῖν τῆς συμφορῆς· ἔτεμον γὰρ ἐωυτοὺς καὶ διαίταν τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ διατίτοντο. Ἄλλοι δὲ ἱρολογέουσι ἐπὶ τῷ πρήγματι λέγοντες ὡς ἡ Ἥρη φιλοῦσα Κομβάβον πολλοῖσι τὴν τομὴν ἐπὶ νόον ἔβαλε, δίκως μὴ μόνος ἐπὶ τῇ ἀνανδρίῃ λυπέοιτο.

27. Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο ἐπειδὴ ἀπαξ ἐγένετο, ἐτι νῦν μένει καὶ πολλοὶ ἐκάστω ἔτεος ἐν τῷ ἱρῷ τάμνονται καὶ θηλύνονται εἴτε Κομβάβον παραμυθεόμενοι εἴτε καὶ Ἥρῃ χαρίζομενοι τάμνονται· ὁ δὲ ἐσθῆτα δὲ οἷδε οὐκέτι ἀνδρῆσιν ἔχουσι, ἀλλὰ εἰματὰ τε γυναικίᾳ φοροῦσι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελοῦσι. Ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουον, ἀναξέεται καὶ τούτων ἐς Κομβάβον ἡ αἰτία· συνενέχθη γὰρ οἱ καὶ τὰδε. Ξεῖλην γυνὴ ἐς πανήγυριν ἀπικομένη ἰδοῦσα καλὸν τε ὄντα καὶ ἐσθῆτα ἐτι ἀνδρῆσιν ἔχοντα ἔρωτι μεγάλῳ ἔσχετο, μετὰ δὲ μα-
θοῦσα ἀτελέα ἐόντα ἐωυτὴν διειργάσατο. Ἐπὶ τοῖσι Κομβάβος ἀθυμῶν, ὅτι οἱ ἀτυχῶς τὰ ἐς Ἀφροδίτην ἔχει, ἐσθῆτα γυναικίᾳ ἐνεδύσατο, δίκως μηκέτι ἐτέρῃ γυνὴ ἴσα ἐξαπατέοιτο. Ἡδὲ αἰτία Γάλλοις στολῆς θηλέης. Κομβάβου μὲν μοι περὶ τούτων εἰρήσων· Ἰάλλων δὲ αὐτὶς ἐγὼ λόγῳ ὑστέρῳ μεμνήσσομαι τομῆς

matrimonii illius violati causa, sed quod illorum cupiditate rex teneretur, quæ discedens ipsi commendasset. Ad hæc vocato rex quaestore afferri jubet quæ custodienda illi tradiderat. Quum attulisset, detracto Combabus signo quæ inerant demonstravit, seque ipsum adeo quomodo affectus esset, dixitque, Hæc ipsa, rex, ego metuens, quum hoc mihi iter mandares, et ivi invitus, et quum magna abs te mihi necessitas imposita esset, hoc feci, probum illud quidem erga dominum, mihi vero minime secundum. Talis tamen quum sim, facinoris, quod, non nisi vir committere potest, reus sum. At ille exclamans ad hæc, complexusque illum est et cum lacrimis dixit, Quid magnum adeo, Combabe, malum perpetrasti? quid in te tam immane facinus solus virorum designasti? Minime laudo ista, o male audax, qui ea sustinueris, quæ utinam neque tu passus esses, neque ego vidissem! hac enim defensione mihi opus non erat. Sed quandoquidem talia voluit fortuna, primo quidem hoc tibi a me ultionis causa dabitur, mors delatorum: postea donum veniet magnum, aurumque multum et argentum immensum, et vestimenta Assyria, et equi regii. Intrabis autem ad nos nemine intro nunciante; neque quisquam a nostro te conspectu arcebit, neque si cum uxore jaceam. Hæc dixit simul et fecit: atque illi statim ducebantur ad supplicium; huic munera tribuebantur, et in majus aucta est amicitia. Nemo autem Assyriorum quisquam videbatur sapientia par Combabo et felicitate.

26. Postea quum petiisset ut liceret sibi quæ decrant templo perficere (imperfectum enim reliquerat), denuo dimittebatur, et perfecit templum, et reliquo tempore ibi mansit. Tribuit vero ipsi hoc etiam rex virtutis et benefactorum causa, uti æneus in templo staret. Et etiamnum honoris causa in templo est Combabus æneus, Hermoclis Rhodii opus, forma qualis mulier, vestitum autem habet virilem. Dicitur porro amicorum benevolentissimos, consolandi illius casus gratia, in communionem jacturæ illius venisse: exsecuerunt enim se ipsi, et eandem quam ille vivendi rationem elegerunt. Alii deos admiscunt negotio, ac dicunt adamatum a Junone Combabum; atque hanc multis illam castrandi se mentem injecisse, ut ne solus ille ademptam sibi virilitatem graviter ferret.

27. Interim ille mos, postquam semel susceptus est, etiam nunc manet, multique singulis annis in templo exsecant se et effeminant, sive Combabi consolandi causa, sive gratum Junoni ut faciant: exsecant certe; vestitumque hi non amplius virilem habent, sed et vestimenta gestant muliebria, et opera mulierum faciunt. Quantum vero audiui, etiam horum origo ad Combabum refertur: nam usu illi venerunt et ista. Peregrina mulier in conventum sacrum quæ venisset, conspecto homine ita pulchro et vestito viriliter, magno illius amore exarsit: post quum comperisset mutilum esse, ipsa se interemit. Ob hæc graviter ferens Combabus, sibi infelicitur adeo succedere Venerem, muliebrem vestem sumpsit, ne alia amplius mulier ea ratione deciperetur. Hæc causa Gallis vestitus feminei. Ac de Combabo ista mihi dicta sunt: Gallorum autem deinde procedente sermone mentionem faciam, et

τε αὐτέων, ὅπως τάμνονται, καὶ ταφῆς ὁκοίην θάπτονται, καὶ ὅτε εἵνεκα ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἐσέρχονται· πρότερον δέ μοι θυμὸς εἰπεῖν θεοῖός τε περὶ τοῦ νηοῦ καὶ μεγάλους, καὶ ὅττα ἐρέω.

28. Ὁ μὲν χώρος αὐτὸς, ἐν τῷ τὸ ἱρὸν ἴδρυται, λόφος ἐστὶ, κέεται δὲ κατὰ μέσον τῆς πόλιος μάλιστα, καὶ οἱ τείχεα δοῖα περικέεται. Τῶν δὲ τειχέων τὸ μὲν ἀρχαῖον, τὸ δὲ οὐ πολλὸν ἡμέων πρεσβύτερον. Τὰ δὲ προπύλαια τοῦ ἱεροῦ ἐς ἀνεμὸν βορέην ἀποκέκλιται μέγας ὅσον τε ἑκατὸν ὀργυίων· ἐν τούτοις τοῖσι προπύλαισι καὶ οἱ φαλλοὶ ἐστᾶσι, τοὺς Διόνυσος ἐστήσατο, ἡλικίην καὶ οἶδε τριήκοντα ὀργυίων. Ἐς τούτων τὸν ἕνα φαλλὸν ἀνὴρ ἑκάστου ἔτους δις ἀνέρχεται οἰκέει τε ἐν ἄκρῳ τῷ φαλλῷ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων. Αἰτίη δὲ οἱ τῆς ἀνόδου ἥδε λέγεται· οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσι ὅτι ὑψοῦ τοῖσι θεοῖσι ὁμιλεῖ καὶ ἀγαθὰ πάσῃ Συρίῃ αἰτέει, οἱ δὲ τῶν εὐχολέων ἀγγέλλον ἐπαύουσι. Ἄλλοι δὲ δοκέει καὶ τὰδε δευκαλίην εἵνεκα ποιεῖσθαι ἐκείνης συμφορῆς μνήματα, ὅκατό οἱ ἀνθρώποι ἐς τὰ οὐρεὰ καὶ ἐς τὰ περιμήκεα τῶν δενδρέων ἦσαν τὸ πολλὸν ὕδαρ ὀρωδέοντες. Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τὰδε ἀπίθανα. Δοκέω γὰρ μὲν Διονύσω σφᾶς καὶ τὰδε ποιεῖν, συμβάλλομαι δὲ τούτοις φαλλοὺς ὅσοι Διόνυσω γέγυρουσι, ἐν τοῖσι φαλλοῖσι καὶ ἀνδρὰς ξυλίνους κατίζουσιν, ὅτε μὲν εἵνεκα ἐγὼ οὐκ ἐρέω· δοκέει δ' ὦν μοι, καὶ ὅδε ἐς ἐκείνου μίμησιν τοῦ ξυλίνου ἀνδρὸς ἀνέρχεται.

29. Ἡ δὲ οἱ ἀνόδος τοιῆδε· σειρῇ μικρῇ ἐνωτὸν τε ἅμα καὶ τὸν φαλλὸν περιβάλλει, μετὰ δὲ ἐπιβαίνει ξύλων προσφυῶν τῷ φαλλῷ ὁκόσον ἐς χώρην ἄκρου ποδός· ἀνῶν δὲ ἅμα ἀναβάλλει τὴν σειρὴν ἀμφοτέρωθεν ὁκωσπερ ἡνιοχέων. Εἰ δέ τις τὸδε μὲν οὐκ ὅπωπεν, ὅπωπε δὲ φοινοκοβατέοντας ἢ ἐν Ἀραβίῃ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ Ἀλολοῦ κου, οἶδε τὸ λέγω. Ἐπεὶ δὲ ἐς τέλος ἵκηται τῆς ὁδοῦ, σειρὴν ἑτέραν ἀφ᾽ ἑαυτὸς ἔχει μακρὴν ταύτην, ἀνέλκει τῶν οἱ θυμὸς, ξύλα καὶ εἴματα καὶ σκεύεα, ἀπὸ τῶν ἔδρην συνδέων ὁκοίην καλὴν ἱζάνει, μένει τε χρόνον τῶν εἴπων ἡμερέων. Πολλοὶ δὲ ἀπικνεόμενοι χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον, οἱ δὲ χαλκὸν κομίζουσι, εἴτ' ἀφέντες ἐκείνου πρόσθε καίμενα ἀπ᾽ αἰσι λέγοντες τὰ οὐνόματα ἑκάστος. Παρεστὼς δὲ ἄλλος ἄνω ἀγγέλλει, ὃ δὲ δεξιόμενος τοῦνομα εὐχολὴν ἐς ἑκάστον ποιεῖται, ἅμα δὲ εὐχόμενος κροτέει ποίημα χαλκεον, τὸ αἰδεῖ μέγα καὶ τρηχὺ κινεόμενον· εὐδὲ δὲ οὐδαμὰ· ἦν γὰρ μιν ὕπνος ἔλη ποτὲ, σκορπίος ἀνῶν ἀνγειρεί τε καὶ αἰεκέα ἐργάζεται, καὶ οἱ ἥδε ἡ ζημίη τοῦ ὕπνου ἐπικέεται. Τὰ μὲν ὦν ἐς τὸν σκορπίον μυθεύονται, ἱρά τε καὶ θεοπρεπέα, εἰ δὲ ἀτρεκέα ἐστίν, οὐκ ἔχω ἐρεῖν. Δοκέει δέ μοι, μέγα ἐς ἀγρυπνίην συμβάλλεται καὶ τῆς πτώσεως ἢ ὀρωδῆς. Φαλλοδατέων μὲν δὴ περὶ τὸσάδε ἀρχέει. Ὁ δὲ νηὸς ὁρέει μὲν ἐς ἡλίου ἀνιόντα.

30. Εἶδος δὲ καὶ ἐργασίην ἐστὶν ὁκοίους νηοὺς ἐν Ἰωνίῃ ποιεῖουσι. Ἐδρῇ μεγάλη ἀνέχει ἐκ γῆς μέγας

castrationis illorum, quomodo castrantur, et sepulture quae sepeliantur, et cujus rei causa non ingrediantur in templum: prius vero mihi animus est de positione templi et magnitudine dicere; et jam dico.

28. Locus ipse, in quo sacrum constitutum, collis est: situs est autem in media fere urbe, et duplici muro est circumdatus. Murorum alter antiquus est, alter non multum aetate nostra superior. Vestibulum templi in Boream ventum porrectum est, magnitudine ad quadringentos cubitos. In hoc vestibulo etiam phalli stant, quos Bacchus statuit, ique altitudine centum et viginti cubitorum. In horum unum phallum vir singulis annis bis ascendit, moraturque in summo phallo tempus septem dierum. Causa autem illi esse ejus ascensionis haec memoratur: vulgus putat in alto illum versari cum diis, et bona petere toti Syriae, eosque sic e propinquo audire preces. Alii haec etiam Deucalionis causa fieri autumant, in memoriam illius calamitatis, quum homines in montes et arborum altissimas aquarum multarum metu ascenderunt. Mihi quidem ista quoque parum probabilia; ac puto illos haec etiam Baccho facere: conjicio autem inde: phallos quotquot Baccho erigunt, iidem ligneos in phallis viros collocant; cujus rei causa, non dixerim equidem: videtur ergo mihi illius lignei viri imitatione etiam hic ascendere.

29. Porro ascensus est ejusmodi: parva catena se pariter ac phallum circumdat; postea inscendit per ligna phallo affixa, ea mensura quae extremum pedem recipiat. Quantum vero ascendit, tantum simul, aurigantis gestu, catenam utrimque in altum rejicit. Si quis vero hoc non vidit, vidit autem illos qui palmas conscendunt in Arabia, aut in Aegypto, aut alio quocumque loco, idem quod dico intelligit. Quum autem ad finem viae pervenit, catena demissa alia quam secum habet, longa illa quidem, sursum trahit quae vult, ligna et vestes et vasa; e quibus sede colligata, quasi nido quodam, ibi desidet, manetque tempore dierum quos dixi. Advenientes autem multi aurum et argentum, quidam vero aes afferunt; deinde in conspectu illius posita relinquunt, indicato suo quisque nomine. Astans vero alius sursum nunciat; atque ille accepto nomine preces pro unoquoque nuncupat: inter precandum sonum edit instrumento aeneo, quod, ubi movetur, magnum quiddam canit et asperum. Dormit nequitiam: si enim somnus illi aliquando obrepit, scorpius ascendens et excitat illum, et magno malo afficit: haec ei poena somni proposita est. Quae igitur de scorpio narrant, ea sacra sunt et religiosa; an sint vera, dicere non habeo. Ut mihi autem videtur, multum etiam ad vigilandum confert illi metus cadendi. De illis phallorum conscensoribus haec sufficiant. Templum quidem spectat in solem orientem.

30. Specie est atque opere illo, qualia in Ionia templa aedificant. Eminet e solo crepido magna, octo cubitorum

ὀργυιῶν δυοῖν, ἐπὶ τῆς ὁ νηὸς ἐπικέεται. Ἄνοδος ἐς αὐτὸν λίθου πεποιήται, οὐ κάρτα μακρῇ. Ἀναλθόντι δὲ θωύμα μὲν καὶ ὁ πρόνιος μέγα παρέχεται θύρησι τε ἥσκηται χρυσέῃσι· ἐνδοθεν δὲ ὁ νηὸς χρυσοῦ τε πολλοῦ ἀπολάμπεται καὶ ἡ ὄροφῃ πᾶσα χρυσῇ. Ἀπόζει δὲ αὐτοῦ ὁδμὴ ἀμβροσὴ ἡκοίη λέγεται τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης, καὶ σοὶ τηλόθεν ἀνιόντι προσβάλλει πνοιὴν κάρτα ἀγαθὴν, καὶ ἦν αὐτίς ἀπίης, οὐδαμὰ λείπεται, ἀλλὰ σευ τὰ τε εἴματα ἐς πολλὸν ἔχει τὴν πνοιὴν καὶ οὐ ἐς πάμπαν αὐτῆς μεμνήσεται.

31. Ἐνδοθεν δὲ ὁ νηὸς οὐκ ἀπλὸς ἐστὶ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ θάλαμος ἄλλος πεποιήται. Ἄνοδος καὶ ἐς τοῦτον ὀλίγη· θύρησι δὲ οὐκ ἥσκηται, ἀλλ' ἐς ἀντίον ἅπας ἀναπέπταται. Ἐς μὲν ὧν τὸν μέγαν νηὸν πάντες ἐσέρχονται, ἐς δὲ τὸν θάλαμον οἱ ἱερεῖς μόνον, οὐ μέντοι πάντες οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ οἱ μάλιστα ἀρχιεροὶ τέ εἰσι καὶ οἱσι πᾶσα ἐς τὸ ἱερὸν μελεται θεραπευτή. Ἐν δὲ τῷδε εἶται τὰ εἶδα, ἥ τε Ἥρῃ καὶ τὸν αὐτὸς Δία ἐόντα ἐτέρω οὐνόματι κληῖζουσι. Ἀμφὶ δὲ χρύσοι τέ εἰσι καὶ ἀμφὶ ἔζονται· ἀλλὰ τὴν μὲν Ἥρην λέοντες φέρουσι, ὁ δὲ ταύροις ἐφέζεται. Καὶ δῆτα τὸ μὲν τοῦ Διὸς ἀγαλμα ἐς Δία πάντα ὀρῇ καὶ κεφαλὴν καὶ εἴματα καὶ ἔδρην, καὶ μιν οὐδὲ ἐθέλων ἄλλος εἰκάσει.

32. Ἡ δὲ Ἥρῃ σκοπέοντί σοι πολυειδέα μορφήν ἐκφανέει. Καὶ τὰ μὲν ζῦμπαντα ἀτρεκέϊ λόγῳ Ἥρῃ ἐστὶ· ἔχει δὲ τι καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Σεληναίης καὶ Πέρης καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Νεμέσιος καὶ Μοιρέων. Χεὶρὶ δὲ τῇ μὲν ἐτέρῃ σκῆπτρον ἔχει, τῇ ἐτέρῃ δὲ ἀτρακτον, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἀκτίνάς τε φορέει καὶ πύργον καὶ κροσσόν, τῷ μούνῃ τὴν Οὐρανίην κοσμέουσι. Ἐκτοσθε δὲ οἱ χρυσοὶ τε ἄλλος περιέχεται καὶ λίθου κάρτα πολυτελεῖς, τῶν οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ ὀδατώδεις, πολλοὶ δὲ οἰνώδεις, πολλοὶ δὲ πυρώδεις. Ἐτι δὲ ὄνυχες οἱ Σαρδῶνι πολλοὶ καὶ ὀακίνοι καὶ σμάραγδοι, τὰ φέρουσι Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίοπες καὶ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Βαβυλώνιοι. Τὸ δὲ δὴ μέγας λόγος ἔστιν, τοῦτο ἀπηγγέσθαι· λίθον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φορέει, λυχνὶς καλέεται, οὐνομα δὲ οἱ τοῦ ἔργου ἡ συντυχία. Ἀπὸ τούτου ἐν νυκτὶ σέλας πολλὸν ἀπολάμπεται, ὑπὸ δὲ οἱ καὶ ὁ νηὸς ἅπας ὅσον ὑπὸ λύχνῳ φαίνεται· ἐν ἡμέρῃ δὲ τὸ μὲν φέγγος ἀσθενέει. Ἰδέην δὲ ἔχει κάρτα πυρώδεα. Καὶ ἄλλο θωυμαστόν ἐστι ἐν τῷ ξόανῳ· ἦν ἐστὼς ἀντίος ἐσορέης, ἐς σὲ ὀρῇ καὶ μεταβαίνοντι τὸ βλέμμα ἀκολουθεῖ, καὶ ἦν ἄλλος ἐτέρωθεν ἐσορέῃ, ἴσα καὶ ἐς ἐκεῖνον ἐκτελεῖ.

33. Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων ἔστηκε ξόανον ἄλλο χρύσειον οὐδαμὰ τοῖσι ἄλλοις ξόανοις ἴκελον. Τὸ δὲ μορφήν μὲν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορέει δὲ τῶν ἄλλων θεῶν εἶδα. Καλέεται δὲ σημήιον καὶ ὕπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων, οὐδὲ τι οὐνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ καὶ εἰδος λέγουσι· καὶ μιν οἱ μὲν ἐς Διόνυσον, ἄλλοι δὲ ἐς Δευκαλίωνα, οἱ δὲ ἐς Σεμίραμιν ἄγουσι· καὶ γὰρ δὴ ὧν ἐπὶ τῇ κορυφῇ αὐτοῦ περιστέρῃ χρυσῇ ἐφέστηκε. Τούνεκα δὴ μυθεῖνται Σεμιράμιος ἐμμεναι

altitudine, in qua sedes imposita est. Ascensus in illam e lapide factus, non sane latus. Ascendenti spectaculum magnum etiam atrium templi præbet; et valvis aureis excultum est. Intus autem sedes auroque multo relictæ, et lacunar totum est aureum. Sentitur autem ibi divinus odor, qualis dicitur regionis Arabiæ, qui e longinquo ascendente spiritu te inhalat optimo; et si inde discesseris, non deserit; quin et vestimenta tua diu servant odorem; et ipsi tibi semper obversabuntur.

31. Intus vero sedes non simplex est, sed thalamus in ea factus alius. Ascensus etiam in hunc parvus: nec valvis est ornatus, sed totus ex adverso venientibus apertus. In magnum ergo templum ingrediuntur omnes, in thalamum vero soli sacerdotes, ac ne sacerdotes quidem omnes, sed ii, qui proximi censentur diis, et quibus omnis administratio sacrarum curæ est. In hoc collocata sunt signa, tum Juno, tum quem, Jupiter quum sit, alio ipsi nomine appellant. Ambo aurei, ambo sedent: verum Junonem leones ferunt; alter tauris insidet. Nempe Jovis simulacrum Jovem refert per omnia, capite, vestibus, throno, neque etiamsi velis alii ipsum assimiles.

32. Verum Juno multiplicem consideranti formam offert. Universim, ut vere dicam, Juno est: sed habet aliquid etiam Minervæ, et Veneris, et Lunæ, et Rheæ, et Dianæ, et Nemesis, et Parcarum. Manu altera sceptrum tenet, colum altera; et in capite gerit radios et turrim; et cestum habet, quo solam Cælestem Venerem ornant. Extra vero illi et aurum circumpositum est, et gemmæ valde pretiosæ, quarum aliæ albæ, aquei coloris aliæ, multæ vinei, multæ etiam ignei. Insuper vero Sardæ onyches multæ, et hyacinthi, et smaragdi, quas Ægyptii ferunt, et Indi, et Æthiopes, et Medi, et Armenii, et Babylonii. Quod autem magis commemoratu dignum est, illud enarrabo. Gemmam in capite fert, quæ lychinis vocatur: nomen illi res ipsa dedit. Ab hac noctu splendor multus refulget, ut ab ea tanquam a lucernis sedes tota relucent; at interdum splendor ille languet. Ceterum speciem habet valde igneam. Etiam aliud est in illo simulacrum admirabile: si stans contra intueare, te respicit, transeuntemque obtutus ille persequitur; et si ab alia parte alius hoc aspiciat, idem in illum perficit.

33. Inter utrumque stat alia imago ex auro, nulla parte ceteris imaginibus similis. Suam hoc formam non habet, gerit autem aliorum deorum species: signum vocatur ab ipsis etiam Assyriis, nec nomen illi proprium ullum posuere: sed nec de ortu illius aut forma dicunt: atque alii ad Bacchum, alii ad Deucalionem, ad Semiramidem alii referunt: etenim in vertice illius stat columba aurea; quam ab causam Semi-

τόδε σημήιον. Ἀποδημέει δὲ δις ἐκάστου ἔτους ἐς θάλασσαν ἐς κορινθίην τοῦ εἶπον ὕδατος.

34. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ νηῷ ἐσιόντων ἐν ἀριστερῇ κέεται πρῶτα μὲν θρόνος Ἡελίου, αὐτοῦ δὲ ἔδος οὐκ ἐνι μούνου δὲ Ἡελίου καὶ Σεληναίης ξόανον οὐ δεικνύουσι. Ὅτε δὲ εἵνεκα ὧδε νομίζουσι, ἐγὼ καὶ τόδε ἔμαθον. Λέγουσι τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι ὅσιον ἔμμεναι ξόανα ποιέσθαι, οὐ γὰρ σφῶν ἐμφανέα πάντες τὰ εἶδεα. Ἡἷλιος δὲ καὶ Σεληναίη πάμπαν ἐναργέες καὶ σφῆας πάντες ὁρεύουσι. Κοίη ὦν αἰτή ξοανουργίης τοῖσι ἐν τῷ ἡέρι φαινόμενοις;

35. Μετὰ δὲ τὸν θρόνον τοῦτον κέεται ξόανον Ἀπόλλωνος, οὐκ οἷον ἐώθεε ποιέσθαι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες Ἀπόλλωνα νέον τε ἡγνῆται καὶ πρωθῆσθην ποιέουσι, μούνοι δὲ οὗτοι Ἀπόλλωνος γενεῇ τε ξόανον δεικνύουσι, καὶ τὰδε ποιέοντες ἐωτοῦς μὲν ἐπαινέουσι, Ἑλλήνων δὲ κατηγοροῦσι καὶ ἄλλων, ὁκοσοὶ Ἀπόλλωνα παῖδα θέμενοι ἰάσκονται. Αἰτή δὲ ἥδε· δοκεῖ αὐτοῖσι ἀσφίη μεγάλη ἔμμεναι ἀτελέα ποιέσθαι τοῖσι θεοῖσι τὰ εἶδεα· τὸ δὲ νέον ἀτελές ἐτι νομίζουσι. Ἐν δὲ καὶ ἄλλο τῷ σφετέρῳ Ἀπόλλωνι καινουργέουσι· μούνοι Ἀπόλλωνα εἵμασι κοσμέουσι.

36. Ἔργων δὲ αὐτοῦ περὶ πολλὰ μὲν ἔγω εἶπῃν, ἐρέω δὲ τὸ μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον. Πρῶτα δὲ τοῦ μαντηίου ἐπιμνήσομαι. Μαντήια πολλὰ μὲν παρ' Ἑλλήσι, πολλὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, τὰ δὲ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δὲ Ἀσίῃ πολλὰ ἔστιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν οὔτε ἱρέων ἀνευ οὔτε προφητῶν φθέγγονται, ὅδε δὲ αὐτὸς τε κινέεται καὶ τὴν μαντήϊην ἐς τέλος αὐτουργεῖ. Τρόπος δὲ αὐτῆς τοῖσδε· εὖτ' ἂν ἐθέλῃ χρησηγορέειν, ἐν τῇ ἔδρῃ πρῶτα κινέεται· οἱ δὲ μιν ἱρέες αὐτίκα ἀείρουσι. Ἦν δὲ μὴ ἀείρωσι, ὁ δὲ ἰδρώει καὶ ἐς μέζον ἐτι κινέεται. Εὖτ' ἂν δὲ ὑποδύντες φέρωσι, ἅγει σφῆας πάντη περιδινέων καὶ ἐς ἄλλον ἐξ ἐτέρου μεταπηδῶν. Τέλος ὁ ἀρχιρεὺς ἀντιάσας ἐπερέεταί μιν περὶ ἀπάντων πρηγμάτων· ὁ δὲ ἦν τι μὴ ἐθέλῃ ποιέσθαι, ὀπίσω ἀναχωρεῖ, ἦν δὲ τι ἐπαινέῃ, ἅγει ἐς τὸ πρόσω τοὺς προφέροντας ὁκωσπερ ἡνιοχέων. Οὕτω μὲν συναγείρουσι τὰ θέσφατα καὶ οὔτε ἱρὸν πρῆγμα οὐδὲν οὔτε ἴδιον τούτου ἀνευ ποιέουσι. Λέγει δὲ καὶ τοῦ ἔτους περὶ καὶ τῶν ὥρων αὐτοῦ πασέων, καὶ ὁκότε οὐκ ἔρονται. Λέγει δὲ καὶ τοῦ σημήϊου περὶ, κότε χρὴ μιν ἀποδημέειν τὴν εἶπον ἀποδημίην.

37. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ἐμεῦ παρεόντος ἐπρῆξεν. Οἱ μὲν μιν ἱρέες ἀείροντες ἔφερον, ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐν γῇ κάτω ἔλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ἡέρι μούνος ἐφορέετο.

38. Μετὰ δὲ τὸν Ἀπόλλωνα ξόανον ἔστιν Ἀτλαντος, μετὰ δὲ Ἐρμῆος καὶ Εἰλειθυίης.

39. Τὰ μὲν ὦν ἐντὸς τοῦ νηοῦ ὧδε κεκοσμέεσθαι· ἔγω δὲ βρωμός τις κέεται μέγας χάλκεος. Ἐν δὲ καὶ ἄλλα ξόανα μυρία χάλκεα βασιλέων τε καὶ ἱρέων καταλέξω δὲ τῶν μάλιστα ἄξιον μνήσασθαι. Ἐν ἀριστερῇ τοῦ νεῶ Σεμιράμιος ξόανον ἔστηκε ἐν δεξιῇ τὸν νηὸν ἐπιδεινύουσα. Ἀνίστη δὲ δι' αἰτήν τοιήνδε· ἀνθρώποισι,

ramidis esse simulacrum illud fabulantur. Defertur vero his quotannis mare versus ad asserendam quam dixi aquam.

34. In ipsa porro aede ad sinistram intrantium Solis primum thronus positus est, ipsius vero simulacrum non inest: solius enim Solis ac Lunae simulacra non ostendunt. Cujus autem rei causa hoc instituerint, id ipsum quoque didici. Aiunt reliquis diis simulacra facere fas esse; illorum enim species non esse notas omnibus: at Sol et Luna plane conspicui, et vident illos universi. Quae igitur causa simulacrorum illis faciendorum, qui in aethere se conspiciendos praebeant?

35. Post illum thronum Apollinis signum positum est, non quale fieri consuevit: nam reliqui omnes juvenem putant Apollinem, et prima florentem pubertate faciunt; hi soli vero barbati Apollinis signum ostendunt. Atque haec dum faciunt, sibi placent, reprehendunt Græcos aliosque, quicumque Apollinem puerum ponunt et placant. Causa hæc est: videtur illis magna esse insipientia, imperfectas diis formas tribuere; adolescentiam vero adhuc imperfectam existimant. Verum aliud etiam in illo suo Apolline novant: soli vestibus ornant Apollinem.

36. De operibus autem ipsius multa habeo dicere, ac dicam quod maxime admiratione dignum est. Primo quidem oraculi mentionem faciam. Oracula apud Græcos multa, multa apud Ægyptios, etiam in Libya et in Asia multa sunt. Sed hæc non sine sacerdotibus et prophetis respondent: at ille tum movetur ipse, tum divinationem ad finem usque solus perducit. Cujus modus hic est: quum vult reddere oraculum, in sede primum sua movetur: sacerdotes vero ipsum continuo tollunt. Si vero non tollant, ille sudat, et multo etiam magis movetur. Quum vero subeuntes ipsum ferunt, agit illos usquequaque in orbem, et in alium ex alio transilit. Tandem obsistens sacerdotum princeps interrogat illum de rebus omnibus. Isque, si quid nolit fieri retrocedit; si vero probet, antrorsum agit suos bajulos, tanquam qui aurigetur. Ita colligunt oracula, et neque sacram rem ullam neque privatam sine hoc faciunt. Prædicat autem de anno quoque et omnibus illius tempestatibus, etiam quando non interrogant. Item prædicat de Signo, quando eam, quam dicebam modo, profectionem debeat suscipere.

37. Narrabo etiam aliud, quod me presente egit. Sacerdotes sublatus ferebant: at ipse illos humi reliquit, et sublimis ipse solus ferebatur.

38. Post Apollinem Atlantis signum est; post, Mercurii et Ilithyæ.

39. Interiora igitur ædis sic ornata sunt: extra vero altare positum est magnum ex ære. Insunt autem et alia signa sexcenta ænea regumque et sacerdotum: recensebo autem quæ memoratu præ ceteris digna sunt. Ad sinistram ædis signum stat Semiramidis, dextra ædem ostendentis. Erectum est per causam ejusmodi: hominibus qui

δοκοῖσι Συρίην οἰκεῖν, νόμον ἐποιεῖτο ἐωυτὴν μὲν ὅπως θεὸν ἰάσκεισθαι, θεῶν δὲ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς Ἥρης ἀλογεῖν. Καὶ ὧδε ἐποίησεν. Μετὰ δὲ ὥς οἱ θεοὶ ἀπῆκοντο νοῦσοι τε καὶ συμφορὰ καὶ ἄλγεα, μανίης μὲν ἐκείνης ἀπεπαύσατο καὶ θνητὴν ἐωυτὴν ὁμολόγηε καὶ τοῖσι ὑπηκόοις αὐτὶς ἐκέλευε ἐς Ἥρην τρέπεσθαι. Τούνεκα δὲ ἐτι τοιγὰ ἀνέστηκε τοῖσι ἀπικνεομένοις τὴν Ἥρην ἰάσκεσθαι δεικνύουσα καὶ θεὸν οὐκέτι ἐωυτὴν, ἀλλ' ἐκείνην ὁμολογέουσα.

40. Εἶδον δὲ καὶ αὐτόθι Ἑλένης ἀγάλμα καὶ Ἑκάβης καὶ Ἀνδρομάχης καὶ Πάριδος καὶ Ἑκτορος καὶ Ἀχιλλέως. Εἶδον δὲ καὶ Νιρέως ἔδος τοῦ Ἀγλαΐης καὶ Φιλομήλην καὶ Πρόκνην ἐτι γυναῖκας, καὶ αὐτὸν Τηρέα ὄνιθα, καὶ ἄλλο ἀγάλμα Σεμιράμιδος καὶ Κομβάβου τὸ κατέλεξα, καὶ Στρατονίκης κάρτα καλὸν καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐκείνῳ ἱκελόν. Παρὰ δὲ οἱ Σαρδανάπαλλος ἔστῃς ἄλλη μορφῇ καὶ ἄλλη στολῇ.

41. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἀφῆτοι νέμονται βόες μεγάλοι καὶ ἵπποι καὶ αἰετοὶ καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες, καὶ ἀνθρώπους οὐδαμὰ σίνονται, ἀλλὰ πάντες ἱροὶ τέ εἰσι καὶ χειροῖνες.

42. Ἰρέες δὲ αὐτοῖσι πολλοὶ ἀποδεδέχεται, τῶν οἱ μὲν τὰ ἱρήια σφάζουσι, οἱ δὲ σπονδηφοροῦσι, ἄλλοι δὲ πυρφόροι καλέονται καὶ ἄλλοι παραδῶμιοι ἐπ' ἐμεῦ δὲ πλείονες καὶ τριηκοσίῳ ἐς τὴν θυσίην ἀπικνεόντο. Ἑσθῆς δὲ αὐτέοις πᾶσα λευκή, καὶ πῖλον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσι. Ἀρχιεὺς δὲ ἄλλος ἐκάστου ἔτεος ἐπιγίγνεται, πορφυρέην τε μῦθος οὗτος φορέει καὶ τιάρη χρυσῇ ἀναδέεται.

43. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο πλῆθος ἀνθρώπων ἱρῶν αὐλητῶν τε καὶ συριστῶν καὶ Γάλλων, καὶ γυναῖκες ἐπιμανέες τε καὶ φρενοβλαβείες.

44. Θυσίη δὲ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐπιτελεῖται, ἐς τὴν πάντες ἀπικνεόνται. Διὶ μὲν ὦν κατ' ἡσυχίαν θύουσι οὔτε αἰδόντες οὔτε αὐλέοντες. Εὖτ' ἂν δὲ τῇ Ἥρῃ κατάρχωνται, αἰδούσι τε καὶ αὐλέουσι καὶ κρόταλα ἐπικροτούσι. Καὶ μοι τούτου πέρι σαφὲς οὐδὲν εἰπεῖν ἐδύναντο.

45. Ἔστι δὲ καὶ λίμνη αὐτόθι, οὐ πολλὸν ἐκὰς τοῦ ἱεροῦ, ἐν τῇ ἰχθύες ἱροὶ τρέφονται πολλοὶ καὶ πολυειδέες. Γίγνονται δὲ αὐτέων ἐνιοὶ κάρτα μεγάλοι· οὗτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἔχουσι καὶ ἔρχονται καλεόμενοι. Ἐπ' ἐμεῦ δὲ τις ἦν ἐν αὐτέοις χρυσοφορέων, ἐν τῇ πτέρυγι δὲ πόημα χρύσειον αὐτέῳ ἀνακέστο. Καὶ μιν ἐγὼ πολάκις ἐθεησάμην, καὶ εἶχε τὸ πόημα.

46. Βάθος δὲ τῆς λίμνης πολλόν. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπειρήθην, λέγουσι δ' ὦν καὶ διηκοσίῳ ὀργυείων πλεόν ἔμμεναι. Κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς βωμὸς λίθου ἀνέστηκε. Δοκέοις ἂν ἄφω ἰδὼν πλῶιν τέ μιν καὶ τῷ ὕδατι ἐποχέσθαι, καὶ πολλοὶ ὧδε νομίζουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ στύλος ὑπεστεῶς μέγας ἀνέχειν τὸν βωμόν. Ἔσπεται δὲ αἰεὶ καὶ θυώματα ἔχει. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκάστης ἡμέρης κατ' εὐχὴν ἐς αὐτὸν νηχόμενοι στεφανηφοροῦσι.

Syriam habitant, legem tulerat, se pro dea placarent, deos autem reliquos, ipsamque adeo Junonem, negligerent : idque illi fecere. Postea vero quum divinitus illi immitterentur morbi et calamitas et doiores, a furore illo resipuit, et mortalem se constebatur, et subjectis sibi, ut ad Junonem iterum se converterent, imperabat. Hanc ob causam hoc adhuc habitu astat, advenientibus placandam Junonem demonstrans, et deam non jam se, sed illam confitens.

40. Vidi etiam Helenæ ibi signum, et Hecubæ, et Andromachæ, et Paridis, et Hectoris, et Achillis. Vidi etiam Nirei statuam, Aglaïæ filii, et Philomelam et Procnem adhuc mulieres, et ipsum Tereum volucrum; et aliud signum Semiramidis, et Combabi illud quod memoravi, et Stratonicæ valde pulchrum, et Alexandri ipsi illi simile. Astat illi Sardanapalus, forma alia et vestitu alio.

41. In aula vero soluti pascuntur boves magni, et equi, et aquilæ, et ursi, et leones, qui nequaquam nocent hominibus, sed sacri sunt omnes et mansueti.

42. Sacerdotes autem illis multi recepti sunt, quorum alii mactant hostias, alii ferunt libamina, igniferi vocantur alii, et alii altarium assecræ. Me quidem præsentem vel trecentis plures ad sacrificandum accedebant. Vestimenta illis omnia candida; pileum gestant in capite. Sacerdos summus singulis annis novus succedit : purpura hic solus induitur et tiara redimitur aurea.

43. Est autem alia quoque multitudo sanctorum hominum, tibicinum, fistulatorum, Gallorum; et mulieres furiosæ ac fanaticæ.

44. Sacrificium bis unoquoque die peragitur, ad quod omnes veniunt. Jovi quidem silentio sacrificant, neque sua voce canentes, neque tibiis. Quum vero Junoni immolant, cantant, tibiis canunt, crotalis crepitant. Ac de isto nihil mihi certi dicere poterant.

45. Est etiam lacus ibidem, non procul a templo, in quo pisces sacri nutriuntur multi, et varia specie. Fiant quidam illorum oppido magni : hi et nomina habent, et vocati accedunt. Me spectante erat inter eos etiam aliquis ornatus auro, in cuius pinna aureum opus dedicatum erat. Illum ego sæpe vidi, et habebat illud opus.

46. Profunditas lacus magna. Equidem non sum expertus; dicunt vero octingentorum amplius cubitorum esse. In medio stat altare lapideum. Putes ad primum conspectum natere illud et in aqua fluitare; ac multi ita esse arbitrantur. Mihi vero videtur columna subjecta ingens sustinere illud altare. Vittis autem semper ornatum est, et suffitum habet : ac multi quotidie precandi causa eo natant coronas gestantes.

47. Γίνονται δὲ αὐτοῖσι καὶ πανηγυρίαι τε μέγισται, καλέονται δὲ ἐς τὴν λίμνην καταβάσεις, ὅτι ἐν αὐτῇσι ἐς τὴν λίμνην τὰ ἱρὰ πάντα κατέρχεται, ἐν τοῖσι ἡ Ἥρη πρώτη ἀπικνέεται τῶν ἰχθύων εἵνεκα, μὴ σφῆας δὲ Ζεὺς πρῶτος ἰδοῖται· ἦν γὰρ τότε γένηται, λέγουσι ὅτι πάντες ἀπολλύνται. Καὶ δῆτα ὁ μὲν ἔρχεται ὁφόμενος, ἡ δὲ πρόσω ἱσταμένη ἀπέργει τὴν μιν καὶ πολλὰ λιπαρέουσα ἀποπέμπει.

48. Μέγιστα δὲ αὐτέοισι πανηγυρίαι, αἱ ἐς θάλασσαν νομίζονται. Ἀλλ' ἐγὼ τούτων περὶ σαφὲς οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἦλθον αὐτὸς οὐδὲ ἐπειρήθην ταύτης τῆς οδοιορίας. Τὰ δὲ ἐλθόντες ποιεῖουσιν, εἶδον καὶ ἀπηγγέσομαι. Ἀγγήσιον ἕκαστος ὕδατι σεσαγμένον φέρουσι, κηρῷ δὲ τὰδε σέσθμανται· καὶ μιν οὐκ αὐτοὶ λυσάμενοι χέονται, ἀλλ' ἔστι ἀλεκτρυὼν ἱρὸς, οἰκίει δ' ἐπὶ τῇ λίμνῃ, ὃς ἐπεὰν σφῶν δέξηται τὰ ἀγγήια τὴν τε σπρηγίδα ὀρῇ, μισθὸν ἀρνύμενος ἀνά τε λύει τὸν δεσμὸν καὶ τὸν κηρὸν ἀπαιρέεται, καὶ πολλὰ μνέαι ἐκ τούτου τοῦ ἔργου τῷ ἀλεκτρυόνι ἀγείρονται. Ἐνθεν δὲ ἐς τὸν νῆον αὐτοὶ ἐνείκοντες σπένδουσι τε καὶ θύσαντες ὅπισιν ἀπονοστέουσι.

49. Ὅρτέων δὲ πασῶν τῶν οἶδα μεγίστην τοῦ εἰσ-
ρος ἀρχομένου ἐπιτελοῦσι, καὶ μιν οἱ μὲν πυρὴν, οἱ δὲ λαμπάδα καλέουσι. Θυσίην δὲ ἐν αὐτῇ τοιήνδε ποιεῖουσιν· δένδρεα μεγάλα ἐκκόψαντες ἐν τῇ αὐλῇ ἐστᾶσι, μετὰ δὲ ἀγνέοντες αἰγὰς τε καὶ δῖας καὶ ἄλλα κτήνεα ζωὰ ἐκ τῶν δενδρέων ἀπαρτέουσι· ἐν δὲ καὶ ὀρνίθες καὶ εἴματα καὶ χρύσεια καὶ ἀργύρεα ποιήματα. Ἐπεὰν δὲ ἐντελέα πάντα ποιήσωνται, περιενείκοντες τὰ ἱρὰ περὶ τὰ δένδρεα πυρὴν ἐνιάσι, τὰ δὲ αὐτῶν πάντα καίονται. Ἐς ταύτην τὴν ὀρθὴν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπικνέονται ἐκ τε Συρίας καὶ τῶν περὶ χωρέων πασῶν, φέρουσι τε τὰ ἐσωτῶν ἱρὰ ἕκαστοι καὶ τὰ σημήνια ἕκαστοι ἔχουσι ἐς τὰδε μεμιμημένα.

50. Ἐν ῥητῇσι δὲ ἡμέρησι τὸ μὲν πλῆθος ἐς τὸ ἱρὸν ἀγείρονται, Γάλλοι δὲ πολλοὶ καὶ τοὺς ἐλεῖα ἱροὶ ἄνθρωποι τελέουσι τὰ ὄργια, τάμνονταί τε τοὺς πήχεας καὶ τοῖσι νύτοισι πρὸς ἀλλήλους τύπτονται. Πολλοὶ δὲ σφίσι παρεστῶτες ἐπαυλέουσι, πολλοὶ δὲ τύμπανα παταγέουσι, ἄλλοι δὲ αἰδίδουσι ἔνθεα καὶ ἱρὰ ἄσματα. Τὸ δὲ ἔργον ἐκτὸς τοῦ νηοῦ τότε γίνεται, οὐδὲ ἐσέρχονται ἐς τὸν νῆον ὁκόσοι τότε ποιεῖουσιν.

51. Ἐν ταύτῃσι τῇσι ἡμέρησι καὶ Γάλλοι γίνονται· ἐπεὰν γὰρ οἱ Γάλλοι αὐλέωσι τε καὶ ὄργια ποιεῶνται, ἐς πολλοὺς ἤδη ἡ μανίη ἀπικνέεται, καὶ πολλοὶ οἱ ἐς θῆνη ἀπικόμηναι, μετὰ δὲ τοιάδε ἐπρήξαν. Καταλέξω δὲ καὶ τὰ ποιεῖουσιν· ὁ νηνίης, ὅτῳ τὰδε ἀποκέαται, ρίψας τὰ εἴματα μεγάλη βοῇ ἐς μέσον ἔρχεται καὶ ξίφος ἀναιρέεται· τὰ δὲ πολλὰ ἔτεα, ἐμοὶ δοκέει, διὰ τοῦτο ἔστηκε. Λαβὼν δὲ αὐτῶν τάμνει ἐσωτὸν θέει τε διὰ τῆς πόλιος καὶ τῇσι χερσὶ φέρει τὰ ἔταμεν. Ἐς ὁκοίην δὲ οἰκίην τὰδε ἀπορρίψῃ, ἐκ ταύτης ἐσθῆτά τε θηλήην καὶ κόσμον τὸν γυναικίον λαμβάνει. Τὰδε μὲν ἐν τῇσι τομῇσι ποιεῖουσιν.

47. Fiunt ibi conventus maximi, vocanturque descensiones in lacum, quoniam illis numina omnia ad lacum descendunt, inter quæ Juno prima advenit piscium causa, ne primus illos Jupiter conspiciat : hoc enim si fiat, perire aiunt universos. Ac venit ille quidem visurus ; at illa adversum consistens arceatque illum et multum supplicans remittit.

48. Sed maximæ illis celebritates habentur, quæ instituntur ad mare. Verum de his nihil certi quod dicam habeo : neque enim ipse accessi, neque illam protectionem expertus sum. Quæ autem in reditu faciunt, ea vidi, et jam enarrabo. Vas aqua plenum pro se quisque afferunt ; illa obsignata sunt cera : nec vero ipsi eam solvunt, et aquam deinde effundunt ; sed est sacer quidam gallus, qui ad lacum habitat : hic ubi vasa ab illis recepit, sigillumque inspicit, et recepta ejus rei mercede solvit vinculum et ceram aufert, ac minæ multæ hoc ex opere ad gallum redeunt. Hinc in templum ipsi illatam aquam fundunt, et sacrificio facto retro abeunt.

49. Festorum vero dierum quos novi omnium maximam ineunte vere celebrant : eumque pyram vocant alii ; alii lampadem. Sacrificium eo peragunt ejusmodi : arbores excisas ingentes in aula statuunt ; tum adductas capras, et oves, et pecora alia, viventia ex arboribus suspendunt ; addunt aves, vestes, aurea et argentea opera. Perfectis jam omnibus, circumlatis circa arbores diis, ignem subjiciunt : illa vero subito ardent omnia. Ad hoc solemne multi homines conveniunt e Syria et regionibus circa omnibus, feruntque suos quique deos, et quæ signa habent singuli ab illis expressa.

50. Statis diebus in templum confluit multitudo : ac Galli multi et sacri, quos dixi, homines cærimonias obeunt, et vulnerant sibi brachia, et terga invicem cædenda præbent. Multi astantes tibiis accinunt, multi perstreperunt tympanis, canunt alii divina et sacra cantica. Hoc vero opus extra ædem peragitur, neque illam intrant quicumque faciunt talia.

51. Per hosce dies fiunt etiam Galli. Nam dum tibiis concinunt Galli et celebrant orgia, ad plures jam pervadit furor, multique qui spectatulo modo venerant, postea perpetrarunt talia. Sed enarrabo etiam quid agant. Qui ista de se statuit juvenis, vestibis abjectis, magno clamore in medium prodit, tollit gladium, quales a multis inde annis ob id ipsum, puto, præsto sunt. Hoc igitur accepto statim se castrat, ac per urbem currit, manibus ferens quæ abscidit. In quamcumque vero domum ista abjecerit, ex ea vestem muliebrem et mundum accipit. Hæc in castrationibus agunt.

52. Ἀποθανόντες δὲ Γάλλοι οὐκ ὁμοίην ταφὴν τοῖσι ἄλλοις θάπτονται, ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνῃ Γάλλος, οἱ ἐταῖροί μιν ἀείραντες ἐς τὰ προάστια φέρουσι, θέμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φέρετρον, τῷ ἐκόμισαν, ὑπερθε λίθους βάλλουσι, καὶ τὰδε πρῆξαντες ὀπίσω ἀπονοστήουσι. Φυλάξαντες δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ἀριθμὸν οὕτως ἐς τὸ ἱρὸν ἐσέρχονται· πρὸ δὲ τουτέων ἦν ἐσέλθωσιν, οὐκ ὅσια ποιεῖουσι.

53. Νόμοις δὲ ἐς ταῦτα χρέωνται τουτέοισιν ἦν μὲν τις αὐτέων νέκυν ἰδῆται, ἐκείνην τὴν ἡμέρην ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἀπικνέεται, τῇ ἐτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρχεται. Αὐτέων δὲ τῶν οἰκήων τοῦ νέκυος ἑκαστοι φυλάξαντες ἀριθμὸν ἡμερέων τριήκοντα καὶ τὰς κεφαλὰς τυράμενοι ἐσέρχονται, πρὶν δὲ τὰδε ποιῆσαι, οὐ σφίσι ἐσιέναι ὁσιον.

54. Θύουσι δὲ βόας ἀρσενάς τε καὶ θήλας καὶ αἴγας καὶ ὄσας· σῶας δὲ μούνας ἐναγέας νομίζοντες οὔτε θύουσι οὔτε σιτέονται. Ἄλλοι δ' οὐ σφέας ἐναγέας, ἀλλὰ ἱρὸς νομίζουσι. Ὀρνίθων τε αὐτέοις περιστερὰ γρῆμα ἱρότατον καὶ οὐδὲ ψαῦειν αὐτέων δικαιοῦσι· καὶ ἦν ἀέκοντες ἀφῶνται, ἐναγέες ἐκείνην τὴν ἡμέρην εἰσι. Τοῦνεκα δὴ αὐτέοις σύννομοί τέ εἰσι καὶ ἐς τὰ οἰκία ἐσέρχονται καὶ τὰ πολλὰ ἐν γῇ νέμονται.

55. Λέξω δὲ καὶ τῶν πανηγυριστέων τὰ ἑκαστοι ποιεῖουσι· ἀνὴρ εὖτ' ἂν ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν πρῶτον ἀπικνέται, κεφαλὴν μὲν ὅδε καὶ ὀφρύας ἐξύρατο, μετὰ δὲ ἱρεύσας δὴν τὰ μὲν ἄλλα χρεουργεῖ τε καὶ εὐωχέεται, τὸ δὲ νάκος χαμαὶ θέμενος ἐπὶ τούτου ἐς γόνυ ἐξεται, πόδας δὲ καὶ κεφαλὴν τοῦ κτήνεος ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἀναλαμβάνει, ἅμα δὲ εὐχόμενος αἰτεῖ τὴν μὲν παρεῦσαν θυσίην δέχεσθαι, μέζω δὲ ἐσαυτὶς ὑπισχνέεται. Τελέσας δὲ ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑωυτοῦ στέφεται καὶ τῶν ἄλλων, ὁσόσοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπικνεύονται. Ἄρας δὲ ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ὁδοιπορεῖ ὕδασι τε ψυχροῖσι χρεόμενος λουτρῶν τε καὶ πόσιος εἵνεκα καὶ ἐς πάντα χαμαικοιτέων· οὐ γάρ οἱ εὐνῆς ἐπιθεῖναι ὁσιον, πρὶν τὴν τε ὁδὸν ἐκτελέσαι καὶ ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὐτὶς ἀπικέσθαι.

56. Ἐν δὲ τῇ ἱρῇ πόλει ἐκδέκεται μιν ἀνὴρ ξεινοδόκος ἀγνοέοντα· ῥήτοί γάρ δὴ ὦν ἐκάστης πόλιος αὐτόθι ξεινοδόκοι εἰσι, καὶ τότε πατρόθεν οἶκοι δέκονται. Καλέονται δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων ὀδε διδάσκαλοι, ὅτι σφίσι πάντα ὑπηγέονται.

57. Θύουσι δὲ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ στήσῃ τῷ βωμῷ τὸ ἱρῆιον, ἐπισπεύσας αὐτὶς ἀγείζων ἐς τὰ οἰκία, ἄλθων δὲ κατ' ἑωυτὸν θύει τε καὶ εὐχεται.

58. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλης θυσίης τρόπος τοιοῦδος· στέψαντες τὰ ἱρήια, ζωὰ ἐκ τῶν προφυλαίων ἀπιᾶσι, τὰ δὲ κατενεύχθента ὀνησκουσι. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παῖδας ἑωυτῶν ἐνθεῦθεν ἀπιᾶσι, οὐκ ὁμοίως τοῖς κτήνεσι, ἀλλ' ἐς πῆρην ἐνθήμενοι χεῖρὶ κατὰγουσι, ἅμα δὲ αὐτέοις ἐπιχειρομέοντες λέγουσι ὅτι οὐ παῖδες, ἀλλὰ βόες εἰσι.

59. Στίζονται δὲ πάντες οἱ μὲν ἐς καρπούς, οἱ δὲ ἐς

52. Mortui vero Galli non simili reliquis hominibus sepultura sepeliuntur : sed ubi mortuus est Gallus, sodales illum sublatum ferunt in suburbia ; ac depositum una cum feretro quo portaverant, obruunt lapidibus, eoque facto domum retro abeunt. Servato deinde septem dierum numero, sic in templum intrant : ante hos si intrant, piaculum committunt.

53. Legibus ad hæc utuntur hisce. Si quis illorum mortuum viderit, illo die non venit in templum ; postridie autem, ubi lustravit se, intrat. Sed qui domestici ipsius fuere mortui, triginta dierum observato numero singuli et raris capitibus, intrant : ante vero quam istuc fecerint, intrare illis nefas.

54. Sacrificant boves mares pariter ac feminas, et capras, et oves : porcos solos, quos abominantur, neque immolant, neque iis vescuntur. Alii non abominabiles putant, sed sacros. Inter aves columba res illis sanctissima videtur, neque attingere eas fas putant : et si inviti attigerint, impiati sunt illo die. Itaque cum illis habitant, cubacula ingrediuntur, et plerumque pascuntur humi.

55. Dicam autem de his etiam qui ad conventus hosce veniunt, quæ quique agant. Vir ubi Hierapolis primum venit, caput radit ac supercilia : post sacrificata ove, reliquas carnes concisas epulatur ; pelle autem humi strata, genu in ea ponit, pedes vero et caput pecudis suo capite suscipit ; ac simul precibus petit, præsentem victimam recipiant, majoremque pollicetur in posterum. His perfectis, et sum caput coronat et reliquorum, qui eandem profectioem susceperunt. Profectus autem domo sua, in viam se dat, usus ad balnea pariter et potum aqua frigida, humi semper decumbens : neque enim lectum ante conscendere illi fas est, quam ubi perfecto itinere domum rursus rediit.

56. In ipsa Hieropoli excipit illum publicus hospes ignarum ; certi enim uniuscujusque civitatis ibi sunt hospites, et pro patria quemque sua domi recipiunt. Vocantur hi ab Assyriis Doctores, quod omnia illos solemnia docent.

57. Mactant vero non in ipso templo ; sed quum statuit ad altare victimam, ac libavit, viventem reducit domum, reversusque apud se mactat ac preces fundit.

58. Est autem alius quoque sacrificii modus hic : vittatas hostias vivas de vestibulo præcipitant, quæ dejectæ ipso casu moriuntur. Quidam suos ipsorum liberos inde deiciunt, non similiter ut pecudes, sed intrusos in culeum manu deturbant, simul maledicta in eos ingerunt, quum dicant non suos esse liberos, sed boves.

59. Puncturis se notant omnes, alii in manibus, in cer-

αὐχένας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἅπαντες Ἀσσύριοι στιγματη-
φορέουσι.

60. Ποιέουσιν δὲ καὶ ἄλλο μόνουσι Ἑλλήνων Τροι-
ζηνίοισι ὁμολογέοντες. Λέξω δὲ καὶ τὰ καῖνοι ποίεουσιν.
Τροιζήνιοι τῇσι παρθένοισι καὶ τοῖσι ἡϊθέοισι νόμον
ἐποίησαντο μὴ σπιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτῳ
κόμας κείρασθαι· καὶ ὧδε ποίεουσιν. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ
ἱρῇ πόλει γίνεται. Οἱ μὲν νεηνίαί τῶν γενεῶν ἀπάρ-
χονται, τῇσι δὲ παρθένοισι πλοκάμους ἱρούς ἐκ γενετῆς
ἀπῆσαι, τοὺς ἐπεὰν ἐν τῷ ἱρῷ γένωνται, τάμνουσί τε
καὶ ἐξ ἄγγεα καθάθεντες οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ
χρύσεια ἐν τῷ νηῷ προσηλώσαντες ἀπῆσαι ἐπιγράφαντες
ἐκαστοὶ τὰ οὐνόματα. Τοῦτο καὶ ἐγὼ νέος ἔτι ὢν
ἐπέτελεσα, καὶ ἔτι μὲν ἐν τῷ ἱρῷ καὶ ὁ πλοκάμιος καὶ
τὸ οὐνομα.

LXXIII.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Βαδίζοντί μοι κατὰ τὴν στοὰν τὴν ἐνταῦθεν ἐξιόν-
των ἐν ἀριστερᾷ, τῆς ἑκτῆς ἐπὶ δέκα σμικρὸν πρὸ με-
σημβρίας, Θερσαγόρας περιτυγχάνει. Τάχα τινὲς
ὕμῳν αὐτὸν ἐπίστανται. Σμικρὸς τίς ἐστι γρυπὸς
ὑπολευκὸς ἀνδρικός τὴν φύσιν. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι
προσιόντα, Θερσαγόρας, ἔφην, ὁ ποιητὴς ποῖ δὴ καὶ
πόθεν; Οἴκοθεν, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ,
διαβαδίων; Ἀμέλει μὲν οὖν, ἔφην, καὶ τούτου δεόμενος·
ἄωρὶ γάρ τοι τῶν νυκτῶν ἑξαναστάς ἔδοξέ μοι χρῆναι
τοῖς Ὀμήρου γενεθλίοις τῆς ποιητικῆς ἀπάρχασθαι.
Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ἔφην, καὶ τὰ τροφεῖα τῆς παιδεύ-
σεως ἐκείνῳ τίνων. Ἐκεῖθεν οὖν ἀρξάμενος, ἦ δ' ὅς,
ἔλαθον ἑμαυτὸν εἰς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσῶν.
Ὅπερ οὖν ἔφην, δεῖ μὲν μοι καὶ τοῦ περιπάτου.

2. Πολλὸ μὲντοι πρότερον, ἔφην, προσεῖπεν τούτον
δεόμενος ἦκω — τῇ χειρὶ τὸν Ὀμηρον ἐπιδείξας· ἴστε
δὴ που τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεῶ, τὸν κα-
θειμένον τὰς κόμας — προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμεν,
ἔφην, καὶ προσευζόμενος ἀφθόνων διδόναι τῶν ἐπῶν.
Εἰ γὰρ, ἔφην, ἐν εὐχαῖς τὰ πράγματα εἶη· πάλαι γάρ
τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην ἐπικου-
ρῆσαι τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενεθλίον. Εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρ-
κέσειε τὸ εὐχεσθαι, συμβουλοῖμην ἄν σοι· κοινὸν γὰρ
ἡμῖν τὸ ἐρμαιοῖον. Ἐγὼ μὲν, ἔφην, καὶ τῶν νύκτωρ τε
καὶ τήμερον πεποιημένων δοκῶ μοι τῆς εὐροίας τὸν
Ὀμηρον ἐπιγράψασθαι· θείως γάρ πως καὶ μαντικῶς
εἰς τὴν ποίησιν ἔξεβαρχεῖσθαι. Κρινεῖς δ' αὐτὸς ἐπί-
τηδες γάρ τοι τοῦτ' ἐν γραμματεῖον περιτῆχόμεν, εἰ ἄρα
τῷ σχολῇ ἄγοντι τῶν ἐταίρων περιτύχομαι. Δοκεῖς
οὖν ἐν καλῷ μοι σὺ τῆς σχολῆς εἶναι.

3. Μακάριος γὰρ εἴ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦ
τὸν δολίχον νενικηκότος, ὅς ἤδη λελουμένος τὴν κόριν
καὶ τὸ λοιπὸν τῆς θέας ψυχῶν γούμενος μυθολογεῖν

vicibus alii; atque hinc est quod Assyrii omnes ferunt sti-
gmata.

60. Faciunt etiam aliud quiddam, solis inter Græcos
consentientes hac parte Troezeniis. Explicabo etiam quid
illi faciant. Troezenii virginibus et adolescentibus legem
statuere, ne aliter contrahant nuptias, quam ubi comas
Hippolyto posuerint: idque ita faciunt. Hoc etiam fit
Hierapoli. Juvenes enim mentorum ibi primitias ponunt;
virginibus vero sacros a nativitate inde cincinnos submittunt:
quos in templo ipso desectos in vasculis deponunt, alii qui-
dem argenteis, multi vero aureis, iisque in templo fixis,
inscripto suo quisque nomine, discedunt. Hoc ego etiam
adolescens feci, estque adhuc in templo cincinnus pariter
meus atque nomen.

LXXIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM.

1. Inambulanti mihi in porticu, in sinistro exeuntium
inde latere, sexto decimo mensis, paullo ante meridiem,
obviavit fit Thersagoras. Fortasse quidam vestrum homi-
nem noverint. Parvus est, vulturino naso, subalbidus,
habitu virili. Igitur accedentem adhuc conspicatus, Heus,
inquam, Thersagora poeta, quorsum tu, et unde? Domo,
inquit, huc. Utrum, inquam, ambulaturus? Scilicet,
inquit, et illo opus habeo: quum enim intempesta nocte
surrexissem, visum est natalem Homeri poetices quibusdam
primitiis honorare. Præclare tu quidem, inquam, qui ista
nutritionis educationisque illi præmia solvas. Inde igitur,
inquit, quum incepissem, imprudens ad hoc meridei usque
delapsus sum. Quod ergo dixi, opus mihi est ambula-
tione.

2. Verum multo prius, ait, salutaturus istum venio
(manu autem monstrabat Homerum: nempe nostis illum
ad dextram ædis Ptolemæorum, illum demissis comis).
Hunc ergo adoraturus veni, inquit, et rogaturus ut copiosa
mihi carmina ministret. Si quidem, inquam, in precibus
ipsæ res inessent! olim sane et ipse Demostheni negotium
facessiturus mihi videor, ut ad suum mihi natalem obeun-
dum opis aliquid conferat. Quare nobis si precari satis
esset, socium me tibi adjungerem: nam commune nobis
munus obtingeret. Equidem, inquit ille, eorum quæ nocte-
que et interdiu feci, affluentem facile ubertatem ad Home-
rum auctorem jure referre mihi videor: divinitus enim quo-
dammodo et ut vates velut bacchico instinctu ad carmen
incitatus sum. Judicabis autem ipse: consulto enim hunc
libellum mecum detuli, si forte in sodalium aliquem otiosum
inciderem. Videris ergo mihi in pulchro otio constitutus esse.

3. Nempe tu beatus es, inquam, idemque tibi usu venit,
quod ei qui curriculo vicerat, qui jam pulvere abluto, et
reliquo spectaculi tempore se oblectans, fabellas habere

πρὸς τὸν παλαιστὴν διανοεῖτο, ἐπιδόξου κληθῆσεσθαι τῆς πάλης οὐσης· ὁ δ' ἄλλ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος οὐκ ἂν ἐμυθολόγεις, ἔφη. Καὶ σὺ δὴ μοι δοκεῖς νενικηκώς τὸν δολιχὸν τῶν ἐπῶν ἐντροφῶν ἀνδρὶ μάλα δὴ κατορρωδῶντι τὴν τοῦ σταδίου τύχην. Καὶ δς γελάσας, Ὡς δὴ σοι τί τῶν ἀπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος;

4. Ἴσως γάρ, ἔφη, ὁ Δημοσθένης ἐλάττωνος ἢ καὶ Ὁμηρον εἶναι σοι λόγου καταφαίνεται. Καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς Ὁμηρον ἐπαινέσας, ἐμοὶ δὲ ὁ Δημοσθένης σμικρὸν καὶ τὸ μηδέν; Συκοφαντεῖς, ἔφη. Διαστασιάσαιμι δ' οὐκ ἂν τοὺς ἥρωας, εἰ καὶ πλείων εἰμι τὴν γνώμην πρὸς Ὁμήρου τετάχθαι. Εὐ γε, εἶπον, ἐμεῖ δ' οὐκ ἂν νομίζοις πρὸς τοῦ Δημοσθένους;

5. Ἄλλ' ἐπεὶ γε μὴ ταύτη τὸν λόγον ἀτιμάζεις κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, δῆλον ὡς τὴν ποιητικὴν ἔργον ἡγῇ μόνον, τοὺς δὲ ῥητορικοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς οἷον ἱππεὺς παρὰ πεζοὺς ἐλαύνων. Μὴ μανέην, ἔφη, ταῦτά γε, καὶ εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰοῦσι θύρας. Δεῖ γάρ τοι καὶ τοῖς καταλογάδην, ἔφη, ἐνθέου τινὸς ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι καὶ φαύλης φροντίδος. Οἶδά τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαιρῶ πολλὰς αἰλλων τε δὴ λογοποιῶν καὶ τὰ Δημοσθένους ἐγγὺς τῶν Ὁμήρου τιθεῖς, οἷον λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ τὸ μὲν « οἰνοβαρὲς » πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ χορδακισμοὺς καὶ τὴν ἀσέλγειαν, τὸ δ' « εἰς οἰωνὸς ἀριστος » πρὸς τὸ « δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπίδας, » καὶ τὸ,

Ἥ κε μέγ' οἰμῶζειε γέρον ἱππλάτα Πηλεὺς,

πρὸς τὸ « πηλίκον ποτὲ ἂν στενάξειαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες. » Παραβάλλω δὲ καὶ τὸν « βέοντα Πύθωνα » πρὸς τὰς Ὀδυσσεὺς « νιφάδας » τῶν λόγων, καὶ τὸ,

Εἰ μὲν μέλλοιμεν ἀγῆρω ἑ ἀθανάτω τε
ἔσσεσθαι

πρὸς τὸ « πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, καὶ ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθεῖρξας τηρῇ. » Καὶ μυρία γεγονόσιν αὐτοῖς ἐπὶ ταῦτόν τῆς διανοίας ἐπιδρομαί.

6. Ἦδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις καὶ τροπὰς λέξεως καταμανθάνων καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὸν κόρον μεταβολὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοβάρβαρον πανταχού.

7. Καί μοι πολλάκις ἔδοξεν — οὐ γὰρ ἂν τάληθές ἀποκρυψαίμην — εὐπρεπέστερον μὲν βραθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένους, ὁ τὴν παρρησίαν, ὡς φασὶν, ἀναιμένος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαιῖδας προσειπόντος, διαρκεστέρω δὲ τῷ πνεύματος τὰς Ἑλληνικὰς ἀποπληροῦν τραγωδίας τοῦ μεταφύ τῆς ἀκμαιοτάτης μάχης διαλόγου ἀναπλάττοντος καὶ μύθοις τὴν φορὰν σκεδανύντος.

8. Πολλάκις δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων καὶ ρυθμοὶ καὶ βάσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς

cum palaestra cogitabat, quum jamjam vocandi ad certamen luctatores videbantur : at ille, Verum, inquit, in carceribus non haberes fabulas. Sic tu mihi videris, poetici curriculi victor, illudere homini fortunam arenæ vehementer extimescenti. Atque iste ridens, In quamnam vero, inquit, te consilii inopiam conjecturus?

4. Forte enim, inquam, minoris tibi Demosthenes, quæm ut comparari cum Homero possit, esse orationis argumentum videtur. Itaque multum tibi places Homero laudato; mihi vero Demosthenes parvum quiddam est et nihil? Calumniaris, inquit. Nolim ego in contentionem vocare heroes, etsi magis fert animus ab Homero stare. Euge, inquam : me vero non putas stare malle a Demosthene?

5. Sed quando non hac parte orationem nostram spernis, ob argumentum; apparet nimirum solam te poeticon opus putare, oratorias vero seriptiones contemnere simpliciter, equitis instar pedites prætervehentis. Absit ut eo usque, inquit, insaniam, licet multo sane furore opus est ad poeticas fores accedentibus. Quippe solutæ etiam orationis scriptoribus, inquam, divino quodam afflatu opus est, si velint non humiles videri, et cura exili. Novi sane, inquit, amice, et sæpe juvat quum scriptorum solutæ orationis aliorum, tum Demosthenis, vehementiam verbi causa, amaritudinem et divinum illum instinctum, cum Homero contendere; et illud « Victæ mero » conferre cum ebrietatibus Philippi et saltationibus impudicis et lascivia : istud vero « Auspiciū felix unum, » cum illo, « Oportet enim bonos viros spe bona subnixos, » et illud,

Plorabit multum Peleus, agitator equorum,

cum isto, « Quantos tandem gemitus edent illi viri, qui pro gloria et libertate mortem oppetivere! » Confero autem etiam « profluentem Pythonem illum, » cum Ulyssæi verborum « nivibus; » atque illud,

Si liceat, senio procul, immortalibus esse,

ad illud, « Extremum enim omnibus hominibus vitæ mors est, etiamsi in cavea quis conclusum se servet; » et sexcenties illis contigit, ut in eadem cogitata incurrerent.

6. Delector vero etiam quum affectus, et picturas, et immutationes dictionis observo, et illas satietati medentes variationes, et illos e diverticulis reditus, et suavitates illas comparisonum opportunarum, et illud in moribus ubique elucens barbarie odium.

7. Et mihi sæpe visus est (neque enim verum dissimulaverim) decentius reprehendere socordiam Atticam Demosthenes ille, qui frena, ut aiunt, dicendi libertati laxaverat, quam is qui Achaidum nomine Achæos compellavit; ac pleniore intentioreque spiritu Græcas explorare tragedias eo qui in summo discrimine pugnæ colloquia fingit, fabulisque dispergit pugnantium impetum.

8. Sæpe vero cum Demosthene etiam dimensiones membrorum et numeri ac pedes non extra poeticam suavitatem

ἔδοντ' ἐκδιβάουσι, ὥσπερ οὐδ' Ὀμηρος ἑλλιπὲς ἀντιθέσεων ἢ παρισώσεων ἢ σχημάτων τραχύτητος ἢ καθαρότητος. Ἀλλ' εἰκε φύσει πως ὑπάρχειν, ταῖς δυνάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιπεπλέχθαι. Πόθεν γὰρ δὴ περιφρονοῖν ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, τοιαύτην γε γυνώσκων;

9. Ἀλλ' οὐδὲν ἤττον τοῦμὸν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὀμηρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον ἢ τοὺς σοὺς εἰς Δημοσθένην ἐπαίνους τίθηναι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει φημι, τῷ τοῦμὸν μὲν οὐκ ἔχειν ἐδραῖαν τινὰ κρηπίδα τῶν ἐπαίνων ὑποβάλλεσθαι πλὴν γε τῆς ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα τῷ μὲν ἀσαφῇ, πατρὶς καὶ γένος καὶ χρόνος· εἰ γοῦν τι σαφὲς αὐτῶν ἦν,

οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

πατρίδα μὲν αὐτῷ διδόντων Ἴον ἢ Κολοφῶνα ἢ Κύμην ἢ Χίον ἢ Σμύρναν ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἢ μυρίας ἄλλας, πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν ἢ ποταμὸν καὶ μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων ἀνθρωπίνου γένους ἀπορίᾳ, χρόνον δὲ τὸν ἡρωϊκὸν ἢ τὸν Ἰωνικόν. Καὶ μὴδ' ὅπως πρὸς τὸν Ἡσίοδον εἶχεν ἡλικίας σαφὲς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τοῦνομα πρὸ τοῦ γνωρίμου τὸ Μελησιγενῆ προκρίνουσι· τύχην δὲ πενίαν ἢ πᾶθος ὁμμάτων. Ἀλλὰ μὴν βέλτιον ἂν εἴη καὶ ταῦτα ἔἶναι ἐν ἀσαφεὶ κείμενα. Περὶ στενὸν δὴ μοι κομιδῇ τὸ ἐγκώμιον, ποιήσιν ἀπρακτὸν ἐπαίνεσαι καὶ σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν.

10. Τὸ δὲ σὺν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπίδρομόν τε καὶ λείον ἐφ' ὧρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις μόνον ὀνομάτων, οἷον ὄφρον ἔτοιμον ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. Τί γὰρ οὐ μέγα τῷ Δημοσθένει καὶ λαμπρὸν ἢ τύχῃ προσῆψε; τί δ' οὐ γνώριμον; οὐκ Ἀθῆναι μὲν αὐτῷ πατρὶς αἱ λιπαραὶ καὶ αἰοδιμοὶ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρεισμα; Καίτοι λαβόμενος ἂν ἐγὼ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ξουσίας ἐπεισῆγον ἂν ἔρωτας θεῶν καὶ κρίσεις καὶ κατοικήσεις καὶ δωρεὰς καὶ τὴν Ἐλευσίνα. Νόμων δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων καὶ Πειραιῶς καὶ ἀποικιῶν καὶ τροπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων ἐπείσηγμένον οὐδ' ἂν εἰς ἐπ' ἰσῆς ἀξίως ἐφικέσθαι δύναίτο τῷ λόγῳ, φησὶν δὲ Δημοσθένης. Ἀφρονία μὲν οὖν ἦν ἂν μοι περιττὴ πάντως, τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρτῆν ἐνομιζόμεν, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνοις ὃν ἐκ τῶν πατριδῶν ἐπικοσμεῖν τοὺς ἐπαίνουμένους. Ἰσοκράτης δὲ παρεμπόρευμα τῆς Ἑλένης φέρων ἐνέθηκε τὸν Θησέα. Τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φύλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' ἴσως εὐλάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρῇ ἐπαγαγέσθαι, μὴ σοι μεῖζον προσκείτο τοῦπίγγραμμα τοῦ θαλάκου.

11. Παρέντι δὴ τὰς Ἀθήνας ἐκδέχεται τὸν λόγον πατὴρ τριήραρχος, χρυσέα κρηπίς κατὰ Πίνδαρον· οὐ γὰρ ἦν Ἀθήνῃσι λαμπρότερον τιμῆματος τριηραρχικοῦ. Εἰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἐτι κομιδῇ παιδὸς ὄντος ἐταλεύτα, τὴν ὀρφανίαν οὐ συμφορὰν ὑποληπτέον, ἀλλὰ δόξης ὑπόθεσιν τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀποκαλυπτούτης.

abruptum, quemadmodum neque Homero sua desunt antitheta, aut exaequationes, aut asperitas figurarum, aut mun- dities. Sed videtur natura quodammodo ita comparatum, ut magnis ingeniis virtutes omnes implexae sint. Unde igitur tuam ego Calliopem contemnā, talem qui norim?

9. Sed nihilo secius illud opus, in quo mihi decertandum est, laudum Homeri, altero tanto majus tuis in Demosthenem praeconiis pono, non quod carmina sunt, sed ob argumentum, aio: quoniam meum opus non habet firmam, quae subijci laudibus possit, crepidinem, extra ipsam poeticen; reliqua universa in Homero obscura, ut patria, genus, tempus. Quodsi enim certum quicquam horum esset,

certamen anceps haud foret mortalibus,

patriam assignantibus illi Ium aut Colophonem, aut Cumas, aut Chium, aut Smyrnam, aut Aegyptias Thebas, aut sexcentas alias; patrem vero Maonem Lydum, aut fluvium adeo, et matrem Melanopen aiunt, aut nympham ex Dryadum genere, humanae generationis defectu scilicet: tempus porro vel heroicum ei assignant, vel Ionicum. Ac tantum abest uti clare sciant qua, si comparetur ad Hesiodum, aetate fuerit, ut etiam nomen aliud noto illi praerant, Mellesigenem. Fortunam denique ei tribuunt paupertatis aut caecitatis. Quin melius etiam fuerit haec pati in obscuro jacere. Ergo in angusto sane mihi versatur praedicatio, in laudanda poesi sine actu rerum ullo, et in sapientia, quam e versibus colligas, cogenda.

10. Tuum autem opus, inquit, ad manum, percursu facile, et laeve, intra definita modo et cognita nomina, tanquam paratum quoddam pulmentarium, condimentis modo a te adjiciendis indigens. Quid enim non magnum et clarum adjunxit fortuna Demostheni? quid non celebre? non Athenae illi patria, nitidae illae et celebratae omnibus, columnae illud Graeciae? Ego sane Athenas aggressus laudandas pro poetica illa licentia inducerem amores deorum et judicia et inhabitationes et munera, et Eleusinem. Si vero insuper leges, judicia, conventus solemnes, Piraeus, coloniae, et victoriarum terra marique tropaea inducantur; ne unus quidem pro dignitate assequi oratione possit, ut ait Demosthenes. Maxima igitur omnino mihi esset dicendorum copia: neque ab ea seponere laudationem mihi viderer, quum legitimum illud insit encomiis, a patriis ut ornentur quos praedicandos sumimus. Isocrates autem corollarium laudum Helenae non dubitavit inserere Theseum. Verum enim poelarum quidem natio libera: sed tu fortasse metuis ne illum e proverbio jocum contra proportionem violatam tibi arcessas, majoremque ipso sacco tabellam atque inscriptionem dicaris apposuisse.

11. Dimissis igitur Athenis orationem excipit trierarchus pater, aurea, ut Pindari verbo utar, crepido: neque enim ordo ac census major tum Athenis trierarchico. Si vero is Demosthenes adhuc puero admodum fatiis functus est, non calamitas putanda est orbitas illa, sed gloriae argumentum, quum generosam illam naturam aperiret.

12. Ὀμήρου μὲν οὖν οὔτε παίδευσιν οὔτ' ἀσκησιν μνήμη καὶ ἱστορίαν παρειλήφαμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τῶν ἐπαίων ἀπεσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδημιουργημένων, ὕλην ἐκ τροφῆς καὶ μελέτης καὶ διδασκαλίας οὐκ ἔχοντα, μὴδ' οὖν ἐπὶ τὴν Ἡσίοδου δάφνην καταφυγόντα τὴν βραθύμως καὶ τοῖς ποιμέσι τῶν ἐπῶν ἐπιπνέουσιν. Σοὶ δὲ ἐνταῦθα δὴ που πολὺς μὲν ὁ Καλλίστρατος, λαμπρὸς δ' ὁ κατάλογος, Ἀλκιδάμας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος, Εὐβουλίδης. Μυρίων μὲν ἐφελκομένων Ἀθήνησι τῶν ἡδονῶν καὶ τοὺς πατρονομίας ἀνάγκαις ὑποκειμένους, ταχείας δ' οὔσης τοῖς μεираίοις τῆς ἡλικίας εἰς τὰς θρύψεις ὑπολισθάνειν, παρὸν δ' αὐτῷ κατ' ἐξουσίαν κομᾶν ἐκ τῆς τῶν ἐπιτροπῶν ὀλιγορίας, ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατεῖχε πόθος, ὃς αὐτὸν ἦγεν οὐκ ἐπὶ τὰς Φρύνης, ἀλλ' ἐπὶ τὰς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου καὶ Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος οὔρας.

13. Κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, φιλοσοφεῖς τῷ λόγῳ διττὰς ἐπ' ἀνθρώποις ἐρώτων ἀγωγὰς, τὴν μὲν θαλαττίου τινὸς ἔρωτος παράφορον τε καὶ ἀγρίαν καὶ κυμαίνουσαν ἐν ψυχῇ, Ἀφροδίτης πανδῆμιον κλύδωνα φλεγμαινούσας νέων δρμαῖς αὐτόχρημα θαλάττιον, τὴν δὲ οὐρανίου χρυσῆς τινος σειρὰς ἔλξιν, οὐ πυρὶ καὶ τόξοις ἐντιθεῖσαν δυσσάλεις νόσους τραυμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ κάλλους ἀχραντὸν τε καὶ καθαρὰν ἰδέαν ἐξορμῶσαν μανίᾳ σῶφρονι τῶν ψυχῶν, « ὅσαι Ζηνὸς ἐγγὺς καὶ θεῶν ἀγγίστροποι, » φησὶν ὁ τραγικός.

14. Ἐρωτὶ δὴ πάντα πόριμα, κοῦρά σπῆλαιον κάτοπτρον ἕξοις, γλῶτταν διαρθρῶσαι, μετελθεῖν ὅψε τῆς ἡλικίας ὑπόκρισιν, μνήμην ἀκριβοῦσαι, βορῆου καταφρονῆσαι, συνάψαι νύκτας ἐπιπόνοισ ἡμέραις. Ἐξ ὧν τίς οὐκ οἶδεν ὅποιος ὁ Δημοσθένης, ἔφη, σοὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγένετο ταῖς μὲν ἐννοίαις καὶ τοῖς ὀνόμασι καταπυκνῶν τὸν λόγον, ταῖς δὲ διαθέσειν ἐξακριβῶν τὰς πιθανότητας, λαμπρὸς μὲν τῷ μεγέθει, σφοδρὸς δὲ τῷ πνεύματι, σωφρονέστατος δὲ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν νοημάτων τὴν ἐγκράτειαν, ποικιλώτατος δ' ἐναλλαγαῖς σχημάτων· μόνος γέ τοι τῶν ῥητόρων, ὥς ὁ Λεωσθένης ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἐμφυχον καὶ σφρηγῆλατον παρεῖχε τὸν λόγον.

15. Οὐ γὰρ ὥς τὸν Αἰσχύλον ὁ Καλλισθένης ἔφη που λέγων τὰς τραγῳδίας ἐν οἴνῳ γράφειν ἐξορμῶντα καὶ ἀναθερμαίνοντα τὴν ψυχὴν, οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης συνετίθει πρὸς μέθην τοὺς λόγους, ἀλλ' ὕδωρ πίνων· ἥ καὶ τὸν Δημάδην παῖξαι φασιν εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑδροποσίαν, ὥς οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ὕδωρ λέγοιεν, τὸν Δημοσθένην δὲ πρὸς ὕδωρ γράφειν. Πυθέα δὲ ὁ κρότος τῶν Δημοσθεναίων λόγων ἀπόζειν ἐφαίνετο τοῦ νυκτερινοῦ λύχνου. Καὶ τοῦτ' ἐμὲν, ἔφη, σοὶ τὸ χωρίον τοῦ λόγου κοινὸν πρὸς τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν· οὐ γάρ τοι μεῖων ὁ περὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν ὑπῆρχε καμὸι λόγος.

16. Ἀλλ' εἰ μετρίως ἐπὶ τὰς φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἐν τοῖς χρήμασι φιλοτιμίαν καὶ τῆς πολιτείας τὴν δὴν λαμπρότητα..... Καὶ ὁ μὲν ἦει συνεῖρων ὥς τὰ λοιπὰ προσθήσων, ἐγὼ δὲ γελάσας, ἦ πού γε, ἔφην, διανοῇ

12. At Homeri neque institutionem neque exercitationem historiarum monumentis accepimus : sed statim necesse est illas aggredi laudes, quas ipse sibi architectatus est, quum ex educatione et exercitatione atque disciplina materiae nihil habeas, neque ad illam Hesiodi laurum liceat confugere, quae nulla opera pastoribus etiam carmina aspiet. Tibi vero, quando ad hunc locum ventum est, multus est Callistratus, et splendorum nominum catalogus, Alcidas, Isocrates, Isaeus, Eubulides. Quum vero sextentae in Athenarum urbe voluptates illos etiam alliciant, qui patriae potestatis necessitati subiecti sunt, facilisque sit illi adolescentulorum aetati ad delicias prolapsio; liceret autem illi per tutorum negligentiam suo arbitrio luxuriari : philosophiae tamen civilisque virtutis amor praevaluit, qui illum non ad Phrynae, sed ad Aristotelis et Theophrasti et Xenocratis et Platonis fores agebat.

13. In hac orationis parte philosophari quoque, vir optime, possis, duplices esse amorum in hominibus agendi rationes, alteram marini cujusdam amoris, vagam, feram et fluctus in mente excitantem, popularis Veneris procellam, aestuante adolescentium impetu revera marinam; alteram autem coelestis, aeternae cujusdam catenae tractionem, quae non igne aut sagittis insanabiles vulnerum morbos infligit, sed ad non marcescentem ipsius pulchritudinis puramque formam contendat, sano quodam illarum mentium furore, quae « Jovis propinqua, et proxima soboles deum » Tragici verbo dicuntur.

14. Amori nempe pervia sunt omnia, tonsura, specus, speculum, gladius, articulare linguam, jam proventa aetate actioni dare operam, memoriam acuere, contemnere tumultum, noctes continuare diebus laboriosis. Ex quibus omnibus quis ignorat, inquit, qualis tibi Demosthenes in dicendi facultate exstiterit, sententiis et verbis quum densaret orationem, tum moribus atque affectionibus animorum recte exprimentis probabilitatem pararet, magnitudine splendidus, contentione ac spiritu vehemens, idemque verborum pariter ac sententiarum moderatione sapientissimus, et maxime varius in permutatione figurarum. Solus ille quidem oratorum, ut dicere ausus est Leosthenes, spirantem et velut malleo ductam orationem protulit.

15. Non enim, ut de Aeschyllo Callisthenes narrat, alicubi memorans tragedias ab illo in vino scriptas, quo instigaret incenderetque animum; non eodem modo per ebrietatem composuit orationes Demosthenes, sed aquam interim potans : unde etiam lussisse dicitur in hanc ipsius aquae bibendae consuetudinem Demades, alios dicere ad aquam, Demosthenem vero ad aquam scribere. Pythae autem lucernam nocturnam olere videbatur illa Demosthenicarum orationum concinnitas. Et iste quidem locus, inquit, cum meo tibi argumento communis est : neque enim minor de Homeri poesi mihi quoque oratio suppeditat.

16. Sed si ad humanissima illius opera venias, et honestissimum pecuniarum usum, et universum illum in republica administranda splendorem... Atque ille sic continuans orationem procedebat tanquam additurus reliqua : ego vero ridens,

καταγεῖν μου τῶν ὧτων ὥσπερ βαλανεύς καταντήσας τὸν λοιπὸν λόγον; Νῆ Δία γε, εἶπε, δημοδοινίας τε καὶ χορηγίας ἐθελοσίους καὶ τριηραρχίας καὶ τείχος καὶ τάφρον καὶ λύσεις αἰχμαλώτων καὶ παρθένων ἐκδόσεις, ἀρίστην πολιτείαν, καὶ πρέσβεις καὶ νομοθεσίας καὶ μέγθος πολιτευμάτων ἐμπεσόν, γελᾶν ἐπεί μοι τοῦ τὰς ὁρῶς συνάγοντος καὶ δεδιότος μὴ λόγοι τῶν Δημοσθένους αὐτὸν ἔργων ἐπιλίποιεν.

17. Ἴσως γὰρ, ἔφην, ὦγαθέ, νομίζεις ἐμὲ δὴ μόνον τῶν ἐν ῥητορικῇ βεδιωκότων μὴ διατεθρυλῆσθαι τὰ ὅσα ταῖς Δημοσθένους πράξεις; Εἰ γε, ἔφη, περὶ τὸν λόγον ἐπικουρίας τινός, ὡς σὺ φῆς, δεόμεθα· πλὴν εἰ μὴ σε τούναντίον κατέχει πάθος, οἷον αὐτῆς περιλαμπύσης οὐκ ἔχῃς πρὸς λαμπρὰν τὴν Δημοσθένους δόξαν τὴν ὅτιν ἀπείρσαι· καὶ γὰρ αὐτός τι τοιούτων ἐφ' Ὀμήρῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς πέπονθα. Κατέβαλον γοῦν μικροῦ δειν, ὡς οὐκ ἀντιβλεπτόν ἐν μοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνήνεγκα, καὶ δοκῶ μοι κατὰ μικρὸν προσετιζόμενος ἀντίον δρᾶν, μὴδ' ἀποτρέπων ὥσπερ ἡλίου τὰς ὄψεις νόθος τοῦ τῶν Ὀμηρίδων γένους ἐλέγχεσθαι.

18. Σὺν δέ μοι φαίνεται καὶ τοῦτο, ἔφη, πολὺ ῥᾶον ἢ τὸ κατ' ἐμὲ εἶναι· τῆς μὲν γὰρ Ὀμήρου δόξης οἷον ἐπὶ μιᾷς ὁρμούσης τῆς ποιητικῆς δυνάμειος ἀθρόως ἐξ ἀνάγκης ἦν ἀπάσης λαβέσθαι· σὺ δ' εἰ μὲν ἐπὶ τὸν Δημοσθένην ὅλον ἐφάπαξ τῇ γνώμῃ τράποιο, καὶ μάλα ἀν' ἀποροῖς περὶ τὸν λόγον ἄττων οὐδ' ἔχων ὅτου πρώτου τῇ γνώμῃ λάβοιο, καθάπερ οἱ λίχνοι πάσχουσι περὶ τὰς Συρακοσίας τραπέζας ἡ οἱ φιλήχοι καὶ φιλοθεάμονες εἰς μυρίας ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων ἐμπεσόντες ἡδονὰς οὐκ ἔχουσιν ἐφ' ἣν ἔλθουσιν ἀεὶ τὴν ἐπιθυμίαν μετατιθέντες. Οἷμαι δὲ καὶ σὲ μεταπηδᾶν οὐκ ἔχοντα ἐφ' ὅ τι σταῖς, ἐν κύκλῳ σε περιελκόντων φύσεως μεγαλοπρεποῦς, ὁρμῆς διαπύρου, βίου σῶφρονος, λόγου δεινότητος, τῆς ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρείας, λημμάτων πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπεροφίας, δικαιοσύνης φιανθρωπίας πίστews φρονήματος συνέσεως, ἐκάστου τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων πολιτευμάτων. Ἴσως οὖν ὁρῶν ἐνθεν μὲν ψηφίσματα πρέσβεις δημηγορίας νόμους, ἐκεῖθεν ἀποστόλους Εὐβοίαν Μέγαρον τὴν Βοιωτίαν Χίον Ῥόδον τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιον, οὐκ ἔχεις ὅποι τὴν γνώμην ἀποκλίνης συμπεριφερόμενος τοῖς πλεονεκτήμασιν.

19. Ὡςπερ οὖν ὁ Πίνδαρος ἐπὶ πολλὰ τῷ νῷ τραπόμενος οὕτω πως ἡγόρηκεν,

Ἴσμενον ἢ χρυσαλάκατον Μελίαν,
ἢ Κάδμον ἢ σπαρτῶν ἱερὸν γένος ἀνδρῶν,
ἢ τὴν κυανόμυκα Θήβαν,
ἢ τὸ πάντολμον σθένος Ἑρακλέους,
ἢ τὴν Διωνύσου πολυγαθὰ τιμὰν,
ἢ γάμον λευκῶλεος Ἀρμονίας ὑμνήσομεν;

οὕτως δὲ καὶ σὺ ταῦτ' οἰκας ἀπορεῖν, λόγον ἢ βίον ἢ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἢ δημαγωγίαν ἢ τὸν θάνατον ἀνδρὸς ὑμνήτεον.

Numquid, inquam, perfundere aures meas cogitas, ut balnearor aliquis, exhauriens orationem reliquam? Sic est per Jovem, inquit. . . Epulas illas publicas, et voluntarias in ludos erogationes, et trierarchias, et murum, et fossam, et captivorum liberationes, et elocationes virginum, quæ optima gerendæ reipublicæ ratio est; et obitas legationes, et leges perlatas: ac quoties illa rerum publice gestarum magnitudo in mentem venit, ridere subito hominem contrahentem supercilia et metuentem ne oratio se de factis Demosthenis deficiat.

17. Namque tu forte putas, inquam, solum me eorum qui in oratoria arte ætatem contriverunt, non habere aures frequentatas Demosthenis actionibus? Si quidem, inquit, auxilio quodam ad illam orationem, ut tu ais, opus habemus: nisi forte contra ea illud tibi accidit, ut veluti splendore quodam circumfulgente, defigere obtutum in claro adeo Demosthenis fulgore nequeas. Etenim ipsi mihi simile quiddam in Homero ab initio usu venit. Parum enim absuit quin abjicerem, quod rectis oculis inspicere illud argumentum mihi non posse viderer. Deinde nescio quomodo me recepi, ac videor mihi paullatim ad contra intuendum assuescere, neque amplius avertendis velut a sole oculis, notus et insititius Homeridarum generis deprehendi.

18. Tuum vero etiam eo multo esse facilius mihi videtur, quam meum mihi negotium: etenim Homeri gloria, in una quippe poetica facultate reposita, confertim necessario tota arripienda fuit: tu vero si ad totum simul Demosthenem advertas animum, omnino dubites trepidans circa orationem, neque habens quid primum cogitatione arripias; quale quid gulosis accidit ad Syracusanas mensas, aut cupidis audiendi videndique hominibus, si in sexcentas auditionum spectaculorumque voluptates incidant, tum quo se vertant non habent, transferentes perpetuo cupiditatem. Puto autem te quoque huc illuc salire, qua insistas non habentem, orbe quodam te huc illoc trahentibus ingenio magnifico, inflammato impetu, vita temperanti, vi dicendi, fortitudine in rebus gerendis, multorum magnorumque quæstuum contentu, justitia, humanitate, fide, sensu, prudentia, unoquoque de multis illis et magnis facinoribus reipublicæ causa susceptis. Fortasse igitur videns hinc decreta, legationes, conciones, leges, illinc classes, Eubæam, Megaram, Bæotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Byzantium, non habes quo mentem deflectas, quem tot præclaræ possessiones secum differant.

19. Quemadmodum ergo Pindarus, ad multa animum circumferens, ita fere dubitavit,

Ismenon, an fuso aureolo Mellan,
an Tyrium Cadmum, an sala sacra virorum,
an cæcula flammea Thebes,
vimine conantem omnia Herculeam,
Bacchine patris lætos celebremus honores,
candidæ aut dicam Harmonies ego connubie?

ita tu quoque simili ratione videris ambigere, orationemne an vitam, oratoriam an philosophiam, populi regendi artem an mortem viri celebrare oporteat.

20. Ἔστι δ' οὐδὲν ἔργον ἐκφυγεῖν, ἔφη, τὴν πλάνην, ἀλλ' ἐνὸς σπουδῆς λαβόμενος ἢ τῆς ῥητορείας καθ' αὐτὴν εἰς ταύτην καταθού τοῦτον τὸν λόγον. Ἰκανή γ' ἂν σοι οὐδ' ἡ Περικλέους ἐκείνου μὲν γὰρ τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς καὶ πειλοῦσι τι κέντρον δόξης παραλαβόντες, ἀλλ' αὐτὴν γὰρ οὐχ ὁρῶμεν, δῆλον ὡς ὑπὲρ τὴν φαντασίαν οὐδὲν ἔμμενον ἔχουσιν οὐδ' ὅλον ἐξαρκέσαι πρὸς τὴν τοῦ χρόνου βάσανον καὶ χρῆσιν· τὰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἀλλὰ σοὶ καταλειφθῶ λέγειν, εἰ ταύτην τράποιτο.

21. Πρὸς γὰρ μὴν τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετὰς ἢ τὰς πολιτείας αὐτοῦ τραπομένῳ καλὸν μίαν ἡντιοῦν ἀποτεμεῖσθαι τὴν διατριβήν, εἰ δὲ βούλοιο δαψυλές, δύο καὶ συντρεῖς ἐλόμενον ἔχειν ἀποχωρῶσαν λόγων ὑποβολήν· πολλή γάρ ἐν ἅπασιν ἡ λαμπρότης. Εἰ δ' οὐκ ἐκ τοῦ παντός, ἀλλ' ἐκ μέρους ἐπαινέσόμεθα, νόμος μὲν Ὀμηρικὸς, ἡρώων ἐπαίνους ἐκ μερῶν διατίθεσθαι, ποδῶν ἢ κεφαλῆς ἢ κόμης, ἥδη δὲ καὶ τῶν φορημάτων ἢ ἀσπίδων, μεμπτὸν δ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς ἐγένετο ὑμνεῖσθαι πρὸς τῶν ποιητῶν ἐξ ἡλακτίας ἢ τῆς αἰγίδος, μή τι γὰρ δὴ μέρους σώματος ἢ τῆς ψυχῆς, τῶν εὐεργεσιῶν δὲ οὐδὲ δυνατόν ἐφ' ἀπάσας ἔλθειν. Οὐκοῦν οὐδ' ὁ Δημοσθένης αἰτιάσεται καθ' ἐν τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐπαινούμενος, ἐπεὶ τό γε σύμπαν οὐδ' αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἐξαρκέσειεν ἐπαινέσαι.

22. Ταῦτα τοῦ Θερσαγόρα διεξελομένου, Οἶμαι σε, ἔφη, ἐν ἐπιδεδεῖχθαί μοι βουλόμενον, τὸ μὴ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι, τῶν λόγων παρεμπόρευμα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένην τὰ περὶ τοῖς ἐμμέτροις προστιθέμενα. Σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, τὴν βασιτεῖαν ὑποτιθεὶς προήχθη ἐπιδραμεῖν τὸν λόγον, εἰ τι τῆς φροντίδος ἀνείκελ ἀκροατῆς ἡμῖν γένοιο. Προὔργου τοίνυν, ἔφη, σοὶ γέγονεν οὐδὲν, εὖ ἴσθι. Σκόπει δὲ καὶ μὴ πλεονῆ γέγονος θάτερον. Καλὸν ἂν λέγοις, ἔφη, τὸ ἱαμα. Σὺ γάρ, ἔφη, ἀγνοεῖς, οἶμαι, τὸ παρὸν ἄπορον, εἴτα ἱατροῦ δίκην τὸ τοῦ νοσοῦντος σαθρὸν ἀγνοήσαντος ἄλλο θεραπεύεις. Ὅτι τί δή; Σὺ μὲν ἂν ταράξεις ἂν τὸν πρῶτον ἰόντα πρὸς τὸν λόγον, ἐπεχειρήσας ἰάσασθαι, τὰ δ' ἥδη κατανάλωται πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις· ὥστε ταύτης τῆς ἀπορίας ἐβλά σοὶ τὰ ἱάματα. Τοῦτ' οὖν, ἔφη, σοὶ τό γε ἱαμα· χρὴ μέντοι καθάπερ ὁδοῦ θαρραλεωτάτην εἶναι τὴν συνηθεστάτην.

23. Τὴν ἐναντίαν γάρ, εἶπον, προὔθεμην ἢ φασιν Ἀννίκεριν τὸν Κυρηναῖον φιλοτιμηθῆναι πρὸς Πλάτωνά τε καὶ τοὺς ἐταίρους· τὸν μὲν γὰρ Κυρηναῖον ἄρματῆλασιαν ἐπιδεικνύοντα πολλοὺς περὶ τὴν Ἀκαδήμειαν ἐξελαύνειν δρόμους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἄρματοροχίας ἅπαντας μηδὲν παραβάντας, ὥσθ' ἐνὸς δρόμου σημεία κατὰ τῆς γῆς ὑπολείπεσθαι· τοῦμὸν δὲ γὰρ τὴν ἐναντίαν σπεύδει, τὰς ἄρματοροχίας ἀλεεῖναι. Οὐ μάλα βράδιον δ', οἶμαι, καινουργεῖν ὁδοὺς τῶν τετριμμένων ἐκτρεπόμενον. Ἀλλὰ τοι τὸ Παύσωτος, ἔφη, σοφόν. Ποῖον; ἔφη· οὐ γὰρ ἀχέκοα.

24. Παύσωτι τῷ ζωγράφῳ φασὶν ἐκδοθῆναι γράψαι ἵππον ἀλινδούμενον· τὸν δὲ γὰρ γράφει τρέχοντα καὶ

20. Nullo vero labore, inquit, oberrationem effugeris; sed quacumque tandem parte arrepta, vel eloquentia per se sola, in eam hanc orationem conferto. Tibi autem nec Periclis eloquentia sufficit; illius enim nos fulgura quidem ac tonitrua ac Suadæ illum aculeum fama accepimus, sed ipsam non videmus; scilicet præter formam qualemcumque animo conceptam stabile et solidum nihil habentem, neque quod temporis illud examen iudiciumque possit sustinere: at vero Demosthenis.... sed huc si te verteris, tibi relinquantur dicenda ista.

21. Ad animi autem virtutes aut præclare in republica facta converso decens fuerit, unum quodcumque inde decerpere dicendi argumentum, aut si largiter facere voleris, duobus, summum tribus simul delectis, habere satis materiae ad dicendum subjectæ: nam plurimum est claritatis in singulis omnibus. Si vero non in universum, sed ex parte laudare velimus, præsto quidem Homerica lex est, heroum laudes institere e partibus, pedibus, aut capite, aut coma; jam vero etiam ex gestaminibus, aut scutis, quum vel diis non fuerit indignum cantari a poetis ob colum, aut sagittas, aut agidem, nedum ob corporis partem aut mentis adeo; per beneficia autem ire singula omnia nemini sit datum. Ergo nec Demosthenes ægre feret se ab uno eorum quæ pulchra in ipso sunt laudari; quandoquidem universitati suarum laudum ne ipse quidem par esse videatur.

22. Hæc ita percurrente Thersagora, Puto ego, inquam, te, quum illud unum demonstratum mihi cuperes, non solum poetam te bonum esse, illud quasi corollarium fecisse Demosthenem, soluta oratione adjuncta carminibus. Imo tibi facilitatem, inquit, negotii tui ob oculos positurus eo provecus sum, orationem ut percurrerem, si quid forte de cura tua remittens operam dare mihi recitanti velles. Noris, inquam, nihil te quicquam profecisse. Ac vide ne illud alterum, difficultas, etiam auctum sit. Præclaram, inquit, mihi medicinam narras. Nempe tu, inquam, difficultatem præsentem ignoras, deinde medici instar laborantem partem ignorantis, curas aliam. Quid ita? inquit. Tu quidem, inquam, iis quæ turbare forte eum queant, qui primum ad ejusmodi orationem aggrediatur, conatus es mederi: at illa dudum consumpta sunt antiquis aënorum anfractibus. Quare difficultatis hujus obsoletæ sunt tuæ medicinæ. Hæc ipsa ergo, inquit, medicina tibi suppeditat: nempe velut viam, tutissimam oportet esse eam quæ est tritissima.

23. Imo vero contrariam, inquam, ego mihi proposui illi, in qua gloriam appetiisse dicitur Cyrenæus Anniceris apud Platonem ejusque sodales. Cyrenæum enim aiunt, quum aurigandi peritiam ostentaret, multa circum Academiæ egisse curricula per eandem omnia orbitam, quam nusquam egredierentur, ita ut curriculi nonnisi unius in solo relinquerentur vestigia: mea vero contraria scilicet est ratio, qui evitare orbitam studeam. Non nimis autem facile est, arbitror, novas comminisci vias, declinatis his quæ tritæ sunt. Verum enim vero sapiens, inquit, Pausonius commentum est. Quodnam? inquam: non enim audivi.

24. Pausoni pictori pingendum locatum aiunt equum volutantem se: at illum pinxisse currentem, multumque

πολὺν κονιορτὸν περὶ τὸν ἵππον· ὥς δ' ἔτι γράφοντος ἐπιστῆναι τὸν ἐκδόνα, μέμφεσθαι, μὴ γὰρ τοῦτο προστάξει. Τὸν οὖν Παύσωνα τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιαγαγόντα τῷ παιδί τὴν γραφὴν ἐπιδειξάμενος, καὶ τὸν ἵππον ἐμπαλὶν κείμενον ὀφθῆναι ἀλινδόμενον. Ἡδὺς εἶ, ἔφη, Θερσαγόρα, ἂν μίαν οἷή με στροφὴν μεμηχανῆσθαι τοσούτων ἐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάσας στροφὰς καὶ περιαγωγὰς ἐναλλάττοντα καὶ μετατιθέντα δεδιέναι μὴ τι τελευταίων πάθοιμι τὸ τοῦ Πρωτέως. Ποῖον, ἔφη, πάθος; Τὸ γενόμενον, ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀφείας, ἐπεὶ καταναλῶκει πάσας ἰδέας θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐθις αὖ πένια μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι.

25. Σὺ μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ τὸν Πρωτέα μηχανᾷ τὴν ἐμὴν ἀκρόασιν ἀποδιδράσκεις. Οὐκ, ὦγαθέ, ἔφη, τοῦτο παρέω γούιν ἐμαυτὸν ἀκροᾶσθαι παρὲς τὴν ἐπηρτημένην φροντίδα. Τάχ' ἂν τι περὶ τοῦ σοῦ κυήματος ἀφροντίς γενόμενος καὶ τῆς ἐμῆς ὠδίνος συμφροντίσεις.

Ὡς οὖν ἐδόκει ταῦτα αὐτῷ, καθίσαντες ἐπὶ τῆς πλησίον κρηπίδος ἐγὼ μὲν ἤκρωμην, ὃ δ' ἀνελέγετο μάλα γενναῖα ποιήματα. Μεταξὺ δ' ὥσπερ ἔνθους γενόμενος ἐπιτύχας τὸ γραμματεῖον, Κομίζου τὸν ἀκροατικόν, ἔφη, μισθὸν καθάπερ Ἀθήνησιν ἐκκλησιαστικὸν ἢ δικαστικόν. Ἀλλ' ὅπως εἴσῃ μοι χάριν. Χάριν μὲν, ἔφη, εἶσομαι καὶ πρὶν ὃ τι καὶ λέγεις εἰδέναι.

26. Τί δέ ἐστιν ὃ τι καὶ λέγεις; Μακεδονικοῖς, εἶπεν, ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι καὶ τότε ὑπερῆσθεις τὸ βιβλίον οὐ κατὰ πάρεργον ἐκτρησάμην· καὶ νῦν ὑπεμνήσθην ἔχων οἰκάδε. Γέγραπται δ' ἄλλα τε τῶν Ἀντιπάτρω παραθέντων ἐπὶ τῆς οἰκίας καὶ περὶ Δημοσθένους, ἃ μοι δοκεῖ οὐκ ἂν παρέργως ἀκοῦσαι. Καὶ μὴν, εἶπον, ἦδη γέ σοι τῶν εὐαγγελίων χάρις, καὶ λέγε τὰ λοιπὰ τῶν ἐπῶν. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἀπολείφομαι σοι πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ἔργον σοι γενέσθαι. Σὺ δ' εἰστιάξας με λαμπρῶς τὴν Ὀμήρου γενέθλιον, εἰσάξας δ' ἐστιάσεις αὐτὸς καὶ τὴν Δημοσθένους.

27. Ὡς οὖν ἀνέγνω τὰ λοιπὰ τοῦ γραμματείου, διατρίψαντες ὀλίγον ὅσον ἀποδοῦναι τῷ ποιήματι τοὺς δικαίους ἐπαίνους ἤειμεν εἰς τὰ Θερσαγόρου· καὶ μόλις μὲν, ἐπιτυχάνει δὲ τῷ βιβλίῳ. Καθὼ λαβὼν τότε μὲν ἀπηλλατόμην. Ἐντυχὼν δὲ οὕτω τὴν γνώμην διετέθη, ὥς οὐδέν τι περιτρέψας, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ὑμῖν ἀναλέξομαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ σκληριῶν μείων τι γίνεται τῆς τιμῆς, εἰ, μὴ τῶν προσόντων αὐτῶν ποιησάντων ἄσματα, ὃ παιὼν Ἀλυσσίδου τοῦ Τροϊζηνίου ἄδεται, καὶ τῷ Διονύσῳ τὸ μὲν ποιῆσαι κωμῳδίας ἢ τραγῳδίας, *** καὶ Σοφοκλέους, ἐκλείπεται, τὰ δ' ἑτέροις συντεθέντα τοῖς νῦν εἰς μέσον ἐν καιρῷ κομίζουσι χάριν οὐκ ἐλάττω φέρει τῷ τὸν θεὸν δοκεῖν τιμηθέντι.

28. Τὸ μὲν οὖν βιβλίον τοῦτο — ἐστὶ δὲ τῶν ὑπομνημάτων τὸ προσήκον ἡμῖν μέρος τὸδε δῶμα — τὸ

LUCIANUS. II.

circa equum sublatum pulverem. Pingenti supervenisse qui locaverat, questumque : neque enim hoc se jussisse. Pausonem itaque imperasse puero, ut summis tabulae in ima conversis picturam ostenderet, sicque equum inversum volutari visum esse. Suavis homo es, inquam, Thersagora, si putas unam me tot annorum spatio conversionem esse machinatum, nec potius conversiones omnes et circumductiones subinde mutare ac transponere, ac sic quoque metuere, ne idem mihi denique quod Proteo usu veniat. Quid illud est, inquit? Ne fiam, inquam, quod ille factus est, quum humanam speciem invenisset quomodo effugeret; quando consumtis formis omnibus animantium, plantarum, elementorum, rursus denique ascititiae formae inopia Proteus factus est.

25. Tu quidem supra illum Proteum, inquit, meae recitationis effugiendae rationes comminisceris. Non hoc, inquam, vir optime : dabo enim tibi hanc audiendi operam ommissa quae incumbit mihi cura. Forte enim curarum de tuo factu parte liberatus, etiam meae parturitionis curam una suscipies.

Quum igitur ita illi quoque videretur, in proximo aggere assidentes, audiebam ego, ipse recitabat generosa sane carmina. Inter recitandum vero fanatico velut impetu correptus, complicatis tabellis suis, Cape tibi, inquit, auditionis tuae mercedem, ut Athenis concionis obitae aut iudicii. Sed ut gratiam mihi, inquit, habeas. Habebo equidem, inquam, prius etiam, quam, quid sit quod dicis, norim.

26. Sed quid est, de quo dicis? In Macedonicos, inquit, regiae domus commentarios incidi, ac tum mirifice delectatus, non obiter id egi ut libellum emerem. Et modo domi me habere recordatus sum. Scripta ibi sunt quum alia de rebus ab Antipatro domi gestis, tum de Demosthene, quae mihi non obiter esse auditurus videris. Quin jam nunc, inquam, pro istoc nuncio eam tibi gratiam persolvo, ut reliquos etiam versus tuos jubeam te recitare : neque te relinquam ante, quam fides promissis tuis constiterit. Magnificis vero tu me epulis Homeri natalitiis accepisti, ac Demosthenis quoque similibus videris accepturus.

27. Quum igitur reliqua ex tabellis recitasset, commemorati paulum, dum dignae poemati laudes tribuerentur, Thersagorae domum ivimus; et vix quidem, sed invenit tamen libellum. Quo ego accepto tum discodebam. Lecto autem in eam veni sententiam, ut nihil immutatum, sed ipsis totidem nominibus et verbis illum vobis praelegam. Neque enim minus honoris habetur Aesculapio, si, quum nemo salutantium cantica fecit ipse, Alisodemi Troezenii pæan canitur; neque Baccho comedias tragicodiasve doceri, [mortuo Aeschilo] et Sophocle, desitum est; sed quae ab aliis composita sunt, ea nostros qui in medium opportune proferunt, non minus commendant, quia sic quoque honorem habuisse deo illi videntur.

28. Liber itaque hic (est autem commentariorum illorum pars ea, quae ad nostram rem pertinet, colloquium) : liber

βιβλίον φησίν, Ἀντίπατρω μεμνηῦσθαι παρόντα τὸν Ἀρχίαν. Ὁ δ' Ἀρχίας, εἰ τις ἄρα τῶν νεωτέρων ἄγνοεῖ, τοὺς φυγάδας ἐτέτακτο συλλαμβάνειν. Ἐπέσταλτο δ' αὐτῷ καὶ Δημοσθένην ἀπὸ τῆς Καλαυρίας πείσαι μᾶλλον ἢ βιάσασθαι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ἔχειν. Καὶ δὴ καὶ μετέωρος ἐπὶ ταύτης ὁ Ἀντίπατρος ἦν τῆς ἐλπίδος τὸν Δημοσθένην ἀεὶ προσδοκῶν. Ὡς οὖν ἤκουσεν ἀπὸ τῆς Καλαυρίας ἤκοντα τὸν Ἀρχίαν, εὐθύς ὡς εἶχεν ἐκέλευσεν εἰσω καλεῖν.

29. Ἐπει δ' εἰσῆλθεν. . . αὐτὸ φράσει τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον.

APX. Χαῖρε, ὦ Ἀντίπατρε.

ANT. Τί δ' οὐ μέλλω χαίρειν, εἰ Δημοσθένην ἡγάγες;

APX. Ἦγαγον, ὥς ἐδυνάμην· ὕδριαν γὰρ κομίζω τῶν Δημοσθένους λειψάνων.

ANT. Ἀπ' ἐλπίδος γε μὴν ἐσφηλας, ὦ Ἀρχία. Τί γὰρ τῶν δοτῶν καὶ τῆς ὕδριος Δημοσθένην οὐκ ἔχοντι;

APX. Τὴν γὰρ ψυχὴν, ὦ βασιλεῦ, πρὸς βίαν αὐτοῦ κατέχειν ἀδύνατον.

ANT. Τί δ' οὐ ζῶντα κατελήφατε;

APX. Κατελήφαμεν.

ANT. Κατὰ τὴν ὁδὸν οὖν τέθνηκεν;

APX. Οὐκ, ἀλλ' οὔπερ ἦν, ἐν Καλαυρίᾳ.

ANT. Τάχα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἔργον δλιγωρίας οὐδὲ θεραπευόντων τὸν ἄνθρωπον.

APX. Ἄλλ' οὐδ' ὅψ' ἡμῖν ἐγένετο.

ANT. Τί φής; αἰνίγματα λέγεις, ὦ Ἀρχία, ζῶντα λαβόντες οὐκ ἔχετε.

30. APX. Οὐ γὰρ ἐκέλευς τὴν γε πρώτην μὴ βιάζεσθαι; καίτοι πλεόν ἂν οὐδὲ βιασαμένοις οὐδὲν ἦν· καὶ γὰρ οὖν ἐμελλήσαμεν.

ANT. Οὐκ εὖ γε ὑμεῖς οὐδὲ μελλήσαντες. Ἰσως οὖν ἐκ τῆς ὑμετέρας τέθνηκε βίας.

APX. Ἡμεῖς μὲν αὐτὸν οὐκ ἀπεκτείναμεν, βιάζεσθαι δὲ μὴ πείθουσιν ἀναγκαῖον ἦν. Σοὶ δ', ὦ βασιλεῦ, τί τὸ πλεόν, εἰ ζῶν ἀφίκετο; πάντως οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἡ ἀπέκτεινας.

31. ANT. Εὐφήμει, ὦ Ἀρχία· δοκεῖς μοι μὴ συνεννοηθέναι μὴθ' ὅστις ὁ Δημοσθένης μῆτε τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀλλὰ νομίζειν ὁμοῖον εἶναι Δημοσθένην εὐρεῖν καὶ τούτους ζητεῖν τοὺς κακῶς ἀπολωλότας, Ἱμεραῖον τὸν Φαληρέα καὶ τὸν Μαραθώνιον Ἀριστόνικον καὶ τὸν ἐκ Πειραιῶς Εὐκράτην, τῶν βαγδαίων βευμάτων οὐδὲν διαφέροντας, ἀνθρώπους ταπεινοὺς, ἀφορμῇ προσκαίρων θορύβῳ ἐπιπολάσαντας καὶ πρὸς μικρὰν ταραχῆς ἐλπίδα θρασέως ἐξαναστάντας, εἴτα πτήξαντας οὐκ εἰς μακρὰν δίκην τῶν δειλινῶν πνευμάτων, καὶ τὸν ἀπιστον Ὑπερίδην, τὸν ἀφίλον δημοκόλακα, τὸν οὐδὲν αἰσχρὸν νομίσαντα κολακείᾳ τοῦ πλήθους συκοφαντῆσαι Δημοσθένην οὐδ' αὐτὸν εἰς ταῦτα παρασχεῖν διάκονον ἐφ' οἷς αὐτοὶ μετενόησαν οἷς ἐχαρίετο· μετ' οὐ πολὺ γοῦν τῆς συκοφαντίας λαμπροτέραν ἢ κατ' Ἀλκιβιάδην αὐτῷ τὴν ἀδόδον ἀκηχόραμεν γενέσθαι. Τῷ δ' οὐκ ἐμελεν οὐδ'

ergo refert, Antipatro indicatum esse, adesse Archiam. Porro hic Archias, si quis forte juniorum ignorat, comprehendendis exsulis fuerat praefectus. Mandatum autem acceperat Demosthenem quoque persuasionibus potius quam vi eo adducendi, ut a Calauria veniret ad Antipatrum. Atque erat spe ista suspensus Antipater, in dies expectans Demosthenem. Quam igitur audisset e Calauria venisse Archiam, statim, ut erat, intro eum jussit vocari.

29. Ingressus ille, ... sed ipse libellus dicet reliqua.

ARCH. Salve, Antipater.

ANT. Quidni salvus sim, si adduxisti Demosthenem?

ARCH. Adduxi, ut potui: urnam enim affero Demosthenis reliquiarum.

ANT. A spe dejecisti me, Archia. Quo enim mihi ossa et urna, Demosthenem ipsum non habenti?

ARCH. Nempe per vim, o rex, retineri anima viri non poterat.

ANT. Cur vero vivum non comprehendistis?

ARCH. Comprehendimus.

ANT. Ergo in via perii?

ARCH. Non, sed ubi erat, Calauriae.

ANT. Forte vestrae negligentiae culpa fuit, qui non satis hominem curaveritis.

ARCH. Sed neque in potestate nostra hoc fuit.

ANT. Quid ais? aenigmata loqueris, Archia: vivum cepistis, et non habetis.

30. ARCH. Nonne enim jusseras, primo vim illi non adhiberi? quanquam neque profecturi quicquam eramus vi admota; etenim jam parabamus.

ANT. Neque illud vos bene, quod parabatis: forte enim a vestra injuria mortuus est.

ARCH. Nos quidem non interfecimus illum, sed vim admove, quom persuadere non possemus, necesse erat. Tibi vero, rex, quid lucri accessisset, si advenisset vivus? neque enim sane aliud quam interfecturus illum eras.

31. ANT. Bona verba, Archia! Videris mihi non cogitare, neque quis fuerit Demosthenes, neque meum consilium, sed putare simile et ejusdem felicitatis esse, invenisse Demosthenem, et illos conquirere homines male perditos, Himeræum Phalereum, et Marathonium Aristonicum, et illum ex Piræo Eucraten, torrentibus rivis nihil dissimiles, homines humiles, tumultuum temporariorum occasionibus velut innatantes, et ad parvam spem turbarum ferociter exsurgentes, deinde paulo post ventorum vespertinorum more residentes; et infidelem illum Hyperidem, alienum ab amicitia adulatorum populi, qui turpe non duxerit per adulationem plebis calumniari Demosthenem, seque ad ea præbere ministrum, quorum mox illos ipsos, quibus gratificatus fuerat, penituit: quandoquidem non multo post illam calumniam splendidiorem viro, quam olim Alcibiadi, reditum ab exilio contigisse accepimus. Verum iste pensi nihil

ἐπὶσχύνετο κατὰ τῶν ποτε φιλάτων τῇ γλώσσει χρώμενος, ἣν ἐχρῆν δῆπου τῆς ἀγνωμοσύνης ἐκτεμεῖν.

32. APX. Τί δ'· οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἐχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ANT. Οὐχ ὅτω μέλει τρόπου πίστεως, φίλον πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένω· τὰ γὰρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Οὐδὲ κακίων ἐγὼ Ξέρξου τοῦ Βούλιν καὶ Σπέρχιν τοὺς Λακεδαιμονίους θαυμάσαντος καὶ, κτεῖναι παρὸν, ἀφέντος. Ἄλλ' εἰ δὴ τίνα πάντων καὶ Δημοσθένην αὐτὸς τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολὴν, συγγενόμενος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυνθανόμενος ἐκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἴχον θαυμάσας, οὐχ ὥς ἂν νομίσειέ τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος, εἰ καὶ μηδὲν μὲν ὁ Πύθων πρὸς αὐτὸν, οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβᾶλλειν τῷ τούτου κρώτῳ καὶ τόνῳ καὶ λέξεων εὐρυθμίᾳ καὶ ταῖς τῶν διανοιῶν περιγραφαῖς καὶ συνεχεῖαις ἀποδείξεω καὶ τῷ συνερικτῷ τε καὶ κρουστικῷ· μετενοοῦμεν γοῦν ὅτε τοὺς Ἕλληνας Ἀθηναῖζε συνηγάγομεν ὥς ἐλέγζοντες Ἀθηναίους, Πύθωνι καὶ τοῖς Πύθωνος ἐπαγγέλμασι πεπιστευκότες, εἰτα Δημοσθένει καὶ τοῖς Δημοσθένους ἐλέγχους περιπεσόντες. Ἄλλ' ἡμῖν ἀπρόσ-
ιτος ἡ δύναμις αὐτῷ τοῦ λόγου.

33. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δευτέραν, ἔταττον ἐν χώρᾳ τιθείς ὄργανον, Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως, ἀκλινῇ τὴν ψυχῇ ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τρικυμίας τῆς τύχης καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φιλίππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρὸς ἡπιστάμην· τούτῳ μὲν γε δημηγορίας ἐξαγγελλείσης Ἀθήνησιν ποτε καθάπτομένης τοῦ Φιλίππου καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτικὸς καὶ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος, ὁ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων, καίτοι μᾶλλον ἡβουλόμην ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἐμαυτὸν πεπιστευκέναι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογράφεται χρυσίον ξύλα πόρους θρέμματα γῆν οὐ Βωωτίας οὐδ' ἐνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θάττον ἂν τῶν Βυζαντιῶν τὸ τεῖχος ἔλοιμεν μηχαναῖς ἢ Δημοσθένην χρυσίῳ.

34. Ἐγὼ δὲ, ὦ Παρμενίων, ἔφη, εἰ μὲν τις Ἀθηναῖος ὢν ἐν Ἀθήναις λέγων ἐμέ τῆς πατρίδος προτιμᾷ, τούτοις ἀργύριον μὲν προέμην ἂν, φιλᾶν δ' οὐκ ἂν· εἰ δὲ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμέ μισεῖ, τούτῳ προσπολεμῶ μὲν ὥς ἀκροπόλει καὶ τεύχει καὶ νεορίαις καὶ τάφρῳ, θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ μακαρίζω γε τοῦ κτήματος τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς μὲν ἔξω τῆς χρείας γενόμενος ἥδιστ' ἂν προσαπολέσειμι, τὸν δὲ βουλόμην ἂν ἐνταυθοῖ παρ' ἡμῖν τυχεῖν γενόμενον μᾶλλον ἢ τὴν Ἰλλυριῶν ἱπποὺν καὶ Τριβαλλῶν καὶ πᾶν τὸ μισθοφορικόν, τῆς δ' ἐπὶ βίας τὴν τοῦ λόγου πειθῶ καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐμβριθὲς οὐδαμῇ τιθείς δεύτερον.

habuit, neque puduit ipsum contra eos, qui olim fuerant amicissimi, lingua uti, quam oportebat nempe improbitatis illius causa excindi.

32. ARCH. Quid vero? nonne inter inimicos nostros inimicissimus Demosthenes?

ANT. Non sane, si quis fidelitatis in vita rationem habeat, amicumque sibi quicquid est in moribus incorruptum ac stabile iudicet: honesta namque apud hostes etiam honesta sunt, et virtus, ubicumque fuerit, pretiosa est. Neque Xerxe deterior ego, qui Bulin Sperchinque Lacedæmonios admiratus, quum interficiendorum potestas esset, dimisit. Verum si quem unquam omnium, etiam Demosthenem, quem bis Athenis, quanquam non satis otiose, convenerim, et ab aliis requirendo pariter atque ex ipsis in republica factis cognoverim, in admiratione habui, non, ut existimare aliquis posset, ob dicendi vires; etsi nihil ad illum Python, Attici autem oratores ludus sunt, comparati ad huius clamores, et contentionem, et verborum aptam compositionem, et circumscriptam sententiarum concinnitatem, et continuitatem demonstrationum, dicendorum implicationem et nexum, denique vehementiam. Itaque pœnituit nos convocasse Græcos Athenas, quum resutare Athenienses vellemus, a Pythone et promissis Pythonis inductis, ac deinde in Demosthenem et argumenta Demosthenis incurreremus. Sed quæ in illo erat vis dicendi, nullum nobis aditum præbebat.

33. Verum hanc ipsam secundam numerabam, quam in instrumenti loco ponerem, ad Demosthenem ipsum admirabar super omnia sensus illius causa et prudentiæ, qua animam recto velut clavo in decumanis quibusque fortunæ fluctibus nusquam declinantem servaret, et malo nulli concederet. Ac Philippo eandem quam mihi de viro sententiam fuisse noram. Ille quidem nunciata aliquando Athenis concione qua iste in Philippum invectus fuerat, et indignante Parmenione, atque joci etiam aliquid in Demosthenem adjiciente, « Jure suo, inquit, o Parmenio, libertatem dicendi sibi sumit Demosthenes: solus enim ille oratorum Græciæ nusquam expensarum mearum rationibus inscriptus est, quum tamen mallet ipsi, quam scribis et classiariis, me committere. Nunc illorum unusquisque scriptus est aurum, ligna, redditus annuos, armenta, prædia accepisse, non in Bœotia neque usquam habentes quin a me acceperint. At celerius machinis capiamus Byzantium mœnia quam auro Demosthenem.

34. Atque ego, inquit, Parmenio, si quis Atheniensis Athenis dicens patriæ me suæ præfert, hunc argentum quidem objecerim, non autem amicitiam: si quis vero patriæ causa odio me habeat, hunc ego oppugno non secus atque arcem et mœnia et navalia et fossam; sed virtutem ejus admiror et beatam civitatem tali possessione prædico. Atque istos quidem extra usum eorum constitutus lubens una cum ipsis hostibus perdiderim; hunc vero malim hic apud nos esse multo quam Illyriorum equitatum et Tribalorum, et quicquid est militis mercenarii; qui armorum viribus vim oratione persuadendi et consilii gravitatem postponam minime.

35. Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα. Τοιούτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποίησατο· τῶν γὰρ μετὰ Διοπίθεους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος, ὁ δ' εὖ μάλα γελάσας ἐφη, Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιωτὴν δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριήρεις καὶ ὁ Πειραιεύς καὶ τὰ νεώρια λῆρος ἐμοίγε καὶ φλῆναφος· τί δ' ἂν ἄνθρωποι πράττειεν διονυσιάζοντες, ἐν χρεανομίαις καταζῶντες καὶ χοροῖς; εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἰς ἐν Ἀθηναίους ἐγένετο, ῥᾶον ἂν εἶχομεν τὴν πόλιν ἢ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ὠνούμενοι· νῦν δὲ εἰς ἐκεῖνος ἐγρήγορε καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαράτατται. Λαυθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἀνθρωπὸς ἐστί, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τό γέ τοι κατ' αὐτὸν οὐκ Ἀμφίπολιν εἶλομεν, οὐκ Ὀλυθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλας ἔσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλάσποντον κεκρατήκαμεν.

36. Ἄλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι καὶ καύσει τῆς βραθυμίας τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. Μετατίθησι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθησι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελέως διεφθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἤδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατειργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φανακίσαι, οὐ πρίσασθαι οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο.

37. Τοῦτον οὖν, ὦ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριήρεις καὶ πάντας ἀποστόλους· ὁ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφάμιλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτίησατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέραρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλάσποντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἐφη, ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι Χάρητα μὲν καὶ Διοπίτην καὶ Πρόξενον καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἰσὼ κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὅπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν καὶ στρατοπέδων καὶ καιρῶν καὶ χρημάτων κύριον, ὁκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὅς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὕρισκει, δύναμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στόλους ἀποπέμπτει, συντάττει δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.

38. Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τὰν ὁρὸς ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρη-

35. Hæc ad Parmenionem. Tales vero etiam apud me sermones habuit. Misso enim Athenis Diopithe cum suis, sollicitudinem ea mihi res afferebat : ille vero in risum solutus dicebat, « Tun' ducem ex urbe aut militem nobis metuis? Triremes et Piræus, et navalia, nugæ mihi et ludibria : quid enim homines faciant bacchianalia celebrantes, in viscerationibus vitam terentes et choris? at si unus Demosthenes Athenis non esset, facilius urbem haberemus quam Thebanos et Thessalos fraude, vi, occupando, emendo : nunc vero unus ille vigilat, temporibus omnibus imminet, et nostros impetus sunsequitur, ad nostra se imperatoria consilia velut in acie opponit. Illum non fugimus quum machinamur aliquid, quum conamur, quum deliberamus : uno verbo, ille nobis homo impedimentum est et propugnaculum quominus una omnia impressione habeamus. Certe per illum si stetisset, non Amphipolim cepissemus, non Olynthum, non Phocenses haberemus et Pylas, nec Chersoneso et Hellesponti regione potiti essemus.

36. Sed ille invitos etiam cives suos, et velut a mandragora dormientes excitat, libertate dicendi velut urens et secans illorum socordiam, parum quid jucundum illis sit sollicitus. Transfert idem pecuniæ redditus a theatris ad exercitus ; trierarchicis legibus constituit rem nauticam perurbatione rerum tantum non plane perditam ; abjectam satis longo jam tempore ad drachmam et triobolum civitatis dignitatem excitat, hosce dudum inclinatos ad majores suos revocando atque ad æmulationem eorum quæ Marathonē ac Salamīne gesta sunt ; mutique auxilii fœdera, et conventiones inter Græcos constituit. Hunc latere non est, non decipere, non emere, non magis quam Aristidem illum Persarum rex emere potuit.

37. Hunc ergo, Antipater, magis est quod timeamus, quam triremes omnes et classes immissas. Quod enim antiquis illis Atheniensibus Themistocles fuerunt et Pericles, his nunc Demosthenes est, prudentiæ nomine comparandus cum Themistocle, cum Pericle autem ob sensum in republica. Nam dicto audientes illis præstitit Eubœam, Megara, quæ circa Hellespontum sunt, Bœotiam. Et præclare sane, inquit, faciunt Athenienses, quum Chareta et Diopithen et Proxenum et horum similes quosdam imperatores constituunt, Demosthenem vero domi in suggestu retinent. Quodsi hunc hominem armorum faciant et navium et exercituum et opportunitatum et pecuniarum dominum, vereor ne de ipsa me Macedonia in disceptationem vocet ; qui vel sic suis me decretis oppugnet, circumquaque concurrat, deprehendat, redditus inveniatur, copias contrahat, classes latas dimittat, copias in aciem cogat, huc illuc transiens obsistat. »

38. Talia et tum et sæpe alias ad me Philippus de viro illo dicebat, inter fortunæ munera illud referens, quod

στῶν τιθέμενος τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην, οὗ γε καὶ τοὺς λόγους ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας Ἀθήνηθεν ὀρμωμένους διασείειν αὐτοῦ καὶ ταραττεῖν τὰ βουλευματα· περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακία στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν ἀταξία καὶ τῇ παραδόξῳ βοπῇ τῆς τύχης τῇ πολλὰ πολλάκις ἡμῖν συνειργασμένη κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς γε ταύτης ἡμέρας τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον ἐπέστρέψε μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἓν συναγαγὼν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους Βοιωτοὺς τε τοὺς ἄλλους καὶ Κορινθίους Εὐβοέας τε καὶ Μεγαράς καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας καὶ μὴδ' εἶσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν.

39. Τοιοῦτοί τινες ἦσαν αὐτῷ συνεχεῖς περὶ Δημοσθένους οἱ λόγοι· καὶ πρὸς γε τοὺς λέγοντας ὡς μέγαν ἔχοι τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἀνταγωνιστὴν, Ἐμοὶ Δημοσθένης μόνος, εἶπεν, ἀνταγωνιστής, Ἀθηναῖοι δὲ Δημοσθένην οὐκ ἔχοντες Αἰνιανέες εἰσι καὶ Θετταλοί. Καὶ πρόσδεξις ὅποτε πρὸς τὰς πόλεις πέμποι, τῶν μὲν ἄλλων βητόρων εἰ τινὰς ἢ τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀνταποστέλλοι, τῇ πρεσβείᾳ ῥᾶστα ἦν κεκρατηκώς, τοῦ Δημοσθένους δ' ἐπιστάντος, Μάτην, εἶπεν, ἂν ἐπρεσβεύσαμεν· οὐ γὰρ ἐστὶ κατὰ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐγείραι τρόπαιον.

40. Ταῦτα δὲ Φίλιππος. Καὶ μέντοι καὶ πάντως ἔλαττον ἂν ἔχοντες εἰ λάβοιμεν τοιοῦτον ἄνδρα, πρὸς Διὸς, Ἀρχία, τί ποτε νομίζεις; βοῦν ἂν ἐπὶ σφαγὴν ἔγομεν ἢ πολὺ μᾶλλον ἂν σύμβουλον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς πάσης ἐποιοῦμεθα; Φύσει μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ κατ' ἀρχὰς προσεπεπνύθειν ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον Ἀριστοτέλει μάρτυρι· πρὸς γοῦν τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς ἡμᾶς γε λέγων οὐδὲν ἐπαύετο, τοσοῦτον ὄντων τῶν αὐτῷ προσπεποιηκότων, μηδένα οὕτω πώποτε θαυμάσαι μεγέθους τε φύσεως καὶ τῆς περὶ τὴν ἀσκησιν ἐγκρατείας καὶ βάρους καὶ τάχους καὶ παρρησίας καὶ καρτερίας.

41. Ὑμεῖς δὲ, ἔφη, διανοεῖσθε ὡς ὑπὲρ Εὐβούλου καὶ Φρύνωνος καὶ Φιλοκράτους, καὶ πειρᾶσθε δώροις καὶ τοῦτον ἀναπείθειν, ἄνθρωπον καὶ τὴν πατρίαν οὐσίαν εἰς Ἀθηναίους ἰδίᾳ τε τοῖς δεηθεῖσι καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει καταναλωκότα, διαμαρτάνοντες δὲ φοβήσιν οἴεσθε πάλαι βεβουλευμένον τὴν ψυχὴν ὑποθεῖναι ταῖς τῆς πατρίδος ἀδήλοις τύχαις, καὶ καθαρπομένου τῶν πραττομένων ὑμῖν ἀγανακτεῖτε; δ' οὐδὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὑποστέλλεται. Λέληθεν ὑμᾶς, ἔφη, τῇ μὲν τῆς πατρίδος εὐνοίᾳ πολιτευόμενος, αὐτῷ δὲ τὴν πολιτείαν γυμνάσιον φιλοσοφίας προθέμενος.

42. Ταῦτά τοι, ὦ Ἀρχία, ὑπερεπεθύμουν αὐτῷ συγγενόμενος τὴν τε γνώμην, ἣν ἔχοι περὶ τῶν παρόντων, ἀκοῦσαι λέγοντος καὶ τῶν αἰεὶ παραπεπτωκότων ἡμῖν κολάκων, εἰ ἐδεόμην, ἀποστάς ἀπλοῦ τινος ἐξ ἑλευ-

exercitum non duceret Demosthenes; cuius quidem etiam conciones, tanquam arietes quidam et catapultae ab Athenis inde ruentes, sua convellerent disturbarentque consilia. Nam de Chaeironaea neque post victoriam commemorare apud nos desiit, in quantum nos periculum vir ille adduxisset. « Etsi enim praeter spem et vitio ducum, et militum immodestia, et inclinatione necopinata fortunae, quae in multis saepe perficiendis nos adjuvit, vicimus; tamen uno illo die et imperii et vitae adeo in periculo me constituit, conductus in unum praestantissimis civitatibus, Graecis copiis omnibus collectis, Atheniensibus simul et Thebanis Boeotiisque reliquis, et Corinthiis Euboensibusque et Megarensibus, denique potentissimis Graeciae in periculi societatem coactis, meque in interiora Atticae penetrare prohibito. »

39. Tales habebat ille perpetuo de Demosthene sermones; et his qui dicerent, gravem ipsi esse adversarium populum Atheniensem, respondebat, Mihi adversarius solus Demosthenes; Athenienses vero, Demosthene destituti, Aenianes sunt et Thessali. Et si quando legatos ad civitates mitteret, atque aliorum oratorum quosdam contra ipsum civitas Atheniensium ablegaret, legatione ipse vicerat facillime: quoties vero instaret Demosthenes, Sine dubio frustra, inquit, legationem misimus: neque enim contra Demosthenis orationes tropaeum licet erigere.

40. Haec Philippus. Et profecto omnibus modis inferiores nos Philippo, talem virum si cepissemus, per Jovem, Archia, quid tandem putas? bovemne ad macellum acturi eramus, an consiliarium potius de rebus Graecis totoque imperio nostro adhibituri? Natura enim illi me etiam ab initio conciliari sentiebam ex ipsis in republica gestis, magis vero testimonio Aristotelis: is enim quum apud Alexandrum et nos etiam ageret, ac tot haberet qui suam domum audiendi causa frequentaverant, profiteri nunquam desiit, praeter omnes se hunc admirari ob magnitudinem ingenii, et illam in exercitationibus exhibitam continentiam, et gravitatem, et celeritatem, et libertatem dicendi, et animi constantiam.

41. Vos autem, inquit, de illo cogitatis ut de Eubulo quodam, et Phrynone, et Philocrate, et ipsum quoque donis conamini in partes traducere, hominem qui patrimonium adeo in Athenienses, privatim in egentes, publice in civitatem impenderit; et ubi hac spe excidistis, terrere illum vos posse arbitramini, cui olim deliberatum sit animam subijcere incertis patriae fortunis? et in facta illo vestra invehente, indignamini? qui nec populo Atheniensium se submittat. Fugit vos, inquit, patriae illum amore tractare rem publicam, sibi autem eam philosophiae gymnasium constituisse.

42. Talia, Archia, supra modum cupiebam consuetudine illius utens ex illo audire, et quae ipsius de rebus praesentibus esset sententia: atque, quoties opus esset, relictis qui semper in nos irruunt adulatoribus, simplicem et libera

θέρας γνώμης ἀκούσαι λόγου καὶ φιλαλήθους συμβουλῆς μεταλαβεῖν. Καί τι καὶ νουθετῆσαι δίκαιον, ὑπὲρ οἷων ὄντων τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀχαριστίαν πάντα παραβά-
λοιο τοὺν αὐτοῦ βίον, ἔξον εὐγνωμονεστέροις καὶ βεβαι-
τέροις κεχρῆσθαι φίλοις.

APX. Ὁ βασιλεῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ἂν ἔτυχες, ταυτί δὲ μάτην ἂν ἔλεγες οὕτω μανικῶς φιλαθήναιος ἦν.

ANT. Ἦν ταῦτα, ὦ Ἀρχία· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοι-
μεν; Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν;

43. APX. Ἐοικας ἐτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμά-
σειν· καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ θεθαμένοι διαφέροντες οὐδὲν
ἐκπλήξει τε καὶ ἀπιστία τῶν ὄντων. Ἐοικε γὰρ δὴ
πάλαι ἴδω βεβουλευμένῳ περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας·
δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευὴ. Καθῆστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ
νεφῷ, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν κατα-
ναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλόφρονα προϋτεινόμενῳ ἑλέον
τινα παρὰ σοῦ καθυπισχοῦμενος, οὐ μάλᾳ μὲν προσδο-
κῶν — οὐ γὰρ ἡπιστάμην, ἀλλὰ σὲ φῆμιν δι' ὀργῆς ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον — χρήσιμον δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νο-
μίζων.

ANT. Ὁ δὲ πῶς προσέειπε τοὺς λόγους; καὶ με
μηδὲν ἀποκρύψῃ· μάλιστα μὲν γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβου-
λόμην παρῶν εἶναι νῦν. Ἀλλὰ σύ γε μὴ παραλίπης
μηδὲν· οὐ γὰρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἦθος ἀνδρὸς γενναίου
πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμαθεῖν, πότερον ἄτο-
νος καὶ νωθὸς ἦν ἢ παντάπασιν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς
δρῆθον ἐφύλαττεν.

44. APX. Οὐδὲν ὑπέσπελλεν ἐκείνός γε. Πῶς
γάρ; ὅς ἤδ' ὑ γελᾶσας καμὲ δὴ σκώπτων εἰς τὸν πρότερον
βίον, ἀπὶ θανόν ἐφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σὺν ψευ-
σμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι προεῖτο
τὴν ψυχὴν;

APX. Οὐκ· εἰ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσαις, οὐ δόξει
σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἀλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ,
λέγειν, Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀνώμοτον, οὐδὲ
παράδοxon, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν ὡς Ἀμ-
φίπολιν, ὡς Ὀλυνθον, ὡς Ὀρωπόν. Τοιαῦτα πολλὰ
ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφῆας παρεστησάμην, ἵνα σοι
τὰ λεχθέντα σώζοιτο. Ἐγὼ μὲν τοι, ἐφη, ὦ Ἀρχία,
βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ
γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἐτι
φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδω-
ροδοχηκέναι δοξῶ μὴδ' ἦν ἐμαυτὸν ἔταξα τάξιν λιπῶν
τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι.

45. Καλὸν γάρ, Ἀρχία, εἰ τὸ ζῆν ἐμοὶ Πειραιεύς
αὐτὸς παρέγχοι καὶ τριήρης ἦν ἐπιδέδωκα, καὶ τεῖχος
καὶ τάφρος τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξειργασμένα καὶ φυλὴ
Πανδιονίς, ἣ ἐθελοντὴς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων καὶ
Δράκων καὶ παρρησία βήματος καὶ δῆμος ἐλευθερός καὶ
φιησίματα στρατιωτικὰ καὶ νόμοι τριηραρχικοὶ καὶ

mente orationem percipere et veracis consilii copiam nan-
cisci. Etiam fas putaveram illum admonere, pro quam
ingratis Atheniensibus vitam omnem in discrimen dedisset,
quum liceret gratos magis et firmiores habuisse amicos.

ARCH. Reliqua, rex, forte consecutus esses; sed ista
frustra fuisses dicturus, adeo ad furorem usque ille amabat
Athenas.

ANT. Ita res habebat, Archia; quid enim aliud dicamus?
Sed quomodo mortuus est?

43. ARCH. Videris magis etiam, rex, admiraturus esse.
Etenim nos qui vidimus, non minus nunc obstupescimus
et fidem negamus oculis, quam ubi conspiciebamus. Vide-
batur enim olim ita deliberatum de ultimo die habuisse, id
quod apparatus indicat. Consederat nimirum intus in tem-
plo: ac frustra superiorum dierum sermones consumsera-
mus.

ANT. Quinam erant vestri sermones?

ARCH. Multam humanitatem illi ostendebam, et mise-
ricordiam abs te pollicebar, non valde quidem ipse exspe-
ctans (neque eam sciebam, sed irasci te viro putabam):
verum quod putarem id ipsum utile esse ad persuaden-
dum.

ANT. Ille vero quomodo accipiebat istos sermones? et
noli me celare quicquam: vellem enim nunc vel maxime af-
fuisse et meis auribus accepiisse singula. Sed tu ne quid
prætermiseris: non parva enim res est, ingenium viri gene-
rosi sub ipsum vitæ finem cognoscere, utrum languidus
fuerit et ignavus, an nusquam inclinatam illam mentis al-
titudinem servavit.

44. ARCH. Nihil ille sane remisit. Quid enim? qui sua-
viter ridens, et in superiorem vitam meam ludens, impro-
babilem me mendaciorum tuorum histriionem diceret.

ANT. Ergo quod diffideret promissis, vitam abiecit?

ARCH. Non: si quidem audire reliqua volueris, non vi-
debitur tibi solum diffisus esse. Sed, quando jubes, rex,
dicere, « De Macedonibus, inquit, nihil quidem est quod
abjures: neque mirum fuerit, si Demosthenem ita capiant,
ut Amphipolin, ut Olynthum, ut Oropum. » Talia dixit
multa: etenim notarios constitui, ut dicta tibi servarentur:
« Tametsi ego, inquit, Archia, tormentorum aut mortis
metu in conspectum venire Antipatri nolo: sed si vere ista
prædicatis, multo magis etiam mihi cavendum est, ne vita
ipsa ab Antipatro mihi donata corruptus esse, et relicta
acie, in qua ipse me locavi, Græcanica, in Macedonicam
me conjecisse videar.

45. Præclarum enim esset, Archia, si vitam mihi Piræeus
ipse præstaret, et triremis quam dedi, et murus et fossa
meis impensis effecta, et Pandionis tribus, in qua mea
sponte sumtus in pompam sacrarum feci, et Solon, et Dra-
con, et illa in tribunali libertas, et populus liber, et militaria
decreta, et leges trierarchicæ, et majorum virtutes, et

προγόνων ἀρεταὶ καὶ τρόπαια καὶ πολιτῶν εὐνοια τῶν ἐμὲ πολλάκις ἐστεφανωκότων καὶ δυνάμεις Ἑλλήνων τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεηθέντι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὃ ἐλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἐλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας ἢ οἷς τοὺς ἐρά- νους συνδιελυσάμην.

46. Εἰ δὲ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τούτου Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεῷ μὴδ' ἐπαισχύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχία, τε- θναίνην, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ θεοῦ κολακευ- τίας. Ἐξὴν μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλ- λιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημάδου συνεταττόμην· ἐξὴν κὰν ὀφεί τῆς τύχης μεθαμρόσασθαι, εἰ μὴ τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐπαισχυνόμην. Οὐκ οὐν ἡρώμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι συμμεταβάλ- λασθαι· καλὸν γὰρ χρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ καταισχυνῶ τὰς Ἀθήνας δουλείαν ἐκὼν ἐλό- μενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέ- μενος.

47. Ἀλλὰ δίκαιον γὰρ, ἔφη, σοὶ τῶν τραγωιδῶν μνημονεύειν, οὗ σεμνὸν τὸ λεχθὲν

Ἥ δὲ καὶ θνήσκουσ' ὁμοῦ
πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν·

κόρη καὶ ταῦτα· Δημοσθένης δὲ εὐσχήμονος θανάτου βίον προκρίνει ἀσχήμονα τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος· Καὶ τίνα καὶ πικρότερον εἰλεγε προαχθεῖς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυβρί- ζοντας. Ἀλλὰ τί δεῖ νῦν λέγειν ἐμέ; τέλος δ' ἐμοῦ τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλῶντος, ἀπαλὴν μοῦσαν στερεῇ κεραννύντος, Ἐπίσθην ἂν, ἔφη, τοῖσι τοῖς Ἀρχίας ὧν, ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκέ μοι, ὦ δαιμόνιε, μὴ πεφυκότι κακῷ γενέσθαι.

48. Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διανο- ούμην· ὃ δ' ὡς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν καὶ τὸν θεὸν προσβλέψας· Ἔουκεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὅπλα μόνον καὶ τριήρεις καὶ τεῖχη καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ χρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταφρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξειαν Ἰλλυριοὶ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Μακεδόνες ἐγυ- ρωτέραν ἢ ὑλινόν ποτε τεῖχος ἡμῖν, ὁ θεὸς ἀνείλεν ἀπόρ- θητον εἶναι· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδεῶς μὲν ἐπολιτευ- σάμην, ἀδεῆς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος, ἐμέλεισε δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτήμενος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος, οὐ Φυλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου.

49. Ταῦτα εἰπὼν, Μὴ πρόσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμέ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὼς πείσεται, τὸν δὲ θεὸν προσειπὼν ἐκὼν ἔφομαι. Κάγῳ μὲν ἦν ἐπὶ

tropaea, et benevolentia civium, qui saepe me coronarunt, et potentia Graecorum, qui huc usque a me sunt servati. Si vero etiam misericordia aliena licet vivi, humile id quidem est, sed tolerabilis tamen misericordia a necessariis, quorum redemi captivos, aut patribus, quorum una elocavi filias, aut quos in dissolvendis eramis adjuvi.

46. Si vero servare me non potest insularum imperium et mare, at certe ab hoc Neptuno salutem peto, et ab hoc altari, et a sanctis legibus. Si vero nec Neptunus, inquit, praestare potest templo suo sanctitatem, neque pudet illum Archiae prodere Demosthenem, moriar potius: minime Antipatro nobis pro deo adulandum est. Licebat mihi amiciores Atheniensibus habere Macedonas, et nunc in fortunae vestrae partem venire, si cum Callimedonte, et Pythea, et Demade conjungere me voluissim: licebat vel sero instaurare fortunam, nisi Erechthei filias verecundarer et Codrum. Non igitur optarim cum Fortuna transfuga et ipse mutare castra: honestum enim perflugium mors est, ut ab omnis turpitudinis periculo simus liberi. Et nunc, Archia, quantum in me est, non afficiam turpitudinis Athenas, servitute ultro eligenda, abjiciendaque libertate, pulcherrimo ferali amiculo.

47. Verum enim fas est, inquit, tragœdiarum apud te meminisse, in quibus praeclarum illud dictum,

At illa dum moritur tamen
providit, ut decenter caderet, sedulo.

Haec puella: et Demosthenes honesta morte vitam turpem potiorē habebit, Xenocratis et Platonis de immortalitate librorum oblitus? » Et proventus ultra amarius quædam dixit in eos qui a fortuna insolescunt. Sed quid ea nunc dicere opus est! Tandem vero me preces partim, partim minas adhibente, et mollem musam cum rigida miscente, Moverer, inquit, hisce, Archias si essem: quandoquidem vero sum Demosthenes, ignosce mihi, o noster, quem natura non finxit ad ignaviam.

48. Tum sane tum vi illum detrahē ab altari cogita- bam. At ille quum sentiret, aperte irridebat, et deum aspi- ciens, Videtur, inquit, putare Archias, arma sola et trire- mes, et moenia, et exercitus, copias esse, et refugia humanis animis; meum autem apparatus contemnere, quem tamen non redarguerint Illyrii, et Triballi, et Macedones, nobis ipso illo muro ligneo firmiorem, quem respondit quondam deus vastari non posse; qua quidem providentia sine metu versatus sum in republica, metusque omnis experts mihi fuit contra Macedonas audacia; neque movit me Euctemon, neque Aristogiton, nec Pytheas et Callimedon, nec Philip- pus tum, neque nunc Archias.

49. Hæc ubi dixerat, Noli, inquit, manum mihi injicere; quantum enim in me est, nulla fiet huic sacro injuria, sed deo adorato sponte sequar. Atque ego in spe hac eram, illo-

τῆς ἐλπίδος ταύτης, καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προσα-
γαγόντος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ANT. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ἦν;

APX. Ὑστερον βασάνους θεραπαίνης ἐφωράσαμεν
πάλαι φάρμακον αὐτὸν τεταμειῦσθαι λύσει ψυχῆς ἀπὸ
σώματος ἐλευθερίαν κτώμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἐφθασεν
ὑπερβᾶς τὸν ὁδὸν τοῦ νεῦ, καὶ πρὸς ἐμέ βλέψας, Ἄγε
δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ
ἄξεις, οὐ μὰ τοὺς Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν
τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεπτωκότας.

50. Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀπέπη. Τοῦτό σοι τὸ
τέλος, ὦ βασιλεῦ, τῆς Δημοσθένους πολιορκίας κομίζειν
ἔχω.

ANT. Δημοσθένους γε καὶ ταῦτα, ὦ Ἀρχία. Βα-
βαί τῆς ἀηττήτου ψυχῆς καὶ μακαρίας, ὡς ἀνδρεῖον μὲν
αὐτῷ τὸ λῆμα, πολιτικὴ δὲ πρόνοια μετὰ χεῖρα τὸ πι-
στὸν τῆς ἐλευθερίας ἔχειν. Ἄλλ' ὁ μὲν οἴχεται βίον
ἔξω τὸν ἐν μακάρων νήσοις ἡρώων λεγόμενον ἢ τὰς εἰς
οὐρανὸν ψυχαῖς νομιζόμενας ὁδοὺς, ὁπαδὸς τις δαίμων
ἐσόμενος ἐλευθερίου Διὸς, τὸ σῶμα δ' ἡμεῖς εἰς Ἀθήνας
ἀποπέμψομεν, κάλλιον ἀνάθημα τῇ γῇ τῶν ἐν Μαρα-
θῶνι πεπτωκότων.

LXXIV.

ΘΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

1. ZEYΣ. Μῆκετι τονθορίζετε, ὦ θεοί, μὴδὲ κατὰ
γωνίας συστρεφόμενοι πρὸς τὸ οὐς ἀλλήλοις κοινολο-
γεῖσθε, ἀγανακτοῦντες εἰ πολλοὶ ἀνάξιοι μετέχουσιν
ἡμῖν τοῦ συμποσίου, ἀλλ' ἐπειπερ ἀποδέδοται περὶ τού-
των ἐκκλησία, λεγέτω ἕκαστος ἐς τὸ φανερόν τὰ δοκοῦντά
οἱ καὶ κατηγορεῖτω. Σὺ δὲ κήρυττε, ὦ Ἑρμῆ, τὸ
κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου.

ΕΡΜΗΣ. Ἄκουε, σίγα. Τίς ἀγορεύειν βούλεται
τῶν τελείων θεῶν οἷς ἔξεστιν; ἡ δὲ σκέψις περὶ τῶν
μετοίκων καὶ ξένων.

ΜΩΜΟΣ. Ἐγὼ δὲ Μῶμος, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι ἐπιτρέψῃς
εἰπεῖν.

ZEYΣ. Τὸ κήρυγμα ἤδη ἐφίησιν· ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ
δεήσει.

2. ΜΩΜ. Φημί τοίνυν δεῖνὰ ποιεῖν ἐνίοις ἡμῶν,
οἷς οὐκ ἀπόχρη θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῖς γεγενῆσθαι,
ἀλλ', εἰ μὴ καὶ τοὺς ἀκολούθους καὶ θεράποντας αὐτῶν
ισοτίμους ἡμῖν ἀποφανοῦσιν, οὐδὲν μέγα οὐδὲ νεανικὸν
φρονταί εἰργάσθαι. Ἀξίω δὲ, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας
μοι δοῦναι εἰπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλως δυναίμην, ἀλλὰ
πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλευθερός εἰμι τὴν γλῶτταν καὶ
οὐδὲν ἂν καταστωπῆσαιμι τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων·
διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ
φανερόν οὔτε δεδιώς τινα οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐπικαλύπτω
τὴν γνώμην· ὥστε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς καὶ
συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ'

que manum ori admovente, nihil aliud quam adorare virum
putabam.

ANT. Quid ergo illud erat?

ARCH. Postea tormentis ab ancilla expressimus, olim
repositum illi fuisse venenum, quod absolvenda a corpore
anima libertatem ipsi pararet. Vix enim limen templi
egressus fuerat, quum, Duc sane hoc, inquit, ad Antipa-
trum; Demosthenem vero non duces, non, per ego illos....
Et videbatur mihi adjecturus, Qui Marathone ceciderunt.

50. At, vale! quum dixisset, evolavit. Hunc tibi, rex,
exitum obsessi expugnatique Demosthenis possum referre.

ANT. Demosthenis et ista, Archia. Hem invictam ani-
mam et beatam! quam forte viri propositum, quam civilis
providentia, in manu semper pignus certissimum libertatis
habere! At ille quidem discessit, vitam habiturus in Bea-
torum insulis, quæ heroum dicitur, vel vias quæ putantur
animarum in cælum, sectator daemon futurus Liberatoris
Jovis; corpus vero nos Athenas mittemus, donarium regioni
illi iis ipsis qui ad Marathonem cecidere præstantius.

LXXIV.

DEORUM CONCILIUM.

1. JUPITER. Nolite amplius mussare, dii, neque collecti
in angulos ad aurem alter alterius miscere sermones, et
ægre ferre si indigni multi convivio nostro intersunt; sed
quandoquidem concio de his data est, aperte dicat unus-
quisque quid sibi videatur, et accuset. Tu vero, Mercuri,
legitimum præconium peragito.

MERCURIUS. Audi: tace. Quis vult concionari classi-
corum deorum, quibus jus est? Quæstio de iniquis et
peregrinis.

MOMUS. Ego, Momus, si mihi permiseris, Jupiter, ut
dicam.

JUP. Præconium tibi hoc jam permittit; itaque me per-
mittente nihil opus habebis.

2. MOM. Aio igitur intolerabiliter se gerere quosdam
nostrum, quibus non satis est deos ex hominibus ipsos esse
factos; sed, nisi suos etiam pedissequos atque famulos in
æquo nobiscum fastigio constituerint, nihil sibi magnifice,
nihil fortiter fecisse videntur. Peto autem abs te, Jupiter,
ut libere mihi dicere per te liceat: neque enim alia lege pos-
sim, quum sciant omnes quam liber sim lingua, quam nihil
eorum, quæ contra quam decet sunt, reticere soleam. Re-
darguo enim omnia, et quæ mihi videntur aperte profero,
neque metuens quenquam, neque meam præ pudore sen-
tentiam occultans, adeo quidem, ut etiam molestus pleris-
que videar et calumniatorio ingenio, publicus quidam accu-

αὐτῶν ἐπονομαζόμενος. Ἠλὴν ἀλλ' ἐπεὶ περ ἔξεστι καὶ κακῆρυκται καὶ σὺ, ὦ Ζεῦ, δίδως μετ' ἐξουσίας εἰπεῖν, οὐδὲν ὑποστυλαίμενος ἐρῶ.

3. Πολλοὶ γάρ, φημί, οὐκ ἀγαπῶντες ὅτι αὐτοὶ μετέχουσι τῶν αὐτῶν ἡμῖν ξυνηδρίων καὶ εὐχολοῦνται ἐπ' ἰσῆς, καὶ ταῦτα θνητοὶ ἐξ ἡμισείας ὄντες, ἔτι καὶ τοὺς ὑπηρέτας καὶ θιασώτας τοὺς αὐτῶν ἀνήγαγον ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ παρενέγραψαν, καὶ νῦν ἐπ' ἰσῆς διανομάς τε νέμονται καὶ θυσιῶν μετέχουσιν, οὐδὲ καταβαλόντες ἡμῖν τὸ μετοίκιον.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν αἰνιγματωδῶς, ὦ Μῶμε, ἀλλὰ σαφῶς καὶ διαρρηδὴν λέγε προστιθείς καὶ τούνομα· νῦν γάρ ἐς τὸ μέσον ἀπέριπται σοὶ ὁ λόγος, ὥς πολλοὺς εἰκάζειν καὶ ἐφαρμόζειν ἄλλοτε ἄλλον τοῖς λεγομένοις. Χρὴ δὲ παρρησιαστὴν ὄντα μηδὲν ὀκνεῖν λέγειν.

4. ΜΩΜ. Εὐ γέ, ὦ Ζεῦ, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὴν παρρησίαν· ποιεῖς γὰρ τοῦτο βασιλικὸν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγαλόφρον, ὥστε ἐρῶ καὶ τούνομα. Ὁ γάρ τοι γενναϊότατος οὗτος Διόνυσος ἡμιάνθρωπος ὢν, οὐδὲ Ἑλλήνι μνηστῆρην, ἀλλὰ Συροφοινικῶς τινος ἐμπόρου τοῦ Κάδμου θυγατριδοῦς, ἐπεὶ περ ἤξιωθ' ἧς ἀθανασίας, ὅς μὲν αὐτὸς ἐστὶν οὐ λέγω, οὔτε τὴν μήτραν οὔτε τὴν μέθην οὔτε τὸ βᾶδισμα, πάντες γάρ, οἶμαι, ὁρᾶτε ὡς θῆλυς καὶ γυναικίως τὴν φύσιν, ἡμιμῆνης, ἀκράτου βωθεν ἀποπνέων· ὁ δὲ καὶ ὄλην φρατρίαν ἐσεποίησεν ἡμῖν καὶ τὸν χορὸν ἐπαγόμενος πάρεστι καὶ θεοὺς ἀπέφηνε τὸν Πᾶνα καὶ τὸν Σειληνὸν καὶ σατύρους, ἀγροίκους τινὰς καὶ αἰπόλους τοὺς πολλοὺς, σκιρτητικούς ἀνθρώπους καὶ τὰς μορφὰς ἀλλοκότους, ὧν ὁ μὲν κέρατα ἔχων καὶ ὄσων ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ κάτω αἰγὶ ἐοικώς καὶ γένειον βαθὺ καθεμμένος ὀλίγον τράγου διαφέρων ἐστίν, ὁ δὲ φαλακρὸς γέρων, σιμὸς τὴν ῥίνα, ἐπὶ ὄνου τὰ πολλὰ ὀχούμενος, Λυδὸς οὗτος, οἱ δὲ σάτυροι ὀξεῖς τὰ ὦτα, καὶ αὐτοὶ φαλακροὶ, κεράσται, ὅσα τοῖς ἀρτιγεννηθεῖσιν ἐρίφοις τὰ κέρατα ὑποφύεται, Φρύγες τινὲς ὄντες· ἔχουσι δὲ καὶ οὐράς ἀπαντες. Ὅρᾶτε οἷους ἡμῖν θεοὺς ποιεῖ ὁ γεννάδας;

5. Εἴτα θαυμάζομεν εἰ κατὰ φρονούσιν ἡμῶν οἱ ἄνθρωποι ὁρῶντες οὕτω γελοῖους θεοὺς καὶ τεραστίους; εἰ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ δύο γυναικῶς ἀνήγαγε, τὴν μὲν ἑρωμένην οὔσαν αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην, ἧς καὶ τὸν στέφανον ἐγκατέλεξε τῇ τῶν ἀστρῶν χορῷ, τὴν δὲ Ἰκαρίου τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα. Καὶ ὁ πάντων γελοιοτάτον, ὃ θεοί, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἡριγόνης, καὶ τοῦτον ἀνήγαγεν, ὡς μὴ ἀνῆντο ἡ παῖς, εἰ μὴ ἔξει ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ζύνθηθας ἐκεῖνο καὶ ὅπερ ἡγάπα κυνίδιον. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ἡμῖν δοκεῖ καὶ παροινία καὶ γέλως; Ἀκούσατε δ' ὦν καὶ ἄλλους.

6. ΖΕΥΣ. Μηδὲν, ὦ Μῶμε, εἰπὴς μήτε περὶ Ἀσκληπιοῦ μήτε περὶ Ἡρακλέους· ὁρῶ γὰρ οἱ φέρη τῷ λόγῳ. Οὗτοι γὰρ ὁ μὲν αὐτῶν ἱσταὶ καὶ ἀνίστησιν ἐκ τῶν νόσων καὶ ἐστὶ « πολλῶν ἀντάξιός ἄλλων, » ὁ δὲ Ἡρακλῆς υἱὸς ὢν ἐμὸς οὐκ ὀλίγων πόνων ἐπρίετο τὴν ἀθανασίαν· ὥστε μὴ κατηγόρει αὐτῶν.

sator ab iis propterea dictus. Verumtamen, quandoquidem licet et praeconio edictum est, et tu das, Jupiter, orandi cum auctoritate facultatem, sine metu dicam.

3. Multi nimirum, inquam, non contenti, nostri se consensu factos esse participes et aequo nobiscum jure epulari, idque quum ex altera parte mortales sint, suos insuper ministros et sui chori sodales eduxere in caelum, et furtim in album retulerunt, qui nunc aequaliter et de viscerationibus partem et de sacrificiis accipiunt, ne tributum quidem incolatus nobis solventes.

JUP. Noli quicquam obscura significatione, Mome, dicere; sed diserte, et verbis propriis eloquere, adjecto etiam nomine. Nunc enim in medium tibi projecta oratio est, ut multos quis conjiciat, et alias alium tuis dictis accommodet. Oportet autem te, qui libertatem in dicendo profitearis, nihil dubitare dicere.

4. MOM. Praeclare sane, Jupiter, quod ad dicendi me libertatem incitas etiam: regie istuc profecto facis et magno animo. Itaque nomen etiam dicam. Nempe praeclarus ille Bacchus, semihomo, ne Graecus quidem materno genere, sed vectoris cujusdam Syrophaenicis, Cadmi, ex filia nepos, postquam immortalitate dignus habitus est, qualis ipse quidem sit, non dico, neque mitra, neque ebrietate, neque incessu: omnes enim, puto, videtis quam muliebris sit et effeminatus natura, semifuriosus, merum a summo inde mane redolens. At ille tota nos tribu auxit, et suo secum choro adducto adest, deosque fecit Pana, et Silenum, et Satyros, rusticos et caprarios plerosque, lascivos et aliena figura homines: quorum unus corniger, ex dimidia inferiori parte caprae similis, barbam demittens longam, parum a capro differt; alter calvus senex, simis naribus, asino plerumque invehens; Lydus hic est: Satyri autem acutis auribus, calvi ipsi quoque, cornibus praediti, qualia haedis recens natis subnascuntur; et sunt Phryges. Caudas vero habent universi. Videte quales nobis praeclarus iste deos faciat?

5. Deinde admiramur si contemnunt nos homines, quum videant ridiculos adeo deos ac portentosos? mitto enim dicere quod duas etiam mulieres huc eduxit, amasiam alteram suam Ariadnen, cujus etiam coronam siderum choro inseruit, alteram Icarii rustici filiam: et quod omnium maxime, dii, ridiculum est, etiam canem hujus Erigones ipsum huc eduxit, ne desiderio maceretur puella, si non habeat in caelo familiarem sibi illam dilectamque caniculam. Haec nonne contumelia vobis videtur, et ebriosa insania, et risus? Audite vero etiam alios.

6. JUP. Ne quid dixeris, Mome, neque de Aesculapio, neque de Hercule; video enim quorsum ferat te orationis impetus. Hi etenim, alter ipsorum sanat et ex morbis excitat, compluresque unus dignitate exaequat: hic vero meus filius Hercules laboribus non paucis immortalitatem sibi paravit. Hos igitur accusare noli.

ΜΟΜ. Σιωπήσομαι, ὦ Ζεῦ, διὰ σέ πολλά εἰπεῖν ἔχον. Καίτοι εἰ μηδὲν ἄλλο, ἐτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρός. Εἰ δὲ ἐξῆν καὶ πρὸς αὐτὸν σέ τῇ παρρησίᾳ χρῆσθαι, πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν πρὸς ἐμέ ἐξεσι μάλιστα. Μῶν δ' οὐδ' ἀμὲ ξενίας δώκεαι;

ΜΟΜ. Ἐν Κρήτῃ μὲν οὐ μόνον τοῦτο ἀκοῦσαι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι περὶ σοῦ λέγουσι καὶ τάφον ἐπιδεικνύουσιν· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκείνοις πείθομαι οὔτε Ἀχαιῶν Αἰγυῖσιν ὑποβολιμαῖόν σε εἶναι φάσκουσιν.

7. Ἄ δὲ μάλιστα ἐλεγχθῆναι δεῖν ἡγοῦμαι, ταῦτα ἐρῶ· τὴν γάρ τοι ἀρχὴν τῶν τοιούτων παρανομημάτων καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ νοθευθῆναι ἡμῶν τὸ ξυνέδριον σὺ, ὦ Ζεῦ, παρέσχες θνηταῖς ἐπιμεινόμενος καὶ κατιῶν παρ' αὐτάς ἐν ἄλλοτε ἄλλω σχήματι, ὥστε ἡμᾶς δεδιέναι μή σε καταθύση τις ἑλλαβὼν, ὅπταν ταῦρος ἦς, ἢ τῶν χρυσοχῶν τις κατεργάσθαι χρυσὸν ὄντα, καὶ ἀντὶ Διὸς ἢ Ἑρμοῦ ἢ Ψελίου ἢ ἑλλόδιον ἡμῖν γένῃ. Πλὴν ἀλλὰ ἐμπέπληκάς γε τὸν οὐρανὸν τῶν ἡμιθέων τούτων· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως εἴποιμι. Καὶ τὸ πρᾶγμα γελοιοτάτον ἔστιν, ὅπταν τις ἀφνω ἀκούσῃ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς μὲν θεὸς ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Εὐρυσθεὺς, θεὸς ἐπέταττεν αὐτῷ, τέθνηκε καὶ πλησίον Ἡρακλέους νεὸς οἰκέτου ὄντος καὶ Εὐρυσθέως τάφος τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐν Θήβαις Διόνυσος μὲν θεὸς, οἱ δ' ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς καὶ ὁ Ἀχταῖων καὶ ὁ Λεάρχος ἀνθρώπων ἀπάντων κακοδαίμονέστατοι.

8. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπαξ σὺ, ὦ Ζεῦ, ἀνέφξας τοῖς τοιούτοις τὰς θύρας καὶ ἐπὶ τὰς θνητὰς ἐτράπου, ἅπαντες μεμψιμνηταί σε, καὶ οὐχ οἱ ἄρρενες μόνον, ἀλλ', ὅπερ αἰσχρίστον, καὶ αἱ θεαί. Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸν Ἀγχίστην καὶ τὸν Τιθωνὸν καὶ τὸν Ἐνδυμῖωνα καὶ τὸν Ἰασίωνα καὶ τοὺς ἄλλους; ὥστε ταῦτα μὲν ἑάσειν μοι δοκῶ· μακρὸν γὰρ ἂν τὸ διελέγχειν γένοιτο.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν περὶ τοῦ Γανυμήδους, ὦ Μῶμε, εἶπες· χαλεπανῶ γὰρ, εἰ λυπήσεις τὸ μειράκιον ὄνειδισας ἐς τὸ γένος.

ΜΟΜ. Οὐκοῦν μηδὲ περὶ τοῦ αἵτοῦ εἴπω, ὅτι καὶ ὁὗτος ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστιν, ἐπὶ τοῦ βασιλείου σκήπτρου καθεζόμενος καὶ μονονοῦχί ἐπὶ κεφαλῇν σοι νεοττεύων θεὸς εἶναι δοκῶν; ἢ καὶ τοῦτον τοῦ Γανυμήδους ἔνεκα ἑάσομεν;

9. Ἀλλ' ὁ Ἄττις γε, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ Κορύβας καὶ ὁ Σαβάκιος πόθεν ἡμῖν ἐπεισεκυκλήθησαν οὗτοι ἢ ὁ Μίθρος ἔχεινος ὁ Μῆδος ὁ τὸν κἀνδυν καὶ τὴν τιάραν, οὐδὲ ἑλληνίζων τῇ φωνῇ, ὥστε οὐδ', ἣν προπῆτη τις, ζυνησί; Τοιγαροῦν οἱ Σκύθαι καὶ οἱ Γέται ταῦτα ὁρῶντες αὐτῶν μακρὰ ἡμῖν χαίρειν εἰπόντες αὐτοὶ ἀπαθανατίζουσι καὶ θεοὺς χειροτονοῦσιν οὓς ἂν ἐβελήσωσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπερ καὶ Ζάμολεξ δούλος ὢν παρενεγράφη οὐκ οἶδ' ὅπως διαλαθὼν.

10. Καίτοι πάντα ταῦτα, ὦ θεοί, μέτρια. Σὺ δὲ, ὦ κυνοπρόσωπε καὶ σινδόσιν ἑσταλμένη Αἰγύπτει, τίς εἶ, ὦ βέλτιστε, ἢ πῶς ἀξιοῖς θεὸς εἶναι ὀλακτῶν; τί δὲ

ΜΟΜ. Tua, Jupiter, causa tacebo, multa dicere quum habeam. Certe si nihil aliud, ignis adhuc habent vestigia. Si vero liceat adversus ipsum te libere loqui, multa sunt quæ habeo dicere.

JUP. Quin adversus me vel maxime licet. Num igitur me quoque peregrinitatis postulas?

ΜΟΜ. In Creta quidem non hoc solum audire est, sed aliud etiam quiddam de te dicunt, et sepulcrum ostendunt, ego vero neque illis fidem habeo, neque Achivis Ægiensibus, supposititium qui te dicunt.

7. Ceterum quæ maxime arguenda arbitror, ea dicam. Etenim principium violatarum hoc modo legum, et causam, quod tot spurios hic noster consessus habet, tute, Jupiter, præbuiisti, mortalibus te feminis miscens, atque ad illas nunc hac nunc alia forma descendens, adeo ut metueremus ne quis te comprehensum, taurus quum esses, mactaret, aut auri flatorum aliquis, quum esses aurum, elaboraret, et pro Jove aut monile nobis, aut armilla aut inauris fieres. Interim cælum nobis semideis istis tu opplevisti: neque enim aliter possum dicere. Et ridicula res est, si quis subito audiat, Herculem deum esse factum; Eurystheum vero, qui sub imperio illum habuit, esse mortuum; et propinqua sibi esse ædem Herculis, qui servus fuerat, et Eurysthei sepulcrum, qui fuerat illius dominus. Et rursus Thebis Bacchus deus est; at consobrini illius Pentheus, et Actæon, et Learchus, hominum omnium infelicitissimi.

8. Ex quo vero tempore semel tu, Jupiter, fores aperuisti talibus, conversus ad mortales feminas, imitati te sunt universi, idque non mares solum, sed, quod turpissimum est, etiam deæ feminæ. Quis enim ignorat Anchisen, et Tithonum, et Endymionem, et Iasionem, et reliquos? Itaque hæc missurus mihi videor; longum enim fuerit ista omnia reprehendere.

JUP. Ne quid de Ganymede dicas, Mome; irate enim feram, si dolore adolescentulum affeceris in genus illius illudens.

ΜΟΜ. Ergo neque de aquila dicam, quod et ipsa in cælo est, in regio sceptro sedens et tantum non tuo in capite nidum sibi faciens, et deus esse videtur? an hunc etiam Ganymedis gratia missum faciemus

9. Verum Attis sane, Jupiter, et Corybas, et Sabazius unde hi nobis immisi sunt, aut Medus ille Mithres cum candye et tiara, qui nec loqui Græce sciat, neque si vel propinet illi aliquis, intelligat? Proinde Scythæ ac Getæ hæc illorum videntes, longum nobis valere jussis, immortalitate ipsi donant, et deos quoscumque voluerint suis suffragiis constituunt, eodem modo quo Zamolxis etiam, servus quum esset, in album nescio quomodo delitescens irrepit.

10. Quanquam, dii, modica sunt ista omnia. Tu vero iste cum canino rostro, involute sindonibus Ægyptiæ, quis es, vir bone, aut quomodo, latrator, deus esse postulas?

βουλόμενος καὶ ὁ ποικίλος οὗτος ταῦρος ὁ Μερμήτης προσκυνεῖται καὶ χρᾶ καὶ προφήτας ἔχει; αἰσχύνονται δὲ ἰβίδας καὶ πιθήκους εἰπεῖν καὶ τράγους καὶ ἄλλα πολλῶν γελοιότερα οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξ Αἰγύπτου παραβυσθέντα ἐς τὸν οὐρανόν, ἃ ὑμεῖς, ὦ θεοί, πῶς ἀνέχεσθε ὀρῶντες ἐπ' ἰσῆς ἡ καὶ μάλλον ὑμῶν προσκυνούμενα; ἡ σὺ, ὦ Ζεῦ, πῶς φέρεις, ἐπειδὴν κριοῦ κέρατα φύωσσί σοι;

11. ΖΕΥΣ. Αἰσχρὰ ὡς ἀληθῶς ταῦτα φῆς τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ὅμως δ' οὖν, ὦ Μῶμε, τὰ πολλὰ αὐτῶν αἰνίγματα ἔστι καὶ οὐ πάνυ χρὴ καταγεῖν ἀμύητον ὄντα.

ΜΩΜ. Πάνυ γοῦν μυστηρίων, ὦ Ζεῦ, δεῖ ἡμῖν, ὡς εἰδέναι θεοὺς μὲν τοὺς θεοὺς, κυνοκεφάλους δὲ τοὺς κυνοκεφάλους.

ΖΕΥΣ. Ἐὰ, φημί, τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ἄλλοτε γὰρ περὶ τούτων ἐπισκεψόμεθα ἐπὶ σχολῆς. Σὺ δὲ τοὺς ἄλλους λέγε.

12. ΜΩΜ. Τὸν Τροφώνιον, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ μάλιστα με ἀποπνίγει, τὸν Ἀμφίλοχον, ὃς ἀναγούς ἀνθρώπου καὶ μητραλοῦ υἱὸς ὢν θεσπιωδεὶ ὁ γενναῖος ἐν Κιλικίᾳ, ψευδόμενος τὰ πολλὰ καὶ γοητεύων τοῖν δυοῖν ὁβολοῖν ἑνεκα. Τοιγαροῦν οὐκέτι σὺ, ὦ Ἀπολλον, εὐδοκιμεῖς, ἀλλὰ ἤδη πᾶς λίθος καὶ πᾶς βωμὸς χρησμοδεῖ, ὃς ἀνελαιῶν περιχυθῇ καὶ στεφάνους ἔχη καὶ γόητος ἀνδρὸς εὐπορήσῃ, οἷοι πολλοὶ εἰσιν. Ἦδη καὶ ὁ Πολυδάμαντος τοῦ ἀθλητοῦ ἀνδριάς ἱσταὶ τοὺς πυρέττοντας ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ὁ Θεαγένης ἐν Θάσῳ, καὶ Ἐκτορι θύουσιν ἐν Ἰλίῳ καὶ Πρωτεσίλαῳ κατανικτῶ ἐν Χερρονήσῳ. Ἀφ' οὗ δ' οὖν τοσούτοι γεγόναμεν, ἐπιδέδωκε μάλλον ἡ ἐπιτορκία καὶ ἱεροσυλία, καὶ ὁλως καταπεφρονήκασιν ἡμῶν εὖ ποιοῦντες.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν νόθων καὶ παρεγγράπτων. Ἐγὼ δὲ καὶ ξένα ὀνόματα πολλὰ ἤδη ἀκούων οὔτε ὄντων τινῶν παρ' ἡμῖν οὔτε συστῆναι ὁλως δυναμένων, πάνυ, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις γελῶ. Ἡ ποῦ γὰρ ἔστιν ἡ πολυθρύλητος ἀρετὴ καὶ φύσις καὶ εἰμαρμένη καὶ τύχη, ἀνυπόστατα καὶ κενὰ πραγμάτων ὀνόματα ὑπὸ βλακῶν ἀνθρώπων τῶν φιλοσόφων ἐπινοηθέντα; καὶ ὅμως αὐτοσχέδια ὄντα οὕτω τοὺς ἀνοήτους πέπεικεν, ὥστε οὐδεὶς ἡμῖν οὐδὲ θύειν βούλεται, εἰδὼς, ὅλμαι, κὰν μυρίας ἐκατόμβας παραστήσῃ, ὅμως τὴν τύχην πράζουσιν τὰ μεμοιραμένα καὶ ἃ ἐξ ἀρχῆς ἐκάστω ἐπεκλώσθη. Ἦδέως ἂν οὖν ἐροίμην σε, ὦ Ζεῦ, εἰ ποὺ εἶδες ἡ ἀρετὴν ἡ φύσιν ἡ εἰμαρμένην; ὅτι μὲν γὰρ αἰ καὶ σὺ ἀκούεις ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διατριβαῖς, οἶδα, εἰ μὴ καὶ κωφὸς τις εἴ, ὡς βῶντων αὐτῶν μὴ ἑπαῖειν. Πολλὰ ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον· ὁρῶ γοῦν πολλοὺς ἀχθομένους μοι λέγοντι καὶ συρίττοντας, ἐκείνους μάλιστα, ὧν καθήσματο ἡ παρρησία τῶν λόγων.

14. Πέρας γοῦν εἰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, ψήφισμά τι περὶ τούτων ἀναγνώσσομαι ἤδη συγγεγραμμένον.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγνωθι· οὐ πάντα γὰρ ἀλόγως ἡτιάσω·

quid vero sibi vult Memphiticus iste taurus, ille maculosus, quod adoratur, et oracula fundit, et habet prophetas? Pudet vero ibides et simias dicere, et capros, et alia multo etiam magis ridicula, in caelum nescio quomodo intrusa ex Aegypto, quae quomodo, dii, sustinetis, quum aequaliter, vel magis etiam quam vos coli videatis? aut tu, Jupiter, quemadmodum fers, quum arietis tibi cornua producunt?

11. JUP. Turpia sane ista nobis narras de Aegyptiis: attamen pleraque illorum, Mome, sunt aenigmata, neque omnino deridenda ab non initio.

MOM. Omnino ergo mysteriis nobis, Jupiter, opus est, ut sciamus deos esse qui dii sunt, qui autem canicipites sunt, illos esse canicipites.

JUP. Mitte, inquam, ista de Aegyptiis; alias enim de his considerabimus otiose. Tu vero dic reliquos.

12. MOM. Trophonium, Jupiter, et quod maxime augit me, Amphilochem, qui, sacerrimi hominis et matricidae filius, oracula fundit beatus ille in Cilicia, mentiens plerumque et praestigii duorum obolorum causa fallens. Itaque non amplius tu celebraris, Apollo, sed lapis omnis et altare: quodque oracula edit, quaecumque oleo perfusa fuerint, et coronas habeant, et praestigiatorem hominem, quod genus multi sunt, nacta fuerint. Jam etiam Polydamantis athletae statua febricitantes sanat Olympiae, et Theagenis in Thaso; et Hectori sacrificant in Ilia, et Protesilao e regione in Chersoneso. Ex quo igitur tot numero facti sumus, magis perjuriam invalere et sacrilegia, et plane nos contemnunt: nec injuria.

13. Atque haec de spuris et fraude relatis in tabulas deorum. Ego vero etiam nova nomina jam multa audiens rerum quae neque sunt inter nos, neque omnino possunt consistere, haec etiam, Jupiter, vehementer rideo. Aut ubinam est illa omnium ore trita Virtus, et Natura, et Fatum, et Fortuna, pugnantia sibi et cassa rerum nomina, a stupidis hominibus philosophis excogitata? Et tamen, licet temere ficta, sic imprudentes ceperunt, ut nemo nobis sacrificare jam velit, opinor, quum norit, si vel decies mille hecatombas offerat, perfecturam tamen esse Fortunam quae in fatis sunt et quae ab initio inde unicuique Parcarum filiis sunt destinata. Lubens ergo ex te quaeram, Jupiter, viderisne unquam Virtutem, aut Naturam, aut Fatum? nam te quoque semper audire ista nomina in philosophorum disputationibus, novi, nisi adeo surdus es, ut neque clamantes illos exaudias. Quum habeam multa adhuc quae dicam, desinam orationem: video enim gravari plerosque dictis meis, et exsibilare illa, eos praesertim, quos teligit mea in dicendo libertas.

14. Finem ergo horum si vis, Jupiter, decretum aliquod de his, recitabo, quod scriptum jam habeo.

JUP. Recita; non omnia enim absurde reprehendisti.

καὶ δεῖ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐπισχεῖν, ὥς μὴ ἐπὶ πλεῖον ἀν-
γίγνηται.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ἀγαθὴ τύχη. Ἐκκλησίας ἐνόμου ἀγομένης ἐβδόμη
ἱσταμένου ὁ Ζεὺς ἐπρυτάνευε καὶ προήδρευε Ποσειδῶν,
ἐπιστάται Ἀπόλλων, γραμματεὺς Μῶμος Νυκτὸς καὶ
ὁ Ὑπνος τὴν γνώμην εἶπεν. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ξέ-
νων, οὐ μόνον Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ βάρβαροι, οὐδαμῶς
ἄξιοι ὄντες κοινοῦναι ἡμῖν τῆς πολιτείας, παρεγγραφέ-
τες οὐκ οἶδα ὅπως καὶ θεοὶ δόξαντες ἐμπεπλήκασι μὲν
τὸν οὐρανόν, ὡς μεστὸν εἶναι τὸ συμπόσιον ὄχλου ταρα-
χώδους, πολυγλώττων τιῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων,
ἐπιλείοιπε δὲ ἡ ἀμβροσία καὶ τὸ νέκταρ, ὥστε μνᾶς
ἤδη τὴν κοτύλην εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πινόντων, οἱ
δὲ ὑπὸ αὐθαδείας παρωσάμενοι τοὺς παλαιούς τε καὶ
ἀληθεῖς θεοὺς προεδρίας ἡξιώκασι αὐτοὺς παρὰ πάντα
τὰ πάτρια καὶ ἐν τῇ γῇ προτιμᾶσθαι θελοῦσι.

15. δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συλλεγῆναι
μὲν ἐκκλησίαν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ περὶ τροπᾶς χειμερι-
νᾶς, ἐλίσθαι δὲ ἐπιγνώμονας τελείους θεοὺς ἑπτὰ, τρεῖς
μὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς βουλῆς τῆς ἐπὶ Κρόνου, τέτταρας
δὲ ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸν Δία· τούτους δὲ
τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοὺς μὲν καθέζεσθαι ὁμόσαντας
τὸν νόμιμον ὄρκον τὴν Στύγα, τὸν Ἑρμῆν δὲ κηρύξαντα
ξυναγαγεῖν ἅπαντας, ὅσοι ἀξιοῦσι συντελεῖν ἐς τὸ συνέ-
δριον, τοὺς δὲ ἔχειν μάρτυρας ἐπαγομένους ἐνωμότους
καὶ ἀποδείξει τοῦ γένους. Τούτωνθεν δὲ οἱ μὲν παρί-
τωσαν καθ' ἓνα, οἱ δὲ ἐπιγνώμονες ἐξετάζοντες ἡ θεοὺς
εἶναι ἀποφασίζονται ἢ καταπέμψουσιν ἐπὶ τὰ σφέτερα
ἡρία καὶ τὰς θήκας τὰς προγονικάς. Ἦν δέ τις ἄλλῳ
τῶν ἀδοκίμων καὶ ἀπαξ ὑπὸ τῶν ἐπιγνώμων ἐκκρι-
θέντων ἐπιβαίνων τοῦ οὐρανοῦ, ἐς τὸν Τάρταρον ἐμπε-
σεῖν τοῦτον.

16. Ἐργάζεσθαι δὲ τὰ αὐτοῦ ἕκαστον, καὶ μήτε
τὴν Ἀθηνᾶν ἰᾶσθαι μήτε τὸν Ἀσκληπιὸν χρησμοδεῖν
μήτε τὸν Ἀπόλλων τσαῦτα μόνον ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τι
ἐπιλεξάμενον ἢ μάντιν ἢ κιθαριδὸν ἢ ἱατρὸν εἶναι.

17. Τοῖς δὲ φιλοσόφοις προειπεῖν μὴ ἀναπλάττειν
κενὰ ὀνόματα μηδὲ ληρεῖν περὶ ὧν οὐκ ἴσασι.

18. Ὅποσοι δὲ ἤδη ναῶν ἡ θυσιῶν ἡξιώθησαν, ἐκεί-
νων μὲν καθαιρεθῆναι τὰ ἀγάλματα, ἐντεθῆναι δὲ ἡ
Διὸς ἢ Ἥρας ἢ Ἀπόλλωνος ἢ τῶν ἄλλων τινός, ἐκεί-
νοις δὲ τάφον χῶσαι τὴν πόλιν καὶ στήλην ἐπιστήσαι
ἀντὶ βωμοῦ. Ἦν δέ τις παρακούσῃ τοῦ κηρύγματος
καὶ μὴ ἐθελήσῃ ἐπὶ τοὺς ἐπιγνώμονας ἐλθεῖν, ἐρήμην
αὐτοῦ καταδικαιησάτωσαν. Τοῦτο μὲν ἡμῖν τὸ ψή-
φισμα.

19. ΖΕΥΣ. Δικαιότατον, ὦ Μῶμε, καὶ ὅτε δοκεῖ,
ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα· μάλλον δὲ οὕτω γιγνέσθω.
Πλείους γὰρ οἶδ' ὅτι ἔσονται οἱ μὴ χειροτονήσαντες.
Ἀλλὰ νῦν μὲν ἅπιτε· ὁπότεν δὲ κηρύξῃ ὁ Ἑρμῆς,
ἤκετε κομίζοντες ἕκαστος ἑναργῆ τὰ γνωρίσματα καὶ
σαφεῖς τὰς ἀποδείξεις, πατὴρ δὲ ὄνομα καὶ μητὴρ, καὶ

Atque oportet multa illorum inhiberi, ne nimium quantum
excrecant.

DECRETUM.

Quod felix faustumque sit! Comitilis legitime habitis,
septimo die ineuntis mensis, faciebat Jupiter, praesidebat
Neptanus, in suffragia mittebat Apollo, scribae munere
fungebatur Momus Noctis filius, sententiam Somnus dixit.
Quandoquidem peregrinorum multi, non Graeci modo, sed
etiam barbari, nequaquam digni qui civitate nostra nobis-
cum fruantur, in censuales tabulas nescio quomodo clam
relati, et deorum opinionem adepti, coelum impleverunt,
adeo ut plenum turbulenta multitudo sit convivium, di-
versarum linguarum et colluviei cujusdam hominum, defi-
ciatque ambrosia et nectar, ita ut mina jam illius hemina
constet propter bibentium multitudinem; ipsique con-
tumaci quadam superbia depulsis veteribus et veris diis,
priorem sibi accubitus praeter patrium morem arrogant, et
in terra quoque honore praeferrī illis velint:

15. earum rerum causa placeat senatui et populo, ha-
beri comitia in Olympo circa brumam, et eligi quaesitores
de classicorum deorum numero septem, tres de majorum
gentium senatu sub Saturno, quattuor vero de duodecim,
et in his Jovem: quaesitores autem illos sedere, juratos
prius legitimum jusjurandum, Stygem; Mercurium vero
cogere praekonio omnes, qui concilio deorum interesse po-
stulant: hos porro venire adductis juratis testibus, et gene-
ris sui argumentis. Deinceps hi singulatim prodeant in
medium; quaesitores vero re explorata, vel deos esse pro-
nunciabunt, vel ad sua sepulcra et monumenta majorum
illos demittent. Si quis vero reprobatorum et semel eje-
ctorum a quaesitoribus deprehendatur coelum ingressus,
hic praecipitetur in Tartarum.

16. Porro placeat suum quemque deorum opus facere, et
neque morbos curare Minervam, neque Aesculapium ora-
cula edere, neque tot res unum agere Apollinem, sed ele-
cto uno, aut vatem, aut citharædum esse, aut medicum.

17. Philosophis porro edicendum, ne nova fingere no-
mina velint, neque nugae agere de his quae ignorant.

18. Quotquot autem reprobatorum jam templis aut alta-
ribus sunt culti, illorum sublatis simulacris, imponi placeat
aut Jovis signum, aut Junonis, aut Apollinis, aut cetero-
rum alicujus; istis vero tumulum strui a civitate, et cip-
pum poni pro altari. Si quis vero praekonio non obediat,
et ad quaesitores adire recuset, eum deserta lite damnanto.
Hoc nobis decretum est.

19. JUP. Aequissimum, o Mome, et cui ita videtur,
manum protendat: vel potius, sic fiat! Plures enim, novi,
erunt qui manum non protendant. Sed nunc discedite:
quando autem praekonium faciet Mercurius, venite, mani-
festa quisque argumenta afferentes et claras probationes,
patris nomen, et matris, et unde sit, et quomodo deus sit

θθεν καὶ ὅπως θεὸς ἐγένετο, καὶ φυλὴν καὶ φράτορας.
Ὡς ὅστις ἂν μὴ ταῦτα παράσχηται, οὐδὲν μελήσει τοῖς
ἐπιγνώμοσιν, εἰ νεῶν τις μέγαν ἐν τῇ γῇ ἔχει καὶ εἰ οἱ
ἀνθρώποι θεὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσιν.

LXXV.

ΚΥΝΙΚΟΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί ποτε σὺ, οὗτος, πύγωνα μὲν ἔχεις
καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις καὶ γυμνοδερχῇ καὶ
ἀνυποδητεῖς τὸν ἀλήτην καὶ ἀπάνθρωπον βίον καὶ θη-
ριῶδη ἐπιλεξάμενος καὶ ἀεὶ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον θέ-
μας οὐχ ὥς οἱ πολλοὶ διαγρησάμενος περινοστεῖς ἄλλοτε
δλλαχοῦ καὶ εὐνάξῃ μόνος ἐπὶ ξηροῦ δαπέδου, ὥς ἄσπην
πάμπαντον τουτὶ τὸ τριδώνιον φέρειν, οὐ μέντοι καὶ
τοῦτο λεπτόν οὐδὲ μαλακὸν οὐδὲ ἀνθηρόν;

ΚΥΝΙΚΟΣ. Οὐδὲ γὰρ δέομαι τοιοῦτον δὲ ὁποῖον
ἂν πορισθεῖν βῆσται καὶ τῷ κτησαμένῳ πράγματα ὥς
ἐλάχιστα παρέχον· τοιοῦτον γὰρ ἀρκεῖ μοι.

2. Σὺ δὲ πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τῇ πολυτελείᾳ οὐ νο-
μίζεις κακίαν προσεῖναι;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τῇ δ' εὐτελείᾳ ἀρετήν;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τί ποτ' οὖν ὁρῶν ἐμὲ τῶν πολλῶν εὐτελέστε-
ρον διαιτώμενον, τοὺς δὲ πολυτελέστερον, ἐμὲ αἰτίᾳ καὶ
οὐκ ἐκείνους;

ΛΥΚ. Ὅτι οὐκ εὐτελέστερόν μοι, μὰ Δία, τῶν
πολλῶν διαιτᾶσθαι δοκεῖς, ἀλλ' ἐνδεέστερον, μάλλον
δὲ τελέως ἐνδεῶς καὶ ἀπόρως· διαφέρει γὰρ οὐδὲν οὐ
τῶν πτωχῶν, οἱ τὴν ἐφήμερον τροφὴν μεταίτουσιν.

3. ΚΥΝ. Βούλει οὖν ἰδῶμεν, ἐπεὶ προελήλυθεν ἐν-
ταῦθα ὁ λόγος, τί τὸ ἐνδεές καὶ τί τὸ ἱκανὸν ἐστίν;

ΛΥΚ. Εἰ σοι δοκεῖ.

ΚΥΝ. Ἄρ' οὖν ἱκανὸν μὲν ἐκάστῳ ὅπερ ἂν ἐξικνη-
ται πρὸς τὴν ἐκείνου χρεῖαν, ἢ ἄλλο τι λέγεις;

ΛΥΚ. Ἔστω τοῦτο.

ΚΥΝ. Ἐνδεές δὲ ὅπερ ἂν ἐνδεέστερον ἢ τῆς χρεῖας
καὶ μὴ ἐξικνηται πρὸς τὸ δέον;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Οὐδὲν ἄρα τῶν ἐμῶν ἐνδεές ἐστίν· οὐδὲν γὰρ
αὐτῶν ὅ τι οὐ τὴν χρεῖαν ἐκτελεῖ τὴν ἐμήν.

4. ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΚΥΝ. Ἐὰν σκοπῇς πρὸς ὃ τι γέγονεν ἕκαστον ὧν
δεόμεθα, οἷον οἰκία ἄρ' οὐχὶ σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τί δὲ ἐσθῆς τοῦ χάριν; ἄρα οὐχὶ καὶ αὐτὴ
τῆς σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τῆς δὲ σκέπης αὐτῆς πρὸς θεῶν τίνας ἰδεή-
θῃμεν ἕνεκα; οὐχ ὅσα ἀμεινον ἔχειν τὸν σκεπτόμενον;

ΛΥΚ. Δοκεῖ μοι.

factus, et tribum, et curiales. Quisquis enim hæc non
exhibebit, non curabunt quæsitores si magnum quis in
terra templum habeat et homines deum illum esse arbi-
trentur.

LXXV.

CYNICUS.

1. LYCINUS. Heus tu, quid tandem barbam alis et co-
mam, tunicam vero non habes, et nudus ** et sine soleis in-
cedis, vagam et immanem vitam atque belluinam secutus,
et contrariis semper rebus tuum corpus, non ut plerique,
conficiens, huc illuc oberras et in dura humo cubas solus,
ut multum inde sordium habeat istud palliolum, nec ipsum
tenue, neque molle, neque floridum?

CYNICUS. Neque enim opus habeo: tale autem gesto,
quod et facillime paretur, et possessori quam minimum
facessat molestiæ, tale enim mihi satis est.

2. Tu vero, per deos, mihi dic, sumtuosæ vitæ nonne
vitium inesse arbitraris?

LYC. Omnino.

CYN. Parsimoniam autem virtutem?

LYC. Ita sane est.

CYN. Quare ergo quum vides me viliori quam plerosque
victu et cultu utentem, illos vero sumtuoso magis; me
accusas, non illos?

LYC. Quod non viliori, per Jovem, cultu victuque quam
plerique videris uti, sed indigentiori, aut potius in summa
vivere indigentia atque inopia. Neque enim quicquid dif-
fers a mendicis cibum in diem rogantibus.

3. CYN. Visne ergo dispiciamus, quando huc sermo
nobis progressus est, quid sit quod deficiat, quid sit satis?

LYC. Si ita tibi videtur.

CYN. Numquid igitur satis unicuique id esse dicis,
quod sufficiat usui illius; an aliud quid dicis?

LYC. Sit istud.

CYN. Deficere autem illud, quod in usu deficiat, neque
sufficiat necessitati

LYC. Nempe.

CYN. Nihil ergo meorum deficit: nihil enim est mearum
rerum quod non usum meum expleat.

4. LYC. Quomodo hoc intelligis?

CYN. Si consideres ad quid factum sit unumquodque
illorum quibus opus habemus, verbi causa, domus, nonne
ut tecti simus?

LYC. Sane.

CYN. Quid vero vestis? cuius rei gratia? nonne etiam
hæc ut tecti simus?

LYC. Nempe.

CYN. Ipsum vero illud, ut tecti essemus, per deos, cu-
jus rei causa opus fuit? nonne ut melius habeat is qui
tegitur?

LYC. Mihi ita videtur.

ΚΥΝ. Πότερ' οὖν τῷ πόδε κάκιον ἔχειν δοκῶ σοι;

ΛΥΚ. Οὐκ οἶδα.

ΚΥΝ. Ἀλλ' οὕτως ἂν μάθοις· τί ποδῶν ἔστ' ἔργον;

ΛΥΚ. Πορεύεσθαι.

ΚΥΝ. Κάκιον οὖν πορεύεσθαι σοι δοκοῦσιν οἱ ἐμοὶ πόδες ἢ οἱ τῶν πολλῶν;

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἴσως.

ΚΥΝ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ χεῖρον ἔχουσιν, εἰ μὴ χεῖρον τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἀποδιδόασιν.

ΛΥΚ. Ἴσως.

ΚΥΝ. Τοὺς μὲν δὴ πόδας οὐδὲν φαίνομαι χεῖρον διακείμενος τῶν πολλῶν ἔχειν.

ΛΥΚ. Οὐκ ἔοικας.

ΚΥΝ. Τί δέ; τοῦμὸν σῶμα τὸ λοιπὸν ἄρα κάκιον; εἰ γὰρ κάκιον, καὶ ἀσθενέστερον, ἀρετὴ γὰρ σώματος ἰσχύς. Ἄρ' οὖν τὸ ἐμὸν ἀσθενέστερον;

ΛΥΚ. Οὐ φαίνεται.

ΚΥΝ. Οὐ τοίνυν οὐθ' οἱ πόδες φαίνονται μοι σκέπης ἐνδεῶς ἔχειν οὔτε τὸ λοιπὸν σῶμα· εἰ γὰρ ἐνδεῶς εἶχον, κακίως ἂν εἶχον. Ἡ γὰρ ἐνδεῖα πανταχοῦ κακὸν καὶ χεῖρον ἔχειν ποιεῖ ταῦτα οἷς ἂν προσῇ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τρέφεσθαι γε φαίνεται χεῖρον τὸ σῶμα τοῦμὸν, ὅτι ἀπὸ τῶν τυχόντων τρέφεται.

ΛΥΚ. Δῆλον γάρ.

ΚΥΝ. Οὐδὲ εὐρωστον, εἰ κακίως ἐτρέφετο· λυμαινόνται γὰρ αἱ πονηραὶ τροφαὶ τὰ σώματα.

ΛΥΚ. Ἔστι ταῦτα.

5. ΚΥΝ. Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων αἰτία μου καὶ φαυλίζει τὸν βίον καὶ φῆς ἄθλιον;

ΛΥΚ. Ὅτι, νῆΔια, τῆς φύσεως, ἣν σὺ τιμᾷς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεδωκότων πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἄσθονα μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονήν, σὺ πάντων τούτων ἢ τῶν γε πλείστων ἀμοιρος εἶ καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία· πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὅπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὅπερ ἂν εὐρίσκης, ὥσπερ οἱ κύνες, εὐνήν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις· χόρτος γὰρ ἀρκεῖ σοι καθάπερ ἐκείνοις. Ἔτι δὲ ἱμάτιον φορεῖς οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καίτοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκοῦμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε τοῦτο μὲν πρόβατα ποιήσας ἐμμάλλα, τοῦτο δ' ἀμπέλους ἡδυαίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστῶς ποικίλην καὶ ἔλαιον καὶ μέλι καὶ τὰ ἄλλα, ὥς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπά, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδύ, ἔχειν δὲ χρήματα, ἔχειν δὲ εὐνὴν μαλακὴν, ἔχειν δὲ οἰκίαν καλὰς καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστῶς κατεσκευασμένα· καὶ γὰρ αὐτὰ τῶν τεχνῶν ἔργα δῶρα τῶν θεῶν ἔστί. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον ἄθλιον μὲν, εἰ καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀπεστέρητο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμοῦ τήροις· πολλὸ δὲ ἀθλιώτερον, εἰ τις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστεροῖ πάντων τῶν καλῶν, μανία τε ἤδη τοῦτό γε σαφές.

6. ΚΥΝ. Ἀλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκεῖνο δὲ μοι εἰπέ, εἰ τις ἀνδρὸς πλουστοῦ προθυμίας καὶ φιλαν-

CYN. Utrum igitur hi mei pedes pejus habere tibi videntur calceatis?

LYC. Non novi.

CYN. Sed ita discas. Quod opus est pedum?

LYC. Incedere.

CYN. Pejus ergo tibi incedere mei pedes videntur, quam ceterorum?

LYC. Hoc fortasse non ita est.

CYN. Neque ergo pejus habent, si non deterius opus suum peragunt.

LYC. Fortasse.

CYN. Ergo pedes quidem quod attinet, non videor deterius quam plerique conditione esse.

LYC. Non videris.

CYN. Quid vero? meum corpus reliquum an aliis deterius est? si enim deterius, etiam infirmius: virtus enim corporis robur est. Numquid ergo meum infirmius?

LYC. Non apparet.

CYN. Ergo neque pedes meos, neque reliquum corpus defici tegumento apparet: si enim deficerentur, male haberent. Defectus enim et indigentia semper malum, et facit ut deteriore conditione sint ea quibus adest. Sed neque deterius ali corpus meum apparet, quia vulgaribus cibis alitur.

LYC. Nempе manifestum est.

CYN. Neque validum esset, si male aleretur: vitiantur enim malis alimoniis corpora.

LYC. Sunt ista.

5. CYN. Quomodo igitur, dic mihi, hæc quum ita se habeant, reprehendis me, et vitæ meæ rationem nimis contemnīs, et miseram esse confirmas?

LYC. Ideo hercle, quod, quum natura, quam tu magni facis, et dii tellurem hanc in medio posuerint, et ex illa bona exsistere jusserint multa, quo nos omnium rerum habeamus beatam copiam, non ad necessitatem modo, sed etiam ad voluptatem; tu horum omnium aut plerorumque certe expers es, neque ullo illorum frueris, non magis quam bestię: aquam enim bibis, quam etiam bestię; edis quicquid inveneris, uti canes; neque cubile canibus habes melius, sænum quum tibi sicut illis sufficiat. Porro pallium gestas nihilo tolerabilius quam plane inops. Atqui si tu his rebus contentus recte sapis, non recte deus fecit, qui hinc oves illis velleribus instruxerit, hinc suavi vino vites; reliquumque apparatus admirabiliter varium produxerit, et oleum, et mel, et reliqua; quo cibum nos habeamus omnigenum, et potum suavem habeamus, habeamusque pecunias, et cubile habeamus molle, et habeamus domus pulchras, et instructa admirabiliter reliqua omnia. Etenim opera artium quoque deorum munera sunt. Hisce autem omnibus privatum vivere miserum est, etiam ab alio si quis privetur, ut il qui tenentur in vinculis; multo autem miserius, si quis ipse bonis se omnibus abjudicet; hic professus jam furor est.

6. CYN. At tu fortasse recte dicis istoc. Verum illud mihi dic, si quis, viro divite prolixе et humaniter et beni-

θρώπους ἔτι τε φιλοφρόνους ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἄμα καὶ παντοδαποὺς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἑρρωμένους, κάπειτα παραθέντος πολλὰ, καὶ παντοδαπὰ, πάντα ἀρπάζει καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλεονάζον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τὰ τοῖς ἀσθενούσι παρεσκευασμένα ὑγιαίνων αὐτὸς, καὶ ταῦτα μίαν μὲν κοιλίαν ἔχων, ὀλίγων δὲ ὥστε τραφῆναι δεόμενος, ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτριβῆσθαι μέλλον, οὗτος δ' ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοὶ εἶναι; ἄρα γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; σώφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

7. ΚΥΝ. Τί δέ, εἰ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τραπέζης τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμειβεῖ, ἐν δὲ τῶν ἑγγιστα κειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως καὶ τούτῳ μόνῳ χρῆσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσβλέπει, τοῦτον οὐχ ἡγῆσαι σωφρονέστερον καὶ ἀμεινὸν ἀνδρα ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγώ γε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι δὲ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνῳ εἰκοι παρατιθεῖς πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ, ὅπως ἔχουσιν ἀρμόζοντα, τὰ μὲν ὑγιαίνουσι, τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθενοῦσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθα ἅπασιν πάντες, ἀλλ' ἵνα τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν δοῦτεπερ ἂν τύχῃ μάλιστα δεόμενος.

8. Ὑμεῖς δὲ τῷ δι' ἀπληστίαν τε καὶ ἀκρασίαν ἀρπάζοντι πάντα τούτῳ μάλιστα εἰκόκατε πᾶσι χρῆσθαι ἀξιοῦντες καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν οὐ θάλατταν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων ἀεὶ προτιμῶντες καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτελεῶν καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων, καθόλου δὲ πράγματα καὶ κακὰ ἔχειν μᾶλλον ἐθέλοντες ἢ ἀνευ πραγμάτων ζῆν· τὰ γὰρ δὴ πολλὰ καὶ τίμια καὶ εὐδαιμονικὰ παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε, διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ τάλαιπωρίας παραγίνεται. Σκόπει γάρ, εἰ βούλει, τὸν πολυευκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἀργυρον, σκόπει τὰς οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὄνεια, πόσων πόνων, πόσων κινδύνων, μᾶλλον δὲ αἵματος καὶ θανάτου καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσης, οὐ μόνον δεῖ πλεόντες ἀπολλύνται διὰ ταῦτα πολλοὶ καὶ ζητούντες καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολυμάχητ' ἐστὶ καὶ ἐπιβουλεύετε ἀλλήλοις διὰ ταῦτα καὶ φίλοις φίλοι καὶ πατράσι παῖδες καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν. [Οὗτος οἶμαι καὶ τὴν Ἐριφύλην διὰ τὸν χρυσὸν προδοῦναι τὴν ἀνδρα.]

9. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γίνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδὲν τι μᾶλλον θάλαπειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκίων οὐδὲν τι μᾶλλον σκεπουσῶν,

gne adeo accipiente epulis et hospitio multos simul et omni ex genere homines, infirmos partim, partim robustos, ac multa deinde omnigenaque apponente; omnia ipse rapiat, voret omnia, non quæ prope sint solum, sed etiam remota, parata infirmis ipse robustus, idque unam ipse alvum qui habeat, paucisque quibus alatur indigeat, atque adeo a multis illis pereundi periculum incurrens: ille vir qualis tibi videatur? numquid prudens?

LYC. Non ille mihi.

CYN. Quid vero? numquid sanus

LYC. Neque hoc.

7. CYN. Quid vero, si quis eidem huic mensæ adhibitus, multa illa atque varia negligat, unum vero eorum, quæ proxime apposita sunt, sibi delectum, idque suæ necessitati sufficiens, hoc decenter edat, et eo utatur solo, reliqua ne aspiciat quidem; hunc nonne judicas saniores et meliorem isto virum?

LYC. Equidem.

CYN. Utrum ergo intelligis, an me oportet dicere?

LYC. Quidnam?

CYN. Deus illi præclaro hospitio excipienti similis est, apponens multa et varia et omnigena, ut quod cuique convenit habeant, quædam valentibus, alia ægrotantibus, et quædam robustis, imbecillis alia, non ut omnes utamur omnibus, sed ut iis quisque, quæ sibi proxima sunt, et inter hæc, quo ipse tum maxime indigeat.

8. Vos vero illi per inexplebilem intemperantiam rapienti omnia maxime similes estis, uti postulantes omnibus, et quæ usquam sunt, non iis modo quæ prope vos sunt; non terram, non mare vestrum sufficere vobis arbitrati, sed ab extremis inde terrarum oris mercati voluptates, et peregrina semper præferentes domesticis, et pretiosa vilibus, et quæ difficillime parantur iis quorum facilis copia est; qui in universum molestias et mala habere, quam sine iis ætatem agere malitis. Multi enim illi et pretiosi et ad beatitudinem spectantes apparatus, quibus gaudetis, per multam demum vobis miseriam ærumnamque contingunt. Considera enim, si placet, optatissimum illud aurum, argentum, domus sumptuosas considera, vestes considera summa industria factas, considera quæ istæ consequuntur omnia, quot sint venalia negotiis, quot laboribus, quot periculis, quin sanguine potius, et morte, et quanta strage mortalium! non modo quod navigantes propter ista multi pereunt, et dum quærunt, dum ædificant, mala multa patiuntur; sed etiam quod toties de illis pugnatur, quod insidias vobis mutuo propter ista struitis, amicis amici, et liberi parentibus, et maritis suis conjuges. [Ita puto auri causa proditum ab Eriphyle virum.]

9. Atque ista fiunt omnia, quum tamen pictæ vestes nihilo magis fovere possint, et fastigii aurei domus nihilo tegant magis, et potum nihil juvent nec argentea pocula

τῶν δὲ ἐκπωμάτων τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελούντων τὸν πότον οὐδὲ τῶν χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλιῶν τὸν ὕπνον ἡδίω παρεχομένων, ἀλλ' ὅφει πολλάκις ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελῶν στρωμάτων τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμένους. Ὅτι μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώματα πραγματεῖαι τρέφουσι μὲν οὐδὲν μᾶλλον, λυμαίνονται δὲ τὰ σώματα καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, τί δεῖ λέγειν;

10. Τί δὲ καὶ λέγειν, ὅσα τῶν ἀφροδισίων ἐνεκα ποιοῦσι τε καὶ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι; καίτοι βᾶδιον θεραπεύειν ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, εἰ μὴ τις ἐθέλοι τρυφᾶν. Καὶ οὐδ' εἰς ταύτην ἡ μανία καὶ διαφθορὰ φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις ἀρχεῖν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὄντων τὴν γρῆσιν ἀναστρέφουσιν ἐκάστω χρώμενοι πρὸς ὃ μὴ πέρυκεν, ὥσπερ εἰ τις ἀνθ' ἀμάξης ἐθέλοι τῇ κλίνῃ καθάπερ ἀμάξῃ χρῆσασθαι.

ΛΥΚ. Καὶ τίς οὗτος;

ΚΥΝ. Ὑμεῖς, οἱ τοῖς ἀνθρώποις ὅτε ὑποζυγίους χρῆσθε, κελεύετε δὲ αὐτοὺς ὥσπερ ἀμάξας τὰς κλῖνας τοῖς τραχήλοις ἄγειν, αὐτοὶ δ' ἄνω κατὰχεισθε τρυφῶντες καὶ ἐκείθεν ὥσπερ ὄνους ἡνιοχεῖτε τοὺς ἀνθρώπους ταύτην, ἀλλὰ μὴ ταύτην τρέπεσθαι κελεύοντες· καὶ οἱ ταῦτα μάλιστα ποιοῦντες μάλιστα μακαρίζεσθε.

11. Οἱ δὲ τοῖς κρέας μὴ τροφῇ χρώμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ βαφὰς μηχανώμενοι δι' αὐτῶν, οἳ γέ εἰσιν οἱ τὴν πορφύραν βάπτοντες, οὐχὶ καὶ αὐτοὶ παρὰ φύσιν χρῶνται τοῖς τοῦ θεοῦ κατασκευάσμασι;

ΛΥΚ. Μὰ Δία, δύναται γὰρ βάπτειν, οὐκ ἐσθίεσθαι μόνον τὸ τῆς πορφύρας κρέας.

ΚΥΝ. Ἄλλ' οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν· ἐπεὶ καὶ τῷ κρατῆρι δύναται ἂν τις βιαζόμενος ὥσπερ χύτρα χρῆσασθαι, πλὴν οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν. Ἀλλὰ γὰρ πῶς ἅπασαν τὴν τούτων τις κακοδαίμονιαν διελθεῖν δύναται ἄν; τοσαύτη τίς ἐστί. Σὺ δέ μοι, διότι μὴ βούλομαι ταύτης μετέχειν, ἐγκαλεῖς· ζῶ δὲ καθάπερ ὁ κόσμος ἐκείνος, εὐωχούμενος τοῖς κατ' ἐμᾶντὸν καὶ τοῖς εὐτελεστάτοις χρώμενος, τῶν δὲ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν οὐκ ἐφίεμενος.

12. Κάπειτα εἰ θηρίου βίον βραχέων δεόμενος καὶ ὀλίγοις χρώμενος δοκῶ σοι ζῆν, κινδυνεύουσιν οἱ θεοὶ καὶ τῶν θηρίων εἶναι χείρονες κατὰ γὰρ τὸν σὸν λόγον οὐδενὸς γὰρ δέονται. Ἵνα δὲ καταμάθῃς ἀκριβέστερον τὸ τε ὀλίγων καὶ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ποῖόν τι ἐκάτερόν ἐστιν, ἐννόησον ὅτι δέονται πλείονων οἱ μὲν παῖδες τῶν τελείων, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοσοῦντες τῶν ὑγιαίνοντων, καθόλου δὲ πανταχοῦ τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος πλείονων δεῖται. Διὰ τοῦτο θεοὶ μὲν οὐδενὸς, οἱ δὲ ἔγγιστα θεοὶ ἐλαχίστων δέονται.

13. Ἡ νομίζεις τὸν Ἡρακλέα τὸν πάντων ἀνθρώπων ἀριστον, θεῖον δὲ ἄνδρα καὶ θεὸν ὁρθῶς νομισθέντα, διὰ κακοδαίμονιαν περισσῶς γυμνὸν δέρμα μόνον ἔχοντα καὶ μηδενὸς τῶν αὐτῶν ὑμῖν δεόμενον; ἀλλ' οὐ κακοδαίμων ἦν ἐκείνος, ὅς καὶ τῶν ἄλλων ἀπήμυνε τὰ

neque aurea, neque somnum suaviorem eburnei lecti praebeant: sed sarpe videas eburneo super lecto et pretiosis in stragulis beatos illos somnum capere non posse. Porro omnigenos illos circa cibum labores nihilo magis illos quidem alere, sed corrumpere corpora, et morbos illis inferre, quid opus est dictu?

10. Quid porro opus, quanta veneris causa homines et committant et sustineant? quum ita facile sit illam curare cupiditatem, nisi quis delicatus nimis esse velit. Neque in illam ipsam furor suus et corruptela sufficere hominibus videtur; sed jam etiam usum rerum pervertunt, utentes unaquaque ad quod natura sua apta non est, ut si quis plaustrum loco uti tanquam plastro velit lectulo.

LYC. Et quis est ille?

CYN. Vos, qui hominibus utimini pro jumentis, jubetisque illos velut plaustra sic lecticas agere cervicibus: ipsi vero supra jacetis delicati, et inde velut asinos habenis regitis homines, hac, non illac ut se vertant imperantes: quique haec maxime facitis, ii maxime felices praedicamini.

11. Tum illi, qui carnibus non tantum in cibo utuntur, sed tincturas machinantur per illas, quales sunt qui purpuram inficiunt; nonne hi quoque praeter naturam his, quae paravit deus, utuntur?

LYC. Minime vero: potest enim inficere, non edi modo caro purpuræ.

CYN. Sed non ad hoc nata est: alioqui etiam cratere posset aliquis per vim pro olla uti; sed ad hoc factus non est. Verum enim vero quomodo possit aliquis omnem horum enarrare miseriam? tanta est. Tu vero me, quod in partem illius venire nolim, eo nomine accusas: ceterum vivo ut ille meus modestus, epulor illa quæ ante me posita sunt, et, quæ minimo parari possunt, illis utor, varia illa et omni-gena non desiderans.

12. Deinde bestiarum vitam, qui minutis rebus indigeam et paucis utar, si vivere tibi videor, fuerint bestiis etiam deteriores dii ipsi, secundum tuam quidem rationem: nulla enim re indigent. Ut vero accuratius comprehendas quale utrumque sit, tum paucis indigere, tum multis, cogita pluribus indigere pueros quam adultos, mulieres quam viros, ægrotos quam sanos: in universum vero quod ubique deterius est, illud pluribus indigere eo quod est præstantius. Propterea dii quidem re nulla, qui autem proxime ad deos accedunt, indigent paucissimis.

13. Aut putasne Herculem, illum hominum omnium fortissimum, divinum virum et pro deo recte habitum, propter infelicitatem oberrasse nudum, pelle sola instructum, nullaque earum rerum, quibus vos, indigentem? Verum infelix ille non fuit, qui et aliorum defenderet mala; neque

κακὰ, οὐδ' αὖ πένης, ὅς γῆς καὶ θαλάττης ἤρχεν· ἐφ' ὃ τι γὰρ ὀρμήσειεν, ἀπανταχοῦ πάντων ἐκράτει καὶ οὐδενὶ τῶν τότε ἐνέτυχεν ὁμοίῳ οὐδὲ κρείττονι ἑαυτοῦ, μέχριπερ ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθεν. Ἡ σὺ δοκεῖς στρωμάτων καὶ ὑποδημάτων ἀπόρως ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο περιέναι τοιοῦτον; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐγκρατὴς καὶ καρτερικὸς ἦν καὶ κρατεῖν ἤθελε καὶ τρυφᾶν οὐκ ἐβούλετο. Ὁ δὲ Θεσεύς δ' αὐτοῦ μαθητὴς οὐ βασιλεὺς μὲν ἦν πάντων Ἀθηναίων, υἱὸς δὲ Ποσειδῶνος, ὡς φασιν, ἀριστος δὲ τῶν καθ' αὐτόν;

14. Ἄλλ' ὅμως κακῆϊνος ἤθελεν ἀνυπόδητος εἶναι καὶ γυμνὸς βαδίζειν καὶ πύγωνα καὶ κόμην ἔχειν ἤρεσκεν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἤρεσκεν· ἄμεινους γὰρ ἦσαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἂν ὑπέμειναν οὐδὲ εἰς αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῶν λεόντων τις ξυρώμενος· ὑγρότητα γὰρ καὶ λειότητα σαρκὸς γυναιξὶ πρέπειν ἡγούντο, αὐτοὶ δ' ὥσπερ ἦσαν, καὶ φαίνεσθαι ἀνδρες ἤθελον καὶ τὸν πύγωνα κόσμον ἀνδρὸς ἐνόμιζον ὥσπερ καὶ ἵππων χαίτην καὶ λεόντων γένεια, οἷς ὁ θεὸς ἀγαταίς καὶ κόσμου χάριν προσέθηκε· οὕτως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸν πύγωνα προσέθηκεν. Ἐκείνους οὖν ἐγὼ ζηλῶ τοὺς παλαιούς καὶ ἐκείνους μιμεῖσθαι βούλομαι, τοὺς δὲ νῦν οὐ ζηλῶ τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐδαιμονίας ἧς ἔχουσιν περὶ τραπέζας καὶ ἐσθῆτας καὶ λεαίνοντες καὶ ψιλούμενοι πᾶν τοῦ σώματος μέρος καὶ μηδὲ τῶν ἀπορρήτων μηδὲν, ἢ πέφυκεν, ἔχειν ἱκνῶντες.

15. Εὐχομαι δὲ μοι τοὺς μὲν πόδας ὀπλῶν ἵππειων οὐδὲν διαφέρειν, ὥσπερ φασὶ τοὺς Χείρωνος, αὐτὸς δὲ μὴ δεῖσθαι στρωμάτων ὥσπερ οἱ λέοντες, οὐδὲ τροφῆς δεῖσθαι πολυτελοῦς μᾶλλον ἢ οἱ κύνες· εἴη δέ μοι γῆν μὲν ἀπασαν εὐνὴν αὐτάρκη ἔχειν, οἶκον δὲ τὸν κόσμον νομίζειν, τροφὴν δὲ αἰρεῖσθαι τὴν βράστην πορισθῆναι. Χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου μὴ δεηθῆιν μήτ' οὖν ἐφ' ὃ μῖτε τῶν ἐμῶν φίλων μηδεὶς· πάντα γὰρ τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς τούτων ἐπιθυμίας φύονται, καὶ στάσεις καὶ πόλεμοι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ σφαγαί. Ταῦτ' πάντα πηγὴν ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος· ἀλλ' ἡμῶν αὕτη ἀπείη, καὶ πλεονεξίας μήποτε ὀρεχθῆναι, μειονεκτῶν δ' ἀνέχεσθαι δυναίμην.

16. Τοιαῦτά σοι τὰ γε ἡμέτερα, πολὺ δῆπου διάφωνα τοῖς τῶν πολλῶν βουλήμασι· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τῷ σχήματι διαφέροντες αὐτῶν, ὅποτε καὶ τῇ προαιρέσει τοσοῦτον διαφέροντες. Θαυμάζω δὲ σου πῶς ποτε κιθαρωδοῦ μὲν τινα νομίζεις στολὴν καὶ σχῆμα καὶ αὐλητοῦ νῆ Δία γε σχῆμα καὶ στολὴν τραγωδοῦ, ἀνδρὸς δ' ἀγαθοῦ σχῆμα καὶ στολὴν οὐκέτι νομίζεις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν αὐτὸν οἶει δεῖν ἔχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν κακῶν ὄντων. Εἰ μὲν δεῖ ἐνὸς ἰδίου σχήματος τοῖς ἀγαθοῖς, τί πρόποι ἂν μᾶλλον ἢ τοῦθ' ὅπερ ἀναιδέστατον τοῖς ἀκολάστοις ἐστὶ καὶ ὅπερ ἀπεύξαιντ' ἂν οὗτοι μάλιστα ἔχειν;

17. Οὐκοῦν τό γε ἐμὸν σχῆμα τοιοῦτόν ἐστιν, αὐγμῆρον εἶναι, λασίον εἶναι, τρίβωνα ἔχειν, κομᾶν,

russum pauper, qui terrae et maris haberet imperium: quicumque enim illum raperet impetus, ubique vincebat omnes, et in neminem illius ætatis vel similem sibi vel se meliorem incidit, donec ab hominibus discessit. Aut putas tu stragula illum veste et calceis indiguissae, et propterea sic oberasse? Non est quod illud dicamus: sed continens erat et tolerans; et volebat vincere, et deliciis frangi volebat. Illius vero Theseus discipulus nonne rex erat Atheniensium omnium, filius vero Neptuni, ut aiunt, vir suae ætatis omnium fortissimus?

14. Sed tamen is quoque voluit sine calceis esse, et incedere nudus, et barbam et comam alere ipsi placuit; et non illi solum, sed omnibus placuit antiquis. Nempe vobis meliores erant: nec magis illorum quisquam tonderi se passus esset, quam leonum. Molliem enim et levitatem carnis feminis putabant decoram: at ipsi, ut erant viri, ita etiam volebant videri; et decus viri barbam putabant, ut equorum jubam, et barbam leonum, quibus animantibus pulchritudinis et ornatus causa deus quædam addidit: ita vero etiam barbam apposuit viris. Illos ego antiquos æmulor, illos imitari cupio: qui vero nunc sunt, illis non equidem invidio admirabilem hanc felicitatem, qua fruuntur circa mensas et vestimenta, levigantes, depilantes unamquamque partem corporis, neque occultorum quodquam membrorum ita uti natum est relinquentes.

15. At ego opto pedes mihi equinis ungulis nihil differre, ut Chironis aiunt; ipsum autem stragulis non indigere, velut leones; nec cibo magis pretioso opus habere, quam canes. Contingat vero mihi terram quidem pro cubili habere sufficiente, domum autem putare hoc universum, et cibum capere qui facillime suppeditari mihi possit. Auro autem atque argento opus habeam neque ego, neque amicorum meorum quisquam: quandoquidem mala omnia hominibus ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiae, et cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At a nobis illa absit, et plus habere nunquam ego concupiscam, minus contra me habere possim tolerare!

16. Habes rationem nostram, multum sane diversam a vulgi voluntatibus: nec mirum si habitu ab illis differimus, qui tam diverso utamur instituto. Te porro miror, quomodo tandem citharædi quendam vestitum putes et habitum esse, et hercle tibicinis etiam habitum, et longam vestem tragædi; viri autem boni habitum et vestem propriam non jam putes, sed eundem illum habere arbitris oportere, quem vulgus, idque quum vulgus malum sit. Si quidem unus et suus habitus bonis convenit, quis magis deceat, quam ille, qui impudentissimus esse videatur hominibus luxuriosis, quemque habere hi maxime detestentur?

17. Jam vero is est meus habitus, quod squalidus sumi, quod hirsutus, quod detritam gesto penulam, quod coma-

ἀνυποδητεῖν, τὸ δ' ἡμέτερον θυσιῶν τῶν τῶν κιναιδίων, καὶ διακρίνειν οὐδὲ εἰς ἂν ἔχοι, οὐ τῇ χροιᾷ τῶν ἱματίων, οὐ τῇ μαλακότητι, οὐ τῷ πλήθει τῶν χιτωνίσκων, οὐ τοῖς ἀμφιάσμασιν, οὐχ ὑποδήμασιν, οὐ κατασκευῇ τριγῶν, οὐκ ὁδμῇ· καὶ γὰρ ἀπόζετε ἤδη παρὰ πλῆθιν ἐκείνοις οἱ εὐδαιμονέστατοι οὗτοι μάλιστα. Καίτοι τί ἂν δοίη τις ἀνδρὸς τὴν αὐτὴν τοῖς κιναιδοῖς ὁδμὴν ἔχοντας; Τοιγαροῦν τοὺς μὲν πόρους οὐδὲν ἐκείνων μᾶλλον ἀνέχεσθε, τὰς δὲ ἡδονὰς οὐδὲν ἐκείνων ἤττον· καὶ τρέφεσθε τοῖς αὐτοῖς καὶ κοιμάσθε ὁμοίως καὶ βαδίζετε, μᾶλλον δὲ βαδίζειν οὐκ ἐθέλετε, φέρεσθαι δὲ ὥσπερ τὰ φορτία οἱ μὲν ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ δὲ ὑπὸ κτηνῶν· ἐμὲ δὲ οἱ πόδες φέρουσιν θποιπερ ἂν δέωμαι. Κἀγὼ μὲν ἱκανὸς καὶ ῥίγους ἀνέχεσθαι καὶ θάλλος φέρειν καὶ τοῖς τῶν θεῶν ἔργοις μὴ δυσχεραίνειν, διότι ἄθλιός εἰμι, ὑμεῖς δὲ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν οὐδενὶ τῶν γιγνομένων ἀρέσκεσθε καὶ πάντα μέμφεσθε καὶ τὰ μὲν παρόντα φέρειν οὐκ ἐθέλετε, τῶν δὲ ἀπόντων ἐφίεσθε, χειμῶνος μὲν εὐχόμενοι θέρος, θέρους δὲ χειμῶνα, καὶ καύματος μὲν ῥίγους, ῥίγους δὲ καῦμα καθάπερ οἱ νοσοῦντες δυσάρεστοι καὶ μεμψίμοιροι ὄντες· αἰτία δὲ ἐκείνοις μὲν ἡ νόσος, ὑμῖν δὲ ὁ τρόπος.

18. Κἀπειτα δὲ ἡμᾶς μετατίθεσθαι καὶ ἐπανορθοῦν τὰ ἡμέτερα ἀξιοῦτε, κακῶς βουλευομένων πολλὰς περὶ ὧν πράττομεν, αὐτοὶ ἀσκεπτοὶ ὄντες περὶ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν αὐτῶν κρίσει καὶ λογισμῷ ποιοῦντες, ἀλλ' ἐθεὶ καὶ ἐπιθυμίᾳ. Τοιγαροῦν οὐδὲν ὑμεῖς διαφέρετε τῶν ὑπὸ χειμάρρου φερομένων· ἐκεῖνοί τε γὰρ, θποι ἂν ἴη τὸ βῆμα, ἐκεῖ φέρονται, καὶ ὑμεῖς θποι ἂν αἰ ἐπιθυμίαι. Πάσχετε δὲ παραπλήσιον τι ὁφασί τινα παθεῖν ἐφ' ἵππον ἀναβάντα μαινόμενον· ἀρπάσας γὰρ αὐτὸν ἔφερεν ἄρα ὁ ἵππος· ὁ δὲ οὐκέτι καταβῆναι τοῦ ἵππου θέοντος ἐδύνατο. Καὶ τις ἀπαντήσας ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖαν ἀπεισιν· ὁ δὲ εἶπεν, Ὅπου ἂν τούτῳ δοκῇ, δεικνύς τὸν ἵππον. Καὶ ὑμᾶς ἂν τις ἐρωτῇ, ποῖ φέρεσθε; τάλῃθες ἐθέλοντες λέγειν ἐρεῖτε ἀπλῶς μὲν θποιπερ ἂν ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ, κατὰ μέρος δὲ, θποιπερ ἂν τῇ ἡδονῇ δοκῇ, ποτὲ δὲ, θποι τῇ δόξῃ, ποτὲ δὲ αὖ, τῇ φιλοκερδίᾳ· ποτὲ δὲ ὁ θυμὸς, ποτὲ δὲ ὁ φόβος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑμᾶς ἐκφέρειν δύναται· οὐ γὰρ ἐφ' ἑνός, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηκότας ἄλλοτε ἄλλων, καὶ μαινομένων πάντων, φέρεσθε. Τοιγαροῦν ἐκφέρουσιν ὑμᾶς εἰς βάραθρα καὶ κρημονούς. Ἵστε δ' οὐδαμῶς πρὶν πεσεῖν ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

19. Ὁ δὲ τρίβων οὗτος, οὗ καταγελάτε, καὶ ἡ κόμη καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μὲν τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, ὥστε παρέχειν μοι ζῆν ἐφ' ἡσυχίας καὶ πράττοντι ὅ τι βούλομαι καὶ συνόντι οἷς βούλομαι· τῶν γὰρ ἀμαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπαιδέων οὐδεὶς ἂν ἐθέλοι μοι προσεῖναι διὰ τὸ σχῆμα, οἱ δὲ μαλακοὶ καὶ πάνυ πόρρωθεν ἐκτρέπονται· προσίσι δὲ οἱ κομψότατοι καὶ ἐπεικίστατοι καὶ ἀρετῆς ἐπιθυμοῦντες. Οὗτοι μάλιστα μοι προσίσι· τοῖς γὰρ τοιούτοις ἐγὼ χαίρω ξυνών. Θύρας δὲ τῶν εὐδαιμόνων καλουμένων ἀνθρώπων οὐ θε-

tus, quod sine calcis : vester autem ille cinædico similis est, quem discernere nemo possit, nec colore vestimentorum, neque mollitie, neque tunicarum multitudine, neque amictulis, neque calcis, neque capillorum paratu, neque odore : etenim idem quoque jam oletis quod isti, vos, qui beatissimi estis, maxime. Quanti vero quis emat virum idem quod cinædi olentem? Itaque labores non magis quam isti sustinetis, voluptatibus vero servitis istis non minus : et iisdem rebus affligi, et somnum similiter capitis, et inceditis; potius vero incedere non vultis, sed onerum instar gestari ab hominibus partim, partim a jumentis : at me pedes ferunt, quocumque mihi opus est. Idem ego et frigus ferre possum et sustinere aestum, et eorum his operibus non offendi, quia ærumnosus sum : vos vero vestram propter felicitatem nulla re earum quæ fiant contenti estis, et reprehenditis omnia, et præsentia ferre recusatis, absentia autem concupiscitis, hieme optantes æstatem, æstate hiemem, in æstu frigus, in frigore æstum, ægrorum instar nauseabundi et vestra de sorte queruli : causa vero istis morbus est, vobis vestri mores.

18. Ac deinde nos retractare et corrigere nostram rationem postulatis, ut qui male sæpius de actionibus nostris consulamus; quum ipsi vestris in rebus inconsiderati sitis, neque quicquam illarum iudicio et ratione administratis, sed consuetudine omnia et cupiditate. Itaque nihil diversi estis ab his qui a torrente auferuntur : nam quum illi, quocumque fluctus lerit, eo ferantur, tum vos, quo cupiditates. Idem autem vobis accidit, quod evenisse aiunt cuidam, quum equum conscendisset furem : nempe raptum auferebat equus; et ille non jam descendere ab equo currente poterat. Hic interrogante aliquo, qui obviam forte fuerat, quorsum abiret; respondit, Quorsum huic (equum monstrat) visum fuerit. Sic vos interroganti, Quorsum ferimini? si quidem verum respondere velitis, dicatis simpliciter quidem, Quorsumcumque lubebit cupiditatibus : per partes autem, Quocumque lubuerit voluptati; interdum, Quo gloriæ studio; interdum, Quo lucri cupiditati : interdum vero iracundia, interdum metus, interdum aliud quiddam ex eo genere auferre vos potest. Non enim uno vos, verum pluribus conscensis equis, alias aliis, furentibus quidem universis, abripimini. Igitur in barathra vos et præcipitia auferunt : adeo ante casum, vos esse casuros nequaquam scitis.

19. At istæ detrita, quam ridetis, penula, et coma, et habitus ille meus, eam vim habet, ut quiete vivendi copiam mihi præstet, et faciendi quod volo, et cum his versandi quibuscum volo. Inscitorum enim hominum indoctorumque nemo quisquam accedere ad me ob istum habitum voluerit; molles autem vel e longinquo devitant : accedunt commo- dissimi homines, et humanissimi, et virtutis cupidi. Hi maxime ad me accedunt; cum his enim versari maxime ego gaudeo. Januas vero illorum hominum, qui beati vo-

ραπίῳ, τοὺς δὲ χρυσοὺς στεφάνους καὶ τὴν πορφύραν
τύφον νομίζω καὶ τῶν ἀνθρώπων καταγελῶ.

20. Ἵνα δὲ μάθῃς περὶ τοῦ σχήματος, ὥς οὐκ ἀν-
δράσι μόνον ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ θεοῖς πρέποντος ἔπειτα
καταγελᾷς αὐτοῦ, σκέψαι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, πό-
τερά σοι δοκοῦσιν ἔχειν ὁμοίως ὑμῖν ἢ ἡμεῖς; καὶ μὴ
μόνον γε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς
ναοὺς ἐπισκόπει περιιών, πότερον αὐτοὶ οἱ θεοὶ κομῶσι
καὶ γενεῶσιν ὥς ἐγὼ ἢ καθάπερ ὑμεῖς ἐξυρριζόμενοι πλατ-
τονται καὶ γράφονται· καὶ μέντοι καὶ ἀγίτωνας ὄφει τοὺς
πολλοὺς ὥσπερ ἐμέ. Τί ἂν οὖν ἔτι τολμῆς περὶ
τούτου τοῦ σχήματος λέγειν ὥς φαύλου, ὅποτε καὶ θεοῖς
φαίνεται πρέπον;

LXXVI.

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΣΤΗΣ ἢ ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄρά γε ὁ γνῶναι τὸν σολοικίζοντα
δεινὸς οὗτος καὶ φυλάσσει μὴ σολοικίσει δυνατός;

ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Ὁ δὲ γε μὴ φυλάσσει, οὐδὲ γνῶναι τὸν
οὕτως ἔχοντα;

ΣΟΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ αὐτὸς φῆς οὐ σολοικίζειν, ἢ πῶς λέγο-
μεν περὶ σοῦ;

ΣΟΛ. Ἀπαίδευτος γὰρ ἂν εἴην, εἰ σολοικίζοιμι τη-
λικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἕτερον φωρᾶσαι δυνήσῃ τοῦτο
δρῶντα καὶ ἐλέγχει τὸν ἀρνούμενον;

ΣΟΛ. Παντάπασι γε.

ΛΥΚ. Ἴθι νῦν ἐμοῦ λαβοῦ σολοικίζοντος, ἄρτι δὲ
σολοικιῶ.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν εἶπέ.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἔγωγε ἤδη τὸ δεινὸν εἰργασμαι, σὺ δὲ
οὐκ ἐπέγνως.

ΣΟΛ. Παίξεις ἔχων;

ΛΥΚ. Μὰ τοὺς θεοὺς· ἐπεὶ σολοικίσας ἔλαθόν σε ὥς
οὐκ ἐπιστάμενον. Αὐθις δὲ σκόπει· οὐ γὰρ σέ φημι
δύνασθαι κατανοῆσαι, ἐπεὶ ἂ μὲν οἶσθ', ἂ δ' οὐκ οἶσθα.

ΣΟΛ. Εἰπέ μόνον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ νῦν σε σολοικίσται μοι, σὺ δ' οὐκ
ἐγnows.

ΣΟΛ. Πῶς γὰρ, σοῦ μηδὲν λέγοντος;

ΛΥΚ. Ἐγὼ μὲν λέγω καὶ σολοικίζω, σὺ δ' οὐχ
ἐπη τοῦτο δρῶντι· ἐπεὶ ὀφελον καὶ νῦν ἀκολουθεῖσαι
δυνήσῃ.

2. ΣΟΛ. Θαυμαστά λέγεις, εἰ μὴ δυνήσομαι κατα-
μαθεῖν σολοικισμόν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν δύναιο τὸν ἑνα μαθεῖν τοὺς τρεῖς
ἀγνοήσας;

ΣΟΛ. Τίνας τρεῖς;

ΛΥΚ. Ὅλους ἀρτιγενεῖους.

cantur, non colo equidem : aureas autem coronas, et purpu-
ram fumum arbitror, hominesque illis utentes derideo.

20. Ut autem de habitu discas, quam illum non viros
modo bonos, sed ipsos etiam deos decentem tu deinde
derideas, simulacra deorum aspice, utris similiora vi-
deantur, vobisne, an mihi? neque Græcorum modo, sed
barbarorum etiam templa circumiens inspicere, utrum capil-
lati sint dii et barbati velut ego, an sicut vos tonsi fingantur
pinganturque. Verum etiam sine tunicis plerosque, uti
me, videbis. Quid igitur adhuc de hoc habitu, tanquam
contentibili, dicere audeas, quum ipsos illum deos decere
appareat?

LXXVI.

PSEUDOSOPHISTA seu SOLÆCISTA.

1. LYCINUS. Numquid, si quis deprehendere perverse
jungentem voces possit, idem etiam sibi cavere, ne male
jungat, potest?

SOLÆCISTA. Mihi quidem videtur.

LYC. Et qui cavere nequeat, ille neque deprehendere
sic habentem?

SOL. Vera didis.

LYC. Tu vero ipse stribligine te labi negas, aut quid de
te dicimus?

SOL. Nempe indoctus valde fuerim, si stribliginem hoc
ætatis admittam.

LYC. Igitur alium quoque deprehendere hoc agentem
possis, et negantem convincere?

SOL. Omnino equidem.

LYC. Age ergo me deprehendito stribligine utentem :
commodum autem utar.

SOL. Dic ergo.

LYC. Quin jam terribile illud opus, te non observante,
peregi.

SOL. Ludin' tu homo?

LYC. Non, ita me dii ament : quandoquidem stribligine
jam usus te effugi, qui illam non intelligeres. Rursus vero
considera : nego enim te posse intelligere ; quandoquidem
quæpiam scis, quæpiam nescis.

SOL. Dic modo.

LYC. Sed nunc quoque solæce locutus sum, tu vero non
agnovisti.

SOL. Qui vero hoc, te nihil dicente?

LYC. At ego dico et solæcismos facio : tu autem facien-
tem non persequeris. Quare faxint dii ut nunc certe ad
illos comprehendendos sis valiturus.

2. SOL. Mira narras, si solæcismum ego observare non
valebo.

LYC. Et qui valeas unum observare, qui tres ipsos igno-
raveris?

SOPH. Quosnam tres?

LYC. Universos prima lanugine florentes.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν σε παίζειν δοκῶ.

ΛΥΚ. Ἐγὼ δὲ σε ἀγνοεῖν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐν τοῖς λόγοις.

ΣΟΑ. Καὶ πῶς ἂν τις μάθοι μηδενὸς εἰρημένου;

ΛΥΚ. Ἀλέκται καὶ σεσολοικίσται τετραπλῇ, σὺ δ' οὐκ ἔγνων. Μέγα οὖν ἄθλον κατέπραξας ἂν, εἴπερ ἔγνων.

ΣΟΑ. Οὐ μέγα μὲν, ἀναγκαῖον δὲ τῷ ὁμολογήσαντι.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐδὲ νῦν ἔγνων.

ΣΟΓ. Πότε νῦν;

ΛΥΚ. Ὅτε τὸ ἄθλον ἔφην σε καταπραῖσαι.

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα ὅ τι λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρθως ἔφης· οὐ γὰρ οἶσθα. Καὶ πρόθιι γε ἐς τὸ ἐμπροσθεν· οὐ γὰρ ἐθέλεις ἐπεσθαι, συνήσων ἂν, εἴπερ ἐθέλησεις.

3. ΣΟΑ. Ἄλλ' ἐγὼ βούλομαι· σὺ δ' οὐδὲν εἶπας ὧν ἄνθρωποι σολοικίζοντες λέγουσι.

ΛΥΚ. Τὸ γὰρ νῦν ῥηθέν μικρόν τί σοι φαίνεται κακὸν εἶναι; ὅμως δὲ ἀκολούθησον αὐθις, ἐπεὶ οὐκ ἔμαθες ἐκδραμόντα.

ΣΟΑ. Μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ μὴν μεθῆκα θεῖν λαγῶ ταχέως. Ἄρα παρῆξεν; ἀλλὰ καὶ νῦν ἔξεστιν ἰδεῖν τὸν λαγῶ· εἰ δὲ μὴ, πολλοὶ γενόμενοι λαγῶ λήσουσί σε ἐν σολοικισμῷ πεσόντες.

ΣΟΑ. Οὐ λήσουσι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἐλαθὼν γε.

ΣΟΑ. Θαυμαστά λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ ὑπὸ τῆς ἄγαν παιδείας διέφθορας, ὅσπερ μηδ' αὐτὸ τοῦτο σολοικίζοντας κατανοῆσαι· οὐ γὰρ πρόσεστιν αὐτῷ τὸ τίνα.

4. ΣΟΑ. Ταῦτα μὲν οὐκ οἶδα πῶς λέγεις· ἐγὼ δὲ πολλοὺς ἤδη σολοικίζοντας κατενόησα.

ΛΥΚ. Κἀμέ τοίνυν εἴσω τότε, ὅταν τι τῶν παιδίων γένη τῶν τὰς τιτθὰς θηλαζόντων. Ἢ εἰ οὐ νῦν ἔγνων σολοικίζοντά με, οὐδὲ αὐξάνοντα παιδία σολοικισμὸν ποιήσει τῷ μηδὲν εἰδότε.

ΣΟΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ ταῦτα ἀγνοήσομεν, οὐδὲν γνωσόμεθα τῶν ἑαυτῶν, ἐπεὶ καὶ τότε σολοικισθὲν ἀπέφυγέ σε. Μὴ τοίνυν ἐτι λέγειν, ὥς ἱκανὸς εἰ κατιδεῖν τὸν σολοικίζοντα, καὶ αὐτὸς μὴ σολοικίζειν.

5. Κἀγὼ μὲν οὕτω. Σωκράτης δὲ ὁ ἀπὸ Μόψου, ὃ συνεγενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ τοιαῦτα ἔλεγεν ἀνεπαχθῶς καὶ οὐκ ἤλεγε τὸν ἀμαρτάνοντα. Πρὸς μέντοι γε τὸν ἐρωτήσαντα πηνίκα εἴσεις, τίς γὰρ ἂν, ἔφη, ἀποκριθεῖν σοι περὶ τῆς τήμερον ὥς ἐξῶν; Ἐτέρου δὲ φήσαντος, Ἰκανὰ ἔχω τὰ πατρῶα, Πῶς φής; εἶπε· τέθνηκε γὰρ ὁ πατήρ σοι; Ἄλλου δὲ αὐθις λέγοντος, Πατριώτης ἐστί μοι· Ἐλάνθανες ἄρα ἡμεῖς, ἔφη, βάρβαρος ὢν. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, ὁ δεῖνά ἐστι μεθύσης, Μητρὸς, εἶπεν, ἡ πῶς λέγεις; Ἐτέρου δὲ ἐκλελογχότας, Διπλασιάζεις, ἔφη, τοὺς ἐξεληγχότας. Εἰπόντος δὲ τινος, Αἴμμα πάσεστιν

SOL. Ludere te puto equidem.

LYC. At ego te ignorare si quis peccet in dicendo.

SOL. Et quomodo quis percipiat, si nihil ejusmodi dictum sit?

LYC. Dictum est et stribligine peccatum quadruplici; tu vero non intellexisti. Magnam ergo victoriam ceperas, si intellexisses.

SOL. Non magnam quidem illam, sed mihi jam professo necessariam.

LYC. Sed ne nunc quidem intellexisti.

SOL. Quando nunc?

LYC. Quum victoriam te dicebam cepisse.

SOL. Quid dicas nescio.

LYC. Recte istuc dicis : nescis enim. Et præcede saltem ad anteriora : neque enim sequi vis, intellecturus, si quidem voluisses.

3. SOL. Sed volo ego : at tu nihil eorum dixisti quas dicere homines solæce loquentes solent.

LYC. Nempe quod modo dictum est, minutum tibi malum videtur? Verumtamen sequere rursus, quia excurrentem non observasti.

SOL. Per omnes deos nihil equidem.

LYC. Verum dimisi volare avim celeriter. Numquid prætervolavit? sed nunc etiam videre licet avim. Si vero minus, multiplicatæ aves clam te in stribligine jacebunt.

SOL. Non clam me.

LYC. Quin latuerant te.

SOL. Mira narras.

LYC. Tu vero præ nimia eruditione in malam rem movisti, adeo ut neque in hoc ipso verbo solæce loquentes deprehendas : non enim adjectum est ei quemnam.

4. SOL. Hæc quomodo dicas, non intelligo equidem : verum multos ego jam solæce loquentes deprehendi.

LYC. Igitur me quoque tunc deprehendes, quum puerulorum aliquis fies eorum, qui nutricibus subduntur lactantes. Aut si ne nunc quidem me stribligine uti intelligis, neque argentes pueri solæcismum facient apud non intelligentem.

SOL. Verum dicis

LYC. Atqui hæc si ignorabimus, nihil intelligemus nostrorum, quando etiam hoc solæce dictum te effugit. Ne dixis ergo amplius, te aptum esse deprehendis solæcismis, a quibus ipse sis liber.

5. Atque ego ita tibi consulo. Socrates autem ille a Mopso, quicum fui in Ægypto, talia dicebat sine asperitate et molestia, nec redarguebat peccantem : verum interroganti qua hora [pro quando] exiret? Quis enim, inquit, respondeat tibi de hodierno die, quasi exiturus? Alio autem dicente, Luculentum habeo patrimonium [volebat opes paternas] : Quid ais? inquit; pater ergo tuus mortuus est? Alio rursus dicente, πατριώτης [barbaris i. q. Atticis πολίτης, civis] meus est : Nesciebamus ergo, inquit, te barbarum esse. Alio dicente, Iste est ebriose, Ebriosæne matris, inquit, aut quomodo intelligis? Alio ἐκλελογχότας dicente, Duplicas, inquit, ἐξεληγχότας. Dicente quodam, Αἴμμα [acceptio] in

αὐτῷ, διὰ τῶν δύο μ, Οὐκοῦν, ἔφη, λήφεται, εἰ λήμμα αὐτῷ πάρεστιν. Ἐτέρου δὲ εἰπόντος, Πρόσεισιν ὁ μεῖραξ οὐμὸς φίλος, Ἐπειτα, ἔφη, λοιδορεῖς φίλον ὄντα; Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, Δεδίττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, Σὺ, ἔφη, καὶ ὅταν τινὰ εὐλαβηθῇς, διώξῃ. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Τῶν φίλων ὁ κορυφαϊότατος, Χάριέν γε, ἔφη, τὸ τῆς κορυφῆς ποιεῖν τι ἐπάνω. Καὶ ἔξορμῳ δέ τινος εἰπόντος, Καὶ τίς ἐστιν, εἶπεν, ὃν ἔξορμῳ; Ἐξ ἐπιπολῆς δέ τινος εἰπόντος, Ἐκ τῆς ἐπιπολῆς εἶπεν, ὡς ἐκ τῆς πιθάκης. Λέγοντος δὲ τινος Συνεταξάτῳ μοι, Καὶ λόχον δέ, ἔφη, Ξενοφῶν εἶπε συνετάξατο. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Περιέστην αὐτὸν ὥστε λαβεῖν, Θυμαστόν, ἔφη, εἰ εἷς ὢν περιέστης τὸν ἕνα. Ἐτέρου δὲ λέγοντος, Συνεκρίνετο αὐτῷ, Καὶ διεκρίνετο πάντως, εἶπεν.

6. Εἰώθει δὲ καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀττικῶς παλῖν ἀνεπαχθῶς· πρὸς γοῦν τὸν εἰπόντα, Νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, Σὺ, ἔφη, καὶ νῶϊν ἐρεῖς ὡς ἀμαρτάνομεν. Ἐτέρου δὲ σπουδῇ διηγουμένου τι τῶν ἐπιχωρίων καὶ εἰπόντος, Ἡ δὲ τῷ Ἡρακλεῖ μυχθεῖσα, Οὐκ ἄρα, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ἐμύχθη αὐτῇ; Καρῆναι δὲ τινος εἰπόντος ὡς δεῖτο, Τί γάρ, ἔφη, σοὶ δεινὸν εἰργασταὶ καὶ ἀξίον ἀτιμίας; Καὶ ζυγομαχεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Πρὸς τὸν ἔχθρον, εἶπε, ζυγομαχεῖς; Ἐτέρου δὲ εἰπόντος βασιανίζεσθαι τὸν παῖδα αὐτῷ νοσοῦντα, Ἐπὶ τῷ, ἔφη, ἥ τί βουλομένου τοῦ βασιανίζοντος; Προκόπτει δὲ τινος εἰπόντος ἐν τοῖς μαθημασιν, Ὁ ἐξ Πλάτων, ἔφη, τοῦτο ἐπιδιδόναί καλεῖ. Ἐρομένου δὲ τινος εἰ μελετήσῃ δὲ δαῖνα, Πῶς οὖν, ἔφη, ἐμὲ ἐρωτῶν εἰ μελετήσομαι, λέγεις ὅτι ὁ δαῖνα;

7. Ἀττικίζοντας δὲ τινος καὶ τεθνήξει εἰπόντος ἐπὶ τοῦ τρίτου, Βέλτιον, ἔφη, καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀττικίζειν καταρώμενον. Καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ στοχάζομαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φεῖδομαι αὐτοῦ, Μή τι, ἔφη, διημάρτες βαλῶν; Ἀφιστᾶν δὲ τινος εἰπόντος καὶ ἑτέρου ἀφιστάνειν, Ἀμφω μὲν, ἔφη, οὐκ οἶδα. Πρὸς δὲ τὸν λέγοντα πλὴν εἰ μὴ, Ταῦτα, ἔφη, διπλᾶ χαρίζῃ. Καὶ χρᾶσθαι δὲ τινος εἰπόντος, Ψευδαττικὸν, ἔφη, τὸ ῥῆμα. Τῷ δὲ λέγοντι ἔκτοτε, Καλὸν, ἔφη, τὸ εἰπεῖν ἐκπέρυσαι, ὁ γὰρ Πλάτων ἐς τότε λέγει. Τῷ δὲ ἰδοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδέ χρωμένου τινος, Ἐτερα ἀνθ' ἑτέρων, ἔφη, σημαίνει. Ἀντιλαμβάνομαι δὲ ἐπὶ τοῦ συνήμῃ λέγοντός τινος, θαυμάζειν ἔφη πῶς ἀντιποιοῦμενος τοῦ λέγοντος φησὶ μὴ ἀντιποιεῖσθαι. Βράδιον δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, ὅμοιον τῷ τάχιον. Βαρεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, τὸ βαρύνειν, ὡς νενόμικας. Λέλογχα δὲ τὸ εἰληχα λέγοντος, Ὀλίγον, ἔφη, καὶ παρ' οἷς ἀμαρτάνεται. Ἰπτασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ πέτεσθαι πολλῶν λεγόντων, Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς πτήσεως τὸ ὄνομα, σαφῶς ἴσμεν. Περιστέρων δὲ τινος εἰπόντος ὡς δὴ Ἀττικὸν, Καὶ τὸν φάττον ἐροῦμεν, ἔφη. Φαχὸν δὲ τινος εἰπόντος ἐδηδοκέναι, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, φαχὸν τις φάγοι; Ταῦτα μὲν τὰ Σωκράτεια.

8. Ἐπανώμεν δέ, εἰ δοκεῖ, ἐπὶ τὴν ἀμίλλαν τῶν

illo est (per geminum μ [quum vellet] λήμα, generosus impetus) : Ergo, inquit, accipiet, si λήμμα in illo est. Alii dicente, Accedit ille pusio amicus meus; Tum tu, inquit, maledicis amico? Ad eum qui dixerat, Terreo [volebat Horreo] virum et fugio; Tu, inquit, etiam quum horrebis aliquem, illum persequeris. Alio dicente, Amicorum meorum summissimus; Lepidum, inquit, summo facere aliquid altius. Dicente quodam, Expello [volebat Exire volo], Quem, inquit, expellis? Dicente quodam, Exsuperne; Ex superne, inquit, tanquam ex dolio. Dicente quodam, Dimisit me instructum [volebat cum mandatis]; Etiam manipulos, inquit, Xenophon dixit instructos. Alio dicente, Circumstiti [pro subterfugi] illum ut delitescerem; Mirum, inquit, si unus ipse unum circumstitisti. Alio dicente, Commiscebatur illi [volebat Comparabatur cum illo]; Omnino etiam separabatur, inquit.

6. Solebat vero etiam illis, qui Attico modo loquerentur solæce, lepide illudere. Ad dicentem enim, Nos hoc videtur; Tum tu dices, inquit, nobis peccare. Alio serio narrante rerum patriarum quiddam, ac dicente, Illa vero Herculi mista; Non igitur, inquit, mistus illi Hercules? Quodam dicente se « tendendum » esse; Quid enim, inquit, malum fecisti et dignum ignominia? Et « decertare » quodam dicente (de amica disputatione), Cum hoste, inquit, decertas? Alio dicente « torqueri » filium suum aegrotantem; Quam ob rem, inquit, aut quid quaerit quæ torquet? Quum diceret aliquis, Proficit in disciplinis; ille, Plato, inquit, hoc vocat progressionem facere. Interrogante aliquo, Num declamabis [μελετήσῃ, quum deberet μελετήσεται, declamabit] iste? Quomodo igitur, inquit, me interrogans declamaturusne sim, dicis iste?

7. Atticorum imitatione dicente quodam τεθνήξει [morie ris, quum deberet τεθνήσκει, morietur], Melius, inquit, erat etiam hic non affectare sermonem Atticum et male ominari. Ad eum qui dixerat, Στοχάζομαι αὐτοῦ (collineo in illum), pro, Parco illi; Numquid, ait, jaculando aberrasti? Quum ἀφιστᾶν aliquis diceret, et alter ἀφιστάνειν [pro ἀφιστάναι, sollicitare ad defectionem]. Ambo quidem, inquit, non novi. Ad eum qui dixerat, Πρατέρquam nisi, Hæc geminata, inquit, nobis largiris. Et χρᾶσθαι [pro χρῆσθαι, uti] dicente quodam, Verbum, inquit, Pseudatticum. Dicenti, Ex tunc, Pulchrum, inquit, dicere Ex anno; Plato enim In tunc (ἐς τότε) ait. Ei qui voce Ecce pro Vide utebatur, Alia, inquit, pro aliis significas. Dicente quodam Recipio pro Intellego, mirari se dicebat, quomodo qui vindicet sibi dicendi partes, dicat se non vindicare. Βράδιον [pro βραδύτερον, α βραδύς] dicente aliquo; Non est, inquit, hoc simile alteri, τάχιον [α ταχύς]. Βαρεῖν (Gravare) quum dixisset aliquis; Non est, inquit, ut tu quidem statuisti, verbum βαρύνειν. Quum λλογγα aliquis quod est εἰληχα (sortitus sum) dixisset, Parum, inquit, etiam apud quos peccatur. Quum multi ἵπτασθαι pro πέτεσθαι (volare) dicerent, Verbum hoc, inquit, esse α πτήσις (volatus) plane scimus. Columbum [pro columba] dicente quodam, tanquam Atticum, Etiam hunc anatem vocabimus, inquit. Quum diceret aliquis lentiginem [pro lente] se edisse : Quomodo tandem, inquit, lentiginem quis edat? Hæc igitur Socratea sunt.

8. Redeamus jam, si videtur, ad certamen priorum ser-

προτέρων λόγων. Κάγω μὲν καλῶ τοὺς βελτίστους εἶναι ὄλους, σὺ δὲ γνῶρισον· οἷμαι γὰρ σε καὶ νῦν δυνήσεσθαι τοσούτων γε ἐπακούσαντα τῶν ἐξῆς λεγομένων.

ΣΟΛ. Ἰσως μὲν οὐδὲ νῦν δυνήσομαι σου λέγοντος· δμως εἰπέ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς φῆς οὐ δυνήσεσθαι; ἡ γὰρ θύρα σχεδὸν ἀνέωγέ σοι τῆς γνωρίσεως αὐτῶν.

ΣΟΛ. Εἰπέ τοίνυν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ εἶπον.

ΣΟΛ. Οὐδέν γε, ὥστε ἐμὲ μαθεῖν.

ΛΥΚ. Οὐ γὰρ ἔμαθες τὸ ἀνέωγεν;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔμαθον.

ΛΥΚ. Τί οὖν πεισόμεθα, εἰ μὴδὲ νῦν ἀκολουθήσεις τοῖς λεγομένοις; Καίτοι πρὸς γε τὰ κατ' ἀρχὰς ῥηθέντα ὑπὸ σοῦ ἐγὼ μὲν ἤμην ἱππεῖς ἐς πεδῖον καλεῖν. Σὺ δὲ τοὺς ἱππεῖς κατενόησας; Ἀλλὰ ἔοικας οὐ φροντίζειν τῶν λόγων, μάλιστα οὐς νῦν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διήλθομεν.

ΣΟΛ. Ἐγὼ μὲν φροντίζω, σὺ δὲ ἀδήλως αὐτοὺς διεξέρχῃ.

9. ΛΥΚ. Πάνυ γοῦν ἀδελόν ἐστι τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐφ' ἡμῶν λεγόμενον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὄηλον· σὲ δὲ οὐδεὶς ἂν θεῶν ἀγνοοῦντα παύσειε πλὴν γε ὁ Ἀπολλων. Μαντεύεται γοῦν ἕκείνος πᾶσι τοῖς ἐρωτῶσι, σὺ δὲ οὐδὲ τὸν μαντεύμενον κατενόησας.

ΣΟΛ. Μὰ τοὺς θεοὺς, οὐ γὰρ ἔμαθον.

ΛΥΚ. Εἰ ἄρα καθ' εἰς λανθάνει σε περιιών;

ΣΟΛ. Ἐοίκασί γε.

ΛΥΚ. Ὁ δὲ καθ' εἰς πῶς παρήλθεν;

ΣΟΛ. Οὐδὲ τοῦτο ἔμαθον.

ΛΥΚ. Οἶσθα δὲ τίνα μνηστευόμενον αὐτῷ γάμον;

ΣΟΛ. Τί οὖν τοῦτο;

ΛΥΚ. Ὅτι σολοικίζειν ἀνάγκη τὸν μνηστευόμενον αὐτῷ.

ΣΟΛ. Τί οὖν πρὸς τοῦμὸν πρᾶγμα, εἰ σολοικίζει τις μνηστευόμενος;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀγνοεῖ ὁ φάσκων εἰδέναι. Καὶ τὸ μὲν οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ τις λέγοι σοι παρελθὼν ὡς ἀπολίποι τὴν γυναῖκα, ἄρ' ἂν ἐπιτρέποις αὐτῷ;

ΣΟΛ. Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐπιτρέποιμι, εἰ φαίνοιτο ἀδικούμενος;

ΛΥΚ. Εἰ δὲ σολοικῶν φαίνοιτο, ἐπιτρέποις ἂν αὐτῷ τοῦτο;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ὅρθως γὰρ λέγεις· οὐ γὰρ ἐπιτρεπτέον σολοικίζοντι τῷ φίλῳ, ἀλλὰ διδασκτέον ὅπως τοῦτο μὴ πείσεται. Καὶ εἰ τίς γε νῦν φοροῖ τὴν θύραν ἐσιῶν ἢ ἐξιῶν κόπτοι, τί φησομέν σε πεπονθέναι;

ΣΟΛ. Ἐμε μὲν οὐδὲν, ἕκείνον δὲ ἐπείσελθεῖν βούλεσθαι ἢ ἐξίεναι.

ΛΥΚ. Σὲ δὲ ἀγνοοῦντα τὸν κόπτοντα ἢ φοροῦντα οὐδὲν ὄλως πεπονθέναι ὀδοῖμεν ἀπαίδευτον ὄντα;

ΣΟΛ. Ὑβριστὴς εἰ.

ΛΥΚ. Τί λέγεις; Ὑβριστὴς ἐγώ; Νῦν δὴ γενήσομαι

monum. Et ego quidem citabo optimos quosque universos : tu autem qui sint agnoscito. Puto enim futurum ut nunc certe illud possis, qui tot deinceps proferri audieris.

SOL. Forte ne nunc quidem, te dicente, potero. Sed dic tamen.

LYC. Et quomodo te posse negas? janua enim prope tibi se cognoscendorum illorum aperuit.

SOL. Ergo dic.

LYC. Dixi equidem.

SOL. Nihil certe, quod ego assequeretur.

LYC. Non ergo illud « aperuit se » assecutus es?

SOL. Non.

LYC. Quid igitur nobis fiet, si ne nunc quidem quæ dicuntur assequeris? Atqui respiciens ad ea quæ initio abs te dicta sunt, putabam ἱππεῖς [pro ἱππέας, equites] me in campum vocare. Tu vero illos ἱππεῖς agnovistin? Sed videris non curare sermones, maxime quos modo inter ipsos agitabamus.

SOL. Equidem hoc ago; tu vero eos obscure nimis tractas.

9. LYC. Nempe valde obscurum est illud « inter ipsos », de nobis dictum. Sed hoc quidem apertum : at te deorum nemo ab ignorantia illa liberaverit, præterquam Apollo. Sciscitat enim ille consulentibus universis : tu vero neque illum « sciscitantem » intellexisti.

SOL. Non, per omnes deos : neque enim percepi.

LYC. An ergo singulus fugit te oberrans solæcismus?

SOL. Videntur certe.

LYC. Sed illud « singulus » quomodo te præterit?

SOL. Neque hoc percepi.

LYC. Sed nostine aliquem sibi conciliantem nuptias?

SOL. Quid ergo istuc?

LYC. Solæcismum committat necesse est, qui sibi conciliet nuptias.

SOL. Quid ergo ad meam rem, si quis nuptias quærens solæcismum faciat?

LYC. Illud, quod ignorat is qui se scire dixerat. Et hoc quidem ita se habet. Sed si quis in transitu tibi dicat, se discedere ab uxore; num illi permittas?

SOL. Quidni vero permittam, si appareat injuria eum affici?

LYC. Si vero appareat solæcismum ab illo committi, num hoc ei permittas?

SOL. Non equidem.

LYC. Recte sane dicis : non enim indulgendum amico stribligine peccanti; sed docendus est qua ratione hoc illi ne accadat. Et si quis nunc crepare faciat ostium intrans, aut extens pullet, quid tibi animi esse dicemus?

SOL. Mihi quidem nihil : sed illum intrare velle aut exire.

LYC. Te vero, qui vel pulantem vel crepitum excitantem ignores, plane nihil sensisse putabimus, indoctum adeo hominem?

SOL. Contumeliosus es.

LYC. Quid ais? egon? contumeliosus? Modo ego siam,

σοι διαλεγόμενος. Ἔοικε δὲ σολοικίσαι τὸ νῦν δὴ γενήσομαι, σὺ δ' οὐκ ἔγνως.

10. ΣΟΑ. Παῦσαι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄλλ' εἰπέ τι τοιοῦτον, ὥστε καὶ με μαθεῖν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν μάθοις;

ΣΟΑ. Εἴ μοι πάντα ἐπέλθοις, ὅσα φῆς σολοικίσας ἐμὲ λαθεῖν καὶ παρ' ὃ τι ἕκαστον σε σολοικίζεται.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ ἀρίστε· μακρὸν γὰρ ἂν ποιήσαμεν τὸν διάλογον. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐξεστὶ σοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν πυνθάνεσθαι· νῦν δ' ἔτερ' ἄττα ἐπελθωμεν, εἰ δοκεῖ, καὶ πρῶτόν γε αὐτὸ τοῦτο ἄττα μὴ δασέως, ἀλλὰ ψιλῶς ἐξεγεγκεῖν. [ὀρθῶς φαίνεται βῆθην μετὰ τοῦ ἔτερα συντιθέμενον] μὴ γὰρ οὕτως ἀλογον ᾗν ἂν. Ἐπειτα τὸ τῆς ὑβρεως, ἣν με φῆς ὑβρίσαι σε, εἰ μὴ οὕτω λέγοιμι, ἀλλ' εἰς σέ, φαίην ἴδιον.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν σὲ ὑβρίζειν τὸ σῶμά ἐστι τὸ σὺν ἡτοὶ πληγαῖς ἢ δεσμοῖς ἢ καὶ ἄλλω τρόπῳ, τὸ δὲ ἐς σέ, ὅταν εἰς τι τῶν σῶν γίγνηται ἡ ὑβρις· καὶ γὰρ ὅστις γυναῖκα ὑβρίζει τὴν σὴν, εἰς σέ ὑβρίζει, καὶ ὅστις παῖδα καὶ φίλον καὶ ὅστις γε οἰκέτην. Πλὴν γὰρ περὶ πραγμάτων οὕτως ἔχει σοι· ἐπεὶ τὸ ἐς πρᾶγμα ὑβρίζειν λέλεκται, ὅσον ἐς τὴν παροιμίαν, ὥς ὁ Πλάτων φησὶν ἐν τῷ Συμποσίῳ.

ΣΟΑ. Κατανοῶ τὸ διάφορον.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν καὶ τοῦτο κατανοεῖς, ὅτι τὸ ταῦτα ὑπαλλάττειν σολοικίζειν καλοῦσιν;

ΣΟΑ. Ἀλλὰ νῦν εἰσομαι.

ΛΥΚ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὑπαλλάττειν εἰ τις ἐναλλάττει λέγει, τί σοι δοκεῖ λέγειν;

ΣΟΑ. Ἐμοὶ μὲν ταῦτόν λέγειν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν εἴη ταῦτόν τῳ ὑπαλλάττειν τὸ ἐναλλάττειν, εἴπερ τὸ μὲν ἐτέρου πρὸς ἕτερον γίγνεται, τοῦ μὴ ὀρθοῦ πρὸς τὸ ὀρθόν, τὸ δὲ τοῦ μὴ ὄντος πρὸς τὸ ὄν;

ΣΟΑ. Κατέμαθον ὅτι τὸ μὲν ὑπαλλάττειν τὸ μὴ κύριον ἀντὶ τοῦ κυρίου λέγειν ἐστὶ, τὸ δ' ἐναλλάττειν ποτὲ μὲν τῷ κυρίῳ, ποτὲ δὲ τῷ μὴ κυρίῳ χρῆσθαι.

ΛΥΚ. Ἐχει τινὰ καὶ ταῦτα κατανόησιν οὐκ ἀχαριν, τὸ δὲ σπουδάζειν πρὸς τινα τὴν οἰκείαν ὠφέλειαν τοῦ σπουδάζοντος ἐμφαίνει, τὸ δὲ περὶ τινα τὴν ἐκείνου περὶ δὲ σπουδάζει. Καὶ ταῦτα ἴσως μὲν ὑποσυγχεύονται, ἴσως δὲ καὶ ἀκριβοῦται παρὰ τισι· βέλτιον δὲ τὸ ἀκριβοῦν ἐκάστῳ.

ΣΟΑ. Ὅρθως γὰρ λέγεις.

11. ΛΥΚ. Τό γε μὴν καθίζεσθαι τοῦ καθίζειν καὶ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο ἄρ' οἶσθ' ὅτι διενήνοχεν;

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα. Τὸ καθέσθαι ἡκουόν σου λέγοντος ὥς ἔστιν ἔκφυλον.

ΛΥΚ. Καὶ ὀρθῶς γε ἡκουσας. Ἀλλὰ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο διαφέρειν φημί.

ΣΟΑ. Καὶ τῷ ποτ' ἂν εἴη διαφέρειν;

ΛΥΚ. Τῷ τὸ μὲν πρὸς τὸν ἐστῶτα λέγεσθαι τὸ κάθισον, τὸ δὲ πρὸς τὸν καθεζόμενον.

dum tecum disputo. Videtur autem male junctum illud « modo fiam, » quod tu non agnovisti.

10. SOL. Desine, per Minervam: sed dic ejusmodi quiddam, quod ego quoque possim assequi.

LYC. Et quomodo assequaris?

SOL. Si percurras omnia in quibus stribligine sermonis me non observante te ais ultro peccasse, et quam quidque ob causam peccatum sit.

LYC. Nequaquam, bone vir; sic enim longum nimis faceremus hoc colloquium. Sed de his singulis me interrogare si velis, integrum tibi facio. Jam vero alia quædam (ἄττα), si videtur, percurramus; ac primo ipsum illud ἄττα non deuso spiritu, sed tenui efferre oportet: [recte dictum apparet cum nomine ἔτερα compositum:] sic enim minus absurdum fuerit. Deinde illud de contumelia videamus, qua te affectum a me dicis: quod si non ita dicerem, sed in te contumeliosus fuisse, proprie loquerer.

SOL. Ego non habeo dicere.

LYC. Nam te contumeliose tractare significat corpus tuum aut plagis, aut vinculis, aut alio modo male mulcare: sed in te contumeliosum esse dicitur, quum in tuorum aliquid exercetur contumelia: etenim qui uxorem tuam contumeliose tractat, ille in te contumeliosus est; et qui filium tuum, et amicum, et qui servum; quin etiam de rebus ita tibi res habet. Nam etiam in rem contumeliosus aliquis esse dictus est, verbi gratia in proverbium, ut Plato ait in Convivio.

SOL. Comprehendo differentiam.

LYC. Numquid ergo hoc etiam comprehendis, qui permutet ista, illi stribliginem orationis objici?

SOL. Certe nunc sciam.

LYC. Sed ipsum illud « permutare » si quis dicat « immutare », quid tibi videbitur dicere?

SOL. Idem mihi dicere videbitur.

LYC. Sed quomodo idem sit permutare et immutare, quum hoc sit positio unius pro altero, vitiosus pro recto; illud vero ejus quod plane non est pro eo quod est (*falsi pro vero*).

SOL. Jam sum assecutus: permutare est improprium dicere pro proprio: immutare, interdum proprio uti, interdum improprio.

LYC. Habent ista quoque contemplationem non injucundam: Consulere aliquem, propriam appetentis utilitatem significat: Consulere alicui, utilitatem ejus cui consulimus. Et hæc fortasse aliquantum miscentur, fortasse autem accurate quibusdam observantur: melior autem unicuique accurata observatio.

SOL. Nempe.

11. LYC. Verum Stare et Sistere, itemque Asside et Sede, numquid nosti quid differant?

SOL. Non novi; sed hoc dicere te audiui, Conseditor esse peregrinum.

LYC. Recte tu quidem audisti: sed ego Asside et Sede differre aio.

SOL. Et qui tandem differant?

LYC. Quod ad stantem dicitur Asside! alterum autem ad sedentem, ut

Ἦσ', ὡς εἶν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλοι δῆμον ἔδρην,

ἀντὶ τοῦ μένε καθεζόμενος. Πάλιν οὖν εἰρήσθω ὅτι τὸ ταῦτα παραλλάττειν ἀμαρτάνειν ἐστὶ. Τὸ δὲ καθίζω τοῦ καθίζομαι ἄρα σοι δοκεῖ μικρῶν τινα διαφέρειν; εἴπερ τὸ μὲν καὶ ἕτερον δρῶμεν, τὸ καθίζειν λέγω, τὸ δὲ μόνους ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ καθίζεσθαι.

12. ΣΟΑ. Καὶ ταῦτα ἱκανῶς διελήλυθας, καὶ δὴ λέγε· οὕτω γάρ σε δεῖ προδιδάσκειν.

ΛΥΚ. Ἐτέρως γὰρ λέγοντος οὐ κατανοεῖς; Οὐκ οἶσθα οἷόν ἐστι συγγραφεὺς ἀνὴρ;

ΣΟΑ. Πάνυ οἶδα νῦν γέ σου ἀκούσας ταῦτα λέγοντος.

ΛΥΚ. Ἐπεὶ καὶ τὸ καταδουλοῦν σὺ μὲν ἴσως ταυτὸν τῷ καταδουλοῦσθαι νενόμικας, ἐγὼ δὲ οἶδα διαφορὰν οὐκ ὀλίγην ἔχον.

ΣΟΑ. Τίνα ταύτην;

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν ἑτέρω τὸ καταδουλοῦν, τὸ δ' ἐαυτῷ γίγνεται.

ΣΟΑ. Καλῶς λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ ἄλλα δέ σοι πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν, εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδὼς δόξεις.

ΣΟΑ. Ἄλλ' οὐκ ἂν δόξαιμι.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὰ λοιπὰ ἐσαυθὶς ἀναβαλώμεθα, νῦν δὲ διαλύσωμεν τὸν διάλογον.

LXXVII.

* ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ἢ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΛΑΟΣ.

1. ΤΡΙΕΦ. Τί τοῦτο, ὦ Κριτία; δλον σεαυτὸν ἡλλοίωσας καὶ τὰς ὁρῶς κάτω συνένευκας, μύχιον δὲ βυσσοδομεύεις ἄνω καὶ κάτω περιπολῶν κερδᾶλεόφρονι εοικῶς κατὰ τὸν ποιητὴν « ὠχρὸς τέ σευ εἴλε παρειάς. » Μή που τρικάρηνον τεθέσσαι ἢ Ἐκάτην ἐξ Ἄδου ἐληλυθυῖαν, ἢ καὶ τινι θεῶν ἐκ προνοίας συνήντηκας; οὐδέπω γάρ σε τοιαῦτα εἰκὸς παθεῖν, εἰ καὶ αὐτὸν ἡκηκόεις, οἶμαι, τὸν κόσμον χλυσθῆναι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος. Σοὶ λέγω, ὦ καλὲ Κριτία, οὐκ αἶεις ἐμοῦ ἐπιβουμένου τὰ πολλὰ καὶ ἐς βραχὺ γειτνιάσαντος; δυσχεραίνεις καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφωσαι ἢ καὶ τῆς χειρὸς παλαιστήσοντα ἐπιμένεις;

ΚΡΙΤ. ὦ Τριεφῶν, μέγαν τινὰ καὶ ἡπορημένον λόγον ἀκήκοα καὶ πολλαῖς ὁδοῖς διενειλημένον καὶ ἐτι ἀναπεμπάω τοὺς ὕθλους καὶ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττω, μὴ που ἐτι ἀκούσαιοι ταῦτα καὶ ἀποφύξω ἐκμανεῖς καὶ μῦθος τοῖς ποιηταῖς γενήσομαι ὡς καὶ Νιόβη τὸ πρὶν. Ἀλλὰ κατὰ χρημὸν ὠδοῦμην ἂν ἐπὶ κεφαλῇ σχοτοδινήσας, εἰ μὴ ἐπέκραζάς μοι, ὦ τᾶν, καὶ τὸ τοῦ Κλεομβρότου πῆδημα τοῦ Ἀμβρακίουτου ἐμυθεύθῃ ἐπ' ἐμοί.

2. ΤΡΙΕΦ. Ἠράκλεις, τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων

Quin, peregrine, sedes? sedem invenimus et ipsi:

sedes, pro manes sedens. Quare iterum dictum sit, mutare talia, peccare est. Sisto autem a Sto numquid parvo tibi discrimine abesse videtur? quum alterum faciamus in alia sistere dico, alterum vero in nobis solis, stare.

12. SOL. Hæc etiam satis enarrasti: et dic sane ultra: ita enim oportet te docendo præire.

LYC. Num aliter dicente me, non intelligis? Non nosti quid sit vir Scriptor? [*Desunt quædam.*]

SOL. Omnino novi nunc quidem, postquam te ista dicentem audiui.

LYC. Quandoquidem etiam καταδουλοῦν tu forte idem quod καταδουλοῦσθαι putasti: ego vero differentiam ea non parvam habere novi.

SOL. Quamnam?

LYC. Quod alterum significat alterius potestati subjicere; καταδουλοῦσθαι vero sibi.

SOL. Recte dicis.

LYC. Supersunt alia quoque multa tibi discenda; nisi tamen ipse scire tibi videris, quum nescias.

SOL. Non possum videri.

LYC. Ergo in aliam occasionem differamus reliqua; nunc autem solvamus colloquium.

LXXVII.

PHILOPATRIS SEU QUI DOCETUR.

TRIEPHON, CRITIAS ET CLEOLAUS.

1. TRIEPH. Quid hoc rei est, Critia? totum te mutasti, et superciliis deorsum contractis profundas « volvis sub pectore curas, » sursumque et deorsum vagans « animos sub vulpe latentes, » ut est in poeta, videris circumferre, « oraque pallor occupat. » Numquid canem tricipitem vidisti, aut Hecaten ex inferis ascendentem, an consulto cum deorum aliquo una fuisti? Neque enim tali te modo affici par erat, puto, si vel mundum, ut quondam sub Deucalione, eluvie totum perire audivisses. Tecum loquor, o pulcher Critia; non me audis multum tibi inclamantem et prope jam te consistentem? irasne aliquas adversum nos geris? an obmutuisti? an expectas denique dum injecta te manu impellam?

CRIT. O mi Triephon, magnam quandam audiavi orationem ac difficilem, multis involutam ambagibus; et etiamnum retracto mecum logos illos, et aures obturo, ne si forte iterum illi audiendi sint, dirigeam præ furore et fabula poetis fiam, ut illa olim Niobe. Sed profecto, nisi tu mihi jam inclamasses, amice, de præcipiti loco in caput vertigo me impulisset, et Cleombroti saltus Ambraciote illius jam de me narraretur.

2. TRIEPH. Mirabilia, Hercules, visa vel audita, quæ

φασμάτων ἢ ἀκουσμάτων, ἅπερ Κριτίαν ἐξέπληξαν. Πόσι γὰρ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καὶ τερατολόγιοι φιλοσόφων οὐκ ἐξέπληξαν σου τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ λῆρος πάντα γέγονεν ἐπὶ σοί.

ΚΡΙΤ. Πέπαυσο ἐς μικρὸν καὶ μηκέτι παρενοχλήσης, ὦ Τριεφῶν· οὐ γὰρ παροπτέος ἢ ἀμελητέος γενησὶ παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Οἶδ' ὅτι οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα ἀνακυκλεῖς, ἀλλὰ καὶ λίαν τῶν ἀπορρήτων· ὃ γὰρ χρῶς καὶ τὸ ταυρηδὸν ἐπιβλέπειν καὶ τὸ ἀστατον τῆς βάσεως τὸ ἄνω τε καὶ κάτω περιπολεῖν ἀρίγνωτόν σε καθίστησιν. Ἄλλ' ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ, ἐξέμεσον τοὺς ὕλους, « μὴ τι κακὸν παθῆς. »

ΚΡΙΤ. Σὺ μὲν, ὦ Τριεφῶν, ὅσον πειθερον ἀνάδραμε ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα ἐξάρῃ σε καὶ πεδάρσιος τοῖς πολλοῖς ἀναφανῆς καὶ που καταπεσὼν Τριεφῶντειον πέλαγος κατονομάσης, ὥς καὶ Ἰκαρος τὸ πρίν· ὃ γὰρ ἀκήχοι τήμερον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων σοφιστῶν, μεγάλως ἐξώγκωσέ μου τὴν νηδύν.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγὼ μὲν ἀναδραμοῦμαι ὅπσον καὶ βούλει, σὺ δὲ ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ.

ΚΡΙΤ. Φῦ φῦ φῦ φῦ τῶν ὕλων ἐκείνων, ἰοὺ ἰοὺ ἰοὺ τῶν δεινῶν βουλευμάτων, αἱ αἱ αἱ αἱ τῶν κενῶν ἐλπίδων.

3. ΤΡΙΕΦ. Βαβαὶ τοῦ ἀναφυσήματος, ὥς τὰς νεφέλας διέστρεψε· ζεφύρου γὰρ ἐπιπνέοντος λάδρου καὶ τοῖς κύμασιν ἐπωθίζοντος βορέην ἄρτι ἀνὰ τὴν Προποντίδα κεκίνηκας, ὥς διὰ κάλων αἱ ὀλκάδες τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰχίσονται, τῶν κυμάτων ἐπικυλινδούντων ἐκ τοῦ φυσήματος, ὅσον οἶδημα τοῖς ἐγκάτοις ἐνέκειτο· πόσος κορχορυγμὸς καὶ κλόνος τὴν γαστέρα σου συνετάρασσε. Πολύωτον σεαυτὸν ἀναπέφνης τσαῦτα ἀκηχοῦς· ὥς καὶ, κατὰ τὸ τερατώδες, καὶ διὰ τῶν ὀνύχων ἤκηχέεις.

ΚΡΙΤ. Οὐ παράδοξόν τι, ὦ Τριεφῶν, ἀκηχοέαι καὶ ἐξ ὀνύχων· καὶ γὰρ κνήμην γαστέρα τεθέασαι καὶ κεφαλὴν κύουσιν καὶ ἀνδρείαν φύσιν ἐς γυναικείαν ἐνεργοδαπούσαν καὶ ἐκ γυναικῶν ὄρνεα μεταβαλλόμενα· καὶ ὅπως τερατώδης ὁ βίος, εἰ βούλει πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς. Ἄλλ' « ἐπαί σε πρῶτον κιχάνω τῷδ' ἐνὶ χώρῳ, » ἀπίωμεν ἔνθα αἱ πλάτανοι τὸν ἥλιον εἰργουσιν, ἀηδόνες δὲ καὶ χελιδόνες εὐχηα καλαδοῦσιν, ἵν' ἡ μελωδία τῶν ὀρνέων τὰς ἀκοὰς ἐνηδύνουσα τό τε ὕδωρ ἡρέμα κελάρυζον τὰς ψυχὰς καταθέλξειε.

4. ΤΡΙΕΦ. Ἰωμεν, ὦ Κριτία· ἀλλὰ δέδια μὴ που ἐπωδὴ τὸ ἡκουσμένον ἔστι καὶ με ὑπερον ἢ θύρετρον ἢ ἄλλο τι τῶν ἀψύχων ἀπεργάσεται ἢ θαυμασία σου αὐτὴ κατὰπληξίς.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Δία τὸν αἰθέριον οὐ τοῦτο γενήσεται ἐπὶ σοί.

ΤΡΙΕΦ. Ἔτι με ἐξεφόθησας τὸν Δία ἐπομοσάμενος. Τί γὰρ ἂν δυνήσεται ἀμυνόμεναί σε, εἰ παραβαίης τὸν ὄρκον; οἶδα γὰρ καὶ σὲ μὴ ἀγνοεῖν περὶ τοῦ Διὸς σου.

quidem Critiam adeo potuere percellere. Quot enim attoniti poetæ, quot philosophorum portentosi sermones, tantum abest ut tuam dimovere mentem potuerint, ut meræ omnes nugæ fuerint tibi.

CRIT. Quiesce paulum, Triephton, et noli molestus esse amplius: neque enim a me insuper habendus eris, aut negligendus.

TRIEPH. Novi te haud parvam rem, neque spernendam facile, quin valde etiam abstrusam, volutare animo: color enim ille tuus, illa in vultu torvitas, in ingressu illa inconstantia, illa sursum deorsumque conversio, valde te conspiciendum atque notabilem faciunt. Sed respira ab illo malo, et logos evome, « ne quo corripere malo. »

CRIT. Sed heus tu, Triephton, quantum est unum jugurum, curriculo te hinc aufer, ne spiritu in sublime sublatus, spectaculum multitudini fias, et delapsus alicubi, ut quondam Icarus, Triephteum pelagus nomine tu signes. Insigniter enim, quæ hodie ex sacerrimis sophistis audivi, ventrem mihi inflarunt.

TRIEPH. Ego vero, quantum voles, retro curram: at tu respira a malo.

CRIT. Phy, phy, phy, phy, logos illos! hem, hem, hem, hem, nefanda consilia! heu, heu, heu, heu, spes vanissimas!

3. TRIEPH. Vah, quantus erat ille flatus, quam nubes ipsas convertit! Dum enim vehementi Zephyrus flatu in undas impingit, Boream jam super Propontide excitasti, adeo ut funibus naves tractæ Euxinum ingredi Pontum cogantur, fluctibus ex tuo spiritu magna se vi volventibus: tantus tumor tuis inerat intestinis. Hem quantus strepitus, quæ conquassatio ventrem tibi conturbabat! Auritissimum te esse demonstrasti, qui tot ac tanta audieris, adeo ut (tam portentosa res est) unguibus etiam audisse videaris.

CRIT. Sed non debebat tibi incredibile videri, Triephton, si quis etiam unguibus audiat; siquidem femur uterum vidisti, et caput prægnans, maris vero naturam in femineam transeuntem et muliebria operantem, mutatasque in aves feminas. Denique portentorum plena est omnis vita, si credas poetis. Sed « quum te primum his possum complectier oris », age abeamus eo, ubi solem platani arcent, lusciniæque et hirundines dulcisonis æthera cantibus implent, ut avium aures permulcens cantus, et aqua leni decurrens susurro, animas nostras tranquillet.

4. TRIEPH. Eamus sane, Critia; sed timeo ne forte incantatio sit quod tu audivisti, et pistillum aut januam ex me aut inanimatarum rerum aliam faciat mirabilis illa tua percussio.

CRIT. Per ego ætherium tibi Jovem juro, non ita de te futurum.

TRIEPH. Amplius etiam terres, quum Jovem dejerasti. Quam enim ille jurisjurandi religionem violanti pœnam infligere possit? novi enim te non ignorare, ut tui Jovis res se habeant.

KPIT. Τί λέγεις; οὐ δυνήσεται ὁ Ζεὺς ἐς Τάρταρον ἀποπέμψαι; ἢ ἄγνοεῖς ὡς τοὺς θεοὺς πάντας ἀπέρριψεν ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ καὶ τὸν Σαλμωνέα ἀντιβροντῶντα πρῶν κατεκεραύνωσε καὶ τοὺς ἀσελγεστάτους ἐτι καὶ νῦν, παρὰ δὲ τῶν ποιητῶν Τίτανοκράτωρ καὶ Γίγαντολέτης ἀνυμνεῖται ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ;

ΤΡΙΕΦ. Σὺ μὲν, ὦ Κριτία, πάντα παρέδραμες τὰ τοῦ Διὸς, ἀλλ', εἰ σοὶ φίλον, ἄκουε. Οὐχὶ κύκνος οὗτος ἐγένετο καὶ σάτυρος δι' ἀσελγείαν, ἀλλὰ καὶ ταῦρος; καὶ εἰ μὴ τὸ πορνίδιον ἐκεῖνο ταχέως ἐπωμίσατο καὶ διέφυγε διὰ τοῦ πελάγους, τάχ' ἂν ἡροτρία ἐντυχὼν γεπτόνῳ ὁ βροντοποιὸς καὶ κεραυνοδόλος σου Ζεὺς καὶ ἀντὶ τοῦ κεραυνοβολεῖν τῇ βουπλῆγῃ κατεκεντάννυτο. Τὸ δὲ καὶ Αἰθίοφι συνευχεῖσθαι ἀνδράσι μελαντέροις καὶ τὴν ὄψιν ἔξοφωμένους καὶ ἐς δώδεχ' ἡλίους μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλ' ὑποδεδρεγμένους καθεδεῖσθαι παρ' αὐτοῖς πώγωνα τηλικούτον ἔχων, οὐκ αἰσχύνῃς ἄξια; τὰ δὲ τοῦ ἀετοῦ καὶ τῆς Ἰδῆς καὶ τὸ κυοφορεῖν καθ' ὅλου τοῦ σώματος αἰσχύνονται καὶ λέγειν.

5. **KPIT.** Μῶν τὸν Ἀπόλλωνα γ' ἐπομοσόμεθα, ὅς προφήτης ἄριστος καὶ ἱητὴρς, ὤγαθέ;

ΤΡΙΕΦ. Τὸν ψευδόμεντιν λέγεις, τὸν Κροῖσον πρῶν διολωλεχότα καὶ μετ' αὐτὸν Σαλαμινίους καὶ ἐτέρους μυρίους, ἀμφίλοζα πᾶσι μαντευόμενον;

6. **KPIT.** Τὸν Ποσειδῶνα δὲ τί; ὅς τρίαῖναν ἐν ταῖν χερσίν κρατῶν καὶ διάτορον τι καὶ καταπληκτικὸν βοᾷ ἐν τῷ πολέμῳ ὅσον ἐννεάχιλοι ἄνδρες ἢ δεκάχιλοι, ἀλλὰ καὶ σεισίσχων, ὦ Τριεφῶν, ἐπονομάζεται;

ΤΡΙΕΦ. Τὸν μοιχὸν λέγεις ὅς τὴν τοῦ Σαλμωνέως παῖδα τὴν Τυρῶ πρῶν διέφθειρε καὶ ἐτι ἐπιμοιχεύει καὶ ρύστης καὶ δημαγωγὸς τῶν τοιούτων ἐστί; τὸν γὰρ Ἄρην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ πιεζόμενον καὶ δεσμοῖς ἀλύτοις μετὰ τῆς Ἀφροδίτης στενούμενον, πάντων τῶν θεῶν διὰ τὴν μοιχείαν ὑπ' αἰσχύνῃς σιωπῶντων, ὁ ἵππειος Ποσειδῶν ἐκλάυσε δακρυρροῶν ὥσπερ τὰ βρεφύλλια τοὺς διδασκάλους δεδιότα ἢ ὥσπερ αἱ γῤῃες κόρας ἐξάπατῶσαι ἐπέκειτο δὲ τῷ Ἠφαίστῳ λῦσαι τὸν Ἄρεα, τὸ δὲ ἀμφίχων τοῦτο δαιμόνιον, οἰκτεῖραν τὸν πρεσβύτερον θεόν, τὸν Ἄρην ἀπηλευθέρωσεν. Ὡστε καὶ μοιχὸς ἐστὶν ὡς μοιχοὺς διασώζων.

7. **KPIT.** Ἑρμείαν δὲ τί;

ΤΡΙΕΦ. Μὴ μοι τὸν καχόδουλον τοῦ ἀσελγεστάτου Διὸς καὶ τὸν ἀσελγομανοῦντα ἐπὶ τοῖς μοιχικοῖς.

8. **KPIT.** Ἄρεα δὲ καὶ Ἀφροδίτην οἶδα μὴ παραδέχεσθαι σε διὰ τὸ προδιβληθῆναι πρῶν παρὰ σοῦ. Ὡστε ἁάσωμεν τούτους. Τῆς Ἀθηνᾶς ἐτι ἐπιμνησθήσομαι, τῆς παρθένου, τῆς ἐνόπλου καὶ καταπληκτικῆς θεᾶς, ἢ καὶ τὴν τῆς Γοργόνος κεφαλὴν ἐν τῷ στήθει περιάπτεται, τὴν γίγαντολέτιν θεόν. Οὐ γὰρ ἔχεις τι λέγειν περὶ αὐτῆς.

ΤΡΙΕΦ. Ἐρῶ σοι καὶ περὶ ταύτης, ἣν μοι ἀποκρίνη.

KPIT. Λέγε δ τι γε βούλει.

CRIT. Ain' tu? non posse Jovem in Tartarum aliquem mittere? aut nescis tu homo ut deos omnes de caelesti illo limine dejecerit, ut Salmonea contra tonantem fulmine olim prostraverit, et hodiernum prout quisque est petulantissimus prosternat; atque inde esse quod apud poetas « Titanum victor, debellatorque Gigantum, » velut apud Homerum, decantetur?

TRIEPH. Omnia tu quidem, Critla, Jovis percurristi; sed, si placet, invicem audi. Nonne idem cygnus factus est satyrusque libidinis causa, quin taurus etiam? et nisi celeriter suscepto in humeros isto scortillo per pelagus aufugisset, forte jam, ab agricola aliquo interceptus, araret tuus ille tonitruum effector fulminumque jaculator Jupiter, et pro eo, quod fulmina dicitur jacere, stimulos sentiret et sculicam. Illud vero non rubore dignum censes, egregie barbatum senem cum Æthiopibus epulas celebrare, præ-nigra viris facie et vultibus obtenebratis, et duodecim totis solibus apud eos vino madentem desiderare? illa enim de aquila et de Ida, et quod per totum corpus fœtum ferat, dicere etiam pudor est.

5. **CRIT.** Numquid igitur, o bone, per Apollinem jura-bimus, medicum pariter atque vatem optimum?

TRIEPH. Mendacem illum prophetam dicis, qui Cræsum olim, et post illum Salaminios, aliosque sexcentos, vaticiniorum ambiguitate pessumdedit?

6. **CRIT.** Quid si per Neptunum, qui trifidum in manibus sceptrum tenens, penetrabili voce terribilique tantum in bello clamat quantum vix « novemve decemve virorum millia? » qui præterea terræ quassator, o Triephton, appellatur?

TRIEPH. Scilicet per mœchum illum, qui Tyro, Salmonei filiam, olim corruptit, et insuper adulteria committit, taliumque et sibi similium liberator ac concitator est? Martem enim reti captum et vinculis cum Venere sua indissolubilibus constrictum, omnibus diis ob adulterium tacentibus præ pudore, equestris ille Neptunus lacrimis, quales puerorum sunt magistros timentium, aut vetularum puellas decipientium, effusis deslevit: instabat autem Vulcano, ut Martem solveret; claudumque illud dæmonium misericordia senis dei Martem dimisit. Mœchus itaque ipse est, ut qui salus sit mœchorum.

7. **CRIT.** Quid si per Mercurium?

TRIEPH. Apage vero pessimum illum libidinosissimi Jovis administrum, ipsumque stuprorum cupiditate ac adulteriorum pruritu insanientem.

8. **CRIT.** At Martem Veneremque te non accepturum jam prævideo, quum modo eos contumelia affeceris. Igitur mittamus hos. Sed Minervæ adhuc mentionem faciam, virginis, armatæ terribilisque deæ, quæ Gorgonis caput pectori præfixum gerit, Gigantum perditricem deam. Contra hanc enim dicere nihil habes.

TRIEPH. Quin contra hanc etiam dixero, si respondere voles.

CRIT. Cedo quicquid placuerit.

ΤΡΙΕΦ. Εἰπέ μοι, ὦ Κριτία, τί τὸ χρήσιμον τῆς Γοργόνας καὶ τί τῷ στήθει τοῦτο ἡ θεὰ ἐπιφέρεται;

ΚΡΙΤ. Ὡς φοβερόν τι θέαμα καὶ ἀποτροπτικὸν τῶν δεινῶν. Ἀλλὰ καὶ καταπλήσσει τοὺς πολεμίους καὶ ἑτεραλκεία τὴν νίκην ποιεῖ, ὅπου γε βούλεται.

ΤΡΙΕΦ. Μῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Γλαυκῶπις ἀκαταμάχητος;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ διὰ τί οὐ τοῖς σώζειν δυναμένοις, ἀλλὰ τοῖς σωζομένοις μηρία καίμεν ταύρων ἢ δ' αἰγῶν, ὡς ἡμῖς ἀκαταμάχητους ἐργάζονται ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν;

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐ οἱ δυνάμεις γε πόρρωθεν ἐπιδοθεῖν ὥσπερ τοῖς θεοῖς, ἀλλ' εἰ τις αὐτὴν ἐπιφέρεται.

9. ΤΡΙΕΦ. Καὶ τί τόδ' ἔστιν, ἐθέλω γὰρ παρὰ σοῦ εἰδέναι ὡς ἐξευρημένον τὰ τοιαῦτα καὶ ἐς μάλιστα κατορθωκότος. Ἄγνω ἂν γὰρ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πλὴν γε τοῦ ὀνόματος.

ΚΡΙΤ. Αὕτη κόρη ἐγένετο εὐπρεπὴς καὶ ἐπέραστος· Περσεὺς δὲ ταύτην δόλῳ ἀποδειροτομήσαντος, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἐς μαγικὴν εὐφημουμένου, ἐπαοιδίαις ταύτην περιωδήσαντος, ἅλαρ οἱ θεοὶ ταύτην ἐσχήκασιν.

ΤΡΙΕΦ. Τοῦτί μ' ἐλάνθανέ ποτε τὸ καλόν, ὡς ἀνθρώπων θεοὶ ἐνδεεῖς εἰσι. Ζώσης δὲ τί τὸ χρήσιμον; προσηταιρίζετο ἐς πανδοχεῖον ἢ κρυφίως συνεφεύρετο καὶ κόρην αὐτὴν ἐπωνόμαζε;

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Ἄγνωστον ἐν Ἀθήναις παρθένος διέμεινε μέχρι τῆς ἀποτομῆς.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ εἰ τις παρθένον καρατομήσεις, ταῦτό γένοιτο φόβητρον τοῖς πολλοῖς; οἶδα γὰρ μυρίας διαμελεῖσθαι τμηθείσας « νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, Κρήτην δὲ τέμιν καλέουσι. » Καὶ εἰ τοῦτο ἐγίνωσκον, ὦ καλὲ Κριτία, πόσας Γοργόνας σοὶ ἀνήγαγον ἐκ Κρήτης; καὶ σε στρατηγέτην ἀκαταμάχητον ἀποκατέστησα, ποιηταὶ δὲ καὶ ῥήτορες κατὰ πολὺ με Περσεὺς διέκριναν ὡς πλείονας Γοργόνας ἐφευρηκότα.

10. Ἀλλ' ἔτι ἀνεμνήσθην τὰ τῶν Κρητῶν, οἱ τᾶφον ἐπεδείκνυντό μοι τοῦ Διὸς σου καὶ τὰ τὴν μητέρα θρέψαντα λόχμια, ὡς ἀειθαλεῖς αἱ λόχμια αὗται διαμένουσι.

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐκ ἐγίνωσκας τὴν ἐπωδὴν καὶ τὰ ὄργια.

ΤΡΙΕΦ. Εἰ ταῦτα, ὦ Κριτία, ἐξ ἐπωδὸς ἐγίνετο, τάχ' ἂν καὶ ἐκ νεκάδων ἐξηγήγεεν ἂν καὶ ἐς τὸ γλυκύτατον φάος ἀνήγαγεν. Ἀλλὰ λῆρος παίγνιά τε καὶ μῦθοι παρὰ τῶν ποιητῶν τερατολογούμενα. Ὡστε ἔασον καὶ ταύτην.

11. ΚΡΙΤ. Ἦραν δὲ τὴν Διὸς γαμετὴν καὶ κασίγνητον οὐ παραδέχῃ;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τῆς ἀσελγεστάτης ἔνεκα μίλειος καὶ τὴν ἐκ ποδοῖν καὶ χερσῶν ἐκτεταμένην παράδραμε.

12. ΚΡΙΤ. Καὶ τίνα ἐπομόσωμαί γε;

ΤΡΙΕΦ. Dic mihi igitur, Critia, quæ est Gorgonis utilitas, et cui bono pectus ea munit Pallas?

CRIT. Ut terribili quodam spectaculo malisque averruncandis apto. Quin terret etiam hostes, victoriamque ut lubitum fuerit ab una parte inclinat ad alteram.

ΤΡΙΕΦ. Num hac etiam causa invicta est Cæsia illa dea?

CRIT. Utique.

ΤΡΙΕΦ. Cur autem non iis quæ servare possunt potius, quam qui ipsi servantur, taurorum cremamus aut caprarum femora, ut nos etiam invictos, quemadmodum Minervam, præstent?

CRIT. Sed non habet Gorgo vim illam eminus adjuvandi, quam habent dii, sed si quis eam præferat, predest.

9. ΤΡΙΕΦ. Sed quid tandem rei est Gorgo? velim enim ex te audire, qui invenisti talia et exquisitissime pertractasti: nam ignoro equidem, præter nudum nomen, ejus omnia.

CRIT. Virgo igitur erat decenti forma et amabilis; sed postquam Perseus, vir fortis et ob magicæ artis peritiam celebris, incantationibus victæ caput dolo abstulerat, præsidii causa dii eam habuere.

ΤΡΙΕΦ. Fugit me res tam egregia, quod hominibus dii opus habent. Sed quum viveret, quam utilitatem præstitit? numquid in stabulis meretriciam faciebat, an vero clam imminui se patiebatur ac virginem tamen sese nominabat?

CRIT. Per ignotum qui colitur Athenis deum, virgo usque ad capitis percussione permansit.

ΤΡΙΕΦ. Et si quis caput virginis abscindat, fietne tum terriculamentum ejusmodi etiam vulgo cuilibet? novi enim vel decies mille virgines membratim omnes dissectas in insula, « quam Cretam dixere, ambit circumflus humor. » Hoc ego si novissem, quot tibi Gorgonas attulissem ex Creta? atque invictum te imperatorem constituissem; poetæ autem et rhetores me, tanquam plurimarum inventorem Gorgonum, longe Perseo superiorem judicassent.

10. Sed quoniam in Cretenses incidimus, memini adhuc illos mihi ostendere sepulcrum tui illius Jovis, et quæ ipsius matrem sustentarunt virgulta, et quam hæc sint perennia vireta.

CRIT. Sed ignorabas tu quidem incantationem et cærimonias.

ΤΡΙΕΦ. Si hæc possent, mi Critia, incantationibus peragi, possent illæ forte etiam ex inferis ereptos in dulcissimam hanc lucem reducere. Sed nugæ sunt scilicet nænieque et fabulæ a poetis portentose confictæ. Itaque et hanc omitte.

11. CRIT. Junonem autem, Jovis uxorem pariter ac sororem, non accipies.

ΤΡΙΕΦ. Tace ob lascivissimum illum concubitus, et manibus ac pedibus extensam ocyus prætercurre.

12. CRIT. Per quem igitur deum tibi vis ut jurem?

ΤΡΙΕΦ. Ὑψιμέδοντα θεόν, μέγαν, ἀμβροτον, οὐρανίωνα, ἰδὼν πατρός, πνεῦμα ἐκ πατρός ἐκπορευόμενον, ἐν ἐκ τριῶν καὶ ἐξ ἑνὸς τρία, ταῦτα νόμιζε Ζήνα, τόνδ' ἦγού θεόν.

ΚΡΙΤ. Ἀριθμῆναι με διδάσχεις, καὶ ὄρκος ἡ ἀριθμητική· καὶ γὰρ ἀριθμέεις ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασηνός. Οὐκ οἶδα γὰρ τί λέγεις, ἐν τρία, τρία ἐν. Μὴ τὴν τετρακτὺν φῆς τὴν Πυθαγόρου ἢ τὴν ὀγδοάδα καὶ τριακάδα;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τὶ νέρθε καὶ τὰ σιγῆς ἀξία.

Οὐκ ἔσθ' ὧδε μετρεῖν τὰ φυλλῶν ἴχνη. Ἐγὼ γὰρ σε διδάξω τί τὸ πᾶν καὶ τίς ὁ πρῶτην πάντων καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός· καὶ γὰρ πρῶτην καὶ γὰρ ταῦτα ἔπασχον ἄπερ σὺ, ἡνίκα δέ μοι Γαλιλαῖος ἐνέτυχεν, ἀναφαιλάντας, ἐπὶ ῥινοσ, ἐς τρίτον οὐρανὸν ἀεροδατήσας καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, δι' ὕδατος ἡμᾶς ἀνεκαίνισεν, ἐς τὰ τῶν μακάρων ἴχνην παρσιώδενσε καὶ τῶν ἀσέδων χώρων ἡμᾶς ἐλυτρώσατο. Καὶ σὲ ποιήσω, ἦν μου ἀκούης, ἐπ' ἀληθείας ἀνθρωπον.

13. **ΚΡΙΤ.** Λέγε, ὦ πολυμαθέστατε Τριεφῶν· διὰ φόβου γὰρ ἔρχομαι.

ΤΡΙΕΦ. Ἀνέγνωκάς ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιῦ Ὀρνίθας ποιημάτια;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγκεχάρακται παρ' αὐτοῦ τοίνυνδε·

Χάος ἦν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς·

γῆ δ' οὐδ' ἀήρ οὐδ' οὐρανὸς ἦν.

ΚΡΙΤ. Εὖ λέγεις. Εἴτα τί ἦν;

ΤΡΙΕΦ. Ἦν φῶς ἀφθιτον ἀράτον ἀκατανόητον, ὃ λύει τὸ σκότος καὶ τὴν ἀκοσμίαν ταύτην ἀπῆλασε, λόγῳ μόνῳ βῆθέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ βραδύγλωσσος ἀπεγράφατο, γῆν ἐπηξεν ἐφ' ὕδατιν, οὐρανὸν ἐτάνυσεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλανεῖς, δρόμον διετάξατο, οὐς σὺ σέβῃ θεούς, γῆν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐκαλλώπισεν, ἀνθρωπον ἐκ μὴ ὄντων ἐς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε καὶ ἀδίκους καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταποδώσει δὲ πᾶσιν ἦν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετελείατο.

14. **ΚΡΙΤ.** Τὰ δὲ τῶν Μοιρῶν ἐπινηνησμένα ἐς ἅπαντας ἐγχαράττουσι γε καὶ ταῦτα;

ΤΡΙΕΦ. Τὰ ποῖα;

ΚΡΙΤ. Τὰ τῆς εἰμαρμένης.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε, ὦ καλὲ Κριτία, περὶ τῶν Μοιρῶν, ἐγὼ δὲ μαθητῶν ἀκούσαιμι παρὰ σοῦ.

ΚΡΙΤ. Οὐχ Ὀμηρος ὁ ἀοίδιμος ποιητὴς εἶρηκε, Μοῖραν δ' οὐ τίνα φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου Ἡρακλέους,

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλεῖη φύγε κῆρα,
δοπερ φίλτατος ἔσχε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,
ἀλλὰ ἔ Μοῖρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἥρης.

Ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸν βίον καθεμιμάρθαι καὶ τὰς ἐν τούτῳ μεταβολάς·

Ἐνθα δ' ἐπειτα

ΤΡΙΕΦ. Per magnum, æternum, per cœlicolam altipollum patris, spiritum ex patre procedentem, tentem, unum ex tribus et ex uno tria, Hæc tu Jovem putato, hunc censeto deum.

CRIT. Computare tu quidem me doces, et jusjurandum tibi est arithmetica : computas enim ut Nicomachus Gerasenus. Nescio enim quid tibi velis, unum tria, tria unum. Numquid de quaternario dicis Pythagoræ, aut octonario aut tricenario?

ΤΡΙΕΦ. Quin tu terrena, digna silentio, taces?

Non hic agitur de dimetiendis pulicum vestigiis. Ego enim te docebo quid sit hoc universum, et quis sit ante omnia, et quæ universi sit combinatio atque constructio. Antea enim etiam mihi quæ jam tibi usu venerunt : sed postquam in Galilæum incidi, recalvastrum, nasonem, qui per aera incedens in tertium usque cœlum se penetraverat, resque omnium pulcherrimas ibi didicerat; is per aquam nos renovavit, impiorumque ereptos regionibus in beatarum animarum vestigiis collocavit. Etiam ex te faciam, si auscultare mihi velis, verè hominem.

13. **CRIT.** Dic, peritissime Triephton : horror enim me incessit.

ΤΡΙΕΦ. Legistine unquam Aristophania comici poematia quæ ille Aves inscripsit?

CRIT. Legi utique.

ΤΡΙΕΦ. In illis ita ab eo scriptum est :

Chaos olim et Nox Erebusque fuit nigrum, tum Tartarus in non terra, aer, nec Olympus erat.

CRIT. Præclare ista. Sed quid tum?

ΤΡΙΕΦ. Lux erat incorrupta, invisæ, incomprehensæ, quæ solvit tenebras et indigestam tum molem dispulit; verbo tantum a se prolato, ut tardilinguis ille scriptum reliquit, terram super aquis condensavit, cœlum expandit, stellas formavit fixas, cursumque illis constituit, quas tu pro diis venerare : terram autem floribus exornavit, hominem ex illis quæ plane non erant, ut esset produxit. Jamque observat de cœlo justos pariter atque injustos, in librisque singulorum actiones describit; omnibus autem, quæ præfinivit die, justa retribuet.

14. **CRIT.** Quæ vero Parcae glomerarunt omnibus, nam ea quoque illi describunt?

ΤΡΙΕΦ. Quænam.

CRIT. Fati decreta.

ΤΡΙΕΦ. Tu dicito, o pulcher Critia, de Parcis; ego vero discendi abs te cupidus auscultabo.

CRIT. Nonne Homerus, celeberrimus poeta, dixit, Fatum equidem nullum dico effugisse virorum : de magno autem Hercule ita :

Nec potuit fugisse Atropon vis Herculis atram,
qui regi divum Jovi erat carissimus unus,
sed Sors dira virum Junonisque ira subegit.

Quin vitam omnem, omnesque in illa mutationes fato esse constitutas atque ordinatas, idem docet,

Hinc ordine cuncta

πίσται δασα οἱ Αἰσα Κατακλιθεὶς τε βαρεῖαι
γυγνομένη νήσαντο λίνῃ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Καὶ τὰς ἐν ξήνῃ ἐποχὰς ἀπ' ἐκείνης γίγνεσθαι·

Ἦδ' ὡς Αἰολὸν ἰκόμεθ', ὅς με πρόφρων ὑπέδεκτο,
καὶ πέμπ'· οὐδέπω αἶσα φίλῃν ἐς πατρίδ' ἰέσθαι.

Ὅστε πάντα ὑπὸ τῶν Μοιρῶν γίγνεσθαι ὁ ποιητὴς μαρτύρηκε. Τὸν δὲ Δία μὴ θελῆσαι τὸν υἱὸν

θανάτοιο δυσσχέος ἐξανάλυσαι,

ἀλλὰ μᾶλλον

αἰματοσπασὰς δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔρζε
παῖδα φίλον τιμῶν, τὸν οἱ Πάτροκλος ἐμελλε
φθίσειν ἐν Τροίῃ.

Ὅστε, ὦ Τριεφῶν, διὰ τοῦτο μὴδὲν προσθεῖναι περὶ
τῶν Μοιρῶν ἐβελήσης, εἰ καὶ τάχα πεδάρσιος ἐγαγόνεις
μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τὰ ἀπόρρητα ἐμυθήσης.

15. ΤΡΙΕΦ. Καὶ πῶς ὁ αὐτὸς ποιητὴς, ὃ καλὲ
Κριτία, διττὴν ἐπιλέγει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἀμφίβολον,
ὡς τότε μὲν τι πράτξαντι, τοῦδε τέλει συγκύρσαι, τοῖον
δὲ ποιήσαντι, ἐτέρῳ τέλει ἐντυχεῖν; ὡς ἐπ' Ἀχιλλεύως,

Διχαθάριας Κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοσδε·
εἰ μὲν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχουμαι,
ὤλετο μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
Εἰ δέ κεν οἰκαδ' ἴκωμαι,
ὤλετό μοι κλέος ἐσθλὸν, ἐπὶ δὴρὸν δέ μοι αἰὼν
ἔσεται.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ Εὐχύνωρος,

Ὅς ῥ' εὖ εἰδὼς κῆρ' ὀλοὴν ἐπὶ νηὶ ἔβαινε·
πολλάκι γάρ οἱ ἔειπε γέρον ἀγαθὸς Πολύιδος,
νόσφ' ὑπ' ἀργαλήφ' φθίσθαι οἷς ἐν μεγάροισιν
ἦ μετ' Ἀχαιῶν νηυσὶν ὑπὸ Τρώεσσι δαμῆναι.

16. Οὐχὶ παρ' Ὀμήρῳ ταῦτα γέγραπται; ἢ ἀμφί-
βολος αὕτη καὶ ἀμφίκριμνος ἀπάτη; εἰ δὲ βούλει, καὶ
τοῦ Διὸς ἐπιθήσω σοι τὸν λόγον. Οὐχὶ τῷ Αἰγίσθῳ
εἰρήκεν ὡς ἀποσχομένῳ μὲν τῆς μοιχείας καὶ τῆς
Ἀγαμέμνονος ἐπιβουλῆς ζῆν καθεῖμαρται πολὺν χρό-
νον, ἐπιβαλλομένῳ δὲ ταῦτα πράττειν οὐ καθυστε-
ρεῖν θανάτου; τοῦτο καὶ γὰρ πολλάκις προὔμαντευσάμην,
ἐὰν κτάνης τὸν πλησίον, θανατωθήσῃ παρὰ τῆς δίκης,
εἰ δέ γε μὴ τοῦτο πράξης, βίωσῃ καλῶς,

Οὐδέ κέ σ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.

Οὐχ ὁρᾷς ὡς ἀδιόρθωτα τὰ τῶν ποιητῶν καὶ ἀμφίλοξα
καὶ μηδέπω ἡδραιωμένα; ὥστε ἔασον ἅπαντα, ὡς καὶ
σὲ ἐν ταῖς ἐπουρανίοις βίβλοις τῶν ἀγαθῶν ἀπογράφ-
ωνται.

17. ΚΡΙΤ. Εἰ πάντα ἀνακυκλεῖς, ὦ Τριεφῶν· ἀλλὰ
μοι τότε εἰπέ, εἰ καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐγ-
χαράττουσι;

ΤΡΙΕΦ. Πάντα, εἰ τύχῃ γε χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνει.

ΚΡΙΤ. Πολλοὺς γε γραφέας φῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς
ἅπαντα ἀπογράφεσθαι.

ΤΡΙΕΦ. Εὐστόμει καὶ μὴδὲν εἴπῃς φλαῦρον θεοῦ
δεξιῶ, ἀλλὰ κατηχούμενος πεῖθου παρ' ἐμοῦ, εἴτερ

suscipiet, quæ vis Fati Parcæque verendæ
nascenti nevere, utero quum prodit infans

Moras etiam quæ in peregrino solo sunt sufferendæ, a Fato
constitui;

Æolus et placide venientem excepit, euntemque
in patriam juvat : sed nondum Fata sinebant.

Ut adeo omnia a Parcis fieri poetæ testimonio constet. Jo-
vem ipsum non velle a gnato

diram defendere mortem.

quin potius

sanguinis in terram guttas demisit Olympo
deplorans gnatum, qui mox mucrone Patrocli
ad Trojam periturus erat.

Quæ quum ita sint, Triephton, verbum de Parcis addere
unum non vides, quamvis forte cum illo magistro tuo
sublimis in cælum raptus arcanisque initiatus esses.

15. TRIEPH. Sed quid illud sibi vult, quod idem poeta
duplex nobis comminiscitur ancepsque fatum? ita ut istud
quidem facientem certus rerum exitus maneat; sed si aliud
agat, alium etiam finem res nanciscatur; ut de Achille, qui
de se dicit :

Bina Thetis mihi fata tulit, mortemque biformem :
si maneam Teucrumque adversus moenia pugnem,
interit reditus, sed erit mihi fama superstes.
Sin patriam viso rursus,
fama perit, sed longa mihi sine laude senectus
futura.

Sed et de Euchenore ita :

Qui fati gnarus, naves classemque petebat :
sæpe etenim, Polyide senex, hæc fata canebas,
aut morbo in patria peritulum, aut inter Achivum
nigras Trojano casurum vulnere naves.

16. Negabisne hæc apud Homerum scripta? aut ambignam
potius et utrimque præruptam fraudem agnosces? Sed Jovis
etiam, si vis, orationem adjiciam. Nonne Ægistho dixit,
si vellet se abstinere ab adulterio insidiisque Agamemnoni
struendis, ut diu viveret, esse in fati; sin ista facere ag-
grederetur, acceleratam mortem non effugiturum? Ad eum
modum et ego vaticinatus sæpe sum : si occideris alium, ab
judicibus mortem exspecta; si hoc non feceris, bene vives,

Nec tibi fas subito fatum finemque venire.

Non vides quam sint minime castigata quæ poetæ fingunt
quam ambigua nullisque subnixa fundamentis? Omnis
igitur, si sapis, omite, ut te etiam in cœlestibus hono-
rum libris inscribant.

17. CRIT. Bene revolveris ad id unde discesseramus, Trie-
phon. Sed illud mihi dic, Scytharumne etiam res illi in
cœlo describunt?

TRIEPH. Et omnes quidem, si modo bonum aliquem esse
vel inter gentes contingat.

CRIT. Multos in cœlo scribas esse dicis qui quidem de-
scribant omnia.

TRIEPH. Bona verba, ne quid in sapientem deum dicas
petulantius : sed tanquam unus catechumenus mihi au-

ζῆν χρήσεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰ οὐρανὸν ὡς δέρριν ἐξήπλωσε, γῆν δὲ ἐφ' ὕδατος ἐπέτηξεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντος παρήγαγε, τί παράδοξον καὶ τὰς πράξεις πάντων ἐναπογράφεσθαι; καὶ γὰρ σοὶ οἰκίδιον κατασκευάσαντι, οἰκέτιδας δὲ καὶ οἰκέτας ἐν αὐτῷ συναγαγόντι, οὐδέποτε σε διέλαθε τούτων πράξις ἀπόβλητος· πόσω μᾶλλον τὸν πάντα πεποιηκότα θεὸν οὐχ ἅπαντα ἐν εὐκολίᾳ διαδραμεῖν ἐκάστου πράξιν καὶ ἐννοίαν; οἱ γὰρ σου θεοὶ κότταβος τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἐγένοντο.

18. ΚΡΙΤ. Πάνυ εὐ λέγεις, καὶ με ἀντιστρόφως τῆς Νιόβης παθεῖν· ἐκ στήλης γὰρ ἄνθρωπος ἀναπέφνηκε. Ὡστε τοῦτον τὸν θεὸν προστιθῶ σοι, μὴ κακὸν τι παθεῖν παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Εἴπερ ἐκ καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς, μὴ ἑτεροῖόν τι ποιήσης ἐν ἐμοὶ « καὶ ἕτερον μὲν κεύσης ἐνὶ « φρεσίν, ἄλλο δὲ εἰπης. » Ἄλλ' ἄγε δὴ τὸ θαυμασιὸν ἐκεῖνο ἀκουσμάτιον ἄεισον, ὅπως κἀγὼ κατωχριάσω καὶ ὅλως ἀλλοιωθῶ, καὶ οὐχ ὡς ἡ Νιόβη ἀπαυδήσω, ἀλλ' ὡς ἀπδὸν ὄρνεον γενήσομαι καὶ τὴν θαυμασίαν σου ἐκπληξιν κατ' ἀνθρὸν λειμῶνα ἐκτραγώδησω.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς οὐ τοῦτο γενήσεται.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ λόγου λαβὼν, ἐγὼ δὲ καθεδοῦμαι

δέγμενος Ἀλακίδην ὅποτε λήξειεν ἄειδων.

19. ΚΡΙΤ. Ἀπῆεν ἐπὶ τὴν λεωφόρον ὠνησόμενός γε τὰ χρεωδέστατα, καὶ δὴ ὁρῶ πλῆθος πάμπλου ἐς τὸ οὐς ψιθυρίζοντας, ἐπὶ δὲ τῇ ἀκοῇ ἐφῦντο τοῖς χεῖλεσιν· ἐγὼ δὲ πατηγῆας ἐς ἅπαντας καὶ τὴν χεῖρα τοῖς βλεφάροισι περικάμψας ἐσκοπίζον ὀδυρεχέστατα, εἰ ποῦ γε τίνα τῶν φίλων θεάσωμαι. Ὅρῳ δὲ Κράτωνα τὸν πολιτικὸν, παιδίδεν φίλον ὄντα καὶ συμποτικόν.

ΤΡΙΕΦ. Αἰσθάνομαι τοῦτον τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἰρηκας. Εἴτα τί;

ΚΡ. Καὶ δὴ πολλοὺς παραγωνισάμενος ἦκον ἐς τὰ πρόσω καὶ τὸ ἐωθινὸν χαῖρε εἰπὼν ἐχώρουν ὡς αὐτόν.

20. Ἀνθρωπισκός δὲ τις τούνομα Χαρίκενος, σεσημμένον γερόντιον βέγγον τῇ ρινί, ὑπέβητε μύχιον, ἐχρέμπετο ἐπισευρμένον, ὃ δὲ πτύλος κυανώτερος θανάτου· εἴτα ἤρξατο ἐπιφθέγγεσθαι κατισχυμένον· Οὗτος, ὡς πρᾶϊπον, τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει λουπασμούς καὶ τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσει καὶ τὰ τε ἐνοίκια πάντα καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰς εἰραμάγγας δέζεται μὴ ἐξετάζων τῆς τέγνης. Καὶ κατεφλυδαίρει ἐτι πικρότερα. Οἱ περὶ αὐτὸν δὲ ἤδοντο τοῖς λόγοις καὶ τῷ καινῷ τῶν ἀκουσμάτων προσέκειντο.

21. Ἄλλος δὲ τούνομα Χλευόχαρμος τριβώνιον ἔχων πολὺσαθρον ἀνυπόδετός τε καὶ ἀσκεπὸς μετέειπε τοῖς ὀδοῦσιν ἐπικροτῶν, ὡς ἐπεδείξατό μοι τις κακοεῖμων, ἐξ ὀρέων παραγενόμενος, κεκαρμένος τὴν κόμην, ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγεγραμμένον ὄνομα ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν, ὡς οὗτος τῇ χρυσῇ ἐπικλύσει τὴν λεωφόρον. Ἦν

sculta, si modo vivere æternum desideras. Si enim ut pellem explicavit celum, terramque super aquis constabiliavit, et stellas formavit, tum hominem, quum nihil ejus ante esset, produxit; quid adeo mirum est, omnium etiam describi actiones? Te vero, quum domuncula exstructa, servulos ancillasque eo tibi conduxisses, non unquam latuit actio illorum vel vilissima: deum vero, qui cuncta fecit, non multo magis omnia cum facilitate percurrere, uniuscujusque et actiones et cogitationes? tui enim dii cottabus illis qui rectum sapiunt, olim facti sunt.

18. CRIT. Rectissime dicis, facisque ut quemadmodum ex homine lapis Niobe, ita conversa ratione ego ex cippo homo jam factus sim. Hunc igitur deum jurijurando adjicio, te nihil a me mali accepturum.

TRIEPH. Si quidem ex animo atque vere me diligis, cave committas in me fraudem aliquam, « atque aliud dicas, aliudque in pectore celes. » Sed agendum mirabilem illam auditunculam mihi occine, ut et ego pallescam, immuterque penitus: nolim tamen ut quondam Niobe prorsus obmutescere; sed lusciniā fiam avicula et per viridantia prata tuam illam obstupescendam consternationem tristi vocola referam.

CRIT. Ita me filius qui ex patre est amet, ut istuc non fiet.

TRIEPH. Dic igitur, accepta a spiritu sermonis virtute: ego vero hic considebo,

cantare exspectans donec cessarit Achilles.

19. CRIT. In publicam viam quæ necessaria maxime sunt emturus prodieram: tum video ibi ingentem multitudinem, qui in aures alter alteri insurrabant, adeo quidem ut labia hæerent auribus. Ibi ego omnes circumspectans, manuque incurva superciliis circumposita, quam possum acutissime cernens exploro, sicuti amicorum aliquem videre possim. Video autem Cratonem magistratum gerentem, a pueris amicum atque compotorem.

TRIEPH. Sentio: nempe peræquatorum illum dicis. Sed quid inde?

CRIT. Multis igitur cubito dimotis ad anteriora perveni, et Ave matutino illo dicto, ad hominem accessi.

20. Homuncio autem aliquis Charicenus nomine, putridus seniculus, inter ronchos narium tussimque imis ductam pulmonibus, longum screabat: erat vero spulium ipsa morte lividius. Tum exili voce ita infit: Hic, quemadmodum ante dicebam, peræquatorum indulget omnia, debitaque reddit creditoribus, privatasque impensas æque ac publicas solvet: recipiet etiam vanos futuri conjectores, non æstimans illos ex arte. Quin amariora etiam homo nugabatur. Qui autem circa erant, delectabantur sermonibus, et auditionum illi novitati attendebant.

21. Alius vero, Chleuocharmo nomen erat, lacinia, quam caries consumærat, indutus, excalceatus præterea et aperto capite, dentibus simul concrepans ita interlocutus est: Ostendit mihi male vestitus aliquis, e montibus huc adveniens, comam detonsus, insculptum in theatro hieroglyphicis literis nomen; hunc auro viam iaundaturum.

δ' ἐγὼ κατὰ μὲν τὰ Ἀριστάνδρου καὶ Ἀρτεμιδώρου, Οὐ καλῶς ἀποθήσονται ταῦτά γε τὰ ἐνύπνια ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ σοὶ μὲν τὰ χρέα πληθυνθήσεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως· οὗτος δὲ ἐπὶ πολὺ τὸν ὁδολοῦ γε στερηθήσεται ὡς πολλοῦ χρυσοῦ εὐπορηκώς. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖτε ἐπὶ λευκάδα πέτρην καὶ δῆμον ὀνείρων καταδαρθέντες τοσαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν ἀκαρεῖ τῆς νυκτὸς οὗσης.

22. Οἱ δὲ ἀνεκάγχασαν ἅπαντες ὡς ἀποπνιγέντες ὑπὸ τοῦ γέλωτος καὶ τῆς ἀμαθίας μου κατεγίνωσκον. Ἦν δ' ἐγὼ πρὸς Κράτωνα, Μῶν κακῶς πάντα ἐξεργίνα, ἴν' εἰπω τι κωμικευσάμενος, καὶ οὐ κατὰ Ἀρίστανδρον τὸν Τελμισέα καὶ Ἀρτεμίδωρον τὸν Ἐρῆσιον ἐξίχνευσα τοῖς ὀνείρασιν; Ἦ δ' ὅς, Σίγα, ὦ Κριτία, εἰ ἐχεμυθεῖς, μυσταγωγῆσω σε τὰ κάλλιστα καὶ τὰ νῦν γενησόμενα· οὐ γὰρ ὄνειροι τὰδ' εἰσὶν, ἀλλ' ἀληθῆ, ἐκ-ύσσονται δὲ εἰς μῆνα Μεσορί. Ταῦτα ἀκρηκῶς παρὰ τοῦ Κράτωνος καὶ τὸ ὀλισθηρὸν τῆς διανοίας αὐτῶν κατεγνώκως ἡρυθρίασα καὶ σκυθρωπάζων ἐπορευόμην πολλὰ τὸν Κράτωνα ἐπιμεμρόμενος. Εἷς δὲ δριυλὴν τιτανῶδες ἐνιδῶν δραξάμενός μου τοῦ λῶπους ἐσπάρασσε βήττην ποιήσασθαι πειθόμενός τε καὶ παρανυττόμενος παρὰ τοῦ πεπαλαιωμένου ἐκείνου δαιμονίου.

23. Εἰς λόγους δὲ ταῦτα παρεκτείναντες πείθει με τὸν κακοδαίμονα εἰς γόητας ἀνθρώπους παραγενίσθαι καὶ ἀποφράδι τὸ δὴ λεγόμενον ἡμέρα συγχυρῆσαι· ἔφασκε γὰρ πάντα ἐξ αὐτῶν μυσταγωγηθῆναι. Καὶ δὴ διήλθομεν σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκέους οὐδούς. Ἀναβάθρας δὲ πλείστας περικυκλωσάμενοι ἐς χρυσόροφον ὄλκον ἀνήλθομεν, ὅλον Ὁμήρος τὸν Μενελάου φησί. Καὶ δὴ ἅπαντα ἐσκοπίαζον ὅσα ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος. Ὅρῳ δὲ οὐχ' Ἑλένην, μὰ Δί', ἀλλ' ἀνδρὰς ἐπιχευρότας καὶ κατωγρωμένους· οἱ δὲ ἰδόντες γήθησαν καὶ ἐξ ἐναντίας παρεγένοντο· ἔφασκον γὰρ ὡς εἴ τινα λυγρὰν ἀγγελίαν ἀγάγοιμεν, ἐφαίνοντο γὰρ οὗτοι ὡς τὰ κακίστα εὐχόμενοι καὶ ἐχαιροὶ ἐπὶ τοῖς λυγροῖς ὥσπερ αἱ ποιστοποιοὶ ἐπὶ θεάτρῳ, τὰς κεφαλὰς δ' ἄλλῃ σχόντες ἐψιθύριζον. Μετὰ δὲ τὰ ἤροντό με,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς;

χρηστὸς γὰρ ἂν εἴης ἀπὸ γε τοῦ σχήματος. Ἦν δ' ἐγὼ, Ὀλίγοι γε χρηστοί, ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ· Κριτίας δὲ τοῦνομα, πόλις δέ μοι ἔνθεν ὅθεν καὶ ὑμῖν.

24. Ὡς δ' ἀεροδατοῦντες ἐπυνθάνοντο, πῶς τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ τοῦ κόσμου; Ἦν δ' ἐγὼ, Χαίρουσί γε πάντες καὶ ἔτι γε χαρήσονται· οἱ δὲ ἀνένευον ταῖς ὀφρύσιν, Οὐχ' οὕτω· δυστοκεῖ γὰρ ἡ πόλις. Ἦν δ' ἐγὼ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην· Ὑμεῖς πεδάρσιοι ὄντες καὶ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα καθορῶντες ὀξυδερκέστατα καὶ τὰδε νενόηκατε. Πῶς δὲ τὰ τοῦ αἰθέρος; μῶν ἐκλείψει ὁ ἥλιος, ἡ δὲ σελήνη κατὰ κάθετον γενήσεται; ὁ Ἄρης εἰ τετραγωνήσει τὸν Δία καὶ ὁ Κρόνος διαμετρήσει τὸν ἥλιον; ἡ Ἀφροδίτῃ εἰ μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ συνοδεύσει καὶ Ἑρμᾶφροδίτους ἀποκυήσουσιν, ἐφ' ὅς ὑμεῖς ἤδεσθε; εἰ

Tum ego secundum Aristandri Artemidorique praeceptiones, Non bene, inquam, haec vestra vobis somnia evenient : sed tibi quidem augebuntur debita, pro portione qua solutionem somniasti ; hic vero vel obolo, quem habet, privabitur, prout multo abundavit auro. Videmini autem mihi super alba rupe et apud somniorum gentem obdormisse, quum tantum contractissimis hisce noctibus somnietis.

22. Hi vero immanibus cachinnis, adeo ut praefocari illos prae nimio risu metus esset, imperitiam meam condemnabant. Tum ad Cratonem, Malene omnia olfeci, inquam, ut ex comedia loquar, neque secundum Aristandrum Telmisseum Ephesiumque Artemidorum probe investigavi ista somnia? Ille vero, Tace, inquit, Critia; nam si potis es ut sileas, pulcherrima te mysteria edocebo atque jamjam evenitura. Cave enim somnia illa putes; verissima sunt, et intra Mesori mensem habitura exitum. Haec quum ex Cratone audissem, de damnata a me ipsorum animi levitate erubui, vultuque tristitiam praefereus et multis Cratonem increpans abii. Sed me aliquis torve et Tifanico modo intuens, lacinia prehensum retraxit, a vetusto illo daemonio hominis, ut audientem sibi concionem praerberet, inductus instigatusque.

23. Sermone autem longius producto, persuadet tandem misero mihi, ut ad praestigiatos homines accederem, et in infaustum, quod aiunt, diem inciderem : dixerat enim omnia se mysteria ab illis easse eductum. Transivimus igitur portas ferratas, pavimentaue aenea. Tandem plurimis per orbem superatis soalis, in aurea tecta ascendimus, qualia Menelai quondam fuisse Homerus dicit. Ibi ego oculis lustrabam omnia, quae ille ex insula juvenis; video autem non Helenam hercle equidem, sed homines vultibus in terram pronis pallidosque. Illi vero, quum nos viderent, gaudere, obviamque procedere : dicebant enim num quid forte tristis nuncii ferremus : quippe qui manifesto pessima quaeque optarent, atque, ut in theatris solent Furiae, luctuosis rebus gauderent. Tum capita invicem conferentes in aures quaedam insusurrabant. Deinde me interrogarunt,

Tu quis es, unde venis, quaeque urbs tibi, quique parentes?

Videris enim, quantum quidem habitus tuus indicat, homo minime malus. At ego, Pauci quidem, inquam, ubique gentium, quantum video, boni sunt : nomen mihi est Critia : urbs eadem quae vestra.

24. Ut vero inaniter elati homines interrogarunt, Quid rerum in urbe et in mundo agitur? egoque, Gaudent cuncti, gaudebuntque amplius, respondi : illi, superciliorum gestu abnuentes, Minime vero ita est, inquirunt; clades enim perniciemque civitas parturit. Tunc ego ex ipsorum sententia, Nimirum vos, inquam, quum supra humum sublatis, tanquam de specula omnia prospiciatis, etiam ista quam acutissime olim perspexistis. Sed in aethere quid agitur? num eclipsin sol patietur, et luna ad perpendicularum sub ipso stabit? num Mars ex quadrante Jovem respiciet, et Saturnus ex diametro opponetur soli? Venusne cum Mercurio congredietur, novosque adeo edolabunt nobis Hermaphroditos, quibus vos delectamini? numquid impetuosos

ραγδαίους βετοὺς ἐκπέμψουσιν; εἰ νικητὸν πολλὸν ἐπιστρωννύσουσι τῇ γῇ, χάλαζαν δὲ καὶ ἐρυσίβην εἰ κατὰ-βουσι, λοιμὸν καὶ λιμὸν εἰ ἐπιπέμψουσιν, εἰ τὸ κεραυνόβολον ἀγγεῖον ἀπεγερμίσθη καὶ τὸ βροντοποιὸν δοχεῖον ἀνεμεστύθη;

25. Οἱ δὲ ὅς ἅπαντα κατωρθωκότες κατεφλυάρουν τὰ αὐτῶν ἐράσματα, ὡς μεταλλαγῶσι τὰ πράγματα, ἀταξίαι δὲ καὶ ταραχαὶ τὴν πόλιν καταλήφονται, τὰ στρατόπεδα ἤττονα τῶν ἐναντίων γενήσονται. Τοῦτο ἐκταραχθεὶς καὶ ὥσπερ πρῖνος καόμενος οἰδηθεὶς διάτορον ἀνεβόησα, Ὡ δαιμόνιοι ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λέγετε « θήγοντες ὀδόντας κατ' ἀνδρῶν θυμολέοντων πνειόντων δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τριφαλείας. » Ἀλλὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐπὶ κεφαλὴν καταβήσεται, ὡς τὴν πατρίδα ὑμῶν κατατρύχετε· οὐ γὰρ αἰθεροδατοῦντες ταῦτα ἠκηχόητε, οὐ τὴν πολυάσχολον μαθηματικὴν κατωρθώκατε. Εἰ δέ γε μαντεύεται καὶ γοητεῖται ὑμᾶς παρέπεισαν, διπλοῦν τὸ τῆς ἀμαθίας· γυναικῶν γὰρ εὐρέματα ταῦτα γραϊδίων καὶ παίγνια· ἐπὶ πολλὴ γὰρ τὰ τοιαῦτα αἱ τῶν γυναικῶν ἐπίνοιαι μετέρχονται.

26. ΤΡΙΕΦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἐφησαν, ὦ καλὲ Κριτία, οἱ κεκαρμένοι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν;

ΚΡΙΤ. Ἄπαντα ταῦτα παρέδραμον εἰς ἐπίνοιαν τετεχνασμένην καταπεφευγότες· ἔλεγον γὰρ, Ἥλιος δέκα ἄστροι διαμενοῦμεν καὶ ἐπὶ παννύχους ὕμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὀνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα.

ΤΡΙΕΦ. Σὺ δὲ τί πρὸς αὐτοὺς εἰρηκας; μέγα γὰρ ἔφησαν καὶ διηπορημένοι.

ΚΡΙΤ. Θάρσει, οὐκ ἀγενές· ἀντίειπον γὰρ τὰ κάλλιστα. Τὰ γὰρ παρὰ τῶν ἀστροικῶν θυλλοῦμενα, ἔφην, περὶ ὑμῶν, ὅπταν ὀνειροπολεῖτε, τὰ τοιαῦτα που παρσισάγονται. Οἱ δὲ σεσηπὸς ὑπομειδῶντες, Ἔξω που παρέρχονται τοῦ κλινιδίου. Ἦν δ' ἐγὼ, Εἰ ἀληθῆ εἰσι ταῦτα, ὦ αἰθέριοι, οὐκ ἂν ποτε ἀσφαλῶς τὰ μέλλοντα ἐξηχνέσητε, ἀλλὰ καταπεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ληρήσετε τὰ μὴ ὄντα μηδὲ γενησόμενα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ οἷδ' ὅπως ληρεῖτε ὀνειροῖς πιστεύοντες, καὶ τὰ κάλλιστα βδελύττεσθε, τοῖς δὲ πονηροῖς ἡδεσθε, μηδὲν ὀνούμενοι τοῦ βδελύγματος. Ὡστε ἐάσετε τὰς ἀλλοκότους ταύτας φαντασίας καὶ τὰ πονηρὰ βουλευματα καὶ μαντεύματα, μὴ που θεὸς ὑμᾶς ἐς κόρακας βάλοι διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαρᾶσθαι καὶ λόγους κιβδηλοῦς ἐπιφημίζειν.

27. Οὗτοι δὲ ἅπαντες ἕνα θυμὸν ἔχοντες ἐμοὶ πολλὰ κατεμύμοντο. Καὶ εἰ βούλει, καὶ τάδε προστιθῶ σοι, ἔτινά με καὶ ὡς στήλην ἀναυδὸν ἔθηκαν, μέχρις ἂν ἡ χρηστή σου λαλῆσι λιθοῦμενον ἀνάλυσαι καὶ ἄνθρωπον ἀπεκατέστησε.

ΤΡΙΕΦ. Σίγα, ὦ Κριτία, καὶ μὴ ὑπερεκτείνης τοὺς ὕλους· ὁρᾷς γὰρ ὡς ἐξώγκωται μου ἡ νηδὺς καὶ ὥσπερ κυοφορῶ· ἐδήχθη γὰρ τοῖς παρὰ σοῦ λόγοις ὡς ὑπὸ κυνὸς λυτῶντος. Καὶ εἰ μὴ φάρμακον ληθεδανὸν ἐμπιὼν ἡρεμήσω, αὕτη ἡ μνήμη οἰκουροῦσα ἐν ἐμοὶ μέγα κακὸν ἐργάσεται. Ὡστε ἐάσον τούτους τὴν εὐ-

imbres demittent super? an copiosa nive terram consternerent, grandinemque aut rubiginem devolvant, pestemne ac famem immittent? an fulminatrix cistula plena est, tonitruumque conceptaculum oneratum?

25. Illi vero, quasi re præclare gesta, de suis illis nugabantur deliciis, fore scilicet ut rerum facies mutetur, atque turbæ colluviesque civitatem invadant, tum exercitus ab hostibus vincantur. Hic ego vehementer commotus, atque ardentis instar illicis intumescens, contentissime exclamavi: Nolite, beati homines, nimis loqui magnifice, « qui dentes stringitis in heroas corde leones spicula spirantes, hastas, galeas alba triplicique nitentes crista. » Verum ista in vos ipsos vestraque capita expetent, quod patriæ vestræ male adeo ominamini. Neque enim æthere conscenso ista audivistis, nec male sedulam mathematicorum artem edidicistis. Si autem vaticinia et præstigiæ in hanc vos fraudem impulerunt, duplo major vestra est stupiditas: quandoquidem vetularum ista mulierum sunt commenta atque ludibria: nam muliebria fere ingenia ejusmodi consecrari solent næ-nias.

26. TRIEPH. Quid vero dixere ad ista, o pulcher Critia, detonsis mentibus animisque homines?

CRIT. Nimirum his omnibus prætermisissis, ad commentum elegans confugere; dixerunt enim, Per decem dies jejuni manebimus, et dum pervigiles cantibus noctes ducimus, talia somniamus.

TRIEPH. Sed tu quid illis respondisti? magnum enim quiddam dixerunt, multæque quæstionis.

CRIT. Bono es animo: nihil ignavum, sed pulcherrime equidem respondi. Etenim vera, dixi, sunt quæ urbani homines sæpe de vobis dicunt, Somniantibus vobis talia obrepunt. Illi vero canino rictu subridentes, Extra tamen lectulum, inquit, nobis obveniunt. Tum ego, Sint vera, inquam, ista, o sublimes animæ, nunquam tamen tuto quæ futura sunt investigaveritis, sed vestris ipsi somniis inducti, quæ neque sunt, neque futura unquam sunt, nugabimini. Nescio vero quomodo somniis fidem habentes ista deblatetis, et honestissima quæ sunt aversemini, malis contra ea delectemini, idque quum nullum ex tam detestabili facinore bonum consequamini. Quare omittite absurda illa emotæ mentis ludibria, malaque consilia ac prædictiones, ne quando deus, eo quod pessime patriæ precamini, fallacesque vestros sermones ad ipsum refertis auctorem, in malam rem vos projiciat.

27. Hic vero uno omnes animo multis me objurgare, et, si vis, jam ea adjiciam, quæ quasi columnam elinguem me fecere, donec salutaris illa tua allocutio jam saxea membra resolvit, hominique me restituit.

TRIEPH. Quin tace, Critia, neve nugas extende amplius: vides enim ut mihi venter intumuerit, et tanquam uterum gestem. Tuis quippe sermonibus ut a rabido cane morsus sum. Atque nisi sumta procurandæ oblivioni medicina conquiescam, harum rerum recordatio in me permansens metuo ne magnum mihi malum conciliet. Hos igitur

χῆν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος καὶ τὴν πολυώνυμον ᾠδὴν ἐς τέλος ἐπιθίεις.

28. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐχὶ Κλεόλαος οὗτός ἐστιν, ὁ τοῖς ποσὶ μακρὰ βιβάς, σπουδῇ δὲ ἤκει καὶ κατέρχεται; μῶν ἐπιφωνήσμεν αὐτῷ;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Κλεόλαε, μὴ τι παραδράμῃς γε ποσὶ μῆδὲ παρέλθῃς, ἀλλ' ἐλθὲ χαίρων, εἰ γέ που μῦθον φέρεις.

ΚΛΕΟΛΑΟΣ. Χαίρετ' ἄμφω, ὦ καλὴ ξυνωρίς.

ΤΡΙΕΦ. Τίς ἡ σπουδῇ; ἀσθμνίζεις γὰρ ἐπὶ πολὺ. Μῶν τι καινὸν πέπρακται;

ΚΛΕΟΛ. Πέπτωκεν ὁρρὸς ἡ πάλας βοωμένη

Περσῶν,

καὶ Σούσα κλεινὸν ἔστυ.

Ποσεῖ δ' ἐτι γε πᾶσα χθὼν Ἀραβίας
χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενωτάτῃ κράτει.

29. ΚΡΙΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὡς αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμελεῖ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὖτις ἄγον ἐπὶ τὰ κρείττονα. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότες ἐσμέν. Ἐδυσχέρανιν γὰρ ἐν τῇ ἀποδιδώσει τί τοῖς τέκνοις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς διαθήκαις· οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν ὡς ἐγὼ τὰ σά. Τοῦτο ἀρκεῖ τοῖς παισίν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμᾶς οὐκ ἐκλείψει καὶ ἔθνος ἡμᾶς οὐ καταπτοήσει.

ΤΡΙΕΦ. Κἀγὼ, ὦ Κριτία, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέκνοις, ὡς ἴδωσι Βαβυλῶνα ἀλλυμένην, Αἴγυπτον δουλουμένην, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δούλειον ἥμαρ ἄγοντα, τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σαυθῶν παυομένας, εἰθ' οὐκ καὶ ἀνακοπτομένας. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀγνῶστον ἐφευρόντες καὶ προσκυνήσαντες χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες τούτῳ εὐχαριστήσομεν ὡς καταξιωθέντες τοιοῦτου κράτους ὑπήκοοι γενέσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἑάσωμεν ἀρκεσθέντες ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ κατὰ τὴν παροιμίαν.

LXXVIII.

* ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΥΣ.

1. ΕΡΜΙΠΠΟΣ. Περιπάτους ἔτυχον χθές, ὦ Χαρίδημε, ποιούμενος ἐν τῷ προαστείῳ ἅμα μὲν καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγρῶν χάριν βασιῶννης, ἅμα δὲ — ἔτυχον γάρ τι μελετῶν — καὶ δεόμενος ἡσυχίας. Ἐντυγχάνω δὲ Προξένῳ τῷ Ἐπικράτους· προσεῖπὼν δὲ ὥσπερ εἰώθειν, ἡρώτων θεν τε πορεύοιτο καὶ ὅποι βαδίζοι. Ὁ δὲ ἤκειν μὲν ἔφη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραμυθίας χάριν, ἥπερ εἰώθει πρὸς τὴν ὄψιν γίγνεσθαι τῶν ἀγρῶν, ἀπολαύσων δὲ καὶ τῆς τούτους ἐπιπνευσῆς εὐκράτου καὶ κούφης αὔρας, ἀπὸ συμποσίου μέντοι καλλίστου γεγονότος ἐν Πειραιεῖ ἐν Ἀνδροκλέους τοῦ Ἐπιγάρου τὰ ἐπινίκια πευκόςτος Ἐρμῆ, ὅτι δὲ βιβλίον ἀναγνοὺς ἐνίκησεν ἐν Λιασίσις.

LUCIANUS. II.

omite, precationem a patre incipiens, multisque refertum nominibus carmen ad finem superaddens.

28. Sed quid istuc? non iste Cleolaus est, qui magnis adeo citatisque gressibus huc descendit? Inclamabimusne hominem?

CRIT. Omnino.

TRIEPH. Cleolae, « ne praetercurras pedibus nos, praetereasve: Accede, salve, si quid apportas novi. »

CLEOLAUS. Vos vero salvete ambo, nobile amicorum par.

TRIEPH. Quenam est ista tua festinatio? multum enim anhelas. Ecquid forte novi factum est?

CLEOL. Cecidit Persarum istud supercilium grave olim celebratum,

et Susa, urbs inclyta:
Arabum subinde tellus tota mox cadet
valida manu victoris atque robore.

29. CRIT. Hoc est illud, nunquam bonos piosque negligit numen sed auget, et in meliorem usque conditionem adducit. Nos vero, Triephton, in optima incidimus tempora. Angebar enim quid, quum moriendum esset, liberis meis testamento relinquerem; nosti enim mendicitatem meam, ut ego res tuas. Jam vero hoc satis est liberis, vita imperatoris: ita enim nec divitiae nobis deerunt, neque gens ulla ad terrorem nobis incutiendum valebit.

TRIEPH. Et ego, Critia, haec relinquo liberis, ut videant Babylona perditam, Aegyptum sub jugum redactam, Persarum gnatos servitutem servientes, Scytharum excursionses repressas, utinam omnino praecisas. Nos vero ignotum qui est Athenis deum a nobis conventum adorantes, manibus in caelum sublati eidem gratias agemus, quum tam excellenti potestati ut subjecti essemus, digni simus ab ipso habiti: reliquos autem nugari sinamus, satisque habeamus illud de iis dicere, quod est in proverbio, Non curat Hippoclitides.

LXXVIII.

* CHARIDEMUS SIVE DE PULCHRITUDINE.

1. HERMIPPUS. Forte evenit heri, Charideme, ut inambularem in suburbano, partim animi in agro reficiendi causa, partim quod quietis (commentabar enim aliquid) indigerem. Incido autem in Proxenum Epicratis filium; eumque pro more salutatum interrogo unde veniat et quorsum eat. Ille venire se ait ipsum quoque voluptatis causa, quæ ad agrorum conspectum solet exsistere, fruique velle temperata illa levique, quæ illis aspiret, aura, venire autem e convivio pulcherrimo, quod celebratum dicebat in Piræeo, apud Androcleon Epicharis filium, qui rem sacram fecerit Mercurio victoriæ causa, quam scriptione recitanda Jovialibus ludis retulerit.

2. Ἐφασκε δὴ ἄλλα τε πολλὰ γεγενῆσθαι ἀστεῖα καὶ χαρίεντα, καὶ δὴ καὶ κάλλους ἐγκώμια εἰρῆσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἃ ἐκείνων μὲν μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ὑπὸ τῆ γήρως ἐπιτεληγμένον ἄλλως τε δὲ καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ λόγων μετεσχηκότα, σὲ δ' ἂν βράδιως εἰπεῖν ἄτε καὶ αὐτὸν ἐγκεχωμιακότα καὶ τοῖς ἄλλοις παρ' ὅλον τὸ συμπόσιον προσεσχηκότα τὸν νοῦν.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. Γέγονε ταῦτα, ὦ Ἑρμιππε. Οὐ μέντοι γε οὐδ' ἐμοὶ βράδιον ἐπ' ἀκριθείας ἅπαντα διεξιέναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν πάντων ἀκούειν θορύβου πολλοῦ γιγνομένου τῶν τε διακονουμένων τῶν τε ἐστιωμένων, ἄλλως τε καὶ τῶν δυσχερεστέρων ὃν μεμνησθαι λόγους ἐν συμποσίῳ γενομένους· οἶσθα γὰρ ὡς ἐπιλήσμονας ποιεῖ καὶ τοὺς λίαν μνημονικωτάτους. Πλὴν ἄλλα σὴν χάριν ὡς ἂν οἶός τε ὦ τὴν διήγησιν πειράσομαι ποιῆσθαι, μὴδὲν παραλείπων ὧν ἂν ἐνθυμηθῶ.

3. ΕΡΜ. Τούτων μὲν δὴ ἕνεκα οἶδά σοι χάριν. Ἄλλ' εἰ μοι τὸν πάντα λόγον ἐξ ἀρχῆς ἀποδοίης, ὅ τι τε ἦν ἥπερ ἀνέγνω βιβλίον Ἀνδροκλῆς τίνα τε νενίκηκε καὶ τίνας ἡμέας εἰς τὸ συμπόσιον κέλευσεν, οὕτως ἂν ἱκανὴν καταθεῖο τὴν χάριν.

ΧΑΡ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον ἦν ἐγκώμιον Ἡρακλέους ἐκ τινος ὀνειράτος, ὡς λέγε, πεποιημένον αὐτῷ· νενίκηκε δὲ Διότιμον τὸν Μεγαρόθεν ἀνταγωνισάμενον αὐτῷ περὶ τῶν ἀσταγῶν, μᾶλλον δὲ περὶ τῆς δόξης.

ΕΡΜ. Τί δ' ἦν ἐκεῖνος ἀνέγνω βιβλίον;

ΧΑΡ. Ἐγκώμιον τοῖν Διοσκούροις. Ἐφασκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπ' ἐκείνων σεσωσμένος ταύτην αὐτοῖς καταθεῖναι τὴν χάριν, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἐκείνων παρακεκλημένος ἐπ' ἄρκους ἰστίους ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνους φανέντων.

4. Παρήσαν μὲντοι τῷ συμποσίῳ καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἱ μὲν συγγενεῖς αὐτῷ, οἱ δὲ καὶ ἄλλως συνήθεις, οἱ δὲ λόγου τε ἄξιοι τὸ τε συμπόσιον ὅλον κεκοσμηκότες καὶ κάλλους ἐγκώμια διελθόντες Φίλων τε ἦν ὁ Δεινίος καὶ Ἀρίστιππος ὁ Ἀγασθένης καὶ τρίτος αὐτός· συγκατέλεχτο δὲ ἡμῖν καὶ Κλεώνυμος ὁ καλὸς ὁ τοῦ Ἀνδροκλέους ἀδελφιδόου, μεираκίον ἀπαλόν τε καὶ τεθρυμμένον· νοῦν μέντοι γε ἐδόκει ἔχειν, πάνυ γὰρ προθύμως ἤκροετο τῶν λόγων. Πρῶτος δὲ ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους ἤρξατο λέγειν προομιαισάμενος οὕτω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ εταῖρε, μὴ πρὶν τῶν ἐγκωμίων ἀρξῇ, πρὶν ἂν μοι καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδῷς, ὅπως ἦς εἰς τούτους προσήχθητε τοὺς λόγους.

ΧΑΡ. Εἰκὴ διατρίβεις ἡμᾶς, ὦγαθέ, πάλαι δυνάμενους τὸν ἅπαντα λόγον διελθόντας ἀπαλλαγῆναι. Πλὴν ἄλλα τί τις ἂν χρήσαιτο, ὅποτε φίλος τις ὧν βιάζεται; ἀνάγκη γὰρ ὑφίστασθαι πᾶν ὀτιοῦν.

5. Ὅν δὲ ζητεῖς αἰτίαν τῶν λόγων, αὐτὸς ἦν Κλεώνυμος ὁ καλός· καθημένου γὰρ αὐτοῦ μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ Ἀνδροκλέους τοῦ θείου, πολλὺς ἐγένετο λόγος τοῖς ἰδιώταις περὶ αὐτοῦ ἀποδιδέπουσι τε εἰς αὐτὸν καὶ ὑπερεκπεπληγμένοις τὸ κάλλος. Σχεδὸν οὖν πάντων ὀλιγώρησαντες κἀήντο διεξιόντες ἐγκώμια τοῦ μεираκίου.

2. Hic dicebat tum alia multa urbane facta esse et venuste, tum illud quod pulchritudinis laudes a viris dictae sint : eas se quidem non posse referre, quum senectutis vitio oblitus esset, qui praesertim non diu sermonibus illis interfuerit, te vero relaturum facile, qui laudes et ipse dixisset et toto convivio animum ceteris attendisset.

CHARIDEMUS. Facta sunt ista, Hermippe. Verum nec mihi facile est persequi accurate omnia : non enim licebat audire omnia, quod strepitus ingens erat a ministris pariter atque a convivis ; quum alioquin inter res sit difficillimas meminisse sermonum in convivio habitorum : scis enim quam obliviosos ea res faciat illos etiam qui praestantissima memoria sunt praediti. Verumtamen tua causa, ut potero, narrare conabor, nihil omisurus eorum quae in mentem mihi venerint.

3. HERM. Equidem jam horum causa gratiam tibi habeo : sed si omnium mihi ab initio inde rerum rationem reddas, quis liber fuerit quem recitavit Androcles, quem vicerit, qui fueritis quos ad coenam vocavit ; sic demum solidam a me gratiam ineris.

CHAR. Liber fuit laudatio Herculis, insomni monitu, ut dicebat, ab illo scripta : vicit autem Diotimum Megarenssem, qui cum illo de adorea vel de gloria potius contendit.

HERM. Quodnam vero ille opus recitavit?

CHAR. Castorum laudationem : dicebat autem se quoque beneficio ipsorum magnis periculis liberatum, hanc ipsis gratiam referre, invitatum praesertim ab ipsis, quum in fastigio malorum extremi periculi tempore apparuerint.

4. Verum aderant in coena alii quoque multi, vel cognati ejus vel alioquin familiares : commemoratione vero digni, quique totum exornant convivium, atque laudes dicerent pulchritudinis, hi erant, Philo Diniae filius, et Aristippus Agasthenis, et tertius ego : accubuerat autem nobiscum Cleonymus ille pulcher Androclis fratris filius, adolescentulus tener ac delicatus, sed qui mentem habere videretur, quippe qui cupide admodum orationes audiret. Primus vero agere de pulchritudine coepit Philo, hoc prooemio usus.

HERM. Noli, sodalis, noli laudes prius incipere, quam et causam mihi indicaveris, a qua ad hos sermones provecisti estis.

CHAR. Frustra nos, vir bone, moraris, qui jam toto sermone enarrato poteramus discedere. Verum quid agas, si quis amicus vim tibi faciat ? scilicet quicquid subeundum est.

5. Quam vero requiris sermonum occasionem, ipse fuit formosus Cleonymus. Qui quum inter me et Androclum patrum assideret, multus de illo sermo ortus inter indoctos homines aspicientes adolescentulum et forma ipsius supra modum perculsos. Igitur oblitus fere reliquorum omnium assidebant laudes illius enarrantes : quorum nos

ἄγασθόντες δὲ ἡμεῖς τῶν ἀνδρῶν τὴν φιλοκαλίαν καὶ ἅμα ἐπαινέσαντες αὐτοὺς ἀργίας τε πολλῆς εἶναι ὑπολαβόντες λόγους ἀπολείπεσθαι τῶν ἰδιωτῶν περὶ τῶν καλλίστων, ὃ μόνῳ τούτων οἰόμεθα προέγειν, καὶ δὴ ἡπτόμεθα τῶν περὶ κάλλους λόγων. Ἐδοξεν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀνομαστὶ λέγειν τὸν ἐπαινον τοῦ παιδός — οὐ γὰρ ἂν ἔχειν καλῶς, ἐμβαλεῖν γὰρ ἂν αὐτὸν εἰς πλείω τρυφήν — ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ ἐκείνους οὕτως ἀτάκτως, ὅπερ ἕκαστος τύχοι, λέγειν, ἀλλ' ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ δὲ ἂν ἀπομνημονεύει περὶ τοῦ προκειμένου.

6. Καὶ δὴ ἀρξάμενος ὁ Φίλων πρῶτος οὕτως τὸν λόγον ἐποικεῖτο· Ὡς ἔστι δεινόν, εἰ πάνθ' ὅσα πράττομεν ἑκάστης ἡμέρας, ὥς περὶ καλῶν ποιούμεθα τὴν σπουδὴν, αὐτοῦ δὲ τοῦ κάλλους οὐδὲνα ποιησόμεθα λόγον, ἀλλ' οὕτω καθιδεύμεθα σιγῇ ὥσπερ δεινοκότες μὴ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅπερ οὐ σπουδάζομεν τὸν ἅπαντα χρόνον εἰπόντες. Καίτοι ποῦ τις ἂν χρῆσταιτο πρεπόντως τοῖς λόγοις, εἰ περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων σπουδάζων περὶ τοῦ καλλίστου σιγῇ τῶν ὄντων; ἢ πῶς ἂν τὸ ἐν λόγοις καλὸν σώζοιτο κάλλιον μᾶλλον ἢ τῷ πάντα τέλλα παρέντας περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ τελούς ἡμᾶς τῶν ἐκάστοτε πραττομένων; Ἀλλ' ἵνα μὴ δοξῶ λέγειν μὲν ὥς χρὴ περὶ τοῦτο διακείσθαι εἰδέναι, εἰπεῖν δὲ μηδὲν ἐπίστασθαι περὶ αὐτοῦ, ὥς οἶόν τε βραχεία περὶ τούτου πειράσομαι διελθεῖν. Κάλλους γὰρ δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμησαν τυχεῖν, πάνυ δ' ἡξιώθησαν ἄλλοι τινές· οἱ δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν γεγενῆσθαι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ εἰκότα τετιμημένοι. Τεκμήριον δὲ τῶν γούν θεῶν ἐξ ἡρώων γενομένων Ἡρακλῆς τέ ἐστιν ὁ Διὸς καὶ Διόσκουροι καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἔνεκα ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ κάλλους χάριν αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεὸν καὶ τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι πρὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεζηταμένοις.

7. Ἀλλὰ μὴν δοτις ἀνθρώπων ἡξιώθη τοῖς θεοῖς ἐμβαλεῖν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν, πλὴν ὅσοι μετεσχῆκασι κάλλους· Πέλοψ τε γὰρ τούτου χάριν τοῖς θεοῖς ἀμβροσίας μετέσχε, καὶ Γανυμήδης ὁ τοῦ Δαρδάνου ὅτῳ κεκρατημέναι λέγεται τοῦ πάντων ὑπάτου θεῶν, ὥστ' αὐτὸν οὐκ ἀνασχέσθαι συμμετασχεῖν αὐτῇ τινα τῶν ἄλλων θεῶν τῆς θήρας τῶν παιδικῶν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ πρόπουσαν ἡγούμενον εἶναι εἰς Γάργαρον καταπτάντα τῆς Ἰδῆς ἀναγαγεῖν ἐκείσε τὰ παιδικὰ, ὅπου συνέσεσθαι τὸν ἅπαντα ἐμελλε χρόνον. Τοσαύτην δ' ἐπιμελειαν ἀεὶ πεποιεῖται τῶν καλῶν, ὥστ' οὐ μόνον αὐτοὺς ἡξίωσε τῶν οὐρανίων ἀναγαγὼν ἐκείσε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ γῆς ὅ τι τύχοι γιγνόμενος συνῆν ἑκάστοτε τοῖς ἑρωμένοις, καὶ τοῦτο μὲν γενόμενος κύκνος συνεγένετο Ἀφῆδα, τοῦτο δ' ἐν εἰδῇ ταύρου τὴν Εὐρώπην ἀρπάζει, εἰκασθεὶς δ' Ἀμφιτρυῶνι γενεᾷ τὸν Ἡρακλῆα. Καὶ πολλά τις ἂν ἔχοι λέγειν τεχνάσματα τοῦ Διὸς ὅπως ἂν οἷς ἐπεθύμει συγγένοιτο μηχανώμενος.

8. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον καὶ οἷον ἂν τις θαυμάσαι,

amorem pulchri quum probaremus simul et laudaremus ipsos, ignaviae multae esse rati, si de pulcherrimis rebus indocti homines dicendo nos superarent, quo solo illis nos praestare putaremus, hinc nos dicere de pulchritudine aggressi sumus. Decrevimus ergo non nominatim laudes dicere pueri (quippe quod parum consultum sit, quum majores animo illius injiciat delicias); sed neque ita sine ordine, ut isti, quicquid in buccam cuique venerit proferre; verum singulatim dicere unumquemque, quae de argumento proposito memoria subjiceret.

6. Atque primas sibi dicendi partes sumens Philo sic verba fecit: « Quam indignum est, si, quicquid agimus quotidie, in eo sic tanquam de rebus pulchris laboremus; pulchritudinis autem ipsius nullam habeamus rationem, sed ita silentio desideamus, quasi vereamur ne forte imprudentes dicamus illud, pro quo omni tempore laboramus. Atqui ubi tandem prout decet oratione utatur aliquis, si in tanto circa res nihili studio de eo, quod omnium rerum pulcherrimum est, taceat? aut quomodo, quod in oratione pulchrum est, pulchrius servetur, quam si relictis aliis omnibus, de ipso illo fine eorum quae agimus omnium dicatur? Verum ne videar dicere quidem posse, quomodo affecti circa illam esse debeamus, de re ipsa autem dicere nescire; quam potest pauca ea de re conabor exponere. Pulchritudinis nimirum participes fieri omnes concupiscunt, digni autem illa habiti sunt omnino pauci. Quicumque autem munus hocce sunt consecuti; beatissimi omnium facti videntur, honore quo par est a diis pariter atque hominibus affecti. Argumentum ejus rei hoc esto: in numero eorum qui ex heroibus facti sunt deorum Hercules est Jovis filius, et Castores, et Helena; quorum iste virtutis ergo illum dicitur honorem esse consecutus; Helena autem pulchritudinis gratia, quum ipsa se in deam mutasse, tum fratribus suis ejus rei causa fuisse, qui ante illius in caelum ascensum mortuis annumerati fuerant.

7. Verum qui homo dignus sit consuetudine deorum habitus, non est invenire, praeterquam qui pulchri essent: nam Pelops hujus gratia ambrosiae deorum particeps factus est; et Ganymedes Dardani filius sic vicisse summum deorum dicitur, ut is pati non posset reliquorum quenquam deorum secum ad venandum amasium venire, sed sibi soli decorum esse duceret, devolare in Gargarum Idae verticem, et eo puerum amatum educere, ubi toto deinde tempore secum esset futurus. Tanti vero semper fecit pulchros, ut non modo celesti illos vita, eo deductos, dignatus sit, sed ipse quoque in terra, qualicumque assumpta forma, suis semper cum amoribus sit versatus, et nunc in cynorum versus cum Leda inserit; nunc tauri specie rapuerit Europam; nunc Amphitryonis indutus forma Herculem genuerit. Ac multa commemorare aliquis possit Jovis commenta, ut quibuscum cuperet una esset machinantis.

8. Qua in re illud maximum est et quod merito miretur

μιλῶν γὰρ τοῖς θεοῖς — οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδέσι πλὴν εἰ μὴ τοῖς καλοῖς — ἐν δ' οὖν τούτοις δημηγορῶν οὕτω πεποιήται σοβαρὸς τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων ποιητῇ καὶ θρασὺς καὶ καταπληκτικὸς, ὥστ' ἐν μὲν τῇ πρώτῃ δημηγορίᾳ τὴν Ἥραν, καίτοι πρότερον πάντ' εἰωθυῖαν ἐπιτιμᾶν αὐτῇ, θύμως δ' αὐτὴν οὕτως ἐφόβησεν, ὥστ' ἤρκεσεν αὐτῇ τὸ μηδὲν παθεῖν, ἀλλὰ μέγρι λόγων στῆναι τὴν ὀργὴν τῷ Διὶ· τοὺς δ' ἅπαντας θεοὺς ἐν τῇ ὑστέρα πάλιν οὐχ ἤττον κατέστησε φοβηθῆναι γῆν ἀνασπάσειν αὐτοῖς ἀνδράσι καὶ θάλατταν ἀπειλήσας. Μέλλων δὲ συνέσεσθαι καλοῖς οὕτω γίγνεται πρὸς καὶ ἡμερος καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπεικὴς, ὥστε πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ Ζεὺς εἶναι καταλιπὼν, ὅπως μὴ θείονοι τοῖς παιδιοῖς ἀγῆδης, ἐτέρου τινὸς ὑποκρίνεται σχῆμα, καὶ τούτου καλλίστου καὶ οἴου τὸν δρῶντα προσαγαγέσθαι. Τοσοῦτον αἰδοῦς καὶ τιμῆς παρέχεται τῷ κάλλει.

9. Καὶ οὐχ ὁ μὲν Ζεὺς οὕτω μόνος ἑάλω τοῦ κάλλους, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς θεῶν, ἵνα μᾶλλον ἔχειν δοκῇ ταῦτα κατηγορίαν Διὸς, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κάλλους εἰρήσθαι· ἀλλ' εἰ τις ἀκριβῶς θελήσει σκοπεῖν, πάντας ἂν εὗροι θεοὺς ταῦτά πεπονθότας Διὶ, ὅν τὸν μὲν Ποσειδῶν τοῦ Πέλοπος ἤττημένον, Ἰακίνθου δὲ τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ἑρμῆν δὲ τοῦ Κάρμου.

10. Καὶ θεαὶ δ' ἐλάττους οὐκ αἰσχύνονται φαινόμεναι τούτου, ἀλλ' ὥσπερ φιλοτιμίαν αὐταῖς ἔχειν δοκεῖ τὸ τῷ δέινῳ συγγενομένην καλῶς δηγεῖσθαι παρεσχῆσθαι τοῖς ἀνθρώποις. Ἐτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἀπάντων ἐκάστη προστάτις οὔσα οὐχ ἐτέρα ἀμφισβητεῖ ἐτέρα περὶ ὧν ἄρχει, ἀλλ' Ἀθηνᾶ μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἡγουμένη τὰ ἐς πολέμους πρὸς Ἀρτεμιν οὐ διαμάχεται περὶ θήρας, ὡς δ' αὐτὰς Ἀθηνᾶ κάλειν παραχωρεῖ τῶν πολεμικῶν, τῶν δὲ γάμων Ἥρα Ἀφροδίτῃ, αὐδ' αὐτὴ πρὸς αὐτῆς ἐνοχλουμένη περὶ ὧν ἐφορεύει. Ἐκάστη δ' ἐπὶ κάλλει τοσοῦτον φρονεῖ καὶ πάσας υπερβάλλεσθαι δοκεῖ, ὥστε καὶ ἡ Ἐρίς αὐτὰς ἀλλήλαις ἐκπολεμῶσαι βουλομένη οὐδὲν ἄλλο προὔβαλεν αὐταῖς ἢ κάλλος, οὕτως οἰομένη βραδίως ὅπερ ἤθελε καταστήσειν, ὁρθῶς καὶ φρονίμως τοῦτο λογιζομένη. Σκέψαιτο δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν τοῦ κάλλους περιουσίαν· ὡς γὰρ ἐλάβοντο τοῦ μήλου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνελέξαντο, ἐκάστης αὐτῆς ὑπολαβούσης εἶναι τὸ μῆλον, μηδεμιᾶς δὲ τολμῶσης τὴν ψῆφον καθ' αὐτῆς ἐνεγκεῖν, ὡς ἄρ' αἰσχυρότερα τῆς ἐτέρας εἶη τὴν ὀψιν, ἀνέρχονται παρὰ τὸν τῶν μὲν πατέρα, τῆς δ' ἀδελφόν τε καὶ σύνοικον Δία ἐπιτρέψουσαι τὴν δίκην αὐτῇ. Ἐγὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἥτις ἐστὶν ἀποφύνασθαι καλλίστη καὶ πολλῶν ἀνδρείων δυνων καὶ σοφῶν καὶ φρονίμων ἐν τε Ἑλλάδι καὶ τῇ βαρβάρῳ, ὁ δ' ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου ψῆφον ἐναργῇ καὶ καθαρὰν ἐξεργάζων, ὅτι καὶ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ βώμης ὑπερέχει τὸ κάλλος.

11. Τοσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰεὶ πεποιήνται καὶ σπουδὴν ἀκούειν εἶναι καλὰι, ὥστε καὶ τὸν ἱρώων τε κοσμήτορα καὶ θεῶν ποιητὴν οὐκ ἄλλοθεν πολεν ἢ παρὰ

aliquis, quod agens inter deos (neque enim ad alios se homines præterquam ad pulchros applicare solet), inter deos igitur dum concionatur, adeo turbidus a communi Græcorum poeta et audax terribilisque inducitur, ut in prima concione Junonem, quæ quidem olim exprobrare illi sole-ret omnia, ipsam tamen adeo perterruerit, ut satis haberet nihil aliud sibi evenire, sed intra verba Jovis iram consistere: in posteriori autem concione in non minore deos omnes terrore constituerit, terram se ipsis cum hominibus sus-pensurum et mare minatus. Quum vero ad pulchros acce-dit, ita fit mitis, et mansuetus, et æquus omnibus, ut super reliqua omnia, ipsa Jovis persona deposita, ne insuavis amoribus suis videatur, formam simulet alius cujusdam, quod quidem pulcherrimum sit et illicere aspicientem possit: tantum reverentiæ et honoris habet pulchritudini!

9. Neque vero solus ita Jupiter pulchritudine captus est, reliquorum autem deorum nullus, ut potius ista crimino-se in Jovem, quæ pro pulchritudine dicta videri possint: sed si quis curate rem velit considerare, deos omnes eodem quo Jupiter modo affectos invenerit, Neptunum verbi causa Pelopis forma victum, Hyacinthi Apollinem, Mercurium Cadmi.

10. Neque deas aperte illi succubuisse pudet, sed velut honoris æmulatione de se prædicare amant, cum hoc vel illo se fuisse formoso hominibusque præbuisse. Ad hæc quum aliarum rerum omnium unaquæque præsidium susceperit, non movet altera controversiam alteri de his quibus imperet; sed Minerva, quæ res bellicas in hominibus moderatur, non contendit cum Diana de venatu, similiterque Minervæ hæc concedit de bellicis, de nuptiis autem Juno Veneri, neque ipsa turbatur ab illa in his quorum curam gerit. De pulchritudine vero sua tam magnifice sentiunt et superare illa universas sibi videntur singulæ, ut Eris dea, quæ mutuis illas inimiciis implicare vellet, nihil iis aliud quam pulchritudinem objiceret, sic nempe rata facillime se quod vellet effecturam: recte illa quidem et prudenter subductis rationibus. Ceterum excellentiam pulchritudinis inde mihi aliquis perspicit: accepto enim pomo lectoque illius titulo, quum unaquæque suum illud esse putaret, sustineret autem nulla contra se ipsam ferre suffragium, quasi deteriori quam altera esset facie, accedunt ad patrem duarum, unius autem fratrem eundemque maritum Jovem, arbitrium illi permittentes. Qui quum potestatem ipse quidem haberet pronunciandi, quænam esset formosissima, essentque fortes multi et sapientes prudentesque viri in Græcia pariter et apud barbaros: arbitrium tamen ille Pa-ridi permittit Priami filio, eaque re luculentum tulit liqui-dumque suffragium, et prudentia et sapientia et fortitudine majorem esse pulchritudinem.

11. Tantam porro curam, studium adhibuere tantum, ut pulchræ audirent, ut illi heroum laudatori deorumque poetæ persuerint, ne aliunde se quam a pulchritudine nomina-

τοῦ κάλλους πεπείχασιν ὀνομάζειν. Ἥδιον ἂν οὖν ἀκούσαι λευκώλενος ἢ Ἥρα ἢ « πρέσβα θεὰ θυγάτηρ μεγάλου Κρόνου, » Ἀθηνᾶ δ' οὐκ ἂν βουλευθεῖη Τριτογένεια πρὸ τοῦ Γλαυκῶπις καλεῖσθαι, Ἀφροδίτη τε τιμῆσθαι ἂν τοῦ παντὸς καλεῖσθαι χρυσῇ. Ἀπερ' ἅπαντ' εἰς κάλλος τείνει.

12. Καίτοι ταῦτ' οὐ μόνον ἀπόδειξιν ἔχει πῶς οἱ κρεῖττους ἔχουσι περὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μαρτύριόν ἐστιν ἀψευδές τοῦ κρεῖττον εἶναι πάντων τῶν ἄλλων. Οὐκοῦν Ἀθηνᾶ μὲν ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως προσέχει ἐπιφθίζει· ἀμφοτέρων γὰρ προῖστατο τούτων. Ἥρα δ' ἀπάσης ἀρχῆς καὶ δυναστείας αἰρετώτερον ἀποφαίνει συνηγοροῦντ' αὐτῇ καὶ τὸν Δία παραλαβοῦσα. Εἰ τοίνυν οὕτω μὲν θεῖον καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἡμῖν ἔχῃ καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἐργῶ τε καὶ λόγῳ πᾶν ὃ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῷ κάλλει;

13. Ταῦτα μὲν δὲ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους εἶπεν, ἐπιθείς τοῦτο τῇ τελευτῇ, ὥς καὶ πλείω ἂν τούτων εἰρήκει, εἰ μὴ τὸ μακρολογεῖν ἡπίστατο τῶν ἀδοκίμων ἐν συμποσίῳ. Μετ' ἐκείνων δ' εὐθὺς Ἀριστίππος ἤπτετο τῶν λόγων πολλὰ πρότερον παρακληθεὶς ὑπ' Ἀνδροκλέους· οὐ γὰρ ἐβούλετο λέγειν τὸ μετὰ Φίλωνα εὐλαβοῦμενος λέγειν. Ἦρξάτο δὲ ἐντεῦθεν·

14. Πολλοὶ πολλάκις ἄνθρωποι τὸ περὶ τῶν βελτίστων καὶ ἡμῖν συμφερόντων ἀφέντες λέγειν ἐφ' ἐτέρας ῥήκει, εἰ μὴ τὸ μακρολογεῖν ἡπίστατο τῶν ἀδοκίμων ἐν συμποσίῳ. Μετ' ἐκείνων δ' εὐθὺς Ἀριστίππος ἤπτετο τῶν λόγων πολλὰ πρότερον παρακληθεὶς ὑπ' Ἀνδροκλέους· οὐ γὰρ ἐβούλετο λέγειν τὸ μετὰ Φίλωνα εὐλαβοῦμενος λέγειν. Ἦρξάτο δὲ ἐντεῦθεν·

15. Εἰ μὲν οὖν περὶ τίνος ἐτέρου τοὺς λόγους ἐποιούμεθα νῦν, ἀλλὰ μὴ περὶ κάλλους, ἤρκεσεν ἂν ἡμῖν ἀκούσασιν ἐνὸς εἰπόντος ἀπηλλάχθαι περὶ αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἄρα τοσαύτην ἀφθονίαν παρέχεται τοῖς βουλομένοις ἑπτεσθαι τῶν περὶ τοῦτου λόγων, ὥστ' οὐκ, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τις ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ, νομίζειν δυστυχεῖν, ἀλλ' ἦν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις κἀκεῖνός τι δυνήσῃ συμβαλέσθαι πρὸς τοὺς ἐπαίνους, τῆς ἀμείνωνος οἰεσθαι πειρᾶσθαι τύχης. Τὸ γὰρ οὕτω μὲν περιφανὲς ὑπὸ τῶν κρεῖττόνων τιμημένον, οὕτω δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεῖον καὶ περισπούδαστον, πᾶσι δὲ τοῖς οὖσιν οἰκειότατον κόσμον, καὶ οἷς μὲν ἂν παρῇ παρὰ πάντων σπουδαζομένων, ὧν δ' ἀφίσταται μισουμένων καὶ οὐδὲ προσβλέπειν ἀξιουμένων, τίς ἀνείη τοσοῦτον λόγων μετεσχηκὼς

rei. Jucundius ergo audiat Juno candida brachia sua celebrari, quam dici « Veneranda dea, aut ingentis nata Saturni; » Minerva nolit Tritogenia potius quam Cæsia vocari, et Venus quantivis æstimet appellari aurea : quæ quidem ad pulchritudinem tendunt omnia.

12. Atque hæc non illud modo ostendunt, quid dii de illa sentiant, sed testimonium sunt minime fallax, reliquis illam rebus omnibus esse præstantiorem. Igitur Pallas fortitudine simul et prudentia potior esse decernit, cujus utriusque rei præses est : Juno autem imperio omni et potestati præferendam pronunciat, suffragatorem sibi nacta ipsum Jovem. Si vero ita divinum, ita augustum quiddam pulchritudo est, de quo tanto studio ipsi dii laborent, quomodo nos deceat non ipsos quoque deorum imitatione, opere pariter et verbis, quicquid habemus, pulchritudini patrocinari ? »

13. Hæc Philo dixit de pulchritudine, in fine illud adjiciens, se plura hisce fuisse dicturum, nisi sciret convivio non convenire orationem longam. Post illum statim dicere cœpit Aristippus, multum incitatus ante ab Androcle : noluerat enim dicere, dicere post Philonem veritus. Ita vero exorsus est :

14. « Multi sæpe mortales, dimissa de rebus optimis nobisq. utilibus dicendi materia, ad alia se contulere argumenta, quibus sibi quidem conciliare gloriam videntur, sed verba interim faciunt nihil profutura auditoribus, atque ita recitare solent ut partim eadem de iisdem rebus dicentes inter se contendant, partim quæ nusquam sunt, ea enarrant; partim de rebus minime necessariis verba faciant : quos oportebat his relictis omnibus, ut melius quicquam dicere possint, videre. Quos jam ego de rebus nihil sani statuisset ratus, et alioqui stupidiorum omnino esse putans, post accusatas quorundam optimarum rerum ignorantias in eadem vitia incidere; eandem utilissimam auditoribus et pulcherrimam dicendi materiem mihi sumam, quamque unusquisque optime se habere dicat vocari pulcherrimam.

15. Si quidem igitur de alia quacumque re verba nunc faceremus, non de pulchritudine, sufficeret nobis, uno qui diceret de illa audito, discedere : hæc vero tantam copiam subministrat attingere volentibus quæ de ea dicenda sunt, ut minime, si quis non pro dignitate oratione assequatur, putandus sit ausis excidisse, verum si post multa alia ipso quoque conferre quicquam ad laudes illius possit, optima fortuna uti sit existimandus. Quæ enim res manifeste adeo a diis honorata est, ita vero apud homines divina et studio omni digna; omnibus porro, quæ ubique sunt, familiarissimum decus est, adeo ut quibus ea adsit, illi colantur ab omnibus, a quibus vero absit, illi exosi et ne aspectu quidem digni ceaseantur : quis fuerit ita disertus, ut eam rem

ὥστ' ἐπαινέσαι πρὸς ἀξίαν ἀρκέσαι· Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδήπερ οὕτω πολλὸν αὐτῷ δεῖ τῶν ἐπαινεσόντων, ὥστε μάλιστα ἂν τῆς ἀξίας τυχεῖν, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ ἡμᾶς ἐγγχειρεῖν τι λέγειν περὶ αὐτοῦ, μέλλοντάς γε μετὰ Φίλωνα ποιῆσθαι τοὺς λόγους. Οὕτω δὲ σεμνότατον καὶ θεϊότατον τῶν ὄντων ἐστίν, ὥστε.... ἴν' ὅσα θεοὶ καλοὺς τετιμῆκασιν, παραλείπω.

16. Ἄλλ' οὖν ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις ἐκ Διὸς Ἑλένη γενομένη οὕτως ἐθαυμάσθη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὥστ' ἐτι τῆς ἡλικίας οὖσαν ἐντὸς κατὰ τινα χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ γενόμενος ὁ Θησεὺς οὕτω τῆς ὥρας ἰδὼν ἠγάσθη, ὥστ' οὖσας αὐτῇ καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης καὶ δόξης οὐ τῆς τυχοῦσης ὅμως οὐκ ᾤετο βιωτὸν αὐτῇ ταύτης ἐσπερημένῳ, παρελθεῖν δὲ πάντας εὐδαιμονίας, εἰ ταύτην αὐτῷ γένοιτο συνοικεῖν. Οὕτω δὲ διανοηθεὶς τὸ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν ἀπειπὼν, μὴ γὰρ ἂν αὐτὴν αὐτὸν ἐκδοῦναι μήπω ἡλικίας ἡμέμενην, τὴν δ' ἀρχὴν ὑπερρρονήσας ἐκείνου καὶ παριδῶν, ὀλιγορήσας δὲ καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πάντων δεινῶν, κοινοῦντ' αὐτῷ τῆς ἀρπαγῆς καὶ Πειρίθουον παραλαβὼν, βίᾳ λαβὼν αὐτὴν τοῦ πατρὸς εἰς Ἀφιδναν ἐκόμισε τῆς Ἀττικῆς, καὶ τοσαύτην ἔσχε χάριν αὐτῷ τῆς συμμαχίας ταυτησί, ὥστ' οὕτως ἐφίλησε τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις παραδείγμα γενέσθαι τὴν Θησεὺς καὶ Πειρίθου φίλιαν. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε κακείνων ἐν Ἀῖδου γενέσθαι τὴν Δήμητρος μνηστευσόμενον κόρην, ἐπειδὴ πολλὰ παραινῶν οὐκ ἠδυνήθη ταύτης αὐτὸν τῆς πείρας ἀποσχέσθαι καταπιῆσαι, συνηκολούθησεν αὐτῇ ταύτην πρέπουσαν οἰόμενος αὐτῷ καταθήσειν τὴν χάριν περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύσαι.

17. Ἐπανελθούσας δ' εἰς Ἄργος, αὖθις ἀποδημοῦντος αὐτοῦ, ἐπειδὴ καθ' ὥραν ἦν γάμων, καίτοι γε ἔχοντες καλὰς τε καὶ εὖ γεγυνοῦσας ἐκ τῆς Ἑλλάδος σφῆς αὐτοῖς ἀγεσθαι γυναῖκας οὐ τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖς, οἱ δὲ συνελθόντες ἐμνηστεύοντο ταύτην τὰς ἄλλας ἀπάσας ὑπεριδόντες ὡς φαυλοτέρας. Γινόντες δ' ὅτι περιμάχῃτος ἐσται, καὶ δέισαντες μὴ πόλεμος γένηται τῇ Ἑλλάδι, μαχομένων πρὸς ἀλλήλους, ὁμιμώκασιν ὄρκον τουτονὶ ψήφῳ κοινῇ, ἥ μὴν ἐπικουρήσειν τῷ ταύτης ἀξιοθέντι μηδ' ἐπιτρέψειν ἢ τις ἀδικεῖν ἐγγχειρῇ, ἕκαστος οἰόμενος ταύτην αὐτῷ τὴν συμμαχίαν παρασκευάζειν. Τῆς μὲν οὖν ἰδίας γνώμης ἀπέτυχον πάντες πλὴν Μενελάου, τῆς κοινῆς δ' ἐπειράθησαν αὐτίκα· οὐ πολλῷ γὰρ ὕστερον ἕριδος γενομένης ταῖς θεαῖς περὶ κάλλους, ἐπιτρέπουσι τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου, ὁ δὲ τῶν μὲν σωματῶν τῶν θεῶν ἡττηθείς, τῶν δωρεῶν δ' ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτῆς, καὶ διδούσης Ἥρας μὲν τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, τὸ δ' ἐν πόλεμοις Ἀθηνᾶς κράτος, Ἀφροδίτης δὲ τὸν τῆς Ἑλένης γάμον, καὶ φαῦλοις μὲν ἀνθρώποις γενέσθαι ἂν ποτε νομίσας οὐκ ἐλάττω βασιλείαν, Ἑλένης δ' οὐδένα τῶν ἐπιγιγνομένων ἀξιοθῆναι, προείλετο τὸν ταύτης γάμον.

18. Γενομένης δὲ τῆς ὁμιμουμένης ἐκείνης στρατείας κατὰ τῶν Τρώων καὶ τῆς Εὐρώπης τότε πρῶτον κατὰ

laudare pro dignitate possit? Verum enim vero cum multis adeo ei rei laudatoribus opus sit, ut vel sic suam vix dignitatem consequatur, non absurdum fuerit etiam nos conari aliquid de ea dicere, licet post Philonem verba sint facienda. Adeo vero augustissima et maxime divina rerum est, ut... prætermitto enim quibus modis pulchros dii honoraverint.

16. Verum superioribus temporibus nata Jove Helena tantæ apud omnes homines admirationi fuit, ut intra maturæ ætatis tempus constitutam, negotii alicujus causa agens in Peloponneso Theseus, ita ad conspectum formæ illius exarsisset, ut in regno firmissimo et gloria non vulgari, tamen non vivendum sibi putaret, hæc si carendum esset; felicitate autem præterire se universos, si hæc sibi uxor contingeret. Quæ quum animo agigaret, nec spem haberet illius a patre impetrandæ (neque enim elocaturum esse quæ justam ætatem nondum attigisset), contempto illius imperio ac neglecto, parvi faciens quicquid in Peloponneso formidandum erat, assumpto rapinæ adjutore Pirithoo, vi a patre abductam Aphidnam Atticæ oppidum asportavit: tantamque illi habuit hujus auxilli nomine gratiam, ut iteum reliquo tempore amaverit, exemplum posteris uti esset Thesei et Pirithoi amicitia. Quum autem ille cogeretur ad inferos descendere, ad nuptias ambiendas Liberæ Cereris, postquam multa hortatus non potuit illi persuadere ut ab eo se conatu abstineret; illum comitatus est, hanc decemtem ab illo gratiam initurus, ut vitæ pro illo periculum subiret.

17. Reversam vero Argos, rursus peregre absente Theseo, quum jam matura esset nuptiis, licet haberet pulchras et generosas mulieres, quas e Græcia sibi ducerent, reges Græciæ; at illi convenientes hanc sibi expetebant, contentis tanquam deterioribus reliquis omnibus. Quum autem viderent de ipsa certatum iri, metuantes ne bellum Græciæ exoriretur illis inter se depugnantibus, communi suffragio jusjurandum dedere ejusmodi, se adjutores fore ei qui ipsa dignus esset habitus, neque permissuros si quis injuriam vellet facere, quum nempe putaret unusquisque sibi se hoc parare auxilium. Ac privata quidem illa unicujusque sententia sefellit omnes præter Menelaum: communem autem illam rebus statim experti sunt. Quum enim non ita multo post lis inter deas de forma exorta esset, arbitrium permittunt Paridi Priami filio. Hic corporibus dearum et forma victus, munerumque esse coactus arbiter, offerente Junone imperium Asiæ, bellicam victoriam Pallade, Venere autem Helenæ nuptias; etiam vilibus hominibus contingere interdum putans non minus imperium, Helena autem potiri posse posterorum neminem, hujus nuptias præoptavit.

18. Quum autem decantata illa contra Trojam expeditio fieret, et Europa tunc primum veniret contra Asiam,

τῆς Ἀσίας ἐλθοῦσης, ἔχοντες οἱ τε Τρῶες ἀποδόντες τὴν Ἑλένην ἀδεῶς οἰκεῖν τὴν αὐτῶν, οἱ δ' Ἑλληνες ταύτην αὐτοὺς ἐάσαντες ἔχιν ἀπαλλάττεσθαι τῶν ἐκ πολέμου καὶ στρατείας δυσχερῶν, οἱ δ' οὐκ ἠβούληθησαν ἀμφοτέροι, οὐκ ἂν ποτε νομίσαντες εὐρεῖν ἀφορμὴν καλλίῳ πολέμου, περὶ ἧς ἀποθανοῦνται. Καὶ θεοὶ δὲ τοὺς αὐτῶν παῖδας σαφῶς εἰδότες ἀπολουμένους ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἀπέτρεψαν μάλλον, ἀλλ' ἐνήγαγον εἰς τοῦτο οὐκ ἐλάττω δόξαν αὐτοῖς οἰόμενοι φέρειν τοῦ θεῶν παῖδας γενέσθαι τὸ μαχομένους ὑπὲρ Ἑλένης ἀποθανεῖν. Καὶ τί λέγω τοὺς αὐτῶν παῖδας; αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς μείζω καὶ δεινότερον ἐνεστήσαντο τοῦ πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένου πολέμου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ μετ' ἀλλήλων, ἐνταῦθα δὲ ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους. Οὐδ' ἂν γένοιτο ἂν ἐναργέστερον δείγμα, ὅσῳ τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων ὑπερέχει τὸ κάλλος παρ' ἀθανάτοις κριταῖς; Ὅταν γὰρ ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς ἀπάντων οὐδαμοῦ τὸ παράπαν φαίνωνται διενεχθέντες, ὑπὲρ δὲ κάλλους οὐ μόνον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεδωκότες, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλλήλοις ἐναντία πεπολεμηκότες, ἐνιοὶ δὲ καὶ τρωθέντες, πῶς οὐκ ἀπάσαις ψήφοις προτιμῶσιν ἀπάντων τὸ κάλλος;

19. Ἄλλ' ἵνα μὴ δοξώμεν ἀπορίᾳ τῶν περὶ κάλλους λόγων περὶ ταῦτα διατρέχειν δεῖ, ἐφ' ἕτερον βούλομαι μεταβῆναι οὐδαμῶς ἐλαττον ὄν, ὥστε δεῖξαι τὴν τοῦ κάλλους ἀξίαν, τῶν πρότερον εἰρημένων, τὴν Ἀρχάδος Ἰπποδάμειαν Οἰνομάου, ὅσους τοῦ ταύτης κάλλους ἀλόντας μάλλον αἰρουμένους ἀπέφηνεν ἀποθνήσκειν ἢ ταύτης διωκισμένους τὸν ἥλιον προσορᾶν. Ὡς γὰρ ἐλάβετο τῆς ἡλικίας ἡ παῖς καὶ τὰς ἄλλας ὁ πατὴρ οὐκ ὀλίγῳ τῷ μέσῳ παρενεγκοῦσαν ἑώρα, τῆς μὲν ὥρας αὐτῆς ἄλους — τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ περιῆν, ὥστε καὶ τὸν γεγεννηκόθ' ὑπηγάγετο παρὰ φύσιν — καὶ διὰ τούτ' ἀξίῳ αὐτὴν ἔχειν παρ' ἐαυτῷ, βούλεσθαι δ' ἐκδιδόναι πλαττόμενος αὐτὴν τῷ ταύτης ἀξίῳ, τὰς παρ' ἀνθρώπων φεύγων αἰτίας, μηχανὴν τινα μηχανᾶται τῆς ἐπιθυμίας ἀδικωτέραν καὶ ἣν ὥστο ραδίως ὅπερ ἐβούλετο καταστήσειν· ὑπὸ γὰρ ἄρματι, ὡς οἶόν τε μάλιστα ἦν, εἰς τάχος ὑπὸ τῆς τέχνης ἐξειργασμένῳ τοὺς ἐν Ἀρχαδίᾳ ζεύξας ἐν τῷ τότε ταχίστους ἵππους ἡμίλλῃτο πρὸς τοὺς μνηστήρας τῆς κόρης ἄλλον τῆς νίκης παρελθοῦσιν αὐτοῖς αὐτὴν προτιθεῖς ἢ στέρεσθαι τῆς κφαλῆς ἡττηθέντας. Καὶ ἡξίου δ' αὐτὴν αὐτοῖς συναβαίνειν τὸ ἄρμα, ὅπως ἀποσχολόμενοι περὶ ταύτην ἀμελοῖεν τῆς ἵπικης. Οἱ δ', ἀποτυγχόντος τοῦ πρώτως ἀψαμένου τοῦ δρόμου καὶ τῆς κόρης ἐκπεσόντος μετὰ τοῦ ζῆν, τὸ μὲν ἀποκῆσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἢ μεταθεῖναι τι τῶν βεβουλευμένων μερακιώδες εἶναι ὑπολαβόντες, τὴν δ' ὁμότητα μισήσαντες Οἰνομάου ἄλλος ἄλλον ἐφθάνεν ἀποθνήσκειν ὥσπερ δεδοικῶς μὴ τοῦ τεθνάναι περὶ τῆς κόρης δμαρτη. Καὶ προῆλθέ γε μέχρι τρισκαίδεκα νέων ὁ φόνος· θεοὶ δ' ἐκείνων τῆς πονηρίας μισήσαντες ταυτησὶ τοὺς τε τεθνεώτας ἅμα καὶ τὴν κόρην ἐλεοῦντες, τοὺς μὲν ὅτι κτήματος ἀπε-

liceretque Trojanis reddita Helena sine metu suam incolere patriam, Græcis vero hac illis permissa, difficultatibus belli atque expeditionis liberari: neutri tamen voluere, qui putarent nunquam se belli causam, pro qua morerentur, habituros pulchriorem: ipsique dii suos filios, quos aperte scirent in illo bello perituros, non potius prohibuere, sed eo induxerunt, non minori ipsis gloriæ futurum arbitrati, pugnando mori pro Helena, quam quod deorum filii essent. Et quid dico filios suos? ipsi inter se majus et terribilius iniere bellum eo, quod adversus Gigantas ab illis gestum est: etenim in illo conjuncti pugnabant, hic vero contra se invicem. Quo majus quodam esse potest documentum, quantum humanis rebus omnibus præstet immortalium deorum judiciis pulchritudo? Quando enim de aliarum in universum rerum nulla unquam omnino discedisse illos constat, pro pulchritudine autem non filios tantum suos dedidisse, sed jam contra se invicem pugnasse, quosdam etiam vulneratos esse: quomodo non sententiis omnibus pulchritudinem præponunt rebus omnibus?

19. Ne vero videamur inopia eorum, quæ de ipsa pulchritudine dici possunt, circa ista semper morari, ad aliud volo transire nullo modo inferius ad demonstrandam pulchritudinis dignitatem his quæ prius dicta sunt, ad Hippodamiam Arcadis CEnomal filiam, quot juvenes illa ostenderit ipsius forma captos mori præoptare quam ab ipsa disclusos hanc lucem intueri! Quum enim maturitatem attigisset puella, videretque illam pater non mediocri intervallo ceteras post se relinquare, forma illius captus (cujus nimirum tantam illa vim haberet, ipsum ut parentem præter naturam subigeret), eamque ob causam secum illam habere cupiens, fingens interim, suspicionum vitandarum causa, elocare se ipsam velle ei qui dignus ipsa esset, commentum comminiscitur ipsa cupiditate injustius, quo putabat facile sibi quod vellet confecturum. Curru enim quanta maxima arte poterat ad celeritatem elaborato, equos quum junxisset qui tum erant in Arcadia velocissimos, certabat cum procis puellæ, prætereuntibus se proposito præmio ipsa puella, devictis pœna capitis: postulabatque ipsam currum cum illis conscendere, ut in illa occupati et defixi, equestris rei curam omitterent. Illi, quum fortuna adversa usus fuisset qui primus cursum ingressus fuerat, et virgine una cum vita excidisset, detrectare certamen, aut mutare consilium puerile arbitrati, crudelitatemque CEnomal exosi, alius alium morte prævenērunt, quasi metuentes ne morte pro puella exciderent. Ac progressa est cædes ad adolescentes tredecim. Dii autem pravitatem hæc istius exosi, mortuosque simul et virginem miserati, illos, qui tali possessione privati essent;

στέρηνται τοιούτου, τὴν κόρην δ' ὅτι τῆς ὥρας οὐ κατὰ καὶρὸν ἀπολαύει, κηδόμενοι τε τοῦ νέου, ὅστις ἐμελλε — Πέλοψ δ' ἦν οὗτος — ἀγωνιεῖσθαι, ἄρμα τε χαρίζονται τούτῳ κάλλιον τέχνης πεποιημένον ἵππους τε ἀθανάτους, δι' ὧν ἐμελλε τῆς κόρης κύριος εἶναι, καὶ γέγονέ γε τὸν κηδεστὴν ἐπὶ τέρμασι τῆς νίκης ἀπεκτονώς.

20. Οὕτω τὸ τοῦ κάλλους χρῆμα ἀνθρώποις τε θεῶν εἶναι δοκεῖ καὶ τιμώμενον ὑπὸ πάντων καὶ θεοῖς ἐσπούδασται πολλαχόσε. Διὸ δὴ καὶ ἡμῖν οὐκ ἂν ἔχοι τις μέμψεσθαι δικαίως προύργου λογισαμένοις τὸ ταῦτα περὶ κάλλους διεξελθεῖν. Οὕτω μὲν δὴ καὶ Ἀρίστιππος διῆλθε τὸν λόγον.

21. EPM. Σὺ δὲ λοιπὸς εἰ, Χαρίδημε. Ὅπως δ' ὥσπερ κορωνίδα τῶν τοῦ κάλλους καλῶν ἐπιθήσῃ τὸν λόγον.

ΧΑΡ. Μηδαμῶς, ὦ πρὸς θεῶν, περαιτέρω προελθεῖν με βιάσῃ· ἱκανὰ γὰρ δηλώσαι τὴν συνουσίαν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, ἄλλως τ' οὐδ' ὅσαπερ εἶπον ἀπομνημονεύοντα. Ῥῶν γὰρ ἂν τις μνημονεύει τῶν ἐτέρους εἰρημένων ἢ τῶν αὐτῶν.

EPM. Ταῦτα μὲν δὴ ἐστίν, ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπεθυμοῦμεν ἐπιτυχεῖν· οὐ γὰρ δὴ τοσούτον ἡμῖν τῶν λόγων ἐκείνων ὅσον ἐμέλησε τῶν σῶν ἀκοῦσαι. Ὡς, ἦν τούτων ἀποσπέρτης, κάκεινα μάτην ἔση πεπονηκώς. Ἀλλὰ πρὸς Ἑρμοῦ τὸν ἅπαντα λόγον, ὥσπερ ὑπέστης ἐξ ἀρχῆς, ἀπόδος.

ΧΑΡ. Βέλτιον μὲν ἦν τούτοις ἀπαλλάττειν με τῶν δυσχερῶν ἀγαπῶντα· ἐπεὶ δ' οὕτω προθυμῇ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀκοῦσαι λόγων, καὶ τοῦτ' ὑπηρετεῖν ἀνάγκη. Ὡς δὲ τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐποιήσαί μιν τὸν λόγον·

22. Εἰ μὲν πρῶτος αὐτὸς ἤρχον περὶ τοῦ κάλλους λέγειν, προοιμίων ἂν ἐδεόμην συγχῶν, ἐπεὶ δ' ἐπὶ πολλοῖς ἔρχομαι τοῖς πρότερον εἰρηκόσιν ἔρων, οὐδὲν ἀπεικὸς τοῖς ἐκείνων κεχρημένον ὡς προοιμίοις ἐπιφέρειν ἐξῆς τὸν λόγον, ἄλλως τ' οὐδ' ἐτέρως τῶν λόγων γιγνομένων, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὥστ' ἐνεῖναι καὶ τοὺς παρόντας λαθεῖν, ὡς ἄρ' οὐχ ἕκαστος ἰδίᾳ λογοποιεῖσιν, ἀλλὰ τὸν ἕκαστος ἐπὶ μέρους διεξέρχονται λόγον. Ἐτέρῳ μὲν οὖν ἤρκει γ' ἂν εἰς εὐφημίαν ἅπερ ὑμῶν ἕκαστος ἔτυχεν εἰπῶν περὶ τοῦ κάλλους ἰδίᾳ, τούτῳ δὲ τοσούτον περίεστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐξω τῶν νῦν εἰρημένων οὐ δεῖν ἐπαίνων τῶν εἰς αὐτό· πλείστα γὰρ πολλαχόθεν, αὐτὰ πρῶτα δεῖν λέγειν ἕκαστα, δόξαν παρίστανειν, ὥσπερ ἀνθέων εὐτυχοῦντι λειμῶνι, αἰετῶν φαινομένων ἄρτι προσαγομένων τοὺς δρεπομένους. Ἐγὼ δ' ἐκ πάντων ἐκλέξας ὅσα μοι δοκῶ μὴ βέλτιον εἶναι παραλιπεῖν, λέξω διὰ βραχέως, ὅπως τῷ τε κάλλει τὰ γιγνόμενα ἀποδώσω ὑμῖν τε τὸ μακρολογεῖν παραλιπὼν δρᾶσω κεχαρισμένα.

23. Τοῖς μὲν οὖν ἢ δι' ἀνδρείαν ἢ κατ' ἐτέραν τινὰ τῶν ἀρετῶν ἡμῶν προέχειν δοκοῦσιν, ἦν μὴ τῷ κατ'

hanc, quod forma illa atque ætate non ut decebat frueretur, cura adolescentis suscepta, qui erat decertaturus (hic Pelops fuit) et currum illi donant pulchrius ab arte elaboratum, equosque immortales, quorum opera futurum erat ut virgine potiretur. Ac politus est, intersecto in metis victoriae sacro.

20. Adeo pulchritudo divina res hominibus videtur et honoratur ab omnibus, et diis est multis modis expetita. Propterea neque nobis est quod quis jure succenseat, qui operæ pretium putaverimus ista de pulchritudine enarrare. » Sic et Aristippus orationem suam absolvit.

21. HERM. Tu vero superes, Charideme: atque jam velut coronidem eorum, quæ in pulchritudine pulchra sunt, imponas tuam orationem.

CHAR. Ne, per ego te deos rogo, ultra progredi me coge: satis enim fuerint ad declarandam disputationem etiam quæ modo dicta sunt, qui præsertim non quæcumque dixi depromere ex memoria possim. Quippe facilius aliquis retineat dicta ab aliis, quam sua.

HERM. Quin hæc ipsa sunt quorum ab initio cupiebamus fieri compotes: neque enim tantum illas audire orationes curabamus, quam tuam. Itaque hac si nos privaveris, scito etiam in illis frustra te elaborasse. Verum per Mercurium, universam orationem, quemadmodum ab initio promiseras, nobis redde.

CHAR. Melius fuerat te istis contentum difficultatem mihi remittere. Quandoquidem vero ita cupidus es meæ audiendæ orationis, ea etiam in re tibi obsequi necesse est. Hunc in modum ergo ipse quoque verba feci:

22. « Si primus ego de pulchritudine dicere inciperem, multis opus haberem exordiis; quando autem post plures, qui ante me dixerunt, oraturus venio, haud absurdum fuerit illorum me orationibus pro exordiis usum, ipsam statim meam orationem adjungere: quum præsertim non alias habitæ sint illæ orationes, sed hic et eodem die, ut possit etiam præsentibus fucus fieri, quasi non suam sibi quisque orationem habeat, sed unam eandemque pro parte quisque sua exsequatur. Atque alii rei satis essent ad colligendam famam quæ unusquisque vestrum singulatim pro pulchritudine dixit: huic vero tantum superest, ut etiam his qui post futuri sunt, præter ea quæ jam sunt dicta, non defuturæ sint ejusdem laudes. Plurima enim pluribus ex locis, atque omnia ejusmodi, ut prima dici mereantur, gloriam ei parant, velut felici florum prato, semper his qui jam conspiciuntur, decerpentes allicientibus. Ego vero deligans ex omnibus quæcumque non recte omitti putabo, paucis dicam, ut et pulchritudini justa tribuam, et vobis, omissa longiori oratione, gratificer.

23. Igitur qui vel fortitudine, vel quacumque virtute alia præcellere nobis videntur, illis, nisi per quotidiana benefi-

ἡμέραν ποιεῖν εὖ ἀναγκάζωσιν ἡμεῖς εὖ αὐτοῖς διακείσθαι, βασκαίνωμεν μᾶλλον, ἐξ ὧν ἂν οὐ καλῶς αὐτοῖς τὰ πράγματα πρᾶττόμενα σχολή· καλοὺς δ' οὐ μόνον οὐ φθονοῦμεν τῆς ὥρας, ἀλλ' εὐθύς τε ἰδόντες ἀλισχύμεθα ὑπεραγαπῶμεν τε οὐδ' ἀποκνοῦμεν ὥσπερ κρείττοσιν, ὅσων ἂν ἡμῖν ἐξῇ, δουλεύοντες αὐτοῖς. Ὅτιον ἂν οὖν ὑπακούσας τις ὥρας εὐτυχηκότες ἢ προστάξειε τῷ τοιούτῳ, καὶ πλείω χάριν ἂν εἰδείη τῷ πολλὰ προστάττοντι μᾶλλον ἢ τῷ μὴδ' ἐπιτινόμενῳ ἐπαγγέλλοντι.

24. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν, ὧν ἂν ἐνδεεῖς ὦμεν, οὐ περαιτέρω σπουδάζομεν τοῦ τυχεῖν, κάλλους δ' ἡμῖν οὐδεὶς οὐδεπώποτε γέγονε κόρος, ἀλλ' ἐάν τε τὸν Ἀγλαίης, τὸν εἰς Ἑλιόν ποτε συναναβάντα τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐάν θ' Ὑάκινθον τὸν καλὸν ἢ τὸν Λακεδαιμόνιον Νάρκισσον κάλλει νικῶμεν, οὐκ ἀρκεῖν ἡμῖν δοκοῦμεν, ἀλλὰ δεδοίκαμεν μὴ λάθωμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἂν καταλιπόντες ὑπερβολήν.

25. Σχεδὸν δ' ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ὥσπερ κοινὸν παράδειγμα τὸ κάλλος ἐστὶ, καὶ οὔτε στρατηγοὶς εἰς κάλλος ἡμέληται τὰ στρατεύματα συντάττειν οὔτε ῥήτορες τοὺς λόγους συντιθέναι οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφεῖναι. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὧν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; ὧν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤχομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἐξῆσι κάλλιστα κατασκευάζειν· τῷ τε γὰρ Μενέλεω οὐ τοσοῦτον ἐμέλησε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσων τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν, καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατασκεύασε καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἡμάρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεύς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ πίστιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀφιγμένος, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίδῃ,

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Αὐτὸς θ' ὁ τοῦ μετράκλου πατὴρ οὐκ ἄλλου τοῦ χάριν μιλοπαρήους ἦγε τὰς ναῦς συστρατευόμενος τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ Τροίαν ἢ θπῶς τοὺς δρώοντας ἐκπλήττειν ἔχῃ. Καὶ σχεδὸν εἰ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος δρώσας καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένας.

26. Τοσοῦτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχειν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἢ δικαιοσύνης ἢ σοφίας ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλὰ τις ἂν εὖροι τιμώμενα μᾶλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ιδέας κεκοινωνηκότων βελτιόν ἐστὶν εὐρεῖν οὐδὲν, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδέν· μόνους γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομάζομεν αἰσχροὺς, ὥς οὐδὲν ὄν, εἰ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων κάλλους ἐστερημένος.

27. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατούμενοις τὰ κοινὰ διοικοῦντας ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους τοὺς μὲν δημαγωγούς, τοὺς δὲ κολακὰς καλοῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε φιλοπόνους τε καὶ φιλοκάλους ὀνομάζομεν καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τοίνυν

cia nos, ut bene erga illos affecti simus, veluti cogant, potius invidemus, unde non bene illis res successerit: pulchris vero non tantum non invidemus formam, sed ad primum conspectum capimur, supra modum illos amamus, neque fatigamur illis tanquam diis quibusdam, quantum nobis licuerit, serviendo. Ergo jucundius aliquis paruerit formæ felicis homini, quam non tali imperaverit, et gratiam habuerit majorem injungenti multa, quam nihil quicquam præcipienti.

24. Et reliqua bona, quorum indigemus, non ultra appetimus, quum sumus consecuti; pulchritudinis autem nulla unquam est satietas: verum si et illum Aglaïæ filium, qui cum Achivis venit contra Ilium, si Hyacinthum illum pulchrum, aut Lacedæmonium Narcissum vincamus pulchritudine, non putamus satis esse, sed metuimus ne ignari a posteris forte superemur.

25. Fere omnibus autem, ut ita dicam, rebus humanis commune quasi, ad quod componantur, exemplum pulchritudo est: et neque imperatores non curant ad pulchritudinem struere aciem; neque oratores componere orationem; neque pictores imagines suas pinxissæ. Sed quid hæc dico, quorum pulchritudo finis est? vel in his quorum ad usum necessitate quadam venimus, studii nihil intermittimus, quo ea, quam potest, paremus pulcherrima. Neque enim Menelaus tam curabat usum ædium, quam ut ingredientiæ admiratione percelleret; atque ea causa et sumtuosissimas simul paravit et pulcherrimas: neque aberravit ab suo consilio; Ulyssis enim filius ita illas admiratus esse dicitur, requirendi patris causa ad ipsum quum pervenisset, ut Pisi-strato diceret Nestoris filio,

Talis nempe fuit Jovis aula introrsus Olympi.

Ipse autem pater adolescentuli non alia causa splendentes minio naves Græcorum expeditionem juvans adversus Trojam duxit, quam ut haberet quo videntes percelleret. Et artes fere singulas si examinare aliquis velit, inveniet ad pulchritudinem collineare omnes, et in illa consequenda ponere omnia.

26. Tantum vero eminere in reliquis omnibus pulchritudo [moralis, honestas] videtur, ut multa observare liceat iis quæ vel justitiam vel sapientiam vel fortitudinem sibi adjunctam habent, honoratiora; his vero, quæ hujus qualitatis partem habent, melius invenire nihil est; quemadmodum nimirum istis, qui nihil ejus habent, nihil contentius. Quippe solos, qui pulchri [honesti] non sunt, turpes vocamus; quasi nihil sit, si quis aliquam ceterarum prærogativarum habeat, pulchritudine [honestate] idem privatus.

27. Atque illos, qui vel in populari imperio rem publicam administrant, vel tyrannis subjecti sunt, demagogos illos, hos adulatores vocamus: solos qui sub hac pulchri [honesti] potestate sunt, admiramur, laborisque et pulchritudinis [honestatis] amantes vocamus, et communes benefactores habemus illos, qui pulchrorum [honestorum] curam susci-

οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῆς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τούτῳ τι διακονῆσαι δυνήθῃναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσούτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν ἔπειδ' ἐκοντοί προτέμεθα, μηδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυνήθέντες, ὅτι ζημιούμεθα;

28. Τοσούτον μὲν δὴ καὶ τὸν λόγον ἐποιησάμην, πολλὰ τῶν ἐνόντων μοι περὶ κάλλους εἰπεῖν ἀφελὼν, ἔπειδ' ἐκοντοί μοι ἐπὶ πολλὴν παρατεινομένην ἐύρων.

ΕΡΜ. Εὐδαίμονές γε, οἱ τοιαύτης ἀπολαύκατε τῆς συνουσίας. Σχεδὸν δ' ἤδη καὶ οὐδὲν ἔλαττον ὁμῶν ἔσχηκα διὰ σέ.

LXXIX.

* ΝΕΡΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΥΧΗΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Ἡ ὀρυχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ σὺ, Μουσώνιε, διὰ χειρὸς, ὡς φασί, γεγονυῖα, τῷ τυράνῳ νῦν εἶχεν Ἑλληνας;

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Ἰσθί, ὦ Μενέκρατες, καὶ βελτίῳ ἐντεθυμῆσθαι Νέρωνα· τὰς γὰρ περιβολὰς τῆς Πελοποννήσου τὰς ὑπὲρ Μαλέαν ξυνήρει τοῖς θαλαττομένοις εἴκοσι σταδίων τοῦ Ἰσθμοῦ ῥήγματι. Τοῦτο δ' ἂν καὶ τὰς ἐμπορίας ὤνησε καὶ τὰς ἐπὶ θαλάττῃ πώλεις καὶ τὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ· καὶ γὰρ δὴ κάκειναις ἀποχωρῶν δ' οἶκοι καρπὸς, ἦν τὰ ἐπιβαλάντια εὖ πράττει.

ΜΕΝ. Ταῦτα δὴ διέλεθε, Μουσώνιε, βουλομένοις ἡμῖν ἀκροάσασθαι πᾶσιν, εἰ μὴ τι σπουδᾶσαι διανοῇ ἔτερον.

ΜΟΥΣ. Δίειμι βουλομένοις· οὐ γὰρ οἶδ' ὅ τι χαρίζομαι ἂν μᾶλλον τοῖς γε ἀφ' ἡμετέρων· ἐς ἀηδὲς οὕτω φροντιστήριον ἐπὶ τῷ σπουδάζειν.

2. Νέρωνα τολῶν ἐς Ἀχαιᾶν ὦδαί ἦγον καὶ τὸ σφόδρα αὐτὸν πεπεικέναι μὴδ' ἂν τὰς Μούσας ἀναβάλλεσθαι ἥδιον. Ἐβούλετο δὲ καὶ τὰ Ὀλύμπια, τὸν γυμνικώτατον τῶν ἀγώνων, στεφανοῦσθαι ἄδων· τὰ γὰρ Πύθια, τούτων μὲν ἑαυτῷ μετεῖναι μᾶλλον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι· μὴδὲ γὰρ ἂν μὴδ' ἐκείνῳ ἐναντίαν αὐτῷ χιθάραν τε καὶ ὦδὴν θέσθαι. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς οὐ τῶν ἀποθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, ἀλλ' ἐντυχὼν τῇ φύσει τοῦ τόπου μεγαλοουργίας ἡρώσθη, τὸν τε βασιλεῖα τῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν ποτὲ Ἀχαιῶν ἐνθυμηθεῖς, ὡς τὴν Εὐβοίαν τῆς Βοιωτίας ἀπέτεμεν Εὐρίπῳ τῷ περὶ τὴν Χαλκίδα, εἰ γε μὴν καὶ τὸν Δαρεῖον, ὡς ὁ Βόσπορος ἐγεφυρώθη αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Σχύθας· τὰ δὲ Ξέρξου καὶ πρὸ τούτων ἴσως ἐνενόησε, μέγιστα τῶν μεγαλοουργιῶν ὄντα, καὶ πρὸς τούτοις ὡς τῷ δι' ὀλίγου ἀλλήλοισι ἐπιμύξει πάντας εἰσοίτοι τὴν Ἑλλάδα λαμπρῶς ἐστιασθαι τοῖς ἐξωθεν· αἱ γὰρ τύραννοι φύσεις μεθύουσι μὲν, διψοῖσι δὲ πῃ καὶ ἀκοῦσαι τοιοῦτο φθέγμα.

3. Προελθὼν δὲ τῆς σκηνῆς ὕμνον μὲν Ἀμφιτρίτης

πιῦν. Quando igitur adeo augustum quiddam est pulchritudo, adeoque in parte votorum est omnibus illam consequi, ut in lucro ponant, illi si qua servire possint; quomodo non merito nos vituperaverit aliquis, si tantum quum liceat lucrum facere, ultro deinde illud abjiciamus, ac ne hoc ipsum quidem sentire queamus, damnum nos facere? »

28. Tantum et ego verborum feci, multis quæ in promptu mihi erat de pulchritudine dicere, abscissis, quoniam longius extrahi colloquium animadverti.

HERM. Felices vos quidem, qui tali colloquio frui sitis. Sed tuo beneficio fere non deteriori ego quoque conditione fui.

LXXIX.

* ΝΕΡΩ ΣΙΝΕ ΔΕ ΙΣΘΜΟ ΠΕΡΦΟΔΙΕΝΔΟ.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Isthmus perfodiendus, quod opus tibi quoque, Musoni, prae manu, ut aiunt, fuit, tyranno Graeciae res consilii erat?

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Scito, Menecrates, etiam meliora in animo habuisse Neronem: circuitus enim illos Peloponnesi supra Maleam navigantibus compendificiebat, perrumpendis viginti stadiis Isthmi. Hoc vero et commercii utile fuisset, et maritimis urbibus pariter atque mediterraneis: nam his quoque fructus domestici sufficient, si res maritima bene habeat.

ΜΕΝ. Hæc ergo, Musoni, enarra nobis audire cupientibus universis, nisi quid aliud serius agere cogitas.

ΜΟΥΣ. Narrabo sic volentibus: neque enim scio in quo potius gratum facere vobis possim, qui studendi causa insuave adeo auditorium ingressi sitis.

2. Neronem igitur in Achaiam egerunt carmina, et quod firmiter sibi persuaserat nec Musas canere suavius. Volebat autem etiam Olympia, certaminum omnium maxime gymnicum, ob cantum coronari: quantum enim ad Pythiam, hæc magis ad se pertinere quam ad Apollinem, qui ne ipse quidem citharam cantumque opponere sibi audeat. Verum Isthmus non inter ea quæ e longinquo cogitaverat, sed quum in naturam loci incidisset, magnificentiae quodam amore correptus, et regem illum Achivorum quondam ad Trojam profectorum cogitans, ut is Euboeam a Boeotia absciderit illo circa Chalcida Euripo; atque insuper Dariū, ut Bosporo pons contra Scythas ab illo impositus sit; Xerxis autem opera forte ante hæc ipsa cogitavit, magnificorum operum maxima: ad hæc videri sibi poterat, se permiscendis tam parvo intervallo omnibus, splendido Græciam munere et velut epulis excipere. Ingenia enim tyrannorum, ebria illa quidem, tamen interdum etiam ejusmodi auditionem sitiunt.

3. Progressus autem de tentorio, hymnum canebat Am-

τε καὶ Ποσειδῶνος ἦσε καὶ ἥσμα οὐ μέγα Μελικέρτη
τε καὶ Λευκοθέα. Ὁρέξαντος δ' αὐτῷ χρυσὴν δίκελ-
λαν τοῦ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτροπεύσαντος ἐπὶ τὴν ὀρυχὴν
ἤξε κροτούμενός τε καὶ ἀδόμενος, καὶ καθιόμενος τῆς
γῆς τρεῖς, οἶμαι, τοῖς τε τὴν ὀρυχὴν πεπιστευμένοις
παρακαλευσάμενος ξυντόνως ἀπτεσθαι τοῦ ἔργου ἀνῆει
εἰς τὴν Κόρινθον τὰ Ἡρακλέους δοκῶν ὑπερβεβλησθαι
πάντα. Οἱ μὲν δὴ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου τὰ πετρώδη
τε καὶ δύσεργα ἐξεπώνουν, ἡ στρατιὰ δὲ τὰ γεώδη τε
καὶ ἐπίπεδα.

4. Ἐβδόμῃν δὲ πού καὶ πέμπτῃν ἡμέραν προσ-
ζευγμένων ἡμῶν τῷ Ἰσθμῷ κατέβη τις ἐκ Κορίνθου λό-
γος οὕτω σαφής ὡς δὴ τοῦ Νέρωνος μετεγνωκότος τὴν
τομὴν. Ἐφασαν δὲ τοὺς Αἰγυπτίους γεωμετρούντας
τῆς ἐκατέρως θαλάττης τὰς φύσεις οὐκ ἰσοπέδοις αὐταῖς
συντυχεῖν, ἀλλ' ὑψηλοτέραν ἡγουμένους τὴν ἐκ τοῦ
Λεχαιῶν περὶ τῇ Αἰγίνῃ δεδοικέναι· παλάγους γὰρ το-
σοῦτου νήσῳ ἐπιχυθέντος κἂν ὑποδρύχιον ἀπενεχθῆναι
τὴν Αἶγιναν. Νέρωνα δὲ τῆς μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ τομῆς
οὐδ' ἂν Θαλῆς μετέστησεν ὁ σοφώτατός τε καὶ φυσι-
κώτατος· τοῦ γὰρ τεμεῖν αὐτὸν ἦρα μᾶλλον ἢ τοῦ δη-
μοσίου ἀδειν.

5. Ἡ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἰθύνων κίνησις καὶ δξύτατος
ὡς τῶν ἐκείνης νῦν ἀπτόμενος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Βίνδαξ,
ἀπήγαγεν Ἑλλάδος τε καὶ Ἰσθμοῦ Νέρωνα ψυχρῶς
γεωμετρήσαντα· τὰς γὰρ θαλάττας ἰσογαίους τε καὶ
ἰσοπέδους οἶδα. Φασὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς Πρώ-
της ὀλισθάνειν ἤδη καὶ ὑποδιδόναι. Τοῦτ' αὖ καὶ αὐτοὶ
χθρὲς ἡκούσατε τοῦ προπταίσαντος χιλιάρχου.

6. MEN. Ἡ φωνὴ δὲ, Μουσῶνι, δι' ἣν μουσο-
μανεῖ καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ Πυθιάδων ἐρᾷ, πῶς
ἔχει τῷ τυράννῳ; τῶν γὰρ Λήμνῳ προσπλέοντων οἱ
μὲν ἰθαύμαζον, οἱ δὲ κατεγέλων.

MOYΣ. Ἄλλ' ἐκεῖνός γε, ὦ Μενέκρατες, οὔτε θαυ-
μασίως ἔχει τοῦ φθέγγματος οὔτ' αὖ γελώως· ἡ γὰρ φύ-
σις αὐτὸν ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμoxe. Φθέγγεται
δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς
φάρυγγος· μέλη δ' οὕτω κατεσκευασμένης βομβεῖ
πῶς. Οἱ δὲ γε τόνοι τῶν φθόγγων ἐπιλαίνουσιν τοῦ-
τον, ἐπεὶ μὴ θαρρεῖ αὐτῷ, χρωμάτων δὲ φιλανθρωπία
καὶ μελοποιία εὐαγῶν μὲν δὴ καὶ κιθαρωδία εὐσταλεῖ
καὶ τῷ οὐ καιρὸς βαδίσαι καὶ στήναι καὶ μεταστῆναι
καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοῖωσαι τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνῃν ἔχον-
τος μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν ταῦτα.

7. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττους, φεῦ γέλωτος, ὡς
πολλοὶ τῶν θεωμένων ἐκπίπτει, καίτοι μυρῶν φόβων
ἐπηροτημένω, εἰ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἴη· νεύει μὲν γὰρ
τοῦ μετρίου πλέον ξυνάγων τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ'
ἵσταται τῶν ποδῶν ἀνακλῶμενος ὥσπερ οἱ ἐπὶ τοῦ
τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν ἐρεύθει μᾶλλον, ἐμπι-
πραμένου αὐτῷ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον
καὶ οὐκ ἀποχρῶν πού δὴ.

8. MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν πῶς ὑφίενται,
ὦ Μουσῶνι; τέχνη γάρ που χαρίζονται.

phitrites ac Neptuni, et carmen non magnum Melicertae et
Leucothææ. Quum vero rastellum illi aureum porrexisset
præses Græciam, ad fossam se propere contulit inter plausus
atque cantus, humoque ter, puto, percussa, hortatusque
eos quibus cura fossæ permissa erat, ut studiosè opus illud
aggrederentur, Corinthum rediit, omnes a se Herculis su-
peratos labores existimans. Atque ergastulorum vincti
saxosa et difficilia elaborabant, terrena autem ac plana
exercitus.

4. Sed per septimanam fere et quinque dies quum Isthmo
nos velut affixi hæsissemus, ingruit aliquis e Corintho non-
dum tamen certus rumor de mutato a Nerone abscindendi
conailio. Dicebant autem Ægyptios, dimenso utriusque
maris fastigio, non ejusdem illa libramenti deprehendisse,
sed altius arbitrari illud quod ex Lechæo sinu alibitur,
atque Æginæ proinde metuere, ne tanto mari ad insulam
illam appellente, plane submersa Ægina auferatur. Verum
Neronem quidem a secundo Isthmo neque Thales ille sapien-
tissimus et consultissimus naturæ demovisset : magis enim
secare illum jam cupiebat, quam ipsum publice canere.

5. At occidentis populorum motus et acerrimus ille vir,
qui rempublicam ibi jam capessivit, nomen ei Vindex, a
Græcia et Isthmo abduxit Neronem frigida quædam de
geometria causantem : maria enim pari undique fastigio li-
brata novi. Aiunt autem illi etiam ipsas Romæ suburbanas
regiones jam labare et cedere. Hoc ipsi quoque heri au-
distis e tribuno, qui huc appulit.

6. MEN. Sed vox, o Musoni, propter quam ita furiose
musicus est et Olympiadum Pythiadumque amore flagrat,
quomodo habet tyranno? eorum enim qui Lemnum appu-
lerunt admirabantur quidam, alii deridebant.

MUS. Verum isto, Menecrates, neque admirabilis est
quantum ad vocem, neque ridiculus : natura enim illum
sine reprehensione et mediocriter instruxit. Cavum autem
quiddam et grave per naturam sonat, depresso ad interiora
guttire : ex quo ita parato cantica quodammodo bombum
edunt. Interim toni vocum musicarum mitigant illum,
quum non sibi confidat, sed colorum musicorum humani-
tati et modulationi flexibili sane, et bene composito ad
citharam cantui, et quod ubi tempus est ingreditur, et stat,
et transfert se, et quod nutum accommodat cantibus : qua
in re illud solum turpitudinem habet, quod imperator vide-
tur studiosè ac subtiliter ista tractare.

7. Quoties vero imitatur superos, vah risum! quam
multus excidit spectatoribus, licet sexcenti terrores impen-
deant, si quis illum derideat. Nutat enim supra modum
collecto spiritu, summis pedum digitis insistit, retrorsum
inflexus, ut qui rotæ alligati sunt : quumque natura sit
rubicundus, tum magis etiam incensa illi facie rubescit :
spiritus autem illi exilis, neque usquam sane sufficiens.

8. MEN. Qui vero contra illum certant, quomodo se
submittunt, Musoni? nempe arti hoc forte gratificantur.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποκαίοντες. Ἄλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἰσθμοὶ ἀπέθανεν· εἰσὶ γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνωσιν οἱ τεχνάζοντες.

MEN. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; σφόδρα γὰρ ἀνήκοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὴ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου.

9. Ἰσθμοὶ γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμωδίαν ἀγωνίζεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοῦς νικᾶν. Καὶ παρήλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὃ δ' Ἑπειρώτης ἀρίστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκίμων δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρα τοῦ εἰωθότος ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἔρᾶν καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναι οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἡγρίαινέ τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡχροῦτο ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τάγωνι. Βωώντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Ἑπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα κελύων ὀφείναι αὐτῷ τοῦτον. Αὐτοῦ δὲ ὑπεραίροντος τὸ φθέγμα καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκριδάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς ὅλον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι· καὶ γὰρ δὴ καὶ δέλτους ἐλεφαντίνους καὶ δελφύρους προδεδλημένοι αὐτὰς ὥσπερ ἔγχειρῖδια καὶ τὸν Ἑπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγχοῦ κίονα κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα παίοντες ὀρθαῖς ταῖς δελτοῖς.

10. **MEN.** Τραγωδίαν δὲ ἐνίκα, Μουσώνιε, μισρὸν ὅττω πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Παιδιὰ ταῦτα νεανία τῷ μητροκτονήσαντι. Εἰ δὲ τραγωδίας ὑποκριτὴν ἀπέκτεινεν ἑκτεμῶν αὐτοῦ τὸ φθέγμα, τί χρὴ θαυμάζειν; καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ Πυθικὸν στόμιον, παρ' οὗ αἱ ὀμφαὶ ἀνέπνεον, ἀποφράττειν ὤρμησεν, ὡς μὴδὲ τῷ Ἀπόλλωνι φωνὴ εἴη, καίτοι τοῦ Πυθίου καταλέξαντος αὐτὸν εἰς τοὺς Ὀρέστας τε καὶ Ἀλκμαίωνα, οἷς τὸ μητροκτονῆσαι καὶ λόγον τινὰ εὐκλείας ἔδωκεν, ἐπειδὴ πατράσιν ἐτιμώρησαν. Ὁ δὲ μηδαμῶς εἰπεῖν ἔχων ὅτῃ ἐτιμώρησεν ὑδρίσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὥστε πρῶτερα τῶν ἀληθῶν ἀκούων.

11. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ἡ προσιοῦσα ναῦς; ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν εἴκειν· ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς ὥσπερ χορὸς εὐφημος, καὶ τις ἐκ τῆς πρῶρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελεύόμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν, βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

MEN. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσω τῆς γῆς ἀπτεται. Εἴ γε, ὦ θεοί.

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μὴ ἐπευχόμεθα· ἐπὶ γὰρ τοῖς κειμένοις οὐ φασι δεῖν.

MUS. Arti illi quidem, ut qui in lucta concedunt. Sed tu cogita, Menecrates, tragicum actorem, qui in Isthmo perit: sunt enim pericula etiam circa artes, si intendant eas artifices.

MEN. Et quid hoc, Musoni? plane enim nihil ea de re audiui.

MUS. Audi igitur rem incredibilem illam quidem, sed in oculis Græciæ factam.

9. Quanquam lex est ludis Isthmiis, ne comœdia certetur neu tragœdia, visum est Neroni tragædos vincere. At venere ad illud certamen quum plures alii, tum Epirotes, voce optima præditus, qui eo nomine in fama esset atque admirationi omnibus de splendore vocis insolito: is fugebat se et coronæ amore captum, neque concessurum prius, quam decem sibi talenta Nero pro victoria dedisset. At hic exasperari et furere: etenim in tabernaculo etiam audiebatur sub ipsum tempus certaminis. Clamore autem laudantibus Epiroten Græcis, scribam mittit, submittere hunc sibi vocem iubens. Illo vero magis etiam tollente vocem, et populariter contendente, immittit Nero in pulpam suos histriones, tanquam quorum partes aliquæ essent in illo negotio. Hi ergo qui pugillares eburneos bipalentes pugionum instar protendebant, erecti ad proximam columnam Epirotæ guttur directis illis tabellis ferientes elidunt.

10. **MEN.** Tragœdiam vero vicit, Musoni, tam impuro facinore in oculis Græciæ perpetrando?

MUS. Lusus iste juveni interfectori suæ matris. Si vero tragicum histriorem exstirpanda illius voce interemit, quid mirandum est? qui etiam Pythicum illud ostium, ex quo divina aspirabantur oracula, obturandi impetum cepit, ut neque sua Apollini vox porro esset; Pythio licet annumerante illum inter Orestas et Alcæonas, quibus matrum peracta ab ipsis cædes etiam famam peperit non inhonestam, quum patres sic ulciscerentur. At hic quum dicere non posset quem esset ultus, contumelia se affectum a deo putabat, quum mitiora tamen veris audiret.

11. Sed dum loquimur, quænam hæc navis accedit? ut bonum quiddam videtur advehere! coronati enim sunt capitibus, tanquam chorus boni ominis, atque de prora aliquis protendit manum, bono nos animo esse iubens et gaudere: clamat autem, nisi quid me fallunt aures, perisse Neronem.

MEN. Enimvero sic clamat, Musoni, et disertius quo propius terræ accedit. Bonum factum, o dii!

MUS. Sed ne quid imprecemur: negant enim hoc decere in defunctis.

LXXX.

ΤΡΑΓΩΔΟΠΟΔΑΓΡΑ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΧΟΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ.
ΑΓΓΕΛΟΣ, ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Ὡ στυγνὸν οὖνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἦν Ταρτάρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσχίοις,
Μέγαρι' Ἐρινὺς γαστρός ἐξεγείνατο,
6 μαζοῖσι τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῶν βρέφει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀλληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνῆκεν; ἦλθεσ ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνώσιν ἀμπλακημάτων τίσιν
10 βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίονα
τροχῶ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυφον πέτρῳ
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
15 τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκηδέσιν πόνοις·
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,
ἐγὼρι φαύλῳ καὶ πικρῶ χυμῶ χολῆς
πνεύματι βιάῳ τόδε διασφίγγον πόρους
20 ἔστηκε καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόρους.
Σπλάγχνων δ' ἀπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακὸν,
δίνασις φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
δοῖα κρατὴρ μεστὸς Αἰτναίου πυρός,
ἢ Σικελὸς αὐλὼν ἀλιπόρου διασφάγος,
25 ἔπου δυσεξέλικτα κυματούμενος
σῆραγξί πετρῶν σχολιὸς εἰλεῖται κλύδων.
Ὡ δυστέμκαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τάλος,
ὥς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάπομεν,
ἐλπιδὶ ματαίᾳ μωρὰ βουκολούμενοι.

ΧΟΡΟΣ.

30 Ἀνὰ Δίνδυμον Κυβήθης
Φρύγες ἐνθουν ὀλολυγὴν
ἀπαλῶ τελοῦσιν Ἄττει,
καὶ πρὸς μέλος κεραύλου
Φρυγίου κατ' ὄρεα Τμώλου,
35 κῶμον βοῶσι Λυδοί.
Παραπλῆγες δ' ἀμφὶ ρόπτροις
κελαδοῦσι Κρητὶ ρυθμῶ
νόμον εὐὰν Κορύβαντες.
Κλάζει δὲ βριθὺ σάλπιγξ
40 Ἄρει κρέκουσα θούρῳ
πολεμικήν αὐτήν.

LXXX.

TRAGODOPODAGRA.

PODAGRICUS, CHORUS, PODAGRA,
NUNCIUS, MEDICI, TORTORES.

PODAGRICUS.

Heu triste nomen, invisum nomen diis,
Podagra lacrimosa, Cocyti genus,
quam Tartari recessibus in abditis
Megara Erinys utero fudit suo,
et ubere aluit, et amaræ parvulæ
stillavit in labella Alecto lac *malum*.
Quis ergo te, male ominatam daemonum
emisit in lucem, labem mortalibus?
Si namque pena peccatorum mortuos
homines manet, quæ vivi perpetrant :
non unda Tantalum *fugiente*, aut Ixionem
rota torquendum erat, neque saxo Sisyphum
punire oportuit domo in Plutonia,
omnes ad unum sed malefici reos
tuis aptare membrifragis cruciatibus :
ut aridum atque ærumnabile corpus meum
manibus a surmis ad pedum vestigia
sanie mala atque amaro succo felleo
violento spiritu clausis meatibus
constitit! ut clausum dolores exacuit!
Quin viscera per ipsa ignitum currit *malum*
vorticibus flammæ carnem populans meam,
qualis crater Ætnæis plenus ignibus,
Siculusve canalis fossæ ponto perviæ,
ubi inexplicabilibus modis exæstians
cava per petrarum tortus fluctus volvitur.
Heu finis (*curatio mali*) nullius conjecturæ *patena*!
ut frustra omnes tibi fomenta apponimus,
spe vana stultis lactati misere modis!

CHORUS.

Per Dindymum Cybebes
sacrum Phryges ululatum
molli frequentant Atti :
et ad cantum cæraulæ
Phrygii per ardua Tmoli
comum Lydi celebrant.
Insani circum clavis
numeris Creticis modulantur
nomen Evan Corybantes.
Clangit pleno tuba ore
Marti sonans Gradivo
bellisonum fragorem.

* De interpretatione mea hoc solum prædico, me non præstare bonos versus, sed qui singuli singulis Lucianicis respondeant, et sententiam eorum, quantum potuit a nobis fieri, exprimant. In choris præsertim et metrum et sententiam singulorum versuum assequi nobis datum non fuit. Sed neque diu torquere ingenium tanti putabamus. Claudicare igitur in podagra versus quam sententiam malebamus. GESNERUS.

Ἡμεῖς δὲ σοί, Ποδάγρα,
 πρώταις ἡσρος ἐν ὥραις
 μύσταις τελοῦμεν οἰκτους,
 45 ὅτε πᾶς χλοητάκοισι
 ποίαις τέθλε λειμῶν,
 Ζεφύρου δὲ δένδρα πνοιαῖς
 ἀπαλοῖς κομᾷ πετῆλοις,
 ἃ δύσγαμος κατ' οἴκου
 50 μερόπων θροεῖ χειλιδῶν,
 καὶ νυκτέροις καθ' ὕλαν
 τὸν Ἴτυν στένει δακρύουσα
 Ἀθίς γόους ἀηδῶν.

ΠΟΔΑΓΓΡΟΣ.

Ὁμοὶ πόνων ἀρωγὸν, ὦ τρίτου ποδὸς
 55 μοῖραν λελογχὸς βάκτρον, ἐξέριδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν καὶ κατῖθυσον τρίβον,
 ἔχνος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πῆδω.
 Ἐγείρε, τλήμων, γυῖα δεμνίων ἀπο
 καὶ λίπε μελάθρων τὴν ἑπώροφον στέγην.
 60 Σκέδασον δ' ἀπ' ὅσων νύχιον αἴρος βάθος
 μολῶν θύραζε καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθόλωτον αὔραν πνεύματος φαιδρῶς σπάσον.
 Δέκατον γὰρ ἦδη τοῦτο πρὸς πέμπτῳ φάει,
 ἐξ οὗ ῥόφω σύγκλειστος ἡλίου δίχα
 65 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοις τεύρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμία πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὤρημῆνιν,
 δέμας δὲ νοθρὸν οὐχ ὑπηρετᾷ πόθοις.
 Ὅμως δ' ἐπαίγου, θυμέ, γινώσκων ὅτι
 70 πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ
 καὶ μὴ δύνηται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.

Ἄλλ' εἶα.

Τίνες γὰρ οἶδε βάκτρα νομῶντες χερσίν,
 κάρηνα φύλλοις ἀκτίας καταστεφεῖς;
 75 τῖνι δαιμόνων ἀγοῦσι κωμαστὴν χορόν;
 μῶν, Φοῖβε Παιῖν, σὸν γεραίρουσιν σέβας;
 ἀλλ' οὐ στέφονται Δελφίδος φύλλῳ δάφνης.
 Ἡ μὴ τις ὕμνος Βακχίῳ κωμάζεται;
 ἀλλ' οὐκ ἔπεστι κισσίνῃ σφραγὶς κόμαις.
 80 Τίνες ποθ' ἡμῖν, ὦ ξῖνοι, βεβήκατε;
 Αὐδᾶτε καὶ πρόεσθε νημερτῇ λόγον.
 Τίς δ' ἐστίν, ἣν ὕμνεῖτε, λέξατ', ὦ φίλοι.

ΧΟΡΟΣ.

Σὺ δ' ὦν τίς ἡμᾶς καὶ τίνων προσενέπεις;
 ὡς γὰρ σε βάκτρον καὶ βάσις μηνύετον,
 85 μύστην δρῶμεν τῆς ἀνικῆτου θεᾶς.

ΠΟΔΑΓΓΡΟΣ.

Εἰς εἰμι καὶ γὰρ τῆς θεᾶς ἐπάξιός;

ΧΟΡΟΣ.

Τὴν μὲν Κυπρίαν Ἀφροδίταν
 σταγόνων προπεσοῦσαν ἀπ' αἰθέρος,
 ἀνεθρέψατο κόσμιον ἀρμογὰν
 90 ἀλλοῖς ἐνὶ κύμασι Νηρεῦς.
 Τὴν δ' Ὀκεανοῦ παρὰ παγαῖς

At nos tibi, Podagra,
 primas veris per horas
 agimus mystæ querelas,
 quando omne graminosis
 effloruit pratun herbis,
 Zephyrique a flatibus arbor
 molli folio frondescit :
 ac per domos male conjux
 nostras hirundo stridit,
 nocturna que per silvam
 Ityn lacrimis frequentat
 Athis lugens ædon.

PODAGRICUS.

Adjutor o laborum, o tertii pedis
 vicem sortite, scipio, mihi fulcias
 gradum tremementem, semitamque dirigas,
 vestigium tenax ut infigam solo.
 Hem membra suscita, miser, de stragulis
 latebrasque linque, nigri tecta culminis.
 Oculis deterge nocturnam aeris caliginem,
 foras egressus ad blandum solis jubar
 intemeratam auram spiritus læti trahe.
 Nam decima hæc supra quintam lux, *ni fallor*, est,
 ex quo tenebris conclusus et Phœbo carens,
 cubilibus non stratis corpus macero.
 Animus mihi quidem et voluntas præsto adest
 conanti gressus alternare ad januas :
 sed corpus ignavum haud servit cupidini.
 Tamen urge animum, probe qui noveris,
 podager mendicus ambulare si velit,
 nec possit, esse eum ponendum in mortuis.

Verum eia!

Etenim qui sunt isti baculis fulti manum,
 sambuci frondibus revincti tempora?
 cuiusmodi deorum agunt comissantem chorum?
 num, Phœbe Pæan, numen hi colunt tuum?
 sed non cinguntur lauri folio Delphicæ.
 Hymnusne bacchantum comissatum venit?
 at non inest insigne hederaceum comis.
 Qui tandem nobis accessistis hospites?
 Profamini, et veracem vocem emittite.
 Quænam est, quam canitis, amici, dicite.

CHORUS.

Tu vero quis quorumve, qui nos alloqueris?
 Ut enim te baculus atque incessus indicant,
 mystam videmus insuperabilis deæ.

PODAGRICUS.

Egone et ipse dignus unus sum dea?

CHORUS.

Cypriam Venerem
 guttis delapsam ab ætheris
 enutriti compage decentem
 marinos inter fluctus Nereus.
 Oceani ad fontes

- Ζανὸς παράκοιτιν Ὀλυμπίου,
 λευκώλενον, εὐρέσι κόλποις
 Ἦραν ἐτιθήνατο Τηθύς.
 96 Κορυφαῖσι δὲ κρατὸς ἐν ἀφθίτου
 ἑλόχευσε κόρας ἄτρομον φυὰν
 Κρονίδας, μέγ' ἄριστος Ὀλυμπίων,
 τὰν ἐγρεκύνδοιμον Ἀθάναν.
 Τὰν δ' ἀμετέραν θεὸν ὀλβίαν
 100 ὁ γέρον λυπαράσις ἐν ἀγκάλαις
 πρῶταν ἑλόχευσεν Ὀφίων.
 Ὅτ' ἐπαύσατο μὲν σκότιον χάος,
 ἀντέειλέ τε λαμπέτις ἄως,
 καὶ παμφαῆς ἀέλιος σέλας,
 106 τότε καὶ Ποδάγρας ἐφάνη κράτος.
 Ὅτε γὰρ λαγόνων σε τεκοῦσα
 Μοῖρα Κλωθὴ τότε ἔλουσεν,
 ἐγέλασεν ἅπαν σέλας οὐρανοῦ,
 μέγα δ' ἔκτυπεν εὐδίας αἰθήρ,
 110 τὰν δ' εὐγλαγέτοις ἐνὶ μαζοῖς
 εὐολβος ἐθρέψατο Πλούτων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Τίσις δὲ τελεταῖς ὀργιάζει προσπόλους;
 ΧΟΡΟΣ.

- Οὐχ αἷμα λάβρον προχέομεν ἀποτομαῖς σιδάρου,
 οὐ τριχὺς ἀφίτου λυγίζεται στροφαῖσιν αὐχὴν,
 115 οὐδὲ πολυκρότοις ἀστραγάλους πέπληγε νῶτα,
 οὐδ' ὥμα λακιστὰ κρέα σιτούμεθα ταύρων
 ὅτε δὲ πετελέας ἔαρι βρῦει τὸ λεπτόν ἄνθος,
 καὶ πολυκέλαδος κόσσυφος ἐπὶ κλάδοισιν ἔδει,
 τότε διὰ μελέων δῆξ βέλος πέπληγε μύσταις,
 120 ἀφανὲς, κρύφιον, δεδυκὸς ὑπὸ μυχοῖσι γυῖων,
 πόδα, γόνυ, κοτύλην, ἀστραγάλους, ἰσχία, μηροὺς,
 χεῖρας, ὠμοπλάτας, βραχίονας, κόρωνα, καρποὺς,
 ἔσθει, νέμεται, φλέγει, κρατεῖ, πυροῖ, μαλάσσει,
 μέχρις ἂν ἡ θεὸς τὸν πόνον ἀποφυγεῖν κελεύσῃ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

- 125 Ἐἵς ἄρα καὶ τῶν κατοργιασμένων
 ἔλαθον ὑπάρχων; τοιγὰρ ἦκε πρευμανὴς
 δαίμων φανείσα, σὺν δ' ἐγὼ μύσταις ὁμοῦ
 ὕμνων κατάρξω, τὸ ποδαγρῶν ἄδων μέλος.

ΧΟΡΟΣ.

- Σίγα μὲν αἰθήρ νήνεμος ἔστω,
 130 καὶ πᾶς ποδαγρῶν εὐφημεῖτω.
 Ἴδε, πρὸς θυμέλας ἡ κλιννοχαρὴς
 βαίνει δαίμων, σκίπωνι βάσιν
 στηριζομένη· χαίροις μακάρων
 πολὺ πρασιότῃ, καὶ σοῖς προπόλοις
 135 Ἰλαος ἑλθοῖς, δμῶματι παιδρῶ,
 δοίης δὲ πόνοις λύσιν ὠκείαν
 ταῖσδ' εἰριναῖσιν ἐν ὥραις.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

- Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσπότην πόνων
 οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;
 140 ἦν οὔτε λιβάων ἀτμὶς ἐξίλασσεται,

Jovis uxorem Olympi
 illam ulnis candidis, lato sinu,
 Junonem lactavit Tethys.
 De vertice capitis alterni
 peperit virginis imperterritam naturam
 Saturnius, supremus cœlitum,
 excitatricem belli Minervam.
 Nostram vero deam beatam
 senex in mollibus ulnis
 primam generavit Ophion.
 Quum desineret tenebrosam Chaos,
 orereturque fulgida Aurora,
 et lucidum Solis jubar,
 tunc Podagræ vis apparuit.
 Quum enim ilibus te enixa
 Parca Clotho deinde abluit,
 risit omne jubar cœli,
 valdeque insonnit serenus æther:
 eam vero de lactescentibus uberibus
 dives nutritiv Pluto.

PODAGRICUS.

Quibus at suos sacris socios inaugurat?

CHORUS.

Non sanguinem impetuosum affundimus de acie ferri:
 non crinis liberi nodis implectitur cervice:
 nec sonantibus terga talis concrepant:
 neque crudis, laceris taurorum carnibus vescimur:
 sed quando ulmi vere tener flos abundat,
 et arguta cantat in ramis merula,
 tunc per membra acutum telum hæret mystis,
 obscurum, latens, sobiens recessus artuum,
 pedem, genu, acetabulum, talos, coxendices, femora,
 manus, scapulas, brachia, rostra, carpos
 adedit, depascitur, urit, tenet, inflammat, coquit,
 donec dea facessere dolorem jusserit.

PODAGRICUS.

Unum ergo initiatorum ego memet quoque
 esse ignorabam. Igitur venito propitia
 dea apparens: tuis ego cum mystis simul
 hymnos incipiam, podagrorum carmen canens.

CHORUS.

Taceto cœlum, et tranquillum esto,
 omnis podager linguis faveto.
 En ad altaria lecto gaudens
 vadit diva, scipione gradum
 sibi fulciens. Salve divam
 mitissima tu, famulisque tuis
 placida adesto lumine blando;
 tribuasque dolori finem celerem
 his temporibus vernis.

PODAGRA.

Quis insuperabilem dolorum me dominam
 Podagram non novit in terra mortalium?
 quam nec vapor thuris placare acrem potest,

- οὔτε χυθὲν αἶμα βωμίοις παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμῆς ἀγάλμασιν,
ἦν οὔτε Παιῖν φαρμάκοις νυκτῶν σθένει,
πάντων ἱατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
145 οὐ παῖς ὁ Φοῖβος πολυμαθὴς Ἀσκληπιός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκλῶντες αἰεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην·
150 τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σελινά μοι
καὶ φύλλα θριδάκων καὶ νομαῖαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
155 σταφυλῖνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
ὕσσυαμον, μήκωνα, βολβούς, σίδια,
ψύλλιον, λίβανον, ῥίζαν ἑλλεβόρου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμψακον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γύριν κριθίνην,
160 κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου,
σπυράθους ὀρείας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον,
ἄλευρα κυάμων, ἀνθος Ἀσίου λίθου.
Ἐψοῦσι φρόνους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
βατράχους, θαίνας, τραγελάφους, ἀλώπεκας.
165 Ποῖον μέταλλον οὐ πεπειράται βροτοῖς;
τίς οὐχὶ γυμὸς; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
ζῶων ἀπάντων ὀστά, νεῦρα, δέρματα,
στέαρ, αἶμα, μυελὸς, οὖρον, ἀτόπατος, γάλα.
Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτώ, τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες.
Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται·
ἄλλος ἐπαοιδᾶς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,
Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξάδει λαθῶν.
Ὁ δὲ θεραπεῖαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοῖρανου.
175 Ἐγὼ δὲ τοῦτοισι πᾶσιν οἰμῶντιν λέγω,
καὶ τοῖς ποιῶσι ταῦτα καὶ πειρῶσιν με
εἰωθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα.
Τοῖσι δὲ φρονοῦσι μὴδὲν ἀντίθουν ἐμοὶ
ἥπιον ἔχω νοῦν εὐμενῆς τε γίγνομαι.
180 Ὁ γὰρ μεταλαβὼν τῶν ἐμῶν μυστηρίων
πρῶτον μὲν εὐθὺς εὐστομεῖν διδάσκεται,
τέρπων ἅπαντας εὐτραπέλους λέγων λόγους·
πᾶσιν δ' ὁρᾶται μετὰ γέλωτος, καὶ κρότου,
δτ' ἐπὶ τὰ λουτρά φερόμενος βαστάζεται.
185 Ἀτὴ γὰρ, ἦν Ὀμηρὸς εἶπεν, εἴμ' ἐγὼ,
βαίνουσ' ἐπ' ἀνδρῶν κρᾶτα καὶ βάσεις ποδῶν
ἀπαλὰς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
Ποδάγρα καλοῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
Ἄλλ' εἴτα μύσται πάντες ὀργίων ἐμῶν,
190 γεραίρεθ' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀδαμάντινον ἦθος ἔχουσα κόρα,
πουλυσθενὲς, ὀβριμόθυμε θεά,
κλύε σὺν ἱερῶν μερόπων ἑνοπάς.

nec affusus focus ardentibus cruor,
non aedes signa divitum suspensa habens :
quam nec Pæan medicamentis superare valet,
cunctorum cœlitum medicus deum licet :
non filius Phœbi peritus Æsculapius.
Etenim qua primum ætate hominum genus exstitit,
meam volunt omnes ejicere potentiam,
miscentes semper pharmacorum artificia.
Alius enim aliam contra me tentat viam :
terunt plantaginem, atque apia mihi *terunt*,
et folia lactucarum, et portulacam seram :
hi marrubium, secus aquaticam hi plantaginem,
alii urticas, alii consolidam conterunt :
alii lentes ferunt natas paludibus,
pastinacam coctam, folia isti Persici,
hyoscyamum, papaver, bulbos, malicorium,
pulicariam, thus, radicem hellebori, nitrum,
siliquum cum vino, ranæ sperma, collamphacon,
cupressi pilam, pollinem hordeaceum,
crambæ decoctæ folia, garum e liquamine,
globulos capræ montanæ, hominis stercus, *terunt*,
farinam fabarum, lapidis florem Asii.
Coquunt rubetas, mustelas, lacertas et catos,
rauas, hyænas, hircocervos et vulpeculas.
Metallum quod non tentatum est mortalibus?
quis non succus? quæ non est lacrima arboris?
animalium omnium ossa, nervi, coria,
pingue, cruor, stercus, medulla, urina, lac.
Bibunt alii quatuor de rebus pharmacum,
sed octuplex alii, septenplex plurimi.
Alius sacro epoto purgatur pharmaco;
carminibus alius impostorum luditur,
Judæus nactus stultum excautat alterum.
Alius medicinam cepit implorans heram.
Ego vero dico plorare his omnibus,
facientibusque talia et me tentantibus
consequi tanto occurrere iracundior.
Sed qui nihil sapiunt mihi contrarium,
animam gero mitem et fio placabilis.
Mysteriorum namque factus particeps
primo statim linguæ moderari instituitur,
omnes oblectans, et lepidus dicens jocos,
ab omnibus cum risu et plausu cernitur,
dum deferitur gestatione ad balneas.
Atque etenim, quam dixit Homerus, ipsa sum :
per capita iens virum, pedum vestigia
habens tenera : verum vulgo mortalium
Podagra vocor, quasi pedum captura sim.
Verum eia mystæ cuncti nostrorum orgium,
honorate hymnis insuperabilem deam.

CHORUS.

Adamantina pectora habens puera,
fortis, graviterque animosa dea,
audi sanctorum tibi voces hominum.

Μέγα σὸν κράτος, διδίοφρον Ποδάγρα·
 196 τὰν καὶ Διὸς ὠκὺ πέφρικε βέλος,
 τρομέει δέ σε κύμαθ' ἄλδς βαθέης,
 τρομέει βασιλεὺς ἐνέρων Ἀΐδας,
 ἐπιδεσμοχαρὲς, κατακλινοθατὲς,
 κωλυσιδρόμα, βασαναστραγάλα,
 200 σφυροπρησιπύρα, μογισαψεδάφα,
 δοιδυκοφόβα, γονυκαυσαγρύπνα,
 περικονδυλοπωροφιλα,
 γονυκαμψεπίκυρτε Ποδάγρα.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Δέσποινα, καιρίῳ γὰρ ἤντησας ποδὶ,
 206 ἄκου', ἔπος γὰρ οὐκ ἐτώσιον φέρω.
 Ἄλλ' ἔστι πρᾶξις τῶν λόγων συνέμπορος.
 Ἐγὼ γὰρ, ὡς ἔταξας, ἡρέμῳ ποδὶ
 πόλεις ἱγνεύων πάντας ἡρένυν δόμους,
 μαθεῖν ποδῶν εἴ τις σὸν οὐ τιμᾷ κράτος·
 210 καὶ τῶν μὲν ἄλλων εἶδον ἡσυχον φρένα,
 νικωμένων, ἄνασσα, σαῖν βίᾳ χειρῶν.
 Δύω δὲ τῷδε φῶτε τολμηρῶ θράσει
 ἐφραζέτην λαοῖσι καὶ κατωμνύτην
 ὡς οὐκ ἔτ' ἔστι σὸν κράτος σεβάσιμον,
 215 ἄλλ' ἐκβολον βροτῶν σε θήσουσιν βίου.
 Διόπερ κραταιῷ συνοχμάσας δεσμῷ πόδα
 πεμπταῖος ἤκω, στάδια διανύσας δύο.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ὡς κρατινὸς ἐπτης, ἀγγέλων ὠκιστέ μοι.
 Τίνος δὲ καὶ γῆς θρία δυσθάτου λιπὼν
 220 ἔχεις; σαφῶς μῆνυσον, ὡς εἰδῶ τάχος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Πρῶτον μὲν ἔλιπον πέντε βασμῶν κλίμακα,
 ξύλων τρέμουσαν διαλύτοιςιν ἀρμογαῖς,
 θθεν με δέχεται κορδυβαλλῶδες πέδον,
 σκληροῖσι ταρσείοις ἀντερεῖδον κρούμασιν.
 225 Ὅπερ διανύσας ἱγνεσιν ἀλγεινοῖς ἐγὼ
 ἐστρωμένην χάλιζιν εἰσέβην δδὼν
 καὶ δυσπάτητον ὀξέσιν κέντροις λίθων.
 Μεθ' ἣν ὀλίσθω περιπεσὼν λείας δδοῦ
 ἐσπευδον εἰς τὸ πρόσθε, διάλυτος δέ μου
 230 ἐσυρεν ὀπίσω πηλὸς ἀσθενῇ σφυρᾷ,
 δι' ἧς περῶντι νότιος ἐκ μελῶν ἰδρῶς
 ἔρρει, βάσιν σαθρὰν ἀνειλυσπωμένῳ.
 Ὅθεν με δέχεται πᾶν δέμας κεχηκηχότα
 πλατεῖα μὲν κέλευθος, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλής.
 235 Τὰ μὲν γὰρ ἐνθεν, τὰ δὲ μ' ἐκεῖθ' ὀχήματα
 ἡπτιγεν, ἡνάγκαζεν, ἔσπεργεν τρέχειν.
 Ἐγὼ δὲ νωθρὸν ἐλαφρὰ κουφίζωιν πόδα
 δόγμιος ἔβαινον εἰς ὁδοῦ πέζαν στενήν,
 ἕως ἀπήνη παραδράμῃ τροχόλατος.
 240 Μύστης γὰρ ὦν σὸς ταχὺ τρέχειν οὐκ ἔσθενον.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Οὐκ εἰς μάτην, βέλτιστε, πρᾶξις ἦδε σοι
 ὀρθῶς πέπρακται, τῇ δὲ σῇ προθυμίᾳ
 ἴσαισι τιμαῖς ἀντιστηκώσω χάριν.

LUCIANUS. — II.

Tua magna vis est, opum amans Podagra,
 quam tela Jovis quoque torta tinent :
 tremuntque te fluctus profundi maris,
 tremitque tyrannus Pluto inferum ;
 gaudens ligamentis, lectos obiens,
 cursum prohibes, talos crucias,
 malleolos uris, vix tangis humum :
 pistilli timens, genu urens pernox,
 callum articulis inducere amans,
 genua inflectens incurva Podagra.

NUNCIUS.

Domina, opportuno enim venis obviam pede,
 audi; sermonem namque non vanum affero.
 Sed res æquo passu cum verbis ambulat.
 Ego nimirum, uti jusseras, placido pede,
 urbes vestigans, omnes scrutabar domos,
 videre volens, si quis tuam vim negligat :
 et reliquorum tranquilla vidi pectora,
 superatorum, regina, tui vi roboris.
 Verum duo viri isti, freti audacia,
 populis dicebant, addito perjurio,
 non esse vim tuam venerabilem amplius,
 hominum de vita te facturos exsulem.
 Astrictis ergo fortiter vinculis pedum
 quinto venio die duum stadiūm via.

PODAGRA.

Agilis volasti, nunciorum mi celerrime.
 Cujus sed terræ linquens fines asperos
 venis? dilucide indica, quo mox sciam.

NUNCIUS.

Primo reliqui quinquorū scalas graduū,
 trabium trementes luxatis compagibus :
 hinc accepit me fustibus stratum solum,
 pulsu talis renitens ægris aspero.
 Quod emensus dolentibus vestigiis
 stratam silicibus intravi viam,
 stimulisque lapidum acutis incalcabilem.
 Post in labem delapsus lubricæ viæ,
 nitebar antrorsus, solutum sed mihi
 talos retro trahebat infirmos lutum :
 hac transeunti sudor membris humidus
 fluit, per incessum soluto putridum.
 Toto fatigatum me corpore excipit
 satis lata illa, sed non tuta nimis via.
 Hac hinc, at illinc ista nam vehicula
 Urgentque, coguntque, imperantque currere.
 Ego vero tardos levans cito pedes
 obliquus arctam semitam viæ peto,
 dum plaustrum prætereat suis actum rotis.
 Mystes enim tuus nequibam currere.

PODAGRA.

Non frustra, amice noster, illa res tibi
 bene administrata est. Verum studio tuo
 dignis honoribus rependam gratiam.

Ἔστω δέ σοι δώρημα θυμῆρες τόδε,
 245 ἔξῃς τριετίας πειράσῃ κούφων πόνων.
 Ὑμεῖς δὲ μιαιοὶ καὶ θεοὶ ἐχθίστατοι,
 τίνες ποτ' ὄντες καὶ τίνων πεφυκότες,
 τολμᾶτε Ποδάγρας ἀνθαμιλλᾶσθαι κράτει,
 τῆς οὐδ' ὁ Κρονίδας οἶδε νικῆσαι βίαν;
 250 Λέγετ', ὦ κακίστοι, καὶ γὰρ ἡρώων ἐγὼ
 ἐδάμασσα πλείστους, ὡς γ' ἐπίστανται σοφοί.
 Πρίαμος Ποδάρχης ποδαγρὸς ὦν ἐκλήζετο·
 ἔθανε δ' Ἀχιλλεὺς ποδαγρὸς ὦν ὁ Πηλέως·
 ὁ Βελλεροφόντης ποδαγρὸς ὦν ἐκαρτέρει·
 255 Θηβῶν δυνάστης Οἰδίου ποδαγρὸς ἦν·
 ἐκ τῶν Πελοπιδῶν ποδαγρὸς ἦν ὁ Πλεισθένης·
 Πόαιντος υἱὸς ποδαγρὸς ὦν ἦρχε στόλου·
 ἄλλος Ποδάρχης Θεσσαλῶν ἦν ἡγεμὼν,
 δε, ἐπεὶ περ ἔπεισε Πρωτεσίλαος ἐν μάχῃ,
 260 ὅμως ποδαγρὸς ὦν καὶ πονῶν ἦρχε στόλου·
 Ἰθάκης ἀνακτα Λαρτιάδην Ὀδυσσεύα
 ἐγὼ κατέπεφνον, οὐκ ἀκανθα τρυγόνος.
 Ὡς οὔτι χαίρήσονται, ὦ δυσδαίμονες,
 ἴσῃν πάθῃσθε κόλασιν οἷς δεδράκατε.

ΙΑΤΡΟΙ.

265 Σύροι μὲν ἔσμεν, ἐκ Δαμασκού τῇ γένει,
 λιμῶ δὲ πολλῷ καὶ πενία κρατούμενοι
 γῆν καὶ θάλασσαν ἐφέπομεν πλαυώμενοι.
 Ἔχομεν δὲ χρῖσμα πατροδωρήτων τόδε,
 ἐν ᾧ παρηγορούμεν ἀλγούντων πόνους.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

270 Τί δὴ τὸ χρῖσμα καὶ τίς ἡ σκευή; φράσον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Μύστης με σιγᾶν ἔρκος οὐκ ἔβ' φράσαι
 καὶ λοισθία θνήσκοντος ἐντολὴ πατρὸς,
 δε ἔταξε κεύθειν φαρμάκου μέγα σθένος
 δ καὶ σὲ παύειν οἶδεν ἡγρωμένην.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ἐἴτ', ὦ κατάρτοι καὶ κακῶς δλούμενοι,
 275 ἔστιν τις ἐν γῇ φαρμάκου δρᾶσις τόση,
 δ χρυσθὲν οἶδε τὴν ἐμὴν παῦσαι βίαν;
 Ἄλλ' εἶα, τήνδε σύμβασιν συνώμεθα,
 καὶ πειράσωμεν εἴτε φαρμάκου σθένος
 280 ὑπέρτερον πέφυκεν εἴτ' ἐμαὶ φλόγες.
 Δεῦτ', ὦ σκυθρωπαί, πάντοθεν ποτῶμεναι
 βάσανοι, πάρεδροι τῶν ἐμῶν βακχευμάτων,
 πελάζετ' ἄσπον. Καὶ σὺ μὲν ποδῶν ἄκρους
 φλέγμαине ταρσούων ποδῶν ἄχρη,
 285 σὺ δὲ σφυροῖς ἐμβαινε, σὺ δὲ μηρῶν ἄπο
 ἐς γόνατα λείβε πικρὸν ἰχθῶν βᾶθος,
 ὑμεῖς δὲ χειρῶν δακτύλους λυγίζετε.

ΠΟΝΟΙ.

Ἴδ', ὡς ἔταξας πάντα σοι δεδράκαμεν,
 εἴνται βοῶντες οἱ ταλαίπωροι μέγα,
 290 ἅπαντα γυῖα προσβολῇ στρεβλούμενοι.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Φέρετ', ὦ ξένοι, μάθωμεν ἀτρεκέστερον,

Istuc animo placens habere munus tibi :
 abhinc triennio leves dolores senties.
 At vos impuri, vos dis invisissimi,
 quinam? quibus nati parentibus,
 audetis obniti Podagræ viribus
 cujus vicisse vim nescit Saturnius?
 Quin dicitis, execrables! Heroum namque ego
 subegi plurimos : docti vates sciunt.
 Priamus Podarces dictus a vitio pedum.
 Perit pede captus Achilles Peleo satius.
 Belleroalphontes pedum dolores pertulit.
 Thebanus Œdipus captus pedibus fuit.
 Pelopidas inter Plisthenes podagricus.
 Podager classem duxit Pœantis filius.
 Alius Podarces Thessalorum dux erat,
 qui, quum cecidisset Protesilaus prælio,
 pede captus et laborans classi præfuit.
 Ithacæ tyrannum Ulyssem Larium
 peremi ego, non *marini* spina turturis.
 Nihil ergo gavisuri, infelicissimi,
 æquam subite pœnam vestris actibus.

MEDICI.

Syri sumus, Damasco ducimus genus
 fame subacti, multa victi inopia,
 terram pererramus totam vagi, et mare :
 habemus hoc unguentum acceptum a patribus,
 solamur hoc pœnas dolentium *pedes*.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Quod istud est unguentum? quæ paratio?

MEDICUS.

Jurata fides tacere, non loqui sinit
 et ultimum morientis præceptum patris
 qui jussit occultare nos vim pharmaci,
 quod sævientem te quoque scit compescere.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ergo, execrables, maleque perdit
 superest in orbe tanta pharmaci potentia,
 quod possit inunctum vim meam compescere?
 Sed eia paciscamur pactum ejusmodi,
 teneamus, utrum pharmaci potentia
 natura sit valentior, an meæ facies.
 Huc, o severæ, huc convolantes undique
 pœnæ, comites meorum bacchanalium,
 propius venite. Tu quidem pedum extimas
 soles adurito digitos ad usque pedum.
 Tu malleolos invade. Tuque a femoribus
 ad genua stilla amaram in intima saniem.
 Sed vos manuum digitos, *agile*, constringite.

ΠΟΝΟΙ.

En omnia, ut jussisti, tibi peregrimus.
 Jacent, voces edunt miseri miserabiles,
 per membra torti cuncta nostro ab impetu.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Agile, hospites, discamus jam verissime,

εἰ χρισθὲν ὑμᾶς φάρμακον τόδ' ὠφελεῖ.
Εἰ γὰρ σαφὺς τόδ' ἐστὶν ἀντίξουν ἐμοί,
λιπούσα γαῖαν εἰς μυχοῦς εἶμι χθονός,
295 αἰστος, ἀφανής, πύματα Ταρτάρου βάθη.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδού, κέχρισται, κοῦ χαλᾷ φλογμὸς πόνων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Οἱμοι, παπαῖ γε, τείρομαι, διόλλυμαι,
ἅπαν πέπαρμαι γυῖον ἀσκόπῳ κακῷ·
οὐ Ζεὺς κεραυνοῦ τοῖον αἰωρεῖ βέλος,
300 οὐδεὶς θαλάσσης τοῖα μαίνεται κλύδων,
οὐδὲ στροβιλή λαίλαπος τόση βία.
Μὴ κάρχαρον πορθεῖ με δῆγμα Κερβέρου;
μὴ τίς μ' ἐχίδνης ἰὸς ἀμφιδόσκειται,
ἢ διαβρεχῆς ἰχθὺρι Κενταύρου πέπλος;
305 Ἐλέαιρ', ἀνάσσα, φάρμακον γὰρ οὐτ' ἐμὸν
οὐτ' ἄλλο δύναται σὸν ἀναχαίτῃσαι δρόμον,
ψήφοις δὲ πάσαις πᾶν ἔθνος νικᾷς βροτῶν.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Παύσασθε, βάσανοι, καὶ πόνους μειώσατε
τῶν μετανοούντων εἰς ἐμὴν ἔριν μολεῖν·
310 γιγνωσκέτω δὲ πᾶς τις ὡς μόνῃ θεῶν
ἀτεγκτος οὔσα φαρμάχοις οὐ παύομαι.

ΧΟΡΟΣ.

Οὔτε Διὸς βρονταῖς Σαλμωνέος ἤρισε βία,
ἀλλ' ἔθανε πολέοντι δαμῖτσα θεοῦ φρένα βέλει.
Οὐκ ἐρίσας ἐχάρη Φοῖβῳ Σάτυρος Μαρσύας,
315 ἀλλὰ λιγὺ φαίρει κείνου περὶ δέρι· ἢ πίτυς.
Πένθος αἰμυνηστον δι' ἔριν τοκάς ἔσχε Νιόβη,
ἀλλ' ἔτι μυρομένη προσχέει πολὺ δάκρυ Σιτύλῳ.
Μαιονία δ' Ἀράχνη Τριτωνίδος ἦλθεν ἐς ἔριν·
ἀλλ' ὀλέσασα τύπον καὶ νῦν ἔτι νήματα πλέκει·
320 οὐ γὰρ ἴσον μακάρων ὀργαῖς θράσος ἐστὶ μερόπων,
ὡς Διὸς, ὡς Αἰητοῦς, ὡς Παλλάδος, ὡς Πυθίου.
Ἦπιον, ὦ πάνδημε, φέροις ἀλγῆμα Ποδάγρα,
κοῦφον, ἐλαφρὸν, ἄδριμν, βραχυβλαβές, εὐώδυνον,
εὐφορον, εὐληκτον, ὀλιγοδρανές, εὐπερίπτατον.

325 Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχούντων,
μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνθηες
τοὺς ποδαγρῶντας παραμυθεῖσθω.
Ὅθεν εὐθύμως, ὦ σύγκληροι,
λήσεσθε πόνων,
εἰ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
330 τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὖρε θεός.
Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος.
Τοῖον γὰρ ἔφω τόδε πρᾶγμα.

innunctum vos vestrum juvetne pharmacum.
Nam si liquido illud est mihi contrarium,
terra relicta abeo telluris in sinus,
ignota, invisae, profunda in ima Tartari.

MEDICUS.

En est innunctum : nec poenae minuit faces.

PODAGRICUS.

Hei, hei! Papae! peris, consumor, occidi!
caeco per omnia membra fixus sum malo.
Fulminis haud tale telum vibrat Jupiter,
maris nec ullus tantundem fluctus furit :
nec torta tanta est turbinis vehementia.
Asperne me populatur morsus Cerberi?
num viperæ venenum me depascitur?
saniens Centauri madet mihi pallium?
Misere, diva! pharmacum nam nec meum,
nec ullum, inhibere tuum cursum potest,
punctisque cunctis omne hominum superas genus.

PODAGRA.

Cessate, Poenae, et his dolores minuite,
quos contendisse rixa mecum poenitet.
Cognoscat unusquisque, me solam dedim
non deliniri pharmacis, non obsequi.

CHORUS.

Nec Jovis Salmonei contendit vis tonitruī,
sed periit fumante dei cor fixa jaculo.
Nec rixa gaudet Phœbi Satyrus Marsyas,
sed cutis ad pinum suspensa arguta resonat.
Luctum habet æternum ob lites fecunda Niobe,
lamentatur adhuc, lacrimas funditque Sipylo.
Mæonis ausa Arachne contendere Tritonidi,
perdidit at formam, sua nunc quoque stamina plicat :
impar est iris superiorum audacia hominum,
ut Jovis, ut Latonæ, ut Palladis, ut Pythii.
Mitem ferto crucem, popularis diva, Podagra,
atque levemque brevemque; acrique dolore careat :
pauca nocens cesset, tolerabilis, ireque sinat.

Multæ formæ infortunatorum :

meditatio poenæ et consuetudo

podagros miseris consolentur.

Unde alacriter, o consortes,

deponetis

dolores, si sperata non peragantur,

insperatisque det esse deus.

Sufferat unusquisque agrorum

illudi se et derideri.

Hæc est natura negotii.

LXXXI.

ΩΚΥΠΟΥΣ

Ὁκύπους Ποδολεριίου καὶ Ἀστασίας υἱὸς ἐγένετο, κάλλι
καὶ δυνάμει διαφέρων, γυμνασίῳ τε καὶ κυνηγεσίῳ μὴ ἀμε-
λῶν. Πολλάκις δὲ θεωρῶν τοὺς ἐχομένους ὑπὸ τῆς ἀτέγκτου
Ποδάγρας, κατέγελα, φάσκων μὴδὲν ὄλως εἶναι τὸ πάθος.
Ἡ θεὸς τοίνυν ἀγανακτεῖ καὶ διὰ ποδῶν εἰστρέχει. Τοῦ δ'
εὐτόνως φέροντος καὶ ἀρνούμενου, ὑπτιον ὄλως τίθησιν ἡ θεός.
Ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις· ὁ δὲ χορὸς
συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων ποδαγρῶν, συνελεγχόντων τὸν Ὀκύ-
πουν. Τὸ δὲ δράμα τῶν πάντων ἀστέων. Τὰ τοῦ δράματος
πρόσωπα, Ποδάγρα, Ὀκύπους, Τροφεύς, Ἰατρός, Πόνος,
Ἀγγελος. Προλογίζει δὲ ἡ Ποδάγρα.

ΠΟΔΑΓΡΑ, ΩΚΥΠΟΥΣ, ΤΡΟΦΕΥΣ,
ΙΑΤΡΟΣ, ΠΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Δεινὴ μὲν ἐν βροτοῖσι καὶ δυσάνυμος
Ποδάγρα κέκλημαι, δεινὸν ἀνθρώποις πάθος·
δεσμῷ δὲ νευρίνοισι τοὺς πόδας βρόχοις,
ἄρθροισιν εἰσδραμοῦσα μὴ νοούμενῃ.
6 Γελῶ δὲ τοὺς πληγέντας ὑπ' ἐμοῦ προ **
καὶ μὴ λέγοντας τάτρεκ' ἢ τῆς συμφορᾶς,
ἀλλ' εἰς ματαίαν πρόφασιν ἐξησχημένους.
Ἄπας γὰρ αὐτὸν βουκολεῖ ψευδοστομῶν,
ὡς ἐνσεσικῶς ἢ προκόφας ποι βᾶσιν,
10 λέγει φίλοισι, μὴ φράσας τὴν αἰτίαν·
ὃ μὴ λέγει γὰρ, ὡς δοκῶν λαθεῖν τινας,
χρόνος δὲ γ' ἔρπων μὴνύει, κἂν μὴ θέλῃ.
Καὶ τότε δαμασθεῖς, ὀνομάσας μου τοῦνομα
πᾶσιν θρίαμβος ἐμβεβάσταται φίλοισι.
16 Πόνος δέ μοι συνεργός ἐστι τῶν κακῶν·
ἐγὼ γὰρ οὐδὲν εἰμι τούτου δίχα μόνῃ.
Τοῦτ' οὖν δάχνει με καὶ φρενῶν καθάπτεται,
ὅτι τὸν ἄπασιν αἴτιον πόνον κακῶν
εὐδελὲς κακούργοις λοιδορεῖ βλασφημίαις,
20 ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ πέμπουσι δυσφήμιαις ἄρας,
ὡς δεσμὸν ἐλπίζοντες ἐκφυγεῖν ἐμόν.
Τί ταῦτα φλυαρῶ καὶ λέγω τίνος χάριν
πάρεμι, μὴ φέρουσα τὴν ἐμὴν χαλὴν;
ὃ γὰρ δόλον γενναῖος, ὃ θρασὺς Ὀκύπους,
25 φρονεῖ καθ' ἡμῶν, μὴδὲν εἶναι μ' ἔτι λέγων.
Ἐγὼ δ' ἐπ' ὀργῆς ὡς γυνὴ δεδογμένη,
ἀντίδρακα τοῦτον ἀθεράπευτον εὐστόχως,
ὡς ἦν ἔθος μοι κονδύλου ποδὸς τυχεῖν.
Ἡδὲ δ' ὃ δεινὸς πόνος ἔχει λεπτὸν τόπον
30 καὶ τὴν βᾶσιν νυγμοῖσι τρυπᾷ τὴν κάτω
ὃ δ' ὡς δρόμοισιν ἢ πάλῃ πληγῆς ἔχνος,
πλανᾷ γέροντα παιδαγωγὸν αἰθλίον,
καὶ κλειψίχωλον πόδα τιθεὶς ἰχθυεμένον
δυστήνος αὐτὸς ἐκ δόμων προσέρχεται.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

35 Πόθεν δ' ὃ δεινὸς κατὰ ποδῶν οὗτος παρῆν
ἀτραυματίστος, ἄδατος, ἀστατος πόνος;

LXXXI.

* OCYPUS (CELERIPES).

Ocypus Podalirii et Astasiae filius fuit pulchritudine et vi-
rihus praestans, qui gymnasia et venatus non negligeret.
Saepe quum videret eos qui ab implacabili podagra tenerentur,
deridebat, dicens plane nihil esse illum morbum. Indignatur
ergo dea et per pedes in eum irrumpit. Illo vero fortiter ferente ac
negante, supinum omnino dea abjicit. Scena dramatis ponit-
ur esse Thebis. Chorus constat podagris ejus regionis Ocy-
podem convincentibus. Est autem drama valde lepidorum
unum. Personae dramatis: Podagra, Ocypus, Educator, Me-
dicus, Dolor, Nuncius. Prologum agit Podagra.

PODAGRA, OCYPUS, EDUCATOR,
MEDICUS, DOLOR, ET NUNCIUS.

PODAGRA.

Dira hominibus et inauspicati nominis
Podagra vocor; saevum mortalibus malum,
pedesque nerveis constringo restibus,
animadvertente nullo incurrens artubus.
Ultra mea percussos plaga rideo,
nec vera de suo fateri ausos malo,
sed vana causari nonnulla exercitos.
Ipsam nam quisque se lactat mendaciis
quasi convellerit aut offenderit pedem,
loquitur amicis, veram causam reticet.
Quod enim non dicit, ut latere se ratus,
etiamsi nolit ipse, tempus indicat.
Ac tum subactus, et satus nomen meum,
ab amicis omnibus in triumpho ducitur.
Verum dolor mihi malorum adjutor est:
nihil ego namque sum, si ab hoc relicta sum.
Hoc ergo mordet, hoc animum subigit meum,
dolorem quod malorum originem omnium
maleficis maledictis haud quisquam sauciat
sed contra me laxant vocem execrabilem,
mea sperantes evitare vincula.
Quid ista nugor, nec dico qua gratia
adsim, ferendae non par iracundiae?
Dolo generosus iste, fortis Ocypus,
contra me sentit, esse me nihil ferens.
Ego, quam mordet ira, (quidni, feminam?)
morsu hunc remordi certo et insanabili,
ut est solenne mihi ferire artum pedis.
Et jam dolor dirus parvum tenet locum,
soleamque terebrat imam punctionibus:
at ille ut cursu vel lucta laeso pede,
imponit educatori misero seni.
Furtim claudum pedem, visco captum meo,
infelix efferens, huc accedit, domo.

OCYPUS.

At unde dirus in pedes hic ingruit
sine vulnere, stare, incedere impediens dolor.

τείνει δὲ νεῦρον οἷα τοξότης ἀνὴρ
βέλος προπέμπων καὶ στένειν βιάζεται,
τὸ τῶν πονούντων ἔσχατον στοιχεῖ χρόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

40 Ἐπαίρει σαυτὸν, ὦ τέκνον, καὶ κούφισον,
μή πως με πίπτων καταβάλης σὺ χωλὸς ὢν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ἴδού, κρατῶ σε δίχα βάρους καὶ πείθομαι,
καὶ τον πονοῦντα πόδα τιθῶ καὶ καρτερῶ.

Νεωτέρῳ γὰρ αἶσχος ἐν παισιν αἰεῖ,

45 ὑπέρβτης ἀδύνατος γογγύζων γέρων.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Μὴ μὴ σὺ ταῦτα, μωρὲ, μὴ με κερτόμει,
μὴ μ' ὡς νέον κόμπαζε, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἐν ταῖς ἀνάγκαις πᾶς γέρον ἐστὶν νέος.

Πεῖθου λέγοντι· τὸ πέρας ἂν ὑποσπάσω,

50 ἔστην ὁ πρέσβυς, σὺ δ' ὁ νέος πίπτεις χαμαί.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σὺ δ' ἂν σφαλῆς, πέπτωκας ἀπὸνος ὢν γέρων.

Προθυμία γὰρ ἐν γέρονσι παρέπεται,

πρᾶξις δὲ τούτοις οὐκέτ' ἐστὶν εὐτονος.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τί μοι σοφίη κοῦ λέγεις ὦν τρόπῳ

65 πόνος προήλθε σοῦ ποδὸς κοίλῃν βάσιν;

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Δρόμοισιν ἀσκῶν, κοῦφον ὡς τιθῶ πόδα,

τρέχων ἔτιλα, καὶ συνηνέχθην πόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Πάλιν τρέχ', ὡς τις εἶπεν, ἡ καθήμενος,

πώγωνα τίλλε κουριῶν ὑπ' ὠλένας.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

60 Οὐκοῦν παλαιῶν ὡς θέλων παρεμβολὴν
βαλεῖν ἐπλήγην. Τοῦτο δὲ πίστευέ μοι.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ποῖος στρατιωτὴς γέγονας, ἵνα παρεμβολὴν
βαλὼν σὺ πληγῆς; περικυκλεῖς ψευδῇ λέγων.

Τὸν αὐτὸν ἡμεῖς εἶχομεν λόγον ποτὲ,

65 μηδενὶ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν φιλῶν.

Νῦν δ' εἰσορᾷς ἅπαντας ἐξ. . . .

Ὁ πόνος δ' ἐλίξας ἐμμελῶς διαστρέφει.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ποῖ ποῖ καθεύρω κλεινὸν Ὀκύπου, φίλοι,
τὸν πόδα πονοῦντα καὶ βάσιν παρεμμένον;

70 Ἰατρὸς ὢν γὰρ ἔκλυον ὑπὸ φίλου τινὸς
πάσχοντα δεινὰ τοῦτον ἀστάτῳ πάθει.

Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ἐγγὺς ὁμμάτων ἐμῶν

καίται κατ' εὐνῆς ὑπτιος βεδλημένος.

Ἀσπαζομαί σε πρὸς θεῶν, καὶ σὸν πάθος

75 τί τοῦτο λέξον, Ὀκύπου, τάχ' ὡς μάθω

εἰ γὰρ μάθοιμι, τυχὸν ἴσως ἰάσομαι

τὸ δεινὸν ἄλγος, τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ὅρξέ με, Σωτήρ, καὶ πάλιν Σωτήριχε,

σάλπιγγος αὐτῆς ὄνομ' ἔχων Σωτήριχε,

nervumque tendit, vir sagittator velut
telum emissurus, et subigit me plangere :
quæ sunt dolentum extrema, accedunt tempore.

EDUCATOR

Ipsam te sustine, mi fili, et alleva
ne qua, dum claudicas, cadens me prorsus.

OCYPUS.

En teneo te sine pondere, et tibi obsequor,
laborantemque pedem pono, et sustento me.

Nam juniore turpe, æquales inter, est
minister invalidus, querulus semper senex.

EDUCATOR.

Ne, ne quid horum, stulte! aufer convicia.
Ne gloriare ætate : at illud noveris,

Necessitatibus juvenis quisque est senex.

Audi monentem. Denique, si me subtraham,
stabo senex ego, juvenis jacebis humi.

OCYPUS.

Tu si cadas, dolore carens, senex cades.

Etenim voluntas prompta senes sequitur viros ;
nervis sed illorum caret omnis actio.

EDUCATOR.

Quid argutare, nec dicis mihi, quomodo
dolor intravit soleam pedis cavam tui?

OCYPUS.

Dum cursu exerceor, levem ut ponam pedem
currens contraxi, et in dolores incidi.

EDUCATOR.

Iterum curre, ut non nemo dixit, aut sedens
barbam tu vellas, ille sub alis hispidus.

OCYPUS.

Luctatus ergo, dum volo inserto pede
ferire, sum percussus : illud crede mi.

EDUCATOR.

Qualis fuisti athleta, ut inserto pede
feriens ferireris? Vagus es mendacis.

Eodem nos quondam sermones habuimus,
amicorum dicentes vera nemini.

Nunc vero cunctos vides

Verum volutans ad numeros torquet dolor.

MEDICUS.

Ubi nobilem invenio, sodales, Ocypum
laborantem pede, et solutis gressibus?

Etenim medico mihi sodalis rettulit,
hunc dira morbo non constante perpeti.

Quin ipse nostros ante oculos in proximo
jacet, supinus abjectus in lectulo.

Jubeo salvere per deos te. Sed mali
quid illud? Ocypu, dic ocus ut sciam.

Si scire contingat, forsan curavero
dirum dolorem, et illud, quidquid est, mali.

OCYPUS.

Vides me, Soter, et rursus Soteriche,
cognominis Salpingis, o Soteriche :

30 δεινὸς πόνος με τοῦ ποδὸς δάκνει κακῶς,
δειλὸν δὲ βῆμα κοῦχ ἀπλοῦν τιθῶ ποδί.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πόθεν; τί παθὼν; μήνυσον, ἢ ποίῳ τρόπῳ;
μαθὼν ἀλήθειαν γὰρ ἱατρὸς ἀσφαλῶς
κρεῖττον πρόσεισι, σφάλλεται δὲ μὴ μαθὼν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

85 Δρόμον τιν' ἀσκῶν καὶ τέχνην γυμναστικὴν
δεινῶς ἐπλήγην ὑπὸ φίλων ὀμηλίκων.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πῶς οὖν ἀηδὴς οὐ πάρεστι φλεγμονή
τόπου κατ' αὐτοῦ κοῦχ ἔχεις τιν' ἐμβροχήν;

ΩΚΥΠΟΥΣ.

90 Οὐ γὰρ στέγω τὰ δεσμὰ τῶν ἐριδίων,
εὐμορφίαν ἄχρηστον εἰς πολλοὺς καλὴν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τί οὖν δοκεῖ σοι; κατακλίνου σου τὸν πόδα;
ἂν γὰρ παράσχῃς, τοῦτο γινώσκεις σε χρὴ,
ὥς ταῖς τομαῖσι πλεῖστον αἱμά σου κενῶ.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ποίησον εἴ τι καινὸν ἐξευρεῖν ἔχεις,
95 ἴν' εὐθὺ δεινὸν ἐκ ποδῶν παύσῃς πόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδου, σιδηρόγαλκον ἐπιφέρω τομὴν,
ὀξεῖαν, αἱμοδιψον, ἡμιστρόγγυλον.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

*Εα, εα.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Σῶτερ, τί ποιεῖς; μὴ τύχοις σωτηρίας.
100 Τολμᾷς σιδηρόσπαρτον ἐπιβαλεῖν πόνον;
μηδὲν κατειδὼς προσφέρεις κακὸν ποσί.
Ψευδεῖς γὰρ ἔκλυες ὦν ἀκήκοας λόγων·
οὐ γὰρ πάλαισιν ἢ δρόμοισιν, ὥς λέγει,
ἀσκῶν ἐπλήγη. Τοῦτο γοῦν ἀκούε μου.
105 Ἦλθεν μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὑγίης ἐν δόμοις,
φαγὼν δὲ πολλὰ καὶ πῖνὼν ὁ δυστυχὴς
κλίνης ὑπερθε καταπεσὼν ὑπνοῖ μόνος·
ἐπειτα νυκτὸς διυπνίσας ἐκράύγασεν,
ὥς δαίμονι πληγελίς, πάντας ὥς φόβον λαβεῖν.
110 ἔλεξε δ', Οἱμοι, πόθεν ἔχω κακὴν τύχην;
δαίμων τάχα κρατῶν τις ἐξωθεῖ ποδός.
Πρὸς ταῦτα νυκτὸς ἀνακαθήμενος μόνος
ποῖα κῆρυξ ἐξεθρήνει τὸν πόδα.
Ἐπεὶ δ' ἀλέκτωρ ἡμέραν ἐσάλπισεν,
115 οὗτος προσῆλθε, χεῖρα θείᾳ ἐμοὶ πικράν,
θρηγῶν, πυρέσσων, ** ἐπ' ἐμοὶ βα **
Ἄ πρὶν δέ σοι κατέειπε, πάντ' ἐψεύσατο,
τὰ δεινὰ κρύπτων τῆς νόσου μυστήρια.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Γέρων μὲν αἰεὶ τοῖς λόγοις ὀπλίζεται,
120 καυχώμενος τὰ πάντα, μηδὲ ἐν σθένων.
Ὁ γὰρ πονῶν τι καὶ φίλοις ψευδῇ λέγων,
πεινῶντ' εἴκοι μαστίχην μασωμένῃ.

dirus dolor pedis me mordet pessime,
timidum pede, non simplex, pono vestigium.

MEDICUS.

Unde? ecquid passus? indica, vel quomodo?
nam vera si medico per omnia dixeris,
salubrior venit: non doctus labitur.

OCYPUS.

Cursum meditatatus et quandam artem gymnica[m],
ab amicis graviter vapulavi aequalibus.

MEDICUS.

Cur non adest ergo gravis inflammatio
ipso in loco, nec humidum fomentum habes?

OCYPUS.

Nec enim fero facile lanarum vincula,
inutile ornamentum, quod multis placet.

MEDICUS.

Quid ergo tibi placet? scariphabo pedem?
nam si mihi praebeas, illud bene noveris,
secando exhausturum multum me sanguinis.

OCYPUS.

Fac ergo, si quid invenire novi potes,
quo mox dolores diros e pede exigas.

MEDICUS.

En jam parata ferri et aeris sectio,
siftens cruoris, acuta, et semiterrea.

OCYPUS.

Omitte, omitte!

EDUCATOR.

Soter, quid occipis? Sic te fugiat salus!
Audes quæsitae ferro poenas addere?
Ignarus omnium, malum admoves pedi.
Mendacia tibi dicta, quæque dicta sunt.
Nec enim luctamve seu cursum, quod indicat,
exercens ictus est: at hoc mi credito:
probe quidem valens primo venit domum,
bene tum saturatus, affatim potus, miser
in lectulo jacens somnum solus capit;
tum nocte somno excussus exclamat cito
divinitus velut ictus: et cuncti timent:
dixitque, Væ mihi! unde tanta vis malis?
deusne quis pedem tenens extra rapit?
Ad hæc, quam longa est, nocte solus residens
velut præconis voce deplorat pedem.
Quum vix diem tuba gallus signaverat,
ad me venit, tristem manum mihi injicit
plorans, febriensque, meque nixus ambulans.
Sed quæ modo dicebat finxit omnia,
dum dira morbi dissimulat mysteria.

OCYPUS.

Verbis quidem semper senex armatus est,
et gloriatur, quum possit nihil, omnia.
Morbo laborans, mentiens sodalibus,
famelico similis mandenti mastichen.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πλανῆς ἅπαντας, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων λέγεις,
λέγων πονεῖν μὲν, δὲ πονεῖς οὕτω λέγεις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

125 Πῶς οὖν φράσω σοι τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν;
πάσχων γὰρ οὐδὲν οἶδα, πλὴν πονῶ μόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ὅταν ἀφορμῆς δίχα πονῇ τις τὸν πόδα,
πλάσσει τὸ λοιπὸν οὐς θέλει κενοὺς λόγους,
εἰδὼς τὸ δεινὸν ὃ συνέζευκται κακῷ
130 καὶ νῦν μὲν ἀκμὴν εἰς * * *
ἐπὰν δὲ καὶ τὸν ἕτερον ἀλγήσης πόδα,
στένων δακρύσεις, ἐν δὲ σοι φράσαι θέλω·
τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο, Κἂν θέλης, κἂν μὴ θέλης.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστ' ἐκεῖνό γ', εἰπέ, καὶ τί κλήζεται;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

135 Ἐχει μὲν ὄνομα συμφορᾶς γέμον διπλῆς.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οἵμοι. Τί τοῦτο; λέξον, ὦ, δέομαι, γέρον.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ἐκ τοῦ τόπου μὲν οὐ πονεῖς ἀρχὴν ἔχει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ποδὸς μὲν ἀρχὴν ὄνομ' ἔχει, καθὼς λέγεις;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τούτῳ σὺ πρόσθε ἐπὶ τέλει δεινὴν ἄγραν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

140 Καὶ πῶς με τὸν δύστηνον εἶτι * * *;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Δεινὴ περ οὔσα, φεῖδεται γὰρ οὐδενός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σωτήρ, τί λέγεις; τί δέ με * * *;

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄφες με μικρὸν, ἡλόγηται σοῦ χάριν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ δεινὸν, ἢ τί συμβέβηκε μοι;

ΙΑΤΡΟΣ.

145 Εἰς δεινὸν ἥλθες πόνον ἀχώριστον ποδός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οὐκοῦν με δεῖ πρόχωλον ἐξαντλεῖν βίον;

ΙΑΤΡΟΣ.

Χωλὸς μὲν ἂν ᾖ, οὐδὲν ἐστὶ, μὴ φοβοῦ.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ χεῖρον; * * * *

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄμφωιν ποδοῖν σε συμποδισθῆναι μένει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

150 Οἵμοι. Πόθεν μοι καινὸς εἰσῆλθεν πόνος
ποδὸς δι' ἄλλου, καὶ με συμπάσχει κακῶς;

Ἦ πῶς ὁλος πέπηγα, μεταβῆναι θέλων;
δευκαίνωμαι δὲ πολλὰ μεταστῆσαι πόδα,
νήπιος, ὅποια βρέφος ἄνω φοδοῦμενος.

155 Ἄλλ' ἄντομαί σε πρὸς θεῶν, Σωτήριγε,
εἴπερ τέχνη σὴ τι δύναται, μηδὲν φθονῶν

MEDICUS.

Imponis omnibus diversa adeo loquens:
ægrotus esse dicis, quo labores, nondum ais.

OCYPUS.

Et quomodo rationes explicem mali?
Male quum sit, nil scio, nisi hoc, male esse mi.

MEDICUS.

Occasionem præter si cui pes dolet,
is quælibet tum vana comminiscitur,
haud inscius diri, cui junctus est, mali.
Ut nunc modo unus est * * *
At quum pedem dein dolebis alterum,
gemes cum lacrimis. Unum edico tibi:
hoc illud est ipsum, Seu nolis, seu velis.

OCYPUS.

Quid illud ipsum? dic, quo nomine cluit?

EDUCATOR.

Habet malo repletum nomen duplici.

OCYPUS.

Eheu! Quid istuc? dic, o obsecro, senex.

EDUCATOR.

Ex quo doles loco, caput habet nominis.

OCYPUS.

Ut dicis, a pede principium nomen trahit?

EDUCATOR.

Huic tu dirum Agræ nomen in fine adjice.

OCYPUS.

Et qui miserum sat insuper ludos facis?

EDUCATOR.

Est sane dira, namque parci non alicui.

OCYPUS.

Soter, quid ais? quid me...

MEDICUS.

Sine me parum: tua peregrinator gratia.

OCYPUS.

Quid est igitur mali? aut mihi quid accidit?

MEDICUS.

Pedis es nactus dolorem dirum, inseparabilem.

OCYPUS.

Sic ergo claudicanti est exantlandum malum?

MEDICUS.

Modo claudus esses! Hoc nihil: hunc aufer metum.

OCYPUS.

Quid ergo pejus?...

MEDICUS.

Superest utroque te pede impediri.

OCYPUS.

Heu, heu mihi! novus unde morbus ingruit
pedem per alterum, qui me vexat male?
Quam fixus hæreo, discedere quum velim!
metuoque valde, pes quum transferendus est,
incautus, ut puer subito perterritus.
Sed obsecro te per deos, Soterichæ,
ars si potest quidquam tua, ne mihi invidens

θεράπευσον ἡμᾶς, εἰ δὲ μὴ, διοίχομαι.
Πάσχω γὰρ ἀφανῶς, κατὰ ποδῶν τοξεύομαι.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τοὺς μὲν πλανήτας περιελὼν λόγους ἐγὼ,
180 τοὺς τῶν ἱατρῶν τῶν διμλουόντων μόνον,
ἐργῶ δὲ μηδὲν εἰδῶτων σωτήριον,
τὰ πάντα σοι πάσχοντι συντόμως φράσω.
Ἄφευκτον ἦλθες πρῶτον ἐς βάθος κακῶν.
Οὐ γὰρ σιδρόπλαστον ὑπεδύσω βάσιν,
185 δ τοῖς κακούργοις εὐρέθῃ τεκμήριον·
δεινὴν δὲ καὶ κρυφαῖον εἰς πάντας κάκην
ἥς οὐκ ἂν ἀραιτ' ἄλχος ἀνθρώπου φύσις.

ΩΚΥΠΟΣ.

Αἰαῖ, αἰαῖ, οἶμοι, οἶμοι.
Πόθεν με τρυπᾷ τὸν πόδ' αὖ κρυπτὸς πόνος;
170 Δέξασθε χεῖρας τὰς ἐμὰς πρὸ τοῦ πεσεῖν,
ὅποια σάτυροι Βακχίους ὑπ' ὤλενας.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Γέρων μὲν εἰμι, πλὴν ἰδοῦ σοι πείθομαι,
καὶ τὸν νέον σε χειραγωγῶ πρέσβυς ὢν.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1

(*Anthol. Palat. Append. 49.*)

Εἰς τὴν ἑαυτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψε, καλαῖά τε μωρά τε εἰδῶς,
μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις διακριδόν ἐστι νόημα,
ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροις γέλως.

2.

(*Anthol. Palat. 9, 367.*)

Εἰς ἀσώτους.

Τὸν πατρικὸν πλοῦτον νέος ὢν Θήρων ὁ Μενίππου
αἰσχροῦς εἰς ἀκρατεῖς ἐξέχεεν δαπάνας.
Ἀλλὰ μιν Εὐκτήμων, πατρικὸς φίλος, ὡς ἐνόησεν
ἤδη καρφαλέῃ τειρόμενον πενίῃ,
5 καὶ μιν δακρυχέων ἀνελάμβανε, καὶ πόσιν αὐτὸν
θῆκε θυγατρὸς ἑῆς, πολλὰ ἐπὶ μελῖα δούς.
Αὐτὰρ ἔπει Θήρωνα περὶ φρένας ἤλυθε πλοῦτος,
αὐτίκα ταῖς αὐταῖς ἐτρέφετ' ἐν δαπάναις,
γαστρὶ χαριζόμενος πᾶσαν χάριν, οὐ κατὰ κόσμον,
10 τῇ θ' ὑπὸ τὴν μιὰν γαστέρα μαργοσύνη.
Οὕτω μὲν Θήρωνα τὸ δεύτερον ἀμφεκάλυψεν
οὐλομένης πενίης κῆμα παλιρρόθιον.
Εὐκτήμων δ' ἐδάκρυε τὸ δεύτερον, οὐκ ἔτι κείνον,
ἀλλὰ θυγατρὸς ἑῆς προῖκά τε καὶ θάλαμον.
15 Ἔγνων δ' ὡς οὐκ ἐστὶ κακῶς χειρρημένον ἄνδρα
τοῖς ἰδίους εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις.

sanato me : quod si minus, plane occidi.
Occulta enim patior, telis pedes petor.

MEDICUS.

Verba equidem facienda fraudis amputans
medicorum, qui nihil nisi alloqui solent,
reapse sed salubre nil quidquam sciunt,
aegro tibi compendio dicam omnia.
Primo in malum incidisti inevitabil
Nec murices enim induisti ferreos,
inventam maleficus capiendo decipulam :
sed diram et abditam crucem omnibus malam,
cujus natura hominum non sustulerit onus.

OCYPUS.

Hei hei! hei hei! vae vae! vae vae!
Hei unde mi terebrat pedem abditus dolor?
Prehendite, antequam cadam, meas manus!
Satyri ut solent Bacchum fulcire brachiis.

EDUCATOR.

Senex licet, tamen tibi en! obtempéro :
provectus annis te juvenem duco manu.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1.

In suum librum

Lucianus scripsi hæc, antiquaque stultaque doctus
id quoque enim stultum est, quod tibi forte sapit.
Nil homini certum est, nec voto vivitur uno :
sed ridens eadem hic elevat, ille probat.

2

In prodigos.

Luxuria marcens juvenili more Menippi
Theron quum patrias dilaniasset opes,
Euctemon doluit, quondam genitoris amicus
in misera juvenem vivere pauperie.
Quin dedit et lacrimas : atque in sua tecta recepto,
Noster eris, dixit, non sine dote gener.
Ille sed, ut mentem dotalis gaza subivit,
ad veteres sumtus notaque damna redit :
dilapidat census, concedens omnia ventri
et quæ sub ventrem deteriora latent.
Atque ita Theronem miserum mala rursus egestas
absorpsit refluï gurgitis illuvie :
jamque flet Euctemon, non hunc quem flevrat ante
sed dotem et natæ flebile conjugium :
doctus ab exemplo, quam, qui sua perdidit, illi
non sit in alterius rebus habenda fides.

3.

(Anthol. Palat. 10, 26.)

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηξόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
ὥς δὲ βιωσόμενος φείδω σῶν κτεάτων.
Ἐστὶ δ' ἄνθρωπος σοφὸς οὗτος, δὲ ἄμφω ταῦτα νοήσας
φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

4.

(Anth. Pal. 10, 31.)

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

5.

(Anth. Pal. 10, 28.)

Εἰς μικρὸν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἀπλετός ἐστι χρόνος.

6.

(Anth. Pal. 10, 29.)

Εἰς ἔρωτα.

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκολάστοις
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἔσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

7.

(Anth. Pal. 9, 120.)

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἄνθρωπος πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς δὲ ἅπασας
ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεται.

8.

(Anth. Pal. 10, 27.)

Εἰς θεούς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἀτοπὸν τι ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.

9.

(Anth. Pal. 10, 36.)

Εἰς κόλακας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσει χαλεπώτερον εἶδεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλήν· πῶντες
οὐ γὰρ ἔθ' ὥς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἀγα-
θῶς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

10.

(Anth. Pal. 10, 42.)

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπιών γλώσση σφραγὶς ἐπικεῖσθω·
κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάτων φυλακή.

11.

(Anth. Pal. 10, 41.)

Εἰς πλούτον.

Πλοῦτος ὁ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,

3.

In sufficientiam.

Mors quasi sit vicina tibi, sic utere rebus :
et quasi mors longe sit tibi, parce tuis.
Ille vir est sapiens, hæc qui duo cogitat, et sic
sumens et retinens servat utrimque modum.

4.

In vitam humanam.

Omnia mortali mortalia : prætereunt res,
aut homo : res vita prætereunte fugit.

5.

In breve ævum.

Quantum vita patet, brevis est felicibus : una
nox miseris ingens temporis est spatium.

6.

In amorem.

Non Veneris puer est, lædit qui corda, sed illum
præscribit vitii mens male sana suis.

7.

In ingratos.

Pertusus cadus est homo non probus : omnis in illum
quæ collata fuit gratia, vana perit.

8.

In deos.

Turpe aliquid faciens homines fortasse latebis :
sed fallunt nec quæ mente putata, deos.

9.

In adulatores.

Rebus in humanis nihil est crudelius illo,
qui sub persona fallit amicitiae.
Nam quia securi nos non ut ab hoste tuemur,
bis uocet, atque habitam vertit in arma fidem.

10.

In mysterium.

His quæ dicta nocent linguam tibi pone sigillum :
plus voces, minus est res retinere suas.

11.

In divitias.

Divitias animi solas hoc nomine dignas

τάλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.
 Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
 κλῆζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.
 6 Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατῆχεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
 σωρεύειν αἰεὶ πλούτων ἐπειγόμενος,
 οὗτος ὅποια μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
 μοχθήσει, ἐτέρων δρεπτομένων τὸ μέλι.

12.

(Anth. Pal. 10, 35.)

Εἰς εὐτυχεῖς.

Εὖ πράττων φίλος εἴ θνητοῖς, φίλος εἴ μακάρεσσι,
 καὶ σευ βριδῖός ἐκλυον εὐξαμένου·
 ἦν πταισῆς γ', οὐδεὶς ἔτι σοι φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
 ἐχθρὰ, τύχης ριπαῖς συµμεταβαλλόμενα.

13.

(Anth. Pal. 10, 37.)

Εἰς φρόνησιν.

Ἡ βραδύπους βουλή μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
 αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

14.

(Anth. Pal. 11, 431.)

Εἰς βορόν.

Εἰ ταχὺς ἐς τὸ φαγεῖν καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλὺς
 ὑπάρχεις,
 τοῖς ποσὶ σου τρῶγε, καὶ τρέχε τῷ στόματι.

15.

(Anth. Pal. 11, 428.)

Εἰς ἀδύνατον.

Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης,
 οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

16.

(Anth. Pal. 11, 400.)

Εἰς γραμματικούς.

Ἰαθι Γραμματικὴ φυσίξος, Ἰαθι λιμοῦ
 φάρμακον εὐρομένη « μῆνιν, αἶειδε θεά. »
 Νῆδον ἔχρῃν καὶ σοὶ περικαλλέα δομήσασθαι,
 καὶ βωμὸν θυῶν μήποτε δευόμενον.
 Καὶ γάρ σου μεστὰι μὲν ὁδοί, μεστὴ δὲ θάλασσα,
 καὶ λιμένες, πάντων δέκτρια Γραμματικὴ.

17.

(Anth. Pal. 11, 427.)

Εἰς δυσώδεις.

Δαίμονα πολλὰ λαλῶν ὀζόστομος ἔξορκιστὴς
 ἐξέβαλ', οὐχ ὀρκων, ἀλλὰ κόπρων δυνάμει.

18.

(Anth. Pal. 11, 274.)

Εἰπέ μοι εἰρομένῳ, Κυλλήνιε, πῶς κατέδυνε
 Λολλιανοῦ ψυχὴ δῶμα τὸ Φερσεφόνης;
 Θαῦμα μὲν, εἰ σιγῶσα τυγὼν δέ τι καὶ σὲ διδάσκειν
 ᾔθελε· φεῦ, κείνου καὶ νέκυν ἀντιάσαι.

esse puta : luctus cetera plena bona.
 Ille mihi demum locuples divesque vocetur
 qui superum norit commoditate frui.
 At qui perpetuo numerando pallet in aere,
 atque alias aliis semper acervat opes,
 talis erit, quales per cerea castra laborant,
 sic ut non ipsae melle fruuntur, apes.

12.

In felices.

Donec eris felix, homines tibi semper amicos,
 et precibus faciles experire deos :
 si secus acciderit, jam nullus amicus, et hostes
 undique : fortunae motus et ista trahit.

13.

In prudentiam.

Consilium melius, tarde quod sumitur : illud
 quod properat, post se penituisse trahit.

14

In edacem.

Manducare celer quum sis, et currere tardus,
 manduca pedibus, curre sed ore tuo.

15.

In impossibile.

Quid lavis Aethiopem? perituro parcae labori;
 noctis enim tenebras irradiare nequis.

16.

In grammaticos.

Grammatica o salve, donatrix Musa salutis :
 « Iram, diva, refer; » hac medicina famis
 Et tibi debuerunt poni fulgentia templa,
 araque perpetuo thuris honore calens.
 Nam lora plena tui, plenae sunt aquoris undae,
 et portus, alitrix optima Grammatica.

17.

In fatidos.

Exorcista olidus fugitat dum daemona, verbis
 ejicit haud illud, sed feritate gutae.

18.

Dic mihi quaerenti, Maja sate, ductus ad orcum
 Lollianus tecum quomodo fecit iter?
 Mirum si tacuit : quin te quid, credo, docere
 gestiit; o comitem post quoque fata malum!

19.

(Anth. Pal. 7, 308.)

Εἰς βρέφη.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλεὲς Ἀΐδης ἥρπασε, Καλλίμαχον.
Ἄλλὰ με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βίοτοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βίοτοιο κακῶν.

20.

(Anth. Plan. 4, 163.)

Εἰς ἀγαλμα Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ.

Τὴν Παφίην γυμνὴν οὐδεὶς ἶδεν· εἰ δέ τις εἶδεν,
οὗτος ὁ τὴν γυμνὴν στησάμενος Παφίην.

21.

(Anth. Plan. 4, 164.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Σοὶ μορφῆς ἀνέθηκα τεῆς περικαλλὲς ἀγαλμα,
Κύπρι, τεῆς μορφῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων.

22.

(Anth. Plan. 4, 238.)

Εἰς ἕτερον Πρίαπον.

Εἰς τὸ κενὸν με τέθεικε, νόμου χάριν, ὧδε Πρίαπον
Εὐτυχίδης, ξηρῶν κληματίδων φύλακα· [ἐπέλθῃ,
καὶ περιβέβλημαι κρημνὸν βαθύν. Ὅς δ' ἂν
οὐδὲν ἔχοι κλέψαι πλὴν ἐμὲ τὸν φύλακα.

23.

(Anth. Pal. 6, 164.)

Ἀπὸ ναυηγῶν.

Γλαυκῶ καὶ Νηρεῖ καὶ Ἴνοῖ καὶ Μελικέρτῃ,
καὶ βυθίῳ Κρονίδῃ καὶ Σαμὸθρηξὶ θεοῖς,
σωθεὶς ἐκ πελάγους Λουκιλλίος ὧδε κέκαρμαι
τὰς τρίχας ἐκ κεφαλῆς· ἄλλο γὰρ οὐδὲν ἔχω.

24.

(Anth. Pal. 11, 429.)

Ἐν πᾶσιν μεθύουσιν Ἀκύνδυνος ἤθελε νηφεῖν,
τοῦνεκα καὶ μεθύειν αὐτὸς ἔδοξε μόνος.

25.

(Anth. Pal. 11, 432.)

Ἔσθεςε τὸν λύχνον μῶρος, φυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· οὐκ ἔτι με βλέπετε.

26.

(Anth. Pal. 11, 434.)

Ἦν ἐσόδης κεφαλὴν μαδαράν καὶ στέρνα καὶ ὦμους,
μηδὲν ἐρωτήσης, μῶρον ὁρᾷς φαλακρόν.

27.

(Anth. Pal. 11, 408.)

Ἦν κεφαλὴν βάπτεις, γῆρας δὲ σὸν οὐποτε βάψεις,

19.

In infantes.

Me puerum nullis oneratum pectora curis
quinquennem rapuit mors fera Callimachum.
Ne me flete tamen : fluxit mihi tempore parvo
vita ; sed et vitæ sunt mala parva meæ.

20.

In statuam Veneris quæ est in Cnido.

Nulli nuda Venus visa est, puto : si tamen ulli,
visa viro nudam qui dedit hanc Venerem.

21.

In eandem.

Alma Venus, tibi sacro tuam sub imagine formam :
pulchrius hac potui nil tibi, diva, dare.

22.

In alium Priapum.

Arida me posuit propter sarmenta Priapum,
Ut mori morem sic gerat Eutychedes.

Ambior et fossa ; si quis tamen adveniat fur,
nil sit, custodem me nisi, quod rapiat.

23.

A naufragis.

Glauce, tibi, et Nereu, Matutæque et Melicertæ,
Saturnoque, Sami Threiciæque deis,
sospes ab insano Lucillius æquore, crines
tondeor hic : aliud quippe ego nil habeo.

24.

Sobrius in potis dum quærit Acindynus esse,
solus ab his potus cur habeatur, habet.

25.

Lumen ut exstinxit vexatus pulice multo
morio, Jam me non inveniatis, ait.

26.

Si caput absque pilis, humerosque et pectora cernas,
dicere ne dubites, Calvus hic et fatuus.

27.

Tinge comas, si vis : tingi negat ipsa senectus ;

οὐδὲ παρσιάνων ἑκτανύσεις ρυτίδας.
 Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἄπαν ψιμύθῳ κατὰπλαττε,
 ὥστε προσωπεῖον, κοῦχί πρόσωπον ἔχειν.
 Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστὶ. Τί μαίνεαι; οὔποτε φῦκος
 καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

28.

(Anth. Pal. 11, 404.)

Οὐδέποτε' εἰς πορθμεῖον ὁ κηλήτης Διόφαντας
 ἐμβαίνει μέλλων εἰς τὸ πέραν ἀπίνει.
 Τῆς κήλης δ' ἐπάνωθι τὰ φορτία πάντα τεθεικώς,
 καὶ τὸν ὄνον, διαπλεῖ σινδόν' ἐπαράμενος.
 Ὅστε μάτην Τρίτωνες ἐν ὕδασι δόξαν ἔχουσιν,
 εἰ καὶ κηλήτης ταῦτο ποιεῖν δύναται.

29.

(Anth. Pal. 11, 405.)

Ὁ γρυπὸς Νίκων ὀσφραίνεται οἶνον ἀριστα,
 οὐ δύναται δ' εἰπεῖν οἷος ἂν ᾖ ταχέως.
 Ἐν τρισὶν ὥραις γὰρ θεριναῖς μόλις αἰσθάνετ' αὐτὸς,
 ὥς ἂν ἔχων πηχῶν ῥίνα διακοσίων.
 Ὡς μεγάλου μυκτῆρος, δε' ἂν ποταμὸν διαβαῖν,
 θηρεύει τούτῳ πολλάκις ἰχθύδια.

30.

(Anth. Pal. 11, 433.)

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον· οὐ δύνασαι δὲ
 φωνὴν συλῆσαι χρώματι πειθομένην.

31.

(Anth. Pal. 11, 435.)

Θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως Βύτος ἐστὶ σοφιστής,
 μήτε λόγον κοινὸν μήτε λογισμὸν ἔχων.

32.

(Anth. Pal. 11, 436.)

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
 εὔρεῖν ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

33.

(Anth. Pal. 11, 430.)

Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
 καὶ τράγος εὐπώγων εὐστολός ἐστι Πλάτων.

34.

(Anth. Pal. 11, 410.)

Τοῦ πωγωνοφόρου Κυνικοῦ, τοῦ βακτροπροσαίτου,
 εἶδομεν ἐν δεῖπνῳ τὴν μεγάλην σοφίαν.
 Θέρμῳ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπέσχετο καὶ ραφανίδων,
 μὴ δεῖν δουλεύειν γαστρὶ λέγων ἀρετὴν.
 Εὐτε δ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδὲν χιονώδεα βόλβαν
 στρυφνὴν, ἣ πιτυτὸν ἤδη ἐκλεπτε νόον·
 ᾗτησεν παρὰ προσδοκίαν, καὶ ἔτρωγεν ἀληθῶς,
 κοῦδὲν ἔφη βόλβαν τὴν ἀρετὴν ἀδικεῖν.

nec dabitur rugas explicuisse genis.

Parce, precor, vetulum cerussa pingere vultum :
 personam videor cernere, non faciem.
 Stulta, labor totus perit hic tibi : fucus et omne
 hoc genus ex Hecuba non facient Helenam.

28.

Navi nil opus est Diophanto, ut transeat amnem :
 implet enim turgens hernia navis opus.
 Huic nam sarcinulas ipsumque imponit asellum,
 et sinuosa levans lintea transit aquas.
 Frustra se jactant igitur Tritones in undis,
 quum Diophas magno ramice praestet idem.

29.

Olfacit egregie nasatus pocula Nicon,
 sed cito sit vinum dicere quale nequit.
 Nam tribus aestivis vix ipse id percipit horis,
 bis centum quoniam nasus it in cubitos.
 Egregius nasus, qui si quem forte per amnem
 ducat iter, pisces non semel ipse capit.

30.

Surripis, o pictor, formam : at vox sola recusat
 artificis dextram victa colore sequi.

31.

Miramur rhetor qui factus sit Bytus, is quem
 communis sensus deficit et ratio.

32.

Albus erit corvus prius, et testudo volabit,
 quam doctum videas rhetora Cappadocem.

33.

Si promissa potest sapientem reddere barba,
 barbatus poterit jam caper esse Plato.

34.

Mendici quae sit Cynici sapientia (barba
 quid facit aut baculus!) cena videre dedit.
 Caulibus abstinuit primo tenuique lupino :
 nam virtus ventri non famulatur, ait.
 At postquam vulvam vidit niveamque bouamque,
 en animi vires abstulit illa cati.
 Nam necopinato petiit, vereque comedit,
 virtuti vulvam posse nocere negans.

35.

(Anth. Pal. 11, 403.)

Εἰς ποδάγραν.

Μισόπτωχε θεὰ, μούνη πλούτου δαμάτειρα,
 ἢ τὸ καλῶς ζῆσαι πάντοτ' ἐπισταμένη.
 Εἰ δὲ καὶ ἄλλοτρίοις ἐπιζομένη ποσὶ χαίρεις,
 ὀπλοφορεῖν τ' οἶδας, καὶ μύρα σοι μέλειται·
 τέρπει καὶ στέφανός σε καὶ Αὔσονίου πόμα Βάκχου.
 Ταῦτα παρὰ πτωχοῖς γίνεταί οὐδέποτε.
 Τοῦνεκά νυν φεύγεις πενίης τὸν χάλκεον ὠδὸν,
 τέρπη δ' εἰς πλούτου πρὸς πόδας ἐρχομένη.

36.

(Anth. Pal. 6, 17.)

Αἱ τρισαί τοι ταῦτα τὰ παίγνια θῆκαν ἐταῖραι,
 Κύπρι μάκαιρ', ἄλλη ἀλλ' ἀπ' ἐργασίης.
 Ὡν ἀπὸ μὲν πυγῆς Εὐφροῖ τάδε· ταῦτα δὲ Κλειῶ,
 ὡς θέμις· ἢ τριτάτῃ δ' Ἀτλίδ' ἀπ' οὐρανίων.
 Ἄνθ' ὧν τῇ μὲν πέμπε τὰ παιδικὰ, δεσπότι, κέρδη·
 τῇ δὲ τὰ θηλείης· τῇ δὲ τὰ μηδετέρης.

37.

(Anth. Pal. 11, 402.)

Μηδεῖς μοι ταύτην, Ἐρασίστρατε, τὴν σπατάλην
 ποιήσεις θεῶν, ἥ σὺ κατασπαταλᾷς, [σου
 ἔσθων ἐκτραπέλως στομάχων κκκὰ, χείρονα λιμοῦ,
 οἷα φάγοιεν ἐμῶν ἀντιδίων τεχνία.
 Πεινάσασμαι γὰρ αὖθις εἴ τι πλέον ἢ πρῖν, ἐκείνης
 εἰ χορτασθῆιεν τῆς παρὰ σοι σπατάλης.

38.

(Anth. Pal. 11, 401.)

Ἰητὴρ τις ἐμοὶ τὸν ἐὸν φίλον υἱὸν ἔπεμψεν,
 ὥστε μαθεῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
 Ὡς δὲ τὸ « Μῆνιν ἄειδε » καὶ « ἀλγεα μυρὶ ἔθηκεν »
 ἔγνων, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκόλουθον ἔπος,
 « πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς αἰδὶ προΐαψεν, »
 οὐκέτι μιν πέμπει πρὸς με μαθησόμενον.
 Ἀλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ, Σοί μὲν χάρις, εἶπεν, ἐταῖρε·
 αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
 Καὶ γὰρ ἐγὼ πολλὰς ψυχὰς Ἀϊδὶ προΐαπτω,
 καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικοῦ δέομαι.

39.

(Anth. Pal. 11, 397.)

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζων Ἀρτεμίδωρος
 καὶ μηδὲν δαπανῶν, ζῇ βίον ἡμιόνων,
 πολλάκις αἶψ' ἡρυσσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι
 πολλὸν ὑπὲρ νότου, χόρτον ἔδουσι μόνον.

40.

(Anth. Plan. 154 : A., οἱ δὲ Ἀρχίου.)

Εἰς ἀγαλμα Ἥχους.

Ἥχῳ πετρήσσαν δρᾶς, φίλε, Πανὸς ἐταίρην,

35.

In podagram.

Mendicos fugiens, domitrix dea divitiarum,
 exemplum vitæ quæ potes esse bonæ.
 Alterius pedibus nam quamquam incedere gaudes,
 sunt unguenta tuis crinibus, arma manu :
 sarta nec, Ausonii nec deficit copia Bacchi,
 mendici præbet qualia nulla domus.
 Unde et egestatis furiosum limen abhorres,
 ad dominique venis in lare dite pedes.

36.

Tres tibi miserunt hæc, maxima Cypri, amicae
 ludicra, diversam quodque notans operam.
 Dedicat hæc ab clune Euphro; illa altera Clio
 inde ubi fas; Atthis tertia ab ætheriis.
 Quid contra mittas, primæ puerilia luca;
 feminea Clio, tertia neutra ferat.

37.

Delicias a me faciant, Erasistrate, longe
 illas dico tuas, quæso rogoque deos;
 namque horrenda voras stomachi mala, quod fame peius.
 has cupiam nostris hostibus esse dapes.
 Quin olem tolerare famem quæ maxima, dum ne
 cogar deliciis me satiare tuis.

38.

Natus erat medico carus, qui mittitur ad me
 totum grammaticæ discat ut artis opus.
 « Iram musa refer, » jam noverat, atque « dolores
 mille dedit; » sed ef hoc quod solet inde sequi,
 « Multasque illustres animas demisit ad Orcum : »
 mittere discipulum desiit ille mihi,
 meque videns genitor, Tibi gratia, dixit, amice, est,
 discere sed de me filius ista potest.
 Multæ quippe animæ per me mittuntur ad Orcum;
 grammaticum nec ob id quæro magisterium.

39.

Artemidorus habet decies quod computet, et nil
 erogat : haud aliter vivere mula solet
 hajula, quæ multo quum sudet pressa sub auro,
 tam pretiosa gerens pondera, gramen edit.

40.

In imaginem Echus.

Saxa colens Echo datur hic tibi, Panos amica,

ἀντίτυπον φθογγὴν ἔμπαλιν ἀδομένην,
παντοίων στομάτων λάλον εἰκόνα, ποιμέσιν ἡδὺ
παίγνιον. Ὅσσα λέγεις, ταῦτα κλύων ἀπιθι.

41.

(Anth. Pal. 11, 396.)

Πολλάκις οἶνον ἔπεψας [ἐμοί], καὶ πολλάκις ἔγνων
σοὶ χάριν, ἡδυπότῳ νέκταρι τερπόμενος·
νῦν δ' εἴπερ με φιλεῖς, μὴ πέμψης· οὐδέομαι γὰρ
οἶνου τοιούτου, μηκέτ' ἔχων θρίδακας.

42.

(Anth. Pal. 11, 212.)

* * * * *

ἀλλὰ σύ μοι προφέρεις τέκνιον ἄλλότριον,
τὴν προτομὴν αὐτῷ περιθεὶς κυνός· ὥστε με κάμνειν
πῶς μοι Ζωπυρίων ἐξ Ἑκάβης γέγονεν.
Καὶ πέρας ἐξ δραχμῶν Ἑρασίστρατος ὁ κρεοπώλης
ἐκ τῶν Ἰσικίων υἱὸν Ἄνουβιν ἔχω.

illa repercussos docla referre sonos,
gaudia pastorum, cujuslibet oris imago.
Audito quantum voce sonabis, abi.

41.

Saepe merum mihi misisti, gratesque peregi
sparsus nectarei pectora rore meri :
at mihi ne mittas posthac, rogo. Quo mihi acetum?
lactucis et qui caulibus abetineam.

42.

[Pollicitus fili te facturum simulacrum,]
en mihi tu puerum fers alienigenum,
indutum facie tetri canis : ut male vexer,
qui mihi sit genitus Zopyrio ex Hecuba.
Denique sex drachmis Erasistratus in laniena
stans ex Isiciis filium Anubin amo.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

Abauchas, ejus cum Gyndane amicitia, XLI, 61.
 Abderitarum morbus, sequentesque illum animi affectiones, XXV, 1.
 Abdicare adoptatum non licet, XXIX, 9, 10, 12.
 Abdicationis causa, XXIX, 21.
 Aboni castrum, in Ponto, XXXII, 9.
 Abradata conjux, XXXIX, 20.
 Abroea, XLII, 4.
 Abrotonum meretrix, LXVII, 1.
 Absyrus laceratus, XXXIII, 53.
 Abundantia propugnatur et impugnatur, LXXV, 5 sqq.
 Academia Athenis, XV, 13. Academia patrona justitiæ, XLVII, 8; in utraque partem disputat, XLVII, 15.
 Academici philosophi, XXVII, 18.
 Acamas homo, XXXIII, 40; mons, LXVI, 7.
 Acanthus, XXX, 19.
 Acarnanius porcellus, proverb. LXVII, 7, 3.
 Achæus, poeta tragicus, XIX, 6.
 Acharnæ, V, 50.
 Acherusius campus, XI, 15. Acherusia palus, L, 3.
 Achilles, X, 20, 1; Pelei filius, X, 15, 1; ejus mollities, *ibid.*; ejus pulcritudo, X, 18, 1; præceptor ejus Chiron, X, 15, 1; et Phoenix, *ibid.* De eo multa fabulose scripsit Homerus, XXV, 40; ejus clypeus, XX, 33; XXXIII, 13; XXXVI, 22; cur in Scyro moratus sit, XXXIII, 46; ubi inter virgines delituit, LXVII, 5, 3; conspectis armis ad bellum incitatur, LXI, 4; occidit Phrygas, IX, 11; ejus et Patrocli amicitia, XXXVIII, 54; XLI, 10; ejus parasitus Patroclus, XLVIII, 45; ejus sepulcrum, X, 23; est in insula Beatorum, XXVII, 22 et 23; filii gaudet saltatione, XXXIII, 9.
 Achivi telis Apollinis petiti, XIII, 3; causa irarum Apollinis in ipsos præsignificata, LXV, 8.
 Acinaces et Zamolxis Scytharum dii, XXIV, 4; Acinaces sacrificant Scythæ, Zamolxidi Thraces, XLIV, 42; per Acinacen et ventum jurant Scythæ, XLI, 38.
 Acrisius Danaen cistæ includit, IX, 12, 1; conf. XLV, 13.
 Actæoni cur et a quo immissi canes, VIII, 16, 2; conf. LXVIII, 2; LXX, 8; XXXIII, 41. Actæon infelicissimus homo, LXXIV, 7.
 Adimantus, *persona dialogi*, LXVI, 1.
 Admetus, malus poeta, XXXVII, 44.
 Admetus Thessalus; herus Apollinis, XIII, 4. Conf. XLIII, 8.
 Admirantia hypotyposis, III, 35.
 Adolescentiæ durior educatio, III, 27; IX, 6, 1; disciplinam reddit excitatorem, XLIX, 20; instruitur apud Græcos arithmetica, musica, poesi, morum scientia, XLIX, 21; institutio ejus debet æqualis esse viribus, III, 28. *Vide* Exercitia, Disciplina, Educatio.
 Adonis, VIII, 11. Adonis flumen quotannis cruentatur, LXXII, 8. Adonidis orgia, LXXII, 6.
 Adrastea, XVIII, 6.

Adrastus filium Cræsi interfecit aberrante hasta, XLIII, 12. Adrastus Argivus, XXXIII, 43.
 Adrymachus, princeps Machlyenæ, XLI, 44.
 Adulatores, iis quibus adulantur peiores et causa fastus divitum, III, 23. Adulatorum vivendi ratio, *ibid.*, 22. Philosophi adulatores adulatoribus aliis intolerabiliores, *ibid.*, 24; adulatores decepti spe hereditatis, X, 6, 3; X, 7, 8; mercede ac familiaritate potentiorum digni, XVII, 4. Adulatio quid sit, XL, 2; conf. XVIII, 9. Aulicis necessaria, XVII, 28; non convenit historico, XXV, 7, 8; a magnis animis rejicitur, XXV, 12. Adulatoris ingenium, XL, 20; hoste pejor, LXXXII, 9; a laudatore quomodo differat, *ibid.* Adulatione multi gaudent, XL, 2. *Vide* Parasitus. *Adulatorum exempla præbent voces* Gnathonides, Philiiades, Demeas, Thrasyclus, Blepsias, Laches, Gniphon, Charinus, Damon, Tersipon, Charœades, Phidon, Melanthus, Zenophantes, Aristobulus, Onesicritus, Polemon, Aristippus, Aristogiton, Idomeneus, Aristoxenus, Cynæthius, etc., quos suo *vide loco*.
 Adulteri puniuntur raphanismo, LXVIII, 9; pilorum evulsione, LXIX, 33. Adulteria deorum taxantur, VII, 17; LXXVII, 4 sqq. *Vide* Dii. Legem tulit Salæthius de adulterio, ipse postea in eo deprehensus, XVIII, 4. Bagoas adulter, XXXV, 10 sqq. Adulterii pœna se eripit Combabus, demonstrando se castratum, LXXII, 25.
 Æacus attentissimus, X, 13, 4; X, 16, 2; portæ Inferni custos, X, 20, 1; XI, 8; XVI, 4; mortuis ad decumbendum locum tribuit, XI, 17; XII, 24. Prope eum jam esse, XVIII, 1; Tesseram ab Atropo recipit, XVI, 4. Æacus, publicanus, XII, 2; Æacus quis genere? L, 4.
 Aedon, X, 28, 3; aedonium (Lusciniarum) fabula, III, 3.
 Æetes, XXXIII, 53.
 Ægeum Ioniumve (mare) crate trajicere, XX, 28.
 Ægeus, Thesei pater, L, 5.
 Ægiale, XXXII, 57.
 Ægidem quatit iratus Jupiter, LXX, 3.
 Æginam trajicienti Athenis quantum nauli esset solvendum, LXVI, 15.
 Æginetici modii, V, 57; oboli, IV, 10.
 Ægisthus a quibus occisus, XXXVIII, 47; LXI, 23. Ægistho duo fata Jupiter proponit, LXXVII, 16.
 Ægrotis alia, alia valentibus alimenta dedit deus, LXXV, 7.
 Ægyptii: sacra eorum intus fœda, extra ornata, XXXIX, 11. Ægyptiorum mortui insolubiles, XI, 15. Ægyptii ad cameli aspectum perterriti, II, 4; sacrificant aquæ, XLIV, 42; dea eorum Isis, VIII, 3, 1; X, 13, 3; substitutiones eorum, XIII, 14; circa sacrificia ritus, *ibid.* sqq.; neque piscibus vescuntur neque capros maciant, XXXVI, 7; conf. LXXII, 14; varia eorum sacra, *ibid.*; Ægyptii superstitionisissimi homines, XL, 27; ab Æthiopibus didicere astrologiam, XXXVI, 5; eorum ritus sepulcrales, L, 21; Apis apud eos sanctus, XIII, 15; XXXVI, 7; deos primi cognovere, LXXII, 2. Ægyptiorum dii ridentur, XIII, 15; XLIV, 42; LXXIV, 10; eorum templa olim sine imaginibus, LXXII, 3; eorum

- sacri scribæ sunt longævi, LXII, 4; eorum scribendi ratio, XX, 44. Apud Ægyptios signum nobilitatis coma erat, LXVI, 3; comam quando totoderint, LXXII, 6. Ægyptii agros colunt, XLVI, 16. Ægyptios aliquis simios saltare docet, XV, 36. Ægyptius Danaus, IX, 6, 1. Ægyptus regio, îds perugium, IX, 7, 3. *Vide* Ægyptii. Ægyptus, Danaï frater, IX, 6, 3. *Conf.* XXXIII, 44. Æneas, XXXIII, 46; XXXVI, 20. Ænians imbelles, LXXIII, 39. Æolocentaurus, XXVI, 42. Æolus, Hellenis filius, VI, 1; *conf.* XXXIII, 46. Aeroconopes, XXVI, 16. Aerocordaces, XXVI, 16. Aeropæ, XXV, 8; XXXIII, 43 et 67. Æschines tympanistriæ filius, a Philippo ob eruditionem æstimatur, I, 12; *conf.* XXXIX, 17; accusato Timarcho patitur similia, XVIII, 7; ejus Oratio in Timarchum citatur, LVIII, 27; Atrometus dicitur, LI, 10; erat parasitus, XLVIII, 32; patriæ proditor, XLIII, 42. Æschylus pugillares cum emerit Dionysius tyrannus, LVIII, 15. Æschylus in vino tragœdias scripsit, LXXIII, 15. Æsculapius Apollinis filius, XLIV, 26; XXXII, 10; coronam gerit, XXXII, 58; sanandi officinam Pergami constituit, XLVI, 24; medetur, VIII, 26, 2; quomodo sanarit, LI, 10; molestiæ inde ortæ, XLVII, 1; nascens in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38; Æsculapii et Herculis rixa, VIII, 13; posthabetur ei Hercules, *ibid.*, 1; ei iratus est Jupiter, XXXIII, 45; fulmine percussus, VIII, 13, 1; LXVIII, 4; LX, 10; gallum a Socrate non accepit, XLVII, 5; Pæan Alisodemi in Æsculapio, LXXIII, 27; Æsculapio et Herculi parcit Momus, LXXIV, 6. Æsopus, XXVII, 18; XLVI, 10; ejus cornicula, LX, 5; ejus fabula de homine, qui fluctus numeravit, XX, 84. Æsopi asinus, LXIX, 13. Æthiopes deos excipiunt convivio, XIII, 2; *conf.* VII, 17; XLIV, 38; Jupiter ad eos commissatum abijt, LXXVII, 4; saltando depreliantur, XXXIII, 18; astrologiæ inventores, XXXVI, 3; ceteris gentibus sapientiores, *ibid.*; quam re adjuti astrologiam melius tractare possint alios, *ibid.*; planetis dedere nomina, XXXVI, 4; sacrificant Diei, XLIV, 42. Quid ab Æthiopibus Bacchus attulerit, LXXII, 16. Æthiopem lavare, LVIII, 28; LXXXII, 15. Æthiopia, IX, 14, 3; eam invadit Cambyses, XII, 13; Aetion, pictor, XVII, 42; XXI, 4; XXXIX, 7. Ætna mons, IX, 1, 2, 11; domicilium Cyclopum, V, 19; in eum se præcipitat Empedocles, X, 20, 4. Ætolici casus, XIII, 1. Afri a Scipione victi, X, 12, 7. Agamemnonis imago apud Homerum, XXV, 8; XL, 25; ejus filia Electra, XIV, 22; somnio deceptus, XLIV, 40; Agamemnonis persona in scena, III, 11; XI, 16; sub Agamemnone respondere, XLI, 26; *de eo*, X, 20, 1; XI, 15; XXXIII, 43; XLVIII, 44; filiam sacrificat ut fauste Ilium perveniat, XIII, 2. Cum Chryse, XIII, 3. Agatharchides laudatur, LXII, 22. Agathobulus, XXXVII, 3; LXVIII, 17. Agathocles medicus, XVI, 6. Agathocles peripateticus: ejus confutatur gloriatio, XXXVII, 29; de mercede cum discipulis litigat, XLVI, 16; ejus et Dinæ amicitia, XLI, 12; ejus ætas, LXII, 10. Agathocles Samius apud Alexandrum delatus, LIX, 18. Agathon qualis poeta, LI, 11. Agave Baccha, LVIII, 19. Agendi bene tempus haud prorogandum, III, 27. Agenor Europæ pater, IX, 15, 1; LXXII, 4. Aglaïæ filius Nireus, X, 25, 2; LXXVIII, 24. Agricola circa plantas cura, XLIX, 20. Agrigentini Dorienses, XXX, 14. Ajax, X, 20, 1; Telamonius, XXVII, 7; Ulyssem odit, X, 29, 2; *conf.* XXXIII, 83; ejus pugna cum Hectore, XLVIII, 44, 45, 46; furiosus, XXXIII, 46; X, 29; XXXIII, 1; ejus sepulcrum, XII, 23. Non erat talis, qualis describitur, XLV, 17. Ajax Locrus, XXVII, 17; Ajax alter, XXXIII, 46. Alabastrum unguenti, LXVII, 14, 2. Alani quo distent a Scythiis, XLI, 51. Alata verba, LV, 6; XLI, 20. Alcæus Milesius, XXV, 9. Alcámenes, XX, 19; XXV, 51; XXXIX, 4; XLIV, 7. Alcestis, X, 23, 3; XXXIII, 52; L, 5. Alcibiades deliciæ Atheniensium, XXIV, 11; ejus primæ spes in expeditione Sicula, XXV, 38; amasius Socratis, XXXVIII, 49; ejus reditus, LXXIII, 31. Est corruptus, divitiis abundat, XLIII, 16; Hermas amputat, XXXVIII, 24. Alcidas Cynicus, LXXI, 12; formidabilis, clamorosus et impudicus; pugnat cum scurra, *ibid.*, 18 *sqq.* Alcidas orator, LXXIII, 13. Alcinous, XXVI, 3. Alcmæon, XXXIII, 50. Alcmæne filius in cœlo curarum expers, VIII, 24; Alcmæne cum Jove concubitus, VIII, 10. *Conf.* X, 16, 4. Alcyon. *Vide* Halcyon. Alea ludere denucibus, LXX, 8 et 9; aleam jacere, XXIII, 3; XL, 16. Alecto Erinnyas, LXXX, 6. Alexander magnus, filius Philippi, falso dictus Ammonis, X, 13, 1; X, 14, 1; ab Aristotele doctus, X, 12, 4; Homericos ediscit versus, *ibid.*; ejus res gestæ, X, 12, 3; in Cydno lavare cupit, LXI, 1; rejicit consilium brevioris viæ ad Ægyptum, LI, 5; divino cultu afficitur, X, 13, 2; nomen Dei quid ei protulerit, *ib.*; ejus abstinentia ab uxore Darii, X, 14, 4; Aornum petram expugnavit, X, 14, 6; XX, 4; Clitum interfecit, X, 14, 3; *conf.* XXV, 38. Venerea in Hephæstionem propensio, X, 14, 4; Hephæstionem inter deos refert, LIX, 17; Aristobuli indignatur adulatione, XXV, 12, et cujusdam architecti, *ibid.* Onesicritum historicum, adulatorem reprehendit, XXV, 40; portentosum architecti promissum de monte ei assimilando cur non admiserit, XL, 9. Agathocles Samium cum leone concludere vult, LIX, 18. Adulationi et calumniæ faciles aures præbet, *ibid.*; valere jussu loco gaudere, XIX, 8. Ejus depictæ nuptiæ, XXI, 4; eo agroto Macedones quid fecerint, XXXII, 16; ejus sepulcrum ubi? X, 13, 3; ejus fortitudo, X, 14, 5; ejus virtus laudatur, XXXII, 1; cum Baccho et Hercule comparatur, X, 14, 6; ejus fastus, X, 12, 3; supra Hannibalem ponitur, X, 12, 7; XXVII, 9. Alexander magus qualis corpore, XXXII, 3; qualis animo, XXXII, 4; oraculi de eo effatum, XXXII, 11; ejus fraudes et scelera, *ib.* *sq.*; comburit Epicuri Sententias, XXXII, 45; odit Lucianum, XXXII, 45; miserrimo modo perijt, XXXII, 59. Alexander medicus, LXVIII, 44. Alexander Thessalus ab uxore interfectus, XLVI, 15. Alexis comicus, XIX, 6. Alisodemus Træzenius poeta, LXXIII, 27. Aloe filiorum factum, XII, 3. Alphei et Arethusæ amor, IX, 3, 1; *conf.* XXXIII, 48. Altare in lacu medio, LXXII, 46. Althæa, XXXIII, 50.

Amabilitas et Cupido, Himerus et Eros, liberi Veneris, VIII, 19, 15.
 Amalthæe habere cornu, XVII, 13; LI, 6.
 Amastris, urbs Pontica, XXXII, 25 et 56; XLI, 57.
 Amatorum iururandum vanum, LXVII, 7; eorum quædam proprietates, III, 7; sunt in iram proclives, VIII, 24, 2.
 Amazon Hippolyta, XXVII, 8; XLIX, 34. Amazonis effigies, Phidæe opus, XXXIX, 5.
 Ambraciotæ Cleombrotus, LXXVII, 1.
 Amicitia, optima hominum possessio, XLI, 62; *conf.* XXXVII, 10. Ea inter plures, quam tres ad summum, iniri nequit, XLI, 37. Amicitia quomodo colatur apud Scythas, XLI, 7; aliter atque apud hosce ea colitur apud Græcos, XLI, 9. Sors mala probat amicitiam, XLI, 36. *Amicitia exempla præbent voces* Patroclus et Achilles, Orestes et Pylades, Gydanis et Abauchas, Toxaris et Mnesippus, Theseus ac Pirithous, Aretæus et Eudamidas, Zenothemis et Menecrates, Agathocles et Dinias, Damon et Euthydicus, Amizocas et Dandamis, Antiphilus et Demetrius Suniensis, Belitta et Bathis, Macens Lonchata et Arsacomæ, Toxaris et Sisinnis, etc., *quos v. suis locis.*
 Amicum invenire est difficile, XLI, 61; quanto tempore sint felices amici, LXXXII, 12; si amici pro beneficio sibi invicem agant gratias, quid istud significet, XLI, 53.
 Amictus: num ex eo ingenium hominis cognosci possit, XX, 19.
 Amizocæ et Dandamidis amicitia, XLI, 38 *seqq.*
 Ammon impostor, X, 13, 1. Ejus filius non videri vult Annibal, X, 12, 2. Num Alexander sit ejus filius, X, 14, 1. Arietis specie cohitur, XXXVI, 8.
 Amoris definitio, XXXVIII, 37; Amoris utriusque vis, XXXIII, 38. Amor marinus, i. e. inconstans, LXXIII, 13. Ei sunt pervia omnia, *ibid.*, 14; ejus violentia, VIII, 6, 3; X, 19, 1; XXXVIII, 19; XXXVIII, 32; ejus scala, XXXVIII, 53. Erat causa Trojani belli, X, 19, 2; est vitiorum fons, LXXXII, 6; ejus argumenta, LXVII, 8, 1; occulti signa, LXXII, 17; amorum militarium fructus plagæ et lites, LXVII, 15, 3. Amor privigni in novercam a medico detectus, LXXII, 17. Amores Jovis, LXXXIV, 7; amores aliorum deorum, LXXXIV, 8.
 Amphiaræus, XXXII, 19.
 Amphilocheus, Amphiaræi filius, XXXII, 19; LII, 3; oracula fundens, LXXXIV, 12; X, 3; qualis vates templo sit honoratus, X, 3, 1; oracula edit in Cilicia, XXXII, 19; XXXII, 29.
 Amphion, XXXIII, 41; Amphion cantibus suis inanimata quoque allexit, XXXIX, 14.
 Amphitrite et Neptunus, IX, 5; IX, 15, 3.
 Amphitryon, VIII, 9, 1; X, 16, 3; ejus formam Jupiter assumit, LXXVIII, 7.
 Amyclæ, VIII, 14.
 Amycus, Bebryx, vulnerat Pollucem, VIII, 26.
 Amymone a Neptuno rapta, IX, 6, 3.
 Amyntæ filius, X, 14, 1.
 Anacharsis, XXVII, 17; cur in Græciam venerit, XLIX, 14; Græcæ linguæ causa Athenas migrat, XXIV, 1; ejus historia, *ibid.* *sq.*
 Anacreon, XXVII, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Anaxagoras sophista, V, 10.
 Anaxarchus, parasitus Alexandri, XLVIII, 35.
 Anaximenes, XXI, 3.
 Anchisæ et Veneris amor, VIII, 11; sæpe ad eum descendit Venus, VIII, 20, 5; LXXIV, 8.
 Androcles, Epicharis fil., LXXVIII, 1; prælegit librum suum, laudationem Herculis, vincitque Diotimum, LXXVIII, 3.

Androgeon, XXXIII, 49.
 Andromeda, XXXIII, 44; LXI, 22; XXV, 1; petraæ affixa, IX, 14, 3; ejus amore est captus Perseus, IX, 12, 3.
 Anemodromi, XXVI, 13.
 Angina quid? LX, 27.
 Anguis aut anguilla in morem inter digitos elabi, V, 29.
 Animæ præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.* De ejus immortalitate Platonis libellus, LXXVII, 1; LVII, 7.
 Animalia naturæ servant leges in coeundo, XXXVIII, 22; quando cum hominibus in communione vixerint, XXXVIII, 36.
 Animus hominis scopo similis, III, 36 *et* 37; ad perpetuam contentionem infirmus, XXXVIII, 1. Animo malorum perpetratorem notæ impressæ, XVI, 24.
 Annibalis res gestæ, X, 12, 2. Erat expers Græcæ disciplinæ, X, 12, 3; latro, X, 12, 4; voluptati deditus, X, 12, 6; ubi sit mortuus, X, 12, 6; Scipioni et Alexandro posthabetur, X, 12, 7; XXVII, 9.
 Anniceris Cyrenæus, mirifice aurigandi peritus, LXXIII, 23.
 Annus a quibus in menses sit descriptus, XXXVI, 5. Ejus principio vota et sacra faciebant, LX, 8.
 Antia columniatur Bellerophonem, LIX, 26.
 Antigone, XXXIII, 43.
 Antigoni coclitis ætas et exitus, LXII, 11; ejus nepos Antigonus Demetrii fil., *ibid.*
 Antigonus medicus, LII, 6.
 Antigonus stuprat socrum, XLVI, 15.
 Antiochus Nestoris filius, X, 15, 2.
 Antimachus poeta, XXVII, 42.
 Antiochia, urbs ingeniosa, XXXIII, 76; operam dat arti saltandi, *ib.*
 Antiochus, Seleuci filius, Stratonices deperit amore, XXV, 35; XLVI, 15; Antiochus Soter, XIX, 9; ejus factum contra Gallogræcos, XXII, 8.
 Antiope, XLIV, 5; VIII, 24.
 Antipater, XIX, 8; XXXIII, 58; Antipatri Iolai filii ætas, LXII, 11; rex Antipater Demosthenem vivum ad se adduci cupit, LXXIII, 28.
 Antiphili cum Demetrio Suniensi amicitia, XLI, 27 *seqq.*
 Antiphilus Apellem falso crimine defert, LIX, 2; in servitutem Apelli traditur, *ib.*, 4.
 Antiphon, somniorum interpretes, XXVII, 33.
 Antipodes, XLI, 22; *conf.* XXVII, 27.
 Antisthenes, XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23. Ejus baculus, X, 11, 3; X, 27; et lacerna, LXIX, 20. Gemitibus mortuorum delectatur, X, 27, 6.
 Anubis, X, 13, 3; XLI, 28; totus aureus, XLIV, 8; canis Ægyptiorum deus, XIV, 16; LXXXII, 42.
 Anubideum factum, XLVI, 24.
 Anytus, XLVII, 6; delator Socratis, XV, 10; LXIX, 3.
 Aornus, petra Indica Macedonibus adscensu difficilis via, LI, 7; ab Alexandro subacta, X, 14, 6; XX, 4.
 Apelles, XVII, 42; XXXIX, 7. Apelles Ephesius falso crimine delatus, LIX, 2; absolutus et muneribus affectus a Ptolemæo, *ib.* 4; depingit calumniam, *ib.* 5.
 Aphidnæ, XLV, 17; urbs Atticæ, LXXVIII, 16.
 Aphrodisia. Veneris sacra, LXVII, 14, 3.
 Apis rerum multarum opifex quomodo formetur in favo, VI, 7.
 Apis deus, XIII, 15; interfectus a Cambyse, XII, 13; Ægyptiis sanctus, XXXVI, 7; XIII, 15; mortuum lugent tonsis capitibus, LXXII, 6.
 Apollo, Lycius, XLIX, 7; Deli natus, IX, 10; pater Æsculapii, XXXII, 10; describitur, VIII, 15, 1; adolescens fingitur, XIII, 11; *conf.* XLIV, 26. Barbatum eum

- faciunt Assyrii, LXXII, 35; Solisque vestibus ornant, *ib.* Citharam pulsant, IX, 5; ejus comites, LVI, 4; arcu et sagittis spoliatus, VIII, 7, 1; frequenter a Cupidine vulneratus, VIII, 19; a Branchio et Hyacintho amatus, VIII, 2, 2, LXI, 24; a Daphne spretus, VIII, 2, 2 et 15, 2; XIII, 4; XXVI, 7; Hyacinthum disci jactu interficit, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; eum sepelit, VIII, 14 et 15; et in florem vertit, *ib.*; cur caelo sit ejectus, XIII, 4; servili fungitur apud Admetum ministerio, *ib.*; *conf.* XLIII, 8; item cum Neptuno apud Laomedontem, XIII, 14; citharædus, jacularor, medicus, vates, VIII, 16, 1; VIII, 23; variis artibus ditatur, *ib.*; ejus negotia, XLVII, 1; XXXI, 16; artem musicam et divinandi ejus esse, negat Juno, VIII, 16, 1; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum Chalcedone est antiquissimum, XXXII, 10; ab Ægyptiis sacra eum accipere, LXXII, *initio*. In gratiam Chrysis pestem immittit Achivis, XIII, 3; ira ejus prædicta Achivis, LXV, 8. Delphis officinam divinaudi constituit, XLVI, 24; nihil auro tribuit, XIII, 12; a Cræso lateres aureos accipit, XII, 11; *conf.* XLIV, 38; ejus oraculum traducitur, XLII, 13 et 14; XLIV, 6; LXXVII, 5; nomen ejus Pythagoræ datur, X, 20, 3; nascitur in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38.
- Apollodori Chronica citantur, LXII, 22.
 Apollodorus Pergamenus, LXII, 23.
 Apollontius Tyaneus, XXXII, 5.
 Apollonius philosophus, XXXVII, 31.
 Apophras (dies) quid? LX, 12.
 Aquam congerere in dolium Danaïdum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61. Aquæ sacrificant Ægyptiis, XLIV, 42; laudatur a Pindaro, XLV, 7. In aqua scribere, XVI, 21; aquam in mortario tundere, XX, 79; ex aqua sacra multum mercedis capit Gallus, LXXII, 48; aquam potans Demosthenes orationes scribit, LXXIII, 15; jocus de ea re, *ib.* Renovatio per aquam, LXXVII, 12.
 Aquila Jovis ridetur, LXXIV, 8.
 Aquileia, XXXII, 48.
 Arabiæ odor, LXXII, 30; ejus aura qualis secundum Herodotum, XXVII, 5.
 Arabum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Araxes, X, 27, 3.
 Arbaces interficit Arsacem, XLVI, 15.
 Arbela, X, 12, 3; LI, 5.
 Arcas Alpheus, IX, 3, 2. Arcades astrologiam contemnant, XXXVI, 26.
 Archaismi, LX, 29.
 Archelaus tragædus, XXV, 1.
 Archelaus rex; ejus parasitus Euripides, XLVIII, 35.
 Archemorus, XXXIII, 44.
 Archias e Calauria veniens, LXXIII, 28.
 Archibius medicus, XLV, 10.
 Archilochi patria et ingenium, LX, 1.
 Archimedis laus, LIII, 2.
 Architelis uxor Dimænete, XXIV, 2.
 Archytas familiaris Pythagoræ, XIX, 5.
 Arealia, festum Cereris, LXVII, 1; LXVII, 7, 4.
 Areopagitæ in tenebris judicant, cur, XX, 64; *conf.* LXI, 18. Litigantium utrique alternatim dicendi concedunt facultatem, XLIX, 19; quando eis silentium imponant, *ibid.*
 Areopagus jus dicit, V, 46; XIV, 7. Areopagi judicium primum, XXXIII, 39.
 Arctæi et Eudamidæ amicitia, XLI, 22.
 Arete, XL, 7; XXXIX, 19.
 Arens Ægyptius, XXVII, 22.
 Arethuse Siculæ et Alpei amor, IX, 3; *conf.* XXXIII, 48.
 Arganthonii Tartessorum regis ætas, LXII, 10.
 Argivorum contra Lacedæmonios de agro bellum, XII, 24. Argivi Junonem colunt, XIII, 10. Regno admovent astrologum, XXXVI, 12.
 Argo navis, XXXIII, 52; XLI, 3; XLV, 2.
 Argos siculoosum, IX, 6, 2; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Ibi Inachi alveus evanuit, XII, 23.
 Argus toto corpore videns, VIII, 20, 8. Acutius eo videre, XXV, 10. Custos Iûs, VIII, 3, 1; XXXIII, 43.
 Ariadne; stellis illata, LXXIV, 5. Ejus filo labyrintho exit Theseus, XX, 47; de ea XXVII, 8; XXXIII, 13 et 49.
 Ariarathis Cappadocum regis ætas et exitus, LXII, 13.
 Aries colitur ab Ægyptiis, XXXVI, 7.
 Arignotus Pythagoricus dæmonem expulit, LII, 29 sqq.
 Arion Lesbios, XXVII, 15; natus Methymnæ, citharædus, a delphinibus servatur, IX, 8, 1. Ob artem musicam Periandro acceptus, *ibid.*
 Aripheades, LX, 3.
 Aristænetus philosophus, LXXI, 10, 1. Incusatur pædicatus, *ib.* Filio Zenoni uxorem dat, LXXI, 5; aliaque in eundem, *ib.*
 Aristarchus Phalereus imperator, IV, 1, 6.
 Aristarchi cum Zenodoto disputatio de Homero, XXVII, 20.
 Aristander, LXXVII, 21.
 Aristæus, X, 11, 1.
 Aristides Themistoclem odit, LIX, 27. Ejus inopia, V, 24; ejus justitia, XXVII, 10; eum Persarum rex emere non potuit, LXXIII, 36. Quibusnam delectatus sermonibus, XXXVII, 1. Pauper mortuus, XLIII, 16.
 Aristippus, XXVII, 17; Agasthenis filius, LXXVIII, 4; unguenta spirat, X, 20, 5. Ejus vita et doctrina perstringitur, XIV, 12; virtutis et vitiorum sectator, XLVII, 23. Erat parasitus, XLVIII, 33. Dionysium Siculum liberat, XI, 13.
 Aristobulus Cassandrinus, LXII, 22. Aristobuli adulatoris librum in flumen projicit Alexander, XXV, 12.
 Aristodemus, XXXII, 4; XVIII, 5; XLIV, 3; XLIV, 41.
 Aristogiton parasitus Harmodii, XLVIII, 48.
 Aristogiton Demosthenem non movit, LXXIII, 48.
 Aristonicus Marathonius, orator, LXXIII, 31.
 Aristophanes, XXVI, 29; Socratem in scenam producit, XV, 25. Aristophanis Aves; LXXVII, 13; poeta mordax, XLVII, 33.
 Aristoteles Peripateticus, XIV, 25; amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; boni multum effecit, XV, 25; erat parasitus, XLVIII, 36 et 43; adulator et præstigiator, X, 13, 5. Docuit Alexandrum, X, 12, 3; ejus quedam præcepta, XIV, 25; categoriæ, XXXVII, 56; placitum quoddam de pulchritudine, XXXIII, 70; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 40. Citatur XXXV, 9.
 Aristoxenus musicus, parasitus, XLVIII, 35; LXII, 18.
 Arithmetica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; una atque eadem est apud omnes populos, XLVIII, 27. Arithmetica jusjurandum, LXXVII, 12.
 Arma gestare erat vetitum in Græcia, XLIX, 34.
 Armenii in prælio aufugientes, X, 12, 2.
 Arrianus, Epicteti discipulus, XXXII, 2.
 Ars quid sit, LXVIII, 4; XXXVI, 2; ars Tisias, LX, 30. Ars longa, vita brevis, XX, 1 et 63. Arte et disciplina in quavis re opus esse, XXV, 36. Quænam mercede accepta discatur, XLVIII, 18. Ars mechanica, statuaria, saltatoria, dicendi, *quæ v. in his vocc.*

Arsacidae pulchra non curabant, LXI, 5.
 Arsacis, Medorum praefecti, mors, X, 27, 2 sq.; XLVI, 15.
 Arsacomae Lonchatae et Macentis amicitia, XLI, 44.
 Artabazi regis aetas, LXII, 16.
 Artaxerxis memoriosi aetas, LXII, 15; Ctesias, ejus medicus, XXV, 39.
 Artaxerxis Persarum regis aetas et exitus, *ib.*
 Artemidorus Ephesius, LXXVII, 22. Alius, LXXXII, 39.
 Artemisia, uxor Mausoli, X, 24, 3.
 Asander Bosphori rex, LXII, 17. Ejus exitus, *ib.*
 Ascalaphus, Martis filius, XXXVI, 20.
 Ascendo. Cur et quomodo altissimos phallos ligneos ascendant in Syria, LXXII, 28, 29.
 Ascetarum habitus miser, LXXVII, 21.
 Asiam invadit Alexander, X, 12, 3.
 Asinus Cumanus leoniam pellem induit, XV, 32. *Conf.* LX, 3; LXIX, 13. Comparantur cum eo philosophi, *ibid.* Quid asino cum lyra? LVII, 25. Asinus ad lyram, LXVII, 11, 14; asinus citharam tractare conans, prov. LX, 7. De prospectu asini, prov., unde ortum sit, XLII, 45. Ex asini redire podice, XLII, 56; ejus calamitates, *ib.*
 Aspasia meretrix, LXXIII, 25; philosophatur, XXXV, 7; *conf.* XXXIX, 17. A Pericle causa ejus est acta, XXXVIII, 30. In eam transformatus est Pythagoras, XLV, 19.
 Assentator, *vide voces* Adulator, Parasitus.
 Assyrius adolescentulus amatur a Venere, VIII, 11.
 Assyrii a Cyro devicti, XII, 9; eorum leges, XIII, 5.
 Ab Aegyptiis cultum divinum didicere, LXXII, 2; aequae atque Graeci sacrificant, XIII, 14; sacrificant columbae, XLIV, 42; *conf.* LXXII, 14 et 54; et deae Syriae, LXXII, 2. Cur Lunae et Soli imagines non faciant et Apollinem barbatus exhibeant, LXXII, 35; gerunt stigmata, LXXII, 59; eorum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Astarte luna, LXXII, 4.
 Astrologiae inventores, XXXVI, 3; quando Babylonii eam didicerint, XXXVI, 9; Graeci unde eam hauserint, *ib.*; est scientia antiqua, XXXVI, 2; mendax creditur, *ibid.*; astrologicae divinationes quid prosint, XXXVI, 29; cur ab Arcadibus contemnantur, XXXVI, 26; astrologum regno admovent Argivi, XXXVI, 10; astrorum inter se choreae, XXXIII, 7; *Vide voces* Stella, Planeta, Sidus.
 Astyanax de turri praecipitatus, XIII, 6.
 Atalanta, XXXIII, 50.
 Ateas rex Scytharum, LXII, 10.
 Athamas, IX, 9; XXXIII, 42.
 Athei, XXXII, 25 et 38; XLVI, 9.
 Athenarum encomium, III, 12 sqq.; LXXIII, 10. Athenae quomodo pestilentia sint liberatae, XXIV, 2; Athenis sub arce est spelunca Panis, VIII, 22, 3.
 Athenienses irrident dissimulando, XLIX, 18; sunt bellicosi, X, 14, 2; litigant, XLVI, 16; magistratus fabarum suffragiis eligunt, XIV, 6. Vincunt Spartanos, XIX, 3. Minervam colunt, XIII, 10; eorum ignotus deus, LXXVII, 9; quid mentiti sint, LII, 3. Eorum philosophi post mortem Socratis, X, 20, 5.
 Athenodorus Tarsensis, Augusti Caesaris praceptor, LXII, 21; a Tarsensibus post mortem colitur, *ibid.*
 Athletarum ad certamen preparatio, XX, 33; XX, 40. Quando otium capiant, XXVI, 1. Athletas, Damasiam, Milonem Crotoniatem, Glaucum, Nicostratum, *vide sub his vocibus.*
 Athos, XXV, 12; XL, 9; Atho navigare, LI, 18.
 Athotes sunt longaevis, LXII, 5.
 Atimarchus, LX, 27.

Atlas, pater Rhae, VIII, 24; polum sustinet, XII, 4.
 Ejus labor, XXXIII, 56.
 Atreus astrologus, XXXVI, 12.
 Atropos, una Parcarum, XXV, 38; XLIII, 2 et 11; tesseram Aeaco mittit, XVI, 4.
 Atrometus, LI, 10.
 Attalus, XLVI, 15; rex Pergami, LXII, 13.
 Attes deus, XLIV, 8; XLVI, 27; Attes a Rhae amatus, VIII, 12, 1. Orgia Rhae docet, LXXII, 15; eum castravit Rhae, *ibid.* Ridetur, LXXIV, 9.
 Atthis, meretrix, LXXXII, 30.
 Attica subsannatio, II, 1. Attica paupertas, LXIX, 24.
 Attica crepida, LI, 15.
 Attici multa in sua lingua mutaverunt, LX, 14.
 Avari, Tantalos similes, V, 18; describuntur, V, 13; vitam miseram agunt, XLV, 29-33; *exempla eorum praebent voces* Gniphon, Micyllus, Agathocles, Hipparchus, Mnesitheus, quos suo loco *vide.*
 Audire aliquid ut asinus lyram, LVIII, 4; audire unguibus, LXXVII, 3.
 Averni descensus, X, 27.
 Aves sacrae, XIII, 10; concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
 Augiae repurgare stabulum, XXXII, 1; LXIX, 23.
 Augusti praepceptores, LXII, 21. Augustus tributis levat Tarsenses, LXII, 21; ejus clementia, XIX, 18; Asandrum renuntiat regem, LXII, 17; arti saltandi incrementum dat, XXXIII, 34.
 Aulicorum calamitates, XVII, 1, *cujus usque ad finem dialogi exponitur quomodo iis sit necessaria adulatio.* Aulicus senex equo vetulo similis, XVII, 40; aulicae vitae cum vestibulo comparatio, XVII, 42. Vita haec defenditur, XVIII.
 Aureum femur, XXXII, 40; aurea tecta, LXXVII, 23; aureum lacunar, LXXII, 30; aurea Venus, X, 9, 3; LXXVIII, 11; aurei homines, LXX, 7 et 8, 20; capilli Castorum aurei, LXXI, 32; aureum pomum, IX, 5, 1.
 Aurigandi mirifica peritia, LXXIII, 23.
 Auris scapendae non habere otium, XLVII, 1. Auribus sunt fideliores oculi, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 29; LXI, 20.
 Aurum et purpuram esse sumum, LXXV, 19; aurum multarum rerum est causa, XLV, 14; mutat mores, *ib.* *Vide voces* Divitiae, Honores, Nummus, Pecunia, Felicitas. Creat multa mala, XII, 11; LXXV, 15; et multa pericula, LXXV, 8; spernendum est uti littorum calculi, V, 56; LV, 35; ejus contentor Solon, XII, 11; ejus admirator Pindarus, XLV, 7. Confortur cum ferro, XII, 12; arti est praefendum, XLIV, 7; ad orandum quid faciat, LXI, 7 et 8; ejus causa Eriphyle maritum prodidit, LXXV, 8. Sistit sanguinem, V, 46; aurum spernere se aiunt sophistae, sed valde appetunt, LXIX, 20.
 Ausonius Bacchus, LXXXII, 35.
 Autolycus, fur, XXXVI, 20.

B.

Babylon, X, 13, 4; XI, 6; XII, 23; Babylonem cepisse, XVII, 13; Babylonem perditam videre, in volis est, LXXVII, 29; a Cyro in potestatem redacta, XII, 9; Babylone est sepulchrum Alexandri, X, 13, 3; Babylonii incantationibus moti, XI, 6; *conf.* LII, 11; quando astrologiam didicerint, XXXVI, 9.
 Bacchica saltatio est satyrica, XXXIII, 79; *conf.* *ibid.* 22; ubi ei detur opera, *ibid.* 79.
 Bacchus, Jovis et Semeles filius, VIII, 18, 1; quomodo a Jove sit genitus, VIII, 9, 10; XIII, 5; in Nysa educandus, VIII, 9, 2; ejus nutrix, IX, 9, 1. Ob vinum inventum obtrektatur, VIII, 18, 2; Delphinum formam mutat, IX,

8; Lydium, Thracas, Truolumque incolentes subijci, VIII, 18; ex Æthiopia rediens venit in Syriam, LXXII, 16; templum condit, *ibid.*; Junoni novercæ inscriptionem dedicat, *ibid.*; Bacchi contra Indos profectio, VIII, 18; LIV, 1-4; ejus nomen columnæ inscriptum, XXVI, 5 et 7; ejus duces, LIV, 2; ratio belli gerendi, VIII, 18; ejusque mores, ornatus, comitatus, *ib.*; risus amans, XV, 25; ejus comites Pan, Silenus, Mænades, Satyri, VIII, 22, 2 et 4; LIV, 2 *sqq.*; fulmine perit, LXVIII, 4; in cælo curarum expers, VIII, 24; dapis divisor, LXX, 32; ejus divinitas ridetur, LXXIV, 4; ejus genus et comites, *ibid.*; Baccho comœdia se totam tradit, II, 6; Bacchus iste, quid ad Bacchum? *ex proverb.*, LIV, 5. Bacchus Ausonius, LXXXII, 35.

Bacis vates, LXVIII, 30; ejus oraculum et carmen, *ib.* Bactra, X, 13, 4.

Bactriana camelus, II, 4.

Bagoas adulterii incusator, XXXV, 10.

Balneum ab Hippla adornatum, LIII, 4 *sqq.*; Quæ in balneis fieri solita, III, 34; canis in balneo, *prov.*, XLVIII, 51; quid cani commune et balneo, *prov.*, LVIII, 5.

Baptismus Christianorum, LXVIII, 12.

Barba cuneiformis, LXX, 24. Barbam alebant veteres viri fortes, LXXV, 14.

Barbari divitiarum, non elegantiae studiosi, LXI, 5.

Barbarismi, LX, 24 et 29.

Barbati apud barbaros dii, LXXV, 20; barbatus Jupiter, LXXVII, 4; *conf.* XIII, 11.

Barceia, XLI, 50.

Bardylis, rex Illyriorum, LXII, 10.

Basta Chius, LX, 3.

Basthis et Belittæ amicitia, XLI, 43.

Batrachion Pyrrho Epirotæ similis, LVIII, 21.

Beati pro divitibus, LXXV, 9; *conf.* XX, 71. Beatorum insulæ, X, 30, 1; XVI, 24; XX, 71; XXVII, 7; XLIII, 7; LXXIII, 50; urbs Beatorum, XXVII, 11 *sq.*

Bebryx Amycus vulnerat Pollucem, VIII, 26.

Belittæ et Basthis amicitia, XLI, 43.

Bellerophon, XVIII, 3; XXXIII, 42; LVIII, 18; ejus alatus equus, XXXVI, 13; Antæ insidiis petitur, LIX, 26.

Bellicis factis gloriari, non conciliat gratiam apud mulieres, LXVII, 13.

Bendideum factum, XLVI, 24.

Bene agendi tempus haud prorogandum, III, 27.

Beneficentiæ imago, XXXIX, 21.

Benevolentiae imago, XXXIX, 20.

Benignitatis imago, XXXIX, 19.

Berrhoea, urbs Macedonica, XLII, 34.

Bestie in templo nocentes nemini, LXXII, 41.

Bibliopolæ: bonæ spes ab his non petendæ, LVIII, 24.

Bicolor homo, II, 4.

Bithynicum mancipium, XVII, 23.

Bithyna fabula, XXXIII, 21.

Biton et Cleobis, felicissimi hominum, XII, 10.

Blepsias Pisæus, X, 27, 7; adulator, V, 58; fame periit, X, 27, 7.

Boeti bellicosi, X, 14, 2; iis Delphica donaria prædæ sunt, XII, 12.

Boni quorsum veniant post hanc vitam, X, 30, 1; XXXVIII, 49; L, 7; eorum post hanc vitam præmia, XLIII, 17, 18; *conf.* XXXVIII, 49.

Bonorum possessio temporaria, III, 26; X, 13, 4; XXXVII, 8; LXX, 30. Bonum nullum sine teste acceptum, VII, 15; *conf.* LXX, 29; vulgaria bona sordent philosophiæ, III, 4.

Boreæ habitus, V, 54; Boreas rapit Erithyiam, LII, 3.

Bos aeneus, ponæ genus, XXX, 11; *conf.* LXVIII, 21; in eum fabricator ipse injicitur, XXX, 12; bos deus

Memphi colitur, XLIV, 42; Boves ex Erythea abacti, XXXIII, 56; hoves Solis assati exallunt, LXX, 23.

Bosporus, XLI, 4 et 44; LXXIX, 2.

Bosporani, XLI, 44; mos procorum apud eos, *ibid.*

Brachmani, XLI, 34; longævi sunt, LXII, 4; et igne lento se solent necare, LXVIII, 25 *Conf.* LXIX, 6 et 7.

Branchidarum divitiæ unde ortæ sint, XXXII, 8; eorum adyta, XXXII, 29. *Conf.* XLVII, 1.

Branchus Apollinem amat, VIII, 2, 2; depictus, LXI, 34.

Briareus, Jovis auxiliator, VIII, 21, 2. *Conf.* XLIV, 40.

Briseis, aureæ Veneri similis, XL, 24.

Bruttia pix, XXXII, 21.

Bucephali, XXVII, 44.

Bulin Sperchique, Lacedæmonios, Xerxes non occidit, LXXIII, 32.

Bupala, LX, 2.

Busiris insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; justitiæ contemtor, XLVII, 8.

Byblus urbs, ubi Byblia Venus colitur, LXXII, 6. Caput eo adnatans, *ib.* 7.

Byrria nomen servi, V, 22.

Bytus, ineptus rhetor, LXXXII, 31.

C.

Cabbalusa insula, XXVII, 46.

Cadmus inventor literarum, IV, 5, 12; ejus transformatio, XXXIII, 41; ejus filia Semele, VIII, 9; VIII, 24.

Cæneus, XXXIII, 57; XLVIII, 45: Elati filius, XLV, 19.

Calamis, XXXIX, 6.

Calanus ardens, LXVIII, 25.

Calatianus Demetrius, LXII, 10.

Calauria, LXXIII, 28.

Calchas Homericus, XXXIII, 36; vates, LXV, 1.

Callias, V, 24; XLIII, 16.

Callicratidas, XXXVIII, 9.

Callidemides veneno, alteri parato, exstinguitur, X, 7, 2.

Callimachus, XXV, 57; ejus versus, XXXVIII, 49.

Callimedon, LXXIII, 46.

Callinus, LVIII, 2.

Callisthenes, X, 13, 6; LXXIII, 15.

Callisto in *scam* mutata, XXXIII, 48.

Callistratus orator, LXXIII, 12.

Calumnia multorum malorum causa, LIX, 1; depicta ab Apelle, LIX, 5; ampla ejus expositio, LIX, 6 *sqq.*; maxime floret in potentum aulis, LIX, 10; plerumque vexat honoratos, LIX, 12.

Calumniator quomodo sit audiendus, LIX, 30.

Calvus quidam et fatuus, LXXXII, 26.

Calydoniorum calamitates, XIII, 1. Calydonii apri exuvias ostentant Tegeatæ, LVIII, 14.

Calypso, Atlantis filia, XLVIII, 10; ejus insula, XXVII, 27.

Cambyses, II, 4. Cyri filius, mente captus, XII, 13; ejus crudelitas, LXII, 14.

Camelus in Ægypto, *prov.*, unde sit ortum, II, 5; camelus aut formica, *prov.*, LXX, 19.

Campus Acherusius, XI, 15; campi Elysii, XXVII, 14; L, 7.

Candaules, XLII, 28.

Candor sine rubore ad formam facit nihil, IX, 1, 3.

Candys Persica, X, 14, 7.

Canis rabiosi morsus rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40.

Proverbia: canis in balneo, XLVIII, 51; quid cani commune et balneo? LVIII, 5; canis in præsepio, LVIII, 30; V, 14; e canis redire podice, XLII, 56. Canis leonum domitor, XL, 19; canis Crates, LXIX, 16; canis in sidera receptus ridetur, LXXIV, 5; caniculæ Melitensæ, XVII, 34; LII, 27; canicipites dii, LXXIV, 11.

- Canon ob honestatem cognominatur Ion Platonicus, LXXI, 7.
 Cantharus nomen servi, LXIX, 28.
 Cantus saltatorii, XXXIII, 11.
 Caper non mactatur apud Ægyptios, XXXVI, 7.
 Capilli aurei Castorum, LXXI, 32.
 Cappadocem non videas rhetorem doctum, LXXXII, 32.
 Capua Hannibali pernicioza, X, 12, 5.
 Capulus : alterum jam in eo habere pedem, XX, 78.
 Caput quotannis adnatat Byblo, LXXII, 7.
 Carambis urbs, XLI, 57.
 Carcinochires, XXVI, 35.
 Cardianus Eumenes, XIX, 8.
 Caria, patria Herodoti, XXI, 1; ejus rex Mausolus, X, 24, 1.
 Cario, famulus Megapenthis, XVI, 12.
 Carmina grammatici recitant in convivio, LXXI, 17; carmen nuptiale frigidum, LXXI, 41.
 Carneadis ætas, LXII, 20.
 Caro ad cibum, non ad purpura inficiendum creata, LXXV, 11.
 Carthago a Scipione fracta, X, 12, 7.
 Caryæ, pagus Læconicus, XXXIII, 10.
 Caryatica, saltandi genus, XXXIII, 10.
 Caryonautæ, XXVII, 37.
 Caspiæ portæ in Caucaso, VII, 4.
 Cassandra a Polygnoto picta, XXXIX, 7.
 Cassiopeia laudes admittit, XL, 7; de ea XXXIII, 44.
 Castalius fons, XII, 6; XLIV, 30.
 Castor saltator, XXXIII, 10.
 Castor et Pollux, Ledaë filii, similes, VIII, 26, 1; quomodo discernantur, *ibid.* 2; fraternus illorum amor, *ibid.*; alternis moriuntur, *ibid.*; cur, *ibid.*; eorum capilli aurei, LXXI, 32; dii facti, LXXVIII, 6; in malo navis apparent, VIII, 26, 2; XVII, 1; LXVI, 9; LXXVIII, 3; eorum aëdes fulmine tacta, V, 10; eorum sacerdotes, LXXI, 9. *Vide* Dioscari.
 Castro. Castrat se ipsam Combabus, LXXII, 20; unde ad alios transit idem mos, *ibid.* 26. *Vide* Gallus. Ritus castrandi, LXXII, 51.
 Catechumeni, LXXVII, 17.
 Catena Jovis. *Vide* Jupiter.
 Caucasus mons, II, 1; VII, 1; XIII, 5.
 Cavea. Prov., Mors inavaleat, etsi cavea te includas, LXXIII, 5.
 Caulomyetes, XXVI, 16.
 Causidici quæ inesse debeant, XV, 29.
 Cebes, XVII, 42; LI, 6.
 Cecrope nobilior, V, 23; de eo LX, 11; XI, 16.
 Cedalion depictus, LXI, 28.
 Celedones Homeri, III, 3.
 Celeus, XXXIII, 40.
 Celsus, amicus Luciani, sapiens, veri amans, XXXII, 61; ejus contra magos libri quid contineant, XXXII, 21.
 Celtæ, XXV, 5.
 Celtiberi in potestatem Annibalis redacti, L, 12, 2.
 Celtica a Sabino peragrata, XVIII, 15.
 Cenchreæ. Non Cenchreæ usque discessisse, XXV, 29.
 Cenchroboli, XXVI, 13.
 Centaurus femina a Zeuxide pingitur, XXII, 3. Centaurorum furor, XXXIII, 48; *conf.* XLIV, 21.
 Cepa deus Pelusiotis, XLIV, 42. Cepa cibus pauperum, LXVII, 14, 2; LXX, 28.
 Cepheus pater Andromedæ, IX, 14. *Conf.* XXXIII, 44.
 Ceramicus, locus Athenis, XV, 13; XXIV, 5; XLIV, 15; LXVII, 10.
 Cerberus, X, 13, 3; XI, 2; canis deus, XIV, 15; latrans, XI, 10; cantu sopitus, *ibid.*; ejus officium, X, 20 et 21; L, 4; damnatos dilaniat, XI, 14; XVI, 28. Cerberum vidisse dicuntur attoniti, LXXVII, 1.
 Cercopes, malitiosissimi homines, XXXII, 4.
 Cercyon a Theseo occisus, XLIV, 21.
 Ceres, V, 17; ejus filia, X, 23, 1; et errores, XXXIII, 40.
 Cereris legiferæ sacerdos, i. e. casta, LXVII, 7, 4.
 Certamina Thanatusia, XXVII, 22. *Vide* Exercitia.
 Ceryces, XXXII, 39.
 Cestus Veneris, LXXVII, 32; VIII, 20, 10. *Vide* Mercurius.
 Cethegus, consularis, ridicula committit multa, XXXVII, 30.
 Cetus a Perseo interfectus, IX, 14; LXI, 22.
 Ceus poeta, XXIV, 11.
 Ceyx Trachinius, VI, 1.
 Chæreas, XXXIV, 9; LXXI, 7 *seqq.*; LXVII, 7.
 Chærephon quomodo impulsus ad philosophiam Stoicam, XX, 15; quid oraculum ei responderit, LI, 13.
 Chalcedon urbs, XXXII, 9; ibi est templum Apollinis antiquissimum, XXXII, 10.
 Chaldæi, LII, 11; LXIX, 8; sunt vates, X, 11, 1; et sapientes, XI, 6; auro nitentes et molles, X, 14, 2; longævi, LXII, 5.
 Chares imperator, LXXIII, 37.
 Chariades adulator, X, 6, 5.
 Charicenus, putidus senex, LXXVII, 20.
 Chariclea, Demonactis uxor, meretrix, XLI, 13.
 Charicles, XXXVIII, 9.
 Charidemus, LXXVIII, 4.
 Charinus adulator, X, 5, 1; LXXI, 1.
 Charis, VIII, 15, 2.
 Charixenus testamento amici jubetur ejus filiam collocare dote, XLI, 22.
 Charmides, X, 20, 6.
 Charmolaus Megarensis, X, 10, 3.
 Charoades adulator, X, 6, 5.
 Charon litterarum expertus, XII, 4; aurique ignarus, XII, 11. Ei non licet in regiam Jovis intrare, XII, 3. Charonem ipsum æquare annis, X, 17. Altercatur cum Menippo, X, 22; versibus Homeri visum recipit, XII, 7; ad superos cur migrarit, XII, 1. Alterum jam pedem in illius habere cymba, XVIII, 1.
 Charops, cinædus, XLIII, 16.
 Charopus, pater Nirei, X, 25, 1.
 Charybdis, XII, 7.
 Chelidonæ quæ sint periculose, XXXVIII, 7.
 Chelidonius cinædus, XVII, 33.
 Chelidonii, LXVI, 7.
 Chersonesus, IX, 9.
 Chimæra, X, 30, 1; XX, 72; LIX, 26; apud inferos, XI, 14.
 Chiron præceptor Achillis, X, 15, 1; ejus pedes, LXXV, 15; in perpetua rerum mutatione ponit voluptatem, X, 26; libenter mortuus, cur, *ibid.*
 Chleuocharmus, LXXVII, 21.
 Choaspis, XI, 7.
 Chorda : bis per omnes chordas, II, 6.
 Christiani, in captivos benefici, LXVIII, 11; contemnunt mortem spe immortalitatis, *ib.*, 13; se vocant fratres, *ibid.* omniaque arbitrantur communia, *ibid.*; Christiani in Ponto, XXXII, 25; ad Orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38. *Eos oblique tangit Lucianus aliquoties in dialogo de morte Peregrini* (LXVIII); Christus cruci affixus, *ibid.* 11.
 Chrysippus, XXVII, 18; ejus ætas, LXII, 20; amicus libertatis, oser servitii, XVII, 24; in dicendo vehemens, XV, 23; varia de Chrysippi doctrina, XIV, 21-25; est omnia simul, XIV, 20; ejus trices, LXXI, 30;

et syllogismi frigidi, XLVI, 24; indifferentia vocat mala, LXXI, 31.

Chrysis cum Apolline expostulat, XIII, 3.

Ciborum varietas laudatur, LXXV, 5; ab adversario improbat, LXXV, 6; morbos eadem infert, *ibid.* 9; cibi peregrini appetuntur ab intemperantibus, *ibid.* 8.

Cicadam alis prehendere, quid sit, LX, 1.

Cilices latrones, XLVI, 16.

Cilicia colit Amphiarum oracula edentem, XXXII, 19.

Cinædus latere non potest, LVIII, 23.

Cinyras, LI, 11; LXXII, 9.

Cinyrus, Spinthari filius, Helenam rapit, XXVII, 25 et 31.

Cippi qua de causa sint exstructi, XII, 22; eos esse inutiles, L, 22. Cippus ponendus pro altari, LXXIV, 18. Cippus viri morsu dipsadis extincti, LXIV, 6.

Circe, adiutrix Ulyssis, XXXVI, 24; ejus filius, XXVII, 35.

Citharon, IX, 9; X, 27, 2.

Civitas quid sit, XLIX, 20; circa eam bene instituentem Græcorum cura, *ibid.* et seqq. Civitatis cujusdam beatæ descriptio, XX, 22.

Clamor causas dicentibus utilis, V, 11. Clamare voce Stentorea, L, 15; Zirin clamare apud Scythas quid sit, LXI, 40.

Clarii vaticinandi arte celebres, XXXII, 29; *conf.* VIII, 16. Unde divites facti sint, XXXII, 8.

Clava tribuitur philosophis, XV, 24; XVI, 24; XLVIII, 55; LXIX, 14; LXXI, 44.

Clavo clavum ejicere, XVIII, 9; XIX, 7; LII, 9.

Cleænetus, LXVI, 22.

Cleanthis ætas et mors, LXII, 19; sapiens prædicatur, LXXI, 32.

Clearchus, X, 14, 2; XLV, 25.

Cleobis et Biton, felicissimi hominum, XII, 10.

Cleocritus occisus, XVI, 9.

Cleodemus Peripateticus, LII, 6; gladius et falx cognominatur, LXXI, 6; puerum corrumpere tentat, sed proditur argento humi cadente, LXXI, 15.

Cleolaus, LXXVII, 28.

Cleombrotus lecto libello de animæ immortalitate se precipitat, LXXVII, 1.

Cleon, orator Atheniensium, II, 2; XIX, 3; XXV, 38; In Cleonem aut Hyperbolum aliquem incidere, V, 30.

Cleonæ, XII, 23.

Cleonymus pulcher, LXXVIII, 4.

Cleopatra illustris, XVIII, 5; Ægyptia, XXXIII, 37.

Clinias, rhetor sacrilegus, XLVI, 16; ejus filius, X, 20, 6; XXIV, 11.

Clitus, X, 13, 6; X, 14, 3; XXV, 38.

Clotho, una Parcarum, X, 30, 2; XII, 13; XVI, 3 et 5; XXV, 38; XLIII, 2.

Clymene, VIII, 12, 1; mater Phaethontis, VIII, 25.

Clysmæ, XXXII, 44.

Clytæmnestra, XXXIII, 43; a quibus sit interfecta, XXXVIII, 47. Occise pictura, LXI, 23.

Cnemon tecti ruina oppressus, X, 8.

Cnidus, urbs Veneris, XXXVIII, 11.

Cocconas, XXXII, 6.

Cocytus fluvius, XII, 6; L, 3.

Codrus laudatur, LXXIII, 46; LXX, 12. Codro nobilior, V, 23; X, 9, 4.

Cœlus et Terra Gigantum parentes, VII, 16; Cœli castratio, XXXIII, 37; *conf.* LII, 2; XIII, 5. Cœlum quale sit, XIII, 8. In tertium cœlum penetrans Galilæus, LXXVII, 12. Cœlum ut pellem explicavit Deus, LXXVII, 17. Cœlum terræ miscere, VII, 9.

Cœnarum apparatus nimis curiosi, III, 33. Cœna absoluta (ἐντελὲς δεῖπνον) domum fertur, LXXI, 38.

Coitus. De coitu cum mulieribus sententia Euripidis, XXXVIII, 38; femineam in eo voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27. Naturæ servant leges in coeundo animalia, XXXVIII, 22.

Colchis, XLI, 3.

Collyrium, XXXII, 21.

Colocynthopiræ, XXVII, 37.

Colossus Rhodius artificiose et magnis impensis factus, XLIV, 11; ejus magnitudo, XLVI, 12. Colossi Rhodii caput imponere inani corpusculo, XXV, 23; Colossi extra ornati, intus foedi, XLV, 24; eis comparantur reges, *ibid.*

Columba non vescuntur Ægyptii, LXXII, 14. Res sacra est Assyriis, LXXII, 14 et 54; qui ei sacrificant, XLIV, 42.

Coma signum nobilitatis apud Ægyptios, LXVI, 3; quomodo eam ornarint veteres Græci, *ibid.* 3. Coma fictitia meretricum, LXVII, 5 et 11; *conf.* XXXVIII, 40; comas ponunt nubentes, LXXII, 60. Comati pueri in deliciis, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi Achilles et Narcissi, *ibid.*

Combabus castrat se, ut suspicionem amoris vitet, LXXII, 20; amatus a regina, LXXII, 21; liberat se a supplicio demonstrata castratione, LXXII, 25. *Vide* Castro.

Comici poetæ ob fabulam male descriptam spernuntur, III, 8.

Comissatores, quinam sint apud Græcos, XXXVIII, 54.

Comitia Jovis, LXXIV, 14; comitia deorum in Olympo, LXXIV, 15.

Comedia quale spectaculum sit, XXXIII, 29; cum dialogo conjuncta, II, 6; ejus licentia Dionysii, XV, 14; ei suum inest saltationis genus, XXXIII, 26; comedias scribi quando desitum, LXXIII, 27; comediorum apud Græcos licentia, XLIX, 22; perstringit eos Anacharsis, XLIX, 23. Ornatum personarum multi actionibus dehonestant, III, 11; XV, 31 et 33; XVIII, 5.

Comparatio. In laudando comparare, scitum, XL, 19. Parvum cum magno adulatorie comparare, quid sit, XL, 13; quomodo justa sit instituenda comparatio, XL, 19.

Composita verba faceta, LXXX, vv. 191-202.

Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXXII, 1.

Conjugium inæquale, formosi viri et deformis feminae, XLI, 24.

Conon. Ex Conone efficere Titorum, XXV, 34.

Consilio emendare difficilior, quam reprehendere, XLIV, 23. Consilium mutare, Epimethei, non Promethei est, II, *sub fin.*

Contentum meminim esse sua sorte, XLVI, 25; philosophum oportet esse contentum. *Vide* Philosophus.

Contradicere utile, XX, 13; XLIX, 17. *Vide* Opponere.

Contumelia te ipsum afficit, qui servos filiumque tuum, LXXVI, 10.

Convictio, Elenchus, XV, 17.

Convitio nihil sit deterius, XV, 14.

Convivium lepidum, LXXVIII, 1. In convivio gestus non decet vulgaris, LXXI, 3; convivam memorem odi, prov., *ibid.*; in eo carmina canuntur, LXXI, 17. Scurræ inter moras obsoniorum inducti, LXXI, 18. Sermone in convivio habitorem meminisse, difficile esse, LXXVIII, 2. Convivales fraudes, VII, 8.

Coraci, quinam genii apud Scythas, XLI, 7.

Cordax, saltandi genus, XXXIII, 22 et 26; XLVI, 27.

Corinthios aggreditur Philippus, XXV, 3; Corinthiæ mulieres pulchre, VIII, 20, 13; Corinthia fabula, XVIII, 3; Corinthi Craneum, X, 1, 1; XXV, 3. Corinthio non protulisse unquam alterum pedem, XXV, 23.

Coronice in Hesiodi sepulcro, LXXVIII, 41.

- Cornua elephantorum, LXXII, 16.
 Cornutus syllogismus, LXXI, 23. Cornutus Juppiter ridetur, LXXIV, 10.
 Corœbum aut Melitiden putare aliquem, XXXVIII, 53. Corœbi esse aut Margitæ, id est stolidi aut absurdi, LII, 3.
 Coronæ sub naribus potius, quam in capite gestandæ, III, 32. Coronæ victricis varia genera, XLIX, 9. Coronati nautæ, LXXIX, 11.
 Coronidis nuptiæ, XXXII, 38.
 Corpora virorum et mulierum quomodo differant, XXIX, 28; corpus aeri, cuiusque assuefaciendum tempestati, XLIV, 24; corpus cur ungant Græci, in palæstram abituri, *ibid.*; laboribus subactum, sudoris experts, *ibid.* In eodem corpore non semper forma et virtus una habitant, XXXIX, 11; comparatur ista exterioris et interioris diversitas, *ibid.*
 Corybantes, VIII, 12, 1; XLVI, 27; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8. Corybanticus morbus, XXXIV, 16.
 Corybas, LXXIV, 9.
 Cothurnus homo, LX, 16.
 Cottabus quid sit, LXXVII, 17.
 Coturnicum contra gallos apud Græcos pugna, XLIX, 37.
 Cous medicus, XX, 4.
 Craneum Corinthi, X, 1, 1; XXV, 3.
 Crates, X, 11; X, 27; XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus æmulus, LXVIII, 15.
 Cratini comici ætas, LXII, 25.
 Crato, X, 10, 6; saltationem odit, XXXIII, 1; quam mente mutata laudat, XXXIII, 85; cui vitæ generi sit assuetus, XXXIII, 1; ejus in aliquem laxare canem, XXXIII, 4. Cratonis alicujus exsequiæ oratione Diophanti cohonestatæ, X, 10, 12.
 Creon, XXXIII, 42; ejus persona, III, 11; XI, 16.
 Crepereius Calpurnianus, XXV, 15.
 Creta cum Dictæo antro, IX, 15, 4.
 Cretenses laude saltationis nobiles, XXXIII, 8; ostendunt Jovis sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; *conf.* LXXIV, 6; LXXVIII, 10.
 Cribrum. Alter mulget hircum, alter supponit cribrum, *prov.*, XXXVII, 28. Cribro vaticinari, XXXII, 9.
 Cristas quatiant milites, LXVII, 15, 3.
 Critius. Statuarii celebres Critius (*legebatur* Critias) et Nesiotes, LII, 18; LI, 9.
 Critolai Peripatetici ætas, LXII, 20.
 Cræsus, X, 20, 2; dives, V, 23, 42; XVII, 20; veritati parum amicus, XII, 13; Lydorum pessimus dicitur, X, 2, 1; cum Solone colloquitur, XII, 10; ejus filiorum alter erat surdus, XL, 20; alter periit aberrante Adrastihasta, XLIII, 2; de eo oraculum Delphis datum, XXXII, 48; XLIII, 14; Apollini lateres consecrat aureos, XII, 11; divitiis brevi tempore excidit, LXVI, 26; in servitutem datur, XI, 16; rogo impositus, XII, 13; XLV, 23; ejus mors, XII, 13.
 Crocodilus deus, XLIV, 42.
 Croton, XIV, 6; Crotoniatæ, XVIII, 4; XLV, 18.
 Cruces, ad imitationem literæ T, IV, 12. Ille cruci affixus in Palæstina, LXVIII, 11.
 Ctesias, scriptor fabulosus, XXVI, 3; *conf.* XXVII, 31; LII, 2; Artaxerxis Mæmonis medicus, XXV, 39.
 Ctesibii ætas, LXII, 22.
 Cubito amovere adstantes, LXXVII, 19.
 Cumanus asinus, XV, 32; LX, 3.
 Cupiditas habendi fons malorum, LXXV, 15; cupidi homines similes iis, qui torrente auferuntur, *ibid.* 18.
 Cupido, Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; frater Hermaphroditum et Priapi, VIII, 23; ejus potentia, *ibid.*, et indoles, VIII, 2, 1; mulierem amare cogit, VIII, 20, 15; cur Minervam, Musas, Dianam reveratur, VIII, 19; victus a Mercurio, VIII, 7, 3; a matre peccata enumerante vituperatus, VIII, 12, 1; et castigatus, VIII, 11; cum Ganymede lusurus, VIII, 4, 3. Cupido Thespiis, XXXVIII, 11; Cupidines in tabulis ab Actione picti, XXI, 5.
 Curare. Proverb., Non curat Hippocrides, XVIII, 15; LXXVII, 28.
 Curetes sagittas tingunt succo, III, 37; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8.
 Currendi exercitum apud Græcos, XLIX, 27.
 Currus bovem sæpe effert, X, 6, 2; currum regendi mira peritia, LXXIII, 23.
 Cybelus, colonia Atheniensium, IV, 7.
 Cycladum insulae, LXI, 17.
 Cyclopes, IX, 1, 5; IX, 2, 4; XII, 7; XVI, 14; eorum domicilium, V, 19; ab Apolline occisi, XIII, 4. Cyclops pro homine impuro, LX, 27.
 Cydimache, XVI, 8; deformis mulier, XLI, 25.
 Cyllarabis, XVIII, 11.
 Cyllenii sacrificant Phaneti, XLIV, 42.
 Cymbalum, VIII, 12, 1, VIII, 18.
 Cymæthus, Demetrii adulator, XL, 20.
 Cynicus philosophus gannire dicitur, LXVIII, 6; sobrius, LXXXII, 34; Alcidas Cynicus irruit non vocatus in convivium, stans vult edere, vel humi jacens, LXXI, 12, 13; de virtute et vitio disputat, LXXI, 14; alia ridicula de Cynicis, *ibid.* et *seqq.*; eorum mores, LXXV; eorum habitus ac vita dura, LXXV, 1; satis est, quod ad necessitatem, *ibid.* 3; argumenta eorum pro paupertate, *ibid.* 4 et 5; sunt comati et hirsuti, *ibid.* 17; eorum vita quieta et libertas, *ibid.* 19; aureæ coronæ et purpura ab iis fumus habentur, *ibid.*
 Cyniscus philosophus, XVI, 7; XLV, 20; Eleusiniis initiatus, XVI, 22.
 Cynobalani, XXVI, 16.
 Cynocephalus, XLIV, 42, *sqq.*
 Cyrus major, II, 4; X, 20, 2; rex Persarum, XXVII, 9; a cane nutritus, XIII, 5. Res ab eo gestæ, XII, 9. Ejus mors, *ibid.* 13. Cyrus uterque, XXVII, 17. Cyri majoris ætas et mortis causa LXII, 14. Contra fratrem Artaxerxem Cyrus minor expeditionem movit, *ibid.* 15. Cytmides, quale unguentum, XXXII, 22.

D.

- Dadis dies, XXXII, 39.
 Dædalus, XXXIII, 49; quomodo volarit, XXXVI, 14; XXXIX, 21; XLV, 23. Astrorum scrutator, XXXVI, 14. Chorum ducit, XXXIII, 13.
 Dæmones: de iis plaustra mendaciorum, LII, 11 *sqq.*
 Damasias, athleta, X, 10, 5 et 10, 12; XXXIV, 11.
 Damis, Epicureus, XLIV, 4. Ejus cum Timocle de diis disputatio, XLIV, 4 et 16 *sqq.* Veneno periit filii, X, 27, 7.
 Damon, adulator, X, 5, 1.
 Damonis et Euthydici amicitia, XLI, 19 *sqq.*
 Damoxenus luctator, X, 1, 3.
 Danae, V, 13; VIII, 24; XI, 2; XXXIII, 44; XLV, 13; ab Acrisio in cistam injecta, IX, 12, 1, et in mare cum filio projecta servatur, *ibid.* et IX, 14, 1.
 Danaides. Aquam congerere in dolium Danaidum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61.
 Danaus, X, 11, 4; XXXIII, 44; durius educat liberos, IX, 6, 1.
 Dandamidis et Amizocæ amicitia, XLI, 38 *sqq.*
 Daphne, VIII, 14; fugitiva Veneris, XXXVIII, 12; fugit

- Apollinem, VIII, 2, 2 et 15; XIII, 4; *conf.* XXXIII, 48; in arborem versa, VIII, 15, 2; X, 28, 3; quomodo sit picta, XXVI, 8.
- Darius, rex Persarum, II, 4, 1; victus, X, 12, 3; LI, 5; ejus uxor, Parysatis, XXV, 23; formosa, X, 14, 4; ejus pons, LXXIX, 2.
- Datis, Darii praefectus, XLVII, 9.
- Decrianus, sophista, XLII, 2.
- Dejanira, zelotypa, XXXIII, 50.
- Delatio. *Vide* Calumnia.
- Deliciarum et laetitiae reprehensio, III, 35.
- Delphi, officina artis divinandi, VIII, 16; XLVI, 24; Delphi et Deli Apollo colitur, XIII, 10; Delphorum unde ortae sint divitiae, XXXII, 8; Delphici templi donaria, V, 42; Delphica donaria qui sibi vindicent, XII, 12; Delphica divinatrici, XXXVI, 23; Delphica antistita deo plena, XX, 60; Delphicum oraculum Graeco datum quomodo defensum sit, XXXII, 48.
- Delphines ante formam suam mutatam homines, IX, 8; amantes hominum, IX, 8, 1.
- Delphin vehit Neptunum, IX, 6; vehunt Nereides, IX, 15, 3.
- Delus, avulsa pars Siciliae, IX, 10; a Neptuno in lucem prolata, *ibid.*; ejus errores, XXXIII, 38; locus natalis Apollinis et Dianae, IX, 10; in eo quomodo peragantur sacrificia, XXXIII, 16; ejus divitiae unde sint ortae, XXXII, 8.
- Demades, ad bellum timidus, XLVIII, 42; orator ex nauta garrulus, LXXIII, 16; ludit in consuetudinem quandam Demosthenis, LXXIII, 15; ab eodemque accusatur, LXXIII, 46.
- Demea, rhetor, V, 49.
- Demetrius, vexatus tussi, modulate screeare dicitur ab adulatore, XL, 20.
- Demetrius, Cynicus, saltatoriam accusat artem, XXXIII, 63; brevi post vituperia mutat in laudes, *ibid.*; ejus jocus adversus indoctum, LVIII, 19.
- Demetrius, Platonius, apud Ptolemaeum accusatus, LIX, 16.
- Demetrii, Suniensis, cum Antiphilo amicitia, XLI, 27 *sqq.*
- Demetrius, saturnarius, LII, 18.
- Demochares, LXII, 10.
- Democrates, LXVI, 22.
- Democritus Abderitanus, LII, 32; erat magno ingenio, XXXII, 17 et 48; deridet Aegyptios, XIII, 15; cur omnia derideat, XIV, 13; *conf.* LXVIII, 7; spectrorum oppugnat, LII, 32; ejus aetas, LXII, 18.
- Demodocus, LXI, 18.
- Demonax cujas fuerit, XXXVII, 3; clarissimus Ephesiorum, XLI, 13; Luciani erat familiaris, XXXVII, 1; eclecticus philosophus, *ibid.* 5; aliis imitandus proponitur, *ibid.* 2; a natura ad vitam rectiorem excitatur, *ibid.* 3; ejus praepceptores, *ibid.*; mitis, mansuetus, hilaris, *ibid.* 7, 9 et 10; quam scite vitia aliorum correxerit, *ibid.* 7; eloquentia populum sedat, *ibid.* 9; seditionem sola praesentia restinguit, *ibid.* 64; cur accusatus sit, *ibid.* 11, et quomodo adversarios sibi reddiderit propitios, *ibid.*; ejus quaedam acute et urbane dicta, *ibid.* 12—62; quomodo Cynicum quandam philosophum appellavit, *ibid.* 19; ab Epicteto monitus ut uxorem duceret, quomodo eum redarguerit, *ibid.* 55; magno semper in honore habitus, *ibid.* 63; cur de vita sponte abierit, *ibid.* 4; quot annos vixerit, *ibid.* 63; de sepultura sua quid jusserit, *ibid.* 66; magnifice est sepultus, *ibid.* 67.
- Demosthenes: de ejus captivitate in Sicula clade, XXV, 38.
- Demosthenes, rhetor Paeaniensis, XLVII, 31; ejus patria, Athenae, LXXIII, 10; patriae sollicitator, XLVIII, 42; per eruditionem magnus, I, 12; octies descripsit historiam Thucydidia, LVIII, 4; aquam potans scribebat, LXXIII, 15; cum Homero comparatur, *ibid.* 4, 5, 8; laudatur propter poeticam suavitatem, *ibid.* 8; solus vivam et spirantem orationem effecit, *ibid.* 14; Antipater eum ad se adduci cupit, *ibid.* 28; ejus libertas in dicendo, LXXIII, 36; vis et argumenta valida, LXXIII, 32, et gravitas, XVII, 25. Procerum orationis ab eo in Philippum habitae, XLIV, 14; citatur, *ibid.*; 23; auro inexpugnabilis, LXXIII, 33; solus vigilat, hostium consilia impedit, propugnaculum patriae est, *ibid.* 35; sine eo Athenienses sunt Eulianes et Thesalii, *ibid.* 39; Aristotelis de eo testimonium, *ibid.* 40; ejus laudes, *ibid.* ante, et *deinceps*. Magis timendus, quam classes et triremes, *ibid.* 38; ejus sermo ante mortem, *ibid.* 43 *sqq.*; ejus mors, veneno sumto, *ibid.* 49.
- Demosthratus, XXXII, 45.
- Dendritae, XXVI, 22.
- Derceto, dea semimulier, semipiscis, LXXII, 14.
- Derisor humanae stultitiae, X, 1; derisores probantur vulgo, XV, 25.
- Detonsus mentem, LXXVII, 26.
- Deucalion, V, 13; XXXIII, 39; LI, 20; ejus tempore diluvium, V, 3; XXXIII, 39; Hierapoli vulgus Deucalionem aiunt esse Sisymum, LXXII, 12; in arcam ingressus diluvii causa, *ibid.*; post diluvium aram construit, LXXII, 13; aedem Junoni condit, *ibid.*; num in ejus diluvii memoriam lignae phalli altissimi quotannis in Syria ascendunt, LXXII, 28, 29.
- Deus hospitio excipienti similis, LXXV, 7; ejus sapientia ac potentia, VI, 6; Adde v. Dii. Deus ignotus Atheniensium, LXXVII, 9; deus unus statuitur, LXXVII, 12; ac triunus, *ibid.*; omnia videt, etiam cogitationes, LXXVII, 17; ut hominem ex nihilo, quod ante fuit, formaret, cælum explicaret, ceteraque crearet, LXXVII, 13, 17.
- Dextrae praecisio, poenae apud Scythas genus, XLI, 10.
- Dialogus Philosophiae filius, XLVII, 28; quot deformatur modis, XLVII, 33; a Syro (Luciano) ejus emendatur forma, XLVII, 34; dialogus et comedia junguntur, II, 5; XLVII, 34; quomodo differant, II, 6.
- Diana Deli nata, IX, 10; obstetrix VIII, 16, 2; VIII, 26; ob formam laudatur, VIII, 16, 2; ab Actaeone visa, *ib.*; cur a Cupidine capi nequeat, VIII, 19, 2; ad Endymionem descendit, XIII, 7; irata Ceneo, quod sola non invitata sit ad sacrificium, XLIV, 40; LXXI, 25; hanc ob causam ei creat varia mala, XIII, 1. Mactat hospites, VIII, 16, 2; VIII, 23; *conf.* XLIV, 44; eam Scythae humana placant carne, XIII, 13; Tauricam desertura fingitur, VIII, 23; e Scythia ablata, XLI, 2; ejus templum incendit quidam, ut famam consequeretur, LXVIII, 22.
- Dianeum, XLVI, 24.
- Diasia, V, 7.
- Dicendi facultas. *Vide* voces Rhetorica, Eloquentia.
- Dictaeum antrum, IX, 15, 4.
- Didactrum. De eo praepceptorum cum discipulis expostulationes, XX, 80, 81; XLVI, 16.
- Dido, XXXIII, 46.
- Didymaei vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
- Didymaeum oraculum, VIII, 16, 1; XXXVI, 23.
- Diei sacrificant Aethiopes, XLIV, 42; in diem infaustam incidere, LXXVII, 23.
- Digito extremo attingere aliquid, XXXVII, 4. Digito monstrari, XXI, 2; LXIX, 36; LXVII, 6.
- Dii: eorum varia genera, XLIV, 42; quarundam gentium dii, XIII, 10; eorum multitudo ac monstra ridentur, LXXIV, 3 *sqq.*; LXXVII, 4 et 11; et recensensus agitur,

- LXXIV, 15 *sqq.*; dii perfecti, classici, LXXIV, 1 *et* 15; spurii, LXXIV, 7 *et* 13; barbati, LXXV, 20; rusticorum forma, LXXIV, 4; de primatu contendunt, XLIV, 9, *sqq.*; perstringuntur, VII, 18 *sqq.*; XLIII, 8; falli nescii, XXX, 1; LXXXII, 9; ambigua eorum responsa, XLIII, 14; variae de iis opiniones, XLVI, 8 *sqq.*; providentia a quibus negata sit, XLIII, 6; *conf.* V, 10; XLIV, 16; XLVI, 35; *et* cur de ea sit dubitandum, XLIV, 19 *sqq.* *et* 36 *sqq.*; *conf.* XLIII, 12 *sqq.*; ea negatur, XLIV, 4, 16 *et* 36; *conf.* XLIII, 14. De diis sententia Euripidis, XLIV, 41. Metu gigantum in Ægyptum transfugiunt, XIII, 14; ubi bestiarum formas induunt, *ibid.*; patriam suam amant, LXIII, 5; qualis eorum vita, XIII, 5-9; eorum taxantur adulteria, VII, 17; LXXVII, 4 *sqq.*; eorum domus ubi sit posita, XIII, 8; eorum nutrimenta, XIII, 9; saltandi studio delectantur, XXXIII, 23; eorum molestiae, XLVII, 1 *et* 2; hominum in eos indignatio, XLVII, 3; eis cur sacrificetur, quum boni nihil per eos contingat hominibus, XLIII, 5; hominibus vendunt bona, XIII, 2; ab Æthiopicis excipiuntur convivio, VII, 17; *conf.* XLIV, 38; XIII, 2; eis ponuntur templa, XIII, 11; *conf.* LXXII, 2; signa quaedam assimilantur, *ibid.*; *et* ponuntur altaria, *ibid.*; olim etiam homines adhibere ad convivia, XIII, 8; cur eam deinde sustulerint consuetudinem, *ibid.*; deum ex machina advocare, XVII, 1; LII, 29; dei esse, corrigere peccata, XXXVII, 7.
- Diluvium tempore Deucalionis, V, 3; XXXIII, 39; diluvii universalis causa hominum malitia, LXXII, 12; animalia cum Deucalione arcam ingressa, *ibid.*
- Dimenete, XXIV, 2.
- Diniae *et* Agathoclis amicitia, XLI, 12; Dinias, a meretrice vexatus, ab amico liberatur, *ibid.* 16; admittit parasitum Zenophantem, X, 7, 1.
- Dino historicus, LXII, 15. Alius, pater Eucratis, LII, 17.
- Dinomachus, Stoicus, LII, 6.
- Dio, XLV, 25; LXVIII, 18.
- Dio Syracusanus, discipulus Demetrii *et* Aristippi, XIV, 19; gulæ amicus, *ibid.*
- Diocles philosophus contentiosus, XXXV, 4; latro, XXXII, 52.
- Diogenes, XLVIII, 43; Sinopensis, X, 16, 5; X, 24, 1; ejus dolium, LXIX, 20; cur hoc voverit, XXV, 3; erat squalidus, vultu tristis, XIV, 7; sectator Herculis, XIV, 8; ejus doctrina, *ibid.*; omnibus conviciandum esse docet, XIV, 10; quomodo quis gloriam possit consequi, monstrat, XL, 17; ejus in Lucianum oratio ficta, XV, 25-27; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus mors bona, X, 20, 3; quam alacriter obierit, X, 21, 2; ejus hereditas, X, 20, 3; ejulatus Sardanapali, Midæ, aliorumque deridet, XI, 18; Herculis divinitatem deridet, X, 16; insectatur Mausolum, X, 24, 3; amator Laidis in insula Beatorum esse fingitur, XXVII, 18; commemorationem sui sapientissimis viris relinquit, X, 24, 3.
- Diogenis, Seleuciensis, ætas, LXII, 20.
- Diomedes, X, 20, 1; XLIV, 40.
- Dion Heracleensis, XX, 9.
- Dion, accusator Dionysii, XI, 13.
- Dionicus medicus, LXXI, 1 *et* 20.
- Dionysiaca libertas, II, 6; XV, 14 *et* 25; saltatio, XXXIII, 22. Dionysiaca agere, XVII, 16.
- Dionysius temperans, XLVII, 20; ad voluptatem confugiens, *ibid.* 20 *et* 21; ejus parasiti philosophi, XLVIII, 32 *sqq.*; malas scriptis tragedias, LVIII, 15; hymnos in Apollinem fecit, XIX, 4; purna a Minoe exsolutus, XI, 13; eruditus juvit pecunia, *ibid.* — E regis præceptor puerorum, XLV, 23.
- Dionysodorus rhetor, LXXI, 6 *et* 39; collegit epistolas Ptolemæi Lagi, XIX, 10.
- Diophantus rhetor, X, 10, 12.
- Diopithes imperator, LXXXIII, 37.
- Dioscurorum expeditio, XXXIII, 40; alter navem servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; in malis navis apparent, XVII, 1; LXXXVIII, 3; eorum templum, XV, 42. *Vide* Castor *et* Pollux.
- Diotima, XXXV, 7; XXXIX, 18.
- Diotimus, Megarensis, LXXVIII, 3.
- Diphilus, cognomine Labyrinthus, LXXI, 6, 20, 36.
- Dipsadis descriptio ac nominis ratio, LXIV, 4; ejus venenum quomodo moveatur, *ibid.* *sqq.*; quando dipsades hominibus potissimum insidientur, *ib.* 8.
- Dipylus, XXIV, 2.
- Disciplina adolescentiam reddit incitatioem, XLIX, 20; quid in ea potissimum observandum, I, 27; statim sub initio, I, 3; *conf.* XLIX, 20; viribus adolescentiæ debet esse æqualis, III, 18. Disciplina Græcorum, XLIX, 20 *sqq.* *Vide* voces Græci, Adolescentia, Educatio. Quænam Scythicæ adolescentiæ sit prima, XLI, 6; durior quædam, III, 27.
- Disputationes philosophorum ad vulnera procedunt, LXXI, 1; frivole, XLVII, 34. *Vide* voces Logomachia. Philosophi. Longæ quædam *et* acerbæ, XX, 11. Ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
- Distractio mentis per opiniones, LVI, 10.
- Divinationibus veteres cur dediti fuerint, XXXVI, 23; divinator quidam a Demonacte quomodo reprehensus, XXXVII, 37; divinatio vera ac falsa, XXXVI, 27; LXV, 7 *sqq.*
- Divites *et* divitiæ. Divites admonentur, X, 1, 3; divitum fastus perstringitur, III, 21; divitiæ reconditæ, V, 13; rejiciuntur, V, 38; earum fugacitas, V, 29; LXVI, 26; quænam eas vitia comitentur, V, 28; quænam veræ, LXXXII, 11; iisdem elatis quisnam superveniat casus, XXXIX, 21; iis moderate utentes sunt securi, *ibid.*; quomodo divites vitent invidiam, LXX, 33; divitum querelæ de pauperibus, LXX, 37 *et* 38; pauperum status melior, quam divitum, XLV, 15, 21; divites non sunt beati, LXX, 26; *conf.* XLVIII, 12; vanæ opes sine testibus, LXX, 29; *conf.* VII, 15; dives quid sit sine parasito, XLVIII, 58; quid illi hic prosit, XLVIII, 59. Divitum misera vita, XLV, 15, 29, 31; LXXV, 17 *et* 18; LXX, 26-30; divitiarum pericula, LXXV, 8; *conf.* LXVI, 27; quidam divitiarum causa pericula subeunt gravissima, V, 26; divitum multi adversa valetudine utuntur, LXVI, 27; *conf.* LXX, 28; XLV, 23; mortem ægre ferunt, XVI, 14; divitiæ malis hominibus obvenire solent, V, 25; LXX, 3 *et* 11; ad indifferentia referuntur, LXXI 36 *et* 37; *conf.* V, 56; XV, 35; contra divites promulgatur apud inferos plebiscitum, XI, 19, 20. *Vide* voces Numi, Pecunia, Avarus.
- Doctus. *Vide* Eruditi.
- Dodonæa fagus, XXXVIII, 31; Dodonæ nemus loquens, XLV, 2.
- Dolium volvere in Craneo, XXV, 63. Dolium Danaidum, *vide* Danaides.
- Dolor non est indifferens, LXXI, 47.
- Domini quid *et* honeste *et* turpiter egerint, sciunt servi, XLII, 5.
- Domus a Minerva excogitata, XX, 20.
- Doris ob Polyphemum deridet Galatheam, IX, 1, 1.
- Dormire sub mandragoris, V, 2; dormire a mandragora, LXXIII, 36.
- Dosiadæ Ara, XXXIV, 25.
- Drachma oratori soluta, LXXIII, 36.

Draco sidus, XXXVI, 23; Latonæ infestus, IX, 10; custos auri, XXXIII, 56; signum numeri apud Parthos, XXV, 29. Dracones a mulieribus aluntur, XXXII, 7; unde probabile est existiisse fabulam de Olympiade tali cum angue cubante, *ibid.* Draco deus, quam arte sit adhibitus ab Alexandro mago, *ibid.* et 13; quodnam cuiusdam nomen impositum sit, 18 et 38.

Dracon legislator, LIX, 8.

Drimylus, XLV, 14.

Dromo nomen servi, V, 22; Dromonis labores, XVII, 25.

Duces præclari, qui tam fortiter pugnant, quam sapienter ordinant aciem, LIII, 1.

E.

Ebrius describitur, V, 54; *conf.* XLVII, 16.

Echecrates, XX, 80.

Echinades, XXXIII, 50.

Echo garrula, IX, 1, 4; a Pane amatur, VIII, 22, 4; LXXXII, 40.

Eclecticus philosophus qua lege quis fieri queat, XX, 49 et 52; electionis philosophicæ requisita, XX, 44 *sqq.*, 64.

Edax: in Edacem, LXXXII, 14.

Educationis durioris exempla, III, 27; IX, 6, 1. *Vide* Disciplina, Adolescentia, Græci.

Elatis fortuna sua qui superveniat casus, XXXIX, 21.

Electra fratrem non noscens, XIV, 22.

Elegia ridicula, LXXI, 41.

Elenchus, convictio, XV, 17; Menandri, LX, 4.

Eleorum jaculatores, X, 14, 2.

Elephanti Indorum a Baccho domiti, VIII, 18; elephantii Antiochi, XXII, 9 et 10; elephantorum cornua, LXXII, 16; elephantum facere ex musca, *prov.*, LVII, 12.

Bloquentia nobilissimos efficit viros, LI, 2; in senectute demum matura, LV, 4; eloquentiam Græcam quomodo comparare deceat, XXXIV, 22; tribuunt eam Græci Mercurio, LV, 4; Galli Herculi, *ibid.*

Elysii campi, X, 30, 1; XLIII, 17; XXVII, 14.

Emmella, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.

Empedocles, X, 20, 4; XXVII, 21; *conf.* XLVI, 13; LXVIII, 1; LXIX, 2; assatus, X, 20, 4; cur se ipse in Ætnam iniecerit, *ibid.*

Empusa, saltatrix, XXXIII, 19.

Endymion quid ordinari in astrologia, XXXVI, 18; rex bellum gerit contra Solem, XXVI, 12; amatur a Luna, VIII, 11, 1; XIII, 7; LXXIV, 8.

Enipeo neglectam puellam præcipit Neptunus, IX, 13.

Enneacrunus fons, V, 56.

Epaphus, XXXIII, 59.

Epeus, LIII, 2; XXVII, 22.

Ephialtes, XLVI, 23; LI, 13.

Epicharmi comici ætas, LXII, 25.

Epictetus a Demonacte, quem admonuit, ut uxorem duceret, quomodo redargutus, XXXVII, 55; confidens in dicendo, LXVIII, 18; ejus discipulus Arrianus, XXXII, 2; ejus laterna, LVIII, 13.

Epicurus, XXXII, 17, XXXIII, 6; ejus atomi laudantur, XLVI, 18; voluptatem omnibus rebus præfert, XIX, 6; multa, quæ ad ejus doctrinam pertinent, XLVIII, 11; odio est Alexandro mago, XXXII, 47; a quo libri ejus comburuntur, *ibid.*; Luciani sententia de hisce libris, *ibid.*; quid agat apud inferos, XXXII, 25; est in insula Beatorum, XXVII, 17. Epicureorum doctrina, XIV, 19; XX, 36; deos esse negant, XLVI, 35; ad orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38; quales sint, XX, 16. Epicureos damnant ac tamen voluptatem sectantur quidam, XLVII, 21; LXXI, 36.

Epigramma in virum dipsadis morsu extinctum, XLIV, 6.

Epimenides, V, 6; LII, 26.

Epimetheus, II, 7.

Epipolæ, XXV, 38.

Epirotes cantor eximius, LXXIX, 9.

Epithalamium ridiculum, LXXI, 40.

Epitheta sunt poetis ad versum replendum usitata, V, 1.

Equites in campum vocare, LXXVI, 8.

Equus. Equum in campum, *prov.*, XV, 9; equorum cupidus exprobratur Romanis, III, 29; equus in prono campo lubentius currit, LXI, 10; equum se volutantem ut pinxerit Pausan, LXXIII, 24. Quorsum abis? Quorsum equo visum fuerit, LXXV, 18. Equæ Thessalæ, XXII, 6. Equiformicæ, XXVI, 12 et 16. Equivultures, XXVI, 11.

Eranus, cena collaticia, LXVII, 7.

Erasistratus, homo delicatus, LXXXII, 37. Alius, Ianius, *ibid.* 42.

Eratosthenis, Cyrenæi, ætas, LXII, 27.

Erechtheis tribus, V, 49.

Erechtheus, XI, 16; XXXIII, 40; ejus filia, LXXIII, 46.

Erichthonius unde sit natus, LXI, 27; *conf.* XXXIII, 39; de terra existens, LII, 3.

Eridanus: ad eum populi arbores, unde stillare dicebatur electrum, LXI, 1; *conf.* VIII, 25.

Erigone, XXXIII, 40.

Erigones canis, sidus, LXXIV, 5.

Erinnyes, X, 20, 1; LXXX; Erinnyes, Tisiphone, XVI, 22.

Eriphyle, auri causa prodidit maritum, LXXV, 8.

Eris malum projicit aureum, IX, 5; LXXI, 35; *conf.* LXXVIII, 10.

Eros, Veneris filius, VIII, 20, 15.

Eruditio pulchrarum rerum princeps, XXXIX, 16; *conf.* I, 9; XV, 16; ejus imago, XXXIX, *ibid.* *Vide* Studia litterarum. Eruditio litterarum non prodest, ni vita respondet, LXXI, 34; eruditio magni aestimatur: *vide* voces Æschines, Demosthenes, Salaria, Præmia. Eruditio dupla portio debetur, LXX, 15. Eruditi Saturnalibus mittere libros divitibus jubentur, LXX, 16; eruditus esse turpe sedare in servitium, mercede proposita, XVII, 4; eruditior morbus, XXV, 2.

Erythræi lapilli, XXXVIII, 41.

Evandridæ Eleus, XX, 39.

Evangelus, musicus rudis, certare audet Delphis, sed exsibilatur, LVIII, 9.

Eubatiadæ domus spectris vexata, tuta redditur, LII, 31.

Eubiotus, rex Machlyenæ, XLI, 53.

Eubulides orator, LXXIII, 12.

Eubulus, LXXIII, 41.

Euchenor, LXXVII, 15.

Euclides, XX, 76.

Eucrates Sicyonius, X, 5, 1; XX, 11; mendax, LII, 5; orator vulgaris, LXXIII, 31; dives avarus, XLV, 9 et 32.

Eucritus fenerator, LXXI, 5 et 37 *sqq.*

Euctemon, LXXIII, 48.

Eudamidæ et Aretæi amicitia, XLI, 22.

Eumelus musicus pauper, sed peritissimus, LVIII, 10.

Eumolpidæ et Paphlagonia, XXXII, 39.

Eumolpus, XXXVII, 34; XLIX, 34; LXIX, 8.

Eunomius, X, 11, 2.

Eunomus Locrus, XXVII, 15.

Eunuchus quale sit animal, XXXV, 8; omnibus muneri-bus excludendus, XXXV, 6.

Eupator rex, XXXII, 57.

Euphranor artifex, XVII, 42; XXXIX, 7; XLIV, 7.

Euphorbus interfectus a Menelao, XLV, 17; ejus nomen Pythagoræ datur, X, 20, 3; ejus coma, XL, 26; *conf.* XLV, 13.

Euphoriion, XXV, 57.
 Eupolis, poeta mordax, XV, 25; XLVII, 33.
 Euripides erat parasitus Archelai, XLVIII, 35; ejus de congressu cum mulieribus sententia, XXXVIII, 38; item de puerperio, XLV, 19; item de diis, XLIV, 41; citatur XIV, 9; XXV, 1; LX, 32; ejus Bacchæ citantur, LVIII, 19; ejus Medea, X, 28, 2; ejus versus quidam, XI, 1; XV, 3; XVIII, 10; XIX, 2; XLVIII, 4; LVIII, 28; LXII, 23; LXXI, 25. Euripidem convenit Menippus, XI, 1.
 Euripus, LXXIX, 2.
 Europa, soror Cadmi, a Jove rapitur, IX, 15, 2; *conf.* LXXVIII, 7; LXXII, 4.
 Europa in bello Trojano primum collisa est Asiæ, LXXVIII, 18.
 Europus, XXV, 24.
 Eurybatus, malitiosissimus homo, XXXII, 4.
 Eurydice, uxor Orphei, X, 23, 3.
 Eurystheus, XLIV, 21; LXXIV, 7.
 Eurytus, XV, 6.
 Euthydemus, Peripateticus, XX, 11.
 Euthydici et Damonis amicitia, XLI, 19 *sqq.*
 Excludere amantes amorem incendit, LXVII, 12.
 Exemplum excitant mentes, XLIX, 37; multitudini eorum non inest robur, sed præstantiæ, XLI, 11.
 Exercitium luctæ quid? XLIX, 8; optimos illa effici cives honorisque amantes, *ibid.* 14; cur in Græcia instituta, *ibid.* 15 et 30. Lacedæmoniorum exercitia, *ibid.* 38. Juvenes exercitia reddunt animosos et robustos, 24; varia istorum genera, 8; XXXVIII, 45; traducit illa Anacharsis, XLIX, 9 *sqq.*; Exercitium utilissimum et jucundissimum, XXXII, 71.
 Exsecrare se. *Vide* Castrare, Gallus.
 Exsiliium poenarum gravissima est, LXIII, 12.
 Expectare aliquem ut hirundinem advolantem pulli, V, 21.
 Exterius cum interiori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*; num ab exteriori ad interioris valeat consequentia XX, 18 et 19. *Vide* Amictus.

F.

Faba. Cur eas aversetur Pythagoras, XIV, 6. Athenienses earum suffragiis creant magistratus, *ibid.*
 Fabulæ Græcorum unde ortæ sint, XXXVI, 20; in historiis minus jucundæ, XXV, 8 *sqq.*
 Fabulantes in tonstrinis audivisse, XXV, 24.
 Falx et Gladius cognominatur Cleodemus, LXXI, 6.
 Famæ bonæ amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36.
 Fati vis, X, 19, 2; *conf.* XXXVIII, 38; XLIII, 1 et 3; *vide* Parcæ. Fatum divinatione non immutatur, XXXVI, 28; ejus arbitrio regi homines, XVIII, 8; et ex Heracliti sententia omnes res, XIV, 14; si sit inevitabile non puniendos esse homines, XLIII, 18 et 19. Ad fatum referunt quod patrarunt malitiosi, exemplo Sostrati, X, 30; ridetur, LXXIV, 13; est duplex, LXXVII, 15. Fatum, nomen vanum, LXXIV, 13.
 Fabricantes sanare creditur Polydamantis et Theagenis statua, LXXIV, 12.
 Felix et Felicitas. Felix quis? XXXVII, 20. *Vide* Cleobis. Felicitas ab aliis in alia re ponitur, XX, 66; XI, 4; ea virtute est paranda, XX, 1-6; vera divitiarum expers, gloriæ et voluptatis, XX, 7; felicitas mutat mores, V, 22. *Vide* Divitiæ, Nomen, Honor, Fortuna.
 Fenina. *Vide* Mulier.
 Ferrum cum auro confertur, XII, 12.

Ferula plagæ ducentæ et quinquaginta infligendæ pauperi qui diviti dona miserit, LXX, 16.
 Festa nusquam frequentiora, quam in Syria, LXXII, 10.
 Ficulneum lignum fumo molestum, LXVIII, 24.
 Figuli dicuntur Promethei, II, 1.
 Filius patris uxorem deperit, LXXII, 17. Filius divinus ex patre, de Christo LXXVII, 12 et 18.
 Flumina retro eunt, prov., XVIII, 1.
 Fœnerari soli convenit sapienti, XIV, 23.
 Fœnus et ratiocinium, V, 13; Fœnus quatuor drachmarum per mensem, LXXI, 32.
 Fœtidus (in), LXXXII, 17.
 Fons Enneacrunus, V, 56.
 Formæ corporis præstantissimæ imago, XXXIX, 6 *sqq.*; ea una cum pulchritudine mentis non semper in eodem homine, *ibid.* 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*
 Formica aut camelus, proverb., LXX, 19. Formicæ varia negotia, XLVI, 19; earum civitati humana comparatur vita, *ibid.*; ex iis orti sunt homines Myrmidones, 19. Formicæ Indicæ, XLV, 16; LXX, 24.
 Fortuna. Ea atquefata nihil potentius, XLII, 3; vitam humanam moderatur, XI, 16; *conf.* XVIII, 8; fortunæ inconstantia, III, 20; ejus fuga relinquit tristes, XI, 16; quinam fortunæ bonis digni, XXXIX, 21; ea immoderate utentes quis casus superveniat, dum moderate ea utentes vivant securi, *ibid.* Fortuna nomen cassum, LXXIV, 13. *Vide* Plutus, Divitiæ, Felicitas.
 Fraternus Castoris et Pollucis amor, VIII, 26, 2. Fratres se vocant Christiani, LXVIII, 13.
 Fraus, exempla istius, XLI, 47.
 Frugalis victus, V, 56.
 Fumus. Victimis sine fumo non delectatur Hercules, XXXVIII, 4. E fumo se conferre in ignem, XI, 4. Fumus Cynicis habentur auræ coronæ et purpura, LXXV, 19.
 Funis. Omnem movere funem, XXXII, 57; XXIV, 11; funem nimium contendendo rumpere, LXVII, 4, 3.
 Funus. *Vide* Sepultura, Parentatio. Funerum vanitas, III, 30; *conf.* L, 19; XII, 22. Funebres sermones perstringuntur, L, 20 et 23.
 Furæ adstant solio Minois, XI, 11; ministræ Plutonis, L, 6; in incantationibus invocatæ, XI, 9.
 Furiosos curare esse difficile, XXIX, 17. Furor juvenum, senum, mulierum, unde oriatur, 30.

G.

Gades, X, 12, 6.
 Galatææ amator, Polyphemus, IX, 1.
 Galea orci, XLVII, 21; triplex, LXXVII, 25.
 Galene, Nereis, IX, 5.
 Galilæus in tertium cælum penetrans, LXXVII, 12.
 Galli, sacerdotes Cybeles, castrati, LXX, 12; stipem colligunt, *ibid.*; deam Syriam in asino circumducunt mendicantes, XLII, 35; et frequenter, *ibid.*; LXXII, 15. Gallos amant feminae, *ibid.* 22; origo moris sese castrandi, *ibid.*, 26 et 27; cur vestes muliebres gestent, *ibid.*; vulnerant brachia, *ibid.* 50; ritus se castrandi, *ibid.* Quomodo sepeliantur, *ibid.* 52.
 Gallina Numidica, XVII, 17; LXVI, 23. Gallinarum lac mulgere, XVII, 13. Gallinam pinguorem petit conviva philosophus, LXXI, 43.
 Gallogræci, XXXII, 9; XIX, 9; Gallogræcorum fortium virorum acies, XXII, 8.
 Gallorum gallinaceorum contra coturnices pugna apud Græcos, XLIX, 37. Gallus Mercurii comes, XLV, 2; amicus Martis, 3.
 Gallus quidam non ineruditus, LV, 4. Alius quidam Ennuchus, XXXV, 7. Galli ab Annibale victi, X, 12, 2. Vim dicendi tribuunt Herculi, LV, 4.

Ganymedes, cognatus Paridis, VIII, 20, 1; qualis sit, XXXVIII, 14; cur a Jove raptus, VIII, 4, 3; LXXVIII, 7; et quomodo sit raptus, VIII, 20, 6; pincerna illius, VIII, 5, 2; a Jove ad osculum invitatus, VIII, 4, 4.
 Garamantum vivendi ratio, LXIV, 2.
 Gargarus, Idæ cacumen, VIII, 4, 2; VIII, 20, 1; LXXVIII, 7.
 Garruli taciturnitatem simulant, sed rogari cupiunt, LXXI, 4.
 Gaude (*χαίρε*), salutandi formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Geloi: Lampichus eorum tyrannus, X, 10, 4.
 Gelonis tyranni graveolentia oris, XX, 34.
 Gemini celeste signum, XXXVI, 23.
 Gemmae albae, aquae, igneae, LXXII, 32; gemmae Indicae, XXXVIII, 41; LXXII, 16; gemmae Lychnis, LXXII, 32; lucem noctu praebens, *ibid.*
 Gentium quarundam dii, XIII, 10; *conf.* XLIV, 42; LXXIV, 9; gentium (*gentilium*) quidam honesti, LXXVII, 17.
 Geræstus, XLIV, 25.
 Germanicum bellum, XXXII, 48.
 Geryon, XXXIII, 56; qualis corpore, XLI, 62; ejus ossa ostentant Thebani, LVIII, 14; ejus greges, LV, 2.
 Getæ, XXV, 5; XLVI, 16.
 Gigantes diis bellum inferentes, VIII, 13; eorum seditio, XXXIII, 38; contra eos bellum, LXXVIII, 18.
 Gladius et falx cognominatus Cleodemus, LXXI, 6.
 Glauce, XXXIII, 42; XXXIII, 80.
 Glaucias Alexidis filius, LII, 14.
 Glaucus, XXI, 8; XXXIII, 49; fortis, XL, 19.
 Gloria pretiosior præmiis, XLIX, 10; eam consequi laboriosum, *ibid.*; ejus amor nequaquam ex vita expellendus, 36. *Vide* Laus, Honor, Fama.
 Glycerium, pellex Megapenthis, XVI, 12.
 Glycon, draco Alexandri magi ita appellatus, XXXII, 18 et 38 sq.; in honorem ejus cuditur nummus, 58; *conf.* 43.
 Gnathonides, assentator, V, 45; LXIX, 19.
 Gniphon, dives avarus, XLV, 31; fenerator, XVI, 17; parasitus, V, 58.
 Goassi, Omanorum regis, ætas, LXII, 17.
 Gobares, XVI, 6.
 Gorgias, sophista, XV, 22; ejus ætas, LXII, 23.
 Gorgones sorores, IX, 14, 2; XXXIII, 44. Gorgonis virginis historia, IX, 14, 2; LXXVII, 9; Gorgonis in pectore Palladis utilitas, LXXVII, 8. Gorgonem tenuit Cupido, VIII, 19; Gorgonem videntibus quid acciderit, XXXIX, *conf.* LXI, 19. Gorgones esse somnia, XX, 72.
 Græcia Alexandrum ducem eligit, X, 13, 2; male moratos ad vitam honestam reducit, III, 12; ejus mulieres pulchrae, VIII, 20, 13. Græci bellicosi, X, 14, 2; perculsi, X, 12, 3; ad Charoneam victi, LXII, 23; eorum cura civitatis bene instituendæ, XLIX, 20, et disciplina, *ibid.* Cur exercitia Græci instituerint, *ibid.* 15; præmia dant victoribus, *ibid.* 36; ad virtutem excitant adolescentiam exemplis animalium, *ibid.* 37; instruunt eam arithmetica, musica, poesi, morum scientia, *ibid.* 21. Græci veteres quomodo comam ornare fuerint soliti, LXVI, 3; cur non adhibeant pileum, XLIX, 16. Græcorum jusjurandum, XLI, 12; quomodo solem adorent, XXXIII, 17; mortuos cremant, L, 21. Comædorum apud eos licentia, XLIX, 22; Græcorum fabulæ unde ortæ, XXXVI, 20; unde astrologiam hauserint, *ibid.* 10; verbis Græci amiciores quam re, XLI, 9; verborum sectantur elegantiam, *ibid.* 42; vim dicendi attribunt Mercurio, LV, 4.
 Grammatica altrix, Grammatici, LXXXII, 16.

Gramme, nomen mulieris, LXVII, 13.
 Granicus mons, X, 12, 3.
 Gratia uxor Vulcani, VIII, 15, 1. Gratia laudantur, XX, 72; Gratia comites Veneris et Paridis, VIII, 20, 15; Gratiis in dicendo operam esse dandam, XXXIV, 23.
 Gruem saltare quid? XXXIII, 34.
 Gryphes, IX, 15, 4.
 Gustare. In gustando vino non opus est ebibere dolium, XX, 58.
 Guttur quatuor digitos longum, III, 33.
 Gyarus, insula, XII, 18.
 Gygis anulus, XLVII, 21; LXVI, 42. Gygis habere aurum, XLVIII, 58.
 Gylippus, XXV, 38.
 Gymnasium qualis locus sit, XLIX, 7; Scythia ignotum, XLIX, 6. *Vide* Exercitium, Græcia.
 Gymnopaedia, saltationis Lacedæmonicæ genus, XXXIII, 12.
 Gymnosophistæ, LXIX, 7.
 Gyndanis et Abauchæ amicitia, XLI, 61.
 H.
 Hæmus, XXXIII, 51; LXIX, 25.
 Halcyonis fabula, VI, 1; *conf.* XXVII, 40; dies halcyonii, VI, 2.
 Halicarnassus Mausoli monumento ornata, X, 24, 1.
 Halirrhothius, XXXIII, 39.
 Halys, XLIII, 14.
 Hannibal. *Vide* Annibal.
 Harmodii parasitus, Aristogiton, XLVIII, 48.
 Harmonides inter canendum exspirat, XXIII, 2.
 Harpina urbs, LXXVIII, 35.
 Harpyiæ Phieum privant cibo, V, 18.
 Hebe, VIII, 5, 2; X, 16, 1; XXXVIII, 14.
 Hebræorum voces obscuræ, XXXII, 10.
 Hebrus fluvius maximus, LXIX, 25.
 Hecataë cærimonia, LXVI, 15; in incantationibus invocata, XI, 9; ejus cæna, X, 1, 1; X, 22, 3; XIV, 7.
 Hector a Jove subductus, III, 18; quid moriens locutus sit, XLVIII, 26; Hectori sacrificatur, LXXIV, 12.
 Hegesias orator, LI, 9.
 Hecubæ similis mulier, XLV, 17; Hecuba Minervæ donat duos boves et peplum, XLII, 2; Helenæ similis nulla arte reddenda, LXXXII, 42.
 Helene Ledaë filia, VIII, 20, 14; ejus pulchritudo, XXXIX, 22; non erat qualis describitur, XLV, 17; ejus forma despicitur, X, 18, 2; amatoris nequitiae perita, VIII, 20, 13; ab Achivorum principibus expetita, VIII, 20, 14; *conf.* LXXVIII, 17; ejus prior raptus, XXXIII, 40; Amatur a Theseo, LXXVIII, 16; *conf.* XXVII, 8; ab eoque rapitur, VIII, 20, 14; XLV, 17; idcirco magnum exoritur bellum, VIII, 20, 14; erat causa Trojani belli, X, 19, et magnæ internecionis, X, 18, 2; pulchritudinis gratia se in deam mutat, fratribusque divinitatem comparat, LXXVIII, 6; rapta a Cinyra in insula Beatorum fingitur, XXVII, 25 et 27; ejus laudibus Theseus insertus, LXXXIII, 10; De ea recantare in pejus, XVIII, 1. In Helenam nulla arte vertas Hecubam, LXXXII, 42. *Conf.* XXVII, 8.
 Helicon, XLIV, 26; Heliconem non audisse unquam, LVIII, 3.
 Heliopolis, LXXII, 5.
 Hellanicus Lesbios, LXII, 22.
 Hellanodice, XX, 39; XL, 11.
 Helle filia Nepheles, IX, 9, 2; cur ab ariete deciderit, *ib.*; nomen dedit Hellesponto, *ibid.* 1; ubinam sepulta, *ibid.*
 Helleboro indigere, X, 17, 2.

- Heilen, pater Æoli, VI, 1.
 Hellespontus unde dicatur, IX, 9, 1; junctus a Xerxe, X, 20, 2; eum transire pedibus, LI, 18.
 Hemitheon, LX, 3.
 Hephaeston ductor sponsi Alexandri XXI, 5; quomodo Alexandrum salutaverit ante pugnam ad Issum, XIX, 8; ab Alexandro inter deos refertur, LIX, 17.
 Heraclides Carus, XXVII, 22, 1; Ephesi natus, XIV, 13.
 Heraclitus omnia deplorat, XIII, 15; XIV, 14; ejus doctrina, *ibid.*; *conf.* LXVIII, 7.
 Heramithres, XVI, 21.
 Hercules dicitur trinotialis, I, 17; rusticus, XLIV, 32; Sostratus, XXXVII, 1; Ogmius, LV, 1. Hercules Tyrus antiquior Græco, LXII, 3; malorum depulsor, LXIX, 32. *Conf.* XXXII, 4; XLV, 2. Erat Jovis filius, VIII, 13, 1; X, 16, 1; Jovis et Amphitryonis filius esse fingitur, X, 16, 3; admirandus vir, X, 15, 3; quibus rebus armatus sit, X, 16, 1; ejus robur laudatur, XXXIII, 73; Hercules apud Pholom pingitur cubans cum calice, LXXI, 14; quomodo pictus sit, XXV, 10; monstrose apud Gallos pingitur, LV, 1; homines trahit auribus vinctos, *ibid.* 3; in Venerem acer, XXXVIII, 1; certaminis præses, XX, 40; quid perfecterit, XLIV, 21; *conf.* VIII, 13, 1; in Argo navigavit, LXIX, 20; Herculis columnæ, XX, 4; ejus nomen iisdem inscriptum, XXVI, 7; pro Atlante fert cælum, XII, 14; ejus cum flumine lucta, XXXIII, 50; ab Omphale captus lanæ carminavit, VIII, 13, 2; XXV, 10; LXVIII, 2; liberos et uxorem occidit, VIII, 13, 2; XXXIII, 44; Centauri sanguine exeditur, VIII, 13, 2; in Ceta conflagravit, VIII, 13, 1; XX, 7; XXXIII, 50; XXXVIII, 54; LXVIII, 4, 21, 25; ob virtutem deus est factus, LXXVIII, 6 Hercules in cælo curarum expers, VIII, 24; ei gratificantur dii inferi, X, 22, 3; Æsculapio posthabetur, VIII, 13, 2; Herculis irridetur divinitas, X, 16; LXXIV, 7; se dicit simulacrum dei, X, 16, 1; ei decimus tertius labor injungendus, LXIX, 23; adscribunt ei Galli vim dicendi, LV, 4. *Vide* Eloquentia. Non infelix, quod nudus est, LXXV, 13; Herculis certaminibus saltatio comparatur, XXXIII, 78; Herculis cum arcu sagittas habere, LVIII, 5.
 Hereditæ, X, 11, 1; X, 5, 1; X, 3, *sqq.*; X, 7; X, 8; Hereditatis spe decepti, *vide* in Adulator.
 Hereditas liberis debita, X, 8; X, 6, 3.
 Hermagoras, XLIV, 33.
 Hermaphroditus qualis sit, LXVII, 5, 3; *conf.* VIII, 15; frater Cupidinis semivir, VIII, 23, 1.
 Hermias, eunuchus, philosophus, XXXV, 9.
 Herminus Aristotelicus, XXXVII, 56.
 Hermippi persona, passim in dialogo, LXXVIII.
 Hermocles, Rhodius, statuarius, LXXII, 26.
 Hermocrates, XXV, 38.
 Hermodori perjurium, XLVI, 16; XLVI, 26.
 Hermolaus, X, 8.
 Hermon Epicureus, LXXI, 6 et 9.
 Hermotimus, cur philosophiæ stoicæ se dederit, XX, 16; ejus fabula, LVII, 7.
 Hernia, ejus ope Diophantes navis opus implet, LXXXII, 28.
 Herodes, XXXVII, 24, 33.
 Herodicus, XXV, 35.
 Herodotus, ejus laudes, XXI, 1; prælegit historias, *ibid.*; ejus libri dicuntur musæ, *ibid.*; digito monstratur, *ibid.* 2; citatur, XXVII, 5; vera non scripsit, XXVII, 31; mendacia tradidisse dicitur, LII, 2; oculos fideiiores auribus putavit, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 42.
 Heron, LXVI, 6 et 9.
 Herophilus Cynicus, XLVI, 16.
 Hesiodus futura divinandi facultatem a diis accepit, LXV, 1; crimina ei objecta, *ibid.* 2; quas divinaverit, *ibid.* 5; omnia divino afflatu dixit, *ibid.* 9; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; quas res narraverit, XI, 3; ejus de virtute carmina, *ibid.* 4; ejus de virtute sententia, XX, 2; carmina ejus de nativitate deorum a Musis canuntur, XLVI, 27; num sit posterior Homero, LXXIII, 9; XXVII, 22. Hesiodus et Homerus multa imitatione digna cecinere, XLIX, 21; multa fabulosa narrarunt, L, 2; ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6. Hesiodus laudatur, XXXIII, 24; XXXVIII, 3; ejus laurus, LXXXIII, 12. Saltandi studium laudat, XXXIII, 23; cornices in ejus sepulcro, LXVIII, 41.
 Hesperides, XXXIII, 56.
 Hetemocles philosophus queritur, se non vocatum ad convivium, LXXI, 22.
 Hierapolis urbs, LXXII, 1; LXXII, 13 *sqq.*
 Hiero Syracusanorum tyrannus, LXII, 10.
 Hieronymus laudatur, LXII, 11 et 13; ejus senectus, *ibid.* 22.
 Himeræus poeta, XL, 15.
 Himeræus Phalereus, orator, LXXXIII, 31.
 Himerus, Veneris filius, VIII, 20, 15; hominem amabilem reddit, *ibid.*
 Hinnulus leonem, prov., X, 8, 1.
 Hipparchus, avarus dives, XLII, 1-4; ejus uxor maga lasciva, *ibid.* 4; avis specie illa evolat ad amasium, *ibid.* 12.
 Hippias sophista, XXI, 3.
 Hippias, XV, 22; vir eruditus, mechanicus, LIII, 3; ejus pulcherrime ornatum balneum, 4 *sqq.*
 Hippoclidus non curat, prov., XVIII, 15; LXXVII, 29; de eo, LV, 8.
 Hippocentaurus, II, 5; X, 16, 2; Hippocentauri quid sint, XX, 72; comparatur cum dialogo, XLVII, 33; Hippocentauris comparantur sophistæ, LXIX, 10.
 Hippocratis, medici Coi, dictum, XX, 1. *Conf.* de eo, XXVII, 7.
 Hippocræne, LVIII, 3.
 Hippodamia: ejus proci necantur a patre Ctenomao, currus certamine victi, LXXVIII, 19.
 Hippogæran, XXVI, 13.
 Hippogypi, XXVI, 11.
 Hippolyta, Amazon, XLIX, 34.
 Hippolytea rusticitas, XXXVIII, 2.
 Hippolytus, XXXIII, 40; a Phædra delatus, LIX, 26; LXXII, 23. Hippolyto comas ponunt nubentes, *ibid.* 60.
 Hippomyrmeces, XXVI, 12 et 26.
 Hipponax, poeta, LVIII, 27; LX, 2.
 Hipponicus, V, 24.
 Hircocervi, II, 7.
 Hircum molget alter, alter supponit cribrum, XXXVII, 28; hircum olet rusticus, LXVII, 7.
 Hispania, terra tirocinii Annibalis, X, 12.
 Hæstianes, grammaticus, LXXI, 6.
 Historia: eam quis vult scribere, XXV, 2; eam contexere difficile, *ibid.* 5. Historicorum vitia, *ibid.* 6. Historiam ab encomio esse distinguendam, *ibid.* 7; historicus non debet esse adulator, *ibid.*; historia adulationibus repleta improbat, *ibid.* 8; in ea quando et quomodo laudandum, *ibid.* 9; ejus principium esse veritatem, *ibid.*; historicus quidam malus ridicule contexit historiam, *ibid.* 14; ineptorum historicorum exempla, *ibid.* 15-27, 29, 30; inutilis immorantes, ad res magnas inepti, cui similes,

ibid. 20, 27, et 28; post proœmium speciosum pusillum quoddam tractantes, *ibid.* 23; in tractatione historica omnia sibi debent esse similia, *ibid.*; historicus quidam malus geographus, *ibid.* 14; boni requisita, *ibid.* 34-37; prudentia civilis et eloquendo vis historiam necessaria, *ibid.* 34; ad historiam scribendam non quivis idoneus, *ibid.* 35; veritatis debet esse amans, intrepidus, *ibid.* 38 et 41; quando is esse non possit, *ibid.* 39; dilucide explicet, *ibid.* 44; dicendis exæquari debet dictio, *ibid.* 45; bene res disponat historicus, *ibid.* 47; cuiusmodi similem esse oporteat, *ibid.* 51; quomodo formandum proœmium, *ibid.* 53; quomodo ad narrationem inde transeundum, *ibid.* 35; multa debet omittere, cuius instar, *ibid.* 56; vel verbo eloqui, *ibid.*; moderate laudet, *ibid.* 59; neque calumniatur, *ibid.*; de fabulis, quas profert, suspendat iudicium, *ibid.* 60; pro omni ætate scribere debet, *ibid.* 61; hoc faciens, cui sit similis, *ibid.* 62.

Historicorum longævorum exempla, LXII, 22.

Histriones, personis, quas referunt, tribuentes actiones inconvenientes, XV, 31 et 33; III, 8-11; XVIII, 5. *Vide* Comœdia, Tragedia.

Holmeus fons, LVIII, 3.

Homerus. Ejus patria, XXVII, 20; tempusque, LXXIII, 9; cujus sit, oraculum Alexandri magi a Luciano interrogatur, XXXII, 53; patriæ suæ nusquam facit mentionem, XXV, 14; num cæcus fuerit, XXVII, 20, cæcus dicitur, LXX, 6; X, 25, 1; somniorum imperitus, cæcus, XLV, 5; ejus sapientia, XVII, 25; num versus ab eo scripti sunt, XXVII, 20; ejus quidam versus perire, XXVII, 24; est magniloquus, XII, 23; poetica licentia in cœlum evehitur, XIII, 8; bonis versibus aditum in cœlum conficit, XII, 4; versibus suis tempestatem excitat, XII, 7; reddit Charonti visum, *ibid.* 24; quam egregie laudet, XL, 24, *sqq.*; laudator, non adulator, *conf.* XXV, 40; ejus Sirenes, Celedones, etc., III, 3; Thersiten taxavit carmine, XXVII, 20; heroas a pedibus, capite et coma laudat, LXXIII, 21; Nireum formosissimum hominem laudat, *ibid.*; Menelaum quomodo depingat, XXXIX, 8; saltandi studium laudat, XXXIII, 23; e spectaculo reddit doctior, XXXIII, 4; quas res narret, XI, 3; omnes res in duas classes divisisse videtur, XXXIII, 23; quid bello opposuerit, *ibid.*; non necessaria in historiis omisit, XXV, 57; de Achille multa fabulose scripsit, *ibid.* 40; ejus versus multa continent ad astrologiam pertinentia, XXXVI, 22; culpatur ob ficta pugnantium colloquia, LXXIII, 7; non verum esse, quod de diis canat, XLVII, 1; mendacia cecinisse dicitur, LII, 2; ei fidem non habendam esse, XLIV, 40; cum Hesiodo fabulosa de inferis narravit, L, 2. Homerus et Hesiodus ridetur ob fabulam de Saturno, LXX, 6; *conf.* LII, 2; iidem multa imitatione digna cecinerunt, XLIX, 21; cum Demosthene contenditur, LXXIII, 5; modo ei præfertur modo postponitur, *ibidem et per totum dialogum sæpius.* Ejus carminum decora abjecta jacent, X, 20, 2; ejus carmina ubi canantur, XXVIII, 15; ejus versus recitando decantantur, X, 12, 3; urbis somniorum mentionem fecit, XXVII, 32 et 33; Homericae plagæ, XVII, 8. Homerum adit Menippus, XI, 1; Homerus adoratur, LXXIII, 2; citatur, I, 5; XIII, 19; XIII, 2; XXVII, 36; XXXIII, 13; XLV, 2; XLVI, 11; XLVIII, 44; LVII, 5; LIX, 30; LXX, 23; LXXVIII, 4. Versus ejus citantur, III, 6; III, 17, 18, 37; X, 11, 1; XI, 9; XI, 15; XII, 4; XII, 8; XII, 9; XII, 14; XII, 22; XIII, 14; XV, 3; XXXII, 5; XV, 41 et 42, XVII, 11, 16; XVIII, 8 et 14; XIX, 2; XXII, 10; XXXIII, 4, 8 et 23 et 85; XXXIV,

22; XXXVII, 60; XXXVIII, 23; XL, 20, 24, 25; XXXIX, 22; XXVIII, 31, 54; XLIII, 2-4; XLIV, 6 et 14 et 40; XLV, 13; XLVI, 10; XLVII, 13 et 19, 22, 23, 24, 25, 34; XLVIII, 10; L, 24; LV, 7; LIX, 10; LXIX, 30; LXXI, 25, 44; LXXVII, 14 *sqq.* 23.

Homo a Vulcano compositus, XX, 26; homines formati, XXXIII, 38; homo fit ex pistillo, LII, 35 et 36. *Vide* Vita. Homo bicolor in Ægyptum a Ptolemæo adductus, II, 4. Homo infans, VI, 3; homines a se invicem diversi, VI, 5; homines principio vitæ pellibus animalium induti, XXXVIII, 34; a rudi principio artibus et scientiis pedetentim statum suum effecere meliorem, *ib.*; hominis esse peccare, XXXVII, 7. Res humanæ neque spe, neque metu dignæ, XXXVII, 20; nulla hominum vita tranquilla, XLV, 27, sed est ridicula, XLVI, 4; comparatur cum civitate formicarum, *ibid.* 19; cum saltatorio spectaculo, *ibid.* 17; homines designarunt deos, XIII, 10; eorum in deos indignatio, XLVII, 3; homo nequam variis nominibus appellatur, LX, 27; hominibus uti pro jumentis ridetur, LXXV, 10.

Honoris amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36. Honores mutant mores, XLV, 14; V, 22. *Vide* voces Nomen, Divitiæ, Aurum, Felicitas Ex eruditione profisciscitur honor, I, 11. *Vide* Laus, Notitia, Eruditio, Æschines, Demosthenes.

Horæ, XIII, 8; XXXVI, 5.

Hori libros et Isidis ediscit Pythagoras, XLV, 18.

Hormus, saltandi genus, XXXIII, 12.

Hortari ultro festinantem, III, 6.

Hospitali Jovi sacrificant redeuntis peregre, LXVII, 9.

Hospites doctores, LXXII, 56.

Hostiæ quales diis præbeantur, XIII, 12; ritus circa eas, *ibid.* *Vide* Sacrificium.

Humanitatis imago, XXXIX, 19.

Hyacinthus Laconis Cebali filius, VIII, 14; ejus pulchritudo, X, 18, 1; LXXVIII, 24; *conf.* XXVII, 17; Apollinem amat, VIII, 2, 2; disci jactu ab Apolline interfectus, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; ab eodem sepelitur, VIII, 15; in florem vertitur, *ibid.*

Hydamardia, urbs, XXVII, 46.

Hydra, XXX, 8; XLIV, 21; comparantur cum ea monores, XXXVIII, 2, et vires humanæ, XLIX, 35.

Hylas, XXVII, 17; LXVI, 43.

Hymenæus, VIII, 20, 16.

Hymettus, V, 7. Hymetti plenus sermo, XVII, 35.

Hypata urbs, XLII, 1.

Hyperbole enormis, LXXVII, 3.

Hyperbolus. Incidere in Cleonem aut Hyperbolum aliquem, V, 30.

Hyperides, patriæ sollicitator, miles trepidus, XVIII, 42; infidus, adulator, LXXIII, 31.

Hyporchemata qualia carmina sint, XXXIII, 16.

Hypsipyre, XXXIII, 44.

Hypsicratis, Amiseni, ætas, LXII, 22.

Hyspasinis regis Characis ætas, LXII, 16.

I.

Iacchus laceratus, XXXIII, 39.

Jacere aleam, XXIII, 3; XL, 16.

Iambulus, scriptor fabulosus, XXVI, 3.

Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; VIII, 7, 1.

Iapys, X, 11, 2.

Iason, LXXIV, 8.

Iason, XX, 73; XXXIII, 52.

Icarius, inter pocula occisus, VIII, 18, 2; vineæ cultor, XXXIII, 40.

Icarli filia, Penelope, VIII, 21; in cælum recepta, LXXIV, 5.
 Icarus, XXXIII, 49; XXXIX, 21; XLV, 23; temerarius astrorum scrutator, XXXVI, 15.
 Iccus, XXV, 35.
 Ida mons, VIII, 4, 2; VIII, 11; VIII, 12, 1; VIII, 20.
 Idæus puer (Ganymedes), VIII, 6, 2.
 Idiotarum optima vita, XI, 21 et 4.
 Idomeneus præstantissimus Græcorum, X, 21, 1; erat parasitus, XLVIII, 44.
 Ignis furto subductus, XXXIII, 38; ignis non exstinguitur igni, XXXVIII, 2; igni sacrificant Persæ, XLIV, 42; in ignem se conferre ex fumo, XI, 4; ignis necessitas, VII, 19; communicatus non decrescit, VII, 18; solis ignis flagrantior, VII, 19; ignis celere mortis genus, LXVIII, 21; sacrilegorum et homicidarum pena, *ibid.* 24.
 Ignorantia plurium malorum causa, LIX, 1; *conf.* XII, 21.
 Ignotus deus Atheniensium, LXXVII, 9.
 Ilias malorum, LXXI, 35.
 Iliensis tragædos ipse conduxit, prov., LX, 11.
 Ilion, XII, 23.
 Ilissus, LXI, 4; LXVI, 13.
 Illyrii fortes, X, 14, 2. Illyriorum equitatus, LXXIII, 34.
 Imago formæ corporis præstantissimæ, XXXIX, 6 *seqq.*; eruditionis, *ibid.* 16; benignitatis, *ibid.* 19; beneficentiæ, *ibid.*; benevolentiae, *ibid.*; animæ præstantissimæ, *ibid.* 13 *seqq.*; sapientiæ et prudentiæ, *ibid.* 17.
 Imaginum quarundam miracula. Vide Simulacrum, Statua.
 Imitator Thucydides, XXV, 16.
 Impossibile, LXXXII, 15.
 Inachus, pater Iôs, VIII, 3, 1. Inachi filia, juvenca, IX, 7, 1; *conf.* XXXIII, 43. Inachi alveus Argis, XII, 23.
 Incantationes, remedia morborum, LII, 8 *seqq.* Incantationis descriptio, XI, 7 et 9; LII, 14; LXVII, 4.
 India a Noto perflata, IX, 15, 1.
 Indi, maxima orbis terrarum gens, LXIX, 6; a Baccho victi, VIII, 18; LIV, 4; arte saltandi domiti, XXXIII, 22; ab Alexandro victi, X, 12, 5; adorant solem saltando, XXXIII, 17; vino dediti, III, 5; vitro oblinunt mortuos, L, 21. Indorum elephantum, X, 14, 3; Indicum ebur, XIII, 11; Indica testudo, XLII, 53; Indica vestis, LVII, 1; Indicæ gemmæ, LXXII, 16.
 Indifferentia dicebant mala Stoici, LXXI, 31; et divitias, LXXI, 36 et 37; redarguuntur suo exemplo, *ibid.*; dolorem non esse indifferens, quid? *ibid.* 47.
 Indigeo. Paucis indigere est proximum diis esse, LXXV, 12.
 Indopatres, XVI, 21.
 Infernales pœnæ, XI, 14; *conf.* L, 8. Leges per quas fiant ratæ, XI, 20.
 Infernus. Vide Orrus.
 Ingrati, in eos epigr., LXXXII, 7.
 Initiati dicuntur podagrici, LXXX, 125, 179, 239.
 Injusti. Vide Mali.
 Ino, Bacchi nutrix, IX, 9, 1; cum filio in mare præcipitata, IX, 8 et 9; a delphinibus recipitur, *ibid.*
 Insania, dea, XLVIII, 2.
 Institutio. Vide Educatio, Disciplina, Adolescentia.
 Insula Beatorum, XVI, 24; XXVII, 7; XX, 71. Insulæ variae, XXVII, 27.
 Interlus cum exteri non semper convenit, XXXIX, 11; exempla ejus diversitatis, *ibid.* Num ad interlus hominis ab exteri valeat conclusio, *ibid.* Vide Amictus.
 Interpres. Interprete opus est Pythio, XLIV, 28. Themistocle nihil opus erat interprete, XLIV, 31.

Interrogando et dubia opponendo facilius discitur, XX, 13.
 Invidia. Invidemus virtuti alterius; pulchris non invidemus, LXXVIII, 23.
 Io, filia Inachi, VIII, 3, 1; XXXIII, 43; in Isin vertitur, VIII, 3, 1; item in juvencam, *ibid.*, et IX, 7; dea facta præerit navigantibus et domina erit ventorum, *ibid.*
 Iolaus, XXX, 8; XXXVIII, 2; repubescens, X, 5, 2.
 Ion Platonius, LXXI, 7; vocatur Canon, *ibid.*; *conf.* LII, 6.
 Ionia capta, X, 12, 4; a Mausolo debellata, X, 24, 1.
 Ionius sinus, XXXVIII, 6. Ionium Ægæumve mare crate trajicere, XX, 28.
 Ionopolis, XXXII, 58.
 Iophon patrem Sophoclem dementiæ accusat, LXII, 24.
 Iphicli filius, X, 23, 1.
 Iphigenia, XLI, 6.
 Iris, ministra Jovis, XIII, 8.
 Irus, XI, 15.
 Isæus orator, LXXIII, 12.
 Isiacis (de), LXXXII, 42.
 Isidis libros et Hori ediscit Pythagoras, XLV, 18.
 Isis Ægyptiorum dea, VIII, 3, 1; X, 13, 3; LVIII, 14.
 Isidorus Characenus, historicus, LXII, 15 et 17.
 Ismeniae tibie celebres, LVIII, 5.
 Ismenodorus in itinere occisus, X, 27, 2.
 Isocrates ad bellum timidus, XLVIII, 42; Thesea inseruit laudibus Helenæ, LXXIII, 10; citatur, *ibid.* 12; ejus ætas et exitus, LXII, 23.
 Issus, X, 12, 3, 4.
 Ister fluvius, XII, 4; XXXII, 48.
 Isthmus habuit viginti stadia, LXXXIX, 1; eum perfodere cur aggressus sit Nero, *ibid.* 2; quinam ante eum hoc tentarint, *ibid.*; desistit a consilio metu inundationis, *ibid.* 4; verius metu vindicis, *ibid.*
 Italiæ aer, LXII, 9. Italia subjecta ab Annibale, X, 12, 2.

J.

Judæi medici, LXXX, 264.
 Judex ad quid attendere debeat, XXXV, 5; utramque debet audire partem, XX, 30; *conf.* LIX, 8. Judicium merces triobolus, XLVII, 12; LXXXIII, 36. Judicium nullum putat esse verum Pyrrho, XIV, 27. Judicium meliorum distat a vulgi judicio, XXIII, 2.
 Juno uxor et soror Jovis, XIII, 5; mater Vulcani, *ibid.* 6; ejus oculi comparantur, XL, 26; ejus coma picta, XXXIX, 7; formam suam laudat, VIII, 20, 10; sibi vindicat pomum, IX, 5, 2; in judicio pulchritudinis Parridi Asiæ imperium promittit, LXXVIII, 17; a Polycleto efficta, I, 8. Juno Syria, LXXII, 1; leonibus insidens, *ibid.* 31; eadem multas simul deas referens, *ibid.* Exprobrat Jovi amores, XLIV, 2; VIII, 5, 2; zelotypa ob Semelen, VIII, 9, 2; item ob Ganymedem, VIII, 5, 2; VIII, 3, 1; Inachi filiam facit juvencam, IX, 7, 1; Latonæ parturienti infesta, IX, 10; ejus dolus, XXXIII, 39; insidias struit Jovi, VIII, 21; ab Ixione tentatur, XV, 12; LXX, 38; Tiresiam visu privat, X, 28, 3. Opum donatrix, LXVII, 7; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum, LXXII, 13. Juno traducitur, LXXVII, 11.
 Juppiter. Ejus epitheta, V, 1; Saturni et Rheæ filius, V, 6; ejus natiuitas, XXXIII, 37; ejus natales saltantur, *ibid.* 80; per saltationem servatur, *ibid.* 8; a capra nutritur in Creta expositus, XIII, 5; expulso patre, imperium ad se rapit, *ibid.*; barbatus fingitur, XIII, 11; arietina apud Ægyptios facie fingitur, XIII, 14. Tauris insidet, LXXII, 31. A Phidia representatus, I, 8; XL,

- 14; iracundiæ a Prometheo incensus, VII, 8, 9; indigatus, quod hominibus fictis dei deteriore essent conditione, VII, 13; benignus et clemens a Mercurio prædicatus, *ibid.* 6; in cælo magnus, currum agens, XV, 22; Proteo mutabilior, XIII, 5; pulchritudine captus et mansuetus redditus, LXXVIII, 7; ridetur, *ibid.*; ejus curæ et negotia, XLVII, 2; XLVI, 25 et 26; peregrinorum præses, XXIV, 6; divitiarum dator, LXX, 2. *Conf.* V, 24 et 41; LXX, 14. Ejus uxores, VIII, 24; XIII, 5; parit Minervam, VIII, 8; XIII, 5; Dionysum in femore ad maturitatem perducit, VIII, 9; XIII, 5; mandat, ut nox producat, VIII, 10; possessio ludusque amoris, VIII, 6, 3; amores ei exprobrantur, VIII, 5, 2; XLIV, 2; in amore effusus, XIII, 5; quomodo amabilis fieri possit, VIII, 2, 2; in varias transformatur species, VIII, 2, 1; VIII, 5, 2; VIII, 12, 1; VIII, 16, 2; XIII, 5; in cygnum mutatus, VIII, 20, 14; in aurum mutatus, XLV, 13; V, 41; IX, 12; amat juveneam, IX, 7, 1; Ixionis uxorem adulteratur, VIII, 6, 3; Ganymedem rapit, VIII, 20, 6; ab eo, osculo in omnium conspectu dato, calycem accipit, VIII, 5, 2; perfugium Latonæ parturienti parat, IX, 10; rapit Europam, IX, 15; *conf.* LXXII, 4; victor Gigantum et Titanum, V, 4; Saturnum non vinxit, XXXVI, 21; Salmoneum prostermit, LXXVII, 4; Prometheum Caucasum affixit, XIII, 6; ei insidiæ parantur, VIII, 21; XLIV, 40; quid facturum aurea catena, XX, 3; XLIII, 4; *conf.* de hac catena, VIII, 21; XXV, 8, XXXVI, 22; Æsculapium fulmine percussit, VIII, 13; fulmine occidit Phaethontem, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus fulmen Cupido non formidat, VIII, 19; iudicium pulchritudinis recusat, VIII, 20; accepto spoliatus, VIII, 7, 3; minatur diis, VIII, 21; Vulcanum e cælo ejicit, XII, 2; XIII, 6; cum sole expostulat, cur, VIII, 25, 1; commissatum ad Æthiopes abit, XIII, 2; redarguitur a Momo, LXXIV, 6 et 7, et per totum dial. LXXIV; ejus ad ceteros deos oratio, XLIV, 14 *sqq.*; Tiresiæ artem divinandi donat, X, 28, 3; ejus ministri, XIII, 8; ejus regia, XIII, 8; sanguine pluit, XXVI, 17; ubi colatur, XIII, 10; rarius ei quam ceteris deis sacrificatur, XLVI, 24; ejus ara in Gargaro, VIII, 4, 2; aries ei mactatur, VIII, 4, 2; sepultus quomodo tonare possit, XLIV, 45; ejus sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; LXXVII, 10.
- Jusjurandum amatorum vanum, LXVII, 7; in extremis labiis, LXVII, 7, 3. Jurare falso non verenter per numen, quod impotens credunt, LXXVII, 4. Jurare per quem deum deceat deliberatur, *ibid.* et *sqq.* *Conf.* XLI, 11 et 38. Jusjurandum Pythagoræ, Græcorum, Scytharum. *Vide in his vocibus.*
- Justi. *Vide Boni.*
- Justitia laudatur, XV, 18; XLVII, 5; veræ philosophiæ comes, XV, 16; ejus inimici, XLVII, 7 et 8.
- Juventus. *Vide Adolescentia.* Juvenum excusationes in donando, LXVII, 7; eorum vanum jusjurandum, *ibid.*
- Ixion, VIII, 6, 1; XI, 14; XXV, 57; LXXX, 10; ejus uxor Jovi Pirithoum peperit, VIII, 6, 4; tentator dææ, XIII, 8; LXX, 38; sollicitata Junone, a Jove absolvitur, VIII, 6, 1-4; nebula ei loco Junonis obicitur, VIII, 6, 4; speciem vanam amplectitur, XV, 12.
- K.
- Kalendæ Romanæ, LXXVI, 7.
- L.
- Labores Dromonis vel Tibii, XVII, 25. Labores sustinere quid prosit, XLIX, 24, 27; XLV, 23. *Vide Corpus,*
- Vires. Ex illis nascuntur bona, XLIX, 30; LI, 8. Post multum laborem ut ante habemus, XX, 69.
- Labra rigare, siccum linquere palatum, XVII, 30; XVIII, 6.
- Labyrinthus, XXXIII, 49.
- Lac gallinæ mulgere, XVII, 13.
- Lacedæmonii cum Argivis manus conserentes, XII, 24; eorum reges quot habuerint calculos, XXII, 3. Lacedæmoniorum exercitia, XLIX, 38; de pila decertatio, *ibid.*; saltationis amici, XXXIII, 10; flagellis se cædunt, XLVI, 16; pristinos exuunt mores, X, 1, 4; eorum mulieres tonsæ, LXIX, 27.
- Lachanopteri, XXVI, 13.
- Laches, parasitus, V, 58.
- Lachesis, una Parcarum, XLIII, 2.
- Lacrimæ Neptuni ridentur, LXXVII, 6.
- Lacunar templi aureum, LXXII, 30.
- Laius, XLIII, 13.
- Lampas vocatur pyra, LXXII, 49.
- Lampichus, tyrannus, X, 10, 4.
- Lampis amore meretricis perit, X, 27, 7.
- Lampsacus, sedes Priapi, VIII, 23.
- Laodamia, XXXIII, 53.
- Laomedon Apollinem et Neptunum mercede fraudat, XIII, 4; XLII, 8.
- Lapilli ignei coloris, LXVII, 6; XXXVIII, 41.
- Lari in morem devorare totam escam, LXVII, 3.
- Larissa, XLII, 3.
- Larvam Lamiamque metuere, LII, 2.
- Latona, VIII, 16, 1; parit Deli, IX, 10; ejus puerperium agebatur, XXXII, 38; saltabatur ejus partus, XXXIII, 38.
- Latona mulier Evagoræ regis Cypriorum, XL, 27.
- Latrator deus (Anubis) ridetur, LXXIV, 19.
- Laus et Laudator. Laus est liberum quiddam, XL, 18; non habet quantitatis legem, *ibid.*; in laudando comparare scitum est, *ibid.* 19; laudem quomodo quis possit consequi, *ibid.* 17; *conf.* XXIII, 2. *Vide* Notitia. Invidiæ non debet laus esse obnoxia, XL, 23; laudator quomodo distet ab adulatore, *ibid.* 20; veri laudatoris ingenium, *ibid.* Laudes suas cur quisvis facile admittat, *ibid.* 3; laude sua capti quibus similes, *ibid.*; ea delectantur femine, licet sibi falso sæpe attributa, *ibid.* 4; sub nimia laude quid lateat, *ibid.* 1; quando laudes sint tolerabiles, *ibid.* 2; *conf.* XXV, 9; cui laus jucunda, vel gravis, XXV, 11 et 13.
- Lazi, ad Bosphorum populi, XLI, 44.
- Leagoras, XXX, 9.
- Learchus, homo infeliciissimus, LXXIV, 7.
- Lebadia, X, 3; XI, 22.
- Lechæus sinus, LXXIX, 4.
- Lectica uti effeminatum, LXXV, 10.
- Lecythio, fugitivus, LXIX, 32.
- Leda, VIII, 20, 14; Ledaë liberi, VIII, 24; VIII, 26; perpulchra, X, 18, 1; cum ea propter pulchritudinem lussit Jupiter, LXXVIII, 7.
- Lemnos, VIII, 15; Lemnii Vulcanum excipiunt, XIII, 5; Lemniades mulieres, XXXVIII, 2; LXVII, 13.
- Leo devinctus licio, XVII, 30. Leonina pelle tegere simium, XV, 32; LII, 5. Leonem hinnulus, X, 8, 1. Leones solivagi, LXX, 34.
- Leontichus, LII, 6.
- Leosthenes, LXXIII, 14.
- Leotrophis. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Lepidus, XXXII, 25 et 42.
- Lepus. Leporem dimisi, LX, 3.
- Lerna, IX, 6; XXV, 29.
- Lernæ capita, XXXVIII, 2.

Leabonax quomodo appellavit saltatores, XXXIII, 69.
 Lethes aqua, X, 13, 6; X, 23, 2; XVI, 1; XVIII, 3; L, 5;
 quid efficiat, *ibid.*; eam qui non gustarint, XVI, 28;
 Lethes comparatur cum ignorantia hominum, XII, 21.
 Leucanor, Bosphororum regulus, XLI, 44.
 Leucothea, XXVII, 35; LXXIX, 3.
 Lex. Leges Saturnalium inscribantur pilæ æneæ, LXX,
 18. Leges cur sint inutiles, XXXVII, 58; aliquid pere-
 grini habentes reveretur vulgus, XLV, 18.
 Libanitis, LVIII, 3.
 Libanus, VIII, 11; LXXII, 8; arena rubra inficit flumen
 Adonin, ut sanguineus videatur, *ibid.*; plus quam diei
 iter altus, *ibid.* 9.
 Liberos suos inmolant et devovent Syri, LXXII, 58.
 Libertas, socia veritatis, XV, 17; Dionysiaca libertas, *vide*
 Dionysiaca. Libertas Demosthenis in dicendo, LXXIII,
 33, 36, 40; libertatem dicendi concedere, magnanimum
 est, LXXIV, 4.
 Libri cœlestes, LXXVII, 16.
 Librorum lectio quando non sufficiat, LVIII, 2; eorum
 errores ignari et rudes cui similes, LVIII, 4, 5 et 6
sqq.; eorum titulos solos nosse, LVIII, 18; libro inscri-
 buntur hominum actiones, LXXVII, 13.
 Liburnorum populus, quis? XXXVIII, 6.
 Libya, IX, 14, 2; Libyæ australes partes inhabitabiles
 sunt, LXIV, 1; serpentum, quos alit, genera, LXIV, 3.
 Libyes Ammonem colunt, XXXVI, 8.
 Linguae Græcæ studium quomodo tractandum sit, XXXIV,
 22; in ea aliqua nimis accurate taxantur, XXV, 21.
 Literas invenit Cadmus, IV, 5, 12, et ordine collocavit
 Simonides, *ibid.*; literas scire nil prodest, nisi vitam
 componas in melius, LXXI, 34; literarum studia. *Vide*
 Eruditio, Studia.
 Logomachia duorum indoctorum philosophorum, XXVII,
 28. *Vide* Disputatio, Philosophia.
 Lollianus, docendi studio cervice gravis, LXXXII, 18.
 Lonchatæ, Macentis et Arsacomæ amicitia, XLI, 44.
 Longæva hominum genera, LXII, 3; longævæ gentes, *ib.*;
 longævitatis causæ, *ibid.* 2 et 6; exempla longævorum
 regum, *ibid.* 8—17; philosophorum, *ibid.* 18—21;
 historicorum, *ibid.* 22.
 Loquendi fiducia, socia veritatis, XV, 17.
 Lotophagi, XXXIII, 4.
 Lotum Ulyssis gustarunt socii, XVII, 8. Lotus Homeri,
 III, 3; eum obscurare, *ibid.*
 Loxias enigmatice loquens, XIV, 14.
 Lucernam olent Demosthenis scripta, LXXIII, 15.
 Lucianus. Ejus patria, XXV, 24; XLII, 55; ejus trauer,
 XLII, 54; de ejus institutione pater deliberat, I, 1; avun-
 culo, statuario, committitur, I, 2; felici natura erat
 præditus, *ibid.*; ob fractam tabulam ab avunculo ver-
 beratur, *ibid.* 3; domum se ab eo proripit, *ibid.*; com-
 mendat se ei ars statuaria, *ibid.* 7; item eruditio, *ibid.*
 9; quæ ei artes mechanicas dissuadet, I, 10; sprete arte
 statuaria, ad eruditionem se confert, *ibid.* 14; a cœru
 Pegaseo omnem contemplatur mundum, *ibid.* 15; cur
 hoc somnium exposuerit, *ibid.* 18; ad philosophiam ex-
 citatur, III, 5; philosophorum appellatur hostis, XV, 1;
 philosophorum admirator, *ibid.* 5 et 46; non invenit
 cui se tradere possit philosophum, *ibid.* 11; sub specie
 mulieris philosophiam perstringit falsam, *ibid.* 12; non
 philosophiam, sed impostores illius traducit, *ibid.* 15
 et 29; idcirco Sophistas formidandus, *ibid.* 22. Luc-
 ciani nomen adoptivum, *ibid.* 29; osor superbiæ, men-
 daciolorum, amicus probitatis, *ibid.* 20; ad orationem
 Diogenis respondet, *ibid.* 29; relictis curiæ negotiis,
 philosophiæ se mancipat, *ibid.* 29—37; criminibus im-

putatis absolvitur, *ibid.* 39; Epicuri sapientiam vehe-
 menter probat, XXXII, 25, 47 et 61. Peregrinatur in
 Thessaliam, XLII, 1; ejus cum Palestra ancilla con-
 suetudo, *ibid.* 8 *seqq.*; in asinum transformatur, *ibid.*
 13 *seqq.*; ad humanam redit formam, *ibid.* 54. In Ma-
 cedoniam peregrinatur, XXI, 7. Habetur odio ab Ale-
 xandro mago, XXXII, 55; ejus periculum, *ibid.* 55 et
 56; cum Xenophonte se peregrinatum dicit, *ibid.* 56.
 Familiaritas cum potentiore, solius istius causa, parum
 arridet Luciano, XVII, 1—4 *seqq.*; lapsum inter salu-
 tandum ad deos refert, XIX, 15; cur se jam senex ad-
 huc in servitium dederit, XVIII, 10 *seqq.*; in Ægypto
 officium gubernatoris nactus, *ibid.* 12; pharmacopolæ
 se comparat, *ibid.* 7; item Salætho, *ibid.* 4; item acto-
 ribus tragicis, *ibid.* 6; laus ejus orationis, XXII, 1;
 cur fictas conscripserit historias, XXVI, 4; ficta ejus
 peregrinatio, XXVI, 5 *seqq.*; cur, *ibid.*; scripta sua
 extenuat, II, 1; ejus scripta ex dialogo et comœdia
 composita, II, 5. Ab inepto homine deridetur ob vocem
 Apophras, LX, 7.
 Lucifer, genitor Ceycis, VI, 1; XXVI, 12.
 Lucillius naufragus, quid deis offerat, LXXXII, 23.
 Lucina obstetrix, VIII, 8.
 Luctæ exercitium quid? XLIX, 8. *Vide* Exercitium.
 Luctus de mortuo ridiculus, L, 1, 12, 21. Luctus *expers*
 est nemo, XXXVII, 25.
 Lucullus bellum gerit cum Tigrane, LXII, 15.
 Lucus semper virens, LXXVII, 10.
 Ludis Jovialibus prælegitur liber, LXXXVIII, 1.
 Lumen quo consilio a fatuo quodam exstinguatur,
 LXXXII, 25.
 Luna Astarte, LXXXII, 4. Luna loquens inducitur, XLVI,
 20. Eam cœlo deducit Cupido, VIII, 12, 1. Lunæ et
 Endymionis amor, VIII, 11, 1; XIII, 7; ejus et Alexan-
 dri magi amores ficti, XXXII, 35 et 39; ejus molestiæ,
 XLVII, 1. Lunæ et Soli simulacra facere nefas esse di-
 cunt Assyrii, LXXXII, 34; eam sub nomine Menæ colunt
 Phryges, XLIV, 42. Lunæ natura admirabilis, XLVI,
 4; ejus inquirendæ nimis curiosi reprehenduntur,
 XLVI, 20 et 21. Ejus influxus, XXXVI, 25. Lunam lente
 ire jussurus Mercurius, VIII, 10. Cur in aliam alias for-
 mam vertatur, XXXVI, 3; a Sole mutatur lucem,
 XXXVI, 3; eclipsis lunæ, XXVI, 19; lunæ solisque op-
 positio et quadratura, LXXVII, 24.
 Lupi solivagi, LXX, 34.
 Lupinos in pera gestant philosophi, X, 1, 1; et *scarpus*
 LXIX, 31.
 Luscinarum fabula, III, 3.
 Lutum et pulvis cur subiciantur in gymnasiis, XLIX,
 28 et 29.
 Lux æterna, LXXVII, 13. Lucem noctu emittunt gemmæ,
 LXXXII, 32.
 Luxuria naturæ leges violat, XXXVIII, 20.
 Luxus cujusdam Athenas venientis, III, 13.
 Lycambes, LX, 2.
 Lycambæ filia, blanda voce prædita, XXXVIII, 3.
 Lycæonis filia, X, 28, 3.
 Lycæum Corinthi, X, 1, 1.
 Lychnis gemma, LXXXII, 32.
 Lychnopolis, XXVI, 29.
 Lycinus, saltator. quomodo se gerat, XXXIII, 2. *Lycini*
 peregrinatio, XXXVIII, 6.
 Lycophronis Alexandra, XXXIV, 25.
 Lycoreus mons, V, 3.
 Lycurgus, XXVII, 17; legislator Lacedæmoniorum, jam
 senex leges tulit, XLIX, 39; instituit exercitia, XLIX,
 38; patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42;
 astrologus, XXXVI, 25; quando in bellum proficisci

jusserit, *ibid.*; ejus aetas, LXII, 28.
 Lyncurgi supplicium (per Bacchas) saltatur, XXXIII, 57.
 Lydia, a Baccho subacta, VIII, 18; ab Alexandro capta, X, 12, 4. Lydi arte saltandi domiti, XXXIII, 22; aequae atque Graeci sacrificant, XIII, 14; orgia Rheae ab Atte didicerunt, LXXII, 15; Lydus senex, Silenus, LXXIV, 4.
 Lynceus, V, 25; X, 28, 1; XLVI, 12. Eo cernere acutius, XX, 20; XL, 20.
 Lypaes, LX, 16.
 Lysias, Phaedri amasius, XXXVIII, 24; LXI, 4.
 Lysimachus, poeta comicus, IV, 7.
 Lysimachus, rex, XXV, 1; XLVI, 15; ejus aetas, LXII, 11.
 Lysippus statuarius, XLIV, 9.

M.

Macedonicorum regum commentarii, LXXIII, 26. Macedones caput diademate revinctum reverentur, X, 12, 3.
 Macedonica chilamys, X, 14, 4.
 Macentis, Lonchatæ et Arsacomæ amicitia, XLI, 44.
 Machlæi Indi, LIV, 6.
 Machlyes et Machlyene, XLI, 44 sqq.
 Mæander succedit Polycrati, XI, 16; prodidit Polycratem, XII, 14.
 Mænades Bacchi, VIII, 2, 2; earum descriptio, LIV, 1; a Pane amantur, VIII, 22, 4; Pentheum discernunt, LXX, 8.
 Mæon num sit pater Homeri, LXXIII, 9.
 Magi longævi sunt, LXII, 4.
 Magnificencia in ædibus, suppellectile et vestibus nihil prodest, LXXV, 8 et 9.
 Maja, Atlantis filia, VIII, 24; *conf.* VIII, 7, 1.
 Mala demorsa tradere, amoris signum, LXVII, 12; *conf.* XLI, 13; LXVIII, 2.
 Mali quo abeant post mortem, L, 8. Exempla malorum, XXXVII, 8; eorum post hanc vitam pœnæ, XLIII, 17; L, 8. Malitiæ signa occultæ ex dicto Euripidis, XLVIII, 4. Mala omnibus communia, XXXVIII, 27; XLIII, 18.
 Mallenses vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
 Malli oraculum, LII, 38.
 Malva verberari, XXVII, 26; LVIII, 3; LXIX, 33.
 Mandragora. Ex mandragoræ potu dormire, V, 2; LXXIII, 36.
 Mandrobulli more, XVII, 21.
 Mantineensium cetrati milites, X, 14, 2.
 Manum protendunt suffragia ferentes, LXXIV, 19.
 Marathon, VIII, 22, 3; XIX, 3.
 Marcomanni, XXXII, 48.
 Marcus imperator, *ib.*
 Mare tranquillum homines allicit, LXI, 12.
 Margites, XX, 17. Margitæ aut Corœbi esse, LII, 3.
 Maritorum zelotypia, XVII, 29; XXXVIII, 42.
 Mars de minis Jovis parum sollicitus, VIII, 21; a Mercurio spoliatus, VIII, 7, 1; Cupidinem invitat, VIII, 19.
 Martis et Veneris amor, VIII, 12, 2; *ibid.* 15, 2; 20, 2; quid eorumdem adulterium significet, XXXVI, 22, 27; a Vulcano una cum illa in vincula datur, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6. Mars a Diomede vulneratus, a Minerva dejectus, XLIV, 40; saltare doctus, XXXIII, 21; Argis in feminarum numinibus numeratur, XXXVIII, 30.
 Marsyas, VIII, 16, 2; ejus tibia, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Massagetis Tomyris, XII, 13.
 Massilienses quid et quomodo puniant, XLI, 24.
 Massinissæ regis aetas, LXII, 17.
 Matribus primogeniti acceptiores, XLVIII, 61.
 Matrimonium. *Vide* Conjugium.
 Matula. Immingere in matulam, XVII, 4.

Mausacas, XXV, 28.
 Mausoli res gestæ, X, 24, 1; monumentum, *ib.*; deridet eum Diogenes, *ib.*; et Menippus, XI, 17.
 Mazaca, filia Leucanoris, XLI, 44.
 Mechanici nobiles, LIII, 2. Mechanicas artes dissuadet Luciano Eruditio. *Vide* Lucianus.
 Medææ verba apud Euripidem, XVIII, 10; ejus somnium, XXXIII, 53; *conf.* XX, 73; ejus receptio et fuga, XXXIII, 40. Muliebrem deplorat sexum, X, 28, 2; zelotypia inflammata pingitur, LXI, 31.
 Medi imperio spoliati, XII, 9; aufugientes, X, 12, 2; imbelles, X, 14, 2; quum ab equis descenderint, stare non possunt, X, 27, 5. Medorum vivendi ratio, X, 12, 3.
 Medicamenta qualia sint multa, LX, 5; medicamenta in omnibus non eandem habent vim, XXIX, 27; sæpe salunt artem, *ibid.* 17; medico ante adhuc multa circumspicienda quam accedat ad curationem, *ib.*; natura hominis ante exploranda est, quam adhibeantur medicamenta, *ib.* 29.
 Medicus practicus theoretico melior, LIII, 1. Prærogativa medicorum, XXIX, 23. Medicus amorem privigni ægri in novercam detegit, LXXII, 16; medici Syri, LXXX, 264; Judæi, *ibid.*
 Medicus, arte grammatica non egens, LXXXII, 38.
 Medius, scriptor, LXII, 11.
 Medusa, IX, 14, 2.
 Megabyzus, V, 22.
 Megacles, V, 22; XVI, 8.
 Megapenthes tyrannus, XVI, 8; Cydimachi cepit bona, *ibid.*; interfecit Cleocritum, *ibid.* 9.
 Megillus Corinthius, X, 1, 3; XVI, 22.
 Melampode audire acutus, XL, 20.
 Melanope num sit mater Homeri, LXXIII, 9.
 Melanthus, assentator, X, 6, 5.
 Meleagri tabes, XIII, 1; LXXI, 31. Meleager, admirandus vir, X, 15, 3; XXXIII, 50.
 Melicerta, XXXIII, 42; LXXIX, 3.
 Melitensis catellus, prov., LXXI, 19; Melitenses canicular, XVII, 34.
 Melitiden aut Corœbum putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Melitus, XV, 10; XLII, 16; XLVII, 6.
 Memnon ad orientem solem exclamat, XLI, 27; LII, 33. Memor. Odi convivam memorem, prov., LXXI, 3.
 Memphi colitur bos, XLIV, 42. Memphiticus taurus deus ridetur, LXXIV, 10.
 Menam, i. e. Lunam, colunt Phryges, XLIV, 42.
 Menandri locus, XXXVIII, 43; ejus prologus Elenchus, LX, 4.
 Mendacia, qualia licita, LII, 1; non necessaria proficisci ex amentia, *ibid.* 2; totarum mendacia nationum, *ibid.* 3; poetarum tolerabilia, *ibid.* Historiam mendacia non tolerare, XXV, 7.
 Meneclæ, XLII, 49.
 Menecrates, pater Hermotimi, XX, 50; e divite pauper, XLI, 24; ejus cum Zenothermi amicitia, *ibid.*; amici opera honori adempto restituitur, *ibid.* *Vide totum dial.* LXXIX.
 Menelaus, ex Pelopidis oriundus, VIII, 20, 14; cum Helena desponsatur, *ibid.*; ab ea electus, LXXVIII, 17; uxore spoliatus, X, 19, 1; XXVII, 25, 26; interficit Euphorbum, XLV, 17. Ejus ædes, LXXVIII, 25; a Rhadamantho ei adjudicatur Helena, XXVII, 8. Sponte venire Menelaum, prov., LXXI, 12.
 Menippus mordax, XLVII, 33; cavillator, X, 2, 1; canis dicitur, in Craneo versans, X, 1, 1; describitur, *ibid.* 2; inferis creat molestias, X, 2, 1; vitiorum inimicus, *ibid.*; ejus ad astra peregrinatio, XLVI, 1 et 10; perstringit philosophos, X, 1, 2; X, 10, 11; X, 20; XI, 4.

XLVI, 5 *sqq.*; item poetas, XI, 4; pileo, leonina pelle et lyra, cur et a quo, instructus, XI, 8; cur ad orcum migrarit, XI, 6 *et* 21; Homerum et Euripidem adit, XI, 1; ad superos regreditur, XI, 1; ad mortem se pręparat, X, 10, 11; ridens moritur, X, 21, 2; X, 22; ejus cum Charonte expostulatio, X, 22.

Menęceus, XXXIII, 43.

Mens. *Vide* Animus. Mentis excitat exemplum, XLIX, 37; distractio mentis per opiniones, XLVI, 10; mentis et corporis non semper eadem forma, XXXIX, 11; mentis pręstantissimę imago, XXXIX, 13 *seqq.*; mente aliud celare, aliud promere verbis, XVIII, 6.

Mensę Siculis deliciores, X, 9, 2; Syracusanę, i. e. splendidę, LXXIII, 18.

Mensis ęgyptius Mesori, LXXVII, 22; mensium ordinatus ab ęgyptiis numerus, XXXVI, 5.

Mercatorum navigationes, XLI, 4.

Merces. *Vide* Didactrum. Mercede conductorum calamitates, XVII, 1; eorum vita defenditur, XVIII, 10; vide Aulici. Sine mercede nemo facit quiddam, XVIII, 13; nec potentes istius expertes, *ibid.*

Mercurius, Maję filius, VII, 5; VIII, 7, 1; XII, 1; Maję et Jovis filius, VIII, 21, 2; Cyllenius, VIII, 22, 1; XII, 1; Argiphontes, V, 31; Mercurius lapideus, LXVI, 20; primę lanuginis juvenis, XIII, 11; ejus virga et alę, VIII, 7, 4; X, 22, 3; ejus comes, XLV, 2; canina fingitur ab ęgyptiis facie, XIII, 14; Iapeto senior, quantum ad astutiam, VIII, 7, 1; ei vim dicendi attribuitur Gręci, LV, 4; in doctrinę studiis versatus, LXIX, 22; fur, XLV, 28; ei furtum exprobratur, VII, 5; rhetor magnus, *ibid.*; furatur Neptuni tridentem, Martis gladium, arma Apollinis, VIII, 7, 1; *conf.* XXXVI, 20; forcipem Vulcano, VIII, 7, 2; cestum Veneri, sceptrum Jovi surripit, VIII, 7, 3; adest in raptu Ganymedis, VIII, 20, 6; Cupidinem vicit, VIII, 7, 3; ex testudine instrumentum fecit musicum, *ib.* Luctandi artem docet, VIII, 26; divitiarum dator, LXX, 14; *conf.* III, 24 *et* 41; XX, 52; stuprorum cupidus, LXXVII, 7; Vulcano ob amores invidens, VIII, 15; puellam amat Arcadicam, VIII, 22; in hircum se transformat, VIII, 22; varia ejus negotia, VIII, 24, 1; et artes, XVI, 1; *conf.* XXXIX, 16; minister Jovis, XIII, 8; ad Parin mittitur, VIII, 20, 1; vię dux, *ib.*; pręco, XLVII, 8; LXXIV, 15; convocat deos, XLIV, 6; juvenem in ęgyptum ducit, IX, 7, 1; dicitur inferus, XVIII, 3; cur in cęlo diutius quam in orco versetur, XVI, 2; commune mancipium, *ibid.*; vim inferi mortuis descendere nolentibus in orcum, X, 27, 1; Orętem ad Charontis cymbam portat, X, 27, 5; stertit in cymba Charontis, XII, 1; cum Charonte computat, X, 4. Ei ob victoriam res sacra fit, LXXVIII, 1. Mercurii virgę comparatur saltatio, XXXIII, 85.

Meretrix versutor, XLI, 13; deformis cur se exornet, LXI, 7; meretricum artes ad viros alliciendos, LXVII, 6, 3, *et passim*. Modestiam simulant, *ib.* Earum nomina, Ampellis, Corinna, Clonarium, Chrysis, Musarium, Philinna, etc., *ibid.*

Merion, XLVIII, 47; saltator, XXXIII, 8; Gręci et Trojani ab eo didicere saltandi artem, *ibid.*; quid hęc ei profuerit, *ibid.*

Mesori mensis ęgyptius, LXVII, 22.

Metapontini, XLV, 18.

Methymna, urbs natalis Arionis, IX, 8.

Metrodorus, XXXII, 17; XLIV, 22.

Miccio, discipulus Zeuxis, XXII, 7.

Micyllus antea quis fuerit, XLV, 16; ejus discendi cupido, XLV, 13 *et* 28; ejus cum Pythagora in gallum transformato colloquium, XLV.

Midas, V, 42; X, 20, 2; XVII, 20; auri reminiscitur, X,

2, 1; XI, 16; Phrygum pessimus, X, 2, 2; XVI, 11.

Midas servus, XX, 11; LII, 11.

Midias, XLIII, 10.

Milo, XXI, 8; Crotoniates athleta, XII, 8; XL, 19; tantum portat, XII, 8. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.

Miltiades proditionis suspectus, LIX, 29; ejus vita scripta ab ęschine, XLVIII, 32.

Minerva e cerebro Jovis nata, VIII, 8 *et* XIII, 5; de artis pręstantia cum Neptuno et Vulcano contendit, XX, 20; armata, VIII, 8; qualis facie, *ibid.*; glaucis oculis fingitur, XIII, 11; *conf.* VIII, 20, 10; armata terribilis, Gorgonis caput in pectore gerens, LXXVII, 8; *conf.* VIII, 19; Gigantum interfectorix, LXXVII, 8; Gorgonis utilitas, *ibid.*; virgo perpetua, VIII, 8; admodum pudica, VIII, 20, 2; cur ad arcum Cupidinis immobilis, VIII, 19; depicta tanquam pacem agens, LXI, 25; fugit amorem Vulcani, *ibid.*; adjuvat Perseum, LXI, 25; *conf.* IX, 13, 2. Jovi parat insidias, VIII, 21; XLIV, 40; adjuvat Prometheum, VII, 13; II, 3; pomum sibi vindicat, IX, 5, 1; in judicio pulchritudinis Paridi victoriam bellicam promittit, LXXVIII, 17; Ulyssem servat, X, 29, 2. Immolatur ei ob victoriam, LXXVII, 11; *conf.* XIII, 21; ubi colatur, XIII, 10. Statua ejus a Phidia efficta, opus pulcherrimum, XXXIX, 4; in arce, V, 51. Minervę calculum adjicere, XXIII, 3.

Mingo. Mingit in convivio Alcidas, LXXI, 35.

Minos, Jovis filius, XXXVI, 20; et Cretensium legislator, XLIX, 39; ingratus, XXXIII, 41; ei datum est vaticinium de morte filii, LXV, 8; ejus officium, L, 7; judex apud inferos, X, 12, 1; X, 30, 1; XLIII, 18; ejus tribunal, XI, 11; unum tulit in gratiam judicium, XI, 13.

Minotaurus, XXVII, 44.

Misthon, Sybarita, LX, 3.

Mithres, deus Medorum, LXXIV, 9; XLIV, 8.

Mithridatis ætas et exitus, LXII, 13.

Mithrobarzanes, magnus incantator, XI, 6.

Mitracorum montes, XLI, 52.

Mnasciris, Parthorum regis, ætas, EXII, 16.

Mnemosyne, XXXIII, 36.

Mnesarchus, XLV, 16.

Mnesippus, XLI, 24; amicitiam init cum Toxari, XLI, 62.

Mnesitheus naucerus avarus, XLIV, 15.

Modestia quomodo se exserat, XXXIX, 21; ejus imago, XXXIX, 20.

Modi musici, XXIII, 1.

Modii ęginetici, V, 57.

Męchorum pœna raphanismus, LXVIII, 9; LXIX, 33, *Vide* Adulter.

Męotis palus, XLI, 4.

Męricus, X, 11, 1.

Mollia divitum vestimenta, LXX, 26

Momus ad reprehendendum proclivis, XLIV, 23; *conf.* VIII, 20, 2; vel dei reprehensor, III, 32; arbiter constituitur, XX, 20; hominis reprehendit architectum, *ibid.* Ejus persona, *toto dialogo* LXXIV; reprehendit Bacchi comites inter deos referri, LXXIV, 4; Herculem et ęsculapium intactos relinquit, jubente Jove, *ibid.* 6; Jovi exprobrat peregrinitatem, *ibid.*; aliaque crimina objicit, *ibid.*; multos immerito in deos receptos esse queritur, *ibid.* 7, 8, 9 *sqq.*; Anubin aliaque monstra honore divino coli indignatur, *ibid.* 10; oraculorum pręstigias objicit, *ibid.* 12; *conf.* XLIV, 20 *et* 28; cum deorum turba aucta perjuria crevisse, *ibid.* 12; philosophorum pugnantia nomina, fatum,

- fortunam, virtutem et naturam ridet, *ibid.*; decretum ad hæc prohibenda recitat, *ibid.* 14 et 15; in quo dicitur scriba, *ibid.* Cornua sub oculis ponenda esse censet, XXVII, 3.
- Mons Lycoreus, V, 3.
- Morbus Corybanticus, XXXIV, 16, Lesbius et Phœnicus, LX, 28. Abderitarum morbus, XXV, 1; morbus ex amore, LXXII, 17. Morhorum natura in omnibus non est eadem hominibus, XXIX, 27.
- Mores mali divitum, LXXV, 17.
- Mors adversariorum invictissimus, XII, 8; moriendum omnibus, X, 15, 3 et 24, 1; mors rapit omnes, XXXVII, 16; invadet, etsi cavea te includas, LXXIII, 5; omnes facit æquales, X, 1, 4; X, 10; X, 15, 2; XII, 22; neque ullum admittit personæ discrimen, XI, 15 et 17; *conf.* XVI, 15. Variæ vulgi de morte opiniones, L, 2. Post mortem quæ consequantur, ignoramus, X, 1, 1. Mors iudex felicitatis, XII, 10; ejus nuntii ac ministri, XII, 17; homines medias inter spes exstinguit, *ibid.*; ejus cogitatio quare prosit, *ibid.*; mortuorum negotia ac viventium longissime discreta, *ibid.*; de morte semper cogitandum, XII, 20; est sufficientiæ documentum, LXXXII, 3.
- Morsus canis rabiosi rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40.
- Mortui abluuntur, unguntur, floribus coronantur splendideque vestiuntur, L, 11 *sqq.*; variæ eorum sepulturæ genera, L, 21; vulgus eis obolum in os imponit, *ibid.* 10; mortuos cur honorare deceat, XLI, 1. *Conf.* Mors.
- Moses tardilinguis, LXXVII, 13.
- Mulgere lac gallinæ, XVII, 13.
- Mulieris corpore præstantissimæ imago, XXXIX, 6; et ejusdem mente præstantissimæ, XXXIX, 16—23; earum mollia corpora, XXXIX, 28; XLIX, 25; LXXV, 14; virtus in iis laud perfecta, XXXVIII, 51; mulieres ad laudes sibi falso sæpe attributas gestiunt, XL, 2 *sqq.*; quomodo pingi velint, XXV, 13; formam infucant, XXXVIII, 39; lapillos in auriculis suspendunt, *ibid.* 41; amentia earum in adornandis capillis, ceteraque cultus luxuriosi genera, *ibid.* 40 *sqq.*; post magnum apparatus quænam nuntia salutatum eant, *ibid.* 42; domestica earum luxuria, *ibid.*; mulier pudica et formosa cur se exornet, LXI, 7; mulierum formositatem obscurant ornamenta, *ibid.* 15; earum voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27; conjunctio cum iis est delectabilis, *ibid.*; de congressu cum iis sententia Euripidis, XXXVIII, 38; mulieribus mulieres congressæ, LXVIII, 5, 2; trifolium libidinosarum Phædra, Parthenope, Rhodope, XXXIII, 2; mulier fræda, lunarique afflicta morbo, XLI, 24. Tonderi nolentes prostituuntur, Venerique ex mercede sacrificatur, LXXII, 6. Pugnam dirimunt, LXXI, 45. Hecubæ æqualis mulier, XLV, 17; mulieres philosophantes, XXXV, 7; mulierum quarundam in aves, arbores, et feras conversio, VI, 2; *conf.* X, 28, 3; LXXVII, 3.
- Mundus. De eo variæ philosophorum opiniones, LXVI, 8.
- Musæ invocantur a poetis, XIII, 5; cur eas refugiat Cupido, VIII, 19, 2; earum certamen, XV, 6; earum bonum, XXXIII, 7; canunt in convivio, IX, 5; iudices, VIII, 16, 2; saltantes, XXXIII, 24; pastoribus apparent, LVIII, 3; quibuscunque et quantum voluerint, impertiuntur, LXV, 4; laudantur, XXXIX, 14, 16.
- Musæus, saltator, XXXIII, 15.
- Musca femina. Ejus fabula, LVII, 10.
- Musica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; musicæ harmoniæ descriptio, XXXIX, 14; adhibetur ad sacrificia, XXXIII, 16; eam amat Socrates, XXXIII, 25.
- Musicus practicus melior theoretico, LIII, 1. Modi musici, XXIII, 1. Musicus quidam inter canendum exspirat, XXIII, 2; musici cujusdam rudis audacia, LVIII, 8 et 9; musicorum prov., Bis per omnes chordas, II, 6.
- Musonius, LXVIII, 18; LXXIX, 1.
- Mustum bibere ventrem inflat, LII, 39.
- Muziris, urbs apud Indos, XXV, 31.
- Mycene, XII, 23; XXXVIII, 47.
- Myconus, X, 1, 1.
- Mygdonii Rheam colunt, XIII, 10.
- Myrmidones, homines e formicis orti, XLVI, 19.
- Myron, celebrat statuarius, I, 8; XX, 19; XLIV, 7; LII, 18.
- Myropnus fugitivus, LXIX, 32.
- Myrrha, XXXIII, 58.
- Myrrhina canis, XVII, 34.
- Myrtillus, XXXIII, 47.
- Myrtium, meretrix, X, 27, 7.
- Myrtos, VII, 8.
- Mysta deæ Podagræ, LXXX, 85 et 239.
- Mysterium, res magni momenti, LXXXII, 10.
- Mytræorum montes, LXI, 52.

N.

- Narcissi pulchritudo, X, 18, 1; XXVII, 17; LXXVIII, 24.
- Naso trahi, VIII, 6, 5; XX, 73; de naso immodice longo, LXXXII, 29. Nasum morsu auferre, XX, 9 et 71; LXXI, 44.
- Nasturtium cibus pauperum, LXX, 28.
- Nationum quarundam notæ, XLVI, 16; ex natione bonus non judicandus vir, XLI, 5.
- Nato. Nature visum altare in lacu, LXXII, 46.
- Natura hominum diversa, VI, 7; XXIX, 27, 28.
- Naufragi, XVII, 1 et 2. *Vide* Lucillius.
- Navigare Atho, LI, 18.
- Navis descriptio, LXVI, 5; *conf.* XLIV, 47 et 48; eam Dioscurorum alter servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; navis Ægyptia quantum lucri afferat domino, LXVI, 13.
- Nauplius portitor, XXVII, 29; ejus iræ, XXXIII, 46.
- Nausicaa, filia Arete, XXXIX, 19; XLVIII, 24.
- Nautæ coronati, LXXIX *sub fine*.
- Neanthus, Pittaci tyranni filius, LVIII, 12.
- Nechræi, gens Brachmanibus vicina, LXIX, 6.
- Nectar et ambrosia magno veneunt, LXXIV, 12.
- Nefasti dies, LX, 13.
- Nelei parasitus Aristoteles, XLVIII, 37.
- Nemea pascua Argi, VIII, 3, 1.
- Neoptolemus, Achillis filius, saltator egregius, XXXIII, 19.
- Nephele, mater Helles, IX, 9, 2; XXXIII, 42.
- Nephelocentauri, XXVI, 16.
- Neptunus terræ quassator, XLIV, 9; juvenis cæruleo capillo fingitur, XIII, 11; Neptunus et Amphitrite, IX, 5, 1; cum Amphitrite in curru vectus Nereidibus et Tritonibus comitantibus, IX, 15, 3; Delphino vehitur, IX, 6, 2; Delum in lucem profert, IX, 10, 2; terribilis ejus vox; mœchus est; lacrimatur ob Mariem deprehensum, LXXVII, 6; ejus ministri, VIII, 26; mare turbat, procellas concitat, XII, 7; mare tranquillum servare jubet, IX, 5, 1; percussa petra, fontem projicit, IX, 13, 3; tridente spoliatus, VIII, 7, 1; XLIV, 25; et a Cupidine victus, VIII, 19; insidias struit Jovi, VIII, 21, 2; ejus et Solis pugna, XXXIII, 42; ejus de artis præstantia cum Minerva et Vulcano contentio, XX, 20; ejus mercenaria apud Laomedontem opera, XIII, 4; XLIII, 8; Enipeum et amicam ejus Tyronem decipit, IX, 13, 1; rapit Amymonem, IX, 6; ejus filius Polyphemus, IX,

1, 1; consilium filii ulciscendi capit, IX, 2, 1; ejus statua aërea Corinthi, XLIV, 9.
Nereis (Thetis) Jovi periculosa, VIII, 2; Nereides in convivio deorum, IX, 5; Delphinis vectae, IX, 15, 3.
Nero Isthmum perfodere tentat, LXXIX, 1; ejus canendi studium, *ib.* 2; Apollinis aemulus, *ib.*; desistit a conatu, *ibid.* 4 et 5; quæ ejus vox sit in cantando, *ibid.* 6; quis gestus, *ibid.* 7; Epiroten aemulum interficit, *ib.* 9; oraculi Pythii ostium vult obstruere, *ib.* 10; oraculi dictum in eum, *ibid.* Ejus mors nunciatur, *ib.* 11.
Nesiotes, statuarius, LI, 9; LII, 18.
Nessus, XXXIII, 50.
Nestor sapiens, V, 48; X, 20, 4; erat parasitus, XLVIII, 44; mellita ejus lingua, *ib.*; *conf.* X, 20, 4; LV, 4; ejus longævitas, LXII, 3; cum Socrate confabulari fingitur, XXVII, 17; ejus umbra garrula, XI, 18; emit reditum suum, XIII, 2. Nestoreus scyphus, XX, 11.
Nestoris Stoici ætas, LXII, 21.
Neurospasta, virunculi lignei, LXXII, 16.
Nicander poeta, LXIV, 9.
Nicias, dux Athen. in Sicilia, XIX, 3; ejus mors, XXV, 38.
Nicomachus Gerasenus, LXXVII, 12.
Nicostratus, athleta, XXV, 9.
Nigrinus, amicus Luciani, III, 1; Platonius philosophus, *ibid.* 2.
Nilus pictura exhibitus, LI, 6.
Ninus insignis, XII, 23.
Niobe in lapidem mutata, LXXVII, 18; XL, 4; XIV, 25; XI, 14; magniloquens, XXXIII, 44; prolis fraude præstat, VIII, 16, 1.
Nireus, Aglaïæ filius pulcherrimus, X, 18, 1; X, 25; XL, 2; LXXVIII, 24; Ulysses magis Nireo laudatus, XXXVIII, 23; Nireo formosior, V, 23; X, 9, 4; cum Thersita de pulchritudine rixatur, X, 25; ejus ossa cum Thersitæ ossibus comparantur, XI, 15.
Nisi cirrus, XIII, 15.
Nives verborum, LXXIII, 5.
Noctua. Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
Nominis mutatio ob divitias, V, 22; XLV, 14; nomen alterius, filio impositum, honoris signum, V, 52. Nomina philosophis afficta a vitiis, LXIX, 26.
Nosce te ipsum, X, 2, 2; XXXIII, 81.
Notitia. In hominum notitiam quomodo quis venire possit, XXIII, 2.
Notus quas terras percurrat, IX, 15, 1.
Novacula. Res consistit in novacula, XLIV, 3.
Novercarum commune in privignis odium, XXIX, 31; novercæ a privignis amatae, XXV, 35.
Novæ res sunt gratæ, XXII, 1 *sqq.*; novæ pulchritudinis excogitare specimina, non parvæ est sapientiæ, LIII, 8; ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
Numæ Pompili ætas, LXII, 8; ritus quidam ab eo institutus, LX, 8; est in insula Beatorum, XXVII, 17.
Numidica gallina, XVII, 17.
Nummus in honorem Glyconis cusus, XXXII, 58; nummorum vis, XXXVII, 23. *Vide* Aurum, Pecunia.
Nuptiæ cur inventæ sint, XXXVIII, 33; nuptias inituri comes ponunt, LXXII, 60. Nuptias sibi conciliare, solœcismus, LXXVI, 9.
Nux. Nucibus ludere alea, LXX, 8, 9, 18.
Nycterion, XXVI, 15.
Nysa, ubi Nymphæ Dionysum educarunt, VIII, 8.

O.

Obolum vulgus in os imponit mortuis, L, 10.
Ocellus Lucanus, familiaris Pythagoræ, XIX, 5.

Ocipedes apud Scythas, XXIV, 1.
Oculi quando cernant accuratius, XL, 12; multi plus vident uno, VL, 14; oculi fideiiores auribus, XXV, 29; LXI, 20, XXXIII, 78.
Ocypus, LXXXI.
Oidium non recondendum in crastinum, VII, 8; immane odium sustinere, prov., LVIII, 16.
Odorati capilli ridentur, LXXV, 17.
Oecus pulcher inicitat oratorem ad dicendum, LXI, 1; est jucundus ad perorandum, *ib.* 3 et 13; ejus partes descriptæ, *ibid.* 6; lacunar ejus auro distinctum, *ib.* 8; oecus pulcher cui similis, *ibid.* 7; oecus sonorus confundit vocem, *ib.* 16; ejus splendor turbat oratorem, *ibid.*; auditores ab audiendo avertit, *ibid.* 18.
Oedipus, XXXIII, 41; cum matre concumbit, XVII, 41.
Eneus Dianam non adhibet ad sacrificium, XIII, 1; XLIV, 40; *conf.* LXXI, 25.
Oenomaus, XXXIII, 47; procos filiae currus certamine victos interficit, LXXVIII, 19.
Oeta, XII, 4; XX, 7.
Oleo perfusi lapides et altaria, LXXIV, 12.
Olmeus fons, LVIII, 3.
Olympia, V, 4; in Olympiis Herodotus historias suas recitat, XXI, 1; ibi Aetion etiam pictor victoriam refert, XXI, 4; Olympiam, ne spectatores siti perirent, aqua perducta, LXVIII, 19. Olympiæ victoribus quales ponere liceat statuas, XL, 11; Olympiæ victori stadia minus formidabilia, XXXIII, 4; Olympiorum corollarium, V, 4; Olympiis coronatum esse, XVII, 13.
Olympias, mater Alexandri. Quale ejus puerperium fuerit, X, 13, 1; unde cum dracone concubuisse dicatur, XXXII, 7.
Olympus; ejus tibiæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
Olympus mons; ejus radices, XII, 5; ei superimponitur Ossa, *ibid.* 3.
Olynthus, XXV, 39.
Omina quædam infausta, LX, 17.
Omphale, VIII, 13, 2; decipit Herculem, XXV, 10.
Onesicritus, XXV, 40; LXII, 14; LXVIII, 25.
Onosceleæ, mulieres, XXVII, 46.
Opponere est utile, XLIX, 17; opponendo et interrogando facilius proficitur, XX, 13.
Oraculorum ambiguitas, XLIII, 14; XLIV, 20 et 28, 43; quæ præcedant oraculum, XLIV, 30; ejus quædam effata, XXXII, 11, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 34, 35, 36, 40, 43, 47, 48, 50, 51, 53; XLIII, 13; XLIV, 20, 31; refutatur, XXXII, 44; se defendit, *ibid.* 48; ejus de Luciano effatum, *ibid.* 55; oraculorum post eventum contrarium mutatio, *ibid.* 27; oracula vocalia, *ibid.* 26; oraculum falsum defenditur, *ibid.* 33; ad ea probabiliter edenda quid pertineat, *ib.* 22; oracula multa in Græcia, Ægypto, Libya, Asia, LXXII, 36; *conf.* LII, 38; XXXII, 23; XLVII, 1; ridiculus mos oracula edendi, LII, 38; LXXII, 36; eorum præstigiæ ridentur, LXXIV, 12. Oraculum Pythicum obstruere vult Nero, LXXIX, 10; oraculi versus in eum, *ibid.*
Oratio nimis ornata offæ quomodo similis sit, XXV, 44; ejus effectus, III, 35.
Oratores Callistratus, Alcidas, Isocrates, Isæus, Eubulides, LXXIII, 12; Demades ex nauta orator, LXXIII, 16; Pericles, LXXIII, 20; oratores vulgares, LXXIII, 31; eorum merces drachma, LXXIII, 36.
Orcus. Nullus ex eo ad superos reditus, X, 13, 3. *Vide* Infernus. In eo omnes æquo jure sunt, X, 25, 2; qualem sibi orcum imaginatur vulgus, L, 2; incantationibus aperitur, XI, 6.
Orestæ et Pyladis amicitia, XXXVIII, 47; *conf.* XXXIII, 46; interficiunt Ægistum et Clytæmnestram,

XXXVIII, 47; LXI, 23; cur apud Scythas eis sacrificetur, XLI, 5 *sqq.*; eorum columna adolescentiæ Scythicæ disciplina prima, XLI, 6.
 Orgia Adonidis, LXXII, 6; Alexandri magi, XXXII, 38. Rheæ; *vide* Attes.
 Orion, XL, 9; Cedalionem ferens depingitur, LXI, 28; usum oculorum recipit, *ibid.* 29.
 Orithyia, raptā a Borea, LII, 3; *conf.* XXXIII, 40.
 Ornamenta obscurant mulierum formositatem, LXI, 15.
 Orodæcides, LX, 2.
 Orætes Armenius, X, 27, 2; satrapa, XII, 14.
 Orphani reliquuntur discipuli, LVIII, 7.
 Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, XXXVI, 10; ejus uxor erat Euridice, X, 23, 3; navigavit cum Hercule, LXIX, 29; cantibus suis inanimata quoque allexit, XXXIX, 14; a mulieribus Thressis discerpitur, XXXIII, 51; LVIII, 11; LXX, 8; cur inter divos relatus sit, XXXVI, 10; e Thracia a Philosophia in Græciam missus fingitur, LXIX, 8; saltator, XXXIII, 15; ejus lyra stellarum ostendit harmoniam, XXXVI, 10; quomodo astrologicas proposuerit scientias, *ibid.*; loquens ejus caput, XXXIII, 50; XV, 2; quod lyra innatât, LVIII, 11.
 Osiris, XXXIII, 59; X, 13, 3; sepultus Bybli, LXXXII, 7.
 Osroes, XXV, 18 *sqq.*
 Ossa apponere pinguedine obducta, II, 7.
 Ossam imponere volunt Aloei filii Olympo, XII, 3.
 Ostentare aliquid, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, etc., LVIII, 14.
 Othryades, XXXII, 27; ejus litteræ sanguineæ, XII, 24; LI, 18.
 Otium non habere scalpendæ auris, XLVII, 1. Athletæ quando capiant otium, XXVI, 1. Otium eruditus convenit, *ibid.*; quale esse debeat, *ibid.*, 2.
 Otus, XLVI, 23; LI, 13.
 Oviculas (*discipulos*) tondent philosophi, LXIX, 14.
 Ovorum usus in Libya, LXIV, 7.
 Oxydracæ, X, 14, 5; XXV, 31; LXIX, 6.

P.

Pacata, picta ab Apelle, XXXIX, 7.
 Padi viciniam depopulatur Hannibal, X, 12, 2.
 Pæan, VIII, 13, 2.
 Pæones fortes, X, 14, 2.
 Pætus, medicus, XXXII, 60.
 Paguridæ, XXVI, 35.
 Palæstra, ancilla, XLII, 3; amoris magistra, *ib.* 6-9.
 Palamedes, Nauplii filius, inter literarum inventores erat, IV, 5; Ulyssis insidiis circumventus, LIX, 28; *conf.* XXXIII, 46; detegit simulatum Ulyssis furorem, LXI, 30; sapiens, X, 20, 4; ejus umbra garrula, XI, 18; cum Socrate confabulari fingitur, XXVI, 17.
 Palinodiam canit poeta Himerensis, Stesichorus, XL, 15.
 Pallas. *Vide* Minerva.
 Palmas quomodo scandant Arabes et Egyptii, LXXII, 29.
 Pammenes, LXXI, 22.
 Pamphylius sinus, XXXVIII, 7; LXVI, 8.
 Pan, Mercurii et Penelopes Spartanæ se dicit filium, VIII, 22, 1; cur hirco similis sit, *ibid.*; musicus, opilio, VIII, 22, 3; Bacchi sodalis, *ibid.*; quas res gesserit, *ibid.*; speluncam accipit virtutis præmium, *ibid.*; lascivus, *ibid.*; inquilinus et anceps deus, XLVI, 27; famulus Bacchi, inter Satyros canendi et saltandi peritissimus, XVII, 9; caprina fingitur apud Egyptios facie, XIII, 14; qualis, VIII, 4, 1; XLVII, 9; ejus descriptio, LIV, 2; ejus forma ridetur, LXXIV, 4; VIII, 21; ei ligo et rheno consecrantur, V, 42; ubi habitet, VIII, 4, 1, XLVII, 9; in Marathonem venit, XLVII, 10; LII, 3.

Panathenæici ludi, III, 14.
 Pancrates, magus, LII, 35.
 Pancratio certare quid sit, XLIX, 8; pancratiæ præmia, XXVII, 22.
 Pandion, XXXIII, 40; Pandionis tribus, LXXII, 45.
 Panope Nereis, IX, 5.
 Panthus, XLV, 13.
 Paphii Venerem colunt, XIII, 10.
 Paphlagones, homines stupidi, XXXII, 9 *et* 17.
 Parætonia, XXV, 62.
 Parasitus. *Vide* Adulator. Ars parasitica quid sit, XLVIII, 3-9; ejus requisita, *ibid.* 4 *sqq.*; parasitari beatum, XLVIII, 10; parasitus, animal felicissimum, *ibid.* 11; præ divite ac paupere felix, XLVIII, 12; artem parasiticam esse optimam, XLVIII, 13; discitur mercede accepta, non data, XLVIII, 18; eam oriri ex amicitia, XLVIII, 22; eam excoluere multi philosophi, XLVIII, 31-38; parasitus bello ac paci idoneus, XLVIII, 39 *sqq.*; ejus nomen unde ducatur, XLVIII, 60; Ulyssis de iis sententia, XLVIII, 10.
 Parcæ quot sint, XLIII, 2; stamina fuso deducunt, XII, 16; secus ac natura de vitæ tempore constituunt, X, 6, 1. Earum decreta evitari non posse, XLIII, 1; *conf.* XVIII, 8; XLIV, 25; illis nihil esse potentius, XLIII, 3; earum nentium vis in deos hominesque, X, 19, 2; XLIII, 4; LXXVII, 14. *Conf.* Fatum.
 Parentationes in mortuos traducuntur, XII, 22; L, 20 *et* 23. Parentales epulæ, *vide* Funus, Sepulcrum.
 Parentibus neminem præferunt liberi, liberis neminem parentes, LXIII, 3.
 Parianorum urbs, Peregrini patria, LXVIII, 14.
 Paris, Priami filius, bubulcus, VIII, 20, 1; cognatus Gany-medes, *ibidem*; amori deditus, formosus, *ibid.*; judex pulchritudinis constituitur, *ibid.* *et* IX, 5, 2; ejus cum muliere Idæa commercium, VIII, 20, 4; munus recusat arbitri, *ibid.* 7; ad promissiones Junonis et Minervæ immobilis, *ibid.*; ejus judicium rursus, LXXXVIII, 17; magnæ causa interfectionis, X, 19, 1.
 Parmenio, XLV, 25; LXXXIII, 33 *seqq.*
 Parnassus cum fonte Castalio, XII, 6.
 Parrhasius, XVII, 42.
 Parrhesia, socia Veritatis, XV, 17.
 Parthenium, VIII, 22, 3.
 Parthenius, XXV, 57.
 Parthenope, femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Parysatis, XXV, 23.
 Pasiphae, XXXIII, 49; XLII, 52; astrologa, XXXVI, 16.
 Pataræ, LII, 38.
 Pater filio amanti uxorem suam cedit, LXXII, 18. Pater noster vocatur precatio a patre, LXXVII, 27.
 Patria nihil dulcius, augustius ac divinius, LXIII, 1; eam quisque suam ceteris urbibus præfert, *ibid.* 2; cur sit honoranda, *ibid.* 4-6; patriæ nomen diis carum est, *ibid.*; ut patriæ utilis sit, unicuique opera danda est, *ibid.*; patriæ obliviscitur nemo in peregrinatione, *ibid.* 8; in ea quisque vitam finire studet, *ibid.* 9; indigenis non desunt ejus laudes, *ibid.* 10; in ea sepeliri quisque gaudet, *ibid.*; nemo pro eadem pugnare detrectat, *ibid.* 12.
 Patroclus Achillis dicitur parasitus, XLVIII, 46; amicitia ejus et Achillis, XXXVIII, 54; XLI, 18; mortui corpus distractum, LXXI, 42.
 Pavo pulchritudine florum conspecta pennas exponit, LXI, 11.
 Pauperes beatores divitibus, XLV, 15; LXX, 26; eorum status melior quam divitum, XLV, 21 *sqq.*; eorum querelæ, LXX, 20, 31; vestes eorum cribro et reti similes, *ibid.* 24; cibus vero est nasturtium, porrum, cepa, *ibid.*

- 21 *et* 28; eos despicere decet apparatus divitum, *ibid.* 26—30. Eorum solatium, X, 1, 4; solatium paupertatis, quod divites mortui nil secum ferant, LXX, 38. Divisionem opum a Jove petunt, *ibid.* 31; pauperes liberime moriuntur, XVI, 15; sine pauperibus urbes habitari non possunt, LXX, 33; sunt importuni in petendo, LXX, 37; eorumque ceteri mali mores, *ibid.* 39.
- Paupertas defenditur, XLV, 21—23; LXXV, 4 *et* 5; ejus causa, V, 5; in eam incidere esse facile, *ibid.* 29; quænam eam virtutes conituntur, *ibid.* 31. Est nonnunquam servitii voluntarii prætextus, XVII, 5; et perpetua comes mercede conductorum, *ibid.* Paupertas malesuada, XVIII, 10.
- Pauson pictor, LXXIII, 23 *et* 24.
- Peccare esse hominis, XXXVII, 7.
- Pecunia vis, XXXVII, 23. Vide Aurum, Divitiæ.
- Pegasus, equus alatus, I, 15.
- Pelei et Thetidis contrubium, IX, 5, 1; ejus nuptiæ, LXXI, 35. Pelei filium esse promptissimum heroem, X, 15, 1.
- Pelias, XXXIII, 52; quid sperarit, XL, 2.
- Pelion Olympo superimponitur, XII, 3.
- Pella, oppidum Macedoniae, XXXII, 6.
- Pellem humi stratam insidere quid significet apud Scythas, XLI, 48.
- Pelopidarum gens, VIII, 20, 14.
- Pelops Hippodamia potitur, interfecto socero, LXXVIII, 19; mactatus, XXXIII, 54; ejus humerus, *ibid.*; quam ob rem inter deos receptus sit, LXXVIII, 7; ejus persona in scena, XI, 16.
- Pelusiote colunt cepam, XLIV, 42.
- Penelope, mater Panos, Icarii filia, VIII, 22, 1; quomodo sit picta, XXXIX, 20; num sit casta, XXVII, 36; ejus tela, LXXI, 21.
- Penthelicus lapis, XLIV, 10.
- Pentheus, XV, 2; XXXIII, 44; LVIII, 19; LXVIII, 2; LXX, 8; LXXIV, 7.
- Pera suspensa philosophorum gestamen, XV, 45; XVI, 19; LXIX, 14, *et aliis locis*. Pera duos Ægineticos modos capiens, V, 57.
- Peræquator Craton, LXXVII, 19.
- Perdiccas, XLV, 25; annulum accipit Alexandri, X, 13, 2; novercam amore deperiit, XXV, 35; ejus commentum, LIX, 18.
- Peregrini. In eis quoque laudanda est virtus, XLI, 5; peregrinantium erga patriam pietas, LXIII, 8.
- Peregrini vita, LXVIII, 9 *sqq.*; ejus mors, in ignem dum insilit, *ibid.* 36; patrem interficit, *ibid.* 10; Christianorum sapientiam didicit, *ibid.*; Proteus alter, *ibid.* 1. Proteus Cynicus, *ib.* 14; patriæ donat quinque talentorum millia, *ib.* 4.
- Pergami Æsculapius officinam sanandi constituit, XLVI, 24.
- Periander Arionem citharædum ditat, IX, 8.
- Pericles, defensor Anaxagoræ, V, 10; Aspasiæ egit causam, XXXVIII, 30; *conf.* XLV, 19; Periclis Olympii encomium, LXXIII, 20; XXXIX, 17; de eo LXXIII, 37; ejus laus saltatoris, XXXIII, 36. Periclea Suada, XXXVIII, 30.
- Perilæus, fabricator bovis ænei in quem ipse injectus est, XXX, 11 *et* 12; XLIV, 28.
- Peripatetici, quales sint, XIV, 26; XV, 50; XX, 16; XXXV, 3; divitias non valde contemnunt, *ibid.* *et* XXXV, 3.
- Perjurium Hermodori, XLVI, 16; XLVI, 26; perjurium committere per numen impotens ulciscendi, LXXVII, 4.
- Persæ ignavi, X, 14, 2; eorum reges ubi stent in acie, LXVI, 31; eorum ratio sagittandi, XX, 33; eorum leges, XIII, 5; demisso vultu accumbunt, XVII, 29; quomodo reges adorent, LXVI, 30; sacrificant igni, XLIV, 42; mortuos humant, L, 21.
- Perseus cum matre in mare præcipitatus servatur, *ibid.* *et* IX, 12, 1; Medusæ amputat caput, IX, 14, 2; *conf.* XXXIII, 44; LXXVII, 9; adversus Gorgonas in certamen exit, IX, 14, 2; alatus venit in Libyam, *ibid.*; Andromedes incenditur amore, IX, 14, 3; interficit cetum, IX, 14, 3; LXI, 22; quomodo pingatur cum falce, XXXII, 11 *et* 58; LX, 11; *conf.* LXI, 25; homines lapides redens, XIV, 25.
- Persica candys, X, 14, 4.
- Perspicuitati sermonis danda opera, XXXIV, 23.
- Pes. Non alterum unquam pedem protulisse Corinthio, XXV, 29; quocumque pedes tulerint, eo ibimus, XX, 28; pedibus ilotis aggredi aliquid, LI, 14; LX, 4; equinos pedes optat Cynicus, LXXV, 15; pedibus incedere quam gestari præstat, LXXV, 17.
- Pestilentia, Athenis grassans, quando desitura fuerit, XXIV, 2.
- Phaeaces, oratione permulsi, III, 35; saltatione gaudent, XXXIII, 13; eorum rex, XI, 15.
- Phædra, XXXIII, 49; femina libidinosa, XXXIII, 2; defert Hippolytum, LIX, 26; LXXII, 23.
- Phædrus, X, 20, 6; XXXVIII, 24 *et* 31; LXI, 4.
- Phaethon cur ceciderit, VIII, 25, 2; ad Eridanum sepelitur, *ibid.*; sorores ejus mutantur in populos, *ibid.*; electri lacrimas plorantes, XXXIII, 55; LVI, 1; ejus fabula, *ibid.* 1 *et* XXXVI, 19. Quid ordinari in astrologia, XXXVI, 19; est rex incolarum solis, *ibid.* 12. Phaethontæ conflagrationes, V, 4.
- Phalaris quis, quomodo sit educatus, XXX, 2; justitiæ contemtor, XLVII, 8; insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; mittit Delphos taurum, XXX, 1; crudelitatis calumnia se purgat, *ibid.*; cur sibi vindicaret imperium, *ibid.* 2; rempublicam in meliorem redegit statum, *ibid.* 3.
- Phalli cum inscriptionibus, LXXII, 16; erant alti trecentos passus, *ibid.* 28.
- Phaneti sacrificant Cyllenii, XLIV, 42.
- Phanomachus dives, LXVI, 27.
- Phaon, X, 9, 2; XI, 2; LXVI, 42.
- Pharmacopola, aliis dato remedio tussis, ea ipse laborat, XVIII, 1.
- Pharos, XXV, 62; XLVI, 12.
- Phasiana gallina, XVII, 17.
- Phavorinus a Demonacte illus, XXXVII, 12.
- Phelle, XXVII, 25.
- Phelopodes, XXVII, 4.
- Phemius, LXI, 18.
- Pherecydes Syrius, LXII, 22.
- Phidias Jovem exhibet, I, 8; cuius imaginem elaboratam prætereuntium exponit iudicio, XL, 14; ejus opus præstantissimum, XXXIX, 4; LXVIII, 6; ejus in fingendo leone sollertia, XX, 54. Memoratur I, 9; XIII, 11; XX, 19; XXV, 51; XL, 23.
- Phidon assentator, X, 6, 5.
- Philebus, XLII, 36.
- Philemo, poeta comicus, XIX, 6; ejus ætas et mortis genus, LXII, 25.
- Philetæri Pergamenorum regis ætas, LXII, 12.
- Philiades adulator, V, 47.
- Philippides, cursor, primus dicitur usurpasse salutandi formulam χαίρετε, Gaudete, XIX, 3; in ipso gaudendi verbo pronunciando exspirat, *ibid.*
- Philippus, filius Amyntæ, X, 14, 1; num sit pater Alexandri, *ibid.*; sua facta enumerat, *ibid.* 2; exprobratur ei proditio, perfidia, *ibid.* 3; contra quos pugnaverit, LXII, 10; Græcos ad Cheroneam vicit, LXII, 23; con-

- tra Corinthios arma sumit, XXV, 3; oculo privatus, XXV, 38; Æschinem colit ob eruditionem, I, 12; deceptus, X, 13, 1; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 33; qualis Macedonibus, XLVIII, 42; ejus ebrietates et saltationes impudicæ in orationibus Demosthenis, LXXIII, 5; qualis apud inferos, XI, 17.
- Philo, Dinæ filius, LXXVIII, 4.
- Philocrates, proditor patriæ, XLVIII, 42; LXXIII, 41.
- Philoctetes, XXXIII, 46; celeber sagittarius, LVIII, 5; socius Herculis, LXVIII, 21; e Lemno ab Ulysse reductus, XLVIII, 10.
- Philolaus, XIX, 5.
- Philomelæ statua, LXXII, 40.
- Philopatris, LXXVII.
- Philosophia et Philosophi. Philosophia profugiens ab semidocia, LXIX, 4; ab Jove demissa, ut sanet homines, *ibid.* 5; primum ad barbaros proficitur, dein ad Græcos, *ibid.* 6; est inventrix veri, XV, 15; ejus comites, *ibid.* 16; est ingenio mansueto et miti, *ibid.* 24; philosophi veri vitæ beatæ sunt legistatores, *ibid.* 30; philosophia homines beatos reddit, XX, 1; quæ ejus materia sit, *ibid.* 38; cur eam amplecti oporteat, *ibid.* 20; est rerum humanarum contemtrix, *ibid.* 7; ad sobrietatem reducit ebrios, XLVII, 17; philosophia falsa sub specie mulierculæ perstringitur, XV, 13; a comœdia telis petitur, XV, 14; mercenarium genus hominum ad eam transiit, LXIX, 12; philosophis addita nomina a vitis, *ibid.* 26; philosophiæ amore pauci, gloria illius præmiisque plerique ducuntur, XV, 31; comparantur philosophi cum histrionibus, *ibid.*; cum asino Cumano, XV, 32; cum simiis, *ib.* 36; auditores philosophiæ non ex æquo omnes evadunt philosophi, III, 37; philosophia inimica bonis vulgaribus, III, 4; ejus auditores cum insanientibus comparantur, III, 37. Philosophorum multitudo, XLVII, 6; mento tenus sunt Pani similes, *ibid.* 11; eorum quædam signa externa, XLVI, 5; peram et baculum gestant, XLVII, 6; XV, 1; philosophi barbati, palliolo amicti, XV, 11; si illi a barba judicandi, quid sequatur, XXXV, 9; *conf.* XX, 18; LXXXIII, 33; in eis considerandus animus, *ibid.*; philosophus qualis corpore esse debeat, XXXV, 8; philosophi quomodo sint explorandi, XV, 42; sectæ eorum variæ, XX, 14 *sqq.*; XLVI, 29. *Vide dial.* XIV. Vendunt doctrinas et adulterant, XX, 59; diversæ eorum de natura rerum sententiæ, XLVI, 5; eorum acerbæ litigationes, XLVII, 11; temeritas in disputando, XLVI, 8; inscitia et dubitatio, XI, 4; *conf.* XV, 11; diversa alterius ab altero dogmata, *ibid.*; triçæ disceptationesque frigidæ, *ibid.*; sunt logomachi, XXXV, 1; ab ira alieni, XV, 8; iis indignari non convenit, *ibid.* 14; præceptis eorum adversatur vita, V, 54; X, 10 et 11; XI, 5; XV, 34; XLVI, 21; LXIX, 16 *sqq.*; multi parasitum, XLVIII, 31—38; *conf.* III, 25; sunt tumidi et avari, XLVIII, 52; sophistica eorum vitæ ratio, XLVI, 24; hominum se præbent contemtores, eorum illusores, *ibid.* 30. Philosophis constituuntur salaria, XXXV, 3; altercantium judex ad quid attendere debeat, *ibid.* 5; eos oportet esse paucis contentos, V, 57; admonentur, X, 1, 2; quidam disputantes ad vulnera procedunt, LXXI, 1; immodestos et impudicos se gerunt in conviviis, *ibid.*; primum accubitus postulant, *ibid.* 9; manus conserunt, *ibid.* 33 et 43; mingunt in convivio, *ibid.* 35; candelabrum evertunt, *ibid.* 46; philosophi quidam factus deterior, XX, 80; philosophi cujusdam detestanda avaritia, XX, 9; cujusdam cum voracitate conjuncta vinositas, XX, 11; quidam scepticus, XIV, 27; quidam durius educant adolescentiam, III, 27; quorundam mors misera, XLVIII, 57. Philosophorum longævorum exempla, LXII, 18—21. Philosophos varia excogitasse nomina Fati, Fortunæ, Virtutis et Naturæ, LXXIV, 13.
- Philoxenus deridet Dionysium, LVIII, 15; *conf.* LIX, 14.
- Phineus cæcus, X, 28, 1; XL, 20; vates, LXV, 1; cibis ab Harpyiis privatus, V, 18.
- Phocenses bellicosæ, X, 14, 2; iis donaria Delphica præda fiunt, XII, 12.
- Phocion in summa paupertate mortuus, XLIII, 16.
- Phœnices mercatores, XLVI, 16; XLI, 4; stellarum scientiæ dediti, XLVI, 1; eorum voces obscuræ, XXXII, 10.
- Phœnicia, IX, 15, 4.
- Phœnix, præceptor Achillis, X, 15, 1.
- Phœnix, Indica avis, LXVIII, 27.
- Phrygia capta, X, 12, 4. Phryges ignavi, X, 15, 1; occisi ab Achille, IX, 11; orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15; sacrificant deo Luno, XLIV, 42; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; eorum saltandi genus, XXXIII, 34. Phrygum ūbia, III, 37. Phrygius puer (Ganymedes), VIII, 5, 1; VIII, 20, 6. Phrygius adolescentulus a Rheæ appetitus, VIII, 12, 1.
- Phryne, XVI, 22; LXXIII, 12.
- Phryno, LXXIII, 41.
- Phrynonidas, XXXII, 4.
- Phryxus, frater Helles, IX, 9; filius Nepheles, *ibid.*; ex Athamante, XXXVI, 14; cur in ariete vectus esse dicatur, *ibid.*, et IX, 9, 2.
- Phthiotis, X, 15, 1.
- Phyllis, XXXIII, 40.
- Pictores atque poetas non vocari ad dicendam causam, XL, 18. Pingi volunt multi ita ut ab iis exhibeantur formosiores, XL, 6. Somnia pictorum, XX, 72.
- Pictura, voci exprimendæ impar, LXXXII, 30.
- Pila. De illa apud Lacedæmonios decertatio, XLIX, 38.
- Pileo cur non indigeant Græci, XLIX, 26.
- Pincerna acutum videat et audiat, LXX, 18.
- Pindarus, poeta Thebanus, XXXIX, 8; aquar, deinde auri laudator, XLV, 7; ejus versus recitati *ibid.* et LXXXIII, 19; ejus hymni a Musis canuntur, XLVI, 27; laudatur, LIII, 7.
- Pinguedine obducta apponere ossa. *Vide* Prometheus.
- Piræus, XV, 47; LXXVIII, 1, et *passim*.
- Pirithous ex uxore Ixionis a Jove genitus, VIII, 6, 3; ejus atque Thesei amicitia, XXXIII, 60; XLI, 10; LXXXVIII, 16.
- Piscatores quomodo rete queat decipere, XX, 65.
- Piscis sacer. Piscibus vescuntur nec Syri nec Ægyptii, XXXVI, 7; LXXII, 14; pisces sacri aluntur in templo, LXXII, 45; nomina habent et vocati accedunt, *ibid.*
- Pisistratus, Nestoris filius, LXXVIII, 25.
- Pistillum: ex eo fit homo, LII, 35 et 36.
- Pittacus sapiens, X, 20, 4; ejus ætas, LXII, 18.
- Pituia plenæ naris homo, X, 6, 2; LX, 20.
- Pityocamples, II, 7; XXVII, 23; XLIV, 21; XLVII, 8.
- Pitys a Pane amata, VIII, 22, 4.
- Planetis nomina ab Æthiopibus tributa, XXXVI, 4; eorum choreæ, XXXIII, 7; atque oppositiones et quadraturæ, LXXVII, 24.
- Plato Siculos tyrannos colit, X, 20, 5; scribit ad Dionysium, XIX, 4; erat parasitus minus idoneus, XLVIII, 34; sed amicus liberatis, osor servitii, XVII, 24; fide dignus legislator de usu verborum *χαίρειν*, et *πράττειν*, XIX, 4; ejus eloquentia et prudentia, XV, 22; ironia et lepidæ interrogationes, *ibid.*; ejus magnificentia, XVII, 25; boni multum effecit, XV, 25; accusatur pæderastias, LXXI, 39; est communitatis uxorum auctor, *ibid.*; communes vult mulieres, sed alio sensu ac vulgus credit, LXIX, 18; quid statuerit, XX, 36; animam in tres partes (iram, cupiditatem, rationem) dividit, XXXIII, 70. Citantur ejus Civitas et Leges,

- XXVII, 17; ejus liber de Anima ejusque immortalitate, LVII, 7; *conf.* XXVII, 19; laudatur de Pulchro, LXIV, 9. Quaedam saltationis genera laudat, quaedam rejicit, XXXIII, 34; quomodo salutandum duxerit, XIX, 4. Ejus aetas, LXII, 20. Platonici quales sint, XX, 16. Hircus par Platoni, si e barba philosophum aestimes, LXXXII, 33.
- Plethrium, locus in gymnasio, LXVIII, 31.
- Pluto: unde hoc nomen ei sit, L, 2; in quos ejus imperium, *ibid.*; rex manium, XI, 10; ejus regia, *ibid.*; amore captus, X, 23, 2; nutritor dicitur podagræ, LXXX, 110.
- Plutus, quando claudus, quando alatus, V, 20; ejus quædam epitheta, V, 29; cæcus, *ibid.* 20; largitor opum, V, 21. Plutus splendida et aurea specie in vestibulo sedens, XVII, 42.
- Podagra in scenam producit, LXXX et LXXXI. Adversus eam plerumque irrita medicamenta, LXXX, 145, 295; origo ejus ex tartaro, et causa physica, *ibid.* 100; ejus nutritor Pluto, *ibid.* 110; tempus invasionis, *ibid.* 115; locus dolorque intentissimus, 120 et 300. Podagrici jocosii et derisui obnoxii, *ibid.* 180 et 331. Initio nolunt fateri se podagra laborare, LXXXI, 6 *et alibi*. Etymon podagræ, LXXXI, 187. In podagram, LXXXII, 35.
- Podagrosi heroes, LXXX, 250—364.
- Podalirii et matris Alexandri magi nuptiæ, XXXII, 11 et 39.
- Pœcile, XV, 13; XLIV, 16; LXVI, 13.
- Pœnæ infernales, X, 10, 13; L, 8. Vide Infernus. Pœnæ post hanc vitam, XI, 14; XLIII, 17 *sqq.* Pœnæ solio Minois adstant, XI, 11; Pœnæ in incantationibus invocatae, XI, 9. Dextræ præcisio, pœnæ genus apud Scythas, XLI, 10. Mæchorum pœna, *vide* Rapanismus. Punire homini bono difficilius quam puniri, XXX, 8.
- Poesis, Poetæ. Quomodo poesis adolescentiæ Græcæ tradatur, XLIX, 21; poesis an oratoria præstet, LXXIII, 6; poesis imaginibus exornata, XL, 26. Poetæ invocant Musas, XIII, 5; eorum æstrus, XXV, 8; iis magna licentia est, LXV, 5; equitibus comparantur, LXXIII, 5; furere iis opus est, *ibid.*; eorum audacia, XX, 74; dicuntur attoniti, LXXVII, 2; eorum portenta, *ibid.*, et *potissimum* LXXVII, 10, 16; eorum proprium nihil sani et veri proloqui, XLIV, 39; LVI, 3; quando vera cantant, XLIII, 2; eos jucunditatem solum spectare, XLIV, 39; eorum somnia, XX, 72; fumus poeticus, V, 1; XI, 3; eorum mendacia esse tolerabilia, XXV, 8; LII, 3; nimis obscuri in reprehensionem incurrunt, XXXIV, 25; vitiorum scenicorum non sunt participes, III, 8 et 9; eosdem ac pictores non vocari ad dicendam causam, XL, 18; quidam assentator, XL, 4; certant in laudanda coma Stratonices, XL, 5.
- Polemon commissator, XLVII, 16.
- Pollux vulneratus, VIII, 26, 1; Castori similis, *ibid.*; quomodo discernantur, *ibid.*; alternatim moriuntur, *ibid.*; cur? *ibid.* Fratrum eorum amor, *ibid.*; ad superiores dedit Pollux, X, 1, 1. Pollux saltator, XXXIII, 10; præses athletarum, XL, 19; ejus certamina, XXXIII, 78.
- Polus, Chariclis filius, Suniensis, actor tragicus, XI, 66; XV, 22; XVIII, 5; XLIV, 3; LXIV, 42.
- Polus, Agrigentinus, XXI, 3.
- Polybii Megalopolitani aetas et mortis genus, LXII, 22.
- Polybius quidam inductus, XXXVII, 40.
- Polycleus effinxit Junonem, I, 8; ejus canon, XXXIII, 75; LXVIII, 9. Memoratur, I, 9; XLII, 11; LII, 18.
- Polycrates, Samiorum tyrannus, XI, 16; XXXIII, 54; LXVI, 26; miser ejus finis, XII, 14; LXVI, 26.
- Polydamas Scotussæus, XXV, 35. Polydamas luctator, XXI, 8; XL, 19. Polydamantis athletæ statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
- Polygnotus, pictor, XXXIX, 7.
- Polyidus, XXXIII, 49; LXV, 1.
- Polymnia, XXXIII, 36.
- Polynices apud Euripidem, XIX, 2.
- Polyphemus Neptuni filius, Siculus, IX, 1, 1; ejus factes, *ibid.* Musicus, *ibid.* 3; a Galatea amatus, *ibid.* 2; crudivorus Cyclops hospites mactat iisque vescitur, *ibid.* 5; ab Ulysse excæcatus, IX, 2, 1; cujus devorarat socios, *ibid.* 2. Polyphemus pro homine impuro, LX, 27.
- Polyphi piscis versutia, IX, 4, 3.
- Polyprepon tibicen, LXXI, 20.
- Polystratus, X, 9; *conf.* XL.
- Polyxenæ persona in scena, III, 11.
- Pomum Eridis, LXXI, 35; LXXXVIII, 10; projicitur, IX, 5, 1; pulcherrimæ præmium, *ibid.*; VIII, 20. Poma demorsa amoris signum, LXVII, 12.
- Pontus Euxinus dicitur inhospitalis, XLI, 3. Pontus Christianis plenus, XXXII, 25.
- Pontici, rudes homines, XXXII, 17.
- Populi ad Eridanum flumen, VIII, 25; LVI, 1.
- Populus Somniorum, LXXVII, 21.
- Porcellus Acarnanius, amator adolescens, LXVII, 7, 4.
- Porcos non immolant Syri, LXXII, 54.
- Porta ferrea, LXXVII, 23. Portæ somniorum, XLV, 6.
- Porticus, patrona justitiæ, XLVII, 8.
- Porus, X, 12, 5; XXV, 12.
- Posidonii Apameensis aetas, LXII, 20.
- Potamo, rhetor, LXII, 23.
- Potentes improbi cum libris quibusdam comparantur, XVII, 44.
- Pothus, Veneris comes, frater Hymenæi, VIII, 20, 16.
- Præmia victorum quæ, XLIX, 9; post hanc vitam præmia, XLIII, 17 *sqq.*; philosophici certaminis præmia, XXXV, 3.
- Præsules quinam sint Thessalis, XXXIII, 14.
- Praxiteles in admiratione fuit, I, 8; ejus opus admirabile, XXXVIII, 11. Memoratur XIII, 11; XXV, 51; XLIV, 10.
- Precutari in Syria conscendunt altissimos phallos, LXXII, 29.
- Priami persona in scena, XI, 16.
- Priapus saltare doctus, XXXIII, 21; erat frater Cupidinis et Hermaphroditi, VIII, 23, 1; ridiculum quoddam committit, *ibid.* 2. In Priapi effigiem, LXXXII, 22.
- Procnès statua, LXXII, 40.
- Procorum apud Bosphoranos mos, XLI, 44.
- Prodicus, XV, 22; XXI, 3.
- Prætus, LIX, 26.
- Prometheus Titanum peritissimus, II, 1; qualis fingatur, II, 8; a Minerva adjutus, II, 3; format homines, VII, 13; ejus opus, XXXVIII, 43; quod consilium in hominibus fingendis secutus sit, VII, 12; a Jove damnatus, VII, 4; cruci affigitur, VII, 2, et XLII, 8; ad objecta a Mercurio crimina respondet, *ibid.* 7; ejus palo affixi calamitates, XIII, 6; ejus pœna, XXXIII, 38. Ejus partem ferre, XVII, 26. In libertatem restituitur, VIII, 1. Ejus nomine insiguntur figuli, II, 2. Feminini sexus fictor Prometheus, XXXVIII, 9.
- Propugnaculum patriæ Demosthenes, LXXIII, 35.
- Proserpina Cereris filia, X, 23, 1; ejus amor, VIII, 11, 1; inventa, XXXIII, 40; apud inferos dominatur, L, 6; in incantationibus invocata, XI, 9.
- Prolarchus, V, 22.
- Protesilaus, X, 19 et 23; XXXIII, 53; L, 5; XLVIII, 46; Iphicli filius, Phylaciuss, X, 23, 1; Hectoris cecidit manu, *ibid.*; in vitam redire cupit, *ibid.*; unius diei ei conceditur ad superiores reditus, X, 23, 1; ei sacrificatur, LXXIV, 12.

Proteus mutabilis, XIII, 5; saltator, XXXIII, 19; variae ejus formae, IX, 4, 1; LXXIII, 24. Proteus alter Peregrinus, LXVIII, 1; *vide* Peregrinus.

Providentia deorum a quibus negetur, XLIII, 6; negatur, XLIII, 14; XLIV, 4, 16, 17, 35; cur de ea dubitandum, XLIII, 12 *sqq.*; XLIV, 38 *sqq.* Providentia ultrix, XLII, 35.

Proxenas, Aetionis socer, XXI, 4.

Proxenus, dux Atheniensis, LXXIII, 37.

Prudens praesentibus est contentus nihilque eorum tale existimat, quod tolerari nequeat, X, 26, 2.

Prudentiae imago, XXXIX, 17. In prudentiam, LXXXII, 13.

Prusias Bithynus, X, 12, 6.

Prytaneum, XV, 46, 1; in eo victus praebetur, VII, 4.

Psittopodes, XXVI, 35.

Psyllotoxotae, XXVI, 13.

Ptoeodorus senex, X, 7, 1.

Ptolemaeus Lagi filius, XLV, 25; bicolorem hominem et camelum Aegyptiis spectandum exhibet, II, 4; The-spin, tibicinem, ob artis peritiam dono afficit, *ibid.*; cum sorore coit, XLVI, 15; quomodo se gerat adversus Apellem absurdo crimine delatum et Antiphilum ejus delatorem, LIX, 3 et 4; ejus epistola ad Seleucum, XIX, 10; quid perfecerit ope Archimedis et Sostrati, LIII, 2. Dicitur satelles Alexandri, X, 13, 3; quamdiu vixerit, LXII, 12.

Ptolemaeus Dionysus, LIX, 10.

Pudor variaeque ejus a variis epitheta et synonyma, XVII, 11; pudore ob laudes suffundi moderati est animi, XL, 17.

Pueri comati in pretio, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi, Achilles, Narcissi, *ibid.*

Pugna philosophorum in convivio, LXXI, 33, 34, 43.

Pulcher homo, de bonorum morum vel elegantiarum studioso, LXXVII, 1. Pulchros semper diis gratos fuisse, LXXVIII, 6 *sqq.*; pulchri coluntur ab omnibus; deformes odio habentur, *ibid.* 15.

Pulchritudo mentis et corporis non semper in eodem invenitur homine, XXXIX, 11; pulchritudinis corporis praestantissimae imago, *ibid.* 6 *sqq.*; item mentis, *ibid.* 13 *sqq.*; pulchritudinis novae excogitare specimina, non parvae est sapientiae, LIII, 8; pulchrarum rerum spectator, LXI, 2; earumdem adspectus pellicit animos, *ibid.* 10; res pulchrae, quae videntur, quam quae audiuntur, multo magis percellunt animum, *ibid.* 20. De pulchritudine dissertatio, LXXVIII. Omnes ejus participes esse cupiunt, sed paucis contigit, *ibid.* 6; pulchritudo Jovem reddit mansuetum, *ibid.* 7 et 8; de sua deae magnifice sentiunt, *ibid.* 10; ei non invidetur, *ibid.* 23; ei studetur in omnibus operibus, *ibid.* 25. De pulchritudine placita Aristotelis et Platonis, XXXIII, 70; LXIV, 9.

Pulicisagittarii, XXVI, 13.

Pulicem vestigia metiri, LXXVII, 12.

Pulvis et lutum cur in gymnasiis subjiciantur, XLIX, 28 et 29.

Punire. *Vide* Pœna.

Purpuram gestat summus sacerdos, LXXII, 42. Purpuræ cochleae proprie ad cibum destinata, LXXV, 11.

Pyaneption, IV, 1.

Pygmaei, XX, 5.

Pygmalion deperit statuam Veneris, XXXVIII, 15.

Pylydis et Orestæ amicitia, XXXVIII, 47; perpetrata caede evadunt ambo, *ibid.* Conf. LXI, 23. Cur divino cultu digni: *vide* Orestes.

Pylus senex, XXXIX, 13.

Pyramidæ quam ob causam exstructæ, XII, 22; earum

supervacuitas, L, 22; quamvis altæ, non præbent umbram, LXI, 27.

Pyriphlegethon, X, 20, 1; X, 30, 1; XI, 10; XII, 6; XVI, 28; L, 3.

Pyrrha, uxor Deucalionis, LI, 19.

Pyrrhias coquus, XI, 15; servus, XVII, 23.

Pyrrhicha, saltationis genus, XV, 36; unde nomen hoc ortum sit, XXXIII, 9.

Pyrrho nullum verum putat esse judicium, XIV, 27; XLVII, 25; scepticus, bilanx, ejus doctrina, XIV, 27.

Pyrrhus varias fortunæ vices subiit, XIX, 11; quid a diis potissimum petierit, *ibid.*; Epirota ab adulatoribus circumscriptus, LVIII, 21; cui ore et habitu similis, *ibid.* *Vide de eo* XLVI, 25.

Pythagoras, Mnesarchi filius, Samius, XLV, 4; cujas, ubi institutus, XIV, 3; peregrinatur in Aegyptum, XLV, 18; Hori libros et Isidis ediscit, *ibid.*; sectatores ejus, *ibid.*; in Aspasiam mutatus, *ibid.* 19; ex meretrice iterum factus philosophus, *ibid.* 20; quomodo ex Euphorbo factus sit Pythagoras, XXXII, 33; XLV, 15, 17; in galum mutatus, XLV, 4; erat quondam athleta, XLV, 8; septies mutatus et dextro femore aureus, XXVII, 21; ei nomen Euphorbi aut Apollinis inditur, X, 20, 3; aureum ejus femur, *ibid.* et XXXII, 40; XLV, 18. Transmigrationem animæ statuit, XIV, 5; *de qua vide* XXVII, 21; XLV, 17, 20. Erat fabarum osor, XXVII, 24; cur aversetur fabas, XIV, 6; XLV, 18; de iis non edendis legem tulit, *ibid.* et XLV, 4; ejus scientiæ, XIV, 2 *sqq.*; ejus jusjurandum, *ibid.*; ejus quaternarius, LXXVIII, 12; ejus quoddam dogma, XXXIII, 70; ejus sapientia et divina mens laudatur, XXXII, 4, nihil scripti reliquit, XIX, 5; quomodo sanitatem significavit, *ibid.*; silendum esse discipulis quinque annos, XX, 48; boni multum effecit, XV, 25; *conf.* X, 20, 3; erat modo pauper, modo dives, XLV, 15; auri amans, XLV, 13; contra Achivos in bellum proficiscitur, *ibid.* 13. Erat superbus, *ibid.* 4; hospes tyranni Phalaridis, XXX, 10; de eo multa injuriose dicuntur, *ibid.*; quomodo salutare consueverit, XIX, 4; dicitur sophista, XLV, 18. Fabula de Pythagora sacris Eleusiniis interesse prohibito, LX, 5.

Pytheas accusatur a Demosthene, LXXIII, 46; ejus judicium de orationibus Demosthenis, *ibid.* 15.

Pythia Delphica, XX, 60. *Vide* Oraculum.

Pythius, X, 11, 2; XIX, 4; lateres aureos accepit, XII, 11; non curat aurum, XII, 12; ad quam philosophiæ sectam homines impellat, XX, 15. Alio Pythio ad interpretandum opus habere, XLIV, 28.

Pythonis vana promissa, LXXIII, 32.

Pytho sublatus saltatur, XXXIII, 38.

Pytine, Cratini fabula, LXII, 25.

Q.

Quadi, et divi Marci bellum in eos, XXXII, 48.

Quæstiones frivola, XLVII, 34.

Quaternio, maximum jusjurandum, numerique perfectio Pythagorici, XIX, 5; XIV, 4.

Quinquatribus munera mittuntur, XVII, 37.

R.

Radi ad cutem, XIV, 20. *Vide* Tondere.

Raphanismus, mæchorum pœna, LXVIII, 9.

Ratiocinium et fœnus, V, 13.

Regum conditio misera, XLV, 24; colossis quomodo si miles sint, *ibid.*; quando tragicis actoribus, XLV, 26. Iis sunt multa mala cum privatis communia, XII, 18.

regum longævorum exempla, LXII, 8-17. Rex compositionis talorum victoria creatus, LXX, 4.
 Reprehendere facile est, consilia dare et emendare difficilior, XLIV, 23.
 Requiem quando capiant athletæ, XXVI, 1. Eruditorum requies qualis esse debeat, *ibid.* 2; convenit ipsis, *ibid.* 1.
 Responsa, quæ neque cælum neque terram tangunt, XXXII, 54.
 Retrocurrere melius, quam male currere, XLII, 18.
 Rhadamanthus : ejus officium, XVI, 13, 18, 22; XI, 2; L. 7. Metuens ad vivorum aspectum, XI, 10; in insula Beatorum imperitans, XXXVII, 7. Ejus interdictum, XI, 21; XI, 21.
 Rhea mater Jovis, V, 6; eundem servat, XIII, 5; ejus fraus, XXXII, 37; *de hac re conf.* LXX, 6; maritum constantem habet, VIII, 10; arte saltandi delectatur, XXXIII, 8; a Cupidine percussa, VIII, 19; anus Attin pusionem amat, VIII, 12, 1; zelotypa, XIII, 7; castrat Attin, LXXII, 15; ejus insignia, *ibid.*; corripit Phryges, III, 37; in Ida cum Corybantibus circumvagatur, VIII, 12, 1; ubi colatur, XIII, 10.
 Rhetorica fucata, XLVII, 31; eam esse infra poesin, *ibid.*; ejus imago, *ibid.* 6; quæ ejus amatores bona consequantur, *ibid.*; duæ sunt ad eam viæ, *ibid.* 7. Rhetores quidam novi perstringuntur laudando, *ibid.* 11; tumidi et avari, *ib.* 48, 52. Rhetor malus quidam, XXXVII, 36; quorundam gestus actionesque ridiculæ, LI, 19; extemporales quidam, *ibid.* 20.
 Rhodius quidam sophista, XLI, 27.
 Rhodochares, XVI, 17.
 Rhododaphne quid? LX, 27.
 Rhodope mons, LXIX, 25.
 Rhodope, XXXIII, 51; femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Rhodus, soli sacra, XXXVIII, 7; ejus laus, *ibid.* 8.
 Rhœteum cum tumulo Ajacis, XII, 23.
 Rius. Cum Sardonio risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16. Quoad vivimus, risus est in ambiguo, X, 1, 1.
 Rivalis Bosporiani in nuptiis petendis, XLI, 44 *seqq.*
 Roma, nutrix vitiorum, III, 16. Exprobratur Romanis insana equorum cupido, *ibid.* 29.
 Roxane: ejus nuptiæ cum Alexandro depictæ ab Aetione, XXI, 4; a quo pulcherrime expressa erant labia, XXXIX, 7.
 Rubrum mare a Noto perflatum, IX, 15, 1.
 Rufinus, Cyprius, XXXVII, 54.
 Rupe. Super alba rupe dormire, LXXVII, 21.
 Rusticitas Hippolytea, XXXVIII, 2.
 Rutilianus, XXXII, 4; superstitiosus, alioquin bonus, *ibid.* 30 *seqq.*

S.

Sabacius deus, LXXIV, 9; *conf.* XLVI, 27.
 Sabinus. Luciani ad eum mercede conductorum inscripta defensio, XVIII.
 Sacauraci Scythæ, LXII, 15.
 Sacco major tabella, prov. LXXIII, 10.
 Sacerdotum circa hostias negotia, XIII, 13; plures trecentis in templo dæ Syriæ, LXXII, 42; eorum vestis est candida; summus sacerdos purpuram gestat, aliaque de iis, *ibid.* et *seqq.*; vulnerant brachia, XLII, 37; LXXII, 50.
 Sacrificia variarum nationum, XLVI, 24; XLIV, 42; cur fiant, XIII, 2; XLIII, 7. Ea esse supervacanea, XLIII, 5; adhibentur ad ea saltatio, musica, mimi, XXXIII, 16. Sacrificii ritus, pecoribus ex arbore suspensis, LXXII, 49; alius sacrificandi ritus, *ibid.* 55, *seqq.*; 44.
 Sacrilegus quidam, XLI, 28.

Sagittarius, XX, 28; eorum apud Scythas atque Persas ratio, XX, 33. Curetes opio inficiunt sagittas, veneno Scythæ, III, 37. Sagittarii scopum haud ferientes, *ibid.* 36. Sagittarius Thebanus (Hercules), VII, 21.
 Salæthus, lata lege contra adulterium, ipse in eo deprehensus, XVIII, 4. Salætho similia facere, *ibid.*
 Salaria eruditis constituuntur, XXXV, 3. *Vide Philosophi.*
 Saliorum saltatio, XXXIII, 20.
 Salmoneus Jovis fulmina imitatus, ab eo dejectus, V, 2; LXXVII, 4.
 Salpinx num cognomen Soterichis sit, dubium, LXXXI, 79.
 Saltare in tenebris, XX, 49.
 Saltatio, quale negotium sit, XXXIII, 1; delectat æque ac prodest, *ibid.* 6; laudator saltationis furiosi similes, *ibid.*; ejus studium non recens, quando et unde sit ortum, *ibid.* 7; saltatio armata, *ibid.* 8; Lacedæmonii certant in hoc exercitio, *ibid.* 10; Græci et Trojani a quo didicerint, *ibid.* 8; Cretenses saltationis laude nobiles, *ibid.*; Phæaces ea gaudent, *ibid.* 13; in caput saltantes, *ibid.*; ponuntur ea excellentibus statuer, *ibid.* 14. Adhibetur ad sacrificia saltatio, *ibid.* 16; apud Indos, et qui saltando depreciantur, Æthiopes, *ibid.* 17; Romanorum saltatio, *ibid.* 20; Saliorum saltatio, *ibid.*; ope hujus artis gentes domitæ, *ibid.* 22; studium divinum est saltatio, *ibid.* 23; ab Homero et Hesiodo laudatur, *ibid.* Saltantes Musæ, *ibid.* 24. Certaminibus additur, *ibid.* 32; est scientia minime levis, *ibid.* 35 et 36; comparatur, *ibid.*; qualis sit, *ibid.* et *seqq.* Saltator quid scire debeat, *ibid.* 36 et 37 *seqq.*; saltator est imitator, *ibid.* 62; insignis quidam, *ibid.* 63 et 64; saltatio quemdam barbarum afficit, *ibid.* 66; ejus jucunditas, *ibid.* 71; exercitium illius omnium est optimum, *ibid.*; saltator dicitur Pantomimus, *ibid.* 67; laudem meritorius, qualis esse debeat animo, *ibid.* 74; qualis corpore, *ibid.* 75-77; ejus gestus comparantur, *ibid.* 78; in hac arte magnum ponit studium urbs Antiochiæ, *ibid.* 76. Solæcismi saltationis, *ibid.* 80; imperitia quorundam saltatorum non ipsi arti derogat, *ibid.*; saltationis caecozelia, *ibid.* 82; amens aliquis saltator, *ibid.* 83. Ea ars comparatur cum aurea Mercurii virga, *ibid.* 85. Varia ejus genera sunt Pyrrhicha, Gymnopædia, Emmelia, Hormus, Siciinnis, Cordax, Bacchica, Cariatica, Gruem et Thormaystrida saltare, Phrygia saltatio, *quæ vide suis locis.*
 Salve, salutationis formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Samosata, XXV, 24.
 Samothracæ orgia Rhææ ab Atte didicerunt, LXXII, 15.
 Sandalia inaurata e Pataris, LXVII, 14, 2.
 Sanguinea aqua ab arena rubra, LXXII, 8.
 Saperda piscis, LXVII, 14, 2.
 Sapientia imago, XXXIX, 17; sapientia patrona justitiæ, XLVII, 8; sapientis a sophista differentia, LIII, 2.
 Sapphica carmina, XVII, 36.
 Sappho Lesbica, XXXIX, 18; est gloria Lesbiorum, XXXVIII, 30; ejus vita elegans, XXXIX, 18.
 Sardanapalus, Assyriorum pessimus, X, 2, 1; apud inferos luxuriæ remiscitur, XI, 18; LI, 11; erat mollis, X, 20, 2; et effeminatus, XLIII, 16.
 Sardes, sedes Cræsi, XII, 10. Sardium arcem expugnasse, XVII, 13.
 Sardonio cum risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16.
 Sarpedo, XLVIII, 46.
 Saturnalia festum septem dierum, LXX, 2; eorum leges, *ibid.* 13 *seqq.*; otium hoc festo imperatur omnibus,

- xceptis coquis et dulciariis, *ibid.* 13; omnesque homines sunt aequales, *ibid.* Divites munera mittunt pauperibus, *ibid.* 14. *Conf.* XVII, 37.
- Saturnus Caelum patrem suum castrat, LXX, 12; et devorat filios, XIII, 5; XXXIII, 80; erat pater Jovis, V, 6. Ejus ævo omnia sponte nascebantur, vinum fluebat, etc., LXX, 7 et 20; *conf.* LI, 8; LXIX, 17; ejus ætas, VIII, 10, 2; nunquam a Rhea secubabat, *ibid.*; honore spoliatur, V, 4; cur vinctus dicatur, XXXVI, 21; *conf.* XXXIII, 37; erat in Tartaro, XLIII, 8; septem diebus tantum regnat Saturnus, LXX, 2; liberos se devorasse negat, *ibid.* 6; imperium ei non ademit Juppiter, *ibid.*; sed senex et podager sponte id ei tradidit, *ibid.* 7; falcem gerit, *ibid.* 10 et 11; ejus sacerdos et sacrificium, *ibid.* 1. Saturnum olere, proverb. LI, 10.
- Satyrion scurra, LXXI, 19.
- Satyrorum descriptio, LIV, 1; LXXIV, 4.
- Satyrus Theogitonis Marathonii, XI, 16; XLIV, 41.
- Sauromatæ invadunt Scythas bello, XLI, 39.
- Scapha viminea trajicere mare, XX, 28. Scapham dicere scapham, XLIV, 32; XXV, 41.
- Scarificatio pedis ad minuendum dolorem podagræ, LXXXI, 91.
- Scenarum in tragœdiis mutatio, XI, 16; eis similes esse res vitæ humanæ, *ibid.*
- Scepticus quidam, XIV, 27.
- Scinthus, XXVI, 36.
- Scipio quas res gesserit, X, 12, 7; Alexandro postponitur, Annibali præponitur, *ibid.*
- Sciron, justitiæ contemtor, XLVII, 8; XXVII, 23; XLIV, 21.
- Scironia saxa, IX, 8.
- Scommate nihil fit deterius, XV, 14.
- Scorodomachi, XXVI, 13.
- Scylla, XII, 7.
- Scyphis se impetunt convivæ, XX, 12; LXXI, 44.
- Scythæ Caucasii incolæ, VII, 4; in quo distent ab Alanis, XLI, 51; Scythæ Sacauraci, LXII, 15; sunt fortes, X, 14, 3; quales sint, XLIX, 34; XLVI, 15; sagittis fortes, XLI, 8; amicitia nihil putant majus, *ibid.* 7; in qua sunt fideles, *ibid.* 9; cur sacrificent Orestæ atque Pyladi, *ibid.* 5 *segg.*; sunt inhospitales et agrestes, *ibid.* 8; *conf.* VIII, 16, 1. Cur dicatur Scythia inhospitalis, XLI, 3; ab Alexandro sunt devicti, X, 12, 5; eorum bella perpetua, XLI, 36; contra Sauromatas bellum, *ibid.* 38 *segg.*; contra Machlyes eorum bellum, *ibid.* 54; Zirin clamare, quid significet apud eos, *ibid.* 40; pellem humi stratam insidere quid sibi velit apud eos, *ibid.* 48; supplicandi eorum ratio, *ibid.* 48; quomodo colligant copias, *ibid.*; sagittas tingunt veneno, III, 37; sagittariorum mos apud eos, XX, 33; eorum in delicta severitas, XLIX, 11; edunt mortuos, L, 21; pœna eorum, XLI, 10; castra ad copiosiorum pastum transferunt, LXXI, 13; in plaustis veluntur, XLVI, 16; pellices pulcherrimas eligere dicuntur, XLI, 26; non effundunt vinum, XLI, 44. Eorum dii, XXIV, 1 et 3; XLI, 38; Acinacæ sacrificant, XLIV, 42; Dianæ maculant homines, XIII, 13; *conf.* VIII, 16; jusjurandum Scythæ, XLI, 37. Scythas non spectare verborum elegantiam, *ibid.* 35; num sit inter eos vir bonus, LXXVII, 17. Scytharum dictio proverb., *ibid.* 4 et 10; Scytharum incursiones reprimi, in votis est, *ibid.* 29. *Vide* Deucalion.
- Sectæ uni non adeo adhaerendum esse, ut ceteræ sine examine spernantur, XX, 30 — 35; cui sint similes, qui uni se plane mancipient, ceteris valere jussis, XX, 32 et 33. Sectis inter se dissident philosophi, XV, 23. *Vide* Philosophia.
- Seleucus, XIX, 9; XXXIII, 58; XLV, 25; XLVI, 15; LXII, 11; uxorem filio cedit, LXXII, 17 et 18.
- Semele, Cadmi filia, Dionysi mater, etc., VIII, 9; VIII, 18; combusta, XXXIII, 39 et 80; ejus filius in cœlo curarum expers, VIII, 24.
- Semidei ridentur, LXXIV, 7.
- Semiramis Junoni templum condidisse conjicitur, LXXII, 14; simulacrum ejus in templo Junonem, non se esse colendam ostendit, *ibid.* 39.
- Semivocalibus secundus inter literas locus convenit, IV, 5.
- Sepes pro homine barbato, LX, 27.
- Septem diebus a templo deæ Syriæ abstinent, qui mortuum sepeliere, LXXII, 52.
- Septimus aliquis dictus, LX, 16.
- Sepulcrum Jovis, XLIV, 45; XIII, 10; LII, 3; LXXIV, 6.
- Sepulturæ varia genera, L, 21. *Vide* voces Funus et Parentationes. Sepulcrorum vanitas, L, 22; XII, 22.
- Sepultura Gallorum Cybeles, LXXII, 52.
- Seres, XVI, 21; longævi sunt, LXII, 5.
- Seriphii piscatores, IX, 12, 2.
- Serpens, deus, XXXII, 2. Serpentes Libyci, LXIV, 3.
- Sertum. *Vide* Corona.
- Servi sciunt dominorum res et honeste et turpiter gestas, XLII, 5.
- Serviisse ultra Xoin et Thmuim, LI, 24.
- Servius Tullius, LXII, 8.
- Severiani quodnam fuerit mortis genus, XXV, 21; ei datur ab oraculo responsum, XXXII, 27.
- Sibyllæ fragmentum fictum, XXXII, 11; LXVIII, 29.
- Siciliæ pars avulsa, IX, 10. Siculæ clades, XXV, 38.
- Siculorum tyrannorum servus quidam, XIV, 12. Siculus mensæ, X, 9, 2. Siculus pastor Polyphemus, IX, 1, 1.
- Sicinnis, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.
- Sicyonius calceus, LI, 15.
- Sidonius Agenor, IX, 15, 1. Sidonius nummus, LXXII, 4. Sidonium vitrum, XXXVIII, 26. Sidoniorum templum magnum, LXXII, 14.
- Sidonius, sophista, XXXVII, 14; ejus quoddam inventum rejicitur utpote spem prætergredi visum, LI, 5.
- Sidus. *Vide* Astra.
- Sigeum Troicum, XII, 23.
- Sigilla solvendi genera, XXXII, 20.
- Signum. *Vide* Statua, Simulacrum, Imago.
- Silenus, Lydus senex, LXXIV, 4; saltans, XLVI, 27; ejus descriptio, LIV, 2.
- Simia est simia, quamvis aurea gestet crepundia, LVIII, 4. Simii saltare docti, XVIII, 5 et XV, 36. Simium leonina pelle tegere, XV, 22; LII, 5.
- Simicha, nomen servile, XVI, 22.
- Simo mutat nomen in Simonidem, XLV, 14.
- Simonides, LX, 2; inter inventores literarum, IV, 5. Simonidis Cei ætas, LXII, 26.
- Simulacrum spectatores ubique respiciens, LXXII, 32; incertum quoddam, *ibid.*; simulacrum bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; Semiramidis, aliaque permulta in templo deæ Syriæ, *ibid.* 39 et 40.
- Simylus, nauclerus, XLI, 19.
- Sindiani, a Scythis dissidentes, XLI, 55.
- Sindonibus involutus Anubis, LXXIV, 10.
- Sinus Ionicus, XXXVIII, 6; et Pamphylius, *ibid.* 7.
- Sipyllum loco movere, XXXIX, 2.
- Sirenes Homeri, III, 3; earum natales, XXXIII, 50, earum fabula, XXXIX, 14; audientibus eas quid contingat, XXXIII, 3 et 4; XXXIX, 14. *De* iis XII, 21. Sironum natales, XXXIII, 50.

- Sirius, XIV, 16.
 Sisinnidis et Toxaris amicitia, XLI, 57 *sqq.*
 Sisypheus, XI, 14; LXXX, 12.
 Smarthoclis, Parthorum regis, ætas, LXII, 15.
 In Sobrium inter bene potos, LXXXII, 24.
 Socialis communio delectabilis, XXXVIII, 27.
 Socrates, Sophronisci filius, XXVII, 17; erat justitiæ patronus, XLVII, 5; artifex peritissimus, XXXIX, 17; deserta statuaria, transfugit ad eruditionem, I, 12; fugit e pugna, XLVIII, 43; voluptatem bello prætulit, *ibid.*; ex oraculi judicio quis fuerit, XXXVIII, 48; *conf.* XXXIII, 25; Alcibiadem amat, *ibid.*; dissimulatur, XXXVII, 6; puerorum amator erat, XIV, 15; X, 20, 6. Saltatione gaudet, XXXIII, 25; musicam amat, *ibid.*; ejus doctrina, XIV, 17 et 18; hoc se scire dicit, quod nihil sciat, X, 20, 6; XX, 48; ejus cum Chærophonte colloquitur, *dial.* VI; quis locus ad dicendi studium ei placuerit, XXXVIII, 31, LXI, 4; in scenam ab Aristophane productus, XV, 25; injuste delatus, XV, 10; LIX, 29; XLIII, 16; LXIX, 3; quasi corrumpat juvenes, XXXV, 9. *De eo* LXXI, 39; XXVII, 23. Quomodo ad mortem fuerit paratus, X, 21, 1; num revera illam contemserit, *ibid.* Ejus apud inferos congerrones, XI, 18; ejus discipuli Plato et Aristippus, XXVII, 17. Socratici accusantur, XXXVIII, 23.
 Sol unicus patrius videtur, LXIII, 6; apud Clymenen a Cupidine retinetur, VIII, 12; Orionis cæcitati medetur, LXI, 29; adulterium Veneris defert, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; ejus et Neptuni pugna, XXXIII, 42; filio currum suum committit, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus molestiæ, XLVII, 1; ejus boves assati exsiliunt, LXX, 23; quid hi significant, XXXVI, 22; adoratur ab Indis saltando, XXXIII, 17; ei ac Lunæ imagines cur non faciant Syri, LXXII, 34; ejus thronus, *ibid.*; ejus splendori comparatur oratio Demosthenis, LXXIII, 17.
 Solatium ex societate mali, X, 15, 3.
 Solæcismus in voluptate, comœdia, saltatione. *Vide sub hisce vocibus.* Solæcista, *dial.* LXXV; varique solæcismi, *ibid.*; unde hoc nomen ortum sit, *ibid.*
 Solon, Excecidæ filius, sapiens, X, 20, 4; ejus cum Creso de felicitate confabulatio, XII, 10; auri contemptor fuisse videtur, *ibid.* 12; utramque partem in judiciis similiter audiendam docet, LIX, 8; legislator erat; ejus encomium, XXIV, 5; XLIX, 14; LIX, 8; quæ antiquissima ejus cura fuerit, XXIV, 18; ejus tabulæ, XXXV, 10; ejus ætas, LXII, 18. Solone viso, omnia vidisse, XXIV, 6.
 Somnia vento concepta, XXIII, 4; pictorum atque poetarum, *vide in his vocibus.* Somniorum insulæ et urbs, XXVII, 32 et 33. Somnio jubetur Stratonice templum condere, LXXII, 19. Somnia a contrario interpretanda, LXXVII, 21.
 Somnus, VIII, 10, 2; sententiam dicit, LXXIV, 14; ejus labores, XLVII, 1.
 Sophistæ celebratum nomen, LI, 1; ejus a sapiente discrimen, LIII, 2; mali sophistæ non sunt imitandi, XXXIV, 23; sophistæ sermo labyrinthi similis, XXXIV, 17; *conf.* LXIX, 10; sophista Hippocentauri speciem refert, LXIX, 10; sophistæ sunt lascivi, avari, adulatores et iracundi, *ibid.* 19; nova convicia excogitant, *ibid.* 13; sunt clamosi, *ibid.* 14.
 Sophoclis Tragici ætas et mortis genus, LXII, 24; a filio dementiæ accusatus, a judicio absolvitur, *ibid.*; citatur XLIII, 13; LXI, 23; LXXII, 25.
 Sopolis, medicus, XXXIV, 18.
 Sosandra, statua Calamidis, XXXIX, 4.
 Sostratus Cnidius, Pharo exstructa, ubi nomen inscripserit, XXV, 62; ejus porticus, XXXVIII, 11; quali victu usus quidve fecerit, *ibid.* 1; ejus mechanici laus, LIII, 2.
 Sostratus, latro, homicida, X, 30, 1; homo malitiosissimus, XXXII, 4; dicitur a Græcis Hercules, XXXVII, 1.
 Sosylus, equiso, XLV, 29.
 Spartani ab Atheniensibus victi, XIX, 3.
 Sparti. *Vide* Thebani.
 Spartinus Medus, XLVI, 15.
 Spectra. De eis plaustra mendaciorum, LXXVII, 11 *sqq.* Spectra interfectorum, LXXVII, 13; *conf.* LII, 29.
 Sperchin ac Bulin non occidit Xerxes, LXXIII, 32.
 Spes. Quod præter spem pronittitur, incredibile, exemplo Sidonii, LI, 5.
 Sphacteria, XIX, 3.
 Sphæra arundinea, III, 2.
 Spicæ præmium certaminis eloquentiæ, LXXVIII, 3.
 Sponsa velata, LXXI, 8.
 Statuæ ponuntur saltatoribus, XXXIII, 14; quædam suadant, LXXII, 10; aliæ sine nomine dei, LXXII, 31 *sqq.*; statua bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; statuam Veneris deperit Pygmalion, XXXVIII, 15, 16; XXXIX, 4; ejus statua, XXXVIII, 12.
 Stellarum in res humanas vis, XXXVI, 29. Stellarum choreæ, XXXIII, 7. *Vide* Astra.
 Stentorea inclamare voce, L, 15.
 Stesichorus, XXVII, 15; poeta Himerensis palinodiam scribit, XL, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Sthenobœa, XXXIII, 42; LXXII, 23.
 Stigmata gerunt Assyrii, LXXII, 59.
 Stoici quales, XX, 16; eorum victus, atque vitæ ratio, XX, 18; eorum placita quædam, XX, 36; eorum virtutis collis, XXVII, 18.
 Stratonices ridiculum a poetis postulatum, XL, 5; amatur a privigno, XXV, 35; XLVI, 15; LXXII, 17; *de ea* XXXIII, 58; somnio jubetur templum condere, LXXII, 19; Combabum amat, *ibid.* 21; ubi castrum sensit, sponte eum accusasse apud maritum creditur, *ibid.* 23.
 Striblago verborum, LXXVI, 12.
 Struthias adulator, LXIX, 19.
 Struthobalani, XXVI, 13.
 Studia literarum partim utilia, partim jucunda, XXXIII, 71. *Vide* Eruditio.
 Stympalus: in eo volucres, XLIV, 21.
 Styx: per Stygem jurant dii, LXXIV, 15.
 Sudant simulacra, LXXII, 10. Sudare præ pudore, LXXI, 28.
 Suffragia ferentes manum protendunt, LXXIV, 19.
 Sulla, XXII, 3; LVIII, 4.
 Supplicandi ratio apud Scythas, XLI, 40.
 Suræ nomen, XXVI, 22.
 Susa urbs cadet, LXXVII, 29.
 Syllogismi variae formæ, XIV, 22; syllogismus cornutus, LXXI, 23; syllogismi per quæstiones, LXXV, 4 et 5.
 Symbola, LXXVII, 7.
 Syracusanæ mensæ splendidiæ, LXXIII, 18.
 Syria Dea, XLII, 35 *sqq.*; Rheæ in multis rebus similis, *ibid.* 15.
 Syrus (Lucianus) mittit Rhetoricen, XLVII, 28 et 31; dialogi formam reddit emendatorem, *ibid.* 34. *Adde* 14.
 Syrus sophista e Palestina, LII, 16.
 Syrus, servus sacrilegus, XLI, 28.

T.

Tabella geometrica, III, 2. Tabella major sacco, prov., LXXIII, 10.

- Tanarum promontorium, IX, 8.
 Talorum ludus, XXXVIII, 16; LXX, 4 et 8.
 Talus, erro, XXXIII, 49; Cretensis Minois famulus, LII, 19; ejus sepulcrum, XV, 42.
 Tanais, X, 12, 5; XLI, 39.
 Tantalus Phryx, XI, 14; XVI, 28; XXV, 57; siti conficitur ad lacum astans, L, 8; *conf.* X, 17, 1; LIII, 17; LXXX, 11; comparantur cum eo avari, V, 18. *Vide* Avarus. Tantealeas sustinere pœnas, XXXVIII, 53. Tantalus lingua incontinens, XIII, 9; XXXIII, 54; XII, 15; XI, 14.
 Tarentinula, vestis muliebris, LIX, 16; LXIX, 7; *conf.* LI, 15.
 Tarentum, XIV, 6.
 Tarichaneas, XXVI, 35.
 Tarquinii Superbi ætas, LXII, 8.
 Tarsenses honorem quotannis habent Athenodoro, LXII, 21; eos tributis levat Augustus, *ibid.*
 Tartarus, VIII, 19.
 Taurica, XXXVIII, 47; sedes Dianæ, VIII, 23.
 Taurus ab Ægyptiis colitur, XXXVI, 7. Æneus, *vide* Bos. Taurus a Neptuno effictus, XX, 20.
 Taygetus mons, VIII, 14.
 Tegea, sedes Panis, VIII, 22, 4.
 Telegonus, Circes et Ulyssis filius, XXVII, 35; XXXIII, 46.
 Teleplus, LXV, 1; a cerva nutritus, XIII, 5; ejus factum ad medelam sui, III, 38.
 Telesilla, XXXVII, 30.
 Telluris medius locus, XXXIII, 38.
 Tellus, XXVII, 17; Atheniensis, pro patria mortuus, XII, 10.
 Tempa quo posito fecerint antiqui, LXI, 6; Ægyptiorum templa antiquitus sine imaginibus, LXXII, 3; varia per Syriam, *ibid.* Templi deæ Syriæ descriptio, LXXII, 30 *seqq.*; *conf.* XXXVIII, 12 *seqq.*
 Terei, regis Characis, ætas, LXII, 16.
 Teres, Odrysarum rex, LXII, 10.
 Tereus duas sorores subigit, XVII, 41. Tereus volucris, LXXII, 40.
 Terpsichore, XXXIX, 14.
 Terpsion, adulator, X, 6.
 Terra et Cœlus, Gigantum parentes, VII, 16. Terra multo minor, quam luna, XLVI, 12. Terræ cœlum miscere, VII, 9, Terra mihi hiscat, formula. LXXI, 28. Terrestris aliquid cum cœlesti comparare quid sit, XI, 13.
 Terrores, ministri Plutonis, L, 6.
 Tesserarum jactus, LXX, 4.
 Testamentorum qui participes sint, V, 21; eorum vanitas, III, 20.
 Testudinis musicæ inventor, VIII, 7, 4.
 Tencer, XX, 28; bonus jaculator, III, 37; XLVIII, 46.
 Thalamus in templo, LXXII, 31.
 Thalassopotes, XXVI, 42.
 Thales sapiens, X, 20, 4; LXXIX, 4; Milesius laudatur LIII, 2; ejus ætas, LXII, 18.
 Thamyras, Musis occidit, XV, 6; LXI, 18.
 Thanatusia certamina, XXVII, 22.
 Thargelia philosopha, XXXV, 7.
 Thasium vinum, XXXVIII, 27.
 Theagenes Thasius, XXV, 35. Theagenes se ipse propter meretricem interficit, XVI, 6. Peregrini socius, LXVIII, 24, *et passim*, *ibid.*; lacrimis finit orationem, *ibid.* 6 et 7.
 Theagenis statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
 Theano, XL, 7; XXXIX, 18; XXXVIII, 30. Antenoris uxor, XXXIX, 19.
 Thebæ, urbs natalis Bacchi, VIII, 10; excisæ, X, 12, 4. Thebani unde sint orti, LII, 3; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35. Thebanus sagittator (*Hercules*) Prometheus liberaturus, VII, 21.
 Themistocle nihil opus, ac interprete, XLIV, 31. Eum calumniatur Aristides, LIX, 27; suspectus est prodictionis, *ibid.* 29. Cum eo comparatur Demosthenes, LXXIII, 37.
 Theodotas Rhodius, XXII, 9; conjurationis contra Ptolemæum auctor, LIX, 2.
 Theognis se in mare præcipitat, XVII, 5; XVIII, 10.
 Theomnestus, magnus amator, XXXVIII, 2.
 Theon, XXV, 35.
 Theophrastus, LXXIII, 12.
 Theopompus taxatur, XXV, 59; qualis ejus Tricaranus, LX, 29.
 Theoxenus, XXIV, 8.
 Thermastrida saltare, XXXIII, 34.
 Thersagoras poeta, ejusque forma, LXXIII, 1.
 Thersites, taxatus carmine ab Homero, XXVII, 20; LVIII, 7; ejus cum Nireo contentio, X, 25; ejus et Nirei ossa discerni non possunt, XI, 15.
 Thesaurum in carbonibus redigere, XX, 71; XXII, 2; LII, 32.
 Theseus, filo Ariadnes exit Labyrintho, XX, 47; qualis futurus, si obediisset voluptati, XLVII, 20; ejus cum Pirithoo amicitia, XLI, 10; XXXIII, 60; LXXVIII, 16; maleficos interficit, XLIV, 21; ex Orco redit, L, 5; erat nudus et vitæ durioris, LXXV, 13, 14; Helenam cupit, LXXVIII, 16; XXVI, 8; eamque rapit, VIII, 20, 14; XLV, 17; Helenæ laudibus insertus, LXXIII, 10. *De eo* XXVII, 22 et 23.
 Thesmopolis, XLV, 10; Stoicus, XVII, 33.
 Thespis, Thebanus, LVIII, 9. Tibicen, munus accipit a Ptolemæo, II, 4.
 Thessali imbelles, LXXIII, 39; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35; eorum equitatus bellicosus, X, 14, 2. Thessalæ equæ pulcherrimæ, XXII, 6. Thessalorum præsules, XXXIII, 14. Eorum fabulæ, XLVI, 19. Thessalus juvenis in lucem escendens, XII, 1.
 Thessalia, IX, 5; veneficas multas habet, LXVII, 41. Thessalonice, XLII, 46.
 Thetis Jovi periculosa, VIII, 2; miseretur Jovis, VIII, 21, 2; XLIV, 40; cum Peleo in thalamum abit, IX, 5, 1; ejus filius, IX, 11; arma filii in medium profert, X, 29, 2.
 Thmuis. Serviisse ultra Thmuin et Xoin, LI, 24.
 Thoas, XLI, 6.
 Thonis Ægyptii uxor, XXXII, 5.
 Thraces a Baccho subjecti, VIII, 18; XLVI, 15; sunt bellicosi, X, 14, 2; eorum expeditio, XLIX, 34; litant Zamolxidi, XLIV, 42. Equi Thracii, XLIV, 21; Thrax quidam uno ictu Arsacem et equum ejus conficit, X, 27, 3.
 Thracia: in Thracia quærendi sunt philosophi, LXIX, 24. Thraciæ metalla, XIII, 11.
 Thrasycles assentator, V, 54; X, 11, 2.
 Thronus Solis, sine imagine, LXXII, 34.
 Thucritus, senex, X, 6, 1.
 Thucydides et pro σῖγμα utitur, IV, 9; veritatem est secutus, XXV, 39 et 42; in rebus non necessariis brevis et celer, XXV, 57; ejus historia a Demosthene octies descripta, LVIII, 8; ejus quidam imitator, XXV, 15; ejus quidam locus, III, *initio*; citatur XXXII, 8; XXV, 5 et 42; XXXIII, 36; LXVI, 3.
 Thyestes liberos suos epulatur, XIII, 5; XVII, 41; XXXIII, 80; LXX, 6; de regno contendit cum Atreo, XXXVI, 12.

Thynnocephali, XXVI, 35.
Tiberii Caesaris præceptor, LXII, 21.
Tibia. Ad numeros tibie incedere, II, 6; *conf.* XXXIII, 10. Tibie Ismenie et Timothei celebres, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1; tibie Marsye aut Olympi, LVIII, 5.
Tibicen furiosus, LXXI, 20. Tibicines in templis, LXXII, 43.
Tibius, *nomen servile*, V, 22; XXXIII, 29; XLV, 29; LII, 30; XVII, 25.
Tigranes, Armeniorum rex, LXII, 15.
Tigrapates, Lazorum regulus, XLI, 44.
Tilliborus latro, XXXII, 2.
Timæus, LXII, 10; Tauromenites, LXII, 22.
Timarchus, XVIII, 7.
Timocles, XVII, 2; Stoicus, XLIV, 4. Ejus laus, XLIV, 27; reprehenditur, *ibid.* Ejus cum Damide de diis disputatio, XLIV, 4, 16, 35 *seqq.*
Timocrates saltatione afficitur, XXXIII, 69.
Timocrates Heracleota: ejus encomium, XXXVII, 3; *conf.* XXX, 9; XXXII, 57.
Timon, Collytensis, Echecratidae filius, V, 7, 44, 50; in solitudinem cur se transferat, *ibid.* 5; divitias spernit, *ibid.* 12; aspectu auri pondere, mutat mentem, *ibid.* 41; Misanthropi nomen sibi eligit, *ibid.* 44. Janitor, XXVII, 31.
Timotheus, tibicen, XXIII, 1; ejus tibie celebres, LVIII, 5.
Tiræus rex, LXII, 16.
Tiresias divinator, XXXVI, 11; ejus cæcitas arte vaticinandi compensata, X, 28, 3. Erat mendax, *ibid.* Vates et sapiens, XI, 6; ex muliere in virum abit, XXXIII, 57; XLV, 19; cur duplicis naturæ fuisse dicatur, XXXVI, 1; *conf.* LXVII, 5, 4; decernit, utrum majorem cepit voluptatem mas, an femina, X, 28, 1; voluptatem femine præfert virili, XXXVIII, 27. *De eo* XXXIII, 57. Ejus longævitas, LXII, 3; cum eo loquendi cupidus Ulysses, X, 29, 1; XXXVI, 24; causa itineris a Menippo in Orcum facti, LI, 1 et 21.
Tisæ ars, LX, 30.
Tisiphonæ mortui a Mercurio traditi, XVI, 22.
Titanum peritissimus, Prometheus, II, 1; pessimus Sol, VIII, 25. Titanes in vinculis, XLIV, 3. Eorum pugna, XXXIII, 37. Titanum optimus, Saturnus, LXX, 5.
Tithonus annosus, XX, 50. Eum ipsum annis excedere, X, 7, 1. A dea quadam amatus, LXXIV, 8.
Titormum ex Conone efficere, XXV, 34.
Tityus, X, 30, 1; XI, 14; XXV, 57, XXXIII, 38; XLIII, 17; LI, 13.
Tomyris, interfectorix Cyri, XII, 13.
Tondent oculus philosophi, LXIX, 14. Tonderi ad cutem, XIV, 19; XLVII, 20; LXVII, 12, 3; LXIX, 27; plerique philosophi ad cutem rasi, XX, 18; tonderi erat probrosum antiquis, LXXX, 14.
Toni mollioris descriptio, XXXIX, 13.
Toxaris, Græcæ disciplinæ causa peregrinatur, XLI, 57; contrahit cum Mnesippo amicitiam, 52; ejus cum Sisinunde amicitia, *ibid.* 57 *seqq.*; literaturæ causa Athenas profectus, XXIV, 1; cur pro heroe habitus sit, *ibid.*
Trachon, XLI, 49.
Tragice vestes intus pannosæ, LXX, 28.
Tragediam Anacharsis ignorat, XLIX, 23. Habet tragediam suam saltandi genus, XXXIII, 26; quale spectaculum sit, *ibid.* 27; in ea solæcismus quid sit, XXXIII, 27, male ordinata, quoad fabulas, spernitur, III, 8. Tragedi personarum ornatum actionibus dehonesta-

tes, XV, 31 et 33; III, 14. Tragedias scribendi studium cessavit, LXXIII, 27.
Tragodopodagra, LXXX.
Triangulum triplex quid significet, XIX, 5. Prov., In data recta triangulum accurate construere, LIII, 3.
Triballorum equitatus, LXXIII, 34.
Tricaraneus Theopompi qualis, LX, 29.
Tricaraneus Cerberus, LXIX, 32.
Tricolor gemma, LXVII, 9.
Triephontis persona, LXXVII, 2.
Trierarchus, LXXIII, 11.
Triobolus, merces judicium, XLVII, 12; LXXIII, 36.
Triphales comœdia, LXIX, 32.
Triptolemus, per aera vectus, I, 15; *conf.* LII, 3; agrum colit, XXXIII, 40.
Tritonis habitus, V, 54. Triton, minister Neptuno, IX, 6, 2; Tritones choreas ducunt, IX, 15, 3; in concha Venerem ferunt, *ibid.*
Tritonomendatæ, XXVI, 35 et 38.
Triunus Deus, LXXVII, 12.
Troas, IX, 9.
Troezeni quam legem nuptias inituris statuerint, LXXII, 60.
Trojani in certamine Ajacis et Ulyssis judices, X, 29, 2; eorum concionatores, LV, 4.
Trophonii fanum, X, 3; XI, 22.
Trophonius, qualis vates et heros fuerit, templo honoratus, X, 3, 1. *Conf. de eo* LXXIV, 12.
Tyraneus, XXXII, 4.
Tympana Corybantum, VIII, 12, 1; Mænadam, VIII, 18; in templis, LXXII, 50.
Tyndarus, XXXIII, 45.
Tyrannus, quem ita appellet populus, XXX, 7. *Vide* Rex. Quidam conspecta filii cæde, se quoque interficit, XXVIII, 1. Tyrannicidam oportet esse generosum, amantemque patriæ, *ibid.* 14. Tyrannorum vita, mores, exitus sub persona Megapenthis, XVI, 8—16.
Tyro, amica Enipei, IX, 13; erat pulchra, X, 18, 1; XXVII, 3; corrupta est a Neptuno, LXXVII, 6.
Tyroessa, XXVII, 25.
Tyrrheni, arte saltandi domiti, XXXIII, 22.
Tyrus capta, X, 12, 5.

V.

Valere, τὸ ὑγιαίνειν. Quando adhibita sit hæc vox, XIX, 5, 6 *seqq.*
Vanitas hominum, XXXIV, 21.
Varietas cibi potusque laudatur, et rursus impugatur, LXX, 5 *seqq.*
Vates solent nihil sani et veri proloqui, X, 28, 3.
Venetica, LXVII, 1, 4.
Ventrem inflarunt dicta, LII, 39; LXXVII, 2 et 27.
Venus celestis, XX, 73; XL, 23; LXXII, 32; ad puram pulchritudinis formam ducit, LXXIII, 13. Venus Cnidia, XXXVIII, 11; XLIV, 10; LXXXII, 20; Byblia, LXXII, 6. Dicitur aurea, X, 9, 3; XL, 24; XLIV, 10; LXXVIII, 11; ejus natales, XXXIII, 37; ejus tres filii, VIII, 23; ejus liberi Himerus et Eros (s. amabilitas et cupido), VIII, 20, 15; minatur filio et castigat eum, VIII, 11; erat uxor Vulcani, VIII, 15. Ejus et Anchisæ amor, VIII, 11; ad quem sæpe descendit, VIII, 20, 1. Ejus et Assyrii adolescentuli amor, VIII, 11. Ejusdem et Martis amor, VIII, 12, 2 et 15, 2; cum Marte constricta, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6; quid significet ejus et Martis adulterium, XXXVI, 22; ei ob adulteria non succensendum, XLII, 7. Pomum sibi vindicat, IX, 5, 2; ejus pulchritudo laudatur, *ibid.*; quid pulcherrium ei dari possit, LXXXII, 21. Helenam Paridi

- judicii præmium promittit, LXXVIII, 17. A Diomede vulneratur, XLIV, 40. Ejus cestus, VIII, 20, 10; quem Mercurius ei surripuit, VIII, 7, 1. In concha decumbens fertur, IX, 15, 3; ejus motus delicati, XXXIII, 72; ejus ira, XXXVIII, 2; ejus invitatio ad saltandum, XXXIII, 11; Charitem non æmuletur, VIII, 15, 2. Veneris statuam deperit adolescens temerarius, XXXVIII, 15 et 16; XXXIX, 4. Ubi colatur, XIII, 10; ex corporis quæstu ei sit sacrificium, LXXII, 6. Veneri dona tribus a meretricibus oblata, LXXXII, 36.
- Verba alata, LXI, 20; LV, 6; eorum flores vitandi, XXXIV, 23; sicut eorum tumor, *ibid.* Affectatio antiquorum verborum, XXXVII, 26; veterum libri quid utilitatis afferant, LVIII, 17. Verbo uno omnia creata esse, LXVII, 13.
- Veritatem pauci amant, XII, 21; a Creso veritas contenta, *ibid.* 11. Quædam ejus epitheta, XV, 16; et sociæ ejus, *ibid.* 17. Ad adulationem immobilis est, *ibid.* et XXV, 39; est comes veræ philosophiæ, XV, 16. Difficultas veritatis inveniendæ, XX, 49.
- Vesta: per eam jurandi formula, LXXI, 31.
- Vestis. Vide Amictus. Veste quidam superbiens scite admonetur, XXXVII, 41; vestes divitum molles, LXX, 26; pauperum cribro ac reti similes, *ibid.* 24; splendidiæ nihil prosunt, LXXV, 8 et 9; longa Tragicorum est, *ibid.* 16.
- in Vetulam tincturis et fūco utentem, LXXXII, 27.
- Via tutissima, quæ tritissima, LXXIII, 22.
- Victimis sine fumo non delectari deos, XXXVIII, 4.
- Videre. Duos soles videre, duplices Thebas, prov., LX, 19.
- Vincere, quum solus curras, XL, 15.
- Vindex Occidentis populum sollicitat in Neronem, LXXIX, 5.
- Vinum. In gustando eo non est opus ebibere dolium, XX, 58. Vini effectus in India, III, 5; ejus inventum Baccho tribuitur, VIII, 18, 2; laus moderate sumti, *ibid.* Vinum odoratum, LXX, 22. Vinum bibens Æschylus tragedias scripsit, LXXXIII, 15.
- Vires quando minuuntur, XLIV, 35; non deficiunt, sed crescunt laboribus, *ibid.* 27; qua re comparantur Hydræ, *ibid.* 35.
- Virgo. Ad XI millium virginum fabulam alluditur LXXVII, 9.
- Virtus qualis res sit, XX, 22 et 37; comes philosophiæ, XV, 16; aspera et longa ad illam via, *ibid.* 2; e media ad istam via multi retro trahunt pedem, *ibid.* 5; ad finem in illa perseverandum, *ibid.*; eam semel amplexus est cupiditatem et affectum expers, *ibid.* 7 et 8; viæ ad eam diversæ, *ibid.* 24 *seqq.*; unica ad eam vera, *ibid.* 27; in qua reperienda haud parva est opus deliberatione, *ibid.* 26 et 27; virtutis studium in quo non consistat, III, 27; in peregrinis quoque est laudanda, XLI, 5; et in hoste, LXXIII, 32; ad eam Græci excitant adolescentiam exemplis animalium, XLIX, 32; ea et forma corporis non semper una habitant, *ibid.* 11; in mulieribus virtus est imperfecta, XXXVIII, 51; virtus Cynicorum, clamor de triviis, LXXVIII, 3.
- Virum bonum constantem esse oportet, XVIII, 14.
- Vita humana est ridicula, XLVI, 4; non est tranquilla, XLV, 27; neque spe neque metu digna, XXXVII, 20; vitæ tyranni apes et metus, XXXII, 8; vitæ fragilitas, LXVI, 26; eam concedunt brevem hominibus Parææ, XII, 13; etiam a miseris amatur, XI, 2; pompæ scenicæ est similis, XI, 16; vita idiotarum optima, XI, 21; similis spectaculo saltatorio, XLVI, 17; comparatur cum civitate formicarum, XLVI, 19; item cum bulla, XII, 19; item cum foliis, *ibid.* Vitæ inæqualitas comparatur histroni uno pede cothurnato, LXX, 19; ejus durities commendatur, LXXXV; ejus spectandus est finis, XII, 10; XX, 4. Vita brevis, ars longa, XX, 1 et 63; vita fugax, LXXXII, 4; quibusdam brevis, quibusdam longa, *ibid.* 5. Vitæ mediæ homines, ubi post mortem degant, L, 9; ultra sit jucundior, viri an feminae, X, 28, 1.
- Ulysses, X, 20, 1; XXVII, 15; XXXIII, 46; ejus furor simulatus, XXXIII, 46; LXI, 30; ad Achillem missus, XIX, 2; sæpe servatus ab Ajace, X, 29; arma Achillis sibi vindicat, *ibid.*; Palamedi insidiatur, XXXIII, 46; LIX, 28; viginti annos oberrat, XX, 59; ejus socii lotum gustant, XVII, 8; a quo ipse abstrahitur, XXXIII, 3; cur ad inferos descendit, XXXVI, 24; Circe ejus adiutrix, *ibid.*; ex Orco redux, L, 5; aures sociorum cera obstruit, XII, 21; excæcat Polyphemum, IX, 2; sub arietem evadit, *ibid.*; Phæacibus multa prodigia narrat, XXVI, 3; cur mentitus sit, probandum esse, LII, 1; interfectus a filio Telegono, XXVII, 35; ejus exemplo omnes cupiditates vincendas esse, III, 19. Ulysse versutior, V, 23; X, 9, 4; ejus sententia de parasitorum vita et res quædam ab eo gestæ, XLVIII, 10; magis Nireo laudatur, XXXVIII, 23; ejus umbra garrula, XI, 18; scribit Calypsoni, XXVII, 29 et 35.
- Umbra captare relicto corpore, XX, 79. Umbra sex pedum, LXX, 18. Umbrae ad solem projectæ post mortem accusant, XI, 11.
- Undecim millia virginum respiciuntur LXXVII, 9.
- Unguibz audire, LXXVII, 3.
- Vocalibus primus inter literas locus competit, IV, 5.
- Vociferatio causas dicentibus utilis, V, 11.
- Volatim facere terræ vicinum, XL, 8.
- Vologesus, XXV, 14.
- Voluptatis scala, XXXVIII, 53. Ejus causa multi ex liberis fiunt servi, XVII, 7; voluptatum servi sunt divites, LXXXV, 17. Earum genus quoddam Solocæsimus vocatur, III, 31; aliaque genera vana, *ibid.* 32—34.
- Vota hominum diversa, XLVI, 25; Votum, dea, XX, 71.
- Votorum stoliditas, XIII, 1; LXXI *toto.*
- Urania, Venus, LXVII, 5 et 7; alba capra ei immolatur, *ibid.*
- Vulcanus quasi aura a Junone conceptus, XIII, 6; qualis sit, *ibid.*; e cælo ejicitur, *ibid.* XII, 1; unde claudus, XLIII, 8; ejus habitus describitur, VIII, 5, 3; VIII, 15, 1; Minervam persequens depingitur, LXI, 27; summus artifex, cæli adornator, VIII, 16, 1; pincerna fuit Jovis, VIII, 5, 2; Veneris et Gratiae maritus, VIII, 15, 1; minatur Veneri, VIII, 15, 2; Venerem et Mariem constrinxit, XXXIII, 63; XLV, 3; VIII, 17; icto Jovis cerebro producit Minervam, VIII, 8; urit Xanthum, IX, 11; de artis præstantia cum Minerva et Neptuno contendit, XX, 20; ejus officina, XIII, 8; regiam Jovis fabricavit, XIII, 8; quid in clypeo Achillis elaboraverit, XXXIII, 13.
- Vulgus gaudet irrisoribus, XV, 25.
- Vulpina mens, LXXVII, 1.
- Vultur e rogo Protei evolat, LXVIII, 39.

X.

- Xanthippe, uxor Socratis, VII, 8.
- Xanthus fluvius flamma correptus, IX, 11, 1.
- Xanthus, Achillis equus, XLV, 2.
- Xenocratis Platonicæ ætas, LXII, 20; ejus fores, LXXIII, 12.
- Xenophanis, Dexini filii, ætas, LXII, 20.

Xenophilus musicus, LXII, 18.

Xenophon modestam quandam et pulchram landat feminam, XXXIX, 10; veritatem in historiis suis sequitur, XXV, 39; commemorat somnium, I, 17. Grylli filius, ejus ætas, LXII, 21.

Xenophon, Luciani æqualis, cum eo iter facit, XXXII, 56.

Xerxes: eum insectatur Menippus, X, 20, 2; ejus opera magnifica, LXXIX, 2; quos dimiserit impunitos, LXXIII, 32.

Xois. Serviisse ultra Xoin et Thruvin, LI, 24.

Z.

Zacynthus nauclerus, XLI, 19.

Zamolxis, deus Scytharum, XXIV, 1 et 3. *Memoratur etiam* et Zamolxides, deus Thracum, XLIV, 42; idem qui Zamolxis, XXVII, 17; LXXIV, 9.

Zelotypia, LIX, 14; LXVII, 8 et 9.

Zelotypia maritorum, XVII, 29; XXXVIII, 42; exempla feminarum zelotyparum sunt Deianira, Juno, Rhea, *quas vide suis locis*.

Zeno, XLVIII, 43; sapiens prædicatur, LXXI, 32; Aristæneti filius, LXXI, 5; ejus ætas, LXII, 19.

Zenodoti et Aristarchi de Homero disputatio, XXVII, 20.

Zenophanta parasitus, ejus mors, X, 7.

Zenothemidis et Menecratis amicitia, XLI, 24.

Zenothemis Stoicus senex, idem et sacerdos Castorum, LXXI, 6, 9 et 32.

Zephyrus, amator Hyacinthi, VIII, 14; *conf.* XXXIII, 45; causa interfecti illius, *ibid.* Ideo ab Apolline punitus, *ibid.*

Zeuxis pictor, in fingendis novitatibus artem ostendit, XXII, 3; Centaurum feminam pingit, *ibid.* Boream pinxit et Tritonem, V, 54.

Zirin clamare, quid significet apud Scythas, XLI, 40.

Zodiaci sagittarius, XXVI, 18

Zopyrion, *servile nomen*, XVII, 23.

Zopyrus, XLIV, 53.

Zopyrus pædagogus, LXXI, 26.

Zoroaster, XI, 6.